DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

Resimli ve Metin Örnekli

Türkiye Edebiyatçılar ve Kültür Adamları Ansiklopedisi

İhsan Işık

-9-

Elvan Yayınları

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Elvan Yayınları: 5

1.Baskı: Ankara, 2006

Redaksiyon:
Hüseyin Atabaş - Hayriye Ünal

Dizgi, Düzelti:
Canan Sevinç, Murat Erol
Berman Erdoğmuş, Koray Gümüş, Tülin Özçakır,
Dudunur Karadaş, Levent Kozan, İlkay Acar

Kapak:
Mehmet Fidancı

İç Sayfa Düzeni:
Hüseyin Taha Seyrek, Ahmet Kocakurt, Selcan Demirci

Teknik Hazırlık:
Elvan Yayınları
Tel: 0312.2298884

Belgeç: 0312.2298824

Baskı-Cilt:
Pozitif Matbaacılık
Tel: 0312. 3974237-38

Copyright:
İhsan Işık

ISBN 975- 00315-2-0 (Takım)
ISBN -9944-5632-1-8 (9. Cilt)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İHSAN IŞIK

Resimli ve Metin Örnekli

TÜRKİYE EDEBİYATÇILAR ve KÜLTÜR ADAMLARI ANSİKLOPEDİSİ

Cilt: 9

T-Y

ELVAN YAYINLARI

Yazışma: P.K. 397 / 06443 Yenişehir/Ankara
Büro: Sümer 2 Sok. No: 30/11 Kızılay-Ankara
Tel: 0312.2298884-312.2298885
Belgeç: 0312.2298824
E-Posta: yazarans@yahoo.com
Web: www.yazarans.com

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Babam Salih Işık'ın aziz hatırasına...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

SUNUŞ

Bürokrasiye geçene dek uzun yıllar severek sürdürdüğüm edebiyat öğretmenliğim boyunca, öğrencilerimin birçok önemli yazarımızın adını bile duymadığı, haklarında hiçbir şey bilmediği gerçeğiyle yüz yüze geldim. Öğrencilerim, oldukça önemli eserler veren bu yazarlardan örnekler sunduğumda; her defasında "Hocam, okuduklarımız çok güzel ama, ne yazık ki bu yazarın adını şimdiye kadar hiç duymadık" demek zorunda kalıyorlardı. Bilgilenmek için başvurdukları sözlük ve ansiklopedilerde de yazarların pek çoğunu bulamıyorlardı. Bulduklarında bilgiler ise çok kısıtlı idi.

Ayrıca, bu kaynaklarda sadece edebiyatçı yazarları kapsayan bilgiler vardı. Tarih, felsefe, sosyoloji, din, folklor, siyaset, iktisat gibi önemli sosyal bilimler alanlarında değerli eserler veren bilim ve düşünce insanlarımız ise hiçbir kaynakta bir araya getirilmemişti. Toplum hayatımızın bugününü ile yarınını yakından ilgilendiren konularda önemli düşünsel ve bilimsel ürünler verenler yoktu. Anılarıyla geçmişimize ışık tutanlara, kitaplaştırdıkları röportajlarıyla insanımızı tanıtan ve toplumsal yapımızı gözümüzün önüne serenlere, bir başka deyişle edebiyatımızın birikiminlerine işaret edilmemişti. Kaynaklarda küçük bir bölümü olanların hakkında ise güncellenmemiş, karmaşık, çelişkili ve yetersiz bilgiler vardı.

İşte ben bu kaygı verici durumu önemseyerek bütün sosyalbilimler alanında Türkçe eser veren yazarlarımızı -aralarında ayırım yapmadan- şimdiki ve gelecekteki kuşaklara tanıtacak bir kaynak eser hazırlamaya başladım. 1980'lerde başladığım bu çalışmanın ilk verimi 1990'da *Yazarlar Sözlüğü*'dür. Bu kitabın ilk basımında 1700 yazarımızın biyografisini bir araya topladım. Bu çalışmada ayrıca, 1990 yılına kadar hiçbir kaynakta biyografik bilgisi bulunmayan 500'den fazla yazar hakkında ilk kez bilgi verilmiş oluyordu.

Yazarlar Sözlüğü'nün ilgi gören ilk basımı, bir yandan önemli bir boşluğu doldururken aynı zamanda eksiklerin farkına varmamı da sağladı. Bu ilk çalışmadan sonra hemen her şehirden yazarlar, akademisyenler, böyle bir ansiklopedide olması gereken çok sayıda adı bildirmeye başladı. Yine de bu basımda sosyalbilimler alanında çalışma yapanların, bazı olanaksızlıklar nedeniyle ansiklopedide yer alamadığını belirtmek gerekir. Sonuçta ikinci basımı, 900 yeni biyografi ekleyerek, 2600 civarında biyografi hazırlamış oldum.

2001 yılında, toplamış olduğum bilgiler sözlük boyutunu aşıp ansiklopedi tanımına uygun hale geldi. Böylece, *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*'ndeki yazar sayısı 3218'e ulaştı. Ardından yapılan ikinci basımda 70 yeni biyografi ile 3288 yazar hakkında bilgiyi yayımlamış olduk. 2002 ve 2003 yılları boyunca yeni kaynaklara ulaşma çabasını sürdürdüm. Bunlar üzerinde yaptığım araştırma ve incelemeler sonunda, ansiklopedideki madde sayısı bir önceki basımın iki katına çıkarak 5786'ya ulaştı.

Üç ciltlik ansiklopediyi tamamladığım 2004 yılında, bu ansiklopedinin yabancı dillere çevrilmesi ile yazarlarımızın dış dünyaya tanıtımı gündeme geldi. Bunun üzerine binlerce yazar arasından bir kurul eşliğinde titizlikle seçtiğim 2023 yazar hakkındaki bilgilerin İngilizceye çevrilip üç ciltlik *"Encylopedia of Turkish Authors"* adıyla yayımlanmasını sağladım. Türkiye tarihi boyunca binlerce yazarımızı dış dünyaya tanıtan ilk çalışma olan bu ansiklopedi, dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Atilla Koç ile Müsteşar Prof. Dr. Mustafa İsen tarafından, Ekim 2005'teki Uluslararası Frankfurt Kitap Fuarında dünyaya tanıtıldı. Yurda dönüşümüzde bu ansiklopediler Başbakanlık Tanıtma Fonu Genel Sekreterliği tarafından dünya kütüphanelerine gönderildi. *"Encyclopedia of Turkish Authors"*, ayrıca Kültür ve Turizm Bakanlığının İngilizce web sitesinde yayımlanarak dış dünyanın bu bilgilere ulaşması sağlandı.

Uzun yıllardır, biyografi çalışmalarımı 10.000 yazar biyografisini toplayarak sonlandırmayı amaçlıyordum. Üstelik, yaklaşık son bin yıllık Türk kültür birikimi bu çalışmanın malzemesini sağlamaya yeterliydi. Ayrıca bu ansiklopedi metin örnekli olursa, özellikle Tanzimat'tan sonraki yazarlarımızın dil ve üslûpları hakkında da fikir verilecek, yazarlarımızın önde gelenleri hakkında yine tanınmış yazarlarımızın yaptığı değerlendirmeler eklenirse edebiyat ve kültür tarihimizin büyük temsilcileri üzerine kapsamlı bilgiler sunulmuş olacaktı. Bu bağlamda, eserleri okul kitaplarına da girmiş olan 500'e yakın şair ve yazarımızın eserleri üzerinde ayrı ayrı durularak sanatçı kişilikleri hakkında doyurucu bilgiler verildi. Böylece, yazarlar hakkındaki kuru bilgilerin dışında, onların edebi kişiliklerini öğrenmek isteyenlerin gereksinimlerini de karşılamaya çalıştım. Özellikle edebi eser veren yazar biyografilerine haklarındaki eleştiri ve özgün yorumlardan örnekler aldım. Ayrıca, bu çalışmaların geniş birer kaynakçasını ekleyerek araştırmacılara kolaylık sağlamayı amaçladım.

Elbette bu sunuşta çok özet olarak anlattığım çalışma süreci, burada söylendiği kadar kolay olmadı. Büyük emekler ve oldukça sınırlı imkânlarla günyüzüne çıkarılan *Resimli ve Metin Örnekli Türkiye Edebiyatçılar ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*'nin bir boşluğu doldurduğunu, bundan sonra bu doğrultuda çalışma yapacak olanlara da yol açıcı olduğunu düşünüyorum.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Sonuç olarak, Eylül 2006'da projemi tamamlayıp, 10.300'ü aşkın yazarımız hakkındaki yeni ve kapsamlı bilgileri toplamış oluyorum. Ayrıca ek bölümde yer alan iki indeks ile araştırmacılara büyük bir kaynakça sunulduğunu sanıyorum.

Bu çalışmayı okurların yararlanmasına sunarken; her şey ve her sözden önce, hazırlığı ve basımı büyük zorluklarla gerçekleşen bu 10 ciltlik çalışmayı tamamlamamı nasip eden, yüce Allah'a hamd ederim.

Ayrıca;

Hayatım boyunca süren bütün çalışmalarımda olduğu gibi bu çalışmam sırasında da tüm sıkıntıları benimle paylaşmak zorunda kalan sevgili eşim Gülay'a;

Bu çalışmamda bana önemli katkılar sağlayan ve ikisi de değerli birer şair ve yazarımız olan çalışma arkadaşlarım Hayriye Ünal ve Hüseyin Atabaş'a; manevi destekleri ve sürekli teşvikleriyle beni motive eden bütün şair ve yazar dostlarıma;

Bu çalışma sürecine değerli katkılarda bulunan dönemsel mesai arkadaşlarım Canan Sevinç, Murat Erol, Osman Özbahçe, Mahzun Doğan, Koray Gümüş, Tülin Özçakır, Dudunur Karadaş, Levent Kozan, Hüseyin Taha Seyrek, İlkay Acar, Selcan Demirci ve Ahmet Kocakurt'a;

Yaptığı güzel kapak çalışmasından dolayı grafik sanatçısı ve şair Mehmet Fidancı'ya teşekkürlerimi sunmayı vicdan borcu biliyorum.

İhsan IŞIK
Ankara, 1 Eylül 2006

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

A- KAPSAM

Bu ansiklopedide tarih dilimi itibariyle 19., 20. ve 21. yüzyılda edebiyat ve sosyal bilimler alanlarında eser verenler esas alınmıştır. Öğrencilerin ihtiyaçları dikkate alınarak Türk edebiyatının önceki yüzyıllardaki ünlü temsilcileri (Fuzuli, Nedim, Şeyh Galib, Yunus Emre vb.) eklenmiştir.

Ansiklopedide edebiyat ve sosyal bilimlerin herhangi bir dalında telif eser vermiş her yazarın hakkında bilgi vermeye, bu bilgilerin kaybolmadan derlenmesine çalışılmıştır. Kendilerini tanıtma olanağına sahip olan yazarlarla birlikte, Anadolu'nun çeşitli köşelerinde yaşayıp değerli eserler veren, fakat ismi duyulmayan yazarların tanıtımına da özen gösterilmiştir.

B- BİYOGRAFİLER, ÖRNEKLER, FOTOĞRAFLAR

Ana gövdeyi oluşturan bu bölümde yazarların kimlik bilgileri, meşguliyetleri; edebiyat, kültür ve bilim dünyasındaki yerlerini tanıtan bilgiler ile eserlerinin türlerine göre listesi, kaynakça bilgileri verilmektedir.

Madde içlerinde, kendi değerlendirmelerimizin yanı sıra, başka yazarların değerlendirmeleri de eklenmiş; Türk edebiyatı, düşünce ve bilim tarihinin önde gelen isimleri hakkında ise ayrıca çerçeve içinde müstakil yazılar konulmuştur.

Prensip itibariyle, her yazarı, dil ve üslup özelliklerini gösteren metin örnekleriyle tanıtmak istedik. Bu amaçla edebiyatçımızın çeşitli türlerde eserlerinden örnekler sunduk. Uygun örnekler bulduğumuz düşünce adamlarımızı da edebiyatçılarımıza ekledik.

Ansiklopedimizde 6000 kadar yazar fotoğrafı yer almıştır.

C- İÇİNDEKİLER

Bu bölümde biyografilerin hangi sayfalarda yer aldığı belirtildiği gibi; takma adları, soyadları, ön adlarıyla bilinenlerin daha kolay bulunması için sık sık atıflar yapılmıştır.

İçindekiler bölümünde; biyografi sayfalarında olduğu gibi;

1. Genel olarak soyadına göre alfabetik sıralama yapılmıştır.

Örnek: **ADA, Ahmet.**

2. Aramayı kolaylaştırmak için yeterli göndermeler yapılmıştır.

Örnek: **ARİF, Ahmed.** Bkz. AHMED ARİF

3. Mahlas ve müstearlarıyla tanınıp, kitaplarında asıl isimlerini kullanmayanların tercih ettikleri isim tümüyle büyük harfle yazılarak, özgeçmişlerinde asıl veya tam isimleri belirtilmiştir.

Örnek: **YAVUZ BAHADIROĞLU, HEKİMOĞLU İSMAİL** vd.

4. İsim bulmayı kolaylaştırmak için gerçek isimlerden kitaplarında müstear isim kullananlara gönderme yapılmıştır:

Örnek: **OKÇU, Ömer.** Bkz. HEKİMOĞLU İSMAİL

5. Soyadı kanunundan önce vefat etmiş olanlar büyük harfle yazılmıştır.

Örnek: **ZİYA GÖKALP.**

6. Büyük harfle yazılan isimler aynı ise, parantezdeki isimlere göre sıralama yapılmıştır:

Örnek:

AYNÎ (Abdurrahman Zeyneddin)

AYNÎ (Bedreddin Ebû Muhammed Mahmud)

7. İlk iki kelimesi aynı olan isim ya da soyadlarından sonra isimlerinde ikinci bir kelime olanlar sonraya sıralanmıştır:

ARIT, Fikret

ARIT, Fikret Adil. Bkz. FİKRET ADİL

D- EK BÖLÜMLER

Ansiklopedimizde 10.300'ü aşkın biyografinin yer aldığı biyografi bölümünden başka 4 ek bölüm yer almaktadır:

1. TÜRK DÜNYASI YAZARLARI

Bu bölümde Orta Asya ülkelerinde yaşayan Türk-şair ve yazarlar alınmıştır. Bu ülkelerde doğmuş olsalar da Türkiye Türkçesi ile eser vermiş olanlar, çeşitli Avrupa ülkeleri ile Kıbrıs ve Kerkük'te yaşayan ve eserlerinde Türkiye Türkçesini kullananlar ansiklopedinin ana bölümünde belirtilmişlerdir. Ansiklopedinin tümünde, hakkında bilgi verilen Türk Dünyası yazarlarının sayısı 500 civarındadır.

2. DOĞUM ve ÖLÜM GÜNLERİ

Edebiyat ve düşünce hayatımıza önemli hizmetlerde bulunmuş yazarlarımızın anma günlerine yardımcı olsun diye kitabın sonuna ayrı ayrı "DOĞUM GÜNLERİ" ve "ÖLÜM GÜNLERİ" diye iki bölüm konulmuştur.

3. BİLİM VE SANAT - EDEBİYAT ÖDÜLLERİ

200 civarında kuruluşun Türkçe eser veren yazarlara verdiği ödüller listesinin yer aldığı bu bölümde, edebiyatçı, düşünür ve bilim adamlarımız için şimdiye verilmiş ödüllerin listeleri yer almaktadır.

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA

Son bölümde yer alan SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA'da, bu ansiklopedinin hazırlanmasında geniş ölçüde yararlanılan başlıca eserlerden oluşan bir seçme kaynakça sunulmuştur.

4. İNDEKSLER

a. YAZAR ADLARI İNDEKSİ

Bu indeks ile amacımız, her bir yazarımız hakkında, kendi maddesinin dışında, 10.300 biyografinin yer aldığı diğer sayfalarda geçen bilgilere işaret etmektir.

b. YER ADLARI İNDEKSİ

Bu bölüm, bu ansiklopedinin en önemli bölümlerinden biri olup, Türkçenin hinterlandında yer alan Türkiye ve dünya şehirlerinin hangi sayfalarda geçtiği belirlenmektedir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

BAŞLICA KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri
ADD: Atatürkçü Düşünce Derneği
ADMMA: Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi
AİİBF : Ankara İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
AKDTYK: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
AKP: Adalet ve Kalkınma Partisi
AK Parti: Adalet ve Kalkınma Partisi
Akt.: Aktaran, aktarma
AKÜ: Afyon Kocatepe Üniversitesi
ANSAN: Antalya Sanatçılar Derneği
AÖF: Açık Öğretim Fakültesi
AP: Adalet Partisi, Ajans Presse
APK: Araştırma, Planlama, Koordinasyon
ASEM: Alternatif Sanatçılar Edebiyatçılar Müzisyenler Derneği
ATAÜ: Atatürk Üniversitesi
AÜ: Ankara Üniversitesi
bas.: Basılış, basım
BASAD: Bakırköylü Sanatçılar Derneği
BASİSEN: Banka-Sigorta İşçileri Sendikası
BEKSAV : Bilim Estetik Kültür ve Sanat Vakfı
BEMBİRSEN: Belediye Mensupları Birliği Sendikası
BRT: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Radyo Televizyonu
BESAM: Bilim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği
BSN: Bediüzzaman Said Nursî
BİLSAK: Bilim Sanat Kültür Hizmetleri Kurumu
Bkz.: Bakınız
BTTDD: Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği
BYYO: Basın Yayın Yüksek Okulu
ÇEKÜL: Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı
çev.: Çeviri, çeviren
ÇYDD: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği
D.: Doğumu
der.: Derleyen.derleme
DEÜ: Dokuz Eylül Üniversitesi
DÜ: Dicle Üniversitesi
DİB: Diyanet İşleri Başkanlığı
DİE: Devlet İstatistik Enstitüsü
DMMA: Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi
DT: Devlet Tiyatrosu
DTCF: Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi
DÜ: Dicle Üniversitesi
EAÜ: Erzurum Atatürk Üniversitesi
EGAY-DER: Egeli Araştırmacı ve Yazarlar Derneği
EKİ: Ereğli Kömür İşletmeleri
EUCH: Etos Universal Cultur House
EÜ: Ege Üniversitesi
FAK: Folklor Araştırma Kurumu
Fak.: Fakültesi
FIJET: Uluslararası Turizm Yazarları ve Gazetecileri Birliği
FP: Fazilet Partisi
FÜ: Fırat Üniversitesi
GEF: Gazi Eğitim Fakültesi
GESAM: Türkiye Güzel Sanat Eseri Sahipleri Meslek Birliği
GÜ: Gazi Üniversitesi
Haz.: Hazırlayan
HÜ: Hacettepe Üniversitesi
İBŞT: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Tiyatroları
İFSAK: İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği.
İHL: İmam - Hatip Lisesi
İHO: İmam - Hatip Okulu
İİBF: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

İLESAM: İlim Edebiyat Sanat Eserleri Sahipleri Meslek Birliği
İİTİA: İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi
İTİA: İktisadi veTicari İlimler Akademisi
İTÜ: İstanbul Teknik Üniversitesi
İÜ: İstanbul Üniversitesi
KASD: Kayseri Sanatçılar Derneği
KIBATEK: Kıbrıs - Balkanlar - Avrupa - Türk Edebiyatları Kurumu
Kom.: Komisyon
KTÜ: Karadeniz Teknik Üniversitesi
KÜSAD: Kültür Sanat Habercileri Derneği
MAZLUM-DER: İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği
MÇP: Milliyetçi Çalışma Partisi
MDP: Milliyetçi Demokrasi Partisi
MEB: Milli Eğitim Bakanlığı
MESAM: Müzik Eserleri Sahipleri Meslek Birliği
MESS: Metal Eşya Sanayicileri Sendikası
MEŞYAD: Mersin Şairler ve Yazarlar Derneği
MGV: Milli Gençlik Vakfı
MHP: Milliyetçi Hareket Partisi
MP: Millet Partisi
MNP: Milli Nizam Partisi
MSP: Milli Selamet Partisi
MSÜ: Mimar Sinan Üniversitesi
MTTB: Milli Türk Talebe Birliği
MTV: Milliyet Film Televizyon Video Sanayi ve Ticaret A.Ş.
MÜ: Marmara Üniversitesi
OMÜ: Ondokuz Mayıs Üniversitesi
ORSEV: Ordu Sanat Evi
Oyn.: Oyun, oynandı
Ö.: Ölümü
R.: Rumî
RP : Refah Partisi
RTÜK: Radyo Televizyon Üst Kurumu
RYD: Reklam Yazarları Derneği
Sad.: Sadeleştirme, sadeleştiren
Sah.: Sahnelendi
SAÜ: Sakarya Üniversitesi
SBE: Sosyal Bilimler Enstitüsü
SDÜ: Süleyman Demirel Üniversitesi
SED: Sanat Eleştirmenleri Derneği.
SEDER: Sanat Eğitimcileri Derneği
SESAV: Sanat Eğitim Sağlık Vakfı
SHÇEK: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
SİSAV: Sivil Savunma Vakfı
SÜ: Selçuk Üniversitesi
TAEK: Türkiye Atom Enerjisi Kurumu
TAKVA: Tarımsal Kalkınma Vakfı
TBE Ansiklopedisi: Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi (2.bas.2003)
TCT Ansiklopedisi: Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi (5 cilt, 1985)
TDE: Türk Dili ve Edebiyatı
TDE Ansiklopedisi: Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (8 cilt, 1976-1998)
TDK: Türk Dil Kurumu
TDV: Türkiye Diyanet Vakfı
TDK: Türk Dil Kurumu
TDOE-TDE Ansiklopedisi: Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi 1-5 (2002-2005).
TED: Türk Eğitim Derneği
TGC: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti
TGS: Türkiye Gazeteciler Sendikası
TEHA: Telif Hakları Ajansı
TEK: Türkiye Elektrik Kurumu
TEMA: Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı
THA: Türk Haberler Ajansı
THM: Türk Halk Müziği
TİKA: Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı
TKİ: Taş Kömürü İşletmeleri
TMKV: Türkiye Milli Kültür Vakfı
TOBAV: Türkiye Opera ve Bale Çalışmaları Vakfı
TODAİE: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü
TÖB-DER: Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği
TÖYKO: Tüm Öğretmenler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
TÖS: Türkiye Öğretmenler Sendikası
TSYD: Türkiye Spor Yazarları Derneği
tsz: tarihsiz
TSİP: Türkiye Sosyalist İşçi Partisi
TSM: Türk Sanat Müziği
TTB: Türk Tabipler Birliği
TTK: Türkiye Taşkömürü Kurumu
TÜ: Trakya Üniversitesi
TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
TÜRSAK : Türkiye Sinema ve Audiovisüel Kültür Vakfı
TÜSAV: Türk Sanatı ve Eğitimi Vakfı
TÜTAV: Türk Tanıtma Vakfı
TYB: Türkiye Yazarlar Birliği
TYS: Türkiye Yazarlar Sendikası
UÜ: Uludağ Üniversitesi
vb.: Ve benzerleri
vd.: Ve diğerleri
Yaz.: Yazan
YAZKO: Yazarlar ve Çevirmenler Kooperatifi
YİMDER: Yönetici İktisatçı ve Muhasebeciler Derneği
YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu
YÜ: Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

yunca Politika (1980).

ÇEVİRİ: *Başkalarının Kellesi* (M. Aymé'den, 1962), *Afrika'da Milli Kurtuluş ve Sosyalizm Hareketleri* (B. Davidson'dan, 1965), *1917 Rus Devrimi* (F.-X. Coquin'den, 1966), *Asya Tipi Üretim Tarzı ve Marksist Şemalara Göre Toplumların Evrimleri* (M. Godelier'den, 1966), *Hapishane Mektupları* (A. Gramsci'den, 1966), *Sosyalizm Açısından Cinsiyet ve Kadın* (B. Muldworf'tan, 1966), *Az Gelişmiş Ülkelerde Sosyalizm ve Köylüler* (M. Harbi – R. Rodriguez'den, 1966), *Türkiye Üzerine* (Marx'tan, Selahattin Hilav ile, 1966), *Düşman Topraklarımızda* (1966) - *Savaş ve Barış* (1982) (Aleksi Tolstoy'dan), *Seçme Yazılar* (1966) - *Felsefe Defterleri* (1976) - *"Halkın Dostları"nın Aslı Nedir ve Sosyal Demokratlara Karşı Nasıl Mücadele Etmektedirler* (1979) (V.İ. Lenin'den), *Paris Düşerken* (Ehrenburg'dan, 1967), *Ve Çeliğe Su Verildi* (Ostrovski'den, 1968), *Paris Komünü* (G. Bourgin - A. Adamov'dan, G. Üstün ile, 1968), *Bir Kızıl Barbar* (R.M. Hostie'den, 1969), *Benden Selam Söyle Anadolu'ya* (D. Sotiriyu'dan, 1970), *Çimento* (F.V. Gladkov'dan, 1970), *Foma* (Gorki'den, 1970), *Beyaz At* (Elsa Triolet'den, 1970), *Yalnız Adam - Kanun* (Roger Vailland'dan, 1971), *Çingenem* (Z. Stancu'dan, 1971), *Milyarder* (M.S. Pierre'den, 1971), *Koca Tanrının Yumruğu* (J. Thompson'dan, 1972), *Ve Çıplak Gelen Kadın* (P. Ashe'ten, 1973), *Suç Bankası* (A. Randal-M. Diennet'den, 1973), *Ekonomik Doktrinler Tarihi* (H. Denis'ten, 1973), *Bir Yoldur Uzar Gider* (B.B. Benerci'den, 1973), *Anicet* (1974) - *Kibar Semtler* (R. Hakmen ile, 1986) (L. Aragon'dan), *Pekin-Moskova Çatışması* (J. Baby'den, 1974), *Merhililer Geliyor* (1974) - *Mars'tan Gelen Ölüm* (1983) (P. Randa'den), *Polis Hikâyeleri* (R. Bornichde'den, 1974), *Uluslararası İlişkiler Tarihi* (V. Potyemkin vd.den, 1977), *Para* (P. Rey'den, 1978), *Modern Mimarlığın Tarihi* (L. Benevole'den, 1981), *Trajedi* (V. Mayakovski'den, 1982), *Uzay Şeytanları* (1983) - *Evrenin Ucu* (1984) (R. Laws'tan), *Mikelanj: Seçme Mektuplar* (1983), *Latin Amerika'nın Kesik Damarları: Karşı Tarih* (E. Galeano'dan, R. Hakmen ile, 1983), *Çığlık* (S. Chou'dan, 1983), *Yaşamım ve Psikanaliz* (S. Freud'dan, 1984), *Ölü Ordunun Generali* (I. Kadare'den N. Sander ile, 1986), *Hazreti Muhammed* (M. Rodinson'dan).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. III, 1982), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Fethi Naci / Dönüp Baktığımda (1999), Mehmet H. Doğan / Şimdi Uzaklardasın (1999), Gökran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Cemal Süreya / 99 Yüz (2004).

ATTİLA TOKATLI

Cemal Süreya

1960'tan sonraki yayın patlaması ve düşünce fışkırması olayının ortasında yerini aldı. Sadece çevirmedi tarihin, dünyanın, düşüncenin, tutkuların ve güzelliğin ülkemizdeki eşdeğerlerini, karşılıklarını aradı. Bu bakımdan, ileride büyük kazıbilimciler arasında da anılacak Attila Tokatlı adı.

İki Silahşörler'den biri o. Öbürü Selahattin Hilav.

Birincisi her an karşınızdadır. Sizi sığlarda gezdirir, derinlere daldırır. Öbürü kırk günde bir konuşur. İsrafil sedası getirir. Bu iki incelikli büyük adamın kültür ve düşünce hayatımıza katkılarını hepimiz biliyoruz. Hemen hepimiz o katkılarla da yetiştik ya da beslendik. Ama neden dökmüyoruz yazıya? Yazı ki elimizden alınamaz. Yoksa bir zamanı var da, onu mu bekliyoruz?

Hilav baştan beri düşünür. Çeviri ikinci bir iş onun için. Attila Tokatlı çevirmen-düşünür. Aslında her çeviri bir düşünce ürünüdür. Ama 1960'lardaki çevirmen-düşünürlüğün ayrı bir yanı var. Bir savaşçı, bir yalvaç yanı da var çevirmenin o yıllarda. Sağlam biçimde gelişen yeni çevirmen kuşağının onlara nasıl baktığını merak ediyorum.

Attila Tokatlı, her şeyi, bu arada açıklanmaz, serseri kütükleri de alıp götüren büyük bir ırmaktır; ırmak bereketiyle var olur. Selahattin Hilav ise, bir parıltı. Büyük, göz alıcı, yazgı bilinmezliğini (aynı zamanda kesinliğini) taşıyan bir parıltı.

Attila Tokatlı için olay, Selahattin Hilav için olgu önemli.

Dilimize 100'ü aşkın kitap çevirmiş Attila Tokatlı. Toplam 120 mi, 140 mı artık? En az 10 kadar da telif kitabı var. Sayfa ölçüsüne vurursak 25-30 bin sayfa tutar. Nasıl mı gerçekleştirdi bunu?

Sigarası yok, kumarı yok.

Kim her gün 50 milyon lira harcayabilir? Kumar oynamayacaksınız, rüşvet vermeyeceksiniz, yatırım yapmayacaksınız, armağanlarla donattığınız kimse olmayacak... Üst üste her gün, hatta bir gün, bir kez, 50 milyon lira harcayabilir misiniz? Sözgelimi Sabancı, Koç harcayabilir mi?

Bir de tersini alalım. Cebinizde 1.000 lira var. Her gün 1.000 lirayla bir şölen hayatı yaşayabilir misiniz? Yaşayan kaç gün yaşar?

Attila Tokatlı ilk durumu da, ikinci durumu da tek tek yaşayabilir. Dahası, onları yan yana yaşamanın üstesinden de gelebilir.

Sigarası yok, kumarı yok.

Buna karşılık içkisi var, dostları var.

Dünyayı bir dost sofrası olarak gördü.

Zarif derler ya, sonuna kadar zarif adam. İncelikleriyle söylence değeri kazanmıştır çevresinde. Sartre'a mektup yazmıştır; sevimli bir kediden sürekli mektuplar almıştır. En ussal olanla en düşsel olan yan yanadır Attila Tokatlı'da. Ayşe'yi, Meloş'u, Durcan'ı; Hegel ile Ostrovski ile, Binbir Gece Masalları'nın adsız yaratıcılarıyla bir arada yaşamaya çalışmıştır.

Sertüven adamı. Aragon'un şiirlerini Fuzuli'den, İmrüü'l-Kays'tan geçirerek Türkçeye aktarmayı denedi.

Söylencedir. Bilge Ulysses gibi, Köroğlu gibi, akrobatik işleri de olmuştur. Kemal Tahir'i üzmüş, Mehmet Ali Yalçın'ı kızdırmıştır. Yedeksubay öğretmenliğini takma adla yaptığı da rivayet olunur. O özgünlüğün de, o kızgınlığın da üç günlük olduğunu unutmayalım.

Aldığını vermez derler onun için. Ama verdiğini de hiçbir zaman geri almamıştır. Aldıklarını ve verdiklerini yan yana getirsek, alacaklı çıkar.

Yeryüzü alacaklısı.

30 bin sayfalık çalışmaya karşı tüvit bir ceketten, siyah bir boyun atkısından başka malı olmadı.

Çıkardığı dergiyi sürdüremedi. Adı Entelektüel'di derginin. Lüks bir lokanta açacaktı. Binbir Gece'yi fasikül fasikül çıkaracaktı. Yakacık'ı dostlar bucağı yapacaktı.

İnsan mutluluğunun kumral ve tertemiz Don Juan'ı. Pencereden yatak odasına iki satır sıcak laf etmek için girer.

(99 Yüz İzdüşümler Senaryosu, 2004)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Abdülmecit Tokdemir

TOKDEMİR, Abdülmecit

Şair ve yazar (D. 1894, Kocabey köyü / Şavşat / Artvin – Ö. 17.08.1974, Kocaköy). Şair ve folklor araştırmacısı Hayrettin Tokdemir'in babasıdır. Ailesinden aldığı ilk bilgileri köy medresesine devam ederek geliştirdi. Daha sonra İmarhav'ın Balıklı köyünde Hacı Mevlüt Efendi'nin derslerine devam etti. Burada, on bir yaşında iken Kur'an'ı hıfzetti. 1903 yılında Söğütlü'de açılan Dar'ül Hilafet-ül Âliyye'de tahsiline devam ederek zamanın bilimleri yanı sıra okulun müderrisi olan dayısı Yusuf Ziyaüddin Efendi'den aldığı derslerle Arapça ve Farsçasını geliştirdi.

A. Mecit Tokdemir, küçük denecek yaşta Milli Mücadele'ye katılarak etkin görevlerde bulundu. Bu dönemi anlatan anılarını *7 Mart Kahramanları* adlı eserinde topladı. Gençlik dönemine kadar çiftçilikle uğraştı. Sonraki yıllarda Söğütlü'deki Dar'ül Hilafet-ül Aliyye'de müdür muavinliği, bu okulun 1925 yılında kapatılmasından sonra bir sürede orman teşkilatında Orman Ser Muhafaza memurluğu görevlerinde bulundu. Daha sonra geçimini dava vekilliği ile kazanmaya başlayarak, ömrünün sonuna kadar bu işini sürdürdü. Soydan gelen cerrahlık alanında bilgi ve beceri sahibi olup bu alanda da uzun yıllar hizmetler verdi. Bu konuda çıkan yasal düzenlemelerden sonra sünnetçilik için ruhsat alarak sünnetçiliği devam ettirdi. Tokdemir'in basılı üç kitabının dışında *Mektubat, Artvin'de Edebiyat* ile *Süzülmüş Sözler* adlı üç eseri daha vardır. Ancak bu çalışmaları yayına hazırlanmışsa da basılamamıştır. Tokdemir Kocabey köyünde toprağa verilmiştir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Oğluma Öğütler* (1964), *Edebi Goncalar* (haz. Hayreddin Tokdemir, 1998).

ARAŞTIRMA: *7 Mart Kahramanları* (1972).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998).

TOKDEMİR, Hayrettin

Şair ve yazar (D. 1928, Kocabey / Şavşat / Artvin - Ö. 25 Haziran 1999, Ankara). Şair Abdülmecit Tokdemir'in oğludur. Kars'ta başladığı öğrenimini Ankara'da tamamladı. Ankara Gevher Nesibe Sağlık Eğitim Enstitüsü Yüksek Okulunu bitirdikten sonra, bir süre Artvin merkez ve ilçelerinde görev yaptı. Sağlık Bakanlığı Merkez Teşkilatında görev aldı. Bu arada yurdu dolaşma olanağı buldu. Sağlık Kolejlerinde öğretmenlik yaptı. 1983 yılında Kırşehir Sağlık Meslek Lisesi meslek dersleri öğretmenliğinden emekli oldu.

Hayrettin Tokdemir, Artvin folkloru üzerine yaptığı araştırmalarla tanınmıştır. Babası hakkındaki biyografik bilgiler ile yayımlanmamış şiirlerini *Edebi Goncalar* adlı kitapta topladı. Yurt genelinde düzenlenen yarışmalara katılarak, bir birincilik, üç mansiyon aldı. Kültür Bakanlığının düzenlemiş olduğu yarışmalardan katıldığı iki yarışmada da şiirleri yirmibeş şiir arasına girerek yayımlanmağa değer bulundu. 1998 yılında Motif Halk Oyunları Eğitim Derneğinin düzenlediği dördüncü Motif ödüllerinde yaptığı araştırmalar ve yayınlarından dolayı "Motif Halk Bilim Yöresel Araştırma Teşvik Ödülü"ne layık görüldü. Şavşat'ın Kocabey köyünde toprağa verilmiştir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Rubailer* (1975), *Sahara* (1977), *Gönül Bağı* (1977), *Kaçkar Çiçekleri* (1981).

ARAŞTIRMA-DERLEME: *Kocabey* (1968), *Şavşatlı Recai ve Eseri: Hediyyet-ül İhvan* (1971), *Artvin Destanı* (1978), *Artvin Folkloru* (1993), *Yusufelili Azmi* (1997), *Aşık Deryami: Yaşamı ve Şiirleri* (1998), *Kocabeyli Rahmani* (1998), *Aşık Yanguni* (1998), *Edebi Goncalar* (Abdülmecit Tokdemir'in şiirleri ve hayat hikâyesi, 1998).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998).

Hayrettin Tokdemir

TOKDEMİR, Metin

Araştırmacı-yazar (D. 21 Haziran 1959, Kelkit / Gümüşhane – Ö. 8 Aralık 1995, Maçka / Trabzon). Tam adı Ali Metin Tokdemir'dir. İlk ve ortaöğrenimini Türkiye'nin çeşitli yerlerinde tamamladı. Eskişehir İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü mezunu. Ülkü Ocakları, Ülkücü Gençlik Derneği ve Ülkü Yolu Derneğinin Aydın Şubesinde görev yaptı. Daha sonra Eskişehir Ülkü Ocakları başkanlığına seçildi. Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) Genel Başkanı Alparslan Türkeş tarafından Ülkü Ocaklarının genel başkanlığına getirildi. Rusların Azerilere yönelik saldırılarına tepki göstererek, Türkiye genelinde Rus zulmünü kınayan mitingler (19-20 Ocak 1990) düzenledi.

Yeni Düşünce, Ortadoğu, Milliyetçi Çizgi ve *Hergün* gazetelerinde yazarlık ve genel yayın yönetmenliği görevlerinde bulundu. 24 Aralık 1995 seçimlerinde MHP listesinden Gümüşhane milletvekili adayı oldu. Adaylığının kesinleşmesinden birkaç gün sonra, bir toplantıya katılmak için Ankara'ya gitmek üzere Gümüşhane'den Trabzon Hava Limanına giderken Maçka yakınlarında meydana gelen bir trafik kazasında yaşamını yitirdi.

ESERLERİ:

Yeni Dünya Düzeni ve Türkiye, Batılılaşma Çabaları ve Günümüz.

HAKKINDA: İlhami Yangın / Ahde Vefasızlık Namussuzluktur (Hergün, 14.11.1995), Seyfettin Aslan / Yaşantısıyla Davasını Savunan Adam (Büyük Kurultay gazetesi, 10.1.2000), Hüdavendigar Onur / Türk Sağı Sözlüğü (2001).

TOKEL, Bayram Bilge

Şair ve müzisyen. 1957, Müftüköşla / Boğazlıyan / Yozgat doğumlu. Gazi Üniversitesi Yüksek Teknik Eğitim Fakültesi (1979) mezunu. Milli Eğitim Bakanlığı Film-Radyo Tv ile Eğitim Merkezinde radyo programcılığı yaptı. TRT'de "Bizim Eller" ve "Radyo Sanatçıları Konseri" adlı müzik programlarının metin yazarlığını ve danışmanlığını yaptı. 1986 yılından itibaren Kültür Bakanlığı Devlet Halk Müziği Topluluğu sanatçısı olarak çalıştı. 2003 yılında Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdür Yardımcısı, ardından Genel Müdürü oldu. Türkiye Yazarlar Birliği genel sekreterliği ve genel başkan yardımcılığı görevlerinde bulundu. Televizyon programları da hazırlayıp sundu.

Ağırlık noktasını türkülerin ve halk müziğinin oluşturduğu yazıları ile müzik gündemimizi tarihi ve kültürel perspektiften yorumlayan yazılar yazdı. Yurtiçinde ve yurtdışında çeşitli solo konserler veren Tokel, 1989 yılında ABD Maryland Üniver-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Bayram Bilge Tokel

sitesi Etno Müzikoloji Bölümünde üç ay halk müziği ve bağlama dersleri verdi. Anonim türküleri derlediği *Bayram* adlı bir CD'si çıktı (1991). TRT'de "Bozkırın Tezenesi", "Şen Olasın Ürgüp", "Bir Garip" adlı belgeseller ile "Gurbet ve Yemen" adlı belgeselin müziklerini yaptı.

Edebiyata *Hisar* dergisinde yayımladığı şiirleriyle başladı (1977). *Türk Edebiyatı, Divan, Töre, Doğuş, Dolunay, Erguvan, Türk Yurdu, Yörünge, Son Duvar, Polemik* vd. dergilerde şiir, deneme ve eleştirinin yanı sıra müzik üzerine yazılar yazdı.

"Öyle tahmin ediyorum ki 'Neşet Ertaş Kitabı' bu vadide yeni bir çığır açacak ve yaşayan büyük sanatkarlarımız, bir şekilde bir Bayram Bilge Tokel dikkatiyle kuşatılıp, sanatlarının ve şahsiyetlerinin bütün ipuçlarını iki kapak arasına koyup gelecek sanatkarını şerheden, musikiye başka boyutlar ilave eden tarafıyla bu kitap, 'müsiki edebiyatı'mızdaki müstesna yerini daha şimdiden almış bulunuyor." (Ahmet Turan Alkan)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bir Yer Üşür* (1996).

İNCELEME: *The High Region of Islam* (Çocuklara yönelik drama, 1988), *Neşet Ertaş Kitabı* (2000), *Bağımıza Gazel Düştü-Müziğe Dair* (deneme, 2002).

SOLO ALBÜM: *Bayram / The World of Music* (ABD, 1990), *Türk Folk Ezgileri* (1999), *Yanık Havalar* (2000).

HAKKINDA: Ahmet Turan Alkan / Zaman (2.1.2000), Erdal Çakır / Kirpiklerin Oku Cana Batarken (Hece dergisi, Şubat 2000), Bağımıza Gazel Düştü-Müziğe Dair / Bayram Bilge Tokel (Cumhuriyet kitap, 18.4.2002).

TOKER, Hakan

Şair ve yazar. 1 Ağustos 1965, Denizli doğumlu. Ürünlerinde Pelin Kalp imzasını da kullandı. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı (1982). Pamukkale Üniversitesi Denizli Mühendislik Fakültesi Makine Bölümü (1982-87) ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümündeki (1988-91) yükseköğrenimini yarıda bıraktı. Bir süre sporla ilgilenerek futbol oynadı. 1996'dan itibaren Denizli'de bir kitabevinde çalıştı. Şiirleri 1997'den sonra *Nar* dergisinde başlayarak *Kitap-lık, Ludingirra* gibi dergilerde yer aldı. *Mavikara* (1999) adlı bir şiir kitabı vardır.

"Anlatılanların hiçbiri gerçek değil. Kimi isimler ve / veya olaylar gerçek hayatla şöyle ya da böyle benzeşiyor ya da örtüşüyorsa bu sadece sizin inanmaya her daim hazır olan kalbinizin bir yanılsama an'ıdır; o kadar." (*Postu Modern Kızıl Tilki* arka kapak)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Mavikara* (1999).

ÖYKÜ: *Postu Modern Kızıl Tilki* (Pelin Kalp ile, 2002).

HAKKINDA: N. Sağlam / "Mavikara" (kitaplık dergisi, Temmuz-Ağustos 2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Pelin Kalp-Hakan Toker / (2002).

TOKER, Halil

Urdu dili araştırmacısı, çevirmen. 3 Nisan 1967, Bakırköy / İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü (1989) mezunu. Yüksek lisansını *"Mirzâ Esedullah Hân Galib'in Hayatı ve Eserleri"* adlı tezle (1992), doktorasını *"Hindistan'da Farsça ve Urduca Şiir ve II. Bahadır Şah Devri Şairleri"* teziyle (1995) tamamladı. 1999'da yardımcı doçent, 2000'de doçent oldu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanlığı görevini yürüttü.

Makalelerini, *İlmi Araştırmalar Dergisi, Iqbal Quartely* (Lahor), *Monthly Sada* (Londra), *Şarkiyat Mecmuası, Adam Öykü, Parvaz* (Londra), *Monthly Qaumi Zaban* (Karaçi), *Quartely Safir-e-Urdu* (Luton / İngiltere), *Nüsha* dergilerinde; *Uluslararası Urduca Konferansı Bildiriler Kitabı, Afganistan Üzerine Araştırmalar* kitaplarında; çevirilerini ise *Adam Öykü* ve *Posta Kutusu* dergilerinde yayımladı. *Yeni Türk Ansiklopedisi* için madde yazdı. Avrupa Urduca Yazarları Derneğinden "Allama Iqbal Award" (Allame İkbal Ödülü, Londra, 2000) aldı. *Nüsha* ve *Şarkiyat Araştırmaları Dergisi* danışma kurulu üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Keşmir Dosyası* (2003).

ÇEVİRİ: *Fars Edebiyatı İslâm Düşüncesi Tarihi* (Said Nefisi'den, Ali Güzelyüz ile, 1991), *İkbal-Cinnah ve Filistin-Türkçe İkbaliyat* (Ghulam Chaudry'den, ortak, 1993), *Şu Masmavi Gökyüzünü Kendi Yurdum Sanmıştım Ben* (1999) - *Yansımalar* (2001) - *Cavidname* (2002) - *Mektuplar* (2002, Muhammed İkbal'den), *Silku's-Sulûk (Ariflerin Yolu,* Ziyaüddin-i Nahşebî'den, Mustafa Çiçekler ile, 1999), *Pakistan-Hindistan Öyküleri - Seçkiler* (2000).

TOKER, Metin

Gazeteci-yazar (D. 1924, İstanbul - Ö. 18 Temmuz 2002, Ankara). Kurtuluş Savaşı Batı Cephesi Komutanı ve Türkiye'nin ikinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün damadı, eski başbakan yardımcısı Prof. Dr. Erdal İnönü'nün eniştesidir. Galatasaray Lisesi (1942), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Filolojisi (1948), Paris Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu. Öğrencilik yıllarından başlayarak *Cumhuriyet* (1943-51) ve *Zafer* gazetelerinde (1949-52) çalıştı. Paris'e giderek siyasal bilgiler öğrenimi gördü. Dönüşünde gazetecilik hayatını sürdürdü. İsmet İnönü'nün kızı Özden İnönü (Toker) ile evlendikten sonra "Milli Damat" lakabıyla ünlenip politik arenada adı daha çok duyulan Toker, bu dönemde siyaset üzerine yazmaya başladı.

Akis dergisini çıkardı (1954-68). Dergisini kapadıktan sonra *Milliyet, Hürriyet* yeniden *Milliyet* gazetelerinde fıkra yazarlığı, bir ara da kontenjan senatörlüğü (1977-80) yaptı. 80'li yılların başında siyaset yapmayı bırakıp tekrar siyaset üzerine yazmayı tercih etti. Üç çocuk babası olan Toker, Basın Şeref Kartı sahibiydi. Son olarak *Milliyet* gazetesindeki "Metin Toker'in Not Defterinden" adlı köşesinde yazıyordu. Tedavi gördüğü ve bir ay yoğun bakım ünitesinde tutulduğu Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi İbni Sina Hastanesinde öldü.

ESERLERİ:

Bir Diktatörün İktidar Yolu (1961), *İsmet Paşa İle On Yıl* (3 cilt, 1961-67), *Rus Geldi Aşka Rus'un Aşkı Başka* (1966), *Şeyh Sait ve İsyanı* (1968), *Avrupa Birşeyler Arıyor* (1968), *Dört Buhranlı Yıl* (1969), *Tek Partiden Çok Partiye* (1971), *Sağda ve Solda Vu-*

Metin Toker

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ruşanlar (1971), *Türkiye Üzerinde 1945 Kâbusu* (1971), *Not Defterinden* (1981), *DP'nin Altın Yılları 1950-54* (1990), *Demokrasinin İsmet Paşalı Yılları - 3* (1991).

HAKKINDA: Hakkı Devrim / Metin'e saygısızlık edenler (Radikal Kitap, 24.7. 2002), Attila Aşut / 2002 Yılında Kaybettiğimiz Gazeteci Yazar ve Yayıncılar (Çağdaş gazetesi, Haziran 2002, sayı: 54), Cemal Süreya / 99 Yüz (2004).

Mustafa Toker

TOKER, Mustafa

Edebiyat araştırmacısı. 1 Aralık 1969, Tarsus / İçel doğumlu İlk, orta ve lise öğrenimini Tarsus'ta tamamladıktan sonra, Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü (1992) bitirdi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Bilim Dalında yüksek lisansını *"Halid Said'in Osmanlı, Özbek, Kazak Dillerinin Mukayeseli Sarfı Adlı Eseri ve Bugünkü Türkiye, Özbek, Kazak Türkçelerinin Karşılaştırmalı Grameri"* adlı tezle (1995) tamamladı. 1993'te Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünde Türk dili araştırma görevlisi olarak göreve başladı. 1995'te geçici görevlendirmeyle Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde çalıştı. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Bilim Dalında doktorasını *"W. Radloff'un Opıt Slovarya Tyurkskih Nareçiy Adlı Eseri ve Eserde Geçen Tatar Lehçesine Ait Kelimelerin İncelenmesi"* adlı tezle (2003) bitirdi. 2004 yılında yardımcı doçentlik kadrosuna atandı. Makaleleri *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat, Patika, Türkiyat Araştırmaları* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi-Tatar Edebiyatı III (M. Öner, İ. Türkoğlu, O. Söylemez, H. Celâl ile, 2001), *Türklerde Şecere Geleneği ve Anonim Şibanî-Nâme* (Y. Karasoy ile, 2005), *Halid Said Hocayev-Yeni Elifba Yollarında Eski Hatıra ve Duygularım.*

TOKER, Şevket

Edebiyat araştırmacısı. 16 Mart 1948, Mazıdağı / Mardin doğumlu. Isparta Yalvaç'ta Devrim İlkokulu (1959), Aydın Lisesi (1965), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1969) mezunu. Yüksek lisansını (1979) ve doktorasını (1983) Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında tamamladı. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde (1999) doçent oldu. 1969-75 Aydın Ticaret Lisesinde Türkçe öğretmenliği yaptı. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler (Edebiyat) Fakültesinde araştırma görevlisi (1976-83), Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi asistanı (1983-86), 1986'dan sonra Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğretim görevlisi olarak çalıştı.

Çeviri ve makalelerini, *EÜ Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, Mehmet Kaplan'a Armağan, Türk Dili, Aydın Kültür ve Sanat Dergisi, Ege Eğitim* dergi ve kitaplarında yayımladı.

ESERLERİ:

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanlarında Alafranga Tipler (1990), *Romancı Yönüyle Mahmut Yesari* (1996), *Süleyman Nesib- Hayatı ve Şiirleri* (2001).

TOKER, Yalçın

Yazar, yayıncı. 2 Haziran 1937, Mut / İçel doğumlu. Tam adı Bayram Yalçın Toker'dir. Bazı yazılarında Serhat Bayram imzasını da kullandı. İlk ve ortaokulu Silifke'de bitirdi. Vefa Lisesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1960) mezunu. Gazetecilik mesleğini benimseyerek uzun yıllar *Yeni Sabah, Tercüman, Son Havadis* vd. gazetelerde görev yaptı. Daha sonra *Meşale* dergisini çıkardı (1974-82), Toker Yayınlarını kurup yönetti. *Türkiye'de Din ve Vicdan Hürriyeti* adlı eseriyle 1993 yılında Türkiye Milli Kültür Vakfı Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Yaralı Yürek* (1999).

ANI: *Ben Spor Yazarı İken* (2001).

BİYOGRAFİ: *Ömer Seyfettin* (1973), *Ahmet Vefik Paşa* (1998), *Kendi Anlatımı ile Atatürk'ün Hayatı* (2003).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Milliyetçiliğin Yasal Kaynakları* (1976), *En Üsttekiler: Türkler* (1986), *Büyük Uyanış* (1991), *Türkiye'de Din ve Vicdan Hürriyeti* (1993), *Türk İsimleri* (1995), *Yeşil Ordu* (1996), *Türkiye'de Cumhuriyet Kavgası* (1996).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2. bas. 2003).

TOKGÖZ, Ahmet İhsan

Gazeteci-yazar, siyaset adamı (D. 1869, Erzurum - Ö. 27 Aralık 1942, Değirmendere / Gölcük). Mülkiye Mektebi (1887) mezunu. Öğrencilik yıllarında basın hayatına başlayarak önce *Şafak* (1886) ve *Umran* (1889) dergilerini, ardından ünlü *Servet-i Fünün* dergisini çıkardı (1891). Recaizade Mahmud Ekrem'in aracılığıyla derginin başına Tevfik Fikret'i getirdi. Dergının yayımını sürdürürken çeşitli memurluklarda bulundu. Ticaret Mektebinde öğretmenlik, Beyoğlu Belediyesi Başkanlığı (1912), 193-42 yılları arasında üç dönem Ordu milletvekilliği yaptı. Fransızcadan romanlar çevirdi.

Ahmet İhsan'ın, en büyük özelliği edebiyat tarihimizde özel bir yeri bu-

Ahmet İhsan Tokgöz

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

lunan *Servet-i Fünün* dergisini, aynı zamanda en uzun ömürlü edebiyat dergisi olarak çıkarmış olmasıdır. *Servet-i Fünün* dergisi, kurucusunun ölümünden sonra iki yıl daha çıkarak, 25 Mayıs 1944 tarihli 2461. sayısında yayınına son verdi. Ahmet İhsan'ın kabri Değirmendere köy mezarlığındadır.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-DERLEME: *Takvim-i Ümran* (1304), *Nev Usul Fotoğraf* (1306), *İlm-i Servet* (1307), *Asyay-ı Şarki'ye Seyahat* (1307), *Küçük Fıkralar* (1307), *Bir Facia* (1308), *Demiryolları* (1308), *Fenni Eğlenceler* (1308), *Postacı* (1308), *Bahse Ne Dersiniz* (1308), *Ülfet* (1309), *Musavver Nevsal-i Servet-i Fünün* (Hicri 1310 - 1314 senelerine mahsus beş cilt, 1895 - 1898), *Musavver Servet-i Fünün'un Tarihçesi* (1328), *Tirol Cephesinde Ateş Hattında* (1917), *Cemiyet-i Akvam'a Mü-zaheret Cemiyetleri Beynelmilel İttihatı, Sekizinci Lyon Kongresine Ait Rapor* (Bala Ekalliyet Komisyonuna Ait Rapor, Cemil Birsel ile, 1340), *Haver* (tsz.).

GEZİ: *Avrupa'da Ne Gördüm* (1892), *Altı Hafta Nil'de Seyahat* (1312), *Tuna'da Bir Hafta* (1327).

ANI: *Matbuat Hatıralarım* (2 cilt, 1930-31).

ÇEVİRİ:

JULES VERNE'DEN: *Seksen Günde Devr-i Alem* (1306), *Gizli Ada* (1306), *Deniz Altında 20 000 Fersah* (1307), *Kaptan Grant'ın Çocukları* (1307), *Cevv-i Hava'da Seyahat* (1308), *Çin'da Seyahat* (1308), *İki Sene Mektep Tatili* (1308), *Kaptan Hatras'ın Seyahati - Kutb-i Şimali'ye Seyahat* (1308), *Mihver-i Arz* (1308), *Sıgah Hindistan - Yer Altında Seyahat* (1308), *Araba ile Devr-i Alem Yahut Sezar Kaskabel* (1309), *Spenser Adası* (1318), *Şanseller - Bir Yelken Gemisi Yolcusunun Defter-i Hatıratı* (1319), *Antil Adaları'na Seyahat* (1320).

GEORGES OHNETTEN: *Demirhane Müdürü* (1305), *Kruwa Mor* (Croix Mort) *Kadınları* (1306), *Kontes Sara* (1307), *Hırsız Kadın* (1308).

ANDRE THEVRİETTEN: *RozLiz* (1311), *Hüsnü An* (1313).

PAUL BOURGET'DEN: *Sevdayı Hakiki* (1312), *Mavi Düşes* (1317).

ÇEŞİTLİ YAZARLARDAN: *İki Valide* (Emile Richebourg'dan, 1306), *Karnaval Cinayeti* (Lapointe'den, 1306), *Mumyanın İzdivacı* (Marki de Montifor'dan, 1306), *Haydut Banvoş Yahut Etfal-i Metrüke Sefaleti* (Eugene Sue'den, 1306), *Gülle* (1307), *Sütçü Kız* (1308), *Bir Serseri* (Etienne Enol Lovis Judici'den, 1308), *Bir Kadının Kuznamesi* (Okta ve Feuillet'den, 1308), *Alexandre Dumas Fils'ten: Hermin* (1307), *Tek mi Çift mi?* (1309), *Gençlik* (François Coppe'den, 1309), *Genç Fromon ve Büyük Risler* (Alphonse Daudet'den, 1312), *Graziella* (*Lamartine'den*, 1319), *Sınai, Ticari, İktisadi Avrupa: 1. Kısım İngiltere ve Belçika* (Marcel Divois'dan, 1327), *Ekmekçi Kadın* (Xavier de Montegin'den, 1306), *Rus Ateşi* (Haraşo, Pail Herigaut'tan, 1926), *Yolda* (1927), *Rapa Novi Adası* (1928).

HAKKINDA: Hakkı Tarık Us / Elli yıl Mecmuası (tsz.), Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968), Ziyad Ebüzziya / TDV İslâm Ansiklopcdisi (c. 2, 1988), Baki Asiltürk / Osmanlı Seyyahlarının Gözüyle Avrupa (2000), Serap İncegümüş / Gezi Edebiyatımıza Önemli Bir Katkı (Cumhuriyet Kitap, 26.4.2001), Mustafa Bektaşoğlu / Taşköprü Alimleri (2002), Nail Tan-Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonulular II (2004).

TOKGÖZ, İsmet

Öykü yazarı. 21 Kasım 1948, Bursa doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Bursa'da tamamladı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1971) mezunu. Uzun bir süre Sosyal Sigortalar Kurumunda çalıştı. 1996'dan itibaren İstanbul'daki bir özel kuruluşta yöneticilik yaptı. Öyküleri *Soyut, Oluşum, Dost, Kitap-lık* ve *Yazı* dergilerinde yayımlandı. *Bir Kadırga İçin Yaz Resmi* (1982) adlı bir öykü kitabı vardır.

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

TOKLU, Mehmet Osman

Alman dili araştırmacısı. 4 Ağustos 1953, Ankara doğumlu. Kurtuluş Lisesi (1970), Hacettepe Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü (1975) mezunu. Yüksek lisansını Ankara Üniversitesi DTCF Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında *"Der Begriff "Kopf" und seine Metaphorik im Deutschen und im Türkischen"* (1988) başlıklı tezle, doktorasını aynı yerde (1993) *"Die kommunikativen Formeln im Deutschen und im Türkischen"* adlı tezle tamamladı. Dışişleri Bakanlığında idari memur, Maliye ve Gümrük Bakanlığı Dış ilişkiler Dairesinde müdür yardımcısı (1975-77, 1978-85), Ankara Üniversitesi DTCF'de Almanca okutmanı (1985-89), araştırma görevlisi (1989-92), öğretim görevlisi (1992-97), doçent (1997-2004) ve profesör (2004-) olarak görev yaptı. Ayrıca Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancı Dil Öğretimi Anabilim Dalı başkanlığı (2000-), DTCF Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Erasmus-Sokrates program koordinatörlüğü (2002-), Germanistler Derneği Yönetim Kurulu üyeliği (2002) görevlerini yürüttü. Lisans ve lisanüstü düzeyde dilbilime giriş, Alman kültür tarihi, Almanca dilbilimi, karşılaştırmalı dilbilgisi, dilbilim akımları derslerini verdi. Makale ve yazılarını, *DTCF Batı Dilleri ve Edebiyatları Araştırma Enstitüsü Dergisi, Ege Alman Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, Milliyet Sanat Dergisi, Cumhuriyet Kitap, Gündoğan Edebiyat* dergilerinde yayımladı.

Mehmet Osman Toklu

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Dilbilime Giriş* (2003), *Şiir Dili ve Çevirisi* (2003).

ÇEVİRİ: *Wagner Olayı-Nietzsche Wagner'e Karşı* (1991) - *Richard Wagner Bayreuth'ta* (2003) (Nietzsche'den, 2003), *Tiyatronun Sorunları* (Friedrich Dürrenmatt'tan, 1995), *Gemi Batıyor Seyrediyorlar* (Hans Blumenberg'den, 2002).

ORTAK YAYIN: *Doğumunun 250. Yılında Goethe* (Haz. Gürsel Aytaç, 1999).

TOKMAKÇIOĞLU, Erdoğan

Yazar. 19 Nisan 1934, Saraköy / Denizli doğumlu. İzmit Lisesi (1951) mezunu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesindeki öğrenimini yarım bırakarak Ankara ve İstanbul'da çeşitli gazete ve yayıncılerinde çalıştı. Şiir ve hikâyeleri 1952 yılından itibaren *Varlık, Kaynak, Yeditepe, Hisar, Seçilmiş Hikâyeler, Cumhuriyet* dergi ve gazetelerinde yer aldı. *"Dolmuş"* aldı ilk hikâyesiyle 1953 yılında *Türk Dili* dergisinin yarışmasında dereceye girmiş, *"Çocuğun Biri"* adlı hikâyesiyle *Dünya* gazetesinin 1954 yılında düzenlediği yarışmada birincilik kazanmıştı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Çingene Pilici* (uzun öykü, 1955), *Sıfırdan Önce* (1959), *Çingene Pilici* (ilk iki kitap ve yeni öykülerle, 1975).

ÇOCUK ROMANI: *Karanfil Sokağı* (1980), *Keçi Ayaklılar* (1980), *Mavi Şapkalı Çocuk* (1981).

MASAL: *Ünlü Türk Masalları* (1968), *Kalbur Saman İçinde* (1972), *Seçme Dünya Masalları* (1974), *Keloğlan ile Of Of Dev* (1975), *Akıllı Davut*

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

(1975), *Yedi Köyün Eşeği* (1977), *Ali Cengiz Oyunu* (1982), *Kurbağa Gelin* (1983), *Türk Masalları* (1985), *Talih Perisi* (1985), *Üç Küçük Çiftçi* (1985), *Türk Hayvan Masalları* (1991), *Zurna Çalan Kuş* (1992).

FIKRA: *Bütün Yönleriyle Nasreddin Hoca* (1971), *Bütün Fıkralarıyla Bekri Mustafa* (1983), *İncili Çavuş* (1983), *Ödünç Eşek* (1983), *Öğrenci Fıkraları* (1983), *Spor Fıkraları* (1983), *Zifaf Fıkraları* (1983), *Askerlik Fıkraları* (1983), *Manita Fıkraları* (1983), *Sarhoş Fıkraları* (1983), *Seks Fıkraları* (1983), *Deli Fıkraları* (1983), *Doktor Fıkraları* (1983), *Saddam ve Körfez Şakaları* (G. Sayarı ile, 1991).

DİĞER: *Karagöz'ün Sahte Kedisi* (1975), *Çocuk Oyunları* (1986), *Duvar Yazıları* (1990), *Bir Tuhaf İnsanlar-Marjinallerimiz Orjinallerimiz* (1990), *Kelalaka-Osmanlılardan Günümüze Lakaplar ve Öyküleri* (1990), *Abigondo Dogondo* (1991), *Osmanlı Kadın Alemleri* (1991), *İndim Yarin Bahçesine Parsellenmiş* (1993).

TAKMA ADLARLA ÇIKAN KİTAPLARI: *Dünya'da ve Türkiye'de Masonluk* (1967), *Deniz Gezmiş Olayı* (1974), *Ecevit'in Savunması* (1974), *Yılmaz Güney Olayı* (1974), *Halk Adamı Ecevit* (1975), *Teorik ve Pratik Kung-Fu* (1976), *Kırım Faciası ve Mustafa Cemiloğlu* (1976), *Halk İktidarı ve Ecevit* (1977), *Türkiye'de Dönmeler ve Dönmelik* (1977), *Atatürk Bir Antikomünistti* (1978), *Hilal* (1978), *Seçme Türk Fıkraları* (1981), *Bektaşi Fıkraları* (1983), *Osmanlı Fıkraları* (1983).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

TOKMAKÇIOĞLU, Fahri

Bürokrat (D. 1905, Hasankale / Erzurum – Ö. ?). Mülkiye Mektebini (Siyasal Bilgiler Fakültesi) bitirdikten (1929) sonra çeşitli ilçelerde kaymakamlık yaptı. İçişleri Bakanlığı müsteşar yardımcısı iken Temmuz 1961'de emekliye ayrıldı. Şiirleri kitaplaşmadı. *Savaşlarımız* adlı manzum tarihi basıldı (1957).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. V, 1968).

TOKPINAR, Cemil

Yazar. 1962, Bolvadin / Afyon doğumlu. İmam Hatip Lisesi ve Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1985) mezunu. *Yeni Asya* gazetesinde çalışmaya başladı; on beş yıl boyunca muhabirlik, köşe yazarlığı ve idarecilik yaptı. Moral FM'de "Ömür Boyu Aşk" adlı programı hazırlayıp sundu.

Cemil Tokpınar

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme): *Peygamberimizin Diliyle Gençlik* (1996), *Gençlik ve Aşk, Işıktan Çiçekler* (1996), *Gençlerle Bizbize* (1996), *Risale-i Nur'u Okuma ve Anlama Teknikleri* (2000), *Ömür Boyu Aşk* (2000), *Sabah Namazına Nasıl Kalkılır?* (2. bas 2002), *Osmancık'ta Erenler Durağı Koyun Baba* (2001), *Ömür Boyu Aşk-2* (2003).

Ayrıca *Cevşen, Tesbihat* ve *Büyük Cevşen* tercümeleri de vardır.

HAKKINDA: Cemil Tokpınar / Ömür Boyu Aşk 2 (2003).

TOKPINAR, Mirza

Hadis araştırmacısı. 17 Ekim 1956 doğumlu. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1978) mezunu. Yüksek lisansını (1992) ve doktorasını (1998) Dokuz Eylül Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Hadis Anabilim Dalında tamamladı. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Hadis Anabilim Dalında (1999) yardımcı doçent oldu. ÇOMÜ İlâhiyat Fakültesi dekan yardımcılığı (1999-2000), ÇOMÜ İlâhiyat Fakültesi Yönetim Kurulu üyeliği (1999-), *Dini Araştırmalar Dergisi* bilim kurulu üyeliği (1999-2001) görevlerini yürüttü. Makaleleri, *Dini Araştırmalar, İzmir İlâhiyat Fakültesi* dergilerinde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi* için madde yazdı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Hadislere Göre Yahudi ve Hristiyanlara Uymak* (2003), *Hangi Doğru Tevekkül – Kur'an ve Hadisler Işığında Yeni Bir Tanım, Seçme Hadisler, Hadiste İhtilât ve Alâî'nin Kitâbu'l-Muhallitîn'i.*

ÇEVİRİ: *Hadisçilerin Tenkit Metodu* (M. Mustafa el-A'zamî'den).

TOKSÖZ, Mehmet

Şair. 1939, Çayıralan / Yozgat doğumlu. İlkokulu ilçesinde tamamladıktan sonra, Konya Sarayönü Teknik Ziraat Okulunu bitirdi. Ankara Polatlı Topçu ve Füze Okulundan Topçu Astsubay olarak mezun olarak ordaya katıldı. Türk Silahlı Kuvvetlerinde yirmi dört yıl hizmet ettikten sonra 1980'de emekliye ayrıldı. Yaşamını Polatlı'da esnaflık yaparak sürdürdü. 2004 yılında *Gönülden Damlalar* adlı şiir kitabı yayımlandı.

HAKKINDA: Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

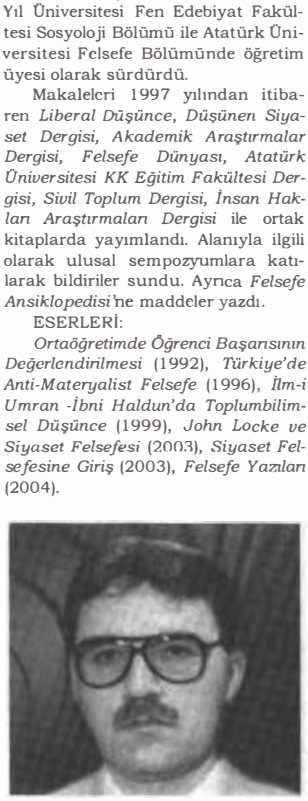
TOKU, Neşet

Araştırmacı-yazar. 1965, Tortum / Erzurum doğumlu. İlk ve ortaokulu memleketinde tamamladı. Tortum Lisesini (1981) bitirdikten sonra Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünden (1989) mezun oldu. Yüksek lisansını Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Felsefesi Bölümünde (1992), doktorasını Atatürk Üniversitesi Sistematik Felsefe Bölümünde (1995) tamamladı. 1997 yılında yardımcı doçent, 2002'de sistematik felsefe ve mantık dalında doçent oldu. Çalışmalarını Muğla Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü ile Atatürk Üniversitesi Felsefe Bölümünde öğretim üyesi olarak sürdürdü.

Makalelerı 1997 yılından itibaren *Liberal Düşünce, Düşünen Siyaset Dergisi, Akademik Araştırmalar Dergisi, Felsefe Dünyası, Atatürk Üniversitesi KK Eğitim Fakültesi Dergisi, Sivil Toplum Dergisi, İnsan Hakları Araştırmaları Dergisi* ile ortak kitaplarda yayımlandı. Alanıyla ilgili olarak ulusal sempozyumlara katılarak bildiriler sundu. Ayrıca *Felsefe Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı.

ESERLERİ:

Ortaöğretimde Öğrenci Başarısının Değerlendirilmesi (1992), *Türkiye'de Anti-Materyalist Felsefe* (1996), *İlm-i Umran -İbni Haldun'da Toplumbilimsel Düşünce* (1999), *John Locke ve Siyaset Felsefesi* (2003), *Siyaset Felsefesine Giriş* (2003), *Felsefe Yazıları* (2004).

Neşet Toku

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

TOLAN, Barlas

Sosyoloji araştırmacısı. 19 Ağustos 1943, Denizli doğumlu. Galatasaray Lisesi (1962) mezunu. 1966'da Bordeaux Üniversitesi Siyaset Bilimi Enstitüsünde lisans eğitimini, 1971'de *"Problèmatique de l'Urbanisation en Turquie: Aspect Sociaux"* (Türkiye'de Kentleşme Sorunsalı) adlı tezle Paris Üniversitesinde doktorasını tamamladı. Devlet Planlama Teşkilatında uzman yardımcısı (1966-68), uzman (1971-73), Gazi Üniversitesi Yönetim Bilimleri Fakültesinde öğretim görevlisi (1974-79) olarak çalıştı. 1979'da *"Çağdaş Toplumun Bunalımı: Anomi ve Yabancılaşma"* adlı tezle Gazi Üniversitesinde doçent oldu. Daha sonra Gazi Üniversitesi Yönetim Bilimleri Fakültesi dekan yardımcılığı (1979-86) görevini üstlendi. Marmara Üniversitesi Fransızca Kamu Yönetimi Bölümünde profesör (1989) oldu. Aynı yerde bölüm başkan yardımcısı (1986-93) olarak çalıştı. Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü müdürü (1994-99), Galatasaray Üniversitesi Sosyoloji Bölüm başkanı (1994-2000), rektör yardımcısı (1993-2000) olarak görev yaptı. Çalışmalarını 2000 yılından itibaren Galatasaray Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünde öğretim üyesi olarak sürdürdü.

Türkiye'de kentleşme, toplumsal hareketler ve devrimler, nüfusbilim, sosyal psikoloji vb. dersler verdi. Makaleleri, *İnan Kıraç'a Armağan*, *Türkiye Günlüğü*, *Aile Ansiklopedisi*, *Gençliğin Eğitimi ve Sorunları*, *AITIA Dergisi*, *Ulusal Eğitim Politikamız*, *Özgür İnsan* dergi ve kitaplarında yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Yerleşme Sorunu* (1971), *Problématique de l'Urbanization en Turquie: Aspect Sociaux* (Türkiye'de Kentleşme Sorunsalı, 1971), *Planlı Dönemde Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Alanda İzlenen Gelişmeler Üzerinde Bir Soyutlama* (ortak, 1972), *Türkiye'de İller İtibariyle Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (1963-1970)* (1972), *Toplumbilimsel Açıdan Türkiye'de Büyük Kent Sorunları* (1973), *Büyük Kent Sorunlarına Toplu Bir Bakış* (1977), *Çağdaş Toplumun Bunalımı: Anomi ve Yabancılaşma* (1980), *Ben ve Toplum: Sosyal Psikoloji I* (1985), *12-24 Yaş Gençlerin Sosyo-Ekonomik Sorunları* (ortak, 1986), *Toplum Bilimlerine Giriş* (1996).

EDİTÖRLÜK: *Eskişehir'de Sanayi İşçileri* (1984), *Türkiye'den Dünyaya Bir Bakış Türkiye'deki Avrupa İmgesi ve Ulusal Kimlik Kurgusuna Etkileri* (1999).

Ayrıca ders kitapları da yazdı.

TOLASA, Harun

Edebiyat tarihçisi (D. 1938, Seydişehir / Konya - Ö. 1 Şubat 1983). İlköğrenimini Seydişehir'de, ortaöğrenimini Konya'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1964) mezunu. Muğla Lisesinde öğretmenlik yaptıktan (1964-66) sonra Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesine eski Türk edebiyatı asistanı olarak (1966) girdi. 1969 yılında doktorasını verdi, 1976 yılında doçentliğe yükseldi. Bir süre Ege Üniversitesi Sosyal Bilgiler Fakültesinde çalıştı. Daha sonra Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesine atandı. Vefatından bir yıl önce profesörlüğe yükselmiş ve çalışmalarını tezkire incelemeleri yaparak sürdürmüştü.

ESERLERİ:

Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası (1973), *Şeyhülislâm Bahayî Divanı'ndan Seçmeler* (1979), *Sehî, Latîfî, Âşık Çelebi Tezkirelerine Göre 16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi* (1983).

HAKINDA: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırma Dergisi Harun Tolasa Özel Sayısı (1983).

TOLLUOĞLU, Meral Ataç

Yazar. 1926, İstanbul doğumlu. Eleştirmen ve deneme yazarı Nurullah Ataç'ın kızıdır. İlkokulu Büyükada'da, ortaokulu Heybeliada'da, liseyi Ankara Kız Lisesinde okudu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdikten sonra Türk Dil Kurumunda çalıştı. Meral Ataç Tolluoğlu, *Babam Nurullah Ataç* (1980) adlı kitabında; sözünü sakınmayan tavrıyla, içten denemeleriyle hem şimşekleri üzerine çeken, hem de pek çok okurun sevgisini kazanan babası Nurullah Ataç'ı kaygıları, sevinçleri, hastalıkları, aşkları, kitapları, kedileri, edebiyatçı dostları ile çıkardı okurun karşısına.

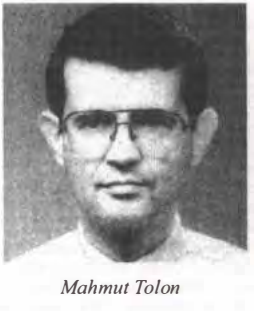
ESERLERİ: (Deneme):

Babam Nurullah Ataç (1980), *Küçükhanım Meralika* (2004).

TOLON, Mahmut

Hekim, yazar. 1952, Erenköy / İstanbul doğumlu. İlk ve ortaokulu Ankara Kolejinde (1964), liseyi Nicolaus Gymnasium'da (1968), yükseköğrenimini Bonn Üniversitesi Tıp Fakültesinde (1975) tamamladı. 1964-84 yılları arasında Almanya'da yaşadı. Bonn Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Hagenak Üniversitesi, Lübeck Tıp Fakültesinde çalıştı. 1987 yılında itibaren Biosan Sağlık Merkezinde hizmet verdi.

İlk makalesi 1968 yılında *Belgelerle Türk Tarih Dergisi*'nde yayınlanmıştı. Bilimsel yayınları dışındaki yazıları, *Belge*, *Devir*, *Cumhuriyet*,

Mahmut Tolon

Güneş, *Milliyet*, *Hürriyet* gazetelerinde yer aldı. Çeşitli tıp kuruluşları yanı sıra Enka Spor, TADEV Vakfı üyesidir. *Alamancı Gözü ile Bıyıklı Karikatür / Keçi ve Zina* (1994) adlı bir eseri vardır.

TOMAÇ, H. Mustafa

Şair. 1934, Beştaş (Kanliga) köyü / Trabzon doğumlu. Trabzon Gazi İlkokulu, Trabzon Sanat Enstitüsü (1951), Tekniker Yüksek Okulu (1965) mezunu. 1952-53 yıllarında TBMM inşaatlarında usta, 1955'ten itibaren Trabzon'da Karayolları 10. Bölge Müdürlüğünde ambar memuru olarak çalıştı. Daha sonra Trabzon Sağlık Müdürlüğü ve Zonguldak Bayındırlık Müdürlüğünde memurluk, Karadeniz Teknik Üniversitesi Kontrol Fen Heyeti Müdürlüğünde kontrollük yaptı. 1972 yılında Trabzon Bayındırlık Müdürlüğüne geçti ve 1981 yılında emekliye ayrıldı. Yaşamını Beştaş Köyü'nde sürdürdü. Karadeniz Yazarlar Birliği ve Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir. *Kapaksız Kitap* (2003) adlı bir şiir kitabı vardır.

TONGA, Necati

Edebiyat araştırmacısı. 16 Eylül 1978, Kırıkkale doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini memleketinde tamamladı. Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun (2000) oldu. Aynı yıl Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında yüksek lisans öğrenimine başladı. 2004 yılında Dr. Mehmet Önal'ın danışmanlığında hazırladığı *"Çınaraltı Dergisi Etrafında Oluşan Edebi Muhit"* adlı tez ile yüksek lisans çalışmasını tamamladı. Kırıkkale'de Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği yaptı.

Makale, deneme, hikâye ve şiirlerini *Çınar*, *Türk Yurdu*, *Anadolu Çınar* ve *Harşit* dergilerinde yayımladı. Mustafa Kutlu'nun hikâyeciliğini konu alan *Mustafa Kutlu ve Yoksulluk İçimizde* (2005) adlı bir kitabı var.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

TONGUÇ, İsmail Hakkı

Eğitimci, yazar (D.1897, Silistre / Bulgaristan - Ö. 1960). Köy Enstitülerinin kurucusudur. İstanbul Öğretmen Okulu (1918) mezunu. Öğretmen Okulunu bitirdiği yıl eğitim için Almanya'ya gönderildi. Yurda dönüşünde çeşitli okullarda resim öğretmenliği yaptı, 1926'da Levazım ve Ders Araçları Müzesi Müdürü oldu. 1930'da Gazi Eğitim Enstitüsü öğretmenliğine atandı ve 1933'te Resim-İş Bölümünü kurdu. 3 Ağustos 1935'te İlköğretim Genel Müdürlüğüne vekâleten, 1940 yılında asaleten atandı ve bu görevini 1948 yılına kadar sürdürdü. Bu dönemde ve Hasan Âli Yücel'in Millî Eğitim Bakanlığı altında Köy Enstitülerini kurdu.

"Kanımızı ve iliklerimizi istiyerek köyün içine akıtmadıkça, kırkbin köyün kenarına münevver insanın mezartaşı dikilmedikçe, bu köyün sırlarını anlıyamayız." sözleriyle eğitimin önemine olan inancını dile getirdi. Daha sonra MEB Talim ve Terbiye Kurulu üyesi olarak görev yaptı. Demokrat Parti iktidara geçtikten sonra Ankara Atatürk Lisesi resim öğretmenliğine atandı. 1954 yılında bu görevinden emekliye ayrıldı.

"Hakkı Tonguç, hiçbir hayal ve demagojiye kapılmadan, köy davasını ilk defa realist bir gözle ele alan, ona çareler düşünen ve bulan büyük bir millet terbiyecisidir. Kitabının başında: 'Bir cemiyet için en büyük felâketlerden biri, o cemiyetin fertleri arasında müminsiz putların türemesi, cemiyetin ekseriyetini teşkil eden insanların, iş yapma ve başarabilme kabiliyetlerini ve şahsiyetlerini kaybederek sürüleşmesidir.' demektedir.

"Evet 'Canlandırılacak Köy'ün samimi muharririnin dediği gibi, her inkılâba engel olan ve her yeniyi menfaatlerine göre ayarlıyarak müdafaa veya zem eden bu ikiyüzlü, yel değirmeni tabiatlı insanların millet davası saflarına hulûl edebilmek fırsatlarını bulabilmesi bizim için hakikaten büyük bir talihsizliktir.

"Bugün, bu kitabın kenarında duyduğum heyecan ve içimde muharririne karşı yükselen şükran, köyü, menfaatsiz düşünen, hakikî, müsbet dimağların artık gençliğe yol gösterdiğine ve onların meşaleleri altında, hür hayat şarkıları söyliyerek, her sahada sür'atle zafere ulaşılacağına inanabilmek saadetinden ileri geldi." (Cahit Tanyol)

ESERLERİ:

Elişleri Rehberi (1927, Arap harfleriyle), *Mürebbinin Ruhu* (1931), *Resim-Elişleri ve Sanat Terbiyesi* (1932), *İş ve Meslek Terbiyesi* (1933), *Köyde Eğitim* (1938), *Canlandırılacak Köy* (1939, *Eğitim Yoluyla Canlandırılacak Köy* adıyla, 1947), *İlköğretim Kavramı* (1947).

HAKKINDA: Cahit Tanyol / Aramak (Mart 1940), Bir Eğitim Devrimcisi: İsmail Hakkı Tonguç 2 Cilt (Yaşamı, Öğretisi, Eylemi) (1997), Mehmet Başaran / Ölümünün 38. Yıldönümünde İ. Hakkı Tonguç (Cumhuriyet Kitap, 9.7.1998), Mehmet Başaran / Dağ Başlarında Dimdik Durur Meşeler (Türk Dili Dergisi, Mayıs - Haziran 2003).

TOPAL, Nevzat

Tarih araştırmacısı. 1966, Kızılören köyü / Çamardı / Niğde doğumlu. İlköğrenimini doğduğu köyde, ortaöğrenimini Niğde'de yaptı. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih Bölümü (1988) mezunu. Bir süre Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda öğretmen ve yönetici olarak çalıştı. 1996'da Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisansa başladı ve *"Prof. Dr. Osman Turan'ın Hayatı ve*

Nevzat Topal

Eserleri" adlı tezle (1998) tamamladı. 1997'den itibaren Niğde Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde araştırma görevlisi olarak görev yaptı. 2001'de Niğde Üniversitesi SBE'de doktora öğrenimine başladı. *Prof. Dr. Osman Turan Hayatı ve Eserleri* (2004) adlı bir eseri vardır.

TOPAL, Semra

Öykü yazarı. 1964, Eskişehir doğumlu. Eskişehir İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü mezunu. Deneme ve öyküleri çeşitli dergilerde yer aldı. *Çaydanlıklı Tanık* adlı öyküyle 1990 Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Ödülünü, *Bayan Miray'la Ufak Bir Gezinti* adlı eseri ile 1992 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülüne değer görüldü.

"Topal, kendi içinde ayrıştırılamaz, parçalanamaz, bölünemez, neredeyse 'göndesel' denebilecek bir öykü yazıyor. Öykünün bir çizgisel anlayışla kurulduğunu söylemek de güç. Tıpkı yukarıda saptandığı üzere,

Semra Topal

erken yirminci yüzyılda ortaya çıkan ve modern anlatı tekniklerini meydana getiren hemen tüm özellikler bu öykülerde de yer alıyor. Kendi içinde dalgalanarak gelişen bir bilinç akışı kullanımından söz edilebilir. Bununla birlikte, Topal'ın böyle bir tekniğe yaklaşımı çok daha farklı bir özellik gösteriyor. Çünkü, bilinç akışı daha ziyade öykü öznesinin varlıksallığını saptamak için ona dönük olarak kullanılan bir yaklaşımdır. Bu, bir tür iç-ses olarak gelişir. Oysa Topal'da bilinç akışı denilen şey, elbette özneyi kuşatmakla birlikte, daha ziyade dilin kendisine dönük bir kullanım nesnesi halinde ortaya çıkıyor. Daha açık ve bir zorlamayla söylemek gerekirse, bilinç akışı Topal'da adeta dilin bir varlığa dönüşmesi ve öykünün bir sarmalla bütünleşmesi demektir: Öykü dili, dil öyküyü kurmaktadır." (Hasan Bülent Kahraman)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Mani* (1988), *Bayan Miray'la Ufak Bir Gezinti* (1996), *Kürklü Gece* (2000).

ROMAN: *Salta Dur* (2003), *Gece Gülüşü* (2005).

HAKKINDA: Semra Topal / Bayan Miray'la Ufak Bir Gezinti (1996), Hasan Bülent Kahraman / Bayan Mira'yla Ufak Bir Gezinti ve Dilin Metafiziği (Virgül, Temmuz-Ağustos 1998), TBE Ansiklopedisi (2001).

TOPALGÖKÇELİ, Feyzi Mahmut

Hukukçu, yazar (D. 1911, Kozan / Adana – Ö. ?). Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Rize Çay Fidanlığında tercüman ve teknisyen (1937-40), Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsünde kütüphane memuru (1940-42), Ankara Elektrik ve Gaz Şirketinde muhasebeci (1942-43) olarak çalıştı. Çalışmalarını İstanbul'da serbest avukatlık yaparak sürdürdü.

ESERLERİ:

Patlamamış Bombaları Yok Etme (çev), *Yurdum ve Aşkım* (şiir), *Kıl Hey-*

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

TOPALOĞLU, Ahmet

Araştırmacı-yazar. 11 Temmuz 1943, Trabzon doğumlu. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (şimdi Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi) ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Aynı bölüme asistan olarak girdi. Doktorasını aynı eğitim kurumunda tamamladı ve aynı yerde doçent oldu. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün başkanı olarak görev yaptı. Araştırmaları nedeniyle 1979 Türkiye Millî Kültür Vakfı Teşvik Ödülünü kazandı.

ESERLERİ:

Cevâhirü'l-Asdâf, Kur'ân Tercümesi (2 cilt, 1976-78), *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü* (1987).

Bekir Topaloğlu

TOPALOĞLU, Bekir

İslâm felsefecisi. 1936, Dernek Pazarı / Çaykara / Trabzon doğumlu. İstanbul İmam Hatip Lisesi (1959), İstanbul İslâm Enstitüsü (1963) mezunu. İstanbul'da bir süre imam-hatiplik (1960-63) ve İmam Hatip Okulunda öğretmenlik yaptı. Yüksek İslâm Enstitüsünde 1966 yılında kelâm asistanı olarak başladı. "*İslâm Kelâmcıları ve Filozoflarına Göre Allah'ın Varlığı*" tezi ile yüksek lisansını tamamladı. 1983 yılında doktor ve aynı yıl yardımcı doçent, 1986 yılında doçent, 1988 yılında İslâm Felsefesi Anabilim Dalında profesör oldu. Bir süre aynı fakültede bölüm başkanlığı da yaparak 2002 yılında emekliye ayrıldı.

Emekli olduktan sonra çalışmalarını *TDV İslâm Ansiklopedisi*'nde İnceleme Kurulu Başkanı, Kelâm-Mezhepler Tarihi İlim Heyeti Başkanı olarak sürdürdü. Makaleleri *İslâm, Diyanet, İslâm Medeniyeti, Nesil* dergilerinde yer aldı. Yurtiçinde ve yurtdışında seminer, kurs ve bilimsel kongrelerde tebliğler sundu, konferanslar verdi. Makaleleri *İslam, Diyanet, İslâm Medeniyeti, Nesil* dergilerinde yer aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *İslâm'da Kadın* (1966), *Nesillerin El Kitabı* (1979), *Dini Sohbetler* (1986), *İslâm Inancından Yapraklar* (1986), *Allah'ın Varlığı* (1987), *İslâmda Kadın* (1987), *Kelâm İlmi -Giriş* (1988), *Nureddin es-Sâbûni ve el-Bidâye fi Usûli'd-din* (biyografi ve ilmi neşir), *Arapça Dilbilgisi* I-IV (H. Karaman'la birlikte), *Arapça Okuma ve Eski Metinler Kitabı* (H. Karaman'la birlikte), *Arap Dili ve Edebiyatından Tercümeler* (H. Karaman'la birlikte), *Arapça-Türkçe Yeni Kamus* (H. Karaman ile, 2002), *Cumhuriyet Devrinde Yayımlanan Dini Eserler Bibliyografyası* (O. Öztürk ile), *İslâm'da İnanç Esasları* (Y. Ş. Yavuz ve İ. Çelebi ile), *İslâm Tarihinden Yapraklar*, *İslâm Düşüncesinde Yeni Arayışlar* I-II (H. Hanefi, M.S. Yeprem, M. Erdoğan ile, 1998), *Kelâm Araştırmaları Üzerine Düşünceler*, *Kur'an'dan Evrensel Mesajlar*.

ÇEVİRİ: *Mâtüridiyye Akâidi* (el-Bidâye'nin Tercümesi,1986), *İnsan Kâinat ve Ötesi* (Morrison'dan, 1987), *Kitâbu't-Tevhid* / Tahkikli Neşri (Ebû Mansûr el-Mâtüridi'den, Muhammed Aruçi ile), Kelile ve Dinme / Metin-Tercüme (H. Karaman ile), *İslâm Tasavvufu Üzerine* (Prof. M. Tancî'den).

TOPALOĞLU, Enver

Şair. 26 Şubat 1963, Ordu doğumlu. İlk, orta ve liseyi öğrenimini Ordu'da yaptı. Marmara Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümündeki yükseköğrenimini

Enver Topaloğlu

yarım bıraktı. 1993'ten itibaren *Cumhuriyet* gazetesinde düzeltmen olarak çalıştı. Şiirleri 1983'ten itibaren *Yarın, Göçebe, Defter, Varlık, Sombahar* vd. dergilerinde yayımlandı. *Pervaneler Kadar* adlı dosyasıyla 2002 Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülünü aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Yakamoz ve Tebessüm (1993), *Kristal Kral* (1997), *Divane* (2006).

HAKKINDA: Haydar Ergülen / Şiirle Karşılaşmanın Keyfi (Cumhuriyet Kitap, 21.7.1994), Engin Turgut / Aşktan Vazgeçmek İsraftır (söyleşi, Cumhuriyet Kitap, 215.1998), TBE Ansiklopedisi (2001), Metin Arslan / Söyleşi (Cumhuriyet Kitap, 13.7.2006).

İhsan Topaloğlu

TOPALOĞLU, İhsan

Araştırmacı-yazar. Pazar / Rize doğumlu. 1990 yılından itibaren Rize yöresiyle ilgili arşiv araştırma çalışmaları yaptı. On beş yıl sürdürdüğü araştırmalarının bir bölümünü iki kitap olarak yayımladı. Çalışmalarını ve yaşamını Trabzon'da sürdürdü.

ESERLERİ:

Rus İşgalinde Rize (1997), *Rize'nin Kurtuluşu* (2003).

TOPALOĞLU, Nuri

Hadis araştırmacısı. 5 Ocak 1950, Bozdoğan / Aydın doğumlu. Bozdoğan Merkez İlkokulu (1963), İzmir İmam Hatip Lisesi (1971), İzmir Yüksek İslâm Enstitüsü (1975) mezunu. İzmir İmam Hatip Lisesinde meslek dersleri öğretmenliği (1975-77), İzmir Yüksek İslâm Enstitüsünde hadis asistanlığı ve öğretim üyeliği (1977-82), enstitü DEÜ İlâhiyat Fakültesine dönüştüğünde aynı yerde hadis öğretim görevliliği (1982-2000) görevlerinde bulundu. 1984 yılında "*Selçuklu Devri Muhaddisleri*" konulu teziyle doktorasını tamamladı. 1996'da doçent oldu, 2004'te profesör kadrosuna atandı.

Telif ve çeviri makalelerı 1983 yılından itibaren *DEÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi* ile *Diyanet Dergisi*'nde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi* ve *Şamil İslâm Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı. Alanıyla ilgili sempozyumlara katılarak bildiriler sundu.

Nuri Topaloğlu

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rarity.org

ESERLERİ:

Selçuklu Devri Muhaddisleri (1988), *Beyhakî ve Kitâbu'l-Kazâ ve'l-Kader'i* (1998), *Tek Hadis Şerhleri* (1998), *Hadis ve Sünnet Araştırmaları* (1998), *Hadisçilerin Geçim Kaynakları* (1999), *Hadislerde Mubalağa* (2003).

TOPARLI, Recep

Dil ve edebiyat araştırmacısı. 3 Temmuz 1955, Sivas doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Sivas'ta tamamladı. Erzurum Atatürk Ü. Edebiyat Fakültesi TDE Bölümü (1976) mezunu. Çalışma hayatına 1977'de, mezun olduğu bölümde asistan olarak başladı. 1981'de *"İrşadü'l Mülük ve's Selâtîn"* adlı çalışmasıyla doktorasını tamamlayarak 1984'te yardımcı doçent oldu. 1985'te Türk Dili Bölümü başkanlığına getirildi. 1987'de atandığı Fen Edebiyat Fakültesi TDE Bölümü başkan yardımcılığı görevini 1993 yılına kadar yürüttü. 1988'de yeni Türk Dili Bilim Dalında doçent oldu. 1992'de Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü müdür yardımcılığı görevine getirildi. 1993 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi TDE Bölümüne atandı ve burada profesörlüğe (1993) yükseldi.

Toparlı, 1996 yılında Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu asli üyeliğine seçildi. Dört yıl Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektör Yardımcılığı görevini yürüttü. Çalışmalarını Türk Dil Kurumunda Başkan Danışmanı olarak sürdürdü. Makalelerini 1982 yılından itibaren *Kardaş Edebiyatlar, Türk Folkloru, Erciyes, Gurbet, Türk Edebiyatı, Türk Dünyası Araştırmaları, İslâmi Edebiyat, Türk Dili, Yedi İklim* dergilerinde yayımladı. Dergâh Yayınlarının *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı. Alanıyla ilgili bilimsel toplantılara katılarak bildiriler sundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü* (Haluk İpekten, Mustaf İsen, Naci Okçu, Turgut Karabey ile birlikte, 1988), *Osmanlıca'da Kullanılan Arapça ve Farsça Edat, Zarf, Deyim ve Terkipler* (M.Sadi Çögenli ile birlikte, 1990), *Türk Dili Kompozisyaon* (2000).

SÖZLÜK: *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü* (1993).

YAYINA HAZIRLAMA: *Şemseddin Sivâsî Divanı* (1984), *Abdülmecid Sivâsî Divanı* (1984), *Gülbün-i Hânân* (M. Sadi Çögenli ile, 1990), *Tuhfetü'l Uşşâk* (M. S. Çögenli ve Yakup Şafak ile, 1991), *Edebi Sanatlar* (M. S. Çögenli ve Yakup Şafak ile, 1991), *Divan-ı Halim Giray* (M.S.Çögenli ile, 1992), *Divançe-i Es'ad Paşa* (M. Sadi Çögenli ve Yakup Şafak ile, 1992), *Divançe-i Süleyman-Nazîf* (M. S. Çögenli ile, 1992, orijinal metniyle), *Azerbaycan Edebiyatına Kısa bir Nazar* (M.S. Çögenli ile, 1992), *XX. Yüzyılın Başlarında Yaşayan Azerbaycan Yazarlarının Biyografileri* (Doç. Dr.İsa Habibbeyli'den Türkiye Türkçesine aktarma, 1992), *Tezkiretü'ş Şuara, Riyazu'l Aşıkin* (Karabağlı Müctehidzade Mehmed Aka'nın eseri, M.S.Çögenli ile, 1992), *Abdülkadir Gulami Divanı* (1992), *Harezmli Hafiz'in Divanı'ndan Seçmeler* (1994), *Ali Şir Nevâi / Mecalisü'n Nefais* (ortak, 1995), *Harezmli Hafiz'in Divanı* (1998), *el Kavaninü'l Külliye li Zabti'l-Lugati't-Türkiye* (Sadi Çögenli, Nevzat H.Yanık ile, 1999), *Kitab-ı Mecmu-ı Tercüman-ı Türkî ve Acemî ve Mugalî* (2000), *Ragıp Hulusi Özdem / Dil Bilimi Yazıları* (2000), *Mehmet Akalın / Dil Yazıları* (2001).

TOPÇU, Alaattin

Şair, romancı, yazar. 1 Nisan 1962, Ardanuç / Artvin doğumlu. Şair Özgen Seçkin dayısıdır. On beş yaşına kadar Bursa'da yaşadı. İki yıl Ankara'da akşam ortaokulunda okudu (1977-79), son sınıf öğrencisi iken siyasal nedenlerle tutuklandı. 1983'te yargılandığı askeri mahkeme önce idamına, daha sonra da ömürboyu hapsine hüküm verdi. Kısa sürclerle Bursa Cezaevi, Gölcük Askeri Cezaevi, İzmit Cezaevinde ve altı yıl da Çanakkale E Tipi Cezaevinde kaldı.

Edebiyat çalışmalarına hapishanede başladı. Çıktıktan sonra yayınevlerinde editör olarak çalıştı, yayıncılık yaptı, kitabevi işletti. Aralık 1996 ayından itibaren çıkardığı sanat-edebiyat-deneme dergisi *Kavram Karmaşa*'yı (30 sayı) Ocak 2004'te kapattı. Çalışmalarını Ankara'da İmge Yayınevinde düzeltmenlik ve *Damar* dergisinin yayın yönetmenliğini yaparak sürdürdü.

"Alaattin Topçu, Zamandışı Sevişmek'te, işte bu "çürüme"nin gerisindeki olguları, yarım yamalak bilgi- ler ve deneyimler kalıbından çı- şanmış yaşamları ve bu yaşamların "zamandışı mekânlar"ında sürüp giden tutkulu tartışmaları kendine özgü bir kurguyla anlatmayı deniyor. (...) Alaattin Topçu, bölüm başlıklarında her sözcüğün ilk harfini büyük yazmanın dışında romanında hiç büyük harf kullanmamış. Ayrıca, alışageldiğimiz biçimiyle "satır başı" da yapmamış... Bu tutum bir anlamda, iktidar ve otorite karşıtı bir anlayışın yazıya biçimsel olarak yansıması olarak yorumlanabilir." (İbrahim Berksoy)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Acemi Aşklar Toplamı* (1992), *İntiharlar Kitabı* (1994), *Aşk'ın ve Aklın Densizliği'nde* (1996), *Aşk'la Buluşur İntihar* (*İntiharlar Kitabı*'nın eklerle yeni basımı, 1997).

ELEŞTİRİ-POLEMİK: *Edebiyatta Aklı Netleştirmek / Aşkı Saflaştırmak* (1995), *Bir Hiç İçin Gece Dansı* (1999).

ROMAN: *Zamandışı Sevişmek* (2001).

HAKKINDA: İbrahim Berksoy / Zamandışı Mekânlara Özgü Bir "Tartışma Romanı" (Virgül, Ocak 2002), Sevinç Y. / Söyleşi (Damar, Mayıs 2004).

TOPÇU, İhsan

Şair. 30 Ağustos 1948, Kuşluca köyü / Sürmene / Trabzon doğumlu. Trabzon Gazipaşa İlkokulu (1959), Trabzon Lisesi (orta kısım, 1962), Kilis Lisesi (1965), *"Sürmene Ağzı ve Folkloru"* lisans tezi ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1971) mezunu. Edebiyat öğretmeni olarak Diyarbakır (1972-74), Gemlik (1974-77), Bursa (1977-78), Kocaeli (1978-83), Gölcük (1983-94) liselerinde çalıştı. 1994'te Kocaeli Üniversitesine Türk dili okutmanı olarak girdi ve aynı yıl Türk Dili Bölümünün başkanlığına atandı. 1995'te Kocaeli Üniversitesi Şiir Etkinlikleri Birimi (Şiir Okulu)'ni kurdu ve bu birimin müdürlüğüne (1996-98) getirildi. 1998'de atandığı Kocaeli Üniversitesi Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü görevinden 1999'da kendi isteğiyle ayrıldı. 2002 yılında yeniden Şiir Etkinlikleri Birim Müdürlüğüne

Recep Toparlı

İhsan Topçu

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

İHSAN TOPÇU

GÜL, TEN VE DİKEN

gözlerinin derinliğinde tarih öncesi zamanlar
sesinde yayla rüzgârlarının serinliği
dokunuş düşüncem güller açıyor teninde
ben o güllerin ah
dikenlerine tutunan asi bir tutsağınım

sahi sen
düşüncelerinin de düşlerinin de sahibi misin
sor kendine
bir demli çay içimi düşün
sevişmek bir düş-mekân kazanmaktır aslında

düşün
ve kurgula evreni aşmayı
birlikte ateşin ruhuyla beslenirken
sevişmelerden daha geniş mekânların olmadığını
düşün ve kurgula

dokunuş düşüncem güller açıyor teninde
ben o güllerin ah
dikenlerine tutunan asi bir tutsağınım

getirildi. Çalışmalarını Kocaeli Üniversitesinde yarızamanlı Türk dili dersleri vererek sürdürdü.

Topçu'nun *"Aydınlık"* adlı ilk şiiri 1964'te *Hududeli* (Kilis) gazetesinde çıkmıştı. Şiir ve yazılarını sonraki yıllarda *Kilis Kent, Çağdaş Türkiye, Cumhuriyet Kitap, Papirüs, Eski, Derfin Bahar, Kadın, Ilgaz, Ozanca, Güney, Damla, Çağdaş Türk Dili Dergisi,Poetikus, Yaşasın Edebiyat, Damar, Güzel Yazılar, Karşı, Şiir Ülkesi* vb. gazete ve dergilerinde yayımladı. Kocaeli Üniversitesi Şiir Etkinlikleri Birimi'nin yayın organı olan *Gökyüzü* adlı şiir dergisinin 1996'dan itibaren yayın yönetmenliğini yaptı. 1992 yılında *Gökyüzünü Yitiren Kuş* adlı dosyası ile İsveç Hümanist International Şiir Onursal Ödülünü aldı. *Yaşam Avuçlarımızda Sonsuzveren Gül* adlı kitabıyla da 2004 Ş. Avni Özlez Şiir Emeği Ödülü kazandı. Ayrıca sözleri ve ezgisi kendisine ait olan *Atatürk Oratoryosu* adlı bir çalışması vardır. Türkiye Yazarlar Sendikası, BESAM, Eğitim-Sen, Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

"İhsan Topçu, şiirlerini şiir yapan sözcüklerle yazıyor ve böylece de hikâye yazmaktan kurtuluyor. İhsan Topçu toplumcu gerçekçi olduğu kadar, insanın iç dünyasında da gezintiler yapan, gizemi yakalayan, insanı sorulara iten bir şair. " (Ruşen Hakkı)

"İhsan Topçu denince, şiire adanmış kırk yılın izlerini taşıyan biraz da aykırı bir portre geliyor benim aklıma. Aykırılığı farklılığından kaynaklanıyor. Bulduğuyla yetinmeyen, bulduğunun etrafında dönmeyen, hemen yeni bir arayışa giren ve sürekli değişimi kovalayan bir şair portresi." (Fahrettin Demir)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Üçüncü Mevki Duygular* (1969), *Yarınsız Sayfaları Yırtıyorum* (1975, İngilizceye çevirisi aynı yıl), *Arayış Yol Arıyor* (1990), *Gökyüzünü Yitiren Kuş* (1994), *O Yitik Kıpırtı* (1996), *Yaşam Avuçlarımızda Sonsuzveren Gül* (2003).

ANTOLOJİ: *Kocaeli Günümüz Şiiri Antolojisi* (2005).

HAKKINDA: Halit Fahri Ozansoy (Tercüman gazetesi, 18.9.1969), Oğuz Kâzım Atok / Yarınsız Sayfaları Yırtıyorum (İlgaz dergisi, Mayıs 1975), Ruşen Hakkı / Gökyüzünü Yitiren Kuş (Kıyı, sayı: 99 Haziran 1994), Fahrettin Demir / Çığlık Taşıyıcısı Bir Şair (Cumhuriyet Kitap, 6.4.1995), Fahrettin Demir / "Çığlık Taşıyıcı" Bir Şair (Cumhuriyet Kitap, sayı: 268, 6 Nisan 1995), Cazim Gürbüz / Gökyüzünü Yitiren Kuş (Edebiyat Güncesi, İlkyaz 1996), Mehrizat / 35. Sanat Yılı ve 50. Yaşında İhsan Topçu (Kıyı, Ağustos 1998), Aytcn Mutlu / İhsan Topçu Şiirine Bir Yaklaşım (Kıyı, Ağustos 1998), İhsan Topçu / Yaşam Avuçlarımızda Sonsuzveren Gül (2003), Günal A.Çınar / Şiire Taş Taşıyıp Kendini Yaşamdan Çalan Ozan (Eski, Haziran 2004).

TOPÇU, Nurettin

Sosyolog, düşünür (D. 1909, İstanbul - Ö. 10 Temmuz 1975). Baba tarafından Erzurumlu olup ailesi Topçuzadeler diye bilinir. Nizam Ahmed imzasıyla şiirler de yayımladı. İlköğrenimini Bezm-i Alem Valide Sultan Mektebinde tamamladıktan sonra Büyük Reşit Paşa Numune Mektebine devam etti. Bir süre Vefa Lisesinde okudu ve İstanbul Lisesini bitirdi. Yurtdışı öğrenim sınavını kazanarak 1928 yılında Fransa'ya gitti. Bu ülkedeki öğrencilik yıllarını Remzi Oğuz Arık ve Ziyaettin Fahri Fındıkoğlu ile birlikte geçirdi. Sosyoloji Cemiyetine üye oldu ve bu derneğin yayın organında felsefi yazılar yayımladı. Maurice Blondel ve Luis Masignon gibi ünlü yazarlar ile tanıştı. Strasbourg'da felsefe, ahlâk, psikoloji, sanat felsefesi, tarih, mantık, sosyoloji, arkeoloji dersleri aldı. Felsefe doktorasını Sorbonne Üniversitesinde tamamlayarak, bu üniversitede dok-

Nurettin Topçu

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Nurettin Topçu

torasını veren ilk Türk öğrencisi oldu (1934). Yurda döndükten sonra Galatasaray Lisesinde felsefe öğretmenliğine (1935) başladı. Aynı yıl İzmir Atatürk Lisesinde görev aldı. Daha sonra Denizli'ye sürgün edildi. Ardından İstanbul Haydarpaşa Lisesi, Vefa Lisesi ve son olarak İstanbul Erkek Lisesinde görev yaptı. İstanbul İmam Hatip okullarında dinler tarihi, felsefe ve Robert Kolejinde tarih dersleri verdi. İstanbul Erkek Lisesinde görev yaparken 1974'te emekliye ayrıldı. Nisan 1975'te kansere yakalandı, Cerrahpaşa Hastanesine kaldırıldı, birkaç ay içinde vefat etti. İstanbul'da Topkapı dışındaki Kozlu Mezarlığında toprağa verildi.

Bergson üzerine hazırladığı doçentlik tezini İstanbul Üniversitesinde tamamladı. İki yıl Hilmi Ziya Ülken'in eylemsiz doçentliğini yaptı, ancak kendisine kadro verilmediğinden üniversiteye atanamadı. Fransa'dan döndükten sonra tanıştığı tasavvufçulardan Nakşî Şeyhleri Hasip ile Abdülaziz efendilerin etkisinde kaldı ve Abdülaziz Bekkine'ye bağlandı. Celaleddin Ökten'den İslâmi ilimler alanında yararlandı. Düşünsel ve kültürel alanda çalışmalarının bir bölümünü, kurulûşuna katıldığı Türk Kültür Ocağı, Türk Milliyetçiler Derneği, Milliyetçiler Derneği ve Anadolu Fikir Derneğinde sürdürdü. Baba dostu olan Hüseyin Avni Ulaş'ın kızıyla evliliği bir süre sonra ayrılma ile sonuçlandı. İzmir'de bulunduğu yıllarda *Hareket* dergisini çıkarmaya başladı. Denizli'ye sürülmesi de bu dergide çıkan *Çalgıcılar* yazısı nedeniyledir. Denizli'de mahkeme edilmekte olan Said-i Nursi ile tanıştı. Yayımladığı eserleri, dergiciliği, seminer ve konferanslarıyla geniş bir ilgi alanı oluşturdu.

Topçu, fikirlerinin oluşturmasında Fransız felsefeci Maurice Blondel'in etkisinde kalarak onun, "Hareket, Allah'la insanın terkibidir." sözünü ölçü aldı. Eğitimden ekonomiye, ahlâktan politikaya, felsefeden bilime insanı ilgilendiren her alanda

NURETTİN TOPÇU

DAMLALAR

Âlem, üç şeyin mecmuundan ibârettir
Varlık, düşünce ve hareket:
Bunların hepsini kendinde toplayan insan, üç şeyin peşinde olmak için yaratılmıştır.
Hakîkatın, hayrın, güzelliğin.
İnsan ruhunda bu üç şeye götüren üç yeti vardır:
Zekâ, duygu, irâde.
Zekâ, üç yerde kullanılır:
Kazanmada, hilede, ilimde.
Duygunun üç dünyası vardır:
Sanatın, rüyanın ve sevdanın.
İrade üç âleme sığınma kuvvetidir:
Hemcinsine, kendi samimiyetine ve Allah'a.
Bu üç yetinin birlikte ve ahenkli olarak barındığı kalp, üç şeyin mahfazasıdır:
Aşkın, ümidin ve imanın.
Üç şeyi sevmiyen ruh, ölü odaları gibi karanlıktır:
Çocuğu, tabiatı, zalimle kaviden başkasına itaatı.
Üç kişiye acıyınız:
Zenginlikten sonra fakir düşene, şerefli iken zelil olana, cahiller arasında kalan âlime.
Üç nesneden her yerde kaçmalıyız:
Yersiz şiddetten, açlık bırakmıyan tatminden, kendimize çevrilmeyen tehditten.
Üç kişiden korkunuz:
Merhametsizden, mürâiden, mürtekipten.
Üç musibetten uzaklaşınız:
Zulümden, zelzeleden, bilirim iddiasında olan cahilden.
Üç kişiye el uzatınız:
Hastaya, garîbe, muhitinde anlaşılmayan bedbahta. (Bu yüzden kalabalığın arasında yalnız yaşayana).
Üç türlü davranış kaba ve sahtedir:
Kendini belli eden sanat, nümayişçi ahlâk, kendine güvenen dindarlık.
Üç şey saadetin sırrıdır:
Tevâzu, kanaat ve ölümün eşiğinde sık sık dinlenme zevki.
Dünya üç şeyle Cennet olur:
Elden, dilden ve gönülden vermekle, Allah kullarını ta'n etmeyip affetmekle, zalime zulmetmeyip hidayet yolunu göstermekle.
Üç kişi karanlıkta kalmıştır:
Aşkından çok talâkatını kullanan, imânını iddia yapan, aklın meyvasından lezzet almayan.
Üç hakimin hükmünde hata aranmaz:
Kalbin, kaderin, ölümün.
Üç yerde insan kendini tanır:
Tövbede, zalimin kahrı altında, son nefesinde.
Hayatın mânası üç yerde hakkıyla anlaşılır:
Aşk ile birleşen ümidde, vecd ile yapılan ibadette, yeri yurdu unuturan seyahatte.
Göz yaşının üç yerde lezzetine doyulmaz:
Vuslatta, mağfirette, merhamette.
Üç yerde insan Allah sohbetindedir:
Kalabalıktan incinmiyen yalnızlıkta, bir ümidsizin yüzünü ümidle güldürdüğü yerde, zalimin zulmü kendinden yüklü taşırdığı anda.
İnsanlar içinde kendini bilenler şu üç kişidir:
Rüzgârı bile incitmeyenler, kendi adlarını söyletmekten utananlar Allah emaneti olan insanlara katı katı gözlerle bakmıyanlar.
Üç türlü insan Allah'dan uzaktır:
Rahatlarını hesaplayarak hizmetten kaçanlar (hizmet ehli olmayanlar), duygulu olduklarını ileri sürüp de sefalet sahnelerinden uzak duranlar; sefil ruhlarda feyz arayanlar.
Üç türlü insan Allah'ı göreceğinden müjdelenmiştir:
Saf kalpler gecenin karanlığında güneşi bulanlar ölümü hayatta iken bütün hareketleriyle birleştirmiş olanlar
Üç şeyin hududunda durmasını bilmelidir:
İsteklerin, aklın, hayatın.
Üç şeyden ayrılınca diğer üç şeye geçmede acele etmelidir:
İnsanlardan ayrılınca ibadete, hareketten çıkınca huzura, dünyaya vedâlaşınca uhrâya.

(*Var Olmak*, 1998)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yazılar yazdı. Fikirlerini dile getirdiği *Hareket* dergisini aralıklarla (1939-47, 1947-49, 1952-53 ve 1966-75) yayımlayabildi. Bu dergi, entelektüel sağın öncülüğünü yaptı. Cemil Meriç, Orhan Okay, Mustafa Kutlu gibi adlar *Hareket* dergisinin yazarları arasında yer aldı. Topçu'nun ölümünden sonra Ezel Erverdi *Hareket* dergisini 1982 yılına kadar çıkarmaya devam etti. Dergi böylece toplam 187 sayı yayımlandı.

Doktora tezi olan *"Conformisme et Rèvolte (Uysallık ve İsyan)"* kitabı Türkçeye çevrilerek *İsyan Ahlâkı* adıyla yayımlandı. Bu kitapta "isyanı", insanı Allah'a götürecek yolları tıkayan her şeye başkaldırı olarak tanımladı. Bu düşüncelerini Bergson sezgiciliği ile destekledi.

Kültür ve medeniyet, Batılılaşma konularındaki fikirlerini belirleyen temel saik milliyetçilik oldu. Anadolu toprağına ve Türk tarihine sıkı sıkıya bağlı bir milliyetçilik anlayışı geliştirdi. Bu anlayışa göre; vatan, din ve devlet ayrılmaz bir bütün oluştururlar. Buna göre, tarih de milli değerlerin başında gelir. Ona göre milliyetçilik, "devirlerin tahakküm

NURETTİN TOPÇU

DEMOKRASİ CENNETİ

Batıdan gelen her fikir gibi, demokrasi bizde halka "âmentü" halinde ezberletildi. Tenkid ve münakaşa edilmedi. Bünyemize uygunluğunun şartları üzerinde düşünülmedi. Hukuk ve ahlâk yönünden tahlili yapılmadı. Değeri hakkında itirazlar yapılıp cevapları aranmadı. Bir kelime ile, üzerinde düşünülmeden körü körüne benimsendi. Bu yüzden istibdadın çilesini doldurduktan sonra, demokrasi denen, Rousseau'nun tabiriyle bu "İlâhlar rejimi"nin bir hayli kahrını çekmeye mahkûm olduk.

İnsana hürmetin bilinmeyişi yüzünden birçok haksızlıkların hâkim olduğu memleketlerde zulmün her türlüsünden, vicdansızlığın en feci eseri olan insanın insan tarafından istismarı hâdisesinin her çeşidinden usanç duyanlar, ezeli bir muammanın hallini bekler gibi, bütün insanları kurtaracak bir rejim aradılar. Bu zavallılar bilmezler ki, kendisini kullananların ahlâk yapılarıyle ilgisiz olarak, her yerde ve her insanın elinde selâmete götürücü bir rejim şekli yoktur ve hiçbir zaman da olmamıştır. Tıpkı bunun gibi, iyi insanların elinde bile mutlaka zararlı olacak hiç bir rejim de tasavvur olunamaz. Hiçbir rejim kendiliğinden, mutlak surette ne iyidir, ne de fenadır. Esas olan onu kullanacak insanın ruh ve ahlâk yapısıdır. Sade bir âlet, bir cihaz olarak, insan hak ve hürriyetlerinin korunmasında demokrasi, en elverişli bir hukuki müessesedir. Lâkin bu müessesenin muvaffakiyeti o müessesenin iyi niyetine bağlıdır. İyi niyet olmazsa demokrasiden, başka rejimlerden doğacak bütün fenalıkların doğması beklenebilir.

Batıda XVIII. asrın, bizde geçen asrın sonlarından beri demokrasi, cemiyet için bir nevi dünya cenneti olarak tasarlanmış ve insanlığın mukaddes hayâli halinde karşılanmıştı. XX. asır, demokrasiyi bir din" gibi benimsemiş bulunuyor. Zira bu rejim, eski monarşilerin zulmünü asırlarca çeken insanlığın kurtarıcısı olmuştur. Zorba idarelere karşı bir tepkidir. Ancak demokrasi kendisinden beklenen gayeye ulaştırabilmek için, onu kullanan insanlardan kemâl ve fazilet ister. Hem de monarşide bir ferd veya zümrenin faziletli çok kere kâfi olduğu halde, demokrasinin selâmeti için, idareye iştirak eden her ferdin, hatta oy kullandıkları için bütün halkın faziletli olması lazım gelecektir.

Bu yeni sistemde her şeyden evvel vatandaşlar, yeni bir görevle görevlendirilmiş ve bütün cemiyetin mes'uliyetini üzerlerine almış bulunuyorlar. Bu görevin paylaşılmasında fertlerin sahip olduğu olgunluk farkları hesaba katılınca, demokrasinin ilk ve esaslı mahzuru ile karşılaşmış oluyoruz. Filhakika bu rejimde "bilenle bilmeyen bir" olmaktadır. Zira her vatandaş aynı oy, hakkına sahiptir. Bu hususta câhille âlimin, filozofla amelenin, şerir ile velînin farkı tanınmıyor. Hayatının kemal mevsimine ulaşmış, olgun ve faziletli bir hâkim ile psikopat bir katil yanyana oy kullanıyorlar. Her ikisinin oyları tatbikatta aynı değeri taşıyor. Cemiyet içerisinde her zaman bulunan câhillerle menfaatcilerin sayısı, olgun ve faziletli insanlardan daha çok olduğundan sayıları sebebiyle bu rejimde onlar ağır basacak ve cemiyeti hep kötüler idare edecektir. Ancak demokrasi hakkında yapılan bu tenkid mutlak değildir. Zira olgunlaşmış bir demokraside halk kütlesi yüzünü, kendini irşad eden kimselere çevirmiştir. Halk sade kendi aklıyle oy kullanmaz. Gazeteler, partiler ve bütün münevverler, halka doğru yolu gösterirler. Ancak bunların da halkı aldattıkları ve kendi menfaatleri uğrunda halkı doğru yoldan uzaklaştırdıkları çok kere görülen şeydir. Gazete bir kazanç müessesesi, parti bir muvaffakiyet ekibidir. Sırf gazete ve parti olarak, onların kendi menfaatleri, millî menfaatleri çok geride bırakır.

Onlar gizli ve muzır emeller tarafından, servet ve muvaffakiyet karşılığında kullanılırlar. Bu durumda, birçok Doğu demokrasilerinde millet vücudunu mütemadiyen hırpalayan bir hâdise meydana geliyor. Böyle memleketlerde aşağı halk sınıfları ile münevver tabakalar arasında denkleşme yolunda sürekli mücadele yapıldığını görüyoruz. Münevverlerin irşad görevi, mücadele sahnesi halinde gerçekleşiyor. Asrın başından beri içinde çalkandığımız siyasî buhran başka nasıl adlandırılır? Halk derdini bilmiyor, onun için bu mücadelede davranışını tayin edemiyor. Tesadüfler onu kuvvet haline getirdiği zaman, yine kendini tedaviden âcizdir; çünkü kendi hastalığını bilmemektedir ve münevverlerinin affedilmez ihaneti ile, bizzat kendi içinde yaşattığı derdin ne olduğunu öğrenememiştir. Bu yüzden demokrasi, sadece sadrı şifa vermeyen bir kontrol rejimi olarak kalıyor.

Böyle memleketlerde onun kazancı, kaybına nisbetle pek az bir şeydir; her işteyen her zaman, her türlü zulmü yapamıyor. Halk "her zaman dizginler benim elimde" diye kendini aldatabiliyor; işte' bütün teselli.

Şu halde, demokrasinin muvaffak olması için, bütün halkın siyasî hürriyete sahip olması kâfi değildir. Olgunlaşmamış ve kendi yolunu bulmamış bir halk kütlesinin en fena emeller elinde oyuncak olması her zaman mümkündür. Her yerde demokrasiyi değerlendirecek olan, halka önderlik edecek olgun ve faziletli bir münevver zümrenin yetişmesidir. Gazete ile parti bu kültür ve ahlakın kaynağı değildir. Gazete ve parti, halkı doğrudan doğruya ve yakından kuşatan dairelerdir, onların mentaatleri, halkın cehaletinden beter olabilir. Halkla beraber, gazete ve partiyi de kuşatan bir büyük daire, bir gerçek temel lâzımdır. Bu temel veya daire, mürebbi ve öğretmenlerin irşadıdır; millet çocuklarına verilecek ilim zihniyeti ve ödev ahlâkıdır. Doğunun, ilim zihniyetini benimsememiş ve ödev iradesi ise asırların uyuşukluğu içinde çürümüş memleketlerinde, demokrasinin manzarası acıklıdır. Buralarda, seçim cambazlığına bağlanmış demokrasi gösterisi içinde halkın heyecan ve enerjisi harcanarak ferd ve zümrelerin hırs ve menfaatleri ile gizli teşkilâtlara bağlı despotik kuvvetlerin hazin bir Karışığı yaşatılmaktadır. Milletleri bu kuvvetlerin pençesinden kurtaracak olan otoriteye dayanan milliyetçi sosyalizmdir.

Doğu dünyası, kendi ruh ve bünyelerine uygun olacak millet sosyalizminin fikir ve iradesinden henüz uzaklardadır.

(Devlet ve Demokrasi, 1969)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

sermayesi olan siyasî hezeyanlardan sıyrılmalı"dır; çünkü "bir itham vesikası veya zafer silahı değil, bir insan felsefesi ve bir dünya nizamıdır." Makalelerinde ruhçu bir sosyalizmden söz etti. Devrim yerine tekamül fikrini ve tarihî determinizmi benimsedi. Bu "ruhçu, devletçi ve muhafazakâr" sosyalizm tanımını şiddetle karşı çıktığı "materyalist, devrimci ve anarşist" komünizmden ayırdı. Tüm bu fikirlerinin temel dinamiği İslâma bağlılığı oldu. Şekilci ve dikte edici bir din yerine ruha nüfuz eden ve metafizik açılımlar sağlayan bir din anlayışı geliştirdi. Bu düşüncelerini hem yayınları yoluyla hem de öğretmen olarak dile getirdi.

"Kalabalıktan uzak, münzevi bir hayat yaşamayı tercih eden Nurettin Topçu, 1939 yılından itibaren yazdıkları ile Cumhuriyet dönemi aydınlarının önde gelenleri arasında yer aldı. 1939-42 Hareket dergilerindeki yazılarıyla tasavvuf ve vahdet-i vücut merkezli, milliyetçi, ruhçu ve mistik düşünüşün felsefi temellerini araştırdı. Makine medeniyetine duyulan şuursuz ihtirasın insanı öz belleğinden uzaklaştırdığını vurguladı. İsyan ahlâkı ve irade felsefesini ortaya koymaya çalıştı. İnsan, tarih ve toprak unsurlarına ağırlık vererek Anadolucu grup içinde yer aldı. Bununla birlikte o, Gökalpçı milliyetçiliği eleştirerek ve Osmanlı İslâm unsurlarına tanıdığı ağırlık ile kendisine has bir çizgi geliştirdi. 1947-49 hareketinde bu çevredeki düşüncelerinin temellerini açıklığa kavuşturdu. Milliyetçiliğin İslâmla olan bağlarını ortaya koyarak bunların ayrılmazlığını; 1952-53 döneminde değişen Türk toplum yapısının Dini Millî temellerinin inşa edilmesi gerekliliğini, Batılılaşma karşısında İslâm inanç ve kültürünü savundu. Anadolu insanının sorunlarını gurbet ve hasret duygularını, çeşitli çevreler tarafından nasıl istismar edilip ezildiğini anlattı." (TDE Ansiklopedisi)

"Nureddin Topçu binbir ahlâk buhranıyla kıvranan Cumhuriyet devri Türkiyesi'nin kalbi ve ruhu idi. Ben onda Yunus Emre'nin çağın felsefesi ile yoğrulmuş büyük bir temsilcisini buldum. Hiç şüphe etmiyorum ki, öbür dünyada yöneldiği yer Mevlâna ve Yunus Emre'nin yanıdır." (Mehmet Kaplan)

"Büyük idealler gibi, kendi etrafında toplananlara ebedî huzur ve haz verici nektarını bahşetti. Nurettin Topçu, Hareket'in bu devresindeki yazılarında bâzan cemiyet hâdiselerini değerlendiren bir sosyolog, bâzan varlığın sırlarını ve bilinmeyenin kaplarını zorlayan bir metafizikçi, bâzan Anadolu'ya hizmet aşkını teşvik eden bir idealist, bâzan milliyetçiliğimizin temellerini tesbit eden bir nazariyeci, bâzan da plastik san'atların kuvvetli bir yorumcusu olarak göründü." (Orhan Okay)

"Benim için o, sohbetlerine çok uzaklardan koştuğum bir büyük mürşid idi. Ve her şeyin ötesinde bir dost, bir büyük insan. Bütün büyükler gibi hayatında anlaşılmadı. Fakat inanıyorum ki zaman anlaşılmasına vesile olacak, içten içe 'karasevdalı bir iştiyakla' sevdiği vatanın yarınında en büyük rehber olarak kabul edilecektir." (Ali Birinci)

"Nurettin Topçu son yıllarda ülkemizde yetişmiş donanımlı mütefekkirlerden biridir. Bergson'un 'sezgicilik', M. Blondel'in 'hareket' felsefesini, Anadolu-İslâm tasavvufu anlayışıyla birleştirip bir ahlâk felsefesi sistemi oluşturan Topçu, hayatı boyunca aktif, üretken bir düşünce adamı profili sergilemiştir. Sanattan ahlâka, iktisattan dine çok geniş bir alanda coşkulu görüşler dile getirmiştir. Kültürel benlik kaybı, toplumsal ve ahlâkî yozlaşma/bozulma etrafında gelişen düşüncelerini, 'örnek insan', 'örnek toplum' modelleriyle sistemleştirmeye çalışmıştır. Batı felsefesini çok iyi tanıması, Doğu anlayışını teorik ve pratik anlamda sağlıklı bir yere oturtması sonucunu doğurmuştur. O, medeniyetimizin, birikimimizin, kültürümüzün günümüz dilinde izahına girişmiş, hürriyet, irade, varlık, ruh/beden, aşk, mistisizm, tasavvuf, milliyetçilik gibi temel kavramları yeniden yorumlamıştır. Dini bir "hayat kaynağı" olarak temellendirirken, dinin önündeki en önemli engeli cahil, softa din adamları olarak görmüştür." (Necip Tosun)

"Nurettin Topçu'nun milli edebiyat anlayışına ilişkin örnekler de olabileceğini düşündüğümüz Anadolu köylüsünün maddi ve manevi sefaletini anlatan öykülerinde, onun "insanımızın ruhuyla, büyüklüğü ve sefaletiyle" anlatılması gerektiği düşüncesini, ne yazık ki daha çok da sefaletiyle görürüz. Bu öykülere yakından bakıldığında bütünüyle yıkık gönüller, çaresiz eller, titilip kakılmaktan parmaparça olmuş insani dokular, umutsuz, geleceksiz, karamsar yarınlar ve intiharla biten sonlar görürüz." (Hüseyin Su)

"Nurettin Topçu Bey, büyük mütefekkir, hakkıyla filozof, yüksek şahsiyet sahibi, düşündüğünü çekinmeden yazan ve söyleyebilen bir kimse idi. O, 20. asır Türkiye'sinde spiritüalist felsefenin İsmail Fenni'yi saymazsak en büyük temsilcisidir. Gerçi Hilmi Ziya Bey gibi maddeciliğe bir reddiye yazmadı. Ama Ter gazağı, Farâbî ve Gazâlî'den sonra en büyük hakikat ve tasavvuf tenkitçisi olarak onun adını anmak lâzımdır." (Süleyman Hayri Bolay)

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Conformisme et Revolte* (doktora tezi, Paris, 1934; çevirisi İsyan Ahlâkı adıyla basıldı, 1995), *Garbın İlim Zihniyeti ve Ahlâk Görüşü* (1955), *Mehmet Âkif* (Ali Nihat Tarhan'la, 1957), *Şehid* (1959), *Garbın İlim Zihniyeti ve Ahlâk Görüşü* (1959), *Komünizme Karşı Yeni Nizam* (1960), *Türkiye'nin Maarif Davası* (1960), *Ahlâk Nizamı* (1961), *Yarınki Türkiye* (1961), *Büyük Fetih* (1962), *Varolmak* (1965), *Bergson* (1968), *İradenin Davası* (1968), *Devlet ve Demokrasi* (1969), *İslâm ve İnsan* (1969), *Kültür ve Medeniyet* (1970), *Mehmet Akif* (1970), *Mevlâna ve Tasavvuf* (1974), *Milliyetçiliğimizin Esasları* (1978), *Millet Mistikleri* (yay. haz. Ezel Erverdi - İsmail Kara. Nurettin Topçu'nun yakından tanıdığı değer verdiği insanların vefatından sonra yazdığı hissi ve edebi yazılar, 2001).

ÖYKÜ: *Taşralı* (1959).

ROMAN: *Reha* (2000).

ÇEVİRİ: *Varoluş Felsefesi* (P. Foulquie'den, 1967).

DERS KİTAPLARI: *Psikoloji* (1949), *Sosyoloji* (1952), *Felsefe* (1952), *Mantık* (1952), *Ahlâk* (1975).

Eserlerinin yeni basımları, Bütün Eserleri dizisinde Ezel Erverdi ve İsmail Kara tarafından hazırlanarak Dergâh Yayınlarınca yapıldı.

HAKKINDA: Ali Birinci / Sevdiğim ve Tanıyabildiğim Hocam - Orhan Okay / Nurettin Topçu Bir İdealistin Ölümü - Prof. Dr. Mehmet Kaplan / Çağdaş Bir Mistik: Nurettin Topçu (Hareket-Nurettin Topçu Hatıra Sayısı, sayı: 112, Ocak-Şubat-Mart 1976), Ali Nihat Tarlan / Fikir ve Sanatta Hareket (Ocak-Mart 1976), Necip Fazıl Kısakürek / Babıali (3. bas. 1985), Muhammet Sarıtaş / Nurettin Topçu'da Sosyo-Pedagojik Yapı (1986), Nurettin Topçu'ya Armağan (geniş biyografisi, araştırma yazıları, anıları, 1992), Süleyman Seyfi Öğün / Türkiye'de Cemaatçi Milliyetçilik ve Nurettin Topçu (1992), Mustafa Kök / Nurettin Topçu'da Din Felsefesi (1995), Hüseyin Su / Bir Yağmur Türküsü içinde "Bir İsyan Ahlâkçısı" (1999; aynı yazı: Hece, Ocak 1999), Hüseyin Karaman / Nurettin Topçu'da Ahlâk Felsefesi (2000), Muammer Çelik / Nurettin Topçu ve Bugünkü Türkiye (derleme, 2000), Rıza Türkcan / Anadoluculuk Akımı (Kırıkkale Ü. yüksek lisans tezi, 2001), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Gülcryüzü (2002), Lütfü Şehsuvaroğlu / Nurettin Topçu (2002), Baran Dural / Başkaldırı ve Uyum-Türk Muhafazakârlığı ve Nurettin Topçu (2005), Hece-Nurcttin Topçu Özel Sayısı (sayı: 109, Ocak 2006).

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

NURETTİN TOPÇU'NUN GÜZEL SANATLARA VE EDEBİYATA BAKIŞI

M. Orhan Okay

Yurt dışında gördüğü yüksek öğrenimini ve akademik çalışmalarını felsefe, ahlâk ve sosyoloji alanlarında yapan Nurettin Topçu, felsefenin bir alanı olan estetiğe, buna bağlı olarak güzel sanatlara ve edebiyata birçok gerçek felsefeci gibi ilgi duymuş, bu alanlarda dikkate değer düşüncelerini yazmış, yorumlarda bulunmuş bir fikir adamıdır. Gerçek felsefeci dedim. Burada çoğu, felsefe sistemleri hakkındaki bilgileri aktaran felsefe tarihçilerinin dışında, gerçek bir felsefî metin ortaya koyan düşünürleri kastedtim. Nurettin Topçu'yu sadece bir felsefe öğretmeni, hatta hiç şikâyetçi olduğunu işitmediğim, fakat şüphesiz gaspedilmiş hakkı olan üniversite öğretim üyesi sıfatı altında düşünmek bile benim için yeterli olmuyor. Bu kürsüler, nadir istisnaları dışında felsefeyi didaktik, pedagojik metodlarla öğrenciye nakletmenin, nihayet üniversitelerde felsefe tarihi ve sistematik felsefe derslerini şu veya bu sistem dahilinde anlatmanın yeridir. Topçu bu kürsülerde de alelâde didaktizmin üzerindeydi. Öğrencisi olmuş olanlar bunu iyi bilirler. Bunlara ilâveten idealizmi, varlık ve olayları derinden kavrayışı ve yorumu ile farklı bir felsefeciydi. O, felsefe alanında, baştan doktora tezi olmak üzere diğer fikrî yazılarında, bilgi nakleden herhangi bir felsefeci olmaktan çok, orijinal bir düşüncenin yaratıcısı da olmuştur.

Birkaç yazımda onun hakkında filozof sıfatını kullandım. Bu, ihtiyatsızca yahut cömertçe sarf edilmiş bir söz değildir. Şüphesiz Topçu klasik manada bir filozof değildir. Yani kategorik bir düşünce sisteminin kurucusu olmamıştı. Fakat idealizmi, varlık ve olayları derinden kavrayışı, değerlendirmeleri ve yorumlarıyla kendisine mahsus metafizik ve estetik düşünceye sahip olduğunu eserlerini okuyanlar kadar şu veya bu vesileyle yakınında bulunanlar da takdir etmişlerdir. Bu tarafıyla onu filozof değilse bile filozof yaradılışlı bir mütefekkir demek daha doğru olur. Buna benzer bir değer yargısını güzel sanatlar karşısındaki tavrı için de ileri sürebiliriz. Topçu, herhangi bir sanat alanıyla fiilen meşgul olmadığı için sanatkâr değilse bile, sanatkâr ruhlu bir insandı. Bu özelliğimi dikkate alarak onun hemen bütün yazılarını aynı zamanda edebî bir metin olarak değerlendirmekte bir beis olmadığına inanıyorum.

Nurettin Topçu'nun çeşitli eserlerinde estetik, güzel sanatlar ve edebiyat hakkındaki görüşlerini Beşir Ayvazoğlu Geçmişi Yeniden Kurmak, İslâm Estetiği ve İnsan ile Geleneğin Direnişi adlı kitaplarımın oldukça hacimli bahisleri arasında ele aldı. Bu makalede, Topçu'nun yazılarında genel olarak sanatı, sanat eserlerini yorumlayışı ile kendi hayatı içinde bilebildiğimiz kadar sanatla olan ilişkilerinden ve sevdiği, sempati duyduğu sanatkârlardan bahsetmek istiyorum. Bilebildiğimiz kadar diyorum, çünkü onun çevresinde bulunmamıza, bazı gezinti ve yürüyüşlerine, kır gezilerine katılmamıza rağmen etrafındaki insanlarla kurduğu mesafeli tavrı dolayısıyla özel hayatı ve sempatileri hakkında bildiklerimiz, üzülerek söylemek zorundayım ki fazla hatta kesin bir hüküm vermek için yeterli bile değildir. Bir de belki etrafındakilerin ona daha çok toplum ve siyaset meseleleri ve aktüel olaylar gibi müşâhhas konularda yaklaşmış olmaları sanat ve estetik gibi bir tarafıyla da iç dünyasını yansıtmacak meselelere açılmasını engelliyordu. Nitekim felsefe alanında da böyleydi. Aslı Fransızca olan ve Fransa'da kitap halinde yayımlanan doktora tezini, kendisi Türkçe'ye terümme etmiş olduğu halde yayınına yanaşmaması, çevresinden göreceği ilgi ile mütenasip olmayacağı kanaatinden kaynaklanmaktaydı. Hatta o kadar saygı duyduğu hocası Maurice Blondel'den ve felsefesinden, yazılarında pek bahis açmaması da zannederim hep bu yüzdendi.

Nurettin Topçu Fransa'dan döndükten bir süre sonra, 1939'da çıkarmaya başladığı Hareket dergisinin daha ilk sayılarında felsefesini ve dünya görüşünün prensiplerini ortaya koymaya başlarken, zaman zaman güzel sanatlar hakkındaki düşüncelerine de yer verir. "Vatandaş Ahlâkı" başlıklı yazısında bütün ülvî davranışlarımızın hedefinin zamanda ve mekânda sonsuzluğa, ebedîliğe ulaşmak olduğunu ifade eder: "Ebedî yaşayışın, doğuşumuzla bu dünyadan başladığına inanmak lâzımdır. Nâmütenâhiliğin fânî bir aksi olan varlığımız, aynı zamanda nâmütenâhiden bir cüzdür. Onunla nâmütenâhiye eser vermeliyiz. Bu hakikati derinden sezenler, insanlığın ebedî yaşayışa kavuşmuş kurtarıcıları oldular. Peygamberi'in vahyinde, sanatkârın eserinde ebedîlik, saltanat kurmuş duruyor. Kur'an, bir hayatın vahiyden doğan eseridir. O Allah'ın eseri olduğu gibi,Mikelanj'ın ebediyete ses veren heykelleri, Beethoven'in ebediyeti çıldırtan senfonileri de Allah'ın eseridirler. Bunlar Allah'a götürücüdürler. Faust gibi bir eser, Goethe'nin ömrünün elli dokuz yılını uğraştırdı. Corot, bir tabiat ve bir ağaç vahyiyle bir bir tablo yaratarak ebedîliği kazandı"

Topçu'nun Türkiye'deki yayın hayatında, konumuzu yakından ilgilendiren bu ilk cümlelerinden çıkaracağımız bazı değer yargıları olacaktır. Evvelâ sanatın ve dinin kaynağının birbirinden farklı olmadığı, her ikisinin de Allah'tan geldiği. Topçu özel sohbetlerinden birinde "vahiy" ile "ilham"ın arasında mahiyet farkı değil, sadece derece farkı bulunduğunu söylemişti. İkinci husus, insan için tıpkı din gibi, sanatın da gâyesinin sonsuzluğa, ebediyete ulaşmak olduğudur. Nihayet bu birkaç cümle içinde geçen isimlerden onun güzel sanatların çeşitli dallarına, heykele, resme, musikiye ve edebiyata olan ilgisini de seziyoruz: Heykelde Mikelanj, resimde Corot, musikide Beethoven ve edebiyatta Goethe.

Burada görüldüğü gibi Nurettin Topçu'nun genel olarak sanatı ve sanat eserini metafizik ve mistik bir açıdan değerlendirdiği muhakkaktır. Eserleri ve fikirleri ele alınırken onun idealist ve mistik bir felsefeci olduğu dikkatlerden uzak tutulmamalıdır. Ölümünden epey sonra, yakın yıllarda dilimize kazandırılan doktora tezinde de bunu ifade eden şöyle bir cümle bulunmaktadır: "İmandaki mistiklik dinde ortaya çıktığı kadar, belki de ona bir hazırlık veya çok defa ona ulaşamadığı halde dine doğru bir atılış halinde, sanat hayatının en yüksek şekilleri içerisinde de gözükmektedir" (İsyan Ahlâkı, 1998, s. 149). Böylece din ile sanat arasında, her ikisinin de hem kaynağı hem gâyesi bakımından büyük benzerlikler, yakınlıklar görmektedir. Topçu'nun yazılarından genel olarak elde ettiğimiz sonuçlara göre, bilinen ve dinî manâda imanı mevcut olmasa bile bir sanatkârı sevk eden sonsuzluk aşkı ve ıhtırası, neticede onu Allah'a ulaştıracaktır.

Bu noktada Topçu ile aralarında büyük mizaç farkı bulunsa da, aynı nesilden olan ve yer yer birbirine benzer kaynaklardan beslenmiş olan Necip Fazıl'ın "Poetika"sındaki bir sözünü hatırlayabiliriz: "Şiirin, ister ona [Allah'a] inanan ve ister inanmayan elinde, ister bilerek ve ister bilmeyerek, onu aramaktan başka bir vazifesi yoktur". Necip Fazıl'ın, konusu şiir olan bu yazısındaki değer yargısını, Topçu'da olduğu şekilde genel olarak bütün güzel sanatlara teşmil etmekte bir mahzur yoktur. (...)

(Hece Dergisi Nurettin Topçu Özel Sayısı, Ocak 2006)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Hüseyin Topçugil

TOPÇUGİL, Hüseyin

Şair (D. 31 Aralık 1925, Şenkaya / Erzurum – Ö. 12 Mart 2002, İstanbul). Erzurum Öğretmen Okulu, Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü (1945) mezunu. Şebinkarahisar Ortaokulunda bir yıl öğretmenlik yaptıktan sonra Bursa'da bir kitapçı dükkânı işletti. 1960 yılında Nâzım Hikmet'in şiirlerini dağıtmak suçundan dört ay tutuklu kaldı. Çeşitli kurumlarda memurluk yaparak 1982 yılında emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleşti. Türkiye Yazarlar Sendikası ve Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

İlk şiirleri 1945 yılında *İstanbul* dergisinde yer almıştı. Diğer ürünlerini *Öğretmen Dünyası, Gerçek Sanat, Türk Dili Dergisi, Kiraz, Aydınlık* ile *Barış* dergi ve gazetelerinde yayımladı.

ESERLERİ (Şiir):

Tohumdaki Sancı (1995), *Gezgin Yürek* (1998), *Güzayna* (2002).

HAKKINDA: İsmet Kemal Karadayı / Düşün Sanat Dostlarım (Kıyı, Mayıs 1998).

TOPÇUOĞLU, Nazif

Mimar, fotoğraf sanatçısı, yazar. 1953, Ankara doğumlu. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi mezunu. Chicago Institute of Design'da yüksek lisans (1981) yaptı. Türkiye'ye döndükten sonra serbest fotoğrafçı olarak çalışmaya başladı. 1998-99 yılları arasında Pamukbank Fotoğraf Galerisinde danışmanlık yaptı. Boğaziçi, Bilgi ve Mimar Sinan üniversitelerinde dersler verdi. Çeşitli dergilerc fotoğrafçılık tarihi ve eleştirisi üzerine yazılar yazdı. Başta İstanbul Galeri Nev olmak üzere, yurtiçi ve dışında (2001-03) kişisel sergiler açtı ve çeşitli karma sergilcre katıldı. 2003 yılı Venedik Bienali'nde Türkiye Pavyonunda yer aldı. Galeri Nev, sanatçı kimliğiyle ilgili olarak, *Okuma Kitabı* (2005) adlı bir kitap yayımlandı. *Geniş Açı* ve *Sanat Dünyamız* dergilerinde makaleleri yayımlandı.

ESERLERİ:

İyi Fotograf Nasıl Oluyor Yani? (1992), *Fotoğraf Ölmedi Ama Tuhaf Kokuyor* (2000), *Fotograflar Gösterir Ama Vermez* (2005).

TOPÇUOĞLU, Öner Fikri

Şair. 1954, Taşkent / Konya doğumlu. İlk ve ortaokulu Kayseri'de, liseyi Ankara'da bitirdi. İstanbul Teknik Üniversitesi Madencilik Fakültesinden mezun oldu (1982). Zonguldak'ta faaliyet yürüten Türkiye Taşkömürü Kurumunda maden mühendisi olarak görev yaptı. *Yaşasın Edebiyat* dergisinde yayımlanan şiirlerini *Uydum Suyun Aklına* (1995) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Zonguldaklı Yazarlar Zonguldak'ı Yazanlar (1998).

TOPDAĞI, Bekir

Araştırmacı-yazar (D. 1907, Bağbaşı (Hako) köyü / Tortum / Erzurum – Ö. 1986, Erzurum). Çevresinde Hacı Bekir Efendi adıyla tanınırdı. Zeki, âlim, fazilctli, ilmi ile âmil, tarikat ehli, hoş sohbet ve şakacı bir kişiliğe sahipti. Erzurum kahvehanclerinde gezer, seyyar kitapçılık yapar, camilerde vaâz ve nasihat ederdi. Hakkında menkıbelcr anlatılır.

ESERLERİ:

Cuma Namazı, Cenaze Namazı, 32 Farz, Müslümanlıkta Temizlik, Erzurum ve Civarındaki Ziyaret Yerleri ve Türbeler.

TOPDEMİR, Hüseyin Gazi

Bilim felsefesi araştırmacısı. Ankara Üniversitesi DTCF Sistematik Felsefe ve Mantık Anabilim Dalı (1985) mezunu. Yüksek lisansını Ankara Üniversitesi DTCF Felsefe Bölümü Bilim Tarihi Anabilim Dalında *"Kemâlüddin el-Fârisî'nin Gökkuşağı Açıklaması"* başlıklı tez ile (1988), doktorasını *"Takîyüddin'in Işığın Niteliği ve Görmenin Oluşumu Adlı Optik Kitabı"* başlıklı tez ile (1994) tamamladı. 1987-96 yılları arasında araştırma görevlisi, 1996-2002 yılları arasında yardımcı doçent, 2002'den sonra Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Bilim Tarihi Anabilim Dalında doçent olarak çalıştı. *Felsefe Dünyası* dergisinin yazı kurulunda görev yaptı. Türk Felsefe Derneği, Türk Bilim Tarihi Kurumu üyesidir.

Hüseyin Gazi Topdemir

İlgi alanları bilim tarihi ve bilim felsefesidir. Yazı ve çevirilerini, *Felsefe Dünyası, Osmanlı, Türkler, Bilim ve Ütopya, AÜ DTCF Dergisi, Araştırma, Bilim ve Felsefe Metinleri, Belleten, Bilim ve Teknik, OTAM, Nüsha, Düşünen Siyaset* dergilerinde; *TDV İslâm Ansiklopedisi, Türk Düşünce Tarihi*, The *Biographical Encyclopedia of Astronomers* kitaplarında yayımladı.

ESERLERİ:

Bilim Tarihi (ortak, 1997), *Bilim Tarihine Giriş* (ortak, 1999), *Takîyüddîn'in Optik Kitabı* (1999), *Bilim Tarihi Kılavuzu* (2001), *Modern Optiğin Kurucusu: İbnü'l-Heysem* (2002), *İbrahim Müteferrika ve Türk Matbaacılığı* (2002).

Levent Topludal

TOPLUDAL, Levent

Şair. 24 Nisan 1972, Nazilli / Aydın doğumlu. Nazilli Endüstri Meslek Lisesi (1989) ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1994) mezunu. Eskişehir'de Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Şiirleri *Avaz, Size, Güneysu* ve *İlk Damla* dergilerinde yer aldı. *Türk Kızları* (1998) ilk şiir kitabıdır. Türkiye Yazarlar Birliği üycsidir.

TOPRAK, Bedirhan

Şair ve yazar. 19 Temmuz 1958, Malatya doğumlu. İlk ve ortaokulu memleketinde, liseyi Ankara'da bitirdi. İİTİA Siyasal Bilgiler Fakültesindeki yükseköğrenimini tamamlamadı. *Yeni Düşün* dergisinde yazı kurulu üyeliği ve iki yıl genel yayın yönetmenliği yaptı. Sinema ve reklam sektörlerinde çalıştı. Yazı ve şiirleri 1982'den itibaren *Varlık, Kitap-lık, Yeni Düşün, Virgül, Adam Sanat* vd. dergilerde yer aldı. *Dün Gördüm Gece Bir Rüya* ile 2004 Selahattin Kaya Roman Ödülü aldı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bedirhan Toprak

"Çocukluktan, her şeyi unutacak yaşa kadar tek hayat ve tek şiir. Lamı cimi yok, sahtekârlık yok, sözcük oyunları yok, basbayağı bir şiir işte. En büyük kaynağı da kendi özünden, yani şairin öz geçmişinden. Ama şairin en ince en zayıf zamanın ruh halinden ayıklanmış ve yazılmış şiirler." (Metin Fındıkçı)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Anahtar Ayini* (1999), *Gece Dili* (2004).

ROMAN: *Dün Gördüm Gece Bir Rüya* (2003), *Fanfa* (2004).

HAKKINDA: Metin Fındıkçı / Bedirhan Toprak'tan 'Anahtar Ayini' (Cumhuriyet Kitap, 30.12.1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Buket Öktülmüş / Söyleşi: Dün Gece Gördüm Bir Rüya (Varlık Kitap, Ekim 2004).

TOPRAK, Burhan

Sanat tarihçisi, edebiyat araştırmacısı, çevirmen (D.1906, Demirci / Manisa - Ö. 1967, İstanbul). Tam adı Burhan Ümid Toprak. Doktor Ali Rıza Bey'in oğlu, Mareşal Fevzi Çakmak'ın damadıdır. İzmir'deki Fransız ve Amerikan okullarında okudu. İzmir Erkek Lisesini (Atatürk Lisesi) bitirdikten sonra öğrenim için Fransa'ya gitti. 1929'da Paris Sorbonne Üniversitesi Felsefe Bölümünü bitirerek yurda döndü. 1930'dan itibaren Sanayi-i Nefise Mektebinde (İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi) uzun yıllar sanat tarihi öğretmenliği yaptı. Okulun müdürü ressam Namık İsmail'in 1936 yılında ölümü üzerine müdürlüğe atandı. Aynı Güzel Sanatlar Akademisinde Türk Tezyini Sanatları Bölümünün açılmasına öncülük etti.

Yöneticiliği döneminde ayrıca Léopold Lévy, Louis Sue Rudolf Belling, Bruno Tout gibi yabancı uzmanlar

Burhan Toprak

aracılığıyla Akademi'nin eğitim ve öğretim yöntemlerini yenileme çalışmaları yaptırdı. Akademi'de 1948 yılında çıkan yangından sonra müdürlükten ayrıldı, ancak ders vermeyi sürdürdü. Üç yıl kadar Milli Eğitim Bakan-

BURHAN TOPRAK

BALLAR BALINI BULDUM

İçinde yaşadığı zevk çamurundan kurtulup, berrak sularda yıkanmak ve bir daha kirlenmemek üzere vicdanına ve onun zamanı aşan ebedî kanunlarına vefalı kalmak isteyenlere nasıl imrenilmez?

Elbette temiz lekeliden; sağlam, çürümek üzere olandan; kuvvetli sıskadan; inanan ve mesut olan, imansızdan, ümitsizden daha güzel ve asildir.

İnanan mesuttur, hiçbir şeye bağlanmayan; ilk önce kendine inanmaz, sonra şikâyet eder. Doğrusu, hiçbir şeye bağlanmayan insan yoktur. Zira, böyle bir insan yaşayamaz. Yalnız; o, kendi yarattığı putları inanmadan tapar ve zevk ediyorum diye, vicdan azabı toplar. Bunun için her şeyi belli bir ölçüye göre düzene konmuş dinli, her şeyi tesadüfe bırakmış olan dinsize, "Biz bildiğimize tapıyoruz. Siz bilmediğinize tapıyorsunuz!" demekte haklı değil midir?

Veli, tam manâsıyla idealist, Allah'ın sevgilisi demektir. Böyle bir dereceye yükselmenin güçlükleri gözünde büyümesin. Bunun yalnız üç şartı vardır: En silik lekeye dahi katlanamayan iffete bağlanmak; seni esir edecek zenginliğe, dinine seni hür bırakacak fakirliği üstün tutmak; vicdanın emirlerine mutlak surette boyun eğmek.

Saadetin başka yolu yoktur. Saadet ise, hayatta, insanın en büyük emelidir.

Şu hâlde mesut olmak istiyorsak, hemen hak ve hakikat yoluna girelim. Hiçbir kayıp bizi bu kararımızdan alıkoymasın. Sürdükleri hayatın kötü olduğunu bildiğimiz ruhu ölmüşleri, kendi kendilerine ve kokup dağılmalarına bırakalım.

İhtimal ki bu, herkesin bildiği ve yüzyıllardır anladığımı sandığı ve hâlâ anlamadığı bir hakikattir. Bilmek güzel bir şeydir. Lâkin hakikate varamadıktan ve hele onu yaşamadıktan sonra, onu bilmek hiçbir şeye yaramaz. Hakikat, kelimede ya da bilmekte; duymakta değil, sadece davranışlarınızı ona uydurmaktadır. Çünkü Ademoğlu, yaptığı kadar bilir.

Uzun uzun aradıktan, okuyup düşündükten sonra yine her şeyin ilk ve ebedî şartına çaresiz dönmek gerekir. İnsan hayatı bir bütündür, başlayıp biten bir şeydir. Hâlbuki henüz başlangıcı bulmuş değiliz. Başlangıcı ve kökü bulmadan hiçbir şeyi bulmak kabil değildir.

Bunun için arkamızı döndüğümüz büyük hakikati bilmeye, iyice bilmeye çalışmak ve O'na olan borcumuzu ödemek gerekir. Hakikate borcumuz O'nu lâyıkıyla bilmekle, O'na inanmakla, O'nu sevmekle, O'na teslim olmakla, O'ndan gelecek her derde katlanmakla ödenebilir.

Her kıymet üstünde üstünde varlık olan, tek sevdiğimizin, yani Allah'ımızın hiçbir ayıbı ve kusuru yoktur. İşte bu yüzden yalnız O'nu seviyor ve O'na sığınıyoruz.

Ruh dünyasının şekille, görünüşle alâkası yoktur. Bütün mabetler, üniversiteler kapatılsa ruh yine Allah'ı bulur. Çünkü insanın gönlü Allah'ın evidir. İnanan ve seven insan yüreği, bütün sevdiklerinin yürekleriyle aynı ölçüde çarpar.

Hakikate kavuşan, en büyük dostu bulmuştur. Onun için artık, herhangi bir şüphe ve kısır acı kalmamıştır. Böyle bir imanı bulan, imkânlarının en erişilmez tepesine çıkmış demektir. İman, dağları yerinden oynatabilen kuvvettir, ölüden diriyi doğurabilir.

İş böyle ise, ne kadar ümitsizlik ve kahır içinde olursanız olunuz, size ümit ve ışık vaat edilmiştir. Allah'tan ümidinizi kesmeyiniz. Çünkü, "Allah -ki idealdir- kefen hırsızını bile affedecek kadar cömerttir," denilmiştir.

Sen bu kadar ölçüsüz affeden bir sevgiliyi istemezsen, O'na sarılmazsan, neyi ve sana rahatlık, saadet verecek kimi isteyebilirsin?

Kaderin seni ezmez. Yalnız sen kendini ezersin. Düşün,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

bunun doğru olduğunu kabul edeceksin.

İçimizdeki her acı, bütün haykırışlar, atılmalar ve düşüp parçalanmalar hep aslımıza olan hasretimizden ve aslımızın bizi çeken sırrındandır.

Biz normalken ebedî hakikate âşıkız, ebedî hakikat olan Allah da bize âşıktır. Derdimizin tedavisiz olması, tek merhemin O'nda olduğunu bildiğimiz hâlde başka yerde arayışımızdandır.

Bize kollarını açan sevgilimize, bizi aldatmayın vefalı ve en güzel sevgiliye neden dönmüyoruz?

Derdimiz, O'nun kalpına, gölgesine imrenmektendir. Taklide, gölgeye, öz nasıl feda edilir? Ebediye, fani nasıl üstün tutulabilir? Ve aklı ile övünen insan, nasıl bu kadar kör olabilir?

Fakat belki de bizi güzelleştiren kader ve tesadüfün getirdiği acılardır. Böyle ise ve biz bu kaderin Allah'tan geldiğine inanırsak, o zaman her şey değişir. Ve ihtimal ki o zaman, bu acıların belki daha derin yaşanmamıza bir yol olduğunu anlarız. Çünkü sevgi ve acı, derin bir hayatın en temelli iki şartıdır.

Tarihe göz gezdirilince güçte, zekâda, güzellikte en büyük tanınmış insanların, dertler içinde ömürlerini geçirdiklerı görülür. İnsanın bu manzara karşısında "Acaba dertsizler Allah tarafından unutulmuş, silik kimseler olmasın?" diyeceği geliyor.

On dokuzuncu yüzyıla ve yirminci yüzyılın ilk günlerine düşüncesiyle hâkim olan Tolstoy, ölürken kendisine İncil okumalarını istemişti. Gazeteleri getirdiler. Kendisi hakkında yazılanları okumak istiyorlardı. "Hayır! Onları istemem!" diye bağırdı. İncil'i aldılar ve 'Dağda Vaaz'ı okudular. Bitince yeniden okuttu. Sonra haykırdı; "Allah'ım! Allah'ım! Var olan yalnız Sensin! Ayakta duran yalnız Sensin, yalnız Sen kuvvetlisin! Ey Kurtarıcı! Hiçliğimi Sen kuvvetinle ört!" Sonra gözlerini kapadı, dudaklarını kıpırdattı, dua ediyordu.

Anasını, babasını, çocuğunu veya sevgilisini Hak'tan ve Hakikat'ten daha çok seven, Hakikat'e lâyık değildir.

İnsan, taptığı idealine lâyık olmalıdır. İkiliğe katlanamayan tek varlık Allah'tır.

Allah, insanları kendilerinden çok sever. Olgunluk yolunda (toplanmış üç beş kişi arasında, O; daima vardır. Çünkü O; bütün yorgunlara ve yük altında ezilenlere şöylece seslenir: "Bana geliniz! Sizin yükünüzü Ben taşıyacağım!"

Size söylenen bu şeyler biraz deli saçmalarına benziyor. Fakat en büyük hakikatler hep böyledir. Mide ve bağırsaklarınızı ruhun üstüne çıkarmıyorsak, ruha göre yola girelim ve onu savunalım. Kurtulmak için tek çaremiz, "Allah'ın ahlâkını benimsemek ve O'nun yoluna girmektir." Zira ölümü, acıyı yok etmenin ve hayatta ebediyetin varlığını ortaya koymanın başka türlü imkânı yoktur. En büyükler, hesabı, ölçüyü, teraziyi düşünmemişler ve böyle davranmışlardır.

Ebedî hayat boş bir lâf değildir. Yalnız ona inanmak için, onun şimdiden bizde başlamış olması lâzımdır. Günlük sıkıntılar, nihayet birden gelip çatan büyük felâketler, bize: bu ebedî hayatın -bu ândan- başlayabileceği hakkında şüpheler verebilir. Fakat Musa'yı, İsa'yı ve büyük Muhammed'i düşünmek kâfidir. İnandıkları ânda onlar için ve kendilerine inananlar için, ebedî hayat başlamıştır.

Aksini düşünen, Cehennem'in kapısına Dante'nin yazdığı cümleye inanmalıdır! "Ey buradan geçenler! Bütün ümitleri bırakınız!" Hâlbuki imanın kapısında yalnız şu tek kelime vardır ve her şeye yeter: Ümit!

(*Dîn ve Sanat*, 2004)

lığı müfettişliği görevinde bulundu. 1949-50 yılları arasında MEB Talim ve Terbiye Kurulu üyeliği yaptı.

Edebiyat ve sanat tarihimizin önemli adlarından olan Burhan Toprak, André Gide'in ünlü eseri *Dar Kapı*'yı Türkçeye ilk çeviren kişi olduğu gibi, *Yunus Emre Divanı*'nı toplayıp yayımlamış olması ve *Ballar Balını Buldum* adlı önemli eseriyle haklı ve büyük bir ün sahibi oldu. Türk şiirinde "Yunus Tarzı" denilen bir değer ölçüsünün kullanılmasına yol açtı. Yunus Emre üzerine, bilinen kaynakların da değerlendirildiği ilk bilimsel inceleme Fuad Köprülü tarafından yapılmıştı (*İlk Mutasavvıflar*, 1919). Taşbaması ilk yayımı 1885'te gerçekleşen *Yunus Emre Divanı*, yeni harflerle önce Burhan Toprak tarafından üç cilt olarak yayımlandı (ilk iki cilt Burhan Ümit imzasıyla) 1933'te yayımlandı. Eserin *Risale-i Nushiyye* ile Niyazi-i Mısri'nin ve Bursalı İsmail Hakkı'nın incelemelerini içeren üçüncü cildi ise 1934'te yayımlandı. Burhan Toprak'ın bu eserinde *"Yunus Emre'yi bulmadan önce Türk edebiyatının havasında bunalıyordum"* diye başlayan *"Başlangıç"* başlıklı nefis bir makalesi vardır.

Burhan Toprak, tasavvufa ilgi duyarak dönemindeki tasavvuf çevreleriyle sık sık sohbetlere katılıyordu. Kaynaklar, sık görüştüğü kişiler arasında Kenan Rıfai, Nezihe Araz, Münevver Ayaşlı, Ahmet Adnan Saygun, Ekrem Hakkı Ayverdi, Sâmiha Ayverdi, Sevgi Çağıl, Dr. Bedri Ruhselman'ı; ayrıca edebiyatçılardan Abdülbaki Gölpınarlı ile Ahmet Kutsi Tecer'in adlarını anmaktadır.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Yunus Emre Divanı* (3. cilt, Risale-i Nushiyye ve Bursalı İsmail Hakkı ile Niyazi-i Mısri'nin Şerhleri,1934; yeni baskılar 1972, 1982), *Sanat Şaheserleri - Rönesans'tan Bugüne Kadar* (3 cilt, Louis Hourticq ile, 1940-41, 4.bas. 1958), *Sanat Tarihi* (1960).

DENEME: *Ballar Balını Buldum* (1940).

ÇEVİRİ: *Dar Kapı* (Andre Gide'den, 1909'da çıkan La Porte étroite adlı eseri, 1931), *De Profundis* (Oscar Wilde'dan, 1935), *Düşünceler ve Sohbetler* (Epiktetos'tan, 1937), *İslâm Sanatları* (Gaston Migeon'dan, 1943), *Doksanüç İhtilali* (Victor Hugo'dan, yeni bas. 1994), *Eşsiz Hikâyeler Cevdet Ahmet* (Oskar Wilde'den, başta A.Gide'in Wilde ile ilgili hatıraları ve Wilde'in cezaevinden yolladığı dört mektup), *Estetik* (Charles Lalo'dan), *Din ve Sanat* (L.Massignon - F.Maurlac - B. Groedhuysen - Monthelant - Suares'ten), *İslâm Sanatları* (G. Migeon'dan).

HAKKINDA: Burhan Toprak / Yunus Emre Yunus Emre Divanı, 1972), Türk Ansiklopedisi, Münevver Ayaşlı / İşittiklerim, Gördüklerim ve Bildiklerim (1973), Toprak, Burhan Ümit (Büyük Larousse, cilt: 19, s. 11633, 1986).

TOPRAK, Füruzan

Yazar. 1926, Bursa doğumlu. Şair Ömer Faruk Toprak'ın eşidir. Ankara Kız Liscesi (1942), Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü (1946) mezunu. Çeşitli okullarda felsefe, psikoloji, sosyoloji ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Hayatını ve çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

Yazı ve hikâyeleri *Yeditepe*, *Türk Dili Dergisi*, *Güzel Yazılar*, *İnsancıl*, *Berfin Bahar*, *Anadolu Ekini*, *Varlık* vd. dergilerde yayımlandı. İstanbul Radyosunda radyofonik oyunları (1974-77) seslendirildi. Eşi Ömer Faruk Toprak'ın ölümünden sonra adı-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Füruzan Toprak

na 1980'den itibaren bir şiir ödülü düzenledi. Eşinin basılmamış eserleri ile tüm kitaplarının yeni basımlarını yayına hazırladı.

"Edebiyata alışılmışın dışında, geç giren Füruzan Toprak, öykülerinde kurmaca bir dünya ile toplumumuzun çelişkilerini gösterme yi seçmiştir. Olayları bir senaryo gibi kurarken küçük ayrıntıları da unutmaz. Bu ayrıntılar, öyküyü bütünleyecek, çelişkilerin altını çizecek sürpriz sonları hazırlayan öğeleri içerir... Füruzan Toprak, günümüzde yavaş yavaş unutulmuş bir öykü kalıbını kullanıyor: Olay öyküsü sürpriz son. Okuru meraklandıran, çevresindeki olaylarla öykü arasında paralellikler kurmasını sağlayan kimi ayrıntılar, bu kalıbın geçerliliğini henüz yitirmediğini gösteriyor." (Sennur Sezer)

ESERLERİ:

OYUN: *Boğaç Han* (İstanbul Şehir Tiyatrosunda oyn. ve bas., 1973).

ÖYKÜ: *Dövme* (1986), *Balonlar* (1989), *Haykırmak* (uzun öykü, 1991), *Hovarda* (1999).

MEKTUP: *Mektuplar* (2002).

YAYINA HAZIRLAMA: *Ömer Faruk Toprak - Tüm Şiirleri* (1983), *Ömer Faruk Toprak'ın Düzyazıları* (1994), *Ömer Faruk Toprak / Bir Geziden Kalanlar Sosyalist Ülkelere Yolculuk* (1971'de eşiyle birlikte yaptığı gezinin notları, 2000), *Ömer Faruk Toprak'ın Kaleminden Portreler* (1999), *Ömer Faruk Toprak / Karşı Pencere* (öyküler, 2001).

ÇEVİRİ: *Tatar Kızı Uruma* (Z. Yalmcu'dan, roman), *Boyun Eğmeyecekler* (F. Gjata'dan, roman 1979), *Hataklık* (Gjata'dan, 1989).

Ayrıca çok sayıda radyo oyunu vardır.

HAKKINDA: Sennur Sezer / Dövme İçin (Elele, 1986, sayı: 8) - Firuzan Toprak'tan Öyküler Toplamı: Hovarda - Yılmaz Çongar / Füruzan Toprak'tan Öyküler (Cumhuriyet Kitap, 24.2.2000), H. Levent Dinamo / Firuzan Toprak (Varlık 1986, s: 951), Ruşen Hakkı / Balonlar (Hovarda gazetesi, 9.5.1989), Ömer Nida / Haykırmalarımız (Haykırmak, 15.3.1991), A. Nesin / Firuzan Toprak ve Öyküleri (Adam 2000), Yılmaz Çongar / Firuzan Toprak'tan Öyküler (Cumhuriyet Kitap, s: 523, 2000), Güngör Gençay / Firuzan Toprak ve Ömer Faruk Toprak Üzerine (Cumhuriyet Kitap, 24.2.2000), Ömer Faruk Toprak'ın Sosyalist Ülkelere Yaptığı Gezinin Notları Yayımlandı: Bir Geziden Kalanlar (Cumhuriyet Kitap, 11.1.2001), M. Güner Demiray / Toprak'ın Öyküleri (Cumhuriyet Kitap, 27.12.2001), Attila İlhan / Mektuplar Olmasaydı (Cumhuriyet, 14.4.2003), Güner Demiray / Firuzan Toprak ve Mektuplar (Cumhuriyet Kitap, 1.5.2003).

FÜRUZAN TOPRAK

ÇAPRAZ

Giysi dolabını açtı, arkası yırtmaçlı uzun, siyah eteği göz kırpıyordu onu. Ön kısmı sarı simle işli, siyah yünden örülme bluzu, o eteğin üstüne olabilirdi pekâlâ..." Artık berbere gitmeliyim." deyip, yola koyuldu. Dükkana girdiğinde patron, onu abartılı sözlerle karşıladı. Çıraklar, etrafında dönüyorlardı. Bu tür karşılama nenin nesiydi? Çevreye göz gezdirdi, kimsecikler yoktu. Demek ekonomi k bunalım, bu iş yerini de etkilemişti.Aynanın önündeki koltuklardan birine oturdu. Patron: "Ne olacak?" diye sordu." Bu akşam kız kardeşim, evleniyor da..." Patron, yüksek bir sesle; "O! O! Kutlarız, kutlarız," karşılığını verdi. Sonra, çırağa seslendi: "Yap bir şampuan." Müşterinin saçı yıkandı, durulandı, kurulandı. O, yerine, Patron, müşterinin arkasına geçti. Saçlarını ensesinde toplayan tokayı çekip almca dalgalı saçlar, "oh!" derecesine omuzlara döküldü. Berber, hem saçları fırçalıyor, hem konuşuyordu: "Düğün nerde?"

"Düğün falan yok canım, nikâhtan sonra 'Senin Aşevin'de ailece bir yemek yiyeceğiz." "Hayırlı olsun!" Size son moda, güzel bir saç yapacağım." "Teşekkür ederim." Berber, saçlardan bir tutamını sağa, sağdakini sola geçirdi. "Nasıl buldunuz?" "Güzel de, bu çizgiler neden yamık? "Berber güldü,"onlar yamık değil, çapraz. ." Müşterinin rengi attı birden... Hızlı adımlarla sokağa çıktı. Eve varır varmaz, aynanın önüne geçip makyaj yapacaktı, ama canı hiçbir şey yapmak istemiyordu. Kollarını masaya dayadı, gözlerini yumdu, bankadaki olay, bir sinema şeridi gibi karşısında canlandı: Bankada çalışırken dışarıdan sesler duyuldu: çıta çat, puta put, çat da çat, pat da pat- . . "A!A! Bunlar tüfek sesleri ayol?" O sırada koruma görevlisinin uyarı sesi duyuldu: "Hemen yere yatın!" "N'oluyor?" Sesler kesildi. "Kaçtılar.. Çapraz ateş..." Herkes görevliyi can kulağıyla dinlemeye koyuldu." Orta şeritten giden bir aracın, iki yanından hızla geçmekte olan arabaların içindekiler tarafından, ateşe tutulması...Buna çapraz ateş denir." Ona en çok sorulan şuydu: "Orta arabada bulunan n'olmuştur, dersiniz?" "Büyük bir olasılıkla ölmüştür. Sayın bayanlar, baylar, arka kapıdan binayı boşaltın lütfen."

Kapı çalındı. Heyecanla koşup açtı kapıyı. İki polis. Şaşırdı.

-Burası Hür Çalışkan Beyin evi mi siz eşi misiniz?

»Evet. N'oluyor?...

-'Tüm Halklara Özgürlük' kitabının yazarı değil mi?

Çok meraklandım, n'oldu? Başına bir şey mi geldi yoksa?

Polislerden biri ötekine baktı, kısık bir sesle konuştu:

- Nasıl söyleyeyim, bilmem ki ? O bugün sizin çalıştırımız bankanın önünden, çalıştığı şirketin arabasıyla giderken çapraz ateşle öldürüldü... Araştırma çok yönlü sürdürülüyor. Arabasında bulunan bir kağıtta şunlar yazılıydı: "Niçin 'İbadullah'a özgürlük değil de Halkların Özgürlük?" (Kadın), artık söylenenleri duymuyordu, sadece 'çapraz ateş' deyimi vardı kafasında, onu inirildanarak oracığa yıkılıp kaldı.

Gözlerini açtı, masadaki kolonya şişesine uzandı, kolonyayla şakaklarını ovdu. Sonra gözlerini aynada gezdirdi. Son moda saç biçimine baktı baktı, Ne demişti berber? "Çapraz saç modeli." Eli masadaki tel fırçaya uzandı, saçına götürdü. "Lanet olsun çapraz olan her şeye," diye haykırarak iki vuruşta saçın çaprazlığını yok etti.

(*Güzel Yazılar*, Mart-Nisan 2002)

TOPRAK, İsmail Hakkı

Bkz. İHRAMCIZÂDE İSMAİL HAKKI

TOPRAK, Metin

İktisatçı. 1966, Göle / Ardahan doğumlu. 1987 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesini bitirdi. Aynı üniversitede yüksek lisans (1989) ve doktora (1992) programlarını tamamladı. 1996 yılında doçent unvanını aldı. 1987-89 yılları arasında özel sektörde çalıştı. 1990 yılından 1993'e kadar Başbakanlık bünyesinde uz-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Metin Toprak

man yardımcılığı görevinde bulundu. 1994 yılından itibaren Kırıkkale Üniversitesi İktisat Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Toprak'ın Türkiye ekonomisi üzerine makaleleri çeşitli dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

Türk Ekonomisinde Yapısal Dönüşümler 1980-1995 (1996), *Yeni İktisat* (2002).

TOPRAK, Ömer Faruk

Şair ve yazar (D. 14 Şubat 1920, İstanbul - Ö. 20 Ağustos 1979). Babası İlâhiyat Fakültesi hocalarından, Mehmet Akif Ersoy'un da arkadaşı olan İsmail Hakkı Bey'dir. Ömer Faruk Toprak; Gönen İlkokulu (1933), Kumkapı Ortaokulu (1937) ve Kütahya Lisesi (1941) mezunudur. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesindeki öğrenimini tamamlamadı. Kısa bir süre Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar Müdürlüğünde (1943) çalıştı. Daha sonra Petrol Ofisi kuruluşlarında (1947-72) çalışarak emekliye ayrıldı. Öldüğünde Karacaahmet Mezarlığında toprağa verildi.

Ömer Faruk Toprak'ın hece ölçüsüyle yazmış olduğu ilk şiirleri *Servet-i Fünûn-Uyanış* dergisinde çıkmıştı (1937-38). Toplumcu dünya görüşünü benimseyerek, 1940 Kuşağı toplumcu gerçekçi şairleri içinde yerdi. Bu anlayıştaki şiirleri sonraki yıllarda yönetime katıldığı *Yürüyüş* (1942-43, 18 sayı), *Ant*, *Fikir ve Sanat*, *Kaynak*, *Şairler Yaprağı*, *Yeni Ufuklar*, *Ataç*, *Yansıma* gibi dergilerde yayımlandı. *İnkılâpçı Gençlik* dergisini yönetti (1941-42). Ölümünden sonra eşi Füruzan Toprak tarafından adına şiir ödülü düzenlendi. Basılmamış eserleri ile kitaplarının yeni basımları yine eşi Füruzan Toprak tarafından yayına hazırlandı.

"Ömer Faruk Toprak, şiirindeki lirik eda ve imge dünyasıyla olduğu kadar, kuşağının sanat görüşünü açıkladığı, bu sanat görüşüyle kuşağına yapılan saldırıları göğüslediği, dahası karşı olduğu sanat tavırlarını eleştirdiği ya-zılarıyla da 1940 kuşağının en aykırı üyesidir. Serinkanlı bir sesle yaptığı eleştiriler, sağlam dayanaklarıyla yazıldıkları tarihi aşarak günümüzde de benzer durumları kapsarlar: 'Ben şiiri, sözcüklerle yeni bir dünya kurmak, yeni bir yaşam kurmak biçiminde anlıyorum. Toplumcu gerçekçi yazarların 'ruh mühendisi' deyimini benimsiyorum. Daha iyi bir dünyaya varmak için, dünyayı değiştirmek çabası, ozanın birinci amacı olmalı diyorum. Ozan ya da yazar, bu değişime gözlerini kaparsa ne olur? Aydınlık olur, bohem olur. Büyük yapıtlar verecek yerde yitiklere karışır." (Sennur Sezer)

"Ömer Faruk Toprak, bütün öykülerinde, yalın bir anlatımı yeğlemiştir. Dili pürüzsüz ve akıcıdır. Bütün öykülerinde usta bir betimlemeci olarak karşımıza çıkar. Sözcükleri seçerek kullanır. Benzetmeleri imgelerle yüklüdür. Bu yüzden bütün öykülerinde şiirli bir hava estirir..." (Adnan Özyalçıner)

"Onun öyküsü, yalnız kendinin değil, bir bakıma bir dönemin, o dönemi yaratan koşulların ve o koşullara yenik düşmeyip yüreğini diri tutanların, sözünü ortak kullanımın dışına taşırarak, benzer temaları ele aldığı zaman bile ona kendi bakışını, isteklerini, beklentilerini, kısaca kendi özgün soluğunu katabilenlerin, dolayısıyla yalnız kendi yazdıklarıyla değil kendinden sonra yazılanlara kattıklarıyla da yaşama serüvenini sürdürenlerin, bu bakımdan her vakit anılmaya değer bulunanların öyküsü." (Kemal Özer)

ESERLERİ:

ŞİİR: *İnsanlar* (1943), *Hürriyet* (Suat Taşer ile, 1945), *Dağda Ateş Yakanlar* (1955), *Susan Anadolu* (1966), *Ay Işığı* (1973), *Ömer Faruk Toprak - Tüm Şiirleri* (eşi Füruzan Toprak tar. hazırlandı, 1983).

ANI: *Duman ve Alev* (1968).

ROMAN: *Tuz ve Ekmek* (1973).

HİKÂYE: *Karşı Pencere* (1975), *Gönen Öyküleri* (çocuk hikâyeleri, 1979).

GEZİ: *Bir Geziden Kalanlar - Sosyalist Ülkelere Yolculuk* (yay. haz. Füruzan Toprak, 2000).

DENEME: *Ömer Faruk Toprak'ın Düzyazıları* (haz. Füruzan Toprak, 1994), *Ömer Faruk Toprak'ın Kaleminden Portreler* (haz. F. Toprak, 1999).

Ayrıca *Sosyalist Kültür Ansiklopedisi*'ne (1980) madde yazmıştır.

HAKKINDA: Fahri Kaya / Geleceğe İnanan Değerli Bir Yazardı (Sesler, Eylül 1979), Nusret Kemal Oytam / Toprak'ı da Yitirdik (Türkiye Yazıları, Ekim 1979), Ali İhsan Mıhçı / Ömer Faruk Toprak Şiiri: İyi İnsanların Türküsü (Halkevi, Ekim 1979), Hasan Hüseyin Korkmazgil / Yürek Dolusu Sevgi: Ömer Faruk Toprak (Sesimiz, Kasım 1979), Hasan Hüseyin / Erken Gidenler (17.3.1980), Oktay Abdal / Her Kuşak Yeni Baştan (Cumhuriyet, 14.7.1988), Zihni Anadol / Aydınlığa Omuz Verenler (Ömer Faruk Şiir Ödülü Günü, 1991), Ömer Nida / Tuz ve Ekmek ile Karartma Gecelerı Üzerine Politik ve Sanatsal Değinmeler (Bugün gazetesi, 30,31.7.1991), Füruzan Toprak / Ömer Faruk Toprak'ın Düzyazıları (1994), Adnan Özyalçıner / Toprak'ın Öyküleri - Sennur Sezer / Yapıtları Yeniden Yayımlanan Bir 40 Kuşağı Ustası Ömer Faruk Toprak - Kemal Özer / '40 Kuşağı'nın Ustalarından Biri... - Güngör Gençay / 'Durup Dinlenmeden Ateşler Yak' (Cumhuriyet Kitap, 24.2.2000), Sennur Sezer / Yapıtları Yeniden Yayımlanan Bir 40 Kuşağı Ustası Ömer Faruk Toprak (Cumhuriyet Kitap, 24.2.2000), Sennur Sezer / Yapıtları Yeniden Yayımlanan Bir 40 Kuşağı Ustası Ömer Faruk Toprak (Cumhuriyet Kitap, 24.2.2000), Ömer Fa-

Ömer Faruk Toprak

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ÖMER FARUK TOPRAK

MEMLEKETİM

usandım artık hazin mısralar okumaktan
neyleyim akşam yaklaşıyor dostum
kuşların cıvıltısı dinecek birazdan
yitecek yeşil yapraklar taze güller
ağır bir makamla başlayacak şarkısına
afyon çekmiş zavallı mısır radyosu

sen kütahya sen samsun sen istanbul
sırtını dayayıp o bereketli toprağa
dinliyorsun çukurova'nın sesini
sürüyor tarlaları traktör kardeşim
avuçlar serpmeyecek artık tohumu
kaç yıldır özlüyor bu topraklar bilir misin
ağır uykusundan uyanmış kalkıyor
bafralı tütüncüler haliç kıyıları ve toroslar
benim insanlarım öğrenmişlerdir yeryüzünü
ilk kurşunu atan antepli şahin'e kadar
dağlarda bellerde onları tek tek tanımışım

yamalı mintanları ve ağızlarını örten bıyıkları
öfkeyi cesareti bilen gözleriyle
taş taşımışlar ekmeği bölerek yemişler
yıllar var ki hüznü kederi sevmiyorum
yalnız insanlar için şiir yazdığımı bilirler

sen kütahya sen samsun sen istanbul
asfalt yollara çıkan dar sokakları
köprüleri ambarları ve akarsularıyla
düşünmüşümdür on sekiz saat yol boyunca
bir sabah erken yola çıktım.
gâvur dağlarında bıraktım türkümü
avuçlarım delik deşik dudaklarım çatlak
yağmurda ıslanmış saçlarım

yıllardır görmediğim ak saçlı anam
özlem türkülerini ezberler olmuş
bilirim çamaşırdan delinmiş parmakları
saçlarını okşar her gece uykumda
"gurbet gurbet" diye dizlerini dövme
onu çoktandır kardeş bilmişim ben
mektuplarımda adı torbamda ekmeği var

ÖMER FARUK TOPRAK

CEZAYİR

ben her gece kurşuna diziliyorum
bir gelincik tarlasında başlıyor serüvenimiz
bir karanlıktan çıkıp bir karanlığa giriyorum
sonra içimde gün batıyor ışıklar yanıyor
dilim kilometrelerce süren bir çöl
zehir olsa bir yudum su diyorum
camların kırık yerindeki akdeniz
durmadan çağırıyor alto sesiyle yüreğimi
orada sabır taşına düştüyor gözlerimiz

sonra dört saat camlara vuruyor yağmur
bilirsiniz nasıl sürer sabaha kadar
kurşuna dizildiğim her gece ağaçların hali işte böyle
kumları çıtırdatarak kayıyor denize kayık
mavi gömleğim keten pantolonum ayağımda
dolu buluyorum silahımı dağlardayım
nasıl olduğunu anlatamam
işte böyle hiç ölmüyor yaşıyorum

Fatık Toprak'ın Sosyalist ülkelere yaptığı [illegible] notları yayımlandı: Bir Geziden Dönüşler (Cumhuriyet Kitap, 11.1.2001), M. Güner Demiray / Toprak'ın öyküleri (Cumhuriyet Kitap, 27.12.2001), Güngör Dilmen / Üç Kapıdan-Ömer Faruk Toprak için, Füruzan Toprakla Söyleşi (2003).

Süleyman Toprak

TOPRAK, Süleyman

Araştırmacı-yazar. 1954, Erikli / Samsun doğumlu. Erikli Köyü İlkokulu (1967), Çorum İmam Hatip Lisesi (1972), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1976) mezunu. Fatsa'da bir yıl (1976-77) öğretmenlik yaptıktan sonra Konya Yüksek İslâm Enstitüsüne (sonradan Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi) kelam ve İslâm düşüncesi asistanı olarak girdi. Burada doktorasını (1985) vererek 1987 yılında doçentliğe, 1994'te profesörlüğe yükseldi. 1996-99 yıllarında İnönü Üniversitesi Darende İlahiyat Fakültesi Dekanı olarak görev yaptı. Çalışmalarını Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Kelâm Anabilim Dalı Öğretim Üyesi ve Kelâm Anabilim Dalı Başkanı olarak sürdürdü.

Makaleleri *SÜ İlâhiyat Fakültesi* (1985-88), *SÜ Selçuklu Araştırmaları Merkezi Selçuklu* (1987-88), *Yeşil Akşehir* (1987), *Selçuk Ü. İlâhiyat Fakültesi Dergisi,Ölümünün 50. Yılında Mehmet Âkif Ersoy'a Armağan* gibi muhtelif dergi, kitap ve gazetelerde yer aldı. Ayrıca çok sayıda bildiri, tebliğ sundu, *TDV İslâm Ansiklopedisi* ve *Çağ Yayınları İslâm Ansiklopedisi* için muhtelif maddeler yazdı. *Ölümden Sonraki Hayat / Kabir Hayatı* adlı eseri ile 1986 yılında yayımlanan dini eserler dalında Türkiye Milli Kültür Vakfı Teşvik Ödülünü kazandı. Konya İlâhiyat Vakfı üyesi ve ikinci başkanıdır.

ESERLERİ:

Akaid (Şerafettin Gölcük ile, 1986), *Ölümden Sonraki Hayat / Kabir Hayatı* (1986), *Kelâm-Tarih-Ekoller-Problemler* (Şerafeddin Gölcük ile, 1988), *İslâm Düşüncesi Araştırmaları* (1993).

Ayrıca ders kitapları vardır.

TOPRAK, Zafer

Tarih araştırmacısı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü (1969) mezunu. Londra Üniversitesi Ekonomi Tarihi Bölümünde yüksek lisansını (1971), İstanbul Üniversitesi İk-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

tisat Fakültesinde (1981) doktorasını tamamladı. 1977'den itibaren Boğaziçi Üniversitesinde öğretim üyeliğinin yanı sıra lisansüstü eğitim veren Atatürk Enstitüsünün müdürlüğünü de üstlendi. Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü yönetim kurulu başkanı, Türkiye Sosyal Tarih ve Ekonomi Kurumu yönetim kurulu başkan yardımcısı olarak görev yaptı. Boğaziçi Üniversitesinde profesör oldu. XIX. ve XX. yüzyıl toplum tarihi üzerine çok sayıda kitap ve makalesi yayımlandı.

Makaleleri, *Birikim, Toplum ve Bilim, B.Ü. Beşeri Bilimler Dergisi, ODTÜ Gelişme Dergisi, Bilim ve Sanat, İktisat Dergisi, Travaux et Recherches en Turquie, Yapıt, Düşün, Milliyet Sanat, Yeni Gündem, Cumhuriyet, Bilgi Mecmuası, Tarih ve Toplum, Boğaziçi, Finans Dünyası, Ekonomi ve Politikada Görüş, Ankara Dergisi, İstanbul, Tarih ve Demokrasi - Tarık Zafer Tunaya'ya Armağan, Üç İzmir, Tarih Vakfından Haberler, Görüş, Ekonomik Yorum, Biannual İstanbul, Kent Tarihçiliği, Cumhuriyet Dönemi Hukuk Devrimi, Türk Aydını ve Kimlik Sorunu, Cogito, İstanbul'un Dört Çağı, Forum, Türkiyemiz, Tombak* kitap, dergi ve gazetelerinde yayımlandı. *Türkiye'de Dergiler Ansiklopediler (1849-1984), Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Sosyo/Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi* için bölümler yazdı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Bir Yurttaş Yaratmak - Muasır Bir Medeniyet İçin Seferberlik Bilgileri* (1978), *Türkiye'de Milli İktisat (1908-1918)* (1982), *Sanayileşmede Tarihsel Perspektif: Ulusal Cam Sanayi ve Teknoloji Transferi* (1985), *1908 Seçimleri ve 'Meb'usan Hatıraları'* (1988), *Sümerbank Holding A.Ş.* (1990, İngilizcesi 1991), *Türkiye'de Ekonomi ve Toplum (1908-1950), Milli İktisat - Milli Burjuvazi* (1995), *Türkiye'de Ekonomi ve Toplum (1908-1950) İttihad-Terakki ve Devletçilik* (1995), *Bir Geleceğin Geçmişi - 1948'den 1998'e Akbank Tarihi* (1998).

EDİTÖRLÜK: *Türkiye'de Tarımsal Yapılar* (1923-2000) (Şevket Pamuk ile, 1988).

Ayrıca başka dillerde de kitapları ve ders kitapları yayımlandı.

HAKKINDA: Zafer Toprak / İttihad Terakki ve Devletçilik "Türkiye'de Ekonomi ve Devletçilik 1908-50" (1995).

TOPTANCI, Cemal

Araştırmacı-yazar. 1950, Diyarbakır (Merkez) doğumlu. Süleyman Nazif İlkokulu, Ali Emiri Ortaokulu ve Diyarbakır Ticaret Lisesini bitirdikten (1967) sonra 1973'te İstanbul Sultanahmet İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinden mezun oldu. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında müfettiş yardımcılığı yaptı. 1994-99 döneminde Diyarbakır'ın merkez ilçe belediyelerinden Sur Belediyesi Başkanlığı görevinde bulundu. Yerel yönetimler konusunda ulusal ve uluslararası sempozyumlara konuşmacı olarak katıldı.

Toptancı, lise öğrenciliği yıllarında arkadaşlarıyla birlikte kurdukları Güvenspor'da kaleci olarak futbol oynadı. Futbol tutkusunun yanında ilgi duyduğu ikinci işi siyaset oldu; gerek İstanbul'da kaldığı 1967-77 yıllarında, gerekse memleketi Diyarbakır'da aktif siyasi görevler üstlendi. Bu görevleri sırasında yerel yönetimlerle ilgili olarak ulusal ve uluslararası etkinliklerde bildiriler sundu ve makaleler yazdı. Diyarbakır'da yayımlanan günlük *Diyarbakır Söz* gazetesinde "Ankara'dan Bakış" başlığı altında siyasi fıkralar yazdı.

ESERLERİ:

Güneydoğu'da Bir Başkan (1998), *Taşları Konuşan Şehir Diyarbakır* (1999), *4123 Sayılı Afet Yasası ve Belediyeler* (2001), *İnsan Hakları Açısından Yerel Yönetimler* (2004), *AB Fonları ve Belediyeler* (2005), *5272 Sayılı Belediye Kanunu ve 5216 Sayılı B.Şehir Belediyeler Kanunun Getirdiği Yenilikler* (2005).

TOPTAŞ, Hasan Ali

Öykü ve roman yazarı. 15 Ekim 1958, Çal / Denizli doğumlu. Balkan İlkokulu ve Balkan Ortaokulu ile Çal Lisesini (1975) bitirdi. Uşak Meslek Yüksekokulundaki öğrenimini (1978) yarım bıraktı. Çivril (1981-85) ve Sincan (1988-96) vergi dairelerinde çalıştı. 1996'dan itibaren Sincan Hazine Avukatlığında memur olarak görev yapıp emekliye (2005) ayrıldı. Çalışmalarını Ankara'da sürdürdü. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

İlk öyküsü "*Bayram Şekeri*", 1983 yılında *Denizli* gazetesinde yer aldı. Diğer ürünlerini sonraki yıllarda *Dönem, İmece, Temmuz, Varlık, Dönemeç, Eylül, İnsancıl, Yazıt, Yarın, Karşı Edebiyat, Kum, Lacivert, Milliyet Sanat* ve *Cumhuriyet Kitap* vb. dergilerde yayımladı. Hasan Ali Toptaş hakkında, zamanların iç içe geçtiği, düşle gerçeğin birbirine karıştığı, bilincin farkına bile varılamamış parçalanmışlığının resmedildiği çok katmanlı -ama hikâyesiz- metinleri ve büyülü diliyle, döneminin yazarları içinde en özgün ve önemli yazarlarından biri olduğunu değerlendirmesi yapıldı.

Toptaş, 1992 yılında *Sonsuzluğa Nokta* adlı eseriyle Kültür Bakanlığı Roman Ödülünde mansiyon ve *Ölü Zaman Gezginleri* adlı kitabıyla Çankaya Belediyesi - Damar Dergisi Öykü Birincilik Ödülünü, 1994 yılında *Gölgesizler* ile Yunus Nadi Roman Ödülünü kazandı. 1999'da *Bin Hüzünlü Haz* ile Cevdet Kudret Edebiyat Ödülünü, *Uykuların Doğusu* ile 2006 Orhan Kemal Roman Armağanını aldı.

"Hasan Ali Toptaş'ın yalnızca genç edebiyatımızın sınırları içinde değerlendirilmesi doğru değil. Ayrıksı bir yaratıcılığın sahibi Toptaş. İnsanın yaşadığı yerle kurduğu ilişki içinde aldığı durumu acıtıcı bir etkiyle veriyor. Gerçekten yaşanabilir olanı olağandışından beslenerek verirken, gerçek ötesinde kurduğu dünyayı da gerçeğe dönüştürüyor.. Elbette bütün bunlara olanak veren benzersiz bir dil içinde... Hasan Ali Toptaş'ı içinden çıkaran kuşağın yakın gelecekte sorgulanabi-

Hasan Ali Toptaş

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://ranlev.org

lır olmaktan çıkıp bütün bir edebiyatı sorgulamaya kalkışacağı, bunu hak edeceği öngörüsü de bu arada yapılabilir mi?" (Semih Gümüş)

"Dili kullanırken kendine son derece güvenen Hasan Ali Toptaş bu güveni Bin Hüzünlü Haz'da doruklaştırıyor. Romanımız boyunca bugünün gerçeklerinden dünün mistisizmine, dünden yarının çözümlenmemiş dokularına bir yolculuk yapabilmek için yazarın olduğu kadar okurun da kendine güvenmesi gerekiyor. Bu nedenle de sıradan, ucuz bir dille popülaritenin içine çekilen günümüz okuruna da pek pirim vermiyor. Toptaş'ın önemli kaygılarından biridir ticari bir dil yerine, çözümleyici, eleştirici, üretici bir edebi dili kullanması." (Aydın Şimşek)

"Asaletli cümlelerine kör bir kuyuyu ya da sonu görünmeyen bir uçu-

HASAN ALİ TOPTAŞ

BALKON

Bir kuşluk vakti, balkonda oturuyordum. Sen mavilere giymiştin, omuzlarından dökülen saçların usul usul uçuşuyordu. Yüzüme bakıyordun ikide bir, derime sinen geldiğimi yeri arıyordun belki; ellerimin nasıl el olduğunu, kirpiklerinin nereye doğru kıvrıldığını öğrenmek istiyordun.

Bense, büyümeferinden korkarak gözlerimi kapatmıştım. Büyürlerse onlarla birlikte ben de büyüyecektim sanki. Sonra da, dedelerimden kalan kelepçe ürpertisi bileklerimde ışıldamaya başlayacak, ruhuma karışan zincirlenmiş köpek ruhu zincir şakırtılarını işitmkçe vahşileşecek, çobansı yanımdan yanık kaval sesleri yükselecek, minemin erkek gölgesinde kuraklaşan gözleri gelip gözlerimden dışarı bakacak ve sesime yüreğimdeki bozkırın sessizliği karışacaktı.

O gün, Tanrı'nın kendine sorduğu en zor bilmeceydin sen ve ben, çözmek bana düşmüş gibi sevinçliydim. Çekirdek çıtırtılarıyla kırmızı iğde kabukları arasında kaybolmayacak kadar güzel ellerin vardı. parmakların her yana dağılan sorularda ve küçük değişiklerle süslenemeyecek kadar büyüktün.

Piknik tüpünün üstündeki çaydanlık fısıl fısıl kaynamaya başladığında, caddeden tank homurtularıyla trompet sesleri geliyordu. Hatırlarsın, davul gümbürtülerini işitmiştik daha sonra; göğüs kafesimizin altında bir yerler zangırdarken, Egeli zeybeklerin hayata meydan okuyan geniş figürlerini düşlemiştik. Ardından da, seslerle birlikte pul pul cadde görüntüleri uçuşmuştu üstümüze; kulaklarımıza doluşarak caddeyi gözkapaklarımızın içinden geçirmişlerdi. Pencerelerde, balkonlarda ve tenislarda olup bitenleri izleyen ve renkleri sık sık değişip dalgalanan insan salkımları vardı o sırada. Bando takımının arkasından, kuyruklarına kırmızı kurdele bağlanan, yeleleri bonculu atlar yürüyordu. İri gözleri ufuksuzdu hepsinin, üşengeçtiler ve tarih kitaplarından şahlanarak çocukluğumuzu alıp cepheden cepheye gezdiren o anlı şanlı atlara hiç benzemiyorlardı. Sırtlarında, madalyalarının ağırlığından mı, yoksa hatıralarının yorgunluğundan mı ikiye büküldükleri anlaşılamayan ak sakallı gaziler oturuyordu. Yinelene yinelene gevşeyen selamlarını biçimleri, barut kokusunu unutan kalpakları ve karıncalanmış mavzerleriyle birlikte bu gaziler öylesine cansız bir tören havası yaratmışlardı ki, neredeyse kafalardaki "kuvvayı milliye" imgesini silip süpüreceklerdi.

Gözlerimi açtığımda, sen dizlerimin dibinde karmakarışık bir bilmeceydin hâlâ ve hiç kuşkusuz, kendi güzelliğinin içinde yüzüyordun. Aşağıdaki trompet sesleri bir masal uzaklığının gerisine çekilmişti artık; tanklar öldürme, kurtulma, sevme ve ezilme duygularının üzerinden geçmiş, sonra vergi memuruyla polis korkusu yüzünden daralan matbaa kuşlarına doğru yürümüş, sonra da kurşun harflerin kanına karışarak kitap sayfalarına girmişlerdi. Gene de, geçtikleri caddenin vitrinlerinde temizlikçi çocukların silemeyeceği görüntü artıkları bırakmışlardı. O görüntü artıklarının gölgesinde dikilecekti artık gömlekler, kunduracıların alın o görüntülerin gölgesinde daha hızlı kırışacak, oynamaların benzi daha derin solacak ve berberlerin elleri zamanından önce titremeye başlayacaktı. Belki, o günden sonra söylenecek her şarkıda birkaç notanın tadını kaçıracaktı gökyüzüne asılıp kalan tank homurtuları. Paletlerin dönüşü, mimarların merdiven çizimlerine bulaşacaktı.

Çayımız demlenmiş ve sen bardakları doldurmaya başlamıştın. Uçuşan buharlar ellerini örtmüştü. O sırada, ötüşlerinin yarısını balkonumuza, yarısını tankların üstüne döken kuşlar geçiyordu çay tepsisinin ışıltılı gümüşünden. Çevredeki apartmanlara, caddelere, ellere ve omuzlara yağan, kamyonların kasalarını, kapaksız mataraları, trompetlerin ağzını ve tüfek namlularını dolduran gökyüzü, her şeyi kucaklamaktan masmavi kesilmişti.

Balkondaki birlikteliğimiz ayrılığı bekliyordu hiç kuşkusuz ve biz susuyorduk. Dalıp gitmeler, birbirimize doğru eriyip akarcasına gülümsemeler, kirpik düşürüp kaş kaldırmalar sözlerden daha anlamlıydı. Kuralsız bir tapınışı sürdürüyorduk belki; çağlar öncesiyle iletişimini koparmamış birkaç hücremizin ilkel sarhoşluğuna kapılmıştık. Mevleviler gibi dönüyorduk ya da; hem de öyle hızlı dönüyorduk ki, üçüncü bir göz baksa, durduğumuzu sanabilirdi. Kim bilir, istesek, zamanın dışına bile çıkabilirdik seninle; çünkü zaman tank paletlerine dolanmıştı o sırada, gazilerin göz çukurlarına birikmiş, balkonlardan sarkan kızların meme uçlarında pembeleşmiş, kaldırımlarda alkış tutanların karın gurultusuna dönüşmüştü. Belki de, atış menzilinin ötesinde düşler kurup ve arkadaşlarıyla değil de düşleriyle birlikte yürüyen trompetçi bir askerin kirpik kırpımıydı zaman. O bunu bilmiyordu ama, et ve kemikti kendi gözünde; bozkırlara dönecekti bir gün, kulaklarını ot çıtırtılarıyla köpek havlamalarını yaslayacak ve belki de trompetini özleyecekti. Özleyince de, onun yerine başka şeyleri sevecekti neden sevdiğini bilmeden. Horozların ötüşünü sözgelimi, atların kişneyişini, ya da rüzgârların uğultusunu...

Çaylarımızı içmiş miydik o gün, hatırlıyorum. Ben birkaç dakika, birkaç saat, birkaç gün ya da birkaç yıl sonra ayağa kalkmıştım. Gidiyordum. İçimde, bir bilmeceyi çözememiş olmanın sıkıntısı vardı. Balkondan salona, salondan antreye, kapıya ve merdivene yürüdüğümü hatırlayamıyorum şimdi. Yürümemişimdir belki, balkondan tek başıma, tıpkı bir kuş gibi uçup gitmişimdir. Göğüm mavisine dönüşe dönüşe gözden yitirken, sen bakmışsındır arkamdan. Kim bilir, yokluğumla düşsel bir boyut kazanan çay bardağımı alıp tepsiye koyarken, belki nereye gitmiş olabileceğimi de düşünmüşsündür.

Ama, yalnızca balkondan değil, motor gürültüleriyle sağır, para hırsıyla kör, teknolojisiyle dilsiz olan ve kurtuluş törenlerine tutsak edilen o şehirden de gittim ben. Trompetçi askeri hatırlıyor musun? İşte onun düşlerindeyim şimdi. Uçsuz bucaksız bozkırlarda. Kulaklarımda çınlayan tank homurtularını, dudaklarımı yoklayan trompet ürpertilerini, adımlarıma sinen postalların ağırlığını ve bakışlarımı bulandıran mektupsuzluğu buralarda zaman zaman herkese anlatıyorum ama, o kuşluk vaktinden ve senden hiç söz etmiyorum. Gene de, içtiğim çayları şeker diye kimi zaman bir çift balkon attığım oluyor. (...)

(*Ölü Zaman Gezginleri*, 2003)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

KENDİNİ YAZACAK OKURUNU ARAYAN ROMAN: *BİN HÜZÜNLÜ HAZ*

Gülay Talaslı

(...) kitap, ele alınıp bir solukta bitirilemeyecek, ayak üstü okunup bir çırpıda tüketilemeyecek bir roman. Çünkü, şimdiye dek hiç karşılaşmadığımız sıradışı bir kurgu. Hasan Ali Toptaş'ın alıştığımız ama gittikçe daha da yetkinleşen dil şenliği içinde imbikten süzülerek damıtılmış bir yoğunluk içinde sunuluyor.

Kapitalizmin, olabildiğince çok ve çabuk tüketen, sonsuz seçenekler arasından seçip tükettiği oranda kendini var kılabilen ve hiç doymayan maymun iştahlı insanlar ürettiği bu toplumda korkarım pek ilgi görmeyecek. Çünkü "Bin Hüzünlü Haz", özenli ve sağlam Türkçesi ve okuru şaşırtacak kurgusu ile ancak okuma eylemini ciddiye alan sabırlı okurların keşfedebileceği bir derinlik taşıyor.

Kılı kırk yaran bir titizlikle, ince elenip sık dokunarak yazıldığı, emek ve sabırla işlendiği daha ilk cümleden anlaşılan bu roman, çalakalem yazılıp savruk bir dille ortaya konan romanlardan değil. "Beni en çok suçtan arınmışlığım tedirgin ediyor." cümlesiyle başlayan roman, okuru bir hortum gibi yakalayıp kavrayarak, döngüsel bir zamanın, daha doğrusu bir bakış kadar süren bir anın içine çekiyor.

Hasan Ali Toptaş'ın en saygıdeğer yanlarından biri de dili kullanmada gösterdiği özen ve dikkattir. Uzun, çok uzun cümleler kurar; ama asla cümleyi karıştırmaz. Büyük bir maharetle devirir bir de cümleleri; hızını alamaz da üç nokta ile açık bırakır bir de uçlarını. Cümleyi okurun düşgücüne teslim eder. Acelesi ve telaşlı okurlar için çekici bir üslup olmasa da dilini çok başarılı bir biçimde kullanan Hasan Ali Toptaş'ın ustalığı yadsınamaz. (...)

Hasan Ali Toptaş gerçek bir dil şenliği sunuyor okurlarına. İkilemelerin yarattığı bir iç ritmle, zaman zaman bile isteye yinelediği sözcüklerle anlatısına bir ahenk katan yazar, özenle seçip bilinçle kullandığı sözcüklere yüklediği çok anlamlı çağrışımlarla da özgü ve şaşırtıcı imgeler yaratarak anlatımındaki şiirselliği katmanlaştırıyor. Hiçbirini yerinden oynatamayacağımız, kaldırıp atamayacağımız sağlamlıkta bir yapı kuruyor sözcüklerle. İletmeye çalıştığı anlamı aktarabileceği ve yerine bir başkasını getiremeyeceğiniz kadar doğru sözcükler seçiyor, seçeneksiz bırakıyor sizi. Süzülmüş bir sözcük ekonomisiyle yaratılan sonsuz bir anlam zenginliğiyle baş başa kalıyorsunuz. Dura dura, düşüne düşüne okuyacağımız H.A. Toptaş eserlerinden sonra Türkçe'nin mantığını ve yapısını içinize sindirmeniz olanaklı değil. Dil dağarcığınızın büyüyüp genişlememesi de. Bütün romanlar için önsöz niteliğindeki "Bin Hüzünlü Haz", gelecek yüzyılın anlatı alanındaki birçok yeniliğin başlangıç noktası sayılabilir. Sözcüklerin gücüne, bir kez daha şaşkınlıkla ve H.A. Toptaş'ın ustalığı karşısında şapka çıkartarak tanıklık etmek için de okunmalı "Bin Hüzünlü Haz", bu hazdan yoksun kalmamak için.

(*Cumhuriyet Kitap*, 27.5.1999)

rumu doldurucasına hayal yükleyen Toptaş acıyı, düş kırıklığını, şüpheyi, hüznü, düş içerisinde uyanışı içimize kazıyor öykülerinde. Daha düşlenecek çok şey olduğunu fısıldıyor ölü zamanın gezginleri." (Erkan Dilek)

"Hasan Ali Toptaş'ın Gölgesizler'i, insanoğlunun bir türlü anlamlandıramadığı, adlandıramadığı ve elbette ki anlayamadığı gerçeklik ya da hayatın biraz daha anlaşılır kılınmaya çalışılmasının romanı ve yarattığı gerçeklik tartışmasıyla Türk romanında bir ilk; bu tartışmayı, birçok bakımdan absürd sayılabilecek köy gibi bir mekânda ve köylü tipler aracılığıyla iletmeye çalışması ise sadece Hasan Ali Toptaş'a özgü niteliğiyle gerçek bir başarı..." (Bedirhan Toprak)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Bir Gülüşün Kimliği* (1987), *Yoklar Fısıltısı* (1990), *Ölü Zaman Gezginleri* (1991), *Absürd Öyküler* (Metin Kaçan, Aslı Erdoğan ile, 2003).

ROMAN: *Sonsuzluğa Nokta* (1993), *Gölgesizler* (1995), *Kayıp Hayaller Kitabı* (1996), *Bin Hüzünlü Haz* (1998), *Uykuların Doğusu* (2005).

ŞİİR: *Yalnızlıklar* (1993).

ÇOCUK ROMANI: *Ben Bir Gürgen Dalıyım* (2003).

HAKKINDA: Yıldız Ecevit / Cumhuriyet Kitap (sayı: 342, 5.9.1998), Ayten Soğancı / Trompet Çiçeği Isterim! (Virgül, sayı: 22, Eylül 1999), Aydın Şimşek / Gerçek Bir Yalnızlık (Virgül, sayı. 20, Haziran 1999), Semih Gümüş / Yazının Cehennemine Yolculuk (Adam Sanat, Nisan 1999), Şükrü Erbaş / Romana ve Hayata Dair Bir Şair: Hasan Ali Toptaş - Gülay Talaslı / Kendini Yazacak Okurunu Arayan Roman: Bin Hüzünlü Haz - Prof. Dr. Yıldız Ecevit / 1996'da Yapılmış Bir Söyleşiden Kesitler: Aykırı Bir Trompet (Cumhuriyet Kitap, 27.5.1999), Eray Karınca / Senfonik Romanlar (Cumhuriyet Kitap, 17.2.2000), Bedirhan Toprak / Işığın Yeni Hızı... ya da Şairin Kehaneti! (Virgül, sayı: 35, Kasım 2000), Fethi Naci / Eleştiride Kırk Yıl, İbrahim Oluklu / Gerçekçilik Işığında, (Kitap Rehberi, Aralık 2001), Ölü Zaman Gezginleri / Hasan Ali Toptaş. (Cumhuriyet Kitap, 27.12.2001), Erkan Dilek / Düşlerin Gezgini (Virgül, sayı: 49, Mart 2002), Minc Söğüt / Hasan Ali Toptaş: "Yazdıklarım Gövdeme Yakın Olsun İstiyorum" (söyleşi, Kitap-lık, Şubat 2003), Hasan Ali Toptaş Bir Saklı Adam (hakkında dosya, Yom Sanat, sayı: 12, Mayıs-Haziran 2003), Mesut Varlık / Söyleşi (Derkenar, Kasım 2005), Necmiye Alpay / Radikal Kitap (2.12.2005).

TOPTAŞ, Mahmut

İlâhiyatçı. 1947, Göçer köyü / Kararnan doğumlu. Karaman ve İstanbul'da özel hocalardan Arapça dersleri aldı. İmam Hatip Lisesini dışarıdan sınava girerek bitirdi. 1979 yılında Konya Yüksek İslâm Enstitüsünden, 1983 yılında Haseki Diyanet Eğitim Merkezinden mezun oldu. 1970 yılında imam-hatiplik görevine başladı. 1973 yılında işçi olarak Fransa'ya gitti. 1975 yılında yurda dönerek bir yandan yükseköğrenimini sürdürdü, diğer yandan Ereğli'de (Konya) muracılık yaptı. İslâm Enstitüsünü bitirdikten sonra Mersin'in Mut ilçesine, Haseki kursundan sonra Balıkesir'in Edremit ilçesine vaiz olarak atandı. 1985 yılında memurluktan ayrılarak İstanbul'a yerleşti ve Cantaş Yayınevini kurdu. 1987 yılında ibadete kapalı olan Ayasofya Camiine vaiz olarak tayin edildi, daha sonra İstanbul merkez vaizliğine nakledildi.

İlk yazısı *"Hz. Ömer'de Tecelli Eden*

Mahmut Toptaş

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

İslâm Adaleti", 1970 yılında Karaman'da yayımlanan *Uyanış* gazetesinde çıktı. Diğer yazıları *Uyanış*'ın (1970) yanı sıra *Teklif* (1988-90), *Mektep, Mektup, Vahdet* (1989), *Yeryüzü* (1991), *Mizan* (1986), *Altınoluk* (1989), *Panel* (1990), *Yörünge, Milli Gazete, Vakit* (Akit), *Cuma, Selam, İmza* gazete ve dergilerinde yer aldı.

ESERLERİ:

Kur'ân'ı Anlama Yolu (1987), *Sünnet Savunması* (1987), *İman* (1988), *İslâm* (1988), *İhsan* (1988), *Namaz Sureleri ve Tefsiri* (1988), *Arapça Konuşma Kılavuzu* (1988), *Arapça-Türkçe, Türkçe-Arapça Lugat* (1989), *İnsan Enerjisi ve İsrafi* (1989), *Mevlâna'da Cihad* (1989), *İslâm Hukukunun Önemi, Özellikleri ve Evrenselliği* (1991), *Küfür Cephesinde Yeni Bir Şey Yok* (1991), *Köleliğin Alfabesi Hürriyetin Elifbası* (1991; Arapçası, 1992), *Nefretin Anatomisi* (1992), *Hz. Havva'nın Kızları* (1992), *Şifa Tefsiri* (4 cildi 1993 yılında çıktı), *Zenginlere ve Zengin Olmak İsteyenlere* (1993), *İbn-i Haldun'a Yön Veren Kur'an Ayetleri* (2002), *Nüzul Sırasına Göre Kur'an Mesajı 1-II* (2002).

TOPUZ, Ali Mustafa

Şair. 1959, Trabzon doğumlu. Şiir ve yazılarında Ali Mustafa adını kullandı. 1983'te Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Çorum'da beş yıl edebiyat öğretmenliği yaptı. Eğitimciliğini İstanbul'da sürdürdü. İlk şiirleri Trabzon'da yayımlanan *İleri* gazetesinde çıktı (1981). *Kıyı, Türk Dili, Dönemeç, Ekin, Akdeniz, Temmuz, Karşı Edebiyat* ve *Varlık* dergilerinde de şiirleri yayımlandı. Trabzon'daki yerel gazetelerde çağdaş şairler üzerine incelemc ve araştırma yazıları yazdı. 1989 yılında Akademi Kitabevi Şiir Mansiyonunu kazandığı *Çağdaş Yangınlar* adlı şiir dosyasını 1992'de Ali Mustafa imzasıyla kitaplaştırdı.

"*Ali Mustafa'nın tüm şiirlerinde 'hepimizin dilinde yağmalanmış, kalbinde terkedilmiş, elinde derisi yüzülmüş bir gül' hüznü var.*" (Vedat Günyol)

HAKKINDA: Kıyı (sayı: 12, Temmuz 1982 - sayı: 19, Nisan 1983 - sayı: 6-7, Eylûl-Ekim 1986), Dönemeç (sayı: 61, Ağustos 1982), Türk Dili (Ekim 1982), Varlık (sayı: 962, Kasım 1987), İbrahim Dizman / Söyleşi (Kıyı, Nisan 1990), Murat Yüksel / Geçmişten Günümüze Trabzon Şairleri 3-Cumhuriyet Dönemi (1993), Zonguldaklı Yazarlar Zonguldak'ı Yazanlar (1998).

TOPUZ, Fatma

Bkz. FATMA ALİYE

TOPUZ, Hıfzı

Yazar, gazeteci. 25 Ocak 1923, İstanbul doğumlu. Tam adı Mustafa Hıfzı Topuz'dur. Topuzoğlu imzasını da kullandı. Galatasaray Lisesi (1942), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Strasbourg Üniversitesinde devletler hukuku ve gazetecilik alanlarında yüksek lisansını (1957-59), aynı kentin Hukuk Fakültesinde "*Türk Basınında Haberleşme*" konulu tezini tamamlayarak doktorasını (1960) verdi. 1947-58 yılları arasında *Akşam* gazetesinde önce istihbarat şefi, sonra dış politika yazarı, daha sonra yazı işleri müdürü olarak çalıştı. 1974-75 yıllarında TRT'de radyolardan sorumlu genel müdür yardımcılığı görevinde bulundu. Paris'te UNESCO genel merkezinde Özgür Haber Dolaşımı şefi olarak çalıştı (1959-83). Uluslararası gazetecilik meslek örgütleri arasında işbirliği, basın ahlâkı, gazetecilik eğitimi ve gazetecilerin korunması projelerini yönetti. Afrika ülkelerinde, Hindistan'da, Filipinler'de gazetecilik eğitimi seminerleri düzenledi. Kara Afrika'da kırsal basın projesini oluşturdu. İstanbul Gazeteciler Sendikası (kurucu, bir süre başkan) İletişim Araştırmaları Derneği İLAD (kurucu, bir süre başkan) üyesidir.

Vatan, Öncü, Millet, Cumhuriyet, Milliyet Sanat gazete ve dergilerinde yazı ve röportajları yayımlandı. ANKA Ajansında danışmanlık görevi yanı sıra, İstanbul Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu ile Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde öğretim üyesi olarak çalıştı.

"*Taif'te Ölüm, gerçekten çok keyifle okunan ve aynı derecede öğretici olan bir roman.* (Toktamış Ateş, *Taif'te Ölüm* üzerine)

"*Hıfzı Topuz çocukluk günlerinden başlayarak kişisel yaşantısını, bu yaşantının etrafında göze çarpan isim ve olayları kayıt altına almış. Belleğinde kalanlara, mektuplar başta olmak üzere belgeleri de ekleyince ortaya otobiyografi ötesinde değerlendirilmesi gereken seçkin bir anı kitabı çıkmış. Kitap salt kişisel bir anı birikimi olmanın ötesinde, Stalin'in ölümü, 68'li yıllar ve benzeri olaylara ışık tutması yönüyle önem taşıyor.* (...) *Topuz'un kitabı kişisel anılardan daha çok bilinmeyen bir coğrafyayı öne çıkarıp okuyucuyu aydınlatmakta, yine sanat ve edebiyat dünyasında birçok yönü az*

ALİ MUSTAFA TOPUZ

DÜŞ ÇİZİMİ

Kuşkulardan süzülmüş saatlerde
Kapı vuruşlarının ürkekliğinde
Dönüp gelir yaşadıklarımız

İçi terkedilmiş odalar
Ayrılığa işlenmiş günler
Tanıdık hüzün duvarları
Bize kalan sağnağı ömrümüzün

Her şey çizilebilir bu geceye
Yaşadıklarımızın tekrarı
Alınıp götürülüşün senin

Aynı acılarda döne döne
Yağmalanmış bir sevdaydık
Çizdiğimiz düşler hep kanadı

Hıfzı Topuz

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

HIFZI TOPUZ

GENÇLİK YILLARI

Fikriye büyümüş, serpilmiş, güzel bir kız olmuştu. 16 yaşında, kumral dalgalı saçlı, yeşil gözlü, ince uzun boylu, zarif bir Rumeli güzeliydi. Akbıyık'ta, Kazasker Molla'nın konağında oturuyorlardı. Akbıyık Mahallesi, o yıllarda seçkin insanların yaşadığı, Ahırkapı Feneri'nden Sultanahmet Camisi'ne kadar uzanan, Islık Paşa Camisi'ni de içine alan ahşap konaklardan oluşan temiz ve düzenli bir mahalleydi.

Fikriye'nin ailesi o konağa, daha Fikriye dünyaya gelmeden Önce, 1894'te Selanik'ten taşınmıştı. Ama onlar aslında Selânikli değildi. Aile, oraya, Teselya'nın Yenişehir (Larissa) kasabasından gelip yerleşmişti. Yenişehir'de babadan kalma büyük çiftlikleri vardı. Halleri vakitleri yerindeydi. Ama Yunanistan bağımsız olduktan sonra orada barınamadılar. Teselya Savaşı'ndan sonra Yunanlılar o topraklara el koydu. Çeteciler Türk ailelerine musallat oldu, babadan kalma topraklarda rahat huzur kalmadı. Çoğu Selânik'e göç etmekten başka çare bulamadı.

Fikriye'nin babası Memduh Hayrettin Bey ile amcası Ragıp Bey de mallarını mülklerini satarak göçmen kafilelerine katıldılar. Altınlarını, paralarını ve kadınların takılarını at arabalarının gizli köşelerine yerleştirdiler. Yenişehir'deki çiftlikten 16 öküz arabası, 2 at arabası, binek atları, koyun ve davar sürüleriyle yola çıktılar. Selanik'te yakınlarını bulacak ve o çevrede arazi alarak tarım ve hayvancılığı sürdüreceklerdi.

Ama o dönemde kolay mı Larisa'dan Selânik'e gidebilmek? Koyunları, sığırları, atları ve arabalarıyla Olympos Dağı'nın eteklerinden ve ormanlardan geçmek gerekiyordu. Yolda öküz arabalarının tekerleri kırıldı, sürüler dağıldı. Çoluk çocuk yollarda perişan oldular. Dere boylarında mola verirlerken Yunan çeteleri kuşattı kafileyi. Asker de çetecilerden yana. Neleri var, neleri yok, hepsini ellerinden aldılar. Atlar ve arabalar da gitti, içlerindeki altınlar da, takılar da. Çeteciler, bakır kap kacağa, yorganlarına bile el koydular. Ama canlarına dokunmadılar, kadınlara ve kızlara da saldırmadılar. Yollarına devam etsinler diye, sadece İki öküz arabası bıraktıktan sonra, yok olup gittiler.

Memduh Bey ile Ragıp Bey, işte bu perişan durumda ertesi gün Selânik'e vardılar. Kadınlar ve çocuklar ağlaşırken, Memduh Bey onlara şöyle dedi:

"Ahmak odur ki dünya malı için gam yiye, kim bilir kim kazana kim yiye."

Ellerinde kalan iki sıska öküzle arabaları satarak çoluk çocuk Selanik'te bir ev kiralayıp oraya yerleştiler.

Kimler vardı o kafilede? Memduh Bey, eşi Vasfiye Hanım, oğulları Ali Enver ve kızları Melâhat; Ragıp Bey, eşi ve çocukları. Beraberlerinde de uşaklar, arabacılar ve hizmetçi kadınlar.

Hiçbir yerden gelir yoktu. Memduh Bey Hicaz'da defterdar olan bir kardeşine hemen bir telgraf çekerek biraz para istemek zorunda kaldı. Ondan acil yardım gelene kadar da üstlerinde başlarında palto, yeldirme, ne var ne yok satarak karınlarını doyurdular. Bir yandan da iki kardeş kendilerine uygun bir iş aradılar. Memduh Bey bir gaz bayiliği buldu, Ragıp Bey de Reji idaresinde, yani Tekel'de kolculuk, yani bir tür koruculuk.

Ne var ki Memduh Bey sıkıldı bu gaz bayiliğinden, aklı fikri İstanbul'a gidip yerleşmekti. Eşini ve çocuklarını alıp Selanik'ten göç ederek, Akbıyık Mahallesindeki konağa yerleştiler.

Ragıp Bey ise Reji'deki işinden hoşnuttu. Büyük oğlu büyümüş ve asker olmuştu, eşi de bir süre sonra ölünce Ragıp Bey hep orada kaldı.

Fikriye bu olayları annesi Vasfiye Hanım'dan o kadar çok dinlemişti ki zaman zaman bunlara tanık olduğunu bile sanıyor, sonra birden kendine gelerek, 'Ben nereden bileceğim bunları, diyordu. 'Selânik'i hiç görmedim ki...'

Fikriye'nin annesinden çok sık dinlediği aileyle ilgili bir olay da, amcası Ragıp Bey'in ikinci evliliğiydi. Ragıp Bey eşini yitirdikten sonra, Zübeyde Hanım'la evlenmişti. Peki, kimdi bu Zübeyde Hanım?

Zübeyde Hanım, 1857 yılında Langaza'da doğmuştu. Ailesi, soy olarak Anadolu'dan Rumeli'ye göçmiş Yörüklerdendi. Babasının orada büyük bir çiftliği vardı. Zübeyde çok güzel bir kızdı, çiftlikte büyüdü. Bütün gençler onunla evlenebilmek için çiftliğin kapısını aşındırıyordu ama o kimseleri beğenmiyordu.

Bir gün evde yorgan kaplarken Zübeyde'nin dizine iğne batı ve dizinin içinde kırıldı. Ana-baba, bütün herkes telaşa kapıldı. Langaza'da iğneyi çıkartabilecek cerrah bulamadılar. Tek çare kızı Selanik'te bir hastaneye götürmekti. Bunun üzerine Zübeyde' nin babası kızını bir arabaya bindirerek Selânik'e götürdü. Cerrah bu işin ufak bir operasyonu gerektirdiğini söyledi. Kızı ameliyathaneye alarak iğneyi çıkardılar. Ama iğne derinlere saplanmış olduğu için Zübeyde'nin birkaç kez pansumana gelmesi gerekiyordu. Yakınlarından birinin evine yerleştiler ve on gün kadar orada kaldılar.

Yara kısa zamanda iyileşti ama Zübeyde Selânik'i çok sevmişti, çiftliğe dönmek istemiyordu.

İşte tam o günlerde Ali Rıza Efendi çıktı karşısına. Ali Rıza Efendi, Manastır'ın Kocaali Bucağı'ndandı. Ataları oraya, Fatih Sultan Mehmet'in zamanında Konya ve Aydın taraflarından, sınırları korumak için gönderilen Yörük Türklerindendi. Bütün o Yörükler iri yapılı insanlardı. Onlara o zamanlar, sınır gazileri deniyordu.

Ali Rıza Efendi, böyle bir soydan geliyordu, ince ve zarif bir adamdı. Önceleri Asakiri Milliye Taburu'na gönüllü olarak katıldı. Çetecilere ve komitacılara karşı savaştı, teğmenliğe yükseldi. Uzun bir süre de Selanik Evkaf Dairesi'nde kâtip olarak çalıştı.

Rıza Efendi o sıralarda bir rüya gördü ve rüyasında gördüğü kıza aşık oldu. Kararını da verdi, rüyada gördüğü kıza benzer bir kız görürse ne yapıp yapıp onunla evlenecekti.

Rıza Efendi bir türlü bu rüyanın etkisinden kurtulamıyor ve her yerde o peri kızını arıyordu. Ama gördüğü kızlardan hiçbiri rüyasındakine benzemiyordu.

İşte tam o günlerde, Rıza Efendi hastanenin önünden geçerken Zübeyde Hanım'a rastladı. Ne zamandır aradığı kız buydu. Onu uzaktan bir süre izledi, hangi eve girdiğini gördü. Konu komşuya sorup kızın kim olduğunu araştırdı. Kararı kesindi, ertesi gün gidip kızı ailesinden isteyecekti, istedi de.

Ama Zübeyde'nin annesi Rıza Efendi'yi görünce,

"Yok," dedi, "olmaz, benim bir memurla evlenecek kızım yok. Ben Zübeyde'yi sokaklu bulmadım."

Rıza Efendi yılmadı, araya dostlarını koydu, yeniden haber gönderdi. Zübeyde'nin annesi, "Olmaz da olmaz, kızımı vermem de vermem," diyordu. Ama bakı ki olacak gibi değil.

"Ben kızıma sırmalı kaftan isterim, sırmalı fotin isterim, sırmalı yorgan isterim," diye tuttırdu.

Rıza Efendi'de nerede onları alacak para? Adamcağızın maaşı topu topu üç altın liraydı. Yaşı da ilerlemiş sayılıyordu, çünkü Zübeyde 14 yaşındaydı, Rıza Efendi 32 Ama Rıza Efendi aklına koymuştu bir kez, illâki rüyasında

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

gördüğü bu kızı alacaktı. Baktı ki kaynana, vermem de vermem, diyor, bu kez de, Zübeyde'nin üvey kardesini bulup ona yalvardı.

"Ne olursun," dedi, "bana yardım et, bu kızı alamazsam ölürüm."

Araya üvey kardeş girip de,

"Artık sen de uzun etme ver şu kızı gitsin, deyince, Zübeyde nin annesi razı oldu, evlendiler.

Zübeyde Hanım çok mutluydu. 1871'de ilk kızını doğurdu, adını Fatma koydular. Arkasından iki oğlu oldu: Ahmet ve Ömer. Bu çocuklarım üçü de küçük yaşlarda öldüler.

Rıza Efendi'nin, ailesini memur aylığıyla geçindirmesi kolay değildi. O zamanlar tepeleri hep karla örtülü Olympos Dağı'nın eteğinde, Papazköprüsü denilen yerde Gümrük koruma memurluğu yapıyordu. Baktı ki olacak gibi değil, görevinden ayrıldı. Dostları ona, kereste ticaretinde çok iş olduğunu söylediler, o da onlara uydu ve kereste işine girişti. Ne var ki, oralarda Yunan çeteleri vardı, eşkıya ikide bir depoları basıp kereste leri kaçırıyordu. Rıza Efendi bu işin yürümeyeceğini anlayınca, Selânik'e taşınmaya karar verdi. Ahmet Subaşı Mahallesi'nde boş bir arsaya üç katlı bir ev yaptırdı.

Zübeyde Hanım ve Rıza Efendi'nin evliliklerinin on birinci yılında, Mustafa bu evin ikinci katında, sol yandaki odada dünyaya geldi. Rıza Efendi, o dönemde Çayağzı denilen bir yerde de çalışıyor ve bazı geceler eve gelemiyordu. Ev işlerine bakmak için bir zenci kadın tutuldu. Aile gül gibi geçinip gidiyordu. Mustafa'dan sonra Makbule, ondan sonra da Naciye, yine bu evde doğdu.

Zübeyde Hanım Mustafa'yı mahalle mektebinde okutmak istiyordu, babası ise o zamanlarda çağdaş sayılan bir ilkokulda. Ama Rıza Efendi eşini ikna edemeyince Mustafa, 5 yaşında mahalle mektebine verildi. Bu okullar din eğitimine dayanıyor ve çocukları arada Kuran ve ilahiler öğretiliyordu.

Annesi, okula başlayacağı sabah Mustafa'ya bir beyaz entari giydirmiş, başına sarma işlemeli bir sarık geçirmiş, boynuna cüz denen bir çanta asmış, eline de yaldızlı bir dal vermişti. Okulun hocası bütün çocuklarla birlikte evin kapısına geldi. Mustafa önce annesinin, sonra da Hoca Efendi'nin elini öperek kafileye katıldı. Önde Hoca Efendi, arkada okula başlayan çocuklar, hep birlikte sokakları dolaştılar, hep bir ağızdan ilmihal emirler, ilahiler söylediler, sonra okula geldiler. Hoca Efendi, Mustafa'yı elinden tutarak dersaneye götürdü. Üzerinde bir elifba bulunan rahlenin arkasına oturdu ve, "Ehf, be, pe, te, se," diye ilk dersini vermeye başladı.

Mustafa bu mahalle mektebinden pek hoşlanmamış, ancak babası Rıza Efendi Zübeyde Hanım'ı kırmamak için çocuğun bu okula gitmesine göz yummuştu. Sonunda Rıza Efendi daha fazla dayanamayarak Mustafa'yı mahalle mektebinden aldı ve Şemsi Efendi okuluna götürdü. Mustafa ilahilerle mektebe başladığı için Zübeyde Hanım'ın gönlü olmuştu ve oğlunun Şemsi Efendi okuluna gitmesine karşı koyamadı.

(*Gazi ve Fikriye*, 2001)

bilinen insanları ayrıntılı olarak tanıtmaktadır. Kitap akıcı bir anlatım ve dil özelliği taşıdığından hızla ve keyifle okunuyor..." (Abdullah Tekin, *Elveda Afrika Hoşçakal Paris* üzerine)

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Türk Basınında Dış Haberler ve Uluslararası İletişim* (1960), *Information Internationale dans la Presse Turque* (Strasbourg, 1961), *Kongo Kurtuluş Savaşı* (1965), *Kara Afrika* (1970), *Türk Basın Tarihi* (1973), *Afrika'dan Geliyorum* (1975), *Uluslararası İletişim* (1985), *Basında Karikatür ve Toplum* (1985), *Lumumba* (1987), *Status, Rights and Responsibilities of Journalists* (Prag, 1989), *Basında Tekelleşmeler* (1989), *Yarının Radyo-TV Düzeni* (1990), *Siyasal Reklamcılık* (1991), *Seçim Savaşları, Cumhuriyetin Beş Dönemeci, Karikatür ve Toplum* (1995, Caricature et Société adıyla, 1974), *Dünya Karikatür Tarihi* (1997), *Dünyada ve Türkiye'de Kültür Politikaları* (1998).

ANI: *Parisli Yıllar* (1994), *Eski Dostlar* (2000), *Elveda Afrika, Hoşçakal Paris* (2005).

BÖYLEŞİ: *Konuklar Geçiyor* (1974).

SÖZLÜK: *Türkçe-Fransızca, Fransızca Türkçe ve İngilizce Karşılıklı Basın Sözlüğü* (1966).

ROMAN: *Meyyale* (1998), *Taif'te Ölüm* (1999), *Paris'te Son Osmanlılar* (1999), *Mediha Sultan ve Damat Ferit* (1999), *Hatice Sultan* (2000), *Gazi ve Fikriye* (2001), *Çamlıca'nın Üç Gülü* (2002), *Devrim Yılları* (2004).

DERLEME: *Hoşgörü* (1995).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 26.11.1998), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Toktamış Ateş / Hıfzı Topuz'dan Keyifle Okunan Bir Roman (Cumhuriyet Kitap, 6.1.2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Hıfzı Topuz'la Dostlar Arasında Bir Gezi: Eski Dostlar (Cumhuriyet Kitap, 11.1.2001), Hasan Akarsu / Atatürk ve Yakın Tarihimizin Romanı: "Gazi ve Fikriye" (Cumhuriyet Kitap, 7. 12.2002), Abdullah Tekin / Hıfzı Topuz'dan Bir Anılar Demeti: Elveda Afrika Hoşça Kal Paris (Cumhuriyet Kitap, 10.3.2005).

TOPUZLU, Cemil (Paşa)

Hekim, yazar, bürokrat (D. 1866, İstanbul – Ö. 1958). Topuzlu oğullarından Yusuf Ziya Paşa'nın oğludur. 1886'da doktor yüzbaşı rütbesiyle Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye (Askeri Tıp Fakültesi)'den mezun oldu. Fransa'da cerrah Peann'ın asistanlığını yapıp yurda döndükten sonra çalışmaya başladığı Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye'de cerrahi servisini kısa sürede Avrupa standartlarına yükseltti. Şeyhülislâm Cemaleddin Efendi'nin kızı Aliye Hanım ile evlendi. Geliştirdiği yeni teknikler ve yaptığı başarılı ameliyatlar sonucu kısa zamanda müderrisliğe (profesör) ve paşalığa, hemen arkasından da müşirliğe (mareşal) terfi etti.

Dünyada ilk defa iki hastada ameliyat esnasında kesilen atar damarları başarı ile dikerek uluslararası bir üne ulaştı. 1909 yılında kurucu dekan olarak ülkemizin ilk sivil tıp fakültesi olan İstanbul Tıp Fakültesini kurdu. Bunu Dişçilik ve Eczacılık okulları izledi. 1912 ve 1919'da iki kez toplam üç yıl İstanbul Şehreminliği (belediye başkanlığı) yaptı. Bu sürede İstanbul'a

Cemil (Paşa) Topuzlu

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

yeni yollar, bulvarlar, Gülhane Parkı dahil bir çok park, şehir tiyatroları, merkez hali ve mezbahayı kazandırdı. *80 Yıllık Hatıralarım* (1951) adlı kitabındaki anıları ve gözlemleri II. Abdülhamid ve II. Meşrutiyet dönemi ile ilgili kaynak niteliğindedir.

HAKKINDA: Cemil Topuzlu / 80 Yıllık Hatıralarım (1951).

TORAMAN, Hıdır

Şair. 1964, Harput / Elazığ doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Elazığ'da tamamladı. Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Özel bir öğretim kurumunda öğretmenlik yaptı. Yazı ve şiirleri 1982'den itibaren *Aylık Dergi*, *Kayıtlar*, *Albatros* ve *Dergâh* vd. dergilerde yer aldı. *Yeryüzü Mühürlenince* (1997) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Hasan Ali Kasır / Hüzün Şiirleri (1998), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c.3, 2002).

TOROS, Halime

Öykü yazarı. 17 Temmuz 1960, Namrun / Mersin doğumlu. Elif H. Toros imzasını da kullandı. Mersin Atatürk Lisesi ve Hacettepe Üniversitesi Sağlık İdaresi Yüksek Okulu mezunu. Yüksek lisans çalışmasını Gazi Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümünde tamamladı. TRT'de yayınlanan "Yüksek Binalar", "Ateşin Çocukları, Suyun İnsanları", "Ashâb-ı Kehf: Mağara Dostları", "Bir Mekan, Binbir Taş: Mardin", "Bir Mekan, Binbir Aşk: Akdamar Adası" ve "Asya'nın Kandilleri" gibi belgesel programlarda metin yazarlığı yaptı. Çalışmalarını Ankara'da sürdürüyor.

İlk öyküsü *"Ruhi Abi"*, 1983'te *Doğuş Edebiyat* dergisinde, sonraki yıllarda öykü ve yazıları, *Zaman*, *Belde* ve *Vakit* gazeteleri ile *Dolunay*, *İkindi Yazıları*, *Ütopya*, *Dergâh*, *Yeni Dergi*, *Birey* ve *Kardelen* dergilerinde yayımlandı. İlk kitabı *Tanımsız* ile 1990 yılında Türkiye Yazarlar Birliği Hikâye Ödülünü aldı.

"Halkaların Ezgisi, aidiyet sorunu olan -daha doğrusu başkalarının dışardan tazyikle oluşturduğu bir sorundur bu daha çok- masum, sıradan duruşlu, ama bir yandan da karmaşık, asi, başkaldıran bir kadının romanı. (...) Kitaptaki üç kadının sırayla sahneye geldiği kurgu kimi okurlara çekici gelmese de, dilin güzelliği her şeyin üzerini örtüyor ve siz eşsiz bir deneyimle, akıp giden bir dille hüzün dolu bir okumaya dalıyorsunuz... Kitaptaki kimi çözümlemelere katılmasanız da yaşadığınız, belki unutup belki de bilinçaltınızın en kuytu derinliklerine ittiğiniz her şeyi yazarın geriye sarıp size dokundura dokundura geri vermesi...az bir şey mi?" (Yıldız Ramazanoğlu)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Tanımsız* (1990), *Sahurla Gelen Erkekler* (1994).

ROMAN: *Halkaların Ezgisi* (1997).

EDİSYON: *Osmanlıdan Cumhuriyete Kadının Tarihi Dönüşümü* ("Hayat, Hikayeler ve Suskunluğa Dair")

HAKKINDA: Mustafa Kutlu / Tanımsız (Dergâh, Eylül 1990), Alaattin Karaca /Tanımsız (Ayane Kültür Edebiyat, Ekim 1990), Sadık Yalsızuçanlar / Sahurla Gelen Erkekler (Yeni Dergi, Haziran-Temmuz 1994), Mustafa Kutlu / Halkaların Ezgisi (Yeni Şafak, 10.2.1998), Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (2. bas.1999), Yıldız Ramazanoğlu / Halkaların Ezgisi (Virgül, sayı: 18, Nisan 1999).

Halime Toros

HALİME TOROS

İÇİME GÖNÜL DÜŞTÜ

Tutunabileceği bir yer arıyordu. Alnını koyacağı, kollarını kavuşturacağı, avuçlarını açacağı, göğsünü genişleteceği, diz üstü çökeceği bir yer...Hacı Bayram Veli Camii olabilir. Oraya gidebilir. Çoktandır yapmayı unuttuğu el kol devinimlerini, dudak kıpırtılarını, namaz vakitlerini, rükûyu, kıyamı, secdeyi, duayı ve yakarışı hatırlamaya çalışıyor. Çoktandır yapmadığı... Şimdi mutlaka yapması gerektiği... Hızlı adımlarla Hacı Bayram'a yürüyor. Bu arada kendisini bu eylemden neyin alıkoyduğunu düşünüyor. Bulamıyor. Şimdi onu bundan alıkoymayan şeyin ne olduğunu çıkaramadığı gibi. O esnada karşısından gelen, sıradan bir kadına benzeyen, sokak onun olsun diye hafiften kenara kaçtığı, kadının ona doğru yaklaştığı, kahramanımızın manşetli gömleğini hafiften çekiştirerek saatini gün yüzüne çıkarmaya çalıştığı bir seyirde KADIN, "Neredeydin?" diye kırk yıllık dostmuşçasına soruyor.

-Neredeydin?

-Beni birine benzettiniz galiba...

-Yoo, hayır... Seni bekliyordum. Ben burada, hem de saatlerdir seni bekliyordum. Bu yolda...Bu caminin yolunda...

-Ben kimim ki beni bekliyordun? Sen kimsin ki? Ben kimim ki?

-SEN BENİM SUYA ANLATTIĞIM RÜYAMSIN. Dünyaya, insana, meraka, hasete, fesata bulaştırmadığımsın. Gördüm seni... Yıkık çehrenle, perişan görünümünle geliyordun. Betonlara çarpa çarpa,zamanlarda bölüne bölüne...Yaralarını kanıyordu. O kadar üzdün ki beni...O kadar...

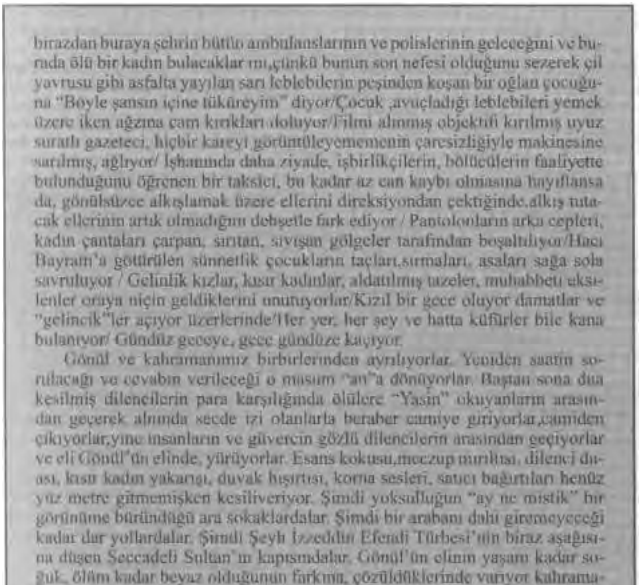
-Nereye gideceğimi bilmez bir hâlde yürüyordum. Nereye gideceğimi bilmiyordum. Benim bilmediğimi sen... Sen nereden bilecektin ki?

-Rüyamda gördüm dedim ya, rüyamda, nereye başını dayayıp da ağlayacağını. Kavgalarını, öfkelerini,gece yürüyüşlerini, yürek daralmalarını, küskünlüklerini...

Vaktin üstünü örterken kahramanımız, niye dizlerinin dermanının kesilmediğini, niçin şaşırmadığını bu karşılaşmadan, nasıl olup da böyle konuşuyor olduğunu düşünürken,işte rüyanın ona kapılarını açtığını,öyle ansızın karşısına çıkıverdiğini,henüz adını söylememişken daha, onun Gönül olduğunu, bunun bir rüya olduğunu, yani ne zaman uyuduğunu?O tuhaf duruşları, o şaşkın görünüşleri Gönül alıp, bağrına basıyor. Gönül onu rüyanın büyülü tozuna batırıyor. Bu sarılma anını fırsat bilen dünya, rüyaya sökün ediyor.

Dolmuşlar çalım atarak etek uçlarına sürünüyorlar/Arsız kadınlar şişkin poşetleriyle,tuhaf erkekler pişkin gülüşleriyle çarpıp geçiyorlar/Koşuşturan İş güç sahibi insanlar ayaklarına dolanan bu iki kadına kınayıcı bakışlar fırlatıp "lâ havle" çekiyorlar/Upuzun gri sakallı, yaşlıca bir adam, Ahlat İşi bastonuyla Gönül'ü ve kahramanımızı dürtükülüyor/Emniyet kemerini ve yolcularını arkasına almış bir minibüs şoförü onlara bakarken bahk etinde bir kadına çarpıyor/Yoldan geçen uyuz suratlı bir gazeteci kadının göğüslerinin, açılmış bacaklarının üzerinde üst üste flaşlar patlatıyor/Birmanus elli gazeteciyi evire çevire dövüyor/Kadınsa bu esnada son nefesini veriyor/Kadın, son nefesini veriyor köşedeki işlemi büyük bir gürültüyle inhilâk ederken/Patlamanın şiddetiyle esnaf malları sokağa saçıldığında,son nefesini veriyor olan kadın →

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

birazdan buraya şehrin bütün ambulanslarının ve polislerinin geleceğini ve burada ölü bir kadın bulacaklar mı,çünkü bunun son nefesi olduğunu sezerek çil yavrusu gibi asfalta yayılan sarı leblebilerin peşinden koşan bir oğlan çocuğuna "Böyle şansın içine tükürüyüm" diyor/Çocuk ,avuçladığı leblebileri yemek üzere iken ağzına cam kırıkları doluyor/Filmi alınmış objektifi kırılmış uyuz suratlı gazeteci, hiçbir kareyi görüntüleyememenin çaresizliğiyle makinesine sarılmış, ağlıyor/ İşhanında daha ziyade, işbirlikçilerin, bölücülerin faaliyette bulunduğunu öğrenen bir taksici, bu kadar az can kaybı olmasına hayıflansa da, gönülsüzce alkışlamak üzere ellerini direksiyondan çektiğinde,alkış tutacak ellerinin artık olmadığını dehşetle fark ediyor / Pantolonların arka cepleri, kadın çantaları çarpan, sırtan, sivişen gölgeler tarafından boşaltılıyor/Hacı Bayram'a götürülen sünnetlik çocukların taçları,sırmaları, asaları sağa sola savruluyor / Gelinlik kızlar, kısır kadınlar, aldatılmış tüzeler, muhabbeti eksikler ortaya niçin geldiklerini unutuyorlar/Kızıl bir gece oluyor damatlar ve "gelincik"ler açıyor üzerlerinde/Her yer, her şey ve hatta küfürler bile kana bulanıyor/ Gündüz geceye, gece gündüze kayıyor.

Gönül ve kahramanımız birbirlerinden ayrılıyorlar. Yeniden saatin sorulacağı ve cevabın verileceği o musum "an"a dönüyorlar. Baştan sona dua kesilmiş dilencilerin para karşılığında ölülere "Yasin" okuyanların arasından geçerek alnında secde izi olanlarla beraber camiye giriyorlar,camiden çıkıyorlar,yine insanların ve güvercin gözlü dilencilerin arasından geçiyorlar ve eli Gönül'ün elinde, yürüyorlar. Esans kokusu,mezcup muriltısı, dilenci duası, kısır kadın yakarışı, duvak hışırtısı, koma sesleri, satıcı bağırtıları henüz yüz metre gitmemişken kesiliveriyor. Şimdi yoksulluğun "ay ne mistik" bir görünüme büründüğü ara sokaklardalar. Şimdi bir arabanın dahi giremeyeceği kadar dar yollardalar. Şimdi Şeyh İzzeddin Efendi Türbesi'nin biraz aşağısına düşen Seccadeli Sultan'ın kapısındalar. Gönül'ün elinin yaşamı kadar soğuk, ölüm kadar beyaz olduğunun farkında, çözüldüklerinde vuriyor kahramanımız. Gözleri türbe yeşili... Saçları, Seccadeli Sultan'ın toprağa kadar boz bir kahverengi... Gönül mezara doğru yürüyüp, demir parmaklıklar arasına kurulmuş boş beşikleri amaçsızca sallıyor. Kahramanımız Gönül'ün yanına içi ürpererek vardığında bütün o boş beşiklerin dünyala, yakarışla dolu olduğunu görüyor. Güç yetiremedikleri bütün sıkıntıları eteklerine toplayıp gelmiş kadınlar... Bahtı açılmayan kızları, basireti bağlanan oğlanları, yok olmayan, kahrolmayan metresleri, bir kömeç kadar da olsa olmasını istedikleri evlerini, yolunda gitmeyen işlerini, yürek sıkıntılarını, daralmalarını...

"Anlat" diyor kahramanımız, sen anlat önce beni nasıl gördüğünü? Bana ne olduğunu? Nereye gidiyor olduğumuzu? Niye buraya geldiğimizi? Sonra da ben anlatırım sana, gerçek mi düş mü şimdi sana söylerken bile anlayamadığım hâlleri...

Gönül "sus" diyor. Gönül "konuşma" diyor. Gönül onun hâlen rüyada olduğunu söylüyor. Önce bitir, önce yaşa, önce sındır diyor. Anlattırmıyor. Uyandığında da git suya anlat rüyanı, diyor. Hz. İbrahim'i hatırlatıyor. "Rabbim bana barış severlerden birini "lütfet" demişti de, İbrahim'e yumuşak huylu bir çocuk müjdelenmişti. Sonda o konuşacak yaşa geldiğinde Allah-ü Teâla onu kurban etmesini istemişti. Onu geri istemişti. Üç gün üst üste rüyasında sınanmıştı.

Kimselere anlatmadı Hz. İbrahim. Ta ki İsmail'i yanına alıp da yola çıktığında, ona anlattı. Bu rüyayı tevekkülle, teslimiyetle karşılayan İsmail'e anlattı. Bu rüyayı tevekkülle, teslimiyetle karşılayan İsmail'e anlattı. Bu yüzden İbrahim, bir çocuğa tam da sınandığı gün sahip oldu. *BİZ UYURKEN RÜYALARIN UYANDIĞINI BİLİYORDU ÇÜNKÜ.* (...)

(*Yeni Dergi*, 1995)

TOROS, Taha

Şair ve araştırmacı-yazar. 1912, Tarsus / İçel doğumlu. Tam adı Ömer Taha Toros'tur. Taha Ay imzasını da kullandı. Tarsus müftülerinden Kütükçüoğlu Hilmi Efendi'nin oğludur. Adana Lisesi (1930), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1933) mezunu. İstanbul Rum Lisesinde bir süre edebiyat öğretmenliği (1936-40), Beyoğlu Maliye tahsil müfettişliği, Adana Sanayi Odası ve Ticaret Bakanlığında genel sekreterlik, müfettişlik görevlerinde bulunarak 1975'te emekliye ayrıldı. Resmi görevlerinin yanı sıra Türk Dil Kurumu ve Halkevleri'nin çalışmalarına katıklarda bulundu. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü.

Folklor ve tarih çalışmalarından önce şiir ve yazıları *Türk Sözü*, *Yeni Adana*, *Hayat*, 1944'ten sonra araştırma-inceleme yazıları *Millet*, *Hayat Tarih*, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Tarih ve Toplum*, *Antica* (1960-88) gazete ve dergilerinde yayımlandı. Edebiyat, siyasi tarih, sanat tarihi, folklor alanında yaptığı araştırma çalışmalarıyla tanınmış ve bu çabalarıyla kültür hayatımıza önemli hizmetlerde bulundu.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Toros Demetleri* (1929), *İki Ses Geliyor* (İlhami F. İle, 1931), *Seyhan Efsanesi* (manzum masal, 1934).

ANTOLOJİ: *Türk Kadın Şairleri* (1934).

OYUN: *Kaçkaç* (1946).

ANI: *Mazi Cenneti I* (1992), *Ali Münif Bey'in Anıları* (1996), *Ben Spor Yazarı İken* (2001).

BİYOGRAFİ: *Dadaloğlu* (hayatı, sanatı, şiirleri, 1939), *Türk Hatipleri* (1949), *Fikret Mualla* (1986), *İlk Kadın Ressamlarımız* (Türkçe-İngilizce, 1988), *Türk Edebiyatından Altı Renkli Portre* (1998), *O Güzel İnsanlar* (2000).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *5 Kanûnı Sâni* (Çukurova'nın Kurtuluşu, 1933; yeni bas. Kurtuluş Savaşı'nda Çukurova adıyla, 2001), *Tahtacı Oymakları* (1938), *Köy İktisadiyatı* (1938), *Cumhuriyet'in 15. Yılında Seyhan* (1938), *Atatürk'ün Adana Seyahatleri* (1939, 1981), *Şair Ziya Paşa'nın Adana Valiliği* (1940), *Adana Rehberi* (1941), *Milli Korunma* (1956), *Geçmişte Türkiye-Polonya İlişkileri* (Türkçe-İngilizce, 1983), *Salih Münir Paşa'nın Notlarından Din ve Ahlâk Kuralları* (1986), *İsmet Paşa'ya Dair Bazı Bilgiler ve Belgeler* (1992), *Kahvenin Öyküsü* (1998).

HAKKINDA: Alpay Kabacalı / Geçmişin Tadı Var (Cumhuriyet, 2.10.1989), Taha Toros / Mazi Cenneti 1 (1992), Tuncer Uçarol / Kültür Varlığımızın Aynası Bir Arşiv (söyleşi, Gösteri, Eylül 1992), Prof. Dr. S. Kuneralp / Yüzyılımızın Belleği - Taha Toros (Skylife, Haziran 1996), TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998), G. Dirican / Bir de Taha Toros'tan Dinleyin (Gazete Pazar, 19.4.1998), Mehmet Nuri Yardım / Dönüp Baktım Maziye (söyleşi, Türkiye, 13.6.1999), TBE Ansiklopedisi (2. bas. c. 2, 2003).

TOROSLU, Abdullah

Eğitimci, yazar. 1935, Gülnar / İçel doğumlu. Gülnar İlkokulu, Silifke Ortaokulu, Sivas Öğretmen Okulu ve Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü mezunu. Çeşitli okullarda Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaparak emekliye ayrıldı. İlk kitabı 1964 yılında yayımlandı.

ESERLERİ:

Türkçe Bilgileri, *Kılavuz Dilbilgisi*, *Türkçe Sözlük*, *Yazım Kılavuzu*, *Halk Masalları*, *Gılgamış Destanı* (1995),

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Karacaoğlan, Karacaoğlan'ın Yaşam Öyküsü, Yöremiz Efsaneleri: İçel, Adana, Hatay (2002).

Ayrıca resimli çocuk kitapları vardır.

HAKKINDA: Abdullah Toroslu / Yöremiz Efsaneleri: İçel, Adana, Hatay (2002).

TORUN, Şükrü

Hukukçu. 12 Haziran 1927, Beypazarı / Ankara doğumlu. Ankara Gazi Lisesi (1945), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1949) mezunu. 1954'te Paris Hukuk Fakültesinde doktora yaptı (1954). Osmanlı Bankası ve Altındağ Mahkemesinde sulh hakimi olarak çalıştı. *Türkiye, İngiltere ve Yunanistan Arasında Kıbrıs'ın Politik Durumu* (1956) adlı bir araştırma kitabı vardır.

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

TORUNOĞLU, Sibel

Öykü yazarı. 26 Aralık 1961, İstanbul doğumlu. İstanbul Robert Kolej (1980), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü (1987) mezunu. Yükseköğrenimini tamamladıktan sonra İstanbul'da çevirmenlik yaptı. Öyküleri *Hiç* ve *Öküz* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Geri Gelen Ayna* (2000).

GÜNCE: *Timarhane Günlüğüm* (2001).

HAKKINDA: Timarhane Günlüğüm (Kitap Rehberi, Aralık 2001), Şebnem İyinam / Sibel'e Çok Yazık Oldu (söyleşi, Radikal Cumartesi, 15.12.2001), TBE Ansiklopedisi (2. bas. c. 2, 2003).

TOSUN, Cemal

İlâhiyatçı. 1961, Sındırgı / Balıkesir doğumlu. İzmit İmam Hatip Lisesi (1980), Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1985) mezunu. Yüksek lisans çalışmasını *"F.Almanya'da Yaşayan Türklerin Din Eğitimlerinde Caminin Yeri ve Din Görevlilerinin Yeterlilikleri"* konulu teziyle Ankara Üniversitesi SBE'de yaptı. Doktorasını 1992'de tamamladı. 1994'te doçent, 2000'de profesör oldu. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenliği Bölümü başkanlığı, bölüm koordinatörlüğü, Eğitim Programlarını Geliştirme ve İzleme Koordinatörlüğü başkanlığı, Lisansüstü Eğitim Akreditasyon Koordinatörlüğü üyeliği, Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenliği Anabilim Dalı başkanlığı görevlerinde bulundu.

1996-97 Kırgızistan Oş Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde iki dönem bölüm başkanlığı, ve misafir öğretim üyeliği, 2004'te Almanya/ Nürnberg Friedrich-Alexander Erlangen Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğretim üyeliği yaptı. Pek çok bilimsel toplantıda bildiri sundu. Makalelerini 1993 yılından itibaren *AÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Oş Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Açılım, İlahiyat Ekseni, Dini Araştırmalar, Din Öğretimi Dergisi, İslâmi Araştırmalar* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Din ve Kimlik* (1993).

ÇEVİRİ: *Evrensel Bir Ahlâka Doğru* (B. Bilgin, M. Asıkoğlu ve R. Doğan ile birlikte, 1995).

Ayrıca ders kitapları vardır.

Necdet Tosun

TOSUN, Necdet

Tasavvuf tarihi araştırmacısı. 1971, Bandırma / Balıkesir doğumlu. 1989'da Bandırma İmam Hatip Lisesini, 1993'te Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesini bitirdi. Aynı yıl başladığı yüksek lisans eğitimini 1995'te tamamladı. 1998 yılında MÜ İlâhiyat Fakültesine araştırma görevlisi olarak atandı. *"Tasavvufta Hacegan Ekolü (XII-XVII. Asırlar)"* adlı doktora tezini 2002'de tamamladı. MÜ İlâhiyat Fakültesi öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürdü. *Bahaeddin Nakşibend* (2002) adlı bir eseri vardır.

TOSUN, Necip

Öykü yazarı. 10 Eylül 1960, Kırıkkale doğumlu. Rasattepe İlkokulu (1972), Karşıyaka Ortaokulu (1975), Kırıkkale Ticaret Lisesi (1978) ve Gazi Üniversitesi (1983) mezunu. Devlet Su İşleri ve Tarım Kredi Kooperatiflerindeki (1984-88) çalışmalarından sonra 1988'de Sayıştay'a geçti. Bu kurumda başdenetçi ve uzman denetçisi olarak görev yaptı.

İlk öyküsü *"Yangın"*, *Aylık Dergi*'de (Şubat 1983) yer aldı. Daha sonra öykü ve yazılarını *Mavera, Dergâh, Yedi İklim, Hece, Heceöykü* ve *Eşik Cini* dergilerinde yayımladı. Zengin betimlemelerle ve geçmişe özlem duygusuyla ördüğü öykülerinde şiirsel bir anlatıma ulaştı. Öyküde bilinçaltı tekniğini modern öykünün temel biçimi olarak kullandı. Öykülerini olay ve diyaloglardan uzak bir iç sesle oluşturdu. Temada geleneğe yaslanırken biçimde arayışlar içinde oldu.

Öykü yazarlığının dışında; başta Ahmet Hamdi Tanpınar, Orhan Kemal, Sabahattin Ali, Memduh Şevket Esendal, Tomris Uyar, Nezihe Meriç, Füruzan, Adalet Ağaoğlu olmak üzere çağdaş Türk öykücüleri üzerine incelemeler yapan Tosun, Rasim Özdenören ve Mustafa Kutlu öykücülüğü üzerine bağımsız kitaplar yazdı. Yazınsal bir tür olarak öykü üzerine de çalıştı, öykünün kuramsal temellerine eğildi. Bu bağlamda yazılarında öykünün, ritim, şiirsellik, kurgu, dil, görüntüleme gibi temel öğe ve sorunlarını işledi.

Sinemayla da ilgilenerek, çeşitli gazete ve dergilerde sinema üzerine eleştiriler ve kuramsal yazılar yayımladı. *Sonsuz Kare* dergisinde düzenli sinema yazıları yazdı (2005-2006). Radyo Birlik'te 1987'de bir yıl süreyle "Sinema Notları" adlı programı hazırlayıp sundu. Yönetmen yardımcılığı da yapan Tosun, Devlet Bakanlığı bünyesindeki çalışmalarında, pek çok dizi filmin ve sinema filmlerinin senaryo danışmanlığını ve yapımcılığını üstlendi. *Otuzüçüncü Peron* adlı öykü kitabıyla 2005 Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Hikâyecisi Ödülünü aldı. *Düzyazı Defteri* ve *Hece* dergileri öykücülüğü üzerine bölümler düzenledi.

"Necip Tosun, kişisel hislenmelerle, çevresinde olan bitenlerden etkilenmeyle öykü yazan biri değil, sahici öyküyü ciddiye alan ve onda ısrar eden bir öykücü." (Ömer Lekesiz)

"Necip Tosun, öykü üzerine de yazıları olan az öykücüden biri. Hayatın savurduğu, kimini intihara kadar sürüklediği insanlara kulluk bilinciyle ve hakikat ışığıyla eğildi. Bol imgeli, bol simgeli bir dili tercih etti." (Necati Mert)

"Necip Tosun dilin imkânlarını zorlayan, kendisine göre dil, üslûp oluşturmuş bir öykücümüzdür. Dile özenle yaklaşır, öykülerinde gereksiz cümle ve sözcüğe rastlayamayız. Öykü dili şiirsel bir dildir. Necip Tosun dile dikkat çeken, Türk öykücülüğünde dil izleği oluşturan yazarımızdır; Feyyaz Kayacan, Bilge Karasu, Vüsat O. Bener, Hasan Ali Toptaş gibi. Necip Tosun öykülerinde neyi anlatırsa anlatsın dilinin o müthiş büyülü atmosferine kapılırız. Sanki öykünün konusunu değil de dilini okur, dile yoğunlaşırız. Edebiyat da zaten dile yaslı bir sanat değil midir?.. (Bünyamin Hazar)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Küller ve Uçurumlar* (1998), *Otuzüçüncü Peron* (2005).

İNCELEME: *Türk Öykücülüğünde Rasim Özdenören* (1986), *Türk Öykücülüğünde Mustafa Kutlu* (2004).

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

DENEME: *Hayat ve Öykü* (1999), *Film Defteri* (2005).

HAKKINDA: Ömer Lekesiz / Öykücüyü Bilmek (Yeni Şafak, 5.8.1996), Nusret Kılıç / Öykücülüğümüz ve Yerlilik (Yeni Şafak, 29.3.1997), Mustafa Kutlu / İki Hikaye Kitabı (Yeni Şafak, 28.7.1998) - Hayat ve Öykü (Yeni Şafak, 8.12.1999), Süleyman Çelik / Küller ve Uçurumlar (Düş Çınarı, Temmuz-Ağustos 1998), Sıdık Sami Bedir / Kül Oldu Bahtsız Çocuklar (söyleşi, Yeni Şafak, 27.7.1998), İbrahim Kardeş / Türkçenin Tadı (Yeni Şafak, 15.7.1998), İhsan Deniz / 98'den Birkaç Hatırlatma (Yeni Şafak, 22.2.1999), Rasim Özdenören / İki Kuyu ya da Niçin Yazıyoruma Bir Cevap Denemesi (Yeni Şafak, 2.12.1999), İskender Pala / Birkaç Yeni Kitap (Zaman, 18.1.2000), Ahmet Kerim Reyhan / Necip Tosun'un Tek Karelik Öykülcri (Milli Gazete, 15.5.2000), Ahmet Kekeç / Olmamış Kaptan Olmamış (Yeni Şafak, 1.17.2000) - Necip Tosun Bize Ne Söylemek İster (Yeni Şafak Kitap, 31.1.2006), Beşir Ayvazoğlu

NECİP TOSUN

AYNALAR VE SIRLAR

Boğaz'daki renk ve ışık oyunlarını, kıyıdaki mevsim değişimlerini gözlemeyi severdi. Burada bahar, insanın içini coşturan oynak bir şarkı gibi gelir, mor salkımlara, manolyalara, çiçekbiliklere, fıstık çamlarına değer, hemen orada erguvanları tutuşturur, kırmızı ateşler, yeşil cümbüşler, kahverengiler, Boğaz'ı boydan boya kaplardı. O güzelim bahçelerde evler, renkler arasında yiter giderdi. Ardından sonbahar gelir, bu görüntüler solar, solar, her şey yağmurlara teslim olur, dökülen sararmış yapraklar yol mazgallarını tıkar, insanın içinde bir şey kırılır, giden bir trenin ardından ne yapacağını bilemeyen bir yolcu gibi uzak ve derin bir boşlukta usulca kalırdı bakışlar. Tıpkı bir çanlı gibiydi manzara. Doğan, büyüyen, nefes alan bir canlı. Yıllarca, bu nefes alışlara, doğum ve ölüme, kayboluş ve ortaya çıkışlara şahit olmuştu.

Doğadaki bu değişimleri resme aktarmak, ondaki ritmi, canlılığı yakalamak için çırpınıp durmuştu. Tuvalin başına geçer, uğultulu ormanları, sararmış buğdayları, dumanlı dağları çizer, çizerdi. Nehirler, göller, sis basmış ovalar onu coştururdu. Oraya, tuvale bir ışık çizmek istiyordu. Kimi zaman ürperten, kimi zaman hayal âlemlerinde gezdiren bir ışık. Yıllarca leylâkların, turkuazların, pembelerin peşinden bu ışığı yakalamak için koşmuştu. Elini ışıl ışıl yapraklara, çiy tanesine uzatıyor, saatlerce derenin uğultusunu dinliyordu. Doğanın ritmi onu şaşkına çeviriyordu. Ama yıllar geçmiş, rengi, ritmi, o ışığı tuvale aktaramamıştı bir türlü. Oysa o, eşyaların, bitkilerin, doğanın üstünden örtüyü kaldırmak ve ışığı ortaya çıkarmak istiyordu. Ne var ki ortaya ışık değil, cırtlak renkler ve kaba saba doğa taklitleri çıkıyordu. Canlılık ve gerçeklik yoktu resimlerde. Artık fark etmişti: tabiat izah edilemezdi. Çünkü her şey akıyordu doğada: renkler, gölgeler, ışık. Tutmak ne mümkündü? Bir yaprak sabah başka, öğle başka, akşam bir başka renge giriyordu. Yaptığı enstantaneye bir kuş giriyor, bir çocuk çıkıyor, her şey yeni bir şekil alıyordu. Çerçeveliyor, ten orada kalıyor, tam karşısında, tuvalde ona bakıyor ama ruh onu bırakıp gidiyor, ortada malzemeden, boyadan bir yığın renk kalıyordu. Canlılık, ritim gidiyor, ten orada çırılçıplak ona kalıyor, o ruha değemiyordu. Hayır, ruhu boyayamıyor, çırılçıplak açıkta kalıyordu.

Yenildiğini anlamıştı. Renk oyunlarından hayata geçmek, eşyanın, insanın ruhuna değmek, bütün gizleri keşfedip ışığı yakalamak istiyordu. İnsanları bulmalıyım diyordu, yaşanmışlıkları. Onların acılarına dokunmak, neşelerine ortak olmak istiyordu. Eski olan her şey onu artık daha bir hüzünlendiriyordu. Onun için hiçbir zaman bir şapka, bir eldiven, bir palto, sadece giyilmiş bir eşya değildi. Her biri, ruhu, hayatı temsil eden, nefes alan, hisseden varlıklardı. Bu yüzden giyilmiş eşyaları yeniden satın alan insanlara hayret ediyor, onların duyarsızlıklarına, acımasızlıklarına inanamıyordu. Çürümüş evleri, ıssız sokakları, sahafları bunun için geziyor, buralarda ona hayata, ufladığı bir şeye bağlayacak bir koku, bir iz arıyordu. Bu dolaşmalarında en çok da bir tanıdığa rastlamaktan korkuyordu. Onu düşlerinden, kendinden koparacak bir başkasıyla karşılaşmak istemiyor, hep kendisiyle olmak, içinin, hislerinin, görünün sesinin peşinde, o kokularda yitip gitmek istiyordu. Dost sohbetlerindeki kelimelerin içi boş çıntamalarından, tuvaldeki renklerin ruhsuz, derinliksiz, sahte parıltılarından bıkmıştı. Hayır, bütün bunlar onu hiçbir yere götürmemiş, soluksuz, nihayetsiz yollarda yapayalnız bırakmıştı.

Galata'ya tünelden geçmezdi. Daracık, yüksek merdivenli ara sokaklardan Kuledibi'ne çıkardı. Bankaların, işyerlerinin arasına sıkışmış çeşmeleri, sebilleri, yıkılmaya yüz tutmuş evleri tek tek bilirdi. Renkleri ve canlılıkları kaybolmuş çeşmelerin, camilerin, kiliselerin yanından geçerken, tarihin gizine, ruhuna değdiğini duyumsar, çeşmelerin kitabelerine dokunur, bir çocuğu şefkatle seviyormuşçasına parmaklarını yazıların kıvrımlarında, süslemelerin çizgilerinde gezdirir, sisli, bulanık hülyalara dalardı. Sıkıştırılmış o tarihi, yaşanmışlıkları, yeniden, bir kez, bir kez daha yaşardı. Her tarafından kablolar sarkan, çürümüş, kararmış evlerin önünden geçerken, artık çoktan yitirilmiş bir maziyi yeniden bulacakmış, eteklerini savurarak giden çocukları, okul önünde bekleşen sevgilileri görecekmiş, kaybettiği oyuncaklarını bulacakmış gibi bir duyguya kapılırdı.

İşte yine o havaya girmişti. İlk kez görüyormuş gibi, hüzünle evlere bakıyordu. Balkonlarında çeşit çeşit çiçeklerin dizili olduğu bu evlerin dış işlemelerinden, özenli, gösterişli işçiliklerinden, bir zamanların gözde yapıları olduğu belliydi. Ama şimdi eskimiş, yıpranmış, kararmış, çoktan gözden düşmüşlerdi. Odalarından sokağa kahkahaların taştığı günler çok gerilerde kalmıştı. Tam bir sessizlik ve kimsesizlik içinde yıkılacakları zamanı bekliyorlardı. Çürümüşlük ve küf kokusu her yanlarını kuşatmıştı. Binaların camları bile delik deşikti. Belli ki çoktan terk edilmişlerdi.

Bir an içinden bu binaların örümcek bağlamış odalarında dolaşmak, kaybolmuş sevinçlere, çığlıklara, hüzünlere dokunmak, onları yakalamak, yeniden hayata kavuşturmak, doman resimleri yeniden canlandırmak geldi. Sanki rastgele bir eve girse, orada tozlanmış piyanoyu, etrafa saçılmış taş plâkları, çeşit çeşit şapkaları aynen bulacaktı. Buradan görüyordu; billur avizeler naylona sarılmıştı. Bu konağa, bu ahşap konağa girse, merdivenleri gıcırtıyla çıksa, cumbadan meydana baksa, çiçekleri sulasa, albümlerin tozunu alsa, sanki her şey canlanacaktı. Kim bilir hangi aşklara, hangi kırılmışlıklara değecekti. Sonra aşağı bodrum kata inip bir köşede karyolada inliltilerle yatan beyaz saçlı madamın yanına sokulsa, tutup ellerini öpse, o mutlaka şöyle diyecekti: "Gün soldu. Işık bitti." Perdeyi sonuna kadar açsa, ışıkları yaksa, elini madamın beyaz saçlarına doğru uzatsa, arkasındaki kirli tül perde havalansa, ihtiyar kadın kedisine sarılsa... Evet, içeri girse mutlaka her şey canlanacaktı.

(*Otuzüçüncü Peron*, 2005)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

/ Üç Önemli Kitap (Zaman, 20.2.2000), Ömer Yalçınova / Hayat ve Öykü (Kırkikindi, 9.9.2003), Dosya: Bünyamin Hazar - Celal Gür - Hüseyin Atlansoy (Düzyazı Defteri, Mayıs-Haziran 2004), Hüseyin Su / Necip Tosun'la Söyleşi (Dergâh, Eylül 2004), Dosya: Hüseyin Su / 'Modern Hayatın Bahtsız Çocukları'nın Öyküleri - Cemal Şakar / "Necip Tosun'la "Küller ve Uçurumlar" Üzerine (Hecc, sayı: 22), "Şehriban Altındağ / Türk Öyküsünde Özgün Bir Damar (Yeni Şafak, 24.11.2004), Suavi Kemal Yazgıç / İki Ustaya Armağan (Türkiye, 25.11.2004) - Otuzüçüncü Peron (Virgül, Nisan 2006) - Rüyalar ve İnsanlar (Dergâh, Nisan 2006), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatta Önemli Kazançlar (Yeni Çağ, 6.3.2005), Ali Bayram / Necip Tosun'un Çabası (Kökler, Eylül 2005), Mustafa Emin Büyükcoşkun / Sinemada da Dergâh (Kitap Postası, Eylül 2005), Mehmet Harmancı / Yazarından Okura Hediye: El Değmemiş Bir Film Defteri (Kırkikindi, 23.9.2005), E. Gözde Özgürel / Necip Tosun'la Söyleşi (Edebiyat Otağı, 1.4.2006), Seda Yücel / Otuzüçüncü Peron (Dergâh, Mart 2006), Ercan Yıldırım / Üçüncü Şıkkın İmkansızlığı: Ya Bu Hayata Uyacaksın ya da Tarih Olacaksın - Ayşe Kara / Necip Tosun'la Söyleşi (Heceöykü, Ekim-Kasım 2006), Eriş Özgül / Film Defteri (Hecc, sayı: 107), Bünyamin Doğruer / Otuzüçüncü Peronda Bekleyen Nihilist Yolcuların Dikkatine (Hakses, Nisan 2006), Elif Yıldız / İdeolojimi Kaybettim Hükümsüzdür (Yeni Şafak Kitap, 31.1.2006), Cemal Şakar / Otuzüçüncü Peron'un Bilinçaltı (Heceöykü, sayı: 13).

Necip Tosun

NECİP TOSUN BİZE NE SÖYLEMEK İSTİYOR?

Ahmet Kekeç

Necip Tosun, yaklaşık 25 yıldır sabırla yazan bir öykücü. Bütün söyleyeceklerimin toplamı olabilecek cümleyi baştan söyleyerek devam edeyim: Çok iyi bir öykücü.

Bu yıl Yazarlar Birliği'nin hikaye ödülünü alan "Otuzüçüncü Peron"la ilgili gazetede yazdığım değinmede şöyle demiştim: Necip Tosun, dikkatimizi küçük insanlara, küçük ilişkilere yönelten ve bunları yapar görünürken de aslında o devasa "insan" sorunsalı üzerinde düşünmemizi sağlayan bir öykücü.

Bu son derece muğlak ve izahı muhtaç cümlenin anlatmak istediği şey ne olabilir? Birincisi, Necip Tosun küçük insanı yazıyor. Bildiğimiz, tanıdığımız, çevremizde sıkça gördüğümüz, hatta bizden/kendimizden izler taşıyan insanı. Bu insanın sıkıntılarını, kaygılarını, gündelik hayat içindeki devinimlerini, aşklarını, özlemlerini...

Bir "özlem yazarı" dense yeridir Tosun için.

Eski güzel günlere, yitirilmiş zamanlara, bir daha dönülmeyecek gerçekliklere duyulan özlem. Ve Necip Tosun bunu son derece başarılı bir dille, zengin, şiirsel, çağrışımlara açık bir dille yapıyor.

İkincisi, Necip Tosun bildiğimiz, tanıdığımız, çevremizde sıkça gördüğümüz insanları anlatırken/anlatır görünürken de, aslında temelinde "insan" bulunan meseleler *(bazı sorunsallar)* üzerinde düşünmemizi sağlıyor: Varolmak, yok olmak, gitmek, kalmak, uzaklaşmak, özlemek, dönmek gibi... Bunlar, hiç kuşkusuz, değişen, dönüşen, giderek çürüyen çağımızın, yani modern zamanların meseleleri... Ciddi meseleler.

Peki, Necip Tosun bize ne söylemek istiyor?

Bunu, aynı zamanda öykülerin alt izleğini oluşturan meselelere bakarak cevaplayabiliriz. Kahraman eskiden yaşadığı kente döner. Kahraman sıkılır. Kahraman büyük kente tutunmaya çalışır. Kahraman yaratmak, varolmak ister *("Aynalar ve Sırlar" öyküsü)*. Kahraman bulunduğu kentte/kasabada mutlu değildir. Kahraman uzaklaşamaz. Kahraman "ideolojisiz zamanların" travmasını yaşar, eskiyi özler, hep bırakıp gitmeyi kurar *("Ricat" öyküsü)*. Kahraman ne zaman bir yol görse gitmek, gitmek, durmaksızın gitmek ister, çünkü "dursa yakalanacaktır."

Kitaba adını veren öyküde *("Otuzüçüncü Peron")* ve birçok öyküde kendisiyle, eşiyle, yaşadığı kentle/kasabayla, ilişkide bulunduğu insanlarla sorunlu kahramanı hep bir seyyahlık halinde görürüz:

Kenti dolaşır, çevreyi izler, nesnelere dokunur, bir kıyı kahvesinde oturur, bir çayevine girer, sigara yakar, yürür, insanlara bakar, anahtarla kapıyı açar, bir otel odasının sessiz soğukluğuna sığınır, içedönüktür ve hep acı çeker.

Necip Tosun, seçtiği sözcüklerle, yaptığı benzetmelerle, yarattığı atmosferle "acı" duygusunu çok iyi yansıtıyor. Hem Kafkaesk, hem lirik bir dili var. Roman için de son derece elverişli bir dil bu.

Fakat, nereye giderse gitsin, kahraman sonunda kendine dönecektir. Çünkü "hayat sonuna kadar sarılan bir makaraya" benzemektedir; "günün birinde makara boşalır ve insan başladığı yere döner"; bu yüzden, nereye, hangi yöne giderse gitsin, sonunda hep "kendisi" *(kaçtığı kendisi)* çıkmaktadır karşısına.

Doğrudan bir benzerlik yok ama, ne zaman bir Nuri Bilge Ceylan filmi izlesem, aklıma Necip Tosun'un yazdıkları düşüyor. Tersi de geçerli bunun. Bir Nuri Bilge Ceylan filmi izlediğinizde, Necip Tosun'un öyküsünden yara bere içinde kalkmış gibi oluyorsunuz. İkisi de "sıkıntıyı" anlatıyor. Çok iyi anlatıyorlar üstelik. İkisi de yaratıyor.

Başta da söylediğim gibi, Necip Tosun çok iyi bir öykücü. "Otuzüçüncü Peron" da, son yıllarda karşılaştığımız en güzel şey. Kitabı okuyup bitirdiğimizde *(Füsun Akatlı'nın söyleriyle söylersek)* edebiyata saygımıza bir kez daha su serpiliyor.

(Yeni Şafak Kitap, 31.1.2006)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

TOSUN, Resul

Gazeteci-yazar, çevirmen, siyaset adamı. 1 Ocak 1956, Kunduzağılı Köyü / Artova / Tokat doğumlu. Tokat İmam Hatip Okulu (1974), Tokat Gazi Paşa Liscsi (1975), Medine İslâm Üniversitesi (1981), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Hukuku Bölümü (1986) mezunu. *"İslâm Hukukunda Mahkeme Sicilleri ve İsbat Gücü. İsmailağa İlim ve Hizmet Vakfı"* adlı tezi ile (1982) yüksek lisans yaptı. *Millî Gazete*'de (1987-90) çalıştı. 1990'da *Yörünge* dergisini kurdu ve bu derginin uzun süre genel yayın yönetmenliğini yaptı. Siyasete atılmadan önce *Yeni Şafak* gazetesinde köşe yazarlığı yapıyordu. 3 Kasım 2002 seçimlerinde Tokat'tan milletvekili seçilerek parlamentoya girdi.

Yazılarını *Millî Gazete, Türkiye, Yeni Şafak* gazeteleri ile haftalık *Yörünge* ve aylık *Sena* dergilerinde yayımladı. Milli Gençlik Vakfının Eğitime Katkı Ödülünü, Konya Belediyesi Başarılı Gazeteci Ödülünü aldı. Şeyhülislâm Mustafa Sabri Efendi Vakfı, Türkiye Yazarlar Birliği, Birlik Vakfı, Sanatçılar Derneği üyesidir.

Resul Tosun

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Nusayrilik ve Suriye'de Nusayri Zulmü, Arapça-Türkçe Sözlük, Fıkhî Meselelere Cevaplar* (2 cilt), *Ehlen ve Sehlen* (Arapça Serisi, 7 cilt).

ÇEVİRİ: *Garp Lideri Diyor ki: İslâm'ı Yıkın Müslümanları Mahvedin, İthal Çözümler, Fıkhussiyre, Müslüman Şahsiyeti, Kur'an'da İlmi Muciezler, Kur'ân'da İnsan Medeniyeti.*

TOSUN, Yusuf

Yazar. 23 Ocak 1972, Kâhta / Adıyaman doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini 1991'de Adıyaman'da tamamladı. İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesinden 1996'da inşaat mühendisi olarak mezun oldu. Çalışmalarını İstanbul Büyükşehir Belediyesi İSKİ Genel Müdürlüğünde mühendis olarak sürdürdü.

Yusuf Tosun

Yazı çalışmalarına üniversite öğrenciliği yıllarda başladı. Ürünleri *Yedi İklim, Aryaevi, Kırklar, Okuntu, Editör, Yeni Şafak, Yarın* vb. dergi ve gazetelerde yayımlandı. Mustafa Oral ve E. Ender Yılmaz ile birlikte *Aryaevi* dergisini çıkardı.

ESERLERİ:

DENEME: *İsyan Notaları* (2002).

GÜNLÜK: *Çetele* (2003).

TOSUNER, Necati

Öykü yazarı. 18 Haziran 1944, Ankara doğumlu. Tam adı Osman Necati Tosuner'dir. Ankara Demirlibahçe İlkokulu, Cebeci Ortaokulu, Pertevniyal Lisesi (1966) mezunu. İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümüne başladığı yükseköğrenimini bitirmeden bıraktı. Bir süre Basın İlan Kurumunda (1968-71) çalıştı. Kurduğu Derinlik Yayınlarını (1977) yönetti. Yayınevini kapattıktan sonra reklam şirketlerinde metin yazarlığı yaptı. Reklamcılık sektöründen emekli olduktan sonra yazı çalışmalarına daha fazla zaman ayırdı.

İlk hikâyeleri 1963 yılından itibaren Ankara gazetelerinde çıkmıştı. Sonraki ürünleri *Papirüs, Soyut, Varlık, Yeni Edebiyat, Türk Dili* vd. dergilerde yer aldı. *"İki Gün"* adlı hikâyesiyle TRT 1970 Sanat Ödülleri Yarışmasında başarı ödülünü, *Sancı Sancı* romanıyla Türk Dil Kurumu 1978 Roman Ödülünü, *"Armağan"* adlı öyküsüyle 1997 Haldun Taner Öykü Ödülünü aldı. Romanlarında çağdaş insan ilişkilerinin aldığı biçimi, bu biçimin yarattığı travmaları duyarlıklı bir dille işledi.

"Sisli ve Sonrası' hüznün, garipliğin, terk edilmişliğin, kederle dolu yaşamların aynasıdır. Biraz bunık, biraz acı, biraz öfkeli (...) 'Bir Tutkunun Dile Getirilme Biçimi'nde yer alan öykülerde hakim unsur, aynlıklar, boşanmalar ve bunların getirdiği sıkıntılar ile düşündürdükleridir. Yalnızlık, yaşama yeni baştan başlayış, bazı alışkanlıkların terk edilmesi veya yeni alışkanlıklar kazanma gibi olgular aktarılır. Bu öykülerde ağırlık noktasını tutkular oluşturur.

"Yaşamın Sonbaharında, mutluluğu yakalama telaşı içindeki insanların öyküsüdür 'Güneş Giderken'. Bu öykülerde, her şeye rağmen aşk yaşanmalıdır tezi ileri sürülürken yaşamın son demlerini yalnız geçirmek istemeyen, gönülleri genç insanlar anlatılır. Duygular ve aşk ön plandadır." (Tülin Arseven)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Özgürlük Masalı* (1965), *Çıkmazda* (1969), *Kambur* (1972), *Sisli* (1977), *Necati Tosuner Sokağı* (1983), *Çılgınsı* (1990), *Kambur ve Öncesi* (bütün öyküleri, 1994), *Sisli ve Sonrası* (1996), *Bir Tutkunun Dile Getirilme Biçimi* (1997), *Güneş Giderken* (1998).

Necati Tosuner

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ROMAN: *Sancı.. Sancı...* (1977), *Yalnızlıktan Devren Kiralık* (2000), *Bana Sen Söyle* (2002).

ÇOCUK KİTABI: *Keleş Osman Evden Kaçıyor* (1977), *Keleş Osman'ın Tarihle Başı Dertte* (1977), *Dayım Balon Olmuş* (1977).

OYUN: *Fareli Sokağın Kızı* (1991).

HAKKINDA: Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü - 3 (1999), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 7.1.1999), Osman Serhat Erkekeli / Necati Tosuner'le "Günç Giderken"den Yola Çıkarak... (Cumhuriyet Kitap, 25.3.1999), Can Belge / Giden Güneş Olsun... (Virgül, sayı: 19, Mayıs 1999), Berihan Toprak / 50 Kısım Tekmili Birden (Virgül, sayı: 36, Aralık 2000), Fahrettin Demir / Yalnızlıktan Devren Kiralık (Cumhuriyet Kitap, 20.12.2001),Gamze Akdemir / Yaşamın Bitmeyen Öykülerinin Yazarı: Necati Tosuner - M. Sadık Aslankara / Necati Tosuner'in Romancılığına Yeniden Bakmak-Fahrettin Demir / Tosuner'in Öykücülüğü - Mustafa Şerif Onaran / Bana Sen Söyle (Cumhuriyet Kitap, 21.2.2002), Behçet Çelik / Bana Sen Söyle (Virgül, sayı: 52, Haziran 2002), Yüksel Pazarkaya / Necati Tosuner'den Bir Olgunluk Dönemi Romanı: Bana Sen Söyle (Cumhuriyet Kitap, 25.7.2002), Ferda İzbudak Akıncı / Söyleşi (Varlık Kitap, Nisan 2002), Tülin Arseven / Necati Tosuner'in Öykücülüğü (Hece Öykü, Haziran-Temmuz 2004).

NECATİ TOSUNER

SİSLİ

Evi güzün yaptık.

Güzdü. Ağaçların yaprakları yoktu. Artık, hep soğuktu. Yerler kütür kütürdü. Tutsan, kopmazdı. Güçlükle koparılır. Kesekler taş gibiydi. Taştan yumuşak mıydı, değildi. Beni okula göndermediler. Gündüzleri herkes okuldaydı, Geceleri oyun moyun yoktu. Bahçelerde bir şey kalmamıştı. Büyükler hırsızlığa çıkmıyordu. Biz de gözcülüklerine çıkmıyorduk. Onlar tavla oynuyordu kahvede, biz küçüktük, içeri alınmıyorduk. Camdan bile seyredemezdik. Arif efendi bırakmazdı, durur durur kovalardı. Soğuktu ve hemen de karanlık olurdu. Elim sende yapar, evlere kaçışırdık. Elleri bende kalırdı. Hep bende kalırdı.

Hayriye öğretmeni seviyordum. Bayrağında elini öpmeğe gittim. "Hiç üzülme..." dedi, saçlarımı sevdi. "Akıllı çocuksun sen, hemen yetişirsin arkadaşlarına." Kalem ve mendil verdi bana. Evleri çok güzel, Sıcacık. Sonra taşındık. Bir gece, eşyamız yüklendi, gittik. İzzet orda kaldı. Aydın orda kaldı. Tahsin ağbi orda... İyi mi oldu, anlamadım.

Önce dayımlara yerleştik. Sıkıştık da sıkıştık. Babam pek sinirliydi. Annemle hep kavga ediyordu. Kızdı mı gözleri kanlanıyordu babamın. Korkuyordum. "Anne, sus kız..." diyordum. Annem susuyordu, -susmuyor, yaşmak çözüp yaşmak bağlayıp, söyleniyordu. O söylendi mi babam köpürüyordu k... Onu şeytanlar kandırmıştı. Ev diye, para diye, borç diye aklını oynatmışlar annem. Annem öyle diyordu.

"Aman, soyka! Bu ev de nerden çıktı başımıza, sanki..." diyordu.

Babam daha da sövüyordu.

Korkuyordum. Annemi yine döyecek diye korkuyordum.

Evi güzün yaptık.

Ben Emel'le oynadım. Emel dayımın kızı. Ne olsa hemen küserdi.

Onunla oynanmazdı ya, başka kimse yoktu. Kerim daha bebekti. Kerim hem bebekti, hem hastaydı. Hiç sevmiyordum onu. Anneme söylemiyordum. "Kardeş sevilmez mi?..." diyecekti yine, söylemiyordum. Ben Emel'i seviyordum. Annem Kerim'i seviyordu. Babam "ev" diyordu da, "ev" diyordu. Ağbim de ne zamandır ortalıkta yoktu. Arkadaşlarıyla bir şey mi yapıyordu? Ne yapıyordu? Annem öyle diyordu. Hep bekliyordum Emel okuldan dönsün diye, hemen de bir şey bulup küsüyordu. Sonra...

Bizi bırakıp gittiler. Annemle teyzem de gitti. Emel ha ağladı, ha ağlayacaktı. Korktum. Geceydi.

Devanası orda oturur. Bir dudağı yere sarkmış, bir dudağı göğe kalkmış. Soluğu mu, her yer titrer mi titrer. Ağzında sakız gibi, zift gibi bir şeyi çiğner mi çiğner. Bir memeğini bir omzuna, ötekini öteki omzuna atmıştır, kirmen eğerir. Emel'i öğretirim. Kerim'in kundağını kapıp, gizlice arkasından dolaşırız. Bir memeğine ben, bir memeğine Emel, sarılırız. Emeriz. Hemen Kerim de emdiririm. Devanası homurdanır:

"İnsanoğlu .. insanoğlu..." der.

"Devana .. devana..." derim. "Biz senin çocuklarını olduk. Memeğinden emdik, sütünden içtik. Bizi yeme devana."

Devanası: "Vah, benim kuzalarım..." der. "Şimdi oğlum gelirse, ben ne yapayım sizi?.."

Alır bizi dolaba saklar. Emel susar oturur, ben susar otururum. Devanasının oğlu da gelir mi gelir.

"Ana .. ana, insan kokuyor burnuma .." der.

Der de, her yeri zangır zangır titretir. Titretir de, köşe bucak bırakmaz. Devanası kızar:

"Oğlan .. oğlan, ne diyon? İnsan bulsa, anan senden niye saklasın?"

Oğlun inanır mı, inanmaz.

"Burnuma insan kokuyor," der.

Der de, başka şeycik bilmez ki... Emel titrer durur, ben titrer dururum. Kerim de bulmuş ağlayacak zamanı: "Viyyanak!.." diye viyaklamaz mı, oğlan gelir dikilir: "Ana .. ana, aç dolabı, bakayım."

"Oğlan .. oğlan, deli oğlan. İnsan bulsa, ana senden niye saklasın?..."

Oğlan inanır mı, inanmaz. Kırar mı kırar dolabın kapağını. Bir görür bizi, gözleri olur ateş ateş. Gözleri yakar gözlerimizi. Emel titrer, ben titrerim. Oğlan sevinçten kudurur:

"Ana .. ana, insan yoktu, bu nedir?.."

"Ah, oğlan .. deli oğlan, onlar insan değil ki .. Memeğimden emdiler, sütümden içtiler. Onlar senin kardeşin."

Geceydi. Emel başladı ağlamağa. "Sus kız..." dedim ona "Ben varım ya..." İnsan, karanlık olunca korkuyor. Erkekler korkmaz. Ama, çok karanlıktı. Annelik babalık oynadık Emel'le güldük.

Sabahleyin teyzem, annem ve ağbim geldiler. Ağbim yatakları yüklendi gitti. Annem Kerim'i aldı, biz de gittik. Ev bitmişti. Babam, dayım ve bir amcam daha, çatıdaydı. Elleri yüzleri çamur içindeydi. Girdik, küçük bir evdi. Oraya yatakları serdik, yattık. Annem, Kerim, ben yattık. Babam: "Dışarı çıkmak yok." Dedi. Sıva yapılıyordu, ben uyudum.

Evi güzün yaptık.

Dayımlara komşuyduk. Bayır aşağı indin mi, yol başladı mı, git git, sondaki dayımgillin evi. Emel'le oynarız, dayımlardan çıktın, yol bitti mi,bayıra geldin mi, çık çık, bizim ev. Sonra, birden kış oldu. Evimizi yıkacaklarmış. Öyle bir söz geçti. "Bu kışta kıyamette nereye gideriz?" diye döğündü annem. Babamın yüzü iyice asıldı. Kerim çok hastaymış. Dayımlarla küsüştük. "Aman, ne çok da gelirler..." demiş teyzem. "Kıza hastalık getirecekler." "Biz size küsülüyüz." Diyordu Emel. "Küsersen küs, aman..." diyordum ben de. Kış bitti. Evimizi yıkamadılar. Ama hep korktuk. Beni okula hiç göndermediler. Ben de pek zayıflmışım. Annem öyle diyor. Ne yapsam, hemen kızıyor: "Bırak, sen hastasın..." Çember de çevirememişim. Koşsam iyi gelmezmiş, doktor öyle demiş. Dediyse dedi... Sanki evden bile çıkarmayacak. Ben de buna kızıyorum. Hastaysam hastayım işte... Ne varmış? Kışın hep hasta yattım. Kerim de ağladı durdu. Sonra öldü Kerim. Dayımlarla barıştık. Geldiler, teyzemle annem ağlaştı. Babam sustu, dayım sustu. Kerim'i gömmüşler. Ağbim içmiş. Babam kızacak diye korktu annem, babam kızmadı. Artık Kerim'i konuşmuyoruz. Kimse duymasın, Emel anlatıyor, ben dinliyorum. Kerim'in yüzünü unuttum. (Biliyorum, saçı pek yoktu.) Ağlayışını unutmadım. (...)

(*Sisli*, 1977)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

TOTOVENTS, Vahan

Şair ve yazar (D. 1889, Elazığ - Ö. ?, Ermenistan). İlköğrenimini doğduğu yerde yaptıktan sonra, dönemin Ermeni yazarlarından Harputlu Hovhannes Tılgadinstsi'nin (1860-1915) kurmuş olduğu Getronagen Okulunda okudu. Tılgandintsi'nin ve yine taşra edebiyatı yazarlarından Siverekli Rupen Zartaryan'ın (1874-1915) öğrencisi oldu. 1907 yılında *Ardosri Galyagner* (Gözyaşı Taneleri) adlı şiiri İzmir'de *Arevelyan Mamul* (Doğu Matbuatı) gazetesinde yayımlandı.1909'da Paris'e, oradan da New York'a gitti. 1912'de girdiği Wisconsin Üniversitesinde edebiyat, tarih ve felsefe eğitimi aldı.

1915'te gittiği Tiflis'te Hayasdan (Ermenistan) gazetesini yönetti. 1920'de İstanbul üzerinden Avrupa'ya, oradan da Amerika'ya giderek iki yıl orada kaldıktan sonra Sovyet Ermenistanı'na yerleşti (1923). Burada aylık mizah dergisi *Şeşd'i* (Vurgu) yönetti.

1923-26 yılları arasında Erivan Üniversitesinde İngiliz dili ve dünya edebiyatı dersleri verdi. 1923-36 yıllarında roman, öykü, şiir, deneme, oyun türlerindeki eserlerini kaleme aldı. *Nor Püzantiyon* (Yeni Bizans, 1925) adlı oyunu Sovyetler Birliği büyük ödülünü kazandı, Paris dahil pek çok yerde sahnelendi. 1934 yılında I. Sovyetler Birliği Yazarlar Konferansı'na katıldı. 1936-37 yıllarında Stalin döneminde kovuşturmalara uğradı, tutuklanarak bir süre hapishanede kaldı. Daha sonra kendisinden haber alınmadı. Bu arada, son çalışması olan bin sayfalık tarihi romanın elyazmaları ve devlet basımevine teslim etmiş olduğu *Dzirani Dzarı* (Kayısı Ağacı) öykü derlemesi de basılmadan kayboldu.

ESERLERİ:

Averag (Yıkıntı, 1908), *Sırink* (Kaval, 1909), *Yitik Evin Varisleri* (anılar, çev.: Najda Demircioglu, 2002).

HAKKINDA: Varlık Dergisi (Ekim 2002).

TOY, Erol

Romancı (Nüfusta 1 Ekim) 1936, Alaşehir / Manisa doğumlu. Ortaokulu bitirdikten (1951) sonra, İzmir'de çeşitli işlerde çalıştı, sigortacılık ve banka memurluğu yaptı. Çalıştığı bankanın bir şubesine atanarak yerleştiği İstanbul'da bir süre bankacılık işkolunda sendikacılık yaptı. Daha sonra yayımcılığa başladı. YAZKO'nun yönetim kurulu başkanlığını seçildi, bu kuruluşun yayın organı olan *Somut* (1983-84) dergisini yönetti. *Gölge Adam* gazetesinde çalıştı (1986).

İlk hikâyesi *Çınar* dergisinde yayımlanmıştı. *Yaşadıklarının Farkında Olamadıklarımız* adlı röportajıyla 1962 Ali Naci Karacan Armağanında üçüncülük kazandı. Türkiye'nin tarihsel ve toplumsal gelişme sürecini yansıtmaya çalıştığı romanlarıyla tanındı. Bazı romanlarında belgeselliğe özen gösterdiği dikkat çekti. Vehbi Koç'un hayatından esinlenerek yazdığı *İmparator* adlı romanı bu tür çalışmalarına örnek gösterilebilir. Ayrıca deneme, hikâye, oyun ve masallar yazdı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Toprak Acıkınca* (2 cilt, 1968), *Acı Para* (1970), *Azap Ortakları* (2 cilt, 1973), *İmparator* (1973), *Kördüğüm* (1974), *Son Seçim* (1976), *Gözbağı* (1976), *Doruktaki Öfke* (1977), *Kuzgunlar ve Leşler* (1978), *Zor Oyun* (1978), *Kilittaşı* (1989), *Yitik Ülkü I* (1995), *Yitik Ülkü II* (1995).

MASAL: *Altınsaray* (1980).

HİKÂYE: *Yenilgi* (1967), *Iğrıp* (uzun hikâye, 1977).

DENEME: *Günü Gününe* (1981), *Aydın ve Çağı* (1982), *Aydınımız İnsanımız Devletimiz* (1982), *Atatürk Olmasaydı* (1982).

İNCELEME: *Türk Gerilla Tarihi* (1970).

OYUN (yalnız birincisi basıldı): *Pir Sultan Abdal* (1970), *Parti Pehlivanı* (1970), *Meddah* (1971), *İzmir'in İçinde* (1973), *İpteki* (1973).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-83), TDE Ansiklopcdisi (c. 8,

EROL TOY

İMPARATOR

Recep Bey, gölgesini dükkânın içine düşürünce başını para çekmecesinden kaldırdı Fehmi. Belli belirsiz bir «Buyrun,» dedikten sonra irkildi. Paşa'nın elini öperken, bu adam arkasında duruyordu. Yarı eğilerek selâmladı. Tuz çuvalının üstünü eliyle silkeleyerek yer gösterdi.

— Buyrun, buyrun oturun efendim. Bir buyruğunuz mu var?

— Burdan geçiyordum da, bir uğradım.

— Şeref verdiniz efendim. Bizi bahtiyar ettiniz.

Daha Recep Bey otururken, iki sokak aşağıdaki kahvehaneye seyirtti. Ocağın başında bekleyerek, yaptırdığı kahveyi, kendi eliyle koşturup, sundu.

Recep Bey, bir yandan kahvesini içiyor bir yandan Fehmi'yi süzüyordu. Bakışları ayaklarının ucundan saçlarına, başından ayaklarına gidip gelmekte.

O arada, çarşılı, kibrit, tütün almak nedeniyle, girip çıkıyor dükkâna. Daha askere kanıksamamış Ankara. Ve Mustafa Kemal adına dayanan herkes, alabildiğine ilginç. Ankaralı, Fehmi'nin dükkânına bir paşa geldi sözüyle çalkalanıyordu. Recep Bey, paşa olmamasına karşın, girip çıkanın beğeni dolu süzmelerinden paşalığa yüceltildiğinin bilincinde. Hiç aldırmıyor. Fincanı yanladığı zaman ağır ağır konuştu;

— Sağolasın. Senin kiremitler, Meclisimizin üstünü örtü.

— Umarım başka bir noksanı kalmamıştır efendim.

— Kuruluş söz konusu olduğunda, noksan olmasın mümkün mü?

— Emredin efendim. Benim yapabileceğim bi şey varsa...

— Sen eski Ankaralısın. Öğrendiğime göre, idadiye de bitirmişsin.

— Tam değil efendim... Babam erken ölünce...

— Zararı yok canım, zararı yok... Ben gene bir ricada bulunacağım senden.

— Buyrun, emredin efendim. Rica mı olur?

— Okullar ara tatiline girdi. Bize de yazman gerekli. Hem şöyle iki üç kişi değil. Bulabildiğimiz ölçüde... On, onbeş, yirmi... Düşündüm ki, senin okul arkadaşların vardır. Yerlerini bilirsin.

— Anladım efendim. On, on beş kişi mi demiştiniz?

— Yirmi olsa daha sevinirim.

— Ne zaman gerekli?

— Bu cuma, bilemedin cumartesi gününe değin.

— Ben hemen toplarım arkadaşlarımı.

— Para da vereceğiz.

— Tamam, cuma günü sizi bulurum.

Recep Bey, sevinçle kalktı, çuvalın üstünden. Kapıdan çıkarken geri döndü.

— Eğer bu işi de beceririsen seni kendime yardımcı edeceğim.

— Sağolun efendim, -diyerek fırladı Fehmi.

Kapaklanıp öptü

— Recep Beyin elini.

— Yardım etmek görevimiz.

Recep Bey gider gitmez, anasına seslendi. Daha o çekmecenin başına geçerken, okul arkadaşlarının evlerini; dükkânlarını aklından sıralayarak çarşıda, mahalle

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

aralarında dolanmaya başladı. Yakaladığı arkadaşına, perşembe öğlesi için dükkâna gelmesini, kendisi için önemli bir görevin söz konusu olduğunu söyleyerek, bir başkasını aramaya koşturuyordu.

Daha akşam olmadan, yaptığı hesaba göre, Recep Beyin istediğini yerine getirmişti.

Perşembe günü, öğleden sonra, son açılış hazırlıklarını denetleyen Recep Beyin karşısına gelen er, topuklarını vurarak selâm çaktı. Kendisini yirmiye yakın gencin görmek istediğini bildirdi.

Recep Bey, kırpık bıyıklarını okşayarak, odasına yönelldi. Ere, hemen getirilmeleri buyruğunu verip, göndermişti. Çok beklemedi.

Fehmi- ardında on dokuz arkadaşı olduğu halde, odayı doldururverdi.

— Arkadaşlarım görüşünüze hazırdır efendim, -diye askerce dikildi.

Recep bey, her birine söylediği birkaç cümleyi yazdırıp, hızlarını denetledikten sonra, Fehmi'ye baktı.

— Aferin oğlum. Hepsi de ateş gibi delikanlılar. Hemen yarın işe başlayacaklar. Yalnız, aklıma bişey daha geldi. Sen ne olacaksın?

— Ben her zaman buyruğunuzdayım efendim.

— Olmaz. Devlet, kendine görev sunana karşılığını vermelidir. Sen de yazman kadrosuna alınacaksın.

— Benim dükkânım var...

— Zararı yok evlâdım. Dükkânda işin olmadığı zaman gelir, bana ve arkadaşlarına yardım edersin.

— Madem buyuruyorsunuz.

Recep Bey, çocukları üçer, dörder masalara oturtarak, görevlerinin ne olacağını anlatmaya başladı. Tam, Başyazmanın omuzlarını dürtmesiyle, kürsüde konuşanın sözlerini yazmaya başlayacaklarını anlatırken, Mazhar Müfit Bey girdi içeri. Bir süre sessiz dinledikten sonra, «Yahu Recep Bey,» diye geldiğini belirtti.

— Buyur Müfit Bey, -diyerek döndü Recep Bey. -Bişey mi var?

— Yok... Bişey yok... Arkadaşlar toplanıp, kazan yapalım, dedik. Ne et bulabiliyoruz, ne de ot... Çıldırmak işten değil.

Recep Bey, Fehmi'nin kıpırdandığını görünce, gülümsedi.

—Fehmi, oğlum, Mazhar Müfit Beyin: sıkıntısının çaresi var mı?

Fehmi, başını sallayarak ayrıldı kitleden. Kapı önünde, Mazhar beyin istediklerini bir liste yaparak, çarşıya yürüdü. (...)

Atpazarına varıp, bir at kiraladı.

Atladığı gibi, sürdü Cebeci inişine.

Bahçecilerle anlaştı. Toplattığı sebzeyi, hal bedeline alıp, yükletti bir yaylı arabaya. Yarından sonra sabah için, dükkânının adresini verdi. Yine toplayıp getirmelerini buyurdu. Bahçecilerden, beş semiz oğlak ayırttı. Yaylının ardına bağladı onları. Kasap Muhsin'in önüne dayandı.(...)

(*İmparator*, 1973)

Erol Toy

1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

TOYGAR, Kâmil

Halkbilimci, edebiyat araştırmacısı. 1942, Ankara doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamladıktan sonra Bursa Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünü bitirdi. Urfa Kız İlköğretim Okulunda öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. MEB Milli Folklor Enstitüsünde müdür yardımcısı oldu. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde folklor arşivciliği konusunda dersler verdi. *Halkbilim, Sivas Folkloru, Türk Folkloru Araştırmaları, Etnografya* ve *Çağın* dergilerinde yaz-

ESERLERİ:

Anadolu Masalları (1968), *Nasrettin Hoca Çocuklarla* (1968), *Şiirimizde Atatürk* (1969), *Fifad Arşiv Kılavuzu* (1974), *Kuzey Kafkas Mutfak Kültürü ve Yemekleri* (1994), *Ramazan Yemekleri ve Mutfak Kültürü* (1996).

TOZAR, Ömer

Bkz. OZAN ÖMER

TOZDUMAN, Aysel Zeynep

Yazar. 1953, Konya doğumlu. İsmet İnönü İlkokulu, Karma Ortaokul, Atatürk Kız Lisesi, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1979) mezunu. Özel ve resmi okul ve kurslarda öğretmenlik yaptı. Çalışmalarını Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı bir Kur'ân kursunda öğretmen olarak sürdürdü..

"Allah Aşkı" adlı ilk şiiri 1968 yılında *İslâmın İlk Emri Oku* dergisinde; diğer ürünleri *Bugün* gazetesi (İffet Zeynep takma adıyla) ile *Kadın ve Aile, Ribat, Vahdet* (1989-91), *Mektup* (1988) dergilerinde yer aldı. *Yeni Devir* gazetesinin inceleme yarışmasında *İslâmda Kadının Hakları* çalışmasıyla (1984) ve Diyanet İşleri Başkanlığının I. Na'tı Şerif Yarışması'nda *"Efendim"* adlı şiiriyle mansiyon (1989) aldı.

ESERLERİ:

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *İslâmda Kadın Hakları* (1986), *Yaşayan Cahiliye* (1987), *İslâm ve Batı Gözüyle İnsan* (1991), *Aile Bilinci* (1996).

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

RÖPORTAJ: *Ne Dediler?* (Bakiye Marangoz ile birlikte, 1988).
ROMAN: *İçimdeki Fırtına* (1994).
PİYES: *Piyesler* (1994).

TOZKOPARAN, M. Esat

Bürokrat, şair ve yazar. 3 Ekim 1924, İstanbul doğumlu. İzmir Aratürk Lisesini bitirdikten (1946) sonra Nahiyc müdürlüğü kursu ve TODAİE'dc personel sevk ve idaresi öğrenimi gördü. Sivil Savunma Kolejinden genel sivil savunma, karargah ilk yardım ve ambulans servisi ile Kızılay'dan öğretmenlik diplomaları aldı. 1947 yılında Ödemiş'te haftalık *Efe*, 1966 da Balıkesir'de *Büyüktürk* gazetelerini çıkardı. Askerliğinden sonra çeşitli yerlerde bucak müdürlüğü; Aydın'ın Köşk, Balıkesir'in Göbel bucaklarında belediye başkanlığı görevlerinde bulundu. Daha sonra Aydın'da sivil savunma müdürlüğü, savunma sekreterliği, Kahramanmaraş'ta sivil savunma müdürlüğü, hukuk işleri müdürlüğü, vali yardımcılığı ve il gazetelerini denetleme kurulu başkanlığı gibi çeşitli görevlerde bulundu. İzmir TCDD Başmüdürlüğünde sivil savunma uzmanı iken kendi isteği ile 1981'de emekliye ayrıldı.

Hizmet verdiği yerlerde dernekler kurdu, okullar yaptırdı, konferanslar verdi. Şiir, yazı ve hikâyeleri *Varlık, Hisar, Fikirler, Kaynak, Büyük Doğu, Dünya, Çağrı, Yurt Sesi, Çaba, Bahçe, Çığır, Ece, Yirminci Asır, Özgörü, Gülpınar, Atayol, Şiir Defteri, Kervan, Eflatun, İlk Yaz, Yeni Sabah, Hürses, Tasvir, Anadolu, Sabah, Medeniyet* dergi ve gazetelerde yayımlandı.

ESERLERİ:
OYUN: *Yaşasın Mektep* (1953).
ŞİİR: *Sahipsiz* (1955), *Mutlu Sabah* (şiirler, düşünce yazıları, 1960).
DİĞERLERİ: *Düşünmeye Vakit Yok* (dergi-kitap, 1960), *Zaman Değişmeni* (dergi-kitap, 1983), *Atatürk Özlemi ve Unutulan Gerçek* (şiirler, öyküler, düşünce yazıları, 2002).
HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959), M Esat Tozkoparan / Atatürk Özlemi ve Unutulan Gerçek (2002).

M. Esat Tozkoparan

TOZLU, Hülya

Öykücü ve romancı. 15 Şubat 1950, Zonguldak doğumlu. Müzisyen Cahide Karamaden'in kızıdır. Oğlu Orçun Çıtır tiyatro sanatçısı, kızı Elçin Çıtır müzisyendir. Zonguldak'ta başladığı ilköğrenimini Adana'da, Lüleburgaz'da başladığı lise öğrenimini de Giresun'da tamamladı. Yedi yıl Türk sanat müziği ve ud öğrenimi aldı. 1970 yılından itibaren Giresun ve İstanbul'da sekreterlik, eğitmenlik, hosteslik, öğretmenlik gibi çeşitli işler yaptı. 1990'dan itibaren halkla ilişkiler görevliliği, özel İngilizce öğretmenliği, bir yayınevinde basın yayın danışmanlığı gibi işlerde çalıştı. Yağlıboya resim ve müzikle uğraştı.

Öykülerinin bir bölümü *Güzel Yazılar, Öyküden Bir Bilet Gidiş-Dönüş, Berfin Bahar, Tay, Yazın, Eski, Cumhuriyet Kitap, Sol* gibi dergilerde, diğer yazıları *Evrensel, Emek* ve *Palavra* gazetelerinde yer aldı.

Yaşadıkça Adım Adım adlı romanı, Bu Yayınevinin açtığı roman yarışmasında yayımlanmaya değer bulundu. Mevlüt Kaplan 2000 Yılı İlk Gençlik Öykü Yarışmasında *Birleşen Sevgiler* adlı öykü dosyası üçüncülüğe hak kazandı.

ESERLERİ:
ROMAN: *Ve Suskun Gri Kadın* (1994), *Yaşadıkça Adım Adım* (1997),

Hülya Tozlu

Dün Bugündür (2001).
ÖYKÜ: *Birleşen Sevgiler* (2002).
HAKKINDA: Emekçi Kadınlar Bülteni (sayı: 24, Ocak Şubat 1996), Papirüs dergisi (Temmuz 2000), H.Hüseyin Yalvaç / Dün Bugündür (Kitap Rehberi, Kasım 2002), Aydınlık (20.4.2003), Tay Dergisi (Nisan 2004), Ötekistanbul (16 – 31 Temmuz 2004), Bizim Gazete (19.8.2004).

TOZLU, Necmettin

Eğitimci. 1945, Gümüşhane doğumlu. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi (1969) mezunu. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesinin dekanı olarak görev yaptı. İlk yazısı 1970 yılında *Ocak* dergi-

HÜLYA TOZLU

F TİPİ HAYALLERİM

Hep özel bir odam olsun istemişimdir. Bir göz evimizin bir köşesinde kardeşimin ayağını ağzında hissederek uyumaya çalışırken düşlemişimdir bunu.

Filmlerden hatırladığım has kızın dubleks, evin merdivenlerini koşar adım çıkarak kapandığı yatak odası gibi bir yer değil aradığım. Bir adımda girebildiğim bir oda oldu hep. Has kızın yaptığı gibi ipek çarşaflı yatağıma kapanıp ağlamıyorum. Ağlayabilsem zaten vermezlerdi bu F Tipi özel odayı bana; Sürdürseydim yaşadıklarımıza ağlamayı çoğumuz gibi, bu özel itibara asla sahip olamazdım.

Öyle bildiğiniz gibi bir süit değil burası. Burası parası olmayanlara bağışlanan bir nimet gönlü genişlerce...Dünyayı ve zenginlikleri beyninde ve gönlünde taşıyanlara, özel ödül. Gönlündeki köşkte eğlenmesini bilenlere. Tam da "cennet" deyip düşlediğiniz bir yer; hayati değerlerden uzak olan bir yer. "Hani bunun ilk sahibi?" diye sorduklarında, övüneceğim onurlu mevki. Beynine insanlığı sığdıranlar için yüce nişan...

Fil gibi görkemli sanallığıyla fare kapanı kadar sahip, fayans görünümüyle soğuk, fırın ateşi gibi yakıcı, falcı ağzı yorumlarca.. Felsefesi insan olup fesleğen kokulu düzeneğin anofellere peşkeş çektiği bedenimi feryat ettiren. Düzenin fasıl, heyeti, ferahfeza makamından seslenmekte sağır olmuş kulaklara falanı, filanı...

Ne yapmalı buradan çıkıp? Çıkamıyorum ki...Düşüyorum az ötemde, varlığını bildiğim kitaplığı. Okuyamıyorum ki... Komşu mahkum ne yapmakta acaba? Bilemiyorum ki... Takvim hangi tarihi gösteriyor kim bilir? Göremiyorum ki kimseleri... Neredeyse düş gibi hatırladıklarım. Sanki hiç olmamışlardı.

Felç olmadan felç edildiğim tıkanağımda isyan ediyor bedenim. Unut-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

tuğum kollarım, bacaklarım neredeler? Tek görebildiğim; gölgeli bir renksizlik. Çıldırıyor muyum yoksa?

-Canım erik istiyor... Bana ne, Bana ne?..

-Paramız yok ki kızım olunca alırız.

-Bana ne, bana ne... Canım sinemaya gitmek istiyor.

-Dedim ya kızım...

Canım neler istemiyor ki şimdi... Bir ayna mesela. Kendimi görebileceğim, kendimle sohbet edebileceğim bir derinlik. Günlerce bakarsam deliririm diye yok olmalı. Susuz kalmış vücudumun iğrenç kokusunu duyamaz oldu körelen burnum. Ya saçlarım?.. Kaşımaktan çıldıracağım ama ellerim eğleniyor hiç olmazsa. Bir ses olsa tanırım... bir sesçik... Yaşamı hatırlatan, başka varlıkları düşündüren bir ses. Olsa özlediklerim, gönlümü hoş eden sevdiklerim.

Göz görmese de gönül katlanır sevdiğim. Sen var sağlıcakla kal yoksul dünyanda gözyaşlarınla. "Özel odaya karşıyım" diye sesleneniyorum size F tipi özel odamdan. Tek hasretim göremediğim, şeffaf hayallerim. Ak düşüncelerin ak aydınlığında parlayan gözler, ışıklı yüzler, görünen dişler... Siyahı, beyazı, sarı, kızıl; pırıltırıl ne varsa görünen dünyada. Masmavi, yemyeşilliklerin sardığı oksijeni bol insanlar, karnı tok, sırtı pek, beyni, yüreği zengin mi zengin alabildiğine...

Çıldırıyor muyum ne?...

(*Öyküsür*, Ağustos 2000)

sinde yayımlandı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun Eğitim Sistemi Üzerine Bir Araştırma, Kültür ve Eğitim Tarihimizde Yabancı Okullar, Eğitim Felsefesi, Eğitime Giriş, Eğitim Üzerine Felsefeler, Eğitim Problemimiz Üzerine Düşünceler, İbn Tufeyl'in Eğitim Felsefesi (1994).

TÖKEL, Dursun Ali

Edebiyat araştırmacısı. 1962, Samsun doğumlu. Orta ve lise öğrenimini Samsun'da tamamladıktan sonra 1987 yılında Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. Beş yıl çeşitli okullarda öğretmen ve yönetici olarak çalıştı. Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Fütuhi Divanı / İnceleme Metin - Sözlük"* başlıklı teziyle yüksek lisans yaptı. Çalışmalarını aynı üniversitenin Fen

Necmettin Tozlu

Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim üyesi olarak sürdürdü.

ESERLERİ:

Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar / Şahıslar Mitolojisi (2000), *Divanı Şiirinde Harf Simgeciliği* (2004).

TÖKİN, İsmail Hüsrev

İktisatçı, bürokrat, yazar (D. 14 Mart 1902, İstanbul – Ö. Haziran 1993, İstanbul). İlk, orta ve lise öğrenimini İstanbul Avusturya Lisesinde yaptı. 1922-25 yılları arasında Moskova'da Doğu Üniversitesinde öğrenim gördü. Aynı zamanda Moskova Üniversitesi iktisat seminerlerine devam etti. Doğu Üniversitesinde okutman olarak da görev yaptı. Türkiye'ye döndükten sonra, 1929 yılına kadar bir Alman ihracat firmasının Türkiye temsilciliğinde çalıştı. İş bağlantıları yapmak üzere gittiği Anadolu'da üretim alanlarında köylülerin sosyo-ekonomik durumları hakkında bilgi topladı. Daha sonra Ziraat Bankası adına Kredi Kooperatifleri üzerine araştırmalar yapmak için çıktığı Anadolu gezilerinde çalışmalarını sürdürdü. Topladığı bilgiler, kısmen *Türkiye Köy İktisadiyatı* kitabına veri oldu. Ayrıca Sümerbank, Devlet Demir Yolları ve Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunda görev yaptı. 1963'ten itibaren İstanbul Ticaret Odasının genel sekreterliği görevinde bulundu. Bu görevde iken 1973 yılında emekliye ayrıldı.

Tökin, kendisi gibi TKP'den kopan arkadaşları Şevket Süreyya Aydemir, Vedat Nedim Tör ve Burhan Asaf Belge gibi genç aydınlarla birlikte Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun öncülüğündeki *Kadro* dergisinin kurucuları arasında yer aldı. Tökin bu dergide; *Türkiye'de Derebeylik Rejimi, Türkiye'de Millî Sermaye Hareketi, Şark Vilâyetlerinde Derebeylik, Milli Kurtuluş Devletçiliği, Türk Köylüsünü Topraklılandırmalı Fakat Nasıl?* gibi yazılar yazdı. "Mazlum milletler" teorisini temel almakta ve tek parti yönetiminin ideolojisini üretmeyi amaçlayan *Kadro*, 1932-35 yıllarında çıktı, arkasındaki resmi destek ortadan kalkınca kapandı.

Halkevleri'nin de öncülerinden olan İsmail Hüsrev Tökin'in bazı yayınları Türk Mason Derneği tarafından yayımlandı. İlginç bir şahsiyet olan Tökin'in ilgileri arasında Mevlâna da vardır. *Mevlâna'da Yokoluş Felsefesi* başlıklı yazısında şöyle der: *"Mevlâna'da gaye, bir olmak, bir bulmak, bir bilmek değildir. O, yolun sonunu bitmekte bulur. Tanrı vuslatına kavuşarak sevgilide yok olmak hedefidir... Vuslat, yok oluşun ancak bir başlangıç kelimesidir."*

İsmail Hüsrev Tökin

Tökin'le son dönemlerinde üç kapsamlı görüşme yapıldı. Bu görüşmelerden ilki, tarihçi Mete Tunçay tarafından beş yıl arayla yapılan iki uzun sohbet olup ikincisi videoya alındı. İkincisi VTR'den Nalan ve Enis Sakızlı'nın Türkiye iktisat tarihi bağlamında yaptıkları görüşme ve video çekimleri; üçüncüsü Mete Tunçay'ın öğrencisi Uğur Dalak'ın doktora tezi için yaptığı mülakattır.

ESERLERİ:

Türkiye'de Zirai Kooperatif Hareketi (1932), *Türkiye Köy İktisadiyatı* (1934, yeni bas. 1990), *Ekonomik Coğrafya* (1940), *İsmet İnönü ve Şahsiyeti* (1946), *Türkiye'de Sanayii* (1946), *İktisadi Durumun Tahlili* (1964), *Mason Esrarı ve D.' lerin Manası* (1964), *Para Değerinin Düşürülmesi Meselesi* (1968), *Bilgimizin Sınırları.*

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

HAKKINDA: Türk Mason Dergisi (Yıl: 14, Sayı: 55, Temmuz 1964), Bülent Ecevit / Siyaset Şiir ve Tasavvuf (Cumhuriyet, 16.8.1975), Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi (c. 2, 1985), Büyük Larousse (c. 19.1986, s. 11662).

TÖR, Vedat Nedim

Yazar, bürokrat (D. 1897, İstanbul - Ö. 8 Nisan 1985, İstanbul). Galatasaray Lisesi (1916) mezunu. Yükseköğrenimini Berlin Üniversitesinde tamamlayarak doktorasını iktisat alanında yaptı (1912). Türkiye'ye döndükten sonra Matbuat Umum Müdürlüğü (1933-37), Ankara Radyosu Müdürlüğü (1938-44) gibi çeşitli kurumlarda ve bankalarda yönetici olarak çalıştı.

Vedat Nedim Tör'e asıl ününü kazandıran, resmî ideolojiyi üretmek ve tanıtmak amacıyla Şevket Süreyya Aydemir, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve diğer arkadaşlarıyla birlikte ünlü *Kadro* dergisinin (1933-34) kurucuları arasında yer almış olmasıdır. Tör ayrıca *Hep Bu Topraktan* (1943), *Doğan Kardeş*, *Sanat Dünyamız* dergilerini de çıkardı. Çok sesli müziğin yaygınlaşmasını ilk teşvik edenler

Vedat Nedim Tör

arasında yer aldı. Son yıllarında yayımladığı *Kemalizmin Dramı* (1980) adlı eseri ilgiyle karşılandı.

ESERLERİ:

OYUN: *İşsizler* (1924), *Üç Kişi Arasında* (oyn., 1927; bas., 1938), *Fevkalasriler* (1928), *Kör* (1928, bas., 1935), *Hayvan Fikir Yedi* (1929), *Köksüzler* (Varlık dergisinde tefrika, 1937), *İmranlı'nın İnsanları* (1940, bas., 1942), *Değişen Adam* (1941), *Sanatkâr Aşkı* (1945), *Hep ve İç* (1951), *Siyah Beyaz* (1952), *Aşağı Yukarı* (1952), *Sahte Kahramanlar* (1975).

DENEME: *Dinimiz* (1940), *Kemalizmin Dramı* (1980).

ANI: *Yıllar Böyle Geçti* (1976).

ROMAN: *Resim Öğretmeni* (1943).

HAKKINDA: Yaşar Nabi (Varlık, Ekim 1972), TDE Ansiklopedisi (c. 7, 1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), TBE Ansiklopedisi (2001).

TÖRE, Enver

Edebiyat araştırmacısı. 1955, Hankendi / Elazığ doğumlu. İlk ve ortaokulu Ankara'da, liseyi Kırıkkale'de (1974) bitirdi. Yükseköğrenimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi ve İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde (1978) tamamladı. Mezuniyetinin ardından bir süre öğretmenlik ve okul

VEDAT NEDİM TÖR

BENİM TELEVİZYONUM YOK..

Evet, isterseniz acıyın, isterseniz ayıplayın, bizim evde hâlâ televizyon yok.. Ama bazen altımız veya üstümüzde oturan komşulara misafirliğe gittiğim zaman, hep birlikte sohbet arasında kaçamak televizyon seyretmek fırsatını buluyorum. Talihime de çoklu, ya o bayağı politika atışmaları, ya da hafif Batı müziği gösterileri gibi hep beni çileden çıkarın programlarla karşılaşıyorum:

Kız erkek gençleri bir salona dolduruyorlar ve karşılarına saçlı sakallı, hırpani kılıklı erkek veya elleri kolları gözleri, kalçalarıyla kıvrım kıvrım, baygın baygın, süzüm süzüm kıvranan, çalkalanan kadın sanatkârlar çıkararak çokluk hiçbir sanat değeri olmayan piyasa müziği ile coşturuyorlar. Alkıştan genç yavruların avuçları patlıyor, sahneye koşup hayran kaldıkları artistlere çiçek de veriyorlar. Böylece, gençlerin ve geniş halk yığınlarının zevk seviyesi Türkiye ölçüsünde pespayeleştiriliyor. Artık evlerde küçücük çocuklar bile, ekranda gördükleri artistleri jestleri ve mimikleriyle taklide yelteniyorlar. Yani, sözün kısası, Atatürk'ün zevk eğitimi bakımından müzikten beklediği köklü olumlu devrimin tam tersini Devlet Televizyon ve Radyoları, ilâ Maşallah yurt ölçüsünde gerçekleştiriyorlar.

Bazen de vurucu, kırıcı, kavgalı, döğüşlü, yumruklu, tabancalı, tüfekli haydut ve gangster filmleriyle karşılaşıyorum. Bunların da yine zaten doğuştan sıcak kanlı insanımıza bir nevi saldırganlık kuvvet sürubu etkisi yapmaktan başka bir yararı olmuyor.

O vakit, düşünüyorum: Sokaklarda çocuklara, gençlere sunulan Zagor, Süper Tarzan, Tolga, Swing gibi çeşit çeşit renk renk, çıbık resimlerle canlandırılmış saldırganlık yayınları ya da, İnsan Harası, Şehvet Adası, Cinsi Canavar, Çıplak Arzu, Çılgın Bakire, Aşk Kampı, Hayır Demeyen Kadın vs. vs. gibi yüzlerce roman sokaklarda pervasızca satılır, gazete ve dergilerde hayasızca reklâmları yapılır. Bu reklâmlardan bazı örnekler:

"Bu romanda histeri buhranları ile kıvranan kadınlar arasında çıplak arzulara kurban olan çapkın bir erkeğin macerası bütün açıklığıyle anlatılıyor."

"Her okuyanı ihtirastan çılgına çevirecek kadar ateşli bir roman."

"Bu romanda iki sevici kızkardeşin akıllara durgunluk veren aşk ve şehvet oyunlarını bütün açıklığıyle bulacaksınız."

"Bana beş ayrat az gelir." "Oh de yavrum oh de", "acı severim talih döverim" gibi adlarla ve en hayvanca, pornografik, sadist çiftleşme resimleriyle süslü afişlerle pervasızca halka sunulan filmler, milletimizin büyük bir çoğunluğunu ahlâk, zevk düzeyini en aşağı, en bayağı çizgilere düşürmekte ve böylece Prof. Vhauchar'ın "Hayvanlaştırma, boyratlastırma, insanlıktan çıkarma," olarak tanımladığı teşhisin Türkiye Ölçüsünde de doğruluğunu ispatlamaktadırlar.

Unesco Gençlik Enstitüsü tarafından hazırlatılan "Film ve televizyonun gençler üzerindeki toplumsal etkileri" adlı uzmanlar raporuna göre, Masmedia'ların gençler üzerindeki zararlı etkileri :

1— Aynı temanın çeşitli vesilelerle ve çeşitli biçimlerde boyuna tekrarlanması.

2— Konuların, okuyucunun, seyircinin, dinleyicinin, duygulduğunu harekete getirecek, dramatik şekillerde sunulmuş olmaları,

3— Okuyucunun, seyircinin, dinleyicinin kendisini konu kahramanları ile bir talih eşitliği, bir kader birliği içinde bulunduğunu keşfetmesi.

4— Diğer boş zamanları değerlendirme vasıtalarının

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kıtlığı veya yokluğu,

5— Aile, okul ve çevrenin eğitici etkilerinin yetersizliği,

6— Ve bilhassa erginlik çağında gençlerin büyüklerin davranışlarını önemle izlemek suretiyle yabancı tesirler ve telkinler altında kalmak eğilimi, ölçüsünde artar.

Bu etkiler, kendilerini üç biçimde belli ederler:

1— Derhal görülen etkiler,

2— Birikip yığılan etkiler,

3— Uyuklayan etkiler.

Derhal görülen etkiler, okunan, seyredilen, veya dinlenenleri arası çok geçmeden hemen arkasından, ya hayâl kurarak, ya doğrudan doğruya tatbik ederek yaşamak, taklit etmek yolu ile tecelli eder.

Birikip yığılan etkiler, okunan, seyredilen, dinlenenlerin her seferinde belli belirsiz hafifçe bilinç altına sızma ve damlamak yolu ile bir biri üstüne yığılırlar, ve zamanla davranış değişikliğine sebep olurlar.

Bu türlü etkilerle uyuklayan etkiler birbirlerine sıkı sıkıya bağlıdırlar. Okunan, seyredilen veya dinlenilen olayların içinde ceryan ettikleri şartları yaşandığı anda hoş görmeyip reddeden, fakat bu şartlar zamanla unutulup da olayın ruhun derinliklerinde gizlenip uyuklayan psikolojik heyecanlar birden herhangi bir benzeri dürtü ile canlanıverirler ve sahibini aksiyona zorlarlar.

Bu gibi zararlı yayınların ahlâk ve toplum değer sistemleri zayıf olan veya büyük sosyal değişiklikler geçiren çevrelerdeki gençleri daha kolayca etkileri yine bu araştırmalar sonucunda anlaşılmış bulunmaktadır.

Telkin ve taklit örnekleri bukadar düşük bir düzeyde olan toplumlarda "kaliteli insanlar" yetiştirmek doğrusu bir mucizedir.

Bütün sinir ve akıl doktorlarımızın birleştikleri nokta, insanımızın, çokluk, "bozuk sinirli" olduğudur. Bozuk sinirli insanlarda konsantrasyon yeteneği gelişmez. Bunlar, kendilerini bir iş, bir dava, bir ideal üzerinde sürekli olarak yoğunlaştıramazlar, çabuk yorulurlar, çabuk bıkarlar, çabuk vazgeçerler. Yaptıkları işler de çokluk üstünkörüdür. Oysa ki, bütün uygarlıklar, sürekli konsantrasyonların ürünleridir. En kolayından en çetinine kadar her iş, her araştırma, her yaratma, üzerinde harcanan emek ve sabır ölçüsünde verimli olur. İlkokullardan üniversitelere kadar verim düşüklüğü bu konsantrasyon yetersizliğinden ileri geliyor. Hep işlerin yüzeyinde kalıyoruz. Mutluluk anlayışımız da, bu yüzden hep göstersiye, çabuk başarıya, çabuk kazanca yönelmektedir.

Sevgi anlayışımız da yine bu üstünkörülük ve seviyesizlik yüzünden, çokluk, "şehevi"dir. Sublimasyonlara (yüceltmelere) gidemiyoruz, idealizme yükselemiyoruz, oysa ki, kısırlıklar, yetersizlikler, içinde bunalan bu memlekette bütün milleti saran yüksek verimli bir idealizme ihtiyacımız vardır. Bir nevrolog profesör Doğu memleketlerinde büyük yaratıcıların çokluk yetişmemesini insanlarımızdaki kan dolaşımının bozukluğu ile yorumluyor. "Sizde, diyor, miğdeler ve çiftleşme aletleri fazlaca işlediklerı için, kanınız beyne değil, vücudun karın kısımlarında ve daha aşağılarında toplanıyor, bu yüzden de beyniniz kansız kalıyor ve az çalışıyor. Onun için kalkınmak isteyen azgelişmiş milletler vücutlarındaki kan trafiğinin yönünü değiştirmek çarelerini araştırmalıdırlar."

Fakat kim dinler kim anlar..

(*Kemalizm'in Dramı*, 1980)

yöneticiliği yaptı. Yüksek lisansını *"1908-1914 Arası Türk Edebiyatında Tiyatro Tenkidi"* başlıklı teziyle (1986) Gazi Üniversitesinde; doktorasını ise *"Çeviri Piyeslerde Kadın ve Tiyatromuza Aksi"* başlıklı teziyle (1991) Marmara Üniversitesinde tamamladı. Doktora tezi, Devlet Tiyatroları tarafından *"Çeviri Piyeslerde Kadın ve Tiyatromuza Yansıması"* (1991) adıyla iki cilt olarak basıldı. 1987 yılından itibaren MÜ Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim elemanı olarak görev yaptı.

Töre, akademik görevlerinin yanı sıra idari görevlerde de bulundu. Makaleleri *Dergâh, Ülke, Türk Kültürü İncelemeleri, Türk Edebiyatı, Türk Kültürü, Türk Dili* adlı yayın organlarında yayımlandı. Ulusal ve uluslararası sempozyumlarda bildiri sundu.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme): *Türk Tarihi ve Kültürü "Türkler'de Dramatik Edebiyat"* (2004), *Cenap Şehabeddin'in Tiyatroları.*

TÖREHAN, Habip Edip

Araştırmacı-yazar (D. 1890, İstanbul – Ö. 21 Mayıs 1968, Bad-Kissingen / Almanya). Kadıköy Rüştiyesi, Mercan İdadisi, Mülkiye Mektebi (Siyasal Bilgiler Okulu, 1911), İstanbul Hukuk Mektebi (1912) mezunu. Berlin Hukuk Fakültesinde üç dönem lisans kurslarını takip etti. Mezuniyetinin ardından çeşitli resmî görevlerde bulundu ve avukatlık yaptı. 1914'te Almanya'ya giderek burada öğretmenlik ve gazetecilik gibi işlerde çalıştı. 1926'da Berlin'de Bosphore adlı bir sigara fabrikası açtı. Bu arada *Cumhuriyet* gazetesinin Almanya muhabirliğini yürüttü. 1930'da Almanya tütün sanayisinde tröst cereyanı başladığından servetini kaybetti. Sermayesini nakte çevirerek 1931'de İstanbul'a döndü. Aralık 1931'de İktisat Vekâleti müşavirliğine getirildi. Kasım 1933'te tekrar Almanya'ya dönerek, bu kez mensucat hammaddesi ithalat işleriyle uğraştı ve işini Almanya pamuk ihtiyacının büyük kısmını sağlayacak boyuta ulaştırdı. İkinci Dünya Savaşı başlayınca 1942'de İstanbul'a döndü.

Törehan, 1948'de *Yeni İstanbul* gazetesini kurdu ve başyazarlığını yaptı. 1962'de gazetesini devrederek İsviçre'deki ikâmetgâhına çekildi. Dışişleri Bakanlığınca kendisine Monte-Carlo Fahri Türk Konsolosluğu görevi verildi. Tedavi için bulunduğu Almanya Bad-Kissingen'de öldü ve vasiyeti gereği cenazesi İstanbul'a getirildi.

ESERLERİ:

Türkisch (1918), *Die Türkei* (1919), *Almanya'da Siyasi Fırkaların Programları* (1931).

Ayrıca tütün üretimi ve ihracatı ile ilgili eserleri vardır.

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. IV, 1968).

TÖREL, Sedat

Şair ve yazar. 2 Ekim 1930, Larnaka / Kıbrıs doğumlu. Bazı eserlerinde Ali Sedat Törel imzasını kullandı. Yüksek lisansını *"T.S.Eliot'un İlk Şiirleri"* (İngilizce) adlı tezi ile Hacettepe Üniversitesinde tamamladı. Doktorasını *"İnsan Aklına Dayalı Otomatik Çeviri"* (İngilizce) tez çalışmasıyla Atatürk Üniversitesinde tamamladı. Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK, 1966-79) ve Cumhuriyet Üniversitesinde (1981-97) görev yaparak emekliye ayrıldı. İLESAM üyesidir.

Yazı ve şiirlerini Türkiye'de *Bilim ve Teknik, Türk Dili, The Week* (Ankara), *Dünya, Ufuk, Gürses* (Bandırma),

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Sedat Törel

Tıpa Tıp (Sivas); Kıbrıs'ta: *Hür Söz, Bozkurt, Halkın Sesi, Er Meydanı, The Cyprus Mail* (Lefkoşe), *The Academy Herald* (Larnaka); İngiltere'de: *The Gongster ve Evening News* (Nottingham) gazete ve dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

GEZİ: *Araplar Arasında Geçirdiğim Günler* (1981).

ŞİİR: *Verse at Random* (1953), *Salkımdan Taneler* (1956), *Pearls* (1957,), *Poems of 1957* (1957), *Kıbrıslı Şehit Nihat* (1958), *Kıbrıs Deyince* (1958), *Poems of 1959* (1959), *The Old Man and the Snake* (1960), *Poems of 1960* (1960), *Pegasus Descending* (1971), *Early Poems of T.S.* (yüksek lisans tezi, 1971), *Çağ Bozumu* (destan denemesi, 1972), *Denial of Human Tears* (1975), *Bir Demet Şiir* (1981), *Atatürk, The Great* (1981), *Yeni Bir Güneş Gibi ve O Güne Eş* (1981), *Anadolu'dan Pastoral Senfoni* (1986).

OYUN: *Kahire'nin Bir Arap Lokantası'nda* (Lefkoşe'de oyn., 1956).

ARAŞTIRMA: *Çeviri Sanatı* (1964), *Teknoloji Alanında Avrupa'daki Boşluk ve Yeni Bir Hamle Yönünde Arzulanan Uluslararası İşbirliği* (1966), *Türk Kurtuluş Savaşı ve Reformlarının Kıbrıs Türkleri Üzerine Etkileri* (1971), *Çeviri El Kitabı* (1972), *Scientific and Technical Information in Iran, Pakistan and Turkey* (1975), *Hint-Avrupa Dillerinden Türkçeye Çeviri* (1975), *Çeşni Sözlüğü* (1978), *Essays in English Literature* (1980), *Bilimsellik* (1983), *The Cumhuriyet University* (1985).

DERLEME: *Kıbrıs Şiirleri Antolojisi* (1965).

Ayrıca İngilizce grameri, tarım ve teknik konularında da kitapları vardır.

TÖRENEK, Mehmet

Edebiyat araştırmacısı. 28 Kasım 1959 doğumlu. Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1979) mezunu. Yüksek lisansını (1987) ve doktorasını (1994) Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde tamamladı. Aynı yerde araştırma görevlisi (1990-94), okutman (1985-90), yardımcı doçent (1994-2001), doçent (2001-) olarak çalıştı. 2001'de Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü müdür yardımcısı oldu.

Makaleleri, *Akademik Araştırmalar, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Türk Dili, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Dergâh, Yedi İklim, Türklük Bilimi Araştırmaları, Orhan Okay'a Armağan, Toplumsal Tarih, Türk Edebiyatı* dergi ve kitaplarında yayımlandı. *Türkiye Yazarlar Birliği Kültür ve Sanat Yıllığı 1996* için bölüm yazdı.

ESERLERİ:

İNCELEME: *Hikâye ve Romanlarıyla Mehmet Rauf* (1999), *Türk Romanında İşgal İstanbul'u* (2002).

Mehmet Törenek

YAYINA HAZIRLAMA: *Mehmet Rauf-Edebî Hatıralar* (1997), *Şiirler – Ahmet Reşit Rey* (2000).

TÖZER, Berran

Gazeteci ve çevirmen (D. 28 Nisan 1954, İstanbul – Ö. 20 Haziran 2005, İstanbul). Ortaöğrenimini Ankara Tevfik Fikret Lisesinde tamamladıktan sonra Hacettepe Üniversitesi Fransız Filolojisi Bölümünden mezun oldu. Lisansüstü eğitimini Strasbourg Üniversitesinde Fransız Filolojisi üzerine yaptı.1987-89 yılları arasında *Gergedan* dergisinde koordinatörlük, 1989-90 yıllarında *Argos* dergisinde yazı işleri müdürlüğü, 1990-91'de *Nokta* dergisinde kültür sanat editörlüğü yaptı.

1993-2003 yılları arasında on yıl süreyle *Hürriyet* gazetesinde çalışan Berran Tözer, birçok dizi yazıya, röportaja imza attı. *Gazete Pazar*'da ve *Hürriyet* yazı işlerinde editörlük yaptı. Ağustos 2003'te edebiyat dergisi *Picus*'un genel yayın yönetmeni oldu. Fransızcadan kitaplar çevirdi. Zincirlikuyu Mezarlığında toprağa verildi.

Berran Tözer

ESERLERİ (Çeviri):

Kendimi Engelletmem (Gerald Metroz'dan), *Onu Seviyordum* (Anna Gavalda'dan), *Pornografi* (Witold Gombrowicz'den).

HAKKINDA: Tözer Toprağa Verildi (Hürriyet, 21.6.2005).

TRABZONLU CÛDÎ EFENDİ

Bkz. MUALLİM İBRAHİM CÜDÎ

TUFAN, Tarık

Romancı. 1973, İstanbul doğumlu. Kabataş Erkek Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünü bitirdikten sonra Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslâm Ülkeleri Enstitüsü Sosyoloji Bölümünde yüksek lisans eğitimi yaptı. Çeşitli "yeraltı" dergilerde yazıları yayımlandı. 1992 yılından sonra radyo programcılığı yaptı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Kekeme Çocuklar Korosu* (2000), *Ve Sen Kuş Olur Gidersin* (2004).

DENEME: *Kraliçenin Pireleri* (2002).

HAKKINDA: Tarık Tufan / Kraliçenin Pireleri (2002).

TUĞ, Salih

İslâm hukuku araştırmacısı. 1930, Fatih / İstanbul doğumlu. Aksaray İlkokulu (1942), Pertevniyal Lisesi (1948), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1954) mezunu. *"İslâm Vergi Hukukunun Ortaya Çıkışı"* adlı teziyle doktorasını verdi (1963). *"İslâm Ülkelerinde Anayasa Hareketleri"* çalışmasıyla doçent (1969), *"Hadis Edebiyatı ve Zuheyr b. Harb"* incelemesiyle profesör oldu (1976). 1956 yılında öğretim üyesi olarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde göreve başladı. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1968-70) ile İÜ İslâm Araştırmaları Enstitüsü müdürlüğü (1978-82) yaptı. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde uzun yıllar dekan ve öğretim üyesi olarak hizmet verdi (1982-94).

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Makaleleri *İslâm Tetkikleri Enstitüsü, Boğaziçi, İslâm ve Altınoluk* gibi dergiler ilc *Tercüman* gazetesinde yer aldı. Fenerbahçe Spor Kulübü ile çok sayıda dernek ve vakfın üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *İslâm Vergi Hukuku* (1963), *İslâm Ülkelerinde Anayasa Hareketleri* (1969), *Hadis Edebiyatı ve Zuheyr b. Harb'in Kitabu'l-İlm'i* (1984).

ÇEVİRİ: *Hz. Peygamber'in Savaşları* (M. Hamidullah'tan, 1962), *Faiz Nazariyesi ve İslâm* (A. İ. Kureşi'den, 1966), *Siyasi ve Kültürel İslâm Tarihi* (4 cilt, Ph. K. Hitti'den, 1980), *İslâm Peygamberi I-II* (M. Hamidullah'tan, 1990-91).

TUĞCU, Hüseyin

Araştırmacı-yazar. 1959, Emet / Kütahya doğumlu. Emet Ashaboğlu İlkokulu (1971), Kütahya İmam Hatip Lisesi (1978), Kütahya Lisesi (1979), Selçuk Üniversitesi Konya İlâhiyat Fakültesi (1983), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Yönetimi ve Plânlaması Bölümü (1987) mezunu. İlk yüksek lisans çalışmasını 1990 yılında *"Kerbela Olayı"* adlı teziyle Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi İslâm Tarihi Bölümünde; ikinci yüksek lisansını 1992'de Hacettepe Üniversitesi SBE'de *"Türk Aile Yapısında Bektaşî Geleneklerinin Yeri ve Bir Bektaşî Köyü"* başlıklı teziyle tamamladı. 2000 yılında aynı yerde *"Sosyolojik Açıdan Din Kurumu"* tez çalışmasıyla doktorasını bitirdi.

Çalışma hayatına 1985'te Ankara'da Çankaya Akşemsettin Ortaokulunda öğretmen olarak başladı. 1988-89 yıllarında MEB araştırma bursu ile bir yıl süreyle Şam'a giderek Arapça dil kursunu bitirdi. 1991'den itibaren Gürcistan-Azerbaycan, Türkmenistan ve Makedonya'da incelemelerde bulundu. Sivas'ta İlköğretim Müfettişliği görevinde (1993-95) bulundu. 1995'te HÜ Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümüne araştırma görevlisi olarak atandı. 2000 yılında öğretim üyesi olarak Kırıkkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümüne geçti. Burada yardımcı doçent olarak çalışırken görevine son verildi.

Tuğcu, 2001 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)'nin kurucu üyeleri arasında yer aldı. Partide genel başkan danışmanı, MKYK üyesi olarak görev yaptı. Çalışmalarını 2003 yılından itibaren TBMM'de müşavir olarak sürdürdü.

Makaleleri 1995 yılından itibaren *Genç Erenler, Erdem, Alewiten* dergilerinde yayımlandı. Yurtiçinde Alevi-Bektaşı konulu sempozyumlara katılarak bildiriler sundu. 1997'de Alexsandru Horia'dan *Kehanet - Görünmeyen İttifak* adlı çevirisiyle Türk - Romen Derneğinden ödül aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Nerede Buluşalım? Alevî - Sünnî Nasıl Kaynaşır?* (broşür, 1995), *Alevî-Bektaşî Kültüründe Şiirlerle Hz. Muhammed* (1996).

YAYINA HAZIRLAMA: *M. Ali Eröksüz / İnsanca* (şiirler, 1997).

ÇEVİRİ: *Kehanet - Görünmeyen İttifak* (Alexsandru Horia'dan, 1997), *Genç Aydın Gözüyle Azerbaycan* (Perviz Samedov'dan, 1997).

TUĞCU, Kemalettin

Çocuk edebiyatçısı (D. 1902, Çengelköy / İstanbul - Ö. 18 Ekim 1996, Çengelköy / İstanbul). Çanakkale ve Sarıkamış savaşlarında iki defa yaralanmış olan Binbaşı Ali Galip Bey'in oğludur. Annesi güzel keman çalan bir ev kadınıydı. Ayaklarındaki sakatlık nedeniyle okula gidemedi ve yirmi altı yaşına kadar toplumdan uzakta yaşadı. Ayrıca hiçbir öğretmenden ders almadan kendi kendisini yetiştirdi, Fransızca öğrendi. Devlet Demiryollarında ambar memuru (1929),

KEMALETTİN TUĞCU

İHTİYAR AVUKAT

Bir pazar günü eve hiç tanımadığımız bir misafir geldi. Bu belki yaşı yetmiş beşi bulmuş, gözlüklü, zayıf yüzlü bir adamdı.

Babamla uzun, uzun konuştular. Bu avukat beni de görmek istemişti. Yüzüme uzun zaman bakmadı. Şöyle bir süzdü ve:

— Demek büyüğü okula gidiyor, dedi.

Babam:

— Evet, dedi. Emanettir diye onu okutuyorum. Elbette benim bu masraflarımı düşünürler.

Ben dışarıya çıkartıldım. Sabriye hanım çok düşünceli ve sıkıntılıydı. Bu kadın bizleri pek birbirimizden ayırmazdı. Hatta beni daha fazla sever, ara sıra sırtımı okşar.

—Sen hakikatli, çok iyi huylu bir kızsın, derdi.

Avukat içeride babamla konuşurken Sabriye hanım:

Ben böyle vicdansız adam görmedim, dedi.

—Ne oldu anne? diye sordum.

—Sen zavallının birisin, dedi. Birşeyden haberin yok. Bu adamın elinde ölüp gideceksin. Baban başkasıysa senin ne suçun var.

— Benim babam mı başkası anne?

Sabriye hanım biraz tereddüt etti, sonra:

Lamia, dedi. Belki susarsam senin hakkını çiğnemiş, babanın suçuna katılmış olurum.

Sen akıllı bir kızsın. Üç sekiz yaşındasın. Bugüne kadar senden sakladığımı şimdi açığa vuruyorum.

Mutfaktaydık. Babam, ihtiyar avukat, Samiha içerideydiler. Can sokağa çıkmış, kendisi gibi bakımsız çocuklarla oynuyordu. Üvey annem anlatmağa başladı:

— Kızım, Halil senin Öz baban değil.

— Değil mi? Nasıl olur?

— Seni niçin hırpalıyor, niçin sana eziyet ediyor, anlamadın mı? Çünkü sen onun üvey kızısın.

Şaşırmıştım. Sabriye Hanım:

Bu bir aile sırrıdır Lamia, dedi. Sana niçin kötü muamele ettiğini sorduğum zaman, bir akşam sarhoşlukla baban bana anlattı. Annen babanla evlenmeden önce zengin bir adamın oğlu ile sevişiyormuş. İşte bu gençten sana hamile kalmış.

Duyduklarıma inanamıyordum. Sabriye hanım:

— İşte böyle kızım, dedi. Senin öz, babanın babası o sırada oğlunun dengi olmayan bir kızla seviştiğini öğrenmiş, bir bahane bularak oğlunu almış, Avrupaya götürmüş. Birbuçuk yıl sonra baban memlekete dönmüş. Cemileyi aramış. Onu her zaman buluştukları yere çağırmış. Cemile gelmiş ama çok üzgünmüş. Evlendiğini söylemiş. Ayrılırken de: "Evlenmeğe mecbur oldum, çünkü hamile idim. Senin gelip beni arıyacağını sanmıyordum. Kader böyle imiş. Fakat kocam serseri ruhlu bir insan. Ben olursam senin olan kızını, unutma. Ona sefalet çektirme" demiş

Ben hayret ve şaşkınlık içinde dinliyordum. Sabriye Hanım:

Sana bunlar masal gibi geliyor kızım, dedi. Fakat annenin evlendikten yedi ay sonra seni dünyaya getirdiğini Dayın da biliyor. Hain üvey baban şimdi senin yerine Samiha'yı babana teslim etmeğe kalktı.

Ben donup kalmıştım. Daha fazla birşey soramadım. Hakikaten bunlar bana masal gibi geliyordu.(...)

(*Üvey Baba*, 1971)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kemalettin Tuğcu

Türkiye Matbaasında ciltçi, dizgici ve yönetici olarak (1931) çalıştı. *Ev-İş Kadın* gazetesi ile *Hayat* dergisinde sekreterlik, arşiv şefliği, idare ve yayın müdürlüğü gibi çeşitli görevlerde bulundu. İdare müdürlüğü yaptığı Doğan Kardeş Matbaasından 1974 yılında emekliye ayrıldı.

İlk yazılarını *Yavru Türk* dergisinde yayımladı. *Ev-İş* ve *Moda Albümü* dergilerinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. *Ateş, Yıldız, Ev-İş Kadın, Yavrumark, Muallimler Birliği, Çocuk Haftası, Binbir Roman, Ceylan, Gelincik* gibi dergilerde çalıştı. 1936 yılından sonra İstanbul'da çıkan hemen bütün çocuk dergilerinde şiir, hikâye ve çocuk romanları yazdı. Türkiye Yayınevinin "Evin Romanları" dizisinde kitapları yayımlandı. 500'e yakın çocuk romanı yazdı. Daha önce yazdığı birçok kitabını yaktı. Çoğu öğüt verici, basılan yüzden fazla çocuk romanı ile çocuk edebiyatımızın popüler yazarları arasında yer aldı. Daha çok sevgi ve acıma duygusu gibi temaları işleyen çocuk romanlarıyla tanındı. 1980'e kadar pek çok kuşak onun melodram havası ağır basan kitaplarını okuyarak okuma alışkanlığı edindi. Ancak o kendisini edebiyatın dışında görmüştü. *"Hz. Muhammed'in Hayatı"* adlı bir incelemesi de vardır. İlk romanı olan "Üçayaklılar", uzun yıllar çalıştığı Türkiye Yayınevinin sahibi Tahsin Demiray'da kaldı ve basılmadı. Öğrenim çağındaki çocukların kitap okuma alışkanlığı kazanmasında büyük pay sahibi olan Tuğcu çocuk edebiyatında akla gelen ilk ve en önemli yazarlardan biridir.

"Yazdıklarım hep güzel biter, umut verir. Yazdıklarımda hiç kimseyi öldürmemişimdir. Çocuklar cinayetten hoşlanmazlar." diyen Tuğcu'nun eserlerinde yalnızlık, acı, ıstırap, keder, üzüntü kısacası insanı hüzne sürükleyecek unsurlar bol olmasına rağmen bunlar, okuyucuyu karamsarlığa itmez, kötümser yapmaz. Bütün insani duyguları hisseder ve kitaplarında küçük okuyucularına da hissettirmek ister. Eserlerinden yararlanılarak "Ayşecik" (yön. M. Ün, 1960), "Kolsuz Bebek" (yön. M.H. Egeli, 1961), "Yüz Karası" (yön. Y. Atadeniz, 1964) adlı filmler yapıldı. *Üvey Baba* adlı romanı TV dizisi olarak filme çekildi. 1995 TÜYAP Kitap Fuarı Çocuk Edebiyatı Onur Ödülü kendisine verildi.

BAŞLICA ESERLERİ:

ÇOCUK KİTABI: *Sokak Çocuğu* (1955), *Yetim Ali* (1957), *Ahretlik* (1958), *Korkunç Yıllar* (1958), *Hırsızın Oğlu* (1959), *Yetim Malı* (1959), *Ayşecik* (1960), *Unutulan Çocuk* (1960), *Yolunu Şaşıran Adam* (1960), *Kimsesiz Çocuklar* (1963), *Anasının Kuzusu* (1964) *Yer Altında Bir Şehir* (1964), *Ah Bu Çocuklar* (1968) *Eskici Baba* (1968) *Maymunlar Adası* (1968), *Serseri Çocuklar* (1968), *Babasının Oğlu* (1969), *Köyden Gelen Yabancı* (1969), *Pasifikte Bir Türk Genci* (1969), *Balıkçı Güzeli* (1970), *Çocuklar Adası* (1970), *Öksüz Oğlan* (1970), *Adını Değiştiren Çocuk* (1971), *Altın Bilezik* (1971), *İncili Terlik* (1971), *Üvey Baba* (1971), *Düşkün Çocuk* (1972), *Sokak Çocuğu* (1972), *Köyünü Unutan Adam* (1972), *Yuvadan Uzak* (1972), *Zavallı Büyük Baba* (1972), *Küçük Serseri* (1975), *Dağdaki Yabancı* (1975), *Şeytan Çocuk* (1975), *Annelerin Çilesi* (1975), *Cambazın Kızı* (1975), *Yılanlı Bağ* (1975) *Yetim Ali* (1976), *Annesizler* (1977), *Köyden Gelen Kız* (1977), *Zavallı Çocuk* (1982), *Aferin Yaşar* (1983), *Sokak Köpeği* (16. bas., 1985), *Bir Ocak Söndü* (1987), *Süt Kardeşler* (3. bas., 1987), *Baba Evi* (5. bas., 1987), *Kuklacı* (3. bas., 1988), *Bir Garip Kızcağız* (3. bas., 1988), *Babam ve Ben* (3. bas., 1988), *Kuyulu Bahçe* (3. bas., 1988), *Benim Annem* (3. bas., 1988), Bu Çocuk Kimin (6. bas., 1988), Toprak Adamları (6. bas., 1988), Babasızlar (6. bas., 1988), Balıkçının Kızı (5. bas., 1988), *Küçük Hanım* (5. bas., 1988), *Ana Hakkı* (1991).

İNCELEME: *Hz. Muhammed'in Hayatı.*

HAKKINDA: "Tuğcu, Kemalettin" (TDEA, VIII, 376), Fahrettin Güngör / Çocuk Romanlarının Ünlü Yazarları (Maya, Mayıs 1979), Yusuf Eradam / Dünyanın En Zengin Adamı: Kemalettin Tuğcu (Cumhuriyet Kitap, 4.9.1995), Yusuf Eradam / Dünyanın En Zengin Adamı: Kemalettin Tuğcu (Cumhuriyet Kitap, 14.9.1995), Zeki Coşkun / Hep Aynı Efsaneyi Yazdı (Radikal, 20.10.1996), Ali Sirmen, Dünyada Bugün Kemalettin Tuğcu (Milliyet, 30.10.1996),Fatma Karabıyık Barbarosoğlu / Çocukluğumuzun Sahici Dünyası (Yeni Şafak, 27.10.1996), Necdet Neydim, Kemalettin Tuğcu Niye Çok Tartışılıyor (Dünya Kitap, 6.11.1998), Selim İleri / Çocuk Edebiyatı Yıllığı (1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas., 1999), Şükran Kurdakul (gen. 6. bas., 1999), Mehmet Nuri Yardım / Romancılar Konuşuyor (2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

TUĞCU, Nemika

Öykü yazarı. 10 Ocak 1946, Kayseri doğumlu. Tam adı Fatma Nemika Tuğcu. Ünlü çocuk edebiyatçısı Kemalettin Tuğcu amcası kızıdır. Kayseri Kız Orta Okulu, Kandilli Kız Lisesi (1965) mezunu. Paşabahçe Şişe Cam Fabrikasında çalışarak emekliye ayrıldı. Reklam şirketleri ve ajanslar dahil birçok alanda çalıştıktan sonra TRT'de metin yazarlığı, sektör dergilerinde editörlük, *Hürriyet* gazetesinde redaktörlük yaptı. 1988 yılından itibaren *Varlık* başta olmak üzere çeşitli dergilerde kitap eleştirileri, tanıtımları ve röportajlar yayımlandı. 2002 Behzat Ay Yazın Ödülünü mektup dalında Remzi Demir ile paylaştı.

"Kısa, yalın cümlelerle, "ağdalı edebiyat"tan uzak durarak kendi dünyasını kurmayı başarıyor." (Cahide Birgül)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Elişi Fotoğraflar* (2001), *Fırat'a Karışan Öyküler* (on beş öykücüden ortak kitap, Tan Oral'ın desenleriyle, 2001).

BİYOGRAFİ: *Sırça Köşkün Masalcısı: Kemalettin Tuğcu'nun Yaşamöyküsü* (2004).

HAKKINDA: Leyla Ruhan Okyay / On beş öykücü ve bir çizerden Zeugma'ya ağıt - Fırat'a karışan öyküler (Cumhuriyet Kitap, 15.11.2001), Müge İplikçi / Nemika'nın Elişleri (Radikal Kitap, 1 Şubat 2002), Elişi Fotoğraflar (Cumhuriyet Kitap, 21.3.2002), Özgür Atak / Elişi Fotoğraflar (Virgül, Mart 2002).

Nemika Tuğcu

NEMİKA TUĞCU

YEDEKÇİ

Kazancı Yokuşu'ndan aşağı doğru yürüyorum. Güzel bir mayıs günü. Güneş iyiden iyiye ısıtıyor artık. Çingeneler çiçek sepetlerini alıp çıkmışlar sokaklara. Kebap ve idrar kokularıyla karışsa da, baharın kokusu Beyoğlu'nda bile duyuluyor. Sağdan üçüncü sokağa girip sola sapacağım, sonra da sağa. Bay Aleko'nun dükkanına gidiyorum. Kayınvalidemin evlendiğim zaman verdiği beyaziş yatak takımlarını, masa örtülerini kolalamak çok zor geliyor. Ütüsü daha da zor. Bay Aleko çok güzel yapıyor bu işleri. İstanbul'da ondan başkası da yok zaten. Bay Aleko'nun dükkanını ararken, sokak satıcıları, ucuz yağlıboya tablolar gibi abartılı renklerle makyaj yapmış kadınlar, eskiciler, seyyar satıcılar, itişip kakışan öğrenciler ve sokakların pisliği beni ürkütmüştü. Gide gele alıştım. Müziğin sokaklara taştığı, polis otolarının mavi ışıklarını döndürerek dolaştığı, alkol duvarını aşanların yerlerde süründüğü, bedenlerin pazarlandığı, kavgaların olduğu, cinayetlerin işlendiği gecelerinden farklıydı Beyoğlu'nun gündüzü. Ama çocukluğumdaki Beyoğlu'na hiç benzemiyordu. Üç basamakla inilen geniş bir bodrum katında çalışıyor Bay Aleko. Ütülerin buharı, havaya yaydığı nem, kuru temizleme ilaçlarının kokusu beni rahatsız etmişti ilk gidişimde. Öksürmeye başladım. Bay Aleko gözlüğünün üzerinden bakarak

"Koku sizi rahatsız edebilir" dedi."Ben alıştım, inanır mısınız büyük bir zevk alıyorum."

"Ne güzel! " dedim.

Ortadan biraz daha uzun boylu, sırtı hafifçe kamburlaşmış, güldüğünde ağzının iki yanında birbirine paralel çizgiler oluşan, sadece kulak üstlerinde birer parça saçı kalmış bir adam Bay Aleko. Çoraplarıyla neredeyse aynı renkti ayağındaki sandalet. Kısa kollu, bej rengi, poplin bir gömlek giymişti. Çoğunlukla açık olan kapı ve eam arasında çalıştığından, boynu tutulmasın diye ensesine beyaz bir mendil koymuştu. Tertemiz üstü başı. Öksürüğüm kesilmeyince,

"Bir şey içer misiniz?" diye sordu.

"Hayır" dedim. Arka tarafta çalışan çıraklarından birine usulca bir şeyler söyledi. Az sonra tabağına dantel bir örtü konulmuş buğulu bir bardakta, buz gibi bir nar şerbeti geldi.

"Bay Aleko, beni çocukluk yıllarıma götürdünüz" dedim.

Yaz geceleri yasemin, manolya, hanımeli kokan, ayın ışıkları ile yıkanan, üstümüze yıldızların yağdığı bahçemizde, Gülfem Kalfa'nın gümüş tepsi içinde getirip "Buyurunuz efendim" diye nar şerbeti ikram edişi, incecik, zarif bedeni geldi gözlerimin önüne.

Bay Aleko'ya çok yakın hissettim kendimi.

Ben içerken, o konuşmasını sürdürdü:

"Bilir misiniz, buraya getirilen her parçanın bir hikayesi vardır. Mesela bakınız, bu atlas yatak örtüsü ile bu seccade saraydan intikal etmiş. Simle işlenmiştir. Bir eşini daha bulmamız mümkün değildir. Ben bu nadide parçaları temizlerken, ütülerken, hangi yatakların üzerine serildiğini, bu seccadede kimlerin namaz kıldığını, saraydan nasıl çıktığını, kimlere hediye edildiğini, nasıl kullanıldığını düşünürüm.

Bay Aleko, örtülerimi almak için beklerken sıkılmamam için konuşuyor herhalde diye düşünmüştüm o zaman. (...)

TUĞLACI, Pars

Sözlük ve ansiklopedi yazarı. 1 Nisan 1933, İstanbul doğumlu. İlköğrenimini İstanbul'da tamamladıktan sonra, ortaöğrenimini Kıbrıs'ta Melkonian Educational Institute'de yaptı (1951). ABD'de Michigan Üniversitesinin İngiliz Filolojisi Bölümünü bitirdi (1955). Askerlik görevini yaptığı Ankara Askeri Tıp Akademisinde ve İstanbul Şişli Terakki, Saint Michel ve Getronagan liselerinde İngilizce okuttu.

Genç yaşta başladığı sözlük ve ansiklopedi çalışmalarını başarıyla sürdürdü ve bu dalda uzmanlaşarak çağdaş Türk sözlükçülüğünün tanınmış adlarından biri oldu. Türkçenin nitelik ve nicelik bakımlarından en geniş izahlı ve etimolojik sözlüklerinden sayılan *Okyanus Ansiklopedik Türkçe Sözlük*'ü hazırladı (1974).Yabıncı bilim adamlarında da takdirle karşılanan bu sözlük nedeniyle İsmet İnönü (1966), Cevdet Sunay (1966) ve Fahri Korutürk tarafından kutlandı (1974). Bu tarihten sonra dilbilim çalışmalarının yanı sıra tarih araştırmacılığına da yönelen Pars Tuğlacı, yirmiyi aşkın yabancı ülkeyi dolaşarak kütüphane, müze ve devlet arşivlerinde araştırmalarda bulundu.

Cumhuriyet ve *Milliyet* gazeteleri ile *Milliyet Sanat*, *Tarih ve Toplum* ve *Yıllar Boyu Tarih* dergilerinde yazıları yayımlandı. 1071-1997 yıllarını kapsayan ilk belgesel Türk ansiklopedisini hazırladı. 1989 yerel seçimlerinde Doğru Yol Partisi tarafından İstanbul Adalar Belediyesi başkanlığına aday gösterildi. Merkezi İtalya'da bulunan Uluslararası Güvenlik ve Barış Parlamentosu üyeliğine seçilerek, bu parlamentonun Türkiye Büyükelçisi olarak görevlendirildi (10.3.1990). Yurtdışında çok sayıda bilimsel toplantıya Türkiye'yi temsilen katıldı.

ABD Amerikan Biyografi Enstitüsünün ömür boyu, Brüksel Dokümantasyon ve Avrupa Bilimsel Araştırma Enstitüsü, Dünya Edebiyat Akademisinin ömür boyu ve Ermeni Felsefe Akademisi Akademik Danışmanlar Enstitüsü, Türk Basın Birliği, Türkiye Yazarlar Sendikası ve birçok uluslararası bilim kuruluşuna üyedir. Amerikan Biyografi Enstitüsünce Seçkin Önderlik Ödülü (1991), Amerikan Biyografi Enstitüsünce Olağanüstü Mesleki Başarılar Ödülü (1992), Amerikan Biyografi Enstitüsünce Yirminci Yüzyıl Başarı Ödülü

Pars Tuğlacı

(1997) ve Da Vinci Ödülü (2004) gibi pek çok ödül aldı.

BAŞLICA ESERLERİ:

Türkçede Anlamdaş ve Karşıt Kelimeler Sözlüğü (1965), *Okyanus Ansiklopedik Sözlük* (5 cilt, 1974), *Osmanlı Mimarlığında Batılılaşma ve Balyan*

Ailesi (1981), *Ayvazovski Türkiye'de* (1983), *Bulgaristan ve Türk-Bulgar İlişkileri* (1984), *Arpaçay ve Yöresi* (1984), *Türkiye'de Kadın* (cilt 1: Osmanlı Döneminde İstanbul Kadınları, 1984; cilt 2: Osmanlı Saray Kadınları, 1985), *Geleneksel Türk Süsleme Sanatında Bir Kadın Sanatçı* (1985), *Osmanlı Şehirleri* (1986), *Mehterhane'den Bandoya* (1986), *Çağdaş Türkiye* (3. cilt, 1987), *Karsanlar'ın Dünyası* (1988), *Tarih Boyunca İstanbul Adaları* (2 cilt, 1989-92), *İstanbul Ermeni Kiliseleri* (1991), *Çırağan Palace* (1992), *Ermeni Edebiyatından Seçmeler* (1992), *The Role of the Dadian Family in Ottoman Social, Economic and Political Life (Dadyan Ailesi'nin Osmanlı Sosyal, Ekonomik ve Siyaset Hayatındaki Rolü) (1993), Tarih Boyunca Batı Ermenileri (2004).*

Ayrıca yabancı dil, tıp ve hukuk sözlükleri de vardır.

HAKKINDA: Son Çağ (1963, s: 14), Seyit Kemal Karaalioğlu / Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü, s: 733-734), Sovetskaya Turkologya (Azerbaycan Bilimler Akademisi dergisi, 1976, c: II, s: 89-97), Kulis Sanat Dergisi, 2.4.1977), Bolshaya Sovetskaya Entsiklopedia (Büyük Sovyet Ansiklopedisi), Moskova (1977), Milliyet Sanat (Nisan 1980), Aykut Kazancıgil-Vural Solok / Türk Bilim Tarihi Bibliyografyası (1981), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1983), Cumhuriyet (25.9.1983, 31.10.1984, 25.1.1994), Orkestra Dergisi (Kasım 1984), Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedisi, c: XII, s: 802 (1969, 1973), Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi, c: XXI, sayı: 204 (1990), Aram Orçanyan / Hagop Baronyan (1991), The World Literary Academy Newsletter, Cambridge, England (Winter 1998), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (1999).

TUĞLU, Turan

Gazeteci-yazar. 1935, Kelkit / Gümüşhane doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. Ortaöğreniminden sonra Gümüşhane Özel İdaresinde memur (1955-59), Gümüşhane Belediyesinde sayman ve Belediye ESO İşletmesi Müdürü (1964-67) olarak görev yaptı. 20 Haziran 1967'de bir arkadaşıyla birlikte kurdukları ve uzun yıllar sahiplendiği üstlendiği *Kuşakkaya* gazetesinde başyazılar yazdı.

Turan Tuğlu

Kuşakkaya gazetesi, Basın-Yayın Genel Müdürlüğünün açtığı "Özendirme Yarışmaları"nda ve Doğu Anadolu Gazeteciler Derneğinin düzenlediği yarışmalarda çeşitli dallarda ödüller kazandı. Tuğlu, "NATO'nun Kuruluş Amacı" konulu yarışmada da ilk on beş kişi arasında yer aldı. Anadolu basını içinde saygın bir yeri hak etmiş olan bu gazetede, güzel ve dikkat çekici makaleler yazan Tuğlu'nun, temiz ve arı Türkçesiyle yazdığı şiirler de gerçekle duygunun uyum sağladığı süsten uzak çalışmalardır. Gazete yazılarını *Bir Ağuç Çağla* (1961) adıyla kitaplaştırdı.

HAKKINDA: Sabahattin Kömürcüoğlu / Gümüşhaneli Ozanlar (1998), Nurettin Özdemir / Kuşakkaya I-II (Çağrı dergisi, Şubat – Mart 2006).

TUĞRAL, Rahim

İlâhiyatçı. 3 Ekim 1946, Hüyük / Konya doğumlu. İlköğrenimini 1957'de bitirdikten sonra, 1958-60 yılları arasında Kur'an'ı ezberleyip hafız oldu. İzmir İmam Hatip Liscsi (1968), İzmir Yüksek İslâm Enstitüsü (1972) mezunu. 1968-74 yılları arasında imam-hatiplik; 1975-77 yıllarında Aydın orta dereceli okullarında öğretmenlik yaptı. 1977'de İzmir Yüksek İslâm Enstitüsünde Kur'ân-ı Kerim asistanı ve 1981 yılında Kur'ân-ı Kerim öğretim üyesi oldu.

1982'de Yüksek İslâm enstitülerinin İlâhiyat fakültelerine dönüşmesinden sonra, DEÜ İlâhiyat Fakültesinc öğretim görevlisi olarak atandı. 1984 yılında Tefsir Anabilim Dalında doktorasını tamamladı. 1999'da

TURAN TUĞLU

GECEDEN TAŞAN DERTLER

Dirseğim pencerene dayalı
Yağmur damlalarıyla oyalanıyorum
Ama bırakmıyor beni anılar
Kemiriyor bir kurt gibi içimi
Atıyor uzaklara,
Uzaklara, çok uzaklara...
Bir bir geçiyor gözlerimin önünden
Uzaklarda kalan anılar;
O, mavi, mavi gökyüzü
O, çağıl çağıl akan çay
O, toprak kokan hava
Kolkola yürüdüğümüz yollar
Pırıl pırıl yaz akşamları
Bu gamlı dekor içinde
Çeviriyorum yaprakları...

Rahim Tuğral

yardımcı doçent oldu. DEÜ İlâhiyat Fakültesinde Tefsir Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak görev yaptı. Makaleleri *Diyanet Dergisi, DEÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi*'nde yayımlandı.

ESERLERİ:

Kur'ân-ı Kerimi Doğru Okuma Rehberi (1995), *Anahatlarıyla Kur'ân Elifbâsı* (2001), *Anahatlarıyla Kur'ân Tecvidi* (2001), *Yedi Harf ve Farklı Kıraâtler* (2001), *Özel Durumlarda Kur'ân Kıraâti* (2001).

TUĞRUL, Belma

Eğitimci, yazar. 1960, İstanbul doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünden mezun oldu (1983). Aynı bölümde yüksek lisans ve doktorasını tamamladı. 1995'te doçent oldu ve öğretim üyesi olarak çalıştı. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okulöncesi Eğitim Anabilim Dalında Anaokulu müdürlüğü yaptı.

ESERLERİ: (Çocuk Edebiyatı)

Bir Yıldız Seç (2000), *Süslü* (2000), *Mikroplar Toplantısı* (2000), *Kavramlarla Tanışalım* (Servet Bal ile), *Çizgilerle Tanışalım* (Servet Bal ile), *Uyku Güzeli Oyuncak Şehrinde* (Servet Bal ile), *Zeynep Postanede* (Servet Bal ile), *Fırçalar Yarışıyor* (Servet Bal ile), *Çiçek Hasta Olur mu* (Servet Bal ile), *Matematik Öğreniyorum, Okul Akademisi / Okul Öncesi Eğitimi* (Doç. E. Üstün ile), *Anakucağından Anaokuluna-Anaokulundan İlkokula, Noktadan Çizgiye, Tıkır Top, Sevgi Mönüsü.*

HAKKINDA: Tacettin Şimşek / Çocuk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (Hece-Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, sayı: 104-105, Ağustos-Eylül 2005).

TUĞRUL, Mehmet (Denizlili)

Halkbilimci (D. 1905, Mahmutgazi köyü / Çal / Denizli - Ö. 1985, Ankara). Antalya Öğretmen Okulunda başladığı ortaöğrenimini İzmir Öğretmen Okulunda tamamladı (1927). Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü *"Ankara Örencik ve*

Ahi Köylerinin Türküleri" adlı lisans tezi ile (1940), doktorasını *"Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı"* tezi ile bitirdi. Anadolu'nu çeşitli şehirlerinde bir süre öğretmenlik ve yöneticilik yaptıktan sonra DTCF'ye asistan olarak girdi. Ayrıca Gazi Eğitim Enstitüsü ve Harp Akademisinde Türkçe dersleri verdi. Milli Eğitim Bakanlığının çeşitli kademelerinde görev aldı, genel müdür yardımcılığı görevinde bulundu. Üyeleri arasında yer aldığı Türk Dil Kurumu ve Folklor Araştırmaları Kurumunun çalışmalarına katıldı. Halkevlerinin yayın organı *Ülkü* dergisini yönetti.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME-DERLEME: *Köyden Şiirler* (1943), *Ankara Örencik ve Ahi Köylerinin Türküleri* (1945), *Malatya'dan Derlenmiş Masallar* (1946), *Eğlenceli Hikâyeler* (1946), *Mehmet ile Gülsün: Bir Kahramanlık Hikâyesi* (1947), *Karacaoğlan* (1948), *İstiklal Savaşı* (B. Alpkan ile, 1948).

ÖYKÜ: *Çoban Armağanı* (1944).

ŞİİR: *Sürgündeki Gözler* (1997).

HAKKINDA: Türker Acaroğlu / Türk Folkloru-Belleten I (1986), TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998).

TUĞRUL, Mehmet (Diyarbakırlı)

Şair. 1964, Silvan / Diyarbakır doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Silvan'da tamamladı. *Sürgündeki Gözler* adlı şiir kitabı 1997'de yayımlandı.

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997, s. 512).

TUĞTEPE, Süha

Şair. 19 Mart 1956, Cide / Kastamonu doğumlu. Kastamonu Öğretmen Lisesi ve Adana Düziçi İlköğretmen Okulunda (1975) okudu. Yükseköğrenimini İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinde (1980) bitirdi. İstanbul'da muhasebecilik (1975-80), sahaflık (1980-86), Kuşadası Belediyesinde halkla ilişkiler ve basın danışmanlığı (1986-90) yaptı. Türkiye Yazarlar Sendikası, PEN Yazarlar Derneği üyesidir.

İlk şiiri *Türkiye Yazıları* dergisinde (1978) çıktı. Şiirleri daha sonraki yıllarda *Varlık, Yarın, Broy, Şiir Atı, Sombahar, Adam Sanat, Kunduz Düşleri, Düşün* dergilerinde yer aldı. 1985'te Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülünü kazandığı *Yüzler ve Zarflar* adlı eseri 1986'da kitaplaştı. *Düşler ve Seyrekzamanlar* adlı dosyasıyla 1989-90 Yunus Nadi Şiir Mansiyonu aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Yüzler ve Zarflar (1986), *Düşler ve Seyrekzamanlar* (1990), *Sürgün Mozaik* (1995), *Pitonüşümesi* (2000), *Güzel Hayvan* (2005).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

TUKİN, Cemal

Tarih araştırmacısı (D.1907, Üsküp - Ö. 1977, ?). Lisans öğrenimini ve doktora çalışmasını Almanya'da Hamburg Üniversitesinde tamamladı. Türkiye'ye döndüğünde, 1938-43 yılları arasında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde öğretim üyesi, 1943'ten ölümüne kadar da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde Yakınçağ Tarihi Kürsüsünde başkan ve öğretim üyesi olarak çalıştı. Ayrıca uzun yıllar Türk Tarih Kurumunun asbaşkanlığı görevini yürüttü. Çeşitli tarih dergilerinde yayımlanmış inceleme ve makaleleri bulunmaktadır.

ESERLERİ:

Die Politischen Beziehungen Zwischen Österreich-Ungarn und Bulgarien von 1908 bis zum Bukarester Frieden - 1908 Bükreş Antlaşmasına kadar Avusturya-Macaristan ile Bulgaristan Arasındaki İlişkiler (1936), *Boğazlar Meselesi* (yay. haz. Bülent Aksoy, 1947).

TULÇA, Sezai Enis

Siyasetbilimci. İstanbul Saint-Michel Lisesi (1976), Montpellier (Fransa) III Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü (1982) mezunu. Bitirdiği üniversitede yüksek lisansını (1983) *"Le conflit gréco-turc dans la Mer Egée"* adlı tezle, doktorasını (1999) *"Les relations gréco-turques entre 1929 et 1945"* adlı tezle tamamladı. 1985-99 yılları arasında tıbbi malzeme sektöründe yöneticilik yaptı. 1999'da Galatasaray Üniversitesinde yardımcı doçent oldu. Galatasaray Spor Kulübü Divan Kurulu üyesidir. Türk-Yunan ilişkileri ve Kıbrıs, Balkan politikaları, siyasal tarih vb. dersler verdi. Bu konularda çeşitli bilimsel toplantılarda bildiriler sundu. *Osman Zülfioğlu Anısına Armağan* adlı kitaba bir bölüm yazdı.

ESERLERİ:

L'Occupation Grecque en Anatolie (2002), *Atatürk Venizelos ve Bir Diplomat* (2003).

Sezai Enis Tulça

TULGAR, Ahmet

Öykü yazarı. 26 Nisan 1959, İstanbul doğumlu. İstanbul Avusturya Lisesi (1978) mezunu. *Güneş, Sabah, Nokta* vb. çeşitli gazete ve dergilerde çalıştı, sinema filmlerinde aktörlük yaptı. *Boom Gençlik* ve *Güneş Gençlik* dergilerinde genel yayın yönetmenliği görevini üstlendi. Alman edebiyatından yaptığı çeviriler yurtiçi ve yurtdışındaki çeşitli dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Evsiz Ülke Hikâyeleri* (1989).

DENEME: *Şehrin Surlarındalar* (1992).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

Sultan Tulu

TULU, Sultan

Dil ve edebiyat araştırmacısı. 1961, Ankara doğumlu. İlköğrenimini Ankara'da yaptıktan sonra, ortaöğrenimini Almanya, Wiesbaden Käthe Kollwitz Schule ve Ankara Yıldırım Beyazıt Ortaokulu ve Lisesinde tamamladı. Göttingen, Georg Augusta Üniversitesinde Türkoloji ve Altaistik Anabilim Dalı, Türkoloji ve Mongolistik Bilim Dalı (1985) mezunu. 1985-89 yılları arasında aynı üniversitede *"Kalat-Esferayen'den Horasan Türkçesi Materyaller"* başlıklı doktora çalışmasını tamamladı. Bilimsel görgü ve deneyimini artırmak için İran, Azerbaycan, Ukrayna ve Kırım'da bulundu. 1992-94 yılları arasında Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde ve 1995-2001yıllarında Mersin Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yardımcı doçent olarak çalıştı, 1999'da burada doçentliğe yükseldi. 2001'den itibaren Muğla Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümünde doçent olarak görev yaptı, aynı bölümün başkanlık görevini yürüttü.

Makale ve çevirilerini 1997'den itibaren *Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Dalga, Azerbaycan Türkleri, Türk Dili,Belleten, Central Asiatic Journal, Türk Dili Dergisi, Türk Dünyası* dergilerinde yayımladı. İran'ın Horasan

eyaletinde konuşulan Türk lehçeleri ve onların folklorunu tanıtmaya yönelik çalışmalar yaptı. Yurtiçi ve yurtdışında çeşitli bilimsel faaliyetlerde bulundu; birçok kongre, seminer ve konferansa katıldı.

ESERLERİ:

Chorasantürkische Materialien aus Kalat bei Esfarayen (1989), *Aslı-Kerem Hikâyesinin Türkmen Varyantı Esasında Linguistik Bir Deneme* (1994), *Folklor Derlemeleri* (Bocnurd'dan).

A. Mertol Tulum

TULUM, A. Mertol

Dil ve edebiyat araştırmacısı. 1941, Ayvalık / Balıkesir doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1964) mezunu. Bitirdiği bölüme Yeni Türk Dili asistanı olarak girdi. 1968'de *"Sinan Paşa'nın Tazarru'nâmesi ve Dil Hususiyetleri."* Adlı çalışmasıyla doktorasını burada tamamladı ve aynı kürsüde profesörlüğe yükseldi. Türkiyat Enstitüsünün müdürlüğünü yaptı. Eski Anadolu Türkçesi alanındaki çalışmalarıyla tanındı.

ESERLERİ:

Tazarru'nâme (Sinan Paşa'dan, 1971), *Nev'î Divanı* (Ali Tanyer ile, 1977), *Tursun Beg Tarih-i Ebu'l-Feth* (1978), *Dil Tartışmalarında Gerçekler* (Hasan Eren'le birlikte, 1991).

HAKKINDA: Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (2.bas.1999).

TUNA, Celâl

Araştırmacı-yazar. 1944, Kavak / Gelibolu / Çanakkale doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Lapseki'de yaptı. Çanakkale İlköğretmen Okulunu bitirdikten sonra ilkokul öğretmeni olarak çalışma hayatına başladı. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümünü dışardan bitirerek (1967) çeşitli ortaokul ve liselerde yirmi beş yıl resim ve sanat tarihi öğretmenliği yaptı. Emekli olmadan önce 1988 yılında başladığı İstanbul Üniversitesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü Protohistorya ve Önasya Arkeoloji Anabilim dalından mezun oldu ve aynı bölümde yüksek lisans yaptı.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme):

Mağaradan Kente: Anadolunun Eski Yerleşim Yerleri (2000), *Kentten İmparatorluğa: Anadolunun Eski Yerleşim Yerleri* (2002).

HAKKINDA: Celal Tuna / Kentten İmparatorluğa: Anadolunun Eski Yerleşim Yerleri (2002).

TUNA, Korkut

Toplumbilim araştırmacısı. 3 Haziran 1944, Balıkesir doğumlu. Edremit İstiklal İlkokulu (1955), Edremit Lisesi (1961), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünden *"Platon'a Göre Sofistler"* adlı lisans tezi ile (1969) mezun oldu. Aynı fakültenin Sosyoloji Kürsüsünde *"Yurtdışına İşçi Gönderme Olayının Sosyolojik Eleştirisi"* adlı tezi ile doktora (1975) yaptı. 1977 yılında yine aynı kürsüde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. 1982 yılında yardımcı doçent, 1985 yılında *"Şehirlerin Ortaya Çıkış ve Yaygınlaşmaları Üzerine Sosyolojik Bir Deneme"* adlı teziyle doçent oldu. 1990 yılında fakülte tarafından görevlendirildiği Fransa'da Institut de Recherches sur les Societes Contemporaines (IRESCO) kitaplığında bilgi sosyolojisi konusunda araştırmalar yaptı. 1991 Yılında Edebiyat Fakültesi dekan yardımcılığına seçildi, 1992 yılında profesör oldu. 1993-96 yılları arasında Sosyoloji Araştırma Merkezi müdürlüğü ve 1994-96 yıllarında Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü müdür yardımcılığı yaptı. Çalışmalarını, İstanbul Üniversitesindeki öğretim üyeliğinin yanında Edebiyat Fakültesi dekanlığı, Sosyoloji Bölüm başkanlığı, Uygulamalı Sosyoloji Anabilim Dalı başkanlığı ve Sosyoloji Araştırmaları Merkezi müdürlüğü yaparak sürdürdü.

Makalelerini 1989'dan itibaren *Sosyoloji, Milli Kültür, Yeni Türkiye, Türk Yurdu, Türkiye Günlüğü* dergilerinde yayımladı. *İÜ Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi, İÜ İktisat Fakültesi Metodoloji ve Sosyoloji Araştırmaları Merkezi Sosyoloji Konferansları Dergisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* gibi dergilerin yayın kurulu üyeliklerinde bulundu. Ayrıca bazı kitaplara bölümler yazdı. Sempozyumlara katılarak bildiriler sundu, bu bildiriler sempozyum kitaplarında yer aldı.

Tuna Korkut

ESERLERİ:

Yurtdışına İşçi Gönderme Olayının Sosyolojik Eleştirisi (1981), *Şehirlerin Ortaya Çıkış ve Yaygınlaşması Üzerine Sosyolojik Bir Deneme* (1987), *Batılı Bilginin Eleştirisi Üzerine* (1993), *Yeniden Sosyoloji* (2002).

TUNA, Taşkın

Deneme yazarı, bürokrat. 1964, Ankara doğumlu. Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi (1962) mezunu. Fizik yüksek mühendisi olarak bir süre DMİ Genel Müdürlüğünde çalıştı. Almanya'da stajını tamamladıktan sonra 1969 yılında İngiltere'de Reading Üniversitesinde yüksek lisans eğitimi gördü. Yurda dönüşünde ODTÜ'de öğretim görevlisi olarak çalıştı. ABD'de çevre sorunları konusunda da eğitim gördü. 1987-91 yılları arasında İngiltere'de Avrupa Meteorolojik Tahmin ve Araştırma Merkezine uzman olarak hizmet verdi. Daha sonra yurda dönerek Çevre Bakanlığına genel müdür olarak atandı ve burada da üç yıla yakın bir süre çalıştıktan sonra emekliye ayrıldı. Çeşitli bilimsel dergilerde yayımlanmış çok sayıda makalesi, ayrıca uzay fiziği ile ilgili üç kitabı vardır.

ESERLERİ:

Adnan Menderes'in Günlüğü (2002), *Oku Ama Neyi?* (2002), *Son Basamak* (2003), *Bir Elma İki Ayna: Bir İkiye Nasıl Yansıdı?* (öykü, 2003), *1x1* (2004).

TUNABOYLU, Zeki

Şair ve yazar (D. Plevne / Bulgaristan - Ö. 1952, Zonguldak). Edirne Öğretmen Okulunu bitirerek Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde öğretmenlik yaptı. Yazı ve şiirleri ile Fransızca ve Bulgarcadan yaptığı çeviriler çeşitli dergilerde yer aldı.

ESERLERİ (Çocuk Kitabı):

Bizim Türkümüz (şiir, 1943), *Tavşan Kardeşin Kurnazlıkları* (masal, 1944), *Atilla'nın Kitabı* (şiir, 1949).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998).

TUNALI HİLMİ

Siyaset ve devlet adamı (D. 1871, Eskicuma [Tırgovişte] / Bulgaristan – Ö. 26 Temmuz 1928, İstanbul). 1877 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında Türkiye'ye göç eden tüccar İsmail Hakkı Bey'in oğludur. İlkokula Eskicuma'da başladı, göçten sonra

Üsküdar İptidai Mektebinde tamamladı. Ortaöğrenimini Adana, Kastamonu Mülkî, İstanbul Fatih Askeri Rüştiyesinde yaptı. Askeri Tıbbiye İdadisine (lise) girdi. Lise üçüncü sınıf öğrencisiyken elyazısı ile çıkardığı haftalık *Teşvik* gazetesinin Saray'a ihbar edilmesiyle takibe uğradı. Ancak daha önceden gazeteleri yakması nedeniyle aleyhinde delil bulunamadı ve hakkında işlem yapılmadı. Yine aynı yıllarda, sonradan İttihad ve Terakki Cemiyetiyle birleşen Gizli Mektepliler Derneğini kurdu. Tıp Fakültesinin son sınıfındayken Avrupa'ya kaçtı ve İsviçre'nin Cenevre kentine (1895) yerleşti. Cenevre Üniversitesinde hukuk ve pedagoji öğrenimi gördüğü sırada, bir yandan da Jön Türkler'in çıkardığı *Meşveret* ve *Mizan* gazetelerine yazılar yazdı, Jön Türkler'in amaç ve hedeflerini açıklayan *Hutbe* adlı broşürleri yayımladı. 21 Aralık 1896'da Osmanlı İhtilal Komitesini kurdu.

Bir süre Gizli İttihad ve Terakki Cemiyetinin genel sekreterliğini de yürüten Tunalı Hilmi Bey 1897'de Cenevre'de İshak Sükuti ve Abdullah Cevdet'le *Osmanlı* gazetesini çıkardı. 1898'de İttihad ve Terakki Cemiyeti müfettişi olarak Mısır'a gitti ve cemiyetin Kahire şubesini örgütledi. Jön Türkler'in 1899'da Saray'la uzlaşmasından sonra Madrid Büyükelçiliği Başkâtipliğine (1900) atandı. Kısa süre sonra da zararlı etkinliklerini sürdürdüğü gerekçesiyle bu görevden alındı. Cenevre Üniversitesinin Pedagoji Şubesinden diploma aldıktan sonra 1904'te Mısır'a gitti, Muhtelif Mahkemede çalıştı. Aynı dönemde *Kanun-ı Esasi* ve *Hak* gazetelerine yazılar yazdı. Meşrutiyet'in ilanı (1908) üzerine İstanbul'a döndü ve başta *İnkılap* olmak üzere çeşitli yayın organlarında yazıları yayımlandı. Ağustos 1909'da yurda döndü. 1 Eylül 1909'da Karadeniz Ereğlisi kaymakamlığına getirildi. 1911-13 yıllarında Bayburt ve Ordu kaymakamı olarak görevlendirildi. 1913'te mülkiye müfettişi olarak Musul'da görev yaptı. Temmuz 1914'te Beykoz, Eylül 1915'te Gemlik kaymakamı oldu. 1916'de Muhacirin Umum Müdürlüğü Dış Sevkıyatına tayin edilerek savaş nedeniyle Türkiye'ye göçen ve sığınanların durumlarını düzenleme ve teftişine memur edildi. 1920'de Bolu mebusu olarak son Osmanlı meclisine girdi. İstanbul'un işgal edilmesi üzerine Ankara'ya geçti ve Bolu'yu temsilen 27 Nisan 1920'de TBMM'ye katıldı. Bolu ayaklanmasında o bölgeye gönderilerek incelemelerde bulundu. Oradan Karadeniz Ereğli'sine geçerek bölgenin düşman gemilerine karşı savunmasını örgütledi. Aynı yılın temmuz ayında Meclise döndü. Mecliste İrşad, Millî Eğitim, İktisat, Sağlık-Sosyal Yardım ve Tasarı komisyonlarında çalıştı. 1921 Anayasası'nın hazırlık çalışmalarına katıldı. İkinci ve üçüncü dönemlerde Zonguldak milletvekili olarak TBMM'de bulundu.

Tunalı Hilmi Bey; çalışma hayatının düzenlenmesi, kanunların numaralandırılması ve dilinin sadeleştirilmesi, yazışmalarda lakapların ve aşırı saygı ifadelerinin kaldırılması gibi birçok konuda yasa önerileri hazırladı ve çoğunun kabul edilmesine önayak oldu. Konuşmalarında ve yazılarında arı Türkçeyi savunan ve kullandığı özgün sözcüklerin yerleşmesi için çaba harcayan Tunalı Hilmi, kadın haklarının da savunuculuğunu yaptı. Önceleri Osmanlıcılık görüşünü savundu, daha sonra Türkçülük akımını benimsedi ve Yusuf Akçura tarafından kültürel alandaki Türkçülük hareketinin ilk temsilcisi ve öncüsü olarak nitelendirildi. En önemli eseri, Fransızcaya da çevirlen *Türkiye'de Halk Hakimliği Düzeni - Bir Şart - Bir Dilek* (1904) adlı ayrıntılı yasa tasarısıdır.

ESERLERİ:

Makedonya: Mazisi-Hali-İstikbâli (1898), *Peşte'den Reşit Efendi ile* (1899), *Rezalet Portekiz'de* (1900), *Rezalet Yine İspanya'da* (1900), *Kongre-Cevapları: Cevabımız* (1901), *Kongre Nedir Nasıl Olmalıdır?* (1901), *Bir Dilek* (1902), *Avrupa'da Tahsil* (1903), *Un projet d'organisation de la souverainete du peuple en Turqie* (*Türkiye'de Halk Hakimliği: Bir Şart - Bir Dilek*, 1904; Fransızcasından çevrilerek *Tarih ve Toplum* dergisinde *Tunalı Hilmi'nin Halk Hakimiyeti Risalesi ve Anayasa Tasarısı* adı altında, Mart 1984, sayı 3), *Evvel ve Ahir* (tsz), *Memiş Çavuş Büyük Millet Meclisinde* (1923).

HAKKINDA: Büyük Larousse (c. 19, 1986), Kemal Öztürk / İlk Meclis (1999, s.174-175).

TUNALI, İsmail

Felsefeci. 22 Temmuz 1922, Silistre / Bulgaristan doğumlu. Kabataş Erkek Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü (1948) mezunu. Doktorasını Viyana Üniversitesinde verdi (1955). Bir yıl sonra asistan olarak girdiği İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde doçent (1958) ve profesör (1965) oldu. Erzurum Atatürk Üniversitesinin kuruluşunda görev üstlendi. Bu üniversitede Sistematik Felsefe Bölümü Kürsüsü başkanlığına getirildi. Viyana Üniversitesinde konuk profesör olarak (1980) estetik dersleri verdi. 1984 yılından itibaren İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünün başkanlığı yaptı.

İsmail Tunalı

İsmail Tunalı, emekli olduktan sonra çalışmalarını İstanbul'da Maltepe Üniversitesinde öğretim üyesi olarak sürdürdü. Avusturya devleti tarafından kendisine birinci derecede onur nişanı verildi. Estetik ve ontoloji üzerine yaptığı çalışmalarıyla tanındı.

BAŞLICA ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Felsefenin Işığında Modern Resim* (1960), *Grek Estetik'i* (1963), *Sanat Onkolojisi* (1965), *B. Croce Estetik'ine Giriş* (1973), *Marksist Estetik* (1976), *Estetik* (1978), *Denemeler* (1980), *Felsefenin Işığında Modern Resim I - II* (1982), *Estetik Beğeni* (1983), *Sanat Ontolojisi Temelinde Yeni Bir Resin Anlayışı* (1984).

ÇEVİRİ: *Poetika* (Aristotcles'ten, 1993), *Estetik* (Croce'tan), *Çağdaş Filozoflar* (A. Hübscher'den), *Soyutlama ve Özdeşleyim* (Worringer'den).

HAKKINDA: Büyük Larousse (c. 19, 1986).

TUNALIGİL, Bahagalip

Şair ve yazar. 1935, Razgart / Bulgaristan doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimlerini İzmir'de tamamladı. 1957 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesini bitirdikten sonra akademik yaşamını 1961'de doktor, 1969'da doçent, 1975'te profesör olarak sürdürdü.

1950-80 yılları arasında çeşitli gazetelerde makaleleri, dergilerde incelemeleri yayımlandı. *Kaynak, Mavi, Şairler Yaprağı, Şiir Sanatı, Yenilik, Türk Dili, Varlık, Yücel, Yeni Ufuklar, Seçilmiş Hikâyeler, Türk Sanatı, Evrim, Ilgaz* gibi daha pek çok yayında deneme, öykü ve şiirleri yer aldı. *Hatırlamak Yaşamak Kadar Tatlıdır* (1999) adlı bir şiir kitabı, yayımlanmamış birçok çalışması vardır.

TUNALIGİL, Cumali

Şair ve yazar. 5 Ocak 1957, Mamuşa köyü / Prizren / Kosova doğumlu. Mamuşa Hacı Ömer Lütfü Okulunu, Prizren Y.R. Kiça Lisesini (1976) bitirdi. Yükseköğrenimine önce Priştine Üniversitesi Filoloji Fa-

CUMALİ TUNALIGİL

MERHABA DOST

Uzun bir aradan sonra
Yeniden hatırlamak, yeniden duymak seni,
Geçmiş hatıralarını yaşamak, ne güzel...
Yeniden ateşli şiirler yazmak, ne güzel,

Kumsalda rüzgârın sesini duymak,
Ateşböceklerin uçuşunu seyretmek usuldan usula
Ve denizin iniltisini dinlemek usulca,
Seni yeniden anımsamak, ne güzel...

Uzun yıllardan sonra,
Acıları gidermek, dost olmak seninle,
Yeniden barışmak herkesle,
Ne güzel yeniden barışmak şiirlerle...
Uzun yıllardan sonra...

Tarık Zafer Tunaya

kültesinin Şarkiyat Bölümünde başladı. 1980 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne yatay geçti ve 1983'te buradan mezun oldu. Aynı yıl doğduğu yeride öğretmenliğe başladı, 1986 yılına kadar Prizren Sağlık Meslek Lisesinde Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği yaptı. 1986-88 döneminde Priştine Televizyonu Türkçe Yayınları Servisinde görev aldı. 1988'den itibaren tekrar öğretmenliğe dönerek Prizren Y. R. Kiça Lisesinde Türk dili ve edebiyatı derleri verdi.

Tunalıgil, 19 Temmuz 1990 yılında Prizren'de kurulan Türk Demokratik Birliği Partisinin ilk kurucularından ve asbaşkanıdır. Edebiyat alanında ilk adımlarını şiirle atan Tunalıgil, hikâyeler, eleştiriler, çeşitli konularda makaleler yazdı. *Mamuşa Türk Ağzının Özellikleri* (1996) adlı bir eseri vardır.

HAKKINDA: Osman Baymak / Yugoslavya Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi (1996).

TUNAYA, Tarık Zafer

Hukukçu, araştırmacı-yazar (D. 1916, İstanbul - Ö. 29 Ocak 1991). Saint Benoit Fransız Lisesi (1936), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1940) mezunu. Bitirdiği fakülteye öğretim üyesi oldu. 1946 yılında *"Müessese Teorisinde Fikir Unsuru ve Bazı Hususiyetleri"* konulu tezi ile doktor unvanını aldı. Aynı yılda *"Amme Hukukumuz Bakımından İkinci Meşrutiyet'in Fikir Cereyanları"* teziyle Umumi Amme Hukuku Kürsüsünde doçentliğe (1950) ve Anayasa profesörlüğüne yükseldi (1959). 1953-54 yılları arasında Fakülte Meclisi kararıyla mesleki incelemelerde bulunmak için Avrupa'ya gönderildi. Rockefeller Vakfının daveti üzerine bir yıl Amerika'da araştırma yaptı. 27 Mayıs ihtilalinden sonra darbecilerin oluşturduğu Anayasa komisyonu üyeleri arasında yer aldı (1961). Komisyon Başkanı Sıddık Sami Onar ile olan anlaşmazlığı sonucu görevinden alındı. Milli Birlik Komitesinin 27 Ekim 1960 tarihli, 147 profesör, doçent ve asistanın üniversite ile ilişiğinin kesilme kararından sonra Paris'te NATO emrinde görevlendirildi. İstanbul Hukuk (1968-69), İstanbul Siyasal Bilgiler (1979) fakültelerinde dekanlık da yapan Tunaya, anayasa, siyasal partiler konularındaki yazı ve konuşmalarıyla tanındı. Emekliliğine üç ay kala, 12 Eylül 1980'den sonra kurulan askeri yönetim tarafından görevinden alındı.

Fransız Hükümeti tarafından Legion d'Honneur nişanı ile ödüllendirildi. Balıkesir Barosunun Cumhuriyet'in 60. yılında verdiği "Anıtlaşmış On Hukukçu"dan biri se-

TARIK ZAFER TUNAYA

OSMANLI-BATI DİYALOGU

Mustafa Reşid Paşa, Tanzimat hareketini ilân eden fermanı okumak için, 3 Kasım 1839 günü evinden helâlleşerek çıkmıştı. Tanzimat "Boğaziçi'nin köhne bir yalısı gibi", orası burası kopmuş Osmanlı Devleti'nin onarımını planlamış olan bir zihniyetin adıdır. Reşid Paşa, bu zihniyetin yaratıcısı değildir. Kendinden önce Batı müdahalelerine karşı düşünülen tedbirlerden doğma, II. Mahmud döneminde biçimlenen aydın despotizminin ideolojisi, Tanzimat'ın kaynağı olmuştur. Reşid Paşa, bu ideolojik birikimin taşıyıcısı ve belki de usta bir temsilcisiydi.

"Tanzimat kafası". Osmanlı-Batı diyalogunun ürünüdür. Amacı "civilisation"a girmek, Batılılaşmaktır. Batılılaşmak, ama nasıl? Bir yandan Doğulu kalarak, bir yandan da Batı kurumlarını "ithal" ederek.

Bu görüş ne halktan geliyordu, ne de halka malolmuştu. Tersine, sosyal yapısı geri, feodal çerçeve içine sıkışmış bir tarım ekonomisi ve değerler sistemi içinde yaşayan geleneksel Osmanlı toplumuna, taht çevresinden indiriliyordu ve belirttiğimiz gibi aydın bir despotizmin bürokratik bir dünya görüşüydü.

Padişah ve Tanzimat seçkinlerinden oluşan Saray'la Osmanlı halkı arasında 19. yy'da feodal kişilerden ve çevrelerden başka aracı yoktu. Batı'daki burjuvazi değildi bu. Ve bu durum Batı'nın sosyoekonomik gelişme çizgisinin tamamen dışında ve ona ters düşerek oluşmuştur.

Çünkü Osmanlı feodalleri (feodalitesi değil), Batı burjuvazisinin sosyal ve ekonomik işlevlerine sahip olmamışlardır. Onlar, Batı'daki bu tip gelişmelerin tamamen tersini temsil eden bir gidişin temsilcileriydi. Saray'ın da karşısındaydılar.

Zamanla Tanzimatçılık adını alan; zihniyet, Batı'nın her yeni baskısına karşı, onu önleyici bir tedbir alma uğraşısından doğmuştu.

Diyalogun öteki tarafı Batı, bir adıyla da "Avrupa", yalnız bir coğrafya terimi değildir. Batı, Kuzey Avrupa'nın sanayileşmiş birkaç devletidir. Bu devletler, bütün dünyayı yöntür duruma gelmişlerdi. Merkantilizm kıtağında oluşan ekonomik ve malî düzen içinde birinci sanayi devrimini başarmıştı

→

Batı... 1880'lere kadar sanayici, bu tarihten itibaren de borçlandırıcı (tefeci), yani maliyeci olacaktır.

Batı ya da Osmanlı siyasal literatüründeki deyimiyle Avrupa (Evropa), sosyoekonomik düzeni içinde, liberal felsefeye dayalı, Amerikan ve Fransız ihtilâlleriyle beslenmiş demokratik rejimler kurmuş, çoğulcu bir siyasal hayatı oluşturuyordu.

Böylesine gelişmiş, sanayileşmiş ve hürriyetçi değerler yaratmış birkaç büyük devlet bir yana, dünyanın büyük bir kısmı, aynı sosyal, siyasal ve ekonomik durumda değildi.

Batı'nın özelliği, yalnızca kendi iç gelişmelerinde saklı değildir. Fakat bu gelişmelerin, gelişmemiş ülkelerle bağlantısıdır. Batı, onların hammaddesine, el emeğine ve müşteriliğine dayanan bir sosyal refah büyümesi içindeydi. "Beyazadam-Barbar" diyalogu bu nedenle kurulmuştu.

Batı, kendi üstünlüğünün bilinci içindeydi; kendisinden geride kalmış ülkeleri "adam etme" ödevine inanıyordu. Uygarlık için, gelişmek için model sayıyordu kendisini. Ve "sen de benim gibi ol" teorisiyle bir zorlama politikası uyguluyordu.

Fakat bu yalnız siyasal kurumlar ihracı yoluyla oluyordu. "Islahat" ısrarları buna dayanıyordu. Ne var ki, bu ıslahat geri kalmış ülkeleri sosyal ve ekonomik yoldan geliştirici ve kalkındırıcı olmamıştır.

Batı, bu ülkelere kendi iç dinamikleriyle kalkınma olanağı tanımamıştır.

Emperyalizm buna engeldi. Bu nedenle, Batı karşısında geri kalmış değil, geri bırakılmış, sömürge ya da yarı sömürgeleştirilmiş ülkelerden söz etmek gerekir.

Osmanlı İmparatorluğu da bu ülkelerden biriydi ve ikinci grupta yer almıştı.

Osmanlı Devleti'ndeki ıslahat hareketlerini incelerken, Batı faktörü iyice anlaşılmalıdır. Böylesine güçlü bir taraf karşısında, Abdülmecid ve ekibi ne yapabilirdi?

Tanzimat kafasının isteği, Reşid Paşa'nın deyimiyle "civilisation"a girmekti. Bu formül uzun bir süre kullanılacak, resmi yazışmaların konu olacaktır.

Tanzimatçılar, halktan, milletleşmeden değil, siyasal bir kalıp olan devleti ve imparatorluğu sürdürmekten yana idiler. Bu alanda Batı onlara yardımcı olmuş ve ıslahat ihraç etmiştir.

Çünkü Batı, müşterilerine şık giyinme olanağı tanımıştır, ama onların kalkındırıcı bir kafaya sahip olmalarını istememiştir. Kalkındırıcı iç dinamikleri ezme ya da sindirme Batı'nın politikasının temeli olmuştur. (...)

Tanzimat hareketinin kendisinden beklenmeyecek kadar toplumsal ve asıl yerli yönü, Ferman'ın az okunan ikinci yarısında saklıdır. Ülkeyi parça parça ipotek altına koyan "iltizam" usulünün kaldırılması. Ne var ki, "muhassıllar", "mültezimler"in yerini tutamamış ve Tanzimat'ın en köklü önlemi de başarısızlığa uğramıştır.

Böylece Sarayda ekibin temsil edildiği birkaç kurum havada kalmıştır.

Eğer Tanzimat bu kadarla özetlenebilseydi, çok masum bir hareketin adı olarak kalabilirdi. Tanzimatçılar, bir ilkeyi Osmanlı Devleti'nin politikasına, çok daha sonralarına kadar, bir değişmez olarak yerleştirmişlerdir: Osmanlı Devleti kalkındırıcı iç dinamikten yoksun olduğuna göre, Batı'ya daha fazla yaklaşıp daha fazla ödün vermek ve karşılığında Batı'dan borç almak.

Abdülmecid direnmiş, fakat Batı örneğinde kurulduğu ileri sürülen "Meclis-i Vâlâ" borçlanmada karar etmişti. Ve bu sefer Batı'yla kurulan diyalog, asıl yüzünü göstermişti. Osmanlı Devleti, Londra-Paris bankerleriyle anlaşmış, 1854-1861 yılları arasında dört kez borçlanmıştır.

İltizam, ülkeyi ipotekliyordu, istikraz da hâkimiyeti. Ne var ki, borçlanmalar kalkınma yaratmıyordu. Çünkü büyük bir kısmı faiz, amortisman, komisyon şekilleriyle kesiliyor, verilen paralar ekonomik yatırımlara tahsis edilemiyordu. Alacaklı Batı, bunu kontrol yetkisini de almıştı.

Tanzimat'ın gündeme getirdiği Osmanlı-Batı diyalogu II. Abdülhamid'in tahta çıkışıyla yeni yönelimlere girecekti. Tanzimat kafasının bulduğu son çözüm olan Kanun-ı Esasi büyük törenlerle ilân edildi. Ancak kısa bir süre sonra askıya alınması Tanzimat'ın son yenilgisi oldu.

Bu "kafa" yeni bir eser daha verecek miydi? Daha doğrusu, verebilir miydi?

Kuşkusuz. "Tanzimat kafası" kendini arayıp bulma gücü bakımından sıfır noktasında değildi, imparatorluğun sosyal ve siyasal yapı değişikliğine muhtaç olduğunu anlamış ve sivil topluma geçişi amaçlamıştır. Fakat bu amaca erişmenin, yeteneği ve gücü bakımından olanaksız olduğunu anlayamamıştır.

(*TCT Ansiklopedisi*, c. 1,1985)

çilen yazar *Türkiye'de Siyasal Partiler* adlı eserinin 3. cildiyle 1989 yılı Sedat Simavi Siyasal Bilimler Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

Türkiye'de Siyasi Partiler (1952, yeni bas., 3 cilt, 1986), *Milletvekilleri Seçimi Kanunu* (1954), *İkinci Meşrutiyetin Siyasi Hayatına Bakışlar* (1959), *Siyasi İlmi Serisi* (1959), *Hürriyetin İlânı, Türkiye'nin Siyasi Hayatında Batılılaşma Hareketleri* (1960), *İslâmcılık Cereyanı* (1962), *Devrim Hareketleri İçinde Atatürk ve Atatürkçülük* (1964), *Siyasal Kurumlar ve Anayasa Hukuku* (1964), *Türkiye'de Siyasal Gelişmeler / 1876-1938* (2 cilt: *Mütareke-Cumhuriyet ve Atatürk Dönemi* ve *Kanun-ı Esasi ve Meşrutiyet Dönemi*, 1965), *İnsan Derisi ile Kaplı Anayasa* (1969), *Medeniyet'in Bekleme Odasında.*

HAKKINDA: Dr. Alev Coşkun / Tarık Zafer Tunaya'nın makaleleri bir arada Türkiye'de: Siyasal Gelişmeler (Cumhuriyet Kitap, 25.4.2002), Oylum Yılmaz / Devrim Hareketleri İçinde Atatürk ve Atatürkçülük (Radikal Kitap, 10.11.2002), Necmeddin Şahiner / Onbirinci Ölüm Yılında Tarık Zafer Tunaya 1915-1992 (Sur dergisi, Şubat 2003), Sefa Kaplan / Türkiyc'nin Siyasi Hayatında Batılılaşma Hareketleri – Modernleşme Sancıları (Hürriyet Keyif, 12.9.2004).

TUNCALP, Enver

Şair ve yazar (D. 1914, Preveze - Ö. 1992, Ankara). Preveze Müftüsü İsmail Hakkı Bey'in oğludur. Birinci Dünya Savaşı sırasında ailece İstanbul'a göçtüler. Mudanya Şükrü Çavuş İlkokulu ve Maltepe Askeri Lisesini (1932) bitirdi. İstanbul Harp Okulu (1934) ile Süvari ve Binicilik Okulunu (1935) tamamladı. Ordunun çeşitli kademelerinde görev yaptı. 1960'ta albay rütbesinde iken emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra bir süre İlâhiyat Fakültesinde okudu. Çok sayıda derneğin üye ve kuruculan arasında yer aldı.

Şiir yazmaya ilk gençlik yıllarında başladı. İlk şiirini 1931 yılında *Bursa Halkın Sesi* gazetesinde yayımladı. Ayrıca rubaileri ile makale ve şiirleri *Hâkimiyet, Medeniyet, Yeni İstanbul, Hürsöz* ve diğer mahalli gazetelerde, *Millet, Hakka Doğru, Kaynak, Köy Postası, Savaş, Damla, Rüzgâr, Toprak, Orkun, Din Yolu, İslâm, Hilâl, Türk Yurdu, Müslüman Sesi, Oku, Çağır ve Çağrı* gibi dergilerde yayımlandı. Şiirlerinin bir bölümü bestelendi ve birçok antolojide yer aldı. *"Edirne"* başlıklı şiiri 1948 İstanbul Şiir Mükâfatını kazandı. *"Erzurum'da"* şiiri de 1950'de Erzurum Şiir Yarışmasında derece aldı.

"Üslûbu; berrak ve pürüzsüzdür. Enver Tuncalp, "Sanat memlekete hizmet içindir." tezini savunur ve yazıları-

nın öğretici olmasına çalışır. Fikir, duygu ve aşkında samimidir. Aruz ve serbest nazımda da güzel örnekler verir. Daha ziyade millî vezin olarak kabul ettiği hece veznini kullanır. Manzumelerinde hemen her nazım şeklini kullanmıştır. Şiirlerinde âşık tarzına da yer vermiş ve lirik örnekler yaratmıştır. Türkiye'deki halk şairleri arasında sevilmekte ve sayılmaktadır. Türkü ve marş olarak bestelenmiş manzumeleri vardır. Kendisine has, sade bir ifade ve akıcı bir üslûbu vardır. Bilhassa hamâsi ve dini şiir alanında güzel şiirler meydana getirerek edebiyatımızı zenginleştirmiştir." (Hikmet Barlıoğlu)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Trakya Türküleri* (1941), *Şaşkın Bakışlar* (1944), *Tanrıya Dualar* (1947), *Türküm Ne Mutlu Bana: Türk Çocuğunun Şiirleri* (1950), *Gaziantep'in Halkı* (1958), *Şükürname* (1959), *İntikam Destanı* (1964), *Orman İçinde* (1967), *Herşey* (1970), *Çiçek Açan Seccade* (1972), *Üçler Yolu* (1972), *Kışladan Sesler* (1972), *Cumhuriyetin 50. Yıl Destanı* (1973), *Mevlâna Sevgisi* (1973), *İlâhi Sesler: İslâmın Binası* (1973), *İlâhi Sesler: İnandım İman Ettim* (1974), *Üçler Divanı* (M. Şeker ve M. Bayram ile, 1975), *Anne Baba ve Ata Sevgisi* (1975), *Teknolojide Teknik Şiir Denemeleri* (1976), *Besteli Güfteler, Güftesiz Besteler* (1976), *1979 Çocuk Yılı Dolayısıyla Türk ve Dünya Çocuklarına Armağan* (1980), *Bağlıyız Atatürk'e* (1981), *Yurtta Sulh, Cihanda Sulh* (1986).

DERLEME-İNCELEME: *Manzum Buhari-i Şerif: Peygamber Sözleri* (1950), *Ramazanın Kudsiyeti ve Oruç* (1957), *İslâmda Mutlu Günler* (1960), *Kur'an-ı Kerim'den Ayetler* (1960), *Milli Misak - Kızıl Tehlike* (1965), *Yeşil Ay Ülküsü* (1968), *Türkçülük ve Türkiye Sevgisi* (1968), *Alkol ve Sarhoş* (1968), *Silah Aşımı* (1969), *Asalak: Siyon* (1969), *Mezar Taşları ve Manzum Kitabeler* (1971), *Yaş mı Kuru mu?* (1971), *Kur'an'dan Bize Haber: 28 Peygamber* (1972), *Alparslan ve Malazgirt Destanı* (1973), *Manzum Biyografi* (1974), *Müslüman Türkler İçin Manzum Dualar* (1976), *Gönül Tahtında Güzide - Şair ve Yazar Güzide Taranoğlu* (1979).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998), Hikmet Barlıoğlu-Celal Yazıcı / Erzurum Matbuat Antolojisi (1963).

TUNCEL, Bedrettin

Yazar ve çevirmen, siyaset ve devlet adamı (D. 1910, Tirebolu / Giresun - Ö. 19 Mart 1980, Ankara). Galatasaray Lisesi (1932) ve Paris Lyon Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyat Bölümünden (1936) mezun oldu. Türkiye'ye dönüşünde Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesine asistan olarak girdi. Burada otuz beş yıldan fazla çalışarak profesörlüğe (1943) ve kürsü başkanlığına kadar yükseldi. Ankara Devlet Konservatuarında on yıl tiyatro tarihi öğretmenliği yaptı. 27 Mayıs 1960 ihtilalinde sonra Kurucu Meclis çalışmalarına üniversite temsilcisi olarak katıldı. Bu dönemde kurulan hükümette Milli Eğitim Bakanı (8.9.1960 - 5.1.1961) oldu. 1966-68 yılları arasında UNESCO Genel Konferansı başkanlığına seçilmişti. Molière, Musset ve Camus'den yirmi civarında çeviri yaptı. Fransız diline ve edebiyatına hizmetler hizmeter nedeniyle 1973 Fransız Şairler Birliği Uluslararası Büyük Edebiyat Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Tiyatro Tarihi* (1938), *Fransızca'da Yunus Emre* (1971), *Atatürk ve 30 Ağustos Zaferinin İlk Kutlanışı* (1972).

ÇEVİRİ: *Kral Oidipus* (Sophokles'ten, 1941).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. V, 1982).

TUNCEL, M. Fahri

Şair, iş adamı (D.1906, Tama köyü / Kemaliye / Erzincan – Ö. 14 Ekim 1999). Ortaokulu bitirdikten sonra İstanbul'da serbest çalışma hayatına başladı. Bu arada okumaya ve öğrenmeye olan ilgisinin sonucu olarak özellikle tarih, edebiyat ve tasavvuf konularında kendisini yetiştirdi. Uzun bir süre Ankara'da sigortacı olarak çalıştı. Daha sonra inşaat ve elektirifikasyon müteahhitliği yaptı. 1960'lı yıllarda İstanbul'da Ankara İplik ve Dokuma Fabrikasının kurucuları arasında yer aldı. Uzun yıllar bu fabrikanın müdürlüğünü yaparak 1980'de emekliye ayrıldı. Dört çocuk, altı torun ve üç torun çocuğu sahibi idi. Ölümünde, arkadaşı Elazığlı Orhan Koloğlu şu tarihi düştü:

"Melce'i eshab-ı mesalihin
Denmedi ondan âlâ, sarihin
Bir 'elif' kattı Firdevs' âlâ'ya
'Fahr ile yazdı ömür tarihin'"

M. FAHRİ TUNCEL

DUYUŞ VE İNANIŞ

Vücut iklimine girmiş
Dolaşan bir vefa vardır
Bütün mevcuda rızk vermiş
Ki emsalsiz seha vardır.

Bütün varlığıyla âfak
Eder isbatını mutlak
Bize bizden yakındır Hak
Yakınlıkta sefa vardır.

Eğer arif isen nefse
Araya giremez kimse
Nurun üstün olur şemse
Bu nurda bil beka vardır.

Düşün varlığını her an
Sana rehber olur Kur'an
Ezelden mir'atı Rahman
Muhammet Mustafa vardır.

1992'de eşinin ölümünden sonra adeta inzivaya çekildi. Eşine olan sevgi ve özlemini bu dönemde yazdığı şiirlerle dile getirdi. Yaşamı boyunca aruz ve hece ölçüleriyle yazdığı tasavvufi şiirler ve medhiyyeler ölümünden sonra, Orhan Koloğlu tarafından *M. Fahri Tuncel / Çeşme-i Beyt-i Dilden Damlalar* (Gönül Evinin Çeşmesinden Damlalar, 2003) adlı kitapta toplandı.

M. Fahri Tuncel

TUNCEL, Murat

Yazar. 2 Kasım 1952, Hanak / Kars doğumlu. Balıkçılar İlkokulu, Artvin Öğretmen Okulu (1971), İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü (1979) mezunu. Sivas, Kocaeli, İstanbul ve Kastamonu'da ilk ve orta dereceli okullarda öğretmenlik (1971-84), *Günaydın* gazetesinde muhabir ve düzeltmen olarak gazetecilik (1985-89) yaptıktan sonra Hollanda'ya gitti. 1992'den itibaren Hollanda Eğitim Bakanlığına bağlı bir

ENVER TUNCALP

TEKNİK SİİRLER

makina yüreği, gönlü esmeli,
teknik düşünceler sihirleşmeli!
asama olmalı teknolojide;
teknik edebiyat şiirleşmeli...

yayınla radyoyla, teyple, pikapla,
teknik şiirlerle ruhunu kapla...
yazılsın evrende teknik şiirler,
çelik levhalarla, çelik matkapla...

Murat Tuncel

temel eğitim okulunda anadili dersleri ve Rotterdam Konservatuarında Türk dili ve edebiyatı dersleri verdi. Türkiye Yazarlar Sendikası, Hollanda Yazarlar Sendikası ve Türkiye Gazeteciler Cemiyeti üyesidir.

İlk öyküsü 1977 yılında *Kocaeli Hakimiyet* gazetesinde çıkmıştı. 1979'dan sonra ürünlerini *Damar, Kıyı, Edebiyat Gündemi, Dünya Kitap, Somut, Yazko Edebiyat, Varlık, Öğretmen Dünyası, Yaşasın Edebiyat, Karşı, Dönemeç, Türk Dili Dergisi, Güzel Yazılar, Evrensel Kültür* adlı edebiyat dergileri ile magazin dergisi *Prizme*'de (Hollanda) yayımladı. *Maviydi Adalet Sarayı* kitabı *Valse Hoop* adıyla Hollandacaya çevrildi. Öykülerinden bazıları Türkiye ile Hollanda'da yayımlanan antolojilere alındı. *Dargın Değilim Yaşama* adlı kitabı için 1982'de açılan dava beraatla sonuçlandı. *"Çerçi"* adlı öyküsüyle 1979 yılında Kültür ve Spor bakanlıklarının ortaklaşa düzenlediği Gençlik Öykü Ödülünü, *Maviydi Adalet Sarayı* adlı romanıyla 1994 Şükrü Gümüş Roman Ödülünü, *"Cennet de Bitti"* adlı öyküsüyle 1997 NPS Radyo Öykü Ödülünü, *Üçüncü Ölüm* adlı romanıyla 1997 Halkevleri Kültür - Sanat Yarışması Roman Ödülünü, yayımlanmamış öykü dosyasıyla 2000 Yılı Orhan Kemal Öykü Ödülünü aldı.

"Yabancı topraklarda yaşamaya başladıktan sonraki tasalar, aşklar, yeni çocuklar. Madalyonun görülmeyen, görülmek istenmeyen yönü. Murat Tuncel, bütün bunları kimi zaman gülmeceyle, kimi zaman hüzünle aktarmış. Öykülerin başına koyduğu atasözünün öykülerin bu yanını özetlediğini, kitabı bitirince anlıyorsunuz. Atasözü hangisi mi, ben ilk kez rastladım: 'Kebap kokusuna gittim, baktım eşek dağlıyorlar'. Türkiyeli insanın, emekçiyle, tüm yaşadığının özeti bu mu dersiniz? (Sennur Sczer)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Dargın Değilim Yaşama* (1981), *Mengelez* (1983), *Güneşsiz Dünya* (1987), *Beyoğlu Çiğlıkları* (1989), *Gölge Kız* (2002).

ÇOCUK KİTAPLARI: *Tipi* (1982), *Bulutu Binen Uçak* (1983), *Tullu Kurbağa* (1984).

ROMAN: *Maviydi Adalet Sarayı* (1994), *Üçüncü Ölüm* (1997).

ANI: *Yarımağız Ayılar* (1996).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (2000), TBE Ansiklopcdisi (c. II, 2001), Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yıllıkları, www.anafilya.net, Gölge Kız / Murat Tuncel (Cumhuriyet Kitap, 25.4.2002), Deniz Yalvaç / Murat Tuncel'le söylcşi (Varlık, Mayıs 2002), İsmet Kağıtçı / Gölge Kız-Sennur Sezer / Gölge Kızın Göç Hikâyeleri (www.murattuncel.com).

TUNCER, Cafer

Şair. 1947, Şarkışla / Sivas doğumlu. İlkokulu Şarkışla'da okudu. Şiirlerinin bir bölümünde Cafer mahlasını kullandı. Bir süre babasının yanında çalıştı. Askerlikten sonra İstanbul'a giderek dolmuş muavinliği, inşaatlarda amelelik yaptı. Yaşamını, 1970 yılında işçi olarak gittiği Danimarka'da sürdürdü. Şiirleri Ahmet Özdemir tarafından derlenerek *Var Efendim Var* (1988) adlı bir kitapta yayımlandı.

HAKKINDA: Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

MURAT TUNCEL

GÖLGE KIZ

Saatlerdir baktığı noktadan bakışlarını ayırdığı zaman da eli avucunun içindeydi. Uzun süredir ne yüzüme bakıyordu, ne de elimi bırakıyordu. Eli soğuktu, ama parmak uçlarından bir şeylerin yüreğime doğru aktığını hissettim. O delice his kanuna karıştığı zaman parmak uçlarını oksamaya başladım. Bir yandan parmak uçlarını oksuyor, bir yandan da yüzüme bakıyordum. Yüzünde hiçbir değişiklik yoktu. O körpe yüz yerli yerinde duruyordu. Geçen yıllar hiçbir şey götürmemişti. Sadece bakışları biraz donuklaşmıştı. Dayanılmaz bir duyguyla avucumun içindeki elini dudaklarıma yaklaştırdım. Tam dudağımı temine değdireceğim sıra, etlerinin dudaklarıma yapışıp kalacağını düşündüm. Dudağıma yaklaştırdığım elini hızla geriye itti. Ama elini bırakmadım. Elini bırakırsam bir daha tutamayacağımı biliyordum. Ben böyle gel-gitlerimin içindeyken saatlerdir hareketsiz duran dudakları ilk kez kıpırdadı.

-Evi beğendin mi?

Elini bırakmadan, bahçedeki deniz üzümlerine baktım. Çürümüş gibi duruyorlardı, ama bir tanesi bile dalından düşmemişti. Belki de düşmek için bizim altlarından geçmemizi bekliyorlardı. Dönüp iki katlı evin büyükçe salonuna baktığımda, bana biraz daha yaklaşmış olduğunu gördüm. Biraz önce soğuk olan eli de ısınmaya başlamıştı.

-Evi beğendin mi, diye sordu ikinci kez.

-Güzel, dedim sadece.

Bakışlarımız buluştuğunda, dudakları hiçbir anlam veremediğim bir gülümsemeyle gülümsüyordu. Bir an kahkaha atacakmış gibi oldu. Heyecanla beklemeye başladım. Kahkaha atarsa yine bembeyaz bir mum olacak diye düşündüm. Ama dudaklarına yayılan kahkaha, geldiği gibi hızla dişlerinin arasında kayboldu. Bakışları da yine elini tutmadan önce baktığı noktada sabitleşip kaldı. İçimden "ARTIK SON" diye geçiriyordum ki, avucumun içindeki parmakları isterik isterik kıpırdadı. Bunca yıldan sonra yüreğime ateş dolacağına, kahkahayla gülmek geldi içimden. Ama kendimi tuttum gülmedim. Çünkü sesimi duyar duymaz sinçe köşkler gibi sihri bozulup, parça parça olacağını biliyordum. Ben ses etmemek için dudaklarımı ısırırken, aniden ayağa kalktı. Evden hiç ayrılmamış gibi merdivene doğru yürümeye başladı. Daha iki adım atmıştı ki, geri döndü, bir ölünün ruhuna seslenmesi gibi bana:

-Haydi kalk evi gezelim, dedi ve dönüp salonun otebaşındaki merdivene doğru yürüdü.

Arkasından yürümesem kolu omzundan ayrılacak eli elinde kalacak diye düşündüm. O korkuyla da hızlı adımlarla arkasından yürüdüm. Salonun karanlığına doğru ilerlerken benim korkum büyüyordu. Fakat o, yıllar önce ilk buluştuğumuzdaki gibi sevinçle boplayıp zıplayarak yürüyordu. Dağınık ve küf kokan eşyaların arasından yürüyüp, uzunca salonu bir baştan bir başa geçtik. İkinci kata çıkan merdivenlerin daha üçüncü basamağındayken geri dönüp, çıktığımız merdivenleri hızla inmeye başladı. İnerken elimi de bıraktı. Ben yeni bir oyun oynuyor sanarak arkasından merdivenleri inmeye başladım. Benim arkasından yürüdüğümü fark edince durdu. Başını hafifçe döndürüp omzunun üzerinden bana bakarak:

-Sen gelme, merdivende dur, dedi.

(*Gölge Kız*, 2002)

TUNCER, Cengiz

Şair ve yazar (D. 1931, Buldan / Denizli - Ö. 8 Temmuz 1981, İstanbul). Ortaöğrenimini tamamlayamadan çalışma hayatına başladı. *Vatan, Son Posta, Gece Postası, Akşam* gazetelerinde sekreterlik ve röportaj yazarlığı yaptı. *Akşam* gazetesi yazarlığından ayrılarak E Yayınlarını kurdu (1968). Şiirleri *Gençlik* (İzmir, 1945) ve arkadaşlarıyla birlikte İzmir'de çıkardığı *Kervan* (1951) dergilerinde yayımlandı. Gazetecilik yıllarında *Bir Cinayetin İçyüzü* röportajıyla 1981'de Altın Kalem Armağanını kazandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Devrialem* (Tarık Dursun K. ile, 1951).

ROMAN: *Hacizli Toprak* (1959), *Kerkenez* (1971).

SENARYO: *Sevmek Seni* (1966).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. III, 1982), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Seyit Kemal Kanadoğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001)

TUNCER, Hadiye

Tarih araştırmacısı (D. 1913, Divaniin / Iğdır - Ö.10 Nisan 1997, Ankara). Milli Eğitim eski Bakanı ve büyükelçi Cemal Taray'ın kız kardeşinin kızıdır. Erenköy Liscsi, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi (1936) mezunu. Bu fakülteden mezun olan ilk beş kız öğrenciden biri ve 1959'da Ankara Üniversitesi DTCF bünyesinde açılan Tiyatro Bölümünün ilk mezunlarındandır. Doktorasını *"Türkiye'de Kültür Yulafları"* adlı tezi ile yaptı. 1952 yılına kadar Yeşilköy Tohum Islah Enstitüsünde şeflik, 1952-56 yıllarında Çayırova Teknik Bahçıvanlık Okulunda öğretmenlik yaptı. Tarım Bakanlığı merkez teşkilatında çalıştı. Bakanlık müşaviri iken 1976 yılında emekliye ayrıldı.

Tuncer, Osmanlı kanunnameleri ile Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki toprak hukukuna ilişkin belge ve kanunları günümüz diline aktardı. Hizmetlerinden dolayı kendisine 1998 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. Yıl Armsına Onur Ödülü verildi. 2000 yılında Ankara'nın Beşevler semtindeki bir parka onun adı konuldu. Üniversiteli Kadınlar Derneği ve Soroptimistler Derneği üyesiydi.

ESERLERİ:

Osmanlı İmparatorluğu'nda Toprak Taksimi ve Âşar (1948), *Türkiye Kültür Yulaf Çeşitleri Morfolojik Biyolojik Teknolojik Evsafı ve Sistematikteki Yeri* (1957), *Kırk Yıllık Meslekdaşlarımız* (röportaj, 1958), *Sahibülreis Elhac İbrahim İbnülhac Mehmet - Revnak-ı Bostan* (el-yazması, Hicri 1070; bugünkü dile çev., 1961), *Defter-i Hâkaani Emini Aynî Ali Efendi / Kanuname-i Âl-i Osman, Osmanlı Devleti Arazi Kanunları Sene 1018* (1602; elyazması, bugünkü dile çev., 1962), *Osmanlı İmparatorluğu'nda Toprak Hukuku, Arazi Kanunları ve Kanun Açıklamaları* (1962), *Avrupa ve Ortadoğu Devletlerinde Toprak Reformu* (1962), *Osmanlı İmparatorluğu Arazi Kanunları* (elyazması, bugünkü dile çev., 1963), *Aynî Ali Efendi, Osmanlı İmparatorluğu'nda Eyalet Taksimatı, Toprak Dağıtımı ve Bunların Mali Güçleri, Sene: 1018* (1602; elyazması, bugünkü dile çev., 1964), *Türkiye Hububat Çeşitleri - Buğday, Arpa, Yulaf* (1964), *Bitkilerin Tıpda Kullanılışları ve İlaç Reçeteleri* (elyazması, 1565; bugünkü dile çev., 1966), *Hayati Zâde Mustafa Feyzi Efendi - Yabani Bitkiler Sözlüğü I. Cilt* (elyazması, bugünküdile çev., 1974), *Hayati Zâde Mustafa Feyzi Efendi - Yabani Bitkilerin Tıpda İlaç Olarak Kullanılışları II. Cilt* (elyazması, bugünkü dile çev., 1974), *Osmanlı İmparatorluğunda Toprak Kanunları 1299-1730 - Osman Gazi'den 3. Ahmed Zamanına Kadar* (el-yazması, bugünkü dile çev., ?), *Yavuz Selim Han Kanunnâmesi, Hicri: 971* (1987; o dönemde gayrı müslimlerin tabi olduğu arazi ve hayvancılığı kapsaması bakımından önemlidir), *17. ve 18. Yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu-Danimarka İlişkileri* (1991), *Padişahlar Kanunnamesi* (Essey-yid Ahmed Efendi'den sad., 1997).

AYRI BASIM: *Osmanlı İmparatorluğu Döneminde İstanbul'un Görünümü* (III. Milletlerarası Tük Folklor Kongresi Bildirileri, Cilt: 5'ten ayrı basım, 1987), *Köstendili Ahmed ve Hatipzâde Mustafa Efendi'nin Talebesi Enisi- Sene 1673-1679, Kanuni Sultan Süleyman Zamanına Ait Kanunname - Kanuni Sultan Süleyman'ın Budin'i Feth Ettiği Zaman Memeleketin Bünyesine Uygun Hazırlattığı Toprak Dağıtımı - Toprak ve Arazi Kanunları ve Gayri Müslime Tanınan Haklar, Tâbi Oldukları Kanunlar* (elyazması, bugünkü dile çev., 1988), *18. ve 19. Yüzyıllarda Meksika Arasında Ticari ve Diplomatik İlişkiler* (1993).

HAKKINDA: Hüner Tuncer / Dr. Hadiye Tuncer'e Armağan (1999), Deniz Som / Sorunlarımız ve Çözemediklerimiz (Cumhuriyet 28.4.2000), Deniz Som / Büyük Güçler (Cumhuriyet 19.1.2001), Hasan Pulur / 19.Yüzyıldan Kalan Film (Milliyet 20.1.2001), Toktamış Ateş / Kızdıklarım ve Sevindiklerim (Cumhuriyet 15.2.2001), Erendiz Atasü / Hüner Tuncer'den "İdealler Kuşağından Bir Örnek Dr. Hadiye Tuncer"- Anneye güzelleme (Cumhuriyet Kitap, 1.8. 2002).

Hüner Tuncer

TUNCER, Hüner

Tarih ve dış politika araştırmacısı. 26 Şubat 1946, İstanbul doğumlu. Anıttepe İlkokulu (1957), Ankara TED Kolcji (1964), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgilcr Fakültesi (1968) mezunu. Uluslararası ilişkiler dalındaki yüksek lisans öğrenimini Viyana Diplomasi Akademisinde (1975-77) tamamladı. 1979'da Ankara Üniversitesi SBF'den Siyasi Bilimler doktoru unvanı aldı. 1998'de aynı fakültede doçentliğe yükseldi. AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde asistanlık (1971-75), Dışişleri Bakanlığında meslek memurluğu (1977-97), Kültür Bakanlığında müsteşar yardımcılığı (1997-98) görevlerinde bulundu.

Diplomat olarak yurtdışında Kopenhag, Galo ve Pretoria büyükelçiliklerimiz ile Milano Başkonsolosluğumuzda görev yaptı. 1999'dan itibaren Ankara Atılım Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünün başkanlığını yürüttü. Siyasi tarih ve uluslararası ilişkiler konularında otuz civarında makalesi çeşitli dergiler ile *Cumhuriyet* gazetesinde yer aldı. Edebiyatçılar Derneği ve Türk Dil Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Eski ve Yeni Diplomasi* (1995), *Metternich'in Osmanlı Politikası / 1815-1848* (1996), *Irkçılıktan Özgürlüğe / Güney Afrika* (1997), *Osmanlı Diplomasisi ve Sefaretnameler* (1997), *Çözemediklerimiz* (2000), *19. Yüzyılda Osmanlı-Avrupa İlişkileri* (2001), *İdealler Kuşağından Bir Örnek Dr. Hadiye Tuncer* (2002).

DERLEME: *Dr. Hadiye Tuncer'e Armağan* (1999).

HAKKINDA: Prof.Dr. Ömer Kürkçüoğlu / Dr. Hüner Tuncer'den İlginç Bir Araştırma: Metternich'in Osmanlı Politikası (Cumhuriyet Kitap, 11.4.1996), Doç. Dr. Hüseyin Bağcı / Irkçılıktan Özgürlüğe Güney Afrika (Cumhuriyet Kitap, 13.11.1997), Emin Çölaşan / Sefaretnameler (Hürriyet, 1.2.1998), Murat Birsel / Ahmet Azmi Efendi'nin Prusya Sefaretnamesi (Yeni Yüzyıl, 3.3.1998), Deniz Som / Sorunlarımız ve 'Çözemediklerimiz' (Cumhuriyet, 28.4.2000), Deniz Som

/ Büyük Güçler (Cumhuriyet, 19.1.2001), Hasan Pulur / 19.Yüzyıldan Kalan Film (Milliyet, 20.1.2001), Toktamış Ateş / Kızdıklarım ve Sevindiklerim (Cumhuriyet, 15.2.2001), Erendiz Atasü / İlüner Tuncer'den "İdealler Kuşağından Bir Örnek Dr. Hadiye Tuncer"- Anneye güzelleme (Cumhuriyet Kitap, 1.8.2002).

TUNCER, Hüseyin

Edebiyat araştırmacısı. 24 Temmuz 1947, Iğdır doğumlu. İlk ve ortaokulu Iğdır'da, liseyi Kars Alparslan Lisesinde okudu. Yükseköğrenimini Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirerek (1970) tamamladı. Öğretmen okulları, eğitim enstitüsü ve liselerde edebiyat öğretmenliği ve yöneticilik görevlerinde bulundu. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans (1985) ve doktora (1988) yaptı. Aynı üniversitede öğretim görevlisi olarak çalıştıktan sonra, öğretim üyesi olarak Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümüne (1989) geçti.

Öykü, deneme, araştırma ve inceleme yazılarını *Türk Yurdu*, *Türk Edebiyatı*, *Turnalar*, *Milli Kültür*, *Milli Eğitim*, *Dolunay*, *Doğuş*, *Erguvan*, *Nilüfer*, *Töre*, *Folklor / Edebiyat* vb. dergilerde yayımladı. *Türk Yurdu* çalışması ile 1993 yılı Ziya Gökalp Teşvik Armağanını aldı. Yurtiçinde ve yurtdışında katıldığı bilimsel nitelikli sempozyum, seminer ve kongrelerde tebliğler sundu. Konferanslar verdi.

ESERLERİ:

Tarık Buğra (1988), *Türk Yurdu / 1911-1931 Üzerine Bir İnceleme* (1990), *Şiirimizde İzmir* (Yıldız Tuncer ile birlikte, 1991), *Tarık Buğra'nın Hikâyeleri Üzerinde Bir İnceleme* (1992), *Tanzimat Edebiyatı* (1992), *Servet-i Fünün Edebiyatı* (1992), *Türk Yurdu / 1911-1992 Bibliyografyası* (1993), *Meşrutiyet Devri Türk Edebiyatı* (1994), *Beş Hececiler* (1994), *Özbekistan'da Çok Türkler Var* (Hikâyeler, 1994), *Edebiyat Araştırma ve İncelemeleri* (1994), *Yedi Meşaleciler* (1994), *Şiirlerle Türkiye* (İ. Alpaslan ile, 1995), *Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı I-II* (1996), *Garipçiler / I. Yeniciler* (1997), *Türk Ocakları Tarihi Açıklamalı Kronolojisi / 1912-1997* (Y.Hacaloğlu ve R.Memişoğlu ile; C.I : 1912-1931; 1998), *Dil-Kültür Edebiyat ve Sanat Penceremizden* (2000), Özker Yaşın Hayatı-Sanatı-Eserlerinden Seçmeler (2001), *Tanzimat Devri Türk Edebiyatı* (2001), *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı* (2002, Mehmet Yardımcı ile birlikte).

Ayrıca ders kitapları vardır.

Hüseyin Tuncer

HAKKINDA: Mim Kemal Öke / Zorlutuna (Türkiye, 19.12.1990), Sabahattin Çağın / Türk Yurdu Üzerine Bir İnceleme (Türk Yurdu, cilt: 11, s: 46, Haziran 1991), Afife Öğdü / Türk Yurdu Üzerine Bir İnceleme (Türk Yurdu, s: 63, Kasım 1992), Isa Kocakaplan / Arayışlar Devri Türk Edebiyatı I-Tanzimat Edebiyatı (Türk Edebiyatı, s: 232, Şubat 1993), Hasan Öztürk / Tarık Buğra'yı Yaşarken Anlamak (Dergâh, s: 37, Mart 1993), Nazmiye Özkan / Şiirlerle Türkiye (Bilge dergisi, Güz 1996), Nesrin Zengin / Yedi Meşaleciler (Bilge, Güz 1999), Ahmet Yaşar Zengin / Garipçiler (Bilge, Güz 1999), Özlem Durmaz / Türk Ocakları Tarihi (Kitap Haber, s: 11, Temmuz-Ağustos 1999), M. Sadık / Dil-Kültür Edebiyat ve Sanat Penceremizden (Kıbrısım, Aralık 2000).

HÜSEYİN TUNCER

KADIN

(...) Kadın, bakımlı bir cilde sahipti, kumraldı. Burnu, ağzı, kaşı ve gözleri oldukça uyumlu ve kusursuz denecek kadar güzeldi. Dudakları ve tırnakları kırmızıya boyanmıştı. Allığının yanı sıra rimelleri ve göz kapaklarının tatlı yeşilliği, ona müstesna bir güzellik veriyordu. Bu sersem adam, bunun farkına nasıl varamamış, bu Kadın'ı başkalarına yem olsun diye nasıl sokağa atmıştı? Adam buna bir türlü akıl erdiremiyor ve üzülüyordu. Halbuki bu Kadın istese, gecenin bu saatinde kimin yanında olmuş ki! Hatta yaşadığı anı değerlendirip, karşısındaki Adam'la pekâlâ birlikte olabilirdi. Fakat Adam, randevusuna geç kalmamak için ayrılmak zorunda kaldı. Bu soruları aklına takarak...

Adam'ın ardından, sigarasından bir nefes çeken Kadın'ın gözlerinde uzak, ebedî hayallerin belirsiz mutlulukları canlanır gibi oldu. Genç kızlığından kalma hayalleri şimdi birer cansız varlık misâli ruhsuz ve hareketsizdi. Muhayyilesi, mutluluk düşleriyle dolu, evinden uzak kaldığı gecenin ürkütücü sessizliğinde ıssızdı. Sigarasını dudaklarına götürürken, ayyaş kocasını, biraz önce karşılaştığı ve yıllardır hayâlinde yeşerttiği, gözlerinde yalnızca bir mutluluk dalgası uçuran Adam'ı düşündü.

Ne dayanılmaz saadet olurdu, öyle bir insanla tek ruh ve tek beden olabilmek... Aşkı doludizgin her dem taptaze, hilesiz yaşamak, acı ve sevinç sellerine sevgi budağına tutunarak kurtulmak; son nefesinde bile adını sayıklamak... Kadın bu özlemlerin tutsağıydı âdeta...

Kadın, eline düşen iri bir gözyaşı damlasıyla hayâl âleminin güzelliğinden, bunkörlüğünden; yaşadığı hayatın sevimsiz, çekilmez, kirli gerçeklerine dönüyordu. Realite karşısında ezildikçe eziliyor, küçüldükçe küçülüyordu... Bu dakikada kocası olan adamın içkiden uyuşmuş bedeniyle nasıl horlaya horlaya uyuduğunu, sorumsuz, sevgisiz, ruhsuz benliğinde, hiçlerin nasıl kol gezdiğini düşünüyordu.

Kadın umarsızdı. Küçük bir isyanın feryadını kendinden gizleyemedi. Kaderle saç saça, baş başa boğuşmak isterken, gözyaşlarının sessizliğine terk etti kendini.. Kader, neden bu kadar acımasız; hayat neden bu kadar adaletsizdi? Mutluluk her insana neden reva değildi? Kadın'ı belki de asıl yıkan bunlardı. Saadetinin daim olmayışı, onu hayata küstürmüştü. O, mutluluğun hayallerdeki kadar geçici ve soluk oluşunu içine sindiremiyordu. Hele tebessüm tomurcukları açacak gözlerle, hep özüntü sellerinin coşmasına akıl erdiremiyordu. Onu nasıl kahreden de buydu.. Hak etmiş olduğu mutluluğu yakalayamamak ve yaşayamamak...

Kadın, umutsuz donuk bakışlarıyla Öğretmenevi'nin penceresinden gökyüzüne baktı ve yeniden doğruldu. Tam karşısında kendisi gibi yalnız duran bir yıldızın yüzüne gülümsediğini hissetti. Bir daha o eve ve kocasına dönmemeye karar vermenin sevincini yaşadı, iradesine hâkimdi. Bundan böyle hayatını yeniden düzene koyacak, kendi elleriyle çalışacak, kendi gözleriyle görecek ve özgür iradesiyle seveceksi. Bunda oldukça kararlıydı.

Kadın, Adam'la kısa süren birlikteliğinden sonra, aklını kurcalayan sorunlarının üstesinden gelebilmenin azim ve kararıyla dışarı çıktı, sessiz ve güvenli adımlarını Tandoğan'a doğru sıklaştırdı..

(*Özbekistan'da Çok Türkler Var*, 1994)

TUNCER, Kadir

Sendikacı, yazar. 1949, Zonguldak doğumlu. İlkokulu memleketinde bitirdi. Özel sektörde çeşitli işlerde çalıştı. Ereğli Kömürleri İşletmesine yeraltı işçisi olarak girdi. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSIP) kurucuları arasında yer aldı. Aynı partinin Zonguldak il örgütünde yöneticilik yaptı. Siyasal düşüncelerinden dolayı birçok kez gözaltına alındı. 12 Eylül 1980 askeri darbesi döneminde toplam üç buçuk yıl tutuklu kaldı. Hakkında takipsizlik kararı verilmesi üzerine tekrar TTK'ye girdi ve oradan emekliye (1991) ayrıldı.

Tuncer, işçi olarak çalıştığı yıllarda sendikal hareketler içinde aktif olarak yer alarak çok işçi hareketinin örgütlenmesinde rol oynadı. Bu eylemleri sırasındaki gözlemlerini, kuramsal bir çerçeve ile birleştirmeye çalışan yazıları, aynı zamanda temsilcisi de olduğu *Fabrika* gazetesinde çıktı. Belgesel nitelikte hazırladığı araştırmalarını *Tarihten Günümüze Zonguldak'ta İşçi Sınıfının Durumu - Kumpanyalar Dönemine Geri Dönüş* (1999) adlı kitapta yayımladı.

HAKKINDA: Zonguldaklı Yazarlar Zonguldak'ı Yazanlar (1998), Atilla Cesur / Yaşadığımız Gerçekler ya da Iskalanmaya Müsait Bir Kitap (Virgül, Temmuz-Ağustos 1998).

TUNCER, Muammer

Eğitimci, yazar, çevirmen. 19 Mayıs 1931, Filibe / Bulgaristan doğumlu. Filibe Üstüna Köyü İlkokulu, Filibe Saint Augustin Fransız Kolcji, Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü mezunu. Vize, Pehlivanköy ve İstanbul'daki orta dereceli okullarda öğretmenlik ve yöneticilik, İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğünde müdür yardımcılığı görevlerinde bulundu.

Yazı ve öykülerini 1950 yılından itibaren *Ant* (Buca) ve *Cumhuriyet* (köşe yazarı 1982) gazeteleri ile *Amfora* dergisinde yayımladı. *Cumhuriyet* gazetesinde "Öğretmen - Öğrenci Sorunları" sayfasını hazırladı. Alexis

Muammer Tuncer

Carel, Georges Ohnet, Emile Zola, Tolstoy gibi yazarlardan elli civarında çeviri yaptı. Meydan Larousse'un ek sayısının yazı kurulunda görev aldı. *Gelişim* ve *Meydan Larousse*'ta, telif ve çeviri pek çok madde kaleme aldı. *Büyükşehir* dergisinin yazı işleri ve genel yayın müdürlüğünü yaptı. Türkiye Yazarlar Sendikası ile Türkiye Turizm Yazarları Derneği üyesidir.

MUAMMER TUNCER

"TAŞ ÇIKARSA SİZİN, ALTIN ÇIKARSA BİZİM" KÜLTÜR VE SANAT DEĞERLERİMİZ

Anadolu'da büyük uygarlıkların bıraktıkları kalıt, dünyanın hiçbir bölgesinde göremiyeceğimiz ölçüde zengin bir mozaik oluşturur.

Beynin uzantısı olan insan elinin alet yapmaya başladığı Yontma Taş döneminden bu yana, gelmiş geçmiş tüm Anadolu insanlarının yapıtlarına her yörede rastlarsınız. Adım başına sizi zaman tünelinden geçirecek bir kafa ve emek ürünü çıkar karşınıza.

Yazık ki, Anadolu'nun son ve kesin sahipleri olarak bu eşsiz zenginliğin değerini yüzyıllar boyu bilemedik.

On yıl kadar önce Berlin Müzesi'nde tarifsiz güzellikte bir kadın başı görmüştüm. Arkaik dönemden günümüze ulaşmış. Demek yaklaşık iki bin altı yüzyıl önceden. Şimdi Berlin Müzesi'nin malı. Üstün sanat niteliği bakımından kendi türünde dünyadaki sekiz on yapıtın biri olan bu baş, "devri saltanat"ta Almanlar tarafından Didim'de bulunmuş ve padişahın "İradesi" ile Berlin Müzesi'ne götürülmüş.

Osmanlı döneminde, Sarayın hangi devlet etkisi altına alabildiyse o devletin görevlileri eski yapıtlarımızı ülkelerine kolaylıkla götürme olanağını elde ediyorlardı.

Osmanlı Sarayı 1850'lerde İngilizlerin, 1870'lerde ise Almanların etkisine girmişti. Ama ne önemi vardı? Osmanlı kafası için bu tarihsel yapıtlar birer "taş parçasından başka bir şey değildi.

Abdülhamit döneminde Aydın Valisinin başından geçen olay son derece ilginç ve ibret verici: Zamanın Aydın valisi, yurtseverlik duygusuyla, ulusal değerlerin yağmalanıp dışarıya kaçırılmasından rahatsız olur. Tarihsel yapıtların il sınırları dışına çıkarılmasını yasaklar. Bunun üzerine, o yörede kazı yapan Almanlar, büyükelçilikleri kanalıyla valiyi padişaha şikayet ederler. Padişah küplere biner. Valiye fermanı gönderip "Memaliki Osmanide taş mı noksan oldu ki, bir edna kafire çok göresiz." (Osmanlı ülkesinde taş mı noksan ki, bir alt düzey kafire çok görüyorsunuz) diye çıkışır. Ayrıca Almanların istedikleri "taşların "tüz" verilmesini ve "Dersaadet"in durumdan "haberdar" edilmesini buyurur.

Yabancıların yaptıkları kazılar için konulan "taş çıkarsa sizin olsun altın çıkarsa bizim..." kuralı Osmanlı kafasının ne güzel bir tanımı.

Berlin'i görenler Pergamon Müzesi denilen dev yapıtı bilirler. Bergama uygarlığının en büyük yapıtlarından biri olan sunak, Almanların malı şimdi. Bergamalıların Galatlara karşı kazandıkları zaferin anısına diktikleri bu eşsiz sanat yapıtının, ne yazık ki, iki ufak parçası ile büyükçe bir resmi var elimizde. Almanlar 19. yüzyılın sonlarında bu büyük yapıtın da tümünü parça parça Berlin'e götürüp orada yeniden kurmuşlar. Bizlerse şimdi, dünyada benzeri bulunmayan kabartmalarıyla o tarifsiz güzellikteki Anadolu ürününün resmiyle avunuyoruz.

Bu olayın acısını ömrü boyunca yüreğinde taşıyan ünlü müzecimiz Osman Hamdi Bey, Alman İmparatoru Wilheim'in İstanbul'u ziyareti sırasında Arkeoloji Müzesine geleceğini haber alınca, İskender lahdini sardırıp sarmalatır, İmparatorun lahdi alıp götürme isteğine "Padişahımız efendimizin karşı duramayacağını bildiği için...

UNESCO "her eski yapıt yerinde kalmalıdır" ilkesini getirmiş. Ama bu ilkeye ne denli uyuluyor?

Anadolu'yu çekici kılan kültür ve sanat değerlerimizdir. Dünyanın dört yanından insanların ülkemize gelmesini sağlayan en büyük etken tarihsel zenginliklerimizdir. Bu paha biçilmez hazinelerimizi ne denli değerlendirebiliyor, ne denli koruyabiliyoruz? Kuşkuluyuz. Yağmalanma, eskisinden farklı boyutlarda da olsa, bugün hâlâ sürüyor.

Ne var ki, eskisi kadar umutsuz değiliz. Hükümetin son dönemde gerek kaçırılmış yapıtlarımızın geri getirilmesi, gerekse eski yapıt kaçakçılığının engellenmesi konusunda attığı enerjik adımları, almakta olduğu önlemleri beğeniyle karşılıyoruz. Parasal olanakların yetersizliğine karşın bir şeyler yapma çabası gözden kaçmıyor. Umarız, bu tutum giderek artan bir etkinlikle sürer.

(*Amfora* dergisi, Eylül 2002)

ESERLERİ:

TELİF: *Çocuk* (1961), *Bu Meçhul* (1961), *Siz ve Çocuğunuz* (1961), *Ekmekçi Kadın* (1961), *Çocuklarda Başarının Sırları* (1982).

ÇEVİRİ: *Savaş ve Barış, Ekmekçi Kadın, Demirhane Müdürü, Çocuk Bu Meçhul, İnsan Bu Meçhul, Dreyfüs Olayı, Sefiller, Son, Çocukluk Anıları, Babamın Gururu, Aşka Doğru, Aşk ve Cinsellik, Dominik, Çocuklarda Başarının Sırları, Siz ve Çocuğunuz.*

Necati Tuncer

TUNCER, Necati

Yazar. 1950, Konya doğumlu. İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi mezunu. Eczacı olarak özel firmalarda çalıştı. Yazı hayatına, üniversite öğrenciliği yıllarında MTTB Basın Yayın Müdürü olarak yönetimine de katıldığı birliğin yayın organı *Çatı* ve *Milli Gençlik* dergilerinde çıkan yazılarıyla başlamıştı. 1986 yılından itibaren *Milli Gazete*'de düzenlediği mizah sayfasında ürünlerini yayımlamayı sürdürdü. Mizah yazılarından oluşan *Değmesin Yağlı Boya* (1989) basılı ilk kitabıdır.

TUNCER, Oktay

Şair. 5 Temmuz 1936, İstanbul doğumlu. İstanbul Erkek Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1962) mezunu. Kırklareli ve İstanbul liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. *Varlık, Türk Dili, Pazar Postası, Köprü, Yeni Edebiyat, Yücel, Yeditepe* dergilerinde yayımladığı şiirlerinin bir bölümünü *Deniz Kapısı* (1961) adlı kitabında topladı.

"Büyük açılımları göze alamayan ama işlediği temalara giderek kuşağının ortak söyleyiş kolaylıklarından sıyrılarak etkili bir dille" kurdu şiirini. (Şükran Kurdakul)

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

TUNCER, Orhan Cezmi

Restorasyon uzmanı, araştırmacı-yazar. 8 Ocak 1931, Diyarbakır doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Diyarbakır'da bitirdi. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Bölümü (1956) mezunu. Bir süre Diyarbakır DSİ X. Bölge Müdürlüğünde şantiye şefliği yaptıktan sonra serbest çalışmaya başladı. 1966 yılında Ankara'ya yerleşerek Vakıflar Genel Müdürlüğü Abidcler Şubesinde görev aldı. Vakıflar Genel Müdürlüğü bünyesinde Rölöve Bürosunu kurdu. 1972 yılında Abideler Mütehassıs Müşavirliğine, 1976'da Genel Müdür Teknik Müşavirliğine atandı. Anadolu'nun birçok yerinde, özellikle Ahlat, Diyarbakır, Kayseri, Konya gibi önemli merkezlerde bulunan tarihi yapıları restore etti.

1977'de Mimarlık Tarihi Kürsüsünde doktorasını tamamlayarak, 1980'de Gazi Üniversitesi Devlet Mühendislik Mimarlık Fakültesine öğretim üyesi oldu. Burada sanat tarihi, mimarlık tarihi, rölöve dersleri verdi. Aynı yerde Restorasyon Anabilim Dalını kurdu. 1980'de doçent ve 1992'de profesör oldu. Mimarlık tarihiyle ilgili yazılarını 1970 yılından itibaren on üç kitap ve seksenden fazla makale olarak yayımladı. 1991'den itibaren iki dönem Kültür ve Tabiat Varlıkları Diyarbakır Koruma Kurulunun başkanlığını yaptı, bir dönem yüksek kurul üyeliğinde bulunarak 1998'de emekliye ayrıldı.

ESERLERİ:

Sanat Tarihi (1978), *Mimarlık Tarihi* (1978), *Anadolu Selçuklu Mimarisi ve Moğollar* (1986), *Kayseri Sahip Ata Medresesi* (1988), *Rölöve ve Restorasyon* (1990), *Anadolu Kümbetleri* (3 cilt, c. 1, Selçuklu Dönemi, 1986, c. 2-3, Beylikler ve Osmanlı Dönemi, 1991-1992), *Diyarbakır Camileri* (1996).

HAKKINDA: Mehmet Önder / Bir Dev Eser: Anadolu Kümbetleri (Tercüman, 6.2.1993), Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997, s. 325).

TUNCER, Serdar

Şair, öykücü. 1977, Ankara doğumlu. Lise öğrenciliği yıllarında radyo programlarıyla başladığı yayıncılık hayatına 1997 yılında Kanal A televizyonunda hazırlayıp sunduğu "Üç Nokta" adlı şiir-edebiyat programıyla devam etti. Türkiye genelinde şiir dinletileri ve söyleşiler yaptı. Üç yıl boyunca Ramazan ayında "Yıldızdan Mahyalar" adlı sahur programlarını sundu. Kanal A Televizyonunda "Gecede Bir Gün", Radyo Onbeş'te "Aynaların Ötesi" programlarını hazırlayıp sundu. Kanal A Televizyonunda yayınlanan "Gecede Bir Gün" adlı kültür-sanat programıyla 2005 yılı Türkiye Yazarlar Birliği TV Kültür Ödülünü kazandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sen İstanbul Kokardın / Aynalar.*

ÖYKÜ: *Satır Arası Hikâyeler* (2005).

TUNCEROĞLU, Ayşe Göktürk

Yazar. 1958, Ödemiş / İzmir doğumlu. Balıkesir Lisesi (1975), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1979) ve İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu mezunu. Edebiyat öğretmeni olarak Arifiye (1978-81) ve Adapazarı (1981-82) liselerinde çalıştı. İTÜ Sakarya Mühendislik Fakültesinde Türk Dili okutmanlığı yaptı (1982-84). ABD'de ikamet ediyor. Deneme ve makaleleri *Yeni Asya* gazetesi (1975-77) ile daha çok *Türk Edebiyatı* dergisinde (1977-89) yayımlandı.

ESERLERİ:

Amerika Mektupları 1 (1995), *Sam Amca ile Samiye Teyze* (hikâye, 1996).

TUNCOR, Ferit Ragıp

Şair, araştırmacı-yazar (D. 1912, Çanakkale – Ö. 12 Mayıs 2005, İstanbul). Şadan Fahir ve Ragıp Pigar imzalarını da kullandı. Ailesi, kendisi beş altı aylıkken İstanbul'a taşındı. Birinci Dünya Savaşı yıllarında, asker olan babasının sık sık görev yeri değişikliği nedeniyle çocukluğu değişik yerlerde geçti. Yeni tarz eğitim yapan Gülşen-i Maarif Mektebine verildi. Üç yıl burada okuduktan sonra, babasının, Atatürk'ün vatanı kurtarma mücadelesine katılmak amacı ile ailecek Ankara'ya gitmesi üzerine Ankara Sultanisi (Lisesi) ilk kısmına devam ederek oradan mezun oldu. Daha sonra yatılı olarak Ankara Erkek Öğretmen Okuluna girdi. Ancak okul binasının Maarif Vekaletine verilmesi nedeni ile İzmir Erkek Öğretmen Okuluna nakledildi.

Ferit Ragıp Tuncor

1927 yılında babası Ali Ragıp Bey'i kaybetti. O yıllarda şair Haşim Nezihi Okay'la tanıştı ve onunla birlikte İzmir Edebiyat Cemiyetini kurdu. Okay ile İzmir'de yayımlanan *Ahenk* ve *Hizmet* gazetelerinde edebiyat sayfaları hazırladılar. Bu gazetelerde şiirleri ve makaleleri yayımlandı. 1930 yılında öğretmen okulundan mezun oldu ve Aydın'ın Karacasu ilçesine ilkokul öğretmeni olarak atandı. 1932 yılında Nazillili Emine Nermin Hanım'la evlendi. Bu evlilikten 1933 doğumlu Argon ile 1951 doğumlu İsmail Melih dünyaya geldi.

1937-39 yıllarında askerliğini yedek subay olarak bitirince eski görev yerine döndü, ancak yıl Nazilli 5 Eylül İlkokuluna tayin edildi. 1945 yılında Maarif Vekaleti Neşriyat Müdürlüğü derleme memurluğuna, iki ay sonra da mümeyyizliğe (yazılan yazıları düzelten) atandı. Adnan Ötüken'in isteğiyle Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde açılan kütüphanecilik kursuna iki yıl devam ederek 1947 yılında mezun oldu. Uzun yıllar MEB'de kütüphaneci olarak çalıştı. 1971 yılında emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleşti.

İstanbul'da, Remzi Özyürek'in yönetimindeki *Pedagoji* dergisini üç arkadaşı ile birlikte çıkarmaya başladı. O dönemde Ankara'da Metin Samancı yönetiminde yayınlanan *Defne* dergisini, İstanbul'da *Yeni Defne* adında sahipliğini ve yazı işleri müdürlüğünü yaparak çıkarmaya başladı. Bu derginin yayını Mesih Kotil'in sahipliği ve Ferit Ragıp Tuncor'un yazı işleri müdürlüğü ile uzun yıllar sürdürdü. 1981 yılından itibaren *Size* dergisinin de yazı işleri müdürlüğü görevini üstlendi.

Ferit Ragıp Tuncor'un *"Hain Çocuklar"* başlıklı ilk yazısı 1926'da bir çocuk gazetesinde yayımlandı. Daha sonra yazı ve şiirleri; *Yücel, Önasya, Küçükasya, Yeni Adam, Ülkücü Öğretmen, Kaynak, Pedagoji, Çığır, Çağrı, Varlık, Kadın, Milli Kültür, Erciyes, Türk Edebiyatı, Türk Folklor Araştırmaları, Eğitim Hareketleri* gibi çok sayıda dergide yer aldı. Ayrıca; Halit Ziya Uşaklıgil, Mehmet Rauf, Refik Halit, Ziya Gökalp, Reşat Nuri Güntekin gibi yazarların eserlerini Osmanlı Türkçesinden Latin harflerine aktardı. Türk edebiyat tarihine araştırmaları ve kitaplarıyla sayısız hizmetlerde bulundu. *Takvim-i Vakayi* ile *Sabah* gazetelerinin bütün nüshalarını inceledi ve 1831'den 1922'ye kadar yayınına devam eden *Takvim-i Vakayi*'yi konularına ve yazarlarına göre tasnif etti. Milli Eğitim Bakanlığı Arşiv Kütüphanesine adı verildi, birçok onur belgesi ve plaketle ödüllendirildi. İslâm Konferansı Teşkilatı İslâm Tarih Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA) Başkanı Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu tarafından kendisine hizmetlerinin anısı olarak bir teşekkür plaketi sunuldu. Öldüğünde yayına hazır on yedi kitabı bulunuyordu.

"Yıllarca bıkmadan, usanmadan yürüdük... yürüdük... yürüdük... 24 yıldır yürüyoruz aynı yolda. Bu zaman içinde neler yaşadık neler... Rabbim daha uzun yılları ve yolları yürümemizi nasib eder inşallah." (Gülten Çiçek Tural)

"O, seksen beş yaşında ölen bir şair dostu için, 'Yazık! Ne kadar da genç kaybettik. Yaşasaydı, kim bilir daha ne kadar çok yapacak şeyi vardı?' diyecek kadar yaşam doluydu. Yaşlı bir bedende çok genç bir ruh taşıyordu. (...) Ben burada, onun tinsel varlığı karşısında; dostları şiirleriyle, yazılarıyla destek verdiği sürece, Yeni Defne'yi yaşatma sözü veriyorum. Rahat uyu sevgili dost..." (Mesih Kot)

"Milli Eğitim Bakanlığı, Neşriyat Müdürlüğündeki kütüphane, bugün Ferit Ragıp Tuncor Kütüphanesi ismini taşımaktadır. Yazmaktan, araştırmadan hiç yılmadı. Hastaneye gideceği gün bile daktilosunun başındaydı. Son yazısı bile h daktilo makinesinde. Babı Millî Eğitim Basımevi, kitapçılar, sahaflar, Beyazıt Kütüphanesi devamlı günlük mekanıydı. (...) Son senelerini her cuma Yıldız Sarayında Osmanlıca'dan Türkçeye tercümelerle geçirdi." (Argon Tuncor)

"Aramızdaki adıyla 'Ferit Hoca', çalışkanlığı, yardım severliği, vefakar ve nezaketi ile örnek alınacak bir kültür adamı idi. Arı gibi çalışır, yorulmak nedir bilmezdi. Eski metinleri en iyi okuyanlardan biriydi." (Ayhan İnal)

"O, karıncalar kadar çalışkandı. Son yazısında Osmanlıca yazılmış bir romanı Türkçeye uyarlamak istemesi esnasında hastaneye kaldırıldı ama o iki sayfasını yapmıştır ve bir sayfayı da daktiloya takmıştı. Çünkü hastaneye gittiğinde geri gelemem korkusu vardı. Fakat alın yazısına karşı gelemezdi ve onun diğer yaşama başlama zamanı gelmişti. Onun artık hayatta olmaması nedeni ile yasımız çok büyük. O her zaman bizim kalbimizde. Biz ona ne kadar teşekkürlerimizi sunsak azdır ve özellikle onun uzun ve dolu dolu bir hayatı olduğundan ona minnettarız." (Christa Tuncor)

"Ferit Bey, koca bir ömrü kütüphanelerde ve kitapların arasında geçirdi." (Dursun Gürlek)

"Önemli bir düşünürdü Ferit hoca, yüz yıla yaklaşan yaşamı hep çalışmakla geçti. Bu çalışma öylesine çok yönlü ve dolu oldu ki, saniyorum onun bıraktığı eserler onu sonsuza kadar yaşatacaktır." (Emine Ertem)

"Çok eskilerin şairi olmasına rağmen onun imzasına ilk defa, 1948 yılında şair Turhan Dökmeci ve Avni Dökmeci kardeşlerin çıkardığı 'Kaynak' adındaki şiir dergisinde rastlamıştım. Sonradan öğrendim ki onun yazı ve şiirleri, daha çok İzmir'de çıkan dergi ve gazetelerde yayımlanmış. Ankara'ya tayin olunca da şiirlerini Ankara'da çıkan dergilere göndermiş. Hiç unutmam Kaynak Dergisi'nin 1 Ekim 1948 tarihinde çıkan 10. sayısında ikimizin de şiirleri ile birlikte biyografilerimiz yer almıştı. Hatta o sayıda bizden başka sırasıyla Orhan Ülkülü, Nüzhet Erman ve Ömer Edip Cansever'in de şiir ve biyografileri yayımlanmıştı. (...) O iyi bir şair, çok iyi bir dost ve değerli bir araştırmacı idi." (Fahri Ersavaş)

"Türkiye'nin manevi anlamda, görevine düşkün, çalışkan, titiz, ve velût en büyük yazarlarından biriydi." (Hasan Sabah)

"Çantasında uzun süredir tek başına çıkardığı iki derginin (Size ile Yeni Defne) tashih provaları var. Çok az kişi bilir bu dergileri, çok az kişi okur. (...) Bu dergileri çıkarmaya başladığında 65 yaşında idi. Ülkemizde böyle dergiler çıkıyor/ du. Bu dergilerde yazan şairler, hikâye, deneme-inceleme, hatıra, folklor yazarları var. Bunların kendi dünyaları var, bir yakınlaşması var. Çoğu yaşlı zaten, birer birer gidiyorlar. Gidenler kervanına yukarıda adlarını andığım dergileri çıkaran -yıllar boyu aşkla, şevkle, azimle- Ferit Ragıp Tuncor da katıldı." (Mustafa Kutlu)

ESERLERİ:

ŞİİR: *9 Eylül* (şiirler ve düzyazılar, 1930), *İzmir'den Sesler* (İzmirli 6 şair ve yazarla, 1931).

ÖYKÜ-ROMAN: *Bu Toprağın Çocukları* (1944), *Sarsılan Topraklar* (1944), *Bir Yalancının Cezası* (1945), *Kahraman Çocuk* (1945), *Köye Dönüş* (1945), *Kurtoğlu* (1945), *İyilik Perileri* (1973).

ARAŞTIRMA-DERLEME: *Sevgi Şiirleri* (1948), *Seçme Çocuk Masal ve Hikâyeleri Kılavuzu* (R. Akman ile, 1948), *Çocuklara Bilmeceler* (1949), *Okul Piyesleri Kılavuzu* (R. Akman ile, 1950), *Ortaokul Türkçe Okul Kitaplarında Adı Geçen Yazarlar ve Çevirmenler* (1952), *Piyasada Mevcut Çocuk Kitaplarını Tanıtma ve Sipariş Kılavuzu* (V. K. Ağralı ile, 1953), *19 Mayıs 23 Nisan 30 Ağustos 29 Ekim Şiirleri* (R. Akman ile, 1954), *Türk ve Dünya Büyükleri* (3 cilt, S. Arıkan ile, 1954-60), *Cumhuriyet Bayramı Şiirleri* (1955), *Anneler Günü* (1957), *Hayat Bilgisine Uygun En Güzel Çocuk Şiirleri* (çeşitli sınıflar için, 1957-58), *İlköğretim Okulları için En Güzel Çocuk Şiirleri* (Sınıf 1-5), *Atatürk Şiirleri* (1958), *Bir Köy Öğretmeni* (R. N. Güntekin'den sad., 1973), *MEB Yayınlar Katoloğu 1923-1973* (1976), *Yerini Seven Fidan* (1977) - *Ayın On Dördü* (1980) - *Yüze Bahçe* (1981) - *Ekmek Elden Su Gölden* (1985) - (R. H. Karay'dan sad.), *Makaleler IV* (1977)- *Makaleler VIII* (1981) (Z. Gökalp'ten sad.), *Atatürk ve Kahramanlık Şiirleri*

(2. bas. 1981), *Atatürk'ten Vecizeler* (1981), *Kenan Evren'den Vecizeler* (1983), *Belirli Günler* (1984), *Resimlerle Nasreddin Hoca* (1984), *Türkçe Yeni İmla Kılavuzu* (M. S. Koz ile, 1985), *Atatürk Haftası* (2. bas. 1985), *İlkokullar İçin Bayram Şiirleri* (1987), *Manologlar* (1987), *Okuma Bayramı* (1988), *Rontlar ve Şarkılı Oyunlar* (E. Bingöl ile, 1988), *Maarif-i Umumiye Nezareti Yayınları ve Matbaa-i Amire Baskıları Bibliyografyası, MEB Yayınlar Bibliyografyası 1923-1985* (1989), *Okul Tiyatrosu* (1990), *MEB Yayınlar Bibliyografyası 1923-1993* (1996), *Rondlar* (1998), *İlkokullar İçin Ünite Şiirleri* (1999), *Çocuklara Hikâye Anlatmak Sanatı* (Ahmet Cevat Emre'den sad., 2000), *Define* (roman, Muallim Naci'den sad., 2003).

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959), Seyit K. Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Gülten Çiçek / Ferit Ragıp Tuncor'la Yazı ve Şiir Üzerine Konuşma (Size, c. 6, sayı: 123, 10.7.1984), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1998), Suat Batur / Yazarlar ve Şairler Sözlüğü (2001), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002) - Yazar Olacak Çocuklar (2004), Yeni Defne-Özel Sayı (2005), Zaman gazetesi (14.5.2005).

TUNÇ, Ayfer

Öykü ve roman yazarı. 1964, Adapazarı doğumlu. İstanbul Erenköy Kız Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu. 1989 yılında gazeteciliğe başlayarak, *Sokak* dergisi ile *Güneş* ve *Yeni Yüzyıl* gazetelerinde çalıştı. Edebiyat üzerine ilk yazısını *Edebiyat 81* dergisinde (1983), diğer ürünlerini de aynı yıldan itibaren *kitap-lık*, *Hayalet Gemi*, *Öküz* vb. dergilerde yayımladı. *Saklı* adlı öyküsüyle 1989 yılı Yunus Nadi Öykü Armağanında Birincilik Ödülünü kazandı. Çalışmalarını çeşitli yayınevlerinde editörlük yaparak sürdürdü.

"Her yazınsal dil, konuşma dilinin toprağında çiçeklenir. Günlük dilin, konuşma dilinin sıcaklığını örgüsünde taşımayan yazınsal bir dil, ister istemez donuklaşır, yapaylaşır. Ayfer Tunç bu gerçeğin ayrımında. Anlatımını konuşma dilinin sunduğu olanaklarla donatıp zenginleştiriyor. Öykülerinin okunurluk katsayısını yükselten etkenlerden biri de onun bu yönü, Türkçeyi kullanmadaki kılı kırk yaran tutumudur. Türkçenin derin sularında yüzen, söylemini ince eleyip sık dokuyarak oluşturan bir yazar Ayfer Tunç." (Emin Özdemir)

"Ayfer Tunç, öykü dünyasını Ahmet Hamdi Tanpınar-Oğuz Atay öyküsünün kesiştiği yerde kurmuştur. Karakter yaratmada, anlatımda, dilde Tanpınar önemli bir kaynağı iken, absürd/ironi/traji komik yaklaşımında da Oğuz Atay onun yol göstericisidir. Peyami Safa ise çok daha arka planda kendini hissettirir. Bütün bu akrabalıklarla birlikte Tunç, kendi öykü evrenini kurarak, 1990 sonrası Türk öykücülüğünün temel taşlarından biri olmayı başarmıştır." (Necip Tosun)

Ayfer Tunç

"Ayfer Tunç, yalnızca teknik ve dil olarak değil, işlediği kişiler, anlattığı hayatlarla da geçmişe yaslanmış. Çağımızın çok uzağında duran, incelikli,

AYFER TUNÇ

KIRMIZI AZAP

Yazarımızın kafasında kaderlerimizin bir an önce yazılmasını bekleyen, üç hikaye kişisiydik. Noter, Delikanlı ve ben. Henüz yazılmadığımız halde, aynı hikayenin kişileri olacağımızı belli belirsiz hissediyor, yazarımızın aramızda kuracağı bağın nasıl bir şey olacağını tahmin etmeye çalışıyorduk. Ama ortada tüketmiz bir araya getirecek, yazılmış tek bir cümle bile yoktu. Bu yüzden bir türlü yakınlaşamıyor, birbirimizi uzaktan izlemekle yetiniyorduk.

Henüz belli bir kurgusu olmayan hikayemiz, yazarımızın kafasında dönüp duruyordu. Ne olacağımız, ne yapacağımız hatta var olup olamayacağımız bile belli değildi. Aklından geçenler ile varlığımız arasında bir bağ kuracak kadar gelişmiş değildik. Kendi hakkımızda çok az şey biliyorduk. Hikaye kişilerimiz gerçekdışı dünyasında, henüz yazılmamış kahramanlar olarak, başıboş dolanıyorduk sadece. Tedirgindik, kendimizi çok yalnız hissediyorduk.

Yazarımız arada bir hikâyemizle ilgili olduğunu sandığımız ve bizi çok heyecanlandıran notlar alıyor, siyah mürekkepli dolmakalemiyle, müsvette kağıtlara hikayenin ilk cümlelerini karalıyor, sonra hepsini buruşturup atıyor. böylece bizi derin bir bilinmezliğe sürüklüyordu. Bizimle uzun boylu uğraştığı, vaktinin büyük bölümünü bizi var etmeye ayırdığı söylenemezdi. Gerçi Noter'le ara sıra meşgul oluyordu, ama Delikanlı ile beni çoğu zaman unutuyor, özellikle beni ilgilendirecek tek bir kelime bile yazmıyordu. O bir türlü beni kalemine almadıkça, var olmaya dair ümitlerim de inzla eriyordu.

Başka hikayelerin kişileriyle henüz samimi olmadığım için, bütün dikkatimi yazarımıza vermiştim. Varoluşumun onun ellerinde olduğunu bilmek bana tarifi zor, boş bir duygu veriyordu. Aramızda adeta tanrısal bir denge vardı. Yazarımızın hayatını anlamlandıran ben ve diğer hikâye kişileriydik. Onun beni yaratması durumunda, ben de onun varoluşuna katkıda bulunacaktım. Yazar ile yazdığı kişi arasındaki bu ilişki, var olmak isteğimi şiddetle artırıyor, beni müthiş heyecanlandırıyordu.

Yazarımızın hikayelerine çok uzun zaman harcadığını, yazmaya başlamadan önce hikâye kişilerini uzun süre kafasında taşıdığını ve hâlâ üzerinde çalıştığı, bitirilememiş hikâye kişileri olduğunu Eskici'den öğrendim. Eskici, yazarımızın yıllardır üzerinde çalıştığı bir hikayenin ana kişisiydi. Süreklı yazıldığı, halde bir türlü son şeklini alamıyor, ya da özellikle almıyordu. Hikayemizin yazılma sürecinde, en ümitsiz zamanlarımda, hep Eskici'nin güven veren varlığını hissettim.

Noter, Delikanlı ve ben yazarımızın kafasında ayrı ayrı oluşmuştuk. Bu ne zaman ve nasıl başladı, bilmiyorum. Bir arada oturduğumuz bir sırada gözümün ucuyla ikisine de baktım ve aynı hikâyede var olacağımızı belli belirsiz hissettim. Başlangıcımız böyle sessiz, böyle soğuk ve mesafeli, hatta düşündürücü oldu.

Ne olacaktık? Neler gelecekti başımıza? Nasıl bir varoluş içinde çoğalacaktık? Nasıl bir kişilikle girecektik hikâyemizi okuyacak olanların kafalarına?

Onların hangi duygularına dokunacak, hangi düşüncelerin doğmasına yol açacaktık? Hiçbir şey bilmiyor, hikâyemiz başlamadıkça endişeleniyorduk. Ya hiç var olamazsak korkusu sarıyordu her yanımızı. Yazarımız her sabah masasına geçtiğinde, taze ümitler doluyordu içimize. Hikâyemiz kafasında dönüp durdukça heyecanlanıyorduk. Bazen belirir gibi oluyordu, tam varoluşumuza gülümsemeye hazırlanırken, yazarımız kalemi elinden bırakıyordu. Uzun, sıkıcı ve sessiz bekleyişimize kaldığımız yerden devam ediyordu.

Ancak bu durum fazla uzun sürmedi. Aynı hikâyenin

kişileri olduğumuzu hissettiğimiz andan kısa bir süre sonra, Noter iyice belirginleşti. Delikanlı ile ben ihmal edilmiştik. Doğru dürüst yazıldığımız, hakkımızda iki kelime not olmadığı bile yoktu. Yazarımızın ilgisizliği bizi birbirimize yakınlaştırdı, Noter'den iyice uzaklaştırdı.

Artık başka biriydi Noter. Henüz belirsiz olan kaderinin kendine oynayacağı oyundan endişe eden, ürkek adam gitmiş, yerine kuru bir dal kadar hissiz görünen, soğuk ve küstah unvanlı biri gelmişti. Endişelerimiz, duygularımız, beklentilerimiz ortak değildi artık. O, payına gösterişli bir başrol düşmüş bir oyuncu gibi kasılıyor, halinden memnun bir edayla gülümsüyordu. Gözlerine rahatsız edici bir bakış yerleşmişti. Bir de uykusuzluk hastalığına yakalanmıştı.

Büyük gözleri hiç kapanmıyor, gecenin en derin karanlığında bile, bizi uçuklu bir yokoluşa götürecek lanetli bir sarı fosforu gibi parlıyordu. Uyuduğumuz anlarda bile onun varlığının kara bir gölge olarak üzerimize işlediğini hissediyorduk.

Yazarımız hep onun üzerinde çalışıyordu. Tutkularını, zaaflarını, alışkanlıklarını, garip arzularını, hatta yaşadığı mekanı bile tasarlamıştı. Yazarımızın aldığı notları ve yazdığı bölümlere göre, şehrin epeyce dışında, önünden demiryolu geçen, ürkütücü, büyük ve bakımsız bir evde tek başına yaşıyordu. Her sabah evinden çıkıp yürüyerek istasyona gidiyor, trene binmiyor; akşamları da aynı yoldan dönüyordu.

Henüz tamamen yazılmış olmamasına rağmen ilginç bir hikâye kişisi olacağı belliydi. Gece ve gündüz vücudunun kimyasını değiştiriyordu. Gün boyunca sıradan, herkes gibi bir insan olarak yaşıyor, hayatın bir yığın ayrıntısının yasalara uyumunu onaylıyor, koyu renkli takım elbisesinin içindeyken işine aşırı titizleniyor, kurulmuş düzenin, sadakatle çalışan ve ömrü boyunca öyle kalacak bir parçası haline geliyordu. Ama güneş dağların arkasında kaybolup gecenin karanlığı yeryüzüne inince, ruhunun örselenmiş, hasta bir yanı onu esir alıyor ve böylece Noter sabaha kadar gözünü kırpmadan pencerenin önünde oturup, gündüzleri yasak bulduğu duyguların özlemiyle yanarak, derin ve hastalıklı yalnızlığının içinde, kendinden geçiyordu.

Bu kadarı bile, diğer hikaye kişilerinin Noter'i konuşması için yeterli olmuştu. Fısıldaşıyorlar, onu işaret ediyorlar, biraz hayranlıkla, biraz da çekinerek çevresinde dört dönüyorlardı. Noter de durumunun farkındaydı. Bu yüzden giderek küstahlaşıyor, Delikanlı'ya ve bana hiç yüz vermiyor, bizi aşağılayan gözlerle süzüyordu. Hikâyenin ana kişisi olacağından emin olduğu için, sadece yazarımızın daha önce yazmış olduğu hikâyelerin ana kişilerini konuşmaya değer buluyordu. Hızla değişmiş, kişiliğine ilişkin ayrıntılar belirginleştikçe, küstahlığı da artmıştı. (...)

(*Aziz Bey Hadisesi*, 2000)

gündelik olanla uzlaşamayan, tutunamamış, çoğu hayatı daha "baştan kaybetmiş" gölge insanları anlatıyor bize. Aramızda -ola ki- yaşasalar bile göze çarpmayan, hemen fark edilmeyen, konuştukları dil, dinledikleri müzik, kullandıkları eşyalar, yaşadıkları evler ve semtlerle, artık var olmayan bir İstanbul'a ait gibiler. Belki de bu yüzden bu hikâyelerde yer yer karamsarlığa kayan yoğun bir hüzün var. Karşılık bulmamış, değeri bilinmemiş aşkların, yalnızlığın ve ölümün beslediği bu dünyaların kahramanları ise büyük çoğunlukla yaşlılar ve erkekler..." (Handan İnci)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Saklı* (1989), *Mağara Arkadaşları* (1996), *Aziz Bey Hadisesi* (2000), *Taş Kağıt Makas* (2003), *Evvelotel* (2006).

ROMAN: *Kapak Kızı* (1992).

MASAL: *Belki Varmış Belki Yokmuş* (2003).

ARAŞTIRMA: *İkiyüzlü Cinsellik* (Oya Ayman'la, 1995).

YAŞANTI: *Bir Maniniz Yoksa Annemler Size Gelecek* (2001).

HAKKINDA: Feridun Andaç / Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), Handan İnci / Ayfer Tunç'tan "Aziz Bey Hadisesi: Günümüz Hikâyesinde Klasik Bir Tat (Cumhuriyet Kitap, 20.7.2000), Metin Fındıkçı / "İki Taşın Arasında Kuruyup Kalmış Bir Tohumun Yalnızlığı" Olarak İnsan (Virgül, Mayıs 2001), Ayfer Tunç / 'Benim Soyadım Yok mu Sanki' (Radikal Kitap, 4.1.2003), Emin Özdemir / Dokunuşa Acıların Sindirildiği Öyküler (Kitap-lık, Ocak 2004), Abdullah Harmancı / Karanlığın Şarkıcısı: Ayfer Tunç (Hece, Mart 2004), Firdevs Canbaz / Taş-Kağıt-Makas (Hececöykü, Şubat-Mart 2004), Söyleşi (Cumhuriyet Kitap, 7.4.2005), Asuman Kafaoğlu / Yazarın 24 Saati: Ayfer Tunç Geçen Gün Ömürdendir (Cumhuriyet Kitap, 10.2.2005), Metin Celâl / Evvelotel (Cumhuriyet Kitap, 13.7.2006), Necip Tosun / Aşk Kırgınları Yalnızlık ve Ölüm: Ayfer Tunç Öykücülüğü (Eşik Cini, sayı: 4, 2006).

TUNÇ, Halit

Gazeteci-yazar. 1960, Gömmetaş (Sirim) köyü / Diyarbakır doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Diyarbakır'da tamamladı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi mezunu. Gazeteciliğe 1979 yılında Türk Haberler Ajansının Ankara bürosunda muhabir olarak başladı. 1982 yılından itibaren mesleğini Diyarbakır'da sürdürerek aynı haber ajansının Diyarbakır bürosunda görev yaptı. 1984 yılında Diyarbakır yerel gazetelerinden *Mücadele*'nin yazı işleri müdürlüğünü ve köşe yazarlığını da üstlendi. *Mücadele* bu yıllarda Diyarbakır'da okunan, saygın ve etkin bir gazete konumuna geldi.

1989 yılında davetli olarak gittiği ABD'de *"Amerika'da Eyaletler Sistemi"*, *"Amerikan Gizli Belgeleriyle Şeyh Sait İsyanı"*, *"Anadolu Ayaklanmalarına Sosyolojik Bir Bakış Açısı"* başlıklı üç ayrı araştırma yaptı. *"Amerika'da Eyaletler Sisteminin Türkiye'de Uygulanabilirlik Oranı"* başlıklı elli sekiz sayfalık özel raporunu, dönemin Cumhurbaşkanı *Turgut Özal*'a sundu. Özal, bu rapordan sonra Türkiye'de eyaletler sisteminin bilimsel düzeyde tartışmaya açılması konusunda çeşitli açıklamalarda bulunmaya başladı. Bu arada kendisi de Dicle Üniversite Basın ve Halkla İlişkiler müşavirliğine getirildi.

1990 yılının sonlarında M. Ali Altındağ'la birlikte *Diyarbakır Söz* gazetesini kurdu. 1992'de yaşadığı bazı olaylar nedeniyle gazeteyi ortağı M. Ali Altındağ'a devrederek İzmir'e yerleşti. 1997 yılında *Bir Gerilla Sevdim* adlı bir araştırma kitabı yayımlandı. Basına hizmetleri ve araştırmalarıyla değişik kuruluşlardan çeşitli ödüller almdı.

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997, s. 489-490).

TUNÇ, İlyas

Şair. 12 Haziran 1956, Ordu doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Ordu'da tamamladı. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümünü bitirerek

İlyas Tunç

İLYAS TUNÇ

FETÜS GÜNLÜĞÜ - 35

kendimce bir hazırlık bu
karışmadan kalabalığa
tüy dökülsün, erisin keten
bana ipekten yakışır
ipek ten ve nemli
tarazlıyorum özenle
tepeden tırnağa tenimi

(Fetüs Günlüğü, 2002)

1979'dan sonra Ağlasun, Gölhisar, Çarşamba, Gümüşhane ve Sinop'ta İngilizce öğretmenliği yarak emekliye ayrıldı. Yaşamını ve çalışmalarını Sinop'ta sürdürdü.

Şiirleri *Kuzeysu, Yazılı Günler, Karşı, Damar, Biçem, Düşlem, Şiir-lik, Poetik'us, Pencere, Bahçe, Akatalpa, Varlık* gibi dergilerde yayımlandı. İngilizden yaptığı şiir çevirileri çoğunlukla *Cumhuriyet Kitap* dergisinde yayımlandı. 1994 Ali Rıza Ertan Şiir Ödülünü, 1995 Orhon Murat Arıburnu Jüri Özel Ödülünü ve Damar Dergisi - Çankaya Belediyesi İlkbahar Şiir Ödülünü aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Kış Bir Alkış mıydı (1992), *Kül ve Kopuş* (1995), *Fetüs Günlüğü* (2002), *Savrulmalar* (2004).

HAKKINDA: Yılmaz Odabaşı / 1975-2000 Son Çeyrek Yüzyıl Şiir Antolojisi (2. bas. 2001).

TUNÇ, İsmail

Asker, şair. 1961, Uzundere / Erzurum doğumlu. İlköğrenimini Uzundere'de yaptı. Liseyi Erzurum ve Yozgat'ta tamamladıktan sonra sınavını kazandığı Astsubay Hazırlama Okulunda bir yıl okudu. Tuzla Piyade Askeri Okulunda öğrenim gördükten sonra, Türk Silahlı Kuvvetlerinin çeşitli yerlerdeki birliklerinde görev yaptı.. Görevini sürdürürken Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Çalışma Ekonomisi Bölümünü bitirdi. *Anadolu Diyet İster* adlı bir şiir kitabı vardır.

İsmail Tunç

TUNÇ, Mustafa Şekip

Yazar (D. 1886, İstanbul - Ö. 17 Ocak 1958). Halep ve Manastır rüştiyeleri ve Vefa İdadisini (lise) bitirdi. Mülkiye Mektebinden (Siyasal Bilgiler Fakültesi) mezun olduğu 1908'de Balıkesir Lisesinde edebiyat öğretmenliğine başladı. Devlet tarafından gönderildiği İsviçre'de psikoloji ve pedagoji öğrenimi gördü (1910-14). Cenevre'deki J. J. Rousseau Pedagoji Enstitüsünden diploma ve psikoloji derslerinden sertifika aldı. İstanbul'a dönüşünde İstanbul Kız Öğretmen Okulunda psikoloji ve pedagoji dersleri okuttu. Aynı yıl İstanbul Edebiyat Fakültesinde yeni oluşturulan Pedagoji Bölümü doçentliğine getirildi,

Mustafa Şekip Tunç

MUSTAFA ŞEKİP TUNÇ

Peyami Safa

Tam kırkbir yıldan beri dostumdu. Onu 1917'de, Raif Oğan'ın Vaniköy'ünde Serasker Rıza Paşa sarayında tesis ettiği "Rehber-i İttihad" Lisesinde tanıdım. 18 yaşında, ilk sınıflara ders veren genç bir öğretmendim. Şekip İsviçre'de tahsilini bitirmiş, İstanbul'a henüz gelmişti. Aynı lisenin yüksek sınıflarında dersleri vardı. Hemen, zekâsıyla kalbi arasında yuva yaptığını hissettiğim ruhunun sıcak derinliğine sokuldum. Aklımı sersemleten problemler hakkında bilgilerimi ve düşüncelerini soruyordum. Yalnız talebesine değil, bana da hocalık ediyordu.

Kısa fasılalarla kırkbir yıl süren ve bütün bir ömrün sonuna kadar derinliklerden derinliklere intikal eden kardeşçe bir dostluktan sonra, dün sabah, telefonda aziz arkadaşımız Doktor Recep Doksat'ın sesi felâketi bana haber verdi. Gureba'daki odasına gitmiş, onu koltukta, uyuklar vaziyette ikinci defa görmüş, fakat rengini beğenmemiş, hemen muayene etmiş, âna kadar yanındakilerin ve hastabakıcılarını bile farkına varmadıkları ölümü tespit edince, eşi Rânâ Tunç'u odadan başka bir odaya nakletmiş.

Şekip'çiğim, benimle hemen aynı günlerde geçirdiği aynı hastalıktan, bir bronşiten sonra, kalbinde hissettiği bir zaaf üzerine Gureba hastanesine götürülmüştü. Kalp yetmezliğinden muzdaripti. Son dört beş geceyi koltukta, uykusuz, ecel terleri dökülerek bir nefes alma zorluğu içinde geçirmiş. "Bana bir tabanca verin, kendimi öldüreyim" diyormuş. Kalbindeki anoksemiyi azaltmak için verilen oksijen bombasını kullanmak istememiş ve dün sabah, âdeta kendi arzusuyla, ruhu bir anda buhar halinde gelivermiş gibi sessiz ve belirtisiz, gidivermiş.

En büyük talihsizliklerimden biri de, onun evinde hasta olduğu ve hastanede bulunduğu zamanlarda benim de hasta oluşum ve hâlâ sol kalçamda, her adımda beni kıvrandıran siyatik ağrıları yüzünden onu son defa görmek imkânından mahrum kalışımdır.

Mustafa Şekip, kendisini, yakın bir ruh mesafesinden değil, resmî veya uzak plânlarda tanıyanlara göz kamaştırıcı iç parıltılarını ve tatlı sıcaklığını gizleyen kapalı bir mizaçtı. Onu memlekete getirdiği yeni dünya felsefe ve psikoloji hareketlerinden, Bergson, William James ve Freud tercümelerinden, gazete ve dergilerdeki makalelerinden, ruh ve cemiyet meseleleri üzerindeki incelemelerinden tanıyanlar, kalbindeki büyük sevgi, müsamaha ve şefkat hazinelerîyle doğrudan doğruya teması olmayanlardır.

Şekip'imin bitmez tükenmez vasıflarını, son satırlarını yakaştığım bu yazıya sığdırmak zorluğu, sabahtan beri ona ait hâtıralarını karmakarışık baskısı altında kederden bunalan ruhumun takatsizliğine de karışınca, imkânsız bir hâle geliyor. Fakat onu burada sık sık anma fırsatını bulacağımdan eminim.

(Yazarlar Sanatçılar Meşhurlar, 1976)

burada profesörlüğe (1919) ve ordinaryüs profesörlüğe yükselerek uzun yıllar çalıştı. İlâhiyat Fakültesinde bir süre din felsefesi derslerini verdi. 1951 yılında emekliye ayrıldı.

Psikoloji alanında telif ve çeviri birçok eser ve ders kitabı yazmış olan Mustafa Şekip Tunç, Türk Tarih Cemiyeti üyeliğine, Türk Felsefe Derneği Başkanlığı ve Belgrat'ta kurulan Uluslararası Felsefe Derneği üyeliğine seçildi. Makalelerini *Dergâh*, *İnsan*, *Ağaç*, *Çığır*, *Türk Düşüncesi*, *Cumhuriyet* vd. dergi ve gazetelerde yayımlandı.

BAŞLICA ESERLERİ:

Hissiyat Ruhiyatı (2 cilt, 1919-27), *Terakki Fikrinin Menşei ve Tekâmülü* (1928), *Yeni Türk Kadını ve Ruhi Münasebetleri* (1939), *İnsan Ruhu Üzerinde Gezintiler* (1943), *Ruh Yapımız ve Onun Tipleri Bakımından Ahlâk* (1944), *Ruh Aleminde* (1945), *Fikir Sohbetleri* (1948), *Bir Din Felsefesine Doğru* (1959), *Üç Zihniyet, Gülmek Nedir?*

Bu eserlerin dışında ayrıca basılı tercüme eserleri vardır.

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968), Hayrani Altıntaş / Mustafa Şekip Tunç (1990).

TUNÇ, Osman

Gazeteci-yazar, çevirmen. 1952, Siverek / Şanlıurfa doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi (1979). Öğrencilik yıllarından başlayarak *Hilal* dergisi ve *Millî Gazete*'de çalıştı. *Millî Gazete*'de yazı işleri müdürlüğü yaptı (1979-82). Aynı yıllarda kurduğu Piran Yayınevini yönetti (1975-77). İngilizce dil kurslarına katılmak üzere Londra ve Cambridge'de bulundu (1986). Avukatlık stajını tamamlayarak (1981) gittiği Suudi Arabistan'da Mekke Umme'l-Qura Üniversitesi Davet ve Usulü'd Din Bölümünü bitirdi (1989). Bediüzzaman Said Nursi'nin *Risale-i Nur Külliyatı*'nı yeniden yayına hazırlayan Zehra Yayıncılık'ta danışmanlık ve editörlük yaptı.

Osman Tunç

Makaleleri *Hilal* (1969-80), *Milli Gazete*, *Yeni Devir* (1978-81), *Bilgi ve Hikmet*, *Sözleşme*, *Serbesti*, *Dava*, *Nubihar*, *Düşçınarı*, *Kardelen*, *Köprü* ile sahipliği ve yazı işleri müdürlüğünü üstlendiği *Yeni Zemin* (1993-94) gazete ve dergilerinde yayımlandı. Çağdaş İslâm düşünürlerinden çeviriler yaptı.

ESERLERİ:

DERLEME-SADELEŞTİRME: *Bediüzzaman Said Nursî* (Abdurrah-

OSMAN TUNÇ

MODERN ZAMANLARDA "SİYASAL İSLAM" OLGUSU

Peygamber döneminde herşey çok sade ve basitti. Bir arada yaşamanın koşulları karmaşık değildi. Tüm problemler Medine Site Devleti'nin sınırlarını taşmıyor ve yine bütün problemler bizzat peygamberin önderliğinde çok rahat bir biçimde çözümleniyor ve hayat devam ediyordu. Peygamberin vefatını müteakip dönemde yani raşid halifeler döneminde şehir devletinin sınırları genişlemeye başlayınca yeni bir takım problemler de kendini göstermeye başladı. Ebu Bekir dönemindeki ilk ve önemli problem kuşkusuz irtidat hadisesi oldu. Bu problemin kökeninde nikadi olmaktan ziyade siyasi bir takım mülahazalar yatmaktaydı. Yönetenlerle yönetilenler arasındaki ilk anlaşmazlık iddet olayı gerisindeki otorite sorunu olarak ortaya çıktı. irtidat olayını sert bir şekilde bastıran Ebu Bekir devletin yönetilenler üzerindeki otoritesini ilk kez ortaya koymuş oldu. Onu takip eden Hattab oğlu Ömer döneminde devlet giderek kurumlaşmaya başladı. Fütuhat döneminin başlamasıyla Medine Site Devleti iki büyük imparatorlukla (Bizans ve Fars imparatorluğu) yüzyüze gelmiş oldu. Devletin merkezi otoritesini biçimlendiren tabir yerinde ise bürokrasi çarkının şekillenmesi İran'dan alınan "divan" örneğiyle bu dönemde ortaya çıktı. Yine devlet başkanının tabii ki o günün deyimiyle halifenin yahut emiru'l mü'min'inin seçilmesi gibi direkt olarak siyaseti ilgilendiren konuda da bu dönemde yeni bir takım uygulamalar getirdi, ilk kamuoyu yoklaması diyebileceğimiz uygulamaya bu dönemde tanık oluyoruz. Abdurrahman ibni Avf'ın başkanlığında yürütülen bu faaliyetle yeni devlet başkanının seçiminde değişik bir yöntem ortaya konulmuş oldu. Burada ödünç olarak kullandığımız "devlet" tabiri elbette ki bu dönemde müslümanlar tarafından kullanılmamaktaydı. Devlet deyimi Kur'an ve Sünnet gibi İslamın iki temel referansında da zaten teknik olarak geçmemekteydi. Elbette yöneten ve yönetilenler vardı ve bu iki taraf arasında bir sözleşme de söz konusuydu. Bu sözleşmenin esasları yazılı olmaktan çok sözlü idi. Her halife yöneten olarak müslümanların işlerini tedvir etmeyi üstlendiğinde müslüman toplumu (ümmet) karşı bir takım taahhütlerde bulunmayı teamül haline getirmişti. Kendisine itaat edilmesini isteyen her halife, bu itaatin sınırlarını ve çerçevesini de peşinen belirtmekteydi. Bunun bilinen tipik örneğini Ebu Bekir'in, kendisine biat edildikten sonra söylediklerinde görüyoruz.

"Ey insanlar! Ben sizin en iyiniz olmadığım halde yöneticiniz olarak seçildim. İyi ve güzel şeyleri yapursam beni desteklediğiniz gibi yapacağım. Eğer yanlış yaparsam beni siz düzeltin. Zayıf olanınız, Allah'ın izniyle hakkını efendisine verinceye kadar benim yanımda güçlüdür. Güçlü olanınız da, Allah'ın izniyle zayıfın hakkı ondan alınıncaya kadar benim yanımda zayıftır. Allah'a ve Resûlü'ne itaat ettiğim sürece siz de bana itaat edin. Allah ve Resûlü'ne itaat etmezsem siz de bana itaat etmeyin." (...)

İslamın iki ana referansı olan Kur'an ve Hadis belli bir devlet modelini ortaya koymuyor. Sadece yönetimin mutlaka gözönünde tutması gereken vazgeçilmez ilkeleri vazediyor. Önemli olan devletin şu veya bu biçimde veya formasyonda olması değil, yönetenlerin sözkonusu ilkelere uyup uymamasıdır. Yönetenlerin uymaları gerekli olan ilkelerin başında adalet, eşitlik, hukukun üstünlüğü, ahde vefa ve istişare gelmektedir. Dolayısıyla müslümanlar mevcut yönetimlere karşı mücadele verirken taraflerinde ideal bir devleti örnek almak yerine her dönemde geçerli olan ve hiç bir zaman değerini ve geçerliliğini yitirmeyen ilkeleri referans olarak öne çıkarırlarsa daha inandırıcı olurlar diye düşünüyorum. Bir kısım çağdaş İslam düşünürünün devlet modeli olarak asr-ı saadeti ve raşid halifeler dönemini göstermeleri ilkeler bazında değil de formel

→

ve reel çerçevesiyle kastediliyorsa eğer, bunu gerçekleştirmenin imkansızlığı tartışma götürmez açıklıktadır. (...)

Sonuç olarak; İslamın bugün kullanılan anlamıyla siyasallaşması modern zamanların doğurduğu bir sorundur. Modern devlet ve onun kutsalları müslümanların zihinlerinde yaşatmkları ideal devletle (medine-i fazıla) ne kadar örtüşebilir? Devlet ve iktidar bir müslümanın yaşamında olmazsa olmaz bir şart olarak mı algılanmalıdır? İslam dünyasında İslamın hayata hakim kılınmasının ancak siyasi iktidar ve devlet yoluyla sağlanabileceği tezi İran dahil bir çok ülkede istenilen olumlu sonuçlar vermedi. Taguti rejimlere dayalı devletler eleştirilirken, alternatif devlet modelleri yahut çeşitli farklılıklarla birlikte bir arada yaşamayı mümkün kılacak makul projeler üretilemedi. Radikal müslüman gruplar mevcut devletleri eleştirmede elbette haklı idiler. Çünkü sözkonusu devletler ceberrut yapısıyla halkların üstüne bir kabus gibi çökmüş ve adeta devlet halkın gözünde tanrılaştırılmıştı. Böyle bir devlet yapısı, böyle bir otorite meşru olamazdı. Ama bu yapı eleştirilirken yerine konulan şey neydi acaba? Yeryüzü devletinin yerine gökyüzü devleti mi konmalıydı?

Deyimin doğru olup olmadığı hususundaki tartışmaları bir yana, acaba siyasal İslamın buna karşı cevabı neydi? Ebu'l A'la Mevdûdi devlet yerine "İslam Hükümet"i deyimini, Seyyid Kutub da zamanın ve mekanın koşullarını nazara alarak hareket halindeki fıkıh (el-fükhü'l-hareki) tabirini kullanması belki de bu boşluğu doldurmak içindi. Devleti öne çıkarmalarına rağmen bu tabirleri kullanmaları devletin ceberrut yapısını yumuşatmak amacını taşımış olabilir. Siyasi İslamla kastedilen, İslamın yönetime hakim olması ve mevcut devlet otoritesinin şeriat (İslam hukuk sistemi) kurallarına göre yeniden dizayn edilmesi ise eğer, bu daha başka bir tartışma konusudur. Şeriatın uygulanması halinde mevcut demokratik sistemlerle ne ölçüde çelişkiler doğabilir? Bunu teorik olarak tesbit etmemiz oldukça güçtür. Uygulama ile ilgili problemler "el-fükhü'l-hareki" mantığı içerisinde rahatlıkla çözümlenebilir. Bu anlamda "siyasi İslam"ı sadece Batı emperyalizmine karşı geliştirilmiş gerici bir hareket olarak nitelemek haksızlık olur. Ama hiç kuşkusuz siyasi İslamın kendi içerisinde çelişkileri vardır, açmazları vardır. İslam coğrafyasında bu vadide yaşanan tecrübeler gösteriyor ki siyasi İslam yeni bir mecraya doğru yol almaktadır. İslam hiç kuşkusuz toplumu dönüştüren zengin dinamiklere sahiptir. Müslümanlar yüzyıla yakın bir dönem içerisinde edindikleri bunca deneyimlerden sonra artık bu yeni dönemde siyasetin parlak, cazibeli ve bunca şaşaalı geniş dairesi içerisinde kendilerini tüketmek yerine dine ve İslama hadim olabilecek meşru bir siyasetin yapılabilmesi için gerekli olan alt yapının hazırlığına ve sağlam bir zeminin oluşturulmasına çalışacaklardır.

man Nursi'den, yay. haz., 1979), *Şırnak Baskını* (basın taraması, 1992), *Bediüzzaman'ın Volkan Yazıları* (sad., yay. haz., 1994).

GEZİ: *İran'da İslâmın Zaferi* (1980).

ÇEVİRİ: *İslâm* (İsmail Faruki'den, 1987), *İslâmi Üniversite Kavramı* (Prof. Hasan Bilgrami - Prof. Seyyid Ali Eşref'ten, 1988), *İslâmda Felsefi Düşüncenin Doğuşu* (Ali Sami en-Neşşar'dan, 1999), *Vaad Edilmiş Günler* (Taha Hüseyin'den, 2001), *İslâm Devletinde Kamusal Özgürlükler* (Gannuşi'den, 2001).

TUNÇ, Ramazan

Şair ve yazar. 1 Mart 1943, Palu / Elazığ doğumlu. İlk ve ortaokulu Siverek'te tamamladı. İstanbul Vefa Lisesi (1978) mezunu. 1965'te ailesiyle birlikte yerleştiği Diyarbakır'da Belediye (1966-70) ile İl Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürlüğünde (1970-74) çalıştı. 1975'te Vakıf Guraba Hastanesine geçti. 1976 yılından itibaren İstanbul, 1988'den sonra İzmit Bölge Çalışma müdürlüklerinde memur olarak çalışarak 1992'de emekliye ayrıldı. Yaşamını, 1985 yılından yerleştiği Kocaeli'nin Değirmendere ilçesinde sürdürdü.

Şiirleri 1970'lerden itibaren *Yeni Şark Postası* (Diyarbakır), *Özlem* (Diyarbakır), *Milli Hakimiyet* (Diyarbakır), *Hilal*, *Çile* (Diyarbakır, 1974), *Düşünce* (1978-79), *Yeni Devir* (1977-85), *Aylık Dergi*, *Mavera* (1983-88), *Dergâh* gazete ve dergilerinde yer aldı. Hece ölçüsüyle yazdığı ilk şiirlerle dikkat çeken ve Necip Fazıl Kısakürek gibi ustaların Tunç, 1974 yılından itibaren serbest ölçüyle yazmaya başladı.

ESERLERİ:

BİYOGRAFİ: *Muhammed İkbal* (1984).

ŞİİR: *Çöl ve Yolcu* (1990).

Ramazan Tunç

RAMAZAN TUNÇ

TURNALAR

Bir kuş vurulunca bin ayrılık birden doğar
Belirsiz yönden gelir karlangıçların sesi
Gülleri kapkara bir gece koynunda boğar
İçimde bir turna yerine ölmek hevesi

Ah turnalar bakamam canım gözlerinize
Bilemem özlemini duyduğunuz evreni
Bin değil birdir gönlüm verdim bir tanenize
Atmayın anıların uçurumuna beni

Ne söyler benim için kırmızı karanfiller
Beyaz zambaklar mıdır açılır göğsünüzde
Güzel vücudunuzu aydınlatır kandiller
Ve sonra ölürsünüz en renkli gününüzde.

(*Çöl ve Yolcu*, 1990)

TUNÇ, Serpil

Yazar. Tam adı Serpil Tunç Opperman. 1980'de Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdikten sonra 1982'de yüksek lisans derecesini aldı; 1985-86 yıllarında Amerika'da doktora tezine yönelik çalışmalar yaptı. 1987'de Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünde doktorasını tamamladı, 1994'te doçent oldu. *Postmodern Tarih Kuramı, Tarihselcilik ve Roman* (1999) adlı bir inceleme kitabı vardır.

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

TUNÇ, Seyfettin

Şair. 1940, Sivas doğumlu. İlkokulu bitirdikten sonra çalışma hayatına atılmak zorunda kaldı. Bir süre çeşitli işlerde çalıştıktan sonra 1962 yılında işçi olarak Almanya'ya gitti, daha sonra İngiltere'nin Liverpool şehrine yerleşti. Şiirlerinde, esinlendiği Ömer Hayyam gibi yaşamın geçiciliği, aşk, kadın ve ölüm vb. temaları işledi. *Dur Dünya Dur* adlı kitabı İngilizceye çevrildi.

ESERLERİ (Şiir):

Değirmen Taşı (1968), *Dur Dünya Dur* (1968, İngilizceye çev. Osman Türkay, Londra, 1972).

HAKKINDA: Seyit K. Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), TBE Ansiklopedisi (2001).

TUNÇAY, Mete

Tarih araştırmacısı. 1936, İstanbul doğumlu. Beyoğlu Atatürk Lisesi ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1958) mezunu. Bitirdiği fakülteye siyasal teoriler asistanı olarak girdi. 1961 yılında doktorasını verdi. 1966'da *Türkiye'de Sol Akımlar* teziyle doçentliğe yükseldi. 1966 yılında fakülteden ayrılarak Kültür Bakanlığı Yayımlar Dairesi başkanı ve Milli Kütüphanede müşavir olarak görev yaptı (1974-77). 1978 yılında döndüğü Siyasal Bilgiler Fakültesinde beş yıl daha öğretim üyesi olarak çalıştı. 1983 yılında, "1402'liklere" dahil edilerek YÖK tarafından görevine son verilince bir yayınevinde çalışmaya başladı. 1984 yılında *Tarih ve Toplum* dergisinin yayın yönetmenliğini üstlendi. 1995'te öğretim üyesi olarak Marmara Üniversitesinde geçti. Sonra bu görevini Bilgi üniversitesinde sürdürdü. Tarih Vakfında yönetmenlik yaptı.

İlk yazısı 1957 yılında *Forum* dergisinde yayımlanmıştı. Makaleleri ayrıca *Tarih ve Toplum*, *Toplumsal Tarih* vb. dergilerde yer aldı. Aralarında Aristoteles, Hume, Lipset ve Popper'in de bulunduğu birçok Batılı yazardan çeviriler yaptı. İletişim Yayınları Atlaslı *Büyük Uygarlıklar Ansiklopedisi* dizisinin ilki olan *İslâm Dünyası*'nı (F. Robinson'dan) Türkçeye kazandırdı (1986). Helsinki Yurttaşlar Derneği ve Tarih Vakfı üyesidir.

Mete Tunçay

ESERLERİ:

Türkiye'de Sol Akımlar I 1908-1925 (1967), *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetiminin Kurulması 1923-1931* (1981), *Eski Sol Üzerine Yeni Bilgiler* (1982), *Bilineceği Bilmek* (1983, bu kitabın sonunda, yazarın o yıla kadar yayımladığı tüm yazı ve çevirilerin bibliyografyası bulunmaktadır), *Sosyalist Siyasal Düşünceler Tarihi* (antoloji, 2 cilt, 1976), *Bilineceği Bilmek* (1983), *Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi* (antoloji, 3 cilt, 2. basım, 1986), *Türkiye'de Sol Akımlar II (1925-1936)* (1992), *Batıda Siyasal Düşünceler Tarihi Yeni Çağ* (2002).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. VI, 1969), Batıda Siyasal Düşünceler Tarihi Yeni Çağ (Cumhuriyet Kitap, 31.10.2002).

TUNÇBİLEK, H. Hüseyin

Kelam araştırmacısı. 1951, Serban kasabası / Sincanlı / Afyon doğumlu. İlkokulu Serban'da okudu. Ardından hıfzını ikmâl etti ve bu arada özel olarak Arapça dersleri aldı. Konya İmam Hatip Okulundan mezun olduktan sonra (1972) fark derslerine verek Muğla Turgut Reis Lisesini bitirdi (1973). Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde iki yıla yakın Kur'an kursu öğretmenliği ve imam hatiplik yaptıktan sonra Ürdün Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinden (1978) mezun oldu. Öğrenciliği sırasında Ürdün'ün başkenti Amman'da Vakıflar Bakanlığı bünyesinde imamlık görevinde bulundu. Lisansüstü ve doktora çalışmalarını Mekke Ümmü'l-Kurâ Üniversitesinde tamamlayarak yurda döndü (1990). *"Sıfatü'l-İlmi'l-İlahi fi'l-Fikri'l-İslâmi"* başlıklı yüksek lisans tezi ile *"Abdurrahman b. Dâvud el-Hanbeli Es-Sâlihi'nin el-Kenzü'l-Ekber fi'l-Emri bi'l-Maruf ve'n-Nehyi ani'l-Münker Adlı Eserinin Tahkik ve Tahrici"* adlı doktora tezini hazırladı. Harran Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde yardımcı doçent (1992) ve doçent (2004) olarak görev yaptı. Makaleleri *Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi, Akademik Araştırmalar, Harran Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi, Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Marife* adlı dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme):

İbn Sina ve "Risaletü'l-Melaike" (2003), *İslâm Düşüncesinde Allah'ın İlmi* (2003).

TUNÇER, Kubilay

Şair, oyun yazarı. 12 Haziran 1969, Balıkesir doğumlu. Ürünlerinde Kubilay QB Tunçer imzasını da kullandı. İlkokulu Balıkesir'de, ortaokulu Ankara'da bitirdi. 1992'de ODTÜ Psikoloji Bölümü (1992) mezunu. Yüksek lisans çalışmasını aynı üniversitenin Felsefe Bölümünde yaptı. Kendi işini kukarak turizm sektöründe çalıştı. 1993 yılından itibaren ABD'de başladığı illüzyon çalışmalarını Türkiye'de Prof. Metin And'la sürdürdü. Dünyanın birçok ülkesinde sihirbazlıkla ilgili araştırmalar yaptı ve gösteriler sergiledi. Onlarca televizyon programına katıldı. "Dikkat! Kazandırılıyorsunuz!" adlı iki perdelik illüzyon gösterisiyle birçok tiyatroda temsiller verdi. İllüzyon konusunda birçok makale kalemе aldı.

İstanbul Şehir Tiyatroları ve Ankara Devlet Opera ve Balesi Modern Dans Topluluğu başta olmak üzere, birçok tiyatro ve televizyon yapımında illüzyon danışmanlığı yaptı. Şirketler için illüzyon gösterileri düzenledi. Yurtiçinde ve dışında, üniversite ve şirketlerde konferanslar verdi. Ayrıca

Kubilay Tunçer

tiyatro oyunları yazdı. TRT'nin bazı dizileri ve eğlence programlarında metin yazarlığı yaptı. *Anrico'nun Peşinde* adlı oyunu devlet tiyatrolarında sahnelendi. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. Yazı ve şiirleri *Gösteri, Tiyatro Tiyatro* vd. dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Apokrifa* (1991).

OYUN: *Olağan Mucizeler -Üç Tiyatro Oyunu* (Olağan Mucizeler, Nargile, Anrico'nun Peşinde, 2002).

ÇOCUK KİTABI: *Herkes Sihirbaz Olacak.*

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), Olağan Mucizeler-Üç Tiyatro Oyunu (Cumhuriyet Kitap, 7.3.2002).

TUNÇER, Mehmet

Araştırmacı-yazar. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü (1956) mezunu. Roma'da Uluslararası Kültür Varlıklarını Koruma ve Restorasyon Eğitim Merkezi (ICCROM) bursu ile, tarihsel kent merkezlerinin korunması konusunda eğitim gördü. 1981-87 yılları arasında Ankara Belediyesinde, Ankara tarihi kent merkezi koruma-geliştirme-planlama çalışmalarını başlattı. 1995 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kent ve Çevre Bilimleri Anabilim Dalında doktor, 1999 yılında Şehircilik Anabilim Dalı Kentsel Yenileme ve Koruma Bilim Dalında doçent oldu. Kamu ve özel kuruluşlarda, şehir bölge planlaması, kentsel tasarım, tarihsel ve doğal çevre koruma, geliştirme ağırlıklı planlama ve projelendirme çalışmalarında, proje yöneticisi, danışman ve koruma plancısı olarak görev yaptı. 1986 yılından sonra Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde, 1999 yılından sonra Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi ve Siyaset Anabilim Dalında yarızamanlı olarak öğretim görevliliği ve Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu üyeliği yaptı.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme):

Tarihsel Çevre Koruma Politikaları (2000), *Ankara Şehri Merkez Gelişimi 14-20 Yüzyıl* (2001).

HAKKINDA: Mehmet Tunçer / Ankara Şehri Merkez Gelişimi 14-20 Yüzyıl (2001).

TUNÇTAN, Coşkun

Yazar, tiyatro yönetmeni. 1935, İstanbul, doğumlu. Saint Michel Lisesi ve Ankara Devlet Konservatuvarı mezunu. Ankara Devlet Tiyatrosunda bir süre oyunculuk yaptıktan sonra 1958'de Fransa'nın resmi bursuyla bu ülkeye gitti. Bu ülkede Uluslararası Tiyatro Festivalinde yönetici yardımcılığı yaptı. Türkiye o tarihte "çifte vatandaşlığı" kabul etmediği için Fransız vatandaşlığına geçti. Buradaki yaşamını kolaylaştırmak için de Georges Daniel takma adını kullanmaya başladı. Fransız Kültür Merkezinde yöneticilik görevinin yanı sıra Fransa hükümeti adına sosyal ve kültürel araştırmalar yaptı. *Gogol ve Tiyatro* adlı kitabının dışında Atatürk'le ilgili biri ortak, diğeri bağımsız üç kitap yazdı. Aziz Nesin'in eserlerini Fransızcaya çevirdi. Fransa'da ve İstanbul Şehir Tiyatrolarında (1962) oyunlar sahneledi.

HAKKINDA: Atatürk'ün Mirası Dogmalar Değil (Cumhuriyet Kitap, 14.12. 2000).

TUNTAŞ, Aslan

Şair. 1962, Söke / Aydın doğumlu. Sadullah Kuşada İlkokulu mezunu. Özürlü olduğu için okuyamadı. Şiirlerinin bir bölümünü *Zamandan Geçerken* adlı bir kitapta topladı.

HAKKINDA: Abdülkadir Güler / Söke Şairleri Antolojisi (1990).

TUNTAŞ, Nalan

Öykü yazarı. İzmir Amerikan Kız Lisesi Edebiyat Bölümünden mezun (1975) oldu. Eserlerinde, kişilerin toplumla bütünleştikleri zamanlarda dahi kendi içlerinde yaşadıkları yalnızlıkları, duygusal bir yaklaşımla ele aldı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *İçimdeki Yalnızlık* (1995), *Saatin Durduğu An* (2001).

ROMAN: *Baharda Yağmura Özlem* (1999).

HAKKINDA: Nalan Tuntaş / Saatin Durduğu An (2001).

TUNUSLU HAYREDDİN PAŞA

Devlet adamı, yazar (D. 1821, Kafkasya - Ö. 1890, İstanbul). Abaza kökenli bir ailedendir. Küçük yaşta Kafkasya'dan İstanbul'a köle olarak getirilip önce Nakibülçeraf Kıbrıslı Tahsin Bey'e satıldı. Daha sonra Tunus Valisi Ahmet Paşa tarafından satın alınarak Tunus'a götürüldü ve Bardo Sarayı'nda yetiştirildi. Burada fıkıh (İslâm hukuku), Fransızca, askerlik, tarih, matematik öğrenimi gördü. Askerlik mesleğinde mirlivalığa (tuğgeneral) yükselerek Süvari Askerleri Komutanı (1850) oldu. 1855'te ferikliğe (korgeneral) yükseltilerek kendisine idarî ve diplomatik görevler verildi, Paris ve İstanbul'a (1857-58) gönderildi. Çeşitli reform komisyonlarında görev aldı. Bahriye Nazırlığı (1857-67) yaptı. Tunus'ta Meclis-i Ekber Başkanı (1861) ve Vezir-i Ekber (başvezir, başbakan, 1873-77) görevlerinde bulundu. Ancak bu dönemde Tunus Beyi ile anlaşmazlığa düşerek tüm görevlerinden istifa etti. 1877'de Paris'e gitti. Fransa, Prusya, İsveç, Danimarka, Hollanda ve Belçika devletlerinin başkentlerini dolaştı.

1878'de aldığı davetle İstanbul'a geldi. Âyan Meclisi (senato) üyeliğine, ardından vezir rütbesiyle Maliye Komisyonu Başkanlığına atandı. Bu yıllarda Şeyh Zafiri Efendi'nin aracılığıyla Sultan II. Abdülhamid'in yakın çevresine girdi ve padişahın takdirini kazandı. İstanbul'a gelişinin henüz birinci yılı dolmadan sadrazam (başbakan, 4 Aralık 1878) oldu. Sadrazamlığı süresince Osmanlı devlet teşkilatının yeniden düzenlenmesi yönünde büyük çabalar gösterdi. Mabeyn (Saray) görevlilerinin devlet işlerine müdahalesine son verdi. Bu yöndeki çaba ve

Tunuslu Hayrettin Paşa

görüşleri II Abdülhamid'in çevresindeki bazı devlet adamları tarafından hoş karşılanmadı. Aralarında Ahmet Cevdet Paşa'nın da bulunduğu bir grup yüksek bürokrat, eleştirilerinde ileri giderek, onun bir Arap imparatorluğu kurmak istediğini iddia etmeye başladılar. Bu baskılar üzerine yaklaşık yedi ay yürüttüğü sadrazamlık görevinden Temmuz 1879'da istifa etti. Padişah II. Abdülhamid, Paşa'nın istifasını kabul etmekle birlikte, İstanbul'dan ayrılmasına izin vermedi. Onu hem gözetim altında tutmayı, hem de önemli siyasi gelişmelerle ilgili olarak zaman zaman görüşlerinden yararlanmayı tercih etti. Daha sonra kendisine yapılan sadaret (başbakanlık) önerilerini kabul etmedi.

Önemli bir düşünce adamı ve yazar olan Hayreddin Paşa, sadrazamlığı sırasında İstanbul'da fikirlerini yayabilmek amacıyla *Al-Salam* adlı bir gazete çıkardı. Osmanlı Devletinin son dönemlerinde yetişen seçkin devlet ve fikir adamlarından biriydi. Yazdığı eserlerde; uluslararası siyasi sorunlara ilişkin görüşlerini yazdığı eserler verdi. Eserleri Arapça, Fransızca, Osmanlıca ve İngilizce olarak da yayımlandı. Paşa'nın konağı, dönemin diğer ünlülerinden Ahmet Fehim Paşa, Sadrazam Kâmil Paşa, Sadrazam Halil Rifat Paşa, Mehmed Said Paşa'nın konakları gibi İstanbul'un o dönemdeki yeni seçkin semti Teşvikiye'de idi. Oğlu Dâmad Sâlih Paşa, 1913 yılında İttihad ve Terakki yönetiminde idam edilmiştir. Tunus Cumhurbaşkanı Habib Burgiba'nın ricası ve Türkiye Cumhuriyeti'nin izniyle, Hayreddin Paşa'nın mezarı Tunus'a nakledildi ve milli kahramanlar için yapılan bir anıta gömüldü.

BAŞLICA ESERLERİ:

Akvemü'l-Mesâlik fi Ma'rifeti Ahvâli'l-Memâlik (1 868, Ülkelerin Durumunu Öğrenmek İçin En Emin Yol), *Memoires: Kheredine Homme d'Etat* (Anılar, Tunus 1971), *Documents sur Kheredine* (Hayreddin Üzerine Belgeler, 1938-40), *En Emin Yol* (Çev. Alev Alatlı – Şehabettin Yalçın, 2004).

HAKKINDA: S. E. Berzeg / Kafkas Diasporasında Edebiyatçılar ve Yazarlar Sözlüğü (1955), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Sadrazamlar (4. bas. 1969), Mongi Smida / Khreddine Ministre Reformateur: 1873-1877 (Tunus, 1970), Reşid ez-Zevadi, Hayr al-Din Bâşâ (Tunus, 1976), TDE Ansiklopedisi (c. 4, 1976),

TUNUSLU HAYREDDİN PAŞA

Cemil Meriç

Tunus'un düşünce tarihinde iki ad: İbn Haldun, Hayreddin. Biri cihanşümul bir zekâ, İslâm irfanının son muhteşem fecri. Öteki geniş ufuklu bir devlet adamı, içtimaî cihazının en alt basamağından zirvelere tırmanmış. İkisi de mağlûp ve mustarip, ikisi de yalnız, ikisinin de meşhur olan: Mukaddimeleri. İbn Haldun, tarihle pençeleşen bir dev. Hayreddin, tarihin ifşalarına kulak kabartan bir dinleyici. Benzeyen taraflarını: ciddiyet, samimiyet, tecrübe. Avrupa Akvemü'l-Mesâlik'i yüz yıldan beri tanıyor. Biz bir devrin bütün bocalayışlarını, bütün arayışlarını dile getiren o vesika-kitaptan hâlâ habersiz. Önce yazarın hayat hikâyesine bir göz atalım:

Esir pazarından satın alınmış bir çocuk... Kanlıca'da geçen birkaç yıl... Sonra uzak bir ülkeye yolculuk, bir şark sarayı... ve Avrupa. Batının içtimaî müesseselerine hayranlıkla eğilen genç bir tecessüs. Kanma bilmeyen bir öğrenme aşkı. Ve tekrar... teceddüt humması içinde çırpınan Tunus'a dönüş. Batı irfanıyla bilenen bu çetin irade karşısında bütün kapılar kendiliğinden açılır. Tunus beyinin eski kölesi, Tunus'un Müdiri Reisi olur. Sonra yeniden Avrupa: Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya hükümdarları nezdinde çeşitli görevler, nihayet zengin bir tecrübeyle İstanbul.

Hayreddin, Osmanlı efkâr-ı umumiyesinin meçhulü değildi 28 Ağustos 1 875'de yayımlanan İttihad gazetesi, paşanın ıslahatçı kişiliğini koltuk kabartıcı bir mukayeseyle müjdelüyordu: Devlet-i Aliyye için Reşid Paşa ne ise, bugünkü Tunus için Hayreddin Paşa odur. İktidar-ı ilmîsine gelince... el-Cevâib gazetesinde tefrika edilen Akvemü'l-Mesâlik en parlak delil. "Hikmet-i hükûmeti bu eser-i nefîsden iktibas edenlerin bir büyük devlet idaresine muktedir olabilecekleri şüpheden vareste". Oysa eser Paşa'nın "kudret-i sâmilesinden" bir nebzedir. Artık "sahib-i eserin siyasî kudretini" tasavvur edin.

Saraya yakın nüfuzlu dostlar da bu sinsiyi tasarruzunu sürekli telkinlerle desteklediyorlardı. Devlet-i Aliyye bulran içindeydi. Padişah, meclisi dağıtmak zorunda kalmıştı. Garabetleriyle temayüz eden Vefik Paşa'nın yerine Avrupa ahvalini bilen tecrübeli bir vezir aranıyordu. İstanbul'a gelir gelmez ittifak-ı şahaneye mazhar olan Hayreddin, birkaç ay sonra mühr-ü sadarete nail oldu.

Bu beklenmedik ikbâlin Osmanlı intelijansiyasında sevimsiz tepkiler uyandırması muhakkeddi. Namık Kemâl için, Paşa'nın İstanbul'a gelmemesi çok daha hayırlı olacaktı. "Paşa belki Buhara veya Tahran'da bir iyi sadr-ı âzam" olabilirdi. Fakat "biz Tunus'dan memur dilenecek kadar" düşmemiştik (Menemenli Rifat Beye mektup, 5 Ekim 1878). Şairin on dört gün sonraki mektubunda da şunları okuyorduk: "Hayreddin Paşa için, biz Tunus'dan vükelâ dilenmeye muhtaç değiliz dediğim ciddiydi; çünkü Tunus mütemmât-ı siyasiyece bizden çok aşağıdır." 1 Kasım 1878'de daha taraftsız görünmeye çalışan Namık Kemal'e göre, "Hayreddin Paşa'ya ahlâkça vükelâmızın hiçbiri müsavi olamaz, fakat idrâkçe hepsi müsavidir". Kemâl'in Paşayla muarefesi yokmuş, Akvemü'l-Mesâlik" okumuş sadece, "o maskara Akvemü'l-Mesâlik'i".

Belki şairune bir öfke. Ama Kemâl büsbütün haksız da değildi. Osmanlıdan çok İslâmdı Paşa... Hayatı Tunus'ta geçmişti. Türkçe bilmiyordu. Yâni Devlet-i Aliyye ahvalinin yabancısıydı. Gönülden bağlıydı hilâfete. Çünkü âlem-i İslâmın en büyük temsilcisi, en güçlü desteği halifeydi. Hayreddin, Abdülhamid Han'ın iltifat ve itimadını kazandığı halde, sekiz ay sonra sadaretten ayrılmak zorunda kaldı. Kemâl'in Akvemü'l-Mesâlik düşmanlığı, Ali Suavi'ye duyduğu kinin uzantısı. Fiilhakika Akvemü'l-Mesâlik sarıklı ihtilâlcinin başucu kitaplarından biriydi.

Çağdaş bir Amerikan yazarının "hem siyaset tarihçileri, hem siyasî felsefeyle uğraşanlar için eşsiz bir terkib" diye tanıttığı bu vesika-kitap 1867'de yayımlandı. Hayreddin eseri kaleme alırken devlet hizmetinde değildir. Ne var ki geçici bir küsuftu bu. Tekrar politikaya dönmeceğini biliyordu,henüz gençti (40-45 yaşlarında).

Kapaktaki isim: "Ülkeleri tanımak için en emin yol." Eser üç bölüme ayrılmıştı: Önce Mukaddime, sonra Avrupa'yı tanıtmaya çalışan I. kitap (342 s.), sonra: Dünyanın coğrafî bölgeleri, hicrî ve milâdî tarihlerin karşılaştırılması ve bol bol tıkrız. Kitabın ruhu: Mukaddime. Paşa hem Doğuya, hem Batıya seslenen bu müdafaanâmeyi bir yıl sonra Fransızcaya çevirtir. Abdurrahman Süreyya'nın 1878'de Akvemü'l-Mesâlik adıyla Türkçeleştirdiği Mukaddime'nin mükemmel bir İngilizce tercümesi de var: Leon Carl Brown, 1867.

(*TCT Ansiklopedisi*, 1985)

Necip Mirkelâmoğlu / Atatürkçü Düşünce ve Uygulamada Din ve Laiklik (Büyük Larousse, c. 19, 1986), Atilla Çetin / Tunuslu Hayreddin Paşa (1988), Muhammed Salah Mzali Jean Pignon / Tunuslu Hayreddin Paşa'nın Hatıraları - Açıklamalı Tarihi Belgeler (anılar, yazışmalar, görev notları, özel dosyalar, 1997), TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 17, 1998), Burak Çetintaş / Teşvikiye'yi Teşvik Etmişlerdi (Hürriyet, 18.10.1999), Atilla Çetin / Tunuslu Hayreddin Paşa (1999), Ahmed Güner Sayar / Tunuslu Hayreddin Paşa'nın İktisadî Görüşlerine Dair Bir Not (Türk Yurdu dergisi, sayı: 158, Ekim 2000), Mustafa Armağan / Yahya Kemal ve Son 'Baba' Abdülhamid (Zaman, 15.1.2002), TDOE - TDE Ansiklopedisi (c. 4, 2004), Atilla Çetin / Büyük Devlet Adamı Tunuslu Hayreddin Paşa (En Emin Yol içinde, sunuş yazısı, 2004).

TURA, Mehmet Nusret

Mutasavvıf, yazar (D. 1903, İstanbul – Ö. 1979, İstanbul). Son devir mutasavvıflarındandır. Şiir kitabında "Uşşâkî" mahlasını kullandı. Fatih dersiâmlarından (İslâmi bilimler konusunda ders veren hoca), mesnevîhan Süleymaniye Kütüphanesi eski müdürü ve tarik-i uşşâkî meşayihinden (şeyhler) Mehmet Hazmî Tura (1880-1961) Efendi'nin öğrencisidir. Tasavvuf konularında kaleme alıp bazı gazetelerde yayımladığı yazıları daha sonra kitaplaştırıldı. M. Nusret Tura, uzun yıllar Deniz Yollarının İstanbul-Bebek iskelesinde gişe memurluğu, bir süre de kütüphane müdürlüğü yaptı. Dostlarıyla gönül sohbetlerine katıldı. Eserleri Mahmut Erol Kılıç tarafından yeniden yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Karagün Dostuyum / Hamdım Piştim Yanıyorum* (ilk iki eseriyle birlikte, 1963).

TASAVVUF: *Vecizeler, Mektuplar* (1995), *O'nun Güzel İsimleri* (*Esma-i İlahiye*, 1995), *Gönül ve Aşk* (2. bas. 2004), *Mektuplar. Aşk Yolu* (*Râh-ı Aşk*, 2. bas. 2004).

TURAÇ, Cafer

Şair. 8 Mart 1959, Malatya doğumlu. İlk ve ortaokulu doğduğu şehirde bitirdi. Kuleli Askeri Lisesini (1977) ve Kara Harp Okulunu (1981) bitirerek piyade teğmen rütbesiyle kıta subaylığına başladı. İlk görev yeri Amasya'dan sonra sırasıyla Fatsa, Kadirli, Hınıs Askerlik Şube Başkanlıkları yaptı. 1996 yılında İstanbul'da yüzbaşı rütbesindeyken emekliye ayrıldı ve İstanbul'a yerleşti

İlk çalışmalarına öykü yazarak başladı, ilk şiiri *'Sessiz Kız'ı* 1973 yılında yazdı. Şiirler ve hikâyelerini 1976 yılından itibaren *Pınar, Aylık Dergi, Yedi İklim, Yönelişler, Kayıtlar, Üç Çiçek, Geniş Zamanlar, Yolcu, Kaşgar, Hece, Kafdağı, Şiir Atı* gibi dergilerde yayımladı.

Cafer Turaç

"Kitabı okurken görüyorsunuz ki, yatılı gövdesinde açılan yaralardan devşirdiği dizelerle, sürdürülen bir savaşın öyküsünü anlatıyor şair.(...)

"Avcılar vardır, 'çocuklar, ceylanlar ve güvercinler'in izini süren. Onlara karşı durur: 'birinci itirafım aylık çocukları tanımıyorum avcılar gidin artık'. Kuşlar ve çocuklar ne çok geçer Cafer Turaç'ın şiirinde. Uçmaktır çocukların düşü. O da 'birikmiş düşleri'ni çocuklar için 'güncelleş'tirir. Çünkü 'onlar soyutça tanırlar peygamber çiçeklerini ve hüthüt kuşlarını / ebabil kuşlarını velhasıl uçmak adına ne varsa'. Kendi kapatılmışlığıyla özdeşleştirir çocukları ve elbette onların safındadır. (...) *Üstelik avcıların içindeki 'çocukları sonıp sorup dur'an adam 'usta bir şehirlidir'. Şehirlilerin dilini konuşmaz."* (Ayhan Kurt)

"Karaduygunluğunu (melankoli) kozmopolit psikoloji dışında kurmuş bir şair Cafer Turaç; Yağmur Fotoğrafları'nda şiirden kopmayarak neredeyse öykü tadına yaklaşan rahat söyleyişiyle duyarlığını duyguların kırıldığı mekanlara savuruyor." (Adnan Özer)

"Cafer Turaç'ın şiirlerinde temel izlek hüzün'dür. Hüznün hemen gerisinden aşk ve sevgili teması geliyor. Zaman zaman çaresizliğin bir seslen-

CAFER TURAÇ

GECE YARISI BAŞLAYAN BİR HÜZÜNLE

alnıma kuşlar birikiyor alnımdan hüzünler uçuyor
elimin yarısı dağılıyor, hiçbir ucunu tutamıyorum hayatımın
artık beni anlatacak kadar yağmur yağmıyor sokaklara
artık ne söylesem yaşadıklarım üzerine kaygılarımdan sıyrılarak
tozlu ve yavan kalıyor, bir ölüm olmuyor aldırmayarak bir kıza
müthiş bir hikâyeye benzemiyor hikâyem, coşkumu paylaşacak
bir tek şarkım bile olmuyor,
ağır bir yaz gecesi babamı alıp götürmelerini anlatsam da,
şiirlere denk gelmiyor benim bildiğim
ortaya anamın sarayla sarılı günlerini döksem,
öfkem seken bir kurşunu andırmıyor susukunlukları bozan,
ama ıplık fabrikasında son vardiyada kanaviçe işleyen parmaklarını yitirince bacım
aklıma şehirler takılıyor ve çığlıklar utandırıyor boynumu

bahtıma sahralar çıkıyor, dağlar dağlar, ansızın bir çavlana
yakalanıyorum doludizgin bir yuprağın kan rengine
kestiğini görüyorum dudaklarıma değince,
kendi kendime soğuk bir ceset oluyorum bir dostu uğurlarken, karşılarken ya da

ama bunlar sana göre değildi sevgilim bunlar sevdamızdan düşüldü
rüzgârın eşiğimi başka türlü savurduğunu görüyorum artık.
sevincin koçanını alarak koynuma ayrılıyorum evinden her sabah
çenemin, rüyasını yorumlayan genç kızlar gibi güzelleştiğini görüyorum.
dilimin ucunda kirpiklerin, elininde altında,
bir gül, bir kitap, bir balık olarak döndüğüm oluyor akşamları,
biraz suyum eksiliyor mataramdan,biraz şapkam kalkıyor yukarı
ve dönerken senden yana kalbimle... ah!..

şimdi başım karın düşüşü gibi omuzlarıma yaslayabilirsin
aşiretinin adetlerinden başlayıp dere diplerine tüneyen çocukları anlatabilirsin ha.
yılgın bir ev kızının topuklarına vuran yalnızlığı sonra
anlatabilirsin alaca şafağın içinde çıngı gibi giden trenleri
çayını bitirmeden, saçlarını çözmeden gözlerini kapatmadan ama

ve gurbetlerde soyunup gözlerine sokulan şu gençliğim
deli saçlarına daldığı gün, hüzün bir akarsu gibi akacak şakaklarında
ara sıra bir mendil yoklar gibi acılarını yokladığım olacak
salıdan umut kestiğim, çarşamba beklediğim o perşembe mektuplarımla
yollar umut ırmakları oluyor benim için çırak çocukları görünce sefil
o saat bulutlar kaymıyor Sivas ilinde o saat güneşi kucakladığım oluyor
üniformam rüzgâr tutukluyor, otobüsler kan ağlıyor beni taşımaktan
kan ağlıyor yedeğimdeki gece, yakamda silkip attığım karanfil
anıma çoktandır çattığım şehir birden boşanıyor parmaklarımdan
nicedir beklediğim bir ilkyaz kınalanıyor yanaklarıma
bir ağacın yürüdüğünü görüyorum,bir denizin kahkaha attığını
çay içerek dinelttiğim gövdemi çarçur edebilir bir kurşun
sözgelimi bir ejderha gibi uzarken kalbimin sanabakan tarafı.

yine de bir şeyin sırtından sıyrılmasındaki sevinç yok artık bende
bir şeylerin olağan güzelliklerini yontup yontup duruyorum
bir nehrin kıyısında susuz gövdem ve üstünde hummalı parıltılar
burkulan yerlerime değiyor suskunluğun, kanayan yerlerime
bir gelini nasıl süsler zaman nasıl konuşur bir gelin aynalara
kekliklerin düz ovada avlandıklarını söyleyen kardeşim nerede
sapanım, kalkanım ilk aşkım, son aşkım ve aksamayan o eski yürek
ben şimdi annemin çağrısını beklemesem de çocuklar gibiyim
ben şimdi kendime yanaşıyorum, biraz ürkek biraz tenha.

(*Sessiz Redifler*, 2006)

diriliş biçimi olarak görüyoruz hüznü, bazen de ayrılığın ya da kavuşamamanın". (Mustafa Aydoğan)

ESERLERİ (Şiir):

Yağmur Fotoğrafları (1984), *Sessiz Redifler* (1992).

HAKKINDA: Adnan Özer / Bir Karaduygunun Mektupları (Geniş Zamanlar, sayı: 64, 1991; şair hakkında özel bölüm), Ayhan Kurt / Sevgilim Karakandaşımdan Mektup Var! (Sombahar, sayı: 17, Mayıs-Haziran 1993), Mustafa Aydoğan / Yaz Şiirle Daha Güzel (Yeni Şafak Kitap, 2.8.2006).

TURAL, Ayşe

Şair ve yazar. Çanakkale doğumlu. Samsun Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünü bitirdikten sonra 1975-99 yılları arasında Kıbrıs'ta yaşadı. Çeşitli liselerde ve Yakın Doğu Üniversitesi Özel Kolejinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Şiirleri, Balkan ülkelerindeki çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı. KIBATEK (Kıbrıs Türk Edebiyatları Kurumu) üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Farklısınız* (1997), *Sevgileri Yarına Bırakma* (1998), *Benim Adım Şiir* (2000).

DENEME: *Biraz Mutluluk Alır mısınız* (1999).

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

TURAL, Gülten Çiçek

Şair (D. 6 Nisan 1957, Bandırma / Balıkesir - Ö. 16 Ocak 2004, İstanbul). Bandırma Şehir Gönenç Lisesi (1975), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü (1979) mezunu. 1977 yılında *Haber* gazetesinde başlayarak sayfa sekreteri ve köşe yazarı olarak çeşitli gazetelerde çalıştı. 1979'da on beş günlük bir magazin dergisi olarak çıkarmaya başlayıp 1985 yılında aylık periyoda dönüştürdüğü *Size Aktüel* dergisinin yayımını ölene kadar sürdürdü. Şiirlerini düzenli olarak *Size* dergisinde yayımladı. Tasavvuf içerikli şiirlerinin bir bölümü bestelendi. Çalışmalarından dolayı Türk Folklor Araştırmaları Kurumu, Niksar Belediyesi, Türkiyem Vakfı ve Devlet Bakanlığı tarafından Onur Belgesi ve plaketlerle ödüllendirildi. Mezarı Bandırma'dadır. İstanbul Gazeteciler Cemiyeti, MESAM ve İLESAM üyesiydi.

ESERLERİ (Şiir):

Adını Sen Koy (1989), *Elden Ele Meşale* (1992), *Zaferim* (2000), *Sonsuzdaki Son* (2001).

Gülten Çiçek Tural

TURAL, Sadık Kemal

Şair ve yazar. 7 Temmuz 1946, Kırıkkale doğumlu. Âşık tarzı şiirlerinde Kemaloğlu mahlasını kullandı. S. Tural ve Sadık Tural Kemaloğlu imzalarını da kullandı. İlk ve ortaöğrenimini Kırıkkale'de yaptı. Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde başladığı üniversite eğitimini Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde tamamladı (1966). Bir süre öğretmenlik (1964-67, 1971-72), *Türk Ansiklopedisi*'nde düzeltmenlik ve redaktör yardımcılığı (1968-71) yaptı. 1972'de Hacettepe Üniversitesinde Türkçe öğretim görevlisi, 1973'te asistan oldu. Uzun yıllar görev yaptığı bu üniversitede edebiyat doktoru (1978), yardımcı doçent (1982), doçent (1983) ve profesör (1988) oldu, bir süre de sonra Gazi Üniversitesine (1989) geçti, 1996'da görevden çekildi. DPT'de kültür plânlamacısı (1984), Atatürk Kültür Merkezi Başkanı (1993-2002) olarak görev yaptı. UNESCO Milli Komisyonu Yönetim Kurulu, İLESAM, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş-ı Veli Araştırma Merkezi üyesidir.

Yazı ve şiirlerini *Arış*, *Töre*, *Türk Kültürü*, *Türk Yurdu*, *Türk Kültürü Araştırmaları*, *Milli Kültür*, *Milli Eğitim ve Kültür*, *Milli Folklor*, *Ayyıldız*, *Dergâh*, *Divan*, *Yeni Divan*, *Erdem*, *Yeni Sözcü*, *Konevi*, *Yeni Hamle Dergisi*, *Yeni Türkiye*, *Bizim Ocak*, *Türk Dili*, *Defne* dergilerinde yayımladı. Çeşitli bilgi şölenleri ve sempozyumların düzenlenmesine, buralarda sunulan bildirilerin kitaplaştırılmasına yardımcı oldu. *Zamanın Elinden Tutmak* ile 1982 TMKV Ödülü, 1995 Kırgızistan Devlet Ödülü, Türk Ocakları Genel Merkezinden 1996 Prof. Dr. Osman Turan Türklük Araştırmaları Armağanı, Kazakistan Bilimler Akademisinden 1996 Akademiker Kültür Profesörü Ödülü gibi çeşitli ödüller aldı. Çeşitli vakıf ve üniversiteler tarafından verilmiş fahrî doktorluk, şeref üyelikleri ve akademik profesörlük unvanları vardır.

"Elinin ulaştığı her yere ulaşmak onun felsefesidir... Kazakistan'dan Sapanca'ya, Azerbaycan'dan Hazar'a... sanat adına tüten her ocağa yaklaşır, yüreğini ısıtır. Yanan veya küllenmek üzere olan ateşe bir odun da kendisi atar. Kaygısı sahneye çıkmak değil, çıkarmak, çıkanları ise indirmemektir. Edibin derdi ile dertlenmeyi dert edinmiştir kendisine. Aslında zor zanaattır icra ve ifa ettiği görev. Devlet damlığı kimliği ile duyarlılığı, bilim adamlığı ile şüpheciliği ve dipliği ile duygusallığı bütünleştiren Sadık Hoca coğrafyası

bir 'Taptuk' kapısıdır." (Mustafa Yağbasan)

ESERLERİ:

TELİF: *Zamanın Elinden Tutmak* (1982), *Sorulara Cevaplarla Kültür Edebiyat-Dil* (1991), *Kültürel Kimlik Üzerine Denemeler* (1988; 2.bas. Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler adıyla, 1992), *Şahsiyetler ve Eserler* (1992), *Edebiyat Bilimine Katkılar I* (1993), *Kültür Edebiyat Dil* (1993), *Kılavuz: Türk Dünyası Edebiyatı Tarihi* (1996), *Tarihten Destana Akan Duyarlılık* (1998), *Bilgelerin Yolunda Türk Kültüründen Görüntüler Dizisi* (1999), *İlmek'e Yansıyan Şiir: Halı Kilim* (1999), *Kazak Türklüğünü Aydınlatanlara Nisanbayevin Bakışı* (1999), *Ermeni Meselesine Dair* (2001).

Sadık Kemal Tural

ORTAK KİTAPLAR: *Hikâyeciliğimizin 100. Yılında 100 Örnek* (Zeynep Kerman, M. Kayahan Özgül, 1987), *Ölümünün Yirmi Beşinci Yılında Yahya Kemal Beyatlı* (Şükrü Elçin, Muhtar Tevfikoğlu ile, 1993), *Şükrü Elçin'e Armağan* (Haz. Sadık Tural, 1993), *Nevruz, Türk Kültüründe Nevruz* (Uluslar Arası Bilgi Şöleni (Sempozyumu) Bildirileri, 1995), *Türk Dünyasında Renkler ve Nevruz* (Elmas Kılıç'la, 1996), *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi* (2000-2001, c. 1, 2), *Türk Dünyası Edebiyat Terimleri ve Kavramları Ansiklopedik Sözlüğü* (2001, c.1), *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Ansiklopedisi* (2001, c.1), *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Tarihi* (2001, c.1), *Türk Dünyası Fikir ve Edebiyat Metinleri Antolojisi* (2001, c.1).

HAKKINDA: Taha Akyol / Zamanın Elinden Tutmak (Türk Edebiyatı, s: 112, Şubat 1983), Alemdar Yalçın / Zamanın Elinden Tutmak mı Çağın Aynası Olmak

SADIK TURAL

ÖTEDEN TAŞINAN ÇIĞLIK: ŞİİR

Sınırlar.. zincirler.. duvarlar... İnsan denilen varlık, ten ve zaman kafesine mahkûm bir kuş...Ten ve zaman, kafesin çıldırtan iki asli duvarı, yahut kilidi... Bu kuşu kafesten bırakırsanız, dışarıda onu yemeye hazır, en azından yaratılışına uygun yapısından uzaklaştırılmaya yol açacak bir dünya var. 'Kafese razı olsun, kafese mahkûm olsun, aşamasın kendini, kalakalsın öylece mi' diyeceksiniz?

İnsan, idrâkiyle kainatın efendisi, Allah'ın halifesi... Bu kafesten kurtulabildiği ölçüde halifesi bir gün gelecek, bugün rüyasını bile görmediğimiz bilgileniş türleri insanın hayatına girecek. Bilgileniş türleri çeşitlendikçe, iyi niyetli boyut aşma denemeleri olumlu sonuç verdikçe ruhun bedene mahkûmiyeti azalacak. Şimdilik Öte'nin kapısına varabilen imkânlardan şimdilik şiir ve rüya ile bunların hazırlayıcısı ilham'dan yararlanabiliriz.

Şiir ve rüya, ten ve zaman duvarlarını aşan iki imkân...

Rüya, beynin büyük ölçüde devreden çıktığı, klasik manoğun işleyişini yitirdiği, iradenin işlevsiz kaldığı bir bilgilenme türü. Rüya, ötelere (geçmiş'in, hal'in ve geleceğin bizim için ötede olanına) ait bilginin, teşbih ve istiarelerle verilmesidir. Rüya, bir bilgilenme türü olmakla birlikte, görenin, görülme zamanının önemli olduğu bilgilenme. Rüya , hülyadan ve ilhamdan farklı.

Şiir, iradenin devreden çıkmadığı bir uyanıklık hâlinin, yarı rüya durumunun sonucunda oluşuyor; yarım rüya konumundaki bazı kişilerin, kendi özüne, başka özlere ve ilişkilere ait bilgilenişin doğurduğu, anlamlı, ahenkli, sözlü tepkisidir.

İnsan denilen ve sınırlar içinde yaşayan özel varlığın, vahy ile cinnet arasındaki koşuşturması sırasında, ten ve zaman duvarlarının ötesinden gelen uyarımlara, ahenkli bir çığlıkla cevap verişinin adıdır şiir.

Şiir, beşinci mevsim, on üçüncü ay, 368'inci gün... Şiir, ana rahmindeki dokuz ayı hatırlayabilmek... Şiir, rahme inmeden önceki nizama dâir ürpertilerle sarsılmak...Şiir, tanınan bilgilenmelerin dışında bir bilgileniş... Şiir, bilgilerin ötesine uzanan yüksek bir idrâk... Şiir, hâlin çirkinliklerine anlamlı bir karşı çıkış, güzelliklerine, hoşluklarına alkış tutuş, her türlü duyarsızlığa karşı ise, yüksek bir duyarlılıkla sitem ediştir. Şiir, geleceğin çocukları adına sorumluluk duygusu; şiir, yaratılış hikmeti adına savcılıktır.

Şiirin ilk asli özelliği duyarlılık; yüksek, anlamlı ve ölçüler üstü bir duyarlılık... Seçilmiş ve aydınlanmış kelimelerle kurulmuş özel bir bütünlük yoluyla başkasıyla paylaşılan yoğun duygu veya duyarlılık.. Dolayısıyla asli unsur, duyarlılığın ifadesi olan bir dildir, demek doğru olur. Dil, şiiri fethe çıkan şâirin kanatlı atı...

"Çamlığın başında tüter bir tütün,
Acı çekmeyenin yüreği bütün."

Yozgatlı çığlığa Apşeron'dan şâir Nebi Hazri'den bir cevap: "Acı çekenler yarım peygamber/ Acı çekmeyenler yarım insandır."

Çağlık çığlığa karışıyor, Bakü'den gelen çığlığın Soğluk önündeki çığlığa, Yozgat semâlarına, yaradanın katma doğru ağır ağır yükselişin adıdır, şiir.

Hindistan'da bir şarkı dinlemiştim; tercüme edilmesini istedim. Agra'da, bir otelde, insanın içine işleyen bir kadın, sesini titreterek, hani o Raj Kapor filmlerdeki görüntüleri hatırlatarak söylüyordu:

"Ey sevilen, sevilen...
Hak etmesen de seni seveceğim.
Ne kadar yanarsam yanayım,
Ben bu çileye razı olduktan sonra..."

Tamı tamına çeviri bu muydu? Asıl metin bu kadar basit miydi bilmem! Ama, o kadının, insanın içine işleyen sesinde, müziği taçlandıran, müziğe ruh katan, bir aşk yangınını anlatan bir şiir vardı ki, işte o, bir dilden bir dile ancak bu kadar aktarılabilir.

"Gönül" kelimesini nasıl tercüme edeceksiniz?

"Yüzünde göz izi var,
Sana kim baktı yarim?"

Bu iki mısraın hangi dile aktarılması mümkün? Örnekleri çoğaltmak değil niyetim. Kısadan söyleyeyim, anlaşılması gereken şu: Milletlerin varlık alanındaki tefekkür ve duyarlış nizamının göstergesi dil.. Bu dilin felsefi ve edebi boyutunu sırtında taşıyan mecaz... Mecazı zenginleştiren derinleştiren ilham.. İlham, herkese rastgele sunulmayan özel bilgi... İlham ile öğrenilen, üst dil, derin dil, bekâreti korunmuş dil İle vermek gerek. Bir dilin derinliğini ve bekâretini temsil eden şiir.. Nasıl bir başka dile tercüme edersiniz? Bir dilin bekâreti saydığımız şiir, o dilin sahipleri İçin, ezelden ebede giden, basit gibi görünen mukaddes bir varlık olan dilin bekâreti...

(Prof. Dr. Sadık Tural Armağanı, 2002)

KEMAL TURAL

ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ BAŞKANI: PROF. DR. SADIK

Dursun Gürlek

Tanzimat döneminin ünlü devlet adamlarından Sadrazam Yusuf Kamil Paşa'nın mühürdarı Mehmed Emin Paşa'nın üç oğlu vardı.

İbnülemin Mahmud Kemal Bey, İbnülemin Ahmet Tevfik Bey ve İbnülemin Mehmed Selim Bey. İşte bu üç kardeşin üçü de paşa babalarının Mercan'daki konağında tam bir Osmanlı terbiyesiyle yetiştiler. Özel hocalardan ders almak ve kendi kendilerini yetiştirmek suretiyle alim, şair ve tarihçi zatlar olarak temayüz ettiler. Bunlardan Ahmet Tevfik Bey genç yaşında vefat etti. Merkezefendi Kabristanı'na defnedildi. Mahmud Kemal Bey ise 87 yıllık bereketli bir ömür yaşadıktan ve arkasında Son Sadrazamlar, Son Asır Türk Şairleri, Son Hattatlar ve Hoş Sada gibi âbide eserler bıraktıktan sonra 1957 yılının mayıs ayında Rahmet-i Rahman'a kavuştu. O da Merkezefendi'de babasının ve anasının yanına gömüldü. Hassas bir insan ve içli bir şair olan küçük kardeşi Mehmed Selim İnal da erken bir yaşta Yakacık'ta irtihal-i dâr-ı beka eyledi.

İşte bu üç kardeşten sadece Selim Bey evliydi. Selim Bey'le Mihriban Hanım'ın 6 Nisan 1923'te Selma adında bir kız çocukları dünyaya geldi. Dedesi Mehmed Emin Paşa ile amcası İbnülemin Mahmud Kemal Bey'in konağında doğup büyüyen ve bu "Dârülkemal"de tam bir Osmanlı geleneğiyle yetişen Selma Hanım, edebiyat fakültesini bitirir bitirmez öğretmenliğe başladı. 1952 yılında çekilen kura sonucu Urfa Lisesi'ne tayin edildi. İdeal bir muallime, Türk kültürüne aşık bir eğitimci olarak görevini sürdürdü. Gittiği her yerde çevresinden büyük bir sevgi ve saygı gördü.

Selma Hanım, kendisi gibi ideal bir eğitimci olan ve daha sonra Çanakkale Milletvekili seçilen nazik, kibar, efendi insan Ahmet Nihat Akay Bey ile evlendi. Bu izdivaçtan Fırat ve Dicle adında iki çocukları dünyaya geldi. Mutlu evlilik sürüp giderken -ne yazık ki- kader hükmünü icra etti ve 3 Ekim 1972'de Selma Hanım genç yaşta vefat etti. Cenazesi 4 Ekim'de Ankara'dan İstanbul'a getirildi ve Yakacık'ta, sevenlerinin göz yaşları arasında ebedi yolculuğuna uğurlandı.

Merhum Ahmet Nihat Akay ve Selma Akay ailesinin damadı olan Prof. Dr. Sadık Kemal Tural, Atatürk Kültür Merkezi Başkanı olarak önemli bir görevde bulunuyor. Konuşmalarıyla, yazılarıyla ve kitaplarıyla kültür dünyamıza büyük bir katkıda bulunuyor. Başkanlığını yaptığı kurumun yayınladığı eserler, ilim aleminde yankı buluyor. Lütfedip bize de gönderdiği "Şahsiyetler ve Eserler", "Sorulara Cevaplar", "Zamanın Elinden Tutmak" adlarındaki kitapları, yazarın geniş ufkuna, güçlü kalemine, şahitlik ediyor.

Benim ilgimi daha çok "Eserler ve Şahsiyetler" çektiği için okumaya onları başladım. Yazarımızın özellikle Halide Nusret Zorlutuna, Arif Nihat Asya, Ahmet Kabaklı, Nihat Sami Banarlı, Erol Güngör ve Fethi Gemuhluoğlu gibi kalem erbabı hakkında yazdıklarını büyük bir merakla gözden geçirdim. Necip Fazıl'ın tabiriyle, "Fikir sakası" Fethi Ağabey'in, aynı zamanda, yazarın kayınpederi merhum Ahmet Nihat Akay'ın da yakın dostu olduğunu bu vesileyle öğrendim. Fethi Bey gerçekten de kelimenin tam anlamıyla "dost insan"dı. Onun "Dostluk Üzerine Sohbetler"inden bizler neler öğrenmedik ki?

Fethi Gemuhluoğlu gibi, daha başka sohbet erlerinin, ilim ve edebiyat adamlarının, merkezi şahsiyetlerin kimler olduklarını, onların bu milletin evlatlarına faydalı olmak için ne çileler çektiklerini daha yakından öğrenmek istiyorsanız, Sadık Kemal Tural Bey'in eserlerini dikkatli bir gözle okumanız gerekiyor.

İbnülemin ailesine damat olma şerefini üzerinde taşıyan Prof. Dr. Sadık Kemal Tural dostumuza nice sağlıklı yıllar diliyor, daha bir çok esere imza atmasını temenni ediyorum.

(Tercüman, 22.6.2006)

mi? (Töre, sayı: 148, Eylül 1983), Ramazan Kaplan / Edebiyat Bilimine Katkılar (Bilge, s: 4, 1995), Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (2.bas. 1999), Mehmet Tekin / Yenises (sayı: 71, Kasım 2001), Saim Keskin / Ermeni Meselesi (Bilge, sayı: 30, Güz 2001), İdris Karakuş / Prof.Dr. Sadık Kemal Tural Armağanı (2002), Mustafa Yağbasan / İsmi ile Müsemma Sadık Kemal Tural (Bizim Külliye, Nisan 2003).

TURAN, Abdulbaki

İlâhiyatçı. 1937, Diyarbakır doğumlu. Ürünlerini yayımlayamadan 1976 yılında bir trafik kazası sonucu yaşamını yitiren şair ve düşünce adamı Abdurrahman (Hafiz) Turan'ın ağabeyidir. Küçük yaşlarda başlayarak on yıl kadar Arap dili ve edebiyatı ile değişik İslâmî ilimler alanında özel öğrenim gördü. Diyarbakır Cumhuriyet İlkokulu (1955) ve İmam Hatip Okulu (1965), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1969) mezunu. Kars (1969-72) ve Diyarbakır'daki (1973-75) çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı.

1975 yılında Konya Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine Tefsir Anabilim Dalına asistan olarak girdi. 1981 yılında doktorasını verdi. 1984 yılında yardımcı doçentliğe, 1986 yılında doçentliğe, 1994'te profesörlüğe yükseldi. Çalışmalarını 1993 yılından itibaren Dicle Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi dekanı olarak sürdürerek emekli oldu. Makaleleri *Güldeste* (1982) ve *İlâhiyat Fakültesi* (1985-87) dergilerinde yayımlandı. *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*'ne alanı ile ilgili maddeler yazdı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Beydavi'nin Envarü't Tenzil ve Eraru't Tevîli.*

ÇEVİRİ: *Asr-ı Saadetteki İslâm Şehitleri* (1969), *İslâm'ın Işığında Doğu ve Batı* (1970).

HAKKINDA: Dicle Üniversitesi Bülteni (sayı: 17, Mayıs 1994), Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997).

Abdulbaki Turan

TURAN, Adem

Şair. 15 Ocak 1960, Sinekçi köyü / Biga / Çanakkale doğumlu. Sinekçi Köyü İlkokulu (1972), Biga İmam Hatip Lisesi (1979), Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1993) mezunu. Kısa bir süre çeşitli işlerde çalıştıktan sonra *Bursa Marmara* gazetesinin yazı işleri müdürlüğünün (1993-94) ardından Trabzon, Yozgat ve İstanbul'da öğretmenlik yaptı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

Yokluğun Bize Çok Kahır Efendim adlı ilk şiiri *Yeni Devir* gazetesinde (Ocak 1982) yer almıştı. Sonraki ürünlerini *Yedi İklim, Merdiven, Kayıtlar, Edebiyat Ortamı, Düş Çınarı, Bursa Sanat Edebiyat, Kelime, Albatros, Kayıtlar, İpek Dili, Aşiyan, Yönelişler, Dergâh, Lika* (yayın kurulu üyesi), *Mavera, Hece, Ünlem, Kırağı, Ünlem, İkindi Yazıları* dergilerinde yayımladı. 1984 yılında *Melekler ve Çocuklar* adlı şiiriyle *Türkiye* gazetesinin açtığı şiir yarışmasında ikincilik ödülünü kazandı.

"Bu kitapta yer alan bu sessiz, bu uslu şiirlerin çoğunun okul kitaplarına girebilecek nitelikler taşıdığını düşünüyorum. Şu nitelikleri dolayısıyla ve örneğin 'Suya Övgü' şiirinde yer alan şu istiareler cihetiyle: 'Su her şeydir/ İki taş arasında', 'Kuyuda şeyhin yüzüğü/ Yüzükte eriyen hüznü Galib'in ...', 'Ben suyu bilirim/ Musa'nın beşiğini de!...', 'Ey Fuzuli, ey suyun piri/ Seni de unutmadık bu şiirde.'

"Burada, öğrencinin tarihsel/ kültürel birikimini zenginleştirecek bir dolu soru vardır: Su niçin her şeydir? Kuyudaki yüzükle şair ve şeyh olan Galip arasında ne gibi bir ilinti vardır? Su ile Musa'nın beşiği arasında şair nasıl ve niçin ilgi kurmaktadır? Fuzuli'ye niçin suyun piri denmiştir ve niçin bu şiirde o da unutulmamıştır?

"Kitap, bu tür şiirler yönünden de zengin bir malzeme taşıyor ve dikkat edilmesini talep ediyor." (Rasim Özdenören)

ESERLERİ (Şiir):

Artık Kuşlarını Uçur (1988), *Hayal Defteri* (1997), *Son Günün Şiiri* (1997), *Nisan Çobanı* (2002).

HAKKINDA: Müştehir Karakaya / Artık Kuşlarını Uçur (Dokunmadan Geçemediğim, 1990), Mustafa Keloğlu / Son Günün Şiirini Yazmak (Yenişafak, 6.8.1997), Cevat Akkanat / Son Günün Şiiri (Akit, 2.9.1997), Erbay Kücet / Hayal Defteri mi? (Akit, 8.9.1998), Mehmet Kahraman / 'Son Günün Şiiri' Üstüne (Hece dergisi, sayı: 30, Haziran 1999), Nazir Akalın / "Sessizlikler" (Hece, sayı: 37, Ocak 2000), Ferhat Özden / Adem Turan'ın Şiiri Üzerine Bir Deneme (Yedi İklim dergisi, sayı: 125, Ağustos 2000), Yusuf Ziya Güleç / Sade Söyleyişin Şiiri: Adem Turan Şiiri (Milli Gazete, 12.3.2002), Nazir Akalın / Adem Turan'ın "Sessizlikler"i (Şairin Eldivenleri, 2003), İbrahim Tenekeci / Nisan Çobanı (Milli Gazete, 24.2.2003), Rasim Özdenören / Yenişafak (3.8.2003), Nuretin Durman / Şair Nereye Gidiyor? Adem Turan'ın Şiirleri (Vakit, 23.1.2004).

Adem Turan

ADEM TURAN

MANSUR

Cam kırılır, üçe bölünür; gelince
Akdenizli simyacılar külleriyle: üç
Yitik nokta, üç harab ömr
Gibi üç yaralı aşk...

Nerede yıllar önce
Gökyüzünde başlayan söylencemiz?
Çocuklar ve karanfil yüklü
Heybemiz?.. ah, dağıldı ve çözüldü
Herşey; tar u mâr oldu sevdamız.
Şehir ve ıhalî
Ve şehrin sâvesi gelip
Oturdular kanımızın üstüne...

Ey Mansur, ey aşk yolunun piri!
Şimdi, nedir çevreleyen bizi?
Işığın ve kristalin içinde!

Cam kırılınca
Dağılır büyüsü gecenin;
Aşk dağılır ve biter
Bitmez denilen masal!
Yaşlı gezgince uzanır
Ve rehnolur toprağa:
Bir yanında Şehrâzât
Bir yanında İstanbul...

(*Son Günün Şiiri*, 1997)

ADEM TURAN

KISA TARİH ŞİİRİ

Kısacık bir tarihim ben
Henüz defterim tertemiz
Uzuyor beni çevreleyen zaman
Uzuyor her an daha derine

Nerede başlar zaman ve nerede biter?
Melekler hangi derinlikte gizlenir?
Başladığım bu hayat, dinlediğim sesler
Nereye götürür beni, hangi tarihe?

Ben bu sesleri dinlerim hep, bu tıkırtıları
Bu açılıp kapanmasını kapıların, saatin tiktaklarını
Şuradan bir karınca geçer telaşla, ona bakarım
Hayallerimin aynasına bakarım, aynadaki dünyaya..

/sonra girerim oraya ve orada yaşarım
da kimseler bilmez bunu hayâllerimin
gezginiyim çünkü ben ve geçerim hayâl
odalardan gecelerden hayal
şehirlerden sonsuz bir
ırmağa girer gibi
kapılarak büyüsüne
akıp giden zamanın../

Ah işte kısacık bir tarihim ben
Candan kopmuş bir canım
Durduğum bu yer, dondurduğum saat
Bildiğim söz ve annemin tılsımları
Karışıyor kısacık tarihime
Kaybolurken aynadaki dünya

(*Hayal Defteri*, 1997)

TURAN, Adil

Şair, eğitimci. 1925, Eşme / Uşak doğumlu. İzmir Lisesi (1945), Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü (1948) mezunu. Turgutlu, Sivas, Sivas'ın Suşehri, Kastamonu, Uşak, Uşak'ın Karahallı ortaokul ve liselerinde öğretmenlik yaptı. *Başlangıç* (1954) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

TURAN, Adil İlter

Siyasetbilimci, yazar. 28 Mart 1941, İstanbul doğumlu. Ortaöğrenimini Tarsus Amerikan Erkek Okulunda, liseyi El Cerrito High School'da (Kaliforniya, 1958) tamamladı. Amerikan Oberlin College (1962) ve Columbia Üniversitesinde (1964) öğrenimini tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesine asistan oldu (1964). Aynı fakültede *"Öğrencilerin Siyasal Faaliyeti"* adlı tezi ile (1964) doktorasını *"Millî Bütünleşme"* tez çalışmasıyla tamamladı (1966), doçentliğe (1970) ve profesörlüğe yükseldi (1976). İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi (1964-83), Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü (1984-93) ve Koç Üniversitesinde öğretim üyesi (1993-) olarak görev yaptı. İstanbul Bilgi Üniversitesinde rektörlük (1998-2001) görevinde bulundu.

İlk yazısı 1966 yılında *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlandı. Daha sonra, makaleleri, *İdare Hukuku ve İlimleri, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, Dış Politika* dergilerinde yayımlandı. *Gülten Kazgan'a Armağan: Türkiye Ekonomisi, Gündüz Aybay Armağanı, Çağdaş ve Demokratik Türkiye Arayışları, Değişen Dünya ve Türkiye'nin Dış Politika Gündemi, Avrupa Savunma ve Güvenlik Kimliği-Avrupa Birliği ve Nato İlişkilerinin Geleceği Türkiye'ye Etkileri, Osmanlı, Toplam Kalite Yönetimi ve Siyasette Kalite, Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Bilim, Demokrasi Kültürü, Ortadoğu Barış Süreci ve Türkiye, Türk Dış Politikasının Analizi, Dünya Nereye Gidiyor?, Siyasal Ahlâk ve Siyasal Ahlâksızlık* kitaplarına bölüm yazdı. Çok sayıda derneğin üyesidir.

Adil İlter Turan

ESERLERİ:

(TÜRKÇE) EDİTÖRLÜK: *Finansal Piyasaların Derinleşmesi Uluslararası Sempozyumu Bildirileri* (Gül G. Turan ile, 1996).

ARAŞTIRMA: *Cumhuriyet Tarihimiz* (1969), *Nato İttifakının Stratejik ve Politik Sorunları* (1972), *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış* (1983), *Siyasal Demokrasi Siyasal Katılma Baskı Grupları ve Sendikalar* (1986), *Kırsal Gelişmede Köyler-Köy Örgütleri ve Devlet* (1988), *İstanbul'da Sivil Toplum Örgülleri Tarihi* (Ahmet N. Yücekök ve Mehmet Aklan ile, 1997), *TBMM'nin Etkinliği* (2000).

İNGİLİZCE: *Students as A Political Force in Turkey: 1853-1962* (1964), *Survey Research in A Developing Country: Field Work in Turkey* (1975), *Villages Village Organizations ,and the Government in Rural Development* (1982), *The Legislative Connection: The Politics of Representation in Kenya* (1984), *Westernization and Secularism in Contemporary Turkey* (1989).

Pek çok İngilizce dergide makaleleri yayımlandı.

TURAN, Ahmet

İlâhiyatçı. 1942, Dörtyol / Hatay doğumlu. İlk ve ortaokulu Dörtyol'da, liseyi İskenderun'da okudu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1967) mezunu. Doktorasını Sorbonne Üniversitesi (Fransa) Edebiyat Fakültesinde *"Les Nusayris de turquie dans la Region d'Hatay (Antioche)"* (Hatay Nusayrileri (Alevileri = Fellahları) adlı tezi ile (1973) tamamladı. Aynı yıl Arapça öğrenmek ve alanında araştırma yapmak üzere bir yıl için Tunus'a ve altı ay için Londra'ya gönderildi. Haziran 1973'te Türkiye'ye döndü. Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığında uzman (1975-76); Ankara 19 Mayıs Gençlik ve Spor Akademisi (1976-82), Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi (1982-83) ve 19 Mayıs Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde (1983-) öğretim üyesi olarak görev yaptı. 1988'de *"Güneydoğu Anadolu'da Yaşayan Yezidiler"* tezi ile doçent, 1994'te profesör oldu.

"Müslüman Türklerde Spor ve Önemi" başlıklı ilk yazısı 1982 yılında *Diyanet Dergisi*'nde (sayı: 285), daha sonraki yazıları *İlâhiyat Fakültesi Dergisi* (Samsun, 1987-96) ve *Diyanet* gazetesinde yer aldı.

ESERLERİ:

Türkiye Nuseyrileri (doktora tezi, Les Nuseyri's de Turqueie dans la Region d'Hatay, Paris, 1973; Türkiye'de basılmadı), *İslâmiyette Spor ve Oyunlar* (1986), *Hz. Muhammed'in Örnek Hayatında İslâmda Spor* (1986), *Güneydoğu Anadolu Yezidileri* (doçentlik tezi, 1987), *İslâm Mezhepleri Tarihi* (1993, Profesörlük çalışması), *İslâm Mezhepleri Tarihi* (1993), *Yezidiler* (1994).

Ahmet Turan

TURAN, Güven

Şair ve yazar. 2 Aralık 1943, Gerze / Sinop doğumlu. Tam adı İsmail Güven Turan'dır. Ortaöğrenimini Samsun'da Maarif Kolejinde tamamladı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü (1968) mezunu. Yüksek lisansını aynı üniversitede (1973) tamamladı. Yine Ankara Üniversitesi Fen Fakültesinde İngilizce okutmanlığı yaptı. 1976-95 yıllarında İstanbul'da bir reklam şirketinde metin yazarı olarak çalıştı. Daha sonra çalışmalarını Yapı Kredi Yayınlarında editör ve danışman olarak sürdürdü. Türkiye Yazarlar Sendikası ve PEN Yazarlar Derneği üyesidir.

İlk şiiri *"Aykırı Yaşantı"*, *Yelken* dergisinde (Haziran 1962) yayımlandı. Daha sonra şiir, öykü, eleştirileri ve çevirileri *Ataç, Devinim 60* (Haluk Aker ile birlikte çıkardı, 12 sayı 1965-66), *Yordam, Dönem, Alan '67, Soyut, Varlık, Kitaplık* gibi dergilerde yer aldı. *Dalyan* (1978) kitabı ile Türk Dil Kurumu 1979 Roman Ödülünü, *Düş Günler* kitabıyla 1990 Yunus Nadi Öykü Ödülünü, *Bir Albümde Dört Mevsim* adlı dosyasıyla 1991 Yunus Nadi Yayımlanmamış Şiir Kitabı Ödülünü, *Cendere* ile 2004 Altın Portakal Şiir Ödülünü kazandı. *Süregelen* kitabıyla Memet Fuat Ödülleri 2006 Eleştiri - İnceleme Ödülüne değer bulundu. Yurtdışında, International Writing Program (ABD, 1980), British Council Cambridge Seminars (İngiltere, 1998), Voix de la Méditerranée (Fransa, 2002) gibi uluslararası etkinliklere katıldı.

"Güven Turan bizde öyküde ve şiirde taklitte kalan onirik söylemin hakikisini yakalıyor Sevda Yorumları'nda.

Güven Turan

Sevda Yorumları'nı özel bir hüzünle, sabah erkenden tenha bir yerde okumak gerekiyor. Çünkü bazı çiçekler yalnız sabahları kokarlar." (K. Celâl Gözütok)

ESERLERİ:

ROMAN: *Dalyan* (1978), *Yalnız mısın?* (1987), *Soğuk Tüylü Martı* (1992), *Üçlü -Dalyan-Yalnız mısın?-Soğuk Tüylü Martı* (üç romanı birlikte, 2002).

ŞİİR: *Güneşler... Gölgeler...* (1981), *Peş* (1982), *Sevda Yorumları* (1990), *Bir Albümde Dört Mevsim* (1991), *İkaros'un Uçuşu* (1993), *Toplu Şiirler 1963-1993* (1995), *101 Bir Dize* (1996), *Gizli Alanlar* (1997), *Görülen Kentler* (1999), *İz Sürmek* (2001), *Cendere* (2003).

DENEME-ELEŞTİRİ: *Kendini Okumak* (1987), *Bakır Çalığı* (1994), *Yazıyla Yaşamak* (1996), *Çerçevenin Dışından* (resimlerle, 2004), *Süregelen* (2005).

HİKÂYE: *Düş Günler* (1990).

ANI-İNCELEME-MEKTUP: *Oktay Rifat İçin* (1999).

ÇEVİRİ: *Aşk ve İsyan* (K. Rexroth'tan seçme şiirler, 1991), *Sınırsızdır Şiir* (M. Holub'dan seçme şiirler, 1993), *Seçme Şiirler* (L. Glück'ten, 1994), *Seçme Şiirler* (W. C. Williams'tan, 1995), *Seçme Şiirler* (H.D.'den, 1995), *Demir Adam/Demir Kadın: T. Hughes* (2001), *Raşid'in Dürbünü* (J. Mahjoub'dan, 2003).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Seyit Kemal

GÜVEN TURAN

DOĞRUDAN DOĞRUYA BİR '70 ŞİİRİ VAR MIYDI?

Bu soruya, bugün bakıldığında, 70'lerin bağları söz konusu olduğunda olumlu bir yanıt veremiyorum ama, anayasal özgürlükleri kırpılmış da olsa, askeri yönetim yerini yeniden sivil yönetime devrettikten sonra, yeniden hızlanan gerilimli politik ortam özellikle şiire pek fazla yer ayırmıyordu. Her şeye rağmen gür yazılıyordu ve ilk şiir denemelerini yapan şairler, 1950'lerden başlayarak süregelen şiir anlayışlarından birine yanaşarak şiirlerini sürdürüyorlardı. Daha önceki dönemin şairleriyse, ya kendi çizgilerinde şiiri sürdürüyordu, ya ortamın kızışmasıyla, politik mesaj da taşıyan bir şiire kayıyordu. Örneğin, Turgut Uyar'ın "Bir Süregen İlkbahar" şiiri ile Edip Cansever'in "Mendilimde Kan Sesleri" bu ortamın hem şiirce keskin ve derinlikli, hem mesaj dozu yüksek şiirleriydi. Genç kuşağın şairleri arasında ortamı en iyi duyuran şairse, bence Ahmet Erhan olmuştur. Şimdi yayımlanış tarihini bilmiyorum ama özellikle "Bugün de Ölmedim Anne", bence o dönemin en belirleyici şiiridir.

70'lerin sonlarına doğru, çatışmalar tırmanırken, yeni bir şiirin uç vermeye başladığını da görüyoruz. Artık kuşak ya da yaş farkı belirleyici değildi, şiir dili belirleyici oluyordu. Örneğin Metin Altıok 1941 doğumluydu; Haydar Ergülen'se 1956 doğumlu. Bir sentez şiiriydi bu. Hem imgeyi boşlamıyor, hem şiir dilini zorlamıyordu. Duygusallaşmaktan çekinmiyor ama humor ve ironiyi de bir çağ eleştirisi olarak lirizmin içine, duyarlılığının dozu şairden şaire değişse de, yedirebiliyordu. 70'li yılların ikinci yarısında uç vermeye başlayan bu şiir, 1980 Darbesi'nden sonra birden boşalan siyasi ortam içinde daha net çizgilerle ortaya çıktı ve 1980 şiirinin temsilcisi de oldu. Hatta, 1980'li yılların sonlarına kadar, şiirin egemen unsuru bu şiir olmuştu denebilir.

Elbette, 1970'lerde, belirli ayrı adlar da çıktı ortaya. Bunlar içinde, şiirin yönünü sadece şair olarak değil, özellikle dergici ve yayıncı olarak da çizen Enis Batur'u mutlaka işaret etmek gerekir. Özellikle Fransız deneysel modernist şiirden yola çıkan çok az sayıda özel basımlı kitaplarla Batur, İkinci Yeni'nin dil olanaklarını bile başlangıçta alabildiğine zorlamıştır. Gene de Batur, 1979'da yayımlanan "İblise Göre İncil"iyle, 70'lerin değil, 80'lerin şairidir ve 80'lerin şiirinde etkili olmuştur. 80'lerin şairi olduğu kadar, bu şiirden garip bir sapma gösteren, daha doğrusu, yirminci yüzyılın başından beri Türk şiirinin geçirdiği bütün denemeçleri, âdeta bir parodi odasıyla harmanlayan Mehmet Müfit de dikkat çekicidir. (...)

Ya 2000'ler? Aradan beş yıl geçti... Şiirimiz aynı "yekpare akışında, şairlerin kişisel başarıları oranında, akıp durmakta mıdır? Şimdilik benim gördüğüm bunun böyle olduğu yolunda. Yalnız son yıllarda, 90'larda yazmaya başlamış olan Birhan Keskin'de, Bejan Matur'da, 2000'lerde görünen, daha ilk kitaplarını yeni çıkartmış Nilay Özer'de, Deniz Durukan'da, Özlem Tezcan Dertsiz'de, Elif Sofya'da, Gonca Özmen'de gördüğüm süregelen şiir dilinden farklı, kendileri farkında ya da bilinçli mi bilmem, feminist demekten çekinmeyeceğim, bir şiir dilinin yoğunlaştığını görüyorum. Bu dil Gülten Akın'da da vardır ama şimdiye dek tek başına durduğu için, üzerine bu açıdan eğilinilmemiştir. Ama artık Gülten Akın'ın yalnızlıktan çıkacağının işaretleri görülüyor. Örneğin bu dil Lale Müldür'de yoktur, Gülseli İnal'da yoktur.

İkinci Yeni'den bu yana yapılan hareket yaratma çıkışları, yani 80'lerdeki "Yenibütün", çeşitli dönemlerde farklı isim gruplarıyla tanımlanmaya çalışılan Üçüncü Yeni'ler, 2000'lerde Adalar dergisi çevresinde toplanan şairlerin "Neo-Epik Şiir" çıkışı ya da Baki Ayhan T.'nin ortaya attığı ve henüz tartışılan ama benim bir kitlesel harekete dönüşeceği konusunda hiç de iyimser olmadığım "Soylu Yenilikçi Şiir", 1960'lardan beri süregelen durumu değiştirmemiştir. Yeni Hüseyin Atabaş'ın Şiir Odası dergisinin Temmuz 2000 tarihli sayısındaki konuşmasında söylediği" şiir yok, şair var" sözü bu bağlamda, kesinkes doğrudur. Artık şairler var. İyi şairler var, sıradan şairler var, kötü şairler var. Haydi artık şairler üzerinde duralım.

(*Varlık*, Haziran 2005)

GÜVEN TURAN

BİR SEVDANIN İÇYÜZÜ

Şafağı arkama alıyorum.
Gece bitince bitiyor şehrin
uyanıklığı da.
Bir karabasana dalıyor,
kirli işlerle uğraşıyor,
unutuyor sevişmeyi
Yorgunluk çöktüğünce üstüne
issizliktan,
geceyi beklemeye başlıyor yeniden
parçalayan,
sınırlandıran
dört sudan
birinin yanına atarak kendimi.
Şahidiyim. İzliyorum.
İtiyor beni,
yanına sokuldukça.
Gün bulaşmış üstüme,
çıkmıyor.

Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-83), K.Celâl Gözütok / Sombahar (sayı: 1, Eylül-Ekim 1990), Turan Karataş / İnsana Aşka ve Tabiata Dair 101 Dize (Hece dergisi, sayı: 4, Mart 1997), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Hikmet Altınkaynak / Dünyayı Paylaşan Yazarlar (2001), Orhan Koçak / O Çiçeğin Adını Söylemekten Çekinmek... (Virgül, Ekim 2001), Metin Fındıkçı / **Güven** Turan ile Söyleşi: "Modernist Edebiyat Kahraman Yerine Kişiyi Getirmiştir" (Virgül, Aralık 2002).

TURAN, Hesabali

Eğitimci, yazar (D. 1918, Akarsu köyü / Ardanuç / Artvin – Ö. 27 Mayıs 1992). Üç erkek, iki kız çocuklu bir ailenin en büyük çocuğuydu. Kurtuluş Savaşı'ndan yeni çıkmış, ayakları üstünde durmaya çabalayan **Türkiye'de,** babasının da desteğiyle, akraba evlerinde kalarak sürdürdüğü çetin öğrenim yaşantısını 1939 yılında tamamlayarak öğretmenliğe başladı. Şavşat ve çevresinde okuyan ilk kişilerden biri olan Turan, Samsun'da başladığı meslek yaşamını denetmen ve ilköğretim müfettişi olarak Artvin'in değişik ilçelerinde ve daha sonra Ankara'da sürdürdü. Kırk üç yıllık devlet hizmetinden sonra 1982 yılında kendi isteğiyle emekliye ayrıldı.

Bir kalp ameliyatının ardından yaşamını yitiren Hesabali Turan'ın zamansız ölümü, anılarını tamamlamasına fırsat vermedi. Ölümünden sonra müsvedde halinde bulunan anıları, oğulları tarafından yayıma hazırlandı. Emekli vali ve Danıştay üyesi Fahamettin Altun'un önsözü ve küçük bir fotoğraf albümü ile birlikte 1998'de, *Bir Eğitimcinin Öyküsü - Hesabali Turan* adıyla yayımlandı.

O ÇİÇEĞİN ADINI SÖYLEMEKTEN ÇEKİNMEK...

Orhan Koçak

Güven Turan'ın yeni şiir kitabının adı İz Sürmek – ama bu uzun şiir, sanki dünya ve dil üzerinde belirgin izler bırakmaktan çekinirmiş gibi ilerliyor, sık sık da dönüp kendi izini silerek. Güven Turan, şiire 60'lı yılların ilk yarısında, İkinci Yeni'nin ikinci patlama evresinde başlamıştı. Şiirde duyusal doluluğun –imgenin ve ritmin– zafer yıllarıydı, Güven Turan da epeyce geç çıkan (1981) ilk kitabı Güneşler... Gölgeler'de toplayacağı şiirlerle bu şölenin çekingen bir konuğu oldu. Belirgin ve dolaysız siyasal motiflerden uzak durmasıyla kendi kuşağının daha ünlü temsilcilerinden ayrılıyordu. İkinci Yeni'nin duyusal şiddetle soyutlamayı iç içe geçiren, menafoni catischresis'e, barok çarpıtmaya vardıran deneylerine de çok ilgi duymadı. Turgut Uyar'ın ölümünden (1985) sonra yazdığı bir yazıda, şairin son şiirlerinin cılızlaştığını ya da "cnezleştiğini" belirtiyordu Güven Turan. İçerlemiştim, çünkü Uyar'ın bazı en güçlü –"cnez" olduğu için güçlü– şiirlerinin son iki kitabında yer aldığı gerçeğini bir yana bıraksak bile, Güven Turan'ın kendisi de ikinci kitabı Peş'ten (1982), hatta ilk kitabının son şiirlerinden itibaren belirgin bir seyreltme içine girmiş, "enezlik" izlenimi de bırakabilecek bir arılığın peşine düşmüştü. Güneşler... Gölgeler'in ortasından ve sonundan iki şiirin karşılaştırılması, bu yönelişi ortaya koyar. "Giz" şiiri: "Irmağın denizle boğuşan ağzında / Durup bekledik / Çamur, saz, yosun kokuları içinde / Yaz çekilmedi üstümüzden // Neydi günler boyu beklediğimiz / Aylanmadan, ateş yakmadan / Tayınlarımızı kemirip / Su sıçanlarından ürkerek // Ne ardımıza bakıyorduk / Ne denize dönüktü gözlerimiz / Geceyi mavi mavi titreten / Yangınlar da çekmiyordu ilgimizi // Sonra bir mırıltı tutturdu birimiz / Susturduk, bilmiyorduk sözlerini / Çın çın öttü bataklık". Şu da kitabın son şiiri olan "Bir Yaşam": "Çıkıp korunağımdan / Dinen karın ardından / Açılan güne bakıyorum / İnce bir su oynuyor / Buzun üzerinde; / Bir tohumun yonklaması / Duyuluyor. / Işığa sıyırıyor karanlık. // Uzun kış da bitti, / / Birden güze dönüveren / Yazın ardından gelen // Çıkıp narı arayacağım şimdi." (...)

İz kavramını sorunsallaştıran İz Sürme kitabının, Alman romantiklerinden (fragman düşüncesini ilk işleyenler onlardı) Mallarmé'ye ve oradan da Stefan George'ye uzanan bir çizgiden etkilenmiş olduğunu düşünenler çıkabilecektir. (Kitaptaki son parçalardan biri de Mallarmé'ye bir gönderme içerir: "Zar atılır // Şans yoktur // Zarın bütün yüzleri / imsizdir // Şans / vardır.") Öte yandan bunun Güven Turan'ın şiirinde yeni ve riskli bir dönemece işaret ettiği de söylenebilir. Risk, ne kadar fragmanter de olsa sanatın "belirgin biçim" (ya da kesin çizgili biçim) kategorisini büsbütün çiğneyemeyecek olmasıyla ilişkilidir: Paradoks gibi görünse de, sanatın sadece tensel/duyusal değil, tinsel/zihinsel etkinliğinin de koşuludur bu kategori. "Kolye kopuyor // İncinin taneleri // Siyah giysinin üstünde / im / okunmuyor // Raslantı / tümüyle rastlantı // Kaza / mı sözcük". Alıştırmalarını yaptığı daha mutlak bir çözülüşün eşiğinde, belirginliğini yitirme tehlikesiyle oynaşmaktadır Güven Turan'ın şiiri (bu riskle birlikte yaşama gücünü de Peş'ten Bir Albümde Dört Mevsim'e kadar oluşturduğu lirik yapıya borçlu olduğu söylenebilir).

Ama bu tutumun Güven Turan'ın şiirindeki bir eğilimin zorunlu sonuçlarına varılmasıyla ilişkili olduğunu söyleyeceğim ben. Dile şiddet uygulamaktan, sözcükleri, sıfatları ve adları kamçılamaktan, kışkırtmaktan, köpürtmekten kaçınmış, hatta adlandırmaktan bile çoğu zaman geri durmuştu. Dile uygulanan şiddetin dünyaya uygulanan şiddetle kaçınılmaz ilişkisini bilmenin verdiği bir çekingenlik gibiydi bu. Son kitapta şu dizelere de rastlıyoruz. "O çiçeğin adını / söylemekten çekinmek // Su dirimdir // Diplere çekildiğinde / ölümdür de". Ama bu bilincin bir uzantısı, mantıksal veya anlatısal bir sürekliliğin de aynı şiddetten pay almış olduğudur. Şiir, doğanın özerkliğini ihlal etmemek için, bir dilsizlik noktasına doğru çekilmeyi göze alacaktır: "Sessizce / ormana çekiliyorum // Duymak ve konuşmak / yoğunlaştırıyor // Beklenmiyorum // Issızlık."

(*Virgül*, Ekim 2001)

HAKKINDA: Bir Eğitimcinin Öyküsü - Hesabali Turan (Cumhuriyet Kitap, 29.10.1998).

TURAN, Hüseyin Ali

Bkz. HÜSEYİNZADE ALİ

TURAN, Metin

Şair ve yazar. 10 Ocak 1966, Kağızman / Kars doğumlu. Baba tarafından halk şairi Cemal Hoca'nın torunudur. Muşlu Köyü İlkokulu, Bahçelievler Teknik Lise, Trakya Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Yüksek Okulu (1988) ve Ankara Üniversitesi İktisat Fakültesi (1995) mezunu. *Folklor / Edebiyat* dergisini çıkardı. 1988'den itibaren Ankara'da Ürün Yayınlarının editörlüğünü yaptı. Bir dönem, Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri Yayın Danışma Kurulu üyeliği, Kültür Bakanlığı HAGEM Yayın Kurulu üyeliği ve *Türk Dünyası Dergisi* Yayın Kurulu üyeliğini yürüttü. Kibris Doğu Akdaniz Üniversitesinde öğretim öğretim görevlisi olarak çalıştı ve Türkiye temsilciliğini yaptı. Edebiyatçılar Derneği Yürütme Kurulu üyeliği ve genel sekreterliği görevlerinde bulundu. Kısa adı KIBATEK olan Kıbrıs, Balkanlar, Avrasya Türk Edebiyatları Kurumu-

Metin Turan

nun başkanlığını, Folklor Araştırmaları Kurumunun genel sekrcterliğini yaptı. 1994 yılından itibaren yayımlanmakta olan halkbilim, antropoloji, sosyoloji, tarih, müzik ve edebiyat içerikli *Folklor/Edebiyat* dergisinin genel yayın yönetmenliğini yürüttü.

Edebiyat hayatı öykü ile başladı ve ilk öyküsü *"Kayıp Kuzu"*, 1981 yılında yayımlandı. Almanya, Romanya, Makedonya, Bulgaristan, Moldova, Ukrayna, Azerbaycan, KKTC ve Türkiye'de düzenlenen çok sayıda uluslararası bilimsel toplantıya bildirileri ile katıldı.

Araştırma ve sanatsal ürünleri *Varlık, Yaşasın Edebiyat, Yeni Şiir, Sanat Rehberi, Eflatun, Günümüzde Kitaplar, Folklor, ODTÜ Halkbilim, Türk Folkloru, Özgür Ozan* (sahibi ve yazı işleri müdürü), *Anadolu Ekini, Kebikeç, Turnalar, İmece, Littera* gibi yayın organlarında yayımlandı. Şiirleri Lehçe, Almanca, Romence, Özbekçe ve Rusçaya çevrildi. *Suları Islatan Mecnun* (2003, 6. basım Ocak 2005) kitabıyla, Ruşen Hakkı Ulusal Şiir Yarışması (2004) birincilik ödülü kazandı. Ayrıca *"Şehr-i Edirne"* şiiri ile Makedonya Cumhuriyeti Çalıklı Bahar Şenlikleri kapsamında düzenlenen Türk Dünyası Şiir Yarışmasında (2003) birincilik ödülüne değer görüldü. 1995 yılında İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülünü aldı. Folklor Araştırma Kurumu genel sekreteri, Âşık Veysel Derneği onur kurulu üyesidir.

"Turan, oturup sabırla bütün halk edebiyatı ürünlerini tarıyor... Bu taramalardan kendine göre önemli bulduğu konuları ve ipuçlarını değerlendirici görüşleriyle ortaya koyuyor. Bu çalışmayla öncelikle, Türk Halk Edebiyatı ürünlerinde 'göndergesel anlam', 'yan anlam' gibi öğeleri öğrenirken, 'özel adlardan yararlanma' örneklerinin de sergilendiğini görüyoruz. Bunlar arasında kişiler, yer adları, hayvanlar ve nesneler yer alıyor. Metin Turan, bu örnekteki araştırmasını başka edebiyat öğeleriyle sürdürüyor. Bunlar arasında da 'uzak çağrışımlar', 'benzetmeler' ve 'aktarmalar' öne çıkıyor." (Öner Ciravoğlu)

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME-DERLEME:

METİN TURAN

HAL VE GİDİŞ

beni hoşçakal gibi düşün sevdiğim
bütün cephelerde muzaffer, aşka yenik komutan
beni selsularına kapılmış kağıt gibi düşün

hangi istasyona uğrasam yanlış makastayım
hangi kavşağa varsam sola dönüş yok
beni akşam gibi düşün sevdiğim
kükürt dumanına teslim erzurum gibi düşün
beni diyarbakır gibi düşün sevdiğim
cezalı bir şairin surlara asılması gibi

ömrüme vurulan çentiklerle geçiyor ergenliğim
her salı gözaltındayım her perşembe vukuat
cuma karakol avluları
beni müebbet aşık düşün sevdiğim.

(*Suları Islatan Mecnun*, 2003)

METİN TURAN

ÇIĞLIK GİREBİLİR

Şimdi ufkuna haylazlıklar çizmiş bir çocuğun gözleridir ömrüm
Bütün gemilerini en dingin sularda batırmış kaptan-ı derya
Çiçeklerin adlarını saymayı unuttum
İskemle üzerinde yirmi üç nisan şiirleri okumayı da
Babam kekeme bir oğlu olmakla övünmeyecek böylece
Böylece kaçıp gitmeyecek trompet uğultusuna kaptırdığım çığlıklar

Martılar
Ah o mavi suların hasretiyle gövdesini döven kanatlar
İstanbul bir borsa envanterinin sevincidir/ yazık!
Kredi kartları, tahviller, döviz hesapları
İçi boşaltılmış bankalarla çoğalan cellatlar diyarı memleket.
Kumsalı döven dalgalar yok artık
-poşetler, kola kutuları, zerzevat
Gözlerini soğuk bir ülkeye çevirmiş Mariya da
Kartpostalları büyütüyor bütün coğrafyacılar
Ağlayamamak/ kendi öksüzlüğümüzdendir
Bu kalabalıkta yalnızlaşmak.

Enver Gökçe Üzerine (Eleştiri-Tanıtma-İnceleme ve Söyleşiler, yay.haz. Özgen Seçkin ile, 1991), *Can İçindedir Canan / Kağızmanlı Cemal Hoca* (1992), *Âşık Veysel* (1994), *Yürüyorum Dikenlerin Üstüne* (Halk Ozanı Kaplani'nin Yaşamı, Sanatı Şiirleri, haz. M. Turan, 1994), *Kul Himmet* (1994), *Ozanlık Gelenekleri ve Türk Saz Şiiri* (1995), *Üç Kanatlı Masal Kuşu: Oğuz Tansel* (haz. M. Turan, 1995), *Pertev Naili Bortav'a Armağan* (haz. M. Turan, 1998), *Türk Halk Edebiyatı* (ortak yayın, 1998), *Türk Halk Şiirinde Anlam Çerçevesi* (1998), *Dostlar Seni Unutur mu?* (Türkçe-İngilizce, 1999), *İzahlı Halk Şiiri Antolojisi* (haz. M. Turan, 2000), *Kültür-Kimlik Ekseninde Türk Edebiyatı* (2004).

ŞİİR: *Suları Islatan Mecnun* (2003).

HAKKINDA: Ufuk S. Adıyaman / Aşık Veysel Üzerine İlginç Bir Çalışma (Cumhuriyet Kitap, sayı: 238, 15.9.1994), Faruk Güçlü / Ozanlar Gayri Resmi Tarihin Yazıcıları Değil mi? (Hürses gazetesi, 2.10.1997), Şerif Baykurt / Saz Şiiri Tarihi (Cumhuriyet Kitap, sayı 379, 1997), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 3.9.1998), Öner Ciravoğlu / Daha Çok Araştırma Daha Çok Ürün...(Virgül, Mayıs 1999), Necmi Akyalçın / Kültür-Kimlik Ekseninde Türk Edebiyatı (Cumhuriyet Kitap, 6.5.2004), Haydar Ünal / 2004 Yılı Rüşen Hakkı Şiir Birincilik Ödülü Kazanan Metin Turan'la Söyleşi (Cumhuriyet Kitap, 3.2.2005)

TURAN, Mustafa

Şair ve yazar. 6 Aralık 1957, Gölpazarı / Bilecik doğumlu. İlköğrenimini Baltalı köyünde, ortaöğrenimini Bursa'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesini 1981'de bitirdi. 1984'ten itibaren İstanbul, Artvin, Bolu ve Sakarya'da değişik okullarda tarih öğretmenliği, okul müdürlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığında şube müdürlüğü görevlerinde bulundu. İLESAM üyesidir.

Şiir ve yazıları 1987'den itibaren *Milli Eğitim, Diyanet, Ozan, Erciyes, Ana, Seviye, Avrupa, Sur, Türk Edebiyatı, Ergenekon, Yeni Defne, Güneysu, Meşale Künbet, Çınar* dergileri ile *Bolu Gündem, Tarih* gazetelerinde yayımlandı. *Irmak* kültür sanat dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Katıldığı şiir yarışmalarında ödüller aldı.

MUSTAFA TURAN

SONRA

Toz pembe görür gözlerim.
Aşkınla yandıktan sonra
Bir an görmesem özlerim.
Seni kazandıktan sonra.

Meyvem yetişti güz oldu,
Yokuşlar bana düz oldu,
Gecelerim gündüz oldu.
Seni tanıdıktan sonra.

Bir sevgi ki benim armam,
İstenmeyen yere varmam,
Aşk libasını çıkarmam,
Giyip kuşandıktan sonra.

Sevgin süzülüp elendi,
Aşkım aşkına belendi,
Hislerim hep tazelendi.
Sana inandıktan sonra.

Sahte sevda gelip geçer,
Er daim olanı seçer,
Gönlüm aşk şarabın içer.
Mest olur kandıktan sonra.

Her nefesim seni solur,
Mutluluğu sende bulur,
İçim kıpır kıpır olur,
Adını andıktan sonra.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Temel Sorunların Analizi* (1995), *Cihan Hakimiyetine Giden Yol* (1997), *Tarih Boyunca Babaların Çocuklarına Öğütleri, Tarih Anekdotları, Güldüren ve Düşündüren Tarih, Destanlaşan Çanakkale.*

ŞİİR: *Şafak Sökerken* (1995), *Serzeniş* (1997).

HAKKINDA: Yusuf Yazıcı / Mustafa Turan (Bolu Gündem, 1995).

TURAN, Nuran

Çocuk edebiyatçısı. Kandilli Kız Lisesinin ardından İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi ve İşletme İktisadi Enstitüsünü bitirdi. *Turan, Milliyet* gazetesi ile *Yeşilköy, Yeşilyurt* yerel gazetelerinde muhabirlik yaptı; anaokulu öğretmenliğinden sonra, bir şirkette yöneticilik ve Kültür Bakanlığı Çocuk Kitapları Yayın Danışma Kurulu üyeliği görevlerini yürüttü.

"Nuran Turan, çoğu kitabına, yaşamın gerçek bir sahnesinde başlıyor; ama hemen bir düş, bir hayal dünyasına uçuruyor okuru ve gerçekleri, tarihsel, eğitsel, geleneksel, sosyal, hatıra gelebilecek her konudaki gerçekleri, o hayal dünyasından sunmayı başarıyor. Okur hele de çocuk ise yazarın renkli, pırıltılı, "Tav" ağına düşmesin de ne yapsın?" (İsmet Kür)

ESERLERİ (Çocuk öyküsü):

Serdar'ın Öyküleri (1994), *Sevgi Kitabı* (1995), *The Secrets of Cappadocia* (1996), *Nasreddin Hoca ve Serdar* (1996), *Saklambaç Oyunu* (1996), *Atatürk ve Serdar Yalova'da* (1997), *Atatürk ve Serdar Pera Palas'ta* (1997), *Barış Çiçeği* (1997), *Atatürk ve Serdar Dolmabahçe'de* (1997), *Yok Devenin Başı* (S. Demirtaş ile, 1998), *Nur Ana* (1998), *Atatürk Mersin'de* (Doğan Akça ile, 1999), *Atatürk ve Serdar Anıtkabir'de* (1999), *Atatürk'ün Dönüşü* (1999), *Babaannemin Öykü Sepeti* (1999), *Beyaz Yalan Balonları* (1999), *Denizkızıyla Denizdelikanlısı* (1999), *Işık Melekleri* (1999), *Kaya ile Sinan Nevruz Şenliklerinde* (1999), *Kim Korkar Gambyigomdan* (1999), *Nasreddin Hoca Eğlence Köyü* (1999), *Serdar Toroslar'da* (1999), *Serdar'ın Rüya Kapanı* (1999), *Serdar'ın Zaman Yolculuğu* (1999), *Serdar'a Öyküler* (1999), *Kediler Yaz Okulu* (2000), *Mevlâna İnternette* (2000), *Eko Dino Arkadaş Arıyor, Serdar'ın Karabasanı* (2000), *Kemal Sunal Çocukken* (2001), *Kapadokya'nın Sırları* (N. Abaç ile, 2001), *Kaya İle Sinan Yunuslarla* (2001), *Trigotlar* (2002), *Çocuk Sevgidir* (2003), *Gılgamış* (2003), *Ata'ya Armağan* (2004), *Kaya İle Sinan Masal Dünyasında* (2004), *23 Nisan Dayanışmaya Çağrı.*

HAKKINDA: Ayşe Arman (Hürriyet, 28.11.1994), Hıncal Uluç (Sabah, 5.12.1994), İsmet Kür (Cumhuriyet Dergi, 25.1.1998), Tacettin Şimşek / Çocuk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (Hece-Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, sayı: 104-105, Ağustos-Eylül 2005).

TURAN, Nusret

Şair. 1 Ocak 1951, Iğdır doğumlu. İlk ve ortaokulu Iğdır'da okuduktan sonra ailesiyle birlikte Ankara'ya yerleşti (1966). Ankara Ticaret Lisesini bitirdikten sonra bir süre bir ilkokulda vekil öğretmenlik yaptı (1969-73), daha sonra çeşitli özel kuruluşlarda

Mustafa Turan

Nusret Turan

NUSRET TURAN

GÖRMEK İSTERİM

Birgün kapkarasın, birgün de sarı! ...
Gözüne sürmüşsün, kat kat sen farı..
Kremle düzelmiş, yüzünün zarı! ...
Boyasız halini görmek isterim..

Birgün, saçın uzundur, bir gün kısa! ...
Yıkanınca yüzün dönermiş kışa! ...
Kalem şekil vermiş, o tüysüz kaşa! ..
Yapmasız halini görmek isterim.

Akar boyaların, gözün boyanır.
O haline gönlüm nasıl dayanır?
Lale sümbül bitti şimdi baharda! ...
Yaz mısın? Kış mısın? Görmek isterim.

Sabah uyanınca, öcü göremem! ...
Tasasız başıma çorap öremem! ...
Çok nazlıdır gönlüm çirkin sevemem,
Terlemiz halini görmek isterim...

Bitmesin ömrümüz, boşu boşuna! ..
Seni seven vardır, gider boşuna! ...
İnad edip işi, sürme yokuşa! ...
Rimelsiz halini görmek isterim.

muhasebeci olarak çalıştı. Askerlik hizmetini tamamladığı 1973'ten itibaren bir şirkette muhasebecilik yaparak 1996 yılında emekliye ayrıldı. 2002 yılından itibaren yeniden muhasebecilik yapmaya başladı.

Şiirleri *Duygu Seli, Sevgi Yolu* gibi çeşitli dergiler ile *Şark* gazetesinde, ayrıca radyo ve televizyonlarda yayımlandı. Henüz on beş yaşındayken, düzyazıları ve *Hayat Yolundan* adlı romanı yerel gazete *Narinkale*'de tefrika edildi. İLESAM ve ANASAM (bir süre yönetim kurulu) üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Dağların Ardından (1997), *Para* (2005).

HAKKINDA: Yapılan Yarışma (Aralık 1985), Şair Muhasebeci (Hürriyet Akdeniz, 11.8.1977), Cenk Koray / Günün Şiiri (Akşam gazetesi, 16.12.1997), Şairler Toplantısı (Vakit, 10.6.2000), Gölbaşı'nda Şiir Şöleni (Vakit, 31.5.2000), Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar Antolojisi (2003), Gündüz Aydın / Sevgi Yolu Şairler Antolojisi (2003).

TURAN, Osman

Tarihçi, siyaset adamı (D. 1914, Soğanlı köyü / Çaykara / Trabzon - Ö. 17 Ocak 1978, İstanbul). İlkokulu Çaykara'da, ortaokulu Bayburt'ta, Trabzon'da başladığı liseyi Ankara'da bitirdikten sonra Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinden mezun oldu (1940). Bitirdiği fakülteye asistan olarak girdi. "*On İki Hayvanlık Türk Takvimi*" başlıklı tezle doktorasını verdi (1941). 1944 yılında doçent olarak Türk-İslâm Tarihi derslerini okutmaya başladı. Selçuklu tarihi üzerine araştırmalar yaptı. 1948 yılında Paris'te toplanan Uluslararası Şarkiyatçılar Kongresinde "*Selçuklu Türkiyesi Toprak Hukuku*" başlıklı bir bildiri sundu. Paris ve Londra'da araştırma ve incelemelerde (1948 -50) bulundu. 1951 yılında profesörlüğe yükseltildi. 1954 yılında DP listesinden Trabzon milletvekili seçildi. 27 Mayıs 1960 tarihinden sonra DP'nin ileri gelenleriyle birlikte Yassıada'da yargılandı ve on altı buçuk ay tutuklu kaldı. Hapisten çıkınca Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesindeki görevine dönmek istediyse de maaşı ödendiği halde derse girmesine izin verilmedi.

Merkezi Ankara'ya nakledilen Türk Ocağının genel başkanlığını yaptı. Bu yıllarda yönetimine katıldığı *Türk Yurdu* dergisine çok sayıda makale yazdı. Yeniden siyasi hayata atılarak 1964 yılında Adalet Partisi genel başkan yardımcılığına getirildi ve bir yıl sonra yeniden Trabzon milletvekili olarak parlamentoya (1965) girdi. 1969 yılında politikadan çekildi. 1972 yılında emekliye ayrıldıktan sonra ilmî çalışmalarıyla meşgul oldu. Osmanlı hanedanından Sâtıa Sultan'la evliydi, çocuğu olmadı. Türk ve İslâm medeniyeti tarihi alanında yaptığı araştırmalarla tanınmıştı.

BAŞLICA ESERLERİ:

Türkiye Selçukluları Hakkında Resmî Vesikalar (1958), *Türkiye'de Manevi Buhran Din ve Laiklik* (1964), *Türkiye'de Komünizmin Kaynakları* (1965), *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslâm Medeniyeti* (1965), *Türk Cihan Hakimiyeti Mefkûresi Tarihi* (2 cilt, 1969), *Selçuklular ve İslâmiyet* (1971), *Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi* (1973), *Vatanda Gurbet* (1980), *Türkiye'de Siyasî Buhran'ın Kaynakları* (1980).

HAKKINDA: Nevzat Topal / Prof. Dr. Osman Turan Hayatı ve Eserleri (2004).

Osman Turan

Ömer Lütfü Turan

TURAN, Ömer Lütfü

Şair ve yazar. Mart 1931, Bolvadin / Afyon doğumlu. Anayasa Mahkemesi eski üyesi Muammer Turan'ın amcasının oğludur. Erkek Sanat Okulu Elektrik Bölümünü bitirdikten sonra Sultandağı ve Bolvadin'de elektrik teknisyenliği yaparak emekliye ayrıldı. Şiirle ilgilenmeye on beş yaşında başlamıştı. İLESAM ve EGAY-DER üyesidir. Çalışmalarını Bolvadin'de sürdürdü.

İlk şiirlerini aruzla yazdı, sonra hece ölçüsü ve serbest vezne yöneldi. Yazıları *Ortadoğu*, *Türkeli* (Afyon), *Yeni Ses* (Bolvadin) gazeteleri ile *Orkun* (İstanbul), *Anadolu Gençlik* dergilerinde yayımlandı. Çalışmalarından dolayı Bolvadin Ticaret ve Sanayi Odasından plaket aldı. Atatürkçü Düşünce Derneği tarafından Yılın Atatürkçüsü seçildi.

"Turan'ın kitabındaki şiirlerin çoğunluğu, geçirdiği ömrünün bir özeti gibidir. Ömrünün özeti olan mısralarını çoğunluğunda hissettiği, mesleki hayatında resmi görevinin dışındaki hisleridir. O şiirlerinde 'gurbetçi', 'gurbetçi Turan'ın duygularını yansıtır. Gurbet, şairin içinde kopan sessiz bir çığlıktır." (İrfan Görkaş)

ESERLERİ:

ROMAN: *Beyaz Çingene* (1997).

ŞİİR: *Gurbet Geceleri* (2000).

HAKKINDA: İ.Ü. Nasrattınoğlu (Ankara Gündem, 5.5.1976), Yakup Kavas (Yenises gazetesi, Bolvadin, 1.1.1998), Süleyman Ekim (Karaman'ın Sesi gazetesi, 1.9.1998), İrfan Görkaş (Türkeli gazetesi, Aydın, 24-29.7.1999), Hacı Hakkı Özsoy (Türkeli, 3.12.1999), İrfan Görkaş (Çınar dergisi, Ankara, Kasım 2000).

TURAN, Şerafettin

Dilci ve tarihçi. 13 Haziran 1925, Van doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi (1951) mezunu. Bitirdiği fakültede bir yıl sonra asistan olarak göreve başladı ve Kemalpaşazade üzerine yaptığı tezle doktorasını tamamladı. Daha sonra aynı tarihçinin I. ve II. defterlerini (Osman ve Orhan dönemleri) de bilimsel yöntemlerle yayımladı. Doçentlik tezi olarak Kanuni'nin oğlu Şehzade Bayazıt Vak'ası denilen kardeş kavgalarını ele aldı. Aynı yerde *"Osmanlı Teşkilatında Hassa Mimarları"* başlıklı çalışmasını da profesörlük takdim tezi olarak sundu ve profesörlüğe yükseldi. Ayrıca kültür tarihi üzerine çalışmalar yaptı. AÜ'deki görevini Yakın Çağ Tarihi Anabilim Dalı Başkanı olarak sürdürdü. DTCF Dekanlığı (1969-72), TRT Yönetim Kurulu üyeliği (1972-78), Türk Dil Kurumu Başkanlığı (1977-83), Kültür Bakanlığı Müsteşarlığı (1978-79) görevlerinde bulundu. Türk Dil Kurumunun statüsü değiştirildikten sonra kurulan Dil Derneğinin başkanlığını yaptı. İtalyan Cavaliere Nişanı'nı aldı.

"Prof. Dr. Şerafettin Turan (Doğ.1927, tas.1925) çağdaş Türk tarihçiliği içinde seçkin bir yer tutmaktadır. Prof. Turan akademik ilerleme yükselmesinin her aşamasında verdiği özgün eserler yanında daha pek çok araştırmaya imza atmış, Türk tarihini

Şerafettin Turan

en eski dönemlerden günümüze kadar uzanan tarihsel süreç içinde değerlendirip yorumlayan bir ustalık, bir beceri kazanmıştır. Öte yandan Prof. Turan, Türkiye'nin güncel sorunlarıyla ilgili değişik başlıklar altında yurtiçinde ve yurtdışında pek çok toplantıya katılmış ve bunları geniş kitleler önünde tartışmış, yeni çözümler üretmiştir." (Zeki Arıkan)

ESERLERİ:

1829 Edirne Anlaşması, Osmanlı Teşkilatında Hassa Mimarları, Rodos ve 12 Adanın Türk Hakimiyetinden Çıkışı, Fatih Mehmed, Uzun Hasan Mücadelesi ve Venedik, Venedik'te Türk Ticaret Merkezi, Atatürk ve Ulusal Dil, Kanuninin Oğlu Şehzade Beyazid Vak'ası, Rodos'un Zaptından Malta Muhasarasına, Atatürk'ün Düşünce Yapısı, Türk Kültür Tarihi - Türk Kültüründen Türkiye Kültürüne ve Evrenselliğe (2000), *İsmet İnönü, Yaşamı, Dönemi ve Kişiliği* (2000), *Türkiye-İtalya İlişkileri I - Selçuklular'dan Bizans'ın Sona Erişine* (2001), *Türk Devrim Tarihi* (5 cilt, 8 kitap, 1991-2002), *İsmet İnönü - Yaşamı Dönemi Kişiliği* (2003).

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959), Yurt Ansiklopedisi (c. X, 1984), Muzaffer Uyguner / Şerafettin Turan'dan "Türk Devrim Tarihi-4" Çağdaşlık Yolunda Türkiye (Cumhuriyet Kitap, 16.9.1999) - Çağdaşlık Yolunda Yeni Türkiye (Cumhuriyet Kitap, 30.3.2000), Zeki Arıkan / Prof. Dr. Şerafettin Turan'dan "İsmet İnönü-Yaşamı, Dönemi, Kişiliği": Bir tarihçi ve bir dönemin tarihi (Cumhuriyet Kitap, 1.11.2001), Abdullah Tekin / Şerafettin Turan'dan "Türk Devrim Tarihi": Dil ve tarihin önemi (Cumhuriyet Kitap, 16.5.2002), Dr. Mehmet Alev Coşkun / Yakın tarihimiz konusunda birçok yeni kitap yayımlandı: Devrim Tarihi Dersleri (Cumhuriyet Kitap, 4.7.2002).

TURAN, Zübeyde Seven

Bkz. SEVEN TURAN, Zübeyde

TURAN, Zübeyir

İktisatçı. 1952, Siverek / Şanlıurfa doğumlu. İlkokulu Ceylanpınar'da okudu (1963), Şanlıurfa Viranşehir Ortaokulu (1972) ve liscsini tamamladı. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Ekonomi-Maliye Bölümü (1978) mezunu. Yüksek lisansını (1980) aynı akademinin Kooperatifçilik Enstitüsünde tamamladı. 1975'ten itibaren bazı kamu kuruluşları ile özel sektörde yönetici olarak çalıştı. 1984'ten itibaren Selçuk Üniversitesi Niğde Meslek Yüksekokulunda öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. Doktorasını (1991) Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. 1990 yılında Sovyetler Birliğine bağlı iki cumhuriyette (Gürcistan ve Azerbaycan) iktisadî konularda araştırma ve inceleme yapmak üzere seyahate çıktı. 1995'te öğretim üyesi oluşunun ardından Niğde Üniversitesinde İktisat Bölümü İktisat Teorisi Anabilim Dalına atandı. Aynı üniversite bünyesinde çeşitli idarî görevlerde bulundu. Makaleleri *Türk Kooperatifçilik Kurumu Aylık Karınca Dergisi, Türkiye Ziraat Odaları Birliği Aylık Çiftçi ve Köy Dergisi, Kooperatifçilik Üç Aylık Kooperatif İncelemeler Dergisi* ile *Dünya Ekonomi-Politika Gazetesi* adlı yayın organlarında yayımlandı. Türk Koopcratifçilik Kurumu ve Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası üyesidir.

ESERLERİ (İktisat):

1996 İktisadın Temelleri, 2000'li Yıllarda Avrupa Birliği ve Türkiye Entegrasyonu.

TURANİ, Adnan

Ressam, sanat tarihçisi. 1925, Beşiktaş / İstanbul doğumlu. İstanbul Öğretmen Okulu (1944), Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü (1948), Münih, Stuttgart, Hamburg Güzel Sanatlar Akademileri (1955-

59) mezunu. Sırasıyla Münih'te Franz Nagel'in, Stuttgart'ta Henninger ve Willi Baumeister'in, Hamburg'da Heinz Trökes'in öğrencisi oldu. Doktora tezi: *"Modern Plastik Sanatları Yaratan Etkenler "*(1973). 1959 yılında Türkiye'ye döndü ve aynı yıl Ankara Gazi Eğitim Enstitüsüne hoca olarak atandı. Öğretim üyesi olarak Gazi Eğitim Enstitüsü (1959-70), Hacettepe Üniversitesi (1970-86) ve Bilkent Üniversitesinde (1986-92) görev yaptı. Resim, Güzel Sanatlar, Sanat Eserleri Analizi ve Sanat Tarihi dersleri verdi. 1993'te en son çalıştığı Bilkent Üniversitesinden emekli oldu.

"Akademisiz Bir Başkent" başlıklı ilk yazısı 1960 yılında *Öncü* gazetesinde; diğer makaleleri *Varlık* (1960), *Türk Dili Dergisi* (1966) vb. dergilerde yer aldı. 1964-66 yıllarında *Sanat ve Sanatçılar* dergisini çıkardı. Çok sayıda Avrupa ülkesi ile Rusya, İsrail, Suudi Arabistan dahil çeşitli Ortadoğu ülkeleri ile Uzakdoğu ülkelerini gezip gördü. Birçok yurtiçi ve yurtdışı sergi, fuar, bienal ve trienallere katıldı. 1972 ve 1974'te Devlet Resim Ödülünü, 1991 yılında Ankara Sanat Kurumu Yılın Sanatçısı Ödülünü, 1993 yılında Sedat Simavi Görsel Sanatlar Ödülünü, 2001 Ankara Sanat Fuarı, ÇAVSAĞ Onur Ödülleri Sanatçı Ödülünü aldı. Sanat Eleştirmenleri Derneği (1975-80 yılları arasında başkanı), Association Internationale des Critiques d'Art üyesidir.

Avrupa'daki öğrencilik yıllarında soyut ve soyutlama çalışmaları yaptı. 1959-60'lı yıllara doğru tümüyle doğa kaynaklı olmayan soyut non-figüratif / lirik-soyut bir anlatım diline ulaştı. 1970-80 ve sonrası çalışmalarında yeniden kadın ve ölü doğa gibi figür elemanları yer almaya başladı. *"Resim yapmak Turani için kendi ifadesiyle; bir çeşit kendi kendisi ile konuşma, kendi kültürel gücüne ve resimsel inançlarına dayanarak yapılan bir iç konuşma; sevgilerini, özlemlerini, hoşuna gidenleri, çevresinde bulamayıp da gönlünde ve kafasında düşündüklerini, kısaca bunların etkilerini ve kendisini etkileyen her şeyi konu alan bir diyalog anlamına gelmektedir."* (Mümtaz Sağlam)

ESERLERİ:

Modern Sanatın Gerçek Çehresi (1960), *Resim Üzerine* (1964), *Güzel Sanatlar Terimleri Sözlüğü* (1968), *Dünya Sanat Tarihi* (1971), *Çağdaş Sanat Felsefesi* (1974), *Batı Anlayışına Dönük Türk Resim Sanatı* (1978), *Resimde Geometri* (1979), *Sanat Ansiklopedisi* (2 cilt, 1980), *Başlangıcından Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi* (2 cilt, Nurullah Berk ile, 1988), *Turkish Painting* (1988), *Zeki Faik İzer* (1995).

HAKKINDA: Adnan Turani ile Görüşme (Yeni Boyut, Ekim 1983), Halil Akdeniz / Adnan Turani (Desenler-Boyaresimleri) (1989), Mümtaz Sağlam / Adnan Turani (1996) - Sanat Koleksiyonu-Türk Sanatında 1950 Sonrası Çağdaş Yaklaşımlar ve Koleksiyondan Örnekler (c. 2, 2004).

TURANLIOĞLU, Uluğ

Eğitimci, şair ve yazar (D. 1912, Pehlivanköy / Kırklareli - Ö. 12 Temmuz 2002, Edirne). Bazı yazı ve şiirlerinde Feride Nazan imzasını da kullandı. Edirne İlköğretmen Okulunu (1927) bitirdi. 1928 yılında Babaeski ilçesinin Terzili ve Demirkapı köyleri Millet Mektepleri öğretmenliğine atandı. Bir yıl da Kırklareli Dereköy'de öğretmenlik yaptı. 1938'de Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Edebiyat Bölümünü bitirerek Edirne, Çanakkale, Vize ortaokul ve liselerinde Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaparak 1962'de emekliye ayrıldı. Edirne'de 1942 yılında çıkarmaya başladığı *Damla* edebiyat dergisinin yayımını aralıklarla 1992 yılına kadar sürdürdü.

Emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleşerek, İstanbul Kız Lisesi, Rum Erkek Lisesi, Kasımpaşa Ortaokulu ve Teknikum Okulunda Türkçe-edebiyat öğretmenliğinde bulundu. Boğaziçi Özel Akgün Koleji ile Kadıköy Özel Anadolu Lisesinde yönetici ve öğretmen olarak çalışmıştı. 1987 yılında İstanbul'dan ayrılarak tekrar Edirne'ye döndü.

Yer yer milli duyguları dile getirdiği ve hece ölçüsüyle yazdığı epik ve lirik şiirlerini *Kopuz, Çığır, Yücel*, kendi çıkardığı *Damla* (1942-57) dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ (Şiir):

Meriç Kıyılarında (1935), *Köy Şiirleri* (1940), *Meriç Konuşuyor* (1942), *Edirne Şiirleri* (1945), *Memleket Şiirleri* (1945), *Edirne'den Kars'a Kadar* (1949), *Herşey Vatan İçin* (1952), *Aşk ve Vatan Şiirleri* (1957), *Türk Ozanları Antolojisi* (1971), *Bir Sarışın Geldi* (1972), *Trakya'dan Bir Ses* (1983).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Attila Aşut / 2002 Yılında Kaybettiğimiz Gazeteci, Yazar ve Yayıncılar (Çağdaş gazetesi, Haziran 2002, sayı: 54), Özlem Ağırgan / Dünden Bugüne Edirne İsimler Sözlüğü (s.205, 2004).

TURGAY, Nurettin

İlâhiyatçı. 5 Mayıs 1952, Uluköy / Kızıltepe / Mardin doğumlu. Kızıltepe Yüceli Köyü İlkokulunu (1965), Mardin İmam Hatip Lisesini (1970), İzmir Yüksek İslâm Enstitüsünü (1975) bitirdi. İmam-hatip ve vaiz olarak çalıştı. Yüksek lisansını 1991'de Dokuz Eylül Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Bölümü Tefsir Anabilim Dalında, *"Kur'an Tefsirinde Şart Edatlarının Rolü"* konulu teziyle tamamladı. Doktorasını 1995'te, Selçuk Üniversitesi SBE Temel İslâm Bilimleri Bölümü Arap Dili ve Belagatı Anabilim Dalında *"Arap Edebiyatında Kısa Hikâyecilik"* adlı tezi ile yaptı. 1996'da Dicle Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Temel İslâm Bilimleri Bölümü, Arap Dili ve Belagatı Anabilim Dalında yardımcı

Nurettin Turgay

doçent öğretim üyesi oldu, aynı yerde dekan yardımcılığı görevine bulundu.

İlkyazısı 1975'te *Diyanet Gazetesi*'nde yer aldı. Makale, hutbe ve şiirlerini *Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Diyanet İlmi Dergi, Hakses, Fidan, Oku, Sur, Diyanet* dergileri, *Diyarbakır Söz* gazetesi vd. yayımladı. *Şamil İslâm Ansiklopedisi*'nde çoğunluğu tefsir ağırlıklı yetmiş üç madde yazdı. Söz TV'de "İslâm ve İnsan" adlı bir program ve *Diyarbakır Söz* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı.

ESERLERİ:

Ayet ve Hadislerle Ahiret (1979), *Açıklamalı İzzi, Metin ve Tercümesi* (1986), *Arap Dili Belağatı ve Kur'an* (1999), *Kur'an Açısından Ahiret* (1999), *Hz. Ali ve Tefsirdeki Yeri* (2001).

HAKKINDA: 1974-75 Öğretim Yılı Türkiye Yüksek İslâm Enstitüsü Mezunları Yıllığı (1975).

TURGUT, Ahmet

Şair. 1920, İnönü / Eskişehir doğumlu. İlkokulu İnönü ilçesinde, ortaokulu İstanbul'da bitirdi. 1945-60 arasında çeşitli gazetelerde muhabir olarak çalıştı. Şiirlerinde hece ölçüsünü kullandı. Öykü ve şiirleri ağırlıklı olarak *Çınaraltı* ve *Türke Doğru* gibi dergilerde yer aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Gönülden Gönüle (1948), *Acılarım* (1956), *Bir Bahar Bekliyorum* (1965).

HAKKINDA: Ahmet Turgut / Gönülden Gönüle (1948), TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998).

TURGUT, Ali

İlâhiyatçı. 1946, Konya doğumlu. Konya İmam Hatip Okulu (1964) ve Konya Yüksek İslâm Enstitüsü (1968) mezunu. Eskişehir (1968-71) ve Üsküdar'daki (1973-77) liselerde öğretmenlikten sonra, 1977 yılından itibaren İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünde Tefsir asistanı olarak görev yaptı. Makaleleri, *Nesil* (1978-80), *Millî Kültür* (1987) dergilerinde yer aldı. *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* ile *Tercüman* gazetesi *Kur'ân-ı Kerîm Ansiklopedisi*'ne bazı maddeler yazdı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Kur'ân-ı Kerim'e Göre Ahlâk Esasları* (1981), *Sürelerin Faziletleri* (1984).

ÇEVİRİ: *Batı ile Hesaplaşma* (Nedvi'den, 1977), *Kur'ânî Kavramlar* (1987).

TURGUT, Engin

Şair ve ressam. 9 Şubat 1957, İstanbul doğumlu. Üsküdar Akşam Lisesi mezunu. Tezgâhtarlıktan gümrük komisyonculuğuna kadar çeşitli işlerde çalıştı, daha çok dergicilik ve düzeltmenlik yaptı. Şiir ve yazılarının yanı sıra resim çalışmaları da yaptı. Şiir ve eleştiri yazıları *Varlık, Uç, E, No, Cumhuriyet Kitap, Le Poète Travaille* dergilerinde yayımlandı. *Küs* adlı kitabıyla 1994 Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülünü aldı. Sekiz kişisel resim sergisi açtı.

"Engin Turgut, ilk kitabından sonuncuya gelene kadar deyim deformasyonlarıyla bir taraftan gündelik dile açılırken diğer taraftan da bu dili hozur ve onu kendi sözüne dönüştürür. Gündelik dilin kullanımı, ilk bakışta, Engin Turgut'un şiirini Garipçilere yakınmış gibi gösterir; ama o kullandığı malzemeyi bozup, söz dizimini farklılaştırarak, Garipçilerdeki yüzeysselliği aşar." (Mehmet Can Doğan)

"Şairin kırgın dünyasında sevme duygusunun kuşatıcılığını hemen yakalamak mümkün. Bu duygunun acı çekmeyle olan kaçınılmaz birlikteliğini şiirlerine yoğun bir biçimde yedirmiş. Kaçınılmaz olarak şiirinde karamsar bir ruh halinin uzantıları bulunuyor. Yalnızlık ve melankoli bu noktada şairin ruh halini en çok kuşatan ögeler niteliğinde. Ama tüm bu kırılganlıklara karşı manifestolar yazmamış Turgut. Tüm tersi doğal olanla, hayatın kendi akışıyla ilgili yumuşak dirençlere yer yer rastlanıyor." (Orhan Kâhyaoğlu)

ESERLERİ (Şiir):

Kışkırtıcı Erguvan (1987), *Küs* (1993), *Bayan Elma* (1997), *Aşk Canım Benim* (şiir/öykü, 1998), *Aşkın Kırkbir Hali* (1999), *Mucize Tozları* (2002), *Mahcup* (2006).

Engin Turgut

DENEME: *Hiçbir Zamana Sığmayan* (2006).

HAKKINDA: Cenk Koyuncu / Küsmek Çok Şey Demektir (Sombahar, sayı: 16, Mart-Nisan 1993), Metin Celâl / Söyleşi – Orhan Kahyaoğlu / Engin Turgut'un Küs'kün Şiirine Bir Bakış Denemesi – Gülseli İnal / Kışkırtıcı Erguvan ve Küs Üzerine Lotüs'lü Kabartma – Turgay Kantürk / Engin Turgut İçin Gri Mektup – Cezmi Ersöz / Hayatta En Çok Şiiri Ciddiye Aldı Çok İyi de Yaptı (Sombahar, sayı: 20, Kasım-Aralık 1993), Oğuz Özdem / Aşk ve Elmanın Şairi Engin Turgut - Metin Cengiz / Aşkın Kırkbir Hâli ve Aşk Canım Benim - Serdar Koçak / Hayal ile Şiir Arasında Bir İmge Olarak Çokturgut (Cumhuriyet Kitap, 1.4.1999), Betül Tarıman / İştahlı Bir Makastır Aşk (Cumhuriyet Kitap, 1.6.2000), A. Ertan Mısırlı / Engin Turgut'un "Mucize Tozları"- Ruhumuzun Yaraları İçin (Cumhuriyet Kitap, 12.9.2002), Haydar Ergülen / Radikal gazetesi (24.11.2004), Arif Damar / Cumhuriyet (Temmuz 2004).

TURGUT, Hulusi

Gazeteci-yazar, siyaset adamı. 1942, Bünyan / Kayseri doğumlu. Kayseri eski milletvekillerinden Avukat Yusuf Ziya Turgut'un oğludur. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi mezunu. Gazeteciliğe öğrencilik yıllarında Kayseri *Hakimiyet* gazetesinde muhabir olarak başladı. Daha sonra *Akşam* ve *Güneş* gazeteleri ile Türk Haberler Ajansı'nda muhabir, istihbarat şefi, editör ve yazı işleri müdürü olarak çalıştı. 1977 yılında Ticaret, 1979 yılında da Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı özel danışmanı olarak görev yaptı. Doğru Yol Partisi Merkez Karar Kurulu üyeleri arasında yer aldı. ABC Basın Ajansının genel müdürlüğü görevinde bulundu.

ESERLERİ:

Barzani Dosyası, 12 Eylül Partileri, Güniz Sokağı, Yassıada Belgeseli - Yaptırılmayan Savunmalar,

ENGİN TURGUT

ŞARABIN SÖZLERİ

Herkes ışığını alsın gelsin!
Bende melek selsebil!

Ruhumuz sütlüdür taşarız şarabımızdan!
Bana güneşinizi üfleyin, üşüyorum yokluğunuzdan!

Her veda utanır kendisinden!
Haz biter, mana ölür, sıkılırız derdimizden!

İşte dağ, işte tenha, sanki her şey kurudu!
Ateş sustu, iştah sonsuz, bıktım anlaşılmaktan!

Akşam güneşini bırakır duvarda!
Arz patlar, herşey rüya olur!

Terkettim aklımı her yerde kalbim vardı!
Mahur bir kokuydu yüzüm yükümüz fazlaydı!

Akşamın tadını kaçırdı cümlemiz vesileyiz varoluşa!
Aşk hepimizi uçurur, hayat hepimizde başka!

Hadi gelin, gül kapıları kıralım, bülbül bile olamayalım!
Var mısınız yanmaya, işte ben gidiyorum kubbedeki sonsuza!

Merak buyurdunuz söylüyorum:
Hayalden başka neyiz ki biz!

Bakın bırakıyorum sizi de boşluğa!

Demirel'in Dünyası (1992), *Türkeş'in Anıları Şahinlerin Dansı* (1995), *GAP ve Demirel* (2000), *Adriyatik'ten Çin Seddi'ne Avrasya ve Demirel I. Cilt Doğu Yakası'nın Hikâyesi* (2001), *Kıldan İnce Kılıçtan Keskince: Kılıç Ali'nin Anıları* (2004), Kılıç Ali'nin Anıları: Atatürk'ün Sırdaşı (2005), *Ağ Teknolojilerine Giriş* (2005), *Görüntüler : Süleyman Demirel 50. Yıl, Cultural and Spatial Diversity in the Urban Environment* (P. Kellet ile), *Atatürk'ün sırdaşı Kılıç Ali'nin anıları* (7. bas., 2006).

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

TURGUT, Mehmet (Ankaralı)

Folklor araştırmacısı. 1941, Beypazarı / Ankara doğumlu. Ankara Radyosunda otuz iki yıl çalıştı. TRT için dramalar, radyo için türkü öyküleri ve masallar yazdı. Devlet Tiyatroları ile özel tiyatrolarda oyun sahneleme işinde çalıştı. Radyo oyunu yarışmalarında sahne müziği dalında ödüller aldı. Eserleri türkü öyküleri üzerinedir.

ESERLERİ:

Misket, Karaşar Zeybeği.

TURGUT, Mehmet (İstanbullu)

Siyaset ve devlet adamı, araştırmacı. 1929, İstanbul doğumlu. İstanbul Teknik Üniversitesi Makina Fakültesini (1951) bitirdi. 1961 yılında Adalet Partisinde kurucu ve Genel İdare Kurulu üyesi olarak politikaya girdi. 1961-77 yılları arasında milletvekili olarak parlamentoda bulundu. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı görevleri yaptı. *Siyasetten Sahneler* adlı kitabıyla Türkiye Yazarlar Birliğinin 1994 Yılı Hatıra Ödülünü aldı.

"Mehmet Turgut, vâzıh düşünen, temel değerlere inanan bir insan. Bir aksiyon adamı için bunlar zaruri meziyetlerdir. Siyaset düşüncesiz olmaz. Karışık düşüncelerle hiç olmaz. Değerlere inanmayan insanlar ise fikirsizlerden daha tehlikelidir. Zira onlara güvenilemez.

"Mehmet Turgut'un sadece bir 'aksiyon' adamı değil aynı zamanda aynı zamanda bir 'fikir adamı' oluşu, Türkiye için büyük bir kazançtır. Kitabı, onun sağlam şahsiyetini bir projektör gibi aydınlatıyor." (Mehmet Kaplan)

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Dostluğa Dair, Taşkent'e Doğru, Türkiye'nin Geleceği, Çıkış Yolu, Japon Mucizesi ve Türkiye* (2.bas. 2002).

ANI: *Siyasetten Portreler, Siyasetten Sahneler* (1994).

HAKKINDA: İş'te Kitap (Bahar 2002), Mehmet Kaplan (Hisar, Şubat 1970).

Ömer Faruk Turgut

TURGUT, Ömer Faruk

Şair. 2 Şubat 1937, Çermik / Diyarbakır doğumlu. Ergani İlköğretmen Okulunu bitirerek Diyarbakır'da uzun yıllar öğretmenlik yaptı. 1968 yılında öğretmenlikten ayrılarak Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünde yönetici olarak çalıştı. Emekli olunca yerleştiği Bursa'da ticaretle uğraştı.

Diyarbakır'da çıkan *Yeni Şark Postası* gazetesinde ve *Hürsöz*'de (1959-60), yakın arkadaşı şair ve yazar Ali Nar ile birlikte uzun yıllar şiir ve denemeler yayımladı. Şiirleri ayrıca *Diriliş, Yeni İstiklal, İslami Edebiyat, Yeni Şark Postası* dergi ve gazetelerinde yer aldı. Önceleri hece, sonra serbest ölçüyle yazdığı şiirlerinde vasatın üzerinde bir düzey tutturduğu kabul edildi. Şiirlerini, *Çile, Diriliş, Yeni İstiklal* dergilerinde, günlük siyasi yazılarını *Milli Hakimiyet* gazetesinde yayımladı. Şiirlerinin bir bölümünü *Tablo* (1967) adlı kitabında topladı.

TURGUT, Serdar

Gazeteci-yazar. 1955, Ankara doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini TED Ankara Kolejinde gördü. Yükseköğrenimini Queens College of New York'ta, yüksek lisansını New School for Social Research'te (New York) yaptı. Doktorasını ise Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde tamamladı. YÖK tarafından asistanlık

Serdar Turgut

görevinden uzaklaştırıldı. Mahkeme kararıyla görevine dönme hakkını kazandığı gün istifa etti.

Akademik kariyerine son verdikten sonra gazeteciliğe başladı. Sırasıyla *Yeni Gündem* dergisi, *Güneş, Cumhuriyet, Hürriyet*, tekrar *Güneş*, tekrar *Hürriyet* gazetelerinde çalıştı. Gazetecilik çalışmalarını *Akşam* gazetesinde köşe yazarlığı yaparak sürdürdü.

ESERLERİ:

Maymunu Tokatlamak (1997), *Serdaramus* (1997), *New York* (1998), *Binaenaleyh İyiyiz İyi / Demokrasi Yazıları* (1998), *Öteki Türkiye* (2000), *Şahsi Bir New York Biyografisi* (2004).

TURGUT, Yurdagül

Şair. 1957, Ardahan doğumlu. İlk ve ortaokulu Ardahan'da tamamladı. Yozgat Kız İlköğretim Okulunu (1975), Eskişehir Anadolu Üniversitesi Ön Lisans Programını (1988) bitirdi. On üç yıl Ardahan'a bağlı Hanak (Baştoklu), Ölçek, Çamlıçafak Yatılı Bölge Okullarında çalıştı. 1988 yılından görevini Bursa'daki ilköğretim okullarında sürdürdü.

İlk şiirlerini öğretmen okulu okul bültenlerinde çıkardı. Şiirleri daha sonra *Yapıt, Yansımalar, 23 Şubat, Başkent, Anadolu, Sevgi Yolu* gibi gazete ve dergilerin sanat sayfalarında

ÖMER FARUK TURGUT

DAĞ GÖĞSÜ

Dağ, vadi, ova, çöl ve deniz
Bir Prizma kesildi güneşe
Işığın tartılışı sesin donuğu
İlk kez o gün başladı.

Sahili döven dalgalar o gün
Anne göğsüne dokunan dudak
Sevgili saçında dolaşan parmak
Çöl yılanı ağu yerine süt verdi o gün
Kisranın ülke ve sarayı çökerken
Güneş ve zaman toprağı öperken
Alışılmamış bir gün başladı.

Evladın isyanı o gün kutluydu
Yerlere kapanan alınlar o gün
Ateşte çiçek su içince ateş
Gönül hummasını yaşadı o gün

Dağ göğsü, Dağ göğsü zamandan yüce
Ümitlere yol oluşlara yuva
Ücret yerine göre baş yerine anne
Bin zincir ki kopmaz aşınmaz yekpare

Dağ göğsünde doğdu yerin bereketi
Ve açıldı kapılar girebilene

Yurdagül Turgut

yayımlandı. *Yaşamayı Hak Etmek* (2005) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Gündüz Aydın / Sevgi Yolu Şairleri Antolojisi (2004).

TURHAN, Bekir Sıtkı

Çizer. 1960, Eruh / Siirt doğumlu. İlkokul öğretmeni olarak çalıştı. *Milliyet Kardeş, Mavikuş, Kırmızı Bisiklet* dergilerinde çizgi çalışmaları yayınlandı. Çocuk Edebiyatçıları Birliğinin düzenlediği 23 Nisan Çocuk Edebiyatı ödüllerinde Çocuklara Çizgi Roman dalında *Uzan Gezginleri* adlı kitabıyla ödül aldı (2004).

ESERLERİ (Çizgi):

Nasrettin Hoca (1992), *Karagöz ve Hacivat* (1998), *Ormanya* (1999), Uzay Gezginleri, Eğlencelik Kitap (2003).

HAKKINDA: Tacettin Şimşek / Çocuk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (Hece-Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, sayı: 104-105, Ağustos-Eylül 2005).

TURHAN, Kasım

İslâm felsefesi tarihçisi. 1952, Afyon doğumlu. 1973'te Kütahya Lisesinden, 1977'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünden mezun oldu. Mezuniyetinden sonra Ankara İmam Hatip Lisesinde ve Kütahya Tavşanlı Atatürk Lisesinde felsefe öğretmeni olarak görev yaptı. MÜ İlâhiyat Fakültesindeki görevine, Yüksek İslâm Enstitüsü döneminde, 1982 yılında asistan olarak başladı. 1991 yılında MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Âmirî ve Felsefesi"* adlı doktora tezini tamamladı. 1992 yılında MÜ İlâhiyat Meslek Yüksek Okuluna yardımcı doçent olarak atandı. 1996'da doçent unvanını aldı. 2003 yılında profesör oldu. MÜ İlâhiyat Fakültesinde öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürdü. *Kelam ve Felsefe Açısından İnsan Fülleri* (2003) gibi eserleri vardır.

Kasım Turhan

TURHAN, Mehmet Talat

Asker, araştırmacı-yazar. 2 Eylül 1924, Elazığ doğumlu. Zonguldak Gazi Mustafa Kemal İlkokulu (1936), Elazığ Ortaokulu (1939), Kuleli Askerî Lisesi (1942), Kara Harp Okulu (1944), Topçu Okulu (1946), Kara Harp Akademisi (1962), Yüksek Komuta Akademisi ile mesleğiyle ilgili çeşitli kurslar mezunu. Yurdun çeşitli bölgelerinde askerlik hizmetini yaptı. 27 Mayıs 1960 ihtilalcileri arasında yer alarak Ankara'da Millî Savunma Bakanlığı ve Başbakanlık Özel Kalem Müdürlüğüne vekâlet etti. 27 Mayıs sonrası Silahlı Kuvvetler içindeki dalgalanmalarda yer aldı, siyasî gelişmelerde etkin rol oynadı. 22 Şubat 1962 olaylarına katıldığı gerekçesiyle Afyon'a sürgün edildi (1962). Daha sonra Genç Kemalistler Ordusu davasında baş sanık olarak (1963) üç buçuk yıl yargılandı. Mahkemesi devam ederken 42 Sayılı Kanun'a göre kurmay yarbay rütbesinden emekli edildi (1964).

Emekli olduktan sonra yazı hayatına başladı. "Üst Düzey Cuntacıların Çatışması" diye tanımladığı "Bomba Davası"nın baş sanığı olarak da tutuklanarak Ziverbey Köşkünde bir ay süreyle işkence gördüğünü açıkladı. 1972-74 yıllarını Selimiye Askerî Ceza Tutukevinde geçirdi ve idam talebiyle yargılandı. Bomba Davası'nın örtbas edilmesiyle serbest bırakıldı. Bu dönemi aynı adı taşıyan iki anı kitabında anlattı. Ancak aslı beş bin sayfa olan davanın ana bölümü bugüne kadar yayımlanamadı.

İlk yazısı, dikta özlemi içinde gördüğü, zamanın Genelkurmay Başkanına hitaben kaleme aldığı *"Orgeneral Cemal Tural'a Açık Mektup"*, 6 Aralık 1965 tarihli *Akşam* gazetesinde yer aldı. Sonraki yıllarda *Güzel Yazılar, Sorun, İleri, Türk Solu* gibi çeşitli gazete ve dergilerde genellikle siyasi, stratejik, istihbarat ve güvenlik örgütleri, insan hakları vb. konularda yazıları yayımlandı. 1976 yılından itibaren bu konularda yurtiçi ve yurtdışında (Almanya) çok sayıda açıkoturum, konferans ve panele konuşmacı olarak katıldı. Türkiye Yazarlar Sendikası ve Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

Bomba Davası 1-2 (1986), *Doruk Operasyonu* (1989), *Özel Savaş, Terör ve Kontrgerilla* (1993), *Kontrgerilla Cumhuriyeti* (1993), *Çeteleşme-Kontrgerilla-Gladio-Susurluk* (1999), *Ziverbey'den Susurluk'a Bir MİT'çinin Portresi* (2000, ortak kitap), *Emperyalizmin Bataklığında İstihbarat Örgütleri-Doruk Operasyonu, 27 Mayıs 1960'tan 28 Şubat 1997'ye-Devrimci Bir Kurmay Subayın Etkinlikleri* (I. Cilt 2001, II. Cilt 2005), *Devrimci Bir Kurmay Subayın Etkinlikleri* (2004), *Atatürk'ün Yarbayı Talat Turhan İçin Ne Dediler* (2004), *Genç Kemalistler Ordusu Davası* (2004), *30 Ağustos Büyük Taarruz Meydan Muharebesi* (2004), *Baskın-11 Eylül* (derleme, 2004), *ABD'de Kurukafa ve Kemikler Gizli Örgütü İktidarda* (2004), *Küresel Çete* (2005), *Mont Pelerin-Küresel Sermayenin Beyni* (2005).

Mehmet Talat Turhan

HAKKINDA: İlhan Selçuk / Ziverbey Köşkü (1987, 6. baskı), Albay İlhan E. / Asker Yazar ve Şairler (tsz), Ersal Yavi / İhtilalci Subaylar (2003), Güngör Gençay / Üç Kapıdan (söyleşiler, 2003; aynı söyleşi: Gerçek Sanat dergisi, Mart 1996), Tufan Erbarıştıran / Bir Dava Adamı: Talat Turhan (Cumhuriyet Kitap, 23.12.2004), Güngör Türkeli / Harbiye'den Babıâliye Bir İhtilalcinin Anıları (2004).

TURHAN, Mümtaz

Yazar (D. 1908, Pasinler / Erzurum - Ö. 1969, İstanbul). 1916'daki Rus işgali dolayısıyla ailesiyle birlikte Kayseri'ye göç etti. Ortaöğrenimini Kayseri, Ankara ve Bursa'da yaptı. 1928'de devletçe Almanya'ya gönderilerek Berlin ve Frankfurt üniversitelerinde psikoloji öğrenimi gördü. Frankfurt Üniversitesinde Tecrübi Psikoloji doktorası (1934) yaptı. İkinci doktorasını İkinci Dünya Savaşı yıllarında İngiltere Cambridge Üniversitesinde sosyal psikoloji alanında yaptı. Yurda dönüşünde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümüne asistan olarak (1935) girdi. 1939'da doçent, 1950'de profösör oldu. 1952 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tecrübi Psikoloji Kürsüsü başkanlığına getirildi. 1962'de aynı

Mümtaz Turhan

üniversitede Tecrübi Psikoloji Enstitüsünü kurdu ve kendisi de bu enstitünün müdürlüğüne getirildi. Her iki görevi de ölümüne kadar (1969) sürdürdü. Eserlerinde eğitim sorunlarını ve Batılılaşmayı sorguladı.

"Mümtaz Turhan Bey öldü. Biz artık yirmi yılın eskitemediği çantayı ve elli dokuz yılın eskitemediği gözleri göremiyeceğiz. Bu koyu kahverengi gözlerde sevgiler, anlayışlar, dikkatler taptaze pırıldardı.

"Elden tutan, en çapraşık durumları en basit cümlelerle aydınlatan, ümit ve güç veren bir dost, bir ağabey, bir hoca kaybettik. Büyük, çok büyük acı. Ama asıl kaybedenler onu okumayanlardır: Onları ümidin en değerlisini kaybetmiş sayabilirsiniz. Bu ümidin içinde Türkiye'ye yardımcı olabilme şansı vardır. Mümtaz Turhan Beyi ne kadar çok okutabilirseniz, Türkiye'ye o kadar insan kazandırmış olacağınızı biliniz. Eserleri ve henüz kitap hâline gelmemiş, YOL'daki, ÖLÇÜ'deki araştırmaları, incelemeleri aydınlığa susamış herkesin başucu kitabı olmalıdır: Bunlar insanı, havamızı saran çürütücü, çökertici keşmekeşin üstüne çıkarır, âlet olmaktan, Türkiye'ye ihanet ten korur, iyi niyetleri, yurtseverlikleri, haysiyetleri kurtarır, kurtarıcı değere ulaştırır." (Tarık Buğra)

ESERLERİ:

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *Kretschmer Tiplerinin Münevver Bir Türk Grubu Arasındaki Dağılışına Ait Bir Tetkik* (1940), *Yüz İfadelerinin Tefsirine Ait Bir Tetkik* (1941), *Kültür Değişmeleri* (1951, 2. bas., 1987), *Maarifimizin Ana Dâvâları ve Bazı Hal Çareleri* (1954), *Köyde Yapılacak Araştırmalarda Kullanılacak Metotlar Hakkında* (1957), *Garplılaşmanın Neresindeyiz?*

MÜMTAZ TURHAN VE MEMLEKETİ TANIMAK

Gürcan Dağdaş

Türkiye"nin düşünce hayatında can sıkıcı olmaya başlayın bir sığlaşma yaşanıyor. Düşünce hayatımız içi boş demagoji ve polemiklerle seviyesizliğe mahkum edilirken, yazıları ve konuşmaları okuduklarından fazla olan aktüel şöhretlere, yazılı ve görsel medya her gün övgüler diziyor.

"...1980 öncesi, misyonu sadece çeviri metinler basmak olan bir yayınevi tahayyül dahi edilemezken, 1980'den hemen sonra neredeyse hiç yerli metin basmayan yayınevleri nasıl oluştu? Özgün düşünce arayışı yirmi yıl gibi bir sürede nasıl rafa kalktı ve yerine fikr" ithal ikame düşüncesi geçti? Hilmi Ziya, Mümtaz Turhan, Ahmet Hamdi Tanpınar, İdris Küçükömer, Erol Güngör, Kemal Tahir, Ziya Gökalp, gibi isimler, niçin sistematik incelemelere konu kılınacak şekilde okunmamaktadır? Bu soruları, Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Kurtuluş Kayalı soruyor. Kurtuluş Kayalı, çok önemli bir tespit de yapıyor. Kayalı'ya göre, bugün için memleketi tanımak derdi kalmamıştır ve esas sorun da bu derdin ortadan kalkmasıdır.

Memleketi tanımayı ve tanıtmayı kendisine dert edinmiş gerçek düşünürlerimize nankörlük düzeyinde kayıtsızlık sergileyen bir toplumuz. Türkiye'nin kalkınması için yaşayan, fikir üreten, eserler yazan büyük alim Mümtaz Turhan'ı 60. yaşında, 1969'da kaybettik. Yaşadığı yıllarda büyük bir sessizlik içinde eserler ve fikirler ürettiği için hiçbir zaman kıymeti bilinmemiş bir büyük deha idi. Öldüğünde gazetelerde ölüm haberi bile üç gazetenin son sayfalarında küçük bir haber olarak geçmişti. Bu önemli düşünürümüzün bazı eserleri Almanca ve İngilizce gibi dillere de çevrilmiştir. En ünlü eseri önce İngilizce yayınlandıktan sonra Türkçe ilk baskısı 1951'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayınları arasında çıkan Kültür Değişmeleri'dir. Maarifimizin Ana Davaları ve Bazı Hal Çareleri, Garblılaşma'nın Neresindeyiz, Üniversite Problemi, Toprak Reformu ve Köy Kalkınması. Son önemli eseri ise Atatürk İlkeleri ve Kalkınma: Sosyal Psikoloji Bakamından Bir tetkik. Mümtaz Turhan'ın ölümünden hemen sonra Hayat Tarih Mecmuası'nda yapılan bir değerlendirmede şu satırlar vardır:

"... Mümtaz Turhan, pek kısır olan son çağ Türk düşüncesinin birkaç şahsiyetinden biridir. Türkiye'nin ve Türk toplumunun Doğu medeniyetinden Batı medeniyetine geçme çabası ve bu çabanın tarih" tahlili üzerinde yapılan ilk cidd" deneme olan ve yazarın şaheseri sayılan Kültür Değişmeleri'nden sonra, gittikçe daha aktüel mevzuları işledi. Çağdaş medeniyet seviyesine çıkabilmemiz için lazım gelen şartlar üzerinde çalıştı. Ölüm kalım davamız olan bu kalkınma meselesinde, hayale •lduğu kadar ümitsizliğe de yer vermeden, tamamen ilm" ve gerçekçi incelemeler yaptı..."

Engel, sözde aydınlar

Seçil Deren, Kültürel Batılılaşma adlı yazısında Mümtaz Turhan'ın düşüncelerini şu şekilde aktarıyor: 'Sosyal psikolojinin Türkiye'deki ilk uygulayıcılarından Mümtaz Turhan, seçkin ve eğitimli kesimler tarafından Batı tekniğinin Türk kültürüne sentezlenmesi gereğini dile getirir. Turhan'a göre, Türkiye'nin önündeki tek yol Batılılaşmak, Batı medeniyetinin temel öğelerini yaşama geçirmektir. Bu öğeler ilim ve ilim zihniyeti; ilimin uygulaması olan teknik; ilim zihniyetinin gelişeceği çevrenin koşulu olarak hukuk ve özgürlüktür. Mümtaz Turhan, Kültür Değişmeleri'nde (1951) medeniyet alanı değiştirmeye zorunlu bir toplumun kültürü, bu değişim anında tamamen ortadan kalkıp, onun yerine hakim millettin kültürünün geçemeyeceğini belirtir. İki toplum, iki kültür karşılaşınca, birinin mutlaka yok olması gerekmez; sentez ister istemez gerçekleşir. Batılılaşıyoruz diye dinimizin benliğimizin kaybolacağı iddialarının hiç bir ilmi değeri yoktur. Ne var ki, Türkiye Batılılaşamamıştır, çünkü insan unsuru gözardı edilmiş, sadece Batılıya benzer şekilde yaşar gibi görünülmeye başlanmıştır.

Eski yaşam tarzını terk etmek Batılılaşmak değildir. Turhan'a göre Türkiye'nin Batılılaşmasında aydınlara çok özel bir görev düşmektedir. Bugüne kadarki deneyimin başarısızlığının sebebi romantik ve taklitçi sözde münevverlerdir (Turhan, 1959; 36-7). Turhan'ın 1950'lerde hala şikayetçi olduğu şekilci Batılılaşma aslında Tanzimat'tan beri süregelmekte olan bir sorundur ve Osmanlı geçmişinin reddiyle iyiden iyiye Avrupa hayranlığına ve körü körüne taklide dönüşmektedir..."

Mümtaz Turhan'ın, bundan elli yıl önce yaptığı tespitler önemini korumaya devam ediyor. Bu büyük düşünürümüz, memleketimin meselelerine çözüm bulmak için ömrünü düşünceye ve toplumumuza adadı. Toplumumuz, Mümtaz Turhan gibi düşünürlere kayıtsız kalarak geçen yıllarını boşa harcadığı gibi geleceğini de tehlikeye atıyor. Memleketi tanımayı ve tanıtmayı kendisine dert edinmiş olan büyük düşünürümüz Mümtaz Turhan'ı vefatının 37. yılında saygı ve rahmetle anıyorum.

(*Tercüman*, 19.3.2006)

MÜMTAZ TURHAN

Mehmet Kaplan

Prof. Dr. Mümtaz Turhan'ı üniversiteden mezun olduğum yıllardır. Prof. Remzi Oğuz Arık'ın çevresinde tanıdım. Adana bölgesinin çocuğu olan Remzi Oğuz Arık, ne kadar sıcak, neş'eli, cana yakın ise, Erzurum dağlarından gelen Mümtaz Turhan, o kadar ciddi, ağırbaşlı ve vakurdu. Onun en yakınlarında uyandırdığı his bile, arada mesafe bırakmak isteyen bir saygınlıktı. Yakından tanıyanlara soğuk, aksi, kibirli görünebilirdi. Fakat o, eski Türk köylülerine yakışan bu zırhın altında hassas bir kalp, son derece mütevazı bir ruh taşıyordu. O, bu ağırbaşlı tavrı, belki Erzurum dağlarından ve çocukluğunda Ruslar yüzünden çektiği ızdıraplardan almıştı. Neş'esiz değildi. Nükteden anlar ve nükte yapardı; gülünce çocuklar gibi, saf ve tertemiz gülerdi. Olgun, derinden gelen bir sesi vardı.

Yirmi sekiz yıl onunla aramızdaki dostluğa en küçük bir leke düşmedi, insanların kâğıtlar gibi buruştuğu ve buruşturulduğu bir devirde, bir dostluğun yirmi sekiz yıl devam etmesi az şey değildir. Heykeltıraşlar aşk için kahramanlık için âbide dikerler. Dostluk için de âbideler dikilebilir. Zira insanları ayakta tutan kuvvetlerden biri dostluk değil de nedir?

Dostluk, fakat menfaat beklemeyen, duygu ve düşünce ahengine dayanan, her iki tarafın şahsiyetine saygı gösteren dostluk..

İlim, Mümtaz Turhan'ın, esas itibariyle köylü olan şahsiyetinin pâriltısıydı. Onda şu üç şeyi daima beraber gördüm: Anadolu topraklarından gelen gizlenmiş ızdırap, salâbet ve ağırbaşlılık. İçimi derinden aydınlatan sevgi ve Batı'nın birkaç üniversitesinden ve kütüphanelerinden gelen ilim. Bunlar onun şahsiyetinde orijinal bir terkip vücuda getiriyordu. (...)

Bugün Türkiye'ye hâkim olan siyasî nesil üzerinde Mümtaz Turhan'ın dışarıdan fark olunmayan, küçümsenmeyecek bir tesiri vardır. Dikkat edilirse, çoğu Anadolu çocuğu olan bu neslin bariz hususiyetlerinin Anadolu gerçekçiliği ile ilim ve tekniğe ön plânda ehemmiyet veriş olduğu görülür. Bugün hürriyetin temizleyici rüzgârlarının da tesiriyle, Tanpınar'ın Saatleri Ayarlama Enstitüsü adlı güzel eserinde ince ince alay ettiği sahtelik, bir hayli sarsılmıştır. Fakat yakın maziden kalma bâtıl inançlar henüz tamamıyla ortadan kalkmamıştır. Biz ilme dayandıkça, onların da zamanla değerlerini kaybedeceklerine hiç şüphe yoktur. Bugün Türkiye'yi şekillendiren ruh, hürriyet ile beraber millî değerlere iman, ilim ve tekniğin maddî kudretine olan sonsuz inançtır. Eksik olan dikkatli ve itinalı tutumdur. Bilhassa maarif cephesi son derece zayıftır, iyi yetişmemiş öğretmenlerin sokaklara başıboş bıraktığı gençlik kütlesi, âcil tedbirler alınmadığı takdirde kazanılan herşeyi, farkında olmadan yok edebilir.

Mümtaz Turhan, Türk maarifine dair tamamıyla ilmî, musibet teklifler ileri sürmüştür. Onu değer veren siyaset adamları bu fikirleri ciddiye aldıkları takdirde, memlekete büyük hizmette bulunmuş olurlar.

(*Hisar*, c. 9, sayı: 62, Şubat 1969)

MÜMTAZ TURHAN

EN BÜYÜK DAVAMIZ

Son iki üç seneden beri Varlık Mecmuası büyük bir samimiyetle garblılaşma hareketinin beklenilen neticeyi veremediğini, bu günkü medenî seviyemizin, kültür faaliyetlerinin tatmin edici olmadığını ileri sürmektedir. Daha evvel de diğer mecmualar bu mevzua temas etmiş, bilhassa "Türk Düşüncesi" meseleyi yeniden ele almakla hararetli münakaşalara, sebep olmuştu. Hafıblık Akis Dergisinin son sayısında kıymetli terbiyecilerimizden Avni Başman'ın da üniversite hocalarıyla, fikir adamlarını bu mevzu etrafında düşünmeğe ve çare aramağa davet etmesi de gösteriyor ki, bu dâva hâlâ ehemmiyet ve aktüalitesini muhafaza etmektedir.

Hakikatte biz bir cemiyet olarak 250 seneden beri bu dâvanın peşindeyiz. İkiyüzelli seneye yakın bir zamandan beri, bir tarafımızın bozuk, bir şeyimizin eksik olduğunu ve buna bir çare bulmak mecburiyetinde olmanın ihtiyacını duymaktayız. Yine bu müddet zarfında eksiğimizin kâh şurada, kâh burada o lduğunu zannederek ona göre çareler bulmuş, bunlara bazan 20 - 30 sene, bazan yarım veya üç çeyrek asır büyük bir sebatla sarılmış ve ancak sonunda almış olduğumuz tedbirlerin kâfi gelmediğini görmüş ve yenilerini aramaya koyulmuşuz.

Bugün de son otuz seneden beri başvurmuş olduğumuz çarelerin kâfi gelmediğini görmeye başlayışımız, içtimai tekâmülümüzde yeni bir merhaleye erişmiş olduğumuzu müjdelemektedir. Bu tamamiyle garblılaşmış olduğumuza inanan münevverleri belki biraz üzecek amma bu dâvayı ergeç hal edeceğimize dair azmimizi ifade etmesi bakımından da ümit vericidir.

Gerçekte, bugün garplılaşma dâvası karşısında takınmış oldukları tavır bakımından münevverlerimizi başlıca iki gruba ayırmak mümkündür. Bunlardan birinci grup son inkılâblarla garplılaşma hareketinin esas itibariyle tamamlanmış olduğuna, geri kalan kısımların ergeç kendiliğinden tahakkuk edeceğine inanmaktadır. Bu gruba göre, esas dâva, bunların muhafazasından ve halka mal edilmesinden ibaretir. Bunlar, icabederse bu hususta şiddete başvurulmasına taraftardırlar.

İkinci grup ise, bundan evvelki değişmeler gibi son inkılâpları da benimsemekle, bunların muhafaza edilmesi lüzumuna kani olmakla beraber, garplılaşmanın tamamlanmış olduğuna inanmamaktadır. Garptan alınması icabeden hakikî bazı unsurların ve müesseselerin hâlâ alınmadığına, bunların lâyıkıyla kavranıp benimsenmediğine, binaenaleyh bu hususta henüz kat'î adımın atılmadığına ve daha yapılacak birçok şeylerin bulunduğuna kanidir.

Birinci grubdakilerin kendi aralarında mütecanis ve müttehit olmalarına mukabil ikinci grup, bu kadar uzun süren garplılaşma cehdinin muvaffak olmamasının sebepleri ve garp medeniyetinin esas kıymetlerinin tâyini ve bunların benimsenip memlekette gerçekleştirilmesi çareleri bakımından tâli gruplara ayrılmaktadır... Bunları da şöyle sıralayabiliriz:

1 — Garplılaşma tamamlanmamıştır ve bu şartlar altında tahakkuku da mümkün değildir. Çünkü garp medeniyetini meydana getiren eski Yunan ve Lâtin kaynaklarına

milememiş ve onlarla temas devam ettirilememiştir. Binaenaleyh garplılaşabilmek için her şeyden evvel bu kaynaklara inmek lâzımdır.

2 — Garp medeniyeti eski Yunan ve Latin kültür çevresi içinde meydana gelmiş bir hıristiyan medeniyetidir. Bizim bu medeniyeti dıştan taklit etmek suretiyle onu intisap etmemiz mümkün değildir. Bunun için evvela Yunan ve Latin medeniyetinin kaynaklarına inmek, sonra da İslâmlıkla hıristiyanlığın esaslarını telif etmek lâzımdır.

3 — Bugünkü garp medeniyeti, bizim onu taklide başladığımızda bulduğumuz ve anladığımız eski garp medeniyeti değildir; o artık tarihe karışmış bulunmaktadır. Bugünkü garp medeniyeti bu asrın başından beri, bilhassa İkinci Harpten sonra, eski materyalist hüviyetini değiştirerek mistik istikamette manevî kıymetlere yönelmiştir. Bu itibarla bizim onu hâlâ eski halinde muş gibi taklide devam etmemiz,çok, yanlış bir harekettir.

4 — Bu grup mensuplarına felah bulmaz septikler diyebiliriz. Bunlar asırlar süren muvaffakiyetsiz bir garplılaşma cehdinin yılgınlığı içinde bazı fikir cereyanlarının ve haksız ihtimamların tesiri altında bedbinliğe sürüklenmiş münevverlerdir. Bir kısmına göre biz bir göçebe kavmi olduğumuz için daha fazla medenileşmemiz mümkün değildir veya müslüt-manlık terakkimize mânidir. Diğer bir kısmına göre ise her millet gibi biz de itilâ devrini yaşamış, enerjimizi tüketmiş bulunuyoruz. Bizim artık ilerlemeniz, garplılaşmamız mümkün değildir. Zaten garp medeniyeti de aynı şekilde son günlerini yaşamaktadır.

İşte bugün garplılaşma karşısında münevverler arasında bir kısmı yeraltı cereyanları şeklinde, bir kısmı açıktan açığa ortaya atılmak suretiyle hüküm süren bellibaşlı fikirler bunlardan ibarettir. Şimdi bunları sırasıyla birer birer ele alarak bugünkü ilmî mütalaya göre kıymetlendirmek, hangi noktalarda yanılmış olduklarını göstermek, sonra da kendi görüşümüzü belirtmek istiyoruz. Burada ilimden kasdımız, bizim için hayatî birer ehemmiyeti haiz oldukları halde memleketimizde maalesef pek tanınmayan, hattâ üniversitelerimizde bile henüz temsil edilmeyen sosyal antropoloji, kültür sosyolojisi ve sosyal psikoloji ilimleridir. Bunların birer kolu halinde inkişaf eden kültür değişmelerine ait araştırmalar 80 - 90 sene evvel başlamış olmasına rağmen çok ilerlemiş ve gayet mühim neticeler vermiştir. Bunlar bilindiği takdirde garplılaşma bakımından bize rehberlik ederek büyük faydalar, bilhassa medeniyet ve kültüre ait mefhumlar, müesseseler ve faaliyetler hususunda aydınlanmamızı temin edeceği muhakkaktır.

(*Garblılaşmanın Neresindeyiz*, 1980)

(1958), *Teknik Değişmelerin Sosyal Tesirleri* (1958), *Atatürk İlkeleri ve Kalkınma* (1964), *Toprak Reformu ve Köy Kalkınması, Üniversite Problemi.*

ÇEVİRİ: *Beden Yapısı ve Karakter, Ergenlik ve Delikanlılık Psikolojisi, Sosyal Psikoloji: Cemiyet İçinde Fert.*

HAKKINDA: Tarık Buğra / Bir Büyük Adamın Ardından (Hisar, Şubat 1969), Yurt Ansiklopedisi (c. IV, 1982).

TURHAN, Nejat

Yazar. 15 Temmuz 1964, Turhal / Tokat doğumlu. Turhal Kahraman Cengiz İlköğretim Okulu (1975), Turhal Lisesi Orta Bölümü (1978), İstanbul Kabataş Erkek Lisesi (1981), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1985) mezunu. Aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk alanında *"Gayrımenkul Mülkiyetinin Naklinde Muvazaa"* tezi ile yüksek lisans ve *"Özel Hukukta Yüklenti Kavramı ve Sonuçları"* adlı çalışmasıyla doktora yaptı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde araştırma görevlisi olarak Medeni Hukuk Anabilim Dalında çalışırken, "Bir yıl içinde yirmi günden fazla işe gelmemek" fiilinden kamu hizmetinden ihraç cezasına çarptırılarak üniversite hayatından çekildi (2000). Doktora çalışmaları esnasında Alman Akademik Mübadele Kurumunun bursuyla on üç ay Almanya'da kaldı. 2000'den itibaren serbest avukatlık yaptı.

İlk öyküsü *"Lili"*, Dergâh dergisinde yayımlandı. Çalışmalarını sık olmamakla birlikte *Dergâh, Köprü, Endülüs Postası, Tezkire, Yeni Asya* gazetesinde yayımladı.

"Turhan'ın analitik bir zekaya ve soğukkanlı bir mizaca sahip olmasına rağmen, bu denli duygusal ve yer yer gerilimli bir üslupla (buna üslup diyebiliriz pekala) onların hikâyelerini bize anlatmasına şaşmamalı. Aslında o, derd-i maişet'in çıkmaz sokaklarında dolaşmak zorunda kalmayıp, o ünlü kitaplığının hücresine hapsolmayı tercih etseydi, bugün birkaç cilde ulaşırdı yazdıkları." (Sadık Yalsızuçanlar)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Hüve-Şanghay* (1999).

DENEME: *Öküzler Kitabı* (2005).

ROMAN: *İstanbul Depremi* (2006).

ÇEVİRİ: *Kıryolu* (Martin Heidegger'den, http://ekitap.zarifce.com/ sayfasında e-kitap olarak).

Ayrıca Nejat Aday imzasıyla hukukla ilgili üç kitap yazdı.

HAKKINDA: Sadık Yalsızuçanlar / Lili Kar ve Portakal (Zaman, 14.1.2000).

TURHAN, Nesrin

Gazeteci-yazar. 1960, Ankara doğumlu. Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-TV Bölümü mezunu. 1981'den itibaren MAK Ajans, *Son Havadis, Sabah, Milliyet* gazetesi ve çeşitli dergilerde çalıştı. Özel televizyonların hızla çoğalmasından sonra alan değiştirerek parlamento muhabirliğine başladı. Bir süre *Akşam* gazetesinde köşe yazarlığı ve Ankara Bürosu haber müdürlüğü görevlerinde bulundu.

ESERLERİ:

SİYASET: *Siyasetin Öte Yakası* (2000).

ROMAN: *Elif Yağdı Ben Islandım* (2001), *İhtilalin Süvarisi* (2004), *Yaşamak İçin Bir Neden Söyle* (2005).

TURHAN RASİ

Bkz. RASİ, Turhan

TURHAN, Salih

Müzisyen, araştırmacı-yazar. 1956, Kuyulu köyü / Elazığ doğumlu. Kuyulu Köyü İlkokulu, Elazığ Lisesi, Ankara Meslek Yüksek Okulu Sosyal Bilimler Bölümü mezunu. Lise öğrenciliği yıllarında müzik çalışmalarına başladı. Aralıklarla Elazığ Musiki Cemiyetine devam etti. Başbakanlık (1977-82), TRT Erzurum Radyosu (1982-87), 1987 yılında itibaren Kültür Bakanlığı THM Korosunda görev yaptı. Erzurum, Ankara ve Kırıkkale'de amatör korolar kurup yönetti. Çeşitli kurumlarca çok sayıda ödüle layık görüldü. 1999 yılından itibaren *Kanal A* (Ankara) televizyo-

Salih Turhan

nunda "Can Cana" adlı halk müziği programını hazırlayıp sundu. Kültür Bakanlığı Ankara Devlet THM Korosunda sanatçı olarak görev yaptı dör yüz halk müziği ezgisini derleyip notaya aldı. İLESAM, TÜRKSAV, Türkiye Yazarlar Birliği, Elazığ ve Gaziantep Kültür ve Yardımlaşma Vakıfları üyesidir.

ESERLERİ:

Harput-Elazığ Musikî Folkloru (1990), *Azerbaycan Halk Mahnıları* (1991), *Kerkük Türküleri* (Abdurrahman Kızılay ile, 1991), *Türk Halk Musikîsinde Çeşitli Görüşler* (1992), *Anadolu Halk Türküleri ve Ezgileri* (1992), *Azerbaycan Halk Türküleri* (çeviri), *Azerbaycan Tarı* (çeviri), *Notalarıyla Türkülerimiz ve Hikâyeleri, Bayburt Musiki Folkloru, Diyarbakır Musikî Folkloru* (Şevket Beysanoğlu ve Kubilay Dökmetaş ile, 1996), *Malatya Musikî Folkloru* (Halil Atılgan ile, 1996), *Ankara Halk Müziği* (müşterek), *Çankırı Halk Müziği, Kırşehir Halk Müziği* (müşterek), *Uşak Türküleri* (müşterek), *Van Halk Müziğine Giriş* (müşterek).

TURHAN, Seyfettin

Öykü ve roman yazarı (D. 15 Mayıs 1923, Karacabey / Bursa - Ö. 16 Aralık 2002, İstanbul). Gazete yazılarında S. T. imzasını kullandı. İlkokulu Bursa'da, ortaokulu İstanbul'da bitirdi. Maltepe Askeri Lisesi (1943), Ankara Kara Harp Okulu ve Eskişehir Hava Okulu mezunu. 1952 yılından itibaren çeşitli basın ve yayın kuruluşlarında çalıştı. Eskişehir Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesinde öğretim görevlisi olarak ders verdi. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü.

Öykü ve denemeleri *Vatan* ve *Pazar Postası* gazeteleri ile *Varlık, Yeditepe, Kaynak, Varlık* vd. dergilerde yer aldı. İlk kitabı *Aptal* ile 1944 Halkevleri Genel Merkezi Sanat Yarışması'nda İkincilik Ödülünü, *Yol Parası* ile Kaynak Dergisi Öykü Yarışması Birincilik Ödülünü aldı. Ayrıca 1988 yılında Ankara Gazeteciler Cemiyetinin Son Kırk Yılın En Başarılı Gazetecisi Ödülüne layık görüldü.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Aptal* (1944), *Yol Parası* (1951).

ROMAN: *Tanrı Müjdecisi* (1946).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Amerika ve İngiltere'de Gazete ve Gazetecilik* (1958), *Atatürk-Nutuk: Olaylar Ansiklopedisi* (1986), *Atatürk'te Konular Ansiklopedisi* (1993), *Baş Yazı ve Yorum Yazarlığı* (1995), *Araştırmacı Gazetecilik* (1996), *Haber Ajansları* (Filiz Seçim ile, 1997).

ÇEVİRİ: *Kör Gazap* (J. Saul'dan, 1994).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), Atilla Aşut / 2002 Yılında Kaybettiğimiz Gazeteci, Yazar ve Yayıncılar (Çağdaş gazetesi, Haziran 2003, sayı: 54).

TURHAN, Şeref

Gazeteci-şair (D.1937, Kahramanmaraş - Ö. 1999). İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. 1954 yılında Ankara Konservatuarı Devlet Tiyatrosu Çocuk Bölümü (1954) mezunu. Kısa bir süre Devlet Tiyatrosunda çalıştıktan sonra İstanbul'a yerleşerek *Yeni Sabah* ve *Yeni İstiklâl* gazetelerinde muhabirlik yaptı. 1957 yılında döndüğü Kahramanmaraş'ta *Işık* gazetesini çıkardı. Bu gazete ile Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünün Anadolu Basınını Özendirme Yarışmalarında sekiz kez Türk Dili dalında birincilik ödülü aldı. Şiir, deneme ve öyküleri *Varlık, Pazar Postası, Dost, Yeditepe, Türk Dili, Çağrı, Türk Sanatı* gibi dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bildiri* (1960).

ANTOLOJİ: *Maraşlı Şairler* (1960).

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

TURHAN TAN

Şair ve yazar, siyaset adamı (D. 1886, Sivas - Ö. 1939, İstanbul). Asıl adı Mehmet Samih Fethi'dir. Öğrenimini memleketinde tamamladı. Bir süre Sivas Lisesinde tarih ve edebiyat öğretmenliği yaptıktan sonra İkinci Meşrutiyet'in ilanında İstanbul'a gelerek önce Belediye'de çalıştı. Açılan bir sınavda başarı göstererek Üsküdar Lisesinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Daha sonra Dahiliye teşkilatına geçerek çeşitli yerlerde kaymakamlık ve mutasarrıflık görevlerinde bulundu. Bir dönem milletvekili oldu.

Cumhuriyet gazetesinde fıkra yazarlığı yaptı, romanlarını tefrika etti. Tarihsel romanlarıyla tanınan Turhan Tan, gençlik döneminde *Servet-i Fünün* dergisi ve çeşitli gazetelerde Bedrettin Yılmaz, Halil Rüştü gibi müstear isimlerle şiirler ve değişik konularda yazılar yayımlamıştı. *Hayat Ansiklopedisi*'nde M. S. İmzasıyla yazdığı bir çok maddesi vardır. Şiirleri kitap haline getirilmemiştir. Şiirlerinde Edebiyât-ı Cedîde tesiri görülür. Otuz dört romanı vardır.

Turhan Tan

ESERLERİ:

BAŞLICA ROMANLARI: *Ali Maceralar* (1912), *Cehennemden Selam* (1928), *Sevinç Han* (1931), *Gönülden Gönüle* (1931), *Kadın Avcısı* (1932), *Üç Ay Yatakta* (1934), *Akından Akına* (1935), *Cem Sultan* (1935), *Timurlenk* (1935), *Viyana Dönüşü* (1936), *Hürrem Sultan, Safiye Sultan, Devrilen Kazan, Cengiz Han* (1962), *Osmanlı Rastputini Cinci Hoca* (1962).

DERLEME: *Tarihi Fıkralar* (1962).

HAKKINDA: Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi - Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa E-verdi, 1999), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. IV, 2002), Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

TURİNAY, Necmettin

Deneme ve eleştiri yazarı, edebiyat araştırmacısı. 7 Şubat 1946, Sorkun köyü / Sandıklı / Afyon doğumlu. Gazete yazılarında kendi adı yanı sıra Ahmet Rıdvan, Vedid Eymen, Mehmet Toprak, Ahmet Selim, Necmettin Sandıklı imzalarını da kullandı. İlkokulu köyünde ve Sandıklı'da okudu. Sandıklı Ortaokulu (1961) ve Afyonkarahisar Lisesini bitirdikten (1964) sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1968) ile Çapa Yüksek Öğretmen Okulundan mezun oldu. Lisans tezi: *"Aşık Paşa'nın 'Garibnâme'si Üzerine."* Yüksek lisans ve doktora çalışmalarını, Erzurum Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde yaptı (1977). Yüksek lisans tezi: *"İkinci Meşrutiyet Dönemi Dergiciliği ve 'Resimli Kitap'."* Doktora tezi: *"Abdülhak Şinasi Hisar ve Romancılığı."*

Yükseköğreniminin ardından İstanbul Ortaköy İlköğretmen Okulu ve Maçka Yüksek Tekniker Okulunda öğretmenlik, Alaşehir Lisesi (1971-74) ile Ankara Meteoroloji Teknik Lisesinde öğretmenlik ve idarecilik (1974-76) yaptı. 1977 yılında girdiği TRT'de muhabirlik, yayın planlama uzmanlığı (1980-84), THM repertuar kurulu edebiyatçı üyeliği (1983-86) ve yayın denetleme kurulu üyeliği (1984-90) görevlerinde bulundu. Bir dönem de Kültür Bakanlığı yayın kurulu üyeliği de yaptı. Türkiye Yazarlar Birliğinin kurucuları arasında yer alarak, bu kuruluşunu uzun yıllar genel sekreterliği ile Ankara Aile Araştırma ve Kültür Vakfının Ankara Şubesi başkanlığını yürüttü.

Turgut Özal'ın başbakanlığı döneminde Başbakanlık Aile Araştırma Kurumunun kuruluş çalışmalarında

görevlendirildi (1990) ve üç yıl süreyle kurumun genel müdürlüğünü üstlendi. Bu görevi sırasında 1. Türkiye Aile Şurası ile basılı ve görsel çok sayıda bilimsel yayın başta olmak üzere birçok etkinliğe öncülük etti. Kurum bu çalışmalarıyla Türkiye Yazarlar Birliğinin 1991 yılı Kamu Yayıncılığı Ödülüne layık görüldü. Kurum adına çekimini sağlayıp yapımcılığını üstlendiği aileye yönelik eğitici dizi ve belgeseller TRT kanallarında defalarca gösterildi. 1992 yılında Aile Araştırma Kurumu Başkanlığından ayrılarak Başbakanlık müşavirliğine atandı, 2000 yılında bu görevinde iken kendi isteğiyle emekli oldu. Bu tarihten itibaren bir süre İstanbul Büyükşehir Belediyesi başkan danışmanlığı görevinde bulundu. 2002 yılından itibaren çalışmalarını Ankara'da sürdürdü.

Necmettin Turinay

İlk yazısı *Pınar* dergisinde çıkmıştı (1968). Daha sonra deneme, eleştiri, araştırma ve inceleme yazıları *Yeniden Milli Mücadele* (yayın kurulu üyesi, 1969-71), *Hisar* (1974-79), *Türk Edebiyatı* (1973), *Hisar* (1974-80), *Muştu* (1977), *Mavera* (1980-82), *Töre* (1979-82), *Sözcü* (sanat-edebiyat yönetmeni), *Millî Kültür* (1980-86), *Mili Eğitim ve Kültür* (1981-83), *Doğuş Edebiyat* (1983), *Radyo-Televizyon* (1987), *Sufi Edebiyat, Yazarlar Birliği yıllıkları, Kadın ve Aile* (1990-93), *Panel* (1989-94), *Yeni Dergi* (1994), *Edebiyat Ortamı* (1997), *Umran* (2000), *Özgür ve Bilge* (2002), *Hece* (2002) dergileri ile *Ortadoğu* (1975-76), *Hergün* (1977), *Zaman* (1986), *Belde* (Ankara, 1988), *Yeni Asya* (1993-94) ve *Yeni Şafak* (1996-2000) gazetelerinde yayımladı. *Geleneğin Dünyası / Yeniliğin Ufukları* kitabıyla Türkiye Yazarlar Birliği Deneme / Eleştiri Ödülünü aldı (1983).

"Geleneğin dünyası, yeniliğin ufukları!.. Bu isim, Turinay'ın peşinde

NECMETTİN TURİNAY

ŞEKERCİ TEYZE

Çeşitli iş güç arasında içimin kararıdığı bir gün rüyalarım beni bir beşik gibi sallayıp savurduğu da, Bolu'da Aladağ'ın eteklerindeki bir gölün kenarına bırakıverdi.

Kendi hatırasından yorgun düşmüş eski bir grubun emektarlarıyla bir arada, Gölcük etrafında amaçsız dolaşıyoruz. Yüksek sedir ağaçlarıyla kaplı dağların ortasında yemyeşil bir göl! Onlarca ağacın gövdesinden boşalan sular! Hepsi göle bir yol bularak ulaşıyor. Yani tam bir tabiat harikası ile karşı karşıyayım. Tabiatın bu rahmet deryasında, Ankara'nın kendi toplum ve tarihiyle teşkil ettiği tezadı acı acı düşünüyorum.

Konuş Bu Kadınla!..

Şekerci Teyze'yi, rüya bu ya, işte orada tanıdım. Önündeki sepette sekiz-on kırmızı elma şekeri; kenarlarına bağlanmış kırmızı, yeşil, sarı, mavi renkli balonlar!. Elma şekerlerini ve balonları satmak yolunda, bağırıp çağırmıyor, belki önünden geçen bu kalabalıkları itimadını yitirmiş bir nazarla dargın bakıyor.

Rüya, rüya içinde sanki!..

İçimden bir ses dedi ki:

"Bu tabiata, yeşilliğe, bu ağaçların gövdelerinden boşanan sulara, önünden gelip geçen ve tabiatın ruhlarını hafifletiği bu insanlara 'müşteri' durun bu kadınla konuş!."

Katıldığım kafilenin ruhlarındaki hafiflikle, bu kadının tabiata bile dargın düşen konumu, içimdeki mızrabı oynatıyor muydu neydi?

Adımlarımı yavaşlattım. Kafilenin gerisinde kaldım. Tarihi bir ağacın kütüğüne yaslanmış bu kadın, yani Şekerci Teyze işte karşımda!. Konuşuyorum, konuşturuyorum! içinde yaşadığı bakir tabiatla ilişkisini yitirmiş, insana olan itimadı bütünüyle tarumar olmuş bir kalbe ulaşan yollar arıyorum. Onunla paylaşacak bir şeyler bulmak, o anda ne kadar zordu Allahım!.. İçinde yüzdüğü fukaralık, ağzından çıkan her sözü bir acıya dönüştürüyor, sanki kendi bireyselliğini de aşarak, maşeri bir ıztırap destanı döküyor.

Çanakkale İçinde Aynalı Çarşı

O anda, ruhumdaki ezginlik de durmaksızın kabarıyor, içim içime sığmaz oluyor. Milli gelir hesaplamalarında defterden düşülmüş, siyasette adı okunmayan, Fak-Fuk-Fon'un tanımadığı, önünden gelip geçen kafilelerin şenşakrak kahkahaları arasında dikkati dahi çekmeyen binlerce, belki milyonlarca isimsiz adresler gelip geçiyor gözümün önünden. Zira hiç bir sosyal politika bu sınıfları hedeflemiyor artık. Siyaset, yatırımını onların üzerine bina etmiyor. Arabesk bir münazarayı andıran söylemler de, şeytan taşlamaktan insana uzanmayı, kalplere uzanan bir yol bulmayı neredeyse unutmuş gözüküyor. Toplumun içtimai yardım refleksleri, cemaat hükmi şahsiyetlerine sermaye oluşturmaya şartlandırılmış. Cami dikmek, kurs binası yaptırmak, cemaat şirketlerini yükseltmek güzel!. Fakat bu bize; asıl insanı, birey olarak insanı unutturuyor ve ihmale yöneltiyorsu, herhalde burada bir yanlışlık olmalı diyorum. Bir kalbi onarmak hazır!.. Daralmış ruhların istikbale, yani insanlığın geleceğine olan itimadını yeniden ihya etmek ihtiyacı!.. Her şeyin önüne geçiyor, acı duyuyorum.

O anda, içinde bulunduğum bu bakir tabiattan mı, karşımda duran acının mücessem heykeli Şekerci Kadın'ın ruhundan yansıyan bir şeyler mi, bilmiyorum. Her şey kaskatı

ve simsiyah!.. Adeta gözüm kararmış, ayaklarım uyuşmuştu. Aramızda bir ara, şöyle bir diyalog geliştı:

- Gölün kenarındaki şu binayı görüyor musun? Burası hükümete ait. Buraya hafta sonlarında, zaman zaman başbakanlar gelir. Ailesi ile birlikte gelirler, gezer dolaşırlar. Burada gecelerler.

- Ablacığım! Mesela kira gelirdi? Hiç onlarla konuştuğun oldu mu? Veya onlar, yakınları, gelip geçerken sana birşey söyler, hal hatır sorarlar mıydı?

- Hey herif sen gazeteci misin?

- Hayır, demek durumunda kaldım.

Paslı Kilidin Gıcırtıları

O an öyle hissettim ki, vereceğim bir cevap, bu kadını tekrar kendi inzivasına mahkum etmekten başka bir anlam taşımayacaktı. Lafı geveledim onun için. O da kendi hikâyesine devamı tercih etti.

- Bir akşam üzeri idi. Aile halinde, işte buradan (oturduğu yeri, yolu, on beş metre ilerideki konuk evini göstererek), önümden geçti gitti. Hiç bir şey sormadı, söylemedi. Onların ilk geçişleri de değildi zaten. Kaç kere gördüm, o beni kaç kere gördü, konuşmadı.

- E, sonra?

- Son bir keresinde, içeriden aşçı mı, bekçi mi ne, birisiyle haber gönderdi. "O kadın oradan gitsin, ya da uzaklaştırın" gibisinden birşey söylemiş.

O anda çeşitli ihtimaller, bir biri peşi sıra sökün ediyor kafamdan. Güvenlik görevlilerinin işgüzarlığı, vs. Bunları ona aktarmak, içinde oluşan uçurumları bertaraf etmek istiyorum. Adeta çırpınıyorum. Fakat o, söylediğim sözlerin hemen hiçbirisine itibar etmiyor:

- Hayır, diyor. Ben gözlerimle gördüm. Bana gönderdiği adama söylerken gördüm. Şuncacık yerden gördüğüm şeyi, nasıl farketmeyeyim? Allah da bilmiyor mu, sanki!

- Acayip!.. Peki, sizin buradan uzaklaşmanızı niçin istemiş olabilir O başbakan?

- O beni tanımaz ki, düşmanlığı olsun! Benim halim, onun huzurunu kaçırdı. Bana kızdığından, bir nefreti olduğundan değil! Camdan beni gördükçe, halime baktıkça, vicdanı rahatsız oldu da ondan. Ben anlarım kardeş! Bir insan bana doğru yaklaşırken, ne niyet taşıdığını anlarım. Ne bileyim, içime doğuyor. Ben de halimden memnun değilim emme, böyle işte!..

(Bir Yusuf Bin Züleyha, 2006)

NECMETTİN TURİNAY

Mustafa Miyasoğlu

Bu yıl Ahmet Rıdvan takma adıyla İslamcı Aydınlar ve Toplumsal Sorumluluk Şuru adlı kitap, onun pek çok konuda olduğu gibi siyaset konularında da ne kadar şuurlu ve vukuflu olduğunu ortaya koyuyor. Müslüman aydınların son yıllarda içinde bulunduğu keşmekeşten kurtularak zihni bir arınma içine girmesi ve 1980 sonrası şartların gerektirdiği uzlaşmaları yeniden gözden geçirmesi gerektiği hususunu net bir tarzda vurguluyor. Bu kitaptaki yazılarını, 25 yıllık memur, TRT elemanı, Aile Araştırma Kurumu Başkanı ve iyi yetişmiş bir aydının dünyayı bakışındaki sorumluluk duygusunu tam olarak yansıttığını belirtmek gerekir.

Kimi insanlar vardır, yıllarca görüşmeseniz de onun neler yaptığını, ne tür konularla uğraştığını az çok tahmin edersiniz. Eğer bu insanlara sempatiniz var da seviyorsanız, bakış açısını kavramışsanız, onu kendiniz gibi bilir ve ne yaptığına, yapacağına ait tahminler yürütür ve çoğu kere de haklı çıkarsınız. Bu insanın her şeyine kefil olabilir, onun her yaptığını peşinen tasvip edebilirsiniz, işte bu dostluktur. Dost insanlar birbirlerini sık sık görmeseler de aralarında sanki üveysi bir bağ vardır ve birbirlerinin her yaptığını hoş karşılarlar. Bir de tersi olur ki, o zaman bütün iletişim köprüleri yıkılır, düşmanlık olmşur ve insanlar antipatik bulduklarının hiçbir şeyini anlamaya yanaşmazlar. Yapılan iyi şeyleri bile hüsnüzanla karşılayamadıkları için de güzellikleri göremezler.

Ben dostluktan yanayım. Sevmediklerimle uğraşmayı pek doğru bulmuyor, onlar -eğer topluma zarar vermiyorlarsa- beni ilgilendirmiyorlar. Dönüp bakmaya gerek görmüyorum. Romanlarım dışında bunlarla ilgili şeylerle vakit kaybetmemeye dikkat ediyorum. Dünyamı güzelliklerle doldurmaya çalışıyorum. Necmettin Turinay dostumu hep bu perspektif içinde gördüm ve ondan da böyle bir karşılık görmekten mutlu oldum. Çünkü kalp kalbe karşıdır ve hayat birtakım tavır alışlarla sürüp gider. Bunlar olumlu ise, mesele yoktur.

Rahmetli Fethi Gemuhluoğlu, "Dostluk üzerine" yaptığı konuşmasında, kültüre, coğrafyaya, tarihe ve insana dost olmaktan bahseder ve adetâ dostluğun en geniş çerçevede metafiziğini ortaya koymaya çalışır, ben bu tür dostça tavrı Necmettin Turinay'da gördüğüm kadar çok az insanda gördüm, onun kimseyle kavgalı olduğunu duymadım. Hep anlayan, anlamaya çalışan tavrı olduğunu duydum, gördüm. Bundan tepkisizlik anlamı çıkmamalı.O, bu toprağa bağlı, tarihin kimliğine sahip çıkan herkese yakın olmuş, herkesle diyalog içinde olmuştur. Bir entellektüele de bu yaraşır.

Biz onunla ilk kez 1970 yılında karşılaştık sanıyorum. Mücâdele Birliği'nin yayımlâdığı Yeniden Millî Mücâdele adlı dergide yazı yazmamızı istemek için bulunduğumuz yurda gelmişti. Bir odada yarım saate yakın konuştuk. Bu dergi o günlerde benimsemediğim bir söylemi, din ve sosyal bir ifade ile ortaya koyuyordu.

Bunu ifade ettim ve saf edebiyat tavrıma yabancı bulduğumu söyledim. Saygıyla karşıladığı ve eğer yazmak istersek hiç bir satırıma dokunmadan yayınlayacaklarını söyledi. Bir süre sonra kendisi okulunu bitirerek bu topluluktan ayrılmış oldu. Hisar ve Türk Edebiyatı dergilerinde aynı perspektiften bakan yazılarımız yayınlandı. Bu arada Türkiye Yazarlar Birliği içindeki çalışmaları ve temaslarımızla birbirimizi daha iyi tanıdık. Zaman zaman karşılaştık, buluştuk, konuştuk ve bazan da yazıştık. Onun mektupları kadar ciddiyetle yazılmış çok az mektup aldığımı ifade etmek isterim. Ne yaparsa büyük bir ciddiyetle ve vukufla yapan insanlardandı.

Bu arada mektup deyip de onun Kaybolmuş Günler'deki eleştiriye tavır gösterdiği mesafeli, ama uyarıcı karşı çıkışı hatırlatmadan geçemiyeceğim. Bilindiği üzre, o romanda menfî şartların karamsarlığa ittiği bir genç vardır. Bütün sıkıntılarını, başarısızlıklarını ortamın elverişsizliğine, dolayısıyla bütün olumsuzlukları kendi dışına iten huzursuz bir roman kahramanı, hayata daha iyimser yanlarından yaklaşan Necmettin Turinay'a ters gelmiştir. Bunu da açık açık yazmaktan, gerekçelerini de mektupla bana

→

bildirmekten kendini alamaz. Çünkü içinde bulunduğu sosyal şuur ona böyle bir sorumluluk duygusu vermiştir ve yazdığı deneme ve eleştirilerde bunu dile getirmeden edemez. Bense bunu bir roman siparişi olarak gördüm ve bana teklif ettiği şeyleri bizzat kendisinin daha iyi yazabileceğini söyledim mektupta. Bir zaman bana mektup yazmadı, ikimiz de alınmıştık, ama bakış açılarımızla mazurduk. Sonra Dönemeç ve Güzel Ölüm romanlarından yeni yetişen nesillere karşı duyarlı tavrını görünce, bunlardaki farklı yanları ve romancı tasarruflarını da ayrı bir yazı olarak ele alıp incelemekten kendini alamadı. Dostluğumuz bu kez aynı bakış açısıyla ve birbirine daha yakın düşüncelerle gelişmiş, kökleşmiş oldu.

Bu arada Necmettin Turinay denemelerini geleneğin Dünyası Geleceğin Ufukları adıyla kitaplaştırdı. Bakış açısının genişliğini ve bu toprağın insanını anlatmaya çalışan divan şairlerinden günümüz yazarlarına kadar çok çeşitli örneklerini tek tek ele alıp inceleme konusu yaptı. Daha sonra da Abdülhak Şinasi Hisar'ı konu edinen bir doktora tezi hazırladı, edebiyat doktoru oldu ve kitabı da MEB Yayınları arasında basıldı. Bu kadar vukufla ve detaylı bir tarzda hazırlanmış, yazılırken de kendine özgü üslûbu korunmuş doktora metni çok azdır.

Tez çalışmasından sonra Said-i Nursi ve Necip Fazıl üzerinde kafa yorduğunu, geçen yıl yapılan Şeyh Galip Günlerinde de bu şaire ait engeniş incelemelerden birini onun ortaya koyduğunu biliyoruz.

Bu yıl Ahmet Rıdvan takma adıyla yayımladığı İslamcı Aydınlar ve Toplumsal Sorumluluk Şuru adlı kitap, onun pek çok konuda olduğu gibi siyaset konularında da ne kadar şuurlu ve vukuflu olduğunu ortaya koyuyor. Müslüman aydınların son yıllarda içinde bulundukları keşmekeşten kurtularak zihnî bir arınma içine girmesi ve 1980 sonrası şartların gerektirdiği uzlaşmaları yeniden gözden geçirmesi gerektiği hususunu net bir tarzda vurguluyor. Bu kitaptaki yazıların, 25 yıllık mesnur, TRT elemanı, Aile Araştırma Kurumu Başkanı ve iyi yetişmiş bir aydının dünyaya bakışındaki sorumluluk duygusunu tam olarak yansıttığını belirtmek gerekir. Böylesine sorumlu ve ciddî bir insanın parlamentoya aday olması, memleketimiz adına gerçekten büyük bir kazanç olacaktır. Çünkü o yalnız yazı hayatında değil, dernek ve kurumlar içindeki faaliyetlerinde de hep bir öğretmen okulu talebesi, bu milletin meselelerini omuzlamış bir "Mehmetçik" tavrının sahibi olmuştur.

(*Milli Gazete*, 26 Kasım 1995)

koştuğu fikrî terkibi en özlü şekilde ifade etmektedir. Bu mesajın muhtevasındaki giriftliği bilmek ve sorumluluğunu yüklendiği kalemini o şuurla oynatmak kolay olmasa gerektir." (Yahya Akengin)

"Bir edebiyat tenkitcisi olduğu kadar, bir romancı, bir hikâyeci, hatta bir şair duyarlığı taşıyan naif bir kişilik. Müdekkik ve donanımlı. Suçlamaktan çok anlamaya çalışan bir eleştirmen." (Sadık Yalsızuçanlar)

"Ne yaparsa büyük bir ciddiyetle ve vukufla yapan insanlardan. Bu kadar vukufla ve detaylı bir tarzda hazırlanmış, yazılırken de kendine mahsus üslûbu korunmuş doktora tezi çok azdır." (Mustafa Miyasoğlu)

"Turinay'ın yazılarına deneme adını verirken tereddüt etmiyor ve haksızlık etmekten çekinmiyor değiliz. Çünkü bu yazıların bir çoğunun denemenin gizemli, üslupçu tarzından çok, eleştirinin söyleyiş tarzına uygun düştüğü görülüyor. Eleştiri ile deneme arasındaki zaman zaman ortaya çıkan o güç ayırım, Turinay'ın üslubunda iyice ortaya çıkıyor. Açık, yalın söyleyiş biçimiyle eleştiriye, rahat ve daha çok soran, sorgulayan yaklaşım tarzıyla da denemeye yakın duran yazılar." (Metin Alper)

ESERLERİ:

Müşâhedat (Ahmet Midhat Efendi'den sad., yay. haz., 1979), *Geleneğin Dünyası / Yeniliğin Ufukları* (deneme-eleştiri, 1983), *Abdülhak Şinasi Hisar* (doktora tezi, 1988), *Hüsnü Aşk: Klasik Hikâyenin Son Merhalesi* (Şeyh Galip Kitabı'ndan ayrı basım, 1995), *Klasik Romana ve Leyla vü Mecnûn'a Dair* (Fuzûlî Kitabı'ndan ayrı basım, 1996), *Değişen Toplum ve Aile* (1996), *Kültür, Dil ve Sanata Dair* (1997), *Bilge Tarihçi Ziya Nur Aksun* (Ömer Ziya Belviranlı ve M. Nuri Yardım ile, 2004), *Dua ve Yakarış* (2005), *Bir Yusuf Bin Züleyha* (2006), *Şehrin Büyük Rüyası* (2006).

HAKKINDA: Yahya Akengin / Yeniliğin Ufukları (Doğuş Edebiyat, 23.12.1983), Geleneğin Dünyası (Türk Edebiyatı, Nisan 1984), Genel Kültür Ansiklopedisi (1992), Sadık Yalsızuçanlar / Bürokrasi Tarihimizde Önemli Bir Fenomen (Yeni Asya, 8.5.1993), Sadık Yalsızuçanlar / Necmettin Turinay'la Dünden Bugüne Türk Ailesi (Yeni Asya, 14-25.6.1993), Özcan Ünlü / Ciddi Bir Tahlil denemesi (Türkiye, 2.12.1994), Aydınlar Konuşuyor (1995), Mustafa Everdi / Aydınlar Muhalefet ve Uzlaşma (Yeni şafak, 30.6.1995), Mustafa Miyasoğlu / Necmettin Turinay / (Milli Gazete, 26.11.1995), Selim Çoraklı / Kitabî Kritik (Zaman, 17.5.1995), Özcan Ünlü / Denemeye Sığınmak (Türkiye, 20.3.1997), Ali Çınar / Kültür Dil ve Sanata Dair (Hece dergisi, sayı: 4, Mart 1997), Metin Alper / Geleneğin Dünyası - Yeniliğin Ufukları (Edebiyat Ortamı, Haziran 1997), Türkiye'de Kim Kimdir (2000), TDE Ansiklopedisi (c.8, 1998), TBE Ansiklopedisi (c.2, 2001), Türk Sağı Sözlüğü (2001).

TURNA, Burak

Roman yazarı. 20 Ocak 1975, İstanbul doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Yeşilköy'de tamamladı. Kıbrıs Girne Amerikan Üniversitesi İşletme Bölümü mezunu. Basın sektöründe çalışarak çevirmenlik, ekonomi muhabirliği yaptı. Daha sonra bankacılık sekröründe ve tekstil alanında çalıştı.

Yazarlık yaşamı ilk romanı *Metal Fırtına* ile başladı. Hayal kurmayı se-

Burak Turna

viyor. Profesyonel yazarlık yaşamının bu ilk kitabı (*Metal Fırtına*) yayımlandığında on dört hafta en çok satan kitaplar listesinin birinci sırasında yer alarak Burak Turna'ya popüler bir yazar kimliği kazandırdı. Arka arkaya yayımladığı kitapların sonuncusu ve *Metal Fırtına* eserinin temelinde bulunan mantık sistemini anlattığı *"SistemA"* adlı denemesi 2005 yılında yayımlandı.

ESERLERİ (Roman):

Metal Fırtına (2004), *Üçüncü Dünya Savaşı* (2005), *Metal Fırtına / 2 Kurtuluş* (2005), *SistemA / Geleceğin Düşüncesi* (2005).

TURNA, Şah

Bkz. ŞAHTURNA

Hasan Turyan

TURYAN, Hasan

Eğitimci, araştırmacı-yazar. 22 Mart 1949, Eğridere köyü / Bulgaristan doğumlu. Henüz kundakta bir çocukken ailesiyle birlikte 3 Haziran 1951'de Türkiye'ye göç etti. On beş gün içinde Bursa'nın Mustafa Kemal Paşa ilçesi Kumkadı köyüne iskan edildiler. Kumkadı Köyü İlkokulu, 1965'te Bursa Çelebi Mehmet Ortaokulu (1965) ve 1968'de Bursa Erkek Lisesini (1968) bitirdi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünden "*Bursa Evliyâları*" adlı lisans tezi ile (1973) mezun oldu. Üniversite yıllarında siyasi gruplaşmalara iltifat etmedi. Öğretmenlik mesleğine Çorum'un Sungurlu ilçesinde başladı. Ağustos 1976'da kendi isteğiyle mezun olduğu Bursa Erkek Lisesine atandı. Bu lisede uzun yıllar çalışarak çok sevdiği öğretmenlik mesleğinden emekliye ayrıldı..

Kitap çalışmalarını yürütürken *Bursa Marmara* gazetesi ile *Altınoluk*, *Bursa Defteri* ve *Bursa Araştırmaları* dergilerinde makaleler ve seri yazılar yayımladı. Bursa tarihi ve kültürü konulu sempozyumlara katılarak hazırladığı bildirileri sundu.

ESERLERİ:

Bursa Evliyâları ve Tarihi Eserleri (1982), *Hazret-i Emîr Sultan ve Zeyniler Haziresi* (1989).

TUŞALP, Erbil

Gazeteci-yazar. 9 Eylül 1945, Akşehir / Konya doğumlu. Çocukluk yılları Akşehir'de geçti. Kara Harp Okulu (1965) mezunu. TRT'de haber-kameramanı olarak başladığı gazeteciliğini çeşitli görevlerle *Günaydın*, *Vatan*, *Dünya*, *Radikal*, *Posta ve Milliyet* gazetelerinde; İSTA, ANKA, UBA haber ajanslarında; TRT, ATV ve Show TV'de Olay, 32. Gün, Dünya Değişirken ve 40 Dakika programlarında çalıştı. *Cumhuriyet* gazetesinin Ankara bürosunda siyasi muhabir olarak çalıştı. Gazeteci dernekleri ve İnsan Hakları Derneği üyesidir. 1980'de Çağdaş Gazeteciler Cemiyetince, 1988 ve 1997 yıllarında da İstanbul Gazeteciler Cemiyetince haber dalında yılın gazetecisi seçildi. İnsan haklarını sorgulayan, yakın dönemin "Susurluk Kazası" vb. karanlıkta kalmış siyasal olaylarına ışık tutan araştırmalarıyla tanındı.

ESERLERİ:

İnsan Hakları Dosyası / Bin İnsan (1985), *Bin Tanık* (1986), *Bin Belge* (1986), *Artık Demokrasi İsteyin* (1987), *Zehir Yüklü Bulutlar Halepçe'den Hakkari* (1988), *Ben Tarihim Bay Başkan* (1989), *Eylül İmparatorluğu Doğuşu ve Yükselişi* (1990), *Önce Çocuklar Öldü* (1991), *Paşa ile General* (1991), *Evreninki mi ? Özalınki mi? / Tarihle Yüzleşme...* (1992), *Plastik Papatya Kokusu Bir Değişimin Öyküsü* (1994), *Şeriat A.Ş.* (1994), *Artık Demokrasi İsteyin* (1995), *Çürüme* (1995), *Demokrasi Sizin Neyinize* (1995), *Şeriatı Bek-*

Erbil Tuşalp

lerken (1996), *İslâm Faşizmi* (1999), *Sen Sofi'nin Oğlusun* (1999), *Bozkurtlar "Töreden Partiye"* (2002), *Çete-Parti-Mafya* (2. bas., 2002), *Vatan Millet Sakarya Çete Parti Mafya* (Editör: Abdullah Demir, 2002), *Vatan Millet Sakarya / Çete Parti Mafya* (2002), *Aldanma* (2003), *Tarihle Yüzleşme: Evreninki mi ? Özalınki mi?*

HAKKINDA: Bozkurtlar (Virgül, sayı:47, Ocak 2002), Vatan Millet Sakarya / Çete Parti Mafya (Milliyet Kültür-Sanat, 14.7.2002), Serkan Öztürk / Aldanma (Virgül, Haziran 2003).

TUTAK, Suat

Şair, gazeteci-yazar. 7 Eylül 1945, Söke / Aydın doğumlu. Babası 93 Harbi Kafkas muhacirlerinden ve Kurtuluş Savaşı gazilerinden Davut Tutak (Ö. 1965)'tır. Amcalarından İbrahim Bey Çanakkale Savaşında şehit, İdris Bey aynı savaşta kaybolanlardandır. On iki yaşında annesini yitirdi. İlk ve ortaokul ile Söke Akşam Ticaret Lisesini bitirdi. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesindeki öğrenimini ikinci sınıfta yarım bıraktı. Söke Belediyesinde memurluk yaparak 1993'te emekliye ayrıldı. 1967 yılında Söke'de Şehir Tiyatrosu adlı

Suat Tutak

amatör bir tiyatro kurdu ve oyunlar sahneledi. *Beşparmak* dergisinin kurucuları arasında (1992) yer aldı.

1960 yılından itibaren edebiyatın hemen her dalında ürünrler verdi. Şiir ve yazıları *Hür Söke*, *Söke Ekspres*, *Yeni Söke*, *Gerçek* gazeteleri ile *Beşparmak* ve *Sarızeybek* dergilerinde yayımlandı. Ayrıca oyunlar ve senaryolar yazdı, yağlıboya resim çalışmaları yaptı. Resim dalında bir ikincilik ödülü vardır. 1990'lı yılların ikinci yarısında Söke TV'de bir süre haber editörlüğü, *Yeni Söke* gazetesinde haber müdürlüğü yaptı. Abdullah Ziya Kabak ile birlikte *Söke Esnafın Sesi* gazetesini kurdu ve yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Şiirleri çeşitli antoloji ve dergilerde yer aldı. Basılmamış roman, öykü, oyun ve şiir çalışmaları var. Katıldığı kültür-sanat etkinliklerinde aldığı takdir ve başarı belgeleri vardır. Söke Şairler ve Yazarlar Derneğinin (kurucu, yönetim kurulu başkanı) üyesidir. Bu derneğin yayın organı olarak *Sarızeybek* (2002) dergisini çıkardı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sevgi Bahçesi* (1980), *Canımsın Türkiye'm* (1998).

DERLEME: *Yurdumun Şairleri* (2005).

HAKKINDA: Abdülkadir Güler / Söke Şairleri Antolojisi (1990).

TUTAL, Hasan

Bkz. DEVRANİ

TUTAR, Adem

İslâm tarihi araştırmacısı. 1 Mart 1964, Adana doğumlu. Erciyes Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1987) mezunu. Yüksek lisansını EÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde (1992), doktorasını İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde (1997) tamamladı. Fırat Üniversitesi İslâm Tarihi ve Sanatları Bölümünde yardımcı doçent oldu. Bu üniversitede İslâm Tarihi ve Sanatları Bölümünün başkanlığı (1997-2000), İlâhiyat Fakülte-

Adem Tutar

sinin dekan yardımcılığı (2002-2004) gibi görevlerde bulundu. Makalelerini *Dinî Araştırmalar, Fırat Ü. İlâhiyat Fakültesi, Türk Dünyası Araştırmaları* dergilerinde yayımladı. *Türkler Ansiklopedisi* için maddeler yazdı. *XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Halep Sancağı'nda Dinî Yapı* (2003) adlı bir kitabı vardır.

TUTSAK, Sadiye

Tarih araştırmacısı. 26 Temmuz 1966 doğumlu. Ege Üniversitesi Tarih Bölümünden mezun oldu (1988). Yüksek lisansını aynı bölümde (1991), doktorasını aynı üniversitede Cumhuriyet Tarihi Bölümünde (1997) yaptı. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde araştırma görevlisi (1989-96), Afyon Kocatepe Üniversitesi Uşak Eğitim Fakültesinde öğretim görevlisi (1997-) olarak çalıştı. Makaleleri, *Tarih İncelemeleri Dergisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler, Türk Dünyası Araştırmaları, OTAM, Atatürk Araştırma Merkezi* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Uşak (1923-1933) (1988), *İzmir'de Eğitim ve Eğitimciler (1850-1950)* (2002).

TUTUK, Fatih

Şair, güfte yazarı. 1976, Malatya doğumlu. Özel bir tekstil firmasında kalite sorumlusu olarak çalıştı. Şiir yazmaya 1993 yılında başladı. Şiirlerinin ana izlekleri aşk, hasret ve ayrılıktır. *"İhtiyacım Var"* adlı şiiri Tahir Sıral; *"Leyla", "Gidiyorsun Sen", "Tadı Kaldım", "Çıldırıyorum", "Yaşadığın Şehri Terkedeceğim"* ve *"Gitme Demiştim"* başlıklı şiirleri Mustafa Kocagöz tarafından bestelenerek kasetlere okundu.

Şiirleri *Elçi* dergisi ile *Yürüyen Merdiven* ve *Mısralarımızın Dili* antolojilerinde yayımlandı. *Yarından Sonra* adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Halil Temel / Elçi 2004 Yıllık (2005).

TUZCU, Enver

Şair (D. 1916, İzmir - Ö. 1958, İstanbul). Doğduğu yerde ilkokul, ortaokul ve liseyi bitirdi. İkinci Dünya Savaşı'ndan önce yakalandığı zatürree hastalığının tedavisi için Yugoslavya'ya gitti. 1944 yılından itibaren Kumanova ve Kalkandelen ilkokullarından sonra Üsküp'teki Tefeyyüz İlkokulunda Türkçe öğretmenliği yaptı. 1953'te başlayan göçün en yoğun olduğu 1956 yılında Türkiye'ye göç edenlerle birlikte memleketine geri döndü. İki yıl sonra erken yaşta

Enver Tuzcu

öldü. Enver Tuzcu öğretmenliğinin yanı sıra şiirle uğraştı. Hece vezni ve serbest vezinle şiirler yazdı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Duygularım* (1951), *Bahar ve Çocuk* (1955).

ANTOLOJİ: *Yürü Aydınlığa* (şiirler ve öyküler, 1951).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), TBE Ansiklopedisi (2001).

TUZCU, Mehmet Mümtaz

Şair. 5 Ocak 1950, İzmir doğumlu. Karşıyaka Cumhuriyet İlkokulunu, St. Jozef Fransız Ortaokulunu, İzmir Atatürk Lisesini bitirdi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünde yüksek lisans yaptı (1975). 1976 yılında öğretim üyesi olarak girdiği Ege Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünden emekliye ayrıldı.

Sinema eleştirileri, denemeler yazdı. Yayımlanan ilk ürünü karikatür oldu. 1970'den sonra çalışmalarını şiir üzerinde yoğunlaştırdı. İlk şiiri 1971'de *Demokrat İzmir*'de çıktı. Şiirlerini *Türk Dili, Dönemeç, Varlık, Sanat Olayı, Geceyazısı, kitap-lık* vb. dergilerde yayımladı. *Bulvar Resimleri* ile 1987 Halil Kocagöz Şiir Ödülünü, *Sevda Adıyla* adlı eseriyle 1997 Cemal Süreya Şiir Ödülünü, 2001 Orhon Murat Arıburnu şiir ödülünü aldı.

"Mehmet Mümtaz Tuzcu hayli karamsar, kapkara ama çekici, şaşırtıcı bir dünya sunuyor bize. Şehrin, denizin, alkol derelerinin yasaları tartışılıyor şiir dolaylarında. Hem de bilmediğiniz, ürpertici bir alayla, kışkırtan bir edayla. Hani şiiri okurken gizli bir sinir harbine yakalanıyorsunuz." (Hüseyin Peker)

"Zor bir şairdir Tuzcu. Sözcükleri daha çok temel anlamı dışında ve argo anlamlarında kullanıyor. Şiirde ele aldığı konuyu kolay ele verdirmiyor. Seçtiği sözcükler günlük kullanımın dışındadır. Sözcüklerin anlamını genişletmek için iki sözcüğü içleştiriyor ya da birbiri içinde eritiyor. Toplumun içinde yaşadığı olayları verirken yaşanılanları kanıtlamak için tarihe

Mehmet Mümtaz Tuzcu

MEHMET MÜMTAZ TUZCU

ELMA

Sen elma vermeden duramazsın sarı kız
Kötüden ve iyiden hep onu getirirsin
Akşam işten dönerken kolların bükülür yükten
Eşikten gülüşsüz de geçsen mutfağımıza
Dişlenecek dipdiri yuvarlaklar taşırsın
Açarım çuvalını: ağzına kadar elma !

Kanatılmış kızların soğumuş ayakları
Yenik elmalar gibi sarkarken dallarından
Yaprakların içinden yüzbin sızıyla akan
Ve içinde kaharan o yılandan korkmadan
Kökleri topuğundan fışkıran o ağacı
En korkulu kırlarda tanır da tırmanırsın
Çekinmeden, apaçık devşirirsin meyvanı

Kadınsın, kabukları içlerden çok seversin
Gün olur ince ince didersin bir cilayı
Gün olur kabuğuyla yutar ağuyu yersin
Bölersin ve bıçakla uzatırsın lokmayı
Kaç bin yıllık açılmaz, geçilmez dokumayı

Sen elma dişlemeden duramazsın deli kız !
En işlek caddelerde savurur silâhını
Sonra ellerim beyaz, ben silâhsızım dersin

Sen elmasız, elmassız olamazsın sevgilim

dönüyor. *Geçmişle günümüz arasındaki ilişkiyi kolayca vermiyor, bunu sözcüklerdeki anlamlarla yapıyor. Bazen konuşma dilindeki söyleyişi şiire yansıtıyor. Toplumdaki olumsuzluklar şairi etkiliyor. Kullandığı argo ve temel anlam dışındaki sözcüklerle kara mizah havası veriyor."* (Hasan Efe)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yalan Yazın Elleri* (1985), *Bulvar Resimleri* (1986), *Gece Raporu* (1994), *Sevda Adıyla* (1996), *Ufkun Bittiği Yerde* (1999), *Yaz* (toplu şiirler, 2001), *Yazôte* (Toplu Şiirler, 2002).

ÇEVİRİ: *Yürekle Bakmak* (Victor Hugo'dan, 1998).

HAKKINDA: İbrahim Öğretmen / Çağdaş Eleştiri Dergisi (Ekim 1983), Cemal Süreya / Milliyet Sanat (1.4.1985), A. Mümtaz İdil / Bilim ve Sanat (Şubat 1987), Timuçin Özyürekli / Dönemeç (Şubat 1987), Semih Özcan / Yazıt Dergisi (Nisan 1992), Fergun Özelli / Yazılı Günler (Mayıs 1992), Promete (Ocak-Şubat 1994), Şükran Kurdakul / Cumhuriyet (30.10.1995), Haydar Ergülen / Şiirlik (Şubat 1996), Enver Ercan / Radikal (28.1.1997), Orhan Tüleylioğlu / Milliyet Sanat (15.3.1997), Fergun Özelli / Yeni Hüçem (Temmuz 1997), Hüseyin Peker / Varlık (Ağustos 1997), Abdülkadir Budak / Varlık (Haziran 1998), Ali Taş / Söylem (Kasım 1997), O. Günay / Agora (Ekim 2000), Veysel Çolak / Dize Dergisi (2001), Ahmet Günbaş / İzmir İzmir (Ocak-Şubat 2001), Hasan Efe / Akatalpa (Eylül 2001), Hüseyin Peker / Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülü, "Yazôte" ile Mehmet Mümtaz Tuzcu'nun: Ufkun Bittiği Yerdeki Şair (Cumhuriyet Kitap, 3.1.2002), Halime Sürek Kahveci / İzmir LİFE (Şubat 2002), Hüseyin Peker / Cumhuriyet Kitap (3.1.2002), Bülent Yardımcı / Edebiyat ve Elçştiri (Ocak-Şubat 2002), Murat Üstübal / Üçra Dergisi (Eylül 2002), Hasan Efe / "Her Mevsim Aynı Şair: Mehmet Mümtaz Tuzcu"-Günümüz Şairlerinden Şiir Çözümlemeleri (2004).

TUZCUOĞULLARI, Cemal

Spor araştırmacısı. 1 Şubat 1947, Çaycuma / Zonguldak doğumlu. İlkokulu Çaycuma'da, ortaokul ve liseyi Zonguldak'ta bitirdi. Milli Eğitim Müdürlüğünün bir yıllık İngilizce eğitim programını tamamladı. 1968 yılında Gemiciler Spor Kulübünü, 1976'da *Büyük Türkiye* gazetesini, 1991'de Zonguldak Atletizm İhtisas Spor Kulübünü kurdu. Yazıları çeşitli gazetelerde yer aldı. 1985 yılı Türk Basın Birliği Fıkra Yazarlığı Ödülünü aldı, 1988 yılında yılın gazetecisi seçildi. 1992'de spora bilimsel katkılarından dolayı kendisine "Spor Onur Diploması" verildi. Makaleleri *Hür Dünya* (Avustralya), *Kaynak*, *Şafak* (Yunanistan), *Birlik* (KKTC) gazete ve dergilerinde yayımlandı. İLESAM (2003-05 arası yönetim kurulu) üyesidir.

ESERLERİ:

Atatürk ve Spor (E. Barbaros Tuzcuoğulları ve Ö. Tarkan Tuzcuoğulları ile, 2001), *Yazardan Okuyucuya Nesiller Boyu Köprü.*

TÜFEKÇİ, Birdal Can

Şair. 1952, İncirköy / Fethiye / Muğla doğumlu. Yazar Cahit Beğenç ve şair Ünal Şöhret Dirlik'le akrabadır. İlkokulu köyünde, ortaokulu

Birdal Can Tüfekçi

Dalaman'da tamamladı. Dalaman SEKA Kâğıt Fabrikasında çalışarak emekliye ayrıldı. Yerel radyo ve TV'lerde kültür-sanat programları hazırlayıp sundu. Egayder ve ADD üyesidir.

BİRDAL CAN TÜFEKÇİ

AŞKINA SÜRGÜN

Bitmez geceler uzayıp gider,
Aşkına sürgün oldu yüreğim.
Her günüm sensiz ölmekten beter,
Aşkına sürgün oldu yüreğim.

Ne yapsam artık dönüşü yoktur,
Aşkına sürgün oldu yüreğim.
Bu sevda bana saplanmış okun,
Aşkına sürgün oldu yüreğim.

Kaç yıl, kaç asır hiç önemli değil,
Aşkına sürgün oldu yüreğim.
Her sözün beni öldüren zehir,
Aşkına sürgün oldu yüreğim.

Üzülmem senden gelse ecelim,
Aşkına sürgün oldu yüreğim.
Sonu ölümse yine severim,
Aşkına sürgün oldu yüreğim.

Şu derili gönlüm sensiz gülmedi,
Aşkına sürgün oldu yüreğim.
Fala, falcıya gerek kalmadı,
Aşkına sürgün oldu yüreğim.

(*Aşkına Sürgün*, 2006)

Şiirleri *Yeni Kıroba, Önder, Yeni Söke, Hürriyet Ege, Güney Ege, Aykırı Sanat, Yöntem, Sarı Zeybek* dergileri ile *Çağdaş Genç Şairler Antolojisi, Bizim Ece 2002 Şairler Antolojisi* gibi yayınlarda yer aldı. EGAYDER 2003 Türk Kültürüne Teşvik Ödülü ile 2004 Egeli Araştırmacılar Ödülünü aldı.

"Çok hisli, çok duygulu birbirinden güzel şiirler var İkinci Bahar'da. (...) Hep aşk ve sevgi üzerine. Sevgi, hasret temalarını çok güzel işlemiş şair. Kitap mutluluk ve hüsran duyguları ile dolu." (Ferit Ragıp Tuncor)

"Ben ona çağımızın kadın Karacaoğlan'ı diyorum. Ayağında çarığı yok, elinde sazı yok ama, gönlü şiirlerle dopdolu güzel şiirlerle geliyor şiir dünyasına. Sözcüklerin hakkını vererek, her yeni kitapta biraz daha gelişerek, okuyarak daha doğrusu." (Ünal Şöhret Dirlik)

ESERLERİ (Şiir):

Birdal (1974), *İkinci Bahar* (2000), *Sevda Mektupları* (2003), *Aşkına Sürgün* (2006), *Can Çocuklar* (çocuk şiirleri, 2006).

HAKKINDA: Ahmet Özdemir / İkinci Bahar ve Nisan Yağmuru (Bizim Gazete, 16.8.2000), İsa Kayacan / İkinci Bahar (Yeni İnan, 28.7.2000), Ünal Şöhret Dirlik / İkinci Bahar ve Birdal Can Tüfekçi'nin Şiir Dünyası (İkinci Bahar, 2000), Ferit Ragıp Tuncor / İkinci Bahar (Fethiye Sanat, 29.9.2001), Fethiyeli Şair Birdal Can Tüfekçi (Beyaz Kalem, 22.8.2003), Ferit Ragıp Tuncer / İkinci Bahar (Bizim Ece, Aralık 2001), Ahmet Otman / İkinci Bahar (Bizim Ece, Aralık 2001), Ahmet Otman / Bizim Ece Şairler Antolojisi 2003 (2003), Düşünceden Kaleme (Beyaz Kalem, 9.4. 2003), Birdal Can Tüfekçi / Aşkına Sürgün (2006).

TÜFEKÇİ, Mustafa Muharrem
Bkz. MUSTAFA MUHARREM

TÜFEKÇİ, Nazlı Deniz

Şair. 1984, İzmir doğumlu. Şair Ayşe ve Mehmet Tüfekçi'nin kızlarıdır. Şiir tutkusunu annesinden aldı. Ayrıca resim ve müzikle meşgul oldu. Edebiyata büyük ilgi duyarak daha çok şiire yöneldi. Öğrenimini İzmir'de yaptı. Hayatını ve çalışmalarını aynı kentte sürdürdü.

ESERLERİ (Şiir):

Ağlama Dünya (1995) ve *Bir Işık Görsem* (1997).

HAKKINDA: Ünal Şöhret Dirlik / Şiirlerde Fethiye (Antoloji, 2006, s.141).

TÜFEKÇİ, Nida

Folklorcu, bağlama sanatçısı. 1929, Akdağmadeni / Yozgat doğumlu. Ankara Maliye Okulu mezunu (1950). Öğrenimi boyunca halk müziği çalışmalarından ve geçmedi. 1947'de Ankara Radyosu Yurttan Sesler Korosunda çalıştı. 1966'da TRT İstanbul Radyosu Türk Sanat

Nida Tüfekçi

ve Türk Halk Müziği şube müdür yardımcılığına getirildi. TRT'deki çeşitli yöneticilik çalışmalarının yanı sıra kendi imkânlarıyla Anadolu'yu dolaşarak derlemeler yaptı. 1976'da TRT'deki görevinden ayrıldı. İstanbul Devlet Konservatuvarına Halk Müziği öğretim görevlisi ve yönetim kurulu üyesi olarak atandı. UNESCO'nun hazırladığı *Dünya Müziği Tarihi* adlı kitabın "Türk Halk Müziği" bölümünü yazdı. *Memleket Türküleri* adlı bir kitabı basıldı (1963).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. X, 1984).

TÜFEKÇİBAŞI, Turgut

Araştırmacı. 1940, Bursa doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Bursa'da, yükseköğrenimini İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinde tamamladı. Bursa'da faaliyet gösteren bir şirkette yönetim kurulu başkanlığı, bir süre de öğretmenlik yaptı. Amatör

Turgut Tüfekçibaşı

bir tiyatro topluluğu kurdu. Şiirleri Bursa'da yayımlanan *Yeni Soluk* gazetesinde ve çeşitli dergilerde yayımlandı. Bazı şiirleri bestelendi. *Doğanay Mehter* (1960) adlı bir araştırma kitabı vardır.

TÜFEKÇİOĞLU, Abdulhamit

Sanat tarihçisi. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1991) mezunu. Yüksek lisansını (1994) MÜ SBE'de, doktorasını (1997) Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. Aynı üniversitede öğretim üyesi olarak görevini sürdürdü.

Makaleleri *Kubbealtı Akademi Mecmuası, YYÜ İlâhiyat Fakültesi, Vakıf ve Kültür, Seyir, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü* adlı

Abdulhamit Tüfekçioğlu

dergilerde yayımlandı. Ulusal ve uluslararası sempozyumlarda bildiri sundu. Anadolu Sanat Tarihçiler Derneği üyesidir. *Geçmişten Günümüze Her Yönüyle Iğın* (2001) adlı ortak kitapta imzası vardır.

TÜLAY İBRAHİM.
Bkz. İBRAHİM, Tülay

TÜLBENTÇİ, Feridun Fazıl

Romancı (D. 1912, İstanbul - Ö. 6 Ağustos 1982, İstanbul). Vefa Lisesi, Yüksek Ticaret Okulu mezunu. Bir süre Basın-Yayın Genel Müdürlüğünde (1943-49) çalıştı. Sonra gazeteciliğe geçerek *Ulus, Vatan, Cumhuriyet, Hürriyet* gazetelerinde çalıştı. İstanbul Radyosunda müşavirlik (1959-66), program müdürlüğü yaptı. Edebiyat çalışmalarına 1929 yılında şiirler yazarak başlamıştı. Şiirleri *Varlık* dergisi ve antolojilerde yer aldı. Daha sonra tarihi roman yazmaya yöneldi. Ankara ve İstanbul radyolarında tarih konuşmaları (1942) hazırladı.

Feridun Fazıl Tülbentçi

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sabahtan Bir Saat Evvel* (1932).

ROMAN: *Sultan Yıldırım Beyazıd* (1947), *Yavuz Sultan Selim Ağlıyor* (1947), *Barbaros Hayrettin Geliyor* (1949), *Osmanoğulları* (1950), *Sultanların Aşkı* (1952), *İstanbul Kapılarında* (1954), *Şah İsmail* (1956), *Turgut Reis* (1958), *Cem Sultan* (1959), *Hürrem Sultan* (1960), *Kanuni Sultan Süleyman* (1962), *Şanlı Kadırgalar* (1964).

DİĞER ESERLERİ: *Büyük Harpten Sonrakiler* (antoloji, 1935), *Cumhuriyet'ten Sonra Çıkan Gazete ve Mecmualar* (inceleme, 1941), *İkinci Cihan Harbi Kronolojisi* (1943), *Geçmişten Bugüne* (radyo konuşmaları, 4 cilt, 1943-49), *Tarihe Şan Veren Türk* (1943), *Kahramanlar Geçiyor* (radyo konuşmaları, 3 cilt, 1951-60), *Büyük Türk Zaferleri* (radyo konuşmaları, 1946), *Şehitler* (Kahramanlık Menkıbeleri, 1946, 3. bas., 1964), *Türk Atasözleri ve Deyimleri* (1963).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

TÜLEYLİOĞLU, Orhan

Şair ve yazar. 1965, Ankara doğumlu. Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Kimya Mühendisliği Bölümü mezunu. Özel sektörde çalışmayı tercih etti. Son görev yeri olan Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfında yayın koordinatörü olarak çalıştı. Şiir ve yazıları 1989 yılından itibaren *Edebiyat ve Eleştiri, Şiirlik, Varlık, Çağdaş Türk Dili, Milleyat Sanat, Hürriyet Gösteri, Evrensel Kültür* vd. dergilerde yayımlandı. *Her Karşılama Bir Veda* (1998) adlı eseri ile 1999 İbrahim Yıldız Şiir Ödülünü aldı.

"Tüleylioğlu, şiirinde okuru şaşırtmayı seviyor. Onu bulunduğu yerden çok ötelere taşımayı önemsiyor. Kimi şiirler, okurun önüne düşlerden bir dünya koyar. Okur bu dünyanın kanatlarında, bulunduğu "an"dan farklı alanlara uzun yolculuklara çıkar. Kimi şiirler ise "düş"lerin yanına, düşüncenin sonsuz katmanlarını da katar:

Orhan Tüleylioğlu

Yaşamın içindeki ayrıntıda var olan gizemin bizi nerelerden alıp nerelere götürdüğünü öğreniriz. Tüleylioğlu'nun şiirinde işte bu ayrıntının gizemini yaşarız içten içe." (Ahmet Özer)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Anların Tetiği* (1994), *Her Karşılaşma Bir Veda* (1998).

DENEME-İNCELEME: *Okumak mı, O da Ne?* (2000), *Barbar Uygarlık* (2004), *Evrenle Ölç Kendini: Attila Josef* (Sevgi Can Aysevener ile, 2006), *Savaşçı ve Şair Jozé Marti* (2006).

HAKKINDA: Ahmet Özer / Orhan Tüleylioğlu'ndan "Her Karşılaşma Bir Veda" - Altay Öktem / Her Karşılaşma Bir Veda (Cumhuriyet Kitap, 30.9.1999), Ümit Sarıaslan / Orhan Tüleylioğlu, 'Okumak' Üzerine Oynatıyor Kalemini Bu Kez: "Okumak mı, O da Ne?" (Cumhuriyet Kitap, 8.3.2001), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c.4, 2002), Öner Yağcı / Savaşçı Şair Jozé Marti ve Attila Josef (Cumhuriyet Kitap, 24.8.2006).

TÜMBAŞ, Oğuz

Şair. 1946, Oğuzeli / Gaziantep doğumlu. İlkokulu aynı ilçede, ortaokulu Ceyhan'da, liseyi Şanlıurfa'da bitirdi. Ankara Üniversitesi Gazetecilik Yüksek Okulu (1970) mezunu. Kısa bir süre Devlet İstatistik Enstitüsünde çalıştı (1966). Milli Eğitim Bakanlığında memur ve şube müdür yardımcısı olarak görev yaptı. 1974 yılında TRT Haber Merkezinde çalışmaya başladı. Aynı kurumun Ankara ve Diyarbakır iş yerlerinde çalıştı. 1977 yılından itibaren çalışmalarını TRT İzmir Haber Müdürlüğünde sürdürdü. TRT 1 Sabah Haberleri'nde "Kitap Köşesi"ni hazırladı, TRT 2'deki "Sanat Gündemi" programına İzmir'den yaptığı haberlerle katıldı.

İlk şiirleri 1965 yılında *Sanat Dünyası, Filiz, Su, Defne, Çele* dergilerinde, yazıları *Ilgaz, Güney* ve *Evrim* dergilerinde yayımlandı. Ankara'da *Meltem* dergisini (15 sayı) çıkardı. Sonraki yıllarda şiir ve yazılarıyla *Akköy, Allaben, Agora, Aykırı Sanat, Anadili, Bahçe, İzmir-İzmir, Simge, Kavram Karmaşa* vd. dergilerde göründü. *Ünlem* dergisi kuruculuğu ve yayın kurulu üyeliği yaptı. Sürekli basın kartı sahibi. İzmir Gazeteciler Cemiyeti, TSYD ve Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

"İlk şiirlerini, ilk yazılarını yayımlamış, yer aldığı dergilerin umut vadeden isimlerinden biri olmayı başarmış iken, birdenbire yılların başlarında hareketlenen şiir tartışmalarından uzak kalmış ve 25-30 yıl sonra dönüp ilk kitabını yayımlamış eski bir genç şairdir." (Sina Akyol)

"Kitaptaki şiirlerin dili ve anlatımı

ORHAN TÜLEYLİOĞLU

SABAHIN YAPRAKLARI

gün akıntıya kapılmış bir saldı
hayatın denize düşen parçası
günlerin arasını dolduran boşluklardı

biletsiz bir yolcu tedirginliğiyle
oturup beklemiştim
sabahın yapraklarını
geçen yıllardan toplanmış göktaşları
içimde sakladığım güz kokulu akşamlardı

düş satan çarşılarda iki kişilik gölge
hazine haritası fiyatına satıldı
sokaklara bir yıldırım gibi düşen rastlantı
yüzüme çarparak kırıldı

bin düş yılda yürüdüm bir taş atımı uzaklığı

(Yılmaz Odabaşı, *Son Çeyrek Yüzyıl Şiir Antolojisi*, 2000)

Oğuz Tümbaş

OĞUZ TÜMBAŞ

HÜZNÜ KUMRAL

Umudu mavi badanalı
Hevesi reyhan kokulu...
Hüznü kumral çocuktum!
Küşümünü kendine biçen terziydim
Kırpık bezlerin dokunduğu tezgâhlarda
Bir mekiktim uçları kırılgan
Utangaçlığın bekçisiydim.

Kır mıydı, sahre miydi
Sular yurdu kasabam
Heyecanım yazılıydı
Beyaz havar taşlı kilometrelere
Çığırsam Antep duyardı türkümü
Oysa bastırdığım göğsümde ince bir çığlık!

Telâşı taşralı.
Coşkusu kendine gizli
Güneşi korkak kullanan çocuktum
Saman toprak ve sudan ibaret kerpiçte
Gündüz düşlerinde köpüren sade gazozdum
Gül şurubunda kar rendesi
Meyan şerbeti sıngıraklı güğümün
Küçük ipuçlarıyla dokunurdu gönenç
Yüreğimin mızrabına.

Çalıştığım usul bir hüzündü
Yoksul bir keten bezinde
Gökkuşağı gergefi
Sade..gürültüsüz ve çıplak
Akşam saklambaçlarında karanlığı okşardım
Ne sevinçli kocası olurdum
Gülüşü kır basmalı kızların...

Kısa ve askılı pantolonla
Hayata zararsız basan çocuktum
Usluydum..türkektim
Tozun ve trahomun tenha sokaklarında
Duygusunda kısıtlı
İsteğinde bağımlı
Arzuhalci babanın
Onaltı kuruşluk pullu dilekçeyle
Kendi hayatına havale edilmiş !

Zamana yuf ederim
Yorgun bedende birikirken yıllara
Yitik baharlarıma
Ne anlatır bana şimdi
Albümün sararmış resimleri
Ne kadar yaban bakar kumral çocuk yüzüme
Kim Antep peki
Ne kadar İzmir hayatım
Aşk duyumsatır her yazıda
Harf ve beceriyle kendimi
Sorgum sürer zamandan zamana!

hoşuma gitti. Vezin ve kafiyeye itibar edilmediği halde şiirde çok gerekli gördüğüm musiki, iç ahenk büyük ölçüde sağlanmış. Son yıllarda yazılan sözde şiirlerin çoğundan olduğu gibi, kelimeler birbirleriyle tepişmiyor, mısralar dile takılmıyor." (Mehmet Çınarlı)

"Biricik kalesi Alleben'dir (Gaziantep). Gün gelip kocaman kentlere de göçse, Alleben'e gitmek, dayanılmaz bir özlemdir Tümbaş'ta. Nicedir İzmir'de yaşaması engel değildir bu özleme. Şair, bir şiir süvarisidir sanki. 'Bir palmiye ağacına binip Karşıyaka'dan' ya da 'Bir imbat sincabına binip Belkahve'den' diyerek gözden yitiverir. Çoktan 'Antepişi' bir yaşama kavuşmuştur." (Ahmet Günbaş)

ESERLERİ (Şiir):

Yürek Söylencesi (1998), *Bellek Pazarı* (2002).

HAKKINDA: Okan Yüksel / İzmirli Ozan Gazeteciler (1997), Bekir Yurdakul / Yürek Söylencesi (Gazete Ege, 24.06. 1998), A. Neyzar Karahan / Yürek Söylencesi (Gözlem gazetesi, 18.07.1998), Sina Akyol / Eski Bir Genç Şairin Yürek Söylencesi (İzmir - İzmir dergisi, Kasım - Aralık 1998), Mehmet Çınarlı (26.02.1999 tarihli mektubu), M. Demirel Babacanoğlu (Adana Ekspres gazetesi 13.11.1999), Talat Kırcan / Yüreğinin Söylediği (Hürriyet Ege, 31.10.2000), Turgut Erbek (Eylül - Ekim 2000), Ünal Şöhret Dirlik / Aykırısanat (Adana) (Eylül-Ekim 2001), A. Neyzar Karahan / Bellek Pazarı (Bakırçay gazetesi, 9.12.2002), Mehmet Sadık Kırımlı / Agora Dergisi (sayı: 32, Temmuz-Ağustos 2003), Bülent Güldal / Ardıçkuşu (sayı: 51, Haziran 2003), Vedat Yazıcı / Aykırısanat (sayı: 60, Mayıs-Haziran 2003), O. Nuri Poyrazoğlu / Kitaplar – Dergiler (Çağdaş Türk Dili Dergisi, sayı: 191, Ocak 2004).

TÜMER, Asuman

Şair ve yazar. 17 Nisan 1955, Adapazarı doğumlu. Tam adı Asuman Figen Tümer'dir. Adapazarı Cumhuriyet İlkokulu (1965), Özel Sakarya Koleji orta bölümü (1968), Adapazarı Ticaret Lisesi (1971) ve İstanbul Ticari İlimler Akademisi (1976) mezunu.

Asuman Tümer

1976 yılından itibaren THY'de memur ve yönetici olarak on iki yıl çalıştı. Bir süre özel bir havayolu şirketinde bir yıl (1990-91) Uçuş Hizmetleri müdür yardımcısı olarak çalıştıktan sonra Amerika'ya gitti. 1998'de İstanbul'a döndü, çalışmalarını *The Best* dergisinin genel yayın yönetmeni olarak sürdürdü.

Öykü yazarlığına başladığı 1977'den itibaren öyküleri çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı. Bu öykülerin önemli bir bölümü, Amerika muhabiri olduğu *The Best* dergisinde yer aldı (1996). 1999 yılında Ankara Öykü Günleri Oktay Akbal Öykü Yarışması'nda üç öyküsüyle birincilik kazandı. İlk öykülerinde Tolstoy, Thomas Mann ve Sait Faik etkisindeydi. Daha sonra *"Öz değerlerimizin bizi biz yaptığının farkına vararak"* fazlalıklardan sıyrıldı ve kendine özgü bir yazım evreni kurmayı başardı. Öykülerinde kullandığı temiz Türkçe ve anlatımında gösterdiği başarıyla, usta bir öykücü olduğunu kanıtladı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Asuman* (1997).

ÖYKÜ: *Ayan Bozuk Çayevi* (2000).

HAKKINDA: Berna Tuna Fenemen / Life Time (Klips dergisi, Mart 1999), Nalan Barbarosoğlu / Yenilerle Dolu Verimli Bir Yıl (Cumhuriyet gazetesi, 20.12.2000).

ASUMAN TÜMER

ŞAKACI

1960'lı yıllarda cadde üzerinde evlerde oturmak çok modaydı. O zamanlar gürültülü ve yoğun trafik diye şeyler bilinmediğinden bir kaç eski model arabanın dışında pek araç geçmezdi caddelerden. Evlerin balkonları yeni çıkan plastik badana boyalarıyla uçuk renklerde boyanır, aşk merdivenleri, sardunyalar, akşam sefalarıyla yeşillendirilirdi. Eski ahşap evlerin çoğu yavaş yavaş yıkılarak yerine betonarme binalar yükselmeye başlarken, kâgir olanlar uzun zaman ayakta kalmayı başarmışlardı.

Evler... Bir şehrin tüm öyküsünü anlatan evler. Onlar dizildikleri caddeleri, sokakları, insanları, yaşananları, düğünleri, bayramları, tarihi anlatan dilsizler.

Sevgili Ayşe Hala'nın evi de, daha caddenin başından itibaren bütün heybetiyle insanı etkileyen, yüksek bahçe duvarlarının gerisinden etrafı mağrur bakışlarla süzen üç katlı, çok camlı ve sarı boyalı eski bir konaktı.

Her hafta ziyaretine gittiğimiz Ayşe Hala'nın evinde kendimizi evimizdeymişçesine rahat hissederdik. Her zaman perma yaptırdığı saçlarını kısacık kestirir, iri elmas küpelerini kulağından hiç çıkarmazdı. Şişmanlık ona çok yakışırdı. Hatta bir adı da "Şişman Hala'ydı". Sürekli gülen yüzü ve bitmek tükenmek bilmeyen şakaları insanları gülmekten kırar geçirirdi.

Onun kaç yaşında olduğunu kimse merak etmezdi sanırım. Çünkü, o yaşsızdı. Ya da hep genç, hep muzip olduğundan onu kimse olgun sınıfına koymazdı. Biz on yaşlarında olmamıza rağmen onunla hiç sıkılmadan saatlerce birlikte olabiliyorduk. Çocukları oyalayabildiği gibi, yaşlılarla da çok saygılı, çok da esprili ilişkiler içindeydi.

Çevreden çok saygı görürdü. Bütün komikliklerine, ona yakışan argo konuşmalarına rağmen insanlar ondan çekinirdi de.

Bana göre onun hiç üzüntüsü yoktu. Hatta o hiçbir şeye üzülmezdi. Arada sırada eskilerden bir şeyler anlatırken hüzünlenir ağlardı ama bir dakika geçmeden öyle komik bir şey söylerdi ki, insanlar ağlarken katılarak gülmeye başlar, "ilahi Ayşe Hanım sen ölüyü güldürürsün," derlerdi.

Evin ikinci katında kayınvalidesi ve kayınpederi oturuyordu. İkisi de art arda felç olmuş ve ikisinin bakımını da o üstlenmişti. Özenle bakıyor, gülerek, şakalarla onlara hasta olduklarını unutturuyordu. Evde birkaç yardımcı vardı ama o şefkatli ve sevecen tavrıyla her şeyle bizzat ilgileniyordu.

Kocası zahire işi yapan tanınmış bir tüccardı. O da bize karşı çok sıcak ve yakındı. Yaptığı çapkınlıklar evde şakaya alınır pek mühimsenmezdi. Öyle ki, bir keresinde Ayşe Hala, yaptığı ütünün ne kadar kusursuz olduğunu anneme anlatırken, kocasının o zamanlar kullanılan uzun patiska donunu eline almış, "bak," demişti, "sen hiç böyle kâğıt gibi ütülü don gördün mü? "

Biz şaşırarak bakarken, "Hüseyin'i tebrik etmişler," diye devam etti.

"Kim," diye sordu annem. •

"Kim olacak canım, İstanbul'daki orospu. Bizimki pantolonunu indirince kadın dayanamamış. Seni ve hanımını tebrik ederim demiş. Bunca yıllık orospuyum böyle bıçak gibi ütülü don görmedim."

Sonra kâğıt gibi kolaladığı örtülerden birini masanın üzerine yaymış yüzünde hiçbir üzüntü ifadesi olmadan demli çayları servis yapmaya başlamıştı.

Fakat bir keresinde onu biraz gergin, hatta kızgınca bir şeyler anlatırken görmüş, merakla dinlemeye başlamıştık.

Evin en alt katını yazıhane olarak kullanan kocasını takip etmek için üst katın döşemesinde bir delik açtığını söylüyordu. Her gün belli aralıklarla oradan gözetleme işini yaparken; birkaç gün önce güzelce bir işçi kadın bir bahaneyle yazıhaneye girip Hüseyin Bey'in karşısına oturmuş". Yavaşça eteğini yukarıya doğru çekmiş. Hüseyin Bey'in elini alıp bacağının üzerine koymuş. Hüseyin Bey ürkekçe etrafına bakınıyormuş. Birden bire üst kattaki delikten aşağıyı gözetleyen Ayşe Hala'nın sesi yankılanmış yazıhanenin içinde:

"Hayırlı işler Hüseyin Bey!"

Hüseyin Bey şaşırarak elini çekmiş hemen, kadın kaçmaya kalkmış. Ama Ayşe Hala yıldırım gibi aşağıya inmiş kadını bir güzel dövmüş. Hüseyin Bey korkudan ortadan kaybolmuş. Öyle ki, bir haftadır eve gelemiyormuş.

Ayşe Hala her zaman alafranga olmayı severdi. Türk sanat musikisine hayrandı çok da güzel şarkılar söylerdi ama, "tercihim tango" derdi. Şişman vücudu öyle kıvraktı ki yeni çıkan twist ve çıçaları bizimle birlikte yapmaya çalışırdı.

"Eltimle kayınbiraderim evlenirken düğünlerini ben organize ettim," diyordu övünerek.

O zamanlar orkestra falan yoktu. Ben:

"Asri düğün yapacağım" dedim. Saz, var, ut var, def var, ama bana orkestra lazım. Düşündüm ve sonunda buldum. Belediyeye gidip şehir bandosunu kiraladım. Bando başı:

"Biz tango bilmeyiz" dedi.

"Ne bilirsiniz?" diye sordum.

"Marş biliriz," dedi adam.

"Ben size öğretirim," dedim.

"Papatya gibisin beyaz ve inceyi öğretene kadar canım çıktı. Gelinle damat gelirken onu çalmaya karar verdik. Düğün günü bahçeye dolan misafirlere sürpriz oldu tabii. Ama bahçeye girerken bando, Onuncu Yıl marşını çalmaz mı! Herkes neye uğradığını şaşırmışken ben hemen bandonun başına geçerek tangoyu başlattım. Başlattım ama bu seferde gelinle damat ortalarda yok. Sonunda çıkıp geldiler. O gece sürekli aynı tango çalındığı için herkese fenalık geldi, sonunda bandoyu yolladık. Ütlarla, deflerle kendi şarkılarımızı söyledik, gecenin sonuna doğru tangodan uykusu gelenler bizim alaturka müzikle çok eğlendi."

Herkesle barışık ve neşe içinde olmasına rağmen, aslında her şeyi de kolay kolay beğenmezdi. En ince ayrıntıları dikkatle ayırt edebilen görüşe sahipti. Fakat bunu öyle güzel dengelerdi ki, hayatı kolaylaştırmak için adeta neşeli bir oyun oynardı.

Biz onun evine gittiğimizde ne felç olmuş hastalıklı insanları ne de aldatılmış hüsran içinde bir kadın görürdük. Onun için hayat ciddiye alınmayacak kadar kısaydı. "Ne kadar gülersek o yanımıza kâr kalıyor" derdi. (...)

(Ayarı Bozuk Çayevi, 2000)

TÜMER, Günay

İlahiyatçı. Çalışma hayatına 1969 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi Bölümünde asistan olarak başladı. 1974 yılında doktorasını tamamladı. 1979 yılında doçent, 1985 yılında profesör oldu. 1986'dan itibaren Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesine önce İslâm Medeniyeti ve Sosyal Bilimi Bölümü Başkanı, bir dönem dekan yardımcısı, 1986-93 yılları arasında senato üyesi, 1991-93'te Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu üyesi, 1985-95 yılları arasında Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezinde İslâm Ansiklopedisi Merkez İlim ve Redaksiyon Heyeti üyeliği yaptı.

Kastamonu'da düzenlenen Şeyh Şaban-ı Veli Anma Törenleri gibi birçok organizasyona başkanlık etti. İngiltere ve Cezayir'de çeşitli araştırmalar için bulundu. Çok sayıda konferans ve sempozyumlara katılarak bildiriler sundu. *TDV İslâm Ansiklopedisi*'ne madde yazımına katıldı.

ESERLERİ:

Biruni'ye Göre Dinler ve İslâm Dini (doktora tezi, 1975), *Yeni Dokümanlar Işığında Yahova Şahitleri* (1986), *Dinler Tarihi* (Abdurrahman Küçük ile birlikte, 1991), *Hıristiyanlıkta ve İslâm'da Hz. Meryem* (doçentlik tezi, 1997).

HAKKINDA: Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululular V (2005).

TÜMER, Gürhan

Yazar. 15 Kasım 1944, İzmir doğumlu. Saint Joseph Lisesinde başladığı ortaöğrenimini ABD'de Libertyville High School'da tamamladı. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesini ve Paris Vincennes Üniversitesini bitirdi. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesinde yardımcı doçent olarak öğretim üyeliği yaptı.

İlk yazısı "*Leonardo'nun İşleri*", *Milliyet Sanat*'ta (1980) yayımlandı. Yazıları *Yazko Edebiyat, Dönemeç, Gösteri, Adam Sanat* vd. dergilerde yayımlandı. *Gösteri* dergisinin 1982 yılında düzenlediği deneme yarışmasında üçüncülük, D Yayınevinin 1984 yılındaki masal yarışmasında birincilik ödüllerini kazandı.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Mimarlığın Özü ve Sözü* (1980), *Mimarlık Edebiyat İlişkileri Üzerine Bir Deneme* (1982), *İnsan Mekân İlişkileri ve Kafka* (1984), *Bir Başka Mimarlık* (1993), *Aynalı Binalar Nöbetçi Mimarlar* (1996), *Cumhuriyet Döneminde Yabancı Mimarlar Sorunu* (1998), *Ve Mimarlık* (2004).

MASAL: *Kut Han* (1985).

HİKÂYE: *Asılan Cemil* (1986).

ROMAN: *Adem Güzel'in Yazarlığı* (1987).

ÇEVİRİ: *Yaşayan Montmarte* (J.P. Crespelle'den, 1984), *Varolmak ve Topraklar* (J. Follain'den, 1985), *Büyük Mastürbatör* (S. Dali'den, 1997).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

TÜMERKAN, Cavidan

Şair. 12 Mart 1922, İstanbul doğumlu. Tam adı Fatma Cavidan Tümerkan'dır. Cavidan Binkaya adını da kullandı. Bostancı İlkokulu, Kadıköy Kız Ortaokulu, Erenköy Kız Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1944) mezunu. İstanbul Kız Lisesi ve Ankara Eğitim Kolejinde bir süre edebiyat öğretmenliği yaptı. Şiirleri daha çok *Yücel* ve *Varlık* dergilerinde yayımladı. *Ajans Türk* antolojilerinde yer alan şiirleriyle tanındı.

ESERLERİ (Şiir):

Evin Yolu (1951), *Ne Olur Bir Şarkıcık* (1957), *Hani En Sevdiğin Renkti Beyaz* (1961), *Yaşamak Oyunu* (1965), *Sonrasız* (1969), *Güneş Beklemez* (1978), *Erguvan Dünya* (1985), *Özün Sözü* (1997).

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959), Bedihan Tamsöz / Osmanlıdan Günümüze Kadın Şairler (1994, s. 168).

TÜMKOR, Mehmet Sabri

Gazeteci, şair (D. 1912, Kastamonu – Ö. 27 Ocak 1987). Bir süre Büber Hocaya giderek Kuran-ı Kerim okudu. İlkokul sıralarında *Güzel İnebolu* ve *Seyyah* gazetelerine makale yazmaya başladı. Kastamonu Muallim Mektebine girdi ve öğrenciliği sırasında da Kastamonu'da *Açıksöz* ve bazı İstanbul gazetelerine yazmaya devam etti. Ankara'ya nakledilerek Ankara Muallim Mektebi adını okuldan mezun oldu. Çubuk, Taşköprü, Daday, Karaburun ve Çankırı'da öğretmenlik yaptı. Gazi Terbiye (Eğitim) Enstitüsüne gündüzlü olarak girdi ve bir taraftan da Maden Tetkik Arama Enstitüsünde çalıştı. 1943 yılında Pedagoji Şubesini bitirdi. Kastamonu Erkek Sanat Enstitüsü Türkçe öğretmenliği ve müdür yardımcılığına tayin edildi

Öğretmenlik yaptığı yıllarda *Son Posta, Tan* ve *Açıksöz* gazetelerine yazmayı sürdürdü. Daha sonra *Doğrusöz*'de "Atelyem'den Pozlar" adlı bir köşede haftalık fıkralar yazdı. 1944 yılında bir yıl *Ecevit* adlı aylık dergiyi çıkardı. Şanlıurfa'ya tayin edilince gitmedi ve müstafi (istifa etmiş) sayıldı. Kastamonu adıyla kurduğu basımevinde 30 Mart 1945'te *Kastamonu* gazetesini çıkarmaya başladı. 1952 yılında gazetenin yayımına son verdi. Basımevini İstanbul'a nakletderek orada *Çocuk Dünyası* adlı bir dergi çıkardı. Bu dergiyi sonra gazete olarak yayımladı. *Yurt Çocuğu* ve *Türkiye Okullar Postası* gazetelerini çıkardı. *Çocuk Haftası* ve *Yavru Türk* dergilerinde kapanıncaya kadar yazılar yazdı. Sabri Tümkor'un çocuk edebiyatı türünde otuzu aşkın eseri vardır.

BAŞLICA ESERLERİ:

Denize Attığım Taşlar, Sizin Olsun, Yeşil, Komşu Kızları, Kastamonu ve Kazaları, 23 Nisan Çocuk Şiirleri, Yağız Atlı.

HAKKINDA: Aziz Demircioğlu / 100 Yıllık Kastamonu Basınında Kim Kimdir? 1872-1972 (1982), Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululular III (2004).

TÜMSEK, Abdullah

Araştırmacı-yazar. 1962, Diyadin / Ağrı doğumlu. 1986-yılında Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesini bitirdi. 1988'de İslâm Felsefesi Anabilim Dalında yüksek lisans çalışması yaptı. Bu arada İstanbul Haseki Eğitim Merkezine devam etti. 1995'te doktor oldu. *Ahlâk-ı Kirâm* (Muhyi-i Gülşeni'den, 2004) adlı bir eseri vardır.

TÜRCAN, Talip

İslâm hukuku araştırmacısı. 1970, Sorgun / Yozgat doğumlu. Ankara Kırkkonaklar İlkokulu (1982), Ankara İmam Hatip Lisesi (1988), Çankaya Lisesi (dışarıdan, 1991), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (1992) ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1997) mezunu. 1992 yılından itibaren Ankara'da bir yıl din dersi öğretmenliği yaptıktan sonra 1993'te Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslâm Hukuku Anabilim Dalına araştırma görevlisi olarak atandı. Yüksek lisansını Ankara Üniversitesi SBE Temel İslâm Bilimleri (İslâm Hukuku) alanında (1995), doktorasını SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslâmi Bilimler Bölümünde "*İslâm Hukukunda Devletin Egemenlik Unsuru ve Egemenlikten Kaynaklanan Yetkileri Batı ve Türk Hukuku ile Mukayeşeli Bir İnceleme*" adlı tezi ile(2000) yaptı. SDÜ İlâhiyat Fakültesi dekan yardımcılığı (2004), Temel İslâm Bilimleri Bölümü başkan yardımcılığı (2003), İlâhiyat Fakültesi İslâm Hukuku Anabilim Dalı başkanlığı (2004) görevlerinde bulundu. Aynı eğitim kurumunda doçent oldu.

Çalışmalarını hukukun genel teorisi, hukuk felsefesi, fıkıh ve fıkıh usulü (İslâm hukuk bilimi), hukuk düşüncesinin tarihsel gelişimi, Cahiliye Dönemi hukuku ve Kur'an hükümleri, hukuk ve devlet gibi alanlarda sürdürdü. *İslâmî Araştırmalar, Süleyman Demirel Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Arayışlar, İslâmiyât, İslâmî Araştırmalar, Dinî Araştırmalar, Genç Düşünce, EKEV Akademi, İslâm Hukuku Araştırmaları* dergilerinde yazıları yayımlandı. Alanıyla ilgili çevirileri *Diyanet, Süleyman Demirel Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Tabula Rasa* dergilerinde yayımlandı. Ulusal sempozyum ve toplantılarda sunumlar yaptı, konferanslar verdi. Bölgesel medya kuruluşlarında programlara katıldı.

ESERLERİ:

Devletin Egemenlik Unsuru ve

Egemenlikten Kaynaklanan Yetkileri / İslâm ve Batı Hukuk Düşüncesi Bağlamında Bir İnceleme (2001), *İslâm Hukuk Biliminde Hukuk Normu / Kavramsal Analiz ve Geçerlilik Sorunu* (2003).

HAKKINDA: Talip Türcan / Devletin Egemenlik Unsuru ve Egemenlikten Kaynaklanan Yetkileri (2001).

TÜRE, İskender

Araştırmacı-yazar. 1963, Kaymaz kasabası / Sivrihisar / Eskişehir doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Eskişehir'de değişik okullarda tamamladı. 1986 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun olduktan sonra kısa bir süre öğretmenlik yaptı.

Çalışmalarını Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Dairesinde tasnif görevlisi olarak sürdürdü. *Zülkarneyn / Kur'an'da Uzaya Seyahati Anlatılan İnsan* yazarın yayımlanan ilk kitabıdır.

TÜRER, Osman

Edebiyat araştırmacısı. 9 Nisan 1953, Kavak köyü / Silifke / İçel doğumlu. Silifke Kavak Köyü İlkokulu (1965), Ankara İmam Hatip Lisesi (1972), Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1977) mezunu. Çalışma hayatına 1976'da Ankara'da imam-hatip olarak başladı. 1980 yılında Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine tasavvuf tarihi araştırma görevlisi olarak atandı. Doktorasını 1982'de Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde *"Şeyh Mehmed Nazmî Hayatı, Eserleri ve Hediyyetü'l-İhvân'ı"* başlıklı teziyle tamamladı. Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde 1987'de yardımcı doçent, 1988'de doçent, 1994'te profesör oldu. Dekan yardımcılığı (1988-94), Kelâm ve İslâm Felsefesi Bölümü başkanlığı, Tasavvuf Anabilim Dalı Başkanlığı görevlerinde bulundu.

Makale ve çevirileri 1984 yılından itibaren *Türk Dünyası Araştırmaları, Atatürk Ü. İlâhiyat Fak. Dergisi, Türk Kültürü Araştırmaları, İslâmi Araştırmalar, Diyanet Dergisi, Yeni Ümit, Altınoluk, Yedi İklim, İslâm, Kalem ve Onur, Gönülden Gönüle Sesleniş, İlim ve Sanat, EKEV Akademi Dergisi Sosyal Bilimler, Osmanlı, Tasavvuf, Eğitim Bilim, Martı* dergilerinde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı.

Osman Türer

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Türk Mutasavvuf ve Şairi Muhammed Nazmi* (1988), *Ana Hatlarıyla Tasavvuf Tarihi* (2.bas. 1998), *Osmanlılarda Tasavvufi Hayat -Halvetîlik Örneği - Hediyyetü'l-İhvân* (2005).

ÇEVİRİ: *Sûfi ve Komiser Rusya'da İslâm Tarikatları* (Alexandre Bennigsen - C. Lemercier-Quelquejay'dan, 1988), *İslâm Dünyasında Tarikatlar* (Alexandre Popovic - Gilles Veinstein'den, 2004).

TÜRİNAY, Necmettin

Bkz. TURİNAY, Necmettin

TÜRK, A. Hikmet

Eğitimci, yazar (D. 1895, İzmir - Ö. ?). İstanbul Üniversitesi Yüksek Öğretmen Okulu Felsefe Bölümü (1920) mezunu. İzmir Sultanisi (lise), İzmir Öğretmen Okulu ve Ankara Öğretmen Okulunda öğretmenlik (1920-24), İzmir Öğretmen Okulunda müdürlük (1924-30). yaptı. Daha sonra Millî Eğitim Bakanlığı müfettişliği (1930-33), İzmir Millî Eğitim Müdürlüğü (1934-35), Talim ve Terbiye Kurulu üyeliği (1935-38) görevlerinde bulundu. 1938 yılında yeniden MEB müfettişliğine atanarak yirmi iki yıl bu görevde kaldı..

ESERLERİ:

Decroly'nin Terbiyevi Oyunları, Mektep ve Sinema, Yeni Mektep Nedir?

TÜRK, Mustafa

Şair. 1954, İncecik köyü / Elbistan / K.Maraş doğumlu. İlkokulu köyünde, orta ve lise öğrenimini Elbistan'da tamamladı. Balıkesir Necatibey Enstitüsü Türkçe Bölümünü bitirerek öğretmenliğe başladı (1979). Sırası ile Gaziantep Sarısalkım Ortaokulu müdürü, Elbistan Mükremin Halil Lisesi edebiyat öğretmeni olarak görev yaparak 2003 yılında kendi isteği ile emekliye ayrıldı.

Şiirleri *Türk Edebiyatı, Doğuş Edebiyat, Diyanet Çocuk, Zaman Çocuk, İkinci Fecir* dergilerinde yer aldı. Elbistan ve yöresine ait folklor derleme çalışmaları da vardır.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Üç Gül Düştü Gönlümüzden* (ortak, 1997), *Kelebekler Özgür Kalsın* (3. bas. 2004).

YILLIK: *Cumhuriyetin 70. Yılında Elbistan Yıllığı.*

Mustafa Türk

MUSTAFA TÜRK

KIRILAN GÜL UÇLARINDA AKŞAM

Çocukluğumun başucunda asılı
Derin hatıraları masal ülkelerinin
Gül renkli aynalarda
Kalemine şavkıyan işaretler

Ne güzel yol ahrdım
Elâ gözlerinde küçük kardeşimin
Hep annemi bulurdum kedi güzelliğinde
Melek, kalbimizin bir köşesinde
Gezinirdi damarlarımız boyu
Sevgi, ağaca yürüyen sular misali
Yumuşak, sıcak
Kelimelere tutunurdum.

Evimiz vardı köyün dışında.
Yıldıza yakın
Dumanlı dağlara yaslı
Zemheride kurtlar gibi ulurdu rüzgâr
Geniş yalnızlığı içinde sessizliğin
Hayatımızı öğrendik saniyelerle
Sevgiyle bakan gözlerini annem
Yüzlerime düşürürdü
Ben annemin gözlerinde ısınırdım.

Hep geleceği düşlerdim geceleri
Beyaz atlar üzerinde
Yol sorardım yıldızlardan
Bilinmez ülkelere
Kaybolunca bir bahçe ortasında atım
Uçarak dönerdim kanatsız, yatağıma
Annemin dizleri yanında.

Kırılan gül uçlarında yükselirken
akşam
Hız verirdi gökyüzünde kuşlara
Ben hayallerimi bulutlar ortasında
Kırlangıçların kanatlarına asardım.

Çocukluğumun başucunda asılı duran
Derin hatıraları masal ülkelerinin
Kül renkli aynalarında kayboldu
Soluğuyla zamanın.

TÜRK, Rasim

Araştırmacı-yazar (D. 1931, Ordu – Ö. 1982, İstanbul). İlköğrenimini Ordu'da tamamladı. Ordu Endüstri Meslek Lisesini bitirerek EKİ Kandilli Bölgesinde işçi olarak çalışmaya başladı. Bolu Erkek Öğretmen Okulundan mezun olunca Zonguldak'ta öğretmenlik yaptı ve 1980 yılında emekliye ayrıldı..

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme): *Karaelmas Ülkesi Zonguldak* (Melahat Türk'le birlikte), *Yeşil Türkiye'm.*

HAKKINDA: Zonguldaklı Yazarlar Zonguldak'ı Yazanlar (1998).

TÜRK, Serkan

Öykü ve deneme yazarı. 1977, Trabzon doğumlu. Yükseköğrenimini işletme dalında tamamladı. 1993 yılından itibaren çeşitli radyo kanallarında yöneticilik ve yayıncılık yaptı. Değişik edebiyat dergilerinde deneme ve öyküleri yayımlandı. Arkadaşları Arzu Alkan ve Ercan Yılmaz ile birlikte Trabzon'da *Ada* dergisini çıkaranlar arasında yer aldı. *Uzak Yaz* adlı bir öykü kitabı vardır.

TÜRK, Şevki

Şair. 16 Ocak 1964, Ayva köyü / Niksar / Tokat doğumlu. İlköğrenimini köyünde, ortaöğrenimini Pamukpınar Öğretmen Lisesinde yaptı. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü mezunudur. Midyat (Mardin) ve Yeşilyurt (Tokat) ilçelerinde sivil savunma memurluğu, Taşova (Amasya)'da İlçe Sivil Savunma müdürlüğü görevlerinde bulundu. 18 Eylül 2001'de Iğdır İl Sivil Savunma Müdürü, 18 Şubat 2005'te Niğde İl Sivil Savunma Müdürü oldu. *İlkadım* adlı bir şiir kitabı vardır.

TÜRKALİ, Vedat

Bkz. VEDAT TÜRKALİ

TÜRKÂY, Ahmet

Öykücü. 1945, Hamzalar (Filaretovo) köyü / Bulgaristan doğumlu. Öykülerini Türkçe dergi ve gazetelerde yayımladı. Bu öykülerle katıldığı yarışmalarda ödüller kazandı. O dönemin Bulgaristan'ında Türkçe yayınevi kapatılınca öykülerini uzun süre kitaplaştıramadı.

1989'da zamanın yönetim tarafından sınır dışı edildi. Türkiye'ye gelip İstanbul'a yerleşerek işçi olarak çalıştı ve öykü yazmayı sürdürdü. Öyküleri *Türk Edebiyatı, Yedi İklim, Dergâh, Merdiven, Yaba* ve *Tuna* dergilerinde yayımlandı. Bu öykülerden bir bölümünü 2005 yılında *Kasvet Ciskini* adlı ilk kitabında topladı.

OSMAN TÜRKÂY

DALLARI YERYÜZÜNDE - AĞAÇ

Gözlerim röntgen gibi delip geçiyor
Kentin sokaklarını dolaşıyorum şimdi
İlk karşılaşmamız bu seninle galiba Bay Robot
Günaydın. Uğultular kulaklarımda bir yeni uzay çağı
Bak nasıl çalışıyor makinelerimiz, yürekleriniz
Gövdelerimizin gizlerini çözümleyen laboratuar
Betikler, günceler, renkli dergiler

Bir övgü dudaklarımda: Sen misin Promete
O göksel ateş ne kadar yoğun
Ne kadar geniş ki hep ışık, hep gök boşluğu
Ulises'ler şimdi yer çekiminden öte

Ben kökümü arıyorum karanlık, sık bir ormanda
Nerdesin ilk insan ağacı
Suların dibindeyim akıntılı açık denizlerde
Balıklar, ilkel yaşam hücreleri, fosiller konuşmaz bana
Hâlâ karanlıklarımda Afrika, uzaklarımda proconsul
Yanlış eleştirdin gövdemi Bay Darwin

En eski uzay çağlarımdan bana ses ver usum
Ben yeryüzünde yabancı, ben yeryüzünde konuk
Yerçekimini aştım kökümü arıyorum

TÜRKAY, Orçun

Öykü yazarı, çevirmen. 1976, İstanbul doğumlu. Saint Joseph Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. 2002 yılından itibaren Yapı Kredi Yayınlarında editörlük yaptı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Peri Masalları* (2004).

ÇEVİRİ: *Bulutlar* (Juan José Saer'den), *Dört Asker* (Hubert Mingarelli'den), *Çingeneler / Bir Avrupa Yazgısı* (Henriette Asseo'dan), *Dali - Büyük Paranoyak* (Jean Louis Gaillemin'den) (2005).

TÜRKÂY, Osman

Şair ve yazar (D. 16 Şubat 1927, Kıbrıs - Ö. 21 Ocak 2001, Girne / Kıbrıs). Kıbrıs'ta Yüksek İngiliz Okulunda (1946), Londra'da Modern Diller Okulu Gazetecilik Bölümü (1955) ve Ekonomik Bilimler Okulu Felsefe Bölümünde (1957) öğrenim gördü. Londra'da çeşitli işlerde çalıştıktan sonra döndüğü (1957) Lefkoşe'de *Beşparmak* ve *Uyarı* dergileri ile *Kıbrıs Türk Sesi* gazetesini çıkardı (1962-63), *Bozkurt* gazetesinde yazarlık yaptı. Daha sonra Londra'ya yerleşerek

Osman Türkây

haftalık *Vatan* gazetesini yönetti.

Şiir ve denemeleri 1945 yılından itibaren *Türk Dili, Papirüs, Yeditepe, Varlık, Beşparmak* dergilerinde yayımlandı. T.S. Eliot'tan yaptığı çevirilerle tanındı. Şiirleriyle, sayısız edebiyat ödülü kazandı. Kitapları dünyanın dört bir yanında çeşitli dillere çevrildi. İngilizce çevirileri dolayısıyla 1973 yılında Uluslararası Şiir Derneğinin (The International Poetry Society) onur armağanını kazandı. Dünya Kültür ve Sanatlar Akademisi Uluslararası Yürütme Kurulunun başkanlığını da yürüten (1989) Osman Türkay'a ABD'nin Missouri Eyaletinde bulunan Albert Einstein Uluslararası Vakfınca şiirlerindeki başarısı nedeniyle 1989 Albert Einstein Barış Ödülü verildi. *Evrende Rasgele Bir Gezinti* adlı kitabıyla, Amerikan Başarılar Enstitüsünün Yılın Adamı ve "Bin Yılın Şöhretler Sarayı" ödüllerini, Amerikan Biyografi Enstitüsünün Altın Plak ödülünü, "Başkanlık Onur Mühürü"nü, Avustralya'da Uçan Altın Kumru Odülünü kazandı. İki kez Nobel Edebiyat Ödülüne aday gösterildi. Türkay, dünyada en çok mektup alan Türk edebiyatçısı olduğu; hayranları arasında Tayland Prensesi Vemulchadra, Türkoloji Profesörü Anna Masala, Hindistan eski başbakanının eşi Sheila Gürjal ve çok sayıda aristokrat bulunduğu söylendi.

ESERLERİ:

ŞİİR: *7 Telli* (1959), *Uyurgezer* (1969), *Beethoven'de Aydınlığa Uyanmak* (1970; İngilizcesi: Beethoven and Other Poems, 1978), *Evrenin Düşünde Gezgin* (1971), *Kıyamet Günü Gözlemleri* (1975).

DENEME: *Edebiyat Eleştiri ve Dil Üzerine Düşünceler* (1993).

DERLEME: *Modern Turkish Poetry* (Taner Baybars ile, 1975).

HAKKINDA: Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973, s. 509-514), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

TÜRKBAĞ, Ahmet Ulvi

Hukukçu, yazar. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden (1987) mezun oldu. 1990 yılında aynı üniversitede kamu hukuku alanında yüksek lisans, 1997 yılında doktora yaptı. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine yardımcı doçent olarak atandı. 2004 yılında Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesinde doçent oldu. Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesinde Türk hukuk tarihi dersini verdi. Çeşitli dergilerde

Ahmet Ulvi Türkbağ

yayınlanmış birçok makalesi bulunmaktadır.

BAŞLICA ESERLERİ:

Alexis de Tocqueville'de Amerikan Demokrasisi ve Bunun Getirdiği Problemler (1990), *17. Yüzyıl Rasyonalizmi ve Bunun Devlet Teorisine Etkileri: Spinoza'nın Genel Felsefesi* (1997), *Kanıtlanamayanı Kanıtlamak: Ronald Dworkin'in Hukuk Kuramı* (2003), *Felsefe Sosyoloji Hukuk ve Devlet* (2002).

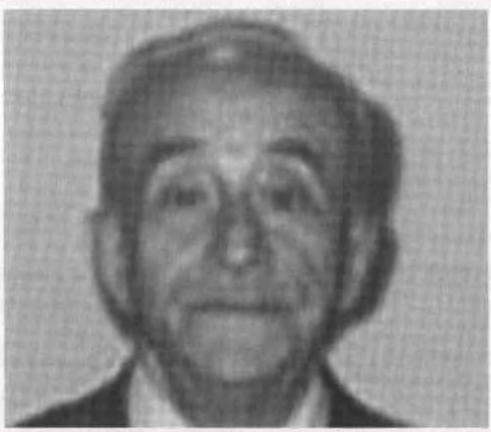
TÜRKÇÜ, Necip

Dilci (D. 1871, Edirne - Ö. 22 Şubat 1950). Askeri Rüştiye (ortaokul, 1886) mezunu. Kendi çabasıyla Farsça ve Fransızca öğrendi. Rüsümat Dairesinde memurken İttihatçıların ileri gelenlerinden Talat Paşa ile birlikte yargılanarak hüküm giydi (1893). İki yıl hapis yattıktan sonra Bursa'da üç yıl gözetim altında tutuldu (1895-97). İzmir'e yerleşerek Tevfik Nevzat'ın çıkardığı *Hizmet* dergisinde dil konusunda yazılar yayımladı. II. Meşrutiyet (1908)'ten sonra Türk Ocağı İzmir Bubesi başkanlığı yaptı. Bu yıllarda Baha Tevfik'in *Felsefe* dergisinde aynı alandaki inceleme ve yazılarını sürdürdü. Hakkında İbrahim Olgun'un hazırladığı tanıtma kitabı TDK Yayınları arasında çıktı.

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. IV, 1982), Ömer Faruk Huyugüzel / Necip Türkçü (hayatı, Türkçülük ve dil konularındaki fikirleri, 1988).

TÜRKDOĞAN, Orhan

Sosyolog. 1928, Malatya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Malatya'da gördü. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe ve Sosyoloji Bölümü (1955) mezunu. 1955-59 yılları arasında Malatya Lisesinde felsefe öğretmenliği yaptı. Atatürk Üniversitesi İşletme Fakültesine asistan oldu (1959). *"Malakanların Sosyal Organizasyonu"* adlı çalışmasıyla (1962) doktora yaptı. 1962-64 yılları arasında ABD Nebraska ve Missouri üniversitelerinde antropoloji, sosyoloji, psikoloji, köy sosyolojisi ve toplum kalkınması alanında çalışmalar yaptı. 1967 yılında Erzurum'a bağlı otuz sekiz köyde yaptığı sağlık ve hastalık sisteminin sosyo-antropolojik incelemesini yaparak doçent ve 1971 yılında Türkiye'de *"Köy Sosyolojisinin Temel Sorunları"* adlı eseri ile profesör oldu. 1972'de Alman hükümetinin sağladığı DAAD bursu ile Almanya'ya davet edildi ve birinci nesil Türk işçileri üzerinde sosyoekonomik bir araştırma yaptı. 1980'de aynı burs ile bu defa ikinci nesil üzerinde araştırma yapmak için davet edildi ve ikinci neslin geniş bir araştırmasını belirli işçi kültür sahalarında gerçekleştirdi. Aynı yıl terör ve şiddet olayları ile ilgili olarak kaynak araştırmaları için İskoçya St.Andrews Üniversitesinde bulundu. Bölüm başkanlığı ve fakül-

Orhan Türkdoğan

te dekanlığı yaptı. Gazi Üniversitesi Bolu İdari Bilimler Yüksek Okuluna geçti ve burada, 1985-95 yıllarında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesinin kuruluşunda görev aldı. 1995 yılında Gebze İleri Teknoloji Enstitüsüne geçti.

Çok sayıda makalesi çeşitli dergilerde yayımlanmış olan Prof. Dr. Türkdoğan, sosyoloji alanında yaptığı çalışmalarıyla tanındı. Bu çalışmalarından dolayı Türkiye Yazarlar Birliği tarafından 1995 yılında yılın kültür adamlarından seçildi.

ESERLERİ (İnceleme-Araştırma):

Erzurum ve Çevresinde Sosyal Araştırmalar (1965), *Malakanların Sosyal Organizasyonu* (1970), *Batı Almanya'da Türk İşçilerinin Sosyoekonomik Yapısı* (1973), *Doğu ve İnsan Sorunu* (1974), *Salihli'de Türkistan Göçmenlerinin Yerleşmesi, Yoksulluk Kültürü, Köy Sosyolojisinin Temel Sorunları, Sanayi Sosyolojisi, Sosyoekonomik Sistem Tartışmaları, Kemalist Modelde Fert ve Devlet İlişkisi, Türkiye'de Weber'ci Görüşler, Toplumumuzun Dramı* (1982), *İkinci Neslin Dramı - Avrupa'daki İşçilerimiz ve Çocukları* (1984), *Sosyal Şiddet ve Türkiye Gerçeği* (1985), *Milli Kültür Meseleleri, Sağlık ve Hastalık Sistemi, Sosyal Hareketlerin Sosyolojisi* (1988), *Bilimsel Araştırma ve Değerlendirme Metodolojisi (1989), Çağdaş Türk Sosyolojisi* (1995), *Türk Tarihinin Sosyolojisi* (1995), *Milli Kimliğin Yükselişi Niçin Milletleşme* (1995), *Güneydoğu Kimliği Aşiret-Kültür ve İnsan* (1995), *Ziya Gökalp Sosyolojisinde Bazı Kavramların Değerlendirilmesi, Alevi Bektâşî Kimliği* (1996), *Kültür Değişmesi ve Toplumsal Çözülme* (1996), *Milli Kültür Modernleşme ve İslâm* (1996), *Aydınlıktakiler ve Karanlıktakiler* (1996), *İşçi Kültürünün Yükselişi* (1998), *Etnik Sosyoloji / Türk Etnik Sosyolojisi* (1999), *Kemalist Sistemin Kültürel Boyutları* (1999), *Osmanlı'dan Günümüzde Türk Toplum Yapısı* (2002), *Gecekondu İnsan ve Kültür* (2002), *Kemalist Sistem ve Sosyolojik Yapısı* (2005), *İslâm Değerler Sistemi ve Max Weber* (2005), *Ulus Devlet Düşünürü Ziya Gökalp* (2005), *Doğu ve Güneydoğu: Kabile - Aşiret Yapısı* (2005), *Kars'ta Bir Etnik Grup Malakanlar'ın Toplumsal Yapısı* (2005).

TÜRKELİ, Güngör

Asker, gazeteci-yazar. 1936, Anamur / İçel doğumlu. İlköğrenimini Anamur Merkez İlkokulunda yaptı. Ortaokulu Antalya Lisesi orta kısma ve Anamur Ortaokulunda, lise öğrenimini Antalya Lisesinde tamamladı. İzmir Hava Harp Okulunu hava teğmeni olarak (1959) olarak bitirdi. Kurmay Yarbay Talat Turhan ve arkadaşlarınca oluşturulan "Genç Kemalistler Ordusu"na katıldı ve Nisan 1963 ayında tutuklandı. Üç yıl süreyle Genelkurmay Askeri Mahkemesinde yargılandıktan sonra 1966 yılında M. Talat Turhan ve beş arkadaşıyla birlikte emekliye sevk edildi.

Güngör Türkeli

Kısa bir süre Antalya'da yaşadı. 1967 yılında memleketi Anamur'da ilk matbaayı açtı ve ilk gazete olan *Anamur*'u yayımladı. 1971-72'de iki kez tutuklandı, Adana Sıkıyönetim Mahkemesinde yargılandı ve aklandı. 1973'te Antalya'ya döndü ve eşi ile birlikte Arkadaş Kitabevini açtı. 1974 yılında Antalya Belediye Başkan Yardımcılığı görevine atandı. 1976 yılında bu görevinden istifa ederek yeniden gazeteciliğe başladı. Türk Haberler Ajansının temsilciliği yaptı. 1978 yılında, Antalya Kültür Müdürlüğü görevine atandı. 1979 Kasım seçimlerinden sonra Adalet Partisi iktidara gelince Ankara'da, Kültür Bakanlığında görevlendirildi. 1981 yılında bu görevden de istifa edip yeniden gazeteciliğe başladı. *Cumhuriyet, Hergün* ve *Güneş* gazetesinin Antalya temsilciliklerini yaptı. 1991 yılında fiili gazeteciliği bıraktı. 1996 yılında yeniden döndüğü Kültür Bakanlığından emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra hayatını Anamur'da sürdürdü.

Başta *Varlık, Yön, Kırk Merdiven, Öykü Dergisi* gibi dergilerde öykü, düzyazı ve röportajları yayımlandı. Türkiye Yazarlar Sendikası, Antalya Gazeteciler Cemiyeti, Çağdaş Gazeteciler Derneği, Basın Konseyi, Edebiyatçılar Derneği ve Dil Derneği üyesidir. Anılarını 2004'te *Harbiye'den Babıâli'ye: Bir İhtilalcinin Anıları* adıyla kitaplaştırdı.

HAKKINDA: Türk Solu / Komrator Değil Ulusal Sol (söyleşi, Türksolu, 18.8.2003), Güngör Türkeli / Harbiye'den Babıâli'ye Bir İhtilalcinin Anıları (2004).

TÜRKELİ, Nalan

Yazar. 1959, Ordu doğumlu. İlkokul mezunu. Çocukluk yıllarını babasız ve annesiz olarak kardeşleriyle birlikte sokaklarda geçirdi. On dört yaşında evlendi. Eşi kendisine bir çocuk bırakarak bir trafik kazasında yaşamını yitirdi. Hayatını konfeksiyon atölyelerinde çalışarak, balık ekmek satarak kazanmaya çalıştı. Edebiyat çalışmalarına, verdiği hayat savaşımından edindiği gözlemleri yazarak başladı. Günlüklerini *Varoşta Kadın Olmak* (1995) adlıyla kitaplaştırdı.

"Ben eğitimsiz, öğretimsiz, çok şeyden mahrum yaşantımla, gecekonduluyum. Şu var ki, bu saydıkların hiçbir organımı susturmaya neden olmuyor. Onca zaman konuşuyordum, duyuyordum, hissediyordum da kimseler bilmiyordu. Yazmaya karar verdim ben de, biz gecekondulunun sesini duyurunun ümidiyle cesaretimi korkularımdan aldım. Oysa gereksiz korkularımdan hep nefret ettim." (Nalan Türkeli)

HAKKINDA: Nalan Türkeli / Varoşta Kadın Olmak (1995).

TÜRKER, Ata

Roman ve öykü yazarı. 29 Ocak 1956, Karaman doğumlu. Asker çocuğu olduğu için ilk ve ortaöğrenimini değişik yerlerde tamamladı. Sıkıntılı bir gençlik dönemi geçirdi, ailevi nedenlerle bir süre sokaklarda yaşadı. On dokuz yaşından itibaren bir süre fabrikalarda işçi olarak çalıştı, daha sonra ticaretle uğraşmaya başladı. Bir taraftan iş hayatını sürdürürken bir taraftan da Anadolu Üniversitesi Halkla İlişkiler Bölümünü bitirdi.

Yazı çalışmalarına 1993 yılında başladı. 1998 yılından itibaren tüm zamanını yazı çalışmalarına ayırdı. *Demokrat, Eski, Ağır Ol Bay Düzyazı, Beşparmak, Güzel Yazılar, Varlık*

ATA TÜRKER

DÜN GECE ÖLÜM YAĞDI BU SESSİZ ŞEHRE

kan seli sokaklarda sürgün yüreğim;

farkında değil mi
bilmem hiç kimse

daha ne kadar böyle
ruhumdaki depremlerle sürüneceğim?..

Ata Türker

gibi dergi ve gazetelerde hikâyeleri ve şiirleri yayımlandı. Çalışmalarını Gebze'de edebiyat ve resim çalışmaları yaparak sürdürdü. *"Zor Karar"* adlı öyküsü ile 2000 Ömer Seyfettin Öykü Yarışmasında İkincilik Ödülünü aldı. GESİAD tarafından 2000 yılının kültür adamı seçildi. *Çengel* adlı eseriyle 2003 Samim Kocagöz Öykü Ödülü üçüncülüğünü kazandı.

Kendisi de bir zamanlar sokaklarda yaşamış olan Ata Türker, *Tanrının Çocukları* (2000) adlı ilk romanında, son yılların en önemli toplumsal sorunlardan biri olan "sokak çocukları"nın dramını anlattı. Bu romanda, aile ilişkilerinden toplumsal hayata, tacizden uyuşturucu kullanımına söz konusu sorunu bütün yönleriyle ele alırken klasik romanın öğelerini başarıyla kullandı.

"Birçok yazar yıllar sonra ilk kitabını beğenmemiş, yayınlattığı için pişmanlık duymuştur; ama eminim ki, Ata Türker bu öykülerinden dolayı pişman olmayacaktır." (Demirtaş Ceyhun)

"Öykücülüğümüzün Orhan Kemal ve Sebahattin Ali'ye uzanan gerçekçi-

ATA TÜRKER

SESSİZ ÇIĞLIK

Babam...

Nasıl biri olduğunu hatırlamıyorum. Yüzü bile hafızamdan silindi. Ne kadarda erken kaybettim onu!...

Çocukluğumda bazen İstanbul'a götürürdü beni; şehir hatları vapurlarını uzaktan uzağa izlememe izin verirdi. Karnını insanlarla tıka basa doldurmuş yüzen devlerin duman püsküren bacalarını dedemin nargilesine benzettiğimde hafifçe gülümserdi. Sonra dalıp giderdi; bakışları, duruşu değişik bir hal alırdı. Düşünmeye başladığımda hüzünlü bir ifade kaplardı yüzünü; bir şeylere üzülürdü sanki. Nedense çok konuşmazdı. Duygularını ya da istediği her neyse, vücut diliyle anlatırdı. Gizemli bir insandı benim babam.

Erişilmezdi...

Onunla gezmek çok hoşuma giderdi. Kalın düdüğünü öttürerek iskeleye yanaşan metal kuğuya bineceğimizi söylediğinde heyecanlanırdım. Küçük sarı jetonları turnikedeki hazneye attıktan sonra beklemе salonuna girerdik. İtiş kakış arasında kalabalıktan sıyrılır, iskeleye yanaşan vapuru en iyi görebileceğim bir yere, gri çerçeveli pencerenin önüne dikilirdim. Bir süre sonra kapılar açılırdı. Demir korkuluklu tahtalar uzatılırdı. Hışımla fırlardım yerimden; herkesten önce binerdim gemiye. Yukarı çıkmazdım. Ağır makyajlı yaşlı kadına, ne iş yaptığını bir türlü anlayamadığım melon şapkalı uzun adama, umbalajlı torbaları sırtlanmış yağız delikanlıya, bas bas bağıran simitçiye, memur kılıklı beyefendiye, babasının elini sıkı sıkıya kavramış kız çocuğuna, anlaşılmaz bir dil konuşan esmer tenli adamlara, leş gibi balık kokan kırmızı yüzlü ihtiyara ve öteki insanlara göz gezdirirdim. Hava soğuk olsa bile dışarıda oturmayı yeğlerdim fakat babam izin vermezdi; elimden tuttuğu gibi, basık tavanlı salona doğru çekiştirirdi beni. Bu seferpencereden dışarı bakmaya çalışırdım. Camdaki buharı gömleğimin koluyla silmeye kalkıştığımda azarlardı babam; ot minderli Koltukları işaret ederek oturmamı tembihler, benim de suratım asılırdı.

Sonra birden, yuvarlak pencereli kapı açılırdı. Omuz askılı çantasını yüklenmiş bir seyyar satıcı girerdi içeri. Boş bulduğu yerde dikilip: "Bir dakikanızı alacağım sayın yolcular"diye söze başlardı. Traş bıçağı, sebze soyacağı; düzineyle kalem, yanında hediyesi bloknot; Japon yapıştırıcı, üç tane alana bir tane bedava; çorap, beş alana iki bediye, ya da her eve lazım bir mutfak aparatı pazarlardı.

Yolcular önce ilgisiz kalırdı ama satıcı mallarına öylesine övgüler yağdırırdı ki, bazılarının dikkatini çekmeyi başarırdı: "Bir daha ele geçmez; al beyim çok ucuz. İthal bunlar ithal! Var mı eşpondan iyisi?!..."

Kimse bir şey satın almazdı.

Hezimeti içine sindiremeyen seyyar satıcı bu seferi suni talep havası yaratarak, "Geliyorum efendim telaş yok; acele etmeyin. Herkese yetecek kadar var," diye bağırır; insanları galeyana getirmeye çalışırdı. Kimseden ses soluk çıkmayınca boynunu bükerek lomboz pencereli kapıya yönelirdi.

Çok geçmeden başka bir satıcı girerdi içeri. Değişik bir ürün tanıtırdı. Birkaç tane ya satar ya da hiç satamazdı.

Bu hareketlilik babamın da ilgisini çekerdi, işine yarayacağını düşündüğü malzemeler satın aldıktan sonra, "Ucuzmuş, kaliteliymiş, iyi ki aldım," gibi sözler ederdi. Esantiyonlu kalemin bedava olanını mutlaka bana verirdi ama Japon yapıştırıcısını, sırf hediyesinden istifade etmek için üç tane alsa bile kimseye kıyamazdı.

Meta! bir tepside dolaştırılan çayları, babamın deyimiyle soğuk ve kazık olduğu için içmezdik. Buram buram tarçın kokan salebi çok sevdiğimi bildiğinden bu konuda cimrilik etmezdi. Tadına bakması için ona uzattığımda önce içmeyeceğini söylerdi ama sonra dayanamayarak elimden alır, fincan yarılanıncaya kadar höpürdetirdi.

Vapur yalpalardı bazen; herkes korkardı. Benim de yüreğim ağzıma gelirdi. Hemen pencereye koşardım. Denizin üzerini sinek sürüsü gibi kaplamış küçük teknelere, balıkçı motorlarına, yük gemilerine, arabalı vapurlara, kıyıdaki tarihi yapılara göz gezdirirdim. Kız Kulesi'ne takılıp kalırdım sonra; Bizans İmparatoru nun inşa ettirdiği bu eser hakkında anlatılan efsaneye dalıp giderdim.

Karaköy'e geldiğimizi, vapurun yavaşlamasından ve ters yönde dönen uskurun gövdeyi titretmesinden anlardım. Sarsılarak yanaşırdı gemi rıhtıma. İskeledeki eski kamyon lastikleri iç kıyarı bir gıcırtıyla ezilirdi. Halatlar bağlanır, seyyar iskeleler uzatılırdı. Ve inmeye başlardık. Karaya ayak bastığımda dünyalar benim olurdu.

Gün boyunca gezip tozardık babamla birlikte. Yerebatan Sarnıcı'na, Sultanahmet Camisi'ne giderdik. Üzerinde hiyeroglif metinler yazılı Dikilitaş'a bakardık. Gülhane Parkı'nda dolaşır, kağıt helva yerdik.

Geri dönmek için yola koyulduğumuzda, vapurun kalabalık olacağını bahane ederek motora binmeyi yeğlerdi babam. Dalgaların arasında ceviz kabuğu gibi savrulan bu küçük teknelerle yolculuk etmekten korkardım fakat itirazı da göze alamazdım. Para toplayan adamın yüzündeki kaygısız ifadeyi gördükçe cesaretlenirdim ama yine de can simitlerine yakın bir yere otururdum.

Tekne yalpalamaya başladığında ölümü düşünürdüm. Yüzme bilmediğim için boğulacağımı... Boğulduğumda ne olacağını... Öldükten sonra nereye gideceğimi...

"Hayır!" diye çığlık atardım. "Ölmek istemiyorum!" diye bağırırdım ama kimse işitmezdi sessiz çığlıklarımı.

Sonra, büyük kulaklı annemin o tuhaf savlarını hatırlardım. Kulakları büyük olan insanların uzun yaşayacağını... Ve kulaklarıma dokunurdum. Yeterince büyük olup olmadıklarını anlamaya çalışırdım. Birden rahatlardım. Ölmeyeceğime karar verirdim. Bu aziz an bu gün. Çünkü kulaklarım büyüktü!...

(*Varlık* dergisi, Eylül 2002)

lik damarını çağdaş duyarlılıkla yıkayan dil ve olay örgüsüyle Ata Türker okuruna merhaba diyor!" (Seyyit Nezir)

ESERLERİ:

ROMAN: *Tanrının Çocukları* (2000), *Pişmanlık* (2002).

ÖYKÜ: *Zor Karar* (2002).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2. bas. 2003, c. 1).

TÜRKER, Bahtiyar

Asker, yazar. 1945 doğumlu. Genelkurmay Personel Daire Başkanı (1997), Harita Genel Komutanı (2002) oldu. Tümgeneral rütbesinde iken emekliye ayrıldı. TSK Elele Vakfı Genel Müdürü olarak görev yaptı. *Liderlik - Tarihe Yön Verenlerin Karakter Analizi* (2003) adlı bir eseri vardır.

HAKKINDA: Savaş Özbey / Bestseller Paşalar – Komutanlar Eskiden de Emekli Olunca Kitap Yazarlardı. Ama Bu Yıl Güneydoğu Anıları ve Siyasi Analizleriyle Top 10 Listelerine Girdiler (Hürriyet Pazar, 12.12.2005).

TÜRKER, Bülent

Araştırmacı-yazar. Vize / Kırklareli doğumlu. İlk ve ortaokulu Vize'de, liseyi Edirne Ticaret Lisesinde bitirdi. AİTİA İşletme-Muhasebe ve Anadolu Üniversitesi İş İdaresi bölümleri mezunu. Hollanda'nın Rotterdam kentine yerleşerek çalışmalarını DHB Bank bünyesinde müdürlük yaparak sürdürdü.

Amatör olarak fotoğrafla ilgilenerek gezdiği kırk ülkede çektiği binlerce fotoğraftan yaptığı seçmelerle birçok ülkede yirmi dolayında sergi düzenledi. Fotoğraf çalışmalarıyla altı ödül, hayırseverliği nedeniyle de çeşitli ödüller aldı. 2001'de Rotterdam'da düzenlenen bir törenle Hollanda Kraliyet Şövalyelik unvanını alan ilk Türk oldu. Deprem bölgesi İzmit Derince'de yaptırdığı anaokulunu bölgede depremden zarar gören çocukların hizmetine sundu.

ESERLERİ:

Yol Kılavuzu, Seyahat Rehberi, Karadeniz Fıkraları, Bitmeyen Sevda.

Bülent Türker

Ertem Türker

TÜRKER, Ertem

Hukukçu, şair ve yazar. 10 Mart 1937, Süloğlu / Edirne doğumlu. Eski sağlık bakanlarından Fuat Umay ve eski eğitimcilerden M. Rauf İnan ile aynı ailedendir. Babasının subay olması nedeniyle ilk ve ortaöğrenimini İstanbul, Başkale (Van), Bitlis, Çanakkale ve Ankara'da tamamladı. Ankara Gazi Lisesi (1957), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1961) mezunu. 1965'ten itibaren sırasıyla Emirdağ, Çorum, Çanakkale, Muğla ve Çankırı'da cumhuriyet savcısı, cumhuriyet başsavcısı olarak görev yaptı. Çankırı Cumhuriyet Başsavcısı iken 2002'de emekliye ayrıldı.

Mesleğinde risk almasını seven birisi olarak tanındı. Bu nedenle Adalet Bakanlığı tarfından birçok kez cezalandırıldı ve üç kez de ödüllendirildi. Ayrıca yerli ve yabancı sivil toplum örgütlenlerince verilmiş çeşitli ödülleri vardır. Tek motorlu uçak ve planör pilotudur. Ayrıca paraşüt ve dağcılık eğitimi aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Ve Sessizlik Düştü Tozlanmış Raftan* (1999), *Umduğunuz Ama Unuttunuz* (2002).

DERLEME: *Fıkralarda Hukuk* (1975).

HAKKINDA: Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003).

ERTEM TÜRKER

NOTA'LARIN DANSI

Ağır geldi notalar
Düştüler porteden bir bir.
Acaba
Faslı hicaz mı
Yoksa
Araban mı daha güzeldir

Birinci "Do"
Göz kırpıyor
Sonuncu "Do"ya
Ve tepeden bakıyor.
Kaf Dağındaki
Sağır Sultanla yarıştı Bethowen,
Dokuzuncu Senfonide
Hayaller şakıyor.

Yuhan Stravs'ın
En güzel bestesi
Geçenlerde Tuna'ya düştü
Başta "Mi" ve "Si"
Tüm notalar
Merzifon'lu Paşa'nın
Gölgesi ile öpüştü.

(*Umduğunuz Ama Unuttunuz*, 2002)

TÜRKER, Mehmet

Araştırmacı, gazeteci. 1950, Sindelli köyü / Kırcaali / Bulgaristan doğumlu. Sofya Üniversitesinin Batı Dilleri Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Kırcaali'nin değişik köylerinde öğretmenlik yaptı. O yıllarda Mehmet Halilov adıyla birçok gazete ve dergide Türkçe ve Bulgarca haber, röportaj ve hikâyeleri yayımlandı. Bulgaristan'da asimilasyon harekatına geçildiği 1984 yılı sonunda hükümetin politikasını desteklemediği için Mestanlı'da öğretmenlik yaptığı okulda tutuklanıp Belene ölüm kampına sürüldü. Bu kampta tam dört yüz seksen beş gün kaldı. Bir yıl da Bobovdol kasabasındaki tutukevinde yattı.

1987 yılında kamptan çıkarılıp Köstendil ilinin Dragoviştitsa köyüne sürgüne gönderildi ve orada da on altı ay sürgün hayatı yaşadı. Mayıs 1989 ayında birkaç bavul, iki çocuk ve eşiyle sınır dışı edilerek Viyana'ya gönderildi. Aynı yıl 31 Mayıs'ta Türkiye'ye geldi. İstanbul'a yerleştikten sonra ilk on yıl *Türkiye* gazetesinde muhabir olarak çalıştı. *Ekovitrin* dergisinde ve Kanal 7'de yayımlanan "Ekovizyon" programında görev aldı.

ESERLERİ:

Zulmün Ateş Çemberi – Belene (*Hatıralar Dizisi*'nin birinci kitabı olarak, 2002), *Gölgedeki Kahraman* (*Hatıralar Dizisi*'nin ikinci kitabı olarak, 2003), *Kalem Kılıçlaşınca / Ömer Osman Erendoruk'un Edebi Kimliği* (2004).

HAKKINDA: Evlâd-ı Fâtihan (sayı: 59, Şubat 2004).

Mehmet Türker

TÜRKER, Orhan

Araştırmacı-yazar. 1949, İstanbul doğumlu. Moda İlkokulu, Kadıköy Ortaokulu ve Marmara Kolejinden sonra İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Yüksek Okulunu bitirdi. Özellikle İstanbul Moda'da geçen çocukluk yıllarında Rumlarla kurduğu yakın ilişkisi sonucunda Yunanca öğrendi. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumundaki çalışmasının yanı sıra, Yunanca tercüman-rehber belgesine sahip olması nedeniyle turizm alanında da faaliyetleri oldu. İstanbul Rumlarının yakın tarihi üzerine kişisel bir ilgiyle başladığı yazıları 1997'den itibaren *Tarih ve Toplum* dergisinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Osmanlı İstanbulu'ndan Bir Köşe: Tatavla (1998), *Mega Revma'dan Arnavutköy'e Bir Boğaziçi Hikâyesi* (1999), *Galata'dan Karaköy'e Bir Liman Hikâyesi* (2000), *Fanari'den Fener'e Bir Haliç Hikâyesi* (2001), *Halki'den Heybeli'ye Bir Ada Hikâyesi* (2003), *Prinkipo'dan Büyükada'ya* (2005).

HAKKINDA: Feza Kürkçüoğlu / Kurtuluş "Kurtulur..." (Virgül, Kasım 1998), Feryal Saygılıgil / Orhan Türker'den Bir İstanbul Araştırması: Osmanlı İstanbul'undan Bir Köşe: Tatavla (Cumhuriyet Kitap, 12.11.1998), Öner Ciravoğlu / Çileği ile Ünlü Bir İstanbul Köyüne Güzelleme: Mega Revma-Arnavutköy (Cumhuriyet Kitap, 24.2.2000), Orhan Türker / Halki'den Heybeli'ye Bir Ada Hikâyesi (2003), Ahmet Eken / Ada ve İnsanlar (Virgül, sayı:60, Mart 2003), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 3.3.2005).

TÜRKER, Sadık

Felsefe araştırmacısı. 1970, Aydın doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Aydın'da tamamladı (1988). Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi (1994) mezunu. Yüksek lisansını 1998 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk-İslâm Düşüncesi Tarihi Anabilim Dalında tamamladı. 2001'de aynı enstitünün Felsefe Bilim Dalında felsefe doktoru oldu. 1996-2001 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde araştırma görevlisi olarak çalıştı.

Telif ve çeviri makaleleri 2002'den itibaren *Kutadgubilig Felsefe-Bilim Araştırmaları* vb. dergilerde yayımlandı. Mantık tarihi ve felsefesi, metodoloji ile aksiyomatik konuları üzerinde çalıştı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Aristoteles, Gazzâlî ile Leibniz'de Yargı Mantığı* (2002).

ÇEVİRİ: *Fârâbî-Mantıkta Kullanılan Lafızlar* (Kitâbu'l-Elfâzi'l-müsta'mele fi'l-Mantık, 2002), *Aristoteles Gazzâlî ile Leibniz'de Yargı Mantığı* (2002).

TÜRKER (Keçe), Seher

Eğitimci, şair. 4 Kasım 1951, Şebinkarahisar / Giresun doğumlu. Ankara Fatih İlkokulu, Elazığ Kız İlköğretmen Okulu (1969), Anadolu Üniversitesi AÖF Önlisans Bölümü (1986) mezunu. Karamürsel ve İzmit'te öğretmen olarak çalıştı. Yirmi beş yıl öğretmenlik yaptıktan sonra emekliye ayrıldı. İLESAM, Türkiye Yazarlar Birliği ve Folklor Araştırmaları Kurumu üyesidir.

Şiirleri, makale ve gezi notları 1995'ten itibaren ders kitaplarının yanı sıra *Tarla, Türk Edebiyatı, Çağrı, Gökyüzü, Milliyet Oscar, Türk Dili, Kümbet, Aykırı Sanat, Ozan, Külliye, Ana, Demlik, Bizim Hisar, Irmak, Şiir İkindileri, Günışığı* dergileri ile *Ece Şairler Antolojisi, Çevre Şiirleri Antolojisi, Kıbrıs Şiirleri Antolojisi, Isparta Şiirleri- Pera Palas Gönül Sohbetleri Güldestesi, Türk Şairleri Şiir Antolojisi* gibi antolojilerde yer aldı. *Kocaeli, Özgür Kocaeli* ve *Ortadoğu* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı.

"Dönüşü Olmayan Yolların Göçmeni" adlı hikâyesiyle Türk Edebiyatı Vakfı ve Gönen Belediyesinin birlikte düzenlediği 1995 Ömer Seyfettin Hikâye Yarışmasında ve 1997'de *Şiir Bulutu* adlı okul şiirleri kitabı İbrahim Yıldız Şiir Ödülü yarışmasında seçici kurul özel ödül; katıldığı diğer yarışmalarda çeşitli dereceler aldı. *"Asker Oğluma Mektup"* adlı şiiri Arapçaya çevrildi. *"İçimde Sabah Olmuyor"* adlı şiiri İrfan Doğrusöz tarafından bestelendi. Uluslararası sempozyumlarda bildiriler sundu.

Seher Türker (Keçe)

"Seher Türker, yalınca deyişleriyle özentiye, bezentiye hiç kaçmadan nakış nakış gergefe iyi sözcükleri çiçekliyor. Olduğu gibi düşünüp öylece kaleme almak yerinde söyleyivermek. En güzel şiiri, böylesi birden bire deyişlerde arayın. Kumaş ayrı kumaş, deyimler ayrı sözcüklerle iskelelerini kuruyorlar. Görüntü önemli. Bir de işi dengede tutmak. Mutlak güzel yoktur. Güzele miktarınca yaklaşabilenler şiirin kuşkonmaz kanadına tutanabilir, gökyüzünde yol alabilirler." (Feyzi Halıcı)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sis Çekildi* (1995), *Şiir Bulutu* (1997), *Deli Rüzgâr* (2005).

ARAŞTIRMA: *Geçmişin Aralığından Geleceğe Süzülen Işık* (2006).

SEHER KEÇE TÜRKER

BALIKÇININ KARISI

- Fileciii, filelerim var, fileciii , fileci...

Genç kadın, koluna sıraladığı beyaz filelerle elmaların, portakalların arasında, pazarın kalabalık , dar sokaklarında bütünlü sesi ile "fileci , fileci" diyerek dolaşır. Bazı insanlar durup ona ve filelerine bakar, yüzlerine bir tebessüm yayılır. Belli ki; zihinleri bir an başını alıp geçmiş günlere gider.

-Eski fileler yine çıktı baksana, deyip dönüp dönüp bakıyor, gülüp geçiyor insanlar .Zeliha, "Fileler yeniden çıkmış! Ne demekse" dedi kadınların arkasından bakarak. "Fileler , bir yerden çıkmadı. Ben yaptım onları." diye içerledi. Bir çocuk "anne file nedir?" diye sordu. Annesi, çocuğuna ne cevap verdi bilemedi Zeliha, kadının bir file almadığına kızdı.

Her gün kilometrelerce yol yürüyüp yorgun halde küçük bahçenin içine kutu gibi konmuş eski, ahşap evine döner, pencerenin önündeki sedire oturur, anlını cama dayar, denizi gözlerdi geceleri. Dalgaların azgın sesleri ya da mehtaplı gecenin göz kırpan yıldızlarından korkmazdı. Yalnızlığın verdiği acının yüzüne asılmasına ve gözlerine yansımasına da dur diyemez, beklediği olmaması yüreğinde yangınlar oluşturur. Çoğu geceler, pencerenin önünde, sedirin üstünde sızıp kalır. Ne "yerine yat" diyeni ne de üstünü örteni vardır. Her gece benzer düşler görüp uykusuz, yorgun olarak yeni gününü arkasına takılır.

Bir zamanlar balıkçı karısıydı. Hem de "balıkçının genç karısı" derlerdi ona. Akşam, sabah motor sesi duyar, "geliyorlar" diye sevinirdi. Motor gelince balıkçı hemen eve gelemezdi. Balıklar canlı canlı, sabahın ilk ışıkları ile lokantacıların adamlarına satılırdı önce.

Kalan balık olmazdı. Kalırsa kendileri yerlerdi. Ya da semt pazarında satılırdı. Sonra kapı çalınır. Balıkçı evindedir. Zeliha, balık, yosun, yani deniz kokulu gecenin omuzundan alır balıkçının, kapının arkasına çakılı çivilerden birine asar. Evin havası değişmiştir, bir sıcaklık, canlılık gelmiştir odaya. Yalnız odaya mı? Zeliha'da canlanmış, kocasının hizmetini koşarak yapmaktadır. Sonra sıcak bir çay ve günün ilk ışıkları ile başlayan uyku... Ertesi gün yeniden çalışmaya başlanır. Aslında kışın, denize açılana dek fazla işleri yoktur. Tek sermayeleri de ağlardır. Balıktan sonra tamire ihtiyacı olur ağların. Denizin keskin dişlerinin hasarları onarılır. Önce temizlenirler. Sonra kurutulurlar. Zeliha, kocasının sağ koludur. Çok iyi balıkçı düğümü atar ve ağları örerdi.

Bir gece balıkçı, motor ile yine açık denizlere doğru yol aldı. Zeliha, motor gözden kaybolana kadar arkasından baktı. Balıkçı da durduğu yerden ayrılmadı ufuktan çıkana kadar. Yıldız desenli lacivert bir gökyüzü vardı o gece. Balıkçı, güvertenin orta yerinde duran yılan gibi çöreklenmiş halatın üstüne oturdu. Ayaklarını yavrılağın içine soktu. Yıldızlara bakmak geldi içinden. Çocukluğunu hatırladı. Kayan yıldızları saymaya başladı. Sonra; Zeliha gelip yanıbaşına oturdu. Yıldızları saymaya devam etti gece boyu balıkçı. Uyuyup kaldığında kaç kişinin yıldızı kaydı bilmiyordu.

Sabaha birkaç saat kala, aynı zamanda demir atma zamanıydı. Balıkların kamp kurdukları yerin tam üstündeydiler. Motorun sesi ,önce yavaşladı, yavaşladı ve sustu. Balıkçı hiçbir şey duymamıştı.Sonra tayfalar, koca çipoyu büyük bir keyifle kükreyen dalgaların ağzına attılar. Kayarak, denize sürülen halatı izlediler. Dalgalar motora vuruyor, "sırak" diye ses çıkarıyor, güverte tuzlu suyu yutuyordu.Tayfalar, sağa sola yuvarlanıyor, şakalaşıyorlardı.

Balık avı hazırlığının gürültüsü devam ederken, balıkçı acı ile uyandı var gücü ile bağırdı. Ancak sesini duyan olmadı. Halatın demir ucu deniz dibine ulaştığında son yuvarlak balıkçının bacağını boğmaya çalışıyordu. Ve boğdu da. Ağ atma zamanı balıkçıyı aradılar, kamara da uyuyor sanıyorlardı. Saatler sonra onu bulduklarında ise baygındı ve ayakları morarmıştı. Kaptan, durumun ciddiyetini anlamış,hemen düdüğü kırıp geri dönmüştü son hızıyla. Ancak, balıkçının ayağının kangren olmasının ve yıldızının kaymasının önüne geçemediler. Balıkçının gördüğü kayan son yıldız belki de kendisiydi. Ve balıkçıyı bilinmeze doğru yolcu ettiler. (...)

TÜRKER, Sibel K.

Şair ve öykücü. 1968, Ankara doğumlu. Tam adı Sibel Kayalı Türker. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Yaşamını ve çalışmalarını Ankara'da sürdürdü. Şiirleri *Sonbahar* dergisinde, deneme türündeki yazıları *Radikal İki*'de, öyküleriyse *Hayalet Gemi*'de yayımlandı. Yazara göre "sadece ve sadece merhametle" yazdığı hikâyeler, ona, "yürek okuma" gibi bir beceri kazandırmış. "Dışa vermediğimiz seslerimiz, elimize birilerinin tutuşturduğu ve taşımak zorunda olduğumuz tuhaf yükler, birbirimize yolladığımız bombalı paketlerin ölümcül şakası", ilgi alanlarıdır.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Kalpyazan* (2003), *Öykü Sersemi* (2005).

ROMAN: *Şair Öldü* (2006).

Sibel K. Türker

TÜRKER, Yıldırım

Şair ve yazar. 24 Ağustos 1957, Ankara doğumlu. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir Planlama Bölümü mezunu. İstanbul Şehir Tiyatrolarında dramaturgluk, sinema sektöründe asistanlık yaptı, senaryolar yazdı. 1980'de arkadaşlarıyla birlikte *Yeni İnsan* dergisini çıkardı. Yazı ve şiirleri 1978 yılından itibaren çeşitli dergiler ile *Radikal İki*'de yer aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Cihangir Kedileri* (1993).

ÇOCUK KİTABI: *Gözyaşından Okyanusa* (1981).

DENEME-İNCELEME: *Gözaltında Kayıp: Onu Unutma!* (1995), *Türkiye Sizinle Gurur Duyuyor, Türk Siyaset Kültüründen Portreler* (1998).

ÇEVİRİ: *Yaz ve Duman* (T. Williams'tan, 1990).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 31.12.1998), Nurdan Gürbilek / Türkiye'nin Ruhu (Virgül, Şubat 1999), Türkiye'de Kim Kimdir? (2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

TÜRKERİ, Mehmet

Felsefe araştırmacısı. 1968, Denizli doğumlu. 1991. yılında Dokuy Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinden mezun oldu. DEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı olarak, yüksek lisansını *"William Ernest Hocking Felsefesinde Uluhiyet Anlayışı"* adlı tezle 1994 yılında; doktorasını 1999 yılında *"Seçilmiş Eserlerine Göre Fahrettin Razi'nin Ahlâk Felsefesi"* adlı tezle tamamladı. DEÜ İlâhiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü öğretim üyesi olarak çalıştı.

Telif makale ve çevirileri, *Akademik Araştırmalar, Dinler Tarihi Araştırmaları, Tabula Rasa, İslâmi Araştırmalar DEÜ İlahiyat Fakültesi* dergilerinde yayımlandı. *Muhammed Hamdi Yazır Elmalılı'nın Ahlâk Felsefesi* (2004) adlı bir kitabı vardır.

Alparslan Türkeş

TÜRKEŞ, Alparslan

Asker, siyaset ve devlet adamı (D. 1917, Lefkoşe / Kıbrıs - Ö. 4 Nisan 1997, Ankara). Asıl adı Hüseyin Feyzullah'tır. Kara Harp Okulu mezunu. Siyasi yönetimin 1944'te milliyetçiler üzerinde uyguladığı baskı döneminde, aralarında Nihal Atsız, Zeki Velidi Togan, Reha Oğuz Türkkan'ın da bulunduğu yüzlerce kişiden yirmi üçü ile birlikte tutuklanarak işkence gördü, yargılandı ve 29 Mayıs 1945'te beraat etti. Ordunun çeşitli kademelerinde görev yaparak albay rütbesine kadar yükseldi. 27 Mayıs 1960 İhtilalini yapan askerler arasında yer alarak Millî Birlik Komitesi üyeliği, Başbakanlık müsteşarlığı, eski adı Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) olan Milliyetçi Hareket Partisi (MHP, 1965-80) ve Milliyetçi Çalışma Partisi (MÇP, 1983) genel başkanlığı, Birinci (1973-77) ve İkinci Milliyetçi Cephe (1977-78) koalisyon hükümetlerinde başbakan yardımcılığı görevlerinde

bulundu. MHP'nin faaliyetine yeniden izin verilmesinden sonra ölümüne kadar bu partinin genel başkanlığını yaptı. Ankara'nın Beştepe semtinde hazırlanan anıtmezarda toprağa verildi.

ESERLERİ:

1944 Milliyetçilik Olayı (1968), *Dokuz Işık* (1969), *Türkiye'nin Meseleleri, Temel Görüşler* (1975), *Dış Politikamız ve Kıbrıs* (1975), *Yeni Ufuklara Doğru, Kahramanlık Ruhu, Gönül Seferberliğine, Bunalımdan Çıkış Yolu, Savunma* (mahkeme savunmaları, 1992), *İlimcilik* (1995).

HAKKINDA: Mustafa Çalık / Siyasi Kültür ve Sosyolojinin Bazı Kavramları Açısından MHP Hareketi (1965), Sabri Akdeniz / MHP Genel Başkanı Sn. Alparslan Türkeş'e Açık Mektup (1993), Cemal Anadol / Alparslan Türkeş: Olaylar-Belgeler-Hatıralar ve MHP (1995), Oral Çalışlar / Liderler Hapishanesi: Ecevit - Erbakan ve Türkeş ile Cezaevi Günleri (1996), Nureddin Pakyürek / Milli Meseleler ve Türkeş, Cemal Anadol - Cavid Ersen / Büyük Kurultay Gazetesi 'Başbuğ Özel Sayısı' (30.3.1998), Ortadoğu Gazetesi 'Türkeş Özel Eki' (4.4.1998), Muammer Taylak / Fotoğraflarla Türkeş Albümü - Ölümünden Sonra Basında Türkeş - 27 Mayıs ve Türkeş - Alparslan Türkeş'in Demokrasi Hayatında 30 Yılı, İrfan Ülkü / 12 Eylül ve Türkeş (1999), Şaban Kalaycı / Bir Alperen, Hulusi Turgut / Türkeş'in Anıları: Şahinlerin Dansı, Erdoğan Alp / Son Başbuğ (2000), Arslan Tekin / Alparslan Türkeş'in Liderlik Sırları (2000), Mehmet Doğan / Alparslan Türkeş: MHP ve Gölgedeki Adam (2000), Hüdavendigar Onur / Türk Sağı Sözlüğü (2001), Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

TÜRKEŞ, Ünal

Araştırmacı-yazar, siyaset adamı. 1942, Turgutreis / Bodrum / Muğla doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi ile aynı üniversitenin Basın Yayın Yüksek Okulunda okudu. İstanbul'da *Yeni Gazete*'de çalıştı. Muğla'ya dönerek 1973-83 yılları arasında Ak-Tur'da çalıştı. 1984'te Muğla *Devrim* gazetesine ortak oldu ve sahipliğini üstlendi. Muğla Atatürkçü Düşünce Derneği Kurucu başkanlığını yaptı. Türk Hava Kurumu Muğla Şubesi başkanlığında ve Genel Yönetim Kurulu üyeliğinde bulundu. Muğla Gazeteciler Cemiyetinin kuruluşunda genel sekreterlik görevini üstlendi, Türkiye Gazeteciler Federasyonu Onur Kurulu başkanlığına seçildi. Üç dönen Muğla İl Genel Meclisinde çalıştı. Üç dönem CHP Merkez İlçe başkanlığı ve Muğla Gazeteciler Cemiyetinin başkanlığı yaptı.

Muğla yöresinin toplum yapısı ve tarihi ile ilgili çalışmalarıyla tanındı. *Yurt Ansiklopedisi* ve *Görsel Ansiklopedi*'nin Muğla maddesinde kendisinden yararlanıldı. 1973, 1998, 2003 Muğla İl Yıllığının hazırlanmasına katkıda bulundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Monoğrafya Yerkesik, Kurtuluş Savaşında Muğla, Datça'da Kuva-yi Milliye, Muğlalı Şairler ve Yazarlar Antolojisi.*

YAYINA HAZIRLAMA: *Atatürk'ün Etrafındaki Muğlalılar, Muğla Basın Tarihi, Saatli Kule Caddesi (Muğla Şecereleri, Aile Yapıları), Muğla-Konya İlişkileri.*

TÜRKGELDİ, Ali Fuat

Tarihçi, devlet adamı (D. 1867, İstanbul - Ö. 1935). Mekteb-i Hukuk (Hukuk Fakültesi) mezunu. Sarayda görev aldı. Mabeyn (Saray) başkâtipliği (1912-29) ve Sadaret (Başbakanlık) müsteşarlığı (1920-22) görevlerinde bulundu. Osmanlı devletinin son döneminde yakından tanıdığı padişahlar ve devlet adamları ile döneminin olayları hakkında eserlerinde değerli bilgiler vardır.

BAŞLICA ESERLERİ:

Rical-ı Mühimme-i Siyasiyye (1929), *Mesail-i Mühimme-i Siyasiyye* (Bekir Sıtkı Baykal tar., 1966), *Görüp İşittiklerim* (1941, 1952, 3. bas., 1984).

TÜRKKAN, Mehmet

Eğitimci, yazar. 1941, Ürgüp / Nevşehir doğumlu. Yükseköğrenimini Yüksek Öğretmen Okulu adına Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yaptı. Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsünde kamu yönetimi uzmanlığı öğrenimi gördü. Bandırma, Yozgat, Artvin liselerinde ve Necatibey Eğitim Enstitüsünde öğretmenlik yaptı. Bir süre Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Test Hazırlama Bölümünde başkan yardımcılığı görevinde bulundu (1977-78). Gazi Eğitim Enstitüsü müdürlüğü, Öğretmen Okulları genel müdür yardımcılığı ve MEB'de danışmanlık yaptı ve 1980'de devlet hizmetinden ayrıldı. *Cumhuriyet* gazetesinin çıkardığı *Sınava Doğru* dergisinin yönetiminde görev aldı. Özel bir şirkette genel müdürlük yaptı. *"Bir Çocuk Oyunu"* adlı öyküsü ile 1975 Antalya Film Vestivali Öykü Yarışmasında mansiyon, *Neyidik Ne Olduk* adlı kitabıyla Kültür Bakanlığı 1979 Çocuk Yılı Roman Ödülünü kazandı. *Güneşin Katli* adlı romanı oyunlaştırılarak uzun süre sahnelendi.

ESERLERİ:

ROMAN: *Güneşin Katli, Bu Oyun Oynanmamalı* (1976), *Sıkıyönetimde Grev* (1976), *Neyidik Ne Olduk* (1979), *Altın Bilezik* (1979), *Ölüm Aşıp Giderken* (1999).

ÇOCUK KİTABI: *Öğretmenimi Seviyorum* (1997), *Bir Gün Hoca Nasrettin Ağaç Keserken* (2004), *Bir Gün Hoca Nasrettin Komşunun Kazanı Doğurunca* (2004), *Bir Gün Hoca Nasrettin Pazarde Hindi Satarken* (2004), *Bir Gün Hoca Nasrettin Tavşan İkram Ederken* (2004), *Bir Gün Hoca Nasrettin Heybesi Kaybolunca* (2004), *Bir Gün Hoca Nasrettin İpe Un Sererken* (2004), *Bir Gün Hoca Nasrettin Komşu Eşek İsteyince* (2004), *Bir Gün Hoca Nasrettin Saz Çalarken* (2004), *Bir Gün Hoca Nasrettin Göle Yoğurt Mayalarken* (2004), *Bir Gün Hoca Nasrettin Timur'a Hesap Verirken* (2004).

Ayrıca çeşitli eğitim ve ÖSS hazırlık kitapları vardır.

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-83), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 9.9.1999).

TÜRKKAN, Reha Oğuz

Düşünür, gelecekbilimci, tarihçi. 3 Mayıs 1920, İstanbul doğumlu. Asıl adı Reha'dır. Babası Halid Ziya Bey, annesi Saibe Hanım'dır. Aslen, Kastamonu / Taşköprü'de Hacıkadızadeler olarak bilinen bir aileye mensuptur. Büyük amcası Ziya Paşa'nın Erenköy'deki köşkünde dünyaya geldi. İyi bir eğitim gördü. St. Joseph, Galatasaray ve Kabataş liselerinde okudu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. İstanbul Üniversitesinde yüksek lisans yaptı. Tarih ve Türkoloji dallarında Sorbonne Üniversitesinde, deneysel psikoloji dalında ise Columbia Üniversitesinde ihtisas yaptı. Uzmanlık dalları arasında psikoloji, fütürizm (gelecekbilimcilik), hukuk, tarih, yazarlık ve yayıncılık, sosyo-etnografya yer almaktadır.

1947-72 yılları arasında ABD'de Columbia ve CCNY üniversitelerinde, 1975-76 yıllarında İstanbul Üniversitesinde ve daha sonra Ahmet Yesevi Üniversitesinde (1996) öğretim üyeliği yaptı. "Sorularla Programlı Öğrenim" metodunun üç kurucusundan biri olarak kabul edildi. ABD hükümeti tarafından dört eyaletin eğitim planlaması ve Sunrise Açık Üniversitesinin kuruluşunda eğitim teknolojisi danışmanı olarak görev aldı. 124 okul (dördü hızlı okuma ve bilgisayar üzerine) açtı. Türkiye'de Yay-Kur Açık Öğretim Üniversitesini kurdu. 1976 yılında NASA'ya danışman olarak Hindistan'daki uydulu eğitim çalışmalarını inceledi.

Reha Oğuz Türkkan'ın, yerli ve yabancı basında binlerce makale, dizi ve araştırması yayımlandı. İstanbul Ticaret Odası gazetesinde "Amerika ve Türkiyc'de İş Dünyası" konularında iki yıl köşe yazarlığı yaptı. ABD'de bulunduğu süre içinde, "Psikolojinin İş Dünyasında Başarıya Etkisi ve Uygulanışı", "İkna Psikolojisi ve Satış Teknikleri" konularında iş dünyasına

yönelik eğitimler verdi. Çeşitli şirket ve kuruluşlara danışmanlık ve yönetim kurulu başkanlığı yaptı. Türkçülük alanında çeşitli sosyal faaliyetlerde bulundu. Bu konuda yazarlık ve yayıncılık yaptı. Gurbetçi çocuklar için ABD'de Atatürk Okulu adıyla bir okul açtı. 1997'de Orta Asya ve Kafkas Türkleriyle ilgili olarak "Türk Dünyası Parkı" ve "Türkler" adlarıyla ABD'de ve Türkiye'de sürekli resim sergileri açtı. Türkiye'de "Çevrecilik Eğitimi Kampları"nın kurucusu oldu. ABD'de Human Value Vakfı başkanlığı yaptıktan sonra, NEA (Eğitim Sendikası), IPA (Konferansçılar Derneği), Gazeteciler Derneği, Aydınlar Ocağı'nda üye ve Türk 2000 Vakfında başkan olarak görev yaptı. Reha Oğuz Türkkan'ın İngilizce, Fransızca ve Türkçe olarak yayımlanmış 41 kitap, 9 film ve 6 televizyon senaryosu bulunmaktadır.

Reha Oğuz Türkkan

Reha Oğuz Türkkan, önce Reşat Nuri Güntekin'in baldızı Emire Hanım'la, daha sonra da Ece Zübeyde Hanım ile evlenmişti. Aslıhan (ABD'de arkeoloji profesörü), Ceylan, Tuğrul ve Alptunga adlarında dört çocuğu vardır. Basın şeref ve sürekli basın kartı sahibidir.

ESERLERİ:

Türkçülüğe Giriş (1940), *Milliyetçiliğe Doğru* (1943), *One America* (1954), *Talking Turkey* (1955), *Turkish Literature* (1956), *Turkish National Character* (1975), *Tabutluktan Gurbete* (1975), *Yenilenmiş Türk Destanları ve Hikâyeler* (1977), *Biz Kimiz* (1987), *21. Yüzyıla Doğru Dünya ve Türkiye* (1989), *Türk Milliyetçiliğinin Kısa Tarihi* (1992), *Yükselen Milliyetçilik, 21. Yüzyıl Milliyetçiliği* (1995), *Kolay ve İyi Öğrenme Teknikleri / Ayrıca... Çok Hızlı Okuma, Yabancı Dil Öğrenmenin En Pratik ve Hızlı Teknikleri* (1996), *Kızılderililer ve Türkler / Bir Tarihin, Bir Dramın Hikâyesi* (1998), *Anlayarak Çok Hızlı Okuma* (1998), *İkna ve Uzlaşma Sanatı* (2. bas., 1998), *Krimonoloji* (1999), *Anlayarak Çok Hızlı Okuma / Photo Reading* (2.bas. 2000).

HAKKINDA: Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer V (2005).

REHA OĞUZ TÜRKKAN

UÇAĞA İLK BİNİŞİM VE NURİ DEMİRAĞ

1944 yılıydı. O tarihlerde Türkiye'de uçağa binebilen pek azdı ve ben de o azınlıklardandım. Toplama (montaj) şeklinde de olsa, Türkiye'de uçak imalatında öncülüğe soyunan bir dostum vardı: *Nuri Demirağ*. Şimdiki Yeşilköy Hava Alanının çoğu onun emlâkıydı ve bu işe orada girişmişti.

Ben o sırada Türkçe GÖK-BÖRÜ dergisini çıkarıyordum. Bir gün bana, "Uçak projelerimin tanıtımını yaparsan dergiye mali destekte bulunurum" demiş ve anlaşmıştık. Böylelikle Gök-Börü 9. sayıdan itibaren inanılmaz bir tiraj olan 10 bin nüsha basma imkânını buldu ve hemen hemen hepsi satıldı! Çünkü -o da o dönem için inanılmaz bir şey- belediyeleri değil, hükümeti tenkit ediyorduk!

Konu Milli Eğitim Bakanı Maarif Vekili Hasan Ali Yücel'di. Sebep de, komünist yayınları, Köy Enstitülerinden başlayıp, bütün okul kütüphanelerine yaymasıydı.

Hasan Ali komünist miydi?

Değildi. Hatta benim lise son sınıfta okul dergisinde yazdığım ve Türkçü fikirlerle dolu *"Ülkü ve Hayat"* başlıklı yazımı Ulus gazetesinde başyazısında övmüş, göklere yıkarmıştı! Yıllarca, yaş farkımıza rağmen, ahbap da olmuştuk (oğlu Can Yücel o sırada ayaklarımızın altında dolaşan bir velet!).

Ama 1944'te hava değişmişti. Başbakan Şükrü Saraçoğlu'nun *"Biz Türkçüyüz..."* le başlayan demeci rafa kaldırılmıştı ve Hasan Ali Yücel bakan olmuştu. Sovyet Rusya'nın muzaffer Kızılordusu Doğu Avrupa'da ilerliyor, Romanya'da, Bulgaristan'da komünistler darbe yapıyor, hükümetlerini deviriyor, Kızılordu'yu ülkelerini işgale çağırıyordu.

Komünist olmayan İsmet İnönü'nün rejimi çark etmeyi daha akıllıca buluyordu. Batılı Müttefikler, Polonya'yı nasıl Sovyetlere terk etmişlerse, Türkiye'yi de onlara peşkeş çekeceğimi zannediyordu iş başındakiler. Böyle bir durumda bile dört ayak üstüne düşmek, mevkilerini kaybetmemek için en "hâince" mi desem, kurnazca" mı desem- siyaset, Türkiye'de komünistlerle barışmak, onları memnun etmek şeklindeydi.

Buna isyan eden biz Türk milliyetçileri -ben "Gök-Börü"de, Nihal Atsız "Orhun" dergisinde- bu tehlikeli siyasete veryansın ediyorduk.

İlk Uçak Kaçırma Olayı

1944 Mayısı girdiğinde Türkiye'de hava çok gergindi. İsmet İnönü'yü, Yalova Termal Oteli'nde, 130 küsur Azeri Türkü mültecilerini Sovyetlere geri vermek üzere olduğu için, ona göre "haddini bilmeyerek" herkesin önünde tenkit etmiş, herhâlde sonraki işkencelerine sebep olacak kadar kızdırmıştım.

İşte o sıralarda, başka türlü bir Azeri mülteci bana telefon etmişti: Mehmet Altınbay.

Sovyetlerde pilotluk yapmış biri.

Beni buluşuna hayret etmiş, bir araya gelmiştik. Hikâyesini anlattı: Birkaç ay önce bir Sovyet uçağını kaçırmış (sanırım tarihte ilk uçak kaçırma olayı), direnen Rus pilotu öldürmüş, direksiyonu eline almaya kadar uçak hoplayıp sıçrayınca sınır güçleri şüphelenip ateş açmışlar. Vurulan uçağı İran'da yere çakılmadan indirmeyi başarmış, fakat İran polisi onu tutuklayıp hapsetmiş. Az sonra İran, güneyden İngiliz, kuzeyden Sovyet ordularınca işgale başlanınca ecel teri dökmeye başlamış, çünkü hapsedildiği yer Kızılordu'ya bırakılan bölgedeymiş! Allah'tan gardiyanlardan biri İranlı Azeri Türküymüş, onu salıvermiş. Altunbay da, dağları yaya aşarak Türkiye'ye sığınmış!

Tam filmlik bir macera!

Önceleri Altunbay'dan doğrusu şüphe ettim. Beni nerden bilmiş de telefon etmişti? Sonra, Sovyetlerde dergilerimizin bazı kimselerce gizlice sokulup okunduğunu öğrendim ve hayret ettim.

Altunbay macerasını yazdırıp Gök-Börü'de tefrika ettim.

Nuri Demirağ okumuş, beni aradı.

İlk uçağı fabrikadan çıkmak üzereymiş, Mehmet Altunbay onun ilk pilotu olur muymuş. Tanıştırdım; imalât işlerinde de çok işlerine yaradı

Tepetaklak Uçuş!

Derken, ilk Türk malı uçağın ilk tanıtımını yapma günü geldi. Bana, iltifat olarak da, bu uçağın ilk havalanışında yolcu olmam istendi. Uçağa bir göz attım. 1. Dünya Savaşı'nın çift kanatlı uçaklarına benziyordu ve zaten pilottan başka bir yolcuya yer yoktu. O tek yolcu da ben olacaktım (pilot da tabi Altunbay!)

Gençtik işte, hiç uçağa binmemiş olduğum hâlde "peki" dedim ve o tek kişilik yere oturdum. Yeşilköy, basın mensuplarıyla ve misafirlerle doluydu. Bir alkıştır koptu ve pervane dönmeye başladı. Havalandık.

İstanbul'u ilk defa havadan seyrediyordum. Tam havadan, çünkü üstünde cam filân yoktu, açıktı! Manzaranın tadını tam çıkarıyordum ki birden tepetaklak olduk ve yeri değil, bulutları seyreder oldum. Meğer Altunbay, gözü kara pilotluğunu ispata kalkmış, uçağı ters çevirip öyle uçmaya başlamış! Bu da yetmiyormuş gibi, yere doğru pike yaptı. Seyirciler kaçışmaya, yere yatmaya başladılar. Saçlarım yeri süpürüyordu desem az abartmış olurum.

İşte o zaman doğrusu korktum.

Gösteri bitti, "nasılsınız?" diye soranlara, "artık bundan sonra uçak yolculuğundan hiç korkmam. İlk vaftizim böyle yapıldığına göre!" dedim.

(Türk Edebiyatı, Mayıs 2004)

TÜRKMAN, Mahmut

Yazar, çevirmen (D. 1916, Şam Ö. 30 Nisan 2004, İstanbul). Babasının subay olması nedeniyle eğitimini Anadolu'nun değişik illerinde tamamladı. Eskişehir'de başladığı lise öğrenimini İstanbul Kabataş Lisesinde tamamladı. 1935 yılında Alman hükümetinin açtığı bir bursu kazanarak yükseköğrenim için Almanya'ya gitti. İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasından dolayı Türkiye'ye dönüp Nuri Demirağ Uçak Fabrikasında çalışmaya başladı. Fransa'ya giderek bir fabrikada teknisyen olarak çalışmaya başladı. Emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleşti.

Edebiyat dünyasına çevirileri ile giren Türkman'ın, müstear ve kendi ismiyle yazdığı, gerek Fransa'da gerekse Türkiye'de sahnelenen bir çok

Mahmut Türkman

MAHMUT TÜRKMAN

KUMBABA

BİRİNCİ PERDE

SAHNE-1

(Kumbaba ve bir ses)

Sahnenin kapısı açılır açılmaz, sırtındaki torbasıyla Kumbabanın gölgesi, dışarıdan gelen güçlü ışık nedeniyle, kendisi daha girmeden, döşemenin üzerine yansır. Kapı kapandığında sahne bir gece lambasıyla aydınlanmıştır. Bütün pencerelerin perdeleri kapalıdır.

KUMBABA — Off be... Nihayet güneşsiz bir yerdeyim... Şuraya oturup rahatça bir soluk alayım... (Bir iskemleye oturur) Saatlerdeki akrepler, yelkovanlar döndü döndü fakat ne zamanı ne de güneşi bir kıl boyu kıpırdatamadılar... (Masaya vurur) hey... hey..Kimse yok mu burada?... (Dışardaki çok güçlü ışığın, siyah stordan geçen sızıntılarıyla hafifçe çevrelenmiş büyük bir pencerenin her iki yanında bulunan iki kapı üstündeki biri çok büyük, diğeri çok küçük kilitleri görür) Allah, Allah...Ne tuhaf!..Ömrümde bu kadar büyük ve bu kadar küçük iki kilidi bir arada görmedim..Tabii karanlıkta bu ayrıcalık belli olmaz..Gece adildir. Her şeyi eşit kılar...Kandil ışığı soyludur.Ne insanı, ne de gölgesini aralıksız izlemez... Önüne geçer, arkasında kalır, gider gelir... arkadaşlık eder. Zaten gece ışıkları eşitçidirler. Gölgeleri birbirine karıştırırlar. Kimse bu benim gölgem, yok senin gölgen diye iddia edemez... (Dışardan çekiç sesleri duyulur.) Sanırım biri buraya geliyor...

BİR SES — Haşmetlum geliyorum, sizi beklettim. Birdakika..

KUMBABA — Buranın sahibi ne kibar bir adammış. Modası geçmiş birisi olduğum halde, bana genç de haşmetlum diyor...Göğsüm kabardı doğrusu... (...)

(Kumbaba, 1993)

oyunu varsa da bunların bir çoğu kaybolmuştur.

ESERLERİ:

ÇEVİRİ: *Atlantid* (roman, Pierre Benoit'dan, 1944).

OYUN: *Kumbaba* (1993).

TÜRKMEN, Fikret

Folklor ve halk edebiyatı araştırmacısı. 4 Temmuz 1945, Abdili köyü / Boğazlıyan / Yozgat doğumlu. İlkokulu köyünde, ortaokulu Boğazlıyan'da bitirdi. Bursa Işıklar Askeri Lisesi, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi TDE Bölümü (1967) mezunu. Konya'da bir yıl öğretmenlik yaptıktan sonra Atatürk Üniversitesine halk edebiyatı asistanı olarak girdi (1968). Doktorasını *"Aşık Garip Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma"* adlı tezi ile (1972) burada tamamladı. 1974 yılında Fransa'ya giderek Paris'te Prof. Dr. Pertev Naili Boratav'ın yanında Sorbonne'daki folklor metodolojisi ve halk edebiyatı ile ilgili ders, seminer ve konferanslara katıldı. 1978 yılında atandığı EÜ Edebiyat Fakültesinde 1980'de *"Tahir ile Zühre"* adlı tezi ile doçentliğe, 1986'da *"Nasreddin Hoca Fıkraları"* çalışmasıyla profesörlüğe yükseldi. Dokuz Eylül ve Üniversitesinde ders verdi. Ege Üniversitesinde Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsünün müdürlüğünü, Türk Halk Bilimi (Folklor) Anabilim Dalının başkanlığını, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsünün müdürlüğü ile Türk Dil Kurumu Yürütme Kurulu üyeliğini sürdürdü. İLESAM, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü ve TDK Bilim Kurulu üyesidir.

1992'de Azerbaycan Devlet Üniversitesi tarafından kendisine fahri doktora unvanı verildi. *Manas Destanı* eseriyle 1995'te Manas-1000 Nişanı'nı ve 1996'da TÜRKSAV Türk Dünyasına Hizmet Ödülü ile Türkmenistan Mahdumkulu Ödülünü aldı. Halk hikâyeleri üzerine araştırmalarıyla tanındı. 1990 yılında "Ege Bölgesi Sözlü ve Yazılı Kültür Ürünlerinin Derlenmesi Projesi"ni tamamladı. Devlet Planlama Teşkilatınca desteklenen ve destan metinlerinin yaklaşık yüz kırk büyük cilt halinde yayınlanması planlanan "Türk Dünyası Destanlarının Tespiti, Türkiye Türkçesine Aktarılması ve Yayımlanması Projesi"ni yürüttü. Yurtiçinde ve yurtdışında pek çok kongre ve konferansa katıldı, Türkçenin yanında Fransızca ve Rusça makaleleri yayımlandı. Türkmen'in *Âşık Garip* adlı kitabı kısaltılarak İtalyancaya çevrildi.

Fikret Türkmen

ESERLERİ:

Âşık Garip Hikâyesi Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma (1974), *Tahir ile Zühre Hikâyesi* (1983, ilaveli 2. baskı, 1998), *Aziya* (Kâmil V. Nerimanoğlu ve M. Öner ile birlikte, 1992), *Letâif-i Nasreddin Hoca* (Burhaniye Tercümesi -İnceleme, Şerh (1989; ilaveli 2. baskı 1998), *Türk Halk Edebiyatının Ermeni Kültürüne Tesiri* (1992, Prof.Dr. Kamil Veli Nerimanoğlu ve Mustafa Öner ile birlikte), *Sahada Folklor Deneme Teknikleri* (1992), *Manas Destanı Üzerine İncelemeler - Çeviriler I* (1995), *Manas Destanı* (Alimcan İnayet'le, 1995), *Türk-men Şiiri Antolojisi* (Gurbandurdı Geldiyev'le, 1995), *Halkbilimi Yöntemi* (K. Krohn J. Krohn'dan, Günsel İçöz'le, 1995), *Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi* (Burhaniye Tercümesi, 1999).

ÇEVİRİ: *Halk Bilimi Yöntemi* (K. Krohon J. Krohon'dan, 1995).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi Deviriler/İsimler/Eserler/Terimler (cilt: 8, s. 443), Doğan Durali / Yozgat Şair ve Yazarları (1998), Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (2. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (c. II, 2001, s. 844).

TÜRKMEN, Hüseyin

Şair. 1959, Kayseri doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Kayseri'de tamamladı. 12 Eylül 1980 askeri darbesi döneminde birkaç kez tutuklandı ve yargılandı. Bir süre işsiz kaldı. Konya bölgesine yayın yapan Kon TV'nin ve Kayseri'de Elif TV'nin genel yayın müdürlüklerini yaptı. Fetih Radyosunun kuruculuğu ile yönetim kurulu başkanlığını üstlendi.

Şiir ve yazıları *Büyük Kayseri, Kayseri Gündem, Erciyes* ve *Berceste* gibi gazete ve dergilerde yayımlandı. Türkiye Yazarlar Birliği Kayseri Şubesinin başkanlığını yaptı. *Seyr-i Hâl* (2000) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Nurkal Kumsuz / Bu Şehrin Işıkları (2006).

TÜRKMEN, İlter

Diplomat, devlet adamı. 8 Kasım 1927, İstanbul doğumlu. Galatasaray Lisesi ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu. 1949 yılında Dışişleri Bakanlığı Siyaset Dairesinde aday meslek memuru olarak

İlter Türkmen

çalışmaya başladı. Bakanlığın değişik kademelerinde çalıştı. NATO Daimi Temsilciliğinde ikinci kâtip ve başkâtip (1952-57), Dışişleri Bakanlığı Orta Doğu Şubesi müdürü (1957-59), Bakanlık müsteşarı, Kahire ve Washington Büyükelçisi (1959-64), genel müdür (1964-67), genel sekreter yardımcısı (1968), Atina Büyükelçisi (1968-72), Moskova Büyükelçisi (1972-75), BM Nezdinde Daimi Temsilci (1975-78), BM Nezdinde genel sekreter yardımcısı (1979-80), Dışişleri Bakanı (1980-83), BM Nezdinde Daimi Temsilci, Paris Büyükelçisi (1985-88) olarak görev yaparak 1991 yılında emekliye ayrıldı. *Hürriyet* gazetesinde dış politika yazarlığı yaptı.

HAKKINDA: Cüneyt Ülsever / Moşerliği Sanat Geline Getiren Yazar (Hürriyet 2002 ilavesi), Can Dündar / Teşhiste Hata Çözümü Engeller (Hürriyet, 4.4.2006).

TÜRKMEN KIZI

Şair. 1940, İskenderun / Hatay doğumlu. Asıl adı Sıdıka Yüksel'dir. İlk kez sesini *Manya Halk Şiiri*'nde *Ana Sesi* adlı çalışmasıyla duyurdu. Koşuklarında doğa sevgisi ile Anadolu gerçeklerini dile getirdi. Şiirlerini *Türkmen Kızı'nın Sazından* (1971) adlı kitapta topladı.

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

TÜRKMEN OZANI SÜLEYMAN

Şair. 1 Ağustos 1951, Küçük Kulutepe (Küçük Avara) köyü / Reyhanlı / Hatay doğumlu. Asıl adı Süleyman Özçelik olup Türkmen bir ailedendir. Mahlas olarak Türkmen Ozanı Süleyman'ı veya yalnızca adını kullandı. İlk, orta ve lise öğrenimini Reyhanlı'da yaptı. Askerlik dönüşü İskenderun Demir Çelik Fabrikası (İSDEMİR)'nda çalışmaya başladı. 2000 yılında kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Çalışmalarını İskenderun'da sürdürdü.

Şiir yazmaya öğrencilik yıllarında başlayan Türkmen Ozanı Süleyman'ın şiirleri bazı dergilerde yayımlandı.

TÜRKMEN OZANI SÜLEYMAN

NE DER NE DEMEZ

Pınar oldum çeşme oldum akarım
Her gelip geçene sular sunarım
Arı olsam bir çiçeğe konarım
Bilmem güller bana ne der ne demez

Sakın niyetimi bor görmiyesin
Şu su suyunu köz dökmiyesin
Deli Yusuf gibi gözüm körelsin
Bilmem diller bana ne der ne demez

Hallacı Mansur'un hallaç yaparım
Arabî misali yere bakarım
Ayağımı yerden yere çarparım
Bilmem eller bana ne der ne demez

Pazara indirdim astarla bezi
Deriye sapladım kıyıkla gezi
İki aylığına oldum bir terzi
Bilmem dostlar bana ne der ne demez

Mecnun gibi aşka gelmiş gezerim
Leylamı yitirdim candan bezerim
Başımda kuşlara yuva ederim
Bilmem çöller bana ne der ne demez

Süleyman'ın içim yaralı durur
Her gelen geçenler enseme vurur
Yapma yârim yapma yapma ne olur
Bilmem şurlar bana ne der ne demez

Şiirlerinin temasını doğa sevgisi, vatan-millet sevgisi, toplumsal konular, ayrılık ve özlem gibi duyarlıklar oluşturur.

ESERLERİ (Şiir):
Türkmen Ozanı Süleyman: Şiirler (2001), *İnsanlık Yolundayım* (2001).

HAKKINDA: Hayrettin İvgin / İnsanlık Yolundayım (Önsöz, 2001).

TÜRKMEN, Özcan

Folklor araştırmacısı. 1 Nisan 1957, Emirdağ / Afyon doğumlu. Yunus Emre Öğretmen Okulunu (1975), Eskişehir Eğitim Enstitüsünü (1978), Selçuk Eğitim Enstitüsünü (1977) bitirdi. Anadolu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde lisans tamamlama programını (1991) bitirdi. MEB'nin düzenlediği Eğitim Yönetimi, Toplam Kalite Yönetimi, Müfredat Laboratuar Okulları Çalışmalarının Değerlendirilmesi kurslarına katıldı. Eskişehir, Emirdağ, Erzincan ve Gümüşhane'de okul müdürlüğü ile Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği yaptı. İLESAM üyesidir.

ESERLERİ:
Özden Söze (1994), *Doğa Tarih*

Özcan Türkmen

Kültür Mozayiği Emirdağ (Türkçe-İngilizce, ortak kitap, 1996), *Emirdağ Türkülerinde Kalıp Sözler - Deyimler* (1997).

Ayrıca çeşitli ders kitapları vardır.

HAKKINDA: Türk İdareciler Derneği Yayın Organı İdareci'nin Sesi Dergisi (Mayıs 1996), Emirdağ (16.7.1996-28.5.1996), Özcan Türkmen / Millî Kültür Dergisi (Eylül 1985) - Basın-Yayında Emirdağ (Emirdağ, Kasım-Aralık 1997), Muharrem Kubat / Bir İlke İmza Atan Yönetici (Millî İrade Gazetesi, 1-8 Şubat 2005).

TÜRKOĞLU, Ertuğrul

Şair. 1956, Karakocaoğlu Kışlası (Kerkenez Kışlası) / Sorgun / Yozgat doğumlu. Köyünde başladığı ilkokulu Ankara'da bitirdi. Çiçekdağ Teknik Ziraat Okulunda parasız yatılı okudu. Tüm Halk Ozanları Dayanışma Topluluğunun kurucular kurulunda yer aldı ve iki dönem yönetim kurulunda görev yaptı. Ayrıca çeşitli köy dernekleri federasyonunda görev aldı. 1999 yılında bir kamu kuruluşundan işçi olarak emekliye ayrıldı. Çalışmalarını Ankara'da sürdürdü.

Şiirle öğrencilik yıllarında tanıştı. Önce serbest tarzdı, daha sonraki yıllarda hece ölçüsüyle şiirler yazdı. Şiirleri çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı. *Kalemin Hıçkırık ve Haykırışları* (2005) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

Ertuğrul Türkoğlu

TÜRKOĞLU, Nurçay

İzmir doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Afyon ve Adana'da tamamladı. Ankara Üniversitesi SBF Basın Yayın Yüksek Okulu (1982) mezunu. İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Türkiye Haber Ajansları"* konulu teziyle yüksek lisans ve *"Toplumsal Gelişimde Televizyon İzleyiciliği Televizyon İzleyen ve İzlemeyen İki Köyde Karşılaştırmalı Alan Araştırması"* konulu teziyle doktora yaptı. Marmara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulunda (sonradan İletişim Fakültesi) öğretim üyesi olarak çalıştı. İngiliz Kültür Derneğinden aldığı eğitim bursuyla bir yıl University of Kent at Canterbury'de kaldı. Daha sonra, Warwick Üniversitesinin İstanbul'da düzenlediği *"İngiliz Kültür Çalışmaları"* konulu yüksek lisans programını bitirdi.

ABD'de, Avrupa'da ve Yeni Zelanda'da katıldığı çeşitli ulusal ve uluslararası kongre ve seminerlerde iletişim etiği, medyanın gücü, sanat ve piyasa, kültür çalışmaları, kent kültürleri, teknoloji ve tarih, belgesel film gibi alanlarda bildiriler sundu. Kıbrıs Girne'de bir yıl misafir öğretim üyesi olarak çalıştı. 1984 yılından itibaren çalıştığı Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesinde profesörlüğe yükseldi (2000). Aynı Fakültede Radyo Televizyon Sinema Bölüm Başkanı ve İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Başkanı olarak görev yaptı. Kitle iletişimine giriş, iletişim sosyolojisi, iletişim etiği, gündelik yaşamda imgeler, sinemanın popülerleşme süreci gibi lisans, yüksek lisans ve doktora dersleri verdi.

ESERLERİ:
ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Görü-Yorum* (2000) *Kitle İletişimi ve Kültür* (2003).

ÇEVİRİ: *Sinemanın Evrimi* (Thorold Dickinson'dan, 1986), *Medya ve Gazetecilikte Etik Sorunlar* (Andrew Belsey, Ruth Chadwick'ten, 1998), *İmaj* (Kevin Robin'den, 1999).

HAKKINDA: Nurçay Türkoğlu / Kitle İletişimi ve Kültür (2003).

TÜRKÖNE, Mümtaz'er

Siyasetbilimci. 12 Ağustos 1956, Üsküdar / İstanbul doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü (1978) mezunu. Aynı fakültede *"Cemalettin Afgani"* tez konusu ile yüksek lisans (1986), *"Siyasî İdeoloji Olarak İslâmcılığın Doğuşu"* teziyle doktora yaptı (1990). *Tanzimatın Kuramsal Kökleri* konulu tezini tamamlayarak doçent oldu (1993). Akademik kariyerini tamamlayarak profesörlüğe yükseldi. 1983 yılından itibaren Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakül-

tesi Kamu Yönetimi Bölümünde öğretim üyesi olarak çalıştı.

Makalelerini *Türkiye Günlüğü, Bilgi ve Hikmet, Birikim, Yeni Türkiye, Varlık, Liberal Düşünce, Türk Yurdu* dergileri ile *Zaman* gazetesinde yayımladı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Siyasî İdeoloji Olarak İslâmcılığın Doğuşu* (1991), *Cemalettin Afgani* (1993), *Siyasal İslâm ve Panislâmizm* (Prof. Dr. Ümit Özdağ ile beraber, 1993), *Modernleşme Laiklik Demokrasi* (1993), *Osmanlı Modernleşmesinin*

Mümtaz'er Türköne

Kökleri (1994), *Türk Modernleşmesi* (2003), *Siyaset* (editör olarak, 2003), *Türkiye'nin Kayıp Halkası* (2005).

ÇEVİRİ: *Yeni Osmanlı Düşüncesinin Kökleri* (Şerif Mardin'den, ortak çeviri, 1996).

TÜRKSOY, Emin

Şair (D. 1904, Başpınar köyü / Kemaliye / Erzincan - Ö. 1979, Yalova). İlköğrenimini köyünde tamamladı. İstanbul Erkek Öğretmen Okulunu bitirdi. 1925 yılından itibaren uzun yıllar Kırklareli ve İstanbul'da öğretmenlik yaparak 1967'de emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra Yalova'ya yerleşti ve orada öldü. Hamasi şiirleri ve taşlamalarıyla tanınmıştı.

ESERLERİ (Şiir):

Milli Şiirler (1972), *Yılların Ötesinden* (1972).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998), TBE Ansiklopedisi (2001).

TÜRKSOY, Tuncer

Şair. 1955, Yazıkışla köyü / Boğazlıyan / Yozgat doğumlu. İlköğrenimini köyünde, ortaöğrenimini Boğazlıyan'da, liseyi Kayseri'de bitirdi. Babasının ölümünden sonra köyünde çiftçilikle uğraştı. Çeşitli dernek ve kooperatiflerin yöneticileri arasında yer aldı. Yozgat İl Genel Meclisi üyesi ve Tarım Kredi Kooperatifi Bölge Birliği Denetim Kurulu üyesi oldu. Hayatını köyünde sürdürdü.

Tuncer Türksoy

ESERLERİ (Şiir):

Yağmur Damlaları, Köy Cephesi, Ana ve *Vah Benim Köylüm.*

HAKKINDA: Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

TÜRKTEN, Nevzat

Araştırmacı-yazar. 2 Haziran 1928, Kayseri doğumlu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. 1995 yılından itibaren Kayseri'de avukatlık yaptı. Yazıları 1957'den itibaren *Yeni Erciyes* dergisi, *Erciyes Telgraf* ve *Kayseri* gazeteleri ile 1979'dan itibaren sahibi ve yazı işleri müdürü olduğu *Erciyes* dergisinde yayımlandı. Gazete ve dergilerdeki yazıları ile çok sayıda bilimsel toplantıda sunduğu bildirilerini kitap halinde toplamadı, bazılarının ayrı basımları ile yetindi. Kayseri kültürüne hizmetleri nedeniyle çeşitli kuruluşlarca ödüllendirildi. Aydınlar Ocağı, İLESAM ve MHP üyesidir.

ESERLERİ:

1. Milletlerarası Türk Halk Edebiyatı ve Folklor Kongresi / 11-12 Ekim 1988 (ayrı basım, 1988), *Erciyes Yöresi 1. Foklor, Halk Edebiyatı ve Etnografya Sempozyumu* (bildiriler, ayrı basım, 1991).

TÜRKUĞUR, Müveddet

Romancı. 1926, Vaniköy / İstanbul doğumlu. Evlendikten sonra Yayıkoğlu soyadı Türkuğur (Yayıkoğlu) oldu. Öğretmen olan Lütfiye Türkuğur ileİbrahim Türkuğur çiftinin tek çocuğudur. İlk ve ortaokulu Ankara'da okudu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Sayıştay'da denetçi olarak çalışarak emekliye ayrıldı.

Öykü, şiir, söyleşi ve eleştiri yazılarını, *Ana* dergisi ve antolojilerinde yayımladı. Ürünlerinde arı bir dil kullanmaya özen gösterdi. Şiirlerinin yanı sıra oyun ve öykü yazarlığını denedi, karikatürleri de vardır. *Ege Kıyılarında* adlı romanında romantik bir aşk öyküsünün hüznünü anlattı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Ege Kıyılarında* (1956, Mersin), *Kentten Köye Göç, Sarılık Tablolar.*

ŞİİR: *Çoban Şiirleri.*

HAKKINDA: Ömer Nida / Kadın Romancılarımız - Başlangıcından Günümüze (1991), Sefa Ünal / Ana Antoloji (1998).

TÜRKÜSEV, Sevda

Yazar. 1969, İstanbul doğumlu. Boşnak bir ailenin kızıdır. Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesinin ikinci sınıfından ayrılarak öğrenimini yarım bıraktı. Dizaynçı olarak tekstil sektöründe çalışmaya başladı. Sırasıyla çalıştığı firmanın üretim, planlama ve diğer bölümlerde görev yaptı. Çalışmalarını bir holdingin tekstil bölümünde genel müdür olarak sürdürdü.

ESERLERİ:

Muhafazakar Çapkınlar (2004), *Muhafazakar Burjuva* (2005).

TÜRKYILMAZ, E. Esra

Şair. 1985, Sakarya doğumlu. İlköğrenimini memleketinde tamamladı. Ankara Yıldırım Bayazıt Anadolu Kız Lisesini bitirdi. Hayatını ve çalışmalarını Ankara'da sürdürdü. *Yeşeren Dalım Vardı Masum* (1997) adlı bir şiir kitabı vardır.

TÜRKYILMAZ, Halil İbrahim

Yazar. 16 Kasım 1973, Eynesil / Giresun doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Giresun'un Eynesil ilçesinde tamamladı. 1994 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Yüksek lisansını İÜ Adli Tıp Enstitüsünde tamamladı. Serbest avukat olarak çalıştı. Eynesilliler Derneğinin başkan yardımcılığı görevini de yürüttü. *Dünden Yarına Tüm Yönleriyle Eynesil* adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Seyfullah Çiçek / Giresunlu Şairler (1997).

TÜRKYILMAZ, Murat

Eğitimci, yazar. 29 Ekim 1977, Sivas doğumlu. Sivas Gazi Paşa İlkokulu (1988), Sivas Gazi Lisesi (1991), Ordu Anadolu Öğretmen Lisesi (1995), Celal Bayar Üniversitesi Demirci Eği-

Murat Türkyılmaz

tim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü (1999) mezunu. Yüksek lisansını Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı (2002). Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Sivas Tarih ve Kültür Araştırmaları Merkezi Halkbilim Danışma Kurulu üyesi olarak görev üstlendi.

İlk öyküsü *"Umutlar Başka Bahara Kalmasın"*, *Yağmur* (1998) dergisinde, halkbilimle ilgili makalelerini *Erciyes* ve *Folklor-Edebiyat* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ (Araştırma):

Suşehri Folkloru 1(2004), *Âşık Seyit Türk – Hayatı ve Şiirleri* (2005).

TÜRKYILMAZ, Ruhi

Şair. 25 Mart 1940, Sürmene / Trabzon doğumlu. İlkokulu Araklı'nın Pervane köyünde okudu. Ankara Yıldırım Beyazıt Ortaokulu (1955), Gazi Lisesi (1960) mezunu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesine iki yıl devam etti. Sürmene Ziraat Bankasında (1965-66) çalıştı. 1966 yılı sonunda Almanya'ya gitti. Goethe Enstitüsünden lisans sertifikası aldı. 1984 yılında Bayer Kimya Fabrikası Kimya Okulunu bitirdi. Almanya'da Bayer Kimya Fabrikasında kimyager olarak çalıştı. Karadeniz Yazarlar Birliği üyesidir.

Şiir yazmaya öğrencilik yıllarında başladı. Lisede Cahit Külebi ile Arif Nihat Asya'nın öğrencisi oldu. Şiirleri önceleri bazı gazetelerin kültür sanat sayfalarında, daha sonra *Birlik* dergisinde yayımlandı. *Yunus* dergisinin Almanya temsilciliğini yaptı. *Karadeniz Gazetesi*'ne Almanya'dan köşe yazıları yazdı.

ESERLERİ (Şiir):

Şölen (1992), *Günahsız Gömülenler* (1993), *Dalga Boyu* (1993), *Babacan* (Almanca-Türkçe 1993).

HAKKINDA: Murat Yüksel / Geçmişten Günümüze Trabzon Şairleri 3-Cumhuriyet Dönemi (1993), Yunus Dergisi (sayı: 1 - sayı: 2, 1993), Birlik Karadeniz Yazarlar Birliği Yayın Organı (sayı: 2, Aralık 1992 - sayı: 3-4-5, Ocak-Şubat-Mart 1993 - sayı: 6-7-8, Nisan-Mayıs-Haziran 1993).

TÜRKYILMAZ, Semiha

Oyun ve öykü yazarı. 1938, İskeçe / Yunanistan doğumlu. Edirne Kız Öğretmen Okulunu bitirdi. İlkokul öğretmeni olarak görev yaptı. Milli Eğitim Bakanlığının Cumhuriyetin 50. Yılı dolayısıyla açtığı çocuk oyunları yarışmasında ödül aldı. *Ali'nin Pet Şişesi* ortak kitap ile Türkiye Yayıncılar Birliğinin düzenlediği Doğa ve Çevreyi Koruma Öykü Yarışmasını kazanan öykücülerden biri oldu. Bu Yayınevi tarafından düzenlenen Çocuk Edebiyatı Öykü Yarışmasında *Prenses Prensi Seviyor* kitabıyla birinci oldu (1997). Aynı yayınevinden Çocuk Edebiyatı Masal Yarışması Birincilik Ödülü kazandı (1998).

ESERLERİ:

OYUN: *Ne Mutlu Türk'üm Diyene* (1973), *Yurtta Barış Dünya da Barış* (1979), *Tembel Karınca Çiçi* (2001).

ÖYKÜ: *Ali'nin Pet Şişesi* (Ortak kitap, 1990), *Prenses Prensi Seviyor* (1997), *Tatil Çılgınlığı* (2000), *Besili Kaz, Sulu Gözlü Özge, Meraklı Solucan Yavrusu, Uzaylı Dostum Zıpzıp.*

ROMAN: *Sevgi Çemberi / Denizin Çocukları* (2002), *Gül Evi* (2002), *Canım Kardeşim* (2003).

MASAL: *Anam Beşikten Düştü* (1998), *Babam Beşikten Düştü* (2002), *Deli Dursun Canavarlar Ülkesinde.*

HAKKINDA: Tacettin Şimşek / Çocuk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (Hece-Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, sayı: 104-105, Ağustos-Eylül 2005).

TÜTENGİL, Cavit Orhan

Sosyolog (D. 17 Ocak 1921, Sebil köyü / Tarsus / İçel - Ö. 7 Aralık 1979, İstanbul). Cavit Orhan Öz adını da kullandı. İlk ve ortaokulu Tarsus'ta tamamladıktan (1936) sonra İstanbul'da Haydarpaşa Lisesini (1940) ve Yüksek Öğretmen Okulu öğrencisi olarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünü (1944) ve İktisat Fakültesini bitirdi (1958). Felsefe öğretmeni olarak Antalya (1944-45) ve Diyarbakır (1952-53) liselerinde, meslek dersleri öğretmeni olarak da Kepirtepe ve Aksu Köy Enstitülerinde çalıştı (1947-52). 1953 yılında İstanbul İktisat Fakültesine sosyoloji asistanı oldu, burada doçentliğe (1962), profesörlüğe (1970) yükseldi. 1979 yılında teröristler tarafından kendisine düzenlenen bir suikast sonucunda öldürüldü. Zincirlikuyu Mezarlığında toprağa verildi.

Yazıları önce *Bağ* (Mersin, 1942), sonra kurucularından olduğu *Değirmen* (1942-4, 1949), *Yenilik, Yeni Ufuklar, Milliyet Sanat, Cumhuriyet* dergi ve gazetelerinde yayımlandı. *Montesquieu'nun Siyasî ve İktisadi Fikirleri* (1956) kitabıyla Türk Dil Kurumu 1957 Bilim Armağanını kazanmıştı. Ölümünden sonra anısına *Tütengil'e Saygı* (1981) adlı bir kitap çıkarıldı.

ESERLERİ:

Ziya Gökalp Bibliyografyası (1945; Ziya Gökalp Hakkında Bir Bibliyografya adıyla,1949), *Köy Enstitüsü Üzerine Düşünceler* (1948), *Diyarbakır Basın Tarihi Üzerine Notlar* (1954), *Prens Sabahattin* (1954), *Ziya Gökalp Üzerine Notlar* (1956), *Doktor Rıza Nur Üzerine* (1956), *İçtimai ve İktisadi Bakımdan Türkiye'nin Karayolları* (1961), *Diyarbakır Basını ve Bölge Gazeteciliğimiz* (1966), *Sosyal İlimlerde Araştırma ve Metod, Az Gelişmiş Ülkelerin Toplumsal Yapısı* (1966), *Ağrı Dağındaki Horoz* (deneme, 1968), *Yeni Osmanlılardan Bu Yana İngiltere'de Türk Gazeteciliği* (1969), *Türkiye'de Köy Sorunu* (1969), *Sosyal İlimlerde Araştırma ve Metod* (1969), *Az Gelişmenin Sosyolojisi* (1970), *Temeldeki Çatlak* (1975), *Atatürk'ü Anlamak ve Tanımak* (1975).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. V, 1982), Emre Kongar / Cavit Orhan Tüten-

Cavit Orhan Tütengil

gil (1982), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

TÜTENK, Ahmet Akif

Yazar (D. 1910, Diyarbakır - Ö. 1985, Niğde). 1. Dönem Diyarbakır Milletvekili Mustafa Akif Tütenk'in oğludur. İlk ve ortaokulu Diyarbakır'da, liseyi Konya'da bitirdi. Yükseköğrenimini Marsilya Üniversitesinde tamamladı. Yurda döndükten sonra çeşitli okullarda tarih öğretmenliği yaptı. Niğde Lisesi tarih öğretmeni iken emekliye ayrıldı. Tarih alanında çok sayıda makale ve tebliği çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı. *1967 yılı Niğde İl Yıllığı*'nın tarih bölümünü hazırladı.

ESERLERİ:

Pamukkale Kılavuzu (1948), *Millî Mücadele Denizli* (1949).

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 2, 1997, s. 458).

TÜTÜNCÜOĞLU, Halil İbrahim

Araştırmacı. 1958, İstanbul doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesindeki öğrenimini yarım bırakarak ticaret hayatına girdi. 1976-84 yılları arasında turizm alanında tercümanlık yaptı. 1986 yılında askerlik görevini tamamladıktan sonra doğal beslenme, şifalı bitkiler, hastalıklar, gıda piyasası "üretim ve besin kimyası", soya ve soya sütü makineleri üzerine araştırmalar yaptı.

Tütüncüoğlu, 1995 yılından itibaren araştırmalarını halkla paylaşmaya başladı. Seminerler verdi, makaleler yayımladı, televizyon ve radyo programlarına katıldı. Çalışmalarını araştırmalar yürüterek ve gıda makineleri üreterek sürdürdü. Araştırma ve çalışmalarını ülkemizdeki fakirlik, işsizlik, yetersiz beslenme gibi pek çok sorunun çözümüne katkısı olacağını düşündüğü şifalı bitkiler ve özellikle de soya üzerine yoğunlaştırdı.

ESERLERİ:

Doğa ile Gelen Şifa (2003), *Çevremizdeki Şifalı Bitkiler* (2003).

TÜZÜN, Özgür

Şair. 1977, Diyarbakır doğumlu. 1992'de tutuklanarak on yılı aşkın bir süre Diyarbakır, Bartın ve Ankara Ulucanlar cezaevlerinde yattı. Şiirlerini *Ölülerin Kentleri* (2003) adlı bir kitapta topladı.

HAKKINDA: Aytekin Yılmaz - Sezai Sarıoğlu / Hapishaneden Şiirler (2005).

UCUZSATAR, Necati Ulunay

Tarih araştırmacısı. Kara Harp Okulu Askerlik ve Temel Bilimler (1970) mezunu. Yüksek lisansını Harp Akademileri Askeri Tarih Strateji Askeri Coğrafya Askerlik ve Komutanlık Sanatı (1980) ile Silahlı Kuvvetler Akademisi Temel Bilimler Yüksek Komutanlık Yüksek Strateji Bölümünde (1989) tamamladı. Doktorasını Marmara Üniversitesi Tarih Bölümünde (1993) yaptı. Makalelerini *Tarih ve Medeniyet Dergisi, Belgelerle Türk Tarih Dergisi, Töre* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

Tarih Boyunca Türk Harp Sanatı Tarihi ve Stratejisi – I (M.Ö. 220 : M.S. 1071) (1984), *Tarih Boyunca Türk Harp Sanatı Tarihi ve Stratejisi – II (1071-1453)* (1990), *Askeri Coğrafya* (1986), *Klasik Türk Harplerinin Milli Mücadeleye Tesirleri* (1995), *Dağların Gözyaşları* (roman, 2000), *Türk Devrim Tarihi ve Atatürkçü Düşünce* (2004), *21. Yüzyıl Gözlemiyle Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne Tehdit* (2005).

UÇAKAN, Mesut

Sinema yönetmeni ve yazar. 1953, Cankurtaran köyü / Keskin / Kırıkkale doğumlu. Çorum İmam Hatip Lisesi (1971), Adapazarı Lisesi (1971), İTİA Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu Sinema-TV Bölümü (1972) mezunu. Sine Film (1973-74) ve Burak Film (1974-75) şirketlerinde asistan ve senarist, Sur Film (sonraki adıyla Atlas TV AŞ)'de yönetmen ve senarist olarak çalıştı..

Film çalışmalarının yanı sıra çeşitli gazete ve dergilerde (1973-74) sinema yazıları yayımlayıp özel sayfalar düzenledi. İlk kitabı *Türk Sinemasında İdeoloji* (1977), Türk sinema tarihinin dikkatli bir gözle incelendiği bir kaynak kitap özelliğini taşır. *Rahmet ve Gazap* filmi ile Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Yönetmeni Ödülünü aldı (1981).

Mesut Uçakan

Büyük bir bölümünün senaryosunu kendisinin yazıp yönettiği filmleri: *Lanet* (1978), *Rahmet ve Gazap* (1981), *Öç* (1981), *Aşk ve Secde* (1982), *Sessiz Ölüm* (1985), *Yapayalnız* (1986), *Zeynepler Ölmesin* (1987), *Ahmet Hamdi Tanpınar* (2 bölümden oluşan dramatik belgesel, 1987), *Kavanozdaki Adam* (5 bölümlük dram, TV Dizisi, TV'de gösterildi, geniş ilgi topladı, 1987), *Reis Bey* (1988).

ESERLERİ:

Türk Sinemasında İdeoloji (1977), *Sıkı Tut Ellerimi* (şiir, 1992).

HAKKINDA: Belgin Uzunöz Oya İşeri / Mesut Uçakan: "Çeyrek Kitleyi Yakalayamayan Film, Ancak Kendini Tatmin Eder" (Merdiven Sanat, Şubat 1998).

UÇAN, M. Hilmi

Araştırmacı-yazar, çevirmen. 1954, Bucak / Burdur doğumlu. Tam adı Mehmet Hilmi Uçan'dır. İlköğrenimini Bucak'ta, ortaöğrenimini Burdur'da tamamladı. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Yüksek lisansını *"Madame Babtiste ve 'Ziynet' Çerçevesinde Guy de Maupassant'ın Göstergebilimsel Bir Okuması"* adlı tezle (1992), doktorasını edebiyat eğitimi alanında (1996) Anadolu Üniversitesi SBE'de bitirdi. 1983 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesine öğretim görevlisi olarak atandı.

"Balzac'ın Kadın, Aile, Analık ve Çocuk Sevgisi Hakkında Düşünceleri" başlıklı ilk yazısı, *Afyon İİB Fakültesi Dergisi*'nde yer almıştı (1989, Eskişehir). Göstergebilimsel eleştirileri, metin çözümlemeleri ve Fransızcadan çevirileri genellikle *Hece* dergisinde yayımlandı. 2002'de *Yazınsal Eleştiri ve Göstergebilim* adlı çalışmasıyla AKÜ Öğretim Elemanları Derneği Sosyal Bilimler Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Yazınsal Eleştiri ve Göstergebilim* (2002), *Edebiyat Bilimi ve Eleştiri* (2003).

ÇEVİRİ: *Batı'nın İğvası* (André Malraux'dan, 2002), *Roman Üzeri-*

M. Hilmi Uçan

ne Düşünceler (Charles Plisnier'den, 2003).

HAKKINDA: Mustafa Özcan / Yazınsal Eleştiri ve Göstergebilim Hilmi Uçan (Hece dergisi, Ekim 2002).

UÇAR, Ahmet

Tarih araştırmacısı. 1960, Aşağı Köleserli köyü / Mut / İçel doğumlu. İlkokulu köyünde, ortaokulu Silvan (Diyarbakır) ve Mut (Mersin)'ta okudu. Mersin Öğretmen Lisesini bitirdikten sonra bir süre Ankara İlâhiyat Fakültesine devam etti. Konya Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü bitirdi. 1988'de aynı üniversitede *"Amerikan Misyonerleri'nin Türkiye'deki Faaliyetleri (1819-1930)"* başlıklı tezi ile yüksek lisansını tamamladı. Daha sonra çeşitli eğitim kurumlarında yöneticilik ve öğretmenlik yaptı.

Genç Akademi, Gözyaşı, Toplumsal Tarih, Tarih ve Medeniyet, Tarih ve Düşünce vb. dergilerde makaleleri yayımlandı. *140 Yıllık Miras / Güney Afrika'da Osmanlılar* adlı çalışmasıyla 2000 yılında Türkiye Yazarlar Birliği Araştırma Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

140 Yıllık Miras / Güney Afrika'da Osmanlılar (2000), *Milli Mücadele'den 12 Mart'a Konya'da Siyasi Sürgünler* (2001).

UÇAR, Belma Alper

Şair. 1976, Aydın doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Aydın'da tamamladı. Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Fizik Eğitimi Bölümü mezunu. Yaşamını Aydın'da sürdürdü. Aydın Yazarlar ve Şairler Derneğinin başkan yardımcılığını yaptı.

Şiir ve deneme, makale ve anlatıları *Beş Parmak, Yeni Defne, Pencere, Çaba, Bulancak, Düşlük Hisler Bulvarı* ve *Sanal Ördek* gibi ulusal ve yerel dergilerde yer aldı. 1999 yılından bu yana *Hürsöz* gazetesinde (Aydın) köşe yazarlığı yapmaktadır. Uzun süre çeşitli Türk sanat müziği korolarında görev aldı. Amatör oyuncu olarak tiyatro ile ilgilendi.

ESERLERİ:

Suçların Büyüsü, Bir Parça Anlaşılmadık.

HAKKINDA: Gazete Hürsöz Şairler Antolojisi (2003).

UÇAR, Burak Mikail

Oyun ve öykü yazarı. 19 Ekim 1968, Elazığ doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antropoloji Bölümü (1993) mezunu. İstanbul'da tiyatro çalışmalarının yanı sıra reklam metni yazarlığı yaptı. Öyküleri 1987'den itibaren *Güneş* gazetesi ile *Varlık, Defter, Gösteri* vd. dergilerde yer aldı. *Umut Cinayeti* adlı oyunu İstanbul Devlet Tiyatrosunda sahnelendi.

Bir Modern Masal Denemesi: Kurukızla Kuruoğlan adlı öyküsüyle 1987 Güneş Gazetesi Genç Sanatçılar Öykü Ödülünde üçüncülük, *Umut Cinayeti* adlı oyunu ile 1992 İsmet Küntay En İyi Tiyatro Yazarı Ödülünü, üç öyküsüyle de 1996 Gençlik Kitabevi Öykü Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

OYUN: *Toplu Oyunları 1* (*Umut Cinayeti, Oda Saklambacı, Şamatacılar*, 1994).

ÖYKÜ: *Öyküler* (1997).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

UÇAR, Hayri

Şair. 1933, Çorum doğumlu. Hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde Uçar mahlasını kullandı. Öğrenimini ortaokuldan sonra sürdüremedi. Bir süre avukatlık ve noter kâtipliği yaptıktan sonra 1956 yılında zabıt kâtibi olarak Çorum Adliyesine girdi. 1973 yılında ceza mahkemeleri başkâtibi oldu. Bu görevdeyken 1980 yılında emekliye ayrıldı. Şiirlerinde serbest ve hece ölçülerinin ikisini de kullandı. Şiirlerini *Dilârâ* adıyla kitaplaştırdı.

HAKKINDA: Abdullah Ercan / 14. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler (1991).

UÇAR, Nedim

Şair ve yazar. 5 Ocak 1945, Köşektaş köyü / Hacıbektaş / Nevşehir doğumlu. Polis Akademisi (1967) mezunu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesine devam etti. Anadolu Üniversitesi Mimarlık Mühendislik Fakültesinden mineraller, kıymetli ve yarı kıymetli taşlar ve tarihi eserler konusunda uzmanlık belgeleri aldı. 1964 yılından itibaren Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde Eskişehir ve Ankara'da Emniyet Müdürü, Polis Müfettişi olarak görev yaptı. Teftiş Kurulu Başkanlığından 2005 yılında başmüfettişken emekliye ayrıldı. MESAM, WCP (World Academy of Art and Culture - Dünya Sanat ve Kültür Akademisi), İLESAM, International Poetry Review (Dünya Şairler Konseyi) ve Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

Nedim Uçar

NEDİM UÇAR

İLKBAHAR YAĞMURU

İlkbahar yağmuru sessiz çilerken,
Bahçeler yeşermiş, hüzün gülüyor.
Sırmalı saçların yıldız elerken,
Marmara mehtabı yüzün gülüyor.

Kızaran ufuktan güneş inince,
Bulutum ardına mehtap sinince,
Kuytu bir sahilde rüzgar dinince,
Ege'nin suyunda izin gülüyor.

Karşı'ki dağlara sisler çökünce,
Akasya dalları çiçek dökünce,
Tanyeri ağarıp, şafak söktünce,
Akdeniz mavisi gözlüm gülüyor.

(*Yeşil Vadiler*, 2000)

İlk şiiri 1964 yılında *Hürriyet* gazetesince çıkarılan *Genç Şairler Antolojisi*'nde yer almıştı. Sonraki ürünleri *Gülpınar, Defne, Çağrı, Türk Dili, Ozan, İstiklal, Size, Hürriyet, Sakarya, 2 Eylül, Bakış* gibi gazete dergilerde yayımlandı. İki yüz kırk şiiri Türk sanat müziği, ikisi hafif müzik dalında, üçü çocuk şarkısı olarak bestelendi, beş şiiri de marş olarak kabul edildi. İki yüze yakın şiiri yabancı dillere çevrildi. Düzenlenen ulusal, uluslararası, kurumsal ve bölgesel etkinliklerde şiir, destan, hikâye, slogan, marş, güfte ve Türk sanat müziği alanlarında yüzün üzerinde ödül kazandı. Şiirlerinin bir bölümü ders kitaplarında yer aldı. 1993 yılında *Dünya Sanat ve Kültür Akademisi*'nin daveti ile Meksika, Amerika ve Kanada'da 14. Dünya Şairler Şölenine katıldı. 1994 yılında kendisine Kaliforniya Üniversitesi WCP Akademisince, Çin Cumhuriyeti Taipei Şehrinde Dünya Edebiyat Doktora diploması ve unvanı verildi.

"Uçar şiirlerinde mümkün olduğunca yalın bir dil kullanmış, şiirini okuyan herkes tarafından anlaşılmasına özen göstermiştir. Onun şiirlerinde yalın kullanım, şiirlerini basitleştirmemiş, aksine duygu yoğunluğunu ve anlam bütünlüğünü korumasına yardımcı olmuştur.

"Nedim Uçar şiirlerinde, ilâhi aşkı, doğa ve insan sevgisini, gökyüzünün sınırsız güzelliklerini kısacası bir şairin duygu dünyasını harekete geçirecek her türlü konuyu samimi bir üslûpla dile getirmiştir." (Sinem Kılıç)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Öksüz* (1974), *Yağmurla Geliyorum* (1991), *Yıldızlar Düşer Avuçlarıma* (1992), *Gül Kurusu Akşamlar* (1992), *Göz Kırpan Yıldızlar* (1992), *Gün Işığında Zaman* (Türkçe-İngilizce, 1993), *Dünya Bir Dostluk Bahçesi* (Türkçe-İngilizce, 1993), *Titreyen Sular* (Türkçe-İngilizce, 1993), *Yeşil Vadiler Akşam* (2000).

ROMAN: *Onlar Niçin Üşümediler* (1992).

HİKÂYE: *Dizelerle Nasrettin Hoca Hikâyeleri* (1992).

OYUN: *Gecenin Kartalları* (oyn. 1992, bas. 1992), *Huzur Polis Karakolu* (oyn. 1992, bas. 1993), *Huzur Çıkmazı* (oyn. 1992, bas. 1994), *Bir Gün 24 Saattır* (oyn. 1992, bas. 1995).

HAKKINDA: Murat Özmen / Yağmurla Gelen Ozan (Eskişehir İstikbal gazetesi, 28.2.1991), Muharrem Kubat / Yağmurla Geliyorum (Eskişehir İstikbal gazetesi, 11.3.1991), Avni Anıl / Şiirimizde Yeni Bir Ses (Tercüman, 5.1.1992), Yüksel Önaçan / Şiir Güzelliğin Nefes Alışıdır (Eskişehir İstikbal gazetesi, 4.7. 1992), İsmail Ali Sarar / Nedim Uçar Üzerine (Eskişehir İstikbal gazetesi, 24.8.1992), İ. Ünver Nasrattınoğlu / Merdivenleri Hızla Tırmanan Şair (Kocatepe gazetesi, 2.8.1992), Lütfi Kılıç / Umutlar Sevmekle Başlar (Çağrı dergisi, Aralık 2000), Ahmet Tufan Şentürk / Dr. Nedim Uçar ve Yeşil Vadiler (Yeni İnan, 16.3.2001), Ahmet Özdemir / Yeşil Vadiler (Bizim Gazete, 21.11.2001), İsa Kayacan / Umutlar Sevmekle Başlar (Yeni Söke, 2.3.2002).

UÇAR, Şahin

Şair, bestekâr ve yazar. 12 Şubat 1949, Acıyurt / Sivas doğumlu. 4 Eylül Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü (1972) mezunu. Doktora tezi: *"Arapların Anadolu Seferleri / 640-750"* (1982). Mezun olduğu lisede bir süre müzik öğretmenliği yaptı (1974). AÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Paleografi ve Epigrafi Uzmanı (1976), Tarih Bölümünde İslâm Tarihi Asistanı (1977); Selçuk Üniversitesinde yardımcı doçent (1983) ve doçent (1988) oldu. Daha sonra geçtiği Niğde Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Tarih Profesörlüğüne yükseldi (1993). Aynı üniversitede Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü (1977), Tarih Bölümü Başkanı, Dekan Vekili, Rektör Vekili olarak görev yaptı. 1998'de emekli oldu. 2001-2002 arası, Türkiye Diyanet Vakfına bağlı İslam Araştırmaları Merkezi ve İslam Ansiklopedisinin Başkanlığını yaptı. Bulgaristan ve Kazakistan'da öğretim üyesi olarak çalıştı. National Geographic Society (ABD), Türkiye Yazarlar Birliği ve İLESAM üyesidir.

"Orda Bir Köy Var Uzakta" başlıklı ilk yazısı 1967 yılında *Hizmet* gazetesinde; diğer ürünleri *Tohum, Yeşilay* (1970), *Milli Eğitim, Milli Kültür, İlim ve Sanat, Türk Edebiyatı, SÜ Edebiyat Dergisi gibi dergiler ve Yeni Düşünce* (1987), *Sağduyu* (1998), *Ayyıldız* (1999) Zaman (2001), *Yeni Şafak* (2006) gazetelerinde makaleler yazdı. Modern Türkçe şiiri örneklerinin yanı sıra, klasik Osmanlı tarzında müretteb bir Divan sahibidir (*Şeydâ Divanı*).

Şahin Uçar

Şahin Uçar, resmi tahsilin yanı sıra lise son sınıftan itibaren Osmanlı devrinden kalma çok meşhur sanatkâr ve alimlerden hususi dersler alarak klasik sanatlarımızı meşketti. Kufi hattatı, müzehhip ve TSM'nin çeşitli makamlarında besteleri bulunan ve bazı bestelerı TRT repertuarına alınmış olan değerli bir bestekârdır. *Tarih*

ŞAHİN UÇAR

İNSANIN YERYÜZÜ MACERASI

J.J. Rousseau, "Sosyal Kontrat" kitabına, "İnsan hür doğdu; fakat şimdi her yerde zincirler içinde. Bunu meşrulaştıran şey nedir?" sualiyle başlamıştı. Tarihçi olarak biz, "ei-cevap: Medeniyet" diyoruz. Devlet dahi medeniyet sayesinde ortaya çıkmıştır. Medeniyet, bilebildiğimiz kadarıyla, yaklaşık on bin yıl önce sistler içinde ortaya çıkmaya başladı ve esaret zincirleri de işte o zaman oluşmaya başladı. Yeryüzünde yüz binlerce yıl vahşi ve fakat hür yaşayan insanlık o zamandan beri farkına varmadığı bir "köle statüsü" içinde yaşıyor.

Takdir edersiniz ki bu çok büyük ve çok yönlü bir bahis. Mesela, bize göre devletler bir sosyal kontratla değil, tegallüble kurulur. Belki İsviçre kantonları gibi çok küçük ölçekli ve çok özel şartlar altında birtakım "içtimai mukavele"lerden bahsetmek mümkündür. Yahut, isterseniz Magna Carta da bir içtimai muvakeledir diyebilirsiniz. Amma, ekseriya isim "müsemma"ya (isimlendirilen şeyi) delalet etmez. Medeniyet tabiri birçok açıdan ele alınabilir. Sözgelişi, medeniyetin bugünkü seviyesi sebebiyle, çağdaş teknolojik gelişmelerin ördüğü zincirler yeryüzündeki insani şartları eskisinden çok daha koyu; fakat hissedilmeyen bir kölelik biçimine dönüştürebilir. Medeniyetin paradoksal gerçeği; kolaylaştırarak köleleştirmektir. Eskiden akd kölesi, rakabe kölesi, azatlı kölelik filan vardı. Medeniyetin sunduğu konfor ile ruhu köleleşen insan ise, gönüllü köledir; azat kabul etmez...

İnsan tabiatı ehlileştirerek (hayvan veya bitki yetiştirerek) medeniyet yolunda ilk adımlarını atar atmaz, "toplayıcı-avcı" olarak yaşarken sahip olduğu ve kendi tabii varoluşunun getirdiği bağımsızlıkların bir kısmından vazgeçmek zorunda kaldı. Ehlileştirdiği bitki (buğday, pirinç, misir) veya hayvanlarla birlikte ehlileşmek, ziraat yaptığı toprağa veya hayvanını otlattığı meralara bağımlı yaşamak zorunda idi. Medeni insan evcil hayvan gibidir: Vahşi değil, uysal; medeniyetin yardımına bağımlı hale geldiği için tek başına yaşayamaz, aciz; hür değil köle... Medeniyetin getirdiği emniyet ve konforun kölesi. A.S. Exupéry bir hikayesinde uçağı Afrika'da bir çölün ortasına düşünce açlık ve susuzluk derdiyle ne yapacağını nasıl şaşırdığını anlatır. Vahşi bir Afrikalı Buşmen ya da

Bedevi olsa, aynı çölde suyu da kolayca bulurdu kırk çeşit yiyeceği de. Hem kolay bulamasa bile evcil/medeni insan gibi narin değildir. Açlığa da susuzluğa da günlerce dayanabilir. Çünkü çok dayanıklıdır. Hani zayıf ve özgür olmayı köpek gibi şişman, besili ve zincirli olmaya tercih eden kurt hikayesi gibi. Yabanı kazları uçabilir, evcil ve tombul hemcinsi ise neredeyse yürümekten bile aciz dir. (...)

Medeniyet her ilerleyişini, adaletsizliğe, zulme, savaşa borçludur. Her adımda insan hürriyetinden ve vakarından bir şeyleri alır götürür. Heraklit'in dediği gibi: "Savaş her şeyin babasıdır"... Halbuki, Batı kültürüne göre hürriyet, insan olmanın vazgeçilmez şartıdır. Müslümanlığın hürriyet anlayışı farklıdır. İslam, teslimiyet demektir. Allah'a teslim olmak... Ama yalnız Allah'a... Medeniyete, devlete, cemiyete, dünyaya, kendi nefsimize veya farkına varmadan putlaştırdığımız menfaatlere yahut başka bir şeye değil. Tolstoy demiş ki, "Bir tek büyük adam tipi vardır: Allah'ı arayan adam." Çünkü Allah'tan başka her şey fanidir, geçicidir, rüyadır (istikrarı olmayan bir rüyet/görüş biçimi). Kur'an-ı Kerim'de buyurulmuş ki: "Yüzünü hangi yöne dönersen dön: Allah'ın vechinden başka bir şey göremezsin." Huve'l-Baki... Allah bes, baki heves! (...)

Hilkatin bize bahşettiği tabii ve ahlakî vasıflara ne oldu? Aileye bağlılık, evlada şefkat, hemcinsine hürmet ve muhabbet gibi tabiaten sahip olduğumuz ahlakî donanım, medeniyet sayesinde önce tabiate binnetice kendi tabiatimize ve hem cinslerimize yabancılaşmaya dönüşmedi mi? Geçenlerde baktım, Will Durant demiş ki, "Eğer tarih herhangi bir ilahiyatı destekleyecek olsaydı bu Zerdüştlük ya da Manihaizm olurdu," ve eklemiş: "Hıristiyanlık da esas olarak Manihaisttir". Doğrusu bizce, kafe katliamı yılgınlıklarını bir "karanlıklar prensi" veya "ruh"una değil medeniyete bağlamak daha makul olurdu. Medeniyetin karanlık yüzü hakkında tarih filozofları ciltler dolusu kitaplar yazmışlar; bu bahsin sonu gelmez. Medeniyete borçlu olduğumuz güzel şeyler de var; biraz da onlara bakalım.

Beşeriyet, akıl almaz ölçüde genişleyen ilmi malumatını medeniyete borçludur. Bugün insanlık tarihinde muazzam bir geçiş devri yaşanıyor: İnsanın yeryüzündeki uzun tarihi macerası sona ermek üzere ve 1960'lardan beri "uzay tarihi" başlamış bulunuyor. Muazzam bir ahlakî disiplin ve irade isteyen insanüstü bir teşebbüs bu. Bu teknolojik başarıyı da medeniyete borçluyuz. İlk bilgisayar ENIAC dahi İkinci Dünya Harbi sayesinde ortaya çıkmış. Medeni eğitim usulleri vahşi insanı evcil-insana dönüştürdü. Televizyon vizyonu yok etti: İnsanlığı her çeşit inisiyatiften mahrum "aptal seyirciler ırkı"na dönüştürmek üzere. Çağdaş Moğolların ve molokların (yani uluslararası şirketlerin) hakimiyeti altındaki bilgisayarlar ise insanları "mankurt kölelere" dönüştürüyor. Adım adım, yavaş yavaş... Uzay tarihi... yeryüzünde insanî vakarı koruyarak yaşamaya imkan kalmadığı için, bir avuç seçkin için mi başlayacak?

ŞAİİN UÇAR

GAZEL

kâmet-i dildâr acep tûbâ mıdır
ol hırâmân serv-kâd cânâ mıdır

tâ ezelden rû-nümâ peymânede
gördüğüm bûsn ol gül-i ra'nâ mıdır

bilmezem dünyâ vü mâ-fîhâ nedir
â mıdır illâ mıdır leylâ mıdır

ser-hoşum döndükçe dünyâ başıma
dil kıyâm etmekde bi-pervâ mıdır

yâ niçün dönmektedir çarh-ı ezel
âşık-ı zârın gibi şeydâ mıdır

(*Şeydâ Divanı*, 1980)

Felsefesi Açısından İslâmda Mülk ve Hilâfet adlı eseriyle 1992'de, *Varlığın Mana ve Mazmunu* adlı çalışmasıyla da 1995'te iki kez Türkiye Yazarlar Birliğinin Fikir Ödülünü almıştır.

"Türkiye'de tarih felsefesi branşının tek profesörüdür. Bu konuda, Emevi-Abbasi dönemi İslam tarihi konusunda Türkçe ve İngilizce kitapları olan seçkin bir fikir ve ilim adamıdır. Latince de bilen az sayıdaki tarihçilerimizdendir. Şeyda mahlası ile divan şiiri üslubunda şiirler yazdı. Türk edebiyatında divan sahibi son şairdir. Hattat ve müzehhibdir. Kemal Batanay'ın öğrencisidir. Tanbur çalmış, ney üflemiştir." (Yılmaz Öztuna, Türk Musikisi Ansiklopedisi)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Şeydâ Divanı* (1980. 2. baskısı, 1997), *Rüya ve Gerçek* (manzum piyes, birinci baskıda Şeydâ Divanı'na ek olarak, 1980), *Hükûm Gecesi* (1992), *Malihulya* (1996).

DENEME-İNCELEME: *Patterns and Trends in History* (1986, 2. baskısı., 2004), *Anadolu'da İslâm-Bizans Mücadelesi* (1990), *Tarih Felsefesi Açısından İslâmda Mülk ve Hilâfet* (1992, 2.baskısı 1995), *Tarih Felsefesi Yazıları* (1994), *Varlığın Mânâ ve Mazmunu* (1995), *Tarih Felsefesi Meseleleri* (1997), *İnsanın Yeryüzü Macerası* (2003).

HAKKINDA: Afet Yılmaz / Varlığın Mânâ ve Mazmunu (Yeni Şafak, 4.4.1996), Beşir Ayvazoğlu, / Konya'da Çağdaş bir Hezarfen (Tercüman, 1985), Çetin Baydar / Şahin Uçar ile Söyleşi (Edebiyat Ortamı, Aralık 1997), Hasan Öztürk / Şeyda Divanı'ndan Varlığın Mana ve Mazmunu'na (Dergah dergisi), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1998), Mehmet Nuri Yardım / Türk Şiiri'nden Portreler (2001), Mehmed Niyazi "Gerçi Mana Aşikar Oldu" (Zaman, 27.1.2003), Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003), www.sahinucar.net, Yılmaz Öztuna / Türk Musikisi Ansiklopedisi (2006).

UÇAR, Yılmaz

Öykü yazarı ve şair. 20 Ekim 1965, İstanbul doğumlu. Bakırköy Ticaret Lisesi mezunu. 1990'dan itibaren bankalar ile özel kuruşlarda muhasebecilik yaptı. 1998'den itibaren bir kitabevi ve bir sigorta şirketinde çalışarak emekliye ayrıldı.

"Barış Çocuğu" adlı ilk şiiri *Gerçek Sanat* dergisinde (Temmuz-Ağustos 1987), *"Beşyüzlira"* adlı ilk öyküsü *Varlık* dergisinde (Haziran 1988), toplumcu gerçekçi anlayıştaki diğer öykü ve şiirleri *Berfin Bahar, Adam Öykü, E, Söylem, Gerçek Sanat, Kiraz, Carpe Diem, Ardıçkuşu, Aykırı Sanat, Kopuş, Uğraş, Karşı, Albatros, Anadolu, Damar, Cumhuriyet Kitap, Detay, Kırışık, Istranca Rüzgarı, Manşet, Şafak, Mécène, Edebiyat Gündemi, Güzel Yazılar* dergileri ile radyoların edebiyat programlarında yayımlandı. Türkiye Yazarlar Sendikası ve BESAM üyesidir.

"Yılmaz Uçar'ın öyküleri, duru bir Türkçe ve akıcı bir dille yazılmış. Sıradan insanlarımızın günlük yaşamları, işleri, uğraşları, yaşam sürecinde karşılaştıkları sorunlara, zorluklara karşı

Yılmaz Uçar

anlık tavırları akıcı bir dille sergileniyor. " (Yılmaz Elmas)

"Yazar, personalarını (eser kahramanlarını) günlük pratik hayatın içinden seçiyor ve onları, günümüzün insanları olarak yaşanan olaylarla bütünleştirip sergiliyor." (Yılmaz Arslan)

"Sokakların öykücüsü diyebiliriz Yılmaz Uçar'a. Sait Faik'in ve Orhan Kemal'in birleşerek İstanbul öyküleri yazması gibi algılanabilir onun öyküleri. İstanbul'un Sirkeci, Eminönü, Şişli, Galatasaray, Beyoğlu, İstiklal Caddesi gibi kalabalık semtlerinden insan manzaraları fotoğrafı sunuyor Uçar; an değil birkaç anın fotoğrafları gibi. 'İstanbul öykü kaynıyor' diyen Yılmaz Uçar, öyküleriyle bunu bir kez daha kanıtlıyor..." (Öner Yağcı)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *İstanbul Düşü* (1996), *Ağ-*

YILMAZ UÇAR

ŞEMSİYECİ

İstanbul Tıp Fakültesi otobüs durağında, semtimizin otobüsünü bekliyordum. Gri bulutlar gökyüzünü kaplamıştı. Yağmur damlaları çoğalıyordu. Meteorolojiye kulak verip şemsiyelerini yanında taşıyanlar açıveriyorlardı.

Ceviz ağacının altına attım kendimi. Dallar ıslanmamı engelleyemiyordu güz ayında. Bahar yağmuru olsa yapraklar engelleyebilirdi damlaları. Fakat dalların arasından akıveriyordu aşağıdakilerin üstüne. Yanımda şapkam yoktu. Şeker miyim ki eriyeceğim diye düşündüm. Hoca Nasreddin'in 'Rahmet' fıkrasını anımsayarak gülümsedim. Gözlerim belediye ve halk otobüslerinin semt tabelalarını tarıyordu. Fazla ıslanmamak için otobüse binmek istiyordum. Ne zaman istekle otobüs beklesem gelmiyordu. Taksiye de binmek istemiyordum... Solumdaki adamın sesiyle irkildim.

"Şemsiyeler bir buçuk, şemsiyeler bir buçuk..."

Şemsiye tezgâhını muşambayla örtmüştü. Değişik renkteki şemsiyeleri yine de görünüyordu.

Orta boylu, kırkbeşinde gösteren, siyah saçları ortadan seyrelmiş, kahverengi ceketiyle sinmiş, üşüdüğü için ayakları üstünde sarsılan, kara bıyıklı, kara gözlü adamı tanıdım. Topkapı Eresin Otelinin önünde de görmüştüm. Otobüs durağında bilet satıyordu gece on sularında. Aynı semtte, aynı sokakta karşılaştığımız, aynı kahveye çıktığımız, kahve sahibiyle şakalaşan Kâmuran Ağabey'di bu. "Vay be, yıl 1984. Semtin en hızlı delikanlılarındandı. Ne oldu da bu işleri yapıyor şimdi" diye düşündüm.

"Şemsiyeler bir buçuk, şemsiyeler bir buçuk." Siyah seyrek saçlarından alnına kayan sular, burnunun ucundan yere düşüyordu...

Kaldırımın kıyısına biriken insanlar, otobüsten otobüse koşuyorlardı. Durağa hızla yaklaşan taksiler, otobüsler biriken suları, bekleşen insanların üstüne sıçratıyorlardı istemeden. Otobüsünün geldiğine sevinen kimi insanlar, atı veriyorlardı kendini asfalt yola. Sulara daldığının ayrımına ancak ayakları ıslanınca varıyorlardı. Kedi gibi zıplıyorlardı otobüsün basamağına...

Trafik polisi düdüğünü öttürüyor, yol açıyordu. Durakta boş bekleyen taksilere bağırıyordu. Şemsiyeci de bağırıyordu.

"Şemsiyeler bir buçuk, şemsiyeler bir buçuk..." Gözlerine baktım. Kara gözleri, kırık ışıklar saçıyordu. Düşünceliydi. Umutsuz gibi geldi bana. Neşesizdi. Gözlerinin altı siyahımsı, çürükümsüydü. Bunalım yaşadığını anladım. Benim tanıdığım Kâmuran Ağabey, havada tutup tavada yiyendi. Ne olmuştu da, yazın bilet, kışın şemsiye satıyordu?.. Sormadan edemedim. İçimden geliyordu... Tanıştık. Bir yerden gözü ısırıyormuş ama anımsayamamış.

"Kâşif Amca'nın kahvesini bilirsin." dedim.

Kâmuran Ağabey'in jetonu düştü. "Evet, hatırladım," dedi.

Kahve sahibiyle birbirlerine çapkınlık serüvenlerini anlatır, şakalaşırlardı.

"Kâşif Amca rahmetli oldu." dedim. Biliyormuş. "Şimdi oğlu işletiyor kahveyi."

Başım sallıyordu Kâmuran Ağabey. Psikolojik açıdan çökmüş gördüm. Yıllar geçmişti aradan. Nice fırtına, nice bora yaşadığı belliydi.

"İşler oluyor mu?..." diye sordum.

"Çorba parası," dedi. "Eve ekmek götürüyorum."

Yağmur hızlanmıştı. Aldırmıyordum. Eski dostla ıslanma pahasına da olsa konuşmalıydım.

"Sizi otobüs bileti satarken görüyordum Eresin Otelinin önünde," dedim.

Başını sallıyordu. Gururunu da kırmak istemiyordum.

"Kriz insanların alım gücünü zorluyor. Nice işyeri kapandı. Nice insan aç kaldı." dedim.

Gözleri parladı Kâmuran Ağabeyin. Mutlu günleri usuna geldi demek.

"Benim Sirkeci'de iki restoranım vardı." dedi. "Krizden sonra iflas ettim..."

Sigaranın dumanlarını neremizden çıkaracağımızı şaşırdık...

"Şehremini'de oturuyorum. Mahalleden ayrılınca evlendim. Çoluk çocuk zor geçiniyoruz şimdi." Düşünüyordu.

"Şemsiye bir buçuk. Gel abla. Bayan şemsiyeleri bir buçuk. Buyur amca..."

Bir iki insan göz atıyordu tezgâhına. Biz yandan da konuşuyordu.

"Restoran sahibiyken bekârdım. İşi boşladım biraz. Eve gitmedim. Sonra evlenince ikinci restoranım da oldu ama kriz beni batırdı."

Ağlayacaktı. Attığı sigarası su birikintisinde ıss diye söndü.

"Benim de suçum var tabi ki. Yanımdaki garsonlara güvendim. Yanına işçi olarak aldığım garsonlara satırın dükkânımı..."

Garsonlar kasadan para aşırıyormuş, malı götürüyormuşlar. Çok acıdım Kâmuran Ağabeye. Besle kargayı oysun gözünü atasözünü anımsadım için burkularak...

"İşin başında olmak lazım ağabey." dedim.

Tezgâhındaki şemsiyelerini düzeltiyordu. Bürkaç adet satmıştı. Gözleri fırıl fırıl dönüyordu.

"Benim dükkânıma semtten Barbaroslar, çoban Hüseyinler gelirdi."

Çoban Hüseyin'in köşeleri döndüğünü, tekstil dükkânını, üçkâğıtçılıkla ihracat yaptığını anlattı.

"İşinin başında olmak gerek ağabey." dedim. Acı acı gülümsüyordum. Ne diyeyim...

Anlamlı başını sallıyordu. Geçmişi artık. Üzülmenin, dövünmenin, ağlamanın yararı yoktu elbet... Şemsiye alamadım, otobüsüm gelmişti. Islak ellerini sıktım.

"Hayırlı işler." dedim. İyi günler dileğim. Belediye otobüsüne atladım. Yağmur damlaları, otobüsün tavanına sertçe düşüyordu...

Kâmuran Ağabey ağzından dumanlar çıkararak bağırıyor, şemsiyelerini satıyordu...

(*Kanadı Kırık*, 2004)

YILMAZ UÇAR

UMUT

Zindan duvarları gibi
Kararmasın yüreğin.
Demir pencereden giren güneş
Işısın betonda.
Sen serin tut içini
Eli kulağında baharın...

(*Umut*, 1999)

layan Bebek (1999), *Artçı Sarsıntılar* (2002), *Kanadı Kırık* (2004).

ŞİİR: *Umut* (1999).

HAKKINDA: Yılmaz Uçar ile Söyleşi (Söylem dergisi, Eylül 1998), Fatih Güven / Yılmaz Uöar'dan İki Kitap (Kitap Rehberi, Temmuz 2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Istranca Emin Karaca / Artçı Sarsıntılar (Bizim Gazete, 26.10.2002, 25.12.2004), Hasan Akarsu / Yılmaz Uçar'ın İki Kitabı (Yaba Edebiyat, Ağustos 2003), Yılmaz Çongar / Artçı Sarsıntılar (Cumhuriyet Kitap Eki, 28.8.2003), Öner Yağcı / Kanadı Kırık'ın Önsözü (2004), Gözcü gazetesi (13.12.2004), Evrensel gazetesi (6.1.2005), Berfin Bahar (Ocak 2005), Yılmaz Çongar / Kanadı Kırık (Cumhuriyet Kitap, 27.1.2005).

UÇARI, Ercüment

Şair (D. 3 Nisan 1928, İstanbul - Ö. 21 Ocak 1996, İstanbul). İlkokulu İstanbul'da, ortaokulu Kütahya'da bitirdi. Bursa Liscsi (1950) ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1959) mezunu. Ücretli öğretmenlik, serbest avukatlık, Petrol Ofisi İstanbul Bölge Müdürlüğünde hukuk müşavirliği yaparak 1983'te emekliye ayrıldı. İlk şiiri Zonguldak'ta çıkan *Bucak* dergisinde (1945) yayımlanmıştı. Şiirleri; *Türk Sanatı, Kaynak, Varlık, Yeditepe, Dost, Pazar Postası, Yelken, Yeni Edebiyat, Adam Sanat* dergilerinde yayımlandı. İkinci Yeni akımının anlayışı doğrultusunda şiirler yazdı.

Uçarı, Enver Ercan'ın kendisiyle yaptığı bir söyleşide şiirini şöyle niteledi: *"Benim neslimin çoğunluğu Walt Disney'in sinemasının önemli şiirleriyle yeryüzünde vardılar. Bense sadece onun şiirinin bakımlı yüzüyle şiirimi kurdum. Bundan önceki başka sistemlerin dirilikti güneşlerinin değişik planetlerindeki milyarlarca değerlerdeki yaşamlarının gül sularında kendimi değiştirip yok ederek varlığımı acıyla sürdürüyorum, çoğunlukla deli yaşamının tadına yepyeni ahududu şerbetlerinin ballarını katarak; Walt Disney'li."*

"İmgeye dayalı, çağrışımlarla gelişen, biçim ve öz açısından İkinci Yeni şiirini sürdüren bir şair olarak tanındı." (Atilla Özkırımlı)

ESERLERİ:

Cümbüşçübaşı (1958), *Et* (1960), *Kuyuda Yusuf* (1962), *Avlanırken Bir Korku* (1967), *Albatros Adı Bir Gün Gelecek* (1971), *Geçmiş Zaman Tevellüdü* (1988), *Ziba Sokağı* (1991), *Ay Batarken Kancama* (1994), *Yırtık Sözler* (1996).

HAKKINDA: Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973, s. 521-525), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Enver Ercan / Şiir Uçar Söz Olur (1995), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Memet Fuat / İncelemeler (2002), Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003).

ERCÜMENT UÇARI

UT

Ben yaşarsam utlar gibi yaşarım
Eski zamanlarda gül bahçelerinde
Bir orman aydınlığını getirir meyvelerin
Aşkın eğilmiş mor ağzından

Ben gözlerini severim ceylanların
Kalbimi duyarım balıklar soluyunca mavilerde
Hanımelleri mantarlar kuzukulakları
Unutulmuş aşkları kırların

Ben ellerini severim sabahleyin uyanınca
Büyülü masallar limanında
En erken kalkan gemi benim
Rüzgârımda deniz kızlar

Fatma Uçarlar

UÇARLAR, Fatma

Şair ve yazar. 7 Ocak 1958, Isparta doğumlu. Konya Sarayönü İlkokulu, Konya Karma Ortaokulu, Konya Atatürk Lisesi, Anadolu Üniversitesi İş İdaresi Bölümü mezunu. Çalışma hayatına Konya'da Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğünde başladı. Aynı kurumun Çanakkale, Isparta İl Müdürlüklerinde görev yaptı. Burdur Gençlik ve Spor İl Müdürlüğünde şube müdürü olarak görev yaptı.

FATMA UÇARLAR

UMRUMDA DEĞİL

Bıraktım her şeyi, senin ardından
Kıyamet mi kopmuş umrumda değil.
Çektim perdeleri, çıkmam odamdan,
Güneş mi doğmamış umrumda değil.

Aynalara küstüm, kırdım hepsini.
İstemedin kalsın, yaktım resmini.
Sildim lügatlardan senin ismini,
Gitmişsin kalmışsın umrumda değil.

Sevmişken tek seni, ele oldun yar.
Mutluluk beklerken, dünyan olmuş dar.
Gönül yaranı da, otur kendin sar.
Anmışsın adımı, umrumda değil.

Şiirleri ilk kez Egeli Araştırmacı ve Yazarlar Birliğinin 2003 yılında yayımladığı antolojide yer aldı. Şiirleri ve deneme türündeki yazıları Ankara'da *Tasvir, Olay, 24 Saat, Anayurt, Belde, Sonsöz*; Van'da *Vangölü Ekspres, Van Postası*; Denizli'de *Meydan, Denizli Gazetesi*; Tekirdağ'da *Malkara, Yeni İnan*; Zonguldak'ta *Devrek*; Gaziantep'te *Zafer*; Kilis'te *Kent*; Mersin'de *Tercüman*; Hatay'da *Samandağ*; Keşan'da *Önder*; Aydın'da *Hürsöz, Bakış*; Burdur'da *Yenigün, Burdur, Çağdaş*; Isparta'da *Gülistan*; Konya'da *Yeni Konya, Yeni Meram* adlı gazetelerde yayımlandı. *Ana* ve *Gülpınar* dergilerinde de şiir ve de-

nemeleri yer aldı. Bazı şiirleri bestelendi. Çeşitli sempozyumlara katıldı. EGAY- DER Birliği üyesidir. Şiirlerini *Sevdim Yetmez mi?* (2004) adlı bir kitapta topladı.

"Bu şiirlerde, sitem var, kırgınlık var.. Hepsinden daha önemlisi, dosdoğru yürüme kararlılığının netlikleri var. (...) Beşli mısra bütünlüğü, bölümlüğü az denenmiş şiir türlerimizden." (İsa Kayacan)

HAKKINDA: İsa Kayacan / Burdur'dan Fatma Uçarlar'ın Olgunlaşan Şiirleri (Belde gazetesi, 20.8.2004)- Fatma Uçarlar'ın Şiir Dünyası (Belde gazetesi, 6.12.2004), Abbas Şenel / Sevdim Yetmez mi? (Hedef / Bucak gazetesi, 8.10.2004), Bayram İleri / Şiir Denizinde Yüzen Şair Fatma Uçarlar (Gülistan gazetesi, 12.1.2005).

Rıfat Uçarol

UÇAROL, Rifat

Tarih yazarı ve araştırmacı. 14 Şubat 1939, Adana doğumlu. Eleştirmen Tuncer Uçarol'un ağabeyidir. Adana Erkek Lisesi (1956) ve Hava Kuvvetleri adına askeri öğrenci olarak girdiği Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü (1960) mezunu. Teğmen rütbesiyle Hava Askeri Lisesi tarih öğretmenliğine atandı. 1961'de Hava Harp Okulunda da siyasi tarih dersleri vermeye başladı. 1967'de Hava Harp Okulu öğretim üyesi oldu. Bu görevi yanında, bir süre Sosyal Bilimler Bölümü başkanlığı yaptı. 1973'te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yakınçağ Tarihi Kürsüsünden doktor unvanı aldı. 1979'da albaylığa yükseldi. 1990 yılında emekli oldu.

İÜ Edebiyat Fakültesinde Yakınçağ Türk tarihi, Harp Akademilerinde siyasi tarih, (1978-79), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans programında siyasi tarih, Cumhuriyet Döneminde Türk dış politikası, İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü doktora programında siyasi tarih, İÜ SBF Uluslararası İlişkiler Bölümünde Osmanlı diplomasi tarihi, İstanbul Bilgi Üniversitesinde Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi dersleri verdi. 1999 yılından sonra Doğuş Üniversitesinde Türk Dili ve İnkılap Tarihi Bölümü başkanlığı yaptı ve aynı üniversitede Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi, Osmanlı diplomasi tarihi, Türkiye Cumhuriyeti diplomasi tarihi dersleri verdi. Birçok bilimsel toplantıya katılarak bildiriler sundu, dergi ve gazetelerde makaleleri yayımlandı.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme): *Gazi Ahmet Muhtar Paşa - Askeri ve Siyasi Hayatı* (2. bas., 1989), *Tarihi Gelişim İçinde Hava Harp Okulu* (1988), *Osmanlı Devleti 1774-1839* (1989), *Büyük Türk Havacılarından Enver Akoğlu* (1990), *1878 Kıbrıs Sorunu ve Osmanlı-İngiliz Anlaşması - Ada'nın İngiltere'ye Devri* (2. bas., 1998), *1878 Cyprus Dispute and the Ottoman-British Agreement, Handover of the Island to England* (2000), *Siyasi Tarih* (5. bas. 2000).

UÇAROL, Tuncer

Eleştirmen, araştırmacı. 27 Ekim 1941, Adana doğumlu. Tarih yazarı ve araştırmacı Rifat Uçarol'un kardeşidir. Adana Erkek Lisesi (1960), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1964) mezunu. 1959-60 yıllarında Adana Şehir Tiyatrosunda figüranlık yaptı. Üniversiteyi bitirdikten sonra Ticaret Bakanlığında müfettişlik (1965-92), Sanayi ve Ticaret Bakanlığında Teşkilatlandırma Genel Müdürlüğü (1992-97), bakanlık danışmanlığı (1997-99) yaptı ve bu görevinden emekliye ayrıldı. Esnaf ve Sanatkar Öyküleri Yarışması ile Abdullah Baştürk İşçi Öyküleri Yarışmasının kurulmasına öncülük etti.

Yazmaya Adana'da çıkan dergi ve gazetelerde şiirle başladı. 1958-60 yıllarında *Yeni Adana* gazetesindeki köşesinde edebiyat, tiyatro, sinema yazıları yazdı, söyleşiler yayımladı. Edebiyat çalışmalarına verdiği uzunca bir aradan sonra, 1969'da *Papirüs* dergisinde çıkan iki incelemesiyle dikkat çekti. Sonraki yıllarda *Dost, Türk Dili, Soyut, Yusufçuk, Somut, Varlık, Yazko Edebiyat, Çağdaş Eleştiri, Gösteri, Çağdaş Türk Dili* (2003 yılından itibaren yazı kurulu üyesi), *Yeni Biçem, Dil, Şiir Odası, Kum, Edebiyat ve Eleştiri, Mortaka, Sonsuzluk ve Bir Gün* gibi dergilerde dörtyüz elliden fazla eleştiri, inceleme, günce, deneme, şiir üzerine yazı ve birçok söyleşi yayımladı. Şiir dizelerini olduğu gibi alıntılayarak şiirler üzerine öyküler oluşturdu. Temel uğraş alanı olan şiir eleştirilerinin önemli bir bölümünü, alanında tek örnek olan "günce eleştiri" biçeminde yayımlıyor. Günce türü üzerine de bir dizi yazı yazdı. Genel edebiyat, şiir, kadın edebiyatçılar, kalıcılık, edebiyat dergileri gibi konularda edebiyat sosyolojisi çalışmaları yaptı.

Tuncer Uçarol

ESERLERİ (Derleme): *En Güzel Esnaf ve Sanatkâr Öyküleri* (2002), *Bakkal Öyküleri* (2003), *İşçi Öyküleri 2004* (2005).

HAKKINDA: Ali Püsküllüoğlu / Şiir Üzerine Yazılar (Yusufçuk, Mayıs 1979), Mülkiyeli Bir Sanatçı (Mülkiyeliler Birliği dergisi, Temmuz 1979), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (1985), Tuncer Uçarol: "İkinci İşim Yazarlık" (Çağdaş Türk Dili, Temmuz 1995), Şiir İncelemelerinde Özel Yöntemler (Yeni Biçem, sayı: 34, Şubat 1996), Dergiden (Şiir Odası, Temmuz 2000), Türkan Yeşilyurt - Emel Güz / Tuncer Uçarol ile Söyleşi (Şiir Odası, Ekim 2000) Doğan Hızlan / 131 Tane Edebiyat Dergisi Yayınlanıyor (Hürriyet, 13.11.2002), Mustafa Şerif Onaran / An An Yaşamak (Cumhuriyet Kitap, 9.9.2004), Şiir ve Eleştiri Üstüne İlhan Kemal / Tuncer Uçarol ile Söyleşi (İmgelem Çocukları, Mart 2004).

UÇKAN, B. Yelda

Sanat tarihi araştırmacısı. Yozgat Çandır İlkokulu (1977) ve Ortaokulu (1980), Fatsa Lisesi (1983), Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü (1987) mezunu. Yüksek lisansını *"Kapadokya Bölgesindeki Serbest Haç Planlı Kaya KiliselerininMimari Özellikleri"* teziyle (1990), doktorasını *"Antalya'nın Demre (Kale) İlçesindeki Aziz Nikolaos Kilisesi Kazısı 1989-95 Yılları Cam Buluntuları"* teziyle (1997) Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji-Sanat Tarihi

B. Yelda Uçkan

Bölümünde yaptı. 1993'te Türk-Amerikan Araştırma Enstitüsü araştırma bursu ve 1998'de Oxford International Language Academy'den Anadolu Üniversitesi Yabancı Dil Öğrenim bursu kazandı. 1997'de Anadolu Üniveristesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Bizans Sanatı Anabilim Dalında doçent oldu. Bölüm başkan yardımcılığı (1997-2000, 2002) görevinde bulundu.

Makaleleri, uluslararası hakemli dergilerde, *Adayla, Kebikeç, Mozaik, Anadolu Sanat* dergilerinde yayımlandı. Ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılarda sanat tarihi konularında bildiri sundu ve bunlardan bazıları bildiri kitaplarında basıldı. Çeşitli ulusal ve uluslararası proje ve kazılara katıldı.

ESERLERİ:

Tarsus Cumhuriyet Alanı Kazısı (L. Zoroğlu ile ed., 2001), *Eskişehir Odunpazarı Evleri* (ortak, 2002).

UÇKAN, Gürhan

Şair ve yazar. 1948, Ankara doğumlu. Ankara Kurtuluş Lisesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi İdari İlimler Fakültesi (1973) mezunu. 1975'te İsveç'in Stockholm kentine yerleşti. 1994'ten itibaren *Cumhuriyet* gazetesinin İsveç muhabirliğini yaptı. Şiir, inceleme ve çevirileri *Yansıma, Cumhuriyet, Bilim ve Sanat, Yarın* vd. dergi ve gazetelerde yayımlandı. Şairliğinin yanı sıra araştırma, öykü ve çevirileriyle tanındı. Deneme, şiir, öykü, araştırma ve çevirilerle birlikte yayımlanmış yirmi beş civarında eseri vardır.

"Uçkan'ın kahramanları apayrı koşullar altında yaşıyor ve küreselleşmenin giderek daralan ağını işyerlerinde ve ev yaşantısında ağır biçimde hissediyor. Uçkan yaşamı da sorgularken kitabında 'İnsanların nasıl hep basmakalıp değer yargılarına göre davrandıklarını, yorum yaptıklarını düşündüm. Kimbilir ne çok şey kaçırıyorduk bu gönüllü tekdüzeliğimiz yüzünden. İşin en kötü yanı, her an bizden beklenen rolleri benimsemeye hazır olmamızdı..." (Bahar Tanrısever)

ESERLERİ:

İNCELEME: *Sosyalist Kültürün Genç Bir Örneği Küba* (1980), *Yayılma Örneği, Güney Afrika Cumhuriyeti* (1986).

ŞİİR: *Sevdalar da Geçici* (1982), *Haykıran Sessizlik* (1984), *Sevginin Çiçek Açtığı Yerde* (2000), *Hoş Geldin* (2000).

GEZİ-ANI: *Kalıcı Kuşlar da Üşür* (2000).

ÖYKÜ: *Gabriel* (1989), *Bir Demet Özlem* (1990), *Geceyarısı Güneşi* (1994), *Sevginin Çiçek Açtığı Yerde* (2001).

ROMAN: *Aşkın Yedinci Gücü* (2001).

ANTOLOJİ: *Üç Kıtada Sesler* (şiir seçkisi, 1983).

ÇEVİRİ: *Gökte Aşk: İsveç'ten 9 Aşk Öyküsü* (1994).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Aşkın Yedinci Gücü (Kitap Rehberi, Aralık 2001), Bahar Tanrısever / Aşkın Yedinci Yüzü (Cumhuriyet Kitap, 21.2.2002).

UÇKAN, Hacı Ömer

Şair (D. 1893 - Ö. 1978, Şanlıurfa). Hartavizade Hacı Ömer diye tanınıyordu. Medrese öğrenimi görerek yetişti. Arapça ve Farsça öğrendi. Sağlık Müdürlüğünde memur olarak çalışarak emekliye ayrıldı. Şiirlerinde genellikle Allah'a yakarış, peygambere övgü, İslâm ahlâkı, savaş gibi temaları işledi. *Şiir Denemeleri* (1972) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: S. Ahmet Kaya / Urfa Şairleri Cumhuriyet Dönemi (1998).

UÇKAN, Hasan Vasfi

Şair ve yazar. 15 Ağustos 1929, Ödemiş / İzmir doğumlu. H. Vasfi Uçkan imzasını da kullandı. Ankara II. Erkek Sanat Enstitüsünü bitirdi. Deniz Astsubay Okulu (1950) mezunu. Sınava girerek subay (1958) oldu. Yedi yıl astsubay olarak, on dört yıl subay olarak Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde çalıştı. 1972 yılında kendi isteği ile yüzbaşıyken emekliye ayrıldı. 1974 yılında dramaturg olarak girdiği TRT Ankara Radyosuna on üç yıl çalıştı. Ayrıca radyo ve televizyon oyunları yazdı.

İlk şiiri 1944 yılında Ödemiş'te çıkan bir gazetede yayınlandı. Bu tarihten itibaren şiirleri *Varlık, Türk Dili, Yeditepe, Yeni Ufuklar, Kaynak, Beş Sanat, Yenilik, Şiir Sanatı* vb. dergilerde; diğer tür yazıları *Cumhuriyet, Dünya, Vatan, Yeni İstanbul* gazetelerinde yayımlandı. Bir söyleşide, yaşadığı ve gözlemlediği çevre ile tanıklığının sanatına yansıyışını şöyle belirtti:

"Ben ataerkil bir ailede yetiştim, feodal yapılı bir ailede. İlk gençliğim

Hasan Vasfi Uçkan

V. VASFİ UÇKAN

MANHATTAN'DAKİ AĞAÇ

Sen gürültüdesin ağaç
Duyarım çağrını ötelen

Caddeler görünmez caddeler
kalabalık
Uzanır boşluğa köklerin
Trenler geçer altından subway
trenleri
Hıncahınç beklerim

Evler oteller içki yerleri
Sen yapayalnız
Ben eski dünyadan

Ağacını ağaç dostum eleesin
Kendi toprağında meyvesiz susuz

bu yapının çöküşüne rastlar. Önceleri kadının ailedeki yerini, çaresizliğini, ezilmişliğini, horlanışını nasıl yaşadımsa çöküşe doğru başkaldırışını da gene kendi ailemde ve beyli-ağalı, hacılı-hocalı, zamanında zeybeklik, efelik yapmış olan akrabalarımda gördüm. Aslında başkaldırışta da baskı ve törelerin getirdiği bir siniklik vardı. Çevreye bir türlü uyum sağlayamaz. Çaresizdir. Ve Anadolu kadınının dünü nasılsa bugünü de öyledir biraz. O yüzden ne zaman kadınlardan, kadın haklarından söz edilse, Anadolu kadınıyla ilgili paneller düzenlense o bilimsel konuşmaların arkasında neler yattığının pek kimselerin farkında olmadığına tanık oldum. Anadolu kadınını -daha doğrusu kadınımızı, hele ana olan kadınımızı- anlayabilmek, tanıyabilmek için öncelikle kültürümüze, törelerimize, insanımıza bakmak gerekir. Ağıtlarımıza bakmak gerekir. Ağıtlar anonimdir ama çoğunlukla analardır, kadınlardır. Çoğu böyledir. 'Ölümün Yüzü'ndeki dört öyküye ben anaların ağıtı gözüyle bakarım. 1970-1980 arası yılların ağıtı."

ESERLERİ:

ŞİİR: *Gurbet Yolcusu* (1950), *Boşluğa Düşen Taş* (1984), *Deniz Kesimi* (1965).

OYUN: *Deli Emine* (oyun, 1968), *Acılı Toprak* (oyun ve bas. 1972).

HİKÂYE: *Ölümün Yüzü* (1985).

HAKKINDA: Behiç Duygulu / Deniz Kesimi (Yeni Ufuklar, sayı: 166, 1966), Metin And / Deli Emine (Ulus (3.11.1968), Sait Gür / Deli Emine (Son Havadis, 7.11.1968), Ömer Atilla / Deli Emine (Milliyet, 20.11.1968), Nihat Sami Banarlı / Deli Emine (Meydan, 3.12.1968), Ali Püsküllüoğlu / Deli Emine (Türk Dili, Ocak 1969), Özdemir Nutku / Deli Emine (Cumhuriyet, 17.1.1969), Özdemir Nutku / Acılı

Toprak / Cumhuriyet, 25.12.1971), Ergun Sav / Acılı Toprak (Cumhuriyet, 6.1.1972), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Burhan Günel / H. Vasfi Uçkan ile Söyleşi (Yaba / Öykü, Eylül - Ekim 1985), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001)

UÇMAN, Abdullah

Edebiyat araştırmacısı. 17 Şubat 1951, Edirne doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Edirne'de tamamladı (1968). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu (1972). Bir süre Türkoloji Seminer Kitaplığında (1974-78) memurluk yaptı. 1976'dan başlayarak *TDE Ansiklopedisi* başta olmak üzere bazı ansiklopedilere maddeler yazdı. 1978'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yeni Türk Edebiyatı Kürsüsünde Mehmet Kaplan'ın asistanı oldu. 1981'de doktorasını tamamladı. Görevini Mimar Sinan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yardımcı doçent, doçent ve profesör olarak sürdürdü.

Abdullah Uçman

İlk yazısı "*Mansur Bey ve Düşündürdükleri*", 1972 yılında *Hareket* dergisinde yayımladı. *Yeni Sanat* dergisinin (10 sayı, 1974-75) kurucuları arasında yer aldı. Yakın dönem Türk edebiyatını konu alan makalelerini *Hisar, Düşünce, Mavera, Yönelişler, Milli Kültür, Kubbealtı Akademi, Tarih ve Toplum, Hürriyet Gösteri* ve *Dergâh* dergilerinde yayımladı. Arşivden çıkan ve yakın tarihin dil, edebiyat, felsefe ve kültür tarihi açısından önem taşıyan kimi yayımlanmış belgelerden kitaplar oluşturdu, yazılar kaleme aldı. 2004 yılında *Rıza Tevfik'in Şiirleri ve Edebî Makaleleri Üzerine Bir Araştırma* adlı kitabı TYB tarafından Edebî Tenkit dalında yılın eseri seçildi. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

Muallim Naci - Hayatı-Şahsiyeti-Eserleri (1974), *Eşrefoğlu Rûmî* (Ö. Akıncı ile, 1976), *Koca Sekbanbaşı Risalesi* (1976), *Fatih Sultan Mehmed'e Nasihatlar* (1976), *Yirmisekiz Çelebi Mehmed Efendi Sefâretnâmesi* (1977), *Rıza Tevfik'in Tekke ve Halk Edebiyatı ile İlgili Makaleleri* (1982), *Abdülhâk Hâmid ve Mülâhazât-ı Felsefiyesi (Rıza Tevfik)* (1984), *Mehmet Kaplan'a Armağan* (ortak kitap, 1984), *Cenap Şahabettin'in Bütün Şiirleri* (ortak kitap, 1984), *XIV - XVII. Yüzyıl Tekke Şiiri, Büyük Türk Klasikleri II-V* (ansiklopedi-antoloji, 1985), *Mehmet Âkif ve Millî Mücadele* (Ölümünün 50. Yılında Mehmet Akif Ersoy, 1986), *Biraz da Ben Konuşayım (Rıza Tevfik)* (1993), *İstanbul'da Bir Ramazan (Cenap Şehabeddin)* (1994), *Şiiri ve Sanatı Üzerine Rıza Tevfik'ten Ali İlmî Fânî'ye Bir Mektup* (1997), *Edebiyat-ı Cedide'ye Dair Ali Ekrem'den Rıza Tevfik'e Bir Mektup* (1997), *Türk Dilinin Sadeleşmesi ve Hece Vezni Üzerine Bir Münakaşa* (1997), *Bir 150'liğin Mektupları* (H. İnci ile, 1998), *Rıza Tevfik* (şiirleri, 1999), *Ebûbekir Râtib Efendi'nin Nemçe Sefâretnâmesi* (1999), *Rıza Tevfik'in Sanat ve Estetikle İlgili Yazıları* (2000), *Bir Gül Bu Karanlıklarda - Tanpınar Üzerine Yazılar* (Handan İnci ile birlikte, 2002), *Rıza Tevfik'in Şiirleri ve Edebi Makaleleri Üzerine Bir Araştırma* (2004).

HAKKINDA: Ömer Naci Soykan / Türkiye'den Felsefe Manzaraları (MÜ Türklük Araştırmaları Dergisi, sayı: 6, 1990), Beşir Ayvazoğlu / MÜ Türklük Araştırmaları Dergisi (sayı: 6, 1990), Ali Birinci / Fâniizâde Kardeşlerin Mektupları (Tarih ve Toplum, sayı: 157, Ocak 1997), "Bir Gül Bu Karanlıklarda" Tanpınar Üzerine Yazılar / Hazırlayanlar: Abdullah Uçman-Handan İnci. (Cumhuriyet Kitap, 18.4.2002), Nurdan Gürbilek / "Tanpınar'da Ophelia, Su ve Rüyalar"-Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Muhafazakârlık (c. 5, 2003), Seval Şahin Gümüş / Feylesof-Şair Rıza Tevfik Hakkında Bir Temel Eser (Hürriyet Gösteri, Ocak 2005), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 3.2.2005).

UÇUK, Cahit

Yazar (D. 18 Ağustos 1911, Selanik – Ö. 6 Kasım 2004, İstanbul). Diyarbakır kökenlidir. Asıl adı Cahide Üçok olup, kaymakamlıklarda bulunmuş Siverek eski milletvekillerinden Diyarbakırlı Ganizade İbrahim Vehbi Üçok'un kızıdır. Bir suikast sonucu ölen Bahriye Üçok'un ve Türk siyasetinin tanınmış kişilerinden Turhan Feyizoğlu'nun da akrabasıdır. Gerçek soyadı olan Üçok'u mahkeme kararıyla değiştirerek Uçuk soyadını aldı. Cahit Uçuk, yazar Mahmut Yesari ile kısa bir süre evli kaldı. Daha sonra Galatasaraylı futbolcu Cici Necdet ile on yıl süren ikinci bir evlilik yapmıştı. Ece Ajandaları sahibi Murtaza Sadık Kâğıtçı son eşidir. Babasının çeşitli yerlerde geçen görevleri nedeniyle resmî öğrenimini tamamlayamadı, özel öğrenimle yetişti. Zincirlikuyu Mezarlığında toprağa verilmiştir.

Cahit Uçuk yazarlık yaşamına 1935 yılında başladı. İlk hikâyesi *Yarım Ay* dergisinde çıkmıştı (1953). Bazı hikâyeleri de *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlandı. Temiz bir Türkçe ile yazdığı hikâye ve romanlarında kendine özgü gerçekçi bir çizgi sergiledi. Londra'da İkizler Serisi arasında da yayımlanan *Türk İkizleri* (1956) adlı kitabı, Milletlerarası Çocuk Kitapları Birliğinin Hans Christian Andersen Yarışmasında Şeref Armağanı aldı (1958) ve İngilizceden Japoncaya kadar pek çok dile çevrildi. 2001 yılında çocuk edebiyatı ve anı türündeki ça-

Cahit Uçuk

lışmaları nedeniyle Türkiye Yazarlar Birliği Üstün Hizmet Ödülünü aldı.

Bir İmparatorluk Çökerken kitabında; yakın tarihimizin birinci elden tanıklığını dile getirdi. *Erkekler Dünyasında Bir Kadın Yazar-Silsilename I*'de erkekler ortamında güzel bir kadın yazarın meslek yaşamından, bireysel yaşantısından kesitleri anlattı. *'Yıllar Sadece Sayı-Silsilename II*'de Babıali'nin ünlü kişilerini ve onlarla ilişkilerini konu edindi. Eserlerinde Anadolu'nun sorunları, özellikle de Anadolu kadınının sorunları üzerinde durdu.

ESERLERİ:

ROMAN: *Kirazlı Pınar* (1936), *Dikenli Çit* (1937), *Kırmızı Balıklar* (1946), *Küçük Ev* (1947), *Kanlı Düğün* (1956), *Siyah Dantelli Şemsiye* (1956), *Değirmen Taşı* (1966), *Gecenin Bu Saatinde* (1968), *Hep Yarın* (1968), *Özlem Şarkısı* (1968), *Bir İmparatorluk Çökerken* (1995).

OYUN: *Yaşamak İstiyoruz* (1945), *Gök Korsan* (1956, oyn., 1946-47, İstanbul Şehir Tiyatrosu).

HİKÂYE: *Cennet Bahçesi* (1967), *Bir Işıklı Pencere* (1969), *Kurtların Saygısı* (1970), *Değişen Sensin* (1970), *Altın Pabuçlar, Üç Bacanın Dumanı*.

ÇOCUK KİTABI: *Türk Çocuğuna Masallar* (1946), *Ateş Gözlü Dev* (1946), *Kurnaz Tilki* (1946), *Türk İkizleri* (1958).

ŞİİR: *Benden Selam Yunusa* (1974), *Küçük Çoban Alim Kız Büyüdü* (1993), *Unutulmaz Gezi* (1993), *Kaya ile Tavşan* (1993), *Kaya'nın Minik Dostları, Minik Portakal ve Uçuş Böceği* (1994), *Yalnız Ağaç* (1995), *Kara Eşek Kayboldu* (1995), *Rüzgârın Sesi* (1995), *Fadiş Bediş Ediş* (5 kitap, 2003), *Gümüş Kanat* (2003).

ANI: *Bir İmparatorluk Çökerken* (1995), *Erkekler Dünyasında Bir Kadın Yazar - Silsilename I* (2003), *Yıllar Sadece Sayı - Silsilename II* (2003).

Tüm yapıtları Bilge Kültür Sanat tarafından yeniden basılmaya başlandı.

HAKKINDA: Milliyet (9.1.1970), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Ömer Nida / Kadın Romancılarımız Başlangıçtan Günümüze Kadar 1892-1991 (1991), Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997, s. 26, 31), Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi - Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Vedat Yazıcı / Martıya Mektuplar (2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Aslı Örnek / Türk İkizleri (Radikal Kitap, 22.10.2002), Nur İçözü / Dünden Bugünden (Radikal Kitap, 10.11.2002), Süleyman Arat / Ünlü Yazara 'Sır' Cenaze – Çocuk Kitabı Japoncaya Bile Çevrildi (Hürriyet, 8.11.2004).

CAHİT UÇUK'UN DÜNYASINDA SADECE YAZMAK VE ÜRETMEK VAR

Deniz Banoğlu

"Küçük bir oda" odanın bir duvarına aile fotoğrafları asılmış. İçlerinde biri dikkati çekiyor. Profilden çekilmiş bir fotoğraf. Hatları ince ve zarif bir kadın. Yıllar önce çekildiği, fotoğrafın sonradan renklendirilmesinden belli oluyor. Bu fotoğraf 1935'li yılların ilk ve tek magazin dergisi *Yarınay*'a kapak olmuş... Diğer duvarda minik bir kütüphane... kitap dolu. Hemen yanıbaşında minicik bir masa. Üzerinde kitaplar, notların yazıldığı kağıtlar, kalemler, silgiler ve üstüste dizilmiş dosya kağıtlarından kocaman bir tomar. Oda karanlık, tek ışık sadece minicik masayı aydınlatan bir masa lambasından geliyor. "Yetiyor mu bu kadar ışık?" diye soruyorum. Gülerek yanıtlıyor. Cahit Uçuk, "Bana sadece masada ışık gerekli"... Ne günümüz teknolojisinin mucizesi "bilgisayar" ne de babadan kalma "daktilo" kullanıyor Cahit Uçuk... Yıllardır ve yıllardır kalemle yazıyor "parmaklarımız ağrımıyor mu?" Kütüphanede duran kalemleri gösteriyor. "Özel kalemler getirtiyorum. Üç ayda, bir kalem bitiriyorum" diyor. Sonra parmaklarını büküyor bir ustalıkla büküyor, üstüste koyup kıvırıyor. Eller sanki et ve "kemikten değil de, yumuşacık, kıvrılır, bükülür, her biçim alabilen bir maddeden yapılmış gibi, öylesine yumuşak ve de deneyimli... Bu ellerin yaşı yok., Cahit Uçuk'un da öyle.. Çünkü onun doğumu yazı yazmakla başlanış, yaşamı yazmak, yazmak ve yine yazmak... Çalışma odasından, denize bakan geniş salona geçtiğimizde, bu kez kocaman bir masanın üzerine kitaplarını seriyor. Gördüklerimiz yapıtlarının sadece minik bir bölümü. Masallar, öyküler, romanlar... Yalnız 44 romanı var, öykü ve masal kitaplarının sayısı ise bir anda hatırlanıp söylenmeyecek kadar çok, 1935'li yıllarda başlamış Cahit Uçuk yazmaya... İlk kitabı *Kirazlı Pınar* da o yıllarda çıkmış. Ahmet Muhip Dıranas'ın kitabın iç kapağına yazdığı tanıtım yazısı, bu verimli yazarın portresini çizivermiş daha o dönemlerde: "Tanınmamış bir imza... Çok *genç* bir kız olduğunu duydum. Genç insanlar roman yazamaz düşüncesiyle kitabı merakla okudum. Roman değil, şiir gibi ruhumu etkiledi"... Sonra kitaplar birbirini izliyor... İkinci romanı Dikenli Çit, 7 baskı yapıyor, telif hakkı olarak yazara iki üç ayda bir 50 lira ödeniyor... Ve Kırmızı Balıklar'dan sonra Cahit Uçuk'un en sevdiği kitabı "Uçan Su..."

Öyküyle başlamış Cahit Uçuk'un yazına serüveni. Öykü ve masallarla... Bir arkadaşının evinde tanıştığı Yarınay dergisinin sahibinin isteği üzerine yazdığı ilk öyküsünün ne kadar çok beğenildiğini, ardından kendisi için açılan köşede peş peşe yayınlanan öykülerinin erkek yazarların dikkatiyle birlikte öfkesini de bilmeden üzerine çektiğini; sonra da bütün bu heylerin bir toplantı yaparak Cahit Uçuk imzasını unutturmak amacıyla, birtakım uydurma isimlerle öykülerini yayımlama kararını aldıklarını, tatlı tatlı anlatıyor eskilere dönerek, Cahit Uçuk...

Bu arada Cahit ismi de oyun yapıyor, yazarına... Adını görüp de resmini görmeyen, erkek sanıp ona "Sen kadın ruhundan anlıyorsun" diye yazan kadınların mektupları, resmini görüp de hayran kalan erkeklerin ise "ilan-ı aşkları" epey heyecan yaratıyor Cahit Uçuk'un yazarlık yaşamında...

Ama bizler, yani orta kuşak, Cahit Uçuk'u sadece "Kırmızı Balıklar" ve "Uçan Su" romanları ile değil, onun bitmek tükenmek bilmeyen düş dünyası ile, ince ince dokuyup, nakış gibi işlediği, çocuk ruhlarda fırtınalar yaratan masallarından da tanıyoruz... Masallarla büyümüş masallar dünyası ile hayalini zenginleştirmiş bir çocuk" doğaldır ki yetişkinler çevresine girince bu masalları yeni kuşaklara aktaracak... Cahit Uçuk sanatçı bir aile içinde yetişmiş... Hem de kitap meraklısı bir ailede... Osmanlı devletinin son mebusu baba Farsça, bilir, resim yapar; anne Arapça ve Fransızca bilir; müzisyen, ut çalar, ve bütün evde herkes kitap okur. Çocuk Cahit Uçuk da önce müzisyen olmak ister, çünkü sesi ve kulağı iyidir... Ama Anadolu'ya gitmek zorunda kalınca herşey unutulur. Ama masallar ve kitaplar unutulmaz... Küçük yaşlarda Victor Hugo'lar Maksim Gorkiler okunur. Daha okul yaşına gelmeden okuma yazma, hem de eski Türkçe öğrenilir... Balıkesir'de iken, gün aşırı kitapçıya koşarak 5 kuruşa çocuk kitapları alınır... Ve böylece yavaş yavaş çocukların hayal dünyasına uzanan masalların ilk adımı atılmaya başlanır. *"Çocukluğumda o kadar çok masal dinledim ki, sadece onları yazmak bize yeterdi"* diyor Cahit Uçuk... Ama o dinledikleriyle yetinmemiş, hep kendisinden birşeyler eklemiş, yeni öyküler üretmiş durmuş... Masalları yazması da öykü ve romanları ile aynı yola rastlıyor yazarın.

(Şevket Beysanoğlu, *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları*, 1997)

CAHİT UÇUK

ALTIN PABUÇLAR-III

Duracık ve karanlıktı merdiven. Vecdi önce, Naciye bir basamak gerisinde indiler merdivenleri. Vestiyerdeki iri yarı adam yerlere kadar selâmladı Vecdi'yi. Sonra bir merdiven çıktılar. Yine bir merdiven indiler.

Yarı karanlık, küçük salonun kapısında genç bir kadın karşıladı onları. Yer gösterdi. Minimini bir masanın bağında diz dize oturdular. Buzlu viskiler ve çerezler başların üstünden gelip kondu masalarına.

Naciye, şaşkındı öylesine şaşkındı ki. Ne yapacağını nasıl davranacağını bilemiyordu. Salonun bir köşesinde karalara bürünmüş ölü renkli sıska bir kadınla genç bir adam öpüşüyorlardı. Hem de ortalıkta kimseler yokmuş gibi. Soldaki duvarı baştan başa kaplıyan divan biçimli oturma yerlerinde birbirlerine sarılanlar, kendilerinden geçmiş ortada kıvrananlar dans ediyorlardı.

— Çiryo!

Dedi Vecdi viski bardağını kaldırarak. Naciye de bardağını kaldırdı.

— İçsene be kızım!...

Bir yudum içti Naciye. Bardağını yerine bıraktı. Daha iki ay önce apandisit ameliyatı olmuştu.

— Ne oldu? Niçin içmiyorsun? Korkma uyku ilâcı filân yok içinde. Şaşkınca baktı genç adamın gözlerine.

— Tıpkı narkoz gibi kokuyor. Bana ameliyat korkularımı hatırlattı.

— Hiç içmemiş miydin sanki?

— Ben mi?

Güldü Naciye. Kahkahası kristal kadehlerin birbirine vurunca çıkardıkları sese benziyordu.

Öylesine güzeldi ki. Tapu dairesinin kapısında ilk gördüğü günü hatırladı Vecdi.

— Kalk dans edelim...

Naciye, çantasını bırakamıyordu bir türlü elinden.

— Bırak şu çantanı kızım hazine mi var içinde? Naciye, usulca :

— Tabii! dedi. Hem de çalınmış bir hazine... Evin anahtarı...

Zorlukla iki adım ilerideki piste geçebildiler. Vecdi, onu kolları arasında sıktı. Çiçekliydi bu körpe vücut. Titriyordu bütünüyle.

Sonra o kristal çınlayışlı küçük kahkahasiyle gülmeğe koyuldu. Öylesine gülüyordu ki başı genç adamın omuzuna düştü.

— Niye gülüyorsun böyle?

— Ben... Ben... Dans bilmem ki... Hiç... Ama hiç dans etmedim ömrümde...

Vecdi, omuzuna fulyaca düşmüş başa baktı. Anlıyamadığı bir şeyler vardı bu kızda. Şaşırtıyordu insanı "Gel dansa gidelim!" demişti gelmişti hem de bir manken kılığında. Bir moda dergisinden firlamış bir kılıkla.

Onu çekiştirdi kalabalığın içinden. Konuşturmalıydı kızı.

— Gidelim buradan...

— Dans bilmiyorum diye mi, Lokantadan öyle bir çabuklukla çıktık ki yemeğim tabakta kalmıştı da aç kaldı. Dans bilmiyorum ama, hiç olmazsa ortalığı seyredebilirim...

Vecdi, garsona bir şeyler söyledi. Müzik öyle patırdı yapıyordu ki, Naciye kulaklarının sağır olduğunu sanıyordu.

Havalardan uçarak bir tabak gelip kondu biraz sonra. Bir penbecik omletti. Yanında kızarmış ekmekler de vardı. Sevinçli Vecdi'ye baktı Naciye. Gözleri sevinçle parlıyarak :

— Sabahtan beri açtım! dedi. Öyle bir telâş oldu ki benim için bu kaçamak...

Kocaman bir ekmek lokmasını çiğniyor, kâğıt peçeteyi özenerek dizlerine seriyordu bir yandan. Sonra büyük bir rahatlıkla omletini yemeğe koyuldu.

— Günlerdir daireden dönünce bu elbiseyi bitirmeğe çalışıyordum. Tabii zor oldu. Annemin paçalığı iniş. Çarşıdan alma kumaş olsa çabuk dikerdim ama, uydurmak kolay değil bozuntudan. Aylığımı da öbür şeylere harcadım... Sana kendimi beğendirmek, daha doğrusu şaşırtmak istemiştim ama.

Vecdi, dikkatle bakıyordu kıza.

— Şaşırttın da! diye sözünü kesti onun. Hem de kaç türlü yönden...

Naciye, yanağını şişiren kocaman bir lokmayla güldü.

— Şaşırttım mı? Bak bu iyi sevindim...

Gülümsiyerek yemeğini bitirdi. Tabağı, çatalı masaya bıraktı. Kâğıt peçeteyi üzenerek katladı. Ağzını sildi. Sonra yarısını yırttı çantasına koydu. Yarısı elinde iki büklüm eğildi yere.

Vecdi "Ne yapıyor bu kız şimdi de?" diye merakla bekledi. O, doğrulunca, gözleri parlıyordu.

— Altın pabuçlarım çamur içindeydi. Temizledim. Aylığımın yarısı... kolay mı?

Bu sözlerden Vecdi'nin göğsünün ortasına bir kıvılcım sıçradı. Sonra bütün kalbi tutuştu birden.

Kızın gözlerine baktı. Kırlarda açan peygamber çiçekleri kadar mavi, saf ve duruydu.

— Kalk gidiyoruz! dedi... Sokak kapısına ulaştıklarında :

— Dur! dedi. Arabayı kaldırma yanuştıracağım. Altın papuçların çamurlanmasın bir daha... Sonra yavaşça fısıldadı :

— Bir evimiz, çocuklarımız olmasını ister misin diye düşünüyorum ha ne dersin?...

(*Altın Pabuçlar*)

UÇUK, Fatma Semiha

Yazar. 1 Ocak 1924, İstanbul doğumlu. Fatma Kethüdaoğlu imzasını da kullandı. Tekirdağ Namık Kemal İlkokulu, Edirne Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji ve Fransız Filolojisi Bölümleri mezunu. Hamburg'daki Şarkiyat Enstitüsünde başladığı doktora çalışmasını ailevi nedenlerle tamamlayamadı. Ziraat Bankasında çalışırken ASTEF'den aldığı bursla Fransa'ya gitti, Paris ve Nice'de bankacılık konusunda staj yaptı. Ziraat Bankası kambiyo servisinde çalışırken 1974'te emekliye ayrıldı. Daha sonraki yıllarda kitap ihracatı işiyle (1981-88) uğraştı.

İlk öyküsü 1989 yılı Ocak ayında *Varlık* dergisinde çıktı. New York'ta *Türk Evi*, İsveç'te *Güneş*, Ankara'da *Çağdaş Türk Dili*, Trabzon'da *Kıyı*, İstanbul'da *Varlık*, *Türk Dili*, *İnsancıl*, *Şiir Ülkesi* dergilerinde öykü, anı, röportaj ve gezi notları, şiir ve düzyazı çevirileri yayımlandı. *Bir Zamanlar Anadolu* isimli uzun film öyküsü, Kültür Bakanlığınca 1995'te "Hoşgörü" konusunda açılan yarışmada yayımlanmaya değer bulundu.

Fatma Semiha Uçuk

"Yaşantının içinden süzdüğü ayrıntıların çağrışımıyla, şimdi ile geçmiş zaman arasında bir köprü kurarak, okuru kendi yaşamıyla yüzleşmeye çağırıyor." (Ayten Mutlu)

"Yazarın öykülerinde, yazılarında 'dil'e olduğu kadar insan hayatına, çevreye, tarihe karşı da büyük bir özen görülüyor. Yazar, bir biçimde hayatımızdan/yaşantımızdan alıp başını gitmiş/ giden güzelliklerin, inceliklerin sızısını duyar. Uzaydan Gelen Kadın'da, Martısız Deniz'de, Öğrenci Otobüsü'nde bir izlek olarak hep var olan bu sızı, zaman zaman ironik bir anlatımla kendini açığa vurur." (Leyla Şahin)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Uzaydan Gelen Kadın* (1993), *Martısız Deniz* (1995, *Uzaydan Gelen Kadın*'ın yeni basımı ile), *Öğrenci Otobüsü* (1999).

GEZİ: *Gezi Notları* (1995).

BİYOGRAFİ: *İlhan Koman* (1996).

ÇEVİRİ: *Akıllı Eşek Kadişon* (Comtesse de Segur'dan, çocuk kitabı, 1983).

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Ne Yazıyor Bu Kadınlar? (1995, s.86), Necla Saatçılar / Semiha Selçuk'la Öykü Kitapları Üzerine (Cumhuriyet Kitap, 20.3.1997), Gürhan Uçkan / Değerbilirliğin Başucu Kitabı:" İlhan Koman" (Edebiyat ve Eleştiri, sayı: 39-40, 1998), Muazzez Menemencioğlu / Yazı'nın Rüzgârında Bir Yazar: Semiha Uçuk Leyla Şahin / Yazının Ateşi Hep Yüreğinde - Işılar Kür / 'İlhan Koman' İçin Ayten Mutlu / Öğrenci Otobüsünde Bir Öykücü (Cumhuriyet Kitap, 18.2.1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

UĞRASIZ, Fahri

Eğitimci-yazar (D. 1919, Uşak - Ö. ?). Uşak Ortaokulu (1935), Balıkesir Öğretmen Okulu (1938), Gazi Eğitim Enstitüsü Tabiiye Şubesi (1941) mezunu. 1950'de Paris Üniversitesi Fransız Medeniyeti kurslarından diploma aldı. Gediz, Akhisar, Uşak ve Denizli lise, ortaokul ve ilkokullarında kimya ve biyoloji öğretmenliği, Denizli'de maarif müdür yardımcılığı, Uşak ve Isparta'da maarif müdürlüğü yaptı.

ESERLERİ:

Bir Köy Öğretmenin Hatıraları, Fransa'da İlköğretim.

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

UĞUR, Ahmet

Araştırmacı-yazar. 1941, Akkışla / Kayseri doğumlu. Akkışla İlkokulu (1954), Kayseri İmam Hatip Okulunu (1962) ve fark ders sınavlarını vererek lise ve öğretmen okulunu (1962) bitirdi. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1966) mezunu. 1968'de Milli Eğitim Bakanlığı hesabına İslâm tarihi doktorası yapmak üzere İngiltere'ye gönderildi. Doktorasını *"The Reign Of Sultan Selim I in the Light of the Selimnâme Literature"* (Edinburg-İskoçya, 1971) adlı tezle tamamladı. AÜ İlâhiyat Fakültesinde *"Osmanlı Siyaset-Nâmeleri"* adlı tezle (1979) doçent, 1985 yılında profesör oldu. Bir süre Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde çalıştı (1961-66). Kırıkkale İmam Hatip Okulunda (1966-68), Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler (1973) ve İlâhiyat fakültelerinde (1975-85) görev yaptı. 1977-78 öğretim yılında Tunus'ta kaldı. Kazakistan'da Ahmed Yesevi Türk-Kazak Üniversitesinde ders verdi. Çalışmalarını Erciyes Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde öğretim üyesi olarak sürdürdü.

Makalelerini 1976 yılından itibaren görev yaptığı fakülteler ile çeşitli fakülte ve enstitü dergilerinin yanı sıra *Zaman*, *Ortadoğu* ve *Türkiye* gazeteleri ile *Güneyde Kültür*, *Bayrak* gibi dergilerde yayımladı. Ayrıca, çeşitli bilimsel kongrelere katılarak bildiriler sundu. İLESAM, EÜ Öğretim Üyeleri Derneği üyesidir.

Ahmet Uğur

ESERLERİ:

Akkışla I (1980), *Âsâfnâme* (1982), *Epigrafi ve Paleografi* (1983), *Selim Han the Light of the Selimnâme Literature* (Berlin, 1985), *Osmanlı Siyasetnameleri* (1987), *İbn-i Kemal* (1988), *Yavuz Sultan Selim* (1989), *Celâlzâde Mustafa ve Selim-Nâmesi* (1990, müşterek), *Akkışla II* (1995), *Güney Anadolu'nun Osmanlı Devleti'ne İlhakı ve İdrisi Bitlisi ve Şükrü-i Bitlisî* (1991), *İslâm Tarihi* (1995), *Kemal Paşazade'nin VIII. Defteri* (1997), *Gelibolulu Mustafa Ali-Künhü'l-Ahbar* (1997), *Gül Bahçesi* (2001), *Osmanlı'nın Temel İlkeleri ve Tarihimizden İbret Dolu Sahifeler* (2004).

UĞUR, Ali

Şair ve yazar. 1943, Balıkesir doğumlu. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi (1971) mezunu. TRT İstanbul Bölge Müdürlüğünde

Ali Uğur

çalıştı. Divan şiir geleneğinden beslendiği şiirleri ve siyonist tehlikeye karşı kamuoyunu uyarmayı amaçlayan araştırmalarıyla tanındı.

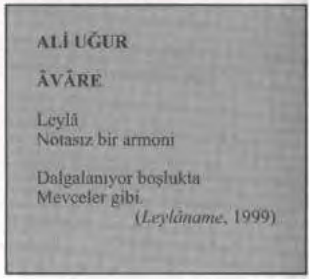
"Ali Uğur gönlünden akıtmış Leylâname'yi" (Mim Kemal Öke)

"'Âlem-i leylin alemi Leylâ / Kara sevdamın kalemi Leylâ' Ali Uğur gecelerin ve sevdaların sembolü olan Leyla'yı bu iki mısra ile yeniden sembolize ediyor. Bu beyit bizi bir anda eski ebediyatımızla ilgili nostaljik duygulara götürüyor. Leyla'ların, siyahların, Fuzûliler'in, eritilen dağların, çöllerin, karasevdaların, ruh yangınlarının, ilahi emel ve terennümlerin, aşk destanlarının ebediyatına..." (Osman Akkuşak)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Leylanâme* (2. bas. 1999).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Rotary ve Rotaryenler, Dünya Gündemindeki İsrail* (1998), *Görünmeyen Önderler* (1999), *Dünya Siyonist Kongreleri ve Türkiye.*

UĞUR, Aydın

Araştırmacı-yazar. Akademik kariyerini iletişim alanında tamamlayarak profesörlüğe yükseldi. Bir süre Bilgi Üniversitesinde İletişim Fakültesinde dekanlık, 1997'den itibaren de aynı üniversitede rektör olarak görev yaptı. Siyaset sosyolojisi, iletişim sosyolojisi ve kültürel incelemeler alanlarında makaleleri çeşitli dergilerde yayımlandı.

Aydın Uğur

ESERLERİ:

Keşfedilmemiş Kıta: Günlük Yaşam ve Zihniyet Kalıplarımız, Kültür Kıtası Atlası.

UĞUR, Fuat

Öykücü. 1956, Samsun doğumlu. *Hürriyet* ve *Güneş* gazetelerinde, ardından Star ve Kanal 6 televizyonlarında muhabirlik, ATV televizyonunda "Kayıp Aranıyor" programının yapımcılığı, *Nokta* dergisi ile *Yeni Yüzyıl* gazetesinin haber müdürlüğü, İntermedya kuruluşunun yayın koordinatörlüğü görevlerinde bulundu. *Kutsal Tibet'e Yolculuk* (2000) adlı bir öykü kitabı var.

HAKKINDA: Fuat Uğur / Kutsal Tibet'e Yolculuk (2000).

UĞUR, Hacı Hasan

Halk ozanı. 1928, Ambarcık köyü / Elbistan / Kahramanmaraş doğumlu. İlköğrenimini Elbistan İsmet Paşa İlkokulunda tamamladı. Ortaokul üçüncü sınıfta iken öğrenimini yarıda bıraktı. Geçimini köyünde çiftçilik yaparak sağladı. 1995 yılında Kültür Bakanlığı tarafından düzenlenen "Aile ve Toplum" konulu yarışmada "*Aile ve Vatan*" adlı şiiriyle birincilik ödülünü aldı. *Bir Sevda Saçtım Söğütlü* (1995) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

UĞUR, Mahmut Yaşar

Şair (D. 1940, Urfa - Ö. 1998, Urfa). İlk ve ortaöğrenimini Urfa'da tamamladı. Bayındırlık Müdürlüğünde teknikerlik, Özel İdare Müdürlüğünde müdür yardımcılığı görevlerinde bulundu. Şiirlerinin ilk örneklerini yerel gazetelerde, daha sonra *Harran* ve *Anzılha* dergilerinde yayımladı. Divan geleneğine uygun şiir yazmasının gerekçesi olarak bugünkü dille istenilen anlam ve etkiye ulaşılamayacağını savundu. Şiirlerini 1985'te *Şebnem* adlı bir kitapta topladı.

HAKKINDA: S. Ahmet Kaya / Urfa Şairleri - Cumhuriyet Dönemi (1998).

UĞUR, Mehmet

Araştırmacı-yazar. 1954, Samandağ / Hatay doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Samandağ'da tamamladı. Orta Doğu Teknik Üniversitesi İdari İlimler Fakültesi (1978) mezunu. 1981-85 yılları arasında Mamak'ta tutuklu olarak kaldı. 1986-88 yılları arasında London School of Economics'te lisansüstü öğrenim gördü ve doktorasını tamamladı. Doktora tezinde AB'nin dış politika belirleme sürecini ve AB-Türkiye ilişkilerini inceledi. 1990 yılından itibaren Greenwich Üniversitesi İktisat Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı ve aynı üniversitede Jean Monnet Kürsüsünün başkanlığını yürüttü.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Avrupa Birliği ve Türkiye Bir Dayanak / İnandırıcılık İkilemi* (2004), *Kıbrıs Dün ve Bugün* (ortak), Müzakerelerden Üyeliğe: AB - Türkiye Gündemindeki Sorunlar (2005).

ROMAN: *Oğul* (2005).

HAKKINDA: Osman Akınhay / Mehmet Uğur ile Söyleşi (Virgül, Mart 2001).

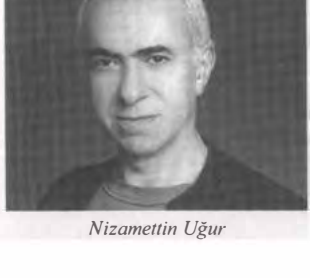
UĞUR, Mustafa

Halk ozanı. 1945, Ambarcık köyü / Elbistan / Kahramanmaraş doğumlu. Çocukluk yaşlarında şiir yazmaya başlayan Uğur, mahlas olarak kendi soyadını kullandı. Çalışmalarını İstanbul'da reklamcılık ve tabelacılık yaparak sürdürdü. *Âlemin Âlemi* (1984) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

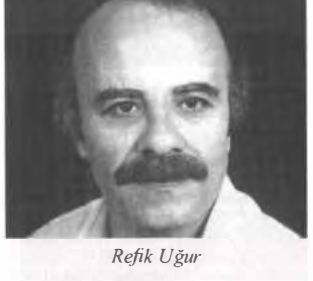
UĞUR, Nizamettin

Eğitimci, yazar. 6 Haziran 1952, Tokat doğumlu. İlkokulu Tokat / Akbelen köyünde (1953), ortaokulu (1966) ve liseyi Tokat Gazi Osman Paşa Lisesinde (1970) bitirdi. Tarım ve başka alanlarda işçi olarak (1970) çalıştı. Tokat'taki yerel gazetelerde muhabirlik ve köşe yazarlığı (1970-71) yaptı. Balıkesir Necati Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü (1975) mezunu. Anadolu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde lisans (1991) tamamladı. Hakkâri ve Ankara'da Türkçe, Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği; TÖB-DER Hakkâri Şubesi Başkanlığı (1975-77) yaptı. Diyarbakır ile Ankara'da özel dershanelerde çalıştı. 2003 yılında emekli olduktan sonra dershane öğretmenliğini Ankara'da sürdürdü. Dil Derneği ile Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

Nizamettin Uğur

Edebiyat alanına şiir ve öyküler yayımlayarak girdi. İlk şiiri, Tokat Gazi Osman Paşa Lisesinin yayını olan *Plevne* dergisinde (1967), ilk öyküsü *Demokrat İzmir* gazetesinde (1968) yayımlanmıştı. Daha sonraki şiir, öykü, eleştiri ve dil yazıları *Türkiye Yazıları, Çağdaş Türk Dili, Promete, İzlek, Kum, Hürriyet Gösteri, Lacivert, Varlık* ve *Yasakmeyve* dergilerinde yayımlandı. Tokat'ta *Sanat* (Ağustos 1970-Temmuz 1971, 12 sayı), *Arkadaş* (Ağustos 1971, 1 sayı), Ankara'da *İzlek* (Ekim 1993-Mayıs 1999, 43 sayı), *Mecaz* (Şubat 2000-Mart 2000, 2 sayı, kurucu ve yayın yönetmeni) dergilerini çıkardı. *Anlambilim / Sözcüğün Anlam Açılımı* (2003) adlı bir dilbilim kitabı vardır.

Refik Uğur

UĞUR, Refik

Şair. 8 Mart 1947, Kadılı / Sarıoğlan / Kayseri doğumlu. Kadılı Köyü İlkokulu (1960), Konya Astsubay Okulu (1963), İstanbul Levazım Okulu (1965) mezunu. Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde yurdun çeşitli yerlerindeki levazım depolarında hesap sorumluluğu ve saymanlık görevlerinde bulunaka 1988'de emekliye ayrıldı. Halkevi'nin yazmanlığı (1990-92) ile İşçi Sağlığı ve Meslek Hastalıkları Derneği İzmir Şubesi başkanlığı (1992-94) görevlerinde bulundu. İzmir Balçova'da açtığı kitabevini yönetti (1988-94). Haziran 2002'den sonra *Haber Yarımada* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. Edebiyatçılar Derneği, Dil Derneği, Hacı Bektaş Kültür ve Tanıtma Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

"*Değişme Evrene Özgü Bir Olgudur*" başlığını taşıyan ilk yazısı

REFİK UĞUR

SEN OKUDUĞUNDA

Sen okuduğunda
Özgürlüğü sayıklayan
Kondulu yoksulluğu
Delikanlı dizelerin
Delik deşik sözcüklerinden
Çizmesem ölürdüm
Erkenci gözlerine
İşten dönen mavi tulumunun
Sokaklara yıkılmış
Dilli gölgesini

Sen yükseldiğinde
Çıraklıktan ustalığa
Domurmuş güllerin ayaklandırdığı
Tatlı su balıkları
Nasıl da geçirirdi silindirini
Ödlek muskacıların kara bağrından

Sen ileriye yöneldiğinde
Çiçek kokularını yüklenen
gemiler giderdi
Özlemin sıkılmış yumruğunu
İtin kurdun dubalarına vura vura
Gülerdi yüzümüz açık denizlerde
Kızılığı kuşların kanadından dökülen
Menevişli sabahlara
(*Kendini Sınayan Özlem*, 1999)

Kayseri *Anadolu Haber* gazetesinde (7.7.1990) çıktı. Daha sonraki ürünlerini *Şiir Okulu* (1991), *Yanıt* (ortak kitap, 1991), *Gölge* (1991), *Palmiye* (1991), *Kavga* (1992), *Biçem* (1992), *Gerçek Sanat* (1995-96), *Ardıçkuşu* (1999-2005), *Simurg* (1999-2000), *Kayseri Akın Günlük* (1999-2000), *Güzel Yazılar* (2000-2001), *Alleben* (2000), *Haber Yarımada* (2002-2003), *Evrensel* (2003), *Berfin Bahar* gibi gazete ve dergilerde yayımladı. *Eli Çakmaklı Sözler* adlı şiiriyle SKY TV'nin düzenlediği İkinci Şiir Yarışmasında Birincilik Ödülünü, Aykırısanat Dergisi 2005 Şiir Yarışması Özel Ödülünü aldı.

"Refik Uğur şiirini yüreğiyle yazıyor. Yaşadığı evrenin sorunlarının tinsel doğasında oluşan geçmiş ile gelecek ikilemi onu daha bir duyarlı kılıyor. Uzun, zorlu, sabır ve emek isteyen şiir yolculuğunda insanın kanayan yarasına şiir merhemini sürüyor.

"Yaşama direnme düşüncesi, eğitsel duyarlığını ozan sorumluluğuyla bütünleştiriyor. Malzemelerini yaşamın içinden seçen, kendini sürekli yenileyen bir ozan R. Uğur." (A. Neyzar Karahan)

"İnce bir şiir işçiliği ile oluşturulan dokusundan payıma düşeni aldım diyebilirim." (Ferhat İşlek)

"Sanatçıları acılar doğurur yargısı doğru ise, bunun en tipik örneklerinden birisi Refik Uğur'dur bence." (Sabri Yücel)

ESERLERİ (Şiir):

Çıra Olduk Çaylarda (1988), *Acıların Irmağı Dirence Meme* (1992), *Kendini Sınayan Özlem* (1999), *Renginden Yanan Güller* (2005).

HAKKINDA: Fevzi Sarıçiçek / Refik Uğur ve Kitabı "Çıra Olduk Çaylarda" (Antalya gazetesi, 4-5 Eylül 1991), Güngör Gençay / Edebiyat Cephesinde Yeni Bir Şey Var (Gerçek Sanat, Şubat 1993), Ferhat İşlek / Kendini Sınayan Özlem (Simurg, Kasım 1999), Kendini Sınayan Özlem (Hürriyet Ege, 9.11.1999), Kendini Sınayan Özlem (Allaben, Şubat-Mart-Nisan 2000), Sabri Yücel / Refik Uğur'un Şiirleri Üzerine Bir Değerlendirme (Ardıçkuşu, Eylül 2001), A. Neyzar Karahan / Kendini Sınayan Özlem (Bakırçay, 8.10.2001), Arife Yılmaz / Magmanın Gülleri (Haber Yarımada, 29.3.2002), Ferhat İşlek / Uğur'un 'Renginden Yanan Gülleri' (Evrensel Kitap, 28.4.2005), Ahmet Günbaş / Kitap Kitap Şiir (Ardıçkuşu, Ağustos 2005).

UĞURCAN, Sema

Edebiyat araştırmacısı. Marmara Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Kadın yazarlar, romanımızda kadın tipleri, edebiyat-tarih, edebiyat-hayat ilişkisi konusunda çalışmaları vardır.

Sema Uğurcan

ESERLERİ:

Makbule Leman Hayatı Şahsiyeti Eserleri (1991), *Abdülhak Hâmid Tarhan'ın Eserlerinde Tarih* (2002).

HAKKINDA: Sema Uğurcan / Abdülhak Hâmid Tarhan'ın Eserlerinde Tarih (Mayıs 2002).

UĞURLU, Halim

Şair (D. 10 Mart 1926, Taşkent / Konya - Ö. 25 Aralık 2001, İstanbul). Oğullarından Babür Uğurlu (1955) şair, Tuluyhan Uğurlu (1963) piyanist ve bestecidir. Taşkent İlkokulu, Taksim Erkek Lisesi (1945), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü (1950) mezunu. Öğrencilik

HALİM UĞURLU

ÇAĞIN BAŞUCUNDAKİLER

Nasıl bir çağa yöneldikse
Kurgumuz üşüdü
Uzandık camdan duvar diplerine
Uykumuz üşüdü

Unuttuk her şeyi geçmiş gelecek
Bir mavi boşlukta değirmi
Çöl yelleri kapsadı her yanı
Suyumuz üşüdü

Sıyrıldı doğasından rengi bakışların
Yaşamanın
Ve türkülerin
Yankımız üşüdü

Yaşamanın rengi diyorsun
Daha ne kala
Sürdürürüz bir eylemi çağlardan kovulmuş
Yazgımız üşüdü

Sözcükten sözcüğe vurduk
Dizeden dizeye kendimizi
İçin için yanmada kitaplarımız
Şiirimiz üşüdü

Nice sevi barındırdı yüreğimiz
Nice doğurgan parıltılı zaman
Işığıyla gökyüzü karanlığa kaydı
Tinimiz üşüdü

Halim Uğurlu

yıllarından başlayarak yayıncılık ve ticaretle uğraştı.

İlk ürünleri 1945 yılında *Büyük Doğu, Yenilik, Yeşil Giresun*; sonraki yıllarda *Edebiyat Dünyası* (1949); 1963-69 arası *Türk Dili, Papirüs, Son Çağ, Güney* (1967-72), *Soyut, Yansıma, Yenilik;* 1987 yılından itibaren *Türk Dili Dergisi* (1992-2001) dergilerinde yayımlandı. 1970 yılında tek şiir dalında TRT Şiir Ödülünü aldı. Türkiye Yazarlar Sendikası, PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği üyesiydi.

"Halim Uğurlu gerçek şiire bel bağlayanlardan biridir. Sözcükleri değerlendirip seçmesinde, şiirde iç ahenge önem vermesinde şiir çabası iyiden iyiye sezilir. (...) *Çeşitli konulara eğilmiş bulunan Uğurlu, insana tasavvuf açısından yaklaşmaktadır. Anadolu'nun bir kentinde doğmuş olması, insanlara yakından bağlılığı ile beslenen şiirinde Anadolu insanının sevecenliğini buluruz."* (Muzaffer Uyguner)

ESERLERİ (Şiir):

Asya Baharı (1950), *Değişim* (1967), *Gökağrı* (1971), *Türk'e Destan* (1974), *Zamanların Dili* (1974), *Kan Su Kesince* (1979), *Kıyamet Çiçekleri* (1988), *Sözcüklerde Uyanmak* (2000).

HAKKINDA: Ruşen Hakkı (Işık gazetesi, 7.6.1974), Doğan Hızlan / Zamanların Dili ve Türk'e Destan (Hürriyet, 3.9.1974), Hasan Hüseyin Korkmazgil / Zamanların Dili / Kan Su Kesince (Tiyatro 76, sayı: 34; Sesimiz, sayı: 116, Mart 1979), Bayram İbrahim Bogovalı / Kan Su Kesince (Tan, Yugoslavya, 14.7.1979), Hasan İzzettin Dinamo (Yeni Ortam, 25.2.1975, 24.3.1977, 9.9.1979), Mübeccel İzmirli (Varlık, Ekim 1980), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Sennur Sezer / Türklerde Çiçek Sevgisi (Hürriyet, 8.12.1988), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Muzaffer Uyguner / Kıyamet Çiçekleri (Türk Dili Dergisi, Temmuz-Ağustos 2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Birsen Pekçolak - Zeki Büyüktanır / Homeros'tan Günümüze Anadolu Destanları (2002).

UĞURLU, Kâmil

Mimar, şair ve yazar. 1942, Aladağ / Konya doğumlu. Karaman'da başladığı öğrenimini Konya'da sürdürdü. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (Mimar Sinan Üniversitesi)'nde mimarlık öğrenimi gördü, Selçuklu mimarlığı konusunda doktorasını tamamladı. Bir süre memurluk yaptı ve inşaat sektöründe çalıştı. 1990 yılında Selçuk Üniversitesinde öğretim üyesi oldu. TİKA'nın danışmanı olarak "Orhun Anıtları Projesi"nde yer aldı ve Moğolistan'da Ötüken Vadisindeki müzeleri kurdu. 1998 yılında Toplu Konut İdaresi Başkanlığına getirildi. 2001 yılından itibaren Başbakanlık'ta müşavir olarak görev yaptı. Uzun süre Arabistan, Afrika ve Avrupa'da kaldı. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu bilim kurulları ile Türk Dünyası Yazarlar ve Sanatçılar Vakfı (TÜRKSAV) kurucu üyelerindendir. 2005'te *Konya Şehrengizi* adlı eseriyle TYB tarafından Şehir kitapları dalında ödüle layık görüldü.

Kâmil Uğurlu

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yemenimde Häre Var, Yüreğimde Yâre Var, Gölgeli Sokağın Şiirleri, Nil Nehrinde Nilüfer - Çocukça Şiirler* (2006).

DENEME-İNCELEME: *Orhun Anıtları, Türk Sanatı Tarihi, İşte Biz Böyleyiz, Konya Şehrengizi* (2005).

UĞURLU, M. Fatih

Araştırmacı-yazar. 1952, Kahramanmaraş doğumlu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1975) ve Gazi Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi (1988) mezunu. 1971 yılından itibaren Başbakanlık, Kültür Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatında müşavirlik yaptı. 2000 yılında MEMUR-SEN Konfederasyonunun genel başkanlığına seçildi. Görev süresinin bitiminde yeniden görev istemeyerek DPT'ye döndü.

M. Fatih Uğurlu

İlk yazısı *Çile* (Diyarbakır, 1974) dergisinde çıkmıştı. Deneme ve öyküleri *Çile* ile birlikte *Edebiyat* (1976-79), *Mavera* (1979-80), *Mahalli İdareler Dergisi* (1996) ile *Yeni Devir* gazetesinde (1977-80) yayımlandı.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme):

Seçim Stratejileri (1994), *Belediyelerin Yeniden Yapılanması ile İlgili Çözüm Önerileri* (1995).

UĞURLU, Mehmet

Şair. 28 Şubat 1962, Üçpınar / Bozkır / Konya'da doğdu. Mithat Paşa İlkokulu, Mevlâna Ortaokulu, Konya İmam Hatip Lisesi, Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1985) mezunu. 1986 yılında Kırşehir'de yapmaya başladığı öğretmenlik mesleğini Konya'da sürdürdü.

Mehmet Uğurlu

İlk şiirlerini 1982 ve 1983 yıllarında *Güldeste* dergisinde yayımladı. *Kayıtlar, Hece, Aşiyan* ve *40ikindi.com*'da yayımlanan şiirlerini *Dipnot* (2002) adlı bir kitapta topladı.

UĞURLU, Mustafa

Dil ve edebiyat araştırmacısı. 1960, Erentepe köyü / Antalya doğumlu. İlkokulu köyünde; ortaokul ve liseyi Antalya Aksu Öğretmen Lisesinde tamamladı. 1977 yılında Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1982) mezunu. Okulu bitirdiği yıl, Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde başladığı yüksek lisans öğrenimini, *"Münyetü'l-guzât. Metin-İndeks"* adlı teziyle 1984 yılında tamamladı. 1983-86 yılları arasında Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili Bölümünde araştırma görevlisi olarak çalıştı. 1986'da doktora öğrenimi için Almanya'ya giderek Goethe Enstitüsünde bir yıl Almanca dil kursunu tamamladı.

1987 yılında Mainz Johannes Gutenberg Üniversitesinde, asıl saha olarak Türkoloji; yardımcı sahalar olarak "Islamische Philologie ve Islamkunde" bölümlerinde öğrenim gördü. Doktora öğrenimini 1993 yılında *"Gerundialsätze im Mamluktürkischen"* adlı teziyle tamamlayarak yurda döndü ve Kırıkkale Üniversitesinde öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı. 1995 yılında Yeni Türk Dili sahasında doçent unvanını aldı. 1997-98 öğretim yılında Kazakistan'da Hoca Ahmet Yesevî Uluslararası Kazak-Türk Üniversitesinde Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü başkanı olarak görev yaptı. 2001 yılında profesör oldu. Muğla Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde öğretim üyesi olarak çalıştı.

Mustafa Uğurlu

Makaleleri 1981'den itibaren *GÜ Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Türk Kültürü Araştırmaları, Türk Dili, Belleten, Bilig, Yeni Sözcü, Töre, Nilüfer, Yeni Gün* dergilerinde yayımlandı. Alanıyla ilgili sempozyumlara katılarak tebliğler sundu.

ESERLERİ:

Gerundialsätze im Mamluktürkischen (1994), *Münyetü'l Guzat* (1987), *Memlük Türkçesi'nde Zarf-Fiilli Parçaların Dizimi* (1999), *Türk Dünyası Edebiyatı I - II* (komisyon ile, 2002).

Nurer Uğurlu

UĞURLU, Nurer

Şair, yazar. 1940, Adana doğumlu. Mersin Lisesini bitirdikten (1958) sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesindeki öğrenimini tamamlamadı. Sahibi olduğu Ge-Da adlı dağıtım kuruluşunu işletti. Ok ve Örgün yayınlarının yöneticiliğini yaptı. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü.

Şiirleri 1946 yılından itibaren *Salkım* (Adana), *Yeditepe, Yelken, Yeni Ufuklar, Türk Dili, Yeni a, Yusufçuk, Yeni Edebiyat, Yeni Düşün, Broy, Varlık, Adam Sanat, Ulus, Cumhuriyet, Yeni Ortam, Dost* vb. dergilerde yayımlandı. *"İlk şiirlerinde kendine özgü söyleyiş biçimleri arayan Uğurlu, daha sonra toplumsal içeriği olan temalara yöneldi"* (Şükran Kurdakul) ve bu alanda geleneksel şiirimiz tadında yazdığı şiirler ile dikkat çekti. Sözcüklerle oynamadan, toplumcu bir bakış açısıyla dengeli bir şiir dili yarattığı kabul edildi.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Masal* (1964), *Türkiye'nin Mavisi* (1981), *Anadolu'nun Türküsü* (1984), *Yazıtlar* (1988), *Rüzgârdan Rüzgâra* (1993), *Mor Beyaz Arası* (1997).

SEÇKİ: *Divan Bahçesi* (1992, yeni şiirlerle, 2002).

ANI-ROMAN: *Orhan Kemal'in İkbal Kahvesi* (1973).

DENEME: *Sürekli Bir İlkbahar* (1987).

ARAŞTIRMA: *Bilmece Bildirmece* (1984), *Nasrettin Hoca* (1984), *Ömer Seyfettin* (1984), *Dede Korkut Hikâyeleri* (1992), *Atatürk'ün Yazdığı Geometri Kılavuzu* (1997), *Çerkez Şahanı Ethem* (2006).

Ayrıca liscler ve meslek liseleri tarih, Türk dili ve edebiyatı alanında ders kitapları da vardır.

HAKKINDA: Tuncer Uçarol / Nurer Uğurlu'nun İki Şiir Kitabı (Türk Dili, Nisan 1982), Türkiye'nin Mavisi (söyleşi, Varlık, Ağustos 1982), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Halil Bingöl / Nurer Uğurlu'dan "Divan Bahçesi" (Cumhuriyet Kitap, 16.1.2003).

NURER UĞURLU

ANKARA KALESİNDEN

Alaca kanatlı bir şahan gibi
Geniş arkasını rüzgara vermiş
Bir ışık altında gölgeler gibi
Bozkır ortasında yeşile dönmüş
Kaleden ovaya bakıyor gibi

Bir uzun geçmişi yaşıyor gibi
Etlik bağlarında o büyük ağaç
Eski bir yazgıyı yaşıyor gibi
Öyle bir hayal ki o sanki anaç
Tarihin içinden çıkıyor gibi

Açmamış şafağın gülleri gibi
Mor dalgalı sırtlarıyla Ankara
Hakla halk olan bir ermiş gibi
Hacı Bayram Veli Baba İlyas'la
Kendi kendisini arıyor gibi

Eski bir öyküyü anlatır gibi
Ekilip biçilen o boz tarlalar
Zaman zaman açan çiçekler gibi
Taşla toprak arasında kalanlar
Hisar'dan ilkyaza geçiyor gibi

Karanlık bir günün sonrası gibi
Bir aydınlık vurmuş yamaçlarına
Kabına sığmayan oymaklar gibi
Çankaya'dan Akdeniz koylarına
Bir çınar kök salmış duruyor gibi

NURER UĞURLU

ANKARA KALESİNDEN

Alaca kanatlı bir şahan gibi
Geniş arkasını rüzgara vermiş
Bir ışık altında gölgeler gibi
Bozkır ortasında yeşile dönmüş
Kaleden ovaya bakıyor gibi

Bir uzun geçmişi yaşıyor gibi
Etlik bağlarında o büyük ağaç
Eski bir yazgıyı yaşıyor gibi
Öyle bir hayal ki o sanki anaç
Tarihin içinden çıkıyor gibi

Açmamış şafağın gülleri gibi
Mor dalgalı sırtlarıyla Ankara
Hakla halk olan bir ermiş gibi
Hacı Bayram Veli Baba İlyas'la
Kendi kendisini arıyor gibi

Eski bir öyküyü anlatır gibi
Ekilip biçilen o boz tarlalar
Zaman zaman uçan çiçekler gibi
Taşla toprak arasında kalanlar
Hisar'dan ilkyaza geçiyor gibi

Karanlık bir günün sonrası gibi
Bir aydınlık vurmuş yamaçlarına
Kabına sığmayan oymaklar gibi
Çankaya'dan Akdeniz koylarına
Bir çınar kök salmış duruyor gibi

ULAGAY, Osman

Ekonomist, gazeteci-yazar. Ekonomi ve siyasal bilimler dallarında yükseköğrenim gördü. Farklı alanlarda çalıştıktan sonra gazetecilikte karar kıldı. 1981-92 yılları arasında *Cumhuriyet* gazetesinde görev yapan Ulagay, ekonomi ağırlıklı yazılarını daha sonra *Sabah* ve *Milliyet* gazetelerinde yazmayı sürdürdü.

"Osman Ulagay'ın ABD ve Küreselleşme kitabı iki ayrı telden çalıyor, iki ayrı Ulagay'ı yansıtıyor. Tanıda bu kadar açık, berrak olan bir yazar, tedavide savruluyor. (...) Doğru yanıt alabilmek için doğru soru sormak gerekir. Ulagay da bunu yapıyor. Basit, can alıcı sorular soruyor. Soruyu doğru soran yazarın, başkalarını da aptal yerine koymaya çalışmıyorsa, kısa sürede sadede gelmesi kaçınılmaz oluyor: Ulagay bunları bir güzel kâğıda döküyor." (Cüneyt Akalın)

Osman Ulagay

ESERLERİ:

Qou Vadis - Küreselleşmenin İki Yüzü (2002), (1999), *Küreselleşme Korkusu* (2002), *Aklınla Uçur Beni, Krize Adım Adım, Enflasyonu Aşmak İçin, Özal'ı Aşmak İçin, Özal Ekonomisinde Kim Kazandı Kim Kaybetti, Hedefteki Amerika: 11 Eylül Şoku* (2002), *Tepki Cephesi – Piyasa İmparatorluğuna Karşı* (2005).

HAKKINDA: Meryem Koray / Küreselleşmenin İki Yüzü (Cumhuriyet Kitap, 10.2.2000), Hedefteki Amerika: 11 Eylül Şoku (Kitap Rehberi, Kasım 2002), Cüneyt Akalın / Ulagay'ın İkili Dünyası (Radikal Kitap, 6.10.2002), Ayşen Gür / AB Yanlılarını Düşündürecek Kitap (Hürriyet Keyif eki, 4.12.2005).

ULAŞ, Cahide

Şair. Lapseki / Çanakkale doğumlu. Edirne Kız Öğretmen Okulu mezunu. Çanakkale, Adapazarı ve Tekirdağ'da çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı. Tekirdağ'a yerleşerek çalışmalarını orda sürdürdü. Yerel bir radyoda basın ve halkla ilişkiler müdürlüğü ve bir şirkette organizasyon danışmanlığı yaptı, "Şiir İkindileri" adlı bir programı hazırlayıp sundu. Tekirdağ Sanatseverler Derneğini kurarak, dernek lokali olarak da RA Sanatevini açtı. Bu etkinliklerle ilgili bir bülten çıkardı.

ESERLERİ (Şiir):

Mutluluk Çıkmazı, Umutlara Yolculuk, Umutlar Çiçek Açsın.

ANTOLOJİ: *Tekirdağ'da Yaşayan Şairler* (2004).

HAKKINDA: Ahmet Otman / Bizim Ece Şairler Antolojisi (2002, 2005).

ULAY, Faruk

Öykü ve roman yazarı. 1957, İstanbul doğumlu. Ankara Bahçelievler Deneme Lisesi (1973), Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (Mimar Sinan Üniversitesi) Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu Grafik Tasarım Bölümü (1977) mezunu. Yüksek lisans çalışmasını Londra'da Goldsmiths' College'de görsel bildirişim dalında (1977-81) yaptı. 1982 yılında ABD'nin Los Angeles kentine yerleşti. Yazınsal ve görsel çalışmalarını ABD'de yayımlanan edebiyat dergilerinde ve deneysel metinlerin hareket, ses ve görüntüyle karılarak boyutlandırıldığı internet sitesi Locus Novus'ta (www.locusnovus.com) sürdürdü.

Yazı ve öyküleri 1984'ten itibaren *Milliyet Sanat, Adam Öykü, kitaplık* vd. dergiler ile ABD'de çıkan çeşitli dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Kopuk Bağlantılar* (1988), *Amber* (1999), *Modus Operandi* (1999).

ROMAN: *İti* (1995), *Beşpeşe* (Bülent Erkmen, Murathan Mungan, Pınar Kür, Elif Şafak, Celil Oker'le, 2004).

DENEME-İNCELEME: *Yazılamamış Bir Tarih Kitabı İçin Dipnotlar* (1995), *32 Büst* (Bülent Erkmen ile, 1999).

DERLEME: *Tuhaf İnsanlar Zamanı ve Beldeler Kitabı* (2004).

HAKKINDA: U. Asan / Faruk Ulay'a Açık Mektup (kitap-lık dergisi, Mayıs-Haziran 1996), TBE Ansiklopedisi (2001), Sema Arslan / Beşi Bir Romanda! (Milliyet Sanat, Haziran 2004), Elif Tunca / 'Beşpeşe' Ciddi Bir Oyun Yazdılar (Zaman, 12.7.2004).

ULÇUGÜR, Saadet

Hikâyeci (D. 1926, Trabzon - Ö. 7 Ekim 1985, İstanbul). Evlenmeden (1963) önceki eserlerini Saadet Timur adıyla yayımladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1948) mezunu. Üsküdar Amerikan Kız Lisesi (1949-62), Darüşşafaka Lisesinde öğretmenlik yaptı. İstanbul Radyosunda "Çocuk Saati" programlarını yönetti. Kanserden vefat etti.

İlk yazısı T. Saadet imzasıyla *İstanbul* dergisinde çıkmıştı (1945). Daha sonra şiir, hikâye ve incelemeleri *Seçilmiş Hikâyeler, Maya, Yelken, Ataç, Türk Dili, Dost, Yeditepe* dergilerinde yayımlandı. Öyküye ağırlık verdi. Öyküyü, uzun süreli olayların değil, yoğun anların bir ürünü olarak algıladı. İzlenimci bir akıma bağlı kaldı. Öykülerinde klasik teknik yerine çağdaş anlatım biçimini kullandı.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Şeytansız* (1958), *Bu Kadar Değilim* (1963), *Beş Günün Öyküsü* (1983).

ÇOCUK ŞİİRİ: *Topacım Fır Dönerken* (1962).

İNCELEME: *Nurullah Ataç* (1964).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Osman Nuri Poyrazoğlu / Yüzyüze Görüşmeler (1997), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001), TBE Ansiklopedisi (2001).

ULU, Emin

Şair ve yazar. 1 Ocak 1953, Tokat doğumlu. Tam adı Mehmet Emin Ulu'dur. Emin Ulu ve M. Emin Ulu imzasını da kullandı. Tokat Gazi Osman Paşa Lisesini (1972) bitirdikten sonra bir süre Diyarbakır Eğitim Enstitüsüne devam etti. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Ede-

Emin Ulu

biyatı Bölümünü (1978) bitirdi. 1979 yılından itibaren çeşitli illerde Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Cumhuriyet Üniversitesinde halk edebiyatı alanında yüksek lisans yaptı. 1985 yılında başladığı Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesindeki görevini yirmi yıl sürdürdükten sonra 2005 yılında emekliye ayrıldı.

Yazı ve şiirleri *Tokat Kültür Araştırma Dergisi, Kümbet, Tokat* gazete ve dergilerinde; *Türk Edebiyatı, Millî Gençlik, Yeni Kervan, Bizim Külliye, Türk Dili, Kervan, Diyanet Çocuk, Erciyes, Ekin, Sur* ve *Çınar* gibi dergilerde ve Almanya'da *Nato Bülteni*'nde yayımladı. Üniversite öğrenciliği yıllarından itibaren çeşitli dernek, vakıf ve kültür kuruluşlarında uzun yıllar yöneticilik yaptı. Yerel ve ulusal basında çok sayıda deneme, makale, şiir ve araştırmaları yayımlandı. TGRT televizyonunda yayınlanan dokuz bölümlük "Dile Gelen Anadolu" belgeselinin tamamının, TRT 2' de yayımlanan "Canım Yurdum" programının "Tokat" bölümünün metin yazarlığını ve danışmanlığını, "Suyla Gelen Kültür" adlı televizyon belgeseli ile pek çok televizyon belgeselinin danışmanlığını yaptı. Yılmaz Erdoğan'la birlikte *Yeni Kervan* dergisini çıkardı.

Türkiye İş Bankası tarafından çıkarılan *Kültür Sanat Dergisi*'nin "Tokat" sayısının çıkmasında öncülük yaptı. Ünlü dünya şampiyonu Hüseyin Akbaş'ın hayatını anlatan *Hüseyin Akbaş Efsanesi* adlı eserini Cumhurbaşkanlığı'nın desteğini alarak gerçekleştirdi. Tokat Valiliği tarafından 1989 yılından itibaren çıkarılan *Tokat Kültür Araştırma Dergisi*'nin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Bir ekiple birlikte *Tokat Kümbet* dergisini çıkardı. 1996 yılında THK 8. Sanat Ödülleri yarışmasında anı dalında mansiyon aldı. *Türk Edebiyatı* dergisi tarafından düzenlenen Ömer Seyfettin hikâye yarışmalarında 2000 yılında ikinci, 2001 yılında dördüncü oldu, 2002 yılında jüri özendirme ödülünü aldı. Çocuk Edebiyatçıları

EMİN ULU

IRMAKLAR YILDIZ AKAR

İçimde yorgunluğun sancısı var gibiydi. Yürüdüm, arkamdaki yıllara el sallayarak bana mı kalmıştı. Bir ela gözlü sevgiliyi ele almıştı. Yürüdüm, gül yüzlü geçmişe sünger çekerek. Kapıyı çaldım. Zincire dokundum. Tarih öncesinden kalmış bir kilit. Çektim, kapının bağrından söküp aldım. Gıcırdayarak açıldı, tahta kapı. Beni görünce selamladı eski kapı.

Tahta merdiven,ters tavan, çördük suyu, tunç kurna... Çağıl çağıl selam verdi Marul belinden gelen mercanlar.. Tahta dolaplara sordum, şamdanlıklar sessiz, alçıdan yapılmış ocak başı sessiz. Köylüler bile ses vermedi. Yüreğindeki yareleri diyemedi.

Diyemedi Cici Annenin sevdalarını, diyemedi. Hasan Eminin rüyalarını kimse tabir edemedi. Güllü Ablanın titrek gözlerinin niçin seğirdiğini kimse bilemedi. Güssün Teyzenin döktüğü kurşunların sırrını diyemedi. Kimleri "Ocak" diyorlardı. Her başı ağrıyan ona koşuyordu.

Bir sokağın kar üstünde: "Haydi iron kalkıyor!.." diyerek tepe başımdan, Horuç camisine kadar kayışını,inlatamadı, panjurlu pencereler. Ot yastıklar, konuşmadı bir daha... Arustahda asılı üzerlik, bir daha mangallarda tütmedi, tazarları gidermek için. Yağlı çaputlar, sohariç tavalarında bir daha kızdırılmadı, bağırlarda yılan gibi çöreklenmiş öksürükleri sökmek için. Bir daha kara sobaların üstünde, geceler boyunca bir oda dolusu insanlara bekçilik yapmadı. Pencere kenarındaki mahatlarda, artık kan kırmızısı şerbetler içilmedi. Söylenmedi yanık türküler... Ağlamadı, analar, bacılar ve bir ulu dağ arkasında kalmış yiğitlere; kimse ağlamadı...

Tahta tavandan aşağı doğru kendini idam eden örümcek, çocukların rüyasına girmedi. Bir ezel yolcusunu bin dört yüz sene öncesinden beri bir kez daha görmedi. Bilmedi, sevmedi kimseyi; yüreğindeki sevgi kadar... Metruk köşelerdeki, tozu toprağı sevdiği kadar...

- Neredesiniz?
- Kimlesiniz?
- Kimlerdesiniz?

Sağa döndüm sordum: sola döndüm sordum. Kurumuş bir başak kümesinin içinde binlerce yare gördüm. Telli duvaklı bir gelin. Elinde yayla çiçeği, yüzünde mahzun bir tebessüm, gözleri çile çiçeği, yanı başında palabıyıklı bir adam, sanki kahır yastığı...

Babamdı bu benim, babam. Ak sakallı var şimdilerde. Yüreğinde sevda ateşi; gözlerinde hasret. Bir türkü tuttururdu geceleri. Köroğlu Destanını anlatırdı zaman zaman. En çok Beyböğrek'i severdim. Üç bacaklı atla uçardım, rüyalarımda. Kaf dağına çıkardım. Zümrüdüanka kuşunu bulur; Bengiboz'a atlardım. Üç ayının üç günlük yolu bir gecede gelirdim. Kaybederdim kimi zaman yolunu. Bırakırdım bulutlara nurlanmış ruhumu... Uyanırdım hayallerden babamın yanık sesiyle:

Ablah şahin gibi çöllerdeysen ey
Sultan Şahin gibi yollardaysan ey
Üç ayınan üç günlük yollardaysan
Yeniş Bengiboz'um yar elden gitti.

Beyböğrek'in Bengiboz'a yakarışıyla ve bir oda dolusu adamın, bu yanık sese, ağlayışıyla uyanırdım...

Geceler uzun, geceler yolsuzun, geceler soysuzun sığınağı... sırlı hecelerin konuştuğu: Umut yüklü, aşk yüklü, kahır yüklü, nur yüklü geceler...

Ve bir yoksul ana, onca yavrusuna kanat germiş, gözünde iki damla yaş, bağrına basmış taş.. Sığınır geceye; gece, ona sığınır...

- Nerde anam, nerde babam, kardeşlerim nerde?

Soluğum bile düşmüş, hasret denen en acı derde. Sürpriz yapayım, yürek hoplatayım diye, habersiz gelmiştim, bu eski beldeye. Gölgeler karyolalı beni. Duvarlara sinmiş sesler, pencereden süzülen ışık, sedirlerdeki sıcaklık, salonun havasındaki gölgeler... Hepsi, ama hepsi bir bir elimi sıktılar. Yanağımı öptüler. Halimi hatırımı sordular. Sonra geçip karşıma bağdaş kurdular. Soluk soluğa kaldım. Yanaştım pencereye ufka daldım. Renk renk bulutlar.... (...)

Birliğinin (kurucu), Tokat Şairler ve Yazarlar Derneği (başkan) ve Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

"Meğer Anadolu boş durmuyormuş dememin sebebi var elbette. Gazino sanatında hayli mesafe kaydederek, raksetme ilminde milyonlarca deha çıkardığımız şu fetret dönemi, Anadolu öbek öbek, il il güzelliklerle el atmış; işte bu değerli hikâyeler oralardan geliyor.

"Bu haddelerden geçmiş kalemler mutlak ustalardan feyizlenerek yol almışlar, eserleri üç beş günün değil. Bana Ahmet Yesevi'nin Anadolu'ya fırlattığı çerağları hatırlattılar. Yunus Emre'nin gezginliği sırasında yollar boyunca ektiği tohumlarını... Bunlardan biri hikâye yarışmasında ikinci gelen Emin Ulu..." (Sevinç Çokum)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Gönülden Gönüle* (1995), *Hey Onbeşli Onbeşli* (Tokat Şiirleri Antolojisi,1988), *Bir Damla Nur* (1999), *Bir Başka Aşk*.

HİKÂYE: *Irmaklar Yıldız Akar*, *Yeşil Yokuşun Billur Kuşu*, *Horoz Profesörü* (2004).

ROMAN: *Kaf Dağına Gül Yolculuğu*.

ÇOCUK HİKÂYESİ: *Gıjgıj Baba*, *Sel*, *Bahar Bayramı*, *Emanet*, *Dur Melik Gazi*, *Akıncı Kalesi*, *Hüseyin Akbaş Efsanesi*, *Güvercinlerin Dili* (Masal ve Hikâyeler), *Beyaz Karanfil*, *Kadife Kızın Rüyası*, *Şeker Tarlası*.

MASAL: *Yapma Bebek*, *Beyaz Balık*, *Beyaz Güvercin*, *Balküpü*, *Ala Geyik*, *Bal Küpü*.

SENARYO: *Çiçekler Sevgi Açtı*, *Asker Mehmet*, *Yeniden Doğuş*.

OYUN (Sahnelendi, basılmadı): *Anadolu Şahlanıyor*, *Çanakkale Geçilmez*, *Tuna'ya Doğru*, *Suç*, *Yeniden Doğuş ve Hızır Paşa*, *Hey Onbeşli Onbeşli*.

DİĞER: *100. Yılda Almus* (1987), *Asker Mehmet*, *Almus Tanıtım Broşürü*, *Tokat* (Komisyon), *Almus İlçesi Eğitim Rehberi*, *Tarihi Eserlerle Tokat* (Nuri Genç ile), *Tokat Kitabeleri* (Araştırma) *Alperenler Cenneti Tokat* (Araştırma), *Kazabad'dan Üzümören'e* (Araştırma).

HAKKINDA: Muhtercm Yüceyılmaz (Türk Edebiyatı, Mart 2000), Sevinç Çokum (Türk Edebiyatı, Nisan 2000), Osman Baş / Hepimiz Bir Yıldız Tutup (Tokat gazetesi, 28.4.2000), Orhan Okay (Türk Edebiyatı, Nisan 2002), Özcan Ünlü (Türkiye, 27.12.2004), Köksal Papuççu (Tokat gazetesi, 11.12.2004).

ULUCAN, Yusuf Bahadır

Romancı. 1972, Elazığ doğumlu. İlk ve ortaokul öğrenimine doğduğu yerde başladı ve İstanbul'da tamamladı. Medrese öğrenimi gördü. Özel Arapça, hadis (Hz. Muhammed'in söz ve davranışları), fıkıh (İslâm hukuku) dersleri aldı. Erzincan'da yaşadı. *Ayrılık Kayası* (2003) adlı bir romanı vardır.

HAKKINDA: Yusuf Bahadır Ulucan / Ayrılık Kayası (2003).

ULUÇ, Fuat

Şair, siyaset adamı (D. 1910, Çavuş / Manyas / Balıkesir – Ö. 1968, Ankara). 1931'de Harp Okulunu bitirdi. 1960 yılında Çanakkale Jandarma Okulu Komutanı oldu. Bir ara Genelkurmay Harp Tarihi Dairesinde görev aldı. 1962 yılında kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra politikaya giren Fuat Uluç 1965'te Mardin'den milletvekili seçildi. Bir kalp krizi sonucu vefat etti. Yazdıklarının çok azı kitaplaştırıldı. Şiirleri ölümünden sonra *Millî Kültür* dergisinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Bu Bir Masal Değildir (manzum piyes), *Nâzım Hikmet ve 1938 Harp Okulu Olayının Gerçek Yönü*.

HAKKINDA: Feyzi Halıcı / Parlamenter Şairler (1990), Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü 1920-1991 (1994), Mehmet Atilla Maraş / Şair Milletvekilleri 1 - 22. Dönem 1920-2005 (2005).

Hıncal Uluç

ULUÇ, Hıncal

Gazeteci-yazar. 1 Kasım 1939, Kilis doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu. Gazeteciliğe 1957 yılında *Yeni Gün* gazetesinde başladı. Daha sonra *Erkekçe* ve *Gelişim Spor* dergilerinde çalıştı. Uzun yıllar *Sabah* gazetesinde köşe

HINCAL ULUÇ'

BEN İMKÂNSIZ AŞKLAR İÇİN YARATILMIŞIM!..

"Ben imkânsız aşklar için yaratılmışım
Ne kavuşmayı bilirim ne unutmayı...
Kaybolduın kuytusunda yalnızlıkların
Yaşadım en karasını sevdaların."

derken Erol Evgin beni mi anlatıyordu acaba?.. Erol'un şarkılarının çoğu beni mi anlatıyordu?.. Ben Erol'u bunun için mi bu kadar seviyor, onun gecelerini kaçırmamak için bu yüzden mi iki elim kanda olsa çırpınıyordum..

Erol söylerken, hayatım geçti, film şeridi gibi derler ya, öylesi gözlerimden..

Aşklarım sıralandı..

Ne kavuşmayı bilmiştim, yıllardır, ne unutmayı..

Hepsi terk edip gitmişti beni, ben hiç birini unutamazken.. Sevdaların en karalarını 17 yaşımla yaşamaya başlamış, sonunda işte bu kuytuya gelmiştim kaybolmak için..

Yalnızlıklar kuytusuna..

Erol harikaydı Açıkhava'da o gece.. Bütün kış Pluza gecelerini dolduran Erol'un arkasında bu defa kendi gurubuna ilaveten bir de büyük orkestra vardı.. Most Senfoni.. Ve de tabii Orhan Şallıel .. Modern Folk konserinde beraberdik Orhan'la.. Ferhat konserlerini bilirim.. Kısa zamanda mucizeler yaratır.. İki prova ile çıkarmışlar Erol Evgin konserini de..

Orkestrada bir kemancı kıza takıldı gözüm ara ara. Önde de değildi üstelik.. Ama nasıl öne çıkıyordu halleri ile.. Nasıl keyifle çalıyordu kemanını.. Çalmadığı zamanlar nasıl coşku ile eşlik ediyordu Erol'a, yüzlerce kişilik tribün kerosuna katılarak.. Gülümsüyordu her zaman.. Tebessüm nasıl yakışıyordu yüzüne.. Romantik şarkılarda kemanına göğsünde sarılıp nasıl duygulanıyordu.. Nasıl zevk alıyordu konserden.. Yaptığı işten.. "Ben eğlenirsem beni izleyenler de eğlenir" bilincinde olan ender güzelliklerden biriydi..

Haksızlık etmeyelim ötekilere.. Şallıel'in genç orkestrası Erol'un dediği gibi hep güzel kızlar ve yakışıklı delikanlılardan oluşuyordu, dinleme kadar seyre de değer..

Haldun Dormen, "Bir konser değil, şov gecesi yaşıyoruz" dedi.. "Bu adam müthiş bir şovmen.." Gene anlattı Erol şarkıların arasında, nostaljik anlar, düşündüren, hüzünlendiren.. Yaşanmış anekdotlar.. Güldüren.. Tam 3 saat 15 dakika kaldı salonda, vaktin nasıl geçtiğini anlamadık..

Hele final.. Hele final.. İçeri girdikten sonra bitmeyen al-

→

kışlarla gene geldi.. Bu defa hepimiz ayaktaydık.. Alkış tutarak dans ederek.. Son zamanlarda bu kadar hızlı, bu kadar uzun dans ettiğimi hatırlamıyorum.. Kulüste boynuna sarılırken, "Bu gece doktorluk da yaptın. Çekaptan geçirdin beni.. Bu bir yandan tonlarca duygu yüklü, bir yandan bizi yerinde oturamaz yapan fizik kondüsyon sınavından geçtiysem, kalbim bunlara dayandıysa, demek ki sağlamdır" dedim.

Aslına bakarsanız, ellerimi kıpkırmızı yapan ve şişiren alkışlara, boğazımı parçalayıp, sesimi kısan alkışlara, dakikalar boyu ayakta tepinmeye dayandım da, o dedim ya, sanki beni anlatmak için yazılmış şarkılara nasıl yıkılmadım hayret..

"Nerden aklıma esti kim bilir
Gezdim dün gece şehri söyle bir
Herkes evinde, kendi halinde
Her yerde huzur, her yerde neşe
Bir ben uykusuz, bir ben huzursuz
Bir ben çaresiz, bir ben sensiz" kimdi acaba?..

Evlerin ışıkları bir bir yanarken, karanlıkta kalan kimdi..

Ya her sevgilisine yakaran.. "

"Herkes bir şey aldı götürdü benden
Kimi umutlarını, kimi inançlarını
Kimi en güzel duygularını
Sen başkalarına benzeme sakın
Hep böyle kal, hep cana yakın..
Sen başkalarına benzeme sakın
Hep böyle kal, hep böyle kal
Hep bana yakın!.."

Ama sonunda, kullanılıp bir kenara atılan ve hep yalnız kalan kimdi?..

Erol şarkılar söyledi, ben hayatımı yeniden yaşadım..

Sonra sahne ışıkları söndü.. Sonra şehrin, sonra evimin ışıkları.. En son başucumdaki lambam söndü.. Ve yastığıma sarılıp, yalnızlığıma uzandım!.

(*Sabah*, 6.8.2006)

yazarlığı ve televizyon kanallarında spor yorumculuğu yaptı. Gazeteciler Cemiyeti, Galatasaray Spor Kulübü, Mülkiyeliler Birliği üyesidir. Yazdığı kitaplardan çok gazete yazıları, televizyon söyleşileri ve renkli kişiliği ile tanındı.

ESERLERİ:

Bir Aşk Hikâyesi (1996), *Hıncalın Yeri: Kendi Yıldızını Bulmak* (1998), *Hıncalın Yeri 2: Sevgi Kutusu* (1998), *Hıncalın Yeri 3: Paşa Dayımın Kirazları* (1998), *Sarı Kırmızı Kaşkol* (1999).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. VII, 1970).

ULUÇ, Ömer

Mühendis, ressam. 1931, İstanbul doğumlu. Robert Koleji Mühendislik Bölümü (1949-53) mezunu. 1953'te Nuri İyem'in öncülüğünde kurulan Tavanarası Ressamları olarak adlandırılan grupta yer aldı. 1953-57 yılları arasında ABD'de Boston ve New York'ta önce mühendislik, daha sonra resim eğitimi gördü. 1965-66 yılları arasında Londra La Haye ve Paris'te, 1973-77 yılları arasında Nijerya'da yaşadı. Resim çalışmalarını 1972-73 yılları arası ABD'de ve Meksika'da sürdürdü. 1983'te Paris'e yerleşti. 1993 DAAD (Alman Akademik Mübadele Servisi) bursuyla Berlin'e davet edildi. Daha sonra yaşamını İstanbul ve Paris'te sürdürdü. Ulusal ve uluslararası birçok sergi açtı. *Heves Kuşu Durmaz Döner* (2005) adlı basılı bir eseri vardır.

ULUÇAM, Abdusselam

Sanat tarihi araştırmacısı. 1953, Beyşehir / Konya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Beyşehir'de tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümünü (1974) bitirdi. Vakıflar Yazı Sanatları (İstanbul) ve Mevlâna (Konya) Müzelerinde görev yaptı. 1979'da Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümüne asistan olarak girdi. *"Irak'taki Türk Mimari Eserlerinin Gelişmesi"* konulu tezle doktorasını (1983) tamamladı. 1987'de yardımcı doçent, 1989'da doçent, 1994'te profesör oldu. 1990 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesine geçti. Burada Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü (1190) ile Van Gölü Çevresi Tarihi Eserleri ve Kültür Değerlerini Araştırma ve Uygulama Merkezini (1991) kurdu. Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü başkanlığı, Sosyal Bilimler Enstitüsü müdürlüğü, Güzel Sanatlar Fakültesi dekanlığı ve rektör yardımcılığı görevlerde bulundu. 2004'te Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümüne atandı.

Bildiri ve makaleleri *Vakıflar, Türk Dünyası Tarih, Sosyal Bilimler Dergisi, Yedi İklim, Kültür ve Sanat, Arkeoloji* dergilerinde, *Dünyada Van, ASLANAPA Armağan Kitabı, Anadolu'da Doğdu (60. Yaşında Fahri IŞIK'a Armağan)* adlı kitaplarda yayımlandı. *Osmanlı Ansiklopedisi, Türkler Ansiklopedisi* ve *TDV İslâm Ansiklopedisi* için otuza yakın madde yazdı. 1971'den itibaren arkeolojik kazılara uzman, saha sorumlusu ve başkan olarak katıldı. Ulusal ve uluslararası düzeyde altmıştan fazla kongre ve sempozyumda bildiri sundu. DAP (Doğu Anadolu Projesi) başta olmak üzere, yurtiçi ve yurtdışında sürdürülen DPT ve AB destekli projelerde, Kültür ve Turizm Sektörü ile kültür varlıklarının envanteri çalışmalarında, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri ile Ortadoğu ve Afrika'da bölge sorumlusu olarak görev yaptı.

ESERLERİ:

Irak'taki Türk Mimari Eserleri (1989), *Irak'taki Türk Kültür Varlığı* (1991), *Turkish Cultural Heritage in Irak* (1991), *Et-türâsü't-Türki fil Irak* (1992), *Eski Erciş-Çelebibağı Mezarlığı ve Mezar Taşları* (2000), *Van Gölü Çevresi Mimarlığı I- Van* (2000), *Van Gölü Çevresi Mimarlığı II- Bitlis* (2002).

ULUÇAMGİL, Süleyman

Şair (D. 1944, Dağyolu [Fota] köyü / Kıbrıs – Ö. 21 Temmuz 1964, Kıbrıs). Lefkoşa Türk Lisesinden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine kayıt oldu. İkinci sınıf öğrencisiyken Aralık 1963'te Kıbrıs çarpışmaları patlak verince önce uçakla Lefkoşa'ya gidip döndü. Sonra arkadaşlarıyla gizlice Erenköy'e (Kıbrıs'ın kuzey sahili) çıktı, ama 21 Temmuz 1964'te saatli bir bomba tuzağına düşerek şehit oldu.

İlk şiiri 1960 yılında *Nacak* gazetesinde çıktı. Kıbrıs'ta kahramanlık şiirleri yazan şairler arasında öztürkçecilik akımından en çok etkilenen şairdir. Şiirlerinde halk söyleyişlerine bolca yer verdi.

ESERLERİ (Şiir):

Asi (Orbay Delicetmak ile), *Bir Şehitten Seslenişler* (1964), *Dillirga Akşamları* (1965), *Süleyman Uluçamgil - Bütün Eserleri* (1990).

HAKKINDA: Zübeyir Yılmaz – Ramazan Okumuş / Kıbrıs Türk Şiiri (1992).

ULUÇAY, Çağatay

Tarihçi (D. 1910, Çerkes / Çankırı - Ö. 4 Ağustos 1970, İstanbul). İzmir Erkek Öğretmen Okulu (1929), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Tarih Bölümü (1933) mezunu. Burdur, Manisa ve İstanbul'daki orta dereceli okullarda tarih öğretmenliği yaptı.

Daha sonra İstanbul Eğitim Enstitüsünde başladığı Tarih Bölümü öğretmenliğini ölümüne kadar sürdürdü. Araştırma yazıları Manisa ve İzmir Halkevleri'nin dergilerinde yer aldı.

BAŞLICA ESERLERİ:

Manisa Tarihi (1939), *XVII. Yüzyılda Saruhan'da Eşkıyalık ve Halk Hareketleri* (1944), *Osmanlı Sultanlarına Aşk Mektupları* (1950, yeni bas. 2001, Halil İnalcık'ın Önsöz'ü ile), *Haremden Mektuplar* (1956), *Evliya Çelebi* (1957), *Atçalı Kel Mehmet* (1968), *Harem* (1971).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopcdisi (c. III, 1982), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

Mehmet Ali Uluçay

ULUÇAY, Mehmet Ali

Asker, şair ve yazar. 6 Eylül 1940, Çankırı doğumlu. Çankırı Kurtuluş İlkokulu / 1952), Çankırı Lisesi (1959), İzmir Hava Harp Okulu (1961) mezunu. Hava subayı olarak 1961 yılından itibaren Hava Kuvvetlerinin çeşitli kademelerinde görev yaptı. 1993 yılında albay rütbesinde iken emekliye ayrıldı. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

Şiir yazmaya gençlik yıllarında başladı. Öğrencilik yıllarında aruz vezniyle yazdığı gazellere kitaplarında yer vermedi. Son yıllarda öykü çalışmalarına da yöneldi. Şiirlerinin bir bölümünü *Simav Anadolu* ve *Birlik* dergisinde yayımladı.

ESERLERİ (Şiir):

1002'nci Gece ve 1003'ncü Gece (1999), *Ankara Mektubu* (2000), *Düş Yolculuğu* (2001), *Yansımalar* (2002), *Geçmiş Zaman İçinde* (2005).

HAKKINDA: Düş Yolculuğu (Yeni Asır gazetesi Yaşam eki, 20.5.2003).

ULUÇAY, Ömer

Araştırmacı-yazar. 1943, Kâhta / Adıyaman doğumlu. Tıp Fakültesi mezunu. İhtisasını genel cerrahi alanında tamamladı. Alevi kültürü üzerine araştırmalar yaptı. *Alevilikte Dua / Gülbang* (1992) adlı basılı bir eseri vardır.

Ömer Uluçay

ULUDAĞ, Osman Şevki

Hekim, yazar, besteci (D. 1889, Bursa - Ö. 1964). 1912'de Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriyeyi (Askeri Tıp Fakültesi) bitirdi. Balkan Savaşı ve Birinci Dünya Savaşı'na katıldı. 1919'da Anadolu'ya geçerek Kurtuluş Savaşı'nda hekim olarak görev aldı. Önceleri Keşişdağı olarak bilinen Uludağ'a bu adın verilmesini ilk öneren kişidir. Türk müziği alanında yüz yirmi kadar beste yaptı.

BAŞLICA ESERLERİ:

Bursa ve Uludağ (1928), *Osmanlı Tabâbeti Tarihi* (1918), *Beş Buçuk Asırlık Türk Tabâbeti Tarihi* (1925).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. I, 1982).

Osman Şevki Uludağ

ULUDAĞ, Süleyman

İlâhiyatçı. 28 Ekim 1940, Akyazı köyü / Amasya doğumlu. Akyazı İlkokulu (1952), Çorum İmam Hatip Okulu (1963), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1967) mezunu. 1967 yılından itibaren Kastamonu İmam Hatip Lisesinde öğretmenlik yaptı. 1970'te Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsüne geçti. 1975'ten itibaren Bursa Yüksek İslâm Enstitüsünde çalışmaya başladı. 1982 yılından sonra Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde öğretim üyesi olarak hizmet verdi. Aynı yerde *"İslâm Açısından Musiki ve Sema"* adlı tezle doktorasını tamamladı, doçentliğe ve profesörlüğe yükseldi. Çalışmalarını Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Tasavvuf Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak sürdürdü.

Makalelerini *Nesil, Hareket, Dergâh, Türkiye Günlüğü, Çağrışım* vb. dergilerde yayımladı. Tasavvuf konusunda yaptığı çalışmalarla tanındı, bu alanda en yetkin bilim adamlarından biri olarak kabul edildi. Çeşitli bilimsel toplantılara katılarak bildiriler sundu. *İran'a ve Turan'a Seyahat* adlı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliğinin 2002 Gezi Ödülünü aldı. *TDV İslâm Ansiklopedisi* Tasavvuf İlmi Heyeti Başkanlığı yaptı. Türkiye Diyanet Vakfı üyesidir

Süleyman Uludağ

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Kelam Dersleri I-II* (1969), *İslâm'da Mürşid ve İrşad Faaliyetleri* (1975), *İslâm Açısından Musiki ve Sema* (1976), *İslâm Düşüncesinin Yapısı* (1979), *İslâm'da İnanç Esasları* (1987), *İslâm'da Faiz Meselelerine Yeni Bir Bakış* (1988), *Ana Konularıyla İslâm Akaidi* (1991), *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü* (1991), *İslâm'da İnanç Konuları ve İtikadî Mezhepler* (1992), *Fahreddin Râzî* (1991), *İbni Haldun* (1993), *Tasavvuf ve Tarihi* (Yaykur Açık Öğretim Ders Notları, 1976), *Bayezid-i Bistami* (1994), *İbni Arabî / Hayatı ve Eserleri, Fikirleri* (1995), *İslâm'da Emir ve Yasakların Hikmetleri* (1995), *Sufi Gözüyle Kadın* (1995), *İslâm Siyaset İlişkileri* (1998), *İran'a ve Turan'a Seyahat* (2002).

ÇEVİRİ-SADELEŞTİRME: *İslâm'da Müsamaha* (Gazali'den *Faysalu't-Tefrika*, 1972), *Tasavvufun Mahiyeti* (İbn Haldun'dan, 1977), *Kuşeyri Risalesi* (Kuşeyri'den, 1978), *Doğuş Devrinde Tasavvuf* (Kele-bâzî'den, Taarruf, 1979), *Hakikat Bilgisi* (Hucviri'den, *Keşfü'l-Mahcûb*, 1982), *Mukaddime I-II* (İbn Haldun'dan, 1983), *İslâm'da Felsefe-Din İlişkileri* (İbn Rüşd'den, 1985), *Tezkiretü'l-Evliya* (Feridüddin Attar'dan, 1985), *Kelam İlmi ve İslâm Akaidi* (Taftazani'den, 1989), *İslâm'da Tenkid ve Tartışma Usulü* (Kâtip Çelebi'den, Mustafa Kara ile, 1990), *İbn Haldun Üzerine Araştırmalar* (Sati el-Husri'den, 2002), *Dirâsât an Mukaddimeti İbn Haldûn* (Satı El Husri'den, 2002).

Ayrıca ders kitapları vardır.

HAKKINDA: Prof. Dr. Süleyman Uludağ ile İran-Türkiye Kültürel Müşterekleri Üzerine Söyleşi (Name-i Aşina dergisi, Sonbahar 2002).

ULUER, Kemal

Yazar (D. 1960, Ankara – Ö. 27 Aralık 2000). Ankara Aydınlıkevler Müjde Koleji, Demetevler Ortaokulu, Yenimahalle Endüstri Meslek Lisesi (Makine Ressamlığı) ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1987) mezunu. Bayındırlık ve İskan Bakanlığında resim baskı teknisyeni olarak çalıştı ve buradan emekliye (1998) ayrıldı. İntihar ederek hayatına son verdi. Anıları ölümünden sonra *Başucumda Hayat: Mutlu Bir Ölümün Güncesi* (2002) adıyla yayımlandı.

HAKKINDA: Kemal Uluer / Başucumda Hayat: Mutlu Bir Ölümün Güncesi (2002).

Hikmet Uluğbay

ULUĞBAY, Hikmet

İktisatçı, siyaset ve devlet adamı. 1939, Isparta doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye ve İktisat Bölümü mezunu. Yüksek lisans öğrenimini Güney Kaliforniya Üniversitesinde tamamladı. Maliye Bakanlığı Tokyo Büyükelçiliği ve NATO'da Daimi Temsilcilik görevlerinde bulundu. Maliye ve ekonomi müşavirliği yaptı. OECD'de Daimi Temsilci Yardımcısı olarak çalıştı. Daha sonra Washington Büyükelçiliği Ekonomi ve Ticaret Başmüşaviri, Hazine Genel Müdürlüğü, Bilkent Üniversitesinde öğretim üyeliği yaptı. 20. dönemde DSP'den Ankara milletvekili seçilerek TBMM'ye girdi. 55. Hükümette Milli Eğitim Bakanlığı, 56. Hükümette Başbakan Yardımcılığı yaptı. 57. Hükümette Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanlığı görevi sırasındaki intihar girişimiyle siyaset dünyasını şok etti.

ESERLERİ:

İmparatorluktan Cumhuriyete Petropolitik (2003), Siyasi Linç (2005).

ULUIRMAK, Ülkü

Şair ve yazar. 10 Eylül 1939, Şereflikoçhisar / Ankara doğumlu. Asıl adı Ülkü Alçora'dır. Ülker Kozan imzasını da kullandı. İlkokulu Kozan'da, ortaokulu Kahramanmaraş'ta bitirdi. Ankara Kız Lisesi ve Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Lise öğrenciliği yıllarından itibaren Çocuk Esirgeme Kurumu çocuk kulüplerinde liderlik yaptı. Spor Toto Genel Müdürlüğü ve Telefon Başmüdürlüğünde memur olarak çalıştı. 1963'te girdiği TRT'de prodüktörlük yaptı, kültür-sanat ağırlıklı programlar hazırladı, radyo oyunları yazdı. 1983'te emekliye ayrıldı.

Emekli olduktan sonra bir süre İstanbul'da reklam şirketlerinde metin yazarlığı yaptı. Çalışmalarını Ankara'da sürdürdü. Şiirleri ve diğer yazıları 1958 yılından itibaren *Çağrı* (Konya), ayrıca *Otağ*, *Türk Dili*, *Varlık*, *Türkiye Yazıları* vd. dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Küçük Şeyler* (1968), *Tavuskuşu* (1991).

ÖYKÜ: *Baudelaire, Gül, Aşiyan ve Satranç Maçı* (1990).

HAKKINDA: Hisar dergisi (sayı: 34, Ekim 1966), Bedihan Tamsöz / Osmanlıdan Günümüze Kadın Şairler (1994, s. 207), TBE Ansiklopedisi (2001).

ULUNAY, Refii Cevad

Yazar, gazeteci (D. 1890, Şam – Ö. 4 Kasım 1968, İstanbul). Yazılarında Refi'i Cevat, Arı, Ulunay, Veysel Karâni, Serâzad gibi takma adlar kullandı. Aslen Konya'lı bir aileye mensup olup, Mevlâna Celâleddin-i Rûmi'nin soyundan gelen eski Ankara valilerinden Ali Muhiddin Paşa'nın oğludur. İlk ve ortaöğrenimini Vefa Taş Mektebi (1898) ile Şemsü'l-Maârif adlı özel bir okulda (1901) tamamladı. Galatasaray Lisesini bitirdiği yıl (1909) *Alemdar* gazetesini çıkarmaya başladı. *Tanin* ve *İkdam* gazetelerinde çalıştı. Bir süre *Şehrâh* gazetesinde yazı işleri müdürlüğü yaptı. *Gıdık* başta olmak üzere *Karagöz*, *Kalem* gibi bazı gazete ve dergilerde de siyasî ve hiciv ağırlıklı yazılar yazdı. İttihad ve Terakki Partisine karşı olduğu için Sadrazam Mahmut Şevket Paşa'nın öldürülmesi olayından sonra Sinop, Çorum ve Konya'da sürgün yaşadı (1914-18). Sinop'a sürgün giderken Refik Halid Karay'la birlikteydi.

Mütareke'den sonra yeniden yayımladığı *Alemdar* gazetesinde İngiliz Muhipler Cemiyeti ile bu cemiyet gibi İngiliz yanlısı Hürriyet ve İtilaf Fırkasını destekleyerek Millî Mücadele aleyhinde yazılar yayımladı. Cumhuriyet'ten sonra "150'likler"e dahil edilerek yurtdışına çıkarıldı (1924). On beş yıl sonra aftan yararlanarak döndüğünde İstanbul'da *Yeni Sabah* ve *Milliyet* (1953 yılından sonra) gazetelerinde fıkra yazarlığı yaptı. Dilde özleşmeye karşı çıkan yazarlar arasında yer aldı. İstanbul Belediye Konservatuarında Tasnif Kurulu üyesi olarak çalıştı. Kalp hastalığının yol açtığı felç sonucu hayatını kaybetti. Vasiyetine uyarak Konya'da Mevlâna türbesinin karşısındaki Üçler Mezarlığında toprağa verildi.

İlk yazısı 1909 yılında *Tanin*'de çıktı. Siyasî konulu yazıları dışındaki günlük gazete fıkralarında yalın bir dille daha çok eski İstanbul hayatını anlattı. *Milliyet* gazetesindeki "Takvimden Bir Yaprak" adlı sütununda güncel konulara değindi. Yazılarında geleneğe bağlı kalarak, dilin özleştirilmesi yönündeki çalışmaların karşısında yer aldı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Üçler* (1921), *Köle* (1942), *Dağlar Kralı Balçıklı Edhem* (1955), *Sayılı Fırtınalar* (1958, *Eski İstanbul Kabadayıları* adıyla 1994), *Eski İstanbul Yosmaları* (1959), *Mermer Köşkün Sahibi* (1959), *Bir Başka Âlem* (1964).

ANI: *Enkaz Arasında* (Paris hâtıraları, 1945), *Menfâlar/Menfiler-Sürgün Hatıraları* (1999), *Bu Gözler Neler Gördü* (2003).

GEZİ: *İhtişam Diyarı Hindistan* (1962).

İNCELEME: *Rıza Tevfik: Şiirleri ve Mektupları* (1943).

ÇEVİRİ: *Kadın ve Oyuncağı* (Pierre Louis'den, 1940), *Werther* (J.W. von Goethe'den, 1940), *Hitler'le İki Sene* (N. Henderson'dan, 1940), *Fransa'yı Kemiren Kurt* (A.F. Luce'den), *Zambak* (V. Sardou'dan), *Hacı Murat* (L.N. Tolstoy'dan, 1943), *Hind Diyarında Karış Karış* (Francis de Croisset'den, 1943), *İşkenceler Bahçesi* (Octave Mirbeau'dan, 1955).

Ayrıca *Tiyatro Tenkitleri ve Münakaşalar*, *Peçeli Çengi* (hikâye), *Selâhaddin-i Eyyûbî ve Mısır* (tarihi roman), *Delikli Taş* (roman), *Şehir Uşa-*

Refii Cevad Ulunay

ğının Sohbetleri (hafta sohbetleri), *Kör Bülbül* (hayvan hikâyeleri), *Edebiyat Haftaları* (tenkitler-musahabeler) ve *Bu Gözler Neler Gördü* gibi yayınlanmamış eserleri vardır.

HAKKINDA: İsmail Hakkı Baltacıoğlu / Üstad Ulunay'la Görüştüm (Yeni Adam, 2.10.1943), İbrahim Alâettin Gövsa / Türk Meşhurları Ansiklopedisi (Fasikül 12, 1946), Halit Fahri Ozansoy / Refi Cevat Bey'in Akrobatik Öfkesi (Tercüman gazetesi, 6.12.1966), Hilmi Yücebaş / Bütün cepheleriyle Ulunay: Hayatı, Hâtıraları, Eserleri (1968), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (1983), Türk Ansiklopedisi (c. 33, s. 7, 1984), Hilmi Yücebaş / Ulunay (1969), Ana Britannica (c. 21, 1991), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1998), Behçet Çelik / Sürgün Hatıraları (Virgül, sayı: 21, Temmuz-Ağustos 1999), TBE Ansiklopedisi (c. 2, 2001), Büyük Türk Klasikleri (c. 13, 2002), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002).

ULUSAKUL, Mahmut Nedim

Araştırmacı-yazar (D. 1876, İstanbul – Ö. ?). Fatih Rüştiyesi (ortaokul), Mülkiye Mektebi (Siyasal Bilgiler Okulu) lise ve yüksek kısımlarını (1897) bitirdi. Aynı yıl Konya'da başladığı kaymakamlık stajını tamamlayarak, 1900'den itibaren Adilcevaz, Keskin, Refahiye, İspir, Gazze, Yafa, Bi'rüssebi, Musul, Erbil ve Şehirpazar ilçelerinde kaymakamlık yaptı. Nisan 1925'te İçişleri Bakanlığı Umur-ı Müteferrika müdürlüğüne, 1934'te Adalet Bakanlığı neşriyat müdürlüğüne atandı. *Erzurum İhtilâli* (1937) adlı bir araştırma kitabı vardır.

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968).

ULUSAVAŞ, Zafer

Şair. 20 Nisan 1941, Eskişehir doğumlu. İlk, orta, lise ve yükseköğrenimini Eskişehir'de tamamladı. Askerden jandarma teğmeni olarak terhis olduktan sonra İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsünden mezun oldu. Özel sektörde uzun yıllar üst kademe yönetici olarak görev yaptı. Çalışmalarını İstanbul'da ikamet ederek sürdürdü. 1991 yılında ilk kalp krizini geçirdikten sonra, 1959-61 yıllarında yazdığı şiirleri *Hatırlamak ve Hatırlanmak* adlı bir kitapta toplayarak kitabını okul arkadaşlarına ithaf etti.

ULUSOY, Ahmed Tevhit

Tarihçi, yazar (D. 1868, Erzurum Ö. 1940). İlk ve ortaöğrenimini çeşitli şehirlerde yaptı. 1888'de Galatasaray Lisesini bitirdi. Hukuk Fakültesine girdiği yıllarda Hariciye Tercüme Odasında çalıştı. Yükseköğrenimini 1894'te tamamladı. Tarih-i Osmanî Encümeni üyeliğinde bulundu. Cumhuriyetten sonra Müzeler ve Kütüphaneler müfettişliği yaptı. 1933'te emekliye ayrıldı. *Encümen-i Tarih Mecmuası*'nda ve *Büyük Mecmûa*'da yazıları yayımlandı. Hazırladığı *İstanbul Müzesi Anadolu Selçuklu Eserleri Kataloğu*'nun 4. Bölümü basıldı.

Ahmet Tevfik Ulusoy

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. IV, 1982).

ULUSOY, Ahmet Hazım

Araştırmacı-yazar (D.?, Kayseri - Ö. 1947). Eski adı Numune Mektebi olan Develi Merkez Okulunda uzun yıllar öğretmenlik yaptı. Birinci Dünya Savaşı'na tabur imamı olarak Irak cephesinde bulundu. Millî Mücadele aleyhindeki Şeyhülislâm fetvasına karşı çıkarak, karşı fetva veren hocalar arasında yer aldı. Develi Müftüsü Cebeci Numan Efendi (Kara Müftü) ile birlikte Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetine hizmette bulundu. Halk Şairi Develili Seyrani'nin şiirlerini *Sânihat-ı Seyranî* adlı bir kitapta topladı.

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

ULUSOY, Feridun

Öykü yazarı. 1940, İnegöl / Bursa doğumlu. Ankara Devlet Konservatuvarı Bale Bölümünü (1960) bitirerek aynı kurumda bale sanatçısı olarak çalışmaya başladı. 1968-75 yılları arasında, Almanya'nın Hannover Operasında sanatçı olarak görev aldı ve aynı kentin Müzik Yüksekokulunda bale öğretmenliği eğitimini tamamladı. 1975'te Türkiye'ye döndü. 1977'de kurup sanat yönetmenliğini üstlendiği Ulusoy Bale Kursunda, bale ve yoga dersleri verdi. 1997'de kendi isteğiyle emekli olunca yedek Ankara Devlet Konservatuarı Bale Anasanat Dalında öğretim üyesi olarak hizmet etti. Öykülerini *Ben Balerin Olacağım* (2002) adlı bir kitapta topladı.

HAKKINDA: Feridun Ulusoy / Ben Balerin Olacağım (2002).

ULUSOY, Hasan

Şair ve yazar. 1 Ocak 1959, Karaağaç köyü / Çelebi / Kırıkkale doğumlu. Şiirlerinin bir bölümünde Hasan, Hasan Ozan mahlaslarını kullandı. Karaağaç Köyü İlkokulu (1969), Ankara İmam Hatip Lisesi (1977), Anadolu Üniversitesi AÖF Büro Yönetimi Bölümü (1998) mezunu. 1977 yılından itibaren memurluk (1977-80); matbaacılık, gazetecilik; MP ve MÇP'de ilçe başkanlığı, Ankara İl Yönetim Kurulu üyeliği (1982-89); Kırıkkale Belediyesi Eğitim Kültür Müdürlüğü (1989-94); APK uzmanlığı (1994-99) görevlerinde bulundu, 1999'dan itibaren Eğitim Kültür Müdürlüğü yaptı. İLESAM ve Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

HASAN ULUSOY

MAHRUMİYET

Alışmışım hicrâna, vuslat gibi derdim yok.
Âşinâ idi gönlüm, kederden, gamdan ettim.

Çağırdım seher vakti, dudağımda türküsü
Yâr dizine baş koyan, gönlümü demden ettim.

Gemimi deniz tuttu, yolumu harâmîler
Ruhum düadan oldu, gözümü nemden ettim.

Bir dâne idim yolda, su gördüm, başak oldum,
Değirmene uğradım, kendimi candan ettim.

El bilmez yandığımı, dumanım gizli benim
Figânımı yürekten, gözyaşım kandan ettim.

Tükenmez işvesine uyup gittim dünyanın
Yoğruldum çile ile, ben beni benden ettim.

Hasan Ulusoy

İlk şiiri "*Anadolu Ozanları*", 1973'te *Millet* gazetesinde yer almıştı. Şiir ve yazıları 1973'ten sonra *Liseli Genç*, *Millet*, *Orta Doğu*, *Akit* (köşe yazarı), *Sıla* (sahibi), *Kırıkkale*, *Erciyes* gazete ve dergilerinde yayımlandı. *İlkyazda Yağan Kar* ve *Bu Dünyada Biz de Varız* adlı oyunları Kırıkkale Belediye Şehir Tiyatrosunda sahnelendi. On'a yakın şiiri bestelendi. Beylik kelime ve deyimlerden uzak durma çabası içinde görünen şiirlerinde, kendi deyişiyle "yanık bir gönlün terennümlerini" dile getirdi.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Mahzendeki Duygular* (1978), *Anadolu Neden Suskun?* (1996), *Yüreğimde Dünya Yanar* (1997), *Bu Memleket Sevilmez mi?* (1998), *Ufukta Çöken Dünya* (2001), *Gönlüm Seni Özlüyor* (2001).

ROMAN: *Yürekler Yaza Doydu* (1997), *Bey Kapısı* (1998).

ARAŞTIRMA: *Her Yönüyle Çelebi* (1997).

OYUN: *Bu Dünyada Biz de Varız* (özürlüler için, 2001).

HAKKINDA: İhsan Kurt / Keskinli Hasan Ozan (Erciyes dergisi, 1986), Keskin Sanat Adamları (1994), Yakup Altın / Kırıkkaleli Şairler Antolojisi (1998).

ULUSOY, M. Rıfat

Şair. 1964, Ulukışla / Niğde doğumlu. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesinde öğretim elemanı olarak çalıştı. İlk şiir kitabı, *Türkü Gözlüm* adını taşımaktadır.

ULUSOY, Mustafa

Psikiyatrist, yazar. 1965, Sungurlu / Çorum doğumlu. İlk ve ortaokulu Sungurlu'da okudu. Ankara Deneme Lisesini (1982), İÜ Tıp Fakültesini (1988) bitirdi. Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesindeki dört yıllık psikiyatri uzmanlık eğitimi aldı. Bir süre Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde, üç yıl da özel bir hastanede çalıştı. 1998 yılından sonra açtığı özel muayenehanede psikiyatrist ve psikoterapist olarak çalıştı.

MUSTAFA ULUSOY

TESELLİCİ

Ay, hilâl şeklini almıştı. Duvardaki civiye asılmış bir nesne gibi, ay da gökyüzüne tutturulmuştu. Tesellici aya her baktığında Mutlak Tesellîciyi anar, "Ey hilâl! Benim de Rabbim, senin de Rabbin, Allah'tır!" derdi. Dr. Mavi, Tesellici gibi düşünmek, onun gibi davranmak istedi. Aya baktı, "Ey Ay! Benim Rabbim, senin de Rabbin Allah'tır!" dedi. Tesellicinin nuru, ayın yüzünü kaplamıştı. Hiç konuşmadan dakikalarca ay'ı seyretti. Aya, aydaki Muhammedî nura, Mutlak Tesellicinin ayda tecelli eden Nur ismine tebessüm etti. Tesellicinin nuru, Mutlak Tesellicinin Nur ismi karşılık verdi kendisine. Onlar da tebessüm ettiler. Muhammed'in nuru ruhuna değdi. Ruhu teselli buldu. Tesellîciye bir kez daha tebessüm etti. İstediği ilişki oradaydı: konuşma gereği olmadan, derdini anlatma zorluğuna girmeden, suskunlukla, sessizliğin dili ile yürütülen, tenkit edilme, yargılanma kaygısı taşımayan, kendisini kendisinden çok düşünen, ilgili, saygılı, ilişkiye özenle davranan... Karar verdi. Ay'ı her gördüğünde, Tesellîciye selâm yollayacaktı.

(*Ay Terapisi*, 2004)

Edebiyatla üniversite öğrenciliği yıllarında ilgilenmeye başladı. *Köprü*, *İzlenim*, *Karakalem* ve *Zafer* gibi çeşitli dergilere yazılar yazdı. Mesleki yazı çalışmalarını yurtdışı ve yurtiçinde çıkan dergilerde yayımladı ve psikiyatri kongrelerinde bildiriler sundu. Özellikle kişilik bozuklukları, endişe ve depresyon konularında çalıştı. 1996 yılında İspanya'da yapılan Dünya Psikiyatri Kongresi Ödülünü kazandı.

ESERLERİ:

DENEME: *Nietzsche ve Babannem* (4. bas. 1998).

ROMAN: *Aynalar Koridorunda Aşk* (5. bas. 2003).

ÖYKÜ: *Ay Terapisi* (2. bas. 2004).

HAKKINDA: Mustafa Ulusoy / Aynalar Koridorunda Aşk (2003).

ULUSOY, Yunus

Araştırmacı-yazar. Almanya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Almanya'da bitirdi. Bochum Üniversitesinde işletme ekonomisi eğitimi gördükten sonra Türkiye Araştırmalar Merkezinde çalışmaya başladı. Almanya'da yabancı girişimciler konusunda araştırmalar yaptı. Türkiye Araştırmalar Merkezinde Yabancı Girişimciler Bağlantı Bürolarının koordinatörlüğü görevini yürüttü. İlk kitabı *Avrupa Türkleri / Federal Almanya ve Diğer AB Ülkelerinde Çalışan Türklerin Ekonomik Gücü* (Faruk Şen ve Güray Öz ile, 1999) adıyla basıldı.

HAKKINDA: Avrupa Türkleri (1999), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 8.4.1999).

ULUŞAN, Ahmet

Eğitimci, yazar. 1946, Yenikapı köyü / Sincan / Ankara doğumlu. Şair ve yazar Talip Uluşan'ın kardeşidir. Ankara İmam Hatip Lisesi (1965). Konya Yüksek İslâm Enstitüsü (1969) mezunu. Çeşitli il ve ilçelerdeki okullarda öğretmen ve yönetici, MEB'de şube müdürü, Ankara Büyükşehir Belediyesinde APK Daire Başkanı, EGO Otobüs Dairesi başkan yardımcısı olarak görev yaptı.

Yazıları 1971 yılından itibaren *Millî Gazete*, *Rehber*, *Son Dakika*, *Gerçek Haber*, gazetelcri ile *Diyanet Çocuk* dergisinde yayımlandı. 1992 yılında çevre konulu araştırmasıyla birincilik ödülü kazandı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

Milli Mücadele'de Moral Gücümüz (1986), *İstiklâl Marşımızın Doğuşu* (piyes, 1989), *Dinî Hikâyeler* (1998).

Ayrıca ders ve yardımcı ders kitapları vardır.

ULUŞAN, Talip

İlâhiyatçı, şair ve yazar. 15 Mart 1938, Yenikayı köyü / Yenikent / Ankara doğumlu. Eğitimci yazar Ahmet Uluşan'ın ağabeyidir. Şiirlerinde Talibî mahlasını kullandı. Yenikayı İlkokulu (1949), Atatürk Lisesi (1971), Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültc-

Talip Uluşan

si (1975) mezunu. İlkokuldan sonra bir süre Kur'an kursunda dinî eğitim aldı. Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı olarak 1961'den itibaren Kırıkkale'de, Çubuk'ta, Ankara'da müezzinlik, vaizlik, kurul uzmanlığı yaptı. 1976-78 yıllarında İstanbul Haseki'de Arapça ve İslâmî bilgiler konusunda yüksek ihtisas yaptı. Diyanet görevlisi olarak dört yıl Almanya'da (1980-84) bulundu. 1989-94 yıllarında beş yıl Fransa'da görev yaptı. 1998'de Ankara merkez vaizi iken emekliye ayrıldı.

Şiir ve yazıları 1971 yılından başlayarak *Hakses, Diyanet Çocuk, Diyanet Avrupa, Hakses* dergileri ile *Tercüman* ve *Türkiye* gazetelerinde yer aldı. 1983'te Hannover (Almanya) Başkonsolosluğunun şiir yarışmasında ikincilik ödülü, 2000'de Altındağ Belediyesinin açtığı şiir yarışmasında üçüncülük ödülünü kazandı. Ankara Halk Ozanları Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

ROMAN: *Müzelik Kırık Kağnılar* (1981), *Hayatım Roman, Bir Gurbetçinin Çileleri* (1989).

ŞİİR: *Şiirlerle Hac Yolculuğu* (1987), *Cennetin Güzelliği* (1991).

ANI-HİKÂYE: *Şahane Fıkralar-İbretli Kıssalar* (1999), *Prof. Dr. Esad Coşan Hocayla* (2002), *Güzel Hikâyeler* (2004).

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *Kur'an Dili* (1990), *Yeni Türk Cumhuriyetlerine Din Hizmeti Götürmenin Önemi* (1992), *Müezzinlik ve İmamlık Yapmanın Fazileti* (1992), *Yuvalı Hatip Hoca Hayatı* (1992), *Mutluluk Yolu* (1993), *Köyümüz Soyumuz ve Sülâlemiz* (1994), *Dilimizi Kötü Sözlerden Koruyalım* (1995), *Manevi Gücümüz-Moral Kaynağımız* (1996), *Şahane Fıkralar İbretli Kıssalar* (1999), *Hacı Bayram-ı Veli'nin Hayatı* (1999), *Hz. Muhammed'in Hayatı ve Örnek Ahlâkı* (2001).

Ayrıca yardımcı ders kitapları vardır.

HAKKINDA: Üzeyir Lokman Çayır / Gurbetçinin Dert Babası (Zaman Avrupa baskısı, 13.10.1990), Ayşe Tekin / Müzelik Kırık Kağnılar'ın Özellikleri ve Önemi (lisans tezi, Kırşehir Eğitim Fakültesi, 2000), Sabiha Koç / Yuvalı Hatip Hocanın Hayatı (lisans tezi, AÜ İlâhiyat Fakültesi, 2004).

ULUTAŞ, Nurullah

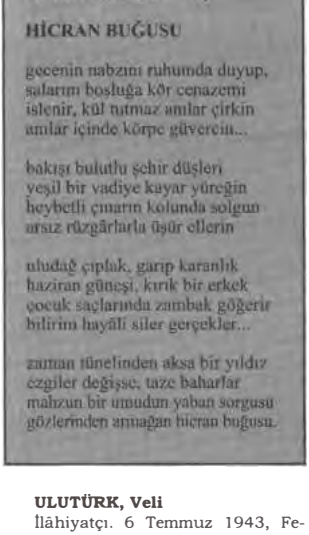
Şair. 17 Ekim 1973, Van doğumlu. İlk ve ortaokulu Gevaş'ta, Van Teknik Lise ve Endüstri Teknik liselerini bitirdi. İnönü Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde okudu, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1997) mezunu. Yüksek lisansını aynı bölümde tamamladı. 2001 yılında Bursa Fen Lisesinde başladığı edebiyat öğretmenliği mesleğini Van ve

Nurullah Ulutaş

Bursa'da sürdürdü. Uludağ Üniversitesinde doktoraya başladı. Yazı ve şiirleri *Divan, Hazan, Kırağı, Seyir, Yabancı, Ihlamur, Taşra Edebiyat, Vivo, Tutku, Milliyet Sanat* gibi dergiler ile *Van Şiirlerinden Seçmeler* (1996) adlı antolojide yer aldı. Celal Sılay ve Âsaf Halet Çelebi üzerine biyografik çalışmalar yaptı. *Adımlarım Eylül Yüklü* (2000) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Mehmet Aycı / Virgül (12.7.2001), Melih Bayram Dede / Adımlarım Eylül Yüklü (www.dergibi.com, 30.10.2001).

NURULLAH ULUTAŞ

HİCRAN BUĞUSU

gecenin nabzını ruhumda duyup,
salarım boşluğa kör cenazemi
islenir, kül tutmaz anılar çirkin
anılar içinde körpe güvercin...

bakışı bulutlu şehir düşleri
yeşil bir vadiye kayar yüreğin
heybetli çınarın kolunda solgun
ursız rüzgârlarla üşür ellerin

uludağ çıplak, garip karanlık
haziran güneşi, kırık bir erkek
çocuk saçlarında zambak göğerir
bilirim hayâli siler gerçekler...

zaman tünelinden aksa bir yıldız
ezgiler değişse, taze baharlar
mahzun bir umudun yaban sorgusu
gözlerimden armağan hicran buğusu.

ULUTÜRK, Veli

İlâhiyatçı. 6 Temmuz 1943, Fehimli köyü / Boğazlıyan / Yozgat doğumlu. İlkokulu köyünde bitirdi (1954). Kayseri İmam Hatip Okulunda başladığı ortaöğrenimini Konya İmam Hatip Lisesinde (1962) tamamladı. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1966) mezunu. Turgutlu Lisesi (1966-67) ile Malatya (1969-75) ve Kayseri (1973) İmam Hatip liselerinde öğretmenlik yaptı. 1977'de Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine Arapça okutmanı olarak girdi.

1982 yılında Atatürk Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesi tefsir alanında doktorasını verdi. 1989 yılında doçent oldu. Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde okutman (1982-94), Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde okutman ve öğretim üyesi (1994-95-) olarak görev yaptı. Sakarya Üniversitesi Temel İslâmi Bilimleri bölüm başkanlığı (1995-96), İlahiyat Fakültesi dekan yardımcılığı (1995-96) yaptı.

Veli Ulutürk

Makaleleri *İlâhiyat Fakültesi* (1986), *İlim ve Sanat* (1987), *Din Öğretimi, Yeni Ümit, Diyanet İlmi Dergi* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Kur'ân-ı Kerim Allah'ı Nasıl Tanıtıyor?* (1985), *Kur'ân-ı Kerim'de Yaratma Kavramı* (1987), *Tevhid Üzerine* (1987), *Kur'an'a Göre Zulüm Kavramı* (1993), *Kur'ân'da Temsilî Anlatım* (1995), *Kur'an'da Ehl-i Kitap* (1996).

ÇEVİRİ: *Fi Zilali'l-Kur'an'da Kıyamet ve Ahiret* (Arapçadan, 1988), *İslâm Davetini Esasları* (Abdulkerim Zeydan'dan, Mehmet Karabulut ile, 1989).

UMAR, A. Bilge

Araştırmacı-yazar. 30 Mart 1936, Karşıyaka / İzmir doğumlu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1958) mezunu. 1958 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul - İcra İflas Hukuku kürsüsünde asistan olarak göreve başladı. İÜ Hukuk Fakültesinde *"Türk İcra-İflas Hukukunda İptal Davası"* adlı tez ile (1962) doktora yaptı, *"İspat Yükü"* adlı çalışmasıyla doçent (1967) oldu. İÜ Hukuk Fakültesinde başladığı öğretim üyeliğini İzmir İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesinde sürdürdü. Burada profesör (1970) ve kürsü başkanı (1974) oldu. 1984 yılında üniversiteden ayrılarak hukuk danışmanlığı

A. Bilge Umar

ve avukatlık yapmaya başladı. Daha sonra Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Bölümü başkanlığı görevinde bulundu. Lions Kulüpleri Anadolu Yönetim Çevresi Kültür ve Sanat Komitesinin başkanlığını (1988) yaptı. Anadolu'nun İslâmiyet öncesi medeniyetleri alanında yaptığı araştırmalarıyla tanındı.

"Karia bize salt yaşadığımız toprakları, üzerlerinde kurulmuş kentleri tanıtmıyor; aynı zamanda bu topraklardaki isimleri, insanları ve söylenceleri de karşımıza çıkarıyor. 'Phoinix' bunlardan biri. 'Eski Hellen dilinde Phoinix/Phoinikos sözcüğünün çeşitli anlamları vardı. Sözcüğün öz anlamı 'Kırmızı'dır ve diğer anlamları da buradan türemiştir. Örneğin kırmızı tüyleri olduğuna inanılan bir mythos (masal) kuşunun adı phoinix'tir. Ayrıca eski Hellen dilinde, hurma ağacı da phoinix'tir. Son olarak Phoinix bir mythos yiğidinin adıdır.' Anadolu'da Bozburun Yarımadası'ndaki Phoinix kentinin adı belki de orada bulunan palmiye ağaçlarından geliyor.

"Bilge Umar'a Anadolu'nun bir bölümünü bizlere çok iyi tanıttığı için teşekkür borçluyuz. Onun yakında yayımlanacak Lykia, Pontos, Kilikia adlı kitapları bu kez de Anadolu'nun başka bölgelerine ışık tutacaktır. Işığı oluşturan, tutan, yayan ve ondan yararlanmak isteyenlere ne mutlu.." (Abdullah Tekin)

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *İzmir'de Yunanlıların Son Günleri* (1974), *Ionia* (1979), *Aiolis* (1980), *Lydia* (1981), *Türkiye Halkının İlkçağ Tarihi* (2 cilt, 1982, 1984), *Phrygia* (1982), *Troas* (1983), *Myssia* (1984), *Trakya* (1986), *Btynia* (1987), *Paphlagonia* (1988), *Türkiye'de Tarihsel Anıtlar* (1995), *Türkiye Halkının Ortaçağ Tarihi / Türkiye Türkleri Ulusunun Oluşması* (1998), *Kilikia* (2000), *Yunanlılar ve Anadolu Rumlarının Anlatımıyla İzmir Savaşı* (2002), *Karia* (2005).

HUKUK: *Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunumuzun Mehaz Neuchâtel Kantonundaki Tatbikatı* (1967), *İcra ve İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi* (1973), *Türk Kalkınma Hukuku* (1976), *Eski Eserler Hukuku* (A. Çilingiroğlu ile, 1990).

Ayrıca eski Yunan tarihine ilişkin çevirileri vardır.

HAKKINDA: Behzat Ay / Türkiye Halkının Ortaçağ Tarihi (Cumhuriyet Kitap, 29.4.1999), Abdullah Tekin / Karia (Cumhuriyet Kitap, 24.8.2000).

UMAR, Leyla

Gazeteci, yazar. Annesi, Atatürk'ün isteği ile Türkiye'nin ilk kadın belediye meclis üyesi olan Mihriban Umar'dır. İlköğrenimini Nişantaşı Nilüfer Hatun İlkokulunda tamamladı. Üsküdar Amerikan Kız Kolejinde yedi yıl öğrenim görüp ayrıldı. Bir süre Arnavutköy Kız Kolejine devam ettikten sonra öğrenimini yarıda bıraktı. Daktilo eğitimi aldı. 1950-55 yılları arasında Amerikan Konsolosluğundaki görevlilere Türkçe dersleri verdi. Babasından kalan mirasla gazeteci Feyyaz Tokar'la birlikte Bosfor Turizm şirketine ortak oldu.

Leyla Umar

Yedi yaşlarında iken *Yedi Cüce* adını verdiği bir gazete çıkardı. Üsküdar Amerikan Kız Kolejinde öğrenciyken çıkardıkları bir gazetenin başyazarlığını yaptı. Resmi gazetecilik hayatı 1955'te *Milliyet* gazetesinde başladı. Londra'da BBC'de çalıştı. 1977 yılında *Milliyet* gazetesinden emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra bağımsız gazetecilik yaptı. Nelson Mandela, Carlos Menem, Arafat, Humeyni, Raissa Gorbaçov, Felipe Gonzales gibi siyasilerden başka Julio Iglesias, Kirk Douglas, Diana Ross, Lisa Minelli gibi dünyanın ünlü kişileri ile yaptığı röportajlar GAMMA ve SIPA ajansları aracılığıyla dünyanın kırk iki ülkesinde yayımlandı. İkinci evliliğini gazeteci ve oyun yazarı Refik Erduran'la yaptı, ancak bu evliliği fazla sürmedi. İstanbul Gazeteciler Cemiyeti üyesidir. *Geriye Yazılar Kaldı...* (2005) isimli bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Cemal A. Kalyoncu / Uluslararası Gazetcci (Aksiyon, sayı: 333, 21.4.2001).

UMAR, Ömer Osman

Araştırmacı-yazar. 12 Ocak 1969, Elazığ doğumlu. Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi (1991) mezunu. Yüksek lisansını (1995) ve doktorasını (1999) Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. Fırat Üniversitesi Tarih Bölümünde yardımcı doçent oldu.

Makaleleri; *Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Dünyası Araştırmaları, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler, Askeri Tarih Bülteni* dergilerinde yayımlandı. *Türkler* kitabı için "Suriye Türkleri" adlı bölümü yazdı. *Türkiye-Suriye İlişkileri: 1918-1940* (2003) adlı bir kitabı vardır.

UMRAN, Sedat

Şair. 1926, İstanbul doğumlu. Erenköy 38. İlkokulu, Kadıköy 1. Ortaokulu, Haydarpaşa Lisesi (1942), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü (1948) mezunu. 1951 yılında Merkez Bankasının İstanbul Şubesinde başlayan memurluk yaşamını 1955'ten itibaren Maliye Enstitüsünde bir yıl daha sürdürdü. 1956 yılından itibaren İzmir'deki çeşitli şirket ve fabrikalarda çevirmen olarak çalışıp emekliye ayrıldı. Emekli olduğu 1974 yılından itibaren tüm zamanını şiirlerine ve Almancadan yaptığı çevirilere ayırdı. Kültür Üniversitesinde şiir dersleri verdi.

SEDAT UMRAN

YALNIZLIK

Aynalar endişe içinde şimdi
Demin yanımızda soyunan kimdi?
Bakıyorlar gözleriyle sorarak
İçlerini saran müthiş bir merak
Demin yanımızda soyunan kimdi?..

Ramettik bir güzeli kendimize
Bir kadın yaklaştı gülerek bize
Seyrettik yüzünün çizgilerini
Anlatmak istedi bir kederini
Nemliydi gözleri, yüzü bazindi

Suda hafifliyen oya yığını
Bulur aynalarda tesellisini
Hisseder aynalar yalnızlığını
Sabreder, çıkarmaz artık sesini
Şimdi üzüntüsü bir parça dindi

Aynalar şimdi bir parça sevindi
Herkesten apayrı yaşamak neye?
Dalarlar daima bir düşünceye
Şâir aynaların iç yalnızlığı
Bitmiyor, bitmiyor hiç yalnızlığı!...

(*Aynada Gün Doğumu*, 1995)

Sedat Umran

İlk şiiri 1943'te *Yedigün* dergisinde yayımlandı. İlk kitabı *Meşaleler*'de (1949) şiire Ahmet Haşim hayranlığıyla başladığı görülse de bu kitabındaki şiirlerinde 'nesne şiiri'nin, yani özgün yanının ilk örneklerini verdi. Bir tür eşya sembolizmini geliştirerek, Necatigil'in deyişiyle *"eşyanın metafiziğini araştırarak"* aynı zamanda trajik ben'in ızdırabını yansıtan bir şair olarak görüldü. Küçük eşyalardan yola çıkarak yaptığı soyutlamalarla ördüğü şiirlerinden oluşan *Leke* (1970) adlı kitabıyla tanındı. Edebiyat çevrelerinde *'eşyanın şairi'* olarak anıldı.

Bir süre *'Yedigün Şairleri'* arasında anılan Umran, çok sayıda dergide yazdı. Aynı ay birkaç dergide birden ürün verdiği sık sık görüldü. Çok yazmasına karşılık titiz bir şair olmayı korudu. Şiir ve çevirilerinin yayımlandığı başlıca dergiler: *Yedigün* (ilk şiiri, 1943, sayı: 536), *Hisar, Beş Sanat, Varlık, Türk Dili, Güney, Yeditepe, Soyut, Büyük Doğu, Diriliş, Türk Edebiyatı, Sözcükler, Sedir, Tan, Gösteri, Gergadan, Mavera, Aylık Dergi, Millî Kültür, Yaba / Öykü.* İnceleme yazıları *Yeni Devir, Tercüman, Türkiye* gazetelerinde yer aldı. Almancadan çevirdiği kitapların büyük bölümü Hind felsefesi ve ruhçuluk üzerinedir. Wilhelm Weischedel'den *İnsan Gelişimin Devridaimi* adlı çevirisi nedeniyle kendisini 1994 yılı Türkiye Yazarlar Birliği Çeviri verildi. Şiirlerinin bir bölümü ders kitaplarında yer aldı.

"Sedat Umran'ın en belirgin yanı bir nesne ozanı oluşudur. Nesne şiirlerinde durağan değil devinimli görüntüler çizmekte; nesnelerde kendisinin ve insanın içdünyasını ortaya çıkarmaktadır. (...) Bilinçaltının kaotik güçlerini kozmik güçlere çeviren bir ozandır. Sedat Umran'ın yeni'yi aradığı ve bulduğu alanlardır bunlar. Özetle tin yapısının yazdırdığı bir şiirdir onunkisi.

SEDAT UMRAN

Beşir Ayvazoğlu

1970'lerin başlarıydı; hiç unutmam, Marmara Kıraathanesi'nde nasılsa tanıştık ve kendimi birden onunla aynı masada derin bir şiir sohbetine dalmış buldum. Tabii şiir adına üzra bir köşede yaprak kımıldasa kuşların yemeyip içmeyip haberi onun kulaklarına fısıldadığını henüz bilmiyordum. Hele benim gibi bir yeniyetmenin şiirlerini okumuş olabileceğine hiç ihtimal veremezdim. Meş'aleler'in ve Leke'nin şairi, işi gücü yok da, adı duyulmamış birinin şiir diye karaladıklarını okuyacak! Ama okumuştu, işte karşımdaydı, sohbet ediyorduk. Üstelik kara çantasından kara kaplı bir Leke çıkarıp imzalanmıştı. Bana şiir kitabını imzalayan ikinci şairdi Sedat Umran.

O gün ona Türk Edebiyatı'nın son sayısında çıkan gazelimi heyecanlı bir sesle okumuştum. Yanımızda şiirle ilgili biri daha vardı; kim olduğunu ne yazık ki hatırlamadığım bu zat, gazelin ilk mısrasındaki kıpkızıl kelimesine takıldı. Kıpkızıl, kapkara, simsiyah gibi lâfların kendisine "o kapkara siyah gözler" şarkısını hatırlattığını ve şiire yakışmadığını söylüyordu. Bu itiraz üzerine Sedat Umran'ın söyledikleri beni çok etkilemiştir. Kelimesi kelimesine hatırlamıyorum, ama mealen demişti ki: "Eğer dil, kızılla yetinmemiş, kızıllık durumunu daha güçlü bir biçimde ifade etmenin imkânlarını da hazırlamışsa, şairin yapacağı bu imkânları kullanmaktır. Kıpkızıl varsa, dil ona ihtiyaç duyduğu için vardır!"

Adıma imzalanmış *Leke* günlerce elimden düşmedi; gözlerinde gözyaşından ipliklerle hüzünlerini düğmelere dolayan iğnelerin, dost bildiği ilik tarafından boğulan düğmelerin, içine kapanıp dünyayı unutan kutuların, konuşması yapıştırmak olan, bu yüzden ağızlarını hiç açmayan zarfların, sıkıldı mı hüngür hüngür ağlayan süngerlerin, aşkının dağılan parçalarını üşüyen vücudunun her noktasında toplayan mercanların vb. acayip dünyasında bir süre şaşkın bir halde gezindiğimi hatırlıyorum... O güne kadar okuduklarıma hiç benzemeyen bir şair; konuşan o değil, sanki eşyanın kendisiydi.

Sedat Umran'la ikinci defa, tam on beş yıl sonra karşılaştık; ama Marmara Kıraathanesi'nde daha dün beraber-miş-siz gibi tanıyorduk birbirimizi. Tercüman'daki köşemde şiir hakkında yazdığı yazıları yayımladım. Aramızdaki, büyük yaş farkına rağmen sürekli ilerleyen bir dostluktu. Doğrusu, biraraya geldiğimizde şiirden başka bir şey konuşmadığımız ve renkli kağıtlara özenle daktilo ettiği yeni şiirlerini okuduğumuz Sedat Umran'a gıpta ediyordum; ancak böyle şair olunabilirdi. Bana öyle geliyor ki, yeryüzünde Sedat Umran cinsinden çok az şair kalmıştır.

"Sadece şiir düşünen, hayata sadece şiirin penceresinden bakan şairler, nerdesiniz?" diye bir çağrı yapılsa, ilk ses verecek şair, herhalde yetmişlik Sedat Umran olurdu. Yetmişlik dedim ya; Mart 1996'nın onun yetmişinci doğum yıldönümü olduğunu bu cümleyi yazarken farkettim. (...)

Şiirle yatıp kalkan Sedat'ın aslında filolojiyi bitireceği de şüphelidir; ancak imdadına Alman şairleri yetişir. Sırf onları okumak için Almanca'ya bütün gücüyle asılan genç şair, N. Lenau, Eduar Moricke, Goethe, Schiller, Rilke gibi büyük Alman şairlerini yutarcasına okumaya başlar. Bir gün Filoloji kütüphanesinde Rilke'nin Buch der Bilder

→

(İmajlar Kitabı)'nı okur ve o kadar beğenir ki, dayanamaz, çocukça bir hevesle üzerine imzasını atıverir. Bu, fakültede büyük bir hadise olacak, hakkında tahkikat bile açılacaktır. Filolojiden hocası olan Fuch, Behçet Necatigil'in Titze ile birlikte çevirdiği Malte "Laurids Brigge'nin Notları'na yazdığı önsözde bu hadiseden söz etmiş, "Şair ruhlu biri imzalarsa affedilir" diye yazmıştır.

Üniversiteden 1948 yılında mezun olan ve mezuniyetinin hemen ardından askere giden Sedat Umran, Ankara Levazım Okulu'nda Haluk Nihat Pepeyi'nin yeğeniyle tanışır. Pepeyi, o sıralarda İçişleri Bakanlığı müsteşarıdır. Yeğeninin kendisine getirdiği Sedat Umran'ın şiirlerine ilk okuyuşta tutulur ve hemen hiç para harcatmadan İstanbul'daki Kardeşler Matbaası'nda basılmasını sağlar. Meş'aleler (1949) eline geldiğinde şairimiz Kayseri Zencidere Gedikli Erbaş Okulu'nda levazım subayıdır; o anda nasıl bir sevinç ve heyecan yaşadığını, ancak aynı duyguları yaşayan şairler tahmin edebilir. Ah o ilk kitaplar! Ah o yeni basılmış kitapların büyülü kokusu!

Sedat Umran'ın terhis sonrası hayatı, inanılmaz bir şairanelikle geçer. Memur olarak girdiği Merkez Bankası'nda, her zaman olduğu gibi, işiyle değil şiirle daha çok ilgilendiği için herkes terfi ederken o yerinde sayar. Ve üç yıllık mukavelesi bitip bitmez, allahaısmarladık! Ardından Maliye Enstitüsü. Orada da bir buçuk yıl dayanabilecektir. Birgün bir ilan görür, Kayseri Anadolu Tekstil Fabrikasına mütercim aranmaktadır. Müracaat eder, kazanır, fakat işe başlamak için şartları vardır: "Ben kahvede otururum, kitabımı okur, şiirimi yazarım. Herhangi bir evrak geldiğinde, gönderirsiniz tercüme ederim". Kabul ederler, çünkü fabrikada Almanca bilen adama ihtiyaç vardır. "Ne var ki, diyor Sedat Umran, Kayseri'de deniz meniz yok, şiir yazılacak gibi değil. Altı ay zor dayandım!"

Daha sonra Mannesman-Sümerbank İzmit Boru Fabrikası'nda mütercimlik, kısa bir süre sonra istifa, İstanbul'a dönüş, işsizlik, aynı fabrikada yeniden işe başlayış, yeniden istifa, çeşitli işlere giriş çıkışlar, ve kahve köşelerinde şiir ülkesine uzun yolculuklar... Sedat Umran, hemen bütün şiirlerini kahvelerde yazmıştır.

Son ve en uzun süren işi yine İzmit Boru Fabrikası'ndadır. Orada çalışırken evlenir ama, evlenirken "Salı ve cuma günleri evde yokum. Hiç karışmayacaksınız!" diye şart koşar. Ancak şairimiz, pek uzun sürmeyen bu mutsuz evliliğe emekli olur olmaz son verecektir (1974). Kuşlar gibi hürdür artık; cebinde hatırı sayılır bir emekli ikramiyesi. Moda'da, lüks bir otele yerleşir. Böylece tam yedi yıl sürecek bir otel hayatı başlamıştır. Lokantalarda yemek, kahvelerde şiir, otellerde uyku... Gerçi şimdi Erenköy'de, teyze kızlarının yardımıyla edindiği dairede yaşıyor ama, otel alışkanlıklarını terk etmiş değil. Onun asıl evi şiirdir ve şiirle muaşakası eksilmeksizin devam etmektedir. Ve kahveler hâlâ vazgeçemediği mekânlar!

Bir gün herhangi bir kahvede, uzun boylu, esmer yüzünde derin çizgiler belirmiş, gümüş saçları dağınık ve kaim gözlüklü bir adamı, önündeki renkli kağıtlara gömülmüş halde görürseniz, bilin ki o Sedat Umran'dır ve eğer tercüme yapmıyorsa, büyük ihtimalle uzatmalı Gül'üne şiir yazmaktadır.

Sakın dokunmayın.

(*Defterimde Kırk Süret*, 1996)

Ahmet Haşim'le Necip Fazıl'ın bir bileşkesidir Sedat Umran'ın şiirleri. Ama onların el atmadığı konulara el atarak Türk şiirini birkaç adım ileriye götürmüştür." (Osman Serhat Erkekli)

"Metafizik: Din kaynaklı bir dünya görüşü yoktur Umran'ın. Tanrıtanımaz bir düzene kafa tutan, negasyonlu bir dil kullanmamıştır, Umran'ın şiirlerinde din ve dini oluşturan imgelerden söz etmek mümkün değildir. İmgeler aracılığıyla bir inanç, bir yaşama biçimi sunmak gibi bir görevi de yoktur Umran'ın. Ne İsmet Özel gibi 'rahma çağdaş terimler'le yaklaşır, ne de Sezai Karakoç gibi 'Bütün çiçeklerle donanıp / Bütün insanlarla ölen', sonuçta ebedi ülkeye yönelen bir ruh hali çizer. Eşya onda gizlidir ve o şairse o gizi açığa çıkarmalıdır. Gizin peşinden gitmek söz konusu değildir. Umran doğanın her gün yeniden doğuşu ve her yeni doğuşta insana yeni bir şeyler verişi karşısında görkemli bir coşku yaşar. 'Çocuk ve Deniz' adlı şiir buna verilecek tipik bir örnektir. 'Çocuklar sırtlarında kurşun işlemez gömleği düşlerin' diyerek kendi evreninden çıkıp çocuğun evrenine giren Umran, ölüm ile ölümsüzlük arasında bir çıkış bulurak bütün yaşananları bir coşkuya çevirir." (Müslüm Yücel)

Sedat Umran

ESERLERİ:

ŞİİR: *Meşaleler* (1949), *Leke* (1970), *Gittin Taş Atarak Denizlerime* (1990), *Kara Işıldak* (1993), *Parmak Uçlarımdaki Yangın* (1995), *Sedat Umran'dan Seçmeler* (1995), *Aynada Gün Doğumu* (1995), *Akşam Şiirleri* (1998), *Altın Eşik* (1999), *Kırık Ayna* (aşk şiirlerinden seçmeler, 2000), *Sonsuzluk Atı* (toplu şiirleri, 2000), *Kış Bayramı* (2002).

DENEME-İNCELEME: *Şiirde Metafizik Gerçek* (1995), *Büyük Alman Şairleri* (2003).

ANTOLOJİ: *Şaheserler Antolojisi* (Hasan Akay ile, 1994), *İnsan Gelişiminin Devr-i Daimi* (1996), *Şaheser Çocuk Şiirleri Antolojisi* (Hasan Akay ile, 1995), *Ünlü Şairlerin En Güzel Aşk Şiirleri* (1999).

ÇEVİRİ: *Epigramlar* (Angelus Silesisus'tan, 1972), *Hinduizm Nihilananda* (1978), *Büyük Kurtuluş Suzuki / Zen Budizme Giriş* (1980), *Zen Yolu / Yayla Okulu Atma Sanatında Zen* (Eugen Herriyel'den, 1980), *Yeni Sınıf* (Djilas'tan, 1982), *Roman Kuramı* (Lukacs'tan, 1985), *Hint Felsefesi* (Heinrich Zimmer'den, 1988), *Edebiyat ve İhtilal* (Jürgen Rahle'dan, 1989), *İnsan Gelişimin Devridaimi* (Wilhelm Weischedel'den, 1994), *Felsefe'nin Küçük Okulu* (Karl Jaspers'ten, 1995), *20. Yüzyıl Büyük Alman Şairleri Antolojisi* (1995), *Diyaloglar* (Giardono Bruno'dan, 1997), *Aforizmalar* (Nietzsche'den, 1999), *Almanca Manzum Çevirileriyle Ünlü Türk Şairleri* (Almancaya çev, 2003).

Sedat Umran

HAKKINDA: Nihat Sami Banarlı / Konuşmalar (4.8.1949), Halid Fahri Ozansoy (Son Posta 2.3.1950), İsmet Zeki Eyüboğlu / Meş'aleler (Yeşilay, 2.2.1950), Naci Girginsoy (Varlık, Eylül 1970), Tuncer Uçarol / Biçim mi, Öz mü Sokağa Atılmalı? (Scsimiz dergisi, Şubat, 1975), İlhan Geçer / Leke (Hisar dergisi, Temmuz 1970), Doğan

SEDAT UMRAN'IN ŞİİRLERİ

Mustafa Miyasoğlu

İsmini daha çok Hisar, Diriliş, Büyük Doğu ve - son yıllarda da özellikle - Soyut dergilerinde gördüğümüz Sedat Umran, şiirlerini "Leke" adlı bir kitapta topladı. B. Necatigil'in "Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü"nden öğrendiğimize göre, Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirip çeşitli kuruluşlarda mütercimlik yapan S. Umran 1949 yılında "Meşaleler" isimli bir şiir kitabı daha yayımlamış. Bu yazıda onun, yalnız "Leke"deki şiirlerini ele alacağız.

168 şiiri içine alan kitap beş bölümden meydana gelmiş. İlk bölümde iğne, Toz, Makas, Terlik, Sünger, Kapı, Arşiv, Asansör ve Vestiyer gibi ev ve çevresiyle ilgili eşyaları konu edinen şiirler yer almış, ikinci bölümde de Karıncalar, Kediler, Bit ve Kibrit gibi çoğunluğu yine evle ilgili eşya ve hayvanlara ait şiirler var. Sonraki bölüm, mevsimler, Ağaç, Deniz, Akşam ve Gece gibi dış dünyanın şiirlerinden meydana gelmiş. Dördüncü ve beşinci bölümlerde de ev eşyalarıyla ilgili şiirler bulunmakla beraber, ilkinde daha çok şehir ve sokağa ait, ikincisinde de Sıkıntı, Çığlık, Kendim, Değişme ve Ölüm gibi insanı ve problemlerini konu edinen "Ben" şiirleri yer almaktadır.

Sedat Umran'ın bu kitabındaki şiirler, kendisini okuyucuya daha çok eşyanın iç dünyasını, insanla ilişkisini, kederini ve sevincini, hatta ruhunu yakalamaya çalışan bir şair olarak tanıtıyor. S. Umran bunları yaparken bazan oldukça başarılı. Bazı şiirleri de aynı tekniğin bir çok konuya uygulanmış bir tekrarı gibi görünüyor.

Kullandığı dil çok yüklü olmamakla beraber isim ve sıfat tamlamaları bol sıfat ve benzetmelerle örülmüş; kullanılan kelimelerden meydana gelen bazan beş altı mısra uzunluğundaki cümlelerden kurulu belli bir düzeyde kapalı anlatımı sürdüren sade bir Türkçedir. Dili ve kelimeleri kullanışı yönünden üslûbuna "isim üslûbu" diyebiliriz. Anlatımı bazan o kadar yalın bir tatsızlık gösteriyor ki, insan okurken şiir dilinin sıcaklığı yerinde tariflerin kuruluğunu buluyor.

EŞYANIN ŞİİRİ

Fakiler canısız varlıkların insanlar gibi duyar düşünür kabul edilmesine "teşhis", bizim gibi konuşturulmasına da "intak" sanatı derlerdi. S. Umran'ın şiirlerinde bunlara bol bol rastlıyoruz.

İlk bölümdeki şiirlerde genellikle önceki üç beş mısrada sıfat ve isim tamlamalarıyla eşyanın tanımlandığını, sonraki mısralarda da insanın duyguları, yaşayışı ve iç dünyası arasındaki ilginin anlatıldığını görüyoruz.

İrili ufaklı neon ışıkları,
yaşama sevinci içinde
anlatmak istedikleri bir şey var
ışık - kekelemeleri halinde.
(Neon Işıkları, s. 33)

Aynı şiirin ikinci bölümü şu mısralarla başlıyor:

katarlar kentin yalnızlığına
şenlik üstüne şenlik;
biz onlar kadar eğlenemedik!

Makas, Asansör, Kapı, Duraklar bu iç yapının kullanıldığı şiirlerden bir kaçı. Eşyalar, bazı şiirlerde insana ait psikolojik vasıflarla anlatılır; eşya o halleriyle insana benzetilir. Daha doğrusu eşyanın dış ve iç durumlarıyla yaşadığımız dünyanın insanı anlatılır. S. Umran'ın dünyasında ev eşyaları, küçük hayvanlar, şehrin bir çok unsurları, deniz, şehri çeviren tabiat ve "Kent İnsanları" aynı hayatı yaşayan varlıklar olarak birbirlerine benzerler. Ama S. Umran, bununla kalmaz; Toz, Daktilo Makinesinin Yıkanışı, Ağaç, Kış Orduları, Bataklık ve Sofra'daki başarılı anlatımı, Kepek, Kopça, Şeker ve Lağım için de kullanmak ister. İnsan Ölçüyü kaçırmasın bir kere, "Tuz" tarifeleri bile yazar:

Biberin kardeşidir
rengi ak olmasa;
ekşiyle tatlı arası
denizin canıdır tuz.

(...) Sedat Umran'ın şiiri genellikle "kent insanları"nın eşya ve çevre ile içli-dışlı yaşayışını ele alır. Hayata bakış tarzında kesin bir açıklık yoktur. Yalnız, bir çok şiirlerinde umursuzluk, yalnızlık, bunalım, kuşku, acı, korku ve ölüm gibi temler üzerinde fazla duruşu karamsar bir hava oluşturur. Bazan ölümsüzlüğü özler. Fakat bu yönde olumlu bir gelişme görülmez. Sadece bir arzu olarak kalır.

Dünyası, şehir, ev ve eşyalardan meydana gelir. Denizi de şehrin bir unsuru sayarsak şiirinde tabiat yok diyebiliriz. Dağ ve ova bile şehirden görüldüğü şekilde anlatılır ve ne bekleniyorsa bundan değiştirmeleri istenir. (...)

Sedat Umran şiirlerine eşya, çevre ve insan ilişkilerini konu edinmiş, Yeni Türk Edebiyatının bütün akımlarından ve belli başlı şairlerinden yararlanarak sıkıntı şiiriyle nükte şiirini yan yana vermiştir. Klâsik şiirden, ilk gençlik özlem ve kaygılarından da kopmadan günümüz insanını, eşyayı ve çevreyi bir kentli olarak ele alması S. Umran'ın en belirgin, özelliğidir. "Leke" de özellikleri içinde toplayan bir şiir kitabı.

(*Hisar*, Ekim 1970)

SEDAT UMRAN

LEKE

Takılıp kalmış bir noktada
gölgesini içine düşürerek:
leke sabrın gücüyle büyür
tek başına.

Uzanır güneşe dek,
arının kirinden;
yürüyen ak lekeleri olur göğün,
mavi gök - uykusunun düş lekeleri.

Leke aşmaz sınırını,
kendini bilir,
durur bütün oturmuşluğuyla;
dağılmaz, yaymaz gücünü
siz dokunmayınca.

Leke lekelenmekten korkmaz,
kurtulmuş geleceğin ürküntüsünden,
alabildiğine özgür;
sevincimin kumaşında parlayan
üzüntü lekeleridir,
silip de bir türlü çıkaramadığım
içimin döküleri mürekkebidir.

SEDAT UMRAN

DERT ORTAĞI

Bulmak umuduyla bir tek kırışık
Baktım yüzlerine genç aynaların
Yılların kahrına onlar alışık
Ve genç kalacaklar hep böyle yarın

Bir yabancı gibi durur odamda
Bütün gizlerimi bilen aynalar
Kayıtsız gözlerle boşluğa dalar
Isrırla susarlar ben konuşsam da
(*Aynada Gün Doğumu*,1995)

SEDAT UMRAN

KOPÇA

Kopçanın konuşması
süreri bir "çıt" kadar;
minnacık dünyasında
kocaman özlemler var.

"Çıt" onun gülüşüdür,
sevincin metal sesi;
belki de öpüşüdür:
incecik dudakların
sımsıkı kenetlenmesi.

Hızlan / Edebiyatımızda Şiir (Varlık Yıllığı, 1970), Mustafa Miyasoğlu / Sedat Umran'ın Şiirleri (Hisar dergisi, Eylül 1970), Ahmet İnam / Üç Kitap-Leke (Soyut dergisi, Temmuz 1970), Adnan Tekşen / Şiiri Yapan Malzeme (Kıyam Dergisi, Kasım 1977), Abdullah Ö. Hacıtahiroğlu / Sedat Umran'ın Son Eseri: Leke (Hisar Dergisi, Eylül 1977), Kara Boyalı Şiir Kitapları (Saçak, Mart 1978), Şiir Dersleri İçin Tartışmalık Bir Şiir (Saçak, Ekim 1979), Necati Polat, Sedat Umran Özel Bölümü (Aylık Dergi, Mayıs, Haziran, Temmuz 1984), Ali Nar / İslâmi Edebiyat (Temmuz, 1990), Ahmet Kabaklı / Edebiyat Tarihi-Sedat Umran Bölümü (c. 5), İlhan Geçer / Kara Işıldak (Çağrı dergisi, Ocak 1994), Arif Ay / Kara Işıldak (Kayıtlar dergisi, Ocak 1994), İlyas Dirin (Yeni Şafak, 8.12.1995), Özcan Ünlü (Türkiye, 24.3.1995), Osman Serhat Erkekli / Sedat Umran'a Dokuz Soru (Cumhuriyet Kitap, 27.8.1998), Hasan Akay / Modern Türk Şiirinde Zen-Budizm Etkisi (İnsancıl dergisi, 1998), Beşir Ayvazoğlu / Bütün Ömrünü Şiire Adayan Adam: Sedat Umran (Defterimde Kırk Süret, 3. bas., 1999, s. 68-72), İsmet Zeki Eyüboğlu (Kıyı, Ağustos 1999), Osman Serhat Erkekli / Günümüz Türk Şiiri ve Sedat Umran Üzerine Notlar (Yaba Edebiyat, Ocak-Şubat 2000), Osman Serhat Erkekli / Yaşayan Bir Gerçek Ozan: Sedat Umran (Türk Dili Dergisi, Mayıs-Haziran 2000), Hasan Akay / Şiir Dili ve Edebiyatımızda Leke (Çetele, Nisan 2000), Osman Serhat Erkekli / Kırık Ayna (Cumhuriyet Kitap, 7.9.2000), Müslüm Yücel / Virgül (sayı: 44, Ekim 2001), Şiir ve Söz Oyunları Üstüne Söyleşi (Dil, sayı: 112, Şubat 2002), Sedat Umran'la Söyleşi (Yaba Edebiyat, Eylül-Ekim 2002), Olcay Yazıcı / Nesneden Özneye Sedat Umran (Eski, Mart 2003), Mehmet Nuri Yardım / Sedat Umran'ın Şiir Dünyası (Yedi İklim, Şubat 2003) - Yazar Olacak Çocuklar (2004), Eray Canberk / Okuma Günlüğü (Adam Sanat, 2001, sayı: 185), Kamil Öztürk / Sonsuzluk Atı (Kaşgar, sayı: 73), Cengiz Gündoğdu / Akşamın Kaması (İnsancıl, Mayıs 2004), Hüseyin Akın / Söyleşi (Yedi İklim, Ekim 2004).

UMUR, Hoca Hasan

Araştırmacı-yazar (D. 1296 [1880], Of / Trabzon - Ö. ?). Of'ta medrese öğrenimini tamamladıktan sonra müderrislik görevinde bulundu. Ayrıca ilköğretim müfettişliği yaptı. Rusların Mart 1916'da Doğu Karadeniz Bölgesini işgali üzerine kardeşi İsmail (Umur) ile birlikte on üç nüfuslu ailesiyle göç ederek önce Bafra'ya, sonra da Samsun'a yerleşti. Samsun'da hocalık yaptı ve ticaretle uğraştı. Halkın Millî Mücadele'ye hazırlanması çalışmalarında aktif görevler üstlendi.

Hoca Hasan (Umur), çeşitli hayır müesseselerinin yanında; Samsun Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Samsun Teyyare Cemiyeti (Türk Hava Kurumu), Samsun Himaye-i Eftâl Cemiyeti (Çocuk Esirgeme Kurumu), Samsun Hilâl-i Ahmer Cemiyeti (Kızılay) gibi derneklerin kuruluş ve çalışmalarında, ayrıca Ticaret Borsasında görev aldı. 1931-34 yıllarında önce belediye meclisi üyesi, daha sonra ise belediye başkanı olarak örnek hizmetler verdi.

ESERLERİ:

Samsun'da Müdafaa-i Hukuk, Samsun'da Onbeş Sene.

Ayrıca Of tarihi ile ilgili yayımlanmış üç eseri vardır.

HAKKINDA: Ali Kayıkçı / Mahalleden Bölgeye Samsun (c. 1, 2000).

UMUT BİLGE

Şair. 1940, Çanakkale doğumlu. Asıl adı Uğur Belger'dir. Umut Bilge imzasını şiirlerinde kullandı. Henüz bir yaşındayken ailesi İzmir'e yerleşti. İlkokulu İzmir'de, ortaokulu Talas'ta (Kayseri) okudu. İstanbul'da Robert Kolejde lise ve mühendislik öğrenimini tamamlayarak ABD'ye gitti. Yüksek lisans programını bu ülkede, Georgia Teknoloji Enstitüsünde yaptı. Ankara'da Genelkurmay Başkanlığında askerlik görevini yerine getirdikten sonra yeniden İzmir'e döndü.

1964 yılından itibaren EÜ Mimarlık Mühendislik Yüksek Okulunda dokuz yıl öğretim görevlisi olarak ders verdi. Bu yıllarda sahibi olduğu proje bürosunun çalışmalarını da sürdürdü. 1973 yılından itibaren yine İzmir'deki büyük bir kuruluşta üst düzey yönetici ve yönetim kurulu üyesi olarak çalıştı. Dokuz Eylül Üniversitesinde öğretim görevliliği yaptı. Şiir çalışmalarının yanında resim çalışmaları olan Bilge, 1971'den itibaren çok sayıda karma sergiye katıldı, kişisel sergiler açtı.

ESERLERİ (Şiir):

Yazmadığım Yıllar Güzel, Söz Bir, Taş Olmak, Sonbahar Sahili, Türk'e Sunu.

UMUTLU, Ömer

Şair, güfte yazarı, besteci. 15 Temmuz 1967, Samsun doğumlu. Samsun Atakum Endüstri Meslek Lisesi Elektronik Bölümü, Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi Yönetim ve Organizasyon Bölümü mezunu. Küçük yaşlardan itibaren Türk sanat müziğine ilgi duydu. Samsun Belediye Konservatuarının 1986 yılında açmış olduğu sınavda başarılı olarak müzik öğrenimine başladı. 1990 yılında mezun olduktan sonra icra heyetindeki görevine devam etti. Buradaki eğitimi sırasında Cavit Ersoy, Dr. Turgut Tokaç gibi öğretmenlerden ders aldı. 1995-96 öğretim yılında, Samsun Büyükşehir Belediye Konservatuarında Türk Sanat Müziği Bölümünde öğretim görevlisi olarak görev aldı.

Bir bölümü kendi şiirlerinden olmak üzere çeşitli şarkı, marş, ilahi

besteleri yaptı. Şiirlerini besteleyenler arasında Ali Osman Güngör, Bülent Özbayram, Cavit Ersoy, Cengiz Cermen, Erdal Şahin, Erdem Avcı, Erol Özbayram, Ferit Sıdal, Kenan Olguncan, Kenan Verdemir, Kerim Kocaman, Mahmut Koçbay ve Necdet Tokatlıoğlu gibi önemli adlar vardır. Bazı eserleri TRT Türk Sanat Müziği Repertuarına alındı. 1993'te, İstanbul Emin Ongan Üsküdar Müsikî Cemiyetinin Türkiye genelinde açtığı güfte yarışmasında *Ağlarım* adlı şiiriyle mansiyon aldı.

1995 yılından itibaren, kurucusu olduğu Samsun Sosyal Sigortalar Kurumu Türk Sanat Müziği Korosu ve 1999 yılında kurulan Gazi Belediyesi Türk Sanat Müziği Korusunun kurucu üyesi olup, şefliğini yaptı. ESAM üyesidir. Çoğu bestelenmiş şiirlerinden oluşan *Gönlümü Harcadım* (2000) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Ali Kayıkçı / Mahalleden Bölgeye Samsun (c. 2, 2001).

UNAN, Fahri

Tarih araştırmacısı. 1 Ocak 1957, Çiçekli köyü / Akdağmadeni / Yozgat doğumlu. İlköğrenimini doğduğu köyde, ortaokulu Akdağmadeni'nde, liseyi Yozgat'ta tamamladı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Eski Türk Edebiyatı Bölümü (1983) mezunu. Aynı fakültede *"XV. Yüzyıl Yazarlarından Yahyâ b. Mehmed el-Kâtib'in Menâhicü'l-İnşâ'sı"* teziyle yüksek lisansını (1986) bitirdi. 1987'de Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümüne araştırma görevlisi olarak girdi. *"Kuruluşundan Günümüze Fâtih Külliyesi"* adlı çalışmasıyla (1993) doktorasını tamamladı. 1997'de Yeniçağ Tarihi doçenti oldu. 1999'da doçentlik kadrosuna atandı. Bişkek'te bulunan Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümüne geçici görevli olarak gitti. 2002 yılında Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümüne döndü. 2004 yılında profesör oldu. Çalışma alanı, Osmanlı tarihidir.

Fahri Unan

Akademik yazıları, *Türkiye Günlüğü, OTAM, Yeni Türkiye, Tarih Araştırmaları, Belleten, HÜ Edebiyat Fakültesi, İstanbul'un Fethi Fâtih Külliyesi ve İmparatorluk, Türk Kültürü, Koomduk İlimder Jurnalı /Sosyal Bilimler* dergilerinde ve *Prof. Dr. Bayram Kodaman'a Armağan, Osmanlı Araştırmaları, Osmanlı* kitaplarında; makaleleri, *Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkiye Günlüğü, Türk Yurdu* dergilerinde ve *Türkiye'de Din ve Siyaset, Söğüt'ten İstanbul'a* kitaplarında yer aldı. *Türk Yurdu*'nda Kırgızistan izlenimlerini ve popüler yazılarını yayımladı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Kuruluşundan Günümüze Fâtih Külliyesi* (2003), İdeal Cemiyet İdeal Devlet İdeal Hükümdar– Kınalı-zâde, *Ali'nin Medîne-i Fâzıla'sı* (2004).

SADELEŞTİRME: *İskenderiye Kütüphânesini Müslümanlar mı Yaktı?* (Mehmed Mansur'dan, 1994), *Anglikan Kilisesine Cevap* (İzmirli İsmail Hakkı'dan, 1995).

ÇEVİRİ: *Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğuşu* (Mümtaz'er Türköne ve İrfan Erdoğan'la, 1997), *Türkiye Nasıl Kurtarılabilir ve İzâhlar* (Prens Sabâhaddin'den 1999), *Kıpçaklar-Türklerin ve Büyük Bozkırın Eski Târihi* (1999).

UNAR, Ali Rıdvan

Hekim, şair (D. 1900, Üsküdar / İstanbul – Ö. 1985). Yazar Salih Saim Unar'ın oğludur. Üsküdar Sultanisini (lise), daha sonra Tıp Fakültesini (1924) bitirdi. Guraba Hastanesinde çalıştıktan sonra Tıp Fakültesinde "birinci seririyat-ı dahiliye" ihtisası yaptı. Ankara Numune Hastanesinde, Trabzon ve Samsun Devlet hastanelerinde iç hastalıkları uzmanı olarak çalıştı. Trabzon ve İstanbul'da Sıhhî Muayene Komisyonu başkanlığına getirildi. Daha sonra İstanbul'da Haseki Hastanesine geçti. *Yedi Gün ve Dirim* dergilerinde edebî ve mesleki makaleleri yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Mektep Şiirleri* (1954, *Okul Şiirleri* adıyla: 1963), *Kubbede Bâki Kalan* (1970).

BİYOGRAFİ: *"Salih Saim"in Yazı Hatıraları ve Hayatı* (Mithat Sadullah Sander'le, 1954).

HAKKINDA: İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. IV, 2002), Abdullah Satoğlu / "Dr. Ali Rıdvan Unar" (Edebiyat Dünyamızdan Hoş Sedâlar içinde, 2004).

UNAT, Faik Reşit

Tarihçi (D. 1889, İstanbul - Ö. 1964). İstanbul Öğretmen Okulunu bitirdikten sonra bir süre İstanbul ve Bursa'daki çeşitli ilkokullarda öğretmenlik yaptı, ardından Millî Eğitim Bakanlığı merkez örgütünde çalıştı (1923-25), Ankara Musiki Muallim Mektebinde dersler verdi (1925-26). Halk Terbiyesi Müdürlüğü, Milli Talim ve Terbiye Dairesi mütercimliği, Neşriyat Şubesi Müdürlüğü, İlköğretim Genel Müdürlüğünde şube müdürlüğü (1935-41) görevlerinde bulundu. Bu görevi sırasında (1940) Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinden mezun oldu ve ertesi yıl Talim ve Terbiye Kurulu üyeliğine getirildi. 1946-48 yılları arasında Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğü yaptı. 1948 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü devrim tarihi öğretmenliğine atandı. Ayrıca Türk Tarih ve Coğrafya Kurumları Yönetim Kurulu üyeliği, Türk Dil Kurumu ve UNESCO Milli Komisyonu üyeliği görevlerinde bulundu.

ESERLERİ:

Muallim Almanağı (1928), *Abdi Tarihi* (1943), *İslâm Dünyası* (Suut Kemal Yetkin ile), *Türkiye Eğitim Sistemleri Gelişmeleri Tarihi* (1964), *Kitab-ı Cihannüma* (2 cilt Mehmet A. Köymen'le beraber), *Hicri Tarihi Miladi Tarihe Çevirme Kılavuzu* (1940), *Osmanlı Sefirleri ve Sefaretnameleri* (1968).

Ayrıca çeşitli kademeler için ders kitapları vardır.

Nermin Abadan Unat

UNAT, Nermin Abadan

Siyasetbilimci. 18 Eylül 1921, Viyana doğumlu. 1940'ta İzmir Kız Lisesini, 1944'te İstanbul Hukuk Fakültesini bitirdi. Çalışma hayatına *Ulus* gazetesinde muhabirlik yaparak girdi. 1947-48'de avukatlık stajı yaptı. 1951'de Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde başladığı doktora öğrenimini *"Kamuoyu ve Etki Alanı"* adlı tezi ile (1955) tamamladı. 1952'de Fulbright bursu ile ABD'ye gidip Minnesota Üniversitesinde doktora kurslarına katıldı. 1953'te Siyasal Bilgiler Fakültesine amme idaresi alanında öğretim üyesi olarak girdi. TODAİE'de iki yıl öğretim görevliliği yaptı. 1958'de siyasetbilimi dalında

doçentliğe, 1966'de profesörlüğe atandı. SBF'de Siyasal Davranış Kürsüsü profesörlüğü yaptı. 1965'te Eskişehir İktisadi ve Ticarî İlimler Akademisine anayasa hukuku öğretim üyesi olarak atandı. Uzun yıllar AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesinde öğretim üyeliği yaptı, Boğaziçi Üniversitesinde yarızamanlı olarak ders verdi.

Siyaset sosyolojisi, kamuoyu, siyasal gelişme, uluslararası göç, kadın konularında Türkçe, Almanca ve İngilizce makaleler yayımladı. Araştırmalarından dolayı yurtiçi ve yurtdışında çeşitli ödüller aldı. 1978-99 yılları arasında Avrupa Konseyi Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonunda Türkiye'yi temsil etti. İÜ Kadın Araştırmaları Merkezinde de dersler verdi.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Yeşil Gözler Diyarı* (1950), *Halk Efkârı Mefhumu ve Tesir Sahaları* (*Kamuoyu, Kavram ve Etki Alanı*,1955), *Bürokrasi* (1959), *Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman ve Faaliyetleri* (1961), *Federal Batı Almanya'nın Siyasal Partileri* (1962), *Social Chance and Turkish Women* (1963), *Batı Almanya'daki Türk İşçileri ve Sorunları* (1964), *Modern Toplumlarda Halkla Münasebetler* (1964), *Anayasa Hukuku ve Siyasî Bilimler Açısından 1965 Seçimlerinin Tahlili* (1966), *Arbeitsplatz Europa* (ortak yayın, Türklerle ilgili kısmı, 1966), *Göç ve Gelişme* (Ruşen Keleş ile, 1976), *Turkish Workers in Europe* (1976), *Türk Toplumunda Kadın* (1979; Women in Turkish Society adıyla İngilizcesi 1981), *Women in the Developing World: Evidence from Turkey* (1986), *Bitmeyen Göç Konuk İşçilikten Ulus Ötesi Yurttaşlığa* (2002).

ÇEVİRİ: *Amme İdaresinin Prensipleri* (Marshall E. Dimock'tan, 1954), *Yetişen Türk İdarecileri* (A.T.J. Matthews'tan, 1955), *Sosyolojiye Giriş* (Hans Freyer'dan, 1957), *Seçilmiş Parçalar* (Woodrow Wilson'dan, 1961), *Alman Anayasa Mahkemesi Yetkilerinin Şümul ve Sınırları* (C.H. Ule'den, 1962).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968), Ayhan Kaya / Göçün Yarattığı 'Üçüncü Kültür' (Radikal Kitap, 26.11.2002).

UNAT, Yavuz

Bilim tarihi araştırmacısı. 1965, İstanbul doğumlu. Konya Endüstri Meslek Lisesi (1982), Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Bilim Tarihi Anabilim Dalı (1987) mezunu. 1987 yılında Bilim Tarihi Anabilim Dalında yüksek lisans öğrenimine devam etti ve 1988 yılında da aynı anabilim dalında araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. 1990 yılında, *"Ali Kuşçu'nun 'Risâlat al-Fathiyya Adlı Eserinin, Gök Küreleri Üzerine Olan Dördüncü ve Beşinci Makaleleri Üzerine Bir Çalışma"* adlı tezi ile yüksek lisans öğrenimini tamamladı. 1990 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Bölümü doktora programını kazandı. 1996 yılında *"Fergânî'nin 'Kitâb el-Fusûl' Adlı Kitabı Üzerine Bir İnceleme"* konulu doktora tezini tamamladı. Bu doktora tezi, Amerika'da Harvard Üniversitesinde İngilizce olarak *El-Fergânî, The Elements of Astronomy* (ed. Şinasi Tekin ve Gönül Alpay Tekin, 1998) adıyla yayımlandı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Bilim Tarihi Anabilim Dalında yardımcı doçent oldu.

Unat, astronomi tarihi ve bilim tarihi alanında çeşitli çalışmalar yaptı. Makale ve çevirileri *Bilim ve Felsefe Metinleri, Felsefe Dünyası, Uluğ Bey ve Çevresi Uluslararası Sempozyumu Bildirileri, Belleten, TDV İslâm Ansiklopedisi, DTCF Dergisi, Osmanlı, Yeni Türkiye, OTAM, Bilim ve Ütopya, Düşünen Siyaset, Türkler, Bilge* dergi ve ortak kitaplarında yayımlandı. Türk Bilim Tarihi Kurumu üyesi ve Türk Felsefe Derneği yönetim kurulu üyesidir.

ESERLERİ:

Bursalı Mehmed Tâhir Bey'in Türklerin Ulûm ve Fünûna Hizmetleri Adlı Eseri (Remzi Demir ile, 1995), *Ahmed Cevdet Paşa-Takvîmü'l-Edvâr (Takvimler)* (Remzi Demir ile, 1996), *El-Fergânî-The Elements of Astronomy* (Gönül Alpay Tekin ile, 1998), *İlkçağlardan Günümüze Astronomi Tarihi* (2001), *Seyyid Ali Paşa-Miratü'l-Alem (Evrenin Aynası)-Ali Kuşçu'nun Fethiye Adlı Eserinin Çevirisi* (2001), *Bilim Tarihi Kılavuzu-Bilginler ve Yapıtları* (Melek Dosay, Remzi Demir, Hüseyin Gazi Topdemir, İnan Kalaycıoğlu, Yasemin Emlü ile, 2002), *Cezeri-el-Câmi beyne'l-ilm ve'lamel en-Nâfi Fî Sınaâti'l-Hiyel* (Sevim Tekeli ve Melek Dosay ile, 2002).

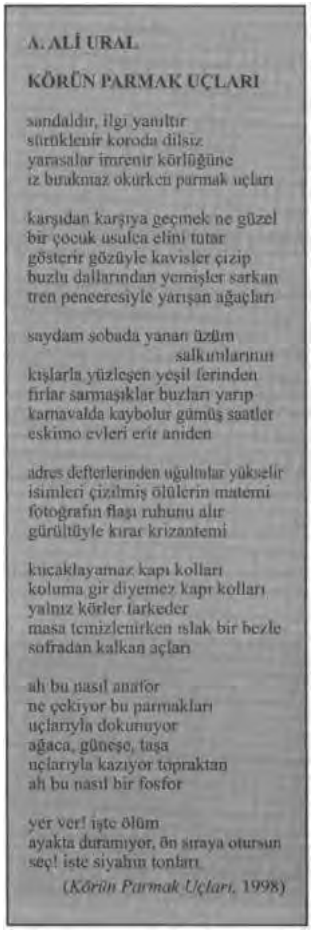
Ayrıca ders kitapları da yazdı.

URAL, A. Ali

Şair ve yazar. 9 Mart 1959, Ladik / Samsun doğumlu. Tam adı Abdurrahim Ali Ural'dır. Gazeteci Nuriye Akman ablası, yazar Kemal Ural babasıdır. Ankara Ahmet Vefik Paşa İlkokulu, Atatürk Lisesi, Arabistan Muhammed bin Suud Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı Enstitüsü ve İlahiyat Fakültesi mezunu. Arabistan'da yedi yıl kaldıktan sonra Türkiye'ye döndü. Şule Yayınlarının (1991) sahibi ve editörüdür. İlk şiirini çocukluk yaşlarda yazdı. İlk ürünleri *Mavera* dergisinde (1982), sonraki yıllarda yazı ve şiirleri, editörlüğünü yaptığı *Merdiven Sanat* (1997, 22 sayı), *Merdivenşiir* ve *Kitaphaber* dergilerinde yayımlandı. Mektup türündeki yazıları *Sağduyu* gazetesinde yer aldı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

"Ali Ural, rafine bir dille karşımıza çıkıyor. İmbikten geçirilmiş, 'haddeden geçirilmiş' bir dil bu, bir şiir dili. Bazen, nazmedilmiş izlenimi veriyor, bazen aşırı derecede flulaşarak gözden yitiyor, bazen, gür bir fışkırmayla, bizi bir düşler tarlasında yeniden uyandırıyor." (Tahir Yazıcı)

"Ali Ural'ın ilk kitabı 'Körün Parmak Uçları'nı okuduğum zaman aklıma hemen 'Ziya Osman Saba'nın şu dizesi geldi. 'Çok şükür öleceğiz, ey ölüler dua edin biz yaşayanlar için. 'İlk kitap zordur!.. Zaten derdi olanın

A. ALİ URAL

KÖRÜN PARMAK UÇLARI

sandaldır, ilgi yanıltır
sürüklenir koroda dilsiz
yarasalar imrenir körlüğüne
iz bırakmaz okurken parmak uçları

karşıdan karşıya geçmek ne güzel
bir çocuk usulca elini tutar
gösterir gözüyle kavisler çizip
buzlu dallarından yemişler sarkan
tren penceresiyle yarışan ağaçları

saydam sobada yanan üzüm
salkımlarının
kışlarla yüzleşen yeşil ferinden
firlar sarmaşıklar buzları yarıp
kamavalda kaybolur gümüş saatler
eskimo evleri erir aniden

adres defterlerinden uğultular yükselir
isimleri çizilmiş ölülerin matemi
fotoğrafın flaşı ruhunu alır
gürültüyle kırar krizantemi

kucaklayamaz kapı kolları
koluma gir diyemez kapı kolları
yalnız körler farkeder
masa temizlenirken ıslak bir bezle
sofradan kalkan açları

ah bu nasıl anafor
ne çekiyor bu parmakları
uçlarıyla dokunuyor
ağaca, güneşe, taşa
uçlarıyla kazıyor topraktan
ah bu nasıl bir fosfor

yer ver! işte ölüm
ayakta duramıyor, ön sıraya otursun
seç! işte siyahın tonları

(*Körün Parmak Uçları*, 1998)

Ali Ural

da kimsesi olmadığından hep karton valizini yanında taşır! Şiirlerinde ayakoyunları, varyete yok!.. Son derece yalın, sakin, ama bir şeyleri göstererek yazıyor!.. Sanki hep yağmurun kırbacını yemiş, bu şairin her yanı bir serencam! Yani cam gibi bir adam işte!.. Turgut Uyar'ın 'Arabistan'ında epeyi dolaşmış, Necatigil'in sükut deryasında boğulmamış, sanki Ali Ural evlerin içine bile yağan bir yağmurun şairi..." (Engin Turgut)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Körün Parmak Uçları* (1998), *Kuduz Aşısı* (2006).

MEKTUP-DENEME: *Posta Kutusundaki Mızıka* (1999), *Makyaj Yapan Ölüler* (2005).

ÖYKÜ: *Yangın Merdiveni: Kaçış Hikâyeleri* (2000).

ÇEVİRİ: *İmam Şafii Divanı* (İmam Şafii'den, 2001).

HAKKINDA: Tahir Yazıcı / Körün Parmak Uçları- A. Ali Ural (Hece dergisi, sayı: 25, Ocak 1999), Orhan Petek / Körün Parmak Uçları (Dergâh dergisi, Mart 1999), Engin Turgut / Bulduğunuz İlk Martı-yı Kalbinize Sürün (Cumhuriyet Kitap, 15.7.1999), Sadık Yalsızuçanlar (Zaman gazetesi, 4.2.2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

URAL, Eşref

Şair. 2 Aralık 1969, Karaköy / Çavdır / Burdur doğumlu. Çavdır İlkokulu ve Lisesi, Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü mezunu. 1994 yılından itibaren muhasebe ve müşavirlik bürolarında çalıştı.

İlk ürünü *"Yaşar Kemal'e Dostluk Mektubu"*, 1992 yılında *Özgür Gündem* gazetesinde yayımlanmıştı. Daha sonra yazdıkları *Portakal* (1996), *Morca* (1995), *Olimpos Dinazorları* (1996) dergilerinde yer aldı. Edebiyatçılar Derneği ve Antalya Sanatçılar Derneği üyesidir.

"Eşref Ural, elimizdeki kitabında (Düşünceme Cemre Düştü) taşra edebiyatına alçakgönüllü bir ışık düşürüyor. Ancak bu ışığın içinde öfke ve sorgulayış da gizli. Taşra edebiyatının ve taşradaki kalem savaşçılarının ve büyük engellere rağmen taşradaki kalem savaşçılarının ve büyük engellere rağmen edebiyatın savaşını veren bir avuç yazarın, sanatçının, aydının öfkesini sorgulayışını ve inanılmaz sabrını taşıyor bu ışığın altına. Ancak bir soru var: Bu öfkeyi bu sessiz çığlığı edebiyatın başkentlerindeki ve dükalıklarında taşra edebiyatına sırtını dönerek oturmuş o büyük yazarlar, o büyük eleştirmenler, hikmetinden sual olunmayan o çok ayrıcalıklı seçkin kimseler duyabilecek midir?" (Cezmi Ersöz)

ESERLERİ:

Hoşça Kal Yüreğim (1995), *Düşünceme Cemre Düştü* (2001), *Huzursuz Bulut* (2004).

HAKKINDA: Ruşen Hakkı (Kocaeli Gazetesi, Haziran 1995), Morca Dergisi (Mayıs 1996), Aykırı Sanat (Temmuz-Ağustos 1996), Düşünceme Cemre Düştü (Cumhuriyet Kitap, 8.3.2000).

Fulden Ural

URAL, Fulden

Şair. 4 Mart 1951, Bingöl doğumlu. Emekli bir albayın kızıdır. Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesi (1969) mezunu. İlk şiiri 1968 yılında *Ana* dergisinde yer almıştı. Diğer şiirleri *Anadolu Simav, Ozan Ağacı, Bizim Ece, Sevgi Yolu, Ana, Gülpınar, Rüzgârın Sesi* dergileriyle bu dergilerin çıkardığı antolojilerde yayımlandı. Şiirlerini hece vezniyle yazdı. Sanat danışmanlığını yaptığı *Ana* dergisinde "Mısralarla Muhabbet" adlı şiir sayfasını hazırladı. Isparta, Kütahya, Akçay ve İstanbul'daki değişik şiir toplantılarına katıldı.

Türk sanat müziğine büyük bir ilgi duydu. Yirmiden fazla şiiri Onur Akay, Mustafa Malay, Emin Özyer, İlgün Soysev, Vural Şahin, Tahir Sıral, Çağrı ve Gani Takmaz tarafından bestelendi. İstanbul Kâtibim Musiki Korosu üyesidir.

"Demli Muhabbet şiiri klasik olacak değerde." (Recep Arslan)

"Fulden Ural, duyguların yan yana geldiği noktalardaki gezinti, inceleme ve değerlendirmelerde acele etmiyor. Ama, gerçeklerin ne anlama geldiğinin de farkında. Tozpembe dünyaların temelinde nelerin bulunduğunu biliyor, açık net ortaya koyuyor, ifade ediyor." (İsa Kayacan)

ESERLERİ:

ROMAN: *Öptüğün Yanağıma Göz Yaşlarım Değmesin E mi* (1999).

ŞİİR: *Demli Muhabbet-Aşk Şiirleri* (2001), *Ne ki* (2003).

HAKKINDA: Ahmet Özdemir / Demli Muhabbet (Çağrı dergisi, 2001), Recep Arslan / Şiir ve Edebiyat (Ekspres gazetesi, 2001), İsa Kayacan / Ankara Mektubu Emi (Antalya gazetesi, 20.8.2002), Mehmet Çetinkaya / İstanbul'dan Hatay'a Gaziantep Bestesi Şiir Şiir Anadolu (Bizim Tavşanlı gazetesi), Gündüz Aydın / Sevgi Yolu Şairler Antolojisi (2002).

FULDEN URAL

BERABER ÖLSEK

Saçlarda beyazlar yüzde çizgiler
Birlikte o güzel günleri görsek
Tanrı nasip etse böyle bir kader
Beraber yaşlanıp beraber ölsek

Hiç bitmese bizim büyük aşkımız
Dillerden düşmese gönül şarkımız
Başka aşıklardan olsa farkımız
Beraber yaşlanıp beraber ölsek

Aramıza girmez ne naz ne gurur
Gönlüm mutluluğu yanında bulur
Hep böyle el ele ne güzel olur
Beraber yaşlanıp beraber ölsek

El açıp yalvarsak bizi duymaz mı
Ecel ikimizi birden almaz mı
Bilmem ki acaba mümkün olmaz mı
Beraber yaşlanıp beraber ölsek

URAL, Kemal

Yazar. 1927, Erzincan doğumlu. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi (1950) mezunu. Şair A. Ali Ural ve gazeteci Nuriye Akman'ın babasıdır. Bir süre Türkiye Şeker Fabrikalarında

Kemal Ural

çalıştı. 1962-63 yıllarında *Şüle* dergisini çıkardı. Sonra sırasıyla Köyişleri Bakanlığı, Milli Prodüktivite Merkezi, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve Devlet Planlama Teşkilatında uzman olarak görev yaptı. 1980 yılında emekliye ayrıldı.

ESERLERİ:

Küçük Şey Yoktur (2001), *İnançsızlığın Anatomisi* (2004).

Orhan Ural (Edebiyatçı)

URAL, Orhan (Edebiyatçı)

Yazar, edebiyat araştırmacısı. (D. 1924, Erzurum – Ö. 25 Şubat 1996, Ankara). İstanbul Erkek Lisesini ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü (1947) bitirdi. Türkiye'de ve Kıbrıs'ta çeşitli liselerde edebiyat öğretmenliği yaptı. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünde edebiyat öğretmeni iken 1975 yılında emekliye ayrılmış ve yaşamını Ankara'da sürdürmüştü.

Orhan Ural'ın ilk romanı olan *Bir Öğretmenin Peşinde* 1955 yılında *Dünya* gazetesinde tefrika edildi. *Gölgede Kalan Yıllar* (1990) adlı romanında yaşam mozayiğinde insan gerçeğini arayan, günlük yaşamın sıkıntılarını ve kimlik bunalımını aşma çabası içinde olan insanları anlattı. Ayrıca, XVI. yüzyıl halk şairi Pir Sultan Abdal ile XIX. yüzyıl halk şairi Erzurumlu Emrah hakkında yaptığı inceleme ve araştırmalarla bu iki büyük şairimizin yaşamlarına ve sanatlarına yeni bir bakış açısı getirdi. Halk edebiyatının çağdaş sanatımıza kaynaklık eder nitelikte bir değer taşıdığının anlaşılması için onun yorumları önem taşımaktadır. Ahmet Muhip Dıranas'ın *Şiirler* (1982) kitabına yazdığı geniş sunuş yazısı, Dıranas hakkında yapılmış önemli bir inceleme ve değerlendirmedir.

ESERLERİ:

ROMAN: *Gölgede Kalan Yıllar* (1990)

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Dost Elinden Gelen Turna - Erzurum'lu Emrah: Hayatı ve Şiirleri* (1972), *Üç Destan: Oğuz Kağan - Ergenekon - Köroğlu* (1972), *Pir Sultan Abdal* (1982).

SÖZLÜK: *Türkçe Sözlük* (2 cilt).

ANTOLOJİ: *Şiirlerde Çocuk: Çocuk Konulu Şiirlerden Seçmeler* (1979), *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri: 1923-1983* (1984).

HAKKINDA: Orhan Ural / Gölgede Kalan Yıllar (1990).

URAL, Orhan (Karikatürcü)

Karikatürcü ve gazeteci (D. 1913, İstanbul – Ö. 1978, İstanbul). Divanı Hümayun halifelerinden İsmail Raif Bey'in oğludur. Babası hattat ve tuğrakeşlerdendi. Mahmudiye Okulunda okuduğu sıralarda resim öğretmeni Mahmut Kılıç'tan aldığı resim tutkusunu yıllar sonra meslek edindi. Mahmudiye Okulundan sonra İstanbul Erkek Muallim Okulundan sonra Güzel Sanatlar Akademisine devam etti. 1932 yılında öğretmenlikten ayrılarak *Son Posta* gazetesine girdi. Bu gazetede çizdiği "Pazar Ola Hasan Bey" tipiyle tanındı. Uzun yıllar Yusuf Ziya Ortaç'ın *Akbaba* mizah dergisinde çalıştı. Sonraları Sedat Simavi'nin *Karagöz* mizah dergisine geçerek, bir yandan mizah dergilerine karikatür çizerken bir yandan da *Köroğlu* ve *Hemşehri* gazetelerine halk resimleri yaptı.

Daha sonraları uzun bir süre *Nasrettin Hoca* mizah dergisini çıkardı. Hüseyin Cahit'le birlikte *Tanin*'de, gazete kapanıncaya kadar çalıştı. *Vakit, Haber, En Son Dakika, Tercüman, Tasvir* gazetelerinde karikatüristlik yaptı. Karikatürlerinin bir çoğu Amerikan ve Fransız gazetelerinde yayımlandı. Son olarak *Yeni Sabah* gazetesinde çalışmıştı. Karikatür yıllıkları vardır.

URAL, Serpil

Yazar. 26 Mart 1945, Adapazarı doğumlu. Üsküdar Amerikan Kız Lisesi (1964) ve Bradford Junior College (ABD, 1966) ve Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu Grafik Bölümü (1970) mezunu. İstanbul'da çeşitli reklam ajanslarında metin yazarlığı ve grafikerlik yaptı. 1978'den itibaren çocuk kitabı yazarlığı ile çizerliğini iş edindi. 1980'de Münih'teki Uluslararası Çocuk Kitaplığında üç aylık eğitim ve araştırma programına katıldı. 1997-2003 yılları arasında Kültür Bakanlığının Çocuk Yayınları Danışma Kurulunda görev yaptı.

Serpil Ural

Ural'ın *Mikrobun Ettikleri* adlı çocuk oyunu Vakıf Bank Çocuk Tiyatrosu tarafından sahnelendi (1985). Kitaplarının bazılarına TRT radyo ve televizyonları ile İsveç Televizyonunda çocuk programlarında yer verildi. 1986'da 5. Noma (Japonya) Uluslararası Çocuk Kitabı Resimleme Yarışmasında Teşvik Ödülü, 1997'de Rıfat Ilgaz Gülmece Öykü Yarışmasında Büyük Ödül ile İş Bankası Çocuk Edebiyatı Büyük Ödülünü aldı. *Köprü Olan Deniz* adlı kitabı Yunancaya çevrildi. *Şafakta Yanan Mumlar* adlı kitabı İngilizceye çevrilerek *Candles at Dawn* adıyla Avustralya'da yayımlandı (2000). Çocuk kitapları ile üç kişisel sergi açtı.

"Şafakta Yanan Mumlar'ın Serpil Ural'ın ilk kitabı olduğunu öğreniyoruz ve ne yazık ki pek belli. Kitap boyunca, metnin niteliğine ve bağlamına son derece aykırı düşen karışık atlamalar, sözlerde ve hareketlerde çelişkiler görülüyor. Okuyucuda Serpil Ural'ın Yaşar Kemal'den çok Kafka geleneğinden etkilendiği izlenimi uyanıyor yer yer." (Yavuz Yıldırım)

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Çocuk Kitaplarında Çevre Sorunları* (1981).

GENÇLİK ROMANI: *Şafakta Yanan Mumlar* (1998).

RESİMLİ ÇOCUK KİTABI: *Top Tavşan* (1979), *Gürültücü Ali, Akıllı Bisiklet, Tek Gözlü Kedi, Ali Baba'nın Çiftliği, Ormanda Sabah, Ormanın Düşmanları, Ormana Kar Yağdı, Ormana Gelen Balon, Mikrobun Ettikleri, Bir Varmış Bir Yokmuş* (1982), *Yurdunu Seven Çocuk, Pazarda Neler Var, Neler..., Zeynep'in Topu, Ağrı'dan Zelve'ye Anadolu Anlatıyor, Tako Öyküler Dizisi* (1990), *Gece Gelenler, Ben de, Ben de, Bana da, Bana da!, Evdeki Oyuncaklar, Tonton'un yemeği, Dişlek Büyüyor, Bahçedeki Tırtıl, Aksak Ali, İyi Geceler, Armağan (Elif'in Dünyası), Çiçeğin Ömrü, Güle Güle, Nereye?, Kedi Fare Müzik* (1993), *İlk Başbakan* (1994), *A-B-C-Çevre, Küçük Beyaz Bulut* (1998), *Bahar Nevruzla Başlar* (1999), *Sabiha.*

ÇEVİRİ (Çocuk kitabı): *Pança Tantra Öyküleri, Hint Masalları Hazinesi, Köprü Olan Deniz, Emily / Altın Kalpli Cesur Kız.*

HAKKINDA: Şefik Kahramankaptan / Büyük Ödüller Kadınların (Hürriyet Pazar, 8.2.1998), Yavuz Yıldırım / Şafakta Yanan Mumlar (Virgül, Haziran 1998), Aklına Koyduğunu Gerçekleştirmiş (Kıpırdak Çocuk dergisi, 1-14 Mart 2000), Günçe Gürson Ilıcak / Kitaplarıyla Çocuklara Yaşam Sevinci Aşılayan Bir Yazar ve Çizer: Serpil Ural (Çoluk Çocuk dergisi, Nisan 2004), Çocuk Kitaplarıyla Geçen 25 Yıl (Gazete Ankara, 3-9 Eylül 2004).

URAL, Şafak

Felsefeci. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. 1971 yılında Ankara Üniversitesi DTCF Felsefe Bölümünden mezun oldu. 1977 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sistematik Felsefe kürsüsüne asistan olarak atandı. 1978 yılında *"Pozitif Bilimlerde Basitlik İlkesinin Belirlenmesi Yolunda Bir Deneme"* başlıklı çalışmasıyla doktora yaptı. 1979-80 yıllarında Viyana Üniversitesi I. Felsefe Enstitüsünde çalışmalarda bulundu. 1982 yılında İÜ Edebiyat Fakültesi Sistematik Felsefe ve Mantık Anabilim Dalına yardımcı doçent olarak atandı. 1983 yılında doçent, 1988 yılında profesör oldu. İstanbul Üniversitesi Rektör Yardımcılığı görevini yürüttü. Edebiyat Fakültesinde, kurucusu ve başkanı olduğu Mantık Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yaptı, Felsefe Bölüm başkanlığını yürüttü.

Makalelerini *Felsefe Arkivi*, *Milli Kültür*, *Felsefe Dünyası*, *Doğu Batı*, *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, *Arredamento Mimarlık* dergilerinde; *Felsefe Konuşmaları*, *İnsan ve Kainat*, *Dil, Kültür ve Çağdaşlaşma*, *Mimarlık ve Felsefe* kitaplarında; ayrıca *Cumhuriyet* Bilim ve Teknik ekinde, yayına hazırladığı kitaplarda ve çeşitli kongre kitaplarında yayımladı. Popper'in *Tarihselciliğin Sefaleti* isimli kitabının Türkçe çevirisine sunuş yazdı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Pozitif Bilimlerde Basitlik İlkesinin Belirlenmesi Yolunda Bir Deneme* (1981), *Temel Mantık* (1985; gen. bas. 1995), *Pozitivist Felsefe* (1986), *Erkenntnistheorie und Moderne Naturwissenschaften / Mantık ve Modern Doğa Bilimleri* (ortak, 1992), *Bilim Tarihi* (3 cilt, 1994), *Matematik und Philosophie / Matematik ve Felsefe / Mathematics and Philosophy* (ortak, 1995), *Artifical Intelligence Language and Thought / Künstliche Intelligenz, Sprache und Denken / Yapay Zeka, Dil ve Düşünce* (ortak, 1999).

YAYINA HAZIRLAMA: *Mimarlık ve Felsefe* (ortak, 2002), *Mimarlık ve Felsefe: Etik ve Estetik* (ortak, 2004), *Mantık Matematik ve Felsefe - I. Ulusal Sempozyumu 26-28 Eylül 2003 Assos- Çanakkale* (ortak, 2004).

URAL, Yalvaç

Çocuk edebiyatçısı. 24 Temmuz 1945, Konya doğumlu. İlk ve ortaokulu çeşitli yerlerde okuyarak tamamladı. İstanbul Atatürk Lisesi (1974) mezunu. 1980-88 yılları arasında Milliyet Yayınlarında, daha sonra Gelişim Yayınlarında çalıştı. *Milliyet Çocuk*, *Milliyet Kardeş*, *Güm Güm* çocuk dergilerini yönetti. Çocuk hikâye ve romanlarının yanı sıra televizyonlarda eğitici diziler yazdı. Çocuk edebiyatı ve eğitimine katkıları nedeniyle 1979 yılında 2. Uluslararası Çocuk Kitapları Fuarı Şiir Birincilik Ödülünü, 1980 yılında Milliyet Sanat Dergisi Oyun Yarışması Ödülünü, 1983 yılında Türk-Yunan Dostluğu Abdi İpekçi Ödülü Şiir Yarışması Şiir Başarı Ödülünü, 1986 yılında ise Uluslararası Polonya Gülümseme Nişanı ve Şövalyelik Ödülünü aldı. 2001'de Uluslararası Çocuk Şiiri Festivalinde Türkiye'yi temsil etti.

Yalvaç Ural

ESERLERİ:

ÇOCUK KİTABI: *Sincap* (1978), *Bir Gök Dolusu Güvercin* (1979), *Müzik Satan Çocuklar* (1979), *Korkulu Bir Gün* (1980), *Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor* (1981), *Kırmızı Kızlar Çatıları Gizler* (1982), *La Fonten Orman Mahkemesinde* (1983), *Alfabe Boyama* (1983), *Anadolu Efsaneleri* (1986), *Zıpır Bilmeceler* (1988), *Yeni Zıpır Bilmeceler: Dünyanın En Komik Bilmeceleri* (1991), *Zıpır-Sal Bilmeceler* (1992), *Zıpır-Matik Bilmeceler* (1993), *Mega Zıpırcık Bilmeceler* (1995), *Gözü Boynuz ile İzi Yaldız* (1996), *Problemli Apartman Çocuğu* (1996), *Bayraklar Kitabı* (1996), *At Zıpırları* (1997), *Çocuklara Deneyler* (1997), *Dil Çevirmece Saymaca Tekerleme* (1997), *Dinapozor Bilmeceler* (1997), *Fil Zıpırları* (1997), *Göz Aldatmacaları* (1997), *Hormonlu Zıpırlar: Kırmızı Kızlar Çatıları Gizler* (1997), *İt Zıpırları* (1997), *Kahraman Süvariler* (1997), *Kayıp Ülkenin Çocuğu* (1997), *Kedi-Köpek Zıpırları* (1997), *Kibrit Oyunları* (1997), *Matematik Oyunları* (1997), *Sayılar Boyama* (1997), *Sessiz Alfabe* (1997), *Sessiz Zıpırlar* (1997), *Sihirli Papuçlar* (1997), *Temel Reis İspanağı Yoğurtsuz Yer* (1997), *Zekâ Oyunları* (1997), *Alucura Çay Evi* (1999), *Korkuluğun Kalbi* (1999), *Gölcüğün Küçük Avcıları* (1999).

İNCELEME: *Süleyman Nazif* (1983).

ŞİİR: *Kulağımdaki Küçük Çan* (1979), *Mırnüme* (1999).

ALBÜM: *Cemal Nadir Karikatür Albümü* (1984), *Karikatür Albümü* (1984), *Karikatür Albümü: Dalkavuk Salamon Cumartesi Karikatürleri* (1984).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

URAN, Mustafa Hilmi

Siyaset ve devlet adamı (D. 1886, Bodrum - Ö. 22 Ekim 1957, İstanbul). Megri (Fethiye) ve Demirci rüştiyelerinde (ortaokul) İzmir İdadisinde (lise) öğrenim gördü. 1908'de Mülkiye Mektebinin yüksek kısmını (Siyasal Bilgiler Fakültesi) bitirdikten (1908) sonra kaymakamlık stajını İzmir'de tamamladı. 1911'den itibaren Menemen ve Çeşme kaymakamlıklarında bulundu. Ekim 1919'da yapılan seçimlerde son Osmanlı Mebusan Meclisine Muğla Mebusu olarak girdi (1920). Meclisin dağıtılmasından sonra Milas'a döndü ve burada komisyonculuk yaptı. 1921'de TBMM'nin davetine uyarak Ankara'ya geldi. Antalya mutasarrıflığı ve Adana valiliği yaptı. Ağustos 1927'de yapılan seçimlerde Adana milletvekili olarak TBMM'ne girdi. Ekim 1946'da CHP Genel Sekreterliğine getirildi. 1950'de seçilemedi. Sonraki yıllarda siyasete devam ederek çeşitli kabinelerde görev aldı. Emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleşti ve bir kalp yetmezliği sonucunda öldü.

ESERLERİ:

Adana Ziraat Amelesi (1939), *Sultan Üçüncü Mehmed'in Sünnet Düğünü* (1941), *Hâtıralarım* (1959).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968), Feza Kürkçüoğlu / Yumurtanın Sarısı (Virgül, Aralık 1997).

URAS, Ahmet Esat

Siyaset ve devlet adamı, araştırmacı-yazar (D. 1882, Amasya – 11 Ocak 1957, Ankara). Fatih Askeri Rüştiyesi (ortaokul), Vefa İdadisi (lise), Mülkiye Mektebi yüksek kısmı (Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1904) mezunu. Bir süre İzmit Lisesinde Fransızca öğretmenliği yaptıktan sonra Mudurnu, Zonguldak, Ahtabolu (Kırklareli Sancağı), Gevaş (Van) ilçelerine kaymakam olarak atandı. Gevaş'ta iken Akdamar'da Ermenilerle siyasi görüşmeler yapmak için kurulan heyete başkanlık yaptı. 1916'da Siyasi Şube Müdürü oldu. Mondros Mütarekesi'nden sonra tutuklandı ve Bekirağa Bölüğüne hapsedildi. Beş ay tutuklu kaldıktan sonra Şura-yı Devlet (Danıştay) kararıyla serbest bırakıldı. Buradan Anadolu'ya geçerek TBMM Hükümeti emrine girdi. 1921'de Kars, 1922'de Rize mutasarrıflıklarına atandı. Tem-

muz 1923'te Amasya Milletvekili oldu. Milletvekilliği 1950'ye kadar devam etti. Emekli olduktan sonra da yaşamını Ankara'da sürdürdü.

ESERLERİ:

Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi (1950), *Tahmasb Kulu Han'ın Tevârihi* (çevrimyazı, 1942), *Rusçuk Ayanı Alemdar Mustafa Paşa'nın Hayat ve Kahramanlıkları* (Kalost Arabyan'dan, 1943), *Niğbolu Haçlılar Seferi* (A.S. Atiyan'dan, 1956).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiyc Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968).

URAZ, Murat

Edebiyat araştırmacısı (D. 14 Eylül 1892, Trabzon - Ö. 10 Aralık 1981, İstanbul). M.U., Kâzım Mete, Kunt Ozan takma adlarını da kullandı. İlk ve ortaöğrenimini Trabzon'da tamamladı. İstanbul Darülfünün (Üniversite) Edebiyat Fakültesi (1913) mezunu. Trabzon, Erzurum ve İstanbul liselerinde edebiyat öğretmenliği, İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü (1945-50) yaptı. Vefa Lisesi öğretmeni iken emekliye (1957) ayrıldı.

Murat Uraz, yazı hayatına *Meşveret* (Trabzon, 1913) gazetesinde çıkan *"Kayıkçı"* hikâyesiyle başlamıştı. Yardımcı ders kitapları, antolojileri ve edebiyatçıları tek tek tanıtan kitaplarıyla tanındı. *Erzurum Halkevi* ve *Türk Folklor Araştırmaları* dergilerinde yazdı. Ayrıca derlediği halk hikâyelerini yeniden yazdı. *Nur* adlı bir dergi çıkardı. Yayımlanan eserleri altmıştan fazladır.

ESERLERİ:

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *Yahya Kemal* (Kunt Ozan imzasıyla, 1937), *Ahmet Haşim* (Kunt Ozan imzasıyla, 1937), *Tevfik Fikret* (Kunt Ozan imzasıyla, 1937), *Abdülhak Hamit* (Kunt Ozan imzasıyla, 1937), *Esat Mahmut* (1937), *Reşat Nuri* (1938), *Namık Kemal* (1938), *Sinasi* (1938), *Muallim Naci* (1938), *Recaizade Ekrem* (1938), *Aka Gündüz* (1938), *Hasan Ali Yücel* (1938), *Cenap Şehabettin* (1940), *Âşık Emrah* (1940), *Sadri Ertem* (1940), *Bağdatlı Ruhi* (1941), *Baki* (1941), *Ahmet Midhat* (1940-41), *Ragıp Paşa* (1940-41), *Seyrani* (1942), *Nabi* (1944), *Ahmet Vefik Paşa* (1944), *Şeyhülislâm Yahya* (1944), *Ziya Paşa* (1946), *Cervantes ve Don Kişot* (1955), *Dante ve Petrarca* (1955), *Euripides ve İphigenie Elektra* (1955), *Homeros ve İlyada* (1955), *Sophokles ve Kral Oidipus-Antigone* (1955), *Virgilius ve Seneca* (1955).

ARAŞTIRMA: *Halk Edebiyatı Şiir ve Dil Örnekleri* (1933), *Türk Adları* (1935), *Edebiyat ve Türk Edebiyatı Tarihi Hülasası* (1940), *Vezin ve Kafiye* (1940), *Küçük Mitoloji* (Yunan-Roma, 1955), *Mevlit ve İzahı* (1955), *Türk Mitolojisi* (1967).

DERLEME: *Aşık Sümmani ile Gülperi* (1937), *Emrah ile Selvi* (1937), *Kenan ile Lalezar* (1938), *Babadır ile Mahinur* (1939), *Orta Okuma Kitaplarında Yazıları Bulunan Şair ve Ediplerin Hayatı* (1939), *Türk Edip ve Şairleri* (4 cilt, 1939-40), *Edebiyat Antolojisi* (6 cilt, 1938-40), *XIII. Asırdan Sonra Avrupa Edip ve Şairleri* (1940), *Resimli Kadın Şair ve Muharrirlerimiz* (1940), *Karacaoğlan ile Karakız* (1941), *Sürmeli Beyle Telli Senem* (Kâzım Mete imzasıyla, 1941), *Seçme Çocuk Şiirleri* (1942), *İlâhiler* (1942), *Nefesler* (1942), *Bağdad Cengi* (1943), *Halk Edebiyatı Örneklerinden Koşmalar* (1943), *Roman Hülasaları* (1945), *Sümmani'nin Koşmaları ve Şenlik-Sümmani Arasındaki Bağlama ve Nazireler* (1953), *İstanbul İçin Şiirler* (1953), *Tevfik Fikret ve Kitaplarında Çıkmayan Şiirleri* (1959), *Vezin-Nazım* (1962), *Batı Edebiyatından Seçme Özetler* (destan, öykü, roman ve tiyatro, 1962), *Türk Edebiyatından Seçme Özetler* (destan, öykü, roman ve tiyatro, 1962).

ÇEVİRİYAZI: *Peçevi Tarihi 1-II* (İbrahim Peçevi, 1968-69).

ÇEVİRİ: *Manon Lesko* (A. Prevost'tan, 1938).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Yurt Ansiklopedisi (c. X, 1984), Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

URFALI, Ahmet

Şair ve yazar. 1 Nisan 1955, Emirdağ / Afyon doğumlu. Emirdağ Atatürk İlkokulu, Emirdağ Lisesi, Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü (1977) mezunu. 1991'de Anadolu Üniversitesinde lisans tamamladı. Orta dereceli okullarda Türkçe ve edebiyat öğretmenliği ile yöneticilik yaptı.

Ahmet Urfalı

AHMET URFALI

KÖSK'NİN KUTLU GEÇİŞİ

Dumanlıdır Kocadağ'ın yaylası
Yiğitlikte görülmedi böylesi
Büyümektir çoğalmaktır hülyası
Gözünde inançlı bakışı gördüm

Yıllardır gerçeği aradım sordum
Şimdi Osman Bey'in yanında durdum

Savaş meydanında yaman cenkleri
Naralar inletir yüce gökleri
Cesaretle mayalıdır kökleri
Şimşekler misali çakısı gördüm

Bir kanat taktım ki yüksek uçarım
Bütün insanlara kucak açarım

Kardeşliğe kucak açıp koşmayı
Mazlum için ayaklanıp coşmayı
Hak yolunda benliğini aşmayı
Gönülden gönüle akışı gördüm

Haydi canlar burda birlik olalım
Elele tutuşup dirlik kuralım

(Kayı Destanı, 2004)

Tavşanlı'da okul müdürlüğü görevini sürdürdü. Şiirleri *Kırağı* dergisinde yer aldı. İLESAM üyesidir.

"Şiirlerinde genellikle geçmişimizi işlemeye çalışır. Vatan, millet ve Türklük konusu önce gelir. Atalarımızın bugünlere ve bu yerlere nasıl geldiklerini şiirleştirmeden haz duyar. Öz olarak geçmişle özdeşleşen bir şairimizdir." (Mehmet Aydın)

"Yurt sevgisinin, Allah sevgisinin, Millî duygunun, toplumsal duyguların çok güzel bir biçimde dile getirildiği eserde yer alan şiirler özen bezeme yazılmıştır. Dizelerinde öğretmenliği birer inci tanesi gibi dizmiş, gerçekleri çok güzel bir biçimde sergilemiştir." (Şaban Korkmaz)

"Urfalı, genelde gelenek ve göreneklerimize bağlı, vatan, millet ve benzeri konuları şiirleştiren bir gönül dostudur." (Muharrem Kubat)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sevdalar Sevdalar 1* (1990), *Sevdalar Sevdalar 2* (1992), *Al Şafakların Müjdesi* (1999), *Kayı Destanı* (2004), *Gül ve Taş* (2005).

ARAŞTIRMA: *Emirdağ Folkloru* (1976), *Hayme Ana ve Karakeçili Aşireti* (1994), *Tavşanlı'nın Etnik Yapısı* (1994), *Karakeçili Efsaneleri, Tavşanlı'da Eğitim, Kuruluşu'un Toprağı: Domaniç* (ortak yayın), *Türkmen Destanı: Emirdağ, Efsane Kent: Tavşanlı, Vilayetlerin Sultanlığından Faziletlerin Sultanlığına Osmanlı Devleti* (Ortak yayın).

HAKKINDA: Türk Edebiyatı (Haziran 1990), Aziziye (Şubat-Mart 1995), Türkeli Gazetesi (8.11.1993), Kütahya Ekspres Gazetesi (17.9.1999), Bizim Tavşanlı Gazetesi (1.4.2000), Millî İrade Gazetesi (23.12.2002).

URFALI, Bekir

Şair. 1962, Şanlıurfa doğumlu. Şanlıurfa Belediyesinde işçi olarak çalıştı. Şiirleri *Harran*, *Düş Çınarı*, *Ay Vakti*, *Kırağı*, *Seyir*, *Yankı*, *Sahabe*, *Mektup Gençlik*, *Anzılha* ve *Sızıntı* gibi çeşitli dergilerde; *Vahdet*, *Vakit (Akit)*, *Selâm*, *Millî Gazete*, *Türkiye*, *Güneydoğu* ve *Hizmet* gazeteleri ile güldestelerde yayımlandı. Bazı şiirleri bestelendi, yarışmalarda çeşitli derece ve ödüller aldı. Şiirlerinin bir bölümünü *Ateşin Düştüğü Yerden* (2003) adlı kitabında topladı.

Bekir Urfalı

"Tümü hece ve gazel tarzında yazılmış şiirlerinde güçlü bir söyleyişe sahip olan Urfalı'nın beslendiği kaynak deyebiliriz ki, hayatının dip notlarıdır. Acı, hüzün, keder ve ızdırabın hakim olduğu şiirlerde her şeye rağmen coşkun bir söyleyiş hakimdir. Şiirinin gücünü yaratılışından alan şairin hece ile yazdığı şiirlerinde daha çok Osmanlıca kelimeler göze çarpar. Aslında şairin bu kelimeleri kullanması günümüz Türkçesi içinde bir handikap gibi görünse de gerçekte Urfalı'nın şiirlerinin olmazsa olmazıdır. Çünkü şair, şiir ve müziğinde gazelin etkin olduğu 'Ateşin Düştüğü Yer'de doğmuştur. Urfalı şairlerin beslendiği bir Nabi geleneği vardır. Ve Urfalı bu gelenekten fazlasıyla faydalanmıştır." (Mehmet Kurtoğlu)

HAKKINDA: Misbah Hicri / Ateşin Düştüğü Yerden (Urfa İçin Hizmet gazetesi, 14.7.2003), Hanifi Düşmez / Ateşin Düştüğü Yerden (GAP Gündemi Gazetesi, 10-16.9.2003), Abdurrahman Karakaş / Urfamızın Çağdaş Nabi'si Bekir Urfalı (Röportaj; GAP Gündemi Gazetesi, 10-16.9.2003), Mehmet Kurtoğlu / Ateşin Düştüğü Mazlum Bir Yürek (GAP Gündemi Gazetesi, 18.12.2004).

URFİ, Ali

Bkz. ALİ ÖRFİ

URGAN, Mina

Yazar, çevirmen (D. 1 Mayıs 1915, İstanbul - Ö. 14 Haziran 2000). Fecr-i Ati şairlerinden, *"Odalar"* şairi Tahsin Nahit'in öz, Falih Rıfkı Atay'ın üvey kızı; aktör-şair Cahit Irgat'ın eşi; şair Mustafa Irgat'ın annesidir. Falih Rıfkı Atay'ın koruması altında büyüdü. Notre Dame de Sion'da başladığı ortaöğrenimini yatılı öğrenci olarak Arnavutköy Kız Kolejinde tamamladı. İÜ Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. İngiliz Edebiyatı dalında doktora yapmak için gittiği Fransa'dan İkinci Dünya Savaşı nedeniyle (1940) geri döndü. İkinci Dünya Savaşı'nın ilk aylarında Paris'te öğrenci iken gizli Polonya Komünist Partisi üyesi arkadaşlarına yardım etti. Doktora öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 1941 yılında kurulan İÜ İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünde asistan, doçent (1947) ve profesör (1960) oldu. 1977 yılında emekli oluncaya kadar bu kurumda öğretim üyeliğini sürdürdü.

Çeviriler yapmaya öğretim üyeliği yıllarında başladı. Fakat asıl uzmanlık alanındaki eserlerini emekli olduktan sonra yayımladı. Kendisini edebiyat dünyası ve kamuoyuna tanıtan kitapları ise anıları oldu. Mustafa Kemal Atatürk'ten Nâzım Hikmet'e, Neyzen Tevfik'ten Halide Edib'e, Falih Rıfkı'dan Sait Faik'e, Mehmet Ali Aybar'dan Behice Boran'a ve Necip Fazıl'a kadar çok sayıda ünlü kişi bu anılarda yer aldı. Thomas Malory, Henry Fielding, Balzac, Aldous Hux-

Mina Urgan

MİNA URGAN

BİR DİNAZORUN ANILARI

Halide Edip ile üçüncü tür ilişkimiz, yani kadın kadına konuştuğumuz anlar, ender olmakla birlikte, çok ilginçti. Bu konuşmalar sırasında, Halide Edip'in, onlara yüz vermeden bile, birçok erkeğin aklını başından aldığını, onlara tamamiyle egemen olduğunu anladım. Falih Rıfkı'nın anlattığına göre de, aralarında hiçbir şey geçmediği halde Cemal Paşayı, öyle sultası altına almış ki, adamcağız onunla danışmadan, onayını almadan, basit bir evrakı bile imzalayamayacak hale gelmiş.

Halide Hanımla bir çatışma konumuz da Mustafa Kemal'di. Mustafa Kemal'i hiç sevmezdi. Onun yakışıklı olduğunu bile kabul etmezdi. Mustafa Kemal'in güzelliğiyle ünlü elleri için, "hiç de güzel değildi elleri, kapları pençesine benzerdi" demişti bana. Falih Rıfkı'nın bu konuda bir yorumu vardı: Halide Edip, öteki erkekleri etkilediği gibi, Mustafa Kemal'i de etkilemek, ona da egemen olmayı aklına koymuştu. Mustafa Kemal'in, Halide Hanıma gelip, evinde bir acı kahve içerken, "hanımefendi, ne dersiniz, acaba Cumhuriyeti ilan edeyim mi?" ya da "Halifeliği kaldırmamı doğru buluyor musunuz, Hanımefendi?" diye sorarak icazet almasını istemişti. Mustafa Kemal bunu yapmayınca da, ona düşman kesilmişti. Halide Edip'in İngilizce anılarında gördüğüm bir fotoğraf Falih Rıfkı'nın pek yanılmadığını kanıtlıyordu: Fotoğrafçı bir dalgınlık sonucu, Mustafa Kemal ile Halide Edip'i aynı filme çekmişti. Önde net bir Mustafa Kemal; arkasında da, bir gölge halinde, hayal meyal görünen bir Halide Edip vardı. Fotoğrafın altında da "Mustafa Kemal Paşayı yönlendiren kadın" anlamına gelen "the woman behind Mustafa Kemal Pacha" yazılıydı. Halide Edip'in istediği buydu. Gazi'yi desteklemekle kalmayıp, ona yol gösteren kadın durumuna gelmeye karar vermişti. Bu isteğini gerçekleştirmeyeceğini anlayıncaya da, yenilgiye katlanamamış; memleketten uzaklaşmayı yeğ tutmuştu.

"Falih Rıfkı'nın yorumu buydu. Halide Edip'in erkeklere egemen olmak hırsının nereden kaynaklandığı konusunda da benim bir yorumum var. Halide Hanımla kadın kadına konuşurken söylediklerine dayanıyor bu yorum: Halide Hanım gençken sevdiği erkekten, yani ilk eşi Salih Zeki'den, ağır bir darbe yemişti. Bana şöyle demişti bir gün: "Halide Edip, şu adamla sevişti, bu adamla sevişti diye birtakım lâflar duyacaksın. Bunların hepsi yalan. Ben bir tek erkeği sevdim ömrüm boyunca. O tek erkek de altı ay sonra benden bıktı. Beni

→

aldatmaya başladı. Her şeyi biliyordum. Her şeye razıydım. Yeter ki onu görebileyim, ona dokunabileyim. (Bunu söylerken, elini bana doğru uzatmış, bana dokunmuştu. Tutkusunun çıplaklığı karşısında fena sarsılmıştım.) Ancak ikinci bir kadınla nikâh kıymaya kalkınca, boşanmaya karar verdim. Bunu gururumdan yaptığımı sanma. Ama iki oğlum vardı: Analığım ağır bastı. İki küçük erkek çocuğun bu kadar çirkin bir durumu, babalarının aynı evde iki kadınla birden yaşadığını görmelerine katlanamadım; boşandım." Sözünü kesti, bir an durdu. Sonra "öleceğimi sandım. Ama insan kolay kolay ölemiyor", diye ekledi buruk bir alaycılıkla.

Konuşmamızın bundan sonraki kısmı çok garipti. Çünkü yirmi yaşlarında olan ben, görmüş geçirmiş, olgun bir kadın gibi konuşuyordum; Halide Hanım da çılgın bir genç kadın gibi. Salih Zeki ye duyduklarının gerçek bir sevgi değil, yıkıcı ve kötü bir tutku olduğunu; gerçek sevginin Adnan Beye duydukları olduğunu anlamaya çalışıyordum. Halide Hanım, "sen ne anlarsın! Asıl aşk çocukların babasına duyduklarımdı" diyerek direniyordu. (Adamın adını bile ağzına almaya dayanamadığı için, Salih Zeki ya da ilk kocam demez; "çocukların babası" derdi her zaman.) Adnan Beyi ne kadar, olağanüstü bir insan saydığımı, onunla beraberliğim ne kadar güzel bulduğumu anlatırım. Bunları biliyor, kabul ediyordu; ama "asıl aşk, çocukların babasına duyduğum aşktı" diyordu gene de. Halide Edip, başka erkeklere egemen olarak, bu karşılıksız aşkın hıncını almak isteyen mutsuz bir kadındı aslında. (...)

Konukların bir kısmıyla ilişkim, tamamiyle menfaat üstüne kuruluydu. Örneğin Namık İsmail kendi çocuğu olmadığından, beni çok şımartırdı. Ancak iyi bir ressamın elinden çıkabilecek görkemli uçurtmalar yapardı bana. İpi ben tutardım sözde. Ama, birkaç adım önümde duran Namık İsmail tutardı aslında. O koçaman uçurtmalarla kendim de uçardım sanki.

İstanbul'a geri döndüğümüzde, Namık İsmail motosikletinin arkasına bindirirdi beni. Annem, fena halde telâşlanırdı. Oysa Namık İsmail, çok uzun kıpkırmızı yün atkısıyla beni sıkı sıkı sırtına bağladığı için, düşmemin yolu yoktu. Onunla yaptığım bu geziler yüzünden, motosiklete binmek hevesim ömrüm boyunca sürdü. Yaşlı başlı bir kadınken, bir arkadaşımın oğlunun beni Roma'da Yamaha'sının arkasına bindirip gezdirmesini hiç unutamam. Gece yarısını çoktan geçtiği için, Roma'nın nerdeyse boş kalan sokaklarında son hızla gidiyorduk. Dönemeçlerde kentin ünlü anıtları, oradan oraya zıplıyordu sanki. Öyle bir keyif duymuştum ki, egzozdan çıkan buharın bacağımı yaktığını, ancak motosikletten inip yarayı görünce fark etmiştim.

Son derece yakışıklı olan, bütün kadınların bayıldıkları Namık İsmail, daha sonraları motosikletten vazgeçmişti. (Artık uçurtmalar da, motosiklet de olmadığından, ben de ondan vazgeçmiştim.) İstanbul'da o sıralarda kimselerin sahip olmadığı cinsten, üstü açık, kıpkırmızı bir Lancia marka otomobil, bir de büyükçe bir tekne almıştı. Bunun üzerine Ahmet Haşim, "devlet gibi adam; hem kara kuvvetleri, hem de deniz kuvvetleri var" demişti. (...)

Çocukluğumdan sonra, yazar çizer takımının çoğuyla ilişkim kesildiğinden, onları unuttum. Ancak daha sonraları da gördüğüm iki kişiyi hiç unutamam. Bunlardan biri, çok sevdiğim Ahmet Haşim, öteki de hiç sevmediğim Yahya Kemal'di.

(*Bir Dinozorun Anıları*, 1998)

ley, Graham Greene, William Golding, John Galworthy, Herman Melville ve Shakespeare'den çeviriler yaptı.

"*Mina Urgan'ın hayatını anlatmaya bugünden başlaması bile bilincinin yaşanan gerçekliğe ne denli bağlı ve bu gerçekliğin ne denli farkında olduğunun tanıtı değil midir? 'Günün' penceresinden bakar geçmişe Mina Urgan, 'halini' arz ederken; çağrışımlar kimi kez Bodrum'da dost sofrasına, kimi kez Paris'e, Paul Eluard'ın eşine, Dino'lara, ilk evladın doğuşuna doğru, anlamlı bir hayatın işlevsel anı zenginliği arasında kolan vurur. 'Yaşlı' bugünün ağır rengine janjanlar katan Mina Hanım'ın anımsadıkları. Belki metni özellikle böyle kurmuştur yazar; belki de beyninin işleyişini olanca doğallığıyla sunmuştur bize. Anımsayışlar hep pırıltı katmaz mı günümüze...*" (Erendiz Atasü)

"*Mina Urgan Bir Dinozorun Anıları ve Bir Dinozorun Gezileri adlarını taşıyan her iki kitabında da çağdaş, uygar, insanlık tarihinin bugüne dek üretilmiş olduğu sanat ve kültür değerlerini anlamak isteyen, bu mirasın insanlık için taşıdığı önemi kavramış bir insan yapısını tarif etti. Okur, Mina Urgan'ın esprili ve dürüst kaleminden anlatılan anılarla, yakın kültürel tarihimizde bir gezinti yaparken, aynı zamanda ülke sorunlarına duyarlı ve toplumsal hayatla yakından ilgili portreleri de tanıdı. İnsani zaaflarıyla birlikte anlatılan bu portrelerin büyük çoğunluğu, günümüzde 'dinozorik' bulunan insanlık değerlerini özümsemiş portreleri. Aynı zamanda genç bir cumhuriyetin entelektüel tarihine de ışık tutuyordu.*" (Ayfer Tunç)

"*Rahat bir kadın Urgan, çünkü hesapsız-kitapsız bir yazar Urgan, ayrıca da içten ve mütevazı ve galiba en önemlisi, solcu bir kadın Urgan. Kendi solculuğunu hafife alan, eleştiren ama solculuktan ödün vermeyen örnek bir aydın portresi çiziyor. Her ne kadar yeni yetme sağcılarla eski çürük solcuların dinozor etiketini, anlamını ters yüz ederek kabullense de, Urgan'ın kimi satırlarında (bilhassa cenazeler ve cezaevi ziyaretlerini anlattığı bölümler ile 1 Mayıs sahnesinde), 20 yaşındaki insanların heyecanı var. Tanrıtanımazlıktan anti-globalciliğe kadar sol için tayin edici değerleri savunurken müthiş sade, ama bir o kadar da sağlam ve ikna edici gerekçeler getiriyor.*" (Ragıp Duran)

ESERLERİ:

İNCELEME: *Shakespeare ve Hamlet* (1984), *Edebiyatta Ütopya Kavramı ve Thomas More* (1984), *İngiliz Edebiyatı* Tarihi (5 cilt, 1986-1993), *Virginia Woolf* (1995), D.H. Lawrence (1997).

ANI: *Bir Dinozorun Anıları* (1998), *Bir Dinazorun Gezileri* (1999), *Elizabeth Çağı Tiyatrosunda Soytarılar, Sir Thomas More ve Shakespeare* (2 cilt).

ÇEVİRİ: *Tom Jones: Sokakta Bulunmuş Bir Çocuğun Hikâyesi* (H. Fielding'den, 4 cilt, 1945-46), *Otuz Yaşındaki Kadın* (H. Balzac'tan, 1946), *Arthur'un Ölümü* (J. Malory'den, 4 cilt, 1948), *Troilos ile Kressida* (W. Shakespeare'den, S. Eyuboğlu ile, 1956), *Ses Sese Karşı* (A. Huxley'den, 2 cilt., 1961-62), *Utopia* (T. More'dan, ortak çeviri, 1964), *Moby Dick* (H. Melville'den, S. Eyuboğlu ile, 1964), *Uygarlık* (C. Bell'den, ortak çeviri, 1966), *Sineklerin Tanrısı* (W. Golding'den, 1979), *Forsyte Efsanesi* (J. Galsworthy'den, 1980), *Yıkılış* (G. Green'den, 1982), *Yalınayak Sokrates* (M. Anderson'dan, 1985).

HAKKINDA: Alpaya Kabacalı / Kültürümüzden İnsan Adaları (1995, s. 174-177), Ayşegül Yüksel / İflah Olmaz Bir Hümanist (Cumhuriyet, 5.5.1998), Osman Şirvan / 'Bir Dinozorun Anıları Üzerine Bir Dinozorun Notları' (Kitap Zamanı, 8.5.1998), Ragıp Duran / Soylu Sevimli Solcu (Virgül, Eylül 1998), Oktay Akbal / Bazı Dinozorlar Genç Kalır (Milliyet, 9.5.1998), Ali Çakmak / Söyleşi: "Bütün Mesele Hazır Olmakta..." (Virgül, Eylül 1998), Mine G. Kırıkkanat / Ölçüsüzlüğün Ölçüsü (Radikal, 3.8.1998), Erendiz Atasü / Yiğit ve Bilge Kadın (Cumhuriyet Kitap, 10.12.1998), Abdullah Tekin / Kurnaz Bir Tilki Olmaktansa – Ayfer Tunç / Dinozor Bize Ne Öğretti? (Cumhuriyet

Kitap, 9.12.1999), Bir Dinozorun Gezileri (Virgül, sayı: 24, Kasım 1999), Şener Öztop / 'Bir Dinozor'un Anıları'ndan 'Gezileri'ne Yolculuk (Cumhuriyet Kitap, 6.1.2000), Hasan Akarsu / Bir Dinozorun Gezileri (Cumhuriyet Kitap, 4.5.2000), Tatyana Moran / Dün, Bugün (2000), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002) - Yazar Olacak Çocuklar (2004).

URHAN, Veli

Felsefe tarihi araştırmacısı. 2 Kasım 1953, Gördes / Manisa doğumlu. AÜ Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Felsefe Tarihi Kürsüsü mezunu. Yüksek lisansını *"Leibniz ve İkbal'de Tanrı-Alem İlişkisi"* adlı tezle, doktorasını *"Fransız Personalizminde Tanrı'nın Kişiliği"* adlı tezle DEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. MEB okullarında sekiz yıl felsefe öğretmenliği yaptı. Dokuz Eylül Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Felsefe Tarihi Anabilim Dalı başkanlığı görevini yürüttü.

Veli Urhan

Makale ve çevirileri *Türk Yurdu, Milli Eğitim, Milli Kültür, DEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, İslâmiyat, Doğu Batı, Felsefe Dünyası* dergilerinde yayımlandı. *Felsefe Ansiklopedisi* için maddeler yazdı. Ulusal ve uluslararası çeşitli bilimsel toplantılara katılarak bildiriler sundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Kişiliğin Doğası* (1998), *Michel Foucault ve Arkeolojik Çözümleme* (2000), *İnsanın ve Tanrı'nın Kişiliği* (2002),

ÇEVİRİ: *Bilginin Arkeolojisi* (M. Foucault'dan, 2. bas., 2000), *Michel Foucault ve Bilginin Arkeolojisi* (Derleme ve tercüme, 2002).

URLAVİ, Bilal Reşit

Bkz. ÇİLLİ, Bilâl Reşit Rüşdi

URUŞLU ÂŞIK ŞEFKATÎ

Halk ozanı. 1951, Uruş bucağı / Beypazarı / Ankara doğumlu. Asıl adı Muhammed Reşat Yaşar Büyükgedik'tir. İlkokulu 1963 yılında bitirdikten sonra başka eğitim görmedi. Cami hocası olan babası onu

Uruşlu Âşık Şefkatî

dini bütün bir çocuk olarak yetiştirdi. İlkokulu bitirdikten sonra mobilyacı ve marangozluk çıraklığına girdi, mesleği öğrendi, hayatını ve geçimini bununla sağladı. Mesleğini uzun süre İstanbul'da çalışarak geliştirdi.

Saz çalmaya askerde başladı. Milletin tasası sevinci, karşılaştığı haksızlıklar onun şiirlerine konu oldu. Köyünü ve köy hayatını çok seven Şefkati, askerlik dönüşü Uruş'ta bir doğrama atölyesi kurarak oraya yerleşti. "Şefkati" mahlasını şair Fevzi Halıcı'dan aldı. Katıldığı âşık yarışmalarında ve atışmalarda dereceler elde etti.

"Onun şiirlerinin birçoğu üzerinde durmak zorunluluğunu hissettim ve etkilendim.

"Âşık, kıvrak ve pürüzsüz Türkçemize has şiirler yazıyor. Hece vezninin bütün kalıplarına hakim. Mısraları ahenkli ve akıcı ve en üstün vasfı Türk insanının bütün sorunlarını hakiki ve en ince yönü ile bilmesi, yaşaması ve okuyanlara da yaşatmasını şiirleri ile sergilemesidir. Şefkati değerli bir halk ozanımızdır. İnce hassas köy hayatını anlatan link şiirleri yanında; ideolojik cereyanlara karşı gençleri uyaran, siyasal sıkıntıları ince ve zarif bir dille yeren, bürokratik sıkıntıları alaya alan, argoya kaçmadan söylediği taşlamalar, eserleri arasında önemli bir yer tutar." (Enver Tuncalp)

ESERLERİ (Şiir):

Kan Çiçekleri, Yaradana İltica, Üvey Evlat Ağartma Taşı.

HAKKINDA: TDOE-TDE Ansiklopedisi 2 (2002), Hüseyin Yurdabak / Beypazarı Şairleri (2004).

US, Asım

Yazar, siyaset adamı (D. 1884, Gördes / Manisa - Ö. 11 Aralık 1967, İstanbul). Tam adı Mehmet Asım Us'tur. Beşiktaş Askerî Rüştiyesi (ortaokul), Vefa İdadisi (lise) ve Mülkiye Mektebi (Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1907) mezunu. Ziraat Bankasında piyango kâtipliği, İzmir'de maiyet memurluğu (1908) yaptı. Elmalı kaymakamlığından (1909) istifa ederek Hüseyin Cahit Yalçın'ın *Tanin* gazetesinde çalışmaya başladı. Bir süre de İstanbul Öğretmen Okulu ve Galatasaray Lisesinde öğretmenlik ve Maliye Bakanlığında memurluk yaptıktan sonra, resmî görevinden ayrılarak Ahmet Emin Yalman'la birlikte *Vakit* gazetesini çıkardı (1918). Cumhuriyet'ten sonra Artvin ve Çoruh'tan milletvekili seçildi (1927, 1950). Çıkardığı ve çalıştığı gazetelerde fıkra yazarlığı yaptı.

ESERLERİ:

DERLEME-ANI-GEZİ: *Karikatür* (gazete yazıları, 1911), *Ameli Kitabet Usul-i Tahrir* (1914), *Anadolu Yavrusunun Kitabı* (Ahmet Cevat ile, 1917), *Müntehap Çocuk Şiirleri* (antoloji, Celal Sahir ile, 3 cilt, 1918-19), *İzmir'den Bursa'ya* (Halide Edip, Yakup Kadri, Falih Rıfkı ile, 1922), *Yugoslavya Seyahat Notları* (1936), *Londra Seyahati İntibaları* (1939), *İstanbul'dan Çoruh'a* (1948), *Gördüklerim Duyduklarım Duygularım: Meşrutiyet ve Cumhuriyet Devirlerine Ait Hatıralar ve Tetkikler* (1964), *Son 150 Yılın Tarihi: Tanzimat Paşaları* (1965), *Asım Us'un Hatıra Notları: 1930'dan 1950 Yılına Kadar Atatürk ve İsmet İnönü Devirlerine Ait Seçme* (Fıkralar, 1966).

Asım Us

ÇEVİRİ: *Kader* (Voltaire'den *Zadig*, 1936).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968), Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

US, Hakkı Tarık

Gazeteci, yazar (D. 1889, Gördes / Manisa - Ö. 21 Ekim 1956, İstanbul). Asım Us'un kardeşidir. İstanbul Hukuk Mektebi mezunu. Mercan ve Galatasaray Liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Yazılarını ağabeyinin yönettiği ve kendisinin de çalıştığı *Vakit*, ayrıca *Tercüman-ı Hakikat, Tasvir-i Efkâr* gazetelerinde yayımladı. Giresun'dan milletvekili seçildi (1923). Matbuat Cemiyeti ve Basın

Hakkı Tarık Us

Birliği, Türk Dil Kurumu başkanlıkları (1951-54) görevlerinde bulundu. İstanbul Sultanahmet'te bağışladığı kitaplarla adına kurulu bir kütüphane vardır.

"Çok defa anlaşılmazlıkla suçlanan yazıları, hakikatte, onun en uzak ihtimalleri hesaplayan, bütün mukadder soruları cevaplandıran, bir çok tâli cümlelerle, sıfatlarla, imâlarla dolu mânâlı olduğu nisbette vuzuhsuz bir inceliğinin örnekleriydi. Orta okuyucu için karanlık, fakat erbâbı için, şifresi çözüldükçe değeri ve tesiri artan yazılardı. Hakkı Tarık, kelimenin tam mânasiyle, tamdan fazla, aşırı mânâsiyle müdekkik (inceleyici) insandı." (Peyami Safa)

ESERLERİ:

Meclis-i Mebusanı: 1293-1877 Zabıt Ceridesi (2 cilt, 1939), *50. Yıl* (1943), *Ahmet Midhat Efendi ve Şair Fitnat Hanım* (1948), *Bir Jübilenin İntibaları: Ahmet Midhat'ı Anıyoruz* (derleme, 1955).

HAKKINDA: Mehmet Zeki / Türkiye Teracimi Ahval Ansiklopedisi (c. II, 1929), Peyami Safa / Objektif: 6-Yazarlar Sanatçılar Meşhurları (1976), Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), TBE Ansiklopedisi (2001).

US, Hasan Rasim

Gazeteci, yazar (D. 1903, Gördes / Manisa - Ö. 6 Temmuz 1967, Viyana). Burhan Burçak imzasını da kullandı. Gazeteci ve yazar M. Asım Us ile Hakkı Tarık Us'un kardeşidir. Gördes Numune Mektebi, Nişantaşı Sultanisi ve Yüksek Ticaret Mektebinde öğrenim gördü. Gazetecilik hayatına Ahmet Emin Yalman'ın *Vakit* gazetesinde başladı. Daha sonra kendisi de *Haber* (1931-57) ve *En Son Dakika* (1939-49) gazetelerini çıkardı. Şiirleri 1922'de *Dergâh* dergisinde yer aldı. Fransızcadan çeviriler yaptı, portre karikatür çizdi. Tedavi için götürüldüğü Viyana'da öldü, cenazesi İstanbul'a getirilerek Merkez Efendi Mezarlığında toprağa verildi.

ESERLERİ:

ROMAN: *Hayat mı Bu* (1938), *Daldan Düşen Yaprak*.

DERLEME: *Hakkı Tarık Us 1889-1956* (H.S. Gezgin ile, 1957).

ÇEVİRİ: *Topaz* (oyun, M. Pagnol'dan, 1933).

HAKKINDA: İbrahim Alaeddin Gövsa / Türk Meşhurları Ansiklopedisi (1946), Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), Orhan Kolođlu / Gazeteci Bir Aile: Mehmet Asım - Hakkı Tarık - Hasan Rasim Us'lar (1996), TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998), TBE Ansiklopedisi (2001).

US, Hüseyin Burak

Şair. 1977, Karadere kasabası / Kahramanmaraş doğumlu. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi mezunu. Şiirleri *İnsan Saati* dergisinde yayımlandı. Kahramanmaraş'ta *Mefkure* adlı bir dergi çıkardı. *Bir Çocuk Tutar Ellerimden* (1997) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

USAL, Şadi

Şair (D. 1917, Vodine / Makedonya - Ö. 1983). Ahmet Şevki Efendi'nin oğlu olup, asıl adı Ahmed Şadi'dir. Öğrenimine yedi yaşında iken ailesinin yerleştiği Bursa'da başladı. Kuleli Askerî Lisesi ve Harbiye Mektebini bitirerek subay olarak orduda görev yaptı. *Opus I* (1966) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: İbnülemın Mahmut Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. 3, s. 1759-1760, 1988).

USANMAZ, Turgay

Eğitimci, şair. 1961, Posof /Ardahan doğumlu. Kars Dede Korkut Eğitim Enstitüsü ve Eskişehir Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi mezunu. Türkiye'nin çeşitli yerlerinde sınıf öğretmeni ve beden eğitimi öğretmeni olarak çalıştı. 1990 yılında Hollanda'ya yerleşti. Hollanda'da çeşitli okullarda on iki yıl Türkçe anadili öğretmenliği yaptı.

Şiirleri internette *amatorceedebiyat.com*, *sirince.net*, *havuz.de* gibi sitelerde, Türkiye'de ise *Güney*, *Beşparmak*, *Aykırısanat*, *Ardıçkuşu*, *Öyküşiir* gibi sanat-edebiyat dergilerinde yayımlandı.

"Turgay Usanmaz'ın son şiir kitabı Aşka (V)eda Temmuz 2002'de yayımlandı. Sevmekten korkmayan yüreğin, baş kaldırmış isyankâr bir sevdanın, yankılarını içinde taşıyan ve buram buram aşk kokan duyguların serpildiği bir kitap." (Muzaffer Yanık)

"Ayrılığın, sonsuz bekleyişlerin acısını yüreğinde barındırsa da hiç bir zaman umudunu yitirmiyor." (Alev Kutluközen)

ESERLERİ (Şiir):

Kutup Yıldızı (2000), *Aşka (V)eda* (2002).

Turgay Usanmaz

HAKKINDA: Atila Er / Kutup Yıldızı ve Bir Eleştiri/yorum (2001, www.sirince.net), Hasan Akarsu / Turgay Usanmaz'dan "Aşka Veda" Şiirleri (Aykırısanat, sayı: 57, Kasım-Aralık 2002) - Şiirler-Den / İzler (2004), Muzaffer Yanık / www.anafilya.org (sayı: 24, Haziran, 2003).

USLU, A. Didem

Araştırmacı, öykü yazarı. 19 Haziran 1954, Ankara doğumlu. Kızlık soyadı Battalgazi'dir. TED Ankara Koleji (1971), Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü (1976) ile aynı üniversiteye bağlı Eğitim Fakültesini bitirdi (1978). Okutman olarak HÜ Yabancı Diller Yüksek Okulu (1976-78) ve GATA'da, öğretim üyesi olarak Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Batı Dilleri ve Edebi-

Hasan Rasim Us

A. Didem Uslu

A. DİDEM USLU

GEÇİP GİTTİ GÖÇMEN KUŞLAR

Gün daha ağarmamıştı. Balkanlardan serin bir yel düzlüğe indi, biraz estikten sonra sakinleşti, duruldu. Bulgaristan'ın güneyindeki Kırcali kenti yakınlarındaki küçük bir kasabada, gün ağarmaya yüz tutmuştu. Birkaç evin lambaları yandı. Işıklar kalın perdelerin arkasında, çok uzaklardaki mum ışığının titreşmesi gibi, belli belirsiz seçildi. Ortalıkta eşit çıkmıyordu. Boş sokaklarda bir iki karaltı bir göründü, bir yok oldu...

Saatler ilerledi. Ortalık aydınlandı. Güneş tepeye varmıştı bile. Hafız Alim, abdestini aldı, kasabanın tek caminde cemaatle öğle namazını kıldırdı. On, on beş yaşlı, camiden birbirlerini sessizce selamlayarak uzaklaştılar. Hafız Alim, caminin kapısından çıkarken yanına ince uzun bir genç geldi. Komşu oğluydu. Hafızın eline doğmuştu. Delikanlı fısıltıyla konuştu:

"Hafız Ağam, Mehmet Ağamlara da dün mevceden haber gelmiş. Hemen toplanmışlar."

Hafız Alim adımlarını yavaşlattı. Çevresine kuşkuyla bakındı. Gözlerinden sıkıntılı bir hüzün geldi geçti ama sevgiyle delikanlının sırtını okşadı. Delikanlı, bu akşamadan yüreklenerek anlatmasını sürdürdü:

"Babamlar 'Hafız Ağaya sorsak bakalım ne yapacağımızı' diyorlar. Dün gece biz de toplandık. Herkes Türkiye'ye gidelim istiyor. Biz hazırlıklı olalım da diyorlar."

Caminin bahçe duvarını geçmiş, sokağa açılan kapıya varmışlardı. Delikanlı karşı kaldırımdan gelen yabancıyı görünce, veda bile edemeden Hafız'ın yanından telaşla ayrıldı. Hafız, düşünceli düşünceli gencin arkasından baktı, dudakları hafifçe kımıldadı. Enbiya suresini okuyordu.

Eylüldü, günlerin kısalıp gecelerin uzadığı ay... Eylül. Güneşin keskinliği azaldı, kestanekarası fırtınası ansızın bastırdı ve yağmurlu günler üç verdi. Eylüldü, sabahları sisler içinde uyandılar. Sonra, üç gün üç gece bulutlar toplandı yükseklerde alabildiğine. Eylüldü, filizler iyiden iyiye serpildiğinde. Göçmen kuşlar uçar oldu Balkanların üzerinden.

Göğsü kırmızı çizgili atmacalar geçti, ilkin, bir uçtan bir uca, üçtüler öyle, gökyüzünün mavi atlasını ortasından bölerek... Atmacaları delicedoğanlar izledi, yuvalarını Tanrı'ya emanet etmişlerdi. Sonra şahinler göründü binlercesinde. Rumeli'nden gelip İstanbul Boğazı'nı geçtiler bir boy. Anadolu'nun sıcak topraklarını izleyip güneye vurdular... Sonra kartallar, leylekler, kızılandıçlar... Kuzeyden güneye doğru. Kâh bir çizgi, kâh dalga dalga sürüler halinde. Soğuk ve rüzgârlı günleri geride koyarak. Ekmeğe ve umuda koşan insanlar gibiydiler.

Hafız Alim, yürüyerek her gün geçtiği yollardan ağır ağır evine geldi. Bahçe kapısından girerken birden başı döndü, sendeledi. Yere düşmemek için duvara dayandı, gözlerini sıkıca yumdu. Baş dönmesi geçsin diye biraz bekledi, içinden salat-ı tefriciyye geçirdi. Tam içeri girecekken sesleri işitti, başını kaldırıp gökyüzüne baktı. Kıvrım kıvrım dönen leyleklerin kanat sesleri duru maviliği tutmuştu. Leylekler iri siyah kanatlarını zorlu bir uçuşa hazırlıyor gibiydiler. Hafız Alim, bir iki dakika onları seyretti, bahçeden içeriye girdi, her günkü gibi, karşısında duran yeni eve gururla baktı. Büyük bir bahçe içindeki üç katlı evine göz süzdükten sonra, evin çevresini söyle bir dolaştı. Yerde gözüne çarpan bir iki ayrık otunu eğilip bir çırpıda söktü, bahçe duvarının üzerinden dışarıya attı. Vişne ve kiraz ağaçlarının yanından geçti. Çardağın altından sarkan üzümlerden bir salkım koparıp en kızarıklarını ağzına atarak evin basamaklarından yavaş yavaş çıktı ve kapısını çaldı. Kızı Fatma kapıyı açtığında, Hafız içeri girerken üzüm salkımını onun eline tutuşturdu. Ayakkabılarını çıkardı, besmeleyle odaya girdi. Fatma elindeki üzümü eviip çevirdi, babasının arkasından seslendi:

"Baba, bu sabah kırı çıkmıştım. Ben de bir leğen topladım."

Hafız çoktan içeriye geçmişti. Gür ve güzel sesi kapı önünde yankılandı:

"Yiyin, yiyin. Ver çocuklar yesinler. Elinin emeği. Ye, hamdet, daha versin yaradanım."

Bir elinde üzüm salkımı, Fatma evin kapısını örterken, başını dışarıya uzattı, gökyüzündeki leylekler kalabalığı dikkatini çekti. Kendi kendine söylendi:

"Bu ne cümbüş böyle. Yaz bitti ya, buralardan göç ediyor garipler."

Göç bir yaşam kavgasıdır. Ölümle kalmak arasında çizgidir göç. Göç yolları uzaklarla doludur. Öyle her yerden, her ülkeden uçulmaz. Hele deniz üzerinden asla geçilmez. Denizin yüzü soğuk olur, konup göçülmez. Bu yüzden toprağın sıcak yüzünü sever kuşlar. Toprak hep karşılıksız verir, bereketlidir, anaçtır, dağları tepeleri, ormanı, ağacı boldur. Göçmen kuşlar uçarken, yerden yükselen sıcak hava akımlarından ve esintilerden yararlanırlar. Ağırca bedenlerini, sıcak hava akımlarına verir, döne döne yükselirler öyle yorulmadan, fazla kanat çırpmadan...

Yolları uzundur göçmen kuşların, günlerce gecelerce yol alırlar durmadan. O ne bitmez tükenmez enerjidir ki, dağları, denizleri, ülkeleri, anakaraları aşıp hedefe varırlar. O enerji kaynağını, tutumluluk içinde kullanmak zorunda olduklarını bilirler. Bu yüzdendir ki kimi kuşlar, koca denizleri, çölleri, aşılmaz dağları, topluca, birlik gücü ile geçmeye çalışırlar.

Kimi kuşlar, geceyi seçer bu uzun yolculuk için. Avcılar, örleğenler gibi. Gündüzün dinlenir, yayılırlar, sonra salalar kendilerini gökyüzüne. Kimileri aydınlık saatlerini seçer gün. Sözgelimi kırlangıçlar böyledir. Kısa uçarlar, hem su boylarında oyalanır, beslenir, hem de yol alırlar. Kuzey ülkelerinden gelirler. Alpler'den, Pireneler'den, Tuna boylarından geçerler, İstanbul'a varırlar.

Hafız Alim, şükretti akşam yemeğinden sonra, sofradan kalktı. İkindi namazından sonra komşular geldiler. Hoş beş konuşuldu. Türkiye'den gelen genç bir karı koca lebleb getirmişti Hafız'a. Saatlerce İstanbul'du, İzmir'de ve Bursa'da gördüklerini anlattılar. Türkiye'yi öve öve bitiremiyorlardı. Hafız gülümseyerek hep dinledi. Geceyarısına doğru Hafız'ın dünürü geldiğinde komşular izin isteyip çıktılar. Hafız, damadının babasıyla yalnız kaldı. İsmail Ağa. Hafız'ın çocukluk arkadaşıydı. (...)

(*Geçip Gitti Göçmen Kuşlar*, 2003)

yatları Bölümü Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalında (1992-95) çalıştı.

İlk öyküsü "*Üç Fotoğrafta Yaşam*", *In Vivo* dergisinde (sayı: 11, İstanbul, Temmuz 1990) çıkmıştı. Daha sonra öykülerini *Milliyet Sanat*, *Hürriyet Gösteri* ve *Cumhuriyet Dergi*'de eleştiri ve inceleme yazılarını *Adam Sanat*, *Argos*, *Hürriyet Gösteri*, *İnsancıl*, *Çağdaş Türk Dili*, *Kıyı*, *Karşı Edebiyat*, *Gündoğan Edebiyat* dergilerinde yayımladı. 1991 Haldun Taner Öykü Ödülünü kazandı. *Zamanın Ötesinde Buluşma* ile 2006 İnkılap Roman Ödülü aldı. Edebiyatçılar Derneği, Amerikan Etüdleri Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Tutkulu Bir İstanbul Üçlemesi* (1992), *Geçip Gitti Göçmen Kuşlar* (2003).

ELEŞTİRİ: *Kıyaslamalı Bir Edebiyat Eleştirisi* (1993).

İNCELEME: *Onların Özgür Zenci-*

leri de Vardır (1998), *Amerikan Tiyatrosunda Düşler Oyun Yazarları Yapıtlar Evreler Akımlar* (2002).

ROMAN: *Zamanın Ötesinde Buluşma* (2006).

HAKKINDA: Zeynep Doğukan / ●nların Özgür Zencileri de Vardır (Virgül, sayı: 7, Nisan 1998), Tülay Yıldız / Söyleşi: Asıl Derdim Avrupa'nın Bize Sorduğu Soruya Yanıt Aramak (Cumhuriyet Kitap, 13.7.2006).

USLU, Abdülkadir
Bkz. KADRİ

USLU, Ferit
İlâhiyatçı. 1970, Akşehir / Konya doğumlu. İlköğrenimini Isparta'da, ortaöğrenimini Bursa Anadolu Lisesinde tamamladı. Erciyes Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1993) mezunu. Aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisansını *"John Hick'e Göre Eskatolojik Doğrulama"* adlı tezle tamamladı (1996). Ankara Üniversitesi SBE'de doktorasını *"İmanı Temellendirme Sorunu"* adlı tezle bitirdi (2002). Gazi Üniversitesi Çorum İlâhiyat Fakültesinde araştırma görevlisi (1994), yardımcı doçent (2003) olarak çalıştı, Din Felsefesi Anabilim Dalı Başkanlığı görevinde bulundu.

Ferit Uslu

Yazılarını *Dinî Araştırmalar Dergisi, Gazi Üniversitesi Çorum İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Tabula Rasa Felsefe ve Teoloji Dergisi, Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* adlı yayın organlarında yayımladı. *Felsefi Açıdan İmanı Temellendirme* (2003) adını taşıyan bir araştırma-inceleme kitabı vardır.

USLU, Kadir
Şair. 1945, Köseli köyü / Kayak / Samsun doğumlu. Ortaokuldan sonra öğrenim görmedi. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünde harita arazi işçisi ve topoğraf olarak çalıştı. İstanbul'da Tes-İş Sendikası İcra Kurulu üyesi olarak görev aldı.

Şiirleri, 1965-1980 yılları arasında *Ajans-Türk, Sanat Dünyası, Ece, Akın, Eflatun, Çaltı, Nabi* ve *Kastamonu Sanat* gibi çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):
Adsız Defter, Adsız Bahar, Ekmeğin Adresi (1980).

Mustafa Uslu

USLU, Mustafa
Şair ve yazar. 1956, Yozgat doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Yozgat'ta; yükseköğrenimini Eskişehir'de yaptı. İlk yazısı *"Madde Ruh Curcunası"* 1978'de *Hergün* gazetesinde yayımlandı. Diğer çalışmalarını *Türk Dünya Tarih Dergisi, Milli Kültür, Milli Folklor, Türk Folkloru, Türk Yurdu, Bozok, Erciyes, Yeni Forum, Gülpınar, Çınar*'da yayımladı. *Birliğe Çağrı Dergisi*'ni (Yozgat-1987) çıkaran dört kişilik ekibin içerisinde yer aldı. Yozgat folkloru ile ilgili olarak değişik konularda altmışın üzerinde araştırması yayımlandı. Ahmed Yesevi ile ilgili çalışmalar yaptı. Değişik konulardaki panellere konuşmacı olarak katıldı.

ESERLERİ:
ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Nevruz* (İngilizce, Doç. A. Haluk Çay ile,1988), *Bütün Yönleriyle Ahmet Yesevi* (1992), *Piri Türkistan Hoca Ahmet Yesevi* (1997), *Yozgat Güler Yüzlü Şehir* (1997), *Yunus Emre Divanı'ndan Seçmeler* (2004).

ŞİİR: *İnsan Yazıları* (1998).

HAKKINDA: Mustafa Uslu / Yozgat Güler Yüzlü Şehir (1997) - Piri Türkistan Hoca Ahmet Yesevi (1997).

USLU, Muzaffer Tayyip
Şair (D. 1922, İstanbul - Ö. 3 Temmuz 1946, Zonguldak). Babası polis olduğu için çocukluğu Anadolu'nun değişik yerlerinde geçti. Zonguldak Çelikel Lisesinde okurken edebiyat öğretmeni şair ve yazar Behçet Necatigil'di. Liseden sonra girdiği İÜ Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünü yoksulluk nedeniyle bitiremedi. Zonguldak'a dönerek burada memur olarak çalışmaya başladı. Ancak şair arkadaşı Rüştü Onur gibi o da zatürreeye yakalandı ve hastalığı bakımsızlıktan dolayı vereme döndü. Bir sanatoryumda yatıp tedavi görmek istediyse de ilgisizlik yüzünden bunu başaramadı, sonunda vereme yenilerek yaşamını yitirdi.

Şiirleri, Zonguldak Halkevi'nin çıkardığı *Kara Elmas* adlı yerel sanat dergisi ile *Varlık* dergisinde yayımlandı. Ömrünün son altı yılını verimli olarak geçirdiği için uzun yaşayamayacağını seziyordu. Bu yüzden şiirlerini alelacele bir kitapta topladı, 1945 yılında *Şimdilik* adlı tek kitabını yayımladı. Bu yapıta adaşı ve arkadaşı Muzaffer Soysal tanıtıcı ve uzun bir önsöz yazdı. Bu eser, henüz yirmi üç yaşındaki genç bir şairin tek, ama başarılı şiirlerin yer aldığı bir kitaptır. Bu şiirlerin bir kısmını daha lise sıralarında yazılmıştı. İlk gençlik yıllarında yazılan ve Orhan Veli çizgisinde görülen şiirlerinde acemilikler, yerine oturmamış dizeler bulunması doğaldır. Buna karşın Muzaffer Tayyip'in temiz dili ve duygulu söyleyişi hemen dikkati çekmektedir.

Ölümünden on yıl sonra Necati Cumalı, şairin bütün şiirlerini ve onun için yazılanları *Muzaffer Tayyip Uslu* başlıklı küçük bir kitapta topladı.

"Muzaffer Tayyip, Orhan Veli'nin şiire önerdiği ya da şiirini yaptığını söylediği 'küçük adam'ı ondan daha iyi tanır. Taşrada tam küçük adam yaratan ortamda, yaşamasının verdiği güdüyle daha saf durumunda bulup sunar onu. Ne var ki Muzaffer Tayyip'in küçük adam'ı biraz yalınkattır; sadece para sıkıntısı çektiği için küçük adamdır. Hemen her şiirinde

MUZAFFER TAYYİP USLU

GÜNAYDIN

Kapalı duran penceremden
Odama giren sabah güneşi
Günaydın diyor

Sandalyenin sırtında ceketim
Dün gece olup bitenleri unutmuş
Uzun etme diyor işte

Ve bir mırıltı
Kulağımın dibinde
Ben başlayan günüm
Aydınlığı getirdim sana
İnsanoğlu
Hadi kalksana

Peşinden lafa karışıyor pencere
Günaydın Muzaffer Bey
Sokaklar seni bekliyor
— Sokaklar beni bekliyormuş
Günaydı

MUZAFFER TAYYİP USLU

KAN

Önce öksürüverdim
öksürüverdim hafiften,
Derken ağzımdan kan geldi
Bir ikindi üstü durup dururken

Meseleyi o saat anladım
Anladım ama, iş işten geçmiş ola
Söyle bir etrafıma baktım,
Baktım ki yaşamak güzeldi hâlâ

Mesela gökyüzü
Maviydi alabildiğine
İnsanlar dalıp gitmişti
Kendi alemine

parasızlıktan yakınır; bu yakınmada belli belirsiz bir 'durumundan hoşnut olma', hatta övünme payı da bulabiliriz. Bu övünme payı onun hiç yitirmediği, yitirmemeye çalıştığı 'yaşama sevinci'nden çıkartılabilir. Böylelikle, Türk şiirine getirilen küçük adam miti, daha başlangıçta, bu tipin bütün davranışlarının ilk defa geldiği biçimde kalıplaştırılmasından ötürü ölü doğar, yaşarsa da kendine aykırı bir çeşit mitoman gibi dolaşır aramızda.

"Bu çeşit şiirlerde 'parasızlık' bir 'leit motive'dir. Karşılık görmeyen sevgi, vazgeçilmez bir durumdur; el ele tutuşmak büyük bir mutluluktur; hüzün, ilkel bir alaycılığa dönüşür. Yani bütün bu durumlar ister istemez takınmadır, çünkü 'şiir adına' yapılır. Sözgelimi yaşama sevinci 'kimse benim gibi bir pilakinin tadına varamaz, kimse benim gibi Evadoksiya'yı öpemez' gibi bir kolaylıkta karar kılar. Yaşama sevincinin gelmişi-geçmişi, bütünlüğü yoktur bu duygulanmalarda, şairlerin önermek istedikleri hümanizmanın temel değerlerini taşımaz." (Turgut Uyar)

"Muzaffer Tayyip Uslu'nun daha yirmi üç yaşında iken yayımladığı tek kitabı olan Şimdilik çok genç ölen bir şair için önemli bir yapıttır. Bu şiirleri kendi çağına ve ortamına göre değerlendirmek gerekir.

"Muzaffer Tayyip'in yaşadığı yıllarda Türk şiirinde garip akımı egemenliğini bütün gücü ile sürdürüyordu. Genç şair bu akımın etkisinde kalmış olsa da Orhan Veli, Oktay Rifat ve Melih Cevdet'e öykünme yoluna gitmemiş, kendi çizgisinde yürümüştür. Şiirin asıl öğelerine bağlı kalmış, 'uç'lara kaçmamış, temiz dili, ruhut ve kolay gibi görünen usta söyleyişi ile ayakta kalmasını bilmiştir.

"Türk şiirinde en zor ve en az rastlanan özellik lirizmdir. Muzaffer'in yaşadığı dönemde 'lirizm' akım olarak bilinmiyordu. Fakat şairimiz bilinçaltı bir sezi yakalamış ve Türk şiirine getirmiştir. Belki de Muzaffer Tayyip Uslu'nun büyük özelliği O'nun gerçek lirik bir şair olmasıdır. Kırk kuşağının bu talihsiz şairi bugün bile yeniyse, hâlâ okunup beğeniliyorsa bunun gizi işte bu özelliğindedir." (Selahattin Tuncer)

HAKKINDA: Necati Cumalı / Muzaffer Tayyi Uslup (1956), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Turgut Uyar / Bir Şiirden (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Selahattin Tuncer / Genç Ölen Şair Daha Muzaffer Tayyip Uslu 1922-1946 (Türk Dili Dergisi, Mayıs - Haziran 2003).

USLU, Türkân

Moda tasarımcısı. Zile / Tokat doğumlu. 1957'de İstanbul'a yerleşti. Şiir yazmaya ilkokul sıralarında başladı. Meslek Lisesini bitirdi. Çeşitli eğitmenlerden müzik dersleri aldı. Çağdaş Yaşam Derneği Fatih Şubesi Korosunda görev aldı. Pera Güzel Sanatlar Müzik Bölümünde ud ve piyano üzerine genel müzik eğitimi gördü. Bazı besteleri TRT sanatçıları tarafından seslendirildi. MESAM üyesidir. *Yünipeğim* (2001) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Halil Temel / Elçi 2004 Yıllık (2005).

USTA, Ali

Araştırmacı-yazar. 15 Aralık 1969, Çiftlik köyü / Elbistan / Maraş doğumlu. İlk, orta ve lise eğitimini Osmaniye'de tamamladı. Ortaokul öğrencisi iken Kur'an kursuna gitti. Bilkent Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu hazırlık sınıfını okudu. Aynı üniversitenin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümüne iki yıl devam etti. SHP Gençlik Komisyonu üyeliği, HEP Osmaniye Gençlik Kolu Başkanlığı, Özdep İlçe Yönetim Kurulu üyeliği yaptı. *Yeni Ülke* ve yerel *Barış* gazetelerinde çalıştı. Çalışmalarını 1993'ten itibaren Almanya'da sürdürdü. Bazı çalışmalarını Kürt kimliğini vurgulayan internet sitelerinde yayımladı. Sanata ilgisi resimle başladı. Birisi Türkiye'de, diğeri Almanya'da olmak üzere iki sergi açtı. *Medine Arap Devletinin Resmi Gazetesi Kur'an ve Hz. Muhammet'in Gerçek Yaşam Öyküsü* (2004) adlı bir kitabı vardır.

Ali Usta

USTA, Ali İhsan

Şair. 1948, Savuca köyü / Söke / Aydın doğumlu. İlkokul öğrenimi gördü. Geçimini İzmir'de terzilik yaparak sağladı. Şiirlerini *Savuca Köyü* isimli bir kitapta topladı.

HAKKINDA: Abdülkadir Güler / Söke Şairleri Antolojisi (1990).

Halil İbrahim Usta

USTA, Halil İbrahim

Dilci. Ağustos 1963, Trabzon doğumlu. Arsin (Trabzon) Lisesinden (1980), Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden (1987) mezun oldu. 1988'de DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Dili Anabilim Dalına araştırma görevlisi olarak atandı. *"XIII. Yüzyıl Doğu Türkçesiyle Yazılmış Anonim Kur'ân Tefsirinin Söz ve Şekil Varlığı"* adlı teziyle yüksek lisansını (1989) tamamladı. *"Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme-i Kebîr (İnceleme-Metin-Sözlük)"* adlı teziyle edebiyat doktoru unvanını (1995) aldı. 1996'da yardımcı doçent, 2002'de doçent oldu. Hoca Ahmet

MUZAFFER TAYYİP USLU

ERİK AĞACI VE KELİMELER

Oh, ne güzel erik ağacı
Anlatmak için derdimi
Muhtaç değilsin kelimelerin
yardımına
Biz zavallı
Zavallı insanlar gibi

Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim üyesi (1996-97) olarak görev yaptı, ayrıca bölüm başkanlığına vekâlet etti (1997-98). Türk Dünyası Ortak Terimler Komisyonunda aslî üye olarak çalıştı. Minsk (Belarus) Devlet Yabancı Diller Üniversitesinde ve Cumhurbaşkanlığı Yönetim Akademisinde Türkçe dersleri verdi, araştırma ve incelemelerde (2001-02) bulundu.

Dille ilgili araştırmalarını ve makalelerini *Türk Dili* ve *Türkoloji Dergisi*'nde, *Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı-1993* ve *Hasan Eren Armağanı* kitaplarında yayımladı.

ESERLERİ:

Kuruluşları Bakımından Eski Anadolu Türkçesinde Kelime Grupları (2001), *XII-XIII. Yüzyıllar Orta Asya Tefsirinin Söz Varlığı* (2001).

HAKKINDA: Çağdaş Türkçede Yabancı Dillerin Etkisi Konulu Panel Yapıldı (Türk Dili, sayı: 469, 1991), Beyaz Rusya'nın Başkenti Minsk'te Türk Dili ve Kültürü Merkezi Açıldı (Türk Dili, sayı: 604, 2002).

Niyazi Usta

USTA, Niyazi

İlâhiyatçı. 1963, Havza / Samsun doğumlu. Havza Ilıca Köyü İlkokulu (1974), İzmit İmam Hatip Lisesi (1980) Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1985) mezunu. Çalışma hayatına 1986'da Çankırı İmam Hatip Lisesinde öğretmen olarak başladı. 1987'de Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine araştırma görevlisi olarak atandı. Doktorasını 1992'de Atatürk Üniversitesi SBE'de *"Sosyal Hareketlilik ve Din İlişkisi Ilıca Kasabası Örneği"* başlıklı teziyle tamamladı. 1996'da Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde *"Menzil Nakşiliği - Sosyolojik Bir Araştırma"* konulu takdim teziyle doçent, 2002'de profesör oldu. Aynı yerde Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü başkanlığı, dekan yardımcılığı, Din Sosyolojisi Anabilim Dalı başkanlığı görevlerinde bulundu.

Makaleleri 1991 yılından itibaren *Türk Yurdu, Akademik Araştırmalar, dinî Araştırmalar, AÜ İlâhiyat Fakültesi* dergilerinde yayımlandı. 2002'de Uluslararası AB Şurasına müzakereci olarak katılarak *"Göç ve Din-Toplumsal Değişim Sürecinde Yeni Dinî Yönelişler"* başlıklı bir bildiri sundu.

ESERLERİ:

Menzil Nakşiliği - Sosyolojik Bir Araştırma (1997), *Ekonomi Ahlâkı ve İnsan Kaynağı* (2001).

USTAOĞLU, İsmail

Yazar. 1934, Kahramanmaraş doğumlu. Kahramanmaraş Kurtuluş İlkokulu, Erkek Sanat Enstitüsü mezunudur. Üç yıl Millî Eğitim Bakanlığında, uzun süre Yol Su Elektirik (YSE) kuruluşlarında çalışarak 1982 yılında emekliye ayrıldı. Yazılarını *Kahramankent, Geçit, Turizm, 12 Şubat, Işık* gazeteleriyle *Köprü* dergisinde yayımladı.

ESERLERİ:

Atasözlerimiz (1967), *Zeytinlik Kıyımı*.

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

USTAOĞLU, Seyyid Osman

Araştırmacı-yazar. 1937, Çardaklı köyü / İncesu / Kayseri doğumlu. İlköğrenimine babası Hacı Osman Efendi'nin yanında başladı. Daha sonra Kayseri'ye giderek, burada zamanın önde gelen alimlerinden Camii Kebir imamı Ahmed Efendi, Kirazzade Ahmed Efendi, Kavgacı Osman Efendi, Baltacı Deli Nuh Efendi, Demirci Osman Efendi ve ağabeyi Seyyid Muhammed Ustaoğlu Efendi'den çeşitli dinî ilimleri öğrendi. Köyüne döndükten sonra babası Seyyid Hacı Osman Efendi'den ise tasavvuf dersleri alarak öğrenimini tamamladı. 1968 yılında Ankara'ya yerleşerek madenî modelcilik ve dökümcülük işleri yaptı ve emekli oldu. *Geçmişten Günümüze Tarikatlar ve Silsileleri* (2001) adlı bir araştırma kitabı vardır.

HAKKINDA: Seyyid Osman Ustaoğlu / Geçmişten Günümüze Tarikatlar ve Silsileleri (2001).

USÛLÎ

Tekke şairi (D. ?, Vardar Yenicesi / Rumeli - Ö. 1538). Öğrenimini tamamladıktan sonra Mısır'a giderek İbrahim Gülşehri'ye mürid oldu. Şeyhinin ölümünden (1533) sonra döndüğü memleketinde derviş hayatı yaşadı. Yunus Emre etkisinde kalarak hece vezniyle yazdığı tasavvufî şiirlerinde başarı gösterdi, ancak başarısı ölçüsünde üne kavuşmadığı kabul edilir. *Divan*'ı basıldı (1987).

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri II (1972), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999).

UŞŞAKÎ (Hüsameddin)

Bkz. HÜSAMEDDİN UŞŞÂKÎ

UŞAKLI, Ömer Bedrettin

Şair, siyaset adamı (D. 24 Ağustos 1904, Uşak - Ö. 24 Şubat 1946, İstanbul). İstanbul Kabataş Lisesi (1924), Mülkiye Mektebi (Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1927) mezunu. Önceki soyadı Gökbelen'dir. Bursa maliye memurluğu; Manavgat, Ünye, Şavşat, Artvin ve Edremit kaymakamlıklarında bulundu. Mülkiye Müfettişliğine getirildi (1938). Kütahya'dan milletvekili seçildi (VII. Dönem, 1943). Yakacık sanatoryumunda verem tedavisi görürken öldü.

Edebiyatımızda daha çok denizi anlatan bir şair olarak tanınan Ömer Bedrettin'in ilk şiirleri *Millî Mecmua*'da çıkmıştı (1925). Görevleri dolayısıy-

Ömer Bedrettin Uşaklı

ÖMER BEDRETTİN UŞAKLI

YAYLA DUMANI

Gümüş bir dumanla kapandı her yer;
Yer ve gök bu akşam yayla dumanı;
Sürüler, çimenler, sarı çiçekler,
Beyaz kar, yeşil çam yayla dumanı!

Ben de duman olsam senin yerine,
Dağılsam dağların şu mahşerine;
Güzelin saçına ve gözlerine
Ben girsem, ben dolsam yayla dumanı!

Beni içerine aldın ağ gibi,
Doldun gözlerime bir rüya gibi,
Ben de güneş gibi, yüce dağ gibi
İçinde kaybolsam yayla dumanı!..

la gezip gördüğü Anadolu'nun doğa güzelliklerinin etkisi altında hece ölçüsüyle bu görüntüleri anlatan içli, lirik şiirler yazdı. Şiirlerinin hemen tümüne hüzünlü duygular egemendir. Şiirleri ayrıca *Hayat* (1929-29), *Varlık* (1933-41), *Ülkü* gibi dergilerde yayımlanmıştır.

Ömer Bedrettin Uşaklı

"Denizsiz bir yörede doğmuş ve ömrünün çoğunu denizsiz yörelerde geçirmiş bu şairde deniz, bir simge olarak değil yaygın bir tematik düzlem olarak geniş yer tutuyor ve Uşaklı bu yönüyle bir bakıma romantizme yakın düşüyor. Oysa, o da kuşağının öteki şairleri gibi, romantizm sonrası akımlardan el almış iki kurucu şairi, Yahya Kemal'i ve Ahmet Haşim'i belirgin bir biçimde izliyor. Kuşkusuz dönemin eğilimi doğrultusunda vezinde 'hece'yi yeğleyerek ve onların tematik eksenini Anadolu'ya uyarlayarak. Dili ve üslûbu bazen koşma diline, bazen mani diline kaçıyor ama bunu 'Hececiler' gibi taklitçi bir tarzda yapmıyor. Ona Anadolulu bir Ahmet Haşim bile denebilir. Ancak Ahmet Haşim gibi fantastik tablolar değil, pastoral tablolar çiziyor. Kırlar, yaylalar, dağlar, uçurumlar hep bir camın gerisinden ve insansız olarak yansıyor şiirine. Gözüne çarpan insanlar, sadece 'Tahtacı Güzelleri'." (Tahir Abacı)

ESERLERİ:

Deniz Sarhoşları (1926, değiştirilmiş 2. bas., 1929), *Yayla Dumanı* (1934, 2. bas., seçme şiirleri, 1945), *Sarıkız Mermerleri* (1940), *Bütün Eserleri* (İnci Enginün tar. haz., 1988).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. V, 1968), Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973, s. 41-44), İsmail Parlatır / Türk Ansiklopedisi-"Ömer Bedrettin Uşaklı" (c. 33, fas. 264, s. 110-111), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), İlhan Geçer / Ömer Bedrettin Uşaklı (1986), Feyzi Halıcı / Parlamenter Şairler (1990), Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü 1920-1991 (1994), Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Tahir Abacı / Şiir Kitapları Sözlüğü – 7 (Adam Sanat, Aralık 2004), Halil Soyuer / Şair Dostlarım (2004), Mehmet Atilla Maraş / Şair Milletvekilleri 1 - 22. Dönem 1920-2005 (2005).

UŞAKLIGİL, Halit Ziya

Romancı, siyaset ve devlet adamı (D. 1866, İstanbul - Ö. 27 Mart 1945, İstanbul). Uşak'ta Helvacızadeler lâkabıyla tanınan ailesi İzmir ve İstanbul'da halı ticaretiyle meşgul olmuş, sonradan Uşşakizâde adını alarak İzmir'e yerleşmişti. İstanbul Mercan'daki bir mahalle mektebinde başladığı öğrenimini Fatih Askerî Rüştiyesinde (ortaokul, 1873-78) sürdürdü. Babasının işlerinin bozulması üzerine ailesiyle birlikte İzmir'e gitti. İzmir Rüştiyesi öğrencisiyken Auguste de Jaba adlı bir avukattan Fransızca dersler aldı. Daha sonra Avusturyalı

ÖMER BEDRETTİN UŞAKLI

DENİZ SARHOŞLARI

Köpükten omuzları birbirine dayanmış,
Yüksek, mağrur başları akşam rengiyle yanmış,
Sahile koşuyorlar bak deniz sarhoşları!..

Bazen yırtık yelkenli bir sandala çarparak
Bazen ufkun kıpkızıl şarabına taparak
Gitgide coşuyorlar bak deniz sarhoşları...

Rüzgârların ışığı en yakın yoldaşları.
Yıllarca dövünerek içi yenmiş taşları
Bir anda parçalayıp doyacak bu sarhoşlar...

Çılgın gönüllerinde aşkın en büyük kini.
Yosunlu kayaların o yeşil gözlerini
Deli aşıklar gibi oyacak bu sarhoşlar!

Halit Ziya Uşaklıgil

SARI KIZ MERMERLERİ

Halil Soyuer

Ömer Bedrettin Beyin, Mülkiye müfettişi iken 1942 yılında yayınlanan şiir kitabının ismi, *Sarıkız Mermerleri*'dir. Bu isim nereden geliyor? Ömer Bedrettin Bey 1938 yılında Edremit'te küçücük yavrusunu kaybediyor. Bir bahar günü yapılan cenaze törenine, Edremit'in bütün eşrafı katılıyor. Eller üzerine alınan yavrunun tabutunu taşıyanlardan birisi de fabrikatör Sabit Ertür Bey. (Bir sohbetimiz sırasında bana anlatmıştı.) Yavruyu dualarla İbrahimce Mezarlığı'nda toprağa veriyorlar. O yılların ünlü mezarcılarından birisine mezar yapımı veriliyor. Ömer Bedrettin Bey, Kazdağı'nın Sarıkız tepesinden mermer getirip yapacaksınız diye şart koşuyor. Dediğini yaptırıyorlar. Ömer Bedrettin Bey de 1942 yılında yayınlanan şiir kitabının ismini *Sarıkız Mermerleri* koyuyor. Bu mezar olayını, ölümünden önce Ankara'daki görüşmemizde bana da anlatmıştı.

Edremit'te Yazdığı Bir Şiiri

Edremit'in pazarı, haftanın çarşamba günleridir. Hâlâ öyledir. Bilhassa Edremit'in Kazdağı köylerindeki köylüleri, sabahları eşekleriyle pazara gelirler ve getirdiklerini satarak elde ettikleri parayla da bir şeyler alarak akşam üzeri köylerine dönerler. İşte Ömer Bedrettin Bey'i bu manzara duygulandırmış. Gördüğünü şiirine dökmüş. Okuyalım birlikte:

Kıl çuvallar boşaldı, halı heybeler doldu
Pazardan dönüyorlar köylüler, akşam oldu
Toz, kahkaha yan yana yürüdükleri yerde

Her kayında şehirden bir güzel hediye var
Eşeklere kurulmuş güneş yanığı kızlar
Mermerden bacakları ipten üzengilerde

Ömer Bedrettin Uşaklı'nın Edremit'te yazdığı şiirlerden birisi de *Tohtacı Güzelleri*'dir. Bu şiirinde Kazdağı'nda kurulu bazı köylerde yaşayan Alevî Türkmen kızlarının elma gibi kırmızı yanaklarından söz eder şair."

Katolik rahiplerinin yönettiği Mechitariste Misyoner Okulunda okudu. Son sınıfta iken okulu bırakıp babasının yanında çalışmaya başladı (1883). İzmir Rüştiyesinde ve Osmanlı Bankasında çalışırken İzmir İdadisinde (lise) Fransızca ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Osmanlı Bankasında müdüriyet başkâtibi oldu. Sonra İstanbul'da Reji (Tekel) Tütün İdaresine başkâtip olarak (1891) atandı. Meşrutiyetten (1908) sonra Reji İdaresinde komiserliğe yükseldi. İstanbul Darülfünün (Üniversite)'unda Batı Edebiyatı okuttu. Bir yıl sonra (1909) İttihad ve Terakki Partisinin önerisiyle Sultan Reşat'ın (V. Mehmet) mabeyn başkâtipliğine getirildi (1909-12). Âyân Meclisine (Senato) üye seçilmesi üzerine bu görevinden ayrıldı. Bu arada Darülfünün'da ders vermeye devam etti. Hükümet tarafından Fransa, Almanya, ve Romanya'ya görevli olarak gönderildi. Mütarekc yıllarında yeniden döndüğü Reji İdaresinin meclis başkanlığını yaptı. Cumhuriyetten sonra Yeşilköy'deki köşküne çekilerek edebiyat çalışmalarıyla meşgul oldu. Öldüğünde Bakırköy Kartaltepe Mezarlığında toprağa verildi.

Halit Ziya Uşaklıgil, Louis Figuier'nin *Tabeeaux de la Nature* adlı on ciltlik eserinden kısalttığı fenni makaleleri İstanbul'daki *Hazine-yi Evrak* dergisinde yayımladı. *Aşkımın Mezarı* adlı düzyazısı *Tercüman ı Hakikat*'te çıktı. Arkadaşlarından Bıçakçızade Hakkı ve Tevfik Nevzad ile birlikte *Nevruz* (Mart 1884) adlı bir dergi çıkarmaya başladı. George Ohnet'nin *Demirhane Müdürü* adlı romanını çevirerek bu dergide tefrika etti. Türkçede Fransız edebiyatına dair ilk kitap olan *Garptan Şarka Seyyale-i Edebiye: Fransız Tarih ve Nümune-i Edebiyatı* adlı eserini yazdı. 1885'te Tevfik Nevzad'la birlikte *Hizmet* ve *Âhenk* gazetelerini çıkardı. *Hizmet*'te sürekli olarak yayımladığı hikâye ve tiyatro ile ilgili makalelerini, *Hikâye* ve *Temâşâ* adları altında topladı. 1889'da gittiği Paris'e yönelik izlenimlerini İstanbul'da Filip Efendi'nin çıkardığı *Vakit* gazetesinde ve *Hizmet*'te yayımladı. Yeni edebiyatçılarla birlikte Servet-i Fünun topluluğuna katıldı. *Mâi ve Siyah* (Mayıs 1896-Mart 1897) ile *Aşk-ı Memnu* (1898-1900) romanları *Servet-i Fünun* dergisinde tefrika edildi. 1901'de *Kırık Hayatlar* romanı tefrika edilirken dergi kapatılınca romanın yayımlanması yarım kaldı. Halit Ziya, 1908'e kadar yazmaya ara verdi. Bu tarihten itibaren *Sabah* ve *Tanin* gazetelerinde, *Resimli Kitap, Mehâsin, Musavver Muhit* ve *Servet-i Fünun* dergilerinde yazdı. Son romanı olan *Nesl-i Ahir, Sabah* gazetesinde tefrika edildi. Halit Ziya'nın yazarlık hayatı, araştırmacılarca üç dönemde incelenir: 1- Mehmed Halit ve Kadar imzalarını kullandığı, 1893'e kadar süren hazırlık dönemi; 2- Servet-i Fünun devresini kapsayan, romanlarında teknik olarak mükemmelliğe ulaştığı olgunluk dönemi; 3- Sanat ve edebiyatla ilgili görüşlerini ve anılarını kaleme aldığı 1900'den sonraki dönemi.

Uşaklıgil, Servet-i Fünün edebiyatının ve Cumhuriyet öncesi dönemin en güçlü romancısı kabul edildi. Romanlarında yakından tanıyıp gözlemlediği, içinde yaşadığı dönemin aydın, varlıklı çevrelerini gerçekçi bir üslûp ve psikolojik tahlillere önem vererek anlattı. Hikâyelerinde ise halktan kişileri ele aldı. Bazı eserlerini sonradan bizzat kendisi günümüz Türkçesine uyarladı. Ölümünden sonra da roman ve hikâyeleri değişik edebiyatçı ve edebiyat araştırmacıları tarafından sadeleştirilerek yeniden basıldı. O, hikâye yazarlarını üç sınıfa ayırır: Realistler (Hakikiyun), Romantikler (Hayaliyun) ve Masalcılar. Realizmden yana olduğunu açıkça ortaya koydu. Ticari romanların yanında Doğu hikâyesini, hatta Fransız olmayan Batılı hikâyeyi de reddetti. *"Doğu hikâyesinin hiçbir zaman Batı hikâyelerinin Ortaçağdaki halinin ötesine geçemediğine dikkat çekmek yeterlidir. (...) Hint, Çin gibi düşünsel yenileşmedeki ilerlemelerden pay alamayan milletler için geçerli olan garip hayali olaylar ve efsane karıştırılmış tarih derecesini geçememiştir."* der *Hikâye* adlı eserinde.

Halit Ziya Uşaklıgil

AŞK-I MEMNU

Mehmed Rauf

Halid Ziya Bey'in bu son romanında birinci, asıl ehemmiyetli çehre, çehre-i vaka Nihal, Adnan Bey'in bu on beş yaşına kadar hayatı bize tasvir olunan küçük Nihal'i, Adnan ve Halid Ziya beylerin: Zira muharrir bu genç kızı babası kadar, hatta daha çok seviyor; babasının bile onu ihmal ettiği zamanlarda muharririn asla müsamaha etmediği, mazlumiyetini, rikkatini, nahâfet ve asabiyetini anlatmak için hiçbir fırsatı kaçırmadığı görülüyor. Evvela henüz çocukken "bu nazik, bu rakik, bu suda yetişmiş bir çiçeğe benzeyen, o yaşamaktan şikâyet ediyor zannolunan sarı, sarılığında tavyar bir penbeliğin aldatıcı neşveleri hemen solacak bir gül rikkat ve nazikisiyle titreyen hazin çehreli", "o hasta iken sizi yalancı handeleriyle aldatmağa, etrafındakileri sahte bir saadet içinde iğfal etmeğe çalışan, âmakında ruh-ı marîzi ağlarken gülen gözlerle" Nihal; "uzun uçları yukarı kıvrık, nigâhına garip bir yorgunluk hali veren sarı kirpiklerini kaldırarak mâi gözlerinin sâfiyet-i baharisinde parlayan tebessümüyle" Nihal; sonra, muharrir tarafından Behlül'ün söylediği üzere Nihal "ince bir şiir, sanki yalnız gözler için yaseminden yapılmış bir kız"dır. Ve en nihayet muharrir onu genç kız olmak üzere tasvir ediyor:

Nihal tamamen güzel değildi, onda güzellikten başka bir şey vardı ki kaideszliğiyle gayri muntazariyle, tuhaflığıyla gözü eğlendirerek cezbediyordu. Sonra bu incelikler, renklerin müphemiyetiyle imtizaç ederek onun tozlu zannedilen donuk sarı saçlarından, üzerine düşen her sâye-i endişeden kâh kayalaşır, kâh açılır kabûd çeşmânından, hafif bir saz altında nadir ve ancak mahsus penbe meveleri tayeran eden tenînden daha ziyade bir incelikle inceleyerek Nihal'i bir ressamın fırçasında unutulmuş bakaya-yı elvânın hediye-i tesâdüfiyine, fakir hutût ve elvân içinde çizilivermiş hurde bir çehreye benzetirdi.

İşte Nihal, Nihal'in cismi... Ruhuna gelince, roman onun ruhunu, ruhunun rikkat ve asabiyetini, şühi ve masumiyetini gösteriyor; zira muharrir onu yalnız tarifle değil, hayatını tahlil ile yaşatıyor, ve hayatı babasıyla ve mariz ruhunun olanca âteş ve irtibatıyla bağlı olduğu babasını elinden almak isteyen kadınla, ikinci valdesiyle mücadelesi, daima mağlup, daima âciz, kendini helak eden mücadelesinden ibarettir. Halbuki yalnız babasını değil, Bihter onun elinden bütün sevdiklerini alıyor: Babasından ve kendini bütün sevenlerin birer birer ondan kaçışından sonra sevdasının da o kadının elinde harab olduğunu görüyor. İşte onun hayatı, ve işte *Aşk-ı Memnu*.

Ve muharrir bu hayatı tasvir ile bu "yaseminden" kızın ruhuna hulûlde, bunun bu fırtınalar arasındaki infialât ve ihtirasâtını keşf ve tahlilde, bir çocuk ruhun bütün edvâr-ı âlâm ve temayülâtını his ve teşrîhte şayan-ı hayret bir nüfuz-ı nazar, cidden tebrik edilecek rikkat ve muvaffakiyet gösteriyor. Onlar evvela baba kız oturuyorlar, Nihal babasının perestişiyle sermesttir, kardeşi küçük Bülend'in ve mürebbiyesi ihtiyar matmazelin arasında, evde herkesten tâziz görerek yaşıyor. İşte o esnada babası, kırkından sonra henüz yirmi iki yaşında, İstanbul'un en güzide, en nefis bir genç kızını, Bihter'i almağa kalkıyor; Nihal bu zamanda bütün ihtiyacıyla muhabbet, herkesten her şeyden muhabbet ve vefa bekleyen bir mariz ruhtur. Ve "babasından başlayarak bütün ev halkına kadar kendine gösterilen seste daimi bir merhamet hükümran olan, ve bu acınarak sevilmek zaten kendinin bir zaaf-ı meyrûs ile mariz âsabında daha ziyade bir incelik, daha ziyade bir hassasiyet uyandıran, kendini bir havâ-yı mazlumiyet içinde saran ve güya havadan su narin çiçeği öldürmeyecek, fakat sarsıp solduracak bir nefes-i müsemmim intişar eden, herkesin gözlerinden katre katre açılan mâna-yı giryedârın elem-i yetîmânesi bulunan küçük Nihal" için bunun ne acı bir darbe olduğunu, nasıl ona tesir ettiğini muharrir bir takım vakalarla, büyük bir maharetle ihsas ediyor. (...)

Hiçbir zaman muharrir bizi bir şahıs ve vakaya bu kadar ciddi, samimi olarak alakadar edememişti, çünkü hiçbirisini bu muvaffakiyet-i tahlil ile yaşatamamıştı, halbuki Nihal işte gözümüzün önünde yaşıyor, ıstırablarından kıvranıyor, görüyoruz, birzat, zi-medhal gibi müteessir oluyoruz; bu hayat bizi öyle cezb ve teshir ediyor, halbuki roman bütün bu kuvvet ve tesirle devam ediyor; Nihal'in bütün edvâr-ı âlâmı aynı nüfuz-ı nazar, aynı muvaffakiyet-i ihsas ile tasvir olunuyor; ve bunlarda öyle sahifeler, öyle romanesk sahifeleri, yani kıymetlerini güzel yazılmış olmalarından ziyade canlı yazılmış, hayatı hissettirmiş olmaları teşkil eden muvaffakiyetler var ki...

Nihal'in bütün ruh-ı mecrûhu, bütün hezimetlerin merâreti ne kadar derin derin hissolunuyor, bunlar romanda ne kadar kuvvetle gösterilebilmiş; Hiç şüphe yok bu eser Halid Ziya'nın en büyük muvaffakiyetidir. (...)

(*Servet-i Fünûn*, 15 Mart 1317 (28 Mart 1901), sayı 524; Latin harflerine aktaran: Tamer Erdoğan, *Virgül*, 18 Nisan 1999)

"Mai ve Siyah istikbale ait bir eserdir. Tarih-i edebiyatımızda yeni inkişafa başlayan bir fasl-ı cedidin, bir fecr-i nevinin birinci şulesi addolunabilir. Gerçi Tevfik Fikret, Cenab Şahabeddin, A. Nadir beyefendiler de saha-i edebiyatımızda bu yeni zemini açmak, oraya gayet kıymetdar cevher taneleri saçmak hususunda Halid Ziya Bey kadar çalıştılar; büyük himmetler, muvaffakiyetler de gösterdiler; fakat ufk-ı cedid-i edebiyatımızın zerrat-ı münevveresini teşkil eden fecr-i terakkiden doğan birinci eser Mai ve Siyah'tır." (Fazlı Necip)

"Onu anlamak için Türk romanını sıra ile okumalıdır. Kendinden önce derli toplu bir konuşmanın bile bulunmadığı denemelerden sonra, birden-bire onun sağlam yapılı romanlarına gelince, onun edebiyatımızda nasıl bir konak olduğu görülür." (Ahmet Hamdi Tanpınar)

"Halit Ziya Uşaklıgil romanlarıyla öne çıkmış olsa da, çağdaş Türk öykücülüğünün çığır açıcı yazarlarından biridir ve modern anlamda Türk öykücülüğünün temellerini atan kişidir. Aziz Efendi, Ahmet Midhat, Emin Nihad, Sami Paşazâde Sezai, Nabizâde Nazım çizgisinden sonra öykü onunla birlikte edebiyatımızda yer etmeye başlamış, bağımsız bir ruh ve kişilik kazanmıştır. Bu anlamda çağdaş öykücülüğümüzün başlangıç noktası Halit Ziya'dır. O, yazı hayatı boyunca, 'en sevdiğim tür' dediği öykünün nitelikli örneklerini vermiş, bu türün ülkede se-vilmesinde, yaygınlık kazanmasında öncü rol oynamıştır." (Necip Tosun)

"Kahramanlarının ihtiras ve duygularını tahlil etmeyi, onları muhitleri içinde göstermeyi esas gaye bilerek, sanatkârâne bir üslûp ile Türk dilinde hakiki batılı romanı o yarattı." (Mehmet Kaplan)

"Bir Hikâye-i Sevda Halid Ziya Beyefendinin muvaffak olduğu eserlerden biridir. Fakat ne biçim muvaffakiyet, nerde muvaffakiyet! Böyle bir sual karşısında kalmak bir muharrir için çok zordur. Lakin ben diyeceğim ki kendisinde bu tarz-ı telakki, bu çeşit hassasiyet ve ihtiras, bu biçim düşünce oldukça Halid Ziya Beyefendi belki muvaffak olacaktır ve olmuştur; fakat hiçbir zaman bizim istediğimiz gibi de-

HALİT ZİYA UŞAKLIGİL

MAİ VE SİYAH

Sofranın etrafında yedi kişiydiler.

Bir gün, Mir'at-i Şuûn (Olayların Aynası gazetesi) sahib-i imtiyazı (imtiyaz sahibi) Hüseyin Baha Efendi, matbaaya çehresinde (yüzünde) bir başka sevinç parıldayarak girdiği zaman dört nüshadan (sayıdan) beri devam eden "Dahili Sanatlar" (Ulusal Sanatlar başlıklı) makalesinin altına son kelimesini iri bir yazı şeklinde karalamakla meşgul olan (uğraşan) başmuharrir (başyazar) Ali Şekip'e demişti ki:

— Yarın değil öbür gün Mir'at-i Şuûn onuncu senesinin üç yüz altmış beşinci gününü ikmal ediyor(tamamlıyor). Çarşamba günü için...

Ali Şekip hemen cevap vermişti;

— Hiçbir şey yazamam. Ziyafet verilmeyince bir satır yazı yok.

Bu gece işte, Tepebaşı Bahçesi'nde yazı heyetine (yazı kuruluna) o ziyafet veriliyordu.

Davetliler Mir'at-i Şuûn ceridesi muharrirlerinden ibaretti (gazetesi yazarlarından oluşuyordu). Bütün bu gençler dört saat hep içmişler, bir saat hep yemişlerdi. Şimdi parmaklarının arasında karnı doyduktan sonra yalnız meşgul olmak için oyalananlara mahsus (özgü) gevşek bir eda ile (hareketle) yavaş yavaş yuvarladığı bir elmanın kabuğunu bir parçada çıkarmaya çalışan Ali Şekip'ten başka, hepsi, sandalyelerinin vaziyetini tebdil etmişler (duruşunu değiştirmişler); sofradan az çok çekilmişlerdi. Sofrada artık yemek sonuna mahsus bir dağınıklık hüküm sürüyordu (görülüyordu); kahvenin gelmesine kadar unutularak bırakılıvermiş elma, portakal kabuklarıyla dolu son tabaklar, diplerinde kırmızı cür'alar (damlacıklar) görünen şarap kadehlerinin yanında duruyor; sofranın kenarından yer yer çıkan tütün dumanı bir müddet dalgalanarak lambanın etrafında bir bulut teşkil ettikten (oluşturduktan) sonra dağılıyor; beyaz örtünün üzerinde yüksek yemiş tabaklarının, sürahilerin, kadehlerin, oraya bırakılmış bir resin (başlığın) şarap lekelerine karışan gölgeleri lambanın oynak ziyası (ışığı) altında gâh (bazen) küçülüp gâh büyüyor... Şurada devrilmiş bir ruzluk... Ötede birisinin can sıkıntısıyla üç çataldan teşkiline (yapmaya) çalıştığı bir ehram (piramit)... Yer yer tabakların üzerine yahut şişelerin yanına bırakılmış peşkirler (havlular)... Düşmüş de kaldırılmasına üşenilmiş bir bardak... Sofrayı baştan başa örten bir karışaşlık, sanki yedi kuvvetli çenenin hücumundan yorgun düşmüş, melûl bir enkaz (bezgin bir yıkıntı) kümesi şeklinde serilmiş bir sofra.

Hepsi başka bir vaziyette idi, bir tarafta Ahmet Cemil -latif (boş) kıvrıntılarla bükülerek kulaklarından dolaşan uzun sarı saçları ensesine dökülmüş bir genç- ellerini ceplerine sokmuş, bacaklarını uzatmış, ağzında sallanan sigarasının mini mini bulutlarına süzgün gözlerle dalmış düşünüyor; ta öbür ucunda Sait Raci -arkadaşlarının şairleri (iki şair) diyerek alay ettikleri iki genç şair- diğer bir şairin ayağına ip takmış sürüklüyorlar; biri -kısa, zayıf, kuru, öyle ki susuz bir yerde yetişmiş zannolunur (sanılır)- yanında boş kalmış bir sandalyeye eğilerek iki sandalye ötede sahib-i imtiyaz Hüseyin Baha'nın idare memuru (yazı işleri memuru) Ahmet Şevki'ye tevdi ettiği (anlattığı) dertlerini dinlemek için kulak kabartıyor; kafaları buhar ile şişmiş olan bütün bu adamlar geciken kahveyi bekleyerek orada, şu perişan sofranın kenarında yarım kalmış sözleri ikmal ediyorlardı (tamamlıyorlardı). Herkes söylüyor, hiç kimse dinlemiyordu. Ahenksiz, vezinsiz aletlerden mürekkep bir musiki heyeti (Uyumsuz, ölçüsüz çalgılardan oluşmuş müzik korosu) gibi mukaddimesiz, müntehasız, kırık dökük muhavereler (başı sonu belli olmayan konuşmalar), çok içilmiş, çok yenmiş zamanlara mahsus bir serseri fikir ve lisan(düşünce ve dil) akışı...

Ali Şekip elmasını soymuştu, bozmayarak, sakatlamayarak çıkarmaya muvaffak olduğu (çıkarmayı başardığı) kabuğu karşısında şaireynin arasına fırlattı:

— Raci! Seni çatlattım."... dedi.

Onlar lakırdılarını (sözlerini) kesmediler, Raci diyordu ki:

— Bak fikirlerimin neticesini (düşüncelerimin sonucunu) söyleyeyim. Onda tek bir şey var: Yalnız ben yazayım, benden başka kimse yazmasın, diyor!

— Demek, edebiyat inhisarı (tekeli)! Sahib-i imtiyazı (imtiyaz sahibi): Hüseyin Nazmi.

Raci gülerek sustuğu zaman bir aralık arkadaşı -parlak siyah gözlü, derin kırkılmış gür sakallı bir genç- başıyla Ali Şekip'i işaret ederek sordu.

İkisi de onun şakasını anlamamıştı. Uzaktan, vakayı takip eden (olayı izleyen) kısa, kuru çocuk -Saip-yanlarına yaklaştı, yere düşen elma kabuğunu bir ucundan tutarak gösterdi, nükteyi izah etti (espriyi açıkladı): Onun rivayetine göre (dediğine göre) meyvelerin kabukları öyle tamam soyulursa şeytan çatlarmış! O, Ali Şekip'in latifesini (esprisini) pek parlak buluyor, kırık kırık çirkin bir sinirli kahkaha ile gülüyordu. Şaireyn bundan zevk alamadılar. Raci:

— Puf!.. dedi. Soğuk!... Tahte's-sıfır (Sıfırın altında) 30!.. Şunu Mir'at-i Şuûn'un bir sahifesinde (sayfasında) imza koymadan neşretseler (yayımlasalar) herkes Ali Şekip'in olduğuna yemin ederdi.

Başmuharrir (Başyazar) işitmedi. Kendi kendisine:

— Şimdi de ötekini çatlatmak; diyordu.

Ötede idare memuru -kısa, şişman; biyikları seyrek, o kadar ki yolunmuş zannolunur, yanakları kıpkırmızı, öyle ki berber, sakalından nişane (iz) bırakmamak için derisini soymuş kıyas edilir (sanılır); hiçbir sinne (yaşa) sığmaz bir yaşta; bir adam ki yürürken yuvarlanıyor, otururken gömülüyor denebilir-şairlerin fırkasına (topluluğuna) döndü, kendisiyle eğlenmişler zanniyla (sanarak):

— Ahmet Şevki Efendi'nin burada olduğu unutulmamalı... dedi.

İşitenler güldüler, idare memurunun kendisinden bahsederken (söz ederken) Ahmet Şevki Efendi demesinden herkes hoşlanmıştı.

Elleri ceplerinde düşünen Ahmet Cemil hafifçe dönerek dudaklarının arasından bir şey söyledi, fakat işitilemedi.

Bu aralık kısa, zayıf, kuru çocuk şairlerin yanından ayrılmış, tekrar sahib-i imtiyazın sırlarına rağbet göstermişti (kulak kabartmıştı). Bu sırada Hüseyin Baha Efendi matbaa idare işleri memurundan bahsederek ve muhatabının (konuştuğu kişinin) bir sözüne cevap vererek diyordu ki:

— Ne?.. İstikamet (Doğruluk) ha?.. Hay saf-de-run (saf) hay! Elini versen parmaklarını eksik bulursun.

Bu aralık Ali Şekip

— Kahve!... diye bağırdı. Kahve içmeyecek miyiz?... Kahve!...

O zaman, birden herkes bir şey eksik olduğunu, onu bekleyerek burada kaldıklarını hatırladılar, yedi ses bir nakarat (şarkı sözü yinelenişi) gibi tekrar etti:

— Kahve!.. Kahve!..

Sahib-i imtiyaz -Hüseyin Baha Efendi kendi isminden ziyade (fazla), sıfatının unvanıyla (sanıyla) anılır- parmağıyla uzaktan kahve getiren uşağı gösterdi. Bütün bu çılgın çocuklar ayaklarını vuratarak, çırpınarak, bağırarak nakaratı tekrar ediyorlardı:

— Kahve!.. Kahve!...

(*Mai ve Siyah*, 1897)

gil, zira biz şiirin en keskini ve en safını istiyoruz. Biz tam bir bedi, gıll ü gışsız, sıhhatli bir bedi özlüyoruz. İstiyoruz ki bu bedi, bizim olsun, bu bedi bizim hayatımızın, bizim duygumuzun ve bizim gayemizin olsun... Fakat hiçbir zaman kupkuru hayatımız olmasın. Hayat ve sade tabiat nedir? Edebiyat için hiçbir şey, hatta zararlı bir şey...

"Şu Edebiyat-ı Cedide muharrirleri, o kendi yollarını hiç bırakmasalar daha iyi ederler. O yol dardı, bozuktu, yabancı falandı ama karanlık değildi. Hiç olmazsa lavanta ve pudra kokardı. Bu yol kâh Boğazın serin sularına çıkar, kâh bahar gülleriyle örtülü bir köşkün kapısına giderdi. Fakat şimdi, fakat Bir Hikâye-i Sevda gibi şeylerde

HALİD ZİYA UŞAKLIGİL

ZERRİN'İN HİKAYESİ

Evimize meçhul bir yerden gelmişti. İlk önce bahçe kapılarında, pencere kenarlarında kuyruğunu kaldırarak, sırtını kamburlaştırarak, minimini başının zarif toslarıyle duvarlara sürünerek, evden bir kabul lûtfu bekleyen, biraz daha müşevvik iltifata ihtiyaç gösteren bir istirham hali vardı.

Ev halkı ona pek mültefit görünmedi, ben de hayatımda birçok kedi dostlar bulunmasına rağmen, evvelâ, gelip muhabbetini kabul ettirecek bir yer aramakla meşgul bu serseri sarı kedi hakkında hususi bir temayül hissetmedim. Fakat o, içeriye girmeye cesaret edemeyerek, nihayet en büyük cür'eti kıynasık kapılardan başını sokup, güyâ bir evin içinde kendisine bahşolunabilecek saadet hayatından kanmışmış zannolunan gözlerinin süzgûn nigâhile, muhterizane bakmaktan ileri gidemedi.

Bir müddet çöp tenekesinin içinden, tiksinen tırnaklarla şunu bunu çekerek, kibar tab'ını şu acı tecrübelere mahkûm eden mukadderata homurdanarak geçirmeye çalıştı. Galiba geceleri bir delikten kömürlüğe girer yatardı. Her gün sarı kürkünde fazla bir kirle görünürdü; ve nihayet böyle, evin huzur ve refahı ömrü kenarında geçirilen şu sefil hayatı mümkün mertebe tamir edebilmek için güneşli bir yer bularak uzanır, uzun uzun, ince pembe dilinin darhecikleriyle yalanır, büyük bir tekellüf ve ihtimamı dile temizlenmeye, süslenmeye çalışırdı.

Bu tezeyyün hakkına iki suretle mâlikti. Evvelâ kedi olmak itibarıyle, sonra genç olmak itibarıyle, ve bu ikinci zeminde aramızda bir müşahebetin inzıbatı vardı. Henüz bana pek sokulmuyordu, fakat anlıyordum ki o da bana münceziptir. Bazen bahçede buluşurduk. O, bir tarafta süslenecek, ben diğer bir tarafta okuyarak... Gözlerim kayar, gider, ona dalardı; o fark ederdi ki kendisini seyrediyorum, fakat görmemişliğe gelerek yalnız tabiî haline katılan fazla bir dikkatle, tavırlarının daha zarif olmasına çalışan bir kadın hissiyle, süsünde devam ederdi.

Zâten o bir kadın gibiydi, kalbimde tamamıyle hükümrân olduğuna emniyet hasıl etmeden evvel bana gelmeye karar vermemiş görünürdü. Birkaç kere elimle davet ettim, "pisi pisi" dedim, o bıyıklarını hafifçe kaldırıp bir istihza ile gülümseyerek baktı, tamamıyle reddetmedi: "—Belki daha sonra... Şimdilik pek mütemayil değilim, fakat ne yalan söyleyeyim, pek boşuma gitmiyor değilsiniz amma bakınız aramızda epeyce uzun bir mesafe var. Buradan kalkmak, oraya gitmek, bu öldükça uzun bir iş... Ayıp değil a, biraz üşeniyorum. Şurada ne güzel, tembel tembel yatıyorum. Hoş, pek de tembel değilim ya, bir dakika sonra, biraz evvelki gibi, gene süslenmekle meşgul olacağım. Beni rahat bırakınız, rica ederim, şu halimde devam edeyim. Daha sonra eğer beni tamamıyle seveceksiniz, belki..." demek istiyordu. Her halde öyle geçerken okşanmaya, bir dakikalık sevgiyi mütekip tekme ile kovulmaya muvafakat etmeyecekti.

Artık ona biraz daha dikkat ediyordum. Toplu bir başı, tatlı gözleri, pembe bir burnu vardı. Tamamıyle sarı idi ve üstünde berisinde sarı tüylerinin daha koyuca, sanki tersine dönmüş de gölgelenmiş, dalgaları vardı. Ve bütün halinde hayata yırtınaktan ziyade sevmek, fakat sevmekten evvel sevilmek için gelmişe benzer nazenin bir edanın haygınlıkları vardı. Farkedilmezdi ki, bir küçük pudra tüyü temasıyle yüzünü gözünü silip temizleyen ellerimin uçunda, lüzum görülünce yırtabilecek çengellerle birer pençe mevcut olsun.

Bir gün, sonbaharın son günlerinden birinde, pencerenin kenarında oturuyordum, hoplad, o da dışarıdan, pencerenin kenarına geldi.

Evvela beni orada görmekten şaşırmış zannolundu, fakat tereddüdünde vekardan ayrılmamak isteyen bir kibarane takayyüd vardı. Galiba düşündü ki vahşiyâne atlayıp kaçmak pek zerafete muvafık olmayacak. Yavaşça, ön ayaklarını dayayarak, arka ayaklarının üstüne oturdu. O bana, ben ona, bakıştık. Aramızda fasıla olarak yalnız camdan ibaret şeffaf bir tabaka vardı. O vakte kadar hiç bu derece yakın oturmamıştık. Kendisine baktığıma emniyet hasıl ettikten sonra gözlerini çevirdi, ötede, ağacın üstünde kurumaya başlamış yaprakların kıpırtılarına dikkat ediyor göründü.

Yalan! Evet, hissettim, ki bu bir sahne, bir kadın cilvesidir. Benimle meşgul görünmemek istiyordu ve bu fırsattan istifade edesek başının güzelliğini, evzaının latîf çizgilerini bana gösterdi, daha sonra işitme duygusunu titreten şeyin chemmiyete değer şey olmadığına kanaat ederek, tekrar boynunun hoş bir bükülüşüyle başını çevirdi, fakat bana bakmadı, gözlerini kapayarak güya uyukladı. Gerdanının açık sarı ve bir kuş göğsünü andıran pamuk tüylerinin üzerinde öyle titremelerle bir kabarış vardı ki bu uyuklayan kedinin kadın ruhunda benimle meşgul olan, yahut, beni kendisiyle meşgul etmek isteyen bir emel ifşa ediyordu. Sanki bana diyordu ki:

—Cesur değilsiniz, işte aşikâr görünüyor ki beni istiyorsunuz, beni pek güzel buluyorsunuz. Ellerinizin beni okşamak, sarı tüylerimin üzerinden geçmek, o kadar güzel vaziyetler alan, bükülüp kıvranan vücuduma dokunmak, ellerimi tutmak, başımı avuçlarının arasında sıkmak ihtiyacı var. Bunu anlamak zor değil, yalnız şu pencereyi kaldırmak, aradan şu şeffaf cam engelini yok etmek lâzım ki bu da ağır bir külfet değil...

Yavaşça pencereyi kaldırmaya başladım, ona da dikkat ediyordum, gözleri titredi, fakat açılmadı, sanki duymamış...

—Hilekâr! Dedim, senin kedi kulakların demin bir küçük yaprağın kıpırtısına dikkat edip dikilmişti. İşte şimdi gene bütün dikkatiyle pembe uçlarında titreyişler var, fakat gözlerin açılmıyor. İstiyorsun ki gafil avlanmış olasın. Pekâlâ! Öyle olsun, madem ki izzet-i nefsin böyle yakalanmaktan hazzedecek...

Ve elimi uzatıp onu boynundan yakaladım, derhal kendisini salıverdi. Bütün adalelerinde bir küçük mukavemet bile hissedilmiyordu. Çektim, iki ellerimle başını tutum ve öyle, karşı karşıya, gözlerimizin birbirini arayan tecessüsüyle bakıştık: Zerrin! dedim. Bu ismi pek fena bulmayan bir itminan ile baktı.

—Demek dost olacağız!... dedi.

—Zannederim, eğer uslu oturur, yumuşak huylu olursan, daima sever, daima sevilmeye özenirsen, tırnaklarını pembe pençelerinin kadifesine gömer, onları hiçbir zaman çıkarmazsan... dedim ve pençelerini yakalayarak baktım. Tırnaklarını çekiyor, saklıyordu, sanki bana yemin ediyor:

—Tırnalamayacağım, yetişir ki sen beni sevesin, ben sevilmekten öyle bahtiyar olacağım ki tırnalamak hatırıma gelmeyecek; demek istiyordu.

Ve böyle oldu. (...)

(*Aşka Dair*, 1935, Sadeleştirilmiş metin: 1974)

Halit Ziya Uşaklıgil

bu yol eskisinden beter hurdahaş... Bu yolda en fena çocuk sesleri, pis kedi yavrularının gürültüleriyle karışık çıkıyor, ihtiyar bacıların komikten ziyade tatsız sesleri dişsiz kadınların peltek sözleriyle bir duyuluyor. Eski yolun o lavanta kokusu nerde?.. Bu yolu millî ve mahallî görünsün diye hacı miskiyle kokutmak istemişler, fakat aksine sarmısak kokuyor. Bu yol vakıa bizimdir ve bir şah-rah olabilir. Fakat bu muharrirler ona, şarkkârî eşyaya bakan lövantenler gibi şaşarak, gülerek bakıyorlar. Zahirde bu bakışın Eyüp mezarlıkları karşısında ölümü düşünen Loti'nin nazarından farkı yoktur. Fakat biri yabancı olmakla beraber en asil bir gözdür. Öbürü ise... Öbürü insan yavrusunu kedi eniği ile karıştıracak kadar şaşı bir bakıştır." (Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu)

"Aşkı Memnu'nun yazarı olan Halid Ziya Uşaklıgil, Türk romanının batılılaşmasında çok önemli bir role sahiptir. Halid Ziya, ilk romanlarında romantizmin etkisiyle kahramanlarının duygularını, anlatıcının bakış açısıyla ve değerlendirmeleriyle okuyucuya yansıtmıştır. Fakat Ferdi ve Şürekası adlı romanından başlayarak daha sonraki romanlarında realist ve naturalist akımların etkisiyle gerek olay örgüsünün oluşturulması ve şahısların canlandırılmasında gerçekçi bir tutum takınarak gerekse anlatıcının değerlendirmelerini sınırlayarak gerçekçi bir yol izlemiştir. Böylelikle Türk romanının da realist bir zemine oturmasını sağlamıştır." (Muharrem Kaya)

ESERLERİ:

ROMAN: *Sefile* (*Hizmet'te* 17 Teşrinsani 1886-30 Temmuz 1887 tarihleri arasında tefrika edildi. Sansürden dolayı basılmadı, 1886), *Nedime* (1889), *Bir Ölünün Defteri* (1889), *Ferdi ve Şürekâsı* (1894), *Mai ve Siyah* (1897), *Aşkı Memnu* (1900), *Nesl-i Ahir* (tefrika, 1909), *Kırık Hayatlar* (1924), *Nesl-i Âhir* (yarım kalmış tefrika, 1990).

HİKÂYE: *Bir Muhtıranın Son Yaprakları* (tek hikâye, 1888), *Bir İzdivacın Tarih-i Muaşakası* (tek hikâye, 1888), *Nakil* (4 cilt, 1894-96), *Küçük Fıkralar* (3 cilt, 1896), *Bu mu İdi?* (tek hikâye, 1894), *Heyhat* (uzun öykü, 1894), *Bir Yazın Tarihi* (1900), *Solgun Demet* (1901), *Bir Şi'ri Hayal* (1914), *Sepet'te Bulunmuş* (1920), *Bir Hikâye-i Sevda* (1922), *Hepsinden Acı* (1934), *Onu Beklerken* (1935), *Aşka Dair* (1935), *İhtiyar Dost* (1937), *Kadın Pençesi* (1939), *İzmir Hikâyeleri* (1950).

ANI: *Birkaç Yaprak* (1898), *Kırk Yıl* (5 cilt, 1936), *Saray ve Ötesi* (1942), *Bir Acı Hikâye* (1942).

OYUN: *Kâbus* (1915, Devlet Tiyatrosunda oynandı, 1959), *Fürüzan* (A. Dumas Fills'ten adapte, 1918), *Fave* (Eduard Pailleron'dan adapte, 1919).

MENSUR ŞİİR: *Mensur Şiirler* (1889-1893), *Mezardan Sesler* (1889-1909; yay. haz., Ferhat Aslan, 2002).

EDEBİYAT TARİHİ: *Garptan Şarka Seyyale-i Edebiye, Fransız Edebiyatının* Numune *ve Tarihi* (Birinci cilt, 1885), *Fransız Edebiyatının Numune ve Tarihi* (antoloji, 1885), *Hikâye* (1889; haz. Nur Gürani Arslan, 1998), *Alman Tarihi Edebiyatı* (1912), *İspanya Tarihi Edebiyatı* (1912), *Sanata Dair* (3 cilt, 1938-55),

DİĞER ESERLERİ: *Hikâyeye Temâşa* (1889), *Kenarda Kalmış* (1924), *Valide Mektupları* (çeviri yazı, Selmin Kur., 1999).

HAKKINDA: Fazlı Necip / Mai ve Siyah (Servet-i Fünun, sayı: 325, 22 Mayıs 1313 (3 Haziran 1897; aynı yazı Virgül, sayı: 21, Temmuz-Ağustos 1999), Mehmed Rauf / Aşk-ı Memnu (Servet-i Fünun, sayı: 525, 22 Mart 1317 (5 Nisan 1901); aynı yazı Virgül, sayı: 19, Mayıs 1999), Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu / Bir Hikâye-i Sevda (Dergâh, sayı: 28, 5 Haziran 1338 (1923); aynı yazı Virgül, sayı: 43, Eylül 2001), Hikmet Feridun Es / Bu gün de Diyorlar ki...(1932), Cemil Yener / Bir Romancının Dünyası (1959), Murat Belge / Mai ve Siyah (Halkın Dostları, 14.5.1970), Peyami Safa / Objektif: 6-Yazarlar Sanatçılar Meşhurları (1976), Muzaffer Uyguncr / Halit Ziya Uşaklıgil (1992), L. Sami Akalın / Halit Ziya Uşaklıgil, Hayatı Sanatı Eserleri (1953), Selim İleri / Aşkı Memnu ya da Uzun Bir Kışın Siyah Günleri (1981), Hakkı Tarık Us / Elli yıl Mecmuası (tsz, s.62-63), Ağralı, Sedat (Büyük Larousse, 1986), Mehmet Kaplan / Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 2 (1987), Olcay Önertoy / Halid Ziya Uşaklıgil Romancılığı ve Romanımızdaki Yeri (1995), Ö. Faruk Huyugüzel / Halid Ziya ve Roman Sanatı (Türk Dili, sayı: 529, Ocak 1996), Şerif Aktaş / Halid Ziya Uşaklıgil'in Romanlarında Tema (Türk Dili, sayı: 529, Ocak 1996), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü 1 (1997), Behçet Çelik / 110 Yıllık "Hikâye" (Virgül, sayı: 7, Nisan 1998), Fethi Naci, 60 Türk Romanı (1998), Yüz Yaşında Bir Roman (Cumhuriyet Kitap, 18.11.1999), Baki Asiltürk / Osmanlı Seyyahlarının Gözüyle Avrupa (2000), Durali Yılmaz / Aşkı Memnu Romanımızın Abc'sidir - Abdullah Uçman / Aşkı Memnu Tahlil ve Tasvirleri Nedeniyle Önemlidir (Hürriyet Gösteri, sayı: 223, Kasım 2000), Serap İncegümüş / Gczi Edebiyatımıza Önemli Bir Katkı (Cumhuriyet Kitap, 26.4.2001), Nur Özmel Akın / Halit Ziya Uşaklıgil Tüm Yapıtları ile Özgür Yayınlarında - Erol Köroğu / Bir Feminist Eleştiri Denemesi - Şaban Özdemir / Aşkı Memnu'nun Baskıları Üzerine - Muharrem Kaya / Realist Zemindeki İlk Türk Romanı (Cumhuriyet Kitap, 29.11.2001), Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu / Bir Hikâye-i Sevda (Virgül, Eylül 2001; Latin harflerine aktaran: Tamer Erdoğan; orijinali Dergâh, 5 Haziran 1923), sayı: 28), Varlık (Ekim 2002), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002), Aysev Ayşçn Arslanoğlu / Halit Ziya Uşaklıgil'in Romanlarında Aşk ve Nesne İlişkileri (yüksek lisans tezi, Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü, 2002; Kanal Haber Bülteni, Kış 2003), Necip Tosun / Hayat Aşk ve Şiir: Halit Ziya Uşaklıgil Öykücülüğü (Eşik Cini, sayı: 1).

UŞŞAK, Cemal

Gazeteci, yazar. 5 Ağustos 1953, Büyükorhan beldesi / Orhaneli / Bursa doğumlu. Yeni Asya Yayınları (1977), TRT (1979-80), *Yeni Nesil* gazetesi (1981), *Zaman* gazetesi (1992), Moral FM Radyosu (1993) ve yeniden *Yeni Nesil* gazetesinde (1981, 1993) çalıştı. Daha sonra çalışmalarını Gazeteciler ve Yazarlar Vakfında sürdürdü. Yazılarını *Köprü* dergisi ile çalıştığı gazetelerde yayımladı. İstanbul İlim ve Kültür Vakfı üyesidir.

ESERLERİ:

Peygamber Hasreti (1983), *Fazi-*

let Kervanı (1985), *Başarının Yolları* (1986), *Peygamber Yolu* (1988), *Sahabiler Ansiklopedisi* (1989, müşterek), *Kur'ân-ı Kerim Meâli* (1989, müşterek), *Dünyada Din Devlet İlişkileri* (2002).

UTKAN, Gün A.

Şair. 16 Kasım 1969, Digor / Kars doğumlu. Tam adı Gün Ayhan Utkan'dır. İlkokul, ortaokul ve liseyi Kars'ta bitirdi. İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü (1991) mezunu. Çalışmalarını, yüksek lisansını tamamladığı New York'ta mühendis olarak sürdürdü. *Aleph Şiirleri* (2000) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2. bas. 2003).

UYAN, Muzaffer

Araştırmacı-yazar. 1944, Hassa / Hatay doğumlu. İlk ve ortaokulu değişik bölgelerde okudu. Mersin Tevfik Sırrı Gür Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü mezunu. Bir süre serbest çalıştıktan sonra Afyon Millî Eğitim Müdürlüğüne eğitim uzmanı olarak atandı. Burada on sekiz yıl çeşitli kademelerde eğitimci ve yönetici olarak çalıştı. 1990 yılında Afyon İl Turizm Müdürü olarak görevlendirildi. Bölgenin folklor ve turizm açısından önemini ortaya koyan araştırmalar yaptı. Fotoğraf sanatıyla da ilgilendi. Alanıyla ilgili olarak çok sayıda bireysel ve ortak yayını vardır.

Muzaffer Uyan

BAŞLICA ESERLERİ:

Afyonkarahisar Turizm Envanteri, Şehitler Diyarı Afyonkarahisar, Cumhuriyet Şehitleri ve Şehitliklerimiz.

UYANIK, Mevlüt

İlâhiyatçı. 2 Kasım 1962, Sungurlu / Çorum doğumlu. Hürriyet İlkokulu (1974), Sungurlu Lisesi (1980), Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1985) mezunu. Ankara Üniversitesi SBE Kelâm ve İslâm Felsefesi Anabilim Dalında yüksek lisansını

Mevlüt Uyanık

(1989), Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalında doktorasını tamamladı (1994). Vakıflar Genel Müdürlüğü (1986-87), Arşiv ve Tescil Dairesinde uzman (1986-87), Ankara Üniversitesi SBE'de araştırma görevlisi (1987-95), Gazi Üniversitesi Çorum İlâhiyat Fakültesinde yardımcı doçent (1995) ve doçent (2000) olarak İslâm Felsefesi Anabilim Dalı başkanlığı, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü başkanlığı yaptı. *İslâmiyat* ve *Muhafazakâr Düşünce* dergileri yayın kurulu üyeliği, Türk Felsefecilcri Derneği ile İslâm Felsefecileri Derneğinde komisyon üyeliklerinde bulundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *İslâm'ın İnanç İlkeleri* (1997), *Türk Dili Kültüründe İz Bırakan İskilipli Alimler* (1998), *Bilginin İslâmileştirilmesi ve Çağdaş İslâm Düşüncesi* (1999), *İslâm Siyaset Felsefesinde Sivil İtaatsizlik Kavramı, -Hasan Basri Örneği-*(1999), *Felsefi Düşünceye Çağrı (İnvitation to Philosophical Thought)* (2003), *Üç Tarz-ı Siyaset: Bir Üst Kimlik Tasarımı Olarak Türkiyelilik* (2003).

DERLEME: *İslâmî Bilimde Metodoloji Sorunu*, (Mehmet Paçacı ve Mustafa Türker ile, 1991), *Kur'an'ın Tarihsel ve Evrensel Okunuşu*, (K. Hamdi Okur ile, 1997).

HAKKINDA: Günümüz Türkiyesinde Kim Kimdir (2000).

UYAR, Bahattin

Eğitimci, yazar. 1934, Şeref / Yatağan / Muğla doğumlu. Kızılçullu Köy Enstitüsü ile Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsünü bitirdi. Yurdun çeşitli yerlerindeki Ticaret liseleri ve Erkek Sanat enstitülerinde Türkçe öğretmenliklerinde bulundu. Muğla Ticaret Lisesi Müdürü iken emekliye ayrıldı. Şiirleri *Türk Dili*, *Özlem*, *Beş Kaza*, *Gayret* ve *Ferayi* dergilerinde yayımlandı. *Demokrat İzmir*, *Devrim*, *İlkadım*, *Yeni Muğla*, Muğla *Devrim* gibi gazetelerde şiir, öykü ve makaleler yazdı.

ESERLERİ:

Tarımda Bozuk Düzen, Ansiklopedik Türk Dili ve Edebiyatı, Horozköy'ün Horozları.

UYAR, Gülgün

İlâhiyatçı. 1967, Ankara doğumlu. Kadıköy İmam Hatip Lisesi (1985), Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1990) mezunu. *"Hz. Muhammed'in Risâlet Öncesi Hayatına Dair Bazı Rivayet Farklarının Tesbiti"* adlı yüksek lisans tezini 1993'te, *"Siyasi ve İctimai Hayatta Ali-Fatıma Evladı (260 / 873'e Kadar)"* adlı doktora tezini 2003'te tamamladı. MÜ İlâhiyat Fakültesi İslâm Tarihi Anabilim Dalında öğretim elemanı olarak görev yaptı. *Ehl-i Beyt* (2004) adlı bir araştırması vardır.

Hakkı Uyar

UYAR, Hakkı

Tarih araştırmacısı. 19 Şubat 1969, İzmir doğumlu. Dokuz Eylül Üniversitesi Tarih Öğretmenliği Bölümü (1990) mezunu. 1992'de aynı üniversiteye bağlı Atatürk İlkeleri ve İnkılapları Enstitüsünde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. Yüksek lisansını *"II. Abdülhamid Dönemi Eğitim Politikasının İzmir'e Yansımaları"* (1993) adlı tezle ve doktora çalışmalarını (1998) aynı bölümde, Atatürk ilkeleri ve inkılapları alanında tamamladı. Fen Edebiyat Fakültesinde 1998'de öğretim görevlisi, 2001 yılında yardımcı doçent oldu.

Makalcleri, 1991 yılından itibaren *Tarih ve Toplum*, *Manisa*, *Altıok*, *Toplumsal Tarih*, *Toplum ve Bilim*, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, *Sosyal Demokrat Değişim*, *Müdafaa-i Hukuk* dergilerinde yayımlandı. *Tek Parti Dönemi ve Cumhuriyet Halk Partisi* adlı eseriyle 2000 yılı Afet İnan Tarih Araştırma Ödülünü aldı. Çeşitli bilimsel toplantılarda bildiriler sundu, pek çok televizyon programına katıldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Tek Parti Dönemi ve Cumhuriyet Halk Partisi*

(1998), *1923'ten Günümüze CHP Tüzükleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme* (2000), *"Sol Milliyetçi" Bir Türk Aydını: Mahmut Esat Bozkurt 1892-1943* (2000), *Türk Siyasal Yaşamında Cepheleşmelere Bir Örnek: Vatan Cephesi* (2001).

ORTAK KİTAP: *Sivil Toplum Kuruluşları Rehberi* (1996), *Non-Governmental Organization Guide* (Main Establishmen, 1996).

HAKKINDA: Alev Coşkun / Tek Parti Dönemi ve Cumhuriyet Halk Partisi (Cumhuriyet Kitap, 8.4.1999), Taha Akyol / Sol Kemalist Bir Bozkurt (Milliyet, 2000).

UYAR, Mehmet

Romancı, senaryo yazarı. 10 Ocak 1960, Yeşilkaya köyü / Çivril / Denizli doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Çivril'de tamamladı. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1980) mezunu. Kastamonu'ya bağlı Çatalzeytin ilçesinde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1994'ten itibaren yerleştiği İstanbul'da çalışmalarını öğretmenliğinin yanı sıra senaryo yazarlığı yaparak sürdürdü.

İlk romanı *Karmaşa* (1985) ile 1984 Sedat Yenigün Roman Yarışmasında üçüncülük armağanını kazandı. *Efsane Sır* adlı eseri ile 1992 Kültür Bakanlığı Roman Ödülünü, *Kuşların Dili* ile 1989 Tarım ve Orman Bakanlığı Hikâye Yarışmasında birincilik ödülünü aldı.

ESERLERİ (Roman):

Karmaşa (1985), *Kayıp Ocak* (1992), *Efsane Sır* (1993), *Yeşil Mesnevi* (1997), *Sır Kapısı* (2004).

UYAR, Tomris

Öykü ve deneme yazarı, çevirmen (D. 15 Mart 1941, İstanbul - Ö. 4 Temmuz 2003, İstanbul). 1969'a kadar R. Tomris imzasını kullandı. Hukukçu Celile Hanım ile hukukçu ve yazar Ali Fuad Gedik'in kızı, CHP Trabzon milletvekillerinden Süleyman Sırrı Gedik dedesidir. İlkokulu Taksim'deki Yeni Kolej'de (1952) bitirdi. High School (İngiliz Kız Ortaokulu, 1957), Arnavutköy Amerikan Kız Koleji (1961) ve İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesine bağlı Gazetecilik Enstitüsü (1963) mezunu. Kısa süre Boğaziçi Üniversitesinde karşılaştırmalı edebiyat dersleri verdi. Şair Ülkü Tamer'le evlenip ayrıldı. 1969'da evlenerek soyadını aldığı şair ve yazar Turgut Uyar'dan bir oğlu oldu. Yemek borusu kanseri tanısıyla yattığı Metropolitan Florance Nightingale Hastanesinde öldü, cenazesi Zincirlikuyu Mezarlığında toprağa verildi.

Tomris Uyar, önce İngilizceden yaptığı çevirilerle tanındı. İlk çevirisi *"Şekerden Bebek"* (Tagore'dan)

Tomris Uyar

1962'de *Varlık* dergisinde yayımlandı. İlk hikâyesi *"Kristin"*, *Türk Dili* (Mart 1965) dergisinde çıktı. Daha sonraki hikâye, deneme ve eleştirilerini; *Papirüs, Yeni Dergi, Soyut, Bilim ve Sanat, Yeni Edebiyat, Varlık, Dost, Yeni Düşün, Gösteri, Gergedan, Argos, Adam Öykü* gibi dergilerde yayımladı. Ülkü Tamer ile birlikte Cemal Süreya'nın çıkardığı *Papirüs* dergisinin yayımına katıldı ve 1966'dan sonra burada yayımladığı ürünleriyle adını duyurdu. 1970'ten sonra gelişen yeni Türk öykücülüğünün önde gelen isimleri arasında yer aldı. Şiirsel bir dille izlenimler, anılar, ayrıntılar, betimlemeler, çağrışımlar, imgeler ve iç konuşmalara dayalı bir öykü dünyası kurdu. İlk öyküleri evlilik ve aile konuları çevresinde gelişti.

İlk kitabı *İpek ve Bakır*'da, küçük burjuva kökenli insanların yaşama biçimleri vardır. Füsun Akatlı'nın ifadesiyle bu kitapta olay akışları değil, "durumlara ışık düşürecek, can alıcı 'zum'lar var"dır. İkinci kitap *Ödeşmeler ve Şahmeran Hikâyesi*'ndc, sınıf atlama özlemi taşıyan kitlelerle, ezilmiş kesimlerin çatışmalarını, ödeşmelerini işledi. *Diz Boyu Papatyalar*'da insanların yaşama biçimleri anlatıldı. Bu kitapta bıçkın kabadayılar, ününü yitirmiş sinema oyuncuları, ekmek parasını nasıl çıkartacağını kestiremeyen kimseler hep bir aradadır. Selim İleri'ye göre, *"Geçiş toplumunun insanlarından bir kesit vermek istiyor hikâyeci. Bu insanların sergilenişinde de özel bir tutum göze çarpıyor"*.

Yürekte Bukağı kitabında ise gittikçe yozlaşan bir ortamı ve bu ortamla beslenen hastalıklı toplum düzenini, yeni değerler geliştirmeye çabalayan insanlar aracılığıyla resmeder. Akatlı, bu kitapla ilgili olarak, Tomris Uyar'ın "öykücülüğünün temelini kuran iki belirgin bileşenin; nesnel, ama yorumlayıcı gözlemciliği ile yaratıcı ve şiirleştirici imgeleminin dil düzleminde gerçeklik kazanan bir bütünleşmesi" olarak düşünmek gerektiğini yazdı.

Gece Gezen Kızlar, evrensel masalların günümüze bir yansıması idi. *Yaza Yolculuk*'taki öykülerde, toplumun klişeleşmiş değer yargılarının gözden geçirilmesi, kişinin kendine ya da yaşadığı yere dönüşü gibi bir çeşit dönüş yolculuğu vardır. Bu kitapta ayrıca Necip Tosun'un ifadesiyle "öykü kahramanlarıyla kendi yazarlık tutumu arasındaki ilişkiyi" irdeledi. *Sekizinci Günah*'ta günah temasını, bir anlatım imkanı olarak ironiden yararlanarak işledi. *Otuzların Kadını*'nda annesinin bir portresinden yola çıkarak, 1930'ların diğer kadınlarını anlattı. *Aramızdaki Şey*'de yazar, yalın bir anlatımla, hesaplaşmaların ve söylenmemiş sözlerin öyküsünü yazdı.

Tomris Uyar, Turgut Uyar'la birlikte Latin şairi Lucretius'tan çevirdikleri *Evrenin Yapısı* adlı kitap ile 1975 TDK Çeviri Ödülünü, *Yürekte Bukağı* (1979) ve *Yaza Yolculuk* (1986) adlı hikâye kitaplarıyla 1980 ve 1987 Sait Faik Hikâye Armağanını kazandı. *Son Sınır* ile 1987 Haldun Taner Ödülünde Murathan Mungan ve Nedim Gürsel'le paylaşmak üzere verilen ödülü, kendisi bu ödüle katılmadığı gerekçesiyle reddetti. Hiawatha çevirisiyle 1986-87 Avni Dilligil Tiyatro Ödülünü, *Güzel Yazı Defteri* ile 2002 yılında Sedat Simavi Edebiyat Ödülünü aldı. Bir öyküsü "Sarmaşık Gülleri" adıyla S. Önal tarafından televiz-

TOMRİS UYAR

SEVDADIR

Bu sessizlik, çevresini sarmalayan bu beyazlık. Hepsiyle, her şeyle, herkesle, parçalanmaz bir uyuma girdiğini düşündü Özcan. Mutlu, gözleri kapalı oturuyordu; elleri dizlerinin üstünde kenetli, ayakları yan yana, yeter ki bu kesintisiz beyazlık, bu güven örselenmesin. Kokmuyordu artık. Değil mi ki kocaman kapılardan, özel arabalarla dolup taşan avludan, bekçilerin dik dik bakışlarından süzülüp buradaki, bu beyaz sıradaki yerini (dünkü yerini) almıştı. Dışarda, sokağın diz boyu çamuru vardı, hızlanan kar, çocukların küfürleri.

Hastanenin koridoru kalabalık değildi dünkü gibi. Yalnız tam karşısına düşen sırada bir kadınla bir adam oturuyor, bilmediği bir dilde konuşuyorlardı. Giysileri eski püskü idi. Ağızlarından çıkan çok ince, çok hafif sözcükler, bir su şarıltısıyla boşalıyordu genel beyazlığa. Adam, daha gençti kadından, kasketliydi; yanık teninde gözleri, yeşilmsiçesine parlıyordu ama aslında koyu ve hüzünlüydüler. Kadının yanında diz çökmüştü, onun ellerini kendi kocaman ellerinin arasına almış oğuşturuyordu boyuna. Bir yarayı kazıyıp atmak, bir uyuşmayı kanlandırmak için sanki. "Korkma" gibi bir şeyler söylüyordu galiba, "ne yapar yaparız" gibi. Kadın çırkındı, gözlerini başörtüsünün ucuna silyordu sık sık. İkisi, herkesin dışındaydılar (öyle geldi Özcan'a), herkese karşı birlikte dayatıyorlardı; elleri birbirlerinin ellerinde, kimsenin bilmediği sözcükleri paylaşıyorlardı beyaz sıranın üstünde. Arasına açılan (birileri, uzakta, karanlıkta kalmış belirsiz gölgeler girip çıkıyordu içeri) "Laboratuar" kapısından, odatım penceresinden bir kar ışığı sızıyordu içeri. Kadın, adam, Özcan'ın tozlu pabuçlarını —gelmeden bir bez parçasıyla parlatmıştı ama— aydınlatıyordu: avludaki ağacın yapraklarından geçiyor, tozlu bir prizma ışınıyla içeri doluyordu. Gerisi, karanlıktı.

Beyaz başlıklı, önlüklü hastabakıcılar, beyaz doktorlar geçiyordu koridordan. Hademelerin elinde, katlanmış beyaz havlular", kırışıksız beyaz çarşaflar geçiyordu; yürekleri damıtan, dudakları kurutan (film başlamadan önceki gizemi) o heyecanı bozmadan. Sessizce. Her yer temizdi burada; sabun, tertemiz ilâç kokuyordu. Bir kapı açıldı; deri koltuklar, üstü camlı küçük bir masa, bir vazoda -renk renk çiçekler ışığa çıktı. İnsan "nasıl oturur böyle koltuklara? Nasıl kıyar? Tertemiz, giyer giyer. Küçük masanın üstünde dergiler duruyordu. Kapaklarında, sacları rüzgârla yüzlerine savrulmuş, kalın dudakları ıslak, göğüsleri inanılmayacak kadar beyaz kızlar. Ne güzel kokardı o kâğıtlar, o renkli kızlar. Ama Özcan biliyordu, şimdi kalkıp dokunacak olsa o dergilere, o kızlara, sahici mi diye elleyecek olsa, üçüp giderlerdi düşlerdeki gibi. O çırkın, kaba elleriyle dokunacak olsa hiçbir şeye bozulurdu.

Yaşıtlarınınkilere göre çok kocamandı, Özcan'ın elleri. O 13 yaşındaydı ama elleri 40. Kullanılışlarına göre biçimlenmiş, irileşmiş, mesleklerini [tornacı çıraklığı] hemen ele veren ellerdi bunlar. Özcan, berber çıraklarının hep kınalıymış gibi duran, saç boyasından kavrulmuş sarı tırnaklarını düşünüp rahatladı. Ya Hüsnü olsaydı şimdi burada? Zavallıcık, nasıl gizlerdi ellerini kimbilir Yok yok, bir daha "Kına mı yaktın lan? Kız musun sen?" demiyecekti ona. O istediğini söylesin, mahalledeki çocukları toplayıp yine yolunu kessin isterse bakkaldan dönerken. "Piç", desin, "Baban kim senin?" desin, "Orospu teyzesinin bir tanesi." desin, çocuklar gülsünler. Ne derse desin. Yok yok, bir daha gaz tenekesini yere bırakıp dövmeyecekti onu, burnunu kanatmıyacaktı. Geçim derdine düşmüş garip o yaşta. Yüklenilmez. Yoğun bir sevgi, kuşlar gibi çırpınan yüreğine doldu. Ellerini ceplerine gizledi, durdu. Hüsnü'yü düşünüyordu.

Sessizlik.. Laboratuarın kapısı açıldı, biri çıktı, kapandı. Uzaklarda bir musiki duyuluyordu. Kadın, ellerini adamın ellerinden kurtardı. Kalktılar. Artık büsbütün yalnızdı Özcan. Dün getirdiği kavanozun sonucunu ne zaman verirlerdi acaba? Verselerdi artık. Teyzesi hastaydı herhalde. Çok sinirliydi son günlerde. Nedense. Hep hızlı hızlı konuşuyordu. Bir şeyin bitimine çok az kalmış gibi, artık bitse gibi, bitse de üzülse, rahatlasa. (Sanki tutuğum takım yenilmiş, bir dakika kalmış maçın sonuna). Gözleri bile çukura kaçmıştı. Yüksek sesle şarkı söylemiyordu yemek yaparken. Öğürüp duruyordu. Özcan yıkanırken, gelip öpmüyordu gözlerini, surtini keselemiyordu "Canım, bir tane oğlum benim, Ayşemin bir tanesi" diyerek. Kocasıyla da hep kavga ediyorlardı. Oysa nasıl severlerdi birbirlerini, biç bozuşmamışlardı on yıldır. Tıpkı şu kadınla adam gibi. Enişte "Kâmil Usta"ydı, tornacı başı Kâmil Birlik.

Teyzesi, "Söyleme enişteye sonucu sakın" demişti. "Üzülür hastalığına. Parayı yatırdı. Sen sonucu öğrenceksin, o kadar. Fazla konuşma kimseyle. Öğleden sonra maça gidersin istersen. Enişten izin verdi bugünlük. Hadi oğlum, çabuk git gel, göreyim seni. Oyalanma. Bilirim oyuna falan dalmazsın, öylesine söyledim işte Sonra, gönlünce gezer eğlenirsin. Çabuk dön de." Titreyen elleriyle hiç kullanmadığı siyah bir çantadan on lira çıkarıp uzatmıştı.

"Dün de beş lira verdi, hep dolmuşla gidip geliyorum," diye düşündü Özcan. Teyzesi, kavanozu güzelce sarıp sarmalamıştı, kapağını bir gazete parçasıyla sıkıştırmış, naylon torboya koymuştu. Koşa koşa merdivenlerden inmişti Özcan. Baktı: gazete ıslanmış. Hemen alt basamağa dayadı kavanozu, koşup bir gazete aldı köşedeki bakkaldan, yüzündeki utancı tatlı bir gülümsemeyle örterek. Kavanozu bir daha sarıp sarmaladı torbanın içinde. Ya çocuklar gördülerse? Nereye diye sorurlarsa? "İçinde ne var?" Zaten bir gün açık açık konuşmalı Hüsnü'yle. Ne diye o lâfları ediyor, sormalı. "Değmez" demişti teyzesi. "sen uyma onlara. Akıllı çocuksun sen. Sakın konuşma öyle şeyler." Peki ya kendisi? Son günlerde gözü hep kapıdaydı teyzesinin. Komşular çıkıp gittikten sonra.

Çabucak. Şarkı da söylemiyordu yemek yaparken.

Laboratuar kapısı açıldı. Özcan telâşla fırladı yerinden. Hemşire kız çıktı dışarı

Güler Pekin'in tahlili, gebelik testi, buyurun, dedi. Bir kâğıt uzattı.

— Ama bir yanlışlık olacak, diye atıldı Özcan nedenini kestiremediği bir telâşla. bir yanlışlık olacak. Teyzemin adı Güler Birlik'tir, Pekin değil,

Hemşire kız, elindeki kâğıda bir göz attı:

— Güler Pekin yazıyor burada

Dergilerdeki kızlar gibi güzeldi, tertemizdi. Dişleri beyazdı. Önce bir kayıtsızlık vardı yüzünde, sonra duraladı, Özcan'a sevgiyle baktı bir süre. Gülümsedi:

— Mutlaka, mutlaka yanlıştır.

Kızın gülümseyişinden yüreklenmişti Özcan. Teyzesi istediği kadar "konuşma" desin. Korkusuzca sordu:

— Neymiş abla?

— Müspet.

— Müspet ne demek?

— Olumlu demek.

Karşılıklı gülümseyişleriyle kurulan dostluk, ikisinin ortasına yerleşmişti.

— Biliyordum, diye haykırdı Özcan sevinçle. Her şeyin yoluna gireceğini biliyordum.

Kız, gözlerini yere indirdi.

(*Ödeşmeler*, 1982)

Tomris Uyar

yona uyarlandı. Elli civarında kitap çevirdi. Öyküleri, İngilizce, Almanca, Fransızca, Lehçe, Rusçaya çevrildi, o ülkelerdeki antolojilere girdi. Kurucu üyesi olduğu Türkiye Yazarlar Sendikasından daha sonra istifa etti, PEN Yazarlar Derneği üyesi oldu.

"Öyküdeki ısrarı, yazınsal titizliği ve sanatçı duruşu, Tomris Uyar'ın Türk edebiyatındaki yerini seçkinleştiren en belirgin üç özelliğidir. Tomris Uyar, yazın hayatında, kuşağının pek çok yazarının aksine ne roman ne de bir başka türe 'sapmış'tır, öykü dışında hiçbir yazınsal türde ürün vermemiştir. Öyküdeki ısrarı yanında yazınsal titizliği de onu Türk edebiyatında seçkinleştiren bir başka özelliğidir. Öykü serüveni boyunca hep yeni arayışlar içerisinde olmuş, gerçeküstücülükten postmodern eğilimlere, metinlerarası göndermelerden sembolik yaklaşımlara, yazın dünyasının pek çok anlatım alanında denemeler yapmış, ürünler vermiştir. Öyle ki biçimsel arayış onun neredeyse öykü anlayışı olmuştur. Dünya yazınını iyi izlemesi, özellikle öykü evrenine yakın yazarlardan çeviriler yapması, öykülerinin çeşitlenmesi ve zenginleşmesi sonucunu doğurmuştur. Sonuçta sadece öykücü kalarak ortaya, ilkeli, saygın bir sanatçı portresi çıkarmayı başarmıştır." (Necip Tosun)

"Deneyim aşınırken, sahiciliğin de ancak yapay olarak üretilebilecek sentetik bir görüngü olduğuna gittikçe daha çok inanmaya başlarız. Çoktandır deneyimi öylece almak yerine kışkırtır olduğumuzu fark ederiz. İzlenimcilik alegoriye, dışavurumculuğa ve kübizme (tahribatın bilgisidir üçü de) doğru atıldıkça daha da yoruluyor, bitkin düşüyordur. Tomris Uyar'da da Gece Gezen Kızlar'dan (1983) itibaren deneyimin giderek deneyselciliğe dönüştüğü görülür. Bir yandan hazır biçimler (masal) bir yandan da anlatının "kurmaca" ya da "kurgulama" olarak adlandırılan deneyselci boyutu, izlenime oranla daha çok yer tutmaya başlar öykülerde – Otuzların Kadını'na gelinceye kadar. Bu metin, Uyar'ın doruklarından biri, tam da bu sorunu üstlenmek üzere yazılmış gibidir." (Orhan Koçak)

"Eğer Tomris Uyar'ın öykücülüğü hakkında söylenebilecekleri sıralamam gerekseydi, dilden başlardım. Kuşkusuz ki günümüzde Türkçeyi en kıvrak kullanan yazardır Uyar. Dil onun elinde kendi başına organik bir yapı olup çıkar. Öyle ki kimi zamanlar orada zaten akıp gitmekte olan bu cümleler varmış da, Uyar onları yalnızca yakalayıp kâğıda geçirmiş gibi bir duyguya kapılırsınız." (Sırma Köksal)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *İpek ve Bakır* (1971), *Ödeşmeler ve Şahmeran Hikâyesi* (resimleyen N. Günsür, 1973), *Dizboyu Papatyalar* (1975), *Yürekte Bukağı* (1979), *Yaz Düşleri / Düş Kışları* (1981), *Gece Gezen Kızlar* (1983), *Rus Ruleti-Dön Geri Bak* (toplu hikâyeleri, 1985), *Yaza Yolculuk* (1989), *Sekizinci Günah* (1990), *Otuzların Kadını* (1992), *İki Yaka İki Uç* (gençlik öyküleri-seçmeler, 1992), *Aramızdaki Şey* (1997), *Güzel Yazı Defteri* (2002).

GÜNCE: *Gündöktümü 75* (1976), *Sesler Yüzler Sokaklar* (1981), *Günlerin Tortusu: Bir Uyumsuzun Notları* (1985), *Yazılı Günler* 1985-1988 (1989), *Gündökümü (1975-1980): Bir Uyumsuzun Notları* (1989), *Tanışma Anları 1989-1995* (1995), *Yüzleşmeler - Bir Uyumsuzluğun Notları 1995 - 1999* (günce-deneme, 2000), *Gündökümü - Bir Uyumsuzun Notları I-II* (yeni bas. 2003).

DERLEME: *Çağdaş Amerikan Öyküleri* (1980), *Hint Masalları: Şekerden Bebek* (1982), *Amerikan Hikâyeleri Antolojisi* (1983), *Sonsuz ve Öbürü* (Turgut Uyar'ın anısına, Seyyit Nezir ile, 1985), *Şiirde Dün Yok mu: Turgut Uyar Üzerine Yazılar* (1999).

ÇEVİRİ: *1 Mayıs* (1968) - *Son Düş* (1994) (S. Fitzgerald'dan), *Altın Böcek* (1969) - *Olağandışı Öyküler* (M. Fuat ile, 1982) - *Kızıl Ölümün Maskesi* (2. bas. 1994) - *Çalınan*

YÜZLEŞME, FANİLİK, İNCELİK VE AİLE İÇİ İNSANLIK HÂLLERİ: TOMRİS UYAR

Necip Tosun

Tomris Uyar'ın öykü yayınlamaya başladığı 1970'ler öykücülüğümüzün altın yıllarına denk düşer. Sabahattin Ali, Sait Faik gibi öncülerin açtığı yollar, Nezihe Meriç, Adalet Ağaoğlu, Hulki Aktunç, Rasim Özdenören, Mustafa Kutlu, Bilge Karasu ile çeşitlenmiş, zenginleşmiş, öykü sanatının en nitelikli örnekleri verilmeye başlanmıştır. Tomris Uyar'ın ilk kitabı "İpek ve Bakır" 1971'de yayınlanır. Ardından "Ödeşmeler" (1973), "Dizboyu Papatyalar" (1975), "Yürekte Bukağı" (1979) onu izler. Uyar'ın bu dönem öyküleri, şiirdeki "ikinci yeni" anlayışının atmosferinde doğmuş, serpilip gelişmiştir. İlk evliliğini Ülkü Tamer'le, ikinci evliliğini ise Turgut Uyar'la yapan Tomris Uyar'ın öykülerindeki ikinci yeni etkisini bu anlamda doğal karşılamak gerekir. Doğrusu bu etki onun öykülerine olumlu bir şekilde yansımıştır. Öyle ki, bu ilk dört kitap, onun öykü serüveninin dönük noktaları olmuştur. Akıcı, şiirsel bir üslûpla oluşturulan öyküler, hem bireysel hem de toplumsal değişim ve dönüşümlerin izdüşümünü yansıtır. Ekonomik/bürokratik/otoriter baskının değiştirdiği/kimliksizleştirdiği/yozlaştırdığı insanlık halleri, özellikle "ev içi" mekân seçilerek başarılı bir şekilde anlatılırken, yaşananlara başkaldırı, eleştirel bakış ise bu öykülerinin temelini oluşturur. Uyar, öykülerde ayrıca gündelik hayatın karmaşasını yaşayan insanlara, inceliklerden, familiklerden ipuçları vermeye çalışır.

Bu kitaplardan sonra Uyar'ın öykü serüveni yeni bir mecraya girer. Belki "Yaz Düşleri/Düş Kışları" (1981) ilk döneme kolayca eklemlenecek bir kitaptır. Ama daha sonraki kitaplarında orijinallik arayışları/üslûp tutkunluğu büsbütün baskın çıkmaya başlar. "Gece Gezen Kızlar"da (1983), masal kahramanlarını günümüze getirip etkenliğe büründürmeye çalışırken, "Yaza Yolculuk"ta (1986), öykü kahramanlarıyla kendi yazarlık tutumu arasındaki ilişkiyi irdeler. "Sekizinci Günah" da (1990) bir anlatım imkânı olarak "ironi"nin gücünden yararlanır. 1992'de yayınlanan "Otuzların Kadını"nda ise Uyar, evinde yıllardır asılı duran ve Osman Hamdi Bey tarafından yapılmış annesinin portresinden yola çıkarak, o dönemin kadınlarını, yaşam biçimlerini anlatır. Seçtiği biçim ise bulmaca yöntemidir. "Aramızdaki Şeyler"i (1998) tümüyle diyalogları/konuşma cümlelerine yaslayarak "oyun" türüne göz kırpar. Uyar son kitabı "Güzel Yazı Defteri"nde de (2002) uyumsuzluğu, familiği ve iletişimsizliği bir kez daha işler. Kitap onun tüm öykü anlayışını özetleyen bir kolaj gibidir.

→

Tomris Uyar, bir ayrıntı, atmosfer öykücüsü olarak "dil"de fazla anayış içerisinde değildir. Dilde özenli, tutumludur ama dili germez. Dilin yapısına ve gramerine sadıktır. Son öyküleri tümüyle konuşma cümlelerine yaslıdır. (Bu öykülerde bazen öyle bir söz sağanağı olur ki, kadınların birbirleri hakkındaki düşüncelerini (dedikoduları) kâğıda geçiren bir yazarla karşı karşıya olduğumuz duygusuna kapılırız.) Oysa bakış açısında ve kurguda öyküyle fazlasıyla oynar. Onun pek çok öyküsünde "hikâye"den çok, kurgu, biçim önemlidir. Bu kurgu seçimi ise bilinçlidir ve bir arayışın sonucudur. O "bildik konuların" yeni sunumunun ancak "yeni bir biçim"le mümkün olabileceğini düşünür. Çünkü ona göre bu konuların (aşk, ölüm vb.) klâsik anlamda en güzelleri/mükemmelleri zaten yazılmıştır. Artık o konulara dönülecekse bu ancak yeni bir "biçimsel sunuş"la olmalıdır. Bu yüzden de kurgusal yeniliklere, biçimsel arayışlara yönelir. Uyar, kelimenin tam anlamıyla "uslup tutkunu" bir öykücüdür. Hemen her kitabında bir üslûp arayışı içerisindedir. Postmodern yaklaşımlar, gerçekötücülük, fantastik öyküler, ikinci yeni, bilinç akışı, iç monolog, sembolik anlatım, soyutlama denediği anlatım çeşitlerinden bazılarıdır. Bu yüzden Uyar, yazarken öykiyle "savaşıyor" gibidir. Hem "açık" etmenek hem de "anlatmak" zorunda olmanın kaçınılmaz çatışmasını yaşar. Anlaşılır olmaktan çekinir gibi bir hâli vardır. Bu da elbette orijinallik arayışının bir sonucudur.

Onun orijinallik arayışları ise muhtevada değil, teknik işçiliktedir. Bu arayışlar kimi öykülerin anlatım imkânını zenginleştirip derinleştirirken bazen de öykünün boşluk kalması sonucunu doğurur. Aşırı tutkuluk ve teknik işçilik, coşku ve duygu aktarımını örter ve ortaya biçimsel bir deneme çıkar. Geride duygu değil yazı ve işçilik kalır. Bu yüzden onun öykülerinin "anlatılan" bir şey değil, "yazılan" bir şey olduğunu net bir şekilde görürüz. Bir "yazar" arka planda sürekli kendini hissettirir. Yazar "bakın yazıyorum," der sürekli ve öyküyü, okurla birlikte kurgular. Öykülerinin kendini kolay ele vermemesi sadece derinliğinden değil, bu "girift" kurgusundandır. Uyar, sanki öyküyü önce klâsik bir biçimde yazmakta/anlatmakta sonra da yazdığı şeylerin bir kısmını tekrar çıkarmakta, bölüm yerlerini değiştirmektedir. Herkesin kolayca algılayabileceği bir olayı "bakın, olay sandığınız kadar da basit değil, hadi çıkın işin içinden," demeye getirir.

Aslında onun öyküleri "aynaya bakan bir kadın görüntüsü" kadar basit bir konuya yaslanır. Ama ayna kırıktır ve sırları da dökülmüştür. Öykü, kadının bu ayna parçalarına yansıyışından ve dökülmüş sırlarını yansıttığı fülûktan kurulur. Onun öykülerinin kendini kolay ele vermeyişi, girifliği bundandır. Bütün iş okurun düş gücüne ve bütünleştirme yeteneğine bağlıdır. Biz o parçalanmış görüntülerden kadının portresini çıkarmaya çalışırız, yazar da o parçalardan bir sonuca ulaşmaya..

O peşinde olduğu büyük ustalar (Çehov, Woolf) gibi küçük ayrıntılardan, bütün, kahcı sonuçlar üretmeye çalışır. Okur öykünün daha ilk cümlelerinde sıradan bir metinle karşı karşıya olduğunu sanır. Olayda olağanüstü bir yan yoktur. Okur bu sıradan olaya kendini kaptırır ve öykü biter. Eğer bu süreçte gerekli dikkat ve özeni göstermemişse, bir hayal kırıklığı kaçınılmazdır. Çünkü yazarın kurgusal yaklaşımı okurun kendine "çeki düzen" vermesini zorunlu kılar. O ayna parçalarından yansımaları dikkatle bir araya getirmek durumundadır. Okuru için en önemli ipuçlarından biri de son cümleye "gizlenir". Uyar, küçük ayrıntılarla, göndermelerle bir anın gizemini (hayatı özetleyen o gizi) son cümlelerden birine yerleştirir. Ama bu cümlenin de diğer cümlelerden hiçbir farkı yoktur. Yine sıradan hatta çoğu kez bir konuşma cümlesi, diyalogdur. Okur eğer o baştaki dikkat ve özeni göstermişse bu cümle yerli yerine oturur ve aydınlanma gerçekleşir.

(*Hece*, sayı: 70)

Mektup (2000) (E.A. Poe'dan), *Pedro Paramo* (J. Rulfo'dan, 1970), *İnsan Postu* (W. Heinrich'ten, 1972), *Değirmencinin Kanısı* (P. A. de Alarcon'dan, 1973), *Tehlike* (1973), *Evrenin Yapısı* (Lucretius'tan, Turgut Uyar ile, 1974), *Gönül Abla ve Fırsatlar Ülkesi* (N. West'ten, 1974; yeni basımı Gönül Abla ve Temizinden Bir Milyon adıyla, 1999), *Küçük Prens* (A. de S. Exupéry'den, C. Süreya ile, 1975), *Mrs. Dalloway* (1976) - *Perde Arası* (1992) (V. Woolf'tan), *Alis Harikalar Ülkesinde* (1976) - *Aynanın İçinden* (2000) (L. Carrol'dan), *Aç Kaplan Yılları* (J. G. Davis'ten, 1977), *Petersburg Ekspresi* (H. Koning'den, 1977), *Şarlatanlar Dönemi* (L. Hellman'dan, 1977), *Başkan Babamızın Sonbaharı* (G.G. Marquez'den, 1978), *Laura Mars'ın Gözleri* (H.B. Gilmour'dan, 1979), *Al Midilli* (1980) - *İnci* (1981) (J. Steinbeck'ten), *Gök Nasıl da Karardı* (E. Gaines'ten, 1980), *Hapishane Kuşu* (K. Vonnegut'tan, 1980; Kodes Kuşu adıyla 2002), *Ölüm ve Pusula* (1982) – *Alef* (ortak çeviri, 1998) - *Ficciones* (ortak, 1998) (J.L. Borges'ten), *On Küçük Zenci* (A.M. Christie'den, 1982), *Hiroşima* (J. Hersey'den, 2. bas. 1984), *G* (J. Berger'den, 1984), *Türk Romanı-İlk Dönem 1872- 1900* (R.P. Finn'den, 1984), *Mırıldandığım Öyküler* (J. Cortázar'dan, 1985), *Son Perde* (R. Dahl'den, 1987), *Seni İçime Gömdüm* (A. Jolly'den, 1988), *Merdivenin Dibindeki Gülümseyiş* (H. Miller'dan, 1989), *Babayasaları Anasözleri* (der. S. J. Peers-G. Bennett, 1989), *Trendeki Yabancılar* (P. Highsmith'ten, 1991), *Uşak Ne Gördü* (J. Orton'dan, 1992), *Ormanın Tam İçinden* (F. O'Connor'dan, F. Özgüven ile, 1993), *Oscar Wilde'ın Son Vasiyeti* (P. Ackroyd'dan, 1994), *Yüzücü* (J. Cheever'den, 1994), *Sigaranın Saltanatı* (K. Klein'dan, 1995), *Ailede Bir Ölüm* (J. Agee'den, 1996), *Karanlık Gözükünce* (W. Styron'dan, 1996), *Küçük Tragedyalar* (A.S. Puşkin'den, 1997), *Gene Aşk* (D. Lessing'ten, 1997), *Başka Ateşler-Latin Amerikalı Kadın Yazarlardan Öyküler* (A. Manguel'den, 1998), *Borges ve Yazma Üzerine* (der. N.T. di Giovanni, D. Halpern, F. Maschanc, 1998), *Pnin* (V. Nabokov'dan, 1999), *Yağmur Gibi Söyle Bana* (T. Williams'tan, 1999), *Bir Aşk Kırgınının Şarkısı* (G. Apollinaire'den), *Türk Edebiyatında Sosyal Konular* (K. Karpat), *Caz Dönemi* (E.L. Doctorow'dan, 2000), *Çifte Alev* (Octavio Paz'dan, 2002).

HAKKINDA: Asım Bezirci / İpek ve Bakır (Yeni a, sayı: 6, Eylül 1972) - Hikâyecilerimiz (1980), Türk Öykücülüğü Özel Sayısı (Türk Dili, sayı: 186, Temmuz 1975), Füsun Akatlı / Bir Pencereden (1982) - Öykülerde Dünyalar (1998) - Güzel Yazı Defteri'ne Yazılmış Bir Öykü (Radikal Kitap, 7.6.2002), Fatih Özgüven / Tomris Uyar ile Söyleşi "Kent Kültürü Ortadan Kalkıyor" (Gösteri, Ağustos 1982), Olcay Önertoy / Türk Roman ve Öyküsü (1984, s. 319-320), Can Kurultay / Çağdaş Türk Edebiyatında Kadın Yazarlar (1993), M. Aydın / Ne Yazıyor Bu Kadınlar (1995), Feridun Andaç / Oyalayıcı Bir Şey Yazmaktansa, Kopkoyu Bir Karanlığı Yeğlerim (söyleşi, Adam Öykü, sayı 7, Kasım-Aralık 1996) - Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), Atilla Özkırımlı / Yaşadığımız Dünyada İnsan Düellosuzluktan Ölebilir (O Güzel İnsanlar, 1998), Enver Ercan / Yalın ve Duyarlı Bir Evren Kurucusu - F. Oran / Aramızdaki 'Öykü'cü (Cumhuriyet Kitap, 18.6.1998), Fethi Naci / Dönüp Baktığımda (1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Orhan Koçak / Deneyim İmkânsızlaşırken (Virgül, sayı: 33, Eylül 2000), İnci Asena / Yirmin-

ci Yüzyılda Yazınımıza El Verenler (2001), Yirminci Yüzyılda Yazınımıza El Verenler (Cumhuriyet Kitap, 4.1.2001), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü - 4 (2001), TBE Ansiklopedisi (c. 2, 2001, s. 864), Nursel Duruel / Tomris Uyar İle Söyleşi "İyi çevirmenlerin çoğu yazar" (Kitaplık, Mayıs-Haziran 2001), Ilgın Sönmez / Tomris Uyar İle Söylcşi "Verdiğim özgürlükten kendime de isterim" (Milliyet Sanat, Ağustos 2002), Necip Tosun / Yüzleşme Fanilik İncelik ve Aile İçi İnsanlık Halleri: Tomris Uyar (Hece, Ekim 2002) -

Tomris Uyar Niçin Sadece Öykü Yazdı? (Eşik Cini, sayı: 2), Sırma Köksal / Uyar'ın Öykülerindeki Sürükleyici Formül: Bir Küçük Çatlak Daha... (Virgül, sayı: 50, Nisan 2002), Kaan Özkan / Tomris Uyar ile Söyleşi: Edebiyatta Önemli Olan İnandırıcılıktır İçtenlik ya da Sahicilik Değil (Virgül, sayı: 50, Nisan 2002), Behçet Çelik / Günden Dökülen Notlar (Virgül, sayı: 59, Şubat 2003).

UYAR, Turgut

Şair ve yazar (D. 4 Ağustos 1927, Ankara – Ö. 22 Ağustos 1985, İstanbul). Harita binbaşısı bir babanın beş çocuğundan dördüncüsü olan oğludur. İlkokula İstanbul'da, adı daha sonradan 19. İlkokul olarak değiştirilen Hırka-i Şerif İlkokulunda başladı. İlkokul öğrenimine babasının tayini sebebiyle gittikleri Eskişehir'de devam etti. Dördüncü sınıfa kadar Eskişehir'de okuduktan sonra babasının emekliye ayrılarak İstanbul'a yerleşmesi üzerine dördüncü sınıftan itibaren 5. İlkokulda okudu. Ortaokul birinci sınıfı da İstanbul'da okuyan Uyar, babasının Kızılay'da müfettiş olması üzerine ortaokul öğrenimini Ankara'da tamamladı. 1941 yılında yatılı olarak Konya Askerî Ortaokuluna girdi. Bursa Askerî Lisesi (1946) ve Askeri Memurlar Okulundan (1947) mezun oldu. 1948 yılında personel subayı olarak ilk görev yeri ve o zaman Karsı'ın ilçesi olan Posof (Ardahan)'a tayin edildi. Daha sonra Terme Askerlik Şubesine, oradan da Ankara'ya atandı. Ankara'da, Kara Kuvvetleri Komutanlığı Personel Dairesi Başkanlığında üsteğmen olarak görev yaptı. Çok genç yaşta evlenen Turgut Uyar on sekiz yaşındayken baba oldu. Yirmi bir yaşında ilk görev yeri Posof'a gittiğinde evli ve bir çocukluydu. 1958 yılında, zorunlu hizmetini tamamladıktan sonra yüzbaşı rütbesinde iken ordudan ayrıldı. Ankara'da, SEKA İrtibat Bürosunda ve Sanayi Bakanlığında memur olarak çalıştı. 1969 yılında emekliye ayrılarak İstanbul'a yerleşti. 1966 yılında ilk eşi ve Semiramis, Şeyda, Tunga adlarındaki üç çocuğunun annesi olan Yezdan Şener'den boşandı. 1969'da yazar Rana Tomris'le (Tomris Uyar) evlendi. Bu evlilikten Turgut adında bir oğlu oldu.

Turgut Uyar'ın ilk şiiri *"Yad"*, *Yedigün* (sayı: 46, 22 Haziran 1947) dergisinde yayımlanmıştı. Uyar, 1948 yılında *Kaynak* dergisinin açtığı bir şiir yarışmasında ikincilik kazandı. Yarışmadan sonra, seçici kurulda bulunan Nurullah Ataç, birincilik adayının Turgut Uyar olduğunu açıklayarak, ileride Turgut Uyar'ın çok iyi bir şair

TURGUT UYAR

GÖĞE BAKMA DURAĞI

İkimiz birden sevinebiliriz göğe bakalım
Şu kaçamak ışıklardan şu şeker kamışlarından
Bebe dişlerinden güneşlerden yaban otlarından
Durmadan harcadığım şu gözlerimi al kurtar
Şu aranıp duran korkak ellerimi tut
Bu evleri atla bu evleri de bunları da
Göğe bakalım

Falanca durağa şimdi geliriz göğe bakalım.
İnecek var deniz otobüs durur ineriz
Bu karanlık böyle iyi afferin Tanrıya
Herkes uyusun iyi oluyor hoşlanıyorum
Hırsızlar polisler açlar toklar uyusun
Herkes uyusun bir seni uyutmam bir de ben uyumam
Herkes yokken biz oluruz biz uyumayalım
Nasıl olsa sarhoşuz nasıl olsa öpüşürüz sokaklarda
Beni bırak göğe bakalım

Senin bu ellerinde ne var bilmiyorum göğe bakalım
Tuttukça güçleniyorum kalabalık oluyorum
Bu senin eski zaman gözlerin yalnız gibi ağaçlar gibi
Sularım ısınsın diye bakıyorum ısınıyor
Seni aldım bu sunturlu yere getirdim
Sayısız penceren vardı bir bir kapattım
Bana dönesin diye bir bir kapattım
Şimdi otobüs gelir biner gideriz
Dönmeyeceğimiz bir yer beğen başka türlüsü güç
Bir ellerin bir ellerim yeter belleyelim yetsin
Seni aldım bana ayırdım durma kendini hatırlat
Durma kendini hatırlat
Durma göğe bakalım

(*Dünyanın En Güzel Arabistanı*, 1959)

Turgut Uyar

TURGUT UYAR'IN GİRİŞİMİ

Cemal Süreya

Şöyle deyince daha çok yaklaşıyorum onun şiirine: Turgut Uyar özellikle son yıllarda büyük bir şiirin ortasını yazıyor. Büyük bir gövdedir onun şiiri. Kımıldadıkça kendine benzer yeni gövdeler hazırlar, çoğalır. Bir anıttan çok bir dirim belirtisidir. Bu yüzden kolay kolay tanımlanmaya gelmez. Görülür, tanık olunur. Blok hâlinde bir izlenimler bütünüyle gireriz ona. Şiirsel işlevini bütünüyle ve sürekli bir şekilde hareket ederek sürdürür. Tek tek şiirler yok, şiiri vardır. Bölerek, parça parça düşünmek silâhsızlandırmaktır onu biraz. Parça parça en güzel şeyleri söylediği hâlde böyle konuşuyorum. Asıl Turgut Uyar daha yukarı bir kesimden sonra başlar. Ayrıntılar ayrıntılı olarak değil, bütünün küçük organları olarak önem kazanırlar. Tekrarlar, yığıntılar o bütüne göre anlamlanırlar. Tarih içinde değil, küçük olayların öyküsü, daha doğrusu o olaylarını "ben"le ilişkisinden doğan bir mitoloji içindedir. "Ben" kendisiyle samimi ilişkiler kurmuştur. Bu da dünyayı ilkel çizgileriyle kabul etmekten çıkıyor galiba. İnsan doğar ve kendi gerçeklerini yaratmaya başlar. Ama tek insan için bunlar bir veriler yığınından başka bir şey değildir. Turgut Uyar'da cinsel istek eşyaya damgasını basmıştır. Cinsel isteği saf ve upuzun odalardan çıkararak şehirin gürültüsünden geçirir. Şehir, fetişlerdir. Şiirin altında ayrı bir akıntı vardır. Yaşamayı sevmek, insanın hakkı çıkması. O bütün bu verileri kucaklar, sayar, köşelere diker. Büyük bir hoşlanma duygusuyla karmaşıktır, ürkek yürek bütün geçmişi kabullenmektedir. Duyarlık, yüreğinde de olmuşluğunda de aynı hızla yükselir.

Turgut Uyar'ın bu şiirsel gövdeye uygun olarak kurduğu söz düzeni sanatımızın ne ilginç girişimlerinden biridir.

"*Ve Allah'ı ararlım serçe yuvalarında.*" Turgut Uyar'ın 1947'de yayımlanan ilk şiirinden aldığım bu mısra da gösteriyor ki o, şiir sorûvenine adımını atarken bile değişik bir duyarlığın adamı olacaktır. Yine aynı şiirde büyük bir imlâtım rahatlığı göze çarpıyor. Turgut Uyar'ın şiirimize getirdiği yeniliklerden biri de sözünü ettiğim şiirsel gövdeye uygun gelen anlatımı yakalamasıdır. Şiirimiz, vezinden serbest söyleşiye geçerken kendini bu ritm yaratma zorunda görmüştür. Anonim kalıplarının alışılmış düzenini aranmayan bir başka biçim özelliği, Orhan Veli'nin, Oktay Rifat'ın, Melih Cevdet'in halk deyimlerine fazla yer vermelerinin bir nedeni de budur belki. İkinci Yeniyi ise dilde "iç uyum" arayan bir girişim olarak nitelendirebiliriz: İkinci Yeni dilin iç olanaklarını araştırırken böyle bir zorundan hareket ediyordu. Turgut Uyar yalnız bir ritm kurmamış, aynı zamanda o ritmi kendi şiirinin kadrosu içinde özgünleştirmiştir. Ondaki iç ritm sese ilişkin bir nitelikte değil. Daha çok şiirsel yükün gövdede rahatlıklar aramasıyla ilgili. Bir de dışarıdan uygulanan biçim öğeleri var ki bunlar ayrı.

Turgut Uyar'ı şiirimizin ön sırasına getiren bir özellik de görüntü kavramına kattığı yeni olanaklardır. Çok boyutlu ve gerçeğin asalağı olmayan görüntülerle çalışır. Sözgelimi başka şairler akşam'ı bir yanıtla anlatırken, akşamdaki bir şeyi anlatırken, Turgut Uyar akşamı bütünüyle kavrama eğilimindedir. Düzyazıdan korkmaz, ondan şiir devşirir boyuna. Bu arada konuşma dilini yeni kullanma değerleri getirir, uçları eski şairlerin kıyılarına vuran "parodi"ler kurar.

Dünyanın En Güzel Arabistanı'nda, *Tütünler Islak*'ta ve daha sonra dergilerde yayımladığı şiirlerin çoğunda onun insanî değerlerden çok insanî durumlarla ilgilendiği bir gerçektir. Yalnız ben son birkaç şiirinde onun insanî değerlere yöneldiğini sezinliyorum. Bu geçici mi olacaktır, yoksa sürekli bir değişmenin belirtisi midir? Erken konuşmıyorsam, bir ikidir yeni bir yolu deniyor. Ağırlık noktasında bir kayma göze çarpıyor. Şiirindeki "dünyadan hoşlanma" duygusu bir "mutluluk dileği duygusu" ile yer değiştiriyor. Eskiden omurilikle yürek birlikte çalışırken, şimdi omurilik yüreğin yedeğine giriyor. "Hızla Gelişecek Kalbimiz"i bu yeni yönsemeye örnek alabiliriz. "Kadınga" ve "Açıklamalar" adlı şiirlerinde de aynı değişikliği görmemeye imkân yok. Bu şiirlerde söz düzeni de daha berrak. Akıl daha çok karışıyor işe. Görüntü yavaşça geriye çekiliyor. Birtakım yan kavramlar ortaya çıkıyor.

Böyle bir evreye girerken Turgut Uyar'ın şiirinde oluşan bir başka yeni özellik "ben"in "biz"e dönüşür gibi olmasıdır. Birey artık eşyayı egosantrik bir şekilde üstlenmiyor. *Dünyanın En Güzel Arabistanı*'nda, *Tütünler Islak*'da olağan ve küçük durumların genel yapı içinde "uyumsuz"u destekleyen, saydamlaşturan bir işlevleri vardır. Son bir iki şiirde ise yalın bir söz düzeninin canlılığını korumak söz konusu. Öte yandan zamanda da bir kayma var. Turgut Uyar'ın şiirlerinde şimdiki zamanı alışmışık daha çok. Bir şimdiki zaman içinde geçmişin ve geniş bir zaman verimlerini yaşıyordu. Şimdilerde gelecek zamanı kullanmaya başladığını görüyoruz. Umudun şiirini yazmaya geçmesinden mi bu? Bu zaman kaymasına umudun bir değişkeni olarak mı rastlıyoruz şiirlerinde?

Bu sözlerimden Turgut Uyar'ın şiirinde bir kimlik değişmesi bulduğum sanılmasın. Aynı kimliğin yeni bir çağ tanımasıdır söz konusu olan. Turgut Uyar şiir üstüne çok düşünmüş bir şair. Şiirinin işlerliğindeki bazı öğelerin tutarlı bir şekilde yer değiştirmesi, onun kendi sanatının özel sorunlarını nice bildiğini gösteriyor.

Söylenelerin aksine İkinci Yeni şairleri başlangıçta ayrı ayrı şiirsel noktalardan hareket etmişlerdir. Orhan Veli şiiri tıkanmıştı. Bu şiirin dışında bir şiir oluşmaya başlamıştı. Ancak İkinci Yeni için yapılan tanımlamalar hem biraz erken, hem de çoğu doğru olmayan öğelere göre yapılmıştır. Daha ilk günlerde tanımlanmaya geçilmiştir. O sırada İkinci Yeni ne olduğuyla değil, ne olmadığıyla belireri bir şiirdi. Oysa birçok genç şair, şiirin kendisinden değil, yapılan tanımlamalardan çıkarak yazmaya başladı. Üstelik yeni şiir tutumunu getiren bütün öncülerin ortak etkileri de bunların üstünde kurulmuş bulunuyordu. Bu arada öneller arasında da elbet etkiler, karşı etkiler oldu. Ama İkinci Yeniyle ilgilenen yazarlar bu hareketi anlatırken o ortak özellikleri şemalarına döken ikinci sınıf şairlerden birtakım kurallar çıkarmayı daha kolay gördüler. Bu durum, şiirimizi dikkatle izleyen kimselerin İkinci Yeninin ortaklaşa ve kişiliklerini ayırmanış bir şiir olduğunu sanmalarına yol açmıştır. Nedir ki zaman geçtikçe gerçek bütün çıplaklığıyla ortaya çıktı. Turgut Uyar, İkinci Yeninin merkezinde olmuştur. Şiirimiz onunla gizlileri yoklama yeteneği kazanıyor. Hatta daha ileri giderek şunu söyleyeceğim: Onun deneyimin şiirimizdeki işlevi şiirinden de önemlidir. Ahmet Muhip Dranas, Ahmet Hamdi Tanpınar ortaya çok güzel yapıtlar koymuş sanatçılardır, ama ne kendi günlerinde, ne de daha sonra bir işlevleri olmuştur. Buna karşılık Orhan Veli'nin büyük bir yapıtı yoktur, ama büyük bir işlevi vardır. Turgut Uyar'da ise iki özelliği bir arada görüyoruz. Büyük bir yapıt ve büyük bir işlev.

Sanatta girişimdir asıl olan.

Sanat sorunlarının kendi doğrultularında insan sorunlarını dönüşebilmesi, daha doğrusu bazı insan sorunlarını yüklenebilmesi ancak köklü girişimlerin sonucu olarak doğuyor. Ne yönde olursa olsun, köklü bir sanat girişimi erinde sonunda bir insan girişimidir.

Turgut Uyar, şiir girişimiyle Akdenizli bir şair olarak çağdaş sanatta kendi yerini ayırmıştır.

(*Şapkam Dolu Çiçekler*, 1976)

TURGUT UYAR

ÇIKMAZIN GÜZELLİĞİ

Sorun, şiirin -üstelik insanın kendi şiirinin- çıkmazda olduğunun bilincine varmaktır. Bu çıkmazın bilincine varmak biraz da çözmek demektir onu.

Şiirimiz, -dolayısıyla edebiyatımız, çünkü ülkemizde edebiyatın, hatta bazı ölçülerde toplumun birçok sorunları, açık kapalı, şiirde tartışılır, şiirde çözülür yahut çözülmez veya bu sorunlardan şiirde vazgeçilir. Belki de sağlam düşünce zeminleri kurulmamış bütün ülkelerde böyledir bu gerçekten bir çıkmazdadır. Nasıl ki Nâzım sonrasında da, Orhan Veli sonrasında da çıkmazda idi. Çünkü şiirin çıkmazı, yukarıda değindiğimiz sebepten insanın çıkmazına, toplumun çıkmazına sıkı sıkıya bağlıydı ülkemizde. (Belki de bir bakıma şiirin görevi hep çıkmazda olmaktır. Rahat işleyen şiir kuşku vermelidir. Belki yaşanandan geride kalmıştır onun için. Divan şiiri hiç çıkmaza düşmedi. Hiç değilse Tanzimat'a kadar düşmedi. Çıkmaza giren insanla birlikte sarsıldı ve eskidi. Hece geride kalmayı kabullenerek başladı, onun için çıkmazda değildi. Sık sık dalgalanan, dalgalanmaları büyük bir toplumda, toplumu, yaşanandan değil, bir çeşit vocabulaireden kovalıyordu, sunulmuş sözcüklerden izliyordu. Buna boyun eğmişti.)

Şiir çıkmazda. Şimdiye değin, ne romanın, ne tiyatronun, ne sinemanın izleyemediği, anlayamadığı bir çıkmazda. Belki yalnız öykünün farkına vardığı bir çıkmaz.

Bu çıkmazın en önemli sebeplerinden biri, şiirin kendi sebep ve sonuçları (denebilirse bir çeşit otofaji) ise, öbür nedenleri arasında, toplumsal koşulların, toplumsal dayanakların değişmesi, yani insanın, insanın alıp verdiklerinin, insan ilişkilerinin değişmesi ise, önemli bir başkası da: geri, sorunsuz, bilinçsiz gelişen insanın, dolayısıyla şiirin imkânlarına dar anakronik bir ortamın ve buna bağlı bir şiir ortamının türemesidir. (Bu ortamın bahise değmeyecek kadar önemsiz, etkisiz olduğunu söyleyecekler çıkabilir. Önceleri biz de böyle düşünüyorduk. Ama şiir kendi başına yaşayan, soyut bir yaratık değil. Geldiği sebepler, seslendiği, seslenmek zorunda olduğu yerler var. Ülkemizde daha bir süre, sözü etilmeye değmeyen şeyleri yılmadan ortaya koymak, tartışmak zorundayız. Herkes, savaşmaya zorunlu olduğu şeylerin, budalaca çetinliğini bilmek, hesaba katmak zorundadır.)

Her beğenimin bir ortamı, her tür şiirin bir alıcısı vardır. Yapılmakta olanı kimsenin küçümsemeye hakkı yoktur. Ama budalaca aşk şiirlerinin, budalaca biçim denemelerinin birdenbire yarattığı ortamla, ses çıkarmamaya, görmezden gelmeye pek katlanamıyor insan.

Şiir çıkmazdadır. Bütün şiir yazanlara, edebiyat yazanlara hatırlatmak gerekir: Şiir çıkmazdadır. Çünkü insan çıkmazdadır, sorunlar çıkmazdadır. Toplum değişiyor, insan değişiyor, insanın yeri değişiyor, insanın ilişkileri ve sorunları değişiyor. Ülkemizde en azından birtakım kavramlarla yeni yeni karşılaşıyoruz. Şiirin en azından artık bir avunma, oyalanma değil, bir saptama, belki bir önerme olduğu anlaşılıyor.

İnsan, dolayısıyla şiir değişiyor. Bu değişme ancak değişmenin ve değişenin, eskimenin ve eskiyenin farkına varmakla izlenebilir. Bilgi şartı yanında bunları ayırt etmenin asgari bazı sağlamı bir duyarlıktır. Yüzyılımızın bütün gereçleri de bunu sağlamaya elverişli üstelik. 1930'un eksik idealizmi, 1940 realizmi ve 1950'nin hastalıklı romantizmi ile bugünün insanını betimlemek mümkün değil.

Evet şiir çıkmazda. Çünkü insan çıkmazda. Ama bütün sorun bir çıkmazın bilincine varmakta. Şiirin çıkmazda olmadığını düşünenlerden yana değiliz.

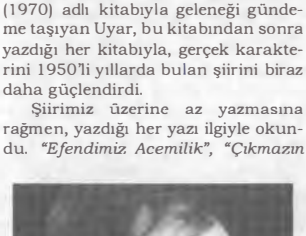
Çünkü bu çıkmaz; bilince, bilgiye, uygunluğa, çağdaş şiire ve insana yeni bir imkândır.

(*Arz-ı Hâl ve Sonrası*, 1999)

olacağını söyledi. Nurullah Ataç'ın bu açıklamasından sonra dikkatler Turgut Uyar'a çevrildi. 1949'da ilk kitabı *Arz-ı Hâl*, Kaynak Yayınlarından çıktı. Kitabın tam adı, *Arz-ı Hâl ve Akşam Üzeri Türküsü*'dür. Kitabın *Akşam Üzeri Türküsü* kısmı, söz konusu yarışmada üçüncü olan Çetin Tezcan'a aittir. Çünkü Kaynak Yayınları, kendi açtığı yarışmada ikinci ve üçüncü olan şairlerin kitaplarını birleştirerek yayımlamıştı. 1952'de ikinci kitabı *Türkiyem*, Nurullah Ataç'ın önsözüyle birlikte yayımladı. Kitap, o ve sonraki dönemlerin ünlü şairlerinin kitaplarının yayımlandığı yayınevlerinden biri olan Varlık Yayınlarından çıktı.

Turgut Uyar'ın ilk iki kitabı; *Arz-ı Hâl* ve *Türkiyem*'de toplanan şiirleri, hece şiirinin ve Orhan Veli etkisinin algılandığı ilk dönem şiirleridir. Turgut Uyar daha sonradan, Ece Ayhan, Sezai Karakoç, Edip Cansever ve Cemal Süreya gibi şairlerin içinde olduğu İkinci Yeni şiirine katıldı. Bu dönemde yazdığı şiirlerle hem bu akımın hem de modern şiirimizin ustalarından biri olarak öne çıktı. 1959 yılında Açık Oturum Yayınlarından çıkan *Dünyanın En Güzel Arabistanı*, *Tütünler Islak* (1962) ve *Her Pazartesi* (1968) Turgut Uyar'ın İkinci Yeni'ye ve modern şiirimize katkısını gösteren en önemli kitapları sayıldı. *Divan* (1970) adlı kitabıyla geleneği gündeme taşıyan Uyar, bu kitabından sonra yazdığı her kitabıyla, gerçek karakterini 1950'li yıllarda bulan şiirini biraz daha güçlendirdi.

Şiirimiz üzerine az yazmasına rağmen, yazdığı her yazı ilgiyle okundu. *"Efendimiz Acemilik"*, *"Çıkmazın Güzelliği"* gibi yazıları bir yandan poetikasını ortaya koyarken, bir yandan da şiirimizin bir döneminin kavranmasında başvurulan temel yazılar arasında yer aldı.

Turgut Uyar

Abdülhak Hâmid'den Orhan Veli'ye kadar geçen süreci, her şairin bir şiirini esas alarak incelemeye tâbi tuttu. Şiirimizin modernleşme dönemini İkinci Yeniye bağlayan bu yazıları *Bir Şiirden* (1983) adlı kitabında topladı.

Şiirleri İngilizce, Fransızca ve Sırpçaya çevrilen Turgut Uyar'ın şiir ve yazıları *Varlık*, *Yeditepe*, *Pazar Postası*, *Dost*, *Değişim*, *Türk Dili*, *Yedigün*, *Kaynak*, *Şimdilik*, *Forum*, *Yeni Dergi*, *Hürriyet Gösteri*, *Milliyet Sanat*, *Düşün*, *Dönem* ve *Papirüs* dergilerinde yayımlandı. Uyar, Hüseyin Cöntürk'ün çıkardığı *Dönem* dergisinin kurucuları arasında da yer almıştı. *Tütünler Islak* (1962) adlı kitabıyla 1963 Yeditepe Şiir Armağanını, *Kayayı Delen İncir* ile 1983 Behçet Necatigil Şiir Ödülünü, yeni şiirlerinin eklendiği ve tüm şiirlerini toplayan *Büyük Saat* (1981) ile 1984 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülünü aldı.

TURGUT UYAR

TERZİLER GELDİLER

Terziler geldiler. Kırılmış büyük şeylere benzeyen şeylerle
daha çok koyu renklere ve daha çok ilişkilere
Bir kenti korkutan ve utandıran şeylerle.
Kumaşlar bulundu ve uyuyan kediler okşandı. Sonra
sonsuz çalgısı sevinçsizliğin.
Çay içmeye gidenler vardı akşamüstü, parklara gidenler de
Duruma uymak kısaltıyordu günlerini artamayan eksilmeyen
bir hüzünle...
Yorgun ve solgundular, kumaşları buldular, kenti doldurdular
O çelenk onbin yıllıktı, taşıyıp getirdiler
Ölülerini gömmüşlerdi, kalabalıktılar, tozlarını silkmediler
Bütün caddeler boşaldı, herkes yol verdi,

"Tanrıtanır kadınlar ve cumhuriyetçiler
piyangocular, çiçek satın alanlar,
balıkçılar ağlarını, paraketelerini, ırıplarını, oltalarını
zokalarını, çevirmelerini ve kepçelerini topladılar.
Sigaralarını yere atıp söndürdüler sigara içenler."

Bir şey vardı ısınmaz kalın kumaşların altında, kesip biçtiler
Patron çıkardılar, karşılaştırdılar,
Katlanılmaz bir uykunun sonunu kesip biçtiler
Şarkılara başladılar ölmüş bir at için
Makaslarını bırakmadılar
Bekleniyorlardı.

"Ey artık ölmüş olan at! -dediler-

Ne güzeldi senin çılgınlığın, ne ulaşılırdı!
Sen açardın,
Otuzüçbin at türünün tek kaynağıydın sen!
Tüylerin karaparlaktı, koşumların,
-kokulu yağlarla ovulup parlatılan-
nasıl yakışırdı sağrılarına ve göke.

Göke bir ululuk katardı sonsuz biçimin, at!
Toynaklarını liflerle ovardık
Senin karaya boyanırdı koşuşun
Uyandırırdı bütün kıraları ve denizleri.
Çılgın kişnemeni duyardık sonsuzun yanıbaşından
Ne güzel gözlerin vardı Kara at!
Binlerce kişi,
-çocuklar, kadınlar, erkekler görkemli yahut
darmadağın giysileriyle herkes
körler ve cüzamlılar,
bütün kutsal kitaplar kalabalığı,
ermişler, kargışlılar ve günahlılar
gebe kadınlar, väz edenler
ve dondurmacılar ve at cambazları ve
tecimenler ve kıralcılar ve gemicilerle
Tanrıtanımazlar ve teleciler ve
yalvaçlar...-
ormanlardan ve kıyılardan ve kıraç yerlerden gelmiş
senin mutlu ovanı doldurup
haykırırlardı.
Büyük sesler içinde sen, geçerdin..."

Terziler geldiler. Bu güneşler odaların dışındaydı artık.
Herkes titrek ve sabırsız, titrek ve sabırsız evlerinde
Gazeteler yazmadı, dükkânlar dönemindeydik
Yüzlerce odalarda yüzlerce terziler, pencerelerini kapadılar
Parmakları uzun, kurusolgun yüzleri sararmış, eskimiş durmaktan
Yitik saat köstekleri, titrek ve sabırsız yorgun bacakları
Her şeylerine yön veren durmuşluğa olur dediler
Beğenip gülümsediler

"Ey artık ölmüş olan at! -dediler-
Senin eyerin ne güzeldi.
Dişi keçi derisinden, ofir altınıyla süslü
Nasıl yaraşırdı belinin soylu çukurluğuna
Seninle öteleri ansırdık.
Öteler, baklanın ve pancarın duyarlığı
Kedinin varlığı erişilmez kişilik
Güneşli bir damda.
İçimizden gemiler kaldırırdın,
Suyunu büyük şölenlerle tazelerdik
Bayramımızdın. Kuburlukların
bütün kişniş ve bademi dolmuştu.
Şimdi dar dünya
Ölümün büyük hızı kesildi."

Terziler geldiler. Ateş ve kan getirmediler.
Hüzünleri kan ve ateşti ama. Uğultulu bir şey
Ekspresler garlarda kaldı, ilâçlar çıldırdılar
Kenti bir baştan bir başa dolaştım, tıs yok
Bütün odalara dağıldılar. Sürahiler tozlu, pabuçlar kurumuş
yerlerde kırpıntılar,

"oyulmuş yakalar, kolevlerinden arta kalanlar
yatka pamukları, verevine şeritler, kopçalar,
düğmeler, ilikler
iplik döşkütüleri, kumaş parçaları,
karanlık akşamüstleri ve sabahlar,
dükkân tabelaları, kartvizitler..."

kasıklarına kadar çıkmış, en ufak bir ölüm bile yok.
Tarafsız bir aşk çağlıyordu onların solgunluğunda
Mutfaklarını kilitlediler, büyük atsı giysiler kestiler,
"Ey artık ölmüş olan at! -dediler-
Koşuşun büyütürdü dünyayı senin!
Sen nasıl da koşardın.
Biz güneyde yatardık, sen koşardın
Hangi at güzelse ondan da güzeldin
Kuyruğun parlak savruluşuyla bölerdi
bir karaya göğü
ve yüceltirdi, ince bezekli kuskununu.
Gemin güzel sesler çıkarırdı güzel
ağzında,
herkesi sevinçle haykırtan.
Başın yaraşırdı düşüncemize ve
gözlerine saygıyla bakardık..."

Terziler geldiler. Durgunluktu o dökük saçık giyindikleri
Yarım kalmışlardı. Tamamlanmadılar. Toplu odalarını sevdiler.
Ölümü hüzünle geçmişlerdi, ateşe tapardılar.
Kent eşiklerindeydi, ağlayışını duydular
Kestiler, biçtiler, dikmediler ve gömmediler,
iğnelerine iplik geçirip beklediler;

"Ey artık ölmüş olan at! -dediler-
En güzeli oydu işte, yüzünün
savaşla ilişkisi.
Boydanboya bir karışkoyma, denge
ve istekli bir azalma. Onu bilirdik.
O ağaç senin kanınla beslenirdi,
hepimizi besleyen.
Bir ülkeyi yeniden yaratırdı şaşkınlığımız
senin karşında,
alışverinis, alfabenin, iplik dökümülerinin ve
her şeyi düzeltmeye kalkışmanın yok ettiği..."

"Bilmem yanılıyor muyum Turgut Uyar'ı iyi bir şair saymakla? Hiç sanmıyorum. Ne olursa olsun, onun için atıyorum zarımı. Övünerek söyliyeyim, şairler için attığım zar, şimdiye kadar çoğu iyi geldi, doğru seçtiğimi gösterdi. Turgut Uyar için de iyi geleceğinden hiç şüphe etmiyorum." (Nurullah Ataç)

"Orhan Veli akımında düz anlatış vardı. Bu şiirde (İkinci Yeni) düz anlatıştan ileri bir alan gelir. İlhan Berk, yaşamayı, salt yaşamayı anlattığı için, daha çok 'hareket'e ve 'fiil'e önem verir. Şiirleri 'fiil-şiir'lerdir âdeta. Olay, hikâye, fiil konur ortaya. Anlatım önemli olur; en önemli kelime fiildir. Kelimeler ve mısra, fiilin fonksiyonu olur. Böylece insan ve yanı sıra tabiat çıkar. Burda, biz, 'insan'ı yakalarız, 'yaşama'yı. Edip Cansever maddeyi anlatıyordu. Ve şiiri bir soyutlama oluyordu. İlhan Berk, 'yaşama'yı anlatıyor; şiiri bir 'hikâye etme' oluyor. Cemal Süreya ve Turgut Uyar bu yaşamaya bir sıfat katıp 'kişi'de paylaşıyorlar. Biri 'yaşama'yı varoluş problemi bakımından didikliyor (Turgut Uyar), öteki insanlararası çatışma ya da sevişme yönünden (Cemal Süreya). Yani birinde insan tabiatın ortasında, öbüründe insan insanın yanında. Her ikisinin şiiri de somutlama oluyor." (Sezai Karakoç)

"Soluklu, soluklu olduğu kadar da görkemli bir şiirdir Turgut'un şiiri. Okuyanları şaşırtıp sarsarak parçalara ayırmaz, tersine bütünleştirir, bir düzene sokar onları. (...) Türk şiirinin en seçkin, en usta şairlerinden biridir Turgut Uyar." (Edip Cansever)

"Ben Turgut Uyar'ın şiirini iki kitabını (Dünyanın En Güzel Arabistanı, Tütünler Islak) eksen kabul ederek anlayabilirim. Böyle anlaşılmasının doğru olduğu görüşündeyim. Çünkü şairin bu kitaplarını içine alan dönemi, bütün dönemlerinde sürdürdüğü şiir kaygusunun fiilen yazmakta olduğu şiirle en çok örtüştüğü dönemdir. Bu dönemle Turgut Uyar 'mükemmeliyetçiliğe' karşı açtığı savaşın ileri hatlarına ulaşmayı başardığı kadar, toplumun yaşadığı değişmenin derin anlamına inebilmektedir. Bunu 'visionnaire' bir tutumla gerçekleştirmektedir. Modern Türk şiirinin konformizme düşman sesidir Turgut Uyar. Şiirini nelerin rağmına kurmuştur? Bunu düşünmek bir büyük burukluk bırakıyor insanda. Ama hep bunu düşündürüyor." (İsmet Özel)

"Taşınılan güç ilk iki kitap boyunca açığa çıkmaz. Arz-ı Hal'in temaları sevgili, yalnızlık, ölüm, Anadolu ve şehitliktir; minör duyarlıklar, taşralı bir sıradanlık. Sonra birden evet birden insan olmak bir yük gibi binmiştir üzerine şairin. İnsanın balçığa olan temayülü ve yücelik duygusu çatışmaktadır. Şair çatışmadan duyduğu rahatsızlıkla denge kavramına yüklenir. O günlere dek denge kelimesi kullanılmamıştır bile. Zira insanın, bir birey kimliğiyle trajedisi Haşim'de ve Cenap Şahabettin'de görüldüğü anlamda değil de daha karmaşık ve dinamikleri toplumsal değişimlerle daha ilintili olarak ilk, İkinci Yeni ile işlenmeye başlamıştır. Birey ip üstünde yaşar artık. Bir sevişme bile dengesini sarsabilir onun. (...)

"En ölümle içiçe şiirine bunun için, yaşarken ölüleri soğukkanlılıkla elleyebilen ölüyıkayıcıları başlık olarak seçmiştir. Ve yine bunun için bu şiir hem ölünün hem dirinin sesini seçmiştir kendine. Bu koronun kanonu, T.S. Eliot'ın şiirde üç ses kuramı bağlamında, Turgut Uyar'ın epik şiire göz kırpışı olarak incelenebilir. Aslında Turgut Uyar bütün şiirinde epiğe yalnızca göz kırpmakla yetinmiştir. Ey demiş ve gerisini getirmemiştir. Çünkü heva ve hevesine düşkün her şair gibi şiirinin kahramanı olmayı seçmiştir." (Hayriye Ünal)

TURGUT UYAR

MÜNACAAT

birden hatırladık seninle buluşamadığımız günleri
gel ey büyük bakış yüce suskunluk gel artık beri

kentleri ve kasabaları ve köyleri çevirdik senin adına
kapıları tutmaktan artık berkesin nasır oldu elleri

olsun daha da tutarız sen yarsan düşüncemizde ama gel
tutarız karaları ve denizleri ve yaşayan yürekleri

kendin karşı koydun yaptığın saraylara zindanlara tellere
yine kendin kullan artık kendi yaptığın tüfekleri

bozgun bir şubat sensin, ekmek ve kan senden, ekim sensin
nerende taşır büyütürsün nerende sonsuz gelecekleri

hatırla, kendini hatırlat, o büyük haklılığı denize giden
hatırla, karada ve denizde onardığın her yeri

hatırla, karada büyük taşları üstüste kodun, hatırla
yürüttün canalıcı denizlerde cesur gemileri

"...senin hüznün bir yazgıdır, bir eski zamandır
büyüksün artık büyük dirimme beni inandır

bir değişmezlik sanırsın çoktan beri her şeyi oysa
bir vakitler güneyde öyle kötü kullanılmış ki..."

gecikmiş bilgeliğin yaşamış bir eski ağacı hatırlatır
ki sen emzirirsin duyguyu, sen beslersin kalemleri

sen yarattın, sendeyiz, suyumuz, toprağımız kanımız senden
ey yüce bekleyiş, sanki bu kalın eller kimin elleri

artık bize soluk ver, bizi besle, kendini hatırla
ey biraz yavaş, biraz kutsal, beklerken az sevinçli

seni bağışlamam çünkü ben büyük bir dirim taşırım
çünkü ben ey derim ve severim ey demeyi bilenleri

biz bir aşk nedir biliriz seninle, biz biliriz
ey kim varsa orda o tek olanın adına çekin kürekleri

(*Büyük Saat*, 1981)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Arz-ı Hâl* (1949), *Türkiyem* (1952), *Dünyanın En Güzel Arabistanı* (1959), *Tütünler Islak* (1962), *Her Pazartesi* (1968), *Divan* (1970), *Toplandılar* (1974), *Kayayı Delen İncir* (1981), *Büyük Saat* (Bütün şiirleri, 1981).

İNCELEME: *Bir Şiirden* (1983).

ELEŞTİRİ: *Sonsuz ve Öbürü* (1985).

HAKKINDA: Hüseyin Cöntürk / Turgut Uyar (1961), Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri-II (1973), Kara Boyalı Şiir Kitapları (Saçak, sayı: 20, Mart 1978), Şiir Dersleri İçin Tartışmalık Bir Şiir (Saçak, sayı: 27, Ekim 1979), Kayayı Delen İncir (söyleşi, sayı: 897, Varlık, Haziran 1982), Turgut Uyar'ın "Büyük Saat"i (incelemesel eleştiri, Varlık, sayı: 937, Ekim 1985), Tomris Uyar-Scyyit Nezir / Sonsuz ve Öbürü (1985), Sezai Karakoç / Edebiyat Yazıları-II (1986), Turgut Uyar'ın Şiiri ve Geçirdiği Evreler (Hürriyet Gösteri, sayı: 93, Ağustos 1988), Cemal Süreya / Şapkam Dolu Çiçekle (3. baskı, 1991)-Güvercin Curnatası (1999), Kayayı Delen İncir Üstüne Günlük I (Biçem, sayı: 11, Ağustos 1992), Kayayı Delen İncir Üstüne Günlük II (Varlık, sayı: 1021, Ekim 1992), Kayayı Delen İncir Üstüne Günlük III (Çağdaş Türk Dili, sayı: 57, Kasım 1992), Kayayı Delen İncir Üstüne Günlük (Yeni Biçem, sayı: 16, Ağustos 1994), Kayayı Delen İncir'e Ağustos Eleştirisi (Varlık, sayı: 1043, Ağustos 1994), Mehmet Erdoğan / Sübjektif Yazılar (1997), Ludingirra dergisi Turgut Uyar Özçel Sayısı (sayı: 3, Güz 1997), Hakan Arslanbenzer / Dünyaya Saldıran Şair (1998), Tomris Uyar / Şiirde Dün Yok mu (1999), Mehmet H. Doğan / Şimdi Uzaklardasın (1999), Metin Fındıkçı / Bir Şairden (Cumhuriyet Kitap, 15.7.1999), Bir Şiirden (Virgül, sayı: 23, Ekim 1999), Türkân Kodal / Sâlihât-ı Nisvan'dan Saffet Hanımefendi'ye Şiirinin Anlam Çerçevesi Açısından Değerlendirilmesi (Hece, sayı: 44, Ağustos 2000), Hayriye Ünal / Turgut Uyar Şiiri Üzerine (Atılar, sayı: 4, Temmuz 2000), Cevat Akkanat / Gelenek ve İkinci Yeni Şiiri (2002), Şiir ve Söz Oyunları Üstüne Söyleşi (Dil, sayı: 112, Şubat 2002), Sedat Umran'la Söyleşi (Yaba Edebiyat, Eylül-Ekim 2002), Tomris Uyar / Gündönümü-Bir Uyumsuzun Notları I-II (2003), Ali K. Metin / Varoluşun Uyardığı Uyumsuzluk (Kökler, sayı: 1, Nisan 2003), Osman Özbahçe / Turgut Uyar'da Yaşamak Kaygısı (Kökler, sayı: 1, Nisan 2003), Emine Edibe / Turgut Uyar ve Borges (Kırklar, sayı: 5, Ocak 2004), Ali Bayram / Turgut Uyar'da Suyun Simgeledikleridir (Kökler, sayı: 7, Ekim 2004), Alişan Demirci / Turgut Uyar'da Bir Dünya: Kadın (Kökler, sayı: 7, Ekim 2004), Yakup Altınyaprak / Edip Cansever ve Turgut Uyar Şiirinde Modern Yaşamın Parametreleri (Dergâh, sayı: 172, Haziran 2004), Erhan Altan / Ben Koşarım Aşağlara, Koşarım (2005)-"Bir Barbar Kendin Tartar" (Yasak Meyve, sayı: 15, Temmuz-Ağustos 2005), M. Kayahan Özgül / Sonsuzluk ve Bir Gün / Sekmeler (Sonsuzluk ve Bir Gün, sayı: 3, Temmuz-Ağustos 2005), Fatih Altuğ / Onunla O Eksik Geldi (Yasak Meyve, sayı: 15, Temmuz-Ağustos 2005).

UYAR, Yaşar

Bkz. EFE FANİ

UYAROĞLU, İsmail

Şair. 1948, Balya / Balıkesir doğumlu. Aydın Ortaklar Öğretmen Okulu (1965), İstanbul Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü mezunu. Kahramanmaraş, Malatya, Kars ve İstanbul'da öğretmenlik yaptı. Sonra mesleğinden ayrılarak yayınevleri ve *Cumhuriyet* gazetesinde düzeltmenlik, daha sonra bir reklam şirketinde metin yazarlığı yaparak emekliye ayrıldı.

İsmail Uyaroğlu

İlk şiiri *Yordam* dergisinde çıkmıştı (Ekim 1967). Sonraki ürünleri *Yordam, Yansıma, Yeni a, Militan, Sanat Emeği, Milliyet Sanat, Yazko Edebiyat, Gösteri* gibi dergilerde yayımlandı. *Milliyet Sanat* dergisinin 1974'ün en başarılı genç şairi yarışmasında başarılı bulunan dört genç şairden biri olmuştu. Başlangıçta, kendi kuşağından olan Abdülkadir Bulut ile ortak söyleyiş nitelikleri taşıyan lirik ve yalın şiirlerine, şaşırtmacalara dayalı, özdeyişi andıran dizeleri içeren, uyağa yaslanan bir yoğunluk ekledi. 1970'li yıllar toplumcu şiirinin şairleri arasında yer aldı. 1980'lerin ortalarından itibaren on yılı aşkın bir süre dergilerde şiir yayımlamadı.

Uyaroğlu, *Leş* adlı oyunu ile 14. Antalya Uluslararası Sanat Festivali çerçevesinde düzenlenen tiyatro yarışmasında 1978 Çocuk Yazını Ödülünü, *Bir Liranın İki Günü* romanıyla 1979 Yunus Nadi Armağanı En Güzel Çocuk Romanı Birinciliğini, *Hayatı Karşılayan Şiirler* kitabıyla da 1981 Yazko Şiir Büyük Ödülünü kazandı. *Lanettayin Bir Şair* kitabıyla 2005 Yunus Nadi Şiir Ödülünü Ali Püsküllüoğlu ile paylaştı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Gül Sağanağı* (çocuk, 1976), *Çocuk ve Şiir* (çocuk, 1977), *Aşktan ve Umuttan Aldım Rengimi* (1978), *Yakında* (1980), *Hayatı Karşılayan Şiirler* (1981), *Bir Demet Diken* (1983), *5+2'ler* (1984), *Ve Aşk* (1985), *Büyüyünce* (çocuk, 1986), *Ateşin İçinden* (toplu şiirleri, 1986), *Şiir Ölümcül Yolculuğun Senin* (1987), *Lanettayin Bir Şair* (2004).

ÇOCUK ROMANI: *Bir Liranın İki Günü* (1979).

OYUN: *Leş* (1977).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

UYDU-YÜCEL, Mualla

Tarih araştırmacısı. 25 Temmuz 1966, Bulancak / Giresun doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Trabzon'da tamamladı. 1989 yılında İstanbul

İSMAİL UYAROĞLU

ASMALIMESCİT'TE

Asmalımescit'te bir meyhanedesin
Yalnızsın, karanlık bir köşede
Her gün biraz daha kalınlaşıyor
Dünyayla arana çektiğin perde

Naylon bir çiçek duruyor masanda
Çiçekleri seviyorsun, onu da sev
Zaten niye sıkıyor seni
Çiçeksiz de ondan ev

Uzun uzun düşünüyorsun, düşünürken
Enikonu yakışıyor yüzüne keder
Yalvarıyor bak bakışlarıyla
Hadi, son lokmanı da kediye ver
Verdin ve geceye çıktın

Tam üç meyhane dolaştın akşamdan beri
Bu dördüncüsüydü
Dinmedi sızın yine de, değişen tek şey
Masaların lekeli örtüsüydü

Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünden mezun oldu ve aynı yıl bitirdiği bölümün Genel Türk Tarihi Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. 1992 yılında *"Türk -İslâm Bütünleşmesi"* adlı tezle yüksek lisansını tamamladı. 1993-95 yılları arasında Rusça öğrenmek ve doktora konusunda kaynak çalışması yapmak amacıyla Kazakistan'ın Almati şehrinde bulundu. 1998'de *"İlk Rus Yıllıklarında Türkler"* başlıklı doktora çalışmasını tamamladı. 2000'de Tarih Bölümü Genel Türk Tarihi Anabilim Dalına yardımcı doçent olarak atandı. Çalışmalarını genel Türk tarihi alanında sürdürdü.

Makaleleri *Bizim Gergef, Türk Kültürü, Genç Akademi, Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Dergisi, İÜ Tarih Dergisi, İlmî Araştırmalar* dergilerinde, *TDV İslâm Ansiklopedisi*'nde, *The Turks, Türkler, Osmanlı Öncesi ile Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemlerinde Esnaf ve Ekonomi Semineri* kitaplarında yayımlandı. *Türk-İslâm Bütünleşmesi* (1995) adlı bir kitabı vardır.

UYGUN, Ali

Eğitimci, şair. 1955, Cevizli köyü / Gaziantep doğumlu. İlköğrenimini köyünde yaptı. Ortaöğrenimini Gaziantep'te tamamlayarak Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesini bitirdi. Üniversite öğrenciliği yıllarında fotoğrafçılıkla uğraştı. 1981 yılından itibaren Gönen Ömer Seyfettin Lisesinde edebiyat öğretmeni olarak görev yaptı. Gönen'de beş, Balıkesir'de bir fotoğraf sergisi açtı. *Sevdalar Çıkmazı* (2004) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Halil Temel / Elçi 2004 Yıllık (2005).

UYGUN, Bülent

İktisatçı. 1964, Çaykara / Trabzon doğumlu. 1990 ile 1993 yılları arasında iki ayrı aracı kurumda genel müdür yardımcılığı ve genel müdürlük görevlerinde bulundu. 1994'te İstanbul Üniversitesi SBE'de, Organizasyon ve İşletme Politikası Bilim Dalından *"Bir Mali Aracı Kuruluş Olarak Aracı Kurumlar Sermaye Piyasası içindeki Yerleri ve Organizasyon Yapıları"* adlı teziyle doktor yaptı. Doktora tezi ile 1995'te İstanbul Üniversite İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Araştırma ve Yardım Vakfının birincilik ödülünü kazandı. 1994'ten sonra bir yandan finansal konularda danışmanlık hizmeti verirken, diğer yandan da çeşitli dergi ve gazetede köşe yazarlığı yaptı. Sermaye piyasası, menkul değerler ve mali aracı kuruluşlar üzerine makaleler yayımladı. *Finans Politik* (2001) adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Bülent Uygun / Finans Politik (2001).

UYGUN, Mehmet

Şair. 4 Şubat 1943, Kütahya doğumlu. Yalnız Ozan mahlasını da kullandı. İlkokulu Kızılcaören köyünde bitirdi. Kütahya'da büro makineleri tamiri işiyle uğraştı. Aynı ildeki Çini TV ve Kanal 43 televizyonlarında "Gönül Bahçesi" programını hazırlayıp sundu. Kütahya'da şiir etkinlikleri düzenledi, kendisi de birçok etkinliğe katılarak ödüller aldı. Kütahya Şiir Sevenler Derneği (2000 yılında 2. Başkanı) üyesidir. *Benim Gönül Bahçem* (2006) adlı bir şiir kitabı vardır.

Mehmet Uygun

UYGUN, Oktay

Hukukçu. 18 Ocak 1963, Çaykara / Trabzon doğumlu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden (1985) mezun. Aynı üniversiteden 1987 yılında kamu hukuku alanında *"İbni Haldun'un Toplum ve Devlet Görüşü"* adlı teziyle yüksek lisans, 1991 yılında da, *"1982 Anayasası'nda Temel Hak ve Özgürlüklerin Genel Rejimi"* adlı teziyle doktora yaptı. 1992 yılında yardımcı doçent, 1995 yılında doçentliğe atandı. Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesinde Genel Kamu Hukuku dersi verdi.

Oktay Uygun

BAŞLICA ESERLERİ:

İbn-i Haldun'un Toplum ve Devlet Görüşü, 1982 Anayasası'nda Temel Hak ve Özgürlüklerin Genel Rejimi (1992), *Türkiye'de Demokrasi ve İnsan Hakları* (1996), *Federalizm* (1998), *Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi* (2000), *Federal Devlet: Temel İlkeler Kurumlar ve Uygulama* (2002), *Demokrasinin Tarihsel Felsefi ve Ahlâki Boyutları* (2003), *Türkiye'de Demokrasi ve İnsan Hakları.*

UYGUNER, Muzaffer

Yazar ve şair (D. 7 Şubat 1923, Kandıra / Kocaeli - Ö. 16 Eylül 2002, İstanbul). Emin Recepoğlu, Selmin Güneyli, Ozan Burga imzalarını da kullandı. Kandıra Merkez İlkokulunu bitirdikten sonra ortaokulu İzmit'te okudu. Trabzon Lisesi (1941), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi

Muzaffer Uyguner

(1945) ve AÜ Hukuk Fakültesi (1955) mezunu. 1945'ten itibaren Ticaret Bakanlığında müfettişlik, Küçük Sanat Kooperatifleri Şubessi müdürlüğü, Sanayi Dairesi başkan yardımcılığı, Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Dairesi üyeliği, İmar ve İskan Bakanlığı Teftiş Kurulu başkanlığı yaptı. Ayrıca Milli Prodüktivite Merkezi Yönetim Kurulu üyeliği, Türk Standartları Enstitüsün (TSE) bakanlık temsilciliği ve Elektrik İşleri Dairesi Bakanlığı denetçiliği ek görevlerinde bulundu. Kendi isteğiyle 1978'de emekliye ayrılarak İstanbul'a yerleşti.

"Mehmet Akif Üzerine" başlıklı ilk yazısı 1936'da *Türk Yolu* (İzmit) gazetesinde çıkmıştı. 1943'ten itibaren şiir, inceleme, eleştiri ve çevirileri *Gençlik, İstanbul, Kaynak, Ilgaz, Türk Dili, Çağdaş Türk Dili, Türk Dili Dergisi, Kıyı, Çağrı, Karşı, Ardıçkuşu, Mülkiyeliler Birliği, Mülkiye, Güney, Hisar, Varlık, Yazko-Edebiyat* vd. dergilerde yayımlandı. Sait Faik, Ömer Seyfettin, Memduh Şevket Esendal, Halikarnas Balıkçısı gibi yazarlar ile Ceyhun Atuf Kansu gibi şairlerin eserlerini derleyerek gün ışığına çıkardı ve yayına hazırladı. Araştırma, inceleme, kitap tanıtma ve derleme çalışmalarıyla Türk edebiyatına değerli katkılarda bulundu. İLESAM, Türkiye Yazarlar Sendikası ve Türk Dil Derneği üyesiydi.

"O, bir yapıtı ele aldı mı, doğrudan onu tanıtmaya giriyordu, sözü gereksiz yere hiç uzatmıyordu. Oysa, öyle yazılar görüyoruz ki, adam, kitap tanıtacağım diye başlayıp, 'Bu yazar benim arkadaşımdır, kendisini çocukluğumuzdan beri tanırım, çok iyi çocuktur.' gibi sözü uzattıktan sonra 'Okuyun bu kitabı!' diyerek bitiriyor söyleyeceğini, kitabı tanıtmamış oluyor; ama 'Okuyun bu kitabı' diyebiliyor. Muzaffer Uyguner örnek gösterilecek bir kitap tanıtma yazarıydı. Türk Dili Dergisi'nde çıkan 'Tanıtı-Yorum' yazılarını okuyanlar kaç kez bana sevinçle söylediler: 'Kitabımın tam püf noktasını yakalamış.' Demişler, Uyguner'i ölmüşlerdi. Muzaffer Uyguner'in anısı önünde saygı ile eğiliriz." (Ahmet Miskioğlu)

"Muzaffer Uyguner'i yorulmak bilmeyen bir edebiyat emekçisi' olarak nitelemek en doğrusu. 66 yıl edebiyatla iç içe yaşadı, yazdı, derledi ve çalışma alanını ancak yüreği yetebilecek, gerekli bedeli ödeyebilecek bir kişi için boşaltarak gitti Muzaffer Uyguner. Ruhu şad olsun." (Ömer Lekesiz)

"Türk yazınına estetik düzeyde çağdaş, yapıcı, ilerici, işlevsel ve dil açısından gelişme sağlayan yeni olanaklar getirmek: Uyguner'in eleştirilerinde amaçladığı, hiç kuşkum yok, yalnızca buydu. O; yazınımızda bu düzeye ancak temiz, arı, duru, doğru, anlaşılır bir Türkçeyle ve dürüst, ilkeli, tutarlı bir yazın anlayışıyla ulaşabileceğimize inanıyordu.

MUZAFFER UYGUNER

KIYI

Işıklar içinde başlar,
Denizin kayalarla arkadaşlığı...
Ufukların sessizliğini getirir
Köpüklerin bembeyazlığı.

Kumlar üzerine yayılır sereserpe
Koyu çelik rengindeki sular.
Denizin serinliğiyle başlar ve biter,
Rüyalarla dolu, uykular,

Fırtınalarla bozulur çok defa.
Saadet için yapılan büyü.
Ama deniz gene tekrara başlar,
O masmavi türküyü.

Ilık ılık aktığı duyulur şimdi
Kanın damarlarda.
Beyaz kanatlarıyla uçuşup durur
Huzur odalarda.

Karanlık ile başlar
Kadının erkekle arkadaşlığı
Doyulmaz bir hazzı getirir
Akşamın alacakaranlığı...

(*Hisar*, Ağustos 1954)

"Muzaffer Uyguner; eleştiri yazılarını kaleme alırken, hiçbir zaman büyük ya da küçük yazar ayrımı yapmamıştır. Ünlü, ünsüz birçok kalem emekçisi için yazmıştır. Çünkü onun eleştiri ölçütü her zaman Türkçeye verilen emeğin ve Türk dilinin kazancının sorgulanması olmuştur. Onu yazın dünyamız açısından kişiler değil, yapıtlar ilgilendirmekteydi. Ortaya gelen romanın, öykünün, şiirin Türk diline ve yazınına ne gibi, hangi ölçüde bir katkısı olabilirdi? Uyguner'in önem verdiği hep bu olmuştur." (Tansu Bele)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kaymağacı* (1953).

ARAŞTIRMA-İNCELEME-DERLEME: *Sait Faik'in Hayatı* (1959, Sait Faik Abasıyanık adıyla 1964), *Tarancı'nın Şiir Üzerine Düşünceleri* (1960), *Yahya Kemal Beyatlı* (1964), *Cahit Sıtkı Tarancı* (1966), *Orhan Veli Kanık* (1967), *Orhan Veli'nin Dil ve Şiir Üzerine Düşünceleri* (1967), *Reşat Nuri Güntekin* (1967), *Halide Edib Adıvar* (1968), *Sait Faik Abasıyanık'tan: Balıkçının Ölümü - Yaşasın Edebiyat* (1977), *Açık Hava Oteli - Konuşmalar, Mektuplar* (1980), *Yaşamak Hırsı* (George Simenon'dan, 1982), *Memduh Şevket Esendal'dan: Vassaf Bey* (1983), *Sahan Külbastısı* (1983), *Bir Kucak Çiçek* (1984), *İhtiyar Çilingir* (1984), *Hava Parası* (1984), *Bizim Nesibe* (1985), *Bir Efsane Üzerine* (1985), *Veysel Çavuş* (1986), *Kelepir* (1986), *Ömer Seyfettin'den: Doğduğum Yer - Şiirler* (1986), *Sevgiliye Mektup* (1987), *Gödeli Mehmet* (1988), *Miras* (1988), *Yunus Emre* (1989), *Pir Sultan Abdal* (1989), *Karacaoğlan* (1989), *Dil Konusunda Yazılar* (1989), *Bitmemiş Senfoni* (1989), *Salah Birsel* (1990), *Aşık Veysel* (1990), *Dadaloğlu* (1990), *Ömer Seyfettin* (1990), *Cahit Külebi* (1991), *Ceyhun Atuf Kansu'dan: Güneş Salkımı* (1991), *Bir Kasabadan Resimler* (1991), *Seyrani* (1991), *Dertli* (1991), *Şinasi* (1991), *Mehmet Akif Ersoy* (1991), *Mahmut Şevket Esendal* (1991), *Olup Bitenler - Toplumsal Yazılar* (1992), *Mehmet Emin Yurdakul* (1992), *Ziya Gökalp* (1992), *Sabahattin Ali* (1992), *Halit Ziya Uşaklıgil* (1992), *Güllüce Bağları Yolunda* (1992), *Gönül Kaçanı Kovalar* (1993), *Yaşar Kemal* (1993), *Yakup Kadri Karaosmanoğlu* (1993), *Türklük Üzerine Yazılar* (1993), *Muzaffer İzgü* (1994), *Halk Albümü* (1994), *Necip Fazıl Kısakürek* (1994), *Söylev'i Okurken* (1996), *Neyzen Tevfik* (2000), *Cumhuriyetimizin Korkusuz ve Coşkulu Şairi Şinasi Özdenoğlu / Yaşamı - Sanatı - Şiiri* (Ahmet Özer ile, 2000), *Kızıma Mektuplar-Memduh Şevket Esendal* (yay. haz., 2001), *Memduh Şevket Esendal-Oğullarıma Mektuplar* (yay. haz., 2003).

Ayrıca sanayi ve iş hayatı konusunda eserleri vardır.

HAKKINDA: Cevdet Kudret / Yeni Dergi (sayı: 5, Şubat 1965), Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. V, 1968), İsmail Ali Sarar / Cumhuriyet Dönemi Şiirimiz Üzerine Konuşmalar / 1923 - 1997 (1997), Muzaffer Uyguner, Esendal'ın Tüm Yapıtları'ndan Sonra Kızına Mektuplarını da Yayıma Hazırladı - 'Kızıma Mektuplar'daki Esendal (Cumhuriyet Kitap, 22.2.2001), Ceylan Koryürek / Muzaffer Uyguner'le Hazırladığı Biyografiler Üzerine, "Yapıtlarım Bir Merak Ürünüdür" (Cumhuriyet Kitap, 29.3.2001), Gülseren Engin / Muzaffer Uyguner'le Son Söyleşi: 'Yapıt Derlemek Benim Hobim' (Cumhuriyet Kitap, 7.11.2002), Ömer Lekesiz / Mu-

Muzaffer Uyguner

MUZAFFER UYGUNER

TÜRKİYE YAZARLAR ANSİKLOPEDİSİ

İhsan Işık, geniş oylumlu Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi'nde 3218 şair ve yazarımızı çeşitli yönleriyle, doğum ve ölüm tarihleri, yapıtları, öğrenimleri ile tanıtmaktadır. Önsözünde belirtildiğine göre, 1999 yılında, uzun bir çalışma ürünü olarak Yazarlar Sözlüğü yayımlanmıştır. 1990 yılına kadar hiçbir kaynakta bilgi bulunmayan 1760 yazarımızı tanıtığı anlaşılmaktadır. Bundan sonraki yıllarda da birçok şair ve yazarla mektuplaşarak bugün elimizde bulunan kitabı ortaya koymuştur. Bu son döneminde 3000 kadar yazarımızla mektuplaşarak çalışmasını sürdürdüğünü önsözde belirtmektedir. Bu büyük ansiklopedi 2000 yılı sonuna kadar olan bilgileri içermekte ve 1500 kadar yazar hakkında ilk kez burada bilgi verildiğine de değinmiştir. Mevcut kaynaklarda yalnızca edebiyatçılarla ilgili bilgiler bulunduğuna değinen İhsan Işık, bu yapıtında tarih, felsefe, sosyoloji, din, folklor, siyaset ve iktisat gibi alanlarda kitaplar yayımlayan yazarları da tanıtmaya yönelmiş ve tanıtmıştır. Böylece, gelecek kuşaklara tanıtıcı bir kitap bırakma düşüncesini de gerçekleştirmiş olmaktadır.

Kitapta, yazarların doğum ve ölüm tarihleri, öğretim gördükleri kurumlar, yaşadığı dönemdeki görev yerleri, yapıtları hakkında bilgiler verilmiştir. Ayrıca, yeterli olmamakla birlikte, yazar hakkında başvuru kaynakları da gösterilmiştir. Kitapta, çok eski yıllarda yaşamış olanlar ile ilgili bilgiler yoktur; daha doğrusu o kadar eskiye gidilmemiştir. "Ancak, öğrencilerin ihtiyaçları dikkate alınarak Türk edebiyatının önceki yüzyıllardaki en ünlü temsilcileri (Fuzuli, Nedim, Şeyh Galip, Yunus Emre, Karacaoğlan, Ziya Paşa vb.) eklenmiştir. Işık, yurtdışında yaşayan bazı yazarları kitabına almıştır, ama, bunun bütünlük göstermediğini belirtmek isterim. Önsözde, eksikliklerin bulunduğuna değinmiş ve öykülerini yazdığı halde kitapları çıkmamış birçok yazarı kitabına aldığını yazmıştır. Bu arada, ulaşamadığı bazı yazarların da kitapta yer alamadığını açıklamıştır.

Kitabın sonuna alfabetik bir dizin konulduğu gibi bilimsanat ve edebiyat ödülleri ve bunları kazananların adlarını içeren bir bölüm (s. 1047-1092) konulmuş; ayrıca kaynakça eklenmiştir. Önsözde, "edebiyat ve düşünce hayatımıza büyük hizmetlerde bulunmuş yazarlarımızın anma günlerine yardımcı olsun diye kitabın sonuna ayrı ayrı "Doğum günleri" ve "Ölüm günleri" diye ardarda iki bölüm konulmuştur" deniyorsa da ben bunları göremedim.

Kitabı baştan sona gözden geçirdim ve bazı bölümleri de okudum, irdeledim. Kitapta bazı noksanlıklar gördüm. Bunları, bundan sonraki çalışmalarda yararlı olur düşüncesiyle burada belirtmek istiyorum.

Kitapta yer alması gereken yazarlardan olup da yer almayanları belirtmek istiyorum önce:

1. Edebiyatçı olanlar: Ali Himmetoğlu, Ceylan Koryürek, Adip Könel, Cemaletin Aykın, Enver Tuncalp, Aydilge Sarp, Nermin Pura, Zehra Ünüvar.

2. Edebiyatçı olmayanlar: Nihat Erim, Turan Güneş, Cemal Yıldırım, Turşit Güneş, Nazif Oker, Prof. Sadun Aren, Tarık Soysılmaz, İhsan Akay, Alim Şerif Onaran, Cahit Kayra, Mehmet Güntürkün, Fahir Armaoğlu, Nejat Birdoğan, Ertuğrul Ergin, Melahat Özgü, Jale İnan, Ali Arslanoğlu, Nureddin Hazar, Prof. Dr. Bedii Feyzioğlu, Dr. Turgut Onay, Ahmet Vehbi Belgil, Kemal Kurdaş, Prof. Mazhar Hiçsaşmaz, Kemal Karal, Prof. Dr. İsmail Çeşitli.

1. Doğum tarihleri:

Doğum tarihleri yazılmayanlar: Yusuf Erbay, Vecihe Hatipoğlu, Ayni Givda, Leyla Navaro, Elisabeth Özdalga, Hayreddin Sağbaş, Yıldız Sertel, Oral Çalışlar, Suna Kili.

2. Başka Bilgiler: Bazı bilgi hataları vardır kitapta. Bunlara da değinmek istiyorum:

Cemal Yeşil'in Rubailer II (1979) adlı kitabı anılmamış.

Uygüner, ortaokulu İzmit'te okuduğuna değinilmemiş.

Ragıp Duran hakkında yeterli bilgi verilmemiş.

Memduh Şevket Esendal konusunda yanlış bilgiler var; sözgelimi, düzenli eğitim görmediği yazılı; oysa Edirne İdadisi (Lisesi) mezunu ve bir anı Mülkiye'ye devam etmiştir. Bakü, Tahran (1925-1930), Kabil (11 Haziran 1933-31 Ekim 1941) Büyükelçilikleri görevlerinde bulunmuş olup Moskova Büyükelçiliği yoktur.

Abdülkadir Duru'nun 48 kitabından söz edildi ise de hiçbirinin adına yer verilmemiştir.

Mehmet Salihoğlu, bildiğim kadarıyla, müsteşarlık yapmamıştır.

Sadrettin Yüksel hakkında hiçbir bilgi yok.

Ünsal Yaltırık SBF 1956 mezunudur.

Cezmi Ertürk hangi Siyasal Bilimler Fakültesi mezunudur; öyle bir fakülte bilmiyorum, Ankara mı, İstanbul mu Siyasal Bilgiler Fakültesi.

Ali Muzaffer Göker, 1890 doğumlu ise 1990 yıllarında nasıl Ankara SBF'den mezun olabilir; Ankara SBF mezunları ile ilgili kitaplarda adı da anılmıyor.

Hatalı gördüklerim için affola. İhsan Işık büyük bir işe koyulmuş ve önemli bir noktaya ulaşmıştır. Böyle bir bilgi hazinesine elbette ki muhtacız. Yeni baskılar yapılırsa hem daha geniş bir boyuta erişir, hem de benim göremediğim hatalardan da arınmış olur. Bu ansiklopedi, unutulmayacak bir emeğin ürünüdür. Bu emeği için sayın Işık'ı kutlarım.

Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi/İhsan Işık/ Kendi yayını, Ankara 2001/1094 s.

(İsteme Adresi: P.K. 397, 06443, Yenişehir-Ankara).

(*Cumhuriyet Kitap*, 11.4.2002)

zaffer Uyguner'in Ardından (Ilece dergisi, Kasım 2002), Muzaffer Uyguner Özel Bölümü: Ahmet Miskioğlu / Muzaffer Uyguner de Gitti - Ali Dündar / Giden Gidene - Tansu Bele / Güle Güle Sevgili Türkçe Dostum - A. Nevzad Odyakmaz / Sevgili Dostum Muzaffer Uyguner İçin - Nevra Bucak / Muzaffer Uyguner'in Ardından - Bedrettin Aykın / Uyguner'in Ardından - Gülseren Engin / Bir Vefa Anıtı : Muzaffer Uyguner - Fatma Bölek Gürel / Sevgili Muzaffer Bey - Gü-venç Elman / Uyguner'in Ardından - Perihan Ergun / Uyguner'i Çok Özlüyorum - İsmet Kemal Karadayı / Kitaplı Karıncamız da Gitti... - M. Güner Demiray / Kitaplar Öksüz Kaldı (Türk Dili Dergisi, Kasım - Aralık 2002), Zühal Tekkanat / Muzaffer Uyguner'e Saygıyla - Gönül Özgül / Sevgili Muzaffer Uyguner (Türk Dili Dergisi, Ocak-Şubat 2003), Atilla Aşut / 2002 Yılında Kaybettiğimiz Gazeteci, Yazar ve Yayıncılar (Çağdaş gazetesi, Haziran 2003, sayı: 54), Behçet Çelik / Virgül (sayı: 63, Haziran 2003).

UYGUR, Nermi

Felsefeci, yazar (D. 15 Ocak 1925, Pendik / İstanbul – Ö. 21 Şubat 2005, İstanbul). Büyükada İlkokulu (1936), Galatasaray Lisesi Latince Bölümü (1944), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü (1948) mezunu. Bitirme tezinde *"Friedrich Nietzsche'nin Yaşama Felsefesi"*ni çözümleyici bir yolla inceledi. Aynı bölüme asistan oldu (1950). İnsan, toplum, tarih bilimlerinin bilgi-mantık temellerine ilişkin *"Wilhelm Dilthey'a Göre Konuca Temellenmesi Bakımından Manevi Bilimler Öbeğinin Meydana Getirdiği Bilim Bağları"* başlıklı tezle 1952'de felsefe doktoru unvanını aldı. Alexander von Humboldt bursunu kazanarak iki yıl süreyle Köln ve Bonn Üniversitelerinde çalışmalar yaptı. Doktora çalışmasını yeniden gözden geçirip sunarak Köln ve Frankfurt Üniversitelerinde doçentlik sınavlarını verdi. Köln Üni-

Nermi Uygur

versitesi ile Belçika'nın Vervier Üniversitesine bağlı Husserl Arkivinde, Husserl'in henüz yayımlanmamış el yazmalarından hazırladığı, *"Edmund Husserl'de Başkasının Ben'i Sorunu"* başlıklı doçentlik teziyle 1954 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde doçent oldu. Öğretim üyeliği sırasında Almanca ve Fransızca devlet sınavlarını da geçiren Nermi Uygur, aynı bölümde 1964 yılında profesörlüğe yükseldi. Kalp rahatsızlığından öldü ve Zincirlikuyu Mezarlığında toprağa verildi.

Mermi Uygur, 1979-81 yılları arasında, Almanya'da, Wuppertal Üniversitesinde konuk profesör olarak; dil, ekin ve bilim felsefesine ilişkin dersler verdi. Aldığı burslarla birçok kez yurtdışına gitme olanağını buldu. 1954'te Brüksel, 1958'de Venedik, 1968'de Viyana ve 1978'de de Düsseldorf Uluslararası Felsefe Kongrelerine katıldı. 1979-81 yılları arasında Wuppertal Üniversitesinde (Almanya) mantık, bilgi öğretisi, eğitim, sanat felsefesi dersleri verdi, seminerler düzenledi. 1981 yılında yeniden döndüğü İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde emekli olduğu 1992 yılına kadar Felsefe Tarihi Anabilim Dalı Başkanlığı görevinde bulundu. Çok sayıda doktora tezi yöneten Nermi Uygur, İstanbul Üniversitesindeki son yıllarında ağırlıklı olarak lisansüstü düzeyde dersler verdi. Birkaç yıl süreyle o zamanki adıyla Robert Kolej (Boğaziçi Üniversitesi)'de, 1990'lı yıllardan itibaren de toplam on üç yıl Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsünde Resim, Heykel, Grafik ve Endüstriyel Tasarım bölümlerinde daha çok doktora düzeyinde felsefe-sanat ilişkileri üzerine düşünce tarihi dersleri verdi, seminerler yaptı.

Prof. Dr. Nermi Uygur; eğitim gördüğü, dersler verdiği ve uzun süreler boyunca yaşadığı Almanya'dan başka İngiltere, Fransa ve İtalyan üniversitelerinde birçok kez araştırma yapmak üzere bulundu. Kuruculları arasında yer aldığı ve daha sonra kapanan Türk Felsefe Derneğinin sekreterlik görevini üstlendi. Yurtiçinde felsefe alanındaki çalışmalarının yanı sıra *Felsefe Arkivi*, *Yeni Ufuklar*, *Yeni Dergi*, 1983 öncesi Türk Dil Kurumunun yayımladığı *Türk Dili Dergisi* ile *Adam Sanat*, *Kitap-lık* dergilerinde; *Mind*, *Zeitschrift für Philosophie*, *Philosophische Anzeiger*, *Rheinische Forschung*, *Aut Aut*, *Rivista di Cultura*, *Bildung und Erziehung* dergilerinde yayımlanan deneme ve makaleleriyle tanındı. Felsefe-edebiyat arakesitinde yer alan yapıtlarıyla her zaman Türk Dilinin en büyük emekçilerinden biri oldu.

Türkiye PEN Yazarlar Derneğinin kuruculardan olan Nermi Uygur, aynı zamanda Türkiye Felsefe Kurumu ile Alexander von Humboldt Stiftung'un üyesi ve *Jahrbuch für Bildungs- und Erziehungsphilosophie* 'nin yayın kurulu üyesiydi. *Edmund Husserl'de Başkasının Ben'i Problemi* (1958) adlı eseriyle 1959 yılında Türk Dil Kurumu Bilim Ödülünü, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Sedat Simavi Ödülünü (1995), *Tadı Damağımda* adlı eseriyle 1995 yılında Türkiye Yazarlar Birliği Deneme Ödülünü, Türkiye Bilimler Akademisi Hizmet Ödülünü (2000), Türkiye Yayıncılar Birliği Deneme Ödülünü (2003) aldı. Türkiye Felsefe Kurumu 1995 yılında, İstanbul Üniversitesi 1998 yılında, Maltepe Üniversitesi de 2002 yılında felsefe alanında ulusal ve uluslararası boyutta yaptığı çalışmalardan dolayı kendisine plaket verdi. Kitapları, ölümünden sonra eşi Nilgün Uygur tarafından İstanbul-Maltepe Üniversitesine bağışlandı.

"Nermi Uygur'un İçimin Sesi kitabı insanda (ya da bende gerçekten de 'catharsis' etkisi yaptı diyebilirim. Aristo'dan günümüze uzanan bu deyimin, insanların yaşayış biçimlerinde, hayatı algılayışlarında önemli olması gerektiğini düşünüyorum. Hele hele birbirimizi anlamada. Hele hele kendimize yönelişlerimizde. Arınma anlamına gelen bu deyimi, felsefi açıdan bir şeyi 'aydınlatma', 'açığa kavuşturma' olarak yorumlamak mümkün. Bir nesneye alacakaranlıkta ya da karanlıkta baktığımızda onu tüm hatlarıyla, detaylarıyla, şekliyle algılayamayız. Ama günışığında bakacak olursak ayrıntılar ortaya çıkar. Aristo da bu fenomenden hareket ederek her şeye aklın ışığında bakmaya çalışmış. İçimin Sesi'ni okurken tutkularımızın, ihtiraslarımızın, hırslarımızın bizi çoğu kez yaşam karşısında sürüklediği açmazları, tuzakları, alacakaranlıkları, karanlıkları fark ediyorsunuz. Ama kitap, daha doğrusu Nermi Uygur 'bunların da akla, aklın ışığına ihtiyacı var' dercesine aydınlatıyor önümüzü." (Mehmet Başaran)

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Edmund Husserl'de Başkasının Ben'i Sorunu* (1958), *Dilin Gücü* (1962), *Felsefenin Çağrısı* (1962), *Dünya Görüşü* (1963), *Güneşle* (1969), *İnsan Açısından Edebiyat* (1969), *Güneşle* (1969), *100 Soruda Türk Felsefesinin Boyutları* (1974; Türk Felsefesinin Boyutları adıyla: 2002), *Kuram Eylem Bağlamı - Çözümleyici Bir Felsefe Denemesi* (1975), *Dil Yönünden Fizik Felsefesi* (1979), *Philosophie der Turkischen Sprache* (Türk Dilinin Felsefesi, 1980), *Yaşama Felsefesi* (1981), *Bilim Gücü* (1984), *Kültür Kuramı* (1984), *Çağdaş Ortamda Teknik* (1989), *Bunalımdan Yaşama Kültürü* (1989), *İçi Dışıyla Batı'nın Kültür Dünyası* (1992), *Bir Deneme Bir Tutam Deyiş* (1992), *Tadı Damağımda* (1995), *Bunalımdan Yaşama Kültürü* (1996), *Başka Sevgisi* (1996), *Salkımlar* (1998), *Dipten Gelen* (1999), *Denemeli Denemesiz* (1999), *İçimin Sesi* (2001), *Eşekler İkindiler Yetişimler* (deneme, 2005).

ÇEVİRİ: *Tarihte Gelişme ve Krizler* (Erch Rothacker'den, 1955), *Ahlâk Denen Bilmece* (Heinz Eeimsoeth'ten, 1957).

HAKKINDA: Adnan Binyazar / İnsan Açısından Edebiyat - Güneşle (1970 Varlık Yıllığı), Hilmi Yavuz / İnsan Açısından Edebiyat (Cumhuriyet, 8.1.1970), Zeki Ömer Defne / Nermi Uygur'un Denemeleri (Türk Dili, Ağustos 1970), Adnan Onart (Yeni Dergi, Aralık 1970), Muzaffer Uyguner / Türk Felsefesinin Boyutları (Türk Dili, Aralık 1974), Melih Cevdet Anday / Kolay ile Zor (Cumhuriyet, Aralık 1977), Mehmet Seyda / Çocukluk Yılları (1980), Erdal İnönü /

NERMİ UYGUR

EDEBİYAT KARIN DOYURUR

Tektek sanatları, özellikle de edebiyatı aşağımak isteyenler, sözü uzunuzadıya dolaştırmadan karnı getirirler: edebiyat karın doyurmaz, onlara göre. Benzetmeli bir anlamı olduğu apaçık bu savın. Yadırgamamak elde değil gene de. Ona bakarsanız ne felsefe karın doyurur, ne tarih. Edebiyatmış, felsefeymiş, tarihmiş — boş mu vereceğiz öyleyse hepsine? Olacak şey mi bu? Yalnızca edebiyatı atalım, karın doyurmuyor diye, önemi değeri yok mu edebiyatın? Biricik değerse karın doyurmak belki. Gerçek bambaşka amaç. Ne demek hem karın doyurmak? Besbelli: "işe yaramak" ile aynı anlamda kullanılıyor bütün bu bağlamlarda "karın doyurmak". Belirtilmesi gerekir o zaman da: Ne zaman, nerde, hangi işe, kimin işine. Kestirmeden dendikte: yaşamadır gözönünde bulundurulan amaç, yaşamayı, tüm insan-yaşamasını göstermektedir "iş", olanca kaypaklığı, çokanlamıyla. Edebiyat karın doyurmaz deyimine belbağlayanlar, edebiyatın insan yaşamasına yararlı bir katkı getirmediğini öne sürmekteler.

Gücünü betimleyici anlatımından devşiriyor bu sav. Yalnızca bir güç ama bu. Edebiyat karın doyurmaz diyenler, insan-kültür gerçekliğini bozuyorlar da ondan. Tamkarşıt sav gerçekliği doğruya yansıtır: Edebiyat karın doyurur. Çok kişi de, bu savı aykırı bulacak; haksız değiller büsbütün. Bilinç aydınlığına çıkmasa da, hep o karın-doyurmaz'lı deyimin aldatan inandırıcılığına çabucak bırakıyor kendini insan. Neden peki tutumup yapılmış, gerçeğe aykırı bu deyim? Tüm bağıntılarıyla edebiyattan anlamayanların önyargısı durumunda; dilediklerı gibi kullanamadıkları için belli bir edebiyata, belli bir edebiyat ürününe düşman kesilenlerin bir propaganda tekerlemesi durumunda. Büsbütün aslında, gerçekliği saklamak istese bile, edebiyatın karın doyurduğuna tanıklık etmekte. İşte ben boş kalem-tartışmalarını sevmediğimden, olumlu birkaç yönüyle bu özelliği açığa koymak dileğindeyim şimdi: Edebiyatın "karın" doyurduğunu temellendirmek umudundayım. Bu arada birikı eğitim sorununa dokunmadan yapamayacağım. Bütük pörçük de olsa gerekli bu bence. Kim edebiyatın karın doyurduğuna inanır da, doymaya engel olan eğitim aksaklıklarından önleyebildiğini önlemez hırsa varken?

Vazgeçilmez bir eğiticidir edebiyat. İnsan da eğitimle insan olduğuna göre pekçok eksik kalır edebiyatsız. Bilim, töre, din, politika bakımından edebiyatın yararsız bir güç olduğu hiçbir zaman söylenemezse, edebiyata ilişkin başka bir başarıya dikkati çekmek dileğindeyim ben şimdi. Nedense unutulan ya da önemli değilmiş gibi geçiştirilen bir katkı sağlar edebiyat insan-varoluşuna: insana özgü bir duygu dünyasının kurulup gelişmesinde büyük payı vardır edebiyat ürünlerinin. Bakışaçılarına göre değişik adlar takılabilen çeşitli yaşama-dünyalarına açık bir bütündür insan: şu bu yöne indirgenip bölünemez aslında. Gene de akıl, mantık, matematik, genellikle de bilimsel bilgiler dışında, tutku, özlem, düşyetisi, sevgi, umut gibi birçok yaşama uzanışları var ki, bunların tümüne birden insanın duygu boyutları gözüyle bakabiliriz. İşte edebiyat bu boyutları genişletmekte zorunlu bir yardımcısıdır insanın. Musikiden yontuya, resimden dansa dek güzelsanatların yanında yeralır bu bakımdan edebiyat. Gene de bir ayrıcalık gösterir, şöyle ki, olanca varlığı dille ortaya çıktığı, dil de insanlar arası bildirişmeyi erişilebilecek en güvenilir biçimde sağladığına göre, insanın duyguca oluşması edebiyattan geçer ister istemez. Edebiyatın yapıtaşı durumundaki sözcükler anlamla yüklüdür; sözcükleri düzenleme sanatıyla değişik anlam kesitleri kurar edebiyat yaratıcısı. Bu anlam kesitlerinin pekçoğu duygulara ilişkindir. Böylece, edebiyat yazarı duyguları dile-getirme ustasıdır, büyük ölçüde. Denecek ki: dil başka duygu başka, uzayda zamanda algılanan nesneleri adlandırmak, eylemleri amaçlara yöneltip yoğunlaştırmakla görevlidir dil; dışa ilişkin birşeydir öyleyse, oysa duygular içte, iç dünyada, başkalarına aktarılamayan gönül derinliklerindedir. Bense şöyle düşünüyorum: duyguların dıştan gözlemlenebilen davranışlarla sıkı ilgisi vardır, ayrıca, ancak dile getirildikten sonradır ki duyguların varlığından, niteliğinden haberi olur insanın; duygu dille belirir bir bakıma.

Özanı, öykücüsü, denemecisiyle dil işleyicisidir edebiyatçılar. Duygu olanaklarımız artar, duygu boyutlarımız genişler onlarla. Duyguca zenginleştirir edebiyat. Aristoteles'in ünlü tanımına uymuyor bu söylediğim. Bu konuda nedense herkesin güvendiği Aristoteles'e göre, "acıma ve korkuyla duygulardan arındırır" edebiyat. Gerçi Aristoteles tragedyanın sözünü ediyor bunu derken, tümüyle edebiyata yaymak alışkanlığında çok kişi gene de. Bazıları, edebiyatı, insandaki duyguları kökten kazıyan, insanı duygusuzlaştıran bir etkenlik diye yorumluyorlar bu bağlamda. Duygular kötü şeylermiş gibi, "katharsis"i, duyuları yıkayıp paklamak diye anlıyorlar. Aristoteles tanımını yetesiye açıklamamış ama, gerçekliğe böylesine aykırı bir tasarıma belbağlamamıştır gibi geliyor bana. Şuna inanıyorum ben: Edebiyatta arınır duygular, yani dilin işleyişiyle görülebilecekleri en elverişli ışın altına yerleşirler, yani dille duyguların üstüne bükülüp onları algılar, onları hem kendisi hem de okuyucuları için bilince ulaştırır edebiyatçı, insanı eğitmek amacıyla duyguları değerlendirmek, verimlendirmektir "katharsis". Duygu eğitimi sağlar edebiyat insana, insanın tüm duygu yönünü açar, açıklar, belli eder, bildirir edebiyat. Yazarlar olmasaydı, birçok duyguları deneyemeyecek, onları tatmayacak, bilmeyecektik; insan yaşamasının birçok önemli kesiminden yoksun kalacaktık böylece.

İnsanı kendine öğretir bu bakımdan edebiyat. Ben neyim? Kimim ben? Nasıl birşeyim ben? çeşidinden sormadan edemeyeceğimiz soruları en iyi aydınlatan, hiç olmazsa aydınlatabilecek ipuçları veren etkenlik alanıdır edebiyat. «Sen seni bil» diye buyuran eski bilgeler, sahne yazarlarının, ozanların, sözle anlatma sanatçılarının ürünlerine itelenmekteydi aslında herkesi. Aracısız, kendini tanıyamaz hiçkimse. Her insanteki öylesine yapışıktır ki kendisine, ancak edebiyat ustalarının, bildik bilmedik duygu yaşantılarını girdiçıktısıyla dile sergilemesi üzerine öz-kimliğini kavramaya başlar insan. Edebiyatla kendisini bulabilir insan, çünkü en çok kendisinin olan yönüyle, duygu biricikliğiyle edebiyatta rastlar kendisine.

Düpedüz bir duygu öğretmeni durumuna indirgenmiş olmuyor mu böylece edebiyatçı? Sanmıyorum. Romanı, şiiri duygu bilgiçliği için okuyanlar düşer olsa olsa bu yanılgıya. Oysa edebiyat duygu çözümlemekten fazla bir-şeydir; doğru olmaz edebiyat yaratılarının tümü varlığını, önemini duygu konusunda bilgi edinmeye dayatmak. Yalnız ne var ki, edebiyattan payalan herkes, hangi amaçla sarılırsa sarılsın edebiyata, duygusallık bakımından, kendi kendini kıyabucağı ile daha iyi görebileceği bir açıya yerleştiğini sezer. Özellikle duyguları yönünden bir aynadır edebiyat insan için, bir büyüteç. Yazar bambaşka kişileri de anlatsa, binlerce yıl önceki olayları da dessse, uyduruk-sal ilişkileri de incelese, okuyana büsbütün yabancı eylemleri de sayıp dökse, bir tek canlıdan söz etmeyip rastgele nesneleri bile betimlese, gene de okuyucu, okumasıyla kendi üzerindeki bilincin karanlıktan sıyrıldığını, duygu ve yeti sınırlarının seçikleştiğini, (hep dediğim gibi) sözün en geniş anlamında duygu yaşayışı bakımından ayrıklığa kavuştuğunu içten kavrar. (...)

İnsan Açısından Edebiyat, 1985)

Nermi Uygur

Dil Yönünden Fizik Felsefesi (Çağdaş Fizik dergisi, sayı: 9, 1980), Cengiz Gündoğdu / Yaşama Felsefesi Üstüne (Dönemeç dergisi, Ekim 1982), Şcnay Kalkan / Nermi Uygur Yaşama Felsefesini Anlatıyor (Varlık, Şubat 1982), Atilla Birkiye / Yaşama Felsefesi Üstüne Bir Değinme (Yazko Edebiyat, Temmuz 1982), Ahmet Oktay / Felsefeciye Saygı (Yazko Felsefe Yazıları 3. Kitap, 1982), Cengiz Gündoğdu / Yaşama Felsefesi Üstüne (Dönemeç İzmir, Ekim 1982), Betül Çotuksöken / Kültür Kuramı'nda Çokkültürlülük (Çağdaş Eleştiri, sayı: 2, 1985) - Bunalımdan Yaşama Kültürü (Argos, Nisan 1989) - Filozofun Kaygısı (Argos, Ocak 1990) - Bir 'Somut Felsefe" Örneği: Çağdaş Ortamda Teknik (Güneş gazetesi, 1.4.1990) - Nermi Uygur'un Felsefe Dünyasından Kesitler (1995) - Dipten Gelen ya da Kavramları Aşma Çabası (Cumhuriyet Kitap, 11.11.1999) - Yazmak ya da Varolmak (Cumhuriyet Kitap, 29.6.2000) - Sinopluglller ve Nermi Uygur (2002), Arslan Kaynardağ / Felsefecilerle Söyleşiler (1986, s. 121-174), Nemika Tuğcu / Nermi Uygur'la Yazın ve Felsefe Üzcrine Konuştuk (Milliyet gazetesi, 2.3.1989), Alpay Kabacalı / Bir Ayağı Felsefede Bir Ayağı Edebiyatta Olan Nermi Uygur: Kültürün Kökü Bunalım. Özgün Bir Düşünür (20.3.1989), Nermi Uygur ile Söylcşi (Metis Çeviri, 1989), Ahmet Cemal / Bunalımdan Yaşama Kültürü: Yaşarna Felsefesine Bir Anahtar (Argos, Mart 1989), Sinan Özbek / Türkçenin Kuğu Gölü Balesi (İkibine Doğru, 25.6.1989), Yusuf Çotuksöken / Bunalımın Haritasını Çizen Denemeler: Bunalımdan Yaşama Kültürü (Gösteri, 1989), Ahmet Cemal / Güneşli Saatlerin Yazıları (Argos, Ağustos 1989), Sezer Ateş Ayvaz / Ezbere Yaşamanın Dışında (Cumhuriyet, 3.8.1989), Enis Batur / Bir Metafor Olarak Nckahat: Nermi Uygur Portresi (Sanat Dünyamız, sayı: 39, Yaz 1989), İsmail Murat / Yaşamı Kucaklayan Denemeler (Çerçeve, Aralık 1989), Yusuf Çotuksöken / Bir DenemeUstasından Çağdaş Ortamda Teknik (Gösteri, Mart 1990), Cengiz Gündoğdu / Kanadım Değdi Sevdaya (Varlık, sayı: 989, Şubat, 1990), Yurdaer Erkoca / Nermi Uygur'un Yeni Kitabı İçi Dışıyla Batı'nın Kültür Dünyası (Cumhuriyet Kitap, 23.4.1992), Mustafa Sercan / Nermi Uygur'un Işığı: Yaşama Felsefesi (1992), Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi (1993), Memet Fuat / Eleştiri Sorumluluğu (1994), "Bunalımdan Yaşama Kültürü" Felsefcyi Anlamak Felsefe ile Anlamak içinde (1995), Enis Batur / Babil Yazıları. (1995), "Bir 'Somut Felsefe' Örneği: Çağdaş Ortamda Teknik" Felsefeyi Anlamak Felsefe ilc Anlamak içinde (1995), Enis Batur / Nermi Uygur ile Bir Sabah Sohbeti (Virgül, Aralık 2000), Mehmet Başaran / Nermi Uygur'dan "İçimin Sesi": 'Kendimi Yazabilsem' (Cumhuriyet Kitap, 29.11.2001), Türk Felsefesinin Boyutları / Nermi Uygur (Cumhuriyet Kitap, 31.10.2002), Nermi Uygur Vefat Etti (Yeni Şafak, 22.2.2005), Doğan Hızlan / Nermi Uygur'un Kitaplarını Bağışladı (Hürriyet, 16.3.2006).

UYLUKÇU, Osman Âdil

Halk ozanı. 1929, Kahramanmaraş doğumlu. On iki yaşında bağlama çalmaya, kırk yaşında şiir yazıp söylemeye başladı. Şiirlerini *Dost Bahçesi* (1984) adlı bir kitapta topladı.

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

UYSAL, Ahmet

Şair ve yazar. 29 Mayıs 1938, Savaştepe / Balıkesir doğumlu. Tam adı Seyit Ahmet Uysal'dır. Manisa Gazi İlkokulunu (1950), Savaştepe İlköğretmen Okulunu (1957) bitirdikten sonra Yozgat'ta dokuz yıl ilkokul öğretmenliği yaptı. Daha sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Eğitim Bölümünü (1968) bitirdi. Yozgat ve Bursa'da öğretmenlik yaptı. İlköğretim müfettişliğinden emekliye (1986) ayrıldı. Emekli olduktan sonra Balıkesir'e yerleşerek kitapçılık yaptı. 1990'lı yılların sonlarında Balıkesir'de yayımlanan *Yaklaşım* ve Bursa'da yayımlanan *Düşlem* dergilerinin kurucuları arasında yer aldı. Daha sonra birkaç yıl Ankara'da yaşadı. Yaşamını ve çalışmalarını, Balıkesir'in Altınoluk beldesinde yerleştiği bir köyde sürdürdü.

Edebiyata, 1960'lı yıllarda şiirler yazarak başladı. İlk ürünlerini *Ilgaz, Şairler Yaprağı, Demet, İmece, Çaltı, Türk Sanatı* ve *Varlık*'ta yayımladı. Daha sonra, şiir, hikâye ve eleştirilerini; *Yeni Dönem, Yansıma, Yelken*, kendi çıkardığı *Çocuklara Öykü* (1975, 4 sayı) dergileri ve *Yeni Ortam, Cumhuriyet, Politika, Akşam, Yeni Halkçı* gazetelerinde yayımladı. *Yeni Toplum, Dönemeç, Türk Dili, Sesimiz, Oluşum, Türkiye Yazıları* gibi dergilerde eğitim, edebiyat ve çocuk kitapları üzcrine yazılar yazdı. Çocuklar için pek çok masal, öykü, şiir ve roman yazdı. 100'e yakın çocuk kitabında imzası var. *Yaban Kedisi* adlı kitabı, 1989 yılında Almanya'da Türkçe ve Almanca olarak okurlarla buluştu. 1990'lı yıllarda, çocuk edebiyatına dönük çalışmalarının yanı sıra, yeniden şiire ağırlık vermeye başladı. *Ardıçkuşu, Bahçe, Damar, Kıyı, İnsan, Morca, Çağdaş Türk Dili, Pencere, Söylem, Yaşasın Edebiyat, Şiir-lik* gibi dergilerde şiir ve yazılarıyla yer aldı.

AHMET UYSAL

MAVİ LADİNLER ÇÜRÜDÜ

Gözleri güz ırmağıydı
Geceleri yıkandığım
Sakin düşlerin kaynağı
Su toprak yıldız ve kadın

Bir uçurumdan sızardı
Mavi otlar arasından
Ot çiçek ve kum kokardı
Ki tanırdım kokusundan

Büyük ıssız bir parıltı
Yaz yeli gibi usulca
İpekten bir kuş kanadı
Alırdı beni koynuna

Savruldu çöktü uçurum
Mavi ladinler çürüdü
Ondan bana kalan yorum
Aşktı yaşamdı ölümdü

Ahmet Uysal, *Harç Kovası* ile 1975 yılında Antalya Festivali Hikâye Yarışmasında mansiyon, 1992 yılında Çankaya Belediyesi - Damar dergisinin ortaklaşa düzenlediği yarışmaların çocuk şiiri dalında ikincilik aldıktan sonra, *Suyla Sınanmış Şiirler* (*Uzak Yazlarda* adıyla kitaplaştı) dosyasıyla 1998 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülünü, *Acının Gümüşü* ile 1999 Yunus Nadi Şiir Ödülünü kazandı. 1992'de Kırmızı Fare Çocuk Dergisi Öykü Yarışmasında çeşitli öyküleriyle başarı ödülü aldı. Edebiyatçılar Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası ve Dil Derneği üyesidir.

"Ahmet Uysal da şiiri aşka dönüştürenlerden, şiiri aşkla eğirenlerden. Hayatla şiir arasında güzel bir bağ kurmuş, tozunu almış dizelerin, şiir evine girmiş yatmış. Onun Küçüksu'daki yazlığına konuk olduğumuzda bunu hissetmiş, gözlerindeki şiir pırıltısını görmüştüm. Şiirin ipine tutunmuş yüzüyordu. Ama temiz bir ırmakta. (...) (Betül Tarıman)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sularla* (1994), *Uzak Yazlarda* (1998), *Acının Gümüşü* (1999).

Ahmet Uysal

ANTOLOJİ: *Mapusane Şiirleri Antolojisi* (1974).

ÇOCUK KİTABI: *Alaca Baykuş - Çöpçü Martı - Yaban Kedisi - Çöp Toplama Yarışı - Mağara Gölünde Serüven* (Öykü, 1999), *Keloğlan'ın Diliyle* (Masal, 1977), *Altın Tüylü Sincap* (1978), *Anası Bulut Babası Yağmur - Ayda Yaz Uykusu* (Roman, 1999), *Eğri Büğrü ile Tepesi Delik* (Şiir), *Kuşgölü'nde Günler* (1996).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Vedat Yazıcı / Sözümüz Şairlerden Şiirlerden (1997), Mustafa Emre / Şiirin Yakınlığı, Sıcaklığı (Cumhuriyet Kitap, 24.6.1999), Ali Taş / Uzak Yazlarda (Cumhuriyet Kitap, 1.7.1999) - Uzak Yazlarda (Cumhuriyet Kitap, 18.5.2000), Nahit Kayabaşı / Ahmet Uysal'la Bir Yaz Günü (1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Betül Tarıman / Yaz Sıyrığı Bırakan Aşktır Şiir (Cumhuriyet Kitap, 30.3.2000), Osman Nuri Poyrazoğlu / Kitap Şiir Gelir Bizlere (2000), Vedat Yazıcı / Martıya Mektuplar (2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

UYSAL, Asım

İlâhiyatçı. 1957, İnli / Çumra / Konya doğumlu. Ferit Paşa İlkokulu (1969), Konya İmam Hatip Lisesi (1976), *"Hak Dini Kur'ân Dili Fihristi"* adlı mezuniyet tezi ile Erzurum İslâmî İlimler Fakültesi (1981) mezunu. Konya'da kurduğu Uysal Yayın ve Dağıtım şirketini yönetti. Türkiye Yazarlar Birliği ve İLESAM üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *İzahlı Kadın İlmihali Ansiklopedisi* (1986), *Peygamberimize ve Ashabına Yapılan İşkenceler* (1992), *Kelime-i Tevhide Nasıl İnanmalıyız?* (1993), *Dinî Bilgilerle İzahlı Namaz Hocası* (1993), *Evlilik ve Cinsel Hayat* (1999), *Abdest Güsul ve Namazı Öğreniyorum, Esmâ-i Hüsnâ Şerhi, Cennetle Müjdelenen Sahabiler, Bir Ayet Bir Hikâye.*

ÇOCUK KİTAPLARI: *Abdest-Namaz ve Camiler Boyama, Boyamalı Kur'an Elifbası, Bulmacalı İmanın Şartları, Bulmacalı İslâmın Şartları, Bulmacalı Peygamberimizin Hayatı, Bulmacalı Peygamberlerin Hayatı, Bilgi Kartları* (5 kitap, 6-15 yaş), *Karton Kitaplar* (4 kitap: Çocuklara Dinî Kavramlar, Abdest ve Namaz, Zıt Kavramlar, Dostumuz Hayvanlar).

Asım Uysal

UYSAL, Edip Ahmet

Araştırmacı-yazar. 26 Mart 1922, Karacabey / Bursa doğumlu. İskoçya Aberdeen Üniversitesi (1948) mezunu. Bitirdiği yıl Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesine asistan olarak girdi. Burada doktorasını verdi (1952), doçent (1957) ve profesör (1965) oldu. 1982 yılından itibaren Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi dekanlığı yaptı. Türk-Amerikan Derneği, Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk-İngiliz Kültür Derneği üyeliklerinde bulundu.

ESERLERİ:

Tales Alive in Turkey (Dr. W.S. Walker ile, 1966), *The Book of Dede Korkut* (ortak kitap, ABD, 1972), *Edebiyat Biliminin Temelleri* (çev., 1982), *Doğu Hasreti* (çev., 1982).

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

Enver Uysal

UYSAL, Enver

İlâhiyatçı.1958, Vize / Kırklareli doğumlu. Edirne İmam Hatip Lisesini bitirdikten (1976) sonra kısa bir müddet Diyanet İşleri Başkanlığında çalıştı. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünden mezun (1980) olduktan sonra İstanbul'da iki yıl kadar meslek dersleri öğretmenliği yaptı. 1982'de UÜ İlâhiyat Fakültesinde İslâm Felsefesi Anabilim Dalı araştırma görevlisi oldu. Yüksek lisansını *"Niyet Davranış İlişkisi"* adlı tezle, doktorasını *"İhvân-ı Safâ Metafiziğinde Tanrı ve Tanrı-Alem İlişkisi"* adlı tezle (1990) tamamladı. 1993 yılında aynı bilim dalında yardımcı doçentliğe atandı.

Bir müddet İlâhiyat Meslek Yüksek Okulunun müdür yardımcılığı ile İlâhiyat Fakültesinin dekan yardımcılığı görevlerini yürüttü. Makaleleri 1991 yılından itibaren *UÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi*'nde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı.

Faruk Uysal

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *İhvân-ı Safâ Felsefesinde Tanrı ve Alem* (1998).

DERS KİTABI: *Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi, Lise I-II-III* (S. Uludağ ve H. Hökelekli ile beraber, 1998).

UYSAL, Faruk

Şair. 14 Aralık 1955, Korkuteli / Antalya doğumlu. Eleştiri yazılarında Korkut Soylu takma adını kullandı. Avdan Köyü İlkokulu (1967), Korkuteli Ortaokulu (1970), Antalya Ziraat Meslek Okulu (1973), Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Yönetimi Bölümü (1980) mezunu. Batı Illionois Üniversitesinde (ABD) yüksek lisans yaptı (1996). Çalışma hayatına 1982 yılında Maliye Bakanlığı Muhasebat Kontrolörü olarak başladı. Bir süre aynı bakanlığın Muhasebat Genel Müdürlüğünde daire başkanlığı, Başbakanlık TİKA'da başkan yardımcılığı görevlerinde bulundu.

İlk şiiri *"Çocuk Gazeli"*, *Kıyam* adlı edebiyat dergisinde (Şubat 1977) yayımlandı. Şiir ve yazıları sahipliğini yaptığı *Kıyam*'da ve daha sonra ile *Aylık Dergi, Kayıtlar, Mavera, Dergâh, Yedi İklim, Edebiyat Ortamı* ve *Hece* dergilerinde yer aldı.

"Hüzün, küreselleşen dünyada evrensel olma özelliğini koruyabilen yegâne gerçektir. Faruk Uysal, şiirin evrenselliğini işte bu hüzün noktasından başlatır ve 'caz'ı bunun simgesi haline getirir. Şiir ve cazın ülkesi ortak bir duyarlılık içinde bütünlenir. Kayıp Konuşmacı, Faruk Uysal'ın şiir serüveninde evrensele yönelik bir çıkış noktasını işaretlemektedir." (Ali K. Metin)

"Görülüyor ki, Faruk Uysal, daha ilk şiirinde, malzemesini zengin bir imaj dünyasından kotarmakta ve metafizik duyuş tarzıyla, modern bir

FARUK UYSAL

ÇELONYA

Bir şairim ben gizemli ve antik
bir çocuk utangaç ve romantik.

Günler bir bir dizilirken teşbihime
tarihe malolmuş ekşi bir koku yalardı sokakları
o sağlam tüccar, bu adil yargıç
bir ben cübbesizdim şehirde.
Üşüdüm çok üşüdüm biçakların ayazında
kırlara kaçtım fildişi bir kule kurdum kendimce.

Kimliğimde çimenlerin yeşil kokusu
elimde gelinciklerden bir fener
sürekli bakır oluşlar bakır sezgilerle
bir çiy taneciği gibi titreyerek
gezinirim içimin dolambaçlı yollarında
kalın surlar süslü melodramlar içinde.

Bir dünyanın içindeyim ben
dünya oda oda benim içimde dinlenir.
İnzivaya çekilmiş fırtınalı bir sûfinin
kendi kanının şelâlesinde bulduğu ses kadar
kayıtsızım, bir deniz gibi kaygısız kanatsızım.

Bir çalar saatim ben taşın içinde
hışır hışır bir minyatür
içim dışım ses
içim dışım ses!

Kimin umrundaysa kızıl kanatlı akşam
yeni tutkular yeni acemiliklerle tazelenen gün
ben oradayım
orada yankılanır körpe sesim
pazar alışkanlıklarınızda uğradığınız kırlarda.

(*Kayıp Konuşmacı*, 2000)

söyleyiş tarzıyla ortaya koymaktadır. Kelimeleri seçişi ve alegorik seviyede kullanışı kendisine has. Aynı zamanda kültürel karşılığı olan, hayat tecrübelerini deşifre edişi ve mahiyet değiştirerek kullanışı da. Şairi, yazmaya sevk eden temel gücün; varlığı kavramak, eşya ve hadiseyle didişerek cevhere varmak olduğu da net olarak ortaya çıkıyor. Bu varlık cehdi, şiirin derin yapısında ustaca dizayn edilmiş bir biçimde karşımıza çıkıyor." (Nazir Akalın)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Beyaz Yürüyüş* (1998), *Kayıp Konuşmacı* (2000).

ÇEVİRİ: *Seçilmiş Yüz Şiir* (E.E. Cummings'ten, 2001).

HAKKINDA: Osman Söğüt / Şiir Yollarında Beyaz Yürüyüş (Hece, Ağustos 1998), Ali K. Metin / Sevdayla Kanatlanan Yürüyüş (Yedi İklim, Ağustos, 1998), Nazir Akalın / Faruk Uysal'ın Ayva Çiçeği (Hece, Nisan 1999), A. Görkem Userin / Beyaz Yürüyüşle Varılan Kayıp Konuşmacı (Okuntu, Kasım-Aralık 2001), Nazir Akalın / Faruk Uysal'ın "Ayva Çiçeği" (Şairin Eldivenleri, 2003).

UYSAL, Halil

Şair. 28 Kasım 1939, Gürlevik köyü / Anamur / İçel doğumlu. H.U. Mulazımoğlu ve Nasır imzalarını da kullandı. Mersin Lisesinden (1958) sonra, askeri öğrenci olarak Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden (1964) mezun oldu. Askeri yargıç olarak Sarıkamış, Sivas ve İzmir'de görev yaparak 1982 yılında görevinden ayrıldı. 1987 yılından iribaren Paris Barosuna bağlı olarak avukatlık yaptı.

İlk şiiri *"Vatan Topraklarında"*, İstanbul'da çıkan öğrenci dergisi *Mustafam*'da (1952) yayımlandı. Şiir, çeviri ve eleştirilerini daha sonra *Varlık, Dost, Türk Dili, Yeditepe, Petek, Çağdaş Türk Dili, Soyut, Ilgaz* dergilerinde yayımladı. *Türkü* adlı şiiriyle TRT 1970 Sanat Ödülleri Yarışmasında başarı ödülü kazanmıştı. Hüseyin Cöntürk onun son şiirleri hakkında "'klasik' diyebileceğimiz bir yöntem seçmiş, tartılı, düzgün bir anlatımı var" yorumunu yapmıştı.

ESERLERİ:

Yer Su (1966), *Alkol dönem* (1968), *Geç Kalmanın Gurbetinde Bir Koşu* (1984).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. V, 1982), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003).

UYSAL, Hayrettin

Siyaset adamı, yazar. 1928, Gündoğdu köyü / İzmit doğumlu. Arifiye Köy Enstitüsü, İstanbul Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü (1947) mezunu. Van, Malazgirt ve Sapanca ortaokullarında Türkçe öğretmenliği yaptı. Bingöl'de Millî Eğitim Müdürü olarak görevde bulundu. Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonunun başkanlığını yürüttü. 1964'te öğretmenliği bırakarak siyasete girdi. CHP'den 1965'te Sakarya Milletvekili seçildi. İlk şiirlerini Arifiye Köy Enstitüsünde öğrenciyken yazdı. Sonraki yıllarda şiirinin yanı sıra, çeşitli gazete ve dergilerde öykü ve denemeler de yayımladı. Şiir ve yazılarında genellikle toplum sorunlarını ele aldı. *Demet* adlı bir eğitim ve düşünce dergisi çıkarmıştı.

ESERLERİ:

Yollar Çamur (hikâyeler, 1960), *Kartal Çetesi* (S. Uysal ile, 1960), *Sapanca* (şiirler ve düzyazılar, 1957), *Büyük Eğitim Mitingi* (1964).

HAKKINDA: Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

UYSAL, Mürşide

Araştırmacı-yazar. 20 Mart 1960, Temelli köyü / Polatlı / Ankara doğumlu. Yazar ve yayıncı Asım Uysal'ın eşidir. Çubuk Yıldırım Beyazıt İlkokulu (1971) ile Çubuk Lisesini (1977) bitirdi. Ankara Gazi Üniversitesinde bir yıl matematik okuduktan sonra Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinden mezun oldu (1983). Konya Özel

Mürşide Uysal

Başak Lisesinde öğretmenlik yaptı. Bu arada sivil toplum kuruluşlarıyla çalışmalar yaptı ve bu kuruluşlarda eğitim seminerleri verdi. 2000 yılında İstanbul'a yerleşti. Çocuk edebiyatı eserleri, Almanca, Fransızca, İngilizce ve Rusçaya çevrildi. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

İzahlı Kadın İlmihali (1985), *Mevlâna'dan Hikâyeler ve Öğütler* (1995), *Sevgili Peygamberimizden Hikâyeler ve Öğütler* (1996), *Nasreddin Hoca'dan Hikâyeler* (1996), *Keloğlan'dan Hikâyeler ve Öğütler* (1996), *Kur'an'dan Dinî Hikâyeler* (Hayvanların Dilinden Peygamberlerin Hayatı), *Dinimi Öğreniyorum Serisi* (3 kitap), *Çocuklara İlk Dinî Bilgiler* (2 kitap, 2001), *Allah'ı Arayan Çocuklar, Cennetle Müjdelenen Sahabeler* (10 kitap), *Bulmacalı İmanın Şartları, Bulmacalı İslâm'ın Şartları, Bulmacalı Peygamberimizin Hayatı, Bulmacalı Peygamberlerin Hayatı, Boyamalı Dinî Bilgiler Serisi, Resimli Çocuk Eğitimi-Yanlışlar ve Doğrular* (2 Kitap), *Dede Korkut Hikâyeleri, Annemden Hikâyeler, Babamdan Hikâyeler, Karton Kitaplar* (4 kitap, 2004), *Bir Hadis Bir Hikâye* (2004).

HAKKINDA: Vakit gazetesi (9.3.2004).

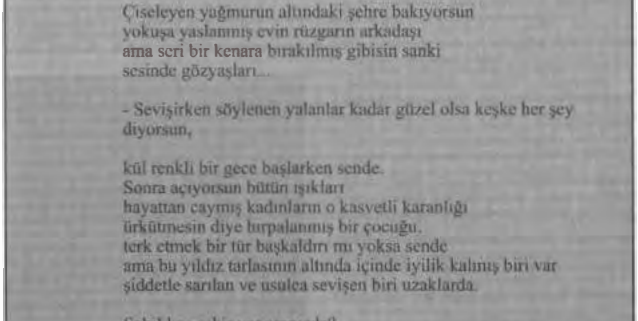
UYSAL, Oya

Şair. 24 Mayıs 1952, İstanbul doğumlu. Mecidiyeköy Lisesi (1971) mezunu. Yapı ve Kredi Bankasının Şişli Şubesinde memur ve kambiyo şefi (1972-92) olarak çalışarak emekliye ayrıldı. Bilim ve Sanat Kültür Hizmetleri AŞ (BİLSAK)'nin kurucu üyesidir. Yaşamını ve çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü.

Oya Uysal

İlk şiiri, *Sesimiz* (1972) dergisinde çıkmıştı. *Varlık, Yazko, Edebiyat, Gösteri, Yeni Biçem, Düşler, Türk Dili, Adam Sanat, Yaşam İçin Şiir, Ankara Sanat, Hisar* gibi çok sayıda dergide yayımladığı şiirleriyle tanındı. 1972 Çağdaş Genç Şairler ve Şiirleri Antolojisi ikincilik, 1973 *Sesimiz* dergisi şiir yarışması birincilik, 1974 İstanbul Radyosu Moral Reklam Organizasyon 50. Yıl Şiir Yarışması birincilik ödüllerini aldı. *Uçuruma Düşen Nehir* ile 1997 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülünü, *Mevsimini Kaybetmiş Rüzgar* ile 1999 Cemal Süreya Şiir Ödülünü kazandı. Türkiye Yazarlar Sendikası, Edebiyatçılar Derneği, Dil Derneği ile Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı üyesidir.

OYA UYSAL

KAÇ ŞEHİR VAR ARANIZDA

Çiseleyen yağmurun altındaki şehre bakıyorsun
yokuşa yaslanmış evin rüzgarın arkadaşı
ama sen bir kenara bırakılmış gibisin sanki
sesinde gözyaşları...

- Sevişirken söylenen yalanlar kadar güzel olsa keşke her şey diyorsun,

kül renkli bir gece başlarken sende.
Sonra açıyorsun bütün ışıkları
hayattan çaymış kadınların o kasvetli karanlığı
ürkütmesin diye birpalanmış bir çocuğu.
terk etmek bir tür başkaldırı mı yoksa sende
ama bu yıldız tarlasının altında içinde iyilik kalmış biri var
şiddetle sarılan ve usulca sevişen biri uzaklarda.

Sahi! kaç şehir var aranızda?

"Hayatın ve rüzgârın 'ucu uçurum olan sokak'ta yaşandığı şiirler... Ve 'bir sokaktan ötekine taşırken kırık dökük hayatını', 'sırlarını rüzgâra açan' şiirler... Şiirin sırrı budur elbet..." (Hilmi Yavuz)

"Oya'nın şiirinde öncelikle altının çizilmesi gereken, insanın içini burkan, allak bullak eden yoğun bir hüzün ve acı var. Hüzünle yoğrulmuş nefis bir lirizm. 'Kenarına iliştiği hayat kırmıştır onu, kırma hakkını onun üzerinde kullanan birileri ve teselli aradıkları bir de.' Kırık bir hayatın, kırık bir aşkın şiirleridir bunlar. Yalnız ve mutsuz bir kadının yoğun hüznüdür dizelerden yansıyan. Ve o, şiirimizin lirik prensesidir. İmge ve lirizm onun şiirinin belirgin göstergeleri. Oya, yeni şiirlerini merak ettiriyor okuruna." (Bedrettin Aykın)

ESERLERİ (Şiir):

İkili Düşünceler (1972), *Büyük Düşlerin Türküsü* (1974), *Savaş Çocukları* (1976), *Elim Sende Ayışığı* (1994), *Yıldız Kokuyordu Gökyüzü* (1994), *Uçuruma Düşen Nehir* (1997, 2. bas, 2002), *Mevsimini Kaybetmiş Rüzgâr* (2001), *Günaydın Sevgili Gece* (2003).

HAKKINDA: Bedihan Tamsöz / Osmanlıdan Günümüze Kadın Şairler (1994), Bedrettin Aykın / Şiirin Lirik Ozanı Oya Uysal – Uçuruma Düşen Nehir - Osman Serhat Erkekli / Oya Uysal'la İçimizdeki Uçurum Üzerine - Muzaffer Uyguner / Uçurumun Derinliğinden Şiirler (Cumhuriyet Kitap, 16.7.1998), Mevsimini Kaybetmiş Rüzgâr (Cumhuriyet Kitap, 15.2.2001).

UYSAL, Ömer Saydam

Görsel iletişim uzmanı ve araştırmacı. Yüksek lisansını (1971) İstanbul Üniversitesinde, doktorasını (1988) ise Marmara Üniversitesi

SBE'de tamamladı. Marmara Üniversitesi Sinema Televizyon Bölümü ile Maltepe Üniversitesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Makaleleri *Sinema Yazıları, Antrakt, Sanat Sanat, Maltepe Haber* adlı dergilerde yayımlandı. Çeşitli seminer, panel, sempozyum ve açık oturumlara katıldı. *Klasik Sinema Estetiği* adlı bir kitabı vardır.

Sermet Sami Uysal

UYSAL, Sermet Sami

Edebiyat araştırmacısı, çevirmen. 1925, Çorum doğumlu. İlkokulu Çorum'da, ortaöğrenimini İzmit'te ve İstanbul Kabataş Erkek Lisesinde tamamladı (1944). Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebindeki öğrenimini yarıda bıraktı. Daha sonra aynı fakültenin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu (1954). İstanbul'daki çeşitli liselerde edebiyat öğretmenliği yaptı. Doktorasını Sorbonne Üniversitesinde *"Fransızcadan Türkçeye Gelen Sözcüklerle İlgili İncelemeler ve Bu Konuda Sözlük"* başlıklı tezle tamamladı (1969). Yurda dönüşünde İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Okulunda (1970-80) hocalık yaptı.

Şiir, deneme, röportaj, öykü ve çevirileri *Ayda Bir, Varlık, Türk Düşüncesi, Ses, Hayat* vd. dergiler ile *Cumhuriyet, Yeni İstanbul, Vatan, Akşam* vd. gazetelerde yer aldı.

ESERLERİ:

İNCELEME: *Abdülhak Şinasi Hisar: Hayatı, Sanatı ve Eserleri* (1961), *Tevfik Fikret ve Şermin* (1973), *Şiire Adanmış Bir Yaşam: Yahya Kemal Beyatlı* (1998), *Eşlerine Göre Edebiyatımız.*

RÖPORTAJ: *Yahya Kemal'le Sohbetler* (1959).

ARAŞTIRMA: *Yabancılara Türkçe Dersleri* (1979), *Yabancılara Türk Dilbilgisi* (1980).

ÇEVİRİ: *Sıcak Ülkeler Doktoru* (P. Fourre'den, 1963), *Krallar da Ölür* (E. Ionesco'dan, B. Gürkut ile, 1968).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), TBE Ansiklopedisi (2001).

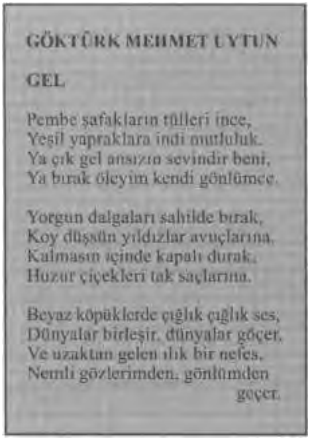
UYTUN, Göktürk Mehmet

Şair ve yazar (D. 27 Eylül 1935, Çemişgezek / Tunceli - Ö. 2 Temmuz 2001, Ankara). Balıkesir Necatibey Öğretmen Okulu (1955) mezunu. Çeşitli illerde öğretmenlik, MEB Yayımlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğünde uzman (1964-74), okul müdürü (1974-79), Başbakanlık Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğünde Personel ve Eğitim Şubesi müdürü (1980-90) olarak görev yaparak (1990) emekliye ayrıldı. Daha sonra Ankara'da eşiyle birlikte bir çocuk yuvası kurup yönetti. Arkadaşlarıyla birlikte kurduğu Şairler ve Yazarlar Derneğinin genel başkanlığını yaptı. 2 Temmuz 2001 Salı gecesi vefat etti. Cenaze namazı Hacı Bayram Camiinde kılındıktan sonra Karşıyaka Mezarlığında toprağa verildi.

İlk yazısı *Elazığ* gazetesinde, ilk şiiri *Toprak* (1957) dergisinde yer aldı. Ürünlerini *Toprak, Türk Yurdu, Serdengeçti, Büyük Doğu, Hareket, Tohum, Öğretmen, Filiz, Yaprak, Oku, Zeren, Türk Kadını, İlk Çaba, Millî Eğitim, Millî Kültür, Defne, Hisar, Sanat, Özyurt, Bahçe, Görüş, Hakses, Türk Birliği, Türk Edebiyatı, Doğuş Edebiyat, Diyanet, Töre, Gülpınar, Yeşilay, Erciyes, Güneysu*, sahipliğini yaptığı *Orkun* ve *Çemişgezek* vb. çok sayıda dergi ile *Yeni İstanbul, Hergün, Millet, Ortadoğu, Millî Gazete, Tercüman, Son Havadis, Zafer, Adalet, Milliyetçi Hareket, Yeni Düşünce, Vakit, Gündüz* ve bir çok yerel gazetede yayımladı. Şiirleri yirmiye yakın antolojide yer aldı. *Çocuk Gazetesi*'ni çıkardı, *Şeker Çocuk* dergisinin ilk sayılarını hazırladı. 1973 yılında *Son Havadis* gazetesinin, 1981 yılında *Gülpınar* dergisinin, 1984 yılında Türkiye Şairler ve Şiir Sevenler Derneğinin, 1978 yılında *Kandil Çocuk* dergisinin ödüllerini aldı. *Kader* adlı kitabıyla 1996 yılında İLESAM'ın açtığı şiir yarışmasında birinci oldu. Türk Ocakları, Aydınlar Ocağı, Türkiye Yazarlar Birliği, İLESAM, Folklor Araştırmaları Kurumu gibi çok sayıda sivil toplum kuruluşuna üyeydi.

Göktürk Mehmet Uytun

GÖKTÜRK MEHMET UYTUN

GEL

Pembe şafakların tülleri ince,
Yeşil yapraklara indi mutluluk.
Ya çık gel ansızın sevindir beni,
Ya bırak öleyim kendi gönlümce.

Yorgun dalgaları sahilde bırak,
Koy düşsün yıldızlar avuçlarına.
Kalmasın içinde kapalı durak,
Huzur çiçekleri tak saçlarına.

Beyaz köpüklerde çığlık çığlık ses,
Dünyalar birleşir, dünyalar göçer,
Ve uzaktan gelen ılık bir nefes,
Nemli gözlerimden, gönlümden geçer.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yıllardan Sonra* (1964), *Bir Yağmur Sonrası* (1969), *Sanadır Şarkılarım* (1974), *Türkiyem* (1976), *Kader* (1994).

ANTOLOJİ: *Resimli Malazgirt Şiirleri Antolojisi* (1971), *Şiirimizde Çocuk* (1994), *Şiirimizde Bayrak* (1996), *Şiirimizde Öğretmen* (1996), *Şiirimizde Çevre* (1996).

ÇOCUK KİTABI: *Boş Yuva* (1964), *Vatan Sağolsun* (1964), *Kaplumbağa ile Kurbağa* (1967), *Öksüz Ali* (1967), *Ayşecik ve Minik Kuş* (1974), *Kır Gezisi* (1991), *Osman Gazi'nin Rüyası* (1991), *Zeynep Öğretmen* (1991).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Göynük ve Akşemseddin* (1993), *Arif Nihat Asya* (1993), *Tekerlemeler* (1993), *Çocuk ve Tabiat* (1993), *At Hırsızları* (1997).

Ayrıca ders ve yardımcı ders kitapları vardır.

HAKKINDA: Şair ve Yazarlar Biraraya Geliyor (6.4.1996), Şölene Şair ve Yazarlar Derneği Başkanı Uytan da Katıldı - Ozanlardan Şiir Ziyafeti (Yozgat gazetesi, 3.6.1997), Alperen Seçuk / Göktürk Mehmet Uytun Ruhun Şad Olsun (İleri gazetesi, Yozgat, 27.9.2001), Gündüz Aydın / Göktürk Mehmet Uytun (Sevgi Yolu dergisi, Eylül-Ekim 2001), Göktürk Mehmet Uytun Hayatı - Sanatı - Eserleri (2004).

Ayrıca hakkında, 1998 yılında Ankara Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde "Göktürk Mehmet Uytun'un Hayatı, Eserleri ve Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri" adlı bir lisans tezi hazırlandı.

UYTUN, Nurettin

Şair ve yazar. 13 Temmuz 1924, Çemişgezek / Tunceli doğumlu. İlkokulu doğduğu ilçede bitirdi. Akçadağ Köy Enstitüsü (1944) mezunu. 1944 yılından itibaren Elazığ, Tunceli, Es-

NURETTİN UYTUN

ERGUVANLAR AÇARKEN

Çayır, çimen diz boyunda eyyam-ı bahardayız.
Böcek-kelebek oyunda lülyalı diyardayız.
Papatyalar beyaz, sarı süslemişler kırları,
Nar fidesi can suyundan erguvanlar açarken.

Ayva beyaz-pembe açmış, akasyalar çiçekte,
Yaban gülü çiçek açmış, polenleri böcekte...
Ilgın gene tesbih dizmiş ilahidir sırları
Hilkatinden rengi uçmuş erguvanlar açarken.

Meyvaya erişmiş badem, dutlar kuzu kulağı,
"Sümbül açmaz" nerde çiğdem, nerde şimdi durağı?
Şarkılarla dile gelmiş leylakların morları
Bahar mevsimidir bu dem erguvanlar açarken.

Kızıl çam baştan kızarmış, hele gelincik, lâle
Kavak tüylenip bozarmış, vermiş kendini yele,
Çiçek çiçek dolaşmakta kovandan uçmuş arı
"Lüküstürüm" pek sararmış erguvanlar açarken!

Asaleti ebed, ezel, kırmızı gül devrede,
Şu mor salkım hepten güzel, göze gelmiş çevrede,
Çınar gene kıskandırmış heybetiyle ağyarı
Tutturmuş bir yeni gazel erguvanlar açarken.

Zamana ömür biçilmiş: Üç cemreden üç müjde,
Günler, çiçekle çekilmiş, ferman eylemiş iğde;
Müjde böceği dolaşmış kırları, bayırları
Şol abı-hayat içilmiş erguvanlar açarken.

(*Erguvanlar Açarken*, 1998)

kişehir ilkokullarında öğretmenlik, denetmenlik, MEB Yayın Müdür Yardımcılığı (1963-65), Yayımlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdür Yardımcılığı (1966-68) ve ilköğretim müfettişiliği (1968-77) görevlerinde bulunarak 1977'de emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleşti, hayatını ve edebiyat çalışmalarını burada sürdürdü.

Şiir ve yazıları *Defne, Erciyes, Türkeli, Türk Edebiyatı, Kümbet, Çemişgezek, Yesevi, Simav Anadolu, Orkun, Mavi Kırlangıç, Şeker Çocuk, Diyanet Çocuk, Sesimiz* dergileri ile takma adlar kullanarak *Hergün* ve *Tercüman* gazeteleri ile bazı yerel gazetelerde yayımlandı. İLESAM üyesidir.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Yemin* (1975), *Kahramanlık* (1976), *Vahşet* (1976).

ŞİİR: *Erguvanlar Açarken* (1998), *Muhabbet Kuşu* (1998), *Gül Düşmüş Bahtına* (2005).

HAKKINDA: Rıfat Aras / Nurettin Uytun'un Erguvanlar Açarken Adlı Şiir Kitabı Üzerine (Tokat Kümbet dergisi, sayı: 4), Ahmet Özdemir / Nurettin Uytun'un Şiir Kitapları (Yesevi dergisi, sayı: 72, Aralık 1999), Melike Gökalp / Nurettin Uytun (Çemişgezek Türkusu dergisi, Şubat 2006), Mehmet Nuri Yardım / Şiir ve Fatih (Yeniçağ, 27.5.2006).

Nurettin Uytun

UYURKULAK, Murat

Romancı, araştırmacı. 1972, Aydın doğumlu. İstanbul'a yerleşerek garsonluk, çevirmenlik, gazetecilik ve yayıncılık işlerinde çalıştı. *Tol* (2002) adlı romanı kendisi tarafından tiyatroya uyarlanarak, Mahir Günşiray yönetmenliğinde 2005 yılından itibaren İstanbul başta olmak üzere çok sayıda şehirdeki devlet tiyatroları ve özel tiyatrolarda sahnelendi. Ekonomiyle ilgili kitapları da vardır.

"60'lardan 68'e ve daha önemlisi 12 Mart'tan başlayıp 12 Eylül'de sonuçlanan sürece ulaşacak onun

Murat Uyurkulak

içinden süzülüp gelecek bölümler, işaretler vardır anlatılanlarda. Türkiye tarihinin bu önemli tarihinde yaşanan birçok önemli olay bir şekilde öykülerde kendine yer bulur. (...) Hem konusuyla, hem anlatımıyla, hem de diliyle iyi bir romanda aradığımız niteliklerde bir eser vermiş yazar." (Metin Celal)

ESERLERİ:

ROMAN: *Tol* (2002), *Har* (2006).

ÇEVİRİ: *Devlet ve Anarşi* (Bakunin'den, 1998).

ARAŞTIRMA: *1001 Uluslararası Kokteyl* (200).

HAKKINDA: Nazan Özcan / Deliler, Şairler ve Devrim (Milliyet, 27.10.2002), Hakan Gülseven / Radikal Kitap (6.10.2002), A. Ömer Türkeş / Mercek: Yeni Yerli Romanlar (Virgül, Kasım 2002), Berat Günçıkan / Cumhuriyet Kitap (5.1.2003), İrfan Aktan / İktidara İkna Olamamak (Postexpress, Aralık 2003), Metin Celal / Bir İntikam Romanı: "Tol" (Kitap-lık, Ocak 2003), www.yazinsanati.cjb.net.

UZAR, Ahmet

Şair. 1944, Osmancık / Çorum doğumlu. İlkokulu doğduğu köyde okudu. 1967 yılında Zonguldak'a yerleşerek maden işçisi olarak çalışmaya başladı. Türkiye Taş Kömürleri Kozlu üretim bölgesinde puantör olarak çalışarak emekliye ayrıldı. Şiirlerini *Madenci* (1985) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Zonguldaklı Yazarlar Zonguldak'ı Yazanlar (1998).

UZAR, Mediha

Şair. 1948, Tokat doğumlu. Şiirle ilk gençlik yıllarında tanıştı. Bazı

Mediha Uzar

araştırmacılar tarafından hazırlanan şiir antolojilerinde yer aldı. Şiirlerinden biri de bir yarışmada ödüllendirildi. İlk şiir kitabı *Beyazdır Bütün Ayrılıklar*, 2000 yılında yayımlandı. Yaşamını ve çalışmalarını Ankara'da sürdürdü.

HAKKINDA: Halil Temel / Elçi 2004 Yıllık (2005), Hüseyin Yurdabak / Türk Edebiyatında Günümüz Kadın Şairleri (2006).

UZLUK, Feridun Nafiz

Tarih ve edebiyat araştırmacısı (D. 1902, Konya - Ö. 1974, Ankara). Haydarpaşa Tıp Fakültesi (1924) mezunu. Bir süre Anadolu'da hekimlik yaptıktan sonra Almanya'ya giderek uzmanlık eğitimi (1932-35) gördü. Türkiye'ye dönüşünde Refik Saydam Hıfzısıhha Enstitüsünde çalıştı. Daha sonra öğretim üyesi olarak atandığı Ankara Tıp Fakültesinde Tıp Tarihi ve Deontoloji profesörü oldu (1946). Mevlâna üzerine çalışmaları ve Farsçadan çevirileri de olan Feridun Nafiz Uzluk, tasavvuf, edebiyat tarihi ve tarih alanlarında yaptığı araştırmalarıyla tanınmıştı.

BAŞLICA ESERLERİ:

Mektubât-ı Mevlâna (1937), *Düzmece Tarihinin İflası* (1940), *Divan-ı Sultan Veled* (1941), *Ulu Arif Çelebi'nin Rubaileri* (1949), *Anadolu Selçuklu Devleti Tarihi* (1952), *Fatih Devrinde Karaman Eyaleti Vakıflarının Fihristi* (1958).

UZTUĞ, Ferruh

Araştırmacı-yazar. İzmir Hatice Hanım İlkokulu (1978), İzmir Özel Çamlaraltı Koleji (1981), İzmir Atatürk Endüstri Meslek Lisesi (1985), Eskişehir Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi (1992) mezunu. Yüksek lisansını *"Seçim Kampanyaları ve Aday İmajı"* adlı tezle (1995) ve doktorasını *"Reklamda Marka Yapılandırma Stratejileri ve Uygulamaları"* adlı tezle (1999) Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. Reklam ve Halkla İlişkiler Bölümünde yardımcı doçent (1999) ve doçent (2004) oldu. Öğretim üyeliğinin yanında bir süre dekan yardımcısı (2004) olarak çalıştı.

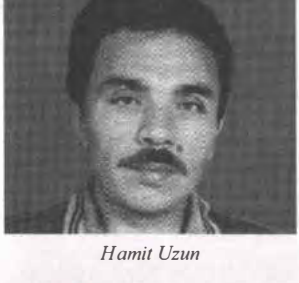

Ferruh Uztuğ

Makalelerini, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Selçuk İletişim, Edebiyat Güncesi, Adam Sanat, Kurgu, Yeni Türkiye, Pazarlama Dünyası, Açık Öğretim* dergilerinde yayımladı. Çeşitli uluslararası ve ulusal bilimsel toplantılarda bildiriler sundu. IAA Üniversitelerarası Ulusal Reklam Yarışması Birinciliği Ödülü (2001) aldı.

ESERLERİ:

Siyasal Marka (1999), *Takımdan Ayrı Düz Koşu* (Ed. Tanıl Bora, 2001), *Marka Dolu Marka* (ortak, 2003), *Markan Kadar Konuş: Marka İletişimi Stratejileri* (2003) *Siyasal İletişim Yönetimi* (2004).

Hamit Uzun

UZUN, Hamit

Öykü ve roman yazarı. 1 Ocak 1959, Yeşilova köyü / Yozgat doğumlu. Ürünlerinde Sarı Çiğdem imzasını da kullandı. Altı yaşında iken babasını kaybetti. İlkokulu köyünde okudu. Annesi hapse düştüğü için öğrenimini sürdüremedi. Ankara'ya yerleştikten sonra evlendi. Yirmi beş yaşındayken, bir kaza neticesinde boynu kırılarak tekerlekli sandalyeye bağlandı. Bu olaydan sonra eşi kendisini terk etti. SSK'dan malulen emekliye ayrılarak anne ve babasıyla birliktc yaşamaya başladı. Hayatında geçen acı olaylara rağmen, hayata gülümsemeyi ve edebiyat çalışmalarını sürdürüp öyküler ve romanlar yayımladı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Sarı Çiğdem, Deli Güller.*

ROMAN: *Düven Dişleri.*

UZUN, Hayri

Yazar. 1943, Hamsiköy bucağı / Maçka / Trabzon doğumlu. Trabzon İmam Hatip Okulu (1961), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1973) mezunu. 1974 yılında Bartın Müftüsü oldu. 1976 yılında Milli Eğitim Bakanlığına geçti. İzmit Kandıra İmam Hatip Lisesinin müdürü olarak 1980 yılına kadar çalıştı. 1980 yılında Kocaeli İl Millî Eğitim Müdür Yardımcılığına atandı. 1989 yılında tekrar Diyanet Başkanlığına geçerek, Kozaklı ve Hacıbektaş ilçelerinde müftüsü olarak görev yaptı. 1982 yılında emekliye ayrıldı. *İslâmiye'nin En Büyüğü Olan Ezan-ı Muhammedi* (2002) adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Hayri Uzun / İslâmiye'nin En Büyüğü Olan Ezan-ı Muhammedi (2002).

UZUN, Kemal

Şair. 1923, Yakasenek kasabası / Sultandağı / Afyonkarahisar doğumlu. İlkokulu Sultandağı'nda, Ortaokulu Akşehir'de, liseyi Afyon'da bitirdi. İstanbul Eğitim Enstitüsü (1948) mezunu. Sırasıyla Zile, Turhal, Pazarören, Eskişehir, Çay, Akşehir orta dereceli okullarında Türkçe öğretmeni ve yönetici olarak çalışıp 1981'de emekliye ayrıldı. Doğa ve çevre ile ilgili çalışmalarının ürünü olan yazılarının bir bölümü Millî Eğitim Bakanlığının *İlköğretim* dergisinde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Öğretmenimden Mektuplar (1954), *İleri* (1979), *Ağız Tadı* (1988), *Harika* (1992), *Beyit Beyit-Harika Özdeyişler* (2000).

Kemal Uzun

ARAŞTIRMA-DERLEME: *Nasreddin Hoca Araştırması – Açıklanmış Fıkraları* (1988), *Çevremizde Çorak Toprak Yeşil Yaprak* (1993), *Okulum Öğretmenim* (1995),

HAKKINDA: Feyzi Halıcı - Hüseyin Yurdabak - Abdullah Satoğlu / Gönül Sohbetleri IV (2000).

UZUN, Mehmed

Yazar. 1953, Siverek / Şanlıurfa doğumlu. 1977 yılından itibaren yaşamını İsveç'te sürdürdü. Türkçe, Kürtçe, İsveççe edebi çalışmalarıyla çok dilli, çok kültürlü bir yazar olarak tanındı. Uzun yıllar İsveç Yazarlar Birliği yönetim kurulu üyeliğinde bulundu. Ayrıca İsveç PEN Kulübü ve Uluslararası PEN Kulüp'te aktif olarak çalıştı.

Mehmet Uzun, Kürt dilinde altı roman yazdı. Romanları başta Türk-

çe olmak üzere birçok dile çevrildi. Denemeleri de çeşitli dergi ve gazetelerde yirmiye yakın dilde yayımlandı. Türkçede de yayımlanan *Aşk Gibi Aydınlık Ölüm Gibi Karanlık* romanı ve *Nar Çiçekleri* adlı deneme kitabı ile ilgili olarak yargılandı ve aklandı. 2001 yılında, Türkiye Yayıncılar Birliğinin her yıl verdiği Düşünce ve İfade Özgürlüğü Ödülünü aldı. İsveç ve Dünya Gazeteciler Birliğinin de üyesidir.

Kendisini "Kürdüm, Türkiyeliyim, İsveçliyim, İskandinavım, evrenselim. Hem kutsal iki nehrin, Dicle ve Fırat'ın arasındaki çok kapalı bir bölgenin yerlisiyim, hem de dünya vatandaşıyım. Çünkü dünyanın kültürleri, ülkeleri ve dilleri boyunca yolculuk ediyorum." diye tanıtıyor. Kürtçe olarak yazdığı eserleri sonradan Türkçeye çevrildi.

"Romanlarında özellikle yakın tarihin ironilerinden kendini alamaz Uzun; ulusla varolabilen ve ulusu inşa eden romanın ulusal bir tür oluşundan belki de etno-psikolojinin neden olduğu trajedinin izini sürer gibidir..." (Hayri K. Yetik)

"Hayat ve düşler ve de sözler, Mehmed Uzun'un Dicle'ye yakarışında dörtnala giden rahvan atlar gibiler. Bir kez sayfaların arasında koşmaya başlamışlar, durdurabilene aşk olsun." (Şeyhmus Diken)

Mehmed Uzun

"Uzun'un hikâyelerinde unutulmasına izin verilmeyen anılar, satırlardaki romantizmin ve şiirin çıkış noktalarıdır. Eserlerini Kürtçe yazan Mehmed Uzun, Yaşar Kemal'in deyişiyle 'bir dilin romanını' oluşturdu. 1977'de Suriye'ye, oradan İsveç'e geçen ve çalışmalarına devam eden Uzun için ilk gençlik yıllarını geçirdiği Diyarbakır, hasretini yıllarca taşıyacağı bir kent olacaktı. Diyarbakır'la birlikte hayatının bir dönemini de terketmişti. Ülkesiz kalan bir insan için, 'bu benim' diyebileceği bir rüya, bir aşk gerekir. Nar Çiçekleri kitabında Ape Verdo tam da bu duygularla gözyaşlarına sadık kalmıştır. Dicle Nehri'nin kenarında Sayat Nova'nın şiirlerini, içkisini ve

MEHMED UZUN

ZİNCİRLENMİŞ ZAMANLAR

Hölderlin'in "tarih, bir diyalogdur" sözü, bence, bir gerçekten ziyade, bir arzudur. Gerçekleşmesi gereken bir dâstur. Hölderlin'in yaşadığı zamanın bugünden daha iyi olduğunu sanmıyorum. Geçmiş, bize ait çok şeyi barındırsa bile, hiçbir zaman idealize edilecek kadar güzel, mutlu, özgür ve eşit olmadı. Hölderlin'in zamanında da ötekilerin zamanı zincirlenmişti.

Burada söz konusu olması gereken, tarihi, zamanı bir diyalog haline getirmektir. Bu da ancak zamanı özgürleştirerek, zamanı bağlayan zincirleri yok ederek olabilir. Zamanı zincirlenmiş insanın dün-bugün-yarın arasında sağlıklı bir diyalog kurması mümkün değil. Zamanı zincirleyenin de böyle bir diyalog kurması olanaksız. Her insanın zamana karşı bir sorumluluğu olmalı. Ahlaki olarak her insan, zamanı dişkin olarak, Kant'ın deyimiyle, "ne yapabilirim, ne yapabiliriz?" diye kendisine, çevresine sormalı. Evet, ne yapabilirim?

Yapılacak ilk şey, bellektir, belleğin gücüne başvurmaktır. Yakın ya da uzak geçmişin zaman dehlizinde günümüz insanını utandıran çok fazla olay ve felaket var. Geçmiş çok fazla utanılması gereken şeyi barındırıyor. Ve tüm bu şeyler insana ait, hepsi de insanın eliyle oldu. İnsan onuru ve değerini yerle bir eden iki dünya savaşı ve sayılamayacak kadar çok yerel savaşla yorgun insanoğlu bu geçmişi hatırlamak istemiyor. Ne kurban -yaşadıklarından utandığı için- istiyor, ne de cellat, -yaptıklarının ne kadar utanç verici olduğunu, bugün bildiği ya da hissettiği için-. Ve sanılıyor ki acılar küllendiğinde ya da unutkanlık perdesinin gerisine gizlendiğinde her şey unutulur. Büyük bir yanılgı bu. Tarihten hiç ders almamışsak bile şu son on yılın olayları küllenmeye bırakılmış haksızlıkların, acıların, nasıl yeniden canlandığını gösteriyor. Çare, aktif, canlı bellektir, belleğin sorgulayan gücüdür. Çünkü bellek, Wittgenstein'ın deyimiyle, zamanın kaynağıdır. Çare unutmak değil, hep hatırlamak, hep yaşamaktır, hep sorgulayarak, geçmişi üzeri kapatılarak küllenmeye bırakılmış bir yangın yeri olarak değil, bugünümüze ait yaşadığımız bir duygu, bir mefhum haline getirmektir. Çünkü hep görüldüğü gibi unutkanlık ve belleğin kaybı insanı yıkımdır.

Ne yapabilirim? Geçmişi sorgulayabilirim. Ve eğer bana bırakılan mirasta, geçmişte zor, zulüm, vahşet varsa, yapılan haksızlıklara ve çekilen acılara ilişkin özür dileyebilme onuru ve erdemini, yapılan haksızlıkları, tüm yalınlığıyla, söyleyebilme, onları kendi olanaklarım oranında değiştirebilme isteğini ve cesaretini gösterebilirim. Zamana zincirlenmiş Öteki'nin zincirlerinden kurtulma kavgasını, çabasını kendi kavgam, çabam olarak görebilirim.

Ne yapabilirim? Kendimle, çevremle barışık olabilmek için özgürlük ve eşitliği hedefleyerek, savunarak diller, dinler, kültürler arasında diyaloğu isteyebilirim. Buna paralel olarak zamanı da bir diyalog haline getirebilmek için çalışabilirim. Çünkü bilmek zorundayım; geçmiş de gelecek de ancak böyle bir diyalogla kurtarılabilir.

İkinci Dünya Savaşı sırasında, sürgün yerinden, her ay BBC aracılığıyla Alman ulusuna seslenen Mann, bir konuşmasında şöyle diyordu: kurtar kendini artık, Alman ulusu!

Büyük acılarla yaşadığı o çılgın zamanda, geleceğe ilişkin söylediği tüm şeylerde haklı çıkmış Mann'ın bu sözlerini, bugün şu hale getirmek mümkün: zincirlenmiş zamanlardan kurtar kendini artık, insanlık!

acısını bir ayin gibi yinelerken, üstü örtülmüş bir yaşamın ifadesi imkânsız derinliğini hissettirir." (Umay Umay)

ESERLERİ:

DENEME: *Nar Çiçekleri* (1995), *Bir Dil Yaratmak* (söyleşiler, 1997), *Dengbejlerim, Zincirlenmiş Zamanlar Zincirlenmiş Sözcükler* (2003).

ROMAN: *Aşk Gibi Aydınlık Ölüm Gibi Karanlık, Yitik Bir Aşkın Gölgesinde* (çev. Muhsin Kızılkaya, 1995), *Kader Kuyusu* (çev. Muhsin Kızılkaya, 1997), *Dicle'nin Yakarışı* (çev., Muhsin Kızılkaya, 2002), *Dicle'nin Sürgünleri* (2003), *Dicle'nin Sesi* (2004, Dicle'nin Yakarışı ve Dicle'nin Sesi iki cilt halinde), *Yaşlı Rind'in Ölümü* (2004).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Kürt Edebiyatına Giriş* (1999), *Rindê Baxçeyê Kaloyî de* (Kürtçe, Malmisanıj ile, 2004), *Rindê Vana Ê Min a* (Kürtçe, Malmisanıj ile, 2004), *Rindê û Keyeyê Xo* (Kürtçe, Malmisanıj ile, 2004).

ANTOLOJİ: *Kürt Edebiyatı Antolojisi* (2004).

HAKKINDA: Umay Umay / Bir Dilin Romanı (Virgül, sayı: 17, Mart 1999), Hayri Kako Yetik / Bir Aşk ve Ölüm Destanı (Cumhuriyet Kitap, 16.3.2000), Turhan Günay / Bu Hafta - Metin Kaçan / Yapıtına Yüreğini Koymuş Bir Yazar: Mehmed Uzun - Tufan Erbarıştıran / 'Yazı' Ustasından 'Söz' Ustaları - Adnan Özer / Zor Bir Teklif. Mehmet Uzun - A. Ömer Türkeş / Kürt Dili İçin Bir Tarih (Cumhuriyet Kitap, 8.8.2002), İhsan Yılmaz / Kürtçe Edebiyatın İlk Önemli İsimlerinden Mehmet Uzun (Hürriyet-Cumartesi, 31.5.2003), Şeyhmus Diken / Sadece Dicle'nin Hawarı mı? (Virgül, sayı: 52, Haziran 2002) - Zincirlenmiş Zamanlarda Sözün Kıymeti (Virgül, sayı: 60, Mart 2003), Tufan Erbarıştıran / Varlık Kitap (Kasım 2004), Hayri K. Yetik / Kürtçe Edebiyat ve Mehmed Uzun (Agora, Ocak-Şubat 2004).

UZUN, Nurdane

Şair. 22 Nisan 1957, Aşağı Koyunlu köyü / Şavşat / Artvin doğumlu. İlkokulu köyünde, Sağlık Okulunu Ankara'da, Sağlık Kolejini Bursa'da bitirdi. Kayseri, Samsun ve Karacabey (Bursa)'de görev yaptı. Karacabey'de 1995-96 yıllarında bir siyasi parti de kadın kolları başkanlığı yaptı. 1996'da Karacabey Kültür ve Sanat Derneğinin kurucuları arasında ve yönetimde görev aldı.

Nurdane Uzun

Şiirleri ilk kez 1984 yılında Necdet Evliyagil tarafından yayımlandı. Ardından *Meltem, Yörem, Akademik Hizmetler, (Hürsel) Öner, Bursa Haber, Sabah, İremcik, Gülpınar, Ana, Ozan, Hisler Bulvarı, Yağmurun Sesi, Mısraların Dili, Ahenk, Bizim Kuşak, Mediyatör, Duygu Seli Ra-Sanat, Milliyet, Sevgi Yolu, Anadolu, Kimsesiz* (Bursa) gibi derg ve gazetelerde yayınlandı. Şiirleri TRT 1, TRT 2 televizyon kanalları ile TRT radyolarında ve özel radyolarda okundu. Ayrıca kimi şiirleri bestelendi. MESAM ve Bursa Büyükşehir Belediyesi Yerel Gündem 21 Sanatçılar Grubu üyesidir.

ESERLERİ:

Hayal Çeşmesi (1999), *Gönül Bahçemin Gülleri* (2000), *Duygulardan Esintiler* (2001), *Gülnaz Ninenin Tavukları* (Çocuk öyküleri 2001), *Hayal Salıncakları* (2002), *Gönülden Kaleme* (2003), *Sevgi Oldukça* (2003), *Leylek Yuvası* (2003), *Güneşine Gölge Oldu Hasretin* (2004).

Tacettin Uzun

UZUN, Tacettin

Arap dili uzmanı. Konya Yüksek İslâm Enstitüsü mezunu. Doktorasını Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yaptı. İlâhiyat Fakültesi Temel İslâm Bilimleri Bölümü Arap Dili ve Belağatı Anabilim Dalında profesör oldu. Fakülte Kurulu üyeliği ve Fakülte Yönetim Kurulu üyeliği yaptı. Yazıları *SÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Mehir, Diyanet Avrupa Dergisi, Marife, Nüsha Şarkiyat Araştırmaları, Makalat* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

SÖZLÜK: *Arapça-Türkçe Deyimler Kalıp İfadeler Atasözleri Sözlüğü* (M. Said Şimşek ile, 1991), *Arapça Sarf-Nahiv Terimleri Sözlüğü* (1997).

DENEME- DÜŞÜNCE: *Ashabın Dilinden Peygamber'imizin Hayatı* (1992), *İslâmda İlk Hemşire Hanım Sahabi Rufeyde* (1992), *Bana Peygamberimi Anlat* (1993), *Peygamberler Tarihi* (1994), *Tercüme Sanatı ve Arapçadan Türkçeye Nasıl Tercüme Yapılır?* (1995), *Kırk Hadiste İslâm* (1998), *Sıradan Biri Olma* (1998), *Stresi Yen-Problem ve Çözüm* (1999).

ÇEVİRİ: *Arapçadan Türkçeye Tercüme Çalışmaları 1-Nevâbiğu'l-Kelim ve Tercümesi* (1997), *Arapçadan Türkçeye Tercüme Çalışmaları 2-Seçme Şiirler ve Açıklamaları* (1999), *Arapça Seçme Metinler* (1999), *İzhâru'l-Ezhâr 'Alâ Eşcâri'l-Eş'âr* (2001).

Ayrıca ders kitapları yazdı.

UZUN, Türkân

Araştırmacı-yazar. 6 Mart 1963, İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi mezunu. Uzun yıllar yaşadığı İngiltere'den 1998'de Türkiye'ye döndü. *Antikapitalist* gazetesi yazı işleri sorumlusu olarak çalıştı. *Cenova Günlüğü, Küresel Direniş: Antikapitalizm ve Savaş* (2001) adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Türkan Uzun / Cenova Günlüğü, Küresel Direniş: Antikapitalizm ve Savaş (2001), Cenova Günlüğü (Virgül, Aralık 2001).

UZUNBAY, Zeynep

Şair. 11 Temmuz 1961, Gemerek / Sivas doğumlu. Asıl adı Zeynep Özdemir'dir. Kayseri Sağlık Meslek Lisesi (1979) ve Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1985) mezunu. Tokat ve Turhal'da hemşirelik (1979-81), fakülteyi bitirdikten sonra İzmir'de edebiyat öğretmenliği yaparak emekliye ayrıldı.

İlk şiiri *"Bekleme Beni"*, 1993'te *Çağdaş Türk Dili* dergisinde, sonraki yıllarda şiir ve yazıları *Varlık, Damar, Yeni Biçem* vd. dergilerde yayımlandı. Kimi sözcükleri deforme ederek kurduğu şiir yapısıyla dikkat çekti. 1995'te Çankaya Belediyesi - Damar Dergisi yarışmada *Sabahçı Su Kıyıları* adlı şiir dosyası ile üçüncülük, ikinci kitabı *Yaşamaşk* ile 1998 Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülünü, *Kim'e* ile 2003 Karşıyaka Homeros Şiir Ödülünü aldı. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

"Zeynep Uzunbay ne yaparsa yapsın, şarkı-türkü mırıldanan kadınlar

Zeynep Uzunbay

ZEYNEP UZUNBAY

TEKLİK BENİ KORUSUN

uyuyan güzel olsan
beni beklesen yalnız
ya da bomboş bir kâğıt
imza çalışırdım üstünde
abanoz koltuğa ne dersin
ben çok gezer dolaşırım
sen köşende sinsiki
alıştığım özlediğim kadife
hem yumuşak hem usta

bir benim ömrüm bana az
kolay mı dayanmak
bittim bitiyorum uzgınlığına
uzlanma seninkini de alayım
hadi koş ağlarının altına
kadın dediğin soluksuz da yaşar
ne yani yok mu kıymetimiz
bir hayatı duman edecek kadar
demiyor adam

yok cam sözcükler sır bulmuş bende
başı arşa vurmuş ayakları dibe
pıtır pıtır gül açmış kanı
ökseyi de saklamış akıllım
yolduğu cümlelerin altına
teklik beni korusun
yanılıp dokunsam rüyalarıma kızar
aklından geçenlere dedektif tutar bu

bu böyle sürüp gider
meğerki yardım edesin şiir
senin şu kibarlığın var ya
aleyhimizde en büyük delil
hey, dağı tutuklanmış ebabil
söyle bana nerde kaldı arkadaşların
annede boğulanmış dulda kokusu
iki korku arasına başka ne sığar

(E - 2000 Şiir Yıllığı)

gibi. Sokakta, okulda, evde, balkonda.., O da şarkı söylemek yerine şiir mırıldanıyor. Öyle rahat, sevecen ve açık. Hiç 'kendine güvenli' der miyim, ne ben severim öyle sözleri ne de Zeynep Uzunbay'ın şiirine yakışır. Hem mırıldanıyor, hem de şiirini zarfa koyup eşe-dosta gönderiyor gibi. Kimi kimsesi... hem yok, hem de galiba çok... 'Çocukken söylediğim şarkı büyümüş' dediği gibi şair olmuş belki de. (...) Enver Ercan'ın 'Ev Türkçesi' var güzel, Zeynep Uzunbay'ınki de 'Gül Türkçesi', hatta 'Gül Reçeli Türkçesi' sayılır. Bazen de 'sunam dağlar duman aman' türküsü gibi güzel bir 'Ev Türküsü' sayılır: Şehirde bir ev. Şiirde bir ev. Ve o evde, olmaz diyenlere inat hem kadın hem şair biri var: 'Kim'e' yazarsa yazsın, kendisi de benim sevgili şairim olur." (Haydar Ergülen)

ESERLERİ (Şiir):

Sabahçı Su Kıyıları (1995), *Yaşamaşk* (1998), *Kim'e* (2004).

HAKKINDA: Zeynep Uzunbay / Sorulara Yanıtlar (Damar dergisi, Ocak 1996), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 4, 2002), Haydar Ergülen / Kötü Geçen Yılın Şiiri İyi Olur (Radikal Kitap, 26.12.2003), Hasan Efe / "Uzunbay'ın Karanfilanne Şiirine Bir Bakış"-Günümüz Şairlerinden Şiir Çözümlemeleri (2004), Ahmet Günbaş / Kim'e Şiirler (Cumhuriyet Kitap, sayı: 738, 8.4.2004), Duygu Özsüphandağ / Şiir Okumak Onu Mutlu Etmiyor (İzmir Life, sayı: 30, Şubat 2004), Ahmet Telli / Papirüs'ten Şiirler (Özgür Gündem, 29.5.2004), Gültekin Emre / Aşk, Cinayet, Cinnet ve Şiirler (Cumhuriyet Kitap, sayı: 755, 5.8.2004), Halide Yıldırım / Bir Usul Fırtına (Cumhuriyet Kitap, sayı: 767, 28 Ekim 2004).

UZUNCA, Galip

Hekim, şair. 1922, Bursa doğumlu. Bursa Çekirge İlkokulu, Bolu Ortaokulu, Haydarpaşa Lisesi, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunu. İhtisasını Haydarpaşa Göğüs Hastalıkları Hastanesinde tüberküloz alanında yaptı. Uzmanlığını tamamladıktan sonra on beş aylığına Paris Sorbonne Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesine gönderildi. Dönüşünde, Bursa Milli Eğitim Müdürlüğü (1952-1955); Haydarpaşa Hastanesi (1955-60), Çanakkale Devlet Hastanesi (1960-61), Bursa Devlet Hastanesinde (1961-83) tabiplik ve baştabiplik yaptı. 1983-85 yılları arasında Dispanserler Marmara Bölgesi Başkanlığı görevinde bulundu. 1991'den itibaren Merkez Bankası Bursa Şubesinde tabip olarak görev yaptı. MESAM ve İLESAM üyesidir.

Şiirleri Bursa *Öner* ve *Yenisoluk*, *Ana*, *Ankara Ağın*, *Gülpınar*, *Dikili Ekin*, *Salihli Sevgi Yolu*, *Simav Anadolu*, *Söke Sarı Zeybek* dergi ve gazetelerinde yayımlandı. Kırk beş güftesi Erdinç Çelikkol, Tahir Sıral, Salih Berkmen, Dursun Karaca, Mümin Salman adlı bestekârlar tarafından TSM makamlarında bestelenerek TRT repertuarına alındı. Şiirleri ve hekimlik hizmetleriyle çeşitli ödüller almıştır.

ESERLERİ (Şiir):

Bahar Gülleri (1993), *Bursa Sevdası* (1998), *Bursa Nağmeleri* (1998), *Tarihten Esintiler* (2000), *Gönül Çiçekleri* (2001), *Gül Bahçesi* (2003).

HAKKINDA: Prof. Dr. Mehmet E. Palamut / Geç Kalan Bir Değerlendirme "Gönül Çiçekleri" (Ağustos 2003).

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı

Tarihçi, siyaset adamı (D. 1888, İstanbul - Ö. 1977). Mercan İdadisi (lise), İstanbul Darülfünûn (Üniversitesi) Edebiyat Fakültesi (1912) mezunu. Kütahya, Kastamonu (1912-22) ve Balıkesir liselerinde öğretmenlik, Balıkesir İl Milli Eğitim müdürlüğü (1922-25), MEB müfettişliği, İlköğretim Genel Müdürlüğü görevlerinde bulundu. 1927 yılında Balıkesir'den milletvekili seçildi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde görev yaptı (1932-38), 1932 yılında profesörlüğe yükseldi. Türk Tarih Kurumu çalışmalarına katıldı. Osmanlı tarihi alanında çok sayıda makale ve kitabı yayımlandı.

İsmail Hakkı Uzunçarşılı

BAŞLICA ESERLERİ:

Sivas Şehri (1928), *Kütahya Şehri* (R. Nafız ile, 1932), *Osmanlı Devleti Teşkilatına Medhal* (1941), *Osmanlı Devleti Teşkilatında Kapıkulu Ocakları* (2 cilt, 1943), *Osmanlı Devleti'nin Saray Teşkilatı* (1945), *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı* (1948), *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı* (1965), *Mithat Paşa ve Yıldız Mahkemesi* (1965), *Mekke-i Mükerreme Emirleri* (1972), *Çandarlı Vezir Ailesi* (1974), *Anadolu Beylikleri, Akkoyunlu ve Karakoyunlu Devletleri, Kapıkulu Ocakları, Alemdar Mustafa Paşa.*

HAKKINDA: Mehmet Zeki / Türkiye Teracimi Ahval Ansiklopedisi (c. II, 1929), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. II, 2000).

UZUNER, Buket

Romancı, hikâyeci ve gezi yazarı. 1955, Ankara doğumlu. Tam adı Buket K. Uzuner'dir. Kimi yazılarında Günsu Bertan imzasını da kullandı. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da yaptı. Hacettepe Üniversitesi Biyoloji Bölümü (1976) mezunu. Norveç Bergen Üniversitesinde (1981) mikrobiyel ekoloji ve sosyoloji, ABD Michigan Üniversitesinde (1983) toplum sağlığı konularında yüksek lisans tamamladı. Tampere Teknik Üniversitesi (Finlandiya) Su Teknolojisi Bölümü (1986) ile ODTÜ Çevre Mühendisliği Bölümünde (1984) öğretim üyesi olarak çalıştı. Bulunduğu ülkelerde garsonluk, çocuk bakıcılığı, çevirmenlik

Buket Uzuner

ve aşçılık yaptı. Sonra özel sektörde, reklam, turizm ve basın alanlarında çalıştı.

İlk öyküsü *"Efendi"*, *Dönemeç* dergisinde (1955) yayımlandı. Daha sonra hikâye ve yazıları *Yarın*, *Türk Dili*, *Varlık*, *Sanat Olayı*, *Cönk*, *Gösteri*, *Gergedan*, *Argos*, *Rapsodi* (1989, 1992) dergilerde yer aldı. Eserleri çeşitli dillere çevrildi. Hikâyeleriyle 1989 Yunus Nadi Öykü Yarışmasında mansiyon, *Balık İzlerinin Sesi* kitabıyla 1993 Yunus Nadi Roman Ödülünü, *Kumral Ada Mavi Tuna* ile 1998 İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Ödülünü kazandı. 1996 yılında (ABD) Iowa Üniversitesinin (IWP) onur üyesi oldu. 2002 yılında yazarlığının "25. Gümüş Yaz"ını kutladı. Kanada Yazarlar Derneği (TWUG), Türkiye PEN Yazarlar Derneği (1993-95 arası yönetim kurulu) üyesidir.

"Uzuner, daha ilk hikâyelerinde dilinin güzelliği, ayrıntılara eğilişi aynı hikâyede birden fazla konuyu değişik çevrelerde işlemesi ile dikkati çekti. Tekniğinde 'son yeni' romanın imkânlarını kullandığı görülüyor. Klâsik konulardan gerçeküstüye, günün realitelerinden hayal üstü, akıl aşın, rüyamsı (geçmiş-gelecek) çevre kişi ve konulara kolayca geçiyor.

"Çok gezmiş, çok yer görmüş, çok okumuş ve çevre ile ilgileri çok canlı bir yazar görünümündeki Buket Uzuner'i, yeni birkaç kitabı ile değerlendirmek henüz erken olabilir.

"Ancak, ilk eserlerine bakarak dahi: Uzuner'de, usta bir hikâye-roman yazarının üslûbu, sanatı ciddiye alan tavrı gözlenebilir. Hürriyete açık geniş düşünce ve hayallerle geniş ufuklu bir çevre bilgisi bulunduğu söylenebilir.

"Uzuner'in hikâyelerinin çoğu hemen bir roman gibi, oldukça uzun hikâyeler şeklinde kuruluyor. Bir seyahat romanı gibi, mekândan mekâna, zamandan zamana atlıyor. Hikâyelerinin her sayfasına çok ve değişik şeyler sığdırmayı seviyor.

"Buket Uzuner'in 'güzel' dediğimiz üslûbunda, uydurma söz kullanmak özentisi yok, Konuşulan Türkçeyi,

BUKET UZUNER

ST. PETERSBURG'DA FEODOR DİYE BİRİ

İnsan bir şeyi çok isterse, mutlaka gerçekleştirir, insanlar buna inananlar ve İnanmayanlar diye ikiye ayrılırlar. Ben inananlardanım. Bahçemde Japon Elması ağacı yetiştirmeyi çok istedim. Olmaz dediler. Yıllarca uğraştım, özendim. Bahçemdeki Japon Elması her yıl Noel kırmızısı küçük meyveleriyle civil civil şimdi.

Bir de Dostoyevski!

Usul usul, sabırla, sevgiyle yıllarca bekledim. Para biriktirdim. Yazdıklarını ve onun için yazılanları okudum. Tekrar okudum. Sonra bir daha okudum. Artık hazırdım!

Rusya vizesi almak beş hafta sürdü. Kısa bir yolculuk, çok uzun, çok sıkıcı, çok yorucu bir gümrük kontrolü, tükenmez aramalardan sonra St. Petersburg'daydım.

Kentin adı, insanların giysileri, alışkanlıkları değişmişti ama, hâlâ çay içiyorlardı.Turist kafilemiz yemekten sonra kenti gezmek üzere yola çıktığında, ben onlardan ayrılıp, Nevski Bulvarı'ndaki kalabalığa karışmayı başarmıştım bile. Mayıs başlarıydı. Çok soğuktu. Petersburg'un ciğerleri perişan eden berbat ayazı bu olmalıydı. En kalın kazakları, kaztüyü anorakları delip geçen bir soğuk!

Neva Deltası'nda kırk dört ada üzerine kurulmuş bu kent, ne yapılarının barok güzelliği, ne de tarihi zenginliğiyle başımı döndürüyordu. Beni sevinçten sarhoş eden, burada onun yaşamış olduğunu, bu bulvarda gezindiğini bilmekti, işte bu köprüde, Anişkov Köprüsü'nde durmuş, saha kalkmış tunç atlarını yanı başından Neva nehrine açılan kanalları seyretmiş, binlerce kez bu yollarda yürümüş, ilerdeki çay evlerinde çay içmişti. Bunları düşünerek, daha saatlerce dolaşabilir, kenti dolduran heykellerin önünde keyifle oyalanabilirdim, fakat tanımlanması güç soğuk içime işledi. Çok üşüdüm. Adımlarımı sıklaştırıp, elimdeki haritayı takibe başladım.

Mayakovskaya'dan sola dönünce Kuznetsiy Sokağı'nı buldum. Beş numaralı büyük evin kapısı önünde durdum. Kapıda onun resmi asılıydı. Kapıyı açınca, geniş bir giriş salonunda iki yaşlı, iri yarı kadınla karşılaştım. Biri mantomu, beremi, atkımı alan vestiyerci, diğeri bileteçi kadındı. Bileti vermeden önce Rusça ve Fince bir şeyler sordu. Dön dön baktım. Solu gösterdi 'tiyatro' dedi, sağ yukarıyı işaret etti 'Dostoyevski' dedi. 'Dostoyevski' dedim sevinçle. Dar ve loş merdivenleri heyecanla çıktım. Merdiven başında bir başka şişman, yaşlı kadın oturuyordu. Biletimi aldı, eliyle kapısı açık daireyi gösterdi. Fakat burası Dostoyevski Müzesi'ydi. El yazmaları, değişik dillere çevrilmiş kitapları, iki karısının resimleri, öldükten hemen sonra alınmış maski sergilenmekteydi. Hatta bir köşede, mum ışığı efektiyle Suç ve Ceza'daki ruh halinin görsel tanımlaması hazırlanmıştı. Bütün odaları, panoları gezişim dört dakika sürmüştü. Dehşetli bir düş kırıklığıyla kapıda oturan müze görevlisi kadına onun evini görmek istediğimi bildiğim bütün dillerde söyledim. Yüzündeki ifade hiç değişmeden beni seyreden kadın, gözlerini benden ayırmadan eliyle benim gezdiğim müzeyi gösterdi. Öfkeden titriyordum. Müze değil, onun yaşadığı evi göreceğim ben.

Yüzü hâlâ bomboş kadın bana bakıyordu. Bu kadar yolu bu turistik müze için mi gelmiştim? Hani insan çok istediği bir

→

şeyi mutlaka gerçekleştirirdi? Ağlamaklı oldum. Öfkeden kulaklarım uğuldiyordu. Kadın hâlâ bana bakıyordu. Gözlerini bile kırpmaz mıydı bu?

"Yukarıya gelin Madame!"

Yumuşak bir erkek sesiydi beni çağıran. Sonradan çok düşündüm, fakat bu cümlenin hangi dilde söylendiğini çıkartamadım. Anlamını çözdüğünüz, sinir sisteminizi hemen harekete geçiren, fakat hangi dilde söylendiğini çözemediğiniz cümleler olmadı mı hiç? Cümlenin sonunda Madame dendiğinden hiç kuşkum yok ama.

Hemen dar merdivenleri tırmandım. İkinci katta, siyah bir kapı vardı. Tam kapıyı çalmak üzere elimi uzattım ki, baktım kapı açık. Küçük bir antreydi ilk girdiğim mekan. Bir takım vestiyer, bir şemsiyelik, şapkalık ve küçük ceviz bir komodin vardı. Siyah bir silindir şapka, siyah uzun bir şemsiye ve yakası kürklü bir siyah palto asılıydı burada. Kalbim güm güm atmaya başladı. Ayaklarımın ucuna basarak, kapısı açık ilk odaya girdim. Burası küçük bir kabul odasıydı. Bir kanepe, iki koltuk, sehpalar vardı. Köşede kocaman bir semaver. Duvarda büyük bir peyzaj asılıydı. Kim yapmış acaba? Tam resme eğilip, ressamı arıyordum ki, sırtımda bir el hissettim. Korkuyla dönünce, yaşlı -bu kez - zayıf bir kadın gördüm. Elindeki dosyayı bana uzatıyordu. Yüzünde ne İyilik, ne de kötülük vardı. Buz gibiydi. Dosyayı aldım, İngilizce yazılmış dört sayfa müze broşürüydü bu. Daktiloyla yazılmış, her ziyaretçiye girişte verilip, çıkarken geri alınan, bu yüzden örselenmiş, yırtılmış, yer yer yazıları silinmiş bir broşür:

"Hoş geldiniz. Beş nolu evin iki nolu dairesinde yüz yıl önce dünyanın en büyük yazarlarından Dostoyevski yaşadı. Bu onun St. Petersburg'daki son evidir, burada ölmüştür."

Evi coşkuyla, keyifle, hayranlıkla gezdim. Oysa çok orijinal bir yanı yoktu. Fakat insan görmek istediğini bulmak için baktığında, onu görmüş gibidir.

Odaları birbirine bağlı bir apartmandı bu. Girişte soldaki dar koridordan ve benim başladığım kabul odasından giren iki kişi bütün odaları geçerek, ortada buluşabilirdi. Ev, yüksek tavanı, kalın kadife perdeleri, sık küçük pencereleri, ağır havalı mobilyaları, koyu renkleriyle XVIII. yüzyıl Avrupa etkisinde Barok Petersburg'un, Rus gelenekleriyle zenginleşip, XIX. yüzyıla gelen tipik bir örneğiydi. Kabul odasından sonra çocuk odası - Amiee ve Feodor'un yatakları, çalışma masası ve bir kocaman yerküre, duvarlarda tuhaf, yassı haritalar, bir bölmede karısı Anna'nın bir muhasebeci titizliğiyle tuttuğu cilt cilt bütçe defterleri, tek tek hesaplanan giderler, sonra yatak odası, yemek odası - yine köşede büyük bir semaver ve duvarda bazı akraba, bir de Puşkin resmi- ve en köşede içeriye girişi kapıya gerilmiş kadife bir kordonla engellenmiş çalışma odası! Çalışma odası, duvar dibinde bir kanepe -divan, ortada ceviz büyük bir yazı masası, koltuk, iki büyük kitaplıkla dekore edilmişti. Masanın üzerinde kalemler, el yazmaları - özenle dizilmiş -, tütün kutusu ve yarım bırakılmış bir bardak çay vardı. Sanki çayını bırakıp tuvalete gitmiş, birazdan dönüp, masasını oturacaktı.

Bu masada oturup, Karamazov Kardeşleri yazdığını görür gibi oldum. Geceleri Anna ve çocuklar uyuduktan sonra, soğuk çayıyla bu odada gezinişini, divana uzanıp düşünüşünü hayal ettim bir bir.

Heyecanlandım yine!

Belki de çok çok dalmış olduğumdan ayak seslerini duymadım. Kulağımın dibinde Rusça seslerle irkildim. Aynı kadın, saatini göstererek, azarlar gibi bir şeyler söylüyordu. Saat 5:30 olmuş. Eyvah, bizim kafile başkanı merak etmiştir beni. Rusya'da kaybolduğu diye başıma işler açılmasın? (...)

(*Ayın En Çıplak Günü*, 1988)

Özellikle söyleşmeler içinde ustaca yansıtıyor. Herhalde 'Özgür kuşak yaşantısını' yansıtabilmek için argoya ve açık saçık sözlere de yer veriyor. Aşağıya alacağımız ilk hikâyesinde, bütün bu özelliklerin görülmesine çalıştık." (Ahmet Kabaklı)

"*'New York Seyir Defteri', yazarın edebiyatçı olduğunu haykıran bir 'seyahatname': Yaşadıklarını, izlenimlerini dile getirirken, neyi nasıl yazmalı konusunda kafa yoran, yazma eylemine ilişkin düşüncelerini zaman zaman okuyucuyla paylaşan, onunla sohbet eden bir yazarla karşı karşıyayız. Sohbet tonu ise bu seyahatnamenin kolay okunurluğunu, dolayısıyla çok okuyucu bulacağını garantiliyor.*" (Gürsel Aytaç)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Benim Adım Mayıs* (1986), *Ayın En Çıplak Günü* (1988), *Güneş Yiyen Çingene* (1989), *Karayel Hüznü* (1993), *Şairler Şehri* (1994), *Şiirin Kız Kardeşi Öykü* (2003).

ROMAN: *İki Yeşil Susamuru, Anneleri Babaları Sevgilileri ve Diğerleri* (1991), *Balık İzlerinin Sesi* (1992), *Kumral Ada Mavi Tuna* (1997), *Uzun Beyaz Bulut-Gelibolu* (2001).

OTOBİYOGRAFİ: *Gümüş Yaz* (2002).

GEZİ: *Bir Siyah Saçlı Kadının Gezi Notları* (1989), *Şehir Romantiğinin Günlüğü* (1998), *New York Seyir Defteri* (2000).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Buket Uzuner / Ayın En Çıplak Günü (1986), Ömer Nida / Kadın Romancılarımız - Başlangıçtan Günümüze Kadar 1892-1991 (1991), Can Kurultay / Çağdaş Türk Edebiyatında Kadın Yazarlar (1993), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 22.10.1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Gürsel Aytaç / New York Seyir Defteri (Cumhuriyet Kitap, 1.6.2000), Kumral Ada-Mavi Tuna / Buket Uzuner (Cumhuriyet Kitap, 31.10.2002), Sami Karaören / Gelibolu (Cumhuriyet Kitap, 14.11.2002), Ahmet Kabaklı / Türk Edebiyatı (gen. 11. bas. 2002), Semih Gümüş / Öykülerde İstanbul (2002), Müge İplikçi / 'Gelecek Kadındır' (Radikal Kitap, 4.1.2003), www.buketuzuner.com.

UZUNGÜNEŞ, Cem

Şair. 15 Şubat 1962, Razgrad / Bulgaristan doğumlu. Asıl adı Şinasi Şentürk'tür. İlk ve ortaokulu Aydın'da bitirdi. Kuleli Askeri Lisesi ve Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü (1986) mezunu. İstanbul'da İngilizce öğretmenliği yaptı. Şiirlerini 1988'den itibaren *Ada, Argos, Mavi Derinlik, Milliyet Sanat, Sombahar, Ludingirra, Varlık, Kaşgar, kitaplık* vd. dergilerde yayımladı. 1998'de Kültür Bakanlığı 75. Yıl Şiir Başarı Ödülünü aldı.

Cem Uzungüneş

ESERLERİ (Şiir):

Soluğan (1998), *Arzu Evi* (2005).

HAKKINDA: N. Ağıl / Dört Dilsizin Ateşli Tartışması (Ludingirra, Yaz 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 4, 2002).

UZUNÖMEROĞLU, A. Turan

Şair ve yazar (D. Ordu, 1912, Ordu - ?). 1931'de ortaokulu bitirdikten sonra okuyamadı. Memleketin-

de çiftçilik yaparak geçimini sağladı. Hepsi manzum olan dinî içerikli metinler yazdı.

ESERLERİ:

İlk Şiirler, Duyuşlar-Duyuruşlar-Görüşlerden İlhamlar, İslâm Dini Hak Yolu, Esmaul Husnâ/Allah'ın Güzel İsimleri, Meleklere Resullere İman, Kur'an, İslâm Ahlâki Vazifeleri, Peygamberimiz, Namaz, İstanbul Hatıraları.

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

UZUNYAYLALI, M. Talat

Yazar. 1 Ocak 1955, Erzurum doğumlu. Asıl adı Talat Geyik'tir. Uzunyayla köyünde başladığı ilköğrenimini Erzurum Kurtuluş İlkokulunda (1966) tamamladıktan sonra, Erzurum'da Gazi Ahmet Muhtar Paşa Ortaokulunu (1969) ve Ticaret Lisesini (1973) bitirdi. Ankara Ticaret Yüksek Öğretmen Okulunda bir yıl okudu. Marmara Üniversitesi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu Radyo Televizyon Bölümünden mezun oldu (1982). 1974 yılında *Yeni Asya* gazetesinde düzeltmen olarak gazeteciliğe

M. Talat Uzunyaylalı

başladı. Daha sonra muhabir ve sayfa sekreteri olarak *Millî Gazete* (1976-78), *Yeni Devir* (1979-80), *Sebil* (1981) gazete ve dergilerinde çalıştı. Askerlik dönüşü ailevi nedenlerle Erzurum'a döndü. Gazetecilik hayatına 1984 yılından itibaren Anadolu Ajansı Erzurum Bölge Müdürlüğünde devam ederek 1999'da emekliye ayrıldı. Çalışmalarını 2000 yılından itibaren Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümünde öğretim görevlisi olarak olarak sürdürdü.

İlk yazısı 1973 yılında *Hür Söz* (Erzurum) gazetesinde yer aldı. Çalıştığı gazetelerde ve 1984 yılından itibaren Erzurum gazetelerinden *Milletin Sesi* ve *Palandöken* gazetelerinde köşe yazıları yazdı. *Mektup* dergisinin açtığı Şehid Sedat Yedigün Hikâye Yarışmasında *"İki Ölü"* adlı hikâyesiyle mansiyon, Doğu Anadolu Gazeteciler Cemiyetinin 1986 yılında düzenlediği yarışmada haber dalında birincilik ödülünü kazandı. Doğu Anadolu Gazeteciler Cemiyeti ve Basın Konseyi üyesidir.

ESERLERİ:

ROMAN: *Senatörün Kızı* (1986), *Aydınlığı Bulan Adam* (ilk adı Molla idi, 1987), *Sabrın Suskun Sesi* (1992), *Taht ve Baht* (1995), *Efsane Kadın Nene Hatun* (2006).

ÇOCUK ROMANI: *Aldatılan Leylekler* (1989).

İNCELEME: *Tanzimattan Günümüze Türkiye'de Basının İslâm'a Bakışı* (1987), *Avrupa Topluluğu İslâm ve Türkiye* (1990), *İslam Mezhepleri Tasavvuf ve Tarikatlar* (1999), *Alevilik İnanışı ve Siyasal Alevilik* (1999).

Ü

ÜÇER, Müjgân

Halkbilim araştırmacısı, eczacı. 27 Ekim 1940, Sivas doğumlu. Babasının memur olması nedeniyle ilköğrenimini Eskişehir'de, ortaöğrenimini Adapazarı'nda yaptı. İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi (1963) mezunudur. 1963-69 yılları arasında DDY Sivas 4. İşletme Müdürlüğü Eczanesinde sorumlu müdür olarak çalıştı. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesinde 1981-97 yılları arasında Tıp tarihi öğretim görevliliği yaptı. Eczacılık mesleğini 1969 yılından itibaren Sivas'taki eczanesinde sürdürdü. Öğrencilik yıllarından başlayarak Sivas yöresinin zengin folklor birikimini araştırarak tanıtma çalışmaları yaptı. Sivas'la ilgili olarak, ulusal ve uluslararası Türkoloji, Türk tıp ve eczacılık tarihi, Türk halk edebiyatı ve halk kültürü konulu kongre ve sempozyumlarda otuzdan fazla bildiri sundu. Aynı alanlarla ilgili olarak konferanslar verdi

Makaleleri 1962 yılından itibaren *Sivas Folkloru, Cumhuriyet Üniversitesi Dergisi, Türk Folkloru, Türk Folklor Araştırmaları, Türk Kültürü, Milli Kültür, Atayurttan Anayurta, Kültür ve Sanat, Revak, Erciyes, Erdem, Eflatun, Halay, Harla, Arkitekt Araştırmaları* gibi dergi ve yıllıklarda yayımlandı. 1993 yılında Folklor Araştırma Kurumu İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülünü aldı. 1997 yılında, Sivas turizmi ve halk kültürüne yapmış olduğu katkılar nedeniyle, Sivas İl Turizm Müdürlüğü ile Sivas Turizmi ve Kültürünü Geliştirme ve Yaşatma Derneği tarafından ödüllendirildi. Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfının (ÇEKUL) Yüksek Danışma Kurulu üyesi ve Sivas il temsilcisidir.

ESERLERİ:

Sivas Halk Mutfağı (1992), *Mesut Hocaoğlu - Hayatı Şiirleri Mezar Taşı Kitabeleri* (1993), *Nâmeler - Feyzullah Demiray'ın Hayatı ve Şiirleri* (1996), *Atalar Sözü Yerde Kalmaz.* (Sivas'ta Sözlü Gelenek, 1998), *Divriği'de Mutfak Kültürü* (Fatma Pekşen ile, 2001).

HAKKINDA: Dr. Nesrin Tağızade Karaca / Sivas Halk Kültürü ve Müjgân Üçer Bibliyografyası (Milli Folklor dergisi, Kış 2002).

ÜÇER, Osman

Şair ve yazar. 1940, Niğde doğumlu. İlkokul, ortaokul ve lise öğrenimini Niğde'de tamamladı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Avukat olara bir süre Nazilli'de, bir süre de Niğde'de çalıştı. Yerel gazetelerde yazılar yazdı, yöre televizyonlarına belgesel programlar hazırladı. Sabahattin Burhan'la Aydın ve çevresinde saha çalışmaları yaparak İstiklal Savaşı kahramanlarının hayatları hakkında bilgiler topladı, belgeseller hazırladı. Mesleki çalışmalarının yanında folklor derlemeleri yaptı. Yazıları daha çok Niğde'de çıkan *Hamle* gazetesinde yayımlandı.

Osman Üçer

"Avukat Osman Üçer, Türk milleti'nin büyüklüğüne, bayrağının ve devletinin kutsallığına, toprağının, vatanının bölünmezliğine inanmanın sıkıntılarını çeken uyanık aydınlarımızdan biri. Büyük küçük demeyiş, halkının folklor zenginliklerini, Türk halkının kalıcı olmasını istediği geleneklerini her yerde, her yayın organında yılmadan yazmış, konferanslar, milli günler düzenlemiş, bazı özel radyo ve televizyonlarda proğramlar ve konuşmalar yoluyla güzelim fikirlerini ve heyecanını yaymağa çalışmıştır." (A. Vehbi Ecer)

ESERLERİ:

Gökçe Dede'nin Ülkesi (1997), *Hamlemizin Anahtarı* (güldeste, 2000), *Fikirler Zaman Tüneli'nde* (tiyatro, 2000), *Eşsiz Milli Kahraman Mihrali Bey - Top Olmazsa Arap Gelmez İmana.*

HAKKINDA: A. Vehbi Ecer / Gökçe Dede'nin Ülkesi Önsözü (1997).

ÜÇER, S. Sırrı

Şair ve tarihçi. 1911, Afyon doğumlu. Gedik Ahmet Paşa İlkokulunu bitirdikten sonra Bursa Askeri Lisesine girdi (1925), lise öğrenimini burada tamamladı. Ancak 1931 yılında sağlık sorunları yüzünden askeri okuldan ayrıldı. Ertesi yıl yeni kurulan askeri öğretmen sınıfına çağrıldı. Silahlı Kuvvetler adına İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü (1936) bitirdi. 1937 yılında teğmen rütbesiyle Kırıkkale Askeri Sanat Lisesi tarih öğretmenliğine atandı. Sonraki yıllarda, Kuleli Askeri Lisesi, Harp Okulu ve astsubay okullarında tarih ve siyasi tarih öğretmenliği yaptı. Albay rütbesinde iken 1963 yılında kendi arzusuyla emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra, İstanbul

İmam Hatip Okulunda tarih ve İslâm tarihi öğretmenliği yaptı. Eserlerinden ikisi İmam Hatip liselerinde ders kitabı olarak okutuldu.

ESERLERİ:

Afyonkarahisar Tarihi, İslâm Tarihi, İslâm Medeniyeti Tarihi, Konya Köy ve Yer Adları Üzerine Bir Deneme.

HAKKINDA: İrfan Ünver Nasrattınoğlu / Afyonkarahisarlı Şairler Yazarlar Hattatlar (1971).

ÜÇIŞIK, Abdülhakim Arvasî

Bkz. ABDÜLHAKİM ARVASÎ

ÜÇLÜ, M. Sait

Şair. 1956, Hilvan / Urfa doğumlu. İlk ve ortaokulu Hilvan'da, Ticaret Lisesini Gaziantep'te tamamladı. Ege Üniversitesi İktisat Fakültesini bitirdikten (1980) bir yıl sonra siyasî faaliyetleri nedeniyle tutuklanarak Diyarbakır Özel Tip Askeri Cezaevine konuldu. 1986 yılında yargılanarak idam cezasına çarptırıldı. 1988 yılında Eskişehir Özel Tip Cezaevine, oradan da Aydın E Tipi Cezaevine sürgün edildi. *İmbikten Geçmiş Sevdadır Diyarbakır* (1991) adlı bir şiir kitabı vardır.

ÜÇOK, Ahmet Kemâl

Bürokrat, anı yazarı (D. 1880, Çankırı – Ö. 21 Ocak 1956, Sarıyer / İstanbul). Babası Nusaybin Kaymakamlığında bulunan Osman Talat Efendi'dir. Ahmet Kemâl, Birinci Dünya Savaşı yıllarında Zeytinburnu Askeri Fabrikalarında mümeyyiz olarak çalıştı. Çeşitli kamu kurumlarında görev yaptıktan sonra emekliye ayrıldı. Anılarını *Görüp İşittiklerim* (2002) adı altında kitap olarak yayımladı.

HAKKINDA: Ahmet Kemâl Üçok / Görüp İşittiklerim (2002).

ÜÇOK, Bahriye

İlâhiyatçı, yazar, politikacı (D. 1919, Trabzon - Ö. 6 Ekim 1990, Ankara). İlk ve ortaokulu Ordu'da okuduktan sonra, İstanbul Kandilli Kız Lisesini bitirdi. Yüksek öğrenimini Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Ortaçağ Türk-İslam Tarihi Bölümünden yapırken, aynı zamanda Devlet Konservatuarı Opera Bölümüne de devam etti ve bu bölümü de bitirdi. Samsun ve Ankara'da on bir yıl lise öğretmenliği yaptı. 1953 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesine öğretim elemanı olarak girdi. Bu fakültede öğretim üyesi olan ilk kadındır. 1954 yılında *"İslam Devletlerinde Kadın Hükümdarlar"* adlı tezi ile doçentliğe, daha sonra profesörlüğe yükseldi. Farsça ve Arapçayı iyi bilen Üçok, Kur-an'ı Kerim'e bağlı kalarak İslâm dinini çağdaş, gerçekçi ve dinin özünde bulunan hoşgörüyle yorumladı. Bu nedenle 1960'lı yıllardan itibaren tehditler almaya başladı ve kendisini güvencede hissetmediği için bir süre akademik çalışmalarına ara vermek zorunda kaldı.

Bahriye Üçok

Üçok, 1971 yılında Cumhurbaşkanlığı kontenjanından senatör seçildi ve bu gelişmeyle birlikte aktif siyasi yaşamı da başlamış oldu. 1977'de CHP'ye katıldı. 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra siyasi partiler yeniden kurulurken Halkçı Partinin kurucuları arasında (1983) yer aldı. 1983 genel seçimlerinde bu partiden Ordu Milletvekili seçilerek TBMM'ye girdi. 1986'dan itibaren SHP üyesi oldu ve Eylül 1990'da bu partinin parti meclisi üyeliğine seçildi.

1989 yılında televizyonda yapılan bir açık oturumda, "İslâm'da örtünmenin zorunlu olmadığını" açıklamasından sonra, "İslami Hareket" adlı örgütten yoğun olarak tehditler almaya başladı. Tehditlerin ardından, 6 Ekim 1990 günü evine gönderilen kitap paketini kapısının önünde açmaya çalışırken içine yerleştirilen bombanın patlaması sonucu yaşamını yitirdi. Suikasti düzenleyenler bulunamadı.

ESERLERİ:

TELİF: *İslâm'dan Dönenler ve Yalancı Peygamberler, İslâm Devletinde Kadın Hükümdarlar, İslam Tarihi, Emeviler - Abbasiler ve Atatürk'ün İzinde Bir Arpa Boyu.*

ÇEVİRİ: *Ortaçağda Müslümanların Günlük Yaşayışları* (A. Mazahéri'den).

ÜÇOK, Coşkun

Tarihçi (D. 17 Haziran 1918, Diyarbakır - Ö. 1988). Eski valilerden Kadri Üçok'un (1881-1958) oğludur. İlk ve ortaöğrenimini Diyarbakır'da tamamladı (1935). Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1942) mezunu. Doktorasını 1943 yılında Heidelberg Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Yeniçağ tarihi alanında yaptı. Aynı yıl AÜ Hukuk Fakültesine asistan olarak atandı. 1944'te doçent, 1951'de profesör oldu. Bu fakültede öğretim üyeliği yaparak emekliye ayrıldı. Makaleleri *Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi*'nde yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Siyasal Tarih* (6. bas. 1967); *Türk Hukuk Tarihi Dersleri* (5. bas. 1972), *Osmanlı Kanunnamelerindeki İslâm Hukukuna Aykırı Hükümler* (AÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, c. 3, sayı: 1'den ayrı baskı).

ÇEVİRİ: *Moğol Kanunları* (Dr. Curt Alınga'dan, 1967), *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri* (Fransız Babinger'den, 1982).

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 2, 1997).

Hamdi Üçok

ÜÇOK, Hamdi

Eğitimci, şair (D. 1900, Bünyan / Kayseri - Ö. 30 Nisan 1979, Ankara). Bünyan Çağlayan İlkokulu, Kayseri Sultanisi (lise) ve Muallim Mektebini bitirerek öğretmenlik mesleğini başladı. Okul öğrenimi yanı sıra medrese hocalarından Arapça ve Farsça dersleri aldı. 1915 yılından itibaren Kayseri'nin Bünyan, Develi, Pınarbaşı ilçeleri ve köylerinde uzun yıllar öğretmenlik yaptıktan sonra 1959 yılında Kayseri il merkezine atandı. 1965 yılında yaş sınırını doldurduğundan emekliye ayrıldı.

Şiir ve düzyazılarını 1924'ten itibaren *Kayseri, Doğruyol, Hakimiyet* gazeteleri ile *Erciyes, Filiz, Emeklilerin Sesi, Türk Dili* dergilerinde yayımladı. Şiirlerinde daha çok halk ozanlarıyla M. Emin Yurdakul ve Ziya Gökalp'in etkisi sezilir. 1971 yılında *Akbaba* dergisinin açtığı Yusuf Ziya Ortaç Armağanı yarışmasında ödül almıştı. Ankara'daki Manevi Cihazlanma Cemiyetinin yönetim kurulu üyesiydi. Memleketi olan Bünyan'da toprağa verildi.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Erciyes'te Bir Işık* (yayımlayan Abdullah Akay, 1957).

OYUN: *Köy Düğünü* (üç perde).

DÜŞÜNCE: *Halk Kürsüsünden* (konuşmaları).

ARAŞTIRMA: *Çağlayan Beldesi Bünyan Tarihi* (1953).

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Şairleri - Başlangıçtan Bugüne kadar (1962), Abdullah Satoğlu / Öğretmen ve Şair Hamdi Üçok'a Dair (Türk Folkloru Dergisi, Ekim 1979), Abdullah Akay / Erciyes'te Bir Işık - Şair Öğretmen Hamdi Üçok'un Şiirleri (1998).

ÜÇOK, Hasan (Hacışeyhoğlu)

Araştırmacı-yazar (D. 1882, Çankırı – Ö. 1 Ağustos 1938). Çankırı Taytak'ta tuzla kâtipliği yaptı (14 Mayıs-13 Kasım 1905). Daha sonra Çankırı'da Tahrirat Kitabeti mübeyyizliği (1904-10), merkez tahsil memurluğu (1911-14) Daday ilçesi tahsil memurluğu (1914-17), evrak kayıt memurluğu (1917-20), encümen kâtipliği (1923), bu görevinc ek olarak Çankırı Vilâyet Matbaası müdürlüğü (1923-25), Vilayet Encümeni başkanlığı (1927-29) görevlerinde bulundu. Kalp yetmezliği sonucunda öldü. *Çankırı Tarih ve Halkiyatı* (1932) adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Hacışeyhoğlu Hasan Üçok / Çankırı Tarih ve Halkiyatı (1932).

ÜÇOK, Necip

Dilbilimci (D. 1911, Diyarbakır - Ö. 25 Eylül 1953, İstanbul). Lise öğrenimini tamamlayarak Milli Eğitim Bakanlığı hesabına Heidelberg (Almanya) Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde okudu. Doktorasını 1983 yılında dilbilgisi alanında tamamladı. Bir yıl kadar asistan olarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde görev yaptıktan sonra Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesine geçti. 1942'de doçent, 1950'de profesör unvanlarını aldı. İstanbul'da öldü, ancak Ankara'da toprağa verildi.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Sosyal Bakımdan Dil* (1944), *Genel Dilbilim* (1947), *Fonemlerin Özellikleri Üzerinde Bir Deneme* (1951), *Genel Fonetik* (1951).

ÇEVİRİ: *Michael Kahlhaas* (Kleist'ten), *Zürih Hikâyeleri* (Fattfreid Keller'den).

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 2, 1997).

ÜÇTUĞ, Yıldırım

Yazar. 1956, İstanbul doğumlu. İlköğrenimini Suadiye İlkokulunda, ortaöğrenimini Saint – Joseph Fransız Erkek Lisesinde (1974) tamamladı. ODTÜ Elektrik ve Elektronik Mühendisliği Bölümü (1979) mezunu. Bitirdiği bölümde 1982 yılında yüksek lisans ve 1986 yılında doktora derecelerini aldı. 1979 yılında araştırma görevlisi, 1984'te öğretim görevlisi, 1986 yılında yardımcı doçent, 1988 yılında doçent ve 1994 yılında profesör oldu. 1985-89 yılları arasında ODTÜ Elektrik- Elektronik Mühendisliği Bölümünün başkan Yardımcılığını, 1989-92 yılları arasında Mühendislik Fakültesinin dekan yardımcılığını ve 1992-97 yılları arasında rektör danışmanlığını yürüttü. Çalışmalarını 1997 yılından itibaren ODTÜ Mühendislik Fakültesi Dekanı olarak sürdürdü.

"Gerek özel detektif öyküleri, gerek tarihe bulanmış polisiyeler yıllar önce de yazılmalarına ve bir orijinallik ihtiva etmemelerine rağmen, bugün tekrarlandıklarında pekâlâ ilgi gördüklerine göre, Yıldırım Üçtuğ'u -Agatha Christie özelinde- klasikleri izlemesi nedeniyle eleştirmek haksızlık olur. Şah-Mat ve Ölüm'de aksayan unsurlar önce atmosfer, sonra da anlatım sorunları ve çözümleyici tipin seçiminden kaynaklanıyor. Olaylar İstanbul'da geçiyor ama öyküye hiçbir katkısı yok bu kentin. Erenköy'deki köşkü, Ankara, İzmir'e veya bir başka kente taşıyabilirsiniz kolayca." (Ömer Türkeş)

ESERLERİ (Roman):

Şah-Mat ve Ölüm (2000), *Çapraz Ateş* (2001).

HAKKINDA: Ömer Türkeş / Şah-Mat ve Ölüm (Virgül, Nisan 2000), Kemal Işık / Hedefim Kalıcı Olmak Değil (Cumhuriyet Kitap, 15.6.2000).

ÜÇÜNCÜ SELİM

Osmanlı padişahı (D. 1761 – Ö. 1808). Şiirlerinde İlhami mahlasını kullandı. Sultan III. Mustafa'nın oğludur. 1789 yılında tahta çıktı. Saltanatı döneminde Rusya ve Avusturya savaşları, Tepedelenli Ali Paşa'nın Yanya'daki ayaklanması, Fransa'nın Mısır'ı işgali ve Vehhabilerin Hicaz'da

Üçüncü Selim

başkaldırmaları gibi önemli olaylar meydana geldi. 1789 Fransız Devrimi'nden etkilenerek Osmanlı devletinin kurtuluşunu batılılaşmada gördü ve bu nedenle orduda Nizam-ı Cedid denen yenileşme hareketini başlattı. Mühendishane, Kumbarahane ve Selimiye Kışlası onun zamanında yapıldı. Yenileşme hareketiyle ilgili girişimleri sonuçlanmadan Kabakçı Mustafa Ayaklanması sonucunda tahttan indirilip öldürüldü. Mürettep bir divanı, ayrıca besteleri vardır. Şiirlerinde Nedim ve Şeyh Galib etkisi görülür.

HAKKINDA: Hasan Aktaş / Çağdaş Türk Şiirinde Süz-i Dilara ve Üçüncü Selim (Yedi İklim, Mayıs 2002).

ÜÇÜNCÜOĞLU, O. Nabi

Şair (D. 1922, Torul / Gümüşhane - 1 Şubat 1969, Gümüşhane). Ortaöğrenimini Trabzon'da tamamladı. Gazi Eğitim Enstitüsünün Türkçe bölümünü bitirdikten sonra Giresun'un Tirebolu ilçesinde öğretmenlik, Gümüşhane'nin Torul ilçesi ve Trabzon'daki orta dereceli okullarda öğretmenlik ve müdürlük yaptı ve ölünceye kadar bu görevini sürdürdü. Şiirleri *Varlık, Kaynak, Yücel* gibi çeşitli dergi ve gazetelerde yer aldı. Daha sonra bu şiirlerini 1961 yılında *Memleket* adlı şiir kitabında topladı. İki kızından Av. Füsun Akyener İstanbul'da yaşamaktadır.

"Uyumlu ve özverili bir kişiliğe sahipti. Gerçekleri abartmadan, kısık sesle söylemiş olan bu, sade, kısa, özentisiz şiirler, ozanın kimliğini yansıtan bir nitelik de taşımaktadır." (Sabahattin Kömürcüoğlu)

HAKKINDA: Sabahattin Kömürcüoğlu / Gümüşhaneli Ozanlar (1998).

ÜÇYİĞİT, Ekrem

Eğitimci, yazar (D. 1918 Giresun - ?). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü ve Yüksek Öğretmen Okulu (1939) mezunu. Kars Lisesinde tarih öğretmenliği ve müdürlük yaptı (1941-47). İngiltere'de mesleki incelemelerde bulundu. Daha sonra sırayla MEB Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğünde şube müdürlüğü (1949-50), Atatürk Lisesinde öğretmenlik (1950-63), Millî Eğitim Bakanlığı müfettişliği (1953-56), Talim ve Terbiye Kurulu üyeliği (1957-60), Gazi Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü, İngiltere Bölge Müfettişliği ve Kültür Ataşeliği (1960-63) görevlerinde çalıştı. *Din ve Biz* adlı bir kitabı yayımlanmıştır.

ÜFTÂDE

Bkz. MUHAMMED MUHYİDDİN ÜFTÂDE

ÜFTADEOĞLU, M. Mustafa

Öykü yazarı. 23 Ağustos 1953, Tavşanlı / Kütahya doğumlu. Tam adı Mehmet Mustafa Üftadeoğlu olup, Üftade imzasını da kullandı. İlkokul, ortaokul ve liseyi Tavşanlı'da bitirdi. Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Edebiyat öğretmeni olarak çeşitli okullarda görev yaptı. Mesleki çalışmalarını İzmir'de sürdürdü. Öykülerini *Türk Dili*, *Yağmur*, *Sızıntı* gibi dergilerde yayımladı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Zaman Kuşları* (1999).

GÜNLÜK: *Beyaz Sayfalar* (2002).

ÇOCUK KİTABI: *Köye Gezi* (1998), *Bostan ve Gülistan'dan Hikâyeler I* (2000), *Barış'ın Anı Defteri* (2000).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2. bas. 2003).

ÜLGEN, Aygün

Sanat tarihçisi. 1958, İzmir doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini İzmir'de tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümünden (1980) *"İzmir'deki Sivil Mimarlık Yapıları"* adlı tezle mezun oldu. Aynı fakültenin Umumi Türk ve Asya Tarihi ile Yeniçağ Tarihi kürsülerinin derslerine devam ederek sertifika aldı. Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde öğretim görevlisi olarak ders verirken bir yandan da yüksek lisans programına devam etti. 1989 yılında *"Tanzimat Döneminden Günümüze Kalan İstanbul Sarayları* (1839-1876)" adlı teziyle yüksek lisans çalışmasını tamamladı. Doktorasını ise *"Klâsik Devir Osmanlı Camilerinde Minarenin Konumu"* adlı çalışmasıyla 1993 yılında tamamladı. 1996 yılında yardımcı doçent ve daha sonra doçent kadrosuna atandı.

Türk sanatı konusunda yazdığı makaleler *Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi*, *Türk Edebiyatı*, *Tarih ve Medeniyet*, *Bir*, *İlgi*, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, *Tuna Mektupları Dergisi*, *Tarih ve Düşünce*, *Ahlce Dergisi* dergileri ile *Prof. Dr. Hakkı Dursun Yıldız Armağanı* (1995), *İstanbul Armağanı 2* (1996), *Osmanlı, Türk Dünyası Kültür Atlası* gibi ortak kitaplarda yayımlandı. *Osmanlı Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı.

Aygün Ülgen

ESERLERİ:

Tarihi ve Turistik Yerleriyle Eminönü İlçesi (1995), *Klâsik Devir Minareleri* (1996).

ÜLGEN, Celal

Şair. 1947, Elazığ doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Elazığ, Malatya, Diyarbakır'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunudur. İstanbul'da serbest avukatlık yaptı. *Varlık*, *Türk Dili Dergisi* ve *Müdafai Hukuk* dergisinde şiirleri, *Cumhuriyet* gazetesinde makaleleri yayımlandı. Ülgen'in şiirler kitaplarından başka mesleki kitapları da vardır.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Zilan*, *Sevda Çiçekleri*.

HUKUK: *Uyarlama Davaları*.

HAKKINDA: Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003).

Erol Ülgen

ÜLGEN, Erol

Edebiyat araştırmacısı. 1957, Kırşehir doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1988) mezunu. İstanbul'da öğretmenlik yaparken yüksek lisans çalışmalarını da sürdürdü. 1990'da *"Ahmet Midhat Efendi'de Çalışma Fikri"* konulu teziyle yüksek lisansını tamamladı, 1991 yılında İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalına araştırma görevlisi olarak atandı. *"1897 Türk-Yunan Savaşı'nın Türk Şiirindeki Akisleri"* çalışmasıyla 1993 yılında doktorasını tamamladı ve 1995 yılında doçent oldu. 2001-02 öğretim yılında Köstence Ovidius Üniversitesinde Türk dili ve edebiyatı dersleri verdi Çalışmalarını İÜ Edebiyat Fakültesi TDE Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak sürdürdü.

Makalelerini 1993 yılından itibaren *Çerçeve*, *Emel*, *Türk Dili*, *Selâm*, *Kültür Bakanlığı Türk İslâm Ansiklopedisi*, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, *Türkiyat Mecmuası*, *Dönemeç*, *Türk Edebiyatı*, *Balkanlarda Türk Kültürü*, *Motif* dergileri ile *Zaman* gazetesinde (Bulgaristan) yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Ahmet Midhat Efendi'de Çalışma Fikri* (1994), *Şemsi Yastıman-Hayatı ve Eserleri* (1995).

YAYINA HAZIRLAMA (Ahmet Rasim'den): *Asker Oğlu* (1996), *Örneklerle XX. Asır Azerbaycan Edebiyatı* (Mir Celal-Feridun Hüseynov'dan, Prof. Dr. Kemal Yavuz ile birlikte, 2000).

YAYINA HAZIRLAMA (Ahmet Midhat Efendi'den): *Gönüllü* (2000), *Kafkas* (2000), *Çengi* (2000), *Paris'te Bir Türk* (2000).

Menderes Ülgen

ÜLGEN, Menderes

Çocuk edebiyatçısı. 1971, Şereflikoçhisar / Ankara doğumlu. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunu. Ağrı ve Sinop'ta öğretmenlik yaptı. Mesleğini Ankara Namık Kemal İlköğretim Okulunda sürdürdü. Üniversite öğrenciliği yıllarında başladığı çocuk öyküleri yazarlığını sürdürerek altı çocuk kitabı yayımladı.

ESERLERİ (Çocuk Öyküsü):

Avukat Kirpi Fırça (2004), *Balerin Kelebek Mavi Yelken* (2004), *Bilgisayar Mühendisi Albenek Turna* (2004), *Gazeteci Kunduz Tokaç* (2004), *Mimar Karınca Kiremit* (2004), *Öğretmen Arı Zarkanat* (2004).

ÜLGEN, Ükkaş

Şair. 1933, Urfa doğumlu. Şiirlerinin bir bölümünde Berati mahlasını kullandı. İlk ve ortaöğrenimini Urfa'da tamamladı. Öğretmen Okulu mezunudur. Türkiye'nin birçok yerinde öğretmenlik yaptı. En son İstanbul'da görev yaparaken emekliye ayrıldı. Şiir yazmaya, ilkokul öğrencisi iken H. Nusret Zorlutuna tarafından teşvik edilerek başlamıştı.

ESERLERİ (Şiir):

Kuş Cıvıltıları, Üç Yağmur Damlası (1973).

HAKKINDA: S. Ahmet Kaya / Urfa Şairleri - Cumhuriyet Dönemi (1998).

ÜLGENER, Emin

Şair (D. 1920, Bursa - Ö. 29 Mart 1988, İstanbul). Askeri öğrenci olarak girdiği İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden 1942'de mezun oldu. Uzun yıllar çeşitli yerlerde askeri hakim olarak görev yaptı. 1960 yılında ordudan ayrılarak İstanbul'da serbest avukat olarak çalışmaya başladı. Hece ölçüsünü kullandığı şiirleri 1938'den itibaren *Servet-i Fünun-Uyanış, Yücel, Kopuz, Hisar, Çınaraltı, Varlık, Büyük Doğu* gibi dergilerde yayımlandı.

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (2. bas. 1999), Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003).

ÜLGENER, Mehmet Fehmi

İslâm bilgini (D. 1864, Safranbolu – Ö. 20 Nisan 1943, İstanbul). Gümüşhaneli Dergâhı şeyhlerinden Safranbolulu İsmail Necatî Efendi'nin oğludur. İlk ve ortaöğrenimini Safranbolu'da tamamlayarak babasıyla birlikte İstanbul'a gitti. Hafızlığını ikmal ettikten sonra babasının cami derslerine devam etti. 1894'te ondan icazet (yeterlilik) aldı. On yıl daha çalışarak ilmiye sınavını kazandı ve dersiâm (camilerde ders veren hoca) oldu. 1902'de Bayezid dersiâmlığına, 1915'te Süleymaniye Medresesi İslâm hukuku profesörlüğüne, 1916'da Huzur Dersleri muhataplığına ve 1919'da Dârü'l-Hilâfeti'l-Aliyye Medresesi 2. Kısım Umum Müdürlüğüne atandı.

Ülgener'in 1902'den itibaren bu görevlerine ek olarak Medresetü'l-Vâizîn, Medresetü'l-Mütehassisîn, Vefa, Mercan liseleri, İstanbul İdadisi, Galatasaray Sultanisi, Dârülfünun (Üniversite) İlâhiyat ve Hukuk şubeleri gibi yüksek okullarda Arapça, ulûm-ı diniye (din dersi), ve fıkıh (İslâm hukuku) usûlü dersleri verdi. 21 Ekim 1909'da Mekteb-i Mülkiye Mecelle ve Hikmet-i Hukûk-ı İslâmiyye dersleri profesörlüklerine getirildi. 1914'te bu görevlerinden istifa etti. Sonra Meşihat-ı İslâmiye Ders Vekâleti üyeliği, Darü'l-Hilâfe Medresesi genel müfettişliği gibi görevler yaptı. 1924'te başladığı İstanbul Müftülüğü görevini yürütürken öldü ve Edirnekapı Mezarlığında toprağa verildi. *Hikmet-i Hukûk-ı İslâmiye* (1913) adlı eseri basıldı.

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968).

ÜLGENER, Sabri F.

İktisatçı (D. 1911, İstanbul - Ö. 1983). İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi mezunu. Bitirdiği fakültede uzun yıllar öğretim üyesi olarak görev yaptı. İktisat ve iktisat tarihi alanlarında araştırmalarda bulunmak üzere birkaç kez yurtdışına çıktı. Ülgener, Weber, Sombart vb. sosyolog ve ekonomi tarihçilerinin görüşlerinden yararlanıp "Değişmelerde ideolojik faktörlerin belirleyiciliği" konusunda yaptığı araştırmalarıyla tanındı.

ESERLERİ:

İktisadi İnhitat Tarihimizin Ahlâk ve Zihniyet Meseleleri (1951), *Tarihte Darlık Buhranları* (1951), *İktisat Dersleri* (1952), *Milli Gelir İstihdam ve İktisadi Büyüme* (1962), *Çözülme Devri Zihniyeti* (1981), *Zihniyet ve Din* (1981), *Zihniyetler Aydınlar ve İzm'ler* (1983), *İktisadi Çözülmenin Ahlâk ve Zihniyet Dünyası* (1995).

HAKKINDA: Ahmed Güner Sayar / Bir İktisatçının Entelektüel Portresi: Sabri F. Ülgener (1998), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 9.7.1998).

ÜLGER, İrfan Kaya

Araştırmacı-yazar. 29 Haziran 1964, Sivas doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü (1989) mezunu. 1990-91 yıllarında Milli Savunma Bakanlığında uzman yardımcısı, 1992-93'te çeşitli gazetelerde muhabir, 1993'te İzmir Ticaret Odasında uzman yardımcısı, 1993-94'te ithalat ve pazarlama elemanı olarak çalıştı. Yüksek lisansını Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde (1995), doktorasını Ankara Üniversitesi AB ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler Bölümünde (2002) tamamladı. 1994'te Gazi Üniversitesi Ulusal İlişkiler Bölümünde araştırma görevlisi, 2003'te yardımcı doçent oldu. Çalışmaları nedeniyle 1988'de Yabancı Sermaye Koordinasyon Derneği mansiyonu kazandı. Mülkiyeliler Birliği üyesidir.

Makaleleri, *Aylık Strateji ve Analiz E-Dergisi, 2023, Avrasya Dosyası, Dış Ticaret Dergisi, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Türkiye Günlüğü* dergilerinde ve *Prof. Dr. Orhan Oğuz'a Armağan* kitabında yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Yugoslavya'nın Parçalanmasında Uluslararası Toplumun Rolü* (1995), *Baas Partisi İdeolojisi* (1995), *Golan Tepeleri Sorunu* (1994), *Sırbistan'da Etnik Milliyetçilik* (1996), *Avrupa Birliğinde Siyasal Bütünleşme* (2002), *AB ve Kıbrıs* (2002), *Türk Liderlerin AB Vizyonu (Harikalar Diyarı mı? Haçlı Zihniyeti mi?)* (2002), *Yugoslavya Neden Parçalandı ?-Balkan Dramının Perde Arkası* (2003), *Avrupa Birliği El Kitabı-Kavramlar-Kurumlar-Kişiler* (2003), *Avrupa Birliğinin ABC'si* (2. bas. 2003).

EDİTÖRLÜK: *Avrupa Birliği Kıskacında Kıbrıs Meselesi -Bugünü ve Yarını-* (Dr. Ertan Efegil ile, 2001), *Profil 2000-Rusya Ülke Raporu* (Haluk Günuğur, 2000).

ORTAK: *Profil 99-Orta Asya ve Kafkasya Türk Cumhuriyetleri* (1999), *21. Yüzyıl Eşiğinde Türk Dış Politikası* (2001), *Uluslararası Güvenlik Sorunları ve Türkiye* (2002).

HAKKINDA: Günümüz Türkiycsinde Kim Kimdir (2000).

Nevzat Ülger

ÜLGER, Nevzat

İktisatçı. 1950, Elazığ doğumlu. İlk ve ortaokulu Elazığ'da okudu. İlköğretmen okulu (1969) ve İktisat Fakültesi mezunu. Bir süre öğretmenlik yaptı. Fırat Üniversitesinde idari kadronda çalıştı. TEK şebeke müdürlüğünden 1994'te emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra bir sanayi kuruluşunda genel müdürlük yaptı (1994-96). Daha sonra bir el dokuma halı atölyesi kurdu ve halı ihracatıyla uğraştı. MÜSİAD Elazığ Şubesinde ekonomi danışmanlığı yaptı. *Kalkınma Yolunda Bir Şehir Elazığ* adlı kitabıyla MÜSİAD tarafından bir plaketle ödüllendirildi. Adalet ve Kalkınma Partisinin il başkanlığını yaptı (2003). Çeşitli dergi ve gazetelere günlük ve haftalık yazılar yazdı.

" 'Türkiye'de Siyaset ve İktisat' ne bir siyaset ne de bir iktisat kitabıdır. O bir tarih kitabı da değildir. Fakat yelpazenin bu üç kanadına da ait tesbitlerle donatılmış bir eserdir. Bu kanatların birbiriyle ilişki ve iç içeliğine ayna tutulmuştur. Kronolojik bir seyirle aynı zamanda hafızamızı tazelemeye ve çoğu göz ardı / kulak ardı ettiğimiz olayları yeniden gözden geçirmemize yaramıştır." (R. Mithat Yılmaz)

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme): *Kalkınma Yolunda Bir Şehir Elazığ* (2000), *Türkiye'de Siyaset ve İktisat* (2004).

HAKKINDA: R. Mithat Yılmaz / Nevzat Ülger'le Siyaset ve İktisat (Gün Işığı gazetesi, 17.12.2004), Şükrü Kacar (Nurhak gazetesi, 2.2.2005).

ÜLGER, S. Eriş

Araştırmacı-yazar. 1938, Ankara doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da tamamladı. 10 Kasım 1953 tarihinde Atatürk'ün naaşının Etnoğrafya Müzesinden Anıtkabir'e nakli sırasında Türk gençliği adına 'Atatük'ün Türk Gençliğine Hitabı'nı okudu. İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesinden mezun oldu. Kısa bir süre Türkiye'de mimar olarak çalıştıktan sonra 1972 yılında Almanya'ya gitti. Almanya'da mimar, danışman ve inşaat amiri olarak çalıştı. Almanya'da ilk Atatürkçü Düşünce Derneneğini kurdu. *Milliyet* gazetesinin düzenlediği "Örsan Öymen Yarışması"nda *'Atatürk ile Röportaj'* adlı eseri ile üçüncülük ödülünü aldı. Avrupa'da Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti ile ilgili arşiv çalışmaları yaptı. Bu çalışmalar Kültür Bakanlığı tarafından iki cilt halinde Almanca olarak yayımlandı. *Mustafa Kemal'den Atatürk'e* (1993) adlı eseri iki cilt olarak ve dört dilde yine Kültür Bakanlığı tarafından basıldı.

ESERLERİ:

Atatürk und die Türkei in der deutschen Presse [1910 -1944] (1993), *Die Türkei in der deutschen Presse*[1945 – 1984] (1993), *Mustafa Kemal Atatürk* (kutulu 2 cilt, 1994), *Alman Basınında Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti* (1910 - 1944) *Amerikan Fransız İngiliz ve Macar Basınından da Örnekler* (1995), *Özgün Belge ve Fotoğraflarla Mustafa Kemal Atatürk* (1996), *Türkiye Cumhuriyeti ve Gazi M. Kemal Atatürk* (1996), *Türk Rönesansı ve Anılarda Gazi M. Kemal* (1999), *Latife ve Gazi Mustafa Kemal* (2004).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 3.2.2005).

ÜLKEKUL, Doğan

Şair. 1934, Biga / Çanakkale doğumlu. Kara Harp Okulu (1956) mezunu. 1960 yılında ordu Türk Silahlı Kuvvetleri adına Amerika'ya gönderilerek makine yüksek mühendisliği öğrenimi gördü. Kayseri ve Adana Ana Tamir fabrikalarının müdürlüğü görevlerinde bulundu. Albay rütbesinde iken emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra Amerika'ya yerleşti, Lockhead ve Boeing şirketlerinde çalıştı. 1987-95 yıllarında Ankara'daki TAI, sonra Türkiye Uçak Sanayii Merkezinde danışmanlık yaptı, F-16 uçaklarının üretimine katkıda bulundu.

Doğan Ülkekul

Ülkekul'un şiirleri *Eflatun, Çağdaş, İlkyaz, Şiir Defteri, Ece, Defne, Maya* dergileri ile çeşitli antolojilerde yayımlandı. 1956'da Ankara Üniversitesinin şiir, 1995'te Türk Hava Kurumunun öykü yarışmalarında ödüller aldı.

ESERLER (Şiir):

Birkaç Anı Birkaç Söyleyiş, Eski Limanlarda Sisli Kandiller, Acılı İnsanlar Birahanesi (1994).

HAKKINDA: Yılmaz Çongar / Asker Yazarlarımız ve Ozanlarımız (1998), Yekta Güngör Özden / Aşkımız Şiirimiz (1999).

ÜLKEN, Hilmi Ziya

Felsefeci, sosyolog (D. 5 Ekim 1901, İstanbul - Ö. 5 Haziran 1974, İstanbul). Kimyager Dr. Mehmer Ziya Ülken ile Kazanlı Müderris Kerim Hazret'in torunu olan Müşfike Ülken'in oğludur. Tefeyyüz İptidai Rüştiyesi (ilköğretim), İstanbul Sultanisi (lise, 1918) ve Mülkiye Mektebi (Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1921) mezunu. 1921'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Kürsüsüne asistan olarak atandı. Bu görevdeyken felsefe tarihi, ahlâk ve sosyoloji derslerinden sertifika aldı (1923). Aynı yıldan itibaren Bursa ve Ankara liselerinde öğretmenlik yaptıktan sonra Maarif Vekaleti İstatistik Şubesi Müdürlüğü (1925) yaptı ve Talim ve Terbiye Kurulu Tercüme Bürosu üyeliğine seçildi (1926). Askerden döndükten sonra İstanbul'da Çapa Kız Muallim Mektebinde tarih ve psikoloji, İstanbul Erkek Lisesinde felsefe ve tarih, İstanbul Erkek Öğretmen Okulu ile Galatasaray ve Kabataş liselerinde felsefe ve sosyoloji öğretmenliği yaptı.

Ülken, üniversite reformundan (1933) sonra, İÜ Edebiyat Fakültesine Türk tefekkür tarihi doçenti olarak (1935) atandı. ve araştırmalar yapmak üzere Berlin'e gönderildi. 1941 yılına kadar İstanbul Üniversitesinde doçent olarak Türk düşünce tarihi dersleri verdi. Burada Felsefe Bölümü Başkanı Ord. Prof. Dr. Ernst von Aster ve Prof. Dr. Şerafettin Yaltkaya'nın önerisiyle profesörlüğe (1941) yükseltildi. İslâm felsefesi, sosyoloji ve değerler felsefesi derslerini vermeye başladı. 1944 yılında kurulan Sosyoloji Kürsüsünün yönetimine getirildi. Ayrıca bu dönemde İstanbul Teknik Üniversitesinde sanat tarihi derslerine de verdi. Ernst von Aster'in ölümünden (1948) sonra yeni kurulan (1949) Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Sistematik Felsefe Kürsüsüne atandı. 1955 yılından itibaren bu kürsüde ek görevli olarak çalışarak 1957'de ordinaryüs profesörlüğe yükseltildi.

Hilmi Ziya Ülken

27 Mayıs 1960 askeri müdahalesinden sonra Milli Birlik Komitesi tarafından çıkarılan bir kanunla yüz kırk yedi profesörün işine son verilirken, Hilmi Ziya Ülken de Felsefe Bölümündeki görevinden alındı. 1962'de kanun yürürlükten kalktıysa da İstanbul'a dönmedi. İstanbul Üniversitesindeki görevinden istifa ederek AÜ İlahiyat Fakültesi kadrosuna geçti. 1968'de yeni kurulan Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesinde ek görevli olarak eğitim felsefesi dersleri verdi. 1971 yılında yaş sınırını doldurarak emekliye ayrıldı. Ancak senato kararıyla görev süresi uzatılarak Temmuz 1973'e kadar İlâhiyat Fakültesindeki görevini sürdürdü. Yakalandığı kalp ve beyin hastalıklarından kurtulamayarak 1974'te öldü. Mezarı Rumelihisarındadır.

Hilmi Ziya Ülken, yazı hayatına *Çocuk Dünyası* (1912) adlı şiir kitabı ile girdi. Yazıları 1919 yılından itibaren Sudi Agâh Mazlum'la birlikte çıkardığı *Mihrab* (1922), *Anadolu, Kültür Haftası*, kendi yayını *İnsan* (1938-41, 25 sayı, C. Ezine ile), *Dergâh, Her Ay, Tan, Muallimler Birliği Mecmuası, Türk Yurdu, Galatasaray, Mülkiye, Yeni İnsanlık, Türk Düşüncesi* dergilerinde yayımladı. Agâh Sırrı Levend'in desteğiyle *Felsefe ve İçtimaiyat Mecmuası* (1927-29, 16 sayı)'nı, Sosyoloji Kürsüsündeyken de 1960'a kadar *Sosyoloji Dergisi*'ni çıkardı.

Muallimler Birliğinin çıkardığı aynı adlı dergide çalıştı. 1928'de Mehmet Servet'le birlikte Türkiye'de felsefecilerin ilk mesleki örgütü olan Türk Felsefe Cemiyetini kurdu ve bu derneğin yayın organı olan *Felsefe ve İctimaiyat Mecmuası*'nda etkin rol oynadı. 1933'ten sonra *Felsefe Yıllığı*'nın ikinci sayısının yanısıra yalnız bir sayı yayınlanabilen *Felsefe Tercümeler Dergisi*'nin (Ocak 1947) Felsefe Bölümü tarafından yayımlanmasında görev aldı. 1938-43 yılları arasında *İnsan* dergisini yayımladı. Dernekçilik çalışmaları 1949'da kurduğu Sosyoloji Cemiyeti ile sürdü. Paris, Bükreş, Roma, Oslo, Yeni Delhi, Şam, Amsterdam, Zagreb, Sevr, Bağdat, Viyana, Strasbourg ve Varna'da düzenlenen çeşitli kongrelerde bildiriler sundu. Araştırma yapmak üzere Almanya,

BİLMİ ZİYA ÜLKEN

AHLÂK (EYLEM) MESELESİ

Büyük ülkücüler aşk ahlâkına ulaşanlardır. Yarın insanlığı eylem haline koyacaklarsa, yalnız aşk ahlâkına ulaşanlar olacaktır.

Tutku ahlâkı, örf ve âdete bağlı olmayan, zamanla ve mekânla değişmeyen ahlâktır. Sevgi ahlâkı, menfaate ve tatmine köle olmayan, dıştan veya sıralardan gelen hiçbir emre boyun eğmeyen, yalnız içten gelen mutlak emirlere, ruhun kudretine bağlı olan ahlâktır, insanlık ahlâkıdır.

Tutku, ruhun uzviyet ve toplumdan kurtuluşudur. Bitmeyen faaliyete, daima aramaya, sonsuzluğa susamaktır. Tutku hedefini sonu gelmemek üzere istemek ve bunun için hedefine hâkim olmaktır. Tutku, asla düşkünlük değildir. Çünkü düşkünlük hedefine kul olmaktır. Maddenin, uzviyetin, toplumun belirli bir konusuna bağlanmak, onlardan kurtulmaya çabaladığı halde kurtulamamaktır. Ayyaş düşkündür, kumarbaz düşkündür, müsrif düşkündür. Servet, unvan ve şöhret meraklısı düşkündür. Kitap ve koleksiyon meraklısı bazı hallerde tutkulu bazı hallerde düşkündür; ikbal ve mevki hırsına uğrayan düşkündür. Bunlar maddeye, uzvi eğilimlere, sosyal konulara; zevk için, tatmin için araç olan şeylere esir olanlardır. Düşkünler, tatmin edecek aracı tatmin olunacak amaç haline getirenler; ruha sükûn ve şifa verecek hazlara kendini kaptırarak onlardan cefa ve eza duyanlardır. Tutku ruhun kudretidir. Düşkün'lük onun aczi ve miskinliğidir. Tutku yeryüzünün cenneti, düşkünlük onun cehennemidir.

Uzviyet ve toplum birbirine zıt iki âlemdir. Varlığın bütünü içinde bakılınca iki öğe, yalnız başına alınırsa iki düşman ve çarpışan iki kuvvettir. Nitekim madde ile hayat bütün içinde iki tamamlayıcı unsur, fakat tek başlarına iki rakip kuvvettir. Madde tembel kalmak ister, hayat değişir, çoğalır. Madde parçalanır, hayat nesillerde sürer gider. Madde her zaman aynı halde kalır, hayat gelişir büyür ve ölür. Barutla ateş gibi, geceyle güneş gibi, âlemlerin zıtlığı en fazla uzviyetle toplum arasında kendini gösterir. Uzviyet, ıstıhlardan ve onların doyurulmasından ibaret bir düzendir. Toplum ise, bir kısım eğilimleri geliştiren, bir kısmını yasak eden (maddî-manevî) bir baskıdır. Uzviyet arzudur, toplum arzuyu durdurmaktır. Uzviyet doyum ve sükûndur, toplum emirdir. Bazı eğilimler vardır, toplum onları yasak ettiği halde uzviyet uygular. Bazı eylemler vardır toplum onların yapılmasını durdurur. Hasılı uzviyet, toplumun emirler ve yasaklardan ibaret "baskısına kendi düzenini uydurmaz. Ya toplumun "baskı"sı uzviyetin "düzen"ini bozarak arzular ve hayallerde buhran doğuracak ve bundan marazi bilinç çıkacaktır, ya uzviyetin düzeni toplumun baskısına uymadığı için, sahte bir hayat doğuracaktır ki; bu suretle uzviyetin sükûnuna zıt gelen toplumun emirleri sanki yapılmış gibi görünecektir. Ya da, yasak olmasına rağmen, uzviyetin durdurmadığı eğilimler sanki yapılmamış gibi gösterilecektir. Sosyal görevin ağırlığı, uzviyeti ya buhrana ya da firara götürecektir. Toplumsal haramların şiddeti ıstıhlar ve içgüdüleri ya ihtilâle ya da gizli doyuma götürecektir. Toplumsal nezaket, kamuoyu baskısı, duyulmayan şeyi duyar gibi göstermeye, yapılan hareketleri örtmeye, duyulan hisleri kapamaya ve asla yapılmayan şeyleri yapar gibi görünmeye uzviyeti zorlayacaktır. Böylece, uzviyetle toplumun zıtlığından ruhun bütün buhranları, fakat ondan daha ağır, ondan daha derin bir hastalık doğacaktır: Yalan.

Yalan, tabiatın yüz karasıdır; birliğin düşmanı ve Hakkın yanında şeytandır. Her ne kadar toplum tabiattan bir parça olduğu için yalan tabiatın ürünü ise de, o kendi ürününden nefret eder. Tabiat, birlik halinde asla yalanı doğurmaz. Ancak çokluk ve fark halinde bu yaratış galatı meydana gelir. Hakkın aydınlığa çıkması için gerekir ki, yanlış vücuda gelsin ve doğrunun görünmesi için yalan doğsun.

Yalan, insan iradesinin eseri değildir. Kişisel bir söz, mevhum bir görüntü değildir. Yalan bir gerçektir. Tabiatın çokluk halindeki buhranıdır. Eşya gibi, ruh gibi, bir gerçektir. Bir aşamadır ki, tabiat ancak çokluktan bir daha birliği kazandığı zaman kaybolur. Uzviyet ve toplum çatışmasının üstüne tabiatın tüm birliği ile çıkıldığı zaman kaybolur. Tutku ve sevgi halinde ruh, tabiatla sırdaş olduğu ve tabiatın dilini konuştuğu zaman kaybolur. Aşk halinde ruh, tabiatın birliğine tamamen uygundur. Birlik haktır ve yalan orada güneş altındaki buz kitleleri gibi erir ve ortadan kalkar.

Korkular, vehimler ve kuruntular toplumun baskısı altında uzvi düzenin ilk isyanlarıdır. Korku parçanın bütününden habersiz olması demektir. Kendini aşmayı, fedayı bilmemesi demektir. Birlikten gafil olması, fark içinde kalması, benlik davasından geçmemesi demektir. Çocuk toplumdan daima korkacaktır. Kişiliği olmayanlar, tamam olmak için başka birine muhtaç olanlar korkacaklar, toplumu başlarında bir ejder ve bir heyula gibi göreceklerdir.

Kuruntu, kendini tanımamak demektir, içindeki güce inanmamak demektir. Toplumun baskısını diyapazon gibi ruhunda bin defa büyüterek bir bardak suda fırtına çıkarmaktır. Gölgesinden korkmak ve kendi sesine anlam vermektir. Kuruntu, hayatına bir yatak kazamamak, tereddütler, kararsızlıklar içinde kalmaktır. Birlikten gafil olmak, fakat birliğe kurban gitmektir. Kadere inanmamak, fakat kaderin elinde ezilmektir. Kuruntu, tabiatın dilinden anlamamak; sabra ve zaruretler bilincine ermemek, tutkudan ve sevgiden yoksun olmaktır.

Hüseyin, Kerbelâ yolunda menzil menzil yüklerini attı. Bütün boşuna dostlarını bıraktı. Hak meydanına yalnız tutkusu ve yalnız aşkı olanlarla girdi. Dehrin kötülüklerinden korkanlar, dost ne der, düşman ne der, diyenler, bir vehme bin bahane bulanlar, benlik davasından geçmeyenler, hak için, insanlık için mücadeleye girmeyip gurur ve bencillik için uğraş verenler, menzil menzil Hüseyin'i Kerbelâ yolunda terk etti. Ve bu yüzden Hüseyin davası temiz kalmıştır. İnsanlık yapısına bir taş konulmuştur. Çünkü yoldan dönenler ruha zincir vuranlardır. Tutkunun ayağına dolaşanlar ve aşkın kanadını kıranlardır. Hüseyin davası temiz kaldı. Ve bu yüzden çölün günlük saltanatı yerine insanlığın sonsuz saltanatına temel kurulmuştur.

Biz insanî ahlâkı korku ve umuttan, vehim ve kuruntudan, gurur ve övünmeden kurtulmuş olan tutku üzerine, sevgi üzerine kuracağız.

(*Aşk Ahlâkı*, 2004)

Avusturya ve İngiltere'de bulundu. Felsefeden sosyoloji ve psikolojiye, felsefe tarihinden mantık tarihine, İslâm felsefesinden Türk-İslâm düşüncesi ve çağdaş Türk düşüncesine, bilim felsefesinden eğitim felsefesine kadar birçok alanda eser verdi. Özellikle Türk düşünce tarihi araştırmalarının yapılmasında etkili oldu.

Hilmi Ziya Ülken, felsefi düşüncesinin gelişiminde oldukça farklı yaklaşımların etkisinde kaldı. 1930'lu yılların başlarında *Aşk Ahlâkı* ve *İnsanî Vatanperverlik* eserleriyle Spinoza'dan hareketle çoklukta birlik düşüncesini temellendirmeye çalıştı. 1933 reformu sonrasında Reichenbach'ın etkisiyle bilimsel felsefe ile ilgilenmeye başladı. Viyana Okulunun önde gelen temsilcilerinden çeşitli çeviriler yaptı. Ona göre filozof her şeyden önce zamanının bilimine nüfuz ederek onun problemleri içinden yetişmelidir. Daha sonra yayımladığı *Felsefeye Giriş, Bilgi ve Değer, Varlık ve Oluş* adlı eserlerinde Platon'dan hareketle ontoloji, epistemoloji ve pozitivizmin indirgeyici yaklaşımı yerine Husserl Fenomenolojisinin tasvir yöntemini savundu. Fakülteyi ilmî bir zihniyetle kuvvetlendirmek amacıyla eski ve modern çağ felsefe tarihi, sistematik felsefe, mantık ve sosyoloji gibi derslerin programa temel dersler olarak konulmasını sağladı. İlâhiyat fakültelerinde felsefe eğitiminin kurumsallaşması açısından önemli çalışmalar yaptı 6 Ocak 2004'te Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde bir dersliğe adı verildi.

"Değerli felsefecimiz (...) Türk düşüncesinde o zamana kadar hep 'tasavvuf' bağlamında ele alınan 'aşk' kavramına akılcı bir yaklaşım getirmiştir. 'Ruh', 'Tutku' gibi kavramlara eski bakışı eleştirmiş yeni tanımlar ortaya koymuştur. Değerler konusuna yaklaşımı yeni ve özgündür. Mertebeler etiğini önermesi, bu etikle politika arasında bağlantı kurması yeni olduğu kadar özgün yönler de içermektedir.

"Türkiye'de 1931 yılında felsefe alanında böyle çağdaş ve başarılı bir etik kuramı çalışması yapmak, hiç de az bir şey değildi. Bu özgün çalışmanın düşünce tarihimizde her zaman yadsınamaz bir yeri olacaktır." (Arslan Kaynardağ, *Aşk Ahlâkı* hakkında)

"Hilmi Ziya Ülken sadece önemli bir düşünür değil, çok verimli bir yazardı da. Bütün ciddi yazarlar gibi kendi ülkesinin düşünce tarihini çok önemsiyordu. Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi adlı büyük çalışması, bugün bile önemini koruyan bir başyapıttır. (...)

"Örneğin, artık her kitapçıda rahatlıkla bulunabilen batı felsefesinin hemen hemen tüm klasiklerinin çevirileri, İonna Kuçuradi'nin 'değerler' alanındaki özgün çalışmaları, 'insan hakları' ile felsefe arasında kurulan bağlar, Arslan Kaynardağ'ın felsefe tarihi ve 'kadın felsefeciler' üzerindeki çalışmaları ve Boğaziçi, Orta Doğu gibi çağdaş üniversitelerin felsefe bölümlerinde üretilen özgün çalışmalar, Nermi Uygur'un denemeleri, Macit Gökberk'in eskimeyen 'Felsefe Tarihi' gibi bir temel başvuru yapıtının Türkçede yayımlanmış olması onu sevindirebilirdi." (Emre Kongar)

ESERLERİ:

DENEME: *Aşk Ahlâkı* (1931, yeni bas., 2004), *İnsani Vatanperverlik* (1933), *Şeytanla Konuşmalar* (1942).

ROMAN: *Posta Yolu* (1941), *Yarım Adam* (1942).

İNCELEME: *İçtimaiyat Hakkında İptidai Malumat* (1924), *Metafizik* (1928), *Umumî Ruhiyat* (1928), *Felsefe Dersleri* (1928), *Umumi İçtimaiyat* (1931; *Sosyoloji* adıyla 1943), *Türk Tefekkür Tarihi* (2 cilt, 1932-33), *İçtimai Felsefe Tenkitleri I: Telifçiliğin Tenakuzları* (1933), *Yirminci Asır Filozofları* (1934), *Türk Feylesofları Antolojisi I* (1935), *Uyanış Devirlerinde Tercümenin Rolü* (1935), *Türk Mistisizmini Tetkike Giriş* (1935), *Felsefe Yıllığı 1931-1932* (1935), *Felsefe Yıllığı 1934-35* (1936), *Yirminci Asır Filozofları* (1936), *İlliyet Meselesi ve Diyalektik* (1938), *Ziya Gökalp* (1939), *Farabi* (1940), *Türk Tarihinde Mezhep Cereyanları* (1940), *İçtimai Doktrinler Tarihi* (1941), *İbn-i Haldun* (1941), *Mantık Tarihi* (1942), *Resim ve Cemiyet* (1942), *Dinî Sosyoloji* (1943), *Yahudi Meselesi* (1944), *Milletlerin Uyanışı* (1945), *İslâm Düşüncesi: Türk Tefekkür Tarihi Araştırmalarına Giriş* (1946), *Tasavvur ve Psikoloji* (1946), *Ahlâk* (1946), *İslâm Medeniyetinde Tercümeler ve Tesirleri* (1947), *Sosyolojiye Giriş* (1948), *Millet ve Tarih Şuuru* (1948), *İslâm Sanatı* (1948), *Fârâbi Tetkikleri* (1950), *İbn Rüşd* (1951), *İbn Sinâ* (1951), *Rubaîyyat-ı Melûl* (1951), *Tarihî Maddeciliğe Reddiye* (1951), *La Pensee de İslâm* (1953), *İslâm Düşüncesine Giriş* (1954), *Sosyolojinin Problemleri* (1955), *Dünyada ve Türkiye'de Sosyoloji Öğretimi ve Araştırmaları* (1956), *İslâm Düşüncesi II* (1957), *Veraset ve Cemiyet* (1957; 2. baskıda *Toplum Yapısı ve Soyaçekme* adıyla, 1971), *Felsefeye Giriş* 2 (1957), *İslâm Felsefesi Tarihi* (1957), *Sosyoloji Sözlüğü* (1959), *Siyasi Partiler ve Sosyalizm* (1963), *Bilgi ve Değer* (1965), *Değerler Kültür ve Sanat* (1965), *Turkish Architectures* (1965), *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi* (2 cilt, 1966, tek cilt olarak, 1979), *Eğitim Felsefesi* (1967), *Humanizmes des Kultures* (1967), *İslâm Felsefesi Kaynakları ve Tesirleri* (1967), *Varlık ve Oluş* (1968), *İlim Felsefesi* (1969), *Toplum Yapısı ve Soyaçekme* (1971), *Genel Felsefe Dersleri* (1972), *Türk Kozmogonisi: Türk Mitolojisi-Türk Hikmeti- Teknik-Tefekkür* (tsz).

ÇEVİRİ: *Yeni İlmî Zihniyet* (G. Bachelard'dan, 1934), *İlim ve Felsefe* (M. Schlick'ten, 1934), *Metafizik* (1. kitap, Aristoteles'ten, 1935), *Lojik Prensipler ve Muasır Tenkid* (D. Remand'dan, 1942), *Emil* (J.J. Rousseau'dan, 1943), *Etika* (Spinoza'dan, 1946), *Tabiat Kanunlarının Zorunsuzluğu Hakkında* (E. Boutroux'dan, 1947), *İbn Sînâ Risaleleri* (1954).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. IV, 1968), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Eyüp Sanay / Hilmi Ziya Ülken (1986), Arslan Kaynardağ / Hilmi Ziya Ülken'in Düşünce Tarihi ile İlgili Çalışmaları (1992), Arslan Kaynardağ / Hilmi Ziya Ülken'in İslâm Düşüncesi ile İlgili Çalışmaları (1993), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Emre Kongar / Hilmi Ziya Ülken Bugünleri Görebilseydi Ne Derdi? (Cumhuriyet Kitap, 20.9.2001), TBE Ansiklopedisi (2001), H.Z. Ülken / Aşk Ahlâkı (2004).

ÜLKER, Hüdai

Şair ve yazar. 1951, Makedonya doğumlu. 1959 yılında ailesiyle birlikte İzmir'e göç etti. İlkokulu ve meslek okulunu İzmir'de bitirdi. Askerlikten sonra 1974 yılında gittiği Almanya'da liseyi ve daha sonra Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesini bitirdi. Uzun yıllar güreş sporu ile de meşgul oldu. Bir defa İzmir, iki defa da Kuzey Almanya şampiyonu oldu. Edebiyata çocukluk yaşlarında ilgi duymaya başladı. Makale, şiir ve öyküleriyle 1970 yılından sonra çeşitli gazete ve dergilerde görünmeye başladı. Beş öykü kitabı yayımlandı. Bazı öyküleriyle ödüller aldı.

HAKKINDA: Şaban Mahmudoğlu Kalkan - Atila Er / Şiir Gecesi (1999).

ÜLKER, Necmi

Tarih araştırmacısı. 11 Ağustos 1941, Balıkesir doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini doğduğu yerde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesini (1964) bitirdi. Yüksek lisans (1968) ve doktorasını *"The Rise of Izmir, 1688-1740"* konulu teziyle (1974) Michigan State Üniversitesinde (ABD) tamamladı. 1977 yılında Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Tarih Coğrafya ve Arkeoloji Bölümünde asistan olarak çalışmaya başladı. Aynı yerde yardımcı doçent (1982), doçent (1984) ve profesör (1990) oldu. 1985 yılında Ege Üniversitesi Edebiyat Fa-

Necmi Ülker

kültesi Tarih Bölümü Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı başkanı ve aynı üniversitede 1995'te İzmir Araştırma ve Uygulama Merkezi müdürü, 1999'da Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü başkanı, 2000'de Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkez müdürü oldu.

Yeniçağ tarihi alanındaki makale ve çevirileri, 1966 yılından itibaren *Cultura Turcica, Belleten, International Journal of Turkish Studies, Alkım, Bilim Birlik Başarı, Tarih Enstitüsü Dergisi, Tarih İncelemeleri Dergisi, Turkish Association Bulletin, Millî Egemenlik, Kalem, Tarih İncelemeleri Dergisi, Türk Yurdu Dergisi, Lale, Tarih Enstitüsü Dergisi, Bilge* dergilerinde yayımlandı. Alanıyla ilgili konularda düzenlenen ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılara katılarak bildiriler sundu. *XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda İzmir Şehri Tarihi I: Ticaret Tarihi Araştırmaları* (1994) adlı bir basılı eseri vardır. Middle East Studies Association of North America üyesi oldu.

ÜLKER, Talât

Şair, yazar. 1963, Gümüşhane doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini doğduğu ilde tamamladı. Erzurum Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1985) mezunu. Sekiz yıl çeşitli okullarda edebiyat öğretmeni olarak görev yaptı. 1993 yılında Türk dili okutmanı olarak Karadeniz Teknik Üniversitesine geçti. Yazı ve şiirleri 1993 yılından itibaren *Bizim Ocak, Büyük Kurultay* ve *Milliyetçi Hareket* dergi ve gazetelerinde yer aldı. *Kırkıncı Kapı* (1997) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (2. bas. 1999).

ÜLKÜ, Cahit

Romancı. 1941, Ankara doğumlu. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesini bitirdikten sonra Ankara'da proje mimarlığı yaptı. 12 Eylül 1980 darbesi, siyasetle ilgilenmesi için bir başlangıç oldu. 1983 yılı başlarında Bülent Ecevit ile tanıştı. Daha sonra siyasi ve örgütsel çalışmalarını, Ecevit'in liderliğinde sürdürdü. 1984 yılı başlarında, kuruluş halindeki DSP'nin Yazışma Merkezi Sözcülüğü görevini İsmail Hakkı Aydınoğlu ile birlikte üstlendi. Daha sonra, kendi isteğiyle, sözcülük görevinden ve Demokratik Sol Partiden ayrıldı. 1992 yılından başlayarak, tarih konusunda bilgi birikimlerini notlar halinde toparlamaya, daha sonra da, kurucusu ve yöneticisi olduğu bir yerel radyoda "Saklı Tarih" başlığı altında yayınlamaya başladı.

ESERLERİ (Roman):

Kanuni'nin Düşü Hürrem'in Kabusu Pargalı İbrahim Paşa (2001), *Çobanlıktan Veziriazamlığa Rüstem Paşa* (2002).

HAKKINDA: Cahit Ülkü / Çobanlıktan Veziriazamlığa Rüstem Paşa (2002).

ÜLKÜ, Fethi

Siyasetçi, eğitimci. 1918, Elazığ doğumlu. 1936'de liseden mezun olduktan sonra 1943'te Gazi Terbiye Enstitüsü Fransızca bölümünü, 1953'te Sorbonne Üniversitesini bitirdi. Arapgir, Erzurum, Elazığ liselerinde Fransızca öğretmenliği, Elazığ Belediyesinde komiser vekilliği yaptı. 1954'te CHP listesinden Tunceli Milletvekili seçilerek TBMM'ye girdi. CHP grup başkan vekilliği yaptı. 1977'de emekli oldu ve Ankara'ya yerleşti.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Barışta Kahraman Kadınlarımızdan Öğretmen Hatice Sökmen.*

ÇEVİRİ: *Bir Bilginin Başından Geçenler, Küçük Muharrir, Mahatma Gandi, Mustafa Kemal ve Uyanan Doğu.*

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959), Hüseyin Akar / Dersim'den Portreler (1999).

ÜLKÜ, Feyzullah Sacit

Şair ve yazar (D. 1892, Kırşehir – Ö. 1970, İstanbul). Kırşehir Rüştiyesi (ortaokul), Ankara İdadisi (lise), Mekteb-i Mülkiye (Siyasal Bilgiler Okulu, 1912) mezunu. Bitirdiği yıl Kadıköy Numune Mektebi Türkçe öğretmenliğine atandı. Asker olarak görev yaptığı Sarıkamış Cephesinde askerler için *Varlık* dergisini çıkardı. Kurtuluş Savaşı yıllarında bir ara Mustafa Suphi ile birlikte komünist faaliyetlere katılarak *Yeni Dünya* gazetesinin başyazarlığını yaptıysa da 1920 sonlarında bu gruptan koptu. 1922'den itibaren Namervan, Şavşat, Ürgüp, İncesu, Safranbolu ve Baskil'de kaymakamlık yaptı. 31 Ocak 1952'de emekliye ayrıldı.

İkinci Meşrutiyet'ten (1908) sonra edebiyat dünyasına girdi ve ilk zamanlarda Edebiyat-ı Cedidecilerin etkisinde kaldı. Sonraki yıllarda Ziya Gökalp'in etkisiyle milli edebiyat anlayışına yöneldi. *Hıyaban, Şehbal, Musavver Erganun, Hakk'ın İlâvesi, İfham, İçtihat, Rübap, Türk Yurdu, Cumhuriyet, Damla, Konya Halkevi, Ülkü, Yeni Türk, Yeri Adam* gibi süreli yayınlarda yazdığı yazılar kitaplaşmadı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Ordumuza Armağan* (1914), *Yaradılış Cilvesi* (1919), *Ülker* (1932), *Ateş ve Nur* (1935), *Ülkü ve Şiir* (1948), *Fatih ve İstanbul* (1950), *Kore Mucizesi ve Şehidin Sesi* (1951).

DENEME-ELEŞTİRİ: *Devrim ve Uzu* (1935), *Yahya Kemal'in Şiirleri ve Tenkitler* (1965).

ÇEVİRİ-UYARLAMA: *Hayyam'ın Rubaîleri ve Manzum Tercümeleri* (1929), *Mesnevî* (Mevlâna'dan 4118 beyitlik manzum çeviri, 1945).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968), Nazım H. Polat / "Kırşehirli Bir Şair: Feyzullah Sacit Ülkü" (I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni - Bildiriler, 2004).

ÜLKÜ, Nusret Dişo

Bkz. DİŞO (Ülkü), Nusret

Osman Ülkü

ÜLKÜ, Osman

Sanat tarihi araştırmacısı. 21 Aralık 1966, İstanbul doğumlu. Şişhane İlkokulu (1977), Pendik İmam Hatip Lisesi (1983), Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü (1990) mezunu. Bir süre Yaylacık Köyü İlkokulunda öğretmenlik (1992-95) yaptıktan sonra 1996'da Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine araştırma görevlisi olarak atandı. Yüksek lisansını aynı yerde *"Gelibolu Yarım Adasındaki Türk Dönemi Mimari Eserler"* başlıklı teziyle tamamladı. Çalışmalarını Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi İslâm Tarihi ve Sanatları Bölümü Türk-İslâm Sanatları ve Tarihi Anabilim Dalı öğretim elemanı olarak sürdürdü.

ESERLERİ:

Gelibolu Mevlevîhanesi, Batılılaşma ile Osmanlı Cami Mimarisine Gelen Etkiler.

ÜLKÜLÜ, Orhan

Şair ve çevirmen. 1922, Balıkesir doğumlu. İlköğrenimini doğduğu ilde tamamladı. 1940 yılında Balıkesir Necatibey İlköğretmen Okulundan mezun olduktan (1940) sonra Urfa'nın Hilvan ilçesinde iki yıl ilkokul öğretmenliği; Gazi Eğitim Enstitüsünün Fransızca bölümünü bitirince Eskişehir ve Balıkesir liselerinde İngilizce öğretmenliği yaptı.

1951 yılında İngilizce öğrenimi için İngiltere'ye, 1960 yılında ise Turizm ve Otelcilik konusunda incelemelerde bulunmak üzere Fransa'ya gönderildi. Dönüşünde Amerikalı Prof. Lanza ile Ankara Otelcilik Okulunu kurdu. Daha sonra Ankara Yüksek Öğretmen Okulunda Fransızca öğretmenliği ve Ankara Tıp Fakültesinde okutmanlık yaparak emekliye ayrıldı. İlk şiiri 1938'de *Uyanış* dergisinde, sonraki şiirleri *Varlık, Kaynak, Türk Dili, Özün* (1971-72, yayın kurulu üyesi) *Kemalist Ülkü* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sakarya'dan Geçerken* (1992).

ÇEVİRİ-SEÇKİ: *İngilizcede Çok Ünlü Şiirler, Fransızcada Çok Ünlü Şiirler, Gramer Egzersizleri ile Fransızca, Bugünkü Dilde Ahmet Haşim'in Şiirleri ile Bugünkü Dilde Tevfik Fikret'in Şiirleri.*

HAKKINDA: Fahri Ersavaş / Tanzimat'tan Bu Yana Hamâsî Türk Şiiri Antolojisi (gen. 2. bas. 1997).

ÜLKÜMEN, Selahattin

Şair, diplomat (D. 1914, Antakya - Ö. 9 Haziran 2003, İstanbul). 1934 yılında Mülkiye Mektebini (Siyasal Bilgiler Fakültesi) bitirerek Dışişleri Bakanlığı emrinde çeşitli ülkelerde görev yaptı. 1943 yılında Rodos Başkonsolosluğu görevine atandı. Bu görevdeyken, Rodos'un Almanlar tarafından bombalanması sırasında eşini yitirdi. Yine aynı görevdeyken Almanlar tarafından kamplara gönderilmek üzere toplanan Museviler arasından kırk iki kişiyi Almanlardan almayı başarması (1944) nedeniyle İsrail devleti tarafından "Uluslararası Dürüst" unvanı ile ödüllendirildi. Yaş sınırını doldurarak emekliye ayrıldı. Son yıllarını İstanbul'daki Etiler Huzurevinde geçirdi. Şiirlerini ve anılarını kitaplaştırdı.

Selahattin Ülkümen

ESERLERİ:

ŞİİR: *Şiirler* (1967).

ANI: *Bilinmeyen Yönleriyle Bir Dönemin Dışişleri* (1993, daha önce 30 Nisan - 6 Mayıs 1989 arası *Güneş* gazetesinde tefrika ediledi).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. V, 1968), Le Memorian (1973), Regard dergisi (sayı: 161, 1986), Şalom gazetesi (Naim Güleryüz, 1986), Göztepe Kültür Derneği gazetesi (Aralık 1990), Selahattin Ülkümen / Bilinmeyen Yönleriyle Bir Dönemin Dışişleri (1993), Türk Schindler'in Cenazesinde Hahambaşı Vekili de Saf Tuttu (Hürriyet gazetesi, 10.6.2003).

ÜLKÜSAL, Müstecip

Yazar, hukukçu (D. ?, Dobruca – Ö. 1996, İstanbul). İlk öğrenimini Dobruca'da, ortaöğrenimini İstanbul'da yaptı. I. Dünya Savaşı başlayınca İstanbul'a dönemediği için iki yıl süreyle Köstence'deki Mecidiye Müslüman Seminar'ında devam etti. 1916'da Romanya'nın savaşa katılmasıyla Seminar kapandı ve öğrenimi yarım kaldı. Kendi köyünde öğretmenlik yapmaya başladı. 1918 yılında Kırım'daki Sulkiewicz hükümeti, Kırım kökenli aydınların yurda dönmeleri için çağrıda bulununca Ülküsal, bir Rus şilebiyle yola çıktı. Ancak Akyar limanında Almanlar tarafından yakalanarak kısa bir süre tutuklu kaldı. Serbest bırakılınca önce Bahçesaray'daki Kaytmaz Ağa Okulunda, daha sonra Fatisala İlkokulunda öğretmenlik yaptı. 1920 yılında Kırım'dan ayrılıp kaçak olarak bir Türk motoruyla Ereğli'ye geçti. Türkiye'de lise öğrenimini tamamladıktan sonra 1922 yazında Romanya'ya dönerek Bükreş Üniversitesi Hukuk Fakültesine kaydoldu. 1926 yılında mezun olup avukatlık yapmaya başlayan Müstecib Ülküsal, yoğun bir kültür faaliyetine girişti. Derneklerde, okullarda "Türk birliği ve Türkçülük" konularında konferanslar verip, Türk gazetelerinde makaleler yazdı. 1930 yılının başında ise, özlemini gerçekleştirerek Emel Mecmuası'nı yayımlamayı başardı. Kırım Kurultay hükümetinin eski Dışişleri Bakanı ve Kırım Millî Merkezi Başkanı Cafer Seyidahmet Kırımer'in önerisi ve önderliği ile *Emel Mecmuası*, Kırım Türklerinin ve Kırım istiklâl davasının resmî yayın organı ilân edildi. Dobruca'da, Türkiye'de, Polonya'da, Bulgaristan'da bu davayı benimseyenler, *Emel*'in yardımcısı ve destekleyicisi oldular. Bu gelişmelerden kuvvet alan Avukat Ülküsal, arkadaşlarıyla birlikte Kırım Tatarlarının yaşadığı bütün şehir, kasaba ve köylerde Dobruca Türk Hars Birliğini kurdu, Emel Mecmuası'nda birliğin tüzüğünü basarak bütün şubelere göndermiştir.

29 Mayıs 1934'te yapılan birliğin ilk kurultayında Müstecib Ülküsal başkanlığa getirildi. 1936 yılında evini ve matbaasını Köstence'ye taşıyan Müstecib Ülküsal, 20 Şubat 1936'da arkadaşlarıyla birlikte Dobruca'da yaşayan Kırım Türklerinin karşılaştığı zorlukların Romenler tarafından daha iyi anlaşılabilmesi için *Halk-Poporul* adıyla bir sayfası Türkçe, bir sayfası Romence haftalık küçük bir gazete çıkardı. 1940 yılı Temmuz'unda maddî sıkıntıya düştüğü için eşi ve çocuğunu Çankırı'ya bırakarak geri döndü, *Emel Mecmuası*'nı çıkarmaya devam etti. Aynı yılın Eylül ayında derginin kapanmasına karar vererek Türkiye'ye döndü.

1941 yılında fark derslerini vererek Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Kırım Millî Merkezi Başkanı Cafer Seyidahmet Kırımer ve arkadaşlarının aldığı karar uyarınca, Almanya'da Kırım Türk Milli Teşkilâtı kurmak, Kırım kökenli mülteci, işçi ve esirlerin Kırım'a dönmesini sağlamak, Kırım'da yeniden kurulacak Millî Hükümet ile iş birliği yapmak üzere görevlendirilen Müstecib Ülküsal, Dr. Ediğe Kırımal ile birlikte Berlin'e giderek burada dokuz ay kaldı. Yaptığı girişimler neticesinde Kırım'a gitme izni alamayınca Türkiye'ye geri döndü. 1960 yılında Ankara'da yayın hayatına yeniden başlayan Emel dergisinde 1986 yılına kadar yazdığı makaleleriyle Kırım Türklerinin millî davasını dünya kamu oyuna duyurmaya çalıştı. *Emel Mecmuası*'ndaki bütün makalelerini İstanbul Türkçesiyle yazdı. Mecmuasını 1936 yılında (140. sayıdan itibaren) de Latin harfleriyle çıkardı. 1993 yılında kitaplığını Emel Kırım Vakfına bağışladı.

ESERLERİ:

Dobruca ve Türkler (1940), *Dobruca'daki Türk-Tatar Atasözleri ve Deyimleri* (1970), *Üç Bozkırlı Atilla – Cengizhan – Timur* (Romenceden çeviri, 1976), *Kırım Türk Tatarları* (Dünü-Bugünü-Yarını, 1980), *Kırım Yolunda Bir Ömür-Hatıralar* (1999), *İkinci Dünya Savaşında 1941-142 Berlin Hatıraları ve Kırım'ın Kurtuluş Davası.*

HAKKINDA: Ertuğrul Yaman / Türkiye'deki Türk Dünyası (A. K. Bolaç - A. Esatoğlu ile, 1998), Hüdavendigar Onur / Türk Sağı Sözlüğü (2001).

M. Şakir Ülkütaşır

ÜLKÜTAŞIR, M. Şakir

Halkbilim araştırmacısı (D. 14 Mart 1894, İstanbul - Ö. 30 Mayıs 1981, İstanbul). Tam adı Mehmet Şakir Ülkütaşır'dır. Numune-i Terakki ilkokulunda ve bir sağlık meslek lisesinde okudu. İstanbul Üniversitesinde edebiyat, felsefe ve tarih öğretimi gördü (1914-18). Mütareke yıllarında Anadolu'ya geçerek Maraş'ta öğretmenlik yaptı. Cumhuriyet'ten sonra Türk Dil Kurumu (TDK) çalışmalarına derleme kolu yardımcısı (1933) ve uzman olarak katıldı. 1963'te kendi isteğiyle emekliye ayrıldı.

TDK'den başka, Türk Ocağı, Halkevleri, Türk Folklor ve Etnoğrafya Derneği gibi kuruluşlarda da görev aldı. Folklor ve halk edebiyatı araştırmalarıyla tanınmıştı. Gazete ve yıllıklarda, ayrıca *İslâm (Türk) Ansiklopedisi*, *TDE Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı. 1920'den itibaren *Azerbaycan*, *Millî Mecmua*, *Varlık*, *Sebilürreşat*, *Yeni Muhit*, *Yücel*, *Tarihten Sesler*, *Güzelyurt* gibi dergilerde yazıları yayımlandı.

ESERLERİ:

Sinop Vilayeti: Tarih Coğrafya ve Halkiyat Tetkikleri (1926), *Sinop'ta Candaroğulları Zamanına Ait Tarihi Eserler* (1934), *Türkiye Etnografya ve Folklor Sözlüğü Üzerine Bir Kalem Tecrübesi* (1937), *Türkoloji Ansiklopedisi Üzerine Bir Kalem Deneyi* (A. Abdal Kumral, A. İnan ile, 1938), *Türk Halkbilgisine Ait Araştırmalar* (1938), *Cevdet Paşa: Hayatı Şahsiyeti ve Eserleri* (1945), *Uluğ Bey* (1946), *Babür Şah* (1946), *Büyük Türk Dilcisi Kaşgarlı Mahmut* (1946, gözden geçirilmiş 2. bas., 1972), *Meşhur Türk İmparatoriçeleri* (1947), *Sivastopol Harbi* (1949), *Adlar Adverme ile İlişkili Âdet ve İnanmalar* (1952), *Türk ve İslâm Geleneğinde Ağaç* (1963), *Nasrettin Hoca* (Ca'hit Öztelli ile, 1964), *Cumhuriyetle Birlikte Türkiye'de Folklor ve Etnografya Çalışmaları* (1973), *Atatürk ve Harf Devrimi* (1973).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÜLMAN, Haluk

Siyasetbilimci, dışpolitika yazarı, siyaset adamı. 6 Aralık 1931, İstanbul doğumlu. Tam adı Ahmet Haluk Ülman'dır. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1955) mezunu. Bitirdiği fakülteye 1957 yılında siyasi tarih asistanı olarak girdi. Bu fakültede 1958 yılında doktorasını tamamladı, 1965'de doçent, 1971'de profesör olarak görev yaptı. 1973-80 yılları arasında CHP İstanbul milletvekili olarak TBMM'de bulundu.

Ülman, 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra politikadan ayrılarak İstanbul'a, yerleşti ve Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine girdi. 1981'den 1995'e kadar bu fakültenin İngilizce Uluslararası İlişkiler Bölümünün kurucu başkanlığını yaptı. 1996 yılından itibaren Yeditepe Üniversitesi İletişim Fakültesinin dekanlığını yürüttü ve aynı üniversitenin yüksek lisans programında uluslararası ilişkiler ve Türk dışpolitikası derslerini verdi. Öğretim üyeliğinin yanında *Hürriyet* gazetesi ile başka gazete ve dergilerde dışpolitika yazarı yazdı. Kitaplarının yanı sıra bilimsel dergilerde yayımlanmış çok sayıda mesleki makalesi de vardır.

Haluk Ülman

ESERLERİ:

İkinci Dünya Savaşı'nın Başından Truman Doktrinine Kadar Türk-Amerikan Münasebetleri 1939-1945 (1961), *Osmanlı Diplomasisinden Bir Örnek Olay: 1860 Lübnan Bunalımı* (1963), *Birinci Dünya Savaşı'na Giden Yol ve Savaş* (1972, yeni bas. 2002).

HALUK ÜLMAN

TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'E DIŞ POLİTİKA VE DOĞU SORUNU

Doğu sorunu, Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmaya başlamasıyla birlikte, Avrupa devletlerinin onun topraklarını üzerinde giriştikleri üstünlük ve pay alma yarışma, bazı Batılı yazarlar tarafından verilen addır.

Bu yarış, aynı zamanda, özellikle 19. yy'ın ikinci yarısında, Avrupa devletlerinin Avrupa'daki ve dünyadaki üstünlük çekişmesinin de ayrılmaz bir parçasıydı.

İmparatorluğun Balkanlar'daki parçalanması, başlangıçta, Doğu'ya doğru genişleyen Avusturya ile Batı'ya doğru genişleyen Rusya'nın yarışına oldu. Bu iki devlet, 18. yy'da, bazen tek başlarına, bazen de birleşerek, Osmanlılara karşı savaşlar açmışlar, Balkan topraklarının geniş bir bölümünü kendilerine katmışlardı.

19. yy' da Avusturya ve Rusya'nın Balkan topraklarındaki doğrudan doğruya gelişmeleri yavaşlamış, ancak Avrupa'da Fransız Devrimi ile yaygınlaşmaya başlayan "liberalizm" ve "milliyetçilik" akımlarının etkisi altına giren Balkan ulusları Osmanlı yönetimine başkaldırmaya başlamışlardır. Balkan uluslarının Osmanlı Devleti'ne karşı verdikleri bağımsızlık kavgalarına, sonradan bunları kendi üstünlüğü altına almak amacıyla, Rusya en büyük yardımcı olmuş, bu kavgaların çoğunu silahla desteklemiştir. Bu destek sayesinde, önce 1812 Bükreş Barışı'yla Sırbistan; onun arkasından, 1829 Edirne Barışı'yla, Eflâk ve Boğdan (Romanya) muhtariyet, Yunanistan da bağımsızlık kazanacaklardır (1830). Aynı yıl, Fransa da uzun süredir göz diktiği Cezayir'i işgal edecektir.

Bu sıralarda, Avusturya'nın Balkanlar'da ilerlemeyi bir yana bırakarak Osmanlı İmparatorluğu'nun toprak bütünlüğünü koruma politikasını izlemeye başladığını görüyoruz. Bunun birinci nedeni, Avusturya Başbakanı Metternich'in 1814-1815 Viyana Kongresi'nde kurulan Avrupa "statüko"sunu korumak isteğidir. İkincisi, bu sırada Osmanlı İmparatorluğu'nu çatırdatmaya başlayan "liberalizm" ve "milliyetçilik" akımları, kendisi de çok-uluslu bir imparatorluk olan Avusturya'yı da uğraştırmaya başlamıştı. Rusya'nın Balkanlar'da daha da genişlemesi, ya da etkisini artırması, Avusturya içindeki →

Slav asıllı topluluklar için yüreklendirici olacaktı. Üstelik, o sıralarda, Avusturya Piemonte'nin İtalyan, Prusya'nın da Alman birliğini kurmak çabalarını kaygıyla izliyor, buna engel olmaya çalışıyordu. O yüzden, ne Osmanlı toprakları üzerinde genişlemeye ayıracak zamanı ve gücü, ne de bundan sağlayacağı yararı vardı.

19. yy'ın ilk yarısında Osmanlı toprakları üzerinde genişlemeye çalışan iki devlet görüyoruz: Rusya ve Fransa.

Rusya, gözlerini, aslında İstanbul ve Boğazlar üzerine dikmişti. Bu, Rusya'nın güçlendikten ve Karadeniz'in kuzey kıyılarına yerleştikten sonra izlemeye başladığı "Akdeniz'e açılma" politikasının doğal sonucudur. Özellikle 19. yy boyunca, Rus yöneticileri ülkelerini öteki Avrupa devletleriyle yarışabilecek duruma getirmek için "sıcak deniz"lere çıkmayı kaçınılmaz görüyorlardı. Bu amaca ulaşabilmek için de Türk Boğazları'nı ve İstanbul'u olabilirse doğrudan doğruya ele geçirmekten, en azından Boğazlar üzerinde özel haklar sağlamaktan başka çare yoktu.

Fransa ise, sömürgelerini 18. yy'da İngiltere'ye kaptırdıktan sonra, gücünün dünyanın uzak köşelerine değil, kendine yakın bölgelere yeteceğini anlamış ve bu nedenle, Kuzey Afrika ile Ortadoğu'yu yayılma alanı olarak seçmişti. Kaldı ki, Fransa'nın Ortadoğu, özellikle Lübnan ve Suriye bölgeleriyle, daha doğrusu buralardaki Hıristiyanlarla eskiden kurulmuş ilişkileri vardı. (...)

(TCT Ansiklopedisi, c. 1, 1985)

ÜLSEVER, Cüneyt

Gazeteci-yazar, ekonomist. 1951, Ankara doğumlu. Baba tarafı 1923-24'te Yunanistan'dan nüfus değişimi ile göç eden Rumeli göçmeni bir aileden olup Yunanistan'ın Kavala ili, Drama ilçesi, Sarışaban bucağı, Kurudere köyündendir. Robert Koleji ile Boğaziçi Üniversitesi İktisat Fakültesini bitirdi. Uzmanlık eğitimi için ABD'ye giderek Harward Üniversitesinde doktora eğitimi gördü. Türkiye'ye döndükten sonra çeşitli bankalarda üst düzeyde yöneticilik yaptı. Kanal 7 televizyonunda programlar hazırladı. *Hürriyet* gazetesin sürdürdüğü köşe yazılarında insan hak ve özgürlükleri, demokratik hukuk devletinin samimi bir savunucu olarak dönemindeki oligarşik sisteme zaman zaman cesur eleştiriler yöneltti.

ESERLERİ:

ROMAN: *Kara Dul* (1998), *Hacı* (2003).

ANI: *Teneke Evin Torunu* (1999).

İNCELEME: *Kendini Arayan Türkiye* (1999), *21. YY. Küreselleşen Dünya ve Türkiye Perspektifi* (2000), *Neden Liberalizm* (2000).

HAKKINDA: Ben Rumeli Asıllı Bir Türk'üm! (Hürriyet, 11.12.2005).

Cüneyt Ülsever

ÜMİT, Ahmet

Polisiye öykü ve roman yazarı. 30 Eylül 1960, Gaziantep doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Gaziantep'te tamamladı. Marmara Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü (1983) mezunu. Ayrıca 1985-86 yıllarında Moskova Sosyal Bilimler Akademisinde öğrenim gördü. Daha sonra reklamcılık yaptı (1989-96), *Yine Hişt* dergisini çıkardı. (1990-98). Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

İlk öyküsünü 1983 yılında yazdı. İlk şiiri *Adam Sanat*'ta yer aldı. Diğer şiir, öykü ve yazılarını *Adam Sanat*, *Yine Hişt*, *Öküz* ve *Cumhuriyet Kitap* dergileri ile *Yeni Yüzyıl* gazetesinde yayımladı. 1995'ten sonra çeşitli gazete ve dergilerde Franz Kafka, Dostoyevski, Patricia Highsmith, Edgar Allan Poe ile polisiye roman yazarları üzerine inceleme-tanıtım yazıları yayımladı. İlk öykü kitabı *Çıplak Ayaklıydı Gece* ile 1992 Ferit Oğuz Bayır Düşün ve Sanat Ödülünü aldı. 1994 yılında ATV için çekilen *Çakalların İzinde* adlı polisiye dizinin öyküleri ve senaryosunun yazılımına katıldı.

İlk öykü kitabında insanla inanç arasındaki ilişkiyi mistik bir gerilim öyküsüyle dile getiriyordu. Sonraki

CÜNEYT ÜLSEVER

21. YÜZYILIN BEN MERKEZLİ AMA YALNIZ İNSANI

Geçen hafta aynen şöyle yazdım:

"21. yüzyılın bilimde kat ettiği muazzam ilerleme ile teknoloji, hayatı çok kolaylaştırıyor. Bunu gözlemek beni mutlu ediyor, tarihin bu döneminde yaşıyor olmak beni çok heyecanlandırıyor.

Ancak, bir noktada çok endişeleniyorum.

Vefakar, cefakar, dışa dönük insanlardan vazgeçtim, artık egoist bir insan bulmak dahi giderek zorlaşıyor. Kendim de dahil olmak üzere insanların fena halde 'ben merkezli insan' olmaya başladığını müşahede ediyorum.

Hepiniz giderek sadece kendimizin 'var olduğunu' düşünüyoruz!

Neden? Zira, teknolojideki baş döndüren atılım aramızdaki 'iletişimi' nerede ise tamamen yok ediyor, nerede ise başkalarının 'var olduğunu' unutuyoruz da ondan!

Aşkta da, sevgide de, yatakta da, yemekte de, dertleşirken de sadece kendimizin var olduğunu, diğerinin sadece ihtiyacımızı gidermek için orada bulunduğunu düşünmeye başladık."

Ben merkezli insanlar sadece kendilerinin var olduğunu düşünen insanlardır. Egoist insanlar da sadece kendi çıkarlarını düşünürler ama onlar bunu bilinçli yaptıkları için başkalarının varlığının da farkındadırlar. Ben merkezli insanlar başkalarının var olduğunun bilincinde dahi değildirler. Onlar açısından başkaları ancak kendilerinin çıkarlarına hizmet etmek için vardırlar.

Dünyanın en çirkin insanları ben merkezli insanlardır.

Ancak, onlar son dönemde sayıca artıyorlar ve bu patolojik durum giderek normalleşiyor.

Anormali normalleşiyor!

Neden?

Teknoloji insanları zivanadan çıkarıyor da ondan!

Teknoloji, hayatı inanılmaz boyutta kolaylaştırıyor, yaşamı hem uzatıyor, hem de yaşamın maddi kalitesini artırıyor.

Ancak, aynı teknoloji insanı tamamen kendine döndürüyor, sadece ken- →

dini düşünür hale getiriyor, paylaşımı parçalıyor, değil paylaşmak dertleşmeyi bile berhava ediyor.

Teknolojinin hedefi insanı kendi kendine yeter hale getirmek. Ancak, bu hedefe başarı ile ilerlerken hem et-kemik olarak, yüz yüze, el ele, yanak yanağa, ruh ruha iletişim yok oluyor, hem teknoloji insanın duygu alanını parampar-ça ediyor, hem de insanı sadece kendini düşünür hale getiriyor.

İletişim gerektiğinde; teknoloji bunu anında temin ediyor, hatta dünyanın öbür ucundaki dostunuzla hakışarak-konuşarak iletişim kurmanızı, hatta sanal ortamda sevişmenizi dahi temin ediyor.

Ama iletişimin kolaylaşması bir o kadar da et-kemik olarak, yüz yüze, el ele, yanak yanağa, ten tene; ağlaşarak, bağrışarak, kahkahalarla, çığlıklarla yaşanan, 'insanı insan yapan' iletişimi yok ediyor.

Giderek 'diğerleri'ni gereksiz, lüzumsuz bulmaya başlıyoruz. Onları, ama sevişirken ama dövüşürken, sadece kendi ihtiyaçlarımızı temin etmekle görevlendirilmiş memurlar olarak görüyoruz.

Teknolojinin dayattığı 'kolay yaşam' hepimizi bir maraza doğru sürüklüyor:

Ben merkezlilik!

Birbirinden kopuk, diğerini sadece kendi ihtiyacı için kabul eden insanlar dünyasında rekabet hususiyete dönüşüyor. Başkasının sahip olduğuna kendisi de sahip olmak için çırpınan, başkasının elinden sevgilisini aldığı için övünen, sevgili seçiminde sadece maddi çıkarını ön plana alan, başkalarının dikkatini çekme yarışını eğlence sanan, beğenmemeyi entellektüel eylem addeden, nerede kiminle görüldüğünün hesabını tutan insanların birbirleri ile bir şeyler paylaştığını söylemek abes kaçar.

Ben merkezli insanlar dünyasında paylaştıkça çoğalan huzur, mutluluk, pozitif enerji gibi kavramlara rastlamak imkansızdır. 21. yüzyıl kendine yeten ama giderek kendi merkezindeki kozanın içinde yapayalnız kalan, bunun için de bir hayatı ağzındaki pas tadı ile yaşayan insanlar üretiyor.

Kalabalıklar ortasında yalnızlar gürühu her geçen gün büyüyor.

Aman dikkat!

(*Hürriyet*, 21 Mayıs 2006)

yıllarda çıkan polisiye öykülerinde Türkiye'deki suç yelpazesinden örnekler sunarak, insanın suç karşısındaki tavrını ve psikolojisini çarpıcı bir biçimde aktarmaya çalıştı. Kitaplarının hemen tümünde var olan gerilim duygusu, 1996 yılında yayımlanan ilk romanı *Sis ve Gece* adlı romanında tümüyle dışa vurdu. Politikanın, insan yazgısı üzerindeki etkilerini bir cinayet soruşturması ekseninde

Ahmet Ümit

AHMET ÜMİT

PATASANA

Yüzü, aldığı acı haberle gölgelenen Esra kapının önünde dikilmiş, sarsılarak ilerleyen Yüzbaşı'nın cipini izliyordu. Güneş yeterince yükselmemişti ama sıcak bütün ovayı kaplamıştı. Buralarda sabah serinliği bir kahvaltı süresi kadar çabuk geçiyordu. Gecenin insanın içini titreten ayazından sonra siyahtan külrengine, külrenginden turuncuya dönüşen tanyerinin ucundan güneş burnunu gösterince yaşanan kısacık serinlik son bulur, aniden cehennemi bir sıcak başlardı. Ceviz, erik, kayısı, dut ağaçlarının gölgelendirdiği bahçeler, sınırları iri taşlarla çizilmiş pamuk, mısır ekili tarlalar, kerpiçten evleriyle köyler, hâlâ zamana direnmeyi sürdüren sağlam kale burçları, yıkılmış sarayı, tapınakları, kabartmaları ve nice sırlarıyla Güneydoğu'da Hititlere yüzlerce yıl metropollük yapmış bu antik kent cayır cayır yanmaya başlardı.

Sıcaktan korunmak için, güneş doğmadan, Fırat'tan yükselen hoş kokulu ince buğu henüz gökyüzünün uçsuz bucaksız maviliğine karışmadan başlıyorlardı kazıya. Gün öğleye değmeden, kuşluk vaktinde de bırakıyorlardı işi, ta ki ikindiden sonra güneş öfkesini indirip ufka çekilinceye kadar. O zaman işi olan arkeologlar yeniden dönüyorlardı kazı yerine. Ama bugün cumaydı, yani tatil günü. İşçiler, içlerinde en az dindar olanları bile, cuma namazlarını kasabada kılmak istiyorlardı. Bu yüzden tatil cumaya alınmıştı. Kazı yeriyse eski kaçakçı, yaşlı Selo'yla, onun çift kurşun av tüfeğine bırakılmıştı. Yüzbaşı Eşrefin Esra'yı uykuda yakalamasının nedeni de buydu. Başka bir gün olsa, bu saatte ancak kazı alanında bulabilirdi onu.

Yüzbaşı'nın cipini izlerken, keşke beni hiç bulmasaydı, keşke bu haberi hiç getirmeseydi diye düşünüyordu Esra. Düşündükçe Hacı Settar'ın öldürülmesinin yol açabileceği felaketin boyutlarını daha iyi kavramaya başlamıştı. Ve aklına gelen her ayrıntı moralini biraz daha bozuyor, karamsarlığını biraz daha artırıyordu. Sanki Yüzbaşı Eşref, Esra'nın kendine duyduğu güveni de alıp götürmüştü yanında. Biraz önce onun karşısında gösterdiği kararlılık, cipin arkasından yükselen toz bulutu gibi bir anda uçup gitmişti. Hiç bilmediği bir ülkede, tek başına kalmış küçük bir kız çocuğu gibi çaresiz hissediyordu kendini.

Eşref haklıydı, Esra'nın bu yöremin insanlarını tanıdığı pek söylenemezdi. Gerçi son on yıldır her yaz iki ya da üç ay süren kazılarda, Güneydoğu'nun farklı bölgelerinde yöre insanlarıyla birlikte olmuş, evlerine konuk gitmiş, kazılarda onları çalıştırmış, kadınların doğumlarına yardım etmiş, düğünlerine katılmıştı. Onların cehaletlerine, cömertliklerine, yoksunluklarına, küçük kurnazlıklarına, içtenliklerine, birbirlerini acımasızca yok edişlerine tanık olmuştu. Ama güneşin hoyratça yakttığı esmer yüzlerinden hiç eksik olmayan o katı suskunluğun gizini hâlâ çözebilmiş değildi. Kadınından erkeğine, yaşlısından gencine, yüzlerinde katı bir maske gibi taşıdıkları bu bir parça ezik sessizliğin ardında cahilliklerini mi, yoksa kibirlerini mi gizliyorlardı, anlayamamıştı. Onların yaşama nasıl baktıklarını, davranışlarını yönlendiren gerçek nedenleri, düşünce sistemlerini bu on yıl boyunca kavrayamamıştı. Aynı ülkede yaşamalarına karşın onlar hâlâ ne yapacaklarını bilemediği ya-

→

bancı insanlardı Esra için. Kara Kabir'le ilgili sorunlar çıkmaya başladığından beri tedirginliğini besleyen gerçek neden, işte bu bilinememezlikti.

Yüzbaşı Efrafin kararlı tutumu, Hacı Settar'ın yatıştırıcılığıyla sorun tatlıya bağlanınca kaygıları yatışır gibi olmuştu. Ama şimdi, Hacı Settar'ın ölüm haberiyle aynı endişe eskisinden daha güçlü bir biçimde yeniden kıpırdanmaya başlıyordu içinde. Nedense aklına hep en kötü olasılıklar geliyordu. Bu gece gördüğü kâbustaki gibi olanlardan arkeologları sorumlu tutan köylülerin ayaklandıklarını, ellerinde Hacı Settar'ın kanlı gömleği, dillerinde tekbirlerle kazı yerini taşlamalarından tutun da ekipteki herkesi yakalayıp Kara Kabir'in altındaki antik kalenin mahzenlerine diri diri gömmelerine kadar yüzlerce olasılık geçiyordu gözlerinin önünden... Sanki kötü görüntüleri kovmak istercesine sağ elini boşlukta savurarak.

"Sakin olmalıyım, sakin olmalıyım," diye mırıldandı. Sonra böyle garip hareketler yaparak kendi kendine konuştuğunu görmelerinden korkarak aceleyle içeri girdi. Odaya girer girmez de pişman oldu. Neden olanı biteni arkadaşlarına anlatmıyordu ki? Bir karar verilecekse bunu hep birlikte vermeliydiler. Hem böylece sorumluluğu tek başına üstlenmekten de kurtulurdu. Rahatlatıcı bir düşünceydi ama bir ses bunun yanlış olduğunu söylüyordu. Kazı başkanı oydu, kararı verecek kişi Esra Beyhan'dan başkası olamazdı. (...)

(*Patasana*, 2000)

okura sundu. Ülke içinde yankılar uyandırarak tartışmalara yol açan roman, Yunanistan'da da yayımlanarak yabancı dile çevrilen ilk Türk polisiye romanı unvanını kazandı.

"Yayımladığı kitaplarla adından sıkça söz ettiren Ahmet Ümit, Türkiye'de polisiye romanın ilerlemesinde, tanınıp sevilmesinde öncü kişilerden biri. Hiçbir zaman gerçeklikten kopmayan Ümit, kitaplarıyla toplumun içinde bulunduğu zamana ve koşullara ayna tutuyor. Derdi, insana dair her şeyi anlatmak. Bu yüzden en kanlı cinayetlerinde bile yaşamın şiirini örüyor. Öykülerini büyük bir heyecanla yazıyor." (Deniz Durukan)

"Ahmet Ümit, polisiyenin ülkemizdeki en önemli temsilcisi olmakla birlikte, polisiyenin yazınsal bir tür olarak kabul edilmesi için inatla mücadele eden bir yazar. Bu inat, yalnızca söylem düzeyinde kalsa, bir süre sonra unutulup giderdi. Oysa romanlarıyla, öyküleriyle düpedüz edebiyat yaptıları ortaya koyuyor, hem de polisiye yazıyor Ahmet Ümit." (Altay Öktem)

"Ahmet Ümit, aslında yitip gitmekte olan polisiye tarzı romanı diriltip, büyük uğraşları sonucunda kurtarıp, tekrar okunur konuma getirebilmiştir." (Erdem Öztop)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sokağın Zulası* (1989).

ÖYKÜ: *Çıplak Ayaklıydı Gece* (1992), *Bir Ses Böler Geceyi* (uzun öykü, 1994), *Agatha'nın Anahtarı* (1999), *Şeytan Ayrıntıda Gizlidir* (2002), *Aşk Köpekliktir* (2004).

ROMAN: *Sis ve Gece* (1996), *Kar Kokusu* (1998), *Patasana* (2000), *Kukla* (2002).

ÇOCUK KİTABI: *Masal Masal İçinde* (1995).

HAKKINDA: Emine Bora / Sis ve Gece ve Kar ve Kokusu ve... (Virgül, sayı: 8, Mayıs 1998), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 12.11.1998), Serpil Durak / Çıplak Ayaklıydı Gece - Altay Öktem / Masal Masal İçinde (Cumhuriyet Kitap, 7.1.1999), (Virgül, sayı: 17, Mart 1999), Burçak Özlüdil / Suç Olmadan Asla (Cumhuriyet Kitap, 15.4.1999), Ahmet Uhri (Virgül, sayı: 28, Mart 2000), Mustafa Alagöz / Ahmet Ümit - Vedat Günyol / Bir İnsanlık Trajedisi: Patasana - Levend Yılmaz / Hatti Yazman'ı Patasana'nın Ahmet Ümit'i Tekzibidir (Cumhuriyet Kitap, 9.3.2000) - 90'lı Yıllarda Bir Türkiye Labirenti Anlattım (Cumhuriyet Kitap, 3.8.2000), Şahide Yazıcıoğlu / söyleşi (Milliyet gazetesi, 26.3.2000), TDE Ansiklopedisi (2001), Ayhan Bozkurt / Ahmet Ümit'in Romanı Yeni Baskısıyla Okur Önünde, Kar Kokusu'nu Duyabilmek (Cumhuriyet Kitap, 31.1.2002), Kukla (Cumhuriyet Kitap, 25.4.2002), Suna Kılıç / Şeytan Bunun Neresinde? (Virgül, sayı: 57, Aralık 2002), Mustafa Alagöz / Ahmet Ümit'in Yeni Romanı: Kukla, Kaybetmenin Bilgeliği Üzerine - Vedat Günyol / Soğuk Savaşın Kanlı Mirası - Erdem Öztop / Polisiye, Ahmet Ümit ve "Kukla" (Cumhuriyet Kitap, 9.5.2002), İhsan Yılmaz / Ahmet Ümit Fethi Naci'yi Nasıl Öldürdü? (Radikal Kitap, 6.7.2002), Mustafa Alagöz / Sis ve Gece (Radikal Kitap, 15.10.2002), Deniz Durukan / Ahmet Ümit'le "Şeytan Ayrıntıda Gizlidir" Üzerine: "İyi Roman Her Şeydir!" - Altay Öktem / Türkiye'nin Cinayet Profili (Cumhuriyet Kitap, 31.10.2002), Erdem Öztop / Şeytan Ayrıntıda Gizlidir (Radikal Kitap, 9.1.2003).

ÜMİT BAYAZOĞLU

Yazar. 24 Nisan 1953, Malkara / Tekirdağ doğumlu. Asıl adı Ümit Yaşar Bayazıtoğlu'dur. İstanbul Üniversitesi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu mezunu. *Haftanın Sesi, Nokta, Gergedan, Tempo, EP, Express, Roll, Akşam-lık* dergilerinde çalıştı.

ESERLERİ:

DENEME: *Uzun, İnce Yolcular - 37 Portre* (2004).

YAYINA HAZIRLAMA: *Hatay Meyhanesi Defterleri* (2003).

ÜMİT, Rıza

Şair (D. 1922, Erzurum – Ö. 1977). İlk ve ortaokulu Kars'ta okudu. Sivas İlköğretmen Okulunu bitirerek, yurdun çeşitli yerlerinde öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. Ankara Keçiören Çizmeci İlkokulu öğretmeni iken, 1970 yılında kendi isteği ile emekliye ayrıldı. Kars Ortaokulunda öğrenci iken, şiirleriyle öğretmeni Halide Nusret Zorlutuna'nın ilgisini çekti. Onun yönlendirmesiyle şiir yeteneğini geliştirerek genç yaşlarda başarıya ulaştı.

İlk şiiri 1939 yılında *Yedi Gün* dergisinde çıkmıştı. Şiirlerinin beğenilmesi üzerine *Yedi Gün*'ün devamlı şairleri arasında yer aldı. Daha sonra şiirleri *Çınaraltı, Varlık, İstanbul, Hisar, Çağrı, Çaba, Defne ve Türk Edebiyatı* adlı sanat ve edebiyat dergilerinde de yayımlandı. Bir ömür boyu yazdığı şiirlerini, *Beşgen Dünya* adlı bir kitapta toplamayı düşündüyse de bunu gerçekleştiremeden öldü.

"Edebiyatımızın sevilen ve okunan şairlerinden olan Rıza Ümit, her üç vezni de ustalıkla kullanabilen şairlerimizden biridir. Onun şiirlerinde bazen Yunusun, bazen de Fuzuli'nin havasını yakalamak mümkündür. Son yıllarında Türk tarihinden ve Türk üküsünden esinlenerek yazdığı hamâsî şiirleriyle edebiyatımıza güç ve renk kattı." (Fahri Ersavaş)

HAKKINDA: Fahri Ersavaş / Tanzimat'tan Bu Yana Hamâsi Türk Şiiri Antolojisi (1997).

ÜMMÎ SİNAN

Bkz. SİNAN-I ÜMMÎ

ÜNAL, Ahmet

Şair. 1949, Sarayköy / Denizli doğumlu. İlkokulu Yakayurt köyünde, ortaokulu dışarıdan sınava girerek bitirdi. 1967 yılında Denizli'de Sıtma Savaş Mücadelesi Tabipliğinde çalışmaya başladı. 1969'da Denizli Belediyesine geçti. Daha sonra Türkiye Elektrik Kurumunda çalışarak 1996 yılında emekliye ayrıldı.

Şiirin yanı sıra resimle de uğraştı. Denizli, Sarayköy, Nazilli, Söke ve Didim'de sekiz kişisel sergi açtı, üç de karma resim sergisine katıldı. Şiirleri Denizli, Söke ve Didim'in yerel basınında yer aldı, *Sarızeybek* dergisinde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Sevgiye Çağrı (2003), *Haydi Bul Beni.*

HAKKINDA: Söke Şairler ve Yazarlar Derneği Yayın Organı Sarızeybek Dergisi 2004 Antolojisi (2004).

ÜNAL, Ali

Araştırmacı-yazar. 19 Ocak 1955, Dereköy / Eşme / Uşak doğumlu. Dereköy ilkokulu (1966), Konya İmam Hatip Okulu (1973), Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü (1977) mezunu. Uşak İmam Hatip Lisesi (1977-79) ile Eşme Lisesinde (1979) İngilizce öğretmeni, Adapazarı DMMA'da İngilizce okutmanı (1980), Kuleli Askeri Lisesinde yedek subay öğretmen (1981), İnsan Yayınlarında yazar-mütercim-editör (1982-86); Eşme İmam Hatip Lisesi (1986-88) ve Turgutlu Özel Gündüzalp Lisesinde İngilizce öğretmeni (1988-93), İzmir Nil Yayınlarında yazar-mütercim-editör (1993) olarak çalıştı. Çalışmalarını 1996 yılından itibaren *Zaman* gazetesinde araştırmacı-yazar olarak sürdürdü.

İlk tercüme yazısı 1976 yılında *Düşünce* dergisinde, diğer yazıları ve tercümeleri *Talebe, Düşünce, Millî Gazete, Yeni Devir, Sebil, Şura, Tevhid, Hicret, Zaman, Sızıntı, Yeni Ümit, The Fountain, Aksiyon, Girişim, Kitap* dergi ve gazetelerinde yer aldı.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Din Nedir?* (1982), *Tevhid ve Şirk* (1982), *Çağımızda Kadın Sorunu* (1983), *Hz. Ali* (1983), *İslâm / Temel İlkeler* (1983), *Mekke / Rasüllerin Yolu* (1983), *Kur'ân'da Temel Kavramlar* (1985), *Nebevî Tebliğ* (1986), *Gerçekler ve Hristiyanlık* (1992, İngilizcesi: *Christianity versus the Truth*, 1992), *Yolların Ayrılış Noktası* (1993, İngilizcesi: *The Crossroads*, 1993), *Yönelişler ve İnhiraf Çizgileri* (1994), *Islam Addresses Contemporary Issues* (1998), *Islamic Perspectives of Science* (1998), *Zamandan Tarihe Notlar* (2 cilt, 1998), *Medya Aynasında Fethullah Gülen Kozadan Kelebeğe* (Mustafa Armağan ile, 1999), *The Resurrection and the Afterlife* (2000), *Fethullah Gülen'le Amerika'da Bir Ay* (2001), *M. Fethullah Gülen - Bir Portre Denemesi* (2002).

ÇEVİRİ: *Hacc* (1980), *Marksizm ve Diğer Batı Düşünceleri* (1981), *Cengiz Han* (1982), *Hz. Hüseyin / Bir Uyarı Bir Sembol* (1983), *Barnabas İncili* (1984), *İslâm ve Modern İnsanın Çıkmazı* (1984), *İnsanın Kökeni Nedir?* (1984), *Üç Müslüman Bilge* (1985), *Tarihte İnsanın Yeri ve Tekâmülü* (1987), *Living in the Shade of Islam* (İngilizceye, 2003).

ÜNAL, Ayfer Gürdal

Çocuk edebiyatçısı. 15 Ekim 1953, İstanbul doğumlu. Asıl adı Ayfer Ünal'dır. Beylerbeyi İlkokulu (1964), Üsküdar Amerikan Kız Lisesi (1971) ve İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesini (1975) bitirdi. Çeşitli araştırma ve ilaç şirketlerinde yöneticilik; TÜYAP AŞ'de halkla ilişkiler ve reklam bölümü yöneticiliği, genel müdürlük ve yönetim kurulu üyeliği (1996-) yaptı.

Bu arada ağırlıklı olarak kurumsal metinlere yönelik edebiyat çalışmalarına katıldı. Çocuk kitaplarına ilgisi 1984 yılında başladı. Yaratıcı okuma ve yazma çalışmalarının yanı sıra amatör olarak seramik çalışmaları da yaptı. Türk PEN Yazarlar Derneği, SCBWI (Society of Children's Book Writers and Illustrators) üyesidir.

"13. Engel, genç okura, yaşadığı olumsuz duygulardan kurtulabilmenin yollarını satır aralarında verirken, sevgi, dostluk, güven, hayvan sevgisi gibi kavramların yeniden gözden geçirilmesi için bir fırsat tanıyor." (Ece Arar Emener)

ESERLERİ:

ÇOCUK ÖYKÜSÜ: *Doğum Gününde Gelen Ağaç* (1996).

RESİMLİ ÇOCUK ÖYKÜSÜ: *Büyülü Bahçe* (1997), *Babam Beni Seviyor mu?* (1997), *Minik Ayı Vadu'nun Canı Sıkılıyor* (1997), *Minik Ayı Vadu Arkadaş Arıyor* (1997), *Minik Ayı Vadu Sevginin Gücünü Kanıtlıyor* (1998), *Ormandaki Dedikodu* (1999), *Annem Beni Seviyor mu?* (1999), *Nisan Bebek* (2003), *Sözcük Sihirbazı* (2004).

Ayfer Gürdal Ünal

GENÇLİK ROMANI: *13. Engel* (2000), *Takma Adı Gagalı* (2004).

ÇEVİRİ: *Şirketler İçin Yeni bir Kaldıraç-Enformasyon Altyapısı* (Peter Weill ve Marianne Broadbent'ten, 1998), *Ruh Eşlerini Nasıl Buldular* (Joyce ve Barry Vissel'den, 2001), *20. Yüzyıl Avrupa Tarihi Nasıl Öğretilmeli* (Robert Stradling'den, 2003).

HAKKINDA: Yeni Binyıl (8.11.2000), Cumhuriyet Kitap (20.5.1999 - 1.7.2004 - 12.8.2004 - 16.12.2004 - 7.2.2005), Ece Arar Emener / Bana Dostunu Söyle... (Radikal Kitap, 11.2.2005), Çoluk Çocuk dergisi (Şubat 2005).

ÜNAL, Bülent

İlâhiyatçı. 10 Haziran 1964, İstanbul doğumlu. İstanbul'da başladığı İlköğrenimini Bursa'da (1975), Bursa'da başladığı ortaöğrenimini 1982 yılında İzmir'de tamamladı. Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1986) mezunudur. 1986-89 yıllarında İzmir Cumhuriyet Ticaret Lisesinde din kültürü ve ahlâk bilgisi öğretmeni olarak görev yaptı. 1989 yılında DEÜ İlâhiyat Fakültesine araştırma görevlisi olarak atandı. Yüksek lisans öğrenimini *"Semantik Açıdan Kur'an'da Hilâfet Kavramı"* adlı tezle 1990 yılında tamamladı. 1997'de *"İlk Devir İslâm Düşüncesinde Hakimiyet Kavramı ve Tezahürleri"* adlı teziyle bilim doktoru unvanını aldı. 1998 yılında İslâm Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalında yardımcı doçentlik kadrosuna atandı. DEÜ İlâhiyat Fakültesinde İslâm Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak görev yaptı. Telif ve çeviri makalelerini 1998 yılından itibaren *Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*'nde yayımladı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Türkiye'de Günümüz Aleviliği Üzerine Bir Araştırma* (2001).

Ali Ünal

ÇEVİRİ: Dinî *Mezhepler - Sosyolojik bir Çalışma* (Bryan Wilson'dan; A.İhsan Yitik ile, 2000), *Hilâfet Müessesesi* (D. Sourdel - A.K.S. Lambton'den, 1999), *Bâbilik - Bahâilik Üzerine Makaleler* (2001), *İslâm Mezheplerine Dair Bazı Kavramlar* (1997), *Dini Ekoller ve Mezhepler* (W. Madelung'dan, 2001).

ÜNAL, Halit

İlâhiyatçı. 1952, Çubuk / Ankara doğumlu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi mezunu. Çalışmalarını Erciyes Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde öğretim üyesi olarak sürdürdü. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir. *İslâm Hukukunda Yöntem Tartışmaları* adlı bir eseri vardır.

ÜNAL, Haydar

Şair. 1965, Sulakyurt / Kırıkkale doğumlu. Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi mezunu. Özgen Seçkin'le birlikte *Damar* dergisini kurdu, yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Edebiyatçılar Derneğinin kurucularından olan Ünal, aynı derneğin ve KIBATEK'in saymanlığını yürüttü ve Edebiyatçılar Derneğinin genel sekreter yardımcılığı yaptı.

Şiirleri *Gerçek Sanat, Agora, Evrensel, Damar, Edebiyat ve Eleştiri* vd. dergilerde yer aldı. 1989'da Petrol-İş Sendikası Şiir Ödülünü, *Gelseydin O Gün*'le 2001'de Sağlık Emekçileri Sendikası (SES) Şiir Ödülünü ve 2001'de Sunullah Arısoy Şiir Ödülünü aldı. Şiirlerinde aşk, ölüm, hüzün, yolculuk gibi temaları toplumsal gerçekçi anlayışla işleyerek bireysel acıları toplumsal sorunlarla bağlantılandırdı.

"Haydar Ünal'ın şiirlerinin alt dokusunda gezinen insana bakıyorum: Halkçıl ağzında ana sütümüz Türkçenin tadı var. Dünümüzün diliyle günümüzün dili emişik. Tarafsız, sıcak, içten, anlaşılır: arı duru. Ama kuru değil. Sokakta konuştuğumuz dili. şiirin üst diline çekiyor. Bizden biri de sıradanından değil; şiir üzerinden yarınları kurmaya koşulmuş yaratım ustalığında.

"Şiirin dününden haberli. Ama öncesinin yedeğinden çıkmış; Damarı damara ekleyerek gidiyor: Evriltme yolunda. Birilerine benzemeden kendi damgasını vurmaya çalışıyor. Ben yaptım ettim, oldum tutumundan uzak. Yapıp ettiklerini, yürüdüğü yolun kilometre taşları sayıp ilerisine uzandığını görüyorsunuz. Olanla yetinmemek, onu hep ilerisine taşıyacak, Haydar Ünal, kendisini yenileyerek üst basamaklarına tırmanacak izlenimini alıyorsunuz." (Osman Bolulu)

"Haydar Ünal sesinin inadına giden bir şairdir. Şiirleri, bir haykırışın olanaklarında dolaşır. Evimize giden kavşaklardan haykırır, Kerbela'da ölümlerin gözünden, yaşamın olasılıklarından da... Hep sesini duyurma, biz bu çağın insanlarına bir S.O.S verme uğraşındadır." (Ahmet Antmen)

ESERLERİ:

Sığmadım (1991), *Yüzümdeki Nehir* (1994), *Gelseydin O Gün* (2002).

HAKKINDA: Mustafa Öneş / Milliyet Sanat (Aralık 1991), Halim Şafak / Yazıt dergisi (Aralık 1991), Dosya: Özgen Seçkin / Hangi Dizelerini Yazmış Olmayı İsterdim-Metin Turan / Haydar Ünal'ın Şiiri İçin Bir Deneme Abdulkadir Pakşoy / Kırılmış Bir Ayna mıdır Yeryüzü - İ.C. Erseven / Kabına Sığmayan Şair.. - Ş. Korkmaz / Yüzyıllara Değen Alnımı.. - A. Berberoğlu / Haydar Ünal'ın Şiirine Uzak Bir Dokunuş (Damar, Ekim 1995), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 4, 2002), Tacim Çiçek / Damar (Temmuz 2002), Fatma Ay / Haydar Ünal'ın Şiir Yaşam ve Aşk Üzerine (söyleşi) - Z. Kurada / Adresi Sancı-Arzu K. Ayçiçek / "Hüzün de İllegal"-O. Bolulu / Haydar Ünal'ın Şair Kişiliği - Ö. Öztürk / Haydar Ünal'ın Yol Haritası - A. Antmen / Postacı Kapıyı Nasıl Çalar - E. Duyan / Kim Korkar Cesaretten - R. Altkulaç / Uzun Bir Bekleyişin Şiiri - F. Ay / İçimizden Biri - S. Bağcı / Haydar Ünal Şiiri Üzerine.. (Akköy Kültür Sanat Edebiyat Dergisi, yıl: 4, Kasım-Aralık 2003), U. Çetin / Çalı (Haziran 2003).

Haydar Ünal

Hayriye Ünal

ÜNAL, Hayriye

Şair ve yazar. 6 Ekim 1973, Afyon doğumlu. Aslen Fethiyeli bir aileden olup yazar ve eğitimci İbrahim Ünal'ın kızıdır. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da tamamladı (1991). ODTÜ Matematik Bölümü (1997) mezunu. Yüksek lisansını 2005'te Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde tamamladı. 1998 yılında İran Büyükelçiliğinin Tahran'da Avrupa ve Orta Doğu ülkelerinden seçilmiş öğrencilere verdiği Farsça dil ve edebiyat eğitim programını tamamladı. 1995-96 yıllarında radyo programcılığı, 1997-98 öğretim yılında özel bir kolejde matematik öğretmenliği yaptı. 2004 yılından itibaren musahhihlik ve redaktörlük yaptı. Eylül 1980'den itibaren Ankara'da yaşadı.

Yazı hayatına 1997'de *Hece* dergisinde İngilizceden çeviriler yaparak başladı. İlk şiiri *"Gözleri Kamaşanlar İçin Üç Kısa Şarkı"*, *Hece* dergisinde (Eylül 1997) yayımlandı. Daha sonra şiir, yazı ve çevirilerini; *Dergâh* (1998-2005), *Son Duvar* (1998), *Kaşgar*, *İpek Dili*, *Yeni Dergi* (1997-99), *Atlılar* (1999-2001), *Heceöykü* (2004-), *Edebiyat ve Eleştiri* (2005), *Yasakmeyve* (2005-), *Merdivenşiir* (2005), *Kökler* (2005-2006), *Kırklar* (2003) ve *Hece* (1997, 2002-) dergilerinde yayımladı.

Ünal, anlık duygulanımları ısrarla reddeden, belli bir atmosferi başarıyla yansıtan uzun şiirlerini ikinci şiir kitabı *Ademin Kızlarından Biri*'nde topladı. *Sert Geçecek Bu Kış* kitabındaki bazı denemelerinde lirik şiiri sert bir söyleyişe uyarladı. Ancak bu kitapta daha çok dramatik monoloğu söyleşimsel bir evrende kurgulayarak, çoksesli şiir örnekleri verdi. Yer yer bi-

linçdışı dağılmalarla esrik bir tutumla yazdı, ancak genel şiirsel tutumunun etik bir zemin üzerinde olduğu kabul edildi.

Yazı çalışmalarını, özellikle modern Türk şiiri üzerine yoğunlaştırdı. Turgut Uyar, Sezai Karakoç, Ece Ayhan, Cahit Zarifoğlu gibi modern Türk şiirinin önemli temsilcileri ile ilgili incelemeler yaptı. Bunun yanı sıra, roman ve hikâye üzerine eleştirel denemeler yazdı. 2006 yılında *Hece* dergisinin "Şiir ve Hakikat", "Şiir ve Edebî Miras", "Şiir ve Geleceğin İnşası", "Şiirle Bir İnsan Getirmek", "Edebiyat, Şiir, Metafizik...", "Şiirin Kavgası" başlıklı dosyalarının editörlüğünü yaptı. TYB tarafından düzenlenip Kırım'da gerçekleştirilen Türkçenin 6. Uluslararası Şiir Şölenine *"Elhan-ı Kital"* adlı şiiriyle katıldı (2005). Sadık Yalsızuçanlar, Ünal'ın "zihnî ve metafiziksel bir birikime yaslandığı kadar, bir kişisel ödeşmenin de tanığı olan dizelerin(in) arasında yeni, çarpıcı imgelerin bir kristal gibi her yaklaşana farklı bir kapıyı araladığını" yazdı.

"Hayriye Ünal şiiri için ilk bakışta kullanılabilecek en anlamlı ve kuşatıcı sözcük 'enerjik' olmalıdır sanırım. Gerçekten de kolay rastlanmayacak ölçüde enerjik bir şiir yazıyor Hayriye Ünal. İnsicamı farklı, disipline edilmesi zor; hatta birazcık uçarı, haydut ve bizim şiir birikimimiz açısından bakıldığında avangard. Kuşatılması, bir çırpıda kavranması, akılda tutulması zor dizelerle örüyor şiirini. Sınırları zorlanmış bir zihin evreni eşliğinde açımlanan, dizelerin aralarında gülümseyen ve geniş bir okuma çabasıyla zenginleştirildiği anlaşılan münbit bir bilgilenmenin yansımaları neredeyse bütün şiirlere sindirilmiş durumda." (Ali Emre)

BİR ALBÜM: HAYRİYE ÜNAL

Mustafa Aydoğan

Hayriye Ünal, duygu, duyarlık ve söyleyiş açısından, kendi özgün şiirini kurmuş görünüyor. Onu, kendi kuşağından olduğu kadar kendinden önceki kuşaktan da ayıran bir ayrıksılığı var. Ünal'ın şiiri, yeni bir kavim gibi, kendi görenekleri olan, farklı, yer yer çarpıcı ve kışkırtıcı bir doğaya sahip.

İlk kitabın ilk mısraları, Ünal'ın 'şiir evreni' hakkında bize epey bilgi veriyor:

Anlatacaklarım var
Giz dolu bir ülkeden geliyorum

Özellikle ikinci kitapta yer alan şiirler, tarihsel göndermeleri, epik yapısı ve coşkun söyleyişi ile dikkat çekici. Tarih ve bugün, kaynaşarak, mısralar arasına bir mahya gibi geriliyor.

Hayriye Ünal şiirinin en belirgin özelliği, hem eleştirilecek yönleri açısından, hem de beğenilerimize hitap eden yönleri açısından, hangi açıdan bakılırsa bakılsın, bir adayı fethetme girişiminde oluşudur. Bakalım, bu adayı fethedebilecek mi? Ama bu girişim, kendi başına bile kayda değer görünüyor.

(*Hece*, Şubat 2005)

HAYRİYE ÜNAL

ELHAN-I KITAL

Bilirsin acı değildir Aşil'in mızrağıyla can vermek
Sağlamdır gözlerinle izlersin sana doğru gelirken
Sana doğru gelmişse denksiniz demektir
İki kılıç ustası iki sırtı yere gelmez kişi
Durup bakarlar göz göze överler birbirini: Düşmanımsın ne iyi!
Yenilsen bile bu sözle bir kere sevişmişsindir

Buranın halkı perişandır sensizdir
Evin yok kümbet diplerinde sana dair kırık tabletler
Her kazıda aranıyor izlerin örenlerin delik deşiktir
Yazık! Kadim gözyaşı şişelerin ıslatmıyor kimsenin mendilini
Rüzgârımla düşürdüğüm kuşları dinle: Sana gıda olduk ne iyi!
Yenilsen bile bu sözle bir kere sevişmişsindir

Seviyorum denmez bizde sevilen kendini bilir
Sen sevmekle aş koyarsın fakirin tabağına
Taş koyarsın tefecinin çarkına ve aşk
Parkta kuşların dağda kartalın
Dört duvar arasında gelinle güveyin koynuna
Yenilsen bile bu sözle bir kere sevişmişsindir

Utkun bu ne düşmanına ne yoldaşına teslim ettim senin gönlünü
Yedi yangın ateşi kesilse tütün bile yakmadım namertle
Utkun bu işte! Yazık, sulbünü boğduğun ibrişimdir
Gölgelere asıllara basar geçer de benim efendim
O ağızdan çıkan sözü çiğnetmez demiştim bir kez öptüğü
Sevişsen bile bu sözle bir kere yenilmişsindir

(*Dergâh*, Kasım 2005)

"İsmet Özel 'Var mıdır nalçaları sevincin' diye sorarken Ünal 'Saçları vardır aşkın' diye somut ve kes(k)in bir cevap üretir. Şiirlerin genelinde bir ethos olarak taşınan uzlaşmaz tavır bu cevabın tarihsel vüs'atinin sınanışına geçit vermez. Bir 'zamanlar diyaloğu'nun gerektirdiği açık-uçluluk ve belirsizlik ortadan kaybolur böylelikle. Şiir, dünyayı tanımaya çalışırken dünya katı bir uzaklığa çekilir ve susar. Konuşan sadece şiirdir artık. " (Murat Güzel)

"Teknik başarının uzantısı olarak değerlendirilebilecek, Hayriye Ünal'ın konuşma tarzında sözün gücü var. Diri, öfkeli, savaşkan bir öz var Hayriye Ünal'ın konuşmasında." (Osman Özbahçe)

ESERLERİ (Şiir):

Saçları Vardır Aşkın (2000), *Ademin Kızlarından Biri* (2003), *Sert Geçecek Bu Kış* (2006).

HAKKINDA: Korkut Soylu / Saçları Vardır Aşkın (Hece, Şubat 2001), Selçuk Orhan / Saçları Vardır Aşkın - Osman Özbahçe / Söyleşi "Hayriye Ünal'la Saçları Vardır Aşkın Üzerine" (Atlılar dergisi, Şubat-Mart 2001), Murat Güzel / Şiirin Dişi Dili: Hayriye Ünal'ın Şiiri (Dergâh, Aralık 2001) - Şiirin Ödevi ya da Ademin Kızlarından Biri: Eleştirel Bir Çözümleme (Dergâh, Şubat 2005), Osman Özbahçe / Dergilerde Şiir (Dergâh, Ağustos 2002 - Kökler, Temmuz-Ağustos-Eylül 2003) - Kayıp Kişi (Dergâh, Şubat 2004), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 4, 2002), İbrahim

HAYRİYE ÜNAL

SILA-I RAHİM

Mevsimidir, bakır heykeller yağmurla yıkanır
Ebabiller henüz görünmemiş gök tekinken
Harlemli zencilerin glikoza batmış saçları için
Mimarı için seni sende ayakta tutan direğin
Çatlamaz kubbelerin esnemez kemerlerin nişlerin için
Tetik dur en sağlamını seç belindeki hançerin
Ki bir soluklanayım bir nefes için
Bin belasıyla her gün yüzlerce neferin

Her neferde tetik durmaktan yorulan bileklerim
Devraldığında bu nöbeti hem gönenir hem dinlenir
Yüzüm var dünyaya karşı herkese her zaman milyon bereketle
Üzülsem bile üzgünlüğüm biraz kolaya kaçmak biraz da nezakeften
Kendini bil demediler mi, dediler sana Bil
Bunu unutma hiç unutma sakın unutma
Kendinde anahtarı başkalarının
Sen kendinde bana doğru upuzun bir yol bulacaksın

Kendini azarlamadıkça armağan olamazsın komşuna
Bir çocuğu kadına bir silah arkadaşına sıla-ı rahim
Rehbersiz bir toplumun ortasında zamansız bir zil
Düşmana çekilecekken en sevgili gözlerdeki mil
Bu hırçın bu uslanmaz bu er gövdesine çelişik dil
Sen olacaksın bozuk tilavetinle failı bu farz-ı kifayenin
Sinanmız aşk hiç unutma tutulmaz ateşe düşen demir
Yanarsan yanginla seversen beninle büyüyeceksin

Ama hep büyüyeceksin bu senin değişmez kaderin
Sende gördüm bu eğilim mayana katılmış
Bereketi anımsatan dostlukla ışıldayan gözbebeklerin
İhaneti doğallıkla yadsıyan bir bedenin var
Bu önemli bu arzın dönmesi güneşin bizi hırsla
Dünya nimetlerinin bizi arzuyla kuşatması gibi bir şey
Biz kuşatıldıkça her kuşatmadan nasıl çıktıksa
Yavaşça çözüverecek sınırdaki düğümleri erkek ellerin

Kurşun nasıl ilerlerse insanın etinde yavaşça
Beyne saplı mermi çekirdeği nasıl sağ koyar da insanı
Ölür eşinin ardından sırf tasadan bir yaşlı
Ben o kurşunum işte şiirde sende Türkçede yaşayan
Yavaşça öldürmeden ama şüphesiz hep güç katarak
Seni Türkçeyi şiiri kılçıklı yapan eğreti yapan
O benim bendedir yaşamanın da yazmanın da sırrı
Benim ömre bedel gözağrısı kalpağrısı

Ağlamayı başarırsan son kurşunu sana saklarım

(*Sert Geçecek Bu Kış*, 2006)

Hülya Deniz Ünal

ÜNAL, Hülya Deniz

Şair. 1 Temmuz 1964, Ankara doğumlu. Hülya Ünal, Deniz Ünal imzalarını da kullandı. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi İktisat Bölümünü bitirdikten (1988) sonra kent kent dolaştı. Bir süre Lefkoşa'daki bir firmanın muhasebe bölümünde çalıştı. 1994'ten itibaren yaşamını İzmir'de sürdürdü.

İlk şiiri pencere dergisinde yer aldı (Mart-Nisan 2003). Diğer şiirlerini aynı yıldan itibaren *Pencere, Ürün, Dize, Agora, Patika, Akatalpa, Şiiri Özlüyorum, Denizsuyukasesi, Mühür, İmgelem, Broy, Şiir Ülkesi, İzmir İzmir, Kum* ve *Ünlem* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ (Şiir):

Hayatın Yerine Harfler (2004), *Su Yalnızlığı* (2006).

HÜLYA DENİZ ÜNAL

BULUT

Zamandır bizi büyüten gölge
ve yağmur, su baskınları
taşıran ovanızı

bir beden büyük sorular
ıslak mendil daha büyük
gök yüzünden

yüzler ağustos kırığı
ezcir böceği asfalt'ın
çevrildiği bütün diller

peşimizde
hep yenileceğimiz bir ordu.

Kara kaplamaktan usandı deniz
yırtıldı sular
hüzündür bastığı her yer.

Bulut, as mendilimi de mavîliğine
darağacına, rüzgârlı dizelere
hüznü kurut!

(*Su Yalnızlığı*, 2006)

Kardeş / Âdemin Kızlarından Biri (Yeni Şafak, 9.12.2003), Cihad Şahinoğlu / Söyleşi: "Hayatın Cilvelerini Seviyorum" (Milli Gazete, 23.12.2003), Ali K. Metin / Hayriye Ünal'ın Eleştirisi Çerçevesinde Trajiğe ve Geleneğe Dair (Hece, Aralık 2003), Ömer Yalçınova / Söyleşi: "Ağıt Değil Lanet" (Dergâh, Şubat 2004), Hasan Harmancı / Söyleşi: "İnsanın Kendi Türüne Ettiği İhanete Kayıtsız Kalamadığım İçin Şiir Yazıyorum" - Ali Emre / Hayriye Ünal: Ademin Hünerli Kızlarından Biri - Ömer Yalçınova / Bir Mücadele İki Durak (Hece, Mart 2004), İbrahim Tenekeci (Anadolu Gençlik, sayı: 47), Özcan Ünlü (Türkiye, 22.1.2004), Hasan Harmancı / Adem'in Asi Kızı (Virgül, Mart 2004), Zeynep Alphan / Söyleşi: "Âdemin Kızlarından Biri: Hayriye Ünal-Aşktan Ölmeyiz Keşke Ölsek" (Turuncu, Ağustos 2004), Orhan Kahyaoğlu / Mor Külhani-Ece Ayhan Şiiri Sunuşu (2004), Mustafa Aydoğan / Bir Albüm: Hayriye Ünal (Hece, sayı: 98, Şubat 2005), Evren Kuçlu / Döneminin Kabahatleriyle Bir Şiir: Saçları Vardır Aşkın (Dergâh, Eylül 2005), Aslı Demirtaş / söyleşi (Edebiyat Otağı, Ağustos 2006).

HAKKINDA: Ahmet Günbaş / Hayatın Yerine Harfler (Şiir Ülkesi, Mayıs 2004), Hayatın Yerine Harfler (söyleşi, Virgül, Mayıs 2004), Yazı Atölyesi (İzmir-Life, Ağustos 2004), Uluer Aydoğdu / Hayatın Yerine Harfler (Bireylikler, Temmuz-Ağustos 2005), Hülya Deniz Ünal / Su Yalnızlığı (2006).

İbrahim Ünal

ÜNAL, İbrahim

Eğitimci, yazar. 31 Aralık 1945, Seki / Fethiye / Muğla doğumlu. Müderris Halil Efendi'nin torunu olup Hacı İlyaslar sülâlesine mensuptur. Şair ve yazar Hayriye Ünal'ın babasıdır. Bazı yazılarında Semih Muğlalı takma adını kullandı. Isparta İmam Hatip Okulunda parasız yatılı olarak okudu. Ancak son senesinde yazdığı bir şiir yüzünden okuldan atıldı. Bir sene kayıpla başladığı Adapazarı İmam Hatip Okulu (1964) ve İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünü (1969) bitirdi. Öğretmen ve yönetici olarak Afyon, Demirci, Nazilli ve Ankara okullarında çalıştı. MEB Ortaöğretim Genel Müdür Yardımcılığı, Talim ve Terbiye Kurulu uzmanlığı, Bakan Müşavirliği yaptı. Emekli olduktan sonra çalışmalarını Ankara'da sürdürdü. Ankara'da Dost TV'de çocuk ve aile konularında programlar yaptı. Konferans ve imza günleri nedeniyle Avusturya, Almanya, Hollanda, İsviçre ve Macaristan'da bulundu.

Şiir ve yazıları; *Şule, Büyük Doğu, Yeni İstiklâl, Yeni Asya, Sabah, İttihad, Yeni İstanbul, Tercüman, Sur, Diyanet* dergisi, *Diyanet* gazetesi, *Zaman* dergi ve gazetelerinde yayımlandı. 1978'de *Yeni Asya*'nın açtığı "Cumhuriyet Devrinde Milli Eğitim" ve 1979'da yine *Yeni Asya* gazetesinin açtığı "Dünyada ve Türkiye'de Irkçılık" konulu inceleme yarışmalarında birincilik ödüllerini aldı. 1990 yılında *"Televizyonun Milli Kültüre Tesirleri"* başlıklı araştırmasıyla Türkiye Milli Kültür Vakfının ikincilik ödülünü kazandı. Kendi kurduğu Eğitimciler Birliği Vakfının sekiz yıl başkanlığını yürüttü. Bu süre zarfında *Eğit-Bir* bültenini çıkardı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

Kur'ân ve Sünnet Işığında Görgü (1994), *Çevre, İslâm ve İnsan* (1994), *Kitap Tiryakiliği* (1998), *Çocuk ve Biz* (2001), *Genç ve Biz* (2004).

HAKKINDA: Tâhâ Kıvanç / Bir Demet Kitap (Yeni Şafak, 14.7.1995), Şaban Döğen / Tiryakiliğin Böylesi (Yeni Asya gazetesi, Mayıs 1999), Ünal'ın Kitap Tiryakiliği (Türkiye, 30.6.1999), Sevinç Çokum / Kaldırım Kitapları (Türkiye, 10.4.2000), Sadık Yalsızuçanlar / Herkesin Bir Cennet Sineması Mutlaka Vardır (Zaman, 5.4.2000), Gürbüz Azak / Anlamayana Selâm Olsun (Türkiye, 29.3.2000), Mustafa Kaplan / Yeşil Pasaport (Akit, 28.9.2000).

ÜNAL, İsmail Hakkı

İlâhiyatçı. 20 Temmuz 1957, Ankara doğumlu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1982) mezunu. Doktora çalışmasını 1990'da *"İmam Ebu Hanifenin Hadis Anlayışı ve Hanefi Mezhebinin Hadis Metodu"* başlıklı teziyle Ankara Üniversitesinde tamamladı. Aynı yerde akademik kariyerini tamamlayarak profesör oldu. Makaleleri 1997 yılından itibaren *İslâmi Araştırmalar ve İslâmiyat* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

İmam Ebu Hanifenin Hadis Anlayışı ve Hanefi Mezhebinin Hadis Metodu (1994), *Hadis I-II-III* (T. Koçyiğit ve M. Uğur ile, 1985-97), *Veda Hutbesi ve Aktüel Değeri* (Ethem Cebecioğlu ile,1999).

ÜNAL, Mecit

Şair. 1961 doğumlu. 12 Eylül (1980) döneminde siyasal nedenlerle tutuklanıp yargılanarak idama mahkûm edildi. İnfaz yasasından yararlanarak 1991'de serbest bırakıldı. Öğrenimini tamamlayamadı. Şiirleri çeşitli dergilerde yer aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Sesini Sesimin Yanına Koy (1989), *Requiem - Zamandışı Sessizlik Saati* (1991).

HAKKINDA: Yılmaz Odabaşı / 1975-2000 Son Çeyrek Yüzyıl Şiir Antolojisi (2. bas. 2001).

ÜNAL, Molla Said

İslâm bilgini, tasavvufçu (D. 1895, Küçükkavak / Mucur / Kırşehir – Ö. 1 Mayıs 1968). İlk öğrenimini Topal Hoca namıyla tanınan Seter Fakı'dan aldı. Kırşehir Bıçaklı Sibyan (ilkokul) mektebinde okudu. Medrese öğrenimine Kırşehir'de başladı ve Kayseri'de tamamladı. 1915'te Osmanlı ordusuna katılarak Şark Cephesi'nde istihkâm çavuşu olarak savaştı. Bir müddet sonra İstanbul'a Selimiye Kışlasına gönderildi. Burada Muhammed Nûru'l-Arabî halifelerinden Hacı Maksûd Efendi ile tanıştı ve ona bağlandı. Yedi yıl askerlik yaptıktan sonra 1921 yılında terhis edildi. Terhis olduktan sonra Kırşehir'e döndü ve Karakuyu köyü camiinde imamlık yaptı. Haccdan dönerken öldü.

ESERLERİ:

Noktatü'l-Beyân (M. Nûru'l-Arabi'den, yay. haz. Baki Yaşa Altınok, 2000), *Varidât Tercümesi* (yay. haz. Baki Yaşa Altınok, 2005).

Mustafa Ünal

ÜNAL, Mustafa

Şair. 25 Nisan 1960, Kapullu / Beypazarı / Ankara doğumlu. Polatlı Endüstri Meslek Lisesi (1980) mezunu. TUSAŞ'ta metalurji teknisyeni olarak çalıştı. Çalışma hayatını TEI AŞ'de teknisyen olarak sürdürdü.

Şiirleri *Polatlı Postası, Çağrı, Size, Gülpınar, Güneysu, İki Eylül* gibi dergi ve gazetelerde yer aldı. Çeşitli yarışmalarda ödüller aldı. Eskişehir Şairler Derneği ve Polatlı Gazeteciler Derneği kurucu üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Gönül Pınarı (1993), *Hasretim* (1997).

ÜNAL, Muzaffer

Şair. 1924, Ergani / Diyarbakır doğumlu. İlk ve ortaokulu Ergani'de okudu. Çalışma hayatına atılmak zorunda olduğundan öğrenimini sürdüremedi. Geçimini şoförlük yaparak kazandı.

ESERLERİ (Şiir):

Gönül Testisi (1960), *Edebiyat Şatosu* (1967), *Edebiyat Şatosundan Derlemeler* (1964).

ÜNAL, Nejat

Şair. 3 Ekim 1938, Gez / Erzurum doğumlu. Gez İlkokulu, Erzurum Lisesi (1957), Ankara Üniversitesi Hu-

kuk Fakültesi (1962) mezunu. Yaz aylarında köyünde çiftçilik yaptı. Bu arada yerel gazete ve dergilerde yazı ve şiirleri yayımlandı. Mezuniyetinin ardından avukatlığa başladı. Askerlikten sonra bir süre Erzurum'da serbest avukat olarak çalıştı ve siyasetle ilgilendi. Ankara'ya giderek Türkiye Petrollerinin avukatlığını yaptı. Sonraki yıllarda Ankara'da yine serbest avukat olarak çalıştı. *Yaylalıyam Ezelden* (1988) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Hasan Ali Kasır / Erzurum Şairleri (1999).

ÜNAL, Rahmi Hüseyin

Sanat tarihi araştırmacısı. 1937, Akseki / Antalya doğumlu. 1948'de İzmir İnkılap İlkokulundan, 1952'de İzmir Saint-Joseph Fransız Ortaokulundan, 1955'te İzmir Atatürk Lisesinden, 1959'da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinden mezun oldu. 1959-61 yılları arasında Osmaniye (Adana) Ortaokulunda öğretmenlik yaptıktan sonra, 1961 yılında Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesine asistan olarak atandı. 1963'te Fransa'ya gönderildi. Paris Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde *"Les Monuments İslamiques Anciens de la Ville d'Erzurum et de sa Région"* başlıklı doktora tezini tamamlayarak 1965 yılında Erzurum'daki görevine döndü. 1968'de *"Anadolu Selçukluları ve Beylikleri Döneminde Taçkapılar"* konulu tez ile doçent oldu. *"Diyarbakır İli'ndeki Bazı Türk - İslâm Anıtları Üzerine İncelemeler"* başlıklı takdim tezi ile 1976 yılında profesörlüğe yükseltildi. 1978'de Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesine sanat tarihi profesörü olarak atandı.

Makalelerini *Revue des Etudes İslamiques, Erzurum İl Yıllığı 1967, Sanat Tarihi Yıllığı, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Enstitüsü Dergisi, Art and Archeology Research Papers, Atatürk Üniversitesi 50. Yıl Armağanı, Vakıflar Dergisi, Atatürk Üniversitesinin Kuruluşunun XX. Yıl Armağanı, Fifth İnternational Congress of Turkish Art, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Dergisi, Millî Kültür, X. Vakıf Haftası Kitabı, Sanatsal Mozaik, Skylife, Art Turc / Turkish Art* dergi ve kitaplarında yayımladı. *The Dictionary of Art* ve *TDV İslâm Ansiklopedisi* için madde yazdı. Çevirilerini, *Revue des Etudes Islamiques, EÜ Sosyal Bilimler Fakültesi* dergilerinde ve *Birgi Tarihi-Tarihi Coğrafyası ve Türk Dönemi Anıtları* içinde yayımladı.

ESERLERİ (Arkeoloji):

TÜRKÇE: *Diyarbakır İli'ndeki Bazı Türk - İslâm Anıtları Üzerine Bir İnceleme* (1975), *Osmanlı Öncesi Anadolu - Türk Mimarisinde Taçkapılar* (1982), *Çifte Minareli Medrese (Erzurum)* (1989), *Erzurum Yakutiye Medresesi* (1992).

FRANSIZCA: *Les Monuments İslâmiques Anciens de la Ville d'Erzurum et de sa Région* (Paris, 1968), *L'Etude du Portail dans l'Architecture Pré-Ottomane* (1982).

ÜNAL, Şükrü

Eğitimci, şair, siyaset adamı. 1954, Osmaniye doğumlu. İlkokulu ve İmam Hatip Lisesini Osmaniye'de okudu. Üniversiteyi, Atatürk Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesi Tefsir-Hadis Bölümünde tamamladı. Üniversite öğrenciliği yıllarında çeşitli gazete ve dergilerde şiir, makale ve araştırmaları yayımlandı; yazı işleri müdürlüğü görevinde bulundu. Osmaniye İmam Hatip Lisesinde öğretmen ve yönetici olarak görev yaptı. Öğretmenlikten ayrıldıktan sonra serbest ticarete başladı. Osmaniye'de Zihinsel Özürlü Çocuklar Eğitim ve Koruma Derneğini kurdu. Adalet ve Kalkınma Partisinin kuruluşunda kurucu olarak görev aldı. XXI. Dönemde Osmaniye Milletvekili olarak TBMM'ye girdi. 3 Kasım 2002 seçimleri sonucu XXII. Dönem Milletvekili olarak Parlamento'da Osmaniye'yi temsil etmeyi sürdürdü. *Karanfiller Kırılınca* adlı bir şiir kitabı vardır.

ÜNAL, Tahsin

Yazar (D. 1920, Akçaşehir köyü / Karaman – Ö. Mekke). Liseyi Konya'da bitirdikten sonra, yüksek öğrenimini Silahlı Kuvvetler adına yaparak askeri öğretmen oldu. Kuleli Askeri Lisesinde tarih, Harp Okulunda on iki yıl siyasi tarih öğretmenliği yaptı. Hac vazifesini yaparken vefat etti, Mekke'de toprağa verildi.

ESERLERİ:

Türklüğün Sembolü Bozkurt (1977), *Tarım Kentleri* (1977), *Türkün Sosyo Ekonomik Tarihi* (1977), *Osmanlılarda Fazilet Mücadelesi, Türk Siyasi Tarihi, Şehitler ve Gaziler.*

HAKKINDA: Hüdavendigar Onur / Türk Sağı Sözlüğü (2001).

ÜNAL, Ümit

Öykü ve roman yazarı. 14 Nisan 1965, Tire / İzmir doğumlu. Menemen Lisesi (1981), Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema-Televizyon Bölümü (1985) mezunu. Sinema ve reklamcılık alanında çalıştı, sinema filmleri ve televizyon dizileri için senaryolar yazdı.

Halit Refiğ'in yönettiği "Teyzem" (1986), Atıf Yılmaz'ın yönettiği "Hayallerim, Aşkım ve Sen" (1987), Sinan Çetin'in yönettiği "Berlin in Berlin" (1992) gibi sinema filmleri ile "Tatlı Betüş" (1992) gibi televizyon dizilerinin senaryo yazarı olarak tanındı. "Teyzem" senaryosuyla 1986 Milliyet Gazetesi Senaryo Yarışmasında Birincilik Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Amerikan Güzeli* (1993).

ROMAN: *Aşkın Alfabesi* (1996), *Kuyruk* (2001).

HAKKINDA: Tahsin "Özgüç / Türk Filmleri Sözlüğü (c. 2 ve c. 3, 1997-98), TBE Ansiklopedisi (2001), Kuyruk (Virgül, sayı: 46, Aralık 2001).

Yavuz Ünal

ÜNAL, Yavuz

İlâhiyatçı. 1963, Ilıca / Fatsa / Ordu doğumlu. İlköğretimini doğduğu yerde tamamladı. Fatsa İmam Hatip Lisesi, Ondokuz Mayıs İlâhiyat Fakültesi (1988) mezunu. 1988 yılında Mardin İmam Hatip Lisesine meslek dersleri öğretmeni olarak atandı ve 1990 yılına kadar bu görevi sürdürdü. 1990 yılında OMÜ İlâhiyat Fakültesi Temel İslâm Bilimleri Hadis Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak göreve başladı. 1993 yılında *"Cumhuriyet Türkiyesi Hadis Çalışmaları (1920-1992)"* adlı teziyle yüksek lisansını, 1997 yılında da *"Rivayetlerin Hz. Peygamber'e Aidiyetini Tespit ve Değerlendirmede Aklın Rolü"* adlı teziyle doktorasını tamamladı. Askerliğini yaptıktan sonra, 1998'de Temel İslâm Bilimleri Hadis Anabilim Dalına yardımcı doçent olarak atandı. Aynı zamanda *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* ve Etüt Yayınlarının editörlüğünü yürüttü.

Makaleleri 1993 yılından itibaren *İslâmi Araştırmalar Dergisi, OMÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Matbuat, Evrensel Mesaj, Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*'nde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı.

ESERLERİ:

Dinlerde Yükseliş Motifleri (Ekrem Sarıkçıoğlu ve Şinasi Gündüz ile, 1996), *Cumhuriyet Türkiyesi Hadis Çalışmaları 1920-1997* (1997), *Hadisleri Tespitte Yöntem Sorunu: Akla Uygunluk - Akla Aykırılık* (1999), *Hadisin Doğuş ve Gelişim Tarihine Yeniden Bakış* (2001).

ÜNALAN, Öner

Yazar, çevirmen. 5 Ocak 1935, Bursa doğumlu. Yazılarında genellikle ve eserlerinin bir bölümünde Ragıp Gelencik ve Ferhat Gelendeş takma adlarını kullandı. Bursa Özel Reyhan İlkokulu (1946), Bursa Erkek Lisesi (1953), Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi (1957) mezunu. Ilıca, Erciş, Hamidiyc'de öğretmenlik (1957-68) yaptı. Köyişleri, Tarım ve Orman bakanlıklarında teknik eleman, şube müdürü, danışman, genel müdür yardımcısı gibi çeşitli görevlerde (1971-78) bulunarak emekliye ayrıldı. Yazı ve çevirileri *Soyut, Türkiye Yazıları* (yayın kurulu üyesi), *Dize, Evrensel Kültür* dergilerinde yayımlandı. Birçok edebî ve bilimsel yapıta çevirmen olarak imza attı. Yaşamını ve çalışmalarını Ankara'da sürdürdü. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Dil ve Politika* (Ragıp Gelencik adıyla, 1993), *Darwin Ne Yaptı?* (Öner Ünalan adıyla, 1997).

ÇEVİRİ (Öner Ünalan adıyla): *Türlerin Kökeni* (1970) - *İnsanın Türeyişi* (1973) - *Seksüel Seçme* (1977) (C. Darwin'den), *1902 Doğumlular* (Ernest Glaeser'den), *Ütopik Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm* (1970) - *Maymundan İnsana Geçişte Emeğin Payı* (1989) - *Tarihsel Materyalizm Üzerine Mektuplar 1890-94* (1993) (F. Engels'ten), *Fiziğin Evrimi* (A. Einstein - L. Infeld'den, 1972), *Matematiksel El Yazmaları* (K. Marx'tan, 1990), *Marx ve Bilim* (J.D. Bernal'dan, 1991), *Marksizm Kadın ve Aile* (K. Marx - F. Engels - V.I. Lenin'den, 2000).

Öner Ünalan

RAGIP GELİNCİK (Öner Ünalan)

ÖZGÜRLÜK AŞK ŞİİR

Paul Eluard'ın (1895-1952) "Özgürlük" adlı şiirini Türkçeye ilk kez Melih Cevdet Anday ve Orhan Veli Kanık birlikte ve şairin ölümü (18.11.1952) dolayısıyla çevirip yayımlamış olmalılar (Yeditepe, 15.12.1952. Orhan Veli, Çeviri Şiirler, ikinci basım, hazırlayan Asım Bezirci, Can Yayınları, İstanbul, 1984, s. 91-94). Bu şiiri 1953 başlarında okumuş olmalıyım; 45 yıl sonra bir daha ve sonra birkaç kez daha okudum ve benceleyin şiir ezberleneyen birinin belleğinde biçimi ve özü ile şaşılası bir sağlamlıkla yer etmiş olduğumu gördüm. Anımsadığım şiir kısa dizeli dörtlüklerden oluşuyor ve sonuncusu sayılmazsa hepsi "yazarım adını" dizesiyle bitiyordu. Şiirin adı ve bağımsız son dizesi tek sözcüktü: Özgürlük! Çevirmenler "hürriyet" sözcüğünü kullanmışlardı, ama nasıl olmuşsa belleğim onu Türkçeleştirmişti. Tümüyle anımsadığım bir dörtlük yoktu, ama unutmadığım dizeler vardı. Demek ki Eluard'ın "Özgürlük" şiiri beni çok etkilemişti ve yaklaşık yarım yüzyıl sonra belki daha da çok etkiledi.

Eluard sapına dek militandı, İspanya İç Savaşında faşistlere karşı dövüştü. İkinci Dünya Savaşında Nazilere karşı örgütlü direnişte yer aldı, Fransız Komünist Partisine 1942'de, komünistlere" yabancıca kıyılırken üye oldu, direnişi şiirleriyle de örnek alınacak bir biçimde destekledi. "Özgürlük" o direniş şiirlerinden biri. (...)

Yanılmıyorsam 1941'de yazılmıştır bu şiir ve doğuşunda bir esini varsa, çok eskilerde, Eluard'ın çocukluğunda olmalı o esin. İlk dörtlüğü şöyle:

Okul defterlerime
Sıranın ağaçlara
Kumlar karlar üstüne
Yazarım adını

Bir çocuk böyle nesneler üstüne ancak en sevdiği varlıklardan birinin adını yazabilir. O da, öncelikle, bir ilk sevgilinin adı olabilir. Şiirin adı ve son dizesi olan "özgürlük" sözcüğü yerine bir kadın veya erkek adı konursa, şiir bir aşk şiiri olivetir; güzelliğinden de yitirmez; yalnız, iletisi değişir. Özgürlük şiiri neye niyet edilip yenirse o olan muz değil; ama öyle görünüyor ki buna benzer değiştirmelerle başka yeni iletilere varmaya da uygun. Şiirdeki bu ira, militan şiir yazacak şairlerin başvurabilecekleri olanakların enginliğini gösterip militan şiirin sloganlıkla yazılabildiğini ve bence öyle yazılması gerektiğini kanıtlıyor.

Özgürlük şiirinin yansıtma ile ilişkisi var. Yansıtma kimseyin yabancısı değildir. Güneşli bir ilkyaz günü sevgilisiyle söyleşen biri için güneş gülümseyerek parlar çiçeklenmiş ve yeşermeye başlamış ağaçlardan sevinç ve iyimserlik döküldür; kuş cıvıltıları şenlik müziğidir; insanlar sevimlidir... Oysa o kişi sevdiklerinden birini toprağa veriyor olsaydı, bütün bunlar tersine dönerdi. Kişi duygularını ve düşüncelerini dış dünyaya yansıtır, ama onların dış dünyadan kaynaklandığını sanır. Yansıtmanın kişiden kişiye değişen ayrıntıları olabilir, çünkü herkes toplumsal ve bireysel varlığı ile tektir.

Şairler yansıtmayı öteden beri az çok ve değişik biçimlerde kullanmışlardır, örneğin Oktay Rifat'ın "Karıma" adlı şiiri neredeyse tümüyle yansıtmaya dayanır:

Sofalar seninle serin
Odalar seninle ferah
Günüm sevinçle uzun
Yatağında kalktığım sabah

Elmanın yarısı sen yarısı ben
Günümüz geçmiş evimiz barkımız bir
Mutluluk bir çınardır basığın yerde biter
Yalnızlık gittiğin yoldan gelir

Bir toplumda ortak sevinçler ve yerinçler yaşanırken bireylerarası veya toplumsal diyebileceğimiz yansıtmalar olur. İkinci Dünya Savaşı sırasında bütün yurtsever Fransızların yaşadığı yerine ve ondan doğan yansıtma gibi. Ortak duyguları yol açan koşullar ortak düşüncelere de yol açar. Böylece toplumsal bir duygudaşlık ve düşündeşlik ve buna bağlı daha kapsamlı bir toplumsal yansıtma doğar. Birlik ve dayanışma ruhu denen şey budur ve gerçekte ruh olmayıp bir ortak davranışlar toplamıdır, nesneldir. Maddesel koşullar değişmese bile bireysel yansıtma zamanla yeğinliğini yitirip biter. Oysa toplumsal yansıtma maddesel koşullar değişmedikçe sürer, tümüyle bastırılması özel koşullar gerektirip çok uzun zaman alır. Toplumsal yansıtmaya katılan her birey için yalnız kendi çevresindeki nesneler yansıtma konusu olabilir; toplumsal yansıtmanın konusu ise bütün bireysel yansıtma konuları toplamıdır, toplumsal çevredeki bütün nesnelerdir bir ülkedir. (...)

Şiir salt söz ustalığı değildir, birtakım bilgiler de iletir. Bilimsel olmayan bu bilgiler kimseye yabancı değildir; çünkü hepsi yaşamış ve yaşıyor olmaktan edinilmiştir. Ne var ki, bu bilgiler eşit paylaşılmış ve paylaşılıyor değildir. Şair bu eşitsiz paylaşılmış bilgileri onlara uygun bir dille, güzel ve etkili bir biçimde herkese eşit sunan kişidir. Ama o bilgiler şiir dolayısıyla da eşit paylaşılmış olmaz. Herkes kendi toplumsal ve bireysel varlığının elverdiği oranda pay alır onlardan. Şiir okuyan herkesin payını artırır. Yalnız şiir değil, bütün yazın ve bütün güzel sanat dalları insanca paylaşmanın en ileri biçimidir.

(*Evrensel Kültür*, Temmuz 1998)

ÇEVİRİ (Ferhat Gelendeş adıyla): *Karl Marx ve Öğretileri* (1988) - *Din Üstüne* (1988) - *Son Mektuplar ve Makaleler* (1989) (V.I. Lenin'den), *Bakuninciler İş Başında* (F. Engels'ten, 1989).

HAKKINDA: Cemal Süreya / Günübirlik (1982), Dil ve Politika (Evrensel Kültür dergisi, sayı: 27, Mart 1994), Darwin Ne Yaptı? (Evrensel Kültür dergisi, sayı: 72, Aralık 1997).

ÜNALAN, Şükrü

Dil ve edebiyat araştırmacısı. 5 Temmuz 1967, Sorgun / Yozgat doğumlu. Çatmasöğüt Köyü İlkokulunu (1978), Sorgun İmam Hatip Lisesini (1985) bitirdi. Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi TDE Öğretmenliği Bölümünde okudu (1985-87). Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Enstitüsü TDE Bölümü (1989) mezunu. Yüksek lisansını aynı üniversiteye bağlı SBE Türkçe Eğitim ve Öğretim Bölümünde *"Dil ve Şahsiyet"* adlı tezle tamamladı. Aynı yerde doktoraya başladı. 1991'de Karaman Ermenek'te başladığı Türkçe ve edebiyat öğretmenliğini Ankara Sincan'da sürdürdü (Ankara, 1993-97). Türk dili okutmanı olarak 18 Mart Üniversitesi Filoloji Bölümünde (1997-2000) görev yaptı. 2000-01 yılları arasında Kazakistan'daki Ahmet Yesevi Üniversitesi Filoloji Fakültesinde Türk dili okutmanı olarak çalıştı, 2002 yılında öğretmenliğe döndü. 2003'ten itibaren Talim ve Terbiye Kurulu Ders Kitapları İnceleme ve Materyal Geliştirme Dairesi Başkanlığı Edebiyat Komisyonunun başkanı olarak çalıştı. 2004'te MEB Müsteşarlık Özel Kalemine geçti.

Medya, dil, kültür konularında makaleleri 2000 yılından itibaren *İlkadım, Yeni Türkiye, Dil Dergisi, Genç Yorum, Kalemkâr, Fecre Doğru, Tezkire, Bilge, Diyalog, Seyir, İlkadım, Anadolu Gençlik, Kalemkâr* dergilerinde, *Yeni Şafak, Sağduyu* gazetelerinde yayımlandı. Yurtiçi ve yurt dışında çeşitli bilimsel toplantılara katılarak bildiriler sundu. Bazı kitapları üniversitelerde ders kitabı olarak okutuldu. Yurtiçi ve yurtdışı bilimsel toplantılara katıldı.

Şükrü Ünalan

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Türkçe Öğretimi* (2001), *Dil ve Kültür* (2002), *Kişisel Gelişim Teknikleriyle Sözlü Anlatım* (2003).

ÇEVİRİ: *Kazak Kültürünün Temelleri* (Ali Bulut'la Türkiye Türkçesine).

ÜNALDI, Cumali

Bkz. HASANNEBİOĞLU, Cumali Ünaldı

Ümran Ünan

ÜNAN, Ümran

Yazar. Giresun doğumlu. Ankara Kız Lisesi ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Ankara Radyoevinde spikerlik yaptı; Kuşadası Noterliği, Çankırı Noterliği, İstanbul Eminönü 26. Noterliği görevlerini yürüttü.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Misafirim Sana Dünya* (2004).

GEZİ: *Deniz'in Kitabı* (2004).

ÜNAYDIN, Ruşen Eşref

Yazar, siyaset adamı (D. 18 Mart 1892, İstanbul - Ö. 21 Eylül 1959, İstanbul). Galatasaray Lisesi (1911), Darülfünün (İstanbul Üniversitesi) Edebiyat Fakültesi (1914) mezunu. Galatasaray Lisesi, Askeri Baytar Mekteb-i Alisi, Darülmuallimin-i Âli (Erkek Öğretmen Okulu)'de edebiyat ve Fransızca öğretmenliği yaptı. 1911-20 yılları arasında sürdürdüğü öğretmenlik görevi sırasında dergi ve gazetelerde röportajlar ile gezi izlenimleri yayımladı. 1918'de *Yeni Gün* gazetesinin muhabiri olarak Kafkasya'ya, *Tasviri Efkar*'ın muhabiri olarak Sivas'a gitti. 1920 yılının sonbaharında TBMM Hükümetinin daveti üzerine İnebolu yolu ile Ankara'ya gitti ve fiili olarak Milli Mücadele'ye katıldı.

1922 yılında Buhara Elçiliğinde başkâtip, Lozan Konferansı görüşmelerinde basın danışmanı olarak görevlendirildi. Afyon'dan milletvekili oldu (1923). Milletvekilliği üçüncü ve dördüncü dönem TBMM'de de devam etti. Daha sonra Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği (1933) ve Tiran, Atina, Budapeşte, Roma, Londra, Atina Büyükelçiliği görevlerinde bulundu. 1952 yılında devlet memuriyetinden emekliye ayrıldı. Rumelihisarı Mezarlığında toprağa verildi.

Yazarlık hayatı 1914'te başlayan Ruşen Eşref Ünaydın, birçok gazete ve dergilerde, Milli, edebi ve siyasi yazılar yayımladı. 1918 yılında *Yeni Mecmuada* yayımlanan *"Anafartalar Kumandanı Mustafa Kemal'e Mülâkat"* başlıklı röportaj, Atatürk'ü Türk basınında tanıtan ilk yazı oldu. Anıları, edebiyatçılarla yaptığı konuşmalar ve mensur şiirleriyle tanınmıştır. Döneminde yaşayan yazarlarla yaptığı konuşmalardan oluşan *Diyorlar ki* (1918) adlı eseri türünün ilk ve başarılı örneği kabul edildi. Yazıları 1914 yılında itibaren *Servet-i Fünun, Donanma, Tedrisat, Türk Yurdu, Dergâh, Vakit, Yeni Mecmua* dergi ve gazetelerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Diyorlar ki* (Sanatçılarla konuşmalar, 1918, yeni bas., 1972), *Geçmiş Günler* (fıkra, söyleşi, 1919), *Tevfik Fikret* (hayatı üzerine anılar, 1919), *Ayrılıklar* (İstanbul anıları, 1923), *Damla Damla* (mensur şiirler, 1929), *Anafartalar Kahramanı Mustafa Kemal'le Mülâkât* (1930), *Boğaziçi Yakından* (tasvirler, 1938), *Atatürk'ü Özleyiş* (cephe anıları, 1957), *Atatürk'ün Hastalığı* (röportaj, 1959), *İstiklal Yolunda* (1960), *Çanakkale'de Savaşanlar Dedi ki* (1961).

ÇEVİRİ: *Bucolica'lar*(Vergilius'tan, 1929).

Eserlerinin yeni basımları Kültür Bakanlığınca yapıldı (2001). Ayrıca,

Ruşen Eşref Ünaydın

RUŞEN EŞREF ÜNAYDIN

LÂLE

Bir çiçeğim, adım lâle,
Gül, menekşe bana hâle!..
Bahçelerin melikesi,
Çıldırtırım ben herkesi!..

Sarı, mor, al, beyaz, pembe,
Buforsun her rengi bende,
İnce ruhlu eski Türkler
Sümbülden çok beni sever.

Halifeler ellerinde
İhtişamla taşırlardı,
Sultanların bellerinde
Lâlelerden kemer vardı.

Renklerime bakarlardı,
Birçok isim takarlardı:
Sim-endâmlar, düşbizler,
Şâh-bânûlar neler, neler!..

İlhâmıydım ben Nedîm'in,
Sevgilisi İbrahim'in.
Bayılırdı şen vezirler!..
Sıra sıra bizi dizer.

Bahçıvanlar müşteriye:
"Buyurun üç yüz altın" diye
On üç bahar fakir, zengin,
Lâlelerle yaptı âyin.

İsmimi bir devre verdim,
Öyle makbul bir çiçektim.
Sonra beni unuttular,
Toprağımı kurutmalar.

Hiç olmazsa hatırımı,
Siz çocuklar saklamaz mı?

Bütün Eserleri Dizisi 2002 yılından itibaren Türk Dil Kurumu Yayınlarından çıkarılmaya başlandı:

NECAT BİRİNCİ - NURİ SAĞLAM TARAFINDAN YAYINA HAZIRLANIP YAYIMLANANLAR: *Diyorlar ki* (2001), *Anafartalar Kumandanı Mustafa Kemal İle Mülâkat-I* (2001), *Anafartalar Kumandanı Mustafa Kemal İle Mülâkat-II* (2001), *Atatürk'ün Hastalığı-Prof. Dr. Nihad Re-şad Belger'le Mülâkat* (2001), *Çanakkale'de Savaşanlar Dediler ki* (2001), *Geçmiş Günler* (2001), *Ayrılıklar* (2001), *Boğaziçi Yakından* (2001), *Boğaziçi Uzaktan* (2001), *Tevfik Fikret-Hayatına Dair Hatıralar* (2001), *Reşat Nuri İçin Elâ Güntekin'e Hatıralar* (2001), *İki Saltanat Arasında* (2001), *Galatasaray ve Futbol-Hatıralar* (2001), *Atatürk'ü Özleyiş-Hatıralar* (2001), *Atatürk Devri Hatıraları* (2001), *Türk Dili Tetkik Cemiyeti Kurulduğundan İlk Kurultaya Kadar -Hatıralar* (2001), *Atatürk-Tarih ve Dil Kurumları-Hatıralar* (2001), *Atatürk ve Milli Tesanüt* (2001), *İstiklâl Yolunda* (2001), *Acıklı Günler* (2001), *Hikâyeler* (2001), *Damla Damla* (2001), *Çocuk Şiirleri* (2001), *Çocuk Hikâyeleri (Andersen)'in Masalları* (Fransızcadan çev. Ruşen Eşref, 2001), *Beyaz Geceler* (Türkçeye çev. Ruşen Eşref, 2001), *Diğer Hikâyeler* (2001), *Âdem Oğlu-Bir Peygamberin Tarihi* (Tercüme eden: Ruşen Eşref (2001), *Düello* (Türkçeye çev. Ruşen Eşref, 2001), *Napoleon* (2001), *Çoban Şiirleri-Bükolikler* (2001), *Fransa'da Âri Dillere Tekaddüm Etmiş Olan Lehçenin Turani Menşei* (2001), *Yazılar-I* (2001), *Yazılar-II* (2001).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Feyzi Halıcı / Parlamenter Şairler (1990), Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü 1920-1991 (1994), İsmail Parlatır / Türk Ansiklopcdisi-"Ruşen Eşref Ünaydın" (c. 26, fas. 266, s. 20), İrfan Ünver Nasrattınoğlu - Mehmet Sarlık / 75 Yılda Yöneticilerimiz (1998), Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi - Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Doğan Hızlan / Atatürk Zaferini İlk Ona Anlattı (Hürriyet gazetesi, 27.7.2002), Mehmet Atilla Maraş / Şair Milletvekilleri 1 - 22. Dönem 1920-2005 (2005).

ÜNLÜ, Ferhat

Gazeteci-yazar. 1975, Adana doğumlu. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesini bitirdi. Gazeteciliğe 1995 yılında *Yeni Şafak* gazetesinde başladı. İstihbarat, çeteler ve kaçakçılık konularında çok sayıda haber, araştırma ve röportaj yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Susurluk Gümrüğü, Kaçakçılık Devlet Çete* (2000), *Eymür'ün Aynası* (2001), *Sadettin Tantan / Bir Savaş Öyküsü* (2001).

ROMAN: *Buzdan Gözyaşı* (2002), *Bir Gölgenin İntikamı* (polisiye, 2004).

HAKKINDA: Eymür'ün Aynası (Virgül, sayı: 41, Mayıs 2001), Ferhat Ünlü / Buzdan Gözyaşı (2002).

ÜNLÜ, Gülbahar

Şair ve yazar. 3 Ocak 1963, Yuvalak / Tefenni / Burdur doğumlu. Tefenni Atatürk İlkokulu (1975), Tefenni Lisesi (1981), Eskişehir Anadolu Üniversitesi (1987) mezunu. İlk ürünü olarak *"Kuyuda Ölüm Suskusu"* adlı öyküsü *Karşı Edebiyat* (Mayıs 1989) dergisinde yer aldı. 1996'da *Hazan* adlı bir dergi çıkarmaya başladıysa da devam ettiremedi.

ESERLERİ:

ŞİİR: *İnsan Yüreği Beyaz Güvercin* (1992), *Baharın Uçurumunda Hazan* (1994), *Tutkunun Gönüllü Sürgünleri* (1996), *Lanetli Aşklar* (1998), *Gecenin Saçlarına Tutunanlar* (1999).

Gülbahar Ünlü

MEKTUP: *Bir Kadının Dünyasından Aşk Mektupları* (2000).

ÜNLÜ, Mahir

Edebiyat tarihçisi. Mart 1926, Harput / Elazığ doğumlu. Ankara Onuncu Yıl İlkokulu (1938), Elazığ Lisesi (1945), Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1951) mezunu. Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olarak Ankara Askeri Mızıka Okulu (1951-56), Bursa Işıklar Askeri Lisesi (1956-61), İstanbul Kuleli Askeri Lisesi (1961-67), Genelkurmay Halkla İlişkiler (1967-79), Çankırı Astsubay Okulu (1969-71), Darüşşafaka Lisesi (1971-77), Saint Joseph Lisesinde (1977-80) görev yaparak emekli oldu. Yaşamını ve çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü.

İlk yazıları *Ayyıldız* gazetesi ve *Varlık* dergisinde; 1975'ten sonra yazıları *Cumhuriyet* gazetesi ile *Türk Dili, Somut, Öğretmen Dünyası, Türk Dili Dergisi, Çağdaş Türk Dili, Varlık, Berfin Bahar, TYS Güzel Yazılar, Gerçek Sanat* dergilerinde yayımlandı. Yazılarında ve yapıtlarında Türkçe ile ilgili sorunları irdeledi. *Türk Dili ve Edebiyatı 1-2-3* adlı ders kitapları, 1965'ten itibaren Cumhuriyet tarihinde en uzun süre ve en yaygın olarak okutulan ders kitapları oldu. 1992'den sonra da liselerde *Edebiyat 1-2-3-4* adlı ders kitapları okutuldu. Türkiye Yazarlar Sendikası ve Dil Derneği üyesidir.

Mahir Ünlü

MAHİR ÜNLÜ

DİVAN EDEBİYATI VE BİREYSELLİK

Daha önce de değindiğimiz gibi, bireysel hiçbir davranış, duygu ve düşünce, toplumsal yapıdan soyutlanamaz. Bireysel ya da kişisel nitelikli gözüken aşk, tutku, yeme içme gibi ruhsal ya da gövdesel bütün olguların toplumla yakından, uzaktan ilgisi vardır. Her şeyden önce toplum demek, insan demektir. İnsan ruhu toplumsal yaşayıştan etkilendiğine, onun oluşturduğu bir varlık olduğuna göre, en bireysel olguda bile, bir ölçüde, toplumsallığı aramak gerekir. Yunus Emre'deki yetkin insanlığa varma tutkusunu, insancıllığı gütmeyi; tüm insanları ve insanlığı ilgilendirdiği için toplumsal nitelikli sayıyoruz. Öyleyse her olgudan daha çok gerçek ve daha çok evrensel olan "aşk"a da toplumsal bir nitelik verme olanağı vardır. Dahası, örneğin kadın - erkek ilişkilerinde en bağnaz, en tutucu olanlar bile aşk olgusunu yadsımamışlar; çoğu görüşler de onu, toplumsal ve evrensel en ileri aşamaların, bireysel ilk basamağı saymışlardır.

Her olguyu toplumsal nitelikli saymak da bizi tümden bireyselliği yadsımaya götürür. Oysa her olguya bireysel ya da toplumsal damgası vurulabilir. Toplumsallıkta en belirgin ilke, olgunun, toplum yaşamı süren insanların tümünü ya da sınıflarını ilgilendiren çelişkileri vurgulamasıdır; örneğin kişiyi de ilgilendirmesine karşın, adalet, ekonomi, eğitim ve yönetimle ilgili olgu ve sorunlar daha çok toplumsal niteliktedir. Robinson yaşamı süren bir insanda bunlar toplumsallıklarını yitiren olgulardır.

Osmanlı ülkesinde yüzyıllar boyu süren ve aydınlar edebiyatı olan Divan edebiyatını bu açıdan irdelersek, elde avuçta, öğüt veren bazı manzumeler, manzum yapıtlar ve düzyazılarla, birkaç yergiden başka bir şey kalmadığını görürüz.

Türk Divan edebiyatının kaynağı, Batı'daki Klâsik edebiyatlar gibi, daha eski çağlardaki edebiyatlardır: İslâ Arap ve İran edebiyatları. İslâm kültürüyle oluşan bu edebiyat; biçimiyle, özü ya da içeriğiyle, kuralcı bir edebiyattır. Yazar ve sanatçılar bu kurallar dışına çıkamazlar. Yazdıkları türlerin biçimsel kurallarına uymak zorunda oldukları gibi; düşüncelerinde, duygularında, benzetme ve imgelerinde bile özgür değil, belirli geleneklere bağımlıdırlar. Örneğin, divan şiiri, gazel, kaside, mesnevi gibi nazım biçimlerinden biriyle ve aruz ölçüsüyle yazma zorunda olduğu gibi; İslâm düşüncesinin dışına taşma olanağına da sahip değildir. Genellikle aşk ve içki konularıyla ilgili çoğu kez taşkın ve abartmalı, kimileyin çok ince duygularını, "mazmun" denilen kalıplaşmış söz ve benzetmelerle, imgelerle anlatma zorunluğundadır. O denli kurallaşmıştır ki bu gelenek, kimi din ve yönetim adamları olan ünlü şairlerde, görevleriyle çelişkili bir durum bile yaratmaktadır.

XV. yüzyıl şairlerinden Necati'nin, bir içim suya benzediği "sevgili dudağı", "lâle yanak", "servi boy", "gonca ağız", "perişan saç" mazmunları XX. yüzyıla değin sürüp gelecektir. (...)

(*Toplumsallık Açısından Türk Edebiyatı*, 1982)

"Kitabın kapsamı, verilen örnekler, tanıtılan eleştirmenler, tartışılan görüşler, bize onu gösteriyor ki; Türk yazınında eleştirinin yokluğundan değil, yeterince üstünde durulmadığından yakınmak gerekir... Ünlü'nün kitabı, Türkçede yazınsal eleştirinin olduğunu, daha çok olması, daha çok üstünde durulması gereğini düşündürüyor... eleştirinin beklendiği, ilgi gördüğü, benimsendiği ortamlarda, yazın sanatınında, beklenir, ilgi ile karşılanır, benimsenir olduğunun altını çiziyor." (Şemsettin Ünlü)

ESERLERİ:

Öz Türkçe Sözlük (1977), *Kavramlar ve Boyutları* (1977), *Ziya Gökalp / Türkçülüğün Esasları* (günümüz Türkçesine uyarlama, 1977), *Toplumsallık Açısından Türk Edebiyatı (İslâmlık Sürecinde)* (1982), *20. Yüzyıl Türk Edebiyatı 1-2-3-4* (Ömer Özcan il birlikte, 1987-88, 1990-91), *Dil ve Edebiyatta Temel Kavramlar* (1991), *Ahmet Haşim / Bize Göre - Gurabahane-i Laklakan Frankfurt Seyahatnamesi* (uyarlama, 1992), *Örneklerle Edebiyat Bilgileri* (1992), *Dil Bilgileri* (1993), *Dede Korkud Öyküleri* (uyarlama, 1995), *Şinasi - Kişiliği ve Yapıtları* (1995), *Türkçede Yazınsal Eleştiri* (1997), *Yazın Terimleri Sözlüğü* (ortak yayın, 1998), *Türkçede İnciler-İncelikler "Cönk Gibi"* (2004), *Yatılı Dolmakalem* (anı-özyaşamöyküsü, 2005).

HAKKINDA: Doğan Hızlan / Kavramlar ve Boyutları (Cumhuriyet, 26.2.1977), Muzaffer Uyguner / "20. Yüzyıl Türk Edebiyatı" Üzerine (Türk Dili Dergisi, Ocak-Şubat 1992), Halil Beytaş / Örneklerle Edebiyat Bilgileri (Evrensel Kültür, Kasım 1992), Yusuf Çotuksöken / Örneklerle Dil ve Edebiyat Bilgileri (Cumhuriyet Kitap, sayı: 196, 25.11.1993), Hikmet Altınkaynak / Türkçede Yazınsal Eleştiri (Finansal Forum, Mayıs 1997), Şemsettin Ünlü / Türkçede Yazınsal Eleştiri Üstüne (Çağdaş Türk Dili, Temmuz-Ağustos-Eylül 1997), Kemal Bek / Mahir Ünlü'den "Türkçede Yazınsal Eleştiri" (Cumhuriyet Kitap, 23.7.1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (1998), Osman S. Arolat / Toplumsallık Açısından Türk Edebiyatı (Milliyet, 19.12.1998), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (1998), TBE Ansiklopedisi (2001), Modern Bir Cönk (Radikal Kitap, 29.10.2004).

ÜNLÜ, Osman

Eğitimci, yazar. 1950, Başarakavak köyü / Konya doğumlu. Dini eğitimine doğduğu yerde başladı. Lise ve üniversite öğreniminden sonra da dini eğitim almaya devam etti. Çeşitli yayın organlarında makaleleri yayımlandı. Aynı yıllarda fahri olarak camilerde görev yaptı. Balıkesir Gönen'de ve İstanbul'da çeşitli liselerde öğretmenlikte bulundu. Yurtdışında çeşitli ülkelerde mesleki araştırmalarda bulundu. TGRT televizyonunda "Huzura Doğru" ve "İslâm ve Toplum" programlarında çalıştı.

ESERLERİ:

Huzura Doğru 1 (2001), *Huzura Doğru 2* (2002), *Huzura Doğru 3* (2003).

HAKKINDA: Osman Ünlü / Huzura Doğru 2 (2002).

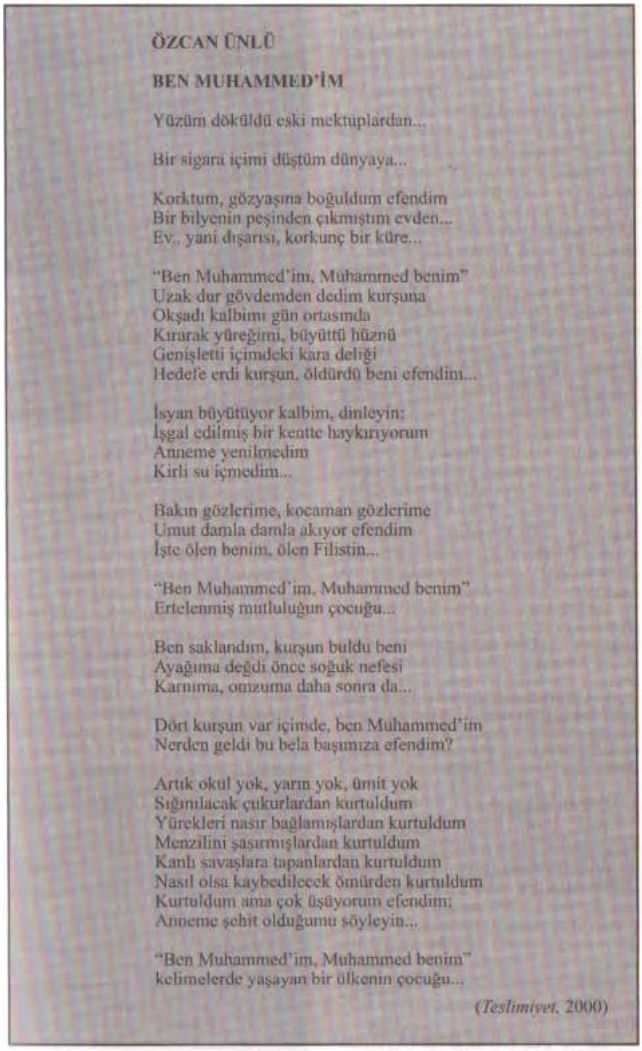
ÜNLÜ, Özcan

Şair. 10 Eylül 1968, Ordu doğumlu. Bazı yazılarında Can Çakır ve Ali Kemal adlarını kullandı. İlk ve ortaokulu Ordu'da, lise ve yükseköğrenimini İstanbul'da tamamladı. 1987'den itibaren çalıştığı *Türkiye* gazetesinde uzun yıllar kültür-sanat sayfasını yönetti.

İlk öyküsü 1988'de *Mavera* dergisinde, sonraki yıllarda şiir ve öyküleri

Özcan Ünlü

ÖZCAN ÜNLÜ

BEN MUHAMMED'İM

Yüzüm döküldü eski mektuplardan...

Bir sigara içimi düştüm dünyaya...

Korktum, gözyaşına boğuldum efendim
Bir bilyenin peşinden çıkmıştım evden...
Ev.. yani dışarısı, korkunç bir küre...

"Ben Muhammed'im, Muhammed benim"
Uzak dur gövdemden dedim kurşuna
Okşadı kalbimi gün ortasında
Kırarak yüreğimi, büyüttü hüznü
Genişletti içimdeki kara deliği
Hedefe erdi kurşun, öldürdü beni efendim...

İsyan büyütüyor kalbim, dinleyin:
İşgal edilmiş bir kentte haykırıyorum
Anneme yenilmedim
Kirli su içmedim...

Bakın gözlerime, kocaman gözlerime
Umut damla damla akıyor efendim
İşte ölen benim, ölen Filistin...

"Ben Muhammed'im, Muhammed benim"
Ertelenmiş mutluluğun çocuğu...

Ben saklandım, kurşun buldu beni
Ayağıma değdi önce soğuk nefesi
Karnıma, omzuma daha sonra da...

Dört kurşun var içimde, ben Muhammed'im
Nerden geldi bu bela başımıza efendim?

Artık okul yok, yarın yok, ümit yok
Sığınılacak çukurlardan kurtuldum
Yürekleri nasır bağlamışlardan kurtuldum
Menzilini şaşırmışlardan kurtuldum
Kanlı savaşlara tapanlardan kurtuldum
Nasıl olsa kaybedilecek ömürden kurtuldum
Kurtuldum ama çok üşüyorum efendim;
Anneme şehit olduğumu söyleyin...

"Ben Muhammed'im, Muhammed benim"
kelimelerde yaşayan bir ülkenin çocuğu...

(*Teslimiyet*, 2000)

Kardelen, Kırkikindi, Kültür Dünyası, Mavera, Türk Edebiyatı, Endülüs, Yesevi, Tarla, Kalem ve Onur dergilerinde yayımlandı. *Kardelen* ve *Kültür Dünyası* dergilerinin kurucuları arasında yer aldı. Türkiye Yazarlar Birliği, İLESAM ve İstanbul Gazeteciler Cemiyeti üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Noktaya Şiirler* (1988), *Benden Önce* (1990), *Aşk Olur* (1994), *Korkuya Türkü* (1996), *Aşk Bu Kadar Yakışmamıştı Bana* (1999), *Teslimiyet* (2001), *Ateş Güzeli* (2002).

ANTOLOJİ: *Ünlü Şairlerin En Güzel Aşk Şiirleri* (2000), *Savaşa Direnen Şiirler* (2003), *Yüz Yıllık Türk Şiir Atlası* (2 cilt, 2004).

DERLEME: *Mustafa Necati Karaer Armağanı* (ortak kitap, 1996).

ROMAN: *Aşk Günlüğü* (2002), *Baba Anneme Bağırma* (2005).

DENEME: *Besbelli Yalnızlık* (2002), *Aynaya Bakınca Söylenen* (2004), *Sevgi Aşk ve Mutlu Evlilik* (Çiğdem Ünlü ile, 2004), *Fethin 552. Yılında İstanbul Aşkı* (2005), *Biz Aşkın Çocuklarıyız* (2005).

HAKKINDA: Baki Ayhan T. / Özcan Ünlü Şiirinin Görkemli Bağlantısı (Kardelen dergisi, 1990), Ahmet Özdemir / Aşk Bu Kadar Yakışmamıştı Bana (Bizim Gazete, 15.12.1999) - En Güzel Aşk Şiirleri (Bizim Gazete, 13.12.2000), Abdurrahman Şen / Aşk Bu Kadar Yakışmamıştı Bana (Yeni Asya, 3.12.1999), Muammer Erkul / Aşk Bu Kadar Yakışmamıştı Özcan'a (Türkiye, 1.12.1999), Sevinç Çokum / Eskimeyen Şey (Türkiye, 23.12.1999), Sabahat Emir / İki Şiir Kitabı (Türkiye, 9.1.2000).

ÜNLÜ, Rüksan Türkan

Şair. 1934, Ankara doğumlu. Ankara Kız Teknik Öğretmen Okulu Resim Bölümünü bitirdi. Milli Eğitim Bakanlığı okullarında uzun yıllar resim öğretmenliği yaptı. Şiirlerinde hep renklere ve plastik yansıtmalara ağırlık verdi. Ürünlerinde ayrıca İstanbul hayranlığı da büyük bir yer tuttu.

ESERLERİ (Şiir):

Bir Şey Var, Atatürk'ün Gözlerinde.

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

ÜNLÜ, Sabiha

Yazar. 1955, Ilgaz / Çankırı doğumlu. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Botanik Zooloji Bölümünü bitirdikten (1978) sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tecrübi Psikoloji Bölümünde öğrenim gördü. Vakıf Gureba Hastanesinde bir süre biyolog olarak çalıştı (1979-80). Daha sonra yazarlığı uğraşı edindi. Yazıları aylık kadın dergisi *Mektup*'ta sürekli, başka dergilerde aralıklı olarak yayımlandı. Yazılarının bir bölümünü *Dilek Taşları* (1984) adlı kitapta topladı.

ÜNLÜ, Savaş

Gülmece yazarı. 29 Ekim 1955, Çorum doğumlu. İzmir Buca Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü (1978) mezunu. Sivas, Adapazarı ve Karasu'da öğretmenlik yaptı. Yazma çalışmalarını lise öğrenciliği yıllarından itibaren sürdürdü. Mizah öyküleriyle başlayan edebiyat yaşamı, radyo oyunları, televizyonlara parodi ve skeç, televizyon dizilerine senaryo öyküsü yazma çalışmalarıyla sürdü. Ayrıca çocuk öyküleri ve klasik öyküler de yazdı. Orhan Veli, Sait Faik Abasıyanık, Halikarnas Balıkçısı, Nasrettin Hoca, Tevfik Fikret ve Hasan Tahsin'in yaşamlarını özgün olarak oyunlaştırdı. Bunların dışında kaleme aldığı *Keşke, Güzellikler Parklarda Yeşersin, Yaş Günü Partisi, Destan Yaratan Kadınlarımız* gibi oyunları da vardır.

Gülmece yazıları *Gırgır, Fırt, Seçki, Gazete Ege, Balyoz* vb. dergilerinde yer aldı. Bunun yanında çalışmaları farklı tarzda bir çok yayında yer aldı: *Gırgır, Fırt, Pişmiş Kelle, Varlık, E* Der-

gisi, *Milliyet, Pes, Mazete, Gazete Ege, Yeni Asır, Pervasız* (Akşehir), *Şark Yıldızı* (Van), *Devrek Postası, Ekin* (Karabük), *Homur, Günden Güne, Kuzeysu, Beş Parmak, Horoz, Çatı, Yolcu, ABC, Berfin Bahar, Cumhuriyet-Kitap, Karşıyaka Karşıyaka, İzmir'in İncisi, Demokrat İzmir, Halkın Sesi* (Kuşadası), *Çamfıstık, Tenis Bülteni* (İzmir), *Karadeniz Taka* (Trabzon), *Haber Karadeniz-Dalga* (Trabzon), *Yorgan, Köprü, Sistem, Petrol-İş, Öykü-Şiir, Seçki, Ege'de Yaşam, Yaşayan Karşıyaka, Hava-İş Homur, KESK-Homur, Şiir-Kent, Ötekistanbul, Maden-İş Homur, Gıcık, Panik, Pencere, Kaçak Yayın, Eğitimde İzmirimiz, Bartın Gazetesi, ZOKEV Bülteni, Karşıyakatesi, Cumhuriyet*-Vaziyet köşesi, *Nasreddin Hoca Turizm Derneği Bülteni* gibi gazete ve dergilerde yayımlandı. *Homur* ve *Kaçak Yayın* dergilerinde sürekli olarak yazdı.

Savaş Ünlü

İzmir Türk Kolejinin yayın organı *Günden Güne* aylık gazetesinde on yıl haber müdürlüğü yaptı. İzmir Milli Eğitim Müdürlüğünün yayın organı *Eğitimde İzmirimiz*'de 2002'de haber müdürlüğü, 2003 ve 2004 yıllarında genel yayın yönetmenliği yaptı. Ülke çapında yapılan yarışmalarda on iki ödül kazandı. 1992'de Nasrettin Hoca Öykü Yarışması, 1993'te Milliyet Yayınları Mizah Yarışmasında birincilik, 2000 yılında Ömer Seyfettin ve Samim Kocagöz Öykü Yarışmalarında üçüncülük ödüllerini aldı. 2000 yılında Bu Yayınevi Mizah Öyküleri Yarışmasında *Babamın Yaramazlıkları* adlı kitabıyla birincilik ödülünü kazandı. 2002 yılında Hacıbektaş Belediyesi Öykü Yarışmasında birincilik ödülüne layık görüldü.

"Savaş Ünlü, kimlik olarak çok sevimli ve insancıl bir yazardır. Mizahı ve gerçeği, aşkı ve hüznü damıtarak Savaş Ünlü üslûbu dediğimiz bir kimlik yaratmıştır. 'Sevgi Adımları' bu yönde yazarın ilk adımlarını sergilemektedir. Yazarın gelecekteki adımlarını severek bekleyeceğiz." (Yaşar Aksoy)

"Geçen yüzyılın ozanı Tristan Gorbiere şöyle diyor: 'Gülüyorum, çünkü acıtıyor.' Gerçekten gülünen şeylerin hemen hemen hepsi acıtan şeylerdir. O acıtmayan şeylere atılan kahkahalar sağlıklı bir gülme değildir. (...) Gerçek gülmece salt güldürmekle yetinmez, düşündürür, eyleme katar, insanı güldürürken derin derin düşündürür. Şu anda gülmece dergilerinde hemen hemen hiç rastlamadığımız gülmece öykülerinden bir demetini Savaş Ünlü imzasıyla karşımda görünce çok sevindim. Ünlü'nün öyküleri acıtıyor da..." (Muzaffer İzgü)

ESERLERİ (Çocuk edebiyatı): *Patlayacak mı* (1993), *Pazar Arabası* (1995), *Çeşitlemeler* (1996), *Prenses Adlı Bir Kedi* (2002), *Beyaz Çoraplar, Tribünlerde Sevgi Çiçekleri, Atari Merakı, Sevgi Gezegeni, En Güzel Yarıyıl Tatili, Kuşumuz Özgür, Şarkıcı Karga, Söz Çocuk ve Benekli, Feriba, Şeker Çocuk Dizisi* (20 Kitaplık set), *Kediler Sirki, Güneş Bize Küstü, Tatillerde Güzel Şeyler Yapılır, Badem Ağacımız, Yün Çoraplar, Armağanların En Güzeli, Manken Olacağım, Dert Babası* (2001), *Karizmama Dokunma, Babamın Yaramazlıkları.*

HAKKINDA: Muzaffer İzgü / Önsöz (Patlayacak mı?, 1993), Şükran Kurdakul / Şair ve Yazarlar Sözlüğü (1996), Yaşar Aksoy / Savaş'ın Çeşitlemeleri (Yeni Asır, 28.10.1997), Mehmet Yaşar Bilen / Savaş Ünlü ve Yeni Kitabı (Günden Güne dergisi, Mart 1998), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi.(c. 2, 2001), Okan Yüksel / Önsöz (Dert Babası, 2001).

ÜNLÜ, Seyfettin

Şair. 1965, Aydın doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Aydın'da tamamladı. Ankara Meteoroloji Teknik Lisesi (1983) mezunu. 1983 yılından itibaren yurdun çeşitli yerlerindeki meteoroloji istasyonlarında uzman olarak görev yaptı. 1990 yılında İstanbul'a yerleşti. 1998 yılında naklen atandığı Üsküdar Belediyesinde halkla ilişkiler müdürü olarak çalışmalarını sürdürdü.

Şiir ve yazı hayatına 1979 yılında *Mavera* dergisinde başladı. Bu tarihten itibaren şiir ve yazılarını *Mavera, Yönelişler, Defter, Dergâh, Yedi İklim* dergilerinde yayımladı. Osmanlı tarih ve edebiyatı üzerine araştırmalarda bulundu. *Osmanlı Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Meczup ve Hançer* (1990).

ROMAN: *Cam Tesbih* (1995).

İNCELEME: *İslâm Geleneğinden Günümüze Şehir ve Yerel Yönetimler* (2 cilt), *Pierre Loti'nin İsfahan Seyahatnamesi, Nabi'nin Hicaz Seyahatnamesi.*

Seyfettin Ünlü

ANTOLOJİ: *Üsküdar Şiirleri Antolojisi* (Kemal Kahraman ile, 2003).

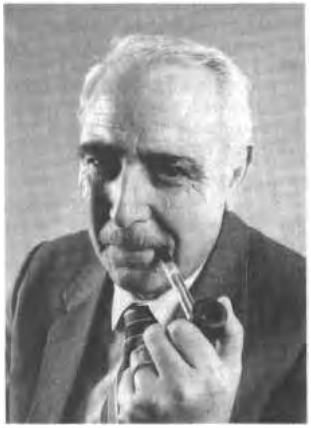
ÇEVİRİ: *Osmanlıda Bozgun Yılları* (Stephan Lauzan'dan).

ÜNLÜ, Şemsettin

Şair ve yazar. 1 Eylül 1928, Harput / Elazığ doğumlu. Elazığ Üçüncü İlkokul (1940), Elazığ Ortaokulu (1943), Kuleli Askeri Lisesi (1946), Kara Harp Okulu (1948), Ortadoğu Teknik Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi Ekonomik-İstatistik Bölümü (1965) mezunu. 1948-70 yılları arasında Türk Silahlı Kuvvetlerinde albay rütbesine kadar değişik görevlerde bulundu. Emekliye ayrıldıktan sonra TÜBİTAK Yöneylem Araştırması Ünitesinde araştırmacı (1970-72), GİMA'da genel müdür yardımcısı (1972-74), OYAK'ta genel müdür yardımcısı (1974-82), Türk Otomotiv Endüstrileri AŞ'te genel müdürü olarak çalıştı. 1983'ten itibaren *Çağdaş Türk Dili* dergisinin genel yayın yönetmeni olarak görev yaptı.

"Yalnızlık" adlı ilk şiiri 1951 yılında *Varlık* dergisinin *Yeni Şiirler* seçkisinde, diğer ürünleri *Varlık, Ufuklar, Yeni Ufuklar, Türk Dili, Saçak, Oluşum, Çağdaş Türk Dili, Adam Sanat, Kıyı* vb. dergiler ile *Cumhuriyet* vb. gazetelerde yayımlandı. 1986 yılında *Yukarışehir* ile Orhan Kemal Armağanını, 1988 yılında *Toprak Kurşun Geçirmez* ile Madaralı Roman Ödülünü, 1999 yılında *Eksi Beş Kelaynak* adlı kitabıyla da Kültür Bakanlığı Deneme Başarı Ödülünü aldı. 2004'te "Evrensel sanata ve edebiyatımıza getirdiği katkılar dolayısıyla" Edebiyatçılar Derneği Onur Ödülü Altın Madalyası verildi. Türkiye Yazarlar Sendikası, Dil Derneği, Edebiyatçılar Derneği, Elazığ Kültür Vakfı üyesidir.

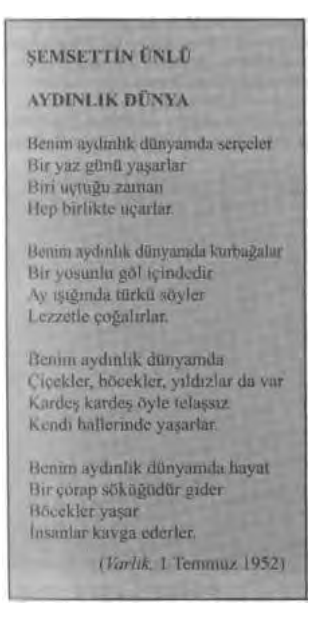
"Yukarışehir'i, sonuna gelinceye kadar elimden bırakamadım; bir solukta okudum desem yeridir... Son zamanlarda okuduğum kitaplar arasında beni bu kadar saran bir yapıt olmamıştır. (...) Kitap diliyle, üslûbuyla, kuruluşu ile, sergilediği insanları

Şemsettin Ünlü

ve olayları- dile getirmekteki ustalıkla, övülmeğe değer." (Pertev Naili Boratav)

"Yalın ama çok katmanlı anlam öbekleri kurarak geliştiriyor anlatısını Ünlü. Her sözcüğü, bunların anlam çoğulluğunu iyiden iyiye ölçüyor. Buna arındırılmış tümcelerle, seçilmiş sözcüklerle, işlevsel ayrıntılarla, bunların en gereklilerini yerleştirerek ulaşıyor yazar. Kişilerini kendi dramlarıyla, yurtlarının başına gelenler karşısında olaysa toplumsal tavırlarıyla ama bi-

ŞEMSETTİN ÜNLÜ

AYDINLIK DÜNYA

Benim aydınlık dünyamda serçeler
Bir yaz günü yaşarlar
Biri uçtuğu zaman
Hep birlikte uçarlar.

Benim aydınlık dünyamda kurbağalar
Bir yosunlu göl içindedir
Ay ışığında türkü söyler
Lezzetle çoğalırlar.

Benim aydınlık dünyamda
Çiçekler, böcekler, yıldızlar da var
Kardeş kardeş öyle telaşsız
Kendi hallerinde yaşarlar.

Benim aydınlık dünyamda hayat
Bir çorap söküğüdür gider
Böcekler yaşar
İnsanlar kavga ederler.

(*Varlık*, 1 Temmuz 1952)

rer Çehov kahramanı gibi içlerinde yangınlar büyütse de suskun kişiler olarak yansıtıyor hep Şemsettin Ünlü." (M. Sadık Aslankara)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Durur Bakar İbrahim* (1976), *Dirlik Düzenlik Türküleri* (1980).

ROMAN: *Yukarışehir* (1986), *Toprak Kurşun Geçirmez* (1988), *Yüz Uzun Yıl* (1993), *İsmet Paşa'nın Ağır Topları* (2003).

MASAL: *Büyülü Değirmen* (1998).

DENEME: *Eksi Beş Kelaynak* (2000), *Romanların Dünyası* (2004).

1961'de *Afyon* gazetesinde, 1979'da *Dünya* gazetesinde tefrika edilen ancak kitaplaşmayan roman ve gezi notları çevirileri vardır.

HAKKINDA: Dirlik Düzenlik Türküleri (Yeditepe, sayı: 424, Mayıs 1981), Yurt Ansiklopedisi (c. IV, 1982), Mehmet H. Doğan / Romanda İki Yeni Soluk (sayı: 19, Haziran 1987), 30 Yılda Gerçekleşen Roman (söyleşi, Güneş, 23.9.1987), Bir Ozan Romancıyla Söyleşi (Karşı, sayı: 15, Eylül 1987), Şemsettin Ünlü ile Söyleşi (Çağdaş Türk Dili, Ocak 1989), Yukarışehir (incelemesel eleştiri, Varlık, Mayıs 1989), Tuncer Uçarol / Tüm Kitaplarıyla Şemsettin Ünlü (Hürriyet Gösteri, sayı: 103, Haziran 1989), Semih Gümüş / Roman Kitabı (1991), Cavit Yıldırım / 1980-1990 Türk Romanı Üstüne Eleştiriler (1991), Prof. Dr. Taner Timur / Osmanlı-Türk Romanında Tarih (1991), Feridun Andaç / Osmanlı Türk Romanında Tarih, Toplum ve Kimlik (1991), İnci Enginün / Yüz Uzun Yıl (Dergâh, Ocak 1994), Ahmet Kabaklı / Türk Edebiyatı (1994), Roman ve Yaşam Üstüne Şemsettin Ünlü ile Söyleşi (Yeni Biçem, Nisan 1994), Romanlarındaki Güzel Türkçe Üzerine Şemsettin Ünlü ile Söyleşi (Çağdaş Türk Dili, Mayıs 1994), Feridun Andaç / Söz Uçar Yazı Kalır (1997), Feridun Andaç / Yüz Uzun Yıl (Varlık Kitap Eki, sayı: 1034, Kasım 1993), Feridun Andaç / Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), Vedat Yazıcı / Martıya Mektuplar (2000), Mahir Ünlü / 20. Yüzyıl Türk Edebiyatı (2003), M. Sadık Aslankara / İsmet Paşa'nın Ağır Topları (Cumhuriyet Kitap, 13.11.2003), Türkçe Güzeli Bir Roman: Yukarışehir (Satırarası, Temmuz-Ağustos-Eylül 2004), Türkçe Güzeli Bir Dil (Virgül, Şubat 2005).

ÜNLÜER, Ali İhsan

Yazar. 23 Şubat 1923, İzmir doğumlu. İzmir Atatürk Lisesi, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi (1948) mezunu. Ankara'da Gülhane Askeri Tıp Akademisi, İstanbul'da Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi ve çeşitli dispanserlerde kadın-doğum uzmanı olarak çalıştı. İtalyan Skuodi Kanto - Müzik Akademisinde öğrenim görerek opera temsillerine katıldı. *Akbaba* dergisi ve *Cumhuriyet* gazetesinde mizah yazıları yayımladı.

ESERLERİ:

Sevgi, Aşk ve Tutkularımız (1972), *Oku Oku Budur Sonu* (1978).

HAKKINDA: Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÜNSAL, Artun

Siyasetbilimci. 1942, İstanbul doğumlu. TED Ankara Koleji (1961), Paris Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1966), Siyasal İncelemeler Enstitüsü (Paris Üniversitesi Sciences-Politique Faculté de Droit et des Sciences Economiques, 1967) mezunu. 1970'te doktorasını tamamladı. 1970-73 yılları arasında Hacettepe Üniversitesinde, 1975-82 yılları arasında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde çalıştı. 1983'te üniversiteden istifa ederek *Hürriyet* gazetesinde çalışmaya başladı. 1985-92 yılları arasında bu gazetenin Paris temsilciliğini yürüttü. Bir dönem (1972-86) *Le Monde* ve *Journal de Geneve* gazetelerinin Türkiye temsilciliğini yaptı. 1994'te Galatasaray Üniversitesi öğretim üyeliğine, 1996'da Siyaset Bilimi Bölümü başkanlığına atandı, Boğaziçi Üniversitesinde dersler verdi. Akademik süreçleri tamamlayarak profesör oldu.

Artun Ünsal, *Hürriyet* ve daha sonra *Posta* gazetelerinde haftalık lokanta eleştirileri yazdı. Osmanlı mutfağı üzerine yaptığı incelemeler çeşitli dergilerde yayımlandı. Geleneksel Türk mutfağı konusunda yurtiçi ve yurtdışında çeşitli toplantılara katıldı. TRT 1'de yayımlanan "Damak Tadı" adlı programda danışmanlık ve sunuculuk da yaptı. Makalcleri, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, *Cogito* dergilerinde; çeşitli ortak kitaplar içinde, *Tebaadan Yurttaşa* ve *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi* içinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Siyasal ve Anayasa Mahkemesi (1980), *Kent ve Siyasal Şiddet* (Ruşen Keleş ile, 1982), *Benim Lokantalarım* (1996), *İstanbul la Magnifigue* (Beyhan Ünsal ile, 1991), *Kâmil ve Meryem'e Dair* (1991), *Chronique d'une Famille Anatolienne* (1989, Türkçesi 1991), *Tuer Pour Survivre-La Vendetta* (1990, Türkçesi 1996), *Süt Uyuyunca-Türkiye'nin Peynirleri* (1997), *Ölmez Ağacın Peşinde-Türkiye'de Zeytin ve Zeytinyağı* (2000), *Nimet Geldi Ekine-Türkiye'nin Ekmeklerinin Öyküsü* (2001), *Umuttan Yalnızlığa-Türkiye İşçi Partisi (1961-1971)* (2002), *Amigolara Veda-Yaşasın İnternetçiler!* (2004), *Tribün Cemaatinin Öfkesi* (2005).

HAKKINDA: Artun Ünsal / Kâmil ile Meryem'e Dair (1996), Nail Satılgan / Türkiye Sosyalist Hareketinin En Can Alıcı On Yılı: Dikkatle Yazılması Gerekcn Bir Tarih (Virgül, sayı: 53, Temmuz-Ağustos 2002), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 24.2.2005).

ÜNSAL, Mustafa

Araştırmacı-yazar. 1958, Esençay kasabası / Taşova / Amasya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Esençay'da yaptı. 1981'de Ankara Eğitim Enstitüsünden mezun olduktan sonra memleketinde öğretmenlik yaptı. Doğup büyüdüğü yörede yaşamış olan Horasan erenleri ve veliler üzerine halk arasında anlatılan menkıbelerden yaptığı derlemeleri yerel *Yeni Taşova* gazetesinde yayımladı. *Taşabad Erenleri- Taşova Yöresinde Medfun Gönül Dostları* (1998) adlı bir araştırma kitabı vardır.

HAKKINDA: Yusuf Turan Günaydın / Mustafa Ünsal ve Horasan Erenleri'yle İlgili Çalışması (Yeni Taşova, 1998), Hüseyin Menç / Ziyaretler veya Taşabad Erenleri (Taşabad Erenleri, 2000).

ÜNSAL, Nil

Araştırmacı-yazar. İlk, orta ve lise öğrenimini TED Ankara Kolejinde tamamladı. Ankara Üniversitesi DTCF İspanyol Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalından (1980) mezun oldu. 1983'te aynı anabilim dalında öğretim elemanı olarak çalışmaya başladı. Yüksek lisansını aynı fakültede tamamlayarak Madrid Complutense Üniversitesinde İspanyol Ortaçağ yazını üzerine araştırmalarını sürdürdü. 1993 yılında edebiyat doktoru unvanını aldı, 1999'da doçent oldu.

Ünsal, İspanyol yazınıyla ilgili makaleleri ile İspanyol ve Latin Amerikalı yazarlardan yaptığı çevirileri çeşitli dergilerde yayımlandı. Çalışmalarını Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde öğretim üyesi olarak sürdürdü.

ESERLERİ:

Kont Lucanor: Bir Masal Yumağı ve İletileri (2002), *Ortaçağ İspanyol Edebiyat Tarihi* (2004).

Ayrıca yabancı dil öğretimiyle ilgili kitapları vardır.

HAKKINDA: Nil Ünsal / Kont Lucanor: Bir Masal Yumağı ve İletileri (2002).

ÜNSEL, Ziya

Yazar (D. 1915, İstanbul - Ö. 6 Mart 1972, İstanbul). İstanbul Erkek İlköğretmen Okulu ve Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü mezunu. Çeşitli yerlerde Türkçe öğretmenliği ve yöneticilik yaptı. İstanbul Beykoz Ortaokulu Müdürü iken bir saldırıya uğrayarak yaşamını yitirdi. Gezi kitaplarıyla tanınmıştı.

ESERLERİ:

GEZİ: *Beydağ* (1954), *Yeşil Malatya: Gezmek, Tozmak Üstüne* (1959), *Harput Masalı* (1960), *Mutlu Güney* (1963), *Anadolu Çizgisi* (1964).

ARAŞTIRMA-DERLEME: *Hitabet Sanatı ve Meşhur Hatipler* (1950), *İşletmelerde Spor* (1952), *Spor Bibliyografyası* (1954), *Atamın Gününde* (1964).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÜNSÎ HASAN EFENDİ

Âlim, şair (D. 1645, Taşköprü / Kastamonu – Ö. 8 Kasım 1723). Asıl adı Şeyh Hasan b. Şeyh Recep b. Şeyh Şehid Muhammed'dir. Şiirlerinde Ünsî mahlasını kullandı. A'rec (Topal) Hasan Efendi diye meşhur oldu. Babası Recep Efendi, Bayramiye Tarikatı şeyhlerindendi. Şer'î (İslâmiyetin temel kaidelerine ait) ilimleri tahsile başladı. Kısa sürede ilerleyerek yirmi yaşına gelmeden Ayasofya Camiinde zamanın bilginlerinin de devam ettiği Beyzâvî Tefsiri ve Mesnevi dersleri okuttu. Şeyh Karabaş Ali Efendi'ye bağlanarak Halvetiyye tarikatına girdi. Şeyhi Karabaş Ali Efendi, Hasan Efendi'ye 1665'te hilâfet (vekâlet) vererek İstanbul'un Rumeli yakasında istediği bir yerde insanları irşat etmesini (Hak yolunu gösterme) istedi. Hasan Efendi, İstanbul Ayasofya yakınlarındaki Acem Ağa Camiinde görev aldı ve ölümüne kadar irşat faaliyetlerinde bulundu. 1684 yılında Aydınoğlu Tekkesi şeyhliği görevinden uzaklaştırılınca, tekkenin sorumluluğu Ünsî Efendi'ye verildi. Bu tekke Ünsî Hasan Efendi Tekkesi olarak adlandırıldı. Burada, öldüğü 1723 yılına kadar şeyhlik yaptı. Cenazesi tekkesinin hâziresine (bahçesine) gömüldü.

ESERLERİ:

Kelâm-ı Azîz (Mustafa Tatçı ve Cemal Kurnaz tarafından yeni yazıya aktarıldı, bir inceleme eklenmiş halde), *Sırr-ı Ehadiyyet*, *Divan* (Türkçe, Arapça ve Farsça şiirleri).

HAKKINDA: Hasan Ünsî Şabânî / Kelâm-i Aziz (haz. Mustafa Tatçı-Cemal Kurnaz, 2002), Mustafa Bektaşoğlu / Taşköprülü Âlimler (2002), Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonulular IV (2005).

ÜNÜVAR, Zehra

Öykücü, çocuk edebiyatçısı. Akhisar / Manisa doğumlu. İlkokulu Akhisar'da okudu. Bolu Kız İlköğretmen Okulunu ve İzmir Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünü bitirdi. Meslek lisesine dönüştürülünceye kadar öğretmen okullarında çalıştı. Mesleğini ve yaşamını Aydın'da sürdürdü.

Zehra Ünüvar, 1990 Ömer Seyfettin Öykü Yarışması Üçüncülük Ödülü, 1992 THK Edebiyat Ürünleri Yarışması mansiyonu, 1994 Ömer Seyfettin Öykü Yarışması Gönen Özel Ödülü, 1996 Samim Kocagöz Öykü Yarışması Birincilik Ödülü ile 2006 Abdullah Baştürk İşçi Öyküleri Yarışması Birincilik Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Ciliveli Kahve* (1998).

ÇOCUK ÖYKÜ: *Uykucu Ufuk* (2001).

MASAL: *UysalDev* (1999), *DumaDuma Dum (1999)*, *Dedem Korkut* (1999), *Bir Şampiyonluk Hikâyesi* (2003), *Yaprakta Sevgi Büyütmek* (2004).

ÜNVER, A. Süheyl

Sanat ve tıp tarihçisi (D. 17 Şubat 1898, İstanbul Ö. 14 Şubat 1986, İstanbul). Tam adı Ahmet Süheyl Ünver'dir. Bazı yazılarında Elif Sin imzasını kullandı. 1915'te girdiği Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane (Askeri Tıp Fakültesi)'den ailevi sorunları nedeniyle ayrıldı. Darülfünun Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye (İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi)'den 1921'de mezun oldu. Öğrencilik yıllarında tıp öğreniminin yanı sıra güzel sanatlarla da ilgilendi. 1916-23 yılları arasında Medresetü'l Hattatîn'de ebru, tezhip, minyatür ve hat öğrendi. Ressam Hoca Ali Rıza'dan özel karakalem ve suluboya, ayrıca Yeniköylü Nuri, İsmail Hakkı Altunbezer ve Tahirzade Hüseyin efendilerden de hat, tezhip ve minyatür dersleri aldı. 1921'de Yenibahçe Gureba-i Müslümin Hastanesinde, 1924-27 yıllarında Haseki Hastanesinde dahiliye asistanlığı yaptı. 1925'te Mekteb-i Sanayi'de (sonradan Sultanahmet Endüstri Meslek Lisesi) dersler verdi. 1927'de Paris'e giderek iç hastalıkları uzmanlığı öğrenimini tamamladı. Paris'te kaldığı iki yıl içinde Millî Kütüphane'deki Osmanlı minyatürleri ve Selçuklu tıbbıyla ilgili kaynakları inceledi. Bu dönem içinde bilgisini arttırmak için bir süre de Viyana'da bulundu.

1930 yılında İstanbul Darülfünunu (Üniversitesi) Tıp Fakültesinde

A. Süheyl Ünver

müderris muavinliğine getirildi. 1933 Üniversite Reformu'ndan sonra İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinde Tıp Tarihi Enstitüsünü kurdu ve başkanı oldu. Bu dönemde Tıp Fakültesinde tıbbi deontoloji dersleri verdi. 1936 yılında Topkapı Sarayı'ndaki nakışhaneyi düzenleyerek buralarda yıllarca tezhip ve minyatür dersleri verdi. 1939'da profesörlüğe, 1949'da ordinaryüs profesörlüğe yükseldi. 1936-55 yıllarında bir yandan Güzel Sanatlar Akademisinde (sonradan Mimar Sinan Üniversitesi) Türk minyatür ve süsleme sanatları dersleri verirken, bir yandan da Topkapı Sarayı Müzesinde aynı konuda özel kurslar düzenleyerek öğrenci yetiştirdi. Avrupa ve Amerika'da tıp tarihi araştırmaları yaparken Türk süsleme sanatı sergileri de açtı. Sanat seminerlerini, 1957 yılından itibaren, mensubu olduğu İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinde, kurucusu olduğu Tıp Tarihi ve Deontoloji Enstitüsünde, 1967 yılından itibaren Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde kurucusu olduğu Tıp Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalında sürdürdü.

Yönetimini üstlendiği Tıp Tarihi ve Deontoloji Enstitüsünde, bağış yoluyla topladığı yazma ve basma kitaplarla, Türkiye'nin alanında en kapsamlı kütüphanesini oluşturdu. Hekimler, bilim adamları, tarihçiler, edebiyatçılar ve sanatçılar ile ailelerinin bağışladığı belgelerle bir belgelik kurdu. Bu belgeliği, otobüs biletlerine varıncaya kadar, insan yaşamı ile ilgili her türlü malzeme ile zenginleştirdi. Katıldığı uluslararası tıp tarihi kongrelerinde Türk tıp tarihinin çeşitli yönlerini tanıttı. 1939'da Türk Tarih Kurumunun kuruluşunda görev aldı ve 1973'te emekliye ayrıldı.

A. Süheyl Ünver, Türk tıp tarihini "Selçuklu Tıbbı" ve "Osmanlı Tıbbı" olarak iki ana başlık altında inceledi; o dönemlerdeki hastalıkların tedavi yöntemleri ile birlikte medrese ve hastane binalarının yapı ve bezeme özelliklerini araştırdı. Sanat tarihçisi olarak minyatür, hat, ebru gibi Türk geleneksel sanatlarını ve bu sanatların ustalarını inceleyerek bunlarla ilgili bilgiler veren çok sayıda eser yazdı. Ünver, 1920'lerden başlayarak Türk tarihi araştırmaları da yaptı. Tarihsel yapılardan hat ve nakışa kadar çeşitli alanlarda bilgi toplamış, kroki ve resimler çizmişti. Derlediği bilgilerle bir belgelik oluşturdu, bu bilgileri yayımladığı kitap ve makalelerde kaynak olarak kullandı. Okuduğu, gördüğü, işittiği her yararlı bilgiyi defterlere geçirirdi. Hazırladığı bin beş yüze yakın defterdeki bilgilerle bir dönemin toplumsal ve kültürel yapısını yansıtarak Türk kültür tarihi içinde kendine önemli bir yer oluşturdu.

Emekli olduktan sonra özel belgeliğindeki kitap ve notlarının bir bölümünü Süleymaniye Kütüphanesi, Türk Tarih Kurumu ve Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Enstitüsüne, astronomi ile ilgili bazı malzemeyi Kandilli Rasathanesi Müzesine bağışladı. 1981'de 1. Uluslararası Türk-İslâm Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi'nde Üstün Hizmet Beratı, Türk Milli Kültür Vakfı Türk Milli Kültürüne Hizmet Şeref Armağanı ile Kültür Bakanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülünün sahibiydi. Cumhuriyet Türkiye'sinde klasik sanatların yeniden doğuşunu gerçekleştiren kişilerden biridir. Türk sanatının her dalının önce tarihi üzerine araştırmalar yaparak bu alanlarda eserler verdi. Sanat, bilim ve tıp tarihi konularında ikibinden fazla yayını, bunların arasında Divan edebiyatı tarzında yazdığı şiirlerini topladığı bir *Divan*'ı da vardır.

"Süheyl Ünver ayrıca iyi bir hekim, büyük bir tıp tarihçisi, ressam ve kültür adamıydı. Bu çok yönlü insanın en önemli özelliği ise, artık pek rastlanmayan, zarif ve kibar bir İstanbul Efendisi olmasıydı. Yaygın bir merak ve ilgi sahibi olan Süheyl Ünver'in bizlere bıraktığı her şeyde bu ince kişiliğinin izlerini görmek mümkündür. (...) Bütün ömrünü çalışarak geçirmesi, devraldığı kültür mirasına eklediklerini gelecek nesillere bırakmak amacına yönelikti." (Nuran Yıldırım)

BAŞLICA ESERLERİ:

Divan (?), *Sanayi Hıfzıssıhası* (1925), *İslâm Tababetinde Türk Hekimlerinin Mevkii ve İbn-i Sina'nın Türklüğü* (1937), *Anadolu Beylikleri ve Tıp Tarihimiz* (1938), *Selçuklularda Tababet Tarihi* (1939), *İlim ve Sanat Bakımından Fatih Devri Albümü* (1943), *Ressam Nigârî* (1946), *Kapılarda Türk Tezyinatı Örnekleri* (1948), *Hattat Ahmet Karahisarî ve Ali Kuşçî* (1948), *Ressam Nakşî Hayatı ve Eserleri* (1948), *Ressam Levnî Hayatı ve Eserleri* (1948), *Müzehhip Karamanî* (1951), *İnce Oyma Sanatı* (1980).

HAKKINDA: Osman Nuri Ergin / Dr. A. Süheyl Ünver Bibliyografyası (1941), Ünver, Süheyl (Ana Britannica, c. 31, 1986), Erguvanlar ve Boğaziçi (Babıalide Sabah, 12 Mayıs 1966), A. Gürçağlar / Ahmed Süheyl (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, s. 1856), Nuran Yıldırım / Bir İstanbul Efendisi (Yeni Yüzyıl, 14.2.1986), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002), Nail Tan-Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer II (2004).

ÜNVER, Ahmet

Yazar, çevirmen. 6 Şubat 1955, Elazığ doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini babasının subaylık hizmetinden dolayı Erzurum, Kocaeli, Tekirdağ gibi illerde okuyarak tamamladı. Lise öğrenimini, *Hürriyet* gazetesinin açtığı burs sınavını birincilikle kazanarak Kadıköy Maarif Kolejinde yatılı olarak okudu. Daha sonra İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Pazarlama Yönetimi Bölümünü bitirdi, Boğaziçi Üniversitesinde yüksek lisansa devam etti. Telif eserleri dışında İngilizceden çok sayıda çevirisi vardır.

ESERLERİ:

Masallar (1983), *Ege Kıyılarında Eski Zaman Masalları* (2002).

HAKKINDA: Ahmet Ünver / Ege Kıyılarında Eski Zaman Masalları (2002).

Bircan Ünver

ÜNVER, Bircan

Yazar, televizyon programcısı. 2 Mayıs 1959, Yukarıkale / Sivas doğumlu. Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Türk Sanatları Bölümü (1988) mezunu. Yüksek lisans programını New York The New School for Media Studies'te (1999) tamamladı. Üniversitede Sanat Tarihi Bölümünden felsefe tarihi ve sanat eleştirisi üzerine seçmeli dersler aldı. 1984'ten itibaren iki yıl Gelişim Yayınlarında çalıştı. Bu dönemde *Nokta* dergisine sayfalar hazırladı. 1988'de *Sanat Olayı*, *Hürriyet Gösteri*, *Cönk*, *Anons*, *Sanat Çevresi* dergileri ile *Cumhuriyet* ve *Hürriyet* gazetelerinde çeşitli yazı ve röportajları yayımlandı. Bir süre de Vakko Sanat Koordinatörlüğü yaptıktan sonra dil öğrenimi için 1989'da Los Angeles'a gitti. Oradan *Hürriyet Gösteri* dergisine sanat yazıları yazdı. Los Angeles'ta bir yıl kaldıktan sonra geçtiği New York'tan "Hürriyet-Amerika'dan Haberler" sayfasına (1990-93) kültür ve sanat üzerine yazılarla katkıda bulundu.

Bircan Ünver, ayrıca Queens Public Televizyonunun yerel ve stüdyo kurslarını (1992) bitirdi. Mayıs 1993'e kadar yirmi orijinal televizyon programı üretti ve bu programları QPTV'nin 35., 56. ve 57. kanallarında yayımlandı. Voice of Anatolia dizisine sanat yönetmeni, sunucu ve editör olarak katkıda bulundu. 1993'te İstanbul'a döndü. 1993-96 yılları arasında

İstanbul'da SHOW TV, Kanal Çocuk ve Kanal E'de programlar yaptı. 1994'te Türkiye Turizm Rehberi'nin medya koordinatörlüğünü üstlendi. 1996 yılında yeniden New York'a taşındı. 2000'den itibaren toplam yirmi dört sayı olmak üzere İngilizce ve Türkçe olarak hazırladığı *Light Millennium / Işık Binyılı* dergisi ile çeşitli alanlardan sanatçı ve bilim adamlarına ürünlerini İnternet'te yayımlama ve paylaşma olanağı sağladı. Çalışmaları nedeniyle ödüller aldı. Yazılarının bir bölümünü 1995 yılında *En Kutsalı Yaratmak* adlı kitabında topladı.

ÜNVER, Erdoğan

Şair (D. 22 Şubat 1927, Soma / Manisa - Ö. 25 Eylül 2004, Ankara). Halk tarzında yazdığı şiirlerinde Erünver imzasını kullandı. Baba tarafından Ispartalı, anne tarafından Somalı'dır. Ayrıca anne tarafından ünlü hiciv şairi Eşref'in akrabasıdır. Soma Altıntaş İlkokulu, İzmir Karşıyaka Ortaokulu, Ankara Atatürk Lisesi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1957) mezunu. Fakülteyi bitirdikten sonra 1958'den itibaren, Anakara Barosuna bağlı olarak serbest avukat olarak birçok kuruluş ile sanat çevrelerinin avukatlığını yaptı. İLESAM, Çok Sesli Müzik Derneği ve MESAM üyesiydi.

Edebiyata kültürünün gelişmesinde Fevziye Abdullah Tansel ve Nurullah Ataç'tan destek gördü. İlk şiirleri Manisa'da *Işık* gazetesi (11 Şubat 1947) ile *Tanin* gazetelerinde (29 Eylül 1947) yayımlanmıştı. Sonraki yıllarda yazı işleri müdürlüğünü de yaptığı *Görme ve İşitme Yoluyla Eğitim, Türk Birliği* (1965- 1972, 75 sayı), şair arkadaşı Hüseyin Yurdabak, Jülide Gülizar ve diğer arkadaşlarıyla iki kez çıkardığı *Bahçe* (1950'de 9, 1975'te 29 sayı) ile *Defne* ve *Eğitim* gibi çok sayıda dergide yayımladı. 1996 yılında Irak'ta düzenlenen 'Merbid Şiir Festivali'ne katıldı. Şekip Ayhan Özışık tarafından bestelenen *"Saçların Tarumar"*, Atilla İçli tarafından bestelenen *"Güzeller İçinde"* gibi çok sayıda güftesi bestelenerek TRT repertuarına alındı. *"Saçların Tarumar"* adlı şiiriyle 1976 yılında *Milliyet* gazetesinin sanat ödülünü aldı. Doğum yeri olan Soma'daki bir sokağa adı verildi. Kabri Ankara'da Karşıyaka Mezarlığındadır.

"Onun şiirlerinin konusu, genellikle kaynağını aşktan alır. Çağlayanların, gönül vadilerinde husule getirdiği musiki ahengiyle dalga dalga yayılır ve gönüllere doluverir." (Abdullah Satoğlu)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yağmurla Gelen Bahar* (1970), *Yağmurla Giden Bahar* (1995).

ANTOLOJİ: *Bahçe Şairleri Şiir Antolojisi* (Hüseyin Yurdabak ve Abdullah Satoğlu ile, 1992).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998), Feyzi Halıcı - Hüseyin Yurdabak - Abdullah Satoğlu / Gönül Sohbetleri IV (2000), Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar Antolojisi (2003), Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003), Özkan Gönlüm / Gönül Dünyasında Şiirle Yaşayanlar (Star-Körfez, 28.6.2003), Abdullah Satoğlu / Yağmurla Gelip Yağmurla Giden Baharlar ve Erdoğan Ünver (Çağrı, Haziran 2004).

İsmail Ünver

ÜNVER, İsmail

Eski Türk edebiyatı araştırmacısı. 28 Şubat 1944, Bulak köyü / Karabük doğumlu. İlköğrenimini doğduğu köyde (1955), ortaöğretimini Ankara İmam Hatip Okulu, Ankara Özel Çankaya Koleji ve Karabük Demir Çelik liselerinde okuyarak tamamladı (1964). Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1968) mezunu. Bir süre Karabük Demir Çelik Lisesi ile Karabük Kolejinde Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olarak çalıştı. 1970'te Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Kürsüsüne asistan olarak atandı. Doktorasını *"Türk Edebiyatında Manzum İskendernâmeler"* konulu tezle (1975) tamamladı. 1982 yılında yardımcı doçent, 1983'te *"Ahmedi Rıdvân Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği"* adlı tezle doçenti oldu. 1988'de profesörlüğe yükseldi.

1976-77 yılları arasında Fırat Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde, 1986 yılında 100. Yıl Üniversitesinde misafir öğretim üyesi olarak görev yaptı. Bünyâd-ı Ferheng-i İran adlı kuruluşun davetlisi olarak İran'a (1978) gitti. DTCF Fakülte Kurulu profesör temsilciliği (1988), aynı fakültede yönetim kurulu üyeliği (1989-92), Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü başkanlığı (1989-92, 1995-98) ve Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı başkanlığı (1988-) görevlerinde bulundu. Makalelerini 1972 yılından itibaren *Türkoloji Dergisi, Belleten, Türk Dili, Osmanlı Araştırmaları* dergilerinde yayımladı. *Türk Ansiklopedisi* ve *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı.

ESERLERİ:

Ahmedî / İskendernâme (1983), *Neşatî* (1986), *Türklerin Uzaylılarla Randevusu* (2005).

ÜNVER, M. Naci

Hukukçu, şair ve yazar. 1938, Hacıbektaş / Nevşehir doğumlu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Çeşitli yerlerde hakimlik ve Yargıtay'da tetkik hakimliği görevlerinde bulundu. 1984 yılında Yargıtay Üyeliğine, 1995 ve 1999'da Yargıtay 8. Ceza Dairesi Başkanlığına iki kez üst üste seçildi. Bu son görevinde iken emekliye ayrıldı. *Evlenme Cüzdanı, Kapadokya Efsanesi, Özgür Sevi* adlı eserleri televizyona uyarlandı. Aşağıda belirtilen kitaplarının dışında, mesleği olan hukuk dalında da dört eseri bulunmaktadır.

"M. Naci Ünver'in, öykülerinde kadınları, erkekleri aynı oranda tarafsız tutmadan yazması övgüye değer. Kısa, öz, fazla sarkmalara gerek kalmayan konuşmaları, öykünün yapısına akıcı bir devinim kazandırıyor. Öykü kişileri, 'Komşuluk Bağları' adlı öykü dışında, kıyıda köşede kalmış, küçük, kenar mahalle insanları oluyor. İnsanların Ahlâki düşkünlüklerini, cinsel doyumsuzluklarını, baskı altında kalmanın getirdiği ikiyüzlülükleri, çıkar karşılığı kurulan evlilikleri gerçekçi bir dille yazarken, insanlarımızın gerçek sorunlarının mahkeme dosyalarında gizli olduğu gerçeğinin de altını kuvvetlice çiziyor. Bunu bağırmadan, fazla iddialı olmadan, yalın, kolay anlaşılır bir dille yapıyor. Ayrıca yazarın bu öyküleri dinlediğini, öykü konusunun yakın tanığı olduğunu, hatta bazen öykünün içinde yaşayan biri olduğunu öykülerin tazeliği, sıcacık soluğu bize, her öyküde biraz daha anımsatıyor." (Osman Şahin)

M. Naci Ünver

ESERLERİ:

ROMAN: *Evlenme Cüzdanı* (1986), *Özgür Sevi* (1990), *Ozanın Öldüğü Gün* (1994).

ÖYKÜ: *Kapadokya Efsanesi* (belgesel uzun öykü, 1990), *Günyüzü Yargıcı* (uzun öykü, 1992), *Kırmızı Kaplı Defter* (1997).

ŞİİR: *Sana 25 Şiir* (1994), *Yağmurla Gel Bana* (1996), *Sevgi Yağmurları* (1998), *Bir Sevda Masalı.*

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 2.7.1998), Osman Şahin / Kırmızı Kaplı Defter (Cumhuriyet Kitap, 13.5.1999), Feyzi Halıcı Hüseyin Yurdabak Abdullah Satoğlu / Gönül Sohbetleri IV (2000).

ÜNVER, Mehmet

Romancı. 1 Eylül 1956, İstanbul doğumlu. Deniz Astsubay Hazırlama Okulu mezunu. Uzun bir süre Deniz Kuvvetlerinde görev yaptı. Öyküleri çeşitli dergilerde yayımlandı. Televizyon ve gazetelerde söyleşilere katıldı. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü.

"Modern hayatın mahrem alana hapsettiği cinselliğin köy yerindeki doğallığı, köy kurnazlığının köylüler arasındaki ilişkilerde acımasızlığa dönüşmesi, kadınların bastırılmışlığa karşı bulduklan çareler, devlerin memurları aracılığıyla görünür hâle geldiği durumlardaki iktidar ilişkileri, dönemin zihin yapıları, bireysel ve toplumsal sorunlar..." (A. Ömer Türkeş)

ESERLERİ (Roman):

Bir Kuzgun Yaz (2002), *Pus* (2003), *Kırmızı Fener Sokağı* (2005).

HAKKINDA: Nena Çalidis / Anılarda Kalan Kuzguncuk (Cumhuriyet gazetesi, 12.2.2002), Ceyhan Usanmaz / Bir Kuzgun Yaz (Virgül, sayı: 49, Mart 2002), M. Danalı / İstanbul'un Son Mutlu Yazı (söyleşi, Milliyet, 18.3.2002), TBE Ansiklopedisi (2. bas. c. 2, 2003), Ezgi Başaran / Kırmızı Fener Sokağı'nın Hacer İle Nurten'i Gerçekte De Yaşıyorlar (Hürriyet, 10.7.2005), Hande Şarman / Işığın Peşine Düşenler (Radikal, 12.8.2005), Dilek Kaykılar / Kadınların Çoğu Yaralı (Zaman, 27.8.2005).

ÜNVER, Mustafa

İlâhiyatçı. 1966, Bakırlı köyü / Şabanözü / Çankırı doğumlu. Ankara İmam Hatip Lisesi (1986), Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1991) mezunu. 1992 yılında OMÜ İlâhiyat Fakültesine araştırma görevlisi olarak atandı. Yüksek lisansını 1993 yılında *"Kur'an'ı Anlamada Siyakın Rolü"* adlı teziyle Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. 1993-94 öğretim döneminde araştırmalarda bulunmak üzere Kahire'de kaldı. 1998'de *"Tefsir Usulünde Meki-Medeni İlmi"* adlı çalışma ile doktorasını tamamladı. 1999'dan itibaren aynı fakültede yardımcı doçent öğretim üyesi olarak çalışmalarına devam

Mustafa Ünver

etti. 2004'te doçent oldu, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde öğretim üyesi olarak çalıştı.

Makale ve çevirileri 1992 yılından itibaren *OMÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, İslâmi Araştırmalar İslâmiyat, Tezkire, Diyanet İlmi Dergi, Fecre Doğru* dergilerinde yayımlandı. Kur'an ve tefsir konula sempozyumlara katılarak bildiriler sundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Kur'an-ı Anlamada Siyakın Rolü* (1996), *Kur'an'dan Mesajlar* (2000), *Tefsir Usülünde Meki-Medeni İlmi* (2001), *Hurufilik ve Kur'an -Nesimî Örneği-* (2003).

ÇEVİRİ: *Lügavi Kur'an Okumaları* (Muhammed Şehrür'dan, 2001).

ÜNVER, Müslüme

Şair. 1951, Kuyumcusaray köyü / Alaca / Çorum / Alaca doğumu. Sekiz çocuklu bir ailenin kızıdır. 1967 yılında evlendi. 1972 yılında Almanya'nın Hamm şehrindeki bir çiçekçide çalışmaya başladı. 2000 yılında yurda kesin dönüş yaptı. Hayatını ve çalışmalarını Ankara'da ve Almanya'nın Bochum kentinde sürdürdü. Alternatif Sanatsever Derneği üyesidir. *İrem Şehrinden Dizeler* (2006) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Günümüz Edebiyatında Kadın Şairler Antoloji (2006).

Müslüme Ünver

ÜNVER, Serdar

Şair. 1 Ocak 1955, Gemlik / Bursa doğumlu. Atatürk İlkokulu (1967), Gemlik Lisesi (1976), Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi (1982) mezunu. Ünye İmam Hatip Lisesi (1984-85) ve Gemlik Ticaret Meslek Lisesinde (1985-96) bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı.

İlk şiiri *"Başak Sokak"*, Haziran 1979 yılında *Hisar* dergisinde yer aldı. Diğer şiirlerini *Kocatepe* (1980), *Yeni Biçem* (1994), *Bir Yeni Biçem* (1995-96), 1994 yılından itibaren *İzlek, Yaklaşım, Kıyı, Eşik, Çağdaş Türk Dili, Şiirlik, Dize* dergilerinde yayımladı. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Arkası Dün (1995), *Kuşlar Kanadı* (1998).

HAKKINDA: Hilmi Haşal / Eşikte Zaman ve Serdar Ünver'in 'Arkası Dün' Şiirleri (Milliyet Sanat, 15.3.1996), Varlık (Ocak 1999).

Serdar Ünver

ÜREN, İhsan

Şair ve yazar. 24 Ağustos 1939, Çorlu / Tekirdağ doğumlu. Yılmaz Divit ve İÜ imzalarını da kullandı. İlk ve ortaokulu Çorlu'da okudu. Çanakkale Öğretmen Okulu, Bursa Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü (1961) mezunudur. Edebiyat öğretmeni olarak Çanakkale ve Bursa'da yirmi yıl görev yaptı. Çorlu'da açtığı kitabevini işletti (1981-91). Edebiyatçılar Derneği ve Dil Derneği üyesidir. Yaşamını ve çalışmalarını Bursa'da sürdürdü.

İlk şiiri *"Çifte Perçin"*, *Damla* dergisinde (Edirne, 1956), diğer yazı ve şiirleri, kurucuları arasında yer alıp yazı işleri müdürlüğünü üstlendiği *Biçem* dergisi (12 sayı, 1990-93) ile *Kuzeysu, İzlek, Somut, Yedi Tepe, Yeni Biçem, Düşlem* vd. dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sevmek Mevmek* (1990), *Harman Yangını* (1990), *Bilge Zakkum* (1992), *Kirli Cam* (1993), *Çiğ Bir Çığ* (1995), *Gözyaşı Şişesi* (1997), *Japon*

İhsan Üren

Gülü Gibi (1997), *Yaşamdan Savrulan* (1998), *Milenyum Haikuları* (2002), *Sis Zaman Düş Zaman* (2002).

DERLEME-İNCELEME: *Tanıklarıyla Baykan Türklerinden Bilmeceler* (1991), *Şiirimizde 1998 Ufuk Turu* (1999).

HAKKINDA: Bilge Zakkum (Biçem, sayı: 12, Şubat 1993), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Çetin / Tanzimat'tan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 2, 2002), Sis Zaman Düş Zaman (Türk Dili Dergisi, Ocak-Şubat 2003).

ÜRGÜP, Fikret

Hikâyeci (D. 1914, İstanbul - Ö. 8 Mart 1977, İstanbul). Galatasaray Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi (1940) mezunu. İç hastalıkları uzmanı (1946) oldu. 1954-59 yılları arasında Amerika'da psikiyatri eğitimi gördü. Ayrıca İngiltere'de üç yıl psikiyatri üzerine çalıştıktan sonra Türkiye'ye dönerek serbest hekimlik yaptı. Yalnızlık ve yabancılaşmayı işleyen özgün hikâyeleri ve şiirleri, 1951 yılından itibaren *Yeni İnsan* ve *Yeditepe* dergilerinde yayımlandı. Mezarı Çengelköy'dedir.

"Çağımız insanının yalnızlıklarını, geçerlilikteki değerlere karşı yabancılaşmasını simgeleyen, mecazlı, alegorili ve özgün hikâyeler yazdı." (Behçet Necatigil).

"İnsan psikolojisi konusundaki derin bilgisiyle, tüm öykü evrenini

Fikret Ürgüp

FİKRET ÜRGÜP

TENİS TOPU

"Bütün günlerim işkence"

"Bütün gecelerim senin olduğun yerde"

Öğleyin, iltihaslı, bol etli kuru fasulyeden sonra anatomi amfisinde buhar banyosu. Yüreğine bir bulut yerleşmiş, burnu tıkanmış, bacakları uyuşup çekilmekten, belkemiğinde şehvetimsi bir gevşeyiş, kasılıyor, geriliyor, bir yerine dokunan olsa ok gibi fırlayacak.

"Klâsik müzikteki kuarterler kadar düzenli ve anlamlı ama dayanılamıyacak kadar can sıkıcı ve tatsız olurdu yaşamak, uykuda ve uyanık görülen rüyalar olmasaydı. Uyanık rüyanın tiryakisi olanların yüzlerinde gülümser gibi bir yumuşama vardır. Birbirlerini tanırlar ve hiç çekemezler, çünkü pratik hayata ayak uydurmalarına engel olan bu tiryakilikten kurtulmak ta istiyorlar, ve aynı zamanda kimseleri gördükçe bozulur, eski alışkanlıklarına kapılırlar. Bereket ki uyanık rüyayı tatmamış olanlar hiçbir şeyi farketmezler. Yoksa uyanık rüyada yaşıyanları sokak başlarında linç ederlerdi."

Anatomi amfisinde profesör, kara tahtanın üzerine renkli tebeşirlerle, hiç şaşırmadan, isimlerinde aksamadan, göz dibindeki damarlarla sinirleri çiziyor. Sanki göz dibi kendi yazdığı kitapmış gibi. O kadar kendi evinde. Kaloriferler mevsim tanımıyor, istihkaklarını zamanla tüketmiye çalışıyorlar. Buğu gittikçe artıyor, ve üst sıralardan aşağıya bastırdıkça bastırıyor. Askerlik dersinde öğretmenleri gibi, eski biçim bir el bombasının ipini çektikten sonra 21'e kadar sayıp ortaya fırlatmak vardı. Ama, mavi gözlerini geri çevirip te kimseyle göz göze gelmiyen profesörün saçsız kafatası ayrıca çekiciydi, ve kullanılmamış, içi lâstikle beslenmiş, namuslu bir tenis topu onun çıplak kafasının tam tepesine nişanlanırsa kimseye zarar vermeden herşeyi düzelebilirdi. En arka sırada, tehlikeli bir rüya tiryakisi uykuya kapılmamak için homurtuya benzer sesler çıkarıyor, ve iki sıra önde bu işlere bir çare bulmıya çalışanın nevrini döndürüyor. Amerikan filmlerindeki sesiz tabancalardan biri olsa, hocadan başlayıp, ön sıralardan en arka sıralara kadar kim varsa, gık demeden temizlenirdi. Sonra pencereler açılır, o münasebetsiz ve buğuyla gittikçe ağırlaşan fenol kokusunun şehvetli yapışkanlığından kurtulmuş olunurdu. (...)

Tenis maçlarına yalnız Japonları kabul etmemişler. Çünkü onların her attıkları serviste top sıçramıyor, yerde sönüp kalıyormuş. Bunu da, spor değil cambazlık saymışlar. Arkadaşa belli etmedim, bunu öğrendiğimi. Yapacağım gizli kulsun istiyordum. Sonra, ona hiçbir zaman güvenilmezdi. Her öğrendiğinden sonuna kadar faydalanır, işin tadını kaçırırdı. Ama bir nevi çaktı, benim amfiyle ve hocayla ilgili tasarılarımı. Yüzünden anladım. Gözlerini kapamış tenis oyununu seyretmiyordu. Tenis topuyla ilgili olan her şeyi bana bırakmıştı. Daha etkili, daha ciddi bir şaka hazırlıyor olmalıydı.

Tabii bunu benden başka farkeden yoktu. Ben de boşverdim. Daha doğrusu oyunun dalgasına kapıldım. Herkes gibi benim de başım toptan rakete raketten topa gidip geliyordu.

Tatlı bir sarhoşluk içindeydim. Yanımda, önümde, arkamda, ilerimde bir alay, bakımlı, süslü , püslü kadınlar, sıcaktan olacak inanılmaz kokular saçıyorlardı. Yüzleri pembeleşmiş ve nemli. Ara sıra: -Hay! Uuf! Fitnuv! diye sesler çıkarıyorlardı, ve göğüsleri inip kalkıyordu. Çünkü kadınların heyecanları göğüslerinden belli olur.

Karınları içinde çocuk vardır belki de, onun için kalkmaz.

Topa bakmaktan, başımı bir sağa bir sola çevirmekten kurtulamıyordum. Fakat öğrenmek istediğimi öğrenmiştim. Bana lâzım olan Japon ustalığının yanında, bu şampiyonların marifetleri çocuk oyuncağı idi.

Tenis topunu tam noktasına nişanlayıp, orada durdurmak, onun durduğu yeri artık değiştirirdi. Bütün topların oraya çarpınca sıçrayıp gitmesine ve pekte iz bırakmamasına alışmış olan o yerde bir top sıçramaz, yapışır kalır ve üstelik olduğu noktada topaç gibi dönerse orası ister çimen kort, ister beton, ister toprak kort olsun, ister saçsız bir kafanın tam tepe noktası olsun artık eskisi gibi değildir. Ne kadar usta olursa olsunlar, bunlarınki bellenmiş, sıkıcı, inada binmiş, hırçın ve kaba top atışverişleriydi. Çok şükür ki kadınlar, açık ve parlak renkler giyinmişler, baş döndüren kokular sürünmüştüler. Yoksa dayanılmazdı.

Bir aralık, -sezmiştim böyle bir halt karıştıracağım- olan oldu. Bu kadar monoton, sen vur ben vurayım oyununa tahammül edemiyeceğini biliyor-

→

dum. Gökyüzünü çatlatan bir patlamayı yere inince hissettim. Bir yerime bir şey olmamış, yalnız, pantolonsuz, hatta iç donsuz kalmıştım. Eskiden tanıdığım ve beni sevdiğini hiç umnadığım bir kadın eliyle önümü kapıyordu. Öteki seyirciler de vurulmuş kuşlar gibi yere serilmişlerdi. Kadınların o renkli elbiseleri üzerlerinden soyulmuştu. Ona bakındım. Kortların çok ötesindeki bir kavak ağacının tepesine kadar uçurmuştu onu, ustaca kullandığı el bombası patlayınca.

Üzülmedim, kıskanmadım, kızmadım. Tenis topunun Japon tekniğini öğrendikten sonra, onunki gibi tehlikeli fakat süresiz şakalarla vakit geçirilmez. Nice kimselerin hayatlarının değiştirildiği, bu yüzden kendi ihtiyaçlarını ilk defa hissederek giderdikleri, ve değişen şahsiyetleriyle mutluluğa eriştikleri sonsuz olaylar görülmüştür.

Yalnız, bu kimseler, isteseler de bir daha ötekilerin alışılmış hayatlarına dönemezler. Çünkü onlara benzer olmuşlardır. Böyle, onun oynadığı gelip geçici şakalar değil, kalıcı, tesirli, hayat değiştirici nice sonuçlar almak mümkündür. Tenis topunu Japon usulü kocanın kafasının ortasına nişanlayıp, orada zıplamadan döndüren ve onun hayatını değiştiren kim olabilirdi?

(*Yan-Kısa Lodos Hikâyeleri*, 1991)

kuşatmaya hazır duran görünen Fikret Ürgüp, sözcüklerle lastik bir topla oynar gibi oynayarak, aşina olunan tüm kurgu biçimlerini parçalayarak, muhayyelin sınırlarını zorlayarak kurmuştur az sayıdaki öykülerini." (Ömer Lekesiz)

ESERLERİ:

MONOGRAFİ: *Şizofreni* (1964).

HİKÂYE: *Van* (1966), *Kısa Lodos Hikâyeleri* (1968).

GÜNLÜK: *Dosdoğru Günlük* (haz. Meltem Vardar - Levent Yılmaz, 1995).

ÇEVİRİ: *Kaçak* (1941) – *Şehvete Düşkün* (1945) (W.S. Maugham'dan, N. Sander ile).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Feza Kürkçüoğlu / Deli Olmak Kolay da Saçma Bulmak Zordur (Virgül, sayı: 6, Mart 1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Ömer Lekesiz / Öykü İzleri (2000) - Yeni Türk Edebiyatında Öykü - 4 (2001), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÜRKMEZ, Melâhat

Yazar. 27 Şubat 1959, Hadim / Konya doğumlu. Halk Bankasında memur olarak çalışarak emekliye ayrıldı. Yazıları *Çalı, Ardıçkuşu, Gözyaşı* adlı dergilerde yayımlandı. *Konya Postası* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. "*Buzkaşi*" adlı hikâyesi ile Kültür Bakanlığı ve Türk Edebiyatı Vakfının ortaklaşa düzenlediği Ömer Seyfettin Hikâye Yarışmasında ödül aldı. Ödül alan hikâyesi, *Kurban* (2003) adlı ortak kitapta yayımlandı.

"*İster roman deyin ister biyografi. İyi araştırılmış, çok emek verilmiş. Birçok kaynaktan yararlanılarak doğ-ru bilgilere ulaşılmış bir kitap bu. Bilgiler öyle aşk ve şevk ile verilmiş ki her satırdan hayranlık taşıyor. Baştan sona bir Mevlâna methiyesi. Kitaptaki coşku, lirik anlatım ve kendine özgü roman havası kitabı kolay okunur kılıyor. Bence Konya ve Mevlâna hakkında söz söylemek isteyen herkesin bu kitaptan haberi olmalı. Mevlâna'yı anlatan kitaplar içinde belki en ilmi olanı değil ama en sıcakkanlı, en kolay okunanı.*" (Zinnur Erden)

ESERLERİ:

ROMAN: *Gönül Bahçesinde Mevlâna* (2004), *Sözcüklerin Nefesinde Ateizmden Allah'a* (2005).

ARAŞTIRMA - İNCELEME: *Mevlâna'da Aşk Sırrı ve Nihâi Bütünleşme* (2005).

HAKKINDA: Sevinç Çokum / Dallar Yine Tomurcuklu (Türk Edebiyatı, sayı: 364, Şubat 2004), İbrahim Divarcı / Şehir Yazıları (Merhaba gazetesi, 6.1.2005), Zinnur Erden / Gönül Bahçesinde Mevlâna (Türk Ocağı, sayı: 2, Şubat 2005), Hüzeyme Yeşim Koçak / Gönül Bahçesinde Mevlâna (Merhaba gazetesi, 29.5.2005), Necati Büyükalkan / Sözcüklerin Nefesinde Ateizmden Allah'a Konya Postası, 3.12.2005), Nükhet Cenani / Zambaklar Solmasın Yetenekler Kaybolmasın (Konya Postası, 24.12.2005).

Melâhat Urkmez

ÜRÜK, Yaşar

Oyun yazarı. 11 Ağustos 1952, İzmir doğumlu. Ankara Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümü mezunu. 1978'de oyuncu olarak girdiği İzmir Devlet Tiyatrosunda ve TRT'de yönetmenlik yaptı. Salihli Belediyesi Şehir Tiyatrosunun kuruluşuna katkılarda bulundu. Yazılarını *Yeni Asır* gazetesi ve *İzmir* dergisinde yayımladı. Yaşamını ve çalışmalarını İzmir'de sürdürdü. *Mustafa Diye Biri* adlı oyunuyla 1987 Kültür Bakanlığı Oyun Yazma Yarışmasında birincilik ödülünü kazandı.

ESERLERİ:

OYUN: *Ah Güzel İzmir!* (1987), *Savaş Denilen Eski Şarkı* (1989), *Mustafa Diye Biri* (1990).

ŞİİR: *Karşıyaka Şiirleri* (1998).

ARAŞTIRMA: *Şu Bizim Karşıyaka* (1999).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÜSKÜDARLI SAFİ

Şair (D. 1862, Yanya – Ö. 1901, Halep). Asıl adı Mustafa Sâfi'dir. İlköğrenimini Üsküdar Fındıklı Mektebinde tamamladıktan sonra Paşakapısı Rüştiyesine (ortaokul) girdi. Rüştiye öğreniminden sonra bir süre Selimiye Camiinde Abdurrahman Efendi'nin derslerine devam etti. Abdülkadir Efendi adında bir kişiden Farsça, Arapça ve edebiyat dersleri aldı. 1880'de Üsküdar Bidayet Mahkemesi kâtipliğine tayin edildi. Daha sonra Fırka-ı Askeriyye Mühimme Kâtipliği göreviyle Trablusgarp'a gönderildi. Buradaki görevinde iki veya dört yıl kadar çalışmasına rağmen askeri fırka komutanı Arif Paşa ile anlaşamayınca istifa ederek İstanbul'a döndü. Damat Mahmut Celalettin Paşa'nın meclislerine devam etti. Paşa'nın oğlu Prens Sabahattin'in özel hocalığını yaptı. Bir ara Üsküdar'da bir attar dükkânı çalıştırdı. Paşa'nın Avrupa'ya kaçmasından sonra onunla olan münasebetinden dolayı yapılan bir ihbar üzerine Halep'e sürüldü. Ölümüne kadar burada mektupçu muavinliği görevini yürüttü.

ESERLERİ:

MESNEVİ: *İslâm-ı Hazret-i Ömer Yâhud Bir Harika* (1308/1890).

ÇEVİRİ: *Cidâl-i Sa'dî Bâ-Müddei* (Sâdî'nin *Gülistan*'ından; 1303/1896).

ŞİİR: *Şi'r-i Sâfi*.

Sâfi'nin ayrıca basılmamış bir divanı da bulunmaktadır.

HAKKINDA: Alim Yıldız / Üsküdarlı Sâfi'nin "İslâm-ı Hazret-i Ömer Yahud Bir Harika" Mesnevisi (DEÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, sayı: XIII, 2001) - Üsküdarlı Sâfi'nin "Şi'r-i Sâfi" İsimli Eseri Üzerine (CÜ, İlâhiyat Fakültesi Dergisi, sayı: VI/II, 2002).

ÜSTEL, Ahmet

Yazar (D. 1930, İstanbul - Ö. 12 Temmuz, 1983). Galatasaray Lisesi (1948) mezunu. Gıda Teknolojisi mühendisliği öğrenimi için gittiği Fransa'da, tiyatro ve yazarlığa tutkusu nedeniyle öğrenimini yarım bırakıp sinema yönetmeni Jean Vilar'ın yanında asistanlık yaptı. Türkiye'ye döndükten sonra tiyatro ve sinema çalışmalarını profesyonel olarak sürdürdü. Yönetmenliğinin yanı sıra yüzlerce senaryo, radyo ve televizyon skeçleri ve piyesleri yazdı, çeviriler yaptı.

BAŞLICA ESERLERİ:

Baba Bizi Eversene, Sarı Çizmeli, Islak Dudaklar, Samanyolu, Mahçup Delikanlı vd.

ÜSTEL, Füsun

Araştırmacı-yazar. 1955, Ankara doğumlu. Ortaöğrenimi Notre Dame de Sion'da, yükseköğrenimi Ankara Üniversitesi SBF'de tamamladı. 1980-81'de İtalya'nın Bologna kentindeki Johns Hopkins Üniversitesi yüksek lisans programını izledi. 1982'de İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde araştırma görevlisi oldu. 1987'de Ankara Üniversitesi SBF'de doktorasını tamamladı, 1993'te doçent oldu. 1990'dan itibaren Marmara Üniversitesi Fransızca Kamu Yönetimi Bölümünde öğretim üyeliği yaptı. Yerli ve yabancı sosyalbilimler dergilerinde Türkiye tarihi, milliyetçilik ve kimlik sorunuyla ilgili makaleleri yayımlandı.

ESERLERİ:

Ziya Gökalp, Kemalizm ve Türkiye'de Korporatizm (Taha Parla ile; yay. haz. Füsun Üstel (1989), *Türkiye'nin Kürt Sorunu* (Koray Düzgören, Seyfettin Gürsel, Baskın Oran ile, 1996), *İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları* [1912-1931] (1997), *Üç Kuşak Cumhuriyet* (Akile Gürsoy Tezcan, Ali Akay, Feride Çiçekoğlu, Füsun Üstel, Hakan Yılmaz, Kolektif, Nükhet Sirman, Uğur Tanyeli; Sunuş: Ali Akay, İlhan Tekeli; Editör: Akile Gürsoy Tezcan, Feride Çiçekoğlu, Nükhet Sirman, Uğur Tanyeli ile; ed. yard.: Gökçen Tuba Temelci, 1998), *Yurttaşlık ve Demokrasi* (1999), *Coğrafya 2002* (Genel Yayın Yönetmeni: Füsun Üstel, 2003), *Makbul Vatandaş"ın Peşinde II. Meşrutiyet'ten Bugüne Vatandaşlık Eğitimi* (2004), *Türk Ocakları* [1912-1931] (2004).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 24.2.2005).

ÜSTER, Celal

Yazar, çevirmen. İstanbul doğumlu. İngiliz Erkek Lisesi, Robert Academy ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Filolojisi Bölümünde okudu. Robert Kolej'in *İzlerimiz* dergisinin yazı kurulunda yer aldı. *Aydınlık* gazetesinin sanat sayfasını yönetti. Gelişim ve Adam yayınevlerinde çalıştı. 1980'den itibaren uzun süre *Cumhuriyet* gazetesinin kültür servisini, Cumhuriyet Kitap Kulübünün *Çerçeve* dergisini ve *Cumhuriyet Kitap* dergisini yönetti. *Philsa'nın Metropolis* kitabının, Dr. Nejat F. Eczacıbaşı Vakfınca yayımlanan *Belgelerle Türk Eczacılığı*'nın, Türkiye İş Bankasınca yayımlanan *National Geographic Fotoğraflarıyla İstanbul*'un editörlüğünü üstlendi. *Yeni Yüzyıl* ve *Yeni Binyıl* gazeteleri ile *Binyıl Kitap* dergisinde yayımladığı "Yeryüzü Kitaplığı" köşesini 2001 yılından itibaren *Radikal Kitap*'ta sürdürdü. 1996'dan sonra *Sanat Kültür Antika* dergisinin yayın yönetmenliğini, Okuyan Us Yayınlarının "Erotik Us" dizisinin editörlüğünü yaptı. 2004'ten itibaren Can Yayınlarının yönetmenliği üstlendi.

Celal Üster

1960'ların ikinci yarısından itibaren çeviriler yapmaya başladı. O yıllardan 1980'e uzanan dönemde Aydınlık Yayınları için çok sayıda çeviri yaptı. Marx, Engels, Lenin, Stalin ve Mao Zedung'un birçok yapıtını çevirdi ya da çevrilmesine katıldı. Kitapların yasaklanması için bilirkişi raporlarının yazıldığı bu dönemlerde, bu çevirilerin büyük bölümü takma adlarla yayımlanabildi. Üster, 1980 öncesinde, çeşitli yayınevlerine çeviri yapmayı sürdürmekle birlikte, ana çizgisiyle hayatı *Aydınlık* hareketi içinde geçti. Bu nedenle Marksçılığın temel yapıtlarını eksiksiz, yanlışsız çevirip yayımlamaya özen gösteren ortaklaşa bir uğraşın içinde yer aldı.

Celal Üster, *Halkın Sesi* dergisi ile *Aydınlık* gazetesinin sanat ve kültür sayfalarında görev yaptı. İmzasıyla yayımlanan çevirilerinin sayısı otuz, takma adla yayımladıklar elli civarındadır. E, Can, Bilim ve Sosyalizm, Cem, Payel, Koral, Afa, Remzi, Hür Yayın, P Kitaplığı, İletişim gibi yayınevlerinden çeviri kitapları, *Yeni Dergi, Türk Solu, Militan, Doğrultu, Türk Dili, Sanat Dünyamız, Aries, Younique, Artimento* gibi dergilerde yazı ve çevirileri yayımlandı. *George Thomson'ın Tarih Öncesi Ege* adlı yapıtının çevirisiyle Yazko'nun Azra Erhat Çeviri Ödülüne değer görüldü.

ESERLERİ (Çeviri-Derleme):

Kızgın Ova (Juan Rulfo'dan), *İtalyan Kızı* (Iris Murdoch'tan), *Kıtlık* (Liam O'Flaherty'den), *Düğün* (İsmail Kadare'den), *İnsanın Özü* (George Thomson'dan), *Tarihöncesi Ege* (George Thomson'dan), *Alçaklığın Evrensel Tarihi* (J.L. Borges'ten), *Yedi Gece* (J.L. Borges'ten), *Atlas* (J.L. Borges'ten), *Üveyanneye Övgü* (M.V. Llosa'dan), *Masalcı* (M.V. Llosa'dan), *Tiziano Su Perisi ile Çoban* (John Berger'den), *Duveen Antikacıların Piri* (N. Behrman'dan), *Yatağında Yalnız mısın?* (Eski Japon Ozanlarından Aşk ve Özlem Şiirleri, 2002), *Aşk Olsun* (dünya aşk şiirleri derlemesi, 2005).

HAKKINDA: Turhan Günay / Bir Kültür Adamı, Bir Çeviri Ustası: Celâl Üster (Cumhuriyet Kitap, 7.11.2002), Celal Üster Can Yayınları yönetmenliğine getirildi (Zaman, 26.9.2004).

ÜSTÜN, Çağatay

Hekim, yazar. 1965, İzmir doğumlu. Ortaokulu Özel Türk Lisesinde, liseyi ise İzmir Atatürk Lisesinde bitirdikten sonra Ege Üniversitesi Tıp Fakültesinden 1990 yılında mezun oldu. Dört yıl süreyle pratisyen hekim olarak değişik yerlerde devlet hizmetini tamamladıktan sonra 1994 yılında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalında göreve başladı. 1998 yılında aynı bölümde uzman, 1999 yılında ise yardımcı doçent oldu. Akademik çalışma alanı olarak tıp tarihi ve tıp etiğini merkez alarak çeşitli toplantılara katıldı. Paramedikal ve medikal anlamda çeşitli dergilerde yayınlanmış yüz kadar makalesi, bilimsel dergilerde yirmi yayını vardır. Çalışmalarını Ege Üniversitesi Tıp Fakültesinde öğretim üyesi olarak sürdürdü.

ESERLERİ:

Tıbbiyeli / İyi İnsan-İyi Hekim (editör olarak), *Hekim Tabip Doktor - Onlardan Anılar* (editör olarak; Dr. Eren Akçiçek ve Dr. Fehmi Akçiçek ile, 2003).

HAKKINDA: Hürriyet (2.4.1999), Zaman (26.7.2002).

ÜSTÜN, Emin Faik

Şair (D. 1922, Balıkesir - Ö. 12 Eylül 1973, İzmir). İlk ve ortaöğrenimini Balıkesir'de tamamladı (1940). Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi (1946) mezunu. Bitirdiği fakülteye asistan olarak girdi. Burada doçentli-

ğe (1952) ve profesörlüğe (1959) yükseldi. Son olarak Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyoloji Enstitüsünde görev yapıyordu.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yaşama Sevinci İzmir* (1973).

ARAŞTIRMA: *Radyoloji* (1958), *Atatürk: Kişiliği, Ülkücülüğü, Gençliğe Güveni* (1962), *Radyoloji ve Yurt Dışında Radyoloji* (1964), *Tıbbiyeli: İyi İnsan İyi Hekim* (1964), *Ülkücü Atatürk* (1964), *Bir Radyoloji Öncüsünün Hayatı* (1969), *Bilim, İnsan ve Üniversite* (1969), *Atatürk* (1971).

HAKKINDA: Osman Nebioğlu / Türkiye'de Kim Kimdir? (1962), Seyit K. Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÜSTÜN, Hulusi

Öykü ve roman yazarı. 7 Eylül 1974, İstanbul doğumlu. Silivri Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Çeşitli belediyeler tarafından Ömer Seyfettin anısına düzenlenen öykü yarışmalarında ve Gençlik Kitabevi Öykü Yarışmasında eserleri dereceye girdi. Kültür sanat içerikli radyo programlarında yapımcı ve sunucu olarak görev aldı. 2000 yılında on iki sayı süren *Çıkın* adlı edebiyat seçkisini çıkardı. Çalışmalarını İstanbul'da serbest avukatlık ve hukuk danışmanlığı yaparak sürdürdü.

ESERLERİ:

GÜNLÜK: *Canlar* (2002).

ÖYKÜ: *Geçmişi Sürgün Şehir* (2000), *Türkü Öyküleri* (2003), *Kanatlı Süvarinin Hatıraları Çerkes Öyküleri* (2005), *Gurbetten Çerkes Hikâyeleri* (1999), *Öyküler Gençlik Kitabevi Gençlik Ödülleri 2001* (Selçuk Tanç, Ali Rıza Arıcan, Hulusi Üstün, Rahime Dilek, Ekin Atalar, Serap G., Zeynep Gürcan, Pınar Deniz, 2002).

ROMAN: *Yıldız Saklayan Yürek Şaheser* (2005).

ÜSTÜN, Mürsel

Şair. 1960, Sivrihisar / Eskişehir doğumlu. İlkokulu Eskişehir'de, ortaokulu ve liseyi İstanbul Özel Moran Lisesinde bitirdi. Yükseköğrenimini İngiltere'de gördükten sonra baba mesleği olan rulman ticaretini sürdürdü, sonrasında uzun yıllar turizm sektöründe işletmeci olarak çalıştı. Çocukluğundan itibaren iyi bir şiir tutkunu oldu. *Çıkmaz Sokak* (2005) adlı bir şiir kitabı vardır.

"Mürsel Üstün, insan sevgisiyle dopdolu. Aydınlık kafası, tertemiz yüreğiyle şiir deryasında kürek çekmek istiyor. Birikimi var. Dahası, şiire sevdalı. Yurt, ulus, insanlık ve dünya sorunlarına karşı duyarlı ve ilgili. Yolun açık olsun Mürsel Üstün!" (Erinç Dinç)

Mürsel Üstün

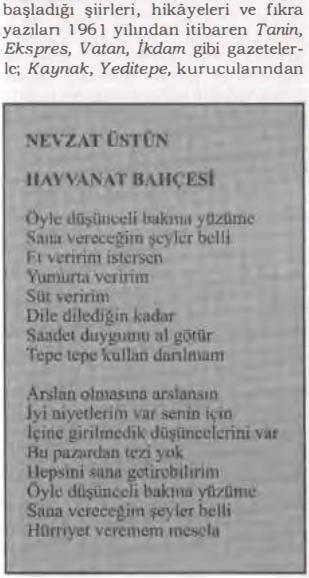
"Ozan Mürsel Üstün, şiirlerinde toplumdaki aksaklıklarla alay ediyor, yanlış politikaları eleştiriyor. Olayları uşçu bir yaklaşımla çözümleyip öneriler getiriyor. Şiirselliği öne çıkardığında başarılı olacağı gerçek." (Hasan Akarsu)

HAKKINDA: Türk Dili Dergisi (Eylül-Ekim 2005), Gazete Kadıköy (10.11.2005).

ÜSTÜN, Nevzat

Şair ve yazar (D. 1924, İstanbul - Ö. 8 Kasım 1979, İstanbul). Robert Kolejde başladığı ortaöğrenimini İstanbul Erkek Lisesinde sürdürdü ve Özel Boğaziçi Lisesinde tamamladı (1945). Yazarlıktan başka bir işle meşgul olmadı. Sık sık yurtdışı gezilerine çıktı, bir süre de Fransa'da yaşadı. Yaşamını Bolu yakınlarında geçirdiği bir trafik kazasında yitirdi.

Garip Şiiri çizgisinde yazmaya başladığı şiirleri, hikâyeleri ve fıkra yazıları 1961 yılından itibaren *Tanin, Ekspres, Vatan, İkdam* gibi gazetelerle; *Kaynak, Yeditepe*, kurucularından olduğu *Nokta, Ataç, Yeni Edebiyat, Yansıma, Cumhuriyet* dergi ve gazetelerinde yer aldı. Şiirlerinde toplumcu gerçekçi bir çizgi izledi. Eserleri Rusça, Çekçe, Bulgarcaya çevrildi. Ölümünden sonra ailesi tarafından 1980 yılından itibaren anısına şiir ve öykü ödülü konuldu.

NEVZAT ÜSTÜN

HAYVANAT BAHÇESİ

Öyle düşünceli bakma yüzüme
Sana vereceğim şeyler belli
Et veririm istersen
Yumurta veririm
Süt veririm
Dile dilediğin kadar
Saadet duygunu al götür
Tepe tepe kullan dinlenmam

Arslan olmasına arslansın
İyi niyetlerim var senin için
İçine girilmedik düşüncelerini var
Bu pazardan tezi yok
Hepsini sana getirebilirim
Öyle düşünceli bakma yüzüme
Sana vereceğim şeyler belli
Hürriyet veremem mesela

ESERLERİ:

ŞİİR: *Oluş* (1946), *Yaşadığımız Devre Dair Şiirler* (1951), *Cüceler Çarşısı* (1955), *Yitikler Kapısı* (1960), *Güneş Ülkesi* (1964), *Hey Sen Amerikalı* (1967), *Köprübaşı* (tüm şiirleri, 1968), *Beklenen Sabah* (tüm şiirlerinden seçmeler, 1978).

HİKÂYE: *Yaşama Duvarı* (1964), *Almanya-Almanya* (1965), *Çıplak* (1966), *Akrep Üretim Çiftliği* (1968), *Çıplak* (ilk dört kitabından hikâyeleri, 1970), *Boğaların Ölümü* (1975).

GEZİ-RÖPORTAJ-ARAŞTIRMA: *Sovyetler Birliğinden Batıya* (1966), *Karın İçindeki Portakal* (1972), *Üçüncü Bir Dünya* (1974), *Alamanya Beyleri ile Portekiz Bahçeleri* (1975), *Çağdaki Sancı* (1976), *Büyük Şaşkınlık* (1977), *Güneşin Ağzı* (1978), *Bunalımlı Günler* (1979).

DENEME: *Türkiye'deki Amerika* (iki cilt, 1967, tek cilt halinde, 1969).

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Vedat Yazıcı / Sözümüz Şairlerden Şiirlerden (1997), Sadun Tanju / Ölümünün Birinci Yıldönümünde Nevzat Üstün'le İlgili Duygular, Düşünceler (Cumhuriyet, 8.11.1980), Dinçer Sezgin / Nevzat Üstün'ün Son Akşamı (Türkiye Yazıları, Aralık 1979), Oktay Akbal / Heeyy Nevzat, Dur (Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı, 1960), Ümit Kaftancıoğlu / Beş Kardeşin Ölümü (Milliyet Sanat, Mayıs 1980), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Nihat Taydaş / Nevzat Üstün'ü Anmak (Edebiyat ve Eleştiri, Kasım-Aralık 2003).

ÜSTÜN, Nilgün

Şair, sinema yazarı. 1956, Bergama / İzmir doğumlu. Tam adı Sevda Nilgün Üstün'dür. Ankara Koleji ve Sinema-Televizyon Enstitüsü mezunu. İstanbul'da sinemacılık ve reklamcılık yaptı. Şiirleri ve çevirileri, 1988'den itibaren *Argos, Defter, Sombahar* vd. dergilerde, yazıları sinema dergilerinde yer aldı. *Kendi ve Öteki* (1995) adlı bir şiir kitabı vardır. Sine-Sen üyesidir.

"Zengin bir imge gücü olan şair, şiirlerinde geçmiş, güncel ve geleceğe ilişkin zaman dilimlerini ustalıkla bağ-

daştırır. Kadın açlığını, çorak yüreklerden yoğun ve kapalı bir dille anlatır. Geçmişin ve şimdinin kötü kalıtlarını yargılar. Ele aldığı izleklere felsefi derinlikler kazandırmaya çalışır. Gerçek aşk, yalnızlık ve tarihin sorgulanması gibi konuları ele alır." (Mehmet Aydın)

HAKKINDA: Selim Sarıoğlu / "Kendi ve Öteki" (Sombahar, Mart-Nisan 1995), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

ÜSTÜNDAĞ, Metin

Mizah yazarı, karikatürist, şair. 15 Şubat 1965, Erzincan doğumlu. İlkokulun üçüncü sınıfına kadar doğduğu köyde okudu. Sekiz yaşında geldiği İstanbul'da Kasımpaşa Lisesini bitirdi. Mimar Sinan Üniversitesi Sahne Görüntü Sanatları Bölümündeki öğrenimini tamamlamadı. Önce *Çarşaf* ve *Girgır* gibi mizah dergilerinde çalıştı. Sonra bir grup arkadaşıyla birlikte *Limon* dergisini kurdu. Ardından *Nankör* ve *Deli* adlı dergileri çıkaranlar arasında yer aldı. Adı *Leman* olarak değişen *Limon* dergisine döndü. Daha sonra *Öküz* ve *Penguen* dergilerini çıkardı. Çalıştığı ve çıkardığı dergilerde yayımladığı karikatür, şiir ve düzyazılarıyla tanındı.

Metin Üstündağ

"Her yerde görebilirsiniz Metin Üstündağ'ı: Cilvenin, maceranın, jestin buharlaşıp uçtuğu, artık bir delisi bile olmayan mahallelerde.. hayat-ı hakikiye'den sahneleri anında teşhir eden naklen yayın arabalarının kaçak yolcusu kimliğinde.. günü ve geleceği lig fikstüründe dönüştüren akılcı buyurganları köşeden dikizleyen muzip çocuk suretinde.." (Güngör Tekçe)

ESERLERİ:

Langadank (1988), *Kımıl Zararlısı Olma Kımılda Biraz* (1989), *Mavra Zamanı, UGH!, Kalk Gidelim Defteri, Zemheri, Tentürdiyot, Yankı Vadisi* (1999), *Denemeyenler, Pazar Sevişgenleri* (2001), *Hasar Tespit Çalışmaları* (2002), *Pablo Neruda'ya Cevaplar Kitabı* (2002), *Orhan Veli'lemeler* (2002), *Üniversitelinin Çırpınışı* (2002), *Üniversitelinin Çırpınışı* (2003), *Görüşmeyeli Uzun Zaman Oldu* (öykü, 2003).

HAKKINDA: Güngör Tekçe / Yaşamının Ardını Annesi Toplar Onun (Cumhuriyet Kitap, 16.11.2000), Aslı Örnek / Ah Ben İflah Olmam (Radikal Kitap, 10.6.2002), Turhan Günay /'Metin Üstündağ - Deniz Durukan / O Yürürken Dünya Biraz Aksıyor Metin Üstündağ - Muzaffer Buyrukçu / Üstündağ Harikalar Yaratıyor - Altay Öktem / Hasar Tesbit Tutanağı - Sunay Akın / Neruda'ya Cevaplar ve Orhan Veli'lemeler - Metin Celal / Mizaha ve Edebiyata Eşit Yakınlıkta (Cumhuriyet Kitap, 19.12.2002), Arif Gülderen / Hasar Tespit Çalışmaları (Virgül, sayı: 52, Haziran 2002).

ÜSTÜNEL, Besim

İktisatçı. 1927, Gaziantep doğumlu. Tam adı Besim Emin Üstünel'dir. Gaziantep Lisesini ve İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesini bitirdi. 1948'de İstanbul Üniverbitesi İktisat Fakültesine iktisat teorisi asistanı olarak girdi. 1953'tc doçenç, 1961'de Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat ve İktisadi Gelişme Kürsüsünde profesör oldu. Uluslararası İktisat ve İktisadi Gelişme Kürsüsü (1963-65) başkanlığı yaptı. Devlet Planlama Teşkilatı başdanışmanlığı ve Başbakanlık İktisadi Plânlama Dairesi başkanlığı görevlerinde bulundu. 1966-71 yılları arasında CHP Genel Sekreter Yardımcılığı, 1977 Bülent Ecevit Hükümetinde Maliye Bakanı oldu. Uzun yıllar Siyasal Bilgilcr Fakültesinde (1961-75), Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinde iktisat dersleri verdi. Ayrıca konuk öğretim üyesi olarak ABD, İsveç ve Japonya'da çalıştı. İstanbul Teknik Üniversitesi İşletme Fakültesi (1981-88), İÜ İşletme Fakültesi (1988-92), Marmara Üniversitesi Çağdaş İşletmecilik Enstitüsü (1993-97)'nde öğtemi üyeliği yaptı.

Ders kitaplarının dışında, ekonominin günlük yaşama ilişkin yönlerini irdeyen kitaplar yazdı. *Kalkınmanın Neresindeyiz?* (1966) eseri bu tür çalışmalarından biridir. Ekonomik ve politik konularda düzenlenen pek çok toplantıya katılarak bildiriler sundu, konferanslar verdi. TÜSES Vakfı (kurucu ve yönetim kurulu), Türkiye Japon Araştırmacıları Derneği (kurucu, yönetim kurulu üyesi ve başkan), İktisat Fakültesi Mezunları Derneği, Ankara 19 Mayıs Tenis Kulübü, Anadolu Kulübü, İstanbul Tenis Kulübü ve Dağcılık Kulübü üyesidir.

ESERLERİ:

Milletlerarası İktisadi Birleşmeler Teorisi: Avrupa Müşterek Pazarı ve Türkiye (1960), *Avrupa Ortak Pazarının Türk Ekonomisi Üzerinde Muh-*

Besim Üstünel

temel Tepkileri (1962), *Kalkınmanın Neresindeyiz?* (1966), *Ekonominin Temelleri.*

Ayrıca ekonomi alanında mesleki ders kitapları vardır.

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968), Günümüz Türkiyesinde Kim Kimdir (7. bas., 2000).

ÜSTÜNER, Ahat

Eski Türk dili araştırmacısı. 5 Haziran 1957, Elazığ doğumlu. Fırat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi (1981) mezunu. Yüksek lisansını (1988) ve doktorasını Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde (1994) tamamladı. Fırat Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yardımcı doçent oldu. Yazılarını, *Türk Dili, Fırat Üniversitesi* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

Anadolu Ağızlarında Sıfat-Fiil Ekleri (2000), *Türkçede Pekiştirme* (2003).

ÜSTÜNOVA, Kerime

Edebiyat araştırmacısı. 1955, Erzurum doğumlu. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1977) mezunu. Çeşitli okullarda üç yıl edebiyat öğretmenliği (1977-90) yaptı. 1990 yılında Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümüne öğretim görevlisi olarak atandı. 1992'de Uludağ Üniversite-

Kerime Üstünova

si Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne geçti. Yüksek lisansını ve doktorasını Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yaptı (1996). UÜ Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili Edebiyatı Bölümü Türk Dili Anabilim Dalında yardımcı doçent olarak görev yaptı.

Makalelerini 1996 yılından itibaren ortak kitapların yanı sıra *Türk Dili, Beynelhalk Elmi Jurnal, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*'nde yayımladı. Çeşitli bilimsel toplantılarda Türk diliyle ilgili bildiriler sundu.

ESERLERİ:

Dede Korkut Destanları ve Cümleden Büyük Birlikler (1998), *Gizli Dede Korkut* (Kemal Abdullayev'den, Türkiye Türkçesine dil içi çeviri, 1998), *Dil Yazıları* (2002), *Türkçede Yapı Kavramı ve Sözdizimi İncelemeleri* (2002), *Kutbe'ddîn İznikî- Mukaddime* (Şahâbeddîn Kudsî Nüshası, Giriş İnceleme-Metin-Sözlük-Dizin, 2003).

ÜTÜK, Etem

Şair ve yazar (D. 1925, Ütükler / Razgrad / Bulgaristan - Ö. 1989, İstanbul). Ürünlerinde Memişoğlu, Diken, Köy Çocuğu takma adlarını da kullandı. Ailesiyle birlikte 1934 yılında Bulgaristan'dan Babaeski'nin Çiğdemli köyüne göç etti. Ortaokulu Lüleburgaz'da, Edirne Kız İlköğretmen Okulunu dışardan sınava girerek bitirdi (1948). Bir süre ilkokul öğretmenliği yaparak, yine dışardan sınava girip İstanbul Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünden mezun oldu (1962). Bir süre de Kırklareli ve İstanbul'da müfettişlik yaparak emekliye ayrıldı. Mezarı Kırklareli'ndedir.

Yazı ve şiirlerini *Çınaraltı, Yeni Adam, Yazko, Varlık, Kaynak, Pazar Postası, Yeditepe* vd. dergiler ile Trakya yerel gazetelerinde yayımladı. 1955'te arkadaşlarıyla birlikte Bilecik'te *Sanat Yolu* gazetesini çıkarmıştı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Vatan İçin* (1948), *Yolların Çocuğu* (1969), *Büyük Atatürk* (1981).

ÖYKÜ: *Gazi Zeynel Çavuş* (1984), *Bir Yığın Toprak* (1984).

DERLEME-İNCELEME: *Refet Kudoplu'nun Anısına Saygı* (1984).

HAKKINDA: Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998), TİE Ansiklopedisi (2001).

ÜZMEZ, Hüseyin

Gazeteci, hukukçu, yazar. 1 Mart 1934, Malatya (Merkez) doğumlu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1968) mezunu. Gençlik yıllarında

HÜSEYİN ÜZMEZ

ÇİLENİN BÖYLESİ

Polis Müdürlüğüne gittim. "Ben Hüseyin Üzmez'im" dedim. Baş Komiser kulaklarına inanamıyordu.

— Sen ha?.. Demek Hüseyin Üzmez sensin...

— Evet benim...

— Allah Allah... Ulan eşşek oğlu eşşek, elin herifini niye vurdunuz?

— Kendine gel komiser bey, bize kanun ceza verir ama siz hakaret edemezsiniz. Vurduksa vurduk.. Elbet sonuçlarına da katlanırız...

— Nece?... Vurduksa vurduk mu dedin?

— Evet...

— Allah Allah... Demek siz vurdunuz?...

— Evet, ben vurdum...

— Se... Se... Sen ha!.. Sen mi vurdun?..

— Tabii...

— Bu... Bu... Buna çay getirin! Ço... Ço... Çok heyecanlı, ne söylediğini bilmiyor!...

— Çaya lüzum yok... Ne söylediğimi de biliyorum. Yalman'ı ben vurdum...

— Dursun çabuk bana bir bardak su ver; fenalaşıyorum. Suyu içti. Telefona sarıldı. Doğrudan doğruya Ankara'yı arıyor ve orada birisiyle konuşuyordu:

— Evet, efendimiz; evet beyefendi; şimdi yakaladık; suçunu gizledi ama itiraf ettirdik... Başüstüne beyefendi... Şimdi beyefendi.. Hay hay beyefendi...

İfadeler alındı; zabıtlar tutuldu; beni bir cipe bindirdiler; yola koyulduk...

Jandarmalar, polisler seferber olmuştu. Yıldırım hızıyla Malatya'ya gidiyorduk.

Orada bizi bir jandarma müfrezesiyle yüzlerce polis karşıladı. Savcı yardımcıları ifade aldılar; polis müdürleri (Elaziz'inki de oradaydı) zabıt katipliği yaptılar; savcılar telefon başında Ankara'daki efendilere bilgi verdiler... Vali zafer kazanmış gibiydi, ikide birde geliyor "Demek seni bu halde görecektim ha?... Üzmez" diyordu. (Elazığ'a gitmeden takıştığım Lise Müdürüne arka çıktığı için O'nunla da çok uğraşmıştım.)

— Hâlime n'olmuş?.. Hırsızlıktan düşmedim; casuslıktan düşmedim. İnançlarım uğruna çile çekmek benim için utanç verici değildir. Asıl inançsız olanlar utansınlar...

O sırada genç ve güzel bir kadın hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Vali, "Ahmed Emin Bey'in hanımı..." dedi. Bir tuhaf oldum. Onların da insan olduklarını, bizim gibi acı çekip göz yaşı dökebileceklerini hiç düşünmemiştim.

— Hanımefendi ağlamayın olan oldu... dedim.

— Ben kocam için ağlamıyorum. O çok şükür kurtuldu. Ama sen gençsin. Senelerce hapishanelerde çürüyeceksin. Senin için ağlıyorum.

Bu sözler içime dokundu. Yalman'ın ölmediğini ilk defa öğreniyordum. Kadına insanca birşeyler söylemek gerekirdi. Ama bilmiyorum hangi hissin etkisiyle "Genç olduğum daha iyi ya... Çabuk çıkar da yarım kalan işi tamamlarım..." gibi bir söz söyledim. Sonradan, uzun hapishane yıllarımda bu söz içimi kemirdi durdu. Kendi kendimi bir türlü affedemiyordum. Yedi sene sonra Yalman'ın İzmit Hapishanesi'nde beni ziyarete gelişini reddetmeyişimin asıl sebebi budur. Neyse... Dönelim.

Saatler geçti. Burada da ifadeler alındı. Artık birşey sormuyorlardı. Sümer Karakolu'nda dövüle dövüle kan kusturulan, kafaları gözleri kırılan, ölü gibi ıslak betonlar üzerinde sürüklenen arkadaşlarımın hali gözlerimden gitmiyordu. Şimdilik hiçbir şey düşünmek istemiyordum. Anamı bekliyordum. Anam anam.. Doğurmaz olaydım beni... Seni şu son günlerinde bu kadar bedbaht eden hayırsız oğlunu doğurmaz olaydın...

Tüfekler çatırdadı, süngüler parladı, kapılar gıcırdadı. Arkası olanlara diş bileycen, kimsesizleri de günlerce döven, ezen, soğuk betonlar üzerinde sürükleyen karakol kapıları... (...)

(*Çilenin Böylesi*, 2003)

Hüseyin Üzmez

Ahmet Emin Yalman'a suikast tertip etmekten on yıl hapis yattı. Hapis yıllarının bir bölümünü aynı davadan yargılanan Necip Fazıl Kısakürek ve Osman Yüksel Serdengeçti ile birlikte geçirdi. Tarım (1975-81) ve Sağlık (1984) bakanlıklarında müşavirlik, genel sekreter vekilliği yaptı.

Yazılarını *Serdengeçti*, *Yön*, *Milliyet*, *Beklenen Vakit* (*Akit*) gazeteleri ile *Rahmet* dergisinde yayımladı. 1992 yılından itibaren *Akit* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. Televizyonlarda katıldığı programlarında yaptığı radikal tartışmalarla tanındı. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. Osmanlı Vakfı, İnsan ve Kültür Vakfı üyesidir.

"Vecd ve istiğrak tipi olan.....nın aksine Hüseyin Üzmez, dâvânın 'aksiyon adamı' tipini temsil eder." (Necip Fazıl Kısakürek, *Cinnet Müstatili*)

"Yıllardır görmemiştim Hüseyin Üzmez'i... Hırslı, sıcak, zeki bir çocuktu. On yıl cezaevi bırakmıştı ardında... Ve yeni çıkmıştı. Her zekâ pırıltısının budalası ben, O'na karşı çok yakınlık duymuştum çok... (Yirmi yıl sonra tekrar karşılaştık.) Hâlâ çekici, gene zekiydi. Ama artık zekâsının dizginleri elindeydi. İstediği kadar kullanıyordu." (Nimet Arzık, *Barış* gazetesi)

"Yazılarından anlaşıldığına göre Hüseyin Üzmez maneviyatçı, özgürlükçü, anti-emperyalist, biraz patavatsız, fakat üslubu çok güzel, insana okutuyor." (Teoman Erel, *Milliyet* gazetesi)

"Hüseyin Üzmez,

Deli kardeşim benim.... Bu mübarek bayram gününde aramızda dereler, dağlar, kalın yapılar, demir kapılar var. Herkes dışarıda sen içerdesin. Sen herkesten başkasın. Allah'ın sana hazırladığı bayramlar da başka... Gözyaşları içerisinde gözlerinden öperim." (Osman Yüksel Serdengeçti, Dargınlık sonrası bir barışma telgrafı).

"Hüseyin Üzmez konkasör gibidir. Milli ve manevi meselelerde karşısına çıkan her engeli taş öğütür gibi ezer geçer." (Prof. Dr. Necmettin Erbakan)

ESERLERİ:

Çilenin Böylesi (1992), *Şu Bizimkiler* (1992), *Cumhuriyetin Tosuncukları* (1993), *Öldürücü Güldürücü Gerçekler* (1995), *Malatya Suikastı* (1995), *Deli Deli Esintiler* (1999), *Can Pazarı* (2000), *Hüseyni Makamında Nükteler* (2001).

ÜZÜLMEZ, Mustafa

Şair. 1942, Ergani / Diyarbakır doğumlu. İlkokul mezunu olan Üzülmez iki yıl mahalle çobanlığı yaptı. Daha sonra lokantalarda çıraklık yapmaya başladı. 1960-61 yıllarında Diyarbakır'da bir lokantada çıraklık yaparken tandığı Celal Güzelses'in etkisinde kalarak şiir yazmaya başladı.

Şiirleri *Ergani*, *Germencik*, *Yeni Alanya*, *Çiğli*, *Diyarbakır Söz*, *Mücadele*, *Yeni Yurt*, *Ergani Haber*, *Zaman*, *Türkiye* gazetelerinde ve *İlçemiz Çermik Yaşam Yolu*, *Yeni Çaba* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Merhaba Arkadaş (1998), *Halkın Sesi Halkın Şairi* (2004).

Mustafa Üzülmez

ÜZÜLMEZ, Müslim

Şair ve yazar. 5 Kasım 1950, Ergani / Diyarbakır doğumlu. Ergani İnkılâp İlkokulu (1963), Ergani Ortaokulu (1966), Ergani Lisesi (1969), Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Yüksek Okulu Kimya Mühendisliği Bölümü (1977) mezunu. 1977 yılından itibaren Diyarbakır Belediyesi Temizlik İşlerinde müdür vekilliği, 1978'den itibaren Tekel Bakanlığına bağlı Diyarbakır İçki (Rakı) Fabrikasında kısım şefliği yaptı. Diyarbakır ve İstanbul'daki çeşitli kamu ve özel sektöre bağlı işyerlerinde mühendis ve teknik eleman olarak çalıştı. Ayrıca dernek, sendika, siyasi parti yöneticiliği, işçilik, pazarcılık gibi çeşitli işlerde çalıştı. 1982'de İstanbul Sıkıyönetim, Diyarbakır Sıkıyönetim mahkemesinde yargılanarak iki yıl tutuklu kaldı. Tahliye olunca Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi Öğrenci Derneğinin kurucu üyesi oldu, üç dönem üst üste bu derneğin yönetim kurulunda görev yaptı.

Müslim Üzülmez

Türkiye'de değişik yerlerde düzenlenen seminer, konferans, sempozyum, toplantı ve çalışmalara eğitmen veya konuşmacı olarak katıldı. Çeşitli dergilerde mesleki, *Yol ve Amaç Dergisi*'nde siyasi, yerel *Ergani Haber*'de çevre / yerel yönetim ve yerel sorunlara ilişkin çeşitli yazıları yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Temel Çevre Politikaları ve Yasal Düzenlemeler* (1993), *Çayönü'nden Ergani'ye Uzun Bir Yürüyüş* (2005).

ŞİİR: *Doludizgin Yaşamak* (1994), *Gelincik Yurdunda Bahar* (1996), *Hazinenin Anahtarı* (Cuma Üzülmez ile, 1999), *Gecenin Işığı* (çiz. Lütfi Çakın, 2002).

MİZAH: *Gülme ve Karpuzun İronisi: Ben Bölmeden Geldim Komutanım* (Çiz. Ender Özkahraman, Lütfü Çakın, 1999).

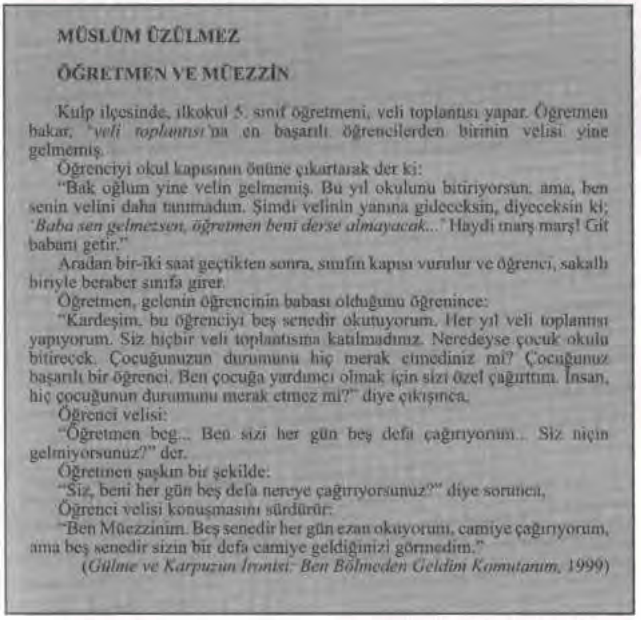
Ayrıca mühendislikle ilgili çeşitli kitapları vardır.

HAKKINDA: İstanbul Ticaret Gazetesi (28.1.1994), Metal Dünyası Dergisi (Mart 1994) – (Eylül 1994), Maden Dergisi (Eylül 1994), Bülten Dergisi (Mart-Nisan 1995), İstanbul Ticaret Gazetesi (15.9.1995), Yeni Çaba Dergisi (sayı: 23-24, Eylül-Aralık 2002), M. Üzülmez / Çayönü'nden Ergani'ye Uzun Bir Yürüyüş (2005).

ÜZÜM, Cevdet

Gezi yazarı. 1956, Özbaşı köyü / Söke / Aydın doğumlu. Kocagözoğlu İlkokulu, Söke Lisesi orta kısmı mezunu. Gençlik yıllarında turizm sektöründe çalıştı. 1979-94 yılları arasında işçi olarak Almanya'da çalıştı. Doğa yürüyüşlerinde çektiği kamera görüntüleri ile Maraton TV'de "Dağcı ve Günlüğü" adlı belgesel nitelikli yüzün üzerinde program yaptı. Doğa fotoğraflarını ve gezi notlarını *Söke Ekspres* gazetesinde 1999 yılından itibaren yayımlandı. İlk kitabı *Güldağı* doğa ve gezi notlarının yer aldığı bir eserdir.

HAKKINDA: Sarızeybek Dergisi 2004 Antolojisi (2004).

MÜSLÜM ÜZÜLMEZ

ÖĞRETMEN VE MÜEZZİN

Kulp ilçesinde, ilkokul 5. sınıf öğretmeni, veli toplantısı yapar. Öğretmen bakar, *"veli toplantısı"*na en başarılı öğrencilerden birinin velisi yine gelmemiş.

Öğrenciyi okul kapısının önüne çıkartarak der ki:

"Bak oğlum yine velin gelmemiş. Bu yıl okulunu bitiriyorsun. ama, ben senin velini daha tanımadım. Şimdi velinin yanına gideceksin, diyeceksin ki; *'Baba sen gelmezsen, öğretmen beni derse almayacak...'* Haydi marş marş! Git babanı getir."

Aradan bir-iki saat geçtikten sonra, sınıfın kapısı vurulur ve öğrenci, sakallı biriyle beraber sınıfa girer.

Öğretmen, gelenin öğrencinin babası olduğunu öğrenince:

"Kardeşim, bu öğrenciyi beş senedir okutuyorum. Her yıl veli toplantısı yapıyorum. Siz hiçbir veli toplantısına katılmadınız. Neredeyse çocuk okulu bitirecek. Çocuğunuzun durumunu hiç merak etmediniz mi? Çocuğunuz başarılı bir öğrenci. Ben çocuğa yardımcı olmak için sizi özel çağırttım. İnsan, hiç çocuğunun durumunu merak etmez mi?" diye çıkışınca,

Öğrenci velisi:

"Öğretmen beg... Ben sizi her gün beş defa çağırıyorum.. Siz niçin gelmiyorsunuz?" der.

Öğretmen şaşkın bir şekilde:

"Siz, beni her gün beş defa nereye çağırıyorsunuz?" diye sorunca,

Öğrenci velisi konuşmasını sürdürür:

"Ben Müezzinim. Beş senedir her gün ezan okuyorum, camiye çağırıyorum, ama beş senedir sizin bir defa camiye geldiğinizi görmedim."

(*Gülme ve Karpuzun İronisi: Ben Bölmeden Geldim Komutanım*, 1999)

ÜZÜM, İlyas

Araştırmacı-yazar. 1961, Sivas doğumlu. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1983) mezunu. 1985 yılında aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Ensitüsünde *"Celâleddin ed-Devvânî ve Kader Konusuna Bakışı (Risâle fî mes'eleti halkı'la'mâl isimli eserinin edisyon kritiği)"* başlıklı teziyle yüksek lisansını, 1994 yılında yine aynı enstitüde *"İnanç Esasları Açısından Türkiye'de Ca'ferîlik - Türkiye'de Azeri-Ca'feriler'in Bugünkü Dinî İnanç ve Yaşayışları"* adlı çalışmasıyla da doktorasını tamamladı. 1993-98 yıllarında Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezinde çalıştı. 1998-99 yılında Sofya Yüksek İslâm Ensitüsünde öğretim elemanı olarak görev yaptı. Bakü Devlet Üniversitesinde iki dönem kelâm ve İslâm mezhepleri tarihi dersleri verdi. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde yüksek lisans seviyesinde "çağdaş dinî akımlar" derslerini okuttu. 1999 yılında itibaren aynı kurumda İslâm mezhepleri tarihi alanında uzman olarak çalıştı.

Makaleleri 1997 yılından itibaren *Araştırmaları Dergisi*, *Aleviler/Alewiten* (*Hamburg*), *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, *Folklor ve Edebiyat* vd. dergilerde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı. Alanıyla ilgili sempozyumlara katılarak bildiriler sundu.

ESERLERİ:

Günümüz Alevîliği (*1997*), *İnanç Esasları Açısından Türkiye'de Ca'ferîlik*, *"Ne Heybeli Ne Torbalı" - Günümüz Bulgaristan Alevîliği, Kültürel Kaynaklarına Göre Alevîlik* (2002).

VADA, Abdürrahim Cabir

Yazar (D. 1881, İstanbul - Ö. 6 Ağustos 1948, İstanbul). İlk ve ortaöğrenimini Kanlıca Muallimhâne-i Sıbyan mektebinde tamamladı. Memurluk hayatına 1902'de Maarif-i Umumiye Nezareti Sicil Kalemi Kitabetinde başladı. Bu bakanlıkta 1905'e kadar yaklaşık on üç yıl çalıştı. Aynı yıl naklen İstanbul Belediyesi Memurin Müdürlüğü Sicil Kalemi mümeyyizliğine geçti. Bu kurumun çeşitli birimlerinde 1920'ye kadar, daha sonra birçok resmi işte görev yaptı. Yaş sınırını doldurduğundan, Bina ve Arazi Vergileri İtiraz Tetkik Komisyonu üyeliğinden 1946 yılında emekli edildi. Emekli olduktan iki yıl sonra öldü. *Boğaziçi Konuşuyor ve Kanlıca Tarihçesi* (1943, yeni bas. 2004) adlı bir eseri vardır.

HAKKINDA: Ali Şükrü Çoruh / Bir Boğaziçi Çocuğu Abdürrahim Cabir Vada ve Eseri Hakkında (Boğaziçi Konuşuyor ve Kanlıca Tarihçesi, 2004).

VAHİT ERGİN

Bkz. ERGİN, Vahit

VAKAR, Muharrem

Şair. 1940, Bediköyü / Bilecik doğumlu. İstanbul Yıldız Teknik Okulu mezunu. Tekniker olarak Karadeniz Ereğlisi'nde çalıştı. Şiirlerini, öğrencilik yıllarında arkadaşlarıyla birlikte çıkardığı *Yankı* (1960-61, 8 sayı) ve *Denge* (1962-63, 12 sayı) dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ (Şiir):

Özlemli Pencere (1961), *Korku Zambakları* (1965), *Sonsuz Panayır* (1971).

HAKKINDA: Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982).

VAKKASOĞLU, Vehbi

Yazar. 1947, Kahramanmaraş doğumlu. Kahramanmaraş İmam Hatip Lisesi (1965), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1969) mezunu. Adıyaman İmam Hatip Lisesi (1969-73), İstanbul'da Alibeyköy Lisesi (1973-76), Haznedar Ortaokulu (1978-84) ve Bahçelievler Lisesinde (1984-87) öğretmenlik yaptı. 1977-78'de İstanbul Milli Eğitim Müdür Yardımcılığı görevinde bulundu. 1987 yılında öğretmen olarak Berlin'e gönderildi.

Vehbi Vakkasoğlu

1965 yılına kadar *Adım, Gonca* gibi mahalli gazete ve dergilerde yazıları çıkan Vakkasoğlu, daha sonra tarih alanında araştırmalara yönelerek bu türdeki yazıları ile denemelerini *Sabah, Bugün, Yeni Asya* gazeteleri (1965-81) ve *Zafer* dergisinde (1977-89); 1985 yılından itibaren *Sur* (sürekli), *İstanbul Medeniyeti* (yönetici ve yazar), *Köprü, Tercüman* (yazı dizileri, 1986-87) dergi ve gazetelerinde aralıklı olarak yayımladı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Önce Alkışladılar Sonra Öldürdüler* (1975), *Bu Vatanı Terkedenler* (1975), *Bozgun* (3 cilt, 1977), *Bediüzzaman Said Nursi'de Siyasî Tespitler* (1977), *Moskof Mücadelemiz* (1983), *Bilinmeyen Kadın* (1983), *Edebiyatımızda İman Hasreti* (1984), *Üç Kıtadan Anadolu'ya* (1984), *Mukaddes Kurşunlar* (1984), *İslâm Dünya Gündeminde* (1984), *99 Aydın Konuştu: Din Gerçeği* (anket, 1984), *Dünyada İslâma Koşanlar* (1987), *Devrimlerin Deviremediği* (1994), *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e İslâm Alimleri* (2002), *Farkınız İslâm Olsun* (2002), *Allah'ı Nasıl Anlamalı Çocuklarımıza Nasıl Anlatmalı* (2003).

BİYOGRAFİ: *İslâm Şairi Mehmet Akif* (1976), *Anna Masala Gerçeği* (1978), *Gönül Çağlayanı Yunus Emre* (1983), *Tarih Aynasında Ziya Gökalp* (1984), *Yeniden Doğanlar* (röportaj, 1986), *Maneviyat Dünyamızda İz Bırakanlar* (1987), *Osmanlıdan Cumhuriyete İslâm Alimleri* (1987), *Aşk Çağlayanı Mevlâna* (2004).

ANI-DENEME: *Öğretmenin Not Defteri* (5 cilt, 1984-93), *Yaşadığım Avrupa* (1999), *Kalp Sevmekten Yorulmaz* (2002), *Başkasının Günahına Ağlayan Adam* (B. Said Nursi'nin anıları, 2006).

VÂLÂ NURETTİN (Vâ-Nû)

Yazar (D. 1901, İstanbul - Ö. 9 Mart 1967, İstanbul). Akşamcı, Ali Marmara, Ayşe Duyar, Hatice Süreyya, Hikâyeci, Kadri Feyyaz, Veli Nuri imzalarını da kullandı. Selanik Valisi Nureddin Bey'in oğludur. Galatasaray Lisesini (1917) bitirdi. Bir yıl Viyana Ticaret Akademisinde okudu. 1 Ocak 1921 tarihinde, Nâzım Hikmet, Yusuf Ziya (Ortaç) ve Faruk Nafiz (Çamlıbel) ile birlikte Milli Mücadele'ye katılmak üzere Yeni Dünya adlı bir vapurla İnebolu'ya, oradan da Nâzım

Vâlâ Nurettin

Hikmet'le birlikte Ankara'ya geçti. İnebolu'da Ankara'dan gelecek izni beklerken, Almanya'dan gelen "Türk Spartakistleri" ile tanıştılar. Onlardan daha çok Sadık Ahi (Mehmet Eti)'den etkilenerek, hayatı boyunca taşıyacağı sosyalist dünya görüşünün ilk bilgilerini aldı. Ankara'da kendilerine verilen ilk görev olarak, Nâzım Hikmet'le birlikte, Türk gençliğini Kurtuluş Savaşı'na katılmaya çağıran bir şiiri üç günde yazdılar. Daha sonra Bolu'ya öğretmen olarak tayin edildiler. Bolu'dan Batum'a, oradan da Soyetler Birliği'ne geçtiler. Sovyetler Birliği'nde kaldığı süre içinde Moskova'da Doğu Üniversitesini bitirdi (1925). Türkiye'ye dönüşünde *Vakit* gazetesinde gazeteciliğe başladı (1926). *Akşam* gazetesinde uzun yıllar fıkra yazarlığı yaptı (1927-38).

Edebiyata şiirler yazarak başladı. Fıkra, röportaj ve sanat edebiyat yazıları ayrıca Rasim Us'la birlikte çıkardığı *Haber* ile *Vakit*, *Akşam*, *Cumhuriyet*, *Köroğlu*, *Tercüman*, *Havadis* gazetelerinde yer aldı. Şiirlerini ise Celal Sahir Erozan'ın çıkardığı *Birinci Kitap*, *İkinci Kitap* vd. adlarını taşıyan aylık şiir dergilerinde yayımlamıştı. Daha çok Nazım Hikmet'le ortak anılarını yazdığı *Bu Dünya'dan Nazım Geçti* (1965) adlı kitabıyla tanınmıştı. Eşi Nihal Karamağralı ile birlikte yazdığı *Korkusuz Murat* (1966) adlı çocuk romanı Doğan Kardeş Romanları Yarışmasında ikincilik kazanmıştı. Edirnekapı Mezarlığında toprağa verildi.

ESERLERİ:

ROMAN: *Baltacı ile Katerina* (1928), *Ebenin Hatıratı* (1929), *Aşkın Birinci Şartı* (1930), *Küçük Hanlar* (1933), *Leke* (1933), *Kardeş Katili* (1933), *Karacaahmed'in Esrarı: Meşhur Polis Hafiyesi Yılmaz Ali'nin Maceraları* (1933), *Dipsiz Kuyu* (1933), *Pembe Pırlanta* (1933), *Benim ve Onların Hikâyeleri* (1936), *Seni Satın Aldım* (1938), *Hayatının Erkeği* (1939), *Mazinin Yükü Altında* (2. bas. 1942), *Onu Elimden Aldın* (1943), *Unutamadım Seni* (1943), *Bir İhanetin Cezası* (Haticc Süreyya adıyla, 1944), *Vurgun Peşinde* (1944), *Beyaz Güller* (1962), *Tuzaktaki Kaplan* (1963).

ANI: *Bu Dünyadan Nâzım Geçti* (1965).

ÇOCUK KİTABI: *Korkusuz Murat* (Nihal Karamağralı (Müzehher Vânû) ile, 1996).

DİĞER: *Kan Davası* (1940), *Antalya İkinci Dünya Harbi içinde Nasıl Güzelleşebildi* (1944), *Kim Zehirliyor Bunları* (Nihal Karamağralı ile, 1944).

ÇEVİRİ: *Ayak Takımı Arasında* (oyun, 1941) - *Karşılık Görmeyen Aşk* (1943) (M. Gorki'den), *İflas* (Byornson'dan, 1943), *Batak* (Gorki'den, 1943, *Vâ-Nû'nun Karşılık Görmeyen Aşkı* adlı romanıyla), *Bir Kocanın Başına Gelenler* (G. Philip'ten, 1943), *Yerin Kulağı Var* (1943) - *Kızlara Suikast* (1962) (A. Christie'den), *Telefondaki Ses* (B. Graeme'den, 1945), *Gün Doğmadan Paris* (L. Bromfield'den, 1946), *Tolstoy'dan 17 Hikâye* (1946), *Yeşil Canavar* (H. Landon'dan, 1946), *Düşman Dostlar* (1963) - *Viran Kule* (1963) - *Aranılan Katil* (1963) - *Yalan İçinde Yalan* (1964) (J.D. Carr'dan).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Korkusuz Murat (Kitap Rehberi, Aralık 2001), Sadun Tanju / Eski Dostlar (Ara Güler'in Fotoğraflarıyla, 2002), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002) - Yazar Olacak Çocuklar (2004).

VALİ, Estreya Seval

Şair ve yazar. 25 Haziran 1953, İstanbul doğumlu. Şişli 19 Mayıs İlkokulu (1965), Notre Dame de Sion Fransız Lisesi mezunu. İstanbul'da sekreterlik yaptı. Kimi yazarlarca Türk aşk romanı geleneğinin yeni temsilcisi olarak gösterildi. Romanlarında "Gerçek yaşamın hayhuyu içinde geçen aile ve iş ilişkilerini" anlattı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Geometrik Aşk / Şiirden Anlamayanlara Şiirler* (1995), *Doğanın Çığlığı / Şiirden Anlamayanlara Şiirler* (1996).

ROMAN: *Kuşkunun Doğduğu Gün* (1995), *Yalnız Sen* (1995), *Üç Günün Hatırası* (1995), *Nur Sevinecek* (1996).

DERLEME: *Yeni Bir Yıl* (Güzel Sözler, 1995).

HAKKINDA: Şalom (5.4.1995), Selim İleri / Perisi Kaçmış Yazılar içinde ("Yeni Bir Aşk Romancısı", 1996), TBE Ansiklopedisi (2001).

VÂNÎ MEHMED EFENDİ

İslâm bilgini, müfessir (Ö. 12 Ekim 1685, Bursa / Ketsel). Tam adı Vani Muhammed b. Bistam b. Rüstem b. Halil el-Hüseynî el-Hoşâbî'dir. İlköğrenimini Van medreselerinde yaptı. İlim öğrenmek maksadıyla Tebriz, Gence ve Karabağ'a gitti. Karabağ'da Molla Nureddin'den ders aldı. Öğrenimini tamamladıktan sonra Erzurum'a yerleşerek burada vaizlik yaptı. Daha sonra İstanbul'a yerleşerek, Hünkâr vaizliği, sultan hocalığı ve ordu vaizliği görevlerinde bulundu. IV. Mehmed'in hocaları arasında yer aldı. İstanbul'da Köprülüzâde Fazıl Ahmet Paşa ile dostluğu nedeniyle Padişah nezdinde büyük nüfuz elde etti. Kahvehanelerin kapatılması, Sabatay Sevi'nin yargılanması, Niyazi-i Mısrî'nin Limni'ye sürgünü, bazı mevlevi, bektaşî ve halveti dergâhlarının kapatılması gibi konularda verdiği fetvalarla etkili oldu. 1638'deki Viyana Kuşatması'na ordu vaizi olarak katıldı. Kuşatma başarısızlıkla sonuçlanınca bu kuşatmanın teşvikçilerinden sayıldığı için Kestel'e sürgün edildi ve orada öldü.

ESERLERİ:

Arâisü'l-Kur'ân ve Nefâisü'l-Furkân ve Ferâidsü'l-Cinân, A'mâlü'l-Yevm ve'l-Leyl, Risâle fi Kerâhiyyâti'l-Cehr bi'z-Zikr, Münşeât, Hidaye Hâşiyesine Talikât, Tatarhânî'ye Talikât, Belâğata Ait Risâle, el-Hilyetü'l-Manzûme, Hâşiye alâ Tefsiri'l-Beyzavî, Mebhas-ı Tâun Meclis fi Velâdeti'n-Nebiyy.

HAKKINDA: Erdoğan Pazarbaşı / Vânî Mehmed Efendi ve Arâisü'l-Kur'ân (1997), Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

VANKULU MEHMED

İslâm bilgini, dilci (D. ?, İstanbul - Ö. 1592, Medine). Soyu Vanlı olduğu için Vanî Mehmed Bey diye de tanınır. Medrese öğreniminden sonra müderris oldu. Müftülüklerde ve Rodos, Manisa, Selânik, Kütahya ve Medine kadılıklarında bulundu. Arapçadan çevirdiği *Vankulu Lugatı* İbrahim Müteferrika Matbaasında basılan ilk kitap oldu. *Vankulu Lügatı*, 1002 yılında vefat eden ve Farabî bir Türk olan Ebu Nasr İsmail bin Hammad ül-Cevheri'nin telif ettiği "Sıhah" unvanlı meşhur Arapça lügatın Türkçeye tercümesidir.

"Vankulu Lügatı, ilk neşri zamanında büyük bir rağbet gördüğü gibi, sonraları da daima aranılan, başvurulan bir kaynak olmuştur. Bu itibarladır ki, bu lügatın bin cilt basılan ilk Müte-

ferrika tab'ından sonra, çok satılması itibariyle, biri 1755 - 1756, diğeri de 1801 yıllarında olmak üzere, yine iki büyük cilt halinde tabedilmiş, iki ayrı baskısı daha vardı. Bugün dahi dile, edebiyata ait eski metin ve eserler üzerinde çalışacaklar, Antep'li Asım Efendi'nin meşhur Kamus tercümesinden sonra, Mehmed Efendi'nin bu Vankulu Lügati'ne de başvurmaktan müstağni kalamazlar." (M. Şakir Ülkütaşır)

DİĞER ESERLERİ:

Nakdü'd-Dürer, Tercihü'l-Beyyinât, Kimyâ-yı Saâdet Tercümesi, Vesile Şerhi Miftâhü'n-Necât.

HAKKINDA: M. Şakir Ülkütaşır / İlk Türkçe Matbu Kitap - Bizde İlkler (Hisar, Nisan 1951), Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Yurt Ansiklopedisi (c. X, 1982).

VARAN, Ahmet

Şair. 1938, Fatsa / Ordu doğumlu. İlkokula Fatsa'da başladı. Ortaokul ve lise öğrenimini Karabük'te tamamladı. Askerlikten sonra girdiği Karabük Demir Çelik İşletmeleri Çelikhane Laboratuarında yirmi altı yıl çalıştıktan sonra 1985 yılında emekliye ayrıldı. Şiirleri ortaokul öğrenciliği yıllarından itibaren çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Mehtap, Şafak, Sonumuz, Çelikten Adam, Beyaz Gülüm.

HAKKINDA: Nursen Özdoğan Kurban İsmail Arslan / Karabük Şairleri Antolojisi (2004).

VARDAL, Suat

Şair. 1957, İstanbul doğumlu. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sistematik Felsefe Bölümünde okudu. 1979 yılından itibaren dergilerde şiir yayımlamaya başladıysa da sonraki yıllarda edebiyat dünyasında pek görünmedi. İlk şiir kitabı *Biz Gene Yanyana* (1981) ile de Akademi Kitabevi Edebiyat Ödüllerinin şiir dalında başarı ödülünü kazandı.

ESERLERİ (Şiir):

Biz Gene Yanyana (1981), *Yorulur Ölümlü Gözler* (1983), *Hayal Dersleri* (1994).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), TDE Ansiklopedisi (2001).

VARDAR, Berke

Dilbilimci (D. 1 Şubat 1934, İstanbul - Ö. 8 Aralık 1989). Ortaöğrenimini Galatasaray ve Işık liselerinde tamamladı (1954). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirerek (1958), aynı bölüme asistan oldu (1959). Burada *"Etude lexicologique d'un champ notionnel. Le Champ Notionnel de la Liberté en France de 1627 à 1642"* adlı tezle doktorasını (1964) tamamladı. *"Structure Fondamentale du Vocabulaire Social et Politique en France, de 1815 à 1830"* başlıklı tezle doçentliğe (1970) ve profesörlüğe (1977) yükseldi. Öğretim üyeliği görevini aynı bölümün anabilim dalı başkanı olarak (1982-85) sürdürdü. 1985-89 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsünün müdür yardımcılığını yaptı, 1989'da bu enstitünün müdürlüğüne atandı. Türk Dil Kurumunda yönetim kurulu üyeliği yaptı.

Dil alanında yaptığı çalışmalarıyla tanındı. Dilbilim terimlerinin çoğunu Türkçeleştirerek dilbilimin Türkiye'de tanınıp yaygınlaşmasına katkılarda bulundu. 1976'dan itibaren yılda bir defa Türkçe-Fransızca yayımlanan *Dilbilim* dergisini yönetti (1976-81). *Meydan Larousse* ve *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*'nin hazırlanmasında katkıda bulundu. 6 Haziran

Berke Vardar

1990 tarihinde, İspanya'da Léon Üniversitesinde yapılan XVII. Uluslararası İşlevsel Dilbilim toplantısında anısına bir oturum düzenlendi. André Martinet, "işlevsel dilbilim"in meşalesini ona devretmeyi tasarladığını belirtmişti. Çalışmalarında ortaya koyduğu veriler, günümüzde Fransa'nın önde gelen ve kapsamlı sözlüğü *Trésor de la Langue Française-Dictionnaire de la Langue du 19e et du 20e siècle*'de yüz elli dolayında alıntıya konu oldu. Fransız Hükümeti kendisine Palmes Académiques nişanının "chevalier" (1978) ve "officier" (1988) payeleriyle Ordre National de Mérite nişanının "chevalier" (1985) payelerini verdi.

"Arasırakendibilgimdenkuşkulandığımolmuştur, ama Berke'ninkilerden her zaman emindim. 'Bir insan bu kadar bilgiyi nasıl taşır?' diye şaşırırdım hep. Nitekim, Berke de taşıyamadı, aramızdan zamansız ayrılıp gitti..." (Tahsin Yücel)

"Değerli hocamız, dostumuz, onun deyişiyle uğraşdaşımız Berke Vardar'dan söz ederken onu bir dil ustası olarak tanımlamak sanırım çok yerinde olur. B. Vardar gerçekten de bir dil ustasıydı, Türkçe'ye âşıktı. Asıl uzmanlık alanı olan Fransız Dili ve Edebiyatı alanındaki yetkinliği ve çok gelişmiş bilimsel donanımı onu sürekli anadili üstüne düşünmeye itiyordu. (...) Anadiline saygının en büyük erdem olduğuna inanır, hem bilimsel çalışmalarında, hem de gündelik yaşamında kullandığı dile büyük özen gösterirdi. Kimi zaman oluşturduğu metindeki bir sözcüğe takılır, düşüncesini en iyi yansıttığına inandığı deyişi buluncaya dek kafa yorardı. Dilsel tutarlılığa önem verir, savruk ve özensiz bir dilin düşünsel düzlemdeki bulanıklığı yansıttığına inanırdı." (Erdim Öztokat)

ESERLERİ:

Fransız Edebiyatı (3 cilt, 1965-72), *Dilbilim Sorunları* (1968), *Structuri Fondomantale du Vocabulaire Social et Politique* (1973), *Une Introduction a la Phonologie* (1975), *Dil Devrimi Üstüne* (1977), *Dilbilimi Temel Kavramı ve İlkeleri* (1982), *Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü* (yöneten, 1980), *XX. Yüzyıl Dilbilimi-Kuramcılardan Seçmeler* (yöneten, 1983), *Aydınlanma Çağı Fransız Yazını* (1985), *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü* (1988), *Fransa'da 1815 – 1830 Arası Toplumsal ve Siyasal Sözlüğün Temel Yapısı.*

ÇEVİRİ: *Dillerin Yapısı ve Gelişmesi* (A. Meillet - M. Lejeune'den, 1967), *Dil ve Düşünce* (J. Vendryes'ten 1968), *Anlambilim* (P. Guiraud'dan, 1975), *Genel Dilbilim Dersleri* (Ferdinand de Saussure'den, 2 cilt, 1976, 1978), *Göstergebilim İlkeleri* (R. Barthes'tan, 1979), *İşlevsel Genel Dilbilim* (Andre Martinet'den, 1985).

Dilbilim alanında, Fransızca eserleri de yayımlanmıştır. Tüm yapıtları ve çevirileri 1998'de Multilingual Yayınlarınca yayımlanmaya başlandı.

HAKKINDA: N. Sevil - E. Ergun - N. Öztokat (Metis Çeviri, sayı: 11, 1990), Emel Ergun / Bir Dil Ustası Berke Vardar - Erdim Öztokat / Dilbilim Dersleri - Necmettin Sevil / Berke Vardar ve İşlevsel Dilbilim – N. Öztokat / Fransız Edebiyatına Titiz Bir Bakış - Osman Senemoğlu / Bir Bilim Okulu (Cumhuriyet Kitap, 10.12.1998), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

VARDAR, Celal

Şair (D. 1916, Yugoslavya - Ö. 2 Eylül 1991, Ankara). Çocukluğu Rumeli'de geçti. Ailesi Türkiye'ye göç ettikten sonra lise öğrenimini Edirne'de tamamlayarak 1940'ta Ankara'ya geldi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde başladığı öğrenimini yarım bırakarak, Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumunda memuriyete başladı ve bu işinden emek-

liye ayrıldı. Emekli olduktan sonra Madeni Eşya İşverenleri Sendikasında çalıştı. Ankara'da öldü ve Cebeci mezarlığında babasının mezarında toprağa verildi.

Garip Hareketi'nin ikinci kuşağındandır, kendine özgü bir esprisi vardır. Şiirleri, 1950'li yıllarda *Seçilmiş Hikâyeler, Pazar Postası, Dost* dergilerinde yayımlanmaya başladı. Dost Yayınları arasında çıkan ve tek kitabı olan *İki Dal*'dan (1957) sonra yazdığı kırk bir şiirinin bir bölümü çeşitli dergilerde, daha sonra da *Anadolu Ekini* dergisinde topluca yayımlandı. Pek çoğunun Orhan Veli'nin sandığı şu şiir onundur:

"MARİFET
Suya dokunmazmış
Sabuna dokunmazmış
Pise bak"

Şiirlerinde ilk göze çarpan nitelik, rahat ve kolay söylenmişliğidir. Bazen iki-üç dizeye sığdırıverdiği söyleyecekleri arı ve yoğundur.

"Celal Vardar, şiiri yalnız dizelerinde değil, yaşamında da yaşamış, dahası yaşatmış bir ozandır. (...) *Şinasi Nahit Berker'in o ünlü deyişiyle; 'Memleket uzun laftan battı' ilkesine bağlı kalıp, az sözcükle çok şiir söylemeye durmuş, üstelik bunu da başarmış bir ozandır.* (...) *Ülkeye de, insanlara da, sorunlara da, topluma da, sevgiye de, acıya da, yadsınmaya da, hayınlığa da hep ama hep güleç bir yüzle bakagelmiştir. Güleç ama içinde kimi zaman gizli, kimi zaman kibarca açığa vurulmuş bir taşlamayı, bir yergiyi de taşıyarak.* (...) *Onurlu, yalın, gösterişsiz yaşamına şiiri; şiirine yalın gösterişsiz yaşamının onurunu katmış sevgili Celal Vardar'a selam."* (M. Sunullah Arısoy)

HAKKINDA: Hüseyin Atabaş / Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi (Damar, Kasım 2004) - Celal Vardar (Lacivert, Ocak-Şubat 2006).

VARDAR, Galip

Tarihçi (D. 1897, Serez - Ö. 1958, İstanbul). Serez İdadisi (lise) mezunu. Mütareke ve Millî Mücadele dönemlerinde Türk gizli haber alma servisinde çalıştı, ayrıca tarih öğretmenliği yaptı. Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesi'nde savaştı. Mütareke döneminde "Mim Mim Grubu" denilen milliyetçi gizli teşkilata girerek önemli görevler aldı. Millî Mücadele'den sonra Darülfünün (İstanbul Üniversitesi) Tarih Şubesini bitirerek tarih öğretmeni oldu. Yaşadığı dönemin olaylarını anlatan anı kitapları kaleme aldı. Samim Kocagöz'ün *Kalpaklılar* ve *Doludizgin* adlı romanları onun anılarından yararlanılarak yazılmıştır. Bu kitaplarda "Talip" adlı roman kahramanı da Galip Vardar'dır.

ESERLERİ:

İki Devrin Perde Arkası (1957), *İttihad ve Terakki'nin İçinde Dönenler* (1980).

VARDAR, Süleyman

Şair. 16 Kasım 1960, Saray / Tekirdağ doğumlu. İlk ve ortaokulu memleketinde bitirdi (1975). 1986'dan itibaren Çorlu'da kahvehane işletiyor. Çorlu Yazarlar Topluluğu ve MESAM üyesidir.

Şiirleri *Size, Ana, Gülpınar, Simav, İremcik, Kral Müzik, Ece, Şiir Dergisi,* vd. dergiler ile *Ana Dergisi Şiir Antolojisi*'nde yer aldı. *Ana* dergisinin 1999 yılında düzenlediği yarışmada mansiyon kazandı. Şiirlerinin bir bölümü Dr. İrfan Doğrusöz, Hasan Öztürk, Mustafa Malay, Mustafa Bozalp ve Zeynep Sanlı tarafından bestelenerek çeşitli sanatçılar tarafından seslendirildi. *Mavi Düşler Sokağı* (2001) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Şahin Ertürk (Sevgi Yolu dergisi, 2003), İsa Cebeci (Tuna dergisi, sayı: 77-78, 2003).

VARLI, Mustafa

İlâhiyatçı, çevirmen. 1941, Hatay doğumlu. Yüksek İslâm Enstitüsü mezunu. İlk yazıları *Hilal* dergisinde, daha sonra *Diyanet Dergisi, Diyanet Gazetesi* ve *İslâm* dergisinde yayımlandı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir. Telif çalışmaları dışında Arapçadan çevirileri de vardır.

ESERLERİ:

Peygamber Efendimiz, Helal ve Haram, Niçin Müslüman Olduk, İslâm İlmihali (1991), *4444 Dua Budur* (2004).

VARLIK, Ali Ağa

Araştırmacı-yazar. 1927, Çatalarmut (Esesi) / Ilıdere (Kıtmana) köyü / Erzincan doğumlu. Çalışmalarını *Ehlibeyt, Cem* ve *Mürşid* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

İslâm Dinini Tanımayan Yahova Şahitlerine Cevaplar (1982), *Hanedan-ı Ehl-i Beyt Neden Hor Görüldü* (1993), *Allah Hedef Can Nokta: Alevi-Bektaşilerde Tasavvuf* (1995).

HAKKINDA: Ali Ağa Varlık / Hanedan-ı Ehl-i Beyt Neden Hor Görüldü (1993).

VARLIK, Mustafa Çetin

Tarihçi. 1945, Bigadiç / Balıkesir doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih

Mustafa Ç'etin Varlık

Bölümü (1967) mezunu. 1968 yılında Atatürk Üniversitesi Tarih Bölümünde asistan olarak çalışmaya başladı. 1972'de İÜ Edebiyat Fakültesi Yeniçağ Tarihi Bölümünde *"Germiyanoğulları Beyliği"* teziyle doktorasını tamamladı. 1974-76 yılları arasında İngiltere'de çalışma alanıyla ilgili araştırma ve incelemelerde bulundu. 1980 yılında doçentliğe yükselerek, 1981-82 tarihleri arasında Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi dekan yardımcılığı, 1984 yılında da bölüm başkanlığı görevlerinde, 1982-85 yılları arasında yönetim kurulu üyeliği görevinde bulundu. 1985 yılında Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı Bölüm Başkanlığına atandı. 1988-92 yılları arasında fakültenin dekan yardımcılığı görevinde bulundu. Bu fakültede Arşivcilik Bölümünü kurulması ve öğrenci alınmasının kararlaştırılması üzerine, 1988'de bölümün programını hazırlayarak kurucu bölüm başkanlığı yaptı. 1996 yılında kuruculuğunu yaptığı Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezinin müdürlüğünü yürüttü. 1992 yılında Fen Edebiyat Fakültesine dekan olarak tayin edildi. Bu görevini 1998 tarihine kadar sürdürdü.

Makalelerini 1968'den itibaren *İÜ Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi, Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi, MÜ Fen Edebiyat Fakültesi Türklük Araştırmaları Dergisi, Kaynaklar, Belleten* dergilerinde yayımladı. *Büyük İslâm Tarihi, TDV İslâm Ansiklopedisi* ansiklopedilerine maddeler yazdı. Osmanlı müesseseleri ve Osmanlı sefer organizasyonları üzerine doktora tezleri yaptırdı.

ESERLERİ:

Germiyan Oğulları Tarihi 1300-1429 (1974), *Ottoman Institution of the XVIth Century and Sultan Süleyman the Magnificent-The Ottoman Empire in the Reign of Süleyman the Magnificent I* (1988).

VARLIK, Şadi

Eğitimci, yazar. 1904, Bolu doğumlu. Öğrenimini Bolu'da tamamladı. Çeşitli illerde öğretmenlik yaptı. *Duyuşlar*, *Büyüksu*, *Duygular* adlı dergileri çıkardı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Çamlı Gölgeler*, *Bağlama*.

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. I, 1982).

VAROL, Kemal

Şair. 1977, Ergani / Diyarbakır doğumlu. Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesini bitirdi. Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümünde yüksek lisans yaptı. *Öküz* ve *E* dergilerinde, *Diyarbakır 2000* ve *Yeni Gündem* gazetelerinde popüler kültür ve politika üzerine köşe yazıları. *Öküz*, *Dize*, *Edebiyat Eleştiri*, *Poetikus* dergilerinde şiirleri yayımlandı. İlk şiir kitabı *Yas Yüzükleri* (2001) ile Nüzhet Erman Şiir Ödülünü kazandı (2003).

"Sıkı bir içsel çatışmayla işler şiir. Şiirin bütünü, hem babayı içeren ben'in, hem babanın benliğinin, hem de şair olarak tasarlanan ben'in, üçünün çatışmalı birliğidir. Aradığı, bir gerçekten daha çok bir değerdir. Tutunmak arzusuyla aranılan ve ancak arınmışlıkla bulunacak bir değer. Bu değer(ler) olumsuzlanarak tanımlanır. Şâir, parça sonlarında kendi olumsuz tanımını yaparken değerlerini de tanımlar." (Mahmut Temizyürek)

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 4, 2003), Mahmut Temizyürek / Bir Dilden Bir Dile Göçmek ya da Kayıptan Doğan Şiir (Yasakmeyve, Ocak-Şubat 2004).

VAROL, M. Ahmet

Gazeteci-yazar. 1962, Yusufeli / Artvin doğumlu. Bostancı İlkokulu (1974), Sarıgöl Ortaokulu (1977), Yusufeli Lisesi (1980), Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1986) mezunu. MÜ İlâhiyat Fakültesinde hadis alanında yüksek lisans yaptı. Dış haberler sorumlusu olarak *İslâm* (1985-88) ve *Altınoluk* dergilerinde çalıştı, Erkam Yayınlarının editörlüğünü yaptı. Aynı dönemde bir süre (Ekim 1996-Ekim 2000, 48 sayı) yazı işleri müdürlüğünü yaptığı *Vahdet* gazetesinin dış haberler bölümünü hazırladı ve bu gazetede İslâm dünyasıyla ilgili yazılar yazdı.

Filistin konusunda uzman olan Ahmet Varol, *Akit* gazetesinde haftalık

M. Ahmet Varol

yazılar yazdı. Makaleleri ayrıca *Cuma* (haftalık), *es-Sebil* (Ürdün), *Ribat*, *Bursa Marmara* (*1984*), *İslâm* (*1985-89*), *İlim ve Sanat* (*1986-*), *Gülçocuk*, *Vahdet* (*1988-89*), *Altınoluk* (*1988-89*), *Millî Gazete* (*1986-89*), *Mektup*, *Kadın ve Aile*, *Yeni Şafak*, *Yeni Dünya* gazete ve dergilerinde yayımlandı. Türkiye Yazarlar Derneği, Filistin'le Dayanışma ve Dostluk Derneği (kurucu), Davet Vakfı (kurucu), Kuzey Irak Dayanışma Derneği üyesidir.

Zaman gazetesinde haber ve röportaj çalışmaları çıkan Ahmet Varol ile isim benzerliği olup, ikisi ayrı kişilerdir.

ESERLERİ:

MEAL: *Kur'an-ı Kerim Meali* (1996).

DENEME-İNCELEME: *İslâm Dünyasından Kesitler I* (1988), *Filistin'de İslâmî Direniş*, *FKÖ Nereye?* (1989), *İslâm Dünyasından Kesitler II* (1990), *Emperyalizmin Oyunları* (1990), *İslâm Dünyasından Kesitler III* (1991), *Batı'nın Öteki Yüzü* (1993), *Filistin'de Cihat Sürüyor* (1994), *İslâm Ülkeleri Ansiklopedisi* (1994), *Filistin Davasının İslâmî Temelleri* (1996), *Kudüs Davamız* (1997).

ÇEVİRİ: *Kudsi Hadisler* (2 cilt, heyet ile, 1991), *Filistin İslâmî Direniş Hareketi: HAMAS* (Dr. Abdullah Azzam'dan, 1991), *el-Esas fi's Sünne Siret Bölümü* (6 cilt, Said Havva'dan, bir heyetle birlikte, 1991), *Kur'ân ve Sünnette Zulüm Kavramı* (Mustafa Meşhur'dan), *Engeller* (Muhammed Ahmed Er-Râşid'den), *İbadetler Ansiklopedisi* (el-Esas fi's Sunne'nin İbadetler Bölümü, 12 cilt, Said Havva'dan, bir heyetle birlikte, 1994), *İslâm Davet Fıkhı* (4 cilt, Mustafa Meşhur'dan, heyet ile, 1997), *En Kolay Tefsir* (10 cilt, Ebu Bekir el-Cezairi'den, heyet ile).

VAROL, Ramazan

Eğitimci, yazar. 1965, Yerköy / Yozgat doğumlu. İlkokul, ortaokul ve lise öğrenimini Yerköy'de tamamladı. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1988) mezunu. Ankara Solfasol

KEMAL VAROL

VÂVEYLÂM

kekre bir kapının önündeyim işte böyle çok zaman
ah! Üvey heveslerin peşinde muhâcir
derin yamaçlarda seferi bir halkın öksüzüyüm
çıbanlarıma ilişecek gücü bulmak için
yol boyunca izler bıraktım
çarpık çentikler attım sağ kalan yanlarıma
toprakta birkaç damla erken kan..
yine de kimseye anlatmadım, ilksiniz:
düğümün kararı da her seferinde
mecbur kaldım öldürdüğümü sevmeye
kekre bir kapının önündeyim işte böyle çok yaz
elbet ben de başka aşkların kılıç artığıyım
ve ilk gecesinde yarılmış bir kuşatma gibiyim hâlâ...
belki çok erkendi gözlerimi dikip konuşmak için
ama beklenir de neden yanıt alınmaz uçurumlardan
neden iltimâs geçilir boynun en önce kırılacak yerlerine
anlamayacak kadar şaşkındım...
yine de kimseye anlatmadım, ilksiniz:
çekilmiş denizler, kapanmış defterlerle geçti de çok yaz
bulunamadı safirden el değmedik yerlerim
kekre bir kapının önündeyim işte böyle çok gün
uzun kandil gecelerinde ağarırken saçlarım
işte böyle çok defa bir sürek avının ortasındayım
bu yüzden pıhtı bir gölgeyle geçerim ertyen kendimden
gözlerinin kökünde birikmiş kibrit suyuyla
yenilmiş bir bozkıra yanmaya giderim...
yine de kimseye sormadım, ilksiniz
beni bir sözün eğrisine bağışlayıp söyler misiniz:
zaman tanıdım da bunca dar zamana
neden toprağın kir sabrına varamadım

İmam Hatip Lisesi ve Tarhuncu Ahmet Paşa İlköğretim Okulunda öğretmenlik yaptı. Pek çok resmi ve sivil toplum örgütü, kurum ve kuruluşa konferans, seminer, panel ve eğitim öğretim programları hazırlayıp sunarak katkıda bulundu. Çeşitli dergilerde eğitim ile ilgili yazılar yazdı.

ESERLERİ:

Müslüman Ailenin Hayatı (1996; gözden geçirilmiş ikinci baskısı *Aile Hayatımız*, 2000), *Anne-Baba ve Eğitimciler Olarak Çocuklarımıza Neyi, Ne Zaman ve Nasıl Öğretelim?* (2002), *Ailemizin Sevgi Dili* (2004), *Başarımızın Sevgi Dili* (2004).

VASFÎ

Halk ozanı (D. 1931, Tanır kasabası / Afşin / Kahramanmaraş - Ö. 1990). Asıl adı Hayâti Vasfî Taşyürek'tir. Yüzbaşı Hüseyin Dede Efendi'nin oğludur. Vasfî mahlasını ustası Ferâhî'den aldı. İlköğreniminden sonra uzun yıllar memurluk yaptı. 1964 yılından itibaren *Efsus* gazetesini çıkardı. Politika ile ilgilenerek iki dönem Tanır Belediye Başkanlığı, ayrıca sendikacılık ve müşavirlik görevlerinde bulundu.

ESERLERİ (Şiir):

Kalbimdeki Arzu (1951), *Dile Gelen Anadolu* (1973), *Ülkü Tomurcukları* (1976), *Nazar* (1992), *Yedi Uyurlar Destanı, Acılar Bulutu, Ebesinin Oğlu, Gelin Başlı Dağlar, Türkmen Türküleri.*

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

VASSAF, Gündüz

Psikolog, yazar. 1946, ABD doğumlu. Liseyi İstanbul Robert Kolej'de tamamladıktan sonra 1968'de George Washington Üniversitesinde psikoloji eğitimi gördü. 1977'de Hacettepe Üniversitesinde doktorasını tamamladı. Uzun bir süre Ankara Üniversitesi Mediko-Sosyal Merkezinde psikolojik danışmanlık yaptı. Uluslararası Psikologlar Konseyi yönetim kurulu

Gündüz Vassaf

üyeliğinde bulundu. 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra öğretim üyeliği yaptığı Boğaziçi Üniversitesinden istifa etti. O tarihten sonra Kasel, Bremen ve Marburg üniversitelerinde öğretim üyeliği, Kanada'da Mc Gill Üniversitesi Center for Developing Area Studies'te konuk akademisyen, Amsterdam'da Averoes Stichting'de klinik psikoloğu, Viyana'da Instutude für Hohore Studium'da konuk araştırmacı olarak çalıştı.

ESERLERİ:

Zekâ ve Zekâ Testleri Nedir Ne Değildir? (1977), *Temel Zihin Yetenekleri Testi* (1977), *Introduction to Psychology* (Ed., 1978), *Wir Haber unsere Stimme noch nicht laut gemacht* (Felsberg, 1985), *Cehenneme Övgü: Gündelik Hayatta Totalitarizm* (1999), *Cennetin Dibi: Modern Zamanda Eğlencelik Hayat* (1999), *Annem Belkıs* (2000), *Sınırların Ötesinden Daha Sesimizi Duyuramadık.*

HAKKINDA: Yaşar Çabuklu / Sol Liberal Bireyciliğin Sınırları (Virgül, Kasım 1999), Necmi Sönmez / Annem Belkıs (Virgül, Aralık 2000).

VASSAF, Hüseyin

Tasavvufçu-şair, biyografi yazarı (D. 8 Mart 1872 – Ö. 1929, İstanbul). Öğrenimine Kara Mehmet Camiindeki İptidai Okulunda başladı ve Ağayokuşu İptidaî Mektebinde tamamladı. Medrese-i Hayriye, Mekteb-i Osmanî ve Aksaray rüştiyelerinde okudu. Mekteb-i Mülkiye (Siyasal Bilgiler Okulu) İdadîsini bitirdi. Resmi öğreniminin dışında değişik hocalardan, uygun bulduğu her ortamda dersler aldı. Rüsumat Emaneti, Şirket-i Hayriye, Galata Emtia-i Dahiliye Gümrüğü, İhracat Gümrükleri Müdürlüğü gibi kurumlarda çalıştı. 1922'de son görevi olan İstanbul Rüsumat (Gümrük) Başmüdürlüğünden emekliye ayrıldı.

Ailesi vesilesiyle tasavvufî bir çevrede doğup büyüdü, geniş bir tasavvufî çevresi oldu. İlk tasavvuf eğitimini Mevlevî şeyhi Mehmed Esad Dede, Nakşî şeyhi Hayali Hafız Efendi ve Sünbüli şeyhi Rızaeddin efendilerden aldı. Bağlandığı ilk şeyh ise Halvetî-Şabanî şeyhlerinden Mehmet Sultan Efendi'dir. Kasımpaşa Uşşaki Dergâhı şeyhi Hafız Mustafa Hilmi'den icazet (yeterlilik, diploma) aldı. Aynı dergâhta şeyhliğe getirildi. Tasavvuf erbabının biyografilerini yazma konusundaki gayretleriyle tanındı. Birçok yer gezerek buralarda bulunan şeyhlerin sağ olanlarıyla görüşmeler yaptı, ölmüş olanların hayatları ve halifeleri hakkında bilgi toplayarak bu alanda önemli bir eser ortaya koydu.

BAŞLICA ESERLERİ:

Sefîne-i Evliyâ (5 cilt, ilk 2 cildi yay. haz. Ali Yılmaz-Mehmet Akkuş, 1990, 1999), *Dîvân-ı Vassâf* (Seçmeler: Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı-İsmail Kasap, 1999), *Rûhu'l-Beyân'dan Yâsîn-i Şerîf Tercümesi, Güldeste-i Hakîkat, Kitâbu'l-Külliyât, Hâtıra-i Hicâziyye, Ravza-i Sâdâttan Bir Şemme, Bursa Hâtırası, Tertîb-i Cedîd Coğrafya-yı Umûmî, Gülzâr-ı Aşk, Bursalı Mehmed Tahir Bey, Risâle-i Salâhiy-*

VASFÎ

GAZEL

Pâdişâh'i ins ü can olmak dilersen âşık ol
'Ârifü rind-i cihan olmak dilersen âşık ol

Bî-cihât ü bî-misâl ü lâ-mekân ü lâ-yezâl
Hâkim-i kevn ü mekân olmak dilersen âşık ol

Zâhiren ey dil nice ebr-i hicâb altındasın
Gün-be-gün sen de iyân olmak dilersen âşık ol

Zerre-veş gün yüzlüler şevkına her dem raks idüp
Gâh zahir geh nihân olmak dilersen âşık ol

Kûy-i cânân içre feryâd eyleyüp her subh u şâm
Bülbül-i bâg-i cinân olmak dilersen 'âşık ol

Zulmet-i hecr içre ışk âb-i hayâtın Hızr-veş
Nûş idüben câvidân olmak dilersen âşık ol

Vasfiyâ gam yime dehrün gerdişi kaddün büküp
Pîr iderse nev-cüvân olmak dilersen âşık ol

(Ahmet Atillâ Şentürk, *Osmanlı Şiir Antolojisi*, 1999)

ye, Kemâlü'l-Kemâl, Kemâl-nâme-i İsmâil Hakkî (yay. haz. Murat Yurtsever, 2000), *Suriye'de Bir Cevelân.*

HAKKINDA: Necati Güneyceli / Gemiler Geçmeyen Umman'dan Gelen Gemi (Dergâh, sayı: 7, Eylül 1990), Yusuf Turan Günaydın / Vassâf'ın Tavsif Dizeleri (Dergâh, sayı: 118, Aralık 1999), Hasan Afşın Can / Yeni Eserler (Özlenen Fark, sayı: 40, Kasım 1999).

VASSAF, Melih

Oyun yazarı (D. 16 Mart 1927, Aydın - Ö. 30 Ocak 1982, İstanbul). İlk ve ortaokulu Aydın'da okudu. Ortaöğrenimini İstanbul'da Boğaziçi Lisesinde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümündeki öğrenimini yarım bıraktı. Tiyatro müdürlüğü yaptı. SSK müfettişliğinden emekliye ayrıldı.

Tiyatro eleştirilerini *Son Telgraf, Akis, Vatan, Yelpaze, Ses Tiyatro* dergi ve gazetelerinde yayımladı. İstanbul tiyatrolarında sahnelenmiş olan oyunları kitap olarak basılmadı.

Melih Vassaf

ESERLERİ (Basılmamış Oyun): *Sam Rüzgârları* (1956), *Aşka Susamışlardı* (1957), *Bir Küçücük Aslancık Varmış* (1966), *Nuhun Gemisi* (1966), *Yat Borusu* (1971), *Kızlara Göz Kulak Olun* (1975), *Eski Çamlar Bardak Oldu* (1979), *Bir Hamamda İki Çıplak, Bir Kadın Yarattım, Şaşkın Komiser, Hayat Tuzludur, Aşk Budalası, Leyleğin Ömrü, Süluman Bacanak, Maymun Gözünü Açtı, Bütün Kadınlar Güzeldir.*

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), TBC Ansiklopedisi (2001).

VATANDAŞ, Aydoğan

Araştırmacı-yazar. 1974, İstanbul doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. Deniz Lisesini bitirdikten (1992) sonra girdiği Deniz Harp Okulundan 1995'te ayrılarak *Aksiyon* dergisinde gazeteciliğe başladı. Araştırmalarından ilki olan *Armagedon* adlı kitabı bir süre yayınlanarak toplatıldı (1998). Bu eser aklandıktan sonra tavsiye edilen kitaplar arasında yer aldı. *Zaman* gazetesinde millî güvenlik, savunma, organize suçlar, istihbarat ve teknoloji konularında yazıları yayımlandı.

Aydoğan Vatandaş

ESERLERİ:

Armagedon / Türkiye-İsrail Gizli Savaşı (1997), *Apokalipse / Kıyametin Gizli Tarihi* (1998), *HAARP / Kıyamet Teknolojisi* (2000), *Kod Adı: Kılıçbalığı* (2002), *Kuru Kafa ve Kemik Tarikatının Gizli Tarihi* (2003), *Ezoterika: Gizli Cemiyetler* (2003).

HAKKINDA: Hatice Başaran / Ezoterika: Gizli Cemiyetler (Virgül, sayı: 58, Ocak 2003).

VAYNİ, Cafer

Toplumbilimci. 5 Mart 1968, Gülyalı / Ordu doğumlu. İlk ve ortaokulu Gülyalı'da okudu. Ordu Lisesi (1985), İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümü (1994) mezunu. Bitirdiği yıl Prof. Dr. Ümit Meriç yönetiminde yüksek lisans çalışmalarına başladı. 1998 yılında Türkiye Sosyalist Partisi ve yayın organları *Gerçek* ile *Gün* gazetelerini ele aldığı tezi ile yüksek lisansını tamamladı. İstanbul'da sosyoloji öğretmenliği yaptı. Genç Sosyologlar Derneği ve Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

Yazı çalışmalarına 1992'de, *Yeni Düşünce* gazetesinde başladı. Sonraki yıllarda dizi yazı, röportaj, makale ve denemeleri *Yeni Şafak, Zaman, Gündüz* ve *Muhalif* gazeteleri ile; *Avaz, Sandal, Kültür Dünyası, Türk Edebiyatı, Genç Erenler, Alperen, Genç Arkadaş, Ülkü Ocağı, Ülkü Ocakları* ve *Ülke* dergilerinde yayımlandı. *Kültür Dünyası* dergisinin 1997 yılında açtığı yarışmanın deneme dalında mansiyon aldı. İlk sayısı 15 Ocak 2004 tarihinde yayımlanan *Ekonomi Politika* dergisinin kurucularındandır.

Cafer Vayni

2003 yılında Prof. Dr. Ümit Meriç ve Dr. Ayşenur Kurtoğlu ile birlikte İstanbul Büyükşehir Belediyesi adına *Kentli Yaşam Kılavuzu*'nu hazırladı. Bu kılavuzda yazdıkları "İstanbullu Olmanın 34 Altın Kuralı", İstanbul Televizyonunun test yayını aşamasında uzun süre yayımlanarak "kentli olmak yönünde" önemli katkılar sağladı.

ESERLERİ:

Erol Güngör (2002), *Cemil Meriç* (2002).

VECDÎ

Şair (D. ?, İstanbul – Ö. 1660, İstanbul). Tam adı Abdülbâkî Vecdî'dir. Medrese öğreniminden sonra Dîvân-ı Hümâyun kalemine kâtip olarak girdi. Hat dersleri aldı. Dîvânî yazı türünde uzmanlaşarak Reisülküttâb Şâmizâde'nin öncülüğüyle Beylikçilik makamına getirildi. Sadrazam Köprülü Mehmed Paşa'nın Vecdî'ye olan ilgisi Şâmizâde Mehmed Efendi'yi kuşkuya düşürdü. Yıldız (astroloji) bilgisine dayanan kâhinliklerle devlet aleyhine propaganda yapıyor diye şeyhülislâmdan da fetva alınarak asıldı. *Dîvân*'ı iki kez basıldı.

HAKKINDA: Mehmet Turan Yarar / Doruktan Doruğa - Güfte Şairleri (1992).

VECİHÎ (Mehmet)

Bkz. MEHMET VECİHİ

VEDAT TÜRKALİ

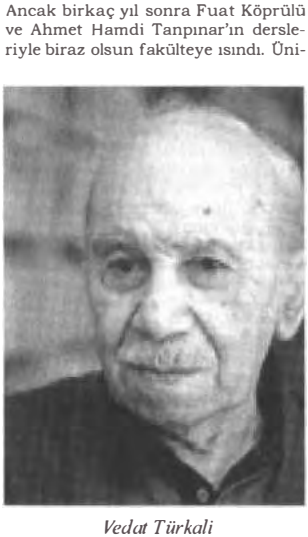
Yazar ve şair. 13 Mayıs 1919, Kökçüoğlu mahallesi / Samsun doğumlu. Asıl adı Abdülkadir Pirhasan'dır. Ailesinin soyadı Demirkan olup, Pirhasan soyadını sonradan aldılar. Tiyatro sanatçısı Deniz Türkali ile şair ve sinemacı Barış Pirhasan çocuklarıdır. Hasan Denizli ve Abdülkadir Demirkan imzalarını da kullandı. İlk ve ortaokul öğrenimini Samsun'da yaptı ve Samsun Lisesi (1937) ile askerî öğrenci olarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1942) Bölümünü bitirdi. Akşehir, İstanbul Maltepe ve Kuleli Askerî liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Öğretmen yüzbaşı iken, 1951 Türkiye Komünist Partisi tevkifatında tutuklandı. Ceza Yasasının 141. maddesine muhalefetten yargılanarak dokuz yıl hapis cezasına çarptırıldı ve görevine son verildi. Yedi yıl sonra koşullu olarak serbest bırakıldı. Serbest bırakıldıktan sonra çalışma alanı olarak

sinemayı seçti; senaryo ve oyun yazarlığı, film yönetmenliği ve yayımcılık yaptı, tiyatro ile uğraştı. 12 Eylül 1980 askeri darbeden sonra Türkiye Yazarlar Sendikası, Aydınlar Dilekçesi ve Barış Derneği davalarından yargılandı. 1988'de Londra'ya yerleşerek orada *Güven* (2 cilt, 1999) romanını yazdı ve 2000 yılında Türkiye'ye döndü.

Abdülkadir Pirhasan'ın edebiyata ilgisi annesinin komşulara okuduğu *Siret-i Nebiye, Ahmediye, Muhammediye* gibi dinî kitapları dinlerken başladı. Mahallelerinde ramazanlarda evlerde toplanılıp masal anlatılır, oyun çıkarılır, türkü söylenirken onun da anlatıya ilgisi gelişti. İlk yazma deneyimi ise mahallelinin mektuplarını yazmasıyla başladı. Ortaokula gittiği sıralar, okul dönüşü babasının çalıştığı un iskelesine gider, onun işten çıkışını bekleyip eve onunla birlikte dönerdi. Bu bekleyişlerde, hamalların uğrak yeri olan Yalıkahve edindiği kültürün bir parçası oldu. Bazen oradakilere gazete okur, sohbetlerini dinler, mektuplarını yazar, sıkıntılarını, sorunlarını öğrenirdi. Aslında, Abdülkadir Pirhasan'da ilk edebiyat zevkini uyandıran kişi, ortaokul son sınıftaki edebiyat öğretmeni Salim Rıza Akpınar'dır. İlerici bir öğretmen olan Akpınar'ın derslerinde Nâzım Hikmet, Cahit Sıtkı, Ahmet Muhip Dıranas ve Necip Fazıl gibi sanatçıların yazdıklarıyla tanışıktı. İlk siyasi fikirlerinin oluşmaya başladığı bu yıllarda Kemalizmi savunmaktaydı. 1938'den sonra Abdülkadir Demirkan adıyla şiirler, Hasan Denizli adıyla yazılar (*Barış*, 1950) yayımladı.

Lise öğrenciliği yıllarında sık sık Gazi Kitaplığına gitmektedir. Kitaplar ona bambaşka bir dünyanın ve düşüncenin kapılarını açmıştı. Bu kitaplıkta aynı lisede olduğu ve "Komünist Memet" diye bilinen arkadaşıyla dostlukları pekişti. Memet, ona Marks'ı, Engels'i, burjuvaziyi, işçi sınıfını ve daha birçok şey anlattı. Polis tarafından Memet'in odasında yapılan bir aramada bulunan günlükte adı geçen Abdülkadir Pirhasan polis müdürlüğüne çağrıldı. Polis müdürlüğünde ona Memet hakkında sorular sordular. Arkadaşlıkları dışında bir şey anlatmayınca serbest bırakıldı. Lise ikinci sınıf, hem şiir yazmaya başladığı hem de Gazi Kitaplığında tanıştığı Çırakman Köyü öğretmeni Sefer Aytekin ile yakın arkadaş oldukları yıldır. Goethe'nin manzum çevirilerini yaptığı iki şiiri ile kendi yazdığı *"Deniz"* başlıklı şiiri Bafra Halkevinin çıkardığı *Altınyaprak* dergisinde yayımlandı. Komünizmle ilgili düşündüklerini ilk anlattığı kişi, TKP'nin Samsun örgütü ile ilişkileri olan Sefer Aytekin'dir.

3 Ekim 1937'de, Samsun'dan, Yüksek Öğretmen Okulu (İstanbul Üniversitesi) Türkoloji Bölümü yatılı sınavlarına girmek üzere İstanbul gitti. İki kişinin alınacağı sınavda dördüncü oldu. Samsun'a dönmeyi düşündüğü sırada, bir tesadüf sonucu Milli Savunma'nın askeri liselerde öğretmenlik yapmaları için bazı öğrencileri okuttuğunu öğrendi. Başvurusunu yaptı ve böylece Yüksek Öğretmen Okuluna askeri öğrenci olarak girdi. Üniversite yıllarının ilk zamanlarında kendisi gibi düşünen birilerini aradıysa da Türkoloji Bölümü kısa sürede onun için hayal kırıklığına dönüştü. Ancak birkaç yıl sonra Fuat Köprülü ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın dersleriyle biraz olsun fakülteye ısındı. Üniversite yılları boyunca şiire olan ilgisi sürdü. *"Barselona'dan Mektup"* adlı şiirini bu yıllarda yazdı. İstanbul'dan ayrılmamak için üniversiteyi, son sınıfı iki yılda okuyarak bitirdi.

Vedat Türkali

Marksizme dair bilgilerı, Hikmet Kıvılcımlı'nın çıkardığı *Marksizm Bibliyoteği* kitaplarından edindi. TKP'nin içinde bulunduğu duruma dair bildiği pek bir şey yoktu. Uzun süren uğraşlarına rağmen gizli çalışan bir TKP örgütü bulamadıklarından, arkadaşlarıyla bir örgüt kurmaya karar vererek; Tahsin Berkem, Asaf Ertekin, Osman Paçalı, Yusuf Atılgan, Haig Açıkgöz, Merih Baykal, Abdülkadir Pirhasan hücre çalışmalarına başladılar. Tam o sırada partinin gizli çalışma için toparlanmaya başladığı yönünde duyumlar aldılar.

Bu sırada üniversite bitirdi, altı ay askeri eğitim görmek üzere Ankara'ya (1943) gitti. Ankara'da Sefer Aytekin'le görüştü, Behice Boran'la tanıştı. Eğitimi bittikten sonra, Maltepe Askeri Lisesine atandı. Ancak İkinci Dünya Savaşı nedeni ile okul Akşehir'e taşındığı için orada dört yıl (1943-47) kaldı. 1947 yılında Maltepe Askeri Lisesinin İstanbul Çengelköy'e taşınmasıyla Vedat Türkali de İstanbul'a döndü. Daha önceden tanıdığı Sevim Tarı'nın Fransa'dan döndüğü günlerde Zeki Baştımar, Sevim Tarı ile kendisini görüştürmesini istedi. Bu buluşma sağlandı, ancak izlendiklerini bilmiyorlardı. O günlerde başlayan "1951 TKP Tevkifatı"nda Vedat Türkali de tutuklandı. 1958'de cezaevinden çıktıktan sonra Babıâli'de Rıfat Ilgaz ile Gar Yayınlarını kurdu. Ancak isteksiz yaptığı yayıncılık işi kısa sürdü. Bu sürede içlerinde Yılmaz Güney'in de olduğu sinema ile uğraşan kişilerle tanıştı ve sinemayı uğraş edinmesi süreci başladı. Toplumsal sorunlara değinen ve gerçekçi bir bakışı içeren pek çok senaryo yazdı, bunlardan bir bölümünü daha sonra kitaplaştırdı. 1960'ta "Dolandırıcılar Şahı" (yön. A. Yılmaz) ilc ilk senaryo denemesini yaptı. Vedat Türkali adıyla ilk ürünlenişi "Karanlıkta Uyananlar" (yön. E. Göreç) filminin senaryo yazarlığı ile olacaktır. Yedi yıl tiyatro yazarlığı, film yönetmenliği yaptı. Daha sonra *141. Basamak* adlı oyunuyla ilgi çekti; bu oyun Ankara'da Halk Oyuncuları'nca, *Bu Ölü Kalkacak* 1976'da İstanbul Şehir Tiyatrosunca sahnelendi.

Vedat Türkali, sanat dünyasında asıl olarak romancılığı ile ün yaptı. Yazar olarak asıl tanınması ilk romanı *Bir Gün Tek Başına* ile oldu. Geniş bir okur kitlesi tarafından ilgiyle karşılanan bu romanında, 27 Mayıs 1960 İhtilali öncesi dönemde Türk aydınının gerek toplumsal, gerekse ikili ilişkilerinde yaşadığı bunalımları dilc getirdi. Romancının ödevini çağını doğru yansıtmak olarak gören yazarın; kişileri kanlı, canlı kişilerdir, içinde var oldukları toplumun bin bir belasıyla savaşırlar. Türk aydınına ve aydınların çevreleriyle ilişkilerine dair gerçekçi gözlemler içeren *Bir Gün Tek Başına* adlı romanı, yayımlandığı yıllarda tartışma yarattı, edebiyat çevrelerinde çeşitli biçimlerde değerlendirildi. Kurgusu, anlatım tekniği ve gerçekçi yaklaşımıyla çağdaş Türk romanında bir aşama olarak nitelendi. Bunu izleyen romanı *Mavi Karanlık*'ta 1980'deki askeri darbe öncesinin siyasal-toplumsal arka planında, Bodrum kentinde bir araya gelmiş olan küçük burjuva ve ilerici aydın kesimlerinden kişileri ele alarak, toplumun genel çizgisini "Bodrum alegorisi" içinde, eleştirel, yergisel ve yer yer psikolojik çözümlemelerle vermeye çalıştı. 1980 darbesi öncesinin çeliş-

kili ortamı içinde Türkiye ile sinema arasında bir paralellik kurarak aydın kesimden kişilerin düşünsel konumları ile toplumsal tavırlarını irdeleyen *Yeşilçam Dedikleri Türkiye* ve *Tek Kişilik Ölüm* adlı romanlarından sonra on yıl boyunca Londra'da kaldı. Bu süre içinde 1942'den itibaren yazmayı tasarladığı Türkiye Komünist Partisini anlatan romanı *Güven*'i kaleme aldı.

Sinema alanında *Otobüs Yolcuları, Üç Tekerlekli Bisiklet, Karanlıkta Uyananlar* gibi önemli filmlerin senaryolarını yazdı. 1965'te senaryosunu yazdığı *Sokakta Kan Vardı* ile yönetmenliği de denedi. *Dallar Yeşil Olmalı* oyunu ile 1970 TRT Sanat Ödülleri Yarışmasında Başarı Ödülü, *Bir Gün Tek Başına* romanı ile de Milliyet Yayınları 1974 Roman Yarışmasında birincilik, aynı eserle 1976 Orhan Kemal Roman Armağanını kazandı. Senaryolarını yazdığı *Karanlıkta Uyananlar* (1965) ve *Kara Çarşaflı Gelin* (1977), Antalya Film Şenliği'nde En İyi Senaryo Ödülünü aldı; yine senaryolarını yazdığı *Bedrana* ve *Güneşli Bataklık* filmleri de Carlovy Vary Film Şenliği'nde Cidalc ve İşçi Sendikaları Özel Ödülünü kazandı.

"Vedat Türkali, 'Mavi Karanlık'ta, 70'li yılların ikinci yarısında ülkemizin içine düştüğü korkunç durumu, terörü, dehşeti, kıyıcılığı, özellikle aydınların öldürülmelerini, sakat bırakılmalarını, işkenceyi, güvensizliği, can korkusuyla başka yörelere kaçmaları, çıkarcıları, vurguncuları, bencilleri, hırsızları, emek hırsızlarını ve insancıkların içine düştükleri ruhsal bunalımları, sevi titreşimlerini gerçeğe en yakın, abartıya kaçmayan, arı Türkçesiyle, sürükleyici bir biçemle okurlarına sunuyor." (Yılmaz Çongar)

Şükran Yurdakul, Kemal Özer, Vedat Türkali, Yaşar Kemal ve Yusuf Atılgan

"Söz konusu iki yapıt (Sartre, Hürriyetin Yolları; Türkali, Güven) aynı dönem için yazılmış olmalarına ve aynı ideolojiyi paylaşan bazı karakterlerine karşın yan yana konduklarında dengede kalamazlar. Biri güçlü bir umutla savaşın içine sürüklenmeyeceğini uman insanların adına yazılmıştır; 'Hürriyetin Yolları'nın ilk bölümlerinde burunlarının dibine gelmiş barut kokusunu alamayan kişilerin yaşamına kulak misafiri oluruz. Her biri Fransız vatandaşı olan bu karakterlerin hiçbiri Hitler'in Paris'e kadar sokulabileceğini aklına getirmez. Türkali'nin canlandırdığı karakterler ise neredeyse gün saymaktadır. Hükümetin Alman ordusunun peşinde ya da karşısında -bir biçimde- elini kana bulayacağından emindirler. İki farklı beklentinin oluşumunda o dönem iktidarda olanların tutumlarındaki farklılığın payı büyük olsa gerek. Sonuçta günlük yaşamlarında hesaba katmadıkları savaş, asıl seferberlik ilanlarıyla Mathieu'nun, Jacques'in, Odette'in, Boris'in... yaşamlarının ortasına bir bomba şiddetiyle düşer. Ve onlar gerçekliklerini savaşın tezgâhında sınama 'şans'ını yakalarlar. Öte yanda gariptir ki, ikinci cephe olmaktan kurtulabilmiş de olsa Türkiye'de savaş zenginleri ve teorisyenleri varlık kazanıp güç gösterebilirler. Vedat Türkali'nin kaleminden tanıyacağımız kişilerin iki sözünden biri savaşa dokunur. Karaborsa korkularının yaşandığı bir ülkede vurguncuların, fırsatçıların serpilip boy atması aslında hiç de garip değildir." (Canan Demiralp Arslan)

"Roman ve belgesel anlatı, 2. Dünya Savaşı boyunca, savaşanların gerekli gördükleri destek için yaptıkları izleğinde de okunabilir. Hammadde için Alman-İngiliz ajan ve tüccarlarının Türkiye'deki tüccar ve gizli servislerle ilişkileri çıkarlara dayanır. Sovyetler Birliğinin bu çekişmede yeri yoktur. Sovyetler'in ideolojik ve psikolojik desteği bile zor bulacağı bir ortamdır Güven'in mekânı. Basının önemli bir bölümü, "geleneksel" Alman dostluğunu işlemektedir. Yitirilmiş bir imparatorluğun özlemleri de bu Alman yanlılığını körüklemektedir. Tüccarlar içinde kâr kadar önemli yandaşlık duygusu taşıyan çok azdır, bir iki eski moda yaşlı adam. Onlar inandıkları ülkü için uğraştıklarını sanırlar. Hüsnümelek Bey bu tiplerin en ilgincidir.

"Güven, belgesel öğeleri romanın kurgusuna yerleştirirken, yer yer bugüne göndermeler yapıyor. Örneğin, Nâzım Hikmet'in şiirlerinde hiç

BİR BAKIMA

Server Tanilli

Son günlerde yayımlanan bir roman apayrı bir önem taşıyor.

Büyük romancımız Vedat Türkali, birkaç yıl önce yayımladığı *Güven* adlı romanıyla, İkinci Dünya Savaşı yıllarındaki Türkiye'yi anlatıyordu ve yazarın şaheseridir.

Ya ondan sonraki Türkiye? Büyük romancı, okurlarının beklentisine, şimdi *Kayıp Romanlar*'la yanıt veriyor. Roman, yine bir aşkı, politik bir geçmişi olan Doktor Nahit ile ondan hayli küçük Eşme'nin aşkını anlatıyor. Ne var ki o aşkın çevresinde bir Türkiye, giderek bir dünya vardır: 50, 60, 70'li yıllar... Emperyalizm, onun "yeni dünya düzeni"; dışarıda ve içerdeki yol açtığı gelişmeler. Onları okuyarak, bugün içinde çırpındığımız dram ortaya çıkmış oluyor.

Bu roman da yazarın bir şaheseridir. Yakın bir dönem, giderek bugünkü dünya ve Türkiye, bu roman okunmadan anlaşılamaz...

(Server Tanilli, *Cumhuriyet*, 15.10.2004; Sebahat Özdemir, *Vedat Türkali*, 2005)

VEDAT TÜRKALİ

GÜVEN

Boşuna bekliyordu. Gelmeyecek demek. Saat altıyı geçti. Tam beş diye konuşmuşlardı. Bu kahveyi gösteren de oydu. Köprü'nün Balık-pazarı ayağının dibinde, Haliç'in kıyıcığına dikilmiş köşe yapının altındaki minicik kahveyi daha önce de kaçtır görürdü ya, ilk kez oturuyordu. Köprü'den, Eminönü Alanı'ndan akıp giden insan, araç seli, Haliç'te gezinen motorlar, mavnalar, kıyılara yığılmış dizi dizi teknelerin sayısız direkleri, tepeden bakarak yöreyi ağır ağır denetler gibi uçuşan martılar, koca bir saat boyu oyalanmasına yetmemiş, uzadıkça da çevresine daha kuşkulu bakar olmuştu. Nerde kaldı bu oğlan? Tutuklama falan olmasın! Peşine takıldılar, atlatamadı belki. Kahve önündeki üç beş masanın balıkçı, kayıkçı kalabalığını gözden geçirdi yeniden. Konuşup gülüşen, birbirlerine takılıp şakalaşanlar, kahve, çay yudumlayanlar öylesine doğaldılar ki, tek kuşkulanılacak kişi kahve duvarına yapışık masada, elindeki gazeteyi okur görünen kendisiydi. Kalktı. Garsona parayı ödeyip yürüdü. Beş on adım ötesinde sırayla bekleşen Karaköy dolmuş sandallarına giderken göz ucuyla yeniden baktı çevresine. Sonuncu kişi olarak atladığı sandaldakilere de baktı tek tek. Kucağında tavukla bir yaşlı adam, teknenin başında usul usul konuşan iki kadınla bir çocuk, kendi dünyalarında çeşitli tipler. Kuşku uyandıracak kimse yok. Gereksiz yere aranıyorum da ondan, ne yapıyoruz ki izlesinler? İzliyorlar, yakalayıp buldular cebindeki şiirleri; kimden aldın diyeceklerdi. Ben yazdım! Yuttular da! Kim yazarsa yazsın; suç mu Bağımsızlık Savaşı şiiri yazmak? Suç olmayan ne var bu ülkede? Niye yıllardır cezaevinde Nâzım? Şiir yazdığından mı? Komünist olduğundan. Ozanlığı ile komünistliğini nasıl ayırırsın Nâzımın? Bir Harbiye Davası, bir Donanma Davası; otuz yıl... Kızgınlıkla karışık, önleyemediği bir ürperti gezindi içinde. Daktilo'yla ince kâğıtlara yazılıp çoğaltılmış "İstiklal Savaşı Destanı" onlardaydı birkaç haftadır. Refik getirmişti, bugün de alacaktı. Üstünde Nâzım'ın şiirleriyle yakalanmak hiç de öyle küçümsenecek olay değildi. Daha yayımlanmamış, gizli. Anasını ağlatırlar adamın. Postadan çıktı demek en iyisi. Ne bileyim kimin gönderdiğini? Yutarlar mı? Peki, niye gelmedi bu oğlan? Hiç yapmadığı şey. Haliç'in kirli karanlık sularına baktı bir süre. Aynı güvenli ağırlıkla eğilip doğrularak küreklere asılan sandalcıya baktı. Arhavili İsmail şiirini düşündü. O da böyle biriydi belki. "Sonra-Malum olmadı insanlara-Arhavili İsmail'in akıbeti." Buna okusam ne der? Sıkıntı bastı içine. Bir Eyüp vapuru geçiyordu önlerinden. Ardına bağlı yüklü mavnalarla kan tere batmış gibi homurdanarak bir çatana çıkıyordu köprünün altından. Karşıya yaklaşıyorlardı. Eyüp vapurunun duman bulutu tepedeki Süleymaniye'yi karalamaya çalıştı, dağılıverdi. Yıllardır kim bi ir kaç kez gördüğü bu çarpıcı devinim yüreğine yepyeni bir ısıyla doluşuyordu. İstanbul'un eylülü, ekimi; bir de yağmur yağıp açmışsa. Süleymaniye yeniden doğar. Refikin sözü bu. O da ozanlık peşinde. Güzel şeyleri de var. Kolay mı ozanlık? Niye gelmedi bu oğlan? Kıyıya atlayınca duraladı birden. Şu karşıki, kara, sarı yüzlü herif, demin kahvede değil miydi? Arkası dönüktü sandalda demek, gözümden kaçtı. Ürküye kapıldı kapılacaktı, toparlanmaya çalıştı. Köşeyi döndü işte herif. Benzettim belki. Ya da kuşkulandığımı sezinleyip başkasına devretti. Üçlü izlerlermiş bazı. Biraz göze batmışsa o gider, arkadaki gelirmiş. Üç kişiyi birden benim peşime takacaklar! Haliçten Salıpazarı'na dalan çamurlu ara sokakta çabuk çabuk yürürken sarı yüzlü adamı, benzerlerini kolluyordu göz ucuyla iki yanında. At arabaları, kamyonlar, işyerlerini kapatmaya başlamış esnaf, tüccar, hamallar, gelip geçenler, akşamın bilinen kalabalığı arasında koşturur gibi Tünel'e çıkan sokağa varınca durulmuştu. Dönüp baktı ardına. Elindeki terziye üzüm dolduran işportacıyla iki alıcıdan başka kimse yoktu sokağın alt başında. Bir kamyondan sac levhalar indiren hamallar, demir-yüklü arabaları geçip karşıdaki Tünel'e girdi. Koşarak yetiştiği tünel kalkanca, yaslandığı pencere kıyısında, bir güven duygusuyla gevşeyi vermişti. Sokakta yürürken birileri geliyor peşinsıra; bir yere sığımp oturdun mu kurtuldun! Tünel'de inip Beyoğluna doğru yürürken de ikide bir dönüp yeniden bakındı ardına. Galatasaray'a yaklaşırken tramvayların, araçların, caddeye çökmüş gürültüsünü bastıran kuş cıvıltılarıydı şaşalayıp kaldı birden. İki yanlı yapıların çatısına, saçaklarına, tavana yakın pencere üstlerine öbek öbek dolmuş kara kuşlar kulağı sağır eden çığlıklarla akşamı başlatıyorlardı. Sığırcık bunlar. İstanbul'da bu kadar sığırcığı bir arada hiç görmemişti. Daha önce de böyle bağırır mıydı bu kuşlar? Faşistler tepemizde ya, toplaşmış onu bilirlerdi! Necla da yok ortalarda, gitmiş. Yarım saat olacak nerdeyse, bekler mi? Sinemanın girişine bir göz attı, döndü caddeye; Taksim'e doğru canı sıkkın yürümeye başlamıştı ki duraladı birden.

— Turgut!

Esmer, ufak tefek bir kız koşturarak geliyordu arkadan. Kara gözlerini sinirli sinirli kırpıştırarak yaklaştı.

— Gidiyordum artık, dedi. Sokağın başında gördüm seni. Ne oldun kuzum?

Şaşalar gibi olmuştu Turgut. Sevinmişti.

— Bağışla, dedi. Tam bir buçuk saat bekledim ben de. Gelmedi kimse.

Önemini vurgular gibi duraladı,

— Tutuklama filan mı oldu, bilmiyorum, dedi yavaşça.

— Şiirler?

— Bende.

Birkaç adım attılar. Tedirginliğini bastırıp durdu Necla.

— Şu sokağa sapalım, bana ver, dedi. Anlamamış gibi baktı kıza.

— Sana mı vereyim? Niye?

Niyesi var mı? Kız seni korumak istiyor işte. Babasına güvenmiyor. Güvenmesin mi? Onuruna yediremiyorsun ya, içinden gelen de bu.

— Boş ver, deyip yürüdü.

— Ne saçma inatların var!

Sessizce yürüme e koyuldular Taksim'e doğru.

— Filmi de kaçırdık, dedi Turgut, sessizliği bozmak ister gibi.

— İyi oldu. Canım hiç sinemaya girmek istemiyordu. Dönüp kıza baktı.

Bir daha sinema kapısında beklemem, dedi Necla. Gene sinirli sinirli kırpıştırdığı gözlerini ileri dikti,

— Güç tuttum kendimi, dedi. Çantayı indirecektim herifin kafasına. Hadi locaya girelim diye sırnaşıp duruyor. Bir sürü it kopuk...

— İndireydin!.. Taksim'e yaklaşıyorlardı.

— Yağmur mu geliyor?

Bulutlar geçiyordu. Duymamış gibiydi Turgut. İkidir sarkıntılıktan söz ediyor. Ben olmadım mı bu kıza "locaya" diyorlar! Refik gelmedi.

Eptalefoes'un köşesindeydiler. Kapıya, merdivene baktı,

— Çıkalım mı? dedi.

Önce istekli göründü Necla; girecekleri sırada durdu,

— Bize gidelim, dedi. Yemeğe de kalırsın.

Turgut'un karşı çıkmasını önler gibi ekledi,

— Üstümüzde şiirlerle sokaklarda... (...)

(*Güven*, c.1, 1999)

yer vermediği için eleştirildiği Dersim Ayaklanması romanda olumsuz bir tip yüzünden gündeme geliyor. Dersim Ayaklanması'nda yaşadıklarından psikolojik dengesi bozulmuş bir sayın muhbir vatandaşla, tutuklanıp işkence gören, cinsel tacize uğrayan kadınların eşcinsel eğilimler kazanabilmesi de, eski militanların feminizmi seçmeleri gibi, daha çok günümüz sorunlarından." (Sennur Sezer)

"Son günlerde yayımlanan bir roman apayrı bir önem taşıyor. Büyük romancımız Vedat Türkali, birkaç yıl önce yayımladığı Güven adlı romanıyla, İkinci Dünya Savaşı yıllarındaki Türkiye'yi anlatıyordu ve yazarın şaheseridir.

"Ya ondan sonraki Türkiye? Büyük romancı, okurlarının beklentisine, şimdi Kayıp Romanlar'la yanıt veriyor. Roman, yine bir aşkı, politik bir geçmişi olan Doktor Nahit ile ondan hayli küçük Eşme'nin aşkını anlatıyor. Ne var ki o aşkın çevresinde bir Türkiye, giderek bir dünya vardır: 50, 60, 70'li yıllar... Emperyalizm, onun "yeni dünya düzeni"; dışarda ve içerdeki yol açtığı gelişmeler. Onları okuyarak, bugün içinde çırpındığımız dram ortaya çıkmış oluyor.

"Bu roman da yazarın bir şaheseridir. Yakın bir dönem, giderek bugünkü

VEDAT TÜRKALİ

İSTANBUL

Salkım salkım tan yelleri estiğinde
Mavi patiskaları yırtan gemilerinle
Uzaktan seni düşünürüm İstanbul
Binbir direkli Haliç'inde akşam
Adalarında bahar
Süleymaniye'nde güneş
Hey sen ne güzelsin kavgamızın şehri
Ve uzaklardan seni düşündüğüm bugünlerde
Bakışlarında akşam karanlığın
Kulaklarımda sesin İstanbul
Ve uzaklardan
Ve uzaklardan seni düşündüğüm bugünlerde
Sen şimdi haramilerin elindesin İstanbul

Plajlarında karaborsacılar
Yağlı gövdelerini kumlara sermiştir
Kürtajlı genç kızlar cilve yapar karşılarında
Balıkpazarı'nda depoya kaçırılan fasulyanın
Meyvesini birlikte devşirirler
Sen şimdi haramilerin elindesin İstanbul

Et tereyağı şeker
Padişahın üç oğludur kenar mahallelerinde
Yumurta masalıyla büyütülür çocukların
Hürriyet yok
Ekmek yok
Hak yok
Kolların ardından bağlandı
Kesildi yolbaşların
Haramilerden gayrısına yaşamak yok

Almış dizginleri eline
Bir avuç vurguncu müteahhit toprak ağası
Onların kemik yalayan dostları
Onların sazı cazı villası doktoru dişçisi
Ve sen esnaf sen köylü sen memur sen entelektüel
Ve sen
Ve sen haktan bahseden Ortaköy'ün Cibali'nin işçisi
Seni öldürürler
Seni sürerler
Buhranlar senin sırtından geçiştirilir
İpek şiltelerin istakozların
Ve ahmak kadınların selameti için
Hakkında idam hükümleri verilir

Haktan bahseden namuslu insanları
Yağmurlu bir mart akşamı topladılar
Karanlık mahzenlerinde şehrin
Cellatlara gün doğdu
Kardeşlerin acısıyla yanan bir çift gözün vardır
Bir kalem yazın vardır
Dudaklarını yakan bir çift sözün vardır
Söylenmez
Haramiler kesmiş sokak başlarını
Polisin kırbacı celladın ipi spikerin çenesi baskı makinesi
Haramilerin elinde
Ve mahzenlerinde insanlar bekler
Gönüllerinde kavga gönüllerinde zafer
Bebelerinin hasreti içlerinde gömülü
Can yoldaşlar saklıdır mahzenlerinde

Boşuna çekilmedi bunca acılar İstanbul
Bulutların ardında damla damla sesler
Gülen çehreleri ve cesaretleriyle
Arkadaşlar çıktı karşıma
Dindi şakaklarımın ağrısı

Bir kadın yoldaş tanırdım
Bir kardeş karısı
Hasta ciğerlerinin taşıdığı çelimsiz kemikli omuzları
Ve hüzünlü çehresiyle bebelerini seyrederdi
Cellatlara emir verildiği gün haramilerin sarayında
Gebeliğinin dokuzuncu ayında
Aç kurtların varoşlara saldırdığı
Tipili bir gece yarısı
Sırtında çok uzak bir köyden indirdi
Otuz beş kiloluk sırrımızı
Zafer kanlı zafer kıpkırmızı

Boşuna çekilmedi bunca acılar İstanbul
Bekle bizi
Büyük ve sakin Süleymaniye'nle bekle
Parklarınla köprülerinle kulelerinle meydanlarınla
Mavi denizlerine yaslanmış
Beyaz tahta masalı kahvelerinle bekle
Ve bir kuruşa Yenihayat satan
Tophane'nin karanlık sokaklarında
Koyun koyuna yatan
Kirli çocuklarınla bekle bizi
Bekle zafer şarkılarıyla caddelerinden geçişimizi
Bekle dinamiti tarihin
Bekle yumruklarımız
Haramilerin saltanatını yıkılsın
Bekle o günler gelsin İstanbul bekle
Sen bize layıksın

(Sebahat Özdemir, *Vedat Türkali*, 2005)

VEDAT TÜRKALİ'DEN 85. YAŞ ARMAĞANI

Atıol Behramoğlu

Doğum günü kutlamalarında armağanlar, söz konusu günde doğmuş olana verilir. Geçen yıl 85. yaşını tamamlayan Vedat Türkali, alışılmışın tersini yaptı: edebiyatımıza yeni bir roman armağan etti: Kayıp Romanlar. Bu romanı henüz okumadıysanız ve okumayı da planlamadıysanız, yaşamınızın "kayıplar" hanesine bir çentik daha atabilirsiniz. Önerim, şu anda bu satırları okumakta olanların, büyük yazarımızın yaklaşık yedi yüz sayfalık yapıtını bir an önce edinmeleri ve (dünya edebiyatında bir örneğini anımsamadığım) sıradışı bir aşkın "dramatik" öyküsüne tanık olurken, günümüz İstanbul'unun (ve Türkiye'sinin) türkütücü çıkmazlarında, karanlık arka sokaklarında, fakat aynı zamanda da eşsiz güzelliklerinde, geleceğe açılan aydınlıklarında unutulamayacak bir geziye çıkmalarıdır.

Vedat Türkali'yi *Bir Gün Tek Başına* ile tanımıştık... Yine kişisel bir aşk öyküsünün (Bir aşk öyküsü başka nasıl olabilir?) canlı ve güncel bir toplumsal örgüyle dokunduğu bu roman, çağdaş Türkiye edebiyatına, bu edebiyatın en unutulamayacak kahramanlarından "Günsel"i ve yanı sıra da "Kenan"ı armağan etmişti. Bir Gün Tek Başına'yı *Mavi Karanlık, Yeşilçam Dedikleri Türkiye, Tek Kiptik Ölüm* ve büyük soluklu romanı *Güven* izledi. Vedat Türkali, çağdaş edebiyatımızın çok önemli, çok özgün, çok büyük bir olgusudur. Sadece bizim edebiyatımızda değil bütün dünya edebiyatında ve sadece çağdaş edebiyatlarda değil bütün zamanlarda böyle yazarlara az rastlanır. Bireysel psikolojinin en derinlerine iniş ve bunu yaparken de canlı bir toplumsal dokuyu ortaya çıkarış... Bir ona eksen çevresinde sayısız yan olay örgüsü ve asıl kahramanların yanı sıra, her biri belirgin ve ilginç kişiliklere sahip çok sayıda ikincil kahraman... Bu çapta ve nitelikte roman örgüleriyle, büyük klasiklerden, öncelikle de Lev Tolstoy'un dev yapıtlarından tanışıklığımız var. Vedat Türkali, insanlık yaşadıkça, insanlığın binlerce yılda biriktirdiği insan olma özellikleri yitip gitmedikçe varlığını ve önemini sürdürecek gerçekçi öykülerne sanatını, kendi ülkesinin, kendi toplumunun, kendi zamanının renkleriyle donatıyor. Baş döndürücü bir kurguyu izlerken ve kahramanların iç dünyalarının derinliklerinde gezinirken, bir yandan da romanın her satırında toplumsal gerçekliğin çoğu kez acıtan varlığını duyumsuyorsunuz. Ne sadece aşk, ne sadece gerilim, ne de kuru kuruya toplumsal gerçeklik... Hepsi bir arada... Roman sanatının ulaşmış olduğu en yüksek doruk da bu sentezden başka bir şey olmasa gerek.

Modalar gelip geçer. Gerçek sanat, kalıcı olandır. Böyle olmasaydı eğer, Homeros'u müzeye kaldırır, Sophokles'ya da Shakespeare'e sahne yüzü göstermez, Dante'yi elimize almaz, Cervantes'ya da Stendhal'den tek sayfa okumaz, Tolstoy ya da Dostoyevski'nin yüzüne bakmazdık. Ama öyle olmuyor... Daha birkaç gün önce, Vergilius'un iki bin yıl önce yazılmış Aeneis'in okumaktayken, Kartaca kraliçesi Dido'nun uğradığı aşk ihanetinin ve ölümünün anlatıldığı bölümlerde, belki Madame Bovary ya da Anna Karenina için duyduğum üzüntüden de daha büyük bir üzüntüyle sarsıldım. Gerçek yazarlar (ve şairler) böyledir. Sizi iki bin yıl sonra sarsmayı başarırlar. Şimdi Vedat Türkali'nin, adını bu yazarlarla birlikte andığım için, şu anda Londra'daki bir hastanedeki bana kızlarını çarttığım görür. "Abartma," deyişini işitir gibiyim. İstediğimi yapıp söylesin... 85. yaşında edebiyatımıza Kayıp Romanlar gibi dev bir yapıtı ve yine unutulmayacak bir başka genç kız tipini, "Esmi"yi armağan eden büyük yazarımızı, kocaman bir ülke olarak, -o bunu umursamıyor olsa da- (Rusça'da yayınlanan Bir Gün Tek Başına dışında) yabancı dillere çevirip yayınlatamamış olmanın utancı bizlere zaten yeter. Bu utanç, hiç kuşkusuz, Türkiye'yi belki "modern" ama yine de "oryantal" olarak görmekte ısrar eden Batı'nın, daha da büyük bir oranda utancı olmalıdır.

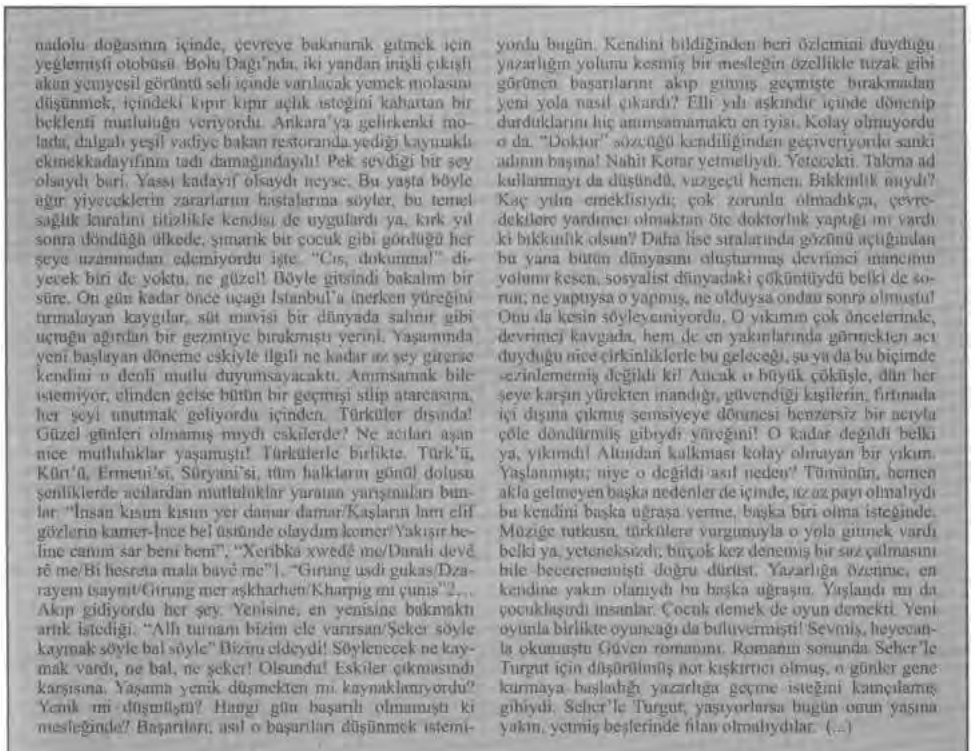
(Sebahat Özdemir, *Vedat Türkali*, 2005)

VEDAT TÜRKALİ

KAYIP ROMANLAR

Kolay çözülmüş sayılırdı Ankara'daki sorunları Doktor Nahit'in. Güvenlik'teki eski dosyaların çıkarılarak yargı kararlarının taranıp yasakların kaldırılması işini üstlenen bir görevliyle üç yüz milyona anlaştıklarını söylemişti Avukat Mustafa. Bir elli milyon daha istedi herif sonradan; bilmem kime verecekmiş. Onu da toka ettiler, bir hafta içinde her şey olup bitti böylece. Ya affa girmiş, ya zaman aşımına uğramış yasakları kaldırmaları için sınır kapılarına yollanan yazıların birer kopyasını da Avukat Mustafa alıp çantasına yerleştirince korkulacak bir şey kalmadığını söyledi. Ülkeye engelsiz girip çıkabilirdi artık Doktor. Duruşması varmış Avukat'ın, yetişmek için uçakla gitti o. Doktor ertesi sabah, geldiği gibi otobüsle ayrıldı Ankara'dan. Avukat'ın, işi bitirip sorunu çözmek için Ulus'la Kızılay arasında koşturduğu hafta boyunca, Sıhhiye'deki otelinden çıkıp pek dolaşmamıştı. İşlerin düze çıktığı bir akşam Ankara Kulesi'nde, kente yukardan bakan, süslenip döşenmesi, yemekleri, billur sürahilerde verilen rakısıyla Osmanlı'ya özenmiş bir lokantada yemek yediler Avukat'la. Klasik alaturka müzik veriyorlardı kasetle derinden. Orayı sevmişti; onun dışında bir çekici yanı yoktu kentin. Muğla'dan izci olarak Ankara'ya ilk gelişinde lisede öğrenciydi. Cumhuriyet bayramı için getirilmişlerdi Başkent'e. Ne yeni, ne güzel yapılar vardı; ne büyüktü Ankara! Anadolu'nun çeşitli yörelerinden gelmiş arkadaşlarıyla ağızları bir karış açık, sağa sola şaşkın bakmarak gezinmelerini gülerek anımsardı hep. Büyük kent görmemişi değildi oysa; küçüklüğü, ilkokul dönemi İstanbul'da geçmişti. Şimdi yerinde çarpık, koca bir yapının yükseldiği, o günlerin yeni, dört katlı mıydı ne, yöreye adını veren Kızılay'ı ne büyük, ne görkemli görünmüştü gözlerine! Atatürk Orman Çiftliği, bira fabrikası, paraşüt kulesi, Meclis karşısında kocaman Ankara Palas, orada burada köşk gibi evler, çeşitli yörelerde yükselen apartmanlar... Neler yoktu ki Ankara'da! Hipodrom'da Atatürk'ün önünden geçmişler, ellerindeki izci sopalarıyla koruma görevlisi olarak yollarda iki yana dizilip üstü açık arabasında geçen Atatürk'e selam durmuşlardı. Askerlik döneminde de bir süre kalmıştı Ankara'da. Altı yıllık tıp öğrenimi sırasında, delikanlılık coşkusuyla yaşadığı İstanbul'dan sonra Ankara, dayanılması güç bir sürgün yeri gibi görünmüştü. Şimdi de pencere önünde koltuğa yaslanmış, Yahya Kemal'in Atatürk'e, Ankara'nın en çok beğendiği yanı diye söylediği, İstanbul'a dönüşün tadını çıkarıyordu. Avrupa'da yıllar yılı özlemini duyduğu A-

→

nadolu doğasının içinde, çevreye bakınarak gitmek için yeğlemişti otobüsü. Bolu Dağı'nda, iki yandan inişli çıkışlı akın yemyeşil görüntü seli içinde varılacak yemek molasını düşünmek, içindeki kıpır kıpır açlık isteğini kahartan bir beklenti mutluluğu veriyordu. Ankara'ya gelirkenki molada, dalgalı yeşil vadiye bakan restoranda yediği kaymaklı ekmekkadayıfının tadı damağındaydı! Pek sevdiği bir şey olsaydı bari. Yassı kadayıf olsaydı neyse. Bu yaşta böyle ağır yiyeceklerin zararlarını hastalarına söyler, bu temel sağlık kuralını titizlikle kendisi de uygulardı ya, kırk yıl sonra döndüğü ülkede, şımarık bir çocuk gibi gördüğü her şeye uzanmadan edemiyordu işte. "Cız, dokunma!" diyecek biri de yoktu, ne güzel! Böyle gitsindi bakalım bir süre. On gün kadar önce uçağı İstanbul'a inerken yüreğini turnalayan kaygılar, süt mavisi bir dünyada sahur gibi uçtuğu ağırdan bir gezintiye bırakmıştı yerini. Yaşamında yeni başlayan döneme eskiyle ilgili ne kadar az şey girerse kendini o denli mutlu duyumsayacaktı. Anımsamak bile istemiyor, elinden gelse bütün bir geçmişi silip atarcasına, her şeyi unutmak geliyordu içinden. Türküler dışında! Güzel günleri olmamış mıydı eskilerde? Ne acıları aşan nice mutluluklar yaşamıştı! Türkülerle birlikte. Türk'ü, Kürt'ü, Ermeni'si, Süryani'si, tüm halkların gönül dolusu şenliklerde acılardan mutluluklar yaratan yarışmaları bunlar. "İnsan kısım kısım yer damar damar/Kaşların lam elif gözlerin kamer-İnce bel üstünde olaydım kemer/Yakışır beline canım sar beni beni", "Xeribka xwede me/Dunali devê rê me/Bi hesreta mala bavê me"[1]. "Girung usdi gukas/Dzarayem tsaynit/Girung mer aşkharhen/Kharpig mi çunis"[2]... Akıp gidiyordu her şey. Yenisine, en yenisine bakmaktı artık istediği. "Allı turnam bizim ele varırsan/Şeker söyle kaymak söyle bal söyle" Bizim eldeydi! Söylenecek ne kaymak vardı, ne bal, ne şeker! Olsundu! Eskiler çıkmasındı karşısına. Yaşama yemik düşmekten mi kaynaklanıyordu? Yemik mi düşmüştü? Hangi gün başarılı olmamıştı ki mesleğinde? Başarıları, asıl o başarıları düşünmek istemiyordu bugün. Kendini bildiğinden beri özlemini duyduğu yazarlığın yolunu kesmiş bir mesleğin özellikle uzak gibi görünen başarılarını akıp gitmiş geçmişte bırakmadan yeni yola nasıl çıkardı? Elli yılı aşkındır içinde dönenip durduklarını hiç anımsamamaktı en iyisi. Kolay olmuyordu o da. "Doktor" sözcüğü kendiliğinden geçiveriyordu sanki adının başına! Nahit Kotar yetmeliydi. Yetecekti. Takma ad kullanmayı da düşündü, vazgeçti hemen. Bıkkınlık mıydı? Kaç yılın emeklisiydi; çok zorunlu olmadıkça, çevredeklere yardımcı olmaktan öte doktorluk yaptığı mı vardı ki bıkkınlık olsun? Daha lise sıralarında gözünü açtığından bu yana bütün dünyasını oluşturmuş devrimci mücadelenin yolunu kesen, sosyalist dünyadaki çöküntüydü belki de sonu; ne yaptıysa o yapmış, ne olduysa ondan sonra olmuştu! Onu da kesin söyleyemiyordu. O yıkımın çok öncelerinde, devrimci kavgada, hem de en yakınlarında görmekten acı duyduğu nice çirkinliklerle bu geleceği, şu ya da bu biçimde sezinlenmemiş değildi ki! Ancak o büyük çöküşle, dün her şeye karşın yürekten inandığı, güvendiği kişilerin, fırtınada içi dışına çıkmış semsiyeye dönmesi benzersiz bir acıyla çöle döndürmüş gibiydi yüreğini! O kadar değildi belki ya, yıkımdı! Altından kalkması kolay olmayan bir yıkım. Yaşlanmıştı; niye o değildi asıl neden? Tümünün, hemen akla gelmeyen başka nedenler de içinde, iz oz payı olmalıydı bu kendini başka uğraşa verme, başka biri olma isteğinde. Müziğe tutkusu, türkülere yurgunluğu o yola gitmek vardı belki ya, yeteneksizdi; birçok kez denemiş bir saz çalmasını bile becerememişti doğru dürüst. Yazarlığa özenme, en kendine yakın olanıydı bu başka uğraşın. Yaşlandı mı da çocukliğına dönüp insanlar. Çocuk demek de oyun demekti. Yeni oyunla birlikte oyuncağı da bulunvermişti! Sevmiş, heyecanla okumuştu Güven romanını. Romanın sonunda Seher'le Turgut için düşürülmüş not kışkırtıcı olmuş, o günler gene kurmaya başladığı yazarlığa geçme isteğini kamçılamış gibiydi. Seher'le Turgut, yaşıyorlarsa bugün onun yaşına yakın, yetmiş beşlerinde filan olmalıydılar. (...)

dünya ve Türkiye, bu roman okunmadan anlaşılamaz..." (Server Tanilli)

ESERLERİ:

ROMAN: *Bir Gün Tek Başına* (1975), *Mavi Karanlık* (1983), *Yeşilçam Dedikleri Türkiye* (1986), *Tek Kişilik Ölüm* (1990), *Güven* (2 cilt, 1999), *Kayıp Romanlar* (2004).

OYUN: *141. Basamak* (1971), *Bu Ölü Kalkacak* (1976), *Dallar Yeşil Olmalı* (1985).

SENARYO: *Üç Film Birden* (*Kara Çarşaflı Gelin, Güneşli Bataklık, Analık Davası*, 1979), *Eski Filmler* (1983).

ŞİİR: *Eski Şiirler Yeni Türküler* (1979).

ANI-DENEME: *Bu Gemi Nereye* (yazılar, konuşmalar, soruşturmalar, 1985), *Savunmalar* (1989), *Yanıtlar* (1992), *Ölmedikçe* (1999), *Komünist* (2001), *Tüm Yazıları Konuşmaları* (*Bu Gemi Nereye, Savunmalar, Yanıtlar, Ölmedikçe*'nin birlikte basımı, 2001).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Sennur Sezer / 'Güven'yaDa Güvenebilmenin Serüveni (Cumhuriyet Kitap, 17.2.2000),Yılmaz Çongar / Sancılı Günlerin Kaçakları (Cumhuriyet Kitap, 16.11.2000), Betül Parlak / Romanın Gerçekliği ve Gerçekliğin Romandaki Yeri - Canan Demiralp Arslan / Paris Düşerken İstanbul (Virgül, Ocak 2001), TBE Ansiklopedisi (2001), Server Tanilli / Bir Bakıma (Cumhuriyet, 15.10.2004), Vedat Türkali (haz. Sebahat Özdemir, 2005).

VELİBEYOĞLU, Veli Recai

Şair ve yazar (D. 1916, Mucur / Kırşehir - Ö. 1991, İstanbul). Şiirlerinin çoğunda Âşık Dindari mahlasını kullandı. İlköğrenimini Mucur'da bitirdi. Adana İlköğretmen Okulunu bitirdikten (1938) sonra Anadolu ve İstanbul'da uzun yıllar ilkokul öğretmenliği yaptı ve 1968'de emekliye ayrıldı. Öğretmenlik yıllarında Kırşehir'de *Mucur* (1956-62) ve *İslâm-Türk* (1960-64) gazetelerinin çıkarılmasına öncülük etti. Kendi kitaplarından bir bölümünü Mucur'da kurduğu Defne Matbaasında bastı. Ayrıca İstanbul'da da matbaacılık yaptı.

Katalog, antoloji, sözlük alanında yaptığı çalışmaların küçük bir bölümünü yayımlama olanağını bulabildi. *Örneklerle Basılı Bütün Şiir Kitapları Antolojisi* adlı çalışmasında Osmanlının son döneminden 1975'e kadar Türkçe basılmış bütün şiir kitaplarından örnekleri toplama amacını büyük ölçüde gerçekleştirdi. Bu çalışmasına benzer birçok değerli ansiklopedi hazırladı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Hicret Kuşları* (1943), *Esma'ül-Hüsna* (1966), *Azgın Aşkın Gönle Virdi* (1975), *Eskimeyen Aşk* (1981).

OYUN: *Ormanları Koruyalım Saadete Erelim - Milli Piyes* (1966).

ARAŞTIRMA-İNCELEME-DERLEME: *Eşsiz İnsan Örneği Hz. Muhammed* (1953), *Müslüman Ahlâkından Kırk Yaprak* (1953), *Cuma Namazı Rehberi* (1956), *Yirmisekiz Peygamber: İbrahim* (1957), *Yirmisekiz Peygamber: Hud* (1957), *Yirmisekiz Peygamber: Salih* (1957), *Kader: "Alın Yazısı"* (1957), *Hz. Ali* (1957), *Cehennem* (1957), *Cin* (1957), *Sadaka* (1957), *İslâmda Meşhur Türk İmamlar* (1957), *İslâm Cep Lügat ve Ansiklopedisi* (1957), *Kadir Gecesi* (1958), *Fâsık*

(1958), *Saff* (1958), *Ramazan: Oruç* (1958), *Bayrak* (1960), *Cihad Şehitlik ve Gazilik* (1960), *Çağımız Halk Şairlerinden Seçme Şiirler* (1960), *Yirmisekiz Peygamber: Nuh* (1961), *Din Sözlüğü* (1962), *Abdullah Biçare Divanı, Geyveli Güvahi, Edebiyat Takvimi, Örneklerle Basılı Bütün Şiir Kitapları Antolojisi* (2 cilt, 1975), *Bütün Türk Şairleri Ansiklopedisi, İstanbul Kütüphaneleri Kılavuzu, Divanlar Katalogu, Hattat Şairler, Fetva Yazarları, Büyük İslâm Sözlüğü, Tasavvuf Ansiklopedisi, Bestekâr Şairler Ansiklopedisi.*

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998), TBE Ansiklopedisi (2001), Ahmet Cüneyt Issı / "Mucur'un Ahmet Midhat Efendi'si ve "Ya Param Olaydı Ya Namussuz Olaydım" Benzeri Bir Serzenişin Acıtan Öyküsü: Veli Recai Velibeyoğlu ve Örneklerle Basılı Bütün Şiir Kitapları Antolojisi" (I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni / Bildiriler, 2004), Mustafa Kurt / Şiirin İçresi, Taşrası ve Antolojisi (Sonsuzluk ve Bir Gün dergisi, sayı: 1, Mart-Nisan 2005).

VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet

Hukukçu, yazar (D. 1904, İstanbul - Ö. 24 Şubat 1992). Trabzon Lisesi (1924) ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1928) mezunu. Doktorasını İsviçre'de yaptı (1933). 1934 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine asistan olarak girdi. Burada aynı yıl doçentliğe, daha sonra profesörlüğe (1942) ve ordinaryüs profesörlüğe yükseldi. Adı geçen fakültenin iki defa dekanlığını (1946-48 ve 1952-53) yaparak 1975 yılında emekliye ayrıldı. Velidedeoğlu, 1961 Anayasası'nı hazırlayan komisyonun üyeleri arasında da yer almıştı. İnceleme ve söyleşi türlerindeki yazıları *Cumhuriyet* ve *Milliyet* gazetelerinde yayımlandı.

Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, TBMM'nin kuruluşunda ilk çalışanlarından biri olarak, o dönemi *Millî Mücadele Anıları* (1970) kitabında anlattı. XX. yüzyılın en önemli tarihsel olaylarına Türkiye'de ve Avrupa'da yakından tanık olmuş, bu çağın demokrasi ve diktatörlük ile yönetilen toplumlarında, kimi zaman uzun süre yaşamış bir kişidir. Özellikle Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'nın ve bu iki savaş arasındaki Türk Kurtuluş Savaşı'nın bütün evrelerini kişisel olarak izledi. Anadolu'yu karış karış gezdi, ayrıca Alman nazizmi, İtalyan faşizmi ile Stalin komünizmini ve bunların savaş öncesi ve sonrası durumlarını, bu ülkelerin türlü bölgelerinde doğrudan doğruya gözlemişti. *Anıların İzinde* (1977-79) eserinde ise Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'nın öncesinde ile sonrasında Türk ve Batı toplum ve insanlarının yaşayış ve düşünüş yöntemlerini, komünist ve faşist diktatörlüklerin parça parça öykülerini, memleketimizde ve türlü ülkelerde yapılan kişisel gözlemlere dayanarak, bir roman üslubu içinde anlattı. *Gazi Mustafa Kemal Atatürk Söylev* (M. Kemal Atatürk'ten, 1977-81) adlı çalışmasının ilk iki cildi sadeleştirilmiş metin, üçüncü cildi ise, metnin dayandığı tarihsel belgelerden oluşur. Eser, *Söylev*'deki olayları derinlemesine anlamak ve izlemek için, Millî Mücadele'nin Atatürk tarafından hangi kişi ve örgütlerle, nasıl başlatılıp yürütüldüğü ve nasıl başarıya ulaştırıldığının anlaşılmasını kolaylaştırmıştır.

Hıfzı Veldet Velidedeoğlu ayrıca, bazı yasaları kullanılan dile aktararak, hukuk terimleri hakkında sözlük ve kılavuzlar hazırlayarak, eskiyen hukuk dilinin yenileştirilmesine ve dolayısıyla daha kolay anlaşılmasına katkılarda bulundu.

ESERLERİ:

Türk Medeni Hukuku (2 cilt, 1943-48), *Hayat Hukuk ve Cemiyet* (1944), *Bir Lise Öğrencisinin Millî Mücadele Anıları* (1970), *Türkiye'de Üç Devir* (2 cilt, 1972-74), *Sağsız Solsuz Demokrasi* (1974), *Devirden Devire* (3 cilt, 1974-76), *Türk Yurttaşlar Yasası ve Borçlar Yasası Terim ve Sözlükler Kılavuzu* (1975), *Ailenin Çilesi Boşanma* (1976), *İnsancı Yolcular* (1976), *Anıların İzinde* (2 cilt, 1977-79), *Söylev* (Atatürk'ten sad., 3 cilt, 1978-81), *Yol Kesen Irmak* (denemeler, 1983), *Çağdaş Düşünce* (1987), *12 Mart Faşizminin Felsefesi* (1990).

HAKKINDA: Hikmet Çetinkaya / Çağımın Tanığı Üç Yazar H. V. Velidedeoğlu - Muzaffer İzgü Samim Kocagöz (1995), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Abdullah Ercan / XIV. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler (1999).

Hıfzı Veldet Velidedeoğlu

VENTURA, Avram

Şair ve yazar. 10 Ekim 1949, İzmir doğumlu. Karataş Musevi İlkokulu (1961), Kültür Ortaokulu (1964), İzmir Ticaret Lisesi (1968) ve Ege Üniversitesi İktisadî ve Ticarî Bilimler Fakültesi Muhasebe ve Finansman Bölümü (1972) mezunu. İzmir'de serbest ticaretle uğraştı. 1989'dan itibaren *Şalom* gazetesinin İzmir temsilciliğini yaptı. Bu gazetede "Düşündükçe" başlığı altında denemeleri yayımlandı.

Avram Ventura

İlk şiiri 1968'de *Hafta Sonu* dergisinde, sonraki yıllarda yazı ve şiirleri *Soyut, Varlık, Güney, Yeditepe* dergileri ile *Demokrat İzmir* gazetesinde yayımlandı. Ventura, yazdığı deneme türünde Montaigne ve Alain adlı ustaların izinden gitti, ayrıca engin bir kültür ve bilgi birikimini ortaya koydu. Düşünce ve duygularını yansıtmada, simgesel öğelerle yaptığı donanımdan da yararlandı. Bir şiiri İbraniceye çevrilerek İsrail'de yayımlandı (1997).

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sevgidir Yaşayan* (1985), *Boşlukta Bir Ses* (1991), *Beşyüz Dallı Akasya* (1993), *Yol Üçlemleri* (1995), *Gözleri Yüreğimin* (2002).

DENEME: *Bir Sözü Söylemek Gerek* (1993), *Kırk Dilli Kuş* (1996), *Ayın Aydınlık Yüzü* (1999), *Körlerin Gördüğü* (2003).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Tufan Erbarıştıran / Ayın Aydınlık Yüzü (Cumhuriyet Kitap, 16.11.2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

VERAL, Elif

Bkz. ELİF

VEREL, Oktay

Romancı, gazeteci. 1927, İstanbul doğumlu. İstanbul Erkek Lisesini bitirdikten (1948) sonra çeşitli işlerde, bir süre de Ankara Radyosunda çalıştıktan sonra gazeteciliği seçti. Çeşitli gazetelerde fıkra yazarlığı, yazı işleri ve genel yayın müdürlüğü yaptı. Mizah yazılarını *Akbaba* dergisinde yayımladı. Bir ara Turizm ve Tanıtma Bakanlığında müşavir, ardından İstanbul Basın Merkezi Müdürü olmuştu (1978). Tekrar gazeteciliğe dönerek *Tercüman* gazetesinde çalıştı. *Ulus, Son Telgraf, Tan, Ekspres, Tanin, Hergün, Akşam, Yeni Gazete, Yeni İstanbul* gazetelerinde yazı işleri müdürlüğü, fıkra ve röportaj yazarlığı yaptı. Tuna Baltacıoğlu ve Memet

Oktay Verel

Fuat ile *Kitaplar* (195-51) dergisini çıkardı. Mizah hikâyeleri ve toplumsal gözleme dayanan romanlar yazdı. *Ulus* gazetesindeki iki yazısı nedeniyle kovuşturmaya uğradıysa da aklandı. Yazılarında siyasal yergi ögesini kullandı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Kuklalar* (1960), *Havada Bahar Kokusu Var* (1968), *Maksat Vatan Kurtulsun* (1970), *Şimdi Tasa Anayasa* (1970), *Aslan Gibi Eşekler* (1973), *Şeytan Mağarası* (1982).

RÖPORTAJ: *Vatan Sana Minnettardır* (1981), *Atatürk'ün İzinde Bir Ömür Böyle Geçti: Sabiha Gökçen* (1982), *İstikbal Göklerin Gökler Bizimdir* (1985).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), THE Ansiklopedisi (2001).

VERGİN, Nur

Araştırmacı-yazar. 21 Eylül 1941, İstanbul doğumlu. Çocukluğunu ve gençliğini yurtdışında geçirdi. Yükseköğrenimini sosyoloji alanında Paris Sorbonne Üniversitesinde tamamladı (1973), Türkiye'ye dönüşünde İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesine asistan olarak (1974)girdi, sosyoloji alanında doktora yaptı. Doçentliğe yükselerek 1980'de aynı üniversiteye bağlı Siyasal Bilimler Fakültesine geçti, burada profesörlüğe yükseldi. Ayrıca Bilkent ve Marmara üniversitelerinde de öğretim üyeliği yaptı.

Nur Vergin

Çeşitli uluslararası sosyalbilim derneklerine üye olan Vergin'in din ve politika konularında makaleleri *Yeni Yüzyıl* gazetesi ile çeşitli dergilerde yayımlandı. *Siyasetin Sosyolojisi* adlı kitabında sosyal bilimlerdeki değişimin çok yavaş seyrettiği tezini çürütür. Bilginin tıpta ya da mühendislik bilimlerinde olduğu gibi sık sık yenilenmediği görüşüne karşı, 1980'li yıllardan itibaren dünyada meydana gelen Sovyetler Birliğinin çöküşü, uluslararası göçün patlaması, etnik

OKTAY VEREL

KUKLALAR

"Hepimizde, başkalarının dertlerine tahammül edecek kadar kuvvet vardır..."

KAHVEHANENİN pis dumanlı havası, orada oturanları sanki hiç rahatsız etmiyordu. Nargile kokusu ayak kokusuna; ayak kokusu ocaktaki marsık kokusuna; marsık kokusu çeşitli nefes kokusuna karışıyor, tavla ve iskambil sesleri ise konuşulanların işitilmesini önlüyordu.

Arada bir çırağın nezle görmemiş sesi:

" — Demokrat kavesi bitir..."

Ya da:

"— Çöpçatan otundan bi çay yap.., demli olsun..."

Diye yükseliyor. Ocakçı Hüsmen Ağa her ısmarlamanın sonunda:

"— Ern vermeyler para, em deyler senin gibisi yugtur dünyacıkta be..."

Gibi bir takım lâflar eder, emekli ve işsiz aktörlerin toplandığı kahvehanesini borç harçla idameye çalışırdı. Onun hayatta belki,en çok kızdığı şey Radyo Gazetesi ile, aslında Demokrat Partiyi tutmadıkları halde onların safında görünüp "evlâd-ü ayal" in nafakasını temin edenlerdi. Ulan insan hayatta erkek olmahydı be...' O, vakti zamanında cephelerde namuslu insanların, mert insanların, kafasını koparsan bile doğru söylemekten asla çekinmiyecek insanların memleketi için çarpışıp yedi yerinden yara almıştı.

Şehir Tiyatrosundan kovulduktan sonra Demokrat Partiye girerek seçim propagandaları yapan ve bu sayede de oldukça para kazanan kaabiliyetsiz aktör Kenan'ın içeri girdiğini görünce, kahveci Hüsmen Ağa'nın nevri bir kere daha döndü. Onu sevmeyişinin muhtelif sebepleri vardı. Bir kere bu berif, eşeği bile karım diye yutturabilecek kadar tiynetsiz bir adamdı. Sonra her gelişinde onun yanına sokulup:

"Ece, söyle bakalım Hüsmen Ağa... ne zaman bizim partiye kaydolacaksın? Yooo... böyle olmaz valla... Eğer ben direnmesem, kulpunu bulup senin dükkânı ya istimlâk edecekler, ya da pis mis deyip kapatacaklar.. Yazacakları cezanın da haddi hesabı yok..."

Der, beleşten çay ve nohut kahvesi, nargile içer, oyun oynar, giderdi.

"— Kolay gele Hüsmen Ağa., bakıyorum gene Kasım Gülek, konuştu diye gözlerinin içi gülüyor."

Hüsmen Ağa, çipil gözlerini Kenan'ın tilki gözlerine dikti:

"— A be git öte be., açtırma ağızcağızımı şimdi be.. Süle, süle bakalım.. Ama elbet gelecektir senin de cenaze günün valla be!." Aktör Kenan kaşlarını çattı;

"— Çok nankör insanlarsınız sizler namussuzum.." Hüsmen Ağa hafifçe gülümsedi ;

"— Ulsun dediğin gibi be."

"— Senin de, efendilerinin de, kahvehanenin de eceli bizim elimizde!. Köy Enstitülerini, sonacıma söliyim Halkevlerini' unutma.. Onların başına gelenler sizin de başınıza gelecektir."

"— Aaah feleğin kahbesi be.. Rastlıyacaktım sencağza yumruğumun sovarı parçaladığı, öküzcağızları önüme katıp on kilometrelik yolu bi sahatta aldığım zamana ki, öğreteyim sana Hanya ilen Konya'nın kaç kilometrecik ulduğunu.. A be maharifemidir be Köy Ensütülerini kapatıp, Halkevcağızları'na muhtaç vatan evlâtçıklarını sukak ortalarında bikes bırakmak?"

"— Boş lâkırdı bunların hepsi.. Bizim millete fazla okumak iyi gelmez.. İnsan okudukça ukalâ olur.. Onu bunu tenkide, hiçbir şeyi beğenmemeğe kalkar. Cehalet ilâç gibidir. Kafanı yormanı, onu bunu dert etmeni

→

önler. Hele köylü kısmısının okuması bir rezalettir. Köy Enstitülerinden yetişenler, memleketlerine döner dönmez dudak bükiyorlardı haberin var mı? Böyle yerde yaşanır mı diyorlardı.. Vatanını beyenmiyenden adama hayır gelmez."

Hüsmen Ağa başını salladı:

"— A be ben senin nc mal olduğunu bilirdim elbet be.. Amma felâkin bülesine yubaz.. bülesine okuma düşmanı olduğunu yeni öğrenirim.. Kizancıklar köye dönünce elbette ki biyesine verdi uralarını.. Görmüşlerdi medeniyet âlemini.. İsterlerdi yapsınlar vatancağızlarını gördükleri gibi.. Yükseltsinler, una buna muhtaç ulmadan yaşasınlar., inekciklerlen, nallı Fatmacıklarlun aynı tezek üstünde ümür tüketmek gider mi huşlarına be?. Sana en büyük bettuva Allah Dimokrat yapsın ulur.. Lâkin bencağızdan öncesi unu sülemiş sana ki girmiş başın derde.."

"— Hım.. Seni bu kadar ateşlendiren o namussuz gazetelerin yazdıkları olsa gerek.. Merak etme, yakında onların da çenelerini bağlıyacağız.. Fakat kabahat bende ki senin gibi cahilleri kendime muhatap ediyorum.."

"— İşcağızına gelmedi mi cahiller fina, uy miselesi uldumu aman gel beri.. A be namert, madem ki bizim gibiler konuşulmağa deymez, İstemeyin bakalım uylarımızı da.. Almayın tıklamasına maniyat yaptığımız cahil küylünün uycağızlarını.. bakalım nasıl geçersiniz iktidara..."

"— Bu dükkânı böyle konuştuğun için istimlâk ettireceğim!. Başvekille birlikte çıkan fotoğraflarını gazetelerde görmedin galiba.." Hüsmen Ağa'nın çeneleri atıyordu hırsından:

"— O futuğraflarla kimleri dolandırdığını da bilirim ba.."

İş bu yöne dökülünce, sabık aktör yeni politika canbazı Kenan hemen ocağın yanından uzaklaştı. Üçkâğıtın başbaşa verip dertleştiği bir masaya hiç müsaade falan istemeden yerleşti:

"— Merhaba arkadaşlar.."

Masadakiler, ses çıkarmadılar. Canlarının ne derece sıkıldığı her hallerinden anlaşılıyordu. Bir bardak çay içecek paraları yoktu ceplerinde. Nicedir evlerine bile uğrayamıyorlardı. Zaten birinin kızı randevu evine düşmüş, ötekinin karısı aynı yatakta yakalanmış, berikinin oğlu da Beyoğlu'nda dolaşan âvâreler sınıfına katılmıştı.

"— Yahu bir merhabamızı bile almağa tenezzül etmiyorsunuz görüyorum artık.."

Diye konuştu Kenan. Halbuki kendini onların hepsinden üstün görüyordu. Bunlar da insan mıydı sanki? San'at yapıp karın doyuracaklar, ömürlerinin dörtte üçünü aç ve çıplak geçireceklerdi. Öldükleri zaman da kefen bulamıyacaklardı. Kendisi iyi ki tiyatrodan kovulmuş ve partiye girmişti. Bu zamanda İktidar Partisi'ne bağlı olmak kadar mutlu şey var mıydı!. Tencereyle pişer, bize de düşer. Cebindeki hüviyeti gösterdi mıydı bütün kapılar ardına kadar açılıyordu. Sonra büyüklerle orda burda çektirdiği fotoğraflar sayesinde diğer partiler indinde oldukça büyük bir itibarı vardı.

Ye kürküm ye devrinin, şahsî menfaatlardan gayrı hiçbir şey düşünmeyen, aklı fikri daima yeni dalaverelerde olan tiplerinden biriydi aktör Kenan. Muhalif partilere mensup vatandaşlarla, bağımsız vatandaşların çektikleri geçim sıkıntısı onun umurunda bile değildi; hattâ belki bundan zevk alıyordu. Ezilsinler keratalar ezilsinler de akılları başlarına gelsin. Bakalım İktidar Partisi aleyhine çalışmak, ya da İktidar Partisi'nin ünlü kişilerini ikide bir tenkid etmek ne demekmiş öğrensinler. (...)

(*Kuklalar*, 1960)

NUR VERGİN

FADİME, FATMA, FATOŞ VE ÖZLEMİN SONU

Bu yıl Ramazın aynda ilginç bir işbölümü gerçekleşiyor. Televizyon kanallarının bir kısmı 'Nerede o eski Ramazan geceleri' türünden ahlı vahlı programlarında eski Ramazan gecelerini, yaşamış olanların torunlarının çocuklarına anlattırıadurürken, diğer yarısı da günlük dilimizde adı bile yoğun anlamlarla yüklü Fadime'nin öyküsü etrafında çeşitlemeler sunuyor. Parsellenme müthiş! Hemen itiraf edeyim, ben eskiye rağbete itibar etmiyor, günümüz Türkiyesi'nin sosyal psikolojisini anlamak istiyorum. Birçok ipucu verdiğini düşündüğüm Fadime sendromuyla ilgileniyorum. Kendimizi seyrediyorum.

Gördüğüm o ki, eski çamlar bardak olmuş. Sevmenin tadı bu ülkede de kalmamış, sevilmeyi düşlemenin de. Aşkın rengi atmış, sevdadan eser kalmamış. Artık cari olan, buluşmalar, uyguniuklar, açık ya da zımni pazarlıklar, birleşmeler, kopmalar, ayrılmalar. Bir daha, bir daha, gelecek sefere kadar, işimize bakalımcı arayışlar. Nefesi tükenmiş, titreşimsiz, uğruna değil ölmek, değil muazzam işlerin üstesinden gelmek, bir çift çorabı dahi bahsine girmeye değmeyecek kadar chemmiyetsiz ve alelacele somutlanan bir temastan öteye gitmeyen ayrılıkların müsvedde türünden biraradalığı. Çabuk unutulan, unutuluncaya kadar da insanın ruhunu kaplayan bayat bir duygu: pişmanlık.

Son Paris seyahatimde her zamanki kitap oburluğumla, o kitapçı senin bu kitapçı benim, fellik fellik dolaşırken bir de baktım, yine sivil toplum, devlet, siyasi sistem, partiler ve yine hep aynı benzer ıvır zıvır konularda yükümü almışım. Biraz değişiklik ve bir nebze hoşluk olsun babından mod değiştireyim dedim, Batıda Aşk ve Cinsellik başlıklı bir kitabı da sepetime atıverdim. Tarih ile sosyolojinin izdivacının üstadı Georges Duby'den kitabın daha ilk sayfalarında bir sitem: "aşk artık eski aşk değil, kadın ile erkek arasındaki ilişkiler de. Bu, belki de aile ilişkilerini de topyekûn allak bullak eden değişiminin bir boyutu. Üçüncü binyılın arifesinde uygarlığımızı, bir dil alışkanlığıyla devrim adını verdiğimiz çırpınışlardan belki de çok daha etkili bir biçimde tartımar eden önemli bir dönüşüm."

Avrupa insanının usta tarihçisi belli ki, koyduğu teşhisten kendisi de rahatsız olmuş. Varsın olsun, bizim endişelenmemize gerek yok diye düşünmüştüm. Biz Avrupalı falan değiliz. Bizim bir aile yapımız var. Allah'a şükürler olsun, sapasağlam. Değişim imiş, iç göçmüş, dış göçmüş, milyonlarca Türk'ün çil yavrusu gibi oraya buraya savrulmasıymış; kentleşmeymiş, modernleşmeymiş, enflasyonmuş; emperyalizmin kurduğu tuzaklarmış ya da küreselleşme teraneleri imiş, bunlar bizi bağlamaz. Etkilemez de. Direncimiz, malûm, dillere destandır. Biz, Nuh der, peygamber demeyiz. Orada burada, özellikle de Batıda boy gösteren ve bize ait olmadığı için hepten olumsuzladığımız hadiseler bize nüfuz edemez. Türk ailesi, sosyologlarımız öyle diyor, dipdiri. Kadın erkek ilişkileri, doğum →

oranları istatistikleri öyle diyor, sınsıkı. İç âlemimize diyecek yok, duygularımız kıpır kıpır. Buralarda sevgi ve sevda kol geziyor ve hep gezecek çünkü biz hem Türküz hem Müslüman. Avrupalı tarihçi varsın, kendi toplumuyla ilgili tespitleriyle baş başa, üzüledursun. Biz, işimize bakalım, demiştim.

Bizim işimiz, televizyon ekranının karşısına geçip Ferhat'ın bulamamış bir Şirin'in, zavallı bir mutsuz kızın başına gelenlerin çetelesini tutmak. Aşkı uğruna katlandığı eziyetlere tüh tüh demek, terkedilmişliğini içine sindiremeyip Anadolu'nun yollarına nasıl düştüğüne, telefonları nasıl sarıldığına, o tarifi imkânsız acıyı nasıl çektiğine, o tarifi imkânsız acizne rağmen müthiş mücadele gücüne hayret etmek. Bizim işimiz, bizden biri olan Fadime'ye sanki uzaydan gelmiş bir dişi ET'ye bakar gibi bakmak. Dağlarımızda, ovalarımızda kız kaçırma olaylarının nedeni belirsiz folklorik bir boşluk olduğunu zannetmek. Kırık bir kalp hikâyesinden şu veya bu şekilde nemalanmaya çalışmak.

Sanki biz Nişantaşı'nın göbeğinde oturanlar, Bağdat Caddesinde mesken tutmuşlar, hiç sevmezmişiz, sanki biz hiç yanlış insana gönlümüzü kaptırmazmışız, sanki biz, adı Fadime olmayanlar, hiç oyuna gelmezmişiz. Sanki biz hiç aldanmamış, hiç yandınmamışız. Sanki biz, analarımız, kızlarımız, torunlarımız, aman tahtaya vuralım, hep ama hep muzaffer çıkmışız. Sanki biz, birbirimize hiç falcı adresleri vermemişiz, medyum müptelâsı olmamışız, saçlarına kır düşmüş matematik öğretmenimize hiç meyletmemişiz, imkânsızın karşısında umutlanmamış, ürpermemiş, korkmamışız... Şimdi oturmuş, temelinde mutlu sonla noktalanamayan basit ve alelade bir aşk hikâyesi olan bir drama, ille kepçe kepçe siyasi ve ekonomik, bol miktar toplumsal, bir tutam hukuksal gerekçelerle anlam kazandırmak için debelenip duruyoruz.

Mal bulmuş mağribi gibi, Fadime'nin sırtından aslında kendi durumumuzu mukayese yoluyla izah etmeye ya da, daha da beteri, kendi politik tutum ve projelerimize dayanak aramaya çalışıyoruz. Adımız çoktandır Fadime değil de Fatma ya da Fatoş olduğu için olsa gerek, genç insanların örtülü ya da örtüsüz, yerel ya da evrensel, dinli ya da dinsiz, sevmek ve sevilmek gibi bir ihtiyaçları, kalp nahiyelerindeki kıpırdanmaların da esas belirleyici olduğunu, her nedense kabullenmek istemiyoruz. Hiç gönül vermemiş olanların da içinde aslında gönül verme arzusunun dinmek bilmez bir ihtiras olduğunu bilmezden geliyoruz. Çünkü biz çoktandır türkü çığırtmıyor, aşkı seslendiren bestelerimizi terennüm etmiyoruz. Bizi biz, yani insan yapan hasletlerimizi, ezeli fıtratımızı inkâr eder gibi oluyoruz. Makul insan pozunda, akılcılık taslayarak düpedüz saçmalıyoruz. (...)

Aşkın kendine özgü dinamiğini gözardı ediyor ve başlangıçta duyguların kozası örülürken, Stendhal'ın deyimiyle; kristalleşme sürecinde, bizatihi yapılan iltifatlarla düzülen kasidelerden öç alma dönemine geçilebileceğini, reddedilmişliğin yarattığı bozgun ve bulûrlaşmanın sona ermesiyle birlikte herşeyi tuz buz etme hırsının galebe çaldığını unutuyoruz. Eros ile Thanatos'un meş'um dansı karşısında gafil seyirciler oynuyoruz. Bir gözü dönmüşlükten diğerine koşar adım gidilebileceğine ihtimal veremiyoruz. Biz, kalbi soğutulmuş olanlar, Fadime'nin asîliği karşısında şaşakalıyoruz.

Freud babamızın ruhu şad olsun, Fadime'yi seyrediyor, onun o perişan ama o denli otantik serüveninde iz sürüyoruz. Dönüp aynamıza baktığımızda artık pek de sapasağlam olmayan aile yapımızı, koptu kopacak türden kadın erkek ilişkilerimizi, kaybolan duygusallığımızı ve topluca içine düştüğümüz nevrotik girdabı görüyoruz.

Altmışlı yılların sükseli ses sanatçısı Mediha Demirkıran, söyler dururdu: "yabancı olduk şimdiii...". Evet, olduk: karşımızdaki, yanı başımızdaki, içimizdeki Fadime'ye yabancı olduk. Kına yakabiliriz.

(Türkiye'ye Tanık Olmak, 1998)

savaşlar ve küreselleşen ekonomiyi ele aldı. *Siyasetin Sosoyolojisi*'nde klasik siyaset sosyolojisi teorisyenlerinin yanı sıra yeni arayışların Habermas, Foucault, Mouffe gibi birçok isminin çalışmalarına yer verdi.

ESERLERİ:

Industrialisation et Changement Social en Milieu Rural (1976), *Siyasetin Sosyolojisi* (1980), *Türkiye'ye Tanık Olmak* (1998), *Din, Toplum ve Siyasal Sistem* (2002), *Siyasetin Sosyolojisi - Kavramlar Tanımlar Yaklaşımlar* (2003).

HAKKINDA: Asuman Memen / Siyasetin Sosyolojisi (Radikal Kitap, 2.5.2003).

VESKE, Ahmet

Şair. 1961, Üsküdar / İstanbul doğumlu. İlkokul, ortaokul ve liseyi Üsküdar'da okudu. Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü mezunu. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. Şiirlerini *Bursa'da Sanat Edebiyat, Mavera, Yeni Devir, Kardelen, Düş Çınarı* vd. dergilerde, yazılarını ise *Milli Gazete, Zaman, Akit, Kitap Dergisi, Yaza, Yeryüzü* dergi ve gazetelerinde yayımladı. *Ebabil* (1998) adlı bir şiir kitabı vardır.

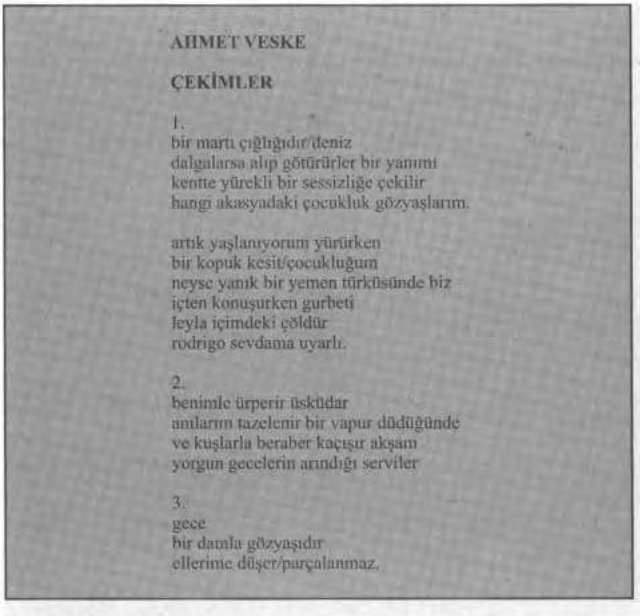
"*Ahmet Veske* (...) *bu sesi nereden nasıl buldu açıkçası merak ediyorum. Kendisi ile çağdaş ve yaşıtlarında pek bulunmayan bir üslûp sürekliliği var. Şiirleri söylerken belli ki, kendi iç sesiyle beraber duruyor. Arada bir iki etkilenme gibi görünen söyleyişler, şiirin iç yapısını etkilemediği için bir kaynaşma bile sayılamayacak bir ses olarak geçip gidiyor.*

"*Ahmet Veske şiirlerinde görülen en önemli özellik hiç kaybetmediği sıkı duruşu. Bu duruş şiirini okuyanın tecessüsünden koruyor. Yâni sırrını ele vermiyor.*" (Mehmet Ragıp Karcı)

Ahmet Veske

HAKKINDA: Turan Karataş / Düş Çınarının Serinliğinde (Yeni Şafak, 9.3.1997), Hüseyin Goncagül / Şehir Turları (Milli Gazete, 12.7.1998), Mehmet Nuri Yardım / Hayattan Mısralar (Türkiye, 11.4.1999), Nabi Çömez / Şehrin Avuçlarından Hüzün İçen Şair - Mustafa Özçelik / Acıya Şiirle Direnmek - Nurettin Durman / Olumsuzluklara Karşı Direnmek (Düş Çınarı, Mayıs-Haziran 1999), Bünyamin Yılmaz / Hüznün Avuçlarında "Ebabil" (Milli Gazete, 6.9.1999), Nurettin Durman / Şair Ahmet Veske ile Konuştum (Akit, 18.6.1999), Bilal Kot / Hüzün, Sevda ve Ebabil (Yeni Şafak, 9.5.2000), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c.4, 2002), Mehmet Ragıp Karcı / Şiirler ve Şairler: Ahmet Veske (Ay Vakti, Mayıs 2003).

AHMET VESKE

ÇEKİMLER

1.
bir martı çığlığıdır/deniz
dalgalarsa alıp götürürler bir yanımı
kentte yürekli bir sessizliğe çekilir
hangi akasyadaki çocukluk gözyaşlarım.

artık yaşlanıyorum yürürken
bir kopuk kesit/çocukluğum
neyse yanık bir yemen türküsünde biz
içten konuşurken gurbeti
leyla içimdeki çöldür
rodrigo sevdama uyarlı.

2.
benimle ürperir üsküdar
anılarım tazelenir bir vapur düdüğünde
ve kuşlarla beraber kaçışır akşam
yorgun gecelerin arındığı serviler

3.
gece
bir damla gözyaşıdır
ellerime düşer/parçalanmaz.

VEYSELOĞLU, Ali Paşa

Halk şairi. 1922, Aspinza / Ahıska doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Aspinza'da tamamladı. Küçük yaştan itibaren Osmanlı Türkü olarak yetiştirildi ve Doğu Anadolu'daki kültürü özümseme şansı oldu. Öğretmenlik yaptı. İkinci Dünya Savaşı'na katıldı ve Kahramanlık Nişanı ile yedi madalya aldı. Diğer Ahıska Türkleri ile birlikte Stalin tarafından sürgün edildi. Kazakistan'a yerleşen Ali Paşa, uzun süre milletine hizmet etti, halkı için KGB karşısında mücadele verdi. Ahıska Türklerinin manevi lideri konumuna yükseltildi.

Şiirlerinde gurbet, din, beşeri aşk, tabiat güzelliği ve vatan hasreti temalarına yer verdi. Seksen kadar şiiri Ocak Yayınları tarafından toplanıp kitap haline getirildi.

VEYSÎ

Divan şairi ve yazar (D. 1561, Alaşehir / Manisa - Ö. 1628, Üsküp). Asıl adı Üveys'tir. İstanbul'da öğrenimini tamamladıktan sonra babası gibi kadılığa başladı. Mısır, Akhisar, Tire, Alaşehir, Turhal, Üsküp kadılıklarında bulundu. Sadrazam Ali Paşa'nın Macaristan seferine ordu kadısı olarak katıldı. Ayrıca çeşitli yerlerde emval müfettişliği yaptı. Mezarı Üsküp'tedir.

Çağdaşlarınca şairliği de övgüye değer bulunan, *Divan* sahibi bir şair olmasına rağmen edebiyatımızda daha çok düzyazı eserleriyle tanınmıştır. Mensur eserleri, çağdaşı Nergisî gibi uzun cümleli, süslü ifadelerle doludur. Şiirlerini daha anlaşılır bir dille yazmıştır. En tanınmış eserleri, ölümünden sonra şair Nabi tarafından tamamlanan, Hazret-i Peygamber'in hayatını anlattığı *Siyer-i Veysî*, I. Ahmed'e sunduğu *Hâbnâme* ve çeşitli mektuplarını topladığı *Münşeat*'ıdır.

BAŞLICA ESERLERİ:

Siyer-i Veysî (Bedir savaşına kadar Hz. Peygamber'in hayatı, 1869), *Hâbnâme* (öğüt verici bir eseri, 1846), *Münşeât* (mektupları, 1869), *Şahadetnâme* (İslâm'ın şartlarına dair, 1866), *Divan* (İstanbul Üniversitesi Ktp. Topkapı), *Hicviye* (Süleymaniye Ktp.) vd.

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999).

VEZİROĞLU, Fuat

Şair ve yazar. 20 Nisan 1935, Kıbrıs doğumlu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Lefkoşe milletvekilliği (1970-85), KKTC Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (1983-84) görevlerinde bulundu. Daha sonra serbest avukatlık yaptı. Yazılarını *Halkın Sesi* gazetesinde yayımladı.

ESERLERİ:

Çukur Yanaklı (şiirler), *Dizleri Titreyenler* (yazılar, 1985).

VİRMİÇA, Tahir

Şair. 1950, Prizren / Kosova doğumlu. İlkokul, ortaokul ve liseyi Prizren'de bitirdikten sonra memurluk yaptı. Adını *Doğru Yol, Esin, Çığ* dergileri ile *Tan* ve *Birlik* gazetelerinde çıkan şiirleriyle duyurdu. Türk Sanat Müziği solisti olarak da tanınıp sevildi. *Elvan'a Şiirler* (1998) adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Hasan Mercan / Balkanlarda Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi (2000).

VOLKAN, Sabahattin

Şair, müzisyen (D. 1909, İstanbul - Ö. ?). İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. Ticaret Lisesi mezunudur. Asıl mesleği bankacılık olmakla birlikte, müzisyenlik - bestecilik yönü ile de tanınmış olup en büyük rebap sanatçılarımızdan biri olarak kabul edildi. 1952-54 yılları arasında TRT İstanbul Radyosunda "Rebab'tan Sesler" adlı müzik programını hazırladı (1952-74). Otuzdan fazla bestesi vardır.

ESERLERİ (Şiir):

Ömürden Sesler (1939), *Koydan Akseden Şarkı: 1925-1987* (1987).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998), TBE Ansiklopedisi (2001).

VOLKAN, Vamık D.

Psikiyatr, yazar. Lefkoşa / Kıbrıs doğumlu. Tıp eğitimini Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinde tamamladıktan sonra ABD'ye yerleşti. Virginia'nın Charlottesville şehrinde bulunan Virginia Üniversitesi Tıp Fakültesindeki Zihin ve İnsan Etkileşimleri Çalışmaları Merkezinin (Center for the Study of Mind and Human Interaction-CSMHI) kurucusu ve onursal yöneticisidir.

SSCB'de iki yıllık, Estonya'da beş yıllık, Gürcistan ve Güney Osetiya'da dört yıllık projeler yürüttü. Arnavutluk, Makedonya, Romanya, Slovenya, Hırvatistan, Macaristan ve Kuveyt'te değerlendirmeler yaptı. Amerika'da çeşitli grup çalışmaları, danışmanlık, onursal üyelik yaptı. 2001'de Harvard Üniversitesi Hukuk Fakültesinde konuk hukuk profesörü oldu. Psikolojiyle ilgili çalışmaları nedeniyle ISPP Nevitt Sanford Ödülü (1994), Amerikan Ortopsikiyatri Derneği Max Hayman Ödülü (1995), Çavuşesku sonrası Romanya konulu çalışması için Amerikan Antropoloji Derneği L. Bryce Boyer Ödülü (1996) ve Margaret Mahler Edebiyat Ödülü (1999) gibi çeşitli ödüller aldı. *Mind and Human Interaction* (Zihin ve İnsan Etkileşimi) adlı derginin kurucusu ve editörüdür. On altı bilimsel derginin yayın kurulunda görev yaptı. İki yüzü aşkın bilimsel makale yazdı. Makale ve kitapları Felemenkçe, Almanca, İtalyanca,

Japonca, Romence, Rusça, Sırpça, Gürcüce ve İspanyolcaya çevrildi.

ESERLERİ:

PSİKO-POLİTİK ARAŞTIRMA: *Politik Psikoloji* (1993), *Türkler ve Yunanlılar* (2002), *Cyprus: War and Adaptation* (Kıbrıs: Savaş ve Uyum), *The Need to Have Enemies and Allies* (Düşman ve Yandaş Edinme Gereksinimi) *Immortal Atatürk* (Ölümsüz Atatürk, Norman Itzkowitz ile), *Bloodlines: From Ethnic Pride to Ethnic Terrorism* (Kanbağı: Etnik Gurur dan Etnik Terörizme), *The Third Reich in the Unconscious* (Bilinçdışında Üçüncü Reich-Gabriele Ast ve William Greer ile).

ÖYKÜ: *Kozmik Kahkaha Psikanalatik Öyküler-1* (2003).

Ayrıca psikoloji alanında Almanca ve İngilizce başka eserleri de vardır.

HAKKINDA: Vamık D. Volkan / Kozmik Kahkaha Psikanalatik Öyküler-1 (2003).

Ahmet Vural

VURAL, Ahmet

Yazar. 1944, Uluborlu / Isparta doğumlu. Hava Astsubay Okulunu bitirerek Hava Kuvvetlerinde idari astsubay olarak (1964-82) görev yaptı. Bir ara Washington'da askeri idari ataşelik görevinde bulundu. 1983'ten itibaren TÜRDAV AŞ genel müdürlüğü ile, şirket adına çıkarılan aylık *Sur* dergisinin sahipliğini ve yönetimini üstlendi. Deneme ve incelemeleri, kendi adı ve İbrahim Ethem Vural imzasıyla *İttihad* ve *Yeni Asya* gazetcleri ile *Sur* dergisinde yayımlandı.

ESERLERİ:

DÜŞÜNCE-ARAŞTIRMA: *Tanrıların Arabası Ne Demek* (1983), *Şekerin Hayatı* (1983), *Tanrıkların Hayatı* (1985), *Arıların Dünyası* (1985), *Hava Dünyası* (1985), *Maneviyat Dünyası* (1985), *Tekâmül Vardır* (1985).

ROMAN: *Pilot Osman* (Fezada Bir Insan, bilimkurgu türü, 1985).

VURAL, Hanifi

Türk dili araştırmacısı. 2 Ocak 1961, Sarıkamış / Kars doğumlu. İlkokulu ve ortaokulu Kars'ta, liseyi Kocaeli Gebze Lisesinde okudu. Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden (1985) mezun oldu. İki yıl özel sektörde çalıştı. Beş yıl Millî Eğitim Bakanlığı okullarında öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. 1993 yılında araştırma görevlisi olarak Gaziosmanpaşa Üniversitesine atandı. 1996 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisansını *"Eşrefoğlu Rûmî Tarikatnâmesi'nin Cümle Yapısı"* adlı tezle, 1999 yılında Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde doktorasını *"Hatiboğlu Letâyifnâmesi (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin- Gramatikal Dizin)"* adlı tezle yaptı. Daha sonra doçent oldu. Makaleleri, *Belleten*, *Türk Dili*, *Hece* dergilerinde ve *Gündüz* gazetesinde, diğer yazıları *Türk Yurdu*, *Yedi İklim* dergilerinde yayımlandı.

Hanifi Vural

ESERLERİ:

Çağatay Türkçesi (Recep Karaatlı ile, 1988), *Kıpçak Türkçesi* (Recep Toparlı ile, 2000), *Türk Dili* (Recep Toparlı, Turan Karataş ile, 2000), *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü* (Recep Toparlı, Recep Karatlı ile, 2003), *Çoban-nâme* (2004).

VURAL, Mehmet

Araştırmacı-yazar. 1968, Kayseri doğumlu. Gazi Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi ve Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinden mezun oldu (1992). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Anabilim Dalında yüksek lisans (1997), Ankara Üniversitesi SBE Felsefe ve Din Bilimleri (İslâm Felsefesi) Anabilim Dalında yüksek lisans (1994) ve doktora yaptı (1998). 1994'ten sonra Kırıkkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde çalıştı.

ESERLERİ:

İslâm Felsefesi Sözlüğü (2003), *Siyaset Felsefesi Açısından Muhafazakârlık* (2003).

HAKKINDA: Mehmet Vural / Siyaset Felsefesi Açısından Muhafazakârlık (2003).

VURAL, Murtaza

Şair. 1946, Ömerli köyü / Kaman / Kırşehir doğumlu. İlkokulu köyünde bitirdi. Ortaokul öğrenimini ikinci sınıfta yarım bırakarak demirci ve kaynakçı çıraklığı yaptı. Fabrikalarda usta, Hollanda'da işçi olarak çalıştı, Filistin'de bulundu. Türkiye'ye dönünce Ankara'da kurduğu soğuk demirci atölyesini işletti. Şiirleri *Türkiye Yazıları* ve *Ekin Sanat* (yazı kurulu üyesi) gibi dergilerde yayımlandı. Hollanda dilinden şiir çevirileri yaptı. Emeğin ve alınterinin kutsallığını izlek edinen şiirler yazdı. *Terimle Suladım Hollanda Lâlelerini* (1979) adlı bir şiir kitabı var. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

HAKKINDA: Ahmat Say / Murtaza Vural Görüşlerini Anlatıyor (söyleşi, Türkiye Yazıları, Mayıs 1979).

VURAL, Rukiye

Şair. 1960, Ankara doğumlu. Firuze Ferda Nur adını da kullandı. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da tamamladı. 1983 yılında Marmara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesinden mezun oldu. Isparta merkezde serbest diş hekimi olarak çalıştı. Çeşitli gazete ve dergilerde deneme ve şiirleri yayımlandı. *Gönül Pınarı* isimli bir şiir kitabı yayımlandı.

HAKKINDA: Halil Temel / Elçi 2004 Yıllık (2005).

VURAL, Sacide

Araştırmacı-yazar. 14 Ekim 1948, Antalya doğumlu. Gazi Eğitim Enstitüsü Eğitim Psikolojisi Bölümü (1976) mezunu. Yüksek lisans çalışmasını eğitim psikolojisi alanında (1978), doktorasını siyaset bilimi kamu yönetimi dalında (1985) Ankara Üniversitesinde tamamladı. MEB Film-Radyo ve Televizyon ile Eğitim Merkezi Televizyon Şubesinde televizyon program yapımcısı ve yönetmeni (1972-84), Anadolu Üniversitesinin İİB ile Eğitim fakültelerinde öğretim görevlisi ve öğretim üyesi (1984-93) olarak görev yaptı. 1998-99 yılları arasında ABD'de konuk profesör, 2000-02

Sacide Vural

yıllarında Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon ve Sinema Bölümü Başkanı ve öğretim üyesi olarak çalıştı. Çalışmalarını 1993'ten itibaren Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Bölümünde profesör öğretim üyesi olarak sürdürdü.

Televizyon yayıncılığı ve programlarının etkileri konularında makaleleri *Kurgu Eskişehir İİBB Fakültesi Dergisi, Eskişehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Amme İdaresi Dergisi, III. Aile Şurası Tebliğleri* vd. dergiler ile şura ve sempozyum bildirileri kitaplarında yayımlandı.

ESERLERİ:

Radyo -TV Kurumlarında Yönetim ve Türkiye'deki Uygulama (1986), *Kitle İletişiminde Denetim Stratejileri* (1994), *Konulu Filmlerin Kadınlar Üzerindeki Etkisi* (yüksek lisans tezi, 1995), *Sınıf Yönetimi* (Eğitim Ortamında Öğretim Araçları 11. Bölüm, 2000).

VURAL, Sergül

Şair. 3 Aralık 1964, Kayseri doğumlu. İlköğrenimini Bilecik'te, liseyi Erzincan'da bitirdi. 1995 yılında Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesinden mezun oldu. Birçok sosyal yardımlaşma faaliyetlerinde fahrî olarak görev aldı. 1997 yılında özel bir araştırma şirketinin Kayseri temsilciliğini yürüttü.

ESERLERİ (Şiir):

Naz Çiçeğim (2002), *Bir Günde Dört Mevsim* (2006).

HAKKINDA: Nurkal Kumsuz / Bu Şehrin Işıkları (2006).

Mithat Yaban

YABAN, Mithat

Şair. 12 Ekim 1932, Devrek / Zonguldak doğumlu. İlkokulu Devrek'te bitirdi, üç yıllık sanat kurslarından tornacı olarak mezun oldu (1947). Eğerli Kömürleri İşletmeleri, Karabük Demir Çelik İşletmelerinde çalıştı. 1977 yılında emekliye ayrıldı. 1960'lı yıllarda çıkan *Sendika* gazetesinde genel yayın yönetmenliği, *Devrek Postası* gazetesinde yazarlık ve genel yönetmenlik yaptı. THK Devrek Şube Başkanlığı, Atatürkçü Düşünce Derneği Devrek Şubesinin kurucuları arasında yer aldı, başkanlığında ve yönetim kurulu üyeliğinde bulundu. Devrek Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı yönetim kurulu üyeliği yaptı.

İlk şiiri *"Yağmuru Yıkadılar"*, *Devrek Postası* gazetesinde yayımlandı (1993). Yazı ve şiirleri daha sonra *Zonguldak*, *Kuzeysu*, *Kıyı*, *Eflatun*, *Ozan*, *Bizim Kuşak*, *İremcik*, *Ece* ve *Yaka* adlı dergiler ve sanat bültenleri ile *Devrek Postası*, *Halkın Sesi* (KKTC), *Gaziantep'te Bugün*, *Dikili*, *Yenice*, *Karabük Postası*, *Sendika*, *Bölge Haber*, *Bartın* adlı gazetelerde yayımlandı. Kimi şiirleri bestelendi.

"Mithat Yaban, daha önce de belirttiğim gibi, yalın bir şiir diliyle, apaydınlık söyleyişe ulaşmıştır. Yağmuru Yıkadılar adlı kitabında yer alan şiirlerinde olduğu gibi Güneş Gölge Arıyor adlı kitabında da bu özelliğini görüyoruz. Şiirlerinde insancıl olguları, doğayı, toplumsal olayları dile getirmektedir. Şiirlerinde insancıl bir esinti, barış ve dostluk görülür." (Muzaffer Uyguner)

"Görülüyor ki, Mithat Yaban'ın yazarlıkta belli bir geçmişi var, sürekliliği var; gazetecilikte de deneyimi. Ne var ki Yaban, bu birikimini şiir adına uzun yıllar gizlemiş. Deyiş yerindeyse 'gizli bir şair' olarak kalmış." (Mehmet Yaşar Bilen)

ESERLERİ (Şiir):

Yağmuru Yıkadılar (1993), *Güneş Gölge Arıyor* (1995), *Gözyaşının Rengi* (1998), *Kır Çiçekleri* (2006).

HAKKINDA: Muzaffer Uyguner / Şiir Kitapları İçin Notlar (Karşı dergisi, sayı: 102, Aralık 95-Ocak 96), Mehmet Aydın / Erdemi Öne Çıkaran Bir Şair (Kıyı dergisi, sayı: 128, 10.11.1996), Ruşen Hakkı / Yağmuru Yıkadılar (Kocaeli, 3.5.1993), Necdet Yaşar / Yağmuru Yıkadılar (Gaziantep'te Bugün gazetesi, sayı: 104, 21.5.1993), Tamer K. Bilgin / Oradan Buradan (Karşı Ankara, sayı: 77, Eylül 1993), İsa Kayacan / Gözyaşının Rengi (Önder gazetesi, 29.5.2001).

MİTHAT YABAN

MADEN İŞÇİSİ

Zonguldak'tır burası
İşçilerin yüzü kömür karası
Ocağı evi gibidir
Verilir orada yaşam savaşı

Görünen kara aktır
Karayı başka yerde aramalı
Girerken lambası baltası
Azığı vardır
Bir de tanrısı

(Güneş Gölge Arıyor, 1995)

MİTHAT YABAN

ÜÇ KİTAP

önce yağmuru yıkadık
gökten bulutları indirip yerde
sonra güneşe gölge aradık
yanıp kavrulan gönüllerde

şarkılar türküler söyledik
gözyaşının renginde
insanı dostluğu sevgiyi işledik
yazı ve şiirlerimizde

ateş yakmak istedik
genç dinamik beyinlerde
güzeli doğruyu gözledik
derman olsun diye her derde.

(Kır Çiçekleri, 2006)

YADİGAR, Saliha

Öykü yazarı. 1963, İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesini (1984) bitirdi. Köyişleri ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğünün Ankara ve İstanbul kuruluşlarında mühendis olarak çalıştı. Öyküleri 1986 yılından itibaren *Varlık*, *Eylül*, *Yazıt*, *Kıyı*, *Öykü Şiir*, *Damar*, *Papirüs*, *Adam Öykü*, *İnsancıl*, *Üçüncü Öyküler*, *E* gibi dergilerde yayımlandı.

SALİHA YADİGÂR

BİTLİ AŞIK

Mahalleye dansçılar geldi. Kahvenin önündeki boş arsaya çadır kurdular... Bütün öğleden sonrayı garip figürler izleyerek geçirdik.

Akşama doğru on, on beş çocuk geldi (çocuklar merakhdır), önce ağızları bikarış açık, dansçıları izlediler. Sonra kızlı erkekli, karmakarışık figürlerle, saçma sapan danslar yaptılar.

Nuri,

-Toz olun kopiller, dediysc de dinletemedi.

-O ne demek Nuri Abi?

-Nuri Abi, bak, bu hareketi yapabilir misin?

-Ben şimdi biharcket yapacam. Toz olun dedik.

-Toz olamayız Nuri Abi. Bizim toz olabilmemiz için çok uzun zaman gerekir.

Nuri bu akşam nedense durgundu. Pek söylenmedi. Kendi haline bıraktı onları. Belki de uğraşmaktan bıkmıştı.

-Nuri Abi bak, ben de, dans ediyom..

-Hay senin dansına!..

-Kızmıyon di mi abi?

Nuri kahveye girdi. Sessizliği seçti.

Dünya Güzeli

Gece yarısı evine gitmek için çıktığında, çocukların arsada, çadırın önünde göbek attıklarını, çadırda delik açıp içeriyi gözetlediklerini gördü.

-Hadi evlerinize! Gitmediniz mi daha? Anneniz, babanız yok mu sizin?

-Var tabii abi, bu da sorulur mu?

-Gidin öyleyse.

Çocukların açtığı delikten içeri baktı. Dünya güzeli bikadın. İşte bizim Kimsesiz Nuri (adıyla sanıyla Piç Nuri) o an (ömründe ilk kez) âşık oldu.

Anlattığına göre, dalga dalga saçları varmış kadının, dudağının kıyısında biben. Çok güzelmiş canım, anlatılır gibi değil.

-İçeri girip aşkını söyleseydin, dedik.

-Anladım ki, birine "sana âşığım," demek, intihar etmek kadar zor.

-Hiç denedin mi, dedik.

-Kim bilir, dedi. Bu da benim gizim olsun.

Bitli Âşık

Ertesi sabah, kahvenin önünden geçerken, çadırın yerinde yeller estiğini gördük.

-Hani lan Dünya Güzeli, dedi Kıl Kerim, "Ne bileyim ben be!" gibilerden başını salladı Nuri. Üzgündü. Bulur bulmaz yitirmişti aşkını.

-Nerdeyse ağlayacan lan, dedi Kerim.

Başka birini bulursun. Dünyada kız mı yok?..

-Ama onun gibisini bulamam, dedi Nuri.

Gerçekten üzgündü.

-Karşı mahalleye gidelim, belki onlar bilir, dedi Kerim.

Nuri umutsuzdu, yine de sesini çıkarmadan peşimize takıldı.

-İçelim, açılalım, dedi Kerim, Nuri'nin omzuna dokundu.

Nuri sertçe itti onu.

-Oğlum, çay içiyoruz sonuçta, dedi Ferdi.

Camın dışındaki üç beş çocuk, Ferdi'ye dil çıkardı. Ferdi katıla katıla güldü.

-Ulan, bunlar bilir belki, dedi. Sordunuz mu?

-Onlar kıvırtmaktan başka bişey bilmez, dedi Nuri.

Çocuklardan biri hızla içeri daldı.

-Hop hoop, n'apıyonuz lan? On sekiz yaşından küçükler giremez.

-Ferdi Abi, davullu zurnalı bi kip geldi, dansçıları götürdü.

-Nasıldılar?

-Nur yüzlüydüler.

-Yuh ulan! Davulcunun nur yüzlüsü nerde görülmüş?

-Öyleydi abi.

-Peki, sen söyledin, biz de inandık. Hadi git şimdi.

-O kadar mı?

-O kadar.

-Gazoz ısmarlamayacan mı bize?

-Yalancı kopiller! Başka kapıya.

-Doğru söylüyoz abi.

-İnandık diyelim, n'olacak?

-Gazoz.

Ferdi biyandan "ı-ıh" derken, biyandan da eliyle kapıyı gösteriyor.

-Neymiş, neymiş, dedi Kerim.

-Davulcular götürmüş.

-Davulcular seni götürseydi. Kurtulurduk.

Gülüştük. Bitek Nuri gülmedi.

-Nuri Abi, niye gülmüyon?

-Gülecek hal mi kaldı?

-O kadar üzülme abi. Geçer.

-Sözlerin beni avutmuyor.

Nuri böyle anlamlı sözler etmezdi.

Çocuklardan biri kapıya koştu.

-Nuri Abi, âşıkmışın. Öyle diyolar.

Ferdi çocuğun üstüne yürüdü.

-Küçükler giremez demedik mi?

-Ama ben küçük dilim.

-Yine de çık.

-Çıkarırsan bağırırım. Biit-li â-şık, biit-li â-şık!

Ferdi yine gülüyor.

-Kimc bu?

Çocuk, Nuri'yi gösteriyor.

Bu olaydan sonra, Nuri, "Bitli Âşık" diye anılır oldu. "Bitli Âşık aşağı, Bitli Âşık yukarı."

Babası,

-O aşkı ne bilir, diyordu.

Kulak asmıyorduk. Bigecelik hayalden ibaret de olsa, aşk aşktı. Nuri'ye imreniyorduk.

-Abi, çok şanslısın.

-Durdun durdun, turnayı gözünden...

Nuri suskundu. Aşk yaralamıştı onu, yıllar sürecek bi şaşkınlığın, karamsarlığın içinde buldu kendisini.

-Gidip kâğıt oynayalım.

-Canım istemiyor.

Şaşkınlığı bize de bulaştı. Sokaklarda, yollarda dalgın dalgın dolaşır olduk.

-Simit ister misin?

-İstemem.

-Peki ya balon?..

-Ne balonu ulan? O kadar da değil

Gülüyorduk. Katıla katıla... Gülmeler ağlamaya dönüşüyordu sonra. Hep birlikte Nuri'nin gerçekleşemeyen aşkı için yas tutuyor, sessizce evlerimize dağılıyorduk.

(*Bitli Aşık*, ?)

ESERLERİ (Öykü):
Unutma Beni (1993), *Fırat'a Karışan Öyküler* (on beş öykücüden ortak kitap, Tan Oral'ın desenleriyle, 2001), *Nümayiş Mahallesi* (2001).

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001), Fırata Karışan Öyküler (ortak kitap, 2001), Saliha Yadiğar / Nümayiş Mahallesi (2001).

YAĞAN, Emir Ali

Şair. 1958, Elazığ doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Elazığ'da, yükseköğrenimini Ankara'da bitirdi. 12 Eylül 1980 askeri müdahalesi döneminde siyasal nedenlerle yargılanarak sekiz yıl hüküm giydi. Hapisten çıktıktan sonra yaşamını iltica ettiği Fransa'da sürdürdü. Şiirleri *Tohum, Parantez, Evrensel Kültür* vd. dergilerde yayımlandı. 1990'da Diyarbakır Belediyesince verilen Cahit Sıtkı Tarancı Şiir Ödülünü aldı.

ESERLERİ (Şiir):
Urmiye Mavisi (1989), *Şarkılar Ülkesi* (1991), *Gitmek Bir Uzun Öykü* (1995).

HAKKINDA: Yılmaz Odabaşı / 1975-2000 Son Çeyrek Yüzyıl Şiir Antolojisi (2. bas. 2001).

YAĞAN, Murat

Tasavvufçu. 1917 Aşkana / Abhazya doğumlu. Ailesi, Aralık 1918'de Abhazya'dan Türkiye'ye göç etti. Çocukluk yıllarında sıkı bir İslâmî eğitimine aldı ve Kur'an okumayı öğrendi. On yaşındayken babası öldükten sonra geleneksel Kafkas/Abhaz eğitimine tâbi tutuldu. Bu eğitimin parçası olarak bir müddet Kafkasya'da bir Kabartay köyüne gönderildi. Daha sonra döndüğü İstanbul'da Galatasaray Lisesinden mezun oldu (1938) ve İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesine girdi. Lise öğrencisi iken İstanbul Binicilik Kulübünde sportif çalışmalar yaptı. Berlin Olimpiyat Oyunları için Türk millî takımına seçilerek 1936, 1937 ve 1938 müsabakalarında birinci oldu. Bu yıllarda Merdivenköy Bektaşî Tekkesine devam ederek burada Hasan Tahsin Baba'nın gözetiminde tasavvufî eğitim gördü. Daha sonra Hıristiyanlığı benimsedi ve bir müddet sonra Kanada'ya göç etti (1963). Orada tanıştığı Süleyman Dede adlı bir Mevlevî büyüğünün etkisiyle Mevleviliği seçti. Çalışmalarını Kanada'nın Vancuover şehrinde sürdürdü.

ESERLERİ:
OTOBİYOGRAFİ: *Kaf Dağı'nın Ardından Geliyorum* (yay. haz. Patricia Johnson-Joan McIntyre, çev. Şenol Zaman-Bahri Kazbek).

ÇEVİRİ: *The Gathering* (Gaybi Divanı, Diana Wilson'la, 1994).

HAKKINDA: Kaf Dağının Ardından Geliyorum, www.kebzeh.org.

YAĞCI, Öner

Yazar. 1 Nisan 1951, Zile / Tokat doğumlu. Yerköy Atatürk İlkokulu (1962), Yerköy Ortaokulu (1966), Tokat Öğretmen Okulu (1969), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1975) mezunu. 12 Mart 1980 askeri müdahalesi döneminde DEV-GENÇ davasında yargılandı, iki yıl kadar tutuklu kaldı. Taşlıçay'da (Ağrı) öğretmenlik yaptı. Öğretmenliğini Ankara'da sürdürürken, yöneticilerinden (1978-79) olduğu TÖBDER hakkında açılan davada yargılanarak beş yıl hapis yattı. Hapisten çıkınca düzeltmen, redaktör, editör, yazar ve müdür olarak Cem Yayıncvi (1987-1993), Çınar Yayınları (1994) ve 1995'ten sonra Papirüs Yayınları, Engin Yayıncılık gibi yayıncvlerinde çalıştı. Çalışmalarını İstanbul'da bir dershanede yayın redaktörü ve yazar olarak sürdürdü.

İlk yazı ve şiirleri 1968 yılında Tokat yerel gazetelerinden *Tokat* ve *Sabah Postası* gazetelerinde; sonraki ürünleri 1974'ten itibaren *Türkiye Yazıları, Yeni Adımlar, Yeni Toplum* dergilerinde çıktı. 1980'lerde *Anadolu Ekini Bilim ve Sanat, Broy, Eylül, Günümüzde Kitaplar, Martı, Yarın, Yeni Düşün*; 1990'larda *Abece, Berfin Bahar, Cumhuriyet Kitap, Çağdaş Türk Dili, Damar, Dünya Kitap, Gerçek Sanat, İnsancıl, Karşı, Kitap Gazetesi, Özgür Yaşam, Türk Dili Dergisi, Varlık, Yaba, Yazın* gibi dergilerde deneme, elçştiri ve incelemeleri yayımlandı. Sonraları *Akköy, Ardıçkuşu, Aykırı Sanat, Berfin Bahar, Beşparmak, Çağdaş Türk Dili, Çalı, Eski, Gazete Barış, Güzel Yazılar, İleri, Mavi Dergi, Türksolu, Pir Sultan Abdal, Söylem, Tay, Toplumsal Barış, Ünlem, Yalın Ses* dergilerinde de yazdı.

Öner Yağcı, *Kardelen* adlı dosyasıyla 1986 Akademi Kitabevi Roman Başarı Ödülünü, *Turnalar* ile 1988 Madaralı Roman Ödülünü, 1994 Sabahattin Ali Kültür Günleri Onur Ödülü ile 1995 yılında Truva Kültür Sanat Ödülleri Edebiyat Ödülünü aldı. 1993 yılından itibaren yöneticiliğinde bulunduğu PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği, Nazım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı yanı sıra Türkiye Yazarlar Sendikası, 68'liler Birliği Vakfı, Dil Derneğinin üyesidir.

"Bir yazar ve aydın gözüyle özellikle kültür, sanat, eğitim, edebiyat dünyasının içinde bulunduğu durumu cesurca saptayan ve bu durumdan kurtulmamız için düşünceler üreten Öner Yağcı'nın çoğunluğu da çeşitli Anadolu dergilerinde yayımlanmış bu uyarıcı yazılarının Nâzım Hikmet'in bir dizesinden esinlenen Umut İnsanda adıyla sunulması aydınlık damarımıza değerli bir katkı oluyor." (Yılmaz Yeşildağ)

ESERLERİ:
ROMAN: *Kardelen* (1987), *Turnalar* (1987), *Gökyüzüne Akan Irmak* (1989), *Yediveren* (1995), *Kaptan* (1999).

DENEME: *Sivas'ı Unutma* (1997), *Umut İnsanda* (1997), *Yine de İyimser* (2001), *Dil Kaleminin Enstitüsü* (2001), *Savaş ve Edebiyat* (2003), *Küreselleşme Sürecinde Edebiyatımız* (2004), *Emperyalizm ve Yurtseverlik* (2004).

İNCELEME: *Şükran Kurdakul / Yaşamı ve Yapıtları* (1993), *Fedailer Mangası / Rıfat Ilgaz'ın 40 Kuşağı*

Öner Yağcı

ÖNER YAĞCI

BARIŞ BİR SAVAŞIMDIR

Barış, insanlığın en temel, en acil sorunu olduysa bugün, bir anlamı olmalı bunun.

Bu, dünyanın varını yoğunu sömüren ve sömürüsünü sürdürmek için milyarlarca insanı baskı düzeni altında tutan emperyalizmin, kendisini yıkacak olan Çelişkiyle burun buruna gelmesidir. İnsana karşı olan bir dünya sistemine, insan olduğunun bilincine varmış insanların isyanı ve insan olmasının gereklerini yerine getirmesidir. Bu, insanlığa, yaşamın kendisine dayattığı görevlerin üstesinden gelmesi için tarihin sunduğu önemli bir fırsattır aynı zamanda. Öyleyse, barış savaşımının temel sorun haline gelmesi; insanın, dünyanın asıl sahibi olduğu bilinciyle, en başta yaşama hakkı olmak üzere, kişisel, siyasal, ekonomik, toplumsal, kültürel tüm haklarını kararlılıkla koruma savaşımının doruklara yükselmesidir. Kısacası, barışın temel sorun haline gelmesi; insanın, kendisini, yaşamı, geleceğini, çocuklarını, var oluşunu, onurunu koruma savaşımının insanlığı kucakladığının göstergesidir.

Tarihin; her dönemde, her toplumda, o tarihsel, toplumsal döneme uygun olarak, o zamanda yaşayan insanlara verdiği görev ve sorumluluklar vardır.

Örneğin köleci düzenlerde köle sahiplerinin görevi her ne pahasına olsun, köle emeği ve yaşamı üzerine kurduklarını köleci düzenlerini sürdürmektir. Köle sahipleri kölelere uygulayacakları baskı ve sindirmeleri planlamak, bunları sistemli hale getirmek, başka köle sahiplerinin bu konudaki deneylerinden yararlanarak baskıcı güçlerini geliştirmek sorumluluğuyla karşı karşıyadırlar. Kölelerin boyunun borcu ise, zorla başlarına dayatılan köleci dünyayı yıkmak, köleleştirmenin sonunu getirmek, köle sahiplerinin egemenliğini kırmak için başkaldırmaktır.

Birbirine karşı iki tarihsel toplumsal sınıf oluşturan köleler ve köle sahipleri arasındaki çelişki ve bu çelişkinin çözümünü getirecek olan savaşım ve çatışmalar köleci toplumların tarihi boyunca sürmüştür.

Köleci toplumlardan başlayarak insanlar arasındaki ekonomik temelli farklılaşma iki kampı yaratmıştır: Ezenler-sömürenler ve ezilenler-sömürülenler kampı. Bu iki kampın arasındaki çelişki ve savaşımla sürmüştür tarih. Sömürü düzenleri son bulunceya kadar da sürecektir. Demek ki tarihin insanlara verdiği görevin sınıfsal bir karakteri vardır ve sınıfsal konumlarına göre insanlara düşen görevler ayrı ayrıdır.

Bugüne baktığımızda, bir avuç sömürücünün karşısında milyarlarca insanı görüyoruz, yani insanlığı. İnsanlık bir yanda, insanlığı baskı ve sömürü altında tutmak isteyen emperyalizm bir yandadır. Bunun içindir ki barış savaşımı insanlığın emperyalizme karşı savaşımıdır.

Barışın, insan olmanın ve yaşamın temel sorunu haline gelmesi, insanlığın artık emperyalist baskı ve sömürüden kurtulması zorunluluğunun dayatması anlamındadır.

Barış, hangi dilden, dinden, ırktan, ulustan, cinsten, olursa olsun, bilim adamlarından ilkokul öğrencilerine, ev kadınlarından sanatçılara, inşaat işçilerinden mühendislere, doktorlara, çıraklara, sanayi ve toprak emekçilerinden avukatlara, hapishanedekilere, kamu emekçilerine, dükkân sahiplerine, büro çalışanlarına, sekreterlere kadar dünya toprakları üzerinde yaşayan -sömürücü, işkenceci, insanlardan nefret eden bir azınlık dışında- bütün insanlar için ortak ve kaçınılmaz bir sorundur.

Sorunun bu boyutlara ulaşması, sömürüye karşı savaşım veren güçlerin, zulüm ve sömürü güçlerine karşı bir zaferidir.

Ve barış bir savaşımdır.

İnsanlığın barış için savaşımı, zafer kazanılana, barışı tehdit eden silahlanmanın temeli olan ekonomik sistem, emperyalizm ortadan kaldırılana kadar sürecektir.

"Bizi yutmak isteyen kapitalizme ve bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı" savaşmak zorunluluğunu bu nedenle haykırmıştır Mustafa Kemal; bu nedenle "Yurtta barış, dünyada barış"ın gerçekleştirilmesini temel politika olarak düşünmüş ve hedeflemiştir. (...)

Tarih nereye sürükleniyor bizi?

Egemenliklerin ve dünyayı paylaşımların dehşetine mi?

Çok gerilere gitmeyelim, daha dün yaşamadı mı insanlık İkinci Dünya Savaşı'nı? Nazi Kampları dehşetini, Hiroşima ve Nagazaki'yi?.. Daha dün kurutulmadı mı Afrika'nın gözyaşları, daha dün kesilmedi mi Latin Amerika'nın damarları, hemen her ülkesinde? Güneydoğu Asya daha dün kanamadı mı Kore'siyle, Vietnam'iyle, Filipinler'iyle?.. Daha dün değil miydi Yugoslavya'nın parçalanması, Körfez'in bombalanması, Afganistan'ın talanı?..

İkinci Dünya Savaşı'nda Nazilere karşı saf tutup antifaşist duvar haline gelen insanlık; atom bombası dehşetinde Hiroşima'lı, Nagazakili olduğu kadar, Latin Amerika'daki çağdaş sömürgeciliğin zulmüne karşı da Latin Amerika halklarından biriymiş gibi duyumsadı kendini. Afrikalı oldu, Güneydoğu Asyalı oldu, Afgan oldu.

Şimdi Iraklı olma zamanı insanlığın.

Alican bunu öğrendi.

(*Berfin Bahar* dergisi, Aralık, 2002)

Anıları (1994), *Ölümsüz Bilge Nasrettin Hoca ve Fıkraları* (1995), *Yunus Emre* (1996), *Köroğlu* (1996), *Karacaoğlan* (1996), *Dadaloğlu* (1996), *Pir Sultan Abdal* (1997), *Hayyam* (1997), *Ezop'tan Masallar* (1997), *Aziz Nesin Aydınlığı* (1997), *Aydınlığın Ustaları* (1999), *Aydınlıklar Önümüzde* (2003), *Nâzım Hikmet Aydınlığı* (2003), *Nazi Kampları* (2004), *Sonsuza Rüzgârdı 68* (A. Nergiz, B. Yıldız, H. H. Yalvaç'la; 2005).

DERLEME: *Nâzım'dan Armağan* (Şükran Kurdakul ve K. Coşkun'la; 1989), *Ömer Seyfettin/ Seçme Öyküler* (989), *Aydınlatan Düşünceler* (1994), *Çocuk Adları Sözlüğü* (1994), *Çocuk Bahçesi/ Rıfat Ilgaz'ın Çocuk Şiirleri* (1995), *Cumhuriyet Dönemi Edebiyat Çevirileri Seçkisi* (1999), *Cumhuriyet Dönemi Denemeler Seçkisi* (2002).

HAKKINDA: İbrahim Oluklu / Gerçekçilik Işığında içinde "Bir Hesaplaşmanın Romanı: Turnalar" (1990, s. 5-12), Semih Gümüş / Roman Kitabı (1991), Cavit Yıldırım / Türk Romanı Üzerine Eleştiriler (1991), Çağdaş Rohat / Türk Edebiyatı ve Türkler (1991), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (1995), Selahattin Dilidüzgün / Çağdaş Çocuk Yazını (1996), Dosya: Kardelen'den Yediveren'e Öner Yağcı (Cumhuriyet Kitap, 11.4.1996), Ahmet Özer / Atlastan Bir Yeryüzü (1996), Asım Bezirci - Refika Taner / Seçme Romanlar (1997), Yılmaz Elmas / Kitap Yazıları (1998), Ahmet Özer / Sarkaç (s. 217-220, 1998), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (1999), Recai Şeyhoğlu / Aydınlık Adına Susmayanlar (s. 149-155, 2000), Zeynep Aliye / Yüzyüze Edebiyat (2001), Dosya: Öner Yağcı'nın 27. Sanat Yılı (Damar, sayı: 122, Mayıs 2001), TBE Ansiklopedisi (2001), Ferhat Özen / Öner Yağcı'nın Romanları İnkılap Yayınlarında: Yediveren (Cumhuriyet Kitap, 26.4.2001), Ömer Yağcı'nın 27. Sanat Yılı (Damar dergisi, Mayıs 2001, sayı: 122), Hüseyin Altunkaya / Öner Yağcı'nın "Kardelen"i: Bir 12 Eylül Romanı (Cumhuriyet Kitap, 29.11.2001), Fatma Bilkay / Umuttan İnada (Cumhuriyet Kitap, 3.1.2002), Mustafa

Aslan / Öner Yağcı'dan 'Yine de İyimser': Küreselleşmenin Edebiyata Yansısı (Cumhuriyet Kitap, 21.3.2002), Yılmaz Yeşildağ / Öner Yağcı - Umuttan İnada (2002), Mehmet Ergün / Markopaşa Üzerine Söz Alırken (Cumhuriyet Kitap, 20.6.2002), Özge Soylu / Zeynep Aliye ile Söyleşi (Varlık dergisi, Ocak 2003).

YAĞCIOĞLU, Halim

Şair ve yazar. 1919, İzmir doğumlu. İstanbul Erkek Lisesi (1938), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü (1944) mezunu. Zonguldak, Eskişehir, Urfa, Sivas, Gaziantep, Bolu ortaokul ve liselerinde Türkçe, edebiyat, İngilizce öğretmenliği ve yöneticilik yaptı. Ankara'da Kütüphaneler Genel Müdürlüğünde çalıştı ve emekliye ayrıldı.

Halim Yağcıoğlu

İlk şiiri 1934'te *Gündüz* dergisinde çıktı. Önceleri halk şiiri geleneğine bağlı, sonraları yeni akımlara uyum sağladığı şiirleri, 1934 yılından sonra *Kaynak, Dost, Çağrı, Türk Dili, Varlık, Seçilmiş Hikâyeler* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Samanyolu* (1942), *Anzelha* (1955), *Kasım Rüzgârı* (1955), *Beyaz Güller* (1964), *Destan Türk-Mustafa Kemaller Tükenmez* (1973), *Altın Günlerin Eşiğinde* (1976).

DİĞER ESERLERİ: *Afyon Yalayan Çocuk* (oyun, 1964), *Takla Göz Takla Kulak* (derleme, 1962), *Burası Sınır Şehri Gaziantep, Al Gelinciğin Masalı, Öğretmen Şiirleri Antolojisi* (1965), *Türk Kadın Şairleri Antolojisi* (1966), *Atatürk'ten Son Mektup* (1985).

HAKKINDA: Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973, s. 436-442), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Birsen Pekçolak - Zeki Büyüktanır / Homeros'tan Günümüze Anadolu Destanları (2002), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004).

HALİM YAĞCIOĞLU

TÜRKİYEM TÜRKİYEM ANA TOPRAK

Türkiye benim içli memleketim
Büyük destanlarla çalkanan
Kalplerde bir kor gibi yanan
Benim sonsuz hürriyetim Türkiyem memleketim

Ağrıların Torosların Kazdağların vardır
Ulu rüzgârlarla dövüşen
Altın akıtır toprağa Seyhanların Ceyhanların
Ya senin insanların Türkiyem
Ya senin insanların
Candır.

Irgatları gördüm dumanlı toprağın başında
Sapan süren
Ayşeleri gördüm memnun ve iyimser
Kaderine boyun eğen
Köylüleri gördüm yiğit mi yiğit
Yağız mı yağız
Tek bir aşk yatıyordu kalplerinde
Türkiye

Bazan sana lâyık evlâtlar olamadık
Seni gönülden duyamadık
Taşını toprağını işleyemedik
Sorma bu gerilik
Bu uyku niye
Affet bizi affet bizi Türkiye

Askerleri gördüm karlar altında
Nöbet bekleyen
Teğmenleri gördüm ölümlere göğüs geren
Dokuz çocuklu babalar gördüm
Kalbi gibi sofrası bütün yurda açık
Doktorlar mühendisler gördüm
Ramanları delip geçen

Senin bağrından dinecek ağrılarım
Kemiklerim senin koynunda çözülecek
Bedenim zerre zerre
Aziz toprağında dağılacak

Ah Türkiyem
Evim saadetim mezarım
Çocuklarım çocuklarım
Senin destanını söyleyecek
Ekmeğim suyum hayatım
Her şeyim sensin
Türkiyem Türkiyem ana toprak
Şehit kanlarıyla yıkanmış
Düşman ateşiyle yanmış
Atalar mirası bayrak

YAĞCIOĞLU, Semiramis

Dilbilimci. İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü (1971) mezunu. Lisansüstü diplomasını University Of Newcastle Upon Tyne İngilizce Dilbilimi Bölümünden (1979) aldı. Yüksek lisansını *"Structuralism: A Linguistic Model and Its Application to Jack London's Three Stories"* adlı tezle (1987), doktorasını *"Rhetorical Factors Serving to Form A Sub-text Underlying Form and Meaning in Joyce's Dubliners"* başlıklı tezle (1991) Ege Üniversitesi İngiliz Dilbilimi Bölümünde tamamladı. Ege Üniversitesi Yabancı Diller Okulunda okutmanlık (1972-91), Dokuz Eylül Üniversitesi Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümün-

de öğretim görevliliği (1991-92) yaptı, aynı yerde yardımcı doçent (1992-96) olarak çalıştı. 1999'da Dokuz Eylül Üniversitesinde dilbilim doçenti, 2002'de aynı alanda profesör oldu. Ayrıca Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dilbilim Bölümü başkanlığı (1999-), Fakülte Kurulu üyeliği, Yönetim Kurulu üyeliği, Fen Edebiyat Fakültesi dekan yardımcılığı (1997-2000) görevlerini yürüttü. Araştırma amaçlı olarak davetli öğretim üyesi olarak Avusturya, Almanya, İskoçya ve İngiltere'de bulundu.

Semiramis Yağcıoğlu

Makalelerini *Dilbilim Araştırmaları, Ege İngiliz ve Amerikan İncelemeleri, Gündoğan Edebiyat, Edebiyat Eleştiri, Argos* dergilerinde, *Dilbilim Uygulamaları, VII., VIII., IX., X. ve XI. Dilbilim Kurultayı Bildirileri, Çeviribilim I.* kitaplarında yayımladı. Dilbilimle ilgili çeşitli sempozyumlarda bildiriler sundu. American Studies Association ve Poetics and Linguistics Association üyesidir.

ESERLERİ:

DERLEME: *1990 Sonrası Laik Antilaik Çatışmasında Farklı Söylemler* (2002).

ORTAK KİTAP: *Eleştirel Söylem Çözümlemesi: Disiplinlerarası Bir Yaklaşım* (2002), *Türkçede Bilgi Yapısı ve Bilimsel Metinler* (2002).

HAKKINDA: Çiçek Öztek (Virgül, Nisan 2002).

YAĞMURDERELİ, Nesip

Eğitimci, yazar (D. 1925, Tortum / Erzurum – Ö. 1972, İstanbul). Kâşif Hoca olarak tanınan hakim Kâşif Bey'in oğludur. 1929 yılından itibaren kırk üç yıl Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda öğretmen ve yönetici olarak çalıştı. Yeni okullar açmak, kurmak ve teşkilâtlandırmak onun en büyük zevklerinden biriydi. İstanbul Çamlıca Lisesi Müdürü iken yaşamını yitirdi.

ESERLERİ

Âşık Sümmâni, Hayatı ve Şiirleri (1939), *Baba Salim* (1945), *Manilerimiz* (1963).

YAHYA BEY (Dukakinzâde)

Bkz. TAŞLICALI YAHYA.

YAHYA, Harun

Bkz. HARUN YAHYA

YAHYA KEMAL

Bkz. BEYATLI, Yahya Kemal

YAHYABEYOĞLU, Asım

Gazeteci-yazar. 1929, Kayseri doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Kayseri'de tamamladı. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Yüksek Okulu Ekonomi-İşletme Bölümü mezunu. Gazetecilik mesleğine 1947 yılında başladı. 1950'de Şaban Sarıyıldız, Bekir Mısırlıoğlu ve Mehmet Yegenağa ile birlikte Kayseri'de *Hakimiyet* gazetesinin kurucuları arasında yer aldı. Bir yıl sonra arkadaşlarıyla birlikte, on beş günlük *Büyük Dâvâ* gazetesini, 1952'de kendi adına *İstiklal* gazetesini çıkardı. Gazeteciliğinin yanı sıra Kayseri Elektrik Şirketi Müdürlüğü görevini sürdürdü. 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra gazetesinin yayınına son verip Ankara'daki bazı kuruluşlarda yöneticilik yaptı. 1987'de Mehmet Yazar'ın kurduğu Hür Demokrat Partinin kurucu üyeleri arasında yer aldı.

ESERLERİ:

Kayseri-Erciyes ve Çevresi Üstüne Yazılmış Şiirler Antolojisi (Abdullah Satoğlu ile birlikte, 1958), *Anılarımda Kayseri.*

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

YAKAR, Esma

Romancı. İzmit doğumlu. İzmit İmam Hatip Lisesi mezunu. İlk şiir ve hikâye çalışmaları *Millî Gazete*'de, sonraki yıllarda *İslâm, Kadın ve Aile, Altınoluk* ve *Gül çocuk* dergilerinde yayımlandı. *Hayat İman ve Cihad* adlı piyesiyle 1989'da Muammer Dolmacı Senaryo Yarışmasında ikincilik, 1991'de *Ah Şu Kadınlar* senaryosuyla Atlas-Gösteri'nin Hiciv-Güldürü Senaryo Yarışmasında jüri özel ödülünü kazandı.

ESERLERİ (Roman):

Sefer Vakti, Bahar İçimizde, Kır Çiçekleri, Özlem Ektim Yıllara, Gizem, Kır Çiçekleri.

YAKAR, Kemal Şakir

Şair (D. 1906, İstanbul – Ö. 1986, İstanbul). Kadıköy Lisesi ve İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebini (1928) bitirdirdi. Uzun yıllar Ziraat Bankasında müfettiş olarak görev yaptı. Bir süre Sosyal Sigortaları Kurumunda çalıştı. Bankacılıkla ilgili çalışmalarını Türk Ticaret Bankasında sürdürdü ve buradan emekliye ayrıldı.

Edebiyat öğretmeni şair Halit Fahri Ozansoy'un özendirmesiyle şiirler yazmaya başlamıştı, bu alanda birçok eser verdi. *Sazıma Bir Tel Taktım* (4. bas. 1956) adlı şiir kitabı, eserleri içinde en fazla bilinenidir. Ayrıca hukuk kitapları vardır.

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959), Mehmet Turan Yarar / Doruktan Doruğa - Güfte Şairleri (1992).

YAKAR, Serdar

Yazar. 1965, Kahramanmaraş doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü mezunu. İlk hikâye ve denemeleri *Erciyes* dergisinde yayımlandı. *Millî Gazete*'de gençlik, kültür ve sanat sayfaları hazırladı. *Gülçocuk, Kadın ve Aile* dergilerinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Yazıları çalıştığı gazetelerin yanında *İslâm, İlim ve Sanat, Mavera, Altınoluk, Sur* dergilerinde yayımlandı. Çocuk edebiyatı üzerine yaptığı çalışma ile *Türkiye Yazarlar Birliği Yıllığı*'na katkıda bulundu. *Uzunoluk* ve *Kurtuluş* dergilerini çıkardı. Timaş Yayınevinin editörlüğünü üstlendi. Askerlik görevini bitirdikten sonra Kahramanmaraş'a döndü. Bir grup arkadaşıyla birlikte Ukde Basın Yayın Organizasyonu kurarak yayıncılık yapmayı sürdürdü. Bir süre de Kahramanmaraş Belediyesi Yazı İşleri Müdürlüğü görevini yürüttü.

ESERLERİ:

Necip Fazıl ve Mücadelesi (1995), *Gönül Dostu Mehmet Zahit Kotku ve Bağlanma* (1995), *Kurtuluşa Dair Üç Eser* (1996), *Memleketime Dair* (1997), *Hayatı ve Mücadelesi ile Hafız Ali Efendi* (Yıldırım Alkış'la beraber, 1998).

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

YAKICI, Ali

Halkbilimci. Konya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Konya'da tamamladı. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Yüksek lisansını "*Niyazi Mısri'nin Divan-ı İlâhiyatı*" adlı tezi ile (1986), doktorasını "*Konyalı Âşık Mehmet İnceleme-Metin*" adlı çalışmasıyla (1992) Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yaptı. Liselerde Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği yaptı. 1984 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümüne araştırma görevlisi olarak girdi, daha sonra aynı bölüme öğretim üyesi olarak atandı.

Üniversite yayınlarında yazı işleri müdürlüğü, editörlük ve yayın danışmanlıklarında bulundu. Kültür

Bakanlığının bazı kültürel etkinlikleri belirleme kurullarında YÖK temsilcisi olarak görevlendirildi. Bildiriyle, yurtiçinde ve yurtdışında yapılan ulusal ve uluslararası kongre ve sempozyumlara katıldı. Radyo ve televizyonlarda yayımlanan çeşitli kültür programlarında danışman ya da konuşmacı olarak yer aldı.

Gazi Üniversitesinin yanı sıra Atılım Üniversitesi, Kocatepe Üniversitesi ile 18 Mart Üniversitesinde halkbilim, halk edebiyatı ve Türkçe öğretimiyle ilgili dersler verdi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde alanıyla ilgili yüksek lisans tezleri yönetti.Gazi Üniversitesi Türk Dili Bölümünün başkanlığı görevini yürüttü.

Ali Yakıcı

Folklor, halk şiiri ve Türk kültürü ile ilgili araştırmaları *Millî Eğitim ve Kültür, Millî Kültür, Türk Dili, GÜ Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Türk Kültürü, Türk Yurdu, Karınca, Bozok, Halk Ozanlarının Sesi, Türk Kültürü Araştırmaları, Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Tarihi Uzunoluk, Bilge, Erciyes* dergilerinde, *Nevruz ve Renkler, Nasreddin Hoca Sempozyumu Bildirileri, I. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Sempozyumu Bildirileri, II. Uluslararası Ahilik Kültürü Sempozyumu Bildirileri, Âşık Şenlik Sempozyumu Bildirileri, Uluslar Arası Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultayı Bildirileri* kitaplarında yayımladı.

ESERLERİ:

Turkish Customs And Traditions (1988), *Yeni Konya-40 Yıl* (1949-1989) (1989), *Yunus Emre'ye Şiirler* (1991), *Geleneksel Türk Tiyatrosu* (Ayşe Yücel ve İsmet Çetin ile, 1999), *Ozanların Diliyle Osmanlı Türklüğü* (2000).

Ayrıca ders kitapları yazdı.

YAKIT, İsmail

İslâm felsefesi araştırmacısı. 1950, Kızılcabölük / Tavas / Denizli doğumlu. İlk ve ortaokulu memleketinde, liseyi Denizli'de bitirdi. Yükseköğrenimini Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde (1974) tamamladı. Doktorasını Millî Eğitim Bakanlığının bursuyla gittiği Fransa'da, Paris-IV Sorbonne Üniversitesinde yaptı (1979). Doktora tez çalışmaları sırasında Sorbonne Üniversitesinde Mukayeseli Felsefeler Dalında uzmanlık diploması (1976) aldı. Kahire (Mısır) Üniversitelerinde (1976-77) araştırmalarda bulundu. Paris Tıp Fakültesinin Juvisy Dokümantasyon Merkezinde araştırmalar yaparak "Anthropologie Biologique" sertifikası (1978) aldı.

Fransa'dan döndükten sonra Atatürk Üniversitesi İslâmi İlimler (İlâhiyat) Fakültesine asistan olarak (1980) girdi, 1982'de yardımcı doçent oldu. 1984'te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Türk-İslâm Düşüncesi Tarihi Anabilim Dalına geçti. 1986'da doçentliğe, 1993'te profesörlüğe yükseltildi. Süleyman Demirel Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi dekanlığına tayin edildi. Bu arada Sosyal Bilimler Enstitüsünün müdürlüğünü de (1993-99) yürüttü.

Makaleleri *Millî Eğitim ve Kültür, Felsefe Arkivi, Bilim ve Tasavvuf Dergisi, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Türk Edebiyatı, Ufuk Çizgisi, Süleyman Demirel Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi, Türk Yurdu* dergilerinde yayımlandı. Bilimsel toplantılara katılarak bildiriler surdu. Çalışmalarının bir kısmı İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Almanca ve Japoncaya çevrildi. *Prof. Dr. Erol Güngör'ün Anısına Armağan* ve *Osmanlı* kitaplarına bölüm yazdı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *İhvân-ı Safâ Felsefesinde Bilgi Problemi* (1985), *Türk-İslâm Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme* (1992), *Batı Düşüncesi ve Mevlâna* (1993), *Atatürk ve Din* (1999), *Türk-İslâm Düşüncesi Üzerine Araştırmalar* (2002), *İslâm'da Bilim Tarihi* (2002), *Arşiv Belgeleri Işığında Kızılcabölük* (2002), *Yunus Emre'de Sembolizm: Çıktım Erik Dalına* (2002), *Osmanlı Araştırmaları* (2002), *Kur'an'ı Anlamak* (2003), *Hz. Peygamberi Anlamak* (2003), *İslâm'ı Anlamak* (2005).

ÇEVİRİ: *İbn el -Arabi ve Fahreddin el-Râzi'nin Düşüncesinde İlâhi "BEN" ile Beşeri "BEN"* (Prof. Dr. R. Arnaldez'den, 1985), *İbn Sînâ Felsefesi ve Ortaçağ Avrupasındaki Etkileri* (A. M. Goichon'dan, 1986).

YAKUT, Esra

Tarih araştırmacısı. Anadolu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü (1989) mezunu. Yüksek lisansını Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümünde

Esra Yakut

"Osmanlı Devleti'nde Şeyhülislâmlık Kurumu" adlı tezle (1992), doktorasını Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümünde *"Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Sonrası Şeyhülislâmlık Kurumu"* adlı tezle (2000) tamamladı. Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Bölümünde yardımcı doçent (2001) oldu.

Makalelerin *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM), Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi* dergilerinde yayımlandı. *Şeyhülislâmlık-Yenileşme Döneminde Devlet ve Din* (2005) adlı bir kitabı vardır.

YAKUPOĞLU, M. Mukadder

Yazar ve çevirmen. 1 Şubat 1951, Giresun doğumlu. Tam adı Mehmet Mukadder Yakupoğlu'dur. Galatasaray Lisesi (1970) ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1974) mezunu. Lise öğrenciliği yıllarında pozitif bilimler ile yabancı dillere olağanüstü ilgi duyuyordu. Ancak, 1968 olayları sırasında geçirdiği depresyondan sonra hayata bakışı değişti, felsefe ve psikanalizle ilgilenmeye başladı. Bunların yanında edebiyat, sosyoloji ve psikoloji alanındaki eserlerle ilgilendi. Bankacılık, yayıncılık ve danışmanlık gibi çeşitli işler yaptı. Çalışmalarını Ankara'da avukatlık yaparak sürdürdü.

M. Mukadder Yakupoğlu

Kendisini, her yazdığı tümceye önem veren, bu nedenle de çok yazmayan yazarlardan biri olarak değerlendiriyor. Yazılarının okuyucuları şaşırtması, onlara yeni düşünce alanları açması amacını güdüyor. Yazı, çeviri ve eleştirilerinin bir kısmı *Doğu-Batı*, *Ütopya*, *Cumhuriyet Kitap* ve *Adam Sanat* gibi çeşitli dergilerde yayımlandı. Henüz yayımlanmamış olan *"İşte Edebiyat"* adlı eserinde; insanın içinde gizlenen varlık ve bu varlığın dünyada bulunuşu sırasında ortaya çıkan unsurları anlatmış. Bu eserde, varlığın dünyadaki yolculuğunu bir üst varlığa ulaşma çabası olarak ele almış ve ahlakın bu çabada olumlu, şiddetin ise olumsuz bir işlev üstlendiğini ortaya koymayı amaçlamış. Dergilerde yayımlanmış olan *"Orhan Pamuk ve Yapısalcılık"*, *"Bir Varoluş Sorununun Yansıması Olarak Edebiyat"*, *"Entelektüel Edebiyatın İflası : Enis Batur ve Acı Bilgi"*, *"Batı Düşüncesinin Temel İkilemi Olarak Aşk ve Cinsellik"*, *"Özne ve Söylem"*, *"Binlerce Yıllık Serüvenin Boşluğundan Duyulan Hoşnutsuzluk"* gibi yazılarını da birer eser olarak düşünüyor. Felsefe ve edebiyat alanında yirmi bir çeviri eseri vardır.

ESERLERİ:

DENEME: *Varoluşun Anlamı* (1995), *Ahlak ve Şiddet* (1997), *Varoluş Ahlak ve Ölüm* (2001).

ÇEVİRİ: *Felsefe Yazarlarından Seçilmiş Metinler* (der. Armand Cuvillier'den, 1995), *Mutlak* (Abbe Pierre - Albert Jacquard'dan, 1995), *Ölümcül Hastalık Umutsuzluk* (Soeren Kierkegaard'dan, 1997), *İç Deney - Nietzsche Üzerine* (1998) - *İmkansız* (1999) - *Erotizm İç Deney Lanetli Pay* (G. Bataille'dan), *Nietzsche ve Kısırdöngü* (Pierre Klossowski'den, 1999), *Bir Meçhulün Güncesi* (Jean Cocteau'dan, 1999), *Aşk Üzerine* (Stendhal'dan, 2003), *Ahlakın ve Dinin İki Kaynağı* (Heri Bergson'dan, 2004), *İnsanlaşma Sürecimde Dinin Oluşumu* (Gorges Bataille'den, yay.haz. Yaşar Selçuk), *Nietzsche ve Kısırdöngü: Baphomet* (Pierre Klossowski'den).

HAKKINDA: Varoluş Ahlak ve Ölüm (Virgül, Ocak 2002).

YAKUT, Sait

Şair, gazeteci. 26 Ocak 1972, Şanlıurfa doğumlu. Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesindeki yükseköğrenimini tamamlamadı. 1990'dan itibaren Ankara ve İstanbul'daki çeşitli medya ve reklamcılık kuruluşlarında çalıştı. Ankara'da çıkan *Yeni Dosya* dergisinde genel yayın yönetmenliği, Marmara Radyo ve bir petrol şirketinde yöneticilik, bir ajansta program danışmanlığı yaptı. Türkiye Yazarlar Birliği ve Mazlum Der üyesidir.

Sait Yakut

Yazıları *Radikal*, *Milliyet*, *Yeni Şafak*, *Pazar Postası*, *Birikim*, *Yeni Türkiye*, *Yeni Dosya*, *Siyasetname*, *Cumhuriyet Kitap* dergi ve gazetelerinde; şiirleri *Yedi İklim*, *Ludingirra*, *Kırağı*, *Çerağ*, *Dergâh*, *Sanat*, *E Edebiyat* dergilerinde yayımlandı. *Dönmeyenlerin Aşkı* (1989) adlı bir şiir kitabı vardır.

YALANSIZ, Nedim

Yakın tarih araştırmacısı. 17 Şubat 1971 doğumlu. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği Bölümü (1993) mezunu. Yüksek lisansını (1996) ve doktorasını (2002) aynı üniversitede Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsünde tamamladı. 1995'te aynı enstitüde araştırma görevlisi, 2003'te Fen Edebiyat Fakültesinde öğretim görevlisi, 2003'te yardımcı doçent oldu. DEÜ Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü başkan yardımcılığı (2005-) görevini yürüttü. Makaleleri *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları*, *Toplumsal Tarih* dergilerinde yayımlandı. *Türkiye'de Koalisyonlar ve Krizler (1961-2002)* (2005) adlı bir kitabı vardır.

YALAR, Mehmet

İlâhiyatçı. 21 Ocak 1948, Mermer bucağı / Diyarbakır doğumlu. Mermer İlkokulu (1960), Diyarbakır İmam Hatip Okulu (1972), Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1988) mezunu. Aynı fakültede İslâm hukuku alanında yüksek lisans (1992), Arap dili ve belagati alanında doktora (1996) çalışmalarını tamamladı. Diyanet İşleri Başkanlığında görev alarak Diyarbakır (1970-77) ve Bursa'da (1984-89) imam-hatip; Hazro (1977-81), Diyarbakır merkez (1981-82), Eğridir (1982-84) ve Eskişehir'de (1992-93) vaiz olarak çalıştı. 1989-92 yılları arasında Almanya'da Diyanet İşleri Başkanlığı sosyal yardımcılık görevinde bulundu. 1993 yılından itibaren Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde öğretim üyesi (yardımcı doçent) olarak çalıştı. Makaleleri *Diyanet* ve *UÜ İlâhiyat Fakültesi* dergilerinde yayımlandı. Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Vakfı Yönetim Kurulu üyesidir.

Mehmet Yalar

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Gayr-i müslim Bir Ülkede İslâmî Hayatın Problemleri* (1993), *el Hatib el Kazvini ve Belağat İlmindeki Yeri* (1998), *Arap Dilinde Harf* (1998), *Arap Dilinde Cümle* (1998).

ÇEVİRİ: *el-Hidâye* (3 cildin çev., 1986), *Merâği Tefsiri* (3 cildin çev., 1989).

İsmet Tevfik Yalazkakan

YALAZKAN, İsmet Tevfik

Şair, hekim (D. 1926, Antakya – Ö. 24 Nisan 1962). Eğitimci ve yazar İsmet Tevfik Yalazkan'ın kardeşidir. Beş yaşında anne ve babasını yitirdi. İlköğrenimini Antakya'da, ortaöğrenimini İstanbul Erkek Lisesinde tamamladı. Öğrenim yıllarında ağabeyi Kemal Yalazkan'ın desteğini gördü. 1950 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinden mezun olduktan sonra Doğu Anadolu'nun çeşitli illerinde görev yaptı. Hizmet verdiği yerlerde özverili bir kişi olarak tanınıp takdir topladı. 1954 yılında Çamlıca Kız Lisesinde matematik öğretmeni olan Müşfika Hanım ile evlendi, bu evlilikten iki oğlu oldu. Genç yaşta yakalandığı hastalığa yenik düşerek yaşamını yitirdi.

Oldukça nitelikli şiirler yazdı. Lise yıllarında yazmaya başladığı toplum-

İSMET TEVFİK YALAZKAN

ÇİLENTİ

Siz Asya olun en güzel gülüşünüzde
Ayaklarınızda kum heykelleri - ben öyle istiyorum
Çelik dövmeleri boş ellerinizin ya da
Denizin denizliği bir var bir yok gibi
Ufak kuşların güvenci - ben öyle istiyorum

Bir akdeniz çiziyorum Mersinli
Göğsüne bacaklarına fil dağlarının
Ama nasıl sevilir işte öyle seviyorum
Bir Leylâ çıkıyor Colombo'dan hep gecele
Bunca aşk üstüne hiç yitilmeden

Siz gece olun Hint denizinde
Su kumşlarından balıklar tutun
İnci alın inci satın — ben öyle istiyorum
Siz Asyalı
En güzel gülüşünüzde.

(*Çilenti*, 1965)

cu çizgideki şiirleri *Beraber*, *Yenilik*, *Kaynak*, *Yeryüzü*, *Şairler Yaprağı*, *Yeditepe* dergilerinde yayımlandı. Şiirleri, ölümünden sonra eşi Müşfika Yalazkan tarafından *Çilenti* (1965) adlı bir kitapta toplanarak yayımlandı.

YALAZKAN, Kemal

Eğitimci, yazar. Antakya doğumlu. Şair İsmet Tevfik Yalazkan'ın ağabeyidir. Annesi ile babasını çokcukluk yaşlarındayken yitirdi. İlk ve ortaöğrenimini Antakya'da tamamladı Yükseköğrenimini felsefe dalında yaptı. 1946 yılında Malatya Lisesisinde felsefe öğretmeni iken, bir ihbar sonucunda, dönemin Milli Eğitim Bakanı Şemsettin Sirer'in talimatıyla öğretmenlik görevinden uzaklaştırıldı. Sonraki yıllarda arzuhâlcilik, satıcılık gibi işler yaparak geçimini sağlamaya çalıştı.

ESERLERİ:

Mülkiyet ve İdeoloji - Tarihsel Maddecilik Gözüyle (1946), *Millî Eğitim Bakanı Reşat Şemsettin Sirer'e Açık Mektup* (Işık Basımevi, 16 sayfalık broşür, 1947).

HAKKINDA: Güngör Gençay / Ekmek-Kapısı (Emek gazetesi, 22.7.1997) - Buruk Anmalar Defteri (anma yazıları, 2002).

YALÇIN, Alemdar

Edebiyat araştırmacısı. 1950, Kayseri doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1974) mezunu. Bir süre liselerde edebiyat öğretmenliği yaptı. Yüksek lisans çalışmasını *"1920/1928 Yılları Arasında Yazılan Romanlarda Batıl İtikatlar ve Boş Tasassup"* adlı teziyle 1977'de, doktorasını *"İkinci Meşrutiyet Tiyatrosunda İçtimâi Meseleler"* adlı çalışmasıyla 1982'de tamamladı. 1984 yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümüne yardımcı doçent olarak atandı. 1987-89 yıllarında GÜ Basın Yayın Yüksek Okulu Radyo-TV-Sinema Bölümünde görev yaptı. 1991'de doçent, 1997'de profesör oldu. 1998-2002 yıllarında İletişim Fakültesi dekanlığı görevini yürüttü.

Yalçın, 1986-87 yıllarında Hollanda Rotterdam Eğitim Fakültesinde Türkçe ve Türk edebiyatı dersleri okuttu. 1989'da misafir öğretim üyesi olarak gittiği Bağdat Üniversitesinde iki yıl görev yaptı. Birinci Körfez Savaşı sırasında yurda dönerek (1991) Basın Yayın Yüksek Okulundaki müdür yardımcılığı görevine devam etti. Giessen Üniversitesi Germanistik Bölümü ile Gazi Eğitim Fakültesi arasında yürütülen "İki Dilli Öğretmen Projesi"nin yöneticiliği ve Türkçe Öğretmenliği Bölümünün kurucu bölüm başkanlığı görevlerinde bulundu. Çalışmalarını, Türk Kültürü Açısından Hacı Bektaş-ı Veli Kültür Merkezi müdürü olarak sürdürdü. 1987'de UNESCO Millî Komitesi üyeliği görevinde bulundu.

Alemdar Yalçın

Makaleleri; *Fikir ve San'atta Hareket*, *Türk Edebiyatı*, *Yeni Sanat Dergisi*, *Hisar*, *Doğuş*, *Edebiyat*, *Töre*, *Bizim Ocak*, *Belgelerle Türk Tarihi*, *Yâren Meclisi*, *Birlik ve Dirlik*, *Ayyıldız*, *Türk Yurdu*, *Diyalog*, *Son Duvar*, *Bizim Anadolu*, *Kurultay Gazetesi*, *Yeni Türkiye*, *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, *Türkbilig Türkoloji Araştırmaları* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Benim Devletim: Timur ve Cengiz Yasaları*, *Doğu Devlet Yapılarına Giriş* (1974), *Muallim Naci: Islahat-ı Edebiyye* (1982), *İkinci Meşrutiyette Tiyatro Edebiyatı Tarihi* (1984), *Tiyatro* (1986), *Çağdaş İnsan ve Edebiyat* (1987), *Siyasal ve Sosyal Değişimler Açısından Cumhuriyet Devri Türk Romanı 1920-1946* (1997), *Anadolu Ezgisi* (1997), *Türkçe Öğreniyorum: 1-2-3* (1998), *İkaros'un Yeni Yüzü – Cahit Sıtkı Tarancı* (2002), *Tiyatro ve Canlandırma* (Gıyasettin Aytaş'la, 2002), *Siyasal ve Sosyal Değişmeler Açısından Çağdaş Türk Romanı (1946-2000)* (2004).

DERLEME: *Çocuk Edebiyatı* (Gıyasettin Aytaş'la, 2002).

EDİTÖRLÜK: *Yurtdışındaki Türk Çocukları İçin Türkiye'yi Tanıtıcı İngilizce Çocuk Kitapları Serisi*, *Resimli, Uygulamalı Türkçe-İngilizce Sözlük* (1988).

HAKKINDA: M. Mehdi Ergüzel / Türk Edebiyatı Dergisi (Ocak 1987), Ebubekir Akkaymak / Çağdaş Edebiyat ve İnsan (Yeni Şafak, 1.7.1997), Mevlüt Uluğtekin Yılmaz / Sohbet "Anadolu Ezgisi" (Türkeli Gazetesi, 11.8.1997), Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002), Anadolu Ezgisi - Alemdar Yalçın, Çağdaş İnsan ve Edebiyat - Alemdar Yalçın (Cumhuriyet Kitap, 18.4.2002), Mustafa Oğuz / Çocuk Edebiyatına Akademik Bir Katkı (Zaman, 4.3.2003).

YALÇIN, Aydın

Siyasetbilimci, gazeteci-yazar. 29 Ekim 1920, Uluborlu / Isparta doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdikten (1941) sonra aynı yerde iktisat asistanlığına atandı. 1947'de London School of Economics'te öğrenimini ilerletti ve araştırmalar yaptı. Ankara Üniversitesi Senatosu 1955'te profesörlüğe yükseltilmesine karar verdiği hâlde Millî Eğitim Bakanlığınca profesörlüğü onaylanmadı. Bunun üzerine istifa etti. 1958'de New York Columbia Üniversitesinde misafir profesörlük yaptı.

27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra Türkiye'ye ve Siyasal Bilgiler Fakülte-

sindeki görevine profesör olarak döndü. Yeni Türkiye Partisinin kurucuları arasında yer aldı. Ekim 1969'da Adalet Partisinden Ankara milletvekili seçildi. *Forum* dergisinde ve *Öncü* gazetesinde başmakaleler yazdı.

ESERLERİ:

İçtimai Sınıflar Meselesi (1948), *Uzak Komşumuz Sovyetler* (1968), *Demokrasi Sosyalizm ve Gençlik* (1969), *İktisadi Politika Üzerine Düşünceler* (1969).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiyc Tarihi ve Mülkiyeliler (c. V, 1968), Yurt Ansiklopedisi (c. V, 1982), Cemal Süreya / 99 Yüz (2004).

YALÇIN, Burhan Sadık

Şair ve yazar (D. 1912, Tarsus / İçel - Ö. ?). İlk ve ortaokulu Adana'da bitirdi, lise öğrenimini yarıda bıraktı. Gazetecilik mesleğine girerek yerel gazetelerde yazı işleri müdürlüğü, İstanbul gazetelerinin Adana muhabirliğini yaptı. İstanbul'da Matbuat Umum Müdürlüğü, Ankara'da Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ile *Tasvir* gazetesinde çalıştı. 1953'te *Yeni Devir* gazetesini çıkardı. Şiir ve öyküleri *Çiçek, Hareket, Varlık, Gündüz, Yeni Hayat* vd. dergilerle *Yeni Adana, Zafer, Akşam, Ulus* vd. gazetelerde yer aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Çeşme-Şiirler / Nesirler* (1949), *Gönül Damlaları* (1968).

ROMAN: *Yalaza* (1934).

HAKKINDA: M. Behçet Yazar / Edebiyatçılar Âlemi: Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

YALÇIN, Cavit

Bkz. HARUN YAHYA

YALÇIN, E. Semih

Tarih araştırmacısı. 1958, Sivas doğumlu. Aydınlıkevler Lisesi (1975), Ankara Üniversitesi DTCF (1984) Tarih Bölümü mezunu. Yüksek lisansını AÜ Türk İnkılapları Tarihi Enstitüsü (1986), doktorasını EÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü (1990) T.C. Tarihi Bölümünde tamamladı. GÜ Fen Edebiyat Fakültesi T.C. Tarihi Bölümünde yardımcı doçent (1991), doçent (1995) ve profesör (2001) oldu. Gazi Üniversitesi Yönetim Kurulu ve Fakülte Kurulu üyeliği yaptı. Aynı üniversitede T.C. Tarihi Anabilim Dalı başkanlığı (1994-98), Tarih Bölümü Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı başkanlığı (1991-94) görevlerinde bulundu. Tarih Bölümü başkan yardımcılığı (1994-97), dekan yardımcılığı (1996-97), Sağlık Bakanlığı müsteşar yardımcılığı (1999-2001), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü müdürlüğü (2001-), Tarih Bölümü Başkanlığı (2002-) yaptı. Uzmanlık alanı Atatürk ilkeleri ve Türkiye Cumhuriyeti tarihidir.

Makalelerini *GÜ AİİT Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Askeri Tarih Bülteni, Türk Yurdu, Tarih Araştırmaları Dergisi, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Ekin, Türk Hukuk Enstitüsü Dergisi, Erdem, Türk Hukuk, Millet, 2023* dergilerinde, *A. Çay Armağanı, Türk Tarihçiliği ve Prof. Dr. Aydın Taneri Armağanı* kitaplarında yayımladı. Çeşitli inceleme gezileri ve araştırmalar için yurtdışında bulundu. Çok sayıda lisans ve lisansüstü tez çalışmasında danışmanlık yaptı. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* genel yayın yönetmenliği (1996-2000), *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* ve *GÜ Sosyal Bilimler Dergisi* yayın kurulu üyeliği yaptı.

ESERLERİ:

TARİH: *Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi* (ortak, 1994), *Atatürk'ün Milli Dış Siyaseti* (2000), *Atatürk* (3 cilt, Ali Güler ile, 2000; 1. cilt: 1881 Selanik-1918 İstanbul, 2. cilt: 1919 Samsun-1938 Dolmabahçe, 3. cilt: Yankıları, İlkeleri, Kişiliği), *Türkiye Cumhuriyeti Tarihinin Kaynakları* (2003), *Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'ya Geçişi* (Salim Koca ile, 2005).

EDİTÖRLÜK: *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bilimleri Kongresi Bildiriler* (2004), *Erzurum ve Sivas Kongreleri Sempozyumu* (2003).

HAKKINDA: Söyleşi: Milli Devlet Tchlikede mi? (Millet dergisi, yıl: 1, sayı: 45, 25.8.2003), Söyleşi: Milli Devlet Olmanın Bedeli Ödendikten Sonra Cumhuriyet Kurulmuştur (Türk Yurdu, cilt: 23, sayı: 194, Ekim 2003).

YALÇIN, Emin

Araştırmacı.1954, Adana doğumlu. Göçük Köyü İlkokulu, Adana Erkek Sanat Okulu orta kısmı, Tarsus Lisesi (1971) mezunu. Tarsus'ta kitap ve kırtasiye ticareti yaptı. 1977'de Ankara'ya taşındı. Resmi dairelerde şeflik, şube müdürlüğü ve eğitim uzmanlığı kadrolarında çalıştı. *Türkmen Oymaklarında Bir Yörük Beyi* (2001) adlı bir araştırma kitabı vardır.

HAKKINDA: Emin Yalçın / Türkmen Oymaklarında Bir Yörük Beyi (2001).

YALÇIN, Fazlı

Öykü yazarı. 1947, Güzelköy / Kayseri doğumlu. Kırşehir İlköğretmen Okulu mezunu. Çeşitli okullarda öğretmenlik ve sendikacılık yaptı. Abdülkadir Budak, Mehmet Çağlıkasap, Bedrettin Cömert, Ahmet Ada ve Ayhan Gülsoy ile Kayseri'de *Ozanca* dergisini çıkardı. Daha çok Kayseri'de çıkan kültür-sanat dergileri ile *Hakimiyet Sanat* ekinde çıkan öyküleriyle tanındı. *Günışığı Kenti* romanıyla Kültür Bakanlığı 1979 Çocuk Yapıtları Yarışmasında başarı ödülü aldı. *Sevgi Yoksa* adlı kitabıyla Akademi Kitabevi 1981 Öykü Ödülünü Feyza Hepçilingirler ile paylaştı. Kayseri'den ayrılıp Antalya'da yerleştikten sonra edebiyat ortamında görünmedi.

ESERLERİ (Hikâye):

Sevgi Yoksa (1981), *Bir Uzun Türkü* (1982).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

YALÇIN, Hasan

Siyaset ve fikir adamı (D. 1944, Hadim ilçesi / Konya – Ö. 29 Ağustos 2004, Ankara). İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Mühendisliği Bölümü mezunu. 1968-71 yılları arasında Türkiye Elektrik Kurumunda (TEK) elektrik yüksek mühendisi olarak çalıştı.

Öğrencilik yıllarından itibaren siyasetle ilgilendi. 1966'da İTÜ Elektrik Fakültesi Talebe Cemiyeti başkanlığına, 1967'de ise İTÜ Talebe Birliği başkanlığına seçildi. 1960'lı yıllarda yükselen devrimci gençlik mücadelesinin önderleri arasında yer aldı. Özel okulları protesto etmek için İstanbul'dan Ankara'ya kadar 441 kilometre yürüyen gençlik kitlesine öncülük edenlerden biri oldu. Amerikan 6. Filosunun Türk limanlarına gelişi sırasında gelişen anti-emperyalist gençlik hareketlerinin içinde yer aldı. Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF)'nun üyesi oldu. Bu oluşumun 1969'da Genel Yönetim Kurulu üyeliğine seçildi. Türkiye İşçi-Köylü gazetesinde yazılar yazdı. 'Milli Demokratik Devrim' görüşünü savunan devrimcilerin bölünmesinde *Proleter Devrimci Aydınlık* (PDA) dergisi etrafında kaldı, derginin yazı kurulunda yer aldı. 1969'da kurulan Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisinin Merkez Komite üyesi oldu. 12 Mart 1971 askeri darbesinden sonra aranmaya başladı, aynı yılın Kasım ayında tutuklandı. Siyasal faaliyetleri nedeniyle açılan davalarda otuz yılı aşkın hapis cezasına çarptırıldı. Üç yıl hapiste kaldıktan sonra, 1974'te çıkarılan genel aftan yararlanarak tahliye oldu. 1974'en sonra *Aydınlık, Halkın Sesi* dergileri ile *Aydınlık* gazetesinde çalıştı. 1978'de Doğu Perinçek ve diğer arkadaşlarıyla birlikte Türkiye İşçi Köylü Partisinin kuruluşuna katılarak Başkanlık Kurulu üyesi oldu. 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra arandığı bir sırada arkadaşlarıyla birlikte *Ufuklar* dergisini çıkardı. Dergi on altı sayı çıktıktan sonra sıkıyönetim tarafından kapatıldı.

Hasan Yalçın, Ağustos 1982'de tutuklandı. Nisan 1986'ya kadar cezae-

vinde kaldı. Türkiye İşçi Köylü Partisi hakkında açılan davada yargılandı, Türk Ceza Yasasının 141. maddesinden sekiz yıl hapis cezası aldı, siyasi haklarından mahrum edildi. Cezasını çekip serbest kaldıktan sonra *2000'e Doğru* dergisinde görev aldı. Bu derginin Ankara temsilciliğini yaptı. 1991'de 141. maddenin kaldırılması üzerine siyasi yasaklılık durumundan kurtuldu. Temmuz 1991'de yapılan Sosyalist Parti Genel Kurulunda bu Parti Merkez Komitesine seçildi. Son olarak bu partinin devamı niteliğindeki İşçi Partisi (İP)'nin genel başkan yardımcılığı görevini yürütüyordu.

ESERLERİ:

Dönekler (2003), Aydın Rantı (2004), Romanda Aydın Tipleri (2004), *Neoliberal Sol* (2005), 68'in Sırrı (2005), NGO'lar Küreselleşmenin Misyonerleri (2005), *Devlet ve Ben* (Selim Uslu adıyla).

YALÇIN, Hatice Berrin

Şair. 3 Ağustos 1956, İstanbul doğumlu. Yazı ve şiirlerinde Berrin Tekin ile Haber imzalarını da kullandı. 1974'te Bursa Öğretmen Okulunu bitirerek çeşitli ilkokullarda öğretmenlik yaparak emekliye ayrıldı. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. *Ortanca* (1998) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

YALÇIN, Hüseyin Cahit

Gazeteci-yazar, siyasetçi, çevirmen (D. 7 Aralık 1874, Balıkesir - Ö. 18 Ekim 1957, Beşiktaş / İstanbul). Şair ve yazar Hüseyin Suat Yalçın'ın kardeşidir. Ahmet Şerif, Hemrah, Münif Fehim, Akşamcı, Safvet Suad imzalarını da kullandı. İlköğrenimine İstanbul'da Yakup Ağa Mahalle Mektebinde başladı. Sekiz yaşında iken taşındıkları Serez'de Askeri Rüştiyeyi (ortaokul) bitirdi. Ortaöğrenimini İstanbul İdadisinde (lise) yaptı. Kendi kendine Fransızca öğrendi. O yıllarda çeviri çalışmaları *Maarif* ve *Resimli Gazete*'de yayımlandı. Mülkiye Mektebi (Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1896)'ni bitirdi. Öğretmenleri arasında Mizancı Murad Bey, Abdurrahman Şeref Bey ve Recaizade Mahmud Ekrem vardı.

Fakültede son sınıf öğrencisi iken *Mektep* dergisinin yönetimini üstlenerek basın hayatına girdi. Okul bitince Maarif Nezaretinde (Milli Eğitim Bakanlığı) memur olarak çalışmaya (1896) başladı. Aynı yıl *Servet-i Fünün* dergisinde bir öykü yayımlayarak Edebiyat-ı Cedide Topluluğuna katılmış oldu. Bu yıllarda *Mütalaa, Tarik, Sabah* ve *Saadet* gazetelerinde yazdı. "*Edebiyat ve Hukuk*" adlı bir çeviri yazısı yüzünden *Servet-i Fünün* dergisi kapatılınca (1901) II. Meşrutiyet'e kadar (1908) yazı hayatından uzak durdu. Bu arada Vefa ve Mercan liselerinde öğretmenlik (1901-06) ve yöneticilik (1906-08) yaptı. Meşrutiyetin ilanından sonra memurluktan ayrıldı. 1908 yılında Tevfik Fikret ve Hüseyin Kâzım ile birlikte *Tanin* gazetesini çıkarmaya başladı. İttihad ve Terakki Fırkasına girerek İstanbul'dan milletvekili seçildi. 31 Mart (14 Nisan 1909) olayı sırasında matbaası basıldı. Divan-ı Harb tarafından 1912'de iki ay hapse mahkum edildi. Mütareke yıllarında tutuklanarak sürüldüğü (1919) Malta adasında İngilizce ve İtalyanca öğrendi. 1922 yılında yeniden çıkarmaya başladığı *Tanin* gazetesinde Cumhuriyet hükümetini eleştirince gazetesi kapatıldı, iki kez tutuklanarak İstiklal Mahkemesine verildi. İlkinde beraat etti, ikincisinde aldığı bir buçuk yıl sürgün cezasını Çorum'da (1925-26) tamamladı.

İstanbul'a dönüşünde bir arkadaşının aracılığıyla Sanayi ve Maadin Bankasında çalışmaya başladı. Ancak I. Türk Dil Kurultayında dil devrimi konusunda resmî görüşe karşı çıkınca bankadaki görevine son verildi (1933). Çıkardığı *Fikir Hareketleri* (1933-40) dergisinin bütün yazılarını kendisi yazıyordu. 1934'ten itibaren, haftalık *Yedigün* dergisinde anılar ve gezi yazıları yazdı. Atatürk'ün ölümünden sonra politikaya atılarak İstanbul (1939) ve Kars'tan (1950) milletvekili seçildi. 1948 yılında getirildiği *Ulus* gazetesi başyazarlığını ölümüne kadar sürdürdü. Son yıllarında da yirmi altı ay hapse mahkum edildi, ancak yaşı ve hastalığı dikkate alınarak cezası kaldırıldı. Feriköy Mezarlığında toprağa verildi.

Hüseyin Cahit Yalçın yazarlık hayatına, lise ikinci sınıf öğrencisi iken Ahmet Midhat'ın etkisindeki yazdığı *Nadide* (1892) adlı bir romanını yayımlayarak girdi. Romanlarında dönemindeki varlıklı kesimi anlattı. Asıl önemli yanı ise gazeteciliğidir. Yeni edebiyatın kurulma aşamasında Divan edebiyatına amansız eleştiriler yöneltenlerden biriydi ve bu tutumunu ilk eseri olan *Nadide* adlı romanında da işledi. Daha sonraki çalışmalarına bakarak onu realist saymak mümkündür. Ancak sadece seçkin okuyucu için yazmak düşüncesi taşıdı. Öykülerinde gündelik hayatta yer alabilecek insanlara çok az yer verdi. Bu açıdan gerçekçiliğe aykırı düşer. *Hayal İçinde* adlı romanı, öykülerine oranla daha başarılı bulundu. Edebiyat-ı Cedide devrinde iki tür dil kullandı. Şiirlerinde düzyazı dilini, ayrıca öykülerinde ve şiirlerinde yer yer ağır bir dil kullandı. Konuşma dilininin bütün inceliklerini bilmesine rağmen bunu yazı dili olarak kullanmadı. Cumhuriyet devrinde sade Türkçeyi benimsedi. Bir öykü yazarı olarak diğer Servet-i Fünûnculardan çok farklılık sergilemedi. Söyleyişinde Edebiyat-ı Cedide üslûbunun bütün özellikleri vardır. Ali Kemal, Ahmet Rasim, Mehmet Celâl'le polemiklere girdi. Eleştiri anlayışı romantiktir. Yazılarında çeşitli edebiyat ekolleri ve bazı Batılı yazarlar üzerinde durdu.

Basılan eserleri dışında gazete ve dergilerde *Malta Adasında* adıyla sürgün anılarını (1934-35, tefrika), *On Yılın Hikâyesi* başlığıyla 1908-18 anılarını (1935-37, tefrika) *Yedigün* dergisinde; aynı yılları *Meşrutiyet Hâtıraları* adıyla *Fikir Hareketleri* dergisinde (1935-38, tefrika), *Meşrutiyet Devri ve*

Hüseyin Cahit Yalçın

HÜSEYİN CAHİT YALÇIN

SERVETİFÜNUN ÖLÜYOR

Servetifünun bu darbeden kurtulmuştu ama, gönülce ölmüştü. Çünkü artık Saray, edebiyatı kesinlikle yasaklamıştı. O tarihten sonra çıkan Servetifünun'da ne bir şiir vardır, ne de bir hikâye. Gazeteyi doldurmak için sayısız takma adlarla fen ve teknikle ilgili söyleşiler yazdım, arıcılıktan söz ettim, yemeklerin kalori değerlerinden konu açtım, her şeyden, ama kesinlikle suya sabuna dokunmayacak şeylerden.

Kudüs Yazı İşleri Müdürlüğü'yle İstanbul'dan uzaklaştırılmış Mahmut Sadık Bey'in geriye dönüşü, benim Servetifünun'dan uzaklaşmama neden oldu. Çünkü Mahmut Sadık Bey, Ahmet İhsan Bey'in çok eski arkadaşı ve aile dostuydu. Hem onu korumak dileği hem Servetifünun'un içeriğine daha fazla yenilik ve çeşitlik verebilmek umudu, bizim patronu günün birinde bana yol vermeye götürmüştü. Sanırım bu yolla ayda yüz kuruş kadar bir kazanç da sağlamıştı.

Servetifünun edebiyatı bittikten sonra ben edebiyat üzerine hiçbir eser yazmadım. Görüyorum ki öteki dostlar da yazmamışlar. İleride basılmak üzere yazıp saklamamın demek ki yolu yok. O akım sürseydi, şüphesiz, düşündüğüm ve istediğim birkaç romanı yazmış olacaktım. Bunların yazılmaması bir eksiklik değil ama, Servetifünun edebiyatı Meşrutiyet'e kadar sürseydi, şüphesiz gelişim aşamalarından geçer ve arada kırık halkalar kalmazdı.

Bununla birlikte bütün bütün de boş durmadım. Servetifünun çıkarken dil konularına merak duymuş ve daha çok dilin kaynaklarıyla çok uğraşmıştım. Üstelik dilin kaynakları üzerine birçok eserlerden alarak koca bir cilt kitap bile yazdım, duruyor. Bunun giriş bölümünden bir iki konu Servetifünun'da çıkmıştı. Sonra, insan ve toplumla ilgili kurumlarda kaynak sorununun hiçbir zaman bilimsel olarak çözülemeyeceğini okuya okuya öğrendiğim için bu yazıları öylece bıraktım. Ama gene Türkçenin bir dilbilgisini yazarak Türkçeyi Arap ve İran dillerinin etkisinden kurtarmak düşüncesi zihnime saplandı.

Siyasal alandaki kapitülasyonlar dilimizde de vardı. Türk devleti siyasal bağımsızlığına sahip olmadığı gibi Türk dili de ulusal bağımsızlığından yoksun bulunuyordu. Çünkü Türkçenin içinde yabancı dillerin yasaları yürüyordu. Türkçemiz adımı bile yitirmişti. Okullarda bize Kavaid-i Osmaniye (Osmanlıca Kuralları) okutuyorlardı. Ortada Türkçe yoktu, Osmanlıca vardı ve buna "Arapça, Farsça ve Türkçeden oluşan" bir dil deniyordu. İşte bu akıma karşı içimde güçlü bir tepki uyanmıştı. Bağımsız bir Türkçenin varlığını ortaya koymak ve Türkçe öğrenmek yolunda ayrıca Arapça ve Farsçayı öğrenme zorunluluğuna son vermek gerekiyordu.

Bunun için önce bir "dilbilgisi" (gramer) yazmaya karar verdim. Okullarda okutulan Cevdet Paşa'nın "Osmanlıca Kuralları" Arapçanın etkisi altındaydı. Türkçede kaç türden sözcük bulunduğu, Türkçe sözcüklere bakılarak, araştırılarak belirlenmiş ve saptanmış değildi; Arap dilbilgisinden alınmıştı. "Bu" sözcüğü Türk çocukları için "İsm-i işaret" idi; "bir" ise "ismi adet" idi.

Önce yazdığım dilbilgisinin adını *Türkçe Sarf ve Nahiv* diye koratlaştırdım. Başına Hovelacque'ın eserinden alarak diller üzerine kısa genel bilgi ekledim ve Türkçenin Arap ve İran asıllı sözcükleri ve kuralları almakla karma bir dil olamayacağını, dilimizin ancak Türkçe olduğunu açıkladım. Sonra bir Avrupa dilbilgisi yöntemiyle bizim Türkçe dilbilgisini yazdım. Türkçede kaç tür sözcük bulunduğunu bizim dilimizin yapısından çıkararak saptadım. Benden sonra bu bölümleme değiştirilemedi. Bugün bile her dilbilgisi kitabında aynı bölümleme sürüp gidiyor. Ama doğallıkla benim adım anılmamak koşuluyla! (...)

Her sözcüğü ayrı bir söz olarak çocuklara ezberletmek, türemeden, aradaki ilişkilerden söz etmemek çok uzun ve yorucu bir yol olurdu. Bu yolu kısaltmak ve çocukları çeşitli sözcükler arasındaki ilişkileri anlamaya, öğrenmeye yöneltmek herhalde zorunluydu. Ama nasıl?

Bunun için pratik bir yol düşündüm. Çocuklara bir sözcüğün bağlı olduğu aileyi bulmak ve o aileye giren sözcükleri bir tümcede kullanmak üzere alıştırmalar hazırladım. Bu alıştırmalar ikinci yıl bilgisinden başlayarak çocuklar için zorunlu oluyordu. Çocuklar bu alıştırmaları yapa yapa sözcük ailelerini ne, biçimlere göre anlam değişmelerine alışacaklardı ve bunu özel olarak Arapça kuralları öğrenmeden yapabileceklerdi.

Bu noktada yeni bir zorlukla karşılaştım. Öğrenci, bir sözcüğün bağlı olduğu aileyi nereden bulacak? Bunu sağlamak için bir türetme sözlüğü yapmaya karar verdim. Arapça sözcüklerin önce kökünü sayfanın başına yazacaktım. Sonra o kökten çıkan bütün sözcükleri aynı sayfada toplayacaktım ve bu sözcüklerin anlamlarını yazdıktan sonra çeşitli Türk yazarlarından alınmış örneklerle nasıl kullanıldıklarını da gösterecektim.

Bu karardan sonra Arapça sözlüğü ele aldım. Baştan sona kadar bütün sözlüğü sanki elekten geçirdim. Türkçede kullandığımız ne kadar Arapça kök varsa bunları ayrı ayrı fişlere yazdım. Sonra her birine o kökten Arapların çıkarmış oldukları sözcükleri ekledim.

Artık sıra Türkçe sözlükleri karıştırmaya gelmişti. Çünkü biz Arapçadan aldığımız sözcükleri hep olduğu gibi, olduğu anlamlarda kabul etmemişizdir. Bunlar üzerine büyük bir kullanım tutumumuz vardır. Bir kez, Araplarda olmayan sözcükler yapmışız ve onları Arapça saymışız. Örneğin "kurz" kökünden Arap türeme kurallarına göre bir "istikraz" masdarı uydurmuşuz. Arap, bu sözcüğü bilmez. O, bu anlamda "iktiraz"ı kullanır. Ama bizim için istikraz vardır, iktiraz yoktur. Bundan başka bazı Arapça kelimelere Arapların bilmedikleri anlamlar vermişizdir. İşte bunları bulmak için Türk sözlüklerini baştan aşağıya kadar gözden geçirdim. Sözlükte bulunmayan kendi eklemelerimizi ve buluşlarımızı fişlere yazdım. Sonra bunlara ünlü yazarlarımızın eserlerinden örnek aramak gerekiyordu ki Türk çocukları o yabancı sözcüklerin Türkçede nerelerde ve ne anlamlarda kullanıldıklarını görsünler.

İşte bir yerde herhangi bir Arap sözcüğüne rastlayan çocuk bu sözlüğü açınca o sözcüğün bütün türevlerini, soyunu sopunu hep bir arada bulacak, dilbilgisindeki alıştırmaları yapa yapa bunları Arapça okumaya gerek kalmadan öğrenecekti. Bu sözlüğü yazık ki basturamadım. Yıllarca döktüğüm göz nuru boşa gitti.

Yazdığım *Sarf ve Nahiv* yayımlandığı gün Meşrutiyet de duyurulmuş oluyordu. Artık benim dilbilgisiyle uğraşacak vaktim kalmamıştı. Onun için, yazık ki, yazdığım kitabı çocuklara kendim okutarak eksik ve yanlış yanlarını deneyimlerimle anlayamadım ve sonra düzeltemedim.

(*Edebiyat Anıları*, 1999)

Sonrası başlıklı anılarını *Halkçı* gazetesinde (1954, tefrika); *Mercan'dan Babıâli'ye* adlı anılarını *Yedigün* dergisinde (1938, tefrika) yayımladı.

"Hikâyelerindeki bu değer düşüklüğüne karşılık, Hayal İçinde romanı, delikanlılık çağına yeni giren bir okullunun ilk aşk heyecanlarını, yok denecek kadar basit bir vaka içinde, başarıyla anlatan usta işi bir roman-dır. Bunu sürdürecek ve o devrin basın hayatını anlatacak olan Hakikat Pençesinde romanının yazılamayışı, edebiyatımız için bir kayıptır (...)

"Yazarın Edebiyat-ı Cedide devrindeki üslûbundan söz ederken bir nokta üzerinde önemle durmak gerekiyor: "süslü" söylemek, "edebiyat yapmak" ve "şairânelik" merakı. Özellikle mensur şiirlerinde ve hikâyelerinde bu hastalıktan kendini hiçbir zaman kurtaramamıştır. Hüseyin Cahit'in üslûbu hakkında bugüne kadar tekrarlanıp gelen 'Edebiyat-ı Cedide grubunun diğer bir vasfı olan süslü yazmak temayülünden en çok kurtulabileni olduğu', 'bütün Servet-i Fünûn muharrirleri arasındaki dikkati çekecek kadar yapmacıksız dil' ile yazdığı yolundaki yargılar hiçbir temele dayanmıyor. Ak-

HÜSEYİN CAHİT

Hakkı Süha Gezgin

Uzun, geniş yapılı, hâlâ eski bir atlet endamının izlerini taşır. Bu güzel vücudun üstünde güzel, mânâlı ve cana yakın bir baş da vardır. Yüksek alnı, düz, hassas kanatlı burnu, kaş ve kirpik gölgeli gözleri, düzgün yüz çizgileri, ilk bakışta onu pek sevimli gösterir. Fakat kibar ve zarif duruşunda araya daima bir ayrılık koyan bir hal sezilir. Kendiyle başkaları arasına böyle mesafeler koyuşunu sakın bir kibir eseri sanmayınız. O, gururu zekâsının ateşinde yakıp kül etmesini bilmiş bir bahtiyardır.

Yaklaştığınız zaman, aranızda hâlâ bir açıklık kaldığını duyuyorsanız, bunun sebebini, onun gururunda değil, kendi vehminizde aramalısınız.

Hususiyetinin pek tatlı olduğunu söylerler. Yüksek ruhludur. Münevverlik ahlâkının en büyük örneklerini vermiştir. Sözünden asla şüphe edemeyeceğim bir arkadaştan dinlemiştim:

Tanin'in sahibi ve biricik âmiri bulunduğu günlerde, gazetenin derbeder bir muharriri, iki yüz lirayı alıp Beyoğlu'na kapağı atmıştı. Ses sada gelmeyince iş anlaşılmış. İdare müdürü, hâdiseyi halka bildiren birkaç satır yazmış; fakat kendi kendine bunu bastıramıyacağı için sahibine götürmüş.

Hüseyin Cahit, ilânı alıp saklayarak, müdüre:

- Vazifesine nihayet verebilirsiniz. Amma, bir adamı bir hata yüzünden mahvetmeye hakkımız yok. Basılamaz bu ilân!

Demiş ve iki yüz altın ceremeyi sessizce sineye çekmiş.

Münevverlik ahlâkının ise birçok örneklerini gördük. İttihat ve Terakki'ye mensup bir fırka adamı olduğu halde kanaatlerini açıkça müdafaadan çekinmemişti. *Tanin*'den ayrılışı da bunun parlak misâllerinden biridir. İstiklâl mahkemelerindeki müdafaaları, fikir hürriyetinin, münevver ahlâkının şaheseri sayılabilir. Belki yanılıyordu; fakat inandığını candan, yürekten koruyor, fedakârlık etmiyordu. Dil Kurultayı'nda özle sözü birleştirdi. Bize zararlı siyasî rejimlerin karşısına yalnız çelik bir kalkan gibi değil, bir kahraman mızrağı gibi anılmaktan çekinmedi.

Malta'da sürgünü mektep hâline koyarak çalıştı. İtalyanca öğrendi. İngilizce'ye de kayıtsız kalmadı. Bekirağa Holûğu ona ümit ve cesaretini değil, neş'esini bile kaybettirmemişti.

Hüseyin Cahid, Servet-i Fünun'culardandır. Küçük hikâye ile işe başladı. Devrin estetiğini işledi. Yeni bedî telakkilerin hem kurucusu, hem koruyucusu oldu. Atılgan ve cesurdu. Karşısına çıkan kalem düşmanlarının hepsini birer birer yere serdi. Ali Kemal ve Mustafa Sabri'ye milletten evvel ilk darbeleri indiren odur.

Küçük bir roman tecrübesi yaparken büyükçe bir hikâye yarattı. Rahmetli Nazif'e "Edebiyat-ı Cedide'nin Fikret, Halit Ziya eğer kumandanları ise, Cahit de erkân-ı harbiye reisidir" hükmünü verdirtmişti.

Cahid'i acaba kaç şahsiyet içinde muhakeme edebiliriz?

Onu:

1. Hikâyeci Cahit,
2. Bediîyatçı Cahit,
3. Münekkit Cahit,
4. Siyasî muharrir Cahit,
5. Mütercim Cahit, gibi parçalara ayırmak kabildir.

Hikâyeci Cahit'i, *Hayat-ı Hakikiye Sahneleri, Hayat-ı Muhayyel, Hayâl içinde, Niçin Aldatırlarmış?* eserleri içinde görüyoruz. Çağının en nüfuzlu ve en çok takdir edilen, en ziyade alkışlanan hikâyecisi, üstâd Nâsiri Halit Ziya'ya hiç benzemez. O kendine inanmış olanların ruhlarında yanan sihirli ışıkla, yolunu bulmuştu. Realizmin ilk sağlam örneklerini bize o verdi. Yaldızsız, düzgünsüz nesrîn de güzel olabileceğini isbat etti. Hikâyeciliği, teknik bakımından, belki bizi bugün doyuramaz. Fakat yazıldığı günlerin üstünden kırk yıllık zaman geçtiğini unutmayalım.

Bediîyatçı Cahit, asrın yeni estetiğini Ojen Veron, Remi dö Gurmon, Şarl Lalo gibi yüksek mümessillerden toplayarak terkip yapıp veriyordu. Daha sonraları bu işin dil tarafından eksiğini tamamlamak için meşhur Gramer'ini de yazdı. Bu da yepyeni bir eserdi. Ne Ahmet Cevdet Paşa'nın *Belâgat-ı Osmaniye*'sinde, ne de Şeyh Vasfî'nin *Sarf*'ında böyle bir örnek bulamazsınız.

Münekkit Cahit ise, muharrir, hikâyeci, sanatkâr Cahit'ten daha çok tanınır. *Servet-i Fünun*'un kuruluş günlerinde hasımlarla çarpışan o, hak ve zafer kazanan o idi. Meşrutiyet'ten sonra da bu vasfının siyasî ve günlük hayata geçişini gördük.

Babanzâde'ye hücumları, Molla Bey Selâm Ediyor'u hâlâ dillerde söylenir. Kendince fikre uzatılan zinciri de Kolonya Şişelerinin Seyâhati başlığı ile ilân etmişti. Hem baş makale sütunlarında... Onun siyasî muharrir hüviyetini biraz da münekkit varlığı içinde muhakeme etmek kabildir sanıyorum.

Mütercim Cahit, belki istikbalin en çok öveceği bir varlıktır. Tek başına vücuda getirdiği *Oğlumun Küçük Kütüphanesi* hem güzel seçilişin, hem güzel çevrilişin bir başarısı olarak kalacak.

Fikir Hareketleri dört yıldan beri çıkıyor. Onu okuyanlar, bu cildleri bir tek kişinin doldurduğuna zor inanır. Her hafta, dünyadaki büyük fikir akışlarını inceliyor ve bize ayıklanmış, pürüzleri giderilmiş bir olgunluk içinde sunuyor.

Cahit, sınır sınır, cephe cephe dağıttığı kuvvetlerinden her biriyle yalnız kalsaydı da yine onu bu satırlarda şükranla anacaktık. Ona ne mutlu ki, uğurlu bir toprak gibi bir yerine birçok veriyor.

(*Edebî Portreler*, yay. haz. Beşir Ayvazoğlu, 1997)

sine, süslü yazmak düşkünlüğü, onda, arkadaşlarından daha aşırı halde idi. Bir düşünceyi yalın sözlerle anlattığı zaman yazısının edebiyat dışı kalacağını sanmıştır." (Cevdet Kudret)

"Eski sevgili tipine yönelik olarak Nadide romanında ortaya konulan eleştirel tavrı, aydınların eski edebiyattan kopuşuna bir delil olarak kabul etmek gerekir. Romanda önce birçok fikir ve tenkit yazısında eski edebiyata yöneltilen eleştiriler, kurmaca bir eser olan romanda da motif olarak kullanılmış olmaktadır." (Selçuk Çıkla)

"Cahid daha otuz beş yıl evvel dememiş miydi ki 'herkesin söyleyeceğine ehemmiyet vererek fikirlerinden vazgeçenler hiçbir fikre malik olmayanlardır.' O bunun için Cumhuriyet kararını da, harf inkılabı kararını da daha ilanından evvel teşvik edip alkışlayanlardan oldu. edebiyatta, siyasette uzun bir cidalle el ele koşan yalçın kalem, şimdi hürriyet-i ebediyye yolunda sakin bir yurd ihtiyar etmiştir, bakışı, sesi, siması o kadar yumuşak olan üstadımız şimdi kim bilir, derinliklerinde ne fırtınalar saklıyor?" (Hakkı Tarık Us)

ESERLERİ:

ROMAN: *Nadide* (1892), *Hayal İçinde* (1901).

HİKÂYE: *Hayat-ı Muhayyel* (1899), *Hayat-ı Hakikiyye Sahneleri* (1909), *Niçin Aldatırlarmış* (1924).

ELEŞTİRİ: *Kavgalarım* (1910).

ANI: *Edebi Hatıralar* (1935, *Edebiyat Anıları* adıyla, haz.: Rauf Mutluay, 1975), *Siyasî Anılar* (haz: Rauf Mutluay, 1976), *Tanıdıklarım* (2001).

DÜŞÜNCE: *Seçme Makaleler* (1951).

MONOGRAFİ: *Tâlat Paşa* (1943).

DİL: *Türkçe Sarf ve Nahiv* (1911), *Yeni Başlayanlar için Türkçe Sarf ve Nahiv* (1926).

TARİH: *Tarih-i Umûmî* (c. 1, İlkçağ, tsz.; 2. cildini Ali Reşat yazdı).

ÇEVİRİ: *Graziella* (roman, A. de Lamartine'den, 1902), *Madam Krizantem* (Cevdet Kudret ile) - *İzlanda Balıkçısı* (roman, Pierre Loti'den, 1903), *Sosyalist Meslekleri* (sosyoloji, Vilfredo Pareto'dan, 2 cilt, 1923), *Hunların Türklerin Moğolların ve Daha Sair Tatarların Tarih-i Umumisi* (Joseph de Cuignes'den, 8 cilt, 1923-25), *Hürriyet-i Vicdan* (sosyoloji, Léon Marillier'den, 1924), *Tecrübe Üzerine Müesses Psikoloji* (H. Haffding'den, 2 cilt, 1924), *Asri Demokrasiler* (sosyoloji, V.J. Bryce'den, 4 cilt, 1924), *Din Hayatının İptidai Şekilleri* (sosyoloji, 2 cilt, 1923, 1924) - *Ahlak Terbiyesi* (1927) (E. Durkheim'dan), *İslâm Tarihi* (Leone Caetani'den, 10 cilt, 1924-27), *Demokrasi ve Mesâil-i İktisâdiye* (sosyoloji, A.T. Hadley'den, 1925), *Sanâyi-i Nefisenin Menşeleri* (sosyoloji, Yrjö Hirn'den, 1925), *Hürriyet* (sosyoloji, J.S. Mill'den, 1927), *İngiltere'nin Hükümeti* (sosyoloji, A.L. Lowel'dan, 5 cilt, 1927), *İlim ve Din* (sosyoloji, E. Boutroux'dan, 1927), *Ruh ve Beden* (1927) - *Çocuklar Hakkında Asri Fikirler* (1928) (A. Binet'ten), *Çocuğun Psikolojisi ve Tecrübî Pedagoji* (E. Cleparéde'den, 1928), *Siyasî Hürriyetlerimiz* (sosyoloji, Maurice Caudel'den, 2 cilt, 1931), *Demokrasi* (sosyoloji, E. Vacherot'tan, 2 cilt, 1931), *Vatandaşın Kitabı* (sosyoloji, E. Laboulaye'den, 1931), *Aile İçinde Terbiye-Ebeveynin Günahları-Kızlarımız - Aile İçinde Terbiye-Ebeveynin Günahları-Oğullarımız* (psikoloji, F. Thomas'tan, 1924, 1931), *Allahlar Susamışlardı* (roman, A. France'dan, 1937), *Kürek Cehennemi* (roman, Tullio Murri'den, 1937), *En Güzel İtalyan Hikâyeleri* (1938), *Fransa Tarihi* (Jacques Bainville'den, 2 cilt, 1938), *İngiltere Tarihi* (André Maurois'den, 2 cilt, 1938), *Cihan Harbi'nin Şarka Ait Kaynakları* (tarih, Jean Pichon'dan, 1939), *Türk Mektupları* (mektup, Augier de Ghislen'den, 1939), *Avrupa Kavimlerinin Mukayeseli Tarihi* (Charle Seignobos'dan, 2 cilt, 1939-40), *Kavgam* (düşünce, A. Hitler'den, 2 cilt, 1940, 1941), *Yırtıcılar* (roman, Annie Vivanti'den, 2 cilt, 1942), *Hususi Hayatlarında Hükümdarlar* (monografi, E. Bergson'dan, 2 cilt, 1943), *Büyük Katerina* (monografi, Lucien Murat'tan, 1944), *Sovyet Efsanesi ve Hakikat: Kızıl Rusya'nın İçyüzü* (A. Koestler'den, 1947), *Kızıl Rusya: Tek Başına Bir Dünya* (W.C. Bullitt'ten, 1948).

Hüseyin Cahit Yalçın

HAKKINDA: Halid Ziya Uşaklıgil / Kırk Yıl (1936), Hakkı Tarık Us / Elli yıl Mecmuası (tsz), Suat Hızarcı / Hüseyin Cahid Yalçın (1956), Yusuf Ziya Ortaç / Portreler (1960), Hilmi Yücebaş / Büyük Mücahit Hüseyin Cahit Yalçın (1960), Cevdet Kudret / Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman (1965) - Edebiyat Kapısı (1997, s. 547-570), Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. 3, 1968), Şemsettin Kutlu / Servet-i Fünün Dönemi Türk Edebiyatı Antolojisi (1973, s. 235-258), Bezmi Nusret Kaygusuz / Hüseyin Cahid Bey (tsz.), Bilge Ercilasun / Servet-i Fününda Edebi Tenkit (1981), Ömer Faruk Huyugüzel / Hüseyin Cahit Yalçın'ın Hayatı ve Edebî Eserleri Üzerinde Bir Araştırma (1954) - Hüseyin Cahit Yalçın'ın Hayatı Hikâye ve Romanları Üzerinde Bir Araştırma (1982) - TDE Ansiklopedisi (c. 8, s. 550-552), İsmail Parlatır / Türk Ansiklopedisi "Hüseyin Cahit Yalçın" (c. 33, fas. 269, s.389-390), Peyami Safa / Objektif-6: Yazarlar Sanatçılar Meşhurlar (1976), Mehmed Rauf / Edebi Hatıralar (haz. M. Törenek, 1997, s. 35-50), Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi - Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Evcrdi, 1999), Selçuk Çıkla / Divan Şiirindeki 'Sevgili Tipi'ni Alaya Alan Bir Roman yahut Hüseyin Cahit'in Nadide'si (Yedi İklim, Temmuz 2001), Tanıdıklarım (Virgül, sayı: 44, Ekim 2001), TBE Ansiklopedisi (c. 2, 2001), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. 4, 2002), İşte Kitap (Bahar 2002), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002), Ahmet Kabaklı / Türk Edebiyatı (c. 3, 11. bas. 2002, s. 265-269).

YALÇIN, Hüseyin Suat

Şair ve yazar (D. 1867, İstanbul - Ö. 21 Mart 1942, Beşiktaş / İstanbul). Gâve-i Mazlum, Gâve-i Zalim imzalarını da kullandı. Hüseyin Cahit Yalçın'ın ağabeyidir. İstanbul'da başladığı ilköğrenimini Balıkesir'de tamamladı. Beyazıt Rüştiyesinde (ortaokul) okudu. Tıbbiye Mektebini (1886) bitirdi. Midilli ve İstanbul'da bir süre hekimlik yaptıktan sonra Paris'e gitti. Uzmanlık stajını yaptığı Paris'ten dönüşünde Şam'da sıhhıye müfettişliği (1898-1908), Sıhhıye Meclisi üyeliği görevlerinde bulundu. Serbest hekimlik yaptı. Millî Mücadele yıllarında Anadolu'nun çeşitli yerlerinde, Cumhuriyet'ten sonra Devlet Deniz Yollarında hekim olarak çalıştı.

İlk yazısı *Saadet* gazetesinde (28 Şubat1886) çıkmıştı. Eski tarzda yazdığı şiirlerini ilk defa *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde yayımladı. Cenap Şahabettin ve Tevfik Fikret etkisinde yazdığı aşk ve kadın konulu lirik şiirleriyle tanındı. II. Meşrutiyet'ten (1908) sonra başta *Kalem* dergisi olmak üzere çeşitli mizah dergilerinde yazılar yazdı. Ayrıca sahne eserleri ve

Hüseyin Suat Yalçın

HÜSEYİN CAHİT YALÇIN

Peyami Safa

Birinci ölüm yıldönümünde yeri hâlâ boştur. Ulus'taki değil, hasındaki yeri; Ve daima boş kalacaktır. Çünkü tarih böyle insanların yaşadıkları devirleri ve hâdiseleri bir tek defa yan yana getirir. Bu devirlerin hepsinde ve hâdiselerin pek çoğunda rol alan Cahit gibi şahsiyetler vekil bırakmadan, halefsiz ölürler. Çünkü onların kitaptan öğrendiklerini daha sonraki nesillere devretmeleri mümkün, fakat emsalsiz bir tarihî yaşayıştan elde ettikleri tecrübe muhtevalarını başkalarına intikal ettirmeleri imkânsızdır.

Mutlakıyet devrinin Cahid'i (Edebiyat-ı Cedide'ci), Meşrutiyet devrinin Cahid'i (Tanin'ci), Birinci Dünya Harbinin Cahid'i (Men-i İhtikârcı ve Düyûn-u Umumiyeci), Cumhuriyet devrinin çeşitli Cahid'leri (siyasî) menkûb, kültürcü "Oğlumun Kütüphanesi" ve Fikir Hareketleri Dergisi kurucusu), son devrin Cahid'i (Ulus başyazarı) ve hepsinden ayrı olarak Latin harflerinin doktor Abdullah Cevdet'ten sonra ve Atatürk'ten evvel ilk müdafaacılarından, biri ve başlıcası Cahid bu memleketin edebiyat, iktisat, maliye, politika, umumî kültür, inkılâplar ve basın tarihlerinde köşe koltuğuna yerleşmiş insan. Onu hiç kimse oralardan kaldıramadığı gibi, boş kalan yerine de oturamadı.

Meşrutiyet'ten evvel Cahid de Abdullah Cevdet gibi Latin harflerini kabul ettirmek için çok çalıştı. Cumhuriyetten sonra, Latin harfleri kabul edilince, en az memnun olan da onlardı. Kanatlerini değiştirdikleri için değil, Latin harflerinin acele kabulünü ve yanlış tatbikatını beğenmedikleri için. Her ikisiyle de bu bahsi çok konuştum. Tatbik şekilleri için daha doğru fikirleri vardı. Fakat o tarihte bunları söylemek yasaktı ve daha sonra da iş işten geçmişti.

Cahid bey vücûdu kadar sağlam bir mantık sahibiydi. Bunun için yaman bir polemistti. Muâriziniin düştüğü tenâkuzları hemen yakalar ve aydınlık düşünceye hâs bir selâsetle (Türkçesi yok) yazardı. Daima haklı olduğu söylenemez, fakat daima kuvvetliydi. Bu kudretini son ânına kadar muhafaza etti. Böyle insanlar bizi ebediliğe daha çok inandırıyorlar. Çünkü ölüm onlara yakışmıyor ve saçma bir hakikat gibi görünüyor.

(Objektif-6: Yazarlar Sanatçılar Meşhurlar, 1976, s. 208-209).

HÜSEYİN SUAD YALÇIN

VEDA'

Elbet açar bizim de semâmızda şeb-peri
Mürg-î vedâ dedikleri bûm-î ecel-fürûz;
Elbet bu yerde ayrılığın yaşlı gözleri
Pişinde bugün ağlayacak çeşm-i rûhumuz...

Gel, şimdiden vedâ' edelim gelmeden o gün;
Gel, tatlılıkla ayrılalım sonra gülmeyiz;
Ömr-î bahâr-ı şûhu kadar pembe bir gülün
Sürsün bizim de mevsimimiz şâd ü hande-rîz...

Elbet bu yerde ayrılığın bâd-ı nekbeti
Nahl-î muhabbetin koparır verd-i âlini,
Serper zalâm-ı maziye berk-î melâlini.
Elbet hayât-ı aşkımızın mürg-i hasreti

Bir mendilin ucunda açar şâh-bâlini,
Sallar bütün ufuklara bir gün zevâlini.

Gel, şimdiden vedâ' edelim gelmeden o gün
Gel, tatlılıkla ayrılalım; sonra sen düşün!

Ömr-î bahâr-ı şûhu kadar pembe bir gülün
Erkence biz de ayrılalım, ey güzel sülün!

(Kenan Akyüz, *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi,* 1985)

çevirileri vardır. Feriköy Mezarlığında toprağa verildi.

"Servet-i Fünûn şiirinin umumi hassasiyet ve tahayyül atmosferi içinde, bazan hayata dönmüş ve daha çok içine kapanıp marizleşmiş hafif bir lirizmin akislerini taşıyan bu şiirlerini, sonraları Lâne-i Melâl (1910) adı altında topladı. Şairliğinin bu döneminde onu, Cenâb'ı yakından takip ederken görüyoruz. İfade özellikleri bakımından bazan Fikret'i hatırlatmakla beraber, hadiseleri değerlendiriş ve duygulanış şekli bakımından, daha çok Cenâb'ın te'siri altındadır. Bu te'sir, Leyl-i Şitâ manzümesinde olduğu gibi, bazan çok açık bir şekil alır. Bu şiirlerin temalarında Servet-i Fünûn şiirinin umumi temalarından ayrılanlara rastlanmaz." (Kenan Akyüz)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Lâne-i Melal* (Melal Yuvası, 1910), *Gâve Destanı* (mizah şiirleri, 1923).

OYUN: *Kirli Çamaşırlar* (uyarlama, 1911), *Çürük Temel* (Fransızcadan uyarlama, 1915, İstanbul Şehir Tiyatrosunda oyn., 1916), *Çifteli Mektuplar* (1920), *Kayseri Gülleri* (uyarlama, Münir Nigar ile, 1920), *Ahirette Bir Gün* (manzum, heceyle, 1926), *Tayyare* (1927).

HAKKINDA: Hakkı Tarık Us / Elli yıl Mecmuası (tsz), Efzayiş Suad Yalçın / Hüseyin Suad Yalçın ve Şiirleri (1949), İsmail Parlatır / "Hüseyin Suad Yalçın" (Türk Ansiklopedisi, c.33, fas.269, s. 390), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Kenan Akyüz / Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi (1985), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

YALÇIN, İrfan

Yazar ve çevirmen. 23 Nisan 1934, Zonguldak doğumlu. Zonguldak Çelikel Lisesi (1953), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü (1960) mezunu. Kozan (Adana), Çarşamba (Samsun), Zonguldak liselerinde Fransızca öğretmenliği yaptı. 1972 yılında öğretmenlikten ayrılarak İstanbul'da bir kitabevi açtı ve Z Yayınevini kurup yönetti. *Varlık* ve *Türk Dili* dergilerinde yayımladığı şiir, öykü ve çeviri yazılarından sonra, bir süre yazın yaşamına ara verdi.

1959 yılından itibaren hikâye, eleştiri ve çevirileri *Varlık, Türk Dili, Soyut, Gelecek, Yeditepe, Yansıma* dergilerinde yayımlandı. *Yeni Dergi*'nin 1968 yılında açtığı bir yarışmada *"İnce Memet"* eleştirisiyle ikincilik, Milliyet Yayınları 1974 Roman Yarışmasında *Pansiyon Huzur* (1975) romanıyla ikincilik, *Ölümün Ağzı* (1979) romanıyla da 1980 Türk Dil

Kurumu Roman Ödülünü kazandı. Tiyatro oyunları da yazdı. *Pansiyon Huzur* ve *Fareyi Öldürmek* adlı romanları sahneye uyarlandı. *Ölümün Ağzı* adlı eseri Rusçaya çevrilerek yayımlandı. *Genelevde Yas* adlı romanı filme alındı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Pansiyon Huzur* (1975), *Fareyi Öldürmek* (1977), *Genelevde Yas* (1978), *Ölümün Ağzı* (1979), *Büyük Soytarı* (1982), *Uzun Bir Yalnızlığın Tarihçesi* (1991), *Annem Babam ve Ben* (1995).

OYUN: *Plastik Hayatlar* (oyn. 1981-82), *Zor Günler* (oyn. 1987), *Aşağıdakiler* (oyn. 1991).

ÇEVİRİ: *Şafak Kızı* (1974) – *Gemide İsyan* (1979) (J. London'dan), *Darağacında Röportaj* (J. Fuçik'ten, 1974), *Cezayirli Devrimci – Tepedekiler* (E. Robles'ten, 1981), *Olağanüstü Bir Olay* (N. Pritulina'dan, 1981), *Piaf: Bir Sevda Türküsü* (D. Grimault – P. Mahé'den, 1984), *Son Osmanlı Hahambaşısının Mektupları* (E. Benbassa'dan, 1998).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

YALÇIN, Mehmet

Yazar, dilbilimci. 1942, Malatya doğumlu. İstanbul Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü (1968) mezunu. Aynı bölümde dilbilim doktorası yaptı. 1982'de doçent, 1991'de profesör oldu. Hacettepe ve Cumhuriyet üniversitelerinden sonra İzmir Dokuz Eylül Üniversitesinde görev yaptı.

Çalışmalarını, doğal dilin incelenmesiyle birlikte, genel dil kuramları alanında geliştirdi. Türkiye'de "şiirbilim"in tanıtılmasına ve geliştirilmesine ağırlık verdi. Aynı kuramsal temelde ülkemizin siyasal ve toplumsal sorunları üstüne düşünce yazıları yazdı ve onları özellikle *Cumhuriyet* gazetesinde yayımladı. *Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk* dergisinin sürekli yazarları arasına katıldı. 1970'li yıllardan başlayarak, şiir üstüne *Oluşum, Türk Dili, Yusufçuk, Sombahar, Varlık, Türk Dili Dergisi, Dize* vb. gibi değişik dil ve yazın dergilerinde çok sayıda yazı; bireysel ya da ortak kitaplarda incelemeler yayımladı, dil ve yazın kuramları alanlarında çeviriler yaptı. *Şiirin Ortak Paydası - Şiirbilime Giriş* (2. bas. 2003) adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Veysel Çolak / Yazı Üzerine Yazı (2005).

YALÇIN, Mehmet Ali

Yayıncı, gazeteci-yazar (D. 1924, Bakü / Azerbaycan - Ö. 1 Nisan 1980, İstanbul). Şair ve yazar Hasan İzzettin Dinamo'nun damadıdır. İstanbul Erkek Lisesini bitirdikten sonra İstanbul İktisat Fakültesine bağlı Gazetecilik Enstitüsünde okudu. 1941 yılında gazeteciliğe başlayarak *Vakit, Tan, Cumhuriyet, Milliyet, Havadis, Son Havadis* gazetelerinde muhabir, sekreter, köşe yazarı olarak çalıştı. *May* dergisi (1967-70) ve May Yayınevinin kurucusudur. Çevresinde sevilen, sayılan, değerli bir gazeteci ve yayıncıydı olarak tanındı. Sağlığında vermeye başladığı May Edebiyat Roman Ödülü 1978 yılında bir kez verildi, ölümünden iki yıl aradan sonra 1981 yılında yeniden verilmeye başlandı.

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

YALÇIN, Murat

Öykü yazarı. 24 Mart 1970, İstanbul doğumlu. Asıl adı Ömer Şahin Yalçın'dır. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı; İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji

Murat Yalçın

Bölümünü bitirdi (2000). *Sombahar* dergisinde yayın sekreteri (1991-93), Yapı Kredi Yayınlarında düzeltmen (1993), *Akşam* ve *Yeni Şafak* gazetelerinde sayfa editörü (1994-95), *Tömer Edebiyat* (1996) ve *Yaşasın Edebiyat* (1997-98) dergilerinde yayın kurulu üyesi, YKY Ansiklopedi biriminde madde yazarı-redaktör (1997-2000) olarak çalıştı. *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*'nin (YKY, 2000) editörlüğünü yürüttü, *Türkiye'de Deneysel Edebiyat Antolojisi*'ni (YKY, 2003) hazırladı. 2000 yılından itibaren *Kitap-lık* dergisinin editörlüğünü yaptı.

MURAT YALÇIN

YILAN HİKAYESİ

Yaşlı bir adam. Dili tüylü.

Gün görmüş kara bir kumaştı ortalık. Tahini bir aydınlıkta çalındı gözüme. Nice sonra şaştım, kurudum, kaldım. Diyeceğim, nereden bilirdim, günün bir saatinde -bu saatinde albümüme yeni bir resmin ekleneceğini, gözlerimde bir flaş patlayacağını.

Durum, anlıyorum işte. Anlattıkça kulağınız kirişte, ağzınız açıkta kalacak.

Sol kasımın üstünden başımın arkasına doğru bir 'ağrı hattı' kurulalı üç beş saat geçmişti. Üstelik, "Sigma Olomouc:7, Fenerbahçe:1" skoru da yüreğime oturmuştu. Gecenin ilk yarısında bir ağız dolusu sabuklanmayı neleye saçacağımı bilemiyor, evin içinde, deli danalar gibi, odadan odaya dört dönüyordum. Uykuya yatmak, 'ölmeye yatmak' gibi bir şeydi; uyanmak da, hortlamak olacaktı besbelli.

Hortlak mıydım, hayalet mi?

Gündüz benden ayrılıp, bir köşede gizlenen gölgem gece gezmesine mi çıkıyordu?

Yoksa ne? Büsbütün söz yittimine uğramıştım. 'Yılan' ile 'Adam' bir sormuk gibi, ağzımı kapamıştı. Öküz balığı görmüşe dönmüştüm.

Yine de anlatacağım; 'lala paşa eğlendirmek'ten öte bir anlamı olacaksa.

Asma Kandil Sokağı'na sapmadan yürüdüm. Uydurmayayım, Su-cu Baki Sokağı'na da gelmemiştim. Arada, bir çıkmaz vardır. Ne Çıkmazıdır o? Zaten baktın mı, hemen ucunda; eski bir ahşap evin merdivenlerini, çardağını görürsün.

Tam oraya yaklaşıyordum işte; önümde ıslak, yılankavi bir yol uzanıyordu. Saatime bakmayı akıl edemedim. Aklı kim kaybetmiş ki ben bulayım, sabahın köründe. Neyse, aceleden, ağzıma bir lokma koymadan çıkmıştım sokağa; mideinde bir kıyma, başımda 'ağrı hattı'..

O, adını çıkaramadığım "çıkmaz'ı göz ucuyla kolaçan edeyim dedim, geçip giderken. Gözbebeğim gözkuyruğuma değer değmez olan oldu.

"Yaşlı bir adam. Dili tüylü." dediğim...

Hani, kör kütürüm değildi, beli bükülmüş, adımları büsbütün kısalmıştı. Geniş, yeşil cübbesinin üstüne ak sarığını sarkıtmış, uzun patiska sakalı göğsüne düşmüştü.

Birden, nah yumruğum büyüklüğünde, cumgöbeği renginde bir baş çıktı, sakalıyla sarığının arasından. Misket gibi iki göz parladı. Başını uzattı, adamın ensesinden dolanırken; ta iki küreğinin ortasına dek salındı, bir yay gibi kaskatı kesildi.

Siyah, baklava baklavaydı gövdesi. Yaslı adam döndü, arkasına yöyle bir baktı, göz göze geldik, gözpınarlarında bir ışıltı yandı söndü. Dudaklarını gerdi, gülümser bir edayla. Donup kaldım tabii; yılan, omuzumdan başını kaldırdıkça kara çatallı dilini uzun uzun çıkardıkça.

Adam öyle bu kahkaha patlattı ki, kulaklarım delinmişti de cereyan yapıyordu sanki; başımda kavak yelleri esiyor hâlâ.

Yılan, birden, adamın boynundan salındı, yere indi. Ayakları yer-den kesilesiye gülüyordu adam. -Kesinkes donuna kaçırmış "kü-çük su" ile aptesti bozulmuştur. -Yılan bir iki büküldü yerde, gidemedi, gitmedi mi yoksa, bilmiyorum; öylece kaldı.

Artık, kafam iz büçük işlemeye koyuldu, bunca şeyden sonra; hayalet mi, hortlak mı, gündüz artığı bir gölge mi olduğumu kestiremiyordum; diyorum ya, omuzlarımın üstünde bir dolap döndüğünü farkettim yeniden.

Uzun sözün kısası, adamın gülmesi geçip boğulasıya öksürmeye başlayınca, yılan, gerdan kırıp baş oynattı. Sandığımdan da kalındı gövdesi: S gibi! Toraman kafalı bir ejder. Ha, unutmadan, kurt dişi gibi iki de boynuzu vardı. Tahinî aydınlıkta epeyi belirdi gözümde her biri.

Dudaklarım uçukladı. (Dudaklarımı kemiriyorum hâlâ!) Kalbim göğüs kafesinde çırpındı, soluğum kesildi kesilecekti.

Sabah ezanları, uzaktan yakından, dört bir yandan yankılanmaya başladı. Adam, o saat, şahadet parmağını bana doğru uzattı, "Allah bir. Allah yok!" diye haykırdı. Zoraki güldüm, gamzelerim beliresiye, havayı yumuşatırım diye. Ödüm kopmuştu bir kez. Ne sol kaşımın üstündeki ağrı, ne midemdeki kıyıntı! Hepsini unuttum. Müezzinler hançerelerini zorladıkça yılan şaha kalkıyordu. Adam yılanın üstüne eğildi, "Mel'un hayvan." diye başladı konuşmaya, fısıltıyla: Bir un, adam mı konuşuyor, yılan mı adama fısıldıyor, karıştırdım. Sarığının ucuyla yılanın başını tuttu, ayağa kalktı. Kuyruğunu oynattı yılan, sekiz on göz kırpımı direndi, boşlukta kıvrıldı büküldü. Sonra, yine "Allah bir, Allah!" diye nara attı adam, yılanı üç el silkeledi: İ gibi oldu; inceldi, uzadı.

Bir büyü bozuluyor, bir kaosun sonu geliyordu. Güçlükle yutkundum, kuruyan boğazımı islatmak için. Ellerim, yüzüm buz kesilmişti. Kanım uyuşmuş, damarlarım büzülüyordu adeta. Neyse iş-te.

Sonunda, adam sarığını çözdü, cansız, ince, uzun yılanı sardı, kefenledi. Bana döndü, ak sakallarında kaybolan gözyaşlarını silerek gülümsedi; kanlı, ıslak gözlerle. Şahadet parmağım doğrulttu, "seni gidi seni" derecesine, kafasını iki yana salladı.

Yaşlı bir adam. Ve dili tüylüydü.

(*Aşkımumya*, 1995)

İlk öyküsü "*Hiçşey*", *İkindi Yazıları* dergisinde (1989) çıkmıştı. Sonraki yıllarda öykü, söyleşi ve yazıları çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı. Son dönemde "anlatı" çalışmalarıyla *Geceyazısı* dergisinde göründü. *Kaptan Gemide Kaçak Yolcu Var* (2002), *Belki Varmış, Belki Yokmuş* (2003) adlı ortak kitaplarda öyküleriyle yer aldı. Kitapları YKY tarafından yayımlandı.

"Öykü ve öyküleme zamanlarını iç içe kullanan, adeta bilinçaltının filmini çekercesine katmanlı anlatımlarla öykü metnini zenginleştiren Murat Yalçın, öyküsel dil açısından da aşina olunan yapıları zorlayan hatta kıran bir eğilime sahiptir." (Ömer Lekesiz)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Aşkımumya* (1995), *İma Kılavuzu* (2003).

ANLATI: *Hafif Metro Günleri* (1998).

DERLEME: *Türkiye'de Deneysel Edebiyat Antolojisi* (2003).

HAKKINDA: Ömer Lekesiz / Öykü İzleri (2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Zaman gazetesi (16.9.2003), Gösteri Dergisi (Kasım 2003), Cumhuriyet Kitap (27.11.2003), Düz Yazılar Dergisi (Aralık 2003), E Dergisi (Ocak 2004), Mehmet Erte / Söyleşi (Varlık Kitap, Mart 2004), Adnan Binyazar / İma Kılavuzu'ndan İmalar (Cumhuriyet Kitap, 13.1.2005).

YALÇIN, Nevzat

Şair ve yazar. 1926, Kıbrıs doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Lefkoşa'da bitirdi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1949) mezunu. 1950-56 yılları arasında Etibank'ta İngilizce raportörü ve bu arada Ankara Radyosunda spiker olarak çalıştı. 1956 yılından itibaren sekiz yıl süre ile Londra Büyükelçiliğinde mütercimlik görevinde bulundu. Orta Doğu Teknik Üniversitesinde öğretim üyeliği (1964-70), Almanya'da öğretmenlik (1970) yaptı.

İlk şiirlerini, lise sıralarında öğrenci iken Kıbrıs'taki Türk gazete ve dergilerinde ve *Yedigün* dergisinde, daha sonra özellikle *Hisar* dergisinde yayımlandı. *Hisar*'ın sorumluyazı işleri müdürlüğünü yaptı. Hikâyelerinde sekiz yıl kaldığı İngiltere'de özellikle 1957-58 yıllarında alevlenen "siyah-beyaz" kavgasının etkileri görüldü. İngilizceden şiir ve yazılar çevirdi. Aruz vezni ile de şiirler yazdı.

"Yazdığı şiirler üzerinde büyük bir titizlikle işlemesini, neticede kendi telâkkisine göre güzeli bulmasını bildiği kadar; inandıklarının tenkidlerini anlayışlı ve makul karşılar. Yalnız tenkid babında fazlasıyla iyimserdir. Aruz vezninin o mutantan tıkırtılarını bir türlü kaybetmek arzusunu hissetmediği halde, şiirlerinin çoğu durgun bir gönlün ifadesi gibidir. Bilhassa aşk şiirleri derinliğinin fazlalığı nispetinde durgundur. Bazen de söyleyeceğinin hepsini söylemekten korkar gibi bambaşka mevzular içinde gayesini arar... Nevzat Yalçın'ın şairliğine örnek işte bu şiirleridir..." (Gültekin Samanoğlu)

ESERLERİ:

ŞİİR: *A Sokağı* (1969), *Güneş ve Adam* (1977), *Daha Yeni Daha Yakın* (1991), *En Eski En Uzak* (1991).

OYUN: *Bunalım* (1980).

HAKKINDA: Gültekin Samanoğlu / Nevzat Yalçın (Hisar, Mart 1952), Hisar dergisi (sayı: 29, Mayıs 1966), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

YALÇIN, Özkan

Şair ve yazar (D. 1949, Gürün / Sivas - Ö. 17 Mart 1998, Amasya). Gürünlü şairlerden Turgut Yalçın'ın oğludur. İlk ve ortaokulu Gürün'de okudu. Malatya Bölge Ziraat Okulu,

Bursa Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü (1974) mezunudur. Yükseköğrenimi öncesinde beş yıl ziraat teknisyeni olarak çalıştı. Sonraki yıllarda Batman, Sivas, Konya ve Amasya'da Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Uzun yıllar folklor araştırmalarıyla uğraştı, bunların bir bölümünü *Türk Folkloru* dergisinde yayımladı. Amasya'da görev yaparken *Yeşeren* dergisi ile *Hakimiyet* gazetesinin yazı kurullarında yer aldı. Yazı ve şiirleri pek sık olmamakla birlikte çeşitli sanat dergilerinde yayımlandı. Amasya Anadolu Lisesi müdürü iken rahatsızlanarak yaşamını yitirdi.

Çeşitli dallarda çok sayıda yarışmaya katıldı. Bunların arasında 1987'de Türk Edebiyatı Vakfının Mehmet Akif'in 50. ölüm yılı dolayısıyla düzenlediği Mehmet Akif Şiir Tahlilleri yarışmasında *Uzun Boylu Hayal* adlı eseriyle lise öğretmenleri grubunda birincilik ödülünü, Milli Eğitim Bakanlığınca Yunus Emre Sevgi Yılı dolayısıyla açılan şiir yarışmasında *Yunus Çağrısı* başlıklı şiiri ile birincilik ödüllerinc layık görüldü. 1991'de Türk Edebiyatı Vakfı ile Çevreden Sorumlu Devlet Bakanlığının Çevre Röportajı Yarışmasında *Kuş Köprüden Kuş Masalı* adlı eseriyle, birincilik ödülünü kazandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yağmur Kuşları* (1989), *Gül Yorgunu* (1997), *Sevda Çıkmazı* (1998).

BİYOGRAFİ: *Aşık Veysel - Dramı - Sanatı - Deyişleri* (1986).

ŞEHİR KİTABI: *Yedinci Şehir* (1996).

ROMAN: *Çok Sesli Senfoni* (1996), *Yüreğim Tükeniyor* (1996).

HAKKINDA: Mehmet Ali Öz / Gürünlü Şairler (2002), Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

YALÇIN, Selami

Araştırmacı-yazar. 23 Ekim1967, Kızılpınar köyü / Karakoçan / Elazığ doğumlu. İlkokulu köyünde okudu. Karakoçan İmam Hatip Lisesi (1987), Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1992) mezunu. MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Kur'an-ı Kerim'in Taklit Karşısındaki Tutumu"* adlı teziyle (1994) tefsir dalında yüksek lisansını tamamladı. 1995'ten itibaren Diyarbakır ve İstanbul'da öğretmenlik yaptı. *Aşkta Sonsuzluk* (2001) adlı bir eseri vardır.

HAKKINDA: Aşkta Sonsuzluk (Kitap Rehberi, Aralık 2001).

YALÇIN, Soner

Gazeteci-yazar. 1966 doğumlu. Gazeteciliğe 1987 yılında *2000'e Doğru* dergisinde başladı. 1995 yılına kadar *Aydınlık* gazetesinde çalıştı. Daha sonra *Siyah Beyaz* gazetesi, Show TV, Star TV, CNN Türk gibi televizyon kuruluşlarında görev aldı. Bir süre *Sabah* gazetesinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Yabancı gazetelerde makaleleri yayımlandı, çeşitli yerli ve yabancı belgesel ve televizyon programına katkıda bulundu.

Soner Yalçın

ESERLERİ:

Binbaşı Ersever'in İtiraflan (1994, 10. bas. 2005), *Behçet Cantürk'ün Anıları* (1996), *Hangi Erbakan - Milli Nizam'dan Fazilete* (1999), *Bay Pipo - Bir MİT Görevlisinin Sıradışı Yaşamı: Hiram Abas* (1999), *The Özal - Bir Davanın Öyküsü* (Mehmet Ali Birand ile, 2001), *Teşkilat'ın İki Silahşoru - Biri Meşrutiyet'in Silahşoru Dede Yakub Cemil Diğeri Cumhuriyet'in Silahşoru Torun "Yakub Cemil"* (2001), *Reis - Gladio'nun Türk Tetikçisi* (Doğan Yurdakul ile, 2003), *Efendi - Beyaz Türklerin Büyük Sırrı* (2004; 57. bas. 2005), *Efendi 2 - Beyaz Müslümanların Büyük Sırrı* (2006).

YALÇIN, Süleyman

Araştırmacı-yazar. 1926, Çanakkale doğumlu. Çanakkale İlkokulu (1938), Cumhuriyet Ortaokulu (1941), İstanbul Kabataş Lisesi (1944), İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi (1950) mezunu. İstanbul Tıp Fakültesinde asistan (1952-61), doçent (1961-64) ve profesör (1967-71, 1973 -88) olarak öğretim üyeliği görevini sürdürdü. Ayrıca yurtdışında (1964-73) görev yaptı.

Yazar olarak *Büyük Doğu* dergisinde çıkan yazılarıyla tanındı. Daha sonra Aydınlar Ocağı genel başkanı olarak yazdığı yazılar, yaptığı konuşmalarla dikkat çekti. Yazılarını *Büyük Doğu* (1956-59, 1972), *Yeni İstiklal* (1962-63), *Kök* (1981-82), *Boğaziçi* (1984-86) dergileri ile *Orta Doğu* (1974) ve *Tercüman* (1976-88) gazetelerinde yayımladı. Süleyman Yalçın'ın ayrıca tıbbi yazıları ve ortak kitaplarda imzasıyla çıkan bölümler vardır.

YALÇIN, Şahabettin

Felsefe araştırmacısı. 1970, Adıyaman doğumlu. İlk ve ortaokulu bu Adıyaman'da, liseyi yatılı olarak Bingöl Sağlık Meslek Lisesinde okudu. Boğaziçi Üniversitesi Felsefe Bölümünü bitirdi (1996). MEB bursu ile yüksek lisans ve doktora çalışmaları için ABD'ye gitti. Muğla Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde öğretim üyesi (doçent) olarak görev yaptı. Ayrıca Fen Edebiyat Fakültesi dekan yardımcılığı görevini de yürüttü. Lisans ve lisansüstü düzeyde bilim felsefesi, ahlâk felsefesi ve felsefe problemleri dersleri verdi.

Özellikle modern felsefe tarihi, bilgi ve varlık felsefesi, zihin felsefesi alanlarında çalıştı. Felsefe konulu makaleleri *MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *Felsefe Tartışmaları*, *Journal of Academic Studies Felsefe Dünyası*, *Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi*, *Liberal Düşünce*, *FelsefeLogos* dergilerinde, *Bilgi ve Değer* kitabı içinde ve *Felsefe Ansiklopedisi*'nde; tanıtım yazılarını *Matbuat*, *Kitap Dergisi*, *Virgül* dergilerinde yayımlandı. *Matbuat* dergisi ile *Kitap Dergisi*'nin felsefe bölümlerinin editörlüğünü yaptı. Muğla Üniversitesi bünyesinde sempozyumlar düzenledi. ABD'de, İstanbul ve Muğla'da düzenlenen sempozyumlarda bildiriler sundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Modern Felsefede Benlik Kavramı.*

YAYINA HAZIRLAMA: *Bilgi ve Değer* (2002), *Mehmet Küçük'e* (2003).

ÇEVİRİ: *Modern Düşüncenin Krizi* (J.D. Walters'tan, 1995), *Modernliğin Sonu: Postmodern Kültürde Nihilizm ve Hermenötik* (G. Vattimo'dan, 1999), *Hayy ibn Yakzan* (İbn Tufeyl'den, 2. bas., 2000), ortak çeviri), *Küresel Kuşatma Karşında İnsan* (derleme, 2004), *En Emin Yol* (Tunuslu Hayreddin Paşa'dan, Alev Alatlı ile, 2004), *Platon'un Devlet'i: Felsefi Bir Yorum* (R.C. Cross ve A.D. Woozley'den).

YALÇIN, Şiar

Çevirmen, yazar. 1924, İstanbul doğumlu. Babası İttihad ve Terakki fırkasının ünlü Maliye Nazırı Cavid Bey'dir. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da English High School'da, lise öğrenimini Robert College'de tamamladı. 1949 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Bir süre Pınarhisar ilçesinde hakimlik yaptıktan sonra, doktora öğrenimi için Paris'e gitti ve beş yıl Fransa'da kaldı.

Yurda dönüşünde yeniden adliyede çalışmaya başladı ve sekiz yıl süreyle İstanbul, Finike, Koyulhisar ve Kemah'ta savcılık yaptı. 1970 yılında *Akşam* gazetesinde yayımlanan yazı-

larından dolayı politika ile uğraştığı gerekçesiyle Yüksek Savcılar Kurulunun kararıyla meslekten çıkarıldı. Bir süre TRT'de mütercim olarak çalıştı. 12 Mart 1980 askeri darbesi döneminde (daha sonra beraat ettiği) bir suçlamayla tutuklanarak bu görevine son verildi. Hayatını çeviri yapmakla kazandı. Briç ve dil konularında yazdığı yazılarla tanındı. Yayınlanmış elli kadar tercüme eseri vardır.

ESERLERİ (Telif):

Şiar'ın Defteri: Eski Maliye Nazırı Cavid Bey (1995), *Doğru Türkçe* (1998).

Ayrıca briçle ilgili çeşitli telif ve çeviri kitapları vardır.

HAKKINDA: Şiar Yalçın / Doğru Türkçe (1998), Füsun Akatlı / Anadilin Sınırlarında Bir Nöbetçi (Virgül, Haziran 1998), Bülent Somay / Dilimizi Sokan Bal Arısı (Virgül, Mart 1998).

YALÇINÇELİK, Dilek

Edebiyat araştırmacısı. 1967, İzmit / Kocaeli doğumlu. 1978 yılında İzmit Ulugazi İlkokulu (1978), Ankara Namık Kemal Ortaokulu (1981), Ankara Lisesi (1984), Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1988) mezunu. 1989 yılında, Sinop Erfelek Lisesinde edebiyat öğretmenliğine başladı. Aynı yılın Ağustos ayında, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne araştırma görevlisi olarak geçti. 1993 yılında Yeni Türk Edebiyatı alanında yüksek lisans yaptı. 1996'da ARİT (Türk - Amerikan İlmi Araştırmalar Derneği) bursuyla *"XIX. Yüzyıl Türk Edebiyatında Popüler Roman"* başlıklı doktora tezini tamamladı. 1998'de yardımcı doçentliğe yükseldi. 1999-2000 yıllarında Kore Pusan Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu Orta Asya Dilleri Bölümünde konuk öğretim üyesi olarak, iki dönem Türk dili, kompozisyon ve Türk kültürü üzerine dersler verdi.

Makalelerini *Frankofoni, Littera* (*Edebiyat Yazıları*), *Türkbilig* (*Türkoloji Araştırmaları*), *Journal of Korean-Turkish Academic Society, Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, Türk Dili* dergilerinde yayımladı. *Haldun Taner'in Hikâyeleri ve Hikâyeciliği* (1995) adlı bir basılı eseri vardır.

YALÇINER, Yılmaz

Gazeteci-yazar. 1946, Hacettepe / Ankara doğumlu. Hacettepe İstiklal İlkokulu, Cebeci Ortaokulu ve Ankara Erkek Lisesini bitirdikten sonra bir süre Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde okudu (1967). İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Yüksek Okulundan mezun oldu (1972). Öğrencilik yıllarında gazeteciliğe başladı. Lise gazetesi çıkararak adım attığı gazeteciliği Ankara'da *Resimli Posta, Kudret, Zafer, Hür Anadolu, Adalet* gazetelerinde sürdürdü. İstanbul'da ise *Bugün, Bizim Anadolu, Son Havadis* ve *Sebil* (haftalık) gazetelerinde ressam, sayfa sekreteri, köşe yazarı ve yazı işleri müdürlüğü gibi çeşitli görevler üstlendi. *Milli Gazete* ve *Yeni Devir*'de misafir gazeteci olarak çalıştı.

Yılmaz Yalçıner

Ankara'da *Kuvay-ı Milliye* (1965), *Milli Adım* (1966) ve *Vesika* (1975) adlı aylık dergileri çıkardı. 1978 yılında haftalık *Şûrâ*, 1979 yılında *Tevhid* adlı gazeteleri çıkardı. Bu gazeteleri hemen her sayısının, Türk Ceza Yasasının 163. madde dolayısıyla toplatılması Yalçıner'in bu maddeden toplam on yıl yedi ay ceza almasıyla sonuçlandı. Bu arada "Atatürk'ün hatırasını tezyif ve tahkirden" mahkûm olan ilk gazeteci-karikatürist oldu. 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra uçak kaçırmaktan otuz altı yıla mahkûm oldu. On bir yıl cezaevinde kaldı. 1991 yılında şartlı tahliye ile serbest bırakıldı. Çalışmalarını haftalık *Cuma* dergisi ile *Akit* gazetesinde yazarak sürdürdü. *Yokuşlarda Susamak* (1975) adlı romanı yayımlanmış ilk eseridir.

YALÇINKAYA, Ahmet

Şair. 1963, Giresun doğumlu. İlk ve ortaokulu Almanya'da, liseyi İstanbul'da bitirdi (1981). Boğaziçi Üniversitesi (1981-87), İstanbul Teknik Üniversitesi (1987-97), Marlborough Üniversitesi (1998-99) ile Anadolu Üniversitesinde (1997-2000) mühendislik ve yönetim bilimleri okudu. Çeşitli sektörlerde yönetici olarak çalıştı. Özbekistan'daki Namangan Mühendislik Enstitüsünde öğretim üyesi ve teknik sahada yönetici olarak görev yaptı.

Şiir, makale, deneme, mektup, söyleşi ve çevirileri *Mavera, Kırağı, Harman, Endülüs, Vahdet, Zaman, Al-Ahram Weekly, Impact, Das Licht*

AHMET YALÇINKAYA

AKIL

Söğüt dallarında bir buruk hüzün
An be an dağıttı o altın bağı
Alın çizgileri gibi gündüzün
Bağrında yoğurdu öksüz toprağı

Gönlünü kaptırdı bir şâde kuşa
Vurmadan son küheylan yokuşa
Bir saksı dibinde bastığı tuşa
Uzattı hediye diye bu çağı

İğne deliğinden geçmeden devler
Ona aşk iksiri sundu alevler
Sesine gözyaşı yükleyen evler
Tutup ensesinden fırlattı dağı

Nihayet sayılar kaçtı gizlice
Boynundan asılıp durdukça gece
Ve aynada aksi olacak cüce
Sinsi sinsi çekip kopardı ağı

(*Dağlarda Yer Yok*, 1997)

ve *Yosh Kuch* gibi Türkiye, Almanya, İngiltere, Mısır ve Özbekistan'da çıkan birçok gazete ve dergide yayımlandı. Çeşitli ödüller aldı. *Kırağı* şiir dergisinin İstanbul temsilciliğini yaptı (1995-97). *Endülüs* dergisinin yayın kurulunda (1997-98) yer aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Dağlarda Yer Yok (1997), *Yetim Kalan Şiirler* (2001), *Yuragimning Ko'zyoshi* (*Yüreğimin Gözyaşı*, Özbekçe Seçme Şiirler, 2001).

Ayrıca teknik sahada hazırlanmış eserleri bulunmaktadır.

YALÇINKAYA, Mehmet Yusuf Ekrem

Araştırmacı, politikacı (D. 1891, İstanbul – Ö. ?). Mercan İdadisi (lise), Mülkiye Mektebi (Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1911), İstanbul Hukuk Mektebi (1915) mezunu. Çeşitli resmi görevler yaptıktan sonra, Kurtuluş Savaşı döneminde Anadolu'ya geçerek TBMM Hükümetinin emrine girdi. Kuşadası, Gevaş ve İnegöl'de kaymakamlık yaptı. Ankara vali ve Belediye başkanı yardımcısı iken 31 Temmuz 1951'de emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra Çanakkale'ye yerleşerek tarımla uğraştı.

ESERLERİ:

Muhtasar Malatya Tarih ve Coğrafyası (1940), *Muhtasar Türkiye Tarihi* (4 cilt, 1941-1943), *Eski ve Yeni İzmir* (1943), *Coğrafyada, Tarihte ve Bugünkü Konya* (1943), *Muhtasar Türkiye Tarihine Zeyl* (1946).

ZAFER YALÇINPINAR

ATONALİTE

Adanın merkezinden uzakta, yazlıkçıların henüz (h)ulaşamadığı o güzel koylardan biriydi. Engin Reis, dört metrelik ufak balıkçı teknesini sahile çekmiş, parlak yıldız yağmurunun altına uzanmış, neredeyse tanrıyı bile rahatsız edecek bir huzurla uykunun temiz ellerine bırakmıştı kendisini. Yanı başında boş şarap şişesi duruyordu.

Rüyasında küçülmüştü, küçük bir çocuk olmuştu Engin Reis. İskelenin ucunda oturmuş, sinek oltasıyla balık tutuyordu. İskeleden sadece kaya balığı, bazen de ispari yakalanabilirdi. Ama gene de çok severdi balık tutmayı. Her gün, kendisini tekneyle balığa çıkarması için babasına yalvarırdı. Ama babası istemezdi, kabul etmezdi, edemezdi.

Ufka bakıyordu Engin Reis. Hafif bir esintiyle ürperdi; ileride bir kadın belirdi. Annesiydi bu! Görebiliyordu; rahmetli annesi denizin üzerinden yürüyerek kendisine doğru geliyordu. Üzerinde çiçek desenli entarisi vardı. Engin Reis'in gözleri doldu. Günbatımının kızıllığı tüm gökyüzünü kaplamıştı.

Yanına geldiğinde annesi küçük Engin'i kucakladı, öptü, kokladı ve elinden tutarak onunla beraber denizin üzerinde yürümeye başladı. Biraz sonra, ileride bir sandal belirdi. Görebiliyordu; babasının teknesiydi bu. Anlamıştı; babasına gidiyordu. İçini kontrol edilmez bir coşku sardı. Annesinin elini bırakıp tekneye doğru koşmak istedi. Ama annesi buna izin vermedi. Tekneye yaklaştıklarında, bir kez daha küçük Engin'i kucakladı, öptü ve teknenin içine bıraktı. Engin Reis babasını hayranlıkla izliyordu. Yaşlı balıkçı başını öne eğmiş, karmakarışık bir oltayı çözmeye çalışıyordu. Bir an duraksadı ve göz ucuyla oğluna baktı:

"Deniz," dedi "en eski yalnızlıktır."

Misinalarla uğraşmaya devam ederek:

"Ama reis adam, usta adam denizde yalnız olmadığını bilir. Reis adamın gözleri iyi görür, kulakları iyi duyar, ama o anlamaz adamdır; şarap içer, rakı içer..." diyerek sözlerini bitirdi. Dolaşmış oltayı çözdü, oltanın gamını aldıktan sonra mantara geri sardı ve küreklerin başına geçti. Balıkçı teknesi sahile doğru yol almaya başladı. Gün, alacakaranlığa dönüyordu.

İskeleye yanaştıklarında babası küçük Engin'i kucakladı ve iskelenin üzerine bıraktı. Bir süre oğluna baktıktan sonra tekrardan küreklerin başına geçti. Ufak balıkçı teknesi sahilden uzaklaşmaya başladı. Gözden kaybolana kadar iskelenin ucunda bekledi Engin Reis. Bağırmak istiyordu, ama bağıramıyordu. Yapamazdı; reis adam, usta adam güçlü olmalıydı, hep dimdik, çakı gibi...

Sesler duyuyordu Engin Reis. Pis sesler... Uyandı. Koyun girişinden bağırışlar ve gülüşmeler geliyordu. Son model bir sürat teknesinin içinde yazlıkçılar, zibidiler, kadınlar, kızlar, oğlanlar... Eğlence ve zevk sesleri... Denize atılan bira kutuları, anlayamadığı bir dilde söylenen şarkılar, bilmediği ritimler... Engin Reis sinirlendi. İçini kontrol edilemez bir öfke sardı. Yattığı yerden hızla kalktı, yanı başında duran boş şarap şişesini aldı ve seslerin geldiği yöne fırlattı. Sürat teknesine doğru hırsla koşmaya başladı.

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. IV, 1968).

YALÇINKAYA, Nermin

Şair. 1956, Şanlıurfa doğumlu. Öğrenimini Urfa ve Ankara'da tamamladı. Halk eğitimi dalında yüksek lisans öğrenimi gördü. Çeşitli liselerde Türkçe öğretmenliği yaptı. 1986'da Zonguldak 100. Yıl Vakfı Şiir Yarışmasında mansiyon ve Petrol-İş Sendikası Kırıkkale Şubesinin açtığı yarışmada ise Şiir Özel Ödülünü aldı. Şiirlerini *Asi Sessizlik* adlı bir kitapta topladı.

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

YALÇINKAYA, Şeyhettin

Eğitimci, şair. 1951, Melikşerif köyü / Refahiye / Erzincan doğumlu. İlkokulu köyünde, ortaokulu Refahiye'de, liseyi İstanbul'da okudu. Erzurum Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü mezunu. Çeşitli okullarda öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yöneticiliği ve Denetiçiliği Programını bitirdi. İlköğretim müfettişi olarak görev yaptı.

ESERLERİ:

Aşk ve Çile, Saatleri Sonsuzluğa Kurdum.

YALÇINKAYA, Zeynep

Şair. 1948, Seydiler / Fethiye / Muğla doğumlu. İlkokulu Seydiler'de, ortaokulu Fethiye'de okudu. 1966 yılında Bursa Kız Öğretmen Okulunu bitirdi. Otuz yıl öğretmenlik yaptıktan sonra 1996'da emekliye ayrıldı. 1999 yılında ilk kitabı *Merhaba Sevgi*'yi yayımladı.

HAKKINDA: Ünal Şöhret Dirlik / Şiirlerde Fethiye (Antoloji) (2006).

YALÇINLAR, Adnan

Romancı. 12 Ağustos 1955, İstanbul doğumlu. Tam adı Adnan Kâmil Yalçınlar'dır. Alman Lisesi (1974) ve İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (1980) mezunu. Yüksek lisansını aynı fakültede tamamladı (1982). Kuramsal yönüyle de çalışmalar yaptığı mimarlık alanında ödüller aldı. *Salyangoz ya da Şövalyenin Zamanı* (1992) adlı bir romanı vardır.

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

YALÇINPINAR, Zafer

Öykücü. 26 Temmuz 1979 doğumlu. Marmara Üniversitesi Ekonometri Bölümü mezunu. Öykü, yazı ve şiirlerini *Son Kişot, Budala, Yaratı(m), Düşe-Yazma, Kavram Karmaşa, Wesvese, Kuzey Yıldızı* dergilerinde yayımladı. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

Zafer Yalçınpınar

ESERLERİ (Öykü):

Karşı, Korkak Düşler (2002), *Kalem Konçertoları* (2002), *Anla(tı)* (2003).

HAKKINDA: Özgür Atak / Korkak Düşler (Virgül, Nisan 2002).

YALÇINTAŞ, Nevzat

Araştırmacı-yazar. 24 Temmuz 1933, Ankara doğumlu. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi mezunu. Fransa'da iktisat doktorası yaptı. Türkiye'ye döndükten sonrü Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünde araştırmacı olarak çalıştı. Bitirdiği fakültede öğretim üyesi oldu (1960), doçentliğe (1964) ve profesörlüğe (1970) yükseldi. Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi Başkanlığı (1968-71), TRT Genel Müdürlüğü

Nevzat Yalçıntaş

(1975), Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başdanışmanlığı yaptı. Bu görevlerinin yanı sıra bir süre de Suudi Arabistan'ın Cidde kentinde bulunan İslâm Kalkınma Bankası Araştırma ve Eğitim Enstitüsünde Araştırma Dairesi Başkanlığını yürüttü.

Büyük Doğu, Köprü, Tercüman vd. gazete ve dergilerde yazdı. Araştırmaları nedeniyle kendisine Pakistan hükümetince Muhammed İkbal Madalyası verildi. 18 Nisan 1999 seçimlerinde Fazilet Partisi (FP) listesinden, 3 Kasım 2002 seçimlerinde Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) listesinden İstanbul Milletvekili seçildi. Bir süre FP Genel Başkan Yardımcılığı görevinde bulunmuştu.

BAŞLICA ESERLERİ:

Sosyalizmin Taktikleri, Emek Arzı, Türkiye'nin Sosyal Bünyesi, Sosyal Siyasete Giriş vd.

Ömer Faruk Yaldızkaya

YALDIZKAYA, Ömer Faruk

Araştırmacı-yazar. 16 Kasım 1958, Emirdağ / Afyon doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Emirdağ'da yaptı. Gençlik ve Spor Akademisi ile Afyon Eğitim Enstitüsü (1979) mezunu. Çeşitli şirketlerde yöneticilik görevlerinde bulundu. Makaleleri *Erciyes, Folklor ve Edebiyat, Türk Kültürü, Bir, Standart, Folklor/Edebiyat, Aziziye, Emirdağ* dergilerinde yer aldı. Ulusal ve uluslararası on altı sempozyum ve kongreye katılarak bildiriler sundu. TRT Radyo ve Televizyon programlarında, Türk halk edebiyatı ve folkloru üzerinde konuşmalar yaptı. 2002 yılında, Bakü (Azerbaycan) Asya Üniversitesince fahri doktor unvanı, aynı yıl Folklor Araştırmaları Kurumunca 2002 Yılı Türk Folkloruna Hizmet Ödülü aldı. FAK üyesidir.

ESERLERİ:

Her Yönüyle Emirdağ (1986), *Gönülden Sesler* (Aladağlı Aşık Yoksul Derviş'in Şiirleri, 1986), *Emirdağ Yöresi Türkmen Ağıtları* (1992), *Emirdağ Türküleri* (2003).

HAKKINDA. İrfan Üner Nasrattınoğlu / Emirdağ Yöresi Türkmen Ağıtları (Kocatepe gazetesi, sayı: 8374, 11.11.1992), Recep Yaşayacak / Afyon-Kocatepe Gazetesi (2.10.1995), Ali Osman Öztürk / Bilge Dergisi (Yaz 1996), Savaş Ay / Ağıt Yakıtan Çanakkale (Sabah, 18.3.2004).

YALIM, Özcan

Şair ve yazar, çevirmen. 19 Eylül 1931, Giresun doğumlu. Tam adı Özcan Oğuz Yalım'dır. Kastamonu Lisesi (1952) ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1958) mezunu. Maiyet memurluğu ve kısa bir süre kaymakamlık yaptı. Sonraki yıllarda kısa sürelerle kitabevlerinde çalıştı. Yaşamını yabancılara özel Türkçe dersleri vererek sürdürdü. Ali Püsküllüoğlu'nun çıkardığı *Yusufçuk* dergisini (24 sayı, 1979-80) yönetti. 1995'te Ankara'dan ayrılarak Çiğli'ye (İzmir) yerleşti.

Bir bölümü Talât Sait Halman tarafından İngilizceye de çevrilen şiirlerini 1953'ten itibaren *Kaynak, Arayış, Varlık, Yeni Ufuklar, Türk Dili, Yusufçuk, Dize, Oluşum* vd. dergilerde yayımladı. Yazdığı sıcak ve lirik şiirlerle tanındı. Şiirden başka mizah öyküleri yazdı, sözlükler hazırladı ve çeviriler yaptı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Aramıza Gül Girdi* (1982), *Yaşadık mı?* (1992), *Sonra Tufan* (2003).

MİZAH: *Birezinta Öyküleri* (1988).

DERLEME: *Türkçe'de Eş ve Karşıt Anlamlılar Sözlüğü* (1983), *Türkçe'de Yakın ve Karşıt Anlamlılar Sözlüğü* (1998), *Konularına Göre Dünyanın En İyi Fıkraları ve Nükteler Antolojisi* (1999).

ÇOCUK KİTABI: *Şiir de Çocuktu Bir Zamanlar* (2003, şiir), *Gülmece Güldürmece* (2003, fıkra).

ÇEVİRİ: *Don Camillo ve Hayırsız Oğul* (G. Guareschi'den, 1971), *Don Camillo'nun Küçük Dünyası* (G. Guareschi'den, 1972), *Don Camillo Çıkmazda* (G. Guareschi'den, 1972), *Don Camillo Moskova'da* (G. Guareschi'den, 1973), *Mafya'nın Dışında Kim Kaldı?* (H. Mc Coy'dan, 1973), *Don Camillo ve Cehennem Meleği* (G. Guareschi'den, 1982), *Oğlum, Kızım Hele Karım* (G. Guareschi'den, 1983).

HAKKINDA: Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (VI, 1971), "Kim Bu Özcan Yalım?" (Pencere, Mart-Haziran 1997), Virgül (sayı: 24, Kasım 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

YALKIN, Sabahattin

Şair. 1934, Antakya doğumlu. Antakya İstiklal İlkokulu (1946), Antakya Lisesi (1953), İstanbul Teknik Üniversitesi (1960) mezunu. Su taşkınları mühendisi olarak DSİ'de (1960 - 70), hidroloji yüksek mühendis olarak EİE'de (1970-93) görev yaparak emekliye ayrıldı. Bu arada Macaristan'da Budapeşte Teknik Üniversitesi - VİTUKİ işbirliği (1970) ve Hollanda'da Delft Teknoloji Enstitüsünde (1973 - 74) hidroloji konusunda lisansüstü eğitim gördü.

Edebiyata, lise öğrenciliği yıllarında şiirler yazarak başladı. İlk şiiri 1953'te *Devrimci Gençlik* gazetesinde (Antakya, 1953) yer almıştı. Diğer şiirleri *Türk Dili, İnsancıl, Damar, Yelken, Yeditepe, Türk Dili, Dost, Anadolu Ekini, İmece, Ardıçkuşu* dergilerinde yayımlandı. "Beyaz Kan" adlı şiir dosyası ile1994 Sabri Altınel şiir yarışmasında üçüncülük ödülünü, *Çocuk Deliceleri* ile 1994 Damar Dergisi - Çankaya Belediyesi Çocuk Şiirleri yarışmasında birincilik ödülünü aldı. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

"Sabahattin Yalkın, şiir söylemi kurabilmiş şairlerimizden. Şiirinin altında adı olamasa da bu şiir rahatlıkla onu tanıtabilecek özellikler içeriyor. Yalkın, 'farklı' olanı yazmasını biliyor.

Yalkın, şiirinde kendine özgü bir dünya yaratıyor. Bu farklı olmada, nesnelerin dünyalarını kimi zaman canlı varlıklar gibi irdeliyor, onlara kimlik gücü kazandırıyor." (Ahmet Özer)

ESERLERİ (Şiir):

Akdeniz Delisi (1988), *Güney Güneşi* (Hatay şiirleri, 1991), *Bütün Yüzlerim Anadolu* (1991), *Aşkdeniz* (1994), *Çocuk Deliceleri* (çocuk şiirleri, 1995), *Beni Yasaklama* (1996),

Sabahattin Yalkın

SABAHATTİN YALKIN

AŞKIN NİYETİNİ ANLAYAMIYORUM

Yusyuvarlak bir ay Ayvalık'ın
üzerinde
Kimin koyduğu belli değil
Sahipsiz öyle

Göğün niyetini anlayamıyorum

Bir gece vuruyor omzuma
Adını soruyor son kadınımın
Gözleri ince kara

Gecenin niyetini anlayamıyorum

Ve ansızın yere düşüyor vazo
Güller Osmanlı kokuyor
Karanfiller eşkıya

Çiçeğin niyetini anlayamıyorum

Belli belirsiz bir İstanbul
Sonbahar yapraklan arasında
Yapayalnız yürüyor Beşiktaş'a

Kentin niyetini anlayamıyorum

Deli-dolu yaşlarımı arıyorum
Gözüm hangi göze takılsa
Tüm denizi oynuyorum bir zara

Aşkın niyetini anlayamıyorum

Sabahı Düşünmek (1998), *Asi Destanı-Hatay Şiirleri* (2002), *Güneş Yanışı Geçince* (2003), *Gam Şiirleri* (2003), *Soluğumun Rengi-Dünya ile Göz Göze* (2004).

HAKKINDA: Burhan Günel / Aşkdeniz Şiirleri (Yaklaşım, Kasım 1995), Orhan Tüleylioğlu / Şiirli Günler Efendim (Milliyet Sanat, Nisan 1997), Mahmut Temizyürek / Sabahı Düşünmek (Virgül, Ocak 2000), Vedat Yazıcı / Martıya Mektuplar (2000), Şükran Kozalı / Orontes Gök Akar (Damar, Temmuz 2001), Müncevver Ogan / Yanıtlar (Anadolu Ekini, Ocak 2001), Osman Bolulu / Söyleşi (Kıyı, Mart 2002), Ruşen Hakkı Güneş / Yarıyı Geçince (Özgür Kocaeli, 2.11.2003), Ahmet Özer / Tarihin Cinselliğin ve Cesaretin Şiirleri (Amik, Ocak 2004), Bülent Güldal / Soluğumun Rengi (Şiir Ülkesi, Ekim 2004), Ahmet Günbaş / Şiirin Dışarlıklı Adı (Damar, Eylül 2004), Hasan Akarsu / Şiir-Den / İzler (2004).

YALKUT, Sabiha Banu

Araştırmacı-yazar. 1952, Ankara doğumlu. TED Ankara Kolejini bitirdi. Öğrenimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Prehistorya ve Arkeoloji Bölümünde sürdürdü. 1982'de Berlin'e yerleşti. Berlin Özgür Üniversitesinde (Freie Universität Berlin) Etnoloji ve Dinbilim Bölümünden mezun oldu. 1979-82 yılları arasında Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya yaptığı çok sayıda gezide Yezidi köylerini de ziyaret etti. 1988-95 yıllarında Berlin ve Batı Almanya'nın çeşitli kentleri ile Mardin'in Midyat ilçesinde alan çalışması yaptı. Bu konudaki çalışmalarını *Melek Tavus'un Halkı: Yezidiler* (2002) kitabında topladı.

Sabiha Banu Yalkut

HAKKINDA: Melek Tavus'un Halkı: Yezidiler (2002).

YALMAN, Ahmet Emin

Gazeteci-yazar (D. 1888, Selanik - Ö. 19 Aralık 1972, İstanbul). İstanbul Alman Lisesi (1907), Columbia Üniversitesi Felsefe Bölümü mezunu. Amerika'dan felsefe doktoru olarak Türkiye'ye döndüğünde İstanbul Üniversitesinde bir süre Ziya Gökalp'in asistanı olarak (1914) çalıştı. Mütareke yıllarında İttihat ve Terakki'cilerle birlikte Malta adasına (1920) sürüldü. 1923 yılında Ahmet Şükrü Esmer ve Enis Tahsin ile *Vatan* gazetesini kurdu. Gazetesi bir ara kapatılınca yabancı şirketlerin temsilciliğini yaptı.

1940 yılında yeniden yayımlayıp başyazarlığını 1960 yılına kadar sürdürdüğü *Vatan* gazetesi dışında, yine kendi çıkardığı *Kaynak* (1936) dergisi ve *Tan* gazetesinde yazdı. 1959 yılında bir yazısı yüzünden birbuçuk yıl hapis cezasına mahkûm edildi. Serbest bırakılınca (1960) gittiği Amerika'nın California ve Georgia üniversiteleri tarafından kendisine "Üstün Cesaret Armağanı" verildi. Türkiye'de de 1967 yılında Devlet Kültür Armağanı ile ödüllendirildi.

ESERLERİ:

The Development of modern Turkey as Measured by Its Pres (1914), *Die Türkei* (1918), *Turkey in the World War* (1930), *Gerçekleşen Rüya* (1938), *Havalarda 50.000 km* (3 cilt, 1943), *Naziliğin İçyüzü* (1943), *Yarının Türkiye'sine Seyahat* (1944), *Dünyadan Haber* (2 cilt, 1945), *San Francisco'da Neler Gördüm* (1945), *Turkey in My Time* (Benim Zamanımda Türkiye, 1956), *Berraklığa Doğru* (1957), *Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim* (4 cilt, 1970).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968), Mehmet Başaran (Cumhuriyet Kitap, 18.2.1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

YALNIZ, Ebed Mahir

Şair (D. 1906, İstanbul - 3 Ekim 2000). Konya Öğretmen Okulunu bitirdikten (1930) sonra bir süre Viyana ve Almanya'da kaldı. Dönüşünde Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı

Ahmet Emin Yalman

Bölümünden mezun oldu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsünde Almanca öğretmenliği yaptı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bu Gece Rüyalarım* (şiirler, 1957), *Aynalar* (1986).

DERLEME-ÇEVİRİ: *Zacharias Topelius* (S. Lagerlöf'ten, 1957), *Alman Şiiri Antolojisi* (çeviri, 58 Alman şairinden örnekler, 1960).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002).

Sadık Yalsızuçanlar

YALSIZUÇANLAR, Sadık

Hikâyeci. 1 Aralık 1961, Malatya doğumlu. Malatya Melekbaba İlkokulu (1970), Dörtyol Deneme Lisesi (1978), Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1983) mezunu. Başladığı yüksek lisans çalışmasını tamamlamadı. Bir süre İstanbul'da bir yayınevinde çalıştı. Sivas'ta orta dereceli okullarında edebiyat öğretmenliği (1985-87) yaptı. TRT'nin prodüktörlük sınavını kazanarak (1987) TRT İzmir Televizyonuna yardımcı prodüktör olarak atandı.

"Ana" adlı ilk öyküsü 1980'de *Yeni Asya* gazetesinin sanat sayfasında yer almıştı. Diğer ürünleri *Köprü* dergisi ile *Tasvir* ve *Zaman* gazetelerinde yer aldı. 1981'de *Köprü* dergisinin öykü ödülünü, *Şehirleri Süsleyen Yolcu* adlı hikâye kitabı ile Türkiye Yazarlar Birliği 1986 Hikâye Ödülünü, aynı kuruluşun 1992'de deneme ve 1994'te TV programcılığı ödüllerini, 1991'de TMKV TV programcılığı ödülünü; 1994'te Hak İş TV programcılığı ödülünü aldı. Alegorik ve soyut bir öykü diliyle yazdığı *Şehirleri Süsleyen Yolcu* adlı ilk öykü kitabıyla dikkat çekti. Hikâyenin yanında roman, masal, deneme, araştırma ve söyleşi türlerinde de ürünler verdi.

Doğu klasiklerinden on ikisini (Dede Korkut, Bostan, Gülistan, Kelile ve Dimne, Mem u Zin, Baharistan,

SADIK YALSIZUÇANLAR

AYAN BEYAN

Sen denizsin, ben kıyınım. Sen olmayınca ben denizsiz kıyı gibiyim.
Kıyısız deniz olur belki ama denizsiz kıyı nasıl olabilir?
Sen olmayınca ben denizi olmayan bir kıyı nasıl olursa öyleyim.

Şimdi yoksun. Neredesin biliyorum ama seni göremiyorum. Seni görür gibi bilemiyorum. Seni bilmek seni görmektir diye inandığım için çekiyorum bu acıyı.

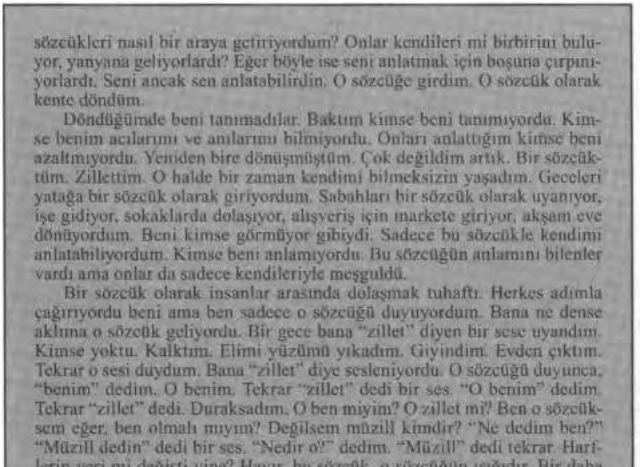
Bir gün akşam oluyor, güneş batıyordu, seninle her gün buluştuğumuz yerdeydik. O zamanlar yalnızlığın senden ayrı kalmak olduğunu henüz bilmiyordum. Senin değerini bilmiyordum o zamanlar.

Sen gittin, gün batısı ve bir daha hiç doğmadı.
O günden sonra seni hiç görmedim. (...)
Yine gözlerim karardı, çekip gittin yine.

Yine beni kendimle bıraktın. Şimdi bir kendim vardım bir de sözcükler. Onlar bendendi ama benim değildi. Ben de kendimin değilim. Ben sendenim, sen değilim ama seninim. Kendimi nasıl sensiz düşünebilirim? Kendimi koruyamıyorum, nasıl sensiz olabilirim? Ben sadece kıyınım, deniz değilim ben sözcükler gibiyim. Sen konuştuğum dile benziyorsun, senden alıyorum kelimelerimi. Bana sözcükler veriyorsun, onlarla sana olan uzaklığımı şikayet ediyorum. Onlarla sana yaklaşabilir miyim? Seni onlarla anabilir miyim? Sana ait olmayan bir şey ancak sözcüklerle mi bilinir? O sabah sadece bunu söyledin ve duyularımı örttün. Artık senden bir söz duymuyordum. Seni duyuyordum ama sesini işitemiyordum. O andan itibaren tüm varlığımla sana ait olmayan şeyi aradım. Ben? Sana nidim. Benim sandığım ne varsa sana ait.

Sana ait olmayan şey.. Bununla yatıp kalktığım günlerin birinde ormana gittim. Burası kentin kıyısında yağmur sularıyla oluşmuş bir göleti çevreleyen dağların yamacında bir koruluk. Çam ağaçları var. Yaban armudu, elma, muşmula, erik, yabani badem ve kayısı ağaçları var. Ormanda yolunu yitirene kadar yürüdüm. Yorulmuştum. Toprağa uzandım. Uyumuşum. Düşümde bir ses dağa git diyordu, ormanı izleyerek yürü, patikaya ulaşacaksın, o seni dağa götürür. Uyandım. Yürümeye başladım. Ayaklarım beni güçlükle taşıyordu. Patikaya ulaştım. Onu izleyerek yürüdüm. Dağın doruğuna yaklaştığımı görüyordum. Büyük bir çam ağacının dibinde tekrar uyudum. Bu kez, ağacın üzerinde, kendimi yüksek bir menzilde buldum. Burada sadece doğanın sesleri vardı. Yükseldikçe, göğe değil, toprağa yakınlaştığımı farkettim. Toprak sana daha yakındı. Burası dünyanın merkezi olmalıydı. Orada sadece toprak görünüyordu. Bakışlarımı bir an olsun ayırmaksızın toprağa baktım. Baktıkça, toprağın zerrelerinin kapıları açılıyordu. Oradan girince beni altı harf karşıladı. Ztllei. Onları avcuma aldım. Yanyana getirdim. Okudum: Ztllei. Hiçbir anlam veremedim. Tzllie. Yine anlamsızdı. Tekrar dizdim: Zlleit. Belki bir anlamı vardı ama bilmiyordum. Defalarca harflerin yerini değiştirdikten sonra zillet biçimine getirdim. Ona sürekli baktım. Baktıkça toprağa dönüştü. Ben bakıyordum, sözcük biraz daha topraklaşıyordu. Sözcüğün yapısında toprak mı vardı? Topraktan mıydı? Toprağın içinden mi geliyordu? Toprakla bir yakınlığı olduğu kesindi. Ama neydi? Bu sözcüğün zihnimdeki çağrışımlarını çıkarıp koydum avcuma. Onlara baktım. Altta bir şey. Aşağıda. Aşağılara doğru. Bir iniş. İnilince varılan bir şey. Alçalan...Alçalma haline doğru.

Aşağılanarak...Aşağılanma durumuna ilişkin...Sözcüğün anlam dünyasına doğru girdikçe onun tümüyle topraklaştığını gördüm. Tuhaf bir şey oluyordu gördükçe, ben de toprağa dönüşüyordum. Ben kıyı değildim topraktım. Topraktandım ben, deniz değildim. Denizin dalgalarla uzadığı bir yerdim ben. Ben artık aradan tümüyle çıkmalıydım. Toprağa dönüştüm ve zerrelerim dağıldı. Bir avuç toz haline gelmiştim. Bu toz ne kadar çokluktu. Ben bir sanıyordum kendimi oysa çoktum. Çok fazlaydım ben, azalmıştım işte. Azalmış azalmış hiç kalmamıştım, dağılmış toza dönmüştüm. Toz olunca yağmur yağdı. Yağınca balçıklaştım. Bir avuç çamurdum şimdi. Kendimi dışarıdan ve yukarıdan bir yerden, yersizlikten mi yoksa, bir şeyden bir avuç çamur olarak görüyordum şimdi. Ayna kaybolmuştu. Doğrudan kendimi bir avuç balçık olarak görebiliyordum işte. Ondaki soluk bu sözcükler miydi? Bir avuç çamurdaki harflerden mi geliyordu bu sözcükler? Bu kelimeleri bu çamur mu yoksa ben mi senden alıyordum? Senden aldığım →

sözcükleri nasıl bir araya getiriyordum? Onlar kendileri mi birbirini buluyor, yanyana geliyorlardı? Eğer böyle ise seni anlatmak için boşuna çırpınıyorlardı. Seni ancak sen anlatabilirdin. O sözcüğe girdim. O sözcük olarak kente döndüm.

Döndüğümde beni tanımadılar. Baktım kimse beni tanımıyordu. Kimse benim acılarımı ve anılarımı bilmiyordu. Onları anlattığım kimse beni azaltmıyordu. Yeniden bire dönüşmüştüm. Çok değildim artık. Bir sözcüktüm. Zillettim. O halde bir zaman kendimi bilmeksizin yaşadım. Geceleri yatağa bir sözcük olarak giriyordum. Sabahları bir sözcük olarak uyanıyor, işe gidiyor, sokaklarda dolaşıyor, alışveriş için markete giriyor, akşam eve dönüyordum. Beni kimse görmüyor gibiydi. Sadece bu sözcükle kendimi anlatabiliyordum. Kimse beni anlamıyordu. Bu sözcüğün anlamını bilenler vardı ama onlar da sadece kendileriyle meşguldü.

Bir sözcük olarak insanlar arasında dolaşmak tuhaftı. Herkes adımla çağırıyordu beni ama ben sadece o sözcüğü duyuyordum. Bana ne dense aklıma o sözcük geliyordu. Bir gece bana "zillet" diyen bir sese uyandım. Kimse yoktu. Kalktım. Elimi yüzümü yıkadım. Giyindim. Evden çıktım. Tekrar o sesi duydum. Bana "zillet" diye sesleniyordu. O sözcüğü duyunca, "benim" dedim. O benim. Tekrar "zillet" dedi bir ses. "O benim" dedim. Tekrar "zillet" dedi. Durakladım. O ben miyim? O zillet mi? Ben o sözcüksem eğer, ben olmalı mıyım? Değilsem müzill kimdir? "Ne dedim ben?" "Müzill dedin" dedi bir ses. "Nedir o?" dedim. "Müzill" dedi tekrar. Harflerin yeri mi değişti yine? Hayır, bu sözcük, o sözcüğün ışığıdır. Bir daha duymadım o sesi. O halde zillet müzillin gölgesi midir? (...)

(Ayan Beyan, 2005)

Siyasetname vd.) yayına hazırladı. On kitaplık bir "Bilgelik Öyküleri" dizisi derledi ve metinleri yeniden kaleme aldı. *Rüya Sineması* kitabında sinema ile rüya arasındaki olgusal ve metafiziksel ilişkileri konu edindi. Rüyaya dayalı bir sinema düşüncesinin kuramsal temellerini kurmaya çalıştı. Televizyonun doğasına ilişkin yazılarını topladığı *Televizyon ve Kutsal*, iletişim alanında çalışan eleştirmen ve kuramcılarca ilgiyle karşılandı. Yurtiçinde ve dışında kimi yüksek lisans ve doktora tezlerine konu edildi. Kimi belgeselleri yurtiçinde ve dışında çeşitli ödüller aldı.

"Yalsızuçanlar'ın hikâyelerinde, devamlı masal, şiir, timsaller içinde görülmekle beraber, arka planda dünyanın haksızlıkları, yolsuzlukları, çekişmeleri, gündelik hatta metafizik meseleler de sezilmektedir. Yine sanata dair görüşlere, duyuşlara da yer verilmektedir. (...) Yıldızlar, çiçekler gibi, hikâyecinin çok kullandığı aydınlık, mutluluk motifleri var ki, bunlar gönülleri kararmaktan korumaktadır." (Ahmet Kabaklı)

"Yalsızuçanlar, bakışaçısı yer yer metafizikten tasavvufa doğru kaysa da, Borgesvari tecessüsleri, doğucul rüya, mecaz ve simgeciliğe yeni nitelikler yüklemesi, öykü diline bir simyacı gibi yaklaşması nedeniyle, modern metafizik öykünün en ısrarlı uygulayıcıları ve taşıyıcıları arasında yer almıştır." (Ömer Lekesiz)

"Gezgin'in yenilikçi bir metin olduğu söylenemez, belki geleneksel anlatılara yakın duran bir kitap olarak görülmesi daha doğru olur. Bu bağlamda 'Gezgin'in gerek kurgusu gerekse dili, söylencelerin diline ve dünyasına daha yakın durmaktadır. Yazar İbn-i Arabi gibi mito-poetik dile sahip bir ermişin yaşamına eğilmekle zaten böylesi bir dili seçmesi gerektiğinin ayırtında olmalı. Bizde pek örneğine rastlamadığımız, daha çok doksanlı yıllara doğru yaygınlaşan ve Latin-Amerikan romancılarının ağırlıkta olduğu eğilimlerin belirginleştiği örnekler göz önüne alındığında, Yalsızuçanlar'ın romanının dilinin yaklaştığı temaya uygun olduğu belirtilmelidir." (Turgay Seçkiner)

"Kapı, Yılan, Gerçeği İnciten Papağan çarptı beni. Bir Türk Kafka'sıyla karşılaştığımı duydum. Borges'i düşündüm. Benzersizliğinin sürmesini çok isterim. Kısa öykülerin çarpıcılığı ağırlık kazandırıyor." (İlhan Berk)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Şehirleri Süsleyen Yolcu* (1986), *Gerçeği İnciten Papağan* (1992), *Kuş Uykusu* (1996), *Güzeran* (1998), *Halvet Der Encümen* (1998), *Varlığın Evi* (2002), *Sırlı Tuğlalar* (2003), *Öyküler Kitabı* (ilk beş kitap bir arada, 2003), *Bir Yolcunun Hâlleri* (2003), *Hiç* (2004), *40 Gözaltı Öyküsü ve Diğerleri* (2004), *Ayan Beyan* (2005).

ROMAN: *Yakaza* (1992), *Kerem ile Aslı* (2001), *Gezgin* (2004).

MASAL: *Mavi Kanatlı Bir Kuş* (1991), *Düş Bahçesi* (1998).

DENEME-ARAŞTIRMA: *Rüya Sineması* (1994), *Korku ve Ümit ve Aşk* (1996), *Televizyon ve Kutsal* (1997), *Düş, Gerçeklik ve Sinema* (Ayşe Şasa ve İhsan Kabil ile, 1997), *Geçen Gün Ömürdendir* (1998), *Tarafsızlık Masalı* (1998), *Düş Kırığı* (1998), *Aşka Dair Yalanlar, Unsuru'l-Belağat'a İlişkin Notlar* (2004), *Dua Günlüğü* (2004), *Tövbe ve İstiğfar Günlüğü* (2004).

SÖYLEŞİ: *Al Aşkını Ver Beni* (2005).

DERLEME-YENİDEN YAZIM: *Yeni Şiir Antolojisi* (1985), *Mem ile Zin* (2001), *Erdem Öyküleri* (2003), *Hikmet Öyküleri* (2003), *Huzur Öyküleri* (2003), *Rehber Öyküler* (2003), *Mevlâna'dan Öyküler* (2004), *Saadet Çağından Öyküler, Derviş Öyküleri, Sufi Öyküler, Kur'an'dan Öyküler* (2004), *Kelile ve Dimne, Gülşen-i Raz, Gülistan, Bostan, Baharistan, Siyasetname, Binbirgece Masalları, Muallakat-ı Seb'a, Mahzen-i Esrar, Salaman ve Absal, Dede Korkut Kitabı.*

HAKKINDA: Adnan Tekşen / Anlaşılamayan Edebiyatçılar (Zaman, 4.2.1987), Nurullah Aydın / Dayanıklı Yürekler Daha İleride (Yeni Şafak, 8.2.1987), Ali Mahmutoğlu / Şehirleri Süsleyen Yolcu (Kardelen, Haziran 1987), Nejat Turhan / Bir Portre (Köprü, Mart-Nisan 1993), Ahmet Kabaklı / Türk Edebiyatı (cilt: 5), Yeni Düşünce (26.3.1993), Ortadoğu (25.1.1993), Ayhan Katırcıkara / Türkiye (2.2.1993), Ahmet Çetin / İyiden Başka Nedir Güzel? (Dergâh, Mart 1997), Taha Bülent / Zaman (3.2.1997), Murat Dönmez / Zaman (12.3.1997), Rüya Sineması (Gösteri, Şubat-Mart 1998), Suavi Kemal Yazgıç / Virgül (Temmuz-Ağustos 1998), Kemal Çavuş / Hece (Ocak 1999), Kemal Aksungur / Dergâh (sayı: 108, Şubat 1999), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü-5 (2001) - Heceöykü (sayı: 11, Ekim-Kasım 2005), Selçuk Orhan / Hece (sayı: 46/47), Varlığın Evi (Hece, Kasım 2002), Sefa Kaplan / Öyküler Kitabı - Göçmüş Kediler Bahçesi (Hürriyet Keyif, 13.7.2003), Abdullah Harmancı / Sırlı Tuğlalar (Kitaplık, Haziran 2003), Özcan Ünlü / Türkiye (19.6.2003), Selen Akıner / Virgül (Mayıs 2003), Aksiyon (19.3.2003), Cumhuriyet Kitap (sayı: 682), M. İlhan Atılgan / Zaman (11.3.2003), Nuriye Akman / Modern İnsanın İbn Arabi Gibi Ariflere İhtiyacı Var (söyleşi, 3.10.2004), Sabah (4.12.2004), Mehmet Yılmaz / Zaman (21.11.2004), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004), Ayşe Kara / Sadık Yalsızuçanlar-Hiç (Heceöykü, Haziran-Temmuz 2004), Turgay Seçkiner / Gezgin (Varlık, Şubat 2005), Ersin Yalçınkaya / Kitap-lık (sayı: 80, Şubat 2005), Varlık (Şubat 2005).

YALTIRIK, Ünal

Şair, gazeteci, bürokrat. 6 Temmuz 1933, Davutlar köyü / Kuşadası / Aydın doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgileri Fakültesi (1956) mezunudur. Gümrük ve Tekel Bakanlığında müfettiş olarak (1957-69) çalıştı. İstanbul Gümrükleri Başmü-

dürlüğü (1969 -70), Bağ-Kur Genel Müdürlüğü (1970-77), Printemps Genel Müdürlüğü ve Yönetim Kurulu Başkanlığı (1992) yaptı.

İlk yazısı 1950 yılında, *Kastamonu Mücadele* gazetesinde, diğer ürünleri çeşitli yayın organlarında yer aldı. *Doğru Söz* gazetesi (1951) ve *Maya* dergisini (1978-96) çıkardı, başyazarlıklarını yaptı. Bürokraside Üstün Hizmet Ödülünü (1996) aldı. Büyük Kulüp ve Mülkiyeliler Birliği üyesidir. *İlkokul Çocuklarına Şiirler* (1950) adlı bir kitabı vardır.

YALTKAYA, M. Şerafeddin

İslam bilgini (D. 1879, İstanbul - 23 Nisan 1947). İlköğreniminden sonra hafız olan Yaltkaya, Davutpaşa Rüştiyesinden ve Darü'l Mualliminden mezun oldu. Cami derslerine devam etti. Fatih Dersiâmlarından Manastırlı İsmail Hakkı Bey'den tefsir, Şirvanlı Halis Efendi'den Makalât dersi okudu. 1909 yılında, Arapça eğitimi yapan Dârü'l İlm vet'l'a'lim adlı okulda ders nâzırlığı ile öğretmenlik hayatına atıldı. Sonraki yıllarda çeşitli yüksek okullarda dini dersler okuttu, 1924 yılında Darülfünun İlahiyat Fakültesine kelâm tarihi müderrisi, daha sonra da İslâm dini ve felsefesi ordinaryüs profesörü oldu. 1942 yılında Diyanet İşleri Başkanlığına getirildi. Türkiye Cumhuriyetinin 2. Diyanet İşleri Başkanı oldu. Diyanet İşleri Başkanı iken vefat etti. Altmıştan fazla eseri vardır. *Sebilü'rreşat, Beyan'ül'hak, Mihrab, İlâhiyat, İslâm* gibi dergilerde pek çok makalesi yayımlandı.

BAŞLICA ESERLERİ:

Simavne Kadısıoğlu Şeyh Bedrettin (1994), *Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin Hayatı - Felsefesi - İsyanı* (2001)'dır. Baybars Tarihi I-II (2000).

ÇEVİRİ: *Hay Bin Yakzan*

YALVAÇ, Hasan Hüseyin

Şair ve yazar. 19 Kasım 1951, Yalıkavak / Bodrum / Muğla doğumlu. Bazı ürünlerinde Aydın Aydınoğlu imzasını da kullandı. Eski Foça İlkokulu (1962), Karadeniz Ereğli Lisesi (1969), Ege Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tabii İlimler Bölümü (1975) mezunu. Kars, Gerze, Kurşunlu liselerinde Biyoloji öğretmenliği (1974-79), Kars, Van ve Erzincan'da muhasebecilik (1979-85), sahaflık (1996), redaktörlük yaptı. 2001'de işçilikten emekliye ayrıldı.

İlk şiiri 1964'te *Yeniasır* gazetesinde, sonraki ürünleri *Damar, Şiir Okulu, Çağdaş Türk Dili, Berfin Bahar, Evrensel Kültür, Aydınca, Minerva, Somut, Agora, Öteki-siz, Gerçek Sanat* ve *Papirüs* dergilerinde, *Cumhuriyet, Yeniasır, Demokrat İzmir, Aydınlık, Evrensel, Siyahbeyaz, Gazete Ege* gazetelerinde yayımlandı. Sabri Akay Şiir Yarışmasında Mansiyon, 1996 Damar Dergisi-Çankaya Belediyesi Ödüllerinde Çocuk Şiirleri Yarışmasında üçüncülük ödülünü, 1997 İbrahim Yıldız Şiir Yarışmasında birincilik ödülünü ve 2005 Ömer Nida Şiir Ödülünü aldı. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

"Günümüz ozanlarından Hasan Hüseyin Yalvaç, ozanlığının yanında araştırmalarıyla da tanınır. Toplum ve sorunları onun için önde gelmektedir. (...) Beyniyle toplumu, yüreğiyle yaşamını anlatan ozan, Türkçemizi çok güzel kullanıyor." (Bülent Habora)

H. HÜSEYİN YALVAÇ

ARPAÇAY'DA BEYAZ ÜŞÜR

Arpaçay'a kar yağar
Beyaz üşür
Yalnızlığım
Kendi bölüşür

Yürüyorum umuda
Ayaklarımda sevda
Ellerimde türkü
Kan düşerken toprağa
Kilisede İsa
Minarede ezan üşür

Ne biçim yaşamak bu
Yürekte kan üşür.

Arpaçay'a bahar yağar
Renk üşür
Çiçeklerin içinde
Neden gelincik üşür

Yürüyorum aşka ayaklarımda hasret
Ellerimde kavuşma
Bahar düşerken toprağa
Neden son cemre üşür.

Ne biçim yaşamak bu
Ağızda söz üşür

Arpaçay'a gün yağar
Zaman üşür
Terkeder insanlar onu
Dostluk üşür

Yürüyorum çoğalmaya
Ayaklarımda gel
Ellerimde merhaba
Gün doğar batmak bilmez
Bu yüzden karanlık üşür

Ne biçim yaşamak bu
İnsanda can üşür.

Biraz Arpaçaylı'yım
Biraz Yalvaç
Denizli Muğla
Yani Türkiyeli
Dünyalıyım sonuçta

Yorganım sırtımda dürülüdür
O nedenle ben de insan üşür

Ne biçim yaşamak bu
Yaz günü yorgan üşür

M. Şerafeddin Yaltkaya

ESERLERİ:

ŞİİR: *Goca Goca Daşlar* (1970), *Merhaba Yaşamak* (1973), *Umudun Şafağı* (1979), *Sevdadan Yana Yaşamak* (1987), *Erek Torna Atelyesi* (1990), *770 Gün Türküleri* (1991), *Adı Barış* (1994), *Ezgi'nin Söyledikleri* (1996), *Bir İnsan: Yusuf Metin* (1997),

Hasan Hüseyin Yalvaç

Herkes Vazgeçti Ya Sen (2001), *Sevda ki Hüznü Kalır Bana* (2004), *"Amerika Katil Katil"* (2004), *Arpaçay'da Beyaz Üşür* (2004), *Sonsuza Rüzgârdı 68* (2005, Öner Yağcı, Ahmet Nergiz, Bahrem Yıldız'la ortak).

ANI: *Bu Bir Hasan İzzettin Dinamo Kitabıdır* (1995), *Bu Bir Hasan Hüseyin Korkmazgil Kitabıdır* (1995), *Bu Bir Rıfat Ilgaz Kitabıdır* (1996), *Gerze Notları* (1997), *Bir İnsan: Yusuf Metin* (1997).

DENEME: *Şair ve Şiir* (2004).

HAKKINDA: Ferhat İşlek / Hasan Hüseyin Yalvaç'la Söyleşi (Öğretmen Dünyası, sayı: 190, Ekim 1995), Bülent Habora / Hasan Hüseyin ve Türküleri (Minerva, sayı: 1, Mayıs 1995), Hasan Akarsu / Adı Barış (Minerva, sayı: 2, Haziran 1995), Güngör Gençay (İnsancıl, Kasım 1995), Hasan Akarsu / Şiirler Değdi Sevdaya (2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

YALVAÇ, Mesut

Araştırmacı-yazar. 1963, İstanbul doğumlu. Vefa Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü (1985) mezunu. 1985-88 yılları arasında VEB Ofset AŞ Belge ve Bilgi Merkezinde çalıştı. 1988 yılında araştırma görevlisi olarak İÜ Kütüphanecilik Bölümüne girdi. 1991 yılında yüksek lisansını, 1996 yılında doktorasını tamamladı. İÜ Edebiyat Fakültesi Internet ve Bilgisayar Sorunları Başkan Yardımcısı ve Bilgisayar/Enformatik alanındaki politikaları belirleme çalışma grubu üyesi olarak görev yapmaktadır. Türk Kütüphaneciler Derneği, Türk Bilişim Derneği ve Lösemili Çocuklar Derneği üyesidir. Makalelerini 1984 yılından itibaren *Günümüzde Kitaplar, Kültür Dergisi* ve *Türkiye Kitap Kaset Kırtasiye Kataloğu*'nda yayımladı.

Mesut Yalvaç

ESERLERİ:

Kütüphane Hizmetlerinde Bilgisayara Geçiş ve Sorunları (1994), *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları Kataloğu: 1923-1998* (1998), *Cumhuriyetle Yeniden Doğuş ve Atatürk: Yakın Tarihimizin Fotoğraflarla Anlatımı* (1999), *Kütüphane ve Bilgi Merkezlerinde Sistem Analizinin Önemi ve Uygulanabilirliği: Bir Örnek: İstanbul Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Bağlı Birimlere Yayın Sağlama Alt Sistemi'nde Sistem Analizi Çalışması* (2000).

YAMAÇ, Ayşe Çekiç

Şair, öykü yazarı. 1960, Emirdağ / Afyon doğumlu. 1979'da Aydın Ortaklar Eğitim Enstitüsünü bitirdi ve aynı yıl öğretmenliğe başladı. Diyarbakır, Afyon, Samsun, Kars ve Eskişehir'in çeşitli ilçe ve köylerinde yirmi bir yıl öğretmenlik yaptıktan sonra Eylül 2000'de emekliye ayrıldı.

Şiir ve öyküleri *Aykırısanat, Kadınlar Dünyası, Öğretmen Dünyası, Eskişehir Sanat* gibi dergilerde yayımlandı. 1997 Afyon Kültür Merkezi Şiir Ödülü, 2003 Aykırısanat Kısa Öykü Yarışması Özendirme Ödülü, 2003 Bu Yayınevi Fantastik Öykü Yarışması İkincilik Ödülünü aldı. Aykırısanat Dergisi 2004 Kısa Öykü Yarışmasında yayınlanmaya değer öykülerden biri olarak seçildi ve bazı yarışmalarda çeşitli dereceler aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yaşamı Sorgulamak, Bir Işıktan Bin Işığa.*

MASAL: *Bir Çocuğun Düşleri.*

ÖYKÜ: *Sokak Çocuğu, Uçurtmalar Düşmesin, Gökyüzü Yolculuğu, Kara Bulut, Yıldızları Süpürelim.*

ÇOCUK ROMANI: *Işığa Doğru, Kırmızı Araba, Umut Yolcuları, İncili Kavak.*

HAKKINDA: Aykırısanat Kültür Sanat Edebiyat (sayı: 73, Temmuz-Ağustos 2005).

YAMAÇ, Ziya

Yazar ve çevirmen (D. 1914, Silistre / Bulgaristan - Ö. 23 Mayıs 1986, Bulgaristan). İlk ve ortaokulu Bükreş'te bitirdi. Ailesiyle birlikte Türkiye'ye yerleşerek ortaöğrenimini İstanbul Erkek Öğretmen Okulunda tamamladı. Uzun süre ilkokul öğretmenliği (1936-42), daha sonra çevirmenlik ve gazetecilik yaptı. 1948 yılında Türkiye'den ayrılarak Macaristan, Romanya ve Bulgaristan'da yaşadı. Stefan Zweig, L. Loberneana, Panait İstrati gibi yazarlardan çeviriler yaptı. Tek telif eseri olan *Memet* (1979) adlı romanında XIX. yüzyılda Bulgaristan Türklerinin Türkiye'ye göçünü anlattı.

YAMAK, Zehra Birsen

Şair. 11 Aralık 1946, Çatalca doğumlu. Aslen Trabzonludur. İlk ve ortaöğrenimini Trabzon'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. 1972 yılından itibaren İstanbul Barosuna bağlı olarak serbest avukat olarak çalıştı. TGRT-FM'de şiir programı sundu. *Sevgi Mutluluk Çarkı-Şiir Bitmeyen Şarkı* (1998) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Halil Temel / Elçi 2004 Yıllık (2005).

YAMAKOĞLU, Cihan

Yazar. 1940, Kalkandere / Rize doğumlu. İlköğrenimini Kalkandere'de, ortaöğrenimini Rize'de tamamladı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu (1963). Çeşitli illerde savcılık, bir ara Adalet Bakanlık Özlük İşleri Genel Müdür Yardımcılığı görevinde bulundu. Tek eseri olan *Devlet Olmak İçin*'de (1983) yakın dönem Türkiye'sinin siyasal ve kültürel sorunlarını ele aldı.

YAMAN, Ahmet

İlâhiyatçı. 18 Temmuz 1967, Konya doğumlu. Gazeteci-yazar Kemal Yaman babası, Abdullah Yaman amcasıdır. Üsküdar Sokollu Mehmet Paşa İlkokulu (1978), Konya İmam

Ahmet Yaman

Hatip Lisesi (1982), Antalya İmam Hatip Lisesi (1985), Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi mezunu (1989). Yüksek lisans (1991) ve doktorasını (1996) Marmara Üniversitesinde tamamladı. Diyanet İşleri Başkanlığı İstanbul Haseki Eğitim Merkezinde eğitmenlik (1989-92), Kemer (Antalya)'de vaizlik görevlerinde bulundu (1992). Akademik kariyerini tamamlayarak profesör oldu. Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Temel İslâm Bilimleri İslâm Hukuku Anabilim Dalında öğretim üyeliği ve dekan yardımcılığı yaptı.

Yazı hayatına *Diyanet Çocuk* dergisi ile *Zaman* gazetesinde başladı. *Marifet Bilimsel Birikim* dergisinin editörlüğünü yaptı. Radyo Net'te "İslâm ve Hayat" adlı bir program hazırladı (1995-96). Yazıları *Marife, Elmi Araşdırmalar, Diyanet İlmi Dergi, SÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Mehir, İslâmi Araştırmalar Dergisi, Bilimname, Türkiye Günlüğü, İlim ve Sanat* dergilerinde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi* için madde yazdı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *İslâm Hukukunda Uluslararası İlişkiler* (1998), *İslâm Hukukunda Savaş* (1998), *İslâm Hukukunun Oluşum Süreçlerinde Siyaset Hukuk İlişkisi* (1999), *İslâm Aile Hukuku* (1999), *İlk Dönem Fıkıh Tarihi Araştırmaları* (2004).

DERLEME: *İslâm Devletler Hukuku: Şerhu's-Siyeri'l-Kebir I-V* (Ed., 2001), *Makasıd ve İctihad: İslâm Hukuk Felsefesi Araştırmaları* (2002), *Şatıbi-El-İ'tisam: Bid'atler Karşısında Kitap ve Sünnete Bağlılıkta Yöntem I-II* (2003).

ÇEVİRİ: *İslâm Hukuku: Evrensellik - Süreklilik* (Yusuf Karadâvi'den, 1997), *Neş'etü Edebi'l-Fıkhi'l-İslâmi ve Tatavvuruh* (el-Müslim el-Muasır, 2001).

YAMAN DEDE

Tasavvuf şairi (D. 1888, Talas / Kayseri - Ö. 3 Mayıs 1962, İstanbul). Müslüman olmadan önceki adı Diyamendi'dir. Arapça bilgisi nedeniyle Diyamendi Molla diye de tanındı. Şiirlerinde Yaman Dede mahlasını kullandı. Babası Bay Yuvan, ticaretle meşgul olan koyu Ortodoks bir bilgindi. Müslümanlığı on dört yaşında kabul etti. Daha öğrencilik yıllarında Mevlâna Celaleddin'e hayranlık duymaya başladı. Eski dinine mensup aile ve yakınlarının sürekli baskı ve manevi işkenceleri karşısında, İslâmiyeti ancak 1942 yılında resmen kabul ederek Mehmet Kadir Keçeoğlu adını aldı.

Ortaokul ve lise öğrenimini Kastamonu'da yaptıktan sonra İstanbul Hukuk Fakültesini bitirdi, ayrıca medrese öğrenimi gördü. Galata Mevlevihanesine bağlanarak Ahmet Remzi Dede'den tasavvuf eğitimi aldı. Aruzla yazdığı tasavvufi şiirlerinde Yaman Dede mahyasını kullandı. Döneminde geniş kültürü ile tanınındı. İstanbul'da uzun yıllar avukatlık ve hocalık yaptı. Mevlâna'nın *Mesnevi*'si ve Divan edebiyatına ilişkin incelemeleri de bulunmaktadır. Yaman Dede, bir yazarın; *"Dininizi neden değiştirdiniz?"* sorusuna şu cevabı vermişti: *"Ayrı bir varlığım kalmadı ki, ayrı bir dinim olsun. Zaten Mevlâna'yı biraz okuyup da ona akmamanın imkânı var mı? İslâmiyet'in güzelliklerini öyle almış, öyle aksettirmiş ki, insan adeta buhara dönüşüyor."*

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Şairleri - Başlangıçtan Bugüne kadar (1962).

YAMAN, Ertuğrul

Dil ve edebiyat araştırmacısı. 9 Nisan 1962, Yazıbağı köyü / Tokat doğumlu. Yazıbağı Köyü İlkokulu, Tokat Gazi Osman Paşa Lisesi (1980), Ankara Üniversitesi DTCF (1985) mezunu. *"Türkçede Zaman Kaymaları ve Fonksiyon Değişmeleri"* tezi ile yüksek lisans (1990), *"Özbek Türkçesi ve Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi Bakımından Karşılaştırılması"* tezi ile doktora (1994) çalışmasını tamamladı. Atatürk Üniversitesinde başladığı (1985-86) öğretim üyeliğini Ankara Üniversitesi DTCF (1986-97) ve Gazi

YAMAN DEDE

GÖNÜL HUN OLDU ŞEVKİNDEN

Gönül hûn oldu şevkinden boyandım yâ Resûlallâh
Nasıl bilmem bu nîrâna dayandım yâ Resûlallâh
Ezel bezminde bir dinmez figândım yâ Resûlallâh
Cemâlinle ferah-nâk et ki yandım yâ Resûlallâh

Yanan kalbe devâsın sen, bulunmaz bir şifâsın sen
Muazzam bir sehâsın sen, dilersen reh-nümâsın sen
Habîb-i Kibriyâsın sen, Muhammed Mustafâ'sın sen
Cemâlinle ferah-nâk et ki yandım yâ Resûlallâh

Gül açmaz, çağlayan akmaz, İlâhî nûrun olmazsa
Söner âlem, nefes kalmaz, felek manzûrun olmazsa
Fırâk ağlar, visâl ağlar, ezel mestûrun olmazsa
Cemâlinle ferah-nâk et ki yandım yâ Resûlallâh
Erir cânlar o gül-hûy-u revân-bahşın hevâsından
Güneş titrer, yanar dîdârının, bak, ihtirâsından
Perîşân bir niyâz inler hayâtın münzehâmından
Cemâlinle ferah-nâk et ki yandım yâ Resûlallâh

Susuz kalsam, yanan çöllerde cân versem elem duymam
Yanardağlar yanar bağrımda, ummanlardan nem duymam
Alevler yağsa göklerden ve ben messeylesem duymam
Cemâlinle ferah-nâk et ki yandım yâ Resûlallâh

Ne devletdir yumup aşkınla göz, râhında cân vermek
Nasîb olmaz mı Sultânım haremgâhında cân vermek
Sönerken gözlerim âsân olur âhında cân vermek
Cemâlinle ferah-nâk et ki yandım yâ Resûlallâh

Boynu büktüm, perîşânım, bu derdin sende tedbîri
Lebim kavruldu âteşden döner pâyinde tezkîri
Ne dem gönlüm murâd eylerse taltîf eyle Kıtmîr'i
Cemâlinle ferah-nâk et ki yandım yâ Resûlallâh

Ertuğrul Yaman

Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesinde (1998) Temel Bilimler Bölümü Başkanı olarak sürdürdü. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Ahmed Yesevi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ile Özbekistan'da değişik üniversite ve enstitülerde Türkiye Türkçesi dersleri verdi. Türk Dil Kurumunca yürütülen "Türk Dünyası Gramer ve Sözlük Projesi"nde çalıştı. Bosna'da Türkçe ve Türk edebiyatı dersleri verdi.

İlk makalesi *"Yabancı Diller Karşısında Türkçenin Durumu"*, *Milli Eğitim* dergisinde (1989) çıktı. Diğer makaleleri *Milli Kültür*, *Türk Dili*, *Türk Edebiyatı*, *Türk Yurdu*, *Türk Kültürü*, *Diyanet*, *Türk Yurdu*, *Türk Dünyası*, *Avrasya Etütleri*, *Ahi Dost*, *Sosyal Bilimlerde Araştırma*, *Dil Dergisi*, *Türk Dünyası Araştırmaları*, *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası* vd. dergilerde yayımlandı. Türkiye ve Özbekistan'da yüzün üzerinde yazısı yayımlandı. Ayrıca dille ilgili sempozyum ve kurultaylarda, Özbek diliyle ilgili bildiriler sundu. Kültür Bakanlığının *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi* adlı çalışmasının Özbek Türkçesiyle ilgili bölümüne katkıda bulundu. *Özbekçe-Türkçe ve Türkçe-Özbekçe Sözlük* adlı eseriyle 1993 yılında Özbekistan Yazarlar Birliğinin Uluslararası Mahmud Kaşgarî Dil Ödülünü aldı. Türkiye Yazarlar Birliği ve TÜRKSAV üyesidir.

"Özbekistanlı şair Nur Ali Kabul'ün şiirlerinden seçmeleri içeren elinizdeki kitap da bu ortak çabanın bir ürünüdür. Dr. Ertuğrul Yaman'ın titiz çalışması sonucu ortaya çıkan bu eser, Orta Asya Türk kültürünün temel özelliklerini taşımakta ve kültür birlikteliğinin kökleri hakkında önemli ipuçları vermektedir. Özbekistan şiiri ile Türk halkını birleştiren bu çalışması için başta Dr. Ertuğrul Yaman olmak üzere, emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunarım." (M. İstemihan Talay)

ESERLERİ:

Kazakların Milli Yemekleri (karşılaştırmalı metin, aktarma, 1992), *Özbekçe-Türkçe ve Türkçe-Özbekçe Sözlük* (Taşkent, 1993), *Özbekistan Cumhuriyeti Kanun ve Kararnameleri* (aktarma, Taşkent, 1993), *Türkiye Türkçesi - Özbek Türkçesi Konuşma Klavuzu* (1994), *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı* (1998), *Türkiye'deki Türk Dünyası* (K. Bolaç - A. Esatoğlu ile, 1998), *Özbek Türkçesi-Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi-Özbek Türkçesi Karşılıklar Kılavuzu* (1998), *Hatemül Enbiya* (aktarma, Ali Himmet Berki ve Osman Keskioğlu ile, 1998), *Türkistan Notları* (1998), *Özbekistanlı Şair Nurali Kabul'ün Şiirlerinden Seçmeler* (1998), *Hatemül Enbiya* (Osman Keskioğlu, Ali Himmet Berki, Aktarma, 1998), *Türkiye Türkçesinde Zaman Kaymaları* (1999), *Türkiye Türkçesi ve Özbek Türkçesinin Söz Dizimi Bakımından Karşılaştırılması* (2000), *Doğru, Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı* (2001), *Diksiyon I – II* (2001), *İsmail Gaspıralı* (2002).

Ayrıca ders kitapları vardır.

HAKKINDA: Mustafa Kirman / İşyeri Adlarına Özenti Saptaması (Güncş, 5.1.1991), Fatma Özkul / Özbek Türkçesinde Gramer Terimleri (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995), Yabancılaşıyoruz (Ajans Press, 13.2.1996), Abdulkerim Abdulkadiroğlu / İsimlendirme Kargaşası ve Çizmecinin Levhasından Alacağımız Ders (Türk Kültürü, Haziran 1996), Erdoğan Uygur / Toplumda ve Dilde Yabancılaşma (Türk Yurdu, Temmuz 1996), Nevzat Özkan / Türk Dünyası (1997), A. Bican Ercilasun / Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi (sayı: 9, 1999), Ahmet Buran / Çağdaş Türk Lehçeleri (2001).

YAMAN, Mükremin

Fransız edebiyatı araştırmacısı. 1 Ocak 1952, Elbistan / Kahramanmaraş doğumlu. Yükseköğrenimini 1975'te bitirdi. Yüksek lisansını (1990) ve doktorasını (1994) Atatürk Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünde tamamladı. AÜ Diş Hekimliği, Eğitim, Fen Edebiyat fakültelerinde okutmanlık (1979-94) yaptı. Fen Edebiyat Fakültesinde yardımcı doçent (1994-2002) ve doçent (2002-) olarak çalıştı. 1996'dan itibaren Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Fransız Dilbilimi Anabilim Dalı başkanlığı ve Fen Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölüm başkan yardımcılığı görevlerini yürüttü.

Mükremin Yaman

Makaleleri, *Frankofoni*, *Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, *Magazine Littéraire*, *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Bilimleri Araştırma* dergilerinde yayımlandı. *Michel Tournier'nin Roman Sanatı ve Romanları* (2001) adlı bir kitabı vardır.

YAMAN, Talat Mümtaz

Eğitimci, yazar (D. 1904, Kastamonu - Ö. 26 Nisan 1975). İlk ve ortaöğrenimini Kastamonu'da yaparak Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesini bitirdi. Bir süre ilkokul öğretmeni olarak çalışan Mümtaz Yaman; lise öğretmenliği, Kastamonu Abdurrahmanpaşa Lisesi müdürlüğü, Diyarbakır, Hatay ve Zonguldak Millî Eğitim müdürlükleri görevlerini yaptıktan sonra memuriyetten ayrılarak ticarî hayata atıldı. Ticarî hayatında da memuriyette olduğu gibi üstün başarı gösterdi; birçok şirket kurdu, yöneticiliğini yürüttü.

Talât Mümtaz Yaman, Halk Bilgisi Derneği ve Halkevleri dönemlerinde önemli folklor derleme ve araştırmaları yaptı. "Sepetçioğlu Zeybeği"ni en iyi oynayanlardan biriydi. Ticari hayata girdikten sonra işlerinin çokluğu sebebiyle Kastamonu kültür hayatıyla eskisi kadar ilgilenememiştir. 1975'te Kastamonu Abdurrahmanpaşa Lisesinin düzenlediği mezunlar gününde kalp krizi geçirerek vefat etti.

ESERLERİ :

Kastamonu Halk İnanmaları (1934), *Kastamonulu Âşık Kemalî* (1935), *Kastamonu Tarihi* (1935), *Kastamonu'da Toplanmış Mâniler* (1936).

HAKKINDA: Nail Tan / Talat Mümtaz Yaman (1975), Nail Tan-Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer II (2004)

YAMAN, Zühtü

Sanat tarihçisi. 1951, Kastamonu doğumlu. Lise öğrenimini Kastamonu'da yaptı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Türk-İslâm Sanatı Bölümü (1974) mezunudur. Fakülte öğrenimi sırasında, İstanbul'da özel bir işyerinde muhasebecilik ve turizm seyahat acentasında sorumlu müdürlük ve rehberlik yaptı. 1976-77 yıllarında Kastamonu Ticaret Lisesinde turizm ve İngilizce dersleri okuttu, 1977 yılında Araç Lisesine sanat tarihi öğretmeni olarak atandı. 1978 yılında Kastamonu Müzesine müze asistanı olarak geçti. Sonraki yıllarda Kasta-

monu Müzesi müdürlüğü (1987-91), Kastamonu İl Kültür Müdürlüğünde müdür yardımcılığı (1991-97) görevlerinde bulundu. Mayıs 1998'de Kastamonu İl Turizm Müdürlüğü görevine getirildi. Üniversite öğrenciliği ve çalışma döneminde; Almanya, İtalya, İngiltere, Yugoslavya, Macaristan, Belçika, İsviçre ve Bulgaristan'a seyahatler yaptı.

ESERLERİ:

Taşköprü (Pompeipolis) Zımbıllı Tepesi Kazı Raporu (1984), *"Küre Hoca Şemseddin Camiinde Kâbe Tasvirli Çini", Kastamonu Eski Eser ve Turizm Haritası* (1995), *Çini Yazıları* (1996), *Dünden ve Bugünden Kastamonu Görüntüleri 1894-1997* (1997), *Kasaba Köyü - Mahmut Bey Camii* (2000), *Atatürk'ün Kastamonu Gezisi ve Şapka Kıyafet İnkılâbı* (2002).

HAKKINDA: Nail Tan-Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonulular II (2004).

YAMANER, Güzin

Tiyatro araştırmacısı. 1968, Elazığ doğumlu. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tiyatro Bölümü mezunu. Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesinde Tiyatro Bölümünde "Postmodern Tiyatro" konusunda yüksek lisans yaptı. Ankara Üniversitesi SBE Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde *"20. Yüzyıl Metinlerinde Anlam Arayışı"* adlı tezi doktorasını tamamladı. Aynı enstitünün Kadın Çalışmaları Anabilim Dalında *"20. Yüzyıl Tiyatrosunda Kadın Bakış Açısı"* konulu yüksek lisans tezini verdi.

ESERLERİ:

Feminist Tiyatro Metinleri (2002), *20. Yüzyıl Tiyatrosunda Kadın Bakış Açısının Yansımaları* (2001).

HAKKINDA: Güzin Yamaner / 20. Yüzyıl Tiyatrosunda Kadın Bakış Açısının Yansımaları (2001).

YANAR, Ahmet

Araştırmacı-yazar. 1957, Hassa / Hatay doğumlu. İlkokulu Besni, ortaokulu Şereflikoçhisar, liseyi Kırıkhan'da bitirdi. 1978 yılında Erzurum Kâzım Karabekir Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünden mezun oldu. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Edebiyat Bölümünde lisans tamamladı. 1978 yılında Uşak Eşme Lisesine Türkçe öğretmeni olarak atandı. 1979-90 yılları arasına Kahramanmaraş Sütçü İmam Lisesi ve Ticaret Lisesinde görev yaptı. Makaleleri çeşitli gazete ve dergilerde yer aldı. *Hayvan Motifli Atasözleri ve Deyimlerimiz* (1997) adlı bir eseri vardır.

Ahmet Yanar

YANARDAĞ, Merdan

Gazeteci-yazar. 1959, Divriği / Sivas doğumlu. İstanbul Çağlayan Lisesi ve İİTİA Siyasal Bilimler Fakültesi mezunu. Marmara Üniversitesi SBE Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde yüksek lisans yaptı. Gazeteciliğe 1985 yılında *Günaydın* gazetesinde başladı. Sırasıyla *Sabah, Hürriyet, Güneş, Gündem, Aydınlık* (günlük) gazetelerinde muhabir, haber müdürü, yazı işleri müdürü ve yayın koordinatörü olarak çalıştı. *Haftalık Söz* dergisinde genel yayın yönetmenliği yaptı. HBB, Kanal E, ATV, Kanal 6 televizyonlarında programcı, haber koordinatörü, editör ve haber yayın koordinatörü olarak çalıştı. 1989-91 döneminde Türkiye Gazeteciler Sendikası İstanbul Şubesinde görev yaptı.

ESERLERİ:

Türk Siyasal Yaşamında Kadro Hareketi (1988), *Avrupa Birliği ve Sosyalistler/Ortak Kitap* (2000), *MHP Değişti mi? Ülkücü Hareketin Analitik Tarihi* (2003).

HAKKINDA: Merdan Yanardağ / MHP Değişti mi? Ülkücü Hareketin Analitik Tarihi (2003).

YANIK, Nevzat H.

Arap dili araştırmacısı. 1 Şubat 1957 doğumlu. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fak. Arap-Fars Dilleri ve Edebiyatları Bölümü (1982) mezunu. Yüksek lisansını (1988) ve doktorasını *"Mahmûd Sâmî Paşa el-Bârûdî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Eserleri"* başlıklı tezi ile (1991) Atatürk Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı Bölümünde tamamladı. Atatürk Üniversitesi Doğu Dilleri ve Edebiyatı Bölümünde araştırma görevlisi (1990), uzman (1986), yardımcı doçent (1991), doçent (1995) ve profesör (2001) olarak görev yaptı. Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümünde başkan yardımcısı, bölüm başkanı, Arap Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında başkan, İbrahim Hakkı Araştırma Merkezinde müdürü olarak görev yaptı.

Makaleleri, *İlmi Araştırmalar, Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Edebiyat Bilimleri Araştırma* dergilerinde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi* için maddeler yazdı.

ESERLERİ:

Selm el-Hâsir (1994), *Arap Şiirinde Tasvir* (1995), *Avâmil ve Tercümesi* (M. Sadi Çögenli ile, 1997), *İzhâr ve Tercümesi* (M. Sadi Çögenli ile, 1998), *İsâgocî ve Tercümesi* (M. Sadi Çögenli ile, 1999), *Alâka ve Tercümesi* (Ortak, 1999), *el-Kavânînu'l-Kulliyye Li-Zabti'l-Lugati't-Türkiyye* (Recep Toparlı ve M. Sadi Çögenli ile, 1999), *Avâmil-i Curcânî - Avâmil-i Birgivî ve Tercümeleri* (ortak, 2000), *Kitâb-ı Mecmû-i Tercumân-ı Türkî ve Acemî ve Mugalî* (Recep Toparlı ve M. Sadi Çögenli ile, 2000), *Endülüs Arap Şiirinde Tabiat Tasviri* (2000), *İbn Zeydûn Hayatı Edebi Kişiliği ve Eserleri* (2000), *Hak Dini Kur'an Dili* (sadeleştirme, M. Sadi Çögenli ile, 2000), *Telhîs ve Tercümesi* (M. Sadi Çögenli ve Mustafa Kılıçlı ile, 2001), *İbn Fattume'nin Seyahati* (Necip Mahfuz'dan), *Iraklı Kadın Şair Nâzik el-Melâike'nin Şiirlerinden Seçmeler, Yedi Muallaka* (Kenan Demirayak ve Nurettin Ceviz ile, 2004).

Ayrıca Arapça ders kitapları vardır.

Nevzat H. Yanık

YAPAR, İjlâl

Şair. 1960, Gaziantep doğumlu. İlkokulu Gaziantep'te, ortaokulu Yalova'da bitirdi. Kısa bir süre ticaretle uğraştı. Daha sonra muhtelif okulların idarî kadrolarında memur olarak görev yaptı. Şiir yazmaya geç

İjlâl Yapar

denilebilecek yaşlarda başladı. Şiirleri ağırlıklı olarak yerel gazetelerde, zaman zaman da *Gerçek Sanat* dergisinde yayımlandı. *Ekmeğin Sevdası* (1996) adlı bir şiir kitabı vardır.

YAPICI, Sadettin

Şair. 26 Mart 1940, Fethiye / Muğla doğumlu. Atatürk İlkokulunu 1953'te, ortaokulu 1957'de, Kâzım Karabekir İlköğretmen Okulunu 1962'de bitirdi. 1963 yılından itibaren sınıf öğretmenliği yaptı. 1996'da Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünü bitirdi. Öğretmenliğinin yanı sıra, çalıştığı yerlere yatırım yapılması ve hizmet getirilmesi için çalıştı. Göreviyle ilgili olarak resmi ve özel birçok kurum ve kuruluştan takdirname aldı. 1986'da Milas ilçesinde "Yılın Öğretmeni" seçildi. 1999'da son görev yeri olan Milas'ın Kayaönü köyünde öğretmenken emekliye ayrıldı. İLESAM ve Dünya Kültür ve Sanat Akademisine bağlı Dünya Şairler Kongresi Daimi üyesidir.

Sadettin Yapıcı

ESERLERİ (Şiir):
Mutlu Hayat, Uzaklardasın (1991), *Demokrasi BM Cezaevinde Tutuklu, Barış Çağı* (2005).
HAKKINDA: İsa Kayacan / Dünya Milletlerine Barış Çağrısı (24 Saat, 8.9.2002).

YARALI, Kadir

Şair. 1948, Yirce köyü / Sungurlu / Çorum doğumlu. Küçük yaşlarda iken ailesiyle birlikte Ankara'ya göç etti. Yedi yaşında iken babasını yitirdi. İlkokulu bitirdikten sonra inşaat işçiliği, elektrikçi çıraklığı gibi çeşitli işlerde çalışmak zorunda kaldı. On beş yaşında evlendi. Askerlik görevini yaptıktan sonrü Pratik Sanat Okulunun Elektrik Bölümünü bitirdi. Yirmi yaşında yazmaya başladığı şiirleri yerel gazeteler ve çeşitli dergilerde yer aldı. Şiirlerinde acı, özlem, doğa ve insan sevgisini dile getirdi.
ESERLERİ (Şiir):
Kırık Ayna (1998), *Bir Yudum Sevgi* (2000).
HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar Antolojisi (2003).

YARAMAN-BAŞBUĞU, Ayşegül

Araştırmacı-yazar, çevirmen. İzmir'de başladığı öğrenimini İstanbul ve Paris'te tamamladı. 1991'de doktor, 1998'de doçent oldu. Marmara Üniversitesi Fransızca Kamu Yönetimi Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Çeşitli dergilerde makaleler yayımladı, bilimsel toplantılarda bildiriler sundu.
ESERLERİ:
ARAŞTIRMA: *Resmi Tarihten Kadın Tarihine / Elinin Hamuruyla Özgürlük* (1992), *Türkiye'de Kadınların Siyasal Temsili* (1999), *Kadın Yaşantıları* (2003), *Toplumsal Değişme ve Kişilik Özellikleri* (2004).
BİYOGRAFİ: *Biyografya 3 : Zeki Müren* (2003).
ANTOLOJİ: *Anthologie De Nouvelles Turques Contemporaines* (1992).
ÇEVİRİ: *İslâm ve Modernlik* (Abdullah Laroui'den, 1993), *2. Balkanların Tarihi* (George Castellan'den, 2. bas. 1995).

YARAN, Azer

Şair, çevirmen, müzisyen (D. 13 Eylül 1949, Kavraz [Korucuk] köyü / Fatsa / Ordu – Ö. 4 Ekim 2005, Ankara). Ordu Lisesi (1967), Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü (1972) mezunu. 1970 yılında TRT'nin açtığı ses ve yetenek sınavlarını kazanıp bas ses sanatçısı olarak müzik yaşamına başladı. TRT Çok Sesli Korosunda müzisyen, TRT'de muhabir ve dış yayınlar muhabiri olarak çalıştı. 12 Eylül 1980 askeri darbesi döneminde "101'likler" listesine dahil edilerek TRT dışında atandığı görev yerine gitmeyerek istifa etti. Zaman zaman işsiz kaldı. Bir ara Ankara'da SSCB Büyükelçiliği Ticaret Ataşeliğinde çevirmen olarak çalıştı. İstanbul'da reklam yazarlığı, ansiklopedi, basın çevirmenliği gibi işler yaptı. Yaşamının son yıllarında doğduğu köye yerleşmişti. Prostat kanserinden öldü.

Azer Yaran

AZER YARAN
PINARIN ÇAĞDAŞ OZANLAR KASİDESİ

çağdaş ozanlar gönül indirmezler
kuşlardan düşleri ötedir
çağın en erimiyle bilgilenmişlerdir
bilgiyi bilirler bizi bilmezler

akıyoruz biz burda - ozan
bizden rulunu özsu alıyor
özünü bizden kan
çiçeğimizi açıyoruz açıyoruz
düşünceye us'tan uçuyor tozan
çiçeği bilirler bizi bilmezler

amacımız bizim deniz içre
içreden gök içre sözümüz
fikrimiz uzayda yağar
ışından açar öte yüzümüz
ışını bilirler bizi bilmezler

topraktan anlamı soyduk
sözü yaptık akışımızdan
az sonra az sonra oluğumuz susar
ama hızımız düş hızıdır
masalda göz açıp kapayıncaya
kadar
erilmez hızımız -düşünce hızı
hızı bilirler bizi bilmezler

manadan maddeye döndük-
evrenin mana-maddesinden
öte öte öte öteye
şiirin mana haddesinden
aktık aktık-tenimiz yok
anlamı sözden soyduk
bazı bilirler bazı bilmezler

İlk şiiri *"Sen"*, 1976 yılında Cemal Süreya'nın yönettiği *Türkiye Yazıları* dergisinde yayımlandı. Şiir ve çevirileri daha sonra *Oluşum, Sanat Emeği, Somut, Gösteri, Milliyet Sanat, Bilim ve Sanat* gibi dergilerde yer aldı. İzleyen yıllarda şiirlerini yayımlamayı sürdürürken, Rusçadan ilk şiir çevirileri de yayımlanmaya başladı. 1970'li yılların ikinci yarısından itibaren, Rus edebiyatının önemli şairlerinin şiirleri ile bilimsel kitapları Türkçeye kazandırdı.

"Toprak bir yoldan karşıya geçmeye çabalayan bir tırtıl kadar aceleci, o tırtıl kadar sabırlı... Bu izleğin, insan ömründeki metaforlarıdır Azer Yaran'ın şiiri..." (Ahmet Telli)

"Yapıt, güncel dünya ile bağını asgariden öteye atmış, sonsuz bir doğa hüznünü yansıtan, zaman zaman arkaik söyleme göndermeler yapmasına karşın -Yesenin'de olduğu gibi- hep taşralı bir yalnızlığı dile getiren şiirlerden örülü. 'Örülü' diyorum; çünkü

dizelerin vurgusu ile zamana bağlanmayan o tanımsız kımıltı, bir yılanın sessizce söylediği şarkıdan, ısırganotunun rüzgâra direnen varlığına uzanan olağanüstü bir doğa senfonisini yansıtıyor." (Cihan Oğuz)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Mayıs* (1979), *Burada Günışığı Türk* (1996), *Deniz ve Ten* (1998), *Giz Menekşesi* (Toplu Şiirler, 2004).

ÇEVİRİ: *Türkiye'de Kapitalizmin Gelişme Özellikleri* (Y.N. Rozaliyev'den, 1978), *Lirikler* (1982) - *Sönüyor Al Kanatları Günbatımının* (S. Yesenin'den, 1992), *Seçilmiş Şiirler* (A. Ahmatova'dan, 1984), *Anadolu Selçuklu Devleti* (V. Gordlevski'den, 1988), *Şiirler* (A. Blok'tan, 1992), *Kızkardeşim Hayat* (1993) - *İkinci Doğuş* (B. Pasternak'tan, 1994), *Deniz Kızı* (Y. Lermontov'dan, 1994), *Bakır Atlı* (1995) - *Yevgeni Onegin* (Puşkin'den, 2003), *Sen-Simalarıyla Çiçeklerin* (G. Aygi'den, 1995), *Ruh ve Ad* (M. Tsvetayeva'dan, 1996), *Dinleyin!* (1999) - *Pantolonlu Bulut* (V. Mayakovski'den, 2002).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Cihan Oğuz / Dağda Çiçeklenmiş Bir Deniz Feneri (Cumhuriyet Kitap, 23.7.1998), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Tuncer Uçarol / Azer Yaran'ın Üç Şiiri (Lacivert, Kasım-Aralık 2005) – Azer Yaran'ın Beş Şiiri (Kum, Ocak-Şubat 2006).

YARAN, Cafer Sadık

İlâhiyat araştırmacısı. 1964, Fatsa / Ordu doğumlu. Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1986) mezunu. 1991'de *"The Argument from Design in Contemporary Thought"* adlı tezi ile doktorasını University of Wales'te bitirdi. 1999'da Ondokuz Mayıs Üniversitesinde doçent, 2003'te İÜ İlâhiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümünde doçent oldu. OMÜ İlâhiyat Fakültesi dekan yardımcılığı (2000), Fakülte Kurulu üyeliği (2000-2003), OMÜ İlâhiyat Fakültesi Din Felsefesi, İslâm Felsefesi, Felsefe Tarihi ve Mantık anabilim dalları başkanlığı (1995-2003), İstanbul Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Din Felsefesi, Felsefe Tarihi ve Mantık anabilim dalları başkanlığı (2004-) görevlerinde bulundu.

Uluslararası bilimsel toplantı, konferans, panele katılarak bildiriler sundu, bunlardan bazılarının tam metin ya da özeti *A Journal for Values and Public Policy*, *OMÜ İlâhiyat Fakültesi* dergilerinde, *The Dialogue of Cultural Traditions: A Global Perspective* kitabında yayımlandı. Ulusal toplantılarda sunduğu bildirileri *İslâm Felsefesinin Sorunları*, *Hoşgörü Yılı ve İnanç Turizminde Göller Bölgesi*

Cafer Sadık Yaran

Sempozyumu Günümüz Din Bilimleri Araştırmaları ve Problemleri Sempozyumu kitaplarında, makalelerini *Tezkire*, *EKEV Akademi*, *OMÜ İlâhiyat Fakültesi*, *Felsefe Dünyası*, *Tabula Rasa* dergilerinde yayımladı. Ayrıca çeviriler yaptı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-DERLEME: *Kötülük ve Teodise: Batı ve İslâm Din Felsefesinde Kötülük Problemi ve Teistik Çözümler* (1997), *Din ve Bilim: Çağdaş Batı ve İslâm Düşüncesinden Seçme Felsefi Yazılar* (1997), *Klasik ve Çağdaş Metinlerle Din Felsefesi* (1997), *Richard Swinburne'e Özel bir Referansla Günümüz Din Felsefesinde Tanrı İnancının Aklîliği* (2000), *İslâm ve Öteki Dinlerin Doğruluk / Kurtarıcılık ve Bir Arada Yaşama Sorunu* (2001), *Bilgelik Peşinde-Din Felsefesi Yazıları* (2002).

ORTAK YAYIN: *Oryantalistlerin Gözüyle İslâm: Yaklaşımlar – Örnek Metinler* (derleme-çeviri, edisyon: Ahmet Yücel, 2003).

İNGİLİZCE: *Islamic Thought on the Existence of God: Contributions and Contrasts with Contemporary Western Philosophy of Religion* (Washington, 2003).

HAKKINDA: Cafer Sadık Yaran / Bilgelik Peşinde-Din Felsefesi Yazıları (2002).

YARAR, Erhan

Araştırmacı-yazar. 1962, Ankara doğumlu. 1984'te Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulunu bitirdi. İstanbul *Üniversitesinde "Uluslararası İlişkilerde İhtilâf Çözüm Süreci"* adlı çalışmasıyla yüksek lisans yaptı. Mainz, Londra ve Cambridge Üniversiteleri ile İngiltere Wilton Park Wiston House Araştırma Merkezinde terör, iletişim, kriz yönetimi, kamuoyu ve uluslararası güvenlik stratejileri üzerinde çalışmalar yaptı.

Çeşitli dergilerde yayımlanan makalelerinin yanında *Hürriyet* gazetesinin dünya baskısında köşe yazarlığı ve 21. Yüzyıl Türk Stratejik Araştırmalar Grubunun koordinatörlüğünü yaptı. *Türkiye Düşünceleri* (1997) adlı bir kitabı yayımlandı.

YARAR, Mehmet Turan

Şair ve güfte yazarı. 8 Eylül 1927, Yeniceköy / Yayladağı / Hatay doğumlu. Halk tarzında yazdığı şiirlerinde Hataylı Âşık Mehmet mahlasını kullandı. Antakya Köprü Mektebi, Yayladağı Yavuz Sultan Selim İlkokulu (1940), Adana Erkek Lisesinde (1947) okudu. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi (1955) mezunu. Yüksek lisans yaptı. Tarım Bakanlığına bağlı olarak Ankara, Denizli, Konya, Adana illerinde görev yaparak emekliye (1977) ayrıldı. Üyesi olduğu Türk Dil Kurumundan 1980'de istifa etti.

İlk ürünü *Atayolu* gazetesinde (1940), diğerleri *Petek*, *Varlık*, *Çağrı*, *Yedigün*, *Hisar*, *Türk Düşüncesi*, *Türk Dili Dergisi*, *Güneyde Kültür* adlı dergiler ile *Simav Anadolu* gazetesinde yayımlandı. Bestelenmiş yaklaşık beş yüz şiirinden üç yüzü TRT repertuarına alındı. Çeşitli beste yarışmalarında ödüller kazandı.

"Şairimiz hem eski tarz, hem yeni tarz şiirde üstat. Geniş bir hakimiyet alanı var. Yorulmaz, bıkmaz bir ilim aşığıdır. Dilin duruluğu, sadeliği, güzelliği kadar matematiksel ve mantıksal yapısı konusunda da fevkalade titizdir. Kılı kırk yarar. Bu yönüyle millî kültürümüzün vazgeçilmez ve cefakeş ustalarından ve temel taşlarından biri değerindedir." (Mehmet Tekin)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bilmediklerim* (1954), *Veteriner Şairler Antolojisi* (1960), *Dörtlükler* (1991), *Daracık Düşler* (1999).

DERLEME: *Doruktan Doruğa* (1992).

SÖZLÜK: *Asalakbilim Terimleri Sözlüğü* (1970).

HAKKINDA: Salah Birsel / Sanatçıyı Korumak (Akın, 3.8.1952), Behçet Kemal Çağlar / M. T. Yarar (Resimli 20. Asır, 16.9.1954), Hikmet Dizdaroğlu / Bilmediklerim (Türk Dili, 1.9.1954), Enver Naci Göksen / Bilmediklerim (Son Saat, 20.5.1954), Hüseyin Cöntürk / M. T. Yarar (Yordam, Yaz 1967), Avni Anıl / M. T. Yarar (Tercüman, 6.11.1990), Abdülkerim Abdülkadiroğlu / Daracık Düşler'den Geniş Ufuklara (Türk Kültürü, Aralık 2000),

Mehmet Turan Yarar

MEHMET TURAN YARAR

ÖZET

Her sevgiyi sökûp attım
Gönlüme hacet kalmadı
Çiçek saydım her çalıyı
Gülüme hacet kalmadı.

Felek neler neler etti
Bana her şeyi söyletti
Felekten çektiğim yetti
Zulüme hacet kalmadı.

Küldüm yeniden yaktılar
Yandım gülerek baktılar
Beni sensiz bıraktılar
Ölüme hacet kalmadı.
(*Daracık Düşler*, 1999)

Mehmet Tanju Akerman / M. T. Yarar ve Daracık Düşler (Haberde Ekspres, Ekim 2001), Ayhan İnal / M. T. Yarar ve Yeni Eseri Daracık Düşler (Karınca, Ağustos 2001), Mehmet Tekin / Asrımızın Hayyam'ı: Edebiyat ve Musiki Üstadı Mehmet Turan Yarar - Bülent Nakib Mehmet Turan Yarar Bibliyografyası (Güneyde Kültür, Mart 2004).

YARAŞIR, Volkan

Araştırmacı-yazar. 1962, Akyazı / Sakarya doğumlu. Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünü bitirdi. Çeşitli basın yayın kuruluşlarında gazetecilik ve yayınevlerinde editörlük yaptı. DİSK Tekstil Sendikasında eğitim dairesi müdürlüğü görevini yürüttü. Türk-İş'e bağlı Tez-Koop-İş Sendikasında eğitim danışmanlığı yaptı. Toplumsal mücadeleler tarihini inceleyen yazı dizileri, siyaset felsefesi üzerine yazıları ve sendikal eğitime ilişkin çok sayıda çalışması yayımlandı.

ESERLERİ (Araştırma):

Uluslararası İşçi Hareketleri I-II (1997-1998), *Sendikaların Nabzı İşyeri Temsilcileri* (2000), *11 Eylül: Gerçeğin Çölüne Hoş Geldiniz* (2001), *Sokakta Politika* (2002), *Siyasal İslâm ve AKP: Tanrı Devlet Medeniyet* (Tarık Aygün'le, 2003), *Reddin Gücü* (2004), *Gücün Reddi, Bir Mücadele Okulu Grev, İşgücü ve Artı-Değer, Demokratik Sendikacılık, Yaşadığımız Toplum ve İşçiler, Üretim Nedir, Haydi Sendikaya Haydi Tez Koop-iş'e, Toplu İş Sözleşmesi Süreci, Sendikal Hareketin Kısa Tarihi, İmparatorluğun Yeni Av Sahaları* (2005), *Devrimin Gökkuşağı* (2006).

HAKKINDA: Volkan Yaraşır / Sokakta Politika (2002).

YARDIM, Ali

Hadis araştırmacısı (D. 1939, Oba Köyü / Alanya / Antalya – Ö. Aralık 2005). İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünden (1965) mezun. İki yıl ortaöğretimde öğretmenlik yaptıktan sonra 1967 yılında yükseköğretime geçti. Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü, İzmir Yüksek İslâm Enstitüsü ve Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde görev yaptı. 1984'te doktor, 1987'de doçent ve 1993'te profesör oldu. Çalışmalarını DEÜ İlâhiyat Fakültesi Hadis Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak sürdürdü. Araştırma teknikleri, paleografi, el yazması eserlerin analizi konularında dersler verdi. Ayrıca, yüksek lisans ve doktora düzeyinde dersler verdi ve tezler yönetti.

Makaleleri; *Kubbealtı Akademi Mecmüası*, *DEÜ İlâhiyât Fakültesi* dergilerinde; *Prof. Dr. İsmail AKA Armağanı*, *Türk Münevverinin Müşterek Fikir ve İmân Zemîni*, *Türk Kültüründe Tire*, *IV. Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyum Bildirileri*, *Ekrem Hakkı Ayverdi Hâtıra Kitabı*, *I. Mesir Konferansları*, *Türk Tarihinde ve Kültüründe Tokat Sempozyumu* kitaplarında yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi* için madde yazdı.

Ali Yardım

ESERLERİ:

İzmir Millî Kütüphanesi Yazma Eserler Katoloğu I-IV (1992-1997), *Hadîs I-II* (1998), *Alanya Kitâbeleri* (Tesbît, Tescil, Tasnîf ve Değerlendirme, 2002), *Peygamberimiz'in Şemâili* (3. bas., 1999),

İslâm'da Eğitim-Öğretim Târihi (3. bas., 1998), *Şihâb'ül-Ahbâr Tercümesi* (1999), *Amasya Kaya Kitâbesi* (2004), *Amasya Burmalı Minâre Câmii Kitâbeleri* (2004).

YARDIM, Cevdet

Hukukçu, şair ve yazar. 13 Haziran 1925, Diyarbakır doğumlu. Diyarbakır Lisesi (1946), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1950) mezunu. Tokat ve Reşadiye'de savcı yardımcılığı, Hozat'ta savcılık görevlerinde bulundu. 1958'de devlet memurluğundan ayrılarak Diyarbakır'da serbest avukatlık yapmaya başladı. 1975-80 yılları arasında Diyarbakır Barosu başkanlığı, 1982'den sonra yerleştiği İstanbul'da avukatlık yaptı. Şiirleri ve araştırma yazıları *Ziya Gökalp*, *Çaba* ve *Eyvan* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Çağlar Arı (1982), *Bulutlar Topuklarıma Sarmaşık* (1989).

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997, s. 178).

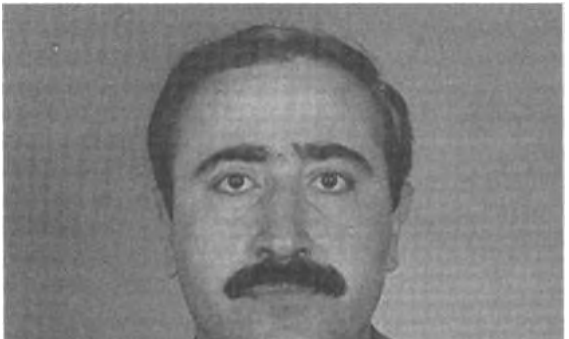
YARDIM, Mehmet Nuri

Gazeteci, edebiyat araştırmacısı, yazar. 23 Nisan 1960, Siirt doğumlu. Cem Atlı, Cihangir Asyalı vb. imzalar da kullandı. Siirt Gazi İlkokulu, Siirt Lisesi (1978), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1985) mezunu. 1979'da *Yeni Asya* gazetesinde başladığı gazetecilik mesleğini *Doğuş*, *Tercüman*, *Hürriyet*, *Bizim Gazete*, *Haber Fatih*, *Orta Doğu*, *Zaman* ve *Türkiye* gazetelerinde sürdürdü. *Türkiye* gazetesinin Kültür-Sanat sayfasını iki dönem yönetti. *Türkiye Çocuk* dergisinin haber müdürlüğünü yaptı. Kubbealtı Akademisi Kültür Sanat Vakfının müdürlüğü ile vakfın yayın organı olan *Kubbealtı Akademi Mecmuası*'nın yazı işleri müdürlüğünü yürüttü.

Yazıları *Türkiye* ve *Yeniçağ* gazetesi ile *Eğitim ve Bilim*, *Türk Edebiyatı*, *Boğaziçi*, *Tarla*, *Hanımeli*, *Köprü*, *Yesevi*, *Hece*, *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, *Size Aktüel*, *Kitap Haber*, *E Edebiyat*, *Yedi İklim*, *İks*, *Ufuk Ötesi*, *Rota* dergilerinde yayımlandı. *Yeniçağ* gazetesinde kültür, sanat ve edebiyat yazıları yazdı. "milliegitim.net" sitesinde makaleleri yayımlandı. TGC'nin yayın organı *Bizim Gazete*'de yazılar yazdı. Kahraman Yayınlarının kırk dört kitaptan oluşan "İslâm Klasikleri"nin, Boğaziçi Yayınlarının yayımladığı "Şairler-Yazarlar" dizisinin ve Hikmet Neşriyat'ın otuz kitaptan oluşan "Türk Klasikleri" dizisinin editörlüğünü yaptı. 1980'de *Köprü* dergisinin Menkıbe Yarışmasında *"Hasiye Nine"* başlıklı yazısıyla birincilik ödülü kazandı. Ahmet Haşim ve Ziya Osman Saba'nın gömüldüğü mezarların kayboluşunu bildiren haberi nedeniyle Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin 2000 Yılı Kültür Sanat Başarı Ödülüne layık görüldü. *Kayıp İstasyon* kitabıyla TYB'nin 2005 yılı Biyografi Ödülünü aldı. İLESAM, Türkiye Yazarlar Birliği, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME-RÖPORTAJ: *Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları* (1986), *Mevlid-i Şerif* (1996),

Mehmet Nuri Yardım

Safahat (1996), *Yunus Emre Divanı* (1997), *Romancılar Konuşuyor* (2000), *Doğru Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı* (2001), *Türk Şiirinden Portreler* (2001), *Kelâm ve Kalem* (2001; *Dersimiz Edebiyat* adıyla 2006), *Edebiyatımızın Güleryüzü-Ahmet Yesevi'den Yahya Kemal'e* (2002), *Edebiyatımızın Güleryüzü – Ahmet Haşim'den Günümüze* (2003), *Unutulmayan Edebiyatçılarımız* (2004), *Yazar Olacak Çocuklar* (2004), *Ömer Seyfettin ve Hikâyeleri* (2004).

BİYOGRAFİ: *Yahya Kemal Beyatlı'nın Dünyası* (Cem Atlı adıyla, 1986), *Mustafa Necati Karaer'e Armağan* (ortak kitap, 1997), *Ömer Seyfettin* (1998), *Refik Halit Karay* (1998), *Sait Faik Abasıyanık* (2002), *Ziya Osman Saba* (2002), *Safiye Erol Kitabı* (2003), *Ziya Osman Saba Sevgisi* (2004), *Kayıp İstasyon* (2005), *Ziya Nur Aksun Hâtıra Kitabı* (N. Turinay ve Ö.Z. Belviranlı ile, 2005).

ÇOCUK KİTABI: *Karagöz ve Hacivat* (1985), *Kelile ve Dimne'den Seçme Hikâyeler* (1997), *Doğu Klasikleri* (10 kitap, 1998), *Peygamberimizin Hayatı* (24 kitap, 2000), *Çocuklar İçin İslâm Tarihi* (44 kitap, 2000), *Türk Mânilerinden Seçmeler* (2006), *Türk Ninnilerinden Seçmeler* (2006), *Türkülerden Seçmeler* (2006).

DERLEME-YAYINA HAZIRLAMA: *Seçme İlâhiler* (1996), *Şiirler Yazılar* (2003), *Çağlayanlar* (Ahmet Hikmet Müftüoğlu, 2006), *Bize Göre* (Ahmet Haşim, 2006), *Yunus Emre'den Seç-*

MEHMET NURİ YARDIM

SİZİ AFFETMEYECEĞİM!

Yeni yaptığım rengarenk uçurtmamı uçuruyordum gökyüzünde. Simsiyah bir maden parçası gördüm bir anda. Önce uçurtmamı parçaladı kanatlı, sonra da peydahlandı tepemde. Kendimi kaybetmişim. Derin uğultuların, feryat figanların ve yakıcı çığlıkların ardında buradayım, hastanede açtım gözümü. Bu koğuşta ne çok yatan varmış. Kadın erkek, genç yaşlı, bizim gibi çocuklar. Doktorlar, hemşireler nasıl da koşuşturuyor ordan oraya. Sol kolum kopmuş, bacaklarımın altı yok. Yüzüm kan revan içinde. Bir daha top oynayamayacağım demek arkadaşlarımla. Olsun, zaten ben artık dünyayı da, yaşamayı da sevmiyorum ki. Cennetteki annemi ve babamı özledim. Ama dünyayı kirleten siz büyükleri asla affetmeyeceğim!

Hâlbuki henüz doymamıştım misket oynamaya, topun peşinden daha koşturacaktım oysa. Okuyacağım o kadar güzel hikâyeler, şiirler, romanlar vardı ki. Ama buna izin vermediniz siz. Kına yakın kanımızla kızıllaşan ellerinize. Üç ahtapot devlet, şeytan üçgeni oluşturdunuz. Batısından Doğu'suna anlı şanlı ülkelerin yöneticileri, sizler de sesinizi çıkarmadınız. Zulme rıza gösterdiniz. Tepemizden güller, füzeler, bombalar uçurdunuz günboyu. Geceleri rüya bile göremedik korkunuzdan. Sapan taşlarımızla direndik, tanklarınıza karşı bedenlerimizi siper ettik. Ama siz acımadınız, ezip geçtiniz bizi. Bugün Gazze'deyim, Beyrut'tayım. Adım Yasir. Dün Grozni'de Şamildim, Bosna'da Aliya'ydım, Bakü'de Elçibey'dim, Güneydoğu'da Mehmet'tim, Kerkük'te Rıza, Afganistan'da Ahmet, Türkistan'da İsa Yusuf'tum. Bağdat'ta Hüseyin, Keşmir'de İkbal'dim. Her cephede bir parçamı kopardınız, bir uzvumu kesip alttınız acımasızca. Hep direndim onurumla size karşı. Gözyaşlarımı görmediniz, sesimi duymadınız. Çünkü körleşmiş, sağırlaşmıştınız.

Sahte barış projeleriniz sizin olsun. Kinden ve öfkeden örülü dünyanızı sevmiyorum. Siz insanlığı da katlettiniz. Keyfinize bakın bundan sonra. Yazlıklarınızda zevklenin, yatlarınızda eğlenin, konforunuza aman dikkat edin. Yeni cihazlarla donatın villalarınızı. Sonra mabetlerinizde günah çıkarın. İnsan diye, adam diye dolanın ortalıkta. Kalbi huzur içinde olan siz Müslümanlar! Sıcak yaz akşamlarında coca cola'larınızla serinletirken içinizi, benim yarı vücudumdan sıcak bir şey akıyor durmadan. Kanımı durduramıyorlar.

Medeniyet bu mu? Çocukları katletmek mi sizin uygarlığınız? Henüz açılmamış goncaları orakla biçmek mi insancıllığınız? Ey dünyalı büyükler, sizin hiç mi çocuğunuz olmadı. Hiç mi sarılmadınız yavrunuza. Acıma duygunuz gelişmedi mi, merhametten bu kadar mı yoksunsunuz? Hâlbuki ne güzel dünyalar vaat etmiştiniz. Ne güzel mutluklar atardınız barıştan, sevgiden, özgürlükten yana. Çağdaş bir dünyayı kurarken çocukları hiç mi hesaba katmadınız.

Canım acıyor anne. Korkmuyorum aslında ölümden. Çünkü sevdiğim sizler Cennettesiniz. Bir çok arkadaşım da öldü zaten veya ağır yaralandı. Yaşamanın ne tadı var bundan sonra. Artık tarlalarda koşturamayacaksam, bahçelerde hür kuşlar göremeyeceksem, meseleriniz hâlları üstünde uzanamayacaksam, ne anlamı var hayatın. Gözyaşlarım kurudu ağlamaktan, bedenim hiçbir şey hissetmiyor. Taşlaşmış bir dünyanın ilgisiz ve sevgisiz büyüklerini anlamıyorum. Suyumuzu bile kestiler, yorak topraklarımıza göz diktiler. Yeşil alanlarımıza el koydular umarsızca. Birkaç çadırımızı çok görüp başımıza yıktılar. Şimdi sığınacak ne yerimiz var, ne yurdumuz. Hastane köşelerinde inlerken, ölümü bir kurtarıcı gibi bekliyoruz.

Seni de çok özledim baba! Sana sarılmaya, sana sığınmaya o kadar ihtiyacım var ki. Çok boyrattı insanlar. Acımasızdı. Hayasız bir akın düzenleyip kıydılar her birimize. Sana kavuşacağım için o kadar mutluyum ki.

meler (2006), *Yalnız Efe* (Ömer Seyfettin, 2006), *Altın Işık* (Ziya Gökalp, 2006), *Ömer'in Çocukluğu* (Muallim Naci, 2006).

HAKKINDA: Neleri Okudular? (Zaman, 26.12.1986), Sevinç Çokum / Unutulmayan Çocukluk (Türkiye, 24.7.1998), Ahmet Özdemir / Tanzimattan Günümüze Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları (Bizim Gazete, 22.7.1998), Ömer Lekesiz / Romancılar Konuşuyor - Mehmet Nuri Yardım (Hece dergisi, Ocak 2001), M. Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002), Ahmet Cemil Bedir / Kelâm ve Kalem - Mehmet Nuri Yardım (Hece dergisi, Mart 2002), www.mehmetnuriyardim.com.

YARDIMCI, E. Bülent

Yazar. 16 Şubat 1953, Mardin doğumlu. İzmir Kahramanlar İlkokulu, Ankara Kurtuluş Lisesi (1974) mezunu. Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanecilik Bölümündeki öğrenimini tamamlamadan çalışma hayatına atıldı. 1976'dan itibaren Ankara ve İzmir'de banka memurluğu, eğitim uzmanlığı, belediye meclis üyeliği görevlerinde bulunarak emekliye ayrıldı.

E. Bülent Yardımcı

Yazıları *Dize, Evrensel Kültür, Milliyet Sanat, Edebiyat Gündemi, Kuvayi Milliye, Damar, E, Edebiyat ve Eleştiri, Kül, Cumhuriyet Kitap, Agora* dergilerinde yer aldı. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sen de Beni Getir.*

HİKÂYE: *Öpücük Sesi Yalnızlık.*

ROMAN: *Bir Kadının Düşlerinden Soyutlamalar* (1999).

DENEME: *Anlamı Okumak* (2002).

HAKKINDA: H. Hüseyin Yalvaç / Lambayı Sevindir (Papirüs, Ocak 2000), Zeki Büyüktanır / Bir Kadının Düşlerinden Soyutlamalar (Çalı dergisi, sayı: 38-39, Mart-Nisan 2000).

YARDIMCI, İlhan

Araştırmacı-yazar. 1941, Bayburt doğumlu. Erzurum Yavuz Selim İlköğretmen Okulu (1954) mezunu. Van, Bayburt, Bursa ve İstanbul'da öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. Özel

İlhan Yardımcı

televizyon ve radyolarda yöneticilik yaptı. Yazıları *Bayburt Postası, Demokrat Gümüşhane, Bursa Hakimiyet, Doğru Hakimiyet, Bursa Marmara, Medeniyet, Sabah* gazeteleri ile *Sur, Milli Kültür, Yeşilay, Gözyaşı* dergilerinde yayımladı. Çeşitli yarışmalarda dereccler aldı. Türkiye Yazarlar Birliği, Osmangazi İlim ve Kültür Vakfı üyesidir.

ESERLERİ:

Acı Memleket Gerçekleri (1964), *Büyük Halk Şairi Bayburtlu Hicrani* (1968), *Sağlık Folklorumuzda Lokman Hekim* (1969), *Orta Asya'dan Bugüne Şanlı Tarihler* (1970), *Seçilmiş Resimli Hikâyeler* (1971), *Hak Âşığı Hazreti Üftade* (1980), *Bursa Tarihinden Çizgiler ve Bursa Evliyaları, Bayburtlu İrşadi Divanı* (1983), *Ağlar İrşadi Baba Hazretlerinin Tasavvufi Görüşleri* (1988), *Tarihe Mührünü Basan Osmanlı Sultanları ve Bursa Bibliyografyası* (1987), *Sen Kimsin Biliyor musun Kardeşim* (1988), *Baba Sultan / Geyikli Baba* (1990), *Ağlar İrşadi Baba'nın "İnna Enzelna Sûresi"nin Tefsiri ile Şam'un Gazi'nin Bin Ay Savaşması Risalesi* (Hafız Abdulkadir ile birlikte, 1990), *Şenol Bayburt* (1991), *Şeytan Üçgeni TRT İhanettedir* (1992), *Evliyadan İnciler* (1995). Ayrıca *Şifalı Otlar* gibi çeşitli kitapları vardır.

YARDIMCI, Mehmet

Şair ve yazar. 8 Ağustos 1945, Zile / Tokat doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Zile, Ankara ve Tokat'ta tamamladı. Trabzon Fatih Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü (1970) ve İnönü Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü (1986) mezunu. 1970'ten itibaren Malatya, Zile, Artova ve Turhal'daki ilk ve orta dereceli okullarda Türkçe ve edebiyat öğretmenliği ve yöneticilik yaptı. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde "*Malatya Masalları*" adlı tezle yüksek lisansını ve Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde "*Âşıklık Geleneği ve Âşık Esiri*" adlı tezle de doktorasını tamamladı. Daha sonra CÜ Tokat Ziraat Fakültesinde Türk Dili ve Edebiyatı öğretim görevlisi (1983-85), İnönü Üniversitesinde personel dairesi başkanı (1985-88), İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesinde halk edebiyatı dersleri verdi. Çalışmalarını 1997'den itibaren Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde öğretim üyesi olarak sürdürdü.

Yazı ve şiirlerini *Tercüman İnci Eki* (1962), *Hisar* (1967-82), *Zile Postası* (1975-87), *Çağıltı* (1974-77), *Sanat* (1970-75), *Kıyı* (1968-70), *Varlık* (1975), *Erciyes* (1986-89), *Milli Folklor* (1989), *İçel Kültürü* (1989), *Türk Dili* (1975-89), *Ozanca, Halk Kültürü, Tarla, Tokat Kültür Sanat, Ozanca, Türk Folkloru, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler, Milli Folklor, Tokat, İş Bankası Kültür Sanat Dergisi, Türk Dünyası* vb. dergiler ile *Prof. Dr. O. Nedim Tuna Armağanı* (1989), *Prof. Dr. Saim Sakaoğlu 55. Yıl Armağanı* (1994), *50. Kültür ve Sanat Yılında Dr. Mehmet Önder'e Armağan* (1998) gibi armağan kitaplarda yayımladı. İLESAM, Edebiyatçılar Derneği, Türk Folklor Araştırmaları Kurumu, KIBATEK üyesidir.

1966'da Tokat Halkevi Hikâye Yazma Birincilik Ödülü, 1982'de MEB Öğretmen Konulu Şiir Yarışması İkincilik Ödülü, 1985'te Tercüman Gazetesi Büyük Şiir Yarışması İkincilik Ödülü ve Türkülerin Hikâyeleri Yazı Yarışması Üçüncülük Ödülü (Mersin), 1986'da Sabri Akay Şiir Yarışması İkincilik Ödülü (Zonguldak), 1988'de Yunus Emre Şiir Yarışması Birincilik Ödülü (Eskişehir), 1990'da İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü, 1992'de Hatay Folkloru Araştırmaları Kurumu Şiir Yarışması Mansiyonu, 1993'te "Anniversary Fest of Humanist International" Şiir Yarışması Jüri Özel Ödülü (İsveç), 1994'te İznik Şiir Yarışması Birincilik Ödülü ve TRT Diyarbakır Radyosu Öğretmenler Günü Şiir Yarışması Birincilik Ödülü, 1995'te TBMM 75. Yıl Ulusal Egemenlik Destan Yarışması Üçüncülük Ödülünü aldı.

"*Anadolu insanının yaşam gerçeği yanında, Türk milletinin verdiği büyük*

Mehmet Yardımcı

MEHMET YARDIMCI

SEVDA ÇİÇEĞİ

Gönül dünyamın kitabı hey
Sevdalım
Çilem
Senden gelir
Sana gider yüreğimde
Duygu adına ne öğrenmişsem

Türkülerimin yanık sesi hey
Sabrım
Aydınlığım
Yüreklere düşen cemresi dünyamın
Doğruluğu yol bilen
Can yoldaşım benim

Gönül dergâhımda ışığım
Barışım
Asaletim
Sarı yamaç obasında bin bir çiçeğim
Ayağım
Elim
Tezenemin ucunda titreyen gönül telim

Çocuklarıma verdiğim sevginin kaynağı Yunusça
Dirliğimin
Düzenimin gözesi hey
Dantel gibi işlenen gergeflerdeki sevgim

Çığ misali büyüyen yüreğimde
İri bir koza gibi oturup
Örümcek ağı gibi örülen yıllardır
Bir güzel halka ile düğümlenen birliğim

Babamdan oğluma doğruluğun ışığı
Anamdan kızıma töre zincirim
Beşik ardında iki çocuğa ninni gibi
Yozlaşmamış bir sevgide direğim

Öyle bir sevda ki tarifsiz
Gün gün ocağımda yeşeren
Birlik
Beraberlik
Razılık lokması aşımda hey
Sevda çiçeğim

mücadeleler neticesinde ulaşılan 'gerçek' de Yardımcı'nın şiirlerinde belirginleşir. '19 Mayıs', 'Kurtuluş Savaşı Destanı', 'Köy Öğretmeninin Anlatısı', 'Maviş'in Öyküsü', 'Irgat', 'Kömür İşçisi', 'Gerçek', 'Yaşam Gerçeği', 'Görünüm' gibi şiirlerde ise Türk milletinin gerçeği ifade edilir. Yardımcı'nın şiir anlayışının iki ayağını 'gerçekler've 'sevi' kabul edersek, sac ayağının üçüncü ayağını 'umut' oluşturduğunu söyleyebiliriz. Özellikle, Nâzım'dan gelen: 'Ben yanmasam, sen yanmasan / biz yanmasak / nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa' düşüncesi, onun şiirinde bir kez daha dile gelir ve genç nesle olan güvenini, umudunu 'Nasıl Varılır Aydınlık Çağlara' isimli şiirinde ortaya koyar. (...)

"Onun şiiri, toprağını Anadolu coğrafyasından almış, Kurtuluş Savaşı'nda verdiği büyük mücadele yanında, kalkınmakta olan memleketin bütün ekonomik ve toplumsal sıkıntılarını, yoksulluğunu tüm varlığıyla hissetmiş Anadolu köylüsünün yaktığı ocakta fırınlanmış; öğretmenlik yıllarındaki gözlemleri ve halk edebiyatı konusundaki bilgileriyle cilalanmış, Türk insanının potansiyel gücü, gençliğe duyulan güven, Atatürk'e derin bağlılık ve insan sevgisiyle süslenmiş bir seramik vazo gibidir. Üzerinde Kurtuluş Savaşı motifleri, tarlasında çalışan, çocuklarına emek parası kazanmaya uğraşan, onurlu ve geleceğe umutla bakan insan motifleri yer alır." (Özlem Fedai)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sevgi Eylemi* (1974), *Görünüm* (1975), *Kurtuluş Savaşı Destanı* (1983), *Sevda Çiçeği* (1989), *Kerem İçimde Yandı* (1993), *Yunuslama* (2002).

ARAŞTIRMA-DERLEME: *Yüzyıllar Boyu Zileli Halk Ozanları* (1983), *Zileli Fedai* (H. İvgin'le birlikte, 1983), *Zileli Âşık Sefil Necmi* (H. İvgin'le birlikte, 1988), *Efsanelerimiz* (Prof. Dr. C. Kavcar'la, 1988), *Zileli Âşık Tâlibi* (1989), *Prof. Dr. O. Nedim Tuna Armağanı* (Komisyonla, 1989), *Malatya İli Folklor Bibliyografyası* (1990), *Halkbilim ve Edebiyat Yazıları* (1993), *Hekimhan Folkloru ve Hekimhanlı Halk Şairleri* (Prof. Dr. O. Kazancı ile, 1993), *Türkçe'de Seslerle İlgili Kurallar ve Noktalama İşaretleri* (1996), *Yaşayan Malatya Masalları* (1996), *Zileli Âşık Ceyhuni ve Diğer Ceyhuniler* (H. İvgin'le, 1996), *Türk Kültürü Araştırmaları* (Mehmet Önder Armağanı, 1997), *Başlangıcından Günümüze Halk Şiiri-Âşık Şiiri-Tekke Şiiri* (1998), *Halkbilimi ve Edebiyat Araştırmaları* (1998), *Destanlar* (2000), *Hekimhanlı Esirî* (2000), *Malatya Mutfak Kültürü* (Komisyon, 2001), *Destanlar* (2002), *Başlangıcından Günümüze Türk Edebiyatı* (2003), *Âşık Edebiyatı Araştırmaları* (2003), *Türk Halk Edebiyatında Nesir* (2004), *Başlangıcından Günümüze Türk Halk Şiiri* (2004), *16. Yüzyıldan Günümüze İz Bırakan Zileli Şairler* (2004).

DERS KİTABI: *Anadolu Öğretmen Liseleri İçin Çocuk Edebiyatı* (H. Tuncer'le birlikte, 2000), *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı* (H. Tuncer'le birlikte, 2000), *Yazılı Anlatım İlkeleri-Ses ve Şekil Bilgisi* (2001).

HAKKINDA: Hisar (Ekim 1972), Dr. Muzaffer Hacıhasanoğlu / Mehmet Yardımcı ve Görünüm Üzerine (Zile Postası (Sanat Sayfası), 24.11.1973), İsa Kayacan / Tanıdığımız Ozanlar (Ferman Gazetesi Sanat Sayfası, 8.10.1973), Yahya Akengin / Görünüm (Çağrı, yıl: 19, Eylül 1975), Yusuf Meral / Her Yönüyle Zile (1986), Kerim Özbekler / Mehmet Yardımcı ve Kurtuluş Savaşı Destanı (Olay Haber, Mayıs 1986), Tahir Kutsi Makal / Mehmet Yardımcı Kimdir (Tarla, Ekim 1987), Ahmet Tufan Şentürk / Mehmet Yardımcı'nın Şiirlerinden Küçük Bir Buket (Vakit, 31.3.1994) - Kerem İçimde Yandı Üstüne (Vakit, 10.2.1994), Özlem Fedai / Yunuslama yahut Gecikmiş Bir Hatırlayış (Turnalar, Uluslar arası Türk Dili ve Çeviri Dergisi, KKTC, sayı: 6), Birsen Pekçolak - Zeki Büyüktanır / Homeros'tan Günümüze Anadolu Destanları (2002).

YARDIMLI, Ahmed Rasim
Bkz. HOCA RÂSİM EFENDİ

YAREN, Tahir

Felsefe araştırmacısı. 1950, Kemah / Erzincan doğumlu. Lisans öğrenimini 1971'de, doktorasını 1982'de tamamladı. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde 1986'da yardımcı doçent, 1996'da doçent, 2003'te profesör oldu. Çalışmalarını Mantık Anabilim Dalı Başkanı olarak sürdürdü. MEB bursu ile Cezayir'de bulundu. İlgi alanları mantık tarihi, tartışma metodolojisi, İslâm düşüncesidir. Türk Felsefe Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

İbn Sina Mantığına Giriş (2003), *Kıyas Kitapçığı* (2003), *Kıyasta Kullanılan Bilgiler* (2003).

YARICI, Doğan

Şair ve yazar. 1 Haziran 1967, Beykoz / İstanbul doğumlu. Hasan Doğan, Doğan Vardar imzalarını da kullandı. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı (1985). Özel tiyatrolarda oyunculuk ve yönetmenlik yaptı. Senaryo ve reklam metni yazarı olarak çalıştı. İstanbul'da yayıncılıkla yaptı.

İlk öyküsü *"Ama"*, 1986'da *Gökyüzü* dergisinde çıktı. Daha sonra öykü, deneme ve şiirleri *Varlık, Çalıntı, Sanat Olayı, Gösteri* dergilerinde ve *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlandı. *Kemik* adlı dosyasıyla 1994 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülünde birincilik aldı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Evlâ* (1993), *Kemik* (1995), *Gece Kelebekleri* (2004), *Küçük Küçük Hikâyeler* (2004).

ŞİİR: *Aşk ve Sair* (1995).

DERLEME: *Türkçe Aykırı Sözler Derleme Sözlüğü* (2000).

HAKKINDA: Necati Tosuner / Bu İlk Kitabım, Sona Ulaşmaya Çalışan Bir Okurla En Başa Varmaya Çalışan Bir Yazarın İlk Kitabı (söyleşi, Varlık, Nisan 1994), TBE Ansiklopedisi (2001).

YARKADAŞ, Barış

Gazeteci-yazar. 1974, Susuz / Kars doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Kars'ta tamamladı. 1988 yılında İstanbul'a yerleşti. Marmara Üniversitesi Matbaacılık Bölümüne devam etti. Bir süre de kamu yönetimi öğrenimi gördü. Ancak yükseköğrenimini yarım bırakarak, ilkokuldan itibaren içinde bulunduğu medya sektöründe çalışmayı seçti.

1985'ten itibaren çeşitli gazete, dergi, radyo, haber ajansı ve internet sitelerinde çalıştı. Bir süre işsiz kaldı. 2001 ve 2002 genel kurullarında Çağdaş Gazeteciler Derneği (ÇGD) İstanbul Şubesi Başkanlığına seçildi. Bu görevi üç yıl, iki dönem sürdürdü. *Hepsi Yaralar Sonuncusu Öldürür* (2004) adlı bir eseri vardır.

YAŞKIN, Münir

Araştırmacı-yazar (D. 1916, İstanbul – Ö. ?). Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini ve 1938'de Siyasal Bilgiler Okulunu bitirdi. Maliye Bakanlığının çeşitli birimlerinde ve Türkiye İş Bankasında çeşitli kademelerde çalıştı.

ESERLERİ:

İngilizce - Türkçe ve Türkçe - İngilizce Bankacılık ve Ticaret Sözlüğü (A Comprehensive Dictionary of Baking and Commerce, 1958-1959), *Büyük Filozoflar*.

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. V, 1968).

YARMAN, Vecdi

Şair. 1910, Osmaniye doğumlu. İlk, orta ve liseyi öğrenimini değişik yerlerde yaptı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Bir süre köy öğretmenliği, ardından nahiye müdürlüğü yaptı. Askerlik görevinden sonra emekli oluncaya kadar yurdun birçok il ve ilçesinde Cumhuriyet savcılıkları dahil adliyenin her kademesinde Sulh Hukuk, Sulh

DOĞAN YARICI

TEMRİN

Sırtüstü yatardık. Saatlerce ezdiğimiz, gölge düşürdüğümüz, yüzüne bakmadığımız tahta döşeme öğünü alırdı tozuyla, çamuruyla, izmaritiyle, gazoz kapağı, çikleti, budağı, çivisiyle.

Önce kalça ve sırt kemikleri yerleşir. Avuçlar tavana, ayaklar hafif aralık, alınlar ışığa. Madam dairenin ortasında dururdu.

"Şimdi gözlerinizi kapayın ve hiçbir şey düşünmeyin."

Aslında şimdi değil, birazdan.

"Susunca."

Sırtınızdaki engeli iteleyin. Gözlerinizin ardını temizleyin. Karanlık değil, aydınlık değil, boşluk. Bedeniniz hiçbir yere bağlı değil, düşünceleriniz de. Sanki, her şeyinizi yitirmişsiniz. Yitirmiş de değil, sanki, sanki hiçbir şeyiniz yokmuş. Kollarınız, bacaklarınız, göğsünüz, saçlarınız, kulak, göz, burun, cinsiyetsiz. Sadece beyniniz. Beyniniz de değil, düşünceleriniz. Düşünceniz. Sanki şu an yoksunuz. Herhangi bir yerde değilsiniz, hiçbir ses duymuyorsunuz, hiçbir yere gitmediniz, hiçbir yerde değilsiniz, hiçbir yere ait değilsiniz. Kımıltısız duruşunuz, bunu sağlayan düşünceniz sizin değil. Zamanı ayaklarınızın altından çekiniz.

Kimbilir ne kadar. Duymadan, bilmeden, düşünmeden, düşünmemeyi istemeden kaç saat geçer bilmezsiniz. Kara lastiğin dokunuşu, döşemenin çok derinden inleyişi, dalga dalga yayılışı, kulağınızın kenarında bekleyişi. Şimdi duyularınızın olduğunu bilme zamanı. Madam bastonu bir kez daha yere vurup yapmanız gerekenleri söylerdi. Ağzından çıkanlar sanki söz değildi, ses değil, düşünceydi.

"Şimdi bir bacağınızın olduğunu düşünün."

Sadece bir tane. Tek. Sağda. Hiçbir yere bağlı olmayan, ayağı ve beş parmağı olan. Bizimki, kendimizin. Geçen belirsiz süre içinde sahip olduğumuz, duyumsayabildiğimiz tek şey. Bir bacak. Onu nasıl istersiniz öyle şekillendirebilirdiniz. Dar ve uzun, pürüzsüz ya da çilli, yumurta adaleli, diz kapakları sivri ve düşarı, ayak bilekleri ince ve oylumlu.

O derin, çok derin değil, hafifçe aşağı inen ortada dönüveren sonra tekrar yukarı çıkan güzelim oyukta bir gözyaşı damlası durabilir, eğilip içebilirdiniz. Biraz daha kısaltıp sıkı etli, yanık tenli, terli, ısınmış, yorgun, kıllı bir bacak sahibi olabilirdiniz. Diğer bacağınızla birleştirip ortasına dilediğiniz düşünceyi kondurabilirdiniz.

"Düşünceleriniz ona ulaşsın. Emir verin, kımıldasın!" Yavaşça sağa, sola, yukarı ve aşağı hareket ederdi. Bilinçle. Bilerek. Size ait devinimlerle. Hep sizinmiş, dışınıza çıkıyormuş.

Tam beş dakika kımıldamadan nerede olduğumuzu, ne yaptığımızı, kim olduğumuzu, herhangi bir uzvumuzu unutup unutmadığımızı düşünmemizi söylerdi Madam ve bu beş dakikayı bizim kestirmemizi isterdi.

Beş dakika düşüncesi dayanılmaz olurdu. Yeniden doğduğumuzu, şekle sekte vurduğumuzu, döşemeyi, çiviyi, saktızı, tozu, beraberliğimizi, o kadar emrin sadece kendimize verildiğini sanırken birbirimizi, birbirimizi, yalnız olmadığımızı anlardık. Hiçbir yere gitmek istemez, hiçbir yerde kalmak isterdik.

Gözlerimizi açtığımızda öleceğimizi sanırdık.

(*Kemik*, 1994)

Ceza, Asliye Ceza ve Ağır Ceza mahkemelerinde hakim ve noter olarak uzun yıllar çalıştı. Devlet görevinden emekli olduktan sonra İstanbul Barosuna bağlı olarak uzun yıllar avukatlık yaptı. İstanbul Barosu yönetim kurulu üyeliğine seçildi.

Avukatlık yaptığı yıllarda Nâzım Hikmet'in İstanbul Paşakapısı Cezaevine getirilişi nedeniyle girdiği açlık grevinin on birinci gününde şairin eyleminden vazgeçmesi için otuz avukat arkadaşıyla birlikte hareket etti. Demokrat Parti döneminde Mehmet Ali Bayar ile halkı isyana teşvik suçundan tutuklandı, yargılanarak aklandı.

Anadolu Üniversitesinde "Atatürk İlkeleri ve Türk Devrim Tarihi" dersleri verdi. Uluslararası ve ulusal birçok seminer ve panele katılarak bildiriler sundu, konferanslar verdi. *Kur'an-ı Kerim*'in mealini hazırlayarak içerdiği konulara göre alfabetik bir düzen içinde sıraladı. *Ahlâk* başlığı altında hazırladığı üç kitabı ve *Kur'an* meali henüz basılmadı. Orman sorununu işlediği *Cehenneme Çevrilen Cennet* adlı senaryosuna Orman Genel Müdürlüğünce parasal ödül verildi. Ancak yayın hakları Bakanlığa ait olduğundan kitap olarak yayımlanamadı.

İki yıl süre ile *Şiirler* adlı bir dergi çıkardı. Yazıları ve şiirleri ayrıca *Meydan* ve *Çağrı* dergilerinde yer aldı. 1981 yılında Yugoslavya'nın (sonradan Makedonya) Struga kentinde yapılan Uluslararası Şiir Toplantısına Türkiye'yi temsilen gönderildi. Buradaki yarışmada *Fetih Yiğitleri* adlı şiiriyle birinci seçilerek Altın Çelenk ödülüne layık görüldü.

ESERLERİ (Şiir):

Yılbaşı (1953), *Hattaboğlu Ömer, Tebrizli Şems, Atatürk, Karacaoğlan'dan Seçmeler.*

HAKKINDA: Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003).

YASA, İbrahim

Sosyolog (D. Demirhisar / İzmir Ö. ?). İzmir Muallim Mektebini ve İzmir Atatürk Lisesini bitirdi. 1930'da Konya / Karapınar İlkokulunda öğretmenliğe başladı. ABD Missouri Üniversitesinde 1937'de yüksek lisans, Cornell Üniversitesinde 1940'ta doktora yaptı. İkinci Dünya Savaşı nedeniyle Türkiye'ye dönemedi ve Columbia Üniversitesi Körler Enstitüsünde iki yıl sosyoloji ve iktisat dersleri okuttu. 1942'de Türkiye'ye döndükten sonra henüz kurulmakta olan Hasanoğlan Köy Enstitüsünde görev aldı. 1947'ye kadar orada çalıştıktan sonra Ankara Gazi Lisesine atandı. Çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı. 1953'te yeni kurulan TODAİ'ye geçti. Burada araştırma uzmanı ve öğretim görevlisi olarak çalıştı. 8 Kasım 1957'de sosyoloji doçenti olarak AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesine girdi. Burada Sosyoloji Kürsüsünde profesör öğretim üyesi olarak çalıştı.

ESERLERİ:

İlkokullarda Yardımcı Okuma Kitabı (Ortak yayın, 1945), *İlk ve Ortaokullarda Yarışma Oyunları* (Ortak yayın, 1948), *Hasanoğlan Köyünün İçtimaî ve İktisadî Yapısı* (1955), *Sindel Köyünün Toplumsal ve Ekonomik Yapısı* (1960), *Türkiye'de Kız Kaçırma Gelenekleri ve Bununla İlgili Bazı İdarî Meseleler* (1962), *Ankara'da Gecekondu Aileleri* (1966).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968).

YASA, Metin

Felsefe araştırmacısı. 1964, Sivas doğumlu. İlköğrenimini köyünde, ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1992) mezunu. 1994 yılında *"Çağdaş İngiliz Felsefesinde Kötülük Problemi"* adlı tezle yüksek lisansını, 1998 yılında ise *"Ölümden Sonra Hayat İnancının Felsefi ve Deneysel Dayanakları"* tez çalışmasıyla doktorasını tamamladı. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Çeşitli bilimsel dergilerde makaleleri yayımlandı.

Metin Yasa

ESERLERİ:

Felsefi ve Deneysel Dayanaklarla Ölüm Sonrası Yaşam (2001), *Din Felsefesi Açısından Yunus Emre'de Aşk - Yaratılış - Kendi Olma* (2002), *Tanrı ve Kötülük* (2003).

HAKKINDA: Metin Yasa / Tanrı ve Kötülük (2003).

YASAK, İbrahim

Araştırmacı ve yazar. 1956, Sivas doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Sivas'ta yaptı. Ankara Üniversitesi İktisat Fakültesinden mezun oldu. Özel bir şirketin bilgi işlem bölümünde sistem yöneticisi olarak çalıştı.

İbrahim Yasak

Yazı hayatına ulusal gazetelerde muhabirlik yaparak başladı. İlk şiiri *Mavera* dergisinde çıktı. *Gurbet* ve *Muştu* dergilerinin kurucuları arasında yer aldı. Şiir, öykü ve diğer yazıları *Mavera, Aylık Dergi, Gurbet, Muştu, Sühan* ve *Hayat Ağacı* dergilerinde yayımlandı. Sivas folkloru ve tarihi üzerine araştırmalar yaptı. *Hayat Ağacı* dergisinin editörlüğünü üstlendi ve yerel gazetelerde günlük köşe yazıları yazdı.

ESERLERİ (Araştırma):

Sivas İli (1992), *Sivas Yatırları ve Abdulvehhab Gazi* (2004).

YASAR, İzzet

Şair ve yazar. 24 Mayıs 1951, İstanbul doğumlu. Reşit İmrahor adını da kullandı. Bu adla Enis Batur ve Ahmet Güntan da yazdılar. Galatasaray Lisesini bitirdi, İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümündeki öğrenimini tamamlamadı. Bir süre çevirmen olarak çalıştı. 1976 yılından sonra reklam şirketlerinde metin yazarlığı yaptı.

1970 yılından itibaren *Birikim* ve *Yeni Dergi*'de yayımladığı şiirleriyle tanındı. Daha sonra hikâyeleri, elçştirileri ve sinema konusunda çevirileri de yayımlandı. Şiirleri *Varlık, Adam Sanat*'ta yer aldı. *Dönüşü Olmayan Hikâyeler*'le 1981 Sabahattin Ali Öykü Ödülünü kazandı.

"İzzet Yasar, Mustafa Irgat gibi kapalı bir şairdir. Neredeyse ikisi de şimdiye kadar kullanılmayan bir dilde yazıyorlar. İzzet'in poetikası da böylece giderek dil oldu. [Lacan'ın yazılarını cebinden düşürmemesi boşuna değildir.] Bugün İzzet Yaşar bir başına kapalı, çetin, lanetli bir şiiri sürdürüyor. Nerdeyse, anlaşılmak, paylaşılmak istemiyor gibidir. Ya gerçek mi? Onun için şiirde asıl gerçek, gerçek olmamakta yatar çünkü." (İlhan Berk)

"İzzet Yasar, sadece Türkiye ölçüsünde değil, dünya ölçüsünde de birinci sınıf hikâyeler yazıyor." (Demir Özlü)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kanama* (1974), *Yeni Kuş Bakışı* (1979), *Ölü Kitap* (1983),

İZZET YASAR

KÂR ŞİİRİ

kapılarıyla geçiyor kul ar
güneş dille yazılı mezar taşlarına

tefeciler tefe koymuşlar
kafeslenmiş ayılar sessizlikte aç oynuyor

şimdi gökten ecdâd inecek
ve bütün idare meclislerinin azâsını öpecek

neden şaşıyorsun? arta değer kaldı mı hayatta
gemisinden kurtulan kaptandır

sert adımlarla geçen işbölümünü dikerek
bahar, yaz ve kar aylarıdır.

Kuvve'den Fiil'e (Enis Batur ve Ahmet Güntan ile, Reşit İmrahor adıyla, 1993), *Dil Oyunları* (2002), *Uykum Kaçtı İyice* (2002).

HİKÂYE: *Dönüşü Olmayan Hikâyeler* (1981), *Özel Sektör İmamı* (2003).

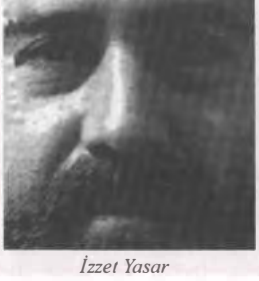
ŞİİR-HİKÂYE: *'tün Eserleri* (1995).

DENEME: *Balta/Zar* (sinema yazıları, 1999).

DERLEME: *Unutulmuş Şiirler Antolojisi* (Reşit İmrahor adıyla, 1994).

ÇEVİRİ: *Dikenli Tel* (M. Scorza'dan, 1984), *Bakış ve Ses* (P. Bonitzer'den, 1995), *Bilitis'in Şarkıları* (P. Louÿs'dan, 1997).

HAKKINDA: Tuncer Uçarol / İzzet Yasar'ın Şiirleri (Sesimiz, Ocak 1981), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Orhan Kahyaoğlu / İzzet Yasar Şiiri Niye Bıraktı? (Sombahar, sayı: 30, Temmuz-Ağustos 1995), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Aslı Örnek / Dil Oyunları (Radikal Kitap, 22.10.2002), Dil Oyunları (Cumhuriyet Kitap, 31.10.2002), Enver Topaloğlu / Maskeli Süvari (Radikal Kitap, 29.11.2002), Uykum Kaçtı İyice (Kitap Rehberi, Kasım 2002), Murat Erol / Özel Sektör İmamı (Heceöykü, Şubat-Mart 2004).

İzzet Yasar

Hakkı Ş. Yasdıman

YASDIMAN, Hakkı Ş.

İlâhiyatçı. 30 Mayıs 1960, Kırşehir doğumlu. İlkokul ve ortaokulu Kırşehir'de liseyi Kayseri'de tamamladı. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1985), Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi mezunu. 1983-92 yıllarında değişik alanlarda ticaretle uğraştı. Bu dönemde kısa süreli olarak Suriye, Ürdün ve Suudi Arabistan'da kaldı. 1992'de Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde asistan olarak çalışmaya başladı. 1994 yılında dil çalışmaları ve araştırmalarda bulunmak üzere Mısır'da Kahire ve İskenderiye'de bulundu. Kahire Üniversitesi Külliyetü Dâru'l-Ulûm ve Külliyetü'l-Adab'daki dersleri takip etti. 1995'in başında gittiği Avustralya'da 1998 yılı ortalarına kadar kaldı. Dil çalışmalarını Melbourne Kangan Institute of Tafe'de "Certificate in English For Vocational Education & Training" ile "Certificate in English For Vocational Educational and Further Studies" kurslarına katılarak tamamladı. Daha sonra The University of Melbourne "Department of Language Studies and Societies" bölümündeki derslere katıldı. Adelaide, Canberra, Mildura, Renmark, Shepparton, Sydney, Wollongong, Brooken Hill gibi Avustralya'nın değişik bölgelerinde bulunan şehir ve kasabalarda tez konusu ve sahası ile ilgili incelemeler yaptı.

Doktorasını Türkiye'ye döndükten sonra, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE'de *"Yahudi Kutsal Metinleri Işığında Kadının Evlilikteki Yeri"* adlı tezle (2000) bitirdi. DEÜ İlâhiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Dinler Tarihi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yaptı. Telif ve çeviri makaleleri 2001 yılından itibaren *DEÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Marife, Dinler Tarihi Araştırmaları, Çağrı* (Avustralya), *DEÜ İlâhiyat Fakültesi Öğrenci Derneği Bülteni*'nde yayımlandı.

ESERLERİ:

Yahudilik'te Tesettür: Arka Plânı, Diğer Kültürlerin Etkisi, Geçmişteki ve Günümüzdeki Durumu (2002), *Yahudilik Üzerine Yazılar: Tarihçe, Mezhep, İnanç, İbadet ve Törenler* (çeviri ve telif makalelerden derleme, 2002), *Dinler Tarihi Yazıları 1 Tarihçe, Metot, Problemler* (çeviri ve telif makalelerden derleme, 2002).

YAŞA, Dursun

Şair. 1930, Bayburt doğumlu. İlkokulu Bayburt'ta, ortaokulu Konya Askeri Ortaokulunda okudu. Lise öğrenimini Kuleli Askeri Lisesinde tamamladı. 1956 yılında Harp Okulunu bitirip piyade subayı olarak orduya katıldı. Harp Okulu öğrencisi iken Harp Okulunun *Yüz Onuncu Yıl Marşı*'nı yazdı. Bu marş okulun müzik öğretmeni Sedat İçgören tarafından bestelendi.

Uzun yıllar Anıtkabir'deki askeri birliğin komutanlığı yaptı. Şiirlerinde daha çok kahramanlık duygularını işledi. *Kahramanlık Şiirlerinden Bir Demet* adlı kitabını 1972 yılında yayımladı.

HAKKINDA: Mahmut Kırtan / Bayburtlu Şairler (1998).

YAŞACAN, Durcan

Bkz. DURCAN YAŞACAN

YAŞAR, Ahmet (Konyalı)

Şair. 1953, Harmanpınar kasabası / Bozkır / Konya doğumlu. İlk, orta, lise ve yükseköğrenimini Ankara'da tamamladı. Ankara Atatürk Lisesi, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümü ve Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İktisat Bölümü mezunudur. Başbakanlık, Öğretmenler Bankası ve özel finans kurumlarında çalıştı, ticaretle uğraştı.

Şiir yazmaya lise öğrenciliği yıllarında başladı. Çeşitli dergi, gazete ve antolojilerde yayımlanan şiirlerinin

bir bölümünü *Uyan Ey Devim* (1995) adlı bir kitapta topladı.

"Bir uyarı niteliğini taşıyan Uyan Ey Devim, şairin ilk şiir kitabı oluyor. Bu güzel eseriyle, Ahmet Yaşar kardeşimizi yürekten tebrik ediyor, şiir dünyamıza hoş geldiniz diyorum." (Göktürk Mehmet Uytun)

HAKKINDA: Mustafa Yılmaz / Uyan Ey Devim (Ozan dergisi, Haziran-Temmuz 1995), Ali Laleci / Uyan Ey Devim (İki Nisan Gazetesi, 4.5.1995), Feyzi Halıcı / Ahmet Yaşar (Gönül Sohbetleri Güldestesi, 1998), Halil Gürkan / Şairler ve Şiirler (Millî İrade Gazetesi, 2003).

YAŞAR, Ahmet (Trabzonlu)

Tasavvufçu. 1934, Ballıca / Of / Trabzon doğumlu. Dört yaşında Kur'an okumaya, altı yaşında Arapça ve dini eğitim almaya başladı. Bölgenin ünlü âlimleri Süleyman Sula ve Süleyman Çıkrık'tan ders okuyarak icazet (yeterlilik, diploma) aldı. Kendisi de 1959-77 yılları arasında öğrenci okuttu. 1960 yılında Nakşibendi-Gümüşhanevî şeyhlerinden Trabzonlu Hacı Abdurrahman Beşikçi ile tanıştı. Bu kişinin ölümünden sonra aynı görevi sürdürdü. 1977'de bir müddet Trabzon Merkez Nurdoğdu Camiinde görev yaptı. 1979 yılında Yavuz Selim Vakfının kurulmasına öncülük etti. 1977 yılında başladığı tefsir, hadis ve tasavvuf konularındaki sohbetlerini devam ettirdi.

ESERLERİ:

Akaid Sohbetleri (1998), *Çam Kozalağındaki Sır/Nefsin Simyası* (1999), *Ölümde Gömülü Hayat* (2001), *Siyah Ayna* (2003), *Varlık Dairesinin Kalbi* (2003).

YAŞAR BEDRİ

Şair, yazar, ressam, fotoğraf sanatçısı. 1 Ocak 1956, Akçaköy / Akçaabat / Trabzon doğumlu. Tam adı Yaşar Bedri Özdemir'dir. Cumhuriyet İlkokulunu, Cumhuriyet Ortaokulunu ve Trabzon Lisesini bitirdi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Türkçe-Edebiyat Bölümünden "*Ahmet Muhip Dıranas'ın Şiirinde Kadın*" lisans tezi ile (1980) mezun oldu. Öğrencilik yıllarında mücellit, muhabir, marangoz olarak (1974-79) çalıştı. Kısa bir süre öğretmenlik (1980) yaptı. Ardından motosikletle dokuz yıl ülkeyi baştanbaşa gezdi, gezi günlükleri yazdı. Uzun süren bu yolculuktan sonra 1990'da Trabzon'a yerleşip kendi kurduğu reklâm şirketini yönetti. Yaşamını bu kentte yazarlık, ressamlık, fotoğrafçılık, reklamcılık yaparak sürdürdü. Karadeniz Yazarlar Birliği ve Türkiye Yazarlar Birliği üyesi oldu.

Şiir, eleştiri ve deneme yazıları *Ezgi, Çıkın, Dinç Adımlar, Resimli Roman* dergilerinde yayımlanmaya başladı. İlk şiiri 1975 yılında *Kelebek* gazetesinde yayımlanmıştı. İlk şiir kitabı *Bağıracağım* Trabzon Lisesinde öğrenci iken yayımladı. *Yarın Güneş Doğmayacak* adlı ilk roman denemesi *Hizmet* (Trabzon) gazetesinde (1975) tefrika edildi. Yazı ve şiirleri ayrıca *Kuzey Haber, Karadeniz, Yeni Şafak, Akit* ve *Posta* gazeteleri ile *Yeni Defne, Yazko, Türkiye, Ezgi, Yaba, Ankara Sanat, Mavi, Milliyet Sanat, Morköpük, Oluşum, Türk Dili, Çağdaş Türk Dili, Adam Sanat, Kedi, Gelecek, Kardelen, Türk Edebiyatı, Edebiyat ve Eleştiri, Edebiyat Ortamı, Düş Çınarı, Ülke, Hüner, Yedi İklim, Yörünge, İktibas, Dergâh, Yansıma, Motosiklet Dünyası, Cumhuriyet Kitap, Radikal Kitap, Sonsuzluk ve Bir Gün* ile kendi çıkardığı *Ada* (Trabzon, ilk sayıların sahibi ve yönetmeni) ve *Mor Taka* (Trabzon, sahibi ve yönetmeni) dergilerinde yer aldı. *Hizmet, Türk Sesi, Karadeniz Olay* gazetelerinde sanat sayfaları yönetti; fıkra, günlük, eleştiri yazıları yazdı. 1976'dan itibaren resim sergileri açtı.

Yaşar Bedri

Yaşar Bedri, 1976 yılında Nazilli'de açılan fotoğraf sergisi, 1984 yılında Karabük'te düzenlenen "Hasan Tahsin" konulu şiir yarışmasında ve Tuzla Belediyesinin 2001 yılında düzenlediği roman yarışmalarında *Cabülka* adlı romanıyla birincilik ödüllerini kazandı.

"Yaşar Bedri, 'zamanın acıtarak', ama gene de 'bir ima' gibi gelip geçtiği bir zaman'da yazıyor şiirlerini. 'Alınan sözleri yaka cebinde' taşıyor.'güz alışkanlığı' olan bir şair o;- melâli 'kendine sonsuz yolculuk'lar olarak yaşıyor ve Mevlâna ile başlayıp Yunus Emre ile bitiriyor kitabını. Hiç biter mi?

YAŞAR BEDRİ

CUMBASI OLMAYAN EVLER

orda unuttum kehribar rengi hatıraları
tenha odalar el yordamı koşuyor aşka
kaldırıma devrilen ağır gölgem, *düşkırıkları*
unutmuş yolculuk halimizi tenha kıyıda

radyoda uzak istasyon, *ümmü gülsüm*
babamın silüeti yerleşmiş isli duvara
bu uzun hicretten, kadit yolculuktan
çıldırtan bir yalnızlık kalmıştı bana.

çocuklar gibidir evler, sustukça konuşur
küçük anılarda takip ettiğimiz sessiz kaçak
korku ve hüzün veriniştir bana
cumbası olmayan evde yaşamak.

YAŞAR BEDRİ

FELLUCE, KANDAHAR VE ATLAS

1
baştan başa gökyüzü ve kırılmış aynadan
kaybolan yüzlerdi tenha fotoğraflara
saklamıyor yüzünü ö l ü m!.. ihanetler, vedâ!..
ölü çocuklardı aynaların kırıklarından bakan.

kuşatıldı odalar; mücrim, münkir, Kahdahar!..
kanatıyor dudağımı çölün rüzgârı, barut ve taflan
dağıtsanız yeryüzüne alevden saçınızı! acıdan
bir atlas her akşam, kaç yerinden vurulmuş babalar!

gaz odasında soğutulan sahipsiz cesedin
tevellüdü Felluce!.. ölüm 'ten'den yontudur
akrebe tırmanan gökyüzü; daha dur!..
dökülmekte kül odalarına safran ve cenin!

2
göğsümde düşten patikalar, acıyı nasıl bilirsin
iz?.. s ö z d ü, k a n a d ı
tülden melekler 'Âh'ımıza kandı...
susuz Kerbelâ, gözleri bağlı Necef... ölüm senin

yetim çocuklarındı!.. küller örterken atlası,
gökyüzünün hüznü bizde kalsa da,
bir gül gibi açılırdı yaramız avluda,
k a n a s ı n ! biliyorum kanayacak çölün yarası.

bu gün de dönüşmedi kimse çamur tablete
akrebin çöle taşıdığı bun! güle düşen kazı!..
bana dostum demeyiniz!.. kırılır buzlar! siz,
sis olsanız da kesilmeyecek çölün kanaması.

baştan başa gökyüzü ve kırılmış aynalar,
aynanın kırıklarında ölü çocuklar yatar!..

Şiir, o sonsuz yolculuk! Şiirini hiç durmadan, duyarlık'tangelenek'e,söz'den lirizm'e taşıyan bir şiir yazgılısının kalbi daima uçurumlara,uçurum yolculuklarına açılır. Yaşar Bedri, bu uçurumun Sysypos'udur. Sözleri o başdöndürücü,sonu olmayan,dipsiz uçurumlarda açar. Şiirleri hem yaralıdır hem de yaralar.

"Yaşar Bedri, Baudelaire gibi söylersem, 'kardeşim, benzerim'işte o hem yaralı olanın hem de yaralayıcı olan'ın şiirini yazıyor. Bu şiirin sesi, elbette, 'âh!' olacaktır,- evet, sadece 'âh..!' Aslında, hepimiz bir 'âh!' olmak için var değil miyiz?" (Hilmi Yavuz)

"Bâbil'iBeş Geçe'ye göre, esatirî bir alemin sislerle kaplı zemininde hazine arayan biridir yaşar Bedri. Yunus'tan armağan dizeleri üfürür korkunun yüreğine ilkin, onu ehlileştirir. Nefesten dil kabına aktarır sonra ehlileştirdiği korkuyu, direnci ve 'yüreği üryan / üç deli güvercin' eyleyip şiirleştirir. Adını Koyamadığım'a göre bir atmosfer kâşifidir. Ayağını gerçekten çekmeksizin gerçeküstünün dilini arar durur. Tarihten (Hititçe) bugüne (Vardiya Yorgunu) bir ressam bakışıyla ama hep hüzün içre izler yukarılardan dünyasına." (Ömer Lekesiz)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bağıracağım* (1976), *Azat Ettim Yürek Seni* (1977), *İdris* (1980), *Adını Koyamadığım* (1984), *Babil'i Beş Geçe* (1992), *Yoksul, Derviş ve Uzakta* (1994), *Ölüm Dağlara Oğul Bırakınca* (1996), *Mu'tedil Bir Siyamlı* (1999), *O Mahûr O Yorgun Akşam* (2002), *Ah Minyatürleri* (2004), *Yitik Kalyon.*

ANLATI-ÖYKÜ: *Sızıdır Beyoğlu İbranice Yazılsa da* (1994).

ŞEHRENGİZ-BELGESEL: *Fotoğraflarla Trabzon* (2005), *Trabzon 96* (1995).

ROMAN: *Cabülka - Yolcu İle Derviş Meseli* (2002).

HAKKINDA: Nüzhet İslimyeli (Ankara Sanat, Nisan 1984), İhsan Bektaş (Türkiye, Ekim 1984), Özgün Baran (İleri, 10.12.1984), Hasan Mercan (Tan / Yugoslavya, 21.1.1985), Abdullah Rıza Ergüven (Yazko Edebiyat, Eylül 1985), Rıdvan Can (Yeni Sanat, Mayıs 1985), İsa Kocakaplan (Türk Edebiyatı, Mayıs 1993), H. Husrev Hatemi (Türk Edebiyatı, Temmuz 1993) - Ganita Yazıları (1996), Fikret Hırçın (Vakit, 28.8.1994), Nurettin Durman (Vakit, 6.9.1994), M. Özer Ciravoğlu (Varlık, Kasım 1994), M. Özer Ciravoğlu (Çağdaş Türk Dili, sayı: 29) - Varlık (Kasım 1994), Fikret Hırçın (Vakit, 28.8.1994), Hüseyin Akın (Akit, 7.8.1996), Şairler Rafine Canlar Kolonisi (söyleşi, Yörünge, Kasım 1997), Mehmet Bekâroğlu (Ülke, sayı: 11), Hikmet Aksoy (Türk Sesi, 16.8.1999), İhsan Deniz (Yeni Şafak, 30.10.1999), Haydar Ergülen (Radikal Kitap, 2.6.2004).

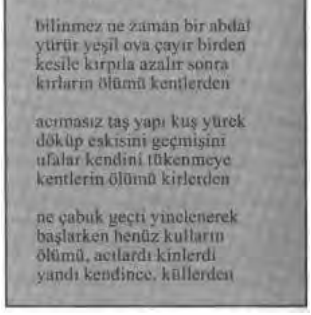
YAŞAR, Eyüp

Şair. 1959, Ankara doğumlu. Öğrenimini Ankara'da ve yurtdışında yaptı. Edebiyata ilgisi küçük yaşlarda başladı. İlk şiiri *Doğan Kardeş* dergisinde yayımlandı. Zaman zaman öykü ve denemе türlerinde de çalışmalarını sürdürmekle birlikte asıl ilgisi şiire yöneliktir. Şair portreleri çizdiği şiirleri *Kitap-lık* dergisinde yer aldı. Bunlardan bir bölümünü *Kimsesizlik İkilisi* (2003) adıyla kitaplaştırdı.

HAKKINDA: Mine Söğüt / Eyüp Yaşar: "Hep Şiir Vardı Hayatımda" (söyleşi, Kitap-lık, Haziran 2003), Eyüp Yaşar / Kimsesizlik İkilisi (2003).

YAŞAR, F. Fuat

Eğitimci, yazar (D. 1939, Araç / Kastamonu – Ö. 3 Haziran 1997, İstanbul). İlkokulu Araç'ta okudu. Göl İlköğretmen Okulu ve Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü mezunu. Öğretmenlik ve idari görevlerde bulundu. Geçirdiği ağır bir trafik kazası sonucu mesleğine dönemedi ve mâlûlen emekliye ayrıldı. Emekliliğinin ardından İstanbul'a giderek çeşitli özel eğitim kuruluşlarının kuruculuğunu üstlendi. İstanbul'da ilk kez laboratuvarla yabancı dil öğ-

EYÜP YAŞAR

DERYALI BAYIR

bilinmez ne zaman bir abdal
yürür yeşil ova çayır birden
kesile kırpıla azalır sonra
kırların ölümü kentlerden

acımasız taş yapı kuş yürek
döküp eskisini geçmişini
ufalar kendini tükenmeye
kentlerin ölümü kirlerden

ne çabuk geçti yinelenerek
başlarken henüz kulların
ölümü, acılardı kinlerdi
yandı kendince, küllerden

retimi yapma ve yabancı öğretmene görev verme öncülüğüyle tanındı. Evli ve iki çocuk babasıydı. *Her Yönüyle Araç* (1969) adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer IV (2005).

YAŞAR, Hürriyet

Öykü yazarı. 1961, Paşabahçe / İstanbul doğumlu. Paşabahçe Ferit İnal Lisesi, Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (1983) mezunu. Çalışmalarını İstanbul'da muhasebecilik yaparak sürdürdü.

Öykü, deneme, inceleme ve eleştiri yazıları *Türk Dili, Evrensel Kültür, Adam Öykü, Adam Sanat, Düşlem, Çağdaş Türk Dili, Varlık, Milliyet Sanat, Hürriyet Gösteri, Yaşasın Edebiyat, Cumhuriyet Kitap, E, Üçüncü Öyküler* dergilcriyle *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlandı.

"Kahramanların konuşmalarındaki canlılık, sözlerin arasındaki boşluklarla birleşince kendine özgü bir öykü evreni yaratıyor. Yaşar'ın öykülerinin bir başka özelliği de, anlatılmayanları anlatmayı seçmiş olması. Her zaman ayrıntılar değil anlatılmayan; günümüzde yazılan öykülerde işsizler, çıraklar, işçiler, esnaf pek anlatılmıyor. Belki de bu nedenle edebiyat dar bir çevrenin eğlence aracına indirgeniyor." (Behçet Çelik)

ESERLERİ (Öykü):

Fırat'a Karışan Öyküler (on beş öykücü ile ortak kitap, Tan Oral'ın desenleriyle, 2001), *Anlatmaya Biri Gerek* (2002).

HAKKINDA: Buket Örtülmüş / Tanıdık Bildik Bir Evren (Radikal Kitap, 21.7.2002), Necati Tosuner / Hürriyet Yaşar'la 'Anlatmaya Biri Gerek' Üzerine (Cumhuriyet Kitap, (1.8.2002), Leyla Ruhan Okyay / On Beş Öykücü ve Bir Çizerden Zcugma'ya Ağıt - Fırat'a Karışan Öyküler (Cumhuriyet Kitap, 15.11.2001), Behçet Çelik (Virgül, Temmuz-Ağustos 2002).

YAŞAR, Hüseyin

İlâhiyatçı. 1 Haziran 1953, Sağırlar köyü / Dursunbey / Balıkesir doğumlu. İlkokulu köyünde okudu.

Hüseyin Yaşar

HÜRRİYET YAŞAR

ANLATMAYA BİRİ GEREK

Hiç aklıma gelmezdi Edibe'nin benden önce gideceği!

Köylerde kadın önce göçerdi, kentlerde erkek. Benim bunca yıllık gözlemim bunu söylüyordu.

Dededen beri kentte, hem de büyük kentte oturan bir aile kentli sayılır mı? Sayılırsa, biz de kentliydik.

Hem Edibe bir değil, iki değil, kaç dededen beri, buralıydı.

Önce ben gidecektim. Nereye? Gitti diye hiç kızılmayacak o yere. Belki bir daha kimsenin birbirini bulamayacağı bir yere.

Olsun, insan, gitme zamanını 'tak' diye kendi belirtemedikten sonra, kim ne için kızabilirdi ki? Hoş, gitme zamanını 'tak' diye belirleme düşüncesi de insanoğlunun kapısını hiç çalmıyor değildi ve 'tak' diye gidenlere bile öyle pek kızamıyorlardı.

Ama ben doğru bulmadım hiç. İşim bitmemişti, gücüm bitmemişti. Yaptığım da ne derseniz?.. Ama dedim ya, bilmemişti; işim de gücüm de...

Beni sıkıştıran şeyleri kendimden küçük görmeyi başardım. Şu yaşam denen şeyin içinde, kendimi o bilinçsiz koşturmacadan kurtarıp, becerebildiğim kadar kendim olmayı ve yaşama öyle katılmayı başardım. Bunu, bu yaşımın kazandırdığı alçakgönüllülükle söylüyorum. Diyeceğim, palavrası yok.

Yok da...

Emeklilikten de sonra, bir de iyice çekilmek yok muydu? Hani, her şeyi evde camdan seyreder gibi... Evde değil de, kahvede de olsa, karışmadan... Biliyormuş da söylemiyormuş.. ya da yapmıyormuş gibi... O gizemli, durulmuş, hoşgörüsü engin gülümseyişle.

Kurmuş muydum ne, yaşlılığımı? İşte böyle olacaktı.

Torunlar gelsin diyecektim, geleceklerdi. Aramızdan su sızmamış, elli yıllık arkadaşıma gel diyecektim, gelecekti. Ufak rakıyı asmanın altındaki masaya dikecektik. Yedeği de dolapta olacaktı, ama onu vermeyeceklerdi. Biz buna ses çıkarmayıp kıs kıs gülecektik arkadaşımla. Bir iki parça mezeyi, o gün bizdelerse, gelin hazırlamaya kalkacaktı. Edibe, 'Kızım, sen onun huysuzluğunu bilmezsin, bana bırak,' diyecekti. Gelin, Edibe'nin bu davranışında kaynanalık bulacaktı; ben sinsi sinsi gelinin yanını tutacaktım. Bu yan tutmanın karşılığını, gece, yataktaki iki üç dakikalık, uyku öncesi atışmalarla alacaktım. Önce Edibe horlamaya başlayacak, tek başıma bir iki daha kıs kıs güldükten sonra, ben de uyuyacaktım.

Sonra... Bu uykulardan birinde... Bir oyun edecektim, istemeden de olsa, edecektim. Zamanı gelmiş olacaktı.

Uyanmayacaktım.

Edibe, gözlerinde korkuyla, parmaklarının tersini —ateşime öyle bakardı- alnıma sürecek, sürer sürmez çekecekti. İnanmadığı için. O ilk birkaç dakika içinde başka ne yapacaktı, bilmiyorum. Orasını düşünmedim. Hiçbir şey de uyduramadım. Belki, böyle bir şeyi görmediğimdendir. Ama daha sonrasını biliyorum. Haber vereler, eve dolışmalar...

Sonrası, Edibe'nin elinde olmayacaktı.

Doğrusu da buydu. Kim o durumda aklın gösterdiğini yapabilir? Akıl kalır mı? Kalırsa ne kadar kalır?

Bilinmez.

Uykusu sığdır Edibe'nin. Uyanmasın diye, her sabahki gibi yorganın altından usulca sıyrılıp tuvalete gittim. Döndüm- Saate baktım. Edibe'nin kalkma saati geçmiş. Aldı mı beni bir korku? Şöyle, kıvrılmış azıcık. Üstü açık değil. Ama Edibe bunca pıtırtıya şimdiyece...

Ellerim titriyor.

Olmaz! Olmasın! Hem Edibe, ben böyle uydurmamıştım, sana da az anlatmamıştım. Biliyorsun. Parmaklarımın tersini, Edibe'nin yaptığı gibi, alnına... Sonunda değdirdim. Soğuk!

Ah Edibe! Böyle kurmamıştım ben. Böyle uydurmamıştım. Giden ben olacaktım. Her kusurumu bağışlayıp beni özleyecektin. Şu köşede hep otursaydı da, o kusurları da yine olsaydı, diyecektin. Kusur saydığın bazı davranışlarımın da, kusur olmadığını düşünecektin. Arayıp kendi kusurlarını bulacaktın. Beni incitişlerini anımsayacak, pişman olacaktın. Özleyen ben değil, sen olacaktın. En kalmayacak kötülük buydu. Bu kötülüğü ben sana yapacaktım. (...)

(*Anlatmaya Biri Gerek*, 2002)

Bursa İmam Hatip Okulu (1973), Bursa Erkek Lisesi (1974), Erzurum Atatürk Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesi (1979) mezunu. Doktorasını 1993 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi SBE'de *"Kur'an'da Müphem Ayetler (Mübhematü'l Kur'an)"* adlı tezle tamamladı. 1974'ten itibaren Erzurum, Bursa, Uşak ve İzmir liselerinde öğretmenlik yaptı. 1990 yılında öğretmenlikten izinli olarak ayrılıp Almanya'ya gitti. Frankfurt'taki Arap-İslâm Bilimleri Araştırma Enstitüsü ve Frankfurt Wolfgang Goethe Üniversitesinde kendi alanıyla ilgili bilimsel araştırmalar yaptı.

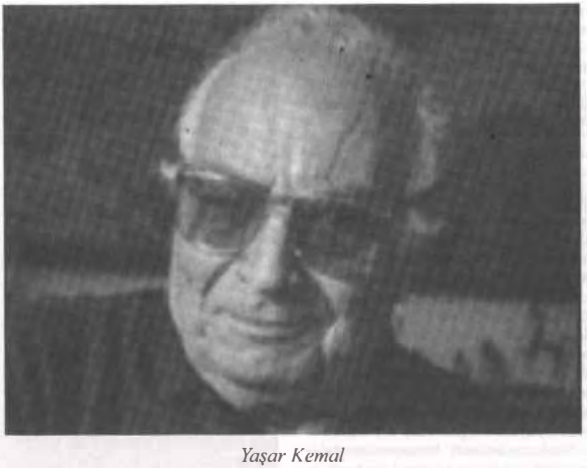
Protestan kilisesiyle dinlerarası diyalog çalışmalarına katıldı. Uzmanlık alanıyla ilgili bilimsel konferans ve seminerler verdi. Goethe Üniversitesinde Protestan Hıristiyan İlâhiyat Fakültesinde İslâmi bilimler alanında öğretim görevliliği yaptı. "Islamisch Christlich Arbei TBE meintschaft in Hessen" adlı dinlerarası diyalog çalışması grubunun üyeliğini yaptı. 1998'de Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi İlâhiyat Meslek Yüksek Okuluna tefsir öğretim görevlisi olarak atandı. Aynı üniversiteye bağlı İlâhiyat Meslek Yüksek Okulunda müdür yardımcılığı görevini yürüttü. Makaleleri 1996'dan itibaren *Genç Arkadaş*, *Journal of Religious Culture*, *Diyanet İlmi Dergi*'de yayımlandı.

ESERLERİ:

Kur'an'da Anlamı Kapalı Ayetler (1997), *Avrupa ve Kur'an* (2002).

YAŞAR KEMAL

Romancı ve yazar. 1923 [nüfus kaydında 1926], Hemite (Gökçedam) köyü / Osmaniye (öncedcn Kadirli / Adana'ya bağlı) doğumlu. Asıl adı Kemal Sadık Göğceli'dir. İlk kitabı *Ağıtlar I* (1943) bu asıl adıyla yayımlanmıştı. Ayrıca Alageyik, Yusuf Karataylı takma adlarını da kullandı. Doğduğu köyde, 1895'te oraya yerleştirilmiş olan Türkmenler yaşıyordu. Yaşar Kemal'in ailesi bu köye 1915'te yerleşti. Üç buçuk yaşındayken bir kaza sonucunda sağ gözünü kaybetti. Beş yaşındayken, babası oğulluğu tarafından öldürüldü. Bu olay üzerine kekeme oldu ve kekemeliği on iki yaşına kadar sürdü. Ancak ailenin biricik çocuğu olarak, Çukurova'nın doğal ortamında zengin bir çocukluk ve ilk gençlik dönemi geçirdi. Bir gün saz şairlerinin dizi dibinde oturdu, bir gün bir definecinin ardında koştu. Karacaoğlan ile Kozanoğlu başkaldırısının (1865) şiirini söyleyen Dadaloğlu kültürü ile donandı. Edindiği bu zengin yaşam deneyimi ve halk kültürünü sonraki yıllarda romanlarında anlata anlata bitiremedi. Yaşar Kemal, Kadirli Cumhuriyet İlkokulunu (1938) bitirdi. Adana I. Ortaokulunun son sınıfından ayrıldı (1941). Adana ve yöresinde ırgatlık, su bekçiliği, kâtiplik, inşaat denetçiliği, arzuhalcilik, kunduracı çıraklığı, vekil öğretmenlik gibi kırk kadar işte çalıştı.

Yaşar Kemal

Yaşar Kemal, İspanyol göçmeni ve Abdülhamid'in başhekimi Jak Mandil Paşa'nın torunu olan Tilda Hanım'la evlenmişti. Yaklaşık elli yıl süren bu evlilikten Raşit Gökçeli adında bir oğlu dünyaya geldi. Tilda Hanım'ın ölümünden dokuz ay sonra da Ayşe Seniha Baban ile (11 Ağustos 2001) evlendi.

Gençlik yılları polis ve jandarma baskıları altında geçen Yaşar Kemal, Komünist Partisi kurucusu olduğu gerekçesiyle 1950 yılında tutuklandı, Kozan Ağırceza Mahkemesinde yargılandı (Nisan-Mayıs 1950), bir süre sonra serbest bırakıldı. 1967-69 yıllarında *Ant* dergisindeki yazılarından dolayı kovuşturmaya uğradı ve yargılandı. *"Kanlı İktidarın Ortakları"* ve *"Camiler Kışla Oldu"* başlıklı yazıları nedeniyle Ağırceza Mahkemesinde beş yıl yargılandıktan sonra aklandı. 12 Mart 1971 Muhtırasının ardından adı arananlar listesine dahil edildiğinden gidip teslim oldu ve sorgusuz sualsiz bir ay hapis yatı. Bundan birkaç gün sonra, yabancı dil bilmediği halde *Marksizmin Temel Kitabı*'nın çevirmeni olarak yargılanarak on sekiz ay hapse mahkum edildi, bu karar Yargıtay tarafından bozuldu. Yirmi dört yazarın yazılarından oluşan *Düşünce Özgürlüğü ve Türkiye* adlı kitaptaki iki yazısından biri olan *"Zulmün Artsın"* nedeniyle kitap toplatıldı ve diğer yazarlarla birlikte Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde 12 Temmuz 1995'te yargılanmaya başlandı ve birkaç gün sonra aklandı. *"Türkiye'nin Üzerindeki Kara Gökyüzü"* yazısı nedeniyle 7 Mart 1996'da yargılandı ve ilk mahkemede savcının beraat istemesine karşın, mahkeme bir yıl sekiz ay hapis ve para cezasıyla sonuçlandıysa da bu ceza sonradan ertelendi. Yaşar Kemal, Türkiye İşçi Partisi (TİP)'in kuruluşundan kapanışına kadar bu parti içinde faaliyet gösterdi.

Çocukluk yıllarında Karacaoğlan şiiri bilmeyenlerin ayıplandığı Çukurova'da, yöredeki halk şairlerini, destancıları dinleye dinleye büyüdü. Altı yedi yaşlarındayken o da şiirler söylemeye başladı. Önceleri yalnız çocuklar dinliyordu onu, sonra büyükler de dinlemeye başladı. Ancak annesi halk şairi olmasını istemiyordu. Ancak, ailesi daha Çukurova'ya göçmeden, ünlü Kürt halk şairi Abdale Zeyniki'nin evlerine konuk olması alile tarafından övünülerek anlatılıyordu. Yaşar Kemal de, evin içindeki Abdale Zeyniki ve çevredeki halk şairlerinden etkilenerek şiir söylemeye başlamış ve sürdürmüştü. Böylece adı Âşık Kemal'e çıktı. Onun da Karacaoğlan gibi bir âşık olacağından hiç kimsenin kuşkusu kalmamıştı. İlkokulu bitirince önünde iki seçenek vardı: Ya Adana'da ortaokula başlayacak ya da yöredeki diğer halk şairleri gibi dağların yolunu tutacaktı. Kararını ortaokula başlamak yönünde verdi. Kısa bir süre halk şairlerinin yolunda şiirler yazdıktan sonra bundan vazgeçip dönemin çağdaş şairlerinin yolunda gitmeye kara verdi.

Yaşar Kemal, 1939-43 yıllarında halkın ağzından ağıtlar ve diğer türlerde folklor derlemeleri yapmaya başladı. Bu dönemde, gittiği yerlerde denkbejler (halk hikâyeleri anlatıcısı) gibi, Köroğlu kollarını anlatmak-

la işe başlıyordu. Sonra da özellikle kadınlara ağıtlar ve hikâyeler söyleterek onları derliyordu. Edebiyat hayatı Adana Halkevinin dergisi olan *Görüşler*'de (1939) çıkan bir şiiriyle başladı. Uzun süre uğraştığı folklor derleme çalışmaları da aynı dergide yayımlandı. Şiirlerini *Ülkü, Kovan, Millet, Başpınar* dergilerinde (1942-43) asıl adıyla yayımladı. İlk hikâycsi yirmi üç yaşında yazdığı *Pis Hikâye* (1946)'dir. O yıllarda askerlik görevini yaptığı Kayseri'de, modern dünya edebiyatının başyapıtlarını okuma imkânı buldu. Askerlikten sonra gittiği İstanbul'da bir Fransız gaz şirketinde bir yıl kontrol memurluğu yaptı. 1948'de Kadirli'ye döndü ve pirinç tarlalarında su bckçisi olarak çalıştı. O sıralarda aldığı daktilo ile *"Bebek"* hikâyesini, ardından *"Dükkancı"*yı yazdı. 1950'de kasabalıları tarafından Rusya adına casusluk yaptığı ihbar edilerek tutuklanıp yargılandı ve Kozan'da bir süre hapis yattı. Çıktıktan sonra folklor çalışmaları yaptı ve 1951'de *Höyükteki Nar Ağacı* romanını yazdı. Aynı yıl yeniden İstanbul'a gitti ve *Cumhuriyet* gazetesinde çalıştı. Yaygın olarak bu gazetede çıkan röportajlarıyla tanınmaya başladı. Arkadaşlarıyla birlikte haftalık *Ant* (1967-71) dergisinin kurucuları arasında yer aldı.

Giderek hikâye ve romana yönelen 1950'de, seçici kurulunda Yakup Kadri'nin, Ataç'ın, Tanpınar'ın, Reşat Nuri'nin, Suut Kemal Yetkin'in de olduğu Varlık Romanı Armağanını *İnce Memed* (ilk basımı 1969)'le kazandı. Yirmi üç dile çevrilen ve yayımlanan ilk romanı *İnce Memed*'in kazandığı başarıyla dünyaca tanınan bir yazar oldu. Sonradan bu romanın ikinci, üçüncü (1984) ve dördüncü (1987) ciltlerini de yazdı. 1983 yılında on sekizinci basımına ulaşan bu romanı aynı yıl İngiltere'de Peter Ustinov tarafından filme alındı. Yaşar Kemal'in bu ve sonraki romanlarındaki başarısı, Hüseyin Atabaş'ın da bir yazısında belirttiği gibi; dil virtüozluğunun yanında, feodalitenin çözülüş dönemindeki, yani 'tarihsel geçiş sürecindeki' insanı yakalamış olmasındadır (*2000 Yılında Türk Öykü ve Romanı*, 2000). Öte yandan *İnce Memed*'in arka planında, büyük ölçüde Yaşar Kemal'in, eşkiyalığın kol gezdiği bir ortamda geçen çocukluğunun izleri yer alır.

Yaşar Kemal'in *Ortadirek* romanında olduğu gibi, hemcn bütün romanlarında insanlığın direnci vardır. *Yer Demir Gök Bakır* ile *Ölmezoto*'unda bir insanın, bir toplumun gerçekler karşısında sıkışığı zaman kendisine sığınacak bir mit dünyası, bir düş dünyası yaratmasının öyküsü, ona sığınmasının öyküsü anlatılır. Özet olarak, Yaşar Kemal hemen tüm romanlarında, kcndi söylcyişiyle, "İnsanoğlu ne kadar düşte yaşar, ne kadar içinde bulunduğumuz maddi gerçekler içinde yaşar?" sorusunun cevabını arar ve her ikisinin de iç içe olduğu kanısına varır. *Ağrıdağı Efsanesi, Binboğalar Efsanesi*, hatta *Akçasazın Ağaları*'nda; insanoğlunun bu düş, mit, masal, yani yarattığı ikinci bir dünyada yaşayışının sınırsızlığını, iç içeliğini vermek ister: *"Ben kendimi azıcık bir yazar sayıyorsam, insan gerçeğine bilinçli olarak miti, düşü getirdiğimdendir. İnsanlar, sıkıştıkça kendilerine bir düş, bir mit dünyası yaratıp oraya sığınırlar. İnsan nereden gelip nereye gittiğini buluncaya, doyumsuzluğunu altedinceye kadar mit ve düşe sığınma sürecektir. Ondan sonra gene sürecektir. Çünkü insan yaşama sevincine, tükenip batsa bile, dünyanın güzelliğine doyamıyor ki..."* (Alpay Kabacalı / A'dan Z'ye Yaşar Kemal, 2004). Ancak bunu yaparken, hiçbir zaman hayatın gerçekliğinden kopmadı. Sonuncusu 2002'de yayımlanan roman üçlemesi *Bir Ada Hikâyesi* (*Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana, Karıncanın Su İçtiği, Tanyeri Horozları*)'ne kadar hayatın gerçeklerinden ve doğa tutkusundan kopmadı. *"Benim romanlarıma, hikâyelerime bakarsanız, ağırlığı olan iki insan tipi vardır. Biri çocuklar, biri yaşlılar. Ben çocukları çok severim. Onları anlamaya çalışırım sevmekten daha çok. (...) Çocuk gibi bakmam, ayrı bir insan türü gibi bakmam. Niye böyle? İnanmadım hiçbir zaman çocukların, insanların çocuklara davrandığı gibi çocuk olduklarına."* demektedir.

YAŞAR KEMAL

İNCE MEMET

1

Toros dağlarının etekleri ta Akdenizden başlar. Kıyıları döğen ak köpüklerden sonra doruklara doğru yavaş yavaş yükselir. Akdenizin üstünde daima, top top ak bulutlar salınır. Kayalar dümdüz, cilalanmış gibi düz killi topraklardır. Killi toprak et gibidir. Bu kayalar saatlerce içe kadar deniz kokar, tuz kokar. Tuz keskindir. Düz, killi, sürülmüş topraklardan sonra Çukurovanın bükleri başlar, örülmüşçesine sık çalılar, kamışlar, böğürtlenler, yaban asmaları, sazlarla kaplı, koyu yeşil, ucu bucağı belirsiz alanlardır bunlar. Karanlık bir ormandan daha vahşi, daha karanlık!

Biraz daha içeri, bir taraftan Anavarzaya, bir taraftan Osmaniyeyi geçip İslahiyeye gidilecek olursa geniş bataklıklara varılır. Bataklıklar yaz aylarında fıkır fıkır kaynar. Kirli, pistir. Kokudan yanına yaklaşılmaz. Çürümüş saz, çürümüş ot, ağaç, kamış, çürümüş toprak kokar. Kışınsa duru, pırıl pırıl, taşkın bir sudur. Yazın otlardan, sazlardan suyun yüzü gözükmez. Kışınsa çırçıl gibi açılır. Bataklıklar geçildikten sonra, tekrar sürülmüş tarlalara gelinir. Toprak yağlı, ışıl ışıldır. Bire kırk, bire elli vermeğe hazırlanmıştır. Sıcacık, yumuşacıktır.

Üstleri ağır kokulu mersin ağaçlarıyla kaplı tepeler geçildikten sonradır ki, kayalar birdenbire başlar. İnsan birden ürker. Kayalarla birlikte çam ağaçları da başlar. Çamların birer billur pırıltısındaki sakızları buralarda toprağa sızar. İlk çamlar geçildikten sonra, gene düzlüklere varılır. Bu düzlükler boz topraktır. Verimsiz, kıraç... Buralardan Torosun karlı dorukları yanındaymış, elini uzatsan tutacakmışsın gibi gözükür.

Dikenlidüzü bu düzlüklerden biridir. Dikenlidüzüne beş kadar köy yerleşmiştir. Bu beş köyün beşinin de insanları topraksızdır. Cümle toprak Abdi Ağanındır. Dikenlidüzü, dünyanın dışında, kendine göre apayrı kanunları, töresi olan bir dünyadır. Dikenlidüzünün insanları, köylerinden gayrı bir yeri bilmezler hemen hemen. Düzlükten dışarı çıktıkları pek az olur. Dikenlidüzünün köylerinden, insanlarından, insanlarının ne türlü yaşadıklarından da kimsenin haberi yoktur. Tahsildar bile iki üç yılda bir kere uğrar. O da köylülerle hiç görüşmez, ilgilenmez. Abdi Ağayı görür gider.

Değirmenoluk köyü Dikenlidüzündeki köylerin en büyüğüdür. Abdi Ağa da bu köyde oturur. Köy, düzlüğün gün doğusuna düşer. Kayalığın dibindedir. Kayalar mordur. Üstlerini süt-beyaz, yeşile çalan, gümüşi, türlü renkte lekeler örtmüştür.

Üstbaşta yaşlı, yaşlılıktan dalları toprağa eğilmiş, dalları kıvrılmış bir çınar ağacı bütün haşmetiyle yıllardır orada durup durur. Çınar ağacına yüz metre yaklaştırsın,

→

elli metre yaklaşırsın ortalıkta çıt yoktur. Her bir yan derin bir sessizlik içindedir. Sessizlik korkutur insanı. Yirmi beş metre yaklaşırsın gene öyle... On metrede aynı sessizlik. Ağacın yanına gelip de kayadan yanına dönüncedir ki iş değişir, birdenbire bir gürültü patlar. Şaşırıverir insan... İlkin kulakları sağır edecek derecede çoktur. Sonra, iner, yavaşlar.

Gürültünün geldiği yer, Değirmenoluk suyunun gözüdür. Göz değildir ya, bura halkı oraya suyun gözüdür der. Öyle bilir. Bir kayanın dibinden köpükler saçarak kaynar, içine bir ağaç parçası atılırsa bir gün, iki gün, hatta bir hafta suyun üstünde oynadığı görülür. Döndürür. Bazıları iddia ederler ki, kaynayan su, üstünde taşı bile oynatır, batırmaz. Halbuki suyun gözü burası değildir. Ta uzaklardan, çamlar arasından, yarpuz, kekik kokularını yüklenerek Akçadağdan gelir. Burada da bu kayanın altından girer, köpürerek, kaynayarak, bir delice homurtuyla Öbür ucundan çıkar.

Buradan Akçadağa kadar öyle kayalık, öyle sarptır ki Toros, bir ev yerinden daha büyük toprak parçası görülemez. Ulu çamlar, gürgenler kayaların arasından göğe doğru ağmıştır. Bu kayalıklarda hemen hemen hiçbir hayvan yoktur. Yalnız, o da çok seyrek, akşam vakitleri keskin bir kayanın sivrisine boynuzlarını, büyük çangallı boynuzlarını sırtına yatırmış bir geyik, bacaklarını gerip, sonsuzluğa bakarcasına durur.

2

Çakırdikeni en pis, en kıraç toprakta biter. Bir toprak ki bembeyaz, peynir gibidir. Ot bitmez, ağaç bitmez, eşek inciri bile bitmez, işte orada çakırdikeni keyifle serile serpile biter, büyür, gelişir.

En iyi toprakta bir tek çakırdikenine rastgelinmez. Bunun sebebi, bir kere iyi toprak boş kalmaz, her zaman sürülür ekilir. Bir de, öyle geliyor ki, çakırdikeni iyi toprağı sevmez.

Ne iyi, ne kötü boş bırakılmış orta halli toprakta da biter çakırdikeni. Çakırdikenini söker, yerini ekerler. Toros eteklerinin doruklara yakın düzlükleri bu minval üzredir.

En uzun çakırdikeninin yüksekliği bir metre kadar olur. Bir sürü de dalları vardır. Dallar dikenli çiçeklerle donanır. Bu çiçekler beş perli, yıldız gibi, uçları sert, sivri iğnelerin ortasındadır. Her çakırdikeninde bunlardan yüzlerce bulunur.

Çakırdikeni bittiği yerde bir iki, üç dört tane bitmez, öyle üstüste, öyle sık biter ki arasından yılan geçemez, iğne atsan çakırdikeninden yere düşmez.

Baharda zayıf, açık yeşildir. Hafif bir yel esse, toprağa değecekmiş gibi yatar. Yaz ortalarında, dikende, önce mavi damarlar peydah olur. Sonra, yavaş yavaş dikenin, dalları, gövdesi mavileşir. Açıkça bir mavidir bu... Sonra mavi gittikçe koyulaşır. Bu en güzel bir mavidir. Bir tarla, uçsuz bucuksız bir ova tüm maviye keser. Gün batarken eğer bir yel eserse mavi dalgalanır, hışırdar, aynen deniz gibi. Gün batarken sular nasıl kızarır, çakırdikeni tarlası da öyle kızarır.

Güze doğru dikenler kurur. Mavilik beyaza döner. Çatırtılar gelir çakırdikeninden.

Düğme büyüklüğünde sütbeyaz sümüklüböcekler vardır hani. Bunlardan yüzlercesi, binlercesi dikenlerin gövdelerine sıvanır. Diken gövdeleri boncuk boncuk sütbeyaz olur.

Değirmenoluk köyü çakırdikenlik... Tarla yok, bağ, bahçe yok. Safi çakırdikenlik. (...)

(*İnce Memet*, 1955)

Yaşar Kemal, *İnce Memed* Uluslararası PEN CLUB tarafından en başarılı altı roman arasında alındı. 1957'de Bulgarca, 1959'da Rusça yayımlandı. Braille alfabesiyle yayımlandı. *Demirciler Çarşısı Cinayeti* ile 1974 Madaralı Roman Ödülünü kazanan Yaşar Kemal'e, 1982 yılında Fransa Uluslararası Del Duca ödülü, 1984 yılında Fransız Cumhurbaşkanı Mitterand tarafından "Legion d'Honneur" nişanı verildi. *Kale Kapısı* romanıyla da 1986 Orhan Kemal Roman Armağanını kazandı. Aldığı diğer ödüllerden bazıları: Fransa Kültür Bakanı tarafından verilen Commandeur Des Arts Et Des Lettres nişanı (1988), TÜYAP Halk Ödülü (ikinci kez, 1988), Kültür Bakanlığı Büyük Ödülü (1993), Mülkiyeliler Birliği Rüştü Koray Armağanı (1994) vd. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, PEN Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası, Akademie Universalle des Cultures vd. üyesidir. 20. yüzyılda dünyaca ünlü Türk yazarları arasında yer aldı. Eserleri dünyanın pek çok diline çevrildi.

"Herhangi bir şey olabilen romanla her şeyin yapılabileceği söylenir. Gerçekten de, "roman" bir biçim değil de biçimler topluluğu olduğundan, olağanüstü bir olaylar ve yaşantılar yelpazesini kapsayıp dile getirmesine olanak sağlayan bir esnekliği olduğu görülür. Bütün bunlara karşın, romanın toplumsal değişimin anlatıldığı için tek uygun biçim olduğuna inanmak da olanaklıdır. Ben bu inançtayım. Yıllar önce The Long Revolution (Uzun Dev-

Yaşar Kemal

rim) adlı kitabımda bunu betimlemeye çalışmış, romanı "toplumun temelde kişisel açıdan, kişilerin de, ilişkiler aracılığıyla, temelde toplumsal açıdan görüldüğü" bir yazı türü olarak tanımlamıştım. 'Bütünleme denetlenicidir, ama kuşkusuz, irade yoluyla sağlanması söz konusu değildir. Eğer yapılabilmişse, bu yaratıcı bir buluş olur'demiştim. O günden bu yana ne zaman bu türden çağdaş bir romancı örneği vermem istense, aklıma gelen ilk ad Yaşar Kemal olmuştur. (...) Yaşar Kemal'in yapıtlarında benim bu uzaklıktan üzerinde yazamayacağım ama durmadan okuyabileceğim çok şey var. Ama, kısaca çalışmalarının benim için çok büyük bir anlam taşıdığını söylemek ve kendisinin uzun ve zor yazı yolculuğunu sürdürmekte gösterdiği yeteneğe duyduğum saygıyı belirtmek istiyorum." (Raymond Williams)

"Yaşar Kemal, Anadolu'nun halk edebiyatıyla alışveriş içindeyken başladı yazmaya. Gerçek bir yazar olduğu için de, dilin duyarlılığından, şiirsel destanının tek kahramanı olan Türk halkının kültüründen esinlenmesini

Yaşar Kemal

bildi." (Jelila Hafsia, *La Presse*, Fransa)

"Yaşar Kemal yalnızca Türkiye'nin en büyük romancısı değil, dünya edebiyatının da bir devidir." (Alain Bosquet, *Magazine Littéraire*, Fransa)

"Nobel jürisine açık mektup. Oyunuzu Yaşar Kemal'e verin... Bugün size neslinin ve çağının en büyük yazarlarından saydığım bir romancıdan söz edeceğim. Kuşkum yok ki ileride bir Thomas Mann, bir Nikos Kazancakis ya da Sinclair Lewis'le birlikte anılacaktır. Öylesine güçlü, öylesine inandırıcı..." (Alain Bosquet, *Le Quotidien de Paris*, Fransa)

"Yaşar Kemal'in özgün, becerikli ya da bilge bir anlatıcıdan çok daha başka bir şey olduğunu kabul etmek gerekir bir kez daha. Kişileriyle anlattıkları arasında hiç mesafe olmaması, belki de yazarlığının sözlü halk edebiyatıyla ilişkili olarak doğmuş bulunmasından kaynaklanır." (*Journal du Centre*, Fransa)

"Korkusuz bir toplum eleştiricisidir Yaşar Kemal. Ve eşsiz bir şair. Onu okuyan herkes büyüleyici, güçlü anlatım yeteneğine hayran kalır." (*Dagens Nyheter*, İsviçre)

ESERLERİ:

DERLEME: *Ağıtlar I* (Kemal Sadık Göğçeli adıyla, 1943), *Gökyüzü Mavi Kaldı* (halk edebiyatından seçmeler, Sabahattin Eyuboğlu ile, 1978), *Ağıtlar* (1992).

HİKÂYE: *Sarı Sıcak* (1952), *Teneke* (uzun hikâye, 1955), *Bütün Hikâyeler* (1962), *Tanyeri Horozları* (2002).

ROMAN: *İnce Memed I* (1955), *Ortadirek* (Dağın Öte Yüzü: 1, 1960), *Yer Demir Gök Bakır* (Dağın Öte Yüzü: 2,

YAŞAR KEMAL VE TÜRK İNSANI

Fethi Naci

(...) Bir Yaşar Kemal vardır romanımızda köylüleri "olduğu gibi" gösteren, Yaşar Kemal, yaşantısına ve tanıklığına bağlı kalmış, gerçekçilikten sapmamıştır. Bunun içindir ki Türk köylüsünü "olduğu gibi" tanımak için elimizdeki tek kaynak, Yaşar Kemal'in romanlarıdır. *Ortadirek*'i düşünüyorum: Değişik olaylar ve kişiler karşısındaki tepkileriyle tanıdığımız Meryem'in, Ali'nin, Elif'in ilişkileri, bu üç kişinin aralarındaki ana-oğul, gelin-kayınana, karı-koca ilişkileri, ancak o ilkel tarımsal üretim düzeyinde yaşayan Türk köylüsünün ilişkileridir; başka ülkelerde o ilişkilere rastlanabileceğini sanmıyorum. Yaşar Kemal'in büyük başarısı burada, bence: Hem roman okurlarını, hem de toplum ve insan gerçekliğimizi araştırmak isteyen toplumbilimcileri doyurabilmesinde. Yaşar Kemal, yazdığının roman olduğunu hiçbir zaman unutmaz: anlattığı çevrenin ekonomik-toplumsal yapısını bütün ayrıntılarıyla bilir, ama bu geniş bilginin romana girmemesi gereken büyük kısmını yazmamak ustalığını gösterir. Yaşar Kemal, romancı olduğunu hiçbir zaman unutmaz; bunun için, uzaktan bakılınca hep birbirlerine benzer görünen köylülerin hiç de birbirlerine benzemediklerini, öyle akla kara gibi sematik tasniflerle köylülerin anlatılamayacağını, hepsinin ayrı bir iç dünyası olduğunu, bireysiz olduğu söylenen köy topluluklarında unutulmaz bireysel dramların yaşanabileceğini gösterir. Bunun içindir ki bir görev, giderek bir tutku haline gelen öldürme saplantısı, bocalamalar, korkular, kaygılar, düşle gerçek arası bocalamalar, kurtulmak için çabalamalar içindeki Memidik'i anlatırken Memidik'in kişiliğinde bir köylü Hamlet yaratabiliyor, bir Türk köylüsünde de bir Shakespeare kişisinin yaşayabileceğini gösterebiliyor. (bkz. *Ölmez Otu*).

Köyü, köylüyü anlatan Yaşar Kemal, köy toplumunun durağan bir toplum olmadığını, köyde de "bir şeylerin" değişmekte olduğunu gören ve gösteren bir romancı. Değişik ekonomik-toplumsal koşullar, köy insanını, bu insanın inanışını, töresini değiştirmektedir. Bunu en iyi *Yusufçuk Yusuf*'ta görürüz. Yaşar Kemal, *Yusufçuk Yusuf*'ta, "astığı astık, kestiği kestik" derebey artığı ağa tipinin çöküşünü, yok oluşunu ve bu çöküşle, bu yok olışla birlikte gideo bir gelişmeyi, yani tarımdan para kazanan ağaların -Demokrat Parti'nin de kredi yardımlarıyla- sanayi alanına yatırım yapmalarını anlatır, eski toprak ağalarının yavaş yavaş sanayici olmaları sürecini betimler. Değişen yaşam koşulları, gelenek ve görenekleri de değiştiriyor. Kan davası güdeo iki ağanın çocukları, aynı şirketin idare meclisinde artık birlikte çalışabilmektedirler.

Bu kısa yazının yazılmasının nedeni, Yaşar Kemal'in Sedat Simavi Vakfı 1985 Edebiyat Ödülü'nü alması. Bunun için, bu ödüle vesile olan *İnce Memed 3*'ten de söz etmek istiyorum.

İnce Memed 3'te de ağa ve bürokrasi zulmünü, köylülerin çektiklerini anlatıyor Yaşar Kemal. Ve doğayı, bütün güzelliğiyle, bütün şiiriyle. Doğayı anlatırken dilin olanaklarını zorluyor Yaşar Kemal. Gittikçe daha çok inanıyorum: Ancak şiirle uğraşmış yazarlar düzyazıyı ustalıkla kullanabiliyorlar; şiiri bırakmış da olsalar, şiirle içli dışlı olmak, Türkçenin olanaklarını sonuna kadar zorlayabilmek için gerekli. Yaşar Kemal'de açıkça görülüyor, bu. Son romanlarında, Türkçenin cümle yapısını da geliştirmeye çalışıyor, Fransızca cümle yapısına benzer bir yapı kullanarak daha uzun cümleler kuruyor, bu uzun cümleler anlattıkları için -özellikle doğa betimlemeleri için- çok uygun düşüyor. (...)

İnce Memed 3, Yaşar Kemal'in mizah gücünü de gözler önüne seren bir roman. Özellikle Topal Ali ile Murtaza Ağa'nın ilişkilerinin anlatıldığı sayfalar.

(*Bir Öykücü: Sait Faik, Bir Romancı: Yaşar Kemal*, 1990)

1963), *Üç Anadolu Efsanesi* (1967), *Ölmez Otu* (Dağın Öte Yüzü: 3, 1968), *İnce Memed II* (1969), *Ağrıdağı Efsanesi* (1970), *Binboğalar Efsanesi* (1971), *Çakırcalı Efe* (1972), *Demirciler Çarşısı Cinayeti* (Akçasazın Ağaları: 1, 1973), *Yusufçuk Yusuf* (Akçasazın Ağaları: 2, 1975), *Al Gözlüm Seyreyle Salih* (1976), *Yılanı Öldürseler* (1976), *Kuşlar da Gitti* (1978), *Deniz Küstü* (1978), *Yağmurcuk Kuşu* (Kimsecik I, 1980), *Hüyükteki Nar Ağacı* (1982), *İnce Memed III* (1984), *Kale Kapısı* (Kimsecik II, 1985), *İnce Memed IV* (1987), *Kanın Sesi* (Kimsecik III, 1991), *Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana-Bir Ada Hikâyesi 1* (1998), *Karıncanın Su İçtiği - Bir Ada Hikâyesi 2* (2002), *Tanyeri Horozları - Bir Ada Hikâyesi 3* (2002).

RÖPORTAJ: *Yanan Ormanlarda 50 Gün* (1955), *Çukurova Yana Yana* (1955), *Peri Bacaları* (1957), *Bu Diyar Baştan Başa* (1971), *Bir Bulut Kaynıyor* (1974), *Allah'ın Askerleri* (1978), *Alain Bosquet ile Konuşmalar* (çev. Altan Gökâlp, 1992).

DENEME: *Taş Çatlasa* (1961), *Baldaki Tuz* (1974), *Ağacın Çürüğü* (1980), *Sarı Defterdekiler-Folklor Denemeleri* (haz. Alpay Kabacalı (2002).

ÇOCUK KİTABI: *Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca* (1977).

ÇEVİRİ: *Ayışığı Kuyumcuları* (A. Vidalie'den, Thilda Kemal ile, 1977).

HAKKINDA: Adnan Binyazar / Yaşar Kemal Gerçeği (Milliyet Sanat, Nisan 1980), Pertev Naili Boratav / Yaşar Kemal'in Yörük Kilimlerindeki Nakışlar (Bilim ve Sanat, Şubat 1982), Raymond Williams / Yaşar Kemal'in Romanları (çev. Ali Özer, Adam Sanat, Ocak 1986), Muzaffer Uyguner / Yaşar Kemal (1993), Ali Püsküllüoğlu / Yaşar Kemal Sözlüğü (1974), Fethi Naci / On Türk Romanı (1971), Fethi Naci / İnsan Tükenmez (1955), Asım Bezirci - Refika Taner / Seçme Romanlar (1979), Fethi Naci / Bir Hikâyeci: Sait Faik - Bir Romancı: Yaşar Kemal (1990), Adnan Binyazar / Demirciler Çarşısı Cinayeti (Ozanlar Yazarlar Kitaplar, 1998), Kaya Şahin / Bir Ada Hikâyesi (Virgül, sayı: 9, Haziran 1998), Feridun Andaç / Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), Gürsel Korat / Virgül (sayı: 26, Ocak 2000), Mehmet Nuri Yardım / Romancılar Konuşuyor (2000; Romanıyla Değil Görüşleriyle Tartışılan Yazar: Yaşar Kemal, s. 95-96) - Yazar Olacak Çocuklar (2004), İnci Asena / Yirminci Yüzyılda Yazınımıza El Verenler (2001), Yirminci Yüzyılda Yazınımıza El Verenler (Cumhuriyet Kitap, 4.1.2001), Yaşar Kemal Özel Sayısı (Adam Sanat, Haziran 2002), Alpay Kapacalı / Yaşar Kemal'in Sarı Defterleri (İş'te Kitap, Bahar 2002), Memet Fuat / İncelemeler (2002), Alpay Kabacalı / İnsanın Bitmez Tükenmez Öyküsünü Anlatan Bir Büyük Destancı: Yaşar Kemal - (Cumhuriyet Kitap, 30.5.2002), Zeki Büyüktanır / Yaşar Kemal'in Romanı Son Hızla: Karıncanın Su İçtiği, Abdullah Tekin / Bir Ada Destanı (Cumhuriyet Kitap, 20.6.2002), İlyaz Bingül / Yaşar Kemal Georoman ve Hayvan (Radikal Kitap, 29.9.2002), A. Ömer Türkeş / Denizde Bir Babil Kulesi (Virgül, sayı: 52, Haziran 2002), Ülkü Tamer / Yaşamak Hatırlamaktır (2002), Ertuğrul Efeoğlu / Yaşar Kemal'in Tanyeri Horozları'nda Tarihsel - Toplumsal Göndergeler (Türk Dili Dergisi, Ocak-Şubat 2003), Alpay Kabacalı / A'dan Z'ye Yaşar Kemal (2004).

YAŞAR MİRAÇ

Şair. 9 Eylül 1953, Trabzon doğumlu. Asıl adı Miraç Çolak'tır. İlk ve ortaokulu Trabzonda okudu. Trabzon Lisesi ve Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1981) mezunu. Trabzon'da gazetecilik, Ankara'da dergicilik, İstanbul'da yayıncılık yaptı. Ankara'da *Yeni Türkü* (1978) dergisini çıkardı, İstanbul'da Yeni Türkü Yayınlarını kurdu ve yönetti. 1983'te çalışmak için Almanya'ya gitti. Gelsenkirchen şehrinde öğretmenlik yaptı. *Yenidil* dergisinin (10 sayı, 1989-90) yazı kurulunda yer aldı. Karadeniz Bölgesi ile belgesel filmler yaptı. Çalışmalarını uzun yıllara Almanya'da sürdürdükten sonra 2000'li yılların

YAŞAR MİRAÇ

AKAR YAKAMOZ

akar yakamoz ter akar
fındıktan çaydan tütünden
süt mısırın püsküllünden
karayemişin dalından
tarlayı eker biçerken
toplar budarken dalları
yaprak kırarken dizerken
ter nasıl da ışık akar

oy uşaklar gelin kızlar
enişteler can baldızlar
fındıkta çayda tütünde
mısırda kayan yıldızlar

söyleşin emek canları
oy yoksul canlar söyleşin
harmanda tütün dallarında
dere ırmak akan terin
ne kalır karşılığında
tarlasında süt mısırın
ne kalır çay sepetinde
dalında bakır fındığın
ne kalır çorba tasında
yoksul canlar sofrasında
kırk gözeden akan terin
emeğin karşılığında

uğraşıp dur yorul didin
kıvran yokluktan acıdan
bu ters çarkı kırmak için
söyleşin canlar söyleşin

Yaşar Miraç

başlarında İstanbul'a yerleşti. Türkiye Yazarlar Sendikası ve Dil Derneği üyesidir.

İlk şiiri *"Trabzonspor"*, Trabzon gazetelerinden *Bayraktar*'da çıkmıştı (8.8.1966). Karadeniz folklorundan esinlenerek yazdığı diğer şiirleri 1975'ten itibaren *Militan, Sanat Emeği, Türk Dili, Yusufçuk, Adam Sanat, Milliyet Sanat* vd. dergilerde yayımlandı. Çok sayıda şiiri bestelendi. Şiirlerinin bir bölümü çeşitli dünya dillerine çevrildi. 12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrasında bazı şiir kitapları uzun süre yasaklandı, ancak açılan davalardan aklanarak daha sonra serbest bırakıldı. *Kemençenin Türküsü* adlı senaryosu ile 1978 Kültür ve Turizm Bakanlığı Yarı Belgesel Kısa Film Senaryosu Ödülünü, ilk kitabı *Trabzonlu Delikanlı* ile 1980 Türk Dil Kurumu Şiir Ödülünü, 1989'da Trabzon Gazeteciler Cemiyeti Sanat Ödülünü aldı. *Dilsiz Sevdalılar*'la da 1982 Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Ödülü şiir dalı birinciliğini Ali Cengizkan ile paylaştı.

ESERLERİ (Şiir):

Trabzonlu Delikanlı (1979), *Şiili ile Söyleşi* (1979), *Gül Ekmek* (1980), *Taliplerin Ağıdı* (1980), *Çan Deresi Türküleri* (1981), *İçli Şarkılar* (1981), *Trabzon'dan Çıktım Yola* (1981), *İstanbul Bir Kırmızı Gül* (Almanya, 1985), *Yurdumun İşçileri* (Almanya, 1985), *Barış Güllerinin Gümüş Denizi* (1986), *Güleriz Ağlanacak Halimize* (1988), *Karadeniz Hırçın Kız* (1988), *Baleylim* (şiir-fotoğraf albümü, Çerkes Karadağ ile, 1997), *Lazcaz* (1999), *Deli Dumrul Sarı Yıldız* (1999), *Bin Bir* (2002).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. 10, 1984), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (2000), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Mehmet H. Doğan / Şiir-Türkü-Folklor Üzerine Düşünceler (Milliyet Sanat, Mart 1980), M.C. Anday / Anlatılamayan (Cumhuriyet, 31.7.1981), TDE Ansiklopedisi (c. 6, 1986), TBE Ansiklopedisi

(2001), Ertem Mert / Yaşar Miraç-1001 Şiir (Varlık Kitap, Nisan 2004), Taner Namlı / Söyleşi (Bizim Külliye, sayı: 24, 2005).

YAŞAR NEZİHE
Bkz. BÜKÜLMEZ, Yaşar Nezihe

YAŞAR, Özgür
Şair. 1981, Karabük doğumlu. Anadolu Lisesi sekizinci sınıfta iken hastalandı. 1996'da kalp ameliyatı sonrası ilaca duyarlığı nedeniyle beyin kanaması geçirdi. Altı aya yakın bitkisel hayatta kaldı. Ayağa kalktığında on sekiz yaşındaydı. Anadolu lisesini bitirip yükseköğrenime başladı. Hastalığının verdiği bir takım sıkıntılara karşın Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde öğrenimini sürdürdü. Şiir onun zorlukları yenme savaşımında en büyük etmen oldu. Şiirlerini *Özgürce* (2002) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Nursen Özdoğan Kurban - İsmail Arslan / Karabük Şairleri Antolojisi (2004).

YAŞAR REYHANİ
Halk ozanı. 1932, Alvar köyü / Hasankale / Erzurum doğumlu. Asıl adı Yaşar Yılmaz'dır. İlkokulu bitirdiği Alvar köyünde, halk türkülerine vurgun, yanık ve içli havalar söyleyen bir babanın, irticalen deyişler söyleyen bir annenin oğlu olarak, çevresindeki âşıkları, onların anlattığı halk hikâyelerini dinleyerek büyüdü. On sekiz yaşından itibaren çalıp söylemeye başladı. Âşıklık geleneği üzere, gördüğü bir düşün ardından halk ozanlığına başladı. Önceleri Mahiri, Dertli, daha sonra Reyhanî mahlasını kullandı. Eserleriyle günümüz âşık edebiyatının tanınmış temsilcilerinden biri oldu. Mahlasını sonradan Bayburtlu Hicranî verdi. Nuri Merami, Ağrılı Firgani, Nafiz Yıldız gibi genç âşıklar yetiştirdi. Bir kısmı Türk halk müziği repertuarına alınan eserleriyle yurtiçinde ve yurtdışında birçok ödül aldı.

ESERLERİ:
Alvarlı Reyhânî, Böyle Bağlar, Kervan.

HAKKINDA: M. Zeki Kurnuç / Erzurum ve Türk Müsikisi (2005).

YAŞAR, Sadık
Eğitimci, şair. 15 Aralık 1959, Silifke / İçel doğumlu. İçel Eğitim Enstitüsü mezunu (1979). Yurdun çeşitli yerlerinde öğretmenlik yaptı. İlk ürünü *Damar* dergisinde yayımlandı (1996). Şiirlerini *Islık, Akatalpa, Dize, Varlık, E Edebiyat, Kum, Yom, Heves* adlı dergilerde yayımladı. *Maki* (1996) ve *Islık* (1998) adlı dergilerin doğuşu ve gelişmesinde katkısı oldu. *Güller Hattındayız* adlı şiir dosyasıyla 2000 Arkadaş Z. Özger Şiir Ödülünü aldı.

"Sadık Yaşar'ın oturmuş, tanımını beraberinde getiren bir şiiri var. Öte yandan biçimsel, biçemsel aranışlar içinde olması; şiirde yenileşmeyi yaşamla örtüştürme isteği oldukça belirgin." (Veysel Çolak)

Sadık Yaşar

"'Güller Hattındayız'daki şiirler dünü bugüne, şimdiye taşıyor. 'Tarih gerçeğin anasıdır' diyen Borges'i anımsatan bir uygulama. Ama şiirle, bireyin tarihi, yani anası yani gerçeği çocukluğudur, diye düşündürüyor insanı. Düne ait yöresel ve törensel motifli göndermeler şimdiyi şiirsellikle sarmalamayı, ifade etmeyi deneyen içtenliğe sahip." (Hilmi Haşal)

ESERLERİ (Şiir):
Güller Hattındayız (2000), *Tarçın At* (2002).

HAKKINDA: Hilmi Haşal / Şimdi; Güller Hattındayız... (Milliyet Sanat, 2000), Hüseyin Peker / Güle Tarçın Yorumları (Kavram Karmaşa, 2002).

YAŞAR, Sebahattin
Şair ve yazar. 1961, Büğüz köyü / Kaman / Kırşehir doğumlu. Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olduktan sonra, Gazi Üniversitesi SBE Türk Dili - Halk Edebiyatı Bölümünde *"Kırşehir ve Çevresi Türkülerinin Hikâyeleri"* adlı tezi ile yüksek lisans çalışmasını tamamladı. 1986 yılından itibaren TRT Ankara Radyosu Türk Halk Müziği Şubesinde prodüktör olarak görev yaptı. 1993'te TRT FM'nin koordinatörlüğü görevinde bulundu.

Radyoda ilk olarak halk şairlerini konu alan "Anadolu'nun Sesi" ve illerin tanıtıldığı "Bir Efsanedir Anadolu" gibi halk müziği-folklor ağırlıklı programlar hazırladı. "Bir Efsanedir Anadolu"da yüze yakın oyunu yer aldı. Yazdığı elliye yakın radyo oyunu Mehmet Atay'ın yönetminde seslendirildi. "Biz Bize" programının bir dönem yapımcılığını üstlendi. TRT'nin hemen hemen bütün radyo kanallarında programlar yaptı. 2003 yılından sonra, bir ekiple birlikte Radyo 4'teki "Müzik Kervanı" ve "İstekleriniz" programlarını hazırladı. TRT Televizyonunda ise dizi olarak yayımlanan "Hey Gidi Günler" adlı bir halk müziği belgeseli ile "Özay Gönlüm Belgeseli" ve bazı konserlerin metin yazarlığını yaptı.

Şiirleri TRT ve bazı özel kanallarda yayımlandı. Çoğunluğu halk müziği, Türkmenler ve folklor konulu makaleleri *Türk Yurdu, Milli Folklor, Folklor Edebiyat, Yatağan, Kırk Kültür, Güneyde Kültür, TRT Radyo Televizyon Dergisi* gibi dergilerde yer aldı. *Kırk Kültür* dergisinin editörlüğünü yaptı. Özellikle ağıt ve türkü hikâyeleri derledi. 1990 yılında Türkiye Yazarlar Birliğinin Yılın Radyo Programları Yapımcısı ödülünü aldı.

ESERLERİ:
ŞİİR: *Yakınlardan Uzaklara* (1997).
ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Kırşehir ve Geycekli Niyazi Sapmaz* (2003), *Kırşehirli Şehitler* (2004), *15. Yüzyılda Kırşehir Varsakları - Büğüz Köyü* (2005).
ÇOCUK KİTABI: *Ayıkla Pirincin Taşını* (2003), *El Elin Eşeğini Türkü Çağırarak Arar* (2003), *Ağaca Dayanma Çürür* (2003), *Geçti Bor'un Pazarı* (2003), *Ağzında Kuş Tutsan Nafile* (2003), *İl İl Türkiye-Kültür Ansiklopedisi* (7 bölgeye ait 7 cilt, 2005).

YAŞAR, Yunus
Şair. 25 Mayıs 1950, Karaman doğumlu. Karaman İstiklal İlkokulu (1962), Mersin Sanat Enstitüsü (1969) ve Çukurova Üniversitesi Makine ve Teknik Bölümü (1973) mezunu. Mersin Çukurova Tekstil Fabrikası'nda laborantlık, sanat yönetmenliği (1969-75), DİSK Antalya Şube Başkanlığı ve Bölge Temsilciliği (1977-80), sürekli olarak da gazetecilik (1969) yaptı. Emekliye ayrıldıktan sonra Antalya'ya yerleşti.

Şiir yazmaya ilkokul yıllarında başladı. İlk şiirleri *"Yunus'a Vuslat"* ve *"Körkuyu"*, 1969 yılında *Karaman*

Yunus Yaşar

YUNUS YAŞAR

HÜZÛN SANA YAKIŞMIYOR YÜZÛN
GELİNCİK TARLASI

1-
gülmedik başa
gül taksan
güler mi gülüm
bir yara var ki kanayan
işler durur sızım sızım
yaslan bana iki gözüm
kurban olam koynundaki
emzirdiğin bebeye
aşı taştan
sevdayı düşten
sıkıp çıkardık biz
şimdi yürek alış verişinin
Pazar yerindeyiz

2-
dolanı dolanı ağlayan
ileni ileni ağlayan
bileni bileni ağlayan gülüm
sen ki yılın değil
yüzyılların anasının
hüzün sana yakışmıyor
yüzün gelincik tarlası

3-
koy başını dizime
gözleri sessiz mektup
bakışları destan gülüm...
geçip giden her zaman
el koydu saçlarına
son demde çalıp gitti
sevinç dolunaylarını

4-
yürü dinmez ağrıların boynu bükük balası
salkım söğüt eyvanlara
salıncaklar kuralım
bir oyana
bir bu yana savuralım
gem vurulmuş özlemlerin külünü
içine ata ata
iç boğması olmuş
uğunan türküleri
sahver de rüzgarlara karışsın
söylesin üveyikler
kırlangıçlar söylesin
varsın bilmesin bize
hüznü reva kılanlar
bizim dünden yarınlara uzanan
usanmaz bir sevdamız var
(*Güle Bezedik Acıları*, 1990)

ve *Yunus Emre* dergilerinde çıkmıştı. Diğer ürünleri *Müdafaa-i Hukuk*, *Anadolu Ekini*, *Çalı* (Konya), *Çağ*, *Eflatun*, *Dönemeç*, *Temmuz*, *Karşı*, *Damar*, *Eylül*, *Aykırı Sanat*, *Kırkmerdiven*, *Akdeniz Sanat*, *Morca*, *Eşik*, *Petek*, *Gerçek Sanat*, *Portakal* dergileri ile *Hürriyet*, *Kocaeli*, *Yeni Mevsim*, *Özgür*, *Yeni Ortam*, *Hürses*, *Karaman'ın Sesi* gazetelerinde yayımlandı. *Kırkmerdiven* ve *Akdeniz Sanat* dergilerinin yöneticiliğini yaptı. Lise öğrenciliği yıllarında resim çalışmaları yaptı. 1960'lı yıllarda ilk resim ve şiir sergisini, birçok şehirde kırk civarında kişisel resim sergisi açtı. *Kırklareli Hürses* gazetesinin düzenlediği şiir yarışmasında birincilik ödülünü (1972), Buca Belediyesince düzenlenen Ali Rıza Ertan Şiir Yarışmasında ikincilik ödülünü, Safranbolu Belediyesi Uluslararası Altın Safran Şiir Yarışmasında ikincilik ödülünü kazandı. Antalya Sanatçılar Derneği (kurucu), Edebiyatçılar Derneği, Dil Derneği üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Sana Bir Şiir Yazdım (1969), *Ekin Kokan Ellerin* (1971), *Umut Yüklü Kağnılar* (1973), *Beni Tanımalısın* (1973), *Acılar Ürüne Durdu* (1974), *Sorunları Morga Kaldırdılar* (1978), *Çok Sesli Ağıtlar* (1984), *Güle Bezedik Acıları* (1990), *Benim İşim Seni Sevmek* (1991), *Aşkları da Yakarlarsa Bir Gün* (1994), *Düşe Kurulu Zemberek* (1999), *Suluboya Zamanlar* (2000).

HAKKINDA: Muzaffer Uyguner (Türk Dili Dergisi, sayı: 52, Ocak-Şubat 1996).

YAŞAROĞLU, Ahmet Halit

Eğitimci, yazar (D. 1891, Eğin / Erzincan – Ö. 12 Eylül 1951, İstanbul). Mercan İdadisi (lise), Mekteb-i Mülkiye (Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1911) mezunu. Bir müddet Maliye Bakanlığında çalıştıktan sonra Maarif Nezaretine geçerek İstanbul'daki çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı. 1918'de Türkiye'de ilk kez Muallimler Cemiyetini kurdu. Nisan 1919'da "Türk Kadını Dershancsi ve Asri Mekteb" adlı bir özel okul açtı. Maarif Nezaretinde müfettişlik yaptı. Mart 1928'de resmi görevinden ayrılarak Ahmet Halit Kitaphanesi adlı yayınevini kurdu. 1938'de İstanbul Şehir Meclisi üyeliğine seçildi. On yıl kesintisiz olarak Şişli ve Beyoğlu Halkevi başkanlıklarını yürüttü.

ESERLERİ:

TARİH: *Umumi Tarih* (Abdürrauf Memduh ile, 1914), *Muhtasar Tarih-i İslâm* (1916), *Küçük Mekteplilere Umumi Tarih* (Mithat Sadullah Sander-A. Memduh ile, 1918), *Küçük Mektepliler İçin İslâm Büyükleri* (A. Memduh ve M. Sadullah ile, 1921), *Küçük Mekteplilere Osmanlı Tarihi* (1922), *Bizim Tarih* (1924), *Türk Tarih Bilgisi* (Reşat Ekrem Koçu ile, 1930),

EĞİTİM: *Biçim Kıraat* (1925), *Halk Kıraatı* (İbrahim Nemci Dilmen ile, 1931), *Hayat Kıraatı* (5 kitap, Naime H. Yaşaroğlu ile, 1930), *Okul ve Aile Ansiklopedisi* (Naime Halit ile, 1940).

DİN: *Yeni İlmihâl* (1931), *Yeni Mızraklı İlmihâl* (1931),

FOLKLOR: *Hakiki Bektaşi Fıkra ve Nükteleri* (Mehmet Ali Nurbaba ile, 1943), *Nasreddin Hoca Merhumun İki Yüz Yirmi Fıkrası* (1953).

ÇEVİRİ: *Fareli Köyün Kavalcısı* (1944).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. IV, 1968).

YAŞAYACAK, Recep

Yazar. 1930, Göynük köyü / Afyon doğumlu. İlköğrenimini köyünde, ortaöğrenimini Eskişehir Çifteler Köy Enstitüsünde, yükseköğrenimini Ankara Gazi Eğitim Enstitüsünde yaptı. İlkokullarda ve orta dereceli okullarda öğretmenlik ve yöneticilik görevlerinde bulundu. Beş yıl kadar da Afyon Halk Eğitimi Merkezi Başkanlığı görevini yürüttü. 1978 yılında emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra gazeteciliğe başladı. On bir yıl *Kocatepe* gazetesinde, beş yıl *Zafer* gazetesinde çalıştı.

Kesitler adlı romanı *Hayalden Gerçeğe, Haşhaş ve Can* adlarıyla tefrika edildi, fakat kitap haline getirilmedi. *Aydınlar Gelince* adlı bir tiyatro eseri vardır.

HAKKINDA: Şaban Korkmaz – Ömer Kalafat / Afyonkarahisarlı Şairler Ansiklopedisi (1994).

YAŞIN, Mehmet

Şair. 10 Mart 1958, Lefkoşe / Kıbrıs doğumlu. Şair Özker Yaşın'ın oğlu, Neşe Yaşın'ın üvey ağabeyidir. İlk ve ortaöğrenimini Kıbrıs'ta tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. Orta Doğu Teknik Üniversitesinde başladığı (1982) yüksek lisans öğrenimini İstanbul'da *"Kıbrıs Kilisesinin Tarihsel Rolü"* konulu teziyle tamamladı. Kıbrıs'ta bir süre gazetecilik yaptı, arkadaşlarıyla birlikte *Karanfil* adlı bir sanat dergisi çıkardı. Bir Kıbrıs gazetesinin Ankara bürosu temsilciliğinde bulundu. 1997-2003 yıllarında Londra Middlesex Üniversitesinde, edebiyat ve çeviri dersleri verdi. Avrupa Birliğinin desteklediği "Kıbrıs, Türkiye, Yunanistan Dil ve Edebiyat Projeleri"ni yönetti. Kıbrıs'ın Türk ve Rum kesimindeki üniversitelerde, Kıbrıslı Türk edebiyatı, karşılaştırmalı edebiyat ve çeviri kuramı dersleri verdi. Doğan Yayıncılıkta editörlük yaptı.

İlk şiiri *"Temmuz"* 1979'da yayımlandı. Diğer şiirleri 1970'li yıllardan itibaren Kıbrıs'ta çıkan Türkçe dergi ve gazeteler ile, 1979 yılından sonra Türkiye'de çıkan *Sanat Emeği* vd. dergilerde yer aldı. İlk şiir kitabı *Sevgilim Ölü Asker* ile Akademi Kitabevi 1985 Şiir Ödülü birinciliği ve A. Kadir Ödülünü, *Soydaşımız Balık Burcu* romanı ile 1995 Cevdet Kudret Roman Ödülünü kazandı.

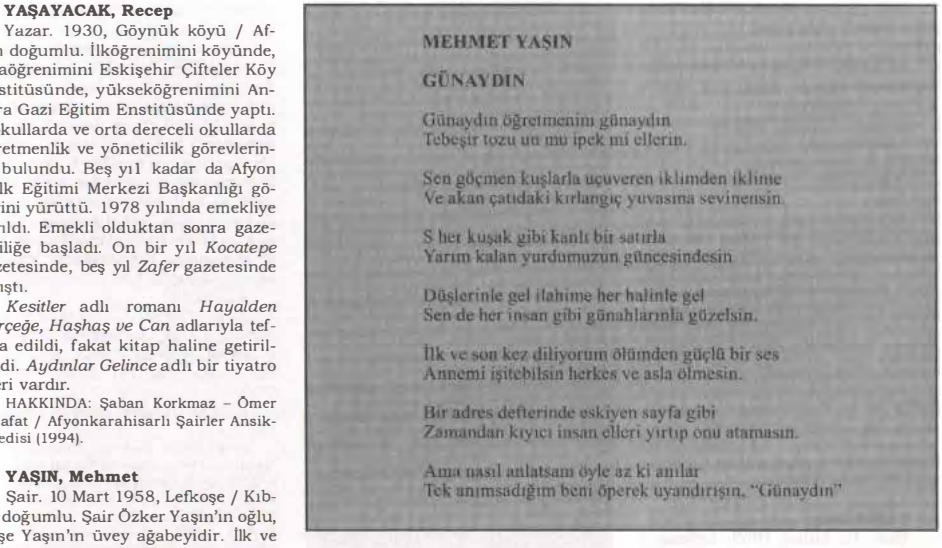
"Zeki, benmerkezci bir şiirdir Mehmet Yaşın'ın şiirleri. Ama kültürel alt yapısını bütünüyle şiirin 'emrine' verdiği söylenemez. Denemeler, ilginçlikler zaman zaman enerjisini başka mecralara yöneltir. Bir doyumsuzluk duygusu bu şiirde içkindir. Öteki, onda kategorik bir sorunsal olmasına karşın, paradoksal biçimde, otorite dışındaki öteki'yle ve kendi içindeki öteki'yle sorunu vardır bu şiirlerin. Özne olarak duruş biçimi, yaşam tarzı bir yana, dünyayla, başkalarıyla, değerlerle, kendisiyle de sorunu vardır, yabancılaşmış ben'in şiirleridir bunlar." (Sezai Sarıoğlu)

"Yaşın, yurtsuzluğun/yurtsuzlaşmanın, çoğul-kültürlülüğün ve melezliğin şiirini yazıyor. Bu yüzden, Türk edebiyatında son yıllarda daha da marazileşen milliyetçi/yerlici eğilimin tepkisini çektiydi. (...) Yaşın'ın, 80'lerden sonra daha da koyulaşıp vişne reçeline benzeyen ruhsalcı/içselci eğilime hiç mi hiç yakınlık duymadığı belli oluyor. Yaşın'ın şiirlerinde beliren tin, toplumsal süreçlerin ürünü olduğunu saklamayan, kendini bu süreçler içindeki negatifizmiyle var eden bir tin." (Orhan Koçak)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sevgilim Ölü Asker* (1984), *Işık Merdiven* (1986), *Pathos* (1990), *Sözverici Koltuğu* (1993), *Hayal Tamiri* (1998), *Adı Kayıplar Listesinde* (2002).

ROMAN: *Soydaşımız Balık Burcu* (1994).

MEHMET YAŞIN

GÜNAYDIN

Günaydın öğretmenim günaydın
Tebeşir tozu un mu ipek mi ellerin.

Sen göçmen kuşlarla uçuveren iklimden iklime
Ve akan çatıdaki kırlangıç yuvasına sevinensin.

S her kuşak gibi kanlı bir satırla
Yarım kalan yurdumuzun güncesindesin

Düşlerinle gel ilahime her halinle gel
Sen de her insan gibi günahlarınla güzelsin.

İlk ve son kez diliyorum ölümden güçlü bir ses
Annemi işitebilsin herkes ve asla ölmesin.

Bir adres defterinde eskiyen sayfa gibi
Zamandan kıyıcı insan elleri yırtıp onu atamasın.

Ama nasıl anlatsam öyle az ki anılar
Tek anımsadığım beni öperek uyandırışın. "Günaydın"

Mehmet Yaşın

ANTOLOJİ: *Kıbrıslıtürk Şiiri Antolojisi* (1994), *Eski Kıbrıs Şiiri Antolojisi* (1999).

DENEME: *Poeturka* (1995), *Kozmopoetika-Yazılar, Söyleşiler, Değiniler 1978 -2001* (2002).

GEZİ: *Uzakname* (2004).

ARAŞTIRMA: *Edebiyatta Kıbrıslı Türk Kimliği* (ortak, 1988).

ÇEVİRİ: *Seçme Şiirler* (T. Baybars ile, 1997).

HAKKINDA: Mehmet Yaşın ile Söyleşi (Varlık, sayı: 955, Nisan 1987), Sezai Sarıoğlu / Ada Sahillerinde Kendini Bekleyen Şiirler (Sombahar, sayı: 35, Mayıs-Haziran 1996), Cumhuriyet Kitap (25.6.1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Pelin Özer / Mehmet Yaşın'la Son Kitabı "Adı Kayıplar Listesinde" ve Şiir Üzerine: 'Çukurcuma'da Satılan Her Şeye Ganimet Olarak Bakıyorum' (Cumhuriyet Kitap, 7.3.2002), Orhan Koçak / Adı Kayıplar Listesinde (Virgül, sayı: 50, Nisan 2002).

YAŞIN, Neşe

Şair. 12 Şubat 1959, Lefkoşe / Kıbrıs doğumlu. Şair Özker Yaşın'ın kızı, Mehmet Yaşın'ın üvey kızkardeşidir. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. Lefkoşe Maarif Kolejinden sonra Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Bölümünü bitirdi. Uzun yıllar Türkiye'de kaldı. Kıbrıs'a dönünce bir gazetede çalıştı. 1982'de yeniden Türkiye'ye dönerek ODTÜ Kütüphanesinde enformasyon uzmanı olarak görev yaptı. Güney Kıbrıs'ta üniversitelerde edebiyat dersleri okuttu.

İlk şiirleri *Karanfil* ve *Kültür-Sanat* (Kıbrıs) dergilerinde yayımlandı. Şiirleri daha sonra *Sanat Emeği, Yazko Edebiyat, Varlık, Adam Sanat* dergilerinde yayımlandı. Kıbrıslı Rum şairlerinden çeviriler yaptı. Kendi şiirlcri de Rumcaya çevrilerek Kıbrıs Rum kesiminde ödüllendirildi, okul kitaplarına alındı. Kıbrıs kültürüne hizmetlerinden dolayı 1978 yılında Güney Kıbrıs Eğitim Bakanlığı tarafından kendisine özel ödül verildi. İlk romanı *Üzgün Kızların Gizli Tarihi* Yunanca ve Almancaya çevrildi.

Neşe Yaşın

NEŞE YAŞIN

İNCECİK SIZILAR

Ne kaldı geriye
o gizemli fısıltıdan
ve denizin dibine çöken
aşk yıldızından?

Yalnızlığımın parmak izleri
duruyor mu yanağında?

dudağındaki ateş söndü mü
göğsünde uyuyor mu
çocukluğum hâlâ?

Benden ne kaldı sende?
gece yarısında çıldıran
denizin tuzlu tadı

çekildi mi kıyılardan
(kara bir bulut kadar kederliyim)

— yağmur camlarda ağlarken
kim seni sevdiğini söyleyecek
kime sığınacak başın
kirpiklerin titreyecek?

benden sende ne kaldı?
Sözcüklerim gözlerinde ağlıyor mu
gece yarısından beri?

parmak uçlarında akıyor mu
kanımın titreşimi?

Kucağındaki küçük kız
büyüdü mü?

Bitti mi bütün masallar
yoksa küçük tavşan öldü mü
— Yoksa ben
yalnızlığı hep yalnız mı yaşadım
Yoksa sen
yalnızlığı hep yalnız mı yaşadın.
Bende incecik sızılar kaldı
Bende sende ne kaldı?

"Apolitik olduğu için politik bir şiirdir. Politikanın kirlenmiş dilinden kaçan, onun dilini reddeden ama aslında politik bir gönderme içeren, politik eleştiri taşıyan bir şiirdir. Neşe Yaşın'ın şiirinin çağrışımları politikanın gündemidir, ama onu başka bir dille insanın lirik diliyle, şiir diliyle söyler.

"Cinselliğin erkek diline karşın, o cinsellikte erotik bir tonla kadın dilini bulmaya çalışır. Direkt, olduğu gibi ama şiir katına çıkararak söyler... Sapho ile akrabalık noktası tam da burasıdır. Bu, kadın dili olmanın ötesinde, ergenlik dilidir de...

"Bütün söylemi isyankar, dokunaklıdır. Anti-militarist tema, diğer bütün 'anti'ler sonun da otoriteyi karşısına alır ve özgürleşmenin kapısını tıklar." (Sezai Sarıoğlu)

"Barış, makro anlamıyla onun şiirlerinde hep topyekün yaşayagelir. Ama bu barış kendi ben'i ve aşkına nüfuz edecek boyuta döndüğünde, barıştan, barışıklıktan devamlı uzaklaşan bir şiir ben'iyle karşılaşılır. Bellek Odaları'nda işte tam bu düzlem sorgulanmaya devam etmekte, belki de ilk defa siyasal göndermelerden bu kadar uzaklaşan, aşkın kozasına kilitlenen ve bütün arayışlarını bu aşk içinde şiir yapma çabasında bir Yaşın'la karşılaşılıyor." (Orhan Kahyaoğlu)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sümbül ile Nergis* (çocuk şiirleri, 1979), *Savaşların Gözyaşları* (1980), *Kapılar* (1992), *Ay Aşktan Yapılmıştır* (2001), *Bellek Odaları* (2005).

ROMAN: *Üzgün Kızların Gizli Tarihi* (2002).

HAKKINDA: Bedihan Tamsöz / Osmanlıdan Günümüze Kadın Şairler (1994, s. 278), Sezai Sarıoğlu / Ada Sahillerinde Kendini Bekleyen Şiirler (Sombahar, sayı: 35, Mayıs-Haziran 1996) - Neşe Yaşın ile Söyleşi: "Aşk Çözümdür, Bir Düşünün..." (Virgül, sayı: 63, Haziran 2003), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Fikret Demirağ / Ay Aşktan Yapılmıştır (Cumhuriyet Kitap, 29.3.2001), Necmiye Alpay / Tarihi Yenmek İçin Yazılan (Milliyet Sanat, Şubat 2003), Kadir Aydemir / Söyleşi (Varlık Kitap, Nisan 2003), Orhan Kahyaoğlu / Radikal (1.7.2005), Hürriyet (5.5.2006).

YAŞIN, Özker

Şair ve yazar. 4 Ekim 1932, Lefkoşe / Kıbrıs doğumlu. Tam adı Mustafa Özker Yaşın'dır. Terzioğlu, A. Bahadır, Özcan Yalçın, Lefkoşalı imzalarını da kullandı. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da yaptı. İstanbul Vefa Lisesini bitirdi. 1950'de Kıbrıs'a dönerek (1950) gazetelerde fıkra yazarlığı, reklamcılık, köşe yazarlığı, ayrıca kitapçılık yaptı. Haftalık *Savaş* gazetesini çıkardı (1967-73). Lefkoşe Milletvekilliği (1970), Kurucu Meclis Üyeliği (1974-76) ve Cumhuriyetçi Türk Partisi genel başkan yardımcılığı görevlerinde bulundu. 1980 yılından sonra T.C. vatandaşlığına geçerek Türkiye'ye yerleşti.

İlk şiiri 1946 yılında İstanbul'da çıkan *Son Telgraf* gazetesinde yayımlandı. 1952 yılından itibaren çoğunlukla *Varlık* dergisinde olmak üzere *Çardak, Devrim Gençliği, Kıbrıs Postası, Hürsöz, Devrim, Olay, Kıbrıslı* dergi ve gazetelerde şiirleri yayımlandı. Kıbrıs'ın en çok eser veren şairlerindendir. Bayrak Radyosunda çalıştı. Televizyonda şiir programları yaptı. *Nevzat ve Ben* kitabı ile Lefkoşa Türk Bankasının ödülünü aldı. *Kanlı Kıbrıs* ile 1964 Turan Emeksiz Ödülünü Fazıl Hüsnü Dağlarca ile paylaştı.

ÖZKER YAŞIN

BABİL DAHA UZAKTA

Sevinme ilk yazın geldiğine
Ne olursun sevinme
Bir yıl daha kocadık
Bir yıl daha tükendi hayatımızdan
Bir yıl daha

Anılarımız paslanıyor görüyor musun
Yalnızlık uluyor kurtlar gibi
Bir garip hal ortalıkta
Bir garip hal ortalıkta

Eski ilkyazlar nasıldı hatırla
Acep nerelerde tükendi
Umut çeşmesinin suyu
Gençliğimizi kaçırdılar uzun soluklu atlarla
Peşlerinde çığlık çığlığa
Bir yarı aydınlıkta kaldık
Bir yarı aydınlıkta

Yitirdik sevinci ilk yaz sabahlarından
Eski serin rüzgarlar üşüttü bizi
Artık koşamayız ayaklarımızda tutsak zincirleri
Babil her yıl daha uzakta
Babil daha uzakta.

"Özker Yaşın savaşı o umutsuzluk içinde anlatıvermiş oğlu Savaş'a. Yurtseverlikle milliyetçilik arasında gidip gelen bir ruh hâli içinde yazmış Bir Şahlanışın Destanı'nı. Kitabın son dizeleri aradan geçen yıllara rağmen değişmeyen bir soru ile, şöyle bitiyor: Atam nerde özlediğimiz özgürlük / Beklediğimiz o mutlu gün nerede?..." (Feza Kürkçüoğlu)

"Şiirlerinde destansı bir atmosfer yaratan Özker Yaşın, oyunları ve romanlarıyla da Kıbrıslıtürk edebiyatına katkı yaptı." (Mehmet Yaşın)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Ol Alem* (1952), *Bayraktar Destanı* (1953), *Kıbrıs'tan Atatürk'e* (1953, *Atatürk'e Saygı Duruşu* adıyla yeniden yazılmış 2. bas., 1963), *Limanda Bir Gemi* (1956), *Namık Kemal Kıbrıs'ta* (1957), *Kıbrıs Mektubu* (1958), *Mehmetçik Kıbrıs'ta* (1960), *Babil Daha Uzakta* (1963), *Kanlı Kıbrıs* (Bir Şahlanışın Destanı I, 1964), *Oğlum Savaşa Mektuplar* (Bir Şahlanışın Destanı II, 1965), *Hödükname* (Terzioğlu imzasıyla, 1970), *Kıbrıs'ta Bayrak* (1973), *Kıbrıs Benim Vatanım* (Tüm şiirleri 1, 1986), *Önce Kuşlar Uyanır* (Tüm Şiirleri 2, 1986), *Yüreğimin Yarısı Sende* (1998).

ROMAN: *Bütün Kapılar Kapandı* (1955), *Mücahitler* (1971; *Kıbrıs'ta Vuruşanlar* adıyla 1974), *Girne'den Yol Bağladık* (1976), *Kıbrıslı Kâzım* (1978), *Nevzat ve Ben* (2 cilt, 1997).

OYUN: *Bayraktar Türküsü* (1959), *Zafer ve Bağış* (1988).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Zübeyir Yılmaz – Ramazan Okumuş / Kıbrıs Türk Şiiri (1992), Feza Kürkçüoğlu / Savaş'a, Savaşa Dair Mektuplar (Virgül, sayı: 8, Mayıs 1998), Sezai Sarıoğlu / "Önce Kuşlar Uyanır" Dedi ve Yıllar Sonra... (Virgül, sayı: 8, Mayıs 1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Birsen Pekçolak - Zeki Büyüktanır / Homeros'tan Günümüze Anadolu Destanları (2002).

YATIR, Mehmet

Hukukçu, şair. 1956, Yazır / Acıpayam / Denizli doğumlu. İlk ve ortaokulu doğduğu kasabada, lise öğrenimini Denizli'de tamamladı. 1979 yılında Ankara Eğitim Enstitüsünü bitirdi. Aynı yıldan başlayarak 1985 yılına kadar Denizli, Erzurum ve Kars'ta ilkokul öğretmenliği yaptı. 12 Eylül döneminde (1980-1981) Buca Cezaevinde bir süre tutuklu kaldı. Daha sonra 1989 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. 1990 yılında İzmir Barosunda stajını tamamladı. Çalışmalarını İzmir'de serbest avukatlık yaparak sürdürdü. 1974 yılından itibaren on beşe yakın dernek ve meslek örgütlerinde aktif olarak görev yaptı. Şiirleri çeşitli edebiyat dergilerinde yayımlandı. *Tutuldu Sevgiye Giden Yollar* (1984) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003).

YAVAŞLI, Aydoğan

Şair ve yazar. 10 Nisan 1955, Manisa doğumlu. Gökçeada Atatürk Öğretmen Lisesini bitirdikten (1975) sonra uzun yıllar ilkokul öğretmenliği yaptı. 1988'de Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesini bitirdi. 2 Temmuz 1993 Sivas Madımak Oteli yangınından yaralı olarak kurtuldu. İzmir'de öğretmenlik yaparken emekliye ayrıldı.

Edebiyatın çeşitli türlerindeki ürünleri *Adam Sanat, Adam Öykü, Dönemeç, Varlık* vd. dergilerde yayımlandı. Daha çok çocuk edebiyatı alanındaki çalışmalarıyla tanındı. *Ben Mustafa Kemal* adlı çocuk romanı ile Kültür Bakanlığının roman yarışmasında başarı ödülünü, *Talan Öyküleri* ile de 1998'de Damar Dergisi - Çankaya Belediyesi Öykü Ödülünü kazandı. Türkiye Yazarlar Sendikası ve Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Ateş Salıncağı* (1986), *Yüzlerde... Aynalarda* (1994).

GÜLMECE: *Hayret Bi'şey Yaa!* (1991), *Henüz Yani* (1991), *Ne Alâka* (1997).

ÖYKÜ: *Her İnsan Bir Mağaradır* (1995), *Talan Yorgunları* (1998).

ÇOCUK-GENÇLİK KİTABI: *Tatiller Çabuk Biter* (1996), *Serüvenden Serüvene* (1996), *Ercan ile Dodo'nun Serüvenleri* (1996), *Arkadaş Hikâyeleri* (1997), *Tatil Günlüğü* (1999), *Ben Mustafa Kemal* (1999), Bir Sokağın Hikâyesi (2002), Eşekler Karaborsa (2003), *Gece Defteri* (2003), *Arka Bağçe* (2003), *Bir Yürekte Bin Özlem* (2003), *Işık Hızıyla Mars'a Yolculuk* (2003), *Kırık Melek Heykelleri* (2003), *Kolej Günlüğü* (2003), *Linda* (2003), *Maceralar Beklemez* (2003), *Sıkıyönetim İneği* (2003), *Sitedeki Labirent* (2003), *Ben Hasan Tahsin* (roman, 2004), *Ben Öğretmen Kubilay* (çiz. Hasan Efe, roman, 2004), *Bir Kuşun Kanadında* (öykü, 2005), *Gençlik Başımda Duman* (2005), *Atatürk'ün Yurttaşlık Bilgileri* (2006).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

YAVSI, Mehmed Suûd

Şair ve yazar (D. 1882, Kuruçeşme / İstanbul – Ö. ?). Ebussuud Efendi'nin torunlarındandır. Mevlevi olduğundan "Suûdü'l-Mevlevî" imzasını da kullandı. Beşiktaş'ta Mekteb-i Hamîdî'yi bitirdi. Babasından ve diğer özel hocalardan Arapça ve Farsça okudu. 1899'da Divan-ı Hümâyun Mühimme Kalemine girdi. Kâtiplik ve öğretmenlik yaptı. Bir ara açıkta kaldı ve Babıâlî'de hattatlık yaparak geçimini sağlamya çalıştı. 1930'da Fatih'te Millet Kütüphanesine memur olarak atandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Divan*.

BİYOGRAFİ: *Şair Mustafa Zekâî* (1941).

HAKKINDA: İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. IV, 2002).

YAVUZ BAHADIROĞLU

Yazar. 1945, Hazar / Rize doğumlu. Asıl adı Niyazi Birinci'dir. Romanlarında Yavuz Bahadıroğlu, gazete yazılarında Veysel Akpınar, Şeref Baysal, çocuk kitaplarında Bahadır Alp, Nurcan Sevinç imzalarını kullandı. Ortaokul (1960) mezunudur. Gemicilik (1961), balıkçılık (1965), Yaka Çay Fabrikasında eksperlik (1970), *Yeni Asya* gazetesinde muhabirlik, istihbarat şefliği, yazarlık (1971) yaptı. Çalışmalarını 1981'den itibaren *Yeni Nesil* gazetesinde yazar ve *Can Kardeş* dergisinde genel yayın yönetmeni olarak sürdürdü (1981-89). *Köprübaşı* adlı eseriyle Türkiye Milli Eğitim Vakfının 1979'da roman teşvik ödülünü, 1982'de Türkiye Yazarlar Birliğinin çocuk edebiyatı dalında Yılın Yazarı Ödülünü kazandı. Yazdığı yüz civarında çocuk romanını çeşitli imzalarla yayımladı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Buhara Yanıyor* (1974), *Elveda Buhara* (1975), *Kırım Kan Ağlıyor* (1976), *Şehzade Selim* (1976), *Şirpençe* (1976), *Mısır'a Doğru* (1976), *Yolbaşı* (1977), *Sel* (1977), *Boşlukta Yürümek* (1979), *Köprübaşı* (1979), *Keşmekeş* (1981), *Dördüncü Murad* (2 cilt, 1982-83), *Merhaba Söğüt* (1984), *Cem Sultan* (2 cilt, 1986), *Sahipsiz Saltanat* (1984), *Birinci Murad* (1984), *Yıldırım Beyazıt* (1984), *Yolbaşı* (1985), *Osman Gazi* (1985), *Çelebi Mehmet* (1986), *Orhan Gazi* (1987), *Fatih* (1987), *Kanuni Sultan Süleyman* (1988), *Sunguroğlu* (1988), *Malazgirt'te Bir Cuma Sabahı* (1988), *Yavuz Sultan Selim* (1989), *Selahaddin Eyyubi* (1989), *Turgut Alp* (1989), *Çakabey* (1990), *Endülüs'e Elveda* (1990), *Sen Beni Sev* (1991), *Geceyarısı Mektupları* (1991), *Kelepçe* (1999), *Gülü Arayan Adam* (2002).

HİKÂYE: *Üçüncü Basamak* (1977), *Ustura Zoruna* (1978), *Zirvedeki Ses* (1981).

DENEME- ARAŞTIRMA: *Batı ve Biz* (1977), *Osmanlı Padişahları Ansiklopedisi* (3 cilt, 1986), *Dünyamızda Neler Oluyor* (1989), *Canım Peygamberim* (1990), *Yürek Seferi* (1999), *Hayata Dilekçe* (2003).

OYUN: *Piyesler* (1981).

ÇOCUK KİTABI: *Çocuk Masalları* (1980), *Canavar Robot* (1982), *Dev Hayvanlar* (1983), *Karıncalar Savaşı* (1984), *Çocuğun Ramazanı* (1986), *Baskın* (1986), *Kaybolan Elçiler* (1986), *Ucuz Hikâyeler* (1987), *Varvara* (1988), *Bizim Can* (1988).

HAKKINDA: Mehmet Nuri Yardım / Romancılar Konuşuyor (2000; Tarihimizi

Yavuz Bahadıroğlu

YAVUZ BAHADIROĞLU

ŞAH MUHAMMED'İN HUZURUNDA

— Gel bakalım Temür Melik, şöyle otur karşıma. Temür Melik oturdu. Öfkesini göstermemeye gayret ediyordu ama, yine de yüzünden düşen bin parça oluyordu.

— Celâleddin, hakkımızda ne düşünür?

Temür Melik irkildi. Celâleddin'i ziyaret ettiğinden demek Sultan'ın haberi vardı. İnkâra sapmadan cevap verdi :

— Celâleddin ümitvardır, Sultanım. Kararın hayırlı olmasını diler.

— Ya sen?

Temür Melik bir an durakladı. Sonra başını Şah Muhammed'e çevirdi :

— Ben gibi bir hakirin düşüncesi değersizdir.

— Kırgın ve kızgın dursun.

— Hâşâ, Sultanıma kırılmak ne haddime!

— Adamımı haşladın ama...

Pazar yerinde dövdüğü askerden bahsediyordu.

— Hak etmişti Sultanım.

— Emrime karşı çıktığının farkında mısın?

— Ben sadece bir adaletsizliğe mani olmak istedim.

— Vergi memurumu bunun için mi dövdün?

— Bir asker, kumandanına karşı küstahlık ederse, hakkı kötektir.

Sultan bu cevaplar karşısında gülmekten kendini alamadı.

— Dinle Temür Melik. Bilirsin seni öz oğullarımdan ayırt etmem. Bunun için suçunu da bağışlıyorum. Sana sonsuz güvenim vardır. Yakında Kıpçak ellerine seferim var. Ardından Bağdat seferine çıkmak isterim. Halife Nasır bizim aleyhimize çalışır. Onun da icabına bakarız, sonra yecüc-mecücleri halledeliz.

— Kim bu yecüc - mecüc dediğiniz?..

— Bilmem, hudut boylarından böyle haberler gelir. Hududtakiler endişeli. Küçük atlara binmiş bir sürü askerden bahsederler. Önce Karatatay ordusu, ardından Halife, sonra da küçük atlılar! Hepsine hadlerini bildireceğim. Dünyada benden büyük sultanın olmadığını isbat edeceğim.

— El elden üstündür Sultanım. Kuvveti hakkında bir malûmatınız olmadığı halde, düşmanı niçin küçümsüyorsunuz?

Şah Muhammed hiddetlendi :

— Yoksa benim Cihan Padişahı olduğuma inanmaz mısın?

Temür Melik sükûnetle karşılık verdi :

— Hazret-i Ömer kendisine her sabah "Ya Ömer, hesap gününü unutma, mağrur olma" diye seslenecek bir adam tutmuştu. Boş gururun nelere mal

→

olacağını bilmiyordu. Buna hiç kapılmadı ve ömür boyu adaletle hükmetti. Muvaffak oldu.

— Yani ne demek? Benim zalim olduğumu mu ima etmek istersin?

— Böyle bir şeye kim cesaret edebilir? Ancak gurura kapılmanın yersizliğini haddim olmayarak hatırlatmak istedim. Sonra bir tacirin malının yarısını vergi diye almak gasptan gayrı bir şey değildir.

— Demek böyle düşünürsün?

— Bilirsiniz Sultanım, aciz, ömrü boyunca düşündüğünü söylemiştir, en zor şartlar altında iken bile... Yine aynı şeyleri yapıyorum. Bağışlayacağınızı umarım.

"Ayağa kalkıp ellerini göğsünde kavuşturdu, selâm verdi.

Sultan düşünceye dalmıştı. Elini sakalına götürmüş, çekiştiriyordu. Ona bu sözleri Temür Melik'ten başkası söylemeye cesaret edemezdi. Ancak Temür Melik doğru bildiği herşeyi pervasızca haykırmakla ün yapmıştı. Bunun, çok mahzurları yanında faydaları da olmuyor değildi. Hiç değilse bazı menfi kararlarına fren vazifesi görüyordu.

Elini sakalından çekti. İpek kaftanının eteklerini toplayarak tahtına kurulduu.

— Her zamanki gibisin Temür Melik. Her zamanki gibi, hazırcevap ve pervasız. Galiba biraz da bu halin yüzünden sana çok muhabbetim var.

— Tevecchünüz Sultanım.

— Bana ne kadar bağlı olduğunu biliyorum. Öl dediğim zaman öleceğinden de eminim. Siz Türkmenler, Kıpçaklar gibi değilsiniz. Bağlandığınıza bağlanır, inandığınızdan ölümünüz pahasına dönmezsiniz.

— Öyleyse hâlâ niçin Kıpçaklara muhabbet edersiniz Sultanım?

— Bir dert içimde, ama elimden ne gelir? Annem onlardan. Atamız Tekeş Han'ın son hatırası bize. Dul kaldığı zaman genecekti. Bizi büyüttü, kuvvetinden kuvvet verdi. Bunca emeği var. Kıpçaklardan ayrıldığım takdirde kendisi de onlarla birlikte gitmekle beni tehdit etti. Düşündüm ki, Celâleddin de oğlum, Ozlak Şah da. Benden sonra ha o yerime geçti, ha bu, ne değişir? Celâleddin serhadlerde düşmana haddini bildirirken, Ozlak Şah da Harzem ülkesini adaletle idare eder.

Temür Melik, başını iki yana salladı :

— Bir memlekette iki sultan fesat kazanını ateşleyen alevdir Sultanım. İki kardeşin birlikte devlet idare etmeleri mümkün değildir.

— Celâleddin başkumandan olur. Temür Melik boynunu büktü :

— İş buraya dayandı diye elbette Celâleddin oğlunuz, peşinc Türkmenleri alarak başka diyarlara gidecek değildir.

Yine sadık bir bende olarak hizmetinizde kalacağını ağzından duydum. Doğrusu onun yerinde ben olsaydım bu anlayışı gösteremeyecektim. Bu tutumu bile sultanlığa ne kadar lâyık olduğunu gösterir.

— Haklısın belki Temür Melik, bir kere olan oldu, geri dönemeyiz. Dönersek karışıklıklar çıkar, kardeş kardeşe düşer, Kıpçaklarla Türkmenler bu devletin evlâtlarıdır, din kardeşidirler. Uzlaşmalarını ve kardeşçe yaşamalarını nasıl istiyorum bilsen. Yıllardır bu kardeşliği tesis edemedik aralarında. Çoğunlukla Kıpçaklar rahat durmadı. Annemin onlardan yana oluşundan cesaret alarak etmediklerini komadılar. Şimdi de isterler ki yurtlarına gidip önce onları kurtaralım.

— Yaaa!..

Temür Melik'in ağzından bu hayret nidası gayrı ihtiyarî çıktı. Cüretin bu derecesini aklına sığdıramıyordu. Şaşkın bakışları Sultan Muhammed'in yüzünde, öylece bakakalmıştı.

— Evet, bunu isterler. Şaşırmakta haklısın; istediklerini yerine getirmezsem türlü entrikalar çevirecek, memlekette rahat ve huzur bırakmayacaklar.

— Zaten kalmış mı ki Sultanım!..

— Yine doğruyu söylersin. Ama huzursuzluğun sebebini bir türlü bulamadım.

— Destur verirseniz bildiğim kadarını söyleyeyim.

— Söyle bakalım.

— Sultanım, çoktandır halk arasına çıkmıyorsunuz. Eskiden ne güzeldi, adamlarınızı peşinize takar, çarşı pazar dolaşırdınız. Halk tezahürat yapardı.

— Bugün de yapıyorlar.

Temür Melik acı acı güldü :

— Haklısınız, yapıyorlar. Ancak ikisi arasında büyük farklar var. Dün içten gelen bir sevgi ile yapıyorlardı, bugün ise Kıpçak muhafızlarının kırbaçlarından korktukları için yapıyorlar. (...)

(Buhara Yanıyor, 1974)

Sevdiren Yazar Yavuz Bahadıroğlu: Tarih Toplumun Hız ve İlham Kaynağıdır, s. 201-214), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004).

Cem Yavuz

YAVUZ, Cem

Şair. 21 Aralık 1966, İstanbul doğumlu. Tam adı Cem Yavuz Özafşar'tır. Cahit Irmak, Cemil Zeze, Sârâ gibi imzalar da kullandı. Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi (1992) mezunu. Çeşitli gazeteler ve yayınevlerinde çalıştı, *Zaman* gazetesinin *Kitap Zamanı* eki ve *Bisiklet Çocuk* dergisinin editörlüğünü yaptı. 1999'da *Est & Non* dergisini ile yayınlarını kurdu.

İlk şiiri *"KartalbaşlıAyça"*, 1991'de *Dergâh* dergisinde yayımlandı. Şiir ve yazıları daha sonra *Dergâh*, *İpek Dili*, *Doğu Batı*, *Varlık*, *Gezi Traveller*, *Est&Non*, *Merdicenşiir ve Hece* dergileri ile *Zaman* gazetesinde yer aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Ayn' (1999), *Ars Moriendi* (mensur şiirler, denemeler, Cahit Irmak adıyla, 1999).

HAKKINDA: İhsan Deniz / "Ayn': Sentaksı Bozan ve Yeniden Kuran O Boz Ayna" (Yeni Şafak, 11.12.1991), TBE Ansiklopedisi (2001).

YAVUZ, Edip Ali

Gazeteci-yazar. 1971, Ankara doğumlu. Afyonlu bir aileden, romancı İbrahim Ulvi Yavuz'un oğludur. Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi mezunu. 1993 yılında muhabirliğe başladı *Zaman* gazetesinin çeşitli bi-

Edip Ali Yavuz

rimlerinde çalıştı. Çalışmalarını aynı gazetede Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlık muhabiri olarak sürdürdü. Sarı basın kartı sahibidir. *Demirel Herkesi Güldürdü: Son İmparatorun Yol Hikâyeleri* (2001) adlı bir eseri vardır.

HAKKINDA: Sezai Kalayca / Öykü Vardı da Biz mi Anlatmadık - Demirel'in Yol Hikâyeleri (Aksiyon dergisi, 7-13 Nisan 2001).

Fehmi Yavuz

YAVUZ, Fehmi

Siyaset ve devlet adamı, şehircilik uzmanı, yazar (D. 1912, Isparta - Ö. 11 Temmuz 1991, Ankara). İlk ve ortaöğrenimini Isparta'da, lise öğrenimini ise İstanbul Pertevniyal Lisesinde (1934) tamamladı. 1937'de Siyasal Bilgiler Okulu Malî Şubesinden mezun oldu. Maliye Vekâleti tarafından açılan sınavı kazanarak Almanya'ya gönderildi. Berlin İktisat Fakültesinde eğitime başladı, fakat İkinci Dünya Savaşı'nın patlaması üzerine Türkiye'ye döndü. Maliye Bakanlığına ait bir birimde çalıştıktan sonra 1942'de Siyasal Bilgiler Okulunun açtığı asistanlık sınavını kazanarak şehircilik dersi profesörü Ernest Reuter'in asistanlığına tayin edildi.

Fehmi Yavuz, 1940'ların sonlarında Milli Eğitim Bakanlığı müsteşarlığı yaptı. 1951'de Siyasal Bilgler Fakültesi şehircilik dersi profesörlüğüne yükseldi. Bu arada 1953'ten 1955'e kadar İngiltere'de branşı üzerine ihtisas yaptı. 2 Aralık 1958'de SBF Dekanlığına seçildi. 28 Mayıs 1960'ta Orgeneral Cemal Gürsel başkanlığındaki Milli Birlik Komitesi Kabinesi Hükümetinde Milli Eğitim Bakanlığına, 21 Eylül 1960'ta İmar ve İskân Bakanlığına getirildi. Kurucu Meclis üyeliğine seçildi. 1961'de SBF'deki görevine döndü. Ayrıca ODTÜ ve Zonguldak Karaelmas Üniversitesinde şehircilik dersleri verdi. Daha çok uzmanlık alanında olmak üzere memleket sorunları üzerine yazdığı yazılarla tanındı.

ESERLERİ:

Köy İdarelerimizin Maliyesi (1946), *Ankara'nın İmarı ve Şehirciliğimiz* (1952), *Şehircilik Ders Kitabı* (1953), *Şehirciliğimiz Hakıkında Mukayeseli Raporlar* (1956), *Şehircide Aranan Vasıflar Hakkında İngiliz Kraliyet Komisyonu Raporu* (1960), *Belediyelerimizin Malî İdaresi Hakkında Anket Raporu* (1962), *A Survey on the Financial Administration of Turkish Municipalities* (1962), *Şehircilik* (1962), *Memleketimizde Toplum Kalkınması* (1964), *Mahallî İdarelerimizin Problemleri* (1964; İngilizcesi *Problems of Turkish Local Administration*, 1965), *Türk Mahallî İdarelerinin Yeniden Düzenlenmesi Üzerine Bir Araştırma* (1966), *Ölüm Duyuruları* (1983).

HAKKINDA: Fehmi Yavuz'a Armağan (ortak kitap, tsz.), Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968), Yurt Ansiklopedisi (c. V, 1982).

YAVUZ, Galip

İlâhiyatçı. 6 Ağustos 1957, Şarkışla / Sivas doğumlu. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1982) mezunu. Yüksek lisansını İİU İslâmabad Faculity Of Arabic (1988), doktorasını isc Oriantal Collage Of Punjab University –Department Of Arabic Lahore'da tamamladı. *"El-Avamili-Nahviyye Beyne'l-Cürcani ve'l-Birkivi"* başlıklı yüksek lisans tezi ile *"en-Nahvu fi Keşşafi'z-Zemahşeri"* başlıklı doktora tezini hazırladı. Cumhuriyet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde yardımcı doçent olarak görev yaptı (1994). Aynı fakültede idari görevlerde bulundu. Makaleleri *CÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi*'nde yayımlandı. *Arapçalaşma Olgusu ve Bu Olgunun Dayandığı Sosyo-Kültürel Nedenler* adlı bir araştırma kitabı ile ders kitapları bulunmaktadır.

YAVUZ, Halid

Eğitimci, yazar (D. 1921, Yeşilyurt / Maçka / Trabzon – Ö. 23 Ağustos 1989). İlk ve ortaöğreniminden sonra 1941 yılında girdiği Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesini birincilikle bitirdi. 1942'de Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün takdirlerini kazanarak ödüllendirildi. Daha sonraki öğrenim masrafları İnönü tarafından karşılandı. Çeşitli liselerde öğretmenlik ve müdürlük yaptı. Karabük Demir ve Çelik İşletmeleri Genel Müdürlüğünde uzun yıllar başmütercim ve Tercüme Bürosu müdürü olarak çalışarak çeşitli takdirname ve ödüller aldı.

Türkiye, Almanya ve İsviçre'de yayımlanan çeşitli gazete ve dergilerde dil ve sosyoloji konularında bilimsel makaleler yayımladı. Almanya'daki Goethe Enstitüsünden de takdirname ve ödüller aldı. Evli ve beş çocuk babasıydı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bahardan Damlalar* (tsz.), *Bahardan Damlalar II* (tsz.).

İNCELEME: *Türk Dili ve Alman Dili Arasında Yapısal Bir Karşılaştırma* (1980'de Almanya'da Almanca olarak yayımlandı).

ÇEVİRİ: *Hemdes ile Marianne* (1946), *Nibelungen* (1947), *Romantizm* (1949).

HAKKINDA: Murat Yüksel / Geçmişten Günümüze Trabzon Şairleri 2-Cumhuriyet Dönemi (1993).

YAVUZ, Hilmi

Şair ve yazar. 14 Nisan 1936, İstanbul doğumlu. Termc İlkokulu (1947), Siirt Ortaokulu (1950), Kabataş Erkek Lisesini (1954) bitirdi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesindeki öğrenimini yarıda bırakarak İngiltere'ye gitti. BBC Türkçe Yayınlar

Hilmi Yavuz

BİR OZAN NEDİR?

Adnan Binyazar

Cahit Külebi'nin esmer yüzü, yağlanmış bir pehlivan sırtı gibi parlamıştı Hilmi Yavuz'un "Mevlânâ Hayder" şiirini okuduğunda. Okudukça okuyor, şiirin sesi bir yürek atışı oluyordu sanki. Öylesine sessizleştiriyordu ortalığı şiir. Külebi'nin kendi deyimiyle, bostancının karpuzdan anladığı gibi, o da şiiri okuyup okuyup tartıyordu. Yıllar önce, Bakış Kuşu yayımlandığında, "Hilmi Yavuz'a kıskanıyorum" demişti. Sanırım bir ozanın başka bir ozanın şiiri karşısında duyduğu en yüce duygu, kıskançlıktır. Anlamını genişletmiş, insancalaşmış, şiirleşmiş bir kıskançlık! Böyle demiş. Önemli bir ödülde de oyunu Hilmi Yavuz'a vermişti Külebi. Oy'u tek kalmıştı, ama en büyük ödülü gene de Hilmi Yavuz almıştı. Şiiri ta uzaktan, kokusundan (Şiir kokar mı? Kokar, insanda şiirin kokusunu alacak yürek oldukça...) anlayan Külebi'nin duyduğu bu kıskançlık bir ozandan bir ozana en büyük ödüldür.

Hilmi Yavuz, şu dizeleriyle sessizleştiriyordu ortalığı: "ölüm, uysal bir mesnevî gibi / aktı gider, döne döne", "güneş de batarken sararır". Ama salt bu inceliklerle varlığını duyuruyor Hilmi Yavuz'un şiiri? Aslında Yavuz bir hesaplaşmanın içindedir Bedreddin Üzerine Şiirler'de. "Mevlânâ Hayder" şiirinde şu dizeleri de okuyoruz:

acılar kaldıysa dünden bugüne
elbet sorulacak bir hesap vardır

Yeryüzünde yazarlığın soylu evrenine girmiş her ozan, her sanatçı, her romancı, her öykücü., bu hesaplaşmayı yapmak istemiştir.

Aslında varoluşunun gerekçesi budur. On dördüncü yüzyıllarda boğulmuş bir düşüncenin çağdaş ezgisini bir ozan söyleyecektir bir gün. Pir Sultan olup söyleyecektir, Nâzım olup söyleyecektir. Yazarın işi, üstü örtük gerçekleri bulup çıkarmaktır. Aradan yüzyıllar da geçse, bir hesap sonucudur o, çağıyla, insanıyla, dünyasıyla, ülkesiyle, her şeyiyle, yeryüzünü onun kalemi değerlendirebilir ancak. Paul Souday'nin deyimiyle, yazarın ürünü, "insanlığın bilinci"dir. Bu bilinci kuşaktan kuşağa, çağdan çağa geçiren de genç yazarın, ozanın ta kendisidir. O, bir bilinç ustasıdır. On dokuzuncu yüzyılın ünlü bir ozanının, "ozan kardeşimiz" Petöfi'nin şu dizelerini okuyarak, sanatçının ne denli bir bilinç ustası olduğunu görelim:

Hemen tellerini zımbırdatmasın
Körkes loppaca bundan böyle
Büyük bir görev yüklenmekte artık
Eline bir lir alan kimse.
Kişisel acı ve sevinçlerinden
Başka bir şey dile getirmiyorsan
Hiç bir anlamın yok demektir dünya için
Bu kutsal çalgıyı bırak o zaman

Halk türkülerinden destanlara dek tüm halk birikimlerini çağdaş boyutlara erdiren Petöfi'nin bu dizeleri bir yazar sorumluluğunun ne olduğunu da çok iyi gösteriyor. Bu bilinçli sorumluluk nası bir görev yüklüyor ozana? Tahsin Saraç'ın diliyle yüreğimize, ülkemize, dostluğumuza, şiirimize akan Petöfi, yazarın bu çağdan çağa büyüyen görevini de şöyle türkülüyor:

İleri hep birden ozanlar, ileri
Halkla birlik ateşi ve suyu aşın
Lanet olsun artık düşürenlere
Elinden bayrağını halkın.
Lanet tembellik ya da korkudan
Döküldüp yolda kalanlara
Halk terlerken, savaşırken, acı çekerken
Gölgede yan gelip yatanlara.

Yazarın, ozanın yalnızca görevini değil, yerini de belirtiyor bu dizeler. Onun ezen'e karşı ezilmişin yanında olduğunun, olması gerektiğinin bilincini de veriyor Petöfi.

Görülüyor ki, bütün sorun, ozan olmaktadır. Öyleyse, bir ozan nedir? Baskıcıların bir kahraman (!) kesildiği, şiir adına abuk sabuk sözlerin edildiği, yazar sorumluluğunun çıkar ilişkileriyle yozlaştırıldığı dönemlerde bu sorunun yanıtı daha da somutluk kazanır. Çağdaş bir yazar olmanın yanında özellikle çağdaş bir okur da olan Sadun Tanju şu soruları soruyor bu önemli soru'yu yanıtlamak için:

"Bir ozan nedir ki, yaşamın dili, duygusu ve aklı olmaktan başka? Bir ozan nedir ki, halk ve dünya kültürünün peteğinde özgür yaşamın balını yapan bir arı olmaktan başka? Bir ozan nedir ki, halk bilincini ve duygusunu çağdaş dertlerin örsünde döverek bilinçlendiren o işçiden başka? ...Bir ozan, halkının yaşadığı çağın gözü, yüreği, aklı, kulağı, dili olmadı mı, dizeleri kimin için söylüyor? Onun için ozanlar hep sevilmiş ve sayılmışlardır devirlerce ve halklarca. Bilinir ki, ozanlar mutluluğun sevincini söylemeye hazırdırlar; acı ise şiirler, mutluluğun özlemi halkın yüreğini yaktığındandır" (Daha Güzel Bir Dünya, s. 152).

Her gün milyonlarca sayfa dolduruyor basım makineleri, şiir diye, roman diye, eleştiri diye... Kaç sayfası yukarıda nitelikleri sayılan soylu ozanların ürünüdür? Belki de büyük büyük makineler, "halkla birlik ateşi ve suyu aşan" ozanları susturmak için döndürürler çarklarını. Ama şiir her çağda yeniden dirilir. Şeyh Bedreddinler kendi dilleriyle söylerler çağlarında. Gün gelir ki onunla dillenir ozanlar. Her ozan, kendi çapında yenmiş bir hakkın gerçeğini söyler. Onun için yaptığı önemlidir. Örneğin Hilmi YAVUZ, şiirini oluştururken gerçeği aramak, bilinçlendirme görevini yerine getirmek için o dönemin insanını, ezgisini, olayını araştırıyor. Nice çağlardan aramıza geliveriyorlar. Bedreddin'ler, Börklüce Mustafa'lar, Torlak Kemal'ler, Sarı Anastas'lar, Koç Salih'ler, Musa Çelebi'ler, Birinci Mehmed'ler, Beyazıd Paşa'lar, Mevlânâ Hayder'ler... Onların dönemine, espirisine, dilsel beğenisine inerek oluşturuyor şiirini Hilmi Yavuz. (...)

(*Ozanlar, Yazarlar, Kitaplar*, 1998)

Bölümünde (1964-69) çalıştı. 1969'da Londra Üniversitesi (University College) Felsefe Bölümünü bitirdi. Gazeteci olarak *Vatan* (1957-62), *Cumhuriyet* (1962-64), *Milliyet* ve *Yeni Ortam* gazeteleri, *Meydan Larousse* ansiklopedisi (1970-77) ve Gelişim Yayınlarında (1972-78) çalıştı. 1969'da Londra'dan dönünce Ali Hikmet adıyla *Cumhuriyet*'te yazdı. Ayrıca Osman Şirvan, Yavuz Ömercanoğlu, İrfan Külyutmaz takma adlarını da kullandı. Öğretim üyesi olarak Boğaziçi Üniversitesinde (1974-90) felsefe, Mimar Sinan Üniversitesinde (1990) uygarlık tarihi dersleri verdi. 1989-94 yılları arasında İstanbul Büyükşehir Belediyecsi Kültür Dairesi başkanlığı yaptı. TRT İstanbul Radyosunda "Gecenin İçinden", TRT 2 televizyonunda "Ondan Sonra" (1995), "Şiir Her Zaman", CNN Türk televizyonunda "Gökkubbemiz" (1999-2000) adıyla programlar hazırladı. Can Yayınlarının şiir dizisini yönetti. Bilkent Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim görevlisi olarak çalıştı.

HİLMİ YAVUZ

BEDREDDİN ÜZERİNE ŞİİRLER

mübalâğa akşam olur

güz, nefti dolarlarını kuşanır da
gelir
yaprağın fetrete düştüğü zaman

sen ey yaz günlerini
top topak çuhaya tebdit eyleyip
ve bir solgun gülümseme olarak
öğnine giyen şaman

buyur otur
şeyhim
samanyollarının ılık sedirine uzan
uzun, görklü ve sof
yüzünü bizden yana döndür
bize buğdayın ateşini
gözlerin tümârını
ve hüznün vâridâtını anlat

elini elimize dokundurmadan

sen ki öldüğü yere
bir kök sümbül bırakır gibi
usulca sevdalar bırakan
ovaların ve kartalların musahibi

ne zaman diye sorma, ne zaman
yaprağın fetreti gülün kıyâmına
gülün kıyâmı ağacın isyanına
dönerse işte o zaman

mübalâğa akşam olur
güz, nefti dolaklarını çıkarır da
gelir

elini elimize dokundurmadan

(*Bedreddin Üzerine Şiirler*, 1975)

İlk şiiri "*Sabahların Türküsü*", Kabataş Erkek Lisesinde edebiyat öğretmeni olan şair Behçet Necatigil'in yönetiminde yayımlanan *Dönüm* dergisinde (1952) çıkmıştı. Sonraki yıllarda şiirleri, arkadaşlarıyla birlikte önce el yazısıyla hazırladıkları *Sesimiz* dergisinde (1952-53) yayımlandı. Bu dönemde daha çok İkinci Yeni akımının etkisinde imgeyi önceleyen şiirler yazdı. İmgeci şiir anlayışını sonraki yıllarda da sürdüren Yavuz, ancak İkinci Yeni anlayışından farklı, zaman zaman toplumcu, zaman zaman mitolojik, zaman zaman mistik öğeler içeren ve Divan şiiri geleneğinden etkilenen kendine özgü bir şiiri geliştirdi. Gelenek ile çağdaş bir bakışı kaynaştıran, biçimle özün dengelendiği bir düzey sergiledi ve tasavvuf felsefesinden yararlanarak kendine özgü bir sözcük ekonomisi oluşturdu.

Hilmi Yavuz, İÜ Hukuk Fakültesi öğrencisi iken Erdal Öz, Onat Kutlar, Adnan Özyalçıner, Kemal Özer gibi arkadaşlarıyla birlikte "*a*" dergisini çıkardı. Cemal Süreya'nın *Folklor Şiire Düşman* başlıklı ünlü yazası da ilk kez bu dergide yayımlanmıştı. Çalıştığı gazetelerde eleştiri, deneme ve inceleme yazıları yayımlandı. Şiir ve denemeleri ayrıca *Yeditepe*, *yeni a*, *Varlık*, *Gösteri*, *Yeni Ufuklar*, *Küçük Dergi*, *Şiir Sanatı*, *Papirüs*, *Milliyet Sanat*, *Hürriyet Gösteri* gibi dergilerde yer aldı. *Zaman* gazetesinde haftalık köşe yazıları yazdı. Şair olarak kenrisini kabul ettirdiği *Doğu Şiirleri* (1977) kitabıyla 1978 Yeditepe Şiir Ödülünü, *Zaman Şiirleri* ilc de 1987 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülünü; *Modernleşme Oryantalizm İslâm* adlı eseriyle de 1999 yılı Türkiye Yazarlar Birliği Fikir Ödülünü aldı. 1970'li yıllardan itibaren kendisiyle yapılan söyleşileri *Şiir Henüz* ve *Şiirim Gibi Yaşadım* başlıklı iki kitapta derledi.

"Hilmi Yavuz, dili, sözü, sözcüğü arıtır, yeniden kurar ve Türkçeyi tarihi coğrafyasıyla kuşatır, ama şiiri orada bırakmaz... 'Hüzünle beslenen ve insani olan hiçbir şeyi' dışta bırakmayan bir duyarlık birikimiyle dokur şiirini." (Füsun Akatlı)

"Her şeye rağmen Hilmi Yavuz şiiri Türk şiirinin önemli halkalarından birisini oluşturuyor. Zira şiirin kaderini bütünüyle şiirsel söylemler çizmiyor. Söylemine rağmen şiir veya şair kendi yolunda gidebiliyor. Belki de, ne Entelektüel ne de Şair Hilmi Yavuz'un ne dediğine bakmadan şiirine bakmak en doğrusu. Hem şiiri şairini dinlemiyorsa biz ne yapabiliriz?" (Ali K. Metin)

"Hilmi Yavuz ilk kitabı Bakış Kuşu'ndan itibaren kendi şiir poetikasından ödün vermeden şiirler kaleme alabilen ender şâirlerdendir. Geleneği, 'devam eden ve değişen şeylerin içinden değişmeyeni çıkarmak' olarak tanımlayıp geleneğin takipçisi değil yeniden üreticisi olmuştur. O, insanlık tarihinin tüm kalıtımını kendi şiirinde kullanmayı başarmıştır. Şiirleri her zaman çoğul okumaya açık metinler olmuştur. Şiirlerinin anahtar sözcükleri; gül, erguvan, simurg, ayna, çöl, yolculuk, dağ, teslis olmuştur. Şiirlerinde bir sözcüğü farklı anlamlarda kullanarak anlamı değiştirmeyi başarır. Hilmi Yavuz , Yahya Kemal gibi geçmişle gelecek arasında kopan halkanın birleştiricisidir. Mısraları haysiyeti gibi algılayıp sesin kimyasının peşinde koşmuştur. Felsefeci olmasına rağmen şiirle felsefeyi farklı disiplinler olarak tanımlayıp şiirlerinde felsefe yapmaya çalışmaz. Şiirin her zaman 'yapılan bir şey' olduğunu savunmuştur. Edip Cansever; 'İnsan yaşadığı yere benzer / O yerin suyuna, o yerin toprağına benzer' der. Walter G. Andrew'un belirttiği gibi Hilmi Yavuz, sadece Anadolu topraklarının ve kültürünün şâiri değil, tüm insanlığın kalıtını kullanabilmesi bakımından evrenselin şâiridir." (Didem Ardalı Büyükarman)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bakış Kuşu* (1969), *Bedreddin Üzerine Şiirler* (1975), *Doğu Şiirleri* (1977), *Yaz Şiirleri* (1981), *Gizemli Şiirler* (1984), *Zaman Şiirleri* (1987), *Söylen Şiirleri* (1989), *Hüzün ki En Çok Yakışandır Bize* (Söylem Şiirleri ve Ayna Şiirleri dışındaki kitaplarında yer alan şiirleri,1989), *Ayna Şiirleri* (1992), *Gülün Ustası Yoktur* (toplu şiirleri 1: 1993), *Erguvan Sözler* (toplu şiirleri: 2, 1993), *Çöl Şiirleri* (1996), *Akşam Şiirleri* (1998), *Yolculuk Şiirleri* (2001), *Hurufi Şiirler* (2004), *Büyü'sün Yaz! Toplu Şiirler 1969-2005* (2006).

DENEME-İNCELEME: *Felsefe ve Ulusal Kültür* (1975), *Roman Kavramı ve Türk Romanı* (1977), *Felsefe Üzerine* (1987), *Kültür Üzerine* (1987), *Yazın Üzerine* (1987), *Denemeler Karşı Denemeler* (1988), *Dilin Dili* (1991), *İstanbul Yazıları* (1991), *Okuma Notları* (1992),

HİLMİ YAVUZ

DOĞUNUN KALITI

biz üç güzel kardeştik ve ölüm,
ölüm en gencimizdi bizim

bize doğunun büyük şiiri kaldı
o bir nehir gibi ve kendimizin
nice ipek yollarına döküldüp
ve derin kollarına bir gonca
gül diye kapanıp ve tiftik,
safran ve kilim gibi once
acılardan sonra, mağrur ve yitik
bir külliyeye benzer gurbetimizin
gide gide sonuna geldik

biz üç güzel kardeştik ve ölüm,
en gencimizdi bizim

bize doğunun büyük şiiri kaldı

sonra derviş defterimiz kapandı
gün kara koyun, gece oğlaktı
ve göçebe bir çeşme olan ikizim
şiiri bir oba gibi kaldırıp
dağ taş demeden, dizlerimizin
bir bir büküldüğü baharat
yollarından
korkunç bir ağıt diye geçirip
bizi düzlüğe çıkardı

bize doğunun büyük şiiri kaldı

(*Doğu Şiirleri*, 1977)

HİLMİ YAVUZ

DOĞUNUN ÖLÜMLERİ

ölüm bir aşirettir doğuda

ayışığı gülden hoyrat
gölleri güzelden talandır
ve asi, durak bilmez ağıtlarıyla
uçsuz bucaksız turnalarını
kat kat gurbete dürmüş
evvelbaharla
sevdası göçer olandır

ve bu nasıl bir serencâmdır
sarılır umudu beye
hasreti bir meta gibi
ve alımandır

ve tuzdan, bozkırdan ninnilerini
bir çığlık gibi mengeneden
mengeneye
sokup çürüten rüzgârdır

türküsü ki eşkıyaya geniş
ve bir kekliğe dardır
ovayı çelen bakışlı
ve bir fişekliğe dizilmiş
gibi omzu kuş nakışlı ağaçlarıyla
acıya pusu kurandır

ölüm bir aşirettir doğuda
(*Doğu Şiirleri*, 1977)

İstanbul'u Dinliyorum (1993), *Yazın, Dil, Sanat* (1995), *Ah Kadınlar* (1996), *Osmanlılık Kültür Kimlik* (1997), *Denemeler* (1997), *Felsefe Yazıları* (1997), *Kendime İstanbul'a Kadınlara Dair* (1997), *İnsanlar Mekânlar Yolculuklar* (1997), *İslâm ve Sivil Toplum Üzerine Yazılar* (1998), *Modernleşme Oryantalizm İslâm* (1998), *Geçmiş Yaz Defterleri* (deneme-anı-günlük,1998), *Özel Hayat'tan Küreselleşmeye* (2000), *Budalalığın Keşfi* (2003), *Kara Güneş* (2003), *Yüzler ve İzler* (portreler, 2006).

ANLATI: *Taormina* (1990), *Fehmi K.'nın Acayip Serüvenleri* (1991), *Kuyu* (1994), *Üç Anlatı* (üç anlatı birlikte, 1995).

ANI: *Ceviz Sandıktaki Anılar* (2001).

SÖYLEŞİ: *Şiir Henüz* (1999), *Şiirim Gibi Yaşadım* (2006).

ÇEVİRİ: *Din ve Bilim* (Bertrand Russel'dan, 1972), *Pablo Neruda'dan Seçme Şiirler* (1971).

HAKKINDA: Adnan Binyazar / Hilmi Yavuz'un Şiiri - Bir Ozan Nedir - Çöl Saatleri (Ozanlar Yazarlar Kitaplar, 1998), M. Akif Tunç / Hilmi Yavuz: "Türkiye Batılılaşmadı, Oryantalistleçti" - Alpay Aşar / Hilmi Yavuz; Hüznün ve Ölümün Şiirini Yapan Adam (Merdiven Sanat, Mart 1998); Ali K. Metin / İki Hilmi Yavuz Olmak Sahih Mi? (Hece dergisi, Ocak 1999), Beşir Ayvazoğlu / Nâmı Diğer "İrfan Külyutmaz": Hilmi Yavuz (Defterimde Kırk Süret, 3. bas., 1999, s. 111-115), Feridun Andaç / Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), İbrahim Günel / Doğuda Ne Batıda - Budalalığın Keşfi (Radikal Kitap, 4.11.2002), Yolculuk Şiirleri / Hilmi Yavuz (Cumhuriyet Kitap, 6.12.2001), Pınar Aka / Hilmi Yavuz'un Şiirine Metin Merkezli Bir Bakış (yüksek lisans tezi, Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü, 2002; Kanat Haber Bülteni, Kış 2003), Sefa Kaplan / Kara Güneş - İlham Dil Sürçmesi midir (Hürriyet Keyif Eki, 20.7.2003), Uğur Soldan / Şiirin Aynasındaki Simurg-Hilmi Yavuz'un Hayatı Estetiği ve Şiir Dünyası (2003), Feridun Andaç / Hilmi Yavuz ile Söyleşi (Virgül, Ocak 2003), Didem Ardalı Büyükarman / Geçmişle Gelecek Arasında Kopan Bir Halkanın Birleştiricisi (Yasakmeyve, Mart-Nisan 2004), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004), Buket Şafak / Söyleşi – Gökşen Buğra / 'Hurufi Şiirler ve Hilmi Yavuz Şiirinde Kopmalar (Varlık, Mart 2005).

YAVUZ, Hulusi

Tarihçi. 1942, Devrek / Zonguldak doğumlu. İstanbul İmam Hatip Okulu (1963), Edirne Erkek Öğretmen Okulu (1963), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1968) mezunu. Üniversitedeki görevinden önce Eyüp merkez vaizliği (1965-70) yaptı. 1970 yılında lisansüstü çalışmalar yapmak üzere İngiltere'ye gitti. 1975'te Manchester Üniversitesinde *"Ahmed Cevdet Paşa and the Codification of the Shari-i'at"* başlıklı yüksek lisansını tamamladı. Dönüşünde İstanbul Müftülüğü Şer'î Siciller Arşivine tayin edildi. 1976 yılı sonunda öğretmen olarak İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsüne atandı.

Yavuz, 1981'de Atatürk Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesinde *"Rumüzi'nin Târîh-i Feth-i Yemen'i ile Arşiv Vesikalarına Göre Sinan Paşa'nın Yemen'i Fethi ve XVI. Asırda Yemen'in Sosyal Yapısı"* adlı doktora tezini tamamladı. 1982'de Yüksek İslâm Enstitüsü (MÜ İlâhiyat Fakültesine, 1982)'ne geçti. 1984'te doçent, 1991'de *"Mecelle'nin Tedvini ve Cevdet Paşa'nın Hizmetleri"* adlı takdim

Hulusi Yavuz

tezi ile profesör oldu. 1993-94 ders yılında Malezya Milletlerarası İslâm Üniversitesinde konuk profesör olarak ders verdi. Çalışmalarını MÜ Türk-İslâm Tarihi Bilim Dalı Başkanı olarak sürdürdü.

T.B. Irving'ten yaptığı *"Orta-Doğu'nun Anlaşılması"* başlıklı ilk çevirisi *Diyanet Dergisi*'nde (Ocak-Şubat 1976) yayımlanmıştı. Yazıları sonraki yıllarda *Diyanet Dergisi* (1976-78), *İÜ Edebiyat Fakültesi İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi* (1979-84), *İslâm Medeniyeti* (1979-81), *MÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi* (1985), *İslâmi Araştırmalar* dergisinde (1988) yayımlandı. *İslâm Dünyası Ansiklopedisi*'ni (1984-85) yayına hazırladı. *TDV İslâm Ansiklopedisi* yazı kurulu üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Osmanlı Devleti ve İslâmiyet* (1991), *Sadrâzam Lütfi Paşa ve Osmanlı Hilafeti* (1994).

ÇEVİRİ: *İslâm'da İktisadi Nizam* (Ömer Çapra'dan, 1977), *İslâm'ın Avrupa'ya Te'siri* (M. Watt'tan, 1986), *İlk Devir Hadis Edebiyatı ve Peygamberimizin Hadislerinin Tedvin Tarihi* (M. Mustafa el-Azami'den, 1993).

YAVUZ, İbrahim Ulvi

Hikâye ve roman yazarı. 9 Mart 1942, Bolvadin / Afyon doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Bolvadin'de yaptı. Bolvadin'de Maliye memurluğu (1965-66), Diyanet İşleri Başkanlığı Personel Müdürlüğünde şeflik ve müdür yardımcılığı (1966-75), Devlet Bakanlığında müdür yardımcılığı (1975-79), Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında özel kalem müdür yardımcılığı (1979-86), Sağlık Bakanlığında özel kalem müdürlüğü (1986-99) yaptı. Son görevinden kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra Türkiye Yazarlar Birliğinin genel başkan yardımcılığı görevini üstlendi.

Yazı hayatına şiirle başladı. *"Arayış"* adlı ilk şiiri 1962 yılında *Şule* dergisinde, *"Bir Kaşık Çorba"* başlıklı ilk hikâyesi 1970 yılında *Diyanet* gazetesinde yer aldı. 1962 yılından sonra çeşitli konulardaki şiir ve yazılarını *Sur*, *Şule* (1962), *İslâm* (1963), *Hamle* (Bolvadin, 1966), *Yeni Asya* (1963), *Millî Gazete* (1974), *Hilâl* (1975), *Kadın ve Aile* (1985) dergi ve gazetelerinde yayımladı. *Yeni Devir* gazetesinde romanları tefrika edildi. 1964 yılında *İslâm* dergisinin şiir yarışmasında derece aldı. 1996'da *Millî Gençlik* dergisi tarafından "Yılın Romancısı" seçildi. *Kıyam Vakti* romanı ile Bolvadin Kaymak Şenliği Jüri Özel Ödülünü kazandı. Bu eseri oyun olarak da sahnelendi.

ESERLERİ:

ROMAN: *Dikenli Yollar* (1976), *Çal-*

İbrahim Ulvi Yavuz

kantı (1978), *Korkunun Bedeli* (1980), *Baharı Beklerken* (1984), *Son Kavşak* (1984), *Kıyam Vakti* (1984), *Hasretin İlk Durağı* (1989), *Gönlüme Cemre Düştü* (1991), *Düşlerin Rengi Soldu* (1993), *Dört Mevsim Ölüm* (2002).

HİKÂYE: *Küllenmiş Acılar* (1990).

İNCELEME: *Türkiye'de Roman Sanatı ve Gelişimi Üzerine Bir Deneme* (1999).

ANI: *Bir Bürokratın Hatıraları - Mavi Defter* (2002).

SADELEŞTİRME: *Sarı Esirler* (P.S. Puck'tan, 1990), *Suç ve Ceza* (Dostoyevski'den, 1992).

HAKKINDA: Çalkantı Romanı Üzerine Bir Değerlendirme (TYB Kültür ve Sanat Yıllığı, 1984), Semih Güngör / Çalkantı Romanı (Suffe Kültür ve Sanat Yıllığı, 1984), Baharı Beklerken ve Son Kavşak (TYB Kültür ve Sanat Yıllığı, 1985), Mehmet Sılay / Son Kavşak Romanı (Hatay Kültür ve Sanat dergisi, 1986), Serhan Karagil / Kıyam Vakti (Zama, 1986), Ad-

İBRAHİM ULVİ YAVUZ

TARİH AYNASINDA İNSAN

Gün bitmek üzereydi.

Zaman, yeni bir aydınlığa kendini terkedinceye kadar, siyah bir örtü, şehrin üstüne perde gibi serilecekti.

Sabahleyin, canlı, arzu içinde işlerine giden ve kafalarında yeni bir günün programını şekillendiren insanlar, akşam yorgunluğu içinde bitkin gözüküyorlardı.

Belki iyi bir gün geçirmişlerdi. Belki de hesabını veremiyecekleri anlar yaşamışlardı.

İşte bu dış dünyaya göre meçhul bir olaydı.

Ama kurşuni rengin hakimiyetinde bir akşam oluyordu. Bu silinmez gerçeği hiç bir şey değiştiremiyordu. Az sonra güneş yerini aya ve yıldızlara bırakacaktı.

Babalarının gelmesini kapı önlerinde bekleyen oyuna doymamış çocuklar, çocuklarını eve davet edip, oyun zevkinden koparmaya çalışan babalar, bir güne daha veda etmenin buruk acısını yüreklerinde hep duyuyorlardı.

Hissedip duyan ve kalbinde büyük düşünceler saklayan elbette günün batışında vicdanını hesaba çekip:

"— Bugün Allah için ne yaptım?.."

Sonra, "İki günü birbirinden farksız geçen ziyandadır!" düsturunu hatırlayacaklardır.

Akşamın özelliği bu olmalıydı. Bütün gün yapılanların hesabını vermek, hesap defterini hayır ile kapatmak.

Günle beraber, ağırdan ağıra dükkan kapıları kapanmaya başlamıştı. Arkasından da ellerinde meyve ve sebze dolu filelerini taşıyan yorgun bedenler evlerine doğru yol almaya yönelmişlerdi.

Artık birazdan şehrin ışıkları tek tük yanmaya başlayacaktı. Sonra otobüs, dolmuş kuyrukları ve bir günün kapanışını böyle sergileyecekti.

İşte böyle şehirde akşam oluyordu.

Evlerde yemek sofraları hazırlanmış ve her türlü yiyeceklerle donatılmıştı. Akşam ezanı minarelerden ilahi bir ahenkle okunacak, arkasından da kilitli ağızlar teker teker açılmaya başlanacaktı.

Tarihi, onbir ayın sultanı Ramazan ayının dokuzunu gösteriyordu. Bütün gün ağızlarını kapalı olarak geçiren bunca insan, nimetlerden mahrum olmanın heyecanı içinde lokmalarını atıştıracaklardı. Çorbalar, yemekler, tatlılar ve arkasından da kahve ve yiyecekler resmi geçitinde yerini alacaktı.

Bu yemek faslından sonra da teravih namazı başlayacaktı. İftarını açanlar, kafile kafile camiye dolup, bu mübarek ayı ibadetle, süslemeye çalışacaklardı. Şehirde akşam, inanan insanlar için böyle başlıyordu.

Evlerine gitmek için çaba sarf eden bunca insandan farklı iki delikanlı, ara sokakların birinden çıkarak yürüyorlardı. Yüreklerinde heyecan ve ürkeklik dozunu ağır ağır artırmaya başlamıştı. Birisinin üzerinde blujin ceket, diğerinde ise desenli bir kazak gözüküyordu. Saçları dağınık, gözlerinde tedirgin bir arayışın kaçamak bakışları dolaşıyordu.

Yüzleri günlerdir tıraş görmemişe benziyordu. Belki de böyle yaşamak hoşlarına gidiyordu. İlk anda onları gören bir inşaat işçisi veya günü gün etmeye çalışan bir serseri sanırdı.

Yürüyüşleri, aynı temposunu sürdürürken, az uzun boylu olanı durdu, karşısında gözü ile tesbit ettiği yeri arkadaşına göstererek:

— İşte burası diye fısıldadı.

Diğeri elinde sıkı sıkı tuttuğu kağıda bakıp başını sallayarak onu tasdik etti.

— Evet, öyle gözüküyor Ferit dedi.

İlk heyecana benzer bir korku ikisini de sarıvermişti.

— İstersen dönelim, dedi Ferit, Bak daha yolun yarısındayız.

Ercan'ın solgun yüzünde çizgi çizgi endişeler belirmişti..

— Neden? Diye çıkıştı.

— Yapacağımız kahramanlığın bir başlangıcıdır. Onun için önce cesaret, sonra gözükaralık ister. Korkuya bunda yer yoktur. İnsanı çivi gibi olduğu yere mıhlar. Herşeyi de altüst ediverir.

Ercan, sinirlenmişti. Arkadaşının söylediklerı kendi felsefesinde de yer eden bir olay idi. Şüphe ile yüzüne bakarak:

— Yoksa benim halimden bir endişe mi seziyorsun? Diye kaygılı kaygılı sordu.

→

— Evet, dedi Ferit. Tereddüt etmeden. Yüzün sapsarı ellerin titriyor, sanki korkar gibisin!

Ercan:

— Hayır, diye direndi, Sen yanlış görüyorsun. Yüzümün sarılığı açlıktan, heyecanım ise saatlerdir bu anın gelmesini beklemiş olmanın huzursuzluğudur. Herhalde gülüp oynayacak değiliz. Nede olsa ilk defa böyle birşeye teşebbüs ediyoruz.

Ferit, alaylı bir tavırla:

— Öyle mi? Diye güldü.

— Evet.

— O halde biraz daha bekle ve kendine hakim ol. Zaman ağır ağır yürüyor ve lehimize çalışıyor. Şimdiye kadar hiç bir aksilik olmadı.

Ercan, tatmin olmuş gibi sustu, cevap vermedi.

Büyük caddede serseri bir yürüyüş başlamıştı. Kalabalıklar ağır ağır evlerinin yollarını tutarken gençlerde gözleri ile işaretledikleri yerin çevresinde dolaşıp duruyorlardı. Biran geldi ki, yorulmuşlardı. Bir köşeye çekilip etrafı seyretmeye başladılar.

Ercan titrek, Ferit ise cesaret pozları içindeydi. Sabırsız bir bekleyiş içindeydiler. Telaşlı kalabalıkların biran önce ortadan silinmesini gönülden istiyorlardı. Yapacakları iş buna bağlı idi.

Ercan, arkadaşından işittiği sözler karşısında iyice huzursuzlanmıştı. Peşpeşe sigara yakıyor, efkar dağıtmaya çalışıyordu. İçine çektiği sigara dumanlarını kahırla üfledikten sonra:

— Ne aptal insanlar, diye mırıldandı. Bütün gün oruç diye ağızlarına birşeyler almıyorlar.

Ferit'in gözleri: hep gelip geçenlerde idi.

— Evet, diye isteksizce cevap verdi.

Ancak, arkadaşının "Aptal" diye nitelediği insanlar içinde annesi de vardı. O yaşlı kadında oruç tutuyordu.

Belki kendisi içinde masaya bir tabak ayırmıştı. "-Oğlum gelsin, yesin" diye.

Ferit, annesinin böyle yapacağından emindi. Sabırlı, fedakar ve cana yakın bir insan olarak gözünde hep büyümüştü.

Ferit, derin göğüs geçirdi. Sonra annesinin söylediği sözleri hatırladı.

"— Oğlum büyük okullarda okuyorum diye hakkı doğruyu unutma. Yol bu yoldur gayrisi yalan!."

Dualarla okula gönderdiği, kaygılarla pencereden dönüşünü beklediği Ferit, şimdi bu sözlerden çok uzakta yaşıyordu. Başka düşüncelerin, ayrı alemlerin insanıydı.

Ama anne yüreğiydi bu, bildiklerini söylemek istiyordu.

"— Mal ve mülklerin nasıl zekatı varsa oğlum, vücudumuzun zekatı da oruçtur. Bunu zor da olsa yapmaya çalış! İnsanları kötülüklerden korur" yepyeni bir dünyanın kapılarını açar!."

Ferit, bunları düşlerken, Ercan'da merak içinde adresteki dükkanı gözlüyordu.

— Taze ramazan pidelerim var!

Bir çocuk, simit tablasının üzerine serdiği pideleri sayıyordu.

Mis gibi bir koku burunlarına yayılıvermişti.

Susam kokusu.

Ferit'i kilometrelerce uzağa götürmüştü.

Köyünü ve içinde yaşayan insanları hatırladı. Orada ramazan başka bir özellik içinde gelip geçiyordu. Akşamları top atılır, sahurda davul çalınarak, maniler söylenirdi. Yumurtalı peynirli, üzerinde susamlar saçılmış pideler gün batımına kadar elden ele dolaşırdı.

(Son Konşak, 1984)

nan Tekşen / Kıyam Vakti (TYB Kültür ve Sanat Yıllığı, 1987), Dr. Mehmet Sılay / Küllenmiş Acılar ve Geleneksel Hikâyemiz (İktibas, 1990), Mustafa Everdi / Küllenmiş Acılar (TYB Kültür ve Sanat Yıllığı, 1990), Halime Toros / Küllenmiş Acılar (TYB Kültür ve Sanat Yıllığı, 1991), Dr. Ömer Uluçay / Şiir-Öykü ve Roman Yazarı İbrahim Ulvi Yavuz'un Eserleri Üzerine Bir Değerlendirme (Güney Anadolu, 1992), Mustafa Ali Işık / İbrahim Ulvi Yavuz'un Romanlarındaki Temalar (AÜ İlâhiyat Fakültesi, lisans tezi, 1997), Sefa Güler / İbrahim Ulvi Yavuz ve Roman Bahçesinden Bir Demet (GÜ TDE Bölümü, mezuniyet tezi, 1997), Ayhan Katırcıkara / Ana Hatlarıyla Türkiye'de Roman sanatı ve Gelişimi Üzerine Bir Deneme (Türkiye, 1999), Dr. Mehmet Sılay / Roman Sanatı Üzerine (Akit, 21.5.1999), Süleyman Kurt / Bir Bürokratın Anıları - "Ecevit Nasıl Başbakan Oluyor O Zaman?" (Turkuaz Kitap, 26.5.2002), Mavi Defter - Bir Bürokratın Hatıraları (Türkiye Kültür ve Sanat Bülteni, Ocak-Şubat 2003).

YAVUZ, Kemal

Edebiyat araştırmacısı. 2 Ağustos 1947, Küçükkarapınar / Ermenek / Konya doğumlu. İlkokulun üçüncü sınıfına kadar doğduğu köyde, dördüncü sınıfı Sarıveliler, beşinci sınıfı Adiller İlkokulunda okudu. Ermenek Ortaokulu ile Konya Erkek Lisesini bitirdi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1971) mezunu. Fakülteyi bitirince bir süre Türkiyat Enstitüsünde kütüphane memurluğu (1970-73) yaptıktan sonra Atatürk Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesine Osmanlıca asistanı olarak (1973) atandı. Doktorasını İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde (1977) yaptı. Yabancı dilini geliştirmek ve alanıyla ilgili araştırmalar yapmak üzere 1981-82 ders yılında Fransa'ya gitti. On beş yıl

Kemal Yavuz

çalıştığı Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde yardımcı doçentliğe (1982) ve Türk dili doçentliğine (1983) yükseldi. Burada bir süre de Türk Dili Anabilim Dalı Başkanlığı (1984-86) yaptı. Görevini 1986 yılından itibaren, geçtiği İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak sürdürdü. 1989-96 yılları arasında Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanlığı görevinde bulundu. 1989 yılında profesörlüğe yükseltilerek aynı anabilim dalının başkanlığına getirildi.

Makalelcri 1979'dan itibaren *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi, Millî Kültür, Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi, Türk Kültürü Araştırmaları, Türk Dünyası Araştırmaları, Türk Dili ve Edebiyatı Araştırma Dergisi, Yeni Türkiye, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, İlmî Araştırmalar, Tarih ve Medeniyet, İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* ile Faruk Timurtaş'a Armağan (1983) gibi ortak kitaplarda yayımlandı. *Türkiye Gazetesi Rehber Ansiklopedisi, Türkiye Gazetesi İslâm Tarihi Ansik-*

lopedisi, Türkiye Gazetesi Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi, Yaşamları ve Yapıtları ile *Osmanlılar Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı. Alanı ile ilgili toplantılarda bildiriler sundu, konuşmacı olarak yer aldı.

"İstanbul Üniversitesi Türk dili ve edebiyatı bölümü profesörlerinden Dr. Kemal Yavuz, yüzyıllardır kütüphane raflarında gizli kalan ve halkın yararlanmasından uzak bulunan Türk dili ve edebiyatının XIV. yüzyıldaki önde gelen abidelerinden biri olan Garibnâme'yi hazırlamakla Türk kültür ve bilim hayatına kıymetli bir eser kazandırmıştır." (Cemal Aksu)

ESERLERİ:

Reşat Nuri'nin Tiyatro ile İlgili Makaleleri (1976), *Mesnevi-i Muradiyye* (Muini Çevirisi, 1982), *Şeyhoğlu / Kenzü'l-Küberâ ve Mehekkü'l-Ulemâ* (doçentlik tezi, 1991), *Mecâlisü'n-Nefâis* (Hüseyin Ayan, Efrasiyap Gemalmaz, Recep Toparlı, Gönül Ayan ve Yavuz Akpınar'la birlikte, 1995), *Mir Celal Firidun Hüseyinov / Örneklerle XX. Asır Azerbaycan Edebiyatı* (Erol Ülgen ile, 2000), *19. Asır Azeri Edebiyatı; Âşık Paşa / Garib nâme* (4 cilt, metin, günümüz Türkçesine aktarımı ve tıpkı basım, 2000). *Aşık Paşazade / Tevarih-i Al-i Osman - Osmanoğullarının Tarihi* (Yekta Saraç ile, 2003).

Ayrıca tek başına ve Muharrem Ergin, Kâzım Yetiş, Necat Birinci ile ders ve yardımcı ders kitapları vardır.

HAKKINDA: Yrd. Doç. Dr. Erol Ülgen / Günümüz Türkçesiyle de Okuyabileceğiniz Önemli Bir Yapıt: Âşık Paşa ve Garibnâme'si, Cemal Aksu / 14. Yüzyılda Türk Tarih ve Kültürü (Cumhuriyet Kitap, 7.3.2002).

YAVUZ, Mehmet Edip

Bürokrat, yazar (D. 1901, Gelibolu / Çanakkale– Ö. ?). Mülkiye Mektebini (Siyasal Bilgiler Okulu) bitirdikten (1927) sonra çeşitli beldelerde kaymakam vekilliği, kaymakamlık, Emniyet Siyasi Şube müdürlüğü, İller Bankası Yönetim Kurulu üyeliği gibi görevlerde bulunarak 1960'ta emekliye ayrıldı. Beş bölümden oluşan ve Kürtler, Zazalar ve Gurlar hakkında ilgi çekici bilgiler veren *Tarih Boyunca Türk Kavimleri* (1968) adlı bir eseri basıldı.

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. V, 1968).

YAVUZ, Mehmet N.

Araştırmacı-yazar. 18 Ocak 1969, Polatlı / Ankara doğumlu. Asıl adı Niyazi Yavuz'dur. İlkokulu köyünde, ortaokulu Hasanoğlan Öğretmen Lisesinde okudu., Ankara Sağlık Meslek Lisesini bitirdikten (1987) sonra bir süre Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesine devam etti. 1996'da İletişim Fakültesinden mezun oldu. *Özal'ın Değişim Modeli / İkinci Cumhuriyet* (2002) adlı araştırması yayımlanan ilk kitabı oldu.

YAVUZ, Niyazi

Bkz. YAVUZ, Mehmet N.

YAVUZ, Orhan

Edebiyat araştırmacısı. 1956, Küçükkarapınar / Ermenek / Konya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Çumra'da tamamladı. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1979) mezunu. Aynı yıl bitirdiği bölümc Türk dili asistanı olarak atandı. *"Eski Türkiye Türkçesi Metinleri Üzerinde Araştırmalar -Transkripsiyon - Ek Dizini- Sözlük"* adlı doktora ön çalışmasını 1981'de, *"Anadolu Türkçesi ile Yapılan En Eski Tezkiretü'l- Evliyâ Tercümesi ve Dil Özellikleri"* adlı doktora tezini 1986'da tamamladı. 1988'de Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde Türk Dili Bölümünde yardımcı doçent olarak görev aldı. 1992-94 yıllarında Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü başkanlığı yaptığı bu fakültede on yıl da Türk Dili Anabilim Dalının başkanlığı görevini yürüttü. Çalışmalarını aynı üniversitenin Türk Dili Koordinatörü, Eski Türk Dili Anabilim Dalı Başkanı ve Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yönetim Kurulu üyesi olarak sürdürdü.

Makaleleri, 1983 yılından itibaren *Türk Dünyası Araştırmaları, Elif, SÜ Fen Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi* dergiler ile *Yüzyıl Saz Şâiri Âşık Ömer Üzerine Bazı Mülahazalar* adlı kitapta yayımlandı.

ESERLERİ:

Tezkiretü'l-Evliyâ (1988), *Türk Hikâyeler Külliyatı Ferec Ba'de'ş-Şidde'den Seçmeler* (B. Seyidoğlu ile birlikte, 1990), *Üniversiteler İçin Uygulamalı Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri* (Y. Karasoy, A. Kayasandık, B. Direkçi ile birlikte, 2001), *Kansu Gavri'nin Türkçe Divânı* (metin- incelemc- tıpkıbasım, 2002).

Orhan Yavuz

YAVUZ SULTAN SELİM

Bkz. SELİMİ (Yavuz Sultan Selim)

Yunus Vehbi Yavuz

YAVUZ, Yunus Vehbi

Araştırmacı-yazar. 1944, Akdoğan köyü / Çaykara / Trabzon doğumlu. İlk dini bilgilerini babası Hacı Hasan Râmî Efendi'den aldı. Babasından ayrıca Arapça, fıkıh (İslâm huku), usûli fıkıh, tefsir (Kur'a-ı Kerimi'i yorumlama), hadis (Hz. Muhammed'in söz ve davranışları), Arap edebiyatı, mantık, felsefe okuyarak icazet (diploma, yeterlilik) aldı. Resmi öğrenim olarak Bölümlü İlkokulu (1957), Trabzon İmam Hatip Lisesi (1966), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1971) mezunudur. Diyanet İşleri Başkanlığı emrinde bir süre vaizlik (1962-77) yaptıktan sonra 1977'de Bursa Yüksek İslâm Enstitüsü fıkıh asistanlığına atandı. 1983'te *"El-Mebsût'a Göre Tatbikatta Hanefi Müçtehitlerinin İçtihad Usulü"* başlıklı tezi ile doktorasını tamamladı. 1987'de doçent, 1994'te profesör oldu. 1994-96 yıllarında Malezya Uluslararası İslâm Üniversitesine bağlı Vahye Dayalı İlimler Fakültesinde misafir öğretim üyesi olarak lisans ve yüksek lisans dersleri ile konferanslar verdi, tezler yönetti. Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi İslâm Hukuku Anabilim Dalında görev yaptı.

Makalelerini *Sur* (1975), *YeniDevir* (1977-79), *Hareket* (1980), *Millî Gazete, Nesil, Zaman* (1986), *İslâmî Araştırmalar* (1986) dergi ve gazetelerinde yayımladı. Kur'an Araştırmaları Vakfının kurucuları arasında yer aldı.

ESERLERİ:

İslâm'da Zekât Müessesesi (1983), *Küçük İlmihal* (A. Fikri Yavuz'la, 1983), *Resimli Hacc Rehberi* (A. F. Yavuz'la, 1976), *Cuma Namazı* (1976), *Namaz Hocası* (1983), *Fıkh-ı Ekber Tercümesi* (1983), *Kâbe ve Mekke Tarihi* (tercüme, İmam Ezrahi'den, 1983), *Talimu'l-Müteallim / İslâm'da Eğitim ve Öğre-*

tim Metodu (İmam Zernuci'den tercüme ve şerh, 1987), *İmam'ın Vasiyetleri* (1983), *Temizlik* (1992), *İslâm'da İnsan Hakları ve İnanç Özgürlüğü* (1994), *İslâm'da Düşünce ve İnanç Özgürlüğü* (1995), *Düşünce Damlaları* (sohbet, 2002), *Hikmet Damlaları* (antoloji, 2002), *İslâm Hayat Prensipleri* (2002).

YAVUZER, Halit Ziya

Şair. 1927, Erzurum doğumlu. Çevresinde Dadaş Albay lakabıyla tanındı. Erzurum Cumhuriyet İlkokulunu tamamladıktan sonra İstanbul Alman Lisesinde okudu ve İstanbul Erkek Lisesini bitirdi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirip stajını tamamladıktan sonra İstanbul Barosuna bağlı olarak avukatlığa başladı ve bu işini uzun yıllar sürdürdü. Bakırköy Halkevinde spor, sanat ve tiyatro çalışmalarına katıldı. Yeşildirek Spor Kulübünü yönetti. 1954 yılında Altemur Kılıç, Semih Tuğrul ve Orhan Azizoğlu ile birlikte haftalık aktüalite dergisi *Devir*'i çıkardı.

Çeşitli gazete ve dergilerde kültür ve turizm konularında makaleler yayımladı. Türkiye Anıt-Çevre-Turizm Değerlerini Koruma Vakfı (TAÇ Vakfı) ile Turizmi Geliştirme ve Eğitim Vakfı (TUGEV)'nın kurucuları ve yöneticileri arasında yer aldı. Avukatlık yaptığı yıllarda İstanbul Üniversitesi Turizm İşletmeciliği programında, İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsünde ve Boğaziçi Üniversitesi Turizm İşletmeciliği programında "Turizm İşletmeciliği Hukuku" dersi öğretim görevlisi olarak çalıştı. 1972 yılında *"Utanç Binası"* başlıklı yazısı ile *Milliyet* gazetesinin Karacan Armağanı İkincilik Ödülünü kazandı.

ESERLERİ (Şiir):

Bir Oluşun Öyküsü (1979), *Sohbet Yankıları* (1995).

HAKKINDA: Hasan Ali Kasır / Erzurum Şairleri (1999).

YAYCIOĞLU, Nur

Yazar, ressam. 10 Nisan 1944, İstanbul doğumlu. Nur Elmas imzasını da kullandı. TED Ankara Koleji, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü mezunu. Yüksek lisans çalışmasını Çapa Tıp Fakültesinde yine psikoloji alanında tamamladı. Psikolog olarak İstanbul Haydarpaşa Numune Hastanesinde çalıştı. Yazıları *Cumhuriyet* ve *Milliyet* gazetelerinde yer aldı. Resim çalışmaları da yaparak üç kişisel sergi açtı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Arayış Tutkusu* (2001).

DENEME-İNCELEME: *Başarı ve Çocuklarımız* (1988), *Özgürlüğümü Alacağım* (1996), *Kişilik Renkleri* (1996).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2. bas. c. 2, 2003).

Hasan Sami Yaygıngöl

YAYGINGÖL, Hasan Sami

Müzik tarihi araştırmacısı. İTÜ Devlet Konservatuvarı Temel Bilimler Bölümü (1979) mezunu. Yüksek lisansını İTÜ Devlet Konservatuvarı Çalgı Yapım Bölümünde (1981), doktorasını Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünden Sanatta Yeterlik Diploması alarak Müzik Eğitimi ve Uygulamaları Bölümünde (1988) tamamladı. Devlet Konservatuvarı Çalgı Yapım Bölüm başkanı ve Devlet Konservatuvarı Yaylı Çalgılar Yapımı Anasanat Dalı başkanı olarak çalıştı. Makalelerini *Kurgu* dergisinde yayımladı. Çeşitli yaylı çalgılar sergi ve atölye çalışmalarına katıldı. Uluslararası Profesyonel Ağaç ve Liuteria Sanatçıları Enstitüsü üyesidir.

ESERLERİ:

Müziğin Gelişimi ve Biçimleri (1988), *Türklerde Müzik-Türk Kültür Tarihi* (1991), *Yaylı Çalgı Yapım Teknolojisi* (2003).

YAYLA, Ahmet

Şair. 1956, Dolanlı köyü / Beşikdüzü / Trabzon doğumlu. İlkokulu Dolanlı'da, ortaokulu Beşikdüzü'nde, liseyi Vakfikebir'de bitirdikten sonra, Erzurum Kazım Karabekir Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünden mezun oldu. 1977'de Trabzon Ticaret Lisesinde öğretmen olarak göreve başladı, Beşikdüzü Anadolu Kız Öğretmen Lisesinde Türkçe öğretmeni olarak görev yaptı. Başta *Uzunsokak* ve *Bizim Ocak* gibi dergiler olmak üzere çeşitli dergi ve gazetelerde şiirleri yayımlandı. Bunların bir kısmını *Gül Yaşındayım* (1993) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Murat Yüksel / Geçmişten Günümüze Trabzon Şairleri 3-Cumhuriyet Dönemi (1993).

YAYLA, Atilla

Siyasetbilimci. 3 Mart 1957, Kaman / Kırşehir doğumlu. Ankara Üniversitesi SBF Ekonomi Bölümü (1980) mezunu. Yüksek lisans çalışmasını kamu yönetimi alanında (1983), doktorasını siyasetbilimi dalında (1986) bitirdiği fakültede tamamladı. 1980-82 yıllarında bir süre Ankara'da gazetecilik yaptı. 1984 yılında SBF'yc araştırma görevlisi olarak atandı. 1992'de geçtiği Hacettepe Üniversitesine İİBF Kamu Yönetimi Bölümündeki öğretim üyeliğinin yanı sıra; Türk Demokrasi Vakfında müdür yardımcılığı (1987-88), Dış Politika Enstitüsünde başkanı yardımcılığı (1992-95) görevlerinde bulundu. 1997'de arkadaşlarıyla birlikte Liberal Düşünce Topluluğu Derneğini kurdu. Çalışmalarını 2000 yılından itibaren Gazi Üniversitesi İİBF'de kamu yönetimi profesörü olarak sürdürdü. Burada siyasetbilimine giriş, siyasi düşünce tarihi, iktisadi ve sosyal düşüncenin evrimi, çağdaş devlet düzenleri, demokrasi teorileri, Türk demokrasi tarihi, çağdaş siyasal akımlar, çağdaş siyasal rejimler dersleri verdi.

Yurtiçi görevlerinin yanı sıra ziyaretçi öğretim üyesi olarak 1988-89 yıllarında Londra Üniversitesinde, 1996-97 yıllarında ABD George Mason Üniversitesinde dersler verdi. 1992 yılında İngiltere'de bulundu.

HALİT ZİYA YAVUZER

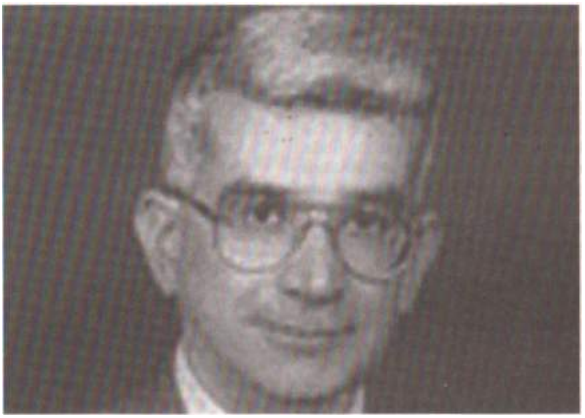
GEL

Bir katreyim amma ol katreme ummân doluyor; gel!
Bir zerreyim amma zerrede cân, ol cân oluyor; gel!

Vahdet görene, kesret bakışı mihmân oluyor; gel!
Revnak geçiyor, kesret göçüyor, virân oluyor; gel!

Virânede cân vuslât buluyor, cânan oluyor; gel!
Cân cânana, cânan câna yeksân oluyor; gel!

Yeksân olan âlem doğuyor, insân oluyor; gel!
Aşkta görüyor âlemi hâlid, seyrân oluyor; gel!

Atilla Yayla

Uluslararası ve ulusal konferanslar verdi, bilimsel toplantılarda bildiriler sundu. *Piyasa* dergisinin editörlüğünü, *Liberal Düşünce* dergisinin yayın kurulu üyeliği yaptı. Türk Siyasi İlimler Derneği, Liberal Düşünce Topluluğu Derneği (kurucu ve başkan) Mont Pelerin Topluluğu, Center for New Europe Enstitüsü (Belçika ve Almanya'da yerleşik) uluslararası akademik danışma kurulu, Yorktown (ABD) Internet Üniversitesi öğretim üyesidir.

ESERLERİ:

DÜŞÜNCE-ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Terörizm Üzerine* (1990), *Liberalizm* (1992), *Liberal Bakışlar* (1993), *Refah Partisi Üzerine* (Melih Yürüşen ile birlikte, Türkçe ve Almanca, 1996), *Siyasi Partiler Araştırması* (Melih Yürüşen ile birlikte, Türkçe ve Almanca, 1996), *Özgürlük Yolu: Hayek'in Sosyal ve İktisadi Felsefesi* (2000), *Demokra-*

ATİLLA YAYLA

LİBERALİZM, DEMOKRASİ VE BİREY

Bireyi asıl atomize edenler kolektivist teoriler ve sistemlerdir. Bu çürütülmüş argümanı hâlâ sahiplenenler siyaset felsefesindeki son tartışmalardan galiba habersizdir. (...)

Demokrasi sizin zannettiğiniz şey değil

1990'larda, bu çerçevede, öne çıkan bir akım komüniteryenizmdi. Komüniteryenler iki ana gruba ayrılmaktaydı. Birinci grup, A. Etzioni gibi isimler tarafından formüle edilen, yumuşak komüniteryenizmdi. Bunlar, liberal kapitalizmi ve liberal demokrasiyi tümüyle reddetmek yerine onda bazı kısmi tadilatlar talep etmekteydi. Bunun sebebi, liberal kapitalizmin, bireyleri, sosyal ortamdan kopartılmış varlıklar olarak muameleye tâbi tuttuğuna ve bu yüzden sosyal dokuyu tahrip ettiğine inanmalarıydı. Komüniteryenizmin ikinci ve Charles Taylor gibi isimlerce geliştirilen ve daha sert olan türü de özünde muhafazakârların eleştirilerini tekrarlıyordu. Ama, bunların düşünce çizgilerinin nihai sonucu liberal kapitalizmin ıslahını veya yenilenmesini değil ortadan kaldırılmasını gerektirmekteydi. Bir ara tozu dumana katan bu komüniteryen akımlar yeni beşerî yapılanma ve siyaset tarzları geliştirmede gürültüleri ile ters oranda başarı sağlayabildiler. Söyledikleri hiçbir şey, liberal kapitalizme ve liberal demokrasiye yönelik kısmî tespit ve eleştiriler olmanın ötesine geçemedi. (...)

Sosyalizmi-komüniteryenizmi kırması bir fikir dünyasında gezinen bazı yazarlar, gerçeğin tekeli kendi ellerindeymiş gibi, gazete köşelerinde geliştirdiklerini vefmetikleri "büyük" tezleri ilgileyenlere, samimi bir tartışma yapma heyecanıyla değil, öfke ve nefretle saldırmaktadır. Bu öfke ve nefret akıllarını gidetdiğinden, yazılarında hem yığınla çelişki ortaya çıkmakta hem de nezaket kuralları aşılmaktadır. Varsın olsun, kötü söz sahibine aittir. Liberaller diyaloğa, açık sözlülüğe, müzakereye inanır. O yüzden, ben, kabalığa kabalıkla cevap vermek yerine, bazı bilinen gerçekleri belki bu sefer anlaşılır umuduyla bir kere daha tekrar edeyim.

Demokrasi bir ideoloji, bir hayat tarzı, insanî gelişimin son durağı ve beşerî ilişkilerin her alanda geçerli tek, yegâne, en iyi yöntemi değildir. Sadece demokrasi değil, liberalizm dâhil, hiçbir şey, hiçbir sistem, ideoloji vs. bu özelliklere sahip olamaz. Bu hakikati kavramaya, demokrasinin bir ideoloji olmadığını kabul etmekle başlamak sevindirici bir ilerlemedir. Demokrasiyle ideoloji arasındaki ilişkiyi kavramada mesafe kaydedilmesi de sevindiricidir. Liberalizm ve demokrasi paralel biçimde gelişmiştir ve bu beraberlikten daha çok kazanç sağlayan demokrasi olmuştur. Liberalizm demokrasinin yetiştiği münbit zemini teşkil eder. İlliberal demokrasiler, demokrasi adını kullansalar bile, demokrasinin fonksiyonlarını ifa edemezler. Liberalizmsiz demokrasi, olsa olsa, evet, diktatörlük olur. Liberalizm kelimesinden çok nefret ediliyorsa, şöyle diyelim: İktidarın sınırlı olması ve yönetilenlere hesap vermesi, insan haklarına saygı göstermesi, önceden belirlenmiş kurallar çerçevesinde işlemesi, parçalanması ve bir kontrol ve denge sistemine yerleştirilmesi peşinden koşulması gereken, insanlığa yararlı idealler ve pratiklerse, gidilmesi gereken adres, liberalizmdir. Laf kalabalığına gerek yok, bunların başka bir adresini bilen varsa, söylesin, öğrenelim ve oraya başvuralım. Liberaller için demokrasi, barış içinde, beraber yaşamın araçlarından biridir. Ama, tek araç değildir. Bu hâliyle liberal demokrasi sahip olmamız gereken iyi bir şeydir. Otoriter veya totalitér bir yönetim yerine, elbette, demokrasiyi, tercih etmeliyiz. İnsanların ve insan grupların birbirleriyle konuşması, müzakere etmesi, paylaşması, ortak problemleri beraber çözmeye çalışması iyi bir şeydir. Ama, liberal çizgi her problemin ortak problem hâline getirilerek özel alanın daraltılmasından haklı olarak korkar, çünkü bu, otoriteryenizme vücut verebilir. Ayrıca, demokratik yol ve yöntemler her zaman herkesin kabul ettiği bir çözüme ulaşmamızı sağlayamayabilir. Siyasal teoride Arrow teoremi denilen itibarlı yaklaşım bunu ispat etmektedir. Demokrasi, aşırı anlamlar ve taleplerle yüklenirse ya patlar ya da demokrasi olmaktan çıkar. O yüzden, demokrasiden vazgeçmek ne kadar abesse, demokrasiyi abartmak ve insanî varoluşu onunla özdeşleştirmek de o kadar abestir.

Bireyden niye korkuhyor?

Liberallerin atomize edilmiş birey tiplemesinden hareket ettiği yolundaki muhafazakâr-faşist-sosyalist-komü-

→

niteryen argümana siyaset felsefesinde çoktan gerekli cevaplar verilmiştir. Bireyi asıl atomize edenler kollektivist teoriler ve sistemlerdir. Bu çürütülmüş argüman hâlâ sahiplenenler siyaset felsefesindeki son tartışmalardan galiba habersizdir. Ben, burada geniş felsefi tartışmalara girme imkânı bulamadığımdan, genelde siyasi sistem, özelde demokrasi tartışmalarında bireyin ille esas birim kabul edilmesi gerektiğiyle ilgili bazı şeyler söyleyebilirim. Bir demokrasi temel beşeri siyasi birim olarak bireyden hareket etmek zorundadır. Elbette demokratik sistemde gruplaşmalar, grup kimlikleri ve grup davranışları olacaktır, bu yüzden; demokrasi teori ve pratiği bireyle sınırlı kalmaz, kalamaz, ama bireyi bir gerçeklik olarak görmekten de ayrılamaz. Bu husus, liberal demokrasilerde, tek ve eşit genel oy ilkesinde ve insan haklarının esas öznesinin insan olmasında yansır. Bireyler, şüphesiz, aileden başlayarak dışarıyı doğru genişleyen sosyal ortamlarda yaşarlar, fakat, bu, onların değil de, meselâ, grupların-cemaatlerin esas siyasi ontolojik özne olduğu anlamına gelmez. Liberal demokrasiler grupların varlığını da meşru ve gerekli kabul etmesine rağmen, bireyle grup arasında bir hak çatışması olduğunda, özellikle korunması gereken, bireydir. Yoksa, demokrasi denilen şey bir cemaatler mozaiğine dönüşür. Bazı durumlarda, ki bunlar insanî yaşayışta çok ender karşılaşılan durumlar değildir, grup kimliği bireyleri boğucu bir hâl alabilir. Bireyin demokrasi açısından önemini ve yerini anlamayan komüniteryenler demokrasiyi bir gruplar-cemaatler federasyonu sanmaktadır. Son sözüm şudur: Liberalizm, her derdin devası ve her insanî varoluşun-yaşayışın tek yolu değildir. Ama, liberalizmi reddetmek, insanın bilgi ve tecrübe birikiminin önemli bir bölümünü reddetmek anlamına gelir. Bunu yapmak kolay değildir. Nitekim, liberallere ve liberalizme yerli yersiz saldıranların yazıp söylediklerindeki işe yarar her şeyi bir şekilde liberalizmden aldıkları gözden kaçmamaktadır.

(*Zaman*, 1.10.2005)

siyi Koruma Kılavuzu (2001), *Devletçi Zihniyet ve Piyasa Ekonomisi* (2001), *Siyaset Teorisine Giriş* (2003), *Siyasi Düşünce Sözlüğü* (2003).

DERLEME: *Sosyal ve Siyasal Teori* (2000), *Islam, Civil Society and Market Economy* (2001).

ÇEVİRİ: *Kanun ve Düzen* (F.A. Hayek'ten, 1994).

YAYLAGÜL, Ali

Şair. 1950, Terme / Samsun doğumlu. İlk ve ortaokulu Samsun'da okudu. 1969 yılında DSİ'de yardımcı tekniker olarak çalışmaya başladı. 1974 yılında bu görevden ayrıldı. Bir kamu kuruluşunun başkanlığını yaptı. Şiirlerinden bazıları Türk halk müziği ve Türk sanat müziği formlarında bestelendi.

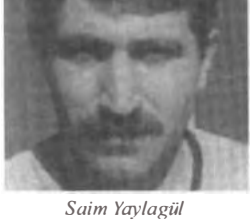
ESERLERİ (Şiir):

Bir Demet Gül (1972), *Bir Demet Gül 2* (2002).

HAKKINDA: Halil Temel / Elçi 2004 Yıllık (2005).

YAYLAGÜL, Saim

Şair. 1970, Selimli köyü / Sarıkaya / Yozgat doğumlu. Anadolu Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü mezunu. Ankara'daki bir kamu kuruluşunda memur olarak görev yaptı. Şiir yazmaya 1987'de başladı. Şiirleri *Alternatif Sanat*, *Genç Söylemler*, *Gençlik Sanat* dergilerinde yayımlandı. *Alternatif Sanat* dergisinde sanat danışmanlığı yaptı. Yerel ve ulusal radyo ve televizyon kanallarında sanat programlarına katıldı. *Yol* (2004) adlı bir şiir kitabı vardır.

Saim Yaylagül

Davut Yaylalı

YAYLALI, Davut

İlâhiyatçı. 1954, Erzurum doğumlu. Ilıca Rizekent Köyü İlkokulu (1965), Erzurum İmam Hatip Okulu (1971), Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsü (1975) mezunu. 1975 yılından itibaren iki yıl Ankara'da müftü yardımcılığı görevinde bulundu. 1977 yılında Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsüne araştırma görevlisi olarak girdi. Doktorasını Uludağ Üniversitesinde *"İslâm Hukukunda Adli Deliller"* konulu teziyle (1984) tamamladı. 1991'de, aynı üniversitede *"İslâm Hukukunda Sulh"* takdim teziyle doçent, 1997'de, Atatürk Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Bölümü İslâm Hukuku Anabilim Dalında *"İslâm Hukukunda Şahitlerin Güvenirlilik Soruşturması"* başlıklı takdim tezi ile profesör oldu. Temel İslâm Bilimleri Bölümü başkanlığı, Fakülte Kurulu üyeliği, Fakültc Yönetim Kurulu üyeliği görevlerinde bulundu.

ESERLERİ:

İslâm Hukuku'nda Adlî Deliller, *İslâm Hukuku'nda Sulh* (1993), *İslâm Hukuku'nda Adli Delillerin Çatışması ve Çözüm Yolları*, *İslâm Hukuku'nda Şahitlerin Güvenilirlik Soruşturması* (1996), *İslâm'da Noterlik Müessesi*, *İslâm Hukuku'nda Karine*, *İslâm Hukuku'nda Zaman Aşımı*, *Seferilik Hükümleri*.

YAZAR, Mehmet

İş, siyaset ve devlet adamı. 1936, Kayseri doğumlu. Kayseri Lisesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Yüksek Mühendisliği Bölümü mezunu. Bir süre Makine Kimya Endüstrisinde imalat müdürü olarak görev yaptı. Daha sonra serbest iş hayatına girdi 1978 yılında Ankara Sanayi Odası Başkanlığına, bir yıl sonra Türkiye Odalar Birliği Başkanlığına seçildi. 1986'da siyasete girerek Doğruyol Partisinde genel başkan adayı olduysa da seçilemedi. Sonra arkadaşlarıyla birlikte kurduğu Hür Demokrat Parti'nin genel başkanı oldu. Bu partinin kapatılmasından sonra 1987 genel seçimlerinde Anavatan Partisi listesinden Kayseri Milletvekili olarak Parlamentoya girdi. Devlet ve Milli Savunma Bakanlığı görevlerinde bulundu.

1990 yılında, trafik kazasında kaybettiği kızı adına "Sema Yazar Gençlik Vakfı"nı kurdu. Yedi yaşından itibaren, babasının teşvikiyle müzik çalışmalarına başladı. On yaşında ud ve keman çaldı. Üniversite öğrenimi sırasında udi Serope Herdan, Yorgo Bacanos gibi üstadlarla dört yıl çalışan

Mehmet Yazar

Mehmet Yazar'ın, Türk sanat müziği alanında, radyo ve televizyon programlarında yer alan eserleri vardır.

ESERLERİ:

Müspet İlme Göre Yaradılış, Kıyamet ve Uzayda Hayat ile Kur'an ve Bilimin Işığında Okumak.

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002), Cemal Süreya / 99 Yüz (2004).

YAZAR, M. Behçet

Şair ve yazar (D. 1890, Halep - Ö. 2 Temmuz 1980, İstanbul). İlköğrenimini Halep'te yaptıktan sonra, Selanik İdadisini (lise, 1906) ve İstanbul Hukuk Mektebini bitirdi (1910). Beyrut ve Kastamonu Sultanilerinde edebiyat öğretmenliği, Matbuat Umum Müdürlüğü (1922), Maarif Vekaleti Umumi Müfettişliği (1923) görevlerinde bulundu. İstanbul'a yerleşerek Üsküdar Kız (1927), Kabataş Erkek (1929) ve Haydarpaşa liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Rahatsızlığı nedeniyle 1951'de emekliye ayrıldı.

Sağlam bir teknikle yazıp *Servet-i Fünün* dergisinde yayımladığı şiirlerinde bireysel duyguları işledi. Şiirleri, bu topluluk dağıldıktan sonra *Şair* (1918-19) ve *Nedim* (1919) dergilerinde yer aldı.

"1908'den sonra tanınmağa başlayan ve Fecr-i Âtî topluluğuna mensub bulunan Behcet Yazar, bu topluluğun gerek şiir ve gerekse nesir sahasındaki hemen hemen bütün özelliklerini benimseyen bir şairdir. Duyuş, hayâl ve ifade tarzlarında olduğu gibi, konulardaki ferdçilik bakımından da Fecr-i Ati'nin bünyesine tamamıyle uymuştur. Cenâb Şehabeddin'in ve sonra da "Şi'r-i Kamer"in o devirdeki çok yaygın te'siri, onun da bazı parçalarında kendisini gösterir. Şiirlerinin mühim bir özelliği, taşıdıkları büyük samimiyet ve bundan doğan lirizmdir. Dile ve nazmın tekniğine ise kuvvetle hakimdir. Son şiirlerinde, dil ve üslûp bakımından da, zamanla, dilin takip ettiği seyre uygun bir sâdeleşme göze çarpar. "Mensur şiir"lerin bir şekli olan fantezilerinde ise, dil ve üslûb değişikliği daha önceden başlamış bulunmaktadır. Sanat çalışmaları arasında edebi ince de yer ayıran şairin - yukarıda isimlerini verdiğimiz - incelemeleri, edebiyat tarihi üzerinde çalışacak olanlar için değerli malzeme ile doludur." (Kenan Akyüz)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Erganun* (1911), *Buhurdan* (mensur şiirleri, 1925), *Yumak* (1938).

DİĞER ESERLERİ: *Beyrut Vilayeti I- Cenub Kısmı* (1333-1335), *Beyrut Vilayeti II- Şimal Kısmı* (1333-1335), *Kastamonu Âsâr'ı Kadimesi* (1341), *Genç Şairlerimiz ve Eserleri* (6 Mart 1936'da Kadıköy Halkevi'nde verdiği konferansın metni, 1937), *Genç Romancılarımız ve Eserleri* (1937), *Edebiyatçılarımız ve Türk Edebiyatı* (1938), *Edebiyatçılarımızı Tanıyalım - Edebiyatçılar Alemi* (97 Şair ve yazar Yedi Gün'de Tefrika; Edebiyatçılar Âlemi: Edebiyatımızın Unutulan Simaları adıyla, yay. haz. Mustafa Everdi, 1999).

ÇOCUK KİTABI: *Orhan'ın Deniz Eğlenceleri* (1926), *Orhan ile Gümüş* (1927), *Orhan'ın Hayvanlar Bahçesi* (1927), *Orhan'ın Teyyareciliği* (1931).

HAKKINDA: Kenan Akyüz / Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi (1985), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. I, 1999), Edebiyatçılar Âlemi: Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003).

Nuri Yazar

YAZAR, Nuri

Şair ve yazar. 1940, Ziyaret köyü / Şavşat / Artvin doğumlu. 1951'de ilkokulu bitirdikten sonra dört yıl Şavşat Kur'an Kursunda dini öğrenim gördü. İstanbul İmam Hatip Okulu, İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1966) mezunu. Şavşat, Sarıkamış, Geyve ve İnögöl'de müftü, Bursa'da vaiz olarak görev yaptı. 1980 yılında Almanya'ya yerleşerek Stuttgart, Dortmund ve Köln şehirlerinde bulundu. Kurucusu olduğu İslâm Federasyonunun başkanlığını yürüttü.

İlk yazısı *Şavşat Postası*'nda çıkmıştı. Bundan başka *Sarıkamış Postası, 6 Eylül* mahalli, *Bursa-Marmara* gazetelerinde yazdı. Köln'de *İslâm Âlemi* adlı bir dergi çıkardı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Üç Büyük Bela / İçki, Uyuşturucu ve Sigara* (4 cilt, 1997), *Üç Büyük Belanın Sicil Defteri* (2004).

ŞİİR: *Kurbanım* (1997), *Yurdum.*

HAKKINDA: Milliyet (2.6.1996), Yeşilay mecmuası (sayı: 778, Eylül 1998), Milli Gazete (30.6.1999), M. Fatih Uğur / Zaman gazetesi (13.2.2000), Sigarayı Hemen Bırakın (söyleşi, Zaman, 15.2.2000).

YAZAR, Sevim

Öykü yazarı. 3 Şubat 1932, Balıkesir doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. İstanbul

M. Behçet Yazar

Üniversitesi Fen Fakültesi Kimya-Fizik Bölümü (1955) mezunu. 1956-61 yılları arasında Karabük Demir Çelik İşletmelerinde kimyager olarak çalıştı. Doktorasını 1962-65 yıllarında Almanya ve İstanbul Üniversitesi Kimya Bölümünde tamamladı. Sonra Almanya'nın Wiesbaden ve Studgart kentlerinde üç buçuk yıl çalıştı. Yurda döndükten sonra 1969 yılında İstanbul Üniversitesi Kimya Bölümünde doktora tezini hazırlayarak kimya doktoru oldu. 1972-90 yılları arasında çalışmalarını Amerika'da sürdürerek yurda döndü.

Sevim Yazar'ın sanat hayatında, *Karabük Postası*'nın sanat ekini çıkaran şair İbrahim Yıldız'ın önemli bir yeri oldu. Öykü, şiir ve değişik konulardaki düzyazıları *Karabük Postası Sanat Eki*, *Öz Demokrat Konya* gazetesi ile *Çağrı* (Konya), *Anahtar Sanat*, *Ankara Telgraf* (1949-60), *Tay*, *Ardıçkuşu*, *Düşlük*, *Damar* dergilerinde yayımlandı. Çağdaş Yaşamı Destekleme yayın gurubu üyesidir.

ESERLERİ (Öykü):

Maviliklere El Etmek (2002), *Dar Sokaklardaki Düşler* (öykü-şiir, 2003).

HAKKINDA: Cumhuriyet Kitap (29.8.2002), Nursen Özdoğan Kurban – İsmail Arslan / Karabük Şairleri Antolojisi (2004).

YAZAR, Turgay

Mimar. Hacettepe Üniversitesinde *"12-14. Yüzyıl Nahcivan Türbeleri"* adlı tezle yüksek lisansını, *"Nahcivan Mimarisi"* adlı tezle doktorasını tamamladı. *Vakıflar*, *KÖK Araştırmalar* dergilerinde makaleleri yayımlandı. Ulusal ve uluslararası kongrelere katıldı. *Nahcivan'da Türk Mimarisi* adlı bir kitabı vardır.

YAZAREL, Yakup

Eğitimci, şair. (D. 1928, Osmanpaşa kasabası / Yozgat – Ö. 19 Mayıs 1985, Yozgat). Köklü bir aile olan Tekkeşinler'dendir. Yozgat'ın ve yurdun değişik yerlerinde öğretmenlik yaptı. Şefaatli İlçe İlköğretim Müdürlüğü görevinde iken emekliye (1975) ayrıldı. Son yıllarını Yozgat'ta ikamet ederek geçirdi. Şiirlerini 1962 yılında *Salıncak* adlı tek kitabında topladı.

HAKKINDA: Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

Yakup Yazarel

YAZGAN, Ayla

Fotoğraf sanatçısı Abdi Yazgan'nın eşidir. Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümünü bitirdi. *Dost* dergisinde öyküleri yayımlandı. Stockholm Üniversitesinde sosyolog olarak görev yaptı. *Bir Gemide Gider Gibi* (2005) yayımlanan ilk öykü kitabıdır.

Ayla Yazgan

"Bir Gemide Gider Gibi'nin kahramanları, sanki büyük bir ailenin (sonradan) oraya buraya savrulmuş bireyleridir. Art arda okunduğunda, öykülerdeki kişilerin bize tanıdık gelmesi bundan olmalı. Ayla Yazgan, yaşanmış, yaşan(a)mamış eksik / fazla (ve yaralı) birçok ömrün pişmanlığını, gecikmiş hesaplaşmasını küçük seslerle ve geniş zaman kipiyle yeni baştan kuruyor. Dışarıdakiler.. Uzaktakiler...Umutla, umutsuzlukla katlanılan beklemeler... Yoğun kadın duyarlığı ve inceliğiyle yüklenen hüznün soluk renkleri de yeterince bu tabloda yerini alıyor." (Remzi İnanç)

YAZGAN, Bedriye

Şair ve ressam. 1950, Rize doğumlu. Çocukluğu Bafra köylerinde geçti. Samsun Kız İlköğretmen Okulu (1969), Anadolu Üniversitesi AÖF (1987) mezunu. 1986 yılında Samsun Ortopedik Özürlüler Derneğini kurarak, okulun açılışına öncülük etti. Bu okulda üç yıl gönüllü olarak çalıştı. 1991'de Samsun Konservatuarı Kültür Sanat Müdürlüğü bünyesinde Görsel Sanatlar Okulu Resim Bölümünün kurulmasında görev aldı. Bu okulda üç yıl resim öğrenimi gördü ve buradan mezun oldu. 1994'te öğretmenlikten emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra Konservatuar Resim Bölümüne öğretim görevlisi olarak atandı.

Samsun Büyükşehir Belediyesi Başkanlığınca, sanata katkılarından dolayı kendisine teşekkür plaketi (1997) verildi. Yazı ve şiirleri çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanarak ödüllendirildi. Samsun başta olmak üzere çeşitli şehirlerde kişisel resim sergileri açtı.

ESERLERİ (Şiir):

Gönlümün Baharında (1990), *Yağı Bala Katar Gibi* (1998).

HAKKINDA: Ali Kayıkçı / Mahalleden Bölgeye Samsun (c. 2, 2001).

YAZGAN, Bestami

Şair ve çocuk edebiyatı yazarı. 1955, Osmaniye doğumlu. Toprakkale Dağıstan İlkokulu (1967), Osmaniye İmam Hatip Lisesi (1974), Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1978) mezunu. Türkçe ve edebiyat öğretmeni olarak Dörtyol (1979) ve Osmaniye (1979) orta dereceli okullarında görev yaptı.

Şiir ve yazıları 1985 yılından itibaren *Türkiye*, *Zaman*, *Milli Gazete*, *Bayrak*, *Yeni Düşünce*, *Tercüman*, *Yeni Hafta* gazeteleri ile *Bayrak*, *Çınar*, *Diyanet*, *Altınoluk*, genel yayın yönetmenliğini yaptığı *Güneysu*, *Kıvılcım*, *Gülçiçek*, *Tan* (Yugoslavya), *Şafak* (Yunanistan), *Kandil Çocuk*, *Can Kardeş*, *Türkiye Çocuk*, *Azerbaycan'ın Sesi* dergilerinde yayımlandı. 1985 yılında *Tercüman* gazetesinin açtığı şiir yarışmasında mansiyon, 1986 yılında *Yeni Aksu* dergisinin düzenlediği yarışmada birincilik ödülü, Çevre ve Orman Bakanlığının orman konulu şiir yarışmasında üçüncülük ödülü, MEB tarafından düzenlenen Yunus Emre Şiir Yarışmasında birincilik ödülü, Hollanda Türk Kültür Merkezi'nin Şiir Yarışmasında birincilik ödülü aldı. Türkiye Yazarlar Birliğince 1995 yılında Çocuk Edebiyatı dalında Yılın Yazarı seçildi. Türkiye Yazarlar Birliği ile Anadolu Vakfı üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Sabır Türküsü (1990), *Çiçek Dili* (1991), *Gökyüzü Sevinci* (1992), *Çocuk Şiirleri* (1993), *Çiçek Güzeli* (1994), *Yiğit Töresi* (1995), *Kır Gönül Zincirini* (2001).

Ayrıca 15 çocuk masalı kitabı (1995) vardır.

Bestami Yazgan

Gültekin Yazgan

YAZGAN, Gültekin

Hukukçu, anı yazarı, çevirmen. 1927, Aydın doğumlu. Dışarıdan sınava girerek ilk, orta ve liseyi bitirdi. Mandolin ve akordeon dersleri aldı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Yirmi sekiz yıl öğretmenlik yaptı. Altı Nokta Körler Derneğinin kurucuları arasında yer aldı. Ticaret liseleri için ders kitapları yazdı. Felsefe, psikoloji ve psikiyatri gibi alanlarda pek çok çeviri yaptı. Anılarını *Kör Uçuş* (2002) adlı kitapta yayımladı.

"Kör Uçuş, altmış dörtyılı karanlıkta geçen bir yaşamın öyküsü. Evrenin tüm karanlığının tek bir mum ışığını bile köreltemeyeceğinin parlak bir kanıtı. Körlerin eğitilmeye, çalışmaya ve tanınmaya henüz başladığı bir dönemde engelleri tek tek aşan ve başardan başarıya koşan öncü ve örnek bir körün portresi; azmin, yaşama bağlılığın ve umudun zaferi." (Turhan İçli)

YAZGAN, Hüseyin İlhan

Eğitimci (D. 1895, Halfeti / Urfa – Ö. ?). 1907'de Halfeti Rüştiyesini (ortaokul)bitirdi. Medrese-i İlmiyede ve Halep Muallim Mektebinde okudu. Halfeti, Nizip, Akçaköy ve Gaziantep'te çeşitli ilkokullarda başöğretmenlik yaparak 1951'de emekliye ayrıldı.

ESERLERİ:

101 Hadis-i Şerifin Mealen Tercümesi, Halfeti Tarih-Coğrafyası (Basılmamış), *Barak Türkleri* (basılmamış).

HAKKINDA: Afşin Oktay-Kemal Bağlum, Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

YAZGAN, Hüsnü

Hukukçu. 1959, Solhan / Bingöl doğumlu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini (1986) bitirdi. Çalışmalarını serbest avukat olarak sürdürdü. Kasım 1995'te gözaltına alınarak tutuklandı. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesinde, İslâmi Hareket Davası'ndan yargılanarak Metris Kapalı Cezaevi'ne konuldu. *Sorgu Yargılama Cezaevi-Ceza Hukuku'na Eleştirel Bir Yaklaşım* (1997) adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Hüsnü Yazgan / Sorgu Yargılama Cezaevi-Ceza Hukuku'na Eleştirel Bir Yaklaşım (1997).

YAZGAN, Mustafa

Şair ve yazar. 16 Kasım 1940, Gaziantep doğumlu. Asıl adı Mustafa Güner olup, Halfetili (Şanlıurfa) bir ailedendir. Gaziantep Dayı Ahmet Ağa İlkokulu (1951), Gaziantep Erkek Ortaokulu (1955) ve Gaziantep Lisesini (1958) bitirdi. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İdari Şubesinden mezun (1963) oldu. Doktora çalışmasını aynı fakültede (1964) yaptı. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünde asistan (1963-66), Diyanet İşleri Başkanlığında özel kalem müdürlüğü ve Batı dilleri çevirmenliği (1966-67), Millî Prodüktivite Merkezinde uzmanlık (1967-68), Türk Taşıt İşverenleri Sendikasında uzmanlık (1968-69), Şanlıurfa Ortaokulunda İngilizce öğretmenliği (1970-71) yaptı. Bu arada bir süre yayıncılık (1971-76), ardından Sanayi Bakanlığında ile Kültür Bakanlığında müşavirlik (1977-80) yaptıktan sonra yeniden yayıncılığa döndü. 12 Eylül 1980 askeri yönetimince tutuklanarak Ordu Dil Okulu ile Mamak Askeri Ceza evinde dokuz bucuk ay hapis yattı.1982 yılında Ankara'dan ayrılarak Karamürsel (Kocaeli)'e yerleşti. MSP'nin son genel kurulunda MKYK üyeliğine seçildi. Sonra politikadan çekildi ve tüm zamanını yazı ve yayın faaliyetlerine ayırdı.

İlk şiirini on yaşındayken Kore Savaşı hakkında yazarak Gaziantep'te çıkan *Demokrat Ülkü* gazetesinde yayımladı. Sonraki yıllarda yazıları *Yeni Ülkü* (Gaziantep, 1957), *Düşünen Adam* (İstanbul, 1961), *Adalet* (Ankara, 1964) ile çeşitli yerel gazeteler (1965-66), 1967 yılında *Yeni İstiklal, Büyük Doğu, Yeni İstanbul*'da, 1968 yılında *Bugün*; 1976 yılında *Yeni Devir, Sebil* ve *Vesika*'da, 1977 yılında MTTB'nin yayın organı *Tebliğ*'de, 1988-92 yıllarında *İslâm, Kadın ve Aile* dergilerinde, 1992 yılından itibaren *Zaman* gazetesinde yayımlandı. 1981 yılında Türkiye Yazarlar Birliğinin Çocuk Edebiyatı Ödülünü aldı. Sonraki yıllarda edebî faaliyetlerinden dolayı çok sayıda gazete, vakıf ve belediye tarafından kendisine ödül ve plaketler verildi.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME-KONFERANS-TEBLİĞ: *Mücadelemizin Diyalektiği İçinde Türkiye ve Dertlerimiz* (1966), *İlim ve Ahlâk* (1968), *İslâm ve Kâinat* (1969), *Çağımızın Ana Meseleleri* (1972), *Ahenk / Yazılar* (1974), *Tuğra 1* (1975), *Tuğra 2* (1976), *Fetihname* (konferans, 1976), *Kurtuluş Hasreti İslâm Gençliğine Tebliğ* (1976), *Semavi Dinlerde Ahlâk* (1976), *Allah... Ölümsüz Gerçek* (1977), *Mukaddes Dâvâ* (1978), *Buhran 78* (1978), *Hicri 1400 Hitabesi* (1979), *Gökdevlet'ten Bugüne* (1980), *Hicri 1408 Hitabesi* (1987), *Mehmet Akif Ersoy* (konferans, 1988), *Ümit, Sevgi ve Zafer* (1991), *Elveda Karanlık* (1991).

ÜTOPYA: *Monark* (1970).

ROMAN: *Sessiz Çığlık* (1972).

PİYES: *Sertavul Geçidi* (1975), *Zincirler Kırılırken* (1985).

ANI: *Ömrümün Devr-i Saadeti* (1977), *Hacc Seyahati Notları* (1978).

ŞİİR: *Şiirler* (1986).

ÇOCUK KİTABI: *Ahlâkî Çocuk Hikâyeleri 1-2* (1969-71), *Müslüman Türk Çocuğunun Ahlâk Kitabı* (1973),

Mustafa Yazgan

MUSTAFA YAZGAN

MÜSLÜMANIN TARİFİ

Müslüman, "Allah" tan başka her şeyi fâni sayan ve yalnız Allah'a secde eden, yalnız Allah'ın Şeriatı'na inanan, sâdece "Allah'ın nizamı" için yaşayan kimsedir.

Müslüman, berrak bir pınar suyu gibi beyninden ve kalbinden geçen bernak bir "İman" İle diğer insanlardan tefrik edilen kimsedir.

Müslüman, evinin önünden akan bir suda günde beş kerre yıkanan temiz insan gibi, maddesini ve ruhunu günde beş kerre "Namaz" suyu ile yıkayan, arınan, temizlenen ve temizleyen kimsedir.

Müslüman, herkesçe iyi bilinen, hikmetli, doğru, güzel ve hayırlı işleri emreden ve Allah'ın haram ve yasak kıldığı bütün hususları yasaklayan Allah kuludur.

Müslüman, sâdece "Allah'ın nizamı = Şeriat" için yaşayan kul olduğuna göre, yeryüzündeki bütün nizamsızlıklardan, karışıklıklardan, imansızlık ve ahlâksızlıklardan müteessir olup, bu sapıklıkları önlemeğe azmeden kişidir

Yeryüzünde inananlar ve inananların en şereflisi olan MÜSLÜMANLAR, en az imansızlar, ahlâksızlar, münkirler, materyalistler kadar cesur olmadıkça, yeryüzünde ne refah, ne saadet, ne huzur, ne adalet, ne bereket, ne sulh ve ne de sükûn olacaktır. Müslüman, samimi ve tavizsiz bir imâna sahip olduğuna göre, imanının icâbı olarak yaşadığı asra ve zemine şahsiyetinin ve davasının "tuğra" sını vurmalıdır. Her zaman ve heryerde görülen "Nizamsızlık" ancak bu şahsiyetli ve cesur edâ içinde yok edilebilir.

Bu Gidiş Nereye?

İnsanlık, bir kum yığını gibi... Bir karınca yuvası veya bir arı kovanı misali anlaşılmaz bir uğultu içinde, Allah'ın takdir ettiği bir neticeye doğru akıp gidiyor. Bu gidiş, başıboş bir gidiş değildir. Tesadüfi, gelişigüzel hiç değildir. Akan bir nehri seyreden insanoğlu, nehrin sâdece gözünün gördüğü coğrafi sahadaki görüntüsünden ibaret olmadığını nasıl düşünüyor ve bu nehrin nereden gelip, nereye gittiğini nasıl tecessüsle arıyorsa, Allah'ın takdir ettiği bir neticeye doğru akan şu insanlığın gelişini ve gidişini de öylesine, hatta daha büyük bir tecessüsle arayıp, sormaktadır. Bu akışın tesadüfle ve gelişigüzellikle hiçbir alâkasının olmadığını, bizzat bu akışı tanzim, takdir ve tesbit eden Hâlik-ı Mutlak'ın kitabından okuyoruz.

— İnsan, kendisinin başıboş bırakılacağını (Şeriatlarla mükellef tutulmayacağını, öldükten sonra dirilip hesap vermiyeceğini) mi sanıyor? (KUR'AN : El - Kıyaame 36).

Madem ki, insanlığın bu hayat akışı, ilâhî bir plân ve Rabbanî bir nizam içinde vukua gelmektedir, sel sularına kapılmış giden bir yaprak üstündeki karınca gibi olmamak ve bu akışın ilâhî hikmetlerini, tefekkür gücümüzle, aklımızla, idrâkimizle, ilmimizle, imânımızla tetkik, tesbit ve tahkik etmek borcundayız.

Çırpındıkça Bataklar...

Akla gelecek ilk sual şu olabilir; "Bu eserin telif ediliş gâyesi nedir? Niçin böyle bir esere ihtiyaç duyulmuştur?"

Cevabımızı, yaşadığımız dünyanın manzarasına kısaca bir bakışla vermeğe çalışalım:

Dünya, bir nizamsızlık ve felâket meşheri halindedir.

İnsanlık, bu nizamsızlık ve felâketin hem bizzat dâvetçisi ve hazırlayıcısı, hem de bu nizamsızlık ve felâket zulmünün mazlumu durumundadır. Bu dayanılmaz buhrandan kurtulmanın ve mânâsını bilerek veya bilmeyerek dilinde doladığı bir "Mutluluk = Saadet" hayali peşinde koşmanın gayreti içindedir. Bir taraftan muhteris bir açlıkla "Mutluluk = Saadet" arayan çağdaş insan, çamur deryasında çırpındıkça batan bir felâketzede gibi, diğer taraftan "Mutluluk = Saadet" bahşedecek bütün yolları kendi eliyle tıkamak, yasaklamak, iptal etmek tezadı içindedir. Bu hâliyle insanlık, bir eliyle kurduğu mimariyi öbür eliyle yıkan bir çocuk, bir deli, bir psikopat gibidir. Bütün insanlığın topyekün ve bir anda delirmesi muhal olduğuna, çocukluk devrelerini de yüzbinlerce sene önce yaşamış, geçirmiş olduğuna göre, insanlığın bugün bir ruh buhranı geçiren hasta bir bünye olduğunu ifade etmek, herhalde en isabetli tesbir olacaktır.

Yirminci asrın içinde geçirilen iki büyük dünya savaşı insanlığa ölüm, kan, zulüm, yokluk, ızdırap, sefâlet, anarşi, ümidsizlik, imansızlık ve korku getirdiği halde, bu acı tecrübelerden ibret alamayan insanlar, hâlâ kör bir ihtirasın, kuru ve kaba bir materyalizmin ve menfaatin esiri olarak dünya mes'elelerinin savaş yoluyla çözüleceğini zannediyorlar. Ruh keyfiyetinden, fikir ve ideal hassiyetinden, merhamet ve gerçek kurtuluş şartlarından mahrum harplerin, insanlığı harbe başladığı noktadaki problemlerinden çok daha girift mes'elelere sürüklediğini unutmuş görünüyorlar. Modern teknoloji, insanlığı mahvedecek alet ve vasıtaların istihsâl ve imâlâtı için maalesef müsaid bir seviyeye erişmiştir ve daha da gelişmektedir.

(Ölümsüz Gerçek, 1977)

Buharalı Cengâver Zaferhan (resimli roman, 1983), *Malazgirt* (resimli roman, 1984).

HAKKINDA: S. Ahmet Kaya / Urfa Şairleri - Cumhuriyet Dönemi (1998).

YAZGAN, Necati

Şair. 1932, Görele / Giresun doğumlu. Görele Yücel İlkokulu ile Görele Ortaokulunda okudu. Öğretmen Okulunu ve Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünü bitirdi. Bir süre Görele Ortaokulunda öğretmenlik yaptıktan sonra İstanbul'a atandı, buradan emekliye ayrıldı. Öğretmeni Nihat Sami Banarlı'dan destek gördü. Yahya Kemal Beyatlı'nın şiirlerinden etkilendi. Şiirlerini *Fetihname* (1970) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Nihat Sami Banarlı / Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (Aruz meselesi, 1975), Seyfullah Çiçek / Giresunlu Şairler (1997).

YAZGAN, Turan

Araştırmacı-yazar. 1938, Eğirdir / Isparta doğumlu. Kastamonu Lisesi (1935), İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi (1959) mezunu. DPT ve İmar İskân Bakanlığı Bölge Planlama Teşkilatının Ankara ve İstanbul kuruluşlarında daire başkanlığını yaptı (1961-64). Bitirdiği fakülteye asistan olarak (1965) girdi. *"Türkiye'de İşgücünün Demografik ve Sosyo-Ekonomik Bünyesi"* başlıklı teziyle doktorasını (1967) tamamladı. *"Gelir Dağılımı Açısından Sosyal Güvenlik"* teziyle doçentliğe (1969), Sosyal Sigortalar konusundaki takdim teziyle profesörlüğe (1979) yükseldi.

Fakültede sürdürdüğü öğretim üyeliğinin yanı sıra, kuruluşundan (Temmuz 1980) itibaren Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Başkanlığını yaptı, bu vakfın yayınları olan *Türk Dünyası Araştırmaları* ile *Türk Dünyası Tarih* dergilerini yönetti. Makaleleri ayrıca *Türkistan'ın Sesi, İÜ İktisat Fakültesi, Kubbealtı Akademi* ve *Türk Edebiyatı* dergilerinde yer aldı.

Turan Yazgan

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Türkiye'den F. Almanya'ya İşgücü Akımı ve Meseleleri* (O. Tuna ve N. Ekin ile, 1966), *Türkiye'de İşgücünün Demografik ve Sosyo-Ekonomik Bünyesi* (1968), *Gelir Dağılımı Açısından Sosyal Güvenlik* (1975), *Sosyal Sigorta* (1977), *Türkiye'de Sosyal Güvenlik Sistemi ve Meseleleri* (1981), *Türkiye'de Sendikal Hareketler* (kısa tarihçe, 1982), *Güneydoğu Anadolu Gelişme Planı* (bu planın genel koordinatörlüğü ve sosyal planlamasını içine alan 6. ve 7. ciltler).

ÇEVİRİ: *İktisadi ve Mali Yönüyle Sosyal Güvenlik* (J. Henry Richardson'dan, 1970). Ayrıca çeşitli ortak kitaplarda makaleleri yayımlanmıştır.

YAZGIÇ, Suavi Kemal

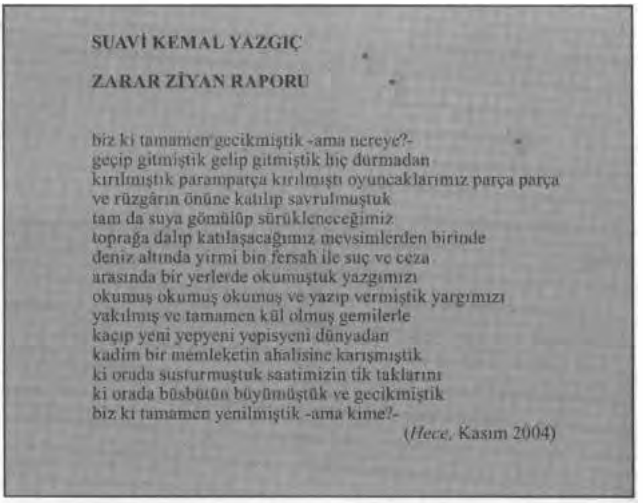
Şair. 19 Mayıs 1972, İstanbul doğumlu. Balkan Harbi sırasında Makedonya'dan Türkiye'ye göç eden bir ailedendir. İlkokulu İstanbul Samatya'da Yunus Emre İlkokulunda (1979-1984), ortaokul ve lise bir ve ikinci sınıfları Yedikule Lisesinde (1984-1988) okudu. Gölcük Barbaros Hayrettin Lisesi, Gazi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü(1994) mezunu. Haftalık *İntermedya Ekonomi, Gerçek Hayat* dergileri ile *Türkiye* gazetesinde çalıştı.

İlk şiiri Ekim 1991'de *Türk Edebiyatı* dergisinde yayımlandı. Başlangıçta *Yedi İklim, Kanat,* (arkadaşlarıyla beraber çıkarttığı) *Eksen* ve *Bu Ülkenin Çocukları, Yeni Dergi,* daha sonra *Dergâh, Ülke, Kırkayak, Kırklar, Hece, Edebî Pankart, Martı,* www.dergibi.com www.sipesifik.com gibi dergilerde, *Yeni Şafak, Sağduyu, Millî Gazete* ve *Zaman* gazetelerinde yazdı.

"Bu öykülerin, bir yandan görünmeyen perdelerin arkasına gizlenmiş keşfedilmeyi bekleyen sırlar sakladığını, bir yandan da hep aynı sırrı terennüm etmekte olduğunu söyleyebiliriz. Her bir öykü yeni bir sırra perde olurken, bir yandan da o sırrın çoğalmasının yolunu açıyor. Temelde hep aynı sır yatmakta olmasına rağmen..." (Rasim Özdenören)

Suavi Kemal Yazgıç

SUAVİ KEMAL YAZGIÇ

ZARAR ZİYAN RAPORU

biz ki tamamen gecikmiştik -ama nereye?-
geçip gitmiştik gelip gitmiştik hiç durmadan
kırılmıştık paramparça kırılmıştı oyuncaklarımız parça parça
ve rüzgârın önüne katılıp savrulmuştuk
tam da suya gömülüp sürükleneceğimiz
toprağa dalıp katılaşacağımız mevsimlerden birinde
deniz altında yirmi bin fersah ile suç ve ceza
arasında bir yerlerde okumuştuk yazgımızı
okumuş okumuş okumuş ve yazıp vermiştik yargımızı
yakılmış ve tamamen kül olmuş gemilerle
kaçıp yeni yepyeni yepyeni dünyadan
kadim bir memleketin ahalisine karışmıştık
ki orada susturmuştuk saatimizin tik taklarını
ki orada büsbütün büyümüştük ve gecikmiştik
biz ki tamamen yenilmiştik -ama kime?-

(*Hece*, Kasım 2004)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sebepsiz Serçe* (2001).

ÖYKÜ: *Kırk Gri Hırka* (2002).

ORTAK KİTAP: *Kapalı Öyküler* (2004).

DERLEME: *Avrupa Birliği* (2005).

HAKKINDA: Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 4, 2002), Beytullah Önce / Sebepsiz Serçe (www.dergibi.com, 24.1.2002), Saadettin Acar / Şiirin Dervişinden Sebepsiz Serçe (Yeni Şafak, 29.7.2002), Cahid Efkan Akgül / Kırk Gri Hırka Kırkı da Gri Hırka (www.dergibi.com), Rasim Özdenören / Yeni Şafak (16.3.2003).

YAZICI, Ayşenur

Televizyon programcısı, yazar. 13 Eylül 1958, Elazığ doğumlu. Ankara Tcğmcn Kalmaz İlkokulu, Paris CES Delory, Ankara Tevfik Fikret Lisesi, Lyon Akademisi sahne, sinema ve kozmetoloji bölümlerinde (1980) okudu. 1983 yılında TRT İzmir'de çalışmaya başladı. Christian Dior firmasının Türkiye temsilciliğinde beş yıl teknik müdür ve eğitmen olarak görev yaptı. Printemps Mağazalarında reklam ve halkla ilişkiler bölümlerinde görev yaptı. 1990 yılında özel televizyonlarda spiker olarak çalışmaya başladı.

Yazıcı, 1990 yılından itibaren çeşitli dergilerde güzellik ve kozmetik konularında yazılar yazdı, psikolojik testler hazırladı, gazetelerde köşe yazıları yazdı, renklerle terapi ve yaşam üzerindeki etkileri üzerinde çalışmalar yaptı. Türk Dil Kurumu tarafından "Türkçeyi en iyi kullanan spiker" ödülüne layık görüldü. 2003 Antoloji Şiir Yarışması ile televizyon programlarından dolayı elli kadar ödül aldı.

ESERLERİ:

Bedriye (roman, 2002), *Ekmek Arası Hayat* (2002), *Kadınlar Ağlar* (2003), *Makyajda Sihirbazlık Numaraları* (2004).

Ayşenur Yazıcı

HAKKINDA: Ayşenur Yazıcı / Bedriye (2002), Dicle Argın / Ekmek Arası Hayat (Virgül, Temmuz-Ağustos 2002).

YAZICI, Celal

Yazar. 1930, Ketvan köyü / Hasankale / Erzurum doğumlu. Resmi öğrenim görmedi. Erzurum Maliyesinde, Erzurum Millî Emlak Müdürlüğünde çalıştı. Hikmet Barlıoğlu ile birlikte *Erzurum Matbuat Antolojisi*'ni hazırladı (1963).

HAKKINDA: C. Yazıcı - H. Barlıoğlu / Erzurum Matbuat Antolojisi (1963).

YAZICI, Erdinç

Toplumbilimci. Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdarî Bilimler Fakültesi mezunu. Elli sekiz üniversitede ve 37.680 öğrenci üzerinde yapılan Türk Üniversite Gençliği araştırmasının başkanlığını yürüttü. Kitap ve makalelerinde sosyokültürel değişim ve siyaset-işçi hareketi ilişkileri ve Türk işçi hareketinin sosyolojisi üzerinde durdu. Çalışmalarını Gazi Üniversitesi İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünde öğretim üyesi olarak sürdürdü.

ESERLERİ:

Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Karabük İşçi Ailesi (1992), *Osmanlı'dan Günümüze Türk İşçi Hareketi* (2004), *İşçi Liderleri Konuşuyor / Sendikal Perspektif* (2004), *Sendikal Hareket / Yeni Misyon Arayışları* (2004).

HAKKINDA: Yusuf Turan Günaydın / "Türk İşçi Hareketinin Tarihi" (KitapHaber, sayı: 22, Eylül-Ekim 2004).

YAZICI, Gülgün

Araştırmacı-yazar. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi (1985) mezunu. Yüksek lisansını *"Bursalı Rahmî ve Gül-i Sadberg'i"* adlı tezle (1990), doktorasını *"Edirneli Kâmi ve Divanı'nın Tenkitli Metni"* teziyle (1998) AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. Türk-İslâm Edebiyatı Anabilim Dalında yardımcı doçent oldu. Yazıları *Türk Dili, Türkoloji, Tasavvuf* dergilerinde, *Avrupa'ya İlk Adım Uluslararası Sempozyumu* kitabında yayımladı. *TDV İslâm Ansiklopedisi, Türk Dünyası Edebiyat Terimleri ve Kavramları Ansiklopedik Sözlüğü* için maddeler yazdı. *Tahir Olgun-Çilehane Mektupları* (Cemal Kurnaz ile, 1995) adlı bir yayıma hazırlama çalışması var.

YAZICI, Halim

Şair. 1954, Bergama / İzmir doğumlu. Ege Üniversitesi İktisat Fakültesi (1978) mezunu. Çeşitli işlerde çalıştıktan sonra 1991-1999 yılları

Halim Yazıcı

HALİM YAZICI

LÜTFEN

Adam meyhanedeydi
garsonu çağırdı
-Yakamoz lütfen

Suya koydu adam kalbini sonra
uçurumun kenarında iki prizma
-diye düşündü adam-

Garson geldi
-saat bin çeşit ışık-
-yakamoz kalmadı
prizma vereyim

Garsonun elleri allegro
"yaşama sevincini" tepsiye koydu

Adam bir dikişte içti
dışarıda "olağan ayyaş bir sabahı
yaşayan İstanbul"

Nedir anlamı
"Bir şehir terkedilirken
bir insanın terkedilmesi"
-diye düşündü adam-

Bir anlam veremedi elleri allegro
kokan garson
bir anlam veremedi
"neredeyse kayıp giden
yaşama sevincine adamın
ellerinden"
Adam meyhanedeydi Denizli'de
kadınsa yedi memeli şehirde

Tekrar fısıldadı adam
eğilerek kulağına garsonun
-Prizma lütfen.

arasında Denizli Belediyesinde Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü ile Kültür Müdürlüğü yaptı. Çalışmalarını 1999'dan itibaren İzmir Çiğli Belediyesinde kültür müdürü olarak sürdürdü.

Şiirleri *Dönemeç, Ortaklaşa, Varlık* vd. dergilerde yayımlandı. *Dönemeç, Küçücük, Yamaç, Körfez, Ünlem* dergilerinin yayın kurullarında bulundu. 2004'te Karşıyaka Belediyesinden Homeros Emek Ödülünü, 2004 Çukurova Üniversitesi Adnan Yücel Şiir Ödülünü, Karşıyaka Cumhuriyet Okurları 2004 Uğur Mumcu Şiir Ödülünü aldı.

ESERLERİ (Şiir):

O Güzel Narin Gelin (1982), *Cevahir Kalbiyle Dolunay* (1984), *Aşk Cazdır* (1991), *Beyaz Atların Yelesinde* (1997), *Âşıkhava Sineması* (2005).

HAKKINDA: Yılmaz Odabaşı / 1975-2000 Son Çeyrek Yüzyıl Şiir Antolojisi (2. bas. 2001).

Hasan Hüseyin Yazıcı

YAZICI, Hasan Hüseyin

Şair. 1930, Artvin doğumlu. Dervişan mahlasını kullandı. Geçimini çiftçilik yaparak sağladı. Şiirlerini ilk olarak 1991'de *Erciyes* dergisinde, daha sonra *Artvin-Ardanuç Ağzından Derlemeler* (1993), *Ardanuç'tan Bir Güldeste, Artvin Ozanlar Seçkisi, 2000'de Ardanuç, Artvinli Halk Şairleri, Şiirimizde Artvin* gibi antoloji ve kitaplarda, ayrıca *Öner* dergisinde yayımladı. Şiirlerinin bir bölümünü *Gönül Bağları* (2005) adlı bir kitapta topladı.

HASAN HÜSEYİN YAZICI

AYIRAMADIM

Her gün savaştayım kendi nefsimle,
Haklıyı, haksızdan ayıramadım.
Yalvardım yakardım türlü yön ile,
Ne çare sesimi duyuramadım.

Ateşten bir gömlek, sanırsın taçtır,
Görünüşte altın aslında tunçtur,
Dünya onun olsa yine de açtır,
Ben onun gözünü doyuramadım.

Gönlüme girdi de aldı daramı,
Her gün kurcalıyor kanser yaramı,
Helale bakmıyor, özler haramı,
Ben onu helalle kıyamadım.

Derviştim ortak etti suçuna,
Çekip kollarımdan kattı göçüne,
Akıbet düşürdü hüsran içine,
Kendimi nefsimden sıyıramadım.
(*Gönül Bağları*, 2005)

YAZICI, İshak

Tefsirci. 1947, Subaşı / Kemaliye / Erzincan doğumlu. İlköğrenimini doğduğu köyde, ortaöğrenimini İstanbul İmam Hatip Okulunda tamamladı. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1971) mezunu. Doktorasını Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesinde tamamladı. Yurdun çeşitli yerlerinde öğretmenlik ve yöneticilik gö-

revlerinde bulundu. Samsun Yüksek İslâm Enstitüsünde tefsir asistanı ve öğretim üyesi olarak çalıştı (1977). Aynı fakültede profesörlüğe yükseldi (1997). Tefsir Anabilim Dalı başkanlığı görevini yürüttü.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Hakâiku't Tefsir li Ebi Abdirrahman es-Sülemi* (1996), *Muhammed Abduh ve Reşid Rıza'nın İman İslâm ve Kur'an'a Bakış Açıları* (1996), *Ebu'l-Leys ve Tefsirinin Bilinmeyen Kaynakları Hakkında Mukayeseli Bir Araştırma* (1996).

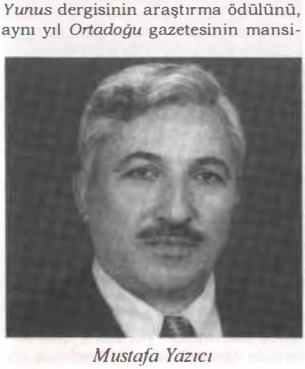
ÇEVİRİ: *Ebu'l-Leys es-Semerkandi'nin Tefsirinin Bazı Hususiyetleri* (Semerkandi'den).

HAKKINDA: Prof. Dr. Yakup Çiçek-Bünyamin Açıkalın / Türkiye İlâhiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000).

YAZICI, Mustafa

Şair ve yazar. 12 Mayıs 1949, Şinik köyü / Akçaabat / Trabzon doğumlu. Trabzon İmam Hatip Lisesi (1966) ve *"Kur'ân-ı Kerim'in Tefsirine Duyulan İhtiyaç"* lisans tezi ile Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsünü bitirdi (1970). Öğretmen ve yönetici olarak Gerede, Akçaabat ve Trabzon'da (1970-95) görev yaptı. KTÜ Trabzon İlâhiyat Meslek Yüksek Okulunda öğretim görevlisi olarak çalıştı (1995-99). Çalışmalarını daha sonra özel kuruluşlarda sürdürdü.

İlk yazısı *"Hidayet İslâmdadır"*, 1968 yılında *Bugün* gazetesinde; ilk şiiri *"Sararan Yapraklar"*, aynı yıl yayımlanmıştı. 1968'den itibaren yazı ve şiirleri *Bugün*, *İleri*, *Türkçesi*, *Milli Gazete*, *Sebil*, *Zaman*, *Hergün* vb. gazeteler ile *Millî Kaynak*, *Ezgi*, *Millî Gençlik*, *İcmâl*, *İslâmî Edebiyat*, *Çağrı*, *Çınar*, *Birlik*; yazı işleri müdürlüğünü yaptığı *Yunus*, *Tarih* ve *Medeniyet* vb. dergilerde yayımladı. 1991 yılında *Yeni Asya* gazetesinin "Körfez Savaşı" konulu araştırma yazısı yarışmasında yedincilik ödülünü, 1993 yılında *Yunus* dergisinin araştırma ödülünü, aynı yıl *Ortadoğu* gazetesinin mansiyonunu aldı. Karadeniz Yazarlar Birliği ve İLESAM üyesidir.

Mustafa Yazıcı

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *İçki Felaketi* (1977), *Yeşil Nefes* (1991), *Akaid ve Dinler Tarihi Üzerine Yeni Tespitler* (1993), *Bilgi ve Bilgi Toplumu* (1993), *Trabzon'da Folklor* (1993), *Trabzon Belediyesi Tarihi I-II* (komisyon ile, 1993), *Mehmet Akif Ersoy* (komisyon ile, 1994), *24 Şubat Trabzon'un Kurtuluşu* (komisyon ile, 1995), *Muhteşem Trabzonlu Kanuni* (komisyon ile, 1995), *Üç Dost Kalem* (Murat Yüksel, İbrahim Sağlam ile, 1995), *Osmanlı Dönemi On Meşhur Trabzon Valisi* (1995), *Trabzon Evliyaları I-II* (1995-96), *Kadirga'dan Kadirgan'a Selâm* (1996), *İlmi ve Akademik Yönüyle Hitabet ve İrşad Sanatı* (1997), *Jargana Kahramanları* (1999), *Trabzon Ayasofya Camii* (2000).

ŞİİR: *Sayha* (1980), *Şiirlerde Karadeniz ve Trabzon* (1991), *Sevgi Sevgi* (1991), *Yaşamak Bir Defa* (1992), *Tepemde Soğuk Kor İçimde Volkan* (1995), *Hey Gönüldaş* (1999).

HİKÂYE: *Adam Yetiştiren Adam* (1988), *Büyüyen Gölgeler* (1990).

DÜŞÜNCE: *Kanun Fikirler ve Kutsal Saadetler* (1991).

ROMAN: *Balıkların Gözyaşları* (1992).

OYUN: *Okumaz Yazmazlar* (1993).

DERLEME: *Güler misin Kızar mısın* (fıkralar, 1991), *Bir Kalbur Zaman* (Doğu Karadeniz Masalları, 1992).

YAZICI, Nesimi

İlâhiyatçı. 1949, Gönen / Balıkesir doğumlu. Balıkesir İmam Hatip Okulu (1968), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1972) mezunu. Çeşitli okullarda öğretmenlik yaptıktan sonra üniversiteye geçti. Doktorasını 1975'te İstanbul Üniversitesinde *"Tanzimat Döneminde Osmanlılarda Posta Teşkilatı 1839-1876"* başlıklı tezle tamamladı. Üç yarıyıl Cezayir Konstantin Üniversitesi Tarih Bölümünde Osmanlıca dersi (1984-85) verdi.

Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde profesörlüğe yükseldi. Osmanlılarda haberleşme, iletişim, kara taşımacılığı, basın, eğitim-öğretim, son dönem uleması vd. konulardaki makale ve tebliğleri çeşitli bilimsel yayın organlarında yayımlandı. İLESAM ve OTAM üyesidir.

ESERLERİ:

Takvim-i Vekai "Belgeler" (derleme, yay. haz., 1983), *İlk Türk-İslâm Devletleri Tarihi* (1992), *Kâmil Miras - Hayatı ve Eserleri* (2002), *Ocak 1898 Balıkesir Depremi ve Sonrası* (2003), *Az Okunan Kitapta Bir Sayfa Olmak* (2003).

YAZICI, Olcay

Şair ve yazar. 1953, Yukarıovalı (Vizara) köyü / Küçükdere / Sürmene / Trabzon doğumlu. Tam adı Osman Olcay Yazıcı'dır. Aşağıovalı Köyü İlkokulu, Zonguldak Fener Lisesi mezunu. Yükseköğrenimini İstanbul'da yaptı. 1984'te gazeteciliğe başladı, on iki yıl çalıştığı *Türkiye* gazetesinde dizi, mülâkat ve köşe yazarlığı, kültür sanat sayfası yöneticiliği, bölüm şefliği ile yazı işleri ve Avrupa baskıları servisinde redaktörlük görevlerinde (1984-97) bulundu. Türk Edebiyatı Vakfının yayımladığı *Türk Edebiyatı* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü (1983-84), İhlas Holding'in *İnsan ve Kâinat* dergisinin editörlüğünü (1988-94) yaptı. *Kültür Dünyası* dergisinin genel yayın yönetmenliğini (1997-98, 16 sayı) üstlendi. 1999'da *Ayyıldız Gazetesi*'nin Kültür Sanat ve Düşünce sayfasını yönetti. Müstâkil Sanayici ve İşadamları Derneği Araştırma Yayın Komisyonu koordinatörlüğü ile süreli yayınlar editörlüğünü (2000-2001) yürüttü. Çalışmalarını, Uluslararası Teknolojik Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Vakfı (UTESAV)'nın genel müdürü olarak sürdürdü.

Olcay Yazıcı

Başta *Hisar*, *Töre*, *Türk Edebiyatı*, *Boğaziçi*, *Pınar*, *Meşale*, *Dolunay*, *Ufuk Çizgisi*, *Millî Kültür*, *İnsan ve Kâinat*, *Cemre*, *Güneysu*, *Seyir*, *Öncüler*, *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, *Biyografi Analiz*, *Mor Taka*, *Yüzakı* ve *Ufuk Ötesi* dergileri ile *Türkiye* ve *Ayyıldız* gazetelerinde şiir, hikâye, deneme ve fikir yazıları yayımlandı. Şiirlerinin bir bölümü Arif Nazım ve Mehmet Yılmaz tarafından bestelendi. *Çocuklar Vatanında Büyüsün* adlı hikâye kitabıyla Türk Edebiyatı Vakfı 1982 Birincilik Ödülünü aldı. İLESAM, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

"Yaralı Küheylân ise bizim hikâyemiz, daha doğrusu dramımızdır

OLCAY YAZICI

SESLİ KAYA

Sesli kaya
Sesli kaya
Gel, gidelim ilgarbaya
O efsunlu sükûneti
Yaşayalım doya doya

Sesli kaya
Sesli kaya
Ruhunu sal rayihaya
Gayda söylesin âşıklar
Ayça yüzlü açelyaya

Sesli kaya
Sesli kaya
Bir mermi sür tabancaya
Eşlik etsin Sultan Murat
İçindeki gür-nâraya

Minicik, demir tayyare
Selâm götürür o yâre
Gün eksildi, masal bitti:
Yapayalnızız, ne çare!..

Sesli kaya
Sesli kaya
Ay ışıdı patikaya
Ağaç başının kızları
Dalmış şimdi bir rüyaya

Kurt vadisi
Yangın yeri
Seyrana çıkmış bir peri
Ermiş gibi duruşu var:
Kabullenmiş zor-kaderi
Sesli kaya
Sesli kaya
Kar yağınca Vizara'ya
Bürür göğü beyaz ölüm:
Çığlığını kimler duya?

Sesli kaya
Sesli kaya
Vur kırbacı kırçıl taya
Kalk göçelim bu diyardan
Sığınalım mâverâya

Sesli kaya
Sesli kaya
Teselli ver fukaraya
Hasret derin bir uçurum:
Gurbetlik girmiş araya

Sesli kaya
Sesli kaya
Tutuldum âfet edâya
Gül esenliği muştula
Şehirde mahpus sedâya

Sesli kaya
Sesli kaya
Ağıt yak tüm cihbaya
Mümkün değil, dönemeyiz:
O hayalî dilârâya

Cumhuriyetimiz kurulduğunda belediyeliklerde yaşayanlar herhalde nüfusumuzun yüzde onu kadarıydı. Şimdilerde yüzde altmışlar civarında olduğuna göre nüfusumuzun hemen hemen yarısı köylerde doğmuş, ama şehirlerde hayat hakkı arıyor. İlk hatıraların dokunduğu yerlerden, ana kucağından ayrılmak yüreğinin farkında olanlar için gerçekten zor bir olaydır; ama zaruretler insanımıza neler dikte ettirmiyor. Bu gurbeti ruhsuz kalabalıkların nasıl çekilmez hale getirdiğini o lirik üslûbuyla ne güzel anlatmaktadır." (Mehmet Niyazi, *Yaralı Küheylân* hakkında)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Çocuklar Vatanında Büyüsün* (1985), *Papatyalar Üşümesin* (1990), *Yaralı Küheylân* (2004).

ŞİİR: *Erguvan Uğultusu* (1991), *Eylül'ün Kırdığı Gül* (1994).

DENEME: *Tartışmayı Tartışmak* (1992), *Hüzün Yazıları* (1993), *Kitapsız Toplum* (1994), *Nemrut Ateşi* (2004).

ARAŞTIRMA: *Büyük Gün / Bir Kıyâmet Alâmeti Olarak Hazreti İsâ'nın Dönüşü* (2001), *Eğitim ve Kültür Trajedimiz. / Kendimiz Olmaktan Nasıl Çıktık* (2001).

HAKKINDA: Mehmet Nuri Yardım / Türk Şiiri'nden Portreler (2001), Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler, Hüdâvendigâr Onur / Türk Sağı, Mehmet Niyazi / Zaman (7.2.2005).

YAZICI, Serap

Hukukçu, yazar. 1963, Ankara doğumlu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1984) mezunu. 1986'da yüksek lisansını bitirerek, 1991-92 öğretim yılında Bristol Üniversitesinde çalışmalar yaptı. 1995'te doktorasını tamamladıktan sonra İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesinde öğretim görevlisi olarak çalıştı.

1986 Şefik Soyer "Atatürk İlkeleri Bakımından Laiklik" konulu yarışmada üçüncülük, 1987 İnönü Vakfı "İnönü ve Laiklik" konulu yarışmada ikincilik, 1991 Aybay Hukuk Araştırmaları Vakfı "İnsan Hakları Açısından Laiklik" konulu yarışmada birincilik ödülünü aldı. *"Aydınlanma Felsefesi ve Türk Devrimi"* başlıklı çalışmasıyla 1994 Yunus Nadi Ödülünü aldı.

Serap Yazıcı

ESERLERİ:

İnsan Hakları Açısında Laiklik (1994), *Aydınlanma Felsefesi ve Türk Devrimi* (1994), *Türkiye'de Askeri Müdahalelerin Anayasal Etkileri* (1997), *Başkanlık ve Yarı-başkanlık Sistemleri: Türkiye İçin Bir Değerlendirme* (2002).

HAKKINDA: Serap Yazıcı / Türkiye'de Askeri Müdahalelerin Anayasal Etkileri (1997), Kerem Öncül (Virgül, Haziran 2002).

Şenol Yazıcı

YAZICI, Şenol

Eğitimci, yazar. 1 Ocak 1956, Trabzon doğumlu. Şenol Saral, Menekşe Bahar adlarını da kullandı. Trabzon Armağan İlkokulu (1966), Atatürk Ortaokulu (1969), Trabzon İlköğretmen Okulunu (1972) bitirdi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1978) mezunu. Sivas, Uşak, Adapazarı, Trabzon, Yalova, İzmir ve Bursa'da ilkokul öğretmenliği ve okul müdürlüğü ile Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği yaptı.

İlk yazıları *Haberci Gazetesi* ile *Edebiyat Gündemi* dergisinde yayımlandı. *Kimse-siz* dergisinin genel yayın yönetmenliği ile yazarlığını yaptı. Yalova FM ve Yalova Melodi TV'de programlar yaptı. Yazılarını *Kimsesiz, Öteki-siz, Damar, Aykırısanat, Bursa Kent Dergisi, Güney, Kaçak Yayın, Agora, İmgesel* adlı dergilerde yayımladı. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

"Başarılı ve kısa sürede yeni baskılar yapan bir ilk yapıt Selâm Söyleyin Ayışığına'dan sonra derin tatlar alarak okunacak bir ikinci yapıt Benim Kimsem Olsana 93 Harbi'nden bu yana günümüze ulaşan renkleri kokuları yaşamları sosyo ekonomik koşullarıyla birlikte insanın iç dünyasını başarıyla sunuyor bize sevgili Şenol Yazıcı. Dünün ve bugünün ustaca bir dille kurgulandığı, tarih, zaman, insan süzgecinden süzülmüş, yaşamın imbi-

ŞENOL YAZİCİ

HAK EDİLMİŞ BİR AYRILIKSA ZAMAN

İlk onlar gitti. Kimi deprem görmüş yerlerde iş adamları, ekmeğini yedikleri kentlere depreme dayanıklı konutlar, yeni fabrikalar kuruyordu. Seninkiler, dün zenginlik ve gösterişleriyle burnundan kıl aldırmayanlar, yıkılan bir konutla nesi varsa tükenmiş gibi ağlayarak el açmış, yardımda öncelik kapma derdindeydi. Çoktan bitirdikleri geçmişlerine şimdi iç burkan gerekçeleri de vardı, tüm geçmişlerini aklayacak: Deprem.

Onlar da gitti. Geri gelirler diye korkuyorsun biliyorum. Kuşkun olmasın gelecekler. Sen kendi kurallarını oluşturmuş, aristokratlarını yetiştirmişsen, hemşerilik bilinciyle donanmış seni vatan bilen yurttaşların varsa, duracakları yeri bileceklerdir. Yoksa, dukalar ve uşakları hep olacaktır.

Artık seni sıla bilenlerin var. İlk kez bu bayramda doğup büyüdükleri yere gitmeyecekler; sana, sevdiklerinin mezarlarına geleceklerdir. İyi davran onlara. Sen onlarla birlikte yarınını kuracaksın. Onlarla tüm Türkiye'de anlatılan acıklı olsa da güzel bir masalsın.

Sen topraksın.

Binlerce yıldır ne yaralar gördün, onardın. Büyük olmak büyük bedel ister. Hele vatan olmak... oğullar, kızlar vermek demektir, gözbebeği anıları gömmek demektir. Dünyanın öte ucunda olsanız bile görünmez, ama çelik bağlarla sana bağlı sevdalılar demektir. Yurdumun dört yanında senin ekmeğini yemiş, sana emek verip gitmek zorunda kalmış insanların var. Sen de sevdalarımız, sen de mezarlarımız var. Yıkımsa yıkım, artık bahar gelmeli. Sen demez misin, en azgın zemheri, bir minik kardelene yenilir gider?

Hadi açtır kardelenleri, dağlarıma bahar gelsin. Doğacak çocuklarımız var ve söyleyecek sevda türküleri... Bir ölüm nedir ki? Sen milyonlara gebe anasın: Vatansın.

Bizi de anla ve hoş gör, gün olur, *hak edilmiş bir ayrılık olur zaman*, ondandır; çiğ süt emmişliğimizden değil. (...)

(*Sevgili Yaz Annem*, 2000)

Vedat Yazıcı

dergilerinde yayımlandı. Edebiyatçılar Derneği (bir dönem genel başkan yardımcısı), Türkiye Yazarlar Sendikası (Ankara temsilcisi), Dil Derneği ve KIBATEK üyesidir.

ESERLERİ:

DENEME-ELEŞTİRİ: *Sözümüz Şairlerden Şiirlerden* (1997), *Dil Sesinde Yürümek* (1998), *Yazının Kırlarında* (1999), *İzler Silinmeden* (1999), *Şiirin Sesinde Koşmak* (2002).

MEKTUP: *Martıya Mektuplar* (2000).

VEDAT YAZICI

YAZKOPARAN

bir güz / ki
görülmüşe damgalı
güneşi giymiş basma
sigara yanığı er mektubu
kokulu

çapkın yazdan kalan
ateşböceği işveli
bir haspa

mendilinde güz sesleri
Ahmet abi

al çıkmış /da
mapustan

menevişli kadehinde cansever
"bir gül bana kendini kopardı verdi"

şişe / de / rakıda durduğu gibi

uzlamış dünyayı
sırça duvar dibinde güneş
sözünü yutmuş bulut
bir hazımsız sığırtmaç

imgelemiş ida'yı
gökçe martı teleğinde

şairi güz ahmet uysal

dilinde yaz sesleri

ğinden geçirilmiş, insanın sevinçlerinden, acılarından özcesi yaşamın özünden damıtılarak gün ışığına çıkarılmış, sürükleyici anlatımıyla insanı sarıp sarmalayan öyküler." (Dilber Saka)

"Benim Kimsem Olsana bir Karadeniz öyküsü. Düşle gerçeğin kucaklaştığı bir kitap. (...) Ama sevdalar hep aynı. Öğrencilik yıllarının değişmeyen rüzgârı sizi de geçmişinize sürüklüyor. Okumuş yoksul kızın görkemli yeni yaşamı. Toplum hâlâ erkek egemen bir toplum mu? Herhalde de insanların bitmeyen sevgiye, sevgiliye özlemleri..." (Hülya Tozlu)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Selâm Söyleyin Ay Işığına* (1998), *Benim Kimsem Olsana* (1999).

DENEME: *Sevgili Yaz Annem* (2000).

HAKKINDA: Zekeriya Saka / Selâm Söyleyin Ay Işığına ve Şenol Yazıcı (Kıyı, Mayıs 1999, sayı: 158), Hülya Tozlu / Şenol Yazıcı ve Benim Kimsem Olsana (Cumhuriyet Kitap Eki, 18 Nisan 2001), Dilber Saka / Ay Işığı ve Ateş Böcekleri Yazarı (Tömer, Şubat 1999; Çalı, Haziran 1999), Neriman Calap / Büyük Bir Emek Ürünü (Damar, Aykırı Sanat, 2005), Kemal Selçuk / Yazma Cesaretim Artıyor (Bursa Olay Gazetesi, 23 Haziran 1999), Burhan Kazmalı / Şenol Yazıcı'yla Edebiyat Üzerine (Haberci Gazetesi, 28 Nisan 1999), Nazım Mutlu / Selâm Söylcyin Ay Işığına (Öğretmen Dünyası Dergisi, Haziran 1999).

YAZICI, Vedat

Yazar, yazar. 23 Nisan 1945, Savaştepe / Balıkesir doğumlu. Savaştepe İlköğretmen Okulu (1963), Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bölümü (1987) mezunu. Nevşehir'de Türkçe öğretmenliği (1965-72), radyo programı yapımcılığı (1972-85), ÖSYM'de test değerlendirme uzmanlığı (1986-92) yaptı. Çalışmalarını 1992'den itibaren Bilkent Üniversitesi İnsanî Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Türkçe Bölümünde öğretim görevlisi olarak sürdürdü. Ankara Radyosunda edebiyata ilişkin dizi izlenceleri, radyo tiyatrosunda, çocuk bahçesinde oyunları yayımlandı. TRT Ankara Televizyonunda ekrana gelen ve Cumhuriyet dönemi Türk şiirini konu alan "Şiirle" izlencesinin senaryosunu yazdı.

İlk denemesi "*Yılkı Atı'nın Serüveni*", *Ulus* gazetesinde (Ocak 1971) yer almıştı. Sonraki ürünleri *Kıyı, Damar, İnsancıl, Yeni Ortam, Ardıçkuşu, 4 Mevsim* (yazı işleri yönetmeni)

ÇOCUK KİTABI: *Garip Anne Olacak* (1998), *Yağmur ile Baharın Masalı* (2000).

Ayrıca ilköğretim ve lise düzeyinde ders kitapları vardır.

HAKKINDA: Ruşen Hakkı / Şairler, Şiirler... (Özgür Kocaeli, 3.2.1997), O. Nuri Poyrazoğlu / "Şairler, Yazarlar" Üzerine İki Kitap (Türk Dili Dergisi, sayı: 60, Mayıs-Haziran 1997), Ahmet Özer / "Sözümüz Şairlerden Şiirlerden" (Damar dergisi, sayı: 75, Haziran 1997), Orhan Tüleylioğlu / Dil Sesinde Yürümek (Milliyet Sanat, 1.7.1998), Ali Akgün / Martıya Mektuplar (Kanat, Bahar 2001), Hasan Akarsu / Martıya Mektuplar (Cumhuriyet Kitap, 8.3.2001), Hasan Akarsu / Şiirin Sesinde Koşmak (Cumhuriyet Kitap, 27.2.2003).

YAZICI, Yasemin

Romancı. 1957, İzmir doğumlu. 1977 yılında *Demokrat İzmir* gazetesinde yazmaya başladı. Daha sonraları *Yazko, Somut, Sanat Olayı* dergileriyle *Cumhuriyet* gazetesinde sanat söyleşileri ve değişik türlerde yazıları yayımlandı. İlk eseri olan *Kaybolan Kasaba* adlı romanında, ülkede yaşanan politik ve toplumsal kargaşanın bir tür sorgulanması yapıldı. Romanın kahramanları arasındaki ilişkilerde aşk, dostluk ve direnç öne çıkarıldı. Ayrılık ve birlikteliğin, yelkenleri indirmek yerine, sonuna kadar savaşım vermenin övgüsü yapıldı.

ESERLERİ (Roman):

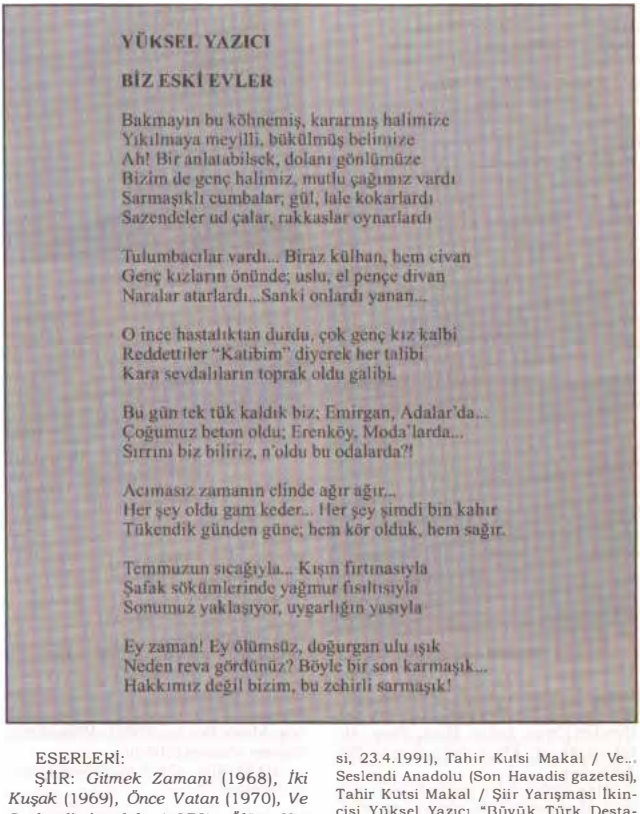
Kaybolan Kasaba (1990), *Saklambaç Oynuyorduk Zamanla* (1998).

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

YAZICI, Yüksel

Şair ve yazar. 14 Eylül 1941, Artvin doğumlu. Ürünlerinde bazen Işık Ozan imzasını kullandı. Sanat Enstitüsü mezunudur. 1958'den itibaren tayfa, maliye memuru, Üsküdar Belediyesinde kültür-sanat danışmanı, özel bir kuruluş ve Gençlik Kitabevinde kültür sanat yönetmeni olarak çalıştı. 1995'ten itibaren, kurduğu Yurt Kitabevini işletti. Türkiye Yazarlar Sendikası ve FIJET üyesidir.

Şiir ve yazıları 1960'tan başlayarak *Yelpaze* dergisi ile *Hergün, Ortadoğu, Politika, Hafta Sonu* gazeteleri ile kurduğu *Çağdaş Türk Şiiri* gazetesinde (1974) yer aldı. *Ve Seslendi Anadolu, Kurtuluş* adlı oyunları İskender Menkü tarafından sahnçye konuldu. *Jaguar* adlı senaryosu Nasır Muhammed tarafından filme çekildi. Muzaffer Özpınar, İbrahim Şirin, Mutsel Öztürk, Polat Tezel tarafından bestelenen beş güftesi plak olarak basıldı. 1973'te *Son Havadis* gazetesinin düzenlediği şiir yarışmasında ikincilik ödülünü kazandı.

YÜKSEL YAZICI

BİZ ESKİ EVLER

Bakmayın bu köhnemiş, kararmış halimize
Yıkılmaya meyilli, bükülmüş belimize
Ah! Bir anlatabilsek, dolanı gönlümüze
Bizim de genç halimiz, mutlu çağımız vardı
Sarmaşıklı cumbalar; gül, lale kokarlardı
Sazendeler ud çalar, rakkaslar oynarlardı

Tulumbacılar vardı... Biraz külhan, hem civan
Genç kızların önünde; uslu, el pençe divan
Naralar atarlardı...Sanki onlardı yanan...

O ince hastalıktan durdu, çok genç kız kalbi
Reddettiler "Katibim" diyerek her talibi
Kara sevdalıların toprak oldu galibi.

Bu gün tek tük kaldık biz; Emirgan, Adalar'da...
Çoğumuz beton oldu; Erenköy, Moda'larda...
Sırrını biz biliriz, n'oldu bu odalarda?!

Acımasız zamanın elinde ağır ağır...
Her şey oldu gam keder... Her şey şimdi bin kahır
Tükendik günden güne; hem kör olduk, hem sağır.

Temmuzun sıcağıyla... Kışın fırtınasıyla
Şafak sökümlerinde yağmur fısıltısıyla
Sonumuz yaklaşıyor, uygarlığın yasıyla

Ey zaman! Ey ölümsüz, doğurgan ulu ışık
Neden reva gördünüz? Böyle bir son karmaşık...
Hakkımız değil bizim, bu zehirli sarmaşık!

ESERLERİ:

ŞİİR: *Gitmek Zamanı* (1968), *İki Kuşak* (1969), *Önce Vatan* (1970), *Ve Seslendi Anadolu* (1973), *Ölüm Var Ayrılık Yok* (1989).

ROMAN: *Hasat* (1977).

BİYOGRAFİ: *Mehmet Emin Yurdakul* (1974).

BELGESEL: *Sarıyer* (Türkçe ve İngilizce, 1993).

DENEME: *İnsanın Ötesi* (1995). *Bilgelik Bilinci* (1995), *1. boyut* (1998).

HAKKINDA: Dilek Girgin Can / 'İnsanın Ötesi' Dünyamızın Geleceğine İlişkin Sorulara Yanıt Arıyor (Güneş gazetesi, 23.4.1991), Tahir Kutsi Makal / Ve... Seslendi Anadolu (Son Havadis gazetesi), Tahir Kutsi Makal / Şiir Yarışması İkincisi Yüksel Yazıcı "Büyük Türk Destanı" İçin Çalışıyor (Son Havadis gazetesi, 12.1.1973), Son Havadis gazetesi / Yarışma Sonuçları, İ. Geçer Şiirde, N. Girginsoy Hikâye'de Birinci Seçildiler (Ocak 1973).

Yüksel Yazıcı

YAZICIOĞLU AHMED BİCAN

Yazar (D. ?, Gelibolu - Ö. 1466'dan sonra, Gelibolu). Gelibolulu Yazıcıoğlu Mehmed'in kardeşidir. Ağabeyi ile Hacı Bayram-ı Veli'ye bağlandıktan sonra Gelibolu'da yaşadı, aynı yerde öldü. Ağabeyi ve babasının eserlerini halkın anlayacağı sade bir dille Türkçeye çevirdi.

ESERLERİ:

Envaru'l-Âşıkîn (Âşıkların Işıkları, 1451, ağabeyinin *Megaribü'z-Zeman / Zamanın Gün Batışları* adlı eserinin çevirisi, 1001 Temel Eser dizisinde, 1975), *Acaibü'l-Mahlukat* (ünlü Arap coğrafya bilgini Kazvini'den özet çeviri, 1453), *Dürr-i Meknûn* (tasavvufa dair bir risale), *Şemsiyye* (babası Yazıcı Salih Efendi'nin aynı adlı çevirisi).

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Behçet Neca-

tigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

YAZICIOĞLU, H. Fikri

İlâhiyatçı. 1928, Afyon doğumlu. Babası Afyonlu ünlü hattatlardan İbrahim Nesip'in torunu Hacı Hafız Kamil Yazıcıoğlu'dur. İlk, orta ve lise öğrenimini Afyon'da yaptı. Babasından Kur'an ve din dersleri aldı. Hoca Şükrü Çelikalay'ın açtığı imam hatip kursuna devam ederek Ahmet Çelikalay ve Ahmek Nuri Gümüş gibi din adamlarından Kur'an, hadis Hz. Muhammed'in söz ve davranışları), akaid (İslâmiyetin temel ilkeleri), hitabet ve fıkıh (İslâm hukuku) dersleri, Hoca Şükrü Çelikalay'dan Arapça derslerinin sarf bölümünü, Bekir Sıtkı Sencer Hoca'dan nahiv (söz dizimi, sentaks) öğrendi.

1956 yılında Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesini bitirdikten sonra Konya İmam Hatip Okulu ile Konya Ticaret Lisesinde din dersi öğretmenliği yaptı. 1968 yılından itibaren mesleğini Afyon İmam Hatip Okulunda sürdürerek emekliye ayrıldı. Öğretmenlik görevinin dışındaki zamanlarını Konya ve Afyon kütüphanelerinde araştırmalar yaparak değerlendirdi.

ESERLERİ:

Türkçe Tefsirler Anahtarı, Hadis Mevzularının Anahtarı, Usul-ü Hadis Dersleri, Usul-ü Fıkıh Dersleri, Sultan Divanı, Din Dersleri (Namaz), *Din Dersleri* (Oruç, Zekat, Hac), *Siyer, Ahlâk ve Akaid, Afyon Evliyaları ve İlim Adamları.*

HAKKINDA: İrfan Ünver Nasrattınoğlu / Afyonkarahisarlı Şairler, Yazarlar, Hattatlar (1971).

YAZICIOĞLU, Muhsin

Devlet ve siyaset adamı, şair ve yazar. 1954, Elmalı köyü / Şarkışla / Sivas doğumlu. İlköğrenimini köyünde, ortaöğrenimini Şarkışla'da tamamladı. Lise öğrenciliği yıllarında Genç Ülkücüler Teşkilatında aktif olürük görev aldı. 1971'de girdiği Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesinden mezun oldu.12 Eylül 1980 askeri darbesi öncesinde Ülkü Ocakları Derneğinin genel başkanlığını yaptı. 30 Ocak 1981'de tutuklanarak Mamak Askeri Cezaevine konuldu. Suçsuz bulunarak sonradan beraat ettiği bir davadan beş buçuk yılı hücrede olmak üzere toplam altı buçuk yıl cezaevinde kaldı. 8 Nisan 1987 tarihinde tahliye olduktan sonra mağdur olmuş ülkücüler ve ailelerine yardım amacıyla kurulan Sosyal Güvenlik ve Eğitim Vakfının başkanlığını üstlendi. 1988 yılında Milliyetçi Çalışma Partisi (MÇP)'ne girdi. 1991 seçimlerinde Sivas'tan milletvekili seçildi.

Muhsin Yazıcıoğlu

Temmuz 1992'de "içinde bulunduğu partinin siyasi anlayışıyla uyuşamadığı için" bir grup arkadaşı ile birlikte MÇP'den ayrılarak, 29 Ocak 1993 tarihinde Büyük Birlik Partisi (BBP)'ni kurdu ve partinin genel başkanlığına seçildi. 24 Nisan 1995 erken genel seçimlerinde ANAP-BBP ittifakında ANAP listesinden 20. Dönem Sivas Milletvekili olarak, yeniden parlamentoya girdi. 28 Şubat 1996'da ANAP'tan istifa ederek, BBP'ye döndü. Bundan sonra çalışmalarını BBP Genel Başkanı olarak sürdürdü.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Gül'ün Şavkı* (yay. haz. İbrahim Birol, 2000).

DÜŞÜNCE-İNCELEME: *Yeni Bir Dünya İçin Yeni Bir Türkiye* (1988), *İhtilâfın Rahmetinde Millî Mutabakata Doğru* (1992), *12 Eylül Günleri* (yay. haz. Melih Perçin, 2001), *Milliyetçilik: Milletin Vicdanı* (2002).

HAKKINDA: Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

YAZICIOĞLU, Mustafa Sait

Araştırmacı-yazar, siyaset adamı. 3 Aralık 1949, Yılmazlar / Köprübaşı / Trabzon doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Milas ve Aydın'da tamamladı. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesini *"Maturidi ve Nesefi'ye Göre İnsan Hürriyeti Kavramı"* adlı lisans tezi ile (1971) bitirdi. Doktorasını MEB tarafından gönderildiği Fransa'da *"Le Kelâm et son Role dans la Societe Turco Ottomane"* adlı tez çalışmasıyla (1983) tamamladı. Bitirdiği fakülteye asistan (1977) oldu, 1983'te doçent, 1988'de profesör oldu. Öğretim üyeliği ile birlikte Kelam Anabilim Dalı Başkanlığını yürüttü. 1987-92 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanı olarak görev yaptı. 1997-2002 yılları arasında Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dekanı ve öğretim üyesi olarak görev yaptı. 3 Kasım 2002 genel seçimlerinde AKP'den milletvekili seçilerek TBMM'ye girdi.

Mustafa Said Yazıcıoğlu

Makaleleri çeşitli yayın organlarında yayımlandı. 1988 yılında *İnsan Hakları* başlıklı incelemesiyle Türkiye Yazarlar Birliğinin Araştırma-İnceleme dalında Yılın Yazarı Ödülünü aldı. UNESCO Türkiye Milli Komitesi Yönetim Kurulu üyesidir.

ESERLERİ:

Hızır Bey (1987), *Le Kelâm et son Role dans la Societe Turco Ottomane* (1990), *Maturidi ve Nesefi'ye Göre İnsan Hürriyeti Kavramı* (1991), *Kelâm Ders Notları* (1991).

Recep Yazıcıoğlu

YAZICIOĞLU, Recep

Devlet adamı (D. 2 Haziran 1948, Sürmene / Trabzon - Ö. 8 Eylül 2003, Ankara). Eski Diyanet İşleri Başkanı ve milletvekili Prof. Dr. Mustafa Sait Yazıcıoğlu'nun ağabeyidir. Milas Menteşe İlkokulu, Aydın Lisesi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1968) mezunu. On altı yıl kaymakamlık görevinde bulundu. Tokat, Aydın, Erzincan valisi olarak görev yaptı. Bir süre Merkez Valiliğine atandı. Denizli Valisi iken, 2 Eylül 2003'te Ankara yakınlarında geçirdiği trafik kazasında ağır olarak yaralandı ve altı gün sonra İbn-i Sina Hastanesinde öldü. Sevilen bir devlet adamıydı. Cenaze namazı devlet ileri gelenlerinin de katıldığı kalabalık bir topluluk tarafından kılındı, memleketinde toprağa verildi.

Yazılarını *İdarecinin Yeri, İdare Dergisi*, dergileri ile *Yeni Asır* ve *Yeni Dönem* (2000-01) başta olmak üzere çok sayıda gazetede yayımladı. Hayatı Ayşe Kulin'in *Köprü* adlı romanına konu oldu. 1986'da Yılın Bürokratı, 1996'da Yılın Valisi seçildi. Mülkiyeliler Birliği ile İdareciler Derneği üyesiydi.

ESERLERİ:

Demokratik Katılım ve Yeniden Yapılanma (1995), *Bu Sistem Değişmeli* (1995), *Sil Baştan* (1999), *Aykırı Vali Recep Yazıcıoğlu* (2000), *Halkın Valisi* (2004).

YAZICIOĞLU (Yazıcızâde) MEHMED EFENDİ

Âlim, mutasavvıf (D. ?, Ankara - Ö. 1451, Gelibolu). Hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Kendisi ve kardeşi Ahmed Bican'ın, aydın bir zat olan babaları Yazıcı Salih Efendi tarafından eğitilmiş oldukları tahmin edilmektedir. Mehmed Efendi'nin mükemmel Arapça ve Farsça bilmesi; hadis Hz. Muhammed'in söz ve davranışları), kelam, fıkıh (İslâm hukuku) ve tasavvuf konularına derinlemesine nüfuz edebilmiş olması iyi bir öğrenim gördüğünü ortaya koymaktadır. Devrin büyük mutasavvıfı Hacı Bayram-ı Veli'den irşad gördüğü, onun halifesi olduğu ve Gelibolu'da bir tekkesi bulunduğu biliniyor. *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*'nde Gelibolu'daki tekkesinden övgüyle sözedilmektedir. Yazıcızâde kardeşlerin Hacı Bayram-ı Veli ile görüşüp ondan irşad almaları Sultan II. Murat ile görüşmek için Edirne'ye yaptıkları bir gezi sırasında gerçekleşmişti.

Eserlerini bugün de mevcut olan çilehanesinde yazmıştır. İlk yazdığı eser *Megaribü'z-Zeman* Arapçadır. İkinci eseri olan *Muhammediye* ve kardeşi Ahmed Bican'ın eseri *Envaru'l-Aşıkin*, bu eserin açıklamalı çevirisidir. Yazıldığı günden zamanımıza kadar Kırım, Kazan gibi çeşitli yörelerde ilgi gören *Muhammediye*, H. 853 (1449)'da tamamlandı. 9119 beyitten oluşan bu eser Süleyman Çelebi'nin *Mevlid*'i gibi yüzyıllarca bestelenerek okundu. Mezarı Gelibolu'nun biraz dışında, İstanbul yolu üzerindedir.

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

YAZIR, Muhammed Hamdi

Bkz. ELMALILI, Muhammed Hamdi (Yazır)

YAZMAN, Aslan Tufan

Gazeteci- yazar. 1913, Turgutlu / Manisa doğumlu. İlkokulu İzmir ve Ankara'da okudu. 1933'te İzmir Erkek Lisesinden, 1938'de İstanbul Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Gazeteciliğe 1928 yılında İzmir'de *Yeni Asır* gazetesinde başladı. *Cumhuriyet, Tan, Bugün, Son Telgraf, Yeni İstanbul, Tasvir, Dünya, Ulus, Zafer* ve *Ekspres* gazetelerinde çalıştı, çeşitli konularda yazı dizileri hazırladı. Gazetecilik yaparken bir yandan da Hayriye, Pertevniyal ve Vefa liselerinde öğretmenlik yaptı. 1939'da *İktisadî Yürüyüş* dergisini kurdu ve yayınını otuz üç yıl sürdürdü. 1946-58 yılları arasında on bir ciltlik *İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi*'ni yayımladı.

ESERLERİ:

Atatürk'le Beraber (1984), *İşgal Altındaki Almanya, Ole İspanya, İsviçre Cenneti, Bonjur Fransa, Polonez, Londra-Roma-Prag, İsmet Aklan, İstiklâl Harbinde Türk Süvarileri, Dumlupınar'dan İzmir'e Esen Kasırga, Hedefiniz Akdeniz, Albay Akalan.*

YAZMAN, M. Şevki

Asker, yazar, mühendis (D. 1896, Elazığ - Ö. 26 Aralık 1974, İstanbul). Elazığ Askerî Rüştiyesinde (ortaokul) ve Kuleli Askerî Lisesinde okudu. Harp Okulu (1924) ve İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Elektrik ve Makine Enstitüsü (1931) mezunu. Birinci Dünya Savaşı ile Millî Mücadele'ye katıldı. Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde yüksek mühendis ve istihkâm albayı olarak görev yaptı. 1950-54 yılları arasında Elazığ milletvekili olarak parlamentoda bulundu. Anti-tarih kitaplarının yanında öykü ve romanlar yazdı, çeviriler yaptı. İstanbul'da Zincirlikuyu mezarlığında toprağa verildi.

ESERLERİ:

ANI-TARİH: *Mehmetçik Avrupa'da* (1928), *İstiklal Savaşı Nasıl Oldu* (1934), *Türk Çanakkale* (1938).

ROMAN: *Toros Çocuğu* (1943).

ÖYKÜ: *İlk Kurşun* (1936), *Bölüğün Oğlu* (1944).

İNCELEME: *Viyana Kapılarından Dönüş ve Osman Ağa'nın Cilesi* (1962), *Tarihte Türk-Alman Dostluk İlişkileri* (R. Turfan ile, 1969).

ÇEVİRİYAZI-SADELEŞTİRME: *Viyana Muhasarasından Sonra Avusturyalılara Esir Düşen Osman Ağa'nın Hatıraları* (1961).

ÇEVİRİ: *Yazı Tedrisatında Yeni Usuller* (R. Dottrens'ten, Mahsur Tekin ile, 1933), *İstanbul Şehri Örnek Alınarak Doğulu Çıkmaz Sokak Bünyesinin Meydana Geliş Sebepleri ve Gecekondulara İlgisi Bakımından Bir Araştırma* (1966) - *Coğrafi Tabiata Uygun Sahalar Yönünden Batı Anadolu'nun Taksimatı* (1967) - *Batı Anadolu Bölgesinde Kültür Gelişmesinin Ana Hatları* (R. Turfan ile, 1970) (R. Stewig'den), *Türkiye'de Beş Yıl* (L. von Sanders'ten, 1968).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. IV, 1982), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), TBE Ansiklopedisi (2001).

YAZOĞLU, Ruhattin

Felsefeci. 10 Nisan 1965, İncili köyü / Bayburt doğumlu. Bayburt İncili Köyü İlkokulu (1977), Bayburt İmam Hatip Lisesi (1984), Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1989) mezunu. Yüksek lisansını *"İbn-i Sina, Gazali ve David Hume'da İlliyet Problemi"* adlı tezle (1992), doktorasını *"Gazâlî Düşüncesinde Ruh ve Ölüm"* adlı tezle (1998) Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı.

Ruhattin Yazoğlu

Çalışma hayatına 1989'da Bayburt Millî Eğitim Müdürlüğünde başladı. 1991'de araştırma görevlisi olarak Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine girdi. 1998'den sonra yardımcı doçent olarak Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Felsefesi Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak çalıştı. Ayrıca Bilge İlâhiyatçılar Topluluğu Danışmanlığı görevinde bulundu. Makaleleri ve çevirileri, 1995 yılından itibaren *Ekev Akademi Dergisi, AÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Felsefe Dünyası, Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Akademik Araştırmalar* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Leibniz'de Tanrı ve Ahlâk (2002), *Gazâlî Düşüncesinde Ruh ve Ölüm* (2002).

YEDEK, Fahrettin

Araştırmacı-yazar. 1945, Anaçlı köyü / Ardanuç / Artvin doğumlu. Yıldırım İlkokulu (1957) ile Çelebi Mehmet Ortaokulunu (1960) bitirdi. Ticaret Lisesindeki öğrenimini yarım bırakarak çeşitli işlerde çalıştı, kütüphane müdürlüğü yaptı. 1987 yılında Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünde çalışırken emekliye ayrıldı. *Yeni Antalya, Millî Gazete, Türkiye, Zaman* vd. gazetelerde yazıları yayımlandı.

Fahrettin Yedek

ESERLERİ:
Tarihi ve Yeşil Bursa (beş dilde, 1984), *Cami Cemaati ve Namaz* (2000).

YEDEKÇİOĞLU, Kâzım

Eğitimci, yazar. 11 Mart 1919, Kayseri doğumlu. Kayseri Ortaokulu (1934), Sivas Öğretmen Okulu (1937), Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe-Edebiyat Bölümü (1939) mezunu. 1937'den itibaren Savur, Muş, Bartın, Kayseri, Gaziantep, Kayseri, Osmaniye ve İstanbul'daki ilk ve orta dereceli okullar ile sanat enstitülerinde Türkçe öğretmenliği yaparak 1976'da emekliye ayrıldı.

Yazıları 1943'ten itibaren Kayseri yerel gazete ve dergilerinden *Erciyes, İstiklal, Hakimiyet, Akın* ve *Anadolu Haber*'de yer aldı. 1945-50 yıllarında *Erciyes*, 1954-58 yıllarında *Yeni Erciyes* dergilerini çıkardı. Şiirlerinin bir bölümü bestelendi. İLESAM üyesidir.

ESERLERİ:
Kayserili Genç Şairler Antolojisi (1956), *Dikenli Kestanem-Hoca Hakkı* (1961), *Övünmek Gibi Olmasın Ama Kayseriliyim* (1972), *İğneden İpliğe* (1973), *Okul Piyesleri* (1973), *Kayseri Ağzı I - Deyimler* (1989), *Kayseri Ağzı II - Sözcükler* (1992), *Kayseri Ağzı III - Atasözleri* (1994).

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959), M. Türker Acaroğlu / Kayseri Ağzı Deyimler (Küçükçekmece gazetesi, 16.5.1990), Kerim Yund / Kayseri Ağzı Deyimler (Hakimiyet, 10.7.1991), Prof. Jale Baysal / Okuyuculara Ulaşamayan Kitaplar (Cumhuriyet Kitap, 18.6.1994), Prof. Olcay Önertoy / İki Emek Ürünü (Çağdaş Türk Dili (5.9.1991), Sami N. Özerdim / Kayseri Ağzı II Sözcükler (Kemalist Ülkü, 29.2.1993), Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

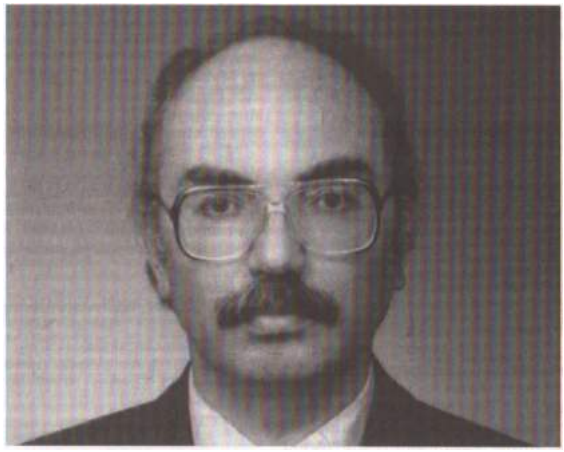
Kazım Yedekçioğlu

YEDİĞ, Serhad

Gazeteci. 1962, İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Gazetecilik Bölümünü bitirdikten sonra 1982 yılında *Hürriyet* gazetisi grubunda çalışmaya başladı. 1984-90 yılları arasında TRT'de radyoları ile televizyonlarında programlar, *7 Gün* ve *Aktüel* dergilerinde muhabirlik ve editörlük yaptı. Çalışmalarını serbest gazeteci olarak sürdürdü.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme):
İnternet Çağında Gazetecilik (2002), *Derin Devletin Peşinde* (2002).

HAKKINDA: Serhat Yediğ / Derin Devletin Peşinde (2002).

M. Bahaeddin Yediyıldız

YEDİYILDIZ, M. Bahaeddin

Tarihçi. 23 Mart 1945, Kabataş / Ordu doğumlu. İlk ve ortaokulu Gölköy 'de (1959) tamamladıktan sonra, Elbey (Kabataş) köyünde bir yıl vekil öğretmenlik yaptı. 1963'te Ordu Lisesinden, 1967'de Ankara Üniversitesi DTCF Tarih Bölümünden mezun oldu. Üniversite öğrenciliği yıllarında *MEB Türk Ansiklopedisi*'nde çalıştı. 1968 yılında Fransa'ya giderek, Ecoles Pratiques des Hautes Etudes en Sciences Sociales ve Université de Paris IV (Sorbonne)'da tarih öğrenimi ile araştırmalarına devam etti. 1975 yılında doktorasını tamamlayarak yurda döndü. Askerliğinden sonra bir süre MEB Talim ve Terbiye Dairesinde (1975-77) çalıştı. 1977'de Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Tarih Bölümüne öğretim görevlisi olarak tayin edildi. 1982'de yardımcı doçent, 1983'te doçent, 1988'de profesör oldu.

1982-83 öğretim yılında Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde misafir öğretim üyesi olarak çalıştı. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kara Harp Okulu, Gazi Üniversitesi SBE ile Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsünde öğretim üyeliği yaptı. 1983 yılında Türk Tarih kurumu asli üyeliğine, 1987'de aynı kurumun Yürütme Kurulu üyeliğine seçildi. 1984'te Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsünün muhabirliğine, 1986'da asli üyeliğine seçildi. 1985'ten itibaren Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayın Danışma Kurulu üyeliği, 1986-89 yıllarında Kültür ve Turizm Bakanlığının Yayın Danışma Kurulu üyeliği görevlerinde bulundu. Ayrıca 1990 yılında MEB Talim ve Terbiye Dairesinde kurulan Lise Tarih Kitapları Müfredat Programı Hazırlama Komisyonunda görev aldı.

1991'den itibaren üç yıl HÜ Edebiyat Fakültesi Yönetim Kurulu üyeliği ve aynı dönemde dekan yardımcılığı görevlerini yürüttü, 1995'te Tarih Bölümü Başkanlığına atandı. 1988'de Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yönetim Kurulu üyeliğine seçildi, 1996'da bu enstitünün müdürlüğüne getirildi. 1995-97 yılları arasında İLESAM Yönetim Kurulu Başkanlığı görevinde bulun-

du. 1996 yılında ise merkezi Paris'te bulunan Comité International des Sciences Historiques (Tarih Bilimleri Uluslarası Komitesi) adlı uluslararası kuruluşun Türk Millî Komitesi başkanlığına seçildi. Ulusal ve uluslararası toplantılarda bildiriler sundu. "Selçuklulardan Günümüze Türk Vakıfları" adlı beş bölümlük belgesel televizyon programı ile Türkiye'nin Sesi Radyosunda birçok dilde yayımlanan "Doğu'dan Batı'ya" adlı elli iki bölümlük radyo programının metin yazarlığını yaptı. 1998'de *Vakıf ve Kültür* dergisinin yazı kurulu üyeliğine, ayrıca Vakıflar Genel Müdürlüğü Vakıf Araştırmaları Merkezi Danışma Kurulu üyeliğine seçildi.

Makalelerini 1978'den itibaren *Türk Kültürü, Yeni Forum, İÜ Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü, Vakıflar, Tarih Enstitüsü, Türk Kültürü, Lâle, Osmanlı Araştırmaları, Hamle, Töre, HÜ Edebiyat Fakültesi, Kriter, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Belgelerle Türk Tarihi, Belleten, Türk Kültürü Araştırmaları, Türkiye Günlüğü, The Foundations of Turkey, Ankara Aydınlar Ocağı Bülteni, Türk Yurdu, Vakıf ve Kültür* dergilerinde yayımladı. *Yeni Türk Ansiklopedisi* ile *Osmanlı Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı. Sosyal tarih alanındaki çalışmalarından dolayı kendisine 1987 Türk Ocağı "Ziya Gökalp Bilim Teşvik Armağanı" verildi.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Institution du vaqf au XVIIIè siècle en Turquie étude sociohistorique* (1985), *Ordu Kazası Sosyal Tarihi* (1985), *Genel ve Mesleki Kültürün Gelişmesinde Okunması Gerekli Temel Kitaplar* (Y. Karayalçın, H. Topçuoğlu, A. Yalçın ve K. Gürsoy ile birlikte; Açık Oturum, 23 Kasım 1985), *Institution du vaqf au XVIIIè siècle en Turquie étude sociohistorique* (1990), *Geçmişten Günümüze Türkler ve Türkiye* (Bir ekiple birlikte, 1991), *The Turks and Türkiye* (Bir ekiple birlikte, 1991), *Ordu Yöresi Tarihi'nin Kaynakları I - 1455 Tarihli Tahrir Defteri*- (Ü. Üstün ile birlikte, 1992), *Ordu Yöresi Tarihinin Kaynakları II - 1485 Tarihli Tahrir Defteri* - (Ü. Üstün ile birlikte (2003), *Ordu Yöresi Tarihinin Kaynakları III -1520 Tarihli Tahrir Defteri* (M. Öz ve Ü. Üstün ile birlikte, 2003).

YAYINA HAZIRLAMA: *Şeyhülislâm İbn Kemal Sempozyumu Tebliğler ve Tartışmalar-, Yayına Hazırlama* (S.H. Bolay ve M.S. Yazıcıoğlu ile birlikte, 1986), *Türk Tarihinde ve Kültüründe Tokat* (S.H. Bolay, M.S. Yazıcıoğlu ve M. Özdemir ile birlikte, 1987), *Ordu Tarihinden İzler* (2000), *Milli Kültürler ve Küreselleşme* (Ç. Özdemir, F. Unan ile, 1998), *Prof. Dr. Osman Turan'ın Eserinde Tarih ve Tarihçi İlişkileri* (F. Unan, Y. Hacaloğlu ile, 1998), *Doğumunun 112. Yılında Bir Kültür Klâsiğimiz: Yahyâ Kemâl* (A.Y. Topuz ile, 1998), *Beylikten Cihan Devletine* (Y. Hacaloğlu ile, 2000), *Atatürk'ün Ölümünün 62. Yılında Cumhuriyet Türkiye'sinde Bilimsel Gelişmeler Sempozyumu 8-10 Kasım 2000-Bildiriler ve Tartışmalar* (2001).

ÇEVİRİ: *Milli Kültürler ve Medeniyet* (M.A. Lahbabî'den, 1980), *Tarih Tenkidinin Unsurları* (Léon E. Halkin'den, 1989), *Beşerî Bilim Teorileri* (J. Freund'den, 1991).

DERS KİTABI: *Tarih I -II* (komisyon, 1993), (1994, 1995 ve 1996'da 2., 3. ve 4. baskıları yapılmıştır).

HAKKINDA: Orhan Koloğlu / Ekonomik Yönü Ağır Basan Sosyal Tarihsel Araştırma: Bahaeddin Yediyıldız - Institution du Vaqf au XVIIIè Siècle en Turquie Etude Sociohistorique (Tarih ve Toplum, Şubat 1987), M.A. Kılıçbay / Kitabiyat (Tarih ve Toplum, Aralık 1987), Salvatore Bono / Bahaeddin Yediyıldız, Institution du Vaqf au XVIIIè Siècle en Turquie - Etude Sociohistorique- - Islâm Storia e Civiltà (yıl: 23, cilt: 8, 2.4.1988), Madeline C. Zilfi / Bahaeddin Yediyıldız - Institution du Vaqf au XVIII è siècle en Turquie: Etude Sociohistorique (The American Historical Review, c. 96, Şubat 1991).

YEGEN, Mesut

Sosyolog. 1964, Siverek / Şanlıurfa doğumlu. Ankara Atatürk Lisesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümü mezunu. Yüksek lisansını Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde, doktorasını İngiltere Essex Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde tamamladı. ODTÜ Sosyoloji Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı. *Mürekkep* dergisinin yayın kurulunda yer aldı. *Devlet Söyleminde Kürt Sorunu* (1999) adlı bir araştırma kitabı vardır.

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 1.4.1999).

YEĞENA, Ali Münif

Bürokrat, politikacı (D. 1874, Adana – Ö. 3 Ocak 1951, İstanbul). Adana Rüştiyesi (ortaokul), Mülkiye Mektebi idadi (lise) ve yüksek kısımı (Siyasal Bilgiler Okulu,1896) mezunu. 1895'te arkadaşlarıyla Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyetinin kurucuları arasında yer aldı. Bu Cemiyetin ilk yönetmeliğini arkadaşı Leskovikli Mehmed Rauf'la birlikte hazırladı. Gelibolu İdadisinde Fransızca öğretmenliği; Leş, Sandıklı, Gostivar (Kosova), Köprülü ve Görice (Manastır)'de kaymakam vekilliği ve kaymakamlık yaptı. II. Meşrutiyetin

Ali Münif Yeğena

ilânı çalışmalarına katıldı. 1908-1910 yılları arasında Meclis-i Mebusan'da Adana Mebusu; Ankara, Manastır, Halep, Beyrut valiliklerinde bulundu. Cebel-i Lübnan'da mutasarrıflık yaptıktan sonra İstanbul'a döndü. Halep Mebusu olarak 1919'da Meclis-i Mebusan'a girdi. Meclisin dağıtılması üzerine İngilizler tarafından Malta'ya sürüldü. Sürgün dönüşü Millî Mücadele çalışmalarına katıldı ve Ekim 1922'de Adana Belediye Başkanlığına seçildi ve bu görevinden 1925'te istifa etti. 1927'de TBMM'ne girerek 1950'ye kadar Mersin, Adana ve Seyhan milletvekilliği yaptı. Tedavi için gittiği İstanbul'da öldü, Adana'da toprağa verildi.

ESERLERİ:

Medhal-i Terbiye-i Akliye, Ahlâkiye, Cismaniye (H. Spencer'dan, 1897), *Ali Münif Bey'in Hatıraları* (yay. haz. Taha Toros, 1996).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968), Ali Birinci / Tarihin Gölgesinde (2001).

Abdullah Yeğin

YEĞİN, Abdullah

Dilci. Araç / Kastamonu doğumlu. Bediüzzaman Said Nursi'nin mektuplarında adı "Araçlı Abdullah" olarak geçer. Ortaokul ikinci sınıf öğrencisi iken, Kastamonu'da mahpus olan İslâm bilgini Bediüzzaman Said Nursi'yle tanışarak onun öğrencileri arasına (1940) katıldı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğraf-

ya Fakültesinden mezun olduktan sonra çalışmalarını hayatı boyunca Said Nursi'nin çizgisinde sürdürdü. Nursi'nin *Risalei Nur Külliyatı* adını verdiği cserlerinde geçen sözcüklere bir sözlük hazırladı. Sonra bu çalışmayı genişleterek büyük bir sözlük olarak yayımladı. "Risale-i Nur" davaları sebebiyle aylarca Urfa, Gaziantep, Adana ve Ankara hapishanelerinde yattı.

YEĞİN, Metin

Sinema yönetmeni, yazar. 1963, İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Cambridge Üniversitesinde sinema öğrenimi gördü. Dünyanın birçok ülkesinde avukatlık, bulaşıkçılık, taksi şöförlüğü, sandviççilik yaptı. Meksika'da Chiapas'ta uluslararası insan hakları gözlemcisi, Ekvador'da bambu evlerin yapımında işçi, Guatemala yerli hakları kongresinde katılımcı, Nikaragua'da karides avcılığı yaptı. Yaptığı filmler elli beş ülkenin festivallerinde gösterildi. 12 Eylül 1980 askeri darbesi döneminde bir süre cezaevinde yattı.

Il Manifesto (İtalya), *Nerve* (İngiltere), *Pais* (Arjantin)'te yazdı. Türkiye'de ve dünyada birçok gazete ve dergide, ayrıca duvarlara yazılar yazdı. Türkiye'de NTV'ye, Polonya ve Arjantin televizyonlarına belgesel programlar yaptı. Filmleri Rize Çay Kongresinde, Arjantin işgal fabrikalarında, Liverpool üniversitelerinde ve sokaklarda gösterildi. Açık Radyo'da "İki Maceraperestin İnanılabilir Serüvenleri", "Yeryüzünün Lanetlileri" ve "Dünyanın Sokakları" programlarını yaptı.

ESERLERİ:

BAŞLICA FİLMLERİ: *Likya Yolu* (2000), *Üç Kıtada Devrialem* (2001), *F* (2001), *After* (2001), *Güzel Günler Göreceğiz* (2003), *Para Pachamama* (2003), *Topraksızlar* (2003).

BAŞLICA KİTAPLARI: *Marcos'la On gün* (2000), *Firari İstanbul* (2001), *Topraksızlar-Brezilya'da Topraksız Köylü Hareketi: MST* (2004).

YEĞİN, Yılmaz

Şair ve hukukçu. 1934, Diyarbakır doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Diyarbakır'da yaptı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Çalışmalarını serbest avukat olarak İzmir'de sürdürdü.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bölük Pörçük* (1980), *Büyü* (1981), *Uçuk* (1982).

DENEME: *Halkalar* (1980).

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997, s. 397).

YEĞİNOBALI, Nihal

Romancı, çevirmen. 16 Kasım 1927, Manisa doğumlu. Tam adı Zeynep Nihal Yeğinobalı'dır. Süreyya Sarıca ve Vincent Ewing takma adlarını da kullandı. İlkokulu küçük yaşta gittiği İstanbul'da, orta ve lise öğrenimini de aynı şehirdeki Arnavutköy Amerikan Kız Kolejinde tamamladı. Daha sonra Amerika'ya gitti. New York Eyalet Üniversitesinde edebiyat öğrenimi gördü.

İlk çevirisi *"Allah'ın Bahçesi"* (R. Hichens'ten), 1946'da yayımlandı. Usta bir çevirmen olarak çok sayıda klasik ve çağdaş edebiyatçının roman ve öykülerini Türkçeye kazandırdı. Vincent Ewing adını koyduğu sözde Amerikalı bir yazarın imzasıyla yazdığı ilk romanını *Genç Kızlar* adıyla yayımlattı. Bu kitap, yıllarca yeni basımlar yaptı. Çeviri ve yazıları *Hafta, 100 Roman, Yıldız, Hayat* ve *Akbaba* dergilerinde yayımlandı.

Nihal Yeğinboğalı

"Çocukluğumuzun dağınık defterlerindeki karanlık sayfaları yıllar sonra araladığımızda karşımıza karabasanlar mı çıkar? Ve bu karabasanların arasında cinselliğin yeri nedir? Bir yazar, bu soruları yanıtlamak için yola çıkarsa, nelerle karşılaşır? Bu soruların yanıtını 'Sitem' adlı romanında arıyor Nihal Yeğinobalı." (Akgün Akova)

ESERLERİ (Roman) :

ROMAN: *Genç Kızlar* (Vincent Ewing adıyla, 1950), *Eflâtun Kız* (V. Ewing adıyla, 1964), *Mazi Kalbimde Bir Yaradır* (1987), *Sitem* (1998), *Cumhuriyet Çocuğu* (biyografik roman, 1999).

ÇEVİRİ: *Allah'ın Bahçesi* (R. Hichens'ten, 1946), *Bir Genç Kız Yetişiyor* (B. Smith'ten, 1946), *Dağ Çiçeği* (D. du Maurier'den, 1946), *Istırap Cenneti* (L. Margaret, 1947), *Ayrılık Şarkısı* (F. Barclay, 1948), *Kâbus Şatosu* (A. J. Cronin, 1948), *Beyazlı Kadın* (W. Collins, 1949), *Peter Pan* (J. M. Barrie, 1949), *Anthony Dverse* (A. Havey'den, 1949), *Düğün Haftası* (D. Hutchison, 1950), *Sevenler Hanı* (E. Goudge, 1950), *Altı Kişi Arasında* (S. S. Van Dine, 1952), *Seni İstiyorum* (S. Hugh'dan, 1952), *Şüpheli Kadın* (D. L. Sayers'ten, 1952), *Altı Kişi Arasında* (Dine S. S. Van'dan, 1952), *Kara İmparator* (F. Gerard'dan, 1952), *Quo Vadis?* (H. Sienkiewicz'den, 1952), *Bir Başka Kadın* (H. Walpole'den, 1958), *Bir Başka Kadın* (W. Hugh'dan, 1958), *Oğullar ve Sevgililer* (D. H. Lawrence'tan, 1959), *Cesaret ve Fazilet Mücadelesi* (J. F. Kennedy'den, 1963), *Garp Cephesinde Yeni Bir Şey Yok* (E. M. Remarque'tan, 1963), *Leopar* (G. di Lampedusa'dan, 1963), *Öldüren Büyü* (A. Christie'den, 1963), *Hayat Hüzünleri* (S. Maugham'dan, 1964), *Rüzgâr Gibi Geçti* (M. Mitchell'den, 1964), *Tom Jones* (H. Fielding'den, 1964), *Cellatlar Şirketi* (J. London'dan, 1965), *Grup* (M. Mc Carthy'den, 1965), *Mandarinler* (Simone de Beauvoir'dan, 1966), *Atatürk: Bir Milletin Yeniden Doğuşu* (Lord Kinross'tan, Ayhan Tezel'le, 1966), *Don'da Hasat* (M. Şolohov'dan, 1966), *Büyük Ümitler* (C. Dickens'tan, 1967), *Mübarek Toprak* (P. Buck'ten, 1967), *Aşk ve Gurur* (J. Austen'den, 1968), *Jane Eyre* (C. Bronte'den, 1968), *Oliver Twist* (C. Dickens'tan, 1968), *Umut Parkı* (Austen'dan, 1968), *Karlar Ülkesi Nobel* (Y. Kavabata'dan, 1968), *Kalabalıktan Uzak* (T. Hardy'den, 1969), *Kül ve Ateş* (J. Austen'dan, 1969), *Âşık Kadınlar* (D. H. Lawrence'tan, 1970), *Güller Ve Sevgililer (K. Margaret*'tan, 1970), *İnsanlık Suçu* (T. Dreiser'den, 1970), *Her Zaman Bekliyeceğim* (G. Metalious'dan, 1971), *Kadınca* (Simone de Beuvoir'dan, 1972), *Kadınca* (S. de Beauvoir'dan, 1972), *Kalbimdeki Kadın* (J. Austen'dan, 1972), *Geyikli Park* (N. Mailer'den, 1973), *Yitik Ufuklar* (J. Hilton'dan, 1973), *Bizim Kızlar* (M. Mc Carty'den, 1974), *Havana daki Adamımız* (G. Greene'den, 1974), *Leylakların Altında* (L. M. Alcott'tan, 1974), *Saltanat Günleri* (E. Johnson'dan, 1974), *Şehzade ile Dilenci* (M. Twain'den, 1974), *Voss* (P. White'tan, 1974), *Hayatın Esiriyiz* (S. Maugham'dan, 1973), *Seks Meleği Marilyn Monroe* (N. Mailer'den, 1973), *Kiev'de ki Adam* (Azize Bergin'den, 1974), *Başkaldıranlar* (F. Knebel'den, 1975), *Zampara Alfi* (B. Naughton'dan, 1975), *Yıldızlarla Evlilik Aşk ve Seks Falı* (T. King'den, 1976), *Cennet Çayın* (J. Steinbeck'ten, 1976), *Metro: Pelham Bir İki Üç* (J. Godey'den, 1976), *Büyük Cinsel Ansiklopedi Dünden Bugüne* (Lynn Barber'dan, 1976), *Cinsel Teknik* (1977), *Kung fu Kralı Mafya'ya Karşı* (1977), *Ormanlar Kralı Robin*

NİHAL YEĞİNOBALI

GENÇ KIZLAR

"Hmmm?"

"Kalk, diyorum, Miss Bee. Yoksa okula geç kalacaksın."

Genç kız gözlerini istemeye istemeye açtı ve havanın çok soğuk olduğunu hemen anladı. Omzunu sarsan siyah tenli eli itelemeye çalışarak,

"Birazcık daha uyuyayım, dadı," diye yalvardı. "Beş dakikacık daha!"

Gelgelelim üç kuşaktan beri Karovaların dadılığını yapmış olan kara derili Felicity aman dinlemezdi. Elini kızın omzundan çekmedi. O da çaresiz, kalktı ve hemen yataktan yere atladı. Felicity'nin uzattığı yumuşak sabahlığı giydi. Uzun ve ağır siyah saçları, gecelik filenin içinde toplanmış oldukları halde, beline yaklaşıyordu.

Sonbahar daha tam sona ermeden soğuklar adamakıllı bastırmıştı. Genç kız buz gibi suyla yüzünü yıkarken başları aşağı ürperdi. Çok eski ve soylu bir ailenin kızı ve dev gibi bir servetin tek mirasçısı olduğu halde, daha yüzünü ömründe bir kere bile ılık suyla yıkamamıştı! Babası hayattayken onu şımarık, 'dandini' bir zengin evladı olarak yetiştirmemeye azmetmiş. Felicity de efendisinin bu ilkesine bağlı kalmıştı. Virginia'daki iki çiftliğin o uçsuz bucaksız pamuk tarlalarını çekip çevirebilmek için insanın disiplinli, dayanıklı olması gerekirdi. Genç kız, on altı yaşından beri iki çiftliği hemen hemen tek başına yönetebilmişse, bunu, zekâsı ve olgunluğu kadar, Felicity'nin tatlı-sert yetiştirme tarzına da borçluydu.

O, soğuktan neredeyse donmuş olan yüzünü havluyla ovuştururken Felicity içeriden, "Elini biraz acele tut da yumurtalar katılaşıp gitmesin, Miss Bee" diye seslendi.

'Miss Bee' sözcüklerini duymca genç kızın aklına gene Gabriel Samson geldi. Ne zaman kendi adını duysa aklına Gabriel Samson gelmiyor muydu zaten? Şu anda bile karşısında, soğuk banyonun zemini üstünde, Gabriel Samson'un hayali belirmiş gibi oldu: uzun, sırım gibi yapısı, o ince dudaklı, çekme burunlu uzunca yüzündeki ve gri mavi gözlerindeki dalgın, okunmaz ifadeyle.

"Miss Bee diyorum!" diye Felicity gene sertçe seslendi.

"Miss Bee," diyordu ya! Herkes Miss Bee diyordu da yalnızca ve yalnızca Gabriel Samson, "Beatrice" demekte ınat ediyordu. Genç kız kendi kendine yeniden lanet okudu. Niçin işi tadında bırakmamış ve aralarında o buzlu taş duvarın örülmesine yol açmıştı? Şimdi kızcağız ne yapsa, ne etse de bu duvarı aşamıyor, o buzları eritemiyordu. Gene her zamanki gibi hem kendi kendine, hem de öğretmenine kızarak dişlerinin arasından,

"Beatrice'ymiş!" diye mırıldandı ve havluyu hırsla yere fırlatarak içeriye, kahvaltı sofrasının başına geçti.

Anna daha çatalı eline almadan, Felicity, "Havluyu yerine as, Miss Bee!" diye buyurdu ve genç kız gene yerinden kalkmak zorunda kaldı.

"Yumurtanın katılaşması nasipmiş bu sabah," diye homurdandı.

Karovalar büyük bir Beyaz Rus soyuydular. Üç kuşak önce Amerika'ya göç ederek güneydeki Virginia eyaletine yerleşmişler, ama hep Beyaz Rus soyundan gelme kimselerle evlenmeyi gelenek haline getirmişlerdi. Beatrice'nin babası da bu köklü geleneğe boyun eğmiş, bir Beyaz Rus generalinin kızı olan Katya ile evlenmişti. Ama, Avrupa'da ökürken bir Riviera turunda görüp sevistiği Floransalı Beatrice'yi de unutamamıştı.

Avrupa'dan, İtalyan sanat ve kültürüne karşı aşırı bir hayranlıkla dönmüş olan Ivan Karavo, kızı doğunca yavruya Beatrice ismini vermekte direndiği zaman, herkes bunu 'İtalyanperestliğine verdi. Belki Katya işin aslını sezmişti. Çünkü tepeden tırnağa duygularıyla yaşayan bir kadındı. Miss Bee, yüzünün yürek biçimini, ufak tefekliğini, dingin, gösterişsiz görünüşünün altında gizlenen his kasırgalarını Katya'dan almıştı. Çukur çeneli ve keskin, eleştirel zekâsı ve irade gücü ise, doğrudan doğruya Ivan'dan mirastı.

Bu sonbahar sabahında, başka şeyler düşünmesi gerekirken kafasını saran adı ona veren İtalyan kızını ise Miss Bee ne görmüş, ne de onun varlığından haberi olmuştu!

Duyarlıklı olduğu kadar da hastalıklı olan Katya, kızını dünyaya getirdikten sonra kendini toplayamadı ve çok geçmeden genç yaşında öldü.

Floransalı Beatrice'ye karşı duyulan öğrenci aşkı başka... İnsanın hayatını, yatağını paylaşan; ilk ve tek çocuğunun anası olan kadına karşı duyulan sevgi gene başka... Ivan, baba olduktan sonra karısına bağlanmış ve bir zamanlar İtalyan kızını sevdiği kadar, ama apayrı bir biçimde, Katya'yı da sevmeye başlamıştı.

Onu kaybedivirince ruhaf bir vicdan azabına kapıldı. Çünkü, Beatrice'yi hâlâ seviyor ve aklından ara sıra, "Gidip İtalya'da arasam onu, bulup alsam, getirsem," diye bir düşünce geçiriyordu. Ruhundaki, sieplerin havasını hâlâ taşıyan mistik ve karanlık yön ise bir düşünceleri, bu duyguları bir günah, karısının kutsal hatırasına saygısızca sürülen bir leke sayıyordu. (...)

(*Genç Kızlar*, 1950)

Hood: Yoksulların Umudu (1978), *Ana* (P. S. Buck'tan, 1983), *Büyüdükçe* (J. Cortazar'dan, 1985), *Pinokyo* (C. Collodi'den, 1985), *Don Kıyısında Hasat* (Şolohov'dan, 1985), *Dom Casmurro: "Halet"* (M. de Assis'ten, 1986), *Emma* (J. Austen'den, 1986), *Gurur Dünyası-Vanity Fair* (W. M. Thackeray'den, 1986), *Güneşteki Adamlar* (Hasan Kanafani'den, 1986), *Örümcek Kadının Öpücüğü* (M. Puig'den, 1986), *Tanrıya Adanan Toprak* (E. Caldwell'den, 1986), *Bir Yaşam* (E. Kazan'dan, 1989), *Mutlu Prens* (O. Wilde'dan, 1989), *Hüsran Tangosu* (M. Puig'den, 1989), *Dokuzbuçuk Hafta* (N. Elizabeth Me'den, 1989), *Grimm Masalları* (J. L. C. Grimm-W. C. Grimm'dan, 1989), *Tom Sawyer* (M. Twain'dan, 1989), *Yüzbaşı ve Düşman* (G. Greene'den, 1989), *Beşinci Çocuk* (D. Lessing'den, 1990), *Dorian Gray'in Portresi* (O. Wilde'dan, 1990), *Hilalin Işığında* (D. de Sozua'dan, 1990), *Ruhlar Evi* (I. Allende'den,'1990), *Sürücü Koltuğu* (M. Spark'tan, 1990), *Uyandırılmış Toprak* (M. Şolohov'dan, 1991), *Alice Harikalar Ülkesinde* (C. Lewis'ten, 1991), *Erkeklerin Kalpleri ve Hayatları* (F. Walden'dan, 1992), *Melekler Zamanı* (I. Murdoch'dan, 1992), *Sempozyum* (M. Spark'tan, 1992), *Ağ* (I. Murdoch'dan, 1993), *Bir Dişi Şeytanın Hayatı ve Aşkları* (F. Weldon'dan, 1993), *Zümrüt Kent* (F. Baum'dan, 1993), *Kucaklaşmanın Kitabı* (E. Galeano'dan, 1994), *Rüzgârın Yüzyılı* (E. Galeano'dan, 1994), *Beyaz Otel* (D. M. Thomas'tan, 1995), *Elli Yaş Korkusu* (E. Jong'dan, 1995), *Başkasının Çocuğu* (F. Weldon'dan, 1995), *Bir Kadın Düşmanından Öykücükler* (P. Highsmith'den, 1996), *Bir Sarı Çiçek* (J. Cortazar'dan, 1996), *Isfahanlı Hacı Baba'nın Maceraları* (J. Morier'den,

1997), *Huckleberry Finn'in Maceraları* (M. Twain'den, 2003).

HAKKINDA: Süha Sertabiboğlu / Nihal Yeğinobalı'dan "Mazi Kalbimde Bir Yaradır" (Cumhuriyet Kitap, 12.8.1999), Akgün Akova / Nihal Yeğinobalı'dan Yeni Bir Roman: Sitem (Cumhuriyet Kitap, 25.6.1998), Cumhuriyet Kitap (8.10.1998), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 9.12.1999), Z. Güven / Söyleşi (Hürriyet Pazar, 12.3.2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

YEKELER, Asım

Şair. 1956, Tutmaç köyü / Sivas doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Sivas'ta tamamladı. Kara Harp Okulu (1979) mezunu. Teğmen rütbesi ile katıldığı Silahlı Kuvvetlerin çeşitli kademelerinde muhabere subayı olarak görev yaparak 1997 yılında kıdemli binbaşı rütbesinde iken emekliye ayrıldı.

Şiire küçük yaşlarda ilgi duymaya başladı. Şiirlerini birçok dergi ve gazete yayımladı. Sosyal ve kültürel etkinlikler düzenleyerek sanat ve edebiyata katkılarda bulunma gayreti içinde oldu. 1992 yılından itibaren Ankara Büyük Sürmeli Oteli'nde "Gönül Dostları" adıyla düzenli olarak her ay sanat programları, okullar ve değişik kurumlarda şiir dinletileri düzenledi, konferanslar verdi.

ESERLERİ (Şiir):

Gurbetsiz Dünya (1992), *Nilgün Beni Unutmuştur* (şiir kaseti, 2002).

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar Antolojisi (2003).

YEL, Esen

Mizah hikâyecisi. 1942, Gördes / Manisa doğumlu. Savaştepe Öğretmen Okulu, İstanbul Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Çeşitli okullarda Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaparak emekliye ayrıldı. Dergilerde yayımlanan

Esen Yel

mizah ağırlıklı hikâyeleriyle tanındı. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

"Bir öyküsünde bunun getirdiği insan onurunu kırıcı sonuçları gösterirken başka bir öyküsünde pahalılığın yönetimle ve düzenle ilişkilerinin altını çizmektedir. Böylece bu küçük öyküler gerçekleri vurgulayan, okuyucuya çelişkileri gösteren birer uyarıcı olmaktadır. Esen Yel'in ve kuşağının ürünleri gülmece türünün çağından sorumlu ve yüz ağartıcı örnekleridir." (Konur Ertop)

ESERLERİ (Mizah):

Özgürlük Perisi (1970), *Polyanna 1973* (1973), *Adını Çocuklar Koysun* (1973), *Zıkkımın Peki* (1973), *Komünistleri Tanıyan Köpek* (1978), *Demokrasi Sakız Çiğniyor, Bir Dünya Masalı* (oyun, 1980), *Zeliha Bacının Sıpası, Bir Ülkenin Yakın Siyasi Tarihinden Ağır Çekim Görüntüler, Esin Perilerinin Grevi, Aynadaki Öküz, Ayaklar Holding, Mucip'in Öyküsü.*

Ayrıca drama ve kompozisyon hakkında inceleme kitapları vardır.

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

YEL, Hakan

Roman yazarı. 1968, İstanbul doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümünden 1992 yılında mezun oldu. Koltuk döşeme atölyelerinden diş protez laboratuarlarına, restoran yöneticiliğinden, ürün müdürlüğü ve satış yöneticiliğine kadar pek çok alanda çalıştı. Satış teknikleri ve çalışanların kişisel motivasyonu konusunda bir danışmanlık şirketinde seminerler verdi. Reklam yazarlığı eğitimi aldı.

ESERLERİ (Roman):

Sultana Dokunmak, Lokanta (2006).

Hakan Yel

YELDA

Bkz. ÖZCAN, Yelda

YELKENLİ, Mustafa

Eğitimci, yazar. 1954, Siverek / Şanlıurfa doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Şanlıurfa'da tamamladı. Diyarbakır Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü (1977) mezunu. Yurdun çeşitli yerlerinde öğretmen, müdür yardımcısı ve müdür olarak görev yaptı.

Yazılarını *Bakış, Demokrasi, Gündem, Radikal Kitap, Yeni İnsan, E, Vir-*

MUSTAFA YELKENLİ

BİR GÜN BATIMI

Yaz gelmişti.

Okulların kapanmasına az bir süre kala, hepimiz sıcaklığın etkisiyle gevşemiş, kendimizi iyice koyuvermiştik. Ben ve kız arkadaşlarım bu yaz neler yapabileceğimiz konusunda bir karar verememiştik daha. Üniversite sınavlarına bir kez daha girmiş, sonuçlarından hiç umuda kapılmadan öylesine bekliyordum. Ayşe, yazlık giysi satan bir dükkanda iş bulmuş çalışacaktı. Belgin, yine evde kardeşlerine bakmak zorundaydı. Annesiyle babasının ayrılmasından bu yana evin kadını olmuştu. On sekiz yaşın verdiği coşkunluğu hiç yaşayamamıştı. Babasının yeniden evlenmesini istemesine rağmen babası bir daha evlenmeye yanaşmıyordu; fedakarlık yapıyordu aklı sıra. Belgin ise babasını evlendirip yeniden gençliğine dönmeyi umut ediyordu. Babası da üvey anne elinde kızlarını bırakmamak düşüncesinde. Ama yine de fırsat buldukça üçümüz, bazen yanımıza diğer arkadaşlarımızı da alarak deniz kıyısında dolaşmaya çıkıyorduk, bazen de kafeye hamburger yemeye.

Sevgilim memleketine gideceğini telefonda söylediğinde, Ayşe ve Belgin ile akşam çıktığımız iskele gezisinden dönmüş evde oturuyorduk. Saat gecenin neredeyse yarısı olacaktı. Birazdan Belgin'i Ayşe ile birlikte hemen bizim sokağın diğer ucunda olan evine bırakacaktık. Akşam üstü Ayşe'nin annesinden izin aldığımızdan bu akşam bizde kalacaktı. Çatıda yer yatağı yapacak, bulutların altında sohbet ede ede uyuyacaktık. Telefonda birden ürpermiştim.

"Kaç gün?" diye sordum.
"Ne kaç gün?" diye sordu o da.
"Kaç gün kalacaksın orada?"
"Bilmiyorum canım, bir ay ya da okulların açılışında dönerim belki..."
"Ne kadar rahat söylüyorsun bunu? Bir ay ben sensiz ne yaparım burada?..."
Kızlar benim telefondaki ağlamaklı sesime kulak kabartmışlardı. Ayşe kaş göz ederek ne olduğunu soruyordu. Belgin kulağını ahizeye yaklaştırıp söylediklerini anlamaya çalışıyordu. Elimle ahizeyi kapatarak, "Memleketine, Diyarbakır'a gidiyor," dedim. Üstelik faili meçhul cinayetlerin en yoğun olduğu bu dönemde. Telefonu kapatmadan önce yarın evine geleceğimi söyledim.
Bütün gece kızlarla neşeyle dolaşmış, el işi takılar satan, İstanbul'dan gelen anarşist kızlarla espriler yapıp eğlenmiştik. Şimdi o neşeli havam kalmamıştı. Kızlar somurtuk halimle alay etmeye koyulmuşlardı. Onlar nereden bileceklerdi ki, her gün orada üç beş kişinin faili meçhul cinayetlere kurban gittiğini. Anlatsam bile anlayamazlardı.
Ertesi gün babamın köyden yakınları gelince ona gidemedim.
Kentte işi olan akrabalarımız bize uğramadan edemezlerdi. Annem bu kez komşu kadınlara anlatacağı şeyleri konuklarına anlatma olanağı bulduğundan pek mutlu olmuştu. Babam ise kahveye gidemediği için aynı mutluluğu pek yaşayamıyordu. Onlarla evde oturup sohbet etmek ya da yakınlarının işini takip etmekten zevk almazdı. Yine de konukseverliğini göstermekten geri kalmazdı. Başka zaman olsaydı misafirlerle ilgilenmekten hiç yakınmazdım ama bu gün sevgilime gidememenin sıkıntısını yaşadığımdan patlayacak gibi olmuştum. Sadece bir ara iki dakikalığına Belginlere gidip oradan ona telefon ettim. Gelemeyeceğimi, ancak gece herkes uyuduktan sonra telefonda konuşabileceğimizi söyledim. Biraz daha Belgin'le oturduktan sonra eve döndüm. Misafirlerimiz var diye fazla kalamadım; zaten çene yapacak keyfim de yoktu. Onun Diyarbakır'a gideceği nedense beni çok düşündürüyordu; anlamsız olduğunu biliyordum ama yine de kendime hakim olamıyordum.
O gün sıkıntılı geçti. Babam, amcam daha bir kaç kişi aksama kadar evde oturdular. Evi toparlayıp temizlemekten, mutfakta biriken bulaşıkları yıkamaktan yorgun düşmüş tam divanda uyuklayacakken, Belgin içeri girdi. Terasa çıkıp oturduk. Ben ondan ayrılınca aklıma gelen parlak fikrini söylemeye gelmişti. Rumlar tarafından terk edilmiş Kaya köyünde piknik yapmamızı öneriyordu. Harika bir düşünceydi, aklım yatmıştı bu öneriye. Biz kızlar oraya gidince o da gelirdi. Hem piknik yapar, hem de eğlenirdik. Gerçi deniz mevsimine çoktan girmiştik ama piknik yapmak daha mantıklıydı, gözlerden uzak biz bize olurduk.
Gece yatmadan telefonda konuşurken söyledim. Kabul etti. Hem küçük bir veda partisi gibi olurdu. Mangal yapardık, yemekte bira, sonra çay içerdik. Siyarla gelebileceğini söyledi. Yemek ve içecek için hiç bir şey getirmemizi de sözlerine ekledi. Ama yine de biz tabak, çatal ve bardak türünden gerekli olanları götürebilirdik.
Ertesi gün saat dokuzda Belginlere gittim. Misafirlerimiz sabah erkenden gideceklerinden onlara kahvaltı hazırlamak için erkenden uyanmıştım. Onları gönderdikten sonra ancak Belgin'e gelebilmiştim. Ayşe'nin her şeye itiraz etme huyunu bildiğimizden ona hiçbir açıklama yapmadan hemen gelmesini söyledik telefonda. Öylesine kesin konuştum ki, Ayşe'nin yine mızıkçılık yapıp gelmemek için bahaneler uydurmasına fırsat vermedim. Evden çıktığımızı, minibüslerin hareket ettiği meydanda kendisini bekleyeceğimizi söyledikten sonra telefonu kapattık. Eminim benden sonra tekrar telefon edip gelmemek için bir sürü mazeret uyduracaktı. Fakat biz evde olmayacaktık, o da mecburen gelecekti.

(Bir Gün Batımı, 2003)

gül, *X-Bilinmeyen*, *Antares*, *Atılgan*, *Öncü* adlı dergi ve gazetelerde yayımladı. *Yalanın ve İnkarın İdeolojisi: Kemalizm* adlı yayımlanmamış kitabıyla *Yeni Politika* gazetesinin Musa Anter ve Basın Şehitleri Gazetecilik Ödülleri Yarışması Araştırma-İnceleme dalında birincilik ödülü aldı.

ESERLERİ:
İNCELEME: *Öteki Dünyalı* (2000).
ROMAN: *Bir Gün Batımı* (2003).

YELTAN, Görkem

Öykü yazarı. 1977, Nazilli / Aydın doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde öğrenim gördü. İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümünden mezun oldu. Çeşitli tiyatrolar ile televizyon dizileri ve reklamlarda oynadı.

ESERLERİ (Öykü):
Kırmızı'ya Mektuplar (2001), *Kırmızı'nın Mektupları* (2002), *Hımbıl Beyaz* (2004), *Zebra Zaza* (2004).

YELTEN, Muhammet

Edebiyat araştırmacısı. 8 Haziran 1954, Bozova / Korkuteli / Antalya doğumlu. İlkokulu Bozova'da, ortaokulu ve liseyi Isparta'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü *"Ahmed-i Dâî'nin Miftâhü'l-Cenne"* adlı eserin metin ve sözlüğü çalışmasıyla (1977) bitirdi. 1977-82 yılları arasında İstanbul Şişli Motor Teknik Lisesinde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1983 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Dili Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak girdi. 1986'da *"Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi"* konulu doktora çalışmasını tamamladı. 1988'de yardımcı doçent, 1993'te doçent 1999'da profesör oldu. 1995-2003 yıllarında Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulunda Türk dili dersleri verdi. Görevini 1982 yılından itibaren İÜ Edebiyat Fakültesinde öğretim üyesi olarak sürdürdü. 2002 yılında Türkiyat Araştırmaları Enstitüsüne müdür yardımcısı olarak atandı. 2005'te Edebiyat Fakültesinin dekan yardımcılığı görevine atandı. İÜ Edebiyat Fakültesi tarafından yayımlanan *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*'nin yayın kurulu üyeliğinde bulundu.

Muhammed Yelten

Makaleleri 1989 yılından itibaren *Türk Dili Araştırma Yıllığı* (1989), *Belleten*, *Türk Dili ve Edebiyatı* (1984-93), *İlmi Araştırmalar*, *Türkiye Yazarlar Birliği*, *Belleten*, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi* dergi ve yıllıklarında yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı. Ulusal ve uluslararası birçok toplantıda Türk dili üzerine konuşmalar yaptı, bildiriler sundu.

ESERLERİ:
ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Şirvanlı Mahmud - Kitâb-ı Kemâliyye* (Giriş-

İnceleme-Cümle-Metin-Sözlük-Tıpkı Basım, 1993), *Târih-i İbn-i Kesir Tercümesi* (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük, 1998), *Eski Anadolu Türkçesi Manzum Metinleri* (1998), *Eski Anadolu Türkçesi Mensur Metinleri* (1999), *Sohbetü'l-Ebkâr* (İnceleme-Metin, 1999), *Ali Adnan Yeğin - Bir Damla Gözyaşı* (metin-sözlük, 1999), *Türkçe'nin Sözlüğü* (2002), *Kelime Grupları* (Halil Açıkgöz ile, 2005).

SÖZLÜK: *Temel Türkçe Sözlük* (1985), *Yeni Türkçe Sözlük* (1989).

YEMLİHAZÂDE HACI HALİL ESAD EFENDİ

Hukukçu (D. 1854, Elbistan / Maraş – Ö. 1926-27, Elbistan / Kahramanmaraş). Antakya'da ikamet eden Şeyh Abdussamed Efendi ile ders vekili Ahmet Âsım Efendi'den icazet (yeterlilik), Mekteb-i Nüvvab'ın üçüncü sınıfından (1890) diploma aldı. 1891'den itibaren Muş, Gümüşhane, Akka, Trablus ve Yemen'de kadılık görevlerinde bulundu. Yemen Vilayeti Tetkik-i Vesaik-i Şer'iyye memuru iken 1916'da İkinci Rütbe Osmanlı Nişanı ile ödüllendirildi. Elbistan Hocazâde Mezarlığında toprağa verildi. Elbistan Belediyesi, bir caddeye Hacı Esad Efendi Caddesi adını verdi.

ESERLERİ:

Hulusatü'ş-Şuruhi'n-Nahviyye, Cilau'l-Uyûn.

Ayrıca *Dürrü Meknûn* adlı başka bir eseri olduğundan da söz edilmektedir.

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

YEMLİHAZÂDE MUSTAFA KÂMİL

Mutasavvıf, bilgin (D. ?, Elbistan / Maraş - Ö. 1877, Kayseri). Hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Mevlevî tekkesi mensuplarındandı. Kayseri hakimi iken öldü.

BAŞLICA ESERLERİ:

Divân-ı Eş'âr, el-Hikmetü'l-Bâliğa, Minhâcü'l-İhticâc, el-Manzûmetü'l-Aliyye fi'l-Ahbâri'n-Nebeviyye, Nazmü'l-Fünûn, Arûz-ı Endülüsî Şerhi, Kasîde-i Mudariye Şerh ve Tahmîsi, Manzûme-i Râiye, Hüseyniye Manzûmesi, el-Makâlâtü'l-Hisyân alâ Kasideti'l-Hassân, Hâşiye alâ Karatepeli, Ta'likat alâ Nuhbeti'l-Fiker, Kasîde-i Adem Şerhi.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

YEMNİ, Sadık

Romancı. 2 Ocak 1951, İstanbul doğumlu. Tam adı Sadık Ziya Yemni'dir. İlk ve ortaöğrenimini İzmir'de tamamladı. Çocukluk ve ilk gençlik yılları İzmir Göztepe'de geçti. Lise öğrencisiyken, iflas etmiş bir la-

Sadık Yemni

boratuardan aldığı kimyasal araç gereçlerle roketler yaptığı için adı Roketçi Sadık'a çıktı. Ege Üniversitesindeki kimya mühendisliği öğrenimini yarıda bırakarak 1975 yılında Hollanda'ya yerleşti. Amsterdam'da "demiryollarında köprücülük" başta olmak üzere çeşitli işlerde çalıştı. Döner satıcılığı, börekçi çıraklığı, gece kulübü kapıcılığı ve barmenlik de yaptığı işler arasındadır.

Öyküleri 1986'dan itibaren Hollanda dergilerinde yer aldı. Amsterdam'da dört oyunu sahnelendi. Romanlarının bir bölümü polisiye, bazıları fantastik bilimkurgu tarzındadır. Eserlerinde Avrupa'da toplumsal yaşamın dönüşümü ve kimlik sorunları gibi konuları sorguladı. Kendisini *"Bir Euro-Türk, Avrupa'da yaşayan ve Türkçe yazan yazarlardan biri"* olarak tanımlıyor.

"Muska, (...) bizi hiç utanmaksızın alıp çocukluğumuzun (yaz!) günlerine, çocukluğumuzun okumalarına, çocukluğumuzun her şeye inanma hallerine çekip götürüyor. Muska'nın 'postmodern blöfü' de -roman için postmodern dendiğini duydum da,- galiba şurada ki, yazarı roman süresince bizi ille de başka, 'yetişkin' düzlemlere çekmeye çalışmadan, orada, olduğumuz yerde, çocukluk'ta kendi başımıza bırakıveriyor. (...) Sadık Yemni'den söz ederken 'ruh'lardan konuşacaksak, konuşmamamız mümkün olmayacaksa her iki kitapta da sözü edilmesi gereken asıl 'Ruh', Türk romanında pek de rastlamadığımız, belki unuttuğumuz, belki İstanbul-merkezlilikten, artık 'memleket hikâyeleri' yazan yazarlarımız olmayışından ihmal ettiğimiz bir Ruh. Yerin Ruhu." (Fatih Özgüven)

ESERLERİ:

TÜRKÇE ESERLERİ (Roman): *Muska* (1996, *De Amulet*, 1995), *Amsterdam'ın Gülü* (1996, *De Roos van Amsterdam*, 1993), *Öte Yer* (1997), *Metros* (2002).

HOLLANDACA ESERLERİ: *De Baile* (1991), *Het Station* (İstasyon, 1992), *De Ridders van Amsterdam* (Amsterdam'ın Şövalyeleri, 1994).

HAKKINDA: Türlerötesi Bir Büyü: Muska ve... (Cumhuriyet Kitap, 12.12.1996), Fatih Özgüven / Yerin Ruhu: Sadık Yemni (Virgül, sayı: 1, Ekim 1997), TBE Ansiklopedisi (2001), Nihal Bengisu / Sadık Yemni ile "Metros" Üzerine, "Bilimkurgu 'Normal'i Sorgulatır" (Cumhuriyet Kitap, 9.1.2003), Oylum Yılmaz / Metros (Radikal Kitap, 10.11.2002).

YENER, Cemil

Eğitimci, yazar, edebiyat tarihçisi (D. 1910, Antakya - Ö. 14 Eylül 1995, İstanbul). Babası Attaroğullarından Reşit Efendi, annesi Azize Hanım'dır. Dört yaşında mahalle mektebine verildi. On yaşında ilkokulun ikinci sınıfına alındı. Ortaokuldan sonra okulu bıraktı. Yıllarca babasıyla birlikte sebzecilik, meyvecilik, ipekböcekçiliği yaptı. 1934'te lise birinci sınıfa yazıldı. 1937'de Adana Erkek Lisesini, 1941'de İstanbul Yüksek Öğretmen Okulunu bitirdi. Kars Lisesinde dilbilgisi ve edebiyat öğretmeni olarak çalışmaya başladı. 1943'te Trabzon Lisesine atandı, orada evlendi. 1947'de Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsüne, 1948'de Bolu'da yeni açılan öğretmen okuluna gönderildi. Yöneticiliğe müdür yardımcısı olarak burada başladı. 1949'da Kastamonu Lisesine atandı, burada öğretmenlikle birlikte müdür başyardımcılığı yaptı. 1950'de Çorum Lisesi Müdürlüğüne, 1951'de Diyarbakır Milli Eğitim Müdürlüğüne, 1952'de Sivas Milli Eğitim Müdürlüğüne atandı. 1953'te İstanbul'da açılan İmam Hatip Okulu Müdürlüğüne getirildi. 1955'te müdürlükten istifa ederek Pertevniyal Lisesine öğretmen olarak geçti. Bu arada özel okullarda öğretmenlik, müdür yardımcılığı da yaptı. 1962'de Çapa Eğitim Enstitüsü öğretmenliği ile Yüksek Öğretmen Okulunun müdür yardımcılığına atandı. Enstitü Fikirtepe'ye taşınınca Yüksek Öğretmen Okulu ile ilgisini kesti. Bir ara Eğitim Enstitüsünde bölüm şefliği yaptı. 1972 yılı karışıklıklarında öğrencilerle işbirliği yaptığı savlamasıyla enstitüden alınıp Kabataş Erkek Lisesine atandı. 1973'te kendi isteğiyle emekliye ayrıldı.

Cemil Yener

Deneme ve inceleme yazıları 1954 yılından itibaren *Varlık*, *Türk Dili*, *Yelken* vd. dergilerde yayımlandı. Zaman zaman *Yelken* ve *Türk Dili* dergilerinde de yazıları çıkan Cemil Yener'in ilk yapıtı olan *Halit Ziya Uşaklıgil'e Dair: Bir Romancının Dünyası* adlı kitabı 1959'da yayımlandı. 1966'da yayımladığı *Fuzuli'nin Dünyası* adlı eseriyle Türk Dil Kurumu Deneme-Eleştiri Ödülünü aldı. 1970'te TRT'nin açtığı Kültür Sanat ve Bilim Ödülleri Yarışmasında *"Yardım ve Armağan Üzerine"* başlıklı yazısıyla deneme dalında mansiyon aldı. *Türk Dili* ve *Türk Folklor Araştırmaları* dergileri ile *Yeni Ortam* gazetesinde de yazıları çıktı. Ansiklopedik Yayıncılık kuruluşunun çıkardığı *Resimli Ansiklopedik Büyük Sözlük*'ün redaksiyon kurulunda bulundu ve sözlüğün tasavvuf terimleri ile aynı kuruluşun çıkardığı *Büyük Ansiklopedi*'nin din ve tasavvuf terimlerini yazdı. Son yıllarında yazıları ara sıra *Cumhuriyet* gazetesinde ve *Türk Dili* dergisinde yer aldı. Edebiyat tarihi konularındaki çalışmalarıyla tanındı. Edebiyatçılar Derneği Onur üyesi ve Dil Derneği üyesiydi.

ESERLERİ:

İNCELEME: *Bir Romancının Dünyası* (Halit Ziya Uşaklıgil üzerine, 1959), *Fuzûli'nin Dünyası* (1966, gen. bas. *Fuzuli* adıyla, 1977), *Varidât* (Şeyh Bedrettin'in eserinin Arapçadan çeviri ve incelcmesi, 1970), *Mevâidü'n-Nefâis fi Kavâidi'l-Mecalis* (Toplantı Kuralları Üzerine Nefislikler Sofrası, Gelibolulu Mustafa Âli'den, günümüz Türkçesine çevirisi, 1976),

ANTOLOJİ: *Türk Halk Edebiyatı Antolojisi* (1972).

HAKKINDA: Cemil Yener / Fuzûli'nin Dünyası (1966), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

YENER, Faruk

Müzik eleştirmeni. 1 Mart 1923, İstanbul doğumlu. İstanbul Alman Lisesinden(1943) ve askerliğini yaptıktan sonra girdiği İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. 1945 yılında sunucu olarak çalışmaya başladığı Ankara Radyosunda çeşitli görevlerde bulunduktan sonra 1949'da İstanbul Radyosuna olarak geçti. Burada da çeşitli görevlerde bulundu. Aynı yıllarda ABD, Almanya ve İngiltere'de Radyo-TV alanında bilimsel ve ticari çalışmalarda bulundu. Danışman olarak Basın Yayın Turizm Bakanlığında, öğretim üyesi olarak Mimar Sinan Üniversitesi Sahne ve Görüntü Sanatları Bölümünde görev aldı. TRT kurumu radyolarında müzikle ilgili programlar hazırlayıp sundu. Yazıları başta *Milliyet* gazetesi (1954) ve *Milliyet Sanat* dergisi (1971) olmak üzere belli başlı birçok gazetede yayımlandı.

ESERLERİ:

Musiki Lugatı (1945), *Küçük Müzik Ansiklopedisi* (1950), *Ünlü Operalar* (1957), *100 Opera* (1961), *Doğru mu Yanlış mı?* (1971), *Müzik Klavuzu* (1978), *Müzikte Kim Kimdir?* (1988), *Şu Eşsiz Müzik Sanatı* (1990), *Başkadır Şu müzik Dünyası* (1991), *Bir Dehanın Yaşam Öyküsü - Mozart* (1992).

HAKKINDA:Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

YENER, Hacı

Halk ozanı. 1928, Tanır kasabası / Afşin / Kahramanmaraş doğumlu. Şiirlerinde Âşık Yener mahlasını kullandı. İlköğrenimini Tanır'da, ortaöğrenimini Ankara-Hasanoğlan Köy Enstitüsünün Sağlık Bölümünde tamamladı. 1946 yılından itibaren sağlık memuru olarak Afşin'in köylerinde çalıştı. Bir ara Tanır Nahiye Müdürlüğü görevinde bulundu. 1962 yılında siyasî nedenlerden dolayı tutuklandı. Dokuz aylık tutuklu kaldıktan sonra açığa alındı. Beş yıl sonra aklanarak tekrar görevine döndü. 1978 yılında emekliye ayrıldı.

Şiirleri 1945 yılından itibaren birçok gazete ve dergide yayımlandı. Doksan altı şiiri değişik sanatçılar tarafından plaklara ve kasetlere okundu. *"Kız Sen İstanbul'un Neresindesin"* şiiri en çok tutulanlar arasında yer aldı. 1989-90 yıllarında İstanbul Gülhane Parkı Etkinlikleri'ne katıldı, halk ozanlarıyla ilgili programları yönetti. Şiirlerinde sevgi, aşk, ayrılık, yalnızlık, özlem konularını işledi. İğneli dili ve mizahî üslûbuyla haksızlığa karşı çıktı, yergi şiirleri yazdı.

ESERLERİ (Şiir):

Deyişler Demeti (1982), *Şiirler Demeti* (1992).

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

YENER, Mavisel

Şair ve yazar. 10 Aralık 1962, Ankara doğumlu. Ankara Gazeteciler Cemiyetinin başkanlığını yapan gazeteci Beyhan Cenkçi'nin kızıdır. Teğmen Kalmaz İlkokulu, Gaziosmanpaşa Ortaokulu, Eşrefpaşa Lisesi (İzmir), Ege Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi (1984) mezunu. Diş hekimliği üzerine yüksek lisans yaptı. Serbest diş hekimi olarak çalıştı.

İlk yazısı 1989'da *Yeni Asır* gazetesinde, diğer yazıları *Virgül, Kum, Beşparmak, İzmir Plus, İzmir İzmir, Ebe Sobe, Anadili* gibi dergilerde yayımlandı. TRT Radyosu "Gecenin İçinden" programında "Mavi Mektuplar" adlı bölümü hazırlayıp sundu (2002-2003). *Yeni Asır* gazetesinin İçimizdeki Köşe Yazarları Ödülünü (1998), *"Evinden Kaçan Masal"* ile TÖMER Anadili Masal Yarışması Ödülünü (1999), *"Su Yeşili"* ile TÖMER Anadili Öykü Yarışması Ödülünü (2000), *"Kayıp Seslerin İzinde"* ile Bu Yayınevi Çocuk Romanı Yarışması Birincilik Ödülünü (2001), Samim Kocagöz Öykü Birincilik Ödülünü (2002), Ömer Seyfettin Öykü Birincilik Ödülünü, *"Mavi Zamanlar"* ile TUDEM Yayınları Çocuk Romanı Yarışması Birincilik Ödülünü (2003) aldı ve *"Mavi Ay"* ile Çocuk Edebiyatçıları Birliği Yılın Çocuk Şiiri Kitabı Ödülü (2004) Aytül Akal ile bölüştü.

Mavisel Yener

"'Mavisel Yener'in öykülerinde ne var?' sorusuna verilecek ilk yanıt 'hayat var' olabilir. Çünkü yazar, öykülerini kaleme alırken hayat penceresini açık tutmaktadır. O pencereden tüm gözlem gücünü kullanıp karakterler oluşturmakta veya zaten var olan karakterlerle öykülerini kurgulamaktadır. Güçlü gözlemler sayesinde okuyucu okuduklarını göz önünde canlandırmakta, sözcüklerle resim yapmakta zorlanmamaktadır. Öyküler fantastik veya sürrealist unsurlardan uzak, alabildiğine realisttir." (Eser Rüzgâr)

"Mavisel Yener, dili ve kurguyu ustaca kullandığı bu romanında, gençlere heyecanla okuyacakları bir serüven sunmakla kalmıyor, yaşamın çok uzağında birer ders konusuymuş gibi görülen felsefe ve tarihi aslında günlük yaşam içinde nasıl da her an kullandığımızı ve felsefeye, tarihle her an nasıl da iç içe olduğumuzu fark ettiriyor." (Aytül Akal)

ESERLERİ:

ŞİİR (Aytül Akal ile): *Kar Sesi* (2004), *Kuş Uçtu Şiir Kaldı* (2004), *Mavi Ay* (2004), *Şiirimi Kedi Kaptı* (2004).

ÖYKÜ: *Uzaylılar Bize Geldi* (2001), *Üşengeç* (2001), *Çorap Canavarı* (2001), *Kızlar Sünnet Olur mu* (2001), *Zeki'nin Zekâsı Kaçtı* (2002), *Çikolata Zamanı* (2002), *Güneş Hep Orada mıy-*

dı? (2002), *Dinozorla Kahvaltı* (2003), *Derin Yırtmaç* (2004).

MASAL: *Evinden Kaçan Masal* (2001), *Beyaz Yunusun Gizemi* (2004), *Dipsiz Göl* (2004), *Düş Sandığı* (2004), *Köpeğim Aşık Oldu* (2004), *Köpek Okulu* (2004), *Masalcının Mektubu* (2004), *Mavi Orman* (2004), *Ödev Makinesi* (2004), *Tırtıl Teyze* (2004), *Uçan Goril* (2004).

ROMAN: *Mavi Elma* (1999), *Kayıp Seslerin İzinde* (2002), *Mavi Zamanlar* (2003), *Sırsayar* (2003), *Önce Çocuklar Düşledi* (2004).

HAKKINDA: Aytül Akal / Mavi Bir İz Bıraktı Yaşamımda Mavi Zamanlar...(Varlık, Şubat 2004), Ece Arar Emener / Kızlar Sünnet Olur mu? (Radikal Kitap, 17.12.2004), Eser Rüzgâr / Mavisel Yener – Derin Yırtmaç (Varlık, Haziran 2005), Nur İçözü / Ağaçlar konuşursa... (Radikal Kitap, 5.8.2002), Bilgin Adalı / Şiirin Büyüsü Sarsın Çocukları (Radikal Kitap, 13.5.2005).

YENER, Şakir Sabri

Gazeteci-yazar (D. 1888, Gaziantep – Ö. ?). Mahalle mektebi ve medrese öğreniminden sonra 1908'de Halep Dârülmuallimini (Erkek Öğretmen Okulu)'ne girdi. Gaziantep'te otuz sekiz yıl ilkokul öğretmenliği, başöğretmenlik ve müdürlük yaptı. 1951'de emekliye ayrıldı. Gaziantep yöresine ilişkin araştırmaları çeşitli yerel gazetelerde ve dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *İncilipınar.*

TARİH: *Gaziantep Büyükleri* (1934), *Gaziantep'in Yakın Tarihinden Notlar ve Hatıralar.*

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. IV, 1982).

YENERER, Vedat

Gazeteci-yazar. 1965, İstanbul doğumlu. AÜ İngilizce Basın Yayın mezunu. Öğrencilik yıllarında *Sakarya* gazetesi ve Sipa Press'te çalışarak gazeteciliğe başladı, 1988'den sonra profesyonel olarak *Cumhuriyet* gazetesinde muhabirlik yaptı. Daha sonra sırasıyla Show TV, "32. Gün", Star TV'de çalıştı. 1999'dan sonra Kanal D Haber Merkezinde savaş muhabiri olarak çalıştı. Dünyanın değişik cephelerinde hazırladığı haber dosyalarıyla tanınan Vedat Yenerer'in çok sayıda mesleki ödülü vardır.

ESERLERİ:

Ateş Ortasında (2001), Yalanistan (2002), Düşman Kardeşler (2004).

YENGİN, M. Naci

Yazar. 10 Ekim 1964, Akören köyü / Salihli / Manisa doğumlu. Akören İlkokulu, Durasıllı Ortaokulu, Manisa Teknik Lisesi (1985), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü (1989) mezunu. Bir ara *Yörünge* dergisinde çalıştı (1991). Yüksek lisans Cumhuriyet Dönemi konusundaki çalışmasıyla (1994) tamamladı. İstanbul'daki özel okul ve dersanelerde öğretmenlik yaptı.

İlk yazısı "*Türk'ün Nizam-ı Alem Dâvâsı*", 1988 yılında *Yeni Düşünce* gazetesinde çıkmıştı. Diğer yazıları *Yeni Şafak, Vakit, Üsküdar Bülteni, Objektif, Yeryüzü, Zaman, Objektif, Çizgi, Editör, Okumuş Adam, Yörünge, Kardelen, Olay, Kitap Haber, Kitap* ve *Nehir* dergilerinde yer aldı. *Şamil İslâm Ansiklopedisi*'nin yayımlanmasında ve madde yazarlığında katkılar sağladı. Haftalık *Yörünge* dergisinde yazar ve muhabir olarak görev yaptı. Malatya Ufuk TV, Sena TV, Radyo Nida, Gaziantep Olay TV, Mega TV, Kanal 27 gibi basın-yayın organlarında programlar yaptı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

M. Naci Yengin

"Mehmet Naci, Satır Arası Aşk'ta bu, gerçekte yaşanılmayan, bir serap gibi bizi peşinde koşturan kavramın insan ruhunda, mekânda bıraktığı izleri takip etmeye çağırıyor. Sıkıntılı, sancılı bir takip. Kimi zaman acıyla, sızıyla karılmış. (...) Bu duyuş, hissediş her zaman mümkün değildir. Açılıp kapanan bir cendere gibi bazen sıkar, bazen de nefes aldırır. Fakat bu kavuşma anları uzun sürmeyecektir. (...) Günümüz daha çok bedensel tutkuların mutlak birlikteliğini ön plana çıkaran bir aşk anlayışına sahip. Satır Arası Aşk'ta bu yok. Daha rafine, daha özgün, daha kabul edilebilir bir 'aşk' var." (Mehmet Yılmaz)

ESERLERİ:

Eylem Günlüğü (1993), *Satır Arası Aşk* (2003), *Postal Ülkesinde Aşk* (2004), *Türkiye'de Ulus Devletin Dinamikleri* (2005).

HAKKINDA: Yeni Gap Gazetesi (6.11.2003), Milliyet Gazetesi (12.12.2004), Zaman (12.12.2004), Olay Gazetesi (13.12.2004), Gaziantep'teZafer(9.12.2004), Gaziantep Güneş Gazetesi (13.12.2004), Gaziantep 27 Gazetesi (13.12.2004), Mehmet Yılmaz / Aşkın Hayata Bakan Yüzü (Türkiye Kitap Dergisi, Mart 2004) - Gerçekliğin Dünyasından Aşk'a (Türk Edebiyatı, Mart 2005), Serdar Albayram / Editör Dergisi (Şubat-Mart 2004).

YENGİN, Muhiddin Raif

Şair (D. 1880, İstanbul - Ö.1955). İlk ve okulu İstanbul'da tamamladı. 1897'de Bahriye Mektebinden mülazım-ı sani (asteğmen) rütbesiyle mezun oldu. Makine mühendisi olarak tersanede ve Liman Dairesinde çalıştı. Bahriye Mektebinde Türkçe ve İngilizce dersleri okuttu. Emekli olduğu 1915'ten sonra resmi ve özel liseler ile askeri okullarda İngilizce öğretmenliği yaptı.

Şiirleri *Servet-i Fünün, Tercüman-ı Hakikat, Resimli Gazete, Aşiyan, Malumat, Terakki* gibi gazete ve dergilerde yer alan şiirlerinde eski ve yeni şiirin çeşitli formlarını kullandı. Arapça, Farsça ve İngilizceden çevirileri yaptı. Şiirlerini *Eski Rubailerim* (1946) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. III, 2000).

YENİÇERİ, Özcan

Araştırmacı-yazar. 1 Ocak 1954, Şiran / Gümüşhane doğumlu. Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu İşletme Muhasebe Bölümü (1978) mezunu. Yüksek lisansını (1987) Uludağ Üniversitesi SBE'de, doktorasını (1991) ise Erciyes Üniversitesi SBE'de tamamladı. Bir süre Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. Niğde Üniversitesi Niğde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünde Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalında öğretim görevlisi (1989), yardımcı doçent (1993) ve doçent (1998-) olarak görev yaptı. Aynı üniversite bünyesinde idari görevlerde bulundu. 2000-01 öğretim yılında bir yıl süreyle Kazakistan'ın Türkistan kentindeki Hoca Ahmet Yesevi Türk Kazak Üniversitesinde görev yaptı.

Makale ve diğer yazıları *Ticaret ve Turizm, Türkiye Günlüğü, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Akademik Araştırmalar Sosyal Bilimler Dergisi, Türk Yurdu, Türkiye ve Siyaset, Standard, 2023* adlı dergilerle *Hergün, Ortadoğu, Ayyıldız, Millet, Yeni Çağ, Siyaset Ekseni* adlı gazetelerde yayımlandı. Ulusal ve uluslararası sempozyumlarda bildiri sundu, panel ve sempozyumlara katıldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Yozlaşma ve Yabancılaşmaya Karşı İtirazlar* (1997), *Suya Sabuna Dokunanlar* (1999), *Yeniden Türkleşmek* (2001), *Örgütsel Değişmenin Yönetimi* (2002), *AB-ABD-ÇUŞ Kıskacında Türkiye* (2003).

ROMAN: *Ölüler Nefes Almaz* (Roman tarzında yazılmış psikososyal bir analizdir; 1998).

Ayrıca İşletme öğretimine yönelik ders kitapları da mevcuttur.

YENİLMEZ, Gülay

Yazar. 22 Ocak 1967, İzmit / Kocaeli doğumlu. İzmit Lisesini bitirdikten sonra Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi İktisat Bölümünde öğrenim gördü. İzmit Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosunda kentsel ilişkiler sorumlusu olarak görev yaptı. Şiir ve öyküler yazdı. İzmit'te çeşitli yerel gazetelerde konuk köşe yazarlığı yaptı. 1999 yılından itibaren bröveli olarak sualtı tüplü dalış sporu ile ilgilendi, doğa sporları ile uğraştı.

ESERLERİ:

GEZİ-İNCELEME: *Alaba / Kenya Hatıraları* (2004).

ŞİİR: *Merkezüssü Sevgi.*

Hayriye Süleymanoğlu Yenisoy

YENİSOY, Hayriye Süleymanoğlu

Edebiyat araştırmacısı. 10 Mart 1934, Kriçim Kasabası / Filibe / Bulgaristan doğumlu. Tam adı Hayriye Memoğlu - Süleymanoğlu Yenisoy'dur. Özel Türk Ortaokulunu bitirdikten sonra Bulgar Kız Lisesinde okudu. Sofya Üniversitesi Filoloji Fakültesi Türkoloji Bölümü ve Slav Dilleri Fakültesi Bulgar Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Yüksek lisans çalışmasını Bakü'de Azerbaycan Devlet Üniversitesinde, doktorasını Azerbaycan Bilimler Akademisi Dilcilik Enstitüsünde yaptı. Bulgar Bilimler Akademisi Balkanoloji Enstitüsünde doçent oldu. 1956'da Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olarak Kırcaali Türk Öğretmen Okulunda çalışmaya başladı. 1959'da Öğretmen Uzmanlaştırma Enstitüsünc atanarak beş yıl Türk Okulları Bölüm Başkanlığı görevinde bulundu. Öğretim görevlisi ve başasistan olarak Sofya Üniversitesi Türkoloji Bölümü (1984-85) ve Bulgar Bilimler Akademisi Balkanoloji Enstitüsünde (1985-1990) görev yaptı.

1991 yılından itibaren Ankara Üniversitesi DTCF, Muğla Üniversitesi, Azerbaycan Devlet Üniversitesi, Sofya İslâm Enstitüsü, Osla Üniversitelerinde dersler verdi. Bir süre de T.C. Başbakanlık ve Kültür Bakanlığında danışman olarak hizmet verdi. Uluslararası bazı bilim derneklerinin üyesi olan Hayriye Süleymanoğlu'nun Türkçe, Rusça, Bulgarca, İngilizce ve Slovak dillerinde yazılmış üniversite ders kitapları, sözlükler ve makalelerden oluşan yüz elliye yakın eseri yayımlandı. Bulgaristan'da yirmi beş otuz yıl yasak olan Türkçe öğretim için 1990 yılında ilk kez Türkçe ders kitapları hazırladı.

BAŞLICA ESERLERİ:

Rodop Türk Halk Masalları (derleme, Emil Boev ile, Sofya, 1963), *Türk Dili ses Bilgisi* (1976), *Bulgarca'da Türkçe Kelimeler Sözlüğü* (Alf Grannes ve Kjetil R. Hauge ile), *Bulgarca-Türkçe Tematik Sözlük* (1981), *Çağdaş Bulgar Dili* (1997), *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi* (cilt:8 Bulgaristan Türk Edebiyatı), *Tarih Boyunca Slav-Türk Dil İlişkileri* (1998), *Bulgaristan Türk Çocuk Edebiyatından Örnekler-Folklor Türleri, Şiirler ve Düz Yazılar* (2002).

HAKKINDA: Hayriye Süleymanoğlu Yenisoy / Bulgaristan Türk Çocuk Edebiyatından Örnekler-Folklor Türleri, Şiirler ve Düz Yazılar (2002).

YENİŞEHİRLİ AVNİ

Şair (D. 1826-1827, Yenişehir [Larisse, Yunanistan sınırları içinde] - Ö. 7 Ekim 1883, İstanbul). Asıl adı Hüseyin olup şiirlerinde Avni adını kullandı. Yenişehirli Sıdkı Ebubekir Paşa'nın oğlu, Beşiktaş Mevlevihanesi şeyhi Nazif Dede'nin damadıdır. Özel öğrenim görerek yetişti. Tırhala mutasarrıfı Abdurrahman Sami Paşa'nın Vidin'de divan kâtipliğini yaptı. 1855'te İstanbul'a gitti ve Beşiktaş Mevlevihanesi postnişini Nazif Dede'nin kızı Emine Hanım'la evlendi ve bu evlilikten Hüsâmettin ile Muhsine adlarında iki çocuğu oldu. Evlendikten dokuz yıl sonra eşi vefat etti. Avni Bey on altı yıl yalnız yaşadıktan sonra yeniden evlendi. 1859'da Bağdat valilik kâtibi oldu. Tahrir-i Emlâk İdaresinde memurluk yaptı. Bir ara memuriyetle Gelibolu'ya gitti, Gelibolu'dan dönüşünde İstanbul Şehremâneti (Belediye)'nde çalıştı. Üsküdar Bidâyet (Hazırlık) Mahkemesi üyeliğinde bulundu. Vefat edince, ilk eşinin Eyüp'te Bahariye Dergâhı semâhânesindeki mezarının yanında toprağa verildi. Mevlevi tarikatına mensuptu.

Avni Bey; Arapça, Farsça ve Rumca, biraz Fransızca biliyordu. Özellikle Fars dili ve edebiyatına tümüyle hakimdi. Şiirlerinde tasavvuf düşüncesi, bilhassa vahdet-i **vücûd** (varlığın birliği) görüşü belirgindir. *Divan*'ında, bir divanda bulunması doğal olan nazım şekillerinin hemen hemen hepsi vardır. Kaside yazımında birçok şair gibi Nef'i'nin yolundan gitti. Gazellerinin birçoğu düşünsel derinlik bakımından Şeyh Galib'i, hikmetli sözler içermek yönünden Nâbi'yi, lirikliğiyle Fuzûli'yi çağrıştırır. Ancak bu etkiler onun özgünlüğünü zedelemez. *Divan*'ında yer alan gazeller, özellikle rubailer oldukça başarılı görülmüştür. Türk edebiyatının Batı etkisine girdiği sıralarda eski şiiri devam ettirenlerin sonuncusu, yani son divan şairidir.

ESERLERİ:

Kaside-i Cülus-i Murad-i Hâmis (5. Murad'ın tahta çıkışı dolayısıyla yazdığı kaside, 1876), *Divan* (1888), *Farsça Divan, Ateşgede* (Şeyh Galib'in Hüsn-ü Aşk'ına nazire, yarım kalmıştır), *Mir'at-ı Cünün* (mizahi bir eserdir. Delilerin aynası anlamında,

YENİŞEHİRLİ AVNİ

GAZEL

Ateş-i âhımla yandı bağlar gülzârlar
Gömgök oldu dûd-ı feryadımla sünbülzârlar

Hey ne kâfirsin ki bir mekrinle nâ-bûd oldu hep
Tevbeler tesbihler tâ 'atlar istiğfârlar

Öyle bir mecnûn-ı zâr ol vâdi-i hasretde kim
Aks-i bâng-i silsilenle inlesin kühsârlar

Âblar dûlâblar yek-digerinden âh eder
Birbirinden müşteki mağdurlar gaddârlar

Avniyâ şimdi harâb-âbâd-ı hâk içre yatar
Kârgâh-ı dehri ta 'mir eyleyen mi 'mârlar

(*Büyük Türk Klasikleri*, 2004)

bazı manyak tipleri hicveden eseri, yarım kalmıştır), *Abnâme* (Bahariye Mevlevihanesi'ne su isteğinde bulunmak için Abdulhamid'e sunulmuş yarı manzum bir dilekçe), *Bülbülname* (Farsça manzumeler), *Mesnevi Tercümesi*, *Istılahat Lügatı* (terimler sözlüğü, tamamlanmamıştır), *İntak* (roman, Yunancadan tercüme), *Mecmualar* (edebi, felsefi yazılar).

HAKKINDA: Sadeddin Nüzhet Ergun / Türk Şairleri (c. 2, 1936-45, s. 578-596), Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), M. Kayahan Özgül / Yenişehirli Avni (1990), Mehmet Çavuşoğlu / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 4, 1991, s. 123-124), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. I, 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

Şahin Yenişehirlioğlu

YENİŞEHİRLİOĞLU, Şahin

Felsefeci, yazar. 1946, İzmir doğumlu. Paris Sorbonne Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü tamamladı ve doktorasını aynı yerde *"Hegel'de Birey Toplum Devlet İlişkileri"* adlı tezi ile (1975).tamamladı. Yurda döndükten sonra öğretim görevlisi olarak Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdarî Bölümler Fakültesi Felsefe Bölümüne girdi. 1976'dan itibaren öğretim üyesi olduğu Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Sistematik Felsefe ve Mantık Bölümünde doçentliğe (1980), daha sonra da profesörlüğe yükseldi. Felsefe Bölümü başkanlığı, Sistematik Felsefe ve Mantık Anabilim Dalı başkanlığı, Felsefe Tarihi Anabilim Dalı başkanlığı idari görevlerinde bulundu. Öğretim üyeliğinin yanında bazı tiyatro oyunları, sinema ve reklâm filmlerinde oyunculuk yaptı.

Yazıları *Türkiye Yazıları, Oluşum, Halkoyu, Türk Dili, DTCF Fakülte Dergisi, Fransız Dili ve Edebiyatı Dergisi, Dünya, Doğu-Batı, Cumhuriyet, Sanat Olayı, İletişim, Yazko-Felsefe, Boyut, Arayış, Yazı, Sanat Çevresi, Bilim ve Sanat, Turcica, Fankofoni, Sanat Rehberi, Mor Köpük, Hürriyet Gösteri, Adam Sanat, Artist, Yeni Düşün, Diyalog, Milli Kültür, Varlık, Anadolu Sanat* gibi gazete ve dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

Felsefe ve Sanat (1982), *Felsefe ve Diyalektik "Bilgi Kuramı"* (1982), *Hegel Felsefesinde Birey-Toplum-Devlet İlişkileri* (1985), *Düşünce Kozmosu* (1992), *İmgelerin Sisi* (1993).

YENİTERZİ, Emine

Edebiyat araştırmacısı. 15 Mayıs 1959, Konya doğumlu. Kızlık soyadı Botsalı olup Prof. Dr. Mehmet Yenitерzi ile evlidir. On Dokuz Mayıs İlkokulunu (1970) ve Konya Anadolu Lisesini (1977) bitirdi. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden (1981) mezun oldu. Bitirdiği yıl aynı bölümde asistan olarak çalışmaya başladı. *"Divan Şiirinde Hz. Peygamber'in İsim ve Sıfatları-Esmâ-i Nebî"* adlı doktora öncesi hazırlık çalışmasından (1983) sonra, Prof. Dr. Âmil Çelebioğlu'nun danışmanlığında *"Divan Şiirinde Na't"* başlıklı teziyle 1989'da doktor oldu. 1990'da yardımcı doçent,1996'da doçent, 2003'te profesör kadrosuna atandı. Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim üyesi olarak çalıştı. Fakülte kurul üyeliği, yönetim kurulu üyeliği ve Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı başkanlığı gibi idari görevler yürüttü.

Makaleleri, *Yedi İklim, SÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, SÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları, Yeni İpek Yolu, Türk Dili, Gözyaşı* dergilerinde, *Türkler Ansiklopedisi*'nde yayımlandı. Tasavvuf şiiri hakkında sempozyumlarda bildiriler sundu ve bunların bir kısmı adı geçen dergilerde ve sempozyum kitaplarında yayımlandı. Lisans ve lisansüstü tez danışmanlığı yaptı.

ESERLERİ:

Divan Şiirinde Na't (1993), *Türk Edebiyatında Na'tlar* (Antoloji, 1993), *Mevlâna Celâleddin Rûmî* (4. bas. 2001), *Jalâl Al-Dîn Al-Rûmî-A Muslim Saint- Mystic and Poet* (çev. A. Bülent Baloğlu, 2000), *Behiştî'nin Heşt Behişt Mesnevisi* (İnceleme-Metin, 2001), *Kubbe-i Hadrâ'nın Gölgesinde-Mevlâna Celâleddin Rûmî Üzerine Makaleler* (2005), *Mevlâna Âşığı Konyalı Bir Şair Veysel Öksüz ve Şiirleri* (2006).

HAKKINDA: Behiştî'nin Heşt Behişt Mesnevisi (Cumhuriyet Kitap, 14.12. 2001), Emine Yeniterzi / Mevlâna Aşığı Konyalı Bir Şair: Veysel Öksüz ve Şiirleri (2006).

Emine Yeniterzi

M. Saim Yeprem

YEPREM, M. Saim

İlâhiyatçı. 23 Ocak 1941, İstanbul doğumlu. Fatih Birinci İlkokul, İstanbul İmam Hatip ve Pertevniyal liseleri (1959), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1963) mezunu. Öğrencilik yıllarında başladığı memurluğunu Düzce'de (1963-66) ve İstanbul'daki (1968-71; 1975-76) İmam Hatip liselerinde öğretmenlik yaparak sürdürdü. Bir ara Ankara'da Diyanet İşleri Başkanlığı Derleme ve Yayın Müdürlüğünde (1971-75) çalıştı. 1977 yılında Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine (eski İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü) asistan olarak girdi. Aynı kurumda *"İrâde Hürriyeti ve İmam Mâturîdî"* adlı teziyle doktorasını tamamlayarak doçent ve profesör oldu. 2000 yılına kadar Enstitü Müdürlüğü, İlâhiyat Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü ve İlâhiyat Fakültesi Dekanlığı görevlerinde bulundu.

Makaleleri *Diyanet, Nesil* ve *Hareket* dergilerinde yayımlandı. Özel bir kuruluşun açtığı yarışmada *İrade Hürriyeti ve İmam Maturidi* adlı eseriyle ödül kazandı. Ayrıca Türkiye Milli Kültür Vakfı ve Marmara Üniversitesi üstün başarı ödüllerini aldı. Kelam ve İslâm düşüncesi alanında çeşitli ansiklopedilere yüz elli kadar madde hazırladı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA, İNCELEME: *Hac ve Kurban / Hükümler ve Delilleri* (1965), *Oruç İtikad ve Zekât - Hükümler ve Delilleri* (1965), *İbadetlerimiz* (1974), *Mufassal Hac Rehberi ve Kurban Hükümleri* (M. Talat Karaçizmeli ile, 1974), *İrade Hürriyeti ve İmam Maturidi* (1980).

ÇEVİRİ: *İslâma Yönelen Yıkıcı Hareketler / Babilik ve Bahailik* (Muhsin Abdulhamid'den, H. Güleç ile, 1974), *İslâm'da İtikadî Mezhepler ve Akaid Esasları* (İrfan Abdulhamid'den, 1980).

YERASİMOS, Stefanos

Tarihçi (D. 29 Ocak 1942, İstanbul – Ö. 20 Temmuz 2005, Paris). İlk, orta ve yükseköğrenimini İstanbul'da tamamlayarak Paris Üniversitesinde ders verdi. 1980-85 yılları arasında Paris'te François Maspero / La Découverte Yayınevi için, Doğu'yu ve özellikle Türkiye'yi gezmiş olan gezginlerin gezi metinlerini yayına hazırladı. Bu çalışmasının soncunda Marco Polo, İbn Battuta, J.-B. Tavernier, J Thévenot, J.P. de Tournefort ve J. Nicolas de Nicolay'ın yazılarından oluşan on iki ciltlik bir eser ortaya çıktı. 1989'de CNRS Yayınlarından Nicolas de Nicolay'ın seyahatnamesini yayımladı. XIV., XV. ve XVI. yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu topraklarında gezen seyyahları kapsayan bir çalışması da Fransızca olarak *Les voyageurs dans l'Empire Ottoman* adıyla Türk Tarih Kurumunca yayımlandı. Son yıllarında Sabancı Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı.

Yerasimos, 1994-99 yılları arasında İstanbul'daki Fransız-Anadolu Araştırmaları Enstitüsü başkanlığında bulundu. Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye üzerine çok sayıda araştırma yaptı ve yayımladı. Bunlar arasında özellikle üç ciltlik *Azgelişmişlik Sürecinde Türkiye* adlı geniş araştırması ve *Ekim Devrimi'nden "Millî Mücadele"ye Türk-Sovyet İlişkileri* kitabı başta olmak üzere, Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti üzerine yaptığı araştırmalarıyla tanındı. Çalışmalarını Paris VIII Üniversitesinde sürdürdü. Jeopolitik ve şehirler tarihi başta olmak üzere çeşitli konularda yayımlanmış yüz kadar makalesi vardır.

ESERLERİ:

İstanbul 1914-1923, Kostantiniye ve Ayasofya Efsaneleri, Milliyetler ve Sınırlar, Türkiye'de Sivil Toplum ve Milliyetçilik. Azgelişmişlik Sürecinde Türkiye (3 cilt,1974-77; yeni bas. 2001, çev.: Babür Kuzucu), *Ekim Devrimi'nden "Millî Mücadele"ye Türk-Sovyet İlişkileri* (1979), *Les voyageurs dans l'Empire Ottoman* (1991), *A la table du Grand Turc* (Büyük Türk'ün Sofrasında, çizimler Belkıs Taşkeser, 2001), *Sultan Sofraları / 15. ve 16. Yüzyılda Osmanlı Saray Mutfağı* (2002), *Süleymaniye* (çev.: Alp Tümertekin, fotoğraflar: Ara Güler - Samih Rıfat, 2002).

HAKKINDA: Defne Gürsoy / Stefanos Yerasimos çalışmalarına bir yenisini daha ekledi, biz de onunla konuştuk - Fatih Sofrasına yolculuk (Cumhuriyet Kitap, 23.5.2002), Güler Emektar-Filiz Karaata Stefanos Yerasimos, Sinan'ın ihtişam simgesi yapısına bakıyor - Süleymaniye (Cumhuriyet Kitap, 6.6.2002), Günümüz Türkiyesi'nde Kim Kimdir (2002).

YERGÖK, Abdülfeyyaz Mehmet Tevfik

Eğitimci, yazar (D. 1870, Fındıklı / İstanbul - Ö. 29 Aralık 1947, İstanbul). Eyüp Askeri Rüştiyesi (ortaokul), Alyans İsrailit, Mülkiye Mektebi yüksek kısmı (Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1893) mezunu. Çeşitli okullarda fizik, astronomi, resmî yazışma usûlü, cebir gibi dersler okuttu. 29 Ağustos 1921'de Maarif Nezareti Yükseköğrenim Dairesi genel müdürlüğüne getirildi. 1922'de İstanbul Hükümetinin dağılması üzerine açığı alındıysa da Ekim 1925'te Maarif Vekâleti Telif ve Tercüme Heyeti Başkanlığına atandı. Kabataş ve İstanbul liselerinde astronomi öğretmenliği yaparak Mayıs 1933'te emekliye ayrıldı.

ESERLERİ:

TELİF: *Yer ve Gök* (1925), *Arzın Menşei ve Geçirdiği Devirler* (konferanslar, 1927).

ÇEVİRİ: *Terbiye ve Talim Umdeleri* (1924), *Hayat ve Ölüm Meseleleri* (George Bauhin'den, 1926).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968).

İsmail Yerguz

YERGUZ, İsmail

Edebiyat araştırmacısı, çevirmen. 1948, Sapanca / Sakarya doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdikten sonra bir süre öğretmen ve öğretim görevlisi olarak çalıştı. Yaklaşık yirmi ansiklopedide çevirmenlik, redaktörlük, yazarlık ve yönetmenlik yaptı. Bazı dergilerde yazılar yazdı. Çevirileri altmıştan fazladır.

ESERLERİ:

BİYOGRAFİ: *Nefi Yaşamı-Sanatı-Yapıtları* (1993), *Neyzen Tevfik / Yaşamı - Sanatı - Yapıtları* (Önsöz: H. Hüseyin Engin 1994), *Kaygusuz Abdal Yaşamı-Sanatı-Yapıtları* (1997), *Mehmet Akif Ersoy Yaşamı-Sanatı-Yapıtları* (Önsöz: H. Hüseyin Engin, 1997), *Şemsettin Sami Yaşamı-Sanatı-Yapıtları* (1997), *Tevfik Fikret Yaşamı-Sanatı-Yapıtları* (Önsöz: H. Hüseyin Engin, 1997), *Rıza Tevfik Yaşamı-Sanatı-Yapıtları* (1997), *Baki Yaşamı - Sanatı - Yapıtları* (Önsöz: H. Hüseyin Engin, 1997), *Okuma Anlama Yorumlama Bir Yaklaşım Denemesi Süheyla Bayrav* (2001).

ÇEVİRİ: *Ecinniler (2 cilt,* Fyodor Mihayloviç Dostoyevski'den, 1991), *Yaşam Kullanma Kılavuzu* (Georges Perec'ten, yay. haz. Birhan Keskin, 1993), *Don Kişot (2 cilt,* Miguel de Saavedra Cervantes'ten, 1994), *Kadının Işığı* (Emile Ajar, Romain Gary'den,

Yerasimos Stefanos

1996), *Annemin Kitabı* (Albert Cohen'den, 1997), *Lüsiyen Hanım'dan Abdülhak Hamid'e Aşk Mektupları* (çev.: İsmail Yerguz (1997), *Aşık Şeytan* (Cazotte'tan, 1998), *Georges Dumezil'le Konuşmalar Dumezil'in Doğumunun 100. Yılı* (Didier Eribon'dan, 1998), *Cinsiyetler Siyaseti* (Sylviane Agacinski'den, 1998), *Marguerite'den Duras'a* (Alain Vircondelet'ten, 1998), *Üç Silahşörler* (Alexandre Dumas'dan, 1998), *Nereden Geliyoruz? İnsan Evriminin Romanı* (Bernard Werber'den, 1999), *Varoluş ve Romantizm / Heidegger ile Arendt Aşkı* (Catherine Clement'ten, 1999), *Savrulan Otlar Arasında* (Boris Vian'dan, 1999), *Papağan Teoremi* (Denis Guedj'den, 2. bas. 1999), *Goriot Baba - Vadideki Zambak* (Honore de Balzac'tan, 2000), *Nietzsche'nin Deniz Aşığı* (Luce Irigaray'den, 2000), *Hazar Sözlüğü (Dişil Basım,* Milorad Paviç'ten, 2000), Sirte Kıyısı (Julicn Gracq'ten, yay. haz. Ceyda Akaş, 2000), *Hazar Sözlüğü (Eril Basım,* Milorad Paviç'ten, 2000), *Üç Silahşörler 2* / Yirmi Yıl Sonra / 2 Kitap Takım (Alexandre Dumas'dan, 2000), *İran: Bir Devrimin Tükenişi* (Farhad Khosrokhavar, Olivier Roy'dan, 2000), *Tekerleme* (Pertev Naili Boratav'dan, 2000), *Madam Bovary* (Gustave Flaubert'ten, 2001), *Tehlikeli İlişkiler* (Choderlos de Laclos'tan, 2000), *Atalarımızın Atası İnsan Evriminin Romanı* (Werber Bernard'dan, 2001), *İran'da Modern Olmak* (Fariba Adelkhah'tan, 2001), *Mahrem Yazılar* (Elsa Triolet'ten, 2002), *Bir Kayıp Denizci* (Gabriel Garcia Marquez'den), *İsyankar Yüzyıl 'Yirminci Yüzyılın Başkaldırı Sözlüğü'* (Kurul, 2004), *Kendine Saygı* (Christophe Andre, François Lelord'dan, 2. bas. 2001), *Amerikan Dış Politikası* (Maxime Lefebvre'den, 2005), *Doğumunun Yüzüncü Yıldönümünde Jean-Paul Sartre* (Annie Cohen Solal'dan, 2005), *Jakobenler* (Gerard Maintenant'ten, 2005), *Üniversitelerin Tarihi* (*Kültür Kitaplığı 17,* Christophe Charle, Jacques Verges'ten, 2005), *Pura Vida: William Walker'ın Yaşamı ve Ölümü* (Patrick Deville'den, 2005), *Alman Edebiyatı* (Jean-Louis Bandet'den, 2006).

YERLİ, Coşkun

Şair, çevirmen. 5 Ağustos 1950, İstanbul doğumlu. İstanbul Deniz Astsubay Ortaokulu (1966), Ankara Atatürk Lisesi (1973), Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dilbilim Bölümü (1978) mezunu. Üniversitede okurken Deniz Kuvvetlerinde elektronik astsubayı (1967-81) ve elektronik subayı (1981-92) olarak çalıştı.

Şiirleri 1975'ten itibaren *Dönemeç, Yeni Biçem, Şiir-lik, Ludingirra, Varlık, Gösteri, Kitap-lık* dergilerinde

Coşkun Yerli

yayımlandı. *Yağmurun Direnişi*, şiir dosyası 1998'de Arkadaş Z. Özger Jüri Özel Ödülüne layık görüldü.

"Coşkun Yerli, Yağmurun Direnişi'nde bir ilk kitabı çoktan aşmış. İyice oturmuş ve iyice demlenmiş, dinlenmiş şiirlerle çıkıyor şiirseverlerin karşısına. Rahat bir söyleyiş tutturmuş sone ve haiku'larında. Kitaptaki şiirlerin pek çoğu daha önce dergilerde yayımlanmış ve dikkatleri üstüne çekmişti. Hayatı sımsıcak saran şiirler yazıyor Coşkun Yerli." (Gültekin Emre)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yağmurun Direnişi* (1998).

ÇEVİRİ: *Çavdar Tarlasında Çocuklar* (roman, Salinger'dan, 1997), *Dokuz Öykü* (öykü, Salinger'dan, 1993), *Yükseltin Tavan Kirişini Ustalar ve Seymour: Bir Giriş* (öykü, 1999), *Kuzeye Giden İnce Yol* (Matsuo Başo'dan, gezi notları, 1994), *Ömrümde Bir Yıl* (Kobayaşi İssa'dan, anlatı, 1997), *Yıldızlı Şölen* (Henry Reed'den, şiir, 1996), *Geceyarısı Çiçekleri* (Roland'dan, şiir, 1995), *Trenlere El Sallayan* (Roger McGough'tan, şiir, 1996), *O Istanbul / Ey İstanbul* (James Lovett'tan, şiir, İngilizce asılları ve çevirileri, 2000).

HAKKINDA: Gültekin Emre (Cumhuriyet Kitap, 9.9.1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

YERLİ, Muharrem

Şair ve yazar. 1966, Polatköy / Arpaçay / Kars doğumlu. İlkokulu kendi köyünde, ortaokul ve liseyi Arpaçay'da okudu. Askerlik dönüşünden sonra Kars'ta bir yerel gazetede köşe yazarlığı (1989) yaptı. Gazetecilik mesleğini daha sonra yerleştiği İstanbul'da sürdürdü. Şiirlerini henüz kitaplaştırmadı. *Gülü Kim Kopardı* (1991) adlı bir deneme kitabı vardır.

YERLİKAYA, İlhan

Tarih araştırmacısı. 20 Aralık 1960 doğumlu. Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü (1985) mezunu. Yüksek lisansını Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümünde (1987), doktorasını İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Bölümünde (1991) yaptı. Başbakanlık Osmanlı Arşivinde uzman yardımcısı (1987-93), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde öğretim görevlisi (1993-94), Kırıkkale Üniversitesi İİBF'de (1994-97) yardımcı doçent öğretim üyesi olarak çalıştı. Aynı yerde 1997'de doçent, 2002'de profesör oldu. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarih Bölümü (1993-94) ve Kırıkkale Üniversitesi İİBF Siyasi Tarih Bölümünde (1997-2002) bölüm başkanlığı, Kırıkkale Üniversitesi İİBF'de dekan yardımcılığı (2001-2001), senato üyeliği (1997-2001), Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesinde dekanlık (2002) görevlerini yürüttü.

Makalelerini, *Tarih ve Toplum, Toplumsal Tarih, Marmara İletişim, İletişim Araştırma, Yerel Dergi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Askeri Tarih Bülteni, Bilim Yolu* dergilerinde, *TDV İslâm Ansiklopedisi, Türkler Ansiklopedisi*'nde ve *Milliyet* gazetesinde yayımladı.

İlhan Yerlikaya

ESERLERİ:

XIX. Yüzyıl Osmanlı Siyasi Tarihi Hakkında Basiret Gazetesi ve Pancermenizm- Panİslâmizm-Panslavizm-Osmanlıcılık Fikirleri (1994), *II. Abdülhamit Döneminde Basın-Yarı Resmi Vakit Gazetesi 1875-1884* (1996).

YESARİ, Asîf

Yazar, oyuncu (D. 16 Nisan 1922, Kadıköy / İstanbul - Ö. 23 Ağustos 1989, İstanbul). İzzet Günkaya ve Muzaffer Ulukaya adlarını da kullandı. Romancı Mahmut Yesari'nin oğludur. İlkokulu bitirdikten sonra kendi kendisini yetiştirdi. Tiyatro çalışmalarına 1945'te Atila Revü Opereti'nde dansör olarak başladı. 1961 yılında Ses Tiyatrosunda "Sel" oyununda baş rol oynadı. İstanbul Teknik Üniversitesi Televizyonunda programcılık yaptı. 1947'de sinemaya girdi. Gezici tiyatro topluluklarında aktör olarak görev aldı.

Afif Yesari

İlk yazısı 1940'ta *Yeni Edebiyat* dergisinde yayımlandı. Muzaffer Ulukaya adıyla iki yüze yakın dedektif romanı yazdı. İstanbul Teknik Üniversitesi Televizyonunda yayımlanan ilk yerli televizyon oyununun senaryosunu yazdı. Dergi ve gazetelerde magazin, sinema eleştirisi yazıları yayımladı. Tiyatroda diyaloğu kaldırarak, kahramanların düşüncelerini spikerin ağzından veren "düşünce tiyatrosu" tekniğini ilk kullanan oyun yazarı olarak ün kazandı. Televizyonda yayımlanan ilk oyunun yazarı, yönetmeni ve oyuncusu da Afif Yesari'dir. Ayrıca Türkiye ilk kez şiir sergisi açan kişidir.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Tren Yolu* (1949), *Hafta Tatili* (1954).

RÖPORTAJ: *İşte Beyoğlu* (1950).

DENEME-İNCELEME: *Artist Olmak Sanatı* (sinema yazıları, 1965), *Düşünce Tiyatrosu* (Kuramı ve Olduğu Gibi adlı bir perdelik oyunu, 1966), *Ölüm Şatosu* (1967), *Ruhlar Konuşuyor* (1971), *Bedensiz Varlıklar ve Ruhsal Olaylar* (1983), *İnsanlar ve Öyküler* (1985).

OYUN: *Uzak* (1966), *Soytarının Biri* (1967).

ŞİİR: *Boşluk* (1970),

MİZAH: *Hengâme* (mizah yazıları, 1979), *Şalter* (mizah romanı, 1984).

ANI: *İstanbul Hatırası* (1987), *Çay ve Simit* (1989).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Afif Yesari / Hengâme (1979), Afif Yesari Babıali Anılarını Tamamlamış Ana Yayımlayamamıştı – 50 Yıllık 'Çay ve Simit' (Cumhuriyet, 26.8.1989), Mike Hammer Geri Döndü – Afif Yesari'nin Hammer Macerası (Güneş, 7.11.1989), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

YESARİ, Mahmut

Romancı (D. 5 Mayıs 1895, İstanbul - Ö. 16 Ağustos 1945, İstanbul). Tam adı Mahmut Esat Yesari olup Miralay Fahrettin Bey'in oğludur. İstanbul Lisesinde okurken fark edilen resim yeteneğini geliştirmesi için Sanayi-i Nefise Mektebine (Güzel Sanatlar Akademisi) verildi (1914). Ancak Birinci Dünya Savaşı başlayınca yedek subay olarak Çanakkale Cephesi'ne gitti. Savaştan sonra İstanbul'a dönerek basın hayatına girdi. Çok sayıda gazete ve dergide yazarak hayatını kalemiyle kazandı. Yakacık Sanatoryumunda veremden öldü. Çamlıca'daki aile mezarlığında toprağa verildi.

Karikatürleri, mizah yazıları, tiyatro eleştirileri ve hikâyeleri *Gıdık* (1910), *Diken* (1918-19), *Yarın* (1921-22), Reşat Nuri Güntekin ile birlikte çıkardığı *Kelebek* (1923-24) ve 1934 yılından itibaren daha çok *Yedigün* dergilerinde çıktı. Sade bir dille yazdığı hikâye, oyun ve romanlarıyla, özellikle *Çoban Yıldızı* (1925) romanıyla tanındı.

"Mahmut Yesâri'nin vücudunu çok hırpalayan coşkun ve nizamsız bir hayat tarzını sevmesi, ruhunun yalnız beden denilen mahbese değil, bütün bir cemiyet ve dünya yapısına karşı yarı şuurlu isyanının da neticesidir. Yarı şuurlu, çünkü tam olsaydı, bu köpürüş, onun mizacında ısırgan bir istihza ve eserinde romantik bir merhamet halinde kalmıyacak, ya sosyal ideallerin meşalesi halinde bir heyecan, yahut onları bir fikirler nizamı halinde sistemleştiren bir tefekkür bünyesi doğuracaktı. Kendi kendinden başka yakacak şey bulamıyan bu ateş, ocağını yıkarak söndü. Hedefini tâyinde zorluk çeken her ruh isyanının kaderi.

"Roman anlayışlarımız çok ayrı olduğu için görüş ve inşa tarzından ziyade kendisini san'atkâr ve insan

AFİF YESARİ

TREN YOLU

Sırtlarında paslı gaz tenekeleri, tren yolunu tuttular.

Sonbahar, hergün biraz daha kışı peşinden sürüyordu. İri kara renkte bulutlar gök yüzünü örtmeğe başlamıştı. Hat boyuna doğru yola çıkanlar civar kulübelerin çocukları idi.

En küçükleri, yamrı yumru, sivri taşların üstünde çıplak ayakları ile yürüyemiyor, sendeliyor, düşe kalka arkadaşlarına yetişmeğe çalışıyordu.

Önde gidenler, küçüğün geride kalmasına kızarak bağırdılar:

—Yürüsene, seni bekliyecek değiliz. Nerede ise akşam olacak, sallanma haydi...

Beriki hâlâ sendeliyordu.

—Zorunuz ne?... Yavaş gidin biraz. Taşlar ayağıma vuruyor, acıtıyor işte!..

—Vay bunun evlâdı vay, bizim canımız yok mu? Sanki ayakkabı var bizim ayağımızda... Yuf erkekliğine be.

Rüzgâr kamçılıyordu, yağmur, hafif hafif çiselemeye başlamıştı, hızını alıp kömür toplayıp, bir an evvel kulübelere dönmek gerekecek.

Kapanık semanın, sisli bir yapışkanlıkla ağır ağır abandığı kulübe mahallesi geride kalmıştı. Bu kulübelerin çoğu, paslı teneke parçaları ile kaplı idi, her kulübenin yanında tahta kırığı, dal, kuru ot ve buna benzer nesnelerle yapılmış küçük birer çardağı andırır çatı vardı, kulübe insanları, hat boyundan topladıkları kömürü, burada yağmurun şerrinden saklıyorlar, içleri çamur sıvalı mıltırlarda yakarak kışın soğuğundan kurtulmağa

→

çalışıyorlardı. Kömür güç yanıyordu amma, iyi yellenip, kor haline getirildiği zaman ısıtıyor, üstünde çorba kaynatmak, ekmek kızartmak bile mümkün oluyordu. En gerideki, son bir gayretle önde gidenlere yetişmek için ileri atıldı. Evde annesi hasta idi, dört gündür yataktan kalkamıyordu, babası işten geç vakit dönüyordu.

Bunları düşündü, cılız bacaklarına bütün kuvvetini vererek atıldı, ayaklarının acısını birer birer küfürle savuşturarak arkadaşlarına yetişti.

—Helc şükür... kayboldu sandıktı seni, haydi, aç bacaklarını biraz.

Ötekiler, hem yaşça ondan daha büyük, hem de ona nisbetle daha tecrübeli idiler.

Kısa birer çamaşır ipi ile omuzlarından sırtlarına astıkları tenekeleri, iplerinden sıkı sıkıya kavrıyarak yürüyor ve konuşuyorlardı. İçlerinden biri, küçüğü göstererek yanındakine sordu:

— Buydu değil mi, hani arsada saatlerce dolaşarak eli boş dönen?

—Ne eli boş be... Bebek mi ne, hani kız çocukları oynuyor, onlardan getirmiş bir tane... Amma anası bir ıslatmış...

—Yok be ne bebeği, kocaman bir ayı imiş... Boynunda bir de yeşil kurdelası varmış.

—Ne haltsa... Karın doyurur mu bu?...

Küçük sesini çıkaramıyor, soluyarak dişlerini sıkarak geride kalmağa gayret ediyordu. Yağmur hızını arttırmıştı. Çocuklar, var kuvvetlerini bacaklarına vererek tekrar atıldılar. Küçükleri, mecalsiz ince bacaklarının bütün kuvvetini toplıyarak yürüyordu.

Tiz düdük sesleri, lokomotifin homurtuları artık yakından duyuluyordu. Nihayet gelmişlerdi. Küçük, bir adım daha yürüyecek halde değildi. Tenekesini sırtından indirerek taşların üzerine bıraktı:

—Ben bittim... Dinleneceğim biraz... Siz toplamağa başlayın.

—Ne halt edersen et, bizim dinlenmeğe vaktimiz yok.

—Raylara doğru çıkan taşlı bayıra tırmandılar. İleride, garda, manevra yapan lokomotifin kırmızı, yeşil fenerleri beyaz dumanlar arasında görünüyordu. Taşlı bayırı tırmananlar, eğilip kalkarak, traverslerin arasındaki kömür parçacıklarını toplamağa başladılar.

İçlerinden biri, hâlâ elleriyle tabanlarını ovalıyan küçüğe bağırdı:

—Yetmedi mi dinlendiğin be... Büsbütün hamlaşacaksın!...

—Ne patlıyorsun, geliyorum işte...

Bacakları ağrıyordu. Elleriyle taslara dayana dayana kalktı, arkadaşlarına yetişti... Onlar, tenekelerini yarılamışlardı bile. O da, traverslere eğilip kalkarak kömür toplamağa başladı. Bacakları, her yanı, kötü kötü ağrıyordu.

Arkadaşları, yüklerini almışlar, tenekelerini ağız ağıza doldurmuşlardı.

Daha bir çok akşam buraya geleceklerdi ama, bedava kömür ne kadar çok olursa o kadar iyi idi...

Küçük de böyle düşünüyordu. Karanlık iyice bastırmıştı, gözlerinin bütün gayretiyle, kömür yerine taş almamak için, dikkatle topluyordu. Arkadaşları, onu hâlâ eğilir kalkar gördükleri için kızdılar.

—Tuh... Ne topluyorsun be? Cevahir mi? Bak biz bitirdik, rahmet hızlandı, seni bekleyecek değiliz ya...

—bekleyin diyen kim... taş mı doldurayım tenekeye? Gidin siz.. Ben yetişirim. Onlar yağmur altında beklemeği gözlerine kestiremiyerek, sırtlarındaki yüke rağmen koşa koşa gittiler.

Küçük, bir taraftan topluyor, bir taraftan da evde hasta yatan anasını düşünüyordu... Şimdi gidip bir de ateş yakmak vardı evde...

Yorgunluktan, dizlerinin ağrısından, açlıktan öyle aptallaşmıştı ki, garda manevra yaparak hat boyunca ileriyen banliyö treninin farkında bile olamadı... Lokomotif henüz hızını almamış, iki yanından beyaz dumanlar çıkararak geliyordu...

Küçük, iki tiz düdük sesi işitti, başını çevirince, elli adım kadar ötede lokomotifi gördü, kaçmak istedi, ayağı raya takıldı, yüzüköyun traverslerin üstüne kapandı... Üstündeki paçavralarla gecenin karanlığına tıpatıp uyan öyle farkedilmez bir tümsekti ki, lokomotifin makinisti onu göremedi.

Küçük, bir boşluğa yuvarlanır gibi oldu, iki tiz düdük sesi daha duyuldu, babasının ateşçiliğini yaptığı lokomotifi tanıdı:

—Baba, baba... Benim...

Diye bağırmak istedi, fakat sesi lokomotifin homurtularına karıştı, sert bir rüzgar esti, bu cılız sesi, trenin beyaz dumanlarına karıştırarak savurdu.

***

Uzaklaşan trende babası, ocağa kürek kürek kömür atarken garip bir tesadüfle oğlunu düşündü. O, buradan geçerken, kulübelilerin kömür topladıklarını bildiği için yol kenarına iki kürek kömür atmağı unutmazdı...

—Bizim oğlan sabah erkenden gelir toplar bunlar.

Kurumlarla simsiyah kasketini elinin tersiyle geriye itti, yırtık, makine yağlariyle yer yer lekeli fanilâsına, alnından, çenesinden damlıyan terleri sildi, küreği bıraktı.

—Ben terliyom, kari donuyor evde... Oğlan ne halt eder caba?... Allah vere de dışarıda kalmış olmasa bu yağmurda...

***

İstek yerini bulmuştu.

Küçük artık üşümiyecek, aç kalmıyacak, arsalarda boşuna vakit geçirdiği için azarlanmayacaktı. Henüz yeni başladığı hayatından, ikinci bir hayata pek çabuk aktarına olmuştu. Hem de trenle!

***

Arkadaşları, kulübelerinin önünde, birbirlerinden ayrılmadan evvel, onun hâlâ dönmediğini görerek:

—Bak, dediler, şunun yediği halta... Yine arsaya, oyuncak aramağa gitti...

(*Tren Yolu*, 1949)

yapısile sevdiğim Mahmut Yesâri'nin ölümü, Türk edebiyatını ve gazeteciliğini benzeri az bulunur bir rikkat ve fazilet örneğinden mahrum bıraktı." (Peyami Safa)

"Durmaksızın yazdığı romanları bilhassa yerli ve popüler roman seviyemizde bir terakki kaydetmiş mahsullerdir. Bunlar arasında Çoban Yıldızı, Ak Saçlı Genç Kız ve bilhassa Su Sinekleri ve Tipi Dindi isimli eserleri, roman edebiyatımızın üzerinde ehemmiyetle durabileceği; cemiyet hayatımızın kuvvetli, realist sahneleriyle dolu verimleridir. Umumiyetle aşk maceraları, kadın-erkek yakınlaşmaları etrafında yazılan bu romanlarda hissi ve romantik sahnelerden ziyade, müteleyvin bir cemiyetin hayatın karikatürize eden, meraklı ve realist özellikler vardır." (Nihad Sami Banarlı)

"Babıâli kalemleri vardır. Günlerine yetişmeye çalışan, yazı emekleri sömürüldüğü için bir yerine iki yazmak

Mahmut Yesari

zorunda kalan, gerçekçi tutumlarıyla dikkati çekseler de, çalışkanlıklarını özenle destekleyemeyenler; Mahmut Yesari. Bu insanın ürünlerinin gereğince olgunlaşmaması, şüphesiz onun suçu değil, içinde bulunduğu ortamın zorlayıcı etkileri yüzündendir, yakınılır." (Rauf Mutluay)

"Mahmut Yesari'nin iddiasız, çekimser bir tevazu ile ortaya koyduğu eserlerinin, Cumhuriyet'ten sonra yetişen nesillerin roman zevklerinin yükselmesinde etkileri olduğu bir gerçektir. Eserlerinde bazen salon romanlarına has eski tipler ve bölümler, tefrika romanlarına has forma doldurma amacıyla şişirilmiş bölümler bulunmakla birlikte, onun, çoğu zamanlar çağının toplum sorunları üzerinde durduğu, halkın yaşayışına yöneldiği de görülmektedir. Yazarlığının dikkate değer yanı, konuları ve tiplerinin çok çeşitli olmasıdır. Onun, çalışma, araştırma, gerçekçi gözlem gücünü gösteren bu yanı, hemen her eserinde kendini gösterir." (Tahir Alangu)

ESERLERİ:

ROMAN: *Çoban Yıldızı* (1925), *Çulluk* (1927), *Pervin Abla* (1927), *Ak Saçlı Genç Kız* (1928), *Geceleyin Sokaklar* (1929), *Bağrıyanık Ömer* (1930), *Kırlangıçlar* (1930), *Su Sinekleri* (1932), *Bahçemde Bir Gül Açtı* (1932), *Kalbimin Suçu* (1932), *Ölünün Gözleri* (1933), *Sevda İhtikârı* (1934), *Aşk Yarışı* (1934), *Bir Kadın Geçti* (1934), *Kanlı Sır* (1935), *Yakut Yüzük* (1937), *Dağ Rüzgârları* (1939), *Tipi Dindi* (1939), *Sağnak Altında* (1943), *Bir Aşk Uçurumu* (1943), *Gece Yürüyüşü* (1944).

HİKÂYE: *Yakacık Mektupları* (1938).

OYUN-TEMSİL (İstanbul Şehir Tiyatrosunda oynandı ve basıldı): *Ayrı Oda, Çürük Merdiven, Sancağın Şerefi, Asrî Hülyalar, Soyulan Hırsız* (1928), *Karga ile Tilki* (1928), *Sütten Ağzım Yandı* (1932), *Kâhya Kadın* (1931), Sürtük (1937), *Antika Tablo, Fener Nöbeti* (1939), *Hanife Hanım Hizmetçi Arıyor, Kaplıca Oteli* (1939), *Müthiş Bir Hastalık* (1939), *Pencereden Pencereye* (1939), *Bir Hayal Kırıklığı* (1961), *Hasbahçe* (1961), *Kazma Kuyuyu* (1961), *Tavsiye Mektupları* (1961), *Serseri* (1964).

ÇEVİRİ: *Kayıp Yüzünden Kazanç* (1936), *Yalı Uşağı* (M. Pagnol'dan, oyun, 1940), *Erkek Güzeli* (1941).

HAKKINDA: Nihat Sami Banarlı / Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (1948), Tahir Alangu / 100 Ünlü Türk Eseri (1974), Rauf Mutluay / 50 Yılın Türk Edebiyatı (1976), Peyami Safa / Objektif: 6-Yazarlar Sanatçılar Meşhurları (1976), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Feridun Andaç / Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002).

MAHMUT YESARİ

AKŞAM GARİPLİĞİ

Hastanenin arka tarafındaki köşkün balkonunda dokuz, on yaşlarında bir çocuk duruyordu.

- Misafir mi var? dedim. Muhasebeci, balkona, şöyle bir göz attı:

- Ha! Dün akşam geldi, hasta... Ve sesini yavaşlatarak yürüdü:

- Annesi, bıraktı gitti... çocuk... ağlıyor.

Çocuk, kendisini konuştuğumuzu sezmiş gibi, içeri girmişti.

Akşamüstü, ortalık kararırken, bahçede dolaşan muhasebeci, kederle içini çekiyordu:

- Çocuk, çok ağlıyor... Ne yapmalı, bilmem ki...

- Elden ne gelir? -Hiç!

Ertesi sabah, çocuğu, köşkün sol tarafındaki sundurmaya konmuş büyük kanarya kafesinin önünde buldum.

İdare kâtibinin cins kanaryalarını koyduğu bu kafes, kapakları kapanınca büyük ezcak dolabına, kapakları açılınca da cins tavuk yetiştirilen kümeslere benziyordu.

Kanaryalardan döl almak isteyen idare kâtibi, kafesin altı bölmesine dişili erkekli çiftleri kapamıştı. Kafesin yukarı bölmesinde, geçen yıl eşi ölen beyaz dişi kanarya ile başka bir dul kanarya kalmıştı. Bu iki garip kanaryacık, aşağı kattaki mutlu çiftlerin cıkcıklerini, çırpınışlarını duyuyor, boynu bükük ötüşüyorlardı.

Çocuk, kafesin karşısındaki yeşil bahçe kanapesine oturmuş, kuşlara dikkatle, merakla bakıyordu. Yanına oturduğumu görünce sordu:

- Neden bu iki kuş ayrı?

Baktım; üst kattaki iki garip kanaryayı gösteriyordu. Çocuğa anlatamayacağımı aklım kesmişti:

- Ben de bilmiyorum. Kuşların sahibesine soralım, dedim. Çocuk, öğrenmek istiyordu:

- Bunlar aynı cins kanaryalar değil mi?

- Onu da bilmiyorum, yavrum!

- Peki, bunları niye ayırmışlar?

- Bilmem!

Çocuk, bilgisizliğime acıdı mı, nedir; fazla sormaktan vazgeçti, sustu. Biraz sonra, idare kâtibi görünmüştü:

- İşte, dedim. Kanaryaların sahibinden sor: Çocuk, hemen ona döndü:

- Bu iki kuşu niye ayırdınız?

O sırada, kafesin içindeki küçük yuvalardan birinde duran bir dişi kanaryaya bir erkek kanarya gagasıyla yem veriyordu; idare kâtibi, keyfe gelmişti:

- Bak, dişisini nasıl besliyor... Artık yavrular çıkana kadar, böyle besler. Çocuk, daha dikkatle doğrulmuş bakıyordu:

- Buradaki kuşlar, hep ana-baba, değil mi?

İdare kâtibi, kafesin içindeki kuru dal ağacın çevresinde kanat çırparak ötüşen kanaryalardan gözlerini ayıramıyordu:

- İçlerinde ana da vardır, baba da vardır. Çocuk, sesi burkularak tekrar sordu:

- Peki, o iki kuşu niye ayırdınız?

İdare kâtibi, neden yanıtlamadı, bilmiyorum. Çocuk artık sesini çıkarmadı.

Onun, yuvadan ayrılmış kuşları düşündüğünü ve akşam köründe uyurken, rüyasında onları göreceğini sanıyorum!

Akşam, ortalık kararırken, çocuk, muhasebe odasına girmişti. Muhasebeciden bir zarfla kâğıt istedi, sonra, yazı makinesinin önünde durdu:

- Yazabilir miyim? Muhasebeci güldü:

- Eğer yazmak biliyorsan yaz.

Çocuk, ayakta, kâğıdı makineye koydu ve yazmaya başladı; ben köşkün önündeki seti dolaşırken, yazı makinesinin bir saat kadar tıkırdadığını duydum.

Tıkırtılar kesildi; çok geçmedi, muhasebeci yanıma geldi:

- Çocuk yine ağlıyor.

- Elden ne gelir?

-Hiç?

Sabah, güneş ışıldarken çocuğu bahçede gördüm, yüzünde ve gözlerinde akşamın kararttısı, karanlığı yoktu. Artık kafesin karşısında durmuyor, konca döken üdanların çevresinde dolaşıyordu.

Muhasebe odasında, yazı makinesinin yanında bir zarfla bir kâğıt gözüme ilişti. "Anneciğim... anneciğim... anneciğim..."

Çocuğun dün akşam yazdığı mektup olacak. Muhasebe odasında duramadım, çıktım.

Çocukla dost olduk. Bana soruyor:

- Geçen gün gelen o sarışın bayan sizin bayan mı?

- Evet...

- Bana, çocuk gazeteleri getirdi.

- Hoşuna gittiyse tekrar getirir.

- Ne zaman gelecek?

- Yarın!

- Benim annem de, öbür gün gelecek... Bana, film getirecek... Eğer annem gelmezse, kadeşim gelecek...

Köşkün sağındaki büyük odaya girmiştim, çocuk da yanımda idi, duvarda asılı barometreye bakıyordum:

- Hava değişik... Yağmura doğru gidiyor... Yağmur mu yağacak? Aman yağmasın!

Çocuğun annesinin ya da ablasının geleceğini unutmuştum,

- Muhakkak değil... belki... yağmur yağmak olasılığı var... rüzgâr, bulutları dağıtırsa yağmur...

Çocuk, elimden çekti:

- Bahçeye çıkalım. Bahçede gökyüzüne bakıyor... Muhasebeci bağırdı:

- Çocuğum, gir içeri... rüzgâr fazlalaştı, üşürsün.

- Üşümüyorum... üşümem...

Esen yelin, çocuğa umut verdiğini muhasebeci nerden bilsin! Akşam yine ortalık kararttı...

Çocuğun sesi çıkmıyor... Muhasebe odasının yanındaki odada, sessizce oturuyor. Baktım, gözlerinden küçük damlacıklar düşüyor.

- Oldu mu bu ya? Ağlamayacaksın! Öbür gün annen gelecek... Çocuk, cebinden çıkardığı mendille gözlerini kuruladı:

- Sabahları iyi, hem çok iyi!.. Ama, bu saatler yok mu? Bu saatler çok fena!

Çocuğa ne yanıt verebilirim? Akşam garipliği mi nedir -Kendi kendime- eski, unutulmuş bir şarkıyı tuttırdum, söylüyordum.

Yanımda çocuğun sesini duydum:

- Yarın sizin bayan gelecek...

(Mehmet Hengirmen, *Türk Öykülerinden Seçmeler*, 2000)

MAHMUT YESARİ

Hakkı Süha Gezgin

Dedeleri bir tek yav da bütün bir yazı sanatinin cilveli sihrini yaratan adamlardı. Solaklığı üstünlük haline koymuşlar ve sülâlelerini bu damga ile meşhur etmişlerdi.

Mahmut, işte bu Yesari'lerdendir. Onu, ilk defa yarı lokanta, yarı gazino, meyhanemsi bir yerde gördüm. Ben girdiğim vakit, Yesari ve arkadaşları epey yol almışlar, bir hayli tütsülenmişlerdi. Taşkın neş'eleri, yüksek kahkahalariyle herkesi kendilerine baktırıyorlardı. Arada sırada kulağıma çarpan ince nükteler, tatlı kinayelerden anlıyordum ki bunlar, gelişigüzel bir akşamcı kafilesi değillerdi. Yesari'nin gür, inadına siyah ve uzun saçları, ikide bir kulaklarından aşarak yüzüne dökülüyor, kızarmış burnunu, gülen geniş ağzını ayrı ayrı bakan gözlerini örtüyordu.

Henüz çok genç olduğu halde alnında derin çizgiler belirmişti. Arasıra bakışlarında kuyulaşan kara bir uçurum görür gibi oluyordum. Kahkahalar, çılgın bir neş'enin taşkınlıkları arasında bu bakışlar, meclisden, masadan, bu ispirtolu havadan ayrılarak galiba başka âlemlere dalıyordu. Dikkat ettim, onları eğlendiren şey, bir masada tek başına içen bir adamdı. Üstü kapalı sözlerle ona sataşıyorlar ve katıla katıla gülüyorlardı. Bir aralık adamcağız yerinden biraz ayrıldı. Yesari'nin gözleri parladı ve meze tabaklarından bir karides alarak, tek başına içenin kadehine koydu.

Meselenin alt tarafını anlatmıyacağım. Zaten maksat, Yesari'yi kendine lâyık bir dekor içinde takdimdi. Bu kadarı yeter. Bu vak'adan epey sonra, bir gün Reşat Nuri ile birlikte Vakit'e geldiler. Tanıştık. Dağınık, fakat hoş bir konuşması vardı. Meğer bizim Toplu İğne ve Ömer Rıza ile dostlukları pek eski imiş. Şakalar, nükteler, fıkra ve hikâyeler birbiri arkasından söküldü. Benim de onunla dostluğum, bir günde hattâ birkaç saat içinde hayli kıdem peyda etti. Senli benli olduk.

Bu derbeder yaşayış içinde, Yesari'yi bir kelebek gibi havai sananlar, aldandılar. O, kelebek zevkiyle ari çalışkanlığını birleştirmenin yolunu bulmuştu. Bir taraftan hikâye yazarken, bir yandan da gazetelere tefrika yetiştiriyordu. Yalnız bazen tefrikaların arasına uzun, sürekli cünbüşlerin yorgun aksayışı girerdi. Böyle günlerde matbaaların telefonları durmadan işler, Yesari'yi en son kimin, nerede gördüğü araştırılırdı. Olgun tevazuu, gönülsüz efendiliği, yaldızsız, uysal, lâubâli yaradılışı onu bütün tanıdıklarına sevdirmiştir. Nazını da seve seve çekerler.

Eserleri üslûb, tahkiye sanatı, plan bakımlarından ilk bakışta biraz Reşat Nuri'yi andırır. Fakat dikkatle bakınca, ikisinin menşurlarındaki ayrılık hemen belirir. Reşat'da masum duygulu kahramanlarla karşılaşırız. Yesari, daha çetin bir realist kalemle işler. Yaralı bir nokta görünce, titreyip çekinmez. Bilâkis, yaranın üstüne vura vura çalışmaktan hoşlanır. Bu, ikisinin arasındaki müşahede sahasının bambaşka oluşumdadır. Yesari, İstanbul gecelerini, İstanbul geceleri içinde İstanbul sokaklarını yaman enstantanelerle zaptetmiştir. Doğrusunu istersenız, bu zabtın fetihleri ardıcan büyük çaplı bir hali var.

→

Onun anlattığı sokaklardan her gün, her gece binlercemiz geçeriz. Ama hiçbirimizin gözünde bu sihirli adese yoktur. Sokaklar, ona, hepimizden sakladıkları sırlarını birer birer vermişler. Göğüslerini açarak dertli derinliklerini göstermişler. Tenha, supa bir sokak, kara, nemli bir duvar, kapalı perdelerinin çatlaklarından ışık dilimleri sızan bir pencere, sallanan bir adam, buğulu camlar, yorgun yosmalar, rüzgârın getirdiği kopuk cümleler, hep ayrı ayrı şeylerdir. Fakat bu dağınık, bu parça parça dökülüşün altında, ince bir mimarî, bir mozayik mimarisi var. Bu başka başka renkte, başka başka hacimde görüş, seziş, kavrayış kırıntıları, bir araya gelince, hayatın bütün bir parçası doğuyor.

Yesarî, tılsımlı bir imbik gibi, bu ışık ve renk damlalarını süzmüş. Başladığı gün belki ne çapta bir şey başaracağını pek düşünmemişti. Fakat gitgide bu yolun onu çıkaracağı yüksekliği anladı ve itinası arttı. Bu sahada Mahmut'a güç yetişilir. Birçokları observasyon avcılığına çıkmışlar, yorulmuşlardır. Fakat eserlerine koydukları müşahede harcı, bayağılıktan kurtulmadı. Fikret'in:

Yaşamak ayrı, görmek ayrı demek

mısraıyla anlatmak istediği şey de işte budur. Birçok insanlar, bir yerden körlerden daha beter bir müşahedesizlikle geçerler. Realite, eşya ve hâdiselerin üstünde değil, içinde yaşar. Kabuğu delip öze inemeyenler, yalnız etiketleri görürler ve realizm yaptıklarına inanırlar. Ne yazık ki bu kuvvetli istidadın hayli zamandır yeni bir eser verdiğini görmüyoruz. Gerçi hastalık çekti. Epey yattı ve yorgunluk, kendisine yasak edildi. Belki dinleniyordur. Yarın belki taze bir kuvvetle tekrar aramıza dönecek.

Umuyorum ki Yakacık misafirliği, ona dıştan içe geçmenin imkânlarını da vermiştir. Eğer İstanbul'un bir parçası gibi, ruh ikliminin de bir köşesini aynı kuvvetle yaşatırsa, en güzel eserini bulmuş olacaktır.

(*Edebî Portreler*, yay. haz. Beşir Ayvazoğlu, 1997)

YESEVÎZÂDE

Araştırmacı-yazar. 5 Nisan 1949, Bozova / Şanlıurfa doğumlu. Asıl adı Ş. Alpaslan Yasa'dır. Bulanık İlkokulu (1960), Elbistan Ortaokulu (1963), İstanbul Kabataş Erkek Lisesi (1966), Institut d'Etudes Françaises de Touraine (1967) ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1997) mezunu. Türkiye Elektrik Kurumunda Fransızca mütercimliği yaptı (1974-77). Faysal Finans Kurumu (1986, 1988-94) ve Fransa'da çeşitli işlerde (1987) çalıştı.

"Selama Dair" başlıklı ilk yazısı 1967 yılında *Hilal* dergisinde yer aldı. Sonraki yıllarda yazıları *Yeniden Millî Mücadele* (1970-72), *Sebil*, *Millî Gazete* (1970'li yıllar), *Yeni Devir* (1970'li yıllar), *Vesika*, *Şura*, *Defter* (1988), *Zaman* (1988), *Risale* (1988), *Yeni Yüzyıl* gibi dergi ve gazetelerde yayınlandı.

ESERLERİ:

Perde Arkasında Kalan Yönleriyle Sosyal Demokrasi (1975), *TÖBDER Mes'elesi* (1976), *Bilderberg Group / Bir Gizli Cemiyet Ötesinden Dünyada Fikriyatlar Mücadelesinin Perde Arkası* (1979), *Nasıl Bir Dünyada Yaşıyoruz* (1980), *Laisizm / İlme Göre Din-Dünya Münasebeti* (1986), *Yahudilik ve Dönmeler* (1989), *Süleyman Demirel veya Yalan Üzerine Kurulu Bir Politik Hayat. Ekler:1 Gandi'nin Politika Anlayışı, 2: Geleneksel-Şeriatçı İslâm Anlayışının Tenkidi* (1990), *Kur'ânî Hadislerin Diliyle Hz. Muhammed'in Gerçek Şahsiyeti: Sevgi Peygamberi* (1996).

Yesevîzâde

YEŞEREN, Agim Rifat

Bkz. AGİM RIFAT YEŞEREN

YEŞİL, Ahmet

Tarih araştırmacısı. 1954, Kalecik / Ankara doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da (Ulus-Cebeci-Gazi) yaptı. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Yönetimi Bölümünde okudu. Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsünden yüksek lisans ve doktora yaptı. 1992'de kurulan yeni üniversitelerden biri olan Celal Bayar Üniversitesi (Manisa) Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümüne öğretim üyesi olarak atandı ve aynı bölümün başkanlığını yaptı.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme):

Atatürk ve Serdar Yalova'da (1997), *Türkiye'de Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş* (2001).

HAKKINDA: Ahmet Yeşil / Türkiye'de Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş (2001).

YEŞİL, Alperen

Şair. 27 Temmuz 1984, İzmir doğumlu. Tam adı Alperen Turan Yeşil'dir. Petkim İlkokulu (1995), TED Aliağa Kolejini (2002) bitirdi. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Sanatları Bölümü Dramatik Yazarlık Ana Sanat Dalında tiyatro eğitimi yaptı.

İlk şiiri *"Hurma Ağacı"*, *Varlık* dergisinde (2003), daha sonraki şiirleri *Varlık*, *Yasakmeyve*, *Agora*, *Son Kişot*, *Rüzgâr* adlı dergilerde yayımlandı. *Erdişi* adlı şiir kitabıyla Yaşar Nabi Nayır Gençlik Şiir Ödülünü Mehmet Öztek ile paylaştı (2004). *Erdişi* (2004) adlı bir şiir kitabı vardır.

"Alperen Yeşil, Erdişi adlı kitabıyla Türk şiirine iyi bir giriş yapmıştır. 'Türk şiirine katılmaktan çok bu şiiri geliştirmek ya da sıçratmak önemlidir,' diye tek cümleyle özetleyebileceğim (benim de katıldığım) düşünceyi özellikle belirterek, Yeşil'in şiirimize yalnızca eklemlenmeyeceğini, onun ilerleyişine katkı koyacağını umuyorum." (Ataman Avdan)

Alperen Yeşil

HAKKINDA: Küçük İskender / Rimbaud'larla Başbaşa Hurma Ağacı'na Eleştiri (Varlık, Mayıs 2003), Ödül Üzerine Söyleşi (Varlık, Temmuz 2004), Ataman Avdan / Erdişi Üzerine Eleştiri (Varlık, Mart 2005), Şiir Defteri 1980 Sonrası Şiir ve Hayat (Haz.: Şeref Bilsel - Cenk Gündoğdu, 2005).

YEŞİL, Cemal

Şair (D. 1900, Diyarbakır - Ö. 27 Kasım 1977, Ankara). Tam adı Cemal Edhem Yeşil olup, Birinci Dünya

CEMAL YEŞİL

RUBAİLER

BÜTÜN YOL

Yıpranmış tezgâhımda cansız bir mum,
Bayramlığı gündelik yumaktan dokudum;
Tek sayfada tek satır bütün yol, onu da
Yalnızlığımın loş kafesinden okudum.

NE VAR

Yol döndü dolaştı... Son bayır, son patika;
Uğrak mı durak mıdır şu ıssız baraka?
Avcumda yumak tükendi, örgümde ne var,
Birçok ilmik, biraz düğümden başka?
(*Hisar*, Temmuz 1969)

YOL VAR

Süphan, Uludağ, Ağrı, Toroslar, Zigana!
Bildikler için bir diyecek var mı bana?
Dengimle binek taşındayım, bekliyorum:
Yol var bu yakında Hindukuş dağlarına.
(*Hisar*, Mart 1951)

Savaşı'nda Kafkas Cephesinde şehit düşen Dr. Binbaşı Edhem Hakkı Bey'in oğludur. İstanbul Lisesi 11. sınıf öğrencisi iken askere alındı. Yedek subaylığı sırasında (1918) açılan sınavı kazanarak Ekim ayında Mekteb-i Mülkiye (Siyasal Bilgiler Fakültesi)'ye girdi. 1921'de Mülkiye'yi bitirdi ve arkadaşları ile birlikte Millî Mücadele'ye katılmak üzere Ankara'ya gitti. 26 Temmuz 1921'de Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti Maliye Vekâleti Muhasebat Umum Müdürlüğünde bir göreve atanarak devlet hizmetine girdi. Nisan 1923'te açılan sınavı kazanarak Maliye Müfettiş Yardımcılığına alındı. Bu arada bir yıl süre ile Fransa Maliye Bakanlığında müfettişlik stajı yapmak üzere Paris'e gönderildi. 1925'te ehliyet sınavını vererek 4. Sınıf Müfettişliğe yükseldi. 1936'da 1. Sınıf Maliye müfettişi iken Maliye Bakanlığı Bütçe ve Maliye Kontrol Genel Müdürlüğüne, 1938'de Maliye Bakanlığı Müsteşarlığına, 1942'de Başbakanlık Müsteşarlığına, 1947'de Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğine yükseltildi. 1951'de Kâbil Büyükelçiliğine, 1956'da Budapeşte Elçiliği'ne atandı. 1960 yılında Dışişleri Bakanlığı Baş Hukuk Müşavirliğine, 1962'de Varşova Büyükelçiliğine getirildi. Bu görevde iken Temmuz 1965'te emekliye ayrıldı.

Cemal Yeşil, 1956 yılında evlenmişti. Bir erkek ve bir kız çocuğu vardır. Amatör fotoğrafçılık ve sinema ile uğraşmayı bir tutku haline getirmişti. *Varlık* ve *Hisar* dergileri başta olmak üzere çeşitli dergilerde şiirleri ve rubailcri yayımlandı. Rubai şairi olarak tanınmıştı.

"Mülkiye Marşı ile tanınan Yeşil, Varlık dergisinde yayımladığı rübailerinde günümüz Türkçe'sini ustalıkla kullandı; bu türe hem öz, hem iç uyum yönünden katkılarda bulundu. Nurullah Ataç'ın belirttiği gibi, sesini yükseltirken haykırıya kaçmayan, en acıklı konulara değinirken bile gülümsemeyi bırakmayan duygan bir hava getirdi." (Şükran Kurdakul)

ESERLERİ (Şiir):

Rubailer (1950), *Rubailer II* (1979).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. IV, 1968), Yurt Ansiklopedisi (c. IV, 1982), Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 2, 1997, s. 416-417), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002), Halil Soyuer / Şair Dostlarım (2004).

YEŞİL, Kâmil

Hikâyeci. 31 Mart 1963, Çine / Aydın doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Eskiçine'de tamamladı. Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1987) mezunu. Bir süre Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Türk İslâm Sanatları Bölümünde yüksek lisans programına devam ettiysc de bitirmeden ayrıldı. Yüksek lisans tezi olarak hazırladığı *"Anlatılarda Hoca Tipleri"* adlı çalışmasını *Tarih ve Düşünce* dergisinde tefrika etti. *Panel* dergisinin kültür-sanat sayfasını M. Sabri Aydınlı imzasıyla yönetti. Rize, Çorum, Manisa gibi illerde öğretmenlik yaptı. Çalışmalarını Ankara'da sürdürdü.

Kâmil Yeşil'in ilk öyküsü *"İlgi"*, Ankara'da çıkan *Aylık Dergi*'de (1988) yayımlandı. Deneme, inceleme ve eleştirileri *İzlenim, Nehir, Bilgi ve Hikmet, İlim ve Sanat, Panel, Altınoluk, Tarih ve Düşünce*'de; öykülerini *Ayâne, Kayıtlar, Kardelen, Kaşgar, Yönelişler, Hece, Dergâh, İkindi Yazıları, Birlik* (Üsküp) dergilerinde yayımladı. Ali Kemal'in *Paris Musahebeleri*'ni yayına hazırladı. *Balın Tuzu Eksik* adlı eseriyle 2001 Türkiye Yazarlar BirliğinceYılın Hikâyecisi seçildi.

"K. Yeşil'in hikâyelerinde hafif-œ absürde giden bir ironi var. Bu da O'nun hikâyesi için vazıh bir yapı, bir üslûp oluşturuyor. Bütün gücünü saflığından, açıklığından, iyi niyetinden, aşkından, temiz kalbinden almaktadır bu. Çocuksu bir tutum ama on ikiden vurunca insanı yaralayan bir tutum." (Mustafa Kutlu)

"Dingin bir anlatım, akışkan bir dil, sağlam bir kurgu. Söylem: Nerdeyse Mustafa Kutlu. (...) Kâmil Yeşil'i izlemeliyiz." (Ömer Lekesiz)

"Kâmil Yeşil, Türk Edebiyatının Kayzer ve Kisrası firar etmiş sarayında ağ kuracağa benzer. Fakat bu ağ, haraplık işareti değil, canlılık işareti olan bir başka ankebûtun bir başka ağıdır." (Husrev Hatemi)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Ankebût* (1998), *Balın Tuzu Eksik* (2001), *Kayıp Dilin Öyküleri* (2003), *Tamir Görmüş Aşk* (2004).

YAYINA HAZIRLAMA: *Yeni İslâm Alemi* (Prof. Dr. Lothrop Stoddard'dan, 2002), *Paris Musahabeleri* (Ali Kemal'den).

Kâmil Yeşil

KÂMİL YEŞİL

BİR GECELİK FAİZ

Yüzünü karla pudralamış toprağın üstündeyiz ikimiz.
Buluşmamızdan utanan sadece ben değilim.
Doğunun hükümdarı güneş de gece ile örtmüştü yüzünü.
Onun gibi.
Havanın soğumasını nimet bilerek sokuldum yanına ben de.
Çimenler gibi yeni çıkmış bıyıklarıma inen karlarla ihtiyar babama dönmüştüm.
Üşüyor musun, dedim.
Biraz daha sokuldu kanatlarımın altına.
Evet, dedi.
Ağaçlardan kirdiğim dalları, kabukları yakarsam emindim ki bedenlerimizle birlikte duygularımız da ısınacaktı.
Çıra niyetine bir kağıt, odunların ve kabukların altında kıvrılmış, yanacak kibritimi bekliyordu.
Kağıdı tutuşturdum.
Odunlar ve kabuklar... Kağıdın öncülüğünde Duhan suresi okumaya başladılar.
Ben: Anestü Nara, diyen bir Musa.
Az sonra Duhan suresi bitecek, Nur suresini okuyacak ocağımız.
Soğuk ok gibi bedenimizde.
Senin bu soğukluğun dedim, havanın karlı oluşunda.
Güzel yorum, dedi mahçubiyete bürünmüş dudaklarını büzüştürerek.
Ama ateşini terk eden duman gibi beni bırakıp gitmene ne demeli?
Oysa ben senin gözüme girmeni beklerdim bunun gibi. Bunun gibi dediği önümüzde tüten ocak.
Bu karlı kışta aç kalan ben kuşcağıza arpa olsun yüzündeki ben, dedim. Artık avla beni ve kafesine kapat.
Tevazumu göstermek için gölgemi yere düşürmek istedim ki çiğneyip geçmeyesin beni. Yazık ki güneş küçe-i uzletine çekildi ve gölgesiz bıraktı beni. Toprak olsam gözüne sürme olurdum.
Dişlerinin muhafızı dudaklarını biraz araladı. Ağzında sıra sıra beyaz giysiler giyerek içtimaya çıkmış, süngülerini takmış bahriyeliler gülümseyerek bana bakıyorlardı.
Yılan kaşların gözünün bekçisi midir ki bir dem açmana fırsat vermez, dedim.
Gözümü açmak istiyorum ama dedi, kiracı olarak gelen uyku ev sahibini esir almak istiyor.
Biraz sonra ayrılacağız.
Vefa duygumla vade tanımasından hoşnudum. Ten harap, gönül şaşkın, göz hayran.
Gönlüm onun kuyu gamzesinin içine düşmüş bir Yusuf.
Öpersem ısınacağım, dedim.
Geciktin alacağını tahsilde deyip dudağını uzattı.
Geciktimse alacağımı tahsilde, telafisi faizle mümkündür.
Defterimde yekunu hesap edilmiştir. Faiz haram ama öpücüğü kapsamaz.
Madem ki dedi, fetvayı verdin, günahı boynuna. Ver faizimi al öpücüğünü dudağımdan
Ben de sabaha kadar faiz tahsil ettim

(*Balın Tuzu Eksik*, 2001)

HAKKINDA: Anlatılarda Hoca Tipleri (Tarih ve Düşünce, Mart-Nisan 2001, sayı: 3-4), Ankebut Yalnızca Örümcek Değildir (Kırkayak, Mart 2000, sayı: 3), Tahir Yazıcı / Ankebüt (Hece dergisi, Şubat-Mart 1999), Musa Taşçı / Tamir Görmüş Aşk (Kırklar, sayı: 9, 2004).

YEŞİL, Mustafa

Şair. 1951, Çortak köyü / Selendi / Manisa doğumlu. İlkokulu köyünde okudu. 1965'te Demirci'de hafızlığını, 1973'te Manisa İmam Hatip Lisesindeki öğrenimini tamamlayarak imam hatipliğe başladı. Sırasıyla Gördes, Selendi, Kırşehir ve Akhisar'da görev yaptı. 1996 yılında kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra Alaşehir'de Caber Fakılı köyüne yerleşti.

Edebiyatla ilgilenmeye 1970'li yıllarda başladı. Çeşitli gazete ve dergilerde şiirleri ve dinî konularda yazıları yer aldı. Çocuk şiirlerinden oluşan *Çiçeksin Sen* adlı kitabı 2003'te yayımlandı.

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar Antolojisi (2002), Ahmet Sargın / Çiçeksin Sen (İleri gazetesi, Yozgat, 8.2.2003), Gündüz Aydın / Sevgi Yolu Şairler Antolojisi (2003).

YEŞİL, Şemseddin

Mutasavvıf, din bilgini (D. 1906, İstanbul – Ö. 8 Temmuz 1968, İstanbul). Ağahamamı Hatuniye Camii imamı olan babası ölünce on üç yaşında aynı camide imamlığa başladı. Kocamustafapaşa ve Davutpaşa'da ilk ve ortaöğrenimini tamamladıktan sonra Darülfünun (İstanbul Üniversitesi) İlâhiyat Fakültesini bitirdi. Bazı düşünceleri nedeniyle tepki ve baskı gördü. Bunun sonucunda imamlık belgesi iptal edildi. Vaaz ve irşad faaliyetini Yüksek Ahlâk Derneği çatısı altında "Ahlâk Dersleri" başlıklı bir dizi konferansla sürdürdü. Şubat 1947'de *Hakikat Yolu* adlı dergiyi, Mart 1948'de *İslâmiyet* gazetesini yayımladı. Mezarı Silivrikapı Kabristanında Seyyid Nizam camii ve türbesine giden yolun sonundadır.

ESERLERİ:

TEFSİR: *Füyüzât* (7 cilt, 1980), *Namaz Surelerinin ve Fatiha-i Şerifenin Manası* (1987), *Kur'an'ın Kalbi Sûre-i Yâ-sîn'in Tefsiri* (1950).

TARİH: *Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm* (1943, 1954, 1961, 1983).

TASAVVUF: *Bilinmeli - Kırk Hadis* (1940), *Namazın Hakikati Nedir?* (1940), *İslâm'da Esas: İman-İnsan* (1940, 1947, 1965), *İman-Küfür* (1943, 1950), *Varını Allah'a Sat* (1943), *Esrâr-ı Selât ve Esrar-ı Hilkat* (1946), *Zirve-i Tevhid Saadet Yolu - İlmihal* (1947), *Okumalı - Allah'ın İmtihan Sualleri ve İzahı* (1947), *Mev'izelerim ve Hutbelerim* (1950), *Kitâbü'd-Duâ ve Ed'iye-i Me'sûre* (1955, 1962, 1987, 2003), *Miracın Hakikati Beratın Esrarı Orucun Manası* (1960), *Mesnevî'den Hikmetler* (1962), *İnsanî Hakikatler - Bil Bul Ol* (1962), *Şeyh-i Ekber Muhyeddin-i Arabî Hakikati Nasıl Anlatıyor?* (1968), *Gavs-ı A'zam Abdülkadir-i Geylânî Hazretlerinin Hakikate ve Marifete Aid Nutuklarından* (1968), *Binbir Hadis* (1983), *Kitâbü't-Tasavvuf* (1986), *Maneviyat Bağçesi - Evliyâullah Sözleri* (1987), *Kitâbü'l-Hac* (1987).

SOSYAL MESELELER: *Kızlar Niçin Evlenmiyor -Evlenenler Neden Çabuk Boşanıyor?* (1945), *Hazret-i İsa'nın Huzurunda Metropolide Cevap* (1955), *Orgeneral Fahrettin Altay'ın İslâm Dini Risalesine Cevab* (1959), *Meş'ale-i Felâh* (1965), *İslâm Dininde Sarsılmayan Esaslar* (1984), *İslâm*

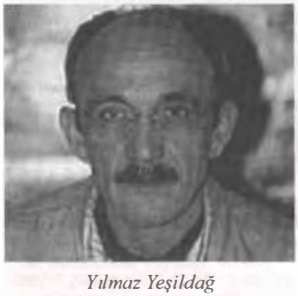
Dininde Reform İsteyenlere Cevab (1994), *Amerikalıların Suallerine Cevablar* (1994), *İslâm'da Nikâh Müessesesinin Manası Nedir?* (1997).

HAKKINDA: Umran Selman / Avâm-ı Nâsda Yeşil Hoca Namıyla Maruf Muhammed Şemseddin Yeşil Efendi Hazretleri Kimdir? (2002).

YEŞİLAY, İlter

Şair. Ankara doğumlu. Çeşitli çocuk dergilerinde şiirleri yayımlandı. *"Dediler Zamanla Hep Azalırmış Sevgiler"* adlı şiiri Türk sanat müziği formunda bestelendi. Aynı şarkı, 1990 TRT Yılın Şarkısı Ödülünü ve *Milliyet* gazetesi yılın en sevilen şarkıları dalında üçüncülük ödülünü aldı. İlk şiir kitabını 2000 yılında yayımladı.

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Türk Edebiyatında Günümüz Kadın Şairleri (2006).

Yılmaz Yeşildağ

YEŞİLDAĞ, Yılmaz

Şair ve yazar. 29 Nisan 1952, Gömü köyü / Emirdağ / Afyon doğumlu. Köy Enstitülü öğretmen bir babanın çocuğu olarak dünyaya geldi. Atatürk İlkokulu (1965), Emirdağ Ortaokulu (1968), Bursa Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü (1979) mezunu. Bir süre astsubay olarak çalıştı (1971-77). Kendi isteğiyle ordudan ayrılarak; Isparta (1979-85), Tokat (1985-90), Anamur (1990-94) ve İstanbul'da Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. *Edebiyat Gündemi* dergisinin yayın yönetmenliğini ve *Bumerang* dergisinin editörlüğünü yürüttü.

İlk yazısı *"Düşlemek Neye Yarar"*, *Öğretmen Dünyası* dergisinin Kasım 1985 sayısında yer almıştı. Daha sonraki ürünlerini *Öğretmen Dünyası*, *Yamaç*, *Kıyı*, *Aykırısanat*, *Eylül*, *Anadolu Ekini*, *Parantez* (Almanya), *Tan* (Yugoslavya), *Varlık*, *Damar*, *Karşı*, *Berfin Bahar*, *Evrensel Kültür*, *Yazın*, *Agora* dergileri ile *Cumhuriyet Kitap* eki ile *Demokrasi* ve *Evrensel* gazetelerinde yayımladı. 1985 yılında Yeni Türkü Övgüye Değer Şair Ödülünü, 1986 yılında Sabri Akay Şiir Yarışması birincilik ödülünü kazandı. Edebiyatçılar Derneği ve Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

"Yeşildağ, bireyin (delikanlının) yaşadığı iç sıkıntıları metinleştirirken (şiir) okuru alıp dizeler arasında dolandırıyor. Bu gezinti, salt okurla değil kendisiyle de...

"Bir süre önce 'yatağıma bıraktığın sıcaklığın soruyor seni' diye seslendiği sevgilisiyle aynı düşen delikanlı, ruhsal bir bunalıma giriyor. Böyle bir sarsıntı içinde ne yapacağını bilemeyen bıçkın (delikanlı), kurtuluşun ölümde olduğunu düşünüyor." (Hasan Efe)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sevgimi Sunuyorum Sana* (1985), *Hüzün Yağmurları* (1987), *Öksüz Ülkenin Söylencesi* (1990), *Yaşamın Hakkarisindeki Militan* (1996), *Büyükler Nerdesiniz* (1997), *Cinnet ve Cinayet* (1997), *Aşk da Bitti* (2001), *Öksüz Ülkenin Söylencesi* (2001), *Lav ve Kül* (2004).

ANLATI: *Eski Fotoğrafların Sesi* (1998), *Uçurum Aşklar Tiradı* (1999).

İNCELEME: *Mevlâna / Yaşamı ve Şiirleri* (2000), *Hacı Bektaş Veli* (2001), *Öner Yağcı / Umuttan İnada* (2001).

YILMAZ YEŞİLDAĞ

LİSELİ GÜLÜCÜK / I

Keşke
Ben yazsaydım o şiiri
İncitmeden okşayarak gizlemli
soluğunu
Sevda kaçkını sözcüklerle

Sana yazsaydım o şiiri
Usulca göz kırpardı
İntiharına çeyrek kalan son "S"
O ki, nice baldıranlar süzüp
Sırtlayıp bitimsiz acıları
Asi rüzgarlara binip de geldi
Senin parmak uçlarına...

Sonsuzlukta bana gelenim
Çekilirken sazlıklara gölgesi
Kurbeyaz yangınlarıma düşüyor
bedenim

varlığındır varlığım
Sorgusuz İstanbul akşamlarında

Tüm erkenleri ve adımı tedavülden
kaldırıyorum
Geçer akçe adındır
ve tam zamanındır.
Öp beni!
(*Berfin Bahar* dergisi,
Şubat, 1995)

ÇOCUK KİTABI: *Keloğlan ve Cinler Padişahı* (1998), *Güneş Ülkesine Uçuş* (1999).

HAKKINDA: Vedat Yazıcı / Sözümüz Şairlerden Şiirlerden (1997), Yılmaz Yeşildağ'dan şiirler: Aşk da Bitti 'Aşk' hiç biter mi? (Cumhuriyet Kitap, 22.2.2001), Öner Yağcı (Kitap Rehberi, Aralık 2001), Fatma Bilkay / Umuttan İnada (Cumhuriyet Kitap, 3.1.2002), Öncr Yağcı / Umuttan İnada (2002), Timuçin Özyürekli / Eski Fotoğrafların Sesiyle Uyanmak (Cumhuriyet Kitap, 7.11.2002), Mavisel Yener (Virgül, sayı: 64, Temmuz-Ağustos 2003), Hasan Efe / Yılmaz Yeşildağ'ın Cinnet ve Cinayeti (Damar, Eylül 2004)-Günümüz Şairlerinden Şiir Çözümlemeleri (2004).

YEŞİLIRMAK, Deniz

Şair ve yazar. 19 Aralık 1948, İzmir doğumlu. Kuleli Askeri Lisesi, Kara Harp Okulu ve Harp Akademisi mezunu. Kurmas subay olarak Silahlı Kuvvetlerin çeşitli kademelerinde görev yaparak, kurmay albay rütbesindeyken emekliye ayrıldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kıvılcım* (1971).

ROMAN: *İlah Kral* (2000).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2. bas. c. 2, 2003).

YILMAZ YEŞİLDAĞ

KENTLER KAÇAĞI

sen
arkanı dönüp gittin
ben ellerimi sokaklarda unuttum
yüzüm usandı acılarından
usandı yüzüm yalnızlığımdan
ortayaşın belalı bunalımlarından
yarınlara yarınlık katan güzel düşlerimden
ki aşktan
ki yağmur öncesi bulutlardan
bıktım, usandım ben

(*Aşk da Bitti*, 2001)

YEŞİLOT, Okan

Tarih araştırmacısı. 9 Temmuz 1971, Giresun doğumlu. İlkokulu Gökçeali'de, ortaokul ve liseyi Samsun Ladik Akpınar Öğretmen Lisesi ve Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği Bölümü (1988-1992) mezunu. Yüksek lisansını Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsüde *"Hacı Zeynelabidin Tagiyev'in Hayatı ve Faaliyetleri"* adlı teziyle (1999), doktorasını ise İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Türk Tarihi Bölümünde *"Hasan Melik Zerdabi'nin Hayatı ve Faaliyetleri"* adlı teziyle tamamladı.

1995-96 yıllarında Azerbaycan Bakü Devlet Üniversitesinde misafir araştırma görevlisi olarak bulundu. 1997-98 yıllarında Uluslararası Türk-Kazak Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesinin Çimkent Bölümünde öğretim görevliliği yaptı. "Çarlık Dönemi Azerbaycan Tarihi" üzerinde yoğunlaşan Yeşilot, 1991 sonrası Azerbaycan'ın yeni dönemi problemleri üzerine de çalışmalar yaptı. *Akademik Araştırmalar* dergisinde (2002) makaleleri yayımlandı.

ESERLERİ:

Tagiyev - Fakir Doğup Fakir Ölen Bir Petrol Zengini (2004), *Değişen Dünya Düzeninde Kafkasya* (2005).

YEŞİLOVA, Mustafa

Romancı (D. 1924 (nüfusta 1928), Erzincan - Ö. 4 Ekim 1985, Bodrum / Muğla). Kumkapı Ortaokulunu ve İstanbul Erkek Lisesini bitirdikten sonra Polis Enstitüsünde okudu. Ajans ve gazetelerde muhabir, vekil öğretmen, Emniyet Teşkilatında başkomiser olarak çalıştı. Emekli olunca Bodrum'a yerleşmişti (1975). *Kopo* adlı belgesel romanıyla Milliyet Yayınları 3. Roman Yarışmasında birincilik ödülünü kazandı (1977).

ESERLERİ:

Kopo (1978), *Karasu* (1981).

HAKKINDA: Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982).

YEŞİLYURT, Cahit

Şair ve yazar (D. 23 Ekim 1952, Kırıkkale – Ö. 9 Şubat 2004, Kırıkkale). İlk ve ortaöğrenimini Kırıkkale'de tamamladı. Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü (1976) mezunu. Kırıkkale'de yabancı dil öğretmenliği yaptı.

Cahit Yeşilyurt

Şiirleri ve denemeleri *Talebe, Edebiyat, Yedi İklim, Mavera* ve *Hece* dergileri ile *Yeni Şafak* ve *Zaman* gazetelerinde yayımlandı. Şiirinde zulme karşı çıkışını somutlaştırdı, düşünce unsurunu ön plana çıkardı. Yer yer bir tanık gibi, Bosna'da olanlar gibi yeryüzündeki önemli olayların tutanağını tuttu.

"Edebiyat onu eğitmiş. Şiirin dışında, içindekileri içinde tutmanın ne olduğunu anlamışa benziyor. Belli bir yapı becerikliliğine erişmiş bu şiirlerinde. Cahit Yeşilyurt için belli bir inşa

CAHİT YEŞİLYURT

YIKILDI BAK GÜNEŞİN İSKELESİ

sana
orada
göğsümü paralarcasına söylemiştim
türkülerini yurtsuzların
bir yaslı haber gibi
iniyordu kente akşam
kuşlar son uçuşlarında yaygın ve ince
yollar sık telörgülerle çevrilince birden
ağır dansına çağırırken acıların sazları
camların yansılarından döküldüp döküldüp
ümütsüz sevinçlerin ütkusu
karamsar kızların boşluğuna dolmuyordu
yolunuyordu yüreğim
ellerim kokulu saçlarına uzanıyordu yarı gecenin

bir ölünün teninde soğuyan öpüşler
bilirim sana oldukça yakın
bilirim o süregelen dudağın alçalışlarda
sevda çelen o mermiler yatkını
karanlığı bulayarak bulaştırarak yürümen
evrene bir zindan oydu sonsuz
sürgit bir veba esenlemesi demek olan
uykuların iniltilerle geçtiğim adacıklarından
ne ağlayan bir göz dikildi üstüne
ne anne yaklaşımı bir okşama
yollarıma saldığın eli kanlı adamlar
hançerlerini biledıler yüreğimin üstünde
ve ben çocuklar karıştırılmasın diye
zülmün adaklar devşiren gediklerine
cürükler içinde bir göğüsle geçiyorum şimdi
lepiska saçlı bir kadının düşlerinden
belleğimde dinmeyen o ay parçası
kitap açılıyor uykularıma yeniden
türküleniyor hüznün parçalanmış tepeleri

sana
şimdi
dili kesik bir ulus ağlatısı
adı konmamış sevda serüveni bir savaş uğultusu
diye başlayan sözler taşıyamam
ya da duvağı tedirginliklerden
mahcup bir gelin duruşuyla karşında
duramam bağışla beni
taşınmaz düşler ateşiyle uğradığım koşularda
kapılarına başımı çarpa çarpa
seni uyandıramam
kimi geceler
gövdemi unutup dağ başlarında
uzanıp yamacına ayın
yüzü derinlerde tutuşurken bir delinin
halime bir sıfat uyduramam
o sevgililer ki ağızları belirsiz kandan
alnıma soğuk elleriyle dokunan
kör kuşlar gibi yitip gittiler onlar
seni de onlara katamam

girilmez bir orman gibisin bana
evimi sana yakın kuramam
ikiye katlanmış taş taşıyorlar
sürüne sürüne insanlar
ağır çekicini kaldırıp kaldırıp usta
indiriyor sürgünlerin kafasına
yıkıldı bak güneşin iskelesi
şimdi ben buralarda dolaşıyorum
sana temelli döneceğim
adına hazırlanıyorum

(*Yıkıldı Bak Güneşin İskelesi*, 2006)

ustalığına erişmiş dedim. Sıralamaları iyi." (Cahit Zarifoğlu)

"Cahit Yeşilyurt'un şiirini böyle kendiliğinden derinleştiren önemli unsurun tasavvuf olduğunu düşünüyorum. Yoksa Cahit Yeşilyurt derin şeyler söylemek niyetiyle yola çıkmış bir şair değil. Belki söylediği her neyse önce içinin derinliklerinde gezdirip ondan sonra ortaya çıkarması bize bir derinlik hissi veriyor olabilir. Bu da şiirimizde az görülen bir yöntem ve hususiyettir." (Mehmet Ragıp Karcı)

"Edebiyat Dergisi'nde yayınladığı ilk dönem şiirleri güçlü bir estetik yapı, derinlikli bir birikim ve coşkulu bir söyleyişi yansıtır. Bunlar zeka ve kelime oyunlarının değil, sezginin, coşkunun, ilhamın ürünleridir. Yeşilyurt bu dönemde, çağrışımları, açılımları zengin bir şiir atmosferi oluşturmayı başarır. O tümüyle ruhun derinliklerine seslenirken görünür gerçekliğin arkasındaki gizlenmiş hakikatleri arar. Gürül gürül akan bir Türkçeyle, hiç aksamayan destansı bir söylemi yakalar." (Necip Tosun)

ESERLERİ (Şiir):

Can Dökerim İzlerine (1962), *Yağmurlar Kitabı* (1997), *Yıkıldı Bak Güneşin İskelesi* (bütün şiirleri, 2005).

HAKKINDA: Hasan Ali Kasır / Hüzün Şiirleri (1998), Cahit Zarifoğlu / Zengin Hayaller Peşinde (1999), M. Ragıp Karcı / Şairler ve Şiirler: Cahit Yeşilyurt - Abdurrahim Karadeniz / Bir Güz Sonu Kristal Bir Ayparçası Olarak Toprağa Verdiğimiz Cahit Yeşilyurt'un Güz Ritimleri - Necip Tosun / Derviş ve Şair - Rahmi Kaya / Edebiyat'ın Küheylanı - Seval Yıldırım / Cahit Yeşilyurt'la Şiir Üzerine (Cahit Yeşilyurt Özel Bölümü, Hece, Nisan 2004), Can Siirt / Cahit Yeşilyurt Şiiri (Lika, Sayı: 45, Mart 2004), Mustafa Aydoğan / Bir Hüzün Erguvanı (Yeni Şafak Kitap, 5.4.2006).

YEŞİLYURT, Mustafa Suphi
Bkz. MUSTAFA SUPHİ

YEŞİLYURT, Temel

İlâhiyatçı. 25 Ekim 1969, Erzurum doğumlu. Erciyes Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1991) mezunu. Yüksek lisansını Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (1994), doktorasını Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde (1991) tamamladı. MÜ İlâhiyat Fakültesi Temel İslâm Bilimleri Bölümünde doçent (2002) oldu. Fırat Üniversitesi Senato, İlâhiyat Fakültesi Yönetim Kurulu, Fırat Üniversitesi Yönetim Kurulu, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu üyeliği, İlâhiyat Fakültesi dekan yardımcılığı ve dekanlığı, Temel İslâm Bilimleri Bölümü başkanlığı görevlerini yürüttü.

Temel Yeşilyurt'un makale ve çevirileri *İslâmiyat*, *FÜ İlâhiyat Fakültesi*, *Kelam Araştırmaları*, *İslâmî Araştırmalar*, *Harran Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-FELSEFE: *Ebu'l-Berekat en-Nesefi ve İslâm Düşüncesindeki Yeri (Bir Kelamcı Olarak Nesefi)* (2000), *Tanrı'nın Aşkınlığı Bağlamında Ru'yetullah Sorunu* (2001), *Dinî Bilginin İmkanı* (2003).

ÇEVİRİ: *İslâm İnancının Ana Umdeleri* (Ebu'l-Berekat en-Nesefi'den, 2000), *Tanrı'nın Anlamı* (Robert H. King'den, 2001).

YEŞİLYURT, Türkân

Şair ve yazar. 16 Mayıs 1967, Samsun doğumlu. Kâzım Orbay İlkokulu, Mithatpaşa Kız Lisesi, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Süt Teknolojisi Bölümü (1988), Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi İktisat Bölümü (1993) mezunu. Ankara'da ziraat mühendisliği, serbest muhasebecilik - mali müşavirlik gibi çeşitli işler yaptı. Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümünde *"Kadın Şairde Kadın: Şüküfe Nihal'in Şiirleri"* konulu teziyle (2005) yüksek lisansını tamamladı. Akademik kariyerine Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yeni Türk Edebiyatı Bölümünde devam etti.

İlk şiiri *"En Güzel Aşk Şiirini Yazmak İstiyorum"*, *Karşı* (sayı: 42, 1990) dergisinde yer almıştı. Diğer şiir, yazı ve söyleşileri *Karşı* (1993-94), *Yeni*

TÜRKÂN YEŞİLYURT

GEÇEN YAZ YARIN

ahşap çerçeve yok artık
saygılı sessiz adımlar
bizi yakınlaştıran fotoğrafçı
ağaç resimde duruyor
koltukta oturan kim

toprak vazo yok artık
gülen sıcak bakışlar
bizi büyüleyen çiçekçi
vazo sehpada duruyor
bahçeyi seyreden kim

posta kutusu yok artık
içten içli mektuplar
bizi sevindiren postacı
paslı demir dışarıda duruyor
düş kuran kim

bahar yok artık
ince usul yağmurlar
bizi anlatan falcı
çingene kapıda duruyor
içimde ağlayan kim

Türkân Yeşilyurt

Biçem (1994), *Şiir Ülkesi* (1996), *Edebiyat ve Eleştiri* (1996), *Şiir-lik* (1996), *Varlık*, *Şiir Odası*, *Hürriyet Gösteri* ve *Cumhuriyet Kitap* dergilerinde yayımlandı. 2000 yılında iki şair arkadaşıyla birlikte *Şiir Odası* dergisini çıkardı. Edebiyatçılar Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası, Folklor Araştırma Kurumu, TEMA Vakfı üyesidir.

"Kesik kesik konuşan dizelerle kuruyor şiirini Türkan Yeşilyurt. Aynı zamanda, tekrarlanan kimi dizeler ve soru cümleleri şiirleri toparlıyor, anlatılanların dağılmasını engelliyor, ürünlere bir bütünlük kazandırıyor.

"Kimi şiirlerde içini döken, anlatan, sayıp döken bir özneyle karşılaşıyoruz. Bu durum, özellikle, geçmişe özlem içeren, bize yitirilenleri hatırlatan, modern yaşayış eşliğinde öne çıkan farklı insan ve yaşam algısıyla örtüşmeyen şiirlerde daha bir belirginlik kazanıyor." (Ali Emre)

"Bana öyle geliyor ki, günümüzün genç şairleri, hatta yaşı kemale ermiş kimi şairleri sanattaki soyutlama olgusunu şiirin yaşamdan soyutlanması olarak algılıyorlar. (...) Öylesi şairlerin yazdıklarını okuyorsunuz; ne yüreğinizde bir acı ne bir burkulma ne bir hüzün tortusu, ne bir mutluluk duygusu, ne de şiir damağınızda bir tat kalıyor. Bunu, farklı tatlar aldığım Türkân Yeşilyurt'un 'Dün Kendimin Önünden Geçtim' kitabını okurken düşündüm.

"Türkân Yeşilyurt, kendini sorgular gibi görünerek, aslında günümüzün kentli insanını sorguluyor. Soruyu yönelttiği özne şair kendisi imiş gibi yapıyor, oysa 'şair beni'ni kimseyi incitmemek için kullanıyor; isteyen kendi üstüne de alabilir kuşkusuz! Bunu başarmak için de soru / ünlem sesiyle yürüyen bir söylem oluşturuyor. Bu durum şair öznenin kendisiyle dertleşmesi, kahırlanması olarak da görülebilir... Evet, Türkân Yeşilyurt'un günümüzün genel şiir anlayışından farklı bir söylemi var. Şairlik biraz da yeni bir dil, yeni bir söylem oluşturmak değil midir? Öyledir de o yeni dil, o söylem bir yaraya merhem oluyorsa işlevseldir; söz konusu olan şiir

olmasına karşın. Çünkü ayağı insanın toprağına basmayan şiirin estetik bir kıymet-i harbiyesi olabileceğini düşünemiyorum.

"Türkân Yeşilyurt'un şiirindeki o farklı dil, o farklı söylem gerçi biraz kılçıklı ama olsun; günümüzün uyur-gezer okurunu uyanık tutmayı sağlıyor." (Hüseyin Atabaş)

"Modernliğin en çok şehir halinin hakim olduğu kitapta; kadınlıktan şairliğe, dostluktan evliliğe, 'kendi' olanın izdüşümleri 'Kedi Gibi Hırıyan Tüylü Gece' şiirinde olduğu gibi 'metropolde si(liniyor).

"On bir yıl aradan sonra çıkardığı bu üçüncü kitapta da yine farklı ve yeni bir şiirin peşinde olduğunu gösteriyor Türkân Yeşilyurt." (Emrah Pelvanoğlu)

"Türkân Yeşilyurt'un kendini dar bir alana çektiği, teknik yönden ne yaptığının bilincinde olduğu, kitabının semantik ve dilbilimsel yönlerden ustaca bir tutarlılığı yakaladığı açıktır." (Nilay Özer)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yoksun* (1993), *Hâlâ Yoksun* (1994), *Dün Kendimin Önünden Geçtim* (2005).

İNCELEME: *Osmanlı Toprak Düzeni ve Halk Şiiri* (1994).

HAKKINDA: Öner Yağcı / Şiir Bahçesine Yeni Şair (Kitap Gazetesi, sayı: 35, Ağustos 1993), Muzaffer Uyguner / Yoksun (Türk Dili, sayı: 76, Haziran 1994), Muzaffer Buyrukçu / Yoksun (Çağdaş Türk Dili, sayı: 76, 1994), Faruk Güçlü / Köyleşen Kentler ve Köylüleşen Kentliler (Hürses gazetesi, 20.6.1995), Emrah Pelvanoğlu / Dün Kendimin Önünden Geçtim (Cumhuriyet Kitap, 11.5.2006), U. Bensan / Söyleşi: "Kötü Şiirler Yazarak İyi Şiir Yazma Yolunda Çok Mesafe Katettiğime İnanıyorum" (Varlık Kitap, sayı: 169, Haziran 2006), Ali Emre / Dün Kendimin Önünden Geçtim (Hece, sayı: 112, Nisan 2006), Nilay Özer / Altıdan Geriye Sayılan Nefes: Dün Kendimin Önünden Geçtim'de Kurgu ve Yapı Üzerine (Hayâl, Temmuz-Ağustos-Eylül 2006).

YEŞİLZÂDE MEHMED SÂLİH

Mutasavvıf, siyaset adamı (D. 1874, Erzurum – Ö. 4 Temmiz 1954, İstanbul). I. Türkiye Büyük Millet Meclisi Erzurum mebuslarındandır. İlk ve ortaöğrenimini kısmen babasından aldı. 1890'da hafızlığını tamamladı. Darülmuallimin (Erkek Öğretmen Okulu)'i bitirdi. Kadiri-Melâmi şeyhi Hâşiizâde Şeyh Ali Rıza'ya bağlandı. 1889-1901 yılları arasında avukatlık, 1903'te Erzurum İbrahim Paşa, 1907'de Erzurum Numune-i Terakki mekteplerinde öğretmenlik, aynı okullarda on beş yıl müdürlük yaptı. Öğretmenlik görevinin yanında Caferiye Camiinde hatiplik yaptı. Erzurum'un Ruslar tarafından işgali üzerine 1917'de ailesiyle birlikte İstanbul'a yerleşti. Geçim sıkıntısı nedeniyle Bursa'ya taşındı, burada zeytin ticareti ve fırıncılık yaptı. Bursa'ya taşındıktan dört yıl sonra öldü.

İzmir'in işgali sırasında kurulan Redd-i İlhak Cemiyetine katıldı. Bursa'da Müdafaa-yı Hukuk Cemiyeti merkez heyeti başkanlığına seçildi. Fırınının su ısıtma bölümünde bildiriler basarak halkı Milli Mücadele'ye katılmaya çağırdı. Bursa'da *Gündüz* adlı bir gazete çıkardı. 1920'de Ertuğrul (Bilecik) Mebusu olarak TBMM'ye girdi. Meclis'teki bazı çalışmaları tepki çekti ve verdiği teklifler sürüncemede kaldı. 1922'de Ankara'da *Şarkın Sesi* adlı bir gazete çıkardı. Çizgisi rahatsızlık doğurduğu için kapatılan bu gazete yirmi dokuz sayı yayımlanabilmişti. Kurulan II. Meclise alınmadı ve İstanbul'a döndü (1924). Siyasetten uzaklaşarak ticarete atıldı. 1925'te tekrar öğretmenlik mesleğine döndü. 1931'de vaktinden önce emekliye sevk edildi ve yeniden ticarete başladı. 1935'te Kütüphanelcri Tasnif Komisyonunda çalıştı. Bu görevi kangren olan bacağının kesildiği 1945 yılına kadar sürdü.

ESERLERİ:

Durûb-ı Emsâl (r. 1343), *Hâl Tercümesi* (r. 1391), *Tatlı Zehir Yaldızlı Tuzak, Farmasonlar ve Maksadları, İslâmiyetin Zuhuru İstanbul'un Fütûhu, Reheber-i Tekâyâ, Turuk-ı Aliye/ Dervişlik, Dervişâne Tevhid Risalesi, Vehhabi Mezhebi ve Protestanlığın Eşkâliyle Mukayasesi, Kıyamet Risalesi, İlm-i Kelâm Notları, Ruh ve Mevt, Tarihe Karışan İslâm Elifbası, Elifba-yı İslâm, Din Hocası, Din Bilgisi, Cenâb-ı İmam Ali ve Muaviye ve Ashab-ı Nebî, Mecmua-i Urefadan Hülâsa, Vahdet-i Vücûd, Âlem-i Ceberût, Hülâsa-i Nûr, Divan-ı Gaybi Baba, Atalar Sözü, Kıraat-ı Merdan, Risale-i Merdan, Mecmuai Merdan, Din Muallimi, Cenâb-ı Hakk'ı İnkâr Edenlere Cevab, Tuhfetü'l-İmameyn, Müslümanlara Rehber, Din Öğretici, Din Bildirici Güzel İlmihal, Hikâyeli Mevlid, Hakikat Duygusu, Büyük İlmihal, Ulu Tanrı, Tefsirli Mevlid, Yüzbeş Hadis-i Şerif, Güldeste-i Kerâmât-ı Gavs-ı Azam Seyyid Abdülkadir hazretlerinin hal Tercümeasi, İlme, Ulemaya Açık Mektup, Ashaba Hürmet, İslâm Din-i Celilinde Zekat, Muhtasar Menasik-i Hac Riselesi, Dua Mecmuası.*

HAKKINDA: Ömer Hakan Özalp / Erzurumlu Yeşilzade Mehmed Salih Efendi (1999).

YEŞİM, Ragıp Şevki

Romancı (D. 1910, Leskovik / Makedonya - Ö. 2 Şubat 1971, İstanbul). İlkokulu İstanbul'da (1924), ortaokulu Mersin'de (1927), liseyi Antalya'da bitirdi (1930). Mersin'de Memalik-i Şarkiyye adlı Fransız bankasında çalışırken yerel gazetelere yazılar yazdı. Çalıştığı bankanın kapanması üzerine İstanbul'a giderek gazeteciliğe başladı (1932). *Cumhuriyet* (1932), *Son Posta* (1933), *Yeni Sabah* (1940-45), *Yarın* (1946), *Memleket* (1947-48) gazetelerinde muhabir, sekreter ve yazı işleri müdürü olarak çalıştı. 1965 yılında Yeşim Yayınevini kurdu. Son yıllarında *Son Havadis* gazetesinde tarihi romanlar yayımladı.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Beni Yakan Bir Ateş Var* (1935).

ROMAN: *İçimizde Biri* (1936), *Dişi Örümcek* (1937), *Efeler* (1938), *Züm-*

Ragıp Şevki Yeşim

RAGIP ŞEVKİ YEŞİM

DALMAÇYADA TÜRK AKINCILARI

1525 yılının bir ilkbahar sabahında Skuza kalesi önünde, doludizgin gelen bir atlı göründü. Mazgallardan sarkan nöbetçiler oklarını gererek beklediler. Atlı kale hendekleri önünde durunca elini bütün hızıle havaya kaldırdı. Sonra helecandan boğulan bir sesle :

— Hey, heyyy!. Türkler geliyor, Türkler geliyor!, diye haykırdı.

Nöbetçilerden biri mazgaldan aşağıya dolu bir balgam savurarak bağırdı :

— Budala, Dalmaçya'da Türklerin işi ne?..

Atlı, köpük saçan ve ter içinde tepinip duran hayvanını zaptetmeğe çalışırken elile ufku gösteriyordu :

— Oraya bakın, oraya!.. İşte, nah, Türk akıncıları!. Nöbetçilerden biri boğuk bir sesle:

— Vay canına, sahi be!.. Türkler, Türkler.! diye kekeledi. Kalenin nöbetçi askerleri korkuyla. Gözler, ufukta gittikçe büyüyen, dalga gibi kabaran, sel gibi akan Türk süvarilerine, saplanmış, kalmıştı. Büyük bir toz bulutu, güneşe doğru alabildiğine yükseliyordu.

İçlerinden biri, sapsarı yüzünü beş parmağile birden oğuşturarak tekrar ufka baktı. :

— Meryem Anaya yemin ederim ki Türkler!, diye mırıldandı.

Bir başkası burnuna toplanan sümüklerini büyük bir gürültü ile birdenbire çekti. Sonra sağına, soluna bön bön bakındı :

— Ne yapacağız?, Bizi kılıçtan geçirecekler!, dedi.

Çok uzaklardan *gelen* nal sesleri, kale duvarlarını bile sarsıyordu.

Bu sırada aşağıda, kale hendekleri önünde hırçın atını zaptetmeğe çalışan atlı boğuk boğuk bağırdı :

— Heyyyy, ne duruyorsunuz be!. Kont Karloviç'i göreceğim. Köprüyü indirin!.

Ancak bu sesten sonra, nöbetçiler bağrışarak kalenin içine doğru koşmağa başladılar. Koridorlar, karanlık dehlizler, kalenin avlusu altüst olmuştu. Tâ geriden, Kontun yattığı kalenin içinden boğuk boğuk, gonk sesleri geliyordu.

Köprü bir anda indirilmiş, atlı kaleyi geçer geçmez yeniden kaldırılmıştı.

Avluda beyaz atından atlıyan atlı, yukarı kale merdivenlerine doğru çıkarken Kont Karloviç ile burun buruna geldi.

Ne var, ne oluyor?... Nereden geliyorsun?.

— Asil ve kahraman Kont Zuan Karloviç'i hürmetle selâmlarım. Ben haşmetlü Macar Kralı Lui'nin hassa zabitlerinden Suri Sôbek... Haşmetlü Kralım der ki...

Kont Karloviç ayağını hiddetle yere vurdu :

— Yeter be adam?. Kısa kes. Niçin geldin?

—Şey... Türkler geliyor Kont hazretleri...

— Biliyorum, başka?

—Kral, Dalmaçya ve Hırvatistan hâmisi Franjiban'ı yakında Skuza'nın yardımına gönderecektir!.

Kont Karloviç elile Macar hassa zabitini bir kenara iterek; merdivenlerden hızla, herkes silâh başına!. Mazgalları iyi tutun...

Hendek suyunu boşaltın!. Antonyo nerede? Bana Antonyo'yu gönderin!.

Bir Avusturyalı asker koşarak geldi :

— Kontum, Türkler kaleyi çeviriyor!..

Kont belindeki kılıcı kınından çekerek çıkardı ve karşı taş merdivenlere doğru koştu. Koridorlarda, kılıç ve zırh seslerinden, ayak gürültülerinden başka bir ses işitilmiyordu.

Kont dışarı mazgalların önüne gelince, evvaya korkuyla baktı.

Türk akıncıları artık tamamen görünüyordu. Doludizgin geliyorlar ve yavaş yavaş iki koldan yayılarak kaleyi çevirmeğe başlıyorlardı. Kılıçları ellerinde gökyüzüne doğru uzanmıştı. Mızrakları, dalları kesilmiş ağaçlarla dolu bir orman halinde sallanıyordu. Nal sesleri arasında gök gürültüsünü andıran bir uğultu, karışık ve korkunç bir haykırış duyuluyordu :

Ür ha!. Ür bre ha!.

Kont Karloviç şaşkınlıktan bir anda kendisini kurtardı.. Kılıcını kaldırarak :

— Heyyyy, askerler!. Herkes yerine!. Mazgalları tutun!. Mazgalları tutun!

Kalenin arkasından koşarak gelen bir asker :

— Kontum, Türkler kasabayı bastılar!, diye bağırdı.

Bir zabit :

— Kasabayı kurtaralım, kasabayı kurtaralım!., diye mırıldandı.

Kont Karloviç hiddetle ayağını yere vurdu :

— Sersem, burada hâkim olan benim!. Kasabadan evvel kaleyi kurtaracağız!. Herkes yerine!. Emirlerimden bir tekini yerine getirmeyenin boynunu vurduracağım. Haydi, kızgın yağ kazanlarını getirin!. Taşlar, oklar, kılıçlar, çengeller hazır olsun!. Antonyo nerede?

— Kontum!.

— Antonyo, sen karımı ve kızımı koruyacaksın!. Haydi, İsa için dövüşeceğiz!-

Skuza kalesi, askerleri hep bir ağızdan:

—İsa için dövüşeceğiz!. Diye haykırdılar.

(*Beyaz Atlı Sipahi*, tsz)

rüt Gözlü Sultan (tarihi roman, IIürrem Sultan'ın hayatı, 1965), *Ovaya İnen Şahin* (1971), *Dünyayı Güldüren Adam* (2004), *Beyaz Atlı Sipahi* (tsz).

DERLEME: *Seçme Türküler* (1957), *Nasreddin Hoca* (1966).

DİĞER: *Yeryüzüne İnen En Büyük Nur Allah'ın Kitabı Kur'an-ı Kerimin Nazil Oluşu ve Dünyaya Yayılışı* (3 cilt, 1965-66), *Allah'ın Gazapları* (4 cilt, 1967), *Allah'ın Peygamberleri* (2 cilt, 1968), *Allah'ın Son Peygamberi* (2 cilt, 1970).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

YETİK, Erhan

İlâhiyatçı. 1945, Havza / Samsun doğumlu. İlköğrenimini Havza'da, ortaöğrenimini Çorum İmam Hatip Lisesinde tamamladı. 1967 yılında İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünü bitirdi. Aynı yıl Samsun İmam Hatip Lisesi meslek dersleri öğretmenliğine atandı. 1977 yılına kadar Samsun, Kastamonu ve Amasya İmam Hatip liselerinde öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. 1977 yılında Samsun Yüksek İslâm Enstitüsüne tasavvuf tarihi asistanı, 1982'de aynı enstitüye öğretim üyesi oldu. Yüksek İslâm Enstitülerinin ilâhiyat fakültelerine dönüştürülmesinden sonra Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi İslâm Felsefesi Anabilim Dalı öğretim görevliliğine atandı. 1986 yılında doktorasını yaptı. 1989 yılında Tasavvuf Tarihi Anabilim Dalında yardımcı doçentliğine atandı, 1996 yılında doçent oldu. 1994-97 yıllarında dekan yardımcılığı görevinde bulundu. Aynı

fakültede Temel İslâm Bilimleri Bölümünde Tasavvuf Anabilim Dalının başkanlığını yaptı, 2004'te profesör oldu.

Makaleleri 1989'dan itibaren *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, *Tasavvuf İlmi ve Akademik Araştırma Dergisi* ile *Yeni Dünya Dergisi*'nde yayımlandı. *TDV Ansiklopedisi*'nde madde yazımın katıldı.

Erhan Yetik

ESERLERİ:

İsmail-i Ankaravi Hayatı, Eserleri ve Tasavvufi Görüşleri (1992), *Tarikatlar ve Dini Hayat* (1996).

YETİK, HAYRİ K.

Şair. 1 Ocak 1954, Siverek / Şanlıurfa doğumlu. Asıl adı Hayri Yetik'tir. Hayri K. Yetik, Ahmed Behlül, Hayri Kako, Hayri Kako Yetik, Hayri Kako Y. imzalarını da kullandı. İlk ve ortaöğrenimini doğduğu şehirde tamamladı (1971). Diyarbakır Eğitim Fakültesini (1977) bitirerek sırasıyla Malatya, Antalya, Manisa ve İzmir'de Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaparak emekliye ayrıldı. Edebiyatçılar Derneği Genel Merkez Yönetim Kurulu üyesi ve İzmir temsilcisi, Türkiye Yazarlar Sendikası ve PEN Yazarlar Derneği üyesidir.

İlk yazısı *Siverek'in Sesi*'nde (1.23.1973), ilk şiiri *"Ağu Akşamlarda Demlenme"*, *Sanat Edebiyat 81*'de (sayı: 19, Aralık 1982) yayımlandı. *Varlık, Eski, Yazıt, Gösteri, Damar, Ünlem, Papirüs, Öteki-siz, Kum, Adam Sanat, E, Yom, Sanat Edebiyat, Temmuz, İnsancıl, Karşı, Broy, Berfin, Kavram Karmaşa, Eski, Deng, Anadili, Öğretmen Dünyası, Nikbinlik, Akköy, Çağla, Yaratım, Akropol, Edebiyat ve Eleştiri, Edebiyat Gündemi, Papirüs, Bilim ve Siyaset, Yeni İnsan* gibi dergilerde öyküleri, şiirleri, eleştiri ve incelemelerinin yanı sıra *Siverek'in Sesi, Gündem, Demokrasi, Yankı, Radikal* gibi gazetelerde denemeleri; *Cumhuriyet Kitap*'ta eleştiri ve kitap tanıtma yazıları yayımlandı. İzmir Öykü Günleri (2002, 2003, 2004, 2005) ve İzmir Şiir Festivali (2003, 2005)'nin düzenlenip gelenekselleştirilmesi ile uluslararası boyuta taşınmasına öncü oldu. *Ayrım Şiir* dergisinin (12 sayı, 1989) kurucu ve yazı kurulu üyesi olarak katkıda bulundu. *Agora* dergisinin yayınını sürdürmesine yayın danışmanı olarak katkıda bulundu (2000-). SES 2001 Şiir Ödülünü aldı.

"Günümüzde mitolojiyi geniş anlamda kullanan şairler arasında Hayri K. Yetik'i görüyoruz. Yetik, Amytis Kederi'nde, Mezopotamya mitolojisine egemen bir görüntü çizer. Sonuçta Amytis Kederi 'dilin kederi' olarak ortak zihnimize katılır." (Ahmet Günbaş)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Mezopotamya Günlüğü* (1989), *Amytis Kederi* (2000), *Dördüncü Hal* (2003).

İNCELEME: *Ahmed Arif'in Asi ve Mahzun Şiiri* (2001), *Ç/alıntı* (2005).

HAKKINDA: Ahmet Günbaş / Amytis Kederi'ne Eklenmek (Damar, sayı: 111, Haziran 2000) - Dördüncü Hâl'in Şiiri (Cumhuriyet Kitap, Haziran 2003), Hüseyin Peker / Sesle Anlam Arası Cehennemin Yağmurluğu (Agora, sayı: 10, Ekim 2000), Özgün E. Bulut / Her Yer Şiir (Berfin Bahar, sayı: 29, Temmuz 2000), Müslüm Yücel / Aslolan Yolculuk, Yanılmak İçinmiş Varış (Yeni Gündem, 19.12.2000), Ahmet Sümbül / Şiiriyle Ahmed Arif (Gündem Gazetesi, 29.12.2001), Ferda İzbudak Akıncı / Hayri Kako Yetik (Söylem, sayı 97, Nisan 2003), Bülent Yardımcı / Kitaplaşmış Şiirler (Agora, sayı 32, Temmuz-Ağustos 2003), Bülent Yardımcı / Gözlüklerin Sarıysa Mavi Yeşil Görünür (Agora, sayı 32, Temmuz-Ağustos 2003), Hüseyin Peker / İzmir'in Kelebek Ozanları (Hayvan, Haziran 2003), Tacim Çiçek / Dördüncü Hâl Üzerine Söyleşi (Damar, Nisan 2004).

HAYRİ K. YETİK

HÂLÂ YARIN

yarın derlerdi adına sanki özgürlük
ben sevgili saymıştım uzunca bir
zaman
yorgan edip örtükleriydi üstüme
tenim imiş gibi sarınmış
benim sanmıştım

o benim uykum
ben onun uyuyanı
birlikte bezenmiştik düşleri yarın
yerine
iman etmiştik
isyan diye beslemiş büyütmüş
bir devrim gibi yaşamış günleri
koşmuştuk tarihe

bugün yaprak kederi güz
gülüyor orman altından
yarın, vardığım yer sanki
ve o hâlâ yarın...

silkinsem şöyle bir
kırılıp saçılacak zamanın paslı
zincirleri
bir bir yerine ekleyip takvimleri
kendime geleceğim şöyle bir
silkinsem...

(Agora, Mart 2003)

Hayri K. Yetik

YETİK OZAN

Bkz. GÜNAY, Turgut

YETİK, Zübeyir

Yazar. 1 Ocak 1941, Siverek / Şanlıurfa doğumlu. İlkokulu Siverek ve Ceylânpınar'da okudu, ortaokulu Siverek'te (1956), Liseyi Urfa'da okudu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesindeki öğrenimini (1964-67) yarım bıraktıktan sonra Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisini bitirdi (1977). İÜ İşletme Fakültesi İşletme İktisadı Enstitüsünün İş İdare Programı (1990)'nı tamamladı. 1958-60 yıllarında Urfa'da gazetecilik, vekil öğretmenlik, 1960-65 yıllarında İzmir ve Ankara'da gazetecilik, 1966-74 yıllarında Urfa'da öğretmenlik, hal müdürlüğü, bankacılık, serbest muhasebecilik; 1974 yılında Urfa'dayken *Millî Gazete*'nin başına geçmesi için İstanbul'a çağrıldı. Bu gazetenin genel yayın müdürlüğünü yürütürken bir yandan da aynı gazetede yazarlık yaptı. 1976'da genel yayın müdürlüğünden ayrıldı, ancak köşe yazarlığını aralıklı olarak 1984 yılına kadar sürdürdü. Bu arada *Yeni Devir* gazetesinde haftalık ekonomi sayfası hazırladı. *Büyük Doğu*'nun 1976 yayın dönemi hazırlıkları sırasında Necip Fazıl Kısakürek ile birlikte çalıştı. Ardından Çığır Yayınları Limitet Şirketinin kuruluşuna önayak oldu ve bu şirkette bir süre genel müdürlük yaptı. Bunların dışında, sendikacılık (1968-2001), Türkiye Kızılay Derneği Genel Müdürlüğünde kontrolörlük, Türkiye Denizcilik İşletmelerinde APK uzmanlığı görevinde bulundu. Film ve ilaç hammaddesi ithalat ve pazar-

Zübeyir Yetik

laması yapan Kızılay İstanbul Bölge Müdürlüğünde malî işlerden sorumlu müdür muavinliği görevlerini yürüttü. 1992 Erzincan Depreminde, 1993'te Karabağ olayları sırasında Azerbaycan'da uzun süre görev yaptı. İSKİ'de Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürü iken 2003'te kendi isteğiyle emekliye ayrıldı.

"Tevazu" başlıklı ilk yazısı Şanlıurfa'da *Demokrat Türkiye* (1958) gazetesinde yayımlanmıştı. Diğer yazıları *Derya* (1958), *Demokrat Türkiye* (1958-60), *Hürsöz* (1959), *Müslümanın Sesi* (1960), *Demokrat Akdeniz* (1961-62), *İbret* (1962), *Oku* (1962-63), *Adalet* (Ankara, 1962-65), *Adalet* (İzmir, 1963-65), *Fedai* (1963-65), *Nobel* (1963), *Çağrı* (1963), *Yaprak* (1963), *Gurbet* (1963), *Yeni İstiklal* (1963), *İslâm* (1964), *Hilal* (1964-65), *Komünizmle Mücadele* (1964-65), *Şafak* (1966), *Milli Gazete* (1974-84), *Adım* (1975), *Akıncı Güç* (1978), *Yeni Devir* (1978), *Vakit* (Akit, 1993) gazete ve dergilerinde yer aldı. 1992-2002 yıllarında *Akit* gazetesinde haftalık yazılar, *Şamil İslâm Ansiklopedisi* ve *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı. 1964 yılında *İslâm* dergisinin açtığı makale yarışmasında birincilik kazandı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

"İsim sahibi gibi, zulme, haksızlığa, şirke karşı Kur'ân'dan ve sahih nebevi gelenekten güç alarak mübareze ve münazara ortamlarında hak arama mücadelesi veren, teorî ile pratiği birleştiren bir eylem adamı ve yılmadan, bıkmadan hakkı savunan tavizsiz bir fikir savaşçısı." (Abdullah Yıldız)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Dörtlükler* (1960), *Ak Elif* (1976).

DENEME: *Aksiyon-Ahlâk-Ekonomi* (1975), *İslâm Savaşçısı'na Notlar* (1976), *İnsanın Serüveni* (1984), *Çağdaş Bilimin Saplantısı* (1986), *Ekonomiye Değinmeler* (1987), *Siyasal Katılım* (1990), *Her Nemrud'a Bir İbrahim* (1990), *Ekonomi Bir Din midir?* (1991), *İnsanın Yüceliği ve Guenoniyen Batınîlik* (1992).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Şeytan* (1985), *Kabil* (1985), *Nemrut* (1985), *Fir'avn* (1985), *Karun* (1985), *Samiri* (1986), *Bel'am* (1986), *Ebu Cehil* (1986), *Yahudi* (1986), *Hüman/İnsan* (1986), *İmam Şamil* (1986), *İslâm Düşünce Tarihinde Mezhepler* (1990).

Ayrıca, 1984'te İslâm Klasiklerindeki hikâyelerini manzumlaştırarak (Yalçın Turgut ve Süleyman Özkonuk'un çizgileriyle) hazırladığı yedi resimli çocuk kitabını Kâmuran Yetik adıyla yayımladı.

HAKKINDA: S. Ahmet Kaya / Urfa Şairleri - Cumhuriyet Dönemi (1998), Abdullah Yıldız / Fikirle Aksiyonu Birleştiren Adam: Zübeyir Yetik (Ümran dergisi, sayı: 130, Haziran 2005).

ZÜBEYİR YETİK

"TASAVVUF İSLÂMI"NA DİKKAT EDELİM!..

Konuya girmeden önce, belki, -üzerinde çokça tartışılır olduğu için- ortaya atmış bulunduğum şu "Tasavvuf İslâm"ı kavramı çevre ve çerçevesinde bir iki açıklayıcı ifadeye başvurmam gerekecek. Özlü olması için de bunu maddeler halinde sıralayarak yapacağım:

1. Tasavvuf kelimesinin "sof" veya "suffa"dan türetilmiş olduğu kanısında değilim. Bu, düpedüz Yunanca "sofi" kelimesinin bir türevidir ve bunun böyle olduğu da -görünürdeki kökleri Eski Mısır ve Hindu inançlarına dayanan Eflatun kaynaklı- Yunanî Düşünce ile Tasavvufî İnançlar'ın örtüşmesinde açıkça görülür... Burada Babil ve daha öncesine gitmeyi gerekli görmüyorum...

2. Tasavvuf, bir gelenek olarak çünkü, kendi kavramlarına sahip çıkma konusunda çok hassastır. Nitekim, öğretiyi adlandırmak için seçilmiş bulunan "tarik/tarikat" kelimesi de bunun bir başka göstergesidir. Her zaman ve her yerde o kendini "yol" anlamına gelen kelimelerle tanımlamış, tanıtmış ve öylece yürüyüp gitmiştir... "Tao" sözcüğünde olduğu gibi...

3. Bu adlandırma, bir yerde kendi "bağımsız" kimliğimin de ilânıdır. Biliyorsunuz, "din" kelimesi de "yol" anlamındadır ve onlar "yol"larını adlandırmak için, işte, "din"le anlamdaş olan fakat "din"den ayrı bir kelimeyi kullanarak bu farklılık ve bağımsızlıklarını dile getirmiş olmaktadırlar.

4. Tasavvuf bugün için yaygın biçimde anlaşıldığı üzere "zühd" ve "takva" ehli olmağı ifade eden ya da kapsayan bir kavram da değildir. Bunlar ayrı şeylerdir. Münhasıran "dünyaya karşı müstağni olma" anlamıyla alınmak şartıyla "zühd" ve elbette ki bütün kuşatıcı manaları ile birlikte "takva" İslâmî kavramlardır ve bunları benimsemek ve özümsemek için, hiç de, Tasavvuf eğirimine/eğilimine ihtiyaç yoktur; Tasavvuf yok iken de Müslümanlar için bunlar vardı, bugün de var olduğu gibi.. Hem de Kitap ve Sünnet buyrukları olarak...

5. Tasavvuf, çok geniş bir kapsam belirten Hıristiyanî bir "zühd" anlayışı zeminine oturtmuş olarak, bu kavramı bir anahtar gibi kullanıp İslâm'ın mahremiyetine sızmış; böylece İslâmî "zühd" kavramını kendisi için olyerişli bir biçimde çarpıtıktan başka, "takva" kavramını da -kavramı kendi yapısal riyazetine uygun bir değişikliğe uğrattıktan sonra- benimsenebilirlik ve yaygınlaşabilme politikasının gereği olarak yedeğine almıştır.

6. Ve yine, her zaman ve her yerde Tasavvuf, içinde

bulunduğu zaman ve yerdeki yerleşik "din"in kavramlarını kendince dönüşüme uğratıp kullanırken, öte yandan da, hep, "dinin hakikati bizdedir" savını öne sürmüştür. "Erkişi-herkişi", "zahir-batın", "tarikat-şeriat" ayırımı yapmaları bu savlarına zemin hazırlamak içindir. Dahası, "zahirde oyalanan her kişilerin tabi oldukları şeriat"ı açıkça küçümseyici bir tavır içinde "hakikat"in de kendi tekellerinde olduğu yolundaki savları ise, resulleri ve kitapları mutlak hakikat sahipliğinden dışlayıcı bir anlayışın ürünüdür. Velilerin nebilerden üstün olduğu inançları da, işte, "hakikat"in bilgisini "veliler"e münhasır kılıcı bu inançlarının bir ifadesidir.

7. Tasavvufun gerçek mahiyetinin bu olmasına karşın, daha bakçı, daha gerçekçi ve aynı zamanda da -ola ki- uyarıda bulunucu bir değerlendirmede bulunmak için "mutasavvıf" olarak bilinen kimseleri aynı kategori içinde görmemek gerekmektedir.

Nitekim, "Tasavvuf İslâmı" kavramını ortaya atığım "İnsanın Yüceliği ve Gücenoniyen Batınîlik" başlıklı kitabımda, İslâm Aleminde Miladın dokuzuncu yüzyılları dolaylarında gözlemlenen tasavvufu benimseme/sistemleştirme olaylarını iki kol halinde bir gelişme olarak değerlendirmiştim.

Zünnun Mısrî, Beyazid Bestamî gibi isimlerle başlayıp Hakîm Tirmizî ve Hallaç gibi kişilerle süren ve Şeyh-ül-İşrak (AYDINLANMA ÖNDERİ) Şehabeddin Suhrevardî ve Şeyh-ül-Ekber Muhyiddin Arabî gibi kimlikler eliyle "öğreti"ye dönüşen, Celâleddin Rumî ve Molla Camî gibi adlarla yaygınlaşıp yerleşen birinci kol.. Bu kolun, "İslâmı Başkalaştırma"ya yol açtığını belirterek, işin ucunun "Tasavvuf İslâmı"na çıktığını belirtmiştim... (. .)

İmdi, bileceğiz ki, ipler "onlar"ın elindedir. İnisiyatif ne yazık ki, onlardadır. Ve, bu stratejinin son dönemlerdeki uygulamaları olarak gündemlenen BOP, AB, Ilımlı İslâm, şu ve bu adlar altındaki gelişmelerin tümü, işte, aralarında ABD Başkanı Buş'un da bulunduğu Mutasavvıfın takımının, bu "gizli/batınî/sırrî" inanç sahiplerinin Kur'an-ı Kerim'e karşı açıkları savaşın görüntüleri/görüngüleri/göstergeleridir.

İşte, burada agah olmalıyız ki, ülkemizde de ipler, yine (aralarında masonların da bulunduğu) bu gizli örgütlerin elindedir. Bunlar, dinlerin hakikatini dönüştürmek için kullandıkları "suret-i haktan" görünme taktikleri ile, ola ki, bazı ihlâslı Müslümanları da -her zaman olduğu gibi herkesten daha çok Müslüman görünerek ve İslâmın/Müslümanların ağabeyi rolünü oynayarak- yönlendirmektedir; İslâma hizmet yemi atarak onları da kendi emellerine alet etmektedirler.. "Ola ki" dedik ama, "muhakkak ki" bu böyledir... Bunu böylece oynayanlar ise, çok dikkatli bakınız göreceksiniz, mutlaka ve mutlaka Tasavvuf İslâmı diye adlandırdığımız inanım bağlılarıdır..

Ve, işte bu noktada, Şeytan'ın insanı Yüce Allah ile bile aldattığı gerçeği hatırlanarak, "her sakallıyı dede sanmak" örneği, her öyle göründüğü Müslüman sanmak gafletine düşmeksizin, sahadaki oyuncuların, sahnedeki aktörlerin Tasavvuf İslâm'ı ile ilişkilerine dikkat etmek gerekiyor..

Evet, hemen belirtelim, bunlarla savaşım yoluyla baş etmenin, ifşa yoluyla etkinliklerini gidermenin yolu da yoktur. Çünkü, "virüs"ler gibi -biçimsel de değil- yapısal değişim ve dönüşümlerle hemen yeniden toplum içine sızmanın, etkinliklerini sürdürmenin yollarını bulmaktadırlar. Demiştik ya, onbinlerce yıllık bir deneyim ve birikimleri var.

Tek yol, mutlak surette onların içlerine korku salan Kur'an-ı Kerim'i onların hesaplayabileceklerinden de hızlı ve daha etkili ve de daha yaygın bir biçimde yaşama geçirmektir. Başkaca "efendi"leri ve başkaca "efendi"ler edinmiş olan baklarını bir yana iterek, bizi etkilemekte oldukları alanın dışına çıkararak, Efendimiz Aleyhissâlatvesselâm gibi Kur'an-ı Kerim'i ahlâk edinmek, öylece yaşamak.

Yüce Allah cümlemize feraset versin, hepimizi basiret sahibi kılsın, tümümüzü Kur'an-ı Kerim'de "fakîh" eylesin.. Yüce Kitab'ın âlimi olmak elbette zordur ama, "fakîh"i olmak bizim ihlâslarımızla doğru orantılı olarak çok kolaydır. Âlimi olmağa çabalamakla birlikte, asıl talebimizi "fakîh"i olma hedefine yöneltelim.. Çünkü, zor olmasına karşın "âlim"i olmak yetmezken, Yüce Allah'ın bir lûtfu olarak "fakîh"liği yakalamak hem kolaydır, hem de yeterli.. Yeter ki, ihlâs üzere olalım.. Vesselâm..

YETİM, Rıza

Eğitimci, çocuk edebiyatı yazarı. 1931, Soma / Manisa doğumlu. İzmir Kızılçullu Köy Enstitüsünü bitirdi. Değişik yerlerde ilkokul öğretmenliği yaptı. İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsünü bitirdikten sonra ilköğretim müfettişliği görevinde bulundu.

ESERLERİ:

ÇOCUK ROMANI: *Aslan mı Tilki mi.*

ÇOCUK ÖYKÜSÜ: *Onat'ın Yaz Dinlencesi* (2002), *Ezgi'nin Resimleri* (2002).

HAKKINDA: Tacettin Şimşek / Çocuk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (Hece-Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, sayı: 104-105, Ağustos-Eylül 2005).

YETİMÎ

Şair. 20 Nisan 1929, Artvin doğumlu. Asıl adı Mehmet Alptekin'dir. Yetimî mahlasını kullandı. Erzurum Kâzım Karabekir Eğitim Enstitüsü Matematik Bölümü mezunu. Değişik okullarda öğretmenlik yaparak emekliye ayrıldı. Bursa'da yaşadı. İlk ürünü *"Edirne'de Münteşir", Köy Postası* dergisinde (Mayıs 1950) yayımlandı. Şiirlerini *Yaşamımdan Kesitler* (2005) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Bekir Karadeniz / Yaşamımdan Kesitler (önsöz, 2005).

Yetimî

YETİŞ, Kâzım

Edebiyat araştırmacısı. 1947, Alan / Konya doğumlu. İlköğrenimini köyünde, ortaöğrenimini Konya'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü *"Samiha Ayverdi'nin Eserlerinde Milli Kültür Meseleleri ve Tasavvuf Düşüncesi"* adlı lisans tezi ile(1974) bitirdi. Bir süre Adapazarı İmam Hatip Lisesi edebiyat öğretmeni, İÜ Edebiyat Fakültesi Türkiyat Enstitüsüne kütüphane memuru olarak çalıştı. 1975'te mezun olduğu bölüme okutman olarak atandı.

1975-81 yılları arasında Türkiyat Enstitüsündeki görevinin yanında; İÜ Diş Hekimliği Fakültesinde Türkçe kompozisyon, Yüksek Teknik Öğretmen Okulunda edebiyat, Yüksek İslâm Enstitüsünde İslâmî Türk edebiyatı ve Türkçe kompozisyon dersleri okuttu. 1981'de İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı

Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Kürsüsüne asistan olarak atandı. 1981'de *"Talim-i Edebiyat'ın Rhètorique ve Edebiyat Nazariyatı Sahasına Getirdiği Yenilikler"* adlı teziyle doktorasını tamamladı. 1985'te yardımcı doçent, 1988'de doçent, 1993'te profesör oldu. Çalıştığı fakültede Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalının, 1996'da ise Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün başkanı oldu.

1999-2000 öğretim yılında, Doğu Akdeniz Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde misafir öğretim üyesi olarak çalıştı. Çalışmalarını İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak sürdürdü. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumuna bağlı Türk Dil Kurumu Bilim Kurulu ve Yahya Kemal Enstitüsü üyesidir.

Kâzım Yetiş

Konya'da *Biz* dergisinde başlayan yazı hayatına, 1978 yılından itibaren *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, *Türk Edebiyatı*, *Türk Dili*, *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, *Türk Dünyası Araştırmaları*, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı*, *Yeni Türkiye Dergisi* dergileri ile *Tercüman* gazetesinde devam etti. *TDV Diyanet Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Namık Kemal'in Türk Dili ve Edebiyatı Üzerine Görüşleri ve Yazıları* (1989), *Mehmet Akif'in Sanat-Edebiyat ve Fikir Dünyasından Çizgiler* (1992), *Yenileşme Devri Belâgat Kitaplarında Eski Türk Şiiri* (1993), *Talim-i Edebiyat'ın Rhètorique ve Edebiyat Nazariyesi Sahasına Getirdiği Yenilikler Cilt: I, II* (1981, doktora tezi, 1996), *Yahya Kemal-Hayatı* (1998), *Yahya Kemal İçin Yazılanlar* (1998).

BİYOGRAFİ: *İbrahim Necmi Dilmen* (1989), *Yahya Kemal Hayatı* (1998), *Sâmiha Ayverdi, Hayatı ve Eserleri* (1993).

DERLEME: *Aydınlar Mehmet Akif'i Anlatıyor* (1986), *Namık Kemal'in Türk Dili ve Edebiyatı Üzerine Görüşleri ve Yazıları* (1989), *Yeni Türk Edebiyatı-Seçme Metinler* (1996).

DERLEME (Komisyon): *Güzel Yazılar-Oğuzdan Bugüne* (1996), *Güzel Yazılar-Hikâyeler I, II* (1996), *Güzel Yazılar-Kısa Oyunlar* (1996), *Güzel Yazılar-Şiirler* (1997), *Güzel Yazılar-Röportajlar* (1997), *Güzel Yazılar-Mektuplar* (1997, Güzel Yazılar -Gezi-Hatıra (1997), *Yahya Kemal İçin Yazılanlar C. I* (1998), *Yahya Kemal İçin Yazılanlar c. II* (2000).

YAYINA HAZIRLAMA (Ahmet Midhat Efendi'den): *Karnaval-Vah* (2000), *Dünyaya İkinci Geliş* (2000), *Acâib-i Âlem* (2000), *Gürcü Kızı Yahut İntikam* (2003), *Mesâil-i Muğlaka* (2004), *Jön Türk* (2004).

YAYINA HAZIRLAMA: *Ahmed Rasim / Matbuat Hatıralarımdan-Muharrir, Şair, Edib* (1980), *Bir İstanbul Hanımefendisi Sâmiha Ayverdi'den Türkçenin Nakışları* (1993).

Ayrıca ders kitapları vardır.

YETKİN, Çetin

Yazar, hukukçu. 1939, İstanbul doğumlu. TED Ankara Koleji, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Doktorasını aynı fakültede Hukuk Felsefesi alanında yaptı (1965-69). Ankara ve İstanbul'da savcı yardımcılığı görevlerinde bulundu. 1980 yılından itibaren İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Fakültesinde öğretim üyeliği yaptı. 1982 yılında Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde siyaset bilimi doçenti oldu. 1986-91 yılları arasında *Güneş*, *Hürriyet* ve *Milliyet* gazetelerinde gazeteci-yazar ve danışman olarak çalıştı. 1991'den itibaren Akdeniz Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı. 1992 yılında Cumhuriyet Tarihi Anabilim Dalında profesörlüğe yükseldi. 1997'de kendi isteğiyle emekliye ayrıldı.

Emekliye ayrıldıktan sonra çalışmalarını Antalya'da sürdürdü. Çeşitli basın kuruluşlarından ödüller aldı. Yazılarını kendi yayını *Müdafaa-i Hukuk* dergisi, *Akdeniz Atılım* gazetesi ile birlikte pek çok dergide yayımladı. Toplumsal çalışmaları ile birlikte diğer inceleme-araştırma kitaplarının yanında özellikle *Siyasal İktidar Sanata Karşı* (1970) kitabıyla sanat ve aydınlar çevresinde ilgiyle karşılandı. Atatürkçü Düşünce Derneği üyesidir.

ESERLERİ (İnceleme-Araştırma):

Kaba Kuvvet Felsefesi: Doğuşu ve Gelişimi (1969), *Direnme ve Devrim - Kavramlar* (1969), *Siyasal İktidar Sanata Karşı* (1970), *Etnik ve Toplumsal Yönleriyle Türk Halk Hareketleri ve Devrimler* (2 cilt, 1974), *Topluma Karşı Türk Yazını* (1980), *Atatürk'ün Başarısız Demokrasi Devrimi: Serbest Cumhuriyet Fırkası* (1982), *Türkiye'de Tek Parti Yönetimi 1930-1945* (1983), *Sosyoekonomik Temelleriyle Siyasal Düşünceler Tarihi* (1985), *İktidar* (1987), *Türkiye'nin Devlet Yaşamında Yahudiler* (1992), *Bir Savcının Not Defterinden* (1994), *12 Eylül'de İrtica Niçin ve Nasıl Gelişti* (1994), *Türkiye'de Askeri Darbeler ve Amerika* (1995), *Yoksa Türk Değil misiniz?* (1996), *Vatan Sağ Olsun* (1997), *Yoksa Türk Düşmanı mısınız?* (1998), *12 Mart 1971 Öncesinde Türkiye'de Soldaki Bölünmeler* (1998), *Batılıların Kirli Yüzü Struma* (2002).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 2.7.1998), Behzat Ay / Çetin Yetkin'den Yakın Tarihimize Bakış (Cumhuriyet Kitap, 19.11.1998), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

YETKİN, Mehmet Sabri

İslâm bilgini (D. 1886, Amasya – Ö. ?). 1902'de İdadiden (lise), 1908'de medreseden mezun oldu. 1911'de feraiz (İslâm miras hukuku) alanında icazet (ycterlilik, diploma) aldı. Amasya Müftülüğünde müsevvid (müsvette yazan kâtip), Darülhilâfe Medresesi fıkıh (İslâm hukuku), Amasya Sultanisi (lise) Arapça öğretmeni olarak görev yaptı. Amasya Darülhilâfe Medresesinde tarih-coğrafya, fıkıh (İslâm hukuku), feraiz, mecelle (İslâm hukuku muamelâtı) ve usûl-i intikal (miras hukuku usûlü) dersleri verdi. 1942'den sonra Amasya Kütüphanesi memuru olarak çalıştı ve Amasya Merkez müftülüğü yaptı.

ESERLERİ:

Arapça ve Farsça Zeyneliyye ve Künkü Kasidelerine Türkçe Şerh, Fatiha Suresi ve Ayetül Kürsiye Tefsir, Kaside-i Lâmiyye'ye Mufassal Türkçe Şerh.

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

YETKİN, Murat

Gazeteci-yazar. 1959, Gaziantep doğumlu. ODTÜ Makine Mühendisliği Bölümü mezunu. Gazeteciliğe Bülent Ecevit'in askerî yönetim altında çıkarttığı *Arayış* dergisinde başladı (1981). BBC World Service, Deutsche Welle ve AFP Ankara bürolarında gazetecilik yaptı. *Turkish Daily News*'ta dışişleri ve savunma editörlüğü görevlerinin ardından, aralarında Kanal D Ankara Haber Müdürlüğü, Show TV Ankara Temsilciliği, NTV Ankara Temsilciliği ve Sabah Gazetesi Ankara Temsilciliği de bulunan gazetecilik ve haber yöneticiliği görevlerinde bulundu. 2001 Şubat'ından itibaren *Radikal* gazetesinin Ankara temsilcisi olarak çalıştı. Siyasî içerik ağırlıklı televizyon programları hazırladı ve sundu.

ESERLERİ:

Ateş Hattında Aktif Politika-Balkanlar, Kafkaslar, Ortadoğu Üçgeninde Türkiye (1992), *Avrupa Birliği Bekleme Odasında Türkiye* (2002), *Rahşan Ecevit ve Siyaset* (2002), *Kürt Kapanı* (2004).

HAKKINDA: Murat Yetkin / Avrupa Birliği Bekleme Odasında Türkiye (2002), Fikret Bila / Çankaya Mesajları (31.10.2004).

YETKİN, Suut Kemal

Sanat tarihçisi, deneme yazarı, şair ve parlamenter (D. 1903, Urfa - Ö. 18 Nisan 1980, Ankara). Babası Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde milletvekilliği yapmış, Meclis-i Meşayih başkanlığında bulunmuş, tasavvufla ilgili eserler ve şiirler de yazmış olan Urfalı Şeyh Saffet Kemaleddin'dir. İlköğrenimini İstanbul Numune-i Tatbikat Mektebinde yaptı. Galatasaray Lisesini bitirdikten (1924) sonra önce İstanbul Edebiyat Fakültesine, daha sonra Hukuk Fakültesine yazıldı. Ancak bu fakültelerdeki öğrenciliğine devam etmedi. Felsefe öğrenimi yapmak üzere Fransa'ya (Ağustos 1925) gitti. Önce Sorbonne, daha sonra Rennes üniversitelerinde felsefe, estetik, sanat tarihi ve pedagoji öğrenimi görerek 1930'da yurda döndü. Sırasıyla Konya ve Ankara erkek liseleri, Gazi Terbiye Enstitüsü, Edirne Muallim Mektebi ve Edirne Lisesinde felsefe öğretmenliği ve yöneticilik yaptı. 1933'te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde estetik ve sanat tarihi doçenti (1933) oldu. Daha sonra Ankara'ya dönerek Mülkiye Mektebinde (Siyasal Bilgiler Fakültesi) Fransızca öğretmenliği, Ankara Kız Lisesinde müdürlük yaptı (1936-38). Bir süre Milli Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar Umum Müdürü olarak (1938-41) çalıştı.

Suut Kemal Yetkin, 7. ve 8. dönemlerde Urfa'dan milletvekili seçilerek 1943-50 yılları arasında TBMM'de bulundu. Parlamenterlik görevi bitince Ankara Üniversine dönerek İlâhiyat Fakültesi İslâm tarihi profesörlüğü (1950), Ankara Üniversitesi Rektörlüğü (1959-63), görevlerinde bulundu. Bu görevleri arasında zaman zaman Columbia ve Sorbonne üniversitelerine davet edilerek oralarda Türk mimarisi, Türk resim sanatı, Türk kültürü gibi çeşitli dersler verdi.

SUUT KEMAL YETKİN

EDEBİYAT ve AHLÂK

*"Aucun livre n'est dangereux, s'il est bien écrit"** Flaubert

Son günlerde yabancı gazetelerin bildirdiğine göre romancı Henry Miller ağır bir cezaya çarptırılmış, kitaplarının basılması ve satılması Amerika'da yasaklanmış. Bir romanının Fransızca çevirisine de böyle bir yasağın uygulanması bazı Paris yazarları tarafından isteniyormuş. Gelen haberler arasında, Jean-Paul Sartre'ın Paris sahnelerinde oynanan *existentialiste* piyeslerine de artık son verilmesi gerektiğini okudum. Bu haberler, çoktandır unutulan, sanatın ahlâk baskısına girip girmiyeceği üzerindeki tartışmaları bana hatırlattı. Kimi tenkitçilerin, bazı romanları ahlâk bozuculukla suçlamaları, savcıların onları ahlâk adına kovuşturmaları görülegelen olaylardandır. Vaktiyle *Kötülük Çiçekleri* ile *Madame Boyary*'nin sebep oldukları gürültülü mahkeme oturumları unutulmamıştır. Bizde de 1924 yılında Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Son Telgraf'da tefrika edilen *Ben Deli miyim?* romanını *ar-û havaya mugayir* bulan savcılık, romancıya karşı dava açmamış mıydı? Birkaç yıl önce de Nasuhi Baydar'ın Pierre Louys'den çevirdiği *Afrodit*'in böyle bir dâva konusu olduğu hatırlardadır.

18 inci yüzyılda bütün şiddetiyle hüküm sürmüş olan ve sanata bir takım ahlâk hedefleri göstereni anlayıştan bugün uzağız. Sanatın yaratıcılık, yaratıcılığın da özgürlük olduğunu artık bilmiyen kalmamıştır. Sanat adamına bir takım sanat dışı sınırlar çizmek, güdümcüler dikkate alınmazsa, artık kimsenin aklından geçmiyor. Sanat Özgürlüktür, ama sırf ahlâksızlık için yazılmış kitapların olduğu da bir gerçektir. Bu bakımdan savcıların da, yargıçların da bu gibi kitapları toplumun selâmeti adına kovuşturmaları haklı görülebilir. Böyle olmakla beraber, eleştirmenlerin veya savcıların sanat eserleri hakkında yanıldıkları da olmuştur. Bana öyle geliyor ki, bazı hafif sanat eserlerinin ahlâk bozucu sayılmaları, sanat eserinde *şekilden* ayrı bir *muhteva*'nın varlığına ve onun tek başına bir değer veya değersizlik taşıdığına inanıştan ileri gelmektedir.

Sanat eserinde *şekille muhtevanın* bir ve aynı şey olduğunu, büyük edebiyat eserlerinin, özlerini kaybetmeden başka dillere çevrilemeyişlerinden de anlıyoruz. Bundan dolayı değil midir ki, aslında hiç bir ahlâksızlık duygusu uyandırmıyan bazı sanat eserleri kötü çevirilerinde *şekil* gittiği, *muhteva* yalnız kaldığı için açık saçık görünmüşlerdir. Sanat karşısında büyük bir sorumluluk yüklenmiş olan çevirmenin bu bakımdan toplum karşısında da büyük bir sorumluluğu vardır. Bir eseri sanat eseri yapan üslûbudur. Onun ahlâk karşısındaki durumunu şeklinden, sanatçının niyetini, dediklerinden çok deyişinden anlarız. Bununla beraber mesele, eser açısından değil de okuyucu açısından dikkate alınırsa, edebiyatla ahlâk arasındaki alâkanın, sanıldığı kadar basit olmadığı da görülür. İnsanların aynı bilgi ve duygu seviyesinde olmadıklarına göre bir romanın veya şiirin her insanda yapacağı telkinin başka olmasından tabii bir şey olamaz. Laclos'dan dilimize çevrilmiş olan *Tehlikeli Alâkalar*'ın bazı okuyucularda ince bir sanat zevki uyandırmasına karşılık bazı okuyucularda da kaba duygular uyandırması uzak bir olasılık değildir. Aksine, birinde tiksinme uyandıran açık saçık bir eserin bir başkasında kaba duygular uyandırması da mümkündür, tıpkı bir seromun bazı vücutlarda kurtarıcı, bazı vücutlarda da öldürücü tesir yapması gibi. Bu bakımdan bir sanat eserinin kişiler ve topluluklar üzerindeki etkisi veya tepkisi çok değişiktir.

Bir yandan sırf sanat endişesi ile yazılmış eserlerin bir kısım okuyucularda kaba duygular uyandırabilmesi, öbür yandan ahlâksızlık için yazılmış bazı eserlerin kapalı olmaları yüzünden gözlerden kaçabilmesi, toplum düzenini korumakla ödevli savcılığın bu alanda tesirli bir rol oynamasına tabiatiyle engel olacaktır.

Toprağın verim imkânlarını bilmeden, bir tohumun sonucu hakkında önceden bir şey söylenemeyeceği gibi, bir toplumun ortalama kültür durumunu bilmeden bir eserin ahlâk bakımından olumsuz etkileri hakkında da bir şey söylenemez. Sonucun müsbet olması, sanat eserinin kendisinden çok okuyucuların düşünüşte ve duyuşta olgunluğuna dayanır. Demek oluyor ki, sanat ile ahlâk konusunda asıl ehemmiyetli nokta, vatandaşlara gerekli olan en az bir sanat eğitiminin sağlanmasıdır. Bu olmadıkça, toplum ahlâkının korunması yolunda gösterilen çabalar yalnız sanata değil, ahlâka da zarar vermiş olurlar.

* İyi yazılmışsa, hiçbir kitap tehlikeli değildir.

(*Edebiyat Üzerine Denemeler*, 1978)

Suut Kemal Yetkin

Yurtiçinde ve yurtdışında uluslararası birçok ilmi kongreye katılarak bildiriler sundu. Ayrıca Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi ile Hacettepe Üniversitesi Fen ve Sosyal Bilimler fakültesinde sanat tarihi dersleri verdi. Ordinaryüs profesör payesi alarak 1973'te emekliye ayrıldı. Öğretim üyeliğinin yanında estetik ve şiir sanatı üzerine yazdığı yazılarla da tanınmıştı. Mezarı İstanbul'dadır.

Edebiyata Suat Saffet imzasıyla yazdığı şiirlerle giren Suut Kemal Yetkin'in ilk şiiri *Yarın* (1921) dergisinde çıkmıştı. Şiir sevgisini tasavvuf kültürüne sahip olan babasından aldı. Edebiyat zevkinin gelişmesinde öğretmeni Ali Ekrem (Bolayır)'in önemli rolü oldu. Büyük başarı gösterdiği deneme türündeki yazıları *Servet-i Fünun, Görüş, Varlık, İnsan, Kültür Haftası, Türk Dili*, yönettiği *Sanat ve Edebiyat, Hisar* vd. dergilerde yayımlandı. *Şiir-i Leyâl* adlı şiir kitabının yayımlanması üzerine Yahya Kemal onun hakkında *"Yirmi Yaş Şiirleri"* başlıklı bir yazı yazdı. Ancak Yetkin bu alanda başarılı olamayacağı düşüncesiyle şiiri bıraktı. Daha sonra mensur şiirler yazdı ve yayımladı. İlmi araştırmaları ile sanat, felsefe, kültür sorunları üzerine denemeleri önemlidir. Fransa'dan dönüşünde felsefe ile ilgili ders kitapları da yazmıştı. Daha sonra felsefe, sanat tarihi, estetik, güzel sanatlar, sanat eserlerinin yorumu, büyük sanatkârların hayat ve eserleriyle ilgili monografik çalışmalar yaptı. Türk edebiyatında deneme yazarları arasında önemli bir ada sahip oldu. Fransızcadan Spinoza, Leibnitz, Eflatun, Deschamps, Heidegger ve Andre Cresson'dan felsefi; Duhamel, Montherland, Colette, Calvet ve Gide'den edebi eser çevirileri yaptı. Ölümünden sonra Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi, *Yıllık Araştırmalar* dergisinin III. cildini (1981) ona ayırdı, Hacettepe Üniversitesi de *Suut Kemal'e Armağan* (1984) adlı bir kitap yayımladı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Şi'r-i Leyâl* (Gecelerin Şiiri, Suud Saffet adıyla, 1923).

DENEME: *Manzara Üzerine Bir Deneme* (1942), *Edebiyatta Millî Benliğe Dönüş* (1942), *Edebiyat Konuşmaları* (1944), *Edebiyat Üzerine* (1952), *Günlerin Götürdüğü* (1958), *Düş'ün Payı* (1960), *Zamanımızda Kitap ve Kütüphaneler* (1961), *Yokuşa Doğru* (1963), *Şiir Üzerine Düşünceler* (1969), *Denemeler* (1972).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Felsefe ve Estetik* (1931), *Büyük Mustariplер: Schopenhauer Nietzsche Tolstoy* (1932, *Büyük Tedirginler* adıyla, 1976), *Metafizik* (1932), *Sanat Felsefesi* (1934), *Filozof ve Sanat* (1935), *Ahmet Haşim ve Sembolizm* (1938), *Edebî Meslekler Tarihi* (1941, *Edebiyatta Akımlar* adıyla, 1967), *Estetik Dersleri* (1. cilt: Estetik Tarihi, 1942), *Sanat Meseleleri* (1945), *Sanat Tarihi* (1945), *Leonardo da Vinci'nin Sanatı* (1945), *İslâm Mimarisi* (1954), *Büyük Ressamlar* (1955), *İslâm Sanatı* (1959), *Beylikler Devri Sanatından Klâsik Türk Sanatına* (1960), *Architecture Turque en Turquie* (Paris, 1962), *İslâm Türk Sanatı* (1965), *Baudelaire ve Kötülük Çiçekleri* (1967), *Türk Mimarisi* (1970), *İslâm Sanatı Tarihi* (1970), *L'Ancienne Peinture Turque* (Paris, 1970), *Estetik Doktrinler* (1972), *İslâm Ülkelerinde Sanat* (1974), *Barok Sanat* (1976), *Estetiğin Ana Sorunları* (1979).

ÇEVİRİ: *Etika* (Spinoza'dan, 1934), *Laocoon* (Lessing'den, 1935), *Metafizik Nedir?* (Heidegger'den, 1935), *Monadoloji* (Leibniz'den, 1935), *Estetik* (Hegel'den, 1936), *Marksizm: Tahlil ve Tenkit* (A. Deschamps'tan, 1937), *Felsefe Meselelerinin Bugünkü Durumu* (A. Cresson'dan, 1943), *Phaidon* (Eflatun'dan, 1943), *Dünya Edebiyatının Ölmeyen Üç Tipi: Hamlet Don Kişot Faust* (J. Calvet'dan, 1945), *Sevmek Korkusu* (Colette'ten, 1945; *Avare Kadın* adıyla 1992), *Seçme Yazılar* (A. Gide'den, 1948), *Santiago Şövalyesi* (H. de Montherlant'tan, 1950), *Doğu İslâm Memleketlerinde Minyatür* (E. Kühnel'den, 1952), *İslâm Dünyası Kısa Kronoloji* (J. Sauvaget'den, 1951).

HAKKINDA: Ö.F. Özçelik / Prof. Suut Kemal Yetkin Diyor ki (Hisar, sayı: 25, 1952), Mehmet Seyda / Edebiyat Dostları (1970), Yurt Ansiklopedisi (c. X, 1984), İsmail Ali Sarar / Cumhuriyet Dönemi Şairimiz Üzerine Konuşmalar / 1923 - 1997 (1997), S. Ahmet Kaya / Urfa Şairleri - Cumhuriyet Dönemi (1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002), TDE Ansiklopedisi (c. VIII), Orhan Okay / Büyük Türk Klâsikleri (c. 14, 2002).

YETKİN, Şerare

Sanat tarihçisi (D. ? - Ö. 20 Nisan 1995, İstanbul). Akademik kariyerini tamamlayarak profesör oldu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde öğretim üyesi ve Türk-İslâm Sanatı Anabilim Dalı Başkanı olarak görev yaptı. Türk çini sanatı ve Türk halı sanatı dallarında yaptığı araştırmalar, alanı ile ilgili toplantılarda sunduğu bildiriler ve çeşitli dergilerde yayımladığı makalelerle tanındı.

BAŞLICA ESERLERİ:

İslâm Mimarisi (1965), *Anadolu'da Türk Çini Sanatı'nın Gelişmesi* (1972).

YETKİNER, Ayhan

Gazeteci yazar. 1929, Çanakkalc doğumlu. İlk ve ortaokul öğrenimini, babasının hekim olarak bulunduğu Sivas ve Balıkesir illerinde tamamladı. İstanbul'da, Kabataş Lisesinden mezun olduktan sonra bir yıl kadar Yüksek Denizcilik Okulunda, bir süre de Hukuk Fakültesinde okudu. 1950 yılında Balıkesir'de çıkardığı *Merhaba* adlı siyasi mizah dergisi ile basın hayatına girdi. Sonraki yıllarda, İstanbul'da *Son Saat, Son Posta, Tan, Demokrat İzmir, Son Telgraf, Halk, Gece Postası, Dünya, Yeni Sabah* ve *Ulus* gazetelerinde; Ankara ve Doğu ajanslarında; *Sır, Sözcü, Kim* ve *Gerçekler Postası* dergilerinde çalıştı. Bir süre CHP Genel Merkezi Basın Bürosu Şefliği görevini yürüttü.

Ayhan Yetkiner

Gazetecilik meslcği sırasında, birçok yabancı ülke dolaştı. Ayrıca basın kuruluşlarında çeşitli görevler alarak Türkiye Gazeteciler Sendikaları Federasyonu genel başkanı, İstanbul Gazeteciler Sendikası murakıbı ve Onur Kurulu üyesi, Basın İlân Kurumu Genel Kurulu ve Yönetim Kurulu üyesi, Basın-İş Sendikası İstanbul Şubesi başkanı ve Genel Yürütme Kurulu üyesi oldu. Politika hayatına da giren Yetkiner, CHP Yönetim Kurulu, iki dönem İstanbul İl Genel Meclisi ve Daimi Encümen üyeliklerinde bulundu.

ESERLERİ:

Beyaz Kitap (Siyasi Fıkralar Antolojisi), *Gemiler Karadan Yürüdü, Aşık İhsani Kimdir?, Bir Gazeteci'nin Not Defteri* (anılar), *Konuşan Kelimeler* (1969), *Bâb-ı Âli'nin Hatıra Defteri* (4 cilt; Cilt I: 1984, Cilt II: 1988, Cilt III: 1988).

YILANLIOĞLU, İsmail Hakkı

Yazar (D. 1918, Kastamonu - Ö. 6 Temmuz 1992, İstanbul). Kastamonu Gazipaşa İlkokulu (1931), Eskişehir Lisesi (1938), Veteriner Fakültesi Askcri Kısmı (1942) mezunu. Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde veteriner hekim ve öğretmen (1942-60), Kastamonu Milletvekili olarak TBMM'de (1961-69) görev yaptı.

Şiir ve makalelerini 1938 yılından başlayarak *Kopuz, Doğrusöz, Çınaraltı, Çığır, Türkeli, Devran, Orkun, Gurbet, Kürşad, Altınışık, Halka Doğru, Ocak, Özleyiş, Töre, Ötüken, Kudret, Diyanet, Millet, Hergün, Bayrak* dergi ve gazetelerinde yayımladı.

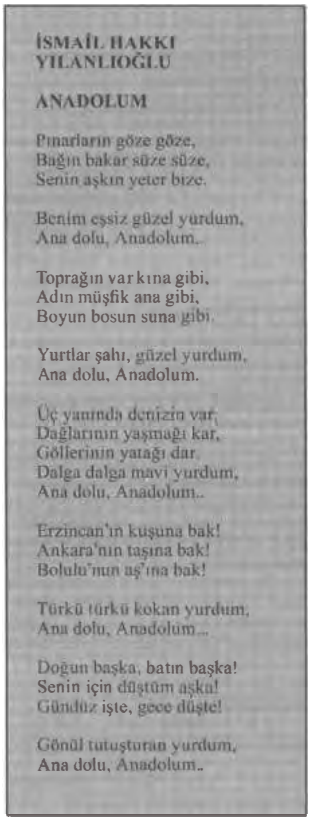

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu

ESERLERİ:

OYUN: *Müslüman Türk Çocuklarına Armağanım* (manzum piyes, 1951), *Şehit Ocağı* (4 perde, 1981).

ŞİİR: *Meş'alem* (1957), *Manzum Öğütler* (1960), *Kader Yolu* (ilahiler, 1977), *Yol Boyunca* (1982).

İSMAİL HAKKI
YILANLIOĞLU

ANADOLUM

Pınarların göze göze,
Bağın bakar süze süze,
Senin aşkın yeter bize.

Benim eşsiz güzel yurdum,
Ana dolu, Anadolum.

Toprağın var kına gibi,
Adın müşfik ana gibi,
Boyun bosun suna gibi.

Yurtlar şahı, güzel yurdum,
Ana dolu, Anadolum.

Üç yanında denizin var,
Dağlarının yaşmağı kar,
Göllerinin yatağı dar.
Dalga dalga mavi yurdum,
Ana dolu, Anadolum..

Erzincan'ın kuşuna bak!
Ankara'nın taşına bak!
Bolulu'nun aş'ına bak!

Türkü türkü kokan yurdum,
Ana dolu, Anadolum...

Doğun başka, batın başka!
Senin için düştüm aşka!
Gündüz işte, gece düşte!

Gönül tutuşturan yurdum,
Ana dolu, Anadolum..

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Üç Büyük Tehlike / Siyonizm-Komünizm-Masonluk* (1968), *Güzel Ahlâk* (1974), *Manevi Değerlerimiz ve Yapılan Tahribat* (1977), *Kocatepe Camii Nasıl Yapıldı* (1987).

HAKKINDA: Feyzi Halıcı / Parlamenter Şairler (1990), Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü 1920-1991 (1994), Nail Tan-Özdemir Tan/ Gurur Kaynağımız Kastamonululer II (2004), Mehmet Atilla Maraş / Şair Milletvekilleri 1 - 22. Dönem 1920-2005 (2005).

YILDIRIM, Ahmet (Araştırmacı)

Hadis ve tasavvuf araştırmacısı. Yükseköğrenimini Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde (1987), yüksek lisansını Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tefsir-Hadis Anabilim Dalında (1990), doktorasını Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslâm Bilimler Anabilim Dalında (1996) tamamladı. Süleyman Demirel Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Temel İslâm Bilimleri Hadis Bölümünde yardımcı doçent olarak görev yaptı.

Makaleleri *İslâmî Araştırmalar, SDÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi, İslâmiyât, Tabula Rasa, Cumhuriyet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Arayışlar* Hadis *Tetkikleri Dergisi, Bilimname* dergilerinde yayımlandı. Birçok çalışması değişik derleme ve kitaplarda yer aldı. Ulusal toplantıda sunularak tam metin ve özet olarak yayımlanan çok sayıda bildirisi vardır. Sempozyumlarda ve panellerde görev aldı, konferanslar verdi.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Tasavvufun Temel Öğretilerinin Hadislerdeki Dayanakları* (2000).

İNCELEME: *Kitâbu'l-İbâne an Turuki'l-Kâsidîn ve'l-Keşf an Menâhici's-Sâlikîn Ve't-Teveffurilâ İbâdeti Rabbi'l-âlemîn* (tahric, tahkik ve tenkitli neşir, A. Aslan'la, 2003).

ÇEVİRİ: *Hadislerle Tasavvuf* (Eşref Ali Tanevi'den Tercüme ve Tahric, Dr. H. Zafarullah Daudi ile, 1997).

YILDIRIM, Ahmet (Şair)

Eğitimci, şair. 1954, Beypazarı / Ankara doğumlu. İlk, orta ve liseyi öğrenimini Beypazarı'nda tamamladı. 1972'de Ankara Erkek İlköğretmen Okulundan mezun oldu. 1988'de Ankara Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Eğitim Önlisansı Programını bitirdi. Anadolu'nun muhtelif yerlerinde öğretmenlik yaptı. 2000 yılında Beypazarı Gazipaşa İlköğretim Okulunun müdür yardımcılığı görevini sürdürürken emekliye ayrıldı.

Çeşitli dergi ve gazetelerde yazı ve şiirleri yayımlandı. Beypazarı'nda yayımlanan *Yeni Yıldız, Beypazarı Ekspres* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. Beypazarı Gazeteciler Cemiyetinin yayın organı *Cemiyet* dergisinde yazılar yazdı. Edebiyat alanındaki çalışmalarını çocuk edebiyatı dalında geliştirdi. 1982'de Türk Edebiyatı Vakfı Çocuk Yayınları Yarışmasında "*Arkadaş*" adlı eseri ile ikincilik ödülünc lâyık görüldü. 1985 yılında Tercüman Gazetesi Röportaj yarışmasında "*Beypazarı'nda Gümüş Takı Sanatı*" adlı röportajı ile mansiyon aldı.

ÇOCUK KİTABI: *Arkadaş, Osman Gazi, Mızıkçı.*

DERLEME: *Mevlâna'dan Damlalar.*

ŞİİR: *Bir Sevdanın Yüreğinde* (2001).

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Beypazarı Şairleri (2004).

YILDIRIM, Ali

Şair ve yazar. 1962, Saraç köyü / Şarkışla / Sivas doğumlu. Ankara Çankaya Lisesi (1981), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1986) mezunu. Yüksek lisans çalışmasını kamu hukuku dalında yaptı. Çağdaş Hukukçular Derneği kurucu üyeleri arasında yer alarak derneğin ilk dönem genel sekreterliğini yürüttü. Daha sonra *Çağdaş Hukuk Dergisi*'nin genel yayın yönetmenli ile *Yol Bilim Kültür Araştırma Dergisi*'nin genel yayın yönetmenliğini yaptı. Ankara Barosuna bağlı olarak serbest ve Çankaya Belediyesi Hukuk Müşavirliğinde avukatlık yaptı.

Şiir çalışmalarına ortaokul öğrenciliği yıllarında başladı. İlk şiir kitabı *Kimliksiz Asi Çiçek* ile 1984 yılında Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülünü, *Osmanlı Engizisyonu* adlı kitabı ile de Demokrasi Gazetesi Araştırma İnceleme Ödülünü aldı. Kızılırmak Derneğinin genel başkanlığını yaptı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kimliksiz Asi Çiçek* (1984), *Bir Ayaklanmadır Gülüşün* (1989).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *FKF / Dev-Genç Tarihi* (2 cilt, 1989), *Ateşte Semaha Durmak* (1993), *Pir Sultan Abdal Şiirleri* (1994), *Alevi-Bektaşi Deyişleri* (2 cilt, 1995), *Osmanlı Engizisyonu* (1996), *Osmanlı'dan Günümüze Ölüm Cezası / Bir Celladın Anıları* (1997), *Alevi Öğretisi* (2000).

HAKKINDA: Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003).

YILDIRIM, Arif

Kelam araştırmacısı. 1943, Of / Trabzon doğumlu. Rize Kurtuluş İlkokulu (1961), Rize Lisesi (1972), Atatürk Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesi (1979) mezunu. Doktorasını Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Allah'ın Tekvin Sıfatı"* adlı tezle (1995) tamamladı. Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde *"Kelam Açısından Şeytan ve Yedi Sorusu"* adlı çalışmayla (2000) doçent oldu. Memuriyete Diyanet İşleri Başkanlığında din görevlisi (1968) olarak başladı. Atatürk Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesinde okutman (1980), Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Temel İslâm Bilimleri Bölümü Kelam Anabilim Dalında yardımcı doçent (1996), daha sonra aynı anabilim dalında doçent öğretim üyesi (2001) oldu. Bilim Dalı Başkanlığı görevini yürüttü.

Makale ve çevirilerini; *Yağmur, Türk Dünyası Araştırmaları, EKEV Akademi, Dini Araştırmalar, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü* dergilerinde yayımladı. *Kelam İlmi Açısından Şeytan ve Yedi Sorusu* adlı bir kitabı vardır.

YILDIRIM, Asım

Öykü yazarı. 27 Ocak 1969, Yozgat doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da yaptı. Ankara Gazi Lisesi (1987), Mersin Turizm Otelcilik Yüksek Okulu mezunu. Öğrencilik yıllarında otellerde çalıştı. 1992 yılında Mersin Radyo Metropol'de başlayan yayıncılık hayatı, 1993'ten itibaren Samanyolu Televizyonunda devam etti. Televizyona başlamadan önce TRT'nin eski spikerlerinden Yusuf Ziya Özkan'dan özel sunuculuk dersleri aldı. Yayın hayatına Moskova'da başlayan STV'nin, programlı yayına geçişteki ilk haber spikeri olarak görev yaptı (1994). Televizyon yayın merkezi İstanbul'a taşınınca görevini İstanbul'da ve Burç FM radyosunda sürdürdü.

1998'de STV'den ayrılarak bir süre Kanal D'nin radyoları olan Radyo Foreks ve Radyo D'de, Show Radyo ve Cine 5'te çeşitli tarihlerde haber sunuculuğu yaptı. 2001 yılında yeniden döndüğü STV'de, yapımcılığını da üstlendiği "Haftasonu Merhaba Yenigün" ve "Samanyolu Konukları" programlarını sundu. 1999 yılından itibaren İstanbul'daki çeşitli kuruluşlarda güzel konuşma dersleri verdi. Edebiyat çalışmalarının ilk ürünü olarak *Bir Yudum Hikâye* adlı bir öykü kitabı yayımlandı.

YILDIRIM, Baki

Şair. 1 Aralık 1945, Ceyhan / Adana doğumlu. Aslen Darendeli'dir. Ceyhan Cumhuriyet İlkokulunu bitirdikten (1959) sonra öğrenimini sürdürme imkânını bulamadı. 1965 yılından itibaren fotoğrafçılık, düğün salonu işletmeciliği, orkestra sunuculuğu yaptı. On sekiz yıl başkanlığını üstlendiği Ceyhan Fotoğrafçılar Esnaf Odası ile Ceyhan Şairler Ozanlar Yazarlar Derneği ve ANASAM üyesidir.

Şiirleri; *Ozan, Simav, Anadolu, Sevgi Yolu, Bizim Ece, Duygu Seli, Defne, Ortak Paye* dergileri ile *Simav Anadolu, Balıkesir Marmara, Söke Maraton, Söke Ekspres, Yeni Söke, Afyon Dumlupınar, Ceyhan Haber, Ceyhan Hür Fikir, Ceyhan İleri* gazeteleri ile *Ozan Dergisi Şiir Antolojisi, Hürsöz*

Baki Yıldırım

2003 Şiir Antolojisi ve *Azerbaycan Türkün Sesi Antolojisi*'nde yayımlandı. Şiirleri ile çok sayıda ödüle layık görüldü. Almanya'da *TürkStar* gazetesince haftanın şairi seçildi. Çeşitli il ve ilçelerde düzenlenen şiir yarışmalarına katılarak, aralarında birincilik ve ikinciliklerin de olduğu çeşitli ödüller aldı.

"Şiirde epeyce bir yol kat etmiş olduğu kanısındayım." (Mehmet Öklü)

"Geçmişten günümüze şair Baki Bey'in şiir hayatını incelediğimizde her geçen gün şiirde mesafeler katetmekte olup, çıraklık sonrada kalfalık, şimdilerde üstadlığa giden yolda sabırla ve içtenlikle zirvedeki basamakları ağır ağır çıkmaktadır." (Necdet Çelikdönmez)

ESERLERİ (Şiir):

Sevgi Çiçekleri Solmasın (2000), *Sevginin Yüceliği* (2002).

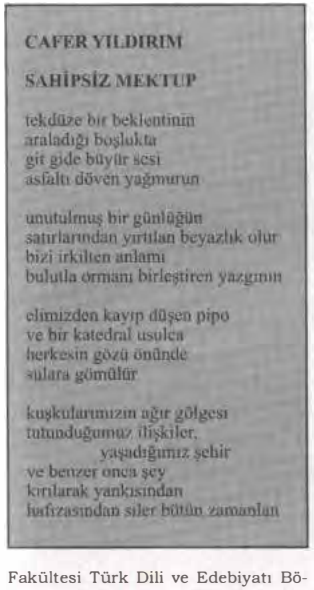
HAKKINDA: Abdülkadir Güler / Sevgi Çiçekleri Solmasın (Yeni Söke, 29.11.2000), H. Şaban Korkmaz / Sevginin Yüceliği (Afyon Durum, 1.6.2002), Sevginin Yüceliği (Almanya Türkstar, 18.7.2002), Ahmet Sargın / Sevginin Yüceliği (Yozgat İleri, 18.1.2003), Gazete Hürsöz Şairler Antolojisi (2003).

YILDIRIM, Barış

Şair. 1975, Malazgirt / Tunceli doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Afşin, Elbistan, Malatya ve Ankara'da tamamladı. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Mühendislik Fakültesinde bir süre öğrenim gördü. Üniversite öğrenciliği yıllarında siyasal çalışmalara katıldı. "12 Mart 1995 Gazi Katliamı"nın ardından gözaltına alındı ve tutuklandı. İzmir DGM tarafından on iki yıl hapis cezasına çarptırıldı. Şiirlerini *Dünden Yarınları Görebilenlerimize* (2001) adlı bir kitapta topladı.

YILDIRIM, Cafer

Şair ve yazar. 17 Kasım 1961, Seyitgazi / Eskişehir doğumlu. Yunus Emre Öğretmen Lisesi (1978), Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya

CAFER YILDIRIM

SAHİPSİZ MEKTUP

tekdüze bir beklentinin
araladığı boşlukta
git gide büyür sesi
asfaltı döven yağmurun

unutulmuş bir günlüğün
satırlarından yırtılan beyazlık olur
bizi irkilten anlamı
bulutla ormanı birleştiren yazgının

elimizden kayıp düşen pipo
ve bir katedral usulca
herkesin gözü önünde
sulara gömülür

kuşkularımızın ağır gölgesi
tutunduğumuz ilişkiler,
yaşadığımız şehir
ve benzer onca şey
kırılarak yanksından
lisfrzasından siler bütün zamanları

Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1984) mezunu. Kars'ta başladığı edebiyat öğretmenliğini 1989'dan itibaren İstanbul'da sürdürdü.

İlk şiiri 1987 yılında *Temmuz* dergisinde, sonraki ürünleri *Gerçek Sanat, Evrensel Kültür, İnsancıl, Damar, Eski Broy, Ötekisiz, Papirüs, Şiir Ülkesi, Aykırı Sanat* gibi dergilerde yayımlandı. *Zaman Üşürken* adlı dosyası İbrahim Yıldız Şiir Ödülünde övgüye değer bulundu. Aynı şiir dosyasıyla 1998 Hasan Ali Yücel Şiir Ödülünde ikincilik ödülünü kazandı. Şiirlerinde toplumsal konuları ele aldı.

"Cafer Yıldırım, halk şiiri öğelerinden yararlanmasını çok iyi biliyor 'Ömrün ki bir yangın sanki ve daha çok küldür / isteme büyümesin aşk da mevsimlerle yaşanır'. 'dön de bir bak / neden her hayat / sevdasından vurulur' 'turnalardan kanat iste / iklimlerden rüzgâr dilen / kendimden bir ağırlık taşıyorum / dağ-taş onca zaman' gibi dizelerde gördüğümüz gibi, hüznü umuda taşıma kaygısıyla yüklü ve siyasal tavrı öne çıkan şiiriyle Yıldırım kendi şiirini kurma yolunda önemli adımlar atmış durumda." (Öner Yağcı)

Cafer Yıldırım

ESERLERİ:

ŞİİR: *Türküler Kimin İçin* (1988), *Bir Firariyse Umut* (1992), *Yurtsuz Sevda* (1995), *2x2 Dört Sincaptır Belki* (çocuk şiirleri, 2000), *Zerefşan* (2004).

İNCELEME: *Şamandan Şaire Türk Şiiri* (1987), *Şiir Hayatları* (2004).

Ayrıca ders kitapları hazırladı.

HAKKINDA: Zühtü Bayar / Cafer Yıldırım – Yurtsuz Sevda (Kitap Gazetesi, 1.8.1995), Encümen-i Muallimin'den Eğitim-Sen'e (Roj, 12.8.1995), Öner Yağcı (Kitap Gazetesi, 1.11.1995), Ruşen Hakkı / Yurtsuz Sevda (Özgür Kocaeli 21.12.1995), 2x2 Dört Sincaptır Belki (Cumhuriyet Kitap (19.4.2001), Doğan Hızlan / Nazım Hikmet Ders Kitabına Girdi (Hürriyet, 2.8.2001), Nihayet Yasakları Kalktı (Radikal, 14.8.2001).

YILDIRIM, Celal

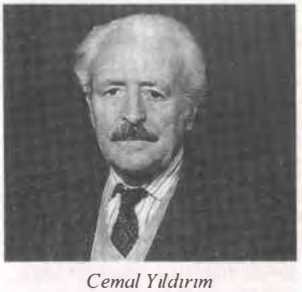
İlâhiyatçı. 1932, Diyarbakır doğumlu. Prof. Dr. Cemal Yıldırım, kardeşidir. Ortaokulu bitirdikten (1945) sonra Türkiye ve Mısır'daki çeşitli medreselerde on beş yıl İslâmi ilimler öğrenimi gördü, tanınmış din bilginlerinden özel dersler aldı. Aydın, Afyon ve İzmir Müftülüğü görevlerinde bulunarak emekliye ayrıldı. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürerek İslâmi ilimler alanında yaptığı çalışmalarla tanındı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Ahiret Alemi ve Safhaları* (1962), *İslâm Akaidinden Seçmeler* (1962), *Kadir Gecesi* (1963), *Mezhep Sahibi Dört İmamın Menkıbeleri* (1964), *Meşâhîr-i Evliyâdan Dört Kutup* (1964), *Hikmet Pırıltıları* (1964), *İnsanlığın Önderi Muhammed Mustafa* (1966), *Hutbe, Müslümanlara Öğütler* (1966), *Hadis-i Şeriflere Göre Amellerin Faziletleri* (1967), *Oruç ve Hükümleri* (1971), *Kur'an Ahlâkı ve Mezhep İmamlarının Görüş Farklılıkları* (2 cilt, 1971-1972), *İslâm Bahçesinin Gül Demetleri* (1972), *İslâm Ahlâkından Parlak Sahifeler* (1975), *Hanefi ve Şafii Mezheplerine Göre Büyük İlmihal* (1976), *Tarihte Devlet Adamlarına Işık Tutan İslâm Büyükleri* (2 cilt (1978), *İslâm Fıkhı* (4 cilt, 1980), *Meal ve Tefsir* (30 cüz), *İslâm'ın ışığında Asrın Kur'an Tefsiri* (11 cilt, 1989).

ÇEVİRİ: *Hakikatten Katreler – Dönüş Gününe Hazırlanmak Üzre Tenbihler* (İbn Hacer-i al-Askalâni'den,1962), *Kelime-i Tevhid Kal'ası İmam* (Gazali'den, 1964), *Riyâdan İhlâsa, Gurudan Tevazua* (Gazali'den, 1965), *Tarîkat-ı Muhammediye Tercümesi* (İmam Birgivi'den, 1969), *Kur'an ve Modern İlim* (Prof. Dr. Abdülfettah Tabbara'dan, 1973), *Biz ve Bugünkü Batı Medeniyeti* (Ebü'l-A'la Mevdudi'den, 1974), *Füyüzât-ı Rabbaniyye* (Abdülkadir Geylâni, 1975), *Gönül İncileri* (Abdülkadir Geylani'den, 1975), *Hazinetu'l-Esrar* (Seyyid Muhammed Hakkı'dan, 1977), *Şeriat-Tarikat-Marifet-Hakikat* (Eş-Şeyh Abdülaziz Derbağ el-İbriz'den, 1979), *İslâm Hidayeti* (İbni Teymiyye'den, 1999).

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997, s. 336).

Cemal Yıldırım

YILDIRIM, Cemal

Felsefeci. 17 Nisan 1925, Kulp / Diyarbakır doğumlu. Kulp İlkokulu, Akçadağ Köy Enstitüsü, Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü mezunu. Köy okullarında üç yıl öğretmenlik yaparak önce İngiltere'ye, ardından ABD'ye gönderildi. İngiltere'de Londra Üniversitesi Eğitim Fakültesini (1952) bitirdi. Yüksek lisansını ABD'de, Indiana Üniversitesinde (1963) tamamladı. 1963 yılından itibaren ODTÜ'de bilim felsefesi ve mantık dersleri (1963-85) verdi. 1968'de *"The Pattern of Reasoning in Scientific Discovery"* başlıklı takdim teziyle doçent oldu. 1974'te akademik kariyerini tamamlayarak profesörlüğe yükseldi. 1983-85 yılları arasında California State University-Northridge'de konuk öğretim üyesi olarak bulundu. 1985 yılında emekli olduktan sonra Edremit'e yerleşti.

Makalcleri 1965 yılından itibaren *Felsefe Tartışmaları, Bilim ve Ütopya, İnsan Bilimleri* (Journal of Human Sciences) dergilerinde yayımlandı. Ayrıca, ticaret ve muhasebe konularında çok sayıda basılı kitabı vardır.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Eğitimde Araştırma Metodları* (1966), *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme* (1966), *Bilim Felsefesi* (1973), *Bilim Tarihi* (1974), *100 Soruda Mantık El Kitabı* (1976), *Matematiksel Düşünme* (1976), *Doğru Düşünme Yöntemi* (1988), *Evrim*

Kuramı ve Bağnazlık (1989), *Bilimin Öncüleri* (1995), *Bilimsel Düşünme Yöntemi* (1997), *Çağdaş Felsefe Sözlüğü* (2000), *Belgelerle Ağrıda Ermeni Mezalimi* (2002).

ÇEVİRİ: *Bilimsel Felsefenin Doğuşu* (1981), *Albert Einstein – Bilimsel Kişiliği ve Dünyamıza Etkisi.*

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. IV, 1982), Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997, s. 180-181), Muzaffer Uyguner (Cumhuriyet Kitap, 31.8.2000).

YILDIRIM, Dursun

Edebiyat tarihçisi. 15 Nisan 1946, Kayabaşı (Hurmalık) köyü / Kalkandere (Karadere) / Rize doğumlu. İstanbul Nilüfer Hatun İlkokulu ve Ortaokulundan sonra Kabataş Erkek Lisesini bitirdi (1963). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden *"Hamdullah Hamdi'nin Mevlidi"* adlı lisans tezi ile (1968) mezun oldu. Aynı bölümde doktora tezi çalışmasına başladı. Doktorasını Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi (Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi)'de Prof. Dr. Şükrü Elçin yönetiminde ve Türk Halk Bilimi alanındaki *"Türk Edebiyatında Bektaşi Tipine Bağlı Fıkralar"* adlı tezle 1974 yılında tamamladı. Aynı yıl, çalıştığı bölüme öğretim görevlisi olarak atandı.

Hacettepe Üniversitesinin bursu ile 1975 yılında gittiği ABD'de University of Washington'da misafir öğretim üyesi olarak çalıştı. Buradaki çalışmalarını Türk kültürü, tarihi, tarihi coğrafyası, arkeolojisi, etnografyası ve Türk lehçeleri üzerinde yoğunlaştırarak, Türk destan metinleriyle yakından ilgilendi. Bu süre içerisinde Rusça derslerini izledi, Summer School Institute'de ders verdi, seminerlerde bildiriler sundu ve konferanslar verdi.

1979'da dönerek Hacettepe Üniversitesindeki görevine devam etti ve *"Manas Destanı ve Köketay Hanının Ertegüsi"* adlı tezi ile doçentliğe (1980) yükseldi. Kültür ve Turizm Bakanlığı Çağdaş Kültür Eserleri Danışma Kurulu üyeliği ve başkan yardımcılığına seçildi. 1982'de Kültür Bakanlığı tarafından düzenlenen I. Milli Kültür Şurasına bir bildiri ile katıldı. Birinci ve İkinci Türk Kurultayı (Antalya 1993 ve İzmir 1994) Düzenleme Kurulu üyeliği ve başkanlığı görevlerinde bulundu. Prof. Dr. Dursun Yıldırım, çalışmalarını 1996 yılından itibaren başkanı olduğu HÜ Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde sürdürdü. Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü muhabir üyesidir ve Türk Dil Kurumu üyesidir.

Makaleleri *İÜ Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Millî Folklor, Türk Folklor Araştırmaları, Millî Kültür Dergisi, Millî Folklor, HÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi, Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, Türk Yurdu, Kök Dergisi, Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, Türk Kültürü Dergisi, Erdem AKM Dergisi* dergileri ile *Şükrü Elçin Armağanı* (1983), *Prof. Dr. Umay Günay Armağanı* (1996), *Hacı Bektaş Veli Armağanı* (1997) armağan kitaplarında yayımlandı. Ayrıca *Türk Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı.

ESERLERİ:

Türk Edebiyatında Bektaşi Tipine Bağlı Fıkralar (1976), *Sazımın Sözü -İnceleme-Metin-Sözlük* (1980), *Karabağ Dosyası* (C. Özönder ile birlikte, 1990), *Türk Bitiği, Araştırma/İnceleme Yazıları* (1998), *Türk Edebiyatında Bektaşi Fıkraları* (1999), *Dedem Korkut'un Dilinden: Sazımın Sözü I, II* (2002), *Dedem Korkut'un Dilinden: Kardaş Andı I, II* (2002), *Haydar Babaya Selam* (2002).

YILDIRIM, Elmas

Şair (D. 1907, Bakü / Azerbaycan – Ö. 14 Ocak 1952, Malatya). İlköğrenimini İranlıların Bakü'de açtığı İttihad Okulunda Farsça olarak yaptı. 12. Bakü Lisesi (1925) mezunu. Bakü Şark Edebiyatı Fakültesindeki öğrenimini sürdürmesine tüccar çocuğu olduğu gerekçesiyle izin verilmedi. İstanbul'da çıkan *Hayat* dergisinde bir şiirinin yayımlanması nedeniyle, üyesi olduğu Azerbaycan Proleter Yazıcılar Cemiyeti üyeliğinden çıkarılarak Dağıstan'a ve Türkistan'a sürüldü. Bu sürgünde Türk dünyasını yakından tanıma imkanı buldu. Hayatının tehlikede olduğunu anlayınca 1933'te İran'a kaçmaya karar verdi, ancak yakalanıp hapse atıldı. Türkiye'ye sığınarak Elazığ'a, ardından Malatya'ya yerleşti. Bu iki şehirde öğretmenlik ve bucak müdürlüğü yaptı. Kale (Malatya) bucağı müdürüyken yakalandığı böbrek hastalığından kurtulamayarak öldü. *Bozkurt, Özleyiş, Gökbörü, Bozkurt, Orhun, Komünizmle Mücadele, Aras* vd. dergilerde Milli duyguları işleyen şiirleri yayımlanmıştı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Boğulmayan Bir Ses* (1936), *Dağlara Seslenirken* (1937), *Elmas Yıldırım'ın Seçilmiş Şiirleri* (1953), *Yiğitlere Sesleniş* (1990).

DERLEME: *Azerbaycan Manileri: Halk Edebiyatından Alınmış Bayatılar* (1947).

HAKKINDA: Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998), Ertuğrul Yaman / Türkiye'deki Türk Dünyası (A. K. Bolaç – A. Esatoğlu ile, 1998), Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (2. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

YILDIRIM, Enbiya

Hadis araştırmacısı. 20 Haziran 1965, İstanbul doğumlu. Lisans (1987), yüksek lisans (*"İbn Huzeyme ve Sahih'i"* tezi ile, 1990) ve doktora (*"Hadiste Metin Tenkidi"* tezi ile, 1996) öğrenimlerinin ardından Cumhuriyet Üniversitesinde yardımcı doçent (1997) ve doçent (2002) olarak görev yaptı. Makaleleri *CÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi* ile *UÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi*'nde yayımlandı. Cumhuriyet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Hadis Problemleri, Geleneksel Hadis Yorumculuğu.*

ÇEVİRİ: *İslâm Âlimlerinin Gözüyle Zamanın Kıymeti, Mevzu Hadisler, Bir Eğitimci Olarak Hz. Muhammed ve Öğretim Metodları* (Ebu Gudde'den), *Sünnetin İslâm'daki Yeri* (Suyuti'den), *Kitabü'z- Zühd* (Beyhaki'den).

YILDIRIM, Ergün

Yazar. 1965, Elazığ doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Elazığ'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümünden mezun oldu. Aynı bölümde *"Batılılaşma Sürecinde Bir Şahsiyet: Ahmet Emin Yalman"* konulu teziyle yüksek lisans programını tamamladı (1991). Yine aynı bölümde *"Değişen Din Anlayışının Sosyolojik Yorumu ve Din Dersi Kitapları"* konulu doktora tezini Prof. Dr. Ümit Meriç yönetiminde tamamladı. Özel ve kamu kuruluşlarında öğretmenlik yaptı. Çeşitli dergilerde makaleleri yayımlandı.

ESERLERİ:

Değişen Din Anlayışının Sosyolojisi, İktidar Mücadelesi ve Din.

YILDIRIM, Erol

Şair ve yazar. 1 Ocak 1944, Sivas doğumlu. Âşık Kaderî, Garip Ozan, Mehmet Erol isimlerini de kullandı. Sivas Ülkü İlkokulu (1957), Atatürk Ortaokulu (1961), İstanbul Vefa Akşam Lisesi (1966), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1972) mezunu.

Erol Yıldırım

EROL YILDIRIM

SEVGİLİYE MEKTUP

Biliyor musun, seninle şöyle dizdize oturup da önyargılardan uzak, çelişkilerimizden arınmış iki sevgili gibi duygu ve düşüncelerimizi birbirimize anlatamadık.

Farkındayım bizler sizlere şöyle, masmavi bir balon gibi pırıl pırıl canım bir gökyüzü, suları bitkin, içi cıvıl cıvıl ter temiz bir deniz yerine, yırtık gri renkli bir çırkin balon gibi, sevimsiz bir gök ve kirli denizleri miras bıraktık.

Böyle bir doğada ormanlar tıknefes, insanlar bunalımlı, egoist ve böyle bir dünyada çocuklar yoksunluktan kırılıyor.

Demek istiyorum ki, işiniz, uğraşınız oldukça zor.

Ben sizlerin çağındayken, böylesi sıkıntıların varlığından habersizdim. Benim derdim sırtıma yüklediğim o koaman boya sandığıydı. Ne zaman onu sırtıma vursam, belim ağrır, kayışı omuzlarımı keserdi. Nuri'nin kahvesinin önüne konduğumda derin bir nefes alırdım. Soğukkuyu denilen lastik ayakkabıların içinde ayaklarım çıplak kara basıyormuşum gibi ayazdan donardı. Tanrıya bir müşteri çıksa da eve ekmek parası götürsem diye hep yalvarırdım.

Bütün bu açmazlarım, akşam olunca bütün ailenin çevresinde toplandığı odun sobasının sıcaklığında unutulur giderdi. Hele ki anam o akşam sıcak tarhana çorbasını koymuşsa önümüze, bizden daha mutlusu bulunmazdı. Sizler şimdi lapa lapa yağan kara, kartopuna hasretsiniz. Oysa biz hiç bitmeyecek gibi uzayan karlı kış günlerinden yakınırdık.

Sen höllüğü de bilmezsin! Pampers'te büyüdün. O zamanlar analarımız altımıza koyacak bez bulamadıklarından toprak koyarlardı. Höllük işte bu toprağın adı. Ben höllükte büyüdüm.

Sen çok farklısın. Avrupa'da öğrenim görüyorsun. Kaç kişi var senin kadar şanslı.

Sen varsıl bir ailenin çocuğu değildin. Şansın yardım etti.

Nereden estiği belirsiz bir fırtına, bir yel bizi buralara attı.

O zamanlar daha altı yaşlarında bile değildin. Sana danışmak, bu yolculuğa hazır olup olmadığını sormak aklımıza bile gelmedi. Günlerce yatak odanı, Memiş'ini, Naciye Nine'ni sayıkladın, unutmadın.

Sana değerli bebekler armağan ettik ama hiç birine "Memişim" demeye dilin varmadı.

Bir Noel sabahı sana bir çorap dolusu şeker armağan eden Frau Bauer'i, bize her gelişinde sana değişik armağanlar getiren Herr Himmels'i sevmeye başladın. Seni annenin kucağında her yakalayışta öpüp koklayan Nine'yi anımsamaz oldun.

Onaltı yaşını kucaklaman için şurada kaç gün kaldı.

Bizler için bu on yıl çırkın bir gurbetti. Günlerse topal karıncanın aksak temposu gibi ağır sancılı geçti. Yirmiyedi metrekare bir evde yaşamak zorunda kaldığımız o sancılı günler elbette senden de birşeyler alıp götürdü.

Bu uzun on yıl senin için de, kuşların kanadındaki bir yel gibi çabucak gelip geçmedi herhalde.

Şimdi bir genç kız adayısın. Çok şey kazandın. Bilgin, deneyimlerin arttı. Çok yönlü biri oldun. Alkışların seni, bu yaşta dört dil biliyorsun. Bir dil bir insan, dört dil dört insan eder. Yani sen dört insan kadar güçlüsün demek.

Bazı kere annen ve ben sana bakıp şaşkınlığa düşüyoruz. Nasıl oluyor da bunca karmaşık şeyi, bu denli kısa bir zamanda, bu denli güzel başardın. Modern bir kız oldun. Yığınla Avrupalı sanatçı tanıyorsun. Dilinden yabancı şarkılar hiç düşmüyor. Dünyamız öylesine hızlı dönüyorki sen buna rahatlıkla ayak uydurabiliyorsun. Bizler daha "ne var, ne oldu!" şaşkınlığından kurtulmadan sen bilmeceyi çoktan çözmüş oluyorsun. Bizim afallamamız sana komik geliyor. İçin için bizi beğenmiyor eleştiriyorsun.

Pahalı mağazalardan giyinmek, okul arkadaşlarınla yarışmak tutkun gün geçtikçe artıyor.

Biraz burun kıvırarak baktığımız bizler, sizlerin mutluluğu için her şeyi yapmaya hazırız. Sizlerin her türlü başarınız bizi umulmadık sevince ve gurura boğuyor.

Tüm bu coşkulu ve kıvanç verici, olumlu gelişmelere karşın yinede içimde kaygı dolu bir burukluk var.

Anadilinden yavaş yavaş kopuyorsun gibi geliyor bana.

Şiirlerimizi sevmek şöyle dursun "şiir" adını duymaktan bile ürker oldun.

Oysa biz sana küçüklüğünde mmni yerine türküler, şiirler söyleyerek seni büyüttük.

O canım masal kitapları, öyküler, romanlar daha ne kadar zaman kitaplıkta alıp okuman için, seni bekleyecekler.

Elbette başarılarınla övünüp mutlu oluyoruz. Ama ya kaybettiklerin!

Yoksul dağarcığımızda buralara taşıyıp getirdiğimiz, ölümsüz değerlerimiz.

Sevgi, saygı, özveri ve hoşgörü. Ata mirasımız. Onları yitirirsek, yeni kazanımlarımızla kaynaştıramazsak, özgünlüğümüzün bir anlamı kalır mı?

Güzel bir dünya armağan edemedik sizlere. İnsanlık bir bunalım içinde. Bu ülke maddi yoksulluğumuza derman oldu. Eğer manevi zenginliğimizi de koruyabilmek, onu dört elle sarılıp sahip çıkarsak daha da güçlü ve özgün oluruz.

704 Nolu tramvayın geçtiği yolun bir yakasında sen, diğer yakasında ben oturuyorum.

Ben yoksul dağarcığımda getirdiğim değerlere sahip çıkıyorum.

Şimdi ayrı da düşmüş olsak, yüreğim hep seninle çarpıyor.

Seni çok ama çok seviyorum. Ya sen!

14 Kasım 1990, Düsseldorf

1966'dan itibaren İstanbul Şehir Hatları İşletmesinde memurluk, İstanbul ve Çanakkale'de edebiyat öğretmenliği yaptı ve 1980'de Almanya'ya gitti. Almanya'da Türkçe öğretim görevlisi, edebiyat öğretmeni ve tiyatro yönetmeni olarak çalıştı. *Eylemin Günlüğü* kitabında, "işçilerin ve sosyalizmin övüldüğü ve dünyada emek uğruna ortaya konulan mücadelelere atıflar yapıldığının belirlenmiş olması nedeniyle" TCK'nin 142/1. maddesince, "cebir yoluyla sosyalizmi kurmak" suçundan dolayı 142/4. maddesince hakkında açılan dava "soruşturmaya yer olmadığı" kararıyla (1979) sonuçlandı.

İlk yazısı "*Sevgiliye Mektup*", Mart 1970'te *Güvercin* dergisinde yayımlandı. Deneme, öykü ve şiirleri Türkiye'de *Akşam*, *Devrim*, *Barış* gazeteleri ile *Kadınların Sesi*, *Türk Dili*, *Şiir Defteri*, *İlkyaz*, *Pir*, *Güney* gibi. dergilerde; Almanya'da çeşitli dergilerde ve ortak kitaplarda yer aldı. Romanlarında 68 kuşağının serüvenini aşkla harmanlayarak kendi bakış açısından anlattı. 1985'te Gersenkirchen'de dü-

zenlenen bir şiir yarışmasında birinci oldu. 1987'de Münih Üniversitesinin, 1990'da *Die Brücke* dergisinin açtığı "über Grenzen" (Sınır Ötesi) yarışmasında beğeni ödülü aldı. Ayrıca yine Almanya'da biri şiir biri öykü dalında iki üçüncülük ödülü vardır. Türkiye Yazarlar Sendikası, Alman Sosyal Demokrat Partisi üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Eylemin Günlüğü* (1979), *Barışı Kucaklasak* (1985), *Bir Sevda Destanı* (1987), *Bir Bulut Kaynıyor* (1991).

ROMAN: *Höllük* (1990), *Elveda Kavga Merhaba Sevda* (1998), *Karanlık Yüzü* (2003).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 13.8.1998), Bir Romanın Anatomisi (Arkadaş gazetesi, Ocak 2004).

YILDIRIM, Fügen

Gazeteci-yazar. 1956, Malatya doğumlu. Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Sevk ve İdare Yüksek Okulunu bitirdi. Yüksek lisansını Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümünde tamamladı. İş yaşamına 1979'da İmar İskân Bakanlığında, gazetecilige ise 1987'de Gelişim Yayınlarının haftalık *Bayan* dergisinde başladı. *Kadınca* ve *Kim* dergilerinde muhabirlik yaptı. 1995-98 yılları arasında Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfının gecekondu bölgelerinde yürüttüğü "Kadın ve Çocuk Merkezlerini Yaygınlaştırma Projesi"nin koordinatörlüğünü üstlendi. 1998'de Kanal D'de program editörlüğü, 1999'da *Milliyet* gazetesinin ek yayınlarında yayın yönetmenliği yaptı. 2001'de Bağımsız İletişim Vakfının "Yerel Basını Desteklcme Projesi" için "Çocuk Radyosu" adlı haftalık çocuk programlarını hazırladı. *Fahişeliğin Öbür Yüzü – On Beş Kadının Tanıklığı* (2002) adlı bir araştırma kitabı vardır.

YILDIRIM, Halide

Şair. 11 Eylül 1959, Kars doğumlu. İlk ve ortaokulu Kars'ta okudu. Hatay Kız Öğretmen Liscsini ve Bursa Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünü bitirdi. Anadolu Üniversitesinde bir yıl lisans eğitimi aldı. Samsun'un Alaçam, Kavak, Havza; Çanakkale'nin Biga, Lapseki; Kars'ın Selim, Sarıkamış ilçeleri ile Kırklareli'de öğretmenlik yaptı. Bursa'da edebiyat öğretmeni iken emekliye ayrıldı. Yaşamını ve çalışmalarını Bursa'da sürdürdü. Edebiyatçılar Derneği ile Bursa Yazın ve Sanat Derneği (kurucu) üyesidir.

İlk şiiri 2003 yılında *Evrensel Kültür* dergisinde yayımlandı. *Issız Kuğu* adlı dosyasıyla 2004 yılında Süleyman Okay Şiir Yarışmasında birincilik ödülünü aldı. Şiir ve düzyazıları, *Evrensel Kültür, Agora, Şiir Ülkesi, Damar, Edebiyat ve Eleştiri, Öteki-siz, Yaratım, İmgelem, Akatalpa, Lacivert, Sonsuzluk ve Bir Gün* ile *Cumhuriyet Kitap* gibi dergilerde yayımlandı. *Issız Kuğu* (2005) adlı bir şiir kitabı vardır.

YILDIRIM, Hasan

Çocuk hikâyccisi. 18 Mart 1967, Erbaa / Tokat doğumlu. Erbaa İmam Hatip Lisesi (1987) mezunu. Diyanet İşleri Başkanlığında çalıştı. Çocuk edebiyatı alanındaki ürünlerini *Diyanet Çocuk* ve *Diyanet* dergilerinde yayımladı. 1998 yılında *Kervan* dergisinin çocuk edebiyatı ödülünü aldı.

ESERLERİ:

Ak ve Sarı Zambaklar, Kardelenin Karları, Talihsiz Kuşum.

Hasan Yıldırım

YILDIRIM, Hasanali

Şair ve yazar. 1966, Rize doğumlu. İlk, orta ve yükseköğrenimini İstanbul'da tamamladı. Şiir, hikâye, edebiyat ve sinema başta olmak üzere, çeşitli sanat dallarıyla ilgili yazılarını değişik dergi ve gazetelerde yayımladı. *Yeni Şafak* gazetesinde sinema sayfası hazırladı. Çalışmalarını *Gerçek Hayat* gazetesinde sürdürdü. *Ne Ki Ababeth* (2000) adlı bir hikâye kitabı vardır.

HAKKINDA: İlim ve Sanat Vakfı 2002 Bahar Programı (2002), Abdullah Harmancı / Heceöykü (Aralık-Ocak 2004).

YILDIRIM, Hüsamettin

Yazar. 1941, Hınıs / Erzurum doğumlu. Malatya Cumhuriyet İlkokulu (1957), Malatya Lisesi (1965), İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Siyasi İlimler ve Sosyal Siyaset Bölümü (1978) mezunu.

Yazılarını *Yeni İstanbul* (1962-63), *İslâm Mecmuası* (Ankara, 1963), *Hilal* (1963), *Selam Gazetesi* (Malatya, 1979), *Aylık Dergi* (1988), *Varide* (Konya, 1988) gazete ve dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

Aklı Köleleştirenlere ve Aklı Putlaştıranlara Reddiye (1984), *Nesillerle Tarihi Şahsiyetler Arasındaki Yabancılaşmanın İstismarcılarına Reddiye* (1975), *İçtimaî Matematik* (1984), *Müslümanların İhtilafları 1. cilt: Mukaddime* (1984), *2. cilt: Resul-i Ekrem* (s.a.v.) *Zamanında Müslümanların İhtilafları* (1988), *İnsanın Dünyada Mes'ud Olmak İhtimali* (1988), *Muharrirlik Hayatımın İlk Kalem Tecrübeleri* (1988).

YILDIRIM, İbrahim

Öykü ve roman yazarı. 23 Şubat 1950, İstanbul doğumlu. İbrahim Yusuf imzasını da kullandı. Atatürk Erkek Lisesi, İÜ İktisat Fakültesi mezunu. İstanbul'da bankacılık, reklâm metni yazarlığı yaptı. Önce Cengiz Öndersever, daha sonra da Metin Celal ve Ahmet Önel'le birlikte *Yaşasın Edebiyat* (1987-92, 4 sayı) öykü seçkisini çıkardı.

Şiir, deneme ve öyküleri 1978'den itibaren *Varlık, Oluşum, Cumhuriyet Kitap, Günümüzde Kitaplar, Çerçeve* gibi dergilerde yayımlandı. Beş altı yıl boyunca eski kitapları tanıttığı, biri *Günümüzde Kitaplar* dergisinde diğeri *Cumhuriyet* gazetesinde olmak üzere, "Bir Zamanlar Bir Kitap" ve "Sarı Yapraklı Kitaplar" adlı iki köşe hazırladı. Takma adla *Girgir* dergisinde mizah öyküleri yayımladı. *Kuşevi'nin Efendisi* ile başlayıp *Yaralı Kalmak*'la sürdürdüğü *Eylül'den Sonra* üçlemesini son romanı *Bıçkın ve Orta Halli* ile tamamladı. Birbirinden bağımsız, ama birbirini tamamlar nitelikteki bu üç romanda, 12 Eylül 1980 askeri darbesinin kişilerde ve toplumda yaratığı yıkımı sergiledi. *Bıçkın ve Orta-halli* adını verdiği dosyası 1980 Abdi İpekçi Roman Yarışmasında övgüye değer bulundu.

"İbrahim Yıldırım, kullandığı imgesel dili, sözcük ve cümle yapıları, kavramlara yaptığı vurguları ile roman kahramanlarını duygusal iniş çıkışlarına, isyanlarına, öfkelerine, tutku ve sevinçlerine eşlik ettiriyor okuyucusunu. Kahramanlarının patolojik ruh halleri üzerinden zengin bir metafor ve imgelem dünyasına giriyoruz. Doğrusal bir zaman akışı izlemeyen hikâyelerde

İbrahim Yıldırım

İBRAHİM YILDIRIM

ŞAİR RUHİ ALEMDAR'IN TEÇHİZ VE TEKFİNİ

Az sonra, birinci bölümünü okuyacağınız bu öykü gerçekten yaşanmıştır. Bundan dolayı her hangi bir kurum; şair ya da yazarla yasal sorun yaşamamak için, -öykü kahramanı dışında- özel ad kullanmadım... Dahası 1982 yılında yayınlanan ve bu sarsıcı öyküye müdahil olan edebiyat dergilerinin adlarını değiştirdim.

Değişmeyen tek şey, öykünün kendisidir.

Öykünün kahramanı olan Ruhi Alemdar arkadaşımdı; onun bazı yönlerini itici bulur, kimi huylarına çok kızar, düşüncelerini anlamakta zorlanır, ancak yine de severdim... Öte yandan, aradan yirmi yıl geçmesine karşın arkadaşımın tifüsten ölmesine neden olanlara nefretim hiç azalmadı. Sanırım o insanlara duyduğum derin nefret, arkadaşımı daha iyi anlamama, onu kavramama, onu daha çok sevmeme neden oldu... Ama şunu çok iyi biliyorum: öykü denen tür kesinlikle intikam almak için yazılmaz... Dolayısıyla okur, nesnel olduğuma inanabilir...

Büyük merakla okuyacağınıza inandığım bu öyküyü arkadaşımın bildiğim bütün özelliklerini, taraf tutmadan anlatarak kotarmaya çalıştım...

Merakınızı daha da kışkırtmak için önce şu bilgiyi vermeliyim: Ruhi Alemdar, 1982 yılının 11 haziran günü, -işgüzar bir hekim bir hekimin kararıyla- duasız, gusülsüz; kireçlenerek gömüldü: ne namazı kılındı, ne de tezkiyesi yapıldı!

Aynı gün, -aynı işgüzar hekimin marifetiyle- Cağaloğlu'nda bulunan işyerindeki bütün eşyaları, kasetleri, kitapları, resimleri, daktilosu, dizgi makinesi ve bir sürü tıvır zıvır polis nezaretinde Halkalı Çöplüğü'ne götürülüp yakıldı! Hatta karısı, dokuz aylık oğlu ve sekreteri günlerce gözetim altında tutuldu... Ruhi, evinden uzak bir ölümü seçtiği için; oğlu ve karısı temiz çıktı; sekreter de sağlıklıydı... Ertesi gün ise gazetelerde Şair Ruhi Alemdar'ın ölümü şu satırlarla duyuruldu:

ON ÜÇ YIL SONRA İLK TİFÜS VAKASI

Dün, İstanbul'da R.A. adlı bir şahıs, tifüs teşhisiyle kaldırıldığı Cerrahpaşa Tebhirhanesinde öldü...

Yetkililerden aldığımız bilgiye göre, 1969 yılından bu yana ülkemizde tifüs vakasına rastlanmamaktaydı.

Sağlık ekiplerince hemen gömülen R. A.'nin ölümü şehirde korku yarattı.

R. A.'nin gömülmesine nezaret eden aynı zamanda hıfzısıhha meclisi üyesi olan hükümet tabibi, R. A.'nin ailesinin ve yakınlarının tecrit edildiğini de söyledi.

Az önce Ruhi Alemdar'ın bildiğim bütün özelliklerini anlatmaya çalıştığımı yazmıştım: dolayısıyla bu öykü ister istemez portre çizmek zorunda da kaldı : gölgeli, kırmızı lekeli, hummalı bir portre...

Doğrusu, arkadaşımın ölümüne neden olanlar hakkında okurun düşüncelerini de merak ediyorum... Belki de onu teçhiz edip kefenleyenlerden haksız yere nefret ediyorum...

Öyküm iki bölümden oluştu ve ben yalnızca iki günü, (2 Haziran ve 10 Haziran'ı) anlattım... İkinci bölümde - hayal edip-d ğer altı günden ara sıra söz ettiysem de, öyküm yalnızca yalnızca iki günü içeriyor.... Ancak okur , diğer günleri dilediği gibi hayal edebilir, öyküyü gönlünce genişletebilir...

Okumaya başlamadan önce şu bilgiyi de vermeliyim: 2 Haziran' 1981'de Ruhi Alemdar'ın teçhiz edilip kefenlenmesi istenmiş; 10 Haziran akşamı ise, şair.tifüs tanısıyla Cerrahpaşa Tebhirhanesine kaldırılmıştı.

1.

2 Haziran 1982/

Ruhi Alemdar, o belirtisiz sıradan günün sabahı, önceki akşamdan kalan başağrısı ve esrikliğin etkisiyle sarsak adımlarla yürüyüp, Bakırcılar'ı, Kapalıçarşı'yı geçip, Cağaloğlu'ndaki satıcıdan gazetelerini ve dergilerini alıp yokuş aşağı yürüdü... Saat henüz dokuz olmamıştı, bu iyiydi; kendini toparlayabilirse Edebiyat Çevresi'nin yeni sayısı için çalışmaya başlayabilirdi... Ama bir an önce, sabahın ilk saatlerine değin süren, o tuhaf- esrik söyleşinin etkisinden kurtulmalıydı. Dün gece, gerekli gereksiz bir sürü şeyi tartışmış, ülkenin ve şiirin çıkmazı konusunda savlar öne sürmüştü: şiir huzur içinde lümpenleşiyor , ülke güle oynaya kültürsüzleştyordu; her şey boğucu ve yok edicıydi; Ruhi Alemdar'a göre çok yakında kötü şeyler olacaktı!

Boğucu erinç! Uyandığından bu yana, bu iki sözcüğü her hatırladığında, yüreğini küçük bir pişmanlık ateşi yakıyordu: ne gereği vardı tartışmanın: öylesine, amaçsızca bir araya gelinmiş sıradan bir geceydi işte: usul usul içkisini içip kimseyi kırmamalıydı... Ama ne zaman içkili bir söyleşiye katılsa; kösnül bir atılganlıkla tartışıp, ağız dalaşlarına girişiyor, kendine hasımlar, düşmanlar yaratıyordu... Üstelik dün gece birilerine hakaret de etmiş, dahası itişip kakışmıştı...

Küçük pişmanlık ateşi, - tartışma gecesinin olumsuz ve çok taze anılarıyla- yokuş boyunca körüklenmiş, koskoca bir yangına dönüşmüştü: işyerinin bulunduğu hana vardığında neredeyse kavrulmak üzereydi. Bir an önce içeri girip ruhunu ve yüreğini serinletmeliydi: ama bir türlü hanın girişindeki kağıt toptancısının önünde toplaşmış sırt hamallarını aşamıyordu: adamlar , bağrışıp sövüşüp, itişip birbirlerinin sırtlarına yumruklar indirip, enselerine şaplaklar atıp şakalaşıyorlardı... Bedenini hamalların darbelerinden kurtarıp, hızla hanın kapısına yöneldiği an, kağıtçının sergen camında kendini gördü: yansısı kağıt toplarının üzerine düşmüş; şarabi kadife ceketinin omuzlarından akan ışık seli bütün camı kızıla boyamıştı: ardında ise, hamallar aynı ışığın içinde hoyrat devinimlerle yer değiştiriyor; ona doğru yaklaşıp uzaklaşıp görünüyü dağıtıyorlardı. Kızıl cam, bütün sokağı yutmuştu: küçük bir gündüz karabasanına benziyordu gördükleri: o, hamallar, kırmızı kamyonet, börekçi, çöp yığınları ve sokakta ne varsa, ışığın etkisiyle dengeleri bozulmuş görüntüler gibi sakınımsız, düzensiz devinıyorlardı... Bir an önce bu karabasandan kurtulmalıydı. Görüntüden ürküyle çıktı, hanın merdiyenlerine sığırttı.

İşyerinin kapısı her zaman olduğu gibi açıktı. Nefes nefese kalmış, eşikte duruyor: onun farkına varmayan sekreteri izliyordu: kız ağır ağır saçlarını tarıyor, bir şarkı mırıldanıyordu: bu ne vurdum duyamazlıktı, üstelik hanımefendi yeni gelmiş olmalıydı. Bu düşünce onu sınırlendirdi: yine karışık, tozlu bir masada güne başlayacaktı. Böyle bir ortamda ruhundaki ve yüreğindeki pişmanlık yangınını söndürmesi olası değildi. Sekretere günaydın bile demeden, hırçın bir sesle ayçöreği, kahve, su ve asprin istedi, sonra da bağırarak sordu.

—Cevher'in dizgileri bitti mi?

Yanıtı beklemeden odasına yöneldi.

Sekreter, dergiyi çıkarmaya başladığından beri yanındaydı ve bazı yan işlerle ek gelir sağlamayı başarıyordu... Ek gelir, kendine söylediği bir yalandı: becerikli kız, akıl edip elden düşme bir dizgi makinesi aldırıp ufak tefek ilanlar, broşürler hazırlamasaydı, dergi çıktığı ay kapanırdı. (...)

dönemler arasındaki geçişler, anımsamalar yoluyla geçmişle kurulan bağlar, ileride karşılaşılacak kimi olaylara ilişkin serpiştirilen ipuçları, kişilerin duygusal ve düşünsel değişimlerinin tasviri, kısacası kurgunun tamamı hiç aksamıyor." (Ömer Türkeş)

"İbrahim Yıldırım'ın öykülerinde olayların açıklıkla gözler önüne serilmesi yerine yankılarının anlatılması dikkat çekiyor. Yazar, bir duyguya kaynaklık eden olayı hiç anlatmadan o duyguyu duyumsatabiliyor. Okur, öykülerin herhangi bir anında anlatıcıların neler yapabileceğini kestiremediğinden çıkarımlara girişemiyor; öykülerin başarısı da galiba burada yatıyor. Sürekli kılık değiştirip okurla sohbeti sürdüren anlatıcı, öykülerin yazılış sürecini anlatmaktan da, izi sürülebilecek ipuçları vermekten de kaçınmıyor." (Gökşen Buğra)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Bir Cinayetin Ekonomisi* (1986), *Kaptan Gemide Kaçak Yolcu Var* (Ortak kitap, ed. E. Batur, 2002), *Hassas Ruhlar Şikayetçi Aşklar* (2004).

ROMAN: *Kuşevi'nin Efendisi* (2000), *Yaralı Kalmak* (2001), *Bıçkın ve Orta Halli* (2003), *Kravat* (2003).

DENEME: *Kumcul* (e-kitap, 2000).

HAKKINDA: Hulki Aktunç / Hoş Geldin Genç Usta (Güneş, 19.1.1987), Aylin Süer / Kuşevi'nin Efendisi (Cumhuriyet Kitap, 26.10.2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Kumcul (Cumhuriyet Kitap, 22.11.2001), Mine Söğüt / İbrahim Yıldırım: "Yazılı Olan Her şeye Korkarak Yaklaşıyorum" (söyleşi, Kitap-lık, Ocak 2003), Ömer Türkeş / www.pandora.com.tr, Gökşen Buğra / İbrahim Yıldırım-Hassas Ruhlar Şikayetçi Aşklar (Varlık Kitap, Aralık 2004).

YILDIRIM, Latif Ali

Şair (D. 1935, Kemalköy / Silistre / Bulgaristan – Ö. 1999, İstanbul). Latif Aliev imzasını da kullandı. İlkokulu köyünde, ortaokulu Emirköy'de bitirdi. Razgrat Türk Öğretmen Okulundan mezun olduktan sonra bir süre öğretmenlik yaptı. Sonraları *Halk Gençliği* gazetesinde muhabir olarak ve Sofya Radyosunun Türkçe Yayınlar Servisinde çalıştı. Ayrıca çeşitli yerlerde işçilik yaptı. 1989 yılının büyük göçünde Türkiye'ye geldi. Bir süre *Tercüman* gazetesinde çalıştı. Türkiye'ye geldikten on yıl sonra İstanbul'da öldü.

İlk şiirlerinde Bulgar resmi ideolojisini övmüş olan Latif Ali, şiirlerinin genelinde yeryüzünde gözlemlediği bilimsel gelişmeleri, sömürge uluslaların kurtuluş mücadelelerini, insanın umut ve özlemlerini, köy ortamının toplu görünümünü geleneksel ve duygusal bir hava içinde anlattı.

ESERLERİ (Şiir):

Bir Bahçeden Bir Bahçeye (1961), *Bir Yeşil Seviyorum* (Sofya 1964), *Sonbahar Çağrışımları* (2001).

HAKKINDA: Hayriye Süleymanoğlu Yenisoy / Bulgaristan Türk Çocuk Edebiyatından Örnekler (2002), Sabahattin Bayramöz / Türkçenin Sarmaşıkları (2002).

YILDIRIM, Mevlüt

Halk şairi (D. 1896, Asmaz köyü / Bor / Niğde - Ö. 4 Nisan 1954). Şiirlerinde Yıldırım mahlasını kullandı. Rivayete göre gençliğinde bir güzelin etkisinde kaldıktan sonra yazıp söylemeye, koşma dizmeye başladı. Samimi ve sade söyleyişi ile beğenilip sevildi. Şiirleri *Vatan Bülbülü* (1950) adlı bir kitapta toplandı-.

"Turnalara bile vatan gayretinin güdülmesini tavsiye eden Mevlüt Yıldırım, rahat söyleyişi, ahenkle anlamı kaynaştırması, temel sevgileri en güzel mısralarla anlatması bakımından çevremizin hakikaten sevgiye ve ilgiye lâyık seçkin şairlerinden birisidir." (İsmail Özmel)

HAKKINDA: İsmail Özmel / Dünden Bugüne Niğde'li Şair ve Yazarlar (1990).

Mustafa Yıldırım

YILDIRIM, Mustafa

Sanat tarihi araştırmacısı. Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi mezunu. Yüksek lisansını ve doktorasını aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk-İslâm Sanatları Bölümünde (1997) tamamladı. SÜ İlâhiyat Fakültesi İslâm Tarihi ve Sanatları Bölümü Türk İslâm Sanatları Tarihi Anabilim Dalında yardımcı doçent oldu. İlgi alanı Türk-İslâm sanatlarıdır. Yazılarını *SÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Yeni Türkiye, Bilgetürk* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

Konya'da Son Yüzyılda Kaybolan Bazı Türk Yapıları (2002), *Azerbaycan Halısı* (2002).

YILDIRIM, Mustafa Hilmi

Şair. Kozluca köyü / Tonya / Trabzon doğumlu. İlkokulu köyünde, ortaöğrenimini Trabzon Atatürk Ortaokulu ile Trabzon Lisesinde tamamladı. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi İktisat Bölümünü bitirdi. *İcmal* ve *Mesaj* gibi çeşitli gazete ve dergilerde şiirleri ve makaleleri yayımlandı. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde şef olarak görev yaptı. Şiirlerinin *Sidre* (1991) adlı kitapta topladı.

HAKKINDA: Yunus Dergisi (sayı: 2, Nisan-Mayıs-Haziran 1993), Murat Yüksel / Geçmişten Günümüze Trabzon Şairleri 3-Cumhuriyet Dönemi (1993).

YILDIRIM, Necati

Şair ve yazar. 1946, Yeşiloba köyü (Medele) / Çal / Denizli doğumlu. İlkokulu köyünde okudu. Çal Ortaokulu, Nazilli İlköğretmen Okulu, Diyarbakır Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü (1966) mezunu. Alaşehir Kız Enstitüsü, Ula Lisesi, İzmir Buca Eğitim Enstitüsü ve İzmir Ticaret Lisesinde Türkçe - edebiyat öğretmenliği; öğretmenliğinin yanı sıra *Akşam, Demokrat İzmir, Hürriyet* gazetelerinin Alaşehir ve Ula (Muğla) muhabirliklerini yaptı.

İlk şiiri *Varlık* dergisinde (15 Eylül 1965) yer almıştı. Daha sonra şiirleri *Demokrat İzmir, Dost, Yeditepe, Yansıma, Dönemeç, Yeni a, Yürüyüş, Yarın, Sanat Edebiyat 81, Ortaklaşa, Yeni Olgu, Gediz* gibi çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yüzyirmi Sokak* (1967), *Umutsuzluğu Dağıt Yüzünden* (1978), *Gökyüzü Çiçeği* (çocuk şiirleri, 1983), *Dost Olan Su Versin* (1984), *Yanık Ülkem* (toplu şiirler, 2002).

RÖPORTAJ: *Mapushane İnsanları* (1976).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. III, 1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

YILDIRIM, Nimet

Fars dili araştırmacısı. 1963 doğumlu. Atatürk Üniversitesi Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Yük-

Nimet Yıldırım

sek lisansını İstanbul Üniversitesi, doktorasını Atatürk Üniversitesi Fars Dili ve Edebiyatı Bölümünde *"Sa'diyi Şîrâzî'nin Bostân ve Gülistân'ında Sözdizimi"* adlı tezle (1996) tamamladı. Atatürk Üniversitesinde araştırma görevlisi (1990), yardımcı doçent (1997) ve doçent (2000) oldu. 1997-2004 yılları arasında Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı başkanlığı yaptı. Makalelerini, *Akademik Araştırmalar, Ekev Akademi, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları, Nüsha* dergilerinde yayımladı. *Nüsha* dergisine hakemlik yaptı.

ESERLERİ:

DİLBİLGİSİ: *Destûr-i Zebân-i Fârsî II* (1996), *Destûr-i Zebân-i Fârsî III* (1996), *Farsça Dilbilgisi* (1997), *Farsçada Füller Kipler ve Zamanlar* (1997), *Farsçada Bileşik Cümle Yapıları* (2000).

ARAŞTIRMA: *Gazneliler Dönemi İran Edebiyatı* (1999), *Fars Edebiyatında Kaynaklar* (2000).

SEÇKİ: *Farsça Modern Metinler III* (1997), *Farsça Modern Metinler IV* (1997).

YILDIRIM, Nuran

Araştırmacı-yazar. 16 Haziran 1948, Edirne doğumlu. Edirne Lisesini tamamladıktan sonra girdiği İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü 1970'te bitirdi. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji (Meslek Ahlâkı) Kürsüsünde Osmanlıca okutmanı olarak çalışmaya başladı. Burada 1982'de doktorasını tamamladı. 1990'da doçent, 1996'da profesör oldu. *Darülfünundan Günümüze Üniversite Yayıncılığı ve Yaşamı* adlı bir eseri vardır.

YILDIRIM, Nuri

Şair (D. 12 Aralık 1944, Doğanhisar / Konya - Ö. Ekim 2005, Konya). İlk ve ortaokulu memleketinde okudu. Bolvadin Lisesini bitirdikten (1963) sonra Karaağa kasabası ve Çeltik – Kahveciören'de vekil öğretmenlik yaptı. Amatör olarak futbol oynadı. Askerlik dönüşü 1967 yılında Ziraat Bankası Karaman Şubesinde memurluğa başladı. Uzun yıllar Karaman, Perşembe, Hekimhan, Gölköy, Korgan, Darende, Pötürge, Kemaliye ve Ovacık'ta görev yaptı. 2001 yılında Ziraat Bankası Salihli Şubesinden emekliye ayrılarak Konya'ya yerleşmişti.

İlk şiiri *Sevgi Yolu* dergisinde (Mart 1999), diğer ürünleri *Varlık, Hisar* ve *Sevgi Yolu* dergileri ile *Doğanhisar, Konya Postası, Hürsöz* gazetelerinde yayımlandı. 1999, 2000, 2001, 2002,

Nuri Yıldırım

2003 *Sevgi Yolu Şairler Antolojilerine* katıldı. *Sensiz Seni Yaşamak* (1999) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Gündüz Aydın / Sevgi Yolu Şairler Antolojisi (2002, 2003), Gazete Hürsöz Şairler Antolojisi (2003).

YILDIRIM, Öngün

Televizyon programcısı. Yazar. 12 Nisan 1962, Sivas doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Samsun'da tamamladı. Lise öğrenciliği yıllarında judo sporuyla ilgilenmeye başladı. "Siyah kuşak birinci dan" seviyesindeyken spora ara verdi. Bir Japon firmasında tercümanlık yaptı. Kayseri'nin yerel televizyonlarında ilk olarak hanımlara yönelik "Biz Bize" programını hazırladı. Daha sonra "Minikler Playback", "Hanımlar Yarışıyor", "7. Gün", "Yemeni", "Gönül Telimiz" gibi programlar hazırladı. *Gönül Telimiz* (2001) adlı bir kitabı yayımlandı.

HAKKINDA: Nurkal Kumsuz / Bu Şehrin Işıkları (2006).

YILDIRIM, Selçuk

Bkz. GÜNDÜZALP, Selim

YILDIRIM, Suat

Tefsir araştırmacısı. 15 Ocak 1941, Ergani / Diyarbakır doğumlu. Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesi (1959), Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1964) mezunu. Doktorasını aynı fakültede tamamladı (1973). Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde Müftü yardımcılığı, müftülük (Edirne, 1964-65) ve müfettişlik (1967-68) görevlerinde bulundu. 1968 yılında Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesine Arap Dili ve Edebiyatı asistanı olarak atandı. Daha sonra aynı üniversitenin İslâmî İlimler Fakültesine geçti. 1970-71 yıllarında bir müddet Bağdat'ta incelemelerde bulundu. Burada *"Peygamberimizin Kur'ân Tefsiri"* adlı doktora tezini (1973) tamamladı, doçentliğe (1977) ve profesörlüğe yükselerek öğretim üyeliğini 1987 yılına kadar sürdürdü. 1977-87 döneminde Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı başkanlığı yaptı. 1974-75 yılında Paris Sorbonne Üniversitesinde bilgi ve görgüsünü arttırmak için çalışmalarda bulundu. 1987-88 yılları arasında Suud İmam Muhammed İslâm Üniversitesinde tefsir dersleri verdi. 1988'de Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine tefsir profesörü olarak atandı, 1989-93 yıllarında Tefsir Anabilim Dalı başkanlığı görevini üstlendi. Bir dönem Sakarya İlâhiyat Fakültesi dekanlığı görevini (1993-96) yürüttü. Temmuz 1998-Ağustos 2000 tarihleri arasında Malezya İslâm Üniversitesinde görev yaptı. Çalışmalarını MÜ İlâhiyat Fakültesi Tefsir Bölümü öğretim üyesi olarak sürdürdü.

İslâmî ilimler konusundaki inceleme ve araştırma yazıları *Yeni Devir*

Suat Yıldırım

ORYANTALİSTLERİN YANILGILARI

Ali Fuat Bilkan

Prof. Dr. Yıldırım, eserinde Şarkiyatçıları iki gruba ayırmaktadır.

"Tarih açısından eski olanlar: Gerbert d'Aurillac veya St. Thomas d'Aquin gibi ve yeni olanlar: Carra de Vaux veya Goldziher.

Medih veya yerme istikametlerinden birine olan temayülleri açısından : İslam medeniyetini medhedicîler ve tahkir ediciler." (s.140)

Bunların dışında kalan ve içine düştükleri aşağılık duygusunun tesiriyle, Oryantalist söylemleri dile getiren müslümanlar da bir başka grubu oluşturmaktadır. Bu gruba girenler, Oryantalistlerin iddialarına cevap veremedikleri için acziyetle birlikte, bir işbirliği ve yerli temsilcilik rolünü üstlenmişlerdir. Burada yazarın asıl üzerinde durduğu konu da ortaya çıkmaktadır : Müslüman dehâsın keşfeden ve kalemini onları yeniden diriltme yolunda kullanan Dozy ve benzeri müsteşrikler!

Oryantalistlerin en ziyade hedef tahtası haline getirdikleri konu Kuran-ı Kerim olmuştur. Dinin esası olan olan Kuran-ı Kerim'den sonra, namaz, oruç, alkollü içkiler vb. konular üzerinde şüpheler oluşturulmaya çalışılmış ve bu hususlarla ilgili temelsiz isnâtlarda bulunulmuştur. "Kur'ân nazil olduktan ancak beş yüzyıl sonra Latince'ye çevrilmiş ve bu çevirinin yayınlanması için de dört yüz yıl daha beklemek gerekmiştir."(s.269)

Kuran'ı bu denli geç bir dönemde tanıyan Batı, ne yazık ki sömürgeleri olan müslümanlara da Kuran'ı dolaylı yoldan yasaklamışlardır. Kuran'ı "tercümesi imkânsız bir kitap olarak tanıtan" sömürgeciler, Arapça öğretimini de yasaklamışlardır. Yazarın Batı'daki ilk Kuran tercümesini ve bu tercümenin altında yatan niyeti izâhı, Oryantalizmin karakterini anlamak açısından oldukça önem taşımaktadır: "Kur'ânın Avrupada yapılar ilk çevirisi Güney Fransada Cluny şehrinin manastırının baş rahibi olan Pierre (Le venerable)'in teşvik ve himayesiyle gerçekleşmiştir. Bu çalışma 1141-1143 tarihinde Robert Ketton, Hermannus ve ismi meçhul bir İspanyol rahip yahut A.Bedevi'ye göre Muhammed adlı bir Müslüman Araptan oluşan bir heyet tarafından üç yıl zarfında hazırlanmıştır. Pierre, bu hareketi sebebiyle sapıklıkla itham edildi. Fakat o kendini müdafaa ederken "Biz İslamı yaymak için değil, ona reddiye yapma imkanına kavuşmak için Kur'anı çevirtiyoruz" demişti. Gerçekten bu tercüme değiştirmeler, bazı yerleri atlayıp çıkarma, kasıtlı yorumlar ihtiva etme gibi eksiklikler ihtiva etmektedir. Fakat bütün bunlara rağmen, batıda Kur'anı anlama hususunda yapılan ilk ciddi teşebbüs sayılması itibariyle önemi haizdir. Matbaada basılarak yayınlanması beş asır sonra da olsa yazılışından itibaren Avrupalılar beş asır boyunca Müslümanlarla olan münakaşalarında bu tercümeyi kullandılar. Yapılmış olan bu Latince çeviri İsviçreli Th. Bibliander tarafından 1543'de "Machumentis Saracenorum principis" adı ile yayımlandı.

Yazar, eserinin üçüncü bölümünde, Oryantalistlerin İslâm, Hz. Muhammed ve Kurân-ı Kerim hakkındaki şüphe uyandırıcı yanlış kanaat ve değerlendirmelerine ayrıntılı bir biçimde, temel İslâmî kaynaklara dayalı olarak cevaplar vermektedir. (...)

Prof. Dr. Suat Yıldırım'ın eseri, bir yönüyle "ideâl muâmele tarzı" talebiyle kaleme alınan bir değer taşımaktadır. Yazarın Gazzali'ye de gönderme yaparak "itidâl ve insaf" ölçülerini ilmin kaçınılmaz metodu olarak ifade etmesi, bu kavramların birbirini anlama ve birbirini doğru tanıma hususunda da önemini ortaya koymaktadır. Geçmişte farklı medeniyetlerle muhatap olmuş İslâm dünyasının bunlara karşı muâmelesi ve bunlarla irtibattaki üslûbu dikkate şayandır. "Onlar; o medeniyetleri özümsemeyi, onlardan faydalı olan unsurları alıp hazmetmeyi ve aldıklarını İslâm'ı müdafaada kullanmayı, hülâsa beşeriyetin bu müşterek mirasından faydalanmayı pek iyi bilmişlerdi." (s.302) Aynı üslûbu yakalamak ve hasbî niyetle hareket ederek fikirleri toptan reddetmeden yol almak ilim adamının vazgeçilmez vasıfları olmalıdır. Oryantalistlerin bir medeniyeti yanlış değerlendirmelerindeki niyetlerini anlatmakla yetinmeyip farklı medeniyetlerin birbirini tanıma ve doğru anlama yollarını da izâh eden yazara, bizi bu önemli eserle buluşturduğu için teşekkür ediyoruz. (Ali Fuat Bilkan)

(1977-82), *Sızıntı* (1979-85), *Altınoluk* (1987-89), *İslâm* (1982-89), *Yeni Ümit* (1988-89), *Zaman* (1987-89) gazete ve dergilerinde yayımlandı. Arapça ve Fransızcadan çevirileri yaptı.

"Yazarın Gazzali'ye de gönderme yaparak 'itidâl ve insaf' ölçülerini ilmin kaçınılmaz metodu olarak ifade etmesi, bu kavramların birbirini anlama ve birbirini doğru tanıma hususunda da önemini ortaya koymaktadır. Geçmişte farklı medeniyetlerle muhatap olmuş İslâm dünyasının bunlara karşı muâmelesi ve bunlarla irtibattaki üslûbu dikkate şayandır. 'Onlar; o medeniyetleri özümsemeyi, onlardan faydalı olan unsurları alıp hazmetmeyi ve aldıklarını İslâm'ı müdafaada kullanmayı, hülâsa beşeriyetin bu müşterek mirasından faydalanmayı pek iyi bilmişlerdi.' Aynı üslûbu yakalamak ve hasbî niyetle hareket ederek fikirleri toptan reddetmeden yol almak ilim adamının vazgeçilmez vasıfları olmalıdır. Oryantalistlerin bir medeniyeti yanlış değerlendirmelerindeki niyetlerini anlatmakla yetinmeyip farklı medeniyetlerin birbirini tanıma ve doğru anlama yollarını da izâh eden yazara, bizi bu önemli eserle buluşturduğu için teşekkür ediyoruz." (Ali Fuat Bilkan)

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Peygamberimizin Kur'ân'ı Tefsiri* (1983), *Kur'ân-ı Kerîm ve Kur'ân İlimlerine Giriş* (1983), *Kur'an'da Uluhiyet* (1987), *Mevcut Kaynaklara Göre Hristiyanlık* (1988), *Fatiha ve En'am Süreleri'nin Tefsiri* (1989), *Kur'ân-ı Kerim ve Fenni Keşifler* (1990), *Kısa Tefsir Tarihi* (1990), *Tefsire Giriş* (2001), *Oryantalizm Üzerine Düşünceler* (2002), *Oryantalistlerin Yanılgıları* (2003).

ÇEVİRİ: *Kitab-ı Mukaddes-Kurân ve Bilim* (M. Bucaille'den, 1981), *En Mühim Mesaj: Kur'ân* (Muhammed Draz'dan, 1985), *Tefsir-i Kebir* (Fahreddin Râzi'den, bir heyetle birlikte, 1987), *Kur'an-ı Kerim Tarihi Ders Notları* (1978, Prof. Dr. Muhammed Hamidullah'tan), *Le Coran avec la Traduction Française* (1997, ortak, Kur'an-ı Kerim'in Fransızca meali), *Kur'an-ı Hâkim ve Açıklamalı Meali* (1998),

HAKKINDA: Günümüz Türkiyesinde Kim Kimdir? (1996-1997, s. 651), Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997, s. 425).

YILDIRIM, Yaşar

Bürokrat, yazar. 1980'de kurulan Ülkü Yolu Derneğinin (ÜYD) ilk genel başkanıdır. Nevşehir Ulu Ülkü Derneği Ülkü Yolu Derneği adını al-

dığı kongrede bu derneğin başkanlığına seçildi. Milliyetçi Çalışma Partisi (MÇP)'nde genel sekreter yardımcısı olarak görev yaptı. Muhsin Yazıcıoğlu ile birlikte MÇP'den ayrılarak BBP'nin kurucuları arasında yer aldı. Daha sonra yeniden MHP'ye dönerek partinin Ankara İl Başkanlığına seçildi. *Birliğe Çağrı, Yeni Düşünce, Yeni Hafta* gibi gazete ve dergilerde makaleleri yayımlandı. Ayrıca, *Balkondan Seyretmek* adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Hüdavendigar Onur / Türk Sağı Sözlüğü (2001).

YILDIRIM, Yusuf (Hataylı)

Edebiyat araştırmacısı. 1948, Kırıkhan / Hatay doğumlu. İlkokulu doğduğu ilçede bitirdi (1961). Bir süre Adana-Düziçi İlköğretmen Okulunda okuduktan (1962-67) sonra, İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Hazırlık Lisesinden (1967-68) ve İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden *"Ziya Gökalp Yazıları"* adlı lisans tezi ile (1972) mezun oldu. 1972-81 yılları arasında lise edebiyat öğretmenliği ve müdür yardımcılığı görevlerinde bulundu.

1986'da MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında *"Raif Necdet Hayatı ve Eserleri"* başlıklı yüksek lisans tezini verdi. 1981-98 yılları arasında MÜ Atatürk Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim görevlisi ve bölüm başkan yardımcısı, 1998'den itibaren Türkçe Eğitimi Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalıştı. 2005'te İstanbul Üniversitesi SBE Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında *"Cumhuriyet Dönemi Çocuk Oyunlarının Eğitim Yönünden İncelenmesi"* konulu doktora tezi çalışmasına başladı. Makalelerini 1974'ten itibaren *Hisar, Eğitimde İstanbul* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

Tevfik Fikret, Eğitimciliği ve Şermin (2002), *Orhan Veli Kanık ve Garipçiler* (Melih Cevdet Anday, Oktay Rifat, 2004), *Samipaşazade Sezai ve Sergüzeşt* (2004), *100 Temel Eser Kılavuzu* (MEB'in liseler için belirlediği eserlerin tanıtımı, özeti, yazarının incelenmesi, 2004), *Ahmet Rasim ve Şehir [İstanbul] Mektupları* (2005), *İlköğretim için Yüz Temel Eser Seçkisi* (MEB'in ilköğretim için belirlediği yüz eserin tanıtımı, özeti, yazarı, 2005).

YILDIRIM, Yusuf (Karslı)

Asker, anı yazarı (D. ?, Kars - ?). Altı yaşındayken önce babasını, ardından annesini yitirdi. Ardahan'da dayısının gözetiminde büyüdü. İlkokulu Ardahan'da bitirdi. Erzincan Askeri Okuluna girdi, Kuleli Askeri Lisesini ve Kara Harp Okulunu (1939) bitirdi. Harp Okulu öğrenciliği yıllarında Nazım Hikmet ve Sabahattin Ali gibi şair ve yazarlar ile yapılan propagandanın etkisinde kaldı. Kars'ta subayken Rusya'ya kaçtı (1941). Rusya'da önce ajan muamelesi gördüyse de Moskova'da serbest bırakıldı. Lomonosof Üniversitesinde öğretmenlik yaptı. Moskova Radyosu Türkçe yayınlar bölümünde çalıştı.

Ancak Rusya'da umduğunu bulamadı ve Kafkasya üzerinden Türkiye'ye dönmek istedi. Bu tür düşünceleri anlaşılınca tutuklandı ve işkence gördü. 1955'te gönderildiği Karakan'da ölüm kampından kurtuldu. O sıralarda Rusya'da bulunan Nazım Hikmet'le tanıştı. Türkiye'ye dönmek için planlar yaptı. Sonunda Romanya, Leipzig üzerinden Avusturya'ya iltica etti. Buradan Batı Almanya'ya geçti. Otuz yıl süren bir maceradan sonra 1970'te Türkiye'ye döndü. Anılarını *İnanmıştım* (1972) adıyla yayımladı.

YILDIRIM, Zahit

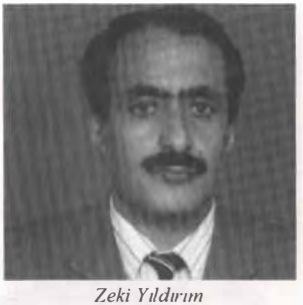
İslâm tarihi araştırmacısı. 15 Mayıs 1960 doğumlu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Kelam ve İslâm Felsefesi Bölümünü (1986) bitirdi. Yüksek lisansını İnönü Üniversitesinde İslâm hukuku alanında (1996), doktorasını Ankara Üniversitesinde İslâm tarihi ve sanatları alanında (2003) yaptı. Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde uzman (1996-99), öğretim görevlisi (1999-2004) ve aynı üniversitenin Uşak Fen Edebiyat Fakültesinde yardımcı doçent öğretim görevlisi (2004) olarak çalıştı.

ESERLERİ (Ortak Yayın):

Osmanlı Devleti ile Kafkasya; Türkistan ve Kırım Hanlıkları Arasındaki Münasebetlere Dair Arşiv Belgeleri (1992), *Osmanlı Devleti ile Kafkasya; Türkistan ve Kırım Hanlıkları Arasındaki Münasebetlere Dair Arşiv Belgeleri I* (1993), *Osmanlı Devleti ile Kafkasya; Türkistan ve Kırım Hanlıkları Arasındaki Münasebetlere Dair Arşiv Belgeleri II* (1993), *5 Numaralı Mühimme Defteri* (1994), *Osmanlı Devleti İle Bosna-Hersek Arasındaki Münasebetlere Dair Arşiv Belgeleri* (1995), *Türkiye'de Yunan Fecayii* (Mustafa Turan-Süleyman Özbek ile, 2003).

YILDIRIM, Zeki

Tefsir araştırmacısı. 5 Şubat 1950, Erzurum doğumlu. Erzurum Ali Ravi İlkokulu (1965), Erzurum İmam Hatip Lisesi (1972), Erzurum Yüksek İslâm

Zeki Yıldırım

Enstitüsü (1976) mezunu. Yüksek lisansını (1990) ve doktorasını (1997) Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı.

Memuriyete Erzurum İmam Hatip Lisesinde öğretmen (1980) olarak başladı. Daha sonra Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde uzman (1985), Temel İslâm Bilimleri Bölümü Tefsir Anabilim Dalında yardımcı doçent (1998) olarak çalıştı.

ESERLERİ:

M. İlkiya el-Harrasi'nin Ahkamü'l-Kur'an Adlı Eserine Göre Kıraat Farklılıklarının Hukuki Ayetlerin Tefsirindeki Rolü, Razi'nin et-Tefsirü'l Kebir'inde Fıkıh Usulü Uygulaması, K. Kerim Meali Kolay ve Anlaşılır Tefsir (Tatarcadan çeviri).

YILDIRIMLAR, A. Vahit

Şair. 1947, Erzurum doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Erzurum'da tamamladı. Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Edebiyat öğretmeni olarak çeşitli liselerde görev yaptı. Ankara Atatürk Anadolu Lisesinde çalışırken emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra özel bir lisede çalıştı. Şiirleri, çeşitli edebiyat dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Canom I, Canom II, Günbatımında ve Özlemin Eğiminde.*

DERLEME: *Erzurum Çocuk Oyunları.*

HAKKINDA: Hasan Ali Kasır / Erzurum Şairleri (1999).

YILDIZ, Ahmet (Öykücü)

Eleştirmen ve öykü yazarı. 6 Şubat 1960, Beşoğul köyü / Artvin doğumlu. Eren Yıldız adını da kullandı. Ankara Gazi Lisesinde başladığı lise öğrenimini Artvin Kâzım Karabekir Lisesinde (1978) tamamladı. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1987) mezunu. Ailesinin reklâm atölyesinde çalıştı. 12 Eylül 1980'de, *Generallerin Sonu Şah ve Somoza Gibi*

Ahmet Yıldız (Öykücü)

Olacak başlıklı bildirileri basıp dağıttığı için üç yıl tutuklu kaldı. 1992 yılında Ankara'da *Edebiyat ve Eleştiri* dergisini, 2006 yılında *2006 Edebiyat Yıllığı*'nı çıkarmaya başladı.

İlk öyküsü *"Bir Bahar Günü Kentte"*, 1983 yılında *Kıyı* (Trabzon) dergisinde yer almıştı. Eleştiri yazıları ve öykülerini, *Kıyı* dergisinin yanı sıra, 1983 yılından itibaren *Kuzey Haber* ve *Karadeniz* gazetelerinin sanat sayfaları ile *Edebiyat ve Eleştiri* dergisinde düzenli olarak yayımladı. *Üçlü Kavşak* adlı eseriyle Akademi Kitabevi 1987 Öykü Birincilik Ödülünü aldı. Edebiyatçılar Derneği ve Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

"Kertenkeleler ve Edebiyat, dünyanın her yerinde gittikçe artan sayıda sanatçı ve eleştirmenin 'yapıtın' ve sanatçının durumunu tartışmaya başladıkları, 'Sanat sanat için' yaklaşımını, postmodern relativizmini sorguladıkları, 'büyük ve militan', diğer bir deyişle 'büyük söylemler'i taşıyan, bir şeye karşı duran yapıtlar aramaya başladıkları bir dönemde, tam zamanında, yayımlanmış, bu 'yeni' ve heyecan dolu sanat ortamının parçası olmak isteyenler açışından çok yararlı bir çalışma." (Ergin Yıldızoğlu)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Üçlü Kavşak* (1988), *Kadın ve Boğa* (1998), *Genç Kyros'un Yazgısı* (2002).

ELEŞTİRİ: *Kertenkeleler ve Edebiyat* (2004).

YILLIK: *Edebiyat Yıllığı 2006* (2006).

HAKKINDA: Ayça Atikoğlu / İki Genç Öykücü Ahmet Yıldız ve Sezer Ateş'ten Güncellik Tartışması (Milliyet, Aralık 1987), Osman Çutsay / Ahmet Yıldız Tanrıları Anlatıyor (Edebiyat Dostları, sayı: 16-17, Ağustos-Eylül 1988), Adem Eryürük / Ahmet Yıldız ve Bir Genç Kızın Bakireliğinin Son Yarım Saati Adlı Öyküsünde Sanatsal / Toplumsal Unsurlar (Üçüncü Öyküler, sayı: 7, Bahar 2000), Adnan Satıcı / Kadın ve Boğa Üzerine Ahmet Yıldız'a Birkaç Soru (Edebiyat ve Eleştiri, sayı: 41), Neslihan Savaş / Hiçbir Canlı Mutlu Değildir (Radikal Kitap, 21.9.2002), Kaya Özsezgin / Ahmet Yıldız'la "Genç Kyros'un Yazgısı" Üzerine (Cumhuriyet Kitap, 10.10.2002), Aslıhan Ece Paköz / Ahmet Yıldız ve Genç Kyros'un Yazgısı (Alkış, Kasım-Aralık 2002), Metin Cengiz / Ahmet Yıldız Öykücülüğünde Önemli Bir Yönelim: Genç Kyros'un Yazgısı (Cumhuriyet Kitap, 19.12.2002), Ali Ulvi / Söyleşi (Varlık Kitap, Şubat 2005), Onur Zafer Ceylan / Genç Kyros'un Yazgısı ve Ahmet Yıldız (Eski, Ocak 2005), Ergin Yıldızoğlu / Yeni ve Heyecan Dolu Bir Sanat Ortamı İçin (Cumhuriyet Kitap, sayı: 764), Hüseyin Peker / Kertenkeleler ve Edebiyat (Kitap-lık, Ocak 2005).

YILDIZ, Ahmet (Siyasetbilimci)

Siyasetbilimci. 16 Şubat 1966, Diyarbakır doğumlu. Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünü bitirdi (1990). Yüksek lisansını Bilkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Evolution of Islamic Politics in Turkey Along the NSP-PP Line: Change or Continuity?"* başlıklı tezle (1991), doktorasını aynı üniversitede *"Search for an Ethno-secular Delimitation of Turkish National Identity in the Kemalist Era (1924-1938) with Particular Reference to the Ethnicist Conception of Kemalist Nationalism"* başlıklı tezle (1998) tamamladı. Bilkent Üniversitesinde kısa bir süre araştırma görevlisi olarak çalıştıktan sonra, TBMM'de

AHMET YILDIZ (Öykücü)

ÖLÜMÜM ASLA SIRADAN OLMAYACAK

Bardan çıkıp Kızılay metro istasyonuna doğru yürürken artık çöplerin bir parçası olmuş kediler kaçıştılar. Çünkü sivri uçlu ve demir pençeli botlarıyla ezik bir kola kutusuna vurmuştu. Az önce yağmış sonbahar yağmurunun oluşturduğu su birikintileri barlardan yansıyan neon ışıkları içinde rengarenkti. Ay yoktu. Ay yerine bir sokak lambası beynini yakıyordu. Çok iyi tanıdığı sarhoş kahkahaları, kendilerini rezilce koyvermiş sevgililerin fingirtileri ve müzik, evet müzik beynini dağlıyordu. Deri montunun içinden ellerini çıkararak gözlerini oğuşturdu. Hiç böyle olmamıştı. Patronu bile programını bitirmeden ayrılmak isteğine şaşırmıştı. Çünkü işini iyi yapan, çalışma saatlerine uyan ender şarkıcılardandı. İçiyordu evet, ama büyük bir olgunluk vardı içişinde. Ama şimdi belki de çok kaçırmıştı, şarkı aralarında devirdiği limonlu cinler midesini delmek için binlerce burgu birden kullanıyordu. Gerçekte her şeyin sonuna geldiğini, kırk yıllık yaşamının, uzun dalgalı saçlarına ve sakallarına karışan beyazlıkların bir anlamının kalmadığını düşünüyordu. Artık çoktan kapanmış dönercilerin bulunduğu aralıktan pis bir koku geliyordu. Çöp kamyonu ağır kasasını homurdatarak çöpleri sıkıştırıyor, ağzından pis sular sızıyordu. Koku bu gürültüden ve sulardan geliyordu. Döviz bürosunun bulunduğu köşede ise bütün gün boyunca ellerinde markalar, dolarlarla döviz bozulur, döviz satılır diye gelip geçenlerin kulaklarına fısıldayan, ağızlarının kokusunu onların burunlarına dayayan adamlar yoktu.

Metronun derinlere inen merdivenlerine hızlı daldı. Yönlendirme levhalarının, floresan lambalarının altında parlayan mermer parkelerin üzerinde topuklu botlarının kaymasına aldırmadan hızla yürüdü. Cebindeki yüzlük kartın son kredisini kullanarak gişelerden geçti. Manyetik gişelerin, metronun planlanandan bir yıl geç yapılmasına ve başlıkan tarafından tören yapılarak açılmısı komedisine rağmen daha ilk günlerde başlayan arızalarına son verilmişti. Bir an önce eve gidip yatağa kendini yüzüstü atmaya ve beynindeki uğultuyu dindirmeye çalışacaktı. Ancak tren, bir tırtıla benzeyen görüntüsüyle son vagonlarını da sürükleyerek tünelin ucundaki karanlıkta kayboluyordu. Bekleyecekti. Yeşil metal koltuklardan birine çöktü. Koltuğun kenarında bir İtalyan firmasının adını okudu. Sandalyeler İtalya'dan gelmiş diye düşündü. Dizlerinin üzerine düşürdüğü gözlerini kaldırdığında yakasında DAK GÜVENLİK yazan lacivert gıysili güvenlik görevlisinin kavruk ve pislik yüzünü gördü. Sarı çizgiyi geçmeyin diye kaba bir biçimde uyarıyordu raylara yaklaşıp aşağıya aptalca bakmaya çalışanları. Rayların yanına bırakılmış küçük kırmızı levhalarda yıldırım işaretli DİKKAT TEHLİKE yazısını okudu.

12 Eylül askeri darbesinde üniversitede öğrenciyken sol bir örgütün üyesi olduğu için tutuklanmış ve dokuz yıl içerde yatmıştı. Ancak hapiste sesini ve müzik tutku-

sunu diğer arkadaşları gibi saz ve bağlama öğrenmek için değerlendirmemiş, kendisine cezaevi yönetiminden uzun ısrarlar sonucu -bütün yemeklerin kokusunu üzerinde toplayan mikrop yuvası tahta kaşıklarını yerine metal kaşıklar verilmesi için yaptıkları açlık grevine bir adet gitar isteriz isteğini de koymuşlardı- gitar edinmiş, dışarıdan notalar getirtmiş, böylece yıllarını öğütebilmişti. Dostlukların ve arkadaşlıkların burnumu sızlatığı o anlar şimdi yoktu. Çoğu kez tekrar o küçük hücresinde olmayı istiyordu. Çıkınca yaşadığı yalancı ve hüzünlü özgürlük duygusu çabuk sönmüştü. Karşılaştığı işsizlik belasını Cem Karaca'ya benzeyen kalın sesini değerlendirerek oluşturduğu repertuarıyla, küçük barlarda elektronik gitarın ağırlıkta olduğu bateri eşliğinde gür sesiyle yine Cem Karaca şarkıları söylüyor, şarkıların sonunda ise kendisinin bestelediği Ölümüm Asla Sıradan Olmayacak şarkısını bütün içtenliğiyle haykırıyordu. Bütün bar müşterileri bu şarkıyı da Cem Karaca'nın sanarak ayakta alkışlıyor, içki bardaklarını avuçlarıyla kavrayarak içindekileri beyecanla boğazlarına gönderiyorlardı. Şarkılarına, yaşa, varol diye haykırarak el çırpan bu güruha aslında dudaklarına taktığı yalancı gülümsemenin dışında öğrenerek ve tiksintiyle bakıyordu. Arkadaşlarının, etkilenerek ölüme gittiği, yıllarını, gençliklerini içerde geçirdiği şarkıları şimdi bu aşağılık dinleyici kitlesinin, kız tavlamak ve yeni tanışıklıkları kızları sarhoş ederek halletmek için kullanıyor olmaları Ona, gördüğü işkencelerin en ağırı olarak geliyordu. Kendisinden de iğreniyordu. Ancak yapacak bir işi yoktu. İçeriden çıktıktan sonra aç kaldığı, merdiven altında arkadaşlarını ve dostlarını arayarak soğuktan titreştiği ilk günleri anımsayarak sahneye çıkmadan önce içki limitini iyice dolduruyor ve öyle başlıyordu. Önüne gelen kızla, hayranıyım diyen her kadınla, kendisi içerdeyken onların yemiş olduğu her halltan imtikam alıcasına yatıyordu. Şimdi ise bütün bunların hiçbirinden zevk alamıyordu. Hiçbir şeyin tadının kalmaması, son günlerde haralı gürele yaşadığı yaşamın hiçbir anlamının olmadığını böyle birden anlaması onu korkutmuştu. Şimdi bu boşluk duygusunun gövdesine vuran titremelerini dindirmek, beynini dağlayan acılarından kurtulmak için eve gitmek istiyordu. Ancak onu evine götürecek trenin yaklaşmakta olduğunu duyuran derin yeraltı sarsıntıları, raylardan gelen uğultu yaklaştıkça eve de gitmek istemediğinin ayrımına vardı. Kusmak istiyordu, iki kat pantolonlu kızın düzgün ve yumuşak bacaklarını sallayarak önünden geçmelerini izledi. Gittikçe kalabalıklaşmış istasyonda bütün yolcular bir koyun grubu gibi sessizce bekleşiyorlardı. Sigara yakmak istedi. Sonra bunun yasak olduğunu anımsadı. Yine de paketi cebinden çıkardı. Çakmağıyla yaktı. Ciğerlerine çektiği dumanları havaya üfledi. Tuhaf bir kauçuk ya da demirlerin sürtünmesinden çıkan kokuya benzeyen metro kokusuna taze sigara dumanı karıştı. Hemen bütün bakışlar üzerine çevrildi. Hoparlörden saygısız bir ses sarı çizgiyi geçmemeleri için uyarıyordu yolcuları. Uzun süredir kalık kıyafetini süzüp duran güvenlik görevlisi copunu kalçasında sallayarak yanına geldi. Sigarasını söndürmesini söyledi. Sigarayı ayaklarının dibine atarak ezdi. Küllerin ve sarı tütün parçalarının cilalı parkelerin parlaklığında dağılışını izledi. Şimdi güvenlik görevlisi Onu kolundan tutmuş sallıyordu. Birden adamın yüzüne bakınca bir düşmanı görür gibi oldu. Adamı silkeleyerek kendini kurtardı ve yaklaşmakta olan trenin önüne sarı çizgiyi ihlal ederek, kırmızı tabelasında yıldırım işareti olan rayların bulunduğu derin boşluğa, azgın bir nehirin huzurlu dalgalarına bırakıyormuş gibi bir duyguyla kendini bıraktı.

İstasyonda, raylarda alevler çıkaran acı, metalik bir fren sesi duyuldu.

- Raylarm üzerinde lânet bir hippi var, diye böğürüyordu arkadaşlarına doğru güvenlik görevlisi. Çabuk gelin!..

(*Kadın ve Boğa*, 1998)

siyasetbilimi uzmanı, Kütüphane Dokümantasyon ve Tercüme Müdürlüğünde müdür yardımcısı olarak çalıştı. Başkent Üniversitesinde Batı siyasal ve toplumsal düşünceler tarihi ilee karşılaştırmalı politika dersleri okuttu. Bilimsel ve mesleki toplantılara katılmak üzere çeşitli yıllarda, İngiltere, İskoçya, Arnavutluk, ABD ve İsviçre'de bulundu.

Çeviri ve makaleleri *İslâmiyat, Muslim World, Tezkire, Yeni Dergi, Liberal Düşünce* dergilerinde yayımlandı. 1996'da, *Milliyet* gazetesinin düzenlediği Sosyal Bilimler Yarışmasında "*Etnik Şiddetin Yönetiminde Kurumsal Bir Çerçeve Olarak Etnik Federalizm: Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım*" başlıklı çalışmasıyla birincilik ödülünü kazandı. Türk Sosyal Bilimler Derneği, Yasama Derneği, Kültürlerarası Araştırma ve Dostluk Vakfı (kurucu) üyesidir.

ESERLERİ:

"Ne Mutlu Türküm Diyebilene!" Türk Ulusal Kimliğinin Etno-Seküler Sınırları (1919-1938) (2001), *İktidar Herşey Değildir* (2004).

HAKKINDA: Howard Eisscntat / History and Historiography: Politics and Memory in the Turkish Republic (Contemporary European History, sayı: 12, 2003), Rıfat N. Bali / Bir Türk Olabilmenin Kuralları (Virgül, Haziran-Temmuz-Ağustos 2001), Mehmet Berk Balçık / Ne Mutlu Türküm Diyebilene: Türk Ulusal Kimliğinin Etno-Seküler Sınırları (http://www.berkbalcik.net/berkbalcık/makale.htm, erişim tarihi, 22.10.2004), Serdar Turgut / Ne Mutlu Türküm Diye(bilc)ne (Akşam Gazetesi, 8.9.2003), Kürşat Bumin / Yeni Gibi Görünen Kadim Meselelerimiz (Yeni Şafak, 16.11.2004) - Türk mü Türkiyeli mi? Meselesine Devam (Yeni Şafak, 17.11.2004) - Bunları Biliyor muydunuz? (Yeni Şafak, 20.11.2004).

Ahmet Yıldız (Siyasetbilimci)

YILDIZ, Ahmet Günbay

Romancı, şair. 30 Ekim 1941, Kızılcaören / Reşadiye / Tokat doğumlu. Ankara Kalaba İlkokulu (1954), Hüseyin Güllüoğlu Ortaokulu (1957), Yenimahalle Lisesi (1960) mezunu. 1961-63 yılları arasında Bayındırlık Bakanlığında çalıştı. Askerliğini tamamladığı 1965 yılından 1992 yılına kadar Merkez Bankasının çeşitli kademelerinde çalıştı. Aynı yıllarda Türkiye Kalkınma ve Dayanışma Vakfının kuruculuğu ve yönetim kurulu üyeliği, TÜRDAV Yayınları ile Türkiye Yazarlar Birliğinin kurucu ve yönetim kurulu üyeliğini yaptı. Çalışmalarını TİMAŞ Yayınlarının kurucu ve yönetim kurulu üyesi olarak sürdürdü.

"Çıkamam Huzuruna" başlıklı ilk yazısı 1964 yılında *Hakses* dergisinde yayımlandı. *Çiçekler Susayınca*

Ahmet Günbay Yıldız

adlı eseri *Yeni Asya* (1970), *Yanık Buğdaylar* da *Milli Gazete*'de (1972) tefrika edildi. Şiirleri *Sur* dergisinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Yanık Buğdaylar* (1974), *Çiçekler Susayınca* (1975), *Boşluk* (1975), *Sitem* (1976), *Figan* (1977), *Aynada Batan Güneş* (1978), *Azat Kuşları* (1978), *Dallar Meyveye Durdu* (1980), *Bir Dünya Yıkıldı* (1983), *Üç Deniz Ötesi* (1986), *Sokağa Açılan Kapı* (1988), *Gurbeti Ben Yaşadım* (1989), *Sular Durulursa* (1990), *Ekinler Yeşerdikçe* (1994), *Mavi Gözyaşı* (1994), *Benim Çiçeklerim Ateşte Açar* (1996), *Gönül Yarası* (1996), *Aşka Uyanmak* (1998), *Ülkemin Açmayan Çiçekleri* (1999), *Sevdalar Sözde Kaldı* (1999), *Sahibini Arayan Mektuplar* (2000), *Siyah Güller* (2000).

ŞİİR: *Bahçemde Hazan* (1994), *Al Yüreğim Senin Olsun* (2000), *Gün So-*

AHMET GÜNBAY YILDIZ

BASKIN

Kunduracı Rıza'nın ihbarı, geniş açıda'' soruşturmaya yol açmıştı. İlgili makamlar meselenin üzerinde titizlikle dururlarken, araştırma emri Mülâzım Sadık Bey'e verilmişti... Aldığı görevin ehemmiyetini idrak ediyordu... Geceyi gündüze ekleyip, tebdili kıyafetle, ihbar edilen evin etrafından kuş bile uçurmadı...

Zaman zaman yorgunluktan halsiz düştü, uykusuzluktan sersemleşti. Buna rağmen, canını yüzde yüz tehlikelere hedef tutarak görevini sürdürmekten imtina etmedi...

Kumandanının önünde Mukaddes Kitabı, Kur'ân-ı Kerîmi öperek and içmişti.

— Hem Vallahi, hem Billahi, demişti... Bu baş bu vücudun üzerinden ayrılmadıkça görevimi başaracağım...

* * *

Erzurum insafsız bir gecenin, karanlık libaslarını giyinmişti. Sanki bu serhadler şehrinin üzerine, simsiyah perdeler çekilmişti...

Pencerelerden dökülen çelimsiz ışıklar da olmasa, insanoğlu görebilmek hasletini yitirmiş sayılırdı.

Vakit, gecenin yarılandığını işaretlerken, hâlâ bir kırpıdanıp söz konusu olmuyordu. Gecenin, o insan ruhuna çöreklenen bezdirici sessizliği, gittikçe artıyor, neferler gözlerine misafir olmak isteyen uykuyu kovmak için çırpınıyordu.

Mülâzım Sadık'ın sabrı tükenmiş, müfrezesinin bıktırıcı bekleyişi heyecanı oldukça azaltmıştı...

Neden sonra cephane yüklü sarıban arabanın yanında bir gölge belirdi.

Karanlığın arasında kandil gibi sallanan hayaletler, ikilendi, üçlendi ve de az sonra dörtlendi..

Çok geçmeden arabanın üzerindeki yeşil otlar kucak, kucak alınmaya başlanmıştı...

Müfrezenin yitirmek üzere olduğu heyecan, insafsızca körüklenirken, parmaklar tetiklerin üzerine yüklendi... Karanlıkta parıldayan gözler, Sadık Beyin yattığı sipere çevrilmiş, emir bekliyordu...

Bulundukları mevki oldukça muntazam ve emniyetliydi. Sırtını Erzurum'un amansız dağlarına yaslamış bir arazi, hedefleri olan ev, kendilerine kırk elli metre mesafede bulunuyordu...

Yerleşme bölgesinin bitiminde olan hane, son günlerin Ermeni cephaneliği haline getirilmişti... Bu durum Komitelerin sinsice bir kıpırdanışa geçmiş olduklarının en canlı örneğini teşkil ediyordu.

Gözaltında bulundurulan evde, kör bir ışık, yanıp yanıp söndü... Mülâzım Sadık Bey, bir metre ileriden ve geriden zor duyulur şekilde öfkesini boşaltmaya çalıştı:

— Hainler, yeyip, içtikleriniz gözünüze, dizinize dursun...

Salih Onbaşı, Sadık Bey'in yanındaki sipere mevzilenmişti:

— Kumandanım, diye fısıldadı.

Sanki bu hali ile sabrının tükenmiş olduğunu bildiriyordu... Mülâzım Sadık hedefini dikkatle kontrol altında tutarken, elini hafif bir hareketle yukarı kaldırıp, dur işaretini verdi...

Müfreze şaşırmıştı... Arabanın üzerindeki cephane sonuna kadar taşınıp, evin içine yerleştirildiği halde, Mülâzım Sadık Bey hâlâ seyirci durumundaydı...

Salih Onbaşı, taşkın bir heyecanla yeniden fısıldadı:

— Kumandanım...

Mülâzım Sadık, arkadaşlarının endişesinden haberdardı. Ancak biliyordu ki, yanlış atılan tek adım, büyük felâketlere sebebiyet verebilirdi... Kıt duyulur bir sesle, müfrezeye hitab etti:

— Sakın taşkınlık yapayım diyen olmasın. Sessizce vereceğim emirleri beklemenizi istiyorum...

Siperde yatan neferler durgunlaştı, göz altında bulundurulan evin ışıkları söndü. Hayalet gibi gözüken insanlar, gözlerden silinip kayboldu.

Mülâzım Sadık Bey sakin ve sabırlıydı.

Salih Onbaşı ne yapsın bilemiyordu. Suç bile olsa, kumandanına yeniden ikazda bulunmayı vazife saymıştı... Sesi tırnağının dibine zorlu döküldü, derler ya, işte öyle bir fısıltı, gecenin sessizliğine inilti gibi karışıp öldü:

— Kumandanım... Biz bu hainleri seyretmeye mi geldik, baskına mı?

→

Mülâzım Sadık Bey, acı acı gülümsemişti... Elini Salih onbaşı'nın toprağın üzerinde bekleyen elinin üzerine bırakıp ve kısık bir sesle Onbaşıyı cevaplandırdı :

— Baskın için geldik Onbaşı. Yalnız şunu hiç unutma. Aşırı heyecan, salim düşüncenin katilidir... Mesuliyet taşıyan insanlar için hareketlerin isabetli kararlara dayanması şarttır.

Onbaşı:

— Öyle ise, Öyle ise, diye telâşlandı.

— Seni anlıyorum Onbaşı. Hemen baskın çözüm yolu değil. Şu anda senin düşündüğünü yapmak, karanlıkların sessizliğini kurşun sesleri ile bozmaktan ve de geceye, birkaç kurbun bırakmaktan ileri geçmez.

Senin dediğin gibi de olabilir. Ancak, dakikaların hattâ saniyelerin aylardan, hattâ, yıllardan bile kıymetli olduğu vakitler vardır. İşte o zaman her şey mümkün olabilir... Şu anda her şey kontrolümüz altında ve geçen vakit bizim için nöbettir... Güneşin doğuşunu beklemeli...

Onbaşı heyecan dolu kafasını önüne eğerek kumandanını tasdik etti... Dudaklarından acı acı dökülen fısıltı cevabı oluyordu...

— Lâkin Erzurum'un güneşi geç doğar kumandanım...

— Doğru Onbaşı, doğru. Belki dediğin gibi geç doğar ama mutlaka doğar...

Onbaşı hırsından ağlıyordu.

— Doğar Kumandanım doğar, diye sızlandı. Ekmek yediği çanağa pisleyenlerin, üzerine de... Yaşadıkları topraklara ihanet edenlerin üzerine de... Zalimin, küffarin üzerlerine de... Bu topraklar uğruna, Dini ve namusu için can veren şehidlerin, mübarek kanları üzerine de doğar... Şühedaların, geride kalan yetimlerin üzerine bile, doğar. Daha doğrusu... Gün batığı kadar doğar Kumandanım.

Onbaşının içinden sökülen sitem dolu fısıltılar, Mülâzım Sadık'ın heyecanını körüklerken, Salih Onbaşı az da olsa rahatlamışa benziyordu...

Sadık Bey, Onbaşısını kırmadan dinlemişti... Kulağı, hazin hazin dökülen sözlerde, gözleri hedefinden ayrılmıyordu...

— Kumandanım. Geride bir belgüzerim var. Tam iki yaşında. Anası, bir de, anam var...

(*Figan*, 1977)

lar Akşamın Mateminde (2002), *Hülyalar Çiçek Açtı* (2003).

HAKKINDA: Mehmet Nuri Yardım / Romancılar Konuşuyor- Hüzünlü Kalplerin Sesi Ahmet Günbay Yıldız: Romanlarımda İnsanımızı Anlatıyorum (2000) - Yazar Olacak Çocuklar (2004).

YILDIZ, Ahmet Hamit

Şair. 1969, Denizli doğumlu. İzmir Atatürk Lisesinden sonra bir süre İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinde okudu. Daha sonra Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne geçti. Buradan "*Osmanlı Gazelinde Lirik Ben*" adlı teziyle mezun oldu. Aynı üniversitede "*Leskofçalı Galib Divanı*" konusunda yüksek lisans çalışması yaptı. 1997 yılından itibaren kitap ve dergi yayıncılığında editör ve yayın yönetmeni olarak çalıştı. İyiadam Yayıncılığın kurucuları arasında yer aldı. Reklâm sektöründe metin yazarlığı yaptı.

Şiirleri 1993'ten itibaren *Dergâh, Yedi İklim, Kayıtlar, Hece ve Mizan* dergilerinde yayımlandı. Şiir, roman, öykü ve sinema eleştirileri *E Dergisi, Dergâh ve Est&Non* dergilerinde, denemeleri ise *Türk Edebiyatı* ve *Yağmur* dergilerinde yayımlandı. *Şehir, Derviş ve Gece Müziği* (2002) adlı bir şiir kitabı vardır.

YILDIZ, Ali Rıza

Şair. 20 Haziran 1929, Fındıklı / Rize doğumlu. İlkokulu Arılı köyünde, ortaokulu ise Hopa'da ve daha sonra Beşikdüzü Köy Enstitüsünde tamamladı. Askerliğinin ardından Trabzon'da Karayolları 10. Bölge Müdürlüğü Etüt-Proje bölümünde görevc başladı (1951). Yol güzergâh haritalarını çıkarmak için doğu illerini dolaştı. Karayollarında yirmi yedi yıl çalıştıktan sonra 1978'de emekliye ayrıldı.

Şiirlerini, Trabzon'da çıkan *Karadeniz, Türksesi, Kuzey Haber, Yol-İş* ve *Gürses*; Rize'de çıkan *Kuzey Ekspres;* Erzurum'da çıkan *Aziziye;* Karabük'te çıkan *Yeni Karabük* ve Fındıklı (Rize)'da çıkan *Yeşil Fındıklı* gazetelerinde, Trabzon'da çıkan *Kemençe, Dinçadımlar, Yunus* ve *Birlik* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ (Şiir):

Hatıralarla Yılların Sesi (1981), *Üç Güzel* (1993).

HAKKINDA: Birlik / Karadeniz Yazarlar Birliği Yayın Organı (sayı: 1, 1992), Yunus Dergisi (sayı: 1, 1993), Murat Yüksel / Geçmişten Günümüze Trabzon Şairleri 2-Cumhuriyet Dönemi (1993).

YILDIZ, Alim

Şair ve yazar. 26 Haziran 1968, Çubukköyü / Yıldızeli / Sivas doğumlu. İlkokulu köyünde, liseyi Sivas'ta bitirdi. Yükseköğrenimini MÜ İlâhiyat Fakültesinde tamamladı (1992). Aynı fakültede Türk-İslâm edebiyatı alanında "*Edebiyât-ı Umûmiyye Mecmuası İndeksi ve Dönemin Edebî Hayatındaki Yeri*" adlı tezle yüksek lisans yaptı. Bir süre İstanbul, Aydın ve İzmir'de öğretmenlik görevinde bulundu. 1998 yılında Cumhuriyet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Türk-İslâm Edebiyatı Anabilim Dalında araştırma görevlisi oldu. "*Fenâyî Dîvânı*" adlı teziyle doktora çalışmasını Dokuz Eylül Üniversitesinde tamamladıktan sonra tekrar Sivas'a döndü (2002). Çalışmalarını Cumhuriyet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi İslâm Tarihi ve Sanatları Bölümü Türk-İslâm Edebiyatı Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak sürdürdü. Eğitim-Bir Sendikası Ümraniye Şubesinin kurucuları arasında yer aldı ve bir süre bu şubenin başkanlığını yaptı.

Alim Yıldız

İlk şiiri "*Dert ve Çare*", *Millî Gazete*'de (9.1.1989) çıkmıştı. Sonraki yıllarda şiir ve yazılarını *İslâm Güneşi, Vahdet, Nida, Kardelen, Yeni Dünya, Bizim Ocak, Altınoluk, Kadın ve Aile, İnsanlığa Çağrı, Yedi İklim, Ay Vakti, İslâmi Edebiyat, İstanbul Millî Eğitim, Yeni İfade, DEÜ İlâhiyat Fak. Dergisi, CÜ, İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Tasavvuf, Yedi İklim, Revak* (Sivas) ve kendi çıkardığı *Muştu* dergisi ile değişik gazete ve dergilerde yayımladı. Şiirlerinin bir kısmı bestelendi. Şanlıurfa Belediyesi ve Türkiye Yazarlar Birliği tarafından düzenlenen Şair ve Yazar M. Akif İnan Şiir Yarışmasında birincilik ödülünü aldı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

"*Kendinden yola çıkan ve kendini arayan bir gazelhandır Alim Yıldız. Benliğini sorgulayan, kendisiyle konuşup kendisini sigaya çeken bir sanatçı. Bu yönüyle de tipik bir sanat eridir*

ALİM YILDIZ

UZAK BİR KÖYDE ÖLÜMÜN FOTOĞRAFI

Kurşuna dizilse top yekun dünya
Yalnız doğar yalnız ölür her kişi

Sararan yapraklarla çıkagelir sonbahar
Göçmen kuşlar çekilir
Beyaz bir gelinliğe bürünür de yeryüzü
Canlar telaşa düşer
İnsan bir kere ölür
Ve bir kere yaşar

Ölgün ışıklarıyla petrol lambası parlar
Sükun kaplı odanın büzünlü duvarında
Kurt sesleri duyulur gece uzar ve uzar
İhtiyarlar delişmen günlerini sayıklar
Küçük dünyalarında yüzüyorken çocuklar
Çetin savaşa düşer

Ne sessiz bir gemidir ölüm
Ne de yaş otuz beşi ikiye katlamıştır

Eğri büğrü bir duman yükselir göğe kadar
Bir salâdır duyulan kapıların ardından
Kahır yüklü insanlar ayrılırken duâdan
Sözler barışa düşer

"Gündelik sözler arasında
geçecek kadar kaba" değildir ölüm
Sessiz bir fırtınadır damarlarda dolaşır
Bir vuslat öğlesinde karnı yarılan toprak
Şâire unuttuğu mısrâyı hatırlatır
Gelir erinde geçinde
Ölüm herkesin peşinde

ALİM YILDIZ

SANA GAZEL

Ölüm ne ki senden gelen bil öldürür sevdan beni
Çileyi alnıma kazdın usandırdın candan beni

Laleleri güccendirdin boynu bükük sümbüllerin
Gülşenimi harap ettin ayırdın reyhandan beni

Yürüyüşün mazlumcadır sözlerinden korkarım ben
Şiirim öfkenin kalbi sürükler ardından beni

Habersizce çıkagelir mâverânın çağrısı bu
Sınırsız bakar gözlerin yetim kor müjgandan beni

Belkıs'ın tahtı gelirdi göz kapayıp açana dek
Emrimi dinlemez ettin çaldın Süleyman'dan beni

Ayağında prangadır hayat denen ey sevgili
Söyle nasıl yaşayayım boğuyor bu zindan beni

Bakışların gam kervanı benden uzak bakışların
Can bedenden ayrılır mı kurtar bu sürgünden beni

Boğazımda yağlı urgan kollarımda kementin var
Bin kez öldürdüğün yeter geçir kör kurşundan beni

Ölüm ne ki senden gelen bil öldürür sevdan beni
Çileyi alnıma kazdın usandırdın candan beni

(*Sevda Nöbetleri*, 2000)

A. Yıldız. Onun şiir ve yazılarıyla kendi benliğinizi de sorgulamaya başlar ve varlığınızı daha yakından hissedersiniz. Varoluşçu bir boyuta sahiptir A. Yıldız'ın şiirleri. Bu espriyi 'Muştu Gülüm' adlı yazısında daha açık bir biçimde gözlemek de mümkündür. Daha ilk şiirlerinden başlar bu varoluş sancısı. Onun şiir ve sanat macerası, varoluşa yönelik anlam arayışları benlik savaşı mıdır? Varoluşunu da bu arayışa, bu maceraya bağlamış gibidir, tam bir sanatçı tavrıyla." (Ali Aksaray)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Af Dilekçesi* (1992), *Sevda Nöbetleri* (2000).

ARAŞTIRMA: *İlâhiyat Fakültesi Dergileri Makale ve Yazarlar Fihristi 1952-2002* (Tahsin Koçyiğit ile, 2002), *Türk-İslâm Edebiyatı* (H. İbrahim Şener ile, 2003), *Şeyh Hâlid Divanı* (2004).

ANTOLOJİ: *Sivaslı Şairler Antolojisi* (2003).

HAKKINDA: Ali Aksaray / Kendini Arayan Bir Gazelhan (Kadın ve Aile, 1992), Bilal Sert / Şair Alim Yıldız'la Kitabı "Af Dilekçesi" Çerçevesinde Bir Konuşma (Bizim Sivas, 14.8.1992), İsmail Kılıçarslan / Fakülteli Yeteneklerimiz Şâir Alim Yıldız (İlâhiyat Bülteni, Ocak 1994), İsmail Kıllıoğlu / İlk Adımlar (Kadın ve Aile, Haziran 1997), Ahmet Özdemir / Kitap Rafından "Sevda Nöbetleri" (Bizim Gazete, 15.8.2001), Çetin Alper, Sevda Nöbetleri (İslâmi Edebiyat, Temmuz-Ağustos-Eylül 2001), Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003), Abdurrahman Şen / Sivaslı Şairler Antolojisi (Yeni Asya, 5.9.2003), Kemal Ocak / Türksoy 4. Şairler Buluşması Bu Kez Sivas'ta Yapıldı (Türksoy-Türk Dünyası Kültür, Sanat, Bilim, Haber ve Araştırma Dergisi, Eylül 2003), Sclahattin Çerik / Sivas'ta Herkes Şair (Bizim Sivas, 23.12.2003), Bilal Kemikli / Sivaslı Şairler Antolojisi (Sühan, Ocak 2004), Osman Akkuşak / Perşembe Notları (Yeni Şafak, 8.7.2004), A. Turan Alkan / Şehir Edebiyatına Dair: Sivaslı Şairler Antolojisi (Aksiyon, Ağustos 2004), Ahmet Gökbel / İnanç Tarihi Açısından Sivas (2004, s. 196).

YILDIZ, Bahattin

Yazar. 1956, Sivas doğumlu. İzmir İmam Hatip Okulu (1975), Erzurum İşletme Fakültesi (1987) mezunu. Elektrikçilik, ısı ve su yalıtımı alanın-

Bahattin Yıldız

da çalıştı. Yazılarını *Mavera* (1982-86), *Güldeste* (1982), *Gurbet* (1985, Sivas) dergileri ile *Milli Gazete*'de (1982-84) yayımladı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Savaşan Afganistan* (1984).

ANI: *Bir Mücahidin Cihad Günleri* (1988), *Kar Çiçeği* (1995).

ROMAN: *Karda Ayak İzleri* (2003).

ÖYKÜ: *Güllerin Vedası* (1997).

YILDIZ, Bahrem

Şair. 7 Ocak 1947, İnciğez köyü / Daday / Kastamonu doğumlu. İlkokulu Azdavay'da, ortaokul ve liseyi Kastamonu'da tamamladı. 1966'da üniversiteye girdi. 12 Mart 1980 askeri yönetimi döneminde tutuklandı. Yaşamını maliyecilik yaparak sürdürdü. Toplumcu-gerçekçi çizgi doğrutusunda yazdığı şiirleri *Eski* ve *Berfin Bahar* gibi dergilerde yayımlandı.

"Dize şairi değil Bahrem Yıldız, dizelerde yoğunlaştırmıyor diyeceğini, şiirin tümüne yayıyor. Bütünlüklü bir şiirden yana olduğunu anlıyoruz ve bunu kısa dizelerle gerçekleştiriyor. Dizelerin sıralanışında yakaladığı ritmi şiirin bütününde sürdürüyor." (Öner Yağcı)

BAHREM YILDIZ

AY ŞAFAKLAR

Kurşunlanmamış gecelerde
Ayın on dördünde dolunay
Dolunay da bir güzel
Ay şafağı utmış gecede
Kelepçe çıkmamış yürekler
Saklar
Vermez el diline
Gizli kalmış sevdaları
Vurgun sevda giriftliğinde

Kurulmuş zembereklerin
Boşalmasıdır saat kadranlarında
Mutlak gündüz değildir sonu
Zemheri soğuklu gecelerde
Isıtır buz tutmuş yüreklerini
Sokak çocuklarının
Parçalanır atom çekirdeği
Sevdalı yüreklerde

Seni sevmeseydim eğer
Anlayamazdım ay şafaklarının
mahzunluğunu
Uyurum yarı korkulu
Tuttuğum sıcacık ellerinde
Uyurum
Gözlerin yüreğinle
(*Sevdalanmak*, 2003)

Bahrem Yıldız

ESERLERİ (Şiir):

Sevdalanmak (2003), *Namlular Çiçek Açmaz Zulmün Elinde* (2004), *Üveyik Kanadı* (2004), *Sonsuza Rüzgârdı 68* (Öner Yağcı, Ahmet Nergiz, H. Hüseyin Yalvaç'la, 2004).

HAKKINDA: H. Hüseyin Yalvaç / Üveyik Kanadı ve Şiir (Üveyik Kanadı, 2004), Öner Yağcı / Son Karasevdalı (Sevdalanmak, 2003).

YILDIZ, Bekir

Hikâye ve roman yazarı (D. 3 Mart 1933, Şanlıurfa – Ö. 8 Ağustos 1998, İstanbul). Çocukluğu, polis memuru babasının görevi gereği çeşitli şehirlerde geçti. Mersin'de başladığı ortaöğrenimini İstanbul Sanat Enstitüsünü (1951) okuyarak İstanbul Matbaacılık Okulunun dizgi bölümünü (1955) bitirerek tamamladı. Bir süre dizgi operatörü olarak çalıştıktan sonra Almanya'ya gitti. Almanya'da mesleğinde ve çeşitli işlerde çalıştı (1962-66). Dönüşünde Asya Matbaasını kurdu ve Cem Yayınevinin ortağı oldu. Daha sonra matbaasını kapatarak yazı çalışmalarıyla meşgul oldu.

İlk hikâyesi *Tomurcuk* adlı çocuk dergisinde. (1951) çıkmıştı. Konusunu Güneydoğu Anadolu insanının hayatlarından aldığı hikâyelcri çoğunlukla *Yeditepe*, *May*, *Halkın Dostları*, *Yeni a*, *Yazko-Edebiyat* dergilerinde yayımlandı. Romanlarında aynı konularla birliktc Almanya'daki Türk işçilerin yaşamlarını da anlattı. *Kara Vagon* adlı hikâye kitabıyla 1968 yılında May Edebiyat Ödülünü, *Kaçakçı Şahan*'la da 1971 Sait Faik Hikâye Armağanını kazandı.

"Bekir Yıldız'ın öyküleri toplumsal alan bakımından üç öbeğe ayrılır. Öyküsü en çok yazılanı, sanırım Güneydoğu'dur. Ağalı, töreli bu düzeni bütün çarpıklığıyla anlatır Bekir Yıldız. Ağaların insafsızlığı, gaddarlığı, törelerin katılığı işlenir bu öykülerde.

"Sabahattin Ali-Orhan Kemal çizgisine katkısı da inkâr edilemez Bekir Yıldız'ın. Zira az buz değildir: Kısadır öyküsü. Gergin ve gerilimlidir. Karizmalıdır. Az bilinir hatta hiç bilinmez bir bölgeden söz açar. Yurtdışına da uzanır. Dili kısa cümlelidir, yaslanmış sayılamayacak kadar şiveli olup deme, benzetme, niteleme, resmetme bakımlarından özgündür." (Necati Mert)

ESERLERİ:

ROMAN: *Türkler Almanya'da* (1966), *Halkalı Köle* (1980), *Aile Savaşları* (1984), *Kerbela* (1987), *Darbe* (1989).

HİKÂYE: *Reşo Ağa* (1967), *Kara Vagon* (1969), *Kaçakçı Şahan* (1970), *Sahipsizler* (1971), *Evlilik Şirketi* (1972), *Beyaz Türkü* (1973), *Alman Ekmeği* (1974), *Dünyadan Bir Atlı Geçti* (1975), *İnsan Posası* (1976), *Demir Bebek* (1977), *Güneydoğu Öyküleri* (*Kara Vagon* ve *Kaçakçı Şahan*, 1979), *Mahşerin İnsanları* (1982), *Bozkır Gelini* (1985), *Seçilmiş Öyküler* (1989).

RÖPORTAJ: *Harran* (1972), *Yaman Göç* (1983), *Allah'ın Gölgesine Koşanlar* (1991).

Bekir Yıldız

BEKİR YILDIZ

KARA ÇARŞAFLI GELİN

Dışarıya baktı Şara. Gece, ön akşamdan daha aydınlıktı. Aya, güneş vurduğunda hep böyle olurdu bozkırda gece ve geceler.

Ansızın pencerenin az ötesindeki lekeyi gördü. Kocasının öldürdüğü adamın kanıydı bu. Karanlığın süpürüldüğü gecede, sanki kanatılmış gibiydi toprak.

"Ah!" dedi Şara, yüreğine. "Ah!"

Cılızdı ama, umutlanacağı güçler. Tanrısı, sırtını dönmüştür dünden beri kendisine. Can almışı kocası çünkü, canı yaradandan tez.

Kocasının günahına ortaklaşan başını, pencerenin demirine dayadı Şara. Gözleri, kanlı toprağa bağlıydı gene. Önce bir gölge gibi dikeldi kan. Sonra, gölgenin içi, can doldu sanki. Kocası belli belirsiz çıkageldi ardından. Eli tabancalı, aklı kindar.. Birşeyler konuştular komşusu adumla, tez ve ateşli. Ateş açtı kocası.

Bozkırın tepesinde, yürüyen lamba gibiydi ay. Gelip geçti damların üzerinden. Yel esti bu sıra. Önce, canı söndürdü. Cansız gölge, yeniden serildi yere. Şara, kırmızılanmış toprakla yalnız başına kalınca, "Ah!" dedi, yeni baştan, "Komşu adamın kanı bu.

Yürek, korkuyla tıka-basa dolunca, pencereyi kapattı Şara. Bir süre akılsız kaldı başı. Deli gibi dolandı odanın içinde. Yerde yatan çocuklarına çarptı. Düştüğünde kızının ayakları ucundaydı. Kara bir ağıt tuttu; bozkıra hiç ayışığı uğramamışçasına.

"Desene aney," dedi Genzua. "Ben kurbanlık kuzu olmuşam."

Eşiklikte oturuyorlardı. Sabah, neredeyse köyden tarlalara taşınacaktı. Şara, kızının saçlarında el gezdirdi.

"Kardaşını vursafar, daha mı iyi yavrum?" dedi.

"Ama o küçük," dedi Genzua. "El kadar uşağa silah atılır mıymış?"

"Beklerler kurban olduğunu. Obalı, kan alacağını unutmaz."

"Çileli başım," dedi Genzua, on üçe yeni ulaşan sesiyle. "Ben de ufağım. Heder etmen beni. Başka mümkünü yok mu?"

"Ya da toprak ister ölü evi," dedi Şara. "Baban mapusta olmasa, toprak yere girsin."

Genzua, göz düşürdü, yukarıdan aşağıya. Önü ardı, boşluğa geldi ansızın. Soluk aldı, soluk verdi.

"Canım iğneli beşik olduktan sonra," dedi. "İster alın, ister satın."

Şara, dudak ısırdı. Sevgi yeşertti.

"Anan," dedi. "Soyumuza kalkan olan canına kurban olsun. Di kalk esvabın yenilensin."

Genzua güldü.

"Kanım bugün mü bağışlanacak?"

"He," dedi Şara. "Ölüevi akıtılmamış kana razı. Ve sabırsız."

Genzua, on üçlük bedenini ayağa kaldırdı. Boy atacaktı daha yıllarca. İliği kemiği dolacak, babaocağında mutlu ya da mutsuz günler yaşayacaktı. Böyle düşünmüştür az öncesine kadar. Ama, babasının akıttığı kana karşılık, kendi kanı bağışlanınca, bu kadarcık kalacağına, ömür yolunun dar ve karanlık olduğuna akıl yürüttü. Anasına sarılıp ağlayamadı. Unutmuştu belki, hakkı olan ağlamayı da. Şara, kızının elinden tuttu. Hafif beden, ağrıdı şimdi. Biçağı görünce meliyen, huysuzlaşan kurban gibi direndi Genzua.

"Yarın Sal beni aney," dedi. "Bu akşam, bir yanıma sen, öbür yanıma kardaşım yatsın."

"Gözünün yağına kurban." Dedi Şara, umutsuz bir sesle. "Ölüevi kanını soğutmak istemez.

Hemin de boklarını bulta kesmez böylesi günde. Bugün isterler seni. Dedikleri olmalı." Odaya girdiler. Yüklükten yorganları, döşekleri indirdi Şara. Açmak istediği, Genzua'nın ceviz sandığıydı. Yeşildi rengi. Kenarları çember kaplı...

"Soyun," dedi Şara.

Genzua, kapağı açılmış sandığa baktı. Nenesinden kalma, anasından armağan, iğne oynatmaya başlıyalı beri; kendi eliyle işlediği tek-tük çeyizlerine gönül tazeledi.

"Ya bunlar?" diye sordu Genzua. Halep ibrişimiyle işlenmiş yastık örtüsünü gösterirken.

"Hepsi burda kalacak," dedi Şara. "Düğün olmayacaktı ya!"

Genzua, anasının bacaklarına sarıldı. Ağlamak baldan tatlı geldi.

"Kime varacağım aney?" dedi sonunda. "Düğünsüz, derneksiz." Şara, bir tutamı kınalanmış kızının saçlarına yüzünü gömdü. Ona da ağlamak, gülmekten hoş geldi. "Ne bilem Genzuam," dedi. "Ya oğullarından biri alır seni, ya da başkasına satarlar. Elleri dardaymış da."

Güneş tepeye çıktıkça gölgeler ufalıyor, serin yerler azalıyordu. Evlerde kalanlar, çoğunlukla elden ayaktan düşmüş ihtiyarlardı.

Şara, sokak kapısını açtı. Kimsecikler yoktu dışarıda. Ölüeviyle karşı karşıyaydılar. Derinden ağıt sesleri geliyordu. Yaşlı bir kadın ağlarken, güzel sözlerin tümünü öldürülmüş oğluna adıyan...

Genzua, anasının ardına sinmişti. Az sonra gidecekti, duvarlarına bile ağıt sinmiş bu eve. "Korkma," dedi Şara. "Allah büyüktür. Biz usulde kusur etmiyelim de..."

"He," dedi Genzua. "Şimdi daha iyi anlamışam, ölüevine, ak gelinlik yerine kara çarşafla gitmenin şart olduğunu. Vış..."

Sustu Genzua. Aklına kardeşi gelmişti ansızın. Ana-kız açık kapının ağzında durdular uzun bir süre.

"Ya kardaşım," dedi Genzua sonunda. "Onu nasıl görmeli? Bugün davara gitmeseydi ya."

"Kısmette varsa, günün birinde görürsün," dedi Şara.

Umut, dağdan büyük geldi Genzua'ya.

"He," dedi. "Kardaşımın gözlerinden öperim. Babama da haber sal, kızın ellerinden öper gitti de..."

Ana-kız daha birbirlerini hiç görmeyecekmiş gibi sarıldılar. İki beden birden düştü. Çözüldüklerinde, Şara eğilip bir taş aldı yerden. Ölüevinin kapısına doğru nişanladı taşı. Ama atmadı, atamadı. Döndü kızına.

"Bak yavrum," dedi "Seni ırak bir yere satarlarsa, dama çıkasan. Taş at penceremize. Yüzünü, gitmeden görmek ister canım."

"He," dedi Genzua, anasına acımış bir sesle. "Söz olsun görünmeden gitmem, ırıklara."

İnceden bir yel esti gene. Tozlar havalanıp şuraya buraya gitmeye koyuldu. Ölüevindeki ağıt da gökyüzüne doğru, kara yıldızlar gibi akıp dağıldı.

Şara, kaldırdığı taşı, ölüevinin kapısına attı bu sıra. Açılmadı ama. Şara birkaç kez daha taşladı kapıyı. Ölüevinde ağıt durdu sonra. Kapı yavaşça açıldı. Görünürde kimse yoktu. Sanki büyülü bir açılışı bu. Genzua kaptırdandı. On üçlük bedenini, yaşlandıkça küçülen ama bebeleşmeden ölen nenesinin çarşafı örtüyordu. Babaocağına, daha pek çok adım hakkını bağışlayarak, ölüevine doğru yürümeye başladı.

(Beyaz Türkü, 1997)

EDEBİYATIMIZ BİR ŞÖVALYESİNİ YİTİRDİ

Atilla Özkırımlı

"Türkiye'nin güneydoğusundan Almanya'ya uzanan bir yaşamın ürünleridir onun öyküleri. Çok iyi tanıdığı iki ayrı dünyanın, acımasızlıkta, insanı insanlıktan çıkarmada birleşen iki ayrı doğa sisteminin sözcüklerin dünyasına yansımasıdır. Öykülerinin tanığı yaşamıdır, Bekir Yıldız'ın ta kendisidir. Ama yansız, gördüklerini olduğu gibi, kendinden hiçbir şey katmadan anlatan bir tanık değildir o. İnsandan, onun insanca yaşamasından yana olan, insanın ezilmesine, sömürülmesine karşı çıkan bir tanıktır.

Yaşam öyküsüne bakıldığında Bekir Yıldız'ın kendi kendisini var ettiği görülür. Yoksulluk içinde geçen, oradan oraya savrulan bir çocukluk, değişik sanat okullarında sürdürülerek tamamlanmak istenen bir meslek öğrenimi ve çalışmak zorunda kalış... Elbette fabrikalarda, atölyelerde işçi olarak... Sonra ilk gençlik aşkı, ilk öyküler...

Ama işçilik de, öykücülük de karın doyurmaz. Eldeki diplomayla yetersizdir. Son bir atılımla Matbaacılık Okulu'nu bitirir Bekir Yıldız, dizgi operatörü olur. Yine çarkın içindedir. Ufalanmamak için çırpınır. Ama çark onun gibileri, emeğini satarak yaşamaya çalışanları öğütecek biçimde ayarlanmıştır. O yıllarda açılan yeni bir ekmek kapısına atar kendini, işçi olarak Almanya'ya gider. Daha ince ayarlanmış bir çarkın kurbanları arasına katılır böylece.

Bu sürecin sonunda, ilk öyküsünün yayımlanışından on beş yıl sonra, yurda dönüşünde Almanya gözlemlerini romanlaştırdığı Türkler Almanya'da (1966) adlı kitabıyla tanırız Bekir Yıldız'ı. Aslında tanımak da demez buna. Almanya konusunu ele alan ilk kitap olmasına karşın ilgi görmez romanı. Ardından Güneydoğu öyküleri sökün eder ve bir bomba gibi düşer yayın dünyasına.

Bekir Yıldız'ın öykü kitaplarının ilk kez yayımlandığı ve ardı ardına yeni baskılarının yapıldığı o yılları düşündüğümde, gördüğü ilginin salt bilinmeyen bir yöreyi anlatmasından kaynaklandığını sanmıyorum. Genel bir değerlendirmeyle Bekir Yıldız, bilinmeyen bir yöreyi, bu yörenin insanlarını, toplumsal ilişkilerini, törelerini, acı ve sarsıcı olayları yalın, akıcı bir dil kullanarak gerçekçi bir anlatımla sergiliyordu, ilk kez edebiyata konu olsa da bilinmeyen şeyler değildi anlattıkları. Ama yaklaşımı, anlatım biçimi farklıydı.

Nitekim öykülerinin gördüğü ilgi, başkalarının benzer öyküler yazmasına yol açtı. Tıpkı Ahmed Arif'in şiirlerinin çoğaltılması gibi, Bekir Yıldız'ın öyküleri de çoğaltıldı. Ama bu benzerler silindi gitti. Yeni, salt yeni olmanın ötesinde öz ve biçim olarak edebiyata bir şey eklemiyorsa kalıcı olmaz. Edebiyatın konusu önünde sonunda insandır çünkü. Önemli olan da insanı ele alış, onun dünyasını anlatış biçimidir.

Bekir Yıldız, Türk aydınına bilmediği bir dünyanın kapılarını açtı, onları yabancısı oldukları insanların dünyasıyla tanıştırdı. Ama bunu, toplumcu edebiyatın kimi örneklerinde görüldüğü gibi bir söyleveci, çözümler öneren bir kurtarıcı edasıyla yapmadı. Gerçeği, gerçekteki boyutlarıyla, anlattığı olayı yaşayan insanı ise onun dünyasının içinden yansıttı. Hep yenik düşen umarsız insanlardı bunlar. Ağnya, töreye, toplumsal ya da doğal koşullara boyun eğen insanlar. Ama gerçek buydu ve bu gerçek ancak üstüne gidilerek, insanı ezen, onu insanlıktan çıkaran bir düzenin ürünü olduğu gösterilerek değiştirilebilirdi."

İşte bunun gerçekleşmediğini, tersine her şeyin daha da kötüye gittiğini, bütün değerlerin yozlaştığını, yaşamların halkına adayanların küçümsendiğini gören Bekir Yıldız susmayı seçti. Değmez dedi ve defteri kapattı.

Artık Bekir Yıldız yaşamıyor. Ama bir kitabının adından yola çıkılarak söylendiği gibi "Bu dünyadan bir Bekir Yıldız geç"medi. Alışılmış bir söz belki, ama yine de söylemek gerekiyor: Yazdıklarıyla yaşıyor ve yaşayacak Bekir Yıldız. Ne bugün, ne de gelecekte onu atlayamaz hiçbir edebiyat tarihçisi. (...)

(*Varlık*, Eylül 1998)

ÇOCUK KİTABI: *Ölümsüz Kavak* (1980), *Arılar Ordusu* (1980), *Şahinler Vadisi* (1981), *Canlı Tabanca* (1981).

DENEME: *Yargılayan Zaman İçinden Konuşmalar – Soruşturmalar – Yazılar* (1984).

HAKKINDA: Zeynep Oral / Röportaj (Milliyet Sanat, 20.4.1973), Mehmet Ergün / Hikâyemizde Bekir Yıldız Gerçeği (1975), Vedat Günyol / İnsan Sıcaklığı Açısından Bekir Yıldız-Çala Kalem (1977), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982) - Reşo Ağa-Öykülerle Romanlarda Yaşamak (1995), Yurt Ansiklopedisi (c. X, 1984), Gürsel Aytaç / 1984-85 Yıllarında Öykülerimiz-Edebiyat Yazıları II (1991), Adnan Binyazar / Ve Zalim ve İnanmış ve Kerbela (Ozanlar Yazarlar Kitaplar, 1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü - 4 (2001), Necati Mert / Bekir Yıldız Öyküsü (Heceöykü, Şubat-Mart 2005).

Hakkı Dursun Yıldız

YILDIZ, Hakkı Dursun

Tarihçi (D. 1937, Karaağaç köyü / Şavşat / Artvin - Ö. 24 Ekim 1992). Ortaokulu Şavşat'ta, liseyi Artvin'de bitirdi. Bir süre Çapa Yüksek Öğretmen Okulunda okuduktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünden mezun oldu (1961). Aynı yıl, bitirdiği bölümün Ortaçağ Kürsüsüne asistan olarak girdi. 1966 yılında *"Halife Mutasım Devrinde Abbasi İmparatorluğu"* adlı teziyle doktorasını verdi. Askerlik dönüşü, 1969 yılında Fransız hükümetinin verdiği bursla araştırmalar yapmak üzere Lyon ve Aix-en-Provence'ta kaldıktan sonra yurda döndü (1970). *"Samerra Devrinin Sonuna Kadar İslâm Devleti'nde Türkler"* adlı teziyle 1972 yılında doçent, 1979 yılında profesör oldu. 1982 yılında Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesine kurucu dekan olarak atandı. Bu görevinin yanı sıra Türk Kültürü Araştırmaları Enstitüsü, Türk Tarih Kurumu Yürütme Kurulu, Türk-Arap

İncelemeleri Vakfı Mütevelli Heyeti üyelikleri ile Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Mütevelli Heyeti üyelik ve başkan yardımcılığı görevlerinde bulundu.

Meydan Larousse, İslâm Ansiklopedisi, Küçük-Türk İslâm Ansiklopedisi, Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi'ne çok sayıda madde hazırladı. Abbasiler, Fatimiler, Selçuklular ve Cumhuriyet tarihini konu alan birçok kitapta bölümler yazdı. Makaleleri *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü, Kaynaklar, Türk Kültürü, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih, Diyanet* dergileri ile yıllıklarda yayımlandı.

BAŞLICA ESERLERİ:

İstiklâl Harbinin Fikrî Manevî Temelleri (1973), *Talas Savaşı Hakkında Bazı Düşünceler* (1973), *Tarihte Araplar* (Bernard Lewis'ten, 1975), *Moğol İstilasına Kadar Türkistan* (V.V. Bartold'dan çeviri, 1981), *Hazarlar Arasında Müslümanlığın Yayılması* (1981).

YILDIZ, Hamza

Şair. 1959, Çan / Çanakkale doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Çan'da tamamladı. Balıkesir Sanat Enstitüsü ve Kütahya Eğitim Enstitüsü mezunu. Çeşitli yerlerde ilk ve ortaokul öğretmenliği yapan Hamzı Yıldız'ın *Gece Notları* adlı bir şiir kitabı bulunmaktadır.

HAKKINDA: Hasan Ali Kasır / Hüzün Şiirleri (1998), Hasan Ali Kasır / Ölüm Şiirleri (1998).

YILDIZ, Harun

İlâhiyatçı. 1973, Samsun doğumlu. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1994) mezunu. Yüksek lisansını aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Mezhepleri Tarihi Bilim Dalında : *"İlk Dönem Hâricilerinin Doğuşunu Etkileyen Sosyo-Kültürel Faktörler"* adlı tezi ile tamamladı. *Din Siyaset ve İdeoloji -Haricilik Düşüncesinin Doğuşu* (1999) adlı bir basılı eseri vardır.

HAKKINDA: Ali Kayıkçı / Mahalleden Bölgeye Samsun (c. 2, 2001).

YILDIZ, İbrahim

Şair ve yazar (D. 1928, Çengeller köyü / Eflani / Isparta - Ö. 13 Şubat 1994, Karabük). Yıldız Osmanoğlu takma adıyla kitap eleştirileri yazdı. İlkokulu Eflani'de okudu. 1945'te Karabük Demir Çelik İşletmelerinin Özel Meslek Okulunu bitirdi. 1949'da dışardan bitirme sınavların girerek Tekirdağ Ortaokulundan diploma aldı. 1961 yılında Karabük İş Okulu Erkek Sanat Enstitüsünü bitirdi. Karabük Demir Çelik Fabrikasında değişik işlerde çalışarak 1977 yılında emekliye ayrıldı.

İBRAHİM YILDIZ

ZONGULDAK'TA BİR EV

köprüden geçirir
merdivenlerden çıkarır beni
Zonguldak'ta bir ev
kapısı kapalı şimdi

kaç yıl önceydi ah
penceresine konan kuşlar
bahçe
bahçedeki incir ağacı -konuşsalar

kan ağlayan sevgi bacada duman
buruşmuş bir anı kapı
nereden bilecek içeriye giren
bakışımı
değişmiş kiracı

merdivenlerden indirir
köprüden geçirir beni
Zonguldak'ta bir ev
yıllardan beri

1957-60 yılları arasında *Karabük Postası* gazetesinde bir sanat sayfası hazırladı. Bu yıllarda şiirleri *Durum, Yelken, Yeditepe* ve *Pazar Postası* dergilerinde yayımlandı. 1966-68 yılları arasında Karabük'te çıkan *Sendika* gazetesinin kurucusu ve sürekli yazarı oldu. Uzun süre yazdıklarını yayımlamadı. Daha sonra *Pota, Ekin, Varlık, Gösteri Sanat, Oluşum, Türkiye Yazıları, Sesimiz, Broy, Milliyet Sanat Türk Dili, Çağdaş Türk Dili, Kıyı, Biçem, Kuzeysu* gibi birçok sanat edebiyat dergilerinde şiirlerini yayımlamaya başladı. *Gazete* gazetesinin açtığı şiir yarışmasında *"Bay Sokak"* başlıklı şiiriyle mansiyon aldı.

"İbrahim Yıldız'ın şiirinde alaysılama da önemli yer tutar. Problem korkusu içerisinde, hayatı çekilmez kılanlara alaysı bakar. Büyütülmüş her sorunun kabına sığmaz her öfkenin alaysı bir yanı zaten yok mudur? Yadsımaz bunu, ama değmediğini de vurgular.

"Yalnızlığı kendine aitliğinde saklıdır. Bir gönül adamının, bir dedenin torununu okşaması gibi yalın, yapmacıksız, şiir sevdası. Rüştü Onur'da da öyle değil mi?

"İbrahim Yıldız, hayatı seven, sevinci özümseyen, coşkuyu ve heyecanı şiirine taşıyan bir güzel beyefendi edasıyla yine kıyısında duruyor şiirimizin..." (Metin Turan)

ESERLERİ (Şiir):

Kıyıda Bir İbrahim (1990), *Doruktaki Koltuk Boş* (1990), *Işığın Kanı* (1991), *Toplumun Teni* (1992), *Bir İbrahim* (1992), *Tay* (1994), *Güller Açtı Demirde* (2005).

HAKKINDA: Hasan Akarsu / Şiirin Kanatlarında Mektuplar (2001), Nusret Özdoğan Kurban – İsmail Arslan / Karabük Şairleri Ansiklopedisi (2004), Metin Turan (Kül dergisi, sayı:45, Şubat 2004)

YILDIZ, İrfan

Şair. 18 Temmuz 1967 (nüfusta 1 Şubat 1970), Ünye / Ordu doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Ünye'de bitirdi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1990) mezunu. Ünye'de avukatlık yaptı. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

İlk şiiri *"Ya Cavidan Vaziyet Böyle Umumiyetle"*, 1987'de *Genç Hukukçular* dergisinde yayımlandı. Daha sonra şiir ve yazıları *Göçebe, Broy, Varlık* vd. dergilerde yer aldı. Arkadaşlarıyla birlikte *Göçebe* dergisini çıkardı, *Düşler* dergisinin yayın yönetmenliğini yaptı.

ESERLERİ (Şiir):

Rüzgârın Fili Yakınımdır (1991), *Çiçek Tozu Günleri* (1996).

HAKKINDA: Metin Cengiz / Az Yazan İki Şair: İrfan Yıldız ve Osman Çakmakçı (Cumhuriyet Kitap, 30.3.2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 4, 2002), Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003).

YILDIZ, İzzet

Gazeteci-yazar. 1926, Diyarbakır doğumlu. Diyarbakır Lisesini bitirdikten sonra (1945) gazeteciliğe başladı. 1953'ten itibaren çıkardığı *Sesleniş* gazetesinin yayımını 1962 yılına kadar sürdürdü. 1963-70 yılları arasında *Silvan* gazetesini çıkardı. Bir süre *Tercüman* gazetesinin Diyarbakır bölge temsilciliğini yürüttü. Emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleşti.

ESERLERİ:

Bizim Eller (gazete yazıları, 1968), *Yeni Seksoloji Yıllığı*.

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997).

YILDIZ, Lütfü

Şair. 1962, Sivas doğumlu. İlköğrenimini Sivas'ta, orta ve lise öğrenimini Kayseri'de, yükseköğrenimini Ankara'da Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde tamamladı. Dört karma sergiye katıldı, iki kişisel sergi açtı. 1977 yılında amatör olarak gazeteciliğe başladı. Sırasıyla *Tercüman, Son Havadis, Hergün* gazetelerinde ve değişik edebiyat dergilerinde şiirleri ve denemeleri yayımlandı. *Ortadoğu* gazetesinin Kayseri temsilciliğini yaptı.

ESERLERİ:
Urganlarda Sergilediler, Dağlardaki Sen miydin.
HAKKINDA: Alim Gerçel / Kayseri Şairler Antolojisi (1995).

YILDIZ, Musa

Dilbilimci. 20 Temmuz 1967, Samsun doğumlu. Karadeniz İlkokulu (1977), Samsun Merkez İmam Hatip Lisesi (1984), Gazi Eğitim Fakültesi Arap Dili Eğimi Anabilim Dalı (1988) mezunu. 1988-94 yılları arasında Emniyet Genel Müdürlüğünde çalıştı. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Necîb Mahfûz'un Hayatı, Eserleri ve Kısa Hikâyeleri"* adlı teziyle (1992) yüksek lisansını tamamladı. 1994'te Gazi Eğitim Fakültesi Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalında araştırma görevlisi oldu. 1996 yılında Kahire Üniversitesinde araştırmalarda bulundu. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Necîb Mahfûz'un Sembolik Romanları"* başlıklı teziyle (1998) doktora programını tamamladı ve aynı yıl öğretim görevlisi kadrosuna atandı. 1999-2000 yılları arasında askerliğini Kara Lisan Okulunda yaptı. GÜ'de 2001 yılında yardımcı doçent, 2002 yılında doçent oldu. 2003-04 öğretim döneminde Ürdün Üniversitesinde misafir öğretim üyesi olarak görev yaptı. Gazi Eğitim Fakültesi, Arapça Öğretmenliği Anabilim Dalında öğretim üyesi.

Alanıyla ilgili araştırmaları *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *EKEV Akademi Dergisi*, *Avrasya Dosyası İslâm Araştırmaları*, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *Diyanet Avrupa* ve *Nüsha* degilerinde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi*'ne Arap dili ve edebiyatı ile ilgili maddeler yazdı.

ESERLERİ:
DİLBİLİM: *Arapça Tekâmül Kursu Ders Kitabı* (2000), *Arapça Çeviri Kılavuzu*, (Emrullah İşler'le, 2002), *Bil Dilci Olarak Ali Kuşçu ve Risâle fi'l-Isti'âresi* (2002), *Aşıklara Ayna ve Terazi*, (Mustafa Tatçı ile, 2002), *Arapça Yazma ve Okuma Kılavuzu* (Erkan Avşar'la 2005), *Arapça Modern Metinler ve Çözümlemesi* (Emrullah İşler'le, 2005), *Niyazi Mısrî ve Kaside-i Bur'e Tesbi'i* (2005).

ÇEVİRİ: *el-Burde* (Muhammed 'Abdulazîz er-Rifâ'î'den, Hattat Aziz Efendi'nin hayatıyla ilgili bölüm, 1996), *El Yazmaları Dünyasında Türkiye'nin Yeri* (Hasan Duman'dan, 1997), *Esir Üniforması* (Necip Mahfuz'dan, 1999), *Osmanlı Sâlnâmeleri ve Nevsâlleri Bibliyografyası ve Toplu Kataloğu* (Arapça çeviriler, 1999), *Osmanlı-Türk Süreli Yayınları ve Gazeteleri / 1828-1928* (Hasan Duman'dan, Arapça bölüm çevirileri: Cengiz Ketene ile, 2000), *Osmanlı Sâlnâmeleri ve Nevsâlleri* (Hasan Duman'dan, 2000), *Küçük Asya* (Charles Texier'den, Osmanlıcaya yapılan çeviri metni sadeleştirme, 2002), *Mir'âtu'l-'Âşıkîn ve Mîzânu'l-'Âşıkîn (Aşıklara Ayna ve Terazi)*, (Safranbolulu Mehmet Emin Halvetî'den, Mustafa Tatçı ile, 2003), *Dîvân ı İlâhiyât* (Azîz Mahmûd Hüdayî'den, Mustafa Tatçı ile, 2005), *Mevlid Şerhi / Gülzar ı 'Aşk* (Hüseyin Vassaf'tan, Mustafa Tatçı ve Kaplan Üstüner ile, 2005), *er-Risâletu'r-Ruşdiyye fî't-Tarîkati'l-Ahmediyye*, (Üsküdarlı Muhammed Nasûhî'den, Mustafa Tatçı ile, 2005).

Mustafa Yıldız (Ankaralı)

YILDIZ, Mustafa (Ankaralı)

Şair ve yazar. 1 Temmuz 1954, Kalecik / Ankara doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü mezunu. 1979-2002 yılları arasında Türk Tarih Kurumunda görev yaptı.

İlk şiiri 1 Mayıs 1971'de *Memleket* (Ankara) gazetesinde çıkmıştı. Daha sonra şiirleri ve yazıları *Kıyı*, *Damar* ve *Çağdaş Türk Dili* olmak üzere, *Ilgaz*, *Dönemeç*, *Sesimiz*, *Oluşum*, *Yaba*, *Türk Dili*, *Eşik*, *Karşı*, *Dünya Kitap*, *Beşparmak*, *Anadolu Ekini*, *Düşlem*, *Cumhuriyet Kitap* gibi dergilerde yayımlandı. *"İşçi Kıza Şiir"* başlıklı şiiriyle 1981 Yaba Halk Ödülünde mansiyon, *Yangın* adlı kitabının dosyasıyla 1996 Altın Koza Şiir Yarışmasında Jüri Özel Ödülünü, *Fotoğraflarda Ölü Kuşlar* ile 2001 M. Sunullah Arısoy Şiir Ödülünü aldı. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

"Bitmek bilmeyen bir umut var Mustafa Yıldız'ın dizelerinde, karanlıklar aydınlansın diye gözlerini gecelerde bırakanlar, yüreklerinde mıh gibi ağrılarla güneşe gitmek, ışığa ulaşmak

MUSTAFA YILDIZ (Ankaralı)

BACA

Zift kesilmiş dumanın
beyaz badanalı duvara nakışladığı
bir istir yaşam
ki geçip gider ören yerlerde
ağır bir hasar
ve katran kokusu bırakarak

Bilmiyorum
yıkmadan bacayı
temizleyebilir miyiz
yağlı kirleri
ocağa durmadan
reçineli yaş odunlar
atarken birileri
(Fotoğraflarda Ölü Kuşlar, 2002)

MUSTAFA YILDIZ (Ankaralı)

KUŞATMA

İkili bir ölçü vardı yüreğinde beyninde
Gözleri kimi yerde açık kimi yerde kördü

Çalışkan bir ipekböceğiydi sözümona
Kozasını hep kardeşçe uygarca ördü

Geç anladı kendi kendini aldattığını
Güzelliğin altındaki çirkinliği gördü

Çekildi tüm fethettiği yerlerden
Gücünün doğal sınırlarına döndü

Ya yoktu elleri ya da uzatmadı tanrı
Yarasını yine kendi elleriyle sardı

Kuşattı dört bir yanını acılar
Kuşatmayı salt kendi gücüyle yardı
(Yangın, 1997)

umudunu taşıyanlar, derin ve sessizce yol alırlar yüreği kir bağlamışlara inat: 'Küçük acılardır bağıra bağıra konuşan / Derin acılar dilsiz derin acılar sessiz." (Neriman Calap)

ESERLERİ (Şiir):

Umutla Soyunmak Yarına (1996), *Yangın* (1997), *Aşkın Uzak Ülkesi* (1997), *Fotoğraflarda Ölü Kuşlar* (2002).

HAKKINDA: Fahrettin Koyuncu / Yarına Nasıl Soyunulur (Damar, Aralık 1996), Hasan Akarsu / Yangın Şiirleri, Şiir Yangınları (Çağdaş Türk Dili, Haziran 1997), Neriman Calap / Geriye Kırık Bir Ezgi Kalır (Kıyı, Ekim 1997), Nuri Aksakal / Aşkın Uzak Ülkesi'nden Katıksız Hüzünlü Şiirler (Damar, Aralık 1997), Vedat Yazıcı / Mustafa Yıldız'ın Şiiri (Kıyı, Ekim 1998), Erhan Tığlı / Umutla Soyunmak Yarına (Beşparmak, Mayıs-Haziran 2002), Hasan Akarsu / Fotograflarda Ölü Kuşlar (Cumhuriyet Kitap, 8.8.2002), Sabahattin Yalkın / Mustafa Yıldız'ın Fotoğrafları (Damar, Kasım 2002), O. Nuri Poyrazoğlu / Fotoğraflarda Ölü Kuşlar İçin Notlar (Aykırısanat, Kasım-Aralık 2002), Hasan Akarsu / Fotoğraflarda Ölü Kuşlar (Cumhuriyet Kitap, 8.8.2002), Ahmet Günbaş / Yangınlardan Rüzgâr Gülüne (Damar, Ocak 2003).

YILDIZ, Mustafa (Gazianteplı)

İlâhiyat araştırmacısı. 1963, İslahiye / Gaziantep doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yeni Türk Edebiyatı Bölümünde başladığı yükseköğrenimini Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde tamamladı. Yüksek lisansını tefsir alanında yaptı. Çeşitli gazete ve dergilerde yazıları yayımlandı.

ESERLERİ:

Anayasa Yargısında Geçici Tedbir Kararı (1998), *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Yargısı* (1998), *Alternatif İnsan Hakları Kuramı* (2002), *Modernizmin Kıskacında* (2005), *Kuran ve İnsan Hakları, Aşkın Ay Hali, Aşk/ınlık Dersleri* (2005).

HAKKINDA: Alternatif İnsan Hakları Kuramı (Kitap Rehberi, Kasım 2002).

YILDIZ, Mustafa (Konyalı)

Hekim, yazar. 1960, Konya doğumlu. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi (1984) mezunu. Psikiyatri uzmanlığı öğrenimini Fırat Üniversitesinde Psikotik Bozukluklar ve Çocuk Psikiyatrisi Bölümünde aldı. 1995-98 yılları arasında İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Bölümünde öğretim üyesi olarak çalıştı. Şizofreninin psiko-sosyal tedavisi ve rehabilitasyonu konusunda UCLA Clinical Research Center for Schizophrenia and Psiychiatric Rehabilitation Center'da altı ay eğitim gördü. Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak çalıştı. *Şizofreni Hastalığını Anlamak ve Onunla Yaşamayı Öğrenmek* (1999) adlı bir kitabı vardır.

YILDIZ, Mustafa Ferit

Şair. 21 Nisan 1960, Amarat kasabası / Kayseri doğumlu. Hazanî mahlasını da kullandı. İlkokulu Amarat'ta tamamladıktan sonra, orta ve lise öğrenimini Kayseri'de yaptı. Uzun yıllar aktif olarak Kayseri Bölgesi Siyah Kuşak Teak Wando sporu hakemliği yaptı. Otel işletmecisi olarak icaretle uğraştı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Amarat Kasabası* (2002).

ŞİİR: *Sevda Dümenini Sana Bıraktım* (2004).

HAKKINDA: Nurkal Kumsuz / Bu Şehrin Işıkları (2006).

YILDIZ, Naciye

Araştırmacı-yazar. 1958, İstanbul doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1979) mezunu. 1980'de Ankara Mamak ve Atatürk liselerinde öğretmenlik yapmaya başladı. 1984 yılında Hacettepe Üniversitesinde okutmanlık görevine atandı. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halk Edebiyatı Anabilim Dalında doktorasını tamamladı (1994) ve 1996'da GÜ Fen Edebiyat Fakültesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümünde yardımcı doçent olarak çalışmaya başladı. 1997'de bölüm başkan yardımcılığı görevine atandı, 2002 yılında aynı yerde doçent oldu.

Bilimsel çalışmalar yapmak üzere, kısa süreli olarak Kırgızistan ve Türkmenistan'da bulundu. *Manas Destanı* ile ilgili çalışmalarından dolayı Kırgızistan Cumhuriyetinden onur madalyası ve Türk Ocağı Genel Merkezinden Bilimsel Çalışmalara Teşvik Ödülünü kazandı. Türk dünyası halk edebiyatı ile ilgili makaleler yazdı. Atatürk Kültür Merkezinde "Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Projesi"nde alt proje başkan yardımcılığı görevinde bulundu.

ESERLERİ:

Manas Destanı (W. Radloff) ve Kırgız Kültürü ile İlgili Tespit ve Tahliller (1995), *Hurlika ve Hemra Hikâyesinin Üç Eşmetni Üzerine bir Değerlendirme* (2001).

HAKKINDA : Nail Tan-Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer II (2004).

YILDIZ, Nuray

Tarihçi. 1939, İstanbul doğumlu. İstanbul Kız Lisesi (1957), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü (1961) mezunu. Yüksek lisans çalışmasını *"M.Ö. III. Binde Anadolu Mühürleri"* adlı tezle, doktora çalışmasını *"Eskiçağ Kütüphaneleri"* başlıklı tezle (1982) İÜ Edebiyat Fak. Tarih Bölümü Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalında tamamladı. Çalışmalarını profesör öğretim üyesi olarak Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalında sürdürdü.

Makale ve çevirilerini 1990 yılından itibaren *Türklük Araştırmaları Dergisi, Kebikeç, Tarih Enstitüsü Dergisi, Anadolu Araştırmaları, Marmara'nın Sesi, Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi, İÜ Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi, Simurg Kitap Kokusu* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Eskiçağ Kütüphaneleri* (1985), *Eskiçağda Deri Kullanımı ve Teknolojisi* (1993), *Eskiçağda Yazı Malzemeleri ve Kitabın Oluşumu* Ankara 2000 (2000).

ÇEVİRİ: *1655-1656'da Türkiye* (Jean Thévenot'dan, 1978).

YILDIZ, Osman

Dilbilimci. Yükseköğrenimini Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında (1986), yüksek lisansını İnönü Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde (1989), doktorasını İnönü Üniversitesi SBE Türk Dili Anabilim Dalında (1993) tamamladı. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Yeni Türk Dili Bölümünde doçent oldu. Aynı üniversitede öğretim üyeliğinin yanında Türk Dili Öğretimi Araştırma ve Uygulama Merkezinin müdürlüğünü, Yeni Türk Dili Anabilim Dalının başkanlığını (1993), Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün Bölümünün başkan yardımcılığını (1998) yaptı.

Özellikle eski Anadolu Türkçesi, Anadolu ve Rumeli ağızları, Türkiye Türkçesi gibi konularda çalıştı. Makale ve diger yazı çalışmaları *Dil Dergisi, Türk Yurdu, Erciyes, Türk Dünyası Araştırmaları, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Kardeş Ağızlar Türk Lehçe ve Şiveleri Dergisi, Türk Dünyası İncelemeleri* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Orta Türkçe Dönemine Ait Değerli Bir Dil Yadigârı Ahvâl-i Kıyâmet (2002), *Isparta Merkez Ağzı* (2002).

YILDIZ, Ömer Cahit

Şair. 1932, Ekinli köyü / Zara / Sivas doğumlu. İlköğrenimini köyünde tamamladı. 1949'da Pamukpınar Köy Enstitüsünü bitirerek çeşitli okullarda öğretmen ve yönetici olarak

görev yaptı. 1986 yılında Sivas Merkez İlköğretim Okulu müdürlüğünden emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesini bitirdi.

ESERLERİ:

Bir Anadolu Kirkidi (1998), *Güne Kurşun Sıkılmaz* (2001).

HAKKINDA: Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

Saadettin Yıldız

YILDIZ, Saadettin

Araştırmacı-yazar. 15 Ocak 1946, Kızıltan köyü / Şarkışla / Sivas doğumlu. Çiçekli İlkokulu (1960), Pamukpınar İlköğretmen Okulu (1966), Ankara Yüksek Öğretmen Okulu (1971), Ankara Üniversitesi DTCF Türkoloji Bölümü (1972) mezunu. Yüksek lisansını *"Arif Nihat Asya'nın Hayatı, Şahsiyeti ve Nesirleri"* (1989) adlı tezle, doktorasını *"Arif Nihat Asya'nın Şiiri"* (1993) adlı tezle tamamladı. Edirne'de edebiyat öğretmeni (1972-75), Eskişehir Eğitim Enstitüsünde Türkçe Bölümü şefi (1975-84), Trakya Üniversitesi Çanakkale Eğitim Yüksek Okulu sekreteri (1984-86); Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi TDE Bölümü başkanı (1986-97), aynı üniversiteye bağlı Sağlık Hizmetleri Yüksek Okulu müdürü (1994-97); Ahmed Yesevi Üniversitesi Tarih-Filoloji Fakültesi öğretim üyesi (1998-99) olarak hizmet verdi. 1997 yılından sonra Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi TDE Bölümüde öğretim üyesi ve bölüm başkanı oldu.

Makaleleri *Dolunay, Doğuş-Edebiyat, Işıklar, Töre, Türk Edebiyatı, Kardeş Edebiyatlar, Milli Kültür, Meş'ale, Edebiyat Güncesi* ve üniversite dergilerinde yayımlandı. 1968'de Ülkemiz Dergisi Şiir Yarışmasında Türkiye Üniversiteler ve Yüksekokullar Üçüncülüğü kazandı. *Arif Nihat Asya'nın Şiir Dünyası* adlı eseri ile Türkiye Yazarlar Birliği 1997 Yılı İnceleme Ödülünü aldı. İLESAM ve Türk Ocağı üyesidir.

ESERLERİ:

İNCELEME: *Arif Nihat Asya'nın Nesirleri* (1991), *Arif Nihat Asya'nın Şiir Dünyası* (1997), *Tanzimat Dönemi Edebiyatı* (2004).

DENEME: *Irmak Dağların Ötesinde* (1995).

Ayrıca bir ders kitabı vardır.

HAKKINDA: Muharrem Dayanç / Saadettin Yıldız - Arif Nihat Asya'nın Şiir Dünyası (Türk Dili, Mayıs 1998), Ahmed Zaimoğlu / Irmak Dağlar Ötesinde (Orkun, Ekim 1998).

YILDIZ, Sakıp

Tefsirci (D. 1937, Nazilli / Aydın - Ö. 26 Kasım 1995). İlk ve ortaokulu Nazilli'de, liseyi Aydın'da bitirdi. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi mezunu. Doktorasını Sorbonne Üniversitesinde tamamladı. İlk resmi görevini DİB bünyesinde yaptı. Atatürk Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesinde Tefsir Anabilim Dalında asistan olarak çalışmaya başladı. Aynı fakültede tefsir doçenti (1978) oldu. Kürsü başkanlığı, bölüm başkanlığı ve dekan yardımcılığı görevlerinde bulundu. Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak (1985) çalıştı. 1988'de tefsir profesörü olduktan sonra bu fakültede Tefsir-Hadis Bölümü başkanlığı, Temel İslâm Bilimleri Bölümü başkanlığı görevlerini yürüttü.

ESERLERİ (Çeviri):

Tevrat, İncil ve Kur'an (J. Jomier'den), *Kur'an İlimleri Ansiklopedisi I-II.* (es-Süyuti'den).

HAKKINDA: Prof. Dr. Yakup Çiçek-Bünyamin Açıkalın / Türkiye İlâhiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000).

YILDIZ, Tolga

Şair. 1985, İzmir doğumlu. Aslen Elbistanlıdır. Babasının işleri nedeniyle Kahramanmaraş, Çanakkale, Samsun gibi Türkiye'nin değişik bölgelerinde bulundu. İlkokul öğrenciliği yıllarında Türk, Kürt ve diğer uluslann klasik yazarlarının eserlerini okudu. Şiirle, katıldığı semah törenlerinde tanıştı. Bazı tiyatro gruplarında oyunculuk yaptı. On üç yaşında iken, Aliağa'da yayımlanan bir gazetenin köşe yazarı oldu. Aynı yerel gazetenin, "Yolcu" adlı köşesinde birçok şiiri, denemesi ve öyküsü yayımlandı. İzmir'deki birçok sivil toplum kuruluşunun gençlik örgütlerinde aktif görevler aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Hazırlamıştık Yüreğimizi Kötü Şeylere (?), *Sevgisizlikten* (2002).

YILDIZ, Yavuz Gökalp

Siyasetbilimci. 1963, Erzurum doğumlu. 2004 yılına kadar İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyeliği, Devletler Hukuku Anabilim başkanlığı ile Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Araştırma Merkezi müdürlüğü görevlerinde bulundu. Çalışmalarını Beykent Üniversitesinde öğretim üyesi olarak sürdürdü. Beykent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi (BÜSAM)'nin başkanlığını yaptı. Harp Akademileri, Silahlı Kuvvetler Akademisi, Milli Güvenlik Akademisi ve Jandarma Okullarında dersler ve konferanslar verdi. *New Perspectives Quarterly, Stratejik Araştırmalar Dosyası, Belgelerle Türk Tarihi ve Balkan Araştırmaları* dergilerinin yayın kurulu üyeleri arasında yer aldı.

ABD, Japonya, Almanya, Ortadoğu ve Türk Cumhuriyetleri başta olmak üzere, çeşitli ülkelerde uluslararası krizler ve sorunlar konusunda konferanslar verdi, akademik ve bilimsel faaliyetlere katıldı. Türkiye-Avrupa Birliği Karma İstişarc Komitesi Uluslararası İlişkiler Çalışma Grubunun koordinatörlüğünü yaptı. Fas ve Fransız heyetleriyle birlikte Türkiye kanadını temsilen "Ortadoğu'da Su ve Çölleşme" konusundaki çalışmaya katıldı ve raportörlük görevini üstlendi. Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu'daki kriz alanlarıyla ilgili projelerde görev aldı, Azerbaycan seçimlerinde uluslararası gözlemci olarak görev yaptı.

Akşam gazetesinde dış politika yazıları yazdı. *Ortadoğu'da Militarizm, Yeni Dünya Düzeni ve Türkiye, Türk Aydını ve Kimlik Sorunu* konulu makaleleri ortak kitaplarda yayımlandı. Ulusal ve uluslararası alanda yayımlanmış çalışmaları da bulunmaktadır.

ESERLERİ:

Oyun İçinde Oyun "Büyük Ortadoğu" (2004), *Stratejik Vizyon Arayışları ve Türkiye, Global Stratejide Ortadoğu.*

YILDIZOĞLU, Ergin

Yazar, şair. 1952, İstanbul doğumlu. Doktora çalışmasını, East Anglia Üniversitesi Gelişme ve İktisat Bölümünde *"Kapitalist Üretim Tarzında Kriz Üzerine Teorik ve Tarihsel Bir*

Ergin Yıldızoğlu

ERGİN YILDIZOĞLU

ESİN PERİSİNE-2

Artık sana rastlamıyorum kâbuslarımda
-Ah! Nerede, birden bire bir dizeyle uyandığım geceler?
-Daha çok, yabancı kentlerin saldırgan sokaklarındayım
Araçlar dizilmiş, tıka basa dolu ışıklı vitrinler, ama insan yok
Çürümüş et kokusu ve hışırtıları beyaz kurtçukların yükseliyor
Yatak odalarından. Kulaklarım sağır olmak üzere
Gökyüzü çoğu kez bakır rengi, saatler belli değil
Ya da, güneşin girmeye çekindiği ormanlardayım ve
Hep bir nedenle
- daha sonra bir türlü anımsayamadığım
-Yarıda kesiliyor yolculuklar.

Gün ortasında da yoksun.
Halbuki her gün "Gün ortası" ve kâbus:
Kabil, Hadisa, hızla ölen yeşillik
ve batıyor uykuda gezenlerin ülkesi
Annelerin kucağında gittikçe küçülüyor bebekler...
Dışinden tırnağına silahlı, Portorikolu göçmen asker
Parçalanmadan evine dönebilirse,
Çocuğa vatandaşlık verecekler
"let's all be as thankful as hell
And bury the statute of liberty
(because it begins to smell)"

Yoksun işte.. YOKSUN!
Artık çalmak bile gelmiyor içimden
Çok sevdiğim bir ozanın dizelerinden, bazen
Bazen bir şiir çevirmek için oturuyorum
-Bilirsin, sana ihanet etmek aklımdan geçmez;
Elim açılsın diye... Belki bir metafor tutarım
Bir başkasının denizlerinden- Ama,
Dizeler, ıssız adalarımın boş sarnıçlarında yankılanıyor
Boğuk metalik sesler ve sözcükler çözümsüz denklem
İki dil arasında, birinden öbürüne geçeroeden suskun
Bir süre dolaşıp aylak aylak
-ve en korkuncu... pek de aldırmadan-
Vakitlerin yeknesaklığına geri dönüyorum.
Sen olmadığın için biçim verecek.
Ağrılarının üzerini bu aldırmazlığın
Yapışkan salgısıyla örtüp, hep bir şeyleri özlüyorum.
(Edebiyat ve Eleştiri Dergisi, Şubat 2006)

Hasan Hilmi Yılmaer

Tasvir'in kapanmasından sonra, bir süre *Son Saat* gazetesinde çalıştı, 1950 yılında *Milliyet* gazetesine iktisat muhabiri olarak girdi. *Milliyet*'te muhabirlik, sekreter yardımcılığı ve sekreterlik görevlerinde bulunduktan yazı işleri müdürü oldu. Yirmi üç yıllık meslek hayatında gazetecilik yarışmalarında ödüller kazandı. Arkadaşları arasında efendiliği, dürüstlüğü ve alçakgönüllülüğü ile sevilen Yılmaer, uzun süre Gazeteciler Sendikasının başkanlığı görevinde bulundu. *Batıda Basın Sendikaları ve Toplu Sözleşmeler* adlı bir araştırma kitabı vardır.

YILMAZ, Abdulkadir

Araştırmacı-yazar. 1957, Erzurum doğumlu. Veyisefendi İlkokulu (1969), Erzurum İmam Hatip Lisesi (1975), Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsü (1979) mezunu. Çalışma hayatına Erzurum'da öğretmen olarak (1980) başladı. 1992'de Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine araştırma görevlisi olarak girdi. Yüksek lisans çalışmasını Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arap Dili ve Edebiyatı Bölümünde, "*Kemalpaşazâde ve Sarfî*" başlıklı teziyle (1992), doktorasını aynı fakültenin İslâm Tarihi ve Sanatları Bölümünde "*Hat Sanatında Satır Sistemi (Sülüs, Nesih, Ta'lik, Rik'a)*" başlıklı teziyle (1996) tamamladı. 1996'dan sonra yardımcı doçent ve Türk Süsleme ve Hat Sanatları Anabilim Dalı Başkanı olarak görev yaptı.

Makaleleri 1998 yılından itibaren *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi* gibi dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

Geleneksel Türk El Sanatlarından Hat Tezhib Ebrû Sözlüğü (2002), *Türk Kitap Sanatları Tabir ve Istılahları* (2004).

YILMAZ, Abdullah Nihat

Asker, yazar. 1941, Bozdağ köyü / Fatsa / Ordu doğumlu. Kuleli Askeri Lisesini (1960), Kara Harp Okulunu

Çalışma" adlı teziyle (1989) tamamladı. Çalışmalarını İngiltere'de sürdürdü. 1993 yılından itibaren sonra *Cumhuriyet* gazetesinde haftalık yazılar yazdı. 2001 yılında Ortadoğu Teknik Üniversitesi Avrupa Çalışmaları Bölümünde yüksek lisans programlarında "Küreselleşme Süreci ve Avrupa" adlı bir ders verdi. *İktisat, Görüş* gibi dergilerde ve *Petrol-İş* yıllıklarında ekonomik konularda; *Adam Sanat, Sombahar, Ludengirra, Edebiyat ve Eleştiri* gibi dergilerde sanat, edebiyat, felsefe yazıları ve şiirleri yayımlandı.

ESERLERİ:

Globalleşme ve Kriz (1996), *Yaşasın Modernist Refleks!* (1997), *Kötü Sonsuzda Gezintiler* (2000), *Göz Göze Geldiğimizde... Şehir ve Ben* (2000), *Dinozorun Kuyruğu... Eylül ve Yeni Roma* (2002), *Hegemonyadan İmparatorluğa* (2003), *Köpeğin Ahlâkı* (2005).

HAKKINDA: Osman Çakmakçı / Modernist Refleks mi'? (Virgül, Aralık 1997), M. Sadık Aslankara / Eleştirinin Delikanlılığı (Cumhuriyet Kitap, 13.7.2006).

YILMAER, Hasan Hilmi

Gazeteci-yazar. 1929, İstanbul doğumlu. Gazeteciliğe, İstanbul Erkek Lisesinde öğrenci olduğu yıllarda, *Tasvir* gazetesinde stajyer polis muhabiri olarak (1945) başladı. Bu gazetede, kapanıncaya kadar çalıştı. Lise öğrenciliği yıllarında, sabahleyin okula devam edip öğleden sonraları çalışma ihtiyacında olduğunu belirten fakir kâğıdı ile etüd çalışmalarına girmeyerek gazetecilik yaptı.

(1962) bitirerek subay oldu. 21 Mayıs 1963'te askeri ayaklanma girişimine katıldığı için tutuklanıp hüküm giydi. TRT'nin özerk olduğu yıllarda, Ankara Radyosunda program yapımcısı olarak (1967-72) çalıştı. Mart 1972'deki Kızıldere olayları nedeniyle, yeniden tutuklandı. 1975'ten başlayarak Sosyal-İş, Yeraltı Maden-İş ve Maden-İş sendikalarında, sırasıyla eğitim uzmanı, genel sekreter ve Ankara bölge temsilcisi görevlerinde bulundu. 1981'de yurtdışına çıktı. Daha sonra yaşamını Londra'da sürdürdü. *Şapkasız Teğmen* (2002) adlı bir deneme kitabı vardır.

Abdullah Nihat Yılmaz

HAKKINDA: Abdullah Nihat Yılmaz / Şapkasız Teğmen (2002).

YILMAZ, Adnan

Gazeteci-yazar. 1958, Kırşehir doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Kırşehir'de tamamladı. Liseyi bitirdikten sonra, siyasal eylemlere katılmış olması nedeniyle hakkında tutuklama kararı çıktı. Dört yıldan fazla kaçak olarak yaşadı. Ceza aldığı bir davanın beraatla sonuçlanmasının ardından 1984'te teslim oldu. Üç gün tutuklu kaldıktan sonra askerlik görevine başladı. Askerlik dönüşü ticaretle uğraştı. 2003'te devlet memuru olarak çalışmaya başladı. Bu arada yırmı yıla yakın bir süre Kırşehir'deki yerel basında köşe yazıları ve makaleleri yayımlandı. 2004'te Mehmet Atılgan'la birlikte *Kırşehir'in Günışığı* adlı dergiyi çıkarmaya başladı. Araştırmalarını Kırşehir tarihi üzerinde yoğunlaştırdı. Bu alandaki çalışmalarının bir bölümünü çeşitli sempozyumlara bildiri olarak sundu. "Kırşehir Kent Konseyi" genel sekreteri olarak çalıştı.

ESERLERİ:

Küçük-Asya'nın Kır-şehri (2001), *Milli Mücadelede Kırşehir* (2005).

YILMAZ, Ahmet

Türk-İslâm edebiyatı araştırmacısı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi (1978) mezunu.

Ahmet Yılmaz

Yüksek lisansını Riyad Üniversitesi Dilbilim Bölümünde (1981), doktorasını Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk-İslâm Edebiyatı Bölümünde (1991) tamamladı. Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi İslâm Tarihi ve Sanatları Bölümü Türk-İslâm Edebiyatı Anabilim Dalında doçent oldu. Dekan yardımcılığı ve anabilim dalı başkanlığı yaptı.

Yazılarını *Yeni Türkiye, Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi, İSTEM, Selçuk University Review of The Faculty of Divinity, SÜ Türkiyat Araştırmaları* dergilerinde yayımladı. *Türkler Ansiklopedisi* için maddeler yazdı.

ESERLERİ:

Edhem ü Hüma (1999), *Mecelletü'n-Nisâb Fihristi* (2000).

Ayrıca *Çağdaş Arapça* adlı 4 ciltlik bir ders kitabı vardır.

YILMAZ, Ahmethan

Şair. 1967, İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Şiirleri *Albatros, Geniş Zamanlar, Dergâh, Kaşgar, Kökler* vd. dergilerde yer aldı. *Karanfilli Dev Amca* adlı masal kitabı ile Gökyüzü Yayınları 1988 Çocuk Edebiyatı Masal Birincilik Ödülünü kazandı. Yaşamını ve çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Ankara İç Savaşında Üç Hainin Portresi* (2001).

ÇOCUK KİTABI: *Karanfilli Dev Amca* (1988).

Ahmethan Yılmaz

HAKKINDA: Mehmet Çetin / Tanzimat'tan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c.4, 2002), Kökler dergisi (sayı: 3, 2003), Murat Güzel / Atılar (Eylül-Ekim 2004).

YILMAZ, Ali (Denizlili)

İlâhiyatçı. 1952, Denizli doğumlu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1978) mezunu. Doktorasını "*Mollazade Süleyman Şeyhi-i Köstendili Hayatı Eserleri Bahru'l-Vebiyesi*" teziyle bitirdiği fakültede (1985) tamamladı.

AHMETHAN YILMAZ

ORMAN İLAHİSİ-III

ağaçların baş ucunda olunuyor
soğuk dallardan akıyor uykunun sütü
fenerler suyun derinliğine bırakılıyor

yeraltı göllerindeki
ümitsiz karanlık
ve dünyadaki zayıflık için
ey Rahman överim Seni

düşerken
dallarını uzatan ağaçlar da var
ve öyle soluk almayı yalnız bitkiler
biliyor

nefsini levm eden insan teki için
ey Rahman överim Seni

yeryüzünde olmak
"bırakılmak bir ırmağın kıyısına"
gibi
bir lotus bir orkide bırakılır gibi
bir peygamber bırakılır gibi
rahmet bahçının ortasına

örtünün altından çıkıp
kısık bir sesle
nasıl yalvarırsa öyle
ey Rahman överim Seni

gecenin kırlarında kederli bir gelin
ağlayarak dünyayı seyrediyor
güveyi sırtlamış onu götürürken
ama onun geride bıraktıkları da var

tüm bunlar içinde
tüm bunlar içinde
ey Rahman överim Seni

kürsünün gölgesine gariplerin yığılır
uçsuz bucaksız ismini anarlar
seherlerde
öylesine başka yerdeyken bile

Senden Sana sığınırım
Senden Sana sığınırım
överim seni

(*Ankara İç Savaşında Üç Hainin Portresi*, 2001)

AÜ İlâhiyat Fakültesinde 1989'da doçent, 1996'da profesör oldu. Anabilim dalı başkanlığı, bölüm başkanlığı, dekan yardımcılığı, fakülte kurulu üyeliği, fakülte yönetim kurulu üyeliği, Cumhuriyet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi dekanlığı görevlerinde bulundu.

Makalelerini 1987 yılından itibaren *İlim ve Sanat, Din Öğretimi Dergisi, Türkiye Günlüğü, Bilig, Diyanet Aylık Dergi, Zaman* dergi ve gazetelerinde yayımladı. Alanıyla ilgili sempozyumlara katılarak bildiriler sundu. *Cumhuriyet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi* ile *Tasavvuf İlmi ve Akademik Araştırma Dergisi*'nin yayın kurulu üyeliklerini yürüttü.

ESERLERİ:

Abd-i Zade Hüseyin Hüsameddin - Amasya Tarihi I (sad. ve yay. haz., Mehmet Akkuş ile, 1986), *Köstendili Süleyman Şeyhi* (1989), *Kanuni Sultan Süleyman'a Yazılan Kasideler* (1996), *İbn-i İsa-yı Saruhani ve Şerh-i Esma-i Hüsnası, Hüseyin Vassâf-Sefîne-i Evliyâ* (2 cilt, Mehmet Akkuş ile, 1990, 1999).

YILMAZ, Ali (Erzurumlu)

İlâhiyatçı. 15 Haziran 1962, Erzurum doğumlu. Erzurum İsmet Paşa İlkokulu (1973), Şair Nefi Ortaokulu (1976), Erzurum İmam Hatip Lisesi, 1980), Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1986) mezunu. Çalışma hayatına bitirdiği fakültede başladı (1988). Doktorasını 1996'da aynı üniversitesin Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. Çalışmalarını Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü öğretim üyesi olarak sürdürdü. *Fahreddin er-Razi'nin Tefsir-i Kebir'inde Münasebetü'l-Kur'an* adlı bir araştırma kitabı vardır.

YILMAZ, Ali Kemal

Öykü yazarı. 18 Mayıs 1955, Samsun doğumlu. 19 Mayıs Lisesini bitirdikten (1976) sonra bir süre Belediye Konservatuarına devam etti, Türk sanat müziği ile ilgili çalışmalar yaptı. *Sokak* dergisinde (1989) muhabir olarak çalıştı.

İlk olarak 1988'de *Yeni Gündem* dergisinde *"Fahişeler"* başlıklı bir araştırma yazısı yer almıştı. 1991'den itibaren *Tempo, 2000'e Doğru, Evrensel, Elele, Options* dergilerinde haber ve araştırmaları yayımlandı. 1999'dan sonra *Öküz, Edebiyat, Kültür* dergilerinde kadrolu yazar olarak çalıştı. Türkiye Yazarlar Sendikası ve eroin bağımlılarına yönelik rehabilitasyon çalışması yapan İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı üyesidir.

Ali Kemal Yılmaz

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Uzaydan Gelen Eroinman* (1998).

DERLEME: *Erkekte ve Kadında Eşcinsellik* (1998).

HAKKINDA: Virgül (Aralık 1998 – Mart 1998), Sennur Sezer / Uzaydan Gelen Eroinman (Beaute, Eylül 1998).

YILMAZ, Atıf

Bkz. ATİF YILMAZ (Batıbeki)

YILMAZ, Ayfer

Edebiyat araştırmacısı. 7 Temmuz 1966 doğumlu. 1987'de Hacettepe Üniversitsi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Aynı üniversitede Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında *"Safvet Nezihi, Hayatı, Sanatı, Eserleri"* adlı tezle yüksek lisans çalışması (1991) yaptı. 1997'de Gazi Üniversitesinde doktora çalışmasını *"Sevinç Çokum'un Hikâye ve Romanlarında Zaman, Mekân ve İnsan Unsuru"* adlı tezle tamamladı. Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yardımcı doçent oldu.

Makale ve söyleşileri; *Nevin Önberk Armağanı, Bilge, Türk Yurdu, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Milli Folklor, Folklor/Edebiyat, Prof. Dr. Abdurrahman Güzel'e Armağan, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Edebiyat Güncesi, Türk Edebiyatı* dergi ve kitaplarında yayımlandı. *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi* için madde yazdı.

Ayfer Yılmaz

ESERLERİ:

Türkçenin Klasiklerinden Ömer Seyfeddin'in Hikâyeleri (1998), *Türk Kültüründe Kadın ve Kadın Ağzı Türküler* (2003), *Tahsin Nahid'in Piyesleri* (Kâzım Çandır'la, 2005).

Ayrıca lise ders kitapları yazdı.

YILMAZ, Aytekin

Yazar. 1967, Diyarbakır doğumlu. Ortaokul mezunu. Siyasal nedenlerle dokuz buçuk yıl hapis cezasına çarptırıldı. Yazı faaliyetini hapishanede sürdürerek, çeşitli konularda inceleme ve araştırmalar yaptı. 1997 Musa Anter Gazetecilik İnceleme-Araştırma Ödülünü, 1999 MKM Film Öyküsü Ödülünü, 2003 II. İstanbul Ulusal Kısa Film Festivali Öykü Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Doğunun Talan ve İnkârı* (2001), *Çokkültürlülükten Tekkültürlülüğe Anadolu* (2002), *Labirentin Sonu - İçimizdeki Hapishane* (2003).

DERLEME: *Hapishaneden Öyküler* (Müge İplikçi ile, 2005), *Hapishaneden Şiirler* (Müge İplikçi ile, 2005).

HAKKINDA: Aytekin Yılmaz – Müge İplikçi / Hapishaneden Öyküler (2005).

YILMAZ, Bayram

Batı dilleri ve edebiyatı araştırmacısı.1949, Yenipazar / Bilecik doğumlu. İlk, orta ve lise öğreniminden sonra, yükseköğrenim için 1972 yılında Almanya'ya gitti. Bir yıl Almanca dil kursuna devam etti. 1974 yılında Bochum Ruhr Üniversitesinde Alman dili ve edebiyatı ile şarkiyat öğrenimine başladı. 1983 yılında yüksek lisansını tamamladı. Bu süre içinde, Witten şehrindeki sanat okulunda Türk çocuklarına Almanca ve Türkçe dersleri okuttu.

1985-93 yılları arasında Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde araştırma görevlisi olarak görev yaptı. Çalıştığı fakülte tarafından 1987'de doktora çalışması için yeniden Almanya'ya gönderildi. 1993 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesine yardımcı doçent olarak atandı. Harran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Batı Dilleri ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi olarak görev yaptı.

ESERLERİ:

Goethe ve İslâmiyet, Goethe'nin Doğu-Batı Divanı'nda Cennet Bahsi.

YILMAZ, Durali

Hikâye ve roman yazarı, edebiyat araştırmacısı. 21 Mart 1948, Köke köyü / Acıpayam / Denizli doğumlu. İlköğrenimini doğduğu köyde, ortaöğ-

Durali Yılmaz

renimini Burdur İmam Hatip Lisesinde (1967), yükseköğrenimini Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde (1971), yüksek lisansını İstanbul Üniversitesi İktisat Tarihi Bölümünde (1984) tamamladı. Mimar Sinan Üniversitesinde *"Türk Romanının Doğuşu ve Ahmet Midhat"* adlı teziyle doktora yaptı. Ankara'da Diyanet İşleri Başkanlığında görev aldı (1971). Bu kurumun gazete ve dergisinin teknik işlerini yürüttü.

Askerden döndükten sonra İstanbul Şer'i Siciller Arşivinde uzman olarak çalıştı. 1984 yılında İstanbul Üniversitesine geçti; 1987'de yardımcı doçent, 1988'de doçent, 1993'te profesör oldu. 1988'de İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesinde Tanıtım ve Halkla İlişkiler Bölümü başkanlığı, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde de müdür yardımcılığı görevlerini yürüttü.

Yılmaz, ayrıca Harp Akademilerinde basın ve halkla ilişkiler dersleri verdi. 1995'te Muğla Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinin Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümünün kuruluşunu tamamladı. 1996'da Muğla Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi dekanı, 1998'de İstanbul Üniversitesi Türk Dili Bölümü başkanı oldu. 1999'da emekliye ayrıldı. 2000'de Yakın Doğu Üniversitesi İletişim Fakültesi dekanı, 2004'te İstanbul Kültür Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölüm başkanı oldu.

Yazı hayatına *Burdur'un Sesi* gazetesinde başlamıştı (1965). Hikâye, eleştiri ve diğer yazılarını *Hareket, Diriliş, Edebiyat, Hisar, Büyük Doğu* dergileri ve *Tercüman, Türkiye, Yeni Devir* gazetelerinde yayımladı. Gazetelerde sanat sayfaları düzenledi ve köşe yazarlığı yaptı. *Aziz Sofi* ile 1978'de, *Fetva Yokuşu* ile 1980'de, *Gel İçimde Ağla* ile 1982'de Türkiye Milli Kültür Vakfı Edebiyat Ödülünü aldı. Kayseri Sanatçılar Derneğince yılın romancısı (1982) seçildi. *Yesevi Irmakları*'nın Kazakça çevirisi *Yassavi Özenleri* (2000) Kazakistan'da basıldı. *Gara Perdeli Evler* (1989)'in Bakü'de *İnce Senet* dergisinde Azerice tanıtımı ve özet çevirisi yayımlandı. İLESAM, TYB üyesidir.

"Öyküleriyle kendi kuşağı içinde bireyselliği çok fazla ön plana çıkaran yazarların ilkidir Durali Yılmaz. Kendi dünyalarında kendi iç problemleriyle didişen, takıntılı, biraz artistik eğilimler taşıyan tipleri öykülemiştir. (...)

"Durali Yılmaz'ın öyküsel dil ve kurgusundaki kimi küçük arızalar, onun bilinçsel derinliği keşif çabasına yorulmalıdır; zor bir öykü damarını ilk deşeleyendir çünkü Durali Yılmaz." (Ömer Lekesiz)

"Şeyh Bedreddin hakkındaki tarihsel bilgilerden faydalanılarak yazılmış, belge niteliği taşıyan bir roman. (...) Türk edebiyatı konusunda doktora yapmış ve çeşitli üniversitede dersler vermiş olan Durali Yılmaz ansiklopedik bilgilerin boşluğunu dolduruyor." (Barış Y. Turan, Şeyh Bedreddin romanı hakkında)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Söylenmeyen* (1975), *Gel İçimde Ağla* (1981), *Akrebin Dansı* (1989), *Dansedebilmek* (1997).

ROMAN: *Aziz Sofi* (1975), *Siyah Perdeli Evler* (1975), *Savaş Günlüğü* (1976), *Ankara'da Ölüm* (1976), *Fetva*

DURALİ YILMAZ

GEL İÇİMDE AĞLA

Yaslı gözlerini göstererek, o sevimli, küçük başını göğsüme yaslama. "Neden gözlerin yaşardı?" diyorum; kesik kesik nefeslerle susuyorsun, başını kaldırıp bakmıyorsun yüzüme. Biliyorum duygularını anlatamıyorsun. Çünkü hiçbir sözlükte senin duygularını anlatabilecek bir kelime yok. Sen başkalarının duymadığı, anlayamadığı bir dille konuşuyorsun. Konuşan insanların gözleri seninkiler gibi yaşarmadı hiç!.. Sen kimselere benzemiyorsun şu anda. Kendini aşan bir yerlere kayıyor gibisin. Bak saçlarını bile okşayamıyorum. Ellerimi unuttum, düşüncelerim bir tozdumana karışıyor. İçimde yığılıp duran duygular neredeyse boşalacak. Kalbimden öyleâine bir yel esecek ki, o zaman bütün gözyaşlarını şu dünyaya dökeceksin ve kuru gizlerle bakıp kalacaksın. Yine insanlar, sıradan olaylara ağlayacaklar. Senin gibi ağlayan olmayacak artık burlarda.

İşte milyonlarca göz dikildi üstüme: Yaşlı, kuru, mutlu, gülen ve ağlayan gözler... İnsanlığın tüm medeniyetleri seriidi önüme: Ağlatan, güldüren ve yaşatan medeniyetler... Bir gözyaşı seli akıyor dünyanın derelerinden, ırmaklarından. Denizler gözyaşı oldu. İnsanlar gidip gidip ağlama duvarlarına ağlıyorlar. Ağlamayı bilmeyenleri, içindeki insanlık sevgisini yitirmişleri gözyaşı denizlerinde boğmak için ağlıyorlar. Ağlamayı bilmeyenler de gözyaşı denizlerinde çırpınıp duruyorlar.

İman ve sevgi fırtınaları esiyor içimde. Tapınaklar ve meyhaneler gelip gidiyor. İnsanlardan köşe bucak kaçan içli ve acı yüklü kimseler, durmadan içki kadehlerini kemiriyorlar. İnsanların yaptıkları içkiler onları kandıramıyor. Tapınaklardaki çağrılar onların kulaklarına ulaşmıyor. Onlar kendi iç dünyalarının sesini dinliyorlar. Kimselerle alışverişleri yok onların.

Arkalarındaki cellât sürülerine emirler vererek hükümdarlar konuşuyorlar. Dünya kana bulanıyor ve bir kan seli akıyor derelerden, tepelerden... Bütün medeniyetler

→

kan pıhtısına dönüşüyor. Ve "ben Tanrıyım" diyerek, insanları önlerinde secdeye kapandıran hükümdarlar konuşuyorlar. İnsanlar kan denizinde secdeye kapanıyorlar; ağlama duvarı yıkılıyor, bütün gözler kuruyor... Dünyanın ve insanlığın haline bakarak, Tanrı sanılmadıklarına sevinenler var. Ama yine de dünyaya kendi düşüncelerine uygun bir düzen vermekten geri durmuyorlar. Bu isteklerinden bir türlü vazgeçemiyorlar. Kan denizlerinde boğulan insanlığın acısını bütün benliklerinde hissediyorlar. Şu yaşlı gözlerini çek göğsümden. Ben ağlamasını ve avutmasını unutmuşum. Ben kalbimle ağlarım. Korkarım o zaman beraber ölürüz, kan denizlerinde yüze yüze boğuluruz. Mutluluk nedir? Acı çekmek nedir? Son çare intihar mıdır? İşte görüyorsun insanlık intihara koşuyor... İhtiyar dünya, kuru ve titrek bacaklarıyla insanları darağaçlarına götürüyor. Darağaçlarını vardığımız zaman, bilmem ıslatabilir misin göğsümü yine gözyaşlarınla? Ya sen olmasaydın bu dünyada, ya ben... Sevgi nedir öğrenmeseydim ve şuursuzca dolansaydım şu kan deryasında...

Bu meltem de nereden çıktı? Akdeniz'in serin yüzünü, ilkbahar güneşi ne de güzel ısıtıyor! Dur bir dakika!.. Uzaklardan sesler duyar gibiyim. Artık gözyaşlarını sizleyebilirsin. Gaibden sesler geliyor. Medine'nin evlerine sevgi ve rahmet yağıyor göklerden. Ve Medine evlerinin saçakları dünyaya sevgi ve rahmet indiriyor. İhtiyar Afrika'nın ormanları hışırdıyor ve bütün ağaçlar insan indiriyor yaraklarından. Kalbim çöl oldu, susuzluktan çatlamış dudaklarını Akdeniz'e uzatıyor. Kendilerini Allah'a ve insanlığa adamış Peygamberler gelip gidiyor... Yaşlı gözlerini çek göğsümden ve dinle. Akdeniz'den yanık kokusu geliyor. Bak, bak işte orda Tarık gemilerini yakıyor. Orada biri var, atını Akdeniz'in sularına sürüyor ve ellerini göklere açarak mırıldanıyor: "Allah'ın şu deryası olmasaydı ismini daha ötelere götürürdüm!.." Akdeniz gittikçe küçülüyor önümde. Dünya küçülüyor ve dünyaya bakan bir hükümdar görüyorum: "Bu kadarcık bir dünya için iki hükümdar çok, bir hükümdar az!.." diyor.

Ve insanlar dünyada geziniyorlar. Allah aşkıyla birer volkan olmuş da kaynayan ve insanlara imanı ve sevgiyi anlatmak için yarı deli bir halde dolanan ermiş kişiler sardı her yanı. İşte orada Hira Dağı'nda bir divan toplandı. Dünün ve bugünün velileri hep oradalar. İnsanlık yepyeni ilâhi bir nizama uymak üzere. Ne olur, sil artık gözlerinin yaşını da dünyaya bir bak!.. Kainat "ey gök suyunu tut, ey arz suyunu yut!.." hitabıyla karşı karşıya. İnsanlığı boğmak üzere olan gözyaşı ve kan denizleri ha kuruldu, ha kuruyacak...

Ve gökler rahmet yağdırıyor dünyaya. İnsanlar bu rahmetin altına koşuyorlar. Ne olur artık kalbime gir ve orada ağla. Bu iman ve sevgi rüyasını bozma!.. Biliyorum bu rüya ebediyete dek sürecek ve gerçek olacak. Ger artık içimde ağla. Gözyaşlarını bu dünyaya serpme!..

(*Dansedebilmek*, 1997)

Yokuşu (1975), *Çilekeş Müslümanlar* (1982), *Ölmeden Ölenler* (1987), *Yesevi Irmakları* (1995), *Kıyam* (1997), *Kutup Yıldızları* (2000), *Şeyh Bedreddin: Süfi İsyanı* (2001), *Çerağ Uyanacak mı?* (2002), *Çilekeş Müslümanlar* (2003).

DENEME-İNCELEME: *Romanımız ve İnsanımız* (1976), *Roman Kavramı ve Türk Romanının Doğuşu* (1989), *Türkçe ve Kompozisyon* (1990), *Roman Sanatı ve Toplum* (1996).

SADELEŞTİRME: *Hay bin Yakzan* (İbni Tufeyl'den çocuklar için uyarlama, 1978), *Marifetnâme* (Erzurumlu İbrahim Hakkı'dan, 1981), *Hüseyin Fellah* (Ahmet Midhat'tan, 1981).

SENARYO: *Sevgiyi Öğrenen Adam* (O. Pekmezoğlu tarafından filme alındı, TV-2'de 5-12 Ekim 1987'de gösterildi), *Hacı Bektaş Güvercin*.

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Mehmet Nuri Yardım / Romancılar Konuşuyor (2000; Akademisyen Romancı Durali Yılmaz: Dünya Sanatla Güzeldir, s. 229-231), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Ömer Lekesiz / Öykü İzleri (2000) - Yeni Türk Edebiyatında Öykü - 4 (2001), Şeyh Bedrettin (Kitap Rehberi, Aralık 2001), Muzaffer Uyguner / Şeyh Bedreddin (Cumhuriyet Kitap, 7.2.2002), Barış Y. Turan / Şeyh Bedreddin: Süfi İsyanı (Virgül, sayı: 48, Şubat 2002).

YILMAZ, Duran

Hikâyeci (D. 1942, Antalya - Ö. 7 Nisan 1995, Almanya). Öğrenimini çeşitli işlerde çalışırken sürdürdü. Uzun süre Antalya'nın köylerinde öğretmenlik yaptı. Çiftçilikle de uğraştı. Almanya'da öğretmen olarak çalıştı ve orada öldü.

İlk öyküsü 1972'de *Yeni Dergi*'de yayımlandı. Hikâyelerini *Yeni Dergi, Yeni Adımlar, Yeni Toplum, Sanat Emeği, Türkiye Yazıları, Yarına Doğru* ve *Öykü* dergilerinde yayımladı. *Yurt Yeri* adlı öyküsüyle Yeni Adımlar Dergisi Hikâye Yarışmasında övgüye değer bulundu. *Kışlak* adlı öyküsüyle Yeni Adımlar Dergisi Hikâye Yarışmasında birincilik, *Başaklar Olgunlaşırken* ile 1975 Antalya Sanat Festivali Yarışmasında mansiyon aldı. *"Akdeniz Yörüklerinin acımasız doğayla iç içe geçmiş dünyasından getirdiği konuları yalın bir şiirsellikle anlattı."* (N. Güngör)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Yörük Hikâyeleri* (1983), *Kadın Korkusu* (1992).

ÇOCUK KİTABI: *Keloğlan ve Ak Ülke* (1981).

HAKKINDA: Necati Güngör / Yörük Hikâyecinin Ölümü (Adam Öykü, Ocak-Şubat 1996).

YILMAZ, Emine

Edebiyat araştırmacısı. 1962, Akçaabat / Trabzon doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Trabzon'da tamamladı. 1979 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü (1983) mezunu. 1985'te, mezun olduğu fakültede araştırma görevlisi olarak atandı. Yüksek lisansını Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde *"Ana Türkçede Kapalı e Ünlüsü"* adlı teziyle 1988'de tamamladı. 1991'de aynı bölüme araştırma görevlisi olarak girdi. Aynı yıl Prof. Dr. Talat Tekin başkanlığında bir ekiple Kazakistan'da on gün süren bir araştırma gezisine katıldı. 1992'de *"Çuvaşça Artsüremli Sesbilgisi"* adlı teziyle doktorasını tamamlayarak 1993'te yardımcı doçent kadrosuna atandı.

Millî Eğitim Bakanlığının bursuyla, 1997-98 öğretim yılında, Macaristan'ın Attila Jozef ve Kossuth

Emine Yılmaz

Lajos üniversitelerinde Türk dili dersleri verdi ve Macarca, Çuvaşça, Altaycistik dersleri aldı. 1997'de doçent oldu. 2000-01 öğretim yılında Doğu Akdeniz Üniversitesi (Kıbrıs)'nde öğretim üyesi olarak görev yaptı. 2003 yılında Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Dili Anabilim Dalında profesörlük kadrosuna atandı.

Makaleleri *Türk Dilleri Araştırmaları*, *Çağdaş Türk Dili*, *Türkbilig*, *Kebikeç*, *Dilbilim Araştırmaları*, *Türkbilig* dergileri ile *Türkler* ansiklopedisi, *Edebiyat Terimleri Ansiklopedisi* ve *Türk Dilleri Araştırmaları Dergisi Talat Tekin Armağanı Özel Sayısı* (1993), *Nevin Önberk Armağanı* (1997) armağan kitaplarında yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME-SÖZLÜK: *Türkmence Türkçe Sözlük* (kurul, 1995), *Çuvaş Atasözleri ve Deyimleri, Çuvaşça-Türkçe / Türkçe-Çuvaşça Sözlük* (Kril harfli metin, Yazıçevrimi, Türkçeye Çevrimi, Kökenbilimsel Sözlük-Dizin, Çuvaşça -Türkçe Sözlük, Türkçe-Çuvaşça Sözlük, 1996), *Çuvaşça Çok Zamanlı Ses Bilgisi* (1997), *Çuvaşça Çok Zamanlı Morfoloji* (2002), *Türk Dili El Kitabı* (2003), *Narspi* (Kril harfli metin, Yazıçevrimi, Türkçeye Çevrimi, Sözlük-Dizin, 2004).

ÇEVİRİ: *Türkçe Kökenli Macar Kavim Adları* (Nurettin Demir ile, 2002), *Türk Dili Haritası Üzerinde Keşifler* (Lars Johanson'dan, Nurettin Demir ile, 2002).

Ayrıca, editörlüğünü yaptığı çeşitli kitaplar yayımlandı.

Ercan Yılmaz

YILMAZ, Ercan

Şair. 1977, Geyve / Sakarya doğumlu. İlk ve orta öğrenimini Adapazarı'nda, yüksek öğrenimini ise Karadeniz Teknik Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde tamamladı. Trabzon'da öğretmen olarak çalıştı ve ikinci sayıdan itibaren *Ada* (1998-) dergisini çıkardı ve genel yayın yönetmenliğini yaptı. Şiirleri *Yedi İklim*, *Dergâh*, *Est&Non*, *Yom Sanat*, *Ada* ve *Mor Taka* dergilerinde yayınlandı. *Aherli Zamanlar* (2002) adlı bir şiir kitabı vardır.

"Ercan Yılmaz'ın Aherli Zamanlar'ı, 'varlıkla yokluk arasına, rüyadan asma köprüler' kuruyor. Ebruli rüyalar... Bu 'köprüler'de şiirin dili, rüyaların diliyle özdeşleşir; her şey gibi sözcükler de 'lal' kesilir. Ercan Yılmaz'ın şiiri, 'yazıların inceldiği', 'duvarların oğul verdiği' bir rüyanın şiiri. Hangi şair bu rüyayı görmeden 'yok bahasına var'ım diyebilir ki?" (Hilmi Yavuz)

HAKKINDA: Kenan Irmakçı / Aherli Zamanlar – Ercan Yılmaz (Ilece, Kasım 2002).

YILMAZ (Erkök), Şiir

Bkz. ERKÖK, Şiir

Erol Yılmaz

YILMAZ, Erol

Şair. 12 Mayıs 1946, Arpaç köyü / Havsa / Edirne doğumlu. Soyu İsfendiyaroğulları'ndan Abdürrahim Çelebi'ye ve Arpaç köyünün kurucusu Göller Ağası Ali Ağa'ya kadar uzanır. Sekiz yaşında iken annesi Bedriye Hanım'ı yitirdiği için öğrenim göremedi. Ancak zor şartlara rağmen kendisini yetiştirdi. Küçük yaşlardan itibaren şehirlerdeki konferans ve panelleri izledi. 1963 yılında *Göller Ağası* adlı piyesini kendi gayretleriyle sahneye koydu. Ancak bu oyunun tek örnek olan metni ile 1967 yılında tamamlayarak *"Anasının Kumrusu"* adını verdiği şiir dosyası çalındı.

Şiirleri ve yazıları *Batı Postası* ve *Yurt* gazetelerinde yayımlandı. Edirne tarihiyle ilgili bir yarışmada üçüncülük ödülünü aldı. Edirne Kültür Derneği, Türk-Yunan ve Bulgar Dostluk Derneği ile Edirne Ekonomisine Katkı Derneğinin kurucuları arasında yer aldı. *Söyleyin Güneşe Doğmasın* (2004) adlı bir şiir kitabı vardır.

"Erol Yılmaz şiirlerini çile dergâhın pişirmiş ümmi, fakat arif ve zarif bir şairdir. Oldukça ince ve kırılgandır. Onu dünyaya küstürmemek gerekir. Keşke köylerimizin her birinde birer Erol Yılmazlar olsa!... Keşke Erol Yılmaz gibi köylerimizde birer kültür elçisi olsa!... Keşke köylerimizde Erol Yılmaz gibi hassas ruhlu, insanlara ve olaylara karşı duyarlı insanlarımız olsa!... Ne gezer!... Her ne olursa olsun Erol Yılmaz köyden şehri aydınlatan bir meşale!... Onun ışığı hep yansın, hiç sönmesin. Erol Yılmaz ne kadar şairse o kadar insan, ne kadar insansa o kadar şairdir!..." (Hasan Aktaş)

YILMAZ, Faruk

Araştırmacı-yazar. 1958, Sultanpınar köyü / Niğde doğumlu. İlk ve ortaöğretimini Niğde'de yaptı. Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesinde bir yıl İngilizce hazırlık sınıfında okudu. Ertesi yıl girdiği İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden 1985 yılında mezun oldu. Avukatlık stajından sonra hakimlik ve savcılık sınavlarını kazanarak; İstanbul, Çanakkale, Çankırı, Diyarbakır, Kayseri ve Iğdır'da on yıla yakın Cumhuriyet Savcısı olarak görev yaptı.

Çalışırken, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsünde başladığı yüksek lisansını *"1921 Anayasası: Hazırlanışı ve Özellikleri"* adlı tezi ile bitirdi. İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde sosyal siyaset ve endüstri ilişkileri alanında başladığı yüksek lisans çalışmasını tez aşamasında bıraktı. Doktorasını İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalında *"Osmanlı Dış Borçları (Düyunu Umumiyesi)'nin Tasfiyesi Meselesi"* adlı tezi ile (1995) bitirdi.1995 yılında Niğde Üniversitesine girerek bir süre üniversitenin Hukuk Müşavirliği Koordinatörlüğü görevini yürüttü. 1996 yılında *Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*'nin ve *Fen Bilimleri Dergisi*'nin kurulmasında aktif olarak görev aldı. 2001 yılında NÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümünü kurdu.

Ayrıca üniversitenin Fen Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinde tarih dersleri verdi. Üç dönem Sosyal Bilimler Enstitüsünün müdür yardımcısı olarak çalıştı ve akademik alanda yüzü aşkın lisans, yüksek lisans ve doktora tezi yönetti. Çeşitli kurumlarda

Faruk Yılmaz

konferanslar verdi, paneller yönetti. *Niğde Hamle* ve *Anadolu Haber* gazetelerinde Niğde tarihi üzerine tefrikalar yazdı. Niğde Polis Okulu ile Polis Meslek Yüksek Okulunda ceza muhakemeleri usul hukuku (CMUK) ile ceza hukuku ve hukuk başlangıcı dersleri verdi. Çalışmalarını NÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü başkanı olarak sürdürdü.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Hayatın Sırları ve Allah* (1981), *Hücre'den Allah'a* (1983), *Atomun Derinliklerinde* (Ahmet Tigin adıyla, 1983), *Kur'an Mucizesi* (1983), *Kâinatın Yaratılışı* (1992), *Yunus Emre, Hayatı-Düşüncesi-Etkisi* (1992), *Türkiye'de Anayasa Gelişmeleri Tarihi* (1995), *İlkçağ Düşünce Tarihi* (1996), *Devlet Borçlanması ve Osmanlıdan Cumhuriyete Dış Borçlar / Düyün-u Umumiye* (doktora tezi, 1996), *Kurtuluş Savaşı ve Sonrasında Niğde* (1998), *Türkiye'de Anayasa Gelişmeleri Tarihi 1808-1961* (1995), *Türk Anayasa Tarihi 1808-1982* (1998), *İlkçağdan Günümüze Niğde Tarihi* (1999), *Türk İnkılap Tarihi ve Atatürk İlkeleri* (ortak kitap, 1997), *Türk Anayasa Tarihi* (1998), *İlkçağ Düşünce ve Uygarlık Tarihi* (2002), *General Falkenhein'in Hatıratı* (2002), *Memurun Hak Arama Usulleri* (2002), *General Allenby'nin Hatıratı (Arap İllerinin Elimizden Çıkış Öyküsü)* (2003), *İmparatorluk Döneminde Türk-Alman İlişkileri (Goltz Paşa'nın Hatıratı)* (2004), *Ah O Yemen'dir (Yemen Hatıratı) (Piyade Mirliva (Tuğgeneral) Rüştü Paşa'nın Hatıratı)* (2004), *Peygamberler Tarihi* (2004), *Büyük İslâm Tarihi* (2005).

DERLEME: *İslâm Ekonomisi ve Sosyal Güvenlik Sistemi* (ortak yayın, 1992), *Anadolu'da Türk Anıtları* (1999).

ÇEVİRİ: *Allah'a İnanmak* (Said Havva'dan, 1987), *Kur'an'da Adı Geçen Peygamberlerin Hayatı* (Ebu'l Hasan Nedvi'den, 1986), *Sevgili Peygamberimizin (a.s.) Hayatından Sahneler* (M.A. Tarantino'dan, 1987), *İslâm ve Oryantalizm* (Meryem Cemile'den, 1989), *Kur'an'ı Anlamaya Giriş* (Mevdudi'den, 1982) *İslâmi Yaşama Biçimi* (Mevdudi'den, 1997), *İslâmı Anlamaya Doğru* (Mevdudi'den, 1997), *Kapadokya* (Charles Texier'den, 1998), *Anadolu'da Türk Anıtları I NİĞDE* (Albert Gabriel'den yayına hazırlama, 1999), *XX. Yüzyıl Başında Alman Emperyalizmi ve Türkiye (Berlin Bağdat)* (Karl von Winterstetten'den, 2002).

YILMAZ, Göksel

Mimar. 1965, Bursa doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini doğduğu yerde tamamladı. Üniversite eğitimine İstanbul Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde başladı, dördüncü sınıfta bu okulu bıraktı. Mimarlık eğitimi almak üzere önce Mimar Sinan Üniversitesi, ardından Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesine devam etti. Çeşitli mimarlık bürolarında, banka ve özel şirketlerin inşaat-emlak departmanlarında mimar olarak çalıştı. *Tanrının Zamanı* (2004) adlı bir kitabı vardır.

YILMAZ, Hasan Kâmil

Araştırmacı-yazar. 1952, İzmit / Kocaeli doğumlu. Akmeşe İlkokulu (1963), Adapazarı İmam Hatip Lisesi (1970), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1974) mezunu. Bir süre İstanbul liselerinde öğretmenlik yaptıktan (1975) sonra İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsüne (sonradan İlâhiyat Fakültesi, 1977) asistan olarak girdi. 1983'te MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Aziz Mahmud Hüdayi, Hayatı, Eserleri ve Celvetiyye Tarikatı"* adlı teziyle doktor oldu. 1989'da doçentliğe, 1996'da profesörlüğe yükseltildi. Çalışmalarını MÜ İlâhiyat Fakültesi öğretim üyesi olarak sürdürdü. Yazıları *Nesil, İlim ve Sanat* (1987), *Altınoluk, Mavera* dergileri ile bazı dergilerin özel sayılarında yer aldı.

Hasan Kâmil Yılmaz

ESERLERİ:

Aziz Mahmud Hüdayi ve Celvetiyye Tarikatı (1982), *Nefs Terbiyesinde Açlık ve Az Yemek* (1985), *Delilleriyle Marifet Yolu* (Ahmet Rıfat'tan, 1986), *İlim Amel Seyr-ü Sülük* (A. M. Hüdayi'den sadeleştirme, 1988), *Avarifü'l-Maarif Tercemesi* (İrfan Gündüz'le birlikte, 1988), *Ruhani Hayat.*

YILMAZ, Hayati Tahsin

Yazar. 1933, Yeşilyuva köyü / Abana / Kastamonu doğumlu. 1952 yılında Göl Köy Enstitüsünü bitirerek ilkokul öğretmeni oldu. Bafra ve Çarşamba köylerinde yedi, Bozkurt ve Abana köylerinde beş yıl öğretmenlik yaptıktan sonra 1964'te yurtdışına gitti. İsviçre, Almanya ve Belçika'da işçi olarak çalıştıktan sonra İsveç'e yerleşti. Bu ülkede emekliye ayrıldı.

Şiirle yazmaya başladı. Göl Köy Enstitüsünde öğrenciyken ilk şiirleri *Kastamonu* gazetesinde yayımlandı. *Akşam* gazetesinde on sekiz bölümlük "Turist Gittim, İşçi Oldum" yazı dizisi (1966) ve *Varlık* dergisinde *"Bolluk Ülkesinden Notlar"* (1969-80) başlıklı İsveç izlenimleri yayımlandı. 1970'ten itibaren İstanbul'da on beş günlük *Abana* gazetesini çıkardı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Bolluk Ülkesi İsveç, Yoksulluktan Varlığa İsveç, Son Köy Enstitülü, Öğrenci Gözüyle Köy Enstitüleri* (Seyfi Koryürek'le).

ŞİİR: *Serpinti* (1954).

HAKKINDA: Mehmet Saydur / Bir Tonguç Okulu Göl Köy Enstitüsü (1994), Aziz Demircioğlu / 100 Yıllık Kastamonu Basınında Kim Kimdir? (1980), Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer III (2004).

YILMAZ , Hayati (Tokatlı)

Hadis araştırmacısı. 1968, Tokat doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Sivas'ta tamamladı. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinden (1990) mezun oldu. MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Hadis Anabilim Dalında başladığı yüksek lisansını *"Hadis İlminde Kudsi Hadisler"* adlı teziyle 1992'de tamamladı. 1993 yılında, Sakarya Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Hadis Anabilim Dalına araştırma görevlisi olarak atandı. Doktora çalışmasını, *"Toplumun İslâmî Yapılanmasında Sünnet"* konulu teziyle 1999 yılında tamamladı. Çalışmalarını Eylül 2000'den itibaren aynı anabilim dalında yardımcı doçent olarak sürdürdü.

Makale ve çevirilerini *SAÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Hadis Tetkikleri Dergisi, Marife, Tasavvuf* dergilerinde yayımladı. *TDV İslâm Ansiklopedisi* için madde yazdı. *Sakarya Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi* ve *Usûl İslâm Araştırmaları* editör yardımcılığı, *Hadis Tetkikleri Dergisi* ve *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* yayın kurulu üyeliği görevlerini yürüttü.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Toplumsal Dönüşümde Sünnet* (2004).

ÇEVİRİ: *Kur'an ve Sünnet Işığında Kadınlar Arası Ziyaretleşme* (Havle Abdülkadir Derviş'ten, Erdinç Ahatlı ile, 1995).

EDİTÖRLÜK: *Tefsir ve Hadis Usulünün Bazı Meseleleri* (M. Tayyib Okiç, 1995), *İslâm Ülkelerinde Misyonerlik ve Emperyalizm* (M. Hâlidi - Ömer Ferruh, Çev. Osman Şekerci, 1998), *Fıkıh Mezheplerine Giriş* (Osman Şekerci, 1999).

YILMAZ, Hüseyin

İlahiyatçı. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1985) mezunu. Yüksek lisansını Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Mitsel Bilgi ve Öğretimi"* adlı tezle (1995), doktorasını Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Gelenekselci Yaklaşımlar ve Dinsel Gerçekliğin Doğası"* adlı tezle (2002) tamamladı. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Dinler Tarihi Anabilim Dalında öğretim görevlisi oldu. Makaleleri *İslâmiyat, Muhafazakâr Düşünce* dergilerinde yayımlandı. *Ezeli Hikmet ve Dinler* (2002) adlı bir eseri vardır. Dinler Tarihi Derneği üyesidir

YILMAZ, Hüseyin (Adıyamanlı)

Yazar. 1960, Adıyaman doğumlu. Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (1983) mezunu. İlk yazıları *Köprü* dergisinde yayımlandı. Diğer yazıları *Yeni Asya* gazetesinde yer aldı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

Hüzün Çiçeği, İnkılap Kurbanları, Rejim Düşmanları, Ayasofya, Öldükten Sonra Allah Diyen Bakan (1990), *İttihad-ı İslâm ve Hilâfet* (1991), *Cumhuriyetin İlk Yıllarında Devlet Terörü* (1992), *Rejim Düşmanı Rıza* (1991), *Doğu Gerçeği ve Müslüman Kürtler* (1991).

YILMAZ, Hüseyin (Sivaslı)

İlâhiyatçı. 1 Aralık 1969, Suşehri / Sivas doğumlu. Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1993) mezunu. Yüksek Lisansını Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tefsir Anabilim Dalında *"Kur'an'da Müslim-Gayrimüslim Münasebetleri"* adlı tezi ile (1995), doktorasını Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Eğitimi Anabilim Dalında *"Toplumsal Barışa Katkısı Açısından Türkiye'de Din Eğitimi"* adlı tez çalışmasıyla (2001) tamamladı. Çalışmalarını Cumhuriyet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde öğretim üyesi olarak sürdürdü. Makaleleri *CÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi*'nde yayımlandı. *Kur'an'ın Işığında Müslim-Gayrimüslim Münasebetleri* (1996) adlı bir eseri vardır.

YILMAZ, İbrahim

İlâhiyat araştırmacısı. 20 Nisan 1968, Vezirköprü / Samsun doğumlu. Vezirköprü Akören Köyü İlkokulu (1977), Vezirköprü İmam Hatip Lisesi (1983), Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1989) mezunu. Yüksek lisansını *"Ali b. 'Osmân el-Akşehrî ve Şerhu Ebyâti'l-Kâfiye ve'l-Câmî'i Adlı Eseri (Tenkitli neşir)"* adlı tezle (1993),

İbrahim Yılmaz

doktorasını *"Panayırlar ve Arap Dili ve Edebiyatının Gelişmesinde Oynadığı Rol"* adlı tezle (1997) Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. Memuriyete Erzurum Hasankale İmam Hatip Lisesinde (1990) başladı. Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde araştırma görevlisi (1991), Temel İslâm Bilimleri Bölümü Arap Dili ve Belagatı Anabilim Dalında doçent öğretim üyesi (1997) olarak çalıştı.

Makaleleri, *Dinî Araştırmalar, Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Nüsha, Ekev Akademi, Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi, İlim ve Sanat* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Arap Şiir Sanatında Recez ve Urcûze (2002), *İmam Şâfi'î ve Divanı.*

YILMAZ, İrfan

Araştırmacı-yazar. 4 Kasım 1958, Eskihamal / Gürün / Sivas doğumlu. Eskihamal İlkokulu, Ankara Cumhuriyet Akşam Ticaret Lisesi (1978), Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim İş Bölümü mezunu. Samsun ve Ankara Üniversitelerinde memur (1979-91); Karaman'da öğretmen (1991-95); Gebze İleri Teknoloji Enstitüsünde Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanı (1995-) olarak görev yaptı.

Yazıları 1986'dan itibaren *Yeni Düşünce, Bizim Ocak, Milli Kültür, Orkun* vb dergilerde yayımlandı. *Güneydoğu ve Şer İttifakı* (1995) adlı bir incelemesi vardır. İLESAM üyesi, Türk Ocakları Gebze Şubcsi Başkanıdır.

İrfan Yılmaz

YILMAZ, İskender

Tarih araştırmacısı. 1 Ocak 1954 doğumlu. Atatürk Üniversitesi Tarih Bölümü (1980) mezunu. Yüksek lisansını (1989) ve doktorasını (1995) Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsünde tamamladı. Aynı yerde araştırma görevlisi (1987-95), Tarih Bölümü Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalında yardımcı doçent (1995) olarak çalıştı. Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeler ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yönetim Kurulu üyeliği, Stratejik Araştırmalar Merkezi Yönetim Kurulu üyeliği görevlerinde bulundu.

Makaleleri, *Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Atatürk Üniversitesi AİİTED, Millet Gazetesi, Palandöken, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü* dergilerinde yayımlandı. *Gümrü Antlaşması* (2001) adlı bir kitabı vardır.

İskender Yılmaz

YILMAZ, İsmail

Romancı. 1952, Alpagut köyü / Bilecik doğumlu. Alpagut Köyü İlkokulu (1966), Bursa İmam Hatip Lisesi (1975), Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1980) mezunu. Çeşitli yerlerde din görevlisi (1975-82); İnegöl, Nazilli, Türkmenistan ve Bilecik'teki orta dereceli okullarda öğretmen olarak görev aldı. Bir süre Türkmenistan Televizyonunda Türk dili danışmanlığı yaptı. Aşkabat'ta *Türk Dünyası Şairler Antolojisi* çalışmalarına katıldı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

Hikâyeleri ve düşünce yazıları 1970 yılından itibaren *Marmara* (Bursa), *Yeni Devir* (1980-85), *Mavera* (1986-88), *Literatürno Aşgabat* (Rusça,1995-98), *Zaman* gazete ve dergilerinde yayımlandı. *Karakum* ve *Literatürno Aşgabat* dergilerinde Türk-Türkmen kültür üzerine makaleler

İSMAİL YILMAZ

YUVASIZ KUŞLAR

Bir şeyler düğümleniyor boğazımda, boğulacak gibi oluyor bir an; yutkunamıyor. Bir şeyler ki utançtan, rezillikten de ötede; öylesine derin, öylesine acımasız ve öylesine korkunç... Tahir'in susmaktan başka yapacak şeyi yok. Elleri kelepçeli, ayakları zincirli bir tutsaktır. Susmak, teslim olmak; teslim olmak, yokolmaktır burada. "Yokol can, yok ol; Yaşamanı istemiyorum, senin." diye sayıklıyordu. "Bu utancı gören gözlerim kör ol. Bu rezil zulmün çığlıklarını duyan kulaklarım sağır ol. Ve sen... şu dünya denilen yaşlı gezegende bir noktacık bile olamayan Tahir Hasanoğlu yok ol. Söndür içinde taşıdığın dünya kadar, evren kadar umutlarını. Şu iniltileri de duyma Tahir. Onlar bir inilti değil; bir ninni, bir çocuk şarkısı, bir dağ türküsüdür. Yoksa bir ölüm ağıdı mı? Biri sana küfrediyor Tahir. Öfkeden kudurmuş "bir sarhoşun yumrukları, sanki kendi uçurumunda yaşattığı bütün mutsuzluklarından intikam alırcasına gözüne gözüne inmiyor Tahir..."

Biri mi bağırdı? Sesi bir yerlerde yankılanıyor. Nere burası? Acıların zehir, zehirlerin bal olduğu yer. Boğazında düğüm düğüm atılmış ilmekler, yutkunamıyor. Saatlerdir özünün derinliklerinde yankılanan bir çığlık yaklaşıyor yaklaşıyor ve apansız patlıyor beyninde. Bu kadın hiç böyle bağırmazdı. Acaba neden bağırıyor? Soruyla birlikte kocaman bir acı kıvranıyor karnında. Tekme mi attılar ne? Tekmeleri, yumrukları düşünecek zamanı yok Tahir'in; karısını düşünüyor sadece.

Ne yapıyorlar Esmasına? İşkencelerin en âdisini, en rezilini ve...

Bir bayrak istiyor Tahir'in canı, şöyle ay-yıldızlı, kan kırmızısı ve dalga dalga çırpınan bir bayrak... İçine sarılıp sonsuza kadar, yeniden dirilişin yaşanacağı zamanlara kadar uyuyacak. Bayraklara kan veren o asil soyun çocukları nerede şimdi? Sen o koca soyun eliz çocuğu, aslını unuttun ve özünü bir kaç firenk efendi uğruna sattın. Vah sana, yazık sana, lanet sana!..

İşkenceciler, Tahir'in kulakları dibinde boş teneke kutular gibi tangır tungur kahkaha atıyordu. Taa özünü, yüreğini yaralıyordu kahkahalar. Ellerini çelik işlerden bir kurtarabilse alkol delisi işkencecilere ölümüne saldıracaktı. "Ey zulüm, şimdi seni ben ne yapayım? Biri mi seslendi içinde?" Bütün acıları sinene çek Tahir. Eğer ağaç olmak istiyorsan toprağın altında çürümek zorundasın. Çürümeden tohum çatlamaz." Cürüyordu şimdi Tahir, çatlıyordu.

Yumruk yemekten morarmış kanlı gözleri Esması'nın öldüğünü görünce: "Kurtuldun kadının" diye sevindi Tahir. "Kurtuldun benim güzel Şehidem. Önce işkencenin altında bana direnmenin ne olduğunu öğrettin. Çok sağol kadınım. Bundan sonra ağaç olmak için, babamın gözyaşlarını ve senin çığlıklarının Ertuğrul Gazi'ye götürebilmek için direneceğim." Sesini sonuna kadar gerip bağırdı:

— Vurun köpekler vurunun! Vurun domuzlar vurun!

Altlıdaki tabure hiç durmadan fırıldak gibi dönüyordu. Duvar duvara karışıyordu bu dönüşte. İşkencecilerin alkolden sararmış yüzleri şişiyor, burunları irin torbası gibi sarkıyordu. Rastgele tekme yumruk atıyorlardı. Daha önce, bir başka odada tüfeka atan adam çabuk yorulmuştu. Burlarda yorulmaktan eser yoktu.

Kalın sesli polis terlerini silerken:

— Sersem herif, diye homurdandı. Şimdi geberip gideceksin. Karın gibi leşin kalacak ortalıkta. At imzanı da kurtul. Budala Turcin!

İmzamı? Ne imzası? İmza mımza bilmiyor Tahir. Hele bir atmağa kalksın dişleriyle koparır parmağını. Bir «mani» takılıyor kulaklarına; boğuk ve hüzünlü. Nerede duymuştu bunu?

"Arpa ektim biçerim,
Yolun diye geçerim.
Ben Bulgari sevemem,
Cezam neyse çekerim."

Esma'nın sesi bu. Şimdi ne zaman söylediğini çok iyi hatırlıyordu. Bir düğün, gecesi, delikanlı arkadaşlarıyla birlikte, kına evinin penceresinden içeri bakarken duymuştu. Kınalı parmakların tefe vurmaktan vazgeçtiği, kaşıkların sustuğu ve bütün kulakların, dikkat kesildiği bir yerde, Esma gözlerini göklerde bir yere dikmiş, hüzün dolu bir sesle bu manî'yi söylemişti." O gece sevdalanmıştı Tahir. Delibaş hastalığına yakalanmış gibi elleri cebinde, başı önünde dolaşmış ; durmuştu. Keşke bakmasaydı kına gecesine. Keşke kapılıp kalmasaydı bu kadar. Bu sızıyı nasıl dindirecekti şimdi? Ancak sevdasını nereye koyacaktı?

Geri dön zaman! Böyle koşumluk atlar gibi geçmişe doğru asılıp durma Tahir'i. O hayat dolu kadını, şu köpeksi Bulgarlar, yanmayı unutmuş bir mum alevi gibi söndürdüler. "Ben de geleceğim yanına!" diye bağırdı Tahir. Sesiyle birlikte kocaman bir acı patladı ciğerlerinde. Nedir bu acı? Köşeleri patıraklı taştan bir kitle gibi her soluk alıp verişte ciğerlerinde yuvarlanıp duruyordu. Kim bilir, belki bir car soluğudur. Can... neredesin can? Haydi çık git Tahir'in bedeninden. Kafası kendisinin değildi artık, bir sağa, bir sola yığılıp kalıyordu. Kulaklarında sahipsiz bir çığlık...

Kalın sesli polis har har soluyordu:

— Alın götürün bu köpeği!

Tahir'in falaka tarafından patlatılmış ayakları yere basmıyordu. Milyonlarca böcek kaynıyordu eklemlerinde. Gözlerinde sarı, sapsarı ışıklar... "Bittim ben" diyordu içinden. "Bundan sonra hayır etmem. Neden bittin Tahir? Kadının, o sümbül gözlü Esma'n kadar da mı olamadın? Vah sana, yazık sana... Koridor boyunca sürükleniyordu. Bir yere ıslak bir sakatat çuvalı gibi boylu boyunca atıldığını hissetti. Hayret, acıları duymuyordu artık. Neredeydi acıları?

Hücrenin köşelerinde sırtlarını rutubetli duvara sülük gibi yapıştırmış üç adam dikiliyordu. Aynı anda yerlerinden sökülüp Tahir'in üzerine eğildiler.

Eray:

— Kalbura çevirmişler, diye fısıldadı. Hem falaka, hem dayak, iyi dayanmış.

Dede Öfkeliydi:

— Abe susak ağızlı çocuk, aptal aptal söyleneceğine ayağa kaldır şunu. Ayakları bir kangren olursa kimse kurtaramaz.

Ferhat:

— Çabuk olalım. Adam kangrenden gidecek. Gezdirelim!..

Dede bağırdı:

— Haydi gezdirin!

(*Yuvasız Kuşlar*, 1997)

yazdı. 1986'da *Bir Namludur Yüreğim* adlı romanı *Karabasan* adıyla Sedat Yenigün Yarışmasında birincilik ödülünü, 1992'de *İslâmda Çevre Sorunları* adlı eseriyle Çevre Bakanlığı Birincilik Ödülünü, 1995'te *Ulu Çınar'ın Kökleri* adlı oyunu ile MEB Tiyatro Yarışmasında üçüncülük ödülünü kazandı.

"İsmail Yılmaz bir devri gözler önüne seriyor. Ve her kesimden insanların bunalımlarını, çıkmazlarını, hırslarını, zehir karası hayatlarını sergilemiş. Bunun yanında ideal ve inanç yüklü, dava düşüncesini bayraklaştıran gençlere..." (Ali Çolak)

ESERLERİ:

ROMAN: *Korkunun Bekçileri* (1987), *Bir Namludur Yüreğim* (1988), *Güneşin Öldüğü Yer* (1988), *Yuvasız Kuşlar* (1990), *Çanlar Sustu* (1993), *Gökyüzü Yangınları* (1996).

OYUN: *Ulu Çınarın Kökleri* (1995).

İsmail Yılmaz

MASAL (Türkmenistan Halk Masalları): *Yartıkulak* (1999), *Yetimce* (1999), *Gülcehan* (1999), *Akpamuk* (1999), *Karaca.*

HAKKINDA: Ali Çolak / Zaman (30.7.1987), Yüksel Coşkunyürek / Romanlar Yaşadıkları Ülkelere Benzerler (Milli Gazete, 29.1.1988).

YILMAZ, Karahan

Şair. 1958, Avanos / Nevşehir doğumlu. Ortaöğrenimini Nevşehir'de, liseyi Ankara Balgat'ta tamamladı. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinde kısa bir süre memurluk yaptıktan sonra 1981 yılında Fransa'ya yerleşerek Metz kentinde Göçmenler Kültür Evinde koordinatör olarak çalıştı.

1989 yılında kurucusu olduğu *Oluşum* adlı kültür ve sanat dergisinin üç yıl süreyle yayın yönetmenliğini yaptı. *Dönemeç, Tohum, Sanat 88, Oluşum, Dergi, Temmuz, Mavi Yaka* gibi çeşitli dergi ve antolojilerde şiirleri ve düzyazıları yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Sabahlar Karanfil Kokuyor (1988), *Sevgiler Yeni Tanım İstiyor* (1992), *Duruşun Kuşkulu Bir Gece* (2000).

Karahan Yılmaz

KARAHAN YILMAZ

ELLERİM GÜNEŞ KOKUYOR

Her şiirde bir dizeyim
Her dizede bir imge
Bazen dağlara dayarım sırtımı
Bazen ufuktaki güneşe...

Ellerim güneş kokuyor
Ayaklarım toprak
Saçlarımda yıldızlar akıyor
Gözlerim sanki bir şafak

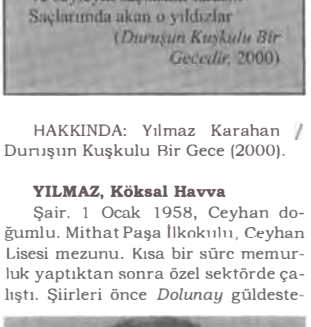
Örtün şu bulutları üstüme
Üşümesin koynuma aldığım bahar
Ve söyleyin saçlarımı tarasın
Saçlarımda akan o yıldızlar

(*Duruşun Kuşkulu Bir Gecedir*, 2000)

HAKKINDA: Yılmaz Karahan / Duruşun Kuşkulu Bir Gece (2000).

YILMAZ, Köksal Havva

Şair. 1 Ocak 1958, Ceyhan doğumlu. Mithat Paşa İlkokulu, Ceyhan Lisesi mezunu. Kısa bir süre memurluk yaptıktan sonra özel sektörde çalıştı. Şiirleri önce *Dolunay* güldesinde, sonraki yıllarda şiir ve yazıları *Öncü Haber* gazetesi (Gebze) ile *Sonsuz Ölçü* dergisinde yer aldı. *Alabalık* (2000) adlı bir şiir kitabı vardır.

Köksal Havva Yılmaz

KÖKSAL H. YILMAZ

İZİN OLSUN

Gecemle soluk soluğa
Düşümle omuz omuza
Güneşi alın kucağımıza
Yıldızlar benim olsun

(*Alabalık*, 2000)

Levent Yılmaz

YILMAZ, Levent

Şair, çevirmen. 1969, Ankara doğumlu. Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi mezunu. Doktorasını EHESS'te tamamladı. EHESS ve İstanbul Bilgi Üniversitesinde Avrupa kültür tarihi dersleri verdi. Kuruculara arasında yer aldığı Gece Yayınları ile Dost Yayınları ve Fransa / Paris'te bir yayınevinin yönetmenliğini yaptı. Yazı, şiir ve çevirileri çeşitli dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Gece Şiirleri* (1988), *Hayâl ile Fırtına* (1991), *Kayıp Ruhlar İsimsiz Adalar* (1993), *Kaplan Zamanı ve Geçiş* (1997), *Sonülke* (ikinci kitabı ile birlikte, 1999).

DERLEME: *Anthologie de La Poesie Turque Contemporaine* (J. Pinquie ile birlikte, 1991), *1945 Sonrası Fransız Şiiri Antolojisi* (1993), *Barışın Büyükelçisi Mahmut Dikerdem* (2004), *Düşünen Söyleşiler.*

ÇEVİRİ: *Mozart'ın Dirilişi* (N. Berberova'dan, 1994).

HAKKINDA: Levent Yılmaz / Sonülke (1999), Birhan Keskin / Levent Yılmaz: 'Neşe ve Tedirginliğin Hüküm Sürdüğü Bir Coğrafyadır Dünya' (söyleşi, Virgül dergisi, Haziran 2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

YILMAZ, Mehmet

Gazeteci-yazar. 1969, Balıkesir doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Kütahya'da tamamladı. Ardından Boğaziçi Üniversitesinde siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler okudu. Yüksek lisans eğitimini Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslâm Ülkeleri Enstitüsünde *"Radikal Sağın İsrail Dış Politikasına Etkisi: Batı Şeria ve Gazze"* konulu tezle tamamladı.

Gazeteciliğe, Haziran 1996 tarihinde *Zaman* gazetesinde başladı, 1998-2002 yılları arasında *Zaman*'da haftalık yayımlanan "Strateji" sayfasının editörlüğünü yaptı. Bir dönem gazetenin dış haberler servisinde şef yardımcılığı görevini de üstlendi. Şubat 2001-Eylül 2002 tarihleri arasında dış haberler sayfalarını yönetti. 2002 yılından itibaren haftalık haber dergisi *Aksiyon*'un dış haberler editörlüğünü yürüttü. *MafDal* (2003) adlı bir araştırma kitabı vardır.

YILMAZ, Mehmet Yaşar

Şair. 19 Şubat 1946, Diyarbakır doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. Diyarbakır Eğitim Enstitüsünden mezun oldu. Çeşitli okullarda öğretmen ve yönetici olarak çalıştı. Emekli olduktan sonra yaşamını İzmir'de sürdürdü. Şiirleri çeşitli dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Bir Tanem - Bağrıma Gömdüğüm Sevgin Bir Sel Olunca (1998), *Renklerle Barışınca Gözler* (1998).

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (Cilt 4, 2003).

YILMAZ, Metin (Antakyalı)

Şair, müzisyen. 1965, Antakya doğumlu. Bazılarını cezaevinde yazdığı şiirleri çeşitli dergilerde yayımlandı. Saz da çalan Metin Yılmaz aynı zamanda ses sanatçısıdır. Gençlik yıllarından itibaren müzik yaşamını sürdürerek iki kaset çıkardı. Şiirlerini 1990 yılında *Şafakla Dağlayın Gözlerimi* adlı kitapta topladı.

Metin Yılmaz (Antakyalı)

Metin Yılmaz (Çankırılı)

YILMAZ, Metin (Çankırılı)

Şair. 1964, Çankırı doğumlu. İlköğrenimini ve liseyi Çankırı'da tamamladı. Açık Öğretim Fakültesi mezunudur. Altındağ Belediyesi İmar Müdürlüğünde memur olarak görev yaptı. Bağlama çalar. Halk oyunları öğretmenliği, tiyatro oyunculuğu, televizyon ve radyo programcılığı yaptı. Yaşamını ve çalışmalarını Ankara'da sürdürdü. *Dostdoğru* (2004) adlı bir şiir kitabı vardır.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz

YILMAZ, Mevlüt Uluğtekin

Şair ve yazar. 1946, Sorgun / Yozgat doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Sorgun, Kırıkkale ve İstanbul'da okuyarak tamamladı. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisini bitirdi. Yüksek lisansını Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsünde *"Milli Mücadele'de Bozguncu Propagandaya Karşı Yapılan Çalışmalar"* (1990) adlı tezle tamamladı. Bir süre Tarım Bakanlığında çalıştı. TRT'de, denetçilik yaptı, ayrıca kültür ve tarih programları hazırladı. "İstiklâl Savaşı'nda Milletimiz" adlı program dizisiyle, halkın İstiklal Savaşı'na olan katkılarını anlattı. *Dede Korkut Hikâyeleri*'ni bir bütün olarak radyo için dramatize etti. Bu çalışması ile1987 Millî Kültür Vakfı Milli Kültüre Hizmet Ödülünü aldı. "Tarihte Büyük Türk Devletleri" konulu belgesel drama dizisini hazırladı. 1992'de, TRT denetçiliğinden emekliye ayrıldı

Emekli olduktan sonra çeşitli gazete ve dergilerde çalıştı. *Ayyıldız* gazetesinin yazı işleri müdürlüğünü, *Yörütürk* dergisinin yönetmenliğini yaptı. Çalışmalarını *Yeni Düşünce* dergisinin kültür-sanat yönetmeni olarak sürdürdü.

Yılmaz'ın şiirleri 1964 yılından itibaren *Ötüken, Bozkurt, Töre, Türk Edebiyatı, Çınar, Millî Kültür* gibi dergilerde yayımlandı. Şiir, hikâye, oyun, senaryo ve araştırma dallarında eserler verdi. Şiirleri şarkı ve ilâhi formunda bestelendi. Çalışmalarından ötürü çeşitli kurumlardan ödüller aldı. Fırat Havzası Gazeteciler Cemiyeti tarafından 2000 Yılının Başarılı Gazetecisi seçildi.

ESERLERİ:

OYUN: *Deli Dumrul* (1987), *Damdaki Pabuç* (2002).

ROMAN: *Ertuğrul Gazi* (çizgi roman, 1992).

BİYOGRAFİ: *Türk Halklarının Ortak Ata-Babaları* (biyografik roman, 1997).

ANTOLOJİ: *Şiirimizde Mehmetçik* (1994).

ŞİİR: *Cenk Hasreti* (1977).

ÖYKÜ: *Ayakların Dili* (2000).

ARAŞTIRMA: *Osmanlı'nın Arka Bahçesi* (1998).

HAKKINDA: Ebubekir Akkaymak / Yazar Mevlüt Uluğtekin Yılmaz (Türkiye gazetesi, 5.11.1988), Abdurrahim Karakoç / Deli Dumrul (Yeni Düşünce gazetesi, 23.2.1990), Hayrettin İvgin / Şiirimizde Mehmetçik (Ayıldız Dergisi, Temmuz 1995), Emin Çölaşan / 10 Kasım Bayramı (Hürriyet gazetesi, 12.1.1998), Doç. Dr. İsmet Çetin / Mevlüt Uluğtekin Yılmaz (Haber Bülteni, Temmuz 1998), Gülden Aşır / Tarih Geleceğin Aynası (Günlük Haber gazetesi, 30.12.1998), Dursun Erkılıç / Osmanlı'nın Arka Bahçesi (Türkiye gazetesi, 29.9.1999), Memduh Şenol / Bir Eser Bir Yazar (Sıla dergisi, 10.4.1999), Müge Konur / Bir Kitaba Dokunan Bir İnsana Dokunur (Ocak 2000), Dursun Erkılıç / Ayakların Dili (Türkiye gazetesi, 11.9.2001), Hazar Şiir Akşamları Güldestesi (2001).

YILMAZ, Muammer

Tarih araştırmacısı. 10 Nisan 1945, Kanlıca / Kozaklı / Nevşehir doğumlu. Kanlıca Köyü İlkokulu (1957), Haydarpaşa Lisesi (1965) ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü (1969) mezunu. Özel TED Kayseri Kolejinde yirmi dört yıl tarih öğretmenliği yaparak buradan emekliye ayrıldı. Öğretmenlik mesleğini emekli olduktan sonra da özel eğitim kurumlarında sürdürdü.

Yazıları *Erciyes, Orkun, Millî Kültür, Son Havadis* (1981), *Küçük Dergi, Kayseri Kültür, Tarih Gazetesi* (1992-93), *Ortadoğu* (1993), *Yeni Hafta* (1993), *Türkiye* (1995) dergi ve gazetelerinde yer aldı. İLESAM üyesidir.

Muammer Yılmaz

ESERLERİ:

Tarihimizden İnciler (1980), *Cem Sultan* (1981), *Tarihimizden Altın Damlalar* (1991), *Fatih'in Şahsiyetinden Çizgiler* (1991), *Tarih Terazisinde Osmanlı* (1995).

HAKKINDA: Hakan Memur / Tarihimizden Altın Damlalar (Türk Yurdu dergisi, Nisan 1991), Altan Deliorman / (Tarihimizden Altın Damlalar (Ocak-Şubat 1992).

YILMAZ, Musa Kâzım

Tefsir araştırmacısı. 1954, Tulup / Mardin doğumlu. 1963 yılından itibaren yaklaşık beş yıl, köyünün hocası ve ağabeyi olan Dr. Ahmet Yılmaz'dan Arapça dersleri aldı. İlkokulu dışarıdan sınava girerek bitirdi. Diyarbakır İmam Hatip Lisesi (1973), Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi (1979) mezunu. Müftülük sınavını kazandıysa da bu göreve başlamayarak doktora yapabilmek amacıyla bir resmî kuruluşta işçi statüsünde çalışmaya başladı. Yüksek lisansını (1979) ve doktorasını (1986) tamamladı. Cizre'ye müftü olarak atandı (1987), bu görevde iken doçent oldu (1988). Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulunda uzman olarak (1989) görev yaptı. 1995'te profesör oldu. Harran Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalında öğretim üyeliği (1993), dekanlık (1996-98) ve Temel İslâm Bilimleri Bölümünün başkanlığı görevlerinde bulundu.

ESERLERİ (İnceleme):

Kur'an'da Aile (1994), *Nasih ve Mensuh* (1998), *İslâm'ın Özü*.

HAKKINDA: Prof. Dr. Yakup Çiçek-Bünyamin Açıkalın / Türkiye İlâhiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000).

YILMAZ, Mustafa (Ankaralı)

Tarih araştırmacısı. 23 Mart 1956, Ankara doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı (1973). Ankara Üniversitesi Eğitim Yönetimi Teftişi ve Planlaması Bölümü (1978) mezunu. Yüksek lisansını Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsünde "*Millî Mücadele'de Yeşil Ordu*" adlı tezle (1985), doktorasını Manchester Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Bölümünde "*British Public Opinion and the Turkish Republic 1923-1938*" adlı tezle (1993) yaptı. Öğretim üyesi olarak Hacettepe Üniversitesinde görev yaptı. Ayrıca Bilkent Üniversitesi ile Kara Harp Okulunda Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi verdi.

Makalelerini 1987 yılından itibaren *KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Azerbaycan Atatürk Araştırmaları Bülteni, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Dergisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Türk Kültürü Araştırmaları, Türk Yurdu, Kara Harp Okulu Bilim Dergisi, Türk Yurdu, Kebikeç, Selçuk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Eurasian Studies, Spring, Türk Kültürü* dergileri ile *Prof. Dr. Abdurrahman Çaycı'ya Armağan* (1995) kitabında yayımladı. Yurtiçi ve yurtdışında düzenlenen bilimsel toplantılarda bildiriler sundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Millî Mücadelede Yeşil Ordu* (1987), *Atatürk'ün Modernleşme Modeli* (2001), *İngiliz Basını ve Atatürk Türkiyesi* (2002).

ORTAK KİTAP: *Osmanlı Toplumsal Yapısına Genel Bir Bakış* (1998), *Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası 1923-1938* (1998), *Atatürk İnkılabının İngiltere Basınına Yansıması* (1999), *Türk İnkılabının Tarihi Gelişimi* (2001), *Çerkes Ethem ve Yeşil Ordu* (2002).

YILMAZ, Mustafa (Erzurumlu)

Şair. 7 Ağustos 1955, Şenkaya / Erzurum doğumlu. Erinç Dinç, Özgür Çağlar imzalarını da kullandı. İlkokulu, ortaokulu ve liseyi (1973) Şenkaya'da bitirdi. Erzurum Kâzım Karabekir Eğitim Enstitüsünden mezun oldu (1976), Anadolu Üniversitesi AÖF'de (1992) lisans tamamladı. 1976'dan itibaren Akçaabat, Çankırı, Sivas ve İstanbul'da Türkçe-edebiyat öğretmeni olarak görev yaptı. 1992-97 yılları arasında Almanya'da öğretmen olarak görevlendirildi. *Dört Eylül Sanat* adlı sanat sayfasını haftalık olarak hazırladı ve yönetti (1986-1987). Dört Eylül Sanat Kitapları yayınevini kurdu. İstanbul'da Maltepe Anadolu Lisesinde Türk dili ve edebiyatı öğretmeni iken, kendi isteğiyle emekliye (2001) ayrıldı.

İlkokul öğrenciliği yıllarında yazmaya başladı. İlk şiiri 1973'te yayımlandı. Sivas'ta görev yaptığı dönemde *Anadolu* ve *Yeni Ülke* adlı yerel gazetelerde çeşitli türlerde yazıları yayımlandı. Şiir ve yazıları sonraki yıllarda *Şenkaya* (Erzurum), *Öğretmen Dünyası, Eylül, Karşı Edebiyat, Güneysu, Edebiyat Gündemi, Yücel, Dört Eylül Sanat* (yayın yönetmeni, 1986-87) gibi gazete ve dergilerde yer aldı. Bazı şiirleri Almanca ve Fransızcaya çevrildi.

Mustafa Yılmaz (Erzurumlu)

Lise öğrenciliği yıllarında şiir yarışmalarında iki kez birincilik; Erzurum liselerarası şiir yarışmasında da beşincilik kazandı. 1988'de Millî Prodüktivite Mekezinin öğretmenler arası "Verimlilik Proje Yarışması"nda bir makalesiyle birincilik ödülünü aldı. *Güle Yaprağa Dönüşmek* ile 1998'de MEB 1. Ulusal Çocuk Şiirleri Yarışmasının üçüncülük ödülüne değer görüldü. 1999'da İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü "Sevgi Çiçeği Çocuklarımız" adlı öğretmenlerarası şiir yarışmasında mansiyon aldı. 2002 yılı Salih Zeki Kolat Şiir Ödülünün birinciliğini kazandı. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

"*Mustafa Yılmaz, şiirle yatıp kalkan, şiiri şiirleştiren bir ozan olarak çıkıyor karşımıza. Değişik dize kurgula-*

MUSTAFA YILMAZ (Erzurumlu)

ŞİİRE İŞBAŞI

Usuna esenin geleceği
Yerler değil buralar.
Sudan çıkmış balığa da
Dönmek var.

Bir birey gelecekse eğer,
Bilgi istemeli ilgiliden.
Nereye ve neden gideceğini,
İyiden iyiye bilmeli.

Ben sordum /
Soruşturdum örneğin.
Alır almaz görev belgemi,
Damladım dünyadaki adresime.

Şiire işbaşı yaptım o saat.

MUSTAFA YILMAZ (Erzurumlu)

AŞK EKİMİ

Güzelliklerimizle çoğalalım, gel...
Yanıp kavrulmanın ne anlamı var?
Nasıl kül olabilir insan,
Gül olmak varken?

Dünyaya gözlerimizi,
Çırılçıplak açtığımızı sanırlar...
Aşktır bizi sarıp sarmalayan oysa,
İçine gerçekten sığıp sığındığımız

Tükenmez varsıllığımızdır o...
Gücümüz, direncimiz...
Ektiğimizi biçtiğimize göre,
Tüm zamanlara aşk ekelim!..
(*Değer Yargısı*, 2002)

masıyla, uyaklardan uzak, sözcüklerle yarattığı ritim ile yazmıştır şiirlerini. Şiirler pek yalın bir dille yazılmıştır. Sözcükler dizelere, dizelerle yaşama yönelmiştir. Simgesellikten uzak gibi görünse de, simgelerle de örülmüştür. Şiirlerin hepsi için insana sesleniyor diyebilirim. Şiirler, kurguları ve içerikleri ile değişik bir görüntü göstermektedir." (Muzaffer Uyguner)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Cumhuriyet Çocuklarıyız Biz* (ortak kitap, 1998), *Üç Analıdır İnsan* (1999), *Değer Yargısı* (2002), *Sevda İnsandan Sorulur* (2003), *Sevi'nin Evidir İnsan* (2004).

ÇOCUK ŞİİRİ: *Güle Yaprağa Dönüşmek* (2002).

HAKKINDA: Mustafa Aslan / Kitapların Dili (Edebiyat Gündemi, Nisan 2000), Muzaffer Uyguner / Üç Analıdır İnsan (Türk Dili Dergisi, sayı: 79, Temmuz-Ağustos 2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Kolat Şiir Yarışması Sonuçlandı (Cumhuriyet, 31.1.2002), Mustafa Yılmaz / Değer Yargısı (2002), Hasan Akarsu / Şiirler-Den / İzler (2004), Sabahattin Kömürcüoğlu / "Sevi'nin Evidir İnsan" ve Mustafa Yılmaz (Kuşakkaya gazetesi, 1 Ekim 2004), Ömer Nida / Şair Mustafa Yılmaz Üzerine Birkça Söz (Mart 2004), dursun Özden / Güle Yaprağa Dönüşmek (Bizim Gazete, 25 Mart 2004), Nusret Karaca / Salih Zeki Kolat Ödülünü Kazanan Bir Şair: Mustafa Yılmaz - Mustafa Yılmaz'ın Yeni Kitabı: 'Sevinin Evidir İnsan' (Gazete Kadıköy, 16.7.2004)

YILMAZ, Mustafa Kemal (Aydınlı)

Eğitimci, şair, siyaset adamı. 1921, Cincin köyü / Koçarlı / Aydın doğumlu. Öykü yazarı Mahmut Özay'ın kızkardeşinin oğludur. İlkokulu Umurlu'da bitirdi. Siirt ve Aydın ortaokullarında, Eskişehir Lisesi ve Balıkesir Necatibey Öğretmen Okulunda okudu. 1940 yılında Bartın'ın Çiftlik Köyü'nde öğretmenliğe başladı. Yükseköğrenimini Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümünde tamamladı. 1949 yılında Milli Eğitim Bakanlığınca Fransa'ya gönderildi. Paris Üniversitesinden Fransız Dili Edebiyatı ve Fikir Tarihi Bölümünden diploma aldı. Türkiye'ye döndükten sonra çeşitli okullarda Fransızca öğretmenliği yaptı. Daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı Dış Kültürel İlişkiler Genel Müdür Yardımcılığı, Orta Öğretim Genel Müdürlüğü görevlerinde bulundu. 1965 ve 1973 genel seçimlerinde CHP'den iki kez Aydın Milletvekilli seçildi. 1979'da MEB Yurtdışı İşçi Çocukları Eğitimi Genel Müdürü oldu. Daha sonra Londra Büyükelçiliği nezdinde kültür ataşeliği ve İngiltere bölgesi öğrenci müfettişliği görevlerinde bulundu. Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişi iken yaş sınırını doldurarak emekliye ayrıldı.

Emekli olduktan sonra bir süre profesyonel turist rehberi olarak çalıştı. Ortaokul Fransızca dersleri için ders kitapları yazdı. Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu Genel Sekreterliğini yürüttü. Yazıları ve şiirleri *Ülkü*, *Varlık*, *Şadırvan*, *İdarecinin Sesi*, *Ozanca*, *Çağrı*, *Ilgaz*, *Kemalist Ülkü*, *Beşparmak*, *Yeni Defne*, *Emeklinin Sesi* ve *Sevgi Yolu* dergileri ile *Bartın*, *Aydın Mücadele*, Yeni Söke ve Kuşadası *Halkın Sesi* gazeteleri ile çeşitli antolojilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

Denizin Getirdiği Ölü Asker (1975), *Toprak Soyu* (1993), *Umurlu Çiçekleri* (2001), *Umurlu'dan Çıktık Yola, Atatürk Umurlu'da, Umurlu'da Bir Zeytin Ağacı, Yaban Ellerde Kalanlar* (2002).

HAKKINDA: Feyzi Halıcı / Parlamenter Şairler (1990), Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü 1920-1991 (1994), Gündüz Aydın / Sevgi Yolu Şairler Antolojisi (2003), Gazete Hürsöz Şairler Antolojisi (2003), Mehmet Atilla Maraş / Şair Milletvekilleri 1 - 22. Dönem 1920-2005 (2005).

MUSTAFA KEMAL YILMAZ

GENÇLİK PARKINDAKİ KÜÇÜK TREN

Yaşamak, bu kadar tatlı mı ne?
Bu yaz, güneşte bir başkalık var.
Nasıl da yürüdüm ilk kez
Gençlik Parkı'na kadar.

Bir çocuk haykırdı birden
Küçük trenin düdüğünden.
Baktım, elimden tutmuş
Haydi, binelim, dedim içimden.

Kuruldük şöyle pencereye...

Hey! Telli sigaranın dumanı...
Bu tren, trenlerin en yamanı.
Kurşun hızıyle aşıyoruz
Geriye doğru zamanı.

Bu tren başka tren,
Bu tren çocuksu, delişmen.

Dönüp durma böyle parkın
içinde.
N'olur, küçük tren yavrı tren.
Git, bana çocukluğumu getir.
Ya da al beni ona götür.
Varalım gayri son istasyona
Bu işi bir yerde bitir.

YILMAZ, Mustafa Kemal (Konyalı)

Şair. 1933, Yekbeyi köyü / Bozkır / Konya doğumlu. İvriz İlköğretmen Okulunu bitirerek (1954), Konya'ya bağlı köylerde öğretmenlik yaptı. Bursa Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünü bitirdikten sonra çeşitli illerdeki orta dereceli okullarda Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Konya Milli Eğitim Müdürlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığı Bakanlık Müşavirliği görevlerinde bulundu. Şiirleri *Varlık*, *Çağrı*, *Elif*, *Beşgen* gibi dergilerde yayımlandı. Yerel gazetelerde köşe yazarlığı yaptı. *İkindi Çağrıları* adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar Antolojisi (2002).

YILMAZ, Nahide

Şair. 1926, Urfa doğumlu. 1972 yılında Ankara'ya, daha sonra İstanbul (1985)'a taşındı. Şiirlerinde ilahi aşkı ve tasavvufi duyuşları dile getirdi. Şiirlerini *Tasavvuf Üzerine Şiirler ve Deyişler* (1996) adlı eserinde topladı.

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

YILMAZ, Necdet

Araştırmacı-yazar. 1965, Yeşilyurt köyü / Şereflikoçhisar / Ankara doğumlu. İlkokulu köyünde tamamladı. Ankara Uluğbey Ortaokulu (1980) ile Ankara Gazi Lisesini (1983) bitirdi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü (1988) mezunu. Bir süre Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü ile Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığında çalıştı. Sonra çeşitli vakıflarda görev aldı ve yayıncılık yaptı. 1993 yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm felsefesi Bölümünde yüksek lisansını, 2000 yılında da aynı enstitünün Tasavvuf Bölümünde *"XVIII. Asır'da Anadolu'da Tasav-*

vuf" adlı teziyle doktora çalışmasını tamamladı. Osmanlı dönemi tasavvuf ve hadis çalışmaları üzerine araştırmalar yaptı. Makale ve diğer çalışmalarını *İslâm, İlim ve Sanat* gibi dergilerde yayımladı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf* (2001).

YAYINA HAZIRLANA-ÇEVİRİ-SADELEŞTİRME: *Ahmed Ziyaüddin Gümüşhanevi Sempozyum Bildirileri* (1993), *Ahmed Yesevi Hayatı Eserleri Tesirleri* (Mehmet Şeker ile, 1994), *Zâhidi Kevseri Hayatı Eserleri Tesirleri* (1996), *Darir Mustafa Efendi / Yüz Hadis Yüz Hilalle* (ortak, 2001), *Mehmed Zihni Efendi / Oruç ve Zekat İlmihali* (ortak, 2001), *Değeri ve Tesiri Açısından Fetih Hadisi / Feth-i Kostantiniyye* (İmamzade Mehmed Esad Efendi'nin, 2002), *Aziz Mahmud Hüdâyî / Habbetü'l-Malabbe* (2002), *Mehmet Emin Akşehrî / Tarikat Âdab ve Erkanı* (2002), *Hadisler Işığında Yönetim İlkeleri Yönetici Nitelikleri / Zahiratü'l-Müluk* (Seyyid Ali Hemedani'nin, 2003), İstanbullu Sahabeler (Coşkun Yılmaz ile, 2003).

Nuray Çağlayan Yılmaz

YILMAZ, Nuray Çağlayan

Şair. 23 Mayıs 1961, Gölbaşı / Ankara doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. İstanbul Erenköy Sağlık Meslek Lisesini bitirdikten (1980) sonra sağlık memuru olarak SSK Paşabahçe ve 1982 yılından itibaren Ankara Dışkapı Eğitim (1980) hastanelerinde görev aldı. Görevini Ankara SSK Etlik Polikliniğinde sürdürdü.

Şiirleri *Yeni Haber, Göl Haber, Gölbaşı Ekspres, Zaman, Hisler Bulvarı* gibi çeşitli gazete ve sanat-edebiyat dergileri ile *Şiirle Yaşayanlar* (2002, 2003), *Bizim Ece* (2003) antolojilerinde yer aldı. Hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde özlem, sevgi, dostluk, hayat, umut ve umutsuzluk gibi konuları işledi. *Gönül Bahçem* (2002) adlı bir şiir kitabı vardır. ANASAM üyesidir.

"Şiiri su yapmış; onda yıkanmış, şiiri aşk yapmış onda ölümsüz duygular yaşamış, şiiri ışık yapmış bütün benliğini onla aydınlatmıştır." (Hüseyin Yurdabak)

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar Antolojisi (2003), Ahmet Otman / Bizim Ece Şairler Antolojisi 2003 (2003), Hisler Bulvarı (Şubat-Mart 2003), Halil Temel / Şairler Antolojisi (2005), Hikmet Okuyar / Şairler Antolojisi (2005).

Nurullah Yılmaz

YILMAZ, Nurullah

Arap dili araştırmacısı. 25 Kasım 1966 doğumlu. Atatürk Üniversitesi DTCF Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü (1988) mezunu. Yüksek lisansını (1990) ve doktorasını (1995) Atatürk Üniversitesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümünde tamamladı. Aynı üniversitede araştırma görevlisi (1989-97), yardımcı doçent (1997-) olarak çalıştı. Makalelerini, *Akademik Araştırmalar, Dosya, Araştırma, Yağmur, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü* dergilerinde yayımladı. *Arapça Modern Metinler* (2001) adlı bir eseri vardır.

YILMAZ, Orhan

Araştırmacı, yazar. 1962, Etimesgut / Ankara doğumlu. Aslen Tokat, Zile'ye bağlı, Küçüközlü (İsa) Köyü'ndendir. Zile Altınyurt İlkokulu, Zile Fevzi Çakmak Ortaokulu, Tokat Gazi Osmanpaşa Lisesi, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Hayvan Yetiştirme ve Islahı Bölümü (1984) mezunu. 1987 yılında Tarım ve Köyişleri Bakanlığında çalışmaya başladı. Antalya, Yozgat, Amasya ve Ankara'da teknik eleman ve ilçe müdürü olarak hizmet verdi. 1995-97 yılları arasında İngiltere Aberdeen Üniversitesi Ziraat Fakültesinde hayvan ıslahı üzerine yüksek lisans çalışmasını tamamladı. Tarım ve Köyişleri Bakanlığında mühendis olarak çalıştı.

Orhan Yılmaz

ESERLERİ:

Kangal Köpeği (2003), *Her Yönüyle Küçüközlü (İsa) Köyü* (2004), *Kurtuluş Savaşı'nda Zile İsyanı* (2004).

YILMAZ, Ömer

İlâhiyatçı. 8 Ağustos 1964, Uylubağı köyü / Sulusaray / Tokat doğumlu. İlköğrenimini doğduğu yerde, ortaöğrenimini Bursa İmam Hatip Lisesinde tamamladı. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1986) mezunu. Köln Üniversitesi Oryantalistik Bölümünde İslâm tasavvuf tarihi üzerine yüksek lisans yaptı. Bonn Üniversitesinde başladığı doktora eğitimini Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde *"İbrahim Kurani Hayatı Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı"* konulu teziyle tamamladı.

Ömer Yılmaz

Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı İstanbul Haseki Eğitim Merkezi Arapça İhtisas Kursunu bitirdi. Kıbrıscık (Bolu) müftülüğü, Zara (Sivas) müftülüğü görevlerinde bulundu. Görevli olarak uzun dönem Almanya'da bulundu. Diyanet İşleri Başkanlığı Dış İlişkiler Dairesi Dinlerarası Diyalog Şubesi Müdürlüğünde uzman olarak çalıştı. Makaleleri *Diyanet İlmi* ve *Diyanet Avrupa Aylık Dergisi*'nde yayımlandı.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme): *Cumhuriyet Dönemi Zara Müftüleri* (tsz.), *Dinî Folklorik ve Sosyal Yönleriyle Zara* (2001), *33 Soru'da İslâm* (2001), *Zara Camileri* (2002), *Din ve Mutluluk* (2002), *İbrahim Kurani'nin Hayatı Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı* (2005).

YILMAZ, Önay

Gazeteci-yazar. 1960, İstanbul doğumlu. İstanbul İktisadî Ticari İlimler

Önay Yılmaz

Akademisi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulundan mezun oldu. 1984 yılında *Hürriyet* gazetesinde muhabir olarak gazeteciliğe başladı. 1994 yılında İnter-Star televizyonunda çalıştı. Aynı yıl *Milliyet* gazetesine geçerek muhabir ve istihbarat şefi olarak görev yaptı. Çalışmalarını serbest muhabir olarak sürdürdü. Çeşitli yarışmalarda kazandığı ödüllerin yanı sıra, iki kez (1996 ve 1997) Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başarı Ödülüne layık görüldü. *Nazilerle Beş Yıl* (2005) adlı bir romanı vardır.

YILMAZ, R. Mithat

Eğitimci, şair. 12 Kasım 1948, Uzuntarla köyü / Elazığ doğumlu. Asıl adı Miktat Yılmaz'dır. Elazığ Ticaret Lisesini bitirdikten sonra öğretmen okulu fark derslerini vererek ilkokul öğretmeni oldu. Anadolu Üniversitesi AÖF ön lisans programını tamamladı. Uzun yıllar çeşitli okullarda görev yaptı. İLESAM üyesidir.

İlk şiiri *"Köyüm"* 1962'de *Uluova* gazetesinde yer aldı. Yazı ve şiirlerini daha sonra *Yeni Fırat, Nilüfer, Ötüken, Güneysu, Kırağı, Türk Edebiyatı, Şiir Defteri, Gülpınar, Bizim Ece* dergileri ile *Turan, Elazığ, Yeni Harput, Uluova, Yeni Çağ, Günışığı* gazetelerinde yayımladı. *"Biri Aylin Biri Selcen"* adlı şiiri Mustafa Malay tarafından bestelendi. Elazığ'da çıkan *Günışığı* dergisinde yazmayı sürdürdü.

R. Mithat Yılmaz

1965'te *Uluova* gazetesinin, 1966'da *Hisar* dergisinin, 1968'de *Ülkemiz* dergisinin, 1995'te TSE'nin açtığı şiir yarışmalarında çeşitli ödüller aldı. Çıkardığı *Kuşdili* okul dergisinden dolayı Fırat Havzası Gazeteciler Cemiyeti tarafından kendisine hizmet ödülü verildi.

"Evet sözler ancak ayakları nesir dünyasının toprağından kesilerek havalanıp kuş misâli uçabildikleri ve gelip gönlümüzün dallarına konabildikleri zaman şiirleşiyorlar. Dünya şiirinin büyük ustalarından Victor Hugo'nun 'Yumuşak kanatlı yaratıkları hep sevdim' şeklinde bir sözü var. Onun bu sevgisi ile şiirdeki başarısı arasında bir bağlantı olmalı. Sayın Yılmaz da kuşları o kadar sevmese kitabını gerçekten bir 'Kuş Defteri' yapabilir miydi acaba?" (Yılmaz Aybar)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kuş Defteri* (1999).

ANTOLOJİ: *Şiir Şiir Elazığ: Elazığ - Harput Şiirleri Antolojisi* (2006).

HAKKINDA: Gündüz Aydın / R. Mithat Yılmaz ve Kuş Defteri (Sevgi Yolu dergisi, Kasım-Aralık 1999), Ahmet Otman / Erciyes dergisi (Ağustos 2000), Yılmaz Aybar / R. Mithat Yılmaz'ın Kuşları (Yeni Çağ gazetesi, 25.4.2000), Şahap Yeşilkaya / R. Mithat Yılmaz - Hayatı Edebi Kişiliği Eserleri ve Şiirleri (lisans tezi, Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi TDE Bölümü, 2002).

YILMAZ, Rasih

Gazeteci-yazar. 1973, İstanbul doğumlu. İlk ve ortaokulu İstanbul'da, liseyi Tekirdağ'da bitirdi. Bir süre sürdürdüğü işletme ve iktisat öğreniminin ardından Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilgiler Bölümünden mezun oldu. Gazeteciliğe 1993 yılında *Zaman* gazetesinde başlayarak uzun süre politika ve kültür sanat muhabirliği yaptı. Aynı gazetede haftalık röportajları yayımlandı. *Aksiyon* dergisinin kurucu ekibinde yer alarak kültür-sanat editörlüğünü üstlendi. Çalışmalarını *Aksiyon* dergisinde medya eleştirileri yazarat ve Samanyolu Televizyonun-

R. MİTHAT YILMAZ

MENEKŞEYE GİT DEMEK

"Senden bilirim yok bana bir faide ey gül"
-Tanburî Ali Efendi'nin bestesi-

Bir krizantem mevsiminde
Cemreler gibi düşmüştün içime.
Eylüllere bakan bahçemden
Kaçan bir menekşesin şimdi.

Kal, gitme, desem bile
Aldırma sen bana.
Git, bırakma burda gölgeni bile;
Git, o alımlı yürüyüşünle bakmadan arkana.

Kalbim yuvan, demiştim hani;
Gel, terketme yuvanı, diyemiyeceğim.
Git, acılar denizinde bırakarak beni,
Git, yakarak bütün gemileri.

Git, bir ışık gibi sessiz ve soylu
Daha altın çağındayken vakit.
Gidiyorsun, kesercik şiirimin özsuyunu...
Zamanı özlemlere kurarak git!..

Gidişinle saate sığmaz olur ân;
Sen gidersen, gözlerimden hüzün gitmez.
Yokluğunda taşa çizilir zaman;
Ayrılığın takvimi bitmez...

Ruhumu bir enkaz yığını,
Kalbimi bir yangın yeri gibi bıraktın.
Git artık, aratma bana Kafdağını;
Ey visali tûl-i emel,
Güzelliği hüzne meal kadın.
(Hasan Ali Kasır, *Hüzün Şiirleri*, 1998)

da sinema eleştirmenliği yaparak sürdürdü.

ESERLERİ:

DENEME: *Toros Yüzlü Adam, Zamansız Ülke Düşleri, Ölüm Öncesi Yorgunluk* (2002), *Büyük Travma / Küresel Terör Türkiye'de* (2004), *Cezmi Ersöz Kitabı* (2005, biyografi).

RÖPORTAJ: *Cımbızla Fil Avlama Sanatı* (2002).

HAKKINDA : Radikal Kitap (10.9.2004).

YILMAZ, Sadık

Eğitimci, yazar. 1931, Gökçebey / Zonguldak doğumlu. İlköğrenimini memleketinde tamamladı. Gölköy Eğitim Enstitüsünden mezun olduktan (1949) sonra öğretmenliğe başladı. Gökçebey ve köylerinde sekiz yıl görev yaptıktan sonra askere gitti (1957). Dönüşünde tekrar öğretmenliğe başladı. İlköğretim müfettişi olarak (1963) Zonguldak'a atandı. Bu arada Gazi Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Dalını bitirdi (1966). 12 Eylül 1980 darbesinin ardından Hakkari'ye sürgün edildi. Kısa bir süre sonra emekliye ayrıldı (1983). Emekli olduktan sonra siyasete girdi ve Zonguldak Belediye Meclis Üyeliğine seçildi (1989-94). Çalışmalarını sendikacılık ve eğitimle ilgili çalışmalar yaparak sürdürdü.

Sadık Yılmaz

ESERLERİ:

Zonguldak ve Kömür (Mahzar Çiçek ile birlikte), *Oyun ve Eğlenceler* (Erdoğan Başaran ve İhsan Kukul'la birlikte).

YILMAZ, Süleyman

Şair. 1 Ekim 1934, Boyalı köyü / Ardanuç / Artvin doğumlu. Şiirlerinde Kalemi mahlasını kullandı. Boyalı İlkokulu (1948) mezunu. Ardanuç'ta bir süre ticaret ve serbest muhasebecilik (1961-80) yaptıktan sonra Bursa'ya yerleşti. Esnaf Kefalet Kooperatifi ile Esnaf ve Sanatkârlar Odası Başkanlığı yaptı (1973-79). Çalışmalarını Bursa'da serbest muhasebecilik yaparak sürdürdü.

Süleyman Yılmaz

İlk yazısı *"Kıbrıs Çıkarması"*, 1974 yılında *Artvin Serhat* gazetesinde çıkmıştı. Bu gazetede 1980 yılına kadar aralıklı olarak yazdı. Yazı ve şiirleri ayrıca *Hakses, Bakış, Erciyes, Bursa, Marmara* vd. gazete ve dergilerde yer aldı. 1992 yılında Kültür Bakanlığının kitap sevgisi ve okuma konulu şiir yarışmasında mansiyon aldı. Şiirlerini hece ve aruz vezni ile yazdı. Türkiye Yazarlar Birliği ve İLESAM üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Bahçe I (1973), *Bahçe II* (1976), *Bahçe III* (2003), *Bahçe IV* (2006).

YILMAZ, Şeref

Şair ve yazar. 1 Nisan 1967, Antalya doğumlu. Eşref Serkan Yücesoy adını da kullandı. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. Antalya Lisesini ve Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü (1991) bitirdi. Yüksek lisansını Fatih Üniversitesinde *"Abdullah Kadiri'nin Ötken Künler Romanında Geçen Deyimlerin İncelenmesi"* adlı tezle (2002) tamamladı. 1992-95 yılları arasında Özbekistan'da bulundu. Semerkant Ali Şir Nevâi Üniversitesinde Çağdaş Türkiye Türkçesi dersleri verdi. Türkiye'ye döktükten sonra 1995-98 yılları arasında basın yayın şirketinde çalıştı. Bir vakıf üniversitede Türk dili hocalığı (1998-2002) yaptı. 2002-04 yılları arasında Avustralya'da Türkçe öğretmenliği, 2004'ten sonra yayıncılık yaptı

İlk yazısı 1985'te Antalya *Yeni Şelale* gazetesinde, sonraki ürünleri

Şeref Yılmaz

SÜLEYMAN YILMAZ

SAKIN!

Elde neyin varsa saçıp savurma,
Taneleri tek tek derenden sakın!
Yananlara, su serp; yakıp kavurma,
Yüreklere merhem sürenden sakın!

Kendini iline ver, pula satılma;
İstikametin bil, şerre takılma;
Mütevazı davran, kibre kapılma;
Evreni, eksiksiz örenden sakın!

Kurayı ak görme, beyazı kara;
Kusuru, ilk önce kendinde ara;
Adil ol, kimseyi düşürme zira,
Yaptığın her işi görenden sakın!

Yapmadığın deme; dediğini, yap;
Mahlukatı hoş gör, Yaradan'a tap;
Arıyı örnek al, gülden hisse kap;
Karıncaya düştür verenden sakın!

Kalemim hassastır, nem kapar gülden;
Şüphelerin terk et, kurtul müşkülden;
Ya medet!.. deyince, canı gönülden,
O anda, imdada crenden sakın!

ŞEREF YILMAZ

HASRETLİK ŞARKISI

Sen varsın ya o yeter açılmasın gül derdim
Şimdi çok uzaklarda hasretinle gül derdim
Zaman zaman yüzünde kayboluncа gamzeler
Mehtabı süzer sana bir kez olsun gül derdim

Gitsen gönül küşuma sultanımı bul derdim
Gelmemi arzu etsen düşünmez kabul derdim
Gönüllere taht kurdun kıskandım elden seni
Hicranlı bir ses duysam ah şu İstanbul derdim

Zaman ve *Konya Gazetesi* gazeteleri ile *Milli Kültür, Yağmur, Türk Dili, Türk Edebiyatı* gibi dergilerde yayımlandı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Her Şey Senin İçin* (1994), *Hüznü Çalan Mevsimler* (2000), *Erguvan Hasreti* (2005).

ARAŞTIRMA: *Kültür Kavramı ve Milli Kültür Çizgisi* (1991), *Parantezin İçindekiler* (1995), *Kelile ve Dinme* (Beydaba'dan, yay. haz., 2002).

HİKÂYE: *Leyla ile Mecnun* (2002).

GEZİ: *Dünyanın Dibi Avustralya* (2004).

YILMAZ, Tekin

Eğitimci, yazar. 1952, Cevizli köyü / Ardanuç / Artvin doğumlu. İlkokulu köyünde, ortaokulu Ardanuç Ortaokulunda, liseyi Artvin Lisesinde okudu. Trabzon Fatih Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünden (1978) mezun oldu. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümünde lisans tamamladı. Ayrıca Anadolu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Korkuteli, Kaş, Siirt liselerinde Türkçe ve edebiyat öğretmeni olarak görev yaptı. İstanbul'da kitap günleri düzenleyerek kitabı sevdirme ve okuma sevgisi kazandırmaya yönelik çabalar gösterdi (1997). Çesitli gazete ve dergilerde yazıları yayımlandı.

ESERLERİ:

MASAL: *Kıralın Kızı* (efsane, 1994), *Akıl İle Para* (1996),

ÇOCUK ROMANI: *Düzenbaz Tilki* (1996).

ÖYKÜ: *Taşlar Hissetseydi Taşlar Bile Ağlardı* (2002).

HAKKINDA: Tekin Yılmaz / Taşlar Hissetseydi Taşlar Bile Ağlardı (2002).

YILMAZ, Türel

Siyasetbilimci. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunu. Yüksek lisansını ve doktorasını Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. Çalışmalarını Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesi olarak sürdürdü. Ulusal ve uluslararası toplantılarda Irak Türkmenleri ve Türkiye'nin Türkmen politikası, Türkiye-Arnavutluk ilişkileri (1990 sonrası), Türkiye-İsrail ilişkileri konularında bildiriler sundu.

Türel Yılmaz

ESERLERİ:

Ortadoğu Siyasetinde İsrail, Ortadoğu Siyasetinde Suriye, Türkiye-İsrail Yakınlaşması, Uluslararası Politikada Ortadoğu.

YILMAZ, Yaşar

Bkz. YAŞAR REYHANİ

İbrahim Yılmazçelik

YILMAZÇELİK, İbrahim

Yakınçağ Osmanlı tarihi araştırmacısı. 1 Mart 1961, Tunceli doğumlu. Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi (1985) mezunu. Yüksek lisansını Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsünde (1987), doktorasını FÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde (1991) tamamladı. Akademik kariyerini tamamlayarak profesörlüğe yükseldi. Öğretim üyeliğinin yanında Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı başkanlığı (1993-95), Sosyal Bilimler Anabilim Dalı başkanlığı (1998-2002), Sosyal Bilimler Enstitüsü müdür yardımcılığı (1998-2000), FÜ Senatosu üyeliği (2004), FÜ Yönetim Kurulu üyeliği (2004), İletişim Fakültesi Yönetim Kurulu üyeliği (2005), Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Yönetim Kurulu üyeliği, Fen Edebiyat Fakültesi Kurulu üyeliği, Fen Edebiyat Fakültesi dekanlığı (2004-) görevlerinde bulundu.

Makaleleri, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler, Fırat Üniversitesi, Erciyes, Türk Dünyası Araştırmaları, Askeri Tarih Bülteni, Osmanlı Araştırmaları/ The Journal of Ottoman Studies, Türk Tarih Kurumu Belgeler Türk Tarih Belgeleri Dergisi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (Journal of Social Science), OTAM, Türk Dünyası Tarih, Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı, Nilüfer, Yunus, Yeni Forum, Fırat'ın Sesi, Ortadoğu Araştırmaları, Çerçeve* dergilerinde yayımlandı. Ayrıca *Osmanlı Ansiklopedisi* ile *Türkler Ansiklopedisi* için maddeler yazdı.

ESERLERİ:

(GAP Yöresinin) Sosyal, Ekonomik ve İdari Tarihi (1992), *Dersim (Tunceli) Tarihi* (Ahmet Halaçoğlu ile, 1994), *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır 1790-1840 (Fiziki, İdari ve Sosyo-Ekonomik Yapı)* (1995), *XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Dersim Sancağı (İdari, İktisadi ve Sosyal Hayat)* (1998), *Osmanlı-Yunan Harbi (Osmanlı-Yunan Seferi 1313/1897)* (Ahmet Aksın ile, 2001), *Diyarbakır Şer'iyye Sicilleri (Kataloğ ve Fihristleri)* (2001), *El-Cezire'nin Muhtasar Tarihi* (Mustafa Öztürk ile, 2004).

YILMAZYURT, İncilay

Şair. 10 Ocak 1956, Kars doğumlu. Şiirlerinde soyadını kullanmadı. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamladıktan sonra Anadolu Üniversitesi İş İdaresi Bölümünü bitirdi. Emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleşti, editör ve düzeltmen olarak yayın ve reklam kuruluşlarında çalıştı. *Sevdayla Çoğalan* (1992) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Tanzimattan Bugüne EdebiyatçılarAnsiklopedisi (2001).

Yaşar Yıltan

YILTAN, Yaşar

Eğitimci, şair. 1954, Islahiye / Gaziantep doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Hatay'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1980) mezunu. Devlet ve özel okullarda öğretmenlik yaptı. Adana Satranç Spor Kulübü başkanlığı, satranç il hakemliği yaptı. Türkiye Satranç Federasyonu Yönetim Kurulu üyeliğinin yanı sıra federasyonun üç ayda bir çıkardığı derginin yayın kurulunda bulundu.

Yazı hayatına şiirle başladı. Şiirlerinde mitolojiden çokça yararlandı. Çeşitli dergilerde şiir, öykü ve mektup gibi türlerin yanı sıra ağırlıklı olarak araştırma yazıları yazdı. *Aykırısanat* dergisinin yayın kurulu üyeliğin-

de bulundu. *Aykırısanat*, *Kum* gibi birçok dergide yazıları yayımlandı. KESK'e bağlı Eğitim-Sen ile Adana Satranç Spor Kulübü ve Çukurova Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

MANZUM ÖYKÜ: *Kerbelâ Şehitlerinin Destanı* (1999).

ŞİİR: *Yıldızlar ve Aşk* (2000).

HAKKINDA: Arslan Bayır / Yaşar Yıltan'la Söyleşi (Kasım-Aralık 2003).

YIRCALI, Sıtkı

Şair, politikacı (D. 13 Eylül 1908, Balıkesir - Ö. 29 Aralık 1988, İstanbul). İlkokulu Balıkesir ve Konya'da okudu. İstanbul Kabataş Erkek Lisesi (1928), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Doktorasını tamamladığı Paris'ten döndüğünde Balıkesir'de serbest avukatlık, Demokrat Parti İl Başkanlığı yaptı. IX., X. ve XI. Dönemlerde Demokrat Parti Balıkesir Milletvekili olarak TBMM'de bulundu. Gümrük ve Tekel, İşletmeler, İktisat ve Ticaret, Basın Yayın ve Turizm, Sanayi Bakanlığı yaptı (1954-60). 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra Yassıada'da bir süre tutuklu kaldı. Aftan yararlanıp hapisten çıktıktan sonra avukatlığa döndü. 1975 yılında Adalet Partisinden senatör seçildi. Şiir ve yazıları 1940'tan başlayarak *İnsan*, *Dost*, *Hisar*, *Varlık* gibi dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kilitlenmiş Dünya* (1959), *Üçüncü Katın İnsanları* (ilk kitabındaki şiirleriyle, 1959), *Narlıkahvede Deli Divane* (1966), *Toprak Gemi* (1986).

GEZİ: *Batıya Kalkan Tren* (1965).

HAKKINDA: Ömer Faruk Toprak / Sosyalist Kültür Ansiklopedisi içinde (1980), TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Feyzi Halıcı / Parlamenter Şairler (1990), Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü 1920-1991 (1994), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003), Mehmet Atilla Maraş / Şair Milletvekilleri 1 - 22. Dönem 1920-2005 (2005).

YIRTICI, Hakkı

Araştırmacı-yazar. Adana doğumlu. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü mezunudur. XX. yüzyıl modernizmini konu alan lisansüstü çalışmasını 1996'da ve ardından *"Modern Kapitalist Toplumlarda Mekân Üretimi"* adlı doktora çalışmasını 2003'te yine İTÜ'de tamamladı. Çalışmalarının ana eksenini modernleşme süreçleri içindeki çağdaş gündelik yaşamın mekânsal örgütlenmesinin araştırılması oluşturmaktadır. Bu konuda çe-

Hakkı Yırtıcı

şitli dergilerde yayımlanmış makaleleri, editörlükleri ve projeleri, *Çağdaş Kapitalizmin Mekânsal Örgütlenmesi* adlı bir de kitabı vardır.

YİĞENOĞLU, Çetin

Gazeteci ve yazar. 20 Aralık 1948, Kozan / Adana doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Kozan'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik Yüksek Okulu mezunu (1969). 1978'den sonra gazeteciliğe başladı. *Milliyet*, *Ekspres*, *Cumhuriyet* gazetelerinde çalıştı. Çalışmalarını *Cumhuriyet* gazetesinin Güney İlleri Temsilcisi olarak Adana'da sürdürdü.

Yiğenoğlu, 1991-95 yılları arasında iki dönem Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Başkanlığı yaptı. PEN Yazarlar Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası ve BESAM' (Bilim ve Edebiyat Eserleri Sahipleri Meslek Birliği)'ın Çukurova temsilciliği görevlerini yürüttü. Çağdaş Gazeteciler Derneğince 1981'de haber, 1986'da röportaj dalında yılın gazetecisi seçildi. 1995 yılında Haldun Taner Öykü Ödülü yarışmasında ikincilik ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Irazca Yıldız Köy Gazinosu* (1989), *Son Meyhaneci* (1996).

ROMAN: *İnokin-Bir Aşk Bilmecesi* (1997), *Gasteci* (2000), *Haydar'ı Öldürmek* (2005).

ANI: *Sakıncalı Kadın Polis Nurhan Varlı'nın Anıları* (1995), *Metelikten Medyaya* (1996).

Çetin Yiğenoğlu

RÖPORTAJ: *Çukurdaki Kent ve Ova* (1993), *Şeriatçı Şiddet ve Ölü Ozanlar Kenti Sivas* (1993).

İNCELEME: *Kozanca-Kozan Ağzı Üzerine Bir İnceleme* (P. Tamdoğan'la, 1998).

HAKKINDA: Sanki İçimizden Biri 'Gasteci' (Cumhuriyet Kitap, 4.1.2001), TBE Ansiklopedisi (2001).

YİĞİD, Hacı

Şair. 1961, Kapaklı köyü / Çekerek / Yozgat doğumlu. Şiirlerinde Sancaki mahlasını kullandı. İlk, orta ve lise öğrenimini Sorgun'da tamamladı. Tüm hayatı Sorgun'da geçti. Bir süre vekil öğretmenlik yaptı ve Sorgun Belediyesinde sayman olarak çalıştı. Sorgun Ozanlar Derneği kurucu üyeleri arasında yer aldı.

Hacı Yiğid

HACI YİĞİD

KARA SEVDA

Vefasız sevgilim verdi derdini
Ciğerim böldürdü bu kara sevda
Acısıyla yandım ateş içinde
Hasretle öldürdü bu kara sevda

Kendimi kaybettim sevme gizinde
Garip başım hiç yatmadı dizinde
Nice ahlar çektim Leyla izinde
Mecnuna döndürdü bu kara sevda

Ayrılıklar kalamadım yanında
Mislerden çiçekti aşk fidanında
Gençliğimin deli coşkun anında
Neşemi söndürdü bu kara sevda

Hasbihal etmedim şirin diliyle
Sevda zehirini sundu eliyle
Kanlı gözlerimin akan seliyle
Sanmayın güldürdü bu kara sevda

Nasibimi alamadım canandan
Yaramsa dermansız vurgunum
ondan
Yârime hastayım Yenidoğan'dan
Hacı'nı soldurdu bu kara sevda

Şiirle ilgilenmeye lise öğrenciliği yıllarında başladı. Çalışmalarını halk şiiri geleneğine bağlı kalarak sürdürdü. Şiirlerinin temasını sevda, vatan ve millet sevgisi oluşturur. Şiirleri Türkiye genelinde ve Yozgat'ta yayımlanan dergi ve gazetelerde yer aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Dalgalan Al Bayrağım (1983), *Ağla Çınarım Ağla* (Antoloji, 1993), *Islak Damlalar* (2002), *Terennüm* (2005).

HAKKINDA: Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

YİĞİT, Bekir

Şair. 1920, Gazi köyü / Sivas doğumlu. Çocukluğu Birinci Dünya Savaşı ile Kurtuluş Savaşı'nın iyice yoksullaştırdığı köy ortamında geçti. Bu sebeple düzenli bir eğitim göremedi. Buna rağmen kendisini yetiştirerek edebiyatla ilgilendi. 1953 yılında ailesiyle birlikte Sivas'a taşındı. Uzun yıllar ticaretle uğraştı ve inşaat müteahhitliği yaptı. 1980 yılında Sosyal Sigortalar Kurumundan emekliye ayrıldı. *İrşadiye* (1987) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

YİĞİT, Harun

Ressam, şair. 15 Mayıs 1961, Beykonak kasabası / Ilgın / Konya doğumlu. Yiğit ve Kâmili adlarını da kullandı. Konya Beykonak İlkokulu (1972), Konya Beykonak Ortaokulu (1976), Açık Öğretim Lisesi (Köln, 1995) mezunu. *Hürriyet* gazetesi Almanya temsilciliğinde bölge serbest muhabirliği yaptı (1993-2004). Bir fabrikada işçi olarak çalıştı. Avrupa Türk Yazar ve Şairler Birliği üyesidir.

İlk ürünleri *Demokrat Türkiye*, *Yazın*, *Halk Ozanı*, *Çağdaş Halk Ozanı*, *Sesimiz*, *Hürriyet* adlı gazete ve dergilerde yayımlandı. Ayrıca küçük yaşlardan itibaren resim sanatına ilgi duyan Yiğit, ilk resim sergisini 1982 yılında Hannover Türk Evinde açtı. Bunu daha sonra başka sergileri izledi. Almanya'nın değişik kentlerinde ellinin üzerinde resim sergisi açtı.

Harun Yigit

1986 Barış Yılı Yağlıboya Resim Dalı İkincilik Ödülü (İsviçre), 1996 *Sesimiz* dergisi şiir yarışması üçüncülük ödülü (Almanya), 2002 Âşıklar Bayramı Şiir Yarışması (Almanya) Birincilik Ödülü ve 2002 Konya Ilgın Beykonak Eğitim Öğretim Vakfı Şiir Yarışması Birincilik Ödülü sahibidir.

ESERLERİ (Şiir):

Gurbet Türküleri (1991), *Duy Yunus Emre* (2003).

YİĞİT, Şükran

Yazar. 1961, İstanbul doğumlu. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü mezunu. Yaşamını ve çalışmalarını Frankfurt'ta sürdürdü.

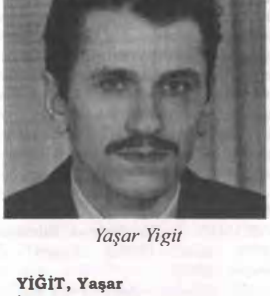
"Şükran Yiğit, bu boğucu atmosferde sığınacak bir mekân yaratabilmenin, birazcık soluklanabilmenin sevgi ve dostluğu yeşertmekten geçtiğini vurgularken büyük laflar etmiyor belki, 'güzel insan'lardan da söz etmiyor, ama roman kişilerini önce kendisi severek başlıyor yazmaya." (Ömer Türkeş)

ESERLERİ:

ROMAN: *Ankara, Mon Amour!* (2003).

HOBİ: *Bir Akdeniz Kedisinin Hatıraları* (2004).

HAKKINDA: A. Ömer Türkeş / Üç Bakış Üç Dönem (Virgül, Mart 2003).

Yaşar Yigit

YİĞİT, Yaşar

İlâhiyatçı. 1966, Ardıç Köyü /Ayvacık / Samsun doğumlu. İlkokulu bitirdikten sonra orta ve lise öğrenimini Çarşamba İmam Hatip Lisesinde tamamladı. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1990) mezunu. Yüksek lisansını MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde (1993), doktorasını Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yaptı (1998). Fatih Müftülüğüne bağlı Salih Paşa Camiinde imam hatip olarak göreve başladı (1989). Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Haseki Eğitim Merkezinde ihtisas kursuna katıldı (1990-93). Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulunda uzman olarak görev yaptı. Başta *Diyanet İlmî Dergi* olmak üzere birçok akademik dergide makaleleri yayımlandı.

ESERLERİ:

Hz. Peygamberin Örnekliği, İslâm'ın Sosyal Dayanışma ve İsrafa Bakışı (Dr. Yaşar Yiğit, Dr. Mehmet Canbulat ve Yüksel Salman ile, 2002), *Model Şahsiyet Olarak Hz. Peygamber ve Hoşgörüsü* (2004).

YİĞİTBAŞI AHMED ŞEMSEDDİN (Marmaravî)

Mutasavvıf (D. 1435, Gölmarmara / Akhisar / Manisa – Ö. 1505, Manisa). Halvetî-Uşşâkî şeyhlerinden olup Halvetiliğin Ahmediye kolunun kurucusudur. Müsbet ve tasavvufi eğitimini Uşak'ta Alâeddîn-i Uşşâkî'den aldı. İcazet (yeterlilik) aldıktan sonra Manisa'ya gönderilerek vaaz ve irşatla (Hak yolunu gösterme) meşgul oldu. Alâeddîn-i Uşşâkî'nin ölümünden sonra yerine geçti. Mezarı Manisa'dadır.

ESERLERİ:

Câmiü'l-Esrâr, Mukaddimetü's-Sâliha, Keşfü'l-Esrâr, Ravzatü'l-Vâsılîn, İrfânü'l-Maârif, Hurde-i Tarikat, Risâletü'l-Hûdâ, Etvarnâme-i Seb'a, Tabakâtü'l-Evliyâ (2 cilt), *Risâle-i Makâlât-ı Şeyh Muhyiddîn-i Arabî, Ahvâelüt'l-Ebrâr, Bahreyni'l-Aşk, Silsile-i Ehl-i Tarikat* (yay. haz. Ahmet Ögke, 2001), *Risâle-i Tevhîd* (yay. haz. Muhsine Börekçi, 2003).

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Ahmet Ögke / Ahmed Şemseddîn-i Marmaravi - Hayatı, Eserleri, Görüşleri (2001).

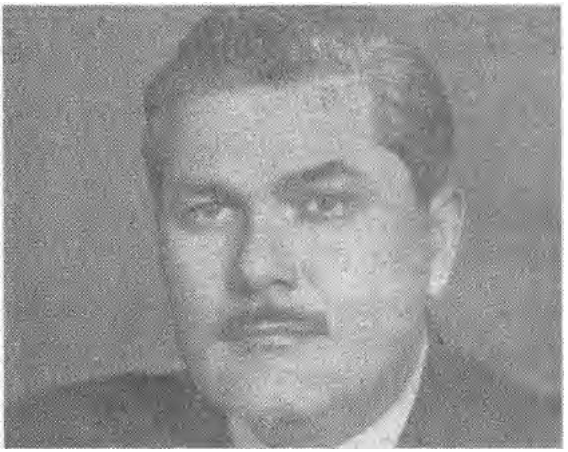
YİĞİTCAN, Vahdettin

Gazeteci-yazar. 1954, Malatya doğumlu. İlköğrenimini doğduğu yerde, ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. Hacettepe Üniversitesi Sevk ve İdarecilik Meslek Yüksek Okulu mezunu. Bir süre serbest olarak ticaret yaptı. Sonra *Yeni Ortam* gazetesinde gazeteciliğe başladı. Daha sonra *Millî Gazete*, *Yeni Şafak* gazetelerinde çalıştı. *Akit* gazetesinin kültür-sanat sayfasını yönetti.

İlk şiirleri *Kriter* dergisinde (Ankara) yer aldı. Sonraki yıllarda şiirleri *Aylık Dergi*, *Kayıtlar*, *Dergâh*, *Bürde* dergilerinde; denemeleri *Akit* gazetesinde yayımlandı.

YİĞİTER, Umran Nazif

Yazar (D. 21 Mart 1915, İstanbul - Ö. 28 Aralık 1964). Sağlık müdürlüğü yapmış olan Dr. Nazif Bey'in oğludur. Babasının görevi nedeniyle çocukluğu Anadolu'nun çeşitli kent ve kasabalarında geçti. İlköğrenimini Isparta'da (1927), ortaöğrenimini İstanbul'da Pertevniyal Lisesinde (1933) tamamladı. İstanbul Üniversitesi Hukuk

Umran Nazif Yigitler

Fakültesini (1936) bitirdi. Cihanbeyli (Konya) ile Zonguldak'ta savcılık ve yargıçlık görevlerinde bulundu. Resmi görevinden ayrılıp İstanbul'a yerleştikten sonra 1950'ye kadar serbest avukat olarak çalıştı. Konya'da avukat iken 1950'de milletvekili seçildi. 1954 yılına kadar süren milletvekilliğinden sonra İstanbul 2. Noteri oldu, ölümüne kadar (1954-64) bu mesleği sürdürdü. Feriköy Mezarlığında toprağa verildi.

İlk öyküsü *Çocuk Sesi* dergisinde (1930) çıkmıştı. Edebî anlamda ilk öyküsü "*Renkli Fener*" ve daha sonra diğer öyküleri *Varlık* dergisinde (1933) yayımlandı. 1930'lu yıllarda *Vakit* gazetesi çevresinde toplanan Bekir Sıtkı, Kenan Hulusi, Refik Ahmet gibi yazarlarla birlikte gerçekçi yeni hikâyenin ilk evresinde yer aldı. İstanbul, Ankara ve Zonguldak'taki dergilerde hikâye, makale ve yazılar yazdı, romanlar tefrika etti (1934-43).

UMRAN NAZİF YİĞİTER

SÜSLEN BERBERİ

Dükkânımız tramvay caddesine bakardı. Oraya bir kış günü getirilip bırakıldığını hatırlıyorum. Gece yarısından beri yağan karın parkları, sokakları ve evleri örttüğü soğuk ve dondurucu bir kış günü. O sabah, okuldan eve yine haber yollamışlar ve ihtiyar annemle büyük dayım uslanmak bilmiyen okul kaçağını aramak için yollara dökülmüşlerdi.

Dükkâna girince, dayımı iri avucu içerisinde sımsıkı tuttuğu elimi bırakmış, sobanın ardındaki sandalyesinde oturan, sarışın, saz benzili genç bir adamın yanına doğru hızla yürümüştü.

Dışarda, yeni açılmış yollardan tramvaylar çan çalarak geçip gidiyorlar, otomobiller korna çalarak, etrafa zifozlar saçarak kayıp geçiyorlardı. Baştan başa buğulanmış büyük vitrinin elle, yer yer silinmiş kısımlarından tıpkı birer tablo gibi ya kenarlara yığılmış karlara batıp çıka giden bir ihtiyar veya sırtında çantası elinde mavi sefertası bulunan mektepli çocuk, yahut da siyah paltolu bir adamın koluna sarılmış vücudunun kabarık yerlerini daha fazla çıkararak, tatlı bir edâ ile salına salına yürüyen genç bir kadın göze çarpıyordu. Kalfalardan biri uyur gibi dizleri üzerindeki gazeteye doğru eğilmiş gözlüklü ve alımsızlık bir adamın saçlarını kesiyor, makası mütemadiyen şak şaklar çıkarıyor, tavanda asılı beyaz tahta kafesindeki bir saka kuşu oradan oraya sıçrayarak mütemadiyen ötüyordu. Ben benim kapının önünde duvara dayanmış, bir yabancı gibi ayakta dikeliyordum. Sobanın ardındaki adamla dayım kulak kulağa vererek bir an konuşmuşlar ve sarışın genç adam:

-Söylediğin çocuk bu mu? Diyerek yerinden fırlayıp yanıma gelmişti.

Süslen berberini şimdi ilk defa ve yakından görüyordum. Sivri burnunun kenarında bir iki çille şefkat dolu iri ve koyu lâcivert gözleri derhal göze çarpıyordu. Biz Türklerde ender tesadüf edilecek kadar uzun boylu idi. Onu, ince belinden sıkılmış beyaz gömleğiyle berberden ziyade genç bir doktora benzetmiştim. Tıpkı kendisinden yaşamak için kuvvet ve ümit bekleyen hastasını yoklayan bir doktor gibi yanıma, baş ucuma gelip dikilerek kemikli parmaklarını başımda gezdirmeğe başlamıştı.

-Nasılsın küçük? diyordu. Demek ki sen de bizim kafadasın? Böylece çarçabuk mektebini bitirdin? Haydi Allahtan hayırlısı.

İçerisinde yıllar geçirdiğim dükkânımıza işte böyle girmiştim. Artık, sabahın alacakaranlığında elimde ufak yemek tasım olduğu halde yukarı mahalledeki okula değil aşağı semtteki dükkâna gitmeğe başlamıştım. Ustam karısı ve çocuklariyle beraber, dükkânın arkasındaki ufak bahçede yedi sekiz basamaklı demir bir merdivenle çıkılan üst katta otururdukları için daha sabahın erken saatinde dükkânı açılmış bulurdum. İlk işim, akşamdan içi temizlenmiş, odunu ve çırası konmuş sobayı bir kibritle ateşlemek olurdu. Usta alacakaranlıkta kapının kilidini açmasiyle beraber, kalfalar ve çıraklar gelinceye kadar yukarı kata çıkıp ortadan kaybolurdu. Vitrindeki cicili bicili, kolonya ve tuvalet suyu şişelerinin tozlarını alıp yerli yerine koymak, duvardaki kristal aynaların kenarlarındaki siyahlı beyazlı camlarla ufak çerçeveler içerisindeki semtimizin sporcularına ait fotoğrafları silmek ve bütün insanlara köşesinden gülerek bakan ve üstüne çıktığı sapsarı bir otomobilden el sallayan yarı çıplak sarışın genç kıza ait tabloyu ve takvimi yerinden itina ile alıp temizleyerek tekrar köşesine koymak bana büyük bir zevk verirdi. Bu sıra gürültü ile yanımıya başlayan saç soba, ilklere kadar sıcaklık veren bir havayı ortalığa serper ve hemen takvimin üstündeki guguklu saatin tık takları ve arada bir çalışları ortalığa dolardı. İlk tramvayın geçişini seyretmek için çocukça sabırsızlanırdım. O, bildiğimiz kırmızılı, yeşilli tramvay arabalarına hiç benzemezdi. Dört tarafı açık, siyaha bakan gri bir araba idi. Yüzleri morarmış bir takım insanlar içinde ayakta dururlar, mütemadiyen çan çalarak âdeta azametle geçip giderdi. Hemen onun ardından gazetecimiz hızla kapıyı açar gazeteyi yere atıp koşarak gözden kaybolurdu. O zaman, çayımı ufak bardağıma koy gazetenin ilk sahifesini dolduran resimlere ve iri harflerle yazılmış başlıklara bir göz atardım.

Artık sabah olmuştur. Az sonra ıslanmış ceketlerinin kalkık yakalarını indirerek sobanın başında kurunup ısındıktan sonra beyaz gömleklerini sırtlarına geçirecekler.

Üniversiteye giden veya semtin maliye şubesinde, sular idaresinde birer ödevleri olan delikanlılar birer ikişer dükkanımıza düşeceklerdir. İçlerinde meşhur bir spor kulübünün oyuncuları da bulunan delikanlılar haftanın spor hareketleri hakkında münakaşalara girişecekler, koltuklar sabah tuvaleti için müşterilerle dolacaktır. Yollar kalabalıklaşıp tramvaylar ardarda caddeden geçmeğe başlayınca kırmızı yüzlü, altın çerçeveli gözlüğü top burnunun ucuna kadar düşmüş, kısa boylu bir adam hızla içeriye girip:

-Nerede baba Muharrem?' Sabah keyfi hâlâ bitmedi mi? diye soracaktır.

O zaman ufaklı büyüklü bir sürü genç insan:

-Muharrem... Muharrem.. Uyan evlâdım! diye haykıracaklar ve ustam, daima şiş ve akları daima biraz kanlı lâcivert gözlerini uyuşturarak iş başı yapacaktı.

Süslen Berberinde, akşamları, bambaşka bir âlem yaşanırdı. Tahsinin kahvesinde veya vapur iskelesinin üstündeki gazinoda dominoda, tavladan usanan emekliler ev dönüşü, saatin beş buçuğunda bizim dükkâna uğramadan yapamazlar... İşini bırakan vatman Mustafa veya şimdi elektrikte çalışan sıhhiye Halil traş için olmasa bile, kapıdan kafalarını uzatıp birer merhaba çekeceklerdir. Hele günlerden Cuma ise, ne iş yaptıklarını bile bilmediğim bir sürü insan kapıyı aralayıp sanki yarınki futbol maçında kaptanlığı ustam yapacakmış gibi:

-Oğlum yarın üç tane var... Hazır olun! diye takılıp cevap beklemeden yollarına devam edeceklerdir. Bu sırada önündeki müşterisini ciddiyet ve vekarla traş eden Muharrem usta o tatlı

Boşnak şivesiyle:

-Hele sabah ola, hayır ola! diye mırıldanacak ve tatlı tatlı gülümserken başını iki tarafa sallayacaktır.

Şimdi iyice hatırlıyorum, en hareketli münakaşalar parti konularında yapılırdı. Demiryolu emeklisi Şefkati bey ne zaman uğrasa daha merhaba der demez hemen:

-Be Muharrem ne yapıyor seminkiler böyle? diye ortaya bir soru atar ve ustam hep şu cevabı verirdi:

-Uyumuyorlar bey amca... Gece gündüz çalışıyorlar.

-E bizim maaşlara hiç dokunmıyacaklar mı?

Muharrem usta bir an düşünür, sanki kendisi yetkili bir şahsmış gibi bir soruya da hep aynı cevabı verirdi:

-Sabır lâzım bey amca... Biraz sabır. Hepsi sıra ile.. Ötekilerin hâşâ huzur yaptıkları daha öylece durur. (...)

(*Tepedeki Ev*, 1954)

UMRAN NAZİF YİĞİTER

Tahir Alangu

İlk eseri "Kara kasketli amele" (...). Çöken bir devrin döküntü halindeki kişileri, işçilerin ve küçük kasaba memurlarının yaşayışları, olayları yığın halinde temel unsur olarak kullanan, önceden konulmuş bir dâvanın ispatlanması için çabalıyan, çabuk tempolu hikâyelerdi bunlar. Kuklalaşmış insanlar, günlük işin ve toplum düzeninin esiri, yaşayamadan, duygularını, düşüncelerini anlatamadan, aksiyon içinde sürüklenip giderler. Bu soy hikâyeler, sanatçıyı bir çeşit standardizasyona götürür, herşeyi belli formüllere uyarak, yaşamanın çeşitli özelliklerinden gelen canlılıklarını yitirerek hikâyeye girerler. (...) İkinci hikâye kitabında (İçimizden Biri) ilk kitabındaki kalıplaşmış hikâye anlayışından uzaklaşmış olmakla beraber asıl kişiliğini buldu da denilemez. (...)

Üçüncü hikâye kitabı "Yaşamak için" (1948)le daha derli toplu, düzenli bir çalışma yoluna girmekle beraber, yine de temel düşüncesine bağlı kalıyor, edebiyatımızda o yıllarda beliren yeni anlayışlara, bilhassa Sait Faik'in etkilerine karşı koymaya çalışıyordu. Gözleme dayanan, sağlam konulu, her biri önemli bir sosyal meseleyi açıklayan, madde ve menfaat karşısında köleleşen insanın psikolojisini başarılı bir şekilde tasvir eden, emek verilmiş hikâyeler yazıyordu. (...)

Dördüncü hikâye kitabı "Gar Saati"nde (...) Hepsi de Anadolu kasabalarını çeşitli fırsatlarla dolaştığı sıralarda gördükleri ve duyduklarından çıkarılmış hikâyeler. Başından beri taşra hayatının o kendine has durgun, ama sathın altında kaynaşan meselelerle yüklü, içine aldığı insanları eriten ve damgasını basan gerçeklerden seçtiği konuları sevdiği, anlatışının bu soydan konularda açılıp güçlendiğini görüyorduk. Kasaba yaşantısına yakasını iyice kaptırmış, gönlünü de İstanbul düşlerine kaydırmış, aydın küçük adam. Geride bırakılan öğrenim ve ilk gençlik yıllarını hülyalı bir özlemle boynu bükük, geçim yükünden ezilmiş küçük memurların yaşamına dayanılarak anlatılıyor. Bu soy hikâyelerinde gerçeğin içine sık sık kendi anılarını da karıştırmasından gelen bir içli hava var. (...)

"Tepedeki ev" beşinci hikâye kitabıdır. (...) Bu kitabında yine kendi eski yollarından ayrılmıyor. Gerçekçi hikâye yolunun önünde, o kadar geniş, o kadar zengin bir yaşama alanı açılıyor ki, hikâyecilerimiz daha uzun yıllar bu büyük alanı tasvir etmekle tüketemiyeceklerdir. Umran Nazif, bu büyük konunun karşısında yaşamak ve düş görmekten mutlu, küçük ve mahrum hayatlarına dört elle sarılmış, tutkusuz küçük memurları anlatmasını çok seviyor. Namuslu, terbiyeli, kendi zümrelerine has geleneklerini, yaşayışlarını konu olarak alıyor. (...) Tepedeki Ev hikâyesinde gerçeğin güç anlaşılır, karışık yapısı karşısında, bilginin ve gözlemin çaresizliğinden gelen bir bezginlik, kendini geçmiş günlerin mutlu anılarına bırakış, son yıllarda hikâyecilerimizin çoğunun başvurduğu bir anlatım yolu idi. (...) Umran Nazif'in olup biten karşısında bir sanatçı karamsarlığı içinde, yaşamanın saçmalığını, olayları ve kişileri yakalarından tutup kaldırarak, bizim görebileceğimiz bir biçimde göstermeğe çalışması, oldukça hazin bir manzara. O, yalnız anılara değer veriyor; acı, buruk; ıztırap verici şeyler bile anı olunca yücelirler. Yaşamanın asıl lezzeti, yaşarken değil, onları sonradan geriye şöyle bir dönüp yeni yaşantılarla karşılaştırınca ortaya çıkıyor. Belki bugünkü yaşantılarımız da, anıların koynunda yıkanıp çıktıktan sonra, bütün pisliklerinden, saçmalıklarından, bize verdikleri acılardan sıyrılacaklardır. Bu soydan bir felsefe, Umran Nazif'e, çağdaşları içinde ayrı bir yer kazandırıyor. Bütün bu ılımlı, ölçülü yaşama felsefesine bulanmış usta hikâyeciliğine rağmen, bazan sabrı taşarak sert, bağışlanmaz bir hicve de atladığı görülür: "Gizli Ödenek". Ama asıl Umran Nazif'i benim gösterdiğim yerde aramak lâzımdır.

(*Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman-2*, 1965)

Zonguldak'ta bulunduğu yıllarda haftalık *Yeni Zonguldak* ve *Ocak* gazetelerini yönetti ve bu gazetelerde Seminc Meral takma adıyla makaleler yazdı. *Tangonun Ölümü* adlı romanı *Yeni Zonguldak* gazetesinde tefrika edildi.

Genel olarak Anadolu insanının, özellikle de Orta Anadolu ve Karadeniz yöresi insanının sorunlarını dile getirdi. Taşra yaşamındaki gözlemlerinden yola çıkarak işçileri, köylüleri, küçük memurları, amir-memur ilişkilerini anlattı. Gerçekçi öykülerinde toplumsal yapıdaki bozuklukları, bu yapı içerisindeki bireyin yoksunluklarını, umutlarını, çelişkilerini, iç dünyalarını yansıttı. Yer yer mizaha yakın bir üslûp kullandı. İlk hikâye kitabı *Kara Kasketli Amele* (1933)'de günlük yaşamın ve toplum düzeninin esiri, insanca yaşayamadan, duygularını ve düşüncelerini anlatamadan, yaşamın içinde sürüklenip giden kuklalaşmış insan tipleri çizdi. İkinci kitabı *İçimizden Biri* (1941)'nde daha uç kişileri konu edindi. İlk kitabındaki kalıplaşmış hikâye anlayışından bir parça kurtulmuş olsa da asıl öykücü kimliğini bu kitaptaki hikâyeleri ile buldu denilemez. *Yaşamak İçin* (1948)'de gittikçe ustalaşarak gözlemci gerçekçiliğe yöneldiği görülür. Madde ve çıkar karşısında köleleşen insanın psikolojisini başarılı bir şekilde tasvir etti. *Gar Saati* (1951)'nde kendi kasabalı, aklı büyük kent düşlerinde olan bir aydın vardır. Yazar, bu kitapta taşra hayatının o kendine özgü durgun, ama görünenin ötesinde sorunlarla yüklü, içine aldığı insanları eriten ve onlara kendi damgasını basan kasabalı insanın gerçeklerini anlattı. *Tepedeki Ev* (1954)'de küçük memurların namuslu, terbiyeli, kendi topluluklarına özgü gelenceklerini, yaşayışlarını yer yer ironik bir üslûpla anlattı.

"Umran Nazif'in, olup biten karşısında bir sanatçı karamsarlığı ve pasifliğine gömülerek, yaşamanın saçmalığını, olayları ve kişileri yakalarından tutup kaldırarak, bizim görebileceğimiz bir şekilde göstermesi, oldukça hüzün verici bir manzara. O artık yalnız anılara değer veriyor. Acı, buruk, elem verici olsalar bile onları yüceltiyor. Yaşamanın asıl lezzeti, yaşarken değil, onları sonradan gerilere dönüp, yeni yaşantılarla karşılaştırınca belirtiyor. O zaman içimizde bir umut uyanıyor: belki bugünkü yaşantılarımız da, anıların koynunda yıkanıp ortaya çıktıktan sonra, bütün pisliklerinden, saçmalıklarından, bize verdikleri pişmanlıklardan sıyrılacaklardır. Bu soy bir görüş, Umran Nazif'e, çağdaşları arasında ayrı bir yer kazandırmalıdır." (Tahir Alangu)

"Bana öyle geliyor ki Ümran Nazif'in küçük hikâyede muvaffakiyeti, içinde taşıdığı romantik şair ruhuyla onu susturmaya çalışan realist hikâyeci arasında devam eden bir mücadeleden, bu mücadelede şairi büsbütün susturamamakla beraber hiç olmazsa onun sesini hafifletmeye muvaffak olan hikâyecinin zaman zaman zarafetinden doğmaktadır. Nazif, en gerçek vakanın hikâyede hayata, harekete kavuşabilmesi için sanatın kanatlarına, şairin nefesine muhtaç olduğunu bir an unutmuyor..." (Munis Faik Ozansoy)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Kara Kasketli Amele* (1933), *İçimizden Birkaçı* (1941), *Yaşamak İçin* (1948), *Gar Saati* (1951), *Tepedeki Ev* (1954), *Aşk Üçgeni* (1962).

ROMAN: *Tango'nun Ölümü* (Zonguldak'ta çıkan Ocak gazetesinde tefrika edildi, 1942).

İNCELEME: *Kömür Havzasında Amele Hukuku* (1943).

HAKKINDA: Munis Faik Ozansoy / Gar Saati (Hisar, Nisan 1952), Söyleşi (Hisar, sayı: 23, 1952), Tahir Alangu / Umran Nazif Yiğiter Üzerine (Yeni Dergi, sayı: 7, Nisan 1965) - Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman-2 (1965, s. 4-9), Ömer Faruk Toprak / Sosyalist Kültür Ansiklopedisi içinde (1980), Atilla Özkırımlı (Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, c. 4, 1982, s. 1232), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü - 1 (1997), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (1999), Feridun Andaç / Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), "Yiğitler, Umran Nazif" (TDE Ansiklopedisi, c. 8, s. 600), TBE Ansiklopedisi (2001, s. 915-916), Mustafa Özcan / Umran Nazif Yiğiter'in Yeni Meram'daki Hikâyeleri (Çalı dergisi, sayı: 65), Gökhan Akınbingöl / Umran Nazif Yiğiter'in Öykücülüğü (Çukurova Üniversitesi yüksek lisans tezi, 2002).

YİĞİTLER, Halil Gökhan

Bkz. HALİL GÖKHAN

YİĞİTLER, H. Zekâi

Şair ve yazar (D. 20 Ağustos 1941, Karaman – Ağustos 2004, Ankara). Tam adı Hüseyin Zekâi Yiğitler olup, romancı ve çevirmen Halil Gökhan Yiğitler'in babasıdır. Akşehir İlköğretmen Okulu (1959) ve İstanbul Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü (1962) mezunu. Anadolu'nun çeşitli yerlerinde ve İstanbul'da öğretmenlik yaptı. Emekli olduktan sonra çalışmalarını Ankara'da senarist ve televizyon programcısı olarak sürdürdü. Yaşamını gırtlak kanseri nedeniyle yitirdi.

Şiirleri *Çağrı, Varlık, Soyut, Türk Dili, Oluşum, Ilgaz, Hisar* vd. dergilerde yer aldı. 1986'da *Azmi ile Cezmi* adlı çocuk oyunu filme alınarak televizyonda gösterildi. 1958'de Çağrı Dergisi Hikâye Ödülünde birincilik, 1971'de Kemalist Ülkü Dergisi Atatürk Şiir Ödülünde ikincilik kazandı. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesiydi.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Mavi Güvercin* (1961), *Senin Gözlerine Bakmak* (1962), *Kutup Gülü* (1962), *10 Kasımlarda Atatürk* (1962), *Günde Güneş* (1965), *Atatürk Destanı* (1967), *Deniz Çağım* (1970), *Nasrettin Hoca Şiirleri* (1971), *Susan Toprak* (1972), *Savaşın Soluğu* (1975), *Atom Çocuklarının Romanı* (1979), *Nasreddin Hoca'dan Şakalar, Şiirler* (1979), *Atamıza 100. Yıl Oratoryosu* (1982), *Nasrettin Hoca* (1982), *Resimlerle Nasrettin Hoca* (1986).

ÇOCUK ROMANI: *Öğretmenim* (1974), *Gökhan ile Özhancık* (1980).

DERLEME: *Derdiyok ile Zülfüsiyah* (1986), *Leyla ile Mecnun* (1986), *Kerem ile Aslı* (1986), *Karacaoğlan* (1986), *Arzu ile Kamber* (1986), *Dadaloğlu* (1986), *Tahir ile Zühre* (1986), *Âşık Garip* (1986), *Ferhat ile Şirin* (1986), *Maviş ile Necip* (1986), *Varaka ile Gülşah* (1986), *Emrah ile Selvi* (1986), *Sürmelibey ile Telli Senem* (1986), *Yusuf ile Züleyha* (1986), *Türk ve Dünya Edebiyatından Şairler ve Yazarlar* (1988), *İmlâ Kılavuzu* (1988), *Rubailer* (Ömer Hayam, dan, 1998).

ÇEVİRİ: *Bir Lokma Et* (J. London'dan), *Beyaz Geceler* (Dostoyevski'den).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. 5, 1982), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), TBE Ansiklopedisi (2001), H. Zekâi Yiğitler Aramızdan Ayrıldı... (Türkiye Kitap, sayı: 9, Eylül 2004).

YİĞİTOĞLU, Abdullah

Şair. 1964, Sarıkamış / Kars doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Edebiyat öğretmeni olarak görev yaptı. Şiir ve öyküleri çeşitli dergilerde yayımlandı. *Ah Bosna Bosna* adlı bir şiir kitabı vardır.

YİĞİTOĞLU, Ali Selahattin

Şair (D. 1887, İstanbul - Ö. 31 Aralık 1939, İstanbul). Yazı ve şiirlerinde Ali Salahi imzasını kullandı. Sultanahmet Mahalle Mektebi, Kadırga Rüştiyesi (ortaokul), Mekteb-i İdadi-i Mülki (Mülkiye Lisesi) mezunu. Bir süre Milli Eğitim Bakanlığında kâtiplik, daha sonra İstanbul'daki çeşitli liselerde Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Merkez Efendi Cmii haziresinde (çevresinde) toprağa verildi..

Sadi, Abdülhak Hâmit ve Mehmet Akif gibi şairlerden etkilendiği belirtilen şiirlerinde arıuz ölçüsünü kullandı. Dünya görüşü olarak İslâmcılığı

savunduğu yazıları ile tasavvuf etkisinde görülen şiirleri *Sebilürreşad, Meram, Beyanü'l-Hak, Sırat-ı Müstakim* vd. dergilerde yayımlandı. Ayrıca okul marşları için güfteler yazdı. İslâm büyüklerinden on dokuzunu ele alan *Ravzatü'l-İhlas* adlı manzum yapıtı basılmadı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Aşkın Sesi* (1925).

İNCELEME: *Mahâsin-i Ahlâk* (1906), *İbnn-i Fâriz Divanı Şerhi.*

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998), TBE Ansiklopedisi (2001), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. IV, 2002).

YİĞİTTÜRK, Ersani

Eğitimci, şair (D. 1948, Gürün / Sivas – Ö. 1996, Gürün / Sivas). Yassıcatepe İlkokulu, Gürün Ortaokulu ve Sivas Öğretmen Okulunu (1968) bitirdi. Mezun olduktan sonra Erzurum'un Merkez köyünde iki yıl öğretmenlik yaptı. Öğretmenlik mesleğini 1970-72 yılları arasında Gürün'ün Mahken köyünde, 1973-75 yılları arasında Kervanmağara köyünde sürdürdü. 1975 yılında Gürün'de bir okula tayin edilerek mesleğine ölene kadar orada devam etti. Emeklilik başvurusunu yaptığı günlerde kalp krizinden vefat etti.

Yiğittürk, şiir yazmaya ortaokul öğrenciliği yıllarında başlamıştı. Yayımlanan tek kitabı olan *Viranda Matem Var* Mehmet Ali Öz tarafından yayıma hazırlandı.

HAKKINDA: Mehmet Ali Öz / Gürünlü Şairler (2002).

YİNANÇ, Mükrimin Halil

Tarihçi (D. 1898, Elbistan / Maraş - Ö. 22 Aralık 1961, İstanbul). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü ve Mülkiye (Siyasal Bilgiler Fakeltesi) mezunu. Bir süre Paris'te öğrenim gördü. Türkiye'ye döndükten sonra İÜ Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde öğretim görevlisi oldu. Türk ve İslâm tarihi alanındaki araştırmalarıyla tanındı. Türk Tarih Kurumunun kurucu üyelerindendi.

BAŞLICA ESERLERİ:

XII. Asır Tarihçileri ve Müverrih Âzimî (1937), *Musul ve Elcezire'de Oğuz Türkleri, Düstürnâme-i Enveri, Düstürnâme-i Enveri'ye Medhal, Anadolu'nun Fethi, Türkiye Tarihi - Selçuklu Devri.*

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. IV, 1968), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002).

YİNANÇ, Refet

Tarihçi. 1939, Elbistan / Kahramanmaraş doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü (1963) mezunu. 1967-73 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığının burslusu olarak Sorbon Üniversitesinde (Paris) doktora yaptı. 1974'te Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde asistan olarak göreve başladı. 1980'de doçent unvanını kazandı. 1986'da profesör olarak Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Siyasi Tarih Anabilim Dalı başkanlığına atandı. 1994'te GÜ Mesleki Eğitim Fakültesinin dekanlığına seçildi.

Çalışmalarını Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesinde öğretim üyesi olarak sürdürdü. Öğretim üyeliğinin yanında, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünde Osmanlı Arşivleri İlmi Değerlendirme Komisyonu üyesi olarak görev yaptı. 1983'ten itibaren Türk Tarih Kurumu aslî üyesidir.

ESERLERİ:

Malatya Tahrir Defteri (M. Elibüyük ile, 1983), *Maraş Tahrir Defteri* (M. Elibüyük ile, 1988), *Dulkadir Beyliği* (1988), *Iraklı Sığınmacılar ve Türkiye* (ortak çalışma, 1992).

YİRMİBEŞOĞLU, Sabri

Asker, anı yazarı. 1928, Foça / İzmir doğumlu. 1948'de Harp Okulundan, 1957'de Kara Harp Akademisinden mezun oldu. Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı ile Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayındaki görevlerinin yanında Ordu Komutanlığı dahil her düzeyde kıt'a görevleri yaptı. NATO Güneydoğu (İzmir), NATO Güney (İtalya), NATO Başkomutanlık (Belçika) karargâhlarında çalıştı. Kara Kuvvetleri Lojistik Başkanlığı, Genelkurmay Harekat Başkanlığı görevlerinde bulundu. Orgeneral olarak Üçüncü Ordu Komutanlığı (Erzincan) yaptıktan

Sabri Yirmibeşoğlu

sonra Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği görevine getirildi. 1990 yılında kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayrıldı. Anılarını *Askerî ve Siyasi Anılarım* (1999) adıyla kitaplaştırdı.

HAKKINDA: Sabri Yirmibeşoğlu / Askerî ve Siyasi Anılarım (1999).

YİRMİSEKİZ MEHMED ÇELEBİ

Devlet adamı ve yazar (D. ?, Edirne - Ö. 1732, Lefkoşe). Yeniçeri Ocağında Yirmisekizinci Orta'ya mensup olduğu için bu adla anılır. Yeniçeri Efendisi, Darphane Nazırı, Defter-i Hâkânî Emiri, Ruzname-i Evvellik ve Elçilik gibi çeşitli devlet görevlerinde bulundu. 1720 yılında bozulan Türk-Fransız ilişkilerini düzeltmek ve Fransa'daki bazı yenilikleri öğrenmek düşüncesiyle seksen kişilik bir heyetle birlikte Paris'e gönderildi. Bir yıl kadar kaldığı Fransa'da izlenimlerini bir rapor olarak Sultan III. Ahmed'e sundu. Ünlü *Sefaretnâme*'si bu izlenimlerinden oluşmaktadır. Eğlenceleriyle ünlü Lale Devri (1718-1730)'nin başlamasında bu eserin öncmli bir rolü olduğu söylenir. Paris'ten dönü-

Yirmisekiz Mehmed Çelebi

şünde defter emîni, rûznâmçe-i evvel ve baş muhasebeci oldu. 1730 ihtilalinde Lefkoşe'ye sürüldü ve sürgün hayatının ikinci yılında orada öldü.

Çelebi'nin ayrıca bazı yazma mecmualarda Faizî mahlasıyla şiirleri de bulunmaktadır. *Sefaretnâme*'nin ilk baskıları 1867 ve 1871 yılında İstanbul'da, Şevket Rado tarafından sadeleştirilerek *Yirmisekiz Mehmed Çelebi'nin Fransa Seyahatnamesi* adıyla 1970 yılında; Galland tarafından yapılmış Fransızca çevirisi de 1957 yılında Fransa'da yayımlandı.

"Efendi Paris'i Evliya Çelebi'nin Viyana'yı seyrettiği gibi Kanunî devrinin şanlı hatıraları arasından ve bir serhat mücahidinin mağrur gözü ile görmez. O, XVIII. asır Paris'ine Karlofça'nın ve Pasarofça'nın millî şuurda açtığı hazin gediklerden ve devlet işlerinde pişmiş zeki bir memurun tecrübesiyle bakar." (Ahmet Hamdi Tanpınar)

HAKKINDA: Ahmet Refik / Tarihî Simalar (r. 1331) - On Sekizinci Asırda Paris'te Türkkârî Sanat (Yeni Mecmua, sayı: 54), Taha Toros / Yirmisekiz Mehmet Çelebi (Hayat, 7.11.1968), Faik Reşit Unat / Osmanlı Sefirleri ve Sefâret-nâmeleri (1968), Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri III (1975), Yurt Ansiklopedisi (c. IV, 1982), Ahmed Hamdi Tanpınar / XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Baki Asiltürk / Osmanlı Seyyahlarının Gözüyle Avrupa (2000), Serap İncegümüş / Gezi Edebiyatımıza Önemli Bir Katkı (Cumhuriyet Kitap, 26.4.2001), Büyük Türk Klâsikleri (c. 7, 2004).

YİTİK, Ali İhsan

İlâhiyatçı. 1962, Baharlar köyü / Tavas / Denizli doğumlu. İlköğrenimini köyünde, ortaöğrenimini Tavas'ta tamamladı. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1980) mezunu. 1986'da Dinler Tarihi Anabilim Dalı araştırma görevlisi olarak İzmir DEÜ İlâhiyat Fakültesinde göreve başladı. 1987-88 yıllarında doktora tez çalışmasıyla ilgili olarak Hindistan Banaras Hindu Üniversitesinde Hint felsefesi ve Sanskritçe kurslarına katıldı. 1992'de *"Hint Kökenli Dinlerde Karma İnancı ve Tenâsüh İnancıyla İlişkisi"* konulu çalışmasıyla doktorasını tamamladı. 1992-93 tarihleri arasında araştırmalar yapmak ve Sanskritçe bilgisini geliştirmek amacıyla Hindistan Visva Bharati Üniversitesinde çalışmalarda bulundu. 1997'de Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dinler Tarihi Anabilim Dalında yardımcı doçent, 2001 tarihinde de doçent oldu.

Telif ve çeviri makalelcri 1996 yılından itibaren *Türk Yurdu, Diyânet Aylık Dergi, FÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi* (Elazığ) dergilerinde yayımlandı.

Ali İhsan Yitik

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Hint Kökenli Dinlerde Karma İnancı ve Tenasüh İnancıyla İlişkisi* (Karma and Rebirth in Indian Religions, 1996), *Hz. Meryem ve Efes Dinler Tarihi Yazıları* (Virgin Mary and Ephesus Essays on Comparative Religion, İzmir 2001), *Oruç Üzerine Tartışmalar* (el-Furkân beyne't-Tevfik ve'l-Hızlân, İzmirli İsmail Hakkı'dan, yay. haz. Prof. Dr. Abdülkadir Şener ile).

ÇEVİRİ: *Dinî Mezhepler* (Bryan Wilson'dan, A. Bülent Ünal ile, 2000).

YİVLİ, Oktay

Şair ve yazar. 3 Ocak 1964, Milas / Muğla doğumlu. Silâhlı Kuvvetler adına İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde öğrenim gördü. Bir süre askerî liselerde yüzbaşı rütbesiyle edebiyat öğretmenliği (1986-96) yaptı.

OKTAY YİVLİ

GECE VE ŞEHİR

geceleyin şehirler birbirine benzer
hepsinde çıkmaz sokak
ıssız, boş, ışıklı caddeler
çocuk sesleri böler geceyi
doldurur köprü altlarını
serseri üşümeler

geceleyin şehirler birbirine benzer
eski evlerde
karanlığa kapanır pencereler
sevinci umutsuzluğa çevirir
gün görmemiş düşler

geceleyin şehirler birbirine benzer
kaderlerine terkedilmiş
kent parkları
varoşlarda çıplak gecekondular
merkezde şık evler

(Geceleyin Şehirler Birbirine Benzer, 1998)

1996 yılından itibaren Ankara'da yayıncılıkla uğraştı. Daha sonra öğretim görevlisi olarak Eskişehir Osmangazi Üniversitesinde çalıştı.

Şiirleri 1981'de *Milas* gazetesinde yayımlanmaya başladı. Sonraki yıllarda *İlkyaz, Edebiyat Güncesi* (yazı işleri müdürü) gibi dergilerde yayımlandı. *"Sulara Vuran Akşam"* başlıklı şiiri Faruk Şahin tarafından bestelendi.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bir Beyaz Düş* (1991), *Yaşamak Eski bir Alışkanlıktır* (1993), *Gece ve Ölüm* (1995), *Geceleyin Şehirler Birbirine Benzer* (1998), *Aşka Dair* (düzyazı şiirler, 1998).

ANTOLOJİ- DERLEME: *Türk Şiirinde Öğretmen* (1990), *23 Nisan Şiirleri* (1995), *Türkçe Sözlük* (1996).

ARAŞTIRMA: *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü* (1996).

ÇOCUK KİTABI: *Dost Hayvanlar* (1999). Ayrıca yardımcı ders kitapları vardır.

HAKKINDA: İsmail Parlatır / Değinmeler (Türk Dili, sayı: 478, Ekim 1991), Ahmet Tufan Şentürk / Oktay Yivli ve Bir Beyaz Düş Üstüne (Son Havadis, 1992), H. Fethi Gözler / "Bir Beyaz Düş" (Çağrı, sayı: 401, Nisan 1996).

YOLCU, Enver

Ressam, eğitimci, yazar. 1 Temmuz 1956, Vakfıkebir / Trabzon doğumlu. Yalova Lisesi (1975) ve Bursa Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü mezunu. 1981'de Çanakkale Tevfikiye Köyü Ortaokulu resim-iş öğretmenliğine, 1982'de Lâpseki Lisesi resim-iş öğretmenliğine atandı. 1984'te Trakya Üniversitesi Çanakkale Eğitim Enstitüsüne öğretim görevlisi olarak girdi. 1987'de Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümü Lisans Tamamlama Programını bitirdi. 1992'de Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümüne öğretim görevlisi olarak başladı. 1995'te Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Sol Ellilerde Resim-İş Eğitimi"* adlı tezle yüksek lisansını, 2001'de *"Sol Yanlılarda Plâstik Yaratıcılık"* başlıklı tez ile de doktorasını tamamladı.

Öğretim görevliliğinin yanında 1995'te OMÜ Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümünde başkan vekili, 2000'de aynı fakültenin Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı başkanı, 2001'de Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü başkan yardımcısı, 2002'de ise bölüm başkanı oldu. 2002-03 yıllarında dekan yardımcılığı yaptı.

Enver Yolcu; İstanbul, Ankara, Çanakkale gibi pek çok şehirde kişisel resim sergileri açtı, karma resim sergilerine katıldı. 1999'da Tonya Belediyesi Amblem Yarışmasında Birincilik Ödülü aldı. Trakya Üniversitesi'nin

Enver Yolcu

Çanakkale Eğitim Yüksekokulu Araştırma Dergisi'nde *"İlkokullarda Sanat Eğitimi ve Sorunları"* başlıklı bir makalesi (1991) yayımlandı. *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri* (2005) adlı bir kitabı vardır.

YOLGİDEN, Selahattin

Şair. 7 Mart 1977, İstanbul doğumlu. Müzik direktörlüğü ve DJ'lik yaptı. Şiirleri *Adam Sanat, E, Öteki-siz, Eski* gibi dergilerde yayımlandı. İlk şiir kitabı *Su Kıyısında Kimse Yoktu* (2004) adıyla çıktı. Bu ilk kitabıyla 2004 yılı Cemal Süreya Şiir Ödülünü kazandı.

"Öncelikle yalın bir şiir bu. Anlatıyor. Anlaşılmayı talep ediyor. Şiir okuruyla iletişim kurmayı önemsiyor. Hatta çılgınlar gibi arzuluyor bunu. Bu arzusu bazen öyle şiddetli boyutlara ulaşıyor ki, şiiri yer yer öyküye yaklaşıyor, şiirden uzaklaşıyor. İşte bu hallerde şiiri zayıflıyor Yolgiden'in." (Osman Çakmakçı)

Selahattin Yolgiden

HAKKINDA: Mehmet Çakır / Selahattin Yolgiden'le "Su Kıyısında Kimse Yoktu" Üzerine 'Şiirin Kalbi Hüzündür' (Cumhuriyet Kitap, 6.1.2005), Osman Çakmakçı / Şiirimizde Yalın Bir Ses (Milliyet Sanat, Şubat 2005).

YORULMAZ, Ahmet

Yazar, çevirmen. 1932, Ayvalık / Balıkesir doğumlu. Ortaokuldan sonra öğrenimini yarıda bırakarak çalışma hayatına başladı. 1952 yılında İstanbul'da başladığı gazetecilik mes-

AHMET YORULMAZ

GİRİT'TEN CUNDA'YA

Güzel kokulardan etkilenmeyecek insan var mıdır?

Marigo'nun oğlu Haralambos da, bu genel etkilenme kuralının dışında kalmamıştı. Hem o, yalnız Marigo'nun değil, Hasanaki'nin de oğluydu. Güzel şeyleri, güzel yemekleri, güzel kokuları, güzel yaşamayı seven ve aşklarını bağnaz toplumu inat, gürül gürül sürdürmesini bilenlerden dünyaya gelmişti.

Annesi Marigo, başta öğrenimiyle, ardından gazete-kitap okuma alışkanlığıyla, sevgisiyle, gösterişli şapkaları ve giysileriyle, mağazalarda alışveriş ederken etrafını sarhoş eden parfümleriyle, varsıllığıyla, Hasanaki'ye olan aşkı, tutkusu ve her şeyiyle görkemli bir kadındı.

Babası Aynakis Hasan ise, köstekli saatinden taşı şarap renkli yüzüğüne, çizmesinden hâkî kılot pantolonuna, kırmızı fesine, bastonuna değin şık bir adamdı. Hasanaki sevmeyi, kadının ruhunda ve bedeninde egemenlik kurmayı bilen olgun ve aydın bir insandı.

Olgunlaşmasında cumartesi akşamları evinde yemek yediği, sohbet ettiği ilk patronu, eski İstanbullu aydın bir matbaacı olan Kir Vladimiros ile Hanya'daki Esirler Kampı'nda tanıyıp onu sık sık ziyaret ederek Türkçe dersleri aldığı, uzun uzun sohbetler ettiği ve Ayvalık'ta dostluğunu gördüğü Türk subayı Bursalı Kemalettin Bey'in katkıları büyük olmuştu.

Ancak asıl okuyabileceği, kafasını zenginleştirebileceği kitapları seçip ona veren, inançlarından ödün vermeden seven, kendisi Girit'i terk ettikten sonra da hiçbir erkeğin koynuna girmeyen sevgilisi, ikinci patronu Kira Marigo'dan öğrendikleriyle, okuduklarıyla gelişmişti. Türkçeyi Yunan abecesiyle kendi kendine okuyup yazmasına değin -Anadolu'daki Karamanlıların Yunan abecesiyle Türkçe yazmaları gibi... Oysa o tarihlerde daha ne Karamanlı bilirdi o, ne maramanlı. Sadece yaşarı özümsemiş, hedeflerine yürümesini bilen, kendine özgü özellikleri olan bir adamdı. Karamanlıların yazma yönteminden kendisine ilk söz eden de, ilk patronu, matbaacı Kir Vladimiros olmuştu.

Evet, iki sevgili, Hasanaki ile Marigo, güzel olan her şeyi benimseyip sevmişlerdi. Hanya'nın Splantzia Alanı'nda, Floru'nun kahvehanesi üstündeki evde, ölgün ışıklı yatak odasında Marigo'nun, çaldığı mandolinden çıkan nağmeler eşliğinde, eski Romalı ve Grekler gibi omzundan aşağı attığı, bir uzun boynundan arkaya savurduğu, kimi akşam beyaz, kimi akşam siyah, kimi akşam koyu kırmızı, incecik ipek harmaniyeler altındaki çırılçıplak bedeniyle sergilediği aşk oyunlarını da... Haralambos, işte bu odadaki mandolin seslerinin ardından başlayan hararetli sevişmelerin ürünüydü.

Portakal, limon, mandalina ağaçlarının, hanımellilerin, iğdelerin öbek öbek çiçeklendikleri, etrafa ipeğimsi yumuşacık dalgalar halinde kokular salıp insanoğlunu bahar sarhoşuna çevirdikleri bir mevsimde, haziran ayının ilk yarısında, lise diplomasını alan Haralambos'u, denize yakın yerlerdeki iğde çiçeklerinin kokusuyla, denizden gelen iyot-yosun karışımı kokular birleşip kabını sığamayan, kadınıyla kızıyla kuşi cinsten gözünü ayıramayan bir delikanlı haline getirmişti.

O yıla dek derslerinden başını alamayan Haralambos, diplomasını almasıyla beraber, insanı serseme çeviren o kokunun sanki yeni ayrıdına varmış, kendini bambaşka hissetmişti. Sadece İyerapetra'da değil, Girit'in her yanında duyulan, her ilkyazın kokusuydu bu. Mevsim ilerlediğinde, yaz başlarında, kayalar, pırnallar arasından fışkıran kekiklerle filiskünlerin kokusu da havaya karışırdı. Ama acdense o haziran ayı, oğlanın yürüyüşünü bile etkilemişti. Öylesine bir duygu sarmalındaydı ki, dört yıldan beri evlerinin bir odasında kirace olarak kaldığı Spiridakislerin evlerinden çıkıp çarşı pazara, deniz kenarına gezmeye, hava almaya, kimileyin ev sahibinin şarapçı dükkânında kısa bir süre vakit geçirmeye giderken, tabanlarına tam basarak değil, âdeta yaylanarak, ayak burunlarıyla, uçarcasına yürümek istiyordu. Belli belirsiz, kimlik arayışındaydı. Gençliğinin, cinselliğinin ayırdına varmanın, fark edilmek istenmenin, yani ben de varım, bana da bakın demek isteyen, içgüdüsel, güvenle karışık bir duygunun fışkılmasıydı bu. Her gün değişik bir şarkı dudaklarına takılır, gün boyu o şarkıyı mırıldanıp dururdu. Haralambos'u en çok etkileyen, bazen bir hafta ağzından düşürmediği:

"Al beni, bu akşam al beni,
Büyülü kanatlarına.

Al beni, bu akşam al beni
Sigaram yanık, bekliyorum seni..."

şarkısıydı. Kimi gün de Izdos ilçeyi dövüp durur, demir taratarak, iplerini koparıp tekneleri kıyıya sürüklerdi, öyle günlerde de rüzgâra karşı yürürken, vesikalık fotoğrafından belleğidiği babası Hasanaki'nin, vaktiyle avuç içi büyüklüğündeki tarağıyla yana taradığı öndeki bir tutam saçının tersine, Haralambos şimdi uzunluğuyla ensesini kapatan ipeğimsi simsiyah saçlarını iki elinin parmaklarıyla düzeltirken:

Bırak saçların dağınık dursun,
Bırak dalgalansın deli Izdosta
Çiçeklenmişken simdi gençliğimiz
Bırak dalgalansın deli Izdosta...

şarkısını tekrarlayıp dururdu. Bulunduğu yer tenhaysa, antik vazolardaki, fresklerdeki erkekleri andıran fiziğiyle, duruşuyla, kabaran dalgalara bakarak yüksek sesle söylerdi şarkıyı.

(*Girit'ten Cunda'ya*, 2003)

leğini Ayvalık'ta sürdürdü. *Türk Dünyası* gazetesini çıkardı (8 sayı, 1961). Otuz üç yıl (1963-96) aralıksız olarak kitapçılık yaptıktan sonra, yazmak ve çeviri yapabilmek amacıyla emekliye ayrıldı.

Çağdaş Yunan edebiyatından şiir ve roman çevirileri, sahnelenme olanağı bulamamış tiyatro eseri çevirileri yaptı. Çevirdiği çok sayıda hikâye ve şiir *Varlık*, *Türk Dili* ve başka dergilerde yayımlandı. Çevirilerinin bir bölümü, Asım Bezirci'nin *Dost Türk-Yunan Şairlerinin Diliyle Barış* adlı kitabında yer almıştır. *Portreler* adlı eserinde Ayvalık'a gelip giden ünlüleri anlattı. *Savaşın Çocukları* ile başlayan roman üçlemesinde, köklerinden sökülüp atılan Rumların ve Türklerin dramını yansıttı.

ESERLERİ:

MONOGRAFİ: *Ayvalık'ı Gezerken* (1997).

ROMAN: *Savaşın Çocukları - Girit'ten Sonra Ayvalık* (1997), *Ayvalık'ta İz Bırakanlar* (1998), *Kuşaklar ya da Ayvalık Yaşantısı* (1999), *Savaşın Çocukları* (2002), *Girit'ten Cunda'ya - Ya da Aşkın Anatomisi* (2003).

ÇEVİRİ: *Post Avcısı* (çocuk romanı, Sitratis Mirivilis'ten), *Tombik ile Zıpzıp* (çocuk romanı, Ellis Aleksiyau'dan), *Üçüncü Düğün Çelengi* (roman, Kostas Tahtsis'ten), *Eski Tüfekler* (roman, Mcnis Koumandareas'tan), *Bomba Nurettin* (Stratis Tsirkas'tan), *Çifte Kitap* (roman, Dimtris Hacis'ten), *Bir Aşk Hikâyesi* (roman, Vasili Vasilikos'tan), *Eski Selanikliler* (sosyal tarih, Kostas Tomanas'tan).

Ahmet Yorulmaz

HAKKINDA: Gültekin Emre (Cumhuriyet Kitap, 6.8.1998 - 18.11.1999 – 31.8.2000), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 9 Eylül 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Savaşın Çocukları / Ahmet Yorulmaz (Cumhuriyet Kitap, 4.4. 2002), Ahmet Yorulmaz / Girit'ten Cunda'ya - Ya da Aşkın Anatomisi (2003).

Enver Yorulmaz

YORULMAZ, Enver

Şair ve yazar. 27 Kasım 1947, Ergani / Diyarbakır doğumlu. Bazı yazılarında M. Özgür Başaran, Mustafa Naci, Ey Çağdaş, Kemal Aydın, Devrim Başar, Umut Barış imzalarını kullandı. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi mezunudur. Üniversite öğrenciliği yıllarında Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü ve İller Bankası Nazım Plan Bürosunda çalıştı. 1974'ten itibaren Antalya'da memur olarak görev yaptı. 1977'de Zonguldak-Filyos Ateş Tuğlası Fabrikasına, 1978'de Sümerbank Genel Müdürlük Halkla İlişkiler Amirliğine tayin oldu. 1 Ocak 1988'den itibaren *Çaba* dergisini çıkarmaya başladı. 1978-98 yılları arasında *Sümerbank* dergisi ve gazetesinin genel yayın yönetmenliğini, yazarlığını ve teknik yönetmenliğini yaptı. 1998'de emekliye ayrıldı.

İlk ürünleri *Çocuk Haftası* ve *Sanat Dünyası* dergileri, *Öz Diyarbakır*, *Dicle*, *Mücadele* ve *Ufuk*'ta yer aldı. Daha sonra Antalya gazetelerinden *Şelale*, *Hürses* ve *Antalya*'da makaleleri ve öyküleri; Ankara'da *Ulus* ve *Barış* gazetelerinde makale, öykü, roman ve inceleme yazıları yayımlandı. Roman ve hikâyelerinin konularını gerçek yaşamdan seçti. 1997'de SA-

ENVER YORULMAZ

HARRAN'IN YARALI CEYLANI

Doğanın bundaki sertliğinden midir, rüzgarının azizliğinden midir nedir; bir türlü çözülemeyen feodal yapının asırlara uzanan altyapısı, hâlâ Güneydoğu'da insanlarımızın yaşamını kendi yeline takıp harman gibi, üstelik alabildiğine savuruyor. Bazen bir sigara yaprağı gibi önüne katıp oradan oraya sürükleyen esintiler, bazen de derin kuyular gibi yutarak, onların varlığından geriye ne yazık ki bir eser bile bırakmıyor.

Bu topraklar üzerinde Cumhuriyetle beraber söylenmeye başlanan özgürlük şarkıları, ne hazindir ki bazı yerlere hâlâ ulaşmamış... İşte bu yüzden öyküsünü anlatacağımız Neslihan da tayfunların önüne katılan varlığıyla, oradan oraya bir yıldız gibi kaymaya başladı. Dilerseniz gelin henüz baba ocağındaki çekilmez günlerinden girip, onunla birlikte zamanı katederek yaşamaya başlayalım:

Kasabanın ileri gelen ağalarından Cafer beyin kızı olan Neslihan, annesinin vefatından sonra çile dolu günlerini kahır içerisinde sürdürmeye çalışırken, bazen unutlarını yitirir gibi oluyordu. Ağa babasının evine gelip gidenlerin hizmetini gün boyu tüm gücüyle yapmasının dışında, üvey annesinin korkunç baskıları, onu içten içe kemirip duruyordu. Ne yapmalıydı da kurtulmalıydı bu işkencelerden? Özülmesini istemediği, aynı zamanda sorunlarını aktarmaya cesaret edemediği Cafer babasına yüreğini açamadıkça, içindeki birikimler her geçen gün artıyor ve onu günün birinde patlama noktasına doğru sürüklüyordu.

Üvey annesi, peş peşe doğurmaya başladığı çocuklarının her türlü hizmetlerini de Neslihan'a yükleyince, koca evin ağır yükünü kaldırmaya dayanamayan kızcağız, başını alıp oralardan bir gün gitmeyi kim bilir kaç kez kafasına koydu. Tek başına nerelere gidebilir hem ne yapardı? İşte yine üvey annesinin sesi;

— "Kız Neso!, boynun kopa; çabuğ tulumbanın başına geç bahçeyi suvar! Fidanlar hep neredeyse kuruyacağ..

Boynunu büküp durdu yavrucak. Onca iş arasında bir de elleri nasır bağlayıncaya dek tulumbanın sapına yapışıp ha bire kuyudan su çekecekti. Koca bahçe kim bilir kaç kazan su yutacaktı. Işın yoksa çok babam çek!.. Tulumbanın sapı bir de öyle çok ağır işliyor ki; "Duuuu

NAYİ-SEN Sendikasının kuruluşunda basın müşavirliği ve yönetim kurulu üyeliği görevlerini üstlendi. Atatürkçü Düşünce Derneği, 27 Mayıs Devrim Derneği üyesidir.

"İçimizden biri olan, bir mütevazı kişinin peş peşe yayımladığı on dört kitabı var elimizde; bu kitaplardan ikisinde şiirler, dördünde öyküler, dördünde roman, birinde söyleşi ve üçünde de deneme türü yazılar bulunmakta.

"Başkentteki çeşitli gazetelerle dergilere sürekli yazan Enver Yorulmaz'ın iki romanı yöresel gazetelerde tefrika edilmiş ve o arada on dört kitabı da peş peşe yayın dünyasına girmiş.(...)

"Fato"adlı eserde 14 öykü yer almakta olup, kitaptaki ilk öykü, esere de adını vermiş...

"Enver Yorulmaz'ın öyküleri, daha çok anı-öykü'dür. Anlatış biçimi yalın, gözlemi güçlüdür. İfadelerindeki edebi güç arttıkça yazar, adını daha geniş bir biçimde duyurabilecektir." (İrfan Ünver Nasrattınoğlu)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Güneş Bir Başka Doğsun* (1979), *Sen Hain Ol Yaşam* (1982), *Seni Yalnız Gecelerime Sakladım* (2006).

ÖYKÜ: *Fato* (1985), *Onaltıncı Sokak* (1986), *Önce Umutlar Kök Saldı* (1996), *Gecenin Sessizliği Altında* (1996).

ROMAN: *Merhaba Yaşam* (1986), *Sahildeki Adam* (1987), *Tayfunlar Estikçe* (1989), *Şafağın Öncüleri* (1993).

DENEME-SÖYLEŞİ: *Güneydoğu Güneydoğu* (1997), *Merhaba Ey Demokrasi* (1998), *Ne Yamandır Diyarbakır Elleri* (1998), *Sefaletin Gölgesinde* (1999).

YAYINA HAZIRLAMA: Şemsettin Murat / *Umudum Sende Kaldı* (1986), Şükrü Usta / *Korkarım ki Ben Zamansız Ölürüm* (1988), Zülküf Yorulmaz / Kaybolan Gençlik (1994), Ruhi Nedimoğlu / *Bir Kültür Yumağı Diyarbakır*, Osman Aközel / *Yaşam Korkusuz Olsun* (1997), Recep Acay / Ben-u Sen'in Gülleri (1997), Nur Orcan / *Papatyalar Ağlar mı* (2000), Muharrem Güler / *Adım Adım Diyarbakır* (1996), Ayşe Serap Buyurgan / *Aşka Sevdalandım* (2001), Üstün Çaba Yorulmaz / *Yıldızlara Baktıkça Beni Anımsa* (2002), Ebru Nil Özdoğru / *Laf Aramızda* (2005), Üstün Çaba Yorulmaz / Kalbimin Sessiz Çığlığı (2005, şiir), Vecdi Subaşı / Diyarıma Gidilecek Zamandır (2005).

HAKKINDA: İrfan Ünver Nasrattınoğlu / Bir Adam – On Dört Kitap (Size dergisi) - Bir Adam Üç Kitap (Size dergisi, Ekim 1985), Enver Yorulmaz: "İnsanlarımızın Mücadelesini Anlatmaya Çalıştım..." (Çağdaş Sanat dergisi, 1989), Barış gazetesi (29.12.1983), Sunay Akdoğan / Yeni Asır gazetesi (2.10.1985), Güneş gazetesi (17.2.1986), Cumhuriyet Kitap (27.7.1986), Recep Acay / Ben-u Sen Gülleri (söyleşi, 2002).

Hüseyin Yorulmaz

YORULMAZ, Hüseyin

Edebiyat araştırmacısı. 1961, Döngele köyü / Kahramanmaraş doğumlu. Bazı yazılarında Durukan imzasını kullandı. İlkokulu doğduğu köyde okudu. Kahramanmaraş Lisesi (1975), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1985) mezunu. 1987'den itibaren Başbakanlığa bağlı Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığında altı yıl uzman yardımcılığı yaptı. Burada "Dahiliye Nezareti Bölümü" belgelerinin tasnif edilmesinde çalıştı. 1993'te Sakarya Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. Doktorasını Trakya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde 1995'te tamamladı. Aynı yerde yardımcı doçent oldu. Başbakanlık Türkiye İşbirliği ve Kalkınma İdaresi (TİKA) tarafından 25 Ekim 2000 - 15 Temmuz 2003 tarihleri arasında Bosna-Hersek Cumhuriyeti Tuzla Üniversitesi Felsefe Fakültesinde görevlendirildi. Bu üniversitede Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün kurucu başkanlığını yaptı. Aynı tarihlerde Saraybosna Üniversitesine bağlı Şarkiyat Enstitüsünde Osmanlıca ve Türk kültürü dersleri verdi. 2003'te yeniden Sakarya Üniversitesindeki görevine döndü.

Millî Gazete ve *Yeni Devir* gibi yayınlarda gazetecilik deneyimi kazandı. 1986-87 yıllarında Arif Gedemenli ile birlikte *Uzunoluk* dergisini çıkardı. Makale ve hikâyeleri *Mavera*, *Yedi İklim*, *Dergâh*, *Kayıtlar*, *İlim ve Sanat*, *Yol Kültürü*, *Kaşgar*, *Dört Mevsim Maraş*, *Tarih ve Toplum* gibi dergiler ile *Yeni Şafak* gazetesinde yayımladı. 1998-2001 yılları arasında Şule Yayınları tarafından "Bizim Klasiklerimiz" adı altında yayımlanan, tarihe mal olmuş Türk büyükleri ile ilgili yirmibeş kitabın editörlüğünü yaptı. Ayrıca Mithat Cemal Kutay'ın 1950'li yıllarda İstanbul Belediyesi adına derlediği ve İstanbul Büyükşehir Belediyesinin arşivinde bulunan 2400 kadar mektup, makale, kartpostal, kartvizit, edebî yazışmalar gibi materyali Fatih Andı ve Yılmaz Daşçıoğlu ile birlikte beş kitap olarak yayına hazırladı. Bu kitaplardan ikisi yayımlandı. *Osmanlı Ansiklopedisi* için madde, *Prof. Dr. M. Orhan Okay'a Armağan* kitabı için bölüm yazdı.

ESERLERİ:

Konuşmalar (Cahit Zarifoğlu'ndan, yay. haz., 1989), *Terci-i Bend ve Terkib-i Bend* (Ziya Paşa'dan, yay. haz., 1992), *Ömer Lütfi'nin Ümit Burnu Seyahatnamesi* (1994), *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Alfabe Tartışmaları* (1996), *Divan Şiirinde Nâbî Ekolü* (doktora tezi, 1996), *Devlet Adamı ve Şair Koca Ragıb Paşa* (1998), *Urfalı Nâbî* (1998), *Mektuplarla Tevfik Fikret ve Çevresi* (M. Fatih Andı ve Yılmaz Daşçıoğlu ile, 1999), *Kartpostallarla Tevfik Fikret ve Çevresi* (M. Fatih Andı ve Yılmaz Daşçıoğlu ile, 1999).

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

Üstün Çaba Yorulmaz

YORULMAZ, Üstün Çaba

Müzisyen, şair. 27 Ekim 1981, Ankara doğumlu. Gazeteci-yazar Enver Yorulmaz'ın oğludur. Anaokulu sıralarında resim dalında birincilik ödülü aldı. İlkokul döneminde edebiyat ve müzikle ilgilendi. Lise öğrenciliği yıllarından itibaren *Yeni Çaba* dergisinde muhabir olarak görev yaptı, aynı dergide şiir ve yazıları yayımlandı.

"İçtenlikle belirtmek istiyorum ki; insanın insanca yaşamasıyla ilgili görüşlere dayanan, temelini insan sevgisinden alan mısralarını doyumsuz bir haz ile okudum. Öteden beri sanatsal faaliyetlerini bildiğim Üstün Çaba'nın her şiirini beğeniyle karşıladım. Bunları beste haline getirmesini de ayrıca mutlulukla izledim. Gelecekte bu tür sanatsal çalışmalarında çok daha büyük ve başarılı olacağına yürekten inanıyorum." (Ruhi Nedimoğlu)

ESERLERİ (Şiir):
Yıldızlara Baktıkça Beni Anımsa (2002), *Kalbimin Sessiz Çığlığı* (2005).

HAKKINDA: Mazhar Eylem Şimşek / Sanatçı Olunmaz, Sanatçı Doğulur, Ruhi Nedimoğlu / Üstün Çaba Yorulmaz'ın Sanatsal Çalışmaları Üzerine (Yıldızlara Baktıkça Beni Anımsa, 2002), Üstün Çaba Yorulmaz / Kalbimin Sessiz Çığlığı (2005), Av. Reşid İskenderoğlu / Üstün Çaba Yorulmaz hakkında (Yeni Çaba dergisi, Ocak-Nisan, 2006).

YORULMAZ, Zülküf

Gazeteci-yazar. 25 Temmuz 1944, Ergani / Diyarbakır doğumlu. Gazeteci-yazar Enver Yorulmaz kardeşidir. İlkokulu babasının memuriyeti nedeniyle değişik yerlerde okudu. 1960'ta Diyarbakır'a dönerek *Diyarbakır* ve *Dicle* gazetelerinde mürettip, muhabir, teknik eleman olarak görev yaptı. Aynı zamanda şiir ve yazılarını da bu gazetelerde yayımladı. Etibank Ergani Bakır İşletmesi Maden Servisinde büro elemanı olarak (1966) çalıştı. Bu işlerinin yanında *Hürriyet*, *Günaydın*, *Güneş* gazeteleri ile TRT'nin Elazığ-Maden muhabirliğini yaptı. Bir süre *Dünya* gazetesinin bölge temsilcisi olarak çalıştı. Gazetecilik mesleğini 1991'de emekliye ayrıldıktan sonra da sürdürdü. 1963 yılında *Dicle* gazetesinde tefrika edilen *Kaybolan Gençlik* adlı romanı 1994'te kitap olarak yayımlandı.

Zülküf Yorulmaz

"Kaybolan Gençlik, günümüz Türkiye'sinden bugün pek azına rastlanabilecek bir gençlik yaşamı. Güneydoğu Anadolu Bölgemizde insanların yoğunca yaşadığı bir yerleşim yerinden yaşamsal bir kesit. 1960'lı yıllarda basının, haberleşmenin ne olduğunu halkımızca tam anlaşılamadığı bir dönemde, bir genç insanın başından geçen olaylar: Yoksulluk, aşk, korku, nefretin bir arada yaşandığı bir ortam." (Erdal Tüt)

HAKKINDA: Erdal Tüt / Kaybolan Gençlik Üzerine (1994), Enver Yorulmaz / Yapıtla İlgili Olarak Diyorum ki.. (Kaybolan Gençlik, 1994), Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997, s. 435).

ZÜLKÜF YORULMAZ

KAYBOLAN GENÇLİK

Parke taşlı sinema sokağı, gecenin o saatinde, gündüz meydana gelen canlılığından hiçbir eser taşımıyordu. Tüm iş yerleri akşamın sekizinden sonra kilit vururken, yöresel gazetenin basıldığı matbaa ise, her zamanki gibi, sabahlara dek, yeni bir günün sayısını hazırlamanın mücadelesini veriyordu.

Boydan boya uzanan sokağın ana caddeye bağlanan yerinde, üç - beş katlı binanın girişinde bulunan bu koca matbaayı, topu - topu birkaç eleman yönetiyordu. Mürettip bulunmadığı zaman, çoğu kez onun yapacağı işi de gazetenin muhabirliğini yürüten bizim gibi elemanlar üstleniyordu. O gece de ışıkları sokak lambalarına karışan işyerimizde yine tek başıma, bir gün sonraki gazeteyi hazırladığımda, radyodan yayılan müziğin nağmeleriyle, koca günün yorgunluğunu üzerimden atmaya çalışıyordum.

Adına entertip dediğimiz dizgi makinası olmadığından, kasanın küçük kareli tahta gözlerinden harfleri tek - tek seçerek, kelime ve cümleleri oluşturup sayfalar dolusu yazıları hazırlamanın çabasını veriyorduk. Aslında bizimki de iğneyle kuyu kazmaya benziyordu. Bu işe büyük emek verirken, sürekli ayakta durmanın yarattığı rahatsızlığa, henüz 19'undaki körpe bedenim de dayanamıyordu. Sabahın körüden yeni bir günün şafağının söktüşüne dek verdiğimiz çabayla oluşturduğumuz sayfa kalıplarını, tipo makinaya koyup birgün sonraki gazeteyi basma aşamasına geldiğimiz zaman, bizden mutlusu olmuyordu. Ertesi günü mesai başlangıcında da baskısını yaptığımız sayfaları bu kez tek tek dağıtarak, kutulardaki yerine koymakla işimize başlıyorduk.

İlimizde matbaa işçisi bulmak hayli zor olduğu gibi, aldığımız ücretler de tatminkâr değildi. Herşeye karşın mürettipliğini, muhabirliğini, yazarlığını, kalıpçılığını, makina ustalığını ve kırmacılığını yaptığımız matbaada hizmet verip gazetemizi okuyucunun takdirine sunmak, bizim için mutlulukların en büyüğü idi.

O gece Nilgün sinemasının seansları bayağı uzamıştı. İzleyiciler gece 12'den sonra 'kaldırım taşlarını takur - tukur çiğneyip adeta biribirileriyle yarışır gibi, evlerine doğru koşar adımlarla gidiyorlardı. Çoğu kez onlara imreniyordum: Ben de biran önce evime gitsem, yastığa başımı koysam ve şöyle bir derince uyku alsam diye... Neredeyse her gece şafağa doğru işten çıkıyor ve Bağlar semtindeki evime gidinceye dek, saat yeni bir günün ilk basamaklarına varıyordu. Yine sabahın sekizinde ve yine kasaların başında olacaktım. Metal gürültüleri yeniden başlayacaktı. Takımları özenle yerine koymazsak, karışan harfler yeni bir iş gerektirebiliyordu.

Nilgün Sinemasının yöneticileri de kapılarını kapayıp kilidi vuralı hayli zaman olmuştu. Gecenin ikisine doğru işin son aşamasına gelmiştim. Kalıplarını hazırladığım gazete sayfalarını ikili takımlar halinde makinaya yerleştirip kağıdını koyduktan sonra, baskıya geçtim. Ara - sıra makinayı durdurup mürekkep, baskı ve düzeltme işlemlerini ayarlayıp gazeteyi sayfa, sayfa koca günün mutlu yorgunluğuyla izlerken, bayağı heyecan duyuyordum. Daha sonra diğer iki kalıbı koyup iç yüzü basınca, gel keyfim gel... Ran... Dip... Ran, dip... Nihayet is-top: Gazetemiz yeni bir güne hazırdı. Baskıdan önce beyaz sayfalar kirlenmesin diye, boyalı ellerimi güzelce sabunlamıştım. Matbaadan çıkmadan önce de yüzümü yıkayıp iş gömleğimi çıkardım ve temiz giysilerimi giyindim. Radyoyu ve ışıkları kapatıp ardından kapıyı kilitledikten sonra, darbayı indirerek asmayı vurdum.

Bütün kent sanki derin bir uykuya dalmıştı. Bekçilerin arasıra çalınan düdüğünden başka çıt yoktu. Kaldırım taşlarını sık adımlarla çiğneyip asfalt caddeye çıktım. Bazan Çift Kapı'dan Yenişehir semtine varıyor ve gecekondu evlerimizin oluşturduğu Bağlar'a doğru yöneliyor, bazan da Lise Caddesi'nden Ofise gidiyordum. O gece, eski üzüm bağlarının yok edilerek yerine hayli "kalabalık bir semtin oluşturulduğu Bağlar'a, Ofis'ten çıktım. Üç farklı tarihi yapısıyla herkesin ilgisini çeken Diyarbakır, surların içindeki geniş avlulu evleriyle, insana adeta geçmiş yılların kendisini yaşatıyordu. Yenişehir semtinde ise çağdaş yapılar uzanıyordu. Bağlarda da kırsal kesimden gelenlerin başını soktuğu gecekondular, çamur ve toz deryası içerisinde yer alıyordu.

Cadde ve sokaklarda kendi başıma yürürken kentin insanlarının yaşamını ve kendi halimizi düşünmeden edemiyordum. Aklımdan yüzlerce soru ve ün- →

lem yağmuru geçerken, bir an önce eve varmak ve koca günün yorgunluğunu üzerimden atmak isteğiyle, adımlarımı genişçe atmaya çalışıyordum. Bağlar'daki daracık sokaklardan birinde ilerlerken, elli metre ileride, bulunduğum yere teğet geçen yolda, birinin koştuğunu duydum. Ayak sesleri gittikçe yaklaşıyordu. Tam bulunduğum sokağa sapacağım sırada,, o da beni farketmiş olacak ki; yönünü değiştirip geldiğinin karşı tarafına kaçmayı planladı. Bir an öyle olduğu yerde durup benden yana korkuyla bakması, onu adeta şaşkınlığa itti. Sokak lambalarının ölü ışığı altında, gözleri faltaşı gibi parlayıp duruyordu.

O da ne; elinde bıçak vardı, iki sokak lambasının arasındaki karanlık bölgede bulunmama karşın beni farketmesi, doğrusu şaşırtıcı idi. Çevik yapısı ve panik haliyle, geldiği sokağın aksi istikametine, bir kedinin çevik gücüyle kaçtı. Ben de onu izlemeye karar verdim. Ya bir insanın canına kıyıp o şok'la suç aletini elinden atma'yı unutmuştu veya birilerini vurmamın hazırlığını yapmıştı. Öyle veya böyle; mesleğimin verdiği sorumlulukla, suratını nerde görsem anımsayabileceğim genci izlemeye koyuldum. Duvarın kenarına saklanarak hızla ilerledim.

(Kaybolan Gençlik, 1994)

YOZGAT, Ahmet

Çocuk edebiyatçısı, ressam. 1955, Sorgun / Yozgat doğumlu. Sorgun Lisesi ve Tokat Eğitim Enstitüsü mezunu. Ortaokul öğrenciliği yıllarından itibaren resimle ilgilendi, şiir yazmaya başladı. Lise öğrenciliği yıllarında roman ve çizgi romana denemeleri yaptı. Çeşitli okullarda öğretmen ve yönetici olarak görev aldı. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda bir süre eğitim müdürü olarak görev yaptı. Aynı kurumda resim öğretmeni olarak çalışırken 2003'te emekliye ayrıldı.

Gırgır, Zühdü, Kara Kedi, Çaylak, Cıngar gibi çeşitli mizah dergilerinde karikatürler çizdi. Kendisi de *Kahkaha* adlı bir mizah dergisi çıkardı. 1980'den sonra çocuk edebiyatına yöneldi. *Kıvılcım Çocuk* dergisini, Almanya'daki Türk çocukları için *Bizim Kinder, Goncagül, Bizim Çocuklar* dergilerini yayımladı. Ders kitapları hazırladı, şiir ve roman çalışmaları yaptı. Çok sayıda çocuk kitabı resimledi ve yayımladı. Çocuk edebiyatına katkıları nedeniyle 2002 yılında Türkiye Yazarlar Birliği Çocuk Kitapları Ödülünü aldı.

Ahmet Yozgat

BAŞLICA ESERLERİ:

Bizim Ali, Masal Sofrası, Resimli Deyim Hikâyeleri, Yılanoğlan (Masallar), *Yorgan Gitti Kavga Bitti.*

YOZGAT, Siyami

Şair. 1958, Akdağmadeni / Sivas doğumlu. Uzun süre Kayseri'de yaşadı. İlk şiirleriyle *Küçücük* ve *Türkiye Yazıları* dergilerinde göründü. Şairliğinin yanı sıra karikatür ve desen konularında da çalışmalar yaptı. Kayseri'ye bağlı Sakaltutan köyünde ilkokul öğretmeni olarak çalıştı. Şiirlerini *Sevda Destan İçinde* (1984) adlı bir kitapta topladı.

HAKKINDA: Emir Kalkan / Kayseri Şairleri (1996).

YÖNDER, Meltem A.

Romancı. İstanbul doğumlu. Üsküdar Amerikan Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Uluslararası çeşitli kuruluşlarda yirmi yıla yakın bir süre yöneticilik yaptı. *Cumhuriyet Kitap* ekinde şiir çevirileri yayımlandı. 1988'den sonra sinema filmleri, televizyon dizileri ve programlarında yapımcı olarak görev aldı. *Şişman Viktorya* (2000) adlı bir romanı yayımlandı.

"Romanı okurken kırklı yılların siyah-beyaz bir film duruluğundaki nostaljisine sürüklendim." (Mete Akyol)

HAKKINDA: Şafak Güneş / Meltem Yönder ile Şişman Viktorya Üzerine (Virgül, Mayıs 2000), Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001), Meltem A. Yönder / Şişman Viktorya (2002).

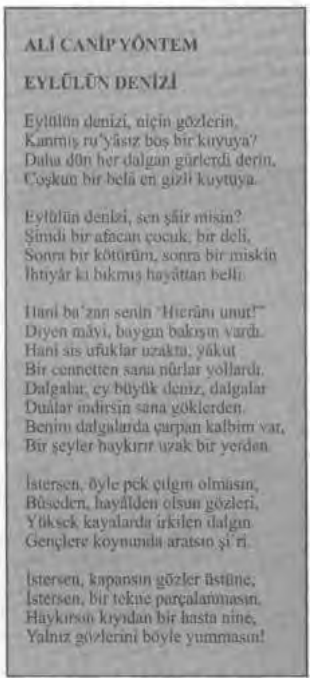
YÖNSEL, Peride Celal

Bkz. PERİDE CELAL

YÖNTEM, Ali Canip

Şair ve yazar (D. Haziran 1887, Üsküdar / İstanbul - Ö. 26 Ekim 1967, İstanbul). İlköğrenimine Üsküdar Gülfem Hatun Mektebinde başladı, Toptaşı Askerî Rüştiyesini (ortaokul) bitirdi, bir Fransız okulunda iki yıl okudu. Ortaöğrenimini Selânik'te (1906) tamamladı. Hukuk Mektebindeki öğrenimini son sınıfta bıraktı. Selânik ve Trabzon liselerinde öğretmenlik, Giresun'da Maarif Müdürlüğü ile müfettişlik (1912-27) yaptı. Ordu (1934) ve Çanakkale (1943)'den milletvekili seçildi. İstanbul Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim üyesi olarak (1943) çalıştı. Sonraki yıllarda Türk Tarih ve Türk Dil Kurumu üyeliklerinde bulundu.

Ali Canip Yöntem, edebiyat çalışmalarına Fecr-i Âti topluluğu (1909-13) içinde başlamıştı. Sonra Ziya Gökalp ve Ömer Seyfettin'in öncülük ettiği Millî Edebiyat akımını benimseyerek Selânik'te çıkan *Genç Kalemler* dergisinin kurucuları (11 Nisan 1911) arasında yer aldı. *Genç Kalemler*'de yayımlanan yazılarda Arapça, Farsça terkiplerin ve dilbilgisi kurallarının kullanılmaması, konuşma diline girmiş ve Türkçeleşmiş olanların dışında Arapça ve Farsça edatlara yer ve-

ALİ CANİP YÖNTEM

EYLÜLÜN DENİZİ

Eylülün denizi, niçin gözlerin,
Kanmış ru'yâsız boş bir kuyuya?
Dalga dön her dalgan gürlerdi derin,
Coşkun bir belâ en gizli kuytuya.

Eylülün denizi, sen şâir misin?
Şimdi bir afacan çocuk, bir deli,
Sonra bir kötürüm, sonra bir miskin
İhtiyâr ki bükmüş hayâttan beli.

Hani ba'zan senin "Hiranı unut!"
Diyen mâyi, bâygın bakışın vardı.
Hani sis ufuklar uzaktı, yâkut
Bir cennetten sana nûrlar yollardı.

Dalgalar, ey büyük deniz, dalgalar
Duâlar indirsin sana göklerden.
Benim dalgalarda çarpan kalbim var,
Bir şeyler haykırır uzak bir yerden.

İstersen, öyle pek çılgın olmasın,
Büseden, hayâlden olsun gözleri,
Yüksek kayalarda ürkilen dalgın
Gençlere koynunda aratsın şi'ri.

İstersen, kapansın gözler üstüne,
İstersen, bir tekne parçalanmasın.
Haykırsın kıyıdan bir hasta nine,
Yalnız gözlerini böyle yummasın!

Ali Canip Yöntem

rilmemesi, İstanbul Türkçesinin ölçü alınması ilke edinilmişti. Bu prensiplere uygun olarak yayın hayatına devam eden *Genç Kalemler*'de en çok onun yazıları yayımlandı. İlk şiirlerini Selanik'te çıkan *Bahçe* ve *Kadın* dergilerinde yayımladı. Yazıları, başyazarlığını da yaptığı *Genç Kalemler*'in dışında *Hüsn ve Şiir* (Manastır, 1910; sonradan *Genç Kalemler* adını aldı), *Servet-i Fünun*, *Aşiyan*, *Halka Doğru* (1914-15), *Yeni Mecmua* (1917-18) dergilerinde; Meşrutiyet döneminde *Türk Sözü*, *Hak*, *Şair* gibi dergilerde; Cumhuriyetin ilânından sonra ise *Hayat*, *Güneş*, *Çınaraltı*, *İstanbul* ve *Türkiyat* dergilerinde yayımlandı.

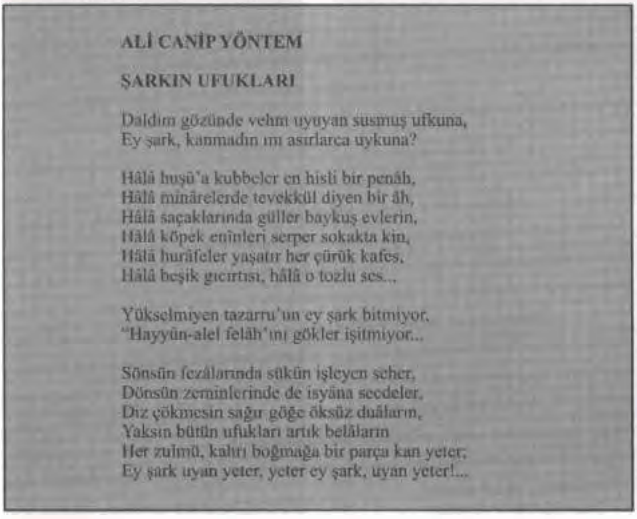
Polemik yazılarında Yekta Bahri imzasını kullandı. 1912 yılında Paris'te çıkan *Mercure de France* dergisine P. Rizal imzasıyla *"Türkler Bir Milli Ruh Arıyor"* başlıklı uzun bir makale yayımladı. Onun edebiyat ve dile hizmetlerini yakın arkadaşı Ömer Seyfettin *Nevsal-i Milli*'de (1913) şu cümle ile ifâde etti: *"Ali Canib Bey, milli edebiyatın mevzularını, memleketimizde, yaşadığımız muhitin içinde bulmuş ve konuştuğumuz saf ve tabii Türkçe ile terennüm etmiştir."* Şiirlerini önce aruz ölçüsüyle, Milli Edebiyat akımını benimsedikten sonra hece ölçüsüyle yazdı. Daha sonra hecenin beş şairi olarak adlandırılacak şairlere izleyecekleri yolu gösterdi. Ancak, şiirlerinden çok edebiyat tarihi araştırmalarıyla tanındı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Geçtiğimiz Yol* (1918).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Milli Edebiyat Meselesi ve Cenab Beyle Münakaşalarım* (1918), *Edebiyat* (1926), *Epope* (1927), *Edebi Nevilerle Meslekler Dair Malumat* (1927), *Türk Edebiyatı Antolojisi* (1931), *Ömer Seyfettin / Hayatı ve Eserleri* (1935), *Naima Tarihi*, *Leyla ile Mecnun* vd. Ayrıca ders kitapları vardır.

HAKKINDA: Ömer Seyfeddin / "Ali Canib Bey" (Nevsâl-i Milli, 1914), Nüzhet Hâşim / Milli Edebiyata Doğru (1918), Sadeddin Nüzhet Ergun / Ali Canip (1937) - Türk Şairleri (c. 1), Kenan Akyüz / Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi (1970), Mahir Ünlü – Ömer Özcan / 20. Yüzyıl Türk Edebiyatı (1987), Feyzi Halıcı / Parlamenter Şairler (1990), Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü 1920-1991 (1994), Ahmet Sevgi (Mersinli) / Ali Canip Yöntem'in Yeni Türk Edebiyatı Üzerine Makaleleri (Mustafa Özcan ile, 1995), Ahmet Sevgi (Mersinli) / Ali Canip Yöntem'in Eski Türk Edebiyatı Üzerine Makaleleri (M. Özcan ile, 1996), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. I, 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), Rıza Filizok / Ali Canip'in Hayatı ve Eserleri Üzerinde Bir Araştırma (2001), Şerif Aktaş / Büyük Türk Klâsikleri (c. 12, 2004), Mehmet Atilla Maraş / Şair Milletvekilleri 1 - 22. Dönem 1920-2005 (2005).

ALİ CANİP YÖNTEM

ŞARKIN UFUKLARI

Daldım gözünde vehm uyuyan susmuş ufkuna,
Ey şark, kanmadın mı asırlarca uykuna?

Hâlâ huşû'a kubbeler en hisli bir penâh,
Hâlâ minârelerde tevekkül diyen bir âh,
Hâlâ saçaklarında güller baykuş evlerin,
Hâlâ köpek enîneri serper sokakta kin,
Hâlâ hurâfeler yaşatır her çürük kafes,
Hâlâ beşik gıcırtısı, hâlâ o tozlu ses...

Yükselmiyen tazarru'un ey şark bitmiyor,
"Hayyûn-alel felâh"ını gökler işitmiyor...

Sönsün fezâlarında sükûn işleyen seher,
Dönsün zeminlerinde de isyâna secdeler,
Diz çökmesin sağır göğe öksüz duâların,
Yaksın bütün ufukları artık belâların
Her zulmü, kahrı boğmağa bir parça kan yeter;
Ey şark uyan yeter, yeter ey şark, uyan yeter!...

YÖRDEM, Hasan

Şair. 1937, Diğ (Oğlaközü) köyü / Sungurlu / Çorum doğumlu. Âşık Hasan mahlasını da kullandı. İlkokuldan sonra öğrenim görmedi. Çiftçilik, amelelik, karakucak pehlivanlığı, gece bekçiliği, kamu kesiminde bahçıvanlık gibi çeşitli işlerde çalışarak emekliye ayrıldı. Şiire, büyük dayısı İsahacılı Âşık Haydar Bektaş'tan etkilenerek yöneldi. Bir ara Halk Şairleri Derneği yönetim kurulu üyeliği yaptı.

ESERLERİ (Şiir):

Üreten Toprak, Nasırlı El.

HAKKINDA: Abdullah Ercan / 14. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler (1991).

YÖRÜK, Abdülhak Kemal

Hukukçu, siyaset adamı. Hadika-i Meşveret özel okulunda ilk ve orta, Vefa İdadisinde lise öğrenimini tamamladı. 1922'de İstanbul Mekteb-i Hukuk (Hukuk Fakültesi)'tan mezun oldu. Birinci Dünya Savaşın'a asteğmen olarak katıldı. 1922'de Çerkeş Savcılığı görevine atanarak devlet hizmetine girdi. İstanbul defterdarlığı mümeyyizliği, Tütün İnhisarı (Tekel)

İdaresi Hukuk müşavirliği, Mektebi Malûmât-ı Hukukiye öğretmenliği yaptı. 1928'de Mülkiye Mektebi (Siyasal Bilgiler Fakültesi) devletler hususî hukuku profesörlüğüne atandı. Aynı görevle 1938'de İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu profesörlüğüne getirildi. 1955'te ordinaryüs profesör oldu. Siyasete girdi ve Ekim 1961 seçimlerinde Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisinden Ankara Milletvekili seçildi. İkinci Koalisyonda Adalet Bakanlığı yaptı. 1967'de Millet Partisine girdi. 1966'dan itibaren Galatasaray Özel Yüksek İktisat ve Ticaret Okulunda sosyoloji profesörü olarak ders verdi.

ESERLERİ:

Devletler Hususî Hukuku (4 Kitap, 1937-1938), *Hukuk Sûjesi* (1938), *Ahlâkla Hukukun Münasebeti* (1942), *Hukuk Başlangıcı* (1944, 1954), *Hukukun Umumi Prensipleri* (1949), *Sofistler ve Hukuk Görüşleri* (1949), *Hukuk Felsefesinde Eflâtun Doktrini* (1949), *Hukuk Felsefesi Dersleri* (1952), *Hürriyet ve Şartları* (ayrıbasım, 1952).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968).

YÖRÜK, Cengiz

Hikâyeci. 1928, Aydın doğumlu. Milli Mücadele kahramanlarındanYörük Ali Efe'nin oğludur. İzmir İnönü (Namık Kemal) Lisesini bitirdikten sonra bir süre memleketinde ticaret yaptı. Sonra İstanbul'a yerleşerek kurduğu reklam firmasını yönetti. Köy notları yazıları ve hikâycleri 1950'den itibaren *Varlık*, *Küçük Dergi* (1952-60), *İstanbul*, *Yeditepe* vd. çıktı. *Çölde Bir Dere* (1965) adlı eseri ile 1966 Sait Faik Hikâye Armağanını kazandı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Yoldaki Taşlar* (1954), *Yalnız Kalanlar* (1967), *Çölde Bir Deve* (1969).

DERLEME: *Yeni Şiirimizden* (1962).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

YÖRÜK, Mustafa Asım

İslâm bilgini (D. 1859, İstanbul – Ö. 25 Ağustos 1943, İstanbul). Ünlü Halveti şeyhi Muhammed Nasûhî-i Üsküdarî'nin oğludur. Çocukluğu babasının sürgünde bulunduğu bölgelerde geçti. İlköğrenimini İstanbul'a döndükten sonra mahalle mektebinde tamamladı. Kur'an'ı ezberleyerek hafız oldu. 1876 Osmanlı-Rus savaşına gönüllü olarak katıldı ve Plevne

Mustafa Asım Yörük

Cephesinde savaştı. Savaştan döndükten sonra Fatih Medresesinde derse başlayarak Düşenbeli Ahmed Hamdi Efendi'den icazet (yeterlilik, diploma) aldı. Dersiâm (halka ders vermeye yetkili hoca) ve müderris olarak 1904'te ders vermeye başladı. Çeşitli okullarda ve 1907'de Mektebi Mülkiye-i Şâhâne (Siyasal Bilgiler Fakültesi)'de kelâm (İslâm felsefesi), tefsir (Kur'an-ı Kerim yorumu), hadis (Hz. Muhammed'in söz ve davranışları) dersleri verdi. II. Meşrutiyet'in ilânından (1908) sonra İstanbul'dan milletvekili oldu. 31 Mart Olayı'ndan (13 Nisan 1909) sonra Abdülhamid'in hal fetvasının hazırlanmasında rol oynadı. Darü'l-Hikmeti'l-Aliyye başkan vekilliği ve Ayan (senato) başkanlığı yaptı. İstanbul'un TBMM'yi teslim alışından sonra emekliye sevk edildi. *Akâid Dersleri* (1908) adlı bir eseri vardır.

"Semtimiz Çarşamba'da Fethiye mahallesi idi. Cenab Şehabeddin ile konuşuyorduk. Onun da şiire meraklı varmış, biz hemen her gece şiirle meşgul olmaya başladık. Fethiye mahalle kahvesinde Hocazade Mustafa Asım efendi ile ahbap olduk hocazade bizi şiire teşvik etti: Çocuklar, siz doktorluktan evvel şair olunuz, dedi. Yazı hayatımız üzerinde Hocazadenin çok, ama pek çok himmeti vardır, bunu daima takdirle yad ediyorum." (Hüseyin Suad Yalçın)

HAKKINDA: Hakkı Tarık Us / Elli Yıl Mecmuası (tsz, s.62-63), Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968), "Ağralı, Sedat" (Büyük Larousse, 1986).

YÖRÜKAN, Yusuf Ziya

Felsefeci (D. 1887, Selanik - Ö.1954, İstanbul). İstanbul Fatih'teki Sahn-ı Medresesinden mezun olduktan sonra bir süre müderris (öğretmen) olarak çalıştı. Daha sonra on yıl kadar ilköğretim müfettişliği yaptı. Birinci Dünya Savaşı sırasında Medretü'l-Mütehassisinde okudu ve icazet (yeterlilik, diploma) aldı. 1918'de İstanbul Üniversitesi Felsefe Şubesine girdi ve 1922'de mezun oldu. Şihabeddin Sühreverdi ve felsefesi üzerine hazırladığı tezle doktora yaptı.

1922'de aylık *Mihrab* dergisini çıkarmaya başladı. Bu dergide makaleler yayımladı. 1925'te kurulan İlâhiyat Fakültesine İslâm mezhepleri tarihi öğretmeni olarak atandı. Bir müddet sonra da aynı fakültenin genel sekreterliğine getirildi. 1933'te kapatılan İlâhiyat Fakültesinin yerine kurulan Edebiyat Fakültesine bağlı İslâm Tetkikleri Enstitüsünde çalıştı. 1942'de Diyanet İşleri Müşavere Heyeti üyeliğine seçildi. 1949'da Ankara Üniversitesine bağlı olarak kurulan İlâhiyat Fakültesinde İslâm dini ve mezhepleri profesörü oldu. 1950'de kurulan *İlâhiyat Fakültesi* dergisi ile çeşitli dergilerde İslâm felsefesine, mezhepler tarihine dair birçok makale yayımladı.

ESERLERİ:

Kur'an-ı Kerim'den Ayetler - İslâm Esasları (1956), Müslümanlık ve Kur'an-ı Kerim'den Âyetlerle İslâm Esasları (1996), Şihabeddin Sühreverdi ve Nur Heykelleri (1998), Hazreti Muhammed'in Doğumundan Ölümüne Khaddar İslâm Dini Tarihi (2001), İslâm Akaid Sisteminde Gelişmeler İmam - ı Azam Ebu Hanife ve İmam Ebu Mansur - i Maturidi (2001), Anadolu'da Aleviler ve Tahtacılar (2002), Ebu'l - Feth Şehristani "Milel ve Nihal" Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme ve Mezheplerin Tetkikinde Usul (2002), Müslüman Coğrafyacıların Gözüyle Ortaçağ'da Türkler Türklerin Yaşadığı ve Türklere Komşu Bölgeler (2004), *Ortaçağ'da Türkler* (2004), Müslümanlıktan Evvel Türk Dinleri Şamanizm: Şamanizm'in Diğer Dinler ve Alevilik Üzerindeki Etkileri (2005).

YULA, Özen

Öykü ve oyun yazarı. 7 Eylül 1965, İstanbul doğumlu. Tam adı Mutlu Özen Yula'dır. ABD'de West Albany High School'da okudu, Hacettepe Üniversitesi İktisat Bölümünü bitirdi. Ankara Üniversitesi DTCF Tiyatro Bölümünde postmodernizm üzerine yüksek lisans ve doktora yaptı. Önce oyunlar yazdı, daha sonra oyun yazarlığının yanında öykü ve romana yöneldi. *İstanbul Beyaz Rakı Rengârenk* oyununu 1997 yılında *"İstanbul'dan Bir Aşk Geçti"* adıyla yazdı ve 10. Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivalinde *"80060"* adıyla sahnelendi. 2000 yılında *Hayat Devam Ediyor* oyunu İzmit Belediyesi Şehir Tiyatrosunda sahnelendi. *Ay Tedirginliği* ise yazıldıktan beş yıl sonra Beşinci Sokak Tiyatrosu tarafından 2001 yılında Mustafa Avkıran'ın yönetiminde sahnelendi.

ÖZEN YULA

DERİN, NEMLİ, UNUTULMUŞ TOPRAKLAR

Islaklığı hissetti. Küçük bir kabarıklık vardı. Kaygan, ışıltılı. Orada, otların çok altında, iki tepeciğin arasında, yukarı kısımda bir yerde. Cilalanmış bir fildişi gibi, ama toprağa gömülmüş, amma gömülmüş!

Burnunu bu kaygan tümseğe değdirdi. Tümseğin, kardelen gibi kendisini aniden dışarı doğru itivermesine şaşırdı. Başını ıslak otların içine iyice gömdü. Otların nemi yüzüne İşledi aynı anda. Tümseğin kayganlığı burnunu gıdıkladı. Bademi rengindeydi... tümsek, arsızdı. Tenine değdikçe gözeneklerine işliyor, kendisini sunuyordu ziyadesiyle

Üzerlik kokusu yayılıyordu otlardan. Çocukluğundan beri duymadığı, neredeyse unuttuğu, o anda da bu kadar kolayca nasıl hatırlayabildiğine şaşırdığı bir koku. Gücünü ateşten alan, kötülükleri uzak tutan eski bir inanış. Sonra birden, otların neminde, amberin geniz doldurup tatlı kokusunu hissetti. Dudaklarını araladı. Dili otların üzerinde gezindi.

Yukarıdan görüyoruz onu. Kuşbakışı. Kıraç bir arazide bir parça otun üzerine dayamış ağzını. Susamış da, toprağın derinliklerinde, kendisini ele vermeyen bir kaynaktan kana kana içmek ister gibi.

Yaklaşıyoruz yeniden.

Dilinin altında kayıyor otlar. Bahar güneşini ıslatıp yumuşatıyor diliyle. Güneş serinliyor otlardu. Ölgün hilal geceyi bekliyor hükümranlığı için. Saklanmıyor. Maviyi sarıyor kendisine, yakıştırıyor.

Dilini ağzına sokup bir tat almaya çalışıyor... Mayhoş. Dolunayın tadı gibi. Serseme çeviren lodosta, kendisini sakınmaya çalışan bir dolunay tadında. Tekrar tekrar yalıyor otları. Tümsek ortadan kaybolmuştu. Yalnızca, ıslak otlar dilinin altında. Otları aralıyor. Alttaki küçük tepeciği görüyor. İçeride, çoraklığın kalbine giden bir yarık. Berceetin kaynağı. Dilini küçük yarığın içinde çevirmeye başlıyor. Aşağı yukarı, sağa sola, içeri dışarı.

Baldırlarındaki kasılmadan rahatsız oluyor. Biraz gevşemeye çalışıyor. Kasıklarındaki gerginliği iyiden hissediyor. Bacaklarının arasında giderek sertleşen, toprağı zorlayan, çoraklığa baskı yapan parçayı.

Acunun sırrı damar damar yürüdü içinde, gelip o parçada durdu sessiz, beklentili, yalaza kesmiş.

Dili durmaksızın topraktaki yarığın içine dalıp çıkıyordu. Bacaklarının arasındaki toprağın seğirmeye başladığını hissetti. Dilini otların arasından çekti. Ağzında mayhoş bir tat. O tadı yitirmek istemiyordu. Dilini çektiği yer ıpıslaktı. Hafif bükümlerle, kıvrımlarla içeri çekilen tepecikler ıpıslak. Bir tenin ürperişi, akşamın sessiz inişi, derken karga çığlıkları duyuluyor ileriden, uzaklardan, gitgide yaklaşan. Zamanın geçmesi gerekiyor. Halbuki geçmeyen bir zaman var. İki saat bile geçse kârdır.

Yukarıdan görüyoruz onu. Aniden başını yukarı kaldırıp yüzünü göğe çeviriyor. Uzaklardan gelen kargaları görüyor.

Yaklaşıyoruz. Bir acı okunuyor gözlerinden. Üstündeki kıyafeti tamamlarcasına yemyeşil gözleri. Acı yeşil. Kara, uğursuz kargalar. Sesleri birleşip kahkahaya dönüşüyor. Çınlıyor boşlukta. Tellere çarpıp süzülerek dışarıdaki asfalta dökülüyor karga çığlıkları.

Gövdesini yukarı doğru çekiyor. Bacaklarını geriye uzatıp ıslak yeri bedeniyle ortalayarak uzanıyor. Tepeciklerin arasına yerleşiyor iyice. Huzur içinde. Vücudunu aşağı yukarı indirip kaldırıyor. Sonra aniden sürtünmeye başlıyor toprağa. Sert, sıkı, telaşsızca. İki tepecik iyice ayrılıp içine kabul ediyor onu.

Ellerini yere dayıyor, önce oksarcasına toprağı. Nemli tepecikler kıvranıyor gibi. Sonra ayalarını ve ayak parmaklarını toprağın üzerine iyice yerleştirip aşağı yukarı inip kalkmaya başlıyor. Dirsekleri kıvrılıp açılıyor, bütün vücudunun yükünü taşıyor. Yüzü çorak toprağa değiyor, uzaklaşıyor, değiyor. İçinden sayıyor. Bir... iki... on dört... yirmi üç... yirmi altı... yirmi dokuz.

Nefes nefese. Bacaklarının arasındaki toprak gitgide açılıyor. Sanki tepeciklerin içinden derinliklere doğru yol alıyor.

Toprağın derinlikleri ıslak. İçinde kayıyor. Derinlikler, sertliğine hasret, kavrıyor onu. Sımsıkı. Kalkabilmesi giderek zorlaşıyor. Yalnız yorgunluktan değil; toprağın onu koparmak, kendisinin kılmak istermişçesine içinde tutmaya çalışmasından da. Önce zevki tattırırken, gitgide bir düşmana dönüşüyor toprak. Hayat gibi. Derken, çıkmak istese bile çıkamıyor derinliklerden. Altındaki tepeciklere tutsak olmuş. Artık, onlara boyun eğiyor. Onlar nasıl isterse öyle olsun. O, o, o nasıl isterse öyle...

Bütün yorgunluğu ve diriliğiyle kendisini bırakıveriyor. Tepecikler harekete geçiyor sanki. Daha derinlerine çekip bırakıyor onu. Artık, o, toprağın istediği, arzu ettiği kadar var. Canı, özü ağır ağır çekiliyor, emiliyor tepecikler tarafından. Gözenekleri açılıyor... Canı yanıyor... İçinde patlayan bir fırtına... Ama fırtına öncesi sessizlikten eser yok. Şiddet istiyor. Onu rahatlatacak kadar. Acı vermek istiyor, acı duymak değil.

Arsız tümseğin kabardığını, giderek büyüdüğünü hissediyor. Tümseğin üstüne bastırıyor. Huzur veren bir boşluğa dalıyor ardından. Bu derinliğin sonu yok. Gitgide daralıp çevresini sarıveren bir derinlik.

Yukarıdan bakıyoruz gene. Yüzüstü toprağa uzanıp kendisini bırakmış. Kollarını iki yana açmış. Çarmıha gerilmiş gibi. Yaklaşınca, yüzünün toprağa belendiğini görüyoruz. Dudakları aralanıyor. "Oh" ve "of" heceleri birbirine karışarak çoraklığa saçılıyor.

Acunun sırrı toprakta, gevşeyip onu bırakan, bir başka zaman diliminde tamamıyla kucaklayacak toprakta. Beyaz, sıcak, peltemsi sır yayılıyor toprağa. Çorak toprak, yapışkan beyaz suyu derinliklerine çekiyor ağır ağır.

"Kalk!" diyor tepesindeki adam. "Artık aklın başına gelmiştir. Bir daha dik başlılık yapmaya kalkışmazsın!"

Canı çekilmiş gibi yatıyor toprağın üstünde.

"Ne o? Bir altmış altı tane daha mı çekmek istiyorsun?" diye bağırıyor adam.

Ses, bozkırın karşı tepelerinde yankı bulup deli kargaların çağıltıları tarafından karşılanıyor.

Sır az önce durduğu yerde değil. Sanki hiç olmamış öyle bir şey. Olmamış. Kardeş kavgaları, ihtilaller ve idamlar tanığı toprakta sükûn hüküm sürüyor.

Ani bir ses, yerin altından. Kulak kabartıyorlar. Yerin derinliklerinden acı bir çığlık, hayır, yırtıcı bir ses, buyurgan. Avaz avaza atmak istiyor kendisini dışarı.

Gökyüzü kararıyor birden. Yağmurdan kaçmaları gerek, ama vakit yok.

Görünmeyen bir saban bütün yeryüzünü, üstünde sevişilen, nefretler beslenen toprağı altüst ediyor.

Bakmaktan başka bir şey gelmez elden.

Açıklıktalar.

Kıvrılıp kırılan binaların sesleri ve insan çığlıkları geliyor. Doğanın en sert cezgisi.

Yeşil gözler toprak rengi bakıyor gökyüzüne.

(*Arızalı Kalpler*, 2002)

Özen Yula, *Ay Tedirginliği* adlı oyunuyla 2001 Afife Jale Tiyatro Ödüllerinde Ccvat Fehmi Başkut En Başarılı Oyun Yazarı Ödülüne layık görüldü. *Arızalı Kalpler* öykü dosyasıyla 2001 Haldun Taner Öykü Ödülünü kazandı. 2001 yılında Afife Jale Ödülünü aldı. 2001-02 sezonunda ise Bonn Bienaline katılarak Avrupalı eleştirmenlerin beğenisini topladı. *Toplu Oyunları 3*'ün ilk oyunu *Gayri Resmi Hürrem*, Şehir Tiyatrolarının 2002-03 sezonu için repertuara alındı.

Özen Yula

"Geçmişteki büyük tragedyalara has ama son derece çağdaş bir bunukluk var Özen Yula'nın kaleminde. Kelimelerin hangi anlama karşı, ne hızla yol aldığını; neleri ifade edip, neleri etmediğini son derece iyi biliyor. Tam orada, tam o anda, tam da onu kullanması gerektiğinin farkında. Genelde okuru caydıran bir yazar zaafı olarak kabul edilen geniş zaman kullanımı bile Özen Yula'da belli bir amaca hizmet ediyor. Ama o 'yine de' oyun yazarlığında yol aldıkçadır'lardan ve dir'lerden vazgeçmiş sanki. İyi de olmuş. (...) Yazdıkça belirginleşen, 'sokak ve kitap zekâsı'nın sınırları ve farkındalıklarıyla okuyucuyu şaşırtıyor. Öyküleri ve romanında olduğu gibi, repliklerinde de lirik bir olgunluk var. Yer yer destansı bir dil kullanmasına rağmen 'yerelliğin' altını çizmiyor, pek sevimli sayılamayacak 'ağdalı üslûp sınırı'na kadar da dayanmıyor. (...) Yine Özen Yula tarzının temel parçalarından biri diyebileceğimiz bir başka unsur ise cinsellik. Dikkat edin tutku ve cinselliği ayrı ayrı telaffuz ediyoruz. Cinsellikteki yoğunluk ve argo kullanımındaki ustalık, Özen Yula'nın okuyucuyu en başarıyla sarsabildiği becerilerinden. Yula'nın kahramanları birbirine her yaklaştığında adeta ortalıkta bir tür 'pathos' dolanmaya başlıyor. Tennessee Williams oyunlarındakine benzer bir 'brutal desire / hayvani ihtiras', onda da başköşeye yerleşiyor." (Ilgın Sönmez)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Öbür Dünya Bilgisi* (1993), *Kayıpkent Üçlemesi* (1994), *Buğuevi* (1998), *Hayat Bir Kere* (2000), *Jartiyer, Kırbaç ve Baby Doll'ün Ötesindekiler* (2001), *Hayattan Geçen Kadınlar* (2001), *Arızalı Kalpler* (2002), *Tanrı Kimseyi Duymuyor* (2005).

ROMAN: *Hayat Bir Kere* (2001).

OYUN: *Ay Tedirginliği - Dünyanın Ortasında Bir Yer* (1995), *Toplu Oyunlar I* (*Ay Tedirginliği* ve *Dünyanın Ortasında Bir Yer*, 1996), *Toplu Oyunlar II* (*İstanbul Beyaz Rakı Rengârenk, Kırmızı Yorgunları, Gözü Kara Alaturka*, 1998), *Gayri Toplu Oyunları 3* (*Resmi Hurrem-Sahibinden Kiralık-Yakındoğu'da Emanet*, 2002).

HAKKINDA: Dilek Öztekin / Yazmak... Hayatı Ölümle Kandırmak (Cumhuriyet Kitap, 3.9.1998), Akın Sevinç / 'Mesele'lerin Sufle Ettiği 'Mesela'lar (Virgül, sayı: 31, Haziran 2000), Birhan Keskin / Söyleşi: Özen Yula (Virgül, sayı: 38, Şubat 2001), Arızalı Kalpler / Özen Yula (Cumhuriyet Kitap, 11.4.2002), Turhan Günay / Özen Yula Sennur Sezer / Edebiyata Dair Bir Adam: Özen Yula - Ömer Şişman / Yeni Anlamlar Türetmek - Ilgın Sönmez / Kentlerde Huzursuz Ruhlar Vardır (Cumhuriyet Kitap, 9.1.2003).

YULUĞ, Melih

Tasavvufçu, çevirmcn. Tasavvufî kaynaklardan Seyyid Hüseyin Fevzi el-Haseni Paşa'nın Türkçeye çevirdiği eserleri sadeleştirdi ve yer yer şerh ederek yayına hazırladı. Çevirilerinde Abdullah Kâdirî takma adını da kullandı. Devlet hizmetinde bulundu ve kaymakamlıktan emekliye ayrıldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Serencâm-ı Râbiatül Adviyye* (1980).

SADELEŞTİRME: *el-Kehf ve'r-Rakıym fi Şerhi Bismillâhirrahmânirrahiym* (el-Ciylî'den, 1979), *Ahmediyye Şerhi* (Diyarbekrî'den, 1976 ve 1980), *Büyük Evliyâullah Silsilesi* (Fevzi el-Hasenî Paşa'dan, 1979), *Yâsîn-i Şerîf'in Meâl, Tefsir ve Hâssaları* (Emîr Sultan'dan, 1984), *el-Bâzü'l-Eşheb Gavsü'l-Azam es-Seyyid eş-Şerif eş-Şeyh Abdülkâdir-i Geylânî (k.s) Hazretlerinin Hayâtı*, (Derûbî-i Bağdâdî'den, 1976), *Mecd-i Tâlid Tercümesi* (İbrâhim Fasih'ten, 1980), *Terceme-i Risâle-i Hâlidiyye* (Hâlid-i Bağdâdî'den, 1980), *Âdâb-ı Mürîd* (İbn Arabî'den, 1980), *Gaybın Dili – Tâcü'l-Evliyâ ve Burhânü'l-Esfiyâ Abdülkadir Geylânî: Menkıbeleri, Hikmetli Sözleri* (Şehâbiyyü's-Sâdî'den, 1996, Bekir Uluçınar ile).

YULUĞ, Nuran

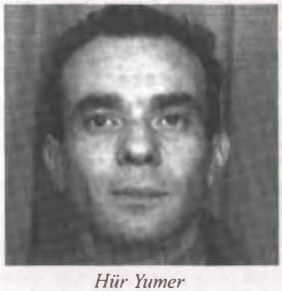
Şair, yazar. 1925, Ankara doğumlu. Tam adı Mahmut Nuran Yuluğ'dur. İzmir Namık Kemal Lisesini (1946) bitirdi. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1951) mezunudur. Fark ders sınavlarını vererek AÜ Hukuk Fakültesini bitirdi. Bir süre memurluk ve gazetecilik yaptıktan sonra İzmir'de avukat olarak çalıştı. Türkiye İşçi Partisinin İzmir il başkanlığını yaptı. *Sekize Yirmi Var* adlı romanı *Sabah Postası* (İzmir) gazetesinde tefrika edilmiş, ancak kitaplaşmamıştır. *Benden Başlar Okyanuslar* (1962) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Cemal Süreya / Mülkiyeli Şairler (1966), Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. VI, 1971), TBE Ansiklopedisi (2001).

YUMER, Hür

Yazar, çevirmen (D. 1955, İstanbul - Ö. 1994, İstanbul). Maçka 19 Mayıs İlkokulu, Saint Michel Lisesi, Gronoble Üniversitesi İktisadi Bilimler Fakültesi mezunu. Bir süre Adam Yayınlarında redaktör, İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Bölümünde Fransızca okutmanı olarak görev yaptı. Son olarak *Metis Çeviri* dergisinde (1987-92) çalışmıştı. Otuz dokuz yaşında iken intihar etti.

Bazı öyküleri *Defter* dergisinde yayımladı. Son yıllarında oyun yazarlığıyla ilgilendi. Serra Yılmaz ile birlikte çevirdiği *Kassandra* adlı oyun 1993-94 tiyatro sezonunda İstanbul Devlet Tiyatrosunda sahnelendi.

Hür Yumer

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Ahdım Var* (1995).

ÇEVİRİ: *Doğu Öyküleri* (M. Yourcenar'dan, 1985), *Bir Ölüm Bağışlamak* (M. Yourcenar'dan, 1988), *Giacometti'nin Atölyesi* (J. Genet'den, 1990), *Ölüler Ansiklopedisi* (D. Kiş'ten, 1991).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

YUMLU, Konca

İletişim araştırmacısı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1978) mezunu. Yüksek lisansını (1983) ve doktorasını (1988) Dokuz Eylül Üniversitesi GSF Sinema-Televizyon Bölümünde tamamladı. Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon Bölümünde yardımcı

Konca Yumlu

doçent (1990), doçent (1990) ve profesör (1996) oldu. Uzmanlık alanları televizyonda yapım-yönetim, iletişim sistemleri ve iletişim sanatlarıdır. Öğretim üyeliğinin yanında Fakülte Kurulu profesör temsilcisi (1998), Radyo-TV-Sinema Bölüm başkan yardımcısı (2001-), Fakülte Yönetim Kurulu üyesi (2001-), İletişim Bilimleri Anabilim Dalı başkanı (2002-), İletişim Fakültesi dekan yardımcısı (2002-) olarak çalıştı.

Makaleleri *Düşünceler*, *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi* dergilerinde yayımlandı. Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (bir dönem yönetim kurulu üyesi), International Association For Media And Communication Research ve İletişim Araştırmaları Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

Kitle İletişim Kuram ve Araştırmaları (1990), *Türk Basınında Çevre* (1997), *Kitle İletişim Modelleri* (D. Mc Quail-S. Windahl'dan çeviri, 1997).

YUMŞAK, Hatice (Kışlak)

Şair. 1952, Gökben köyü / Fethiye / Muğla doğumlu. Muğla Kız İlköğretmen Okulunu bitirdi. Öğretmen olarak görev yaptı. Toplumsal içerikli şiirler yazdı. İlk kitabı *Yürü Dedim Yoldaş* 1972 yılında yayımlandı.

HAKKINDA: Ünal Şöhret Dirlik / Şiirlerde Fethiye (Antoloji) (2006).

YUND, Kerim

Şair ve yazar (D. Mayıs 1912, Silifke / İçel - Ö. 1 Mayıs 1997). Asıl adı Kerim Sami'dir. Kerim Özdemir, Akoğlu Sami imzalarını da kullandı. İstanbul Orman Okulu (1934), Ankara Gazi Lisesi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1948) mezunu. Bir süre Ankara'da avukatlık yaptıktan sonra Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü İstanbul Orman İşletmesinde çalıştı.

Önceleri hece ölçüsüyle, sonraları serbest tarzda yazdığı şiirleri ile denemeleri 1930 yılından itibaren *Köy Postası*, *Kadın*, *Hayat*, *Tarih Mecmuası*, *Ziraat Dünyası*, *Çınaraltı*, *Türk Folklor Araştırmaları*, kendi çıkardığı *Yeşil Türkiye* (1951), *Türk Dili* vd. dergilerde yayımlandı. Folklor Araştırmaları Kurumu 1989 İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kokulu Çam* (1940), *Savaş Türküleri* (1942), *Orman* (1949), *İçel Dağlarından* (1954), *Silifke Türküsü* (notalı, 1961).

ÖYKÜ: *Çocuklara Tabiat Hikâyeleri* (1948).

DERLEME: *Ağaç-Orman Üzerine Atasözleri ve Açıklamaları* (1944), *İçel Antolojisi* (1952), *İçel'den Yapraklar - Zeyne* (1954), *Ormancılıkla İlgili Atasözleri, Deyimler, Dilekler, Mecazlar* (1966).

BİYOGRAFİ: *Hoca Ali Rıza / Hayatı ve Eserleri* (Halit Kutluk ile, 1950), *Hüseyin Fehmi İmer, Hayatı, Hatıraları* (1973).

FOLKLOR: *Prehistorik ve İlk Çağlarda Türklerde Ağaç Medeniyeti* (1948), *Folklor ve Sosyoloji* (1964), *Silifke'de Kültür İklimi* (1962), *Turizm Bakımından Silifke* (1966), *Ord. Prof. Dr. Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu'nun Folklor Yönü* (1976).

DİĞER ESERLERİ: *Çam Kese Böceği* (1952), *Ordu ve Orman* (2. bas., 1950), *Türkiye Orman Umum Müdürleri Albümü* (1959), *İlkokullarda Ormancılık Öğretiminin Amacı* (1959), *İstiklâl Marşı Bilgisi* (1961).

HAKKINDA: Kerim Yund ve Eserleri (1961), Yurt Ansiklopedisi (c. V, 1982), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (2000), TDE Ansiklopedisi (c. III, 1979), Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003).

YUND, Mustafa Şevket

İslâm bilgini (D. 1878, İstanbul – Ö. 4 Haziran 1951). İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. Kur'an'ı ezberleyip hafız oldu. İstanbul Dârülmuallimîn (Erkek Öğretmen Okulu) ve Dârülfünun Ulûm-ı Aliye-i Diniye Şubesi (İstanbul Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi, 1905) mezunu. Fark ders sınavlarını verek Hukuk Fakültesini de bitirdi. Bu arada Beyazıt dersiâmlarından (halka ders vermeye yetkili hoca) Çarşambalı Ahmed Hamdi Efendi'nin derslerine de devam ederek icazetnâme (yeterlilik) aldı.

Şeyhülislâmlığın açtığı ruûs (ilmiye rütbesi) sınavını kazanarak dersiâm oldu. Vefa İdadîsi, Medresetü'l-Kuzât, Medresetü'l-İrşâd, Medresetü'l-Vâizîn ve Medrese-i Süleymaniye'de uzun yıllar din bilgisi, nikâh usulü, vesâyâ (vasiyetler, tavsiyeler, öğütler), fıkıh (İslâm huku), İslâm huku tarihi, feraiz (miras hukuku) gibi dersleri okuttu. 31 Aralık 1908'de Mekteb-i Mülkiye Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye profezörlüğüne getirildi. İstanbul Kadastro Lisesi, Darüşşafaka Lisesi, İstanbul Hukuk Mektebi gibi okullarda da öğretmenlik yaptı. 1926'da Darülfünun İlâhiyat Fakültesinde tefsir tarihi profesörü oldu. 1933 Üniversite Reformundan sonra ordinaryüs profesörlüğe terfi etti.

ESERLERİ:

Fatiha ve Diğer Bazı Sürelerin Tercümeleri, Kâdı Beyzavî ile Ebussuûd Arasında Bir Mukayese, Kitâbü'n-Nafakât. Usûl-i Fıkıh Dersleri.

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968).

YUNUS BEKİR

Gazeteci-yazar (Ö. 1868, Turan köyü (Dimidere) / Kayseri - Ö. 1931, Şarkışla / Sivas). On üç yaşında iken ailesiyle birlikte İstanbul'a yerleşti. Haydarpaşa Cerrah Mektebini bitirdi. 1892'de İttihad ve Terakki örgütüne girdi. *Mizan* ve *Meşveret* gazetelerini dağıtmak suçundan sekiz ay hapis yattı. 1897 Türk-Yunan Savaşı'nda gönüllü asker olarak cepheye gitti. Savaş sonunda Bulgaristan, Romanya ve İsviçre'ye geçerek İttihad ve Terakki'nin çalışmalarına katıldı.

Türkiye'ye döktükten kısa bir süre sonra, İstanbul'da patlayan bombalarla ilgili olaylar sonunda yakalanarak, üç buçuk yıl daha hapiste kaldı. Hapis cezasının bitmesinden sonra Kayseri'ye gönderildi. Kayseri'de İstanbul Hükümeti aleyhine yürüttüğü faaliyetlerinden dolayı sekiz ay daha Kayseri Cezaevinde kaldı. Meşrutiyet'in ilanından (1908) sonra, Mutassarrıf Muammer Bey'in kurduğu basımevinde 29 Ağustos 1910 tarihinde yayımlanmaya başlayan ve Kayseri'de çıkan ilk Türk gazetesi olan *Erciyes*'in imtiyaz sahibi ve sorumlu müdürü olarak görev aldı.

ESERLERİ:

Turan'dan Bir Ziya, Asrın Feryadı, İzmihlal.

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

YUNUS EMRE

Tasavvuf şairi. Hayatı hakkında kesin bilgilere sahip olamadığımız Yunus Emre'yle ilgili bildiklerimiz, din ve tasavvuf büyüklerinin rivayetlerinden oluşan menkıbelere dayanır. *Risaletü'n-Nushiye* adlı mesnevisini 1307 / 1308'de yazmış olmasından yola çıkarak XIV. yüzyılın başlarına kadar yaşadığı kabul edilir. Son araştırmalara göre 1240 / 1241'de, muhtemelen Eskişehir'de doğduğu, seksen iki yıl yaşayarak 1320 / 1321'de

Yunus Emre

öldüğü tahmin ediliyor. İki defa evlendiği ve bu evliliklerden iki çocuğunun olduğu, Konya, Şam ve Azerbaycan'ı dolaştığı bilinmektedir. Âşık Çelebi, Rıza Tevfik, Bursalı Mehmet Tahir, Hüseyin Vassaf gibi araştırmacılar şairin okuma-yazma bilmediğini, medrese eğitiminden geçmediğini; İsmail Hakkı Bursevi, Abdülbaki Gölpınarlı, Faruk Kadri Timurtaş gibi araştırmacılar ise medrese eğitimi almış olduğunu ileri sürmüşlerdir. Yunus'un ümmiliğini Hz. Peygamber'den kinaye bir ümmilik kabul edenler de vardır. Aslında Yunus, ümmi olmadığını düşündürecek kadar ilim sahibidir. Onun ilmi, ilahi aşk ve güzel ahlakla elde edilmiş ledünni (ilham yoluyla elde edilmiş) bir ilimdir.

Menkıbeleri ve şiirlerinden anlaşıldığına göre Yunus Emre, tasavvuf yoluna girmeden önce güçlü bir medrese öğrenimi görerek yetişti. Yunus Emre'nin menkıbevî hayatı daha çok Hacı Bektaş-ı Veli *"Velâyetnâme"*sine dayanır. Rivayetlerden birine göre, Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Veli'nin huzuruna çıkar ve "Ben bir fakir kişiyim, bu yıl ekinimden nasip alamadım. Ümittir ki bu yemişi alıp buğday verirsiniz" der. Birkaç gün bekledikten sonra ayrılacağı Hacı Bektaş'a haber verilir. O da, "Sorun bakalım buğday mı ister, nefes mi?" der. Yunus'un buğday cevabı bildirilince Hacı Bektaş-ı Veli, "Varın söyleyin alıcın her tanesi için bir (iki) nefes verelim" buyurur. Cevaben Yunus Emre "Ehlim var, nefes karın doyurmaz. Lütuf ederse buğday versinler, kifaf edelim" der. Hacı Bektaş-ı Veli bu defa "Alıcın her çekirdeğine on nefes verelim" dese de o kabul etmez. Kendisine istediği kadar buğday verilir. Yunus Emre yolda buğdayıyla giderken " Vilâyet eri bana nasip sundu, alıcın her çekirdeğine karşı on nefes verdi, ne olmayacak iş ettim. Buğday sayılı günde tükenir, nefes bir ömür yeter. Ola ki himmet eder, nasibi verir" diye düşünür. Dergâha varıp halini arz eder. Hacı Bektaş'a isteği haber verilince, "O şimdiden sonra olmaz, biz onun kilidini Tapduk Emre'ye verdik" der. Yunus Emre bunun üzerine Tapduk Emre'ye gider. Tapduk Emre, "Hoş geldin, halin bize arz olundu. Hizmet et, emek yetir, nasibini al" buyurur. Bunun üzerine Yunus Emre, Tapduk dergâhına kırk yıl odun taşır. Bu kırk yıl boyunca Yunus Emre'deki istidat, tasavvufi eğitim yoluyla işlenir; teslimiyeti, samimi hizmetleri sonucu olgunluk mertebesine erer. Daha sonra şiirleriyle halkı irşat etmek üzere yeniden gurbete çıktı.

Yunus Emre, Konya, Şam ve Azerbaycan dahil geniş sayılabilecek bir coğrafyayı dolaştı. Çağdaşı büyük mutasavvıf Mevlâna Celaleddin'le gö-

YUNUS EMRE

ADI GÜZEL KENDİ GÜZEL

Canım kurban olsun senin yoluna
Adı güzel, kendi güzel Muhammed.
Şefaat eyle, bu kemter kuluna
Adı güzel, kendi güzel Muhammed.

Mümin olanların çoktur cefası;
Ahirette olur zevk-ü sefası
On sekiz bin âlemin Mustafası,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed.

Yedi gökleri seyran eyleyen,
Kürsinin üstünde cevlan eyleyen,
Miraçta ümmetini dileyen,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed.

Âşık Yunus neder dünyayı sensiz.
Sen hak peygamberisin seksiz gümansız.
Sana uymayanlar gider imansız.
Adı güzel, kendi güzel Muhammed.

YUNUS EMRE

BENİ BENDE DEMEN

Severim ben seni candan içeri;
Yolun vardır bu erkândan içeri.

Şeriat, tarikat yoldur varana;
Hakikat, marifet andan içeri.

Beni bende demen, bende değilim;
Bir ben vardır bende benden içeri.

"Süleyman kuş dilin bilir" dediler;
Süleyman var Süleyman'dan içeri.

Tecelliden nasib erdi kimine,
Kiminin maksûdu bundan içeri.

Senin aşkın beni benden alıptır,
Ne şirin dert bu dermandan içeri.

Miskin Yunus gözü tuş oldu sana;
Kapında kuldur sultandan içeri.

YUNUS EMRE'NİN ALTIN DESTANI

Burhan Toprak

Hacı Bektaş, Rum diyarına geldiği sırada orada "Seyyit Mahmut Hayranî, Celâleddin-i Rumî, Hacı İbrahim Sultan" gibi bir takım büyük mutasavvıflar arasında bir de "Emre" adlı kuvvetli velayet sahibi bir şeyh vardı. Hacı Bektaş'ın daveti üzerine Rum erenleri onun nezdine geldikleri halde, bu şeyh her nedense davete gelmedi. Öbür Rum erenleri. Onun gelmediğini Hacı Bektaş'a haber verdiler. O da Sarı İsmail adındaki dervişini gönderdi. Emre'yi yanına çağırttı. Gelmemesindeki hikmeti sordu. Emre, "Perde arkasından çıkan bir elin kendisine nasip verdiğini, hazır bulunduğu o erenler bezminde Hacı Bektaş adlı hiç kimsene görmediğini" söyledi. Hacı Bektaş "O elin bir işareti olup olmadığını" sorunca, "Ayasında yeşil bir ben" gördüğünü anlattı. O vakit Hacı Bektaş elini uzattı. Ayasındaki yeşil beni hayretle gören "Emre", kendisine evvelce el-veren mürşit karşısında bulunduğunu anlayınca üç kere heyecanla "Taptuk Padişahım" dedi. Ve adı o zamandan sonra Taptuk Emre oldu.

O bölge köylerinden birinde, Yunus adında, rençberlikle geçinir, çok fakir bir adam vardı. Biryıl kıtlık oldu. Yunus'un fakirliği büsbütün arttı. Nihayet birçok kehanet ve inayetlerini duyduğu Hacı Bektaş'a gelip yardım istemeyi düşündü. Sığırının üstüne bir miktar alıç -yabanî elma- koyup dergâha gitti. Pirin ayağına yüz sürerken hediyesini verdi; bir miktar buğday istedi. Hacı Bektaş ona lütufla muamele ederek, birkaç gün dergahta misafir etti. Yunus geri dönmek için acele ediyordu. Dervişler Pir'e Yunus'un acelesini anlattılar, O da: "Buğday mı ister, yoksa erenler himmeti mi?" diye haber gönderdi, gafil Yunus, buğday istedi. Bunu duyan Hacı Bektaş tekrar haber gönderdi : "isterse o alıcın her tanesince nefes edeyim!" dedi. Yunus buğdayda ısrar ediyordu. Hacı Bektaş üçüncü defa haber gönderdi. "İsterse her çekirdek sayısınca himmet edeyim" dedi. Yunus yine buğdayda ısrar edince; emretti, buğdayı verdiler. Yunus dergâhtan uzaklaştı. Yolda, yaptığı kusurun büyüklüğünü anladı. Pişman oldu. Geri dönerek kusurunu itiraf etti. O vakit Hacı Bektaş, onun kilidi Taptuk Emre'ye verildiğini isterse ona gitmesini söyledi. Yunus, bu cevabı alır almaz hemen Taptuk Dergahına koşarak başına geleni anlattı. O da Yunus'u dergâhın odunculuğuna layin etti. Yunus kırk yıl bu hizmette bulunduğu halde, dergâha eğri ve yaş odun getirmedi. Uzun yıllardan sonra bir erenler meclisi kuruldu. Orada şeyhi ile beraber oduncu Yunus hazır olduğu gibi,- Yunus-i Güyende adlı tanınmış bir ilâhîci de vardı. Mecliste Taptuk Emre'ye coşkunluk geldi, "Şevkimiz var, haydi sen de biraz terennüm et!" diye Yunus'i Güyende'ye seslendi. Ama bunu birkaç defa söylediği halde Yunus-i Güyende'den hiç ses çıkmadı. Nihayet oduncu Yunus'a dönerek; "Haydi, dedi, artık zamanı geldi, kilidin açıldı. Hacı Bektaş sözü yerine geldi, durma söyle!" Bunun üzerine Yunus'un perdesi yırtılarak, kilidi açıldı ve arifane nefesler, ilâhiler söylemeğe başladı.

Hakikate varmak için geçirdiği çilekeşlik devrinde Yunus Emre'nin dergâha hiç eğri ve yaş odun getirmediğini farkeden Taptuk Emre, bir gün Yunus'a, "Dağda hiç eğri odun kalmadı mı?" diye sormuştu. Yunus: "Dağda eğri odun çok, lâkin senin kapına odunun bile eğrisi yakışmaz" diye cevap verdi.

Rivayet ederler ki, her nedense, Yunus'a, şeyhi, kırk yıl seyahat etmesini emretmiş. O da tam kırk yıl gezip dolaştıktan sonra tekrar şeyhinin dergâhına gelmiş. "Ana Bacı" yı bularak şeyhin kendi hakkındaki düşüncesini sormuş. Ana Bacı da demiş ki:

"Yarın, sabah namazında, şeyhinin yolu üzerine yat, şeyh senin kim olduğunu elbette bana soracak, ben de ona Yunus diyeceğim. Eğer, bizim Yunus mu diyecek olursa anla ki, artık çilen dolmuştur."

Ertesi sabah Yunus, bu nasihate uyarak yola usandı. Şeyhi merak edip de, "Bizim Yunus mu?" diye sorunca, Taptuğun ayaklarına kapandı. Ve o günden başlıyarak şeyhin müsaadesiyle hayata yeniden doğarak ilâhî şiirlerini söylemeğe başladı.

Salihli kazası civarında "Emre" adlı, yetmiş evlik bir köyde, taştan bir türbenin içinde, Taptuk Emre ve çocukları ile torunları yatmaktadır. Türbenin eşiğinde de, bir başka mezar vardır. Bu, Yunus'un bir çok mezarlarından biridir. Yunus Emre, kapı eşiğime kendisinin gömülmesini vasiyet etmiş... Şeyhimi ziyaret edecekler, kendi mezarımı çiğneyerek geçsinler diye.

Miskin Yunus, içinden geldiği gibi, durmadan ilâhiler ve nefesler söylermiş. Onun ilâhileri o kadar çokmuş ki, bir kısmını hayvanlar, bir kısmını insanlar, bir kısmını da melekler söyleyip dururlarmış.

(*Yunus Emre*, 1972)

rüştü. Yolculuğunu, doğduğu yer olan Porsuk çayının Sakarya'ya döküldüğü Sarıköy'e dönerek tamamladı. Eskişehir'in Mihalıççık ilçesine bağlı Sarıköy'de, gömüldüğü yere, 1970 yılında, yeni bir anıt-mezar yapıldı. Anadolu'nun birçok bölgesinde ona ait mezarın bulunması şaire duyulan büyük sevginin göstergesidir.

Kendisinden sonra gelen binlerce düşünce ve sanat adamını derinden etkileyen, şiirleri bugün de en az aydınlar kadar halk arasında da dillerden düşmeyen Yunus Emre'nin, Türkçe edebiyatın en büyük şairi olduğunu söylemek yanlış sayılmaz. Yunus Emre, şiirlerinde kullandığı süsten, gösterişten uzak temiz bir Türkçe ile şiirimizin en temiz ve berrak kaynaklarından birini oluşturdu. Allah ve insan sevgisini, dostluğu, kardeşliği, merhamet ve yardımlaşmayı öğütleyen İslâm tasavvufundan kaynaklanan ve güçlü bir lirizmle beslediği şiirleri yüzyılları aşıp geldi. Bazı şiirlerinde aruzu, büyük çoğunlukla hece ölçüsünü kullanan Yunus Emre'nin *Divan*'ında üç yüz altmış kadar ilahi ve nefes toplanmıştır. Şiirinin temel birimi beyit, biçimi ilâhidir. Müstezat ilâhiyi sever. Aruzla yazar, Türkçe hece ölçüsüne uygun olan "hezec" ve "recez" bahrlarını kullanır çoğunlukla. Dizelerini hece ölçüsünün (4+4) durağını tekrarlayarak kurar. Nadiren "remel" bahrını kullanır. Bir taraftan Türkçeye giren Farsça ad ve sıfat tamlamalarını Türkçe tamlamaya dönüştürürken, öte yandan Farsçadan yararlanarak Türkçe deyimler yaratır. Kusursuz bir kafiye yapısı vardır. Şiirleri lirik ve gizemcidir.

Türk tasavvuf edebiyatının ilk büyük şairi olan Yunus Emre, bir ozan yahut bir saz şairi değil, dini-tasavvufi Türk edebiyatı alanında kendine özgü bir tarzın temsilcisidir. Kur'an ve Sünnet esaslarından hareketle bütün insanlığı Allah'ı zikre ve kardeşliğe davet eden şair, şiirlerinde ölüm, fânilik, gurbet ve dervişlik konularını işledi. Yine de onun şiirlerinde en çok işlediği konu ilahi aşktır. Ona göre "aşk makamı" yüce bir makamdır. "Vahdet-i Vücud" (varlığın birliği) düşüncesine sahip olan şair, evrendeki her zerrenin Allah'ın ad ve sıfatlarının

birer tecellisi olduğuna ve O'nun adını kendi diliyle terennüm ettiğine inanır. Yine Yunus Emre'ye göre, "kalbi Rahman için atmayan kişi, mamur hale gelmemiş belde gibidir. Aşk, nefsin nice süfli isteğinin yerine, ruhun aslına, Rabbine olan meylidir. Aşk olgunlaştırır, insanı korkulardan kurtarır, nefsi etkisiz hale getirerek 'öteler âlemine' uçmayı sağlar." Yunus Emre, ne dünya ne de ahiret hesabındadır. O, hasret ile doludur. İlahi aşktan sonra, Yunus Emre'nin düşüncesinde, en köklü yere sahip olan fikir, ölüm fikridir. Şaire göre ölüm "sevgiliyle buluşmaktan" başka bir şey değildir. Ancak, Beylikler döneminin karışık Anadolu'unda yaşamış olan Yunus Emre, dünya ile tümüyle bağlarını koparmamıştır. Bu nedenle de gündelik olaylar şu dörtlüğünde olduğu gibi şiirlerine yansır:

"Bu dünyada bir nesneye
Yanar içim göynür özüm
Yiğit iken ölenlere
Gök ekini biçmiş gibi"

YUNUS EMRE

KÜL

Aşkın aldı benden beni,
Bana seni gerek seni;
Ben yanarım dün ü günü,
Bana seni gerek seni!

Ne varlığa sevinirim,
Ne yokluğa yerinirim,
Aşkın ile avunurum,
Bana seni gerek seni!

Aşkın âşıklar öldürür,
Aşk denizine daldırır,
Tecelli ile doldurur,
Bana seni gerek seni!

Aşkın şarabından içem,
Mecnun olup dağa düşem,
Sensin dün ü gün endişem,
Bana seni gerek seni!

Eğer beni öldüreler,
Külüm göğe savuralar,
Toprağım anda çağıra:
Bana seni gerek seni!

"Cennet, cennet" dedikleri
Birkaç köşkle birkaç huri,
İsteyene ver anları,
Bana seni gerek seni!

Yunus'dürür benim adım,
Gün geçtikçe artar odum,
İki cihanda maksûdum,
Bana seni gerek seni!

YUNUS EMRE

SOĞUK SU

Aceb şu yerde var m'ola
Şöyle garip bencileyin?
Bağrı başlı, gözü yaşlı,
Şöyle garib bencileyin.

Gezdim Urum ile Şam'ı,
Yukarı illeri kanu.
Çok istedim, bulamadım
Şöyle garib bencileyin.

Bendeler garib olmasın,
Firkat oduna yanmasın,
Hocam! Kimseler kalmasın
Şöyle garib bencileyin.

Bir garib ölmüş deyeler,
Üç günden sonra duyalar,
Soğuk su ile yuyalar
Şöyle garib bencileyin.

Söyler dilim, ağlar gözüm,
Gariblere göynür özüm,
Meğer ki gökte yıldızım
Ola garib bencileyin.

Nice bu derd ile yanam,
Ecel ere, bir gün ölem,
Meğer ki sinimde bulam
Şöyle garib bencileyin.

Hey Emrem Yunus biçâre!
Bulunmaz derdine çâre,
Var imdi gez şardan sara
Şöyle garib bencileyin

Yunus Emre'nin dili ortak İslâm medeniyeti içinde öteden beri gelişmeye başlamış ve bu ortak medeniyet dillerinden Türkçeleştirilmiş kelimelerle zengin bir İslâmî Türk dilidir. İdeali gereği geniş halk topluluklarına sesini duyurmaya çalışan şairin dili sade, temiz ve içten bir halk Türkçesidir. Ayrıca Anadolu Türkçesine o çağlara kadar pek görülmemiş bir ahenk işlediği de söylenmektedir. Bugün bestelenen birçok ilahisi Türk halkının yaşayan dilinden derlenmiştir. Onda dil ve üslûp dışında nazım şekilleri, nakaratlı dörtlükler ve kafiyeler de ulusaldır.

Orta Asya'da Ahmed Yesevi ile başlayan tasavvuf şiirinin doruk noktasına Yunus Emre ile çıktığı, Anadolu erenlerinin en büyüğünün Yunus olduğu kabul edilir. Coşkun bir lirizm ile yazan Yunus Emre'nin sade söyleyişine rağmen doğru anlaşılmasının güç olabileceğini ortaya koyan şu rivayet çok ilginçtir: Yunus Emre'nin üç bin şiir söylediği, fakat bu şiirlerin Molla Kasım adlı bir zahid tarafından şeraite aykırı bulunduğu için tahrip edildiği söylenir. Molla Kasım onun şiirlerini ele geçirip bir su kenarına oturur. Bin tanesini yakar, bin tanesini de suya verir. Üçüncü bindeki şiirleri okumaya başlayınca şu dizelerle karşılaşır:

"Derviş Yunus bu sözü eğri büğrü söyleme
Seni sığaya çeken bir Molla Kasım gelir"

Bu beyti okuyan Molla Kasım şaşırır, tövbeye gelir ve Yunus Emre'nin ermiş bir kişi olduğuna inanır. Ne var ki iş işten geçmiştir. Elde sadece bin tane şiir kalmıştır.

Yunus Emre'nin iki eseri vardır. Bunlardan *Risaletü'n Nushiyye* olarak bilineni 1307 yılında mesnevi şeklinde yazılmış, tasavvufî bir nasihatnamedir. Yunus Emre'nin bu

YUNUS EMRE

GECE

Ya Rab! nola benim hâlim
Kabre vardığım gece;
Eyi olmazsa amelim
Kabre vardığım gece

Ya Rabbena yandırma,
Günahlara bandırma,
Çerağımı söndürme
Kabre vardığım gece.

Ya Rabbena! hayr eyle,
Muhammed'e yâr eyle,
Kabrimizi nur eyle
Kabre vardığım gece.

Ya Rabbena! tuş eyle;
İmânı yoldaş eyle,
Muhammed'e eş eyle
Kabre vardığım gece.

Ya Rabbena! şaşırtma;
Yüzüm üzre düşürme,
Zebaniler üşürme
Kabre vardığım gece.

Ya Rabbena! eşimden,
Eşimden, yoldaşımdan
Aklım alma başımdan
Kabre vardığım gece.

Derviş Yunus'un sözü:
Kan ağlar iki gözü,
Mahrum eyleme bizi
Kabre vardığım gece.

YUNUS EMRE

DAĞLAR İLE TAŞLAR İLE

Dağlar ile taşlar ile
Çağırayım Mevlâm seni.
Seherlerde kuşlar ile
Çağırayım Mevlâm seni.

Gökyüzünde İsa ile,
Tur dağında Musa ile,
Elimdeki âsâ ile,
Çağırayım Mevlâm seni.

Derdi ökküş Eyyûb ile,
Gözü yaşlı Yakub ile,
Ol Muhammed Mahbub ile
Çağırayım Mevlâm seni.

Hamd-ü şükrullah ile,
Vasf-ı kulhüvallah ile,
Daim zikrullah ile
Çağırayım Mevlâm seni

Yunus okur diller ile,
Ol kumru bülbüller ile,
Hakkı sever kullar ile
Çağırayım Mevlâm seni.

eserinde âhenk ve âşıkanelik olmamakla birlikte, sembolizmi mükemmeldir. Eserde kavramlar soyut olup teşhis sanatıyla işlenmiştir. Didaktik bir eser olan bu risale, insanın kâmil olma yolunda yaşadığı manevi yolculuğu anlatır. Yunus'un öteki asıl eseri ise düşünce dünyasını da ortaya koyduğu *Divân*'ıdır. *"Yunus olduysa adım pes ne aceb / Okuyalar defter ü divânımı"* beytinden anlaşıldığı kadarıyla, Yunus Emre hayattayken *Divân*'ı biliniyordu. *Divan*'da son kısım hariç bütün ilahiler "gazel" şeklinde yazılmıştır.

Yunus Emre'yi ilim ve edebiyat dünyasına ciddi anlamda tanıtan ilk kişi Fuad Köprülü olmuştur. *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar* (1918) adlı eserinde Ahmed Yesevi ve Yunus Emre etrafında gelişen Türk tasavvuf edebiyatı tarihini geniş şekilde incelemiştir. Cumhuriyet döneminde Yunus Emre üzerine ilk ciddi araştırmayı ise Burhan Toprak yaptı ve Yunus'un şiirlerini *Yunus Emre Divanı* (1933-34) adıyla yayımladı.

"Yunus Emre bir bakıma Mevlâna ile adeta aynı inancı ve aynı dünya ve hayat görüşünü paylaşmıştır.

YUNUS EMRE

BALLAR BALI

Canlar canını buldum,
Bu canım yağma olsun;
Issı, ziyandan geçtim,
Dükkânım yağma olsun.

Ben benliğimden geçtim,
Gözüm hicabın açtım,
Dost vaslına eriştim,
Gümânım yağma olsun.

İkilikten usandım,
Birlik hânına kandım,
Derd-i şarabın içtim,
Dermanım yağma olsun.

Varlık çün sefer kıldı
Dost andan bize geldi
Viran gönül nur doldu
Cihanım yağma olsun.

Yunus, ne hoş demişsin,
Bal ü şeker yemişsin,
Ballar balını buldum,
Kovanım yağma olsun.

YUNUS SAN'ATKÂR

Fuad Köprülü

Yunus Emre'nin san'atı tamamiyle «Millî» yâni «Türk» bir san'attır ki, bunu tahlil edecek olursak, başlıca iki unsura tesâdüf ederiz. Evvelâ ona ahlâkî-sûfiyâne esaslarını veren «İslâmî-Nev-Eflâtûnî» unsur, ikinci olarak; lisânın, edâsını, şeklini, veznini veren millî unsur. Birisi «Esâs» diğeri «Şekl» teşkil eden bu iki unsur, Yunus'un şahsiyetinde birbiriyle o suretle kaynaşmıştaki, ondan vücûde gelen o yeni san'at şekli, zevk itibâriyle, tamamiyle «Türk»tür. «Yunus», bu iki ayrı unsuru, şahsiyetinin, ruhunun hararet ve heyecâniyle eriterek, ortaya, tamamiyle başka ve hususî vasıflara mâlik yepyeni bir mahsûl çıkarmıştır. İşte onun kudreti, hattâ «Dehâ» sı burasıdır ki, biz umumiyetle Türk san'atında bu «Terkîb» kabiliyetini görebiliyoruz. Yunus'un yaratarak üzerine şahsiyetinin damgasını vurduğu ve tespit ettiği bu millî san'at şeklinin hususî seciyeleri şunlardır: Safvet ve samimiyet, dilde basit ve serbest söyleyiş, vuzuh (açıklık). Onu okurken karşımızda, sâde, ma'sûm, ruhu sefkat dolu bir dervişin ilâhî bir lisanla terennümünü duyarız; ruhunu pek eski bir âşinâ gibi bize açan bu dervîş, Hakk'a karşı feryadlarında, hitablarında da dâimâ en tabiî bir sâdelik ve temizlikle bağırır, ağlar, itiraz eder. Onda tasannu, merasimi ve âdâba riayetkârlık yoktur. Engin ruhunun basit ve rahat söyleyişleri ilâhîlerinde berrak bir surette görülür.

İşte bu büyük kudretinden dolayı, «Yunus» un sûfiyâne şiirleri Anadolu'da sür'atle yayılarak az zamanda birçok takibçileri yetişti. XV. yüzyıla kadar, İran Tasavvuf Edebiyatının şiddetli te'siri altında kalan Anadolu Edebiyatı, bir taraftan «Mevlânâ, Sultan Veled, Attâr, Senâî, Sa'dî» nüfûzuna kapılarak Acem vezin ve şekillerini hergün artan bir muvaffakiyetle kabul ederken, diğer taraftan da Yunus'un kuvvetli şahsiyetiyle canlandırdığı Millî tarzı bırakamayarak ona da uyuyordu. Aynı kaynaktan gelen sûfiyâne ilhamın böyle iki muhtelif mecra ta'kîb etmesinde, «Yunus» un şüphesiz büyük bir rolü vardır; eğer o, bu millî tarzı kendi dehasıyla ihyâ ve tespit etmeseydi, büyük İran sûfîlerinin kuvvetli te'siri ile edebiyatımız belki yalnızca diğer mecrayı takîbedecekti. Nitekim, «Dindışı» edebiyatta «Yunus» ayânında millî bir dâhî yetişmediği için o yol asırlarca terk edilmiş ve o vadide hiçbir zaman «Yunus Tarzı» dediğimiz tasavvuf edebiyatı asliyet ve kıymetinde «Millî» bir şey meydana çıkamamıştır.

«Yunus»un san'at şekli hakkında verdiğimiz îzahat, onun eserlerinin halk arasında asırlarca yaşamasının sebebini de bize anlatabilir. Onun san'atını teşkil eden iki unsurdan birincisi yâni «İslâmi-Nev-Eflâtûnî» unsur Anadolu'da altı asırdan beri azalmak şöyle dursun, son zamanlara kadar artan bir kudretle devam etti durdu. Medreseler, tekkeler vasıtasiyle yukarı tabakalardan yavaş yavaş halk arasına da yayılan bu telâkkiler ortada hüküm sürerken Yunus ilâhîlerinin unutulması elbette imkânsızdı. Bilhassa, bu unsurun halktan alınmış şekillerle ve halk zevkine uygun bir tarzda te'lif edilerek, ortaya konulması, böylece en yüksek metafizik telâkkilerin çok basit ve millî bir şekilde ifâde olunması «Yunus» ilâhîlerine her tabakada mevkî' veriyordu. Böyle olmakla beraber, diğer yüzlerce takibçiye rağmen, onun asırlardan beri süren muvaffakiyetini, sadece hitab ettiği muhitin fikrî bir inkılâba erişmesinde değil, daha ziyâde onun şahsiyetinde, dehâsında aramalıdır. <Yunus»u, şüphesiz kuvvetli te'siri altında kaldığı «Ahmed Yesevî» ile mukayese edecek olursak, san'atkâr olmak bakımından ona her surette üstün olduğunu itiraf mecburiyetindeyiz.

(*Türk Edebiyatı Tarihi*, 1986)

Mevlâna'nın Farsça terennüm ettiklerini, çok uzun ve geniş bir ufukta bize aydınlığı gösterdiklerini Yunus çok daha kısa, tesirli bir Türkçe ile şakımıştır. Konularının bu halkın malı olduğu kadar, bütün beşeriyetin kıyamete kadar sürecek en önemli ve hayati olanlardan seçilmiş olması, yurtdışında da sevilip tanınmasına yolaçmıştır." (Abdulkadir Karahan)

YUNUS EMRE

ŞOL CENNETİN IRMAKLARI

Şol cennetin ırmakları
Akar "Allah!" deyu deyu;
Çıkmış islâm bülbülleri,
Öter "Allah!" deyu deyu.

Salınır Tûbâ dalları,
Kur'an okur hem dilleri,
Cennet bağının gülleri,
Kokar "Allah!" deyu deyu.

Kimi yiyip kimi içer,
Hep melekler rahmet saçar,
İdris nebi hülle biçer,
Diker "Allah!" deyu deyu.

Altındandır direkleri,
Gümüştendir yaprakları,
Uzadıkça budakları
Biter "Allah!" deyu deyu.

Aydan aydındır yüzleri,
Misk ü amberdir sözleri,
Cennette huri kızları
Gezer "Allah!" deyu deyu.

Hakka âşık olan kişi,
Akar gözlerinin yaşı,
Pür- nûr olur içi dışı,
Söyler "Allah!" deyu deyu.

Ne dilersen Haktan dile,
Kılavuzla gir doğru yola,
Bülbül âşık olmuş güle,
Öter "Allah!" deyu deyu.

Açıldı gökler kapısı,
Rahmetle doldu hepisi,
Sekiz cennetin kapısı,
Açılır "Allah!" deyu deyu.

Rıdvan'dürür kapı açan,
İdris dürür hülle biçen,
Kevser şarabını içen
Kanar "Allah!" deyu deyu.

Miskin Yunus! Var yârına,
Koma bugünü yarına,
Yarın Hakkın Divanına,
Varam "Allah!" deyu deyu.

YUNUS EMRE

Sezai Karakoç

Bir İslâm şairi olduğunun iyice şuurunda bulunan Yunus, İslâm metafiziğine uygun olarak, ölüme, hayata, hayattan ölüme geçişteki çelişkiye ayrı ayrı değer verir. Hayatı bir Tanrı nimeti olarak bütün sevinçli ve güzel yönleriyle yaşar. «Her nefs ölümü tadıcıdır» ilâhî kaidesinin ışığında ölüme geçişin trajiğini çizer. Ve bütün bir İslâm mistisizmi açısından ölüm ötesine ışık tutar. Gerek hayatın güzel yüzü, gerek ölüme geçişin asık ve buruşuk suratı, gerek ölüm ötesinin ebedî yeşil çehresi için insanın daima aşkla, ilâhî sevgiyle ayakta durması gerektiğini kabul edelim ister; tek aşktır ki, bizi bu değişik şartlarda bir birlik içinde ve varlık halinde tutabilir. Bunun için :

«Bir dem aşksız olmıyayım» duasıyla Allah'a yalvarır. Bir de hayat temalerinden örnekler verelim :

Bu dünya bir gelindir yeşil kızıl donanmış
Kişi yeni geline bakar bakar doyamaz

Bu dünya, insanın bakıp bakıp doyamadığı kızıl, yeşil donanmış pırıl pırıl bir gelindir. Ölümü en sâkin ve soyut çizgilerle anlatan Yunus, ölüme geçiş acılarını en dehşetli imajlarla, hayatı da, bir çocuğun dünyaya bakışı kadar taze, renkli ve parlak, canlı kelimelerle anlatıyor. Bu dünya imajı, Lorca'nın şiirleri kadar canlı ve renklidir.

Aynı şekilde, çocuğun gençliğe geçişini anlatırken, Yunus,

Bu çağ ile sakal biter
Görenin gülmesi tutar

diyor. Sakalı yeni bitmiş bir insanın, kimsenin büyüdüğüne inanamamasını, bu psikolojik realizmi yakalarken Yunus insanı şaşırtır. Ve insanın doğuşu imajı da hep aynı hayat güçleriyle canlandırılır :

İlk yaz güneşi gibi
Mevc urup doğa geldim

Bunlar, Yunus'un ayrıntılara bile müthiş dikkatleridir. Yaz başlangıcı güneşinin, bahar güneşinin dağın ucundan çıkarken, adetâ hoplıya hoplıya, sıçrıya sıçrıya çıkışı, döne döne yükselişi duygumuz, yeni sakalı biten bir insana güler gibi oluşumuz, yeni geline bakıp bakıp doyamayışımız gibi psikolojik nüansları bu dikkat, şairimizin günlük yaşayış duygularında bile ne kadar sıhhatli ve canlı, uyanık ve çevik olduğunu, gözün ve duyguların, gönül ve akıl gibi nice ayakta durduğunu, şairin her yönüyle eşyaya ve eşyanın gerisindeki gerçeklere çevrik beklediğini gösterir bize. Metafizik düşünceler ve ölüm ötesine bakış, onun günlük idrak akışını iptal edememiş, felce uğratamamış, gölgelememiş, karartmamıştır. Tersine, eşyadaki, içteki ve dıştaki her kıpırdayış, o ebedî ötenin ışığında önemli ve değerli, dikkate yarar ve yarasır bir pırıltıdır. Sabah güneşin bir çocuk gibi bir dağ ucundan zıplaya zıplaya çıkışı, sekerek yükselişi, sakalı biten bir çocuğa insanın gülesinin tutması, baka baka doyulmayan kızıl, yeşil bir yeni geline benzeyen bütünüyle bu dünya, bütün güzel bir nimetsi akışıyla bu dış hayata karşılık içteki süzülüp giden aşk, yani iç hayat akışı birleşerek, ebedî kaynağa doğru akıp giderler, içteki aşk, dışın faniliğini ötenin ebediliğine çeviren, dönüştüren bir köprüdür. Veya dış hayatı bir ırmak yükü gibi sırtına alıp denize götüren bir ırmaktır.

Hayatla Ölüm arasındaki ilişkiyi :

Senin ömrün ok gibi yay içinde dopdolu
Dolmuş oka ne durmak ha sen anı attın tut

beytinde kısaca anlatıyor. Ömür, yani hayat, yay içinde dopdolu bir oktur. Yaşayış gerginliğini, her an ölümün çatabileceğini bu DOLMUŞ OK, yay içinde bu dopdolu oluş açıklar. Fakat bu ok, sonsuza kadar duramaz. Bir gün atılacaktır. Hedefse ölümdür. Matematik bir kesinlikle bu böyle olduğuna göre, insanın ölüme ayartanması sağduyuya elverişli olan tek iştir. İnsana ok hedef için gereklidir, yoksa hedef ok için değildir ve ok hedef değildir.

Lirik dediğimiz şiirler, halk duyuşlarıyla da ilgili olarak, tabiatla insanın yalnızlığı arasındaki ilişki veya tezadı ana tema olarak alır. İnsanla tabiat arasındaki gerginlik, yabancılık, insanî duyuşla tabiî oluş arasındaki şiddet farkı, yön değişmesi, çatışma ve bağdaşmazlık söz konusudur. Tabiat çılgınca

→

güzelse, insan ondan bir anlamda mutlak mahrumdur. Sanki kendisiyle onun arasında bir engel vardır. Atılan her bağ tutmaz, her köprü düşer, konan her taş devrilir. Mezar taşları bile hep devrilir. Dağ insanın karşısına bir harâmî gibi çıkar. Tabiat, bütün bir güzellikle donanıksa, tam o anda insanın içi üşür, içine kar yağar kişinin,

Haramî gibi yoluma
Arkım düşen karlı dağ

şiirinde de görüldüğü gibi, Yunus, tabiatı «karlı dağ» sözüyle sembolleştirir. Haram ile harâmî arasındaki kelime benzerliği, nefsle tabiat arasındaki keyfiyet benzerliğine denktir. Tabiatın isteklerine cevap veren, dolayısıyla içteki bir gerçekleşmesi, toplanması ve tohumlaşması olan nefs, insanın yolunu, eşkıya gibi kesen bir karlı dağdır sanki. Yine :

Karlı dağların başında
Salkım salkım olan bulut
Saçın çözüp benim için
Yaşın yaşın ağlar musun

beytinde olduğu gibi, bir yanda tabiatın ihtişamlı ve parlak çizgisi, öte yanda bulutlardan bile kendisine ağlamasını isteyen bir iç yalnızlık. Ama tabiat ağlamaz. Nefse cevap verse de, daha doğrusu nefsi kamçılasa da, ruha cevap vermez. Arada bir perde vardır, delinemiyen bir zar vardır. İnsan, tabiat içinde ona yabancı, dolaşır durur.

Gurbeti anlatan şiirlerinde de, Yunus, gittikçe artan bir şiddetle, gariplik duygusunu, en uç noktaya kadar götürür. Bir garibin öldü denilmesi, ölümün üç günden sonra duyulması ve soğuk su ile yıkanılması bu merhaleleri anlatır. Bu sefer, «Karlı Dağ», «Soğuk Su» olmuştur.

Buradan, Yunus'un insan ve şair anlayışına çıkılabilir. «Dertli Dolap» şiiri bir bakıma, Yunus'un poetikasıdır. İnsan, Dağdan «yâni tabiattan» bezeni (yâni nefsi, vücudu, bedeni) getirilen, buraya uymadığı için «türlü dü'zeni bozulan», bir türlü bu dünyaya alışamıyan, bu şartlarla uyuşamıyan, ona daima yabancı, dertli bir dolaptır. İnleyen bir dolaptır. İnsan ve şair bir dertli dolaptır. Dolabın inîltisi de şiir.

Suyum alçaktan çekerim
Dönüp yüksege dökerim

beytinde de, insanın toprakla, gökle, süfli ve ulvî âlemle, nefs ve ruh dünyasıyla olan alâkası, bir çırpıda en güzel bir örnek bir benzetiş içinde canlanıveriyor.

Ben bir usanmaz ozanım
Derdim vardır inlerim

beytinde de, insanın bu dünyaya uymazlığı, yabancılığı yüzünden nasıl inlediği ve «usanmaz ozan» haline geldiği açıkça söylenerek insanla tabiat ve şiirle tabiat, sanatla tabiat arasındaki çelişki îmâ edilmiş oluyor. Şairin oluşumu, tabiat parça ve unsurlarını kullandığı halde, ona nasıl karşı çıktığı, ondan nasıl yakındığı, insan, sanat ve şiir için çilenin birinci şart olduğu, su dolabı ve yaptığı iş, sesi düşünülünce anlaşılıyor. Dolap, ayrıca biçimin (şekil)in sembolüdür. Su ise muhtevadır (öz). Su, dolaba gelip çıkıp gidiyor ve dolaptan bir ses çıkıyor. Sürekli bir inilti.

Derdim vardır inlerim

mısranın her kıta sonunda tekrarlanışı ile gittikçe artan ve kuvvetlenen bu şikâyet sesi, rüzgâr. Şiirin sesidir. Su akıp faydalı oluyor. Böylece, muhtevanın verimli ve faydalı olması gerekiyor. Biçimse şairin şahsiyetinden, iç biçimden, mizacından, kopup gelen kalıptır. Yani dolap hem şairin kişiliği, hem o kişiliğin tek şüre yansıması olan biçim. Çıkan ses, şiirin eksilmemesi gereken sesidir. Dolapların belli biçimi, vezne, sesin hep aynı şekilde oluşu kafiye ve iç ritme denk alınabilir. Şüphesiz, Yunus bu şiirde insanı, insanın bu dünyadaki konumunu, kendi öz yalnızlığını anlatıyor. Ama, sınırlı ümleriyle ve sembolizasyonu ile de, aynı şiir, şairin poetikası için bir çıkış noktası olmuştur denebilir. Ya da şiirin gücü, çok taraflılığıyla bunu da çıkarmağa elverir.

(*Yunus Emre*, 1989)

YUNUS EMRE

BAŞTAN AYAĞA YÂREYİM

Gönlüm düştü bu sevdaya;
Gel gör beni aşk neyledi.
Başımı verdim kavgaya;
Gel gör beni aşk neyledi.

Ben ağlarım yanı yana;
Aşk boyadı beni kana.
Ne âkilim, ne divâne
Gel gör beni aşk neyledi.

Mecnun olubem yürürüm;
Dostu düşümde görürüm;
Uyanır melûl olurum:
Gel gör beni aşk neyledi.

Aşkın beni mest eyledi;
Aldı gönlüm hasteyledi;
Öldürmeğe kasteyledi;
Gel gör beni aşk neyledi.

Gâh eserim yeller gibi;
Gâh tozarun yollar gibi;
Gâh akarım seller gibi,
Gel gör beni aşk neyledi.

Akan sulayım çağlarım;
Dertli yüreğim dağlarım;
Yârim anıben ağlarım;
Gel gör beni aşk neyledi.

Benzim sarı, gözlerim yaş;
Bağrım pare, ciğerim taş.
Hâiden bilen dertli kardaş;
Gel gör beni aşk neyledi.

Ya elim al kaldır beni;
Ya vaslına erdir beni;
Çok ağlattın güldür beni;
Gel gör beni aşk neyledi.

Ben Yunus-u biçareyim;
Baştan ayağa yâreyim;
Aşk elinden âvâreyim;
Gel gör beni aşk neyledi.

HAKKINDA: Fuat Köprülü / Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar (1919), Burhan Toprak / Yunus Emre Divanı (1933-34, 5. bas., 1972), Mûjgân Cunbur / Yunus Emre'de Namaz (1956), Mûjgân Cunbur / Yunus Emre'nin Gönlü (1957), Abdülbaki Gölpınarlı / Yunus Emre ve Tasavvuf (Yunus Emre ve onu izleyen şairlerden seçmeler, 1961), Nezihe Araz / Dertli Dolap (roman, 1961, Recep Bilginer tar. aynı adla oyunlaştırıldı, 1974), Sezai Karakoç / Yunus Emre (incelcme, 1965), Türk Yurdu Dergisi Yunus Emre Özel Sayısı (Ocak 1966), Abdülbaki Gölpınarlı / Yunus Emre (6. bas., 1968), Necip Fazıl Kısakürek / Yunus Emre (oyun, 1969), Mehmet İsmet Binark / Yunus Emre Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi (N.

YUNUS EMRE

GÖK EKİNİ

Geldi geçti ömrüm benim.
Sol yel esip geçmiş gibi.
Hele bana şöyle gelir:
Şol göz yumup açmış gibi.

İşbu söze Hak tanıktır.
Bu can gövdeye konuktur.
Bir gün ola çıka gide;
Kafesten kuş uçmuş gibi.

Miskin âdem oğlunu
Benzetmişler ekinciğe.
Kimi biter, kimi yiter,
Yere tohum saçmış gibi.

Bu dünyada bir nesneye
Yanar içim, göynür özüm:
Yiğit iken ölenlere
Gök ekini biçmiş gibi.

Bir hastaya vardın ise,
Bir için su verdin ise,
Yarın anda karşı gele,
Hak şarabın içmiş gibi.

Bir miskini gördün ise,
Bir eskice verdin ise,
Yarın anda karşı gele,
Hülle donun biçmiş gibi.

Yunus Emre! Bu dünyada
İki kişi kalır derler:
Meğer Hızır, İlyas ola,
Âb-ı hayat içmiş gibi.

Sefercioğlu ile, 1970), Ahmet Kabaklı / Yunus Emre (1971), Cahit Öztelli / Yunus Emre, Yeni Belgeler, Bilgiler (1971), Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Türk Edebiyatı (Yunus Emre Bibliyografyası, sayı: 5, Mayıs 1972), Memet Fuat / Yunus Emre (1976), Abdullah Rıza Ergüven / Bütün Yönleriyle Yunus Emre (1982), Mustafa Özçelik / Yunus Emre (1984), Kul Sadi Yüksel / İrfan ve Yunus Emre (1985), Metin Akar / Yunus Emre (1985), İhsan Işık / Kültürümüz ve Kadınlarımız (s. 104-113, 1987), Mustafa Tatçı / Yunus Emre Bibliyografyası (1988), Muzaffer Uyguner / Yunus Emre (1989), İlhan Başgöz / Yunus Emre, (1990), Mustafa Tatçı / Yunus Emre Divanı-İncelemeI (1990), Mustafa Tatçı / Yunus Emre Divanı-Tenkitli Metin-II (1990), Mustafa Tatçı / Yunus Emre Divanı-Risâletü'n-Nushiyye (Tenkitli Metin, 1991), Mustafa Tatçı / Aşık Yunus ve Diğer Yunusların Şiirleri (1991), Mustafa Tatçı / Yunus Emre İle İlgili Makalelerden Seçmeler (1991), Murat Yüksel / Yunus Emre'de İslâm Tasavvuf ve Ahlâkı (1991), Mustafa Tatçı / Yunus Emre Divânı (1991), Vahap Kabahasanoğlu / Yunus Emre"nin Şiirine Çağdaş Bir Yaklaşım (1991), İsmail Ali Sarar / Yunus Emre / Seçme Şiirleri / Selected Poems (Türkçe-İngilizce, 1991), Zeki Büyüktanır / Yunus Emre (oyun, 1991), Metin Akar / Doğumunun 750. Yılında Yunus Emre (1992), Faruk Yılmaz / Yunus Emre, Hayatı-Düşüncesi-Etkisi (1992), Abdülkadir Güler / Yerli ve Yabancı Gözü ile Yunus Emre (1993), Lütfi Kaleli / Mevlâna, Yunus ve Hacı Bektaş Gerçeği (1993), Önder Göçgün / Dünden Bugüne Yunus Emre (1995), Mustafa Tatçı / Yunus Emre Divanı-Risâletü'n-Nushiyye - Tenkitli Metin-III (1997), Mustafa Tatçı / Yunus Emre Divanı- Âşık Yunus-IV (1997), Abdulkadir Karahan/ Türk Şiirinden Portreler içinde (Haz. Mehmet Nuri Yardım, 2001), Vehbi Vakkasoğlu/ Türk Şiirinden Portreler içinde (2001), Emine Işınsu / Bir Ben Vardır Benden İçeri (roman, 2003), Vecihi Timuroğlu / Yunus Emre'nin Şiiri Üzerine Bir Deneme (Varlık, Kasım 2004), Âdem Çalışkan / Yunus Emre'nin Bir İlahisi ve Dil Bilimsel Açıdan İncelenmesi (Tasavvuf dergisi, Haziran 2004).

YUNUS KORAY

Şair ve yazar. 25 Ekim 1957, Sülekler / Korkuteli / Antalya doğumlu. Asıl adı Koray Küçükemiroğlu'dur. Yunus Koray K. ve Hayali imzalarını da kullandı. Antalya Cumhuriyet İlkokulu (1969), Antalya Merkez Ortaokulu (1972), Antalya Lisesini (1976) bitirdi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden *"İkinci Yeni Hareketinin Türkiye Türkçesinde Yaptığı Biçim Kırmaları"* lisans tezi ile (1980) mezun oldu. Edebiyat öğretmeni olarak Balıkesir İvrindi ve Susurluk ile İzmir liselerinde görev yaptı. Yaşamını ve çalışmalarını İzmir'de sürdürdü.

"Beyazı Emziren" adlı ilk şiiri *Türk Dili* dergisinin Şubat 1977 sayısında, diğer ürünleri 1977'den itibaren *Türk Dili, Varlık, Türkiye Yazıları, Yusufçuk, Somut, Oluşum, Milliyet Sanat, Hürriyet Gösteri, Yeni Biçem, Edebiyat ve Eleştiri, Karşı Edebiyat, Yeni Sesimiz, Saçak, The New Renaissance* (ABD) vd. dergilerde yer aldı. Şair, yazar ve karikatürcüler üzerine yazdığı "porte şiirler"in bir bölümü *Gül/Diken* dergisinde yer aldı. 1976'da Antalya Film ve Sanat Şenliği (1976), 1979'da Hasan Tahsin Derneği, 1984'te Sanat Rehberi Dergisi, 1986'da Akademi Kitabevi, 1987'de Temmuz dergisi, 1990'da Yunus Nadi, 1991'de Mavi Derinlik, 1995'te Sabri Altınel (ikincilik) ve Ali Rıza Ertan şiir ödüllerini aldı. Edebiyatçılar Derneği (Genel Yönetim Kurulu) üyesidir.

"Yunus Koray şiirinin en belirgin özelliği bütünselliktir. Yaşamı bütünsel olarak ele alır. Toplumsal, siyasi, ekonomik yanlarıyla, insanla, insanlararası ilişkilerle, gelenek, örf ve âdetlerle, dinle, tarihsel, toplumsal boyutlarıyla, geçmişiyle, hatta gelece-

Yunus Koray

giyle bir bütün vardır karşımızda. Bu anlamıyla sosyolojik bir şiirdir Yunus Koray şiiri.

"Diğer açıdan, dilsel bir şölendir. Şiir dille yazılıyorsa, şiir dili kurarak başarıyor. Yükte hafif, çünkü gerçekten dile bindirilen gereksiz bir ağırlık yok. Çerden çöpten tamamen arınmış,

YUNUS KORAY

GÜZ ŞİİRİ

Teknede
Acılar
Anılar
Ve aşklar

Şimdi
Yaralı
Ve güzle sürüklenir

Bütün kıyılarda
Herkesin kendi denizi

Ağustosta
Nar ağaçlarıyla
Gözce
Ve kalbe dağılır

İnsanlar
Ve serüvenler
Yenik düşmüştür

Yeni bir umuda
Açılmıştır
Yenik tekneler

Tek
O tek-
ne
de
mi
Yalnız
Aşklar
Anılar
Ve acılar

(Yaşamı Yargılayan Şiirler, 1987)

anlam katmanlarıyla donatılmış bir tür arı dil. Bu yüzden de pahada ağır. Neredeyse her sözcük özenle seçilmiş, yoğunlaştırılmış; bir elmas gibi. (...)

"Yunus Koray şiirinde, çarpıcı imgelerin yalın bir dille verilişi, imgesel yapıyı çok daha güçlendiriyor. Açıkçası imge "geliyorum" demiyor. Usulca geliyor, vuruyor ve bekliyor. Bu anlamda bir vur-kaç tekniği de değil. Okuru altüst etmiyor, dağıtmıyor. Sarsıyor ve bırakıyor. Derinden etkileyen, kolay kurtulanamayacak bir sarsıntı yaratıyor." (Altay Öktem)

ESERLERİ (Şiir):

Yaşamı Yargılayan Şiirler (1987), *Devlet ve Patika* (1993), *Karşı Kitap* (1997).

HAKKINDA: Veysel Öngören / Yaşamı Yargılayan Şiirler (Yeni Düşün, Temmuz 1987), İbrahim Oluklu / 80'li Yılların Şiiri Üstüne Yunus Koray'a Sorular (Karşı, Aralık 1993), M. Yaşar Bilen / Devlet ve Patika (Varlık, Ekim 1995), Şükran Kurdakul / Yaşasın Edebiyat (Cumhuriyet, 30.10.1995) - Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Yunus Koray'la Söylcşi (Dönemeç, Aralık 1996), Mehmet Mümtaz Tuzcu / Şiirin ve Patika'nın Şairi Yunus Koray - Altay Öktem / Şiir Bağışlamaz!.. - Mehmet Sadık Kırımlı / Şiirin Özünden Doğdu O... - Halil Şahan / Toprağını Yazan Şair (Cumhuriyet Kitap, 16.11.2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

YUNUS NADİ (Abalıoğlu)

Gazeteci, yazar, siyaset adamı (D. 1880, Fethiye / Muğla - Ö. 1945, Cenevre / İsviçre). Abalızade ailesinden, gazeteci-yazar Nadir Nadi ile Doğan Nadi'nin babasıdır. İlk ve ortaöğrenimini Rodos İptidai Mektebi ve Süleymaniye Medresesinde tamamladı. Mekteb-i Sultani'yi (Galatasaray Lisesi) bitirdikten sonra bir süre Hukuk Mektebinde okudu. Öğrencilik yıllarından itibaren gazetecilik mesleğine girerek önce *Malumat* gazetesinde çalıştı. 1901 yılında II. Abdülhamit yönetimi aleyhtarı hareketlere katılmaktan tutuklanıp Midilli adasına sürgün edildi. İkinci Meşrutiyet'in ilanından (1908) sonra İstanbul'a dönerek mesleğine devam etti. Bu yıllarda *İkdam* ve *Tasvir-i Efkâr* gazetelerinde çalıştı. 1911'de Meclis-i Mebusan'a Aydın Mebusu olarak girdi.

Birinci Dünya Savaşı sonlarında *Yeni Gün* gazetesini çıkarmaya başladı. İstanbul Hükümetinin yayınlarından memnun olmadığı bu gazetenin yayınını, Milli Mücade yıllarında Ankara'ya giderek orada sürdürdü. 1920-23 yılları arasında İzmir Milletvekili olarak TBMM'nin ilk döneminde yer aldı. Muğla milletvekili olarak Meclis'teki görevini 1943'e kadar sürdürdü. 1924'ten itibaren, *Yeni Gün* gazetesinin yerine İstanbul'da *Cumhuriyet* gazetesini çıkarmaya başladı.

Yunus Nadi Abalıoğlu

Cumhuriyet'teki başyazarlığı öldüğü yıla kadar devam etti. Ölümünden sonra *Cumhuriyet* gazetesi tarafından anısına Yunus Nadi Armağanı Ödülleri düzenlendi ve sürdürüldü.

ESERLERİ:

Artemis (1900), *İhtilal ve İnkılab-ı Osmanî* (1908), *40 Saat Graf Jeplin ile Havada* (1930),

Ankara'nın İlk Günleri (1955), *Birinci Büyük Millet Meclisinin Açılışı ve İsyanlar* (1955), *Ali Galip Hadisesi* (1955), *Çerkez Ethem Kuvvetlerinin İhaneti* (1955), *Mustafa Kemal Paşa Samsun'da* (1955), *Kurtuluş Savaşı Anıları* (1978).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), Kemal Öztürk / İlk Meclis (1999).

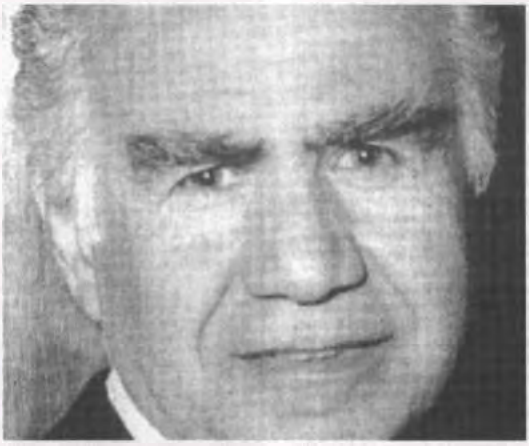
YUNUS VEHBİ EFENDİ

Hukukçu, yazar (D. 1834, Vela / Rize – Ö. 27 Ramazan 1913). Rize, Konya ve Kayseri'de sürdürdüğü öğrenimini İstanbul'da tamamladı. Öğrenimini bitirdikten sonra Fetvâhâne-i Âlî'nin Müsevvit Odasında çalışmaya (1922) başladı. Sonra Mekke-i Mükerreme'de bölüm şefliğine (1863) atandı. 1865'te tekrar İstanbul'a Fetvahane'deki görevine döndü. İstanbul'da kadılık görevine getirildi. Bir müddet sonra Mekke'ye Kadı oldu (1887). Bağdat, İzmir, Yanya, Edirne, Beyrut, Halep ve Kudüs'te görev yaparak 1909'da emekliye ayrıldı. *Menâsik-i Hacc-ı Şerîf* (Haccın Sırları adıyla, yay. haz. Veysel-Nesibe Akkaya, 2003) adlı bir eseri vardır.

HAKKINDA: Yunus Vehbi Efendi / Haccın Sırları (yay. haz. Veysel-Nesibe Akkaya, 2003).

YURDABAK, Hüseyin

Şair. 1931, Beypazarı / Ankara doğumlu. On yaşında iken ailesiyle birlikte Ankara'ya yerleşti. Soyadını Yurdabak olarak değiştirmeden önce, 1948-50 dönemi ürünlerinde Hüseyin Çolak imzasını kullandı. İlkokulu Ankara'da tamamladı. Ankara Gazi Lisesini bitirdikten (1949) sonra İstanbul Gazetecilik Yüksek Okulundan mezun oldu (1954). Ankara Bakkallar Odası başkanlığı (1975-80), Ankara Bakkallar Tüketim Kooperatifi başkanlığı (1980-85), Ankara Toptancılar Derneği kuruluşu olan Toptan Gıda Maddeleri Satış Kooperatifi (GÜRPAK) genel müdürlüğü (1978-81), Türk Kooperatif Kurumu Yönetim Kurulu üyeliği, Türkiye Bakkallar Federasyonu üyeliği (1977-79), *Karınca Dergisi* yazı işleri müdürlüğü, *Beypazarı*

Hüseyin Yurdabak

dergisinin yönetmenliği (1975-98) görevlerinde bulundu. Çalışmalarını Ankara'da ticaret ve sigorta acenteliği yaparak sürdürdü. İLESAM, Türkiye Yazarlar Birliği, Türk Dünyası Yazarlar ve Sanatçılar Vakfı, Türk Folklor Kurumu üyesidir.

Birkaç arkadaşlarıyla birlikte 1950 ve 1975'te iki kez *Bahçe* (9 ve 29 sayı), Şahinkaya Dil ile 1965'te *Çağdaş*, ayrıca *Beypazarı* (3 yıl), *Nilüfer* (Fahri Dalsar'dan devralarak, 1955-56), *Rüzgâr* (Ahmet Yüzendağ ile) dergileri ile *Bakkalın Sesi* ve *Bakkala Haber* gazetelerini çıkardı. Şiirleri ayrıca *Yedigün, Filiz, Çağrı, Eflatun, Defne, Doğu, Pınar, Hazine, Eflatun, Size, Yesevi, Tarla, Türk Edebiyatı, Türk Dili, Dil, Rüzgâr, Ozan, Yeni Yıldız, Tarla, 20. Asır, Her Hafta, Nilüfer, Yeşilay, Ürün, Türk Sanatı, Sanat Yolu, Karınca, Erciyes, Gülpınar, Türk Sanatı, Ufuk* vd. dergiler ile *Memleket, Edebiyat Alemi, Hakimiyet, Yeşil Bursa* gibi gazetelerde yayımlandı. Şiirlerinden bir bölümü Türk sanat müziğinin çeşitli makamlarında bestelendi. *Ateşe Esen Rüzgâr* adlı eseriyle İsveç Hümanist Enternasyonal'ın 1992 Jüri Özel Ödülünü aldı. 2002 yılında Türk Dünyası Genç Yazarlar Birliği Edebiyat Ödülüne layık görüldü.

"Köy hayatının kıvrak bir musiki ahengi ile akan dereleri, bağlar ve bahçeleri gibi türlü güzelliklerden akseden tabiat hasreti Yurdabak'ın şiirlerinin konusu olmuştur. Duru ve temiz bir dil ve sürpriz kafiyeleriyle ayrı bir ilgi ve takdir toplamıştır." (Abdullah Satoğlu)

"Yurdabak, güzel söyleyiş taraftarıdır. Akıcılığını kakofoniden uzak kelimelerle sağlıyor. Kelime ve kelime grupları arasındaki uyum şiirinin başlıca özelliğidir. Orijinal buluşları her şiirinde bulmak mümkündür." (H. Fethi Gözler)

HÜSEYİN YURDABAK

YÂR PEŞİNDE KOŞA KOŞA YORULDUM

Yâr peşinde koşa koşa yoruldum,
Akıp akıp bir su gibi duruldum.
Ben o yâre can evimden vuruldum.

Çayır çimen yaz olunca biçilir,
Yâr elinden zehir olsa içilir.

Gurbet elde garip kalmış kuş idim,
Aşkı içmiş gönülden sarhoş idim,
O zamanlar ben yârin olmuş idim..

Çayır çimen yaz olunca biçilir,
Yâr elinden zehir olsa içilir.

HÜSEYİN YURDABAK

YALNIZLIK

Bir kış gecesinde solgun ay gibi,
Her gece içime batar yalnızlık.
Odamda zehirli bir yılan olup,
Önüme kıvrılır yatar yalnızlık.

Gariplik ruhumda öyle bir el ki,
Dokunsa dağları ağlatır belki.
Gurbet çarşısında bir tüccar sanki
İnsan alır, insan satar yalnızlık.

Ömürler tükenir yıllar boyunca,
Türküler söylenir yollar boyunca,
Bir gün şu vücudum toprak olunca
Üstümde dal atıp biter yalnızlık.

Karlar ağaçlara bir beyaz kefen,
Mevsim mevsim solar bu gül renkli ten
Tabuttan at ile kaçsam önünden
Bir mezar içinde yeter yalnızlık.

Yatağım buz gibi yine bu kışta,
Bir türlü bitmiyor hasretlik işte.
Sevda ocağında yanan ateşte
Sabret gönül diye tüter yalnızlık.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Dört Kardeştik* (1946), *Altın Kumlar* (1962), *Ateşe Esen Rüzgâr* (mensur şiirler, 1993), *Hüzün Durağı* (1993), *Beypazarı'ndan Geçerken Hüznün Tadı* (Rubailer, 2003).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Liman* (Halil Soyuer'in Şiirleri, yay. haz. 1950), *Türk Halk Edebiyatı Terimler Sözlüğü* (1999), *Terazi* (meslek kitabı, 1994).

ANTOLOJİ: *Bahçe Şairleri Antolojisi* (Abdullah Satoğlu ve Erdoğan Ünver ile, 1992), *Gönül Sohbetleri Güldestesi I-II-III-IV* (F. Halıcı ve A. Satoğlu ile birlikte, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001), *Şiirle Yaşayanlar* (2002), *Beypazarı Şairleri – Hayatı ve Şiirleri* (2004).

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959), Şahinkaya Dil / Resimli Ürün Antolojisi (1950), Bahçe Şairleri Antolojisi (1992), Oktay Yivli / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (1996), TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998), Türkiye'de Kim Kimdir (2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Feyzi Halıcı / Bir Şiirin Hikâyesi (c. 2), Şiirle Yaşayanlar (2002), Hüseyin Yurdabak / Beypazarı Şairleri – Hayatı ve Şiirleri (2004).

YURDAKUL, Ahmet

Öykü, roman ve senaryo yazarı. 20 Kasım 1954, Balıkesir doğumlu. İzmir Eşref Paşa Lisesi (1972), İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi (1977) mezunu. İzmir'e yerleşerek özel sektörde çalıştı. Ayrıca televizyon alanında çalışarak; Sıcak Saatler (1977), Aşkın Dağlarda Gezer (1999),

AHMET YURDAKUL

KUTLAMA

Biliyorum, gökyüzünde havai fişekler uçuşmayacak. Görünmez boşluklardan birileri, bizleri, konfeti yağmuruna tutmayacaklar. Çünkü günlerdir, onlarca insanın gizil yürek titreşimleriyle, kendi halinde bir yılbaşı gecesi için süslemeye çalıştıkları bu mekan, beş yıldızlı bir otelin balo salonu değil; yalnızca bu yüzden- bu gece burada yaşamlacak olağanüstü güzellikten dünyanın önemli bir bölümü haberdar olamayacak. Kalan bölümü (!) ise, yaşanıp bittikten sonra bütün renkleri maviye dönüşecek bir yeni yıl gecesini, ruhlarının derinliğinde, son nefeslerine dek "ihtimamla" saklayacaklar.

Tavandan sarkan rengarenk balonların, yaldızlı tüllerin uçuştuğu, kreponların küçük bir esintiyle havada ahenkle yer değiştirdiği bu giriş katının, aslında bir eski zaman köşkünün selamlık dairesi olduğunu belirtmek zorundayız. En dipte, yerden dört parmak yüksekliktek platformun üzerine kurulmuş küçücük sahnenin, geçmişi oldukça eskilere uzanan bu huzurevinde, bugüne değin gerçekleşmiş kutlamaların hiçbirinde rastlanmayan bir gizemle yüklü oluşunu ilk bakışta anlamak doğrusu pek kolay değil. Ancak yaşlı bedenleri böylesine istekli ve enerjik, ordan oraya koşturan şeyin, üstünde iki eski hazeran iskemle, yerlere kadar sarkan kadife örtülü masa, tepeden sarkıtılmış bir mikrofonla bu "sahne" olduğu, kendisine yöneltilen özel ilgiden ötürü açıkça belli. İşte şu anda yaşlı bir kadın, danseden adımlarıyla sahneye yanaşıp, elindeki gülü, masadaki.. o bir tek gülü koymak için yapıldığı besbelli kristal vazoya bırakıyor. Diyelim ki, yılbaşı gecesi sokak röportajları yapmak üzere →

yolu kazara buralara düşmüş bir televizyon muhabirisiniz... Eğer adımlarınız, elinde gülle danseden yaşlı kadının adımlarına uydurup, kendisini ısrarlı bir takibe alır da.. bu gecenin altında başka ne tür bilinmezliklerin yattığını anlamaya çalışırsanız, muhtemelen yüzünüze küçümseyici bir gülümseme fırlatarak size aynen şöyle diyecektir:

"Meşhur sanatkarlarımız Şükran Safinaz'la, Atıf Uzunoğlu'nun bir gösterisi. Bu akşam, burada.. yalnız bizim için..."

Sinema tarihine ilgi duyanlar, hangi yaştan olurlarsa olsunlar mutlaka bileceklerdir. Bir de, yaşları elliyi geçmiş olanlar var... Yani şu yazlık sinemaların tadını doyasıya çıkaranlar. Hani, hayatlarımızdan bir çırpıda söküp attığımız, ılık yaz akşamlarımıza akşamsefaları, şebboylar ve yaseminler kadar anlam katan yazlık sinemalar... Şükran Safinaz ve Atıf Uzunoğlu... İkisinin isimlerini kim bilir kaç kez, bazen tek, bazen ayrı afişlerin üzerinde görüp de, sorgusuz sualsiz elimizi cebimize atmış ve dosdoğru gişelere yönelmiş. Genç kuşaklar onları, yalnızca arada bir televizyonda seyrettikleri -belki de küçümseyip, seyretmedikleri- yaşlılık dönemlerine rastlamış filmlerin karakter rollerinden hatırlayabilirler.

Şükran Safinaz, her ne kadar, 50'li yılların başlarında, güzellik yarışmalarından sinemaya atılmışsa da, son derece yetenekliydi; dahası gerçek bir yıldızdı o. Kim Novak dişiliği ile Katherine Hepburn oyunculuğu arasında, Avrupalı fiziği sayesinde, sinemamızın o güne dek görmeye pek alışık olmadığı hızda bir kariyer edinmişti. Atıf Uzunoğlu'nun hikayesi ise, 40'lı yıllardan başlar; biraz Dar-ül Bedayi aktörlüğü, biraz Devlet Tiyatroları. Günün birinde o heykel endamıyla Yeşilçam Sokağı'ndan geçene kadar bu böyle sürer. Sonrası malum işte...

Hayır, yanlış anlaşılmasın.. Şükran Safinaz ve Atıf Uzunoğlu, kendileri için hazırlanan o küçük ve sevimli salmede, izleyicilere kısa bir-iki skeç takdim etmek üzere, "müsesseo" tarafından fedakarlıklara katlanılarak uzaklardan getirtilmiyorlar; onlar, zaten burada yaşıyorlar!

Önce Şükran Hanım geldi. Şubat başlarıydı. Karlı bir havada, yer yer tüyleri dökülmüş vizon kürkünün içinde Huzurevi Müdürü'nün odasına girdiğinde, sanki az önce "motor" denilmiş ve bu salmede olabildiğince mağrur bir "oyun" sergilemesi, birzat yönetmen tarafından kendisinden istenilmiş gibiydi. Belki de birilerinin çıkıp ona hatırlatması gerekirdi:

"Aman Şükran Hanım, lütfen biraz itidalli olunuz, mamn ki insanlar artık birilerini incitmek nokta-i nazarında asla müteeddit değiller. Haşa huzurdan sizi bile..." Neyse ki böyle bir uyarı gerekmedi.

Müdür, Şükran Safinaz'ı kapıda görür görmez herkesi hayretler içinde bırakan bir incelikle yerinden kalkıp, ceketinin önünü ilikledi; odanın ortasına doğru yürüdü ve karşısındaki kadının kendisine doğru gururla uzanan elini, bu eli onurlandıracak bir incelikle tuttu, dudaklarına götürdü.

Hava soğuktu. Dondurucu soğuk... Müdürün odası sıcaktı. Yer yer tüyleri dökülmüş kürkünün içinde Şükran Safinaz'ı birden aleş bastı. Orta yaşlı, orta boylu müdür, az önce dudaklarına götürdüğü eli bırakmamıştı. Avuçlarının arasında ürkek, yaralı bir güvercin sıtar gibiydi. Sesi titredi.

"Hoşgeldiniz efendim" dedi, "...acemiliğimi lütfen bağışlayın. Geleceğinizi duyduğumdan beri bu benim için bir nasıl!.. Ve insanlar masallarda nasıl davranırlar?..." Sustu. 'Bilmiyorum' deresine omuzlarını kaldırdı, dudaklarını büktü. Şükran Safinaz, günlerdir bu an için sakladığı o buyurgan bakışlarından vazgeçti. Dudakları gerildi. Gözlerini çevreleyen ince çizgiler, keyifli bir şaşkınlıkla çoğaldı. Boşta kalan elini nereye koyacağını bilemedi. Parmakları, omuzlarına dökülen gümüş rengi saçlarını şöyle bir yokladı. Kameraların karşısına geçtiği ilk günkü kadar heyecanlıydı. Sonra gülümsedi. Her şeyin ve sorulmamış tüm soruların yanıtı gibi kısa, kesin, utangaç bir gülümsemeydi.

Atıf Bey, çok daha sonraları, geçtiğimiz yazın ortalarında, insanların nefes almakta zorlandıkları boğucu, sıcak bir akşamüstü geldi. Taksiden, elinde fazla şişkin olmayan eski bir valizle indi. Her an terslenmeyi bekleyen bir öğrenci gibi titrek ve çekingen adımlarla girdi müdürün odasına. Ve kendinden önceki tüm konuğunkine benzer bir törensellik içinde karşılandığında, gözlerinin nemi, şakaklarından sızan ter ile karıştı. Jaluziler kapalıydı, loştu içerisi. Titriyordu. Müdür, rahat, geniş koltuklardan birine oturttu onu. Atıf Bey'in kulaklardan silinmeyen davudi sesi çatallaştı. Güçlükle yutkundu. Güçlükle teşekkür etti. Rüzgar jaluzileri kımıldattıkça içeri vuran güneş, yürünü aydınlatıyordu. Bir bardak soğuk su istedi. Suyunu içtikten sonra tekrar teşekkür etti ve odasına çekildi. (...)

(Despina'nın Gözyaşları, 1996)

Zor Hedef (2000), Zeybek Ateşi (2002), Çaylak (2003), Gurbet Kadını (2003), Esir Şehrin İnsanları (2003), Kurtlar Vadisi (2003) televizyon dizileri ile Kayıp Aşklar (2004) adlı televizyon filminin senaryolarını yazdı.

İlk öyküsü *Demokrat İzmir* (1972) gazetesinde, sonraki yıllarda öyküleri ile yazıları değişik dergilerde yayımlandı. 1985 yılında hikâyeleriyle Enka Vakfının Bilim ve Sanat Ödülleri yarışmasında mansiyon ve *"Telgraf Telleri"* adlı hikâyesiyle Akademi Kitabevi Hikâye Birincilik Ödülünü, *Kahramanlar Ölmeli* kitabıyla 1988 Orhan Kemal Roman Armağanını, *Korsanın Seyir Defteri* isimli eseriyle de 1993 Yunus Nadi Yayımlanmamış Roman Ödülünü kazandı. PEN Yazarlar Derneği ile Edebiyatçılar Derneğinin üyesidir.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Körfez Üstü Yıldız Gezer* (1986), *Despina'nın Gözyaşları* (1996).

ROMAN: *Kahramanlar Ölmeli* (1988), *Yorgun Canlar* (1989), *Bir Masal Akşamı* (1991), *Korsanın Seyir Defteri* (1993), *Büyük Bulmaca* (1998).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

YURDAKUL, Doğan

Gazeteci-yazar, çevirmen. 1946, Bozdoğan / Aydın doğumlu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Paris Sorbonne, Vincennes ve Cenevre üniversitelerinde lisansüstü öğrenim gördü. *Yenigün*, *Ulus*, *Vatan*, *Aydınlık*, *Evrensel*, *Siyah-Beyaz*, *Günaydın* gazeteleri ile *Kim*, *Yön* ve *Devrim* dergilerinde çalıştı. "32. Gün" adlı televizyon programının Ankara temsilciliğini yürüttü. Otuz beş yıl gazetecilik yaptıktan sonra emekliye ayrıldı. 1998 yılından itibaren yaşamını çevirmenlik yaparak ve kitap yazarak sürdürdü.

ESERLERİ (Araştırma):

Çetele (1998), *Reis* (1999), *Bay Pipo, Bir MİT Görevlisinin Sıradışı Yaşamı* (1999), *Abi I: Dündar Kılıç ve Kabadayılık Efsanesi* (2001), *Abi II: Raconun Son Nefesi ve Mafya* (2002), *Reis, Gladio'nun Türk Tetikçisi* (2003), *Sırların Kavşağında* (2004).

YURDAKUL, Kuvvet

Şair. 1 Ocak 1976, Ankara doğumlu. Ressam Gönül Ayanoğlu ile ressam Vural Yurdakul'un oğludur. Özel Arı Lisesini (1995), Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Tiyatro Bölümünü (1999) bitirdi. Bir süre *Edebiyat ve Eleştiri* dergisinde çalıştı. Daha sonra Devlet Tiyatrolarına oyuncu olarak girdi ve Erzurum Devlet Tiyatrosunda çalıştı.

İlk şiiri *"Somun"*, 1994'te *Karşı* dergisinde çıktı. Daha sonra şiirleri *Edebiyat ve Eleştiri, 4 Mevsim* gibi çeşitli edebiyat dergilerinde yayımlandı. Arkadaşları ilc birlikte *Düşeyaza Edebiyat* dergisini çıkardı. 1997 Balıkesir Üniversitesi Şiir Başarı Ödülünü, şiirlerini topladığı *Ben Eskiden Çocuktum* (1999) adlı kitabıyla 1999 Arkadaş Z. Özger Şiir Ödülünü aldı.

HAKKINDA: Aydın Şimşek (Cumhuriyct Kitap, 30.3.2000), Mahmut Temizyürek / Ben Eskiden Çocuktum (Virgül, Ocak 2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

YURDAKUL, Mehmet Emin

Şair, siyaset adamı (D. 1869, İstanbul - Ö. 14 Ocak 1944). Beşiktaş Sübyan Mektebinden sonra Beşiktaş Askeri Rüştiyesi (ortaokul)'ni bitirdi. Mülkiye Mektebi (Siyasal Bilgiler Okulu)'ndeki öğrenimini yarıda bırakarak Sadaret Kalemi (Başbakanlık Özel Kalem Müdürlüğü)'nde memurluğa başladı. *Fazilet ve Adalet* adlı eserini beğenen Sadrazam Cevat Paşa'nın emriyle Rüsumat (Gümrük) Evrak Müdürlüğüne alındı. Burada müdürlüğe yükselerek 1907 yılına kadar çalıştı. İttihad ve Terakki Fırkasına girdiği ve bu partinin görüşlerini savunduğu için Erzurum ve Trablus'a sürüldü. II. Meşrutiyet'ten (1908) sonra Hicaz (1909), Sivas (1910) ve Erzurum (1911) valiliklerinde bulundu. 1913 yılında Osmanlı Meclisi Mebusan'ına Musul Milletvekili olarak girdi. İstanbul'un işgali üzerine Ankara'ya geçerek Milli Mücadele'yi destekledi. Şarkikarahisar II. Dönem, Şebinkarahisar III. Dönem, Urfa IV. , V., VI. Dönem ve İstanbul VII. Dönem Milletvekili olarak TBMM'de bulundu. Zincirlikuyu Mezarlığında toprağa verildi.

Mehmet Emin Yurdakul

Türk Ocağının kurucuları (3 Temmuz 1911) ve Halide Edip, Ziya Gökâlp, Hamdullah Suphi, Fuad Köprülü ile Hars ve İlim Heyeti üyeleri arasında yer aldı. Adnan Adıvar, Yusuf Akçura vd. ile Millî Türk Fırkasının kurucuları arasında yer aldı. Ünlü Sultanahmet Mitingi'nde işgalcileri lanetleyen konuşmacılardan biri olan Mehmet Emin, ayrıca millî duyguları işleyen şiirleri nedeniyle "Türk Şairi", "Milli Şair" sanlarıyla anılmaya başladı. Adını, 1897 Türk-Yunan Savaşı'nın zaferle sonuçlanması üzerine yazdığı *"Cenge Giderken"* başlıklı şiiriyle duyurdu. İlk şiirleri *Servet-i Fünün, Çocuk Bahçesi* gibi dergilerde çıkmıştı. Ahmet Hikmet Müftüoğlu, Ahmet Ağaoğlu, Yusuf Akçura gibi döneminin ünlü Türkçüleri ile *Türk Yurdu* dergisini (18 Ağustos 1911) kurdu ve Millî Edebiyat akımının öncülerinden biri oldu. Tüm şiirlerini, Milli Edebiyat anlayışının gereği olarak, hece ölçüsüyle yazdı. Mehmet Emin'de sanatın amacı ideal güzele ulaşmak değil, sosyal, daha yerinde bir ifâdeyle ulusal fayda sağlamaktır. Kendisi bu konuyu, "şiir güzellik için olmakla birlikte iyilik içindir de.." ifadesi ile belirtmişti. Bu nedenle de didaktik (öğretici) şiirler yazdı. Hayatın dağınıklığı, sosyal kuruluşlardaki çözülme ve memleketi saran tehlikelerden ulusal değerlere dönmekle kurtulmanın mümkün olduğunu savundu.

XX. yüzyılın başlarında Türk şiiri, Mehmed Emin'in başlattığı hareketi zenginleştirerek sürecck ve memleket edebiyatının ortaya çıkmasına zemin hazırlayacaktır. Şiirimizin ufkunun genişlemesinde, millî meselelere yönelişinde Mehmed Emin'in rolü ve değeri unutulmayacak ölçüdedir.

"Şairin, vak'aları anlatırken manevîleşen, efsanevileşen bir edası var. Bu edanın kaynağı olan ruhta Türk milletinin şahsiyeti, tarihi ve hayâtı görünüyor. Bu şiirler Kurtuluş Savaşı devrinin destanı. Mehmet Emin, bunlarda, renk ve eda bakımından, eskisine nispetle daha mütekâmil, fakat yine de biricik gaye sanat değil, vatan ve kurtuluş. Şair, bu şiirlerini bir yandan yazıyor, bir yandan Millî Savaş sahasında, gezdiği yerlerde okuyor, milleti kurtuluşa sevk ediyordu. Bu kitaptaki nesirler de aynı ruhta ve şiirlerin manasını tamamlayacak mahiyettedir.

"Onun açtığı çığır karşısında kendi tarzlarının öleceğini düşünenler, millî

MEHMET EMİN YURDAKUL

BIRAK BENİ HAYKIRAYIM

Ben en hâkir bir insanı kardeş duyan bir ruhum;
Bende esir yaratmıyan bir Tanrıya iman var;
Paçavralar altındaki yoksul beni yaralar.

Mazlumların intikamı olmak için doğmuşum.
Yolkan söner, lâkin benim alevlerim eksilmez;
Bora geçer, lâkin benim, köpüklerim kesilmez.

Bırak beni haykırayım, susarsam sen matem et;
Unutma ki şairleri haykırmıyan bir millet
Sevenleri toprak olmuş öksüz çocuk gibidir.

Zaman ona kan damlıyan dişlerini gösterir.
Bu zavallı sürü için ne merhamet, ne hukuk;
Yalnız bir sert bakışlı göz, yalnız ağır bir yumruk!

MEHMED EMİN YURDAKUL

Nihat Sami Banarlı

XIX. asrın son yıllarında Türkçülük idealini ilk defa bir sanat konusu haline getiren şâir, Mehmed Emin Yurdakul'dur. Sanʿatının saygı davet eden özelliği dolayısıyla Türk şairi gibi bir unvanla anılan Mehmed Emin, edebiyatımızın son yüzyıllarda yetişen idealist şairlerinden biridir.

Onun şiirleri, söyleyiş bakımından çok kere fazla sade ve musikisiz manzumelerdir. Böyle bir nazmı, okuyanlara güzel gösteren tılsım ise, şairin, Türkçülük ve halkçılık aşkında ve bu aşkın samimiliğindedir.

Yeni Türk şiirinde sade ve tabii bir **halk dili** kullanmayı ülkü edinen şair, zamanının Servet-i Fünun lisanından ayrılmış bulunuyordu. Yalnız şehir ahalisinin değil, şehirler dışındaki Türk halkının, Anadolu ve Rumeli köylüsünün hayat ve ıstırabı da, münevver Türk şiirinde, önce onun kalemi ile sanʿatı bir şiir konusu olmuştur.

Hece veznini eski Türk vezni olduğu için, aruza tercih etmiş, Türk edebiyatında yeni bir **hece vezni cereyanı**'nın başlamasında tesiri olmuştur ki, bütün bu cepheleri dolayısıyla Mehmed Emin'in edebiyat tarihimizde özel ve önemli bir yeri vardır.

Mehmed Emin'in daha 1897 yılında Selânik'te neşrettiği,

Ben bir Türküm, dinim cinsim uludur,
Sinem, özüm ateş ile doludur;

mısralarıyla başlayan ilk şiiri, edebiyatımızda bir dönüm noktası sayılacak derecede gür ve yeni bir sesti. Şu demek ki, edebiyatımızda, Türklük imanını o tarihe kadar bu derece açık ve ateşli bir sada ile terennüm etmiş bir başka sanatkâr hatırlanmıyordu. Türkçede *Cenge Doğru, Anadolu'dan Bir Ses, Irkının Türküsü, Ey Türk Uyan!* gibi, isimlerinde bile bir başkalık ve bir yenilik bulunan şiirler önce onun imzasıyla yazılmıştı.

Şair, 1899'da *Türkçe Şiirler* adlı bir şiir kitabını yayımladı. Bu kitabın başında Abdülhak Hâmid, Recai-zâde Ekrem, Şemseddin Sâmi ve Sezâî gibi tanınmış Tanzimat yazarları tarafından sitayişli lisanla yazılmış birkaç 'takriz' bulunuyordu. *Türkçe Şiirler*, Türkiye'de derhal hareket yapmış, birtakım mukkipler, münekkitler, taraftarlar bulmuştur. Diğer taraftan İngiliz müsteşriki Gibb, Rus Türkiyatçısı Minorsky, bu şiirlerin Türk edebiyatında istikbâl vadeden millî bir sada olduğunu söylüyorlardı. Aynı şiirler, memleketimizde Servet-i Fünun dilini müdafaa edenlerle Türkçe şiirleri beğenenler arasında bâzı kalem münakaşaları doğurdu. Bu münakaşalar, Türkçe şiirlerin daha çok tanınmasına yaradı.

Bu arada Mehmed Emin'in daha çok sevilmesine engel olan tek tarafı, halk dilini, hece veznini kullandığı halde anânevî halk şiirimizin özel sesini iyi kavramamış olmasıydı. Bu şair, halk edebiyatımızın millî bir zevk ve millî bir ses mahsulü olan özel vezinlerini kullanmıyor. Hece vezinlerini alelâde bir parmak hesabından ibaret sanıyordu. Onun şiirlerinde halk edebiyatımızın koşma, destan, türkü vezinlerini, bunların durakla ses bölümlerini ve özel kafiyelerini bulmak güçtü. O kadar ki, Mehmed Emin, Servet-i Fünuncuların aruzla ve Servet-i Fünun lisanıyla yaptıkları işi, hece vezniyle ve sade bir dille yapmaya çalışıyordu. Onun 4+4+4+3 tarzında veya 4+3+3 halinde kullandığı vezin, aruzun Failâtün failâtün failâtün failün vezninin veya failâtün mefâîlün failün kalıbının parmak sayısına çevrilmesinde ibaret kalıyordu. Söylediği müstezadların da Fikret'le, Cenab'ın aruzla yaptıkları geniş müstezaddan farkı yoktu. Şair muntazam manzumelerini de millî nazım şekilleriyle değil, üç mısralı veya serbest, alafranga manzumeler halinde yazıyordu. Mehmed Emin'in halk şiiri musikisinden habersiz oluşu o ölçüde bir gafletti ki, hemen aynı senelerde, halk şiirini daha iyi tanıdığı ve şiirlerinde âşık söyleyişini ustalıkla taklit ettiği için, hece ile **nefes**'ler, **koşma**'lar, **destan**'lar söyleyen Rıza Tevfik, bu veznin bayrakları olan Mehmed Emin'den daha tesirli manzumeler söylemiş, ve daha çok sevilmişti.

Fakat Mehmed Emin bir ülkü şâiriydi. Ses bakımından muvaffak olmasa bile terennüm ettiği fikirler ve heyecanlarla birçok ses şairlerinden üstün ve faydalıydı. O Türk edebiyatında yeni sözler, yeni heyecanlar terennüm ediyor, edebiyatımızın eksik bırakılmış bir cephesini bütünlüyordu.

Lise: 1. kitabında okuduğunuz *Bırak Beni Haykırayım* şiirinde olduğu gibi, üç mısralı kıtalarla söylediği şiirlerde bile, **şair**'in cemiyet içindeki yüce vazifesini belirten, yeni bir sanat anlayışı, millî-içtimaî, kuvvetli bir görüş ve haykırış vardı.

Şair, *Türkçe Şiirler*'den sonra, Yunan savaşını takip eden yıllarda millî ruhu uyandırmaya çalışan bir azimle daha birçok Türkçe şiirler yazdı. Birinci Dünya Harbi'nde Çanakkale ve Irak cephelerinde harikalar yaratan Türk ordusunun kahramanlığını takdis eden şiirler terennüm etti. Yeni şiirlerini, *Türk Sazı, Ey Türk Uyan, Tan Seslerı, Dicle önünde, Turana doğru, Ordunun Destanı* gibi kitaplarda topladı.

Birçok emellerine kavuşmuş, Türkiye'de milliyetçiliğin, zamanla bir cereyan halini aldığını görmüştü. Sade ve terkipsiz lisanla yazmak için attığı adım biraz sonra Selânik'te, *Genç Kalemler* mecmuasında, şuurlu bir hareket haline gelecekti. Israrla kullandığı hece vezni, kendisinden sonraki bir kısım genç şairler tarafından (aruza tercih edilerek) daha başarılı bir âhenge ulaştırılacaktı.

Gerçi mevsimsiz bir Turancılık yolunu tutan aşırı Türkçülük, emellerine ulaşamamış, Türkiye Birinci Dünya Harbi'nden sonra elim bir duruma düşmüştü.

Mehmed Emin, milletinin dünya âlemünde uğradığı haksızlıklara şiddetle itiraz etti. *İsyan* ve *Dua* adlı manzum eseriyle, *Türkün Hukuku* adlı mensur kitabını bu emele yazdı. Aynı zamanda heyecanlı bir hatip olan şair, İstiklâl Savaşı'nın kazanıldığını görünce yeniden şiirler, nesirler, ve hitâbelerle bu zaferi kutladı. *Mustafa Kemal, Dönüşte Ankara* isimli eserlerini cumhuriyetten sonra yazdı.

(*Metinlerle Türk Edebiyatı*, 1965)

benliğin ateşini duymayanlar, onun "inildeyen şiirine kaval sesi dediler, göz yaşına güldüler", fakat o, bütün bunlara katlandı. Türklüğün en umutsuz zamanlarında bile imânını kaybetmedi. Anadolu ortasından yükselerek vatan gençlerini çağıran sese, o, ak saçlarıyla koştu. Hiçbir şey yapmadı ise 'Türklüğü kurtarmak için çarpışanlara candan ve gönülden Vur! dedi."
(Vasfi Mahir Kocatürk)

"Türkçe şiirlerin nasıl bir edebi hadise olduğunu, sTürkçülüğü yalnız ilim alanında bir tetkik mevzuu olmaktan alarak olanca kuvvetiyle bunu şiirimize nasıl soktuğunu o devri yaşayarak hatırlamayanlar, bugün hayranlıkla öğreniyorlar. Bize en içten gelme duyguları mısralardan kadehlere koyarak Türk ruhuna sunan şairin nesri bundan daha güzel... Ben ihtiyar değir-

MEHMET EMİN YURDAKUL

KURÂN-I KERİM

Bu kitabdır: Her insana içim, dışın öğreten;
Gökte, yerde, içinde, canda bir Yaradan sezdiren.
Bu çobandır: kavalını koyunlara dinleten;
Sürüleri akar sular kıyısında gezdiren!..

Bu kitabdır: Her kişiye benlik veren, yol açan;
İnsanlığın sergisine armağanlar atdıran.
Bu çıragdır: Obalara, saraylara nûr saçan;
Bir köylünün işlerini târihlere basdıran!..

Bu kitabdır: Yürekleri iyilikle besleyen;
"El bağına girme!.." diyen, dost yaradın bağlatan.
Bu anadır: Her öksüze "Yavrum!" diye sesleyen.
Nice canlar kardeş eden, birbiriyçün ağlatan...

Bu kitabdır: Akıllara her bir şeyi sordurtan,
"Düşün, sonra inan.. ." diyen, doğru yollar gösteren.
Bu bilgidir: Ululuğun yapıların kurdurtan;
Çıplak dağlar yeşilleten, virân köyler şenleten!..

Ey kardeşler, şu küçücük armağanım almayın;
Bir koncadır, Muhammed'in gül bağından derildi.
Sakın, bunu yapma çiçek demetine katmayın;
Bu şey size önünüzü açmak için verildi!...

MEHMET EMİN YURDAKUL

ANADOLU'DAN BİR SES YÂHUD CENGE GİDERKEN

Ben bir Türk'üm dinim, cinsim uludur,
Sinem, özüm ateş ile doludur,
İnsan olan vatanının kuludur,
Türk evlâdı evde durmaz; giderim!

Yaradan'ın Kitâb'ını kaldırtmam,
Osman'oğlun bayrağını aldırtmam,
Düşmanımı vatanıma saldırtmam,
Tanrı evi viran olmaz, giderim!

Bu topraklar ecdâdımın ocağı,
Evim, köyüm hep bu yerin bucağı,
İşte vatan! İşte Tanrı kucağı!
Ata yurdun evlât bulmaz; giderim

Tanrı'm şâhid duracağım sözümde,
Milletimin sevgileri özümde,
Vatanımdan başka şey yok gözümde,
Yar yatağın düşman almaz; giderim!

Ak gömlekle gözyaşımı silerim,
Kara taşla bıçağımı bilerim,
Vatanımçün yücelikler dilerim,
Bu dünyâda kimse kalmaz; giderim!

menciyi on yıl süren hocalığında ne vakit çocuklarıma okumuşsam veya onlara okutmuşsam sınıfın daima bir heyecan dalgası altında ürperdiğini fark ettim.

"Bugün de Mehmed Emin Yurdakul'un o Gürpınar'ı bütün Türklük câmiası için aynı ürpertiyi uyandıracak çağıltılarla akıyor." (Hakkı Tarık Us)

"'Hecenin beş şairi'nden biri olarak, ben, Mehmet Emin beye çok şeyler borçlu olduğuma inanıyorum.

"Namık Kemal'den sonra Mehmet Emin beyin şiirleri de, onun sazı gibi, vatan ve millet aşkını kalbimizin tellerinde titretmişti. Üstelik Türkçülük cereyanında Ziya Gökalp gibi mürşidimiz olmuştur. Felâket yıllarında yazdığımız ve çoğu o zamanki dergilerde uyuyan milli şiirlerin ruhunu biz ondan almıştık. Yalnız hece veznini ahenk ve kafiye bakımından kavrayıp

Zenginleştirerek. Çünkü Mehmet Emin Bey'e karşı tek itirafımız şiirlerindeki vezin ve ahenk ittiradı idi.

"Birinci Dünya Savaşının sonuna doğru bunu belirten bir makalem üzerine 'Yeni Mecmua'dan Ziya Gökalp'in de haberi olmadan pabucu bana ters giydirmişlerdi. Bu sebepten, mecmuanın son sayılarında şiirlerim de çıkmamıştı. Ama bundan Mehmet Emin Bey'e tek kelime ile bahsetmiş değildim. Söylesem üzülürdü. Çünkü anlayışlı adamdı. Zaten sevgi ve dostluğumuz da devam edip gitmişti. Korkunç Mütareke yıllarında birbirimize ne kadar rastlamak kabil olursa...

"Emin bey için anlayışlı adamdı deyişim, onun bu yöndeki yüksek karakterini de belirtmek içindir.

MEHMET EMİN

Hakkı Süha Gezgin

Geniş omuzları, dolgun göğsü ile ortadan kısa görünen bir boy. Bembeyaz bir sakal, dolgun bıyıklar. Bu beyazlıkla bir türlü uzlaştıramıyacağınız derecede genç, gergin, pürüzsüz bir yüz. Altından sanki temiz ruhunun güneşi doğacakmış hissini veren pembe bir ten. Tombulluğundan umulmaz, çevik hareketler. Yaylı gibi keskin ve âni kımıldanışlar. Sarı elâ gözleri, çocuk bakışlarının gölgesiz aydınlığı ile doludur. Onlara bakınca, içinizde derin bir emniyetin, büyük bir ferahlamışın tadını duyarsınız. Dokunaklı, tok, yumuşak bir sesi vardır. Ağzında söz, nezaketle kanatlanır. Tevazuyle büyüktür, kibarlığa, insanı ürkütmeyen sıcak ve cana yakın bir eda verir.

Ben, onu yirmi beş yıl evvel, Türk Ocağı'nda, Türklüğün havarileri arasında tanıdım. Kendi mefkûresinin çerağını onun meş'alesinden yakanlar, Türk Şairi'ni canlı bir azizlik halesi gibi sarmışlardı. O vakitler coşkun bir gençlik vardı. Mefkûre ile beslenirdik. Onunla giyinir, onunla süslenir, onunla oyunurduk. Gönüllerimizin tahtını mefkûre sultanına vermiştik. Mehmet Emin'le işte böyle heybetli bir dekor içinde tanışmıştım. Ruh yakınlığı az zamanda bizi birbirimize bağladı. İşten artan saatlerimiz Ocak'ta geçer, peynir ekmeğimizi orada yer, orada dertleşir, taşkın muhayyilelerimizi tutuşturan emellerden orada konuşurduk.

Ocak büyük değildi. Hattâ merdiven basamaklarında bile yer kalmadığı olurdu. Fakat biz samanlığı seyran yapan bir gönül erginliği içindeydik. Aramızda rütbe, mevki, para, refah sözü geçmezdi. İhtiras nedir bilmezdik.

En çetin mevzulara çarıklarımızla girer, en büyüklerin önünde öz duygumuzu söyler, düşüncelerimizi dile getirirdik. Bu münakaşaları, Mehmet Emin bir veli gülümseyi-

şiyle dinler ve galibâ bunlarda biraz da kendi eserini görür gibi olurdu.

O vakitler ben, Beşiktaş'ın Hasan Paşa Deresi denilen semtinde otururdum. Üstadın evi de yirmi adım daha ötede idi.

Hemen her gece orada toplanır, geç vakitlere kadar şiir okur, dünyanın meşhur vatan şairleriyle baş başa kalırdık. Hamdullah Suphi, Doktor Hasan, rahmetli Remzi, Reşit Galip, Bestekâr Yekta bu mefkûre turunun Musa'larıydı.

Mehmet Emin'in bir cephesi işte budur. Herkesin kendi hava ve hevesinde gezdiği demlerde o:

Ben bir Türk'üm dinim, cinsim uludur
Sinem, özüm ateş ile doludur.

diyecek bir uyanıklık göstermiş ve yıllarca bu izsiz mefkûre dağlarında tek başına dolaşmıştı.

Gaye yolunda, hayır hayır, gaye kayalığında, gaye sarpında tek kalmak herkese nasib olmaz. Ruhunda ideal ordularının uğultulu karargâhını sezmeyenler, bu muhteşem yalnızlığa katlanamazlar.

Türk Sazı'na "kaval" diyenler oldu

Bende esir yaratılmıyan bir Tanrıya iman var

dediği vakit, etrafındakiler bunun mânâsını henüz anlamamışlardı. Düzme edebiyatların, sahte hassasiyetlerin şiirden koğduğu Türk sözlerini, o, öksüzlükten kurtardı. Aruz'un yabancılığiyle kaynaşmamasını beceriksizliğine verenler bile olmuştu. Bütün bunları duydu, aldırmadı. Kanayan sanatkâr kalbini, mefkûresinin eleğimsağmadan sargısıyle sararak avundu. Her-tariz, ona Kızılelma yolculuğunda yeni bir basamak oluyor, biraz daha yükseldiğini, ufkunun bir parça daha genişlediğini seziyordu.

Nihayet beklediği gün geldi. Ona "Millî Şair" dediler. Kendi elemini, kendi derdini, öz ızdırabını, beşerî zaaflarını, aşkını, çocuklarını sazına sokmamış, bütün sanatını vatan ve millete vakfetmiş, bu hakkı, bu şerefli adı ömür süren bir ferâgatın mükâfatı olarak kazanmıştı.

Beranje'yi Fransızlığın en cana yakın şairi yapan sadelik, bizim Mehmet Emin'imizde de var. Kıymet hükümlerimizi zaman çerçevesi içinde vermeliyiz.

Mehmet Emin, hayatında nasıl her ihtirası yenerek, bütün gücünü Türklüğe harcamışsa, sanatını, sanatkârlığını da yine o uğurda feda etmiştir.

Derin şair, kuyumcu sanatkâr, âhenk yaratıcısı olmaya özenmedi. İnceliği, yüksekliği, güzelliği birer yıldız ve mefkûreyi bir güneş şeklinde gördü.

"Ey Türk Uyan" derken, düşündüğü şey yalnız anlaşılmaktı. Mısralarının kadife kınlı, zümrüt kabzalı süs kılınçları gibi değil, akıncıların çıplak fakat muzaffer kılınçları gibi olmasını istedi. Onun açtığı ruh gazasında bu sadelik ve bu ferâgat gerektir.

(Edebi Portreler, 1997)

Zaten kendisi de, büyük sanatçı bir şair olduğu iddiasında değildi. 'Türk Sazı'ndaki şiirlerinden birini şu üçlükle bitirmişti:

"Zavallı ben, elimdeki şu üç telli saz ile
Milletimin felâketli hayatını söyleyim;
Dertlilerin gözyaşını çevrem ile sileyim!

"Nur yüzlü şair! O çevreni ebediyetten bize de uzat da, şu sonu gelmeyen Kıbrıs faciası karşısında biz de gözlerimizi silelim. (Halit Fahri Ozansoy)

ESERLERİ:

Fazilet ve Adalet (1890), *Türkçe Şiirler* (1889), *Türk Sazı* (1914), *Ey Türk Uyan* (1914), *Tan Sesleri* (1915), *Ordunun Destanı* (1915), *Dicle Önünde* (1916), *İsyan ve Dua* (1918), *Zafer Yolunda* (1918), *Turan'a Doğru* (1918), *Aydın Kızları* (1919), *Türk'ün Hukuku* (1919), *Dante'ye* (1928), *Kıral Corc'a* (1928), *Mustafa Kemal* (1928), *Ankara* (1939).

Mehmet Emin Yurdakul

HAKKINDA: Ferhan Oğuzkan / Mehmet Emin Yurdakul (1953), Nihat Sami Banarlı / Metinlerle Türk Edebiyatı (1965), Halit Fahri Ozansoy / Edebiyatçılar Geçiyor (1967), Vasfi Mahir Kocatürk / Mehmet Emin Yurdakul'un Şiirleri (Mehmet Emin Yurdakul içinde, 1968), Yüksel Yazıcı / Mehmet Emin Yurdakul (1974), Yurt Ansiklopedisi (c. IV, 1982), Turgut Uyar / Bir Şiirden (1982), Hakkı Tarık Us / Elli Yıl Mecmuası (tsz, s. 62-63), "Ağralı, Sedat" (Büyük Larousse, 1986), İsmail Parlatır / Türk Ansiklopedisi-"Mehmet Emin Yurdakul" (c. 33, fas. 270), Feyzi Halıcı / Parlamenter Şairler (1990), Muzaffer Uyguner / Mehmet Emin Yurdakul (1992), Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü 1920-1991 (1994), İbnülcmin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. I, 1999), Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi - Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Murat Batmankaya / Biz Bunu Hep Yapıyoruz (Radikal Kitap, 5.7.2002), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002), Birsen Pekçolak - Zeki Büyüktanır /Homeros'tan Günümüze Anadolu Destanları (2002), Mehmet Atilla Maraş / Şair Milletvekilleri 1 - 22. Dönem 1920-2005 (2005).

YURDAKUL, Yunus Bekir

Gazeteci - yazar. 1953, Sarmısaklı / Kayseri doğumlu. İlkokulu köyünde okudu. Ankara Kurtuluş Lisesi ve Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü mezunu. Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde uzun yıllar öğretmen, özel kuruluşlarda yönetici, eğitim uzmanı, basın danışmanı olarak görev yaptı. 1992 yılında yerleştiği İzmir'de gazeteciliğe başladı. Yerel gazeteler dışında *Yeni Asır, Gazete Ege* ve *Milliyet Ege*'de çalıştı. Bu gazetelerin kültür sanat ve çocuk sayfalarını yönetti. Bir ara yayıncılık yaptı. TRT İzmir Radyosu için kültür-sanat programları hazırlayıp sundu. Çalışmalarını İzmir'de yayın danışmanlığı yaparak sürdürdü.

Deneme, eleştiri, değini ve söyleşileri *Yeni Asır, Gazete Ege, Siyah Beyaz, Evrensel, Cumhuriyet, Milliyet Ege* gazeteleriyle *Varlık, Agora, İzmir İzmir, Anadili, Edebiyat Gündemi, Ege, Öğretmen Dünyası, Çatı, Damar, Güzel Yazılar, Sanat Çevresi, Görünüm, Dayanışma, Edebiyat Eleştiri* dergilerinde yayımlandı. *Yeni Asır* gazetesinde "Dilden Dile", *Anadili* dergisinde "Sözün Doğru Desene" başlığıyla çıkan dil yazılarını *Sözün Doğru Desene* (2001) adlı ilk kitabında topladı. Dil Derneği ile Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

HAKKINDA: Yunus Bekir Yurdakul / Sözün Doğru Desene (2001), Ebru Yarbasan / Çok Utandım!: (Yeni Asır, 8-11.6.2001), Dinçer Sezgin / "Sözün Doğru" Diyenler (Radikal, 10.6.2001), Dinçer Sez-

gin / İmbatla Gelen (Radikal, 2.9.2001), Tufan Erbarıştıran (Cumhuriyet Kitap, Sayı:597), Bülent Habora / Bir Yeni Kent (Tını Dergisi, 8 Ocak 1993).

YURDALAN, Özcan

Gezi yazarı. 14 Eylül 1955, Adana doğumlu. Ankara Yükseliş Koleji mezunu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesindeki öğrenimini tamamlamadı. İstanbul'da gazetecilik, fotoğrafçılık ve gezi rehberliği yaptı. Öyküleri, gezi yazıları ve fotoğrafları *Devinim* (Ankara), *Milliyet Pazar*, *Gezi Dergisi* vd. dergilerde yayımlandı. *Fotoğraf* dergisi (Ankara, 1978-84) ve *İmece* gazetesini (Didim, 1984-88) çıkardı. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

Özcan Yurdalan

ESERLERİ (Gezi):

Namaste / Nepal - Hindistan Gezi Notları (1995), *Fas'ta Yolculuk* (1998), *Sarı Otobüs - İran'a Yolculuk* (2001), *Sarı Otobüs II-Pakistan Yolculuğu* (2001).

HAKKINDA: Feza Kürkçüoğlu (Virgül, Ocak 1999), Türey Köse (Cumhuriyet Kitap, 4.2.1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Gülşah Durak / Sarı Otobüs (Cumhuriyet Kitap, 13.6.2001), Sarı Otobüs II-Pakistan Yolculuğu (Cumhuriyet Kitap, 18.4.2002), Ahmet Eken (Virgül, Mayıs 2003).

YURDATAP, Selami Münir

Araştırmacı-yazar (D.1910, Trablusgarp / Libya – Ö. ?). Şam Lisesinde başladığı (1920) ortaöğrenimini İtalyan Lisesinde (1925) tamamladı. Gazetecilik hayatına girerek İstanbul'da dönemin ünlü yayın organları olan *İkdam*, *Tasvir*, *Vakit*, *Hürriyet*, *Şehir* gazeteleri ile çeşitli dergilerde çalıştı. Bu yayınlarda telif ve çeviri olarak çok sayıda yazı yayımladı. Özellikle *Akbaba* mizah dergisinde yer alan mizah öykületiyle tanındı. Popüler romanlarıyla döneminin en çok okunan yazarlarından biriydi.

ESERLERİ:

ROMAN-HALK HİKÂYESİ: *Zehirli Çiçek* (1927), *Garson Kız* (1928), *Gelini Kim Öldürdü* (1932), *Bir Çapkının Hatıratı* (1933), *Uğru ile Kadı Hikâyesi* (1933), *Dans Hocası* (1933), *Kadınlar Hamamında İlk Sarhoşluk: Koca Buhranı* (1934), *Sevda İlacı* (1934), *Yeraltında Gezen Suhabinin Macerası: Bedevi ile Hükümdar* (1934), *Derdi Yok ile Zülfü Siyah* (1935), *Resimli Gül ile Sitemkâr* (1935), *Elif ile Mahmut Hikâyesi* (1936), *Şah İsmail Hikâyesi* (1936), *Kız Kaçakçıları* (1936), *Gayri Tabii Aşıklar* (1936), *Dertli Hasan ile Nazlıhan Hikâyesi* (1937), *Ferhat ile Şirin* (1937), *Hançerli Hanım Hikâyesi* (1937), *Bay Börek ile Akkavak Kızı Hikâyesi* (1937), *Razinihan ile Mahfiruze* (1937), *Kahraman Tosun Kaptan* (1937), *Resimli Köşk Hikâyesi* (1937), *Keloğlan ile Kara Çomak Hikâyesi* (1937), *Tam Şahmaran Hikâyesi* (1937), *Yanık Ömer ile Güzel Zeynep Hikâyesi* (1937), *Yedi Alimler Hikâyesi* (1937), *Lorel Hardi İstanbul'da* (1939), *Şeyh Ahmet'in Aşk Macerası* (1939), *Şeyhin Oğlu ile Oyuncu Yasemin* (1939), *Baytekin Yıldızlar Dünyasında* (1940), *Baytekin ile Tarzan* (1940), *Çakıcı Efe* (1941), *Dünya Güzeli* (1941), *Bir Türk'e Gönül Verdim* (1941), *Nasreddin Hoca Bobstiller Arasında* (1941), *Nasreddin Hoca Dünyayı Dolaşıyor* (1941), *Nasreddin Hoca Şişman Abla ile Evleniyor* (1941), *Nasreddin Hoca Karagöz'ün Düğününde* (1941), *Leyla ile Mecnun* (1941), *Harunureşidin Gözdesi* (1942), *Bekri Mustafa'nın Latifeleri* (1942), *Paris Batakhanelerinde* (1943), *Sihirbazlar Kralı Mandrake İstanbul'da* (1943), *Yarım Milyonluk Pırlanta* (1943), *Kaçırılan Film Yıldızı* (1943), *Yedi kale Cengi* (1944), *Mehmetçik Çanakkale'de* (1944), *Billur Köşk Hikâyesi* (1949), *Kanlı Define* (1951), *Tarzan Mandrake Mücadelesi* (1951), *Hz. Ali'nin Savaşlarında Ejder Kalesi* (1957), *Hz. Ali'nin Savaşlarında Berber Kalesi* (1957), *Muhammet Hanefi'nin İntikamı* (1958), *Kerbela Faciası* (1959), *Şehvet Geceleri* (1960), *Büyük Resimli Aşk Hikâyesi* (1966), *Hayberli Sihirbazın İntikamı* (1966), *Hz. Ali'ye Meydan Okuyan Kız* (1966), *Dertli Kaval ve Kısmet Hikâyesi* (1967), *Hakiki Resimli Sürmeli Bey Hikâyesi* (1967), *Hz. Ali Ölüm Vadisinde* (1967), *Hamza Pehlivan ile Malik Ejder Cengi* (1967), *Hz. Ali ile Cemel Cengi* (1968), *Hz. Ali Kıyımcılara Karşı* (1968), *Gazveler Kahramanı Hz. Ali'nin İlk Zaferleri* (1968), *Hakiki Resimli Yedi Alimler Hikâyesi* (1969), *Hz. Ali Mührü Süleyman'ın İzinde* (1971), *Hayber Kalesi Fethi* (1971), *Nasreddin Hoca İstanbul'da* (1973), *Keloğlan ile Dertli Yılan* (1973), *Hz. Ali'nin Yemen Cengi* (1973), *Hz. Ali Zerrin Kalesi'nde: Kesik Başın İntikamı* (1982).

DERLEME-İNCELEME: *Yeni Sevda Mektup Numuneleri* (1933), *Yeni İstida Örnekleri* (1934), *İlaveli ve Manzum Kerbela Vakası* (1936), *Musahhah Âşık Ömer Divanı* (1937), *Yeni ve Mufassal Aşk ve Evlenme Mektupları* (1938), *Yunus Emre: Hayat Hikâyesi ve Şiirleri* (1938), *İlaveli Mızraklı İlmihal* (1938), *Binbir Hadis Tercümesi ve Tefsiri* (1941), *İslâm Dininde Rüya ve Rüya Tabirleri* (1948), *Hz. Muhammet'in Mektupları* (1948), *Büyük Resimli İslâm Tarihi* (N. A. Banoğlu ile, 1950), *Bitmemiş Senfoni: Dahi Sanatkâr Schubert'in Hayatı* (1952), *Resimli Nasreddin Hoca Fıkraları* (1957), *Hz. Ali ile Hariciler Mücadelesi* (1958), *Hz. Ali-Muaviye Mücadelesi: Sifin Vakasının İçyüzü* (1958), *Niyetli ve İzahlı Aşk Manileri* (1960), *Resimli Büyük Rüya Tabirleri* (1966), *Tam Köroğlu Hikâyesi* (1966), *Keloğlan ve En Güzel Meraklı Masallar* (1968), *Siyer-i Nebi: Hz. Muhammet ve Bütün Peygamberlerin Hayatı* (1969), *Karacaoğlan: Aşk Hikâyesi ve Şiirleri* (1974), *Pir Sultan Abdal: Hayat Hikâyesi ve En Seçme Şiirleri* (1976), *Köroğlu: Büyük Halk Hikâyesi* (1977), *Pir Sultan Yaşamı, Şiirlerinden Esintiler* (1997).

ÇEVİRİ: *Binbir Gece Masalları* (1949).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982).

YURDATAPAN, Şanar

Müzisyen, insan hakları savunucusu, yazar. 1941, Susurluk / Balıkesir doğumlu. Emekli korgeneral Daniyal Yurdatapan'ın oğludur. İstanbul Arnavutköy İlkokulu (1952) ve Ankara Atatürk Lisesini (1958) bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Jeoloji-Jeofizik Bölümünde öğrenim gördü.1958 yılında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesinde öğrenci iken kurucuları arasında yer aldığı "Kuyrukluyıldızlar Vokal Topluluğu"nda amatör olarak başlayan müzik, daha sonra mesleği haline geldi. 1965 yılında Mehmet Ali

Şanar Yurdatapan

Aybar'ın başkanı olduğu Türkiye İşçi Partisine kaydoldu ve partinin parçalanışına kadar üyesi olarak çalıştı. 1971 yılında tekrar İstanbul'a yerleşti. Attila Özdemiroğlu ile, Türkiye'nin ilk müzik yapım firması ŞAT Yapım'ı kurdu. Sekiz yıl kadar süren dönemde besteci, söz yazarı ve arranjör olarak yüzden fazla esere imza attı. 1974 yılında müziklerini yaptığı "Arkadaş" filminin baş kadın oyuncusu Melike Demirağ ile evlendi. 1981'de eşi ile birlikte Kıbrıs'ta düzenlenen "Türk, Yunan ve Kıbrıs Filmleri Dostluk Şenliği"ne katıldıkları için askeri yönetim tarafından "Yurda dön" çağrısı aldılar, dönmeyince de yurttaşlıktan çıkarıldılar. Oniki yıl devam eden sürgün yılarında Newyork'tan Moskova'ya, Mexico City'den Sydney'e kadar, dünyanın her yanını dolaşıp konserler verdiler, toplantılara katıldılar.

1991 seçimleri sonunda gerçekleşen hükümet değişikliği, onlara dönüş yolunu açmıştı. 1995 Ocak ayında Yaşar Kemal'in DGM'de yargılanması büyük bir tepki doğurmuştu. "Düşünce Suçu'na Karşı Girişim" başlatıldı. Yurdatapan, bu girişimin yürüttüğü "sivil itaatsizlik" eyleminin sözcüsü oldu. 1996 Ocak ayında, "Barış İçin Bir Araya" girişiminin de sözcülüğünü üstlendi. İnsan hakları ihlallerini saptamak ve kamuya duyurmak için Güneydoğu Anadolu'ya çok sayıda gözlem heyeti yollandı. Bu nedenle 1997 sonbaharında ve 1998 Nisanında tutuklanıp her seferinde ilk celsede serbest bırakıldı, sonra da beraat etti. Ancak "Düşünce suçu" nedeniyle 2000 yılında iki ay hapse mahkum edilince, bu cezayı, gönüllü olarak Kartal Özel Tip Cezaevinde, çok tartışılan izolasyon hücrelerinden birinde geçirdi. Yeni Türk Ceza Kanununun yirmiiki ayrı maddesinin çiğnendiği *Düşünceye Özgürlük 1995 – 2005* kitapçığı için açılan soruşturma devam etti.

Şanar Yurdatapan'ın bir çok eseri arasında genç kuşak tarafından da bilinen şarkılarının başında "Arkadaş" ve "Şimdi İstanbul'da Olmak Anasını Satayım" geliyor. Senfoni orkestrasının "Saz" a eşlik ettiği ilk yapıt olan "Anatolia" (Anadolu) ise ilk olarak 1985 yılında Köln WDR Radyo salonunda, iki yıl sonra da Köln Flarmoni Orkestrası eşliğinde ünlü Flarmoni salonunda seslendirildi, WDR studyolarında kaydedildi.

1975'te Yılmaz Güney'in "Arkadaş" filmine yaptığı müzikle Antalya Film Şenliği "Altın Portakal" ve 1993 yılında POP-SAV'ın düzenlediği "35 Yıl 35 Besteci" ödüllerini kazandı. 1980 yılında TRT Eurovision Şarkı Yarışmasında birinci olan "Peter Oil" adlı şarkının söz yazarı olarak verilen ödülü ise TRT'deki baskılar nedeniyle ve canlı yayında reddetti

Düşünce özgürlüğü için yaptığı çalışmalar nedeniyle İHD, MAZLUMDER ve ÇGD'nin çeşitli tarihlerde verdikleri "Düşünce Özgürlüğü" ödüllerinin yanısıra, 2001 yılında Human Rights Watch (İnsan Hakları İzleme Örgütünün) Hellman-Hammett ve 2002'de "INDEX on Censorship"in verdiği "Best Circumvention of Censorship" (Sansürün Tekerine En İyi Çomak Sokma) ödüllerinin de sahibidir. Gene 2002 yılında Human Rights Watch'in en büyük ödülü olan "Global Rights Defender" ödülüne layık görüldü, HRW'nin bir yıl süre ile dünyadaki üç "Monitor"undan biri oldu..

ESERLERİ:

DÜŞÜNCE: *Düşünceye Özgürlük* (1995'ten itibaren aynı adla adını taşıdığı yılı izleyen yılın 23 Ocağında yayınlandı: Düşünceye Özgürlük- 2001, 2002, 2003, 2004, 2005), Abdurrahman Dilipak ile birlikte: *Kırmızı ile Yeşil - Yeşil ile Kırmızı* (2002), *Kırmızı-Yeşil Anılar* (2003), *Kırmızı-Yeşil Ortak Payda* (2004).

MİZAH ÖYKÜSÜ: *Fatoş'un Günlüğü* (1998).

YURDAYDIN, Hüseyin Gazi

Tarihçi (D. 10 Temmuz 1923, Akin Köyü / Seyitgazi / Eskişehir - Ö. 26 Aralık 1999, Ankara). Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi (1946) mezunu. Kars'ta ilkokul öğretmenliği (1941-42), Akçadağ (Malatya, 1944) ve Ankara (1949-50) ortaöğretim kurumlarında tarih öğretmenliği yaptı. Bir süre de Bursa'da kitaplık memuru (1949-50) olarak çalıştıktan sonra Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine asistan olarak atandı. Aynı fakültede doktora yaparak (1952), doçentliğe (1958) ve profesörlüğe (1966) yükseldi. İlâhiyat Fakültesi İslâm Medeniyeti ve Sosyal Bilimler Bölümü Başkanı olarak görev yaptı. Bir ara fakültesinin (1966-68) dekanlığını yürüttü. Aynı zamanda Türk ve İslâm Araştırmaları Merkezi Müdürlüğü, Türk Tarih Kurumu Yeniçağ Araştırma ve Uygulama Kolu Başkanlığı görevlerini de yaptı.

Yurdaydın; Almanya, Fransa, Kanada, ABD, İngiltere ve Pakistan'da bilimsel araştırmalar yaptı ve alanıyla ilgili konferanslar verdi. *İnönü Ansiklopedisi*'ne çok sayıda madde yazmış olan Yurdaydın'ın makaleleri, ortak kitapların yanı sıra *DTCF, AÜ İlâhiyat Fakültesi, Vakıflar* gibi çeşitli dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

Bostan'ın Süleymannâmesi (1955), *İslâm Düşüncesi ve Tarihteki Yeri* (De Lacy O'leary'den, Yaşar Kutluay ile çeviri, 1959, 1971), *Kanuni'nin Cülusu ve İlk Seferleri* (1961), *Matrakçı Nasuh* (1963), *İslâm Tarihi Dersleri* (1971, 1982), *Matrakçı Nasuh / Beyân-ı Menâzil-i Sefer-i Irakeyn-i Sultan Süleyman Han* (Türkçe-İngilizce önsöz, giriş ve notlar, dizinler, metin transkripsiyonu ile renkli tıpkı basım, 1976), *Dinler Tarihi* (M. Dağ ile, 1978), *Madrid Millî Kütüphanesinde Bulunan Türkçe Yazmalar* (Madrid, 1981).

HAKKINDA: Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi 1971-71 ve 1971-72 Albümleri.

Ömer Yurduseven

YURDUSEVEN, Ömer

Şair. 1959, Hacıbekir / Emet / Kütahya doğumlu. İlköğrenimini Hacıkebir'de ortaöğrenimini Çavdarhisar'da, lise öğrenimini Kütahya Ticaret Lisesinde yaptı. Askerlik görevinden sonra spor çalışmaları içinde bulundu. 1988-95 yıllarında Hacıkebir Belediye Spor Kulübünde futbol oynadı. 1987 yılından irtibaren TKİ Seyitömer Linyit İşletmesi Müessese Müdürlüğünde koruma ve güvenlik görevlisi olarak çalıştı. Gençlik yıllarında yazmış olduğu şiirlerini 2004 yılında *Bir Avuç Sevgi* adlı bir kitapta topladı.

HAKKINDA: Gündüz Aydın / Sevgi Yolu Şairleri Antolojisi (2004).

YURT, Ali İhsan

Araştırmacı (D. 1927 [Nüfusta 28 Ekim 1928], Adagüme köyü / Ödemiş / İzmir – Ö. 30 Aralık 1993, İstanbul). Nizamoğlu takma adını da kullandı. İlkokulu köyünde, ortaokulu Ödemiş'te okudu. 1942-46 yılları arasında dinî eğitim aldı. Yaprak Kitabevini kurdu ve işletti. 1965 yılından başlayarak Sönmez AŞ'nin yayım müdürlüğünü ve genel müdür vekilliğini yaptı. Ülker Yayınlarını kurdu. İslâm Konferansı İslâm Tarih Sanat ve Kültür Araştırma Merkezinde ve *TDV İslâm Ansiklopedisi*'nde görev yaptı.

ESERLERİ:

Sahih-i Buhari Tecrid-i Sarih Muhtasarı (çev. Konyalı Mehmed Vehbi

Çelik, yay. haz. 1966), *Kutbuddin Mustafa Kemaluddin El'Bekri-Sıddıki (1687-1749) Hayatı ve Eserleri (Peygamberimizin Dilinden Dört Halifesi ve Ashab'ı* adlı kitaptan ayrı basım: 1967), *Fâtih'in Hocası Akşemseddin - Hayatı ve Eserleri* (1972).

YURT, Vehbi

Araştırmacı-yazar. 1960, Yücebelen köyü / Kemah / Erzincan doğumlu. İlkokulu köyünde bitirdi. Erzincan İmamı Hatip Lisesinden sonra Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsünü (1981) bitirdi. Temel İslâmi kavramlar üzerine araştırmalar yaptı.

ESERLERİ:

Terzi Baba, Kıyamet Ne Zaman Kopacak?, Hacı İbrahim Efendi (1997).

HAKKINDA: Vehbi Yurt / Hacı İbrahim Efendi (1997).

YURTLU, Hakkı

Şair ve yazar. 1970, Körük köyü / Akdağmadeni / Yozgat doğumlu. On çocuklu bir ailenin sekizinci çocuğudur. İlkokulu kendi köyünde tamamladı. Yozgat İmam Hatip Lisesini bitirerek Akdağmadeni Gündüzler Köyü Camii imam ve hatipliğine atandı. Memuriyet görevini sonraki yıllarda Yozgat İl Milli Eğitim Müdürlüğünde, 1997 yılında itibarenYozgat Valiliği Halkla İlişkiler Müdürlüğünde sürdürdü. Yükseköğrenimini 2003 yılında Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesinde tamamladı.

Yurtlu'nun makale ve şiirleri *İleri, Yenigün,* (Yozgat), *Yeniufuk, Yeni Yozgat, Yozgat, Yozgat Sürmelim, Akdağmadeni'nin Sesi, Aktüel* (Almanya), *Akdağmadeni Atmosfer* gazetelerinde yayımlandı.

Hakkı Yurtlu

ESERLERİ:

Dünden Bugüne Körük Köyü (1999), *Geçmişten Günümüze Akdağmadeni* (2001), *Kuruluşundan Bugüne Doğankent* (2003).

HAKKINDA: Ahmet Sargın / Körük Köyü ve Hakkı Yurtlu (İleri gazetesi, Yozgat, 10.11.1999), A. Rıza Beyzan / Buram Buram Anadolu: Körük (Yeni Mesaj, 6.1.2000), Dr. Hasan Avni Yüksel / Geçmişten Günümüze Akdağmadeni (İLESAM Bülteni, Aralık 2001), Durali Doğan / Yeni Çıkan Kitaplar (Selam dergisi, Sorgun, Nisan 2003).

YURTMAN, Abdulgani Seniy

Şair ve yazar (D. 1871, İstanbul - Ö. 1951, İstanbul). İlköğrenimini Valde Mektebinde yaptı. Ağabeyinin memurluğu nedeniyle ortaokulu Akka'da bitirdi. Resmi kuruluşlarda

Abdulgani Seniy Yurtman

bir süre memur olarak çalıştıktan sonra döndüğü İstanbul'da Mülkiye Mektebinin yüksek kısmından (Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1898) mezun oldu. Sonraki yıllarda bir süre Maarif Nezaretinde görev aldı. Daha sonra Sclanik, Gevgilli, Karaferye kaymakamlık görevlerini yürüttü. Meşrutiyetten (1908) sonra Selanik Hukuk Mektebinde müdür vekilliği görevinin yanı sıra devletler hukuku ve idare hukuku dersleri verdi. Yemen, Aden, Beyrut vilayetleri mektupçuluğu, Beyrut Vali vekilliği ve Belediye başkan vekilliği, Lazkiye mutasarrıflığı görevlerinde bulundu.

İstanbul'a dönüşünde Dışişleri Bakanlığında çeşitli görevlerde çalıştı.1935 yılında yaş sınırını doldurarak emekliye ayrıldı. Son yıllarında Dışişlerinde Arapça çevirmenliği, Polis Enstitüsünde Arapça öğretmenliği yaptı. Makalelerini *Mecmua-i Ebüzziya, Hazine-i Fünün, Mizan* vb. birçok gazete ve dergide yayımladı. Şiirlerini kitaplaştırmadı.

ESERLERİ:

OYUN: *Akıbet-i Tevekkül* (1313 / 1895)

GEZİ: *YemenYolunda*(1325/1909), *Yemen Yolunda* (Yemen'den Avdet, 1330 / 1914).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Aksiyat* (1307 / 1889), *Eshab-ı Tabakat-ı Seba* (1311 / 1893), *Edebiyat* (1312 / 1894), *Hikemiyat-ı İslâmiye ve Şarkiye* (1316 / 1898), *Beyrut Bombardımanı* (1916).

ÇEVİRİ: *Tarih-i Medeniyet* (C. Seignobos'dan, 1328 / 1912), *Maarif Divanından Seçmeler* (1942)

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968), Hakkı Tarık Us / Elli Yıl Mecmuası (Isz, s.62-63), "Ağralı, Sedat" (Büyük Larousse, 1986), TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998), TBE Ansiklopedisi (2. bas. 2003).

YURTSEVER, Erk

Şair ve yazar. 8 Şubat 1934, İstanbul doğumlu. İlköğrenimini İçerenköy İlkokulunda yaptı. Haydarpaşa Lisesini bitirdikten (1954) sonra önce Hilton Otelinde, sonra da Wyth Laboratuarında personel şefliği yaptı. Sümerbank Fabrikasında uzun yıllar personel müdürlüğü yaparak 1996 yılında kendi isteği ile emekliye ayrıldı.

İlk şiiri 1952 yılında *Kılıç* dergisinde, daha sonra *Orkun, Ötüken, Boğaziçi* ve *Millî Işık* gibi milliyetçi ve Türkçü dergilerde yayımlandı. Gazel ve koşmaları ile dikkat çekti. Arı Türkçesi ve hece veznine olan hakimiyeti ile şiirde ustalığını kanıtladı. Şiir dışında Türkoloji alanında da çalışmalar yaptı. Bu alanda basılmamış eserleri vardır. İstanbul Fetih Cemiyeti, Türkçüler Derneği ve Aydınlar Ocağı üyesidir.

ESERLERİ:

Asya'daki Coğrafya Adları (derleme, 1993), *Tamga* (1993).

HAKKINDA: Fahri Ersavaş / Tanzimat'tan Bu Yana Hamâsî Türk Şiiri Antolojisi (1997).

YURTTAŞ, Hüseyin (Sanat Tarihçisi)

Sanat tarihçisi. Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü (1984) mezunu. Aynı üniversitede, yüksek lisansını İslâmi İlimler Fakültesinde (1980), doktorasını Sanat Tarihi Bölümünde tamamladı ve aynı bölümde doçentliğe (2003) yükseldi. Çalıştığı bu üniversitede Sanat Tarihi Anabilim Dalının başkanlığını (1997-2001), Fen Edebiyat Fakültesinin dekan yardımcılığını (2003-) da yaptı. Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu üyesi oldu ve kurumun Erzurum Kurul Başkan Yardımcılığını üstlendi.

Makaleleri *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, Sanatsal Mozaik* dergileri ile *Prof. Dr. Zafer Bayburtluoğlu Armağanı* (2001) ile *Türkler* ansiklopedisinde yayımlandı. Çeşitli şehirlerde konferanslar verdi, düzenlenen sempozyumlarda bildiriler sundu.

ESERLERİ:

Erzurum Hacı Ali Ağa Medresesi Vakfiyesi (1999), *XVIII. Yüzyıl Vakfiyelerinde Erzurum ve Bir Vakfiye Örneği* (2001), *Tarihi Erzurum Çeşmeleri ve Su Yolları* (H. Özkan ile, 2002).

Hüseyin Yurttaş

YURTTAŞ, Hüseyin (Şair)

Şair ve yazar. 2 Kasım 1946, Kozbeyli köyü / Foça / İzmir doğumlu. İlkokulu Foça'nın Kozbeyli köyünde, ortaokulu Menemen'de okudu. Parasız yatılı öğrenci olarak okuduğu Edirne Erkek İlköğretmen Okulundan 1964 yılında mezun oldu. Van, Amasya, İzmir illerine bağlı köylerde on yıl öğretmenlik yaptıktan sonra İzmir merkezine atandı. 1983 yılında öğretmenlikten ayrılarak yayıncılık ve dağıtımcılık işleri ile Bilgi Yayınevinin Ege Bölgesi temsilciliğini yaptı. 1990 yılının sonlarında yayın ve dağıtım işini tasfiye etti. Ardından Bornova Belediyesi Kitaplığı ile Okumaevinin kuruluşunu üstlendi. Bu görevinden 1994 yılında emekliye ayrılarak Foça'daki köyüne yerleşti..

İlk şiiri *"Değişen Ölü"*, *Keşan Gazetesi*'nde (1963) yayımlandı. *Varlık, Sanat Olayı, Milliyet Sanat, Yazko* gibi çeşitli dergi ve gazetelerde şiir ve yazıları yayımlandı. Arkadaşlarıyla birlikte İzmir'in en uzun ömürlü edebiyat dergisi olan *Dönemeç*'i çıkardı. Anı, anekdot ve düşüncelerini içeren düzyazılarını *Yeni Asır* gazetesindeki "Cumartesi Sohbeti" köşesinde (1966-) yayımladı. *Sanayi Çarşısı* adlı eseriyle 1980 Nevzat Üstün Şiir Başarı Ödülünü, *Gecede Kanat Sesleri* ile 1982 Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülünde mansiyon, *Kod Adı: Mansur* ile 1992 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülünü, *Sevgiye Dönsün Dünya* ile 1992 Damar Dergisi - Çankaya Belediyesi İlkbahar Ödülleri Çocuk Şiiri Birinciliğini, *Kirli Tarih* ile de 1993 Yunus Nadi Yayımlanmamış Şiir Ödülünü aldı ve aynı eseriyle 1994 Cevdet Kudret Edebiyat Ödülünü Hüseyin Atabaş ile paylaştı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *İlk İşim Uyanmak* (1970), *Gelincik Günleri* (1977), *Uzun Yollar Yolcusu* (1978), *Uzunçalar* (1979), *Sanayi Çarşısı* (1980), *Gecede Kanat Sesleri* (1984), *Çürüme* (1986), *Kod Adı: Mansur* (1993), *Kirli Tarih* (1993), *Sevgiden Ötesi Cehennem* (1995), *Yirminci Yüzyıl Ağıtları* (1996), *Aşıkların Gizli Defteri* (1998), *Aşka Bahar Yetmez* (2001), *Kış Masalları - Ayna Kırıkları - 3* (2001).

DENEME: *Bir Sıcak Merhaba* (1996), *Bu Şehir, Bu Topraklar* (1999).

ROMAN: *Saklı Kimlik* (2004).

ANI: *Sarıbey* (2002).

ÇOCUK KİTABI: *Dev ile Savaş* (1977), *Hasancıklar da Büyür* (1977), *Güvercin Kayaları* (1980), *Eşekler Cenneti*, (1980), *Astronot Çekirge* (1980), *Çınar Dede* (1981), *Tel Araba* (1982), *Neşeli Kukla* (1982), *Yaralı Kuş* (1982), *Ercan ile Mercan* (1982), *Dağdaki Yabancı* (1982), *Dilli Kaval* (1982), *Kara Kedi* (1982), *Kaçak Cıvcıv* (1982), *Mete'nin Mavi Topu* (1982), *Bekir ile Tekir* (1982), *Obur Şıpışıp* (1982), *Kıskanç Sinek* (1987), *Kırlangıç Yuvası* (1987), *Avcı Örümcek* (1987), *Zurnacı Eşek* (1987), *Kahraman Leylek* (1987), *Çakalın Dişleri* (1987), *Ağaçkakanın Öfkesi* (1987), *Sucu Tilki* (1987), *Ağaca Çıkan Ayı* (1987), *Çamlı Kuledeki Giz* (1991), *Beyaz Bisiklet* (1993), *Sevgiyle Dönsün Dünya* (1993), *Uzaylılar Gelince* (1994), *Cüceler Gezegeni* (1994), *Sakar Tay* (1995), *Tavşancı Dede* (1995), *Mavi Bilye* (1995), *Akıllı Köpek Alabaş* (1995), *Dağa Düşün Uçak* (1995), *Küçük Telsizci* (1995), *Irmak Çocukları* (1995), *Deli Uçurtma* (1995), *Küçük Balıkçılar* (1995), *Kıyıdaki Tekne* (1995), *Kör Kaptanın Serüvenleri* (1996), *Gülce Kızın Düşleri* (1997), *Hınzır Çiçek* (1997), *Konuşan Kukla* (2002).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Okan Yüksel / İzmirli Ozan Gazeteciler (1997), Timuçin Özyürekli Aşkların Gizli Defteri (Cumhuriyet Kitap, 1.10.1998), Ahmet Günbaş (Cumhuriyet Kitap, 19.11.1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Ahmet Günbaş / Hüseyin Yurttaş'ın yeni şiirleri: Aşka Bahar Yetmez - Fahrettin Koyuncu / Aşka Bahar Yetmez (Cumhuriyet Kitap, 22.11.2001), Yasin Erol / Kış Masalları (Cumhuriyet Kitap, 31.1.2002), Ahmet Günbaş / Söyleşi (Varlık Kitap, Temmuz

HÜSEYİN YURTTAŞ

YİTİP GİDENE GAZEL

bir yol var, ucunda en uzun gün görünür
yarının başladığı yerde dün görünür

geçip gidersin rüzgârlı düşler içinde
dönüp geriye baksan köhne ömrün görünür

aşklarla acılarla boğuşarak vardığın bir duraktır
durmak ne mümkün, ardından yeni bir sürgün görünür

ne yana dönsen yaralı bir yalnızlık karşılar seni
bıkıp usansan da yine o müzmin hüzün görünür

gazel yurdundan göçüp giden her yaprakta
faili meçhul bir faciatın görünür

yurttaş'ım, beyhude çığlıklar salıp durma boşluklara
tütmez olmuş dumanın, şimdi savrulan külün görünür

HÜSEYİN YURTTAŞ

GERİDE KALAN

o tren gitti
ben kaldım
bir güz yaprağıydı hüzün
döne döne
indi önüme
yerde ezik bir karanfil
gözlerimde son gülüşün
ve belki hâlâ sallanan elin

o tren gitti
ıpssız kaldım
yaslandığım ağaç gövdesi
nasıl anlasın beni?

gittikçe daha uzaksın
ses yok kulak dayadığım raylarda
kim duyacak içimde kopan çığlığı
kim görecek beni
kör karanlığında gecenin?

gökte akan bulut
varır mı senin gittiğin topraklara
benden sana taşır mı bu yağmuru?

rüzgâra bıraktım kendimi
sürüklenip gidiyorum
bir şiir seni fısıldıyor
boşluğa düşüyor adımlarım
siguram söndü ateşim yok
meyhaneler çoktan kapanmış

kendime çekilsem
limanım belirsiz
pusulam kayıp

o tren gitti
ben kaldım
bir güz yaprağıydı hüzün
döne döne
indi önüme

2003), Bülent Güldal / Saklı Kimlik (Damar, Ağustos 2004).

YUSUF BAHAEDDİN

Şair ve devlet adamı (D. 8 Mart 1851, İstanbul – Ö.). Şeyhü'l-Harem Ziver Paşa'nın oğludur. Cağaloğlu Sıbyan Mektebinde ve Dârü'l-Maârif'te okudu. 1865'te Divan-ı Hümâyun Kalemine girdi. 1887'de Şûrâ-yı Devlet (Danıştay) mülâzımlığına (üye adayı) atandı. Suriye, Şam, Aydın, Siroz, Dedeağaç, Yozgat ve Ankara gibi şehirlerde çeşitli idarî görevlerde bulundu. Şiirlerini *Mecmua-i Eş'ârım* adı altında bir araya topladıysa da basılmadı. *Sünûsî-i Asğar* adlı mersiyesi basıldı.

HAKKINDA: İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. IV, 2002).

YUSUF BAHRÎ

İslâm bilgini (D. ?, Vezirköprü - Ö. 1828, Çorum). Öğrenimini Amasya ve İstanbul'da yaptı. Daha sonra Mısır'a gitti ve burada hadis (Hz. Muhammed'in söz ve davranışları) ilmi tahsil etti. Dönüşte Çorum'a yerleşti ve burada müderrislik (öğretmen) görevinde bulundu.

ESERLERİ:
Atâü'l-Feyyâz (Şifâ-i Şerîf Hâşiyesi), *Dürrü't-Tahrîr*.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

YUSUF EFENDİ

İslâm bilgini (D. ?, Şumnu - Ö. 1865, Edirne). Nakşibendî şeyhlerindendir. Kıraat (Kur'an-ı Kerim'i usulüne uygun okuma) alanında tanınmış bir alimdi. Kur'ân-ı Kerîm ayetlerinin toplanıp bir araya getirilmesi hakkında *el-İm'ân fî Cem'i'l-Kurân* adlı bir eseri vardır. Edirne Buçuktepe mezarlığında toprağa verildi.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

YUSUF HAKÎKÎ

Mutasavvıf (D. ?, Aksaray - Ö. 1487, Aksaray). Hamîdeddin-i Aksarayî'nin oğludur. Tasavvufî eğitimini Hacı Bayram-ı Velî'den dersler alarak tamamladı. Mezarı Aksarayî'nin yanındadır.

ESERLERİ:
Hakîkînâme (2 cilt), Muhabbetnâme, Metâliu'l-İmân (yay. haz. Ali Çavuşoğlu, 2004), *Tasavvuf Risâlesi* (yay. haz. Ali Çavuşoğlu, 2004).

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Ali Çavuşoğlu / Tasavvuf Risâlesi ve Metâliu'l-İmân (2004).

YUSUF HALİS

Şair ve yazar (D. 1805, İstanbul – Ö. 4 Temmuz 1883, Eyüp / İstanbul). Öğrenimini tamamladıktan sonra 1815'te Divan Kalemine, 1817'de ise Fransızca bildiği için Tercüme Odasına girdi. Londra, Tunus, Trablusşam gibi yerlerde resmî görevlerle bulundu. İstanbul'a döndüğünde tekrar Tercüme Odasında ve ayrıca Telgraf Komisyonunda çalıştı.

ESERLERİ:
Şehnâme-i Osmânî (Manzum), *Kıyâfetnâme-i Cedîd* (Levate'den özetleme), *Miftâh-ı Lisân* (Fransızca-Türkçe manzum lügat), *Sulhnâme-i Hâlis* (Manzum, 1856).

HAKKINDA: İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. II, 2000).

YUSUF HAS HACİB

Şair. Balasagun'da 1019 yılında doğduğu sanılıyor. İyi bir öğrenim gördü. Çağının geçerli bilimlerinin yanı sıra Arapça ve Farsça öğrenerek yetişti. İslamiyetten sonraki Türk edebiyatının bilinen ilk eseri *Kutadgu Bilig* (Kutlu Olma Bilgisi)'i 1069 yılında tamamlayarak, Karahanlılar Devleti'nin başkenti Kaşgar'da Doğu Karahanlı hükümdarı Tavgaç Ulug Bugra Kara Han Ebü Ali Hasan bin Arslan'a sundu. Hakan bu eserinden dolayı onu sarayına Has Hacib (Başmabeynci) olarak tayin etti. Yusuf Has Hâcib bundan sonraki ömrünü devlet hizmetinde geçirdi.

Çağdaşı Kaşgarlı Mahmut'un *Divan-ü Lügati't-Türk*'ü ile birlikte Türk dili ve edebiyatının en önemli kaynaklarından olan *"Kutadgu Bilig; ahlâk, ideal, hayat ve devlet konularında didaktik bir eser, genel olarak aruzun faülün faülün faülün faül vezniyle yazılmış, 6500 beyte yakın bir mesnevidir."* (Behçet Necatigil).

YUSUF HAS HACİB

KUTADGU BİLİG

2

Bu irsel yayığ kılkı kurtga ajun
Kılınçı kız ol körse yaşı uzun (399)

Bu cadı dünya vefasız ve dönek,
Edası kız gibidir, yaşı ise büyük.

Ara kılkı kız teg kılınçı silig
Sevitür sunup tutsa birmez elig

Bazan kız edalı, güzel tavırlı,
Sevdirir kendini, vermez elini.

Seviglini sevmez keyik teg kaçar
Kaçığlıka yapçur adakın kuçar

Seveni sevmez, geyik gibi kaçar,
Kaçana yapışır, ayağından tutar.

Ara körse yügrür bezenip udu
Ara körmedük teg kılın yir kodu

Bir bakarsın, süslenip ardından koşar,
Bir bakarsın, görmezden gelip yere bakar.

Ara körse evrer yana terk yüzin
Avağlar neçe tutsa birmez özin

Bir bakarsın, yine döndürür yüzünü,
Tutmak istesen nazlanır, vermez özünü.

Öküş beg karıttı karımaz özi
Telim beg keçürdi kesilmez sözi

Çok beyi kocaltı, kocamaz özü,
Çok beyi göçürtü, kesilmez sözü.

Kutadgu Bilig, mesnevî tarzında yazılmış 6645 beyitlik bir siyasetname olup; Tanrı'ya hamd, peygambere ve dört halifeye övgü ile başlar. Yazar, baharın güzelliklerini betimledikten sonra hükümdarı övgüye geçer. Kitabın adı, anlamı, bilgi, dil ve iyilik konuları hakkında bilgi verdikten sonra asıl hikâyeye başlar. Hikâye dört kavramı temsil eden dört kişinin karşılıklı konuşmaları üzerine kurulmuştur. Hükümdar Kün Togdı "adâlet", vezir Ay Toldı "baht", vezirin oğlu Ögdülmiş "akıl", vezirin kardeşi Odgurmış "âkıbet" kavramlarını temsil ederler. Bu yönüyle *Kutadgu Bilig* allegorik bir eser olmaktadır.

Eserin son bilimsel baskısı Prof. Dr. Reşit Rahmeti Arat tarafından yapıldı (2 cilt, metin ve çeviri, 1947, 1959). Fergana, Mısır ve Viyana'da üç yazma örneği vardır.

"Eser, şairin intihap etmiş olduğu yarı hikâye ve yarı temsil tarzında, arada hareketi hazırlayıcı ve izah edici monologlar ve canlı tabiat tasvirleri ile süslenmiş olan sahneleri ile, bütün olarak, öyle mükemmel bir üslûp ve mimârî içine yerleştirilmiştir ki, bu malzemeye başka ne gibi bir şekil verilebileceğini düşünmek bile güçtür" (Reşid Rahmeti Arat)

HAKKINDA: Z.F. Fındıkoğlu / XI. Asırda Bir Türk Mütefekkiri ve Ahlâkî Düşünceleri (1938), A. Bombacı / Kutadgu Bilig Hakkında Bâzı Mülâhazalar (Fuad Köprülü Armağanı, 1953), Ahmet Caferoğlu / Türk Dili Tarihi II (1964), Saadet Çağatay / Kutadgu Bilig'de Odgurmış'ın Kişiliği (Belleten 1967, 1968), Fuad Köprülü / Türk Edebiyatı Tarihi (1980), Ahmet B. Ercilasun / Kutadgu Bilig Grameri - Fiil (1984), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), A. Bican Ercilasun / Büyük Türk Klasikleri (c. 1, 2004).

YUSUF HAS HACİB

KUTADGU BİLİG

1

İlig aydı uktum eşittim mını
Tak, bir sözüm bar ayu bir anı

Han dedi, anladım işittim bunu,
Bir sorum daha var, deyiver onu.

Manga aygıl emdi idişçi başı
Negü teg kerek kılsa içgü işi

Bana söyle şimdi, içkici başı
İçki işini nasıl düzenlemeli?

İnanısa angar beg ne köngli bütüp
Alıp içse içgü anı çın tutup

Beyler ona gönülden güvensin,
Alıp içkiyi inanarak içsin.

Yanut,birdi Ögdülmiş aydı ilig
Mungar mu idi ked yetürsü bilig

Ögdülmiş cevap verdi, dedi hânım,
Bunu da iyice bilmeniz lâzım.

YUSUF KÂMİL PAŞA

Devlet adamı ve şair (D. 1808, Arapkir / Malatya - Ö. 11 Ekim 1876, İstanbul). Akkoyunlu ailesine mensup olup İsmail Beyzade Mehmet Bey'in oğludur. Küçük yaşlarda iken babasını kaybetti. Bu nedenle amcası vezir Gümrükçü Osman Paşa'nın yanında büyüdü. İstanbul'da iyi bir öğrenim gördükten sonra Divan-ı Hümayun kaleminde dört yıl memur olarak görev yaptı. Mısır'a giderek (1883) Mehmet Ali Paşa'nın hizmetine girdi ve kızı Zeynep Hanım'la evlendi. Mehmet Ali Paşa tarafından Hazine-i Mısriye Kitabetine, ardından Divan-ı Vilayete ikinci muavin olarak atandı. Kaymakamlık yaptı ve mirlivalığa (tuğgeneral) kadar yükseldi. 1845 yılında İstanbul'a gelerek Sultan Abdülmecid'den iltifat gördü. Meclis-i Vâlâ ve Maârif Meclisi üyeliği, ardından Ticâret Bakanlığı görevine (1854'te ikinci defâ) getirildi.1854 ve 1856'da iki kez Meclis-i Vâlâ Başkanlığına getirildi. İki yıl sonra istifa ederek Mısır'a gitti. Abbas Paşa iktidara gelince onu Asvan'a gönderdi. Sultan Abdülaziz padişah olunca, 1849 yılında yeniden İstanbul'a geldi.

Mustafa Reşid Paşa'nın desteğiyle yeniden yüksek mevkilere getirildi. Kasım 1850'de Rumeli Beylerbeyliği payesiyle Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye, Maârif-i Umumiye ve Encümen-i Dâniş üyeliklerine atandı ve vezirlik rütbesi aldı. Değişik zamanlarda iki kez Ticaret Nezaretinde, bir kez Meclis-i Âlî-i Tanzimat, beş kez Meclis i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye, üç kez Şûrâ-yı Devlet Başkanlığında, bir kez Ahkâm-ı Adliye Nezaretinde, altı kez Mecâlis-i Âliye memuriyetinde, birer kez Sadâret Kaymakamlığında, Sadâret Vekâletinde bulundu. Sultan Abdülaziz'in Mısır'ı ziyaretinde Payitaht Kaymakamlığında bulunuyordu ve 5 Ocak 1863'te Sadrâzam Keçecizâde Fuâd Paşa'nın istifa etmesi üzerine Sadrâzamlığa (Başbakan) getirildi. Bu görevdeyken Haziran 1863'te Devlet Şûrası Başkanı oldu. Divân-ı Ahkâm-ı Adliye Nâzırlığı görevindeyken hastalanarak 1875'te bu görevinden ayrıldı. Murassa Osmanî, Mecidî ve İftihar nişanlarını ve yabancı devletlerin bazılarından önemli nişanlar almıştı. Eşiyle birlikte Üsküdar'daki Zeynep Kâmil Hastanesini yaptırdı. Yetmiş yaşında Bebek'teki evinde öldü ve Üsküdar Nuhkuyusu'nda bulunan hastanenin bahçesindeki türbede toprağa verildi.

Her zaman edebiyatla iç içe olan Kamil Paşa'nın şiirleri ve nesirleri vardır. Edebiyatçı olarak tanınmasını sağlayan eser, Fenelon'un yazdığı *Telemak'ın Maceraları* adlı kitabın tercümesi olan *Terceme-i Telemak*'tır. Siyasi ve özel yazıları ile şiirleri 1864 yılında Mercan'da çıkan yangında yanmıştır.

ESERLERİ:

Terceme-i Telemak (Fenelon'dan çev., 1862), *Eser-i Kâmil Paşa* (şiir, mektup ve yazıları, İbnülemin Mahmut Kemal İnal tar., 1891).

HAKKINDA: Fatin Davud Efendi / Tezkire-i Hatimetü'l-Eş'ar (h. 1271), Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri (c. 2, 1971-1975), İbnülemin Mahmut Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. 2, 1971-1979), H. İpekten - M. İscn - R. Toparlı - N. Okçu - T. Karabey / Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü (1988), TDE Ansiklopedisi (c. 8, s. 621-622), Nail Tuman / Tuhfe-i Naili (c. 2, 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Süleyman Beyoğlu / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 24, 2001), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

YUSUF KENAN BEY

Şair, yazar (D. 1830-31, Maraş – Ö. 31 Temmuz 1876, İstanbul). Ken'an mahlasını da kullandı. Diyarbakır Valiliği de yapmış olan Maraşlı Vezir Süleyman Paşa'nın oğludur. Öğrenimini Maraş'ta gördü. Genç yaşta İstanbul'a giderek devlet hizmetine girdi, çeşitli görevlere atandı. Danıştay üyeliği ve Dahiliye Nezareti müsteşarlığı gibi önemli makamlarda bulundu. Merkezefendi Mezarlığında toprağa verildi. Yusuf Kenan Bey az sayıda şiir yazdı, ancak hemen hemen şiirlerinin hepsi bestelendi. Aslında şair kişiliğinden çok yazarlığıyla tanındı.

ESERLERİ:

Asâr Ken'an Bey, Gülşen-i Suhan.

HAKKINDA: Mehmet Turan Yarar / Doruktan Doruğa - Güfte Şairleri (1992).

YUSUF RAİF BEY

Divan şairi, alim (D. ?, Diyarbakır - Ö. 1888). İskender Paşa'nın torunlarından olup, Mutasavvıf ve Rufai şeyhlerindendir. Küçük yaşlarında iken yitirdiği babasının tek erkek çocuğuydu. Bu nedenle de, babasının kurduğu vakıf işleri bir süre vekaleten annesi tarafından yürütüldü. Yusuf Bey, sonraki yıllarda, vakfın mütevelliliğini yaptığı gibi, bazı devlet memuriyetlerinde de çalıştı. Vergi memur-

YUSUF RAİF BEY

GAZEL

Cihanda var mı görmüş sen gibi bir şuh tanımazı
Bütün dünyayı teshir eylemiş çeşmin füsunsazı.
Edersin âşıka her lahza bin türlü istiğna
A zalim kimden öğrendin bu denlü işve-ü nazı,
Esiri aşkın olmazdım o şuhun ihtiyarımla
Bıraksaydı beni ol gamze'i fettan gammazı.

luğu ve müderrislik (öğretmenlik) görevlerinde bulundu. 1868'de Temyiz Vilayet üyeliğine tayin edildi. Ömer Paşa'nın kızı Sacide Hanım'la evliydi. Dedesinin yaptırdığı Diyarbakır'daki Cami'i Şerifin avlusundaki türbede toprağa verildi. Türbesi, aynı tarikata mensup Müslümanlar tarafından ziyaret edilmektedir.

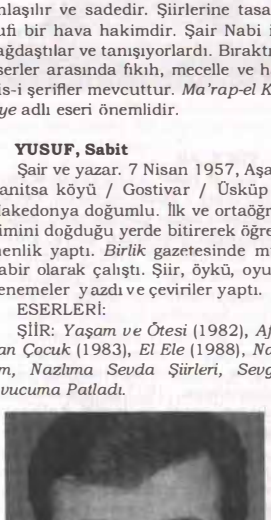
Raif Bey, Divan edebiyatının son dönem şairlerinden olup, Şeyhlik mertebesine de ulaşmıştı. Tarihçi Ali Emiri Efendi, kendisinin Kadiri tarikatına mensup olduğunu iddia etse de, Reşid İskenderoğlu arşivindeki icazetnameye göre, Rifai şeyhliğini kazanmıştı. Şiirlerinde kullandığı dil, anlaşılır ve sadedir. Şiirlerine tasavvufi bir hava hakimdir. Şair Nabi ile çağdaştılar ve tanışıyorlardı. Bıraktığı eserler arasında fıkıh, mecelle ve hadis-i şerifler mevcuttur. *Ma'rap-el Kafiye* adlı eseri önemlidir.

YUSUF, Sabit

Şair ve yazar. 7 Nisan 1957, Aşağı Banitsa köyü / Gostivar / Üsküp / Makedonya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini doğduğu yerde bitirerek öğretmenlik yaptı. *Birlik* gazetesinde muhabir olarak çalıştı. Şiir, öykü, oyun, denemeler yazdı ve çeviriler yaptı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yaşam ve Ötesi* (1982), *Afacan Çocuk* (1983), *El Ele* (1988), *Nazlım, Nazlıma Sevda Şiirleri, Sevgin Avucuma Patladı.*

Sabit Yusuf

ÖYKÜ: *Küçük İlker* (1986), *İlker'in Dünyası* (1999), *Şen Çocuk.* TİYATRO: *Çocuk Oyunları.*

HAKKINDA: Tacettin Şimşek / Çocuk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (Hece-Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, sayı: 104-105, Ağustos-Eylül 2005).

YUSUF SİNEÇAK

Tasavvuf şairi (D. ?, Vardar Yenicesi - Ö. 1546, İstanbul). Medrese öğrenimi gördü. Önce Gülşeni tarikatına sonra Mevleviliğe bağlandı. Kerbela, Meşhed ve Mısır'da bir süre bulunduktan sonra Edirne Mevlevihanesine şeyh oldu. Daha sonra İstanbul'a göç etmek zorunda kalarak Eyüp'ün karşısındaki Sütlüce'ye yerleşti. Ölünce de Sütlüce Mezarlığında toprağa verildi.

Vahdet-i Vücud (varlığın birliği) düşüncesinde aşırıya gittiği, Hurufilik inançlarını benimsediği söylenen Yusuf Sineçak'ın *"hem teknik, hem estetik bakımından kudretli bir divan şairi olduğu"* (Abdülbaki Gölpınarlı) belirtilmiştir. Mevlâna'nın *Mesnevi*'sinden yaptığı seçmelerden oluşan *Cezire-i Mesnevi* adlı eserinin, Şeyh Galip Türkçe olarak açıklamasını (şerh) yaptı.

ESERLERİ:

Cezîre-i Mesnevî, Müntehabât-ı Rübâbnâme, Nazire-i Muhammediyye.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

YUSUF, Süreyya

Şair ve yazar, çevirmen (D. 1923, Köprülü [Tito Veles] / Kosova - Ö. Temmuz 1977, Türkiye). İlk ve ortaöğrenimini Üsküp'te tamamladı. Belgrat Üniversitesi Felsefe Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatı Bölümünü bitirdikten sonra bir süre Üsküp ve Priştine liselerinde öğretmenlik yaptı. Yüksek pedagoji okullarında ve yine her iki şehirde açılan Türk dili ve edebiyatı bölümlerinde ders verdi. Dil alanında doktora yaptı. Son yıllarını geçirdiği Priştine'de *Çevren* dergisini de hazırladı.

Süreyya Yusuf, yazı hayatına Türk edebiyatı üzerine kaleme aldığı yazılarla başladı. Bu yazılarını daha sonraları dil incelemeleri ve araştırma yazıları izledi. Bir ara tiyatro için oyunlar yazmaya heves duydu ise de dil alanındaki yoğun çalışmaları yüzünden bu alanda daha fazla kalamadı. Yazdığı hikâyeleri *Sesler* ve *Çevren* dergilerinde yayınladı. Ayrıca, başta Branislav Nušiç'in *Ramazan Akşamları* adlı eseri olmak üzere birçok çeviri de yaptı.

ESERLERİ

ÖYKÜ: *Ali Ağa* (1982).

ŞİİR: *Yugoslavya Türk Şiiri Antolojisi* (1976).

ARAŞTIRMA: *Dilimiz ve Biz* (1972).

OYUN: *Ömrümün Tek Rüyası* (1972).

ÇEVİRİ: *Ramazan Akşamları* (Branislav Nusiç'ten, 1325).

HAKKINDA: Tacettin Şimşek / Çocuk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (Hece-Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, sayı: 104-105, Ağustos-Eylül 2005).

YUSUF ŞÜKRİ HARPUTİ

İslâm bilgini, şair (D. ?, Harput [Elazığ] - Ö. 1876, Medine). Harput ve İstanbul medreselerinde öğrenim gördü. Vefa ve Medine medreselerinde dersler verdi. Şerhler (açıklama) yaptı ve didaktik yönü ağır basan şiirler yazdı.

BAŞLICA ESERLERİ:

Usûl-i Hadîs Şerhi (Birgivi'ye), *Burhan Şerhi* (Gelenbevi'ye), *Hakâyıku Kelimeti't-Tevhid, Rumûzu't-Tevhid, Silsiletü's-Safâ, Nasihatnâme.*

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Yurt Ansiklopedisi (c. IV, 1982).

YUSUF ZİYA BEY

Şair ve yazar (D. 1854, Yozgat - Ö. Nisan 1918, İstanbul). Ziya Hayri imzasını da kullandı. Eski mutasarrıflardan Hasan Hayri Paşa'nın oğludur. Ortaokulu bitirdikten sonra özel dersler alarak yetişti. Çeşitli şehirlerde tahrirat kâtipliği, savcı yardımcılığı ve hakimlik görevlerinde bulundu. Devlet hakkında ileri geri konuştuğu ihbar edilince Adana Ceza Reisi iken görevden alındı. İstanbul'da İstinaf (Hazırlık) Mahkemesi Cünha (cezayı gerektiren suç) Dairesinde yapılan mahkemeda ihbarın iftira olduğu ortaya çıktı ve beraat etti. Edirne Merkez Bidayet Mahkemesi Ceza Reisliğine, daha sonra Trablusgarp İstinaf Mahkemesi Savcılığına atandı. Trablusgarp Ceza Reisi Nimetullah Efendi'ye hakaret ettiği için görevden alınarak, 1906'dan itibaren adliye hizmetlerinden yasaklandı. II. Meşrutiyetin ilanından (1908) sonra, Üsküdar Bidayet Mahkemesi üyeliğine getirildi.

YUSUF ZİYA (Yozgatlı)

GAZEL

Saray-ı bî-bekâda turfa bir kâşânedir gönlüm
İmaret kabil olmaz rütbede vîrânedir gönlüm

Yanar nârına âvâz-ı şikayet çıkmaz ağzından
O şem-i kâinat-efrûz için pervânedir gönlüm

Müyesser olmasa ger vuslatı ol nazlı cânanın
Ne gam sahbâ-yı aşkın ile sermestânedir gönlüm

O meh-rûyun hayaliyle olur hem-vâre cûşacûş
Demâdem feyz-yâb olmakda bir hum-hânedir gönlüm

Hemşire rişte-i nazma çeker güftâr-ı
Şîrîni Perîşân zülfüne yârin Ziyâ bir şânedir gönlüm

Yusuf Ziyâ Bey'in Yozgat, Kırşehir ve Kastamonu yörelerinde gezip gördüğü yerleri, tanıdığı insanları çok güzel bir biçimde anlattığı *Temâşâ-yı Celâl-i Hüda* adlı eseri, adı geçen yerlerin o zamanki kurumları hakkında önemli bir kaynaktır. "Ülâ sınıf-i sanisi" rütbesi, dördüncü rütbe Osmanlı nişanı ve Hicaz demiryolu madalyasına sahipti. Çalıştığı dairede geçirdiği bir felç sonucunda öldü. İstanbul'da Merkez Efendi Mezarlığında toprağa verildi.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Tabsıra Yahut Adana Temaşâsı* (1896), *Kastamonu, Küre, İnebolu Temaşası* (1896), *Temaşayı Celal-i Huda* (1896), *Zemzeme-i Zafer* (1898), *Birinci Mecmua-i Eş'arım yahut Nevbaharım* (1898), *Evsâf-ı Seniye-i Hamîdiyeden Bir Şemne* (1898), *Barika-i Teessür* (1909), *Vaveylayı Peder yahut Evlat Acısı* (1914).

ARAŞTIRMA-DERLEME: *Müntehabât-ı Şahname-i Firdevsi-i Tûsî* (1889), *Medâr-ı Mükâleme* (Türkçe-Arapça-Farsça, 1889), *Mirat-ı Muhammediye ve Menâkıb ı Ahmediye* (1895).

HAKKINDA: İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. IV, 1942), Abdulkerim Abdülkadiroğlu - F. Hakan Özkan / Yozgat Meşhurları (1994), TDE Ansiklopedisi (c. VIII, 1998), TBE Ansiklopedisi (2001), Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

YUSUFELİLİ HUZURİ

Âşık (D. 1887, Zor köyü / Yusufeli / Artvin - Ö. 1951, Artvin). Asıl adı Ali Coşkun'dur. Şiirlerinde Huzuri mahlasını kullandı. Daha çok Yusufelili Huzuri diye tanınır. On yıl kadar medrese öğrenimi görerek yetişti. Artvin'de nüfus ve tapu memuru olarak çalışarak emekliye ayrıldı. Âşık tarzı yüzlerce koşma, güzelleme ve destanının yanı sıra, aruz ölçüsüyle yazdığı şiirlerinden oluşan bir *Divan*'ı vardır. Şiirlerinin bir bölümünü Hikmet Dizdaroğlu, *Yusufelili Huzuri: Hayatı Şahsiyeti ve Şiirleri* (1949) adıyla yayımladı.

HAKKINDA: Hikmet Dizdaroğlu / Yusufelili Huzuri: Hayatı Şahsiyeti ve Şiirleri (1949) / Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (2. bas.1999).

YUSUFELİLİ ÖZERİ

Bkz. ÖZERİ

YUVACI, Ayten

Şair. 1960, Aydın doğumlu. Bazı yerel gazetelerde şiirleri ve köşe yazıları yayımlandı. Çeşitli antolojilerde şiirleri yer aldı. Aydın Yazarlar ve Şairler Derneği üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Yörük Kızı (2003), *Yaradanım* (2003).

HAKKINDA: Şükrü Öksüz / Gazete Hürsöz 2003 Şairler Antolojisi (2003).

YÜCE, Abdülhakim

Tasavvuf tarihçisi. 1962, Batman doğumlu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1986) mezunu. 1988 yılında Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde doktora çalışmalarına

Abdülhakim Yüce

ve Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde vaizlik görevine başladı. 1992'de doktora yaptığı fakültenin Tasavvuf Tarihi Anabilim Dalına asistan olarak atandı. Aynı yıl *Mefâtihu'l-Gayb'ın İşarî Yönü "Razi'nin Tefsirinde Tasavvuf"* adlı tezini bitirdi. 1993 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Tasavvuf Tarihi Anabilim Dalına öğretim görevlisi olarak atandı. 1997'de aynı yerde doçent oldu. Makaleleri, *YYÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Tasavvuf, Yeni Ümit, Zaman* gazete ve dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Razi'nin Tefsirinde Tasavvuf* (1996), *Gece İbadeti* (1999), *Şehitlik ve Şehitlerin Hayatı* (2000), *Tasavvuf ve Bid'at* (2001).

ÇEVİRİ: *Kalb Hayatı / er-Riâye* (Muhâsibi'den, 1997).

HAKKINDA: Abdülhakim Yüce / "Özgeçmiş" (Tasavvuf ve Bid'at, 2000).

Ali Yüce

YÜCE, Ali

Şair ve yazar. 1928, Hisarcık köyü / Yayladağ / Hatay doğumlu. On sekiz yaşına kadar çiftçilik yaptı. Kışlak İlkokulunu bitirdikten sonra, Düziçi Köy Enstitüsünü (1951) bitirdi bir süre ilkokul öğretmenliği yaptı. Daha sonra dışarıdan sınavlara girerek Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümünü bitirdi. Mersin Ticaret Lisesinde, Antakya Ticaret Lisesinde, Antakya Lisesinde İngilizce öğretmenliği yaptı. Çalışmalarını, 1977'de emekliye ayrıldıktan sonra yerleştiği Ankara'da sürdürdü.

İlk şiirleri, 1955'te *Salkım* dergisinde çıktı. Daha sonra şiirleri *Yücel, Yeditepe, Pazar Postası, Demet, İmece, Şölen, Türk Dili, Damar, Çağdaş Türk Dili* gibi dergilerde yayımlandı. Şiirlerinde toplumsal gerçekti bir anlayışı yansıttı. İronik bir dille ve sözcükleraası çağrışımla zengin anlam katmanları sağlayan ve "boncuk şiir" denilen çalışmalarıyla dikkat çekti ve sevildi. *Şeytanistan* romanıyla 1975 Milliyet Gazetesi Roman Yarışmasında Birincilik Ödülü, *Halk Çağı* kitabıyla 1980 Nevzat Üstün, 1982 Yeditepe, 1982

Türk Dil Kurumu şiir ödüllerini; *Şiir Sıcağı*'yla da 1985 Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülünü kazandı. 1994 yılında da Akdeniz Şiir Ödülünü (İtalya) aldı. Bu ödülleri *Damar* dergisi 1997 Emeğe Saygı Ödülü, 1998 Edebiyatçılar Derneği Onur Ödülü Altın Madalya izledi.

"Ali Yüce'nin şiirinin hamurunda disiplinli bir bilgi birikimi vardır. O katkıdandır ki, şiirin özü, biçimi ve işleviği matematik hesaplamalarla şiirine yansır. Kapalı değil, açık da değil; kendinden yararlandıran bir şiirdir onunkisi; işlevselliği, yararı dozunu ayarlayarak akıtır şiirine. (...) Sanatta toplumsallığın yerini belirlerken, yarar gücünü kullanmada şiirin önemini daha bir ön plana çıkarıyor. 'Toplumcu gerçekçi. Şiirin en belirgin özelliği toplumu değiştirmeyi, dünyayı güzelleştirmeyi amaçlamasıdır.' diyerek anarşist, nihilist, bedbin, hastalıklı şiirin bu görevi yapamayacağını, hatta o akımlarla beslenen şiirlerin insanın mutluluğuna engel olabileceğini vurgulamaya çalışır." (Özgen Seçkin)

"Gerek söyleyiş, gerekse toplumu algılayış yönünden Ali Yüce, ta Asurlar'dan başlayıp günümüze uzanan bir 'insan manzarası' çizer. Onun şiirlerinde, Anadolu'nun geçirdiği dönemlerin bütün insanlarına, çağdaş bir boyut kazanmış olarak rastlayabilirsiniz. Öylesine yoğun bir algılayıştır ki bu, yurtdışında yeni durumlarla, değişik olaylarla yüz yüze gelen insanımızın gerçeğini bile, en etkili biçimde çizme başarısını Ali Yüce göstermiştir." (Adnan Binyazar)

"Ali Yüce çocukları iyi anladığını onlara duyumsatıyor. 'Sen masal söylerken anne/ Mor menekşeler açıyor sesinde/ Yüzünden kalkan kelebekler/ Yavaşça konuyor kirpiklerime.'" (Mavisel Yener)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Boyundan Utan Darağacı* (1976), *Halk Çağı* (1981), *Ortadoğu Şiirleri* (1983), *Şiir Sıcağı* (1984), *Antakya Çarşıları* (1986), *Şiir Tufanı* (1989), *Taş Tanrılar* (1990), *Asılacak Kitap* (1991), *Yunuslama* (1991), *Havalı Meryem* (1994), *Sevgim Servetimdir* (1997), *Aşktır En Yüce Makam* (2000), *Voice Lock Puppet* (2002), *Atatürk Aydınlığını Karanlıkçı Dişler Kesmez* (2004).

ROMAN: *Şeytanistan* (1976), *Siskent* (1997).

DENEME-İNCELEME: *Şiirin Dili Yapısı İşlevi* (1975).

ÇOCUK KİTABI: *Anamı Arıyorum* (1983), *Çocuklar İnsan Tomurcukları* (1991), *Uzaya Giden Uçurtma* (1994), *Topun İçindeki Dev* (şiir, 2000).

HAKKINDA: Tuncer Uçarol / Ali Yüce'nin İlk Kitabı (Türk Dili Dergisi, Ocak 1976) - Ali Yüce Şiirinde Özellik

ALİ YÜCE

EZBERİMDESİN

Şiirsin sen.
Lirik şiirsin
Her yerin ezberimde
Aşk şiirisin benim
Hazinemsin gönlümde

Ellerin ellerimin ezberinde
Gözlerimin ezberinde gözlerin
İnce belin kollarımın ezberinde
Her yerin her yerimin
Ezberinde

Hadi gel bana
Sevdalı kanatlarında
Uça uça gel bana
Kimseye görünmeden
Dağları obaları denizleri
Aşa aşa gel

Hadi gel bana
Ağır ağır yavaş yavaş
Soyuna soyuna gel
Güneş gibi doğsun dişi bedenin
En sıcak en tatlı
Armağan olsun kollarıma

Şiirsin sen.
Lirik şiirsin
Her yerin ezberimde
Aşk şiirimsin benim
Hazinemsin gönlümde

Özgünlük Yenilik: "Boyundan Utan Darağacı" (Soyut, Kasım 1976) - Yeditepe 1982 Şiir Ödülünü Kazanan "Halk Çağı" (söyleşi, Varlık, Mayıs 1982) - Bana Bak Deli Kitap (Virgül, Eylül 2002), Yurt Ansiklopedisi (c. V, 1982), Burhan Günel / Ali Yüce'de Şiir (Sanat Olayı, Ağustos 1984), Kemal Sülker / Yayladağlı Ali Yüce (Hürriyet Gösteri, Aralık 1985), Necati Güngör / Taş Tanrılar (Biçem, Mayıs – Haziran 1990), Vedat Yazıcı / Asılacak Kitap İçin Notlar (Çağdaş Türk Dili, Ekim 1991), Osman Nuri Poyrazoğlu / Yüzyüze Görüşmeler (1997), Adnan Binyazar / Ali Yüce'nin Şiiri Üstüne Kısa Notlar (Damar, sayı: 13, Nisan 1997), Vedat Yazıcı / Sözümüz Şairlerden Şiirlerden (1997), Özgen Seçkin / Ali Yüce'nin Şiir Bilgisi / Remzi İnanç / Ali Yüce Deyince / Bilal Kayabay / Şeytanistan'ın Mollası (Evrensel Kültür, Mayıs 1999), Bertan Onaran / Ali Yüce'nin Sevi Şiirleri (Adam Sanat, Kasım 2000), Osman Nuri Poyrazoğlu / Kitap Kitap Şiir Gelir Bizlere (2000), M. Güner Demiray / Halk Çağı (Ardıçkuşu, sayı: 41, Ağustos 2002), Ali Ozanemre / Sosyalist Gerçekçi Ozan Ali Yüce Yaşıyor / Okan İsti / Ali Yüce'nin Şiir Anlayışı / Kerim Dönmez / Şeytanistan'dan Çıkan Bir Şair-Yazar: Ali Yüce / O. Nuri Poyrazoğlu / "Molla Ali"den "Şair Yüce"ye (Amik, Eylül - Ekim 2002), Sosyalist Gerçekçi Ali Yüce Yaşıyor (Amik, Kasım - Aralık 2002), Mavisel Yener (Virgül, sayı: 64, Temmuz-Ağustos 2004), Gül İlbay / Ali Yüce (Oluşum/Genese N, 2004)

YÜCE, Can Bahadır

Şair, 1981, Erzurum doğumlu. İlk ve ortaokulu, babasının asker olması nedeniyle değişik yerlerde okudu. Kuleli Askeri Lisesini bitirdikten (1999) sonra öğrenimine İstanbul Üniversitesinde devam etti.

İlk şiirleri *Varlık* dergisinde, sonraki yıllarda ürünleri çeşitli dergilerde yayımlandı. Şair Hilmi Yavuz'un desteğini gördü. Şiirleri için; Fazıl Hüsnü Dağlarca, Attila İlhan, Hilmi Yavuz üçgeninde seyreden bir tarzı olduğu değerlendirilmesi yapıldı. Şiirlerinde yatılı okul, deniz ve korsan imgelerini sıkça kullandı. Henüz on sekiz yaşındayken *Yaslı Mızıka* dosyasıyla 1999 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülünü, aynı dosya kitaplaşınca 2001 Nüzhet Erman Ödülünü aldı. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü.

"Şiir 'atlas'ında rahatça dolaşıyor..' 'Fırtınadan kayalıklara çarpan 'şiirsel sözün parçalandığı' bir Dünya'da, Yaslı Mızıka'nın ezgilerini duymak, dingin bir yaz denizine bakmanın hazzını veriyor.." (Hilmi Yavuz)

"Sağlam bir biçim duygusu, uyak kullanmanın sağladığı bir sözcük çeşitliliği ve şiirini sonraki dönemlerde büyütebilecek şairlere özgü bir imgelem genişliği gözlemleniyor." (Ataol Behramoğlu)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yaslı Mızıka* (2000), *Uzakta Beyaz* (2002).

SÖYLEŞİ: *Şiirim Gibi Yaşadım* (Hilmi Yavuz ile söyleşiler, 2006).

HAKKINDA: Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü Dolayısıyla Can Bahadır Yüce ile Söyleşi (Varlık, Temmuz 1999), Abdülkadir Budak / Bir Genç Usta'ya Sevgi Duruşu (Şiir Odası, Nisan 2000).

YÜCE, İlhan

Masal ve öykü yazarı. 1919, Kangırlı köyü / Çanakkale doğumlu. Çanakkale Boğaz Komutanlığında yirmi beş yıl sivil memur olarak çalışarak 1998 yılında emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra edebiyat çalışmalarına yoğunlaştı. 1998'de Kuşadası Eğitim ve Geliştirme Vakfı (KEGEV)'ın, M. Sunullah Arısoy adına düzenlediği "Dilimizdeki Kirlenme" konulu deneme yarışmasında, *"Konuştuğumuz Dil Türkçe mi?"* başlıklı yazısıyla üçüncülük ödülünü aldı. 1999 yılında Mülkiyeliler Birliği Vakfı Şinasi Özdenoğlu Yarışmalarının, "İnsanlık 21. Yüzyıla Girerken Kendi Tükenişini Nasıl Önleyebilir?" konulu deneme yarışmada, *"Homo Sapiens'ten Homo Consumes'e"* (Akıllı İnsan'dan Tüketen İnsan) başlıklı yazısıyla da ikincilik ödülünü kazandı.

ESERLERİ (Masal):
Sandal Sandal Portakal (2002), *Masallar Çiçek Açtı* (2003).

YÜCE, Kâmran

Şair, oyuncu (D. 1926, Elazığ - Ö. 13 Ekim 1986, İstanbul). İstanbul Haydarpaşa Lisesini bitirdi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesindeki öğrenimini yarıda bırakarak Karaca Tiyatrosu ve Kent Oyuncuları (25 yıl kadar) gibi özel tiyatrolarda oyuncu olarak çalıştı. İkinci Yeni çizgisinde yazdığı şiirleri *Yeryüzü, Yeni Ufuklar, Yücel, Küçük Dergi, Yeditepe, Yeni Gazete, Dost* gibi dergi ve gazetelerde yayımlandı.

ESERLERİ:
Gölge (1955), *Soyunuk* (1962), *Güneş Yorgunu Atlar* (1971).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

YÜCE, Kemal

Edebiyat araştırmacısı. 10 Nisan 1952 doğumlu. Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1973) mezunu. Yüksek lisansını (1979) ve doktorasını (1984) Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde tamamladı ve yardımca doçent oldu. Okutmanlık (1993-2001), öğretim görevliliği (2001-02), Türkçe öğretmenliği (2002-) yaptı. Öğretim üyeliğiyle birlikte Dokuz Eylül Üniversitesi Türkçe Bölümü başkanlığı (1985-97), Onsekiz Mart Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü başkanlığı (1997-2003) görevlerinde bulundu.

Onsekiz Mart Üniversitesinde profesörlüğe yükseldi. Makaleleri, *Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları, Eğitim Bilimleri, Sesler* dergilerinde yayımlandı. Uluslararası bilimsel toplantılarda bildiriler sundu, bunlardan bazıları bildiri kitaplarında yer aldı.

ESERLERİ:
Türk Destanlarında Ad Verme Geleneği ve Sembolik Sayılar (1993), *Ahmed Yesevi'nin Halifesi Sarı Saltuk-Ahmed-i Yesevi Hayatı Eserleri Fikirleri Tesirleri* (1996), *Saltuk Name-Tarihi Dinî ve Efsanevî Unsurlar* (1987), *Kağızmanlı Recep Hıfzı-Hayatı Sanatı Şiirleri ve Sefil Baykuş Hikâyesi* (1997), *Ebu Müslim Destanı-Tarihî Dinî ve Efsanevi Unsurlar* (1997), *Manas'ın Kazak Daireleri: Er Koşay Destanı* (1997).

YÜCE, Savaş

Bkz. IŞIK, İhsan

YÜCEBAŞ, Hilmi

Yazar (D. 1915, Drama / Yunanistan - Ö. 21 Şubat 1996, İstanbul). Tam adı Ahmet Hilmi Yücebaş'tır. Ahmet Hilmi ve A. Hilmi Yücebaş adlarını da kullandı. Ortaöğrenimini tamamladıktan sonra uzun yıllar *Tekirdağ* gazetesinin yazı işlerini yönetti (1932-42). Daha sonra öğretmenlik, memurluk yaptı. İlk şiir ve yazıları *Resimlişark* ve *Muhit* dergilerinde yayımlandı. Birçoğu "Bütün Cepheleriyle" ön başlığıyla başlayan kırkın üzerinde biyografi kitabında çok sayıda edebiyatçıyı çeşitli yönleriyle tanıttı. Bu çabasıyla araştırmacılara kaynak göstererek değerli kolaylıklar sağladı. Sürekli gazeteciliği nedeniyle kendisine Basın Şeref Kartı (1968) verildi.

BAŞLICA ESERLERİ:
BİYOGRAFİ: *Namık Kemal ve Vatan Sevgisi* (1937), *Gazi Osman Paşa ve Plevne* (1943), *Doğum Yıldönümünde Namık Kemal* (1946), *Millî Şairimiz Mehmed Emin Yurdakul* (1947), *Bütün Cepheleriyle Filozof Rıza Tevfik* (1950), *Bütün Cepheleriyle Cemal Nadir* (1950), *Bütün Cepheleriyle Yahya Kemal* (1953), *Bütün Cepheleriyle Ercüment Ekrem* (1957), *Bütün Cepheleriyle Reşat Nuri* (1957), *Bütün Cepheleriyle Mehmet Akif* (1958), *Bütün Cepheleriyle Neyzen Tevfik* (1958), *Bütün Cepheleriyle Ahmet Haşim* (1958), *Bütün Cepheleriyle Tevfik Fikret* (1959), *Bütün Cepheleriyle Aka Gündüz* (1959), *Bütün Cepheleriyle Namık Kemal* (1959), *Karikatür Üstatlarımızdan Cem ve Ramiz* (1959), *Ömer Hayyam* (1960), *Büyük Mücahit Hüseyin Cahit* (1960), *Bütün Cepheleriyle Ömer Seyfettin* (1960), *Bütün Cepheleriyle Halide Edip Adıvar* (1964), *Bütün Cepheleriyle Sait Faik* (1964), *Bütün Cepheleriyle Hüseyin Rahmi Gürpınar* (1964), *Bütün Cepheleriyle Refii Cevat Ulunay* (1969), *Bütün Cepheleriyle Faruk Nafiz Çamlıbel* (1974), *Fatih Sultan Mehmet* (1981), *Görülmeyen Adam* (2004).

DERLEME: *Trakya Köylerinde Kültür Derlemeleri* (1935), *Tekirdağlı Şairler* (1939), *Mithat Paşa: Düşünceler Hatıralar Fıkralar Şiirler* (1944), *Partililer Albümü* (1954), *Hiciv Edebiyatı Antolojisi* (1955; *Hiciv ve Mizah Edebiyatı Antolojisi* adıyla da basıldı), *Süleyman Nazif'ten Hatıralar* (1957), *Ahmed Rasim: Aşkları Hatıraları Ölümünün 25. Yıldönümü Münasebetiyle* (1957), *Şair Eşref: Bütün Şiirleri ve Hatıraları* (1958), *Türk Mizahçıları Nüktedanlar ve Şairler* (1958), *Edebiyatımızda Mevlâna* (1959), *Şair Padişahlar* (1960), *Yedi Şairden Hatıralar* (Abdullah Cevdet, Samih Rifat, Celal Sahir, İhsan Hamamı, Halil Nihat, İbrahim Alaattin, Enis Behiç Koryürek, 1960), *Edebiyatımızda Atatürk* (1960), *Atatürk'ün Nükteleri Fıkraları Hatıraları* (1963), *Nâzım Hikmet Türk Basınında* (1967), *Meşhurların Nükteleri* (1987).

DİĞER: *Tabiye ve İaşe Tabiyesi* (1934).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 8, 1976-98), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

YÜCEDOĞRU, Tevfik

İlâhiyatçı.1956, Mivak köyü / Ayvacık / Çanakkale doğumlu. İlkokulu köyünde, ortaöğretimini Biga'da tamamladı. Biga İmam Hatip Lisesi (1975), Bursa Yüksek İslâm Enstitüsü (1980) mezunu. İki yıl Karadeniz Ereğli İmam Hatip Lisesinde meslek dersleri öğretmenliği yaptı. 1982 yılında Bursa Yüksek İslâm Enstitüsüne (İlâhiyat Fakültesi) kelam asistanı olarak girdi. 1984 yılında yüksek lisansını, 1991'de doktorasını *"İslâm İtikadında Yaratılış"* adlı teziyle bitirdi. 1993'te yardımcı doçentliğe atandı. Çalışmalarını Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Kelam Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak sürdürdü. Makaleleri 1994 yılından itibaren *UÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi*'nde yayımladı.

Ali Yüce

ESERLERİ:
Eş'ari ve Maturidi Mezheplerinde Tekvin Sıfatı (yüksek lisans, 1984), *İslâm İtikadında Yaratılış* (1993), *İslâm Düşüncesinde Yaratılış* (1995), *Kuran'da Allah Tasavvuru* (1995), *Üniversite ve Köy Gençliğinin İnanç Problemleri Üzerine Alan Araştırması* (Bursa Çevresi, A. Saim Kılavuz ile birlikte, 1998).

YÜCEER, İsa

Kelam araştırmacısı. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1975) mezunu. Yüksek lisans (1986) ve doktorasını (1991) Mekke Ummü'l-Kura Üniversitesi Usulu'd-Din Fakültesinde tamamladı. Yüzüncü Yıl Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı.

RESİMLİ VE METİN ÖRNEKLİ

TÜRKİYE EDEBİYATÇILAR VE KÜLTÜR ADAMLARI ANSİKLOPEDİSİ

İHSAN IŞIK

Türkiye tarihi boyunca yazar biyografisi alanında yayımlanmış en kapsamlı çalışma olan bu ansiklopedi, Türk edebiyatı ve sosyal bilimlerin tüm dallarında Türkçe ürün veren 10.350 yazarın hayatları ve eserleri hakkında yeni bilgileri, seçilmiş metin örnekleri ile 5000 civarında yazar fotoğrafını içermektedir.

• Edebiyatçılar (şiir, hikâye, roman, oyun, deneme, eleştiri, fıkra, makale, anı, gezi, röportaj vd. türlerde eser verenler),

• Kültür ve bilim adamları (tarih, felsefe, sosyoloji, din, dil, müzik, resim, siyaset, ekonomi, folklor, edebiyat tarihi, sanat tarihi, siyaset tarihi, ekonomi tarihi vd. alanlarda eser verenler),

• Resmî ve özel ilköğretim okulları, liseler, meslek okulları, askerî okullar ve üniversitelerde ders kitapları okutulan edebiyatçılar ve akademisyenler,

• Türkiye ve dünya siyaseti hakkında eser veren siyaset ve devlet adamları (cumhurbaşkanları, başbakanlar, bakanlar, milletvekilleri, diplomatlar),

• Gezi, gözlem, röportaj ve düşüncelerini kitaplaştıran gazeteci-yazarlar,

• Anadolu'nun dört bir köşesinde kıymetli eserler verdikleri hâlde, bugüne kadar isimlerini duyuramamış edebiyatçılar ve serbest araştırmacı yazarlar.

EK BÖLÜMLER:

• **TÜRK DÜNYASI YAZARLARI BÖLÜMÜ**
• (Türkiye Türkçesi Dışındaki Lehçelerde Eser Verenler)

• **DOĞUM-ÖLÜM GÜNLERİ**
• (Yazarların Aylara Göre Doğum ve Ölüm Günleri Listesi)

• **EDEBİYAT, SANAT VE BİLİM ÖDÜLLERİ**
• (Cumhuriyet Tarihi Boyunca 197 Kuruluşun Ödül Verdiği Yazarlar ve Eserleri)

• **YAZAR ADLARI İNDEKSİ**
(Yazarlarımızla ilgili şimdiye kadar yayımlanmış en geniş kaynak taraması)

• **YER ADLARI İNDEKSİ**
(Türkçenin hinterlandında bulunan, yurtiçi ve yurtdışındaki yüzlerce şehirle ilgili ilk ve kapsamlı kaynak taraması)

ISBN 975-00315-2-0 (Takım)
ISBN 9944-5632-1-8 (9. Cilt)

